AVGVSTINVS BARBOSA,

I.V.D. LVSITANVS

EPISCOPVS VGENTINVS,

DE

OFFICIO, ET POTESTATE EPISCOPI.

AVGVSTINI
BARBOSÆ,
I. V. D. LVSITANI,
PROTONOTARII APOSTOLICI,
OLIM S. CONGREGATIONIS INDICIS CONSVLTORIS,
& insignis Ecclesiæ Vimaranensis Thesaurarij maioris,
NVNC VERO EPISCOPI VGENTINI,
& à Consiliis D. PHILIPPI IV. *Hispaniarum Regis Catholici,*

PASTORALIS SOLICITVDINIS,
SIVE
DE OFICIO, ET POTESTATE EPISCOPI,
TRIPARTITA DESCRIPTIO.

Nunc vltimùm ab ipso Auctore recognita, varijs resolutionibus exornata, & multis Doctorum citationibus, alijsque accessionibus illustrata.

Quæ toto hoc Opere contineantur, sequens pagina indicabit.

LVGDVNI,
Sumpt. Philippi Borde, Laur. Arnaud, & Cl. Rigaud.
M. DC. LVI.
CVM PRIVILEGIO REGIS.

PARTE PRIMA CONTINENTVR.

MARIÆ, VITÆ EXORDIO,
CVRSV, DECESSV, VNICO
PRIMÆVÆ SANCTITATIS
EXEMPLO,

OMNIPOTENTIS DEI MATRI,
SPONSÆ, FILIÆ GRATISSIMÆ,

ANTE PARTVM, IN PARTV,
POST PARTVM PVRISSIMÆ,

IPSIVS DEI VERÆ MATRI,
MYSTICÆ VIVENTIVM, ADOPTIVÆ
MORTALIVM,

TER SANCTÆ, TER GRATÆ,
TER VIRGINI, TER MATRI,

VIMARANENSIS ECCLESIÆ,
SVA AB OLIVA, QVAM MIRE EDIDIT,
PATRONÆ PACIFICÆ,

AVGVSTINVS BARBOSA, VIMARANENSIS, ET eiusdem Ecclesiæ Thesaurarius major, D. D.

PROSPHONETICON AVCTORIS

DOMINÆ DEIPARÆ VIMARANENSI, QVÆ VVLGO DICITVR AB OLIVA.

LÆTA mihi signanda dies adamante petenni,
Insolito iubare exoritur, ter maxima Virgo,
Virgo Dei genitrix, qua te tuus ille minorum,
Vt minimus TIMARANE *tua* AVGVSTINVS *in Vrbe*
Altus, & ipse tua sub tegmine adultus OLIVÆ,
Hinc, vbi Mauortem superans, patrióque recingẽs
Robore pacipotens tota caput extulit orbe.
Religia, tester Dominam, agnoscamque pusillo
Munere. Pacis ego in regno, mea pacis adoro
Numina. vos dulces venerar, mea cura, penates.
Primæuos Vimarane suos extollat honores.
Iactet Hyperboreis creuisse ab origine Gothis
Mœnia; Lusiadumque olim ditione habenas
Belligera tractasse manu, primumque parentũ
Ex vtero cœpisse sinu, qui lucida prima
Sceptra tulit Lusis; ferosque subinde nepotes,
Imperiúmque patens latè dedit, hoste repulso:
Qui quoque post vno victos certamine Reges
Quinque simul, monstrante Pola, vexilla salutis,
Stemma Dei quinas referens ex ordine plagas
Obtinuit. Nulli sophia, & pietate secundum
Decantet Damasum. & tanto se iactet alumno,
Qui quondam summo Petri in temone resedit,
Et secare piam tumido egit in æquore cymbam.
Torquatus sit in ore frequens, Iacobe, tibi ingens
Assecla, qui tecum terras penetrauit Iberas:
Et vicina tenax sacri monimenta sepulchri
Commemoret pietas. Gualteri nobile bustum,
Gualteri, qui signiferi cœlestis amicum
Francisci texit latus, & vestigia pressit,
Suspiciat. Mille inde canat miracula rerum:
Omnia iure suo celebret, miretur, honoret,
Magna: quid hæc tamen ad speciem immortalis Oliuam
Pacis, hume quam sit, VIRGO, *tibi* VIMARANE *sacrares,*
Arenti penetrante solum (mirabile) ligno,
Surgere iussisti? Testis domus aurea, quam Rex
Lusitanorum hoc Ioannes nomine Primus
Condidit, ac multos, qui sanctum altare ministrat
Excolerent, modulisque alternis Sacra referrent
Carmina, constituit, censuque & honore beauit.
Testis OLIVA *sacrâ qua omnes complectitur vmbrâ.*
Vnde vetus famam peperit, noménque per Orbem
Seruat adhuc templum: Pacis quod dicere templum
Iure queas: veniam vnde suis patémque vocuta
Æthercam diuina parens patitur alumnis.
Fabula narratur Tritonida nomen Athenis
Imposuisse, sibi propriasque dicasse, virenti
Cùm quatiens terram frondescere fecit, Oliua.
Luce migrans nox euanescat: inania cedant
Historia figmenta, & OLIVÆ *cedat Oliua;*
Palladis illa, MARIÆ *hæc, hæc sacra, illa profana:*
Illa quidem ficta, vera hæc mihi pacis imago:
O felix vna ante alias VIMARANIS OLIVA,
O vmbras vna ante alias spatiosior Vmbra,
Qua procul à patria, Ausoniisque moratus in oris
Attinger, fouebórque. Alma nouus incola Roma
Vix ex mẽse recens vocor ad tua limina, & vltro
Qui magnas sacra adis opes tueárque, tegámque
Eligor. Agnosco munus; memorique rependo
Munere, non quia me vetrique, nouaque leuari
Mancipio, nexúque putem: sed vt inde fateri
Me vinctum incipiam. Ergo tui Regina clientis
Accipere hos sacros ne dedignêre labores.

AD LECTOREM.

PRÆTERA illud commune desiderium, quo omnes Catholicæ, & Romanæ pietatis effusi vbique terrarum riuuli in fontem, capútque nostrum confluendi ferimur: nihilominus mei Olyssipone discessus, Romámque appulsus, eius Curiæ formam, praxímque addiscendi, librorum notitiam comparandi, meósque edendi in lucem singulare studium in causa fuit. Subinde igitur quandam Pontificij Iuris vniuersi breuem æquè, ac dilucidam interpretationem, in tres Tomos diuisam, typis mandare decreui Itaque Illustrissimi D. Cardinalis MILLINI gratia adiutus, qui, quem omnes litterarum studiosi patronum semper, & auctorem experti sunt, in me solita benignitate vsus, hanc editionem ita protegere, & promouere cœpit, vt omnia quàm breuissimé volumina discuti, recognosci, & approbari fecerit, atque etiam, ne quid ad impressionem prosequendam mihi deesset, idem Dominus meus ex felic mem. PAVLO V. Thesaurarij Maioris insignis Ecclesiæ Vimaranensis patriæ meæ dignitatem, cùm adhuc recens (vix enim mensem peregeram) in Vrbe essem, mihi obtinuit. Quamquam verò officio residendi, amore Patriæ, propinquorum, & amicorum litteris, & potissimùm controuersia, quæ mihi isthic coorta est, vehementer abduceret: tamen quoad mei huiusmodi labores publicarentur, remanere constitui, veritus ne si infecta re proficiscerer, potiùs meo inseruiendi commodo, quàm libros excudendi causa venisse Romam viderer. Quamobrem noctu in eorum lucubratione, dièque ad prælum assiduus fui. Quamuis autem illa Pontificij iuris exire in lucem priùs debuisset; tamen quòd hoc *De Officio, & potestate Episcopi* opus esset exiguum, & ab amicis, quòd materia in foro Ecclesiastico trita & agitabilis foret, flagitatum, breui illud absolui; totum quidem, vt ex lectione manifestum erit, in hac Curia elaboratum. Quæ cùm ita sint, si quid fortè defecerit, id certè & ætati meæ non adeò prolixæ, & celeritati, qua excusum est, ignoscendum; omninò quidem in iure, quod promisi, Canonico, & cæteris, quæ annorum maturitate, studiorum accessione, & huius Curiæ praxi prouectior edidero, compensandum. Quæ de Collectaneis super Iure Canonico edendis promisi, opere iam compleui. Ad Collectanea in Ius Ciuile vniuersum, animum applicans duos priores tomos in Codicem Iustiniani in lucem edidi, sed modò in hac Matritensi Curia negotiorum mole præpeditus, studiis vacare non potui, nec vt in reliquos Iuris Ciuilis tomos vltimam manum imponerem, tempus aderat; si quod verò inter negotiandum supererat, in hoc tractatu reuidendo consumpsi, eumque variis resolutionibus, & Doctorum citationibus illustraui: quibus bone Lector fruere, & me tui amantem redama. VALE.

Imprimatur

Imprimatur. Si videbitur Reuerend. P. M. Sacri Palatij Apost.
A. Episc. Hieracen. Vicesg.

EGo Marcus Antonius Petilius V. I. D. ad Reuerendissimi P. F. Nicolai Ridolfij Ordinis Prædicatorum S.Apostolici Palatij Magistri mandatum, præsens opus, cui titulus, PASTORALIS SOLICITVDINIS, siue DE OFFICIO, ET POTESTATE EPISCOPI tripartita descriptio, Auctore Augustino Barbosa I.V.D.Lusitano, &c. relegi, & in eo nihil deprehendi Catholicæ Religioni, aut bonis moribus aduersans, quin potiùs proba omnia, veluti à probo viro elaborata, ipsius Domini Augustini nominis celebritatem, & doctrinam insignem magis commendant ad publicam omnium vtilitatem.

MARCVS ANTON. PETILIVS qui suprà.

Imprimatur. F. Vincentius Martinellus Soc. Reuerend. P. F. Nicolai Ridolfij
Ord. Prædicat. S.Apost. Palat. Magistri.

Imprimatur. Si videbitur Reuerend. P. Magistri S. Palatij Apost.
A. Episc. Bellicastrens. Vicesg.

EGo Melchior Lotterius I.V.D. de mandato R.P.F. Nicolai Ridolfij S. Apostolici Palatij Magistri perlegi hasce Additiones ad tractatum DE OFFICIO EPISCOPI, compositas per D.Augustinum Barbosam I.V.D. Lusitanum, eiusdem tractatus Auctorem, nihílque in eis reperi quod bonis moribus, aut Fidei Catholicæ aduersetur, vnde & typis publicis excudi censeo. In quorum fidem me propria manu subscripsi. Romæ pridie Kalendas Maij 1628.

MELCHIOR LOTTERIVS.

Imprimatur. Fr. Nicolaus Ridolfius Ordinis Prædicatorum,
Sacri Apost. Palatij Magister.

APPROBATIO.

AVgustini Barbosæ, DE OFFICIO, ET POTESTATE EPISCOPI TRACTATVS, iam antea impressus, nunc verò plus quàm tertia parte auctus, cùm in illo omnia sana sint, & nihil quod à fide discrepet habeat, in commune bonum & commodum in lucem prodibit, & ita sentimus. Lugduni 27. Martij 1641.

Fr. CL. COCHET, Magister & Prior Præd. Lugd.
Fr. IOANNES TESTE-FORT, S.Theologiæ Doctor.

Summa Priuilegij Regis Christianissimi.

LVDOVICVS XIV. Dei gratiâ Galliarum, & Nauarræ Rex Christianissimus, singulari Priuilegio sanxit, ne quis per vniuersos Regnorum suorum fines, intra decem annos à die finitæ impressionis computandos imprimat, seu typis excudendos curet, & venales habeat Libros, tam editos, quàm edendos, *D.D. Augustini Barbosæ Lusitani I.V.D. Episcopi Vgentini, &c.* præter LAVRENTIVM ARNAVD Bibliopolam Lugdunensem, aut illos quibus ipsemet concesserit: Prohibuit insuper eadem auctoritate Regiâ omnibus suis subditis eosdem libros extra Regni sui limites imprimendos curare, vel quempiam vbicumque fuerit, ad id agendum impellere ac instigare, sine consensu dicti LAVRENTII ARNAVD. Idque omne sub confiscatione librorum, aliísque pœnis contra delinquentes expressis, vti latiùs patet in litteris datis Parisiis, die 26. Iunij 1650.

Ex mandato Regis Signatum BERAVD.

Hæc vltima editio desijt excudi die 26. Augusti 1656.

INDICV

INDICVLVS

Eorum, qui de re pertinente ad dignitatem, officium & poteſtatem Epiſcopi, tractârunt.

APHORISMATA Epiſcopalia ſcripſit *Scipio de Rubeis.*
de ſacra Auctoritate Epiſcoporum *Ioan. Fileſacus.*
de Cauſis Epiſcoporum maioribus, & rerum capitalium ad Papam deferendis, *Lælius Iordanus.*
de Conſecratione Epiſcopi *Staniſlaus Socolouius.*
de Dignitate Epiſcoporum *Troylus Maluetius, & Iacobus Simancas.*
Enchiridion Epiſcoporum edidit *Bartholomæus Gauantus.*
de Epiſcopis, & miniſtris Eccleſiaſticis *Alphonſus Madrigal.*
de Erectione Epiſcopatuum in Belgio *Arnoldus Alaluenſis.*
de Examine Epiſcoporum *Hieronymus Venero, & Leua.*
de Fugâ Epiſcopi, ſeu Epiſcoporum ſpeculum, *Rutilius Benzonius.*
de Inſtitutione Epiſcopi, ſeu Canon. Epiſcop. *Petr. Bleſenſis.*
de Iure Abbatum, cæterorumque Prælatorum, tam ſæcularium, quàm Regularium Epiſcopis inferiorum, *Aſcanius Tamburinus tribus Tomis.*
de Iuriſdictione Epiſcopi *Franciſcus Vargas.*
de Iuriſdictionis Epiſcopalis defenſione *Antonius de Pratis.*
de Officio Epiſcopi *Guibertus de Tornaco.*
de Officio, & poteſtate Epiſcopi, *Ioannes Bertachinus, & Bartholomæus Vgolinus.*
de Officio, & poteſtate Vicarij Epiſcopi, *Iacobus Sbrozzius.*
de Optimo Epiſcopo per dialogos diſſeruit *Ioannes Baptiſta Signius.*
de Ordine, iuriſdictione, & reſidentia Epiſcoporum, *Antonius Paganus.*
de Penſionibus Epiſcoporum *Camillus Cautius.*
de Poteſtate Epiſcoporum, Abbatum, aliorumque Prælatorum, præſertim Regularium, necnon Abbatiſſarum, *Fr. Steph. Daluin.*
de Poteſtate Epiſcoporum circa inquirenda, & punienda crimina in ſuis Diœceſibus commiſſa, *Ioſeph. Vela.*
de Præcellentia Epiſcopalis dignitatis *Mauritius de Alzedo.*
Praxim Epiſcopalem ediderunt *Paulus Piaſecius, & Thomas Zerola.*
de Reſidentia Epiſcoporum *Thom. Caietan. Barth. Carranza, Hieron. Gigas, Iac. Naclantus, Dominic. Soto, & Ambroſius Catharinus.*
de Statu, & munere Epiſcopali, *Lælius Zechius.*
de Statutis Epiſcoporum *Henric. Botthæus.*
de Epiſcopis Titularibus *Hieronymus Vielmius.*

CATALOGVS

Auctorum, qui in hoc Opere citantur.

A

GILLEBERT. *Abbas.*
Thomas *Aetius.*
Adrianus Papa.
Benedictus *Ægidius*, Lusit.
Matthæus de *Afflictis.*
Michaël *Aggia.*
Petrus *Alagona* Societ. Iesu.
Alordus *Alaruensis.*
Ioannes Hieronymus *Albanus.*
Albernoz.
Arnoldus *Albertinus.*
Aloysius de *Albertis.*
Albertus Magnus.
Andreas *Alciatus.*
Franciscus *Alcoçer.*
Petrus de *Alcoçer.*
Syluester *Aldobrandinus.*
Bernardus *Aldrete.*
Ioannes *Aldrete* Societ. Iesu.
Iacobus *Alemannus.*
Alexander de *Ales.*
Clemens *Alexandrinus.*
Dionysius *Alexandrinus.*
Alexander ab Alexandro.
Guilielmus *Alotus.*
Bernardinus *Alphanus.*
Balthasar *Altamiranus.*
Marius *Alterius.*
Iacobus *Aluaretus.*
Alphonsus *Aluarez Guerrero.*
Blasius *Aluarez Mirabel.*
Didacus *Aluarez*.
Emmanuel *Auarez*, Lusitan. Societ. Iesu.
Stephanus *d'Aluin.*
Mauritius de *Alzedo.*
Marcus Antonius de *Amatis.*
Francisc. de *Amaya.*
Alexander *Ambrosinus.*
Ouidius de *Amicis.*
Ioannes de *Anania.*
Petrus *Ancharanus.*
Ioannes *Andreas.*
Martinus *Andreas.*
Bartholomæus ab *Angelo.*
Balthazar ab *Angelis.*
Ludouicus ab *Angelis*, Lusit.
Antonius *Angelus*, Gratus.
Iosephus *Angles.*
Christophorus *Anguianus.*
Fabius de *Anna.*
Vincentius de *Anna.*
Michaël *Añinon.*
Abbas *Antiquus.*
S. *Antoninus* Archiep. Florent.
Donat. *Antoninus de Marinis.*
Marius *Antonius* Maceratē.
Ioannes Baptista *Antonucetus.*
Matthæus *Apicella.*
Petrus *Apono.*
S. Thomas *Aquinas.*
Franciscus de *Araujo.*
Archidiaconus Bononiensis.
Ioannes de *Ardinzone.*
Iacobus de *Arena.*
Angelus *Aretinus.*
Franciscus *Aretinus.*
Cæsar *Argelus.*
Gonçalus *Argote de Molina.*
Ioannes de *Arias.*
Augustinus *Ariminensis.*
Nicolaus *Ariminensis.*
Henricus *Arnaldus.*
Leo *Alatius.*
Didacus de *Arroyo.*
Ioannes Baptista *Asinius.*
S. *Asterius.*
S. *Athanasius.*
Petrus Nuñez de *Auendaño.*
Stephanus *Aufrerius.*
Prosper de *Augustino.*
S. Augustinus.
Antonius *Augustinus.*
Stephanus de *Auila* Soc. Iesu.
Philippus *Aureolus.*
Balthasar *Ayala.*
Martinus de *Ayala.*
Iacobus *Ayrer.*
Alphonsus *Azeuedo.*
Petrus *Aznarius.*
Ioannes Azorius Societ. Iesu.
Martin. *Azpilcueta* Nauarrus

B

Gaspar *Baeça.*
Ioannes *Balboa.*
Franciscus *Balduinus.*
Octauianus *Bammacarius.*
Dominicus *Bañes.*
Ioan. *Baptista* Lupus.
Andreas *Barbatia.*
Ioann. *Baptista* Asinius.
Arias *Barbosa*, Lusitan.
Emmanuel *Barbosa*, Lusitan.
Simon Vaz *Barbosa*, Lusitan.
Petrus *Barbosa*, Lusitan.
Eguinarius *Baro.*
Cæsar *Baronius*, Cardinalis.
Redemptor *Baranzanus.*
Ioannes de *Barros*, Lusitan.
Aloys. *Bariolus.*
Cæsar *Barzius.*
S. Basilius.
Albertus *Bassanus.*
Ludouicus de *Bauia.*
Martinus *Becanus.*
Franciscus *Becius.*
Venerabilis *Beda.*
Ludouicus de *Beia*, Lusit.
Ægidius *Bellamera.*
Petrus de *Bellapertica.*
Robertus *Bellarminus*, Card.
Bartholomæus *Bellencinus.*
Ioannes Maria *Belletus.*
Belloch.
Nicolaus *Bellonius.*
Antonius *Bellonus.*
Petrus *Bellonus.*
Petrus *Belluga.*
Laurentius *Bellus.*
Oliuerius *Beltraminus.*
Petrus *Beltrandus.*
Iacobus de *Beluiso.*
Iac. *Benechendorff.*
Guillelmus *Benedictus.*
Rofredus *Beneuentanus.*
Cornelius *Benincasius.*
Petrus *Beuiutendis.*
Iacobus *Bennius.*
Rutilius *Benzonus.*
Philippus *Bergomas.*
Bermondus.
Ioannes Baptista *Bernardinus.*
S. *Bernardus.*
Oliuer. *Bernart.*
Augustinus *Berous.*
Ioannes *Bertachinus.*
Paulinus *Berti*, Lucensis.

Stephanus

Andreas

Barbos. de Episcopa

** 3 Athanasius

Athanasius de *Lobera.*
Eudoxius *Locatellus.*
Vmbertus *Locatus.*
Petrus *Lombardus*, Magister sententiarum.
Ioannes de *Londris.*
Franciscus *Longus à Coriolano.*
Augustinus *Lopez.*
Didacus *Lopez de Stunica.*
Gregorius *Lopez Madera.*
Lopez de Texeda.
Gregorius *Lopez de Touar.*
Ignatius *Lopez de Salzedo.*
Ludouicus *Lopez.*
Petrus de *Lorea*, Societ. Iesu.
Iodocus *Lorichius.*
Ioannes *Lorinus*, Societ. Iesu.
Melchior *Lotterius.*
Franciscus *Lucanus* de Parma.
Ioan. de *Lucena*, Lus. Soc. Iesu
Iosephus *Ludouicus.*
Ioannes de *Lugo*, Societ. Iesu.
Ioannes Baptista *Lupus.*
Ambrosius *Lutius.*
Horatius *Lutius.*
Stephanus de *Lycio.*

M

Macenbran.
Iacobus *Machado.*
Carolus *Macignus.*
Iulius Cæsar *Madius.*
Alphonsus *Madrigal.*
Cosmas *Magallanicus*, Lusitanus Societ. Iesu.
Petr. Dominicus *Magdalenus.*
Hieronymus *Magius.*
Hieronymus *Magonius.*
Simon *Maiolus.*
Ioannes *Maior.*
Ioannes *Madderus.*
Ioannes *Maldonatus*. Lusitan. Societ. Iesu.
Petrus *Malferitus.*
Thomas à *Maluenda.*
Thomas *Maluetius.*
Troilus *Maluetius.*
Celsus *Mancinus.*
Vincentius *Asuneinus.*
Hieronymus *Manfredus.*
Guillelmus de *Mandugeto.*
Iacobus *Mandelus.*
Quintilianus *Mandosius.*
Victorinus *Mansus.*
Franciscus *Mantica*, Cardin.
Marcus *Mantua.*
Paulus *Manutius.*
Ioannes Petrus *Maphaes*, Societ. Iesu.
Robertus *Maranta.*
Carolus *Maranta.*
Christophorus *Marcellus.*
Ioannes Baptista *Marchesanus.*
Philip. *Marchinus.*
Franciscus *Marcus.*
Hercules *Marescottus.*
Ioannes *Maria Belletus.*
Ioannes *Maria Monticellus.*
Ioannes *Maria Nouarius.*
Ioannes *Maria Politianus.*
Ioannes de *Mariena.*
Thomas de *Marino.*
Ludouicus *Marinus.*
Petrus *Marisius*, Lusit.
Ioannes *Marquez.*
Antonius de *Marinis.*
Hippolytus de *Marsiliis.*
Marcus Antonius *Marsilius Columna.*
Marta.
Gregorius *Martinez.*
Petrus Ludouicus *Martinez.*
Martinus Martini.
Alderanus *Mascardus.*
Iosephus *Mascardus.*
Antonius *Massa*, Galesius.
Ioan. Antonius *Massobrius.*
Garcia *Mastrillo.*
Angelus *Matheacius.*
Matthæus *Mathesilanus.*
Ioannes *Matienzo.*
Iac. Ant. de *Mauro.*
Pyrrhus *Maurus.*
Ioannes *Mauritius.*
Marcellus de *Mauro.*
Rabanus *Maurus.*
Philippus *Maynardus.*
Iason de *Mayno.*
Franciscus *Medices.*
Sebastianus *Medices.*
Bartholomæus *Medina.*
Ioannes de *Medina.*
Michaël *Medina.*
Marcellus *Megala.*
Pomponius *Mela.*
Memoriale Clericorum.
Ferdinandus de *Menchaca.*
Emmanuel *Mendez de Castro*, Lusit.
Gonçalus *Mendez de Vasconcellos y Cabedo.* Lusit.
Alphonsus de *Mendosa.*
Ferdinandus de *Mendoça.*
Franciscus de *Mendoça*, Lusitanus Societ. Iesu.
Franciscus *Menosius.*
Iacobus *Menochius.*
Thomas de *Mercato.*
Didacus *Merlanes.*
Mercurialis *Merlinus.*
Marinus *Mersenus.*
Gaudentius *Merula.*
Georgius *Merulus.*
Martinus *Mesnartius.*
Ludouicus *Messia.*
Ioannes *Metina.*
Petrus *Mexia.*
Ioannes *Moreno.*
Thomas *Mieres.*
Franciscus *Milunensis.*
Nicolaus *Milis.*
Ludouicus *Miranda.*
Balthasar *Mogollon.*
Ioannes *Mohedanus.*
Vincentius *Moles.*
Andreas *Molfesius.*
Ioannes Petrus *Molignatus.*
Franciscus *Molinus.*
Ludouicus *Molina* Theolog.
Ludouicus *Molina* Iurisconf.
Antonius *Monachus.*
Ioannes *Monachus.*
Petrus *Moncada.*
Ioannes Petrus *Moneta.*
Henricus *Monrot.*
Dominicus *Montagnolus.*
Fabianus de *Monte.*
Hieronymus de *Monte.*
Montealegre.
Nicolaus de *Monte Celso.*
Paulus de *Montepico.*
Martinus *Monter à Cueua.*
Gabriel *Monterozo Aluarado.*
Ludouicus *Montesinus.*
Sebastianus *Monticulus.*
Ioannes *Montolinus.*
Hieronymus *Montinus.*
Ambrosius *Morales.*
Petrus Augustinus *Morla.*
Augustinus *Morlanes.*
Isidorus *Mosconius.*
Didacus de la *Motta.*
Emmanuel de *Moura.*
Petrus *Mozzius.*
Aloysius *Mondella.*
Didacus *Murillo.*
Franciscus *Munus de Escouar.*
Bernardinus *Musentellus.*
Marius *Muta.*
Dynus Muxellanus.

N

Sebastianus *Nauius.*
Antonius *Naldus.*

Alphon

Alphonſus *Narbona.*
Ioannes *Narbona.*
Didacus *Narbona.*
Gregorius *Natta.*
Marcus Antonius *Natta.*
Petrus *Nauarra.*
Petrus Fernandez *Nauarrete.*
Iacobus *Nauclantus.*
Ioannes *Nauclerus.*
S.Gregorius. *Nazianzenus.*
Alphonſus à *Neapoli.*
Ælius Antonius *Nebriſſa.*
Antonius *Neguſancius.*
Nepos de Monte Albano.
Ioannes *Neuiſanus.*
Alexander de *Neuo.*
S.Gregorius de *Nicenus.*
Ioannes *Nicolaus.*
Nicolaus Notarius S.Bernardi.
Ioannes *Nider.*
Niger Ciriacus.
Petrus Diez *Noguerol.*
Ioannes Antonius *Nouarius.*
Ioannes Maria *Nouar.*
Baldus *Nouellus.*
Iacobus *Nouellus.*
Didacus *Nuñez.*
Duardus *Nuñez.*

O

Odofredus.
Ioannes Martinus de *Olano.*
Antonius *Olibanus.*
Hieronymus *Onuphrius.*
Ambroſius de *Opizionibus.*
Lanfrancus de *Oriano.*
Nicolaus *Orlandinus.*
Sebaſtianus *Orozco.*
Ioannes *Orozco.*
Abrahamus *Ortelius.*
Ioannes Gaſpar *Ortigas.*
Franciſcus *Ortiz*, Lucius.
Hieronimus *Oſorius*, Luſit.
Ioannes *Otalora.*
Franciſcus *Othomanus.*
Hernandus de *Oxea.*

P

Chriſtophorus de *Pace.*
Gondiſaluus Soares de *Pace.*
Marchus Salon de *Pace.*
Fuluius *Pacianus.*
Statilius *Pacificus.*
Anton.Meneſes de *Padilla.*
Balthaſar *Paez*, Luſit.
Antonius *Paganus.*
Laurentius de *Palacio.*
Michaël de *Palacio.*
Gabriel *Paleothus*, Cardin.
Alphonſ. *Paleothus.*
Petrus *Paludanus.*
Ioſephus *Pamphilus.*
S.Raymundus de *Penafort.*
Guido *Pancirola.*
Abbas *Panormitanus.*
Onuphrius *Panuinus.*
Ioannes *Panonius.*
Flaminius *Pariſius.*
Petrus Paulus *Pariſius.*
Philippus *Paſcalius.*
Franc. *Patritius*, Senenſ.
Ioannes Franciſcus *Pauinus.*
Ioannes Baptiſta *Pauliani.*
Hieronymus *Paulus.*
Dionyſius *Paulus Lopys.*
Ferdinandus *Paez*, Luſit.
Petrus *Pechius.*
Achilles *Pedrocha.*
Gaſpar. *Pegado*, Luſit.
Ludouicus *Peguera.*
Laurent.de *Peirinis.*
Melchior *Pelaez.*
Aluarus *Pelagius*. Luſit.
Theodorus *Peltan.*
Iſidorus *Peluſiota.*
Franciſcus *Penia.*
Lucas de *Peña.*
Guillelmus *Penaldus.*
Gabriel *Penotus.*
Petrus *Peralta.*
Marcus Ant. *Peregrinus.*
Benedictus *Pereira*, Luſitanus Societ.Ieſu.
Gabriel *Pereira de Caſtro*, Luſitan.
Antonius *Perez.*
Didacus *Perez.*
Ildephonſus *Perez de Lara.*
Achilles *Perſonalis.*
Franciſcus *Perſonalis.*
Gaſpar *Peruſinus.*
Baldus de *Peruſio.*
Petrus de *Peruſio.*
Alexander *Peſantius.*
Antonius de *Petra.*
Petrus de *Petra.*
Petrus Antonius à *Petra.*
Petrus Geraldus de *Petraſancta.*
Franciſcus *Petrarcha.*
Melchior *Phœbos*, Luſit.
Panucius de *Phanutiis.*
Hieron. *Pharonius.*
Coſmas *Philiarchus.*
Bartholomæus *Philippus*, Luſ.
Anton. *Piagius.*
Paulus *Piaſecius.*
Antonius *Pichardus.*
Gregorius *Pictor.*
Ioan. *Picus Mirandula.*
Albertus *Pighius.*
Ioan. *Pineda* Societ.Ieſu.
Arias *Pinellus*, Luſit.
Benedictus *Pinellus*. Luſit.
Hector *Pinto*, Luſit.
Franciſcus de *Piſa.*
Andreas *Piſcaras*, Caſtaldus.
Ferdinandus *Pizarro.*
Franciſc.de *Pitigianis.*
Thadæus *Piſo.*
Petrus *Plaça.*
Franciſcus *Planeta.*
Ioan. *Platea.*
Baptiſta *Platina.*
Hieronymus *Plato.*
Ioannes Baptiſta *Plotus.*
Nicolaus *Plouius.*
Plutarchus.
Gregorius *Polachus.*
Reginardus *Polo.*
Lanceloros *Polytus.*
Ludouicus *Pons.*
Arnaldus *Pontanus.*
Baptiſta *Pontanus.*
Iacobus *Pontanus.*
Amadæus à *Ponte.*
Io.Franciſcus à *Ponte.*
Ioannes à *Ponte.*
Ludouicus de la *Ponte.*
Oldradus de *Ponte.*
Laurent.à *Portel.*
Chriſtophorus *Portius.*
Iacobus *Portio.*
Iacobus *Portius Imola.*
Philippus *Portio.*
Hieronymus *Portoles.*
Ioannes Bapt. *Peſſeninus.*
Ludouicus *Poſtius.*
Anton de *Pratis.*
Simon de *Pratis.*
Gabriel *Prateolus.*
Franciſc. de *Prato.*
Philippus *Probus.*
Dominicus de *Pueronibus.*
Adrianus *Puluaus.*
Ioan. Franciſcus *Purpuratus.*
Paris de *Puteo.*
Iacobus *Puteus.*

Q

Didacus *Quantera.*
Stephanus *Quaranta.*
Antonius de *Quebedo y hoſos.*
Georgius de *Quebedo.*

Laurentius

SERIES

SERIES
Titulorum, Capitulorum, & Glossarum, quæ in prima Parte continentur.

Titvlvs Primvs.

De Institutione Episcopalis officij, Episcoporum nominis significatione, & etymoligia; Electione, Confirmatione, & Consecratione Episcopalium graduum, ac omnium Episcopatuum diuisione.

Titvlvs II.

De Episcopali munere, seu de qualitatibus ad illud rectè obeundum requisitis; super Apostolum 1. *ad Tim.* 3.

Titvlvs III.

De vera Patriarchalium Sedium erectione.

Titvlvs IV.

De Archiepiscopali præstantia, eiusque auctoritate in Saffraganeos, & eorum subditos, ac in tota prouincia. 168.

SYLLABVS

SYLLABVS

Omnium Allegationum, quæ in ſecunda, & tertia Parte continentur.

Iuxta ordinem primarum litterarum.

Prior numerus Partem, poſterior eiuſdem partis Paginam deſignat.

Concurſus

tem

RECENSIO

RECENSIO

Locorum, quæ ex Iure Pontificio & Cæsareo, Conciliis Aurelianensi, & Tridentino, Bullis & Constitutionibus Apostolicis, necnon Ordinationibus Regiis Lusitanorum, declarantur.

Prior numerus Partem, posterior paginam notat, tertius est marginalis.

EX IVRE PONTIFICIO.

Ex Decreto.

Ex Decretalibus.

Ex VI. Decretalium.

Ex Clementinis.

Ex Extrauagantibus.

EX IVRE CÆSAREO.

Ex Digeſtis.

Ex Codice.

Ex Concilio Aurelian.

Ex Concilio Trident.

SESSIO IV.

SESSIO V.

SESSIO VI.

SESSIO VII.

SESSIO

Ex Bullis, & Conſtitutionibus Apoſtolicis.

Ex Ordinationibus Regiis Luſitaniæ.

SYLLO

SYLLOGE
Decisionum Sacræ Rotæ Romanæ, & Congregationis Cardinalium.

Ex Decisionibus S. Rotæ Romanæ.

Calaguritana reductionis Motus proprij 29. Martij 1595.	3.169.136	*Seraphino.*
Portionis de Narbaia 2. Iunij 1589.	3.234.8	*Penia.*
Beneficij de Ollauanis 15. Decembr. 1604.	3.150.10	*Penia.*
Fructuum 26. Maij 1614.	3.104.153	*Vbaldo.*
Claciaten beneficij 25. Febr. 1611.	3.285.10	*Attrebaten.*
Iurisdictionis 10. Maij 1624.	3.346.25	*Remboldo.*
Camarinen. 21. Febr. 1617.	3.469.76	
Carthaginen. fructuum 2. April. 1612.	3.104.153	*Pirouano.*
Caurien. beneficij 9. Decembr. 1598.	3.262.40	*Corduba.*
Colimbrien. pensionis 27. Ianuar. 1605.	3.108.177	*Merlino.*
Canonicatus 13. Iunij 1616.	1.115.19	*Sacrato.*
Præstimoniorum 10. Decembr. 1631. & 18. Iunij 1632.	3.603.2	*Dunozello.*
Colonien. præcedentiæ 9. Iunij 1627.	2.321	*Vbaldo.*
Comen. Capellaniæ 17. Iunij 1616.	3.265	*Penia.*
Capellæ 7. Febr. 1620.	3.163.106. & 3.296.33	*Remboldo.*
Compostellan. Canon. 10. Maij 1600.	3.159.78	*Lancellotto.*
Parochialis 20. Febr. 1630.	3.275.161	*Merlino.*
Conch decimarum dell'Infantado 18. Decemb. 1617. & 7. Febr. 1618.	3.375.34.36	*Andrea.*
Corduben. Beneficiorum 24. Febr. 1620.	3.548.8	*Caualerio.*
Capellaniæ 5. Decembr. 1629.	3.266.72	*Coccino.*
Dimidiæ portionis 11. Febr. 1628.		*Duran.*
Deltrusen Archipresb. 16. Nouembr. 1594.	3.219.10	*Penia.*
Peltrina Canonicarus 5. Decembr. 1603.	3.280.193	*Ortembergo.*
Ferrarien. pensionis 14. Iunij 1624.		*Remboldo*
& 21. Martij 1627.	2.463	*Virili.*
Bonorum 19 Ianuarij 1615.	3.557.4	*Dunozetto.*
Archipresbyreratus 16. Iunij 1628.	3.265.66	*Coccino.*
Firmana Altaris 15. Decembr. 1594.	3.272.136. & 3.269.105	*Dunozetto.*
& 9. Iunij 1608.	3.231.32	*Marquemontio.*
Foroliuien. Capellæ 3. Iunij 1586.	3.175.186	*Granutio.*
Gerunden. personatus & causæ piæ 17. M. 1630.	3.170.141	*Verospio.*
Fructuum 24. Maij 1599.	3.547	*Iusto.*
Distributionum 16. Febr. 1604. nouissimè refertur in collectione decisionum per Beltramin. decis. 154	3.104.152	*Ludouisio.*
Granaten. Capellaniæ 12. Ianuarij 1607.	3.200.77	*Marquemontio.*
Hispalen. beneficij de Villanueua 15. Ianuarij 1604.	3.150.11	*Iusto.*
Distributionum 2. Maij 1603.	3.106.167	*Coccino.*
Legitimitatis 4. Febr. 1613.		*Vbaldo sen.*
Archidiaconatus 20. Febr. & 26. Iunij 1606.	3.262	*Iusto.*
Imolen. Iurispatr. 19. Nouembr. 1594.	3.266.77	*Orano.*
Bonorum 21. Maij 1593.	3.406.32	*Pamphilio.*
Lecien. fructuum 21. April. 1603.	3.104.153	*Pamphilio.*
Beneficiorum 4. Febr. 1608.	3.167.117	*Caualerio.*
Quartæ funeralium 15. Ianuar. 1618.	3.268	*Coccino.*
Legionen. puritatis sanguinis 26. Martij 1671.		*Quecipo.*
Parochialis 18. Decembr. 1623.	3.271.128	*Merlino.*
Canonicatus S. Dionysij 23. Martij, & Iulij 1623.	3.186.15	*Coccino.*

Leodien.

Sylloge Decisionum Rotæ Rom.

Leodien. Canonicatus 28. Iunij 1621.	2.281.34	*Remboldo.*
Lucana beneficij 4. Nouembr. 1579.	3.216.18	*Seraphino.*
Optionis domus 24. Ianuarij 1607.	3.140.12	*Manzanedo.*
Dismembrationis 18. Nouembr. 1600.	3235.1	*Iusto.*
Iurispatr. de podiis 15. Martij 1621.	3.265.65	*Coccino.*
& 18. Maij 1628.3.257.30		*Dunozetto.*
Maceraten. hæreditatis 4. Iunij 1590.	3.316.26	*Pamphilio.*
Maioricen. Canonicatus 15. Nouembr. 1593.	3.135.2	*Millino.*
Mediolanen. Iurispatr. 23. Ianuarij 1596.	3.275.162	*Mantica.*
Præpositurae 16. Martij 1590.	3.259.19	*Bubalo.*
Dismembrationis 28. Ianuarij 1595.	3.235.19	*Seraphino.*
Fructuum 9. Martij 1592.	3.548.5	*Orano.*
Melfiten. legati pij 24. Ianuarij 1629.	3.170.141	*Dunozetto.*
Meten. professionis 2. Iunij 1636.	3.475	*Carillo.*
Monopolitana hebdomadæ 1. Iulij 1613.	3.170.141	*Manzanedo.*
Neapolitana Rectoriæ 19. Decembr. 1609.	3.263.49	*Ortembergo.*
Nepesina Canonicatus 25. Februarij 1615.	3.203.92	*Merlino.*
Nouarien. decimarum 15. April. 1611.	3.368.34	*Ludouisio.*
nouissimè refertur in collectione decisionum apud Beltramin. decis. 519.		
Nullius, seu Squillacen. iurisdictionis 4. Maij 1616.		*Andrea.*
Oriolen. præcedentiæ 10. Martij 1600.	3.323.36	*Litta.*
Canonicatus 11. Ianuarij 1619.	3.515.12	*Remboldo.*
Oueten mercedis 12. Decembr. 1605.	3.203.13	*Coccino.*
Pacen. decimarum 12. Febr. 1608.	3.368.34	*Sacrato.*
Palatina fructuum 16. Febr. 1580.	3.548.5	*Lancellotto.*
Pampilonem celebrationis Missæ 7. Februarij 1594.	3.301.21	*Mantica.*
Iuris visitandi 15. Decembr. 1623.	3.286.20	*Merlino.*
Papien. residentiæ 10. Martij 2603.	3.101.138	*Ortembergo.*
Fructuum 21. Febr. 1622.	3.548.5	*Remboldo*
Beneficij 10. Aprilis 1617.	3.91.45	*Andrea.*
Parmen. Transactionis 20. Decembr. 1657.	3437.17	*Duran.*
Perusina beneficij 4. Iulij 1608.	3.227.3	*Penia.*
Pistorien. Parochialis... Febr. 1623.	3.202.91	*Merlino.*
Placentina Paroch. de Mal partita 28. Iunij 2585.	3.183.5.18	*Seraphino.*
Salarij 7. Maij 1608.	3.104.153	*Penia.*
Thesaurariæ 25. Maij, & 16. Nouembr. 1609.	3.166.116	*Ortembergo.*
Decimarum person. de Trugillo 18. Martij 1616.	3.369.36	*Buratto.*
Archipresbyteratus 4. Iulij 1614.	3.208.104	*Pamphilio iun.*
Præpositurae 26. April. 1627. & 4. Decembr. 1628.	3.236	*Pirouano.*
Reatina 9. Maij 1609.	2.337.26	
Regionem Paroch 7. Octobr. 1589.	3.273.140	*Blanchetto.*
Romana Iurispatr. 8. Iulij 1584.	3.265.63	*Seraphino.*
Capellaniæ 23. Ianuarij 1589.	2.304.43	*Pamphilio.*
& 20. Nouembr. 1628. & 19. April. 1630.	3.296.33.	*Pirouano.*
Computatorum 10. April. 1630.	3.348.36	*Merlino.*
Præcedentiæ 24. Maij 1600.	3.323	*Lancellotto.*
Clericatus S. Petri 27. Nouembr. 1602.	3.168	*Pamphilio.*
Beneficiatus 22. Maij 1623.	3.301.22	*Coccino.*

Donatio

Ex sacra Congregatione Cardinalium.

Hydruntin.

Auctoris Opera quæ adhuc luci commissa.

Dictionarium Lusitanico-latinum, impressum Bracharæ Augustæ apud Fructuosum Laurentium de Basto, 1611.

Remissiones Doctorum in varia loca Concilij Trid. Vlyssipone, apud Petrum Crasbeck, 1618. & deinde alibi.

Castigationes, & additamenta ad annotationes Parentis in Ordinationes Regias Lusitanorum, Vlyssipone, apud Petrum Crasbeck, 1620.

Remissiones Doctorum de Dictionibus, & Clausulis, Romæ, apud hæredes Bartholomæi Zannetti, 1621.

Pastoralis sollicitudinis, siue de officio, & potest. Episcopi tripartita descriptio. Romæ, apud impressores R. Cameræ Apostol. 1623. deinde Parisiis, Venetiis, & accuratiùs Lugduni, apud Laurentium Durand, 1628. & deinde adhuc accuratiùs apud eundem Laurentium Durand 1641. & nunc postremò cum multis addit. Lugd. apud Philip. Borde, Laurent. Arnaud, & Claudium Rigaud, 1656.

Collectanea Doctorum tam veterum, quàm recentiorum in Ius Pontificium vniuersum, in quatuor tomos diuisa, apud Impressores R. Cameræ Apost. 1626. & 1629. postea accuratiùs quinque Tomis Lugduni, apud Laurentium Durand, 1637. & deinde de nouo excusa cum sexto Tomo Lugduni apud Ph. Borde, Laurent. Arnaud & Claud. Rigaud 1656.

Selectæ Iuris Canonici interpretationes addendæ Collectaneis Doctorum super quinque priores Decretalium libros, Romæ apud Franciscum Corbellettum, 1626. & deinde Lugd. apud Hæred. Prost, Borde, & Arnaud 1648.

Vicariæ Iuris tractationes, in quibus continentur quinque tractatus Legales, iuxta seriem Alphabeticam breui methodo dispositi; videlicet,

I. De Axiomatibus Iuris vsufrequentibus.

II. De Appellatiua verborum vtriusque Iuris significatione.

III. De locis communibus argumentorum Iuris.

IV. De clausulis vsufrequentibus.

V. De dictionibus vsufrequentioribus, Lugduni apud Laurentium Durand 1631. & deinde accuratiùs ibid. apud Philip. Borde, Laurent. Arnaud, & Claud. Rigaud 1651.

Allegatio Iuris in propria causa Bracharen. regressus, siue ingressus ad Thesaurariam, Romæ apud Franciscum Caballum, 1631.

Pastoralis sollicitudinis, siue de officio, & potestate Parochi, tripartita descriptio. Romæ apud Guillelmum Facciottum, 1632. postea auctiùs & accuratiùs, Lugduni apud Laurent. Durand. 1634. nunc denùo defæcatum & auctum apud eundem, & Laurentium Arnaud, 1640. & adhuc recentius excusum Lugd. apud Borde, Arnaud & Rigaud 1655.

De Canonicis, & Dignitatibus Cathedralium, & Collegiatarum Ecclesiarum, eorúmque officio, tam in Choro, quàm in Capitulo, Romæ apud Fransc. Corbellettum, 1632. postea accuratiùs & auctiùs Lugd. apud Laurent. Durand. 1634. & tandem pariter defæcatum & auctum apud eundem, & Laurentium Arnaud, 1640. & apud Hæred. Prost, Borde, Arnaud 1648.

Tractatus de Iure Ecclesiastico vniuerso, in quo de Personis, locis, & Personis Ecclesiasticis plenissimè agitur. Lugduni apud Laurentium Durand, 1634. & denuo nouiter excusus accuratiùs Lugduni apud Borde, Arnaud & Rigaud 1650.

Collectanea Doctorum qui in suis operibus varia loco Conc. Trid. incidenter tractarunt. Lugduni apud Laurentium Durand, 1634. & accuratius apud eundem 1640. & adhuc apud Philip. Borde Laurent. Arnaud & Claud. Rigaud. 1651.

Collectanea Bullarij, aliarúmve Summorum Pontificum constitutionum, necnon præcipuarum Decisionum, quæ ab Apostolica sede à Sacris Congregationibus S.R.E. Cardinalium Romæ celebratis vsque ad annum 1633. emanarunt. Lugd. apud Laurent. Durand, 1634. & deinde sub titulo summæ Apostolicarum decisionum in fol. Lugd. apud. Hæred. P. Prost, Borde & Arnaud. 1645.

Praxis exigendi pensiones, contra calumniantes & differentes illas soluere, cui accesserunt vota aliquot decisiua Canonica. primùm Barcinone apud Gabrielem Nogues, 1635. postea Lugduni apud Laurentium Durand, 1636. & deinde accuratius apud Philip. Borde, Laurent. Arnaud. & Claud. Rigaud 1653.

Votorum decisiuorum Tom. II. Lugd. apud Hæred. P. Prost, Philippum Borde & Laurent. Arnaud 1647. & accuratius apud dict. Philip. Borde, Laurent. Arnaud & Claude Rigaud 1653.

Collectanea Doct. in Ius Ciuile vniuersum, in decem Tomos diuisa.

I. Tom. continet Collectanea in tres priores Codicis libros, editi nouiss. apud. Hæred. Prost, Philip. Borde & Laurent. Arnaud 1648.

II. Tom. Collectanea in quartum & quintum eiusdem Codicis libros, Lugd. apud Gabrielem Boissat, 1637. & 1638. & accuratius Lugd. apud Borde, Arnaud. & Rigaud 1650.

AVGVSTINI

AVGVSTINI BARBOSÆ, V. I. D. LVSITANI,

DE OFFICIO, ET POTESTATE EPISCOPI,

PARS PRIMA:

In qua de Epiſcoporum inſtitutione, electione, conſecratione, munere, Patriarchalium Sedium erectione, & Archiepiſcopali præſtantia.

TITVLVS PRIMVS.

De inſtitutione Epiſcopalis officij; Epiſcoporum nominis ſignificatione, & Etymologia; Electione, confirmatione, & conſecratione, Epiſcopalium graduum, ac omnium Epiſcopatuum diuiſione.

CAPVT PRIMVM.

De Epiſcopalis officij inſtitutione.

SVMMARIVM.

1 *Medicus cœleſtis Chriſtus Dominus in terras venit curandæ infirmitatis noſtræ gratia.*
2 *Chriſtus Dominus ſalutis noſtræ præbens ſe medicum ſanctiſſimæ vitæ ſuæ exemplo pati, ac omnes virtutes amplecti nos docuit.*
3 *Populus in lege veteri in duos ordines ſapienter diſtributus fuit, quorum vnus ciuilibus officiis, alius verò diuino cultui inſeruiret.*
4 *Officia vbi ſunt peculiaria, & certæ adminiſtrationes ad tuendam pacem, & concordiam, poteſtas aliqua vniuerſalis præcedere debet, quæ cæteras omnes negat.*
5 *Vniuerſalis Eccleſiæ poteſtatem, ſummámque auctoritatem Dominus noſter in ſancto Petro Apoſtolorum Principe collocauit.*
6 *Epiſcoporum inſtitutio, & ſucceſſio perpetua in Eccleſia à Chriſto Domino inſtituta fuit.*
7 *Petro eius Vicario dedit Chriſtus Dominus ius, & poteſtatem inſtituendi, & creandi omnium Eccleſiarum Epiſcopos.*
Cap. in nouo diſt. 21. *declaratur, ibid.*
8 *Epiſcopos eſſe de Iure diuino inſtitutos, qui teneant? oſtenditur.*
9 *Epiſcopi aliam habent poteſtatem Ordinis, alteram iuriſdictionis.*
10 *Ordinis poteſtas in Epiſcopis, quæ ſit? oſtenditur.*
11 *Iuriſdictionis poteſtas in Epiſcopis, quæ eliciatur? oſtenditur.*
12 *Epiſcopus ſolus conſecratus cognoſcit de illis, quæ pertinent ad dignitatem Epiſcopalem; de aliis verò, quæ ad ſimplicem iuriſdictionē ſpectant, cognoſcit electus & confirmatus, licèt nondum conſecratus.*
13 *Excommunicare poteſt ſubditos de Iure communi Epiſcopus electus, & confirmatus.*
14 *Beneficia conferre poteſt Epiſcopus electus, & confirmatus.*
15 *Lex diœceſana, & lex iuriſdictionis quæ dicantur? oſtenditur.*
16 *Diſpenſatio eſt de lege iuriſdictionis.*
17 *Canonica Epiſcopalis eſt de lege diœceſana.*
18 *Iuriſdictionis poteſtas quãuis à Deo Epiſcopis ſit cõceſſa, voluit tamen vt in illa ſubmiſſi eſſent Petro.*

19 *Apostolos omnes respectu consecrationis, & Ordinis licet Dominus pares fecerit, non tamen respectu iurisdictionis aequales constituit.*

20 *Papae iurisdictio in tota Ecclesia est iure diuino à Christo Domino instituta, & ab eo immediate accepta; ceterorum vero omnium Episcoporum iurisdictio est ab ipso etiam instituta, sed à Romano Pont. tanquam eius Vicario in eos deriuata.*

21 *Papa cum eligitur, supposita legitima electionis conditione, accipit à Christo Domino immediatè iurisdictionem.*

22 *Episcopus cum eligitur, & confirmatur à Romano Pontifice, vel ab alio auctoritate ipsius, electio & confirmatio non est veluti conditio sine qua Episcopus iurisdictionem à Deo non acciperet, sed est id per quod Romanus Pontifex dat ei iurisdictionem in ea prouincia, cui praficit.*

23 *Iurisdictio non est necessario coniuncta vt naturalis proprietas cum consecratione Episcopali.*

24 *Episcopalis dignitas, eiusque iurisdictio vt ordinaria, & ex officio considerata saltem in generali, est instituta à Christo Domino.*

25 *Episcopalis Monarchia in Ecclesia per Dominum instituta, vt eam regeret, non potest tota ipsaque Ecclesia ipsum regiminis modum mutare.*

26 *Episcopalis iurisdictio, sicut etiam munus ipsum Episcopale, si sumatur in particulari, non est de iure diuino, nec ab eo habet certos iurisdictionis gradus, qui augeri, vel minui nequeant.*

27 *Papa solus per se, vel per alios sua auctoritate, & consensu creat, & transfert Episcopos, diœceses diuidit, erigit, minuit, sublimat, ac deprimit.*

28 *Papa potest extendere, vel limitare ipsam iurisdictionem Episcopalis muneris Iure diuino cohaerentem intrinsece, vt ordinariam, & quasi ex natura rei.*

29 *Episcopi vbi probetur quod successerint Apostolis ostenditur.*

30 *Papa non potest ex toto, vel ex aliqua parte aliquid eorum mutare, abrogare, & tollere, quae sancti Apostoli condiderunt.*

31 *Apostoli, vt habet probabilior sententia, immediate habuerunt à Christo Domino potestatem aequalem in totum orbem, & ad omnes actus, quos etiam ipse Petrus agere poterat, quamuis illius dispositioni, vt capitis, & Ordinarij eorum, subordinata.*

32 *Episcopi impropriè, videlicet per quandam similitudinem, & proportionem dicuntur Apostolis succedere.*

33 *Apostolorum dignitas, & iurisdictio personalis erat, vtpote eis propter necessitatem illius temporis, & primae fundationis Ecclesiae speciali priuilegio à Christo Domino commissa.*

34 *Episcopi Apostolis succedere dicuntur, respectu Ordinis sacri Episcopalis.*

35 *Inter successionem, quae fit Petro, & eam, quae fit Apostolis, discrimen constituitur.*

36 *Episcoporum iurisdictio in particulari immediatè à Summo Pontifice.*

1 QVEMADMODVM amans ac peritus medicus non satis habet singulari industria, & labore medicamenta téperasse, quae valetudini aegroti operā ferant; sed etiam illi vult assistere, vt eū instruat quo pacto pharmacū ei sit sumendum, quę victus ratio ei sit obseruāda, quod genus ciborum sectandū, quod fugiendū, quae suscipiendae corporis exercitationes, caeteraque huiusmodi, quibus medicinae vis adiuuetur, quae alioquin inutilis, aut forte noxia redderetur. Sic caelestis noster Medicus, cum prospiceret medicinae vtilitatem, si ipse in terras non venisset, eamque vulneribus, plagisque nostris humano tactus non applicasset, magna ex parte inutilem euasuram, propter ingenium hominis durum, morosum, & contumax, voluit pro eximia pietate sua exemplum sanctissimae vitae suae cum medicina coniungere, vt ab vtroque mundus perfectam salutem adipisceretur, sicut dicit S. Leo serm. 1. de Natiuit. *nisi esset verus Deus, non afferret remedium; nisi esset verus homo, non praeberet exemplum.* Et S. August. serm. de tempore, *vt non solum doctrina auxilio & gratia, sed etiam exemplo suo ad studium sanctitatis ascenderet, vt nos non solum praecipientem Dominum, sed etiam exemplo suo ad virtutis fastigia prouocantem maiori alacritate sequeremur.* quod ipsum per Oseam *cap. 11.* est expressum, cùm ait: *Et ego quasi nutritius Ephraim, portabam eos in brachiis meis, & nescierunt quod curarem eos. In funiculis Adam traham eos in vinculis charitatis; & ero eis, quasi exaltans iugum super maxillas eorum, & declinaui ad eum vt vesceretur.*

2 Voluit igitur Dominus IESVS, ac Redemptor noster in hunc mundum veniens se Auctorem, Doctorem, ac Medicum salutis nostrae praebere, ac Sanctissimae vitae suae exemplo nos docere modò patientiam, modò sobrietatem, modò constantiam, tum fortitudinem, tum prudentiam, syncertatem, iustitiam, zelum Dei, & despicientiam humanarum rerum, omniúmque maxime charitatem, caeteras denique omnes virtutes amplecti, vt in Ecclesia Catholica ab eodem instituta exemplar perfectissimum haberet, quod caeteri tam Praesules, quàm subditi imitarentur. Hincque saepè ipsemet sancto ore suo in sacro Euangelio Ioan. 10. id monet dicens: *Ego sum pastor bonus. Ego cognosco oues meas, & cognoscunt me meae. Ego animam meam pono pro ouibus meis.* Et Ioan. 13. *Exemplum dedi vobis quemadmodum ego facio, sic & vos faciatis.* Eum denique sensum saepe inculcarunt Sancti viri, dicentes omnem Domini nostri actionem, nostram esse instructionem, eumque nobis reliquisse exemplum, vt sequamur vestigia eius. Et S. Gregor. *homil. 17. in Euang.* ait: *Ipsa acta Domini praecepta esse, quia dum aliquid tacitus facit, quid agere debeamus, innotescit.* Omnis enim illius actio, nostra debet esse instructio, *cap. Deus omnipotens, § cuius exemplo monemur. 2. quaest. 1. cap. significasti*, vbi Abb. *num. 1. ad fin. vers. nota 4. de elect.* Lotter. *de re benef. lib. 1. quaest. 33. num. 43.*

3 Quemadmodum etiam in Lege veteri sapienter Populus in duos ordines distributus fuit, quorum alter ciuilibus officiis, rebúsque familiaribus, seu publicis administrandis inseruiret, alter esset diuino cultui, Sacrificiis, caeterísque actibus religiosis deditus. Sic etiam idem mediator Dei, & hominum homo Christus IESVS tempore gratiae eandem rationem conseruauit, quamuis sublimioribus mysteriis sociatam, ac me[...] longè praestantioribus, ac venerabilióribus, munitam, voluitque hos, qui diuino cultui dicandi erant per Episcopum sacro, & spirituali quasi connubio deuictum, solemnibus caeremoniis, legitimáque manuum impositione initiari, ac veluti prolem Ecclesiasticam propagari, quae Sanctae ipsius Ecclesiae successione perpetuò seruiret.

Sed quia necesse est vbi peculiaria officia sunt, & certae administrationes ad communem vtilitatem institutae, 4

institutæ, potestatem aliquam vniuersalem præcellere, quæ cæteras omnes regat, & ex qua cæteræ pendeant ad tuendam pacem, concordiam, & vnitatem, vt asserunt D. Thom. *contra Gentes, lib. 4. c. 76. in fine.* August. de Ancona *de potestate Ecclesiæ, q. 71.*
5 *artic.* 4. Igitur † cum vniuersalis Ecclesiæ corpus vnum sit, hanc vniuersalem, summamque auctoritatem Dominus noster IESVS CHRISTVS in S. Petro Apostolorum Principe collocauit, huncque Vicarium suum in terris reliquit, ac post eum successores eius in Pontificatu, & gubernatione Ecclesiæ suæ, itavt in eo plenitudo omnis potestatis in Ecclesia vigeret, & perpetuo constans permaneret, quam ipse aliis Ecclesiasticis gradibus communicaset, ac distribueret, prout iudicaret populorum vtilitati, fideliúmque ædificationi conducere. S. Leo *epist. 54. ad Anastas. In nouo Testamento* (inquit Anacletus Papa *epist. 2. ad Episcop. Italiæ, relatus in c. in nouo 21. dist.*) *post* CHRISTVM *Dominum à Petro Sacerdotalis cœpit Ordo, quia ipsi primo, Pontificatus in Ecclesia Christi datus est, Domino dicente ad eum: Tu es Petrus, & super hanc Petram ædificabo Ecclesiã meam, & portæ inferi non prævalebunt aduersus eam, & tibi dabo claues Regni Cœlorum. Hic ergo ligandi ac soluendi potestatem primus suscepit à Domino, primusque ad Fidem populum virtute sua prædicationis adduxit. Cæteri verò Apostoli cum eodem pari consortio honorem, & potestatem acceperunt, ipsumque Principem eorum esse voluerunt, qui etiam iubente Domino in toto Orbe dispersi Euangelium prædicauerunt. Ipsi quoque descendentibus in locum eorum successerunt Episcopi.* Hæc Anaclet. *in dict. cap. in nouo*, & ideò Christus creando plures Apostolos, instituit formam creandi plures Episcopos Apostolorum successores. Henriq. *in summ. lib. 6. c. 5. §. 5. in com. litt. B.*

6 Quam quidem Episcoporum institutionem, & successionem perpetuam in Ecclesia à Christo Domino institutam fuisse solent iacti Doctores deducere tum ex verbis eiusdem dicentis Matth. cap. 28. in fine, *Ego vobiscum sum vsque ad consummationem sæculi*: tum ex Apostol. Paulo *ad Ephes.* 4. dum ait: *Et ipse dedit quosdam quidem Apostolos, quosdam autem Prophetas, alios verò Euangelistas, alios autem Pastores, & Doctores ad consummationem Sanctorum in opus ministerij in ædificationem corporis Christi, donec occurramus omnes in vnitatẽ Fidei, & cognitionis Filij Dei in virum perfectum, in mensuram ætatis plenitudinis Christi.* Vnde manifestum est, sic Christum Ecclesiam instituisse, vt esset vsque in sæculum duratura, secundùm illud Isai. 9. *Super solium Dauid, & super regnũ eius sedebit, vt cõfirmet illud, & corroboret in iudicio, & iustitia, amodo, & vsque in sempiternum*, patet ergo quòd ita illos, qui tunc erant in ministerio, constituit, vt etiam eorum potestas deriuaretur ad posteros, vtilitate Ecclesiæ, vsque ad sæculi finẽ, facit text. *in cap. quodcumque 24. quæst. 1.* vbi dicitur quòd *quando Petrus Claues accepit, Ecclesiam sanctã significauit, quia scilicet non tantum pro se, sed etiam pro omnibus successoribus vsque ad finem sæculi data est Ecclesia.*

7 Sapienter igitur ne vnquam in Ecclesia Ministri deessent, dignitas, & auctoritas, quæ Episcopalis dicitur, ab ipsa sapientia Christo IESV instituta est, & eo ipso quòd Petrum sibi Vicarium substituit, ipsi dedit ius, & potestatem instituendi, & creandi omnium Ecclesiarum Episcopos, quibus tum inferiores Ministri, tum ipsi etiam Sacerdotes parerent: sicut etiam in bellis gerendis omnibus militiæ ordinibus dux vnus præficitur, ita Sacerdotum vnus Princeps consecratur, cæteris Sacerdotibus potestate superior, isque appellatur Episcopus, qui hanc ob causam non solùm veste vtitur cum aliis Ecclesiasticis ministris communi, sed aliis etiam ornamẽtis, quæ maiorem eius auctoritatem ostendunt aliis in functionibus, ad quas simplex Sacerdotum potestas minime extenditur. Vnde sumitur intellectus *in cap. in nouo, dist. 21. ibi, à Petro Sacerdotalis cœpit Ordo*; illud enim loquitur de Ordine minorum Sacerdotum, id est, Presbyterorum; constat enim Apostolos in vltima cœna simul omnes ordinatos Sacerdotes; sed loquitur de Ordine maiorum Sacerdotum, id est, Episcoporum, qui à Petro dicitur incœpisse; nam solus Petrus à Christo fuit Episcopus ordinatus, cæteri autem Apostoli à Petro Episcopalem consecrationem acceperunt. Ita Turrecr. *in sum. de Ecclesia, lib. 2. c. 32.* Card. Bellarm. *lib. 1. de Romano Pont. c. 23. vers. quid ergo.* Henriq. *in summ. lib. 10. c. 4. §. 2. & seqq.* Cùm ergo pateat, vt ex modò dictis apparet, non Ecclesiam, sed ipsum Christum Episcopos instituisse, & ius ac potestatem instituendi, & creandi eos Petro eius Vicario, & successoribus in posterum dedisse, non potest dubitari quin † illi 8
sint Iure diuino instituti, vt per text. *in d. c. in nouo, & in c. videntes 22. quæst. 1.* probant Mai. *in 4. dist. 17. quæst. 7. concl. 1. & dist. 24. quæst. 3. concl. 2.* Duen. *reg. 72. vers. fallit in dignitate.* Gregor. Lopez *l. 1. gloss. 3. & l. 17. gloss. 2. tit. 5. p. 1.* Barbat. *in tract. de præstantia Card. 2. quæst. 1.* Gig. *de pẽsionib. quæst. 1. n. 3.* Couarru. *in reg. possessor. 2. part. §. 9. n. 6.* Suar. *tom. 4. de Pœnit. part. 2. disput. 25. sect. 1. à num. 7.* Card. Bellarm. *de controuersiis Christianæ Fidei, tom. 1. controuers. 3. generalis, lib. 4. de Romano Pontif. c. 25.* Valentia *tom. 4. disp. 7. q. 10. puncto 2. pag. 2.* Camill. Borell. *in summa omnium decis. tit. 8. n. 1.* Henriq. *in summa lib. 6. c. 5. §. 5.* Azor. *instit. moral. part. 2. lib. 3. c. 30. quæst. 13.* Guillelm. Rodoan. *de simon. c. 18. numer. 4.* Didac. de Arrojo *de Sacrament. tit. de Episcopatu num. 1. & 51.* me citato *in hoc loco*, Mantic. de Alzedo *de præcellentia Episcopali dignit. part. 1. c. 1. à princip. & c. 8. numer. 3.* qui sub distinctione hanc quæstionem dirimunt, vt infrà ostendetur.

Verùm, vt Episcopalis auctoritatis origo, & suc- 9
cessio faciliùs percipiatur, sciendum in Episcopis aliam esse potestatem Ordinis, aliam iurisdictionis.
† Ordinis ea est potestas, vt sciat, & possit omnia 10
Sacramenta conferre, Chrisma consecrare, Prædicationis munus exercere, alios ordinare, ad Eucharistiam sumendam præparare, & Sacerdotes creare. Finis verò vnus est illis cum Sacerdotibus communis, qui est Sanctissimæ Eucharistiæ consecratio, & offerre Domino verum Sacrificium, in quo vniuersi Presbyteri pares sunt, quandoquidem eorum auctoritas à Deo ipso dependet. Episcopalis tamen Ordinis potestas ad hunc Eucharistiæ consecrandæ, & offerendæ finem, non ita proximè ordinatur, ac Sacerdotium, sed remotius, quatenus hoc perficit; & potestatem consecrandi per Sacerdotum institutionem confert: vnde ad potestatem Episcopalis Ordinis tria propriè, & insolidum pertinere, scilicet, ordinare, consecrare, & confirmare, tradit gloss. *verb. de tribus, in c. transmissam, de elect.* & refertur in Pontif. Romano *in rub. de consecration. Episcopi.* Verùm consecrare Ecclesias, & Calices, quamuis annexum sit Ordini Episcopali, cùm tamen sit Sacramentale, potest à Papa Sacerdoti committi, Henriq. *d. c. cap. 5. §. 6. in com. lit. K.* Sacramenta verò, quæ ex sola potestate Ordinis conferuntur non possunt ministrari ab vllo, qui Ordinem ad illa requisitum non habeat, nec Summus Pontif. potest

Episcopo prohibere ne Ordines validè conferat, quia circa Ordinis potestatem, quam præhabet Episcopus, vel Papa ordinans, habetur se vt instrumentum, liberum, sed ab alio motum nempe à Christo, & ea potestas pendet a Papa consecrante in fieri tantùm, quam quidem Ordinis potestatem immediatè à Deo Episcopi accipiunt; nam respectu illius omnes Apostolos pares fecit, ac in hoc illos æqualiter ordinauit, itavt nullatenus, quæ Ordinis Episcopalis esse dixi, possint inferiori Prælato, qui Episcopus non sit, nec consuetudine, alióve iure speciali competere, Abb. *in cap. accedentibus, de excess. Prælat. post num.* 1. vbi Add. Alea. de Neuo clarioribus id explicat verbis, & succurrit text. *in c. quanto, de coniuct. & in cap. aqua, de consec. Ecclesia, vel altaris.*

11 Iurisdictionis autem potestas ad mysticum fidelium corpus spectans, quibus toto Orbe terrarum diffusis, oportuit pro locorum amplitudine, Regnorumque frequentia, illis assignari Antistites, ac Præfectos, quorum alij maiorem, alij minorem iurisdictionis potestatem ad leges condendas haberent, prout necessitas, aut vtilitas postulare videbatur. Potestas hæc iurisdictionis diuidi solet in illam, quæ pertinet ad dignitatem Episcopalem, cuius meminit text. *in d. c. accedentibus*, scilicet, *cognoscere de causis matrimonialibus, publicas iniungere pœnitentias, atque Indulgentias concedere*; & in illam, quæ dicitur simplicis iurisdictionis, nempe, *iudicare, excommunicare, corrigere, iuramenta recipere à vasallis, confirmare, inuestire, beneficia conferre, instituere*, cæteráque his similia, quæ suo quæque loco explicabo.
12 † Inter vnam, & alteram iurisdictionis diuisionem illa est differentia, quòd de illis, quæ pertinent ad dignitatem Episcopalem, solus ipse Episcopus consecratus cognoscit, exceptis Indulgentiis, quas electus Episcopus ante consecrationem concedere potest, vt dixit D. Thom. *in 4. sent. dist. 25. art. 2. & dist. 20. quæst. 1. art. 4. versic. ad secundam quæstionem*, sequuntur Sot. *ibi dist. 21. quæst. 1. art. 4. versic. hinc fit.* August. de Ancona *de potestate Ecclesiæ quæst.* 21. Syluest. *verb. Indulgentia, num.* 13. Vgolin. *de potest. Episcopi cap* 41. *in princ. num.* 1. De illis verò, quæ ad simplicem iurisdictionem spectant, cognoscit electus, & confirmatus, licèt nondum sit in Episcopum consecratus, Rebuff. *de pacif. possess. num.* 243. quia exercitium iurisdictionis actu acquiritur per confirmationem, Coim. *in pragm. sanct. tit. de collation. verb. nominationes, pag.* 186. & ideò † pote-
13 ris subditos de Iure communi excommunicare. Nau. *in man. cap.* 27. *num.* 5. † & beneficia conferre,
14 Coim. *d. tit. de collation. verb. iurisdictio, pag.* 181. Rebuff. *d. tit. de pacif. possess. num.* 251. Gonzal. *ad reg. 8. Cancell. §. 4. proœm. num.* 27. Vbi verò apud Sedem Apostolicam promouetur, litteras dictæ Sedis promotionem, consecrationémque continentes, habere debet; alioquin ad suam Ecclesiam accedere, vel bonorum Ecclesiasticorum administrationem accipere, aut iurisdictionem aliquam exercere non potest, à nemineque absque huiusmodi litterarum ostensione recipi, obedientiave ei præstari, atque audiri debet, Vgolin. *de potestate Episcopi, cap.* 5. §. 1.

Bimembris etiam (vt ad rem redeamus) ponitur
15 distinctio Episcopalis auctoritatis, puta legis Diœcesanæ, & legis iurisdictionis *à gloss.* 2. *in cap. dilectus, de officio Ordin.* asserente in illis consistere totum ius, & potestatem Episcoporum. De definitione vtriusque legis Diœcesanæ, & iurisdictionis, variè olim fuit à Doctoribus elaboratum, aliis asserentibus quod illa consistat in recipiendo, hæc verò in dando, seu conferendo: aliis aliter [illegible] tibus, vt videre est apud Berlach. in. *tract. de Episcopo, lib.* 4. *p.* 5. *num.* 80. *cum seqq.* Boter. *tract. de synodo, p.* 1. *num.* 65. *cum seq. & p.* 2. *à num.* 4. Cuch. *instit. Iuris Canon. lib.* 1. *tit.* 15. *vers. hæc iura.* Dan. Venator *in analysi iuris Pontificij, lib.* 1. *tit.* 31. *num.* 8 Fr. Emman. *quæst. Regular. tom.* 2. *quæst.* 63. *art.* 1. Azor. *instit. mor. part.* 2. *lib.* 3. *cap.* 35. *quæst.* 2. Zerola *in praxi Episcop. p.* 1. *verb. Iura Episcopalia.* Ex quorum dictis illa est verior definitio, quòd lex Diœcesana sit ad quam spectat perceptio cathedratici, pars oblationum, charitatiuum subsidium, ac denique cætera omnia, à quibus monasteria Iure communi sunt exempta: lex verò iurisdictionis est, quæ obedientiam, subiectionem, reuerentiam, institutionem, correctionem, reformationem, iurisdictionem, pœnitentiæ indictionem, causarum audientiam, Sacramentorum collationem, eaque omnia complectitur, in quibus † monasteria 16
diœcesana Iure communi subiiciuntur; vnde dispensationem esse de lege iurisdictionis, per *cap. ex transmissa, de translat. Prælat.* & gloss. *in Clem.* 1. *de rescript.* resoluit Paul. Borgas. *de irregular p.* 2. *rub. an dispensatio sit de lege diœcesana, num.* 4. † Idem est dicendum 17
de Canonicis Episcopali, Petr. Vbald. *de Canon. Episcop. c.* 2. *n.* 4. *& c.* 4. *q.* 5. Lap. de Castell. *de Canon. part. num.* 5.

Potestas, hæc iurisdictionis Episcopalis, qualis- 18
cunque sit, quamuis à Deo Episcopis sit concessa, voluit tamen, vt in illa submissi essent Petro, tanquam capiti, & sæpè ad hoc designandum Petro multa dixit singulariter, & separatim, sed aliis Apostolis loquutus est coniunctim, & generaliter; vnde ad Petrum, vt in Euangelio habetur *Matth.* 16. sic loquutus est. *Tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam*, & Ioan. 21. *Pasce oues meas*, nó semel, sed ter. Pro sua fide specialiter orauit etiam; hinc etiam Christus Dominus in singulari dixit, Ioan. 10. *Fiet vnum ouile, & vnus Pastor*, & sic voluit vnum esse Pastorem, non plures. Sed hanc potestatem pascendi contulit Petro, dum dixit: *Pasce oues meas*; & sic fecit eum Pastorem, & non plures loco sui: ipse enim erat, & est verus Pastor, & Pontifex, vt de ipso dicit Ioan. *Ego sum Pastor bonus*; alij namque Apostoli fuerunt coadiuuantes, & cooperantes; & ideò dicitur, quòd Papa fuit assumptus in plenitudinem potestatis, alij in partem sollicitudinis, *cap. ad honorem, de auctor. & vsu pallij.* Vnde licèt omnes Apostolos fecerit pares respectu consecrationis, & Ordinis; non tamen eos æquales fecit respectu iurisdictionis: in illa enim Petrus præfuit omnibus, vt notat gloss. *in d. cap. in nouo, & in cap. loquitur* 24. *q.* 1. † ea quidem, quamuis spiritualis, sa- 19
cra, & Diuina potestas sit, hoc est, à Christo Domino instituta, non à Repub. vt temporalis gubernandi potestas, sed à Romano Pontifice Christi Vicario, & Petri successore Episcopis datur, & ab eo manat ac pendet, itavt inter ipsum, & cæteros Episcopos hoc differat, quòd iurisdictio Romani Pontificis in totam Ecclesiam est Iure diuino à Christo Domino instituta, & ab eo immediatè accepta, ex resolutis per Henriq. *in summ. lib. 3. de Pœnit. cap.* 5. §. 5. & Card. Bellarm. *lib. 4. de summo Pont. cap.* 23. ac Fagundez *in quinque Ecclesiæ præcepta, p.* 2. *lib.* 7. *cap.* 2. *num.* 12. † Cæterorum verò omnium Episcoporum 20
iurisdictio est à Christo Domino instituta, sed à Romano Pontifice tanquam Christi Vicario, & summo, ac primo totius Ecclesiæ Pastore suscepta, & ab eo veluti è fonte Christi præcepto in illos deriuata; & hinc est vt summi Pontificis iurisdictionem nulla humana

humana potestas, aut ex toto abrogare, aut ex parte minuere, restringere, mutare, variareve possit: at Episcoporum iurisdictionem Romanus Pontifex Iure potest tollere, minuere, restringere, mutare, aut variare, provt maiorem, minoremve illis facultatem concedit, vt docent S. Thom. 2. 2. *q.* 184. *art.* 6. *ad* 1. & *q.* 39. *a.* 5. Iordan. *de maioribus Episcopi causis ad Papã deferendis c.* 7. *n.* 8. & 9. Bannes 2. 2. *q.* 1. *art.* 10. *puncto* 2. *dub.* 5. *concl.* 5. Fagundez *d. c.* 1. *n.* 25.

21 Ratio autem cur iurisdictio cuiuslibet Romani Pontificis dicatur accepta proximè à Christo, & non iurisdictio alicuius alterius Episcopi, illa est, quia cùm Romanus Pont. eligitur, ei iurisdictionem electores non dant, quia nemo dat, quod non habet: sed dat ei immediatè Christus Dominus, supposita ea conditione electionis legitimæ, cùm electio tantùm sit veluti conditio, sine qua Romanus Pontifex à Deo iurisdictionem non acciperet: sed † cùm ali-

22 quis Episcopus eligitur, & confirmatur à Romano Pontifice, vel ab alio auctoritate ipsius; electio, & confirmatio non est veluti conditio, sine qua Episcopus iurisdictionem à Deo non acciperet, sed est id per quod Romanus Pontifex dat ei iurisdictionem in ea prouincia, cui præficitur. Henriq. *d. cap.* 5. §. 6. Hæc verò iurisdictio non est necessariò coniuncta, vt naturalis proprietas cum consecratione Episcopali,

23 vt videre licet † in Episcopo titulari, qui nullius diœcesis est Ordinarius Pastor, & in Episcopis, qui cum licentia Papæ renunciarunt dignitati, aut ob crimen priuati sunt Episcopatu; quia, vt suprà dicebamus, potest Romanus Pontifex Episcopalis iurisdictionis plenitudinem ex ordinatione diuina apud se radicatam habens, & à se tanquam è capite in aliquem pro aliquo loco deriuatam, coarctare, vel illi nullam demandare.

24 Quamuis igitur Episcopalis dignitas, eiusque iurisdictio, vt Ordinaria, & ex officio considerata, saltem in generali, sit instituta à Christo Domino, ad effectum, vt Petrus, & Successores Ecclesiam eius per Episcopos gubernarent, vt constat ex verbis Pauli *ad Ephes.* 4. & 1. *ad Corinth. cap.* 12. dicentis posuisse Christum in Ecclesia Pastores, id est, Episcopos, & post Hieron. & alios exponit Suar. *tom.* 4. *de Pœnit. p.* 1. *disp.* 25. *sect.* 1. *a n.* 7. & ex loco *Actorum* 20. ibi, *posuit vos Spiritus Sanctus Episcopos regere Ecclesiam*; quem locum in idem adducit Concil. Triden. *sess.* 23. *cap.* 4. Cardin. Bellarmin. *d. lib.* 4. *de Romano Pontifice c.* 25. Suar. *d. loco.* vbi id etiam probat ex auctoritate plurimorum Patrum, & ex ratione perfectæ Monarchiæ in Ecclesia per Christum Dominum institutæ, inde meritò ex omnium consensu re-

25 soluens † non posse totam etiam Ecclesiam hunc modum regiminis mutare, quod etiam post alios obseruauerat Cou. *in 4. q. peccatum part.* 2. §. 9. *num.* 6.

26 † Tamen si Episcopalis iurisdictio, sicut etiam munus ipsum Episcopale, sumatur in particulari, provt scilicet in hoc, vel illo subiecto, respectu horum, vel illorum subditorum collocatur, non est de Iure diuino, nec ab eo habet certos iurisdictionis gradus, qui augeri, vel minui nequeat; sed totum pendet à Summo Pontifice, per que idem munus immediatè habetur in particulari, & à quo ipsius iurisdictio immediatè conceditur, & deriuatur, vt post D. Thom. pluribus in locis, & alios plures Theologos resoluunt Cou. *vbi proximè*, Suar. *d. sect.* 1. *n.* 10. *cum seqq.* Card. Bellar. *d. lib.* 4. *c.* 24. Valent. *tom.* 4 *disp.* 7. *q.* 10. *puncto* 2. *pag.* 2. *col.* 1.

27 Hæc quidem verissima resolutio *primò* probatur *in cap. ita Dominus* 19. *dist.* & *in cap. quoties* 24. *q.* 1. & ex aliis pluribus adductis per Doctores suprà citatos. *Secundò* probatur ex eo, quia ipse Romanus Pontifex solus est, qui per se, vel per alios sua auctoritate & consensu, creat, & transfert Episcopos, vt constat ex vsu Ecclesiæ Romanæ, & ex *tit. de translat. Episcopi*; ipse est, qui diœceses diuidit, erigit, auget, minuit, sublimat, & deprimit, siue in totum, siue in parte, coarctando scilicet territorium, vt vltra eundem Ecclesiæ vsum constat ex D. Bernard. *epist.* 131. *ad Mediolanenses*, dum inquit, *potest Romana Ecclesia nouos ordinare Episcopatus, vbi hactenus non fuerunt; potest eos, qui sunt, deprimere, alios sublimare, provt ratio sibi dictauerit, ita vt de Episcopis Archiepiscopos creare liceat, & è conuerso, si necesse visum fuerit*, subscribunt Card. Bellar. *d. cap.* 24. *col.* 2. *prope finem.* Suar. *d. num.* 10. *col.* 1. is tantus vir insignis sacræ Theologiæ in Conimbricensi Academia Magister, die 25. Septembris anno Domini 1617. Vlyssipone in domo Professa sãcti Rochi Societatis Iesu, in qua ille erat, vitam cum morte feliciter commutauit, vt refert Benedict. Ægid. *in tract. de priuileg. honest. art.* 11. *n.* 14.

Deinde potest ipse Summus Pontifex extendere, 28 vel limitare ipsam etiam iurisdictionem Episcopali muneri Iure diuino cohærentem intrinsecè, vt ordinariam, & quasi ex natura rei; dum scilicet postulat intrinsecè officium Pastoris animarum, & gubernatoris in spiritualibus, ad quod Episcopus assumitur, respectu eorum, quorum fit Episcopus, provt satis constat ab experientia; tum in his, quæ pertinent ad forum externum, videlicet in dispensationibus circa vota, & impedimenta ad contrahendum matrimonium, aut ad Ordines suscipiendos, & similia; vel in absolutionibus à censuris; aut in concessionibus Indulgentiarum: tum etiam in his, quæ spectant ad forum internum, videlicet in reseruatione casuum conscientiæ; quæ quidem omnia, cùm non fiant nisi per extensionem, vel limitationem Episcopalis iurisdictionis, vt patet; & nihilominus fiant per Summum Pontificem, signum præbent manifestum eam ab eo immediatè in particulari pendere, & deriuari, & non à Iure diuino; aliter enim si ab hoc immediatè procederet, neutrum prædictorum ex propria dispẽsatione posset Summus Pontifex, iuxta vulgatem regulam *c. sunt quidam* 25. *quæst.* 1. provt benè argumentantur Cardin. Bellarmin. & Suar. *vbi proximè*, & constat ex his, quæ circa eandem regulam prosequuntur D. Thom. 1. 2. *quæstione* 97. *art.* 4. *ad* 3. Syluest. *verb. Papa quæst.* 16. Almain. *de potestate Ecclesiæ c.* 13. & alij plures, vt per Cou. *de sponsalibus p.* 2. *c.* 6. §. 9. *n.* 5 Azor. *instit. mor. p.* 2. *lib.* 6. *c.* 17. *quæst.* 7. & *lib.* 4. *c.* 18. *q.* 2. & *lib.* 5. *c.* 3. *à princip.*

Sed insurget aliquis obiiciendo quòd Episcopi 29 successerunt in locum Apostolorum, iuxta text. *in d. cap. in nouo, vers. ipsis*, & Concil. Trid. *sess.* 23. *cap.* 4. *in med.* Can. *lib.* 6. *de locis Theolog. cap.* 8. *ad decim.* Bellar. *d. lib.* 4. *cap.* 25. Suar. *in d. sect.* 1. *num.* 12. & ante eos docuerat Augustin. *in Ps.* 44. dum exponens illud, *pro patribus tuis nati sunt tibi filij*, inquit, *Patres missi sunt Apostoli, pro Apostolis filij nati sunt tibi; constituti sunt Episcopi*, habetur *in cap. quorum vices* 68. *dist.* At iurisdictio Apostolorum, vt infrà ostendetur, est immediatè à Iure diuino positiuo: igitur ab eodem immediatè, & absque vlla limitatione concessa debet censeri potestas Episcoporum, & per consequens independens à Summo Pontifice, provt alias iurisdictio cæterorum, qui post eum legitimè vocati fuerint ad Summum Pontificatum, independens ab eo Summo Pontifice, & immediatè à Christo accepta: probatur ex illa maximè ratione, quia succedunt Petro, qui immediatè à Christo Domino eandem iurisdictionem habuit. Confirmatur difficultas,

30 cultas, quia † non potest Summus Pontifex ex toto, vel ex aliqua parte, aliquid eorum mutare, abrogare, & tollere, quæ sancti Apostoli condiderunt, vt probant text. *in cap. sunt qu dam 25. q. 1.* ibi, *Vbi verò aperiè Apostoli Domini, & eos secuti sancti Patres sententialiter aliquid definierunt, ibi non nouam legem Romanus Pontifex, sed potius, quod prædicatum est vsque ad animam, & sanguinem confirmare debet*, & *in cap. contra statuta, & in cap. omni quod. ead. causa, & quæst. & in cap. super eo, de bigamis*, vbi ait Lucius III. *cum bigamis contra Apostolum dispensare non licet*, idem dicit Innoc. III. *in cap. nuper, & in cap. a nobis, eod. tit.* At iurisdictio Episcopis competens est illa, quam Apostoli à Christo Domino receperunt, & habuerunt, cùm eis successerint; ergo Iure diuino, & independenter à Summo Pontifice illis esse tributam videbatur dicendum.

31 Pro responsione tamen supradictæ obiectionis fatendum est, cum probabiliori, & receptiori sententia, omnes Apostolos immediate habuisse à Christo Domino potestatem, quæ quidem licet ea ipsa Christi institutione esset Petri, vt capitis, & Ordinarij eorum etiam Principis, & Pastoris dispositioni subordinata, ad hoc, vt Concilium conuocaret, & alia obiret Præsideotis officia, vt post alios resoluunt Sot. *in 4. dist. 20. q. 1. art. 1. col. 5. post med.* Cou. *in d. reg. peccatum p. 2. § 9. num. 5. vers. quarto*, sic intelligentes illud Ioan. 21. *Pasce oues meas*, prout etiam procedunt text. *in cap. in illis, in fine, 80. dist. & in d. cap. ita Dominus, & in cap. sacrosancta, vers. inter, 22. dist.* Tamen huiusmodi potestas sic ad Petrum subordinata Apostolis à Christo Domino concessa in nihil secundùm se erat potestati eiusdem Petri inæqualis, sed potiùs absque vlla limitatione æqualis in totum Orbem, & ad omnes actus, quos Petrus agere poterat, idque non solùm quoad Ordinem, & dignitatem consecrationis, vt suprà dicebamus, & existimarunt gloss. *verb. pari, in d. cap. in nouo*, & gloss. *verb. Petrus, in cap. loquitur 24. q. 1.* & gloss. *vlt. in cap. in illis*; sed etiam quoad iurisdictionem, & potestatem administrandi, cùm eius etiam functiones sint de essentia muneris Apostolici, & propterea non sit dubium easdem contineri in ea summa potestate, cum qua Christus missus est à Patre, ac eam omnem, quoad erat possibile, communicasse, & concessisse omnibus Apostolis, vt constat Ioan. 20. *Sicut misit me Pater, & ego mitto vos*: prout ex his, & aliis fundamentis resoluunt plures, vt per Sot. *d. art. 2. maximè col. 4. in fine, cum seqq.* Cou. *d. vers. quartò*, Bellarm. *d. lib. 4. cap. 22. in fine, & cap. 23.* & constat etiam ea Iuribus sic absolutè, & absque vlla vtriusque potestatis distinctione loquentibus, & proinde sic distinctè intelligendis *in d. c. in nouo.* ibi, *Pari consortio, & in dict. cap. loquitur.* ibi, *parem potestatem*, & ibi, *pari consortio.*

32 Hæc itaque omnia circa Ordinis, & iurisdictionis potestatem parem Petro, & absque vlla limitatione in Apostolis fatemur, sed non inde sequitur idem fore dicendum in aliis Episcopis, quamuis dicantur Apostolis succedere. Nam inprimis hæc successio non est propria eo modo, quo visus, v. g. Rex succedit in omnibus ad antecessorem pertinentibus: neque enim eis successerunt in dignitate Apostolatus, nec in facultate vtendi iurisdictione sua, prædicandi, & fundandi Ecclesias in toto orbe; quam ipsi Apostoli immediatè habebant à Christo Domino, vt habetur *Marc. vlt. & Matth. vlt.* Nec in dono linguarum, & miraculorum, nec in potestate scribendi libros Canonicos. Deinde si Apostolis propriè succederent, planè hæc successio in omnibus Episcopis reperiretur; consequens autem hoc non est verum, vt patet de Tito, & Timotheo, & aliis, qui vtpote iam creati Episcopi, quo tempore adhuc viuebant Apostoli, non possunt dici illis successisse, quia scilicet propriè non succeditur nisi præcedenti, & non existenti.

Licet tamen supponeremus hanc successionem 33 propriè dari ex parte Episcoporum, tamen quod attinet ad iurisdictionem, de qua sermo noster est, non aderat ex parte decedentium Apostolorum aliquid, in quo ab Episcopis succedi posset. Apostolorum enim dignitas, & iurisdictio personalis erat, vtpote eis propter necessitatem illius temporis, & primæ fundationis Ecclesiæ speciali priuilegio à Christo Domino commissa, non vt perpetuò in Ecclesia, qua talis, duraret, sed vt cum Apostolorum personis extingueretur, prout solent priuilegia personalia iuxta vulgares regulas extingui, nisi quatenus per auctoritatem, & concessionem Summi Pontificis in vim humanæ iurisdictionis postmodum concederetur, prout ab eo dependenter conceditur. Quibus rationibus prædictam obiectionem de successione Episcoporum soluunt eleganter Sot. *d. col. 5. in fine.* Suar. *d. num. 12.* Cardin. Bellarm. *d. c. 25.* & ante eos censuerant plures, vt per Couarru. eosdem sequutum, *d. § 9. num. 6.*

Ex quibus clariùs colliges Iura suprà allegata ad 34 probandam Episcoporum successionem cum Suar. & Bellarm. *vbi proximè*, intelligenda, & referenda esse ad aliam successionem, quæ scilicet fit respectu Ordinis sacri Episcopalis, vel ad aliam, quæ fit solùm impropriè, videlicet per quandam similitudinem & proportionem, quia nimirum Episcopi post Summum Pontificem sunt Ordinarij Principes Ecclesiæ, sicut Apostoli ea priuilegio fuerunt sub Christo, & postmodum sub Petro: prout etiam ob similem proportionem dicuntur Presbyteri succedere septuaginta duobus discipulis, ex Anacleto *epist. 2.* & ex Beda *in cap. 10. Lucæ*, cùm tamen constet Presbyteros non potuisse propriè succedere illis Discipulis respectu presbyteratus, si quidem hi non non fuerunt Presbyteri, nec vllum Ordinem, aut iurisdictionem à Christo susceperunt, immo postea eorum aliqui, videlicet Philippus, & Stephanus, & alij ab Apostolis Diaconi ordinati fuerunt, *Actor. 6.*

Neque obstat comparatio supra adducta de suc- 35 cessione, per quam Summi Pontifices Petro succedunt: ex cuius fundamento, & ratione probatur eos suam certam, & illimitabilem iurisdictionem accipere immediatè à Iure diuino, prout Petrus eandem acceperat ab eodem; quia respondetur ea mente Soti *d. col. 5. ante finem*, & ea verbis Cardin. Bellarmin. *d. cap. 25. col. 2. post principium*, magnum esse discrimen inter successionem, quæ fit Petro, & eam quæ fit Apostolis, propter quod de illa ad hanc argui non potest: cùm enim Pastoralis Petri dignitas fuerit ei non solùm tanquam Apostolo, sed tanquam Christi Vicario tradita, & instituta ab eodem Christo Domino tanquam ordinaria, & perpetuò mansura in Ecclesia, iuxta illud, *super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam, & tibi dabo claues Regni Cœlorum*, iuncta explicatione Sot. *d. col. 5. ante fin.* & aliorum quos refert Couarr. *d. n. 6* consequitur quòd dum Romanus Pontifex succedit Petro, succedit eidem, vt Christi Vicario, & Pastori Ordinario totius Ecclesiæ, & per consequens quòd ab illo immediatè habet iurisdictionem, à quo eam habuit Petrus: contrà verò in Episcopis respectu Apostolorum dicendum est iuxta supradicta, quia nec ex parte Episcoporum datur propria, sed tantùm similitudinaria successio, nec ex parte Apostolorum superfuit aliqua iurisdi-

ctio

ctio ordinaria, in qua, possent Episcopi succedere; cùm tota fuerit delegata, & a Christo Apostolis data ex personali priuilegio in Ecclesia perpetuò non duraturo, iuxta suprà resoluta, & resoluit Azor. *d. p. 2. lib. 3 cap. 30. q. 13. vers. dices.* Ex quibus patet responsio sicut ad confirmationem prædictæ obiectionis suprà relatam.

63 Constat igitur ex hucusque dictis Episcopos habere suam iurisdictionem in particulari immediatè à Summo Pontifice, & ab eo dependentem, proindeque eorum potestatem iudiciariam extendi, vel limitari ad plures, vel pauciores effectus.

CAPVT II.

Episcopus quid significet, & quibus appelletur nominibus, & de eius dignitate, vita, & moribus.

SVMMARIVM.

1 *Episcopus apud Ethnicos veteres fuit nomen Magistratus, cuius erat panis, & cæterarum rerum ad cibum, & victum pertinentium curam habere.*

2 *Episcopus Græcè dictus est qui Latinè dicitur Speculator, vel superintendens, eo quòd illius præcipuũ munus sit gregis sibi commissi mores, & vitam explorare, & inspicere.*

3 *Summi Sacerdotes vocantur Episcopi ad differentiã simplicium Sacerdotum.*

4 *Pontifices tantùm, aliquando verò Summi Pontifices nominantur Episcopi, cùm ipsi Ecclesiasticos Ordines distribuant, & disponant, & praordinatores sint in cunctis.*

5 *Præsules dicuntur Episcopi, quia in Concilio præsident.*

6 *Antistites appellantur Episcopi, quia ante alios stantes præeminent populo.*

7 *Sanctissimi vocantur Episcopi, quia alios Sanctos efficere debent.*

8 *Legati Christi nonnunquam appellantur Episcopi.*

9 *Pastores Episcopi non impropriè dicuntur, sicut & subditi eorum similitudine oues appellantur.*

10 *Fratres vocat Episcopos Summus Pontifex, quasi sibi æquales; Cardinales verò, & Reges filios.*

11 *Episcopatu ipso nulla maior dignitas est in Ecclesia, & idcò Summus Pontifex hoc nomine non dedignatur, cum aliquando vel Vrbis Romanæ, vel Catholicæ Ecclesiæ Episcopum seipsum appellet.*

12 *Illustres, & personæ egregiæ appellantur Episcopi.*

13 *Præco Episcopus dicitur, vt annunciet populo scelera aliorum.*

14 *Sal terræ etiam dicitur Episcopus, vt condiat aliorũ mores sapientissimis institutis, ac præceptis.*

15 *Lucerna super candelabrum posita ideò appellatur Episcopus, vt omnibus luceat probitatis, & doctrinæ radijs.*

16 *Angeli dicantur Episcopi, quia mittuntur, vt nuntij prædicaturi verbum Dei.*

17 *Ducis officium habet Episcopus, vt rectum iter subditis ostendat.*

18 *Medici appellantur Episcopi, vt sciant attemperare vinum oleo in curandis vulneribus.*

19 *Episcopum quem esse oporteat à Christo Domino, ostenditur in Euangelio.*

20 *Item ab Apostolo multis in locis.*

21 *Episcopum custodem, mediatorem Dei, & hominum esse dicit beatus Clemens Petri successor.*

22 *Episcopum virum diuinum, ac diuino numine afflatũ dicit Dionysius Areopagita.*

23 *Episcopum esse dicit Ignatius, qui omni principatui, & potestati supereminet, & quod homini licet, imitator Christi veri Dei, princeps Sacerdotum, Imaginem Dei referens.*

24 *Episcopus quot nominibus significetur, Nazianzenus, & sacer Basilius ostendunt.*

25 *Episcopi dignitas, potestas, & iurisdictio institutione Diuina presbyteratum supereminet.*

EPISCOPI nomen Græcum est, & apud Ethnicos veteres fuit nomen Magistratus cuius erat panis, & cæterarum rerum ad cibum, & victum pertinentium curam habere, & ideò Arcadius Iurisconsultus recensens munera personalia *in l. muneru* 18. *§. Irenarcha, ff. de muneri b. & honoribus,* sic ait: *Episcopi, qui præsunt pani, & cæteris venalibus rebus, quæ ciuitatũ populis ad quotidianum victum vsui sunt, personalibus muneribus funguntur.* Et Cicero scribit *lib. 7. ad Atticum, epist. 10. Vult me Pompeius esse, quem tota hæc Campania, & maritima ora habeat Episcopum ad quem delectus, & summa negotij referatur.* 1

Hodie verò vocabulum istud factum est quodammodò proprium Christianæ religionis, veteri penè sensu obseruato, translatum à profano ciuili Magistratu ad sacros Ecclesiæ Præsules, & Antistites, eò quòd illorum præcipuum munus sit gregis sibi commissi mores, & vitam explorare, & inspicere; & ideò Episcopus Græcè dictus est, qui Latinè dicitur Speculator, *c. cleros §. Episcopus, 21. dist.* vel superintendens, *c. qui Episcopatum 8. quæst. 1.* Ita hanc Episcopi etymologiam referunt Hieron. Gig. *in tract. de residentia Episcoporum, c. 1. à num. 1.* Anastas. Germon. *de Sacror. immunit. lib. 3. c. 8.* Durand. *in rationali diuinorum, lib. 5. c. 11. à num. 1.* Alphons. Aluarez Guerero *in speculo iuris Pontificij, lib. 1. c. 4.* Azor. *instit. moral. part. 2. lib. 3. c. 27. q. 1.* Gonzal. *ad reg. 8. Cancellar. gloss. 42. num. 18.* Duard. *in Bullam Cœnæ Domini, lib. 1. c. 5. quæst. 2. num. 1.* Francisc. de Mendoça *lib. 2. Regum c. 7. sect. 2.* Magalaes *in epist. ad Timoth. cap. 3. sect. 1. num. 2.* Sebast. Cæsar. *in relect. de Ecclesiastica Hierarchia, p. 1. disp. 6 § 1. ex num. 1* Lotter *de re benef. lib. 1. q. q. num. 106.* D. Acuña *in commentar. ad c. clericos, num. 7. dist.* 21. me citato *in hoc loco* Alzed. *de præstantia Episcop. dignitat. p. 1. c. 9. num. 2.* Vnde D. Ambros. *de dignitate Sacerdotali, c. 6.* Episcopum dici putat quasi superinspectorem; ideóque & in solio eum in Ecclesia editiori residere, vt ipse cunctos respiciat, ita & cunctorum oculi ipsum respiciant. *Speculator* item dictus, teste Augustin. *lib. 2. de Ciuit. Dei cap. 9.* quasi populorum, quibus præpositus est, obseruator, custos, & præfectus, qui speculatur, & prospiciat populorum subditorum mores, & vitam. Hinc & Vrbanus Papa *in epist.* ait, *Sedes Episcopus in Ecclesiis erecta indicant speculationem, & potestatem iudicandi & soluendi, atque ligandi à Domino eis concessam.*

Summi Sacerdotes vocantur Episcopi ratione Ordinis, *in c. 5. §. per frontis, de sacra Vnctione in c. vlt. 3. q. 1. & in c. videntes 12. q. 1.* & aliis relatis per Azor. *d. cap. 27. quæst. 1. vers. quæras.* Ioseph. Ludou. *Perusin. decis. 74. num. 11.* Pacian. *de probat. lib. 5. c. 18. num. 8.* Rodoan. *de simon. tom. 2. part. 1. cap. 24. num. 3.* Zerol. *p. 1. verb. Episcopus num. 13.* Alzed. *d. p. 1. cap. 9. num. 7.* Ad differentiam simplicium Sacerdotum, quia licèt sex sint, quæ communiter ad omnes pertinent Sacerdotes, videlicet, catechizare, baptizare, prædica- 3

re,conficere,soluere,ac ligare; tamen ad Episcopum
specialiter spectant, scilicet, clericos ordinare,virgi-
nes benedicere,Pontifices consecrare, manus impo-
nere,Basilicas dedicare, degradandos deponere, Sy-
nodos celebrare, Chrisma conficere,vestes & va-
sa sacrare,in fronte chrismare, & benedictionem so-
lemnem ante pacem dare, c. perlectis, vers. ad Epis-
copum 25. dist. c. quamuis 68. dist. Summi etiam di-
cuntur Episcopi, quia vltra eos nullus est Ordo, c.
de his, c. manus,de consec.dist. 5. Nam Episcopatus est
maior Ordo quam sit in Ecclesia Dei,gloss.verb. Epis-
copus, c. 1. p... lib.6.gloss.verb.de Episcopus, in c. quia
periculosum,de senteut.ex com.eod.lib.Cassan.in catalogo
gloriæ mundi p.4.consid.55.Hoieda de incompat. benef.
p.1.num.5.me citato in hoc loco Alzed.d.part.1. cap. 8.
num.23.

4 Pontifices etiam appellantur in c. Pontifices 7. q. 1.
& in c. Messana,de el... & in d.c.quia periculosum,ibi,
Pontifices in officij,de senteut.excom.in 6. & Ild. in d. c.
cleros. vers. Pontifex, vocat eos maximos Pontifices,
hoc est,maximos Sacerdotes; Filesac. de sacra Episc.
auctor.c.9.§.5.in fine,Alzed.d.part.1. c.9. num 8., ipsi
namque efficiunt Sacerdotes,atque Leuitas ipsi offi-
cia,& Ecclesiasticos Ordines distribuunt, & dispo-
nunt,& præordinatores sunt in cunctis, ipsi quod
vnusquisque facere debet ostendunt,Durand.d.c. 11.
n.3.Azor.vbi proximè.

5 Præsules dicuntur, quoniam in Concilio præsi-
dent,c. quod translationem, de tempor. ordin. Durand.
d.c.11.num.4.Sebast.Cæsar.d.disp.6. §.1. num. 4. Vel
quasi præ aliis salientes, Ignat. Borace in tract. de la
etymologia de nomine Papa & Pontifex,c.7.pag.85. &
Prælati cùm præsint vniuerso populo sibi commisso
ratione diuinorum,& peccati.Lotter.de re benef.lib.1.
q.6.n.88.cum seqq.

6 Antistites etiam nominantur,quia ante alios stan-
tes præeminent populo;vel ab ἀντὶ, quod est contra,
quoniam hæreticis contradicunt, vt Pastores lupis.
Durand.d.c.11.n.5.Viuian. in praxi Iurisp. lib. 3. c. 1.
num.10.

7 Sanctissimi vocantur in auth de Sanctissimis Episco-
pis collat.9.& in Clem.1.§.nec super,de pœnis.Pacian.d.
c.28. num.15.Nam qui alios Sanctos efficere debet,
necesse est, vt sit Sanctissimus; & maxima sanctitate
præfulgere debet is,qui velut sol quidam sanctitatis,
in omnes alios tanquam sydera quædam sanctitatis
suæ radios emittere tenetur. Hinc rectè Eccles. 1.
dicitur, Ab immundo quis mundabitur? cui simile est
illud Greg.mor.lib.7. Manus sordida aliam non lauat,
& oculus plenus puluere,maculā non considerat, ita mun-
dus debet esse,qui vult aliena corrigere,Alzed.d.p. 1. c.
11.n.7.

8 Legati Christi nonnumquam appellantur, prout
in c.accusatio vnoque,in fine,2.q.7.& in d.Clem.1,Spe-
cul.in tit.de legatis §.1.Alphons.Aluarez Guerrero in
speculo iuris Pontificij lib. .c.28.paulò post.princip.Pa-
cian.d.c.28.n.11.Sebast.Cæsar.d.disp.6.§.1. n. 4. Agia
de exhiben.auxil.fund.3.me citato in hoc loco Alzed.d.
p.1.c.9.n.10.

9 Pastores Episcopi non impropriè dicuntur, sicut
& subditi eorum similitudine, oues appellantur ab
ipso Christo Domino Ioan. 11. & 51. & ibi omnes
sacri interpretes; neque verò secundùm illam abu-
siuam significationem, qua Dominus gregis pastor
dicitur,vt Iacobi filij ad Pharaonem dixerunt: Pasto-
res sumus, quia per famulos ducebant gregem, &
fœtu,lanaque fruebantur:sed potiùs officio,& cura,
quam bonus Pastor per seipsum,non vt mercenarius
debet exhibere, vigiliasque perferre:vt Episcopi no-
men sonat,id est,Speculator,vt suprà diximus. & vt
pascere sonat,idest, per prata Scripturæ gregem de-
ducere,eiusque fontibus potare, atque oleo scabiem
inungere,docendo verbo bonorumque operum exē-
plo, verbi Dominici prædicatione, ac Sacramen-
torum administratione, vt Pastoris officij esse pro-
prium docet, & monet, & sæpiùs inculcat Concil.
Trident.sess 6.de reformat.c.1.& sess.23.de reformat. c.
1.prosequuntur Sot.de iustit.lib.10.q.3.art.1.ad med.
Fusc.de visitat.lib.1.c. 4. à num 13. & lib.2. c. 33. nu-
mer. 50. Faciunt multa, quæ de pascendi verbo in
præfecta Christi Domini auctoritate explicat Car-
din. Bellarmin. tom. 1. de Roman. Pont. lib 3.cap. 15.
In cuius officij Pastoralis signum Baculum pastorale
dari Episcopis notissimum est,& explicat text. in cap.
vnico, in fine,de sacra Vnct. Durand. in rationali diuin.
lib.3.c.15. Guido de Pancirola in thesauro variarum
lect.lib.1.c.19. melius Durantes de ritibus Ecclesiæ lib.
1. c. 9.à num.36. Apud quos videbis rationem, &
veritatem illius historiæ, cuius meminit text. in cap.
vnico,Quare scilicet Romanus Pontifex Baculo non
vtatur, cum tamen primus sit, & supremus Pastor
vniuersalis Ecclesiæ, vt eruditè comprobat Bonif.
VIII. in Extrauag. vnam sanctam, de maiorit. & obed.
inter communes.

Fratres vocat Episcopos Summus Pontifex, quasi 10
sibi æquales, Cardinales verò, & Reges filios, cap.
quàm grauis 6.de crimine falsi, Felin.in proœm. Decre-
tal num.1.Deci. in cap.cum venerabilis, n.1.de except.
Cosm. in pragmat. tit.num Cardinalis in gloss. Cardi-
nales,Sot.in 4.sentent.dist.11.quæst.1.a.4.col.2.in fine.
Lancel.in templo omnium iud.lib.1.c.5.num.6.Alzed.part.
1.c.8.num.17.Nam † cùm nulla maior dignitas sit in 11
Ecclesia ipso Episcopatu,cap. 1. de priuileg.cap.pen.de
prabend.cum citatis sup.n.3 in fine Summus ipse Pon-
tifex hoc nomine non dedignatur; aliquando enim
vel Vrbis Romæ,vel Catholicæ Ecclesiæ Episcopum
seipsum appellat,c.si Episcopus 2.q. 9.c. transmarinos,
c.Aphros 98. dist. Gambarupt.de casibus reseruatis c.2.
n...& 8.

Illustres dicuntur, Bart. in l. omnes populi, ff. de 12
iust.& iure,Angel.cons.276.Punctus talis, Card.Tusc.
tom. 3. lit.E. conc.237. num. 8. Scip. de Rubeis in
aphorism. Episcop. verb. dignitas num. 3. Quamuis
Bald.in l.ad similitudinem,C.de Episcop. & cler. velit
Episcopum esse similem illustri personæ, non tamen
esse illustrem. Vocantur etiam personæ egregiæ, ad
quod si testes esse velint,mitti debet instrumentum,
vt in domibus suis testimonium reddant, si velint,
gloss. in l. ad egregias,ff.de iureiur Azor. d.c.17.quæst.
1.propè finem. Dicuntur etiam (vt ait Clemens V.
in Clement.1.§. pen. de pœnis,) Sanctissimi spiritua-
les patres fratres, & Coepiscopi Papæ, & columnæ
comprobantes Ecclesiæ,c. 1. 3 quæst. 8. c. accusatio 2.
quæst.7. Vnde à sacris Canonibus Reuerendissimi ap-
pellantur in c.perlatum 88.dist.& in c.1. 7. quæst. 5. &
in c.generaliter 16 quæst.1.Alzed.d.part.1.c.10.num.24.
perfectiores namque censentur Fratribus religiosis
propter regendi officium, ait idem Clemens V. in
Clem exiui,de verb.signific. Sed & ipsi quoque debent
se nimis honorare, & qui posteriores sunt ordine
aliis in sedendo,& subscribendo, ac cæteris actibus
loco cedere,vt statuit Greg.Papa in c. fin. 17. distinct.
se quoque inuicem eligere, inuicem adiuuare, non
autem persequi, aut nocere,vel ab alterius adiutorio
subtrahere debere sacri Canones admonent, vt in
epist.Clem.ad Iacobum fratrem Domini, & in Concil.
Arelat n. c. 1 . & in epist.Alex.Papa.Dicuntur quo-
que persona magna.Cephal.cons.1.num.57.lib.1.com.2.
Excelsi,cons.1.num.8.eod.lib.1. Eminentissimi, Filesac.
de sacra Episcop. auctor. c. 9. pag. 101. Vnde quam-
uis

uis sint titulares, vocantur de iure Hispaniæ *Señoria* *l.18.tit.1.lib.4.noua Recop.* vbi Narbona *gloss.11.* Garc. *de nobilit.glos.38.§.3.num.55.* Valenzuel. *cons.12.n.95.* *tom.1.* & sunt Regij Conciliarij, *l.4.tit.4.lib.2.noua Recop.* Parlad. *differ.10. n.17.* Bobadil. *in sua politica, lib.2.c.17.n.10.*

13 *Præco* etiam Episcopus dicitur, vt annuntiet populo scelera eorum, prout Isai. dixit *c.58.* relatus *in c.si rector.43.dist.*

14 *Sal terræ*, Matth.5. vt condiat aliorum mores sapientissimis institutis, & præceptis, Alzed. *d.p.1.c.9.num.51.*

15 *Lucerna* super candelabrum posita, Matth. *eod.c.5.* vt omnibus luceat probitatis, & doctrinæ radiis.

16 *Angeli* dicuntur, *Lucæ 9.* qui mittuntur, vt nuntij prædicaturi verbum Dei, Alzed. *d.par.1.c.9.n.23.*

17 Habet officium ducis, vt rectum iter subditis ostendat, ne (quod verendum est) cæcus cæco ducatum præbeat, atque ambo in foueam cadant; *c.post translationem, vers. item si quis, de renunc. c.cum sit, de ætate, & qualit.* Alzed. *d.par.1.c.9.n.55.*

18 *Medici*, vt norint attemperare vinum oleo in curandis vulneribus, *c. disciplina, dist.45.* Alzed. *d.c.9.num.54.*

Milites armati, Custodes, Leones, Angeli, & aliorum, quæ à S.Gregorio Nazianzeno connumerantur in carmine ad Episcopos: vt sua insuperabili potestate dæmonum impetus infringat.

Dicuntur denique *fundamentum, columna, Pater, Doctor Ecclesiæ, oculus & minister Dei, lapis Sanctuarij, & lux mundi.* Garc. *d.glos.48.§.3.num.55.* Filesac. *d. tract. cap.1. §.3. pag.3.* Aggia *de exhibendis auxil. fundam. 3.* Mar. Alter. *de censur. tom.1.lib.5.cap. 1. disp.17. col.1. lit. E.* Vnde Episcopus est persona excelsa. Cephal. *cons.2.num.8. lib.1. tom.1.* & egregia, *l. ad personas, ff. de iniur.* Menoch. *de arbitr. casu 70. num.5.* Gimbar. *de officio legati lib.2. num.3.* & spectabilis, Greg. Lop. *l.3.tit.14. part.4. & l.11. tit.5. part.3.* Ioan. Garc. *de nobilit. glos.48. §. 3. num. 55.* à Ponte *tom.1. cons. 14. num. 26.* & Clarissimus, *l. ad similitudinem, C. de Episcop. & Cler.* Valenz. *cons.82. n.63. tom.1.* ac proinde Magnates & proceres Regni sunt, & totius Regni, & Reip. præcipua membra. Greg. Lop. *l.6. tit.9. part.2.* Mar. Alter. *de censur. lib.5. tom.1. cap.1. disp.12. col. 1. lit. E.* qui cùm antiquitus residentiam facerent circa personam Regiam cum Magnatibus Regni, consulendi gratia, vt colligitur ex *l.19. tit.3. lib.1. Ordin. vers. y entonces*, ideo in Hispania Regis consiliarij dicuntur; apud nos *del Consejo de su Magestad, l.31. tit.3. lib.2. ordin.* ibi, *Pero se fuere Obispo, l.4. tit.4. lib.2. noua Recop.* Ioan. Garc. *de nobilit. glos.9. num.49.* Parlador. *de different. differ. 10. num.27.* Bobadil. *in sua politica lib. 2. c.17. num. 10. & 15. c. 18. num. 61.* quod idem obseruatur in Regno Neapolitano, Fab. de Anna *cons. 122. num. 30.* Et an & quando vocati à Rege teneantur ire, vide Selu. *de benefic. p. 3. quæst.3. num.11.* Guillelm. Benedict. *in c. Raynutius, verb. & vxorem nomine Adelasiam, decis.1. n.50.* Auil. *ad c.1. prætorum, glos. mandamientos num.9. & 10.* Azeued. *l.3. tit. 3. lib.4. noua Recop.* Lancel. *in templo omn. iudic. lib. 1. cap.2. de Rege §.3. de magnitudine Regali*, Ioan. Garc. *de nobilit. glos.9. num.48.* Bobadil. *d. lib.2. cap. 18. num.61.*

Et in summa quot sunt necessitates hominum, tot ferè nomina attributa sunt Episcopis ex eadem similitudine, venerint se totidem officia obtinere, quæ ne singula prosequamur cùm se in omnes fere causas, actiones, tempora, personas, ac diœcesis suæ necessitates effundunt, infra commodioribus locis tractabimus.

Episcopum igitur Summus ipse Pontifex Christus Dominus *Ioan. 10.* eum esse dicit, quæ sit ille bonus Pastor ouium, qui intret per ostium, quod ostium Christus est, & non aliunde, cui ostiarius Spiritus sanctus aperiat, qui cognoscat oues suas, & cognoscant eum oues eius; nominatim vocet eas, & vocem eius audiant, dux earum sit, vadat ante eas, & oues eum sequantur, quia vocem eius ex frequenti doctrina, & verbi prædicatione cognoscunt: qui non modò mercedem fluxam, & caducam non respiciat, non modò laboribus non defatigetur, non modò opibus, & facultatibus suis non parcat, honoremque suum non quærat, lupis non cedat, aut oues non deserat; non modò infamiam, paupertatem, exilium, carcerem non metuat; sed vitam etiam ipsam, atque animam, (si ita opus sit) libenter, & promptè pro ouibus suis ponat, atque profundat. *Matth.5.* Qui sit sal illud terræ, condiendo, & ab omni labe conseruando omni Christiano populo comparatum, *Ioan.8.* Qui sit lux mundi. Lucerna super candelabrum posita, quæ omnia immunda purget, sterilia fœcundet, errantia illustret, mœsta exhilaret, latentia prodat, ac in lucem proferat. Qui sit in illa ciuitas inexpugnabilis in monte posita, vndequaque illustris, & quæ obscurari nullo modo possit, *Matth.5.* Oculus vniuersi, quo sano, & simplici totum corpus sit lucidum, quo deprauato, & lippiente totum futurum sit tenebrosum. *Matth. 6.* Qui claues Regni cœlestis habeat, vt cui aperiat apertum sit, cui claudat perpetuò sit obseratum; qui potestate ligandi, & soluendi sit præditus, vt quodcunque ligauerit super terram, sit ligatum in cœlis, & quodcunque soluerit in terris, sit solutum & in cœlis, quorum detinuerit peccata, detenta sint: quorum dimiserit, dimissa sint. *Ioan.20.* quem qui audit, Christum audit, quem qui spernit, Christum & qui misit eum Deum Patrem spernit, & conculcat, *Lucæ 10.* Qui fidelis sit seruus, & prudens, quem constituit Dominus super familiam suam, vt det illi cibum tempore opportuno, *Matth.24.* Qui sit operarius messis eius, vt fructum afferat, & fructus eius maneat, *Ioan. 15.* Qui de mundo non sit, sicùt & Christus de mundo non est, *Ioan.17.* 19

Hunc eundem Paulus hominem dicit esse ex hominibus assumptum, pro hominibus constitutum in his, quæ sunt ad Deum, vt offerat dona, & sacrificia pro peccatis, qui condolere possit iis, qui ignorant, & errant, vt qui & ipse circundatus est infirmitate, & propterea debet exorare atque offerre, quemadmodum pro populo, ita etiam pro semetipso pro peccatis: qui non sumat sibi eum honorem, sed vocetur tanquam Aaron 1. *Paralipom. 23.* Nam & Christus non semetipsum clarificauit, vt Pontifex fieret, sed qui loquutus est ad eum, *Filius meus es tu, ego hodie genui te.* Psalm.2. *Tu es Sacerdos in æternum secundùm ordinem Melchisedech*, Psalm. 109. Qui sit minister, & adiutor Dei, ac dispensator ministeriorum eius, Apost. 1. *ad Corinth.4.* Sapientibus, & insipientibus debitor, idem *ad Roman. 1.* cui datum est ministerium reconciliationis, & posuit Deus verbum reconciliationis in ore eius: qui legatione fungatur pro Christo, tanquam Deo exhortante per os eius, 2. *Corinth.5.* 20

Illum etiam Clemens Petri successor *Const. Apost. lib.2. cap.30.* omnis sacræ scientiæ custodem esse dicit, mediatorem Dei, & hominum, in eo, quod ad eum facit, ministerio, doctorem pietatis; secundùm Deum parentem nostrum; qui per aquam, & spiritum regeneret nos in ius adoptionis filiorum Dei, Principem & Ducem populi Dei, Regem, atque Dynastam, 21

naſtaſ: [illegible] *Anʒ*[illegible], hoc eſt, *terreſtrem Deum*, poſt Deum [illegible] nobis primus debeatur honos, de eo enim [illegible] ſcriptum eſſe docet, Pſal. 18. *Ego* [illegible] *Altiſſimi omnes vos.* Et illud Exod. [illegible] *maledices.* Qui primum in omnibus locum teneat, diuini teneri, qu[illegible] hominum fas eſt, princeps [illegible] caput, totius [illegible] populi, in his quæ ſunt ad Deum, Princeps.

22 Item Dionyſius Areopagita *de cæleſti hierarchia, c.* 1. Ep[illegible] eſſe [illegible] diuinum, omne [illegible] quo omni [illegible] diſciplina ſit præ[illegible], perfic[illegible] quæ [illegible] ſciuntur, omni [illegible] ordinem doc[illegible] comple[illegible] tradens [illegible] pro cuiuſque [illegible] dignitate, qui ſcienter, & integre [illegible] ti ſunt [illegible] in perfectione [illegible] & in quo omni[illegible] quæ [illegible] attingit, hierarchia, pure abſol[illegible] & [illegible]noſcitur.

23 Diuus verò Ignatius Ioannis diſcipulus *in epiſt. ad* [illegible] definiens Epiſcopum [illegible] omni principatu & poteſtate ſuperiorem [illegible] quoad [illegible] imitatum Chriſti vero Dei principis Sacer[illegible] imaginem Dei referens, Dei [illegible] propter principatum, Chriſti vero propter Sacerdotium. Ne[illegible] Rege quiſquam præſtantior, aut quiſquam [illegible] rebus creatis, [illegible] Epiſcopo quicquam maius in Eccleſia, qui Deo conſecratus eſt pro totius mundi ſalute: quem qui honorat, à Deo honorabitur, qui ignominia afficit, a Deo punietur, ſine quo nihil faciendum cenſet earum rerum, quæ ad Eccleſiam ſpectant, neque baptizandum, neque offerendum, neque ſacrificium immolandum, neque oblationem celebrandam, neque coniugij vinculum faciendum, vt coniugium ſit ſecundum Deum, non ſecundùm carnem. Qui vbi compares, ibi omnis ſit Chriſtiani populi multitudo, quemadmodum vbi Chriſtus, ibi omnis aſtat exercitus cæleſtis veluti Imperatori poteſtatis diuinæ, omniſque intellectualis naturæ gubernatori diſpenſatorique, quem veneri oportet vt Chriſtum. Sic enim nobis præcipiunt diuini Apoſtoli. Cui qui non obtemperet, ille ſine Deo eſt, pietatis expers, Chriſtum ſpernens, eiúſque ordinationi reſiſtens, ſine quo nulla eſt Eccleſia, nulla Sanctorum congregatio; abſque cuius auctoritate, qui agit, foris eſt, inquinatam habet conſcientiam, infideli deterior; qui enim Chriſti ſunt, Epiſcopi ſunt; qui verò ab illo declinant, & cum impiis communi[illegible] amplectuntur, hi cum illis excidentur, nec enim Chriſti agricultura ſunt, ſed diaboli ſemen. Sacerdotum enim eſt, omnium bon[illegible] um, quæ in hominne ſunt ſupremus apex; qui aduerſus illud facit, non hominem ignominia afficit, ſed Deum, & Chriſtum IESVM, primogenitum, qui natura ſolus eſt primus, & Summus Sacerdos [illegible], Laici en[illegible] Diaconis, Diaconi Presbyteris, Presbyteri Epiſcopis, Epiſcopus Chriſto, vt ipſe Patri, ſubiicitur.

24 Pulcherrime Nazianz. *in Apologetico primo, & oratione de laudibus Athanaſij: in* [illegible] *& in* [illegible] *ad Epiſcopos*, atque ſacer Baſilius *in* [illegible] cum ſem Epiſcopum depingentes illum appellare ſolent Angelum Dei, candelabrum in Eccleſia Chriſti, Sacerdotem incruenta ſacrificia offerentem, illuſtr[illegible] animarum cuſtodem, magni Dei dignitatem [illegible] portantem; Deum hominibus [illegible] immortalis vitæ Doctorem; [illegible] ſermonum, R[illegible]galium, [illegible] columnam, & firmamentum [illegible] eminentem, qui omnes fluctus [illegible] excipiat, frangat, & [illegible] populo Dei [illegible] hæreticorum, [illegible] dem patrimonium legum, [illegible] ſecuri [illegible] perſonam [illegible] dentem, lingu[illegible] ſumma [illegible] ganti ſimilem, cordis profunditatem [illegible] tatis, ſacri conſilij apicem, ſermonis [illegible] interpretem, ignem malas, & vi[illegible] purgantem, ventilabrum, quo a[illegible] paleis [illegible]natibus leuia diſcernuntur, gladium vi[illegible] excindentem, p[illegible] Adamantem, [illegible] omnia, [illegible] Magnatem, veteris vitæ, & doctrinæ exemplum, [illegible] neceſſitatum ſu[illegible] confugientes, cum coniugi[illegible] ſimplicis [illegible] Theologum, [illegible] conſolatorem, [illegible] inopum [illegible] pupilli patrem [illegible] fratrum [illegible] amatorem, [illegible] medicum, ſanæ [illegible] cuſtodem appel[illegible] Nam [illegible] Saluator ait *Matth.* 5. Ep[illegible] eſt [illegible] ſupra montem [illegible] ad [illegible] anguſt[illegible] corporis, [illegible] velut fons quidam [illegible] ſitientes bibere, & vt [illegible] apotheca, [illegible] omnes membrorum ſuorum remedia expetere debeant, a quo [illegible], paruuli doctrinam, [illegible] nopes ſubſidium, viduæ protectionem, & varijs tentationibus ac ſcrupulis, & tribulationibus preſſi medicinam pariter, & auxilium [illegible] habent.

Ex quibus colligitur, quam magna ſit Epiſcopo- 25 rum dignitas, poteſtas, & iuriſdictio, quos Presbyteris ſuperiores eſſe ex inſtitutione diuina definiunt Concilij Tridentini [illegible] *can.* 6. & 7. & contra antiquos, & noſtræ ætatis hæreticos late comprobat Card. Bellarmin. [illegible] *de Clericis, cap.* 14. & ante eum Petr. Sot. *de ſacram. Ordinis, lect.* 1. [illegible] Caſtr. *aduerſus hæreſ.* [illegible] *Epiſcopus,* & alij, de quibus Henriq. *ſumm. lib.* 10. *cap.* 7. §. [illegible] *M.* [illegible] *in* 4. *de* [illegible] *diſt.* 15. *ſect.* 1. *n. numer.* 4. Magalaes *in epiſt.* 1. *ad Timoth. c.* 3. *ſect.* 1. vbi Sorota maior *ſuper verr. fidelis* [illegible] *pag.* 508. Sebaſt. Cæſar. *in* [illegible] *de Eccleſ. Hierarch. part.* [illegible] *diſp.* 6. §. 1. *num.* 12. [illegible] obſtat text. *in* [illegible] 93. *diſt.* vbi D. Hieronymus in hæc verba; *olim idem erat Presbyter, qui & Epiſcopus*; quia reſpondetur ſecundum D. Thom. tantummodo Diuum Hieronymum dicere nomina Epiſcoporum, & Presbyterorum, Apoſtolorum tempore incæpiſſe, non verò rem, ſeu dignitatem ipſam Epiſcopalem, vel quòd primo tempore omnes Presbyteri ſimul eſſent Epiſcopi, & poſtea ad ſchiſma vitandum aliqui in Presbyteratum ſolum, alij in Epiſcopos cœperunt ordinari, ſequitur Turrect. *de poteſtate Eccleſiæ, lib.* 1. *cap.* 78. *cum ſeqq.* Vel reſponcetur, quod magis placet Bellarmino *vbi proxime citat.* 6. nunquam D. Hieronymum negaſſe Epiſcopos Presbyteris quoad Ordinis poteſtatem eſſe ſuperiores, vt Aerius negabat, & alij negant hæretici, ſed ſolùm eg[illegible] de pote[illegible] [illegible] & regiminis, vt deducitur ex verbis [illegible] *cap.* [illegible] ibi, *vnus de Presbyteris* [illegible] & quia conſtat ex *cap. legimus* 93. *diſt.* [illegible] Hieronymi eſſe, refellere audaciam D[illegible] orum, qui ſe Presbyteris ſuperiores eſſe contendebant, & inter alia illud adducit argumentum quòd in Eccleſia primitiua nomen Epiſcoporum, & Presbyterorum non erat diſtinctum, & ad Presbyteros, & Epiſcopos pertinebat Eccleſiæ regimen ſecundùm diuerſas functiones, de quibus *cap.* 24. Diaconorum verò munus ſolum

lum erat mensis ministrare non profanis quidem, & conuiuiis, vt impie Lutherus, & inconsiderate Caietan. tradunt: sed Altari assistendo Sacerdoti celebranti, & sacram Eucharistiam fidelibus distribuendo, vt meliùs contra eos comprobat Pigh. *lib. 2. c. 4. vers. neque est.* Bellarmin. *vbi proximè*, c. 13. Quod verò realiter distinctus esset ex Christi institutione vterque gradus, nunquam negauit D. Hieronymus, quòd si in aliquo minus tribuit iurisdictioni Episcoporum, quàm postea declarauit Ecclesia in re illis temporibus non admodum perspicua, non ideò dicendum est cum Aëtio, vel hæreticis sensisse, vt contra Mich. de Medina benè aduertit Bellarmin. *vbi proximè*, & ante eum late Pigh. *d. lib. 2. c. 9.* vide dicta infrà *alleg. 1. n. 9.*

Capvt III.

De Episcoporum electione.

SVMMARIVM.

1 *Apostol. auctoritate accepta à Christo Domino in sui locum Episcopos elegerunt, & crearunt.*
2 *Episcopis, quos crearunt Apostoli, vita functis, totum ius eligendi, & creandi Episcopos ad Romanum Pontificem pertinuit, tanquam ad successorem Petri.*
3 *Papa secundùm varia tempora, ac varias temporum occurrentes circumstantias diuersis personis ius eligendi Episcopo, concessit, vel permisit.*
4 *Episcoporum electiones primis Ecclesiæ temporibus totius Clerici, & populi auctoritate fiebant.*
5 *Electiones Episcoporum aliquando Clero, & populo dabantur, vt tam hi, quam illi Episcopum nominarent, & eligerent; aliquando vero, vt Clerus eligeret, populus verò consentiret.*
6 *Principes sæculares aliquando auctoritate propria electionem, & nominationem Episcoporum faciebant; aliquando vero ipsa Romana Ecclesia potestatem eis eligendi, & nominandi Episcopos concedebat.*
7 *Hispaniarum Regibus à Romano Pontifice priuilegium fuit indultum eligendi, & nominandi Episcopos.*
8 *Principibus aliquando concessum fuit, vt electio à Clericis facta valida non esset, nisi Principis accedat consensus.*
9 *Eligendi Episcopos potestas laicis concessa, vel permissa, quoad populos, & sæculares Principes abrogata noscitur, optimis rationibus.*
10 *Eligendi Episcopos abrogata laicis potestate illa penes omnes Clericos, & Religiosos remansit, vt in ea postea Clerici à Religiosis sint separati.*
11 *Eligendi demum Episcopos potestas ad solum Collegium in Collegiatis, & ad solum Capitulum in Cathedralibus redacta fuit.*
12 *Papæ electio licèt olim fieri non posset à solis Cardinalibus, sed adhibere oporteret Clericos Cardinales, & totius Cleri, & populi consensum, postea tota ad solum Cardinalium Collegium redacta fuit.*
13 *Papæ soli Cardinales eligunt, non Concilium generale, si tempore, quo fuerit Congregatum, Apostolica Sedes vacauerit.*
14 *Gratiani Canones in decreto inserti nullam habent iuris auctoritatem.*
15 *Auctor* cap. 1. de electione, *non constat quis fuerit, Canonici eligunt Ecclesiâ viduatâ Pastore, Sede vacante, sepulto mortuo Episcopo, non priùs. ibid.*
16 *Eligendi Episcopum potestas, non omnibus Clericis Cathedralium, sed solùm earum Canonicis, seu Capitulo facta est.*
17 *Canonici propriè dicuntur, qui de Capitulo sunt.*
18 *Dignitates, quæ de communi mensa præbendam non habent, licèt habeant stallum in choro, vocē non habent, nec in Capitulo, nec in Episcopi electione.*
19 *Episcoporum ad electionem Canonici, qui in pupillari ætate existant vocandi non sunt.*
20 *Pupillus ad emphyteusim quare possit nominare ostenditur.*
21 *Furiosi eligere non possunt.*
22 *Canonicus dum in Subdiaconus Ordine constitutus non est, nec vocem habet in Capitulo, nec eligere potest, cum declarationibus ibi positis.*
23 *Canonici supernumerarij, item suspensi, vel excommunicati, an possint eligere, & quem sinè.*
24 *Canonici Clericos Ecclesiarum inferiorum, vel alios extraneos ad colligendum an possint admittere, sub distinctione resoluitur.*
25 *Consuetudo specialis inducere, & efficere potest, vt clerici aliarum Ecclesiarum, vel alias extranei, cum ipsis ad colligendum admittantur.*
26 *Laici ius eligendi Episcopum consuetudine acquirere non possunt.*
27 *Consuetudo eligendi Episcopos ad Capitulum, & ad Canonicos spectans durauit vsque ad tempora Bonifacij VIII. & Clement. V.*
28 *Electionis canonicæ consuetudo solùm in Germania seruatur.*
29 *Reges Hispaniæ, & Lusitaniæ nominandi, & præsentandi Episcopos in Ecclesiis Cathedralibus quod ius habeant ostenditur.*
Regibus Franciæ ius nominandi Episcopos indultu Pontificis concessum, ibid.
30 *Hispaniæ Reges à Carolo Magno priuilegium nominandi ad Ecclesias Cathedrales non acceperunt.*
31 *Eligendi, seu nominandi ius super Cathedralibus cōpetens Imperatoribus, Regibus, & aliis Principibus in generalibus derogationibus non continetur.*
32 *Iuspatronatus ad Reges, & alios Principes spectans non comprehenditur in reseruationibus, quæ per Regulas Cancellariæ factæ sunt.*
33 *Lusitaniæ Reges in Cathedralibus eligendi Episcopos iuspatronatus, & priuilegium obtinuerunt, quia vel Ecclesias dotarunt, fundarunt, aut ab hostium potestate liberatas erexerunt, vel propriis redditibus vnxerunt.*
34. Cap. nobis 25. de iurepatron. *declaratur.*
Rex Hispaniarum sub mortali tenetur nominare ad Episcopatus non dignum, sed digniorem, ibid.
35 *Electionem Episcoporum ad populum iure diuino pertinere falsò contendunt huius tempestatis hæretici.*
36 *Respondetur ad fundamenta hæreticorum, & n. 37. & 38.*
39 *Episcopi sibi eligere, vel nominare successores nō possunt, nisi quatenus ex concessione Pontificis eis fuerit specialiter permissum, & n. 40.*
41 *Successores Diuus Augustinus, ac Beatus Valerius sibi elegerunt ex concessione Romani Pontificis, vt aliqui putarunt: vel melius secundùm alios sibi successores solum non elegerunt, sed potiùs personas à se propositas Clerus, & populus per acclamationem consentiens elegit.*
42 *Potestas assumendi Episcopos ad solum Pontificem lege Diuina immediate pertinet, vel ad eos, quibus concesserit.*

Clemens

43 Clemens an Diui Petri successor extitisset: ostenditur.
44 Qualitates quæ in eo requiruntur, qui est eligendus Episcopus, referuntur.
45 Laicus non potest in Episcopum eligi.
46 Dispensari propter merita personarum cum laicis, & neophytis vt possint Episcopi fieri.
47 Religiosus in Episcopum eligi potest.
48 Episcopus nullus inuitis dari debet subditis.

1 APOSTOLI auctoritate accepta à Christo Domino in sui locum Episcopos elegerunt, & crearunt: nam singuli eorum idoneos præfecerunt Ecclesiarum Pastores, qui in *cap. quorum vices, 68. dist.* dicuntur Apostolorum locum tenere, Petr. Gregor. *syntagm. iuris p. 2. lib. 15. c. 12. n. 7.* dum ait ius eligendi Episcopos primum penes Apostolos fuisse.

2 † Deinde verò primis illis Episcopis, quos creauerunt Apostoli, vita functis, totum ius eligendi, & creandi Episcopos ad Romanum Pontificem pertinuit, tanquam ad successorem Petri cui data est à Christo Domino summa potestas in totam Ecclesiam, prout dicitur *in cap. omnes 22. dist.* Semper enim, & omni tempore prouisio omnium beneficiorum, & Ecclesiarum, etiamsi Cathedrales, Metropolitanæ, aut primates sint, ad Summum Pontificem pertinuit, & vsque in hanc diem pertinet: tum ex plenissima illa potestate a Christo Domino data Petro, & Successoribus, vt in eodem proposito expendit Pontifex *in c. 1. 22. dist.* tum quia, licet fateri oporteat Episcopalem dignitatem lege Diuina fuisse institutam distinctam a Presbyteris inferioribus, vt definit Concil. Tridentin. *sess. 23. c. 4. & can. 6. & 7.* vt dixi suprà *c. 2. n. 25.* diuisio tamen plebium, & diœcesum, ac erectio, & distinctio beneficiorum ab Apostolis, eorumque Successoribus, atque ita ab Ecclesia, & iure Ecclesiastico facta noscitur, vt probant text. *in d. c. 2. 22. dist. & in c. 1. cum seq. 80. dist.* & ostendam infrà *c. 7.*

3 Postea verò secundùm varia tempora diuersi modi in electionibus Episcoporum ab ipsis Summis Pontificibus fuerunt præscripti, & iuxta varias temporum occurrentes circunstantias variis personis ius eligendi Episcopos ab eisdem Pontificibus concessum, siue permissum reperitur: vt tangit Petr. Greg. *d. lib. 15. c. 12. à n. 7. cum seqq.*

4 Primis enim illis temporibus totius Cleri, & populi auctoritate electiones Episcoporum fiebant: vt constat ex auctoritate antiquissimorum Pontificum, nam Anacletus Pontifex V. à Petro, qui circa annum centensimum Christi Romanæ præfuit Ecclesiæ, hoc satis decidit, vt refertur *in c. vlt. 79. dist.* dum ait, *electionem,* (sic enim legendum est non *electionem* cum Petro Gregor. *ad Decretal. tract. de elect. cap. 5. num. 2.*) *Summorum Sacerdotum sibi Dominus reseruauit, licèt electionem bonis Sacerdotibus, & spiritualibus populis concessisset,* consonant sequentes Pontifices, Stephanus I. *in cap. nosce.* ibi, *conuocato Clero, & populo,* Cœlestinus I. *in cap. cleri*, Leo I. *in cap. vota, cum seqq. 63. dist.* & est optimum Concilij Toletani decretum *in cap. vlt. §. sed nec 51. dist.* qui mos, & consuetudo ex D. Pauli iuuatur auctoritate *1. ad Timoth. 3.* dum in ordinatione Episcoporum requirit, vt habeant bonum testimonium, etiamsi ab eis, qui foris sunt. Item D. Hieronymus relatus *in cap. licet 8. q. 1.* ibi, *& populi præsentia,* iuncto ibi, *ne qua postmodum retractatio cuiquam, ne quis scrupulus resideret,* & Gratianus *in c. qui longe, in fine.* ibi, *tunc enim in Ecclesia Dei ritè præficietur Antistes, cum populus pariter in eum acclamauerit, quem clerus communi voto elegit,* 63. *dist.* explicat bene Petr. Gregor. *d. cap. 5. num. 10. & 16.* vbi rei historiam late prosequitur, eandemque resolutionem agnoscunt Francisc. Bursat. *cons. 126. à num. 8. tom. 2.* Azor. *institut. moral. part. 2. lib. 3. c. 17. q. 3.* Viuian. *in praxi Iurispatron. part. 2. lib. 3. c. 1. num. 25.* Iul. Lauor. *variar. lucub. tom. 1. tit. 4. c. 15. num. 1.* Salgado *de protect. Regia, tom. 1. part. 3. c. 10. num. 230.* me citato *in hoc loco* Maurit. de Alzedo *de præcellent. Episcop. dignit. part. 1. c. 3. num. 1.* rectè aduertentes † 5 non pariformiter, sed diuersimode electionem Clero, & populo datam esse; aliquando verò Clero, & populo pariter datam fuisse, ita vt tam hi, quàm illi Episcopum nominarint, designarint, & elegerint, *c. Episcopos,* ibi, *post electionem Cleri, & populi, c. lectis.* ibi, *Clerum, & plebem, eiusdem Ecclesiæ elegisse, 63. dist. c. factus.* ibi, *de plebe, quæ tunc aderat, suffragio, 7. q. 1.* Deinde verò in melius hoc more reformato constitutum est, vt Clerus eligat, populus verò consentiant, vt optima ratione docuit Stephanus Papa *in d. c. nosce 63. dist.* ibi, *Sacerdotum quippe electio est, & fidelis populi consensus adhibendus, quia docendus est populus, non sequendus;* optimus tex. *in d. c. vota eadem dist.* vbi vota ciuium testimonio populorum expenduntur, Clero electio datur, & refert Cyprian. *lib. 4. epist. 1.* Cornelium Papam electum fuisse a pluribus Episcopis adhibito testimonio, & suffragio totius Cleri, & populi. Non obstat quod *in can. 1. Apostolor.* legitur, *Episcopum a duobus, aut a tribus Episcopis ordinandum,* quia non de electione, sed de consecratione Episcoporum interpretandum est, & in eo canone verbum χειροτονεῖν non electionem, sed *consecrationem* significat. Ita Vincent. Capot. *variarum public. & priuati iuris disputationum lib. 1. c. 3. in princip.*

Circa præsumptam auctoritatem Principum secularium in electionibus Episcoporum similem reperies varietatem: nam aliquando vel ipsi auctoritate propria electionem, & nominationem faciebant, vt de Constantio Constantini Magni filio, & aliis ante Valentianum, ex Nicephoro, Eusebio, Socrate, & Theodoreto explicat Petr. Gregor. *d. c. 5. num. 5.* 6 Aliquando verò ipsa Romana Ecclesia aliquibus fecit potestatem eligendi, & nominandi Episcopos, atque etiam Romanum Pontificem, vt de Adriano Pontifice constat, qui, Carolo Magno, † 7 hoc priuilegium indulsit remunerationis ergò, ob insignia beneficia ab eo in ipsam Sedem Apostolicam prolata, quæ referuntur *in c. Adrianus 2. 63. distinct. & in c. hinc est 16. quæst. 1.* Primum Pipinum illud ius ex concessione Zachariæ Summi Pontif. habuisse, referunt Lup. Ferrar. Abbas à consiliis Calui Imper. Vincent. Cabot. *d. tract. cap. 5.* quod postea Carolo Magno, & Imperatoribus Germaniæ attributum est: tandem concordatis inter Leonem X. Pont. Max. & Franciscum Primum Francorum Regem initis, electiones sublatæ sunt: & eius nominationis in Episcopatibus, monasteriis, & aliis Sacerdotiis, exceptis quibusdam, Regibus Galliæ attributum est. † 8 Hispaniarum etiam Regibus *in d. c. cum longè*, id concessum reperitur, ibi, *quoscunque regalis potestas elegerit:* vnde Duar. *de sacris Ecclesiæ ministeriis lib. 3. c. 11.* conatur deducere ius regaliæ, quo fruuntur Galliarum Reges in prouisionibus beneficiorum in ipso iure communi habere fundamentum; sed omnino falsum est tum ex *cap. nobis 25. de iure patronat.* ibi, *non electionis faciendæ, sed iam factæ honestiùs præstatur assensus:* tum, quia secundum posteriora tempora, in quibus hæc potestas laicis omnino adempta est, multò magis falsum apparet, vt statim dicemus. Aliquando

do verò Principibus concessum est, vt electio à Clericis facta valida non sit, nisi Principis accederet consensus, *c. quia agitur*, ibi, *tetens Concilij sancte censensa, & Serenissimi Principis voluntate*, cosonant, *d. c. nobis, d. c. lectis, c. Abbatem* 18. *q.* 2. text. optimus *in c. quod sicut* 28. *in princip.* ibi, *debet principi præsentari*, &c. *de elect. c. cum terra* 14. ibi, *auribus Patriarcha, vel principis exprimendas, eodem tit.* Eiúsque rei ratio prima, ad dissensiones inter ipsos Clericos auertendas, aliquando in partes diuidi, & hos vnum, illos alium eligere solitos, mox & quamque partem, suum electum defendentem: sed & potest esse, qoia multæ possunt occurrere caosæ, ob quas non expediat, sed in Reipublicæ damnum cedat electio, veluti si electus sit ex aduersariis, vel Regni hostibus, vt latè explicat Petr. Greg. *d. c.* 5. *n.* 21.

9 Verùm huiusmodi potestas laicis concessa, vel permissa, quoad populos, & seculares Principes abrogata nescitur; quoad populos ea *cap. non est permittendum* 63. *dist.* & ea aotiquissimo Sardicensi Concilio habito sub Iulio I. circa annum Salutis Dominicæ CCCXL. refertur *in cap. Osius* 5. *de elect.* vbi eam reddit rationem, ne ad clamorem populi fiat electio: quia manifestum est potuisse plures eorum, qui synceram fidem non habent, pretio, & mercede corrumpi, iunctis multis, quæ de vulgi leuitate, & inconstaotia, & vanis populi vocibus non audiendis, per tex. *in l. Decuriorum. C. de pœnis, & in l. ad best. m. in princip. ff. eod. tit.* cum similibus, latè prosequuntur Petr. Greg. *d. cap.* 5. *a num.* 18. & ea Platone, & aliis Philosophis Marc. Mant. *sing.* 154. Facit etiam ratio, quia præsentia, & acclamatio populi libertatem tollit, vt probat *l. si priuatus ff. qui & à quibus*, cessante verò libertate, cessat & est irrita electio, *cap. vbi periculum*, *§. cæterum, de elect. lib.* 6. Et ea eadem ratione iam apparet iustissimè sacris Canonibus reuocatum esse priuilegium illud Principibus secularibus coocessum eligendi Episcopos, aut ne valeat electio, sine eorum consensu, quia scilicet per importunationem, & metum facta censetur, vt probat tex. elegans *in cap.* 1. *&* 2. *cap. si quis per ordinationem* 63. *dist.* contrariaque damnatur consuetudo *in cap. cum terra* 14. *& in cap. quisquis* 43. *& in cap. Massana* 56. *de elect.* Ea quibus tertia generalis & communis tam Principibus, quàm aliis laicis colligitur ratio, quia ios hoc eligendi Episcopos spirituale est, quod sobinde non cadit in laicum, cui nulla disponendi de rebus Ecclesiasticis competit potestas, *cap. benè quidem* 96. *distinct. cap. Ecclesia, de constitut. cap. vlt. de rebus Ecclesiæ*, cum vulgaribus. Duplici præterea ex capite priuilegium hoc Principibus secularibus adeptum esse notat idem Petr. Gregor. *d. cap.* 5. *à num.* 16. vel quia iidem Principes sponte sua ei renuuciarunt, vt de Valentiniano probat tex. *in cap. Valentinianus* 63. *dist.* vel quia concessa sibi potestate abotentes pro arbitrij temeritate indignos promouere, dignos vexare, & eiicere cœperunt, eóque facto priuilegium amittere voluerunt, iuxta regulam tex. *in cap. priuilegium* 11. *q.* 3. *& in cap. tuarum* 12. *de priuilegiis, & in cap. contingit* 5. *de sentent. excommunicat. & in l. qui sine* 40 ibi, *videntur abuti*, iuncta glos. *ff. de negotiis gestis*, cum aliis citatis per Card. Tusch. *practicar. conclus. tom.* 6. *lit. P. concl.* 754. & per P. Soar. *de legibus lib.* 8. *c.* 36. *principio*. Vode Constat oon bene dixisse Hispanos & Gallos nonnullos Doctores, Regem scilicet, posse Episcopum seditiosum de regno expellere, id enim expressè contradicit Romanorum Pontificum decretis *in cap. olim. de iniur. & in Clem.* 1. *de pœnis, & in cap. nouerit. de sent. excom.* & latè probat Marta *de iurisd. p.* 1. *cap.* 34. *num.* 24. *cum seqq.* vbi *num.* 48. *in fine* concludit quòd caueant Principes seculares expellere, vel parum honorare Episcopos, si volunt eorum Regna, & status longo tempore possidere. Et licèt aliqui ea præcitatis doctoribus hoc temperate velint, vt scilicet Rex non cum potestate iurisdictionali, sed œconomica & politica posset expellere à confinibus suorum Regnorum Episcopos, & ecclesiasticas personas perturbatores, & seditiooes ac conspirationes incitantes in perniciem Reip. & boni communis status Regni, & Regis, ex quorum numero videntur esse Corset. *de potest. Reg. q.* 81. Greg. *l.* 57. *glos.* 2. *tit.* 6. *part.* 1. Guillelm. *in cap. Raynutius, verb. & vxorem, decis.* 5. *n.* 156. 546. *&* 169. Oliban. *in decis. fiscal. c.* 15. *num.* 5. Auen. *de exeq. mand. lib.* 6. *c.* 6. *num.* 15. Castald. *de Imper. q.* 110. *priuil.* 36. Ioan. Garc. *de nobilit. glos.* 9 *num.* 33. Ceuall. *ex discursu ad Regem num.* 46. Bobad. *in polit. lib.* 2 *cap.* 19. *num.* 31. *& cap.* 18. *num.* 65. Ioseph. Sesse *de inhibit. cap.* 8. *§.* 3. *num.* 98. Giurba *cons.* 49. *n.* 16. plures per me *in collect. ad l. quicunque, C. de Episcop. & cleric.* oihilominous semper io his negotiis magna consilij maturitate, & non ex leui causa, procedendum.

Abrogata sic laicis prædicta potestate eligendi Episcopos primùm eam penes omnes Clericos, & Religiosos diœcesis remansisse, per text. *in d. c. obeuntibus* 63. *dist.* scribunt Bursat. *d. cons.* 124. *num.* 16. *ad finem*, Petr. Gregor. *d. tract. de elect. c.* 6. *numer.* 1. *&* 2. Azor. *d. quæst.* 3. *vers. qua quidem*. Deinde verò Clerici à Religiosis sunt separati, vt prædicti Doctores asserunt, & constitotum est vt Religiosos suorum Abbatum, Priorum, seu Præpositorum, Canonici verò soorum Episcoporum faciant electionem, vt constat ex *d. cap.* 1. *& ex d. cap. cum terra, & per totum. tit. de elect.* 10

Nouè autem hæc eligendi Episcopos potestas ad solum Collegium in Collegiatis, & solum Capitulum in Cathedralibus redacta fuit, *cap. congregatio vlt.* 16. *q.* 7. *& cap. cum Ecclesia* 3. *de causa possess. & propr. cap. cum terra* 14. *vers. statuentes*, *cap. cùm inter*, *vers. quia verò*, *cap. auditis*, *cap. quia propter*, *c. in Genesi*, *cap. congregato*, *& per totum de elect.* gloss. *verb. deuoluetur in cap. quamquam* 18. *eod. tit. in* 6. Bertachin. *de Episcopo lib.* 1. *p.* 3. *à princ.* Petr. Gregor. *de elect. c.* 6. *num.* 9. Duar. *de sacris Ecclesia minist. lib.* 5. *c.* 1. Guillelm. Mandagottus *de elect. venerum Prel. cap.* 1. Corras. *de Sacerdotio part.* 4. *cap.* 1. *à num.* 58. Petr. de Biaxio *in direct. or. elect. part.* 1. *cap.* 5. *cum seqq.* Lxl. Zech. *de Repub. Ecclesiast. cap.* 24. qued de Canonicis inscribit, *vers. septimò*. Nicol. Garc. *de benef. p.* 5. *c.* 4. *à n.* 6. & optimo simili confirmat Gratian. *in c. sacrorum* 63. *dist.* 11

Licèt enim ex Decreto Nicolai II. Pont. relato *in cap. in nomine Domini* 23. *dist.* electio Romani Poot. fieri non posset à Cardinalibus, sed adhibere oporteret Clericos Cardinales, & totius Cleri, & populi coosensum: deinde tamen tota Pontificis electio ad solum Collegium Cardinalium redacta est, *cap. licèt* 6. *de elect. cap. vbi periculum*, *eod. tit. in* 6. *Clem. ne Romani, eod. tit.* Cardin. Turrect. *de potestate Ecclesiæ, lib.* 2. *c.* 45. Card. Bellarm. *tom.* 1. *de Clericis, lib.* 1. *c.* 9. *cum seqq.* Cardin. Paleot. *de consultationibus Sacri Palatij, part.* 3. *quæst.* 4. 5. *& eo magis*. latè Bursat. *d. cons.* 126. *num.* 6. *&* 7. *à princip. & cons.* 108. *à princip.* & omoino *à num.* 18. notabiliter ampliant post Iacobat. Seluam, & alios etiam † ad casum, in quo Apostolica Sede vacat tempore qoo generale Concilium fuerit congregatum, adhoc enim non ad ipsum Coocilium, sed ad solos Cardinales, eorum- 12

que collegium pertinere electionem ibi comprobat, & facto seruatum fuisse in electione Maximi Pontif. Leonis X. tempore vltimi Lateranensis Concilij attestatur. Hæ igitur constitutiones statuentes vt soli Canonici Cathedralium suos eligant Episcopos, omnium sunt nouissimæ, &, ideò super hoc nihil statutum reperiri potest; Niceno Concilio II. cùm sit antiquissimum, quod aliàs *septima Synodus*, solet appellari, celebratum circa annum salutis Christianæ 780. & verba illa quæ referuntur *in cap sacrorum 63. dist. in vers. ex constitutionibus*, vsque ad finem., non sunt alicuius Pont. aut Concilij, sed
14 Gratiani, † quæ subinde nullam habent iuris auctoritatem, Cened *ad Decretum collect. 16. num. 8. & collect. 48. num. 1.* Fr. Emman. *quæst. Regular. tom. 1. q. 6.*
15 *art. 11.* † Nec etiam ex *cap. 1. de elect.* vllum firmum capi potest argumentum quoad temporum computationem: minimè enim constat quisnam Pontifex illius fuerit Auctor, vulgò Lucio Papæ tribuitur, sed ab aliis Pio, vel Gregorio, vel Alexandro, vt constat ex Antonio Augustino *in notis ad Collect. 1. Decretalium, sub eod. tit.* vbi similiter testatur in libris Conciliorum verba illa non inuenisse.

Eligunt Canonici Ecclesia viduata Pastore Sede vacante, sepulto mortuo Episcopo, non priùs, *cap. bona 2. de elect.* infra tres menses à die vacationis, *cap. ne pro defectu, cap. cum in cunctis, de elect. cap. postquam 50. dist.* Congregatis illis in Ecclesia vel alibi in ciuitate, loco idoneo, *cap. cùm terra, cap. quod sicut, de elect.* absentibus Canonicis, veluti in actu alio capitulati vocatis, cum tempore & dilatione ad veniendum sufficiente secundùm loci intercapedinem, *cap. 1. de dilat.* cautione adhibita, ne nimium prorogetur electio, cùm periculum est in mora, *cap. cùm inter, cap. ne pro defectu, de elect.* dummodò fiat in prouincia, vel extra, commodè vocari, & vnire facilè possint, non aliter, gloss. *in cap. cùm in Ecclesiis, de præbend. in 6.* gloss. *in cap. quod sicut, §. si autem, de elect.* In ciuitate citantur, vel vocantur Canonici per campanæ pulsationem; extra ciuitatem per litteras, vel per nuncium, gloss. & Doctores *in cap. causam, & in cap. Cumana, de elect.* Duplexque citatio prima vt adsint certo loco ad electionem faciendam, altera vt ad electionem veniant; & quamuis absentes commodè venire non possint, tamen vocari debent, *cap. quod sicut, §. si autem, & c. cùm inter vniuersos, de elect.* quia absens iusto impedimento, vel non legitimo, consentientibus aliis Canonicis, potest vocis suffragium aliis committere per litteras, *cap. scriptum, cum glos. cap. quia propter, de elect.* si committat vni de Capitulo, *d. cap. quia propter*, non enim alteri potest inuitis præsentibus Canonicis, *cap. constitutus, de appellat.* nec etiam per litteras ipse vocem, vt dicunt, seu suffragium fert absens, *cap. si quis iusto, de elect. in 6.* Colliguntur hæc ex Petro Greg. *syntag. iuris, p. 2. lib. 15. c. 12. n. 19.*

16 Potestas hæc eligendi Episcopum non omnibus Clericis Cathedralium, sed solùm earum Canonicis, seu Capitulo facta est; & ideo soli Canonici, qui vocem habent in Capitulo, non autem Capellani, vel perpetui beneficiarij, qui de Capitulo non sunt, semota speciali consuetudine, ad Episcoporum electiones admittendi sunt, notauit glos. *verb. consuetudinem*, per tex. *ibi in cap. Cumana 50. de elect.* quam ibi sequuntur omnes, & comprobatur ex text., *in cap. cùm Ecclesiis, de præb. in 6.* Petr. de Biaxio *d. part. 1. cap. 2. à num. 2.* Firmian. *de Episcopo, part. 3. à num. 2.* & post Abb. *in cap. scriptum num. 4. de elect.* Zechi. *d. cap. 24. de Canonicis, num. 4.*
17 *vers. septimo.* nam constat † plures Clericos in Ecclesiis Cathedralibus reperiri, qui de Capitulo non sunt, nec vocem in eo habent, & à Canonicis tam nomine, quàm ad effectus Iuris distinguuntur; qui enim de Capitulo sunt, Canonici propriè dicuntur; cæteri communi nomine beneficiarij, vel Capellani, & assisij, & mansionarij, quasi assidui, & perpetuò manentes in choro, vt per tex. *ibi* notauit glos. *verb. assisios in cap. pen. de clericis non resid.* explicat benè Alberic. *in diction. eodem verb.* Mantu. *obseru. 67.* Selua *de benefic. part. 2. quæst. 2. num. 47.* Zechi. *d. c. de Canonicis num. 2.* quod etiam apparet † in Dignitati- 18
bus, quæ de communi mensa præbendam non habent, & ideo licèt stallum habeant in choro, vocem non habent in capitulo, nec consequenter in huiusmodi Episcoporum electionibus, vt post Abb. *in cap. 1. n. 11. de elect. & in d. cap. scriptum n. 4.* notat idem Zechi. *vbi proximè.*

Vnde sequitur ad hanc Episcoporum electionem 19
non omnes Canonicos esse vocandos, sed illos tantùm, qui vocem habent in Capitulo, & ad communes congregationes solent, & debent vocari, in eisque interesse, vt cautè loquitur Pontifex *in d. cap. quia propter*, ibi, *qui debent*, &c. vt scilicet significaret aliquos esse Canonicos de eadem Ecclesia, qui vocandi non sunt, veluti si in pupillari ætate existant (scilicet ex Summi Pontificis dispensatione promoti; vt explicant ex aliis Selu. *de benefic. part. 3. quæst. 22. num. 26.*) non enim debent ideo admitti ad electionem propter iudicij, & discretionis defectum, vt decidit tex. *in cap. ex eo 32. de elect. in 6.* notant omnes *ibi*, & latè Biaxi *d. part. 1. cap. 16.* Petr. Gregor. *cap. 8.* Mandagot. *cap. 7.* Corras. *numer. 14. citatis locis.* ex generali autem ratione tex. *in eod. cap. ex eo*, non sine difficultate transit resolutio, quam praxi receptam testatur noster Gam. *Lusit. decis. 14.* & de rigore veram comprobat Cald. Pereira *de nomin. emphyt. quæst. 4. à num. 7. & in l. si curatorem, verb. cum non abstinius numero 34.* sequitur Benedict. Ægid. *in repet. l. 1. C. de sacros. Eccles. part. 1. §. 2. num. 19. cum seqq.* quod † pupillus ad emphyteusim 20
nominare potest: obstare enim videbatur idem defectus iudicij, nisi dicas nominationem emphyteusis esse quid facti, quòd non tantam exposcit iudicij maturitatem, sicut Episcoporum electio., Similiter etiam ex eadem ratione † furiosos eligere 21
non posse resoluunt omnes *in eod. cap. ex eo*, post glos. *ibi, verb. discretionem*, Petr. Greg. *numer. 2.* Biax. *cap. 15.* & Mandagot. *proximè citatis locis.* Est etiam aliud optimum eiusdem doctrinæ exemplum † de 22
Canonico, qui maior, & mentis compos, in Sacris tamen saltem Subdiaconatus Ordine constitutus non est: quòd enim vocem non habeat in Capitulo, nec eligere possit, decidit tex. *in Clem. 2. de ætate, & qualit.* consonat Concil. Trid. *sess. 22. de reformat. cap. 4.* notant vltra Ordinarios Biaxi. *d. part. 1. cap. 17.* Firmian. *d. p. 3. à num. 17.* Corras. *d. cap. 3. numer. 15.* Rebuff. *de nomin. q. 8. num. 3.* Azor. *instit. moral. part. 2. lib. 3. cap. 11. quæst. 20.* Fr. Emman. *quæst. Regular. tom. 2. quæst. 51. art. 5.* Nicol. Garc. *de benefic. part. 3. cap. 4. à num. 24.* optimè Moneta *de distribut. quotid. part. 2. quæst. 20. num. 2. cum seqq.* vbi *num. 5. cum glos. verb. concedatur, & verb. nullo modo. in d. Clem. 2.* resoluit Clericum non Subdiaconum non esse expectandum, quamuis velit primis temporibus promoueri, si immineat tempus electionis, & *num. 6. cum glos. verb. constitutus, vers. fortius quæro, in ead. Clem. 2.* tenet Ordinem Subdiaconatus requiri in clerico non tempore vacationis, sed tempore electionis, & *num. 9.* ex tex. *in dicta Clem. 2. §. illi verò,* iuncta interpretatione glossæ *ibi* communiter receptæ *in verb.*

ex

ex tunc, & in verb. nullo modo, tenet Subdiaconum Canonicum, qui non promouetur intra annum ad Ordinem superiorem requisitum, amittere vocem in Capitulo, donec ad illum requisitum fuerit promotus.
23 † De Canonicis supernumerariis disputant glos. *verb. vltra numerum*, *in cap. cùm M. de constitut.* vbi Felin. *n.* 23. Firmian. *à n.* 21. Biaxi. *c.* 17. cum quo resolue distinguendo, vt *ibi* per eum. De suspensis etiam, & excommunicatis dubium nō est per tex. *in d. cap. cùm dilectus, de consuetud.* resoluunt glos. *verb. maiores, in c. vnic. ne Sede vacante lib.* 6. Doctor. *in c. illa quotidiana, de elect.* Monet. *d. q.* 20. *num.* 10. & 11.

24 Vtrùm autem possint Canonici Clericos Ecclesiarum inferiorum, vel alios extraneos ad coëligendum admittere, itavt electio facta cum eis valida sit? Quæstio est non dissimulanda, in qua resoluendum est cum communi sic distinguendo, an scilicet Canonici velint extraneis tribuere ius coëligendi in perpetuum? vel vtrùm vacante Ecclesia pro illa vice velint tantummodo eos admittere? Primum censent illicitum per tex. *in constitutis* 47. *de elect.* vbi expresè decidit text. friuolam esse rationem illorum, qui dicebant vocem, quam de iure non habent in electionibus, sibi concessam fuisse ab eis, ad quos ius eligendi de iure spectabat: deinde, quia talis concessio in perpetuum continet speciem alienationis, & mutat Ecclesiæ statum, quod fieri non potest à Capitulo sine Superioris auctoritate, & solemnitatibus requisitis in alienationibus rerum Ecclesiasticarum, de quibus *in cap. sine exceptione* 12. *q.* 2. & *in cap. nulli, de rebus Ecclesiæ non alienandis*, & *in cap.* 1. & *per totum, de his quæ fiunt à Prælatis.* Secundo verò casu, vt scilicet pro illa vice admittantur extranei, licitum esse probant per tex. *in cap. cùm VVinton.* 25. *vers. nos igitur*, vbi notauit Abb *n.* 3. *de elect.* & *in cap. scriptum* 40. *vers. et si partes*, vbi etiam notauit Abb. *num.* 3. *eod. tit.* sequuntur Firmian. *d. part.* 3. *q.* 5. *num.* 4. Lambertin. *de iure patronat. part.* 1. *lib.* 2. *quæst.* 3. *princ. art.* 17. *à num.* 3. Villagut *in tract. de rebus Ecclesiæ malè alienatis recuperandis, cap.* 48. *num.* 10. *cum seqq.* Petr. Greg. *syntagm. Iuris part.* 2. *lib.* 15. *cap.* 12. *numer.* 19. *in princ.* Quod tamen intelliges de extraneis, quibus ius commune non resistit, sed habiles sunt, & capaces, quamuis ius commune hoc ius eis non tribuat, notat Abbas *in d. cap. cùm VVinton. num.* 3. & exemplum patet in laicis per tex. *in cap. Massana, de elect.* prosequitur plenè Villagut. *d. c.* 48. *à princ.* ac etiam in suspensis, & excommunicatis, iuxta *d. c. cùm dilectus*, & tandem hoc expresè decidit in clericis sacrum Ordinem non habentibus, tex. *in d. Clem.* 2. *in princip.*

25 Vtrùm etiam consuetudo specialis inducere, & efficere possit, vt Clerici aliarum Ecclesiarum, vel aliàs extraneis cum ipsis ad coëligendum admittantur? In quo dubio vera est sententia affirmatiua, quam approbat tex. *in d. c. cùm dilectus, vers. mādamus, de cōsuetudine*, & *in c. cùm Ecclesia*, ibi, *nisi alibi secus obtineat de cōsuetudine speciali, de causa possessionis, & proprietatis.* Ratio est, quia legibus Canonicis, & à Summo Pontifice, ad quem lege diuina omnium Ecclesiarum prouisio pertinebat, ita fuit statutum, & satis probat *d. cap. cùm Ecclesia*. ibi, *secundùm statuta Canonica* constat autem ea, quæ legibus Canonicis sunt statuta, contraria consuetudine limitari, vel in totum posse abrogari, iuxta text. *in cap. vlt. de consuetudine*, cum similibus. Aduerte tamen cum Abb. *num.* 4. *ad finem*, & Rip. *num.* 114. post gloss. *verb. consuetudine, in dict. cap. cùm Ecclesia*, & eodem Abb. *in d. cap. cùm dilectus, num.* 21. *vers. in gloss. fin.* consuetudinem hanc propriam non esse consuetudinem, sed veriùs præscriptionem, ad quam præscriptionem, seu consuetudinem impropriam quadraginta annos esse necessarios, iuxta generalem regulam in hac materia, de qua *in cap. illud*, & *in cap. ad aures, de præscript.* & *in c.* 1. & 2. *eodem tit. lib.* 6. notauit post Abb. Firmian. *de Episcopo, part.* 3. *q.* 6. licèt inaduertenter agens de texr. *in d. cap. cùm dilectus*, asserat decem annos sufficere, Molin. *de primogen. lib.* 2. *cap.* 6. *num.* 58. eo fundamento, quia de sola agitur consuetudine interpretatiua, quod falsum est, cùm appareat consuetudinem hanc esse iuri communi contrariam, & consequenter quadraginta annos esse necessarios.

Intellige non procedere in laicis, quia ius eligendi Episcopum in laicum non cadit, vt decidit text. *in cap. sacrosancta* 51. *vers. attendentes, de elect.* & ideò rationabilis non potest censeri consuetudo hæc, cùm sit contra Ecclesiasticam libertatem, & in grauem Ecclesiarum perniciem cederet, iuxta text. *in cap.* 1. *de consuetudine*, ex qua ratione hanc, de qua agimus, consuetudinem improbant Pontifices *in cap. cùm terra* 14. & *in cap. quisquis* 44. & *in c. Massana* 50. *de elect.* & vltra ordinarios explicant Firmian. *d. lib.* 1. *de Episc. part.* 3. *q.* 60. & *lib.* 1. *p.* 1. *q.* 31. Biaxi. *d. p.* 2. *q.* 12. Balbus *de præscription.* 1. *p. quinta q.* 7. & *q.* 10. *num.* 4. Selu. *de benefic. part.* 2. *quæst.* 23. *num.* 12. & 11. 26

Consuetudo hæc eligendi Episcopos ad Capitulum, & ad Canonicos spectans durauit vsque ad tempora Bonifacij VIII. & Clementis V. vt constat ex titulis *de electione, in* 6. & *in Clementinis*, & me citato Viuian. *d. cap.* 1. *num.* 34. Lauor. *d. cap.* 15. *num.* 21. Verùm vt tollerentur discordiæ magnæ, quæ quotidie oriebantur in electionibus à Capitulo, & Canonicis factis, vt notat Lancellot. *in suis Institut. Canon. tit. qui eligere, e ligi vel possunt, in princip.* Ideò postea cœpit Romanus Pontifex sibi reseruare Ecclesias Patriarchales, Archiepiscopales, & Episcopales *in Extrauagan. Ad regimen, de prabend.* addita clausula ibi, *nunc apud Sedem vacantes, vel in futurū vacaturas*, quæ reseruatio postea facta fuit simpliciter, & generaliter quoad omnes Ecclesias Episcopales, tam apud Sedem Apostolicam, quàm extra Curiam, *in regula* 2. *Cancellariæ*, quæ nunc est 3. in nouissimis regulis S. D. N. Gregorij XV. exceptis Regnis Galliæ, Hispaniæ, Poloniæ, Siciliæ, atque Lusitaniæ, in quibus Summorum Pontificum concessione vel consuetudo tolerata est, vel potestas nominandi Episcopos eorum Regibus data est, vt infrà ostendemus: omnes enim ea potiri facultate, solumque † in Germania veterem consuetudinem canonicæ electionis seruari testatur Azor. *d. q.* 3. & me citato *in hoc loco* Lauor. *d. cap.* 15. *n.* 23. Paul. Laimann. *de Prelat. Ecclesi. elect. cap.* 15. *q.* 161. D. Roder. à Cunha *ad cap.* 2. *num.* 8. *dist.* 22. & *in historia Ecclesiast. Episcoporum Portugalensis ciuitatis c.* 15. *fol.* 147. qua in re Concil. Trid. *sess.* 24. *de reform. c.* 1 nihil prò præsenti tēporum ratione duxit innouandum, sed omnes tantùm, & singulos, qui ad promotionem preficiendorum quodcunque ius obtinēt, hortatur & monet vt bonos Pastores, & Ecclesiæ gubernandæ idoneos promoueri studeant, quousque digniores & Ecclesiæ magis vtiles iudicauerint, non quidem precibus, vel humano affectu, aut ambientium suggestionibus, sed eorum exigentibus meritis præfici diligenter curent. 27 28

Optimis quidem rationibus defendi potest ius illud, quo Hispaniarum, & Lusitaniæ Reges potiuntur in Ecclesiis Cathedralibus nominandi, seu præsentandi 29

præsentandi Episcopos ad easdem quocunque modo vacantes. Probatur; quia, vt suprà dictum est, ius prouidendi Ecclesias Cathedrales ad Summum Pontificem spectat, vel ad eos, quibus esse Pontifex permiserit: constat autem ex antiquissimis temporibus, quæ omnium hominum memoriam excedunt, Hispaniæ, & Lusitaniæ Regibus hoc ius nominandi ad Ecclesias Cathedrales, esse permissum; ergo de iure iusto nemini videtur dubitandum. Maior ex dictis manifestissima est. Minor constat primò ex *cap. cùm longè 63. dist.* & ex *glos.* 1. per tex. *ibi in cap. principalis, eadem distinct.* deinde, quia simile priuilegium concessum reperitur Carolo Magno, & reliquis post eum Galliarum successoribus *in cap. Adrianus in 2. 63. dist.* vbi rationes huius concessionis narrat Pontifex, aliàs etiàm ponit tex. *in cap. vota. §. principalibus, eadem dist.* vt scilicet Ecclesia muniatur aduersùs hæreticos, eiusque hostes, à quibus concussa nonnunquam periclitabatur. Facit & alia ratio, quæ maxime conuenit nostris Hispaniarum, & Lusitaniæ Regibus, quos constat Regna, & Ecclesias à Maurorum manibus, & potestate eruisse, vt meminit *glos. penult. in d. cap. Adrianus, in fine*, & quia Ecclesias ipsas maxima ex parte erexerunt, & amplissimis redditibus exornarunt, vt latissimè prosequuntur Thom. Bossi. *de signis Ecclesiæ lib. 20. signo 87. cap. 6.* Valdes. *de dignitate Regum, Regnorumque Hispaniæ, cap. 21.* Vnde non solùm ex singulari priuilegio Romani Pontificis Adriani VI. cuius meminerunt Mariana *lib. 26. cap. 5. tom. 2.* Ægid. Gonzales de Auila *en la historia de Salmanca lib. 3. c. 18.* Nicol. Garcia *de benefic. pag. 5. cap. 1. num. 218.* D. Acuña *ad d. c. cùm longè, num. 1.* Alzed. *d. cap. 3. num. 8.* sed etiam ex generali Iuris communis concessione, qua construentibus, aut dotantibus Ecclesias conceditur potestas præsentandi ad easdem, videtur hoc ius Principibus Hispaniæ, & Lusitaniæ competere, vt voluit Archidiacon. *in cap. electio 22. dist.* & post Bald. & alios Pilat. *in introduct. rub. de donat. inter virum, & vxorem, num. 24.* Couar. *in reg. possessor. 2. part. §. 20. à num. 5.* & alios, quos refert Cened. *ad Decretum collect. 64. numer. 1.* quibus adde Camill. Borrell. *de præstantia Regis Catholici, cap. 50. à num. 4.* Azeued. *ad leg. 1. tit. 6 lib. 1. noua recopilat.* Quintanad. *Eccles. lib. 1. cap. 5. num. 4.* Bobadil. *in sua politica, lib. 2. cap. 18. num. 215.* Anton. de Fuertes *Canonic. lect. lib. 2. c. 18. cum seqq* Lotter. *de re benef. lib. 2. q. 15. num. 32.* & de Ecclesiis Cathedralibus nostræ Lusitaniæ Cabed. *de patronat. Regia Corona, cap. 37. num. 2. & per totum.* quibus ius præsentandi competere cœpit à tempore Regis Alphonsi V. ex Gabr. Pereira *de manu Regia, tom. 1. pag. 254. n. 76. ad fin.* quem citat D. Acuña *ad d. cap. cùm longè, num. 1. & ad c. 2. num. 8. dist. 23. & in d. historia Eccles. Episcoporum Portugalens. c. 15. fol. 147.* Facit tandem ratio, quia maximè interest vniuersæ Reipublicæ, vt qui eliguntur ad Episcopatus Regni, aut Principis, inimici, aut suspecti non sint, propter periculum seditionis, & ne Regni pandantur consilia, vt post alios aduertit Borell. *vbi proximè* Cabed. *d. c. 37. n. 5.* Regibus Franciæ idem nominandi Episcopos Summi Pont. indultu concessum esse tradunt Guillelm. Benedict. *in c. Raynutius, de testam. verb. & vxorem nomine Adelasiam, decis. 2. ex n. 78.* Rebuff *in concord. tit. de nomin. Reg. ad Prælat. in gloss. vocantibus, pag. 84.* Petr. Gregor. *in tit. de elect. c. 5. n. 13.* Renat. Chopin. *de domanio Franciæ, lib. 2. tit. 10. & de sacra polit. lib. 1. tit. 7. ex num. 22.* Boët. Eppo *de iure sacro, lib. 1. tit. de Regularib. ex n. 26.* Lotter. *vbi suprà.*

30 Non obstat si dixeris illi priuilegio concesso Carolo Magno renunciasse Ludouicum, vt refertur *in cap. ego Ludouicus, ead. dist. 63.* & latè explicat Petr. Gregor. *d. tit. de elect. c. 6. à num. 9.* & consequenter ei esse renunciatum ex parte Regum Hispaniæ, quos non aliunde, quam à Carolo ius hoc deriuare contendunt scriptores varij, Ferrant. Grassal. & alij, quos refert Borell. *d. c. 50. n. 34.* Quia respondetur verum non esse Hispaniæ Reges à Carolo ius hoc accepisse; vt diligenter comprobat Cou. *d. §. 10. n. 6.* & Borrell. *d. c. 50. n. 33.* atque etiam Cened. *ad Decretum collect. 51. n. 3.* Quo supposito nullum restat argumentum, quo quis valeat affirmare Reges Hispaniæ huic priuilegio renunciasse. Deinde satis probabile est, quod Cened. *d. collect. 64.* astruere nititur, videlicet quòd Ludouicus solùm renunciauit priuilegio eligendi Romanum Pontificem, non ita quoad nominationé Episcoporum, & Archiepiscoporum, & *ibi* late prosequitur, vide apud eum.

31 Nec etiam obstat resolutio, quam suprà probauimus, quòd iustissime Ecclesia, & ex iustis rationibus priuilegium concessum laicis, & Principibus secularibus abrogauit *in d. cap. 2. incip. Adrianus, 63. distinct.* Quia respondetur in his generalibus derogationibus non contineri, sed potius exceptum censeri ius nominandi, & eligendi super Cathedralibus competens Imperatoribus, Regibus, & aliis Principibus, imò ex eisdem rationibus inuiolabiliter eis esse seruandum, vt iubet Conc. Trid. *sess. 25. de reform. c. 9. vers. exceptis patronatibus*, notat in specie Azeued. *dict. tit. 6. l. 1. num. 4.* 32 † Sicut etiam receptum est non comprehendi idem ius in reseruationibus, quæ per Regulas Cancellariæ factæ sunt de omnibus Ecclesiis Cathedralibus pro Summo Pontifice, eiusque dispositione; nam exceptum esse iuspatronatus ad Reges, & alios Principes spectans, resoluunt Rebuff. *in praxi benef. par. 3. signatura, n. 61. cum seqq.* Lambertin. *de iure patronat. lib. 2. part. 3. q. 9. art. 11.* Couarr. *pract. c. 36. n. 2.* & alij, de quibus Cened. *ad Decretal. collect. 9. n. 2.* quibus adde Gonzal. *ad reg. 8. Cancell. glos. 24. à n. 153.* Cabed. *de patronatibus Regiæ Coronæ, c. 10. n. 3. & c. 35. n. 7.* & plures alios, quos refert Nicol. Garc. *de benefic. par. 5. c. 1. num. 219.*

33 Nec denique obstant fundamenta, quibus aliqui non vulgaris eruditionis viri contendebant minimè in Ecclesiis Cathedralibus, sicut nec in collegiatis, admittendum esse iuspatronatus, auctoritate tex. *in cap. nobis 25. de iure patronat.* Viuian. *in praxi iurispatronat. par. 1. lib. 3. c. 1.* & quia iuspatronatus ex fundatione, constructione, vel dotatione acquiritur; contendunt autem nostræ Lusitaniæ Reges non cõstruxisse, non fundasse, & non dotasse Ecclesias Cathedrales illius Regni, sed constare populi pietate, Prælatorum auctoritate, vel Principum liberalitate absque iurispatronatus reseruatione erectas, & constructas esse ab antiquissimis tẽporibus. Facilis enim est solutio, constare potiùs ab ipsis Regibus Alphõso I. & successoribus, qui eas à Maurorum potestate eripuerunt de nouo erectas, & locupletissimis redditibus fuisse exornatas, & exinde ius nominandi, seu præsentandi ad easdem semper retinuisse: deinde iuspatronatus non sola fundatione, & dotatione acquiri, sed aliis etiam modis à iure approbatis, præcipuè Romani Pontificis priuilegio, & Ecclesiæ concessione, quam Regibus nostris factam fuisse ob egregia merita in Ecclesiam collatam non est dubium, ex *d. c. cùm longè*, & aliis, de quibus suprà, atque etiam ex præscriptione, & consuetudine, iuxta text. *in c. cura pastoralis 21. de iurepatr. & in d.*

cap.

cap. cum Ecclesia, ibi, *nisi secus alibi obtineat de consuetudine speciali* præcipuè si præscriptio, vel consuetudo fuerit immemorialis quia vim tituli, & priuilegij Romani Pontificis habere noscitur, ex reg. tex. *in cap. super quibusdam §. præterea, de verb. significat.* Ex dictis autem constat Hispaniarum, & Lusitaniæ Reges omnibus his rationibus esse munitos, quia vel Ecclesias dotarunt, fundarunt, vel ab hostium potestate ereptas reædificarunt, vel propriis redditibus auxerunt, vel Ecclesiasticos redditus propriis expensis a Sede Apostolica impetrarunt: quapropter iustissimè meruerunt hoc Sedis Apostolicæ priuilegium, vt ad easdem, Prælatos nominare, aut præsentare valeant: constat etiam ex tempore antiquissimo, quod omnium memoriam excedit, ita vsu, & consuetudine semper obseruatum fuisse. Tex. verò *in d. cap. nobis*, contrarium non probat; non enim negat † in Ecclesiis Collegiatis ex funda-
34 tione iuspatronatus acquiri, sed solum ait honestius electioni factæ consentire patronos, quàm faciendæ, atque ita modum præscribit honestiorem in patronatu Ecclesiæ Collegiatæ, sicut & non excludit legitimam præscriptionem, aut consuetudinem, vel Romani Pontificis priuilegium.

Et sic Rex noster sub peccati mortalis pœna nominare tenetur ad Episcopatus non dignum, sed digniorem ex propositis à Consiliariis suis, vel saltem perquirere tenetur a suo Confessario, & ab aliis piis, & eruditis viris, quis sit dignior, vt fecisse Philippum II. compertum est. Ita Fr. Emman. *in sum. tom. 4. c. 17. de los Obispos n. 26.* Martir. Alzed. *de præcellent. Episcop. dignit. c. 3. n. 13. & 14. p. 1.*

35 Ex quibus omnibus consequens est falsam omnino esse hæreticorum huius tempestatis sententiam, qui contendunt electionem Episcoporum ad populum Iure diuino pertinere: nam vt supra ostendimus, ex lege diuina, ex Christi Domini institutione prouisio omnium Ecclesiarum ad Summum Pontificem, velut Ecclesiæ caput pertinet, ex testimonio, & auctoritate tex. *in d. cap. 1. 22. dist.* deinde ostenditur ratione, quia ex eadem lege diuina constat Episcopos pastores esse, populum verò oues, *Ioan. vlt.* & sæpè alibi, ouibus autem minimè conuenit pascere, regere, seu docere; sed regi, & pasci, quod in hoc proposito bene docuit Cœlestinus *in cap. docendus 62. d. cap. nosse, in fine 63. dist. 161. docendus est populus, non sequendus.* Confirmatur etiam ex auctoritate Apost. *ad Hebr. 5.* dum scribit neminem debere sibi assumere honorem, nisi vocetur à Deo tanquam Aaron: constat autem à Moyse iussu Dei electum fuisse Aaron absque populi multitudine, *Exod. cap. 4. cum seqq.* sicut etiam idem Moyses alios ministros solus legitur elegisse *Exod. cap. 18.* qui vt præcedens Christi Domini Vicarius, Pontificis Successori Vicarij eiusdem formam quandam præsignificauit. Confirmatur deinde ex variis rationibus, propter quas hanc potestatem iustissimè populo, & laicis interdixit Ecclesia, quas suprà retulimus; & constat ex *d. c. 1. de elect. c. 2. c. non est permittendum, 63. dist.* cum aliis, quæ repetere non oportet: ex quibus ita contra Lutherum, Caluinum: & alios eorum sectatores, latè comprobat Card. Bellar. *d. lib. 1. de clericis c. 7. per totum*, & esse constantem, & veram omnium Catholicorum sententiam testatur Azor. *d. part. 2. lib. 3. c. 28. quæst. 4.*

Leuissima sunt fundamenta, quibus prædicti hære-
36 tici mouentur, & ea ad tria principalia reducam, pro cæteris remitto Lectorem ad Card. Bellarm. qui omnia, & singula latissimè prosequitur *citato loco.*

Primum est ex Apostolorum exemplo, qui *Act. 1.* non soli, sed cum tota Ecclesia elegerunt Matthiam, & Barnabam, vt ex illis vnum Dominus assumeret, super quem caderet sors. Et *Act. 6.* vbi de multitudine credentium dicitur, *elegerunt Stephanum.* Respondetur enim cum Chrysost. *ad idem cap. 1.* vtrumque illud ex Diui Petri concessione, non ex necessitate factum fuisse. Deinde quòd minimè probatur de lege Diuina esse, quod aliquando ab Apostolis, vel eorum successoribus factum legimus, vt circa præceptum excommunicationis in materia *cap. sicut Apostoli 11. q. 3.* iam alibi diximus: licèt per contrarium rectè sequatur de lege Diuina non esse, vt populus eligat, vel quid simile faciat, quando probatur contrarium aliquando factum ab ipsis Apostolis; hoc enim posterius directè offenderet legem Diuinam, si ipsa talem præscriberet formam, & ea omissa actus corrueret: illud prius non ita, quia ex concessione ipsius Pontificis ad quam pertinet, fieri potuit, vt illis casibus factum fuisse aduertimus, & deducitur ex ipso Beato Luca *eod. cap. 6.* ibi, *conuocantes autem duodecim multitudinem discipulorum dixerunt,* &c. quæ verba probant non ex necessitate, sed ex concessione, & permissu Apostolorum plebem interfuisse, aduertit Card. Bellarm. *dict. c. 7. vers. quartum argumentum.*

Secundum argumentum deducunt ex Concilio- 37.
rum, & antiquorum Pontificum auctoritate, à quibus planè probatur mos ille, vt Episcopus à populo, & Clero simul eligatur. vt constat ex *cap. nullus 23. d. c. quanto, cap. plebs, cum seqq. 63. dist.* & aliis de quibus suprà. Sed omissa illa solutione, quòd in illis Iuribus non electio datur populo, sed eius testimonium, & votum, seu postulatio exigitur, vt ex *cap. vota*, & aliis, *eadem dist.* suprà notauimus: facilè respondetur concedendo totum, quòd scilicet ex Summi Pontificis, & Ecclesiæ concessione à principio Clerus, & populus eligebant Episcopos; sicut & hodie ex permissu eiusdem Pontificis idem faciunt Hispaniarum, & Galliæ Reges, vt dictum est, minimè verò inde sequitur ad eosdem laïcos, vel seculares Principes id pertinere ex lege Diuina, quod est intentum, neque consequenter sequitur non potuisse eundem Summum Pontificem eandem potestatem laicis abrogare, ex rationibus, quas suprà notauimus.

Tertium argumentum desumunt ex auctoritate 38
Cypriani, quam integram ex *lib. 1. epist. 4.* refert Bellarmin. *argum. 7.* & *ex epist. 68.* Azor. *quæst. 4. dicto loco.* vbi disertis verbis videtur docere ex ipsa Diuina lege descendere, vt plebs habeat potestatem, vel eligendi dignos Sacerdotes, vel indignos recusandi. Nam respondetur dupliciter, primò Cypriani auctoritatem non concludere hunc morem descendere ex iure, & præcepto diuinæ legis, sed ab exemplo, & facto, quod tam in lege veteri, quàm Euangelica reperitur: quod verò aliquando si factum sit, non infert necessarium esse, quòd sic semper fiat, vt diximus. Deinde verba, quæ ex Cypriano refert Azor, clarè significant solum exigere in Episcoporum electionibus præsentiam, & testimonium plebis, sed non inde sequitur electionem tribuere eidem plebi ferendo suffragium per modum iudicij, & auctoritatis, vt ei tribuunt hæretici. Et omnia supradicta confirmabis ex Trid. *sess. 23. can. 7. & 8.* vbi damnat eorum errorem, qui, docebant Ordines collatos sine populi, aut potestatis secularis consensu, aut vocatione, irritos esse, & alterum eorum, qui dicebant Episcopos, qui auctoritate Romani Pontificis assumuntur, non esse legitimos, & veros Episcopos: atque ita apertè ostendunt damnati ibi hæresim,

quam impugnamus, dicentium ad populum Episcoporum electionem pertinere, & Episcopos sine populi auctoritate à Romano Pontifice assumptos veros Episcopos non esse, vt vltra citatos ex eodem decreto post alios notauit Henriq. *in sum. lib.6.c.5.§. 5.iuncto commento lit.D.*

39 Vnde etiam consequens fit longè à veritate alienam videri resolutionem eorum, qui dicunt non pugnare cum lege diuina, vt singuli Episcopi sibi eligant, seu nominent successorem, & consequenter eum eligere potuisse, nisi à Sede Petri, seu lege Ecclesiastica aliter esset prouisum, quod tenuerunt Ledesm. *in 2 4. quæst.20.art.4. pag.513. concl. 2.3. & 4.* Azor. *d.cap.18. quæst. 5.* idque probat, quia nulla lex diuina reperitur, quæ prohibeat Episcopum eligere successorem. Deinde confirmant exemplo Beati Petri, qui Clementem sibi successorem designauit, vt refertur *in cap. si Petrus 9. quæst. 1.* & Valerij, qui Beatum Augustinum coadiutorem, & successorem sibi elegit, vt refert Beatus Paulinus relatus *in cap. nunc autem 7. quæst.1.* & pleniùs idem Augustinus *epist. 110.* vbi etiam narrat de Seuero Meliuetano Episcopo, quòd similiter successorem sibi designauit, exultátque gaudio ipse Augustinus, quòd opera sua populus cum pace illum acceperit, & de se ipso commemorat modum, quo sibi post mortem nominauit successorem Heradium, seu Heraclium, vt monet Lusitanus noster Frater Ludouicus ab Angelis ex eadem familia Augustiniana, *in vita eiusdem Augustini, lib.4. cap.16.* post mortem autem dixit Augustinus ne de illo fieret, quod de se factum dolet, quòd viuo Valerio in Episcopatu factus fuerat coadiutor, seu Coëpiscopus nesciens esse prohibitum in Nicena Synodo, quod benè aduertit Possidonius *in vita Augustini, cap.8.* & clarè fatetur ipse Augustinus *d. epist.110.* quòd diligenter aduerte pro intellectu *d.cap.nunc autem,* & concorda cum text. *in cap. quoniam, de officio Ordinarij.* Quod tamen inferunt non esse facturos tot sanctos Patres si legi Diuinæ repugnaret, sed potiùs pro ea vsque ad vitam & sanguinem pugnarent, iuxta text. *in c. sunt quidam 25. quæst.1.*

40 Sed conuincitur istorum resolutio ex omnibus supradictis: resoluimus enim secundùm legem Diuinam potestatem eligendi Episcopos, & prouidendi in Ecclesiis Cathedralibus ad Summum Pontificem pertinere, vel ad illos tantùm, quibus ipse Pontifex permiserit, vnde non est regula affirmatiua statuenda, quòd Episcopi successorem sibi nominare possent, si lex Canonica non prohiberet, vt illi constituunt, sed contraria negatiua, quòd successorem nominare non possunt, nisi quatenus ex concessione Pontificis eis fuerit specialiter permissum, vt de Zacharia Pontifice dicitur *in princip. 8. quæst. 8.* vbi ex verbis Zachariæ Papæ coniicitur, quibus Bonifacio Moguntino Archiepiscopo permisit adiutorem sibi statuere, qui ei defuncto in plenitudinem potestatis succederet, & integra Zachariæ epistola refertur *in cap. petisti 7. q.1.* Et ex hac ratione dici potest antiquissimo illo Antiocheno Concilio celebrato circa annum Domini CCLXIV. strictissimè prohiberi ne quis Episcopus, etiamsi in extremis sit constitutus, nominet, vel designet successorem, sed seruetur ius Ecclesiasticum, vt eligatur dignus cum Synodo, iudicio Episcoporum, & electione clericorum: quibus verbis ostendit non contineri ibi nouam prohibitionem, sed iam antea ab Ecclesia, Summóque eius Capite Romano Pontifice hanc potestatem eligendi datam esse Clero.

41 Ad illud verò de Beato Valerio, Diuo Augustino atque aliis, qui sibi successores elegerunt, respondent multi similiter ex concessione Romani Pontificis factum fuisse, quòd innuit Frat. Lud. ab Angel. *dict.loco,* ibi, *Beatus Valerius facultatem obtinuit, vt eū sibi coadiutorem haberet;* sed diuinatio est, cum ex dictis planum sit sine aliqua Papæ auctoritate factum, & ideò Augustinum doluisse. Meliùs igitur respondebis constare ex *dict.epist.110.* Diuum Augustinum neque ipsum, neque Valerium, neque Seuerum sibi solos successores elegisse, sed potiùs Clero, & populo proposuisse personas, quas tanto munere dignas iudicabat, populúmque & clerum per acclamationem consentisse, eo modo elegisse, iuxta formam, & modum illis temporibus ab ipso Summo Pontifice permissum, de quo suprà. Quod quidem non prohiberi in dictis Conciliis patet ex ipsorum verbis, quæ referuntur *in cap. Episcopo 1. & 2.8. quæst. 1.* ibi enim postquam constituunt non licere Episcopo in vita sibi successorem constituere, addunt limitationem, nisi cum consilio, & iudicio Episcoporum, & clericorum, qui post obitum potestatem haberent eligendi, consonat *cap.plerique, eadem causa, & quæst.* ibi, *sed populi gratificatio pro populi habeatur assensu,* quibus significatur improbari morem, vt solus Episcopus successorem sibi eligeret, non verò si populi accederet consensus: hæc videtur etiam ratio, quare Beatus Augustinus *in dict.epist.* sæpe ac sæpiùs repetit designationem Heradij, quem sibi successorem nominauit, post obitum populum multis repetitis vicibus acclamasse, & quare exultat populum Meliuetanum, cum pace accepisse successorem, quem sibi Seuerus designauit.

Ad illud verò, quo præcipuè mouentur, quòd 42 nulla lex Diuina reperitur, quæ Episcopis prohibeat successorem designare, respondetur, constare lege Diuina hanc potestatem assumendi Episcopos ad solum Pontificem immediatè pertinere, vel ad eos, quibus concesserit, vt iam comprobauimus, ac subinde ne hoc possint Episcopi, non oportet dare legem, quæ prohibeat, sed vt possint, oportet dare legem, quæ id concedat, iuxta naturam edicti permissorij, de quo Doctores per tex. ibi *in l. cùm Prætor, vers. iudicem. ff. de iudiciis; & in l. necnon 28. in princip. vers. quod eis ff. ex quibus causis maiores.*

Ex facto autem, & exemplo Diui Petri inefficax 43 est argumentum; quia Beatus Petrus a Christo Domino, & ante, & post mortem familiarissimè instructus ita erat, & Spiritu sancto plenus, vt in electione Clementis minimè falli potuerit, non ita autem certum erat omnes alios Petri successores tales futuros, vnde de Petro ad alios non rectè infertur: deinde ex ipsa historia, quam refert text. *in d. cap. si Petrus, cum seqq. 8. quæst. 1.* constat Petrum non solum elegisse Clementem, sed in præsentia totius Ecclesiæ, ita de consensu plebis, & Cleri. Tertiò quia Clemens ipse cernens exemplum hoc perniciosum fore, vt ostenderet Pontificem non debere sibi successorem eligere, Papatui renuntiauit, Petroque immediatè successit Linus, & deinde Cletus, & post ipsos Clemens, notauit glos. *in d. cap. si Petrus,* & Card. Turrecremat. ibi, *& de potestate Ecclesiæ lib.2.cap.51.vers. nec oberit,* prosequitur latissimè Card. Iacobat. *de Conciliis, lib. 10. art. 7. in solut. 11. argumenti pag. 734.* Ioannes Driedonius *de libertate lib.1. cap. 3. ad finem.* Quamuis post alios contradicant Mendoza *quæst. quarta scholastica §. 9. vers. quarto,* Onufr. Panuin. *de Primatu Petri p.3.c. 2. diffinitione 1.pag.211.*

De qualitatibus autem, quæ in eo requiruntur, qui est eligendus Episcopus, & qui eligi possint 44 Episcopi,

Episcopi, & qui minime, restat retractare. Primum igitur de multis, quæ in Episcopo desiderantur, loquitur Apost. *ad Timoth. & ad Tit.* prout in antecedenti cap. iuxta Canonicas sanctiones exposuimus, infrà *tit.* 2. per 1 glossas pleniùs explicabimus; & interim hac de re vide Gulielm. Rossæ. *de Rege excommunicato cap.* 8. Bernadin. Rosignol. *de disciplina Christiana perfectionis lib.* 5. *cap.* 2. *§. etsi Episcopi.* Anton. de Venales *de dignit. Sacerdot. cap.* 1. *§.* 1. Ioan. Marian. *lib.* 3. *de Rege cap.* 1. *ad finem, & cap.* 2. *per tot.* Sotomaior. *in comment. epist.* 1. *ad Timoth. cap.* 3. *per tot.* Hoc autem in loco de iis tantùm agemus, quæ aut facienda impediunt, aut irritari faciunt electionem, vel saltem animaduertenda sunt in ipsa electione Episcopi facienda.

Requiritur ergo *primò* in Episcopo eligendo, vt iis qualitatibus præditus sit, quæ in Presbytero quoque simplici necessariò exiguntur, quas quidem videbimus *alleg.* 10. *num.* 24. *& seqq.* Sed supra illos, & cæteros clericos requiritur in Episcopo ætas triginta annorum completorum, vt *alleg.* 1. *num.* 26. *cum seqq.* ostendemus, in ea namque ætate Christum (cuius Vicarius Episcopus constituitur) & baptizatum fuisse, & prædicasse legimus *in cap. Presbyter* 78. *dist.* quamuis olim quinquaginta annorum eligendus esset, vt tradit Clemens Papa *in Constitutionibus Apost. Secundò* attendendum, vt sit legitimo matrimonio natus, vt infra explicabimus *d. alleg.* 1. *n.* 35. *cum seqq.* & quòd non sit bigamus, nec neophytus, vt dicemus *tit.* 2. *gloss.* 4. *&* 17. quæ etsi in cæteris Clericis requirantur, plus tamen in Episcopis attendũtur. *Tertiò* quòd in sacro Presbyteratus Ordine antea saltem sex mensium spatio fuerit constitutus, vt statuit Concil. Trid. *sess.* 22. *de reformat. cap.* 2. vt dictum extat *d. alleg.* 1. *num.* 36. *Quartò* Doctor, aut Licentiatus in Sacra Theologia, vel Iure Canonico esse debet, Conc. Trid. *d. cap.* 2. iuxta ea, quæ exponemus *d. alleg.* 1. *num.* 24. *cum seqq.* & cuius vita prior ac omnis ætas à puerilibus exordiis ecclesiasticè, ac laudabiliter acta testimonium præbeat, *cap. miramur, vers. merito* 61. *dist.* Concil. Trid. *sess.* 6. *de reformat. c.* 1. & denique cauendum est ne ex iis sit, qui aliqua ex causa ab omni electione pessima excluduntur. Quamuis enim ex quocumque loco, & natione sint Episcopi eligendi, vbi alias idonei reperiantur, Sot. *de Instit. lib.* 3. *q.* 6. *art.* 2. Petr. Nauar. *de restit. lib.* 2. *cap.* 2. *num.* 165. *cum seqq.* nihilominus tamen bonum, commodius, ac vtilius erit, si Episcoporum electio fiat de Regno, de eadem natione, & lingua, si idonei adsint, arg. *cap. bona el* 1. *§ intelleximus, de post. Pral.* Camil. Borel. *de praest. Regis Cathol. cap.* 51. *& in summ. decis. tom.* 1. *tit.* 6. *num.* 2. multis probat D. Marius Cutell. *in codice legum Sicularum, ad leg. Martini cap.* 66. *& ultim. nota* 70. *à num.* 1. *pag.* 615. vbi plures refert.

45 Ex his colligitur laicum non posse in Episcopum eligi, vt habetur *in cap. hoc ad nos* 59. *dist. & in cap. miramur, & in cap. statuimus §. in omnibus* 61. *dist. & in c. exiguus* 12. *quæst.* 7. *Miserum est enim*, inquit Innoc. Papa, *in cap. miserum,* 61. *dist. eum fieri magistrum, qui nunquam fuit discipulus, eumque summum fieri Sacerdotem, qui in nullo gradu unquam obsequutus fuerit Sacerdoti*; & Cœlest. *Quid*, inquit, *proderit per singula stipendia clericos militasse, & omnem egisse in Dominicis castris ætatem, si ij, qui futuri sunt Sacerdotes, ex laicis requirantur, qui vacantes seculo omnem Ecclesiasticum Ordinem nesciunt,* &c. *in cap. quid proderit,* 61. *dist.* qui iterum ait, *Sacerdotium non debere inter cætera ministeria in hoc vilius reputari, vt quod difficilius impletur, facilius imbuatur.* Verùm cùm S. Nicolaus laicus fuerit in Episcopum electus, & B. Seuerus ex lanificio fuerit in Archiepiscopum assumptus, & S. Ambrosius etiam ex neophyto fuerit Mediolanen. Archiepiscopus factus, & plures alij sanctissimi viri, dicit Gratianus *in d. §. in omnibus*, quòd cùm quilibet laicus ex merito suæ perfectionis clericalem vitam transcendit, vt prædictis Sanctis contigit, eius potest rata haberi electio, *cap. Osias, cum seqq.* 61. *dist.* Vnde Ambrosius de sua electione dicebat. *Neophytus prohibetur ordinari, ne extollatur in superbiam, sed si non deest humilitas competens Sacerdotio, vbi causa non hæret, vitium non imputatur: itaque ordinationem meam Occidentales Episcopi iudicio, Orientales etiam exemplo probarunt*, vt *in c. Neophytus eadem* 61. *dist.* Martinus namque Turonen. Episcopus, & Augustinus Hipponen. & alij ex neophytis fuerunt Episcopi constituti. Vide quæ dicemus infra *dict. gloss.* 17. Concilium verò Aurelianen. *cap.* 9. de laicis ad Episcopatum assumendis sic statuit, dicens. *Nullus ex laicis absque annua conuersatione promissa Episcopus ordinetur, ita vt intra anni ipsius spatium à doctis, & probatis viris, disciplinis, & regulis spiritualibus plenius instruatur, aut cùm supplenda est clericalis penuria, promissa sex mensium conuersatione*; concordat *auth. de sanctissimis Episcopis, §. damus autem licentiam.* Qui verò necesse est assumi, Episcopus non est ordinandus, nisi primò fuerit Ostiarius, deinde Lector, postea Exorcista, inde Acolytus, demum verò Subdiaconus, deinde Diaconus, postea Presbyter, vt Caius Pont. Constituit, teste Damaso; in neophytis verò est constitutum, vt qui in infirmitate positus suscipere Baptismum distulerit, Presbyter non ordinetur, *in cap.* 57. *distinct.* vnde nec facilè erit Episcopus eligendus; sicut *dict. gloss.* 7. innuimus.

Dispensatur ergo cum laicis, & neophytis, vt possint Episcopi fieri propter merita personarum, & Ecclesiarum vtilitatem, vel necessitatem, *cap. cùm nobis, in fin. de elect.* quibus de causis etiam cum illegitimè nato dispensatur, *cap. tali coniugio* 1. *q.* 7. *cap. innotuit, vers. quamuis, de elect.* & cum eo, qui sit minoris ætatis, nec adeò eminentis scientiæ, arg. *dict. cap. cùm à nobis*, ita & cum bigamo, vel cum eo, qui non castè vixit, si tamen longam postea continentiam seruasse probetur, *cap. priusquam* 28. *dist.* & dispensatus simpliciter ad Dignitates non intelligitur etiam ad Episcopatum dispensatus, secundùm Host. & Panorm. *in cap. cùm Wintonien. de electione*, & ea quæ dicentur *alleg.* 1. *num.* 18. Sed habens filios non est Episcopus eligendus, quoniam per filios Prælatorum Ecclesiastica solet periclitari substantia, vt sit Pelag. *in cap. Syracusanæ,* 28. *dist.* & nos latiùs dicemus *tit.* 2. *gloss.* 9. *n.* 30. 46

Potest etiam Religiosus in Episcopum eligi, *cap. pen. in fine, de vita, & honest. clericor.* Camill. Borell. *in summ. decis. tom.* 1. *tit.* 6. *num.* 1. declarando iuxta ea, quæ dicemus *cap. seq. num.* 11. *cum seqq.* Verùm si aliquis vouerit Religionem, non poterit Episcopatum acceptare antequam sit Religionem ingressus, nisi dispensetur in voto, *cap. per tuas, de voto*, & dicemus infrà *allegat.* 55. *num.* 25. Qui verò ob crimen commissum Episcopatui renuncians Religionem intrauit, non poterit amplius Episcopum eligi, *cap. hoc nequaquam* 7. *quæst.* 1. *cap. post translationem, de renunciat.* Secus si non propter crimen id fecerit. Potest autem eligi in Episcopum Religiosus etiam in nouitiatu existens, & nondum professus, quamuis Abbas eligi non nisi professus valeat, *c. nullus Religiosum, de elect. lib.* 6. 47

Illud quoque est in electione Episcopi obseruandum, vt nullus inuitis detur Episcopus subditis, vt 48

dicitur *in cap. nullus 61. dist. & in cap. fin. 63. dist.* nec emeritis ciuibus, qui conciuium suorum benemerentes testimonium in his Ecclesiis extranei, & ignoti non proponendi, vt Cœlestinus Papa constituit *in cap. nec emeritis 61. dist.* Nec tamen ex loco ipso, vel præstantioris gradus est eligendus, qui vitæ meritis non præcellat, *quoniam apud Deum*, inquit Gregor. *non gradus elegantior, sed vitæ melioris actio comprobatur.* Nec est eligendus in Episcopum qui Principi seculari nimis fauorabilis dignoscatur, ex Nicolai Papæ decreto *in cap. porrò*, vbi gloss. *63. dist.* nec ille, qui suspectus Principi fuerit, Xuar. *alleg. 8. num. 14.* Cabed. *de patronat. Regiæ coronæ c. 37. num. 5.* Et plura hac in re attendenda, præcipuè circa qualitatem personarum ex iis, quæ in antecedenti *cap.* diximus, & latissime infrà *tit. 2. de munere Episcopali*, explicabimus. Quomodo autem fabricandus sit processus, & inquisitiones super promouendis ad regimina Ecclesiarum Cathedralium? Vide *capite 4. num. 4.*

Capvt IV.

De confirmatione, qua Episcopus electus confirmatur.

SVMMARIVM.

1 *Electus Episcopus in tres menses post consensum electionis de se celebratæ præstitum, confirmationem electionis ipsius petere debet.*
2 *Menses quando sunt numerandi à die alicuius actus computantur secundùm quod occurrunt in Kalendario.*
3 *Electus si intra tres menses confirmationem non petat, ius quod ex electione acquirit, amittit.*
4 *Electionis confirmationem an petens amicus mandato, electum à pœna excuset, ostenditur.*
5 *Electus à Superiore, cui subijcitur, confirmationem, aut secundùm alios à Sede Apost. de iure antiquo petere debeat.*
6 *Electionis Episcoporum confirmatio iuxta formam iuris iam ab aula recessit.*
7 *Episcopus confirmatus, quamuis nondum consecratus, quæ agere possit.*
8 *Collatio facta à Summo Pontifice ad Episcopalem dignitatem habet vim electionis, nominationis, & confirmationis.*
9 *Episcopus si velit ea, quæ sunt iurisdictionis exercere, debet obtinere litteras Apostolicas, sine quibus nec admitti, & recipi tanquam Episcopus, nec possessionem Ecclesiæ sibi collatæ consequi potest.*
10 *Capitulum an possit Episcopo contradicente administrare Episcopatum, tanquam sedes vacet, eo quòd litteræ prouisionis intra tempus assignatum non fuerunt ostensæ, remissiuè.*
11 *Monachus licèt efficiatur Episcopus, non tamen desinit esse Monachus.*
12 *Monachus factus Episcopus à tribus votis substantialibus non est solutus,*
13 Cap. 1. 18. quæst. 1. *declaratur.*
14 *Monachus factus Episcopus an sit solutus à ieiuniis Religionis ostenditur.*
15 *Monachus factus Episcopus ab onere recitandi Officium propriæ religionis liberatur.*
16 *Regulares ex Prædicatorum Ordine ad Episcopalem dignitatem assumpti, tenentur ante consecrationem libros, & bona Ordinis relinquere.*
17 *Habitum Monasticum non amittit Monachus factus Episcopus.*
Generalis, Prouincialis, seu alias Prælatus inferior, si ad Episcopatum præsentatur, & acceptat, statim vacat Prælatura. ibid.
18 *Monachus Episcopus factus renuntians Episcopatui, an teneatur ad Monasterium reuertere ostenditur.*

QVicumque ab alio, quàm à Superiore in Episcopum electus fuerit, debet postquam præsentauerit electionis de se factæ consensum, à Superiore suo confirmari, *cap. postquam, cap nihil est, de elect.* Petr. Gregor. *syntagm. Iuris part. 2. lib. 17. cap. 13. à num. 1.* Consensus autem intra mensem à præsentatione electoris præstandus est, aliàs elapso mense redditur electio nulla, ne scilicet diu differatur Ecclesiarum prouisio, vt dicitur *in c. quàm sit, eod. tit. in 6.* Menoch. *de arbitr. c. 477.* Gonzal. *ad reg. 8. Cancell. gloss. 15. num. 50.* Massobr. *in praxi habendi concursum requis. 1. dub. 2. num. 11. secundùm Rom. impress.* Maur. Alzed. *de precellent. Episcop. dignit. part. 1. c. 3. numer. 55.* Quare etiam statutum est in eodem *cap. quam sit*, vt infra tres menses à consensu præstito, petatur confirmatio, & obseruant Menoch. *de arbitr. casu 477* Azor. *instit. moral. part. 2. lib. 3. c. 29. quæst. 10.* & citat infra *alleg. 1. num. 39 cum sequentib.* 1

† Qui quidem tres menses computari debent prout in Kalendario occurrunt: quando enim lex, vel statutum concedens mensem disponit à quo tempore mensis incipit, vt a die electionis, vel a die per iudicem assignanda, tunc accipitur mensis secundùm quod occurrit in Kalendario, & quod ex vno mense deficit, accipitur de sequenti, gloss. *verb. mensem, in d. c. quàm sit.* Menoch. *de arbitr. casu 50. num. 21.* Sanch. *de matrim. lib. 2. disp. 14. n. 15.* Gonzal. *ad reg. 8. Cancel. gloss. 11. n. 7.* Nicol. Garcia *de benef. p. 10. c. 2. num. 42. & seqq.* 2

Si intra prædictos tres menses electus Episcopus confirmationem non petat, ius, si quod ex electione acquisierat, amittit, & electio penitus est inanis, etiamsi postea consensum præstet electus, vt notat gloss. per tex. *ibi in d. cap. quàm sit.* † satis tamen erit si electi amicus eius nomine confirmationem petat, sine mandato, modò electus ratum habeat infra illos tres menses, gloss. *verb. petere*, ibi, *sed pone quod amicus, in dict. cap. quàm sit*, Tiraq. *de pœnis temper. causa 22. num. 37.* Azor. *dict. cap. 29. quæst. 11.* quia ratihabitio omnino fieri debet intra terminum datum ad acceptandum, Cou. *variar. lib. 3. c. 16. n. 5.* 3 4

Confirmare autem electos non solum Romanus Pontif. verùm etiam Patriarcha, vel Metropolitanus de Iure communi potest, *cap. quoniam 100. dist. cap. cùm dilectus 32. de elect. c. cupientes, in princip.* per locum ab speciali, *eod. tit. lib. 6.* Biax. *in direct. elect. part. 3. cap. 43. num. 6.* Corras. *de Sacerdot. part. 2. cap. 4. à num. 3.* Selu. *de benefic. part. 2. quæst. 22. num. 1.* Mandagot. *de electione noui Prælati cap. 65.* Petr. Gregor. *ad tit. de electione caq. 19. à num. 10.* Paul. Layman. *de ecclesiast. Prel. elect. cap. 13. quæst. 162.* & ideo olim in partibus Hispaniæ confirmationem huiusmodi per Archiepiscopum Toletanum fieri solere attestantur Filesac. *de sacra Episcop. auctorit. cap. 7. §. 6. fol. 77.* Mariana *en la historia general de España lib. 6. cap. 17. vers. la segunda cosa*, Ioan. Moreno *de Patriarch. origine exercit. 32. fol. 276.* Sed eodem Iure attento huiusmodi confirmationem à Sede Apostolica esse petendam probat tex. *in c. cùm Ecclesia Suturina*, 5

ibi,

ibi, *petentes ipsam electionem à Sede Apostolica confirmari, de caus. possess. & propriet.* & resoluunt Franc. Leo *d. part. 1. cap. 3. num. 5.* Maurit. Alzed. *d. part. 1. cap. 3. num. 56.* Nihilominus tamen primum verius, & pro responsione Card. Imol. & Rip. *n. 6.* ac Rebuff. *num. 12. in eod. cap. cum Ecclesia Sutrina*, aduertunt ibi duplici ratione potuisse confirmationem peti à Sede Apostolica, vel quia Ecclesia Sutrina, quæ propè Romam esse noscitur, immediatè subiecta est eidem Romanæ Ecclesiæ, & Apostolicæ Sedi; vel quia generaliter licitum est etiam in Ecclesiis, quæ alium habent immediatum Superiorem, omisso medio ad Sedem Apostolicam recurrere, & ab eadem petere confirmationem, iuxta text. *in cap. per principalem 9. quæst. 3.* iuncta plenissima potestate, quam in beneficialibus habet Romanus Pontifex ex tex. *in cap. 2. de preb. in 6.* & ideo cum omnibus Ordinariis concurrit, Marta *de iurisdict. p. 3. c. 11. à n. 15.* Gonzal. *ad reg. 8. Cancell. §. 1. à n. 52. & §. 2. per totum.*

Si quis autem diuina fuisset inspiratione manifestè electus Episcopus, non ageret confirmatione, quia quæ Spiritu sancto aguntur, non sunt sub lege, *cap. nisi cùm pridem, de renuntiat.* Bertachin. *de Episcop.* vbi *de eius confirmatione.* Sed si quis simpliciter ad clamorem populi eligeretur, si de diuina inspiratione nihil appareat, nullo modo est confirmandus, nec habendus Episcopus, quia potuit populum pretio, vel mercede corrumpere, vt dicitur *in cap. Ossius, de elect.* Nec quisquam per ambitum ad Episcopalem honorem est permittendus accedere, *cap. nullus itaque 1. quæst. 1.* Confirmans autem debet de electi vita, & moribus, ac qualitatibus requisitis diligenter inquirere, vt habetur *in cap. de Petro 46 dist. & in cap. 1. & in cap. cùm à nobis, de elect.* Quòd si aliqua ei antequam confirmetur, crimina obiiciantur, purgare se debet cum requisito numero Episcoporum, vt traditum est in Concil. Carthaginen. IV. relato *in c. illud 23. dist.* quando verò electus postulat confirmari cum alio, quomodo sit procedendum, declaratur, in Constit. Bonifacij VIII. relata *in c. fin. de elect. lib. 6.*

6 Hæc pauca de confirmatione aduertisse sufficiat, electio enim Episcoporum, & confirmatio iuxta formam Iuris Pontificij iam ab aula recessit, tum ex *reg. 2.* aliàs *3. Cancellariæ*, quæ Sedi Apostolicæ reseruat prouisionem omnium Cathedralium: tum ex priuilegiis Summorum Pontificum aliquibus Regibus, & Principibus nominandi Episcopos concessis, & ideo vbicunque Reges huiusmodi (quales esse constat Hispaniæ, Galliæ, Lusitaniæ, Siciliæ, Italiæ, Sardiniæ, & Poloniæ (nominant Episcopos, & designant, ac offerunt, Romanus Pontifex eos instituit, Azor. *d. c. 19 quæst. 1. in fine.* Et si qui Episcopi in Germania à Collegiis Canonicorum eliguntur, Romani Pontificis auctoritate confirmantur, Azor. *d. c. 29. quæst. 2.*

7 Sic etiam quamuis Iure communi Episcopus postquam fuerit Canonica institutione confirmatus, habeat ea, quæ sunt iurisdictionis (veluti excommunicare, suspendere, interdicere, visitare, corrigere, punire, Synodum conuocare, beneficia conferre, Ecclesias minores, coniungere, annectere, diuidere, voti, & iurisiurandi vincula soluere, quorundam peccatorum absolutiones sibi reseruare,) vt probant *cap. ex transmissa, cap. nosti, & cap. qualiter, de elect. cap. inter corporalia, de translat. Episcop.* Aloys. Ricc. *in praxi aurea resol. 136.* Petr. Gregor. *Syntagm. Iuris part. 2. lib. 17. cap. 7. num. 7.* Vgolin. *d. part. 1. cap. 1. §. 3. num. 2.* Francis. Leo *part. 2. cap. 1. num. .* Maurit. Alzed. *d. part. 1. c. 1. n. 59.* Azor. *d. c. 19. quæst. 5.* vbi *quæst. 6.* resoluit † collationem factam à 8
Summo Pontifice ad Episcopalem dignitatem habere vim electionis, nominationis, designationis, præsentationis, institutionis, & confirmationis. † Tamen 9
de Iure nouo, quod habetur *in Extrauag. iniunctæ, de elect. inter communes*, opus est vt Episcopus, si velit ea, quæ sunt iurisdictionis, exercere, obtineat litteras Apostolicas, sine quibus nec admitti, & recipi tanquam Episcopus, nec possessionem Ecclesiæ sibi collatæ consequi potest, D. Barbos. *in l. diuortio, in princ. par. 1. n. 50. ff. solut. matrim.* Flamin. *de resig. ut. lib. 8. quæst. 5. num. 33.* Azor. *d. c. 19. quæst 9. vers. caterùm*, late Azeued. *consil. 14. per tot* & præcipuè *à n. 13.* vbi resoluit collationes ante litterarum receptionem nullas esse, & in prouisione Episcopatuum Hispaniæ refert quòd Rex nominationem à se factam mittit Papæ, & ipse Papa confirmat, & nominatio, & confirmatio ipsi Regi, & eius Consilio mittitur, & ibidem prouisus se præsentat, fidelitatemque præstat Regi & Regno, & recipit litteras, & non ante, quos cum mandato Regio præsentat in Capitulo suæ Ecclesiæ, & possessionem capit per se, vel per alium suo nomine; aliter enim Capitulum illum non reciperet ad administrandum, & conferendum beneficia. Illius tamen Extrauag. dispositio limitatur in Cardinalibus; quia ea non obstante, potuerunt conferre, & iurisdictionem exercere ante captam possessionem, & ostensionem litterarum, vt resoluit Bellencin. *de charitatiuo subsidio q. 66. n. 26.* & fuisse decisum *in vna Burgen. Canonicatus 4. Iunij 1581.* coram *Illustriss. Lancellotto*, refert Gonzal. *ad reg. 8. Cancell. glos. 14 n. 7.*

Quæstio est admodum controuersa, an Capitu- 10
lum iure debeat, vel saltem possit Episcopo contradicente, administrare Episcopatum, tanquam sedes vacet, eò quòd litteræ prouisoriæ non ostendantur, iuxta clausulam in eis insertam, intra sex menses à die datæ Breuis Apost. de more concedi soliti ad capiendam possessionem Episcopis apud Sedem Apost. prouisis? Ad vtramque partem latissimè disputat Nau. *in cap. accepta, de restit. spoliat. opposit. 8. num. 18.* quem vide. Illud hic aduertendum duxi, electum scilicet, & confirmatum in Episcopum, & nondum consecratum, repelli posse ab Episcopatu, si ante consecrationem fiat inhabilis, vt tenent Ioan. Andr. Anton. Card. & Imola *in cap. ex parte, de clerico ægrot.* quos refert, & sequitur Nau. *in c. si quando, except. 10. n. 13. de rescript.* Vnde idem *in Manu. c. 27. n. 67. vers. octauo*, resoluit percutientem Episcopum electum, & confirmatum, sed nondum consecratum, non incurrere excommunicationem Bullæ in Cœna Domini, etiamsi iam adeptus sit Episcopatus possessionem.

Monachus licèt efficiatur Episcopus, non tamen 11
desinit esse Monachus, & verus Religiosus. Host. *in cap. clerici il 2. de vita, & honest. cleric.* Cou. *in c. 1. num. 18. de testam.* Surd. *de alim. tit. 8. priuil. 79. n. 10* Suar. *tom. 4. de Relig. tract. 8. lib. 3. cap. 16.* Lezana *in sum. quæst. Regular. cap. 17 à princip.* † Sed perma- 12
net Religiosus, & Inde incapax dominij, & paupertatis adstrictus voto, vt tenent glos. *in cap. statutum 18. quæst. 1. & verb. Mendicantium in cap. quorundam, de elect. in 6.* Cou. *in cap. 1. num. 18. de testam.* Pelag. *de planctu Eccles. lib. 2. cap. 24.* Læl. Zechi. *de Republ. eccles. tit. de Regularib. cap. 3. num. 14.* Petr. Rebuff. *cons. 14. per tot.* Stephan. Durant. *quæst. Iur. q. 10.* Nicol. Garc. *de benef. part. 7. c. 10. num. 89.* Aloys. Ric. *in praxi rerū fori eccles. decis. 596. in 1. edit.* aliàs *resolut. 523. num. 2. in 2. edit. tomo 3. sua praxis resol. 18. n. 1. & 2.*

Marta

Marta *tom.2. de success. legati p.4. q.1.art.4. num.* 13. Lauret. de Franchis *in controuers. inter Episcop. & Relig.q.*112. Cened.*de paup.Relig.dub.*44. *n.5. & ex num.*31. Laurent. de Peirinis *de Relig.subdito tom.*1. *q.1. cap.*10.*§.vnic.* Lezana *d.cap.*17.*num.*5.Hieron. Roderic.*in compend. quæst.Regul.resol.*60.*n.*9.Campan.*in diuers.iuris Canon.rub.*12.*c.*14. Gregor.X V. *decis.*109.*num.*5.Rota *decis.*87.*n.*2.*tom.*2. *recentior.* Molin.*de primog.lib.*2.*c.*10.*num.*28.Capic.*decis.*200. Fulu.Pacian *.cons.*132.*n.*24.*cum seqq.* Surd. *d.priuil.* 79. *n.*9. Carol. Tapia *in auth. ingressi, verb. sua c.*6. *num.*85.*C.de sacrosanct.Eccles.*Fab.de Anna *cons.*45. *ex num.*84. Gabr.Pereira *Lusitan. decis.*75. *num.* 1. Thadæ.Piso *lib.*1.*vari.c.*8. *n.*38. Ioan.Harprechtus ad Iuli.Clar.*in §.testamentum q.*38.Mari. Cutelli *in tract.de donat.tom.*1. *tract.*1. *disc.*2.*part.*3.*num.* 135. & 150.Ex Theologis D.Thom.2.2. *quæst.*185. *a.*8. Azor.*instit.moral.part.*1.*lib.*12.*cap.*7,*quæs.*2.Fr.Emman *quæst.Regul.tom.*2.*quæst.*58.*art.*3.Sanch.*in præcepta Decalogi lib* 6.*cap.*6.*à princip.*vbi plures refert DD.Lopez de Texeda *tom.*1.*lib.*2.*tract.*1.*controu.*2. *num.*3. Barthol.à S. Fausto *in thesauro Religiosorum lib.*6 *q.*188.*cum seqq.*Molin.*de Iustit.tom.*1. *disp.*140. Ioan.de la Cruz *de statu Relig.lib.*1.*c.*2.*dub.*4.Ægid. de Coninx *disp.*27.*dub.*1.*n.*200. Ferdinand. de Castro *in opere morali tract.*6.*disp.*2.*puncto* 8 *ex num.*3. Cuius sententiæ ea communiter cum S.Thoma *dict. art.*8.redditur ratio,quia cùm status Religiosus tribus illis paupertatis, castitatis,& obedientiæ consistens votis,*cap.inter Monasterium,de statu Monach.* ad perfectionem pertineat, quasi quædam via in perfectionem tendendi,& Episcopalis status sit perfectior, vt ad perfectionem pertinens, tanquam quoddam perfectionis magisterium; hinc est quòd illius perfectio non supprimitur, aut supplantatur per istius adeptionem,sed potiùs conseruatur custoditur,& validatur.Et ideo si carnis peccato commaculetur,aut altero inobedientiæ(eò quòd obediētiaquam antea præstare cogebatur Superiori Regulari, commutata est in supremum Pontificem)peccabit non tantùm vt cæteri, sed insuper tanquam voti transgressor,Barthol.à S.Fausto 1.*lib.*7.*q.*21.Sanch. *d.lib.*6.*c.*6.*num.*1. *cum seqq.*Ego ipse *in collect. ad c. statutum* 18.*quæst.*1.*num.*9.*cum seqq.*Lezana *d.c.* 17. *num.*3. & 4. atque ita si postremum de paupertate transgrediatur;non tamen ita & taliter cùm Monachus erat, sed longè aliter; cùm factus Episcopus oporteat pro suo,& familiæ victu expendere, vt infrà *part.*3.*alleg.*114. *n.*19. *cum seqq.* Quam quidem exemptionem ab obedientia Prælatorum Regularium, locum habere à die confirmationis docent Less.*de Iustit.lib.*2.*cap.*40.*dub.*14.*num.*113.Sanch.*d. cap.*6.*num.*32.aduertentes tex.*in cap.vnic.*18.*quæst.*1. habentem,eum per electionem Canonicam liberari à iugo regulæ, debere intelligi confirmatā à Papa: & sic Episcopum Religiosorū teneri tria essentialia vota sub lethalis culpæ reatu obseruare, resoluunt Fulu.Pacian.*cons.*132.*à n.*124.Fab.de Anna *cons.*45. *à n.*81. *vol.*1.Quamuis eum ab obedientiæ,& paupertatis votis esse solutum existimauerint Charond.*lib.*7. *respons. cap.*127. Ænæ. Robert *lib.*4. *rerum iudic. cap.*3. Stephan. Durant. *dict.quæst.* 10. *in fine.*

13 Non obstat tex.*in cap.*1.18. *quæst.*1.vbi ita habetur.*Statutum est vt Monachus, quem electio canonica à iugo regulæ monasticæ absoluit, & sacra Ordinatio è Monacho Episcopum fecit*,&c.quia respondetur cum D.Thom.*d.quæst.*185.*art.*8.& *quæst.*88.*art.*11. *ad* 4. † procedere in clausura,silētio,vigilia,ieiuniis,ab-

14 stinentiis, & aliis similibus vitæ asperitatibus; non verò in illis Religionis obseruantiis, quæ neque Pontificium munus impediunt,neque dedecent dignitatem,sed magis iuuant ad vitam perfectā,qualia sunt supradicta tria substantialia vota sequuntur Azor.*d.quæs.*4.Capic.*decis.*200. *n.*5. Lezana *d. c.*17. *num.*8. Cened.*de paupert. Relig.dub.*44. Sanch.*dict. cap.*6. *num.*8. & sic ille text.non intelligitur de nexu principali Religionis, professione, seu obligatione leuandi tria essentialia vota,cùm tendant ad muneris nouè iniuncti exactiorem perfectionem, sed de Religionis obseruantiis, quæ munus Pontificale eiusque exercitium impediunt, nam si non impedirent, obseruari deberent, Vasq.*in opusc. de reddit. cap.*3. *dub.*1. Azori. *dict.lib.*12. *cap.*7. *quæs.*4.Cened *dict. dub.*44.*ex num.*15. Sanch. *dict. lib.*6.*cap.*6. *ex n.*16.Barthol.à S.Fausto *dict.lib.*6. *quæst.*194. Diana. *moral.resolut. part.*3.*tit.*2. *resolut.*50. *vers.sed quæret aliquis*, Franc.de Sosa *in libello de la obligacion conque quedan los Religiosos Obispos n.* 49. *cum sequentib.* Lauret. de Franchis *vbi suprà quæst.* 114. quod extenditur ad Episcopum titularem,& ad illum,qui Episcopatu renuntiauit. Ratio est, quia isti omnes legitime dispensati sunt, & exempti ratione dignitatis Episcopalis ab huiusmodi obseruantiis; dum ergo perseuerauerit ista dignitas, perseuerat dispensatio.Ita Sanch. *dict.lib.*6.*cap.*6.*à num* 16.Lezana *in summ.quæst.Regular.cap.*17.*num.*8.*prope fin.* Ideoque respectu obligationis legalis exemptum iudicari ab omnibus,quibus antea astringebatur ex vi regulæ,& statutorum,resoluunt Sot.*de Iustit.lib.*10. *quæst.*5. *art.* 8.*vers.de tertiò verò*,Couarru. *post dict. num.*18.Gregor.de Valent. super D.Thom.*disp.*10. *quæst.*3. *puncto* 8. *vers.fin.*Fr.Emman.*d.art.*3 Sanch. *d.c.*6.*num.*17.ob quod in specie defluxerunt ad eam statuendam conclusionem, vt attenta vi coactiua, non autem directiua censeatur deobligatus à ieiuniis, & prohibitione esus carnium in quibusdam Religionibus constitutis,quod insuper scripsit glos. *in cap.de Monachis* 16. *quæst.*1. & fatetur Alphons. Aluarez Guer.*in cap.*12.*in spec.iur.Pont.*Nau.*cons.*6. *sub tit.de donat.in nouis*.Et consequenter facultatem vniuersis Christi fidelibus concessam *in cap. vlt de obseruat.ieiun.* edendi carnes in die Natalis Domini occurrētē sub die Veneris,vel Sabbati(exceptis his, qui ex voto,aut Regulari obseruantia carnes comedere nequeunt, vt ex eo deducunt Fr. Emman. *quæst.Regular.tom.*3.*quæst.*45.*a.*3.& 4. Beja *responsorum casuum conscientiæ p.*2.*casu* 6. Sanch.*In præcepta Decalogi lib.*4.*c.*11.*num.*59.& *lib.*6. *num.*10. Alzed. *d.part.*1.*cap.*5.*num.*81.)extendunt ad huiusmodi Episcopos, qui obstricti sunt ieiunare ea regula obseruantia, nempe ex regularis obseruantiæ legalis debito,]vt explicat Sot. *loco proximè citato.* Si verò ratione regulæ, Constitutionisve abstinere à carnibus semper, vel per aliquod tempus debebat, cùm hoc pastoralem dignitatem,& munus non deceat, ab ea lege solutum esse credit Azor.*d. quæs.*4.*prope finem,* vbi cum Archid.*in cap.*2.*de Monachis* 16.*quæst.*1. & Abb.*in cap.Clerici officia*, *num.*18.*de vita & honest. cleric.*sentit, quòd quando citra aliorum offensionē ab esu carnium se cōtinere non queat,eas edere debet: quòd si omnis aliorum offensio procul absit, vesci eis non tenetur. Vnde post Sanch.*d. lib.*6.*c.*6. *num.*15. aduertit Lezana *d. summ.quæst.Regul. c.*17. *num.*10. vota alia solemnia, præter tria generalia, quæ solent in aliquibus Religionibus emitti,quale est Minimorum de vita quadragesimali, & Patrum Societatis, de obediendo specialiter summo Pontif. circa missiones,non obligare Religiosos assumptos ad Episcopatum,quia illa vota emittuntur vt anne-

xa,

æ,& accessoria Regulæ, quam profitentur, Religiosi, & ad perfectionem illius; cùm ergo tales assumpti maneant liberi ab obligatione regulæ (nisi solum secundùm decentiam, vt dictum est) imò etiam manebunt liberi ab huiusmodi votis, præsertim quia credendum est solum ea emisisse Religiosum pro tempore, quo est sub iugo Religionis.

15 Ab onere recitandi officium propriæ Religionis liberatur, cùm regere Ecclesiam debeat iuxta morem, & vsum Clericorum, quibus præest: sic Abb. *in dict. cap. clerici officia*, Laur. de Franchis *quæst.115.* Sanch. *dict. cap.6. num.25.* Azor. *dict. quæst.4. in fine,* Vgolin. *dict. part.1. cap.3. num.1.* Fr. Emman. *in summ. tom.4. cap.68. num.9.* Alzed. *d. part.1. cap.5. num.117.* Antonin. Diana *moral. resol. p.2. tract.2. de dub. Regul.* Gauant. *in comment. in rub. Breuiarij tom.2. sect.5. c.5. tit.2. num.2.* Lezana *in dict. sum. quæst. Regul. c.17. n.11.* Turrecrem. *in sum.91. dist. c.22.* vbi dicit fuisse secum dispensatum ab Eugenio Papa, vt post Cardinalatum liceret sibi in posterum continuare recitationem Officij suæ Religionis Prædicatorum, refert Fusc. *de Visit. lib.2. c.15. n.81.*

16 An Episcopus possit nunc nouam formam recitandi Horas Canonicas in suo Episcopatu indicere? Respondet negatiuè Nauar. *de oratione, & oris can. c.11. n.26. cum seqq.* Et omnibus Regularibus ex Prædicatorum Ordine ad Archiepiscopatus, & alias Prælaturas Ecclesiasticas assumptis mandat Clemens IV. ne consecrationis munus quoquo modo recipiant antequam libros, & bona omnia, quæ tempore promotionis retinent, contingentia tamen Ordinem memoratum, Prioribus, & Conuentibus, de quibus assumpti fuerunt, integrè resignauerint, nisi fortè iidem Priores de consensu ipsorum Conuentuum vsum illorum ad certum tempus eis duxerint concedendum; alioquin eo ipso ab executione Pontificalis ministerij nouerint se suspensos, referunt Confect. *in collect. priuil. Mendic. fol.15.* Fr. Emman. *quæst. Regul. tom.2. q.88. art.6.* Alzed. *de præcellent. Episc. dignit. q.1. c.3. n.38.*

17 Monasticum habitum non amittit, immo illum gestare tenetur ex præcepto, quia obligatio portandi illum non est ex solo mandato regulæ, sed ex iure *in d. cap. clerici officia, in fine,* Boët. *decis.158. num.5.* Alphons. Aluarez Guerrero *citato loco,* Cau. *in comm. de Regular. com.4. num.27.* Azor. *d. quæst.4. vers. verum,* Henriq. *lib.10. cap.32. num.5. & cap.33. in fine,* Less. *de Iustit. lib.2. q.40. dub.14. num.113.* Sanch. *d. lib.6. c.6. num.22.* Fr. Emman. *tom.1. q.58. art.3.* Barthol. à S. Fausto *in thesauro relig. lib.6. q.199.* Ioan. de la Cruz *d. lib.1. cap.2. dub.4. vers. secundò sequitur,* Ferdinand. de Castro Palao *in opere morali tract.6. disp.2. punct.8. num.3. vers. probo,* Franc. de Sosa *in lib. de la obligacion con que quedan los Religiosos Obispos num.39. cum seqq.* Lezana *d. cap.17. num.9.* Vsus verò Italiæ, & totius Orbis admittit huiusmodi Episcopum etiam titularem posse incedere non in habitu, & vestitu, vt antea, dum monachus erat, incedebat; sed eo modo, quo alius quiuis Episcopus retento tantùm colore vestium Religionis, atque ideo cum birreto clericali, & cum mantilleto eiusdem coloris Religionis; Rochetum verò portare, minimè potest; sed cottam, nempe superpelliceum superimponit in actibus explendis Ecclesiasticis: Cæremon. Clementis VIII. *lib.1. cap.1. part.3.* Fr. Emman. *in sum. tom.4. c.68. n.6.* Vgolin. *de officio Episcopi part.1. cap.3. num.6.* Alzed. *d. part.1. cap.5. num.80.* Lezana *d. cap.17. num.9.* Quòd si præfatus Antistes aliis quàm Religionis vestibus indui audeat, assumendo illam albam & candidam vestem, quæ ab Episcopis exteriùs defertur, excommunicationis vinculo subiaceret, de qua *in cap.1. ne clerici, vel mon. lib.6.* vt resoluunt Card. *in Clem.2. §. sed & tales, de vita & honest. cleric.* Ias. *in authent. ingressi C. de sacros. Eccles.* Sylu. *verb. religio 7. quæst.11.* Surd. *de alim. tit.8. priuil.79. num.10.* Maiol. *de irreg. lib.2. cap.1. num.13.* Sed probabilius est eam non incurrere, vt tenent Cou. *dict. num.18.* Azor. *vbi proximè,* Tap. *in auth. ingressi. verb. sua cap.6. num.62. C. de sacros. Eccles.* Fr. Emman. *quæst. Regul. tom.2. quæst.58. art.3.* Sanctarel. *de apostas. cap.1. num.55.* Bonacin. *de censur. extra Bull. Cœnæ disp.2. q.8. puncto 6. num.27.* Sanch. *d. cap.6. num.23.* Barthol. à S. Fausto *d. lib.6. quæst.200.* Diana *part.3. tit.2. resol.50. ante fin.* Franc. de Sosa *vbi suprà num.44. cum seqq.* peccabit tamen grauiter, vt opinatur Fusc. *de visitat. lib.1. cap.15. post num.11.* me citato Alzed *d. part.1. cap.5. num.74.* Generalis, Prouincialis, seu alius Prælatus inferior, si ad Episcopatum præsentetur, & acceptat, statim vacat Prælatura, secundùm Fr. Emman. *in sum. tom.4. c.67. n.33.* Maurit. Alzed. *d. p.1. c.3. n.40.* sed vide infrà *alleg.37. n.73. prope finem.*

Verùm si alicui ex prædictis contingat renunciare Episcopatui, quibusdam visum est illum debere ad monasterium reuertere; quia, vt suprà diximus, adhuc permanent monasticæ vitæ, & obligationis vincula, & onera, quæ Episcopi munus neque impediunt, neque dedecent: tum quia sic fecisse multos perhibetur: vt nostris temporibus fecit eximiæ sanctitatis vir Dominus Fr. Bartholomæus à Martyribus, qui deposito Pontificio munere, & renunciato Bracharensi Archiepiscopatu, ad pristinum Dominicanæ Religionis statum se contulit, vbi vitam cum morte feliciter commutauit, multis clarus miraculis: immo & hoc ipsum fecit Cælestinus Pontifex Romanus hoc nomine Quintus, qui Pontificatu deposito ad pristinum etiam suæ religionis statum se retulit. Et ita Episcopum Monachum qui munus Pontificium deponit, teneri ad monasterium redire videntur tenere Abulen. *cap.30. num... q.509.* Maiol. *lib.3. de irreg. cap.6. num.7.* Aragon. *2.2. q.88. art.11.* Pacian. *cons.132. num.60. vol.1.* Alzed. *d. part.1. cap.5. num.84. cum seqq.* vbi pro hac opinione me citat cum contrariam veriorem dicam. At verius existimo ad id non teneri, sed manere in perpetuum exemptum sicut prius, prout melioribus rationibus tenentur Imol. *in Clem.1. num.2. de elect.* Frider. de Senis *cons.38. num.2. & cons.19. a num.3.* Barthol. à S. Fausto *d. l.6. quæst.207.* Henriq. *lib.10. cap.32. §.4.* Fr. Eman *tom.3. q.52. art.26.* Sanch. *dict. cap.6. num.26.* vbi *num.30.* contrarium resoluit si ex propria culpa depositus degradaretur, Emman. Sa *in aphor. verbo Episcopus, num.11.* Villalob. *in summ. part.2. tract.35. diffic.43. num.2.* Paul. Layman. *in Theologia moral. lib.4. tract.5. cap.1. de statu Relig. num.9.* Laurent. de Peirinis *in formular. Regul. lit. G. cap.6. num.7.* Ideò si huiusmodi Episcopo, Episcopatu renunciato, haud sibi necesse esset redire ad claustrum, non propterea existimandus erit apostata, vt consuluit Nauar. *cons.6. num.51. sub tit. de donation. in nouis,* & resoluit Emman. Sà *in aphorismis, verb. Episcopus,* & si ex Apostolica concessione redierit, inhabilis profectò esset ad Dignitates, & officia Religionis, iuxta *Constit.45. Pauli IV. incipit. in sacra,* quæ pœnas addit aduersùs eos, qui illum eligere non omitterent: refert me citato *in hoc loco* Maurit. Alzed. *d. part.1. cap.3. n.41.* Quarant. *in summ. Bullarij, verb. electio,* Laurent. de Peirinis *tom.1. priuileg. Minimor. Const.4. Sixti IV. §.50. num.44.* Lezana *in summ quæst. Regul. c.17. num.21.* & idem Laurent. de Peirinis *d. lit. G. num.4* notat quòd illa Constitutio Pauli IV. quatenus dicit quòd non 18

possint

possint Episcopi Regulares huiusmodi ex Apostolica concessione ad Religionem redeuntes ad eius Dignitates, etiamsi obtinuissent ad hoc facultatem à Sede Apostol. quod loquitur de his, qui dictam facultatem eo tempore iam obtinuerant, ac proinde dictas facultates præteritas cassat: vnde tenet idem P. de Peirinis *citato loco num.* 3. quòd Episcopus Regularis. si Episcupatu renuntiato, aut etiam retento, seu cum solo titulo, impetret à Papa priuilegium, vt possit habere cellam, & victum in sua Religione, & frui omnibus gratiis, & priuilegiis illius, non potest tamen prædicta impetratione frui sine licentia Prælatorum dictæ Religionis: ita Fr. Emman. *in summ. tom.* 4. *cap.* 68. *n.* 10. Portel. *in addit. ad dubia Regul. verb. Episcopus n.* 15. & expressius idem Laureot. de Peirinis *in Constit.* 4. *Sixti IV.* §. 10. Prælati autem, qui debeot hanc licentiam concedere, sunt soli Generales, ita statuit Calixtus III. vt refert Fr. Emman. *q. Regul. tom.* 1. *q.* 34. *a.* 5. vbi addit quòd si dicti Episcopi absque prædicta licentia se immisceant Capitulis Generalibus, aut Prouincialibus Ordinis, sunt ipso facto excommunicati, tam ipsi admissi, quàm admittentes.

CAPVT V.

De consecratione Episcopi.

SVMMARIVM.

1 *Consecrationis munus Episcopi suscipere tenentur infra tres menses à die confirmationis, sub pœna amissionis fructuum, &c.*

2 *Confirmationis tempus à cuius die currit trimestre ad consecrandum, numeratur à tempore, quo nominati proponuntur Summo Pontifici.*

3 *Episcopi quomodo eligantur, & confirmentur, qui ad liberam Papæ dispositionem spectant? ostenditur.*

4 *Processus super vita, genere, moribus, & scientia eligendorum in Episcopos quomodo formandus, ostenditur.*

5 *Consecrandus in Episcopum debet esse qui per omnes Ecclesiasticos gradus transierit.*

6 *Consecrari debet Episcopus de Sacerdotum antiquorum, & bonorum virorum collegio, atque omnium consensu creatus.*

7 *Examen Fidei, & salutis principia debet promouendus in Episcopum non ignorare.*

8 *Episcopi pedes quare calceantur, & interioribus quibusdam tunicis induatur, ostenditur.*

9 *Actiones, & signa sacra, quæ in consecratione Episcopi fiunt, quid significent, ostenditur.*

10 *Vngitur in capite is, qui in Episcopum consecratur, vt declaretur eum esse caput, & Principem Ecclesiæ suæ.*

11 *Reges cur in humero, & non in capite vngantur? ostenditur.*

12 *Vngitur in manibus Episcopus, vt sciat dignitatem non propter ocium, sed propter negotium suscipere.*

13 *Baculum in Episcoporum manibus quid significet, ostenditur.*

14 *Summus Pontifex quare Baculo non vtatur; ostenditur.*

15 *Annulum sacrum nouo Episcopo traditur, vt Sanctam Ecclesiam sponsam suam intemerata fide ornatus custodiat.*

16 *Euangeliorum liber quare nouo Præsuli tradatur? ostenditur.*

17 *Panis, & vini oblatio in consecratione noui Præsulis quid significet, ostenditur.*

18 *Mitra in Episcopo scientiam vtriusque Testamenti designat.*

19 *Papa in signum Imperij vtitur Corona Imperiali, & in signum Pontificis vtitur Mitra.*

20 *Chirothecis nouus Prælatus manus operit, vt nesciat sinistra sua, quod faciat eius dextra.*

21 *Episcopus post consecrationem collocatur in editiori supra omnes loco, vt ita cunctos respiciat, & cunctorum oculi in eum respiciant.*

Electvs & canonicè confirmatus Episcopus, licèt assequatur plenam administrationem omnium, quæ ad iurisdictionem pertinent cum mero imperio, *cap. transmissam* 15. *de elect.* non tamen antè consequitur potestatem actiuæ consecrationis, quàm ipse sit perfectè, & absolutè cõsecratus, id est, tota solemnitate confirmationis consummata, *c. quod sicut*, §. *super eo, eod. tit. de elect.* Lotter. *de re benef. lib.* 1. *quæst.* 27. *num.* 7. & 8. quod quidem consecrationis munus tenetur suscipere infra tres menses à die confirmationis, sub pœna amissionis fructuum, etiamsi sit S. Romanæ Ecclesiæ Cardinalis: & si intra tres alios menses id non impleuerit, ad restituendos perceptos fructus tenetur, prout constitutum olim fuerat in Calcedon. Concilio relato *in cap. quoniam* 100 *dist.* 75. & nouiter in Concil. Trid. *sess.* 23. *de reform. cap.* 2. de quo plures citaui Doctores *alleg.* 1. *num.* 39. quibus adde Camil. *in summ. decis. tom.* 1. *tit.* 6. *num.* 11. Alphons. Aluarez Guerrero *in speculo iuris Pontificij, cap.* 10. *paulo post princ. pag.* 31. A qua restitutione deobligator si ex graui infirmitate, vel ex alia rationabili causa consecrationem post tres menses distulisset, *d. c. quoniam, dist.* 75. Vgolin. *de officio Episcopi, c.* 2. *in princ. num.* 2. *vers. excipitur.* Elapsis autem sex mensibus, si ex propria negligentia non consecratur, Episcopatu ipso iure spoliatus manet, Conc. Trid. *d. loco.* Petr. Greg. *syntagm. Iuris, part.* 2. *lib.* 17. *cap.* 14. *num.* 6. vbi hostilitatem, seu discordiam circa electionem, aut confirmationem pro iusto reputat impedimento. 1

Trimestre prædictum, intra quod consecrationis munus tenentur accipere Episcopi electi à Regibus, vel principibus in suis Regnis, & Dominationibus, priuilegium habentibus illos nominandi, currit à die, quo proponuntur Summo Pontifici, & eos, si idoneè fiot electi, confirmat, vt ostendimus infrà *alleg.* 1. *num.* 40. & 41. Ad Episcopatus verò, qui ad liberam Papæ dispositionem spectant, eliguntur Episcopi cùm in Consistorio præconizantur, confirmantur verò quando alia die in eodem Consistorio, fabricato priùs processu super vita, & moribus promouendi, expeditur cedula, quam in Vrbe vocant Consistorialem, quæ habet vim supplicationis in Dataria expeditæ, super qua litteræ Apostolicæ sub plumbo expediuntur. 2 3

Fabricantur processus, & inquisitiones super promouendis ad regimina Ecclesiarum Cathedralium, prout habetur in Bulla Greg. XIV. incip. *Onus Apostolicæ, Dat. Romæ M. D. XC. die* 1. *Maij*, quam refert Quaranta *verb. electio, pag.* 309. *Primò* super ætate, cùm debeat trigesimum suæ ætatis annum compleuisse, *cap. cùm in cunctis*, §. *præsenti decreto, de elect.* & dixi *d. alleg.* 1. *num.* 26. ac ibi relatis adde Anton. Augustin. *in epit. iuris Pontif. veteris, lib.* 4. *tit.* 10. *Secundò* super legitimis natalibus, Concil. Trid. *sess.* 7. *de reformat. cap.* 1. dixi etiam *d. alleg.* 1. *num.* 32. & an sit ex Catholicis parentibus creatus, vt *in Bulla Gregorij* 4

XIV

XIV. Tertiò, an antea sex mensibus fuerit in sacro Ordine constitutus, Concil. Trid. *sess. 22. de reform. c. 2.* dicta eadem *alleg.* à *n. 36. Quartò* si antea in vniuersitate studiorum Magister, siue Doctor, aut Licētiatus in sacra Theologia, vel Iure Canonico, aut publico alicuius Academiæ testimonio idoneus ad alios docendos ostendatur, Concil. *d. cap. 2. sess. 22. de reformat.* dictum est *d. alleg. 1.* à *num. 24. Quintò*, an sit bonæ vocis, conditionis, & famæ, non rixosus, & non criminosus. *Sextò*, an in rebus gerendis, pro Episcopatus administratione sit aptus, cùm sit onus Angelicis humeris formidandum, Concil. Tridentin. *sess. 6. de reform. c. 1. paulo post princip.* quæ omnia inuenies, in dicta Bulla, vbi habetur vtile esse ad huiusmodi inquisitionem faciliùs, ac pleniùs perficiendam, si Prælatus, qui eam facturus est, vel à promouendo, vel ab alio aliquo, conficiēdam curet schedulam, in qua sint ordine descripta nomen promouendi, cognomen, patria, parētes, ætas, ordo, gradus, professio, functio, si quam is forte exercuit, loca in quibus aut Theologiæ, vel Iuri Canonico operā dedit, aut longo tempore versatus fuit, denique amici, ac familiares, qui tam ipsum, quam parentes eius intime norint. Quòd si promouendus documentum aliquod exhibere voluerit, vnde ipsius ætas, gradus, dignitas, sacri Ordines, functio, officia, munetaque, aut aliquod huiusmodi comprobetur, admittendum, ac processui inserendum erit, modò documentum publicum, seu authenticum fuerit. Illud quoque prohibendum censet, ac expresse prohibet, ne ad testimonium dicendum de Fide Catholica, vita, moribus, doctrina, atque aptitudine ad regendum Ecclesiam quilibet homines admittantur, sed viri tantùm graues, pij, prudentes, docti, qui de qualitatibus promouendorum rectum iudicium ferre valeant, & sincerum, ac fidele testimonium dare velint. Proinde tam cognati, ac nimium familiares, quàm inimici, atque æmuli excludendi erunt. Hæc in dicta Bulla, vbi etiam *in vers. quod autem*, agit quomodo facienda sit inquisitio, & processus Regularium, cùm ad Ecclesias Cathedrales promouendi fuerint: cuius typum ad maiorem rei certitudinem ad longum hic ita subiciemus.

Circa personas, ad quas spectat dictos Processus conficere.

SI Processus Inquisitionis conficiendus sit extra Romanam Curiam, hoc munus spectat ad Legatos Sedis Apostolicæ, vel ad Nuncios Prouinciarum in locis, in quibus commorantur: si non adsint Legati, neque Nuncij, spectat ad Ordinarios personarum promouendarum, & ipsis deficientibus, ad Ordinarios viciniores, qui ordo gradatim seruandus est, nec quisdam debet sibi hoc munus arrogare præter ordinem supradictum, nisi Romano Pontifici per speciale mandatum alicui alteri illud demādare placuerit. Quo casu apparere debet de mandato speciali in principio Processus:

Si aliquis ex Prælatis, ad quem ordine supradicto spectat processum conficere, consanguinitate, vel affinitate vsque ad tertium gradum inclusiue promouendum contingat, ille excludatur ab hoc munere, quòd eo casu deferatur ad illum, qui proxime sequitur, seruato eodem ordine, & gradu.

Si quis etiam sit legitime impeditus, vt per se ipsum Processum conficere non possit, & ea adimplere, quæ continentur in §. inferius scripto, qui incipit, *Quicunque profecturus est*, ea cura transferatur eodem ordine, & gradu ad aliam Prælatum viciniorem, Prælato impedito.

Si Processus sit conficiendus in Romana Curia, videndum est, an Ecclesia, vel Monasterium, cui est prouidendum, sit ad nominationem, vel præsentationem Imperatoris, vel alicuius Regis, aut Principis; quo casu munus conficiendi Processum in Curia spectat ad Cardinalem, qui apud Pontificem, & Sedem Apostolicam est Protector illius Prouinciæ, in qua sita est Ecclesia, vel Monasterium.

Quòd si Ecclesia, vel Monasterium non sit ad nominationem, aut præsentationem, vt præmittitur, Processus conficiendus erit per Cardinalem à Romano Pontifice deligendum, qui de huiusmodi deputatione curabit aliquid apparere, vel saltem vigore suæ assertionis aliquid narrari a Notario in principio Processus.

Quando contingat Processum confici debere de qualitatibus Archiepiscopi, vel Episcopi extra Romanam Curiam degentis, qui ab vna ad alteram Ecclesiam sit transferendus, hoc munus, deficiente Legato, vel Nuntio Apostolico illius Prouinciæ, vel Regni, vbi sita est Ecclesia, à qua aliquis transferendus erit, spectat ad Metropolitanum, si persona transferenda est Episcopus, si verò est Metropolitanus, spectat Episcopum suum suffraganeum antiquiorem residentem.

Si Prælatus inquirens ob locorum distantiam, non posset commode per se ipsum testes examinare super aliquo articulo, vtputa, super legitimis natalibus, ætate, aut aliquo eiusmodi, licebit ei partem illam alteri personæ, in dignitate Ecclesiastica constitutæ subdelegare, non autem vniuersam inquisitionem.

Quoad Processus conficiendos, pro habenda informatione status Ecclesiarum, vel Monasteriorum, quibus prouidendum erit, hoc etiam conficere debeant iidem Prælati, qui Processum de qualitatibus promouendorum confecturi sont. Si verò contingat in alia Prouincia, vel Regno esse Ecclesiam, & in alia promouendum, tunc Prælatus inquirens poterit subdelegare Episcopo, qui erit vicinior ipsi Ecclesiæ, vel Monasterio, munus conficiendi Processum super statu dictæ Ecclesiæ, vel Monasterij.

Quomodo conficiendi sint Processus, vt dici possint, & videantur confecti per viam Inquisitionis.

QVicumque confecturus est Processum Inquisitionis in qualitates promouendi, etiamsi sit Legatus, non per suos Vicarios, Auditores, vel alios Ministros, sed per seipsum id munus exercere debet, licèt possit ab huiusmodi personis, vel aliis viris peritis adiuuari. Hæc autem in specie seruanda sunt.

Non recipiantur testes à promouendo, vel pro parte sua inducti, neque articuli ab ipso, vel nomine suo producti, sed Prælatus inquirens interrogatoria, seu articulos per se ipsum formatos habeat, & super eis examinet testes, quos de rebus inquirendis sincerum, & fidele testimonium daturos esse existimet: ipse ex officio suo secreto vocari mandet, & secretò examinet, ipsemet recipiat in manibus suis singulorum testium iuramentum, quod ab Episcopis præstetur tacto pectore: à cæteris verò inferioribus cuiuscunque qualitatis sint, tactis sacris Scripturis, & ita respectiuè referat Notarius Processum scripturus, qui etiam asserat, testem fuisse ex officio vocatum, & examinatum à Prælato inquirente: insuper Prælatus ipse testes interroget super

vnoquoque articulo: ipsorum autem testium dicta vna cum reliquis hoc negotium tangentibus scribat aliquis Notarius publicus, & qui debebit etiam tā dicta testium, quam scripturas, & documenta producenda, vt inferiùs dicetur, in Processum, & in publicum instrumentum reducere. Articuli autem & interrogatoria inferius describentur.

Circa qualitates testium vocandorum, & examinandorum quoad personam promouendi.

TEstes sint viri graues, pij, prudentes, docti, & qui de qualitatibus promouendorum rectum iudicium ferre valeant, sincerumque, ac fidele testimonium verisimiliter sint daturi, præsertim verò huiusmodi qualitates esse debent in testibus, qui interrogandi erunt de fide Catholica, vita, moribus, doctrina, & aptitudine promouendi ad regendam Ecclesiam: scire enim debent ipsi testes, quæ requirantur in eo, qui recturus Ecclesiam Cathedralem, ad hoc, vt sit idoneus ad alios docēdum, aptus ad illā gubernandā, & dignus qui ad eam promoueatur.

Non sunt recipiendi in testes cognati, vel nimiū familiares, aut inimici, siue æmuli personæ promouendæ.

In inuestigandis testium qualitatibus, adhibenda est diligentia per Prælatum inquirentem, vt cognoscere possit quàm sint erga promouendum effecti, exindeque conijcere; vtrùm ex affectu, an ex veritate testimonium dicant.

Si aliquando Prælato inquirenti ita expedire videbitur, testibus ad memoriam reducet vim iuramenti, & grauitatem periurij, admonebitque ipsos reos futuros apud Deum eorum omnium, quorum vel committendo, vel omittendo rei erunt, qui promouebuntur, si vel falsa narrando, vel reticendo vera, causa erunt, vt homines indigni, vel minus idoneis Ecclesiis præficiantur.

Quomodo Prælatus inquirens procedere possit per viam inquisitionis, quando non habet notitiam personæ promouendæ.

SI contingat Prælatum inquirentem non habere sufficientem notitiam personæ promouendæ, ad hoc, vt possit deligere, & vocare testes ex officio, absque scientia ipsius promouendi, & secretò, poterit curare, vt ipsemet promouendus, vel aliquis alius det ei schedulam, in qua sint ordine descripta nomen dicti promouendi, cognomen, patria, ætas; parentes, ordo, gradus professio, functio, si quam is fortè exercuit, loca, in quibus Thologię, vel Iuri Canonico operam dederit, aut longo tempore versatus fuerit, amici, & familiares, aliæve personæ, quæ tam ipsum, quàm parentes eius intimè norint.

Cùm autem huiusmodi schedula petenda sit tantummodo ad habendam quandam extraiudicialem notitiam eorum, quæ Prælatum inquirentem scire oportet pro inquisitione facienda, non debebit ipsa schedula inseri processui, neque de ea aliqua mentio in dicto processu fieri, sed ad partem seruari, donec inquisitio perficiatur, & ea perfecta, poterit lacerari, si Prælato videbitur.

Interrogatoria, quæ necessaria sunt ad inquirendum in omnes qualitates, quæ in promouendis requiruntur?

PRimò, An testis cognoscat promouendum, quomodo, à quo tempore citra, an sit ipsius consanguineus, cognatus, affinis, nimium familiaris, æmulus, vel odiosus?

2. An sciat in qua ciuitate, vel loco, & Diœcesi promouendus sit natus, & quæ sit causa scientiæ?

3. An sciat ipsum natum esse ex legitimo matrimonio, atque honesti, & Catholicis parentibus, & quæ sit causa scientiæ.

4. An sciat cuius ætatis sit, præsertim, an expleuerit annum 30 & quæ sit causa scientiæ?

5. An sciat eum esse in sacris Ordinibus constitutū, quibus, à quo tempore citra, præsertim an ante sex menses, & quæ sit causa scientiæ?

6. An sciat eum esse in Ecclesiasticis functionibus, & in exercitio Ordinum susceptorum diu versatum, in susceptione Sacramentorum frequentem, & deuotum, & quæ sit causa scientiæ?

7. An sciat eum semper catholicè vixisse, & in fidei puritate permansisse, & quæ sit causa scientiæ?

8. An sciat eum præditum esse innocentia vitæ bonisque moribus, an sit bonæ conuersationis & famæ, & quæ sit causa scientiæ?

9. An sciat eum esse virum, grauem prudentem, & vsu rerum præstantem, & quæ sit causa scientiæ?

10. An sciat eum aliquo gradu in Iure canonico, vel in sacra Theologia insignitum esse, quibus in locis, quanto tempore, & quo fructu ipsi Theologiæ, vel Iuri Canonico operam dederit, & an vere ea doctrina polleat, quæ in Episcopo requiritur, ad hoc, vt possit alios docere, & quæ sit causa scientiæ?

11. An sciat eum aliquo munere aliquando functum esse vel circa curam animarum, aut regimen alterius Ecclesiæ se exercuisse, & quomodo in eis se gesserit, tam quoad doctrinam, quàm quoad prudentiam, integritatem, & mores, & quæ sit causa scientiæ?

12. An sciat eum aliquando publicum aliquod scandalum dedisse circa fidem, mores, siue doctrinam, vel aliquo corporis, aut animi vitio, aliove Canonico impedimento teneri, quominus possit ad Ecclesiam Cathedralem promoueri, & quæ sit causa scientiæ?

13. An eum idoneum existimet ad bene regendam Ecclesiam Cathedralem, & præsertim eam, ad quam ipse est promouendus, an dignum, qui ad illam promoueatur, & an ipsius promotionem eidem Ecclesiæ vtilem, & proficuam futuram esse censeat, & quare ita existimet. Depositiones testium seriatim, & per extensum scribantur: neque præcisæ affirmationes, seu negationes tantummodo admittantur?

Quæ requirantur ad perfectam inquisitionem præter ea, quæ ex testibus habebuntur?

QVoad sacros Ordines, petendæ sunt à promouendo, & processui inserendæ, originales Bullæ, vel litteræ testimoniales collationum ipsorum Ordinum, vel saltem earum exemplaria in forma authentica, præsertim si testes in sufficienti numero non deposuerint, se non modò vidisse eum cantantem Epistolam, & Euangelium, vel celebrantem, sed etiam legisse dictas bullas, vel litteras testimoniales, vel interfuisse collationibus Ordinum ei collatorum.

Quoad gradum similiter inserendum est processui priuilegium originale, vel eius exemplar in authentica forma.

Si Prælato inquirenti, vel promouendo videbitur, processui etiam adiungantur aliqua Breuia, Litteræ

Litteræ patentes, vel aliæ scripturæ, aut publica documenta, quibus maior, aut melior probatio habeatur de natalibus & functionibus promouēdi, vel aliud eiusmodi, præsertim si testes circa ea sufficienter, & plenè non deposuerint, recipiantur, & adiungantur.

Si fortè promouendus nullum habet gradum in Sacra Theologia, vel in iure Canonico, necesse est, vt præter probationem aliunde habendā circa eius doctrinam, iuxta præinsertum decimum interrogatorium, pro parte promouendi exhibeatur publicum alicuius Academiæ testimonium, quo idoneus esse declaratur ad alios docendos, quæ populum Christianum scire oportet. Persona promouendi enuntietur hac nota, videlicet si sit Prælatus admodum R.P. si verò non sit R.N.N. Promouēdus nunquam vocetur Electus, neque ipse se talem velnominet, vel scribat, nisi vbi præcesserit Electio Capituli, aut Conuentus.

Quid seruandum quoad probationem doctrinæ, quando promouendi non sunt in prouincijs, in quibus non sunt Vniuersitates Studiorum, neque consuetum est suscipi gradum aliquem?

IN huiusmodi locis, & personis sufficiet, si testimonio virorum grauium, & sacræ Theologiæ, vel Iuris Canonici peritorum constet promouendos ea scientia Theologiæ, vel Canonum vere pollere, vt idonei sint ad ea docenda, quæ populum Christianum scire oportet, ac muneris sibi iniungendi necessitati valeant satisfacere: ideò formandum erit interrogatorium ad hunc sensum, iuxta quod si testes deposuerint se de scientia promouendorum certos redditos esse, ex eo, quòd prædictos promouendos speciem suæ doctrinæ publice, vel priuatim dedisse cognouerint: hoc modo sufficiens causa scientiæ dici poterit, aliàs non plenè probabunt doctrinam ad mentem supradictæ Constitutionis Gregorij XIV.

Quid seruandum si promouendus sit Regularis?

OMnia, quæ seruari debent in promouendo ad Ecclesiam Cathedralem, si sit secularis, seruanda etiam sunt, si sit Regularis.

Sed quia Regulares non solent, vt plurimum suscipere insignia doctoratus in Vniuersitatibus studiorum, necesse est iuxta decretum Concilij Tridentini, vt promouendus Regularis à suis Superioribus Regularibus testimonium habeat sufficientis doctrinæ, & quòd sit aptus ad alios docēdos. Nomine autem Superiorum intelligendi sunt dumtaxat qui nullum sui Ordinis Superiorem agnoscunt, siue ij cuiusuis Ordinis Abbates, Magistri, Ministri, aut Præpositi generales, vel quarumlibet Congregationum Præsidentes, siue Definitores, aut Visitatores, capitulum generale repræsentantes, siue alij quocumque vocabulo nuncupentur, & in eorum absentia ipsorum Vicarij, seu commissarij Generales, vel in Romana Curia Procuratores Generales, Ordinum, aut Congregationum succedunt.

Animaduertendum tamen, quòd præter suprascriptura Superiorum testimonium, est etiam aliunde inquirendum in huiusmodi Regularium doctrinam, quemadmodum dictum est de seculari, qui habet suæ doctrinæ testimonium à publica aliqua Academia.

Quid seruandum in translatione alicuius Episcopi ad alteram Ecclesiam?

SEruanda est eadem forma inquirendi ex officiò quæ superiùs dicta est.

Si Episcopus transferendus promotus fuit post publicationem Concilij Tridentini, & constat in processu tunc temporis confecto plenè probata esse omnia requisita, sufficiet inquirere, & testes examinare super infrascriptis articulis: si verò non constet de huiusmodi probatione in totum, vel in partem, expediens erit testes examinare super omnibus articulis superiùs descriptis, vel saltem super illis, de quorum probatione non constiterit, & præterea super articulis sequentibus erunt vtroque casu omnino examinandi testes, & de contentis in eis facienda inquisitio ex officio, videlicet.

1. An testis cognoscat Episcopum transferendū, quomodo, a quo tempore citra, an sit ipsius consanguineus, cognatus, affinis, nimium familiaris, inimicus, æmulus, vel odiosus.

2. An sciat ipsum consecrationis munus suscepisse, & quæ sit causa scientiæ.

3. An sciat per quot annos fuerit Episcopus illius Ecclesiæ, & quæ sit causa scientiæ?

4. An sciat eum in sua Ecclesia, & diœcesi assiduè resedisse?

5. An sciat eum diligenter, & sæpè, dictam suam Ecclesiam, & Diœcesim visitasse, opportunè omnibus necessitatibus occurrisse, & prouidisse, eiusque decreta, & mandata debitæ executioni demandari curasse, & quæ sit causa scientiæ?

6. An sciat eum sæpè solemniter celebrasse, Ordinationes iuxta necessitatum exigentiam habuisse, confirmationis sacramentum ministrasse, cæteraque Pontificalia exercuisse, & quæ sit causa scientiæ?

7. An sciat eum pietatis, charitatis, & prudentiæ in gubernando specimen dedisse, ac verbo, & exemplo profecisse, & quæ sit causa scientiæ?

8. An sciat eū prudenter vbilibet, & diligenter se gessisse in defendendis, conseruandis, & degēdis iurisdictionibus spirituali, & temporali, iuribus, ac bonis omnibus suæ Ecclesiæ, & quæ sit causa scientiæ?

9. An sciat verè ea doctrina ipsum ad præsens pollere, quæ in Episcopo requiritur, ad hoc, vt possit alios docere, & quæ sit causa scientiæ?

10. An dignum eum existimet, qui transferatur ad Ecclesiam N. & an censeat eius translationem fore ipsi Ecclesiæ N. vtilem, & proficuam, & quare ita existimet, & censeat?

Quid seruandum circa inquisitionem faciendam in qualitates eorum, qui in Consistorio promouendi sunt, vel confirmandi ad dignitates Abbatiales, & Prioratus, & regimina Monasteriorum, vel alias Regularium Prafecturas?

EAdem omnia seruanda sunt, quæ dictum est seruari debere in promouendis ad Ecclesias Cathedrales, præsertim quando præter curam, & regimen Monachorum annexa est monasterio iurisdictio spiritualis, vel temporalis in populum.

Ideò super eiusdem interrogatoriis examinandi sunt testes, mutatis tamen mutandis, respectu Ecclesiæ Cathedralis, & respectu Monasterij, vel dignitatis regularis.

Addatur interrogatorium circa professionem Ordinis, & tempus à quo eam emisit: circa verò ætatem

ætatem sufficiat interrogare, & scire, cuius ætatis sit, non restringendo se ad trigesimum annum expletum; postea enim videbitur, an in huiusmodi promouendo sit ætas legitima respectu dignitatis ad quam promoueri debet.

Quoad doctrinam, cùm promouendi ad huiusmodi dignitates regulares non sint per Concilia generalia adstricti ad gradum Doctoratus, siue licentiæ, vel ad publicæ Academiæ testimonium, & nihilominus æquum sit, vt ea doctrina polleant, qua onus sibi imponendum sustinere valeant, Prælati inquirentes studiosè, ac diligenter inquirere debebūt super doctrina eiusmodi personarum iuxta modum, & formam superiùs notatam, vt Romanus Pontifex habita informatione, quænam sit promouendi doctrina, iudicare possit, an sit talis, qualem dignitas illa exigit, & requirit.

Circa fidei professionem emittendam à promouendis, tam ad Ecclesias Cathedrales, quàm ad dignitates Regulares.

FIdei professio debet emitti in manibus Prælati, ad quem inquisitio (seruato ordine superiùs dicto) pertinet, à quo si promouendus longè distet, poterit idem Prælatus subdelegare receptionem dictæ professionis Ordinario, cui promouendus vicinior erit.

Prælatus recipiet professionem fidei à promouendo, præsente Notario publico, ac testibus, ipse autem promouendus eam emittet genibus flexis ante Prælatum, & in fine tangendo ambabus manibus sacrosancta Euangelia, & spondendo, vouendo, & iurando, prout in forma, ea deosculabitur.

Profitens duobus in locis, in quibus nomen, & cognomen suum exprimendum erit, ea dumtaxat sua propria manu adscribet.

Prælatus propriæ etiam manus subscriptione in fine exemplaris dictæ professionis testabitur, eam à se receptam fuisse sub hac forma, Ego N. fidei professionem iuxta suprascriptam formam à R.P.D.N. in manibus meis ad verbum emissam recepi, & ita testor manu propria.

Demum Notarius, qui præsens fuit publico instrumento in calce eiusdem exemplaris immediatè post subscriptionem Prælati inquirentis, extenso fidem faciet de prædictæ professionis emissione, ac receptione, præsentibus testibus, quorum nomina, & cognomina exprimet.

Maximè curandum est, vt exemplaria professionis fidei transmittantur absque mendis, ne leuibus quidem, cùm nec in minimis liceat immutare formam à Sede Apostolica præscriptam, nimisque non modò notarij scribentis, sed etiam præcipuè Prælati inquirentis incuria circa hoc notetur in Sacro Consistorio, quando in eo fit relatio processus, & mendorum in professione fidei repertorum, cum necesse sit ea etiam nominatim referre, ideò expediens erit ad tollendam occasionem errorum prouenientium ex incuria scribentis, vt vbique imprimantur exemplaria, iuxta formam Romæ impressam, & maxima diligentia adhibeatur, ne mendosè imprimantur: cùm verò transmittenda sunt instrumenta professionis fidei, hæc ipsa subscribantur à profitente, & à Prælato inquirente, & in eisdem Notarius extendat instrumentum, prout dictum est.

Interrogatoria pro habenda informatione status Ecclesiæ.

PRimò, An testis sciat in qua Prouincia sita sit Ciuitas N. cuius situs, qualitatis, & magnitudinis sit, quot consletur domibus, & à quot Christi fidelibus inhabitetur, cuius dominio in temporalibus subiaceat, & quæ sit causa scientiæ?

2. An sciat in illa Ciuitate esse Ecclesiam Cathedralem, vel Metropolitanam, sub qua inuocatione, cuius structuræ, & qualitatis, an aliqua reparatione indigeat, & quæ sit causa scientiæ.

3. Si est Ecclesia Archiepiscopalis, an sciat quot Episcopos suffraganeos habeat, & qui sint, si est Episcopalis, an sciat cui Archiepiscopo sit suffraganea, & quæ sit causa scientiæ.

4. Quot & quales sint in dicta Ecclesia dignitates, Canonicatus, & alia beneficia Ecclesiastica, quis sit numerus omnium Presbyterorum, & Clericorum inibi in diuinis inseruientium, quæ sit dignitas maior post Pontificalem, quales sint redditus dignitatum, Canonicatuum, & aliorum beneficiorum, & an adsint præbendæ Theologalis, & Pœnitentiaria, & quæ sit causa scientiæ?

5. An in ea cura animarum exerceatur, per quem, an sit in ea fōs Baptismalis, & quæ sit causa sciētiæ.

6. An habeat Sacrarium sufficienter instructum sacra supellectili, cæterisque rebus ad diuinum cultum, & etiam ad Pontificalia exercenda necessariis, chorum, organum, campanile cum campanis, & cœmeterium, & quæ sit causa scientiæ?

7. An sint in ea corpora, vel aliquæ insignes Reliquiæ Sanctorum, quomodo asseruentur, & quæ sit causa scientiæ?

8. An habeat domum pro Archiepiscopi, vel Episcopi habitatione, vbi, & qualem, quantum distet ab Ecclesia, & an reparatione indigeat, & quæ sit causa scientiæ.

9. An sciat verum valorem redditūum mensæ Archiepiscopalis, vel Episcopalis, ad quam summam annuatim ascendant, in quibus consistant, an sint aliqua pensione onerati, ad cuius, vel quorum fauorem dicta pensio sit reseruata, & quæ sit causa sciētiæ?

10. Quot existant in illa ciuitate Ecclesiæ Parochiales, & an vnaquæque habeat fontem Baptismalem, quot item in illa existant Collegiatæ, quot Monasteria virorum, & mulierum, quot Confraternitates, & Hospitalia, & an ibi sit Mons Pietatis, & quæ sit causa scientiæ.

11. Quantum sit ampla Diœcesis, quot, & quæ loca complectetur, & quæ sit causa scientiæ?

12. An in ea erectum sit Seminarium; quot in eo pueri alantur, & quæ sit causa scientiæ.

13. An ipsa Ecclesia vacet, quomodo, à quo tempore citra, & quæ sit causa scientiæ?

De statu Ecclesiarum, quæ sunt in partibus Infidelium, quantum fieri poterit, diligens examen instituatur, neque admittantur Tituli in Prouinciali non descripti, vel qui in Scriptutis Sacri Collegij non reperiuntur?

Interrogatoria pro habenda informatione status alicuius Monasterij.

PRimò, in qua Prouincia, & Diœcesi sit monasterium, & quæ sit causa scientiæ?

2. Cuius ordinis sit, & quæ sit causa scientiæ?

3. Quis sit numerus Monachorum, & quis eos tanquam

tanquam caput tegere consueuerit, & quæ sit causa scientiæ?

4 Sub qua inuocatione sit Ecclesia ipsius Monasterij, cuius structuræ, & qualitatis. An indigeat reparatione, & quæ sit causa scientiæ.

5 Qui sint redditus mensæ Abbatialis, vel Prioralis, qui redditus mensæ Conuentualis, & quæ sit causa scientiæ?

6 An Monasterium habeat aliquā iurisdictionem temporalem, aut spiritualem, quam, & in quos, & quæ sit causa scientiæ?

7 An habeat curam animarum, per quem hæc exerceatur, & quæ sit causa scientiæ?

8 An vacet, quomodo, & à quo tempore citra, & quæ sit causa scientiæ?

Quid agendum perfecta Inquisitione.

CVm totum examen, seu inquisitio de persona promouenda, & informatio de statu Ecclesiæ, seu monasterij perfectæ fuerint, Notarius eas, vna cum scripturis, & documentis publicis, & authenticis, ac Professione Fidei in instrumentum publicum rediget.

Si processus Inquisitionis confectus fuerit extra Rom. Cur. Prælatus, qui eam confecerit, ad Pontificem clausum, & obsignatum transmittet, si Ecclesia, vel Monasteria non sint ad nominationem, vel præsentationem Imperatoris, vel alicuius Regis; si verò de huiusmodi nominatione, vel præsentatione, transmittet processum ad Cardinalem illius Regni, vel Prouinciæ protectorem, in qua est Ecclesia, vel Monasterium prouidendum.

Ipse autem Prælatus, vel per litteras separatas, simul tamen cum processu mittendas, vel per subscriptionem huiusmodi processus significabit, quanta fides testibus examinatis, eorúmque dictis, & scripturis productis suo iudicio habenda sit, simul etiam quid de promouendo ipse sentiat.

Processus sic formatus, & transmissus primum à Cardinale, cui illum in Consistorio referendi munus incumbet; deinde à tribus Cardinalibus Prioribus Ordinum subscribetur, & postea fiet relatio in Consistorio.

Cardinalis relator monere debet promouendum, si præsens in Curia sit, vt iuxta Concilium Lateranens. nouissimè celebratum, omnes Cardinales, vel maiorem partem Collegij adeat, antequam Ecclesia, vel Monasterium proponatur, vt quæ à referente Collega sunt audituri, oculata fide quantum ad personam ipsius promouendi attinet, cognoscere possint.

5 Postquam prædictis expeditis de commissione consecrandi constiterit consecratori, siue per litteras Apostolicas, si sit extra Curiam, siue per mandatum à Camera Apostolica emanatum in ipsa Curia, siue per commissionem viuæ vocis oraculo à Summo Pontifice consecratori factam, si consecrator ipse sit Cardinalis, alioquin ei non debet credi, Dominica die, vt dixi *d. alleg.* 1. *à num.* 42. vel festiua, si Summus Pontifex hoc specialiter indulserit, vt habetur in Pontificali; Episcopalis fiet consecratio: nam hodie qui à Papa eliguntur, solent de eiusdem mandato in Curia, aut extra eam ab alio consecrari, vt habetur in Cæremoniali: attento verò Iure communi consecratio Episcoporum fieri debet à Metropolitano electi, cuius futurus est suffraganeus, *cap. Episcopi* 24. *distinct.* Petr. Gregor. *syntagm. iuris, part.* 2. *lib.* 17. *cap.* 14. *num.* 7. Sed si fuerit ipse Metropolitanus impeditus, id alteri Episcopo committere potest, *cap. quod sedem, de officio Ordin.* Metropolitanus autem ab omnibus prouinciæ Episcopis congregatis in Sede Metropoleos est ordinandus, vt Anicetus Papa decreuit *in cap.* 1. 66. *dist. & in c. si Archiepiscopus, cum seqq de tempor. ordinat.* Petr. Gregor. *d. c.* 14. *n.* 8.

In ipsa quoque Ecclesia, ad quam fuit electus, est consecrandus Episcopus, si id commodè fieri poterit, aut saltem in prouincia ipsa, secundùm Concil. Trid. *sess.* 23. *de reform. c.* 2. Less. *de instit. lib.* 2. *c.* 34. *n.* 103. Vgolin. *de officio Episc. c.* 2. *in princ. n.* 4. nisi in Curia Romana moretur electus, vt probari videtur *in c. quod sicut, de elect.*

Fieri autem debet cuiuslibet Episcopi consecratio à tribus Episcopis, & non paucioribus, vt habetur *in cap.* 1. *& in cap. Comprouinciales* 64. *dist. & in cap. porrò* 66. *dist. & in d. c. si Archiepiscopus, & in c. nec Episcopi, de tempor. ordinat.* aliàs nulla est consecratio, etiamsi à duobus fieret, *c. Chorepiscopi, in fine* 68. *dist.* Syluest. *in sum. verb. consecratio* 1. *in princ.* Azor. *instit. moral. part.* 2. *lib.* 3. *c.* 30. *quæst.* 3. *vers. quæras item,* Ægid. de Coninch *disp.* 20. *dub.* 9. *concl.* 5. Layman. *in sum. Theolog. moralis, lib.* 5. *tr.* 9. *c.* 5. *num.* 1. *vers. nota,* Sebast. Cæs. *in relect. de Ecclesiast. hierarchia part.* 1. *disp.* 6. § 2. *num.* 8. Trium enim Episcoporum præsentia requiritur, ratione, & exemplo. Ratione, ne tantum beneficium videatur furtiuè præstitum; vt pro illo pariter preces ad Deum effundant. Et exemplo, quia & Iacobus frater Domini à Petro, Iacobo, & Ioanne Apostolis ordinatus fuit, *cap. porrò* 66. *dist.* vbi sic dicitur: *Porrò Hierosolymitanus primus Archiepiscopus Iacobus, qui Iustus dicebatur, & secundum carnem frater Domini nuncupatus est, à Petro Iacobo, & Ioãne ordinatus est, successoribus suis formam dantibus, videlicet, vt minus, quàm à tribus Episcopis Episcopus non ordinetur,* referunt Duran. *in rationali diuortium, lib.* 3. *c.* 11. *num.* 7. *&* 9. Anton. August. *in Epitome iuris Pontificij veteris, lib.* 4. *tit.* 17. aliud verò est in terris nouiter ad Fidem conuersis, aut aliis, in quibus penuria esset Episcoporum, tunc dispensat summus Pont. sicut dispensauit Gregor. Papa cum Augustino Angelorum Episcopo, cuius dispensationis pars habetur *in c. vlt.* 80. *distinct.* Auctoritate enim Sũmi Pont. concedi potest vt vnus Episcopus iustis de causis Episcopum consecret, eo quòd non Christus Dominus, sed Apostoli constituerunt, vt Episcopus à tribus Episcopis consecraretur, Azor. *instit. moral. p.* 2. *lib.* 3. *c.* 30. *q.* 3. Ægid. de Coninch. *de Sacram. & censur. tom.* 2. *disp.* 20. *dub.* 9. *concl.* 5. Paul. Laymann. *in Theolog. moral. lib.* 5. *tract.* 9. *c.* 5. *num.* 1. *vers. nota,* Sebast. Cæsar. *d. disp.* 6. § 2. *num.* 8. Sed non potest Papa concedere simplici Sacerdoti consecrare Episcopum Coninch. *de Sacrament. disp.* 20. *dub.* 9. *n.* 86. Alzedo *de præeminentia Episc. dignit. p.* 2. *c.* 5. *n.* 8. *in princ.* Circa processũ verò in ordinatione Episcopali primitiuę Ecclesiæ eleganter Alphons. Aluarez Guerrero *in speculo iuris Pontificij, c.* 1. *col.* 8. *vers. quod auctoritatibus,* in hæc verba. *Petrus fuit solus Episcopus à Christo factus ante Ascensionem, post Spiritus sancti autem missionem, siue ipsa prima die Dominica, siue alia, solus Petrus fecit Ioannẽ Episcopũ, deinde Petrus consecrato Ioãne fecit Iacobum Zebedæi, quibus tribus factis tunc ordinauit Petrus quod deinceps ordinaretur Episcopus nisi à tribus Episcopis,* vt in d. c. porrò, *licèt tunc propter paucitatẽ Episcoporũ, quãdo Apostoli fuerunt, non poterit hæc forma semper seruari: ideò Paulus solus Timotheum, & Titum ordinauit Episcopos, qui separatus à Barnaba non habebat in societate sua Episcopos, nisi quos postea fecit. Ratio autẽ quare filij Zebe*

Zebedæi fuerũt priùs à Petro in Epiſcopos ordinati, eſt quia illi poſt Petrum fuerunt maiores, & honorabiliores, & hos cum Petro Chriſtus præ cæteris preferebat, vt patuit in Transfiguratione, in ſuſcitatione filiæ Archiſynagogi, in oratione in Horto Matth. 9. 16. 17. Chryſoſt. ſuper illud, *Aſſumpſit* IESVS *Petrum, Iacobum, & Ioannem, dixit: Hos aſſumpſit, quia alijs potiores erant.* Hæc Alphonſ. Aluarez, Guerrero *dicto loco.*

Deducitur poſtea conſecrandus in veſte, & ornamento Presbyterali, atque Sacerdotali: neque enim in primæua Eccleſia licuit quemquam Epiſcopum creari, qui non per omnes Eccleſiaſticos gradus tranſierit, qui non per multos annos functiones omnium Ordinum exercuerit, Anton. Auguſt. *in epitome iuris Pontificij veteris, lib. 4. tit.* 3. Vnde Cyprianus Cornelium ſic laudat. *Non iſte*, inquit, *ad Epiſcopatum ſubito peruenit, ſed per omnia eccleſiaſtica officia promotus, & in diuinis adminiſtrationibus Dominum ſæpe promeritus, ad Sacerdotij ſublime faſtigium, cunctis religionis gradibus aſcendit; nec, vt quidam, vim fecit vt Epiſcopus fieret, ſed ipſe vim paſſus eſt vt Epiſcopatum coactus acciperet. Quis autẽ ille eſt* (inquit Gregor. *in apologetico primo*) *qui veritatis Antiſtitẽ, & propugnatorem vnius diecula ſpatio, veluti ſimulacrum ex argilla, fingat; illum, inquam, qui cum Angelorum claſſe, & ordine futurus eſt qui cum Archangelis Deum celebrabit; qui ad ſupremum Altare ſacrificia tranſmittet, ſimulque cum Chriſto Sacerdotio fungetur; qui figmentum inſtaurabit, imaginemque creatori ſiſtet; & ſuperno mundo opificem aget: & quod maius eſt, dicam, Deus erit, & alios Deos efficiet?* Quod quidem obſeruandum maximè eſt ne ad Epiſcopalem dignitatem promoueantur niſi qui Eccleſiaſticorum graduum muneribus, in illiſque magno exemplo, & vitæ integritate perfunctus ſit, ne ei eueniat quod idem Gregor. Nazianz. *in laudibus Athanaſij*, dicit: *Diſcipuli ſimul, Magiſtrique pietatis deſignantur: alios ante purgant, quàm ipſi purgati fuerint; heri ſacrilegi, hodie Sacerdotes: heri extra Sancta, hodie Sanctorum Arbitri, & Antiſtites*, veteres vitio, pietate rudes: & (quod gratiæ ac fauoris humani, non ſpiritus opus eſt) qui cùm cætera omnia violenter peruaſerint, ad extremum ipſam quoque pietatem tyrannide premunt: quorum non mores dignitati, ſed dignitas moribus fidem aſtruit, ordine admodum præpoſtero: qui denique plura pro ſuis, quàm pro populi ignorantiis ſacrificia debeant. Hinc etiam Nicolaus I. *epiſt.* 1. *ad Michaelem Imper.* damnat plurimum Photium, qui laicus Conſtantinopolitanum affectabat Primatum. *Pridem*, inquit, *auditor eſſe debuit, & deinde inſtitutor: ſed hic docere prius elegit, & deinde cupit doceri priùs ſanctificare curauit, ac deinde ſanctificari, priusilluminare voluit, & poſtea illuminari.*

6 Cùm, vt inquit Cyprian. *lib. 4. epiſt.* 2. de clericorum omnium teſtimonio, de plebis, quæ adeſt, ſuffragio, & de Sacerdotum antiquorum, & bonorum virorum collegio, loco, & gradu Cathedræ Sacerdotalis vacante, Dei voluntate, atque omnium conſenſione, creari, & conſecrari debeat Epiſcopus, ideo ſenior Epiſcoporum aſſiſtentium verſus ad conſecratorem ſic dicit: *Reuerendiſſime Pater, poſtulat Sacra Mater Eccleſia Catholica, vt hunc præſentem Presbyterum ad onus Epiſcopatus ſubleuetis.* Illud apertè declarantes, neque Reges, neque Principes, neque Plebem, aut Ciuitatis Magiſtratum, ſed Hierarchicam ordinationem, atque benedictionem Epiſcoporum conſtituere. Aliorum teſtimonium tantum huius auctoritatem eſſe.

7 Deinde, cùm, vt inquit Gregor. *in laudibus Athanaſij, Abſurdum ſit, & ſalutis Doctorem, & Antiſtitem, ſalutis principia ignorare, ideo ad examen Fidei, quod tanquam fundamentũ, & baſis totius ædificij, eſt promouendus ſeſe confert, fitque inquiſitio an doctrinam Veteris, & Noui teſtamenti, cuius Magiſter, & interpres eſſe debet, rectè norit? Et num prudentiam ſuam, quantũ illius capax eſt natura, diuinæ Scripturæ ſenſibus accommodare velit?* Hæc dum ſanctè profeſſus fuerit, proponitur illi vniuerſæ Fidei ſumma, eorum præſertim capitum, quibus vniuerſa Religio Chriſtiana continetur, Summæ, ſcilicet, ac diuiniſſimæ Trinitatis confeſſio, Incarnationis, ſalutiſque noſtræ œconomia, ſpes vitæ, & reſurrectionis futuræ, Sanctorum communio, ac vnius ſanctæ Catholicæ, & Apoſtolicæ Eccleſiæ auctoritatis. Interrogatur num ea, quæ ex diuinis Scripturis legit, & intelligit, plebem, cui ordinandus eſt, & verbis, & exemplis docere velit? Num traditiones Orthodoxorum Patrum, ac Decretales Sanctæ, & Apoſtolicæ Sedis conſtitutiones veneranter ſuſcipere, docere, ac ſeruare? Num B. Petro Apoſtolo, cui à Deo data eſt poteſtas ligandi ac ſoluendi, eiúſque Vicario Domino noſtro, ſuiſque Succeſſoribus Romanis Pontificibus, fidem, ſubiectionem, & obedientiam ſecundùm Canonicam auctoritatem per omnia exhibere? Num mores ab omni malo temperare, & quantum poterit, Domino adiuuante, ad omne bonum commutare, caſtitatem, & ſobrietatem cum Dei auxilio cuſtodire, & docere, Diuinis ſemper negotiis mancipari, & à terrenis negotiis, vel lucris turpibus alienus eſſe, ne ſcilicet oculos, qui moderandis greſſibus precum, cura pulueris obſcuret? Num humilitatem, & patientiam in ſeipſo cuſtodire, & alios ſimiliter docere velit? pauperibus item, & peregrinis, omnibuſque indigentibus, propter nomen Domini affabilis, & miſericors eſſe? Quæ omnia vbi ille ſanctè, & bona fide ſeruaturum ſe quantum humana fert conditio, promiſerit, ſumma eius oneris, quod ſubeundum eſt, ad oculos illi, tanquam in compendium ponitur; Epiſcopum oportere iudicare, interpretari, conſecrare, ordinare, offerre, baptizare, & confirmare. Ex quibus apparet in hac conſecratione Epiſcopos nullum votum emittere, neque ſe ad aliquid obligare, niſi ad ea, quæ tenentur ratione Sacerdotij, iurant tamen fidelitatem Sedi Apoſt. & ſe honoraturos Legatos de latere, & Eccleſiam ſuam indemnem habere, *cap. ego N. de iureiur.* Vgolin. *de offic. Epiſcopi, part. 1. cap. 1. §. 1. in princ.* Alzed. *d. part. 1. c. 4. n.* 18.

Fidei abſoluto examine anguſtiore ordinandus 8
induitur habitu. Calceantur pedes ad annuntiandum Euangelium pacis; vt eat, non ſtet; laboret, non otioſus deliteſcat. Induitur interioribus quibuſdam tunicis, interioris, & occultæ deuotionis, innocentiæ, & integritatis perfectionem denotantibus; cuius ſolus Deus purarum animarum vnicus ſponſus inſpector eſt; & cuius ſuauitatem illi ſolùm norunt, qui experiuntur: totus enim eſt, qui iudicat, intus quod iudicatur, internorum cura in externorum nimia occupatione non minuatur. Induitur item Dalmatica latas manicas habente: oportet enim Epiſcopũ, vt inquit Apoſt. *ad Titum* 1. ſicut Dei diſpenſatorem hoſpitalem eſſe, benignum, liberalem, de quo dicatur illud, diſperſit, dedit pauperibus, diſpenſationis autem huius, inquit Chryſoſtomus, modus ille, ſi Eccleſiaſticæ facultates neque redundent, neque temporibus neceſſariis deſint.

Poſtquam ordinandus ſic veſtitus, & ornatus 9
fuerit, ad eas operationes accedit, quæ verè ſanctæ ſunt. Sanctóſque efficiunt; quæ ex antiquiſſima, &

Apoſtolica

Apostolica traditione, sacris primũ signis, & actionibus, deinde mysticis vnctionibus continentur. Actiones, & signa sacra à Dionysio tantorũ mysteriorum Diuino interprete, hæc numerãtur; genuflexio ad Altare, manuum impositio, Crucis obsignatio, benedictio, & precatio: vnguntur; postea caput eius, & manus cum certis deprecationibus. Neque verò frustrà, aut sine causa tam prolixis, tam frequẽter repetitis precibus, hic ipse, qui consecratur, Deo omnium bonorum auctori, & largitori commendatur: *Plus enim*, inquit Chrysost. *in c.1. ad Titum serm.1. eiusdẽ precibus indiget, quàm cæteri omnes; nam quantò est celsior dignitas, tantò Sacerdotis maiora sunt pericula.*

10 Vngitur in capite primum is, qui consecratur, vt auctoritas, & dignitas eius declaretur, eum scilicet esse caput, & principem Ecclesiæ suæ, quomodo vir vxoris suæ caput dictus est: & vt ostendatur eum esse Vicarium Christi, eiúsque dignitatẽ, & auctoritatem gerere, qui est super omnia, & quem constituit Deus caput super omnem Ecclesiam. Ideo

11 † Reges non iam in capite, sed in humero vnguntur: primum vt is proprius honor sit illius, quem Deus constituit excelsum super omnes Reges terræ, & quem oleo lætitiæ excellentiùs, & angustiùs vnxit præ consortibus suis. Deinde vt ostendatur quòd primò ante omnes Reges, & Principes persona capitis Pontificali officio repræsentetur. Vngitur tamen, & Rex in humero, vt neque ipse planè excludatur à repræsentatione eiusdem capitis; nam & huius principatus, vt dicit Isai.9. fuit super humerum eius, & vt sciat se esse ministrum ad portãdam Crucem Iesv Christi, laudem bonorum, vindictam autem malorum, Apost. *ad Rom.*13.

12 Deinde in manibus vngitur; primum propter officium, & ministerium eius, vt se sciat dignitatem non propter otium, sed propter negotium suscipere, vt sciat ex illo se numero operariorum esse debere, qui sustinent pondus diei, & æstus: deinde vt illis manibus adsit virtus Spiritus sancti, eas teneat, & dirigat, cum illis laboret, & operetur, vt quidquid benedixerit, benedicatur; quidquid sanctificauerit, sanctificetur. Demum vnguntur manus eius, vt operentur bonum, ad omnes quidẽ, sed maximè domesticos Fidei; vt manus suas mittat ad fortiora; vt panem ociosus non comedat, vt manus eius distillent myrrham, vt sit beatus seruus ille, quẽ cùm venerit Dominus, inuenerit vigilantem, & operantem. Materia autem & forma constat hoc Sacramentum; nã impositio manuum trium Episcoporum est materia qua Episcopus consecratur: at verba illa, *Accipe Spiritum sanctum*, forma sunt huius Sacramenti. Ita Henriq. *in sum. lib.*10.*c.*6 §.3. Vasq. *in* 3.*part. tom.* 3. *disputat.*240.*cap.*5.*num.*58. Laymann. *lib.*5.*tract.*9. *cap.*5.*num.*1. Sebast. Cæsar *dict. part.*1.*disputat.*6.§.2. *num.*2.*&* 3. vbi *num.*4. subdit quòd cæteræ solemnitates substantiales non sunt, sed tantùm quædam ceremoniæ ad maiorem reuerentiam, prout de Missa dicunt Henriq. *d.lib.*10.*c.*34.§.3. Sebast. Cæsar *d.*§.2. *num.*13.

13 Peracto consecrationis Sacramento, consecratus iam ad spiritualem œconomiam, sanctæque prolis gubernationem se confert. Armatur igitur, & instruitur, accipitque regendæ, & gubernandæ familiæ instrumenta, ac gubernacula. Traditur in primis in manus noui Antistitis consecratum baculum, auctoritatis scilicet, & disciplinæ insigne, sustentaculum imbecillitatis humanæ, vt si in coërcendis vitiis piè sæuiens, iudicium sine ira tenens, in fouẽdis virtutibus auditorum animos demulcens, in tranquillitate seueritatis censuram non deserens, vt reuocet errantes, regat iustos, pũgat, & stimulet ignauos, & inertes, repellat nocentes, ac iuxta Exechie. c.34. attrahat vagum, sustentet languidum, stimullet pigrum, portet in humeris suis exemplo principis Pastorũ ægre, & debile, *vt ingreduli*, inquit Bernard. *lib.*3. *de considerat. conuertantur ad Fidẽ, conuersi non auertantur, auersi reuertantur, peruersi ordinẽtur ad rectitudinem, subuersi ad veritatem reuocentur, subuersores conuincãtur, vt vel emendentur ipsi si fieri potest, vel si non, perdãt auctoritatem facultatémque alios subuertendi. Negligenter pascens ouces commendatum Dominicum gregem*, inquit Magnus Leo, *conuincitur Summum non amare Pastorem.* Quòd verò Baculus est acutus in fine, rectus in medio, & retortus in summo, designat quòd Pontifex debet pungere pigros, tegere debiles sui rectitudine, & colligere vagos. Hieronym. Vielmius *de Episcopis titularibus p.* 2.*fol.*13. Moscon. *in tract. de maiest. militantis Eccles. part.*1.*lib.*1.*cap.*8.*vers. item baculus*, Barthol. Gauant. *in comment. rubric. Missal. & Breu. tom.*1.*part.*2.*tit.*1. *num.*6. *& part.*5.*tit.*3.§.3. Tamburin. *de iure Abbatũ, tom.*1.*disp.*20.*quæst.*1. *num.*4. *& q.*2.*in fine.* Durand. *in rationali diuinorum, lib.*3.*c.*15.*num.*4. vbi *num.*5. dicit quòd † Romanus Pontifex Baculo non vtitur; 14
tum propter historiam, tum propter mysticam rationem, *c. vnic. in fin. de sacra Vnctione.* Historia est, quoniam Beatus Petrus Apostolus Martialem discipulum suum, quem Dominus inter Discipulos constituit cùm dixit: *nisi efficiamini sicut paruulus iste, nõ intrabitis*, &c. misit cum quibusdam aliis ad prædicandum Germanis, qua in via ad viginti diætas defuncto Fronto, collega eius rediit ad annunciandum hoc Petro, cui Petrus, accipe hunc Baculum, & tangens illum dic: *Surge in nomine Domini, & prædica*; ille verò in quadragesimo die à tempore mortis illius tetigit eum, & surrexit, & prædicauit, & ita Petrus Baculum à se remouit, & subditis dedit, nec recuperauit. Innocentius verò Papa III. scripsit in Ecclesiæ speculo quòd Beatus Petrus misit Baculum suum Eucherio primo Treuenorum Episcopo, quẽ vnà cũ Valerio, & Materno ad prædicãdum Euangelium genti Teutonicæ destinauit, cui successit in Episcopatum Maternus, cui per Baculum Petri de morte fuerat suscitatus, quem Baculũ vsque hodie cum magna veneratione Ecclesia Treueren. seruat, & ideo Papa in illa Diœcesi vtitur Baculo, & non alibi. Hæc Durand. *vbi proximè*, & me citato *in hoc loco* refero Alzedo *de præcellent. Episcop. dignit. p.*1.*c.* 13.*n.*70. Hieronym. Venero *de exam. Episcop. lib.*4. *c.*10.*n.*21.

Verùm cùm hoc regimen nõ tam timoris, quàm 15
amoris sit, non tam seueritatis, quàm charitatis, nã & Christus Dominus dilexit Ecclesiam, & tradidit semetipsum pro ea, Ioann. *vlt.* & eum quem Vicarium loco sui relicturus erat, priusquam illi desponsillet, ter interrogauit nũ se diligeret, & propter se sponsam suam? quod cùm ille summa asseueratione ter professus fuisset, tunc demũ illud audiuit: *Pasce oues meas, pasce agnos meos*: eius igitur amoris, & charitatis symbolum sacer Consecrator nouo sponso tribuit consecratũ Annulum, Fidei scilicet signaculum, quatenus sponsam Dei, Sanctam videlicet Ecclesiam intemerata fide ornatus illibatè custodiat, Durand, *d.lib.*3.*c.*14.

Hinc Consecratur nouo Præsuli Euangeliorum 16
librum tradit. *Accipe*, inquit, *Euangelium, & vade, prædica populo tibi cõmisso. Potẽs est enim Deus vt augeat tibi gratiã suã.* Quasi diceret: Ne putes in Paulo, & Petro, Tito, & Timotheo, Chrysostomo, &

Auguſtino munus, & fonctionem Apoſtolicam defuiſſe : ne putes cæleſtem illam benedictionem, & auxilıuıo æterni Patris loblatam eiſe, quo illi ſubnixi, profecti anunciauerunt Euangelium vniuerſo mundo : potens eſt Deus etiam tibi dare gratiam ſuam,ac per te ſimilia operari *Etſi enim illi plus omnibus*, inquit Bernardus *lib. 5. de conſiderat. laborauerunt, non tamen totū elaborauerunt, & tibi adhuc locus relictus eſt. Neque te illud tātoperè terreat, quòd ſublimibus humana ſapiētia verbis careas, quod ſeriùs ad ſacrarum litterarum lectionem acceſſiſti, quod nunquam Cathedram Doctoris conſcenderis. Aude, & fac aliquid. Potens eſt enim Deus tibi augere gratiam ſuam. Nihil agentem impoſſibile eſt bene operari. Melius ſerò, quàm nunquam: nam, & vndecima hora operarij diurnum acceperunt denarium*, Matth. 20.

17 Poſtea accipiens nouus Pontifex à ſuo Cōſecratore,ac reliquis aſſiſtentibus oſculum pacis,recedit ab Altari, ac deinceps eo tempore, quo populus Chriſtianus dona, & munera ad Altare Dei,more veteri,eoque laudatiſſimo, offerre ſulet: ipſe quoque ſuo Conſecratori,tanquam ſpirituali Patri munera offert,ſunt autem ea,ex antiquiſſima Melchiadis Pontificis inſtitutione panis, & vinum,quibus duæ anteferuntur faces. Offert panem & vinum;vel vt oſtendat ſe in eius Sacerdotis functionem,& monus ſuccedere,cui ſine omni in futurum pœnitentia iurauit Dominus eum eſſe Sacerdotem ſecundùm ordinem Melchiſedech : vel, vt quidem ego iudico ad deſignandam paupertatem Epiſcoporum primitiuæ illius Eccleſiæ,in qua ſummæ opes,ſummæ diuitiæ panis, & vinum fuerunt. Dantur autem hæc munera claraluce,& amplius duabus facibus accēſis, ne quid inter hæc leuia munera ſpecioſius colore, pondere pretioſius(ſcitis quid intelligam)ſubrepat ac ſubiiciatur. Malè enim agitur, cùm ea, quæ virtuti,& pietati debentur, aſino onuſto auro cōferūtur. Aſſumitur demum ſacer Antiſtes à ſuis collegis in communionem,& participationem orationis, ac myſticæ menſæ.

18 Cæleſti myſterio refectus Mitra armatur, deinde nouus Præſul,eiuſque capiti imponitur ſacra Cydaris,bicorniſque galea cum Patris Omnipotentis inuocatione, cuius præclara eſt bonitas,& virtus immenſa, totiuſque decoris ornamentum.Mitra hæc ſcientiam vtriuſque Teſtamenti deſignat. Duo nāque illius cornua duo ſunt Teſtamenta,anterius nouum, poſterius vetus, quæ duo Epiſcopus memoriter debet ſcire, *c. Epiſcopus* 23. *quæſt.* 1.& illis tanquam duplici cornu Fidei inimicos ferire. Hieron. Vielmius *de Epiſcopis titularibus*, *part.* 1. *fol.* 13.His cornibus armatus Petrus Neroni, Liberius Conſtantio, Ambroſius Theodoſio, Baſilius Valentino, Chryſoſtomus Arcadio,Leo Genſerico,atque Attilæ, aliíſque quamplurimi reſtiterunt, terribiléſque apparuerunt. Illud quoque notandum eſt, quòd

19 † Romanus Pontifex in ſignum imperij, vtitur regno,id eſt, Corona Imperiali;& in ſignum Pontificij vtitur Mitra:ſed Mitra ſemper vtitur, & vbique; Regno verò non ſemper,neque vbique, quia Pontificis auctoritas, & prior eſt & dignior, & diffuſior imperiali poteſtate, Durand. *in rationali diuinorum, lib.* 3. *c.* 13. *num.* 8. In ſignum ergo Ordinis,Epiſcopus habet Mitram,& Baculum, quæ eius commiſſionis arma ſunt,vt dixit *gloſſ. vlt. ad fin. in c. diſciplina* 43. *diſt.* & in ſignum adminiſtrationis ſubiectus, curæ habet cathedram,Lotter. *de re benef. lib.* 1. *q.* 9. *à n.* 97. Hinc quando prædicat Epiſcopus,cùm cauſam Dei agat,& alleget,minis id facit, & ideò Baculum, & Mitram aſſumit; quando verò offert in Altari,quia tūc cauſam populi apud Deum precibus agit,& allegat,& ideò vt humilitatem oſtendat,in conſpectu Dei omnipotentis,deponit indicia, & inſignia altitudinis, & terroris, Baculum ſcilicet, & Mitram, quemadmodum videmus *in dict. cap. diſciplina*, de Moyſe,qui quando Dei cauſam apud populum allegabat,gladiis vſus eſt;quando verò apud Deū cauſam populi precibus,& humilitate rem totam conficit,vide Totrecr. *n.* 1. Præpoſ. *n.* 11.& D. Acuña *in d. diſciplina, n.* 12.

Quia nihil tam inglorium,dicebat Bernard. *epiſt.* 20
126.quàm Epiſcopum gloriæ cupidum deprehandi, ideò nouus Prælatus munus operit chirothecis, vt neſciat ſiniſtra ſua, quid faciat eius dextera, & quandoque eas velat chirothecis,& quandoque denudat, quia bona opera interdum ad vitandum vanam gloriam occultantur, & interdum ad ædificandum proximos propalantur,Durand. *d. lib.* 3. *c.* 12.

Deinde collocatur Epiſcopus, id eſt, inſpector 21
omnium, in editiori ſupra omnes loco, inquit Ambroſ. *de dignitate Sacerdotali cap.* 6. vt ita cunctos reſpiciat,& cunctorum oculi in eum reſpiciant.Cuius loci conſideratio,inquit Bernard. *lib.* 5. *de conſiderat.* facit honoris contemptorem in honore etiam ipſo: In alto poſitum, non altum ſapere difficile eſt, & omnino inuſitatum; ſed quantò inuſitatius, tantò glorioſius: timor de adepta iam altitudine, tædere magis facit,quàm placere ipam altitudinem. Nulla ſplendidior gemma in omni præcipuè ornatu Pontificis,ipſa humilitate; quò enim celſior cæteris,eò humilitate apparet illuſtrior, & ſe ipſo. Blanditur Cathedra,ſpecula eſt, non domus:qui eleuauit deiicere poteſt. Conſideras gradum, & caſum metue, conſideras faſtigium dignitatis,&vide faciem abyſſi deorſum, occupare enim locum, & non facere fructum,nec loco expedit,nec perſonæ.

Poſtquam in ſua ſede ſic collocatus fuerit Paſtor, 22
prorumpit vniuerſa Eccleſia in laudes, & confeſſionem Omnipotentis Dei, in quas omnis humana actio,& inſtitutum meritò deſinere debet. Ducitur per templum nouus Antiſtes, vt omnibus innoteſcat;commendatur Summo Paſtori,& Rectori omnium Deo;vt quē Eccleſiæ ſuæ præeſſe voluit,propitius reſpiciat, det illi verbo, & exemplo quibus præeſt, proficere, & ad vitam vnà cum grege ſibi credito,ſempiternam peruenire. *Quantumlibet enim fuerit peritus gubernandi*, inquit Chryſoſt. *ſerm.* 1. *ad Tit. niſi inter huiuſcemodi gubernacula gratiam habeat, & pacem quæ à Deo eſt, & nauiculam ſimul, & nauigantes procellâ inuoluet, mergétque profundo.*

Conſecratus Epiſcopus extra Eccleſiam ſuam 23
proficiſci quamprimùm tenetur ad ſuam diœceſim, & officium ſibi commiſſum ſuſcipere, & ſi in Romana Curia fuerit eiectus,non debet proficiſci ſine litteris Apoſt. *extrauag. iniunctum, de elect.* inter cōmunes, ſicut & Prælatis cæteris præcipitur. Cùm verò ciuitatem ſuam ingreditur, eſt à Clero,& populo honorificè ſuſcipiendus,& ad Eccleſiam deducendus. Specul. *in tit. de legat. arg. cap. omnes qui, & cap. Epiſcopi* 7. *q.* 1. Epiſcopi enim pro Chriſto legatione funguntur in terris,vt ait Apoſtol.& habetur *in d. cap. omnes qui, & in cap. accuſatio quoque* 5. *q.* 7. *& in cap. in nouo* 51. *diſt.* cum ſimilibus : quare ſicut eodem Chriſto Hieroſolymam ingredienti cunctus cum ramis Palmarum occurrit populus *Matth.* 21. & Chriſti legatus hunotificè eſt:ſuſcipiendus,cui & monachi quoque cum Clero tenentur occurrere, ſecundùm Bald. *in l. fin. C. de bon. quæ lib.* de qua ſolemnitate & forma ſuſcipiendi nouum Epiſcopum, vide in Pontificali Epiſcoporum.

Alia

Alia circa tempus, & locum in quo sit huiusmodi consecratio celebranda, dicam infrà *alleg.* 1. *n.* 18. *cum seqq.* Post plures huius tractatus impressiones nouissimè ad manus nostras peruenit Panoplia Episcopalis, continens de sacro Episcoporum ornatu libros septem, Auctore Andrea du Saussay, in quorum primo de Mitræ Episcopalis antiquitate, in secundo de virga Episcopali, vel Pastorali Baculo, in tertio de annulo Episcopali, in quarto de Episcopali Cruce pastorali, in quinto de chirothecis Episcoporum, in sexto de Dalmatica, & Tunicella, in septimo de campagis, caligis, & sandaliis Pontificum.

Voluit Dominus IESVS pro sua summa pietate me indignum Presbyterum ad hanc supremam euehere dignitatem, nam die 23. Februarij 1648. quæ tunc erat Dominica Quinquagesimæ, in qua Ego vt Præfectus Congregationis Sacerdotum existentis in Collegio Imperiali Societatis IESV Madritensis, decantabam Missam maiorem in Ecclesia dicti Collegij in solita festiuitate Iubilæi quadraginta horarum, Dominus noster Rex Philippus IV. consultationem à supremo Consilio Italiæ transmissam de Episcopatu Vgentino tunc vacante, informãte Reuerendissimo & doctissimo, ac Religiosissimo P. M. Fr. Ioanne Martinez eius Confessario, in mei fauorem expediuit, & subscripsit. Deinde Feria quinta Cinerum die 26. eiusdem mensis excellentissimus D. Emmanuel de Fonseca & Zuniga, Comes Montis Regalis, Præses dicti supremi Consilij, nominationẽ huiusmodi mihi notam fecit; & vt pro impetranda illius prouisione à Sede Apost. Romam venirẽ. Tenor autem litterarum à D. Rege hac de re Sanctissimo D. Papæ directarum talis est.

Muy sãto Padre. En mi Reyno de Napoles ha vacado la Iglesia y Obispado de Vgẽto por morte de Obispo Don Geronimo de Martino su vltimo posseedor, y tocandome sa present cion y nominacion por ser de mi patronargo Real, è eligido y nombrado al Dotor Don Agustin Barbosa por la buena relacion que tengo de su virtud, grandes letras, y vida exemplar, y esperar que mediante esto sera por el la dicha Iglesia bien regida y administrada, como lo entendera V. Santitad del Cardenal Albornoz; muy humilmente supplico à V. Beatitud, que dandole entera fe y credito en lo que de mi parte dixere cerca desto, tẽga por bien de proueer à mi presentaciõ al dicho Dotor Don Agustin Barbosa à la dicha Iglesia de Vgento, y mandar le despachar la Bulas, y de mas recaudos necessarios en la forma que conuenga en la gratification que hubiere lugar, que io recibere en ello singular fauor y gracia de V. B. cuja muy santa persona nuestro Señor guarde al prospero y felice regimento de sa vniuersal Iglesia de Madrid à 4. de Iulio de 1648. Don Felipe por la gracia de Dios Rey de Castilla, &c.

EL REI.

ZERATE Secret.

Die 14. mensis Octobris è Madritensi Curia cum Regiis litteris nominationem de me factam continentibus, Romam petiui; & die prima Ianuarij incipientis anni 1649. ad hanc Romanam Curiã saluus, & incolumis perueni: die verò sabbati decima eiusdem mensis Ianuarij Eminentissimus D. meus Card. Albornotius iam cum prædictis Regiis litteris Sanctissimo D. N. Innocentio X. præsentauit, & postmodum die 9. Februarij tremendum, sed optatissimum examen subiui, coram eodem Sanctissimo D. N. præsentibus Eminentissimis, & Reuerendiss. DD. Cardinalibus Barbarino, Roche, Garrafa, Espada, Ginette, Lugo, Cornaro, Carpegna, Verospio, Iustiniano; examinantibus, & interrogãtibus aliquibus Curiæ Prælatis, ac Reuerendissimis Patribus, quod examẽ, Deo gratias quotidie referre non cesso, feliciter peregi. Postmodum die 12. eiusdem mensis fuit factus processus coram Eminentissimo D. Card. Matheo Regni Neapolitani protectore. Et die prima Martij sequentis fuit facta præconizatio in Consistorio per Eminentissimum D. meum Card. de la Cueua, loco d. Eminentissimi D. Card. Mathæi infirmi. Et in alio Consistorio sequenti, quod factũ fuit die Lunæ 22. eiusdem Martij facta propositio per eundem D. meũ Card. de la Cueua, & eodem die accepi habitũ Prælatitium, & Rochettum de manu Sanctissimi D. N. Innocentij X. & Eminentissimos DD. Cardinales ac nonnullos Curiæ Prælatos de more solito inuisere cœpi: & demum die quinta mensis Aprilis, secunda feria infra octauam Paschæ in Ecclesia Beatissimæ Virginis de Populo monasterij Ordinis S. Augustini Congregationis Lombardiæ Episcopalis consecrationis munus accepi à dicto Eminentissimo D. meo Card. de la Cueua, magno hominum concursu, & summa litterarum iubilatione & gaudio; & die 17. eiusdem mensis iter ad Episcopatum prosequutur spero inter quindecim dierum spatium, faxit Deus, illuc appellate, & quia Pastoralem litteram ad populum, & Clerum meæ diœcesis scripsi, eam hic inserere operæ pretium duxi, tenoris sequentis, videlicet.

AVGVSTINVS BARBOSA
DEI, ET APOSTOLICÆ SEDIS GRATIA
Episcopus Vgentinus, à Consiliis D. Philippi IV. Hispaniarum Regis Catholici,

Clero, & Populo suæ Diœcesis salutem.

GRATIÆ suæ addidit Dominus nouam gratiam, cùm dignatus est me de subdito Prælatum, de oue facere Pastorem.[a] Neque enim exiguæ gratiæ loco haberi debet statui excubitorem super gregem Christi, & præfici animabus pretioso agni immaculati sanguine tanquam litro pro eis appenso redemptis, vt de captiuitate, qua miserè genus humanum tenebatur, eductæ, in veram, perfectamque filiorum Dei libertatem assererentur. Nihil eo munere sublimius reperiri inter homines possit, cùm sit participatio quædam infinitæ illius dignitatis, qua Christus assertor generis nostri in salutis humanæ concreditam sibi curam incubuit. Quia enim, vt optatus

[a] Petr. Cellens. ad Abbatem Molismensem nouẽ electum epist. 34. apud R. P. Theophil. Raynaud. in different. de bono regimine sect. 3. punct. 4. pag. 360.

optatus ex pretij annumeratione per illum facta ſequatur effectus, ſubiungenda eſt eius, quod contribuendum per nos eſt, ap plicatio; ad hanc autem impellendi, & vrgendi ſunt fideles ſenſibilibus monitis, quæ à Chriſto poſt eius in Cœlos digreſſum non ſunt expectanda, ſuffecit ſibi ſubrogauitque Subpræfectos,& Rectores ipſi magno Paſtori,& Epiſcopo animarum noſtrarum ſuccentiuos, per quos pro Chriſto, ac eius intra cuiuſque modulum vicaria poteſtate, dirigerentur fideles, & ad finem ſuum, ac fructuum Chriſti meritis debitorum participationem feliciter pertingerent. Qua nulla poteſt cogitari inter homines occupatio, aut cura ſublimior, eámque Chryſoſtomus,[b] Gregorius Theologus, [c] ac Gregorius Magnus, [d] iuſtis de ſacerdotio tractationibus, non dubitarunt diuinam, id eſt; ſupra ſortis humanæ conditionem dicere. Iſidori Peluſiotæ [e] viri & Sanctiſſimi,& doctiſſimi vox eſt. *Epiſcopus, & nomen, res ipſa, cum diuinum quiddam ſit, atque omni alio munere, ac dignitate præſtantius, paucis quibuſdam conuenit.* His ergo paucis annumeratum me videns, homo mihi curtæ ſupellectilis, ac tenuitatis conſcius, meritò agnoſco, (vt præmittebam) collatam mihi eſſe gratiam pro gratia; tanti nimirum muneris decus pro qualicumque aptatione ad illud, quam mihi pro ſua benignitate præinditam, nullis eam prolicientibus meritis meis, diues in miſericordia Deus voluerat. Multis tamen me periculis,& muneris ſublimitati ad menſis obnoxium deprehendo, cùm non de vna ſolùm anima, ſed de tot animarum gregibus rationem redditurus, Vgentinæ Eccleſiæ gubernaculo præpoſitus ad Deum pro peccatis alienis interceſſor venio, apud quem de propriis ſecurus non ſum. [f] Ad vigilias ſuper gregem Domini vocor, ad excubias admoueor inter lupos imminentes ouili Dominico, illud rapere, ac diſpergere tentantes; cui ſi per dormitantis incuriam aliquid decedat, oſcitantis excubitoris damnum fiet, imminutionem illam rei ſuæ, & quodcunque in grege diſpendium ei vni adſcripturo Domino cui totius curæ molem comiſit. Dormiebant Apoſtoli, inſtante Domini paſſione: vnum tamen Petrum Dominus arguit, dicens, *Simon dormis?* [g] Aliorum enim ſomnus Petro imputatur, quippè qui in tanto fidei, rerumque omnium diſcrimine, non vigilare modò, ſed alios etiam ad vigilandum cohortari debuiſſet,[h] Haud ſecus igitur præpoſiti cuique particulari gregi Paſtores, quorum eſt ex munere omnibus, quos rectioni ſuæ obnoxios habent, inuigilare, ſi vel altè ſtertant, vel ſemiſopiti damna ouibus rationalibus ſemper impendentia non aduertant, repoſcetur ab eis diſpendij ratio ſeueriſſimè: ita vt bono operi, hoc eſt, de grauiſſimorum Patrum ſententia, duro, prægraui, ac humanis humeris propè importabili ſe ſuppoſuiſſe videri debeant. Agnoſco pondus impoſiti muneris, nec diffiteor imbecillitatem meam. Quare per Chriſti charitatem, periclitanti mihi orationis veſtræ manum tendite vos, qui in virtutum littore ſtatis. [i] Accingar ego ſanè pro viribus è Cælo communicatis, nec partem vllam ſolicitudinis deſiderari à me patiar, cum bono Deo. Subiungimini & vos ſtudio meo,& curæ curam ſubnectite. In hoc enim operis genere, caſſi ſunt niſus præpoſiti, niſi eos ſubditorum docilitas dictis audiens prompta voluntate ſecundet. Cooperamini igitur mihi chariſſimi,& deſideratiſſimi, vt ego indignus, & infirmus, non deplorem cum Gregorio,[k] quòd ſuſceperim nauem vetuſtam,& vehementer confractam, in quá vndique fluctus intrant, in eáque valida tempeſtate quaſſata, putridę tabulæ naufragium ſonant. Operabor & ego in Domino, vt diuina ope,& àuxilio efficiamini firmiſſimum Eccleſiaſticæ ſoliditatis ouile, ne aliquis ex vobis errabundus lupina rapacitate foris inueniatur deuorandus. Nomen enim & munus Paſtoris magnam ſolicitudinem pro commiſſis ouibus depoſcit. [l] quam ſicut in meo Paſtorali codice pro communi commodo exaratam habeo, ita laborioſo ſtudio pro veſtra ſalute adhibendam ſpero; vt his freti animi, corporíſque ſubſidiis, vno ore,& voto vnico honorificemus Deum,& Sponſum Eccleſiæ noſtræ IESVM, quem etiam atque etiam rogare vobis maximè curæ ſit, vt humilem ſimul & vtilem in iniuncto me faciat miniſterio perſeuerare; humilem vera de me ſetiendo, vtilem recta ad vos dirigendo, quatenus ad noſtram vtilitatem illud inſpiret cordi, hoc miniſtret ori. [m]

b *libris ſex de Sacerdotio, ſiue Epiſcop.*
c *Apologia de fuga ſua.*
d *in paſtorali.*
e *lib. 2. epiſt.* 225.
f Greg. *epiſt* 24. *lib* 1. *ad Epiſcop. Conſtantio.* apud me *de officio, & poteſt Epiſcopi p* 1. *tit.* 2. *gl.* 2. *n.* 12.
g *Matth.* 14.
h Chryſoſt. *lib.* 3. *&* 6 *de Sacerd.* apud me *d gl.* 2. *n.* 16.
i Greg. *epiſt.* 7. *ad Anaſtas.* Epiſc. *Ant.* apud me *d. gl.* 2 *n.* 11.
k *Epiſt.* 4. *ad Ioan.* Epiſc. *Conſt.* apud me *d. gl.* 2. *n.* 2.
l Bernard. *Eugen. lib.* 3. apud me *d. tit.* 2. *gl.* 6. *n.* 15.
m Guerric. *in ſer. de rogat.* apud R.P. Th. Rayn. *vbi ſup. ſup.* 4. *puncto* 7. *prop. fin. pag.* 517.

CAPVT VI.

De Epiſcopalium graduum diuiſione.

SVMMARIVM.

1 *Adminiſtrationis genus in Eccleſia militanti inſtar triumphantis Eccleſiæ fuit inductum.*
2 *Honoris, ſeu poteſtatis nõnulli gradus inter ipſos Epiſcopos à tempore Apoſtolorum diſtinctè reperiuntur, per quos alij aliis Superiores efficiuntur.*
3 *Papa vniuerſalis, ſeu Oecumenicus Epiſcopus dicitur.*
4 *Ordo nullus Epiſcopali maior, vel æqualis reperitur.*
5 Cap. primæ Sedis, in fine,& cap. ecce, in princ. 99. diſt. *declaratur.*
6 *Patriarchæ, & Primates idem ſunt, ac nulla inter eos datur differentia, licet diuerſa ſint nomina, ſecundùm vnam ſententiam.*
7 *Primates, vt verior tenet ſententia, licèt patriarchæ poſſint appellari, non tamen omnes Primates verè ſunt Patriarchæ, nec idem habent officium, eandémve authoritatem,*
8 *Patriarchæ propriè quatuor ſunt, videlicet Antiochenus, Conſtantinopolitanus, Alexandrinus, & Hiero*

Hierosolymitanus, quia repraesentant quatuor Euangelistas in Ecclesia Dei.

9 Patriarchae dicti sunt quasi Patres Patrum, seu Principes Episcoporum.

10 Archiepiscopi dicuntur quasi Principes Episcoporũ.

11 Prouincia, cui praeest Archiepiscopus, quas sub se debeat habere ciuitates, & Episcopos, ostenditur.

12 Metropolitanus, & Archiepiscopus ijdem sunt.

13 Suffraganei lege Metropolitana, Archiepiscopo sũt subiecti; non ita eorum subditi, exceptis casibus iure specialiter expressis.

14 Praelati Ecclesiarũ Episcoporum nomine nuncupantur, quia praecipuum eorum munus est pro subditorum spirituali salute diligenter inuigilare.

15 Titulares Episcopi dicuntur, qui solum titulum Ecclesiarum habent, populo tamen carent, & Clero Christiano, atque etiam facultatibus.

16 Titulares Episcopatus quare hodie conferantur, ratio assignatur.

17 Titulares Episcopi dantur frequentiùs à Romano Pontifice velut coadiutores Episcopis infirmis, senibus, aut alia simili ratione impeditis.

18 Titulares Episcopi, & qui Episcopatui renuntiarũt sine expressa proprij Episcopi licentia nullum ad Ordines possunt promouere, etiamsi in loco nullius Dioecesis sedem sibi eligant.

19 Titulares Episcopi, qui a sedibus suis proteruia inimicorum expulsi sunt, ac subinde subditos habẽt, & Dioecesim cũ Christiano populo & Clero, cũm iurisdictionem teneant, ea in aliena Dioecesi in subditos suos vti possunt, ac eis Ordines conferre.

20 Titulares Episcopi an ad Concilium vocandi sint, & admittendi, ostenditur.

21 Chorepiscopi dicuntur à χώρα, Graecè pagum, seu villa, quasi in pagis, & in villis, ad Episcopalia munia obeunda essent constituendi.

22 Chorepiscopi potestas qualis fuerat, ostenditur.

23 Praelationum, & dignitatum gradus ex Ecclesiae institutione, & ab ipso iure humano processerunt.

24 Praelationes Primatuum, & Archiepiscoporum ad ius diuinum esse referendas qui teneant, ostẽditur.

25 Cap. 1. 99. dist. Declaratur.

26 Decimae respectu congruae sustentationis ad legis Diuinae debitum referuntur, respectu quotae ad consuetudinem.

1 ADMINISTRATIONIS genus in Ecclesia militanti instar triumphantis Ecclesiae esse inductum ostendunt sacri Doctores, quae cum variis Ordinibus distinctae sint, Archangelorum scilicet, Thronorum, Principatuum, reliquorumque Coelestium spirituum similis Ordinum distinctio in militanti Ecclesia cõueniebat, vt haec Ecclesiastica Hierarchia quatenus posset, illius coelestis imaginem referret. Quemadmodum enim in seculari ordine sunt multae Vniuersitates, ac Collegia, quorum alia in aliis insunt: nam ex multis hominibus, exempli gratia, constat domus; ex multis domibus fit vicus; ex multis vicis conflatur ciuitas; ex pluribus ciuitatibus constituuntur Regna, & ex regnis Monarchia, Arist. *Polit. lib. 1. cap. 1. & 2.* adeò quod vnaquaeque Vniuersitas suos habeat praefectos, seu potestates, quibus obtẽperat, ita olim ad spiritualem fidelium gubernationem Parochiae institutae sunt; ex multis Parochiis plerisque in locis Plebanatus, siue Archipresbyteratus; multis verò Archipresbyteris, plebiumque Rectoribus Episcopi praefecti fuerunt, Episcopis Archiepiscopi, Archiepiscopis Patriarchae; Patriarchis denique Papalis dignitas, tanquam Ordinum eminentissima praeposita fuit, atque in graduum omnium posita fastigio, vt suprema illius in omnem gregem Christianum, cunctosque eius gradus ac Ordines, potestas habetur.

Vnde à tempore Apostolorum quamuis omnes Episcopi in iis, quae sunt Ordinis, parem receperint potestatem, & in hunc sensum vera sit sententia D. Hieron. de qua *in c. legimus, vers. si auctoritas 93. dist.* nonnulli tamen honoris, seu potestatis gradus inter ipsos Episcopos distincti reperiuntur, per quos alij aliis Superiores efficiuntur, de quibus Gratian. *in princip. & per totum 21. dist.* Nã S. Isid. *lib. 7. etymolog. c. 12.* haec scripsit verba, videlicet. *Ordo Episcoporum quadripartitus est, id est, in Patriarchis, Archiepiscopis, Metropolitanis, atque Episcopis*, vt refert Gratian. *in c. cleros vers. Ordo 21. dist.* intelligendo de gradu Episcopali, non autem de Ordine, quia Episcopalis Ordo vnus tantùm est, vt constat ex Anacleto Papa *in epist. 3. in c. 3. in vers. Episcoporum verò*, explicant Turrec. *in d. c. cleros num. 14. in paruo libello de dignitate Episcoporum c. 4.* & tetigit Cuch. *in instit. maior. lib. 2. tit. 6. in princ. & lib. 7. ante n. 1.* Praeterea gradus quatuor constituit Episcopalis dignitas, quorum primus est in Patriarchis, secũdus in Archiepiscopis, tertius in Metropolitanis, & quartus in Episcopis: vel potiùs, secundùm alios, Primus est Romani Pontificis. Secundus Primatuum, & Patriarcharum. Tertius Archiepiscoporũ. Quartus eorum, qui simpliciter Episcopi dicuntur; & ex his alij titulares, alij item Chorepiscopi, Petrus Gregor. *syntag. iuris lib. 15. c. 2. n. 8.* Alphons. Aluarez Guerrero *in speculo iuris Pontificis c. 8. pag. 25.* me citato *in hoc loco* Alzed. *de praecellent. Episcop. dignit. p. 1 c. 8. n. 1. cum seqq.* 2

De primo, scilicet Summo Pontifice, quòd Episcopus sit, constat ex iis, quae notat glos. *in verb. Episcopus in prooem. Sexti*: tum quia licèt aliae dignitates in Ecclesia sint quoad iurisdictionem Episcopali maiores, † nullus tamen Ordo Episcopali maior, vel aequalis reperitur, notat glos. *in verb. pari*, text. *ibi in c. in nouo 21. distinct.* & docent Sot. *in 4. dist. 24. quaest. 2. art. 4. concl. 1.* Henriq. *in sum. lib. 10. c. 7. §. 2. & c. 25. §. 1.* me citato *in hoc loco* nouissimè post haec impressa visus Mich. Ferrus *de praeced. Eccl. q. 13. n. 6.* Vnde iure optimo Summus Pontifex Vniuersalis, seu OEcumenicus Episcopus dicitur. vt antiquissimam Calcedonensem Synodum Beato Leoni acclamasse testatur D. Thom. quem refert *addit. ad c. ecce 99. distinct.* & explicãt Turrecr. *de potestate Ecclesiae lib. 1. c. 17. ad 5* Bellarmin. *in controuers. Cathol. lib. 1. c. 31. vers. 15.* Mich. Ferrus *d. tract. de praecedent. Ecclesiast. quaest. 31. num. 31.* & alij, ex quibus confirmant Alphons. Mendosa *in quodlib. quaest. q. 4. Scholast. §. 3.* Petr. Gregor. *d. cap. 2. à num. 9. & c. 9. & c. 3. in princip.* cum quo notabis rectè in hunc sensum Panepiscopum dici posse Romanum Pontificem, id est, Summum & omnium praecipuum inspectorem: licet enim Dionysius Areopagita hoc referat ad CHRISTVM Dominum, verum, & Summum Sacerdotem, qui pro omnium salute se Patri obtulit in sacrificium, huicque de omnibus cura est: non tamen immerito Romano Pontifici Summo eius Vicario, vt tali potest applicari secundùm tantae dignitatis mensuram. 3 4

Non obstat text. *in c. prima Sedis, in fine 99. dist.* vbi prohibetur ne quisquam etiam Romanus Pontifex se vniuersalem Pontificem, aut Summum Sacerdotem appellet, iuncto *c. ecce, in princip. ead. dist.* vbi Beatus Gregorius ait superbiam esse appellatio- 5

neum

nem,qua Romanus Pontifex dicitur vniuersalis Papa,ideoque petit,& iubet ne sic amplius appelletur. Quia ad primum ex *d.c.prima sedis*,facile responderi potest vltra illius verba non esse Concilij Africani, sed Gratiani,verba non agere de Romano Pontifice,sed de Primatibus, seu Patriarchis. Ad auctoritatem verò Gregorij respondetur humilitatis causa recusasse illud nomen, ad conuincendam contumaciam Ioannis Constantinopolitani Episcopi, qui superbo illo titulo se cognominabat : sed generaliùs respondebis cum D. Thom. Turrecr. Cardin. Bellarm.& aliis,quos refert Mendosa *dicto loco*,intelligi posse vniuersalis Episcopi appellationem , vel quòd solus sit omnium Christianarum vrbium specialis,& immediatus Episcopus,itant reliqui excludantur,& sint ipsius Vicarij;aut quòd sit generalis Episcopus omnium,& supra omnes,neque particulares singularium vrbium Episcopos excludat: primo modo intelligitur auctoritas Gregorij,& constat tum ex originali *lib.7.in dict.1.epist.30.*tum ex *d.cap. ecce* , ibi, quia vobis subtrahitur , quòd alteri plusquam ratio exigit,præbetur:non ergo vetat vniuersalem Episcopum se appellari, nisi quatenus particularium Episcoporum potestatem subtrahit : in posteriori verò sensu antiquissima est,& verissima appellatio , tum ex dictis,tum *ex reg.c.cuncta per mundum 9.q.3.*cum vulgaribus.

6 Secundo loco ponuntur Patriarchæ , seu Primates,vtrosque enim eosdem esse , & nullam inter eos dari differentiam,licèt diuersa sint nomina , probat tex.*in cap.1.& 2.99.dist.& in cap.duo simul, de officio Ordin.*vnde glos.*in cap.coram,de in integ.restit.*auctoritate *d.c.1.* notauit inter Primates , & Patriarchas non dari realem differentiam,sed vocalem,vt etiam comprobant Cassan.*in catalogo p.4.consid.9.in princ.* Lancel.*de instit.canon.lib.1. tit. 5. in princip.* Verùm

7 † licèt Primates quodammodo Patriarchæ possint appellari,non tamen omnes Primates verè sunt Patriarchæ,nec idem habent officium , eandémve auctoritatem:sed propriè Patriarchas esse quatuor,videlicet

8 † Antiochenum , Constantinopolitanum, Alexandrinum,Hierosolymitanum,relatos *in c.antiqua,de priuileg.*asserit Gonzal.*ad reg.8.Cancell.glos. 41.n.14.*quia repræsentant quatuor Euangelistas in Ecclesia Dei,*cap.scriptum 40. de elect.* quibus postea superadditi,& creati fuerunt alij à Summis Pontificibus,de quibus Gonzal.*d.gloss.41.num. 14.* Alij autem Patriarchæ sunt minus principales , qui cùm Primates propriè appellentur , minus propriè Patriarchæ nominantur,quales sunt in *Italia* Aquiliẽsis, in *Anglia* Cantuariensis , & Bituricensis , in *Gallia* Gradensis,& Lugdunensis , in *Hispania* Toletanus, & Bracharensis , de quibus suo loco agemus.Et in his Patriarchis minus principalibus procedit, quod fertur inter Primates Patriarchas nullam esse differentiam,sed verbalem tantùm,vt per Gig.*de residentia Episcop.c.18.n.5.*Gonzal.*d.gloss.41. n. 15.* Azor. *d.c.35.q.2.*Bouer.*censura parenet.p.2.c. 10. pag.493. vers.quæro*,Sebast.Cæs.*in relect.de Eccles. hierarchia, disp.4.§.1.n.2.ad fin.*Illustriss. D. Acuña *de Primatu Ecclesiæ Bracharen.c.3.à princ.*

9 Patriarchæ ideò post Summum Pontificem secundum locum obtinent,quia dicti sunt quasi patres Patrum,seu Principes Episcoporum , iuxta text. *in cap.Cleros,vers.Patriarche 21.dist.* notant Anton. Augustin.*in epit.veteris Iuris Pontif.tom.1. lib.2.de Patriarchis,& Primat.*Zachar.Bouer.*in censura parenetic.p.2.lib.5.c.10.*Iacob. Hermond. *aduersus Salmas.hæreticum , lib. 2. c.6.& 7.*Illustriss.D.Acuña *in catal.Portucalens.Præsulum,part.1.c.6. & de primatu Ecclesiæ Bracharen.cap.1.num.1.*Petr.Gregor.*syntagm. iuris,lib.15.c.2.num.11.*Fusch.*de visit. lib. 1.cap.2.à num.9.*Læl.Zech.*de Republ.Eccles.tit. de statu Reuerendiss.Patriarcharum,num.1.*Gambar.*tract.de Legat. lib.2.num.11.*Sigism.Scacc.*de appellat.q.8.à num.99.* Gonzal.*dict.gloss.41.num. 11.* Modern.*de sacra Episcoporum auctoritate,c.9.§.6.*alij citati infrà *tit.3.c.1. num.18.*

Tertio loco ponuntur Archiepiscopi , qui sic dicuntur,quasi principes Episcoporum , docente Isid. *in dict.cap.Cleros , vers. Archiepiscopus 21. dist.* Homobon.de Bonis *de humana vita statibus part. 1. c.6. versic.hi dicuntur*,Galgan.*de Iure publico,lib.3.tit.18. num.1.*Azor.*instit.moral.part. 2. lib. 3.c. 33. quæs. 1. in princip.*Sebast.Cæsar.*in relect.de Eccles. hierarch. part. 1. disputat. 5. §. 1.* Paul.Laymann.*de Prælator. Ecclesiast.elect.cap.14.quest.151.*nouissimè Mich. Ferrus *de præcedent.& Prælat.Eccles.q.4.num.1.*quia scilicet quemadmodum Primates pluribus præsunt prouinciis , seu Archiepiscopis , ita Archiepiscopi pluribus præsunt Diœcesibus,seu Episcopis , qui Suffraganei dicuntur.Vnde Summus Pontifex Pelagius II. *epist.1.*omnibus Episcopis , relatus *in cap.scitote 6. quæst.3.*asserit † Prouinciam esse , cui præest Archiepiscopus,quæ habet sub se decem , aut vndecim ciuitates,& totidem Episcopos,notauit Rebuff.*in concord.tit.de collation.§.1.verb.Metropolitana.* Sed meliùs Petr.Gregor.*syntagm.lib.15.c.11. num.3.*tenet ex aliis hanc Constitutionem perpetuam non fuisse, sed nutu Principum , annorumque curriculo numerum Episcoporum fuisse constitutum in vnaquaque Prouincia,prout singulis magis expedire videbatur. Vnde † Metropolitanum non à numero ciuitatum, vt Isidor dicebat *in d.c.Cleros*,sed à matrice ciuitate appellari obseruant Couar. *pract.cap. 19. num. 2.* & Forcatul.*dial.61.num.4.*quos refert , & sequitur Dionys.Paul.*de vera quatuor Patriarchal. Sediũ erect. cap.1.num.23.*Gambar.*de offic.legati de latere , lib.2. tit.de varijs Ordinariorum nomin.n. 34. & seq.* Hinc colliges,quod Metropolitanus , & Archiepiscopus idem sunt,vt deduci potest ex text.*in cap.pastoralis, in princ. de offic. Ordin. & in Extrauag. Saluator , de præb.inter comm.*vbi etiam habetur, quòd Metropolitana Ecclesia est grandioris honoris , & tituli suffraganea,quæ est sub iurisdictione,potestate,& subiectione Archiepiscopi,& Capituli Ecclesiæ Metropolitanæ,Imol. Zabarel. & Vital. *in Clem Archiepiscopo , de priuileg.* & in terminis quod Metropolitanus, & Archiepiscopus idem sint , expresse docent Bart.*in l.vnica , num. 2. de Metropoli Beryto,num.2. lib.11.*Gomez *in repet. c. 1. num. 20. de Constit. in 6.* Panorm.*de officio,& potest.Capituli sede vacante,prælud.6.num.14.*Raban.Maur.*de instit.Cleric.lib.1.cap.5. de ordine tripartito Episcoporum*,Petr.Gregor.*syntag. part.2.lib.15.cap.11.à num. 2.* Monet.*de conseruator. c.5.à num.43.*Mich.Ferrus *d.q.4.n. 2.* bene Dionys. Paul.*de vera quatuor Patriarchalium Sedium erect.c.1. n.23.cum seqq.*Sunt tamen aliqui Archiepiscopi,qui non sunt Metropolitani,Azor.*instit.moral.p.2.lib.3. c.33.quæs.1.*Homobon. *d. c. 6. vers.si dicuntur.* inter alios , & Rosanen. & Lucianen.qui nullum habent Suffraganeum.

Ex quibus iam apparet,quoad potestatem iurisdictionis Archiepiscopos Primatibus esse inferiores, 13 Episcopis verò superiores:nam præcedunt veteres Episcopos honore,Gemin.*in cap.singulas il 2. 9.q.3.* & sunt personæ magis priuilegiatæ , *cap.seruatis,& cap.igitur.25.quæst. 2.* quorum præstantia aliquando appellatur Archiepiscopalis dignitas,*cap.fin.de purgat. canon.* nonnunquam auctoritas Metropolitano,

cap.

cap.fin.§ 1.d.8.cap.sollicitudinem, de appellat. probat etiam text.in cap.1.80.dist.c.1.99.dist.de offic.Legati,cap.ad reprimendam,cap.duo simul, c.pastoralis, de officio Ordin.cum aliis,quibus habetur Suffraganeos lege Metropolitana Archiepiscopis esse subiectos, non ita eorum subditos, exceptis casibus speciatim iure expressis,de quibus, huiusque dignitatis priuilegiis agunt scribentes in d.cap.pastoralis, plenè Rusæ.in tract.de præminentia Archiepisc.dignitatis,Stephan. Quaranta in tract.de præstantia Archiepiscopi, & eius auctoritate in suffraganeos,eorumque subditos,& in tota prouincia,& in sum.Bullar.verb.Archiepiscopi auctoritas,Læl. Zech. in tr.de statu Reuerendiss. Archiepiscoporum,Marc.Anton.Genuens.in praxi Archiepiscopali Neapolitana, cap. 70.per totum in nouiss.edit. Petr.Gregor.d.c.11.Henriq.in summ.lib.11.c.10.cum seq.Castian.in catalogo gloriæ mundi,part. 4. consid.20. cum seqq.Azor.instit.moral.part.2.lib.3.cap.34.quæst.9. cum seqq.qui omnes,præcipuè Læl. Zechi bene notant Archiepiscopos in propria Diœcesi Episcopalem iurisdictionem exercere, in aliis verò suffraganeorum Metropolitanicam, neutram tamen posse exercere antequam pallium recipiant,de quo in cap. significasti,de elect.& in c.nisi specialis,de auctor.& vsu pallij,& in cap.antiqua.de priuileg. & latiùs dicemus infrà tit.4.Et quòd Archiepiscopus sit iudex Ordinarius omnium Episcoporum suæ prouinciæ tradunt Anastas.Germon.de sacr.immun.lib.3.c.7.num. 33.& 44.Marc.Anton.Genuens.de praxi Archiep.c. 71.n.1.Gonzal.ad reg.8.Cancel.gl.42.n.16.& plures, quos citat Monet.de commutat.vltim. volunt. cap. 5. num.18n.

14 Quarto deinde loco Episcopi ponuntur, quos Presbyteris diuina ordinatione superiores, suprà c.2. num.26. diximus, vbi etiam ostendimus eorum nomen deduci à verbo Græco ἐπισκοπεῖν,quod attendere,inuigilare,seu speculari significat; & meritò Ecclesiarum prælati Episcoporum nomine nuncupantur, quia præcipuum eorum munus est pro subditorum spirituali salute diligenter inuigilare, iuxta illud Actor. 20. Attendite vobis, & vniuerso gregi, in quo vos posuit Spiritus sanctus regere Ecclesiam Dei, vt scilicet excessus corrigant, moresque in melius reforment, ne subditorum sanguis de manibus Prælatorum requiratur, vt ait text. in c.irrefragabili, in princ.iuncto c.inter cætera,de officio Ordin. Vnde primò habet officium ducis, c.post translationem, de renunt.vt rectum iter subdito ostendat, ne ambo in foueam cadant, c. qua ipsis 38. dist. c.cum sit, de ætate, & qualit.Secundò,habet officium magistri,cùm regimen animarum sit ars artium,c.pen.de ætate, & qual. Tertiò,habet officium præfecti vigilum,vt sic caueat à negligentia, cùm pretiosissimæ omnium animæ sint ei commissæ,& culpa eius sit si oues auferantur, & ipse nesciat, c. pen. de reg.iur.l.1.ff.de offic.præf.vig. Quartò,habet officium militis armati, cuius tamen arma sunt lachrymæ, & orationes, c. 1.& 2. 23. quæst.8.Quintò,habet officium gladiatoris,cuius mucro est excommunicatio, c. visis 16. q. 2. Sextò agricolæ, vt euellat,dissipet,& plantet,c.solitæ, vers.peruenisses,de maior.Septimò correctoris, c. transmissam, de election.c.qualiter 1.de accusat.vt sic corrigat peccantes; sunt etiam Episcopi Legati CHRISTI, & eius Locumtenentes. Vnde Petrus Apostolus dixit: Zacchæum vobis ordinaui Episcopum,quem quasi Christi locum seruantem,honorare debetis,obedientes ei ad salutem vestram,quod S.Clemens retulit lib.3.recognitionum.Idem Clem.epist 3.Omnis Pontifex Sacro Chrismate perunctus, & in Ciuitate constitutus, charus,& pretiosus hominibus oppidò esse debet,quem quasi Christi locum tenentem honorare omnes debent. S. Anacletus epist.2.& 3.Episcopi à Christo missi sunt, & eius funguntur legatione,& Apostolis decedentibus in eorum locum successere Episcopi. Euaristus Papa epist. 1.Sacerdotes vice Christi legatione funguntur in Ecclesia: & sicut ei sua est coniuncta sponsa,hoc est Ecclesia,sic Episcopi iunguntur Ecclesiæ vnicuique proportione sua.Eusebius Papa epist.3.Caput Ecclesiæ Christus est,Christi autem Vicarij Sacerdotes(id est Episcopi)sunt,qui vice Christi legatione funguntur in Ecclesia: sunt item Angeli, & oculi Domini,claues Ecclesiæ,atque columnæ. Vnde Sacer Dionys.lib.2.de Ecclesiast.hierarchia cap.7 pag.3. Diuinus Antistes,vt scripta diuina testantur, interpres est Diuinorum iudiciorum, Angelus enim est Domini Dei rerum omnium præpotentis.Sanctus Clemens epist 1.Petrus Apostolus Episcopos claues Ecclesiæ, & oculos Domini esse dicebat.Pius Papa,Episcopi à Deo sunt iudicandi,qui eos sibi oculos elegit Clemens V.in Clem.2. §.nec super,de pœnis Episcopi spirituales sunt patres,nostrique fratres,& Coepiscopi,columna comprobantur Ecclesiæ.Et S.Gregor.ad Mauric.August.lib. 4. epist.75. Quid ergo mirum si illos vestra pietas dignatur honorare? id est, Episcopos,quibus in suo eloquio honorem tribuens, eos aut angelos, aut Deos ipsos etiam appellat Deus. Idem Clemens lib. 2. Constit. Apostolicarum cap.30. Episcopus est post Deum Pater vester, is Princeps, & Dux, & Rex vester, denique is terrenus Deus post Deum,cui à vobis honor debetur,S.Ignat.epistol. 7. Ego dico, honorate Deum auctorem omnium, & Dominum Episcopum tanquam Principem Sacerdotum, Imaginem 61
Dei ferentem principatum quid in secundùm Deum,Sacerdotium verè secundùm Christum. Prosper Aquitan. lib.2.de vita actiua, & contemplatiua c.2. sic ait:Episcopi per Dei gratiam sunt Diuinæ voluntatis indices,Ecclesiarum Christi post Apostolos fundatores,fidelis populi duces,veritatis assertores,prauæ doctrinæ hostes, omnibus bonis amabiles,& malè sibi consciis etiam ipso visu terribiles,vindices oppressorum,Patres in Fide Catholica regeneratorum,Prædicatores cœlestium præmiorum,exempla bonorum operum,documenta virtutum & forma fidelium. Ipsi sunt Ecclesiæ Decus, in quibus amplius fulget Ecclesia,ipsi columnæ firmissimæ,quibus in Christo fundatis,innititur omnis multitudo credentium: ipsi ianuæ ciuitatis 81
æternæ,per quas omnes,qui credunt ingrediuntur ad Christum:ipsi ianitores,quibus datæ sunt claues regni Cælorum:ipsi etiam dispensatores regiæ domus quorum arbitrio in aula Regis æterni diuiduntur gradus,& officia singulorum.Hæc libenter ex Prosper. descripserunt Concil. Paris.lib.1.c.4.& lib.3.c. 9. & Concil. Aquisgran.II. sub Ludou.Pio p.4.c.5.

Vt igitur commodiùs Episcopi pro subditorum salute inuigilare possent,singulis, singulæ Diœcesæ distinctæ fuerunt,quæ sub se plures Parochos continent; itaut quemadmodum omnes Orbis Ecclesiæ vni subsunt Romano Pontifici, & plures Prouinciæ,& Archiepiscopi suo Primati,& plures Episcopi suo Metropolitano: ita suo Episcopo plures subessent Parochi,vt omnia cum ordine, & sine confusione ad laudem Dei,& Ecclesiæ ædificationem fierent,& ne Clerici,cæterique fideles acephali,id est, sine capite essent, vt bene explicat Concil.Trident. sess.14.de reform.c.9.& sess.24.etiam de reform.c.13.in fine.prosequitur Petr.Greg.d.lib.15.c.22.n.32. & alij quos refert Henriq.d.lib.10.c.32.

Ex his autem Episcopis aliquos diximus titulares esse,quia scilicet solum titulum Ecclesiarum habent,populo tamen carent,& Clero Christiano, at- 19
que etiam facultatibus, & ideo nulla tenentes dicuntur,secundùm Iacobat.de Conciliis lib.1.pag.70. & 84.& Mandos.in reg.26. Cancel.de beneficiis v. a

cantibus per promotionem q.4. num.5. quales ſint illi, qui aſſumuntur ad titulum Eccleſiarum, & Prouinciarum, quæ à Sarracenis, vel aliis Infidelibus occupantur, de quibus agit text. *in Clem. in pleriſque, de elect.* commemorans incommoda, quæ proueniunt ex iſtorum prouiſionibus. Et quòd Papa poſſit conſtruere Epiſcopatus in terris infidelium, per doctrinam Baldi, & Angeli *in l. id quod ff. de legatis 1.* latè reſoluit Alphonſ. Aluarez Guerrero *in ſpecul. iuris Pontificij c.31. pag.77. cum ſeqq.* Valenzuel. *conſ. 56. n.35. tom.1.* Mautit. de Alzed. *de præcellent. Epiſcop. dignit. p.1. cap.3. num.43.* & latè Ego ipſe *infrà hac parte 1. tit.3. cap.5. num.47.*, & quamuis hos Epiſcopos ſine cauſa eſſe in Eccleſia libere ſcripſerit Can. *de locis theologicis lib.5. c.2. pag.593.* illóſque aliquibus minus honorificis epithetis ſoleant alij afficere, cùm aliquando dicantur portatiles, ſeu commodatitij, vt refert Ioan. Quintin. *in rep. c. de multa n.50. de prabend.* nõnunquam etiam appellentur ambulatorij, portatiui, & mobiles, vt refert Petr. Gregor. *ſyntagm. Iuris lib.15. c.15. de Epiſcopis num.44.* nec defuerint qui aſſererent illos propriè non eſſe Epiſcopos, ſed abuſiuè, vt conſtat ex adductis à Mandoſ. *d. n.5.* & Ludou. Gomez *in reg. de annali poſſeſſore q.47. accedit etiã, & ex libro* qui inſcribitur, *Piorũ clypeus q.34. a.3.* Attamẽ verè Epiſcopi ſunt, & vt tales ab omnibus Catholicis honorãdi, vt tetigit Ioann. Quintin. *in repet. c. de multa n.44. de prab.* itaut contrariũ cum pertinacia aſſerere eſſe hæreticũ aduertat Paul. Gryfald. *in deciſ. Catholica Fidei, verb. Epiſcopus n.10.* & ſic meliùs eorũ neceſſitatem cõtra noſtræ tempeſtatis hæreticos explicat. Pet. Bollus *in*
16 *OEconomia Canonica claſſe 3. c.1. §.4.* † Finis autem principalis, quo eiuſmodi titulares Epiſcopatus conferri & acceptari debent, ille eſſe oportet, vt benè monet Petr. Greg *d. c.15. n.45.* vt eò, vbi ſunt prouiſi, proficiſcãtur, & experiantur, ſi ex grege Dominico oues aliquas, vel vnam priſtinæ ſaluti reſtituant, exemplo boni paſtoris: vel qui ibi ſunt fideles, in fide, & religione ſollicitè conſeruent, aut nutriant, vt ſanctè, nec ſine fructu, feciſſe Baltholomæum Bononienſem declaratum Armeniæ Archiepiſcopum, ex Turriano refert Bollus *vbi proximè:* qui quidem Bartholomæus Ordinis Prædicatorum in Catalogo Beatorum Epiſcopatus Bononien. relatus eſt, vt apparet *in fine* Archiepiſcopalis Bononienſis Illuſtriſſimi Archiepiſcopi Gabrielis Paleotbi S.R.E. Cardinalis, vbi refert dictum Beatum Balrholomæum floruiſſe anno Domini MCCCXXXV. † Nec minus
17 iuſta cauſa eſt inſtitutionis horum titularium Epiſcoporum, quam probat ipſe Bollus, & apud nos frequentior eſt, vt ſcilicet dentur à Romano Pontifice, velut coadiutores Epiſcopis infirmis, ſenibus, aut alia ſimili ratione impeditis, vt deducitur ex text. *in c. paſtoralis, & in c. petiſti, & in c. non autem, 7. q.1. & in c. ex parte, de clerico ægrotante.*

18 Vnde quamuis propriam Diœceſim non habeant vbi nomine proprio functiones Epiſcopales exerceant, non tamen debent debito Epiſcopali honore fraudari: indignum namque eſt quod accidens ſpecuniæ magis, quam ſubſtantia Ordinis Epiſcopalis habeatur, arg. text. *in cap. acceſſorium, de regulis iuris, in 6.* cum ibi notatis. Dicebat enim S. Hieronym. *in epiſt. ad Euagrium Epiſcopum*, quòd potentia diuitiarum, aut paupertatis, humilitas, ſublimiorem, vel inferiorem Epiſcopum non facit, vt habetur *in c. legimus in Iſaia, verſ. vbicumque 93. diſt.* vbi notabiliter gloſſ. *in verb. eiuſdem meriti*, dicebat quòd viri ſapiẽtes, periti, ac diſcreti ita ſentiant; idiotæ verò ac vulgares homines ſolent contemnere Epiſcopos abſque magnis redditibus, vide Petr. Anch. *in Clem. in pleriſque num.5. de elect.* Aluar. Pelag. *de planctu Eccleſia, lib.2. c.17.* Mandoſ. *dict. quæſt.4. n.5.* De his titularibus Epiſcopis tractatum edidit Hieronymus Vielmius, & aliqua tradit Alphonſ. Aluarez Guerrero *in ſpeculo iuris Pontificij, cap.31.* His proximi ſunt Epiſcopi, qui loco Epiſcopatus renuntiarunt, de quibus *in c.1. de ordinatis ab Epiſcopo, qui Epiſcopatui renũciarunt*, de quibus *infr. alleg.48. n.1.* Conueniunt autem omnes, quia nullus poteſt alienos ſubditos ſine expreſſa proprij Epiſcopi licentia ad Ordines promouere, etiamſi in loco nullius Diœceſis ſedẽ ſibi eligant, vt obuiãs fraudibus decidit Conc. Trid. *ſeſſ.14 de reform. c.5.* & dixi *infr. p.2. alleg.6.*

Huiuſmodi titulares, qui à ſedibus ſuis proter- 19
nia inimicorum expulſi ſunt, ac ſubinde ſubditos habent, & Diœceſim cum Chriſtiano populo, & Clero, ad quam tamen propter perſequentium metum accedere non poſſunt, de quibus text. *in Clement. 1. de foro competenti*, ab illis, de quibus egimus *ſupr. ex num.15.* differunt, quia iuriſdictionem retinent, eaque in aliena Diœceſi in ſubditos ſuos vti poſſunt, eiſque Ordines conferre, petita, quamuis non obtenta licentia Diœceſani, iuxta differentiam eiuſdem Clem. notat Iacobat. *de Concilijs lib.1. p.70.*
hinc reſoluens quæſtionem difficilem, † an omnes 20
Epiſcopi ad Concilium vocandi ſint, & admittendi etiam titulares? Quamuis enim partem negatiuam in aliis, quos nulla tenentes appellant, ſequantur Doctores communiter, vt per Can. *d. loco*, Ban. 2.2. *q.1. a.10. notab.2. pag. mihi 101.* quem refert Cened. *ad Decretal. collect. 108. num.3.* & controuertant alij, de quibus Iacobat *dict. tract. lib.2. pag.85.* ea ratione, quia ſecundùm multos hoc magis Ordinis poteſtatem reſpicit, quàm iuriſdictionis, quod falſum puto ex modò relatis; ceſſat tamen difficultas in expulſis à ſuis ſedibus, de quibus proxime, quia & Ordinem, & iuriſdictionem retinent Epiſcopalem, ſubindeque nulla eſt ratio, quare excludi debeant. De quo tamen vide *inf. alleg.93. ſub n.1.*

Vltimo tandem loco diximus ab aliquibus inter 21
Epiſcopos poni Chorepiſcopos, qui mouentur eo argumento, quia Subdiaconatum, & minores Ordines conferebant, aliaque exercebant munera ſolis Epiſcopis propria, vt probat text. *in c. quamuis 68. diſt.* & apud Antiochenum Concilium *can.10.* relatum *tom.1. Concil. pag. mihi 352.* vbi etiam legitur Chorepiſcopos manuum impoſitionem Epiſcoporum percepiſſe, & vt Epiſcopos conſecrari ſolitos, ſcribuntque ſic dictos à χώρα, quod Græcè, pagum, ſeu villam, aut locum ſignificat, quaſi in pagis, & in villis, & loco Epiſcoporum, atque eorum Vicarij, ſint conſtituti ad Epiſcopalia munia obeunda, quales dicunt hodie eſſe Epiſcopos titulares, de quibus proximè. Ita Petr. Greg. *dict. c.15. à num.46.* Illeſc. *in hiſtor. Pontific. lib.2. c.6.* Alzed. *d. p.1. c.3. num.47.* Pet. Sot. *lect.2. de ſingulorum ordin. officijs, verſ. illud*
etiam. † Verùm non de omnibus hoc verum eſſe, ſed 22
de aliquibus, qui conſecrationem Epiſcopalem accipiebant, verum agnoſcit Cardin. Bellarm. *in controuerſ. Catholic. tom.1. controuerſ.5. de clericis lib.1. c.17.* Sed obſtat, quòd ſi Epiſcopi ſunt, cur non Diaconatum, & reliqua Epiſcopalia munia exercere poſſunt, vel in locis ſibi deputatis, vel ſaltem conſentiente Epiſcopo Diœceſano, exequuntur, quod tamen prohibet *d. c. quamuis*; deinde ſi Epiſcopi ſunt, quomodo in pagis, & villis conſtituuntur, contra regulam text. *in c.1. de priuileg. & in cap. illud, & in cap. Epiſcopi 80. diſt.* quibus probatur ſolum maioribus Ciuitatibus eſſe præficiendos. Obſtat tandem

c. Chorepiscopi, ead. dist. 68. vbi Damasus Papa Chorepiscoporum institutionem improbat, vt prauam & Sacris Canonibus, & Scripturæ contrariam, quia in illis nullum habeat fundamentum, sed potiùs constat solos duos gradus maiorum, & minorum Sacerdotum Christum Dominum instituisse: vnde cum Synodo Neocæsariensi sic liceat colligere, CHRISTVS Dominus solos duos gradus, Episcoporum scilicet, & Presbyterorum instituit, Chorepiscopi nō sunt Episcopi, vt ipsa nominis etymologia sonat, quia loco sunt Episcoporum. ergo vt Presbyteri sint oportet, quòd si despiciunt esse Presbyteros, nihil tunc nam tertius Ordo nec Sacris Literis, nec Pontificiis Canonibus reperitur. Quare concludendum est, Chorepiscopos ex Ecclesiæ institutione nihil aliud fuisse quam Presbyteros, quibus crederentur res præcipuæ temporales, & cura pauperum, & eleemosynarum, & aliqua ministeria Episcopalia, veluti vt conferrent minores Ordines, inter quos erat Subdiaconatus illis primis temporibus, *c. erubescant 32. dist. c. miramur. de seru. nō ordinandis*, & dixi *pag. 2. alleg. 14. in princip.* & sic postea eorū ambitione crescente gerebant se pro Episcopis, suóque officio non contenti audebant maiores Ordines, & omnia Episcopalia exercere, & aliquando consecrationem, quæ Episcoporum est propria, extorquebant, & ideò meritò eorum Ordo ab Ecclesia damnatus est *in d. cap. Chorepiscopi.* post antiquiores explicat Conrad. Brun. *de Cæremoniis. lib. 1. cap. 4* Carranz. *in summa Concil. in Damasi epistol. 4. pag. mihi 77.* Bollus *vbi supra*, & latè post multos, quos refert Henriq. *in sum. lib. 10. c. 23. §. 1.*

23 Prædictos omnes Episcoporum gradus quamuis quoad Ordinis potestatem ipso iure Diuino instituti non differant, vt supra *c. 1* probauimus, quoad tamen prælationum, & dignitatum gradus ex Ecclesiæ institutione, & ab ipso iure humano processisse probant text. *in cap. in illis, & in cap. illi 99. dist.* vbi primatuum institutio refertur ad Apostolos, & eorum successores. Nam certum est omnem potestatem regiminis, seu iurisdictionis immediatè prouenire ab ipsa Ecclesia, & talem quoad modum, & inter singulos inferiores distributionem a Romano Pontifice pendere, & consequenter ab humano iure, *cap. ita Dominus 19. dist. cap. quoties 24. quæst. 1.* explicat Suar. *tom. 4. disp. 25. sect. 1. à num. 4. & præcipuè num.* 10. Igitur quamuis fateri oporteat istos Prælatos quoad Episcopalem Ordinem qui apud omnes vnius est, iuris Diuini esse, quoad potestatem tamen iurisdictionis, seu regiminis, per quam distinguuntur, iuris esse humani, vt bene explicant Francisc. Bursat. *cons. 125. n. 45. vol. 1.* Onuphr. Pauin. *de Primatu Petri pag. 3. dissuas. 6. pag. 243.*

24 Verùm huiusmodi maiores prælationes Primatuum, & Archiepiscoporum ad Ius Diuinum esse referendas contendunt Rusæ *d. tract. in præfat. in princip.* Pigh. *de Ecclesiast. hierarch. lib. 3. cap. 1.* Henriq. *d. lib. 10. cap. 30. in princ.* Duen. *reg. 71. limit. 2.* Pro quibus facit auctoritas tex. † *in cap. 1. 99. distin.* ibi *diuina, & Ecclesiastica leges pono, & esse iusserunt*, cum aliis, quæ ex D. Paul. *ad Ephes. 4.* tradit Pigh. *de diuersitate ministrorum in Ecclesia Dei*, refertur *in cap. cum ex iniuncto, de hæreticis.*

26 Prima tamen opinione vti veriori retenta Bursat. *d. cons. 125. a num. 16.* respondet ad prædictas auctoritates, quibus probari videtur harum dignitatum institutionem ad legem diuinam esse referendam, vt scilicet loquantur de lege Diuina latissimè sumpta, iuxta quatuor modos, quos ibi explicat secundùm primum, prout dicitur de lege Canonica, vt *in c. ac-*[-iure]*nis, de iure iurando, & cap. in scripturis 19. dist.* Verùm melius considerabis in Patriarchis, seu Primatibus duo distincta reperiri, Episcopalem scilicet Ordinem omnibus communem, ex ipsius CHRISTI institutione, & regimen Prælationis ex Apostolorum ordinatione; non impropriè igitur Patriarchas leges Diuinæ poni iusserunt, si Ordinis potestatem respicias, atque sollicitudinem Episcopalem, quæ omnibus Episcopis communis est, atque etiam Ecclesiasticæ, quatenus ad prælationem spectat. Neque nouum est quod idem nomen Primatis ex eadem oratione iuxta diuersos respectus diuersimodè accipiatur, scilicet, respectu legis Diuinæ, quoad Episcopatus Ordinem, respectu Ecclesiasticæ quoad prælationem, sicut videmus *in cap. in aliquibus §. ille quippe, de decimis*, quia decimæ respectu congruæ sustentationis ad legis Diuinæ debitum referuntur, respectu quotæ ad consuetudinem, vt post Couar. *lib. 1. var. cap. 7. num. 2.* testatur teneri Theologos omnes, Gutier. *Canon. lib. 1. cap. 21. num. 9* & sub prædicta distinctione docent Zerol. *in praxi Episcop. pag. 1. verb. decima, in princ.* Antonius Fernandez Lusitan. *in examine Theologiæ moralis p. 1. ad 7. præceptum Decalogi cap. 13. §. 3.* Malderus *de iustitia, & religione tract. 10. tit. de decimis dub. 2. §. contraria nihilominus*, Moneta *de decimis c. 1. q. 2. n. 7.*

Post Summum Pontificem, triplicem ordinem 27
Episcoporum suprà constituimus, *primò* Patriarcharum, de quorum præcedentia inter se infra egimus. hac *p. 1. tit. 3. c. 1. à princ.* & ex professo Mich. Ferrus *de præcedent. & prælat. Eccles. q. 13. per tot. Secundò* Archiepiscoporum, tertiò Episcoporum, illi enim præferuntur qui fuerint Primates, seu Patriarchæ; Ferrus *d. tract. q. 4. n. 7.* sed si fuerint simpliciter Archiepiscopi, clarior & dignior ille erit, qui maiori Patriarchæ subditus fuerit; & inter Archiepiscopos, Primates, seu eiusdem Patriarchæ subditos, præcedet ille, qui aliquod priuilegium, exemptionem, dignitatem, seu officium præter Archiepiscopatum habuerit: tandem data iterum paritate recurrendum erit *primò*, ad antiquitatem promotionis, *secundò*, ad gradum, *tertiò*, ad virtutem, *quartò*, ad nobilitatem; ita Mich Ferrus *d. tract. q. 4. n. 18. & 19.*

Inter ipsos autem Episcopos ordo prioritatis, & 28
ordinationis, seu consecrationis erit obseruandus, Cæremon. Roman. *lib. 1. cap. 31. §. in sessione verò*, citati hac *ead. p. 1. tit. 3. cap. 8. num. 66.* & nouissimè Ferrus *d. tract. q. 27. n. 6.* vbi subdit quòd etsi alter Episcopus sit prior in data, & in consecratione posterior, alter verò in consecratione prior, & in data posterior, hic erit præferendus. Nec prælationis qualitatem infert quòd vnus maiorem habeat diœcesim, & maiorem iurisdictionem, seu vberiores fructus *cap. le-* 15
gimus 93. dist. ibi *potentia diuitiarum, & paupertatis humilitas vel sublimiorem, vel inferiorem Episcopum non facit*, &c. *cap. sicut 96. dist.* vbi quòd parua ciuitas prærogatiuam Regni non minuit, Decian. *Resp. 19. num. 107. cum seqq. vol. 3.* Ferrus *d. tract. quæst. 9. num. 31 & q. 27. num. 9.* Minusque de præcedentia habenda ratio in Concilio si Episcopus simul sit alicuius Regis consiliarius; nam sedere debet in loco proprio, & non debet cæteros antiquiores in Senatu præcedere, Vincent de Franchis *decis. 138. num. 5.* Campan. *in diuers. Iuris Canon. rubr. 12. cap. 52. num. 11.* Aloys. Ricc. *in praxi aurea resol. 103. num. 3. in fine*, D. Contelor. *de præcedentia num. 20. cum seqq.* Ferrus *d. quæst. 27. num. 10.*

Limita *primò* in Episcopo existente intra suā diœ- 29
cesim, quia in omnibus actionibus, quas ibi exercet, præcedit omnes Episcopos consecratione prio-

res, & etiam Archiepiscopos, vt colligitur ex Cærem. Romano *lib.1.cap.23.fol.40.* vbi Episcopus proprius thurificatur ante Archiepiscopum & Episcopum hospites, quando omnes præsentes sunt in Vesperis, & Missa solemni; nam quisque in suo territorio maior est altero, gloss. *verb. potest in l. apud ff. de manumiss.* Boët. *tract. de authorit. magni Consil. num.54.* Besold. *dissert. de praced. c.3. n.5.* Ferrus *d. tract. q.4. numero 6.*

30 Limita *secundò*, eo casu, quo concurrant duo Episcopi, quorum vnus sit titularis tantùm, cleroque carens, & sit prior in consecratione, alter autem habeat populum & clerum, & sit iunior; nam tunc hic posterior erit proponendus, qua licèt antiquitati deferatur in præcedentiis, hoc inter pares intelligitur, non autem vbi modernior est dignior; ita illustriss. D. Acuña *in cap.7. num.1. dist.18.* Ferrus *d. tract. quæst.27. num.7.* vbi *num.8.* subdit inter Episcopos titulares tantùm pro prærogatiua danda inspiciendum, an quis sit exemptus, vel an habeat aliud officium, seu dignitatem præter Episcopatum, vel sit subditus maiori Archiepiscopo & Patriarchæ, vel sit Doctor, virtute clarus, aut nobilis: quamuis Menoch. *cons.52. num. 89.* existimet Episcopum titularem antiquiorem tempore præcedere Episcopum aliàs ditissimum.

31 Limita *tertiò*, in Episcopo habente officium in Curia Romana, qui cæteris antiquioribus Episcopis præfertur, vt consuluit Menoch. *consil.116. num.14.*

CAPVT VII.

De Episcopatuum, & Diœcesum diuisione.

SVMMARIVM.

1 *Episcopatuum diuisio qualiter à Diuo Petro sancta fuerat? ostenditur.*

2 *Prælatorum Ecclesiasticorum gradus ad imitationem Gentilium, eorumque Flaminum; & Archiflaminum Diuum Petrum ordinasse, qui teneant? ostenditur.*

3 *Prælatorum ecclesiasticorum gradus ad Cælestis Hierarchiæ similitudinem institutos fuisse verior tenet sententia.*

4 Cap. in illis 80. dist. & in cap. 1. 99. dist. *declaratur.*

5 *Romæ deiecto summo idololatriæ pontificatu, subrogatum est caput totius terrestris sanctitatis, Summus scilicet Christianæ Religionis Pontifex.*

6 *Flamines à quibus, & ad quid instituti? remissiuè.*

7 *Diœceses, & Parochiæ olim à Summis Pontificibus, præsertim à Dionysio I. distinctæ fuerunt.*

8 *Diœcesis quid sit? ostenditur.*

9 *Diœcesis vna non est in duas diuidenda.*

10 *Diœcesum fines, de quibus constat, præscribi non possunt.*

11 *Diœcesum fines qualiter probentur? ostenditur.*

12 *Episcopi in maioribus populis, & frequentioribus ciuitatibus sunt præficiendi.*

13 *Parochi, seu Plebani in Castellis, & modicis Ciuitatibus ab Episcopis ponuntur.*

14 *Plebani non omnes sunt Parochi, sed illi tantùm, qui curam habent beneficium.*

15 *Parochiarum diuisio à Dionysio Pont. incæpit.*

16 *Ciuitatis ad substantiam requiritur, quòd habeat Episcopum, secundùm vnam sententiam, cuius contrarium ponitur* num.17. *& sub distinctione resoluitur* num.18.

VT meliùs, quæ vniuerso Christiano populo opus sunt, prouiderentur, & vt perturbatio omnis, & confusio tolleretur, vtque cum ex fidelibus aliquis crearetur Episcopus, illicò sciret quatenus facultas sua, iurisdictióque extenderetur, rectè Diuus Petrus vrbes, & loca pro singulis Prælationis, & dignitatum gradibus constituit, itavt, iis, in quibus apud Ethnicos erant primi eorum Flamines, & prima iudiciaria potestas, scilicet Rectores Prouinciarum, Proconsules, eorumque Legati præessent Patriarchæ, seu Primates: in iis verò in quibus erant Archiflamines essent Archiepiscopi: in singulis verò reliquis ciuitatibus præessent Episcopi, vt referunt Clemens Papa *in cap. in illis 80. dist.* & Anacletus *in cap. 1. 99. dist.* † Vnde, 1
ad imitationem Gentilium, eorúmque Flaminum, & Archiflaminum, Diuum Petrum ordinasse Ecclesiasticorum Prælatorum gradus existimant Petr. Gregor. *syntagm. iuris, lib.15. cap.11. num.1.* Henriq. *in sum. lib.10. cap.30. in princ.* nouissimè me citato *in hoc loco* Mich. Ferrus *de præcedent. Eccles. q.27. n.1.* & sic huiusmodi diuisionem vsque ab exordio nascentis Ecclesiæ inductam fuisse per constitutionem locorum, & assignationem Diœceseon iuxta antiquam partitionem factam ab istis ethnicis Principibus tenent Petr. Gregor. *de benefic. cap.4. sub num.5.* Lotter. *de re benef. lib.1. q.10. num. 7.* & agnouit Rota *in Conchen. decimarum del Infantando 7. Febr. 1618.* coram *Martino Andrea.* 2

Verùm huiusmodi Ecclesiasticorum Prælatorum gradus ad Cælestis Hierarchiæ similitudinem institutos fuisse magis pium, & Christianæ Religioni consentaneum est vt dicamus: quemadmodum enim in triumphante Ecclesia sunt Angeli, Throni, Principatus; ita congruentissimo ordine in militante ministrorum Ecclesiasticorum officia distinguuntur per Episcopos, Archiepiscopos, Primates, & cæteros gradus, de quibus *in cap. Clericos 21. dist.* comprobant Rufæ. *in tract. de præeminentia Archiep. dignitatis in præfat. à princ.* Pigh. *de Ecclesia. hierarchia, lib. 3. cap.1.* † Auctoritatem verò Clementis, & Anacleti in præcitatis Iuribus meliùs explicabis, si dicas Diuum Petrum ad abolendam idolorum memoriam ordinasse, vt in illis locis, in quibus impiè eorum Flamines sacra faciebant, eisdem nominibus, diuerso tamen, sanctóque Sacerdotio, veri & Sancti Sacerdotes, veri Dei constituerentur: sicut † Romæ deiecto summo idololatriæ Pontificatu, subrogatum est caput totius terrestris sanctitatis, Summus scilicet Christianæ Religionis Pontifex, vt eleganter ait D. Ambros. relatus *in cap. Beati, 2. q.7.* & Leo Pontifex *in sermone 2. de Natali Petri.* † Qui autem fuerint Flamines, à quibus, & ad quid instituti? Vide apud Alexand. ab Alexandro *dierum genialium, lib.6. cap.12.* & Polydor. Virgil. *de inuentor. rerum, lib. 4. cap.24.* 3 4 5 6

Est igitur *primò* sciendum olim à Summis Pontificibus, præsertim verò Dionysio I. vt habetur *in cap.1. 13. q. 1.* & *in eius vita* Platina existimauit, fuerunt Diœceses, & Parochiæ distinctæ, & vnicuique gregi proprij assignati pastores, & inferiorum Ecclesiarum Rectores, vt dicitur *in cap. pastoralis, de iis, quæ fiunt à Prælatis,* qui suarum omnium singuli curam haberent, vt inquit Concil. Trid. *sess.24. de reformat. cap. 9.* & cum Dionysio videtur transire Rota in 7

in Tacarina iurisdictionis 4. May 1612. coram *R. D. mee Coccino Decano.* Vnde male sentiunt, qui partitionem, & assignationem Diœceseon attribuunt Magno Constantino, quos reprobat post Baron. Spondan.*in an.*675. *num.* . Quare cùm Episcopus non habeat Diœcesim ex se, aut ab alio inferiori, sed ab ipso Summo Pont. non poterit auctoritate sua illam minuere, aut dismembrare, constituendo territorium distinctum à proprio territorio: nam id solum pertinet ad Papam ex speciali eius priuilegio, Host.*in cap. cum contingat*, *num.* 1. *de foro comp.* vbi Ioan. Andr. *sub num.* 4. *vers. alij dicunt.* Butr. *sub n.* 11. *vers. si quaeritur*, quos refert, & sequitur Lotter. *d. lib.* 1. *q.* 10. *num.* 17. ab arbitrio enim Summi Pont. pendet mutatio Diœceseon, qui multorum annorum euolutione ducti non semel nouas Ecclesias Cathedrales constituerunt, mutarunt, & alterarunt, Petr. Greg. *syntagm. iuris, lib.* 15. *cap.* 12. *num.* 4. Lotter. *d. q.* 10. *a.* 17. *&* 18. vbi à *num.* 19. differit ex quibus causis Summi Pont. dismembrationes istas nouasque erectiones Cathedralium facere possint? & *q.* 11. *a num.* 30. ait cauendum esse à gloss. *in verb. diuisiones, in cap. lege Imperatoram* 10. *dist.* quæ pronuntiauit Papam inuito Episcopo, non posse diuidere Episcopatum præterquam ex causa.

8 Diœcesis autem est ciuitas, & territorium vbi Episcopus iurisdictionem habet in spiritualibus, *Clem. vnic. de sup. negl. Prælat.* Diœcesis enim dicitur, vbi est Episcopus, & Episcopatus, *cap. cùm pro vtilitate* 16. *q.* 1. gloss. *verb. Presbyteri in Clem.* 1. *de priuileg.* dicta a verbo Græco latiue quasi administratio, vel secundùm aliquos, diuisio, quia fines Episcopatuum diuiduntur, vt *in c. vnico* 10. *q.* 3. *& in c. prouincia, & ibi glos.* 99. *dist.*

9 *Secundo*, est sciendum quòd vna Diœcesis non est in duas diuidenda, *c. vnic. vlt. dist. c.* 1. 10. *dist. c. quoniã de offic. Ordin.* facilius enim duæ inuicem vniuntur, quàm vna in duas diuidatur: quomodo autem diuidantur Diœceses inter Episcopum hæreticum conuersum, & eum, qui ei fuerat substitutus, docet Concil. Aphricanum, de quo *in c.* 1. *de paroch.*

10 *Tertio*, quòd fines Diœcesum, vel Parochiarum, de quibus constat, præscribi non possunt, *c. licet, cum seq.* 12. *q.* 3. *c. super eo, de paroch.* glos. *in c. proterea* 2. *de trãs.* Parlad. *lib.* 1. *rerum quotid. c.* 1. §. 17. *num.* 3. Hieron. de Monte *de finibus regandis c.* 107. *n.* 2. Menoch. *consil.* 147. *num.* 44. Marta *de iurisdict. p.* 1. *cap.* 16. *num.* 2. vbi *n.* 3. post Abb. *in c. super eo n.* 6. *de paroch.* dicit quòd vnus Episcopus cum titulo, vel si tantum effluxerit quòd non sit memoria hominum, poterit Episcopale eius præscribere in Ecclesiis alterius Diœcesis etiam in alieno territorio, & exemplificat in Episcopo Fesulano, qui in ciuitate Florentiæ habet Ecclesiam sibi subiectam cum toto illius Parochiæ populo. Si verò non sint certi, huiusmodi limites præscribuntur spatio triginta annorum, *cap.* 1. *cum seqq.* 16. *q.* 3. quod intra limites tantùm eiusdem prouinciæ locum habet: sed si Episcopus locum alterius Diœcesis conuertat ad Fidei Catholicæ vnionem, eum præscribit spatio trium annorum, nisi intra hunc terminum repetatur, *cap.* 1. *de præscript.* Balb. *de præscript.* 1. *p. quarta q.* 1. *in fine*, Cou. *in reg. possessor. p.* 2. §. 11. *a.* 8. Mench. *illustr.* 1. 72. *n.* 6.

11 *Quartò*, quòd probentur fines Diœcesum per libros antiquos, *cap. cùm causam, de probat.* Duen. *reg.* 157. Valasc. *de iure emphyt. quaest.* 5. *num.* 56. Mascard. *concl.* 396. & alij citati per me *in collect. ad d. cap. cùm causam num.* 3. *cum seqq.* & per testes *d. c. cùm causam.* etiamsi sint de auditu, Mascard. *concl.* 395. Farin. *in praxi crimin. pag.* 2. *quaest.* 69. *num.* 130 Cald. Pereira *de empt. c.* 51. *n.* 15. & etiamsi sint regulares, dummodò rationem dicti sui afferant Mascard. *d. concl.* 395. *n.* 3. *& concl.* 369. *a.* 24 Farin. *d. pag.* 2. *q.* 70. *n* 186. & per famam *d. c. cùm causa*, Hieron. de Monte *c.* 55. *n.* 10. *& c.* 66. *n.* 1. Aluar. *alleg.* 6. *n.* 9. *&* 10. Mascard. *concl.* 396. & per alia media, de quibus egi *in collect. ad d. c. cum causam.*

Quintò, quòd Diœcesum fines & diuisiones, si contingat dominia, aut regna temporalia mutari, non sunt immutandæ: neque enim Ecclesias Dei per discordias Regum diuisionis aliqua pati damna necesse est, vt dicit Nicol. Papa *in cap. hæc quippe, in fine* 3. *q.* 6. *& in c.* 19. *dist.*

Sextò, quòd præcepit Carthaginen. Concil. *in c. placuit* 2. 7. *q.* 1. vt nullus Episcopus alienas plebes vsurpet, nec aliquis Episcoporum supergrediatur in Diœcesi collegam suum.

Septimo, quod statuit Anacletus Papa *in cap. Episcopi cum seqq.* 80. *dist.* & habetur *in cap.* 1. *de priuileg.* ne Episcopi in castellis, nec in modicis ciuitatibus constituerentur; ad honorabilem verò locum Episcopus est titulandus & nominandus, ne vilescat nomen Episcopi, vt inquit Præfatus Pontifex Anacletus. Leo quoque Summus Pont. relatus *in cap. illud* 3. *quaest.* 2. *Episcopalia*, inquit, *gubernacula non nisi in maioribus populis, & frequentioribus ciuitatibus oportet præsidere*: nam † in castellis, & modicis ciuitatibus ab Episcopis ponuntur Presbyteri, quos Parochos decimus, seu Plebanos, de quorum officio vide multa, quæ tradunt Lælius Zechi. *de Republ. Ecclesiast. cap.* 57. *cum seqq.* Lotter. *d. quaest.* 11. *a num.* 24. Boll. *in Oeconomia Canonica classe* 2 *cap.* 1. §. 1. Petr. Gregor. *d. lib.* 15. *cap.* 54. bene aduertens *a num.* 12. † Plebanos Parochos esse, non tamen omnes, sed illos, qui maius habent beneficium, in quo sunt capellæ, & deducitur ea text. *in cap.* 2. *ne clerici, vel monachi in* 6. licet Abb. & alij *in cap. cum ab Ecclesiarum, de officio Ordin.* vtrumque idem esse, & non differre existiment. Tituli verò, seu Ecclesiæ, in quibus Parochi ponuntur, dicuntur parochiæ, † quarum diuisionem tam in Vrbe, quam in Orbe actu se fecisse auctor est Dionysius Pontifex, *in cap.* 1. 13. *quaest.* 1. de quo meminit text *in cap. pastoralis, in princ. de his, quæ fiunt à Prælat.* & latè explicant Polydor. Virgil. *de inuentor. rerum lib.* 4. *cap.* 9. Nauar. *in c. placuit a num.* 3. *de pœnit. dist.* 6. & multi apud Cened. *ad Decretal. & collect.* 104. *n.* 5. quibus pro ratione adde Suar. *de Religione tom.* 1. *tract. de decimis lib.* 1. *c.* 21. *a n.* 4.

Octauò, quod Diœceses Episcopatuum non distinguuntur iuxta terminos dominij temporalis, sed plerumque vna diœcesis sese extendit intra fines alterius dominij, gloss. *verb. Diœcesis in Clem. Roman. de elect.* Hieron. de Monte *de finibus regan. quaest.* 75. *a.* 9. Seraphin. *decis.* 1341. *a.* 10.

Hinc opportunè quæres, an ad substantiam, & esse ciuitatis requiratur, quòd habeat Episcopum? Et prima facie videbatur affirmatiuè respondendum per tex. *in d. cap. in illis*, vbi præcipitur, vt in maximis, & maioribus Ciuitatibus Primates, & Archiepiscopi ponantur, per singulas verò alias Episcopi, consonat *cap.* 2. *de officio Ordin.* ibi, *singularum Vrbium*; ex quibus in terris Christianorum solas illas dici ciuitates, quæ habent Episcopum, dicit Bald. *in l. ex hoc iure num.* 15. *ff. de iustit.* & de iure Canonico verum esse profitetur Alciat. *in d. cap.* 2. *de officio Ordin. num.* 1. *vers. aut loquimur de iure Canonico*, & de vsu Italiæ testatur Bart. *in l. vltim. num.* 3. *vers. nam in vsu, ff. de collegiis illicitis, & in extrauag. qui sint rebelles verb. Lombardia*, sequuntur Rebuff. *in concord. tit. de collation.* §. *volumus verb. in Ciuitatibus*, Card Tusch.

*pract.concluſ.tom.1. litt. C.concluſ.*280.*n.*15.& alij, quos refert Cened. *ad Decretal. collect.*102. *n.*1. me citato *in hoc loco* Alzed.*p.*1.*c.*6.*c.*2.

17 Verùm contrarium, imò non requiri ad ſubſtantiam,& eſſe ciuitatis,quod habeat Epiſcopum,probatur à Doctoribus communiter *in d. cap.*1. *de priuileg.* vt poſt Abb.concludit ibi Deci.*num.*8 qui pro ſua opinione illum text. dupliciter inducunt.*primò*, dum de maioribus Ciuitatibus loquitur, ac ſubinde in modicis, ſeu paruis contrarium ſupponit;*ſecùdò*, dum decidit in Ciuitatibus ponendos eſſe, videtur ſupponere iam antea fuiſſe Ciuitates in quibus ponuntur:*tertiò*,& fortiùs probatur ex *d.c.Epiſcopi* 80. *diſt.* dum prohibet ne in caſtellis,& modicis ciuitatibus Epiſcopi conſtituantur, ſicque apertè probat dari modicas Ciuitates, quæ Epiſcopum non habent: *quarto* oſtenditur, quia ſi ad eſſe,& ſubſtantiam Ciuitatis requireretur Epiſcopus, ſequeretur quòd ſi ob delictum,vel aëris intemperie,vel aliam cauſam ciuitas priuaretur Epiſcopo deſineret eſſe Ciuitas,iuxta generalem regulam tex.*in l.Iulianus* §. *ſi rem ff.ad exhibendum*,cum ſimilibus,& tamen ſine Epiſcopo priuata adhuc Ciuitas remanet, vt in caſu notabilis Ciuitatis, quæ proprium occidit Epiſcopum, probat tex.*in c.ita nos* 23.*q.*2.

18 In hac Doctorum contrarietate, vt certa ab incertis ſeparentur,aduertendum eſt,quòd vel quæritur de iure gentium,& certum eſt eo attento Vrbes ſine Epiſcopis fuiſſe, quos deinde in lege Euangelica ordinatos eſſe conſtat ex *cap. Vrbes* 80.*diſt.*Aut quæritur de iure ciuili, dicendum eſt quoad priuilegia, Principis ſecularis requiri ac ſufficere auctoritatem,vt ſub diſtinctione reſoluunt Rebuff.*in concord.tit.de collat.* §. *ſtatuimus* 2. *verb. in Ciuitatibus*, Caſtr *in d.c.*1.*de priuileg.n.*7.Abb.*n.*2.Deci. *à n.*18. Duenh. *reg.*32. Aut quæritur de Iure Canonico,& verior eſt cõtra Bald.& Alciat. ac alios poſt illos adductos.

19 Qua opinione retenta non obſtat text.*in d. cap. in illis*; tripliciter enim reſpondet Deci. *in d.c.*1. *à num.*13. duo intellectus ſunt principaliores.Primus quòd ad rationem boni regiminis pertineat, quod Ciuitas habeat Epiſcopum, idque ſolum re vera concludere ibi teſtatur. Alter verò quod ſenſus eorum ſit negatiuus, quod Epiſcopi non ponantur in illis,ſed in ſolis Ciuitatibus, atque ita quod ſine Ciuitate Epiſcopus eſſe non poteſt: vnde quando nouus erigitur Epiſcopatus,villa,vel oppidum,in quo erigendus eſt, prius Ciuitatis honore decoratur,vt optimè probat text.*in d. Extrau. Saluator,verſ.volẽtes, de præbendis, inter commun.* & poſt Bart. notat Petr.Gregor.*rei benefic.c.*17.*n.*2. non tamen è conuerſo ſequitur, quòd Ciuitas non poſſit eſſe ſine Epiſcopo, imò contrarium concludunt prædicta fundamenta.Aut tãdem de conſuetudine quæritur, & fatemur ex teſtimonio Bart. & aliorum in locis ſupra relatis,Ciuitates dici omnes,& ſolas illas,quæ habent Epiſcopum,vel habuerunt;& ſic intelliguntur, quæ docent manifeſtum ſignum demonſtrationis quod ſit Ciuitas, eſſe illud,quod habeat Epiſcopum,ſecundùm Peruſ.Deci.*in d.c.*1.*n.*17.

Hucuſque egimus de diuiſione Diœceſeon, & erectione nouorum Epiſcopatuum, nunc verò ſupereſt vt aliquid dicamus de trãſlatione Cathedralium Eccleſiarum ex vno loco in alium, quæ plures erant,& domeſtica noſtri Portugaliæ Regni exempla comprobant,in eo enim ex antiqua Egitanienſi ciuitate ad Guardiam, & ex Syluenſi ad Faraonenſem tranſlatæ Epiſcopales Sedes fuerunt, quæ quidem tranſlationes ſine Papæ auctoritate fieri non poſſunt,*cap.*1.*tranſlat. Epiſc.* ibi, *& ſedium commutationes*, &c. *c.vnic.de exceſſib.Prælat. lib.*6 Lotter. *d.lib* 1.*quæſt.*12.*num.*38.nec aliter fit quàm ex cauſis à Iure approbatis, de quibus latè agit Lap.*alleg.*68. & Mandoſ *de ſignatura grat a*, §.*trãſlationes in* 2.*col. verſ.tranſlatio Eccleſiæ*,Rebuff.*in praxi.tit.de trãſlat. Epiſcop.num.*4. *cum ſeqq.* per quam ſanè tranſlationem remanet deſtructus prior ſtatus reſpectu loci, Lap.*d alleg.*68.*num.*8.vbi adden.*in verb.chorus,verſ. vltimus ſtatus Eccleſiæ*,intantum vt non ſit neceſſaria aliqua eius execratio: ſeu prophanatio ædificij: nam illa conſecratio, quæ priùs adiacebat,ſeu ſimplex accidens,ſimul deficit,vt bene conſiderat Vgolin *de officio Epiſcopi,c.*28.*ſub num.*4.*in* 1.*argument. verſ.poſtremò conſecratio*;niſi fortè prima Eccleſia verius dimiſſa quàm tranſlata videri poſſet,Lap.*ibidẽ, ſub eod. n.* 5. quod fieri intelligitur cùm non transferetur titulus,ſed prior Eccleſia dumtaxat ſecundæ pro commodiori ſeruitio circa diuina ſubiicitur, quo caſu retinetur in prima Preſbyter, in quo repræſentatur ſemper imago quædam antiqui ſtatus. Lap.*ſub.eod.n.*5.Lotter.*d.q.*12.*à n.*41. 20

Huic capiti ſubſequenter annectendam duximus nouam Epiſcopatuum omnium totius Orbis Chriſtiani notitiam, quam variarum Nationum in Vrbe exiſtentium Collegio conſolentes, multis additis Epiſcopatibus, aliiſque nouiter in Archiepiſcopalem dignitatem euectis nõ ſine magno labore in moderniorem redegimus ſtatum, paternaque eorum vocabula ſumma diligentia inueſtigantes. Illud maximè in præſentiarum aduertendum duximus, noſtræ intentionis non eſſe in Archiepiſcopatuum vniuſcuiuſque Regni ac Suffraganeorum ordine diſponendo antiquioribus aliquod præiudicium, inferre,cùm horum aliqua inueſtigandi veri gratia ex alieno iudicio ſcripſerimus, 21

EPISCO

EPISCOPATVVM OMNIVM TOTIVS ORBIS NOVA, ET EXACTA NOTITIA.

Episcopatus, qui à sex antiquioribus S.R.E. Presbyt. Cardinalibus optantur.

Ostiensis.	*Ostia.*	

Decano Sacri Collegij Illustr. DD Card. pertinens, cui de nouo vnitus est Vellitern. vulgò *Velletri.*

Portuensis.	*Porto.*	vniti.
S. Rufinæ.	*S. Rufina.*	
Tusculan.	*Frascati.*	
Sabinensis.	*Sabina.*	
Prænestin.	*Polestrina.*	
Albanensis.	*Albano.*	

Episcopatus, qui sunt sub Romano Pontifice, & non sunt in alterius Prouincia constituti.

IN SABINA.

Tiburtinus.	*Tiuoli.*
Farfensis.	*Farfa.*

est Abbas Ordinis S. Benedicti, Ordinarius, & exemptus.

IN LATIO ET CAMPANIA.

Anagninus.	*Agnani.*
Segninus.	*Segni.*
Terentinus.	*Terentino.*
Alatrinus.	*Alatri.*
Verulanus.	*Veruli.*
Soranus.	*Sora.*
Fundanus.	*Fondi.*
Caietanus.	*Gaeta.*
Terracinensis.	*Terracina.*
Subiacensis.	*Sabiaco.*

est Abbas Ordinis S. Benedicti Ordinarius, & exemptus.

IN TVSCIA.

Hortanus.	*Orti.*	vniti.
Ciuitatis Castellanæ.	*Citta Castellana.*	
Nepesinus.	*Nepi.*	vniti.
Sutrinus.	*Sutri.*	
Viterbiensis.	*Viterbo.*	vniti æquè.
Toscanensis.	*Toscanella.*	
Volaterranus.	*Volterra.*	
Castrensis.	*Castro.*	
Ciuitatis Plebis.	*Citta de la Pieve.*	
Montis Falisci.	*Monte Fiascone.*	vniti.
Cornetanus.	*Corneto.*	
Lucanus.	*Luca.*	
Lunen Sarzanen.	*Luna & Sarzana.*	
Politianensis.	*Montepulciano.*	
Balneoregiensis.	*Bagnarea.*	
Vrbeuetanus.	*Oruieto.*	
Perusinus.	*Peruggia.*	
Ciuitatis Castelli.	*Citta di castello.*	

IN VMBRIA INFERIORI.

Spoletanus.	*Spoleto.*
Assisiensis.	*Assisi.*
Fulginatensis.	*Foligno.*
Nucerinus.	*Nocera.*
Reatinus.	*Rieti.*
Tudertinus.	*Todi.*
Amerinus.	*Amelia.*
Narniensis.	*Narni.*
Interamnensis.	*Terni.*

IN VMBRIA SVPERIORI.

Camarinensis.	*Camerino.*
Æsinus.	*Iesi.*
Fanensis.	*Fano.*

IN PICENO, SIVE MARCHA Anconitana.

Auximanus.	*Osimo.*	
Asculanus.	*Ascoli.*	
Anconitanus.	*Acona.*	
Lauretanus.	*Loreto.*	vniti.
Recanatensis.	*Recanate.*	

Lauretanam Ecclesiam in Episcopalem erexit Sixtus V. *constit.* 24. incip. *Praexcellenti.*

Sunt & alij Episcopatus exempti in aliis Prouinciis, qui sub Archiepiscopis, ad quorum Concilia Prouincialia ire tenentur, collocabuntur.

Archiepiscopatus cum suis Suffraganeis.

IN TVSCIA, CORSICA, ET LIGVRIA.

Archiepiscopatus Pisanus.

PISA.

Episcopatus Suffraganei.

Adiacensis.	*Aiazzo.*	In Corsica.
Aleriensis.	*Aleria.*	
Sagonensis.	*Sagona.*	

Archiepiscopatus Florentinus.

FIORENZA.

Episcopatus Suffraganei.

Pesulanus.	*Fiesole.*
Pistoriensis.	*Pistoia.*
Cortonensis.	*Cortona.*
Aretinus.	*Arezzo.*
Collensis.	*Colle.*
Burgi S. Sepulchri.	*Burgo S. Sepolcro.*
S. Miniatis.	*S. Miniato.*

Archiepiscopatus Senen.

SIENA.

De Episcopali in Archiepiscopalem erectus fuit à Pio II. *sua Constit.* 3, incip. *Triumphans*, est in Bullar. nouo *tom.* 1. *pag.* 315.

Episcopatus Suffraganei.

Suanensis.	*Suana.*
Clusinus.	*Chiuse.*
Grossetanus.	*Grosseto.*
Massanus.	*Massa.*
Ilcinen.	*Montalcino.*
Pientinus.	*Pienza.*

Archiepiscopatus Genuensis.

GENOVA.

Episcopatus Suffraganei.

Bobiensis.	*Bobio.*	
Albinganensis.	*Albenga.*	
Naulensis.	*Noli.*	
Nebiensis.	*Nebbia.*	In Corsica.
Marianensis.	*Mauriano.*	
Acciensis.	*Acci.*	

Archiepiſcopatus Taurinenſis.
TORINO.
Epiſcopatus Suffraganei.

Montis-regalis.	*Mondoui.*
Caſſalen.	*Caſſale.*
Salutiarum.	*Saluzzo.*
Foſſanenſis.	*Foſſano.*

Archiepiſcopatus Mediolanenſis.
MILANO.
Epiſcopatus Suffraganei.

Bergomenſis.	*Bergamo.*
Albenſis.	*Alba.*
Vercellenſis.	*Vercelli.*
Cremonenſis.	*Cremona.*
Saonenſis.	*Sauona.*
Vintimilenſis.	*Vintimilia.*
Aquenſis.	*Aichqui.*
Brixienſis.	*Breſcia.*
Nouarienſis.	*Nouara.*
Aſtenſis.	*Aſte.*
Laudenſis.	*Lodi.*
Alexandrinus.	*Aleſſandria.*
Tortonenſis.	*Tortona.*
Ipporrigienſis.	*Iurea.*
Viglieuanenſis. eſt ad Reg. præſent.	*Vigeuano.*
Papienſis. eſt exemptus.	*Pauia.*

IN PROVINCIA MARCHIÆ Anconitanæ.

Archiepiſcopatus Firmanus.
FERMO.

De Epiſcopali in Archiepiſcopalem erectus fuit à Sixto V. *in ſua Conſtitut.* 95. incip. *Vniuerſi Non. Kal. Iunij* 1595. eſt in Bullar. nouo *tom.* 2. *pag.* 563.

Epiſcopatus Suffraganei.

Marceraten.	*Macerata.* } vniti.
Tolentiñ.	*Tolentino.* }

Hæc vltima Eccleſia de Collegiata in Epiſcopalem erecta fuit, & Maceratenſi vnita à Sixto V. *ſua Conſtitut.* incip. *Super vniuerſas Id. Decembris* 1586. eſt in Bullar. nouo *tom.* 2. *pag.* 564.

Ripan. *Ripatranſona.*

in Epiſcopalem erexit idem Sixtus V. *Conſtitut.* 2. incip. *Illius* 3. *Kal. Auguſti* 1571. in appendice.

Montis Alti. *Montalto.*

in Epiſcopalem erexit idem Sixtus V. *Conſtit.* 48. incip. *Super vniuerſas* 8. *Kal. Decemb.* 1586.

S. Seuerini. *S. Seuerino.*

in Epiſcopalem erexit idem Sixtus V. *Conſtit.* 49. incip. *Suprema* 6. *Kal. Decemb.* 1586.

IN VMBRIA SVPERIORI, Flaminea, ſiue Romandiola.

Archiepiſcopatus Vrbinatenſis.
VRBINO.
Epiſcopatus Suffraganei.

Piſaurien.	*Peſaro.*
Eugubinus.	*Agubbio.*
Foroſempronien.	*Foſſombrono.*
Senogallien.	*Senegaglia.*
Callien.	*Cagli.*
Feretranus.	*Monteſeltro.*
Vrbanien.	*Vrbania.*

Primum Caſteldurante. Ex Abbatiali Eccleſia exempta, & Ordinariam iuriſdictionem habente in Epiſcopalem erexit S. D. N. Vrbanus Papa VIII. de anno 1635.

Archiepiſcopatus Rauennatenſis.
RAVENNA.
Epiſcopatus Suffraganei.

Adrienſis.	*Adria.*
Comaclenſis.	*Comachio,*
Foroliuienſis.	*Forli,*
Foropopilienſis.	*Forlimpopolo.*
Ceſenatenſis.	*Ceſena.*
Sarſinatenſis.	*Sarſina.*
Fauentinus.	*Faenza.*
Britonorien.	*Bertinoro.*
Ferrarienſis.	*Ferrara.*
Ariminenſis.	*Rimini.*

Hos duos vltinos Epiſcopatus ab immediata ſubiectione Sedis Apoſtolicæ Clemens VIII. in ſua Bulla confirmationis erectionis Eccleſiæ Bononienſis, & reſtitutionis nonnullarum Eccleſiarum Cathedralium Prouinciæ Rauennaten. ſub *die* 18. *Kalend. Ianuarij* 1605. huic Suffraganeos pronunciauit.

Imolenſis.	*Imola.*
Ceruienſis.	*Ceruia.*

Idem Clemens VIII. in prædicta Bulla huiuſmodi duos Epiſcopatus, quos Gregorius XIII. Bononienſi Prouinciæ Suffraganeos pronunciauerat, huic demum reſtituit.

Galeacenſis. *Galiatai.*

Abbas priuilegio Sedis Apoſtol. ordinarius, & exemptus.

IN ÆMILIA.

Archiepiſcopatus Bononienſis.

Ex Epiſcopali Sede ad Archiepiſcopalem euexit Greg. XIII. anno 1586. eámque Rauennati detraxit cum aliquibus Suffraganeis huic attributis.

BOLOGNA.
Epiſcopatus Suffraganei.

Placentin.	*Piacenza.*
Parmenſis.	*Parma.*
Rhegienſis.	*Reggio.*
Mutinenſis.	*Modena.*
Cremenſis.	*Crema.*

Burgi S. Domini, *Borgo S. Domino.*

inter Parmam & Placentiam ſita eſt hæc Ciuitas ad Ducem Parmenſem pertinens, quam Epiſcopali honore auxit Clemens VIII. & huic Eccleſiæ in dicta Bulla Suffraganeum conſtituit.

IN SARDINIA INSVLA.

Archiepiſcopatus Calaritanus.
CALLARI.
Nullum habet hodie Suffraganeum.

Archiepiſcopatus Turritanus.
TORRE.
Epiſcopatus Suffraganei.

Alguarenſis.	*Alguer.*
Boſſenenſis.	*Boſſa.*
Ampurienſis.	*Ampurias.*

Archiepiſcopatus Arborenſis.
ARBOREA.
Epiſcopatus Suffraganei.

Vſſellenſis.	*Ales.*

IN DALMATIA, FOROIVLIO, Venetiis, & Lombardia.

Patriarchatus Aquileiensis.

AQVILEIA.

Episcopatus Suffraganei.

Mantuanus.	*Mantoua.*
Comensis.	*Como.*
Tridentinus.	*Trento.*
Veronensis.	*Verona.*
Patauinus.	*Padoüa.*
Vicentinus.	*Vicenza.*
Taruisanus.	*Treuisi.*
Concordiensis.	*Concordia.*
Cenitensis.	*Cenda.*
Feltrensis.	*Feltro.*
Bollunensis.	*Ciudal de Belluno.*
Polensis.	*Pola.*
Parentinus.	*Parenzo.*
Tergestinus.	*Trieste.*
Iustinopolitanus.	*Capode Istria.*
Guastalensis.	*Guastala.*

Est Abbas priuilegio Sedis Apost. Ordinarius, & exemptus.

Archiepiscopatus Corciriensis.

CORFV.

Episcopatus suffraganei.

Cephaloniensis.	*Cefalonia.*
Zacynthiensis.	*Zante.*

IN ISTRIA SVPER MARE.

Patriarchatus Gradensis.

GRADO.

Gradum Vrbem temporibus Caroli Magni Metropolico honore auctã scribunt Eginharius & Rheginus, demum propter cœli inclementiam Gradu relicto Eugenij IV. beneficio Venetorum vrbs clarissima Patriarcharum hunc adepta est ann. 1450.

Episcopatus suffraganei.

Clediensis.	*Chiozza.*
Ciuitatis nouæ, siue Æmoniensis.	*Citta nuoua.*
Torcellanus.	*Torcello.*
Capruliensis.	*Caurli.*
Mauranus.	*Murano.*

IN CANDIA INSVLA.

Archiepiscopatus Cretensis.

CANDIA.

Episcopatus Suffraganei.

Caneen, siue Argien.	*La Canea.*
Rettimensis.	*Rettimo.*
Sittiensis.	*Sitia.* } vniti.
Hierapetrensis.	*Hierapetra.* } vniti.
Cheronensis.	*Cheronesso.*
Mellipotenensis.	*Molipotamo.*
Archadiensis.	*Archadia.*
Cissamonensis, siue Sicchimensis.	*Sicchimo.*

IN REGNO NEAPOLITANO, & Terra Laboris.

Archiepiscopatus Neapolitanus.

NAPOLI.

Episcopatus Suffraganei.

Puteolanus.	*Pozzuolo.*
Nolanus.	*Nola.*
Acerrarum.	*la Cerra.*

qui est apud Regiam præsentationem.

Isclanus.	*Ischia.*
Auersanus.	*Auersa.*

est exemptus à iurisdictione Archiepisc.

Archiepiscopus Capuanus.

CAPVA.

Episcopatus Suffraganei.

Theanensis.	*Teano.*
Caluensis.	*Calui.*
Casertanus.	*Caserta.*
Caiácen.	*Caiazzo.*
Carinolen.	*Carinola.*
Iserniensis.	*Isernia.*
Suessanus.	*Sessa.*
Aquinatensis.	*Aquino.*
Cassinen.	*Montecasino.*

Episcopus Cassinen. est Abbas Ordinis S. Benedicti illius loci, priuilegio Ioann. XXII. exemptus.

Archiepiscopatus Salernitanus.

est ad Regiam præsentationem.

SALERNO.

Episcopatus Suffraganei.

Campaniensis.	*Campagna.*
Caputaquensis.	*Capaccio.*
Policastrensis.	*Policastro.*
Nuscan.	*Nusco.*
Arcenensis.	*Acerno.*
Sarnensis.	*Sarno.*
Marsicensis.	*Marsico.*
Cauensis.	*la Caua.*

est exemptus.

Archiepiscopatus Amalphitan.

AMALPHI.

Episcopatus Suffraganei.

Litterensis.	*Lettere.*
Scalensis.	*Scala.*
Capritanus.	*Capri.*
Minorensis.	*Minori.*
Rauellensis.	*Rauello.*

est exemptus, & vnitus cum Scalensi per Clementem VIII.

Archiepiscopatus Surrentinus.

SVRRENTO.

Episcopatus Suffraganei.

Vican.	*Vico Equense.*
Massalubensis.	*Massa.*
Castelli maris.	*Castell' à mare.*

est ad Regiam præsentationem.

Archiepiscopatus Beneuentanus.

BENEVENTO.

Episcopatus Suffraganei.

Asculanus.	*Ascoli.*
Thelesinus.	*Telese.*
S. Agathæ Gottorum.	*S. Agatha.*
Montis Viridis.	*Monte verde.*
Aliphanus.	*Alife.*
Montis Narani.	*Monte Marano.*
Auellinus.	*Auellino.* } vniti.
Frisentinus.	*Friente.* } vniti.
Triuicanus.	*Triuico*
Arianensis.	*Ariano.*

est ad Regiam præsentationem.

Boianen.	*Boiano.*

Bouinen. *Bouino.*
Lesinen. *Lesina.*
Vulturarien. *Voltorara.*
Larinen. *Larino.*
Thermularum. *Termuli.*
S.Seueri. *S.Seuero.*
Guardien. *la Guardia Alferes.*
Lucerinus. *Lucera de Pagani.*
Troianus. *Troia.*
est exemptus.

Archiepiscopatus Lancianensis.
LANCIANO.

A Pio IV. ex Episcopatu ad Archiepiscopatum erectus fuit, est ad regiam præsentationem, & nullum habet Suffraganeum.

Patriarchatus Theatinus.

Ex Episcopali Sede ad Archiepiscop. erigitur à Clement. VII. ann. 1526.

CIVITA DE CHIETI.

Episcopatus Suffraganei.

Ortonen. *Ortona.* } vniti.
Camplensis. *Campli.* }
Hi verè sunt Suffraganei, sequentes verò prætendunt se exemptos.
Ciuitatis Pinnæ. *Ciuita di Penna.*
cui vnitus est Ariensis. *Atri.*
Aquilanus. *Aquila.*
est ad Regiam præsentationem.
Valuensis. *Valua.* } vniti.
Sulmonen. *Sulmona.* }
Aprutinus. *Terano.*
Ciuitatis Ducalis. *Ciuita Ducale.*

IN APVLIA.

Archiepiscopatus Compsanus.
CONZA.

Episcopatus Suffraganei.

Muranus. *Muro.*
Satrianensis. *Satriano.* } vniti.
Campaniensis. *Campania.* }
Laquedonensis. *Lacedognia.*
S. Angeli Lombardorum. *S. Angeli di Lombardi.*
Bisaciensis. *Bisacia.*

Archiepiscopatus Acherontinus, cui Matheranensis est vnitus, sunt ad Regiam præsentationem.
ACERENZA, ET MATERA.

Episcopatus suffraganei.

Venusinus. *Venosa.*
Anglonen. *Anglona.*
Nunc translatus ad Tursim, vnde dictus Turcẽsis.
Potentinus. *Potenza.*
est ad Regiam præsentationem.
Grauinensis. *Grauina.*
Tricaricensis. *Tricarico.*

Archiepiscopus Tarentinus, est ad Regiam præsentationem.
TARENTO.

Episcopatus Suffraganei.

Montulensis. *Montula.*
est ad Regiam præsentationem.
Castellanatensis. *Castellaneto.*
Oritanus. *Oria.*
est ad Regiam præsentationem, nunc vnitus Brundusino Archiepiscopatui.

Archiepiscopatus Brundusinus, qui est ad Regiam præsentationem.
BRINDISI.

Episcopatus Suffraganei.

Hostunensis. *Ostuni.*
Neritonensis. *Nardo.*
est exemptus.
Monopolitanus. *Monopoli.*
est exemptus, & ad Regiam præsentationem.

Archiepiscopatus Hydruntinus.
est ad Regiam præsentationem.
OTRANTO.

Episcopatus Suffraganei.

Castrensis. *Castro.*
Gallipolitanus. *Gallipoli.*
est ad Regiam præsentationem.
Vgentinus. *Vgento.*
est ad Regiam præsentationem.
Lyciensis. *Lecce.*
Alessanensis. *Alessano.*

Archiepiscopatus Barensis.
BARI.

Episcopatus suffraganei.

Bituntinus. *Bitonto.*
Melphiten. *Malfetta.*
exemptus, vt asseritur.
Iuuenacensis. *Giouuenazzo.*
est ad Regiam præsentationem.
Rubensis. *Ruuo.*
Polignanensis. *Polignano.*
Minerbisiensis. *Mondoruino.*
Conuersanus. *Conuersano.*
Bitetten. *Bitetto.*
Andrien. *Andri.*
Vigiliensis. *Biseglia.*

Archiepiscopatus Tranensis.
TRANI.

Episcopatus Suffraganei.

Montis Pilosi. *Montepiloso.*
Rapollensis. *Rapollo.*
cui est vnitus Melphensis sub Archiepiscopo Sypontino.

Archiepiscopatus Sypontinus.
MANFREDONIA.

Episcopatus Suffraganei.

Vestanus. *Veste.*
Melphensis. *Melfi.*
est exemptus, cui vnitus est Rapollensis sub Archiepisc. Tranensi.

Archiepiscopatus Nazarenus.
NAZARETH.

Est titularis, habet Ecclesiam in Castro Baroli Tranensis Diœcesis sub inuocatione S. Mariæ Nazareth, cum Capitulo, Canonicis, Digniratibus, & Clero, intus dictam Ecclesiam habet iurisdictionem, & vtitur insignibus Archiepiscopalibus.

IN CALABRIA.

Archiepiscopatus Rheginensis.
est ad Regiam præsentationem.
REGGIO.

Episcopatus Suffraganei.

Neocastrensis. *Nicastro.*

Catha

Cathacensis.	*Catanzaro.*
Cotronensis.	*Cotrona.*

est ad Regiam præsentationem.

Tropiensis.	*Tropia.*

est ad Regiam præsentationem.

Oppidensis.	*Oppido.*
Boueosis.	*Boue.*
Hieracensis.	*Geraci.*
Squilacensis.	*Squillace.*
Castri Maris.	*Castell' a mare.*
Nicoterensis.	*Nicotera.*

est exemptus Archiopiscop. à iurisdictione.

Archiepiscopatus Cusentinus.

COSENZA.

Episcopatus Suffraganei.

Maturanensis.	*Martorano.*
Cassanensis.	*Cassano.*

est exemptus, & ad Regiam præsentationem.

Militensis.	*Meleto.*

est exemptus.

S. Marci.	*S. Marco.*

est exemptus.

Archiepiscopatus Rossanensis.

ROSSANO.

Nullum habet Suffraganeum.

Bisignaneo.	*Bisignano.*

est exemptus.

Archiepiscopatus S. Seuerinæ.

SAN SEVERINO.

Episcopatus Suffraganei.

Vmbriaticensis.	*Vmbriatico.*
Strongulensis.	*Strongoli.*
Insulanus.	*l'Isola.*
Cariatensis.	*Cariati.*
Bellicastrensis.	*Belcastro.*

IN SICILIA.

Archiepiscopatus Panormitanus.

PALERMO.

Episcopatus Suffraganei.

Agrigentinus.	*Gorgento.*
Mazarensis.	*Mazara.*
Meleuitanus.	*Malta.*

Archiepiscopatus Montisrealis.

MONREALE.

Episcopatus suffraganei.

Syracusanus.	*Syracusa.*
Catanensis.	*Catania.*

Archiepiscopatus Messanensis.

MESSINA.

Episcopatus Suffraganei.

Cephalucensis.	*Cefalù.*
Pactensis.	*Patti.*
Liparensis.	*Lipari.*

est in Regno Neapol. ad Regiam præsentationem.

IN SCLAVONIA.

Archiepiscopatus Antibarensis.

ANTIVARI.

Episcopatus Suffraganei.

Stephaneosis.	*Stefani.* } voiti.
Bondonensis.	*Benda.* }
Albanensis.	*Albano.*
Alexiensis.	*Alessio.*

Scutarensis, vel Scordensis,	*Scutari*
Sapatensis, seu Sardanensis,	*Sapata*

qui omnes sunt in Albania.

Prozrioensis.	*Priscina.*
Sardicensis.	*Soffia.*

qui duo sunt in Seruia.

Buduanensis.	*Buda.*
Dulcinensis.	*Dulcigno.*
Driuasteosis.	*Derinaste.*
Suacineosis.	*Suacino.*
Bollastrensis.	*Bolastro.*
Sierbieosis.	*Serbia.*

qui sex vltimi hodie Pastore carent.

Archiepiscopatus Ragusin.

RAGVSI.

Episcopatus Suffraganei.

Stagneosis.	*Stagno.*
Mercanensis.	*Marcana.*
Trebinensis.	*Trebigne.*
Rosonensis.	*Risano.*
Corzolensis.	*Corzola.*
Cattarensis.	*Cattaro.*

olim sub Archiepiscopatu Baren. in Apulia.

Garzalensis.	*Gazzola.*

hodie caret Pastore.

Archiepiscopatus Spalatrensis.

SPALATRO.

Episcopatus Suffraganei.

Pharensis.	*Lesina.*
Traguriensis.	*Trau.*
Sibenicensis.	*Sibenico.*

3 sunt in ditione Venetorum.

Segniensis.	*Segna.*

in ditione Imperatoris.

Scardoeensis.	*Scardona.*
Bosnensis.	*Cosna.*
Samadiensis.	*Semedereno.*
Modrissiensis.	*Modrussa.*
Corbauiensis.	*Corbaua.*
Damnensis.	*Damnoet.*
Macorensis.	*Macarsa.*

sex vltimi sunt sub ditione Turcarum, & Modrissien. ac Damnen. ad præsens carent Pastore.

Archiepiscopatus Iadrensis.

ZARA.

Episcopatus suffraganei.

Arbeosis.	*Arbe.*
Veglianeosis.	*Veglia.*
Auxareosis.	*Ossaro.*
Noneosis.	*Nona.*

Omnes sub ditione Venetorum.

Archiepiscopatus Dinchiensis.

DVRAZZO.

Episcopatus Suffraganei sunt Bendensis, Crotensis, Liliensis & Canonieosis, qui omnes carent Pastore, præter Metropolitanum. Extabant & alij Episcopatus in hac Prouincia, qui ob tyrannidem Turcicam sunt hodie suppressi.

IN POLONIA.

Archiepiscopatus Gnesnensis est Legatus Apostolicus natus, & Poloniæ Primas.

GNESENO.

Episcopatus Suffraganei.

Vratislauiensis, *in Silesia.*	*VVratlavv.*

Vradisla

Vradiſlauienſis,*in Cuiania.* *VVlocavv.*
Lubuſlenſis,*in Marchionatu Brandeburg.* *Lubuſa.*
Vilnenſis,*in Lithuania.* *Vilna.*
Medinenſis,*in Smogitia.* *Zmudz.*
Plocenſis,*in Maſouia.* *Plocko.*
Craconienſis,*in Polonia.* *Krakovv.*
Proſnanienſis,*in Podolia minori,* *Poznan.*
Camaiiecen,*in Podolia maiori.* *Kamien Rz.*
Vendenſis,*in Liuonia.* *Venda.*

Archiepiſcopatus Leopolienſis in Ruſsia.

LVVOVV.

Epiſcopatus Suffraganei.

Camenenſis, *in Pomerania.*
Culmenſis, *in Pruſſia.* *Chilmno.*
Varmienſis,*ibid.* *VVarmia.*
VVlodomicienſis. *VVlodzimirz.*
Luceocienſis. *Lucko.*
Polocenſis. *Polok.*
Præmiſtienſis,*in Ruſſia.* *Pozemiſl.*
Kiouienſis. *ibid,* *Kiovv.*
Chelmenſis, *ibid.* *Chelm.*
Piſcenſis. *Pinsko.*

Ex bis Leopolienſis,Præmiſſienſis,& Chelmenſis Epiſcopi erant Græci ſchiſmatici, quos ipſi Ruſſi vocabant *Vladicas*,qui ann. 1596.in communionem Eccleſiæ Romanæ à Clem.VIII. ſunt recepti,vt patet ex profeſſione Fidei ab ipſis emiſſa.

Poſteaquam Lituani ſeſe cum Polonis penitus coniungere, atque in vnum Reipub. corpus coaluere, ann.1578.in Comitiis Lubrinenſibus inter Regni Poloniæ Senatores, primi ſunt Antiſtites nominati atque iſto ordine ad ferenda ſuffragia collocati, Primum illi duo Archiepiſcopi Gneſnenſis, & Leopolienſis, & poſtea ſequuntur Epiſcopi tredecim,de quibus iam ſuprà dictum eſt.

Cracouienſis.		Præmiſſienſie.
Vladiſlauienſis.	altern.	Mednicenſis.
Vilnienſis.		Culmenſis.
Poſnanienſis.		Chelmenſis.
Plocenſis.	altern.	Kiouienſis.
Varmienſis.		Cameneeenſis.
Luceorienſis.		

IN SCOTIA.

Olim nullus erat Archiepiſcopatue in Scotia, ſed Epiſcopatus omnes D. Papæ in ſpiritualibus ſuberant. Poſtea à Sixto IV. ibi frequentes duo Archiepiſcopatus inſtituti fuerunt.

Archiepiſcopatus Andreopolitanus,Primus.

SAINT ANDROVVES

Epiſcopatus Suffraganei.

Dunckeldenſis. *Dunkeld.*
Aberdonenſis. *Aberdon.*
Morauienſis. *Moray.*
Dumblanenſis. *Dumblane.*
Brechinenſis. *Brechin.*
Roſſenſis. *Roſſe.*
Cathanenſis. *Cathnes.*
Orcadenſis. *Orknay.*

Archiepiſcopatus Glaſcoenſis.

GLASCO.

Epiſcopatus Suffraganei.

Candidæ caſæ, ſiue Gallouidiæ. *Quinth horn*, vel *Gallovvay.*
Liſmorienſis,ſiue Argadiæ. *Argyle.*
Inſularum,ſiue Sodorenſis. *Of the Iſles.*

IN VNGARIA.

Archiepiſcopatus Strigonien. ad Danubium fluuium Vngaricè Eſtergam, *Germanicè* Gran.

Archiepiſcopus Strigonieñ. eſt Legatus Apoſtolicus natus, & regni Vngariæ Primas, ſummuſque Cancellarius,& Secretarius, qui Regem ſolet inungere,& coronare.

Epiſcopatus Suffraganei.

Agrieñ.	Vngaricè	*Egher.*
	Germanicè	*Erla.*
Nitrieñ.	Vng.	*Nitra.*
	Germ.	*Neitra.*
Vacieñ.	Vng.	*Vacz.*
	Germ.	*VVatzen.*
Laurineñ.	Vng.	*Gyor.*
	Germ.	*Raab.*
ad Danubium fluuium.		
Quinque Eccleſieñ.	Vng	*Pets.*
	Germ.	*Tunfkirchen.*
ad Drauum fluuium.		
Veſprimieñ.	Vng.	*Veſprin.*
	Germ.	*VVesbrun.*

eſt Cancellarius Reginæ,quam coronare ſolet.

Archiepiſcopatus Colocen. Vngaricè Colotſa.

Epiſcopatus Suffraganei.

Zabragienſis Vng. *Zabrag.*
Germ. *Agram*,ad Sauum fluuium in Regno Sclauoniæ verſus Croatiam.

Vradienſis.	Vng.	*Varad.*
	Germ.	*Groſſ VVardein.*
Chianadienſis.	Vng.	*Chianad.*
Sirmienſis.	Vng.	*Szerem.*
Boſnenſis.	Vng.	*Boſzna.*

in Regno Boſniæ.

Tranſſiluaniæ,ſiue Albæ Iuliæ,in Trãſſiluania,Vng. *Feiervar Erdelyen.* Germ. *VVeiſſemburg in Sibenburgen.*

Cibinienſis, ſiue Hermanſtadenſis in Tranſſiluania, Vng. *Sbern.* Germ. *Hermanſtad.* Verum neſcio an hic ſit diſtinctus à Superiori.nam communiter vocatur Epiſcopus Tranſſiluaniæ vnus, & alter.

Tinnienſis. Vng. *Tinnini.*
in Regno Boſniæ.

IN BRITANNIA.

Archiepiſcopatus Cantuarienſis,totius Angliæ Primas eſt.

CANTERBVRY.

Epiſcopatus Suffraganei.

Londinenſis.	*London.*	
Vintonienſis.	*VVinchester.*	
Elienſis.	*Ely.*	
Linconienſis.	*Lincolne.*	
Lichfeldien.	*Linchfield.*	vniti.
Conuentrienſis.	*Conventry.*	
Saliſburienſis.	*Salisbury.*	
Bathonienſis.	*Bathe.*	vniti.
VVellenſis.	*VVelles.*	
Exonienſis.	*Exceter.*	
Nordouiceñ.	*Norvvich.*	
Vigornienſis.	*VVorceter.*	

Here

Horefortdien.	*Herefortd.*
Chiceftrenfis.	*Chichefter.*
Roffenfis.	*Rochefter.*
Oxonienfis.	*Oxford.*
Gloceftrenfis.	*Glocefter.*
Petriburgenfis.	*Peterborough.*
Briftolienfis.	*Briftol.*
S.Dauidis.	*S.Dauids.*
Landaffenfis.	*Landaff.*
Bangorienfis.	*Bangor.*
Affaphenfis.	*S.Affaph.*

Archiepifcopatus Eboracen.

YORCH.

Epifcopatus Suffraganei.

Durnelmenfis.	*Durham.*
Carleolenfis.	*Carlile.*
Caftrenfis.	*Chefter.*

IN ALEMANIA.

Archiepifcopatus Mogontinus.

MAINTZ.

Epifcopatus Suffraganei.

Eiftatenfis.	*Aichftet.*
Herbipolenfis.	*Virtzburg.*
Conftantienfis.	*Coftnuz.*
Curienfis.	*Cur.*
Argentinenfis.	*Strafburg.*
Spirenfis.	*Speyer.*
VVormatienfis.	*VVormbs.*
Verdenfis.	*Verdun.*
Hildeshemenfis in VVeftphalia.	*Hildesheim.*
Paderbornenfis ibid.	*Paderborn.*
Halbeftadienfis.	*Halbeftat.*
Auguftanus.	*Augfpurg.*
Bambergenfis. eft exemptus.	*Bamberg.*
Mifnenfis, eft exemptus.	*Meiffen.*

Archiepifcopatus Pragenfis in Bo̊mia.

Vrbs Regia.

PRAG.

Epifcopatus Suffraganei.

Olonenfis in Morauia.	*Olmunz.*
Vratiflauienfis in Silefia.	*Breflau.*

Archiepifcopatus Colonienfis.

COLN.

Epifcopatus Suffraganei.

Leodienfis.	*Luttigh.*
Monafterienfis.	*Munfter.*
Mindenfis.	*Minden.*
Ofnaburgenfis.	*Oznaburg.*

Archiepifcopatus Bremenfis.

BREMEN.

Epifcopatus fuffraganei.

Balduicenfis, nunc fuppreffus.	*Barde Vvifs.*
Sleuicenfis.	*Slevvich.*
Rafeburgenfis.	*Ratzemburg.*
Lubicenfis.	*Lubeck.*
Rigenfis, fiue Liuonienfis.	*Riche.*

cui olim Metropoli Epifcopatus fequentes in Liuonia fuerunt Suffraganei Renallienfis, Curienfis, fiue Gerladenfis, Oifelenfis, Deptenfis, fiue Topatenfis, Curonenfis, & alij in Pruffia, qui nunc fubfunt Gnefnenfi Archiepifcopo.

Archiepifcopatus Magdeburgenfis.

MAGDEBVRG.

Epifcopatus Suffraganei.

Hauelburgenfis.	*Hauelburg.*
Brandeburgenfis.	*Brandeburg.*
Merfeburgenfis.	*Mersburg.*
Ciczenfis, fiue Naumburgenfis in Mifnia.	*Cicz Naumburg.*

Archiepifcopatus Salfeburgenfis.

SALSBVRG.

Epifcopatus Suffraganei.

Ratifponenfis, exemptus.	*Regenfpurg.*
Paffauienfis.	*Paffau.*
Frizingenfis.	*Freifingen.*
Brixinenfis.	*Brixen.*
Gurgenfis.	*Gurckh.*
Lauantinus.	*Lauant.*
Secouienfis.	*Seckauvv.*
Chiemenfis.	*Chiemfe.*
Nouæ ciuitatis in Auftria.	*Neuftadt.*
Viennenfis ibid.	*VVien.*

Qui duo vltimi à Paulo II circa ann.1648. inftituti fuerunt, petente Federico III. Imper.

Archiepifcopatus Treuerenfis.

TRIER.

Epifcopatus Suffraganei.

Metenfis.	*Mets.*
Tullenfis.	*Toul.*
Verdunenfis.	*Verdun*

IN BVRGVNDIA.

Archiepifcopatus Tarentafienfis.

TARENTAISE.

Epifcopatus Suffraganei.

Seduenfis.	*Sedun.*
Auguftanus.	*Ofta.*

Archiepifcopatus Bifuntinus.

BESANÇON.

Epifcopatus Suffraganei.

Bafilienfis.	*Bafel.*
Laufanenfis.	*Lofanne.*
Bellicenfis. ad ditionem Regis Galliæ pertinet.	*Bellay en Breffe.*

IN SVETIA.

Archiepifcopatus Vpfallenfis.

VPSHOLM.

Epifcopatus Suffraganei.

Scarenfis, feu Scaranenfis.	*Schar.*
Lincopenfis.	
Stirunienfis.	*Strengnes*
Aloënfis.	
Agarienfis.	
Abduenfis.	

Archiepifcopatus Nidrofien. in Noruegiâ.

Epifcopatus Suffraganei.

Bergenfis.	*Bergen.*
Stauagienfis.	*Straffanger.*
Hamarienfis.	*Hamar.*
Anfloënfis.	*Anflo.*
Holamenfis.	*Holan.*
Horcadenfis.	

E Suffra-

Sodrensis.
Gronelandensis, insul. *Groenlandt.*
Scalholtanus in Island. *Scalholt.*
Hemetensis.
Eaensis.

IN BELGIO.

Postquam è Belgio in Hispanias discesserat Carolus Cæsar, de nouisque Episcopatibus per Belgium erigendis, cogitari cœperat, vt hac ratione Fides Catholica & animarum salus extra periculum constitueretur, Philippus Rex eius filius parentis intentum exequitur, & facta distributione Prouinciarum in Diœceses, locisque pro Episcopatibus, & Ecclesiis Cathedralibus cum dote designatis, mittitur Romam ann. 1558. Franciscus Sonnius ad Summum Pontif. Paulum IV. qui inter omnes Ecclesias in Belgio erectas tres esse voluit Metropolitanas, seu Archiepiscopales, Cameracensem, Vltraiectensem, quæ antiquitus fuerant Cathedrales, & Melchinienſem planè nouam, quam etiam primatialem esse voluit, refert Arnoldus Hauensius in tract. de erectione nouorum in Belgio Archiepiscopatuum.

Archiepiscopatus Cameracensis.

CAMBRAY.

Episcopatus Suffraganei.

Attrebatensis, in Artesia. *Arras en Artois.* } antiq.
Tornacensis apud Neruios. *Tornay.* } antiq.
ad fluuium Scaldim.
Namurcensis ad Mosam fluu. *Namur.* } noui.
Audomarensis in Artesia. *S. Omer.* } noui.

Archiepiscopatus Vltraiectensis ad ostia Rheni.

VTRECHT.

Harlemensis, apud Hollandos. *Harlem.*
Dauentriensis, apud Transyln. *Deuenter.*
Leouardiensis, apud Frisios. *Leeu VVarden.*
Grœningensis apud eosdem. *Groningen.*
Middelburgensis apud Zelland. *Middelburg.*

Hæ ciuitates vnà cum Vltraiecto hodie ab Hæreticis possidentur.

Archiepiscopatus Melchliniensis.

MACCHELEN.

Episcopatus Suffraganei.

Antuerpiensis in Brabantia ad Scaldim fluuium. *Anuers.*
Gandauensis in Flandria ad Scaldim fluuium. *Gant.*
Brugensis in Flandria. *Bruges.*
Iprensis, ibid. *Iper.*
Boscoducensis in Brabantia. *Bolduc.*
Ruræmundensis, in Geldria ad Mosam fluu. *Rurmonde.*

IN HIBERNIA.

Archiepiscopatus Ardhmachanus.

ARDMACHA.

Episcopatus Suffraganei.

Medensis. *Midhe.*
Kylmorensis. *Cillmhor.*
Cluanensis. *Cluaines.*
Ardachadensis. *Ardach.*
Clochorensis. *Clochar.*
Rapotensis. *Rathbogh.*
Derensis. *Doire.*
Dunensis. *Dun.* } vniti.
Conorensis. *Conaire.* } vniti.
Dromorensis. *Drommor.*

Archiepiscopatus Dubliniensis.

Ita dictus à ciuitate, quæ olim vulgò Duibhilinn, seu ath Cliath Diubhlinen dicebatur, nunc verò baile atha Cliath. Est Metropolis Regni quoad temporale: huius Archiepiscopus ex priuilegio se Primatē Regni facit, qui titulus Ardmachano ex antiquitate, & prima fundatione competit.

Episcopatus Suffraganei.

Kylldarensis. *Cill Dara.*
Fearnensis. *Fearna.*
Lachlensis. *Loch da lachan.*
Osoriensis. *Osrudhe.*

Archiepiscopatus Casilensis.

CASIL.

Episcopatus Suffraganei.

Limorensis, dictus etiam VVaterforiensis. *Limor, & Port lairge.*
Culainensis, dictus Coreagensis. *Cluaine, Corcach.*
Rossensis. *Ross.*
Ardfeartensis. *Ardfearta.* } voiti.
Acadenensis. *Achade.* } voiti.
Limiricensis. *Luimneach.*
Laonensis. *Gill da luagh.*
Imilicensis. *Imile.*
Finibricensis. *Finibre.*
Finuarensis. *Cill Fionnurach.*

Fuit olim in hac Prouincia Episcopatus celebris Iniseatensis: sed iam diuisus partim Laonensi, partim Ardfeartensi adhæret.

Archiepiscopatus Tuamensis.

TVAIM.

Episcopatus Suffraganei.

Duacensis. *Cill mhic Duach.*
Cluanfeartensis. *Cluain Feart.*
Mayonensis. *Maidhgheo.*
Elinensis. *Oil Finn.*
Achacloensis. *Achaidgheo.*
Aladensis. *Cill Ala.*

IN FRANCIA.

Archiepiscopatus Lugdunensis.

LYON.

Episcopatus Suffraganei.

Educensis, siue Augustodunensis. *Autun.*
Matisconensis. *Mascon.*
Cabillonensis. *Chalon sur Saone.*
Lingonensis. *Langres.*

Archiepiscopatus Parisiensis.

Fuit à Gregorio XV. in Archiepisc. dignitatem euectus de anno 1622.

PARIS.

Episcopatus Suffraganei.

Carnotensis. *Chartres.*
Aurelianensis. *Orleans.*
Meldensis. *Meaux.*

Archiepiscopatus Senonensis.

SENS.

Episcopatus Suffraganei.

Niuernensis. *Neuers.*
Autisiodorensis. *Auxerre.*
Trecensis. *Troyes en Champagne.*

Archiepiscopatus Burdegalensis.
BOVR DE AVX.

Episcopatus Suffraganei.

Pictauiensis.	*Poictiers.*
Sanctonensis.	*Sainctes.*
Engolismensis.	*Angoulesme.*
Petraeoricensis.	*Perigeux.*
Condomensis.	*Condom.*
Malleacensis.	*Mallezad.*
Agennensis.	*Agen.*
Lucionensis.	*Luçon.*
Sarlatensis.	*Sarlat.*

Archiep. Arelatensis, in Prouincia Prouinciæ.
ARLES.

Episcopatus Suffraganei.

Massiliensis.	*Marseille.*
Arausicensis.	*Orange.*
Tricastinensis.	*Tricastin.*
Tolonensis.	*Tolon.*

Archiepiscopatus Aquensis.
AIX.

Episcopatus Suffraganei.

Aptensis.	*Apt.*
Regensis.	*Riez.*
Foroiuliensis.	*Freiuls.*
Vapincensis.	*Gap.*
Sistariensis.	*Sisteren.*

Archiepiscopatus Viennensis.
VIANNA.

Episcopatus Suffraganei.

Valentinus.	*Valence.*
Viuariensis.	*Viuarais.*

Nam Albensi, Heluiorum Vrbe à Croco Alamannorum Rege euersa Sedes inde viuarium est translata.

Diensen.	*Die.*
Gratianopolitanus.	*Grenoble.*
Maurianensis.	*Maurienne.*
Gebennensis, siue Geneuensis.	*Geneue.*

Geneua à Nouatoribus an. 1535. occupata, Sedes hodie Episcopi est Anessiacum Sabaudiæ oppidum.

Archiepiscopatus Ebredunensis.
EMBRVN.

Episcopatus Suffraganei.

Dignensis.	*Digne.*
Nicienfis.	*Nisse.*
Grassensis.	*Grasse.*

Olim Antinopolitanus dicebatur, sed postea Grassum Prouinciæ Vrbem tertio inde milliari translatus est, vnde Grassiensis.

Glandeuensis.	*Clandesue.*
Senetensis.	*Senez.*
Venciensis.	*Sainct Paul de Vence.*

Archiepiscopatus Auenionensis.
AVIGNON.

Ciuitatem hanc Auenionensem Ioanna Caroli Calabriæ Ducis filia cessit Clementi VII. Summo Pont. ad compensationem tributi Romanæ Sedi per annos multos non soluti.

Episcopatus Suffraganei.

Carpentoractensis.	*Carpentras.*
Vasionensis.	*Vaisen.*

Cabellicensis, siue Cabellionensis. *Cavaillon du Contat.*

Barbos. de Episcopo Pars I.

IN CAMPAGNIA.

Archiepiscopatus Rhemensis.
RHAIMS.

Episcopatus Suffraganei.

Suessionensis.	*Seissons.*
Cathalonensis.	*Challons sur Marne.*
Siluanetensis.	*Senlis.*
Tornacensis.	*Tournay.*
Ambianensis.	*Amiens.*
Morinensi.	*Terona.*
Nouionensis.	*Noyon.*
Belluacensis.	*Beauuais.*
Laudunensis.	*Laon.*
Atrebatensis.	*Artois.*

Archiepiscop. Rothomagensis, in Normandia.
ROVAN.

Episcopatus Suffraganei.

Baiocensis.	*Bayeux.*
Abrincensis.	*Auranches.*
Ebriacensis.	*Eureux.*
Sagiensis.	*Sais.*
Lexouiensis.	*Lisieux.*
Canstantiensis.	*Centances.*

IN BRITANIA.

Archiepiscopatus Turonensis.
TOVRS.

Episcopatus Suffraganei.

Cenamanensis.	*Mans.*
Redonensis.	*Rennes.*
Andegauensis.	*Angers.*
Nannetensis.	*Nantes.*
Corisopitensis.	*Cornuailles.*
Venetensis.	*Vennes.*
Macloulensis.	*S. Malo.*
Briocensis.	*S. Briu.*
Trecorensis.	*Triguer.*
Leonensis.	*S. Paul de Leon.*
Dolensis.	*Dol.*

Archiepiscopatus Bituricensis, in Ducatu Aquitaniæ.
BOVRGES.

Episcopatus suffraganei.

Claromontensis.	*Clermont en Auuergne.*
Ruthenensis.	*Rodez.*
Cadurcensis.	*Cahors.*
Lemouicensis.	*Limoges.*
Mimatensis.	*Mende de Guiuauldan.*
Albiensis.	*Alby.*
Castrensis.	*Castres.*
Vabren.	*Vaures.*
Tutellensis.	*Tulles.*
S. Flori.	*Sainct Fleuri*
Aniciensis.	*le Puy en Auuergne.*

est exemptus.

IN VASCONIA.

Archiepiscopatus Auxitanus.
AVX.

Episcopatus Suffraganei.

Aquensis.	*Aqs.*
Lectoratensis.	*Letoure.*
Conuenensis.	*S. Bertrand de Cominges.*
Conseranus.	*S. Leger de Conserans.*
Bigorieensis, vel Taruiensis.	*Tarbe.*
Olorensis.	*Oleron en Bearn.*

E 2 Lasces

Laſcarenſis.	*Leſcar en Bearn.*
Vaſatenſis.	*Baſas.*
Baionenſis.	*Baione.*
Adurenſis.	*Aire en Armignac.*

IN GOTHIA.

Archiepiſcopatus Narbonenſis.

NARBONNE.

Epiſcopatus Suffraganei.

Carcaſſonenſis.	*Carcaſſonne.*
Britercenſis.	*Beſiers.*
Agathenſis.	*Agde.*
Ledouenſis.	*Lodeue.*
Nemauſenſis.	*Niſmes.*
Vticenſis.	*Vjez.*
S.Pontij Tomeriarum.	*S.Pont.*
Alectenſis.	*Alex.*
Montis Peſſulaui.	*Montpelier.*

Ex inſula Magalona an.1536.ad Montem Peſſulum tranſlata eſt Paulo III.probante.

Archiepiſcopatus Tholoſanus.

THOLOSE.

Epiſcopatus Suffraganei.

Mirapiſcenſis.	*Mirepoix.*
Montalbanenſis.	*Montauban.*
Vaurenſis.	*Vaure.*
Riuenſis.	*Rieux.*
Lomberienſis.	*Lombet.*
S.Pauli.	*Sainct Paul.*
Appamiarum.	*Appanes.*

IN HISPANIA.

In Catalonia.

Archiepiſcopatus Terraconenſis.

TARRAGONA.

Epiſcopatus Suffraganei.

Barclnonenſis.	*Barcelona.*
Gerundenſis.	*Gerona.*
Illerdenſis.	*Lerida.*
Elnenſis.	*Elna.*
Vicenſis.	*Vich.*
Vrgelenſis.	*Vrgell.*
Dertuſenſis.	*Tortoſa.*
Solſonenſis.	*Solſona.*

IN REGNO VALENTIÆ.

Archiepiſcopatus Valentinus.

inſtitutus ab Innocent. VIII. de anno 1492.

VALENCIA.

Epiſcopatus Suffraganeus.

Segobricenſis.	*Segorbe.*
Oriolenſis. à Paulo III.	*Origuela.*
Maioricenſis in Inſula.	*Mallorca.*

IN ARAGONIA.

Archiepiſcopatus Cæſarauguſtanus.

inſtitutus à Ioanne XXII.

CARAGOÇA.

Epiſcopatus Suffraganei.

Oſcenſis.	*Hueſca.*
Iacenſis.	*Iaça.*
Terulenſis.	*Teruel.*
Tyraſonenſis.	*Taraçona.*
Barbaſtrenſis.	*Barbaſtro.*
Albarracinen.	*Albarracin.*

IN REGNO GRANATÆ.

Archiepiſcopatus Granatenſis.

inſtitutus ab Alexand. VI.

GRANADA.

Epiſcopatus Suffraganei.

Malacinatus.	*Malaga.*
Almerienſis.	*Almeria.*

IN BÆTICA.

Archiepiſcopatus Hiſpalenſis.

SEVILLA.

Epiſcopatus Suffraganei.

Cadicenſis.	*Cadix.*
Guadicenſis.	*Guadix.*
Canarienſis. Inſula.	*Canaria.*

IN CASTELLA NOVA.

Archiepiſcopatus Toletanus.

TOLEDO.

Cordubenſis.	*Corduba.*	
Segobienſis.	*Segobia.*	
Carthaginenſis.	*Cartagena.*	} vniti.
Murcenſis.	*Murcia.*	} vniti.
Seguntinus.	*Seguença*	
Oxomenſis.	*Oſma.*	
Conchenſis.	*Cuenca.*	
Giennenſis.	*Iaen.*	
Abulenſis.	*Auila.*	
Valliſoletanus.	*Valladolid.*	

IN CASTELLA VETERI.

Archiepiſcopatus Burgenſis.

inſtitutus à Gregor. XIII.

BVRGOS.

Epiſcopatus Suffraganei.

Pampilonenſis.	*Pamplena.*	
Calagurritanus.	*Calahorra.*	} Vniti.
Calceatenſis.	*Calcada.*	} Vniti.
Palentinus.	*Palencia.*	

IN GALLICIA.

Archiepiſcopatus Compoſtellanus.

inſtitutus à Calixto II.de an.1124.

COMPOSTELLA.

Epiſcopatus Suffraganei.

Salamantinus.	*Salamanca.*
Placentinus.	*Placentia.*
Lucenſis.	*Lugo.*
Aſturicenſis.	*Aſtorga.*
Zamorenſis.	*Zamora.*
Aurienſis.	*Orenſe.*
Pacenſis.	*Tui.*
Mondonienſis.	*Moudeñedo.*
Curienſis.	*Coria.*
Ciuitatenſis.	*Giudad Rodrigo.*
Legionenſis.	*Leon.*
Ouetenſis.	*Ouiedo.*

Hi duo vltimi ſunt exempti.

IN LVSITANIA.

Archiepiscopatus Bracharensis.

Hispaniarum Primas,

BRAGA.

Olim in diuisionem Ecclesiarum Hispaniæ de tempore magni Canstantini, Bracharensis Ecclesia in Metropolitanam erecta fuit, vt habetur in historia generali Hispaniæ *p.1.c.143.vers.à los treinta años*, Moreno de Vargas *in histor. Emeritensi, lib.2.c.* 11. Illustr. D. Rod. à Cuña *in histor. Ecclesiast. Archiep. Bracharens. p.1.c.8.n.2.* vbi *n.3.* refert in illa diuisione assignatos fuisse in suffraganeos, Asturicensem, Tudensem, Lucensem, Conimbricensem, & Istriæ Flauiæ, Poritoniensem, aliàs Ouetensem, Visensem, Lamacensem, Egitaniensem, & Auriensem Episcopos. Postea verò regnante Theodomiro in Concilio Lucensi *de anno* 569. solùm sex Ecclesiæ in Suffraganeos Bracharens. assignaræ fuerunt, videlicet, Conimbricensis Visensis, Lamacensis, Egitaniensis, Portugalensis, & Dumensis. Deinde varietate temporum nonnunquã immutati fuerunt huiusmodi Suffraganei, qui modò sunt qui sequuntur, ex eodem D. Acunha *in d.hist.p.2.c.57.n.2.*

Episcopatus Suffraganei.

Portugalensis.	*Porto.*
Visensis.	*Viseu.*
Coninbricensis.	*Coimbra.*
Mirandensis.	*Miranda.*

à Paulo III. institutus de anno 1545. regnante in Portugalia Ioanne III. vt refert Illustriss. D. Acuña *d.p.2.c.79.n.5.*

Archiepiscopatus Vlixbonensis.

LISBOA.

A Bonifacio IX. ad Archiepiscopalem dignitatem euectus regnante Ioanne Primo Portugaliæ Rege *de anno* 1390. vt refert Illustr. & Renerend. D. meus Roderic. à Cuña *in historia Ecclesiast. Archiepisc. Bracharens. p.2.c.57.n.6* Asserens tunc in Suffraganeos ei fuisse assignatos Eborensem, Egitaniensẽ, & Lamacensem Episcopatus: nam prius Emeritensi, deinde Bracharensi Metropolitanis dum esset Episcopatus, suffraganeus extitit, vt per eundem D. Roder. à Cunhã *in historia Eccles. Episcoporum Portugalensium, c.23.pag.218.* modò suffraganei sunt qui sequuntur.

Episcopatus Suffraganeus.

Egitanensis.	*Guarda.*
Lamacensis.	*Lamego.*
Leriensis.	*Leirea.*
Portalegrensis.	*Portalegre.*
Septensis.	*Ceuta.*

in Berberia erectus ab Eugenio IV. sed exemptus, & immediatè subiectus Sedi Apost. postmodum per Sixtum IV. de Anno 1475. feit in suffraganeum Bracharensi Ecclesiæ designatus, vt refert Illustr. Dom. à Cuña *in histor. eccles. Archiepisc. Bracharen. c.59.n.7. & 9.* Denique Vlixbonensi Metropolitanæ designatus Suffraganeus reperitur.

Funchalensis.	*Funchal.*
in insula Materiæ.	
Angrensis.	*Angra.*
in insula Tertia.	
Congensis.	*Congo.*
in Æthiopia.	
Capitis viridis.	*Cabouerde.*
in eadem, & ciuitate S. Iacobi.	
S.Thomæ.	*S.Thome.*
in Gainea.	
Brasiliensis.	*Brazil.*
in ciuitate, quæ dicitur *Baja de todos los Sanctos.*	

Archiepiscopatus Elborensis.

EVORA.

Ex Episcopali ad Archiepiscopalem dignitatem euectus à Paulo III. instante Henrico Cardinale, primo Archiepiscopo, vt refert Illustr. D. Acuña *in histor. Eccles. Archiep. Brachar. p.2.c.6.75. in princ.*

Archiepiscopatus Suffraganei.

Syluensis, siue
Fataonensis. } *Faro.*

Hic Episcopatus olim erat in ciuitate Syluensi, deinde ab ea ob intemperiem aëris ad ciuitatem Faraonensem translatus rempore Episcopi D. Alphonsi de Castelobranco, modò dicitur Faraonensis, & aliquando Algarbiensis à Regno denominatur, vt refert Illustrissi. D. Acunha *in historia Eccles. Archiepisc. Bracharens. p.2.c.61.n.6.*

Tingitanus. *Tangere.*

Hic Episcopatus licèt sit Alborensi Archiepiscopo suffraganeus, attamen Septensi sub Vlixbonensi vnitus est, & sic Septensis & Tingitanus ab vno tantùm reguntur Episcopo.

Eluensis. *Eluas.*

in Episcopalem erexit Pius V. regnante Sebastiano Portugaliæ Rege, vt refert Illustr. D. Rod. à Cuña *in d.histor. Archiep. Bracharens. p.2.c.106.n.9.* Constit. incip. *Super cunctos 5. Idus Iunij 1575.*

IN INDIA ORIENTALI.

Archiepiscopatus Goensis.

Indiarum Primas institutus à Paulo III.

GOA.

Episcopatus Suffraganei.

Coccinensis.	*Cochin.*
Malacensis.	*Malaca.*

Sinensis,
Machiensis } *China.*

sic etiam dictus, quia habet Sedem in ciuitate Machao.

Iaponensis. *Iapon.*

institutus à Sixto V. & habet Sedem in ciuitate Nangasachi.

Malahanensis. *Malaham.*

in Regno de Malaos.

Meliaporensis.	*Meliapor.*
S.Thomæ.	*S.Thoma.*

Archiepiscopatus Angamalensis.

ANGAMALA.

Institutus fuit à Paulo V. *de anno* 1607. & alio nomine Granganorensis appellatur, vulgò *Granganor*, & aliquando eius Archiepiscopus denominatur Archiepiscopus Christianorum S.Thomæ, cui in Suffraganeos designari debebunt Episcopi, qui in illis partibus ventura tempestate instituendi erunt.

IN INDIA OCCIDENTALI.

Archiepiscopatus Mexicanus.

institutus à Paulo III. *de anno* 1547. & in hac ciuitate residet prorex, & Cancellaria Regia.

MEXICO.

Episcopatus Suffraganei.

Tlazcalensis, siue
Angelopolitanus. *Tlazcala.*

sic dictus quia habet Ecclesiã Cathedralẽ in ciuitate Angelorum, vulgò *la puebla de los Angelos.*

Mechoacanenſis. *Mechoacam.*
Antiquerenſis. *Antequera.*
Guadalaxarenſis. *Guadalaxara.*
eſt in Prouincia nouæ Galleciæ.
Guatimalenſis. *Guatimala.*
eſt in ciuitate S.Iacobi Equitum, & in ea reſidet Audientia illius Prouinciæ.
Iucatanenſis. *Iucatan.*
eſt in ciuitate Emeritenſi Prouinciæ Iucatanenſis.
Chiappenſis. *Chiappa.*
Truxillenſis. *Truxillo.*
eſt in Prouincia de Honduras.
Veræ pacis. *Vera pax.*
Nicaraguenſis. *Nicaragua.*

Archiepiſcopatus S.Dominici.

Inſtitutus à Paulo III. *de anno* 1545. cui vnita fuit Eccleſia ciuitatis de la Vega, nunc ſuppreſſa, hic reſidet Regia Audientia.

Santo Domingo.

Epiſcopatus Suffraganei.

S.Ioannis de Portu diuite. *S.Iuan de Porterico.*
S.Iacobi in Cuba. *Santiago de Cuba.*
eſt in inſula Cuba, in qua adeſt magnus portus S.Chriſtophori de Habana.
Venezolaous. *Venezuela.*
Iamaicenſis. *Iamaica.*

IN REGNO PERVANO.

Archiepiſcopatus Limenſis, ſiue ciuitatis Regum.

inſtitutus à Paulo III.

Lima.

In hac ciuitate reſidet Regia Audientia.

Epiſcopatus Suffraganei.

Cuſcenſis. *Cuzco.*
Quitenſis. *Quito.*
à Paulo III.
Panamanenſ. *Panama.*
in hac ciuitate reſidet Regia Audientia.
Chilenſis. *Chile.*
in hac ciuitate reſidet Regia Audientia.
Imperialis. *Imperial ciudad.*
hac vrbe deſtructa ceſſauit.
Arequipenſis. *Arequipa.*
à Paulo V.
Guamanganenſis. *Gamanga.*
Trugillenſis. *Truxillo.*
ab eodem.

IN PROVINCIA DE LAS CHARCAS.

Archiepiſcopatus Pletenſis, ſiue Argentinus.

Inſtitutus à Paulo V.hic eſt Regia Audientia.

Charcas,O.Plata.

Epiſcopatus Suffraganei.

Pacenſis. *de la Pax.*
à.Paulo V.dicebatur olim Chaquiago.
Barracenſis. *Barranca*
ab eodem.Eſt in Prouincia S. Crucis de la Sierra.
S.Iacobi Eſterenſis. *Santiago del Eſtero.*
eſt in Prouincia de Tucuman.
Bonorum aërum, ſiue Fluminis argentei. *Buenos ayres o Rio de la Plata.*

IN NOVO REGNO GRANATENSI.

Archiepiſcopatus S.Fidei.

In hac ciuitate reſidet Regia Audientia.

Santa Fede Bogota.

Epiſcopatus Suffraganei.

Popayanenſis. *Popayan.*
Carthaginenſis. *Cartagena.*
S.Marthæ. *Sancta Marta.*

IN INSVLIS PHILIPPINIS.

Archiepiſcopatus Manilanus.

Manila.

In hac ciuitate reſidet Regia Audientia.

Epiſcopatus Suffraganei.

Segouiæ nouæ. *Segouia nueua, in inſula Luzonis*
Nominis Ieſu. *El nombre de Ieſus.*
in Prouincia de Zubu.
Carcerenſis. *Caceres.*
in Prouincia de Gamarines.

Poſt hæc ſcripta nouiſſimè prodiit tractatus *de Iure Indiarum, tom.* 2. à doctiſſimo D. Ioanne de Solorzano in lucem editus, vbi *de Indica gubernatione.* pleniſſimè tractat, & *lib.* 3.*c.*4.*n.*6. agens de Eccleſiis Cathedralibus illarum partium, ita loquitur. *Atque in hunc planè modum, eo, quo hæc ſcribimus, tempore ſex Metropolitanæ Eccleſiæ, & triginta duæ eidem Suffraganeæ erectæ ſunt, videlicet in inſulis, quas vocant de Barlauento Archiepiſcopalis Inſulæ Hiſpaniolæ, aliàs ſancti Dominici, quæ Suffraganeas habet, Cubenſem, Portus diuitis, Caraquenſem, ſiue de Venezuela, & Adbatialem de Iamaica. In nouo Regno Granatenſi Archiepiſcopalis S.Fidei de Bogota, quæ ſuffraganeas habet Carthaginenſem, S. Marthæ, & Popaianenſem. In prouincijs nouæ Hiſpaniæ Archiepiſcopalis Mexicana, quæ ſuffraganeas habet Tlazcalēſem, ſiue de la Puebla de los Angelos Guaiacenſem, ſiue Antiquariæ, Mechoacanenſem, Tucatanam, Guathemalenſem, Chiapenſem, Nicaraguēſem, nouæ Galleciæ, ſiue de Guadalajara, nouæ Cātabriæ, Hondurenſem, ſiue Sancti Saluatoris. In latiſſimis Peruanis Prouincialis Archiepiſcopalis Limana, aliàs de los Reyes, quæ Suffraganeas habet Panamenſem, Quitēſem, Truxillanam, Guamanguenſem, Arequipenſem, Cuzquenſem; & in prouincijs de Chile duas alias, quæ appellantur Sancti Iacobi, & Conceptionis: nam alia quæ ibidem erecta fuit, & dicebatur Imperialis Vrbe deſtructa, ceſſauit. In eiſdem Prouincijs Peruanis Superioribus, vulgò de Arriba, Archiepiſcopalis Argentina, aliàs de los Charcas, vel de la Plata, quæ Suffraganeas habet Pacenſem, ſiue de la Pax, Tucumanenſem, Sanctæ Crucis de la Sierra, aliàs de la Barranca, Fluminis argentei, aliàs Rio de la Plata, o Buenos ayres, & Paraguaña. In Inſulis Philippinis, quæ vltra vndecim mille eſſe referuntur, Archiepiſcopalis de Manila, quæ Suffraganeas habet, Eccleſiam nouæ Segouiæ Inſulæ Luzonis, Sancti nominis Ieſu in Inſula de Zebu, & Carcerenſem in Prouincia de Camarines earundem Inſularum. Quæ omnes Eccleſiæ ducentas dignitates, tercentum, & octoginta Canonicatus, totidémque Portionarios habere comperiūtur, vltra alios Capellanos, Parochos, Beneficiarios, & Miniſtros, quos vix cenſere poſſimus, & alias minores Eccleſias, quæ ſeptuaginta millium numerum excedere dicuntur.* Hactenus D.Ioann.de Solorzano. * RENTAS

TITVLVS SECVNDVS.

De Episcopali munere, seu de qualitatibus ad illud rectè obeundum requisitis.

QVALEM oporteat eum esse, qui in Episcopum est ordinandus, quibúsve qualitatibus Episcopale munus rectè obire possit, inuestigandum est Apostoli regulam sequendo, qui in huiusmodi re, 1. *ad Timoth.* 3. ita scribit: *Fidelis sermo: Si quis Episcopatum desiderat, bonum opus desiderat. Oportet ergo Episcopum irreprehensibilem esse, vnius vxoris virum, sobrium, prudentem, ornatum, pudicum, hospitalem, Doctorem, non vinolentum, non percussorem, sed modestum, non litigiosum, non cupidum, sed suæ domui bene præpositum: filios habentem subditos cum omni castitate. Si quis autem domui suæ praeesse nescit, quomodo Ecclesiæ Dei diligentiam habebit? neophytum, ne in superbiam elatus in iudicium incidat diaboli,* &c. Quæ quidem qualitates requisitæ in Episcopo sequentibus versibus continentur, relatis per Hostiens. *in summ. de temporibus ordinat. §. & cui 7. in fine*, & per D. Acuña *in comment. ad c. omnes 6. n. 2. dist. 38.*

Primum præcipitur, quòd sit sine crimine Præsul,
Monogamus, sobrius, prudens, ornatus, & hospes,
Casta docens, non percursor, non litigiosus,
Non cupidus, bene dispositus, non neophytúsve,
Talis Apostolica quòd præsit, regula iussit.

GLOS. PRIMA.

Si quis Episcopatum desiderat.

SVMMARIVM.

1 *Episcopalis sublimitas nullis potest comparationibus adequari.*
2 *Sacerdotium summa est omnium honorum.*
3 *Sacerdos Angeli nomen habet.*
4 *Constantinus Magnus, & Valentinus Imper. Episcopos in veneratione habuerunt.*
5 *Episcopo nihil in sæculo sublimius, & excellentius reperiri potest.*
6 *Episcopatus dignitatem qui adipisci vult, debet prius cogitare, quæ facultates suppetant, & difficultates officiant.*
7 *Prelaturis contra temere se ingerentes inuehuntur SS. Bernardus, & Gregorius.*
8 *Episcopatus appetentes ratione honorum, & sufficientia honorum, illicitè faciunt.*
9 *Episcopatum optans non propter officij dignitatem, sed propter annexum laborem, bonum opus desiderat.*
10 *Episcopi ambientes alios Episcopatus, eo fine, vt possint suis cognatis, & familiaribus prouidere, grauiter peccant, quod intellige vt ibi.*
11 *Prælatura acceptatio procedere debet ex quadam interna stimulatione solicitante nos æmulari fraternam salutem.*
12 *Episcopus nemo læto animo creatur, si pericula, & supplicia ei proposita consideret, & n. 13.*
14 *S. Bruno Archiepiscopatum Rheginensem sponte oblatum recusauit.*
15 *Nazianzenus è patria discessit, ne ad Episcopalem dignitatem ascendere cogeretur.*
16 *S. Ambrosius noctu secessit, ac se occultauit, ne fieret Episcopus.*
17 *S. Ephrem furorem simulauit ne fieret Episcopus.*
18 *S. Goaris incurabilem morbum impetrauit à Domino, ne vocaretur in Episcopum.*
19 *S. Gregorius Magnus ad Pontificatum electus infirmitatis suæ conscius fugam iniit.*
20 *S. Ammonius ne ad Episcopalem consecrationem adduceretur, auriculam sibi amputauit, linguamque sibi rescissurum esse adiurauit, si adhuc instarent.*
21 *S. Franciscus noluit fieri Sacerdos, quia tantam, vt decet, non putauit animæ suæ esse puritatem.*
22 *S. Augustinus Episcopatum inuitus suscepit, & tempore Ordinationis suæ vbertim lachrymatus est.*
23 *Nilamonius à Domino petiit, vt potius eum mori pateretur, quàm Episcopum creari.*
24 *Ioannes Hurtado Dominicanus Archiepiscopatum Toletanum ab Imperatore Carolo V. sibi oblatum lachrymis, ac omni denique conatu reiecit.*
25 *Ludouicus Granatensis Dominicanus cum in Archiepiscop. Bracharensem nominaretur grauiter obstitit.*
26 *Bartholomæus à Martyribus Superiorum iussu coactus Archiepiscopatum Bracharen. inuitus suscepit, quo postea renunciato in monasterium sui Ordinis se recepit, vbi vitam cum morte feliciter commutauit.*
27 *Cōsolatione eget, qui Episcopale onus inuitus suscipit.*

NE quisquam pronus sit ad Episcopatum desiderandum declarat Apostolus in citatis verbis, qualem oporteat esse Episcopum, quatenus Episcopatum nemo affectet, nisi virtutibus supradictis ornetur. *Honor enim*, vt asserit Sanctus Ambrosius, *de dignitate Sacerdotum* 1

cap. 2. & sublimitas Episcopalis nullis poterit comparationibus adaequari; si Regum fulgori compares, & Principum diademati, longè erit inferius, quàm si plumbi metallum ad auri fulgorem compares. & SS. Chrysost. *lib. 3. de Sacerdot.* & Nazianz. *in orat. 17. ad ciues Nazianz.* hoc ipsum affirmant, his verbis: *quantum coelum terra pretiosius est, quantumque anima corpori, spiritus carni, diuina humanis praestant; tantum Episcoporum principatus omnia ciuilia regna, & potestates antecellit, & quanta est differentia inter Solem, & Lunā, tanta inter Sacerdotium, & imperium. c. solita, de maiorit. & obed.* Idem Chrysost. *in Isai. homil. 4. & 5.* ad hoc propositum sic ait: *Alij sunt termini Regni, alij Sacerdotij; sed hoc ideo est maior, nam Regni corpora commissa sunt Sacerdoti animae.* Ac rursum: *Expende modum potestatis vtrique traditae, & videbis Sacerdotem multò sublimius Rege sedente, admirandus videtur thronus Regius; sed rerum terrenarum administrationem sortitus est. Sacerdotis thronus in coelis collatus de coelestibus negotiis habet pronuntiandi auctoritatem, cum Sacerdotium à supernis descendat, eiusque vinculum animam contingat, atque ad coelos vsque perducat.* Et S.
2 Ignatius *in epistola ad Smyrnenses* scripsit † Sacerdotiū sūmam esse honorum, qui in hominibus constant. S. Ephrem *tom. 1. serm. de Sacerdotio* exclamat Sacerdotiū esse miraculū stupendū, potestatē ineffabilē, venerādum ministeriū, coelū attingere, cū Angelis versari. Et S. Gregor. Nazianz. *apolog. 1.* sic ait: *Mediatorē inter Deum, & hominem agere, vt opinor, sacerdotis munus est.* Et Gregorius Nyssen. *lib. de vita Moysis*, probat ex diuina Scriptura Sacerdotium non rem humanam esse, sed diuinam. Vnde dicit S. Thom. *3. part. quaest.*
3 *22. art. 1. ad 1.* † Sacerdos in quantum est medius inter Deum, & populum, Angeli nomen habet. Et S. Chrysost. *hom. 1. in 2. ad Timoth. An ignoras quid sit Sacerdos? Angelus vtique Domini est. Non ex seipso loquitur; si despicis, non illum despicis; sed Deum, qui illum ordinauit.* Et S. Hieronym. *in epist. ad Nepotianum de vita clericorum*, inter Regem & Episcopum hoc ponit discriminis, quòd ille nolentibus praeest, hic volentibus, ille terrorem subiit, hic seruitutem demit, ille corpora custodit ad mortem, hic animas seruat ad vitam.

4 Vnde ab ipso Ecclesiae nascentis exordio Principes Catholici verbis, & factis semper ostenderunt quantum Episcopis tribuendum esset, in omnibus se illis inferiores profitentes. Ac primum Constantinus ille Magnus ingressus locum in quo Episcopi conuenerant ad Concilium Nicaenum celebrandum in medio conuentu erectus constitit; ac cùm parua quaedam sella ex auro fabricata illi esset loco posita, non prius consedit, quàm Episcopi ad id annuissent, vt est apud Euseb. *lib. 3. de vita eiusdem, cap. 10.* Nec solùm Episcopos, vt Patres, imò verò, vt Dei Prophetas omnino honorificè reuenerabatur, vt idem Euseb. in eadem historia memoriae prodidit, *lib. 3. c. 22.* Item Valentinus Imper. virtutibus, & rebus gestis vbique clarus ipsos Episcopos in summa veneratione scribitur habuisse, *lib. 9. tripartita historia, c. 8.* In nostris Hispaniarū Regnis, & vbicumque religio Catholica viget, Episcopi reuerenter, & honorificè ab omnibus coluntur, à Dynastis etiam, & Principibus, qui quò magis pij, & orthodoxi sunt, eò magis Episcopos honorare solent.

5 Hinc S. Ambros. *lib. de dignit. Sacerdot. cap. 3.* profitetur nihil in saeculo sublimius Episcopis reperiri posse, & nihil esse Episcopo excellentius, & *in cap. 6.* ait Episcopum oculorum in corpore, id est, in Ecclesia officium voluntarium accepisse, vt reliquum per ipsum corpus ducatum lucis haberet. Dionys. Areopag. *c. 7. Ecclesiast. hierarchia, p. 3.* eum & Scripturis diuinis diuinum Antistitem, & iudiciorum diuinorum interpretem vocat. Angelus enim est, inquit, Domini Dei rerum omnium praepotentis. S. Gregor. Nazianz. *in apolog. 1. de fuga*, ita ait. *Quis ille est, qui veritatis Antistitem, ac propugnatorē vnius diecula spatio, velut simulacrum ex argilla fingit; illum, inquam, qui cum Angelorū classe, atque ordine futurus est, qui cum Archangelis Deum celebrat, qui ad supremum Altare Sacrificia transmittit, simulque cū Christo Sacerdotio fungitur, qui figmentum instaurabit, imaginémque creatori sistet, & superno mundo opificē aget; & vt quod maius est dicam, Deus erit, aliosque Deos efficiet.* 6

Diligenter igitur, qui ad hoc dignitatum culmen ascendere, eiusque munus subire curat, cogitare debet, quaeque tum facultates suppetant, tum difficultates officiant, ne fortè cùm exiguae staturae sit, gigantum induat arma, quae tum in cursu, tum in praelio impedimento sint, cùm in his permulti decipiantur, ea tentantes, quae sunt supra vires. Ideò S. Nazianz. *in orat. de moder. in disp. adhib.* de his loquens dicebat. *Quid in coelum prouolas cùm pedes sis? quid turrim extruis, cùm iis rebus careas, quae ad eam perficiendam requiruntur? quid ipse quoque manu aquā metiris, & coelū palmo, terramque omnem pugillo, clementia magna, & huiusmodi, vt ea creator solus demetiri possit? Si enim tunc primum,* inquit Bernardus, *haesitare incipias, id quidem ferè, ante iuxta consilium Saluatoris,* Lucae 14. *sedisse debueras, ante aestimasse opus, metiri vires, penderasse sapientiam, merita comparasse, sumptus computasse virtutū.* Quis enim sanus, & sobrius, cùm perspexerit vix se ferendis oneribus suis sufficere, aliena quoque onera libenti animo suscipiat? quis cùm vix reddendis domesticis rationibus suis se parem agnoscat, in publicis, vel alienis sponte operam profiteatur? Quisnam aeger, suorúmque vulnerum curandorum non satis peritus, alterius morbis mederi aggrediatur? Quid enim indignius est? quid maiori poena dignum, quàm in conspectu Dei, & Angelorum eius, in conspectu Ecclesiae vniuersae, id se scire profiteri, quod ignores, id velle, quod nolles, id posse quod nullo modo possis? Non tunc igitur haec talia cogitanda sunt, dum iam diuino adstamus Altari, sed tunc dum ambitiosè discurrimus, pensamus, coelum, & terram modò optatis potiamur. Neque enim erit adeò desperatus, & perditus animus, qui si maiestatem, & amplitudinem earum rerum secum diligentiùs considerauit, & expenderit, qui non concidat, qui se dare praecipitem velit, qui sententiam futuri iudicis, quam veluti manu sua subscribit, non exhorrescat, ne illud exaudiat, nescitis quid petatis, *Matth. 20.* Tardè, cunctanterque eundum ad Praelationes, ad dignitates, opportunè ex sponsae modestia colligitur, cui non semel dictum, *veni, in amoris Cantico cap. 5. Veni,* inquit Sponsus, *de Libano Sponsa mea, veni de Libano, veni, coronaberis.* Vides vt idem verbum ingeminet, vt Sponsae morē indicet, aegrè iturae ad culmina, ad coronas. Scitè Gilleb. Abbas *serm. 19. in Cātic. Vide,* inquit, *si nō morosè egreditur de Libano, quae toties vocatur, & forsitan spōsa mora festinationum nostrā suggillat, & arguit, qui nimis prompti, & parum prouidi vires nostrā minus pensantes festinamus ingredi in labores praelationis, an sollicitudinum molestias, & maioriam lapsus; nec expectantes, vel semel vocari vltrò nobis ipsi honorem sumimus, vocationem vel prouenientes, vel arte procurantes.*

Vnde S. Bernardus *in serm. super Cant.* contra eos, 7
qui se ingerunt Praelaturis, ita dicit: *Miror audaciam plurimorum, quos videmus de suis vineis non colligere nisi spinas, & tribulos; vineis tamen Dominicis etiā se ingerere.*

ingerere non vereri, fures sunt, & latrones, non custodes, nec cultores. Væ (inquit Gregor. *in epist.* 16. *lib.* 7.) *qui culmen regiminis non ad officium portandi oneris suscipit, sed ad appetitum gloriæ, & transitorij honoris. Væ qui dux Christianæ militiæ fieri sustinet, nondum veteranus miles, id est, diu exercitatus in omnium victoria: Episcopus est aurora oriens, quando de nouo venit, non vt præsit, sed vt prosit.*

8 Prædicti igitur Prælaturis temere se ingerentes, illasque ambientes, rudes tamen, & imperiti; aut corruptis, & deprauatis moribus, si in Episcopos eligantur, magis obsunt, quàm proderunt. Sic etiam ratione honorum, & sufficientiæ bonorum Episcopatus appetentes illicitè faciunt, cùm pertineat ad cupiditatem, & ambitionem, vnde contra Pharisæos Dominus dicit, Amans primos accubitus in cœnis, & primas cathedras in Synagogis, salutationes in foro, & vocari ab hominibus Rabbi. Sic denique ad celsitudinem gradus appetere Episcopatum præsumptuosum est. Vnde Dominus arguit Discipulos *Matth.* 20. Primatum quærentes, dicens *Scitis quia Principes gentium dominantur eorum*, vbi: Chrysostom. *hom.* 66. ait per hoc ostendere, quòd gentile est primatus cupere. Et idem hom. 35. in hæc verba. *Opus quidem desiderare bonum, bonum est: primatum autem honoris concupiscere, vanitas est: Primatus enim fugientem se desiderat, desiderantem se horret.*

9 Verùm si quis Episcopatum optet non propter officij dignitatem, sed propter annexum laborem, qui est ordinatus ad honorem Dei, & proximi salutem, bonum opus desiderat, sic enim hunc Apostoli locum interpretantur, D. Thom. 2. 2. *quæst.* 185. *art.* 1. Azor. *instit. moral. p.* 2. *lib* 3. *cap.* 28. *quæst.* 2. latè Claud. Iaius *in speculo Præsulis sub rub. de eo qui Episcopatū appetit, & ad Prælaturam moueri procurat, an peccet necne?* Alphons. Aluarez, Guerrero *in speculo iuris Pontificij cap.* 4. *post princip.* me citato *in hoc loco* Maurit. Alzed. *de præcl. Episcop. dignitat. part.* 1. *cap.* 3. *num.* 33. Ideo quiuis Episcopatum licitè cupit, non propter dignitatem, sed propter administrationem, quia optat prodesse, & non præesse. Vnde Apostol. non dicit, qui Episcopatum desiderat, bonum desiderium habet, sed *bonum opus*, scilicet vtilitatem plebis.

10 Hinc etiam Nauar. *de orat. miscel.* 42. *num.* 2. asserit grauiter peccare Episcopos ambientes, alios Episcopatus, ad quos libera multorum beneficiorum collatio pertinebat, vt per ea possent suis cognatis, & familiaribus prouidere. Barthol. Medina *in sum. lib.* 1. *cap.* 16. §. 1. idem ferè resoluit. At Homobon. *de examine eccles. part.* 3. *tract.* 15. *c.* 7. *q.* 24. *resol.* 1. quem videtur sequi Diana *resol. mor. p.* 4. *tract.* 4. *resol* 100. tenet Episcopum, qui propter bona temporalia, vel ambitum alium pinguiorem Episcopatum procurat, peccare venialiter. At idem Nauarr. *cons.* 17. *num.* 7. *sub tit. de sentent. excom. in nouis*, resoluit, absque peccato, etiam veniali, posse appeti Episcopatum ab illo, qui est eo dignus, dummodò principaliter appetatur, vt prosit, licet minus principaliter appeteretur ob honorem, & fructus eius, & ex Petro Nauarr. Iacob. de Graff. Tolet. & aliis comprobat Homobon. de Bonis *de humana vita statibus part.* 1. *c.* 6. *versic. quando autem.* Quamuis Episcopatum ambire propter bona temporalia sit delictum, tamen oblatus extra culpam potest suscipi, Molfe *in emporio iuris part* 1. *tit.* 2. *de iurisd. omn. iudic. q.* 5. *n.* 29. *in princ.* Pro quorum maiori luce optimè distinguit Lezana *in sum. quæst. Regul. part.* 1. *cap.* 17. *num.* 22. his verbis. *Primò enim indignus Episcopatu, vel quia illiteratus, vel vitiosus est, Episcopatum desiderās grauissimè peccat mortaliter, quia appetit id quod nō potest sine peccato mort. administrare.* Tolet. *in sum. lib.* 5. *c.* 3. §. *prima est. Secundò qui dignus est, & appetit Episcopatum propter redditus temporales tanquam finem, etiam mortaliter peccat Ratio est non solum, quia peruersè vult rē spiritualē, & superioris Ordinis esse medium in Ordine ad rē temporalē, & inferioris Ordinis, sed etiam, quia sic faciēs, & ex vi talis ordinationis paratus est, si necesse fuerit dignitatem Episcopalem negligere, si bona temporalia nō obtinentur.* Sot. *lib.* 10. *de iust. q.* 2. *art.* 1. Syluest. *verb. Episcopatus* §. 4. *Tertiò, qui appeteret Episcopatum, quāuis dignus, propter redditus, aut commoda temporalia, non tanquam finem ipsius Episcopatus, sed tanquam finem ipsius appetitionis, saltem secundarium, etsi non peccaret mortaliter, cùm non appeteret spiritualia propter temporalia, ad minus tamen peccaret venialiter, quia tale desiderium ambitionis, auaritiæ, vel præsumptionis esset,* Valentia *tom.* 3. *disp.* 10. *q.* 3. *puncto* 2. *concl.* 3. §. *nihilominus tamen. Quartò, qui etsi dignus efficaciter appeteret Episcopatum non propter malum aliquē, aut inordinatum finem, sed propter salutem animarum procurandam, adhuc peccaret eo quòd magno periculo salutis, quale in administratione Episcopatus occurrit, se obijcere præsumptuosum & temerarium est,* &c. Hactenus Lezana.

Vtrùm autem Prælatus Religionis possit subditum obligare ad acceptandum Episcopatum? solet ab aliquibus dubitari? Ergo tamen non posse verius sentio, quia Religiosus tenetur obedire Prælato in iis, quæ sunt secundùm regulam; at fieri Episcopum, non est secundùm regulam, nec ad regularem vitam pertinet, immo ab illa eximit; & prorsus contra rationem est posse Prælatum in subdito præcipere, per quod ille ab eius obedientia eximitur. Tum quia potestas, quam habet Prælatus Religionis, ordinatur per se ad commune bonum Religionis, aut bonum particulare subditi: nec ex vi officij habet communi Ecclesiæ necessitati prouidere. Sed Episcopatus non ordinatur ea se ad bonum religionis, aut subditi, sed ad bonum commune Ecclesiæ: ergo, nec obstat quod S. Thom. 2. 2. *quæst.* 185. *art.* 2. docet Religiosum teneri obedire Prælato obliganti ad acceptandum Episcopatum, quia ibi nomine Prælati intelligi Pontificem respondet Sot. *de iust. lib.* 10. *q.* 2. *art.* 2 11

Acceptatio Prelaturæ (vt inquit S. Bernard. *serm.* 58. *super Cant.*) *procedere debet ex quadam intima stimulatione sollicitante nos æmulari fraternam salutē, æmulari decorem domus Domini, incrementa lucrorum eius, incrementa frugum iustitiæ eius, laudem, & gloriam eius, vt euellat, & destruat, ædificet, & plantet.* Volens igitur Dominus ascensurus ad Patrem, Vicarium in terris constituere, & Petrum vniuersæ Ecclesiæ Pastorem præficere, dixit illi: *Simon Ioannis, diligis me plus his? dixit etiam Domine, tu scis, quia amo Te. Dixit ei: Pasce agnos meos. Dicit ei iterum: Simon diligis me? ait illi, etiam Domine, tu scis quia amo te. Dixit ei iterum: Pasce agnos meos. Dixit ei tertiò, Petre, amas me? contristatus est Petrus, quia dicit ei tertiò, amas me, & dixit ei: Domine tu omnia nosti, tu scis, quia amo te. Dixit ei: Pasce oues meas.* quē locū Bernard. *super Cant. serm.* 76. sic interpretatur. *Non otiosè toties repetitum est, Petre amas me, in commissione ouium, & ego quidem id significatū perinde puto, ac si illi dixisset Iesus: Nisi testimonium tibi perhibente conscientia, quod me ames, & valde perfectèque ames, hoc est, plusquam tua, plusquam tuos, plusquam & te, vt huius repetitionis mea numerus impleatur, nequaquam suscipias curam hanc, nec te intromittas de omnibus meis, pro quibus sanguis vtique meus*

fusus

fuſus eſt. Hinc etiam Modern. quidam *in annot. ſuper Ioan.* ibi, *Paſce agnos meos*, ſic ait: *Qui ex loco gloriantur ſibi commiſſum gregem Domini, eos primum oportet meminiſſe à Petro ter exactum amorem erga Chriſtum, neque quemlibet amorem, ſed ardentiorẽ caterĩs. Deinde ter item cõmiſſam illi curam gregis, illud admirã ſignificatum eſt, non eſſe idoneum Sacerdotio, niſi qui neglectis omnibus nihil amet, niſi Chriſtũ, hoc eſt, veritatem, innocentiam, pietatẽ. Nihil magis requirit in Paſtore, quàm amorem: Oues Chriſti docere poteſt & malus Paſtor, & qui eas odit, & rapit; paſcere autem non poteſt, niſi qui diligit. Doctos multos, & nobiles facilè eſt reperire Paſtores, amatores Eccleſiæ paucos. Hos poſſimũ elegit ad Eccleſias ſuas Ieſus, qui poſſimum diligunt; diligit Ioãnem, elegit Petrum; diligit ſibi cariorem, elegit Eccleſiæ vtiliorem: diligit innocentem, elegit lapſum, vt qui ipſe pœnituerit, faciliùs pœnitẽtibus indulgeat, ac benignius nouerit miſereri, qui ſecum miſericorditer actũ meminerit. Ter igitur interrogat, repetit, inculcat, an ſe diligat, vt ei declarat quanta ſollicitudine, deſiderióque expetiores, quòd toties interrogaret, ſimulque omnes admoneret ardentiſſimum ſui amorem in Paſtore requiri, maximè enim quæritur, quod maximè deſideratur. Ter exigit amorem à Petro Ieſus, nec quemlibet amorem, ſed ardentiorem, quàm aliorum Apoſtolorum ſit, priuſquam gregis ſui curam illi committat, cui namque plus committitur, plus & ab eo exigitur. Contriſtatus poſt tertiam interrogationem Petrus eſt, non ex eo, quòd amorem ſuum non crederet, quem ſciebat falli non poſſe, ſed quòd non tantum amorem in ſe ipſo Chriſtus eſſe intelligeret, quantum habere ſe crederet, vnde reſpondit,* Domine tu omnia noſti. Tu ſcis quia amo te: *quaſi diceret, ego falli poſſum, qui amare me dico: Tu qui omnia noſti, ſcis non verum ſit quod dico. Certè tu ſcis, te à me amari, ego verò neſcio an tantum à me ameris, quantum amari à me velis. Cui tandem dicit Ieſus,* Paſce oues meas. *quaſi diceret. Interrogatio mea Petro non amoris in me tui dubitatio, ſed manifeſtatio eſt, vt nouerint omnes, me tibi paſcendas oues meas non fuiſſe daturũ, niſi me à te mirificè amari certò ſcirem. Nouit namque neminem eas paſcere poſſe, qui me non vehementer amet. Rapere quidem poſſunt mercenarius, fur, & latro; paſcere verò non poteſt, niſi qui animam ſuam pro eis ponere paratus ſit. Propterea, qui dixi tibi: Paſce agnos meos, dico pariter, paſce oues meas. Iidem enim ſunt agni, qui & oues meæ: ſicut ego quoque & agnus ſum, & ouis; Agnus, qui verè Paſcha immolatus peccatum mundi tulit. Ouis, quæ ad occiſionem ducta non aperuit os ſuum.*

12 Quamobrem rectè S.Gregor.Nazianz.*lib.3.& 6. de Sacerdot.* ſcripſit: *Nemo ſapiens læto animo creatur Epiſcopus, ſi quis pericula, & ſupplicia ei propoſita conſiderat, atque adeo ſtultus videri poteſt, ac reprehenſione dignus, qui eam viam ingredi poſſit complanatam, & expeditam, ſponte ſe in locum anguſtum, periculoſumque redegerit.* Quod S.Chryſoſt.*ad Hebr. homil.* 34. latè proſequitur, inter cætera dicens: *Miror ſi poteſt ſaluari aliquis Rectorum, poſt tantam eam comminationẽ, quam negligentia videmus illatam, video aliquos etiã concurrere, & præcipitare ſemetipſos in tantam molem, ac difficultatem regiminis.* Quò etiam ſpectat, quod Petrarcha dicit *de remedio vtriuſque fortunæ lib.1. dialog.170. O vertigo morum peſſima, ad quod olim conſueuerant, & deberent cogi homines, inde nunc retrahi non poſſunt.*

13 Hoc idem etiam D.Bernardus *ad Epiſcopum Londonen. epiſt.*24. elegantibus, & horrendis proſequitur verbis, dum ait: *Curritur ad Eccleſiaſticas curas, tanquam ſine cura iam quiſque victurus ſit, cùm ad curas peruenerit. Et qui nondũ has curas experti ſunt, videntes alios, qui iam humeros ſubmiſerunt huic ſarcinæ, non ſolum non gemere tanquam ſub onere, ſed inſuper appetere plus onerari: non deterretur pericula, quæ cupiditate cæcati, non vident. Quæ inſania eſt? Vbi timor Dei? vbi mortis memoria? vbi gehennæ metus? & terribilis expectatio illa iudicij? Quò aſcendis miſer? vt ab altiori gradu ſit caſus grauior: neque enim paulatim decides, ſed tanquam fulgur in impetu vehementi (quaſi alter Satanas) ſubito decideris. Non enim tanta alacritate currerent ad honores, ſi eſſe ſentirent, & onera, grauari profectò metuerent; nec cum tanto labore, & periculo dignitates affectarent: affectant autem, quia ſola attenduntur gloria, non pœna. Væ tibi Epiſcope, quia peccata populi comedis, ac ſi propria tibi minus ſufficere viderentur. Dic mihi quantum deſudas, vt gemitibus, orationibus, pœnitentia, prædicatione, &c. diluas peccata illorum, quorum bona comedis: Veniet miſer ante tribunal Chriſti, & audietur grauis querela populorũ, accuſatio dura eorum, quorum vixere ſtipẽdiis, neque diluere peccata; quibus facti ſunt duces cæci, & fraudulẽti mediatores. Quid tibi inſipiẽs delitiæ ſapiũt, quid diuitiæ illæ oblectant oculos, quibus mercaris tam graue iudicium, tam dura temetipſum obligans rationi? Vniuerſa quidem vſque ad quadrantem nouiſſimum exigeris?* Vnde idem Bernard. *epiſt.* 8. cuidam Brunoni docto viro conſulenti an acceptaret electionem Archiepiſcopatus Colonienſis, omnino recuſauit dare ei conſilium; ſed ſolùm dixit ſe oraturum pro eo; quia tamen ipſe nihilominus acceptauerat, ſequenti epiſtola terret eum electione Sauli, & Iudæ, ſuper omnia commendat ei humilitatem. Et D.Gregor. dicebat quòd nulla cura eum magis ſollicitabat, quàm cum ad conſecrandum Epiſcopum eius expectabatur arbitrium.

Cùm profectò tot ac tanta in Epiſcopo requirat noſter Apoſtolus, & muneris eius, ac officij ratio, tam multa poſtulet, quiſque ſibi meritò timere debet ne dicam exhorreſcere, cùm tantum munus aſſumit, quæ cauſa multis ſanè ac magnis in Eccleſia Dei viris fuit id muneris refugiendi. 14

Sanctum igitur Brunonem Ordinis Carthuſiani Patriarcham inſignem ab eremo Romam accerſitum ab Vrbano II. Pont.Max. quem diu ante coluiſſet, & eius opera in Conciliis celebrandis vſus fuiſſet vſque ad Concilium Placentinum, Archiepiſcopatum Rheginenſem totius Calabriæ Metropolim ſponte oblatum recuſaſſe, & ſolitudinem iterato adiiſſe, eiuſdem vitæ acta ab innumeris præclaris exarata ſcriptoribus apertiſſimè teſtantur Petr. Sutor. *de vita Carth. tract.5.c.3.* Laurent. Suri. *de probatis Sanctorum vitis, tom.5. die 6. Octobris*, §. 22 Meleager Pentimalli *in vita S.Brunonis, tract.1 .c.10.pag.* 88. Cardin. Cæſar. Baron. *annal. Eccleſiæ, tom.11. anno.1091.pag.635.*

Nazianaenus etiam è patria diſceſſit, ne ad eum honoris gradum aſcendere cogeretur. 15

S.Ambroſius noctu ſeceſſit, ac ſe occultauit. 16

S.Ephrem Syrus cùm intellexiſſet ſe ad Epiſcopatum electum, tantiſper furorem ſimulauit, donec alius electus eſſet. Sozom. *lib.3 hiſtoriæ Eccleſ.c.15.* 17

S. Goaris Preſbyter incurabilem morbum impetrauit à Domino, cùm à Sigeberto Rege ad Treuirenſem Epiſcopatum vocaretur. Surius *in eius vita.* 18

S.Gregorius Magnus ad Pontificatum electus infirmitatis ſuæ conſcius fugam iniit, & inter ſyluarum ſaltus, & cauernarum latibula fulgidæ columnæ indicio agnitus capitur, trahitur, & Pontifex conſecratur. Ioan. Diaconus *in eius vita, lib.1.c.44.* Card. Bellarm. *an. Eccl. tom.8. An.590.* 19

S.Ammo

20 S. Ammonius Eremita ad Episcopalem consecrationem adducendus, cum dissuadere nō posset, dexteram sibi auriculam amputauit, & cum adhuc instarent, linguam quoque sibi escissurum esse adiurauit, & ita eum reliquerunt. Nicephor. *lib.* 11. *Ecclesiast. hist. c.* 37. Palladi. *historia Lausiaca, c.* 12.

S. etiā Malachias cum ad Archiepiscopale onus vocaretur, & compelleretur, omnibus quibus potuit modis renuit; anathema verò minitantibus ni pareat, tandem humeros submisit, dicens: *Ad mortem me ducitis, sed obedio spe martyrij.* Sur. *in eius vita, tom. 6. die* 3. *Nouēbr.* Sbroz. *de officio vicarij in proæm.* Marc. Anton. Genuens. *in man. Pastorum c.* 1.

21 S. Franciscus vidit Angelum cum phiala lucida in manu limpidissimo liquore plena sibi mulùm dicentem: *Vide Frācisce, quicumque vult fieri Sacerdos, & Sacramēta administrare, ita purus esse debet in anima, sicut liquor iste*; noluit vir Sanctus fieri Sacerdos, qui tantam animæ suæ non putauit esse puritatem.

22 S. Augustinus notus ob virtutem, & doctrinam, cùm adhuc laicus esset, ab eis tantum Ecclesiis, quę non haberent Episcopos, suam abstinebat præsentiam, manu iniecta à populo Episcopus ordinandus insertur, qui vbertim lachrymatus est, considerās, quàm magna suæ vitæ pericula de gubernatione Ecclesiæ impenderent, ita Possidonius *in eius vita, c.* 4. & testatus ipse August. *epist.* 147.

23 Nilamonius Monachus cùm rogatus esset, vt assensum præberet electioni de se factæ in Episcopum, respondit, vt per diem spectarent, vt interea sua componeret: transacto tempore adhuc requisitus, vt tandem Episcopatum acceptaret, ait, sine me prius Deum paululum alloqui: in oratione autem positus à Domino petiit, vt potiùs eum mori pateretur, quàm Episcopum creari, & antequam ab oratione bonus Pater surgeret, Deo spiritum reddidit, & mortuus est, referunt, Niceph. *lib.* 3. *c.* 17. nouissimè Ioan. Baptista Fino *de regulis iuris vespertina homilia homil.* 5. *in fine*, Sozom. *lib.* 8. *Ecclesiast. histor. cap.* 19.

S. Bernardus bis, aut ter Episcopatum sibi vltro oblatum respuit.

S. Bonauentura semel quantum potuit, refutauit sed postea tandem Romani Pontific. iussu coactus recepit. S. Augustinus *epist.* 204. asserit quòd multi, quia nolebant accipere Episcopatum, perducebantur, includebantur, & custodiebantur; & Sancti quamplurimi hoc Episcopale munus, vel recusarūt, vel inuiti susceperunt; quorum creberrima in vitis Sanctorum apud Surium *lib.* 1. extant exempla, & hac ætate multos nō defuisse nouit parens meus, ex quibus duos tantùm attingam, qui cùm Ecclesiarum omnium ferè aliarum opulētissimarum, ac nobilissimarum gubernacula constantissimè recusauerint, multorum poterunt esse aliorum instar.

24 Quorum vnus fuit Ioannes Hurtado Dominicanus, cui cùm Archiepiscopatum Toletanū Carolus Quintus imperator secretò designasset, eique tum precibus, tum lachrymis, ac omni denique conatu obsistenti inducias Imperator ad melius deliberandum indulsisset, perstitit vir egregius constātissimè in priori proposito; cuius animi magnitudinem, stabilémque omnino sententiam, ac minimè fucatam, sed Deo addictam Imperator admiratus, iussit illū tuto animo esse, quem iam libertate donabat: tunc ille summa perfusus lætitia, nouum munus à Cæsare postulauit, vt scilicet nemini, se viuente quod ab eo gestum fuerat, patefaceret. Quod Cæsar fidelissimè præstitit, sed eo vita deinde functo aliis minimè occultandum, ad reliquorum exemplum, esse putauit referunt Hernandus del Castillo in *historia generali S. Dominici p.* 2. *lib.* 2. *c.* 26. *fol.* 201. Ludouic. Muñoz *en la vida del Padre Fraj Luis de Granada lib.* 1. *c.* 11. *fol.* 37.

Alter fuit pius ille Ludouicus Granatensis eius- 25
dem Dominicani Ordinis alumnus, is cùm à Catharina Portugaliæ Regina, & gubernatrice eiusdéque Caroli Imper. sorore in Archiepiscopum Bracharēsem, & Hispaniarum Primatem nominaretur, grauiter obstitit, ab eaque summis precibus impetrauit, vt illum à tanto onere liberaret, facta promissione, quod ad illud recte obeundum, insignis, & probatæ vitæ virū eiusdem Ordinis sibi notitiam
daret; obtulit † Fr. Bartholomæum à Martyribus 26
qui Superiorum iussu coactus, post quam semel quātum potuit refutauit, Archiepiscopatum suscepit, statimque totis viribus, & instanter Summum Pontif. supplicauit, vt sibi resignandi licentiam cōcederet, qua obtenta Episcopatui renuntiauit reseruata sibi tenuissima pensione, qua in Monasterium à se constructum eiusdem Ordinis se recepit, vbi feliciter vitam cum morte commutauit, multis clarus miraculis, historiam narrat Ludouic. Muñoz *citt. lib.* 1. *c.* 11. *&* 12.

Gregor. igitur *epist.* 45. *lib* 4. cogens quendam 27
Marianum Monachum omnino renitentem suscipere Episcopatum, scribit cuidam, quòd consoletur eum, quia, ait, cuiuslibet officij valde onerosa est nouitas: præsertim quia post longa quietis otia eius proculdubio nouitas perturbabitur. Ideo peto vt cùm venerit tempestatum secularium procellas fugiens, semper apud vestram mentem portum quietis inueniat. Confido in Domino quod ad interiora illum euacuet, & ad exteriora gerenda confortabit. Et *epist.* 4. *lib.* 6. *ad Episcopum Consta.* qui dixerat se infirmum ad tantum onus, respondet; *Prima virtus est cognitio infirmitatis, atque ex hoc colligimus vos bene posse susceptum ministerium implere, quia hoc cognoscitis. Ille omnibus infirmior, qui suam non cognoscit infirmitatem* Et *epistol.* 5. eundem exhortatur ad tolerandum onus Pastorale, afferens illud: *Si Christus pro omnibus mortuus est, restat vt qui viuunt, non sibi viuant*, &c. Et quia ille scripserat in epistolis suis, quòd semper anhelabat ad mentis tranquillitatem, & quietem, & ad fugiendam cogitationum perturbationem, respondet, *quòd Pastor non potest funditus repellere perturbationem cogitationum, & curarum terrenarum, quia scriptum est, quod etiam gigantes gemūt sub aquis*, idest, populis: dicit tamen *quod huic curæ modus ponendus est, ne nimis excrescat: quia boni Pastores afflato Spiritu sancto inter medias turmas populorum, & negotiorū non obruuntur, neque caput mentis submittunt: ambulās per siccum in medio maris, & impletur in eis illud* Isa. 43. *Cùm transieris per aquas, tecum ero, & flumina nō operient te.* Et quantum ad periculum officij Pastoralis, & securitatem solitudinis, respondet, *quòd vbique est periculum, & sola Dei gratia saluat. Nam Loth in peruersa ciuitate fuit iustus, & in monte peccauit.* Quid enim paradiso iucundius? Quid cœlo securius? & tamen homo ex paradiso, & Angelus de cælo peccando cecidit, refertur *in cap. qualibet* 40. *dist. Nusquam enim est securitas*, inquit Bernard. *nec in cælo, nec in paradiso, multo minus in mundo: in cælo enim cecidit Angelus sub potentia diuinitatis: in paradiso Adam de loco voluptatis: in mundo Iudas de schola Saluatoris. Tuti tandē erimus à malis omnibus si Deo nostra omnia committamus.* Hinc Cassiodorus. *Nihil potest esse securius, quàm illi omnia committere, qui nouit suis cultoribus cōgruè profutura præstare.* Et Regius Propheta Psalm. 56

Clamabo

Clamabo,inquit,*ad Deum altiffimum, Deum, qui benefecit mihi.* Quod autem beneficium Dauidi fit collatum,Chaldaica docet tranflatio dicens: *Clamabo ad Deum,qui præcepit araneæ, vt conficeret in ore fpeluncæ telam ad defenfionem meam.* Sanè cùm in fpelunca moraretur Dauid, Saul eum minimè vidit, quandoque aranea tela Dauidem tegerat. O admiranda Dei protectio. In hoc certè admiratur D. Paulinus, quod qui fecum Deum habet, araneæ tela fibi fortiffimus eft murus, & antemurale, vbi è contra illum,qui fine Deo eft, fortiffima mœnia, etiam adamantinus paries, minus quàm araneæ tela defendunt.

28 Verè ita eft, locus fanctitatem non conciliat, nec fanctitatis neglector loci fanctitate excufatur, nemo fibi de loco blandiatur, Samaritana Meffiam cognouit,ad fontem,quem Iudæus in Templo cognofcere noluit:hinc illud S.Hieronymi *epift.*4.quæ eft de viuendi forma.*Quid*,inquit,*Samaritana vilius? non folum ipfa crediderit,& poft fex viros vnum inuenit,Dominum, Meffiámque cognouit ad fontem, quem vt in templo populus ignorabat,fed & auctor fit falutis multorum.*Et S.Chryfoft.*homil.*4.*ad populum Antiochenũ*, hoc verbis monitum offert.*Licèt in Paradifo fis, ne confidas,etenim in Paradifo erat Adam, & poftquam Deum irritauit, nihil profuit Paradifus, in fornace erant ifti tres pueri,& poftquam bona egerunt,nihil officit fornax.In Paradifo erat Adam,& quia fegnis erat,fupplantatus fuit:fimo infidebat Iob,& quia vigilabat,fuperauit:atqui quanto paradifus è fimo melior?fed nihil loci virtus inhabitanti profuit.*

Glos. II.

Bonum opus defiderat.

SVMMARIVM.

1 *Epifcopi munus non tam honor,quàm onus eft.*
2 *Seruus fuorum fubditorum dicitur Prælatus.*
3 *Imperium,& principatus nihil aliud eft præter merum laborem.*
4 *Epifcopus minifterio,& labori inferuire debet. Epifcopatus munus quod,ibid.*
5 *Sanctus Paulus Apoftolus non Epifcopatus cupiditatem,fed honeftum illius munus,atque opus laudare voluit.*
6 *Epifcopi non ad propria commoda,fed ad labores, & follicitudines pro Dei gloria vocati funt.*
7 *Sanctus Gregorius onus fuum multis depingit lachrymis.*
8 *Amos Abbas Patriarcha ordinatus fibi magnum onus,& intolerabile iniunctum effe profitetur.*
9 *Sanctus Gregorius deplorat infirmitatem fuam, cùm Epifcopus fit,& n.*10.11.*&* 12.
13 *Sanctus Bernardus grauius,& periculofius periculum cum ad Epifcopatum promouetur,deplorat.*
14 *Epifcopus nemo fapiens læto creatur animo.*
15 *Epifcopatus eft onus animarum infirmarum.*
16 *Epifcopalis officij onus eft pelagus laborum:& abyffus ærumnarum.*
17 *Paftor circa oues debet affimilari gallinæ circa pullos.*
18 *Epifcopatus officio nihil eft damnabilius apud Deum, fi perfunctoriè agatur, & fi vt decet,nihil periculofius.*
19 *Sanctus Gregorius Epifcopale onus timens cum amicis vbertim lachrymatus eft,& n.*20.
21 *Homo natus ad labores,& dolores.*
22 *Patientiam ficut in electis operatur tribulatio, ita in reprobis,& damnandis tribulatio parit pufillanimitatem,pufillanimitas perturbationem, perturbatio defperationem.*
23 *Onus Chrifti leue eft,quod portantem non grauat,fed leuat.*
24 *Fortis vir non eft,cui non crefcat animus in ipfa rerum difficultate.*
25 *Humilis an fit ille,qui fupernè nutus arbitrio,vt debeat præeffe intelligit,& tamen ex humilitate præeffe contemnit.*
29 *Prodeffe qui poteft non debet Epifcopatum renuere.*
27 *Ecclefiæ gubernaculo, periculum peccati timens fufcipere refugiens, fui tantummodo habet confiderationem,& non quod in commune omnibus expedit.*
28 *Virtutibus pollens coactus ad regimen veniat,virtutibus verò vacuus,nec coactus accedat.*

OPus dixit, non imperium, non dominationem, non dignitatem (quamuis fit præclara dignitas) laborem, non delicias, opus per quod humilitate decrefcat, non intumefcat faftigio, vt habet Hieron. *ad Ocean.* Onerant enim dignitates, & onus ferre debet, qui fertur ad culmina, & magis qui fefe obtrudit. Scitè Petrus Blefenfis epift. 102. *Sciebam*,inquit,*omnem honorem huius fæculi effe impedimentum graue,& quoddam peremptorium falutis æternæ.*& Senec.*c.*2.*de breuitate vitæ.Eft inter onus,& honorem non tam allufio vocis,quàm rei ipfius expreffa veritas.*& S.Ifidor.lib.1.cap,26. *Honor ex onere venit,an potius ex honore onus.*Inter vocem *Honos*, & *onus* allufionem fiue paranomafiam notant Rutil. Lup. *lib.* 1. *de Paranomafia*,Beda *in figura* 9. *de Paranomafia*, & Ioan.Andr.*in cap.ad aures,de reb. Ecclef. & in cap.fi religiofus,de elect.lib.*6.*fuper gloff. verb. abfentia*, dicit quod *Honor* fcribitur cum afpiratione, quia omnes afpirant ad honores; dictio autem Onus fcribitur fine afpiratione, quia pauci afpirant ad onera.Hinc Ifai.9.verf.6.*Factus eft principatus fuper humerum eius.* Appofitè Oleafter nofter hìc. *Dicitur principatus fuper humerum eius,quia illi fuit potius oneri,quàm honori,folẽt enim ferui onera fuper humeros geftare.*Et in annot.*morali* ita fcribit. *Fuit principatus fuper humerum eius.Putant v, quę hodie infenfati filij Adam, imperia Regna,& principatus huius fæculi honores effe,nõ onera; quos puer nofter arguit,qui fuum principatum quafi graue onus fuper humerum gerit.*Vnde rectè à Patribus definitum eft Epifcopi munus non tam honorem effe, quàm onus,nec tam principatum,quàm minifterium, nec tam dominium,quàm liberam, & ingenuam feruitutem,fic enim nofter Apoftol.ait 1. ad Corinth.9. *cùm liber effem ex omnibus, omnium me feruum feci,vt omnes facerem faluos.*Et Origen.*in Pfalm. hom.* 7. *Qui vocatur ad Epifcopatum, non ad principatum vocatur, fed ad feruitutem totius Ecclefiæ.* 1

2 Seruus ideò fuorum fubditorum dicitur Prælatus;nam D.Bernard *fuper illa verba Hierem.vt euellas, & deftruas*,&c.fic ait:*Quid horum factum fonat:Rufticani magis fudoris fchemate quodã labor fpiritualis expreffus eft.*Et fequitur.*Difce Prælate non tam ad imperitandum,quàm ad factitandum, quod tempus requirit. Difce farculo tibi opus effe,non fceptro, vt opus facias Prophetæ,& quidem nõ ille regnaturus afcendit,fed extirpaturus.Putafne,& tu inuenias aliquid elaborandum in agro Domini tui?& plurimum,non planè totum quiuere emundare Prophetæ;quando ergo libet gloriari,vbi otiari non licet? Ne putet igitur Prælatus gradum illum vt vacet,obtinuiffe,fed vt in obfequium Dei,& proximi laboret.*Attributa eft dignitas in opus minifterij,ait Apoftolus

ſtolus, in opus miniſterij, id eſt, in miniſterium operoſum. Propterea paſtores appellantur Prælati, vt vigilent, & ita laborent, ac ſi Paſtores re vera eſſent. Hanc ſeruitutis conditionem Ethnici etiam Principes faſſi fuerunt: etenim Rex ille Macedonum Antigonus Principem filium alloquens, vt Plutarchus refert, ait, *Scito regnum noſtrum eſſe ſplendidā*
3 *ſeruitutem.* Satis ſciunt Principes † imperium, & principatum aliud eſſe nihil præter merum laborem. Hinc etiam ſeruum ſe agnoſcebat Alexander, qui (vt Arrianus Philoſophus *lib. 8. de rebus Alexandri* ſcribit) ſuis dixit, *Plus vigilare quàm vos me certo ſcio, vt ipſi quietos ſomnos capere poſſetis.* Seruū etiam ſe nouit Cæſar, de quo Seneca *lib. de breuitate vitæ*, ait. *Omniū domos illius vigilia defendit, omnium otium illius labor, omnium delitias illius induſtria, omnium vacationē illius occupatio,*

4 Labori ergo, ac miniſterio, & ſeruituti inſeruire debet Epiſcopus, quod Bernard. *in epiſt. ad Roman. hom. 11.* admonet, dum dicit: *In omnibus exempla Apoſtoli honorificabitis miniſterium veſtrum, miniſterium, inquam, non dominium; ipſum quidem honorificabitis, non vos, nā qui quærit quæ ſua ſunt, ſe cupit honorari, nō miniſterium.* Et S. Chryſoſt. hic ait: *Differentia dignitatis facta eſt inter Sacros, vt vnus ſit Epiſcopus, alius miniſter: contumacia verò carnis coegit, & peruerſitas mūdi, & operatio inimici, vt honores videātur eſſe, ſed reuera non ſunt niſi miniſteria.* Et D. Hieronym. *epiſt. 2. ad Nepotianum*, loquens de Clerico, ita inquit, *Clericus, qui ſeruit Eccleſiæ, interpretetur primo vocabuli ſui, & nominis definitione prolata, nitatur eſſe quod dicitur. Ita Epiſcopus vt reſpondeat nomini, quod gerit, totus in eo eſſe debet vt vigilet, vt paſcat, vt exploret, ac quod vulgò dicitur, ſuperintendat greg Chriſti*; ſuperintendarius dicitur *Matth. 10.* Eſt opus bonum Epiſcopatus, quia omnibus bene operari debet. *Bonum existimandum eſt id ſolum*, inquit Gregor. Nyſſen. *in orat. de mortuis, quod omnibus ſemper & vbique prodeſt, nulli nullibi numquam obeſt, & non mutatur.* Epiſcopatus munus, opus Apoſtolus vocat, ne ludum eſſe quis exiſtimet, aut animi oblectationem, id quod expendebat S. Iſidorus Peluſiota *lib. 3. epiſt. 216. Opus eſt*, inquit, *hac res, vir optime, non ludus, atque animi oblectatio cura, non luxus, munus, non imperium.* Iuo Carnotenſis *epiſt. 17.* Epiſcopatum ita deſcribit. *Quid eſt Epiſcopatus niſi cruciatus; quid aliud eſt hic honor niſi onus? quid eſt hæc ſublimitas, niſi naufragoſa tempeſtas? vnde ſi inuenta honeſta occaſione huic honori te ſubtraheres, & tibi ſoli vacares, nullo impediente, ſtadiū vitæ percurrens ad brauiū ſupernæ vocationis expeditius peruenires. Aſſume ergo tibi pennas columbæ, & auolabis à moleſtiis, & requieſces, & habitabis in ſolitudine mentis.*

5 Non igitur Epiſcopatus cupiditatem, ſed honeſtum illius munus atque opus laudare noſter Apoſtolus voluit, opus autem rem difficilem, quæve fieri vix vllo modo poſſit, appellant non ſolùm eruditi viri, verùm etiam in hanc ipſam ſignificationem Sacris litteris ita ſcriptum eſt: *Virum fidelem inuenire opus eſt.* Opus negotium eſt, non otium; animi ſollicitudo, non delectatio: munus publicum, cuius ratio redditur, non magiſtratus, in quem inquiri non licet: paterna quædam cura, & gubernatio, non tyrannis imperium: principatus, qui prudentia, non poteſtas, quæ temere, nulloque conſilio regatur. Ego ſanè verò Epiſcopatus officium, atque opus eximiè laudo, quoniam diuinum eſt: eum autem, qui illius aſſequendi cupiditate ardet, non planè laudo, neque illum bene agere cenſeo, quia non intimis animi ſenſibus ali, ſed omnino eiici eiuſmodi cupiditas debet. Si quis Epiſcopatum deſiderat, ſecum cogitet ad quot, & quam magnos labores vocetur; deinde videat diligenter an eos ſuſtinere rectè ipſe poſſit: tum pericula animaduertat, quoniam aduerſarij, & apertè, & occultè eum oppugnant: neque mente ſolam reputet, quanta ſit illa dignitas, verum etiam quot ſe mortis periculis obiiciat; nec delectationem contempletur, nec in otio ſe fore putet; ſed deſpiciat, quæ inſidiæ, quæ curæ, & ſollicitudine ſibi parentur; ſciatque omnino ſi quis in illo dignitatis gradu ſit collocatus, eum ideo Epiſcopum creatum eſſe, vt legitimè ipſe certet, non vt otioſus voluptatem capiat; qui enim ſolum honorem adeptus eſt, cæteraque omnia, quæ ad Epiſcopum pertinent, officia neglexit, ex ea quidem re in maximam reprehenſionem incidet.

Sciant denique Epiſcopi ſe non ad propria commoda, non ad diuitias, aut luxum, ſed ad labores, & ſollicitudines pro Dei gloria vocatos eſſe. Paſtores ſunt non ſui, ſed gregis curam habentes. Epiſcopi ſunt ad regendam Eccleſiam Dei, in qua poſuit eos Spiritus ſanctus. Paſtores ſunt opus naturæ attendētes, non dignitatem; laborem, non delitias; non creſcere faſtigio, ſed humilitate decreſcere, vt fiant ſerui, & miniſtri hominum propter Chriſtum, vt intermiſſa Rachelis decora facie intent ad Liam oculis lippam; de Monte cum Moyſe deſcendant ad campos, & de otio contemplationis ad laborem actionis. 6
Hæres es, & Vicarius Petri, ô Epiſcope, fac opus Euangeliſtæ, & Paſtoris; non erubeſcas Euangelium, ſi erubeſcendum non credis Paſtoris Officium. Inſta importunè, opportunè, miniſterium tuum imple. Miniſterium tuum plus oneris habet, quàm honoris. Si affectas honorem, mercenarius es: ſi onus amplecteris, potens eſt Dominus augere gratiam ſuam, vt lucra ex lucris, & ex profectibus profectus accedant. Quòd ſi abhorreas onus, & inſufficientem te reputes, ſera querela eſt, priùs ſedulè debueras, & æſtimaſſe opus, ſarcinulam ponderaſſe, & computaſſe virtutum ſumptus, & dignitati meritum comparaſſe.

Quàm verò deceat ab honoribus abhorrere, & dignitates fugere, docuit exemplo ſuo Chriſtus, qui cum à Diſcipulis Ioannis diligenter quæreretur, vt qui magna de eo à ſuo Magiſtro inaudierant, quo eo vti Magiſtro & doctore poſſent, dixit illius humilis Saluator. *Quid quæritis?* quæ loquendi formula acutè à gloſſa ordinaria premitur, quòd nempe potius dixerit, quid quæritis, quàm quem quæritis. *Quid non, quem ne ſe videatur oſtendere.* Ne videretur ſeſe ſponte obtrudere ad honores: ac contra eùm proditorie ad ſupplicia, ad Crucem, ad mortem dixit, *Quem quæritis*, non quid, vt ſe videretur oſtēdere, vt ſuo exemplo doceret honores defugiendos eſſe, Cruces, Paſſiones, oblatos æquè ſuſcipiendos animo, & alacri, & libenti adeundas. Plerique contrà obtrudunt ſe ad honores, aſpera quæque, at quæ aliqua humilitate adſperſa ſunt, omni conatu excutiunt, & fugiunt.

Hos iure damnat, vel dignitatis nomine abhorrens ſponſa, quæ dum ad coronas toties vocatur, & moroſè egreditur, ad honores potius trahi, quàm ire ſe velle præſefert; nam in amoris Cantico cap. 4. ſic eam ſponſus alloquitur. *Veni de Libano, veni, coronaberis de capite Amana.* Quæ verba vtiliter expendit Gillebertus *ſerm. 19.* dum ait. *Vide ſi non moroſè egreditur de Libano, quæ toties vocatur; mora tamen hæc non eſt contumacia, ſed cautela, & forſitan ſponſa mora feſtinationem noſtram ſuggillat, & arguit,*

qui nimis prōpti, & parum prouidi vires nostras minus pensantes festinamus ingredi in labores Prælationis, in sollicitudinum molestias, & materiam lapsus, nec expectantes vel semel vocari, vltro nobis ipsi honorem suminus vocationem, vel præuenientes, vel arte procuramus. Hoc ipso honore minus digni, dum nimis sollicitè quærunt, culmine magis digni futuri, si fugerint. Qui ad Episcopale culmen traderetur, S. Anselmus ipse suis verbis significauit *lib.* 3. *epist.* 1. ait enim. *Quod ignorare nequiuerunt illi, qui & die vultum meum suspexerunt, quando me Episcopi, Abbates, aliique primates ad Ecclesiam trahentes, & contradicentē rapuerunt, vt aut dubium videri posset, vtrum sanum insani, an insanum traherent sani, nisi quia illi canebant, & ego magis mortuo, quàm viuenti colore similis, stupore & dolore pallebam, & illi, qui postea ipsa die me inusitatè lugentem, dolore rationem superante, cùm intentè mihi liceret cogitare, & vestram dilectionem & onus, quod meæ imbecillitati imponebatur, de longè audiens accurrerunt, & videntes me, aut animam, aut sensum amissurum timuerunt, & hoc timore aqua benedicta me aspergentes, eam mihi potandam porrexerunt.* Meliores Præsides haberemus si eos huius notæ haberemus, huius mentis. Verus ille, *Bene imperant, qui non libēter imperant.*

7 Vnde Greg. *ex regist. lib.* 1. *epist.* 5. his verbis depingit onus suum. *Sub colore Episcopatus ad seculum sum redallus, & in pastorali cura tantis terræ curis inseruio, quantis me in vita laica nequaquam deseruisse reminiscor. Alta enim quietis meæ gaudia perdidi, & intus corruens ascendisse videor exterius, vnde me à conditoris mei facie expulsum deploro. Conabar namque extra mundum, extra carnem fieri: cuncta phantasmata corporis ab oculis mentis abigere, & non solùm vocibus, sed medullis cordis ad Dei speciem anhelans dicebam: Tibi dixi, cor meum quæsiuit vultum tuum: vultum tuū Domine requiram, nihil in hoc mundo appetēs, nihil pertimescēs. Videbar mihi in quodam rerum vertice stare, itavt in me plenè impletum crederem quod per* Esa. 54. *Dominus promittit, sustollam te super altitudines terræ (super altitudines enim terræ sustollitur, qui ipsa quæ alta, & gloriosa præsētis seculi vidētur, per mētis despectū calcat.) A quo vertice corrui in timores, & pauores, impulsus turbine huius tentationis; quia etsi mihi nihil timeo, eis, tamen, qui mihi commissi sunt, multum formido. Vndique causarū fluctibus quatior, ac deprimor tempestatibus, itavt rectè dicam: Veni in altitudinem māris, & tēpestas demersit me. Redire ad cor desidero post causas, sed vanis ab eo cogitationum tumultibus inclusus, redire nō possum, itavt obedire nequeā voci Prophetæ* Esai. 46. *Redite præuaricatores ad cor; sed stultis pressus cogitationibus, solummodo exclamare cōpellor: Cor meum dereliquit me. Et paucis interiectis: Sed quis inter tot terrenas curas valeat Dei mysteria prædicare, cùm mihi difficile sit saltē recolere? Pressus enim in hoc honore negotiorum secularium tumultu, ex eis me esse video, de quibus scriptum est: Deiecisti eos dum alleuarentur; quia dum foris vidētur surgere, intus cadunt, similes fumo, qui ascendendo deficit, & se se dilatando euanescit.* Ideo scriptū est Psalmo 36. *deficientes quemadmodū fumus deficiēt.* Et illud Psalm. 82. *Deus meus pone illos vt rotam: rota enim in anterioribus corruens, in posterioribus eleuatur; quia quanto eleuantur in bonis præsentis vitæ, tantò in æternis corruunt. Et quamuis aliqui sint, qui sic exteriores prouectus regere sciunt, vt per eos nequaquam interius corruant; sed mihi hæc difficilia sunt, quia & valdè onerosa: & quod mens sponte non recipit, congruè non disponit.*

8 S. Antonin. *in sum. part.* 3. *tit.* 20. *cap.* 2. §. 1. & ante Ioan. Monach. *in prato spirituali, in cap.* 194. vt refert Cardin. Cæsar. Baron. *tom.* 6. *Annaliū Ecclesiast.* 461. *num.* 6. narrat quòd cùm descendisset Abbas Amos Hierosolymam, & Patriarcha ordinatus esset, venerunt omnes Monasteriorum Eremi Abbates, vt adorarent eum, inter quos affui & ego cum Abbate meo, cœpitque Patriarcha dicere Patribus. *Orate pro me Patres, nam magnum onus, & intolerabile mihi iniūctum est, Sacerdotiique dignitas me terret immodicè; Petri enim, & Pauli, & similium est regere rationabiles animas. Ego infelix peccator sum. Plus autem quàm cætera timeo ordinationum sarcinam. Nam inueni scriptum, quod beatissimus, & æqualis Angelis Papa Leo per quadraginta dies perseuerauerit ad sepulchrum Apostoli Petri, vigiliis, & Orationibus insistens, petensque ab Apostolo, vt pro se apud Deum intercederet, vt dimitterentur sibi peccata sua. Impletisque diebus quadraginta apparuit ei Petrus Apostolus, dicēs: Oraui pro te, & dimissa sunt tibi peccata, præterquā impositionis manuum, hoc enim à te solùm requiritur siue bene, siue forsasse aliter egeris.*

Idem Gregor. *epist.* 4. *ad Ioann. Episcopum Constantinop.* deplorat quòd indignus, & infirmus suscepit nauem vetustam, & vehementer confractam, in quam vndique fluctus intrant, & quotidiana ac valida tempestate quassatæ, putridæ tabulæ naufragium sonant. 9

Idem *epist.* 6. *ad Patr.* sic ait: *Dum contemplatione dulcedinis alte describitis, ruina mea mihi gemitū renouastis: quoniam audiui quid intus perdidi, dum foris ad culmen regiminis immeritus ascendi. Tanto autem me percussum mœrore agnoscite, vt vix loqui sufficiā: oculos enim mentis meæ doloris tenebræ obsident. Triste est quicquid aspicio, quicquid delectabile creditur, cordi meo lamentabile appareo: penso enim qualiter ab alio quietis meæ culmine corruens, vbi deiectus sum, & pro culpis meis in occupationibus exilium à facie dominantis missus, quasi destitutæ viduæ vocibus cum Propheta* Psalm. 68. *dico, qui consolabatur me, longè recessit à me.* 10

Idem *epist.* 7. *ad Anastas. Episcopum Antiochenum.* 11 *Depressus sum vsque ad terram superposito onere, itavt mentis rectitudinem funditus perdens, contemplationisque aciem amittens, per experimentum dicam cum Propheta* Psalm. 118. *Incuruatus sum, & humiliatus sum vsquequaque: tanta quippe occupationum onera deprimunt, vt ad superna animus nullatenus erigatur; multis enim causarum fluctibus quatior, & tumultuosa vitæ tempestatibus affligor. Periclitanti igitur mihi orationis vestræ manum tendite vos, qui in virtutum littore statis. Quod verò me os Domini, quod lucernam, dicitis quod multis prodesse perhibetis, hoc mihi ad iniquitatem mearum cumulum accedit, vt cùm vendicari in me iniquitas debuit, laudes pro vindicta recipiam.*

Idem epist. 14. *lib.* 1. *ad Episcopum Constantinop.* 12 *Consideranti mihi quòd impar meritis, atque toto animo renitens, Pastoralis curæ pondera portare compulsus sum, caligo mœroris occurrat, & triste cor nihil aliud nisi eas, quæ videre nihil sinunt, tenebras videt. Nam quis Antistes ad Dominum nisi pro delictis populi intercessor eligitur? Qua igitur fiducia ad Deum pro peccatis alienis intercessor venio, apud quem de propriis securus non sum.* &c.

Exclamat etiam D. Bernardus grauiori, & periculosiori debito adstrictus, his verbis: *Quid ego infelix? quò me vertam nescio, si tantum thesaurū, si pretiosum depositum istud, quod sibi Christus sanguine proprio pretiosius indicauit, contigerit negligētius custodire; si stillantem in Cruce Domini sanguinem collegissem, esset appositus penes me in vase vitreo, quod & portari sæpius oporteret, quid animi habiturus essē in discrimine* 13

tanto?

tunc: Et certè id seruandum accepi, pro quo mercator nō insipiens, ipsa vtique sapientia sanguinē illum dedit, sed & habeo thesaurum istum in vasis fictilibus, & quibus multo plura, quàm vitrea imminere pericula videantur. Accedit sanè ad solicitudinis cumulū, & pōdus timoris, quod cum & meam, & proximi conscientiam seruare necesse sit, neutra mihi satis est nota. Vtraque abyssus est inperscrutabilis. Vtraque mihi nō est, & nihilominus exigitur a me vtriusque custodia, & clamatur: Custos qui de nocte. Custos qui de nocte: no est mihi dicere: ū Cain: Nunquid custos fratris mei sum ego? sed est fateri humiliter cum Propheta, quia nisi Dominus custodierit Ciuitatem, frustra vigilat qui custodit eam.

14 Vnde S. Gregorius Nazianz. *in Apologia*, scripsit: *Nemo sapiens læto animo creatur Episcopus, si quis pericula, & supplicia ei proposita cōsideret, atque adeo stultus videri potest, ac reprehensione dignus, qui cum viā ingredi possit complanatam, & expeditam, sponte se in locū angustum, periculosumque redegerit.* Quod S. Chrysostom. *ad Hebr. homil.* 4. late prosequitur, inter cætera dicēs: *Miror si potest saluari aliquis Rectorum; post tantam enim comminationem, qua negligentiæ videmus illatā, video aliquos etiam concurrere, & præcipitare semetipsos in tanta mole, ac difficultatem regiminis.* Quò etiam spectat, quod dicit Petrarcha *de remedio vtriusque fortunæ, lib. 1. dialog. 117. O vertigo rerum pessima, ad quod olim consueuerant, & deberent cogi homines, inde nunc retrahi non possunt.*

15 Et S. Bernard. *ad Renaldum Abbatē, epist. 73. Onus animarum est infirmarum; nam quæ sana sunt, portari non indigent, ac per hoc nec onus sunt: igitur ægros moribus exhortando, increpando, agis opportunum, & portando sanas, quod sanando portas. Si quis vero ita sanus est, vt magis iuuet te, quam iuuetur a te, huius te parē, non patrē cognoscas, tamen in sanis minus lucraris, quia tua tibi præmia minuis: in infirmis autem in tantum magis lucraris, in quantum magis grauaris.*

16 Et ipse Chrysostom. *lib. 3. & 6. de Sacerdot.* Onus Episcopalis officij vocat pelagus laborum, & abyssum ærumnarum, quia sicut alius præstant Episcopi dignitate, sic partes eorum sunt plus alijs cernere, & plus alijs laborare. In quantis ergo periculis versabitur, qui non de vna solum anima, sed de tot animarum gregibus rationem redditurus est? Dormiebant quidem Apostoli cæteri instante Domini Passione, vnum tamen Petrum Dominus arguit, dicens Matth. 14. *Simon dormis?* Aliorum enim somnus Petro imputatur, quippe qui in tanto Fidei, rerumque omnium discrimine non vigilare modò, sed alios etiam ad vigilandum cohortari debuisset.

17 Pastor circa oues debet assimilari gallinæ circa pullos: quia, vt dicit August. super *Psalm. 58. Gallina super omnes oues materna charitate circa pullos sollicitatur; itaut tota ægrotet ex labore, raucescit vox, fit hispidum totum corpus, diminuuntur alæ, laxantur plumæ, &c. ita omni conatu contendere debet Episcopus esse illa Euangelica gallina, sollicita, & anxia, vt sub alas colligat, foueatque pullos suos.* Eius est satagere, moliri, in omnia se vertere, quoties affulget spes aliqua pertrahendi hominem ad Christum, submittendo se, ad vocem cum Paulo commutando, vndequaque occasiones arripiendo excitandæ propagandæque pietati.

18 Item S. Augustinus, Doctorum Ecclesiæ antesignanus, *in cap. ante omnia 40. dist.* dicit nihil esse miserius, tristius, & damnabilius apud Deum Episcopatus officio, si perfunctoriè agatur: &, si vt decet, nihil periculosius. Et Sanctus Vincentius *in serm. 7. Dominicæ 1. post Octauam Paschæ*, miratur quomodo Episcopi possint cum gaudio viuere; cogitando tantum onus, quod supra se portant: nam à circulo Lunæ, vsque ad centrum terræ non est perfecta securitas, ait Fulgentius; in aëre non, quia ibi dæmones insidiantes; in terra non, quia ibi homines malignantes; in mari non, quia ibi ventus, & tempestates; in inferno non, quia ibi sunt tortores animas cruciantes. Ergo supra lunam quære securitatem, quia circa lunam minimè reperies.

Hinc S. Gregorius *lib. 1. epist. 24. ad Constantinop.* onus Episcopale timens, sic eos alloquitur: *Quod me ad Episcopatus Ordinem cognoscitis peruenisse, si me diligitis, plangite: quia hic huius mundi tanta sunt occupationes, vt per Episcopatus Ordinē penè ab amore Dei me videam esse separatum, quod incessanter desleo, atque, vt pro me Dominum exoretis, rogo.* 19

Idem *in epist. 50. ad Ioan. Patric.* sic ait. *Gemo quotidie occupationibus pressus; & respirare non valeo. Ecce quò me patrocinia vestra perduxerūt, sed vos, qui adhuc valetis, huius mundi occupationes fugite, quia quantò in eo quisque profecerit, tanto, vt video, ab amore Dei amplius decrescit.* 20

Verùm homo natus est ad labores, & dolores (quoniam tu laborem, & dolorem consideras) labor in actionibus, dolor in passionibus est. Ad vtrumque se paratum dicebat Dauid, ad labores actionum cum dicebat Psalm. 118. *paratus sum, & non sum conturbatus, vt custodiam mandata tua*: ad dolores verò *passionum, dicens: Ego in flagella paratus sum.* Psalm. 27. *Nemo ex filiis Adæ viuit sine labore, & sine dolore*, neque illi de quibus Propheta dicit; *In labore hominum non sunt, & cum hominibus non flagellabuntur.* nam sequitur, *Tenuit eos superbia* (grauis enim labor est superbia) *operti sunt iniquitate, & impietate sua*, & hæc grauia flagella sunt, quia non est gaudere impiis, dicit Dominus: Quòd si neque laboris anxietatem, neque flagelli sentiunt læsionem, ipsa iam insensibilitas, vehementiam indicat passionis. Sudat pauper in opere foris, anxius laborat diues in cogitatione intus. Igitur, inquit D. Bernard. *tom. 1. f. 1. 164. teneamus obedientiā in laboribus, patiētiam in doloribus; sciant gentes quoniam homines sunt, id est nati ad labores actionum, & dolores passionum.* Vtilis nobis labor est, quos virtutes nutriuntur; vt B. Isaias Abbas *Orat. 16. Labor*, inquit, *secundum Deum ad virtutem auxilio est, desidia vitiorum est mater, moderati corporis labores in excolendis virtutibus prosunt, & inertia pullulant vitia.* Nulli se libentius virtutes credunt, quàm labori, nulli se vitia facilius committunt, quàm desidiæ. Præmitti labor quieti debet. *Nam ad requiem*, verba sunt Sancti Petri Damiani *opusc. 15. c. 8. non nisi per labores, & certamina peruenitur, quomodo quis ad requiem peruenit, qui nec dum ad certamina ipsa, quæ in medio sunt constituta, descendit? Quo enim pacto quis valeat aulam ingredi regiā, si eam, quæ præ foribus est, nondum transiuit arenam? qui propaginare non didicit, qui palmitū sarmenta nō seruit, qui glebas sarculis nunquam fregit, qui vomeribus noualia non sulcauit, quomodo excussis paleis in horreo frumenta recondere, aut plenis musto carnalibus poterit amouere.* 21

Bernardus *epist. 32.* consolans quendam Abbatem in tribulatione constitutum, dicit, quòd sicut in electis tribulatio operatur patientiam, &c. (vt dicit Apost. *ad Rom. 5.*) ita è conuerso in reprobis, & damnandis tribulatio parit pusillanimitatem, pusillanimitas perturbationem, perturbatio desperationem. Igitur non vincaris à malo, sed spem tuam fortiter in Deo fige, & rei finem longanimiter expecta, 22

23 Item *epiſt.72.ad Abb. Aſniacen. O verè leue onus Chriſti, quod portantem non grauat, ſed leuat. Quid eo leuius onere, quòd non ſolùm non onerat, ſed & portat omnem, cui portandum imponitur? Eſt onus exonerans, ſicut pennæ auium, quæ ferunt à quibus feruntur. Virtus*, ait idem *epiſt.126.ad Epiſcopum Aquitaniæ, in pace acquiritur, in preſſura probatur, in victoria approbatur.* Vir profectò ille eſt, qui contra biformes fortunæ euentus vniformi mentis conſtantia militat præmunitus, ait Tullius; è contra maximum indicium malæ mentis eſt fluctuatio, & inter ſimulationem virtutum, & amorem vitiorum aſſidua iactatio, ait Seneca *in Prouerbiis. Quid horres* (inquit Auguſtinus *Pſalm. 61.*) *labores? an neſcis, quia fornax mundus, ignis tribulatio, aurum electi, palea iniqui, aurifex Deus? ardeat palea, purgatur aurum, palea vertitur in cineres, aurum purgatur à ſordibus quod vult ergo* (inquit) *artifex facio, vbi me ponit tolero, iubeor tolerare, nouit ille purgare: ardeat, & fulgeat palea ad incendendum me, & quaſi conſumendum, ſed tamen illa tandem vertetur in cineres, & ego ſordibus carebo; ſubiecta ergo eſto Deo anima mea, quia ab ipſo patientia mea.*

24 *Legi*, ait Bernard. *ad Eugenium Papam, apud quendam ſapientem, non eſt vir fortis, cui non creſcat animus in ipſa rerum difficultate; ego autem dico, quòd fideli homini magis eſt inter flagella fidendum, & quamuis non ſuccedant ad votum, quæ ſecundùm Deum conamur, Deo flagellante nos, nunquid ideo nõ debet homo facere quod tenetur, quia Deus facit quod vult? Igitur, & ſi videamus multa mala, non eſt deponendus animus, ſed ſemper ſperanda ſunt meliora: nunquam enim magna bona mortalibus prouenerunt, quæ non præceſſerint magna mala. Itaque etiam in ipſo malorum, & calamitatum diluuio, in latitudine cordis, & fiducia ambulandum eſt; alioquin vbi libertas filiorum Dei; vbi Spiritus ille, de quo Apoſt. ait* ad Rom.8. *Non accepiſtis ſpiritum ſeruitutis iterum in timore?* &c. *Animus igitur, qui ſolum Deum præ oculis habet, & facit quod in ſe eſt, cur agitabitur ſcrupulis? cur triſtitiis euiſcerabitur? cur ſpiritu puſillanimitatis conſtringetur?* in Pſalm.54. *vbi nos habemus, iacta ſuper Dominum curam tuam, iuxta Hebraũ habetur, proiice onus tuum in Dominum, id eſt, fidenti animo onera curarum, ac triſtitiarum tuarũ in Domino proiice. Quòd ſi ante paſtorales curas, & moleſtias fruebaris otio cõtemplationis, memento verbi Auguſtini, ſic dicentis. Nec otia veſtra neceſſitatibus Eccleſiæ præponatis: cui ſi parturienti nulli boni miniſtrare vellent, quomodo naſceremini, non inueniretis. Manebas fortè in monte, leuatis manibus orans cum Moyſe, iuſſit Dominus, vt deſcendas in campum cum Ioſue pugnaturus cum Amalechitis, non deponas animum, quia neque in monte abſque timore viuendum eſt, nec in medio Amalechitarum diffidendum, nam Loth inter Sodomitas fuit Sanctus, & in monte ſolus agens, fuit inceſtuoſus.*

Humilis neſcio an ſit ille, qui ſuperni nutus ar-
25 bitrio, vt debeat præeſſe, intelligit, & tamen ex humilitate præeſſe contemnit? diuinis enim diſpoſitionibus ſubditus, atque à vitio obſtinationis alienus, cùm ſibi regiminis culmen imperatur, ſi iam donis præuentus eſt, quibus & aliis proſit: & ex corde debet fugere, & inuitus obedire. Hieremias à Domino mittitur ad prædicandum, & tamen ne mitti debeat, humiliter reluctatur, dicens, *A a Domine Deus, ecce neſcio loqui, quia puer ego ſum?* Eſaias Domino quærenti, quem mitteret, vltrò ſe obtulit, *Ecce ego, mitte me*; in vtroque hoc ſubtiliter eſt intuendum, quia & is qui recuſauit, plenè non reſtitit, & is, qui mitti voluit, ante per Altaris calculum ſe purgatum vidit: ne aut non purgatus adire quiſque myſteria Sacra audeat: aut quem ſuperna gratia eligit ſub humilitatis ſpecie ſuperbè contradicat. Quia verò difficile admodum eſt purgatum ſe quemlibet poſſe cognoſcere, prædicationis officium tutius declinatur, nec tamen declinari, vt diximus, pertinaciter debet, cùm ad ſuſcipiendum hoc ſuperna voluntas agnoſcitur. Quod Moyſes vtrumque miro opere expleuit, qui præeſſe tantæ multitudini & noluit, & obediuit. Superbus enim fortaſſe eſſet, ſi ducatum plebis innumeræ ſine trepidatione ſuſciperet: & rurſum ſuperbus exiſteret, ſi auctoris imperio obedire recuſauerit. Hinc etiam quique præcipites colligant cum quanta culpa ex appetitu proprio cæteris præferri non metuunt, ſi ſancti Viri plebium ducatum ſuſcipere, Deo etiam iubente, timuerunt. Opus quidem deſiderare bonum, bonum eſt, primatum autem honoris concupiſcere, vanitas eſt. Primatus enim fugientem ſe deſiderat, deſiderantem ſe onerat. Et ſicut is, qui inuitatus renuit, quæſitus refugit, ſacris eſt Altaribus admouendus: ſic qui vltro ambit, vel importunè ſe ingerit, eſt proculdubio repellendus. *Deieciſti eos, cum eleuarentur*, inquit Pſalm. Cùm eleuatur deiicitur, qui honoribus proficit, & moribus cadit. Improbè igitur ſatis præeſſe affectat, quibus prodeſſe non curat, & quorum non zelat ſalutem, ſubiectionem nimia ambitione ſibi vendicat. Væ illi qui præeſt, & non prodeſt: ſed væ grauius illi, ſi quia præeſſe metuit, prodeſſe refugit. Sancti viri non præeſſe gaudent hominibus, ſed prodeſſe, itaut poteſtas eis magis ſit oneris, quàm honoris. Sunt quidam, qui ſciunt, & poſſunt, & volunt præeſſe: quidam qui ſciunt & poſſunt, ſed nolunt: quidam qui nec ſciunt, nec poſſunt, ſed volunt: quidam qui nec ſciunt, nec poſſunt, nec volunt. Scire poſſe, & velle charitatis eſt, vel ſuperbiæ; ſcire & poſſe, & nolle humilitatis eſt, vel inertiæ; nec ſcire, nec poſſe, nec velle, diſcretionis eſt, & prouidentiæ. Qui enim ſciunt & poſſunt, & volunt præeſſe, ſi velint prodeſſe, charitatis eſt, alioquin ſuperbiæ. Qui ſciunt, poſſunt, & nolunt, humilitatis eſt quod renuunt, inertiæ verò cùm ſciunt, & omnino deſiſtunt. Qui autem nec ſciunt, nec poſſunt, ſed volunt, cupiditatis videtur quod volunt: ſtultitiæ ſi velint quod nec ſciunt, nec poſſunt, nec volunt, prudenter agunt. Summa enim diſcretio eſt nolle quod non poſſis, fugere quod neſcis.

De hoc Gregor. *in Paſtorali, part.1.cap.5.* pulchrè 26
loquitur in hunc modum: *Qui habet dona Dei, vt poſſit eſſe Paſtor, ſi vocatus, ſuſcipere renuit, plerunque ipſa dona ſibi auferuntur; quia non pro ſe tantùm, ſed etiam pro aliis acceperat. Vnde Dominus dicens*: Si diligis me, paſce oues meas, *clarè docuit, quòd ſi teſtimonium dilectionis ſuæ eſt ſuſcipere onus paſtorale, quiſquis virtutibus pollens ipſum ſuſcipere renuit, Paſtorem ſummum conuincitur non amare.* Vnde idem Gregor. *lib.6. epiſt.5. ad Cyriacum Patriarcham Conſtantinopolitanum*, ita ſcribit: *Et Paſtori ſanctæ Eccleſiæ dicitur: Simon Ioannes, amas me? Paſce oues meas ex quibus verbis colligitur, quia ſi is, qui valet, omnipotentis Dei oues renuit paſcere, oſtendit ſe Paſtorem ſummum minimè amare. Nam qui propriam quietem communi vtilitati præfert, nõ poteſt dicere, mihi viuere Chriſtus eſt, & mori lucrum, cum Apoſt.* ad Philipp.1. *& vbi erit illud eiuſdem* ad Rom.14. *nemo ſibi viuit, & nemo ſibi moritur? & illud eiuſdem* 1.ad Corinth.10. *non quæres, quod mihi vtile eſt, ſed quod multis, vt ſalui fiant? & illud denique* 2.ad Corinth.5. *Vt qui viuũt iam non ſibi viuant, ſed ei, qui pro ipſis mortuus eſt?*

Illud intuere, dicit Clem. *epiſt.1.ad Iacob.in princ.* 27
quia

quia si periculum peccati timens suscipere refugis Ecclesiæ gubernacula; certus esto, quia amplius peccas, quam si populum Dei, velut in fluctibus positum, & periclitantem, cùm iuuare possit, subterfogis, tui tantummodò habens considerationem, & non quod in commune omnibus expedit, prouiden. *Vir ecclesiasticas*, refert Isidor. *lib. 3. de summo bono cap. 37. & crucifigi mundo per mortificationem propriæ carnis debet, & dispẽsationem Ecclesiastici Ordinis, si ex Dei voluntate proueneris, nolens quidem, sed humiliter gubernandam suscipiat.* Multis intercipit Satanas fraudibus eos, qui sensus, & vitæ vtilitate præstantes, præesse, & prodesse aliis nolunt. Et dum eis regimen animarum imponitur, renuunt, consultius arbitrantes otiosam vitam degere, quàm lucris animarum insistere. Quod tamen decepti agunt, per argumentum diaboli fallentis eos per speciem boni, vt dum illos pastorali officio retrahit, nequaquam proficiant eis, qui eorum verbis, atque exemplis instrui poterant.

18 Vnde ait Gregor. *lib. 1. Pastoralis cap. 9. Virtutibus pollens coactus ad regimen veniat, virtutibus vacuus, nec coactus accedat. Ille si omninò renititur, caueat, ne acceptam pecuniã in sudario ligans de eius occultatione iudicetur*, &c. *Iste cum regimen appetit, attendat ne per exẽplum bonum operis Pharisæorum in re ad ingressum regni tendẽtibus obstaculum fiat, qui iuxta summi Magistri vocem* Matth. 23. *nec ipsi intrant; nec alios intrare permittunt. Considerandum quoque est, quia cum causã populi electus Præsul suscipit, quasi ad ægrum Medicus accedit. Si ergo adhuc in eius opere passiones viuunt, qua præsumptione percussum mederi properat, qui in facie vulnus portat.*

GLOS. III.

Oportet enim Episcopum irreprehensibilem esse.

SVMMARIVM.

1 *Episcopus non solùm mortifero vitio, sed illius suspitione prorsus carere debet.*
2 *Episcopi est non solùm turpia vitare, sed virtutis sua præstantia multitudinem erudire.*
3 *Exempla potius, quàm verba homines malunt.*
4 *Irreprehensibiles esse conuenit, quod præesse necesse est corrigendis.*
5 *Gradus quanto altior est, tanto ruina grauior. Præsules, Superioresque maiori reprehẽsione digni futuri, si peccauerint, quo maioris fuerint dignitatis. ibid.*
6 *Ducatum hominum suscipere non debet, qui nescit homines bene viuendo praire.*
7 *Superhumerale in Episcopo quid significet ostẽditur.*
8 *Mali non curant respicere meliores.*
9 *Irreprehensibilis ideo requiritur Episcopus, vt virtutes omnes in eo comprehendantur.*
10 *Principes sunt instar lucentium gemmarum.*
11 *Declaratur illud Euangelij Matth. 5.* Vos estis sal terræ, *&c.*
12 *Agens omne agit sibi simile.*
13 *Manus sordida aliam non lauat.*
14 *Charitas vbi est, ibi & Sanctitas.*
15 *Episcopus debet ad exemplum viuendi pertrahi.*
16 *Exẽplar probitatis sua Episcopus suæ præbere debet.*
17 *Episcopalis administrationis finis est populos commissos doctrina, & exemplo ad Deum dirigere.*
18 *Superiorum vita, & exemplum magis quam omne aliud ad pietatem, & Dei cultum assidue instruit.*
19 *Sacerdotalis dignitas cũ aliis videatur, dignitatibus eminere, ita quisquis ea ornatus est, cunctis se imitandum debet ostendere.*
20 *Apostolus cur in præcẽti loquatur tãtum de Episcopis & Diaconis, nõ verò Sacerdotibus, ostenditur.*
21 *Pastorum bonorum exempla quemadmodum tã potenter ad virtutem nos alliciunt, ita contra malorum longe potentius ad malum trahunt.*
22 *Principes plus corrumpunt exemplo, quàm peccato nocent.*
23 *Principis vita censura est ad quam dirigimur, ad quam conuertimur.*
24 *Prælatus peccãs tot mortibus dignus est, quot ad subditos suos perditionis exempla transmittit.*
25 *Pastore cum per abrupta graditur, ad præcipitia, grex sequitur.*
26 *Pastoribus subesse malis nihil aliud est, nisi vt plebs populanda prædonibus permaneat, & vnde sumat euersionem, vnde protectionis debuit habere subsidium.*
27 *Princeps debet esse Reip. quod oculus corpori, quod intellectus animæ.*
28 *Episcopi sunt astra cœli, quorum vita inter peccata & errores hominũ quasi inter noctis tenebras lucet.*
29 *Digamum, an verò digniorẽ ad pastorale munus eligere teneamur? ostenditur,* & num. 30. 31. & 32.
33 *Cardinales an peccare cõmunicalẽtur, restitutionique vinciantur, qui non impediunt nominatum, si alterum digniorem arbitrentur, ostenditur.*

EPISCOPATVS cùm omnes curæ suæ subiectos doctrina & exemplo expurgare ac perficere debeat, oportet eum non solùm mortifero, sed illius etiam suspicione carere 1 num, vt ait Gregor. Naz. *in apolog. 1. Cuius vitia despiciuntur, fieri vix potest, vt etiã prædicatio non contẽnatur*; affirmátque non sufficere illi, qui alios ad virtutem erudire parat, vt se ab omni peccati labe purum conseruet, nisi alios longe antecellat virtute, & ibi Elias Cretensis, inquit, *quod † Antistitis est nõ solùm turpia vitare, sed virtutis suæ præstãtia multitudinem erudire*; qui, vt ait D. Hieronym. scribens Oceano 2 *epist. 83. futurus Pastor Ecclesiæ talis eligitur, ad cuius comparationẽ rectè grex cæteri nominentur.* Et dicit Isidor. *lib. 3. de summo bono c. 42. Qui præficiuntur ad regimen, taliter erga disciplinã subditorũ præstare se debent, vt non solùm auctoritate, verùm etiã humilitate clarescant; sed tamẽ ita erit in eos virtus humilitatis ne dissoluatur vita subditorum in vitiis, atque ita auctoritas adsit potestatis, ne per tumorẽ cordis, seueritas existat immoderationis.* Summa igitur Episcopalium virtutum ad vitæ integritatem, atque innocentiam est referenda: cùm † homines malint potius exempla, quàm verba, vt inquit Lactant. *lib. 3. diuin. inst.* quia, vt admo- 3 net August. *ad Pastores tom. 10. Episcopus honestè, & vt Christianum Antistitẽ decet, viuat, caueátque ne suo exemplo subditis noceat.* Et Abimelech Rex cũ ligna cæderet, & portaret, dicebat suis Iudic. 9. *quod me vidistis facere, citò facite.* Quod & Saluator ipse præcepit *Matth. 5* dicens: *Luceat lux vestra corã hominibus, vt videant opera vestra bona, & glorificent Patrẽ vestrum, qui in cœlis est.* Episcoporum enim vita norma atque exemplum est subditorum, *c. cùm pastoris 2. q. 7. c. miramur 61. dist.* Concil. Triden. *sess. 6. de reform. c. 1. in princ.* ibi, *integritas enim Præsidum, salus est subditorum* Gamb. *de officio legati lib. 2. n. 50.* Sot. *de iustit. lib. 10. q. 1. art. 1. fol. 4.* Ioan. Filesac. *de sacra Episc. auctor. c. 1. §. 1. in fin. fol. 2.* vnde colligi potest

in quantum distare debet Pastor à grege, dum istos homines, & illos plusquam homines, id est, lucem hominum Dominus voluit appellari. Et ita sine crimine eos esse oportet, vt hunc Apostol. locum intelligit glossa ordinaria, vel sine notabili defectu, & integræ famæ. prout interpretatur Nicol. de Lyra, vt illud possint dicere cum Christo Matth. 11. *Discite à me, quia mitis sum, & humilis corde.* Et Ioan. 13. *Exēplū dedi vobis, vt quemadmodū ego feci, ita & vos faciatis.* Et illud Apost. 1. & Corinth. 4. *Imitatores mei estote, quemadmodum ego Christi. Nā si Pastor,* inquit Gregor. 1. *par. Pastoralis c. 2. per abrupta graditur, grex profectò ad pracipitia sequetur:* aut qua præsumptione percussum mederi properat, qui in facie vulnus portat, tantúmque debet actionem populi actio transcendere Præsulis, quantum distare solet à grege vita Pastoris. Qui enim loci sui necessitate exigitur summa dicere, ac eadem necessitate compellitur summa monstrare; ne subditi in exemplo eius, qui præest, quasi in obstaculo itineris offendant. Sacerdotes namque vocamur, quòd ideò præsumus, vt sacrum ducatum fidelibus præbeamus; *nullique illicitum videtur,* inquit Ambros. *de dignitate Sacerdotali, c. 6. quod ab Episcopo quasi licitum pertractatur.*

4 Vt in Sacerdotibus ordinandis, quæ sunt à Patribus præscripta, & definita, cogitetis, quia sicut est caput Ecclesiæ Christus, Christi autem Vicarij Sacerdotes, sic & in eligendis his curam oportet esse perspicuam. Irreprehensibiles enim esse conuenit, quos præesse necesse est corrigendis, nec quidquam illi deesse personæ, penes quam est religionis summa, & substantia disciplinæ. Æstimet quis pretium Dominici gregis, vt sciat quòd meritum constituendi deceat esse pastoris, ex Anselmo, & aliis refert Ant. Aug. *in epit. iuris Pontif. vet. lib. 4. tit. 5. c. 11.* Et S. Hieron. *ad cap. 3. Michaæ* ita dicit: *Re vera, qui ad hoc eliguntur, vt cæteris præsint, sicut praordinantur dignitate, sic præminere debent sanctitate. Prouidendum igitur,* ait idem Ambr. *vbi proximè c. 2. dum agit de sublimitate Episcopali, ne sit honor sublimis, & vita deformis: ne sit deifica professio, & illicita actio, ne sit religiosus amictus, & irreligiosus prouectus: ne sit gradus excelsus, & deformis excessus; quia sicut nihil esse dicimus Episcopo excellētius, sic nihil est miserabilius si de sancta vita Episcopus periclitetur, si Sacerdos in crimine teneatur. Nam quantò gradus altior est, tantò ruina grauior: honor grandis, grandiori debet solicitudine circumuallari. Ideò igitur prærogatiua honoris monstratur, vt merita congrua requirantur.*

5 Præsules igitur, Superioresque maiori reprehensione digni futuri, si peccauerint, quo maioris ipsi dignitatis fuerint. Eua peccauit, peccauit post ipsam & Adam, sed priùs Deus ambos insequens ad auram post meridiem ambulans, Adam vocauit, dicens. *Vbi es? Genes. 3. 9.* cur prius non vocat quæ peccauerat prior? an vt innueret Superiores magis esse apud Deum reprehensibiles, si peccent. Ita B. Dionys. Carthus. *in Genes. Vocauit,* inquit, *Deus magis Adam, quàm Euam, quoniam principalior fuit ad insinuandum, quòd Superiores dum peccant, specialiter fiant reprehensibiles apud Deum.* Quàm sit periculosum cæteris præesse, in aliós tenere imperium ex Christi fuga, cùm eum vellent Regem constituere; ita colligebat B. Laurentius Iustinianus *lib. de regimine Prelat. c. 1. Humilitatis magister, & forma, Dominus videlicet Iesus, sciens humanam infirmitatē ignorantiæ caligine obuolutam semper alta capere, & potius præesse, quàm subesse, ambire seruis suis, ac fidelibus vniuersis indicauit, quàm periculosū sit Principū regimen, quamque Prælatorum onus graue, nā irruentibus turbis, & vt ipsum sibi in Regem præficerent ad se venientibus delitescendo fugit, seque ab eorū aspectibus occultauit, non quidē vt honoris propter se Magistratū formidaret, sed vt in illo discerent cæteri quanta sit in prælatione anxietas, quàm laboriosum pondus, quantúmve periculum manifestum.*

Non debet hominum ducatum suscipere, qui nescit homines bene viuendo præire, ne qui ad hoc eligitur, vt aliorum culpas corrigat, quæ & resecare debuit, ipse committat. Imò locus regiminis, cùm regēdus offertur in se priùs necesse est, vt quisque discutiat, si loco vita congruat, si ab onere actio non dissentiat, ne iustus omnium rector, eò post in tribulatione preces non audiat, quo ipsa quoque eius, de quo tribulatio oritur, exordia honoris ignorat. Pastor ergo debet ille fieri, qui cunctis passionibus moriens, iam spiritualiter viuit, qui prospera mūdi postponit, qui nulla aduersa pertimescit, qui sola interna desiderat: cuius intentioni benè congruens, nec omnino per imbecillitatem corpus, nec valdè per contumaciam repugnat spiritus: qui ad aliena capienda non ducitur, sed propria largitur; qui per proprietatis viscera citiùs ad ignoscendum flectitur; sed nunquam, plusquam decet, ignoscens, ab arce rectitudinis inclinatur, qui nulla illicita perpetrat; sed ab aliis perpetrata, vt propria, deplorat: qui ex affectu cordis alienæ infirmitati compatitur, sicque in bonis proximi, sicut in suis profectibus lætatur, qui se ita imitabilem cæteris in cunctis, quæ agit, insinuat, vt inter eos non habeat, quòd saltem in transactis mens erubescat, qui sic studet viuere, vt proximorum quoque corda arentia doctrinæ valeat fluentis irrigare: qui orationis vsu & experimento iam didicit, quod obtinere à Domino, quæ proposuerit, possit. 6

Aussi Prælate illud Brunonis *in Exod. super verba illa, superhumerale, &c.* vbi ait. *Respice Episcope ad onus, quod portas, respice ad superhumerale. Vides ibi aurum, da operam & studium sapientiæ. Vides ibi hyacinthum, intuere cœlum, & contemplare Deum. Vides ibi purpuram, serua iustitiam. Vides ibi coccum bis tinctum, tingat te, si necesse fuerit, pro Dei & proximi dilectione sanguinis Martyrij. Vides ibi byssum retortam, carnem doma, macera, & affige, vt & spiritui seruiat, sempérque cādidior, & mundior fiat: sit autem superhumerale opere polymito, multisque coloribus variato quatenus in pulchritudine exteriori, qualis interius esse debeat, faciliùs Episcopus intelligere valeat.* 7

Heu me (exclamabat quidam Sāctus Præsul) *quia nondum excitatus à somno terrenarum affectionum cū Samuele, neque cœlesti carbone purgatus cū Esaia, neque lingua à Deo tactus cum Equitio Monacho* (de quo refert Greg. *in dialog. lib. 4. c. 4. p. 4.* quòd fecit sibi à Deo tentari linguam, vt se deinceps nō posset continere) *cùm nihil horum haberē, in magistrum populorum datus sum. Praui,* ait Greg. *non curant respicere meliores, quos imitentur, & quorum comparatione nihil sunt: sed peiores, quorum comparatione aliquid sibi esse videntur.* 8

Irreprehensibilem esse Episcopum requirit, Apostolus, vt hoc vno sermone, teste S. Hieronym. *epist. 83. ad Oceanum cap. 4.* virtutes omnes comprehenderet, & in hoc penè rem contra naturam exigit. Si enim omne peccatum etiam in verbo otioso reprehensione dignum est, quis est, qui absque peccato versetur in hoc mundo? Vnde S. Hieronym. *lib. 1. aduersus Pelagium cap. 8. Primum quod dixit irreprehensibilis, aut nullus, aut rarus; quis est enim, qui non, quasi in pulchro corpore, aut neuū, aut verrucā habeat?* S. Chrysost. *homil. 10. in 1. Timothei cam.* ibi, *irreprehen-* 9

sibilem

sibilem. Hoc vnico verbo, ait, *genus omnis virtutis expressit.* Itaque qui sibi vel leuis culpæ conscius est, malè profectò facit eam rem appetens, quá indignum se per opera fecit. Non enim docet eiusmodi regere, sed potius regi. Eum quippe qui regendos alios suscipit, tanta decet gloria virtutis excellere, vt instar Solis cæteros veluti stellarum igniculos in suo fulgore obscuret. Debet huiusmodi vitam habere immaculatam, atque compositam, vt in illum omnes, & in eius vitam, velut in exemplar aliquod excellens intueantur. Non ideò absque ratione Apostolus huiusmodi monitis vtitur, quia par erat plurimos eius rei desiderio allici, idcirco illum tanta diligentia pingit, vt qui se ad eam rem præparare vellent, ad quantam virtutis celsitudinem sibi euadendum esset, agnoscerent.

10 Vnde Plutarchus *lib. de doctrina Principum. Sunt Principes*, inquit, *tam Sacri, quam profani instar lucentium gemmarum; atque adeo si quis in eis naeuus appares, detractioni patet, & calumnia.* Et Clemens *lib. 2. Constit. c. 5 1. O Episcope, stude munditia operū excellere, cognoscens locum, & dignitatem tuam, tanquam locum Dei obtinens, eo quod praes omnibus, Dominis, Sacerdotibus, Regibus, Principibus, Patribus, Filiis, Magistris, atque subditis simul omnibus.*

11 Ideò virtutum omnium, absolutionem ab Episcopis Apostolorum successoribus iure suo postulat Saluator noster Matth. 5. *Vos estis sal terra*, vt sicut sal insipidis saporem rebus dat, easque ne corrūpantur, conseruat, ita & vos insulsos homines sapientia, & virtute condiatis docendo veritatem, & exemplo bonis in moribus confirmando. *Ibid. Vos estis lux mundi*, vt eum doctrina, & probitate vestra illustretis. Deinde, *Non potest ciuitas abscondi supra montem posita*, cui scilicet vos similes estis. Itaque neque latebras sceleribus quærere potestis, neque vt veritatem non doceatis vos abscondere, & occultare. Postremò. *Neque accendunt lucernam, & ponunt eam sub modio, sed super candelabrum, vt luceat omnibus, qui in domo sunt.* Accendi vos vt lucernas, non vt lateatis, sed doctrina, & sanctitate luceatis.

12 Constat ita esse natura comparatum, vt omne agens agat sibi simile; homo enim generat hominem, equus equum, & ignis ignem, quod non solùm in iis, quæ à natura, sed in iis etiam, quæ ab arte efficiuntur, videre est; pictor enim esse debet, qui alium pictorem faciat, & Philosophus, qui Philosophum, & musicus, qui musicum: quisquis ergo alios sanctos efficere debet, sanctissimus vt sit necesse est, cùm nemo aliis dare possit, quod ipse non habeat. Neque vulgari aliqua, sed eximia atque excellenti sanctitate opus est, vt alios tui similes efficias. Semper enim effectus in causa sua eminentior, atque fortior est: vt fulgor ipse syderum, qui à sole dimanat, longè splendidior in ipso sole, quàm in astris est. Ergo maxima sanctitate fulgere debet is, qui velut Sol quidam Sanctitatis, in omnes alios tanquam sydera quædam sanctitatis suæ radios emittere debet, quique tanta fulgeat sanctitate, vt de eius plenitudine omnes accipiant. Vnde cùm in lege veteri *Numer.* 19. Dominus aquas expiationis, & cineres vaccæ rufæ ad purificationem hominum designasset, munus tamen hoc mundis hominibus commisit: vt sic mūdos lustraret immundum, & ita demum emundaretur. Vides ergo quomodo mundum esse oportet, qui aliorum sordes debeat expiare. Rectè enim Eccle-

13 siastic. *cap.* 34. ait: *Ab immundo quis mundabitur?* Cui simile est illud Gregor. *mor. lib.* 7. † *Manus sordida aliam non lauat, & speculum plenum puluere, maculam non cōsiderat; ita mūdus debet esse, qui vult aliena corrigere.* Nihil enim est, vel ad perniciem Ecclesiæ nocentius, vel ad decorem monstruosius, vel ad publicam salutem infensius, quàm si is, qui omnes dignitate præit, moribus, & vita subsit: quam quidem indignitatem appositissimis verbis D. Bernardus *ad Eugenium* testatur hoc modo. *Monstruosa*, inquit, *res est gradus, & animus infimus; sedes prima, & vita ima: lingua magniloqua, & manus otiosa: sermo multus, & fructus nullus: vultus grauis, & actus leuis: caput canum, & cor vanum, facies rugosa, & lingua nugosa: ingens auctoritas, & nutans stabilitas.*

14 Sanctitas Episcopi præsertim consistit in charitate, quia vbi charitas est, ibi & sanctitas omnis, ac vitæ puritas est, adeò vt quantum quisque habeat charitatis, tantundem habeat & virtutis. Ait enim Bernard. *super Cant. Quantitas vniuscuiusque animæ æstimatur ex mensura charitatis, quam habet, vt verbi gratia, quæ multum charitatis habeat, magna sit; quæ parum, parua; quæ verò nullam, nihil omnino sit, dicente nostro Apost.* 1. ad Cor. 13. *Si charitatem non habuero, nihil sum* quod manifestè patet in Euangelio Ioan. 21. Volens enim Dominus constituere Petrum Vicarium, priùs interrogauit eum ter: Diligis me? & deinde ei dixit: Pasce oues meas, & Chrysost. *de Sacerdot. lib.* 3. inquit, *Certè Christus prodigiis, & miraculis posthabitis, quæ ab Apostolis edenda essent, ostendit his verbis: In hoc cognoscent homines quòd discipuli mei estis, si charitatem inter vos mutuam habueritis.* Ioan. 13.

15 *Ille*, inquit Gregor. *in pastor. lib. 1. cap. 10. & 11. modis omnibus debet ad exemplū viuendi pertrahi, qui cunctis carnis passionibus moriens, iā spiritualiter viuit, qui prospera mūdi postposuit, qui nulla aduersa pertimescit, qui sola æterna concupiscit. Cuius intentioni bene cōgruens, nec omnino per imbecillitatē corporis, nec valde per contumeliam spiritus repugnat. Ille] nihilominus ad dignitatem pastoralis offici] debet prouehi, qui ad aliena cupienda non ducitur, sed propria largitur, qui per pietatis viscera, citiùs ad ignoscendum flectitur, sed non plus, quàm decet, ignoscens, ab arce rectitudinis inclinatur. Qui nulla illicita perpetrat, sed perpetrata ab aliis, vt propria deplorat. Qui ex affectu cordis aliena infirmitati cōpatitur, sicque in bonis proximi, sicut in suis prouectibus lætatur. Ad dignitatem Pontificalis excellētiæ rectè peruenit, qui ita se imitabilem cæteris in cūctis quæ agit, insinuat, vt inter eos non habeat, quòd saltem de transactis rubescat. Qui sic studet viuere, vt proximorū quoque corda arentia doctrinæ valeat fluentis irrigare. Qui orationis vsu experimento iam didicit, quod obtinere à Domino, quæ poposcerit, possit, &c. Quæ mēte apud Dominum intercessionis locum, pro populo arripit, qui familiarē se eius gratiæ esse per vitæ meritū nescit? aut ab eo quomodo aliis veniā postulat, qui verum sibi sit placatus ignorat? Qui in re est adhuc aliud sollicitius formidādum, ne qui placare irā posse creditur, hanc ipse ex reatu proprio mereatur. Cunctis liquidò nouimus, quia cùm is, qui displicet, ad intercedendum mittitur, irati animus ad deteriora prouocatur. Qui ergo adhuc desideriis terrenis adstringitur, caueat ne districti iram iudicis grauius accedēs, dum loco delectatur gloriæ, fiat subditis auctor ruinæ. Solerter ergo] quisque metiatur, ne locum regiminis assumere audeat, si adhuc in se vitium damnabiliter regnat, ne is, quem crimen deprauat proprium, intercessor fieri audeat pro culpis] aliorum.*

Prodat igitur ita se publicè Episcopus, vt quæcumque populo inciderint, siue sint res iucundæ, aut aduersæ, siue lætæ, aut tristes, seu morbi, lues publica, persecutio, damna, vel rei familiaris, vel honoris, ac status, aliique humanæ vitæ casus, & denique quicquid graue contigerit, de quo dubitari pos-

sit, quæ ratio ineunda, quæve cautio adhibenda sit, tunc vnusquisque possit in Prælulem suum oculos conijcere, ab eoque veram in omnibus petere disciplinam, rectamque rerum gerendarum rationem; ob id enim docet noster Apost. 1. *ad Timoth.* 4. his verbis: *Esto exemplum fidelium, in verbo, in conuersatione, in charitate, in Fide, in castitate*, & S. Petrus 1. *cap.* 5. *Forma facti gregis ex animo.* Ieiunia aliis qui indicat, defungi illis ipsemet debet; qui vult alios largiri pauperibus, vult celebrari Missas, iniurias condonari, vitari ignauiam, & murmurationem, leges vetantes luxum seruari, ipse præire debet, ipse idem ioris in se familiamque suam statuere: exemplo denique suo præcepta omnia sancire, & confirmare. Ex his intelligi potest, oportere ipsummet, cuius est præcipere populis opera bona, atque à malis & prauis illos reuocare, harum omnium actionum quasi curriculo esse perfunctum, vt ordinis locique sui muneri respondeat, quod admonet D. Hieronym. *ad Nepotianum epistol.* 2. his verbis: *Non confundant opera tua sermonem tuum, ne cùm in Ecclesia loqueris, tacitus quilibet intra se dicere possit; cur ergo hæc, quæ dicis, ipse non facis? delicatus magister est, qui pleno ventre disputat de ieiuniis.* Et idem *ad secundum. Ignominia, & confusio est Iesum crucifixum, pauperem, & esurientem fartis prædicare corporibus, & ieiuniorum doctrinam rubentes buccas, tumentiaque ora proferre.*

16 Exemplar probitatis suæ (vt suprà, dicebam) Episcopus præbere debet, quia homines, vt inquit Lactantius *loco suprà relato*, malunt potius exempla, quàm verba; quia loqui facile est, præstare verò difficile; quantoque alterum altero difficilius est, tantò vtilius, atque præstantius. Vnde grauissimè, & prudentissime Senec. dicit: *Eum elige Doctorem, quē magis admireris cùm videris, quam cùm audieris.* Talis ergo debet esse Episcopi vita, quam D. Hieronym. depinxit his verbis: *Ea debet esse conuersatio, & eruditio Pontificis, vt omnes motus, & gressus, & vniuersa eius opera notabilia sint. Veritatem mente concipiat, & eam toto habitu resonet, & ornatu: vt quicquid agit, quicquid loquitur, doctrina sit populorum.* Virtutis enim species pulcherrima est, & quæ ipsa per se homines non solùm ad amorem, sed etiam ad imitationem sui trahat; finis igitur Episcopalis administrationis alius non est, quàm commissos populos doctrina, & exemplo ad Deum dirigere; atque Moysis exemplo è tenebris Ægypti, idest, huius seculi caligine eripere, vt ad cœlestem promissionis terram traducantur. Vnde bene D. Ephr. *tom.* 1. *tract. de vita spirituali cap.* 37. *Nihil, inquit, æquè animum hominis ducit ad salutem, timoremque ad laborandum incendit, quàm si Doctorem re ipsa, & exemplo ad virtutem cohortatorem inuenerint.*

17 Hinc D. Cyprianus Cornelium Pontificem laudat, quòd exemplo suo populum sibi subiectum ad Fidei confessionem incitauerit. *Dum procedis*, inquit, *ad gloriam, multos feceris gloriæ comites, & confessorum populum suaseris fieri, dum primus paratus es pro omnibus confiteri.*

18 Hinc etiam dicitur *in cap.* 1. *Concil. Trident. de reformat. sess.* 22. *Nihil est quod magis ad pietatē, & Dei cultum assiduè instruat, quàm superiorum vita, & exemplum*, &c. adeò, vt non alia breuior, non efficacior via ad populi mores corrigendos sit, quàm probi Principis vita, sicut nullius pestilentiæ, neque citiùs corripiat, neque latius serpat contagium, quàm improbi. Sic etiam S. Isidor. relatus *in cap.* 21. *dist.* ait quòd *Episcopi dicuntur Pontifices, & viam sequantur eo quòd viatoribus Christianis verbo & exemplo parēt faciunt, viámque sternūt salutis.* Germon. *de sacror. immun. lib.* 3. *cap.* 8. & quæ Episcopus aliis præcipit, debet prius in se ipso exequi; nam vulgatum est illud: *patere legem, quam ipse tuleris, cap. cùm omnes, de constitut.* Et de S. Ludouico Episcopo Tholosano scribitur, exemplum addebat imperio; quod Principes faciunt, præcipere videntur: volebat suos ille castos, ipse erat, legem tulit, ipse paruit. Recta facere Princeps suos faciendo docet. Henriq. Sedul. *in eius vita c.* 14. Et rectè Claudianus,

In commune iubes, si quid, censesve tenendum;
Primus iussa subi, tunc obseruantior æqui.
Fit populus, nec ferre vetat, cùm viderit ipsum.
Auctorem parere sibi.

Episcopus sicut vitæ suæ integritatis alios ad virtutis studium prouocare debet, ita etiam Sacerdotes, vt dicit S. Gregor. *lib.* 7. *registri epistol.* 107. his verbis: *Cùm Sacerdotalis dignitas alijs videat dignitatibus eminere, itavt quisquis exornatus est, cunctis se imitandum debet ostendere, vt exemplo sui nulli nocere, sed vitam potius valeat componere subditorum.* Nā satis noxium, atque perniciosum est, vt imitatione ipsius, quæ ædificari debuerant, destruantur. Sacerdotium est, ait Venerab. Beda *cap.* 8. *super Esdram*, sua opera sanctificatione speciali præ cæteris digna facere, atque insigniter agere, vt quicunque sibi iunguntur, nomen Domini in se ipsis bene viuendo sanctificent. Quod & eximiè docet S. Ioan. Chrysost. *lib.* 3. *de Sacerdotio. Sacerdotis animū pulchritudinem splendescere oportet, vt oblectare pariter, & illuminare possit illorum animos, qui suos in illum oculos conijciunt. Nam vulgarium hominum delicta velut in tenebris commissa auctores suos solos perdunt: cæterùm hominis illustris, ac vulgo cogniti delictum commune omnibus damnum affert, & parua eius peccata aliis magna videntur: neque enim peccati magnitudine, sed peccātis potiùs dignitate peccatum plerique omnes mentiuntur.* Eleganter id docet S. Ambros. *lib.* 1. *Offic. cap.* 50. *Decet actuum, operumque nostrorum testem esse publicam existimationem, & attestationem, ne derogetur muneri: vt qui videt ministrum Altaris, congruis ornatum virtutibus, auctorem prædicet, Dominus veneretur, qui tales seruulos habeat, laus enim Domini, vbi mūda possessio, & innocens familiæ disciplina.* Et S. Chrysost. *homil.* 10. *operis imperfecti in Matth. Propter bonam*, inquit, *conuersationem suam Sacerdotes sunt sal, quoniam bona conuersatio Sacerdotum conditura populi est. Propter verbū autem doctrina lux, quoniam verbum ignorantiæ lumen est. Prius autem vocauit eos sal, postea autem lux, aut quia prioris loci est seruare, quos habes, secundi autem vocare, quos non habes, aut quia prius est bene viuere, secundò autem bene docere.*

Hæ Sanctorum Patrum auctoritates licèt de Sacerdotibus tantum loqui videantur, & Apostolus de Episcopo tractans nullam in præsenti Presbyteri mentionem facere videatur; tamen vno Episcopi nomine vtrumque Sacerdotem maiorem, & minorem, Antistitem, & Presbyterum complectitur, ac proinde ambobus eadem probitatis, & sanctimoniæ documenta constituit; hoc ipsum super hunc Apostoli locum 1. *ad Timoth. cap.* 3. docet diuus Hieronymus his verbis: *Quæritur cur de Presbyteris nullam fecerit mentionem, sed eos in Episcoporum nomine comprehenderit, quia secundus, imò penè vnus est gradus*, & S. Ioan. Chrysost. *hom.* 11. *in priorem Timotheicam.* Postquam, ait, de Episcopis dixit, eosque formauit, quidnam illos habere conueniat, à quibus item abstinere necesse sit dictans, omisso interim Presbyterorum Ordine, ad Diaconos transit. *Cur id quæso? quia scilicet inter Episcopum, atque Presbyterum interest*

interest ferme nihil. Quippe & Presbyteris Ecclesiæ cura permissa est, & quæ de Episcopis dixit, ea etiã Presbyteris congruunt, sola quippe ordinatione Superiores illi sũt, atque hoc habent plus, quam Presbyteri habere videtur. Consentit & Ambrosio adscriptus in eundem locum commentarius. Post Episcopum, ait, Diaconi Ordinem subiicit. Quare? nisi quia Episcopi, & Presbyteri vna ordinatio est. Vterque enim Sacerdos est; sed Episcopus primus est, vt omnis Episcopus Presbyter sit, non tamen omnis Presbyter Episcopus. Hæc Apostoli monita, & decreta licet quoad obligationem, & munera Episcopis, & Presbyteris communia esse non diffiteamur, Episcopatum tamen Ordinis, potestatis, iurisdictionis, ac dignitatis gradu Sacerdotio antecellere verum agnoscimus, vt de Fide definit Concil. Trid. *sess. 23. cap. 7.* & docent S. Dionys. *cap. 4. Eccles. Hierarch.* Anaclet. *epist. 2.* August. *in Psalm 44.* Leo *epist.* 8. Beda *in cap. 10. Lucæ,* Isidor. *lib. 2. de diuinis Offic.* quatenus docent Episcopos tenere locum Apostolorum, Presbyteros verò septuaginta discipulorum.

21 Quemadmodum bonorum nos Pastores exempla tam potenter ad virtutem alliciunt, ita contra malorum longè potentius ad malum trahunt: natura enim nostra (vbi per peccatum lapsa est) plus ad vitia, quàm ad virtutes procliuior existit. Nihil enim, ait quidam, tam facile discimus, quàm turpitudinẽ; & nihil tam difficile dediscimus. Ideoque, vt Gregor. *in Pastorali* ait, nemo in Ecclesia magis nocet, quàm qui peruersè viuens, nomen, aut gradum sanctitatis tenet. Nam ex mala, & improba Prælatorum vita sæpe hæreses ortas esse tradit Alphons. de Castro *de iusta hæreticorum punit. lib. 1. c. 5.* sicut econtra ex eorum sanctitate & probitate fit vt Princeps, & populus Deum colant, & in Christiani virtutibus proficiant. Hinc Augustin. *lib. de Pastor. Omnis qui malè viuit in conspectu eorum, quibus præpositus est, quantum in ipso est occidit, & fortè qui eum imitatur, viuit: tamen, quantũ ad illum pertinet, imbes occidit.* Marcus etiam Tullius *lib. 3. de legib.* eadem de Principe seculari dicit, quæ ad Ecclesiæ Principes non minus pertinent: nec solùm, inquit, vitia concipiunt ipsi Principes, sed ea infundunt in ciuitatem; neque obsunt, quòd solum ipsi corrumpuntur, sed etiam quòd cor-
22 rumpunt, †plus exemplo, quàm peccato nocent. Facit illud Claudiani,

——*Totus componitur Orbis*
Regis ad exemplum, nec sic inflectere sensus
Humanos edicta valent, quam vita regentis.

Et illud Platonis, *Quales in Rep. Principes, tales reliquos solere esse ciues.* Qui superior dignitate aliis est, debet esse & vita, ne infra illos manibus sit, supra quos est officio. Rex comparatione priuati hominis est velut exemplar & regula, ad cuius vitæ, & operum normam se subditi componunt, & conformant, & velut vmbra corpus sequuntur ab ipso corpore morum, figuramque habentes, itaque si probus sit Rex, multos habebit imitatores, habebit quoque si malus: *nam facile facit inferior,* inquit S. Ambros. *in cap. 1. epist. ad Romanos, quod fieri viderit à potiore.* Altè inclamat imperantis vita, imperantis verbum moribus animatum; B. Thomæ à Villanoua hæc sunt verba *in concione in Dom. 19. post Pentecost. O magnus Prædicator Rex, plus proficit verbo & exemplo, quàm omnes mundi Prædicatores.* Vuldramus ad Salomonem *Episcopum* scribens ait. *Talis erit populus, qualem te videris esse.* Labitur cum labente Principe populus, qui eum stante stare solet. Præclarè Egesippus *lib. 2. de excid. Hierosol. c. 5. Sicuti boni Principis vita probitatis quodam præscriptio, & per vniuersos viuendi forma est: ita Imperatoris colluuio, lex flagitiorum est.* Egregie Basilius Imp. ad *Leonem filium cap. 62. Principis,* inquit, *innocentia & boni mores in multas ætates protenduntur, & memoriam nominis æternam transmittunt ad posteros.* Scitè B. Laurentius Iustinianus *de casto connubio c. 2. Est qui præest quasi speculum quoddam, in quo incipientes viuendi formam accipiunt.*

Vita enim Principis (dicit Plinius *in paneg. Traian*) 23
censura est, ad quam dirigimur, ad quam conuertimur, quia, vt idem inquit, *Non tam imperio opus est, quam exemplo. Vnde necesse est,* dicit D. Gregor. *lib. 24. moral. c. 30. vt is, qui præest, quæ exempla subditis prabeat, solerter attendat, & tantis se sciat viuere, quantis præest. Oportet Principem,* dicit Pittacus, *moribus imperium docere. Et quicquid Principes faciunt,* dicit Quintil. *decl. 6. præcipere videntur. Vitæ splendor, & claritas,* ait S. Basil. *in in Psalm. vel rosque eorum, qui proni & lubrici sunt ad peccandum, ad consimilem æmulationem inuitat.* Sicut enim bona Principis vita, scripsit Egesip. *lib. 2. de excid. Hierosolym. cap. 5.* probitatis quædam præscriptio, & per vniuersos forma viuendi est, ita Imperatoris colluuio lex flagitiorum est. *Studiosè plerique,* ait Cicero *lib. 1. de offic. facta Principum imitantur. A capite,* ait Seneca *lib. 1. de clem. cap. 2. bona valetudo.* Nam, vt dicit S. Gregor. *lib. 24. moral. cap. 10. Nõ debet hominum ducatum suscipere, qui nescia, homines bene viuendo præire. Nihil enim magis est, quod ad pietatem & Dei cultũ alios assiduè instruat, quam eorũ vita & exemplum, qui se diuino ministerio dedicarunt.* Conc. *sess. 22. de reform. c. 1.* Vnde Iesus Dominus noster cœpit primum facere, & postea docere, *Act. 1.* & Apost. *ad Hebr. c. 5.* Si ipsi filij eius sumus, quæ ipse facit, imitari debemus. *c. Dominus, in fine 56. dist.* vt cæteri humilitatis, & virtutis exempla petere possint, nihil permittendo, quod à sancto instituto sit alienũ, Conc. Trid. *sess. 25. de reform. cap. 1.* respiciendo etiam ad exempla, vt à nobis sequatur. ex illo Ezech. *c. 47.* abstinendo in factis & dictis non solùm ab omni malo, sed ab omni, quod speciẽ habet mali, id enim specialiter vitare debent viri perfecti, vt dicit text. *in Clem. exiui à Paradiso §. cum ad nuic, de verb. signif.* Cùm ipsorum sit propriũ facere, exemplisque monstrare non more Pharisæorum, qui alligant onera grauia, imponentes ea humeris hominum, sed digito suo nolũt ea mouere, *Matth. 23.* & S. Bernard. *in festo omnium Sanctorum serm. 1. Memento voci tuæ dare vocem virtutis, vt opera verbis concinnent, & verba operibus: & ve cures primum facere, quã docere: nãque pulcherrimus est ordo, & saluberrimus, vt onus, quod portandum imponis, tu prior portes, & ex te discas qualiter oporteat aliis moderari, vt sic onus cõmissis arguere possis. c. 2. et 5. dist.* quia (vt dicit Greg. *lib. 23. moral. §. 36.* relatus *in c. h. c. habet proprium 46 dist.*) *doctrinæ tanto vehementius elationis fugit vitium per cognitionem, quanto ardentius suorum verborum iaculis magistrum sequitur elationis. Prælati igitur,* vt dicit Greg. *in suo Pastorali, plus occidit exẽplo, quàm gladio.* Pauin. *de visitat. part. 2. quæst. 9. n. 29. vers. & dicit.* Et plus peccant exemplo, quàm culpa. Ioan. Lecirier *in tract. de primogen. lib. 1. quæst. 9.* quia ipsorum factum de facili trahitur in exemplum à subditis, *cap. magna, de voto,* iuxta illud *Ecclesiast.* 10. secundùm iudicem populi, sic & ministri eius, & qualis rector ciuitatis est, tales inhabitantes in ea. *cap. præcipuè 11. qu. 3.* & ideo subditorum errata Prælatis imputantur. *c. quicquid 1. quæst. 1. cap. irrefragabili, de offic. Ordin.* Quomodo enim Præses Ecclesiæ potest auferre malum de medio eius, qui in delicto simili corruerit, aut qua libertate corripere peccantem potest, cùm tacitus sibi ipse respondeat, eadem admisisse,

quæ

quæ corripit,*c.vlt.25.dist.*Nullum inquit B. Gregor. *homil.17.in Euangel.puto Fratres charissimi ab aliis maius præiudicium,quam a Sacerdotibus tolerat Deus, quando eos,quos ad aliorum correctionem posuit, dare de se exempla prauitatis cernit,quando ipsi peccamus, qui compescere peccata debuimus.*

24 *Præsul peccans,*vt dicit Gregor.*part.3. admon.tot mortibus dignus est,quot ad subditos suos perditionis exempla transmittit.*Vnde tanto cautius debet se à peccato custodire,quanto peccando nó solus tantùm moritur,sed omnium animarum, quas prauis exemplis destruit,reus est,& S.Chrysost.*lib.6.post.med. de Sacerdot.*peccatum illius, qui aliorum curæ præfectus est,pestilentissimum esse scribit, & quidam modernus ait non ita atramento infici pannum,aut lanam sicuti illius culpa in alios peruadit, qui illius fidei crediti sunt.

25 Sunt nonnulli,vt ait Gregor. *lib.1.Pastor.cap.2.* qui solerti cura spiritualia præcepta perscrutantur, sed quæ intelligendo penetrant, viuendo conculcant: repentè docent,quæ non opere,sed meditatione didicerunt, & quod verbis prædicant, moribus impugnant.Vnde fit vt cum Pastor per abrupta graditur,ad præcipitium grex sequatur. Hinc namque per Prophetam Ezech.*c.*34. Dominus contra contemptibilem Pastorum scientiam queritur, dicens: Cùm ipsi limpidissimam aquam biberetis,reliquam pedibus vestris turbabatis;& oues,quæ conculcatæ pedibus vestris fuerant,pascebantur, & quæ pedes vestri turbauerant ,hæc bibebant. Aquam limpidissimam Pastores bibunt cùm fluenta veritatis rectè intelligentes,hauriunt: sed eandem aquam pedibus perturbare,est sanctæ meditationis studia malè viuendo corrumpere.Aquam scilicet Pastorum turbatam pedibus,oues bibunt,cùm subiecti quique non sectantur verba,quæ audiunt,sed sola, quæ conspiciunt exempla prauitatis imitantur. Qui cùm dicta sitiunt,& per opera peruertuntur, quasi corruptis fontibus in potibus lutum sumunt. Nemo amplius nocet in Ecclesia,quàm qui peruersè agens,nomen, vel ordinem sanctitatis habet. Delinquentem namque hunc redarguere nullus præsumit, & in exemplum culpa vehementer extenditur, quando pro reuerentia ordinis peccator honoratur. Qui ergo ad Sanctitatis speciem deductus,vel verbo cæteros destruit,vel exemplo,melius profectò fuerat, vt hunc ad mortem sub exteriori habitu terrena acta constringerent,quàm sacra officia in culpis cæteris imitabilem demonstrarent,&c.

25 Idem Gregor.apud Gregor.VII.*lib.regist.epist.*34. *ante finem,*sic ait.*Malis subesse Pastoribus quid aliud est,nisi vt plebs postulanda prædonibus permaneat, & inde sumat interitũ,vnde protectionis debuit habere subsidiũ?Sacerdotes enim mali causa sunt ruinæ populi.*Cõtra quos Isid.*de summo bono,c.*36.in hæc verba.*Plerique Sacerdotes,& Clerici prauè viuentes,forma cæteris in malum existunt,qui in bonis exemplum esse debuerant. Hi enim quoscumque exemplo malæ conuersationis suæ perdunt,de illis rationem sine dubio reddituri sunt. Ex carnalium præpositorum exemplo, plerũque fit vita deterior subditorum,& plebis merito fiunt tales Sacerdotes,qui exemplo deteriore populum destruant,non ædificent:ex merito enim plebis nonnunquã Episcopi deprauantur,quatenus procliuius corruant,qui sequũtur,capite languescente,cætera corporis membra inficiuntur.* Vnde & scriptum est Esai.1.*Omne caput languidum, & omne cor mœrens,a planta pedis vsque ad verticẽ,nõ est in eo sanitas.*Caput enim languidum, doctor est agens peccatũ,cuius malũ ad corpus peruenit, dum eo vel peccante,vel prauè docente,pestifer languor plebes subditas transit.Deteriores sunt, qui siue doctrinis,siue exemplis,vitam moresque bonorum corrumpunt, qui substantias aliorum, prædiaque diripiunt.*Grandis,*inquit Hieronym.*in c.*44.*Ezech.dignitas Sacerdotis,sed grandis ruina si peccet, lætamur ad ascensum,sed timeamus ad lapsum; non est tanti gaudij excelsa tenuisse,quam mœroris de sublimibus corruisse. Nec enim solum pro delictis nostris reddemus rationem, sed pro omnibus quorum abutimur donis,& nequaquam sumus de eorum salute solliciti.*

Porò cùm Princeps id sit Reip.quod oculus corpori,quod intellectus animæ.Hect.Pint.*in Ezech.*38. 27
Chrysost. *in Matth. homil.* 21. eum sicuti si nitidus fuerit,subditorum corpus illustrare,sic & si sordidus obumbrare totum est necesse; fermenti instar,quod quamuis modicum,totam inficit massam, Apost.*1.ad Corinth.5.& ad Galat.*5. Sicut igitur oculo cæco, sicut intellectu obfuscato,neque corpus videt,neque anima intelligit, sic & Principe corrupto, Reip. nulla salus.Nam si lumen, quo clarificatur, tenebræ sunt,tenebræ ipsæ quantæ erunt? Certum est enim delinquente Principe,populum effici delinquentem, delicto tamen longe grauiore solius ipsius,quàm populi vniuersi existimando.

Quid sunt Episcopi,quærit Gregor.*ad Episcopum* 28
*Constantinopol.*nisi astra cœli, quorum vita simul,& lingua inter peccata,erroresque hominum, quasi inter noctis tenebras,lucent.Hinc Bernardus *epist.*127. *ad Guillelmum Comitem,*ita dicit:*Si quis de populo deuiat solus perit,error Prælati multos inuoluit,& tantis obest,quantis præest.Quocirca tot mortibus dignus,est iudicandus improbus Princeps,quot ad subditos perditionis exempla transmittit, sicuti & tot gloriæ coronis probus,quot ædificationis.*Gregor.*in Pastor.3.c.*1.*admon.*5.relatus *in c.præcipuè* 11.*q.*3.*Quod autem quot subditos habet,tot interemit,tot enim spiritui singulis exemplis est homicida,quot præest,quot interitibus interimendus,cogita.*

Ex dictis opportunè quæri potest, an ad officium 29
pastorale dignus eligi possit, an digniorem eligere teneamur? Ad cuius quæstionis decisionem præmittendum est cum Rebello *de obligat.iustit.part.1.lib.3. quæst.2.num.*1.quem refert Campan.*in diuersorio Iuris Canonici rubr.7.cap.6.n.*73.quòd dignus vocatur, quicumque habens sufficientiam, & omnes partes ad prædicta munera,prout oportet, ministranda, licèt comparatione alterius, maiorem sufficientiam habentis (qui hoc casu dicetur dignior) vtiliusque administraturi,minus dignus existat. Quo supposito relictis multis,quæ ad hoc propositum adducunt ex fonte sacræ Scripturæ,& ex Lege naturali Alexand. Raudens.*Pisana decis.*34.*in princ.& à n.*179.Rebell. *d.lib.*3.*quæst.*4.videtur dicendum,quòd quamuis alicui negotio præfectum eligere debens, satis officio suo functus esse videatur, si dignum hominem pro negotij conditione præfecerit,ad Episcopale tamen officium,cùm reliqua omnia longè superet, non modò dignum, sed etiam dignissimum esse destinandũ, & maximis rationibus comprobari,& sacrarum literarum apertissimis testimoniis demonstrari satis potest.Sed lectorem remitto ad Homobon.*de statib.humanæ vitæ p.1.c.*5.Campan.*in diuers. Iuris Canon.rubr.6.c.3.à n.*52.Stephan.Gratian.*discept.forens.c.*211.*n.*10.20.*&* 31.*cum seq.*Valasq.*de priuileg.pauperum p.*1. *c.*7.*n.*2.nouissimè Mich.Ferr.*de præcedent. eccles.q.*25.*à n.*4.

Trina illa Domini Saluatoris interrogatio *Ioan.* 30
21.abundè sanè nostrum probat institutum, qua non quidem simpliciter, sed per comparationem cautè, & vigilanter interrogat: Simon Ioannis diligis

ligis me plus his? hac enim prima Pastoris Ecclesiastici electione formam cæteris præscribere volens non simpliciter interrogat, Diligis me? sed, Diligis me plus his? vt videlicet non pari virtute, & charitate fulgentem, sed cæteros antecellentem ad tantum hoc munus diligendum esse declaret. Natura enim ipsa dictare videtur, vt qui aliis officio, ac dignitate præferri debet, cæteros, vitæ splendore anteeat, quemadmodum Pastor grege suo præstantior, & dux milite suo fortior, & Rex subditis suis debet esse sublimior. Qui ergo maiorem in Pastores, quàm in ouibus claritatem ante electionem requisiuit, apertè docuit digniorem sanctioremque subditis esse debere, qui eis regendis, atque dirigendis præficeretur. Quomodo enim, vt D. Ambrosius ait, credam eum consilio superiorem, quem videam moribus inferiorem? Supra me debet esse, cui me committere paro; cuius rei cùm multa quidem, & præclara exempla adduci possint, nullum tamen aut maius, aut illustrius est, quàm ipsius Dei Opt. Max. qui cum Ecclesiæ suæ prouidere Pontificem, & Pastorem voluisset, eum elegit, quo neque in cœlo, neque in terra vllus erat dignior: nempe vnicum filium suum, quem non modò auctorem salutis nostræ, sed etiam Pontificem, Summumque Sacerdotem in mundum destinauit: cùm tamen alios ad hoc ipsum delegare potuisset. Quod idem ipse filius per Esaiam c. 43. significauit, dicés: *Ego sum, Ego sum, qui deleo iniquitates tuas propter me*, vbi alius interpres euidentiùs vertit: *Ego, Ego, ille ipse sum, qui deleo*, &c. apertè intelligas, nulli alij medendi peccatis nostris curá creditam fuisse, quàm ipsi vnigenito Filio Dei. Si igitur Deus Pater tanti animarum nostrarum salutem fecit, vt cum Angelos, aut Archangelos, aut Sanctissimos Patres ad hoc destinare potuisset, omnibus his prætermissis, eum elegit, quo dignior esse, aut cogitari nemo potest, qua, quæso, fronte tu in Vicarium, & Successorem, Supremi huius Pontificis indigniorem eligas cùm possis eligere digniorem? Cur minoris facias, minusque charam ipse habeas salutem tuam, quàm ille habuit, ad quem nihil salus tua pertinebat? Super Apostol. vetantem quemquam inconsideratè, subitò, temerè, sine diligenti vitæ, doctrinæque exploratione ordinari 1. *ad Timoth.* 5. ibi *Manus citò nemini imposueris*. S. Chrys. *homil.* 16. *in* 1. *Timoth.* ita dicit: *Quid sibi vult citò? non ex prima statim probatione, nec secunda, nec tertia, sed vbi consideratio diuturna præcessit, exactissimaque discussio huic c impositio manus. Neque enim ea res periculo caret, eorum enim, quæ ille peccauerit, tu quoque pœnam dabis.*

31 Qua in re Concilium Trident. *sess.* 24. *de reformat. cap.* 1. eos peccare mortaliter, & peccatis alienis communicare asserit, qui digniores, & Ecclesiæ magis vtiles Pastores præficere non curauerint, his verbis: *Si in quibuslibet Ecclesiæ gradibus prouidenter, scienterque curandum est, vt in Domini domo nihil sit inordinatum, nihilque præposterum, multò magis elaborandũ est, vt in electione eius, qui supra omnes gradus cõstituitur, non erretur. Nam totius familiæ domini status, & ordo nutabit, si quod requiritur in corpore, non inueniatur in capite.* Vnde & si alias Sancta Synodus de promouendis ad Cathedrales, & superiores Ecclesias nonnulla vtiliter decreuit, hoc tamen munus huiusmodi esse censet, vt si pro rei magnitudine expendatur, nunquàm satis cautum de eo videri possit. Itaque statuit, vt cum primum Ecclesia vacauerit, supplicationes, ac preces publicè, priuatimque habeantur, atque à Capitulo per ciuitatem, & diœcesim indicantur, quibus Clerus, populusque bonum à Deo Pastorem valeat impetrare. Omnes verò, & singulos, qui ad promotionem præficiendorum quodcumque ius quacumque ratione à Sede Apostol. habent, aut alioquin operam suam præstant [illegible] in iis pro præsenti temporum ratione innouando, hortatur & monet, vt in primis meminerint nihil se ad Dei gloriam & populorum salutem vtilius posse facere, quam si bonos Pastores, & Ecclesiæ gubernandæ idoneos promoueri studeant: eosque alienis peccatis communicantes mortaliter peccare, nisi quos digniores & Ecclesiæ magis vtiles ipsi iudicauerint, non quidem precibus, vel humano affectu, aut ambientium suggestionibus, sed eorum exigentibus meritis præfici diligenter curauerint. hactenus Concilium. Et ad hoc propositum S. Hieron. [illegible] *ad* [illegible] *epist. Titum* sic ait: *Moyses amicus* [illegible] *facie ad faciem Deus loquutus est, potuit vtique successores principatus filios suos facere, & posteris propriã relinquere dignitatem, sed extraneus de alia Tribu eligitur Iesus, vt sciremus principatũ in populos non sanguini, aut humano affectui deferendum esse, sed vitæ.*

32 Optime S. Thom. 2. 2. *quæst.* 185. *ar.* [illegible] circa assumptionem alicuius ad Episcopatum, aliquid considerat, ex parte eius, qui assumitur & aliquid ex parte illius, qui assumit. Ex parte enim eius, qui assumit vel eligendo, vel prouidendo, requiritur quòd digniorem eligat, & meliorem assumat quoad regimen Ecclesiæ, qui scilicet possit eam & instruere, & defendere, & pacificè gubernare. Vnde contra quosdam S. Hieronym. dicit quòd quidem non quærunt eos in Ecclesia columnas erigere, quos plus cognoscunt Ecclesiæ prodesse, sed quos plus ipsi amant, vel quorum sunt obsequiis deliniti, vel dediti, vel pro quibus maiorum quispiam rogauerit, vt deteriora taceam, qui vt clerici fierent muneribus impetrarunt. Ex parte verò eius, qui assumitur, requiritur vt nulla vitiorum nota sit maculatus: grauius enim cõdemnabitur, qui indignos suscepit, quòd non merentur. Qui regimen Sacerdotis contendit appetere, ante in se discutiat si vita honori sit congrua: plerique Sacerdotes suæ magis vtilitatis causa, quam gregis præesse desiderant. Quomodo autem vires suas penitus, & expendere debeat, docet S. Greg. *in præfatione sui Pastoralis*, dicens: *Cùm rerum necessitas exposcit, pensandum valde est ad culmen quisque regiminis qualiter veniat, atque ad hoc ritè perueniẽs, qualiter viuat; & bene viuens, qualiter doceat, & rectè docẽs infirmitate sua, quotidie, valet quanta consideratione cognoscat: ne aut humilitas accessũ fugiat aut peruẽtioni vita contradicat, aut vita doctrina destituat, aut vitã præsumptio extollat.* Nunc verò vt prosint Præsules fieri non cupiunt, sed magis vt diuites fiant, & honorentur; suscipiunt enim sublimitatis culmen non pro Pastorali regimine, sed pro solius regiminis, vel honoris ambitione, atque abiecto opere dignitatis solam nominis superbè appetunt dignitatem. Hi vbi primum cognoscuntur reiiciendi, illi verò, qui antequam altissimum dignitatis gradum obtinerent, omnibus virtutibus præditi videbantur, & postea in regimine alij appareant, non eligentis culpæ imputari debet, quemadmodum enim agnoscere non potes sit nec ne integrum vas, nisi illud liquore impleatur; si nec hominem, nisi illi gubernandi munus fuerit commendatum.

33 Dubitari non abs re potest, an Cardinales peccato commaculentur, restitutioneque vinciantur, qui non impediunt nominatum, si alterum digniorem arbitrentur? Ad quod dubium perdoctè quidem respondet Paleoth. *in tract. de Sacr. consist. consult. p.* 4. *q.* 1, *vers. quo loco*, & ait ad Cardinalium auctoritatem & officium, non propriè pertinere aliquem ad

Episco

Epiſcopatum admittere, ſed tanquam Papæ conſiliarios non vlterius obligari, quàm vt ad eas res, de quibus à Papa requiruntur, & conſuluntur, fidele præſtent reſponſum, per tex. *in cap. fundamenta §. decet, de elect. lib. 6.* itaque cum Pontifex in Epiſcoporum promotione non aliud ab ipſis Cardinalibus exquirat, quàm iudicium, ſi propoſitum Epiſcopali dignitate dignum arbitrentur; ideonon ad aliud obligantur, quàm ad interrogata reſpondere, illumque approbare, ſi ita credant: imò & Cardinales omnes tutam reſpondendi, ferendique ſuffragij ſui rationem colligere poſſe addit ex teſtimoniis quatuor Cardinalium in publicam formam redactis, & ab eis ſubſcriptis, quibus inquiſitio committitur de promouendi qualitatibus,

---

GLOS. IV.

Vnius vxoris virum.

SVMMARIVM.

1 *Rationes expenduntur quare bigami ad Eccleſiaſticos Ordines aſcendere non conueniat.*
2 *Filios habens non poteſt habere frontem alios de incontinentia redarguendi.*
3 *Caſtitatis eminentiam inter omnia virtutum ornamenta debet Epiſcopus habere.*
4 *Continentia, & cœlibatus non eſt per ſe de iure diuino Sacris Ordinibus annexus.*
5 *Coniugatus nullo modo poteſt in Epiſcopum eligi, etiãſi eius vxor ætate prouecta, nec ſuſpecta de incontinentia caſtitatem in ſeculo voueat, ſed requiritur, vt ea ſimpliciter religionem profiteatur.*
6 *Filios habens an poſſit in Epiſcopum eligi, quæſtio dubia, pro parte affirmatiua rationes expenduntur.*
7 *D. Petrus vxorem habuit, & ex ea filiam Petronillam.*
8 *Clemens IV. & Alexander. VI. filios habuerunt.*
9 *Expenduntur rationes pro contraria opinione.*
10 *Amor paternus omnem alium vincit.*
11 *Eli ob ſuos filios in via Domini non ambulantes priuatus fuit Sacerdotio.*
12 *Priorem ſententiã ſequitur, & contrariis fundamentis reſpondetur.*

1 CVM bis coniugatus non poſſit aptè ſignificare vnionem Chriſti cum Eccleſia vnica ſua ſponſa, quia non eſſet vnicus, ex quo diuiſit carnem ſuam in plures. *cap. acutius 27. diſtinction. cap. debitum, & ibi gloſſa verbo Sacramentum, de bigamis*; ideo noſter Apoſtolus dicit vt is Epiſcopus ordinetur, quem vnius vxoris virum fuiſſe, aut eſſe conſtiterit: tam ſacra ſemper habita eſt iſta præceptio, vt etiam de muliere Sacerdotis eligendi, eadem intelligeretur ſeruanda conditio: ne fortè illa prius, quàm in matrimonium eius veniret, qui aliam non habuiſſet vxorem, alterius viri eſſet experta coniugium. Si etenim in veteri Teſtamento *Leuit. 21.* hæc Sacerdotalium coniugiorum forma ſeruata eſt, quanto magis ſub reuelata iam gratia conſtituti Apoſtolicis debemus ſeruire præceptis, vt quamuis quis bonis moribus præditus, & ſanctis operibus inueniatur ornatus, nequaquam tamen vel ad Diaconi gradum, vel ad Preſbyterij honorem, vel ad Epiſcopatus culmen aſcendat, ſi aut ipſum non vnius vxoris virum, aut vxorem eius non vnius viri fuiſſe conſtiterit, vt ex Leone *epiſt. 85. vel 87. c. 1. ad Epiſcopos Africanos* refert Anton. Auguſt. *in epitom. Iuris Pontifi. ij veteris lib. 4. tit. 7. c. 7.* Et ideò Iſidor. *lib. 2. c. 6. de Eccleſ. offic.* aſſerit quod vt vnius virginalis matrimonij ſint, qui eliguntur ad Ordinem Pontificatus, Sacerdotem quærit Eccleſia, aut de Monogamia ordinatum, aut de Virginitate ſanctum. *Nullo pacto*, ait D. Hieronym. *ad Oceanum, digamos, vel concubinar. os catenis inſertos decet ſubire Sacerdotij miniſterium.* In Leuitico 21. ſcriptum ac præfinitum eſt, quales eligi debeant Sacerdotes; *ſi ergo clericus monogamus fuerit, & vxor eius digama, noli eum ad miniſterium applicare.* Hæc Tito præcepta idem Apoſtolus de ordinandis clericis dedit.

Hinc etiam apud Ethnicos ſecundas nuptias aliquid habuiſſe culpæ teſtari videtur Seruius in illud Vrgil.

Huic vni forſan potui ſuccumbere culpæ.

exponens culpam dici propter antiquum ritum, quo repellebantur à Sacerdotio ſecundò nuptæ. Et Romæ pudicitiæ ſimulacrum colebatur, quod nefas erat attingi, niſi ab ea, quæ ſemel nupſiſſet.

Quomodo poterit eſſe hortator viduitatis, caſti- 2
tatis, & continentiæ, qui coniugia frequentauerit; *c. vna, e. fin. 26. diſt.* cùm dicamus quòd habens filios non poteſt habere frontem alios de incontinentia redarguendi, *c. ſicut, verſ. vnde cùm Paulus 47. diſt.* Habebit igitur Epiſcopus, vt inquit Iſidor. *de Eccleſiaſt. offic. lib. 2. c. 6.*† inter cætera virtutum ornamen- 3
ta, & caſtitatis eminentiam, itavt mens Chriſti corpus cõfectura ab omni inquinamento carnis ſit mũda, & libera, quia dum ſecundum carnis aſſumptæ myſterium Eccleſiæ ſuæ fuerit dignatus caput exiſtere ipſe Chriſtus. meritò in membris eius Intentio Epiſcoporum officia peragere cernitur oculorum. Ipſi enim de ſublimioris celſitudine ordinis regunt, & diſponunt ſubiectas multitudines plebium: vnde quanto ipſi ſequentium fiunt ductores, tantò meritorum lumine debent præfulgere. Illa autem, quæ pertinent ad bigamiæ ſpecies, ac illius materiam, plenè tractaui *alleg. 49.*

Continentiam, & cælibatum ſcio non eſſe per ſe 4
annexa Epiſcopatui, & multò minus inferioribus Ordinibus ex Diuino, & naturali iure, ſed tamen id fuiſſe ab Apoſtolorum temporibus in vſu quantum ad Epiſcopos, qui ſi vxorati aſſumpti ſunt, vxores poſtea ſolum vt ſorores retinuerunt: ſuadent & perſuadent antiqui Canones, & Sanctorum Patrum teſtimonia, itavt Græcorum Eccleſia, licèt inferiores Sacerdotes vxoratos retineat, nunquam tamen in Epiſcopis id paſſa ſit, quos propterea Monachos ſemper habet. Quocirca laudabilius S. Eccleſia Latina æquiſſime, & conformiter ad Ius diuinum legem tulit ab Apoſtolorum temporibus, & praxi natam, vt omnibus Sacris Ordinibus continentiæ propoſitum annectcretur, etiamſi in Subdiaconis id tam antiquum, vt in reliquis non appareat.† Et adeò verum eſt nullo 5
modo in Epiſcopum eligi coniugatum, itavt nõ ſufficiat eius vxorem ætate prouectam, nec ſuſpectam de incontinentia, caſtitatem in ſeculo vouere, ſed requiri vt ea ſimpliciter religionem profiteatur, propter Ordinis Epiſcopalis excellentiam, & vt auferatur occaſio, vt Epiſcopus viſitetur à fœminis. Ita Hoſt. Calder. Anton. Abb. per text. ibi *in cap. ſanè, de conuerſ. coniug.* Couar. *de ſponſal. p. 2. c. 6. §. 3. num. 3. verſ. in Epiſcopi.* Maiol. *de regul. lib. 1. c. 34. n. 2.* Petr. de Ledeſm *de matrim. q. 6. art. 4. dub. 5. concl. 6.* Azor. *inſt. moral. p. 1. lib. 13. c. 13. q. 7. prope fin.* plures alios refert, & ſequitur Sanch. *de matrimon. lib. 7. diſp. 41. n. 2.* me citato *in hoc loco.* Alzed. *de præcellent. Epiſcop. dignit. p. 1. c. 3. n. 74.*

Vnde

6 Vnde, quia possibile fuit Episcopos ne dum vxorem, sed etiam filios habere ante Episcopatū. Quæstio hinc oritur non contemnenda, vtrum filios habens possit in Episcopum promoueri? Pro parte affirmatiua est tex. *in cap. 1. de testam.* ibi, *nurum, c. sint manifestè, vers. fortassis* 12. q. 1. vbi glos. *verb. aut filios, cap. Episcopos qui filios* 12. q. 2. noster Apostolus in præcitatis verbis, & in sequentibus, ibi, *filios haben-*
7 *tem*, & refertur *in c. 1. in princip. 26. distinct.* † Idque plerisque constat exemplis, patet in Diuo Petro, qui
8 vxorem habuit, & ex ea filiam Petronillam, † Clemens IV. tempore promotionis duas habuit filias ex vxore legitima, vt videre licet apud Platinam *in ipsius vita*, apud quem etiam in vita Alexand. VI. id ipsum legitur: & cum hac sententia transire Doctores communiter post Host. fatetur Abb. *in dict. cap. 1. n. 2.* affirmat communem esse vsu receptam Nau. *de spoliis clericorum* §. 19. *num.* 2. vbi testatur se plures vidisse Episcopos, & alios Prælatos filios habentes, qui promoti fuerunt à Sede Apostolica nulla facta de filiis mentione, neque aliqua super eo habita dispensatione,

9 Obstant tamen tex. *in c. prius quoniam* 28. *dist.* vbi cauetur ne is, qui filiam habet, & à longo tempore in continens fuit ad Episcopatū eligatur; melior tex. *in cap. de Siracusanæ* 28. *dist.* qui habentem filios & vxorem ad Episcopatus Ordinem promoueri prohibet, *cap. Catinensis* 61. *dist.* ibi, *qui nec vxorem habeat, neque filios*, & ibi, *neque crimen aliquod, Auth. de Sanctissimis Episcopis, in princip. collat.* 9. ad quem se refert *dict. cap. de Siracusanæ*, ibi, *principalis cōstitutio*. Deinde obstat quod etsi nulla daretur prohibitio, in recto tamen gubernandi regimine, satis inordinatum videtur illos ad Episcopatum eligere, qui propter nimiam in filios affectionem, vtplurimum, & cupiditate, & auaritia miserè detinentur: hi sunt Clerici, & Episcopi erga filios, & nepotes, *glos. vlt. in cap. peruenit* 1. q. 3. Perett. *ad Extrauag. ambitiosæ, de rebus Ecclesiæ non alienandis, verb. ac de rebus, & bonis n.* 64.
10 expendit Nau. *dict. n.* 2. † nam paternus amor omnem alium vincit *l. vlt. C. de curatore furiosi, l. isti quidem* §. *fin. ff. quod metus causa*, notatur *in c. afferte, de præsupt.* Mex. *in tract. tassæ pan. conclus.* 2. *n.* 58. *cum seq.* Mascard. *de probat. conclus.* 590. *n.* 3. Cardin. Mantic. *de tacitis, & ambiguis conuent. tom.* 2. *lib.* 21. *tit.* 10. *num.* 21. Flamin. *de confident. q.* 20. *n.* 44. Gutier. *de tutel. p.* 2. *c.* 8. *n.* 9.

11 Vnde multa mala parentibus obueniunt propter filiorum peccata, & laxatam viuendi mormā, prout Eli ob suos filios in viis Domini non ambulantes priuatus fuit Sacerdotio 1. *Reg. cap.* 2. Inde etiam probabile resultat periculū, quod bona per vxorem, filios, nepotes, & cæteros temere dissipabuntur, vt satis insinuat *dict. cap. de Syracusana*, ibi, *per quos Ecclesiastica solet periclitari substantia.* Vlterius offenditur finis prætensus à Concil. Trid. *sess.* 25. *de reform. cap.* 1. *in princip. & in Extrauag.* Pij V. aduersus illegitimos *in princip.* Ergo ne tot, ac tanta mala sequantur, omnino affirmandum est, nequaquam fore eligendos eo maximè cùm omnino oporteat, non solùm ad inferiora beneficia, sed multo magis ad Episcopatus, iuxta *reg. cap. cùm in cunctis* 7. *de elect. c. graue* 29. *de præbendis.* Propter quorum aliqua hanc partem contra communem sequuntur Innocent. *in dict. cap.* 1. *de testa.* & *ibi* Abb. *n.* 2. Nau. *d. loco*, vbi affirmat hanc partē esse magis consonam Iuri, & ideò hodie attento Iure communi tales non esse promouendos affirmat glos. *verb. paruulam in d. c. priusquam.*

12 Verùm licèt hæc vltima sententia probabilitate non careat, priorem tamen, & communem Hostiensis opinionem etiam attento Iure communi vti veriorem sequimur. Ad primum enim ex *dict. cap. prius* facilè respondetur tex. non agere de habente vxorem, sed de habente filiam, qui retro antè à longò tempore incontinens fuit, quod longè diuersum est à castitate coniugali. Ad secundum ex *dict. cap. de Siracusana* respondetur tex. illum quoad intentum nihil de nouo statuisse, sed retulisse se ad Imperialē Constitutionem, de qua *in dict. Auth. in princip.* quæ in primis interdicere non potuit electionem ad Episcopatum, iuxta *reg. cap. Ecclesia Sanctæ Mariæ*, 10. *de constitut. cap. vlt. de rebus Ecclesiæ*, cum similibus; deinde, si rectè aduertas, Iustinianus ibi absolute non prohibuit talium promotionem, sed solummodò quando promouendus vxorem habuit legibus interdictam, aut alio defectu laborantem, non verò si vnicam, & primam, vt patet *ibidem in vers. Sed & si prius* Ad tertium ex *dict. cap. Catinensis, cum glos. pen. ibidem* tex. procedere propter præsumptionem, quæ est contra habentem filios, quod bona Ecclesiæ dissipabit, & vt cesset labor faciendi inuentarium, de quo *in dict. cap. de Syracusana*; & tādem, quia datis paribus terminis ad bene esse, meliùs erit illum eligere, qui nullis occupationibus detinetur, & multò magis paratus est ad munus iniunctum exequendum. Ad vltimum ex rationibus supra expensis respondetur, quòd etsi rationes illæ aliquo modo suadeant non oportere tales in Episcopos promoueri, non tamen concludunt prohibitionē aliquam dari attento Iure communi; fatemur equidem digniores, & dignissimos eligendos, affirmamus tamen, si omnia concurrant, dabilem esse aliquem ex his, qui aliquando dignior, aliquando dignissimus probabiliter reputetur.

Glos. V.

Sobrium.

SVMMARIVM.

1 *Parcitatis virtus pulcherrima est inter Episcoporum ornamenta.*
2 *Ventris ingluuies facilè prouocat ad luxuriam.*
3 *Sapientiam iuuat sobrietas.*
4 *Salutem operatur moderata refectio.*
5 *Vires amittit cibo multo, aut potione distentus.*
6 *Podragra ob satietatem, ac ancta edulia hoc temporè nascuntur.*
7 *Conuiuia potatorum, & comessationes ab Ecclesiasticis fugienda.*
8 *Ieiunij vtilitates referuntur.*
9 *Ieiunium neminem reddit debilem.*
10 *Dominus Saluator noster conuiuia addit, vt exemplo alios temperantiam doceret.*
11 *Manducare, & bibere ad gloriam Dei, quando intelligatur.*
12 *Mensa Episcopi qualis esse debeat, & quæ in illa escæ sint adducendæ ostenditur.*
13 *Apostoli sub Christi disciplina sectati sunt victus tenuitatem.*
14 *Sanctus Augustinus quantum temperantiæ studium habuerit, ostenditur.*
15 *Sanctus Fulgentius Ruspensis Episcopus, nec morbo quidem afflictus, carnis, vel vini vsum admisit.*
16 *Sanctus Amandus pane hordeaceo, & aqua quindecim annos mansit ad sepulchrum Beati Martini.*

17 *Sanctus Ioannes Chrysostomus, S. Basilius, S. Ambrosius, & S. Tomas Cantuariensis temperantiæ studium coluere.*

18 *Eremitæ antiqui tenuissimo victu vsi fuere.*

INTER Episcoporum ornamenta
1 rectè collocatur pulcherrima illa parcitatis virtus, quia, vt ait S. Thom. 2.2. *quæst.* 189. *artic.* 4. Episcopis, & alijs Ecclesiæ ministris, qui mente deuota debent spiritualibus offi..is insistere, & Regibus, qui per sapientiam debent populum subditum gubernare, specialiter sobrietas indicenda est; nam ignominiosum est clericis affluere epulis, inter quas difficulter potest ser-
2 uari pudicitia, *cap. Ecclesiæ* 35. *dist.* † ventris enim ingluuies facilè prouocat ad luxuriam, & omne opus bonum dissoluit, vt dicit D. Hieronym. *in epist. ad Amandum. Episcopi*, inquit S. Eutych. Papa & martyr, *& Dei ministri non debent comessationibus, & vinolentijs insudare, sed considerent sententiã Domini, dicentis: Attendite ne grauentur corda vestra in crapula, & ebrietate.* Moderatè omnẽ cibum, & necessario sumptu sumite, vt iuxta Apost. *sobrij sitis, & parati ad seruitium Domini.* Hinc Sapiens *Eccles.* 37. *Noli auidus esse in omni epulatione, & non te effundas super escã.* Et Apostol. 1. *ad Corinth.* 6. *Esca ventri, & venter escis, Deus autẽ & hunc, & has destruet.* Et *ad Roman.* 14. *Regnũ Dei non est esca, & potus.* Et 1. *ad Corinth.* 8. *Esca nos non commendat Deo.* Et *ad Hebr.* 13. *Optimum est gratia stabilire cor, non escis, quæ non profuerunt ambulantibus in eis. Nihil gula perniciosius,* ait S. Chrysostom. *homil.* 44. *in Ioan. nihil ignominiosius est. Hæc obtusum, & crassum ingenium, hæc carnalem animã reddit, hæc cæcos intellectum, nec sinit, vt quicquã perspicias.* Et *homil.* 58. *in Matth. Sues ex hominibus facit, imò etiã suibus multò deteriores.* Hinc S. Hieron. *epist.* 10. quæ est ad Furiam, *de viduitate seruanda. Non Aetnei ignes, nõ Vulcania tellus, nõ Vesuuius, & Olympus tantis ardoribus æstuant, vt iuueniles medullæ vino plenæ, & dapibus inflammatæ.* Et S. Ambros. *lib.* 1. *de pœnit. cap.* 14. *Pascitur,* inquit, *libido conuiuijs, nutritur delitijs, vino accenditur, ebrietate flammatur.* Huc vocat illud, quod Noë accidit B. Alcuin. *Noë quippe priùs bibisse refertur, deinde femora sua nudasse.* Genes. 9. 21. *Bibensque vinum inebriatus est, & nudatus in tabernaculo suo.* Ab hoc ordine colligit hic auctor satietatem ad libidinis viam esse, sic ille scribit *interrogat.* 137. *Cur nudatio femorum post ebrietatem secuta est?* respondit; *quia sæpiùs sat etatem libido subsequitur.* & S. Nilus *orat.* 2. *de luxuria,* ait, *Pudicitia parit temperantiam, quia mater est impudicitia.* Nam, vt ait Cicero *lib.* 1. *offi.* *Victus, cultusque corporis ad valetudinem referantur, & ad vires, non ad voluptatem.* Atque etiam si considerare volumus, quæ sit in natura excellentia, & dignitas, intelligemus quàm sit turpe diffluere luxuria, & delicatè, ac molliter viuere, quãque honestum parcè, continenter, seuerè. Philo *lib. de Sacerdotũ honoribus,* ita ait. *Venter porrò nil aliud est, quàm præsepe brutæ concupiscentiæ, quæ potationibus rigatur, & ingluuie.* Ne belluis, brutisque pares simus ore vti debemus, Dei laudibus celebrandis potius, quàm cibis gluriendis, scitè Tertullian. *de resurrectione carnis, c.* 6. sic dicit. *Accepisti homo os ad vorandum, atque potandum; cur non potius ad eloquendum; vt à cæteris animalibus distes, cur non potiùs ad prædicãdum Deũ vt etiam hominibus antistes.*

Venter pinguis, vt Hieron. ait, *epist.* 2. *ad Nepotian.*
3 *cap.* 14. *crassum sensum generat; & non gignit mentẽ tenuem, cùm Sacerdotalis sensus è contra vigil esse debeat, & tenax,* atque ideò edacitatis vitio obnoxij Sacerdotes vngi non debent, *cap. non liceat* 44. *dist. Anima sicca,* dicebat Heraclytus, *sapientissima.* Et Clemens Alexand. *lib.* 2. *Pædag. Iubar est,* inquit, *anima sicca sapientissimum, & perspicax.* Vnde S. Hieron. *lib.* 2. *aduersus Iouinian. c.* 7. sic dicit: *Quod si quis existimat, & abundantia ciborum, potionúmque se perfrui, & vacare posse sapientiæ, hoc est, & versari in delitijs, & delitiarũ vitijs non teneri, se ipsum decipit.* Et c. 8. *Sapientiæ quoque operam dare non possumus, si mensæ abundantiã cogitemus, quæ labore nimio, & cura indiget, citò explentur naturæ necessitas. Nihil enim,* ait S. Ioan. Chrysost. *homil.* 29. *in epistol. ad Hebræos,* & habetur *cap.* 28. *de cõsecr. dist.* 5. *sic iucundum est, sicut cibus bene digestus aut decoctus, nihil sic salutem, nihil sic sensuum acumen ope-*
4 *ratur, nihil sic ægritudinem fugat,* † *sicut moderata refectio: sufficientia quippe cum nutrimento, & sospitatem simul etiam procreat, & voluptatem. Abundantia verò morbũ facit, & molestias ingerit & ægritudines generat.* Quod enim facit fames, hoc etiam plenitudo facit ciborum, multò autem magis peiora. Fames quippe in paucis diebus aufert hominem, & liberat ex hac vita pœnali, excessus verò ciborum consumit, & putrefacit corpus humanum, & macerat ægritudine diuturna, & tunc eam morte crudeli consumit. Obsecro igitur ne nostrum corpus vitiosum, & inutile faciamus, neque vi vitia inferamus, &c.

5 Quare Galenus 1. *Aphorism.* dicit in exhortatione medicinæ, quorum vita, & ars sagina est, nec viuere posse dici, nec sanos esse, animasque eorum ita nimio sanguine, & dapibus quasi luto inuolutas, nihil tenue, nihil cœleste, sed semper de carnibus, & victu, & ventris ingluuie cogitare, *cap. ne tales, de consecrat. dist.* 5. Et Cicero *in* 5. *Tuscul.* scribit fieri non posse, vt mente quis, & ratione rectè vtatur, animæque vires debito loco, & tempore exerceat, cibo multo ac potione distentus. Qui ægrotat, ait S. Hieronym. non aliter recipit sanitatem, nisi tenui cibo, & castigato victu, quæ *κατάδιαιτα* dicitur, quibus ergo cibis recipitur sanitas, his & seruari potest, ne quis putet morbos oleribus concitari. Præclarè id docet S. Ioan. Chrysost. *hom.* 49. *in* 1. *Corinth. Non mẽti,* inquit, *sed ipsi corpori inimica, & infesta est voluptas, ex forti debile reddit, è solido eneruatum, morbidum è sano, tenue ex compacto, ex florente, & formoso deforme, olidum ex fragranti, ex vtili inutile, ex mundo, & puro impurum; ex absoluto doloribus vndique differtum, ex recenti vetus, ex robusto flaccidum, ex celeri tardum, & ex sene languens, ex recto claudum.* Per hãc mille mala malignus ille patrat Satanas. Diurna exercitatio, & labores, & tolerantia, & moderata mensa, & victus simplex hilariora corpora reddunt, & formam præterea plurimum iuuat. Quæ quum videmus, fratres, quid non voluptates, perniciosaque conuiuia vitamus, & simplicem potius prosequimur victũ vt corpore simul, & animo rectè comparati, virtutibus pleni, futuris aliquando bonis potiamur. A ventris ingluuie, & gulæ luxu quæ mala oriantur, explicat S. Nilus *orat.* 5. *de gula.* Et nimia ciborum copia mentem, rationémque obrui asserit sanctus Augustinus *epistol.* 86. Brutis, & ratione carentibus animalibus parem esse, qui ventri indulget, affirmat S. Ambros. *lib.* 6. *exaem. capite* 3. & Petrus Blesensis *epist.* 85.

6 Quotidiano experimento probatur potus satietate aciem mentis obtundi, ciborum nimietate vigorem cordis hebetari, itaut dilectio edendi etiam corporum contraria sit saluti, nisi ratio temperantiæ obsistat illecebræ, & quod futurum est oneri, subtrahat voluptati, S. Leo Papa *serm.* 8. *de ieiunio*

decimi

decimi mensis. Frequentes igitur podagræ hanc ob causam hac nostra tempestate maximè vigent, vt Galeni etiam tempore accidisse legitur *Aphor. 6. comm. 28.* vbi sic ait: *Ætate Hippocratis pauci podagra laborabant propter vitæ moderantiam, nostris verò temporibus, vsque adeò auctis edulijs, vt nihil eis addi posse videatur, infinita est podagrarum multitudo, cum nonnulli sint, qui nec exercentur quidem, sed cruditatibus incumbant, & ante cibum libant vina potentia, ac venereis vtantur immoderatè. Legimus quosdam,* ait S. Hieronym. *lib. 2. in Iouin. c. 8. morbo articulari, & podagra humoribus laborantes proscriptione bonorum ad simplicem mensam, & pauperes cibos redactos conualuisse; caruerunt enim sollicitudine dispensandæ domus, & epularum largitate, quæ & corpus frangant, & animum.* Irridet Horatius appetitum ciborum, qui consumpti relinquunt pœnitentiam.

Sperne voluptates, nocet empta dolore voluptas.

Occasio amittendæ sobrietatis fugienda, vt sunt conuiuia, & cætera, vbi solum comessationibus, & potationibus inseruitur. Nam, vt ait Sapiens 23.
7 *Prouerb.* † *Noli esse in conuiuiis potatorum, nec in comessationibus eorum, qui carnes ad vescendum conferunt.* Et S. Hieron. *epistol. 2. ad Nepotian. de vita Clericorum cap. 23. Conuiuia,* inquit ille, *tibi vitanda sunt.* Et S. Ambros. *lib. 1. offic. cap. 20. Conuenire Ecclesiasticis,* ait, *& maximè ministrorum officijs arbitror declinare extraneorum conuiuia, vel vt ipsi hospitales sint peregrinantibus, vel vt ea cautione nullus sit opprobriis locus.* Conuiuia quippe extraneorum occupationes habent, tum etiam epulandi produnt cupiditatem. Surrepunt etiam fabulæ frequenter de sæculo, ac voluptatibus: claudere aures non potes, prohibere putatur superbiæ: surrepunt etiam præter voluntatem pocula. Melius est domui tuæ semel excuses, necessitati satisfaciendo, quam alienæ frequenter, & vt ipse sobrius surgas, tamen ex aliena insolentia condemnari non debet præsentia tua. Et refert Possid. *in vita S. Augustini* eum in patria sua petitum ad conuiuium nunquam ire voluisse, ne per frequentiam in patriæ conuiuiis constitutus temperantiæ amitteretur modus. Et probat Gutier. *canon. lib. 2. c. 4. n. 48. & 49.* quòd clerici in conuiuiis debent se ostendere honestos, sobrios in cibo, potu, & verbis.

8 Hinc ob temperantiam, & sobrietatem Sancti Patres ieiunium corpori pariter atque animo salutare pronuntiarunt: audi S. Athanas. *lib. de Virginitate. Vide quid faciat ieiunium: morbos sanat, distillationes exsiccat, dæmones fugat, malasque cogitationes expellit, & mentem nitidiorem reddit, & cor purgatius, & corpus salubrius, & ad thronum Dei hominem sistit.* Et S. Ambros. *lib. de Helia & ieiunio cap. 8. Quid est ieiunium nisi substantia & imago cœlestis, continentiæ magisterium, pudicitiæ disciplina, humilitas mentis, castigatio carnis, forma sobrietatis, norma virtutis, purificatio animæ, miserationis expensa, lenitatis institutio, charitatis illecebra, senectutis gratia, custodia iuuentutis. Ieiunium denique est infirmitatis alleuiamentum, alimentum salutis.* Hæc Ambros. Principalis ergo ieiunij fructus est, quod temperantiam corporis sanitatem, vel conseruet, vel recuperet, illudque sanius efficiat, vt probant Medici, qui ægris statim ieiunium, inediam, diætam præfiniunt, & diutissimè vixerunt, qui seuerissimè etiam ieiunarunt, vt SS. Antonius, Paulus, Hilarius, Romoaldus, & alij. Vnde à veritate alienum est dicere
9 † neminem per ieiunium debilem reddi, quia vt ait S. Leo, Sanson ita fortis à Deo est factus, quandoquidem mulier ieiuniis eius mater macerabat corpus. E contra argutè Diogenes ventrem vitæ Charybdem appellat, cuius nimia ingurgitatione, nihil est animæ corporique nocentius, nihil quod ingenia magis enecet, magisque pudorem confundat, nihil quod stoliditatem magis generet, atque vecordiam. Et Amandus Presbyt. *Ventrem,* inquit, *distentum cibo, & vini potationibus irrigatum voluptas genitalium sequitur, pro membrorum ordine, ordo vitiorum est.* Castra ieiunia esse, in quibus contra hostes insidias struimus, & contra Satanam pugnamus, asserit S. Ambros. *serm. 25. Castra nobis sunt nostra ieiunia, quæ nos à diabolica oppugnatione defendunt. Denique stationes vocantur, quod stantes, & commorantes in eis inimicos insidiantes repellamus. Castra planè sunt ieiunia Christianis, à quibus si quis aberrauit, à spirituali Pharaone insidiatur, aut peccatorum sollicitudine deuoratur.* Christi castra ieiunium appellat S. Petrus Chrysologus *serm. 12.* Deique arcem. *Ieiunium Fratres scimus esse Dei arcem, Christi castra, murum spiritus, vexillum fidei, castitatis signum, sanctitatis tropheũ. Hoc Adam seruauit in Paradiso, quem inde detraxit gula: hoc in arca custodiuit, hic mundum ebrietas cùm demersit. Per hoc Loth Sodomiticum exiit incendium, qui per ebrietatem incestu est adustus incendio.* Scite Hipericius *lib. 4. Apoph. Anacor. Siccatum ieiunio corpus Monachi animam de profundo eleuat, & siccat fistulos delectationum ieiunium Monachi.*

Oportet igitur moderatis epulis contentum esse 10
Sacerdotem, vt admonet Eutych. Papa *Concilij Carthaginens. cap. 15.* vt aliorum incontinentiam, & immoderationem queant coarguere, dicente S. Clement. *in Apostolicis constitut. lib. 8. cap. 50. Cum sitis Presbyteri, & Diaconi Christi, sobrij esse debetis, & priuatim & cum aliis, vt possitis intemperantes coercere.* Liberator enim noster Sacerdos secundum ordinem Melchisedech, idcirco conuiuia adiuit, vt verbo & exemplo alios temperantiam doceret, non vt seipsum pasceret; qui vt modestiam victus præscriberet, & ipse continuis quadraginta diebus nihil gustauit, *Matth. 4. Siue cibum, aut potum,* vt ait Apostol. *1. ad Cor. 10. in laudem Dei.* Quomodo, quærit S. Basil. *interrog. 196. in regulis,* manducat, quis & bibit ad gloriam Dei, & simul respondet? Nimirum
† quando diuinorum beneficiorum erga se memo- 11
riam conseruat eiusmodi animi affectionem retinet, quæ ex compositione etiam corporis declaretur, vt ne tanquam securus omnino manducet, sed vt qui inspectorem habeat Deum. Et quando in sumendo cibo illud sibi propositum habet, vt non tanquam ventris mancipium, propter voluptatem manducet, sed tanquam operarius Dei, vt in operibus quæ sunt ex mandato Christi, exequendis esse firmior possit. Vnde Prosp. *lib. 2. de vita contemplatiua c. 17. de abstinentia,* ita dicit: *Quicquid sine quo potest viui percipitur, non sustentandæ naturæ, sed luxuriæ causa sumitur.* Veram abstinentiam instar citharæ temperandam docet Gregor. *lib. 20. moral. c. 31. Pensandum,* inquit, *est quod chorda in cithara si minus tenditur, non sonat; si amplius, raucum sonat; sic virtus abstinentiæ, aut omnino nulla est, si tantũ quisque corpus non edomat, quantum valet, aut valde inordinata est, si corpus atterit plusquam valet.*

Vos ô Præsules si sanctorum Conciliorum de- 12
creta veneramini, illud in primis decretum Concilij Carthaginen. IV. in imo corde defigite, in quo ita habetur: Episcopus vilem supellectilem & mensam ac victum pauperem habeat; à quo mutuatus est Concil. Trident. *sess. 25. de reform. c. 1.* his verbis: *Episcopi modesta supellectili, mensa, ac frugali victu contenti,* &c. *Mensa Episcopi,* ait quidam modernus, fruga-

frugalis sit & temperata, quam illis accedens de more pie benedicat; & in qua nihil prater primam escam,& vnum cibum iurulentum,& duo fructuũ genera,vel ad summum alterum obsonij simplicis ferculum apponatur; placenta,esca nimis lautè:coctta,& varia vinorum genera amoueantur. In ea lectio Sacrorum librorum semper adhibeatur,parasitis,adulatoribus,scurrilibus iocis, & huiusmodi longè inde remotis,& post sumptam refectionem bonorum omniũ largitori Deo gratia supplices reddantur. Quæ tamen Conciliaris dispositio non tollit, quin Episcopus possit aliis & diuersis vti ferculis, si Episcopatus redditus sufficientes sint, vt aduertit Alzed. *de praecellent. Episcop. dignit. p.* 1. *c.* 5. *a n.* 29. & præcipue *n.* 31. & decidit Anchar. *Clem. ad nostram n.* 11. *de censib.* quòd Episcopi non debent cogi vesci cibis paucis,& vilibus,& pauperum, vt Religiosi, sed in hoc casu præcipuè quantitatis redditũum, & Episcopi qualitas debet considerari, vt dicit Selu. *de benef. p.* 1. *q.* 5. *n.* 176.

13 Victus enim tenuitatem sub Christi Domini disciplina sectati sunt Apostoli, quorum successores sunt Episcopi, qui segetum spicas manibus confricantes tam simplici cibo pellebant inediam *Matth.* 12. *Marci* 2. *Lucæ* 6. Cum numero duodecim essent, nihil aliud quam quinque panes hordeaceos, duosque pisces habuere in deserto, *Ioann.* 16. *Matth.* 14. quibus Dominus quinque millium turbam pauit. Iterum nihil omnino præterquam septem panes, & pauculos pisciculos, quando quatuor millia virorum satiata sunt, *Matth.* 15. *Marc.* 8. Rursum transfretantes obliti sunt panes secum ferre *Matth.* 16. adeò non erat ipsorum animus in patinis, sed in doctrina,& exemplo Christi, vt cibariorum curam non haberent, quin & sæpe ita obruebantur, vt ne reficiendi corporis facultas daretur. Hinc *Marc.* 16. ait Apostolis Iesus: *Venite seorsum in desertum locum, & requiescite pusillum*; erant enim qui veniebant, & redibant multi,& nec spatium manducandi habebant.

14 Quantum temperantiæ studium in Beato Augustino fuerit, locuples ipse testis est *lib.* 10. *confess. cap.* 31. *Reficimus quotidianas*, ait, *ruinas corporis edendo,& bibendo,& suauis est mihi ista necessitas,& aduersus istam suauitatem pugno,ne capiat, & quotidianum bellum gero in ieiuniis,sæpius in seruitutem redigẽs corpus meum. Hoc me docuisti, vt quemadmodum medicamenta,sic alimenta sumpturus accedam,sed in ipso transitu insidiatur mihi laqueus concupiscentiæ, ipse enim transitus voluptas est. Et cùm salus sit causa edendi,& bibendi,adiungit se tanquã pedissequa periculosa iucunditas,& plerumque præire conatur, vt eius causa fiat quod salutis causa me facere,vel dico,vel volo,nec idem modus vtriusque est. Nam quod saluti satis est,delectationi parum est. Et sæpe incertum fit,vtrum adhuc necessaria corporis cura subsidium petat. Ad hoc incertum hilarescit infelix anima,& in eo praparat excusationis patrocinium,gaudens non apparere, quid satis sit moderationi valetudinis,vt obtentu salutis obumbret negotium voluptatis. His tentationibus conor quotidie resistere,& inuoco dexteram tuam ad salutem meam:conforta me vt possim;da quod iubes,& iube quod vis.*

15 Sanctus Fulgentius Ruspensis Episcopus, vt est in eius vita apud Surium *tom.* 1. nec morbo quidem afflictus, carnis, vel vini vsum admisit, veritus ne infirmitati blandiens semel intermissum vitæ rigorem sanus postea repetere nollet superatus gulæ voluptate.

16 Sanctus Amandus Turoni ad Beati Martini sepulchrum quindecim annos mansit, & hoc tempore cibus illi panis hordeaceus, aqua potus fuit: qui postea Traiectensis Episcopus creatus abstinentiam non minuit, sed auxit, Surius *tom.* 1. *in eius vita.*

S. Ioannes Chrysostom. vno tantum ferculo hordei quotidie vescebatur,non comedens carnes, nec bibens vinum. S. Basil. contentus erat pane, & aqua: Ambrosius singulis diebus ieiunabat, præterquam in in Sabbato, & die Dominica, ac in natalitiis celeberrimorum Martyrum. S. Thomas Cantuariensis, quamuis primum delicatis cibis vteretur postea leguminibus tantum contentus pauperes quotidie secretum discumbere faciebat. 17

Tenuissimo item victu vsi sunt antiqui Eremitæ, & testatur D. Hieron. se in ea eremi parte, quæ iuxta Syriam Saracenis iungitur, vidisse Monachos, de quibus vnus per triginta annos clausus hordeaceo pane,& lutulenta aqua vixit:alter in cisterna veteri, quam gentili sermone Syri *cubam* vocant quinque caricis,id est,aridis ficubus, per singulos dies sustentabatur. Et idem Hieron. *in vita D. Pauli Eremitæ*, asserit illum in orationibus, & solitudine duxisse vitam, cibum, & vestimentum ei palma præbente. Et in vita S. Hilarionis eius miram abstinentiam explanat Palladius *in Sanctorum Patrum historia cap.* 51. *Vidimus*, inquit, *alium quoque senem in solitudine Antinoi,quæ est Metropolis Thebaidis, Eliam nomine,qui natus erat centum,& decem annos,multa signa quotidie peragebat,nec cessabat mederi ægrotantibus. Comedebat in senectute tres vncias panis, & tres oleas vespere. In iuuentute autem semel comedebat in hebdomada.* Et c. 68. *S. Euagrius Diaconus Angeli monitu in solitudinem profectus,& vaticinandi dono præditus dixit: Ex quo veni in solitudinem non tetigi lactucam, non minutum holus,non aliquid viride,non fructum,non vuam,nõ lauacrum,non carnem,non panem,non vinum;neque omnino aliquid ex iis,quæ per ignem transeunt,præter quadã olera cruda,& modicum aquæ. Post autem sextum decimum huius instituti annum propter corporis & stomachi imbecillitatem ad biennium,quo migrauit ad Christum,non nisi ptisanam,id est,coctum hordeum,vel legumina sumpsit & panem.* Et de temperantia, ac vitæ austeritate olim Ægyptiorum Sacerdotum tractat S. Hieronym. *lib.* 2. *aduersus Iouinianum cap.* 9. Et multa de temperantia tradunt Guilielm. Alotus *in sua thesauro verb. temperantia*, Ioã. Suarez Episc. Conimbricensis *in Matth. c.* 14. *tract.* 2. Didac. Stella *enarrat in c.* 6. *Lucæ*, Ludou. de la Ponte *in lib. inscripto Hispanico idiomate, Quia spiritual. tract.* 4. *c.* 15. §. 3. Lessi. *de iustit. lib.* 4. *cap.* 4. *num.* 1. *cum sequent.* Ioan. Gagnæ. *in epist. ad Galat. c.* 5. & *ad Romanos, c.* 13. Bernadin. Rosignol. *de disciplina Christiane perfectionis, lib.* 5. *c.* 33. *per totum.* 18

Vocem illam, *sobrium*, de qua in text. monet Hieronym. ambiguam esse, & significare non solùm sobrium,quo sensu eam suprà explicabimus,sed etiam vigilantem. Sic Chrysost. *Sobrium*, inquit, *ac vigilantem dixit; hoc est clarissima mentis acie preditum innumerosque habentem omni ex parte oculos, quibus acutissimè cuncta prospiciat; sunt quippe plura, que incidãt,& mentis hebetent aciem,putà concupiscentia,quotidiana cura,rerũque perturbatio,& plurima id genus vndique imminent. Vigilantem igitur esse necesse est,illũ qui non tantùm sui curã habet,verũ etiam aliquorum. Decet esse peruigilẽ eum,qui eiusmodi est,ac spiritu viuere, & affectus sui flammam operibus ipsis ostendere, ducésque omnes solitud ne, atque industria superare,vt die noctúq; exercitum,& castra perlustret,laboret,& sui officij munus diligentissimè impleat,atque omnium curam,& solicitudinem gerat.* Cum Chrysostomo sentiunt Theodoretus,reliquique Græci: ille enim vigilantem explicat 19

cat, qui possit considerare quid agendum sit. Theophylactus, perspicacem, quique suis rebus attentus sit, nullisque huius sæculi curis addictus,

Glos. VI.

Prudentem.

SVMMARIVM.

1 *Prudentiam virtutum Abbatissam nuncupat S. Bernardus.*

2 *Prudentia non existente nulla est virtus.*

3 *Episcopus debet esse tantæ eruditionis, vt omnes motus, & gressus, & vniuersa opera eius sint notabilia.*

4 *Prudentia Prælati in quibus consistat, ostenditur.*

5 *Prudens est qui intelligentia sua aliquid cognoscit, sciens vero, qui alterius iudicio rem percipit.*

6 *Prudentes sicut serpentes quare Prælati requirantur, ostenditur.*

7 *Propter stolidam, aut stultam simplicitatem repellitur quis ab Episcopatu.*

8 *Sacerdotium Summum Ecclesiæ aspirare nullus præsumat, qui Ecclesiasticis disciplinis per Ordinem non sit imbutus.*

9 *Prudentia est in Episcopo, vt non sit facilis ad credendum.*

10 *Prudentia in Episcopo est, vt in negotijs arduis non sit facilis ad determinandum.*

11 *Consilio & alieno iudicio in arduis semper procedendum.*

12 *Prudentia in Episcopo requiritur ad reconciliandos peccatores.*

13 *Prudētia Episcopi est in malignorum calumnijs patiens esse.*

14 *Episcopus aduersitates, & tribulationes perpeti debet.*

15 *Prudentia magna in Episcopo debet esse circa collationem beneficiorum & spiritualium.*

16 *Vigilantia & solicitudo ab Episcopo nō solum in distribuendis beneficijs, sed in omnibus ad suum munus pertinentibus requiritur.*

17 *Peritiam secularium negotiorum oportet Episcopos habere.*

18 *Sobrius idem quod vigilans aliquando significat.*

1 PRVDENTIA, quam Diuus Bernardus virtutum Abbatissam non incommodè nuncupauit, adeò curam publicam gerentibus necessaria est, vt hanc vnam Salomon (optione sibi à Deo data petendi quod vellet) poposcerit, qua populum sibi commissum regere, & in officio continere posset. Quæ sanè eius petitio ita Deo placuit, vt non solum, quam petiuit prudentiam, sed opes etiam, & gloriam, quas non petierat, cumulatissimè fuerit impertitus. Est enim hæc virtus adeò Principibus necessaria, vt eadem in libris Sapientiæ *Prouerb.* 8. de se ipsa testetur, *Reges omnes per se vnam Regum principatum tenere, & legum conditores iusta decernere.* Ipsius numine Principes imperare, & qui auctoritate plurimum valent, iustitiæ moderationem tenere. Et haud multò post virtutis huius vim idem Salomon per eiusdem prudentiæ personam ita exaggerat Prouerb. 1. *Audiens sapiens, sapientior erit, & intelligens gubernacula possidebit.* Et rursus Prouerb. 17. *Seruus sapiens dominabitur filijs stultis, & inter fratres hæreditatem diuidet.* Cumque filius natura superior sit, & seruus inferior, adeò tamen potens est sapientia, vt ex seruo non modò liberorum, sed etiam liberis superiorem faciat Hinc Aristotel. *lib. 3. politicor. c. 3.* ait prudentiam esse virtutem propriam eius, qui cæteris præest.

2 *Nulla est virtus*, inquit modernus quidam, *prudentia non existente.* Et Cicero *lib. 1. Tuscul. quæst. Nihil est homini prudentia dulcius.* Et Cassiodor. *epistol. lib. 6. epist. 10. Sola est prudentia, quæ rebus omnibus præponitur, quando in homine feliciter inuenitur,* Hinc Salom. *Prouerb.* 16. asserit: *Acquire prudentiam, quia pretiosior est argento*; & *cap. 7. Prudentiam voca amicam tuam.* & *cap. 9. Ambulate per vias prudentiæ.* Quamobrē meritò D. Gregorius *in pastorali* aduersùs eos, qui tantæ huius virtutis præsidio destituti pastoris officium inuadunt, clamat, dicens: *Nulla res doceri præsumitur, nisi intenta prius meditatione discatur.* Ab imperitis ergo pastorale magisterium, qua temeritate suscipitur, quando ars est artium regimen animarum? Quid enim ex hoc consequi necesse est, nisi quod à Domino dictum est, *Matth. 16. Cæci sunt, & duces cæcorum; cæcus autem, si cæco ducatum præbeat, ambo in foueam cadunt?* Cæcitatem verò hanc Dominus tanquam maximum flagellum impiis per Prophetam *Esa. 29.* comminatur, dicens: *Ecce ego addam, vt admirationem faciam populo huic, miraculo grandi, & stupendo*: peribit enim sapientia à sapientibus, & intellectus prudentum abscondetur. Sine prudentia autem, & intellectu quid præclare poteris administrare, etiamsi omnibus aliis virtutibus instructus sis? Hæc enim virtus vbique in litteris sanctis fortitudini antefertur, quoniam, efficacior est ad res gerendas prudenter excogitata ratio, quam quæcumque siue potentia, siue fortitudo huiusmodi consilio destituta. Vnde scriptum est *Prouerb. 21. Ciuitatem fortium ascendit sapiens, destruxitque robur fiduciæ eius.*

3 Sit igitur Episcopus tantæ eruditionis, vt omnes motus, & gressus, & vniuersa opera eius notabilia sint, veritatem mente concipiat, & eam toto habitu resonet, atque ornatu, vt quicquid agat, quicquid loquatur, doctrina sit populorum. Pastor sit in tranquillitate, omnia disponens, in omnibus viis suis prudenter agens, & in brachio excelso gregem suum præcedens exemplo, & Dominus erit cum illo. Episcopus sit temperans, & non superbus, negotiis opportunus, nunquam verò temerarius, regentis quoque auctoritate dignus, & plenus Prudens existat † Prælatus (inquit Modernus quidam) 4 *ita vt arte quadam omnibus omnia fiat, vt loquacioribus frequentiores turbas, & conuentus hominum taciturnis sollicitudinem nimiā interdicat, alacrioribus tristem vultum, tristioribus alacriorem ostēdat? leuibus & vagabundis, ne quid pro arbitrio aliquid concedat, solidis & constantibus ne deneget, industrijs & laboriosis vt remissionem sæpius det, relaxationem, segnes, & ignauos vt ad exercitia frequenter, & labores impellat: ingluuiosos vt lautioribus mensis nunquam admoueat, frugales & sobrios ne repellat: officiosis, quietis, mansuetis, vt multa, quæ vel ad vescendum, vel amiciendum, vel conuersandum pertinent largiore manu permittat. Ita prudens debet esse Prælatus, vt sit austerus sine tristitia, comis sine scurrilitate, seuerus cum iucunditate, iucundus cum seueritate: irascatur, sed modicè: obiurget, sed non contumeliosè: corrigat, sed non acerbè: dissimulet interdum, sed cautus: laudet etiam, sed non profusius: blandiatur quoque, sed grauius; remittat, sed non licentius.*

Vnde in *cap. qui Episcopus 23. dist.* sic legitur. *Qui* 5

Episcopus ordinandus est, antea examinetur si sit prudens, si docilis, si moribus temperatus, si peruigil, si semper suis negotiis cauens. Item *in princip. dist.* 36. ibi. *oportet ordinandum esse prudentem.* vbi D. Acuña, & citat Menoch. *de arbitr. lib.* 2. *casu* 426. Nau. *in c. si quando, de rescript. except.* 11. *n.* 3. Nam vltra scientiam, qua præfulgere tenetur, sapiens debet esse, cum scientias & sapientia inter se differant secundùm Aristot. *de Anima. Prudens est, qui intelligentia sua aliquid cognoscit: sciens verò, qui alterius iudicio rem percipit.* Terēt. *in Eunuch. Et prudens, & sciens viuus, viuensque pereo:* cum adductis per Bobadil. *in sua politica lib.* 1. *c.* 5. *à princ. & c.* 9. † Prudens ideo debet esse Prælatus,
6 quia ars est artium, regimen animarum. Vnde docuit Dominus Prælatos, dicens: *Estote prudentes sicut serpentes,* volens, vt serpenti similes in hoc existant, vt nempe blandi sint, ac tractabiles, omniumque naturæ se accommodent, vtque vigilantissimi semper, ac circumpespecti sint, veluti ipse serpens, qui semper collo atque pectore erecto incedit, circumspiciens vndequaque, vt à repentino, quo casu offendi posse, malo, saluus consistat. Nam † propter stolidam, aut
7 stultam simplicitatem repellitur aliquis ab Episcopatu, vt habetur *in c. Petrus* 39. *dist.* in hæc verba: *Petrus Diaconus quem à vobis electum asseritis, omnino, vt dicatur, simplex est, & nostis quoniam hoc tempore talis in regimine arcis debet constitui, qui non solùm de salute animarum, sed etiam de extrinseca vtilitate, & cautela sciat esse solicitus, sit humilis, & affabilis, & in sensibus Scripturarum cautus, & acutus.* Hinc Gregor. ita dicit: *Non fiat Abbas, qui sibi sapiens esse videtur, nec est in suo sensu humilis.*

8 Qui Ecclesiasticis disciplinis per ordinem non est imbutus, & temporum approbatione diuinis stipendiis eruditus, nequaquam ad Summum Ecclesiæ Sacerdotium aspirare præsumat, vt ait Zozimus Papa *in epist. ad Isichium Episcopum,* relatus *in cap.* 2. 35. *dist.* Vnde Dauid 2. *Regum* 5. priùs ex gratia Spiritus sanct. donum scientiæ percepit, & postea administrationem regni assecutus est. Hinc etiam Salomon. *Eccles.* 3. *priùs,* ait, *tempus tacendi, & postea tempus loquendi,* quia veritas priùs tacendo discitur, & postea loquendo prædicatur. Hinc etiam Dominus 2. *Paralip.* 1. priùs ponit verba sua in ore Prophetæ, & postea constituit eum super gentes, & regna, dicens ad Hieremiam: *Ecce dedi verba mea in ore tuo, ecce constitui te hodie super gentes, & super Regna.* Et Saluator noster ipse Dominus Iesus *Lucæ* 2. priùs in medio Doctorum sedit audiens illos, & interrogans, & postea prædicare cœpit; quia priùs quisque discere, & postea prædicandi officium accipere debet. Deinde *Matth.* 10. priùs Apostolos docuit, & postea eos ad prædicandum misit, dicens: *Estote ergo prudentes sicut serpentes, & simplices sicut columbæ.* Sic etiā post Resurrectionem priùs illis sensum aperuit, & Scripturas explanauit, & postea dixit eis: *Euntes in vniuersum mundum,* &c. Vnde cùm *Matth.* 14. de quinque panibus, quinque millia hominum vellet reficere, priùs panes accipiens fregit, & postea Discipulis dedit, & per eos demum turbis apposuit; quia Sacramenta legis, & Prophetarum priùs disserendo exposuit, & postea eorum scientiam Discipulis dedit, & per eos tandem illam fidelibus dispensauit.

Primò ex prudentia permanet, vt Episcopus nō sit
9 facilis ad credendum, nam hoc inter omnia vitia prudentiæ contraria est vnum, quod primo loco cauendum est, vt ait Diuus Bernardus *ad Eugenium lib. de consideratione c.* 13. his verbis: *Est ô Eugeni vnum vitium, cuius si te sentis immunē, inter omnes, quos noui, ex his, qui Cathedras ascenderunt, sedebis, me iudice, solitarius: hoc est, facilitas credulitatis; cuius callidissimæ vulpeculæ, magnorum neminem comperi satis cauisse versutias: ex quā ipsis meis pro nihilo multæ nascuntur iræ. Inde innocentium frequens addictio, inde præiudicia in absentes,* &c. Ioannes *in Extrauag. Omnis, de pœnis,* ita ait: *Nos mala contra aliquem dicta nolumus priùs credere, quàm probare.*

Secundò ex eadem prudētia fluit, quòd Episcopus 10
in negotiis arduis non sit facilis ad determinandum, sed sumpto ad cogitandum spatio, diu multùmque res expendere debet, omnia circumspicere, & considerare, iuxta Sapientis dictum *Prou.* 4. *Oculi tui recta videant, & palpebræ tuæ præcedant gressus tuos,* & *Prouerb.* 93. *Qui festinus est pedibus, offendit,* & docet noster Apostolus *ad Timoth.* 1. *c.* 5. *Nemini cito manum imponas, nec communices peccatis alienis.*

Tertiò ex eadem prudentia prouenit, vt Episcopus 11
negotia, ardua sine aliorum consilio non decidat, iuxta illud *Prouerb.* 22. *Ne transgrediaris terminos antiquos, quos posuerunt patres tui. Eccles.* 32. *Sine consilio nihil facias, & post factū non pœnitebis,* & *ibidem: Ante omnem actum consilium præcedat te,* & Tobias consulit filio suo, vt semper consilium à sapiente requirat, *Tob. cap.* 2. *Qui agunt,* dicit Sapiens *Prou.* 3. *cum consilio, reguntur sapientia.* Et Horat. *lib.* 3. *carm. od.* 4.

Vis consilij expers mole ruit sua.

Et sanctus Bernardus *non abundes in sensu tuo, sed alieno magis acquiescas cōsilio, & iudicio. Qui de sua vnius sententia omnia gerit,* ait Liuius, *superbum hunc iudicabo magis, quàm sapientem.* Et alibi: *Qui neque ipse consulere, neque alteri parere scit, extremi est ingenij.* Nemo adeò sapiens, qui aliorū consiliis non indigeat, nemo adeò magnus, qui ad infimorum etiam monita demittere se non debeat; incipit esse minimus, qui inferiorum consilia minimè quærit, vt scitè Symmachus *lib.* 4. *epist.* 7. & monebat Leo Imper. *c.* 4. *omnem actionem consilium anteeat, inconsulta enim rerum tractatio haud satis tuta est.* Attende tamen à falsis Prophetis, id est, consultoribus, quorum consilia, vt ait idem Bernardus, Deo non sunt odorifera: cautè igitur audienda sunt eorum hominum consilia, in quibus non constat vigere timorem Dei, aut qui affectibus carnis obnoxij sunt.

Quartò ex eadem prudentia enascitur, vt Episco- 12
pus in reconciliandis peccatoribus sit diligens, & cautus, nā Christus Dominus hoc tantùm diligit, ac curat, vt dicat, Ioan. 21. *Si diligis me, pasce oues meas,* hoc est in quo mihi summè placere potes, si eos qui me offenderunt, mihi reconcilies, ob hoc enim ego sanguinem fudi. Quod igitur ardentius exercitium, quam erecto in Deum corde per varia loca discurrere, quærendo, sitiendo, & procurando animarum salutem? Nam vnicus finis, vnicus scopus, vnica consolatio, vnicum refrigerium pastoralis officij est, adducere animas ad cognitionem, & amorem Dei. Apost. *ad Philip.* 5. vocabat conuersos à se, gaudium meum, & corona mea. Hoc autem maximum laborum omnium lauamen. Mens mea solidata est, & in Christo fundata, dicebat Sancta Agatha. Quantum verò extorqueri debeat Episcopus, quando subditi peccant, nobis demonstrat Chrysost. *homil.* 3. *in Acta,* his verbis: *Quando aliquos vestrûm peccare cōtingit, emoriar, nisi videor similis dolore exanimatis, nisi attonitus, stant etiam ipsū lumen oculorum meorum non sit mecum; nam quæ spes mihi, si vos non profeceritis.*

Quintò ex eadem prudentia manat, vt in calum- 13
niis malignantium sit patiens: non enim arbitretur Prælatus,

Prælatus, quantacunque polleat sanctitate, posse se omnino euadere inuidias, detractiones, & calumnias malignantium, sed contemnat se à talibus contemni, nec extimescat eorum scandalum, quia in tali casu Dominus dicit Matth. 15. *Caci sunt, & duces cacorum.* Quid mirum si omnes contradicunt tibi? Nónne de Domino dicit Sanctus ille Simeon Lucæ 2. *Ecce positus est hic in signum, cui contradicetur?* Et Dauid, *Astiterunt Reges terra*, &c. Et Hierem. *Omnes contradicunt mihi*; & Actuum vlt. *De secta hac notū est nobis, quod vbique ei contradicitur.* Si igitur citra culpam tuam Apostolicos mores sectando contemneris, age gratias Deo, quemadmodum Sancti faciebant, & læto animo cum Dauid Psalm. 118. *Adolescentulus sum ego, & contemptus, tamen iustificationes tuas non sum oblitus.* Et Psalm. 68. *Domine propter te sustinui opprobrium, operuit confusio faciem meam, extraneus factus sum fratribus meis.* &c. Quare? *Quia zelus domus tua comedit me, & opprobria exprobrantium tibi ceciderunt super me*, id est, zelus acquirendi animas tibi me coegit ad humilitatem Apostolicam sectandam. Scio Domine quòd non ex ore potentium, sapientium, ac pompaticè incedentium, sed ex ore infantium, & lactentium, id est, simplicium, & contemptorum Apostolorum, voluisti sapientiam tuam ac gloriam perfectè manifestari. Qui in hac vita, dicebat quidam Sanctus, ad linguas dolosas tenderit, & non potiùs intentioni suæ, & menti animum totus intenderit, nunquam Deo inseruiet, neque hominibus vtilis erit. Nam † aduersitates & tribulationes perpeti debet Episcopus, vnde Bernard. *ad Eugen. lib. 2. cap. 5. Agnosce*, inquit, *hæreditatem tuam Christi Cruce, in laboribus multis.* D. Paul. *ad Corinth. 2. cap. 3. Omnem tribulationē passi sumus, foris pugna, intus timores.* Et ipse Christus Apostolis suis, quorum vices repræsentant Episcopi, dixit: *Ecce ego mitto vos, sicut oues in medio luporum.* Hinc etiam Innocent. III. *in cap. qualiter, & quando 2. de accusationibus*, dicit Prælatos non posse omnibus complacere, cum ex officio suo non solùm arguere, sed etiam increpare, quin etiam interdum suspendere, nonnunquam verò ligare debeant, & ideò frequenter odium multorum incurrunt, & insidias patiuntur, in quibus diffidendum non est, imò in labore, & ærumna, in fame, & siti laborandum, impendentes suá, & seipsos pro animabus, quamuis dura fronte sint, quia noster Apost. 1. *ad Corinth.* 15 non dixit, plus omnibus fructificaui, sed *plus omnibus laboraui*, &c. & nihil tam durum, quod duriori non cedat. Vnde Dominus ad Prophetam dicit *Ezech. 3. Dedi frontem tuam duriorem frontibus eorum.* Et Prælatus, qui partes suas explet cum Propheta *Mich. 6.* dicere poterit. *Popule meus quid tibi debui facere, & feci? Eget*, inquit Bernard. *serm. 10. super Cant. pastor eruditione, sed multo magis vnctione; quæ sola decet de omnibus: eges vigore, & feruore; vigor quidem, ne cedat tribulationi, sed pro iustitia persecutionem viriliter sustineat; feruore autem, vt nullis capiatur voluptatibus, nullis illecebris eneruetur, iam non sibi viuere studens, sed ei, qui pro eo mortuus est. Cum infirmantibus infirmetur, vratur cū scandalizatis, fiat etiam (si oportet) Iudæis Iudæus, cùm Iob sit frater draconum, & socius struthionum, non timeat pro fratribus cum Moyse deleri de libro vitæ, & cum Paulo anathema esse à Christo.*

11 *Sextò* ex eadem prudentia fluit, vt Episcopus circa collationem beneficiorum præcipuè curatorum, & spiritualium officiorum debitam adhibeat solicitudinem, & vigilantiam, cùm eorum sit tantum dispensator, iuxta illud nostri Apost. 1. *ad Corinth. 4. Sic nos existimet homo, vt ministros Christi, & dispensatores ministeriorum Dei.* Ideò præ oculis habere debet illud 1. *ad Timoth. 5. Testificor coram Deo, & Christo Iesu, & electis Angelis, vt hæc custodias sine præiudicio* (id est, sine præcipitatione iudicij) *nihil faciens in alteram partem declinando* (id est, nihil agēs præcipitanter) *manus citò nemini imposueris, neque communicaueris peccatis alienis.* Vacante igitur beneficio orandum est. *Ostende Domine quem elegeris*, &c. *Act. 1. Tu Domine nosti, quòd in hac distributione ego prorsus nolo attendere ad carnem, & sanguinem, sed eligere ministrum tibi fidelem, & Medicum vtilem animabus tuo sanguine redemptis.* Animaduerte Pastor vigilantissime quomodo *Luca 6.* pernoctauit Dominus in oratione, & manè elegit Apostolos. *Elige*, vt commendat Bernard. *ad Eugenium lib. 4 viros probatos, non probandos; quia in curia potius deficiunt boni, quàm meliorentur mali. Assume potius cunctantes, & renuentes, quàm volentes, & currentes. Compelle illos intrare, qui præter Dominum timeant nihil, nihil sperent nisi à Domino: in cunctis bene morati; qui sint in consilio prouidi, in iubendo discreti, in disponendo industrij, in agendo strenui, in loquendo modesti, in aduersitate securi, in prosperitate deuoti, in zelo sobrij, in misericordia non remissi, in otio non otiosi, in conuiuio non effusi, in cura rei familiaris non anxij: qui quod verecundè excusant, obstinatius non recusent: qui vulgus conspernant, sed doceant: diuites non palpent, sed terreant: pauperes non grauent, sed foueant: qui orandi officium generose, & in omni re plus fidant orationi, quàm suæ industriæ, vel labori: qui se amabiles præbeant, non verbo, sed opere: se reuerendos exhibeant, sed actu, non fastu; qui humiles cum humilibus duros durè [illegible], malignantes coerceant, reddant retributionem superbis: qui non de dote viduæ, & patrimonio Crucifixi, se, vel suos ditare festinent.* † Vigilantia, & solicitudo ab Episcopis non solùm in distribuendis beneficiis, sed in omnibus ad suum munus pertinentibus 16 magnopere requiritur, vt ex variis sacrarum literarum locis clarè dignoscimus. Nam *in Actibus Apostolorum* dicitur *cap. 20 Attendite vobis, & vniuerso gregi, in quo vos Spiritus sanctus posuit Episcopos regere Ecclesiam Dei.* Et paulò pòst *Propter quod vigilate*, &c. Et Apost. noster 2. *ad Timoth. 4. Tu vero vigila, in omnibus labora, ministerium tuum imple.* Et *ad Rom. 12.* postquam officia singulis Ecclesiæ gradibus conuenientia enumerauit, Episcopo tribuit præ omnibus nominatim solicitudinem, dicens: *Qui præest in solicitudine.* Et *ad Philipp. 2.* ait quòd Timotheus sincera affectione solicitus erat pro illis Et *ad Hebr. 13. Obedite præpositis vestris: ipsi enim peruigilant pro animabus vestris.*

Aduertendum denique duxi etiam secularium 17 negotiorum oportere Prælatos peritiam habere, cùm subditis suis non solùm spiritualia, sed etiam carnalia subsidia ministrare debeant, exemplo Christi, qui turbas sequentes non solùm verbo docebat, sed etiam virtute sanabat, & corporalibus alimentis reficiebat. Vt autem Prælati hæc omnia plenè possint perficere, secularium negotiorum oportet eos habere solertiam, vt eorum cautela, & Ecclesiæ seruentur indemnes, & cuique necessaria pro suo modo ministrentur. Vnde Gregor. scribens Clero, & nobilibus Neapolitanis, *lib. 8. epist. 40.* relatus *in c. Petrus 29. dist.* sic ait: *Petrus Diaconus, quem à vobis electum asseritis, omnino (vt dicitur) simplex est, & nobis, quia talis hoc tempore in regimine debet arce constitui, qui non solùm de salute animarum, verùm etiam de extrinseca subiectorum vtilitate, & cautela sciat esse solicitus*, &c.

Glos. VII.

Ornatum.

SVMMARIVM.

1 *Grauitas debet esse in incessu Episcopi, vt scilicet raro, & moderato gressu incedat.*
2 *Honestas debet esse in habitu Episcopi, vt non sint vestes incisa, aut diuerso colore.*
3 *Munditia adhibenda est non odiosa, nec exquisita nimis.*
4 *Vestitus non debet esse affectatus, sed naturalis, & simplex.*
5 *Religio non est in habitu, sed in corde.*
6 *Indumenta mollia animi mollitiem indicant.*
7 *Episcopi nec fulgidis, nec sordidis vestibus se ornare debent, sed inter vtrumque medium quoddam est capiendum.*
8 *Comarum, aut vestium extra necessitatem curam gerere, vel infelicium est, vel iniustorum.*
9 *Episcopi supellex qualis esse debeat ostenditur.*
10 *Honor non cultu vestium, non equorum fastu, non amplis adificiis, sed grauitate morum, & actuum honestate cognoscitur.*
11 *In vestibus non est gloriandum, cùm eas vermes & gignant, & perdant.*
12 *Prælatum declinare ad austeritatem vita in mensa, vestibus, & numero seruitorum, expedientius, & efficacius.*
13 *Pompa in fastu plus scandalizat homines seculi, quàm adificat.*
14 *Ecclesia auctoritas non consistit in fastu Prælati.*
15 *Honori reuerentia debetur, non diuitiis, & vestibus.*
16 *Moyses Israëlitici populi Princeps in vestitu, vestibusque quotidiano nihil fecit, sed simplicitatem, frugalitatemque priuati hominis exercuit.*
17 *Ethnici Principes, & sine fastu vixerunt.*
18 *Sanctus Martianus factus Episcopus eandem in vestitu vilitatem habebat, qua apud se prius fuerat.*
19 *Sanctus Augustinus vsus fuit frugali, & parca mensa.*
20 *Sanctus Basilius victu, & cultu fuit abstinentissimus*
21 *Sanctus Euperius vestitu moderato vsus fuit.*
22 *Temporum diuersitas non mutat fortunas pauperum, aut mores hominum.*
23 Concil. Trid. 25. de reform. cap. 1.

NON solùm Episcopus debet esse ornatus in interioribus, quæ consistunt in virtutibus, & vitæ sanctimonia, vnde inquit Hieronym. *ad Nepotianum.* Vis scire quales Deus quærat ornatus? habeto iustitiam, temperantiam, prudentiam, fortitudinem: nihil enim hoc monili pretiosius, nihil hac gemmarum varietate, distinctius: hæc enim ornamenta tibi sunt & scuta. Sed etiam in exterioribus, quæ consistunt in quatuor, videlicet cibo, & potu, de quibus egimus *alleg.* 5. & in incessu, & habitu, de quibus agemus in præ-
1 senti. † In incessu debet esse grauitas, vt scilicet raro & moderato gressu incedat, vt sic grauitate itineris ostendat grauitatem mentis. † In habitu debet esse
2 honestas, vt non sint vestes incisæ, vt ioculatorum; aut diuerso colore, vel non aptæ religioni clericali fucatæ, dummodo nec fulgidis, nec sordibus se vesti-
3 bus ornet. Nã, vt ait Cicero *lib. 1. offic.* † *adhibenda est munditia non odiosa, neq; exquisita nimis, tantũ qua fugiat agrestem, & inhumanam negligentiam.* Eadem ratio habenda est vestitus, in quo, sicut in plerisque rebus, mediocritas optima est: quæ mediocritas secundùm S. Ambros. *lib. 1. offic. cap.* 19. in eo posita est, vt † 4
vestitus non sit affectatus, sed naturalis & simplex, neglectus magis, quã expetitus, vt honestati, vel necessitati nihil accedat nitori. Capituli igitur Ecclesiastici parũ æstimentur pudici, sibi qui probro sũt & ignominiæ. Paterni, ait S. Cyprian. *lib. de habitu Virginum, se integritas in omnibus præstet, nec bonum corporis cultus infamet. Mundi pompis & deliciis iam tunc renũciauimus, cùm meliore transgressu ad Deum venimus. Ornamentorum, ac vestium insignia, & lenocinia formarum non nisi prostitutis & impudicis fœminis congruũt. Et nullarum ferè pretiosior cultus, quàm quarum pudor vilis est.* Nitens cultus, S. Hieron. *epist. 47. c. 3. sordidum ostendit animum.* Et S. Bernardus *in apologia ad Guilelm Abbatem, Apostolus (ait) ita loquitur 1. ad Timoth. 6. habentes victũ & vestitum, his contenti simus. Nobis autem est pro victu satietas, nec victum appetimus, sed ornatum. Quaritur ad induendum non quod vilius, sed quod subtilius inuenitur: non quod repellat frigus, sed quòd superbire compellat; nõ denique, iuxta regulã, quod vilius comparari potest, sed quod venustius, imo vanius ostentari. Quiuis de seculo, quãtumlibet honoratus, etiãsi Rex, etiamsi Imperator ille fuerit, nõ tamen nostra horrebit indumenta, si suo sibi modo præparata fuerint & aptata. Cæterùm † in habitu, inquit, non est religio, sed in* 5
corde, bene; ex cordis thesauro sine dubio procedit quicquid foris apparet vitiosum. Vanum cor vanitatis notam ingerit corpori, & exterior superfluitas, interioris vanitatis iudicium est. † Mollia indumenta, animi mollitiem 6
indicant. Non tanto curaretur corporis cultus, nisi priùs neglecta fuisset mens inculta virtutibus. Quòd verò nõ solùm vanitatis, sed etiam superbiæ sit pretiosis indui vestibus, collegit S. Gregor. *tom. 4. in Euangel.* dum ait, *Quòd pro sola inani gloria vestimentum pretiosius quaritur, res ipsa testatur; quia nemo vult ibi pretiosis vestibus indui, vbi ab aliis non possit videri. Quo pertinet illud Socrates ad Xanthippem coniugem singulari se veste induentem, vt ad pompam spectandum prodiret, dictum. Hanc, inquit, non spectandi causa, sed potius vt spectires, habes,* sicut habet Ælian. *in lib. de varia hist.*

Quare Episcopi nec fulgidis, nec sordidis vesti- 7
bus se ornare debent, sed inter vtrumque, medium quoddam est capiẽdum, quod eleganter describit S. Hieronym. *epist. 2. ad Nepot. c. 11. Vestes pullas aquè deuita, vt candidas. Ornatus & sordes pari modo fugienda sunt, quia alterum delicias, alterum gloriam redolet.* Non absque amictu lineo incedere, sed pretium vestium linearum non habere, laudabile est. Alioquin ridiculum, & plenum dedecoris est, referto marsupio quod sudarium, orariumque non habeas, gloriari. Quod monet & Eustoch. *epist. 22. cap. 12. Vestis,* ait, *nec satis munda, nec sordida, & nulla diuersitate notabilis: ne ad te obuiam prætereuntium, turba consistat, & digito monstreris.* Vnde de S. Augustino Possidius Calamensis Antistes ita scribit *in eius vita c. 22. Vestis eius, & calceamenta, & lectualia ex moderato & cõpetenti habitu erant, nec nitida nimium, nec abiecta plurimũ: quia his plerũq; vel iactare se insolẽter homines solẽt, vel abiicere, ex vtroque, non qua Iesu Christi, sed qua sua sunt iidem quarentes. At iste beatus, vt dixi, medium tenebat, neque in dexteram, neque in sinistram declinãs*

Id sapienter docet S. Basil. *homil.* 24. quæ est de 8
legendis libris Gentilium: *Comarum,* inquit, *aut vestium extra necessitatem curam gerere, vel infeliciũ est, vt ait Diogenes, vel iniustorum. Nam concinnatum & comptum esse atque appellari aquè turpe censendũ esse, atque impudicum esse, aut alienis nuptiis insidiari.*

Quid

Quid enim apud eum, qui sapit, differre potest tenuem, sumptuosamque vestem induere, an vilem ferre, modò satis hæc ad frigus, caloremque arcendum fuerit? Et ad hunc modum etiam in reliquis quicquid necessitatis vsum excedit vitandum, ne que corporis plus ornatus dandum est, quàm quantum animæ prosit. Nam viro generoso, & vere hac digno appellatione non minus fuerit probrum lasciuè ornari, aut corporis curam superuacuam gerere, quàm alia aliqua nota seu affectu prauo per ignauiam affici. Omne namque studium adhibere, vt corpus quàm optimè se habeat, sese cognoscentis non est. Neque sapiens illud præceptum intelligentis, nos admonens quemadmodum non id quod aspicitur, est homo. Excellenti enim quadam opus est sapientia, per quam nostrùm quilibet (quicunque sit) se se cognoscat: quæ profectò mente minimè purgatis non magis euenire potest, quam lippienti solem aspicere. Hanc verò animæ purgationem, vt semel, & quod vobis satis sit dicam, volupta-
9 tes per sensus eripiunt. Hæc † supellex Episcopi nihil aureum, aut argenteum contineat, nil in ea auro, vel argento ornatum existat, vel sericum, vel sericu distinctum, absit colorum varietas: aulæa vel tapetia, nil acu sit pictum, vel variè contextum, nec studiosè elaboratum vt pluris sit artificium, quàm res ipsa; mensæ simplici corio, vel panno sternantur; signa, & tabulæ profanæ reiiciantur, nec thalami ad vsum hospitum pretiosius ornari, quàm reliqua domus existant; equi tantum necessarij alantur; in ædificiis omnem luxuriam, pictura, & inania ornamenta, ac delicias euitet, nil demum in eius domo sit, nisi purum & simplex, quod Dei zelum, & rerum seculi contemptum præ se ferat. Consuetudinis tamen loci ratio habenda est, ne dignitas Ecclesiastica vilescat, *c. Episcopi* 80. *dist.* maximè vbi Episcopi etiam principes temporales sunt, vel Cardinales me citato *in hoc loco* Maurit. Alted. *de præcellent. Episcop. dignit. p. 1. c. 5. n. 33.*

10 Inde S. Bernardus *ad Episcopum Londonien. epist.* 24. sic ait: *Non licet tibi de facultatibus Ecclesiæ luxuriari, & in superfluitatibus consumere; sed solum viuere: non licet ditari, non licet consanguineos extollere, nō licet palatia ædificare. Denique quicquid præter necessarium victum, ac simplicem vestitum de altario retines, tuum non est, rapina est, sacrilegium est.* Et Chrysost. *homil. 15. ad Timoth. 1.* sic ait: *Ego audacter dixerim Ecclesiæ Præsules nihil præter victum, & vestitum habere oportere, ne ad ista trahantur desiderio. Honorificabimus autem* (inquit Bernard. *epist.* 58.) *non cultu vestium, non equorum fastu, non amplis ædificiis, sed grauitate morum, maturitate consiliorum, actuum honestate, studiis spiritualibus, & operibus bonis. Pastores enim pomparum seculi sectatores destruunt illud Ecclesiæ encomium.* Cantic. 1. *Nigra sum, sed formosa, nolite me considerare quòd fusca sim, quia decolorauit me sol: id est, Christus, quod ad litteram significat Ecclesiam esse exteriùs quidem nigram ob Crucis mortificationem, & contemptum æterni fulgoris, interiùs tamen formosam, propter donorum cælestium pulchritudinem.*

11 Vos ô Præsules de vestibus ne gloriemini, tineæ huius vos gloriæ voluptate priuabunt. Videte quàm incerta, quamque instabilis sit præsentis vitæ gloria, glorîantur gentes in te, quam vermes & gignūt, & perdunt, vt pōderat religiosissimus P. Fr. Dominicus de Iesu Maria *in il sententiario spirituale p. 1. c. 8. pun. 5. n. 7.* Igitur si sanctorum Conciliorum decreta veneramini, illud in primis decretum Concilij Carthag. IV. (cui Beatus August. interfuit) in imo corde defigite, vbi sic habetur: Episcopus vilem supellectilem, & mensam, ac victum pauperem habeat, & dignitatis suæ auctoritatem fide, & vitæ meritis quærat, & in Concil. Trid. *sess. 25. de reformat. c. 1.* ità cautum est: *Episcopi modesta supellectili, mensa, ac frugali victu contenti, curent etiam ne in reliqua eorum domo aliquid appareat quod non simplicitatem Dei Zelum, ac vanitatum contemptum præ se ferat. Hoc sequendū est documentum, & antiqua Sanctorum Patrum in hac re exēplaria: aut damnanda sit eorum singularitas, qui audacter documentis, & exemplis antiquorum Patrum contradicunt, & allegantes oportere tempori seruire quasi Spiritus Christi Euangelica norma mutari debeat cum tempore, ac opinionibus, & affectibus hominum seruire, cum potius omnia temporis sint Euangelicæ institutioni conformanda, & iuxta normam Euangelicam atque Apostolici Spiritus reformanda.*

Quoniam Ioannes Gers. *in secunda parte suorum* 12
operum collegit egregium opusculum, cuius titulus est de temperantia, & modestia Prælatorum, in quo multa scitu dignissima ad hoc institutum refert, & ab eo in vnum collegit vtilissima noster Prætul insignis sanctitatis, & spectatę virtutis vir, Dom. Fr. Bartholomæus à Martyribus, operæpretium existimaui, paucissimis verbis summam illorum comprehendere. Statuunt igitur hanc conclusionem. Expedientius & efficacius est Prælatum declinare ad austeritatem vitæ in mensa, vestibus, & numero seruitorum, & reliquis pertinentibus ad statum suum, quam hominibus secularibus in talibus conformari. Quam quidē conclusionem multis probant, & duo, quæ potissimū Prælatos ad illam non sequendam mouere poterant, in medium adducunt, illisque suo ordine eleganter respondent.

Non igitur spiritualis profectus subditorum po- 13
test Prælatos huius temporis mouere vt ab illa discedant conclusione, quia constat hac ratione eos nihil proficere, cùm huiusmodi pompa plus scandalizet homines seculi, tam Principes, quam alios omnes, quàm ædificet. Ex hac enim concitantur ad murmurationem, inuidiam, cupiditatem, indignationem, &c. Habent enim ex præcepto B. Petri 1. *cap.* 5. *Non dominātes in clero, sed forma facti gregis ex animo.* Vnde propter hoc tenentur esse forma humilitatis, & sobrietatis. Viuentes autem fastuosè, potius sunt forma ambitionis, cupiditatis, vanitatis; dum hoc ipso subditos suos ad similia compellunt. Exemplum enim Prælati quodammodo cogit ad similia, iuxta illud Pauli *ad Galat. 2. Tu cogis gentes iudaizare*, &c. Sed quorsum attinet ad hoc Scripturas allegare, cùm experientia hoc ipsum euidenter clamet? nam vnde tanta deuotio Principum, & aliorum secularium ad antiquos Prælatos, tantaque reuerentia, nisi quia tales pompas vilipendebant; tum etiam, quia videbant eos esse fideles dispensatores bonorum Ecclesiasticorum, largissimè eis communicabant diuitias suas. Postea verò videntes eos in pompis eas consumere, non solùm retraxerunt manum, sed ipsa etiā Ecclesiastica bona inuaserunt. Sed vt excusentur, fortè dicent: Sic viuimus, vt conformemur iis, qui viuimus. Ad hoc respondet noster Apostolus ad *Roman. 12. Nolite cōformari huic seculo*, &c. Nec deferendū est malignantibus, *quia*, vt inquit Plutarch. *in apoht. regium est audire malè cùm feceris bene*, & Salust. *à laudatis laudari, & ab improbis improbari æqua laus est*, & *Mim. Malis displicere laudari est. Nondum felix es*, iungit ille, *si nondum te turba deridet.* Et idem de se ipso suæ beatitudini attribuens dicebat Seneca de *vit. beat. c. 23. Mihi* (quod argomentum est recti) *contingit malis displicere.* Dicunt etiam. Sic viuimus ne inter alios erubescamus, cui

sespon

respondetur quòd non est erubescenda humilitas Christi, neque vilitas, quæ propter eum sustinetur. Dicunt deinde. Sic viuimus ne reputemur auari, & hypocritæ, si fuerimus in talibus cæteris parciores. Hæc ratio vim haberet aliquam, si non esset alius modus rationabilior, & iustior, per quem à cordibus hominum hanc opinionem euellerent. Verissimum enim est oportere Prælatos amouere debere à se suspicionem auaritiæ,& hypocrisis,cùm debeant proximis bonam famam,sicut Deo bonam conscientiam. Vnde fateor quod si Prælatus parcè viuit, & nihilominus mille modis extorquet pecunias,& thesaurizat,iste sine dubio abominabilior est corá Deo, & coram hominibus contemptibilior, quam illi,qui splendide viuunt.Quamobrem ita vitam suam instituere debet,ne auarus æstimetur, & pecuniæ congregator.

34 Nec etiam poterunt Prælati moueri ad hoc genus viuendi splendidum propter Ecclesiæ auctoritatem, quia cum honor sit præmium virtutis, ipsi tenentur oues suas dicere, vt homines præcipuè propter virtutem honorent, non propter fastum, & pompam. Vnde exquirentes honorem hac ratione docent errare oues suas scilicet, vt putent splendorem vitæ, veram esse causam honoris. Hinc Dominus *Lucæ* 16.dicit *quod hominibus altum est, abominatio est ante Deum*. Beatus Iacob. *cap*.2. damnat illos tanquam acceptatores personarum, qui honorant diuites ob vestem fulgidam, &c. & spernunt pauperes, & Bernard. *ad Eugenium libr. de considerat*, *Tu Pastor procedis deauratus tam multa circumdatus varietate. Oues quid hic capiunt? si auderem dicere dæmonum magis, quàm hominum pascua hæc. Siccine faciebat Petrus? Sic Paulus ludebat? Absque his crediderunt Apostoli, & Apostolici viri posse impleri saluare illud mandatum: Pasce oues meas*, Ioan. 21. *Neque enim sine Episcopali honore,& gloria Apostoli fuerunt,qui tamen dicere potuerunt*, 1. ad Timoth 6 *Habentes alimenta,& quibus tegamur, his contenti sumus*. Et illud *Act*. 3. *Argentum & aurum non est mihi,quod autem habeo, hoc tibi do.Item si Episcopi in hoc zelant auctoritate Ecclesiæ,cur suos curatos in sordibus,& abiecto statu derelinquunt; imò & aliquando nudari patiuntur? His etiam addo, quòd principes,ac nobiles potius irridont, quàm reuereantur fastum hunc: pauperes autem minus audent ad tales accedere,vt ab eis pastum vitæ suscipiant. Et videntes eos in otio,& epulis viuere, se verò egenos,& in laboribus vitam ducere,inuident eis, atque detrahunt: quos si viderent in humilitate viuere, amarent,atque eorum exemplo labores suos æquanimiter ferrent.*

35 Si enim ex omnium Philosophorum, & gentium communi consensu vni tantùm virtuti honor, dignitas, auctoritas, & reuerentia debetur, quòd virtus rerum omnium domina sit, ac regina: quo iure magis hanc Episcopi auctoritatem promereri poterunt, quàm virtutis, ac sanctitatis præstantia? Nam qui diuitiis, qui vestibus, qui fastui exhibetur honor, is planè falsus, indignus, & fucatus est. Rectissimè enim à Seneca dictum est, *Non faciunt equum meliorem aurea fræna,nec hominem meliorem fortunæ ornamenta*. Quemadmodum enim in auro & gemmis, & in ipsa etiam corporum pulcritudine cernere licet aurum aliquod verum, aliquod autem adulterinum; gemmas item veras, & adulterinas; corporis etiam pulchritudinem veram, à naturáque ipsa tributam, aliam verò arte, fallaciis, & fuco quæsitam: ita sanè mirari nemo debet, si honor aliquis, atque auctoritas vera sit, quæ meritis & virtute comparatur: fucata verò aliò alia, quam stulti &. imperiti rerum æstimatores opibus & potentiæ tribuunt. Quare Episcopi Ecclesiæ Principes veris bonorum fontibus omissis, qui virtute & vitæ integritate comparantur, fucatos & fallaces, qui inanissimis splendoris insignibus adipiscuntur; exquirere non debent. Id enim calamitosa illa ætate sub Antiocho tyranno, quando Sacra omnia violata sũt, contigisse memorant historiæ Machabæorum 2.*c*.4. cùm Principes populi & Sacerdotes patrios honores pro nihilo habentes, Græcas glorias optimas arbitrabantur: patrij enim honores erant, qui virtuti, qui Religioni, qui Fidei, & meritis vitæ reddebantur, quibus cum Sacerdotes destituti essent, ad falsos hominum titulos, nempe opes, apparatus, pompasque Ethnicorum confugiebant.

De primo Israelitici populi Principe Moyse non ab hominibus. neque per hominem, sed à Deo electo, in eius vita Philo Iudæorum disertissimus *lib*. 1. scribens, sic ait: *Solus hic omnium, qui vnquam principatum gesserunt, non aurum, non argentum in thesauros condidit, non tributa exegit, non palatia, nõ latifundia, non greges, non famulitia, non reditus, non alias opes sibi parauit, quamuis posset habere omnium harum rerũ copiam: sed existimans animæ paupertatis indicium esse mirari materiales diuitias, has quidem vt cæcas contempsit, illas verò naturales perspicatesque honorauit: in vestitu, victúque quotidianõ nihil præ se ferẽs fastus tragici, sed simplicitatẽ, frugalitatémque exercẽs priuati hominis. Regem autem in his solis agebat, quæ verè sunt regia: vt sunt continentia, fortitudo, sobrietas, solertia, prudentia, scientia, industria, tolerantia, iustitia, voluptatis cõtemptus, ad virtutem exhortatio, obiurgationes, castigationésque peccantiũ legitimè, & rectè facientium laudes atque præmia* Hactenus ille. Sed vt in viro singularibus fauoribus à Deo cumulato non ita mira hæc videri possint, & quæ ita facile omnes imitentur eadem gratia non fulsulti; videamus † an & ex Gentilibus inueniri possint, qui paria quasi fecerint, & certè numerus non omnino paucus se se perscrutantibus offert, nobis tamen paucos adducere satis est. 36

Socrates sibi gratulabatur, quod iuxta naturam viuens, ac paucis assuetus, aurum, purpuram, gemmas, ebur, aulæa, reliquasque diuitum delicias nec cuperet, nec egeret, quas dicere solebat magis necessarias agendis tragœdiis, quàm ad vsum vitæ, Bruson. *lib*. 5. *c*.2 2.& refertur in *theatro vitæ humanæ tom*. 1. *lib*. 5. *pag*.863. Cariæ regina cùm ad Alexandrum Macedonem multa obsonia, fercula opipara, coquosque optimos misisset, bis haud opus esse Alexander Macedo dixit, cùm cibo communi, pane & aqua latrantem sibi stomachum conciliare posset, Bruson. *lib*. 1. *Facetiarum*. Alcamenes Teleucri filius rogante quodam cur adeò parcè viueret, tantas opes possidens? *quia*, inquit, *qui multa possidet, non ex libidine, sed ex ratione viuere debet*, Bruson. *lib*. 5. *c*. 22. Alexander Seuerus Augustus, & Princeps orbis in conuiuiis suis aurum planè nesciuit. Potan. *c*. 2. *de splendore*. Si ergo terreni illi Principes Christum ignorantes, & in ipsis adhuc infidelitatis, & idololatriæ tenebris agentes solo rationis lumine, hoc & viderunt & sequuti sunt: quis ferat Episcopum pauperis Christi vices gerentem, & exemplo, atque doctrina sua homines ad contemptum terrenorum bonorum adhortantem, inter epulas, & magnifica conuiuia, interque cæteras aureas & argenteas, splendidasque ministrorum cateruas vitam agentem? Sed ne inopes exemplis ex nostris videamur, afferre libet, quæ & multò ditiores forte nos ostendere possent. 37

De Diuo Martino (quem Apostolis parem fuisse canit Ecclesia) in eius vita scribit Sulpitius: *Factus verò*

verò Episcopus Turonensis idem constantissimè perseuerabat, qui prius fuerat, eadem in corde humilitas, eadem in vestium vilitas, atque ita implebat Episcopi dignitatē, vt propositum Monachi non desereret.

19 De Diui verò Augustini ornatu, frugalitate, & parsimonia scribit *in eius vita* Possidonius in hunc modum: *Mensa vsus est frugali & parca: qua quidem inter olera & legumina etiam carnes aliquando propter hospites, vel quosque infirmiores continebat. Cochlearibus tantùm argenteis vtēs, caetera vasa, quibus mensa eius cibi inferebantur, vel testea, vel lignea, vel marmorea erant, non necessitatis inopia, sed proposito voluntatis. Denique moriens tam proximus testamentum nullum fecit, quia vnde faceret pauper Christi, non habuit.*

20 De Diuo Basilio sic scriptum legimus: Erat autem Basilius in victu & cultu abstinentissimus, vna tantùm tunica amiciebatur: humi cubitabat, totis sæpè noctibus vigilabat. Demum obiit corpore per abstinentiam consumpto, ciuo ossibus, ac pelle tantùm superstes esset.

21 De sancto Exuperio ita scribit Hieronym. *epist. tom. 1 Sanctus Exuperius Tolosæ Episcopus viduæ Sareptensis imitator, esuriens pascit alios, & ore pallente ieiunijs fame torquetur aliena, omnémque substantiam in Christi visceribus erogauit. Nihil illo ditius, qui corpus Domini canistro vimineo, sanguinem portat in vitro.* Huius sectare vestigia, & cæterorum, qui virtutis illius similes sunt, quos Sacerdotium & humiliores fecit, & pauperes. Quid hoc exemplo mirabilius quis non obstupescat corpus Domini, quod nec ipsis quidem Angelorum manibus pro dignitate tractetur, canistro vimineo circunferri? Quo affectu ferebatur in pauperes Christi, qui Christum tam humili vase circunferebat? quomodo suis parceret facultatibus, vt pauperes alere posset, qui nec ipsis quidem altaribus pepercit? quomodo splendidam domum, atque familiam esurientibus pauperibus aleret, qui vt algentes, nudosque vestiret, altaria quoque ipsa nudauit? Tales ergo Præsules istis suis excelsis corporibus, ista vitæ sobrietate, & parsimonia aduersùs mundi Monarchias Ecclesiam Christi tutati sunt: nos vtinam eorum labore conseruatam, & auctam retineamus. Sed ad hoc certissima via est eorum inhærere vestigiis, quando (vt nobilis ille historicus dixit) imperium eisdem artibus retinetur, quibus initio partum est. Quæ vbi defuerunt, nec ipsa quidem caput mundi Roma stare diu potuit: imperium enim summis laboribus, & inedia partum, non durus Annibal, aut crudelia bella, sed luxus, & opulentia bellis perniciosiora dissoluerunt.

22 Nulla poterit se tueri excusatione, qui aduersùs prædicta Sanctorum Patrum exempla temporum diuersitatem obiiciat, quia, etiamsi alicuius fortasse momenti esset si cum tempore, aut fortunæ pauperum, aut mores hominum mutarentur, tamen cum eadem sit pauperibus indigentia, eadem in hominibus morum corruptio, eadem ambitio, auaritia, luxus, fastus, & intemperantia, easdem causas eodem modo semper operari, hoc est, ad idem inclinare necesse est. Non ergo fastus fastu, non luxus luxo, non opes opibus, non deliciis deliciæ; sed humilitate fastus, sobrietate luxus, paupertate auaritia, & asperitate deliciæ superandæ sunt. Quis autem adeò mentis inops est, qui non videat omnia mundi vitia cum tempore adoleuisse? quando enim tot hæresum monstra Ecclesiam ita infestarunt, vexarunt, ac pene oppresserunt: quando ita luxus, auaritia, ambitio, libido, deliciæ, ludi, epulæ, splendor vestium, cæteraque vitiorum irritamenta, & cupiditas ipsa (malorum omnium seminarium) inundauerunt? Quantum verò Ecclesiæ proceres, & ministri (qui his malis opem ferre debuerunt) à maioribus suis hoc ipso tempore degenerarunt, siue probitatem spectare velis, siue docendi facultatem, siue eleemosynarum largitatem, siue sobrietatem vitæ, siue infractum animum ad omnia pro sibi commisso grege pericula subeunda: Denique si Diuo Cypriano credimus, quò mundus magis ad finem properat, eò magis velut senectute, ac vetustate conficiente in deteriora prolapsus est. Sic enim scribit aduersùs Demetrianum: *Breuiatur in dies singulos, & decrescit, ac defecit in agris agricola, in mari nauta, miles in castris, innocentia in foro, iustitia in iudicio, in amicitiis concordia, in artibus peritia, in moribus disciplina. Putásne tu tantam posse substantiam rei senescentis existere, quanta prius potuit nouella adhuc, & vegeta iuuenta pollere? Minuatur necesse est quicquid, fine iam proximo, in occidua, & extrema deuergit. Sic Sol in occasu suo radios minus claro, & igneo splendore iaculatur; sic declinante iam cursu exolescit cornibus luna tenuatur, & arbor, quæ fuerat ante viridis, & fertilis, arescentibus ramis, fit postmodum sterilis senectute deformis. Et fons, qui exundantibus prius venis, largiter profluebat, senectute deficiens vix modico sudore destillat. Hæc sententia mundo data est, hæc Dei lex est, vt omnia orta occidant, & aucta senescant, vt infirmentur fortia, & magna minuantur, vt cum infirmata, & diminuta fuerint, finiantur.* Hactenus Cyprianus. Si igitur cum temporibus omnia pariter mala creuerunt, maiori ergo virtute, prudentia, solicitudine, vigilantia, temperatione, ac disciplina eget, quisquis tot malis corrigendis, atque curandis præfectus est. Meliori enim nauclero in sæuiori tempestate, & peritiori medico in grauiori ægritudine, præstantioreque duce in desperata victoria opus est. Quare non habet quisquis fastuosè viuit, & quotidie splendidè epulatur, magnosque famulorum greges alit, & in hoc tam magnos Ecclesiæ reditus, pauperibus profuturos, insumit, quo se illa ratione tueatur.

Elegantèr hoc ipsum apertissimis declarat verbis, omnemque penitus excusationis ansam præripit Concilium Trid. *sess. 25. de reform. c. 1.* in hæc verba. *Optandum est, vt ij, qui Episcopale ministeriū suscipiunt quæ suæ sint partes agnoscant, ac se non ad propria commoda, non ad diuitias, aut luxum, sed ad labores, & solicitudines pro Dei gloria vocatos esse intelligant. Nec enim dubitādum est fideles reliquos ad religionem, innocentiamque facilius inflammandos, si præpositos suos viderint non ea, quæ mundi sunt, sed animarum salutē, ac cælestem patriam cogitantes. Hæc cum ad restituendam Ecclesiasticā disciplinam præcipua esse, Sancta Synodus animaduertat, admonet Episcopos omnes, vt secū ea sæpe meditantes, factis etiam ipsis, ac vitæ actionibus (quod est veluti perpetuum quoddam prædicandi genus,) se muneri suo conformes ostendant: in primis verò ita mores suos omnes componant, vt reliqui ab eis frugalitatis, modestiæ, continentiæ, ac (quæ nos tantopere commendat Deo) sanctæ humilitatis exempla petere possint. Quapropter exemplo Patrum nostrorum in Concilio Carthaginensi nō solum iubet, vt Episcopi, modesta supellectili, & mensa, ac frugali victu contenti sint, verùm etiam in reliquo vitæ genere, ac tota eius domo caueant, ne quid appareat, quod à Sancto hoc instituto sit alienum, quodque non simplicitatem, Dei zelum, ac vanitatum contemptum præ se ferat.* 23

Glos.

Glos. VIII.

Pudicum.

SVMMARIVM.

1 *Castitas pretiosissima omnium, maximaque possessio.*
2 *Pudicus ille est, qui non modò corpus illibatum conseruat, sed qui neque intuitu, voce, vel gestu leuitatem ostendit.*
3 *Pudicitia in primis est habenda, qua amissa omnis virtus corruit.*
4 *Libido saeuus criminum stimulus est.*
5 *Impudicitia quid sit ostenditur.*
6 *Pudicitia frustrà ostentatur sine temperantia.*
7 *Castitas omnibus per necessaria, sed maximè Ministris Christi Altaris.*
8 *Castitas dignitas magna.*
9 *Castitas honorem Deo simillimum reddit.*
10 *Apostoli excepto Petro inter castos agmen ducunt.*
11 *Discipuli Apostolicae castitatis aemulatores fuerunt.*
12 *Paulus Apostolus perpetuum coluit caelibatum.*
13 *Sanctus Cyprianus à sua conuersionis initio castitatem coluit.*
14 *Sanctus Augustinus vigilantissimus fuit castitatis cautor.*
15 *Sanctus Gregorius Nazianzenus in virginitatis amorem summopere exarsit.*
16 *Vrsinus Presbyter ea fuit castitate, vt nec quidem à sua muliere sibi ministrari pateretur.*
17 *Castitas sicut omnes virtutes, donum Dei est.*
18 *Continens nemo potest esse, nisi Deus det.*
19 *Castitas Dei gratia occurrente, nobis operantibus tuenda est.*
20 *Carnis afflictiones diuersis poenitentiae operibus fugiendae.*
21 *Euaristus Presbyter hybernis noctibus in puteum se emergebat, vt carnis afflictiones effugeret.*
22 *Sanctus Franciscus nudum corpus in niuibus voluntauit.*
23 *Castitatis amor in intimis animi recessibus occultari non potest.*
24 *Mulierum familiaritatem diligenter cauendam Sanctissimorum hominum factis illustratur.*
25 *Mulieres sunt via iniquitatis.*

1 MAGNVS Basilius *lib. de Virginitate* repetitis, & elegantibus verbis suos hortatur, vt castitatem pretiosissimã omnium, maximamque possessionẽ naturalem diuinae effigiei pulchritudinem, quae hominem incorruptibili Deo simillimũ facit, tenere ament, arctè complectantur, cautè custodiant. Et noster Apostolus perpetuus castimoniae cultor, & laudator eximius suum amantissimum hortatur Timotheum, vt sit *pudicus.* Hanc vocẽ, *pudicum*, idest, verecundum, interpretantur ibi Anselmus, & quidam Latini, quique nihil admittat, quod castitati vllo modo repugnet. Tertullianus *lib. de cultu foeminarum*, ita de pudicitia scribit: *Cùm omnes templum simus illato in nos & consecrato Spiritu sancto, eius templi aedituus & Antistes pudicitia est, quae nihil immundum, nec profanum inferri sinat ne Deus ille, qui inhabitat, inquinatã sedẽ derelinquat.* Hoc, ait S. Hieron. *lib. 1. aduersùs Iouinian. c. 20.* significat σώφρονα, ornatum castitate, & moribus, vt nimi-
2 rum non modò corpus illibatum conseruet; sed neque intuitu, voce, gestu leuitatem castimoniae inimicam, & probrosam ostendat, quia in omni gradu, & sexu tenet pudicitia principatum. Vnde Apostol. *ad Timoth. c. 4. vers. 12. Esto exemplum fidelium in castitate, vt vel ex te vno discant, quam purè, & integrè viuẽdum sit.* Et *c. 5. vers. 1.* cauet vt necessitatis ac monitionis tempore cum iunioribus foeminis agat, *in omni castitate*, hoc est, eximia mẽtis, aspectus, sermonis, operis puritate, vbi S. Chrysost. *homil. 13.* in omni castitate. *Non modò, ait, obscoeni congressus vitiũ caue, verum omnem suspicionis, vel obscoeni aditum claudo, quia adolescentularum colloquia turpi suspicione difficile carent.* Et idem Apostolus *ad Titum 1. vers. 7.* ait: *oportet eum esse continentem*, vbi S. Hieron. *in comment.* intelligit, idest, *ab vxoris amplexibus.* quod etiam in Concil. Carthaginensi II. *can. 2.* statutum fuit in haec verba. *Omnibus placet, vt Episcopi, Presbyteri, Diaconi, vel qui Sacramenta contractant, pudicitiae custodes etiam ab vxoribus se abstineant, vt quod Apostoli docuerãt, & ipsa seruauit antiquitas, nos quoque custodiamus*, habetur *in cap. cùm in praeterito, & in cap. seq. 84. dist.*

Doctissimi viri, inquit S. Hieron. *lib. 1. contra Iouin. c. 30. vox est, pudicitiam in primis esse retinendam, qua amissa omnis virtus ruit.*

Vnde S. Ambros. *de Caino, & Abele, c. 5.* sic ait: *Sa-* 4
uus criminum stimulus libido est, quae nunquam manere quietum patitur affectum; nocte feruet, die anhelat, de somno excitat, à negotio abducit, è ratione reuocat, aufert cõsilium, amentes inquietat, lapsos incluuat, nullus peccãdi modus, & inexplebilis scelerum sitis, nisi morte amantis extingui non potest.

Et S. Gregor. *lib. 31. Moral. cap. 31.* impurissimae 5
huius belluae execrandos foetus enumerans: De impudicitia, inquit, caecitas mentis, inconsideratio, inconstantia, praecipitatio, amor sui, odium Dei, affectus praesentis saeculi, timor autem, vel desperatio futuri generantur. Et S. Ambros. *in cap. 4. Lucae*, sic ait: *Etenim quasi clauis suffigitur anima corporeis voluptatibus, & cùm semel adhaeserit cupiditatibus demersa terrenis, difficile in altum potest, vnde descendit, sine Dei fauore reuolare. Actuum enim suorum vincta laqueis, & secularium deliciarum illecebris obnoxia iam tenetur.*

Vnde S. Hieron. *epist. 10. ad Furiam c. 3.* affirmat 6
frustrà ostentari pudicitiam sine temperantia. Quid, inquit, necesse est nos iactare pudicitiam, quae sine comitibus, & appendiciis suis continentia, & parcitate fidem sui facere non potest.

Hinc S. August. *serm. 249. de tempore. Omnibus*, in- 7
quit, *castitas pernecessaria est, sed maximè ministris Christi Altaris, quorum vita aliorum debet esse eruditio, & assidua salutis praedicatio. Tales enim decet Dominum habere Ministros, qui nulla contagione carnis corrumpantur, sed potiùs continentiae castitatis splendeãt, & totis honestis fulgeant in populo exẽplis. Magna enim est castitatis dignitas*, vt inquit S. Bernard. *epistol. 42. ad Henricum Senonensem Archiep.* in haec verba: *Quid castitate decorius, quae mundum de immundo conceptum semine, de hoste domesticũ, Angelum denique de homine facit? Differunt quidem inter se homo pudicus, & Angelus, sed felicitate, non virtute. Sed & si illius castitas felicior, huius tamen fortior esse cognoscitur. Sola est castitas, quae in hoc mortalitatis, & loco, & tempore statum quendam immortalis gloriae repraesentat.* S. Cyril. Hierosolym. *catechesi 12. illuminatorem: Non ignoremus castitatis gloriã: Angelica enim est corona, & super hominem haec perfectio. parcamus corporibus, quae lucere debent sicut Sol. Ne propter paruam voluptatem, tantũ ac tale corpus polluamus. Paruum enim est ad horã peccatum*

tum, longæua autē est ex eo, & æterna verecundia. Angeli obambulantes in terris sunt castitatis operatores. Beatus Ambrosius *lib. 1. de Virginib. Neque mirum, ait, si pro vobis Angeli militant: quæ Angelorū moribus militatis. Castitas enim Angelos fecit, qui eā seruauit, Angelus est: qui perdidit, diabolus.* S. Basilius *lib.*
8 *de Virginitate.* † *Magnum re vera, quidam ait, ac præclarum virginitas est, quæ, vt totum simul explicem, hominem incorruptibili Deo simillimum fecit. Hæc autem profectò non à corporibus ad animas manat, sed cùm incorporalis animæ propria & præcipua sit, eius pretiosissima integritate corpora quoque incorrupta seruatur. Et quia castitas hominem Deo simillimum reddit, fecit & charissimum, quia morum similitudo amorē conciliat & glutinat, quæ charitate Deo intimè cohæret: Deus enim charitas est, qui manet in charitate, in Deo manet, & charitas Deus in eo.* Ioan. 4.

9 Deo simillimum hominem reddit castitas, non modo enim ipse auctor & hortator, sed etiā Ecclesiasticis præcipuè, & castissimis castorum sponsus esse voluit, cuius exemplo Virgines ita exhortatur S. August. *lib. de Sanct. Virgin. c. 27. Sequimini Agnu, quia & Agni caro vtique Virgo. Hoc enim in se retinuit auctus, quod matri non abstulit conceptus & natus. Meritò eum sequimini virginitate cordis & carnis quocunque ierit.* Et sanctus Ambrosius *lib. 1. de Virginit. Quid est, inquit, castitas, virginitas, nisi expers contagionis integritas? atque eius Auctorem, quem possumus existimare, nisi immaculatum Dei filium, cuius caro nō vidit corruptionē, diuinitas non est experta contagionem? Christus Virgo Virginis sponsus.* Inter castos agmē ducūt Apostoli, de quibus S. Hieronym. *lib. 1. aduersus*
10 *Iouin. c. 14.* † *in Excepto Apostolo Petro, cum non sit manifestè relatum de aliis Apostolis, quod vxores habuerint, intelligere debemus sine vxoribus eos fuisse, de quibus nihil tale Scriptura significat. At ipsi in Apostolatum relinquunt officium coniugale, ex quorum persona Petrus dixit ad Dominum* Matth. 19. *Ecce nos reliquimus omnia, & sequuti sumus te*, inter quæ omnia, & à Christo numeratur vxor. Et *in fine Apologiæ suæ pro libris in Iouinianum ad Pamachium. Christus Virgo, Virgo Maria vtriusque sexus virginitatē dedicauere Apostolis, vel Virgines, vel post nuptias continentes: Episcopi, Presbyteri, Diaconi, aut virgines eliguntur, aut vidui, aut certè post Sacerdotium in æternu pudici.*

11 Eiusdem Apostolicæ castitatis æmulatores fuerunt ipsorum Discipuli, vt referunt Sanctus Cyprianus *hæresi* 58. & Tertullian. *lib. de Monogamia.* De sancto Luca, & Marco ita scribit sanctus Hieronymus *in catalogo Scriptorum Eccles. Vixit Lucas octuaginta, & quatuor annos, vxorē non habens, Marcus primùm Alexandriæ Christum annuntians, constituit Ecclesiam tanta doctrina, & vitæ continentia, vt omnes sectatores Christi ad exemplum sui cogeret.*

12 Clemens Timotheus, & Titus virgineum illud lac ex castissimis sui Magistri Pauli Apost. vberibus suxerunt, quem perpetuum coluisse cœlibatum testes sunt Tertull. *lib. vtroque ad vxorem*, Epiphan. *hæresi* 58. Hieronym. *epist.* 22. *ad Eustoch.* Augustinus *lib. de gratia, & libero arbitrio c.* 4. Hilar. *in Psal.* 127. Ambros. *in c. 7. prioris Corinthiacæ.* Chrysost. Theodor. & alij Græci *in c. 4. ad Philippenses.*

13 Cyprianus à suæ conuersionis initio castitatem coluit, de quo S. Hieronym. *in catalog. Scriptorum Ecclesiasticorum*, ita scribit: *Pontius Diaconus Cypriani vsque ad diem passionis eius, cum ipso exilium sustinens, egregium volumen vitæ, & passionis Cypriani reliquit, de quo in hoc volumine Pontius ita loquitur: Inter fidei suæ prima rudimenta nihil aliud credidit Deo dignum, quam si continentiam tueretur. Tunc enim ido-*

neum posse fieri pectus & sensum ad plenam veri capacitatem peruenire, si concupiscentiam carnis robusto atque integro Sanctimoniæ vigore calcaret.

Sanctus Augustinus castitatis fuit vigilātissimus 14
cautor, de quo in eius vita ita scribit Possidonius eius discipulus, *cap. 26. Fœminarum intra domum eius nulla vnquam conuersata est, nulla mansit, nec quidem germana, quæ vidua Deo seruiens, multo tempore vsque in diem obitus sui præposita ancillarum Dei vixit, sed neque patrui sui filiæ, & fratris sui filia, quæ pariter Deo seruiebant: quas personas Sanctorum Episcoporum Concilia in exceptis posuerunt.* Dicebat verò nūquam debere cum seruis Dei, etiam castissimis, in vna manere domo, ne aliquod scandalum, vel offendiculum hoc tali exemplo poneretur infirmioribus, & ne tentationibus humanis pertinerent. Et sequenti *cap.* 27. pergit narrare idem Possidonius in hæc verba: *In visitationibus verò modum tenebat ab Apostolo definitum Iacobo 1. vt nonnisi pupillos, & viduas in tribulationibus constitutas visitaret. Et si fortè ab aliquibus fœminis, vt videretur, vel salutaretur, & rogabatur, nunquam sine clericis testibus ad eas intrabat; vel solus nunquā est loquutus, nec si secretorum aliquid interesset. Et si fortè ab ægrotantibus ab hoc peteretur, vt pro eis in præsenti Deum rogaret, eisque manus imponeret, sine mora peregebat. Fœminarum autem monasteria nonnisi vrgentibus necessitatibus visitabat.* Vnde ipse August. *lib. 8. Confession. c.* 12. amarissima cordis contritione lachrymarum flumina profundens, melior cuique vitam vt inchoaret, submississimè Deo supplicans, tantum etiam beneficium consequutus, ita Deum continentiæ largitorem alloquitur: *Conuertisti ita me ad te, vt nec vxorem quærerem, nec aliquam spem sæculi huius.*

S. Gregor. Naz. *in carmine de calamitate animæ suæ.* 15
Mihi, inquit, in somnis aliquando huiusmodi quiddam videre visus sum, & ex quo facilè in virginitatis amorē exarsi. Virgines duæ in propinquo stabāt candidis vestibus indutæ, ambæ formosæ, atque eiusdem ætatis, quarum zona substringebantur, séque ad talos vsque demittebāt. Ad hæc ipsæ capitis velo non modò caput, sed genas quoque ipsas obtexerant, oculosque in terram defixos tenebant. Quarum ex aspectu mira sanè voluptate perfusus sum: sic enim mihi persuadebant eas humana conditione multo maiores, atque augustiores esse. Hæ porrò quoniam ne aspectu suo exhilaratum senserunt, erga me quoque beneuolentia affici, meque perinde ac filium suum amplecti cœperunt. Percunctantique mihi quænam essent, vnde venissent, altera castitatem sibi nomen esse dixit, altera temperantiam, quæ Christo Regi assistentes cœlestium Virginum pulchritudine delectarentur. Atque ad me conuersæ: Age, inquiebant, fili, mentibus nostris mentem tuam, & facibus faciem iunge: ita futurum est, eximio quodam, & singulari splendore præditum in cœlum feramus, atque iuxta immortalitatis Trinitatis fulgorem collocemus. Hac habita oratione per cœlum ferebantur.

Vrsinus Presbyter, vt refert S. Gregor. *lib. 4. dialog.* 16
cap. 11. ea fuit castitate, vt ne quidem à sua muliere sibi ministrari pateretur, quæ cùm aurem admouisset iam moribundo, & animam agenti, vt num vitalis adhuc in eo spiritus esset, exploraret, ille collectis viribus in hanc vocem erupit: *Recede à me mulier, adhuc igniculus viuit, tolle paleā, & sic visis Apostolorum Principibus Petro, & Paulo eorum inuitatu, & comitatu, in cœlū euolauit.* Et idē Greg. *lib. 3. dialog. c.* 16. refert de Martio, siue Martino solitario, quod è petra ei aquam necessariam præbuerit Deus, qui cùm decreuisset mulierem vltrà non videre, & quædam hoc cognitio ad eius speluncam audacter

accessit, & cùm humi depressa facie deprecantem, eiusqoe conspectum fugientem ad fatigationem vsque intuita fuisset, eodem die mortem obierit, eo quod Dei famulum improbo ausu contristasset. *In Prato* igitur *Spirituali Ioannis Eucrati cap. 217.* dixit senior quidam: *Filioli, sal ex aqua est, & si appropinquauerit aquæ, continuò soluitur, & deficit: ita monachus similiter ex muliere est, itaque si appropinquat mulieri, soluitur & ipse, atque in id desinit, vt iam Monachus non sit.*

17 Sicut omnis virtus, ita & castitas donum Dei est. Vnde & ipse Paulus Apost. deprecans carnis stimulum, audiuit à Domino: *Sufficit tibi gratia mea, nam virtus in infirmitate perficitur.* Et S. Augustin. *lib. 10. Confess. c. 29* his pro castitate obtinenda Deo verbis supplicat: *Tota spes mea Domine, nonnisi in magna valde misericordia tua. Da quod iubes, & iube quod vis. Imperas nobis continentiam. Et cùm scirem,* ait quidam

81 (scilicet Salomon. *Sap. 8. vers. 21.*) *quia* † *nemo potest esse continens nisi Deus det, & hoc ipsum erat sapientiæ, scire cuius hoc esset donum, adij Dominũ, & deprecatus sum illum. Per continentiam quippe colligimur, & redigimur in vnum, à quo in multa defluximus. Minus enim te amat, qui tecum aliquid amat, quod nõ propter te amat. O amor, qui semper ardes, & nunquam extingueris. Charitas Deus meus accende me. Continentiam iubes, da quod iubes, & iube quod vis.* Hinc Origen. *Qui vult,* ait, *capere verbum quod de castitate positum est, petat, credens dicenti, omnis qui petit accipit, Matth. 7. vbi volentibus gratia non denegatur, cum ibi Dominus dicit: Petite, & dabitur vobis, &c.* Hinc S. Augustin. *in Psalm. 137. Votum vouit Deo Iacob. Nemo,* ait, *præsumat viribus suis reddere, quod vouerit: qui te hortatur, vt voueas, ipse adiuuat, vt reddas.* Quod se ante conuersionem suam non intellexisse, deplorat *lib. 6. Confess. c. 11. Propriarum,* inquit, *virium credebã esse continentiam, quarum mihi non eram conscius, cum tam stultus essem, vt nescirem, sicut scriptum est, Sap. 8. neminem posse esse continentem nisi tu dederis. Vtique dares si gemitu interno pulsarem aures tuas, & fide solida iactarem in te curam meam.*

19 Quare, vt Dei gratia concurrente, nobisque operantibus illibatam castitatem tueamur, eámque adminiculis, & præsidiis sustentemus, & conseruemus, efficax est adiumentum, vt quis cum Apostolo *1. ad Corinth. 9.* castiget corpus suum, & in seruitutẽ redigat, dicatque sibi cum S. Hilarione, cuius sensus titillabat diabolus, & pubescenti corpori voluptatum incendia suggerebat. *Ego* (vt refert Hieronym. *in eius vita*) *aselle faciam, vt non calcitres, nec te hordeo alam, sed paleis: fame te conficiam, & siti: graui onerabo pondere: per æstus indagabo, & frigora, vt cibum potius, quàm lasciuiam cogites.* Herbarum ergo succo, & paucis caricis post triduum, vel quatriduum deficientem animam sustentabat, orans frequenter, & psallens, & rastro humum fodiens, vt ieiuniorum laborem labor operis duplicaret. Neque dicti huiusmodi a diabolo carnis stimuli, & afflictiones in feruente adolescentia, sed etiam in frigescente senectute bonos opprimunt, hic enim ignis nonnisi morte extinguitur; vnde S. Gregor. Nazianz. *in carmine de vita sua calamitate,* ægre ac vi senex multis lachrymis, vigiliis, & orationibus aliisque asperrimis exercitationibus, & macerationibus, & exacta monasticæ disciplinæ custodia carnis stimulos coërcere potuit. Et S. Hieron. *epist. 22. ad Eustochium de custodia virginitatis cap. 3* sic ait: *O quoties ego ipse in vasta solitudine, & Solis ardoribus exusta, putabam me Romanis interesse deliciis! sedebam solus, quia amaritudine repletus eram, horrebant sacco membra deformia, quotidie lachrymæ, quotidie gemitus, & si quando repugnantem somnus imminens oppressisset, nuda humo vix ossa hærentia collidebam. Pallebant ora ieiuniis, & mens desideriis æstuabat in frigore corporis, & ante hominem suum iam carne præmortuum sola libidinum incendia bulliebant, itaque omni auxilio destitutus ad Iesu iacebã pedes, rigabam lachrymis, crine tergebam, & repugnantem carnem hebdomadarum inedia subiugabam. Memini me clamantem, diem crebro iunxisse cum nocte, nec prius à pectoris cessasse verberibus, quam rediret, Domino increpante, tranquillitas.*

Vnde ad effugiendas huiusmodi carnis afflictiones diuersa pœnitentiæ opera plures Sancti egerũt. 20

Euaristus Presbyter hybernis noctibus in puteum, S. Bernardus in lacum descenderunt, vt gelidarum aquarum frigore calorem corporis temperarent castitati infestum, vt refertur *in vita ipsius lib. 1. c. 3. & 4.* 21

Aodomarus Taruanẽsis Episcopus in vepribus. B. Franciscus nudum corpus in niuibus volutarunt, ex S. Bonauent. *cap. 5.* in eius vita, vt hac castigatione voluptatem carni insitam edomarent. S. Gregor. *lib. 2. dialog. c. 2.* narrat de S. Benedicto Abbate, quòd malignus spiritus magno amoris igne serui Dei animum in specie fœminæ olim ab ipso visæ accenderit, sed ille vrticarum & veprium iuxta densa succrescere fruteta conspiciens, nudum se in illis spinarum aculeis, & vrticarum incendiis proiecit, ibique diu volutatus, toto ex vis corpore vulneratus exiit, & per cutis vulnera eduxit è corpore vulnus mentis, quia voluptatem traxit in dolorem. Quidam Dominicani Ordinis religiosus nomine Dominicus à scorto solicitatus in ardentes prunas se iniecit, & illæsus permansit, vt refert Thom. Cantipr. *lib. 2. Apum. c. 30.* Simile quid præstitere Sancti Eremitæ Martinianus, & Iacobus, vt est apud Surium *in eorum vita 14. Ianuar. & 13. Febr.* 22

Et quanta iniquitas (ait S. Augustin.) *& quàm lugenda peruersitas, vt animam, quam Christus suo Sanguine redemit, luxuriosus quisque propter vnius momenti delectationem libidinis diabolo vendat? Verè enim nimium plangenda, & miseranda conditio est, vbi citò preterit, quod delectat, & per diabolum in cruce manet sine fine, quod cruciat. Sub momento enim libidinis impetus transit, & opprobrium infelicis animæ permanet. Ne igitur in huiusmodi incidas iniquitatem, si Sanctos prodictos carnis suæ stimulos asperrime à se abiicientes, imitari non valueris, bonorum saltem consortia quære,* consulente S. Gregor. Nazian. *in carmine de anima sua calamitate,* in fine, his verbis: *Cum castitatis amor in intimis animi recessibus occultari non posset, primum cum his hominibus vitæ consuetudinem contraxi, qui matrimonij vincula fugerunt, seque à mundi contagione abruperunt, vt Christum Regem animi pennis sequantur, hic non sine magna gloria pedem efferentes: hoc ego singulari amore, ac toto pectore complectens, spei cœlestis dutes habebam, extusáque omni huius vitæ beatitudine temperantia ac frugalitate collum subiecit. Quæ quidem mei curam gerebat, me amabat, me ad amplissimam gloriam prouehebat, me denique in Christi manibus accuratè collocabit. Post quæsita bonorum consortia occasiones libidinis vniuersas deuita, quod est tutissimum propugnanda castitatis asylum, & perfugium. Fugite,* ait Apostol. *1. ad Corinth. 6. fornicationem.* Et S. Augustin. *serm. 1. Dominica 25. post Trinit.* qui *est 150. cap. 1. Quod libidinem,* inquit, *fugiendam esse suggerimus, Apostolus Paulus euidenter ostendit, qui cum omnibus vitiis prædicauerit resistendum, dum contra libidinem loqueretur, nõ dixit: Resistite, sed fugite fornicationem, &c. sic contra reliqua vitia* 23

Deo

Deo auxiliante debemus in præsenti resistere, libidinem verò fugiendo separare. Ergo contra libidinis impetum apprehende fugam, si vis obtinere victoriam. Nec tibi verecundum sit fugere, si castitatis palmā desideras obtinere. Vnde Fratres charissimi ab omnibus Christianis, præcipuè tamen clericis, siue Monachis indigna, & inhonesta familiaritas fugienda est: quia sine vlla dubitatione, qui familiaritatem non vult vitare suspectam, citò dilabitur in ruinam. Inter omnia Christianorum certamina sola duriora sunt prælia castitatis, vbi quotidiana est pugna & rara victoria. Grauem castitas fortitur est inimicum, qui quotidie vincitur, & timetur. Relicto in mulieris manibus pallio, fugæ se pudicus Ioseph dedit, mulierem fugit, & vicit. S. Gregorius Nyssenus in illud Apostol. *omne peccatum quod fecerit homo*, sic inquit. *Tanta malorum multitudinis matrem videns Paulus fornicationem victricem nobis modo fugam, clamabat, fugite fornicationem.* Solet fuga militis imbecillitatem prodere in libidinis castris pugnantis fortitudo in fuga est sita. ita S. Basilius Seleuciæ Episcopus *homil.* 8. Iosephum efferens ait *Tenuibus manibus retentum permittas vestem, libidinis effugit ansas, fuga visus pro armis, tradit vestem, vt temperantiam teneat, denique nudatur veste ne nudetur à temperantia.*

14 Vnde mulierum familiaritatem diligenter cauendam præclaris Sanctissimorum hominum factis edocemur, & probat ex sacris litteris Alzed. *de præcellet. Episcop. dignit. part.* 1. *cap.* 5. *num.* 3. Nam S. Thom. Aquinas Angelicus Doctor, vt est *in Romano officio*, & *eius vita* 7. *Martij apud Surium*, in graui castitatis certamine quadam eum tentante muliercula, victor euasit, & postea flexis ante Crucis signum genibus orans, ibique somno correptus per quietem sentire visus est sibi ab Angelis constringi lumbos, quo ex tempore omnis libidinis sensu caruit: narrat Benedict. *in sum. peccat. lib.* 4. *cap.* 9. §. 1. Eremitam matri in transeundo fluuo auxiliaturum veste manum obtexisse ne eam attingeret, causamque rogatu: *Caro, inquit, fœmina ignis est, manus autem viri stupa, & ideo te tangere nolo, ne sensatio, aut cogitatio de aliis mihi fœminis suboriatur.* Refert D. Antonin. *part.* 4. *tit.* 13. *cap.* 3. §. 1. accusatum apud S. Iordanum Religiosum de contracta fœminæ manu excusasse se quòd pia illa esset; cui B. Iordanus, *Bona*, inquit, *terra est, bona & aqua, si vero commisceantur, putre lutum efficitur.* Christianus adolescens (vt auctor est S. Hieronymus *in vita S. Pauli*) superatis tormentis in amœnissimo horto nudato corpore in molli lectulo expansus fuit à scortillo irritandus; qui cœlitus inspiratus præcisam morsu linguam in osculantis se faciem expuit, & sic libidinis sensum succedens doloris magnitudo superauit; quod exemplum etiam quidam religiosus imitatus est, de quo Niceph. *lib.* 7. *cap.* 13. S. Leo Papa, cùm viduæ osculandam manum præbuisset, hanc sibi præcidit, vt qua agitabatur tentatione, liberaretur, memorat S. Antonin. *in sum. tit.* 13. *cap.* 3. §. 2. Ioan. Naucler. *tom.* 2. *generat.* 15. Andreas Fundanæ ciuitatis Episcopus in quale quantúmque Sanctimonialis tactu discrimen venerit narrat S. Gregor. *lib.* 3. *dialog. cap.* 7. Ioannem Bosnensem Episcopum cùm meretricula solicitaret in eius maxillam tam fortiter colaphum impegit, vt ad terram allideret, quod ei maximam apud Fridericum II. Imper. & aulicos reuerentiam conciliauit, vt habet Thom. Cantipr. *lib.* 3. *c.* 3. §. 43. Ab insolentiis igitur carnis nosmetipsos defendamus, quæ nos necare conatur. De Dorotheo Monacho narrat Nicephorus *lib.* 11. *Ecclesiast. historiæ cap.* 6. quòd interrogatus cur quotidie corpus suum duris, asperrimisque affligeret pœnitentiis, respondit; *quia id me necare contendit*, ac si diceret. Carnem mortifico, quia cato me mortificare & interficere quærit.

Si quis ergo vult extinguere flammam libidinis, 15 ponat inimicitias inter se & mulierem. Sufficiat igitur deceptam se à serpente hactenus decepisse; non det aliquis sanguisugæ sanguinem ad sugendum, seipsam semiplenam velit nolit, euellat à cute. Mulier certè dicitur à mollitie, quasi mollier, quod actiuè intelligitur & passiuè, vt facilè molliat, & faciliter molliatur. Malleus etiam à molliendo dicitur, eo quod ferrum, & alia dura molliat, & contundat, sic & mulier animos quantumcunque duros effœminat, & remollit. Vnde D. Hieron. *Ferreas mentes ipsa libido domat.* Et Claudian.

Ferrea lasciuis mollescunt corda sagittis.

Est igitur malleus mulier per quam diabolus mun- 16 dum mollit, & malleat vniuersum. Si quis igitur vult ab hoc malleo fugere, mulierum conuersationem euitans exeat de fornace ferrea Babylonis.

Mulieres enim sunt via iniquitatis, percussio 17 scorpionis, arma diaboli, per quas faciliùs consueuit fortes animos superare, flammigero igne percutit cùm proxima stipula ignem accendit: ego iudico quod spinas germinent cum vitis fœminæ habitantes, & in tali conuictu viscarium diaboli deesse non potest. Vnde præclarè S. Gregorius Nazian. in sentent. *Horrendi sunt dracones, subdelæ aspides, vtriusque feræ vim mulier amplexa est.* S. Cyprian. *de singularitate clericorum, morbos aspides sibilant, & mulier fudit concupiscentiæ pestilentiam.* Et S. Chrysost. *homil.* 15. *Et quidem ego existimo in hoc mundo nullam bestiam esse malæ mulieri comparabilem. Quid inter quadrupedia leone sæuius? sed nihil ad hanc. Aut in serpentibus quid dracone atrocius? sed ne hoc quidem cum muliere mala conferri potest.* Adeò vt faciliùs feræ edomentur, quàm mulier, hinc illud eiusdem S. Patris eodem loco. *Scio ego & aspides blandimentis incantantium mitigari, & leones, & tygres, & pardos domita feritate mansuescere, non item mulier mala.* S. Ephræmus Syrus *in tract. aduersùs improbas mulieres*, sic in eas inuehitur, *leones in lacu Danielem veriti sunt, at Naboth Iesabel occidit. Cete ventre suo Ionam seruauit, Dalida verò Sampsonem septem crinibus capitis eius abrasis tradidit alienigenis. Dracones, & aspides, ac bestiæ cornutæ Ioannem in eremo timuerunt, Erodias verò in conuiuio ipsum decollauit. Corui Eliam in monte sustentarunt, vt Iezabel ipsum, post beneficium pluuiæ acceptum ad internecionem persecuta est.*

Attendendum est igitur, quòd aduersarius, qui 28 B. Iob filios & possessiones abstulerat vniuersos, suam ei reliquit vxorem, non ad solatium, sed ad suæ malitiæ propositum consummandum, vt per fœminam vinceret, quem plagis, & verberibus, & infinitis tentationum generibus non potuerat superare. Nulla enim videbatur liberior, & opportunior nocendi occasio, quàm per familiarem inimicum, & domesticum proditorem; scriptum est enim: *Ab ea, quæ dormit in sinu tuo, custodi claustra oris tui.* Sciebat vtique ille inueteratus dierum malorum quòd natura mulieris quanto fragilior, tanto flexibilior est ad culpam, & ex quadam deprauatione innata procliuior ad nocendum.

Huius autem euitationis fidem nobis faciunt ple- 29 nissimam frequens rerum experientia, & multiplicitas exemplorum. Per fœminam namque Ioseph incarceratus est, Naboth occisus, Samson vinculatus, Hysboseth interfectus, Salomon factus apostata, Dauid homicida & proditor, Sisara clauo confossus, Constantinus Imp. Leonis Imp. filius exoculatus, Eraclius Imp. Eraclij Magni filius veneno extinctus.

Antigonus ſtrenuiſſimus armis proditoriè iugulatus, Cyrus Rex Perſarum capite truncatus, Baptiſta præcurſor Domini decollatus. Non igitur tutum cōſortium mulieris, quæ teſte Origene caput eſt peccati, arma diaboli, expulſio Paradiſi, delicti mater, deſtructio legis antiquæ.

Glos. IX.

Hoſpitalem.

SVMMARIVM.

1 *Domus Epiſcopi debet eſſe commune fidelium hoſpitium.*

2 *Hoſpitalitas laudanda, amplectāda, & amanda, quia Deum meretur recipere.*

3 *Exempla ſacra Scripturæ, & SS. Patrum referuntur nos ad hoſpitalitatem maximè incitantia.*

4 *Munus temporale accipit is, cui tribuitur, qui tribuit verò recipit donum ſpirituale, & cœleſte.*

5 *Hoſpitalitatem vt Epiſcopus populo exhortetur, debet prius ipſe ſeruare.*

6 *Hoſpitalitas vſque adeo in Eccleſiaſticis eſt neceſſaria, vt ſi ab ea inueniantur alieni, iure prohibeantur ordinari.*

7 *Epiſcopus largam debet habere manum neceſſitatem patientibus ſuccurrendo.*

8 *Domus Epiſcopi ad hoc eſt inſtituta, vt omnes in hoſpitalitate recipiat.*

9 *Circunſtantiæ, quæ ſint attendendæ in liberalitatis executione, oſtenditur.*

10 *Largiendi prudentia in quibus conſiſtat, oſtenditur.*

11 *Dalmatica latas manicas habente cur Epiſcopus induatur, oſtenditur.*

12 *Epiſcopus hoſpitalitatem exercens, & eleemoſynam faciens, non ſua, ſed aliena elargitur, & n. 13.*

14 *Clericus quicquid præter neceſſarium victum, & veſtitum de altario retinet, rapinam facit, & ſacrilegium committit.*

15 *S. Ambroſius, vt captiuos redimeret, vaſa Dominica conflauit.*

16 *S. Ioannes Alexandrinus Patriarcha cum primum decimumquartum annum ageret, miſericordiam ſibi deſponſauit.*

17 *S. Auguſtinus omnia pauperibus erogauit.*

18 *S. Paulinus Nolenſis Epiſcopus ampliſſimas diuitias ſuas pauperibus largitus fuit.*

19 *S. Gregorius Magnus peregrinos quotidie ad menſam adhibebat.*

20 *Hoſpitalitatis, & beneficentiæ laus in Prælato præcipuè præfulgere debet.*

21 *Bonum amabile, vniuſque autem proprium.*

22 *Beneficia homines ligant.*

23 *Hoſpitalitatis, eleemoſynæ, & cuiuſuis beneficij meritum potius in animi alacritate conſiſtit, quàm in doni magnitudine.*

24 *Cor, & non ſubſtantiam in dando penſat Dominus.*

25 *Eleemoſynas tenetur Prælatus dare in publico, & ad hoc ipſum ante ſe tuba canere.*

26 *Magnopere dolet Auctor, quòd, vbi quis in Epiſcopatum deſignatus eſt, protinus ad eum vndique amici, & conſanguinei occurrunt.*

27 *Epiſcopus debet eſſe ſicut Melchiſedech, ſine patre, ſine matre, & ſine genealogia.*

28 *Oculi Domini in omni loco contemplantur bonos, & malos.*

29 *Experientia compertum eſt in Eccleſia Dei à propinquis, & conſanguineis Epiſcoporum multa mala inuecta fuiſſe.*

30 *Filios habens, & nepotes, an poſſit in Epiſcopum eligi? oſtenditur.*

31 *Clerici bonorum Eccleſiæ non domini, ſed diſpenſatores ſunt.*

32 *Clemens IV. quam dotem filiabus legitimè ſuſceptis ante Pontificatum, & quæ beneficia nepotibus Clericis contulerit, oſtenditur.*

33 *Pius V. Collegium Illuſtriſſ. D D. Cardinalium conſuluit, poſſetne ſexcentos aureos fratris filiæ collocandæ dare.*

34 *Epiſcopus ceſſante fraude, & præſumpta conſanguineorum affectione, poterit bona Eccleſiæ ſolita dari in emphyteuſim, potius in conſanguineos, quàm in extraneos alienare, & modicas facere donationes, vt eis ſubueniat.*

35 *Benefacere, & egenis ſubuenire ita eſt Epiſcopi proprium, vt ad hoc pluſquam alij ex officij obligatione, & dignitatis ſublimitate teneatur.*

36 *Generoſi animi eſt, & malefici iuuare, & prodeſſe.*

37 *Beneficium ingratum eſt, quod diu inter manus dantis hæret.*

OPORTET Epiſcopi domum hoſpitium eſſe commune fidelium, vt in expoſitione huius loci dicit Diuus Hieronymus. † Et ſecundùm quendam modernum, hoſpitalem noſter Apoſtolus quærit Epiſcopum, qui cupidus ſit, amanſque hoſpitum, & peregrinorum, vt illos domo excipiat, tractet, foueat, ac multò magis, qui vicinis, ciuibuſque ſuis indigentibus benignè facere velit. Hinc S. Gregor. ſcribens *ad Ioannem Epiſcopum*: *Hoſpitalitatem*, inquit, *neſciens non fiat Epiſcopus*. Et Hierooymus *ad Oceanum*: *Ante omnia*, inquit, *hoſpitalitas futuro Epiſcopo denuntiatur. Si enim omnes illud Euangelij audire deſiderant: Hoſpes fui, & ſuſcepiſtis me, quanto magis Epiſcopus, cuius domus omnium debet eſſe hoſpitium? Laicus enim vnum, aut duos, aut paucos recipiens implebit hoſpitalitatis officium; Epiſcopus, niſi omnes recipiat, inhumanus eſt.* Et enim hoſpitalitas multum laodanda, amplectanda, inquirenda, & amanda, quia Deum meretur recipere, Matth. 10 *qui vos recipit, me recipit.* & Matth. 5. *qui receperit vnum talem paruulum in nomine meo, me ſuſcepit.* Vnde Hieron. *ad Nepotianum. Menſula tua pauperes & peregrinos ſuſcipiat, & cum illis Chriſtus conuiua erit.* Sacra res eſt menſa hoſpitalis, dicit Seneca *lib. 4. de Officiis*, & Cicero *lib. de Officiis. Rectè*, inquit, *laudanda eſt hoſpitalitas, eſt enim, vt mihi videtur, valde decorum patere domus hominum illuſtrium hominibus illuſtribus.*

The margin numbers 1 and 2 above stand in the right margin as follows:
tium eſſe commune fidelium, vt in ex- … (1 at the line "OPORTET Epiſcopi domum hoſpi-")

Epiſcopi igitur in ſacra Scriptura, & Sanctorum Patrum ſcriptis ad hoſpitalitatem maximè incitantur: in primis exemplo Abrahæ, & Loth *Geneſ.* 19. quorum domus ſemper hoſpitibus apertæ erant, non autem Sodomitarum, quæ hoſpitibus erant clauſæ, in quorum opprobrium Angeli dixerunt, in platea manebimus. Vnde Hieronym. Abraham, & Loth Angelos ſuſceperunt, quia hoſpites dilexerunt. Et exemplo viduæ, quæ Eliam in hoſpitio recepit, cui toto tempore fauus, farina, & oleum non defuerunt, 3. *Regum* 17. Deinde exemplo Rahab, quæ quia recipit nuntios filiorum Iſraël, ideo cum parentibus ſuis ſeruata eſt, *Ioſue* 6. & omnes alij ciues occiſi ſunt. Deni que quia hoſpitalitas diſponit ad ſuſceptionem diuinæ gratiæ, & præparat, quod oſtenſum eſt *Lucæ vlt.* vbi diſcipuli cognouerunt Dominum coactum hoſpitati cum eis, etiam in fractione panis. Vnde Gregor. *in homilia*: *Ipſe quoque Dominus*

Dominus non est cognitus à Discipulis in via dũ loqueretur, & in domo cognosci dignatus est, dum pasceretur: sic etiam quandoque diuina cognitio infunditur hospiti, vel hospitum gratia alicuius Sãcti viri in hospitio recepti. Et S. Augustinus *serm. 140. de tempore*, ita ait. *Tene hospitem si vis agnoscere Saluatorẽ, quod tulerat infidelitas, reddit hospitalitas; Dominus ergo præsentauit se ipsũ in fractione panis.* Scite etiam S. Ambros. *lib. 2. offic. c. 21.* sic dicit. *Tanta est apud Deum hospitalitatis gratia, vt ne potus quidem aquæ frigidæ a præmiis remunerationis sit. Vides, quia Abraham Deum recepit hospitio, dũ hospites quærit? Vides, quia Loth Angelos suscepit? quî scis an & tu cum suscipis hospitem, suscipias Christum.* Huc faciunt Theodulphi verba *epist. ad suos Presbyteros. Sciant sanè quicunque hospitalitatem amant, Christum se in hospitibus recipere.* Et illa S. Augustini *lib. contra hæreses 5. Disce Christum sine discretione in habere hospitalitatem, ne fortè cui domum clauseris, cui humanitatem negaueris, ipse sit Christus.*

4 Hospitalem quærit noster Apostolus Episcopum, qui cupidus scilicet sit amansque hospitum & peregrinorum, nam cui tribuitur, is accipit munus temporale, qui tribuit, recipit donum spirituale, & cœleste. Vnde quod ait Apost. *1. ad Cor. 9. Augebit incrementa frugũ iustitiæ vestræ*, interpretatur ibi Theophylactus: *Dabit Deus hic incrementa iustitiæ, & gloriam in cœlo. Non sit porrecta manus tua ad accipiendum*, inquit Ecclesiast. *c. 4. & ad dandum collecta.* Eandem beneficentiam & Saluator exigit à suis Discipulis *Matth. 5. Diligite inimicos vestros, benefacite his, qui oderunt vos.* Et *Matth. 24. Beatus ille seruus, qui Christi familiæ dat cibum in tempore.* Nam, vt ait S. Ambros. *lib. 2. de offic. c. 16. Quò plus te operari viderit populus, magis diliget. Scio plerosque Sacerdotes, quo plus contulerint, plus abundasse; quoniam quicunque bonum operarium videt, ipsi confert, quod ille officio suo dispenset; securus quod ad pauperem sua perueniat misericordia. Nemo enim vult nisi pauperi suam proficere collationem.*

5 Cùm Episcopi exemplo Christi laborare debeant, vt non solum verbo, sed exemplo prædicent, quia per facta obtemperatur doctrinæ, secundùm Philosoph. *7. ethic.* vnde dicitur: *Credibiliora sunt facta, quàm verba, adeo nõ poterunt alios exhortari conuenienter ad hospitalitatem sicut debent, nisi ipsi hospitalitatẽ teneant. Episcopus enim sequendo Apostolum exhortantem cæteros ad hospitalitatem sequendam ad Roman. 12.* ibi, *hospitalitatem sectantes, debet alios inducere ad tenendum hospitalitatem, quod malè poterat, si ipse non teneat. Si enim Sacerdos primum a seipso, & à domestica Ecclesia sua debet exigere, quod postea populo impertiat: si primum imitando Christum ipse debet facere, quæ postea populum doceat; necesse est vt pauperes hospitio recipiat, quo ad hospitalitatem facilius suo exemplo subditos attrahat.*

6 Vnde hospitalitas vsque adeò Episcopis est necessaria, vt si ab ea inueniantur alieni, iure prohibeantur ordinari. Gratian. *in princip. 85. dist.* Si enim vidua in Ecclesia recipi prohibetur, quæ pauperes non recipit hospitio, quæ pedes Sanctorum non lauit, quæ omne opus bonum non est exequuta; multò magis sunt prohibendi a Sacerdotio, qui ab opere pietatis probantur alieni. Vnde hospitalitatis opera despicientes *in Grangrensi Concilio c. 11.* excommunicãtur. Hinc etiam Ioannes Euangelista *in epist. sua*, quendam Diotrephem excommunicat, qui nec pauperes recipiebat, & recipientes de Ecclesia eiiciebat. Caueat igitur Episcopus ne sit de numero eorum, quibus in iudicio dicetur: Hospes eram, & non suscepistis me, *Matth. 25.*

7 Episcopus largam habeat manum, necessitatem patientibus succurrat, alienam inopiam, suam credat; quia si hoc non habet, in vacuum nomen Episcopi tenet. In ipsa autem liberalitate modus adhibendus est rerum & personarum: rerum, inquam, vt non omnia vni, sed singulis quædam præstentur, vt pluribus prodesse possimus, iuxta illud *Psal. 111. dispersit, dedit pauperibus*: personarũ verò, quia primò iustis debemus dare, &c. ita Gregor. scribit *lib. 5. epist. 29. seu 6. 129. Secundine serue Dei*, relatus *in c. fratrem 86. dist.* Nam † domus Episcopi ad hoc est instituta, 8 vt sine personarum acceptione omnes in hospitalitatem recipiat, & ideo non debet habere canes, quia non morsibus, & latratibus canum, sed hymnis custodienda est domus eius, ne hi, qui confidunt tibi se inuenturos leuamen miseriarum suarum, versa vice morsibus canum lanientur.

In liberalitatis executione attendendæ sunt multæ circumstantiæ, videlicet, fides, causas, locus, tempus, modus, necessitudo, ætas, debilitas, conditio. Grãdis culpa est, si fidelis egeat te sciente, ille præcipuè, qui egere erubescit. Item probanda est alia liberalitas, vt proximos sanguinis tui non despicias, quibus pudor est ab aliis poscere; non vt illos diuites facias, sed vt paupertatem, & egenum iuues, vitamque tibi perpetuam fructu boni operis acquiras. D. Ambros. *lib. 1. de officiis c. 30.* relatus *in c. non satis, & in c. est probanda 86. dist.* Considera ætatem, vt senibus plus largiaris, qui sibi iam nequeunt victum quærere. Cõsidera etiam debilitatem, considera verecundiam, quæ ingenuos prodit natales. Non tamen vult Dominus simul effundi opes, sed dispensari, & in ipso pauperis dato mensuram tenere, vt abundes pluribus. Quantò enim minora sunt, quæ sparguntur, tanto plures erunt, qui recipiant. Ex puro affectu, ac sincero fiat eleemosyna, non conciliandi fauoris gratia, vltra modum effundendum. Omnia hæc ex D. Ambrosio *d. loco.* 9

Gregor. *in 3. part. Pastoralis, cap. 21.* ponit prudentiam largiendi. 10 *Primò* enim attendendum ne serò præbeatur, quod citò dandum est, iuxta illud; *ne dixeris amico tuo: Vade, & reuertere, cras tibi dabo, cum statim possis dare. Secundo* ne sub specie largitatis inutiliter spargant sua, aut multa dent, vbi pauca sufficerent, iuxta illud 2. Corinth. *Non vt aliis sit remissio, vobis autem tribulatio*; qui enim ita sua effundunt, vt postmodum egeant, frequenter in impatientiã præcipitatur. *Tertiò*, ne totaliter vacuum dimittant pauperem, cui semper aliquid, vel parum dandum est, iuxta illud Luc. 6. *Omni petenti te tribue. Quartò* ne aliquid demus, cui nihil penitus dandum est, vt histrioni, &c.

Induitur igitur Episcopus Dalmatica latas manicas habente, quia oportet, vt noster Apost. ait *ad Titum 1.* illum sicut Dei dispensatorem, Hospitalem esse benignum, liberalem, non turpis lucri cupidum. 11 Maioris enim peculij dispensatorem plura expendere oportet; qui diuitias opésque veras esse putet, si non studio omni aliena bona corrodat, sed vti indigentium penuriam sua liberalitate adimat, quia sua commoda propinquorum bona deputet. Egentis enim mentem doctrinæ sermo non ita facile penetrat, inquit Gregor. *in 2. part. Pastoralis cap. 7.* si hunc apud eius animum manus misericordiæ non commendat. Tunc autem verbi semen facilè germinat, quando hæc in audientis pectore pietas prædicantis rigat. De quo illud dicitur Psalm. *111. Dispersit, dedit pauperibus.* Non fisco, non hæretico, potenti, & non factioso eiui, non carni, & sanguini, non tenaci, & quæ nunquam compleri potest, arcæ: tantò minùs non libidini, & cupidi-

tati;sed dispersit, dedit pauperibus: hoc est, Seminaria futuræ pietatis, & eruditionis extruxit: adolescentes præstantes ingenio quamplurimos domi, forisque opibus suis educauit: Parochiis desertis, ac depopulatis Pastores, & Sacerdotes suis copiis aluit: redeuntes ab errore benigne, & liberaliter suscepit, captiuos redemit, & virgines orbas elocauit, peregrino hospitio suscepit, viduis, orphanis, morbo atque ætate fractis opem tulit. Dispersit, dedit pauperibus, iustitia eius manet in seculum seculi, cornu eius exaltabitur in gloria. Fœnus hoc solum, inquit S.Leo *epist. 1. cap. 4.* aspicere & exercere debemus, vt quod hic misericorditer tribuimus, ab eo Domino, qui multipliciter & in perpetuum mansura retribuet, recipere valeamus. Neque enim nos hæreditate possedimus Sanctuarium Dei, sed alienæ sortis dispensatores sumus. *Cuius pecuniæ vsus quidem*, ait Bernard. *lib. 2. de considerat. est bonus, abusio mala, & sollicitudo peior, quæstus autem turpissimus.*

12 *Pondera hæc ô Pastor*, ait Gregor. *epist. 21. lib. 11. non largiris tua, sed aliena. Quid ergo mirum, quod tota die lustrent domum Episcopi pauperes, cum sis ea domo dispensator rerum ipsorum? Possent enim vociferari ad ianuas, imò vsque ad secretum cubiculum, dicentes: Da nobis nostra, alioquin contra te vociferabimus ad Dominum rerum, tuæ dispensationi commissarum, dicentes: Domine non vult nobis dare, quæ tu, vt nobis daret, dedisti.*

13 *Clamant pauperes ad Pontifices*, ait Bernardus ad *Henric. epist. 42. cur in superfluitates vestras consumitis, quæ nostris debentur necessitatibus? nostris enim necessitatibus detrahitur, quicquid accedit vanitatibus vestris. Quid conferunt tot mutatoria? nostrum est, quod effunditis, nobis crudeliter subtrahitur, quod inaniter expenditis: nos sumus fratres vestri, & vos de nostra portione pascitis oculos vestros, & ita vita nostra cedit vobis in superfluas copias. Duo mala ex eadem radice prodeunt; dum vos ipsos vanitatem sequendo perditis, & nos spoliandos perimitis. Et quæ sic consumitis, neque labore manuum, neque negotiationis studio, neque iure hæreditario possidetis: sed bona nostra sunt. Et quamuis hi pauperes, aiç, modò non audeant aperire os aduersum vos, & exigere partem suam; quibus interim pro sua vita necesse habent potiùs supplicare; tamen in futuro stabunt in magna constantia aduersus eos, qui se angustiauerunt. Stante pro eis patre orphanorum, & iudice viduarum, qui dicet vobis* Matth. 25. *Quandiu non fecistis vni ex his minimis meis, nec mihi fecistis.*

14 Et per eundem Bernardum ad quendam Canonicum, sic dicitur: *Conceditur tibi si altari seruias, vt de altario viuas, non tamen, quòd eius frena deargentata, grisea, variaque pellicia; quicquid ergo præter necessarium victum, & vestitum de altario retines, tuum non est, rapina est, sacrilegium est.* Quibus verbis quid acrius dici poturit: Idem etiam pene Hieronym. *in Esaiam*, relatos *in cap. si cupis* 16. *quæst. 1.* his verbis. *Præter victum, & vestitum, & manifestas necessitates nihil cuiquam tribuas, ne filiorum panes canes comedant. Idem etiam super illud* Esai. 3. *Rapina pauperum in domo vestra, ita ait: Rapina pauperum in domibus sacerdotum, qui Ecclesiæ opes sibi thesaurizant, & in delicijs abutuntur, quæ ad sustentationem pauperum dantur, & sibi reseruant, vel propinquis distribuunt, & aliorum inopiam suas, vel suorum diuitias faciunt.* His addo Apostolorum canonem relatum *in cap. quisquis 12. quæst. 2.* hac ipsa de re ita statuentem: *omnium negotiorum Ecclesiasticorum curam habeat Episcopus, & ea velut Deo contemplante dispenset, nec ei liceat ex eis aliquid omnino contingere, aut parentibus proprijs, quæ Dei sunt, condonare: quòd si pauperes sint, tanquam pauperibus subministret, ne eorum occasione Ecclesiæ deprædentur.* Diuus etiam Augustinus *in serm. ad Herem.* ait: *Memento, quòd pauperem vitam Sacerdos gerere debet, & ideo si superbam habet, si magno gaudet beneficio, præter victum, & vestitum, pauperibus dare non differat.*

Diuus Ambrosius, vt captiuos redimeret, non 15
solùm vasa dominica conflauit, sed etiam libentissime inuidiam, & calumniam sustinuit, vt ipse ait *lib. 2. de officijs* in hæc verba: *Nos aliquando in inuidiam incidimus, quòd confregerimus vasa mystica, vt captiuos redimeremus, quod Arrianis displicere poterat: nec tam factum displicere, quàm vt esset quod in nobis reprehenderent. Quis autem est tam durus, immitis, & ferreus, cui displiceat, quòd homo redimitur à morte, fœmina ab impuritatibus barbarorum (quæ grauiores morte sunt,) adolescentula, vel pueruli, vel infantes ab idolorum contagijs, quibus mortis metu inquinabantur? Quam causam etsi non sine ratione gessimus, tamẽ ita in populo prosequuti sumus, vt confiteremur, multóque fuisse commodius asserueremus, vt animas Domino, quàm aurum seruaremus. Qui enim sine auro misit Apostolos, & Ecclesias etiam sine auro congregauit. Aurum Ecclesia habet, non vt seruet, sed vt roget, & subueniat in necessitatibus. Quid opus custodire quod nihil adiuuat? An ignoramus quantum auri, atque argenti de templo Domini Assyrij sustulerint? Nónne melius conflat Sacerdos propter alimoniam pauperum (si alia subsidia desint) quàm sacrilegus contaminata asportet hostis? Nonne dicturus est Dominus: Cur passus es tot inopes fame emori? Et certè habebas aurum vt ministrasses alimoniam, cur tot captiui deducti in commercium sunt, nec redempti? tot ab hoste occisi sunt? Melius fuerat, vt vasa viuentium seruares, quàm metallorum. His non posses responsum referri. Quid enim diceres: Timui ne templo Dei ornatus deesset. Responderet: Aurum Sacramenta non quærunt, nec auro placent, quæ auro non emuntur, ornatus Sacramentorum, redemptio captiuorum est. Et verè illa sunt vasa pretiosa, quæ rediment animas à morte. Ille verus Thesaurus est Domini, qui operatur, quod sanguis eius operatus est. Tunc vas Dominici sanguinis agnosco, cum in vtroque video redemptionem, vt calix ab hoste redimat, quos sanguis à peccato redemit. Quam pulchrum, vt cum agmina captiuorum ab Ecclesia redimuntur, dicatur: Hos Christus redemit. Ecce aurum, quod probari potest, ecce aurum vtile; ecce aurum Christi, quod à morte liberat, ecce aurum, quo redimitur pudicitia, quo seruatur castitas. Hos ergo malui vobis liberos tradere, quàm aurum reseruare. Hic numerus captiuorum, hic ordo præstantior est, quàm species poculorum. Huic muneri proijcere debet aurũ redemptoris, vt redimeret periclitantes. Agnosco infusum auro sanguinem Christi non solum irrutilasse, verùm etiam diuinæ operationis impressisse virtutem redemptionis munere.*

S.Ioannes Alexandrinus Patriarcha cognomen 16
to Misericors, siue Eleemosynarius apud Surium 23. *Ianuarij*, cùm quintumdecimum annum ageret, misericordiam sibi desponsauit ipso suæ in Patriarcham electionis die. *Non iustum est*, inquit, *ô Fratres ante alterius cuiusquam curam habere, quàm Christi. Euntes ergo per totam ciuitatem, conscribite mihi ad vnum omnes dominos meos, & auxiliatores* (ita vocabat pauperes.) Mira autem celeritate annotati sunt supra septem millia quingentos, quibus cum annonam, & singulos dies per suum procuratorem sustentationem constituisset, ad Templum consecrandus perrexit. Testamentum eius, teste Simeone Metaphr. sic habebat: *Ago tibi gratias Domine Deus meus,*

meus, quòd me dignum censueris, qui tua tibi offerrem, & quòd ex mundi donis nihil aliud sit mihi reliquum, misi tertia pars nummi, quam ipsam iubeo quisque dari pauperibus, qui sunt mihi fratres in Christo.

17 S. Augustinus *epist.* 87. *ad Hilarium quæst.* 4. *Ego,* inquit, *qui hæc scribo, perfectionem, de qua Dominus loquutus est, quando ait diuiti adolescenti* Matth. 19. *Vade, vende omnia, quæ habes, & da pauperibus, & habebis thesaurum in cælo, & veni, sequere me: vehementer adamaui, non meis viribus, sed gratia ipsius adiuuante sic feci: & ad hoc propositum, quantum possum viribus, alios exhortor, & in nomine Domini habeo consortes.* Et Possidonius illius discipulus, & quadraginta annis contubernalis Calamen. Episcopus in eius vita *c.* 25. sic ait: *Pauperum verò semper memor erat, eisque inde erogabat, vnde & sibi, suisque omnibus secum habentibus erogabatur, hoc est ex reditibus possessionum Ecclesiæ, vel etiam ex oblationibus fidelium.* Et *c.* 24. *interea dum Ecclesiæ pecunia deficeret, hoc ipsum populo Christiano denunciabat, non se habere, quod indigentibus erogaret.* Et *c.* 31. *Testamentum nullũ fecit, quia vnde faceret pauper Christi nõ habuit.*

18 S. Paulinus Nolensis Episcopus, vt testis est S. Gregorius Turonens. *lib. de gloria confessorum, cap.* 107. cùm audiuisset prædictum Domini consilium *Matth.* 19. amplissimas diuitias suas, quas in fundis, domibus, & aliis rebus possidebat, diuendidit, & pauperibus erogauit, tantque prolixa in miseros benignitate fuit, vt auctore S. Gregorio Magno *lib.* 3. *dialog. cap.* 1. vt cuncta, quæ ad Episcopi vsum habere potuit, captiuis indigentibus largiretur, cùmque iam nihil omnino superesset, viduæ precium pro redemptione vnici filij captiui a VVandalis postulanti: Mulier, inquit, quod possim dare non habeo, sed memetipsum tolle seruum, me iuris tui esse profitere, méque vt filium tuum recipias, me vice illius in seruitium trade. Vnde illum S. August. *lib.* 1. *de ciuit. Dei, cap.* 10. vocat ex opulentissimo diuitem voluntate pauperrimum, & copiosissimè sanctum.

19 S. Gregorius Magnus peregrinos quotidie ad mensam adhibebat, in quibus & Angelum, & Angelorum Dominum peregrini facie accepit. Pauperes, & vrbanos, & externos, quorum numerum descriptum habebat, benignissimè sustentabat. Ita Ioan. Diacon. *in S. Gregorij vita, l.* 1. *c.* 10. & *l.* 2. *c.* 21. & 23. Hospitalitatem se præstitisse Bassianus Ephesinus Episcopus *act.* 15. *Conc. Chalced.* his verbis declarat. *Ego,* inquit, *à iuuentute ætate mea vixi cum pauperibus, & ptochium feci, & in eo posui septuaginta lectos, & omnes languentes, & vlceratos hospitio suscipiebam.*

20 Hospitalitatis & beneficentiæ laus in Prælato præcipuè fulgere debet, cùm nihil sit quo æquè amabilem illum populo reddat, ac subueniendi, beneque de aliis merendi studium, vulgus siquidem vix putat alios esse bonos, quàm beneficos. Vnde *in Prouerb.* 22. dicitur. *Victoriam & honorem acquiret, qui dat munera.* Et Dominus noster cùm signa multa fecisset, dixit Ioan. *Quæritis me, non quia vidistis signa: sed quia manducastis ex panibus, & saturati estis.* Quid, quæso, vel mirabilius, vel magnificentius, vel maiori honore dignius quàm signa illa ingentia, quæ filius Dei edebat in mundo? At natura humana tanto seipsam amore complectitur, suisque commoditatibus vsque adeo intenta, & infixa est, vt omnibus signis portentosisque miraculis suas rationes anteferat: maioríque Dominum beneuolentia, & honore prosequatur quòd populorum famem expleuerit, quàm quòd ingentia miracula ediderit. Hinc vulgata illa Philosophi sententia. † *Amabile bonum, vnicuique autem proprium.* Vnde manauit & illa: 21 *Qui beneficia inuenit, compedes inuenit: imò & aliquid compedibus maius.* Vincula enim hæc pedes tantum ligant, † beneficia verò non modò corpus, sed 22 etiam mentem, animum, atque præcordia ipsa nexibus charitatis vinciunt. Et ideò Episcopis tantopere eleemosynarum largitio commendatur, vt per eam potissimum, & popularium suorum beneuolẽtiam, & probitatis opinionem, sibi maximè necessariam conciliarent, qua illorum animos & ad obediendum alacriores, & ad imitandum promptiores, & ad doctrinam percipiendam paratiores redderent. Et dicit Chrysost. *homil.* 53. *super Matth. Liberalis anima non sinit nostras lampades extingui, internas vestes ex rubeis candidiores nive facit.* Hæc est, quæ in perpetuum tibi seruat, quæ hic possides, hæc facit præclaros homines hic, & in futura vita. Melius namque est habere famam misericordis, humani, benigni, quàm eloquentissimi oratoris. Huius † hospitalitatis, eleemosynæ, ac euiusuis 23 beneficij meritum potius in animi alacritate consistit, quàm doni magnitudine: nam, vt inquit quit S. Ambros. *lib.* 1. *offic. cap.* 30. & habetur *in can.* 14. *dist.* 86. *Non satis est bene velle nisi studeas etiam benefacere, neque satis est iterum benefacere, nisi id ex bono fonte procedat, hoc est, ex bona voluntate proficiscatur: hilarem enim datorem diligit Deus,* 2. *ad Corinth.* 9. Docuit Scriptura, vt ait idem Ambros. *lib. de viduis,* quam misericordem in pauperes, & liberalem esse conueniat, nec paupertatis debere contemplatione reuocari; quia liberalitas non cumulo patrimonij, sed largitatis definitur affectu. Denique Dominica voce illa vidua omnibus antefertur, de qua dictum est *Lucæ* 21. Vidua hæc plus omnibus misit, in qua moraliter Dominus instituit vniuersos, ne quis a collatione ministerij paupertatis pudore renocetur, nec sibi diuites blandiantur, quòd plus videantur conferre, quam pauperes: vberior est enim nummus e paruo, quàm thesaurus è maximo; quia non quantum detur, sed quantum resideat expenditur. Et S. Gregor. *homil.* 5. *in Euangel. Exteriora nostra,* inquit, *Domino quamuis parua sufficiunt, † cor namque, & non substantiam pensat. Nec* 24. *perpendit, quantum in eius sacrificio, sed ex quanto proferatur. Ante Dei oculos nunquam est vacua manus à munere, si fuerit arca cordis repleta bona voluntate; nihil quippe Deo offertur ditius bona voluntate.* Optimum proinde est Diui Aug. *in Psal.* 103. *concl.* 1. consilium. *Supplicem,* inquit, *nullum spernas; & cui dare non potes, quod petierit, non eum spernas; si potes dare, da: si non potes, affabilem te præsta. Coronat Deus intus voluntatem, vbi non inuenit facultatem. Nemo dicat, non habeo; charitas non de sacculo erogatur.*

Hinc refert Gerson. *in* 2. *part. suorum operum in* 25 *egregio opusculo,* cuius titulus est, *de temperantia, & modestia Prælatorum,* quod Prelatus nõ solùm licitè potest dare eleemosynas in publico, & ante se tuba canere (hoc est, se manifestare cùm dat eleemosynas) sed etiam ad hoc ipsum tenetur pro loco, & tempore, quoniam positus est in exemplum aliorum, velut lucerna ardens super candelabrum, vt omnibus luceat, qui sunt in Ecclesia. Quod si fecerit, omnis vtique auaritiæ suspicio tolletur. Ille enim, qui dixit, Matth. 6. *Cùm facis eleemosynam, noli tuba canere,* &c. etiam dixit Matth. 5. *Luceat lux vestra corã hominibus,* &c. Per hoc docens opera Christianorum, & specialiter Prælatorum in abscondito esse facienda (quoad intentionem non captandæ laudis humanæ) & in publico etiam propter augmentum diuinæ

Glos. VII.

Ornatum.

SVMMARIVM.

1 *Grauitas debet esse in incessu Episcopi, vt scilicet raro, & moderato gressu incedat.*
2 *Honestas debet esse in habitu Episcopi, vt non sint vestes incisæ, aut diuerso colore.*
3 *Munditia adhibenda est non odiosa, nec exquisita nimis.*
4 *Vestitus non debet esse affectatus, sed naturalis, & simplex.*
5 *Religio non est in habitu, sed in corde.*
6 *Indumenta mollia animi mollitiem indicant.*
7 *Episcopi nec fulgidis, nec sordidis vestibus se ornare debent, sed inter vtramque medium quoddam est capiendum.*
8 *Comarum, aut vestium extra necessitatem curam gerere, vel infelicium est, vel iniustorum.*
9 *Episcopi supellex qualis esse debeat, ostenditur.*
10 *Honor non cultu vestium, non equorum fastu, non amplis ædificiis, sed grauitate morum, & actuum honestate cognoscitur.*
11 *In vestibus non est gloriandum, cùm eas vermes & gignant, & perdant.*
12 *Prælatum declinare ad austeritatem vitæ in mensa, vestibus, & numero seruitorum, expedientius, & efficacius.*
13 *Pompa in fastu plus scandalizat homines seculi, quàm ædificat.*
14 *Ecclesiæ auctoritas non consistit in fastu Prælati.*
15 *Honori reuerentia debetur, non diuitiis, & vestibus.*
16 *Moyses Israëlitici populi Princeps in vestitu, vestibusque quotidiano nihil facti, sed simplicitatem, frugalitatemque priuati hominis exercuit.*
17 *Ethnici Principes, & sine fastu vixerunt.*
18 *Sanctus Martinus factus Episcopus eandem in vestitu vtilitatem habebat, quæ apud se prius fuerat.*
19 *Sanctus Augustinus vsus fuit frugali, & parca mensa.*
20 *Sanctus Basilius victu, & cultu fuit abstinentissimus.*
21 *Sanctus Euperius vestitu moderato vsus fuit.*
22 *Temporum diuersitas non mutat fortunas pauperum, aut mores hominum.*
23 Concil. Trid. 25. de reform. cap. 1.

NON solùm Episcopus debet esse ornatus in interioribus, quæ consistunt in virtutibus, & vitæ sanctimonia, vnde inquit Hieronym. *ad Nepotianum.* Vis scire quales Deus quærat ornatus? habeto iustitiam, temperantiam, prudentiam, fortitudinem: nihil enim hoc monili pretiosius, nihil hac gemmarum varietate, distinctiùs: hæc enim ornamenta tibi sunt & scuta. Sed etiam in exterioribus, quæ consistunt in quatuor, videlicet cibo, & potu, de quibus egimus *alleg.* 5. & in incessu, & habitu, de quibus agemus in præ-
1 senti. † In incessu debet esse grauitas, vt scilicet rarò & moderato gressu incedat, vt sic grauitate itineris ostendat grauitatem mentis. † In habitu debet esse
2 honestas, vt non sint vestes incisæ, vt ioculatorum; aut diuerso colore, vel non aptæ religioni clericali, fucatæ, dummodo nec fulgidis, nec sordibus se vesti-
3 bus ornet. Nã, vt ait Cicero *lib. 1. offic.* † *adhibenda est munditia non odiosa, neq; exquisita nimis, tantũ quæ fugiat agrestem, & inhumanam negligentiam.* Eadem ratio habenda est vestitus, in quo, sicut in plerisque rebus, mediocritas optima est: quæ mediocritas secun-
dùm S. Ambros. *lib. 1. offic. cap. 19.* in eo posita est, vt † 4
vestitus non sit affectatus, sed naturalis & simplex, neglectus magis, quã expetitus, vt honestati, vel necessitati nihil accedat nitori. Capituli igitur Ecclesiastici parũ æstimentur pudici, sibi qui probro sũt & ignominiæ. Parem, ait S. Cyprian. *lib. de habitu Virginum, se integritas in omnibus præstet, nec bonum corporis cultus infamet. Mundi pompis & deliciis iam tunc renũciauimus, cùm meliore transgressu ad Deum venimus. Ornamentorum, ac vestium insignia, & lenocinia formarum non nisi prostitutis & impudicis fœminis congruũ. Et nullarum ferè pretiosior cultus, quàm quarum pudor vilis est. Nitens cutis,* S. Hieron. *epist. 47. c. 3. sordidum ostendit animum.* Et S. Bernardus *in apologia ad Guilelm. Abbatem, Apostolus* (ait) *ita loquitur 1. ad Timoth. 6. habentes victũ & vestitum, his contenti sumus. Nobis autem est pro victu satietas, nec vestitum appetimus, sed ornatum. Quæritur ad induendum non quod vilius, sed quod subtilius inuenitur: non quòd repellat frigus, sed quòd superbire compellat; nõ denique, iuxta regulã, quod vilius comparari potest, sed quod venustiùs, imò vaniùs ostentari. Quiuis de seculo, quãtumlibet honoratus, etiãsi Rex, etiamsi Imperator ille fuerit, nõ tamen nostra horrebit indumenta, si suo sibi modo præparata fuerint & aptata. Cæterùm.* † *in habitu,* inquit, *non est religio, sed in* 5
corde, bene; ex cordis thesauro sine dubio procedit quicquid foris apparet vitiosum. Vanum cor vanitatis notam ingerit corpori, & exterior superfluitas, interioris vanitatis indicium est. † *Mollia indumenta, animi mollitiem* 6
indicant. Non tanto curaretur corporis cultus, nisi priùs neglecta fuisset mens inculta virtutibus. Quòd verò nõ solùm vanitatis, sed etiam superbiæ sit pretiosis indui vestibus, collegit S. Gregor. *tom. 4. in Euangel.* dum ait, *Quòd pro sola inani gloria vestimentum pretiosius quæritur, res ipsa testatur; quia nemo vult ibi pretiosis vestibus indui, vbi ab aliis non possit videri. Quò pertinet illud Socratis ad Xanthippem coniugem singulari se veste induentem, vt ad pompam spectandum prodiret, dictum. Hanc,* inquit, *non spectandi causa, sed potius vt specteris, habes,* sicut habet Ælian. *in lib. de varia hist.*

Quare Episcopi nec fulgidis, nec sordidis vesti- 7
bus se ornare debent, sed inter vtrumque, medium quoddam est capiẽdum, quod eleganter describit S. Hieronym. *epist. 2. ad Nepot. c. 11. Vestes pullas æquè deuita, vt candidas. Ornatus & sordes pari modo fugienda sunt, quia alterum delicias, alterum gloriam redolet.* Non absque amictu lineo incedere, sed pretium vestium linearum non habere, laudabile est. Alioquin ridiculum, & plenum dedecoris est, refero marsupio quod sudarium, orariumque non habeas, gloriari. Quod monet & Eustoch. *epist. 22. cap. 12. Vestis,* ait, *nec satis munda, nec sordida, & nulla diuersitate notabilis: ne ad te obuiam prætereuntium, turba consistat, & digito monstreris.* Vnde de S. Augustino Possidius Calamensis Antistes ita scribit *in eius vita c. 22. Vestis eius, & calceamenta, & lectualia ex moderato & cõpetenti habitu erant, nec nitida nimium, nec abiecta plurimũ: quia his plerũq; vel iactare se insolẽter homines solẽt, vel abiicere, ex vtroque, non quæ Iesu Christi, sed quæ sua sunt iidem quærentes. At iste beatus, vt dixi, medium tenebat, neque in dexteram, neque in sinistram declinãs.*

Id sapienter docet S. Basil. *homil. 24.* quæ est de 8
legendis libris Gentilium: *Comatum,* inquit, *aut vestium extra necessitatem curam gerere, vel infelicium est, vt ait Diogenes, vel iniustorum. Nam cincinnatum & comptum esse atque appellari æquè turpe censendũ assero, atque impudicum esse, aut alienis nuptiis insidiari.*

Quid

Quid enim apud eum, qui sapit, differre potest tenuem, sumptuosamque vestem induere, an vilem ferre, modò satis hæc ad frigus, caloremque arcendum fuerit? Et ad hunc modum etiam in reliquis quicquid necessitatis vsum excedit vitandum, neque corporis plus ornatus dandum est, quàm quantum animæ prosit. Nam viro generoso, & vere hac digno appellatione non minus fuerit probrum lasciuè ornari, aut corporis curam superuacuam gerere, quàm alia aliqua nota seu affectu prauo per ignauiam affici. Omne namque studium adhibere, vt corpus quàm optimè se habeat, sese cognoscentis non est. Neque sapiens illud præceptum intelligentis, nos admonens quemadmodum non id quod aspicitur, est homo. Excellenti enim quadam opus est sapientia, per quam nostrûm quilibet (quicunque sit) se se cognoscat: quæ profectò mente minimè purgatis non magis euenire potest, quam lippienti solem aspicere. Hanc verò animæ purgationem, vt semel, & quod vobis satis sit dicam, volupta-
9 tes per sensus eripiunt. Hæc † supellex Episcopi nihil aureum, aut argenteum contineat, nil in ea auro, vel argento ornatum existat, vel sericum, vel serico distinctum, absit colorum varietas: aulæa vel tapetia, nil acu sit pictum, vel variè contextum, nec studiosè elaboratum vt pluris sit artificium, quàm res ipsa; mensæ simplici corio, vel panno sternantur; signa, & tabulæ profanæ reiiciantur, nec thalami ad vsum hospitum pretiosius ornati, quàm reliqua domus existant; equi tantum necessarij alantur; in ædificiis omnem luxuriam, pictura, & inania ornamenta, ac delicias euitet, nil demum in eius domo sit, nisi purum & simplex, quod Dei zelum, & rerum seculi contemptum præ se ferat. Consuetudinis tamen loci ratio habenda est, ne dignitas Ecclesiastica vilescat, *c. Episcopi 80. d. st.* maximè vbi Episcopi etiam principes temporales sunt, vel Cardinales me citato *in hoc loco* Maurit. Alzed. *de præcellent. Episcop. dignit. p. 1. c. 5. n. 33.*

10 Inde S. Bernardus *ad Episcopum Londonien. epist.* 24. sic ait: *Non licet tibi de facultatibus Ecclesiæ luxuriari, & in superfluitatibus consumere; sed solum viuere: non licet ditari, non licet consanguineos extollere, nō licet palatia ædificare. Denique quicquid præter necessarium victum, ac simplicem vestitum de altario retines, tuum non est, rapina est, sacrilegium est.* Et Chrysost. *homil. 15. ad Timoth. 1.* sic ait: *Ego audacter dixerim Ecclesiæ Præsules nihil præter victum, & vestitum habere oportere, ne ad ista trahantur desiderio. Honorificabimus autem* (inquit Bernard. *epist. 28.*) *non cultu vestium, non equorum fastu, non amplis ædificiis, sed grauitate morum, maturitate consiliorum, actuum honestate, studiis spiritualibus, & operibus bonis. Pastores enim pomparum seculi sectatores destruunt illud Ecclesiæ encomium.* Cantic. 1. *Nigra sum, sed formosa, nolite me considerare quòd fusca sim; quia decolorauit me sol: id est, Christus, quod ad litteram significat Ecclesiam esse exteriùs quidem nigram ob Crucis mortificationem, & contemptum externi fulgoris, interius tamen formosam, propter donorum cælestium pulchritudinem.*

11 Vos ô Præsules de vestibus ne gloriemini, tineæ huius vos gloriæ voluptate priuabunt. Videte quàm incerta, quamque instabilis sit præsentis vitæ gloria, gloriantur gentes in re, quam vermes & gignūt, & perdunt, vt pōderat religiosissimus P. Fr. Dominicus de Iesu Maria *in il sententiario spirituale p. 1. c. 8. pun. 5. n. 7.* Igitur si sanctorum Conciliorum decreta veneramini, illud in primis decretum Concilij Carthag. IV. (cui Beatus August. interfuit) in imo corde defigite, vbi sic habetur: Episcopus vilem supellectilem, & mensam, ac victum pauperem habeat, & dignitatis suæ auctoritatem fide, & vitæ meritis quærat, & in Concil. Trid. *sess. 25. de reformat. c. 1.* ita cautum est: *Episcopi modesta supellectili, mensa ac frugali victu contenti, caueant ne in tota eorum domo aliquid appareat quod non simplicitatem Dei Zelum, ac vanitatum contemptum præ se ferat. Hoc sequendū est documentum, & antiqua Sanctorum Patrum in hac re exēplaritate damnanda sit eorum singularitas, qui audacter documentis, & exemplis antiquorum Patrum contradicunt, & allegantes oportere tempori seruire quasi Spiritus Christi Euangelica norma mutari debeat cum tempore, ac opinionibus, & affectibus hominum seruire, cum potius omnia tempora sint Euangelicæ institutioni conformanda, & iuxta normam Euangelici atque Apostolici Spiritus reformanda.*

Quoniam Ioannes Gers. *in secunda parte suorum* 12
operum collegit egregium opusculum, cuius titulus est de temperantia, & modestia Prælatorum, in quo multa scitu dignissima ad hoc institutum refert, & ab eo in vnum collegit vtilissima noster Præsul insignis sanctitatis, & spectatæ virtutis vir, Dom. Fr. Bartholomæus à Martyribus, operæpretium existimaui, paucissimis verbis summam illorum comprehendere. Statuunt igitur hanc conclusionem. Expedientius & efficacius est Prælatum declinare ad austeritatem vitæ in mensa, vestibus, & numero seruitorum, & reliquis pertinentibus ad statum suum, quam hominibus secularibus in talibus conformari. Quam quidē conclusionem multis probant, & duo, quæ potissimū Prælatos ad illam non sequendam mouere poterant, in medium adducunt, illisque suo ordine eleganter respondent.

Non igitur spiritualis profectus subditorum po- 13
test Prælatos huius temporis mouere vt ab illa discedant conclusione, quia constat hac ratione eos nihil proficere, cùm huiusmodi pompa plus scandalizet homines seculi, tam Principes, quam alios omnes, quàm ædificet. Ex hac enim concitantur ad murmurationem, inuidiam, cupiditatem, indignationem, &c. Habent enim ex præcepto B. Petri 1. *cap. 5. Non dominātes in clero, sed forma facti gregis ex animo.* Vnde propter hoc tenentur esse forma humilitatis, & sobrietatis. Viuentes autem fastuosè, potius sunt forma ambitionis, cupiditatis, vanitatis; dum hoc ipso subditos suos ad similia compellunt. Exemplum enim Prælati quodammodo cogit ad similia, iuxta illud Pauli *ad Galat. 2. Tu cogis gentes iudaizare*, &c. Sed quorsum attinet ad hoc Scripturas allegare, cùm experientia hoc ipsum euidenter clamet? nam vnde tanta deuotio Principum, & aliorum secularium ad antiquos Prælatos, tantaque reuerentia, nisi quia tales pompas vilipendebant; tum etiam, quia videbant eos esse fideles dispensatores bonorum Ecclesiasticorum, largissimè eis communicabant diuitias suas. Postea verò videntes eos in pompis eas consumere, non solùm retraxerunt manum, sed ipsa etiā Ecclesiastica bona inuaserunt. Sed vt excusentur, fortè dicent: Sic viuimus, vt conformemur iis, qui viuimus. Ad hoc respondet noster Apostolus ad *Roman. 12. Nolite cōformari huic seculo*; &c. Nec deferendū est malignantibus, *quæ*, vt inquit Plutarch. *in aphor. regium est audire malè cùm feceris bene*, & Salust. *à laudatis laudari, & ab improbis improbari æqua laus est*, & *Mim. Malis displicere laudari est. Nondum felix es*, inquit ille, *si nondum te turba deridet.* Et ideo de se ipso suæ beatitudini attribuens dicebat Seneca de *vit. beat. c. 23. Mihi* (quod argumentum est recti) *contigit malis displicere.* Dicunt etiam. Sic viuimus ne inter alios erubescamus, cui respon

reſpondetur quòd non eſt erubeſcenda humilitas Chriſti, neque vilitas, quæ propter eum ſuſtinetur. Dicunt deinde. Sic viuimus ne reputemur auari, & hypocritæ, ſi fuerimus in talibus cæteris parciores. Hæc ratio vim haberet aliquam, ſi non eſſet alius modus rationabilior, & iuſtior, per quem à cordibus hominum hanc opinionem euellerent. Veriſſimum enim eſt oportere Prælatos amouere debere à ſe ſuſpicionem auaritiæ,& hypocriſis,cùm debeant proximis bonam famam,ſicut Deo bonam conſcientiam. Vnde fateor quod ſi Prælatus parcè viuit, & nihilominus mille modis extorquet pecunias,& theſaurizat,iſte ſine dubio abominabilior eſt corã Deo, & coram hominibus contemptibilior, quam illi,qui ſplendide viuunt.Quamobrem ita vitam ſuam inſtituere debet,ne auarus æſtimetur, & pecuniæ congregator.

14 Nec etiam poterunt Prælati moueri ad hoc genus viuendi ſplendidum propter Eccleſiæ auctoritatem, quia cum honor ſit præmium virtutis, ipſi tenentur oues ſuas dicere, vt homines præcipuè propter virtutem honorent, non propter faſtum, & pompam. Vnde exquirentes honorem hac ratione docent errare oues ſuas ſcilicet, vt putent ſplendorem vitæ, veram eſſe cauſam honoris. Hinc Dominus *Lucæ* 16.dicit *quod hominibus altum eſt, abominatio eſt ante Deum.* Beatus Iacob. *cap.*2. damnat illos tanquam acceptatores perſonarum, qui honorant diuites ob veſtem fulgidam, &c. & ſpernunt pauperes, & Bernard. *ad Eugenium libr. de conſiderat, Tu Paſtor procedis deauratus tam multa circumdatus varietate. Oues quid hic capiunt? ſi auderem dicere dæmonum magis, quàm hominum paſcua hæc. Siccine faciebat Petrus? Sic Paulus ſuadebat? Abſque his crediderunt Apoſtoli, & Apoſtolici viri poſſe impleri ſaluare illud mandatum: Paſce oues meas,*Ioan. 21. *Neque enim ſine Epiſcopali honore, & gloria Apoſtoli fuerunt, qui tamen dicere potuerunt,*1. ad Timoth. 6. *Habentes alimenta, & quibus tegamur, his contenti ſumus.* Et illud *Act.* 3. *Argentum & aurum non eſt mihi, quod autem habeo, hoc tibi do. Item ſi Epiſcopi in hoc zelant auctoritate Eccleſiæ, cur ſuos curatos in ſordibus, & abiecto ſtatu derelinquunt; imò & aliquando nudari patiuntur? His etiam addo, quòd principes, ac nobiles potiùs irrident, quàm reuereantur faſtum hunc: pauperes autem minus audent ad tales accedere, vt ab eis paſtum vitæ ſuſcipiant. Et videntes eos in otio, & epulis viuere, ſe verò egenos, & in laboribus vitam ducere, inuident eis, atque detrahunt: quos ſi viderent in humilitate viuere, amarent, atque eorum exemplo labores ſuos æquanimiter ferrent.*

15 Si enim ex omnium Philoſophorum, & gentium communi conſenſu vni tantùm virtuti honor, dignitas, auctoritas, & reuerentia debetur, quòd virtus rerum omnium domina ſit, ac regina: quo iure magis hanc Epiſcopi auctoritatem promereri poterunt, quàm virtutis, ac ſanctitatis præſtantia? Nam qui diuitiis, qui veſtibus, qui faſtui exhibetur honor, is planè falſus, indignus, & fucatus eſt. Rectiſſimè enim à Seneca dictum eſt, *Non faciunt equum meliorem aurea frana, nec hominem meliorem fortuna ornamenta.* Quemadmodum enim in auro & gemmis, & in ipſa etiam corporum pulcritudine cernere licet aurum aliquod verum, aliquod autem adulterinum; gemmas item veras, & adulterinas; corporis etiam pulchritudinem veram, à naturáque ipſa tributam, aliam verò arte, fallaciis, & fuco quæſitam: ita ſanè mirari nemo debet, ſi honor aliquis, atque auctoritas vera ſit, quæ meritis & virtute comparatur: fucata verò aliò alia, quam ſtulti & imperiti rerum æſtimatores opibus & potentiæ tribuunt. Quare Epiſcopi Eccleſiæ Principes veris bonorum fontibus omiſſis, qui virtute & vitæ integritate comparantur, fucatos & fallaces, qui inaniſſimis ſplendoris inſignibus adipiſcuntur, exquirere non debent. Id enim calamitoſa illa ætate ſub Antiocho tyranno, quando Sacra omnia violata ſũt, contigiſſe memorant hiſtoriæ Machabæorum 2.c.4. cùm Principes populi & Sacerdotes patrios honores pro nihilo habentes, Græcas glorias optimas arbitrabantur: patrij enim honores erant, qui virtuti, qui Religioni, qui Fidei, & meritis vitæ reddebantur, quibus cum Sacerdotes deſtituti eſſent, ad falſos hominum titulos, nempe opes, apparatus, pompaſque Ethnicorum confugiebant.

De primo Iſraelitici populi Principe Moyſe non 16
ab hominibus, neque per hominem, ſed à Deo electo, in eius vita Philo Iudæorum diſertiſſimus *lib.* 1. ſcribens, ſic ait: *Solus hic omnium, qui vnquam principatum geſſerunt, non aurum, non argentum in theſauros condidit, non tributa exegit, non palatia, nõ latifundia, non greges, non famulitia, non reditus, non alias opes ſibi parauit, quamuis poſſet habere omnium harum rerũ copiam: ſed exiſtimans animæ pauperis indicium eſſe mirari materiales diuitias, has quidem vt cæcas contempſit, illas verò naturales, perſpicaceſque honorauit: in veſtitu, victúque quotidiano nihil præ ſe ferẽs faſtus tragici, ſed ſimplicitatẽ, frugalitatémque exercẽs priuati hominis. Regem autem in his ſolis agebat, quæ vere ſunt regia: vt ſunt continentia, fortitudo, ſobrietas, ſolertia, prudentia, ſcientia, induſtria, ſolertia, iuſtitia, voluptatis cõtẽptus, ad virtutem exhortatio, obiurgationes, caſtigationéſque peccantiũ legitimè, & rectè facientium laudes atque præmia* Hactenus ille. Sed vt in viro ſingularibus fauoribus à Deo cumulato non ita mira hæc videri poſſint, & quæ ita facile omnes imitentur 17
eadem gratia non ſuffulti; videamus † an & ex Gentilibus inueniri poſſint, qui paria quaſi fecerint, & certè numerus non omnino paucus ſe ſe perſcrutantibus offert, nobis tamen paucos adducere ſatis eſt. Socrates ſibi gratulabatur, quod iuxta naturam viuens, ac paucis aſſuetus, aurum, purpuram, gemmas, ebur, aulæa, reliquaſque diuitum delicias nec cuperet, nec egeret, quas dicere ſolebat magis neceſſarias agendis tragœdiis, quàm ad vſum vitæ, Bruſon. *lib.* 5. *c.* 22. & refertur *in theatro vitæ humanæ tom.* 1. *lib.* 5. *pag.* 863. Cariæ regina cùm ad Alexandrum Macedonem multa obſonia, fercula opipara, coquoſque optimos miſiſſet, his haud opus eſſe Alexander Macedo dixit, cùm cibo communi, pane & aqua latrantem ſibi ſtomachum conciliare poſſet, Bruſon. *lib.* 1. *Facetiarum.* Alcamenes Teleucri filius rogante quodam cur adeò parcè viueret, tantas opes poſſidens? *quia,* inquit, *qui multa poſſidet, non ex libidine, ſed ex ratione viuere debet,* Bruſon. *lib.* 5. *c.* 22. Alexander Seuerus Auguſtus, & Princeps orbis in conuiuiis ſuis aurum planè neſciuit. Potan. *c.* 2. *de ſplendore.* Si ergo terreni illi Principes Chriſtum ignorantes, & in ipſis adhuc infidelitatis, & idololatriæ tenebris agentes ſolo rationis lumine, hoc & viderunt & ſequuti ſunt: quis ferat Epiſcopum pauperis Chriſti vices gerentem, & exemplo, atque doctrina ſua homines ad contemptum terrenorum honorum adhortantem, inter epulas, & magnifica conuiuia, interque cæteras aureas & argenteas, ſplendidaſque miniſtrorum catervas vitam agentem? Sed ne inopes exemplis ex noſtris videamur, afferre libet, quæ & multò ditiores fortè nos oſtendere poſſent.

De Diuo Martino (quem Apoſtolis parem fuiſſe canit Eccleſia) in eius vita ſcribit Sulpitius: *Factus verò*

verò Episcopus Turonensis idem constantissimè perseuerabat, qui prius fuerat, eadem in corde humilitas, eadem in vestitu vilitas, atque ita implebat Episcopi dignitatē, vt propositum Monachi non desereret.

19 De Diui verò Augustini ornatu, frugalitate, & parsimonia scribit in eius vita Possidonius in hunc modum: *Mensa vsus est frugali & parca: qua quidem inter olera & legumina etiam carnes aliquando propter hospites, vel quosque infirmiores cōsuebat. Cochlearibus tantùm argenteis vtēs, cætera vasa, quibus mensa eius cibi inferebantur, vel testea, vel lignea, vel marmorea erant, non necessitatis inopia, sed proposito voluntatis. Denique mortis iam proximus testamentum nullum fecit, quia vnde faceret pauper Christi, non habuit.*

20 De Diuo Basilio sic scriptum legimus: Erat autem Basilius in victu & cultu abstinentissimus, vna tantùm tunica amiciebatur: humi cubitabat, totis sæpè noctibus vigilabat. Demum obiit corpore per abstinentiam consumpto, cùm ossibus, ac pelle tantùm superstes esset.

21 De sancto Exuperio ita scribit Hieronym. *epist. tom. 1 Sanctus Exuperius Tolosæ Episcopus viduæ Sareptensis imitator, esuriens pascit alios, & ore pallente ieiuniis fame torquetur aliena, omnēmque substantiam Christi visceribus erogauit. Nihil illo ditius, qui corpus Domini canistro vimineo, sanguinem portat in vitro.* Huius sectare vestigia, & cæterorum, qui virtutis illius similes sunt, quos Sacerdotium & humiliores fecit, & pauperes. Quis hoc exemplo mirabilius quis non obstupescat corpus Domini, quod nec ipsis quidem Angelorum manibus pro dignitate tractetur, canistro vimineo circunferri? Quo affectu ferebatur in pauperes Christi, qui Christum tam humili vase circumferebat? quomodo suis parceret facultatibus, vt pauperes alere posset, qui nec ipsis quidem altaribus pepercit? quomodo splendidam domum, atque familiam esurientibus pauperibus aleret, qui vt algentes, nudosque vestiret, altaria quoque ipsa nudauit? Tales ergo Præsules istis suis exesis corporibus, ista vitæ sobrietate, & parsimonia aduersùs mundi Monarchas Ecclesiam Christi tutati sunt: nos vtinam eorum labore conseruatam, & auctam retineamus. Sed ad hoc certissima via est eorum inhærere vestigiis, quando (vt nobilis ille historicus dixit) imperium iisdem artibus retinetur, quibus initio partum est. Quæ vbi defuerunt, nec ipsa quidem caput mundi Roma stare diu potuit: imperium enim summis laboribus, & inedia partum, non durus Annibal, aut crudelia bella, sed luxus, & opulentia bellis perniciosiora dissoluerunt.

22 Nulla poterit se tueri excusatione, qui aduersùs prædicta Sanctorum Patrum exempla temporum diuersitatem obiiciat, quia, etiamsi alicuius fortasse momenti esset si cum tempore, aut fortunæ pauperum, aut mores hominum mutarentur, tamen cum eadem sit pauperibus indigentia, eadem in hominibus morum corruptio, eadem ambitio, auaritia, luxus, fastus, & intemperantia, easdem causas eodem modo semper operari, hoc est, ad idem inclinare necesse est. Non ergo fastus fastu, non luxus luxu, non opes opibus, non deliciis deliciæ; sed humilitate fastus, sobrietate luxus, paupertate auaritia, & asperitate deliciæ superandæ sunt. Quis autem adeò mentis inops est, qui non videat omnia mundi vitia cum tempore adoleuisse? quando enim tot hæresum monstra Ecclesiam ita infestarunt, vexarunt, ac pene oppresserunt: quando ita luxus, auaritia, ambitio, libido, deliciæ, ludi, epulæ, splendor vestium, cæteraque vitiorum irritamenta, & cupiditas ipsa (malorum omnium seminarium) inundauerunt?

Quantum verò Ecclesiæ proceres, & ministri (qui his malis opem ferre debuerunt) à maioribus suis hoc ipso tempore degenerarunt, siue probitatem spectare velis, siue docendi facultatem, siue eleemosynarum largitatem, siue sobrietatem vitæ, siue infractum animum ad omnia pro sibi commisso grege pericula subeunda? Denique si Diuo Cypriano credimus, quò mundus magis ad finem properat, eò magis velut senectute, ac vetustate conficiente in deteriora prolapsus est. Sic enim scribit aduersùs Demetrianum: *Breuiatur in dies singulos, & decrescit, ac deficit in agris agricola, in mari nauta, miles in castris, innocentia in foro, iustitia in iudicio, in amicitiis concordia, in artibus peritia, in moribus disciplina. Putásne tu tantam posse substantiam rei senescentis existere, quanta prius potuit nouella adhuc, & vegeta iuuenta pollere? Minuatur necesse est quicquid, fine iam proximo, in occidua, & extrema deuergit. Sic Sol in occasu suo radios minus claro, & igneo splendore iaculatur; sic declinante iam cursu exoletis cornibus luna tenuatur, & arbor, quæ fuerat ante viridis, & fertilis, arescētibus ramis, fit postmodum sterilis senectute deformis. Et fons, qui exundantibus prius venis, largiter profluebat, senectute deficiens vix modico sudore destillat. Hæc sententia mundo data est, hæc Dei lex est, vt omnia orta occidant, & aucta senescant, vt infirmentur fortia, & magna minuantur, vt cùm infirmata, & diminuta fuerint, finiantur.* Hactenus Cyprianus. Si igitur cum temporibus omnia pariter mala creuerunt, maiori ergo virtute, prudentia, solicitudine, vigilantia, temperatione, ac disciplina eget, quisquis tot malis corrigendis, atque curandis præfectus est. Meliori enim nauclero in sæuiori tempestate, & peritiori medico in grauiori ægritudine, præstantioreque duce in desperata victoria opus est. Quare non habet quisquis fastuosè viuit, & quotidie splendidè epulatur, magnosque famulorum greges alit, & in hoc tam magnos Ecclesiæ reditus, pauperibus profuturos, insumit, quo se illa ratione tueatur.

Eleganter hoc ipsum apertissimis declarat verbis, omnemque penitus excusationis ansam præcipit Concilium Trid. *sess. 25. de reform. c.* 1. in hæc verba. *Optandum est, vt ii, qui Episcopale ministeriū suscipiunt quæ suæ sint partes agnoscant, ac se non ad propria commoda, non ad diuitias, aut luxum, sed ad labores, & solicitudines pro Dei gloria vocatos esse intelligant. Nec enim dubitādum est fideles reliquos ad religionem, innocentiamque facilius inflammandos, si præpositos suos viderint non ea, quæ mundi sunt, sed animarum salutē, ac cœlestem patriam cogitantes. Hæc cum ad restituendam Ecclesiasticā disciplinam præcipua esse, Sancta Synodus animaduertat, admonet Episcopos omnes, vt secū ea sæpe meditantes, factis etiam ipsis, ac vitæ actionibus (quod est veluti perpetuum quoddam prædicandi genus, se muneri suo conformes ostendant: in primis verò ita mores suos omnes componant, vt reliqui ab eis frugalitatis, modestiæ, continentiæ, ac (quæ nos tantopere commendant Deo) sanctæ humilitatis exempla petere possint. Quapropter exemplo Patrum nostrorum in Concilio Carthaginensi nō solùm iubet, vt Episcopi, modesta supellectili, & mensa, ac frugali victu contenti sint, verùm etiam in reliquo vitæ genere, ac tota eius domo caueant, ne quid appareat, quod à Sancto hoc instituto sit alienum, quodque non simplicitatem, Dei zelum, ac vanitatum contemptum præ se ferat.* 23

Glos.

rum, longana autẽ est ex eo, & æterna verecundia. Angeli obambulantes in terris sunt castitatis operatores. Beatus Ambrosius lib. 1. de Virginib. Neque mirum, ait, si pro vobis Angeli militant: quæ Angelorũ moribus militatis. Castitas enim Angelos fecit, qui eã seruauit, Angelus est: qui perdidit, diabolus. S. Basilius lib.
8 de Virginitate. † Magnum re vera, quidam ait, ac præclarum virginitas est, quæ, vt totum simul explicem, hominem incorruptibili Deo simillimum fecit. Hæc autem profectò non à corporibus ad animas manauit, sed cum incorporalis anima propria & præcipua sit, eius pretiosissima integritate corpora quoque incorrupta seruatur. Et quia castitas hominem Deo simillimum reddit, fecit & charissimum, quia morum similitudo amorẽ conciliat & glutinat, quæ charitate Deo intimè cohæret: Deus enim charitas est, qui manet in charitate, in Deo manet, & charitas Deus in eo. Ioan. 4.
9 Deo simillimum hominem reddit castitas, non modo enim ipse auctor & hortator, sed etiã Ecclesiasticis præcipuè, & castissimis castorum sponsus esse voluit, cuius exemplo Virgines ita exhortatur S. August. lib. de Sanct. Virgin. c. 27. Sequimini Agnũ, quia & Agni caro vtique Virgo. Hoc enim in se retinuit auctus, quod matri non abstulit conceptus & natus. Meritò eum sequimini virginitate cordis & carnis quocunque ierit. Et sanctus Ambrosius lib. 1. de Virginib. Quid est, inquit, castitas, virginitas, nisi expers contagionis integritas? atque eius Auctorem, quem possumus existimare, nisi immaculatum Dei filium, cuius caro nõ vidit corruptionẽ, diuinitas non est experta contagionem? Christus Virgo Virginis sponsus. Inter castos agmẽ ducũt Apostoli, de quibus S. Hieronym. lib. 1. contra
10 Iouin. c. 14. † In Excepto Apostolo Petro, tamen non sic manifestè relatum de aliis Apostolis, quod vxores habuerint, intelligere debemus sine vxoribus eos fuisse, de quibus nihil tale Scriptura significat. Aut nuptias in Apostolatum relinquant officio in coniugali, ex quorum persona Petrus dixit ad Dominum Matth. 19 Ecce nos reliquimus omnia, & sequuti sumus te, inter quæ omnia, & à Christo numeratur vxor. Et in fine Apologiæ suæ pro libris in Iouinianum ad Pamachium. Christus Virgo, Virgo Maria vtriusque sexus virginitati dedicauere Apostoli, vel Virgines, vel post nuptias continentes: Episcopi, Presbyteri, Diaconi, aut virgines eliguntur, aut vidui, aut certè post Sacerdotium in æternum pudici.
11 Eiusdem Apostolicæ castitatis æmulatores fuerunt ipsorum Discipuli, vt referunt Sanctus Cyprianus heresi 58. & Tertullian. lib. de Monogamia. De sancto Luca, & Marco ita scribit sanctus Hieronymus in catalogo Scriptorum Eccles. Vixit Lucas octuaginta, & quatuor annos, vxorẽ non habens, Marcus primum Alexandriæ Christum annuntians, constituit Ecclesiam tanta doctrina, & vitæ continentia, vt omnes sectatores Christi ad exemplum sui cogeret.
12 Clemens Timotheus, & Titus virgineum illud lac ex castissimis sui Magistri Pauli Apost. vberibus suxerunt, quem perpetuum coluisse cœlibatum testes sunt Tertull. lib. vtroque ad vxorem, Epiphan. heresi 58. Hieronym. epist. 22. ad Eustoch. Augustinus lib. de gratia, & libero arbitrio c. 4. Hilar. in Psal. 127. Ambros. in c. 7. prioris Corinthiac. Chrysost. Theodor. & alij Græci in c. 4. ad Philippenses.
13 Cyprianus à lucæ conuersionis initio castitatem coluit, de quo S. Hieronym. in catalog. Scriptorum Ecclesiasticorum, ita scribit: Pontius Diaconus Cypriani vsque ad diem passionis eius, cum ipso exilium sustinens, egregium volumen vitæ, & passionis Cypriani reliquit, de quo in hoc volumine Pontius ita loquitur: Inter fidei suæ prima rudimenta nihil aliud credidit Deo dignum, quam si continentiam tueretur. Tunc enim idoneum posse fieri pectus & sensum ad plenam veri capacitatem peruenire, si concupiscentiam carnis robusto atque integro Sanctimoniæ vigore calcaret.

Sanctus Augustinus castitatis fuit vigilantissimus 14
cantor, de quo in eius vita ita scribit Possidonius eius discipulus, cap. 26. Fœminarum intra domum eius nulla vnquam conuersata est, nulla mansit, nec quidem germana, quæ vidua Deo seruiens, multo tempore vsque in diem obitus sui præposita ancillarum Dei vixit, sed neque patrui sui filia, & fratris sui filia, quæ pariter Deo seruiebant: quas personas Sanctorum Episcoporum Concilia in exceptis posuerunt. Dicebat verò nũquam debere cum seruis Dei, etiam castissimis, in vna manere domo, ne aliquod scandalum, vel offendiculum hoc tali exemplo poneretur infirmioribus, & ne tentationibus humanis pertinerent. Et sequenti cap. 27. pergit narrare idem Possidonius in hæc verba: In visitationibus verò modum tenebat ab Apostolo definitum Iacobo 1. vt nonnisi pupillos, & viduas in tribulationibus constitutas visitaret. Et si fortè ab aliquibus fœminis, vt videretur, vel salutaretur, & rogabatur, nunquam sine clericis testibus ad eas intrabat; vel solus nunquã est loquutus, nec si secretorum aliquid interesset. Et si fortè ab ægrotantibus ab hoc peteretur, vt pro eis in præsenti Deum rogaret, eisque manus imponeret, sine mora peregebat. Fœminarum autem monasteria nonnisi vrgentibus necessitatibus visitabat. Vnde ipse August. lib. 8. Confession. c. 12. amantissima cordis contritione lachrymarum flumina profundens, melior cuique vitam vt inchoaret, submississimè Deo supplicans, tantum etiam beneficium consequutus, ita Deum continentiæ largitorem alloquitur: Conuertisti enim me ad te, vt nec vxorem quærerem, nec aliquam spem sæculi huius.

S. Gregor. Naz. in carmine de calamitate animæ suæ. 15
Mihi, inquit, in somnis aliquando huiusmodi quiddam videre visus sum, & ex quo facilè in virginitatis amorẽ exarsi. Virgines duæ in propinquo stabãt candidis vestibus indutæ, ambæ formosæ, atque eiusdem ætatis, quarum zona substringebantur, sèque ad talos vsque demittebãt. Ad hæc ipsa capitis velo non modò caput, sed genas quoque ipsas obtexerant, oculosque in terram defixos tenebant. Quarum ex aspectu mira sanè voluptate perfusus sum: sic enim mihi persuadebant eas humana conditione multo maiores, atque augustiores esse. Hæ porrò quoniam me aspectu suo exhilaratum senserunt, erga me quoque beneuolentia affici, meque perinde ac filium suum amplecti cœperunt. Percunctantique mihi quænam essent, vnde venissent, altera castitatem sibi nomen esse dixit, altera temperantiam, quæ Christo Regi assistentes cœlestium Virginum pulchritudine delectarentur. Atque ad me conuersæ: Age, inquiebant, fili, mentibus nostris mentem tuam, & facibus facem iunge: ita futurum est, eximio quodam, & singulari splendore præditum in cœlum feramus, atque iuxta immortalitatis Trinitatis fulgorem collocemus. Hac habita oratione per cœlum ferebantur.

Vrsinus Presbyter, vt refert S. Gregor. lib. 4. dialog. 16
cap. 11. ea fuit castitate, vt ne quidem à sua muliere sibi ministrari pateretur, quæ cùm aurem admouisset iam moribundo, & animam agenti, vt num vitalis adhuc in eo spiritus esset, exploraret, ille collectis viribus in hanc vocem erupit: Recede à me mulier, adhuc igniculus viuit, tolle paleã, & sic visis Apostolorum Principibus Petro, & Paulo eorum inuitatu, & comitatu, in cœlũ euolauit. Et idẽ Greg. lib. 3. dialog. c. 16. refert de Martio, siue Martino solitario, quod e petra ei aquam necessariam præbuerit Deus, qui cùm decreuisset mulierem vltra non videre, & quædam hoc cognito ad eius speluncam audacter accessit,

acceſſit, & cùm humi depreſſa facie deprecantem, eiuſque conſpectum fugientem ad fatigationem vſque intuita fuiſſet, eodem die mortem obierit, eo quod Dei famulum improbo auſu contriſtaſſet, *In Prato* igitur *Spirituali Ioannis Euirati cap.* 217. dixit ſenior quidam: *Filioli, ſal ex aqua eſt, & ſi appropinquauerit aqua, continuò ſoluitur, & deficit; ita monachus ſimiliter ex muliere eſt, itaque ſi appropinquat mulieri, ſoluitur & ipſe, atque in id deſinit, vt iam Monachus non ſit.*

17 Sicut omnis virtus, ita & caſtitas donum Dei eſt. Vnde & ipſe Paulus Apoſt. deprecans carnis ſtimulum, audiuit à Domino: *Sufficit tibi gratia mea, nam virtus in infirmitate perficitur.* Et S. Auguſtin. *lib.* 10. *Confeſſ. c.* 29 his pro caſtitate obtinenda Deo verbis ſupplicat: *Tota ſpes mea Domine, nonniſi in magna valde miſericordia tua. Da quod iubes, & iube quod vis. Imperas nobis continentiam. Et cùm ſcirem,* ait quidam

18 (ſcilicet Salomon. *Sap.* 8. *verſ.* 21.) *quia* † *nemo poteſt eſſe continens niſi Deus det, & hoc ipſum erat ſapientiæ, ſcire cuius hoc eſſet donum, adij Dominũ, & deprecatus ſum illum. Per continentiam quippe colligimur, & redigimur in vnum, à quo in multa defluximus. Minus enim te amat, qui tecum aliquid amat, quod nõ propter te amat. O amor, qui ſemper ardes, & nunquam extingueris. Charitas Deus meus accende me. Continentiam iubes, da quod iubes, & iube quod vis.* Hinc Origen. *Qui vult,* ait, *capere verbum quod de caſtitate poſitum eſt, petat, credẽs dicenti, omnis qui petit accipit, Matth.* 7. *vbi volentibus gratia non denegatur, cum tibi Dominus dicit: Petite, & dabitur vobis, &c.* Hinc S. Auguſtin. *in Pſalm.* 137. *Votum vouit Deo Iacob. Nemo,* ait, *præſumat viribus ſuis reddere, quod vouerit: qui te hortatur, vt voueas, ipſe adiuuat, vt reddas.* Quod ſe ante conuerſionem ſuam non intellexiſſe, deplorat *lib.* 6. *Confeſſ. c.* 1. *Propriarum,* inquit, *virium credebã eſſe continentiam, quarum mihi non eram conſcius, cum tam ſtultus eſſem, vt neſcirem, ſicut ſcriptum eſt, Sap.* 8. *neminem poſſe eſſe continentem niſi tu dederis. Vtique dares ſi gemitu interno pulſarem aures tuas, & fide ſolida iactarem in te curam meam.*

19 Quare, vt Dei gratia concurrente, nobiſque operantibus illibatam caſtitatem tueamur, eámque adminiculis, & præſidiis ſuſtentemus, & conſeruemus, efficax eſt adiumentum, vt quis cum Apoſtolo 1. *ad Corinth.* 9. caſtiget corpus ſuum, & in ſeruitutẽ redigat, dicátque ſibi cum S. Hilarione, cuius ſenſus titillabat diabolus, & pubeſcenti corpori voluptatum incendia ſuggerebat. *Ego* (vt refert Hieronym. *in eius vita*) *aſelle faciam, vt non calcitres, nec te hordeo alam, ſed paleis: fame te conficiam, & ſiti: grauis onerabo pondere: per æſtus indagabo, & frigora, vt cibum potius, quàm laſciuiam cogites.* Herbarum ergo ſucco, & paucis caryeis poſt triduum, vel quatriduum deficientem animam ſuſtentabat, orans frequenter, & pſallens, & raſtro humum fodiens, vt ieiuniorum laborem labor operis duplicaret. Neque dicti huiuſmodi a diabolo carnis ſtimuli, & afflictiones in feruente adoleſcentia, ſed etiam in frigeſcente ſenectute bonos opprimunt, hic enim ignis nonniſi morte extinguitur; vnde S. Gregor. Nazianz. *in carmine de vita ſua calamitate,* ægrè ac vi ſenex multis lachrymis, vigiliis, & orationibus aliiſque aſperrimis exercitationibus, & macerationibus, & exacta monaſticæ diſciplinę cuſtodia carnis ſtimulos coërcere potuit. Et S. Hieron. *epiſt.* 22. *ad Euſtochium de cuſtodia virginitatis cap.* 3. ſic ait: *O quoties ego ipſe in vaſta ſolitudine, & Solis ardoribus exuſta, putabam me Romanis intereſſe delicijs! ſedebam ſolus, quia amaritudine repletus eram, horrebant ſacco membra difformia, quotidie lachrymæ, quotidie gemitus, & ſi quando repugnantem ſomnus imminens oppreſſiſſet, nuda humo vix oſſa hærentia collidebam. Pallebant ora ieiuniis, & mens deſideriis æſtuabat in frigore corpus, & ante hominẽ ſuã iam carne præmortuum ſola libidinum incendia bulliebant, itaque omni auxilio deſtitutus ad Ieſu iacebã pedes, rigabam lachrymis, crine tergebam, & repugnantem carnem hebdomadarum inedia ſubiugabã. Memini me clamantem, diem crebrò iunxiſſe cum nocte, nec priùs à pectoris ceſſaſſe verberibus, quàm rediret, Domino increpante, tranquillitas.*

Vnde ad effugiendas huiuſmodi carnis afflictio- 20
nes diuerſa pœnitentię opera plures Sancti egerũt.

Euariſtus Presbyter hybernis noctibus in pu- 21
teum, S. Bernardus in lacum deſcenderunt, vt gelidarum aquarum frigore calorem corporis temperarent caſtitati infeſtum, vt refertur *in vita ipſius lib.* 1. *c.* 3. *&* 4.

Audomarus Taumanẽſis Epiſcopus in vepribus.

B. Franciſcus nudum corpus in niuibus voluta- 22
runt, ex S Bonauent. *cap.* 5. in eius vita, vt hac caſtigatione voluptatem carni inſitam edomarent. S. Gregor. *lib.* 2. *dialog. c.* 2. narrat de S. Benedicto Abbate, quòd malignus ſpiritus magno amoris igne ſerui Dei animum in ſpecie fœminæ olim ab ipſo viſæ accenderit, ſed ille vrticarum & veprium iuxta denſa ſuccreſcere fruteta conſpiciens, nudum ſe in illis ſpinarum aculeis, & vrticarum incendiis proiecit, ibique diu volutatus, toto ex vis corpore vulneratus exiit, & per cutis vulnera eduxit è corpore vulnus mentis, quia voluptatem traxit in dolorem. Quidam Dominicani Ordinis religioſus nomine Dominicus à ſcorto ſolicitatus in ardentes prunas ſe iniecit, & illæſus permanſit, vt refert Thom. Cantipr. *lib.* 2. *Apum. c.* 30. Simile quid præſtitere Sancti Eremitæ Martinianus, & Iacobus, vt eſt apud Surium *in eorum vita* 14. *Ianuar. &* 13. *Febr.*

Et quanta iniquitas (ait S. Auguſtin.) *& quàm lu-* 23
genda peruerſitas, vt animam, quam Chriſtus ſuo Sanguine redemit, luxurioſus quiſque propter vnius momẽti delectationem libidinis diabolo vendat? Verè enim nimium plangenda, & miſeranda conditio eſt, vbi citò præterit, quod delectat, & per diabolum in cruce manet ſine fine, quod cruciat. Sub momento enim libidinis impetus tranſit, & opprobrium infelicis animæ permanet. Ne igitur in huiuſmodi incidas iniquitatem, ſi Sanctos prædictos carnis ſuæ ſtimulos aſperrime à ſe abiicientes, imitari non valueris, bonorum ſaltem conſortia quære, conſulente S. Gregor. Nazian. *in carmine de anima ſuæ calamitate,* in fine, his verbis: *Cum caſtitatis amor in intimis animi receſſibus occultari non poſſet, primum cum his hominibus vitæ conſuetudinem contraxi, qui matrimonij vincula fugerunt, ſeque à mundi contagione abruperunt, vt Chriſtum Regem animi pennis ſequantur, hîc non ſine magna gloria pedem efferentes: hoc ego ſingulari amore, ac toto pectore complectens, ſpei cœleſtis duces habebam, extenſáque omni huius vitæ beatitudine temperantiæ ac frugalitati collum ſubieci. Quæ quidem mei curam gerebat, me amabat, me ad ampliſſimam gloriam prouehebat, me denique in Chriſti manibus accuratè collocabat. Poſt quæſita bonorum conſortia occaſiones libidinis vniuerſas deuita, quod eſt tutiſſimum propugnandæ caſtitatis aſylum, & perfugium. Fugite,* ait Apoſtol. 1. *ad Corinth.* 6. *fornicationem.* Et S. Auguſtin. *ſerm.* 2. *Dominicæ* 25. *poſt Trinit.* qui *eſt* 250. *cap.* 1. *Quod libidinem,* inquit, *fugiendam eſſe ſuggerimus, Apoſtolus Paulus euidenter oſtendit, qui cum omnibus vitiis prædicauerit reſiſtendum, dum contra libidinem loqueretur, nõ dixit: Reſiſtite, ſed fugite fornicationem, &c. ſic contra reliqua vitia*

Deo

Deò auxiliante debemus in præsenti resistere, libidinem verò fugiendo separare. Ergo contra libidinis impetum apprehende fugam, si vis obtinere victoriam. Nec tibi verecundum sit fugere, si castitatis palmā desideras obtinere. Vnde Fratres charissimi ab omnibus Christianis, præcipuè tamen clericus, siue Monachus indignus, & inhonesta familiaritas fugienda est: quia sine vlla dubitatione, qui familiaritatem non vult vitare suspectam, citò dilabitur in ruinam. Inter omnia Christianorum certamina sola duriora sunt prælia castitatis, vbi quotidiana est pugna & rara victoria. Grauem castitas sortitur est inimicum, qui quotidie vincitur, & timetur. Relicto in mulieris manibus pallio, fugæ se pudicus Ioseph dedit, mulierem fugit, & vicit. S. Gregorius Nyssenus in illud Apostol. *omne peccatum quod fecerit homo*, hic inquit. *Tanta malorum multitudinis matrem videns Paulus fornicationem victricem nobis modo fugam, clamabat, fugite fornicationem.* Solet fuga militis imbecillitatem prodere in libidinis castris pugnantis fortitudo in fuga est sita. ita S. Basilius Seleuciæ Episcopus *homil.* 8. Iosephum efferens ait. *Tenacibus manibus retentam permittas vestem, libidinis effugit ansas, fuga vsus pro armis, tradit vestem, vt temperantiam teneat, denique nudatur veste ne nuderur à temperantia.*

24 Vnde mulierum familiaritatem diligenter cauendam præclaris Sanctissimorum hominum factis edocemur, & probat ex sacris litteris Alzed. *de præcellet. Episcop. dignit. part.* 1. *cap.* 5. *num.* 3. Nam S. Thom. Aquinas Angelicus Doctor, vt est *in Romano officio*, & *eius vita* 7. *Martij apud Surium*, in graui castitatis certamine quadam eum tentante muliercula, victor euasit, & postea flexis ante Crucis signum genibus orans, ibique somno correctus per quietem sentire visus est sibi ab Angelis constringi lumbos, quo ex tempore omnis libidinis sensu caruit: narrat Benedict. *in sum. peccat. lib.* 4. *cap.* 9. §. 1. Eremitam matri in transeundo riuo auxiliaturum veste manum obtexisse ne eam attingeret, causamque rogatu: *Caro*, inquit, *fœmina ignis est, manus autem viri stupa, & ideo te tangere nolo, ne sensatio, aut cogitatio de aliis mihi fœminis suboriatur.* Refert D. Antonin. *part.* 4. *tit.* 13. *cap.* 3. §. 2. accusatum apud S. Iordanum Religiosum de contracta fœminæ manu excusasse se quòd pia illa esset; cui B. Iordanus, *Bona*, inquit, *terra est, bona & aqua, si verò commisceantur, putre lutum efficitur.* Christianus adolescens (vt auctor est S. Hieronymus *in vita S. Pauli*) superatis tormentis in amœnissimo horto nudato corpore in molli lectulo expansus fuit à scortillo irritandus; qui cœlitus inspiratus præcisam morsu linguam in osculantis se faciem expuit, & sic libidinis sensum succedens doloris magnitudo superauit; quod exemplum etiam quidam religiosus imitatus est, de quo Niceph. *lib.* 7. *cap.* 13. S. Leo Papa, cùm viduæ osculandam manum præbuisset, hanc sibi præscidit, vt qua agitabatur tentatione, liberaretur, memorant S. Antonin. *in sum. tit.* 13. *cap.* 3. §. 2. Ioan. Naucler. *tom.* 2. *generat.* 15. Andreas Fundanæ ciuitatis Episcopus in quale quantúmque Sanctimonialis tactu discrimen venerit narrat S. Gregor. *lib.* 3. *dialog. cap.* 7. Ioannem Bosnensem Episcopum cùm meretricula solicitaret in eius maxillam tam fortiter colaphum impegit, vt ad terram allideret, quod ei maximam apud Fridericum II. Imper. & aulicos reuerentiam conciliauit, vt habet Thom. Cantipr. *lib.* 3. *c.* 3. §. 43. Ab insolentiis igitur carnis nosmetipsos defendamus, quæ nos necare conatur. De Dorotheo Monacho narrat Nicephorus *lib.* 11. *Ecclesiast. historia cap.* 6. quòd interrogatus cur quotidie corpus suum duris, asperrimisque affligeret pœnitentiis, respondit; *quia id me necare contendit*, ac si diceret. Carnem mortifico, quia caro me mortificare & interficere quærit.

Si quis ergo vult extinguere flammam libidinis, 25
ponat inimicitias inter se & mulierem. Sufficiat igitur deceptam se à serpente hactenus decepisse; non det aliquis sanguisugæ sanguinem ad sugendum, seipsam semiplenam velit nolit, euellat à cute. Mulier certè dicitur à mollitie, quasi mollier, quod actiuè intelligitur & passiuè, vt facilè molliat, & faciliter molliatur. Malleus etiam à molliendo dicitur, eo quod ferrum, & alia dura molliat, & contundat, sic & mulier animos quantuncunque duros effœminat, & remollit. Vnde D. Hieron. *Ferreas mentes ipsa libido domat.* Et Claudian.

Ferrea lasciuis mollescunt corda sagittis.

Est igitur malleus mulier per quam diabolus mundum mollit, & malleat vniuersum. Si quis igitur 26
vult ab hoc malleo fugere, mulierum conuersationem euitans exeat de fornace ferrea Babylonis.

Mulieres enim sunt via iniquitatis, percussio 27
scorpionis, arma diaboli, per quas faciliùs consueuit fortes animos superare, flammigero igne percutit cùm proxima stipula ignem accendit: ego iudico quod spinas germinent cum viris fœminæ habitantes, & in tali conuictu viscarium diaboli deesse non potest. Vnde præclarè S. Gregorius Nazian. in sentent. *Horrendi sunt dracones, subdolæ aspides, vtriusque fere vim mulier amplexa est.* S. Cyprian. *de singularitate clericorum, morbos aspides sibi lant, & mulier fudit concupiscentiæ pestilentiam.* Et S. Chrysost. *homil.* 15. *Et quidem ego existimo in hoc mundo nullam bestiam esse malæ mulieri comparabilem. Quid inter quadrupedia leone sæuius? sed nihil ad hanc. Aut in serpentibus quid dracone atrocius? sed ne hoc quidem cum muliere mala conferri potest.* Adeò vt facilius feræ edomentur, quàm mulier, hinc illud eiusdem S. Patris eodem loco. *Scio ego & aspides blandimentis incantantium mitigari, & leones, & tygres, & pardos domita feritate mansuescere, non item mulier mala.* S. Ephræmus Syrus *in tract. aduersùs improbas mulieres*, sic in eas inuehitur, *leones in lacu Danielem veriti sunt, at Naboth Iesabel occidit. Cete ventre suo Ionam seruauit, Dalida verò Sampsonem septem crinibus capitis eius abrasis tradidit alienigenis. Dracones, & aspides, ac bestiæ cornutæ Ioannem in eremo timuerunt, Erodias verò in conuiuio ipsum decollauit. Corui Eliam in monte sustentarunt, vt Iezabel ipsum, post beneficium pluuiæ acceptum ad internecionem persecuta est.*

Attendendum est igitur, quòd aduersarius, qui 28
B. Iob filios & possessiones abstulerat vniuersos, suam ei reliquit vxorem, non ad solatium, sed ad suæ malitiæ propositum consummandum, vt per fœminam vinceret, quem plagis, & verberibus, & infinitis tentationum generibus non potuerat superare. Nulla enim videbatur liberior, & opportunior nocendi occasio, quàm per familiarem inimicum, & domesticum proditorem; scriptum est enim: *Ab ea, quæ dormit in sinu tuo, custodi claustra oris tui.* Sciebat vtique ille inueteratus dierum malorum quòd natura mulieris quanto fragilior, tanto flexibilior est ad culpam, & ex quadam deprauatione innata procliuior ad nocendum.

Huius autem euitationis fidem nobis faciunt ple- 29
nissimam frequens rerum experientia, & multiplicitas exemplorum. Per fœminam namque Ioseph incarceratus est, Naboth occisus, Samson vinculatus, Hysboseth interfectus, Salomon factus apostata, Dauid homicida & proditor, Sisara clauo confossus, Constantinus Imp. Leonis Imp. filius exosculatus, Eraclius Imp. Eraclij Magni filius veneno extinctus,

Antigonus ſtrenuiſſimus armis proditoriè iugulatus, Cyrus Rex Perſarum capite truncatus, Baptiſta præcurſor Domini decollatus. Non igitur tutum cõſortium mulieris, quæ teſte Origene caput eſt peccati, arma diaboli, expulſio Paradiſi, delicti mater, deſtructio legis antiquæ.

Glos. IX.

Hoſpitalem.

SVMMARIVM.

1 *Domus Epiſcopi debet eſſe commune fidelium hoſpitium.*

2 *Hoſpitalitas laudanda, amplectãda, & amanda, quia Deum meretur recipere.*

3 *Exempla ſacræ Scripturæ, & SS. Patrum referuntur nos ad hoſpitalitatem maximè incitantia.*

4 *Munus temporale accipit is, cui tribuitur, qui tribuit verò recipit donum ſpirituale, & cæleſte.*

5 *Hoſpitalitatem vt Epiſcopus populo exhortetur, debet prius ipſe ſeruare.*

6 *Hoſpitalitas vſque adeo in Eccleſiaſticis eſt neceſſaria, vt ſi ab ea inueniantur alieni, iure prohibeantur ordinari.*

7 *Epiſcopus largam debet habere manum neceſſitatem patientibus ſuccurrendo.*

8 *Domus Epiſcopi ad hoc eſt inſtituta, vt omnes in hoſpitalitate recipiat.*

9 *Circunſtantiæ, quæ ſint attendendæ in liberalitatis executione, oſtenditur.*

10 *Largiendi prudentia in quibus conſiſtat, oſtenditur.*

11 *Dalmatica latas manicas habente cur Epiſcopus induatur, oſtenditur.*

12 *Epiſcopus hoſpitalitatem exercens, & eleemoſynam faciens, non ſua, ſed aliena elargitur, & n. 13.*

14 *Clericus quicquid præter neceſſarium victum, & veſtitum de altario retinet, rapinam facit, & ſacrilegium committit.*

15 *S. Ambroſius, vt captiuos redimeret, vaſa Dominica conflauit.*

16 *S. Ioannes Alexandrinus Patriarcha cum primum decimumquartum annum ageret, miſericordiam ſibi deſponſauit.*

17 *S. Auguſtinus omnia pauperibus erogauit.*

18 *S. Paulinus Nolenſis Epiſcopus ampliſſimas diuitias ſuas pauperibus largitus fuit.*

19 *S. Gregorius Magnus peregrinos quotidie ad menſam adhibebat.*

20 *Hoſpitalitatis, & beneficentiæ laus in Prælato præcipuè præfulgere debet.*

21 *Bonum amabile, vnicuique autem proprium.*

22 *Beneficia homines ligant.*

23 *Hoſpitalitatis, eleemoſynæ, & cuiuſuis beneficij meritum potius in animi alacritate conſiſtit, quàm in doni magnitudine.*

24 *Cor, & non ſubſtantiam in dando penſat Dominus.*

25 *Eleemoſynas tenetur Prælatus dare in publico, & ad hoc ipſum ante ſe tuba canere.*

26 *Magnopere dolet Auctor, quòd, vbi quis in Epiſcopatum deſignatus eſt, protinus ad eum vndique amici, & conſanguinei occurrunt.*

27 *Epiſcopus debet eſſe ſicut Melchiſedech, ſine patre, ſine matre, & ſine genealogia.*

28 *Oculi Domini in omni loco contemplantur bonos, & malos.*

29 *Experientia compertum eſt in Eccleſia Dei à propinquis, & conſanguineis Epiſcoporum multa mala inuecta fuiſſe.*

30 *Filios habens, & nepotes, an poſſit in Epiſcopum eligi? oſtenditur.*

31 *Clerici bonorum Eccleſiæ non domini, ſed diſpenſatores ſunt.*

32 *Clemens IV. quam dotem filiabus legitimè ſuſceptis ante Pontificatum, & quæ beneficia nepotibus Clericis contulerit? oſtenditur.*

33 *Pius V. Collegium Illuſtriſſ. DD. Cardinalium conſuluit, poſſetne ſexcentos aureos fratris filiæ collocandæ dare.*

34 *Epiſcopus ceſſante fraude, & præſumpta conſanguineorum affectione, poterit bona Eccleſiæ ſolita dari in emphyteuſim, potius in conſanguineos, quàm in extraneos alienare, & modicas facere donationes, vt eis ſubueniat.*

35 *Benefacere, & egenis ſubuenire ita eſt Epiſcopi proprium, vt ad hoc pluſquam alij ex officij obligatione, & dignitatis ſublimitate teneatur.*

36 *Generoſi animi eſt, & malefici iuuare, & prodeſſe.*

37 *Beneficium ingratum eſt, quod diu inter manus dantis hæret.*

OPORTET Epiſcopi domum hoſpitium eſſe commune fidelium, vt in expoſitione huius loci dicit Diuus Hieronymus. † Et ſecundùm quendam modernum, hoſpitalem noſter Apoſtolus quærit Epiſcopum, qui cupidus ſit, amanſque hoſpitum, & peregrinorum, vt illos domo excipiat, tractet, foueat, ac multò magis, qui vicinis, ciuibuſque ſuis indigentibus benignè facere velit. Hinc S. Gregor. ſcribens *ad Ioannem Epiſcopum*: *Hoſpitalitatem*, inquit, *neſciens non fiat Epiſcopus*. Et Hieronymus *ad Oceanum*: *Ante omnia*, inquit, *hoſpitalitas futuro Epiſcopo denuntiatur. Si enim omnes illud Euangelij audire deſiderant: Hoſpes fui, & ſuſcepiſtis me, quanto magis Epiſcopus, cuius domus omnium debet eſſe hoſpitium? Laicus enim vnum, aut duos, aut paucos recipiens implebit hoſpitalitatis officium; Epiſcopus, niſi omnes recipiat, inhumanus eſt*. Et enim hoſpitalitas multum laudanda, amplectanda, inquirenda, & amanda, quia Deum meretur recipere, Matth. 10. *qui vos recipit, me recipit*. & Matth. 5. *qui recepit vnum talem paruulum in nomine meo, me ſuſcepit*. Vnde Hieron. *ad Nepotianum*. *Menſula tua pauperes & peregrinos ſuſcipiat, & cum illis Chriſtus conuiua erit*. Sacra res eſt menſa hoſpitalis, dicit Seneca *lib. 4. de Officiis*, & Cicero *lib. de Officiis*. *Rectè*, inquit, *laudanda eſt hoſpitalitas, eſt enim, vt mihi videtur, valde decorum patere domus hominum illuſtrium hominibus illuſtribus*. 1 2

Epiſcopi igitur in ſacra Scriptura, & Sanctorum Patrum ſcriptis ad hoſpitalitatem maximè incitantur: in primis exemplo Abrahæ, & Loth *Geneſ. 19.* quorum domus ſemper hoſpitibus apertæ erant, non autem Sodomitarum, quæ hoſpitibus erant clauſæ, in quorum opprobrium Angeli dixerunt, in platea manebimus. Vnde Hieronym. Abraham, & Loth Angelos ſuſceperunt, quia hoſpites dilexerunt. Et exemplo viduæ, quæ Eliam in hoſpitio recepit, cui toto tempore fauus, farina, & oleum non defuerunt, 3. *Regum* 17. Deinde exemplo Rahab, quæ quia recipit nuntios filiorum Iſraël, ideo cum parentibus ſuis ſeruata eſt, *Ioſue* 6. & omnes alij ciues occiſi ſunt. Denique quia hoſpitalitas diſponit ad ſuſceptionem diuinæ gratiæ, & præparat, quod oſtenſum eſt *Lucæ vlt.* vbi diſcipuli cognouerunt Dominum coactum hoſpitari cum eis, etiam in fractione panis. Vnde Gregor. *in homilia*: *Ipſe quoque* 3

Dominus

Dominus non est cognitus à Discipulis in via dũ loqueretur, & in domo cognosci dignatus est, dum pasceretur: sic etiam quandoque diuina cognitio infunditur hospiti, vel hospitis gratia alicuius Sãcti viri in hospitio recepti. Et S. Augustinus *serm.* 140. *de tempore*, ita ait. *Tene hospitem si vis agnoscere Saluatorẽ, quod tulerat infidelitas, reddit hospitalitas; Dominus ergo præsentauit se ipsũ in fractione panis.* Scite etiam S. Ambros. *lib.* 2. *offic. c.* 21. sic dicit. *Tanta est apud Deum hospitalitatis gratia, vt ne potus quidem aquæ frigidæ a præmiis remunerationis sit. Vides, quia Abraham Deum respicit hospitio, dũ hospites quærit? Vides, quia Loth Angelos suscepit? quî scis an & tu cum suscipis hospitem, suscipias Christum.* Huc faciunt Theodulphi verba *epist. ad suos Presbyteros. Sciant sanè quicunque hospitalitatem amant, Christum se in hospitibus recipere.* Et illa S. Augustini *lib. contra hæreses* 5. *Disce Christum sine discretione inhibere hospitalitatem, ne fortè cui domum clauseris, cui humanitatem negaueris, ipse sit Christus.*

4 Hospitalem quærit noster Apostolus Episcopum, qui cupidus scilicet sit amansque hospitum & peregrinorum, nam cui tribuitur, is accipit munus temporale, qui tribuit, recipit donum spirituale, & cœleste. Vnde quod ait Apost. 1. *ad Cor.* 9. *Augebat incrementa frugũ iustitiæ vestræ*, interpretatur *ibi Theophylactus: Dabit Deus hìc incrementa iustitiæ, & gloria in cælo. Non sit porrecta manus tua ad accipiendum*, inquit Ecclesiast. *c.* 4. *& ad dandum collecta.* Eandem beneficentiam & Saluator exigit à suis Discipulis *Matth.* 5. *Diligite inimicos vestros, benefacite his, qui oderunt vos.* Et *Matth.* 24. *Beatus ille seruus, qui Christi familia dat cibum in tempore.* Nam, vt ait S. Ambros. *lib.* 2. *de officiis c.* 16. *Quò plus te operari viderit populus, magis diliget. Scio plerosque Sacerdotes, quò plus contulerint, plus abundasse: quoniam quicunque bonum operarium videt, ipsi confert, quod ille officio suo dispenset; securus quod ad pauperem sua perueniat misericordia. Nemo enim vult nisi pauperi suam proficere collationem.*

5 Cùm Episcopi exemplo Christi laborare debeant, vt non solùm verbo, sed exemplo prædicent, quia per facta obtemperatur doctrinæ, secundùm Philosoph. 7. *ethic.* vnde dicitur: *Credibiliora sunt facta, quàm verba, ideo nõ poterunt alios exhortari conuenienter ad hospitalitatem sicut debent, nisi ipsi hospitalitatẽ teneant. Episcopus enim sequendo Apostolum exhortantem cæteros ad hospitalitatem sequendam ad Roman.* 12. ibi, *hospitalitatem sectantes, debet alios inducere ad tenendum hospitalitatem, quod malè poterat, si ipse non teneat. Si enim Sacerdos primum à seipso, & à domesticis Ecclesia sua debet exigere, quod postea populis impertiat: si primum imitando Christum ipse debet facere, quæ postea populum doceat; necesse est vt pauperes hospitio recipiat, quo ad hospitalitatem faciliùs suo exemplo subditos attrahat.*

6 Vnde hospitalitas vsque adeò Episcopis est necessaria, vt si ab ea inueniantur alieni, iure prohibeantur ordinari. Gratian. *in princip.* 85. *dist.* Si enim vidua in Ecclesia recipi prohibetur, quæ pauperes non recipit hospitio, quæ pedes Sanctorum non lauit, quæ omne opus bonum non est exequuta; multò magis sunt prohibendi à Sacerdotio, qui ab opere pietatis probantur alieni. Vnde hospitalitatis opera despicientes *in Grangrensi Concilio c.* 11. excommunicãtur. Hinc etiam Ioannes Euangelista *in epist. sua*, quendam Diotrephem excommunicat, qui nec pauperes recipiebat, & recipientes de Ecclesia eiiciebat. Caueat igitur Episcopus ne sit de numero eorum, quibus in iudicio dicetur: Hospes eram, & non suscepistis me, *Matth.* 25.

7 Episcopus largam habeat manum, necessitatem patientibus succurrat, alienam inopiam, suam credat: quia si hoc non habet, in vacuum nomen Episcopi tenet. In ipsa autem liberalitate modus adhibendus est rerum & personarum: rerum, inquam, vt non omnia vni, sed singulis quædam præstentur, vt pluribus prodesse possimus, iuxta illud *Psal.* 111. *dispersit, dedit pauperibus*: personarũ verò, quia primò iustis debemus dare, &c. ita Gregor. scribit *lib.* 5. *epist.* 29. *seu c.* 129. *Secundino seruo Dei*, relatus *in c. fratrem* 86. *dist.* Nam † domus Episcopi ad hoc est instituta, 8
vt sine personarum acceptione omnes in hospitalitatem recipiat, & ideo non debet habere canes, quia non morsibus, & latratibus canum, sed hymnis custodienda est domus eius, ne hi, qui confidunt tibi se inuenturos leuamen miseriarum suarum, versa vice morsibus canum lanientur.

In liberalitatis executione attendendæ sunt mul- 9
tæ circumstantiæ, videlicet, fides, causas, locus, tempus, modus, necessitudo, ætas, debilitas, conditio. Grãdis culpa est, si fidelis egeat te sciente, ille præcipuè, qui egere erubescit. Item probanda est alia liberalitas, vt proximos sanguinis tui non despicias, quibus pudor est ab aliis poscere; non vt illos diuites facias, sed vt paupertatem, & egenum iuues, vitamque tibi perpetuam fructu boni operis acquiras. D. Ambros. *lib.* 1. *de officiis c.* 30. relatus *in c. non satis, & in c. est probanda* 86. *dist.* Considera ætatem, vt senibus plus largiaris, qui sibi iam nequeunt victum quærere. Cõsidera etiam debilitatem, considera verecundiam, quę ingenuos prodit natales. Non tamen vult Dominus simul effundi opes, sed dispensari, & in ipso pauperis dato mensuram tenere, vt abundes pluribus. Quantò enim minora sunt, quæ sparguntur, tanto plures erunt, qui recipiant. Ex puro affectu, ac sincero fiat eleemosyna, non conciliandi fauoris gratia, vltra modum effundendum. Omnia hæc ex D. Ambrosio *d. loco.*

Gregor. *in* 3. *part. Pastoralis, cap.* 21. ponit pruden- 10
tiam largiendi. *Primò* enim attendendum ne serò præbeatur, quod citò dandum est, iuxta illud; *ne dixeris amico tuo: Vade, reuertere, cras tibi dabo, cùm statim possit dare. Secundò* ne sub specie largitatis inutiliter spargant sua, aut multa dent, vbi pauca sufficerent, iuxta illud 2. Corinth. *Non vt aliis sit remissio, vobis autem tribulatio*; qui enim ita sua effundunt, vt postmodum egeant, frequenter in impatientiã præcipitatur. *Tertiò*, ne totaliter vacuum dimittant pauperem, cui semper aliquid, vel parum dandum est, iuxta illud Luc. 6. *Omnia petenti te tribue. Quartò* ne aliquid demus, cui nihil penitus dandum est, vt histrioni, &c.

Induitur igitur Episcopus Dalmatica latas ma- 11
nicas habente, quia oportet, vt noster Apost. ait *ad Titum* 1. illum sicut Dei dispensatorem Hospitalem esse benignum, liberalem, non turpis lucri cupidum. Maioris enim peculij dispensatorem plura expendere oportet; qui diuitias opésque veras esse putet, si non studio omni aliena bona corrodat, sed vti indigentium penuriam sua liberalitate adimat, quia sua commoda propinquorum bona deputet. Egentis enim mentem doctrinæ sermo non ita facile penetrat, inquit Gregor. *in* 2. *part. Pastoralis cap.* 7. si hunc apud eius animum manus misericordiæ non commendat. Tunc autem verbi semen facilè germinat, quando hæc in audientis pectore pietas prædicantis rigat. De quo illud dicitur Psalm. 111. *Dispersit, dedit pauperibus.* Non fisco, non hæretico, potenti, & non factioso ciui, non carni, & sanguini, non tenaci; & quæ nunquam compleri potest, arcæ: tantò minùs non libidini, & cupidi-

tati;ſed diſperſit, dedit pauperibus: hoc eſt, Seminaria futuræ pietatis, & eruditionis extruxit: adoleſcentes præſtantes ingenio quamplurimos domi, foriſque opibus ſuis educauit: Parochiis deſertis, ac depopulatis Paſtores, & Sacerdotes ſuis copiis aluit: redeuntes ab errore benigne, & liberaliter ſuſcepit, captiuos redemit, & virgines orbas elocauit, peregrino hoſpitio ſuſcepit, viduis, orphanis, morbo atque ætate fractis opem tulit. Diſperſit, dedit pauperibus, iuſtitia eius manet in ſeculum ſeculi, cornu eius exaltabitur in gloria. Fœnus hoc ſolum, inquit S. Leo *epiſt. 1. cap. 4.* aſpicere & exercere debemus, vt quod hic miſericorditer tribuimus, ab eo Domino, qui multipliciter & in perpetuum manſura retribuet, recipere valeamus. Neque enim nos hæreditate poſſedimus Sanctuarium Dei, ſed alienæ ſortis diſpenſatores ſumus. *Cum pecuniæ vſus quidem*, ait Bernard. *lib. 2. de conſiderat. eſt bonus, abuſio mala, & ſolicitudo peior, quæſtus autem turpiſſimus.*

12 *Pondera hæc ô Paſtor*, ait Gregor. *epiſt. 21. lib. 11. non largiris tua, ſed aliena. Quid ergo mirum, quod tota die luſtrent domum Epiſcopi pauperes, cùm ſit ea domus diſpenſatoris rerum ipſorum? Poſſent enim vociferari ad ianuas, imò vſque ad ſecretum cubiculum, dicentes: Da nobis noſtra, alioquin contra te vociferabimus ad Dominum tuum, tua diſpenſationi commiſſarum, dicentes: Domine non vult nobis dare, quæ tu, vt nobis daret, dediſti.*

13 *Clamant pauperes ad Pontifices*, ait Bernardus *ad Henric. epiſt. 42. cur in ſuperfluitates veſtras conſumitis, quæ noſtris debentur neceſſitatibus? noſtris enim neceſſitatibus detrahitur, quicquid accedit vanitatibus veſtris. Quid conferunt tot mutatoria? noſtrum eſt, quod effunditis, nobis crudeliter ſubtrahitur, quod inaniter expenditis: nos ſumus fratres veſtri, & vos de noſtra portione paſcitis oculos veſtros, & ita vita noſtra cedit vobis in ſuperfluas copias. Duo mala ex eadem radice prodeunt; dum vos ipſos vanitatem ſequendo perditis, & nos ſpoliandos permittitis. Et quæ ſic conſumitis, neque labore manuum, neque negotiationis ſtudio, neque iure hæreditario poſſidetis: ſed bona noſtra ſunt. Et quamuis hi pauperes, ait, modò non audeant aperire os aduerſum vos, & exigere partem ſuam; quibus interim pro ſua vita neceſſe habent potiùs ſupplicare: tamen in futuro ſtabunt in magna conſtantia aduerſus eos, qui ſe anguſtiauerunt. Stante pro eis patre orphanorum, & iudice viduarum, qui dicet vobis* Matth. 25. *Quandiu non feciſtis vni ex his minimis meis, nec mihi feciſtis.*

14 Et per eundem Bernardum *ad quendam Canonicum*, ſic dicitur: *Conceditur tibi ſi altari ſeruias, vt de altario viuas, non tamen, quòd emas frana deargentata, griſea, variaque pellicia; quicquid ergo præter neceſſarium victum, & veſtitum de altario retines, tuum non eſt, rapina eſt, ſacrilegium eſt.* Quibus verbis quid acrius dici potuit? Idem etiam penè Hieronym. *in Eſaiam*, relatus *in cap. ſi cupis 16. quæſt. 1.* his verbis. *Præter victum, & veſtitum, & manifeſtas neceſſitates nihil cuiquam tribuas, ne filiorum panes canes comedant. Idem etiam ſuper illud* Eſai. 3. *Rapina pauperum in domo veſtra, ita ait: Rapina pauperum in domibus ſacerdotum, qui Eccleſiæ opes ſibi theſaurizant, & in deliciis abutuntur, quæ ad ſuſtentationem pauperum dantur, & ſibi reſeruant, vel propinquis diſtribuunt, & aliorum inopiam ſuas, vel ſuorum diuitias faciunt.* His addo Apoſtolorum canonem relatum *in cap. quiſquis 12. quæſt. 1.* hac ipſa de re ita ſtatuentem: *omnium negotiorum Eccleſiaſticorum curam habeat Epiſcopus, & ea velut Deo contemplante diſpenſet, nec ei liceat ex iis aliquid omnino contingere, aut parentibus propriis, quæ Dei ſunt, condonare: quòd ſi pauperes ſint, tanquam pauperibus ſubminiſtret, ne eorum occaſione Eccleſiæ deprædentur.* Diuus etiam Auguſtinus *in ſerm. ad Herem.* ait: *Memento, quòd pauperem vitam Sacerdos gerere debet, & ideo ſi ſuperbam habet, ſi magno gaudes beneficio, præter victum, & veſtitum, pauperibus dare non differas.*

Diuus Ambroſius, vt captiuos redimeret, non 15
ſolùm vaſa dominica conflauit, ſed etiam libentiſſime inuidiam, & calumniam ſuſtinuit, vt ipſe ait *lib. 2. de officiis* in hæc verba: *Nos aliquando in inuidiam incidimus, qui confregerimus vaſa myſtica, vt captiuos redimeremus, quod Arrianis diſplicere poterat: nec tam factum diſplicere, quàm vt eſſet quod in nobis reprehenderent. Quis autem eſt tam durus, immitis, & ferreus, cui diſpliceat, quòd homo redimitur à morte, fœmina ab impuritatibus barbarorum (quæ grauiores morte ſunt,) adoleſcentula, vel pueruli, vel infantes ab idolorum contagiis, quibus mortis metu inquinabantur? Quam cauſam etſi non ſine ratione geſſimus, tamē ita in populo proſequuti ſumus, vt confiteremur, multóque fuiſſe commodiùs aſtrueremus, vt animas Domino, quàm aurum ſeruaremus. Qui enim ſine auro miſit Apoſtolos, & Eccleſias etiam ſine auro congregauit. Aurum Eccleſia habet, non vt ſeruet, ſed vt roget, & ſubueniat in neceſſitatibus. Quid opus cuſtodire quod nihil adiuuat? An ignoramus quantum auri, atque argenti de templo Domini Aſſyrij ſuſtulerint? Nonne meliùs conflat Sacerdos propter alimoniam pauperum (ſi alia ſubſidia deſint) quàm ſacrilegus contaminata aſportet hoſtis? Nonne dicturus eſt Dominus: Cur paſſus es tot inopes fame mori? Et certè habebas aurum vt miniſtraſſes alimoniam, cur tot captiui deducti in commercium ſunt, nec redempti? tot ab hoſte occiſi ſunt? Meliùs fuerat, vt vaſa viuentium ſeruares, quàm metallorum. His non poſſet reſponſum referri. Quid enim diceres: Timui ne templo Dei ornatus deeſſet. Reſponderet: Aurum Sacramenta non quærunt, nec auro placent, quæ auro non emuntur, ornatus Sacramentorum, redemptio captiuorum eſt. Et verè illa ſunt vaſa pretioſa, quæ redimunt animas à morte. Ille verus Theſaurus eſt Domini, qui operatur, quod ſanguis eius operatus eſt. Tunc vas Dominici ſanguinis agnoſco, cum in vtroque videro redemptionem, vt calix ab hoſte redimat, quos ſanguis à peccato redemit. Quam pulchrum, vt cum agmina captiuorum ab Eccleſia redimuntur, dicatur: Hos Chriſtus redemit. Ecce aurum, quod probari poteſt, ecce aurum vtile; ecce aurum Chriſti, quod à morte liberat, ecce aurum, quo redimitur pudicitia, quo ſeruatur caſtitas. Hos ergo malui vobis liberos tradere, quàm aurum reſeruare. Hic numerus captiuorum, hic ordo præſtantior eſt, quàm ſpecies poculorum. Huic muneri proficere debet aurū redemptoris, vt redimeret periclitantes. Agnoſco infuſum auro ſanguinem Chriſti non ſolum irrutilaſſe, verùm etiam diuinæ operationis impreſſiſſe virtutem redemptionis munere.*

S. Ioannes Alexandrinus Patriarcha cognomen- 16
to Miſericors, ſiue Eleemoſynarius apud Surium 23. *Ianuarij*, cùm quintumdecimum annum ageret, miſericordiam ſibi deſponſaoit ipſo ſuæ in Patriarcham electionis die. *Non iuſtum eſt*, inquit, *ô Fratres ante alterius cuiuſquam curam habere, quàm Chriſti. Euntes ergo per totam ciuitatem, conſcribite mihi ad vnum omnes dominos meos, & auxiliatores* (ita vocabat pauperes.) Mira autem celeritate annotati ſunt ſupra ſeptem millia quingentos, quibus cum annonam, & ſingulos dies per ſuum procuratorem ſuſtentationem conſtituiſſet, ad Templum conſecrandus perrexit. Teſtamentum eius, teſte Simeone Metaphr. ſic habebat: *Ago tibi gratias Domine Deus meus,*

meus, quòd me dignum censueris, qui tua tibi offerrem, & quòd ex mundi dono nihil aliud sit mihi reliquum, nisi tertia pars nuramì, quam ipsam iubes quoque dari pauperibus, qui sunt mihi fratres in Christo.

17 S. Augustinus *epist. 89. ad Hilarium quæst. 4 Ego,* inquit, *qui hæc scribo, perfectionem, de qua Dominus loquutus est, quando ait diuiti adolescenti* Matth. 19. *Vade, vende omnia, quæ habes, & da pauperibus, & habebis thesaurum in cœlo, & veni, sequere me: vehementer adamaui, non meis viribus, sed gratia ipsius adiuuante sic feci: & ad hoc propositum, quantum possum viribus, alios exhortor, & in nomine Domini habeo consortes.* Et Possidonius illius discipulus, & quadraginta annis contubernalis Calamen. Episcopus in eius vita c. 23. sic ait: *Pauperum verò semper memor erat, eisque inde erogabat, vnde & sibi, suisque omnibus secum habentibus erogabatur, hoc est ex reditibus possessionum Ecclesiæ, vel etiam ex oblationibus fidelium.* Et c. 24. *interea dum Ecclesiæ pecunia deficeret, hoc ipsum populo Christiano denunciabat, non se habere, quod indigentibus erogaret.* Et c. 31. *Testamentum nullũ fecit, quia vnde faceret pauper Christi nõ habuit.*

18 S. Paulinus Nolensis Episcopus, vt testis est S. Gregorius Turonens. *lib. de gloria confessorum, cap.* 107. cùm audiuisset prædictum Domini consilium *Matth.* 19. amplissimas diuitias suas, quas in fundis, domibus, & aliis rebus possidebat, diuendidit, & pauperibus erogauit, tantique prolixa in miseros benignitate fuit, vt auctore S. Gregorio Magno *lib. 3. dial. g cap.* 1. vt cuncta, quæ ad Episcopi vsum habere potuit, captiuis indigentibus largiretur, cúmque iam nihil omnino superesset, viduæ pretium pro redemptione vnici filij captiui a VVandalis postulanti: Mulier, inquit, quod possim dare non habeo, sed memetipsum tolle seruum, me iuris tui esse profitere, méque vt filium tuum recipias, me vice illius in seruitium trade. Vnde illum S. August. *lib. 1. de ciuitate Dei, cap. 10.* vocat ex opulentissimo diuitem voluntate pauperrimum, & copiosissimè sanctum.

19 S. Gregorius Magnus peregrinos quotidie ad mensam adhibebat, in quibus & Angelum, & Angelorum Dominum peregrini facie accepit. Pauperes, & vrbanos, & externos, quorum numerum descriptum habebat, benignissimè sustentabat. Ita Ioan. Diacon. *in S. Gregorij vita, l. 1. c. 10. & l. 2. c. 21.* & 23. Hospitalitatem se præstitisse Bassianus Ephesinus Episcopus *act. 11. Conc. Chalced.* his verbis declarat. *Ego, inquit, à iuuenili ætate mea vixi cum pauperibus, & ptochium feci, & in eo posui septuaginta lectos, & omnes languentes, & vlceratos hospitio suscipiebam.*

20 Hospitalitatis & beneficentiæ laus in Prælato præcipuè fulgere debet, cùm nihil sit quo æquè amabilem illum populo reddat, ac subueniendi, beneque de aliis merendi studium, vulgus siquidem vix putat alios esse bonos, quàm beneficos. Vnde *in Prouerb.* 22. dicetur. *Victoriam & honorem acquiret, qui dat munera.* Et Dominus noster cùm signa multa fecisset, dixit Ioan. *Quæritis me, non quia vidistis signa: sed quia manducastis ex panibus, & saturati estis.* Quid, quæso, vel mirabilius, vel magnificentius, vel maiori honore dignius quàm signa illa ingentia, quæ filius Dei edebat in mundo? At natura humana tanto seipsam amore complectitur, suisque commoditatibus vsque adeo intenta, & infixa est, vt omnibus signis portentosisque miraculis suas rationes anteferat: maiorique Dominum beneuolentia, & honore prosequatur quòd populorum famem expleuerit, quàm quòd ingentia miracula ediderit. Hinc vulgata illa Philosophi sententia. † *Amabile bo-* 21
num, vnicuique autem proprium. Vnde manauit & illa: *Qui beneficia inuenit, compedes inuenit: imò & aliquid compedibus maius.* Vincula enim hæc pedes tantum
ligant, † beneficia verò non modò corpus, sed 22
etiam mentem, animum, atque præcordia ipsa nexibus charitatis vinciunt. Et ideò Episcopis tantopere eleemosynarum largitio commendatur, vt per eam potissimum, & popularium suorum beneuolentiam, & probitatis opinionem, sibi maximè necessariam conciliarent, qua illorum animos & ad obediendum alacriores, & ad imitandum promptiores, & ad doctrinam percipiendam paratiores redderent. Et dicit Chrysost. *homil. 33. super Matth. Liberalis anima non sinit nostras lampades extingui, inueteratas vestes ex rubeis candidiores nunc facit* Hæc est, quæ in perpetuum tibi seruat, quæ hic possides, hæc facit præclaros homines hîc, & in futura vita. Melius namque est habere famam misericordis, humani, benigni, quàm eloquentissimi oratoris.
Huius † hospitalitatis, eleemosynæ, ac cuiusuis 23
beneficij meritum potius in animi alacritate consistit, quàm doni magnitudine: nam, vt inquit quit S. Ambros. *lib. 1. offic. cap. 30.* & habetur *in can. 14. dist. 86. Non satis est bene velle nisi studeas etiam benefacere, neque satis est iterum benefacere, nisi id ex bono fonte procedat, hoc est, ex bona voluntate proficiscatur: hilarem enim datorem diligit Deus, 2. ad Corinth. 9.* Docuit Scriptura, vt ait idem Ambros. *lib. de viduis*, quàm misericordem in pauperes, & liberalem esse conueniat, nec paupertatis debere contemplatione reuocari; quia liberalitas non cumulo patrimonij, sed largitatis definitur affectu. Denique Dominica voce illa vidua omnibus antefertur, de qua dictum est *Lucæ* 21. Vidua hæc plus omnibus misit, in qua moraliter Dominus instituit vniuersos, ne quis a collatione ministerij paupertatis pudore reuocetur, nec sibi diuites blandiantur, quòd plus videantur conferre, quam pauperes: vberior est enim nummus è paruo, quàm thesaurus è maximo; quia non quantum detur, sed quantum resideat expenditur. Et S. Gregor. *homil. 5. in Euangel. Exteriora nostra,* inquit, *Domino quamuis parua sufficiunt, † cor namque, & non substantiam pensat. Nec* 24.
perpendit, quantum in eius sacrificio, sed ex quanto proferatur. Ante Dei oculos nunquam est vacua manus à munere, si fuerit arca cordis repleta bona voluntate; nihil quippe Deo offertur ditius bona voluntate. Optimum proinde est Diui Aug. *in Psal. 103. concl. 1.* consilium. *Supplicem,* inquit, *nullum spernas; & cui dare non potes, quod petierit, non eum spernas; si potes dare, da: si non potes, affabilem te præsta. Coronat Deus intus voluntatem, vbi non inuenit facultatem. Nemo dicat, non habeo; charitas non de sacculo erogatur.*

Hinc refert Gerson. *in 2. part. suorum operum in* 25
egregio opusculo, cuius titulus est, *de temperantia, & modestia Prælatorum,* quod Prelatus nõ solùm licitè potest dare eleemosynas in publico, & ante se tuba canere (hoc est, se manifestare cùm dat eleemosynas) sed etiam ad hoc ipsum tenetur pro loco, & tempore, quoniam positus est in exemplum aliorum, velut lucerna ardens super candelabrum, vt omnibus luceat, qui sunt in Ecclesia. Quod si fecerit, omnis vtique auaritiæ suspicio tolletur. Ille enim, qui dixit, Matth. 6. *Cùm facis eleemosynam, noli tuba canere,* &c. etiam dixit Matth. 5. *Luceat lux vestra corã hominibus,* &c. Per hoc docens opera Christianorum, & specialiter Prælatorum in abscondito esse facienda (quoad intentionem non captandæ laudis humanæ) & in publico etiam propter augmentum diuinæ

gloriæ.Vnde Gregor. *Sic fiet opus in publico,quatenus intentio maneat in occulto.*

26 Illud magnopere dolendum est, quòd vbi primum quis in Episcopum designatus est, velut prædam quandam Episcopatum esse arbitrantes,protinus ad eum vndique amici, consanguinei, affines, viri potentes, & nobiles accurrunt, aliusque filium in famulum, alius fratrem, alius nepotem, alius seruum offerunt: instant, obsecrant, vrgent, atque omni ratione miserum Pastorem vexant,famulitiique onerare contendunt (quos vt semel admiserit, excludere perpetuò non possit) vt nisi constanti,& infracto animo sit,importunitati victus cedat,& contentioni flagitantium. Quo fit, vt tot oneribus pressus, tantisque expensis addictus,vix quicquam ei supersit, quò & multorum inopiæ,& periclitanti Ecclesiæ subuenire possit.

27 Episcopus igitur debet esse sicut Melchisedech, sine patre,sine matre,& sine genealogia,superando teneros affectus erga consanguineos.Imò Dominus vt suos erudiret Vicarios, semper asperè loquutus ad consanguineos suos, quoties intercessit negotium cum eis.Aliquando enim dixit Marc.10. *Nescitis quid petatis.* Et Lucæ 2. *Quid est quòd me quærebatis?* Et Ioan.2. *Quid mihi & tibi mulier?* Et Marc.3. *Quæ est mater mea,aut fratres mei,* &c. quasi dicat, non habeo alios consanguineos, nisi qui Patris mei voluntatem faciunt. Vnde S. August. *serm.*11. *de Eremit.* sic ait: *Consanguinei veniunt ad me,aliquando cum minis, aliquando cum blandimentis, dicentes: Da nobis aliquid Pater,caro enim tua sumus,& tamen Dei gratia, & vestris orationibus nondum dedimus aliquem consanguineum, quia chariores mihi reputo pauperes, quàm diuites, quia bona Ecclesiarum patrimonium pauperum sunt. Non enim subterfugere Deum fallere*
28 *possumus: nam in omni loco † oculi Domini contemplantur bonos & malos,* Prouerb.15. Et non est vlla creatura inuisibilis in conspectu eius,omnia autem nuda,& aperta sunt oculis eius, Apostol. *ad Hebr.c.*4. *Nihil est,* ait S.Ambros. *lib.*3. *offic.c.*26. *quod magis ad vitam honestam proficiat, quàm vt credamus eum iudicem futurum, quem & occulta non fallant,& indecora offendant,& honesta delectent.* Et Cicero l.3. *Offic. Satis, inquit, a modo in Philosophia aliquid profecerimus, persuasum esse debet, si omnes Deos, hominésque celare possimus, nihil tam auarè,nihil iniustè, nihil libidinosè,nihil incontinenter esse faciendum.*

29 Longa seculorum multorumque experientia docuit multa in Ecclesia Dei à propinquis, & consanguineis Episcoporum inuecta fuisse: siue quia non eos ipsi mores indicant, quos Episcopus aliis prædicat, siue quia beneuolentia, & charitas Pastorum, quæ in gregem suum congrua quadam porportione distribuenda erat, à cognatis vt plurimùm absorbeatur. Per filios enim solet Ecclesiarum substantia periclitari, *c. de Syracusana* 28. *dist.* Et Episcopi solent esse cæci circa nepotes, secundùm gloss. *in c. peruenit* 1. *quæst.*3. Bald. *in auth. quicumque, C. de sacrosanct. Eccles.* Ias. *in vsibus feudorum, tit. qui feudum dare poss. ante num.*14. Franc. Leo *in thesauro fori Eccles. par.*1. *cap.*3. *n.*27. Vnde *in auth. quomodo oportet Episcopos,*
30 §.1. *collat.*1. constituitur, ne quis † habens filios, vel nepotes, etiam legitimos, in Episcopum eligatur, sumpta voce *nepotes* propriè pro filiis filiorum, *l. Iurisconsultus, ff. de gradib. cogn.* secundùm Abb. *in c.*1. *de testam. n.*3. quæ constitutio refertur *in d. cap. de Syracusana.* Et non posse de iure communi habens filios, vel nepotes eligi in Episcopum, nisi dispensatiuè, tenet Innoc. *in d. c.*1. quem sequitur Abbas *ibi num.*2. & Nau. *de spoliis clericorum,* §.19. *num.*2. vbi dicit hanc opinionem Iuri scripto esse magis consonam, licèt contrarium disponat *cap. Episcopus qui filios* 12. *quæst.*1. & contraria viguerit consuetudo. Quapropter multi Episcopi habentes filios, à Sede Apost. ad Episcopatus fuerunt promoti, ex opinione Host. quæ communiter est recepta,vt testatur Nauar. *dict.* §.19. *num.*1. & illis, dummodo idoneis, conferunt beneficia, Abb. *in cap. quia clerici. de iure patron.* & *cons.* 96 quem refert Flamin. *de resign. l.*9. *quæst.*17. *n.*123. Hæc igitur Ecclesiarum bona non debent malè impendi, illa enim non sunt data vt Prælatorum ditescant nepotes, non vt alta erigantur palatia, talia nempe in domibus Regum sunt ad hosce vsus. Audi S. Concilium Trident. *sess.*25. *de reformat. cap.*1. in hæc verba: *Omnino vero eis interdicit ne ex redditibus Ecclesiæ consanguineos, familiaresve suos augere studeant, cum & Apostolorum Canones prohibeant, ne res Ecclesiasticas, quæ Dei sunt, consanguineis donent; sed si pauperes sint, iis vt pauperibus distribuant: eas autem non distrahant, nec dissipent illorum causa: imò quàm maxime potest, eos sancta Synodus monet, vt omnem humanum hunc erga fratres nepotes, propinquosque carnis affectum, vnde multorum malorum in Ecclesia seminarium extat, penitus deponant.* Hactenus Conc. † Qui donant œconomi 31
sunt, & serui Domini Dei sui, cui rationem reddituri sunt bonorum administratores. S. Gregor. *p.*3. *Pastor. cap.*21. *Admonendi sunt,* inquit, *qui iam sua possident, misericorditer tribuunt, vt à cælesti Domino dispensatores se positos subsidiorum temporalium agnoscant, & tantò humiliter præbeant, quantò & aliena esse intelligant, quæ dispensant. Cumque in illorum ministerio, quibus accepta largiuntur, constitutos se considerant, nequaquam eorum mentes timor subleuet, sed timor premat.* Et Theophylact. *in Lucam. Opulentes,* ait, *Dei comparatione non esse dominos diuitiarum, sed alienarum rerum dispensatores, quæ à Domino Deo nobis concredita sunt, vt illas bene dispensemus, sicut ipse imperat, & iuxta mentem ipsius cuius voluntas est, vt datis vtamur in conseruorum vsus, & non in proprias.* Et S. Ambros. *in fine l.*7. *comment. in Lucam, In quo* ait, *discimus non ipsi esse dominos, sed potius alienarum villicos facultatum.*

Nam prouentus Ecclesiastici aliud non sunt, quàm sanguis Christi, & Sanctorum, sicut opes, quas quis parauit laboribus suis, dicuntur eius sanguis, sic pretium vniuersitatis, sanguinem, inquam, Christi, marsupiis includi, & exitiali Iudæ imitatione Christum prodi denuò dicit S. Bernardus. Ditantur hinc à plerisque nepotes errore non nouo: nam etiam ante quatuor secula, Petrus Blesens. *epist.*5 t. dixit: *Hodie pro filiis, quos abstulit Prælatis Ecclesiæ Deus habere nepotes in dissipationem patrimonij Christi, & in suæ salutis dispendium permittuntur.*

Hæc omnia nonnulli Prælati silentio prætereuntes pretium vniuersitatis suis marsupiis includentes, 32 patrimonium crucifixi, aut nepotibus erogant, aut damnabiliter retinent, aut distribuunt consanguineis indiscretè. Nónne considerant infelices quòd morituri sunt? nónne cogitant quòd requiret Dominus ab vnoquoque villicationis propriæ rationem, & honorem proprij principatus? Propter hoc irritauit impius Dominum. Dicit enim in corde suo: Non requiret; sed certè requiret exactissimè vsque ad nouissimum quadrantem, & retribuet abundanter facientibus superbiam; malos vtique malè perdet, vineam suam aliis agricolis locaturus. Væ operariis vineæ Domini Sabaoth, si cum sarmentis abscindantur, & in ignem mittantur. Væ Pastoribus si numerentur in sinistra cum hœdis.

Væ

Væ cultoribus Dominicæ meſſis, ſi cum palea comburantur. Certè præclarum exemplum eſt Benedicti XI. qui nullum ex ſuis propinquis ad aliquod Eccleſiæ munus acceſſiuit: dicere namque ſolebat Pontificem propinquos non habere, Matth. Tymp. *in ſpeculo Eccleſiaſt. ſigno* 104 & hiſtoriam de aduentu ſuæ matris ad illum in habitu humili, quam primùm videre noluit in altiori narrant Fray Hernando del Caſtillo *en la hiſtoria de la Orden de ſanto Domingo lib.* 1. *c.* 50. Muñoz *en la vida de Fray Luis de Granada lib.* 2. *c.* 1. *in fine.*

Nicolaus IV. Pontifex in cognatos, & affines ita ſemper affectus fuit, vt iis nihilo plus debere ſe diceret, quàm cuiuis bono: itaque hoc quaſi domeſtico vinculo expeditus, eo faciliùs omnes ſuas curas in communibus Eccleſiæ commodis curandis deſigebat. Clemens IV. qui cùm ante Pontificatum duas filias legitime ſuſcepiſſet, vni in monaſterio collocatæ triginta tantùm libras dedit, alteri, quæ marito ſuæ conditionis nupſerat, trecentas libras dotis nomine numerauit, & hac conditione ne quid amplius peteret; habuit & nepotem clericum, quem ex tribus præbendis, quas habebat, vnam vt eligeret, & reliquas dimittere coegit; inſtantibus amicis, vt potiùs nepoti maiora tribueret, reſpondit ſe Deo, non autem carni, & ſanguini acquiſiuiſſe, & Pontificibus Romanis filios non eſſe, nec eis licere, quod ſuum non eſſet, propinquis dare, Fulgent. *lib.* 4. *c.* 3. Ignat. *lib.* 4. *cap.* 3. Plat. *de Cardin. c.* 25. Matth. Tymp. *in ſpeculo exemplorum, ſigno* 13. Pelag. *de planctu Eccleſiæ lib.* 2. *c.* 15. Vnde, quia lectu iucunda, & fructuoſa eſt epiſtola, quam ad nepotem Petr. Groſſum ſcripſit, eius verba ſubiunxi, *Multis de noſtra promotione gaudentibus, nos ſoli ſumus, qui ex ijs immenſitate onerùs experimur: ideirco quod alijs gaudium, nobis ſubminiſtrat metum, & fletum. Sanè vt ſcias qualiter his auditis, debeas regere, ſcire te volumus quòd humilior ſolito debes eſſe: neque enim quòd nos vehementer humiliat, debet noſtros extollere, maximè cùm honor huius ſæculi momentaneus ſit, & ſicut res tranſeat matutinus. Nec ad nos te, nec fratrem tuum, vel ex alijs noſtris aliquē venire volumus ſine noſtro ſpeciali mandato, quia ipſe ſua fruſtratus, ſi ſecus venire præſumeres, oporteret vt rediret cōfuſus. Sed nec in ſororis tua nuptijs quæras propter nos altiorē, nec enim nos haberes propitios, nec in aliquo adiutores, ſi tamen eā filio militis deſponſaueris, in trecētis libris Turonenſibus tibi proponemus ſubuenire. Et ſi altiora quæſieris, nec à nobis denarium ſperes vnū, & hoc ipſum ſecretiſſimum eſſe volumus, & tibi & matri ſolummodo notum eſſe. Illud etiā ſcias, quod nullū, nullamque de ſanguine noſtro, ſub noſtra ſublimationis obtentu inflari volumus, ſed tam Mobiliam, quā Cæciliam illos viros habere volumus, quos haberent, ſi eſſemus in ſimplici clericatu. Sibyllam viſita, & dic ei quòd locum nō mutet, ſed remaneat apud Suſam, & omnem maturitatem, & habitus honeſtatem obſeruet, & preces apud nos pro aliquo non præſumat aſſumere: nā & ei, pro quo fierent, eſſent inutiles, & ipſis, qui rogauerint, damnoſa. Et ſi fortè per aliquos ex hac cauſa munera offerantur, ea reſpuat, ſi vult noſtram gratiam retinere. Saluta matrē, & fratres* Hæc ille: cuius auctoritas in tantis operibus, & poteſtate oſtendit, qualiter Pontifex erga propinquos gerere ſe debeat.

33 Pius V. Cardinalem Alexandrinum nepotem rebus agēdis ſibi adiutorem ſic adhibuit, vt ſuam ipſe auctoritatem retinendo non vni omnia deferret, ſed grauiora quæque ipſe cognoſceret, cunctáque ampliſſimorum Patrum conſilio moderaretur, & cum multi Magnates, & Principes viri aliquando ei ſubijcerent dotes, & alia propinquis data ſubſidia tenuiora videri, quàm talis, tantique Principis cognatos deceret, poſſéque largiori manu cum illis agi, reſpondit: Quin etiam de his modicis an ſalua conſcientia dederimus ſæpe nobis venit in mentem dubitare. Hæc enim bona ſunt Eccleſiæ in eius tantum ſacros vſus, non ad luxum, aut ad ditandos propinquos à ſanctis legibus deſtinata: ſe ad Summum Pōtificatum à Deo vocatum fuiſſe vt Eccleſiæ ſuæ, non vt conſanguineorum, aut commodis inſeruiret, aut cupiditati, Gabuti. *in eius vita lib.* 6. *c.* 14. Merito igitur Aluar. Pelag. Conluſitanus noſter *lib.* 2. *de planctu Eccleſ. c.* 15. ſic ait: *Vtinam ante mentis oculos omnes Prelati illum Dauiticum verſum tenerent. Quæ vtilitas in ſanguine meo cum deſcendero in corruptionem, Pſalm.* 29. *quem verſiculum allegauit quidam ſanctus Prælatus, cuidam ſuo conſanguineo ipſum de promotione inquietanti.*

Cùm maiorem charitatem, & pietatem in ſuos, quàm in extraneos exercere quis debeat, *cap. non ſatis* 86. *diſt.* omni ſcilicet ceſſante fraude, & præſumptione, quæ pro conſanguineorum affectione ſtat, text. *in c. quiſquis* 12. *quæſt.* 1. *cap. in canonibus* 16. *q.* 1. poterit Epiſcopus cæteris paribus conſanguineos in officiis, & muneribus alijs extraneis præferre, modò ſint digni, & de illis confidere poſſit; qui etiam ſi ſint pauperes, poterit illis Eccleſiæ redditus diſtribuere, & vberiori manu ratione ſtatus, ſed non augere nimis, nec ditari, ne videatur ædificare Sion in ſanguinibus, arg. *cap. Epiſcopus & ſi manifeſte, c. res Eccleſiæ* 12. *q.* 2. poteritque bona Eccleſiæ ſoluta dari in emphyteuſim potius in conſanguineos, quam in extraneos alienare. Burſat. *conſil.* 127. *num.* 4. & 78. *lib.* 2. Menoch. *conſ.* 18. *num.* 19. *verſ. non obſtat, & conſil.* 79. *num.* 1 & 4. *cum ſeqq.* Barthol. Peterr. *in comment. ad extrauag. Ambitio ſ. de rebus Eccleſiæ non alien. verb. ac de rebus, & bonis à n.* 60. Surd. *de alimentis, tit.* 8. *priuil.* 92. *num.* 1. Flamin. *d. quæſt.* 17. *n.* 124. Cardoſo *in praxi iudicum, & aduocat. verb. emphyteuſis, n.* 11. Chald. Pereira *de poteſtate eliq. cap.* 13. *num.* 2. 8. & 11. & modicas inter viuos facere donationes, vt eis ſubueniat, de quo tamen videbis, quæ reſoluunt Ceuall. *Communium contra commun. quæſt.* 388. *n.* 33. Fr. Ludouic. Beja *in reſponſis caſuum conſcientiæ p.* 2. *caſum* 25. Paul. Comitol. *reſponſ. moral. lib.* 1. *q.* 70. *n.* 1. Chald. Pereira *d. c.* 13. *n.* 13. Molina *de primogen. lib.* 1. *c.* 10. *à n.* 33. Molin. Theologus *de iuſtitia tract.* 2. *diſp.* 148. *concluſ.* 4. 34

Benefacere, & egenis ſubuenire ita eſt Epiſcopi proprium, vt ad hoc pluſquam alij ex officij obligatione, & dignitatis ſublimitate teneantur, quia, vt dicit Cicer. *in Lali. Fructus ingenij, & virtutis, omniſque præſtantia, tum maximè capitur, cùm in proximum quemque confertur.* †*Generoſi animi eſt*, dicit Seneca, *& magnifici, iuuare, & prodeſſe.* Nec ob beneficia iterum collata à poſtulatis de nouo abſtinendum. Et enim, dicit Plin. *lib.* 3. *epiſt.* 4. natura ita comparatum, vt antiquiora beneficia ſubuertas, niſi illa poſterioribus cumules. Et conſeruandum eſt veteris beneficij meritum nouo, quia ſi quid vnum neges, hoc ſolùm meminerunt, quod negatum eſt, ſed huc ex mundi legibus petitum, Chriſtiano viro nil faciendum, qui quicquid boni agit, Dei intuitu agit. 35 36

Sic demus, ait Seneca *lib.* 2. *de benefic. cap.* 1. *quomodo vellemus accipere, ante omnia libenter, citò, ſine vlla dubitatione.* Et alibi: *Noluit, qui diu diſtulit, ingratum eſt beneficium, quod diu inter manus dantis hæret, quod quia ægrè dimittere viſus eſt, & ſic, tanquam ſibi præciperet.* Et paulò pòſt: *Illud melius occupare antequā regemur.* Et appellat rogatum, moleſtum verbum, oneroſum, demiſſo vultu dicendum, quia nulla res carius conſtat, 37

stat, quàm quæ precibus empta est, & vt dicit Apul. *Non leui mercede emit, qui precatur, aut paruum pretiū accipit, qui rogatur*, & Cic. *act. 7. in Verrē. Malo emere, quàm rogare.* Vnde Hildes. Episc. Turonen. *epist.* 27. sic ait: *Omnis benignitas properans, & proprium est libēter facientis citò facere. Tardè velle nolentis est argumētum, & qui citò dat, bis dare intelligitur. Celeriter præstanda sunt beneficia, vt potius accipiat improuidus, quàm importunus extorqueat.*

GLOS. X.

Doctorem.

SVMMARIVM.

1 *Doctorem, idest, potentem docere, Episcopum esse oportet.*
2 *Fortuna nulla est, quamquam humilis, & abiecta, quæ doctrinæ splendore, atque ornatu non fiat illustrior.*
3 *Episcopus omnium Sacrarum interpretationum, atque factorum scientia debet esse præditus.*
4 *Mitra Episcopi vtriusque Testamenti scientiam designat.*
Scripturas sacras, & Canones scire, omnibus Episcopis, & Sacerdotibus decens est, & necessarium, ibid.
5 *Scripturæ sacræ lectio quas vtilitates afferat, ostenditur.*
6 *Episcopus est veritatis lumen, vt lucis suæ radiis ignorantiæ tenebras ab omnibus pellat.*
7 *Doctorem oportet esse Episcopum, vt etiam exemplo vitæ suæ doceat, laboretque in verbo & doctrina.*
Doctores loquentes, & non facientes damnati ab Isidoro. ibid.
Sermoni vita respondere debet, ne aliud loquamur, aliud operemur. ib.
8 *Scientia inflat non quidem suo, sed hominum vitio.*
9 *Scientia vera afficit, non extollit.*
10 *Scientia sine charitate inflat.*
11 *Mentis aciem non solum operatio, sed ipsa etiam diuinorum eloquiorum meditatio acuit, & illustrat.*
12 *Prædicare sæpissime exemplo, & verbo debet Episcopus scientia, qua decet præditus.*
13 *Prædicandi munus Episcopis incumbit.*
14 *Ecclesia sine Episcopo comparatur arenti alueo.*
15 *Prædicare debet Episcopus exemplo intentus, & n. 16. 17. & 20.*
18 *Nemo sine speciali Dei auxilio ad eum venire, ac alios ad illum adducere potest.*
19 *Sanctitas hominis & cum ipso ore concordia ad prædicandi munus exercendum requiritur.*
21 *Visitandi diœcesim solicitudo inter pastorales curas, & virtutum exercitium præcipuum locum habet.*
22 *Præsentia Episcopi velut spiritualis quidam sol tenebras flagitiorum, & perditorum hominum virtutis suæ fulgore depellit.*
23 *Visitatio Episcopi personalis quas vtilitates portet, ostenditur.*
24 *Episcopum non sufficit mittere probos viros ad illustrandas parochias, sed oportet & ipsum ire.*

DOCTOREM, idest, potentem docere,
1 Episcopum esse oportet, ne inferiorū culpæ in eum refundantur, qui docendi officium accepit, quod exequi nescit, vel negligit, vt ait Gratian. *in prin.* 68. *dist.* Vnde Turrecr. *n.* 40. Præpos. *n.* 2. & D. Acuña *in princip. dist.* 43. *n.* 4. tenent quòd, Episcopus debet docere; rectè enim Cicero sic ait: *Vt ager, quamuis natura fertilis, sine cultura fructuosus esse non potest, sic neque sine doctrina animus. Duo sunt*, inquit Lactantius, *quæ simul efficiunt illud, quod quæritur, scientia id præstat, vt quomodo, & quò perueniendū sit, nouerimus: virtus, vt perueniamus; alterum sine altero nihil valet.* Cùm ipse summus inter Philosophos Socrates rogatus esset, quod ei animal pulcherrimum videretur? *Homo*, inquit, *scientia exornatus.*

Si doctrina tantum splendoris hominibus affert, 2
& nulla est fortuna, quanquam humilis, & abiecta, quæ doctrinæ splendore atque ornatu non fiat illustrior; quid eis præstabimus, qui in excelso constituti viuendi leges, atque iura cæteris præscribunt? qui oculi mundi sunt, & veluti sol quidam in Ecclesiæ cœlo residentes, ignorantiæ noctem ab hominum mentibus depellunt? Doctrinam ab Episcopo Apostolus requirit, non lauteam, sed hanc quasi doctrinæ testem exigit Concil. Trident. dum vult gradu Licentiaturæ in Theologia, vel iure Canonico insignitos eligi in Episcopos. Hæc est prima Episcopi, qua Episcopus est, dos: *summa enim*, inquit, Hilar. *lib.* 8. *de Trinit. omnium virtutum Episcopalium est scientia & doctrina.* Et Hieronym. *ad Oceanum Absque sermone*, inquit, *conseruatio quantum exemplo prodest, tantum silentium nocet. Est enim doctrina*, inquit Theoph. *in c.* 1. *ad Titum, virtus, & character Episcopi. In litteris enim* (ait Chrysologus *in quadam epist.*) *prudens inuenit, vnde sapientior fiat: ibi bellator reperit, vnde animi virtute roboretur, inde Princeps accipit, quo populos sub æqualitate componat, nec aliqua in mundo potest esse forma, quam litterarum non augeat gloriosa notitia.*

Quoniam (inquit diuinus ille Areopagita) perfi- 3
ciens omnis Sacerdotij vis, & scientia, à diuina mysteriorum auctore bonitate diuinis Pontificibus datur: iure ac merito in capitibus Pōtificum, scripta diuinitus tradita ponuntur, quæ compendio scienterque omnem Theologiam, omnem Dei operationem, doctrinam sanctam; diuina, & sacra verba; & opera, orationes, & actiones, quas Hierarchia nostra habet Dei benefici concessu, ac munere: quòd diuinus Pontifex, omni quidem facultate, quæ Pontifice digna est, præditus esse debeat, & omnium Sacrarum interpretationum, atque factorum, quæ Hierarchiam attingunt, vera atque à Deo tradita scientia non illustrari modò, verùm etiam aliis, vt Pontifici consentaneum est, tradere, perficereque diuinis sententiis, ac summis, vt ita dicam, promotionibus ex Pontificis dignitate omnia, quæ in tota Hierarchia, maximam vim perficiendi habent. Cùm † in 4
Episcopo Mitra vtriusque Testamenti scientiam designet, vt suprà tetigi *tit.* 1. *cap.* 5. *num.* 18. illam tenere debet, & in sacræ Scripturæ lectione esse versatus, Magister, & interpres, qua & alios ad veritatem erudire possit. *Legite*, ait S. Augustin. *tom.* 10. *Fratres mei Scripturā sacram, legite, ne cæci sitis, & duces cæcorum. Legite sacram Scripturam, in qua quid tenendū, & quid fugiendum sit, plenè inuenietis: legite eā, quia omni melle dulcior, omni pane suauior, omni vino hilarior inuenitur.* &c Et quod omnibus Episcopis, & Sacerdotibus decens & necessarium sit, sacras Scripturas & Canones scire, cùm omne opus eorum imitatione, & doctrina consistat, ædificentque cunctos tam Fidei scientia, quàm operum disciplina, ex Bernard. *lib.* 1. *de consid. ad Eugen.* tradit Moya *de concordia sacrar. editionum contr.* 14. *post princ.* quem refert D. Acuña *in comment. ad c.* 1. *num.* 2. *dist.* 38. † *Sacra* 5
Scriptura, ait idem Augustin. *conc.* 1. *in Psal.* 90. *sunt*

littera

littera Dei adnes de cœle missa, exhortantes, vt bene viuamus. Optimè & S. Isidor Pelos. *lib. 1. epist. 73. Sacrorum, ait, Scripturarum lectionem salutis viaticum esse existime, vt qua eorũ, qui eam studierè; atque diligenter audiunt, probitatis amorem, ac virile robur praclaris, & illustribus exemplis parat.* & B. Isidor. Hispalen. Episcopus *lib. 3. de summo bono c. 8 Geminum confert bonum lectio sacrarum Scripturarum, siue quia intellectũ mentis erudit, siue quia à mundi vanitatibus abstractũ hominem ad amorem Dei perducit.* Rectè verò monet Theodoretus, Episcopum ab Apostolo Doctoris nomine vocari, non qui sit eloquentia præditus, qui verborum flosculos pueriliter sectetur, sed eum, qui est eruditus in diuinis, & potest ea suadere, quæ conuenit; nam, vt ait Hieronym. *epist. 83. ad Oceanum, Veteris pracepta legis & Pauli monita ad Titum perspicua docent Sacerdotibus necessariam esse doctrinã: Innocens enim, ait, & absque sermone conuersatio quãtum exemplo prodest, tantum silentio nocet, nam & latratus canum, baculeque pastoris, luporum rabies deterrenda est.*

6 Episcopi iidem instituti sunt, vt lucis radiis ignorantiæ tenebras ab hominibus pellant, atque in eis veritatis lumen ostendant: vnde Saluator dixit *Matth. 5. Vos estis lux mundi.* Quemadmodum enim Solem, cæteraque luminaria initio mundi Deus in firmamento posuit, vt lucerent super terram: ita in firmamento Ecclesiæ Episcopos quidem, tanquam Soles, alios verò Doctores, tanquam cætera luminaria, & sydera ad illuminandas mente hominum, designauit: vt lucem quam ipsi à Deo receperunt, aliis impertiantur. Ita diuina sapientia cuncta disposuit, vt infirma dirigat, gubernetque per media: & in supremo quidem rerum cardine Deus est, in imo autem populus, medius verò, atque sequester (vt alter Moyses) Episcopus est, qui locum illius tenet, qui Dei & hominum mediator pro nobis factus est.

7 Hinc Chrysostom. 1. *ad Timoth. homil. 15.* sic ait: *Vt quid dicit Apostolus: Oportet Episcopum esse Doctorem, nisi vt doceat? nec satis est quòd doceat exemplo vita, imò oportet eum laborare in verbo & doctrina. Profectò si Prasul nõ pollet gratia doctrina, plurima ecclesiastica disciplina exempla peribũt. Quomodo enim lucerna, si nõ lucet? profectò inseparabile est lucere à lucerna: tenentur ergo lucere, quẽ Dominus voluit habere officium lucerna.* Et, vt modernus quidã addit: *Sicuti fieri non potest, vt Sol illuminet, si obscurus sit, & caliginosus: ita neque Doctoris munere perfungi is poterit, qui ignorantia tenebris inuentus fuerit, atque demersus. Quod si ita sit, quid ex hoc cõsequi necesse est, nisi id quod Saluator ait* Matth. 6. *Si lumẽ, quod in te est, tenebra sint, ipsa tenebra quanta erunt? Ridiculosa* (ait Sanctus quidam) *res est, & sic certè periculosa, speculator cacus, doctor inscius, pracursor claudus, Prelatus negligens, & pracomutus.* Loquentes Doctores, & non facientes damnat S. Isidorus Pelusiota *lib. 2. epist. 18.* dum ait: *Neque docentium oratio perinde animos acuere solet, vt vita & mores.* In eandem sententiam hæc quoque habet idem sanctus Pater *eodem lib. epist. 275. Vita sine sermone magis prodesse solet, quam sermo sine vita.* Hinc Cassiodor. *l. 11. epist. 8. Non potest auctoritatem habere sermo, qui non iuuatur exemplo.* Det ergo suis Doctor dictis auctoritatem, opere compleat quæ docet, ducem se auditoribus suis præbeat, & veri Doctoris sostineat partes. *Magisterium,* ait S. Petrus Chrysologus *serm. 167. stat de scientia, sed magisterij auctoritas stat de vita, docenda faciens obedientem proficit auditorem, docere factis est sola norma doctrina; doctrina in dictis scientia est, in factis virtus; scientia ergo illa vera est, qua fuerit mixta virtute,* &c.

Respondere sermoni vita debet ne aliud loquamur, aliud operemur; scitè S. Hieron. *epist. qua est ad Nepotianũ,* ita scribit: *Non confundant opera tua sermonẽ tuum, ne cùm in Ecclesia loqueris, tacitus quilibet respondeat: cur ergo hac qua dicis ipse non facis? Delicatus magister est qui pleno ventre de ieiuniis disputat; accusare auaritiam & latro potest: Sacerdotis Christi os, mens, manusque concordent.* Nicolaus Notarius S. Bernardi *epist. 39. Scio illum esse beatum, cui pulchro sermone vita sit pulchrior,* & S. Isidor. Pelusiota *lib. 2. epist. 148 si sermonibus nostris fidem haberi volumus, rectè viuamus.* Vnde B. Alcuinus *in Poëmate n. 179.*

Doctor erit magnus, factis qui quod docet implet.

Et sanctus Prosper *libro epigr. n. 7:*

Non prodest cuiquam solis bona dicere verbis,
Ni pia mens habeat, quod bene lingua sonat.
Nam scire rectè, miserum est, & viuere prauè,
Damnat, nota malum regula iustitia

Cùm ab Apost. 1. *ad Corinth. 8.* discamus, quòd *scientia inflat*, non quidem suo, sed hominum vitio, qui bonis sæpè rebus ad perniciem abutuntur: ideo danda opera est, vt hæc ipsa scientia humilitatis virtute condiatur, ne turgescat fasto, & eam habenti noceat, quæ aliis præsidio esse solet, & saluti: id quod Gregor. *in Moral.* admonet his verbis: *Summa cura prouidendum est ne accepta sapientia, cum ignorãtia tenebras illuminat, lumen humilitatis tollat, & iam sapiẽtia esse nequeat, qua & si locutionis virtute fulgeat, elationis tamen velamine cor loquẽtis obscuret.* Et alibi: 8

† *Vera scientia afficit, non extollit, nec superbiẽtes, quos impleuerit, sed lamentantes facit, qua quisque cũ repletus fuerit, priori loco se scire appetit: & iam sui conscius, tantò per illam robustius sapit, quanto se infirmũ in illa veriùs recognoscit.* 9

† *Scientia enim sine charitate inflat, charitate verè formata ædificat:* quantum verò charitas perficiat, iouetque scientiam, apertè docet Augustinus *de laude charitatis,* his verbis: *Diuinarum Scripturarum multiplicem abundantiam latissimamque doctrinam sine vllo errore comprehendit, & sine vllo labore custodit, cuius cor plenum est charitate.* 10

Non solùm igitur operatio, sed ipsa etiam diuinorum eloquiorum meditatio aciem mentis acuit, & illustrat: ideoque ait Psalmista *Psalm. 118. Super omnes docentem intellexi, quia testimonia tua meditatio mea est.* id est: Non quia in scholis diu inter præceptores versatus som, sed quia in eloquiorum tuorum meditatione exercitatus sum, ideo omnes Doctores meos longè superaui. Ait etiam idem Propheta *Psalm. 32. Os iusti meditabitur sapiẽtiam, & lingua eius loquetur iudicium.* Et iterum Psalm. 118. *A mandatis tuis intellexi.* hoc est, ingredi viis tuis, & mandata exequi. Sanctissimè legis tuæ intellectum mihi & cognitionem eiusdem legis auxi; quemadmodum quotidianus armorum vsus & frequens consuetudo bellandi rei militaris scientiam parit. Si ergo diuinam vis scientiam assequi, cognosce, & ama ipsum scientiæ principem & auctorem, illum enim agnoscit, quisquis eum vehementer amat, quod rectissimè Plato sensit, cùm amare Deum philosophari esse dixit, & ipsum agnoscere: quod Regius Propheta significauit, cùm dixit *Psal. 33. Gustate & videte quàm suauis est Dominus.* Prius enim Dominum amando gustamus, deinde gustu ipso, quanta sit eius bonitas, & suauitas, edocemur. Vnde consequi videtur, vt quem Deus charissimum habeat, eum etiam secretorum suorum participem faciat; sicut ipse Discipulis testatur dicens Ioan. *15. Iam non dicam vos seruos, quia seruus nescit quid faciat dominus eius. Vos autem dixi amicos, quia omnia, qua audiui à Patre meo, nota feci vobis.* Hinc D. Augustinus

stinus *contra Manich.lib.*1.ait: *Si voluntatē Dei quisque nosse desiderat, fiat amicus Deo, quia si voluntatem hominis nosse quisque vellet, cuius amicus nō esset, omnes eius impudentiā deriderent: nemo enim efficitur amicus Dei, nisi purgatissimis moribus nullas diuinas res videre ac intelligere potest, nisi ad Deum accedat, illoque familiariter vtatur: nam purgato igne charitatis affectu, necesse est purgari etiam intellectum, cuius pleraque tenebræ, & turbulenti errores ex affectuum impuritate, corruptis moribus, deprauataque voluntate ferme oriūtur: quæ vbi ad malū propensa est, suo etiā pōdere atque impetu intellectum ad omne impuritatis genus trahit, sibique obsequentē facit. Quo fit vt purgato affectu purgatior quoque, sanior, & perspicacior reddatur intellectus, iuxta illā Propheticā vocem* Psalm.110. *Intellectus bonus omnibus facientibus eum: hoc est, casto & puro affectu colentibus Deum.*

21 Sic præditus qua decet scientia Episcopus veluti suæ diœcesis sol, & homo totus igneus, totus in conquirendis Christo animabus intentus exemplo semper & verbo sæpissime prædicare debet. Vnde noster Apostol. 1. *ad Timoth.* 4. *Attende*, inquit, *lectioni, & exhortationi, & doctrinæ*. Et iterum: *Attende tibi, & doctrinæ, insta in illis, sic enim te saluū facies, & eos, qui te audiūt*. Vnde Greg. *epist.* 27. *lib.* 6. sic dicit: *Tātò celerius quisque ab omnibus suis peccatis absoluitur quāto per eius vitam, & linguā aliorum animæ, suorum peccatorum nexibus soluuntur*. Et alibi: *Lingua Episcopi fomentum sit bonis, aculeus malis, tumidos retundat, iratos mitiget, pigros ac desides exacuat ac succendat, asperis blandiatur, desperatos consoletur.*

13 Prædicandi munus Episcopis ita incumbit, vt etiam Gregorius Summus Pontifex se ad illud adstrictum agnosceret, dum scribens ad Dominicum Episcopum Carthaginen. sic ait *epist.* 19. *lib.* 2. *indic.* 10. *Episcopi est de prædicationis ministerio semper cogitare, intentissimo timore considerans, quod recessurus ad percipiendum regnum Dominus, & talenta seruis distribuens dicat* Luc. 19. *Negotiamini dum venio: quod profectò negotiū tunc verè nos agimus, si viuendo, & loquēdo proximorum animas lucramur, si infirmos in supremo amore roboramus: si proteruos, & tumidos gehēnæ supplicia terribiliter insonando flectemus: si nulli cōtra veritatē parcimus, si supernis amicitiis dediti humanas inimicitias nō timemus. Sed ad hæc ego pōdus meæ infirmitatis expauesco, cogitans rationē, quam sum redditurus. Qua enim mēte illū sustinebo, cui de suscepto negotio animarum lucrum nullum reporto*. Idē Greg. *epist.* 37. *lib.* 4.

14 comparat † Ecclesiam sine Episcopo arenti aluco. Cùm autem is venit in Ecclesiam suam, est velut cum fluuius reuertitur ad arida saxa, qui iuxta positas valles rigat, vt fructum ferant, aliud quidem trigesimum, aliud sexagesimum, & aliud centesimum, & per fluenta linguæ erumpunt flores vsque ad fructus maturos. Quòd si dicat Episcopus, prædicationi insto, sed fructum non video: recolat pulcherrima illa Bernardi verba *ad Eugenium* sic dicentis: *Fac quod tuum est: nam Deus quod suum est, satis absque tua sollicitudine, & anxietate curabit; plāta, riga, fer curam, & tuas expleuisti partes, sanè incrementum Deus, quando voluerit dabit, Deus, inquam, non tu; quod si fortè noluerit, tibi deperit nihil. Communica cœleste triticum sine inuidia, & sine desidia: de solo tibi credito talento respondere tibi para. Si multùm accepisti, multùm da; si modicū, & id retribue: etenim, qui in modico fidelis non est, neque in maximo erit. Totum quod habes da, quia totū repetendum est vsque ad vltimum quadrantem. In his duobus mandatis, verbi scilicet, atque exempli, summam tui officij ad cōscientiæ securitatem pendere intellige. Tu tamē si sapis, iunge, & tertium, studium scilicet orationis. Manent itaque tria hæc; verbum, exemplum, oratio; maior autem horum est oratio, nam & si vocis virtus sit opus, operi tamen, & voci gratiam efficaciámque promeretur oratio.*

Exemplo, vt suprà dixi, intentus prædicare debet 15
Episcopus, quia sicut necessitate loci compellitur summa docere, ideo eadem necessitate compellitur eadem vita, & opere monstrare: tria enim hinc colligit S. Gregorius; *primò*, cuius vita despicitur, restat vt eius quoque prædicatio contemnatur. *Secundò*, ille vberes prædicationis fructus colligit, qui semina bona operationis præmittit, nam loquendi auctoritas perditur, quando vox opere non adiuuatur. *Tertiò*, si negligis implere, quod doces, aliis messem seminas, & ipse à frumenti participatione ieiunas. Quid insanius quàm docere contemnendum fastum, & epulas splendidas, & cætera huius generis, & hæc eadem operibus sectari? imò credere necessaria ad auctoritatem officij. Ideò prædicator iubetur ascendere super montem excelsum, videlicet, vt sit eleuatus à terrenis affectibus, & operibus; & non solùm debet vita transcendere malos, sed etiam omnes bonos subditos, quia sicut eos superat honore Ordinis, ita & excellentia virtutis: omnibus deuotior, humilior, patientior, abstinentior, largior, &c. quique nulla prospera præsentis vitæ appetat, nulla aduersa pertimescat: blandimenta mundi (considerato intimo terrore, ac periculo status sui) despiciat: terrores autem mundi (considerato blandimento internæ dulcedinis) contemnat: non illum prospera eleuent, non aduersa perturbent, non blanda vsque ad voluptatem demulceant, non aspera vsque ad desperationem premant contra vitia clamet, neque cesset, quasi turba exalter vocem suam: non sit sicut illi, de quibus *Isai.* 56. dicitur: *Canes muti non valentes latrare*; & noster Apost. *ad Tit.* 1. *Vt potens sit exhortari in doctrina sana, & eos, qui contradicunt, arguere* Admonendi sunt, ait S. Gregor. *lib.* 30. *Moral. cap.* 5. & *part.* 3. *Past. admonit.*
25. † qui rectè quidem verba legis intelligunt, sed 16
hæc humiliter non loquuntur, vt in diuinis sermonibus priusquam aliis eos proferant, semetipsos requirant, ne insequentes aliorum facta se deserant. Et cum rectè cuncta de sacra Scriptura sentiūt, hoc solum quod per illam contra elatos dicitur, non attendant. Improbus quippe, & imperitus est medicus, qui alienum mederi appetit, & ipse vulnus, quod patitur, nescit: qui igitur verba Dei humiliter non loquuntur, profectò admonendi sunt, vt cum medicamenta ægris apponunt, prius virus suæ pestis inspiciant, ne alios medendo ipsi moriantur. Admoneri etiam debent, vt considerent ne à virtute dicendi, viuendi qualitate discordent, ne loquendo aliud, & ostendendo aliud prædicent: idem S. Doctor, & Pontifex, & Gregorius *lib.* 23. *Moral. cap.* 4. ipsum prosequitur his verbis: *Sanctæ vniuersalis Ecclesiæ spiritualis quisque prædicator in cūctis, quæ dicit, solerti cura se inspiciat: ne in eo, quòd recta prædicat, vitio se elationis extollat, ne vita à lingua discordet: ne pacem, quam in Ecclesia annuntiat, in se ipso dum bene dicit, & male viuit, amittat. Sed studeat summopere contra maledicos rumores aduersantium, & defendere loquendo quod viuit, & ornare viuendo, quod dicit.*

Episcopus iuxta sui nominis rationem in specula Ecclesiæ constitutus, aliorum pericula & prospicere, & annuntiare debet. Pertinere autem ad omnes suo modo munus hoc indicat plane D. Augustinus *de ver. relig.* his verbis: *Hoc est lex diuina prouidentiæ*

dentia, vt nemo à superioribus adiuuetur, ad cognoscendam gratiam Dei, qui non ad eandem puro affectu inferiores adiuuet. Hinc etiam D.Gregor. *in Moral.* ait: *Miles Dei superna gratia nixus auxilio, sic vulnera infirmitatis suæ curet, vt aliena non deseras. Certũ est ad sanitatem animæ* (qui Apostoli huius officij finis est) *dono Dei hominibus contingere, nec vllam, aut potentiam, aut vim dicendi ad hoc sine Dei præsidio posse sufficere, nam quò quisque sanctior fuerit, eò plures oratione sua Christo animas lucrifaciet, atque ideo in officio concionandi prior merito erit, atque præstantior. Vnde euidenter agnoscimus, neminem sine speciali Dei auxilio ad Deum venire, à peccatique morte excitari posse.* Sic
18 enim apud *Ioan.* 6. legimus: † *Nemo potest venire ad me, nisi Pater, qui misit me, traxerit eum.* Et ideo propter hoc Dominus Discipulus suos, quos prædicatores instituebat, his verbis admonet apud Ioan 15. *Sicut palmes*, inquit, *non potest ferre fructum à semetipso, nisi manserit in vite, sic nec vos, nisi in me manseritis. Ego sum vitis, vos palmites: qui manet in me, & ego in eo, hic fert fructum multum. quia sine me nihil potestis facere.* Quamlibet ergo disertus, quamlibet potens in sermone quisque sit, frustrà tamen loquitur, frustra sudat, frustra clamat, nisi cœlestis huius magisterij vox interiori hominis aure sonet. Sic enim D.Gregor. *in Moralib.* ait: *Incassum homo exterius monetur, si intus cor eius gratia non repletur. Est enim mutum omne, si ille intus in corde non clamat, qui aspirat verba, quæ audiuntur*; rursusque idem *in homil. Nisi Spiritus sanctus adsit cordi audientis, otiosus est sermo Doctoris.* Nemo ergo docenti homini tribuat, quod ex ore docentis intelligit; quia nisi intus sit, qui doceat, Doctoris lingua exterius in vacuum laborat. Eandemque iterum alibi sententiam repetit his verbis: Nisi Spiritus sanctus auditoris corda repleat, ad aures corporis vox Doctoris incassum sonat. Formare enim vocem magistri exterius possunt, sed hanc interiùs imprimere non valent.

19 Non solùm igitur oris, sed totius Ezechiel, etiam hominis sanctitas, & cum ipso ore concordia ad prædicandi munus exercendum requiritur, vt totus sit immaculatus, & purus, qui puritatis suæ participes alios efficere debet. Hinc D. Gregor. *super Ezech.* ita ait: *Ille loqui veritatem nouit, qui prius benefaciendo didicit, & tunc verbi semen germinat, quando hoc in audientis pectore pietas prædicantis rigat. Propter quod Dominus cum Hieremiam prædicatorem creare voluisset, prius illum in vtero etiam matris ab omni peccati labe purgauit, vt singulari quadam puritate, & sanctitate esset insignis, qui alios ad sanctitatem, puritatemque vocare debeat. Esaiæ quoque labia cœlesti igne, & angelico ministerio purgantur, vt sic idoneus redderetur, qui alios à peccati sordibus purgare posset. Paulus verò vltra humana raptus est ad tertium cælum, & cælestia secreta cognouit, vt Ecclesiarum futurus Doctor inter Angelos disceret, quod inter homines prædicaret.* Meritò ergo D.Gregorius Nazianzenus mores optimi Concionatoris describens, ait: Mundari prius oportet, & sic alios mundare: sapientem prius fieri, & sic alios facere sapienter: lumen fieri, & sic alios illuminare: ad Deum accedere, & alios ad Deum adducere: sanctificari, & ita sanctificare, manus habere rectas, & sic cadentibus porrigere manus.

20 Laboret opere, & exemplo in prædicando Episcop. In ipsa prædicatione debent quatuor considerare; *Primum* tempus, vt non semper loquantur, sed temporibus opportunis. *Secundum*, locum, quia in Ecclesia prædicatio fieri debet, vel in alio loco publico, & honesto, non autem in priuatis domibus; ne ex hoc nascatur suspicio hæresis. *Tertium* qualitatem audientium. *Quartum* modum, & qualitatem dicendorum, sapientibus enim, & dignis potest Prædicator alta, & profunda prædicare, simplicibus verò, & non capacibus pauca, plana, & vtilia, vt per Præpos. *num.* 3. Turrecr *num.* 4. D.Acuña *num.* 5. *in princip. distinct.* 43. Neq; à proposito deuiet instituto, etiam quòd corda subditorum terrenis rebus siue secundis, siue aduersis irretiri videantur; nam maioris erit occasio damnationis sic audita doctrina, & non recepta, & maximo suo damno percipient lucem, quam reiiciunt, salutem quam despiciunt, doctrinam quam contemnunt, medicinam, qua non vtuntur, & gratiam, quam vltro oblatam respuunt. Rectè Diuus Augustinus sic ait: *Ab exordio propagationis humanæ vsque ad finem quibusdam ad præmium, quibusdam ad iudicium prædicatur.* Quod ipse alibi eleganti explicat similitudine, dicens: *Simul pluit Dominus super segetes, & super spinas: sed segeti pluit ad horreum, spinis ad ignem, non quod ipse Dominus ad hoc pluat, sed quod terra ipsa cæ[lit]ùs desuper bibens imbrem, proferens autem spinas, & tribulos, hæc à quibus colitur reproba est, & maledictio proxima, cuius consummatio in combustionem, vt Apost. ait.*

Inter pastorales curas, & virtutum exercitium 21
præcipuum locum habet solicitudo diœcesim visitandi. Est enim visitatio quasi anima Episcopalis regiminis, quoniam per eam Pastor se diffundit, & expandit omnium suarum ouium commodis, & vtilitatibus, † verus quidem Episcopus dum exit ad 22
discurrendum per omnes parochias, est quasi sol egrediens ad illustrandas terras, vt videlicet tres actus illos hierarchicos exerceat, qui sint purgare, illuminare, & perficere. Nam quemadmodum matutinus lucis splendor nocturnas tenebras fugat, ita Sancti Pontificis præsentia, veluti spiritualis quidam Sol tenebras flagitiorum, & perditorum hominum virtutis suæ fulgore depellit. Procedit enim ad exhortandum, prædicandum, arguendum, increpandum, sacro Chrismare confirmandum, & vt exploret quomodo Sacramenta administrentur, quanta reuerentia, & munditia diuinum Sacrificium celebretur: denique ad consolandum omnes lugentes, & egentes, tam spiritualibus, quàm temporalibus commodis. † Innumerabiles itaque sunt vtilitates, quæ ex 23
personali Episcopi visitatione proueniunt, per illam enim Basilicæ instaurantur, dierum festorum cultus restituitur, tenuiorum oppressiones arcentur, dissidia componuntur, concubinarij corriguntur, blasphemiæ, ludi illiciti, periuria profligantur, plurimaque mala alioquin ignota perniciosèque serpentia deteguntur, atque eliminantur; nam solis duntaxat excommunicationibus, aut pœnis aliis criminibus medendum non est, sed potius verbis, auctoritate, & charitate, obsecrando, & increpando, & mille aliis modis, quos verus Pastor, & sponsus animarum excogitat, amans gregem quasi sponsam, quam non ita curat mercenarius visitator. † Non 24
sufficit igitur Episcopum mittere probos viros ad illustrandas parochias, sed oportet, & ipsum ire, iuxta illud Lucæ cap. 10. *Misit Dominus Discipulos suos in omnem ciuitatem & locum, quò erat ipse venturus*, & Ioan. 15 *posui vos vt eatis, & fructum afferatis.* Id enim eis conuenit quatenus Pastores sunt, quibus præcipitur, vt diligenter agnoscat vultum pecoris sui, suosque greges considerent, vt videlicet earum morbos, pericula, pabula, custodes, & cætera, quæ illis necessaria sunt, diligenter prouideant

Ait ipſe Saluator Ioan. 10. *Bonus paſtor proprias oues vocat nominatim.* Multa præterea paſſim in viſitationibus ſeſe offerunt, quæ non cuiuſlibet miniſtri, ſed ipſius Epiſcopi auctoritatem, dignitatem, poteſtatem, atque opes interim requirunt, quaquoniam ſolitis maiora ſunt, maiori etiam auctoritate tractanda, & componenda ſunt. Quòd autem in Epiſcopo requiratur ſcientia bene gubernandi domum ſuam, & familiam, vide infra *hoc eod. tit. gloſ.* 16. Et quòd etiam in eo requiratur ſcientia ſecularium ſcripturarum, probatur *in cap. legimus 7. §. hinc etiam, diſt.* 37. vbi D. Acuña *num.* 3. & citat Gregor. Lop. *l.* 37. *tit.* 5. *part.* 2. Si verò ignarus ſit eorum, quæ ſunt ad Paſtorale munus neceſſaria, an debeat ſe ab Epiſcopato abdicare? vide Azor. *inſt. moral. part.* 2. quem refert, & ſequitur D. Acuña *in c. omnes,* 6. *n.* 5. *diſt.* 38. vbi tenet debere Epiſcopatum dimittere, aut ſibi idoneum adiutorem adſciſcere, alioquin ſuo muneri, & officio non ſatisfacit.

Glos. XI.

Non vinolentum.

SVMMARIVM.

1 *Vini potatio nimia clerico comprimenda.*

2 *Vinum multum etiam citra temulentiam ferentibus Dominus ſempiternum comminatur exilium.*

3 *Inebriari aliquem cogens qualiter peccet, oſtenditur:*

4 *Vinum moderatè ſumptum multa bona corpori, & animæ præſtare poteſt.*

5 *Vinum immoderatè ſumptum malorum omnium eſt origo, & quæ ex illo naſcantur, oſtenditur.*

6 *Ebrietas quibus ſignis cognoſcatur, oſtenditur.*

7 *Cretenſes, Lacedæmonij, & Carthaginenſes legem ſanxerunt, vt nullus in exercitu vini potationem guſtaret.*

8 *Hiſpani omnes, & præcipuè Luſitani, præſertim dum pueri, & adoleſcentes ſunt, ac mulieres, ſaltem donec viro copulentur, vini abſtinentiam excolunt.*

9 *Vinum bibere fœminis ignominioſum ſemper fuit.*

10 *Marcellus Conſul Romanus vxorem ſuam, eo quod vinum bibiſſet, fuſte percuſſam interemit.*

15 *Egnatius Mecennius vxorem interfecit eo quod vinum bibiſſet è dolio, & à Romulo cædis abſolutus fuit.*

12 *Mulier omnis, quæ vinolenta, & comeſſatrix eſt, eadem quoque meretrix eſt.*

13 *Abſtinentia à vino laudabilis valde eſt, tam in viro, quàm in fœmina.*

14 *Aquam ſolum bibentes in inueniendis rebus ſagaces, ac ingenioſi ſunt.*

15 *Clericus ebrietatibus incumbere propter eorum auctoritatem prohibetur.*

1 IPSAM propenſionem ad nimiam vini potationem clerico comprimendam, & edomandam eſſe admonet Apoſt. *in præſenti,* quod iterum inculcat, *ad Titum* 1. *Non dixit,* teſte Theophylacto, *temulentos, aut ebrios, hoc enim eſt omnino indignum: verùm non vinolentos, & multum potantes, potatio ſiquidem multa animæ, mentiſque vim, & vigorem, licèt non eripiat, laxat tamen & debilitat, malique eſt exempli.* Neque ſolùm Deus vino obrutis, ſed & multum vinum citra temulentiam ferentibus ſempiternum comminatur exilium, Iſai. 5. † *Væ qui potentes eſtis ad bibendum vinum, & viri fortes ad miſcendum ebrietatem.* 2

Non ergo ſolùm à crapula, & ebrietate ſe abſtinere debent clerici, ita vt non multum vino dediti ſint; ſed etiam illud in primis ab eis cauendum eſt, ne conuiuas, vel alios crebrioribus inuitationibus, grandioribus poculis, & vitteis blanditiis, aut minacibus verbis impellant, hoc enim non beneuolentiæ, ſed maleuolentiæ indicium eſt, vt more ſuo optimè docet S. Auguſtinus *ſerm.* 231. *de tempor.* † Qui 3
alterū cogit, vt ſe plus, quam opus eſt, bibendo inebriet, minus malum eius erat, ſi carnem eius vulneraret gladio, quàm animam eius per ebrietatem necaret. O infelicitas generis humani, quàm multi inueniuntur qui ebrioſos & luxurioſos amplius quàm oportet, cogunt bibere, & ante oſtium pauperibus petentibus, vel vnum calicem diſſimulant dare. Nec attendunt quod illud, quod luxurioſis videntur ingerere, Chriſtus in pauperibus deberet accipere, qui dixit Matth. 25. *Quod feciſtis vni ex minimis meis, mihi feciſtis,* &c. Et idem Auguſt. *in ſerm. inſequent,* ſic ait: *Qui amico ſuo nimium propinat, in anima efficitur inimicus, corpus quoque eius debilitare, & animam probatur occidere; qui enim ebrietatibus incumbunt, vltra peccatum, quod incurrunt, podagra laborant, & ægritudine diuturna macerantur.* Athenæus igitur *in ſua hiſtoria de temulentis, lib.* 10 aſſerit Alexandrum Magnum ex nimio vini potu in infirmitatem incidiſſe, ac tandem ex ea deceſſiſſe, & *ibi* idem Athenæ. refert, quòd cùm Calliſtheoes vir ſapientia & eloquentia clarus eodem Alexandro conuiuante meri poculum, quod ad eum peruenerat, expelleret, rogante quodam cur non biberet, reſpondit nolle ſe dum Alexandri poculum ebiberet, Æſculapio indigere.

Quemadmodum enim vinum moderatè ſumptum multa bona corpori & animo præſtare poteſt, 4
vt propterea apud Athenæum *lib.* 11. Socrates vino moderatè ſumpto has tribuit qualitates, vinum animos rigans triſtitias & dolores, quemadmodum Mandragoras ſopit, & hilaritatem, ſicut oleum flammam excitat, plantarum quoque exemplo, quæ temperato imbre, & leni aura perflatæ rectè augeſcunt, & florent, ad frugémque perueniunt. Plutarchus dicit, vinum hilaritatem afferre, metum abiicere, & veritatis fœcundiſſimum eſſe, Ariſt. 30. *ſect. problem,* aſſerit vinum moderatè ſumptum coctionem iuuare, cor exhilarare, cerebrum, & ſpiritus vitales fouere, ſomnum conciliare. Plato 1. *de legibus* dicit à Deo vinum contributum hominibus, quaſi optimum præſidium conſeruandi ſenectutem, quòd vino iuueneſcere videatur, & abolere mœſtitiam. Plin. *lib.* 23. *cap.* 1. ſic ait: *Vino modico nerui iuuantur, copioſiore læduntur, ſic & oculi, ſtomachus recreatur: appetentia ciborum inuitatur; triſtitia cura hebetatur, vrina ac algor expellitur ſomnus conciliatur: præterea vomitatē ſiſtit; collectiones extra lanis humidis impoſitis mitigat.* Deinde ſubiungit: *Aſclepiades vtilitatem vini æquari vix Deorum potentia poſſe pronunciatur.* Galenus *lib. de cauſis morborum. cap.* 3. aſſignat vinum modicè ſumptum calorem naturalem augere. Et *libr. de compoſit. pharmacorum ſecundum locos, cap.* 3. ita loquitur: *Vinum nutrit, concoquit, roborat, putrefactioni reſiſtit, & in intemperiem à frigiditate, & humiditate contractam, citra omnē moleſtiam, ac ſecurè perſanat.* Auicena 3. *primi doct.* 3. *c.* 11. *Vinū, inquit, ex ſui eſſentia fortes efficit ſanos, & viuificat virtutem: propterea quod velociter præbet augmentū in*

ſub

ſubſtantia ſpiritus. Et Prosp. *lib. 2. de vita contempl. cap. 22. Paulus*, inquit, *Timotheo diſcipulo ſuo, qui ſe longa abſtinentia fregerat, modico vino vti præcipit. Ac per hoc nihil contra abſtinentiam faciunt, qui vinum nõ pro ebrietate, ſed tantùm pro corporis ſalute bibunt.* Et quòd vinum moderate potatum plurimas corporis præſtet vtilitates, probat Gutiers. *canon. lib. 2. cap. 4. n. 31. cum ſeqq.* & *à n. 32.* ait vina de per ſe eſſe excellentia omnibus aliis rebus habentibus liquorem, & refert quorum locorum vina Hiſpanica ſint excellentiſſima: de hac re Petr. Mex. *in ſylua var. lect. p. 3. c. 16.* Fr. Io. de Pineda *in agricultura Chriſtiana, dialog. 10. §. 16.*

5 Ita etiam per contrarium vinum immoderatè ſumptum malorum omnium eſt origo; nam eſt excitatiuum diſcordiarum, *c. luxurioſa 25. diſt.* Aufert cor, ſicut fornicatio 3. *Eſdr. 3. Oſea 4.* Et mentis induxit exilium, *cap. vinolentum 35. cap. ſanè, §. neſciunt 15. quæſt. 1.* Eſt incitatiuum ad luxuriam, Apoſt. noſter *ad Epheſ. 5.* & *Prouerb. 20. Nolite inebriari vino, in quo eſt luxuria, cap. etſi Chriſtus, ante fin. de iureiur. cap. luxuriari 35. diſt. cap. à crapula, de vita & honeſt. cleric.* Apul. *lib. 2. aſini aurei*, tradit vinum liberum eſſe hortatorem, & armigerum Veneris. Et S. Hieronym. *in epiſt. ad Oceanum*, ſic ait: *Vinolentia ſcurrarum eſt, & comeſſatorum, venterque mero æſtuans citò deſpumat in libidines.* In vino luxuria, in luxuria voluptas, in voluptate impudicitia eſt. Affert huius rei exempla S. Hieronym. *epiſt. 83. ad Ocean. Noe*, inquit, *ad vnius horæ ebrietatem nuda femora ſua, quæ per ſexcentos annos ſobrietate contexerat. Geneſ. 9. Loth per temulentiam neſciens libidini miſcet inceſtum, & quem Sodoma non vicit, vina vicerunt, Geneſ. 19.* Ex his & aliis concludit idem B. Hieron. *in cap. 1. Titiana epiſt. Nunquam ego ebrium caſtum putabo, qui etſi vino conſopitus dormierit, tamen potuit peccare per vinum. Dicat quiſque quod volet, ego loquor ſecundum conſcientiam meam, ſcio mihi abſtinentiam & nocuiſſe intermiſſam, & profuiſſe repetitam. Et vinum*, ait idem Hieronym. *epiſt. ad Euſtoch. ac adoleſcentia duplex incendium voluptatis eſt, quid oleum igitur flammæ adiiciam? qui ardenti corpuſculo fomenta ignes adminiſtramus? Obſtat deinde vinum vigiliis, & grauat corda hominum, & ſomnus, dict. cap. vinolentum.* Nimia denique vini perceptio aufert memoriam, diſſipat ſenſum, confundit intellectum, balbutit linguam, corrumpit ſanguinem, membra debilitat, exhaurit ſubſtantiam, eneruat corpus, ac ſecreta pandit, prout de hoc damnabili, & graui vitio referunt Menoch. *de arbitr. caſu 404. à numer. 1.* Farinac. *fragm. crimin. part. 7. lit. C. numer. 253.* Leſſ. *de iuſtitia, lib. 4. cap. 3. dub. 3. numer. 13.* Aldrete *de religioſa diſciplina tuenda, lib. 1. cap. 15. à numer. 39.* ac alij citati per me *alleg. 28. num. 9. & 10.* latiſſimè Gutier. *canon. lib. 2. cap. 4. per tot.* & præcipuè *num. 46.* vbi ait quòd qui vino, ciboque ſe immergunt, ſtolidi, ignaui, obtuſique fiunt, raróque longæui ſunt, facilè ægrotant, difficiliter curantur, à corporis viribus, animæque virtute quamprimum deſtituuntur, fiuntque deliri, & omnibus contemptui, ludibrióque ſunt, adeò vt neceſſarij, ac familiares omnes interitum optent. Ludou. Sotomaior *ep. ſt. 1. ad Timoth. cap. 3. verb. non vinolentum, in princ.* Audi D. Ambroſ. *lib. de Helia, & ieiunio, cap. 14. Rogas*, inquit, *ad iucunditatem, cogis ad mortem: inuitas ad prandium, efferre vis ad ſepulchrum: cibos promittis, tormenta irrogas: vina prætendis, venena ſuffundis; omne enim quicquid nocet, venenum eſt. Tollit ſenſus, viſcera exurit, ſomnum infert, caput vexat. Noxia eſt ebrietas ad corporis ſanitatem, mentis etiam crimen adiungit.* Nam, vt ait Salomon *Prouerb. 23. Vinum ingreditur blandè, ſed in nouiſſimo mordet vt coluber, & ſicut regulus venena diffundit.* Vnde Philo Iud. *lib. de plantat. Noë, & lib. de temulentia*, vini abuſum damnat, & Clemens Alexand. *lib. 2. Pædag. cap. 2.* multa contra temulentiam atque ebrietatem ſcribit, allatis Salomonis, & Poëtarum teſtimoniis. Iſidor. Peluſiota *lib. 1. epiſt. 103.* commemoratis Noë, Loth, atque Herodis ebrietatibus, ſubdit omnia veſana crimina à vino promanare. Multa aduerſus ebrietatem ſcribit Seneca *epiſt. 84.* & inter alia inquit: *Non eſt animus in ſua poteſtate ebrietate deuinctus: quemadmodum muſto dolia ipſa rumpuntur, & omne quod in imo iacet, in ſummam partem vis caloris eiectat; ſic vino æſtuante quicquid in imo iacet abditum effertur, & prodit in medium. Onerati mero quemadmodum non continent cibum, vino redundante, ita nec ſecretum quidem, quod ſuum, alienúmque eſt pariter effundunt.*

Ebrietas hæc multis ſignis cognoſcitur. Hipp. *lib. 2. prænotionum num. 8.* ebrium cognoſci aſſerit, quia ſudabit magis, quàm antea, & difficulter ſpirabit, & ipſe ſeipſo grauior erit, ac humidior: ſed & lætior erit, ſi non caput ipſi affligatur. Galen. *2. de meth. med.* ebrietatis ſigna eſſe dicit ſupinum iacere, hiare, & ſtertere, & *10. de ſimpl. medic.* facultatibus impletis, ac inebriatis vrina albida conſpicitur. Ariſtot. denique *ſect. 3. problematum* multa ſigna colligit, quibus ebrietas innoteſcere poteſt, præter quæ, alia etiam ſigna in vinolentis conſpiciuntur, nempe ſtupiditas quædam, nimius riſus abſque cauſa, furor talis quandoque vt alios pulſent, mictio inuoluntaria, tortuoſa deambulatio, oculorum inconſueta turbiditas, ac luciditas, nimia ac irrationalis locutio, atque alij multi turpes effectus ſequuntur ſecundùm naturam, quantitatem & qualitatem epoti vini, ac venitis naturale temperamentum, adeo vt iure meritò, vt refert Ariſtot. *2. Politic. cap. vlt.* ex Pittaci lege maiori pœna ebrij damnarentur, ſi quem pulſaſſent, quam ſi ſobrij feciſſent: quòd enim pluries delinquant ebrij, quam ſobrij, non ad id reſpexit, quòd magis eſſe debeat ebriis venia, ſed ad vtilitatem. 7

Patet igitur ex ſuperiùs dictis quanta mala ab immodico vino oriantur, & ideo iure merito Plato *in extremis de potione ſermonibus*, & Ariſtot. *lib. 1. œconomicorum cap. 5.* Carthaginenſium legem de abſtinentia à vino valde probant. Plato enim hæc dicit: *Virùm etiam potius Cretenſium, Lacedæmoniorúmque vſu, Carthaginenſium legem antepoſuerim, vt nullus videlicet in exercitu hanc potionem guſtet, ſed toto illo tempore, aqua potione vtatur: & in ciuitate neque ſerui, neque ancillæ vnquam, neque Principes eo animo, quo in Imperio ſunt, vinum guſtent. Item neque gubernatores, neque Iudices, dum ſuo funguntur munere, vini quicquam aſſumant, nec quiſquam de re aliqua inſigni conſilium initurus, nec interdiu quiſquam omnino, niſi aut exercendi corporis, aut tollendi morbi cauſa. Item neque noctu quiſquam aut vir, aut mulier cum filios creaturi ſunt.* Alia quoque multa quis enumerauerit, in quibus recta mente, ac lege bene inſtitutus à vino abſtinere debet. Et hæc dicit Plato *de corporibus non ægrotis, ſed rectiſſimè valentibus*, in quibus epotum vinum, tanquam tyrannus quidam animæ imperat, itaut quæ prius intelligebat, rectè amplius non intelligat, quæ prius faciebat, non rectè faciat, & idcirco ab ipſo tanquam ab hoſte cauendum Plato ait: *Nam ſi ſemel corpus immodicè ingreditur, gubernatorem impedit, quominus, vt* 8

decet, nauis gubernacula dirigat; militet ne in acie modeſte ſe gerans, conturbat. Iudices cum iuſtos eſſe oporteat, aberrare, & omnes Principes vitioſe dominari, ni-
8 *hilque ſani imperare cogit.* † Vini igitur abſtinentiam Hiſpani omnes, & præcipue noſtri Luſitani, præſertim dum pueri & adoleſcentes ſunt, ac mulieres ſaltem donec viro copulentur, excolunt, & quod ab antiquo etiam tempore Hiſpani abſtemij fuerint, refert ex Philarco Athenæus *lib.* 2. in hæc verba: *Hiſpanos quamuis hominum ditiſſimos, aquam bibere, ſolos cibum capere ob parſimoniam; indui tamen*
9 *ſumptuoſa veſte.* † Fœminis ignominioſum ſemper fuit vinum bibere, iam enim antiquorum Romanorum tempore ingenuis mulieribus vinum erat interdictum, vt refert Valer. Max. *lib.* 1. *cap.* 3.
10 † Vnde Marcellus Conſul Romanus vxorem ſuam eo quod vinum bibiſſet, iuſte percuſſam interemit, & quemadmodum Plinius refert *lib.* 14. *cap.* 13. in-
11 ter exempla legitur † Egnatij Mecennij vxorem, quod vinum bibiſſet è dolio, interfectam fuiſſe à marito, eúmque cædis à Romulo abſolutum. Et Cato, vt *ibidem* Plinius atteſtatur, aſſerit propterea tunc temporis ex vſu fuiſſe, vt propinqui fœminis oſculum darent, vt explorarent an temetum olerent. Plutarchus etiam *in quæſtionibus Romanis* oſculandi morem eandem ob cauſam inſtitutum fuiſſe affirmat. Et non alia certè ratione priſcis illis temporibus vini vſum mulieribus interdictum fuiſſe exiſtimo, niſi quia vinolenta, & comeſſatrix mulier, ſi nupta fuiſſet, adultera, ſi ſoluta, meretrix reputabatur, idque propterea, quòd vt Tiraquell. refert *de legibus connubial. part.* 9. *l.* 9. *connub. gloſſ.* 1. *num.* 216. contra vini vſum apud mulieres lex ab ipſo Romulo poſita fuerat in hæc verba: *ſi vinum biberit domi, vti adulteram puniunto.* Quibus verbis, in-
13 quit Tiraquell. oſtenditur † mulierem vinoſam & adulteram, eiuſdem criminis reas eſſe, veluti alterum ex altero prodeat, quam legem rationi valde conſonam, & iuſtiſſimam fuiſſe teſtatur S. Chryſoſtom. qui enarrans illud, *Matth.* 1. *Cum eſſet deſponſata Mater eius Maria*, &c. *Omnis*, inquit, *mulier, quæ vinolenta comeſſatrix eſt, eadem quoque meretrix eſt.* Multa in deteſtationem mulieris ebrioſæ cumulat Gutierrez *dict. lib.* 2. *canon. cap.* 4. *num.* 22. *cum ſeqq.*

14 Ex quibus colliges abſtinentiam à vino laudabilem valde eſſe, tam in muliere, quàm in homine, vinóque potius vtendum Medici iuſſu, ac recuperandæ valetudinis gratia, quàm aliam ob cauſam, quemadmodum factum fuiſſe apud Locros Epizephirios teſtatur Athenæus *lib.* 10. *Deipnoſoph.* idque propterea quòd à Zeleuco Aſiæ Rege ſancitum fuerat, vt ſi quis iniuſſu Medici, & non recuperandæ valetudinis cauſa merum bibiſſet, capite plecteretur: hic meri vſus à noſtro Apoſt. etiam indicari videtur, dum *ad Timotheum* ſcribit inquiens: *Noli adhuc aquam bibere, ſed modico vino vtere, propter ſtomachũ tuum, & frequentes tuas infirmitates.* Vnde clarè patet Timotheum in ſanitatis ſtatu aqua vti conſueuiſſe, eíque propter aduerſam valetudinem vinum commendari, ídque modicum, ad ventriculi ſcilicet cruditatem corrigendam, aliáſque infirmitates debellandas, ita vt D. Paulus vino vt medicamento vtendum ſenſerit, aqua autem ad quotidianum potum: quod ſi crebrius fiat, ad ſanitatem magis conducit, quia Athenæus *lib.* 1. *Deipnoſoph.* refert eos, qui † ſolum aquam bibunt inueniendis rebus ſagaces, ac ingenioſos eſſe, vinum autem noſtram obumbrare prudentiam. Et propterea S. Ambroſius *de Elia & ieiunio, cap.* 9. inquit, potentes vinum prohibentur bibere, ne cùm biberint obliuiſcantur ſapientiæ; & D. Hieronymus *in comment. ad Titum*, ſic ait: *Prohibet Paulus Epiſcopum eſſe vinolentum, ne vel ſenſu occupato exaltet riſum contra grauitatis decorem & labiis diſſolutis cachinnet, vel ſi paululum triſtis cuiuſdam rei fuerit recordatus, inter pocula in ſingultus prorumpat, & lachrymas. Longum eſt ire per ſingula, & inſanias, quas ebrietas ſuggerit, explicare.*

Vnde & clericos ebrietatibus incumbere propter 15
eorum auctoritatem magnopere prohibetur *in cap. fin. in fine* 4. *diſtinct.* & *in cap. Epiſcopus, in cap. luxurioſa, in cap. vinolentum, & in c. ſexto, in fine*, 35. *diſt.* & *in cap. a crapula de vita & honeſt. cleric.* & *in cap.* 1. *ne clerici, vel Monachi, cum ſimilibus*, quæ iura refert, & latè exornat Gutierr. *d. lib.* 2. *canon. cap.* 4. *num.* 48. *cum ſeqq.* Qua autem pœna ſint puniendi? Vide Bernard. *in pract. cap.* 77. Menoch. *de arbit. caſu* 404. Albert. Trot. *de vero & perfecto clerie. lib.* 1. *cap.* 59. Suar. *de cenſur. diſp.* 1. *ſect.* 2. *num.* 11. Et à comeſſationibus abſtinere ei maximè commendatur *Prou.* 23. D. Paul. *ad Rom.* 13. §. 1. *cap. comeſſationes, cap. malus, cap. non oportet* 2. & *cap. non liceat* 44. *diſt.* quid erit in Epiſcopis, quibus excellentiora debentur, *cap.* 1. *de priuileg.* qui ſuper omnes gradus dicuntur conſtituti, Concil. Trident. *ſeſſ.* 24. *de reform. cap.* 1. *cap. venerabilis, de præbendis*, qui non vulgari aliqua, ſed eximia ac excellenti ſanctitate alios ſui ſimiles efficere, ac temperantia in cibo, & potu ſe habendos inducere debet; animaduertat vnuſquiſque, & ſecum præponderet.

GLOS. XII.

Non percuſſorem.

SVMMARIVM.

1 *Epiſcopi percuſſio licita eſt ex charitate, & correctionis cauſa, vt in melius vita hominum redigatur.*
2 *Epiſcopus propria manu neminem debet percutere.*
3 *Clericalem Ordinem ſummopere dedecet, vt ea manus violenter alicui iniiciantur, quæ Deo ſolemni ritu conſecrata ſunt.*
4 *Regimen omne, omniſque adminiſtratio auctoritate & amore continetur.*
5 *Impunitas eſt iniuriæ ſoboles, inſolentiæ mater, radix impudentiæ, & tranſgreſſionis nutrix.*
6 *Epiſcopus puniens debet aſſimilari patri carnali, qui filium flagellat, & omnia bona ſua ei ſeruat.*
7 *In miſericordia corripiendum.*
8 *Epiſcopus debet eſſe benignus, & ad benefaciendum paratus.*
9 *Paſtor bonus omnibus ſe conformare, ac in ſe omnium transferre affectus debet.*
10 *Petrus diuina prouidentia labitur in peccatum, vt duriorem ſententiam proprij caſus intuitu temperet, tum vt qui ſibi antea infirmus fuerat, fieret omnibus firmamentum.*
11 *Paſtoris tres ſunt voces, ſuauis, dulcis, & alta.*
12 *Iuſtitiæ rigor ſub iuſto moderamine temperandus.*
13 *Diſſimulare debet Epiſcopus, multis conniuere, & omnia ſic moderari pro loco, & tempore.*
14 *Prælati à perſonarum acceptione cauere debent.*
15 *Prælatus intueri debet ne dum immoderatius cuſtoditur virtus humilitatis, ſoluantur iura regiminis.*
16 *Epiſcopus ſubditis bene viuentibus putet ſe æqualẽ, erga*

erga peruersos verò iura rectitudinis exercere non formidet.

17 *Prælati non seueritate, sed beneuolentia subditos corripere debent.*

18 *Episcopus verborum correptione, non verberibus timeri debet.*

19 *Iustè iudicans misericordiam cum iustitia seruat.*

20 *Lenitas mansuetudinis sine rectitudine seueritatis, & zelus rectitudinis sine mansuetudine non debet inueniri.*

21 *Mansuetudo, & districtio abinuicem non debent separari.*

22 *Comitas, & humanitas in delictis increpandis magis attrahit, & malos ad rectam adducit viam.*

23 *Contra illos insurgit auctor, qui dum viles erãt, molles, & tractabiles existebant, sed eleuati ad dignitates, duri, & crudeles sunt.*

24 *Cum senibus quomodo procedendum ostenditur.*

25 *Episcopus qualiter subditos increpare debeat? & num. 26.*

1 EX charitate, & correctionis causa, vt in melius vita hominum redigatur, licita est percussio Episcopis, & omnibus habentibus auctoritatem in suos subditos. *c. cùm Beatus 45. distinct. c. ante omnia 45. distinct.* ex-
2 cepto quòd † Episcopus neminem propria manu debet percutere. *c. non licet 86. distinct.* & hoc propter reuerentiam sanctitatis beneficij Episcopalis, cui Sanctitas ignoscendi gloriam dereliquit, *l. si quis in hoc genus, C. de Episcop. & cler.* vel propter suã mansuetudinem, & humanitatem ostendendã, vnde Dominus Episcopis ait Matth. 5. *Discite à me, quia mitis sum, & humilis corde.*

3 Clericalem enim ordinem summopere dedecet, vt eorum violentæ manus alicui iniiciantur, quæ Deo solemni ritu consecratæ sunt, quæ extensæ pro omnibus Numini supplicant, quæ interius honorem tremenda corporis, & Sãguinis Christi mysteria peragunt. Percussorem Episcopum, ait S. Hieron. *epist. 83. ad Oceanum c. 4.* ille condemnat, qui dorsum suũ posuit ad flagella, & maledictus, non remaledixit. Et *Octauus Canon.* qui Apostolorum est, hunc in modũ habet: *Episcopum, aut Presbyterum, aut Diaconũ percutientem fideles delinquentes, aut infideles iniqua agẽtes, & per huiusmodi volentem timeri, deiici ab officio suo præcipimus: quia nunquam nos docuit hoc Dominus; sed è contrario ipse cùm percuteretur, non repercutiebat cùm malediceretur, non maledicebat, cùm pateretur, non comminabatur.* Vnde vocem hanc Chrysost. Theodor. & Hieron. *ad Titum 1.* non ad manus violentiam, sed ad linguæ acerbitatem referunt, vt Episcopus nemini maledicat, nec sit sæuus, & improbus obiurgator, nec denique conuitiis perdat, quos poterat modestia, & lenitate corrigere.

4 Cùm omne regimen, omnisque administratio auctoritate, & amor contineatur.

Oderunt peccare mali formidine pœnæ.

Oderunt peccare boni virtutis amore,

in manus noui Antistitis consecrati Baculum traditur; auctoritatis scilicet, & disciplinę insigne, sustentaculum imbecillitatis humanæ, vt si in coërcendis vitiis piè sæuiens, iudicium sine ira tenens, in fouẽdis virtutibus auditorum animos demulcens, in tranquillitate seueritatis censuram non deserens, vt reuocet errantes, regat iustos, pungat, & stimulet ignauos, & inertes, repellat nocẽtes: ac iuxta *Ezech. 34.* attrahat vagum, sustentet languidum, stimulet pigrum, portet in humeris suis exemplo, Principis Apostolorum ægrum, & debilem: *Vt increduli,* inquit Bernard. *lib. 3. de considerat. conuertantur ad Fidem, cõuersi non auertantur, peruersi ordinentur ad rectitudinem, subuersi ad veritatem reuocentur, subuersores conuincantur, vt vel emendentur ipsi si fieri potest, vel si non, perdant auctoritatem, facultatémque alios subuertendi.* † Impunitas enim, inquit idem Bernard. *vbi pro-* 5
ximè, incuriæ soboles, insolentiæ mater, radix impudentiæ, transgressionis nutrix, matrix noxiæ, libertatis pessima soboles hæc. Nã, vt dicit Senec. *in Troad. act. 9. qui non vetat peccare, cùm possit, iubet,* & D. Bernard. *in serm. de S. Ioan. Bapt. silere, cum arguere possis, est consentire,* & Philo Hebr. *contra Flau. Qui castigare, aut saltem cohibere cùm possit, non cohibet; palam est, eum permittere, ac penè mandare.*

Tenetur igitur ex officij debito Prælatus delicta, & errores corrigere subditorum, iuxta Apostol. *Peccantem coram omnibus argue.* Et alibi. *Auferte malum de medio vestri,* corrigendo scilicet & puniendo. Ad hoc enim Prælati maiores, & minores sunt à Domino instituti, vt euellant ac destruant, malos corrigendo; ædificent, & plantent bonos instruendo Prælatus siquidem ad instar Medici, qui ex dilectione sanandi phræneticos ligat, & lethargicos excitat, cum charitate errores debet corrigere subditorum. Debet siquidem vagas errantium mentes sub disciplina debitæ coërcere censuræ, & sibi subditos vnire in vinculo charitatis. In veteri quidem testamento præcipiebatur agnus Paschalis comedi in vna domo, vt in habitantibus consonantia morum & affectuum identitas notaretur. Ad hoc Reuerendissimi Patres sunt instituti Pastores, vt oues pascant, fractos alligent, & reducant ad propria dissolutos, & coram malos se clypeum & murum defensionis opponant, & aduersitatis tempore contra potentes pro debilibus se promptos, & sine pretio constituant aduocatos,

Episcopus puniens, vt ait Gregor. *epistol. 16. lib. 12. ad Abbatem mõtis Sinai, debet assimilari patri carnali,* 6
qui filium flagellat, & tamen ei omnia bona sua seruat, & eum hæredem habere desiderat. Hic ergo, quos affligimus, dulcedinem charitatis in mente seruare debemus. Verbum dulce, dicitur Eccles. 6. multiplicat amicos, & mitigat inimicos, lingua gratiosa in bono homine abundat. Plus *erga corrigendos,* docet S. Leo *epist. 84.* agit *beneuolẽtia, quàm seueritas, plus exhortatio, quàm comminatio, plus charitas, quàm potestas, ex quo dicit* glos. *in cap. 3. 86. dist.* † iustus in misericordia cor- 7
ripiat, & arguat, qui non verbis asperis sunt homines procurandi, *cap. qui sincera 45. dist.* & sanguinem elicit, qui nimis emungit. *cap. nisi cùm pridem, de renunt.* glos. *verb. salubriter, in extrauag. si fratrum, §. quia igitur, ne Sede vacante Ioan. XXII.* & dixit notanter Phil. Corne. *cons. 296. circa primum 4. vol.* quod, qui impedit misericordiam, dicitur negare Christum, proprium est misericordis dare lachrymas alienis calamitatibus, nam ipse Christus videns miserias humanæ naturæ propter peccatum, lachrymatus est, Ioan. *cap. 11.* Inde Stoici dixerunt misericordiam esse ægritudinem ex miseria alterius.

Debet igitur Prælatus esse benignus, & ad bene- 8
faciendum paratus, dulcis eloquio, qui cunctos sciat sua attrectare dulcedine; nam Princeps Apostolorum *ad Clementem, de vniuersis Episcopis,* inquit. *Ecclesiarum omnium curam habẽtes misericordes, & beneuoli estote in omni verbo, & opere pro viribus agite, omnisque Pontifex sacro Chrismate perunctus, charus, &*

pretioſus omnibus eſſe debet;hac eſt voluntas Dei,vt beneſacientes obmuteſcere faciatis imprudentium hominum ignorantiam. Vnde Apoſtol. *ad Titum cap.* 1. inter Epiſcopi conditiones hanc numerat. *Non præfractum* (vbi nos habemus,non ſuperbum)id eſt,non durum & ſui ſenſus plus ſatis tenacem. Item *ad Philip.*4. vbi dicit: *Modeſtia veſtra ſit nota omnibus hominibus,* Græcè habetur, *τὸ ἐπιεικὲς manſuetudo*,& ſignificat, hîc quandam virtutem mirabilem, qua modo redditur habilis ad Chriſtianè cum omnibus conuerſandum;ac etiam amabilitatem, & quendam promptitudinem, qua homo paratus eſt omnibus omnium moribus ſe accommodare, neminem faſtidire, omnibus benefacere,libenter cedere, & quæcunque poteſt ſine offenſione Dei ferre, & permittere etiam cum iactura ſua, ſiue rerum ſuarum: hoc enim eſt non quærere, quæ ſua ſunt,ſed quæ aliorum, nulli oneroſus,aut odioſus eſſe,ſed æquus,& commodus, hoc eſt quo ad *Roman.* 12. dicitur: *Si fieri poteſt, quod ex vobis eſt, cum omnibus hominibus pacem habentes.* Et 1.*ad Corinth.* 10. *Sine offenſione eſtote Iudæis,* & 2. *ad eoſdem* 4. *commendantes nos metipſos ad omnem conſcientiam hominum*,id eſt, ea faciamus,quibus omnes homines(ſi conſcientiam velint teſtari) non poſſint nos non commendare, & probare, nec aliquid habeant in quo nos merito accuſare poſſint. *Charitas*,inquit Bernardus,*patiens eſt, benigna eſt:patiens eſt cùm diſſimulat,ſpectat,ſuſtinet delinquentem: benigna eſt,quando trahit,adducit,& conuerti facit ab errare. Charitas benigna etiam, quos tolerat, amat,& amat ardenter. Flet quippe charitas,ſed ex amore,non ex mœrore:flet ex deſiderio,flet cum flentibus. O bona mater charitas,quæ ſiue foueat infirmos, ſiue exerceat prouectos,ſiue arguat inquietos, diuerſis diuerſa exhibens, ſicut filios diligit vniuerſos.Cùm te arguit mitis eſt,cum tibi blanditur,ſimplex eſt,piè ſolet ſæuire,ſine dolo mulcere,patienter nouit iraſci,humiliter indignari,læſa non prouocat,ſpreta reuocat.* Pondera quod de Domino dicitur Eſai. 41. *Non erit triſtis,neque turbulentus:calamũ quaſſatum non conteret,& lignum fumigans non extinguet.* Et idem Bernard. *ſerm.*23.*ſuper Cantic.*† *Paſtor,*
9 ait, *bonus omnibus ſe conformat,omnium in ſe transfert affectus;matrem ſe probat non minus deficientium,quàm proficientium.* Et D.Gregor.*in Paſtor.part.*2.*cap.* 6.dicit,quòd Paſtor bonus æqualem ſe cernat, peccantibus autem zelo vltionis ſe anteferat, imitans Paſtorum Principem Petrum, cui cum bonus Corne-
10 lius ſe poſterneret,dixit;† *Surge, ne feceris,& ego ipſe homo ſum.* Diuina igitur prouidentia permiſit, vt primus ipſe Petrus laberetur, ac rueret in peccatum, quo ergo peccantes duriorem ſententiam proprij caſus intuitu temperaret,vt dicit S.Ambroſ.*in ſerm. de temp.*124.*in ſerm.*2.*de Cathedra B.Petri,qui eſt* 16. *de Sanctis*,in hæc verba:*Tanquam bonus Paſtor tuendum gregem accepit, vt qui ſibi antea infirmus fuerat, fieret omnibus firmamentum,& quia ipſe interrogationis tentatione negauerat,cæteros fidei ſtabilitate fundaret.* Scitè S. Max.*homil.* 3. *de pœnitentia Petri.Ecce nihil nobis Apoſtolus nocuit,quod negauit, & plurimum profuit quod emendauit.* Lapſus non rectè] monuit ne laberemur,pœnitens lapſos ad pœnitentiam prouocauerit.Cadi & labi permittitur Petrus quòd populorum multitudo illi credenda erat, ne ſeuerus, & à venia proprius fratribus impartiendo alienus eſſet,vt ait S Chryſoſtomus *homilia in SS.Petrum,& Eliam,* ſi innocens fuiſſe,nimium in]nocentes ſæuiſſet.S.Petrus Damianus *ſerm.* 27. *de ſanctis Apoſtolis Petro & Paulo*, ita rem expendit. *Quid eſt quòd ſic labuntur qui perficiuntur Eccleſiæ? ſapientia ſuauiter diſponens omnia, hæc ideo fecit vt in ſe ipſis prædicti Principes diſcerent qualiter aliis miſereri deberent*,&c.Franc.Abbas *ſerm.* 12.*de gratia Dei*,ita ſcribit. *In Petri momentaneo lapſu pius Paſtor gregi ſuo piè conſuluit, vt humana præſumptio labente Petro trepidet,& imbecillitas prolapſa reſurgente Petro non deſperet.*

Paſtor erit fiſtula dulce cauens, & baculo fir- 11
miores imbecillitates infirmorum firmiter ſuſtinens, & non ſibimet placens, etenim Chriſtus non ſibi placuit.Epiſcopus erit huiuſmodi moderationis erga ſubditos,vt arridens timeri debeat,& iratus amari,vt illum nec nimia lætitia vilem reddat, aut immoderata ſeueritas odioſum. Tres ſunt Paſtoris voces,ſuauis,dulcis,& alta ſuauis ad infirmum, dulcis ad morientem,ad ſurdum pertinet alta. In Epiſcopali ceruice nihil ſplendidius fulget humilitate, patientia,& benignitate, ſciunt boni, ac veri Prælati diſcipulorum ſubditorum ſe matres eſſe debere, nec dominos)ideo ſtudent magis amari; quàm metui;& ſi interdum ſeueritate opus eſt,paterna ſit,non tyrannica,matres fouendo,patres exhibent ſeſe corripien-
do.† Melius eſt propter miſericordiam dare ratio- 12
nem,quàm propter crudelitatem frangere pœnitentem. *Beati miſericordes*,inquit Saluator Matth. 5.*quoniam miſericordiam conſequentur.* Et è contra: *Iudiciũ ſine miſericordia*,inquit Iacobus,*ei qui non facit miſericordiam*,ſæpe ſubditos frangunt, dum plus iuſto rigorem tenent,qui profectò iam rigor iuſtitiæ non erit ſi ſe ſub iuſto moderamine non cuſtodit. Neſciẽtes autem vim diſcretionis per rabiem furoris diſciplinæ modum ad immanitatem crudelitatis conuertunt:& vnde emendare ſubditos poſſunt,inde potius vulnerant. Epiſcopus itaque miſcebit bonitatem ſeueritati faciendo quoddam ex vtroque temperamentum,vt neque multa aſperitate exulcerentur ſubditi neque nimia benignitate ſoluantur. Hoc enimverò illa Tabernaculi arca ſignificabat,in qua cum Tabulis Virga ſimul & Manna erant: quia ſcilicet cum Scripturæ ſacræ ſcientia & diſciplina in pectore boni Rectoris cuſtoditur,& virga directionis,& Manna dulcedinis,iuxta illud *Pſalm.Virga tua & baculus tuus ipſa me conſolata ſunt*;virga enim percutimur, & baculo ſuſtentamur. Moyſes idcirco ſic amauit eos, quibus præfuit, vt pro eis nec parceret: & delinquentes ſic perſequutus eſt, quo amauit, vt eos etiam Domino parcente proſterneret:vtrobique legatus fortis, vtrobique mediator admirabilis: cauſam populi apud Deum precibus,cauſam Dei apud populum gaudiis allegauit. Hæc ſunt, quæ Paſtori conueniunt,bonitas,diſciplina,ſcientia.Bonitas trahit,diſciplina corripit,ſciẽtia paſcit.Bonitas amabilem,diſciplina imitabilem,ſcientia docilem reddit. Epiſcopo & iſta conueniunt amor,ſed non emolliẽs; rigor,ſed non exaſperans;zelus,at non immoderatus pietas,verum non pluſquam conueniat, indulgens. Hinc D. Bernard. *in ſerm.* 23.*in Cantic.* ediſſerens verba *Pſal.* 2. *Erudimini, qui iudicatis terram*, ait: *Audiant hoc Prælati, qui ſibi commiſſis ſemper volunt eſſe formidini,vtilitati rarò,diſcite ſubditorum vos matres eſſe debere,non dominos,ſtudete magis amari,quàm metui,& ſi interdum ſeueritate opus eſt,paterna ſit,non tyrannica,matres fouendo,patres vos corripiendo exhibeatis,manſueſcite,ponite feritatem,ſuſpendite verbera,producite vbera,pectora lacte pingueſcant,non typho turgeant.*

Multa tamen diſſimulare debet Epiſcopus, mul- 13
tis conuenire,& omnia ſic moderari pro loco,& tempore,vt charitas,& pax illibata ſeruetur. Hinc illud Terent. *Heauton.act.*4.*ſcen.*5.

Inc

Ius summum sæpe summa iniustitia est. & illud *Sap. Noli esse nimium iustus, ne plus sapias, quàm oportet.* Si Deus ius suum rigide exequeretur, quis hominum viveret? & Dauid sæpe omisit facere, quæ optimo iure potuisset in Saulum, Ioab, & alios. Summis ergo precibus & lachrymis æquitas hæc, humanitas, & facilitas petenda est à Domino, quam nemo habet, nisi charitatem habeat cum prudentia coniunctam. Fridericus III. solebat dicere:
14 *Qui nescit dissimulare, nescit imperare.* † Cauete tamen omnes à personarum acceptione, Prælati præcipuè: in veste enim hyacinthina Summi Sacerdotis, qua in Sancta Sanctorum ingrediebatur, in extremitate tintinnabula cum malis puniceis intentis posita erant ad significandum, quod quemadmodum campana æqualiter omnes vocat, ita Prælatus æqualiter ad omnes se habeat: mala granata etiam, in quibus multa grana sub vno exterius cortice vniuntur, vnitatem significant fidelium, significatur ergo, vt innuere videtur S. Gregor. quod Prælatus quærere vnitatem subditorum debet, & charitatem in eis nutrire, non scandalorum materiam seminare.

15 Solerter tamen ait Gregor. *in Pastor. cap. 6. part. 2.* intueri debet Prælatus, nedum immoderatiùs custoditur virtus humilitatis, soluantur iura regiminis; & dum Prælatus quisque plus se, quàm decet, deiicit, subditorum vitam stringere sub vinculo disciplinæ non possit. Teneant ergo Rectores exterius, quod pro aliorum vtilitate suscipiunt: seruent interiùs, quod de sua æstimatione pertimescunt. Sed tamen quibusdam signis decenter erumpentibus eos apud se esse humiles, etiam subditi deprehendant, quatenus & in auctoritate eorum, quod formident, videant, & in humilitate, quod imitentur, agnoscant. Cùm autem, inquit *ibidem*, rector delinquentem punire compellitur, solicitè obseruare debet, vt sic iuta disciplinæ contra delinquentes exercent, vt pietatis viscera non amittat: simul enim se exhibere debet, & matrem pietatis, & patrem disciplinæ: atque inter hæc solicita circumspectione prouidendum, ne aut districtio sit rigida, aut pietas remissa, nam disciplina & misericordia multum destituitur, si vna sine altera teneatur. Insit ergo Rectori circa subditos, & iustè consolans misericordia, & piè sæuiens disciplina, infundat vulneribus vinum, & oleum, vt scilicet per vinum mordeantur vulnera, & per oleum foueantur. Ille igitur, qui sanandis vulneribus præficitur, in vino morsum doloris adhibeat, & in oleo mollitiem pietatis: quatenus per vinum mundentur putrida, & per oleum foueantur sananda. Miscenda ergo lenitas cum seueritate, & faciendum quoddam ex vtroque temperamentum, vt neque multa asperitate exulcerentur subditi, neque nimia benignitate soluantur. Vnde sicut in arca Testamenti erat simul virga, & manna; sic in pectore pastoris rigor, & dulcedo.

16 Prouidendum igitur monet idem Gregor. *vbi proximè*, quatenus & honore suppresso æquales nos subditis bene viuentibus putemus, & erga peruersos iura rectitudinis exercere non formidemus: nec præesse non hominibus gaudeamus, sed prodesse. Summus enim locus ita bene regitur, cum is, qui præest vitiis potius, quàm hominibus dominatur: ita tamen vt in corde seruetur humilitas, & in opere disciplina, vt eos, quos corrigimus, tacita nonnunquam cogitatione nobis ipsis præferamus: sic iura disciplinæ exerceantur contra delinquentes, vt pietatis viscera non amittantur: sit amor, sed non emolliens; sit rigor, sed non exasperans; sit zelus, sed non immoderatè sæuiens; sit pietas, sed non plusquam expedit parcens, vt in arce regiminis iustitia clementiæ permisceatur: nam secta immature vulnera deterius inferuescunt, & nisi cum tempore medicamenta conueniant, constat quod medendi officium amittunt, vt non de subditis crescamus, sed ipsi de nobis: Principem se constituerunt, sed sibi, nō tibi,

Vnde Gregor. *lib. 11. epistol. 15.* relatus *in c. qui sincera 45. dist. Qui sincera intentione extraneos à Christiana religione ad fidem cupiunt rectam perducere, blādimentis, non asperitatibus debent studere; ne quorum mētem reddita ad planum ratio poterat reuocare, pellat procul aduersitas. Nam quicunque aliter agunt, & eos sub hoc velamine à consueta ritus sui volunt cultura suspendere, suas illi magis, quàm Dei causas probantur attendere.* Et *in cap. licet 45. dist. Licet plerumque accidant in Sacerdotibus, quæ sunt reprehendenda, plus tamen erga corrigendos agat beneuolentia, quàm seueritas, plus cohortatio, quàm comminatio; plus charitas, quàm potestas, cum nemo nostrûm sine reprehensione, aut sine peccato viuat: nam si Dominus statim post trinam negationem Beatum Petrum Apostolum Præceptorem nostrum iudicasset, non tantum ex eo fructum, sicut fecit, recepisset; expectandi ergo atque corrigendi magis sunt Rectores Ecclesiæ, quàm statim iudicandi.* 17

Idem *lib. 2. epist. 52.* relatus *in cap. quid autem 45. distinct.* sic ait: *Quid autem de Episcopis, qui verberibus timeri volunt, canones dicunt, bene fraternitas vestra nouit. Pastores etenim facti sumus, non percussores: & egregius Prædicator dicit 2. ad Timoth. 4. Argue, obsecra, increpa in omni patientia, & doctrina: noua verò atque inaudita est ista prædicatio, quæ verberibus exigit fidem.* 18

Hinc Isidor. *lib. 3. sentent. de summo bono cap. 45.* relatus *in c. omnis 45. dist.* ita ait: *Omnis, qui iustè iudicat, stateram in manu gestat, & in vtroque penso iustitiam, & misericordiam portat; sed per iustitiam reddit peccanti sententiam, per misericordiam peccanti temperat pœnam, vt iusto libramine quædam per æquitatem corrigat, quædam verò per misericordiam indulgeat. Qui Dei iudicia oculis suis proponit semper timens, & tremens, in omni negotio formidat ne de iustitiæ tramite deuians cadat, & vnde non iustificatur, inde potius condemnetur.* 19

Ex his omnibus apparet quòd nec lenitas mansuetudinis sine rectitudine seueritatis, nec zelus rectitudinis sine mansuetudine in Prælatis debet inueniri. Percussores ergo, qui præmissis auctoritatibus ab Episcopali officio remouentur, non quilibet corporaliter flagellantes, sed prætermissa mansuetudine ad verbera semper parati intelligendi sunt, qui flagella, non vitia corrigere, sed timeri appetunt, quibus Petrus scribit: *Ne sitis dominantes in clero, sed forma facti gregis ex animo.* Hinc etiam Gregor. *in moral. lib. 19. p. 4. c. 23.* relatus *in c. sunt 45. dist.* ita scribit: † *Sunt namque nonnulli ita districti, vt omnem etiā mansuetudinem, benignitatem amittant, & sunt nonnulli ita mansueti, vt perdant districti iura regiminis. Vnde cunctis Rectoribus vtraque summopere sunt tenenda, vt nec in disciplinæ vigore, benignitatem mansuetudinis, nec rursum mansuetudine districtionem deserant disciplinæ, quatenus nec à compassione pietatis obdurescant, cum contumaces corrigunt: nec disciplinæ vigorem molliant, cùm infirmorum animos consolantur. Regat ergo disciplinæ rigor mansuetudinem, & mansuetudo ornet vigorem, & sic alterum commendetur ex altero, vt nec vigor sit rigidus, nec mansuetudo dissoluta.* 20 21

In increpandis delictis non superbia, non seueritas vindicat sibi locum; sed comitas, & humanitas 22

I 4 potius

potius attrahit, & malos ad rectam adducit viam, ita admonente S.Gregorio Niſſen. Morum grauitas atque maieſtas cum moderata animi demiſſione coniuncta non auertat oculos intuentium, ſed iucundum faciat obtutum. Neque grauitatis, & ſeueritatis ſplendor obſcuretur, neque latens in animo vis propter humilitatem deſpiciatur, ſed alterum æqualiter in vtroque tum in celſitudine, & ſublimitate comitas, & humanitas; tum in humilitate grauitas, & ſeueritas animaduertatur. Et dicit Cicer. 1. *Offic. Rectè præcipere, qui monent, vt quantò ſuperiores ſumus, tantò nos ſubmiſſius geramus*, nam iuxta illud Poëtæ Græci:

Quanto maior fueris, tanto moderatior eſto.

22 Mitis Moyſes fuit, vt in mititatis exemplum nobis proponatur, eamus poſt eum, qui tam inſigni māſuetudine nobis præluxit. Præclare S. Gregor. *homil.* 15. *in Ezechiel. Manſuetudinem obtinere quærimus? Moyſen ante oculos deducant, qui exceptis paruulis, ac mulieribus ſexcenta millia armatorū regens mitis fuiſſe deſcribitur ſuper omnes homines, qui habitabant ſuper faciem orbis terræ.* Scitè Oleaſter noſter *in* 12. *Numeror.* vbi expedens Moyſis in ferendis contumeliis, & Aaronis Mariæque detractionibus fortitudinem ait. *Docet hic ſanctus Moyſes pulchrè Prælatos murmura diſſimulare, iniurias in faciem perpeti, neque ipſa curare, ac ſi non in ſe dicta fuiſſent, neque mireris talem Moyſē, quoniam cum eo conuerſabatur, qui omnia hæc, & multo deteriora æquo animo nouerat tolerare, nempe cum Deo.* Manſuetudinis laudes ſcitè congerebat S. Ioannes Climacus *gradu* 24. in hæc verba. *Manſuetudo eſt prominens aduersùs iram maris rupes, quæ omnes illius fluctus diſſoluit, ac frangit, nec ipſa interim mouetur, aut frangitur. Manſuetudo eſt ſtabilimentum patientiæ, charitatis ianua, imò verè parens, prudentiæ argumentum; docebit enim, inquit Dominus, mites vias ſuas: procuratrix veniæ peccatorum, fiducia in precibus Spiritus ſancti domicilium, ſuper quos enim reſpiciam, niſi ſuper manſuetum, & quietum? manſuetudo eſt adiutrix obediētia, dux religioſæ ſocietatis, furentium frænum, iraſcentium expultrix, magiſtra gaudij, imitatrix Chriſti, cælitum proprietas, vinculum & modus dæmonum, ſcutum aduerſus amaritudinem, ſeu animi acerbitatem. In cordibus manſuetorum requieſcit Dominus, anima autem turbulenti nidus eſt diaboli.*

23 Quidam verò ſunt, qui dum priuati erant, immanitatem, & ſuperbiam cooperiebant, qua vti non ſolebant, eam, cùm ad dominatum aſcendunt, in medium proferunt; nam vt carbones candentes ſub cinere in fabri ferrarij officina extincti videntur, at flantibus follibus, ignémque excitantibus exardeſcunt, micant, & vrunt: ſic ſuperbia, quæ extincta in vita priuata videbatur, flatu dominij, imperijque poteſtate, crudeles emittit flammas: ſimiles ſunt iſti, dum in profundo ſunt, & viles, molles, & tractabiles exiſtunt, ſed eleuati ad dignitates duri, & crudeles fiunt. Alij etiam eo ſunt ingenio præditi, vt in iis etiam, quæ ritè faciunt, non modo teneri, ſed & acerbi & ſint, & videri velint. Vt Bucephalus Alexandri Magni equus, cùm eſſet phaleris, & ornamentis deſtitutus, equiſonem interdum admittebat; inſtratus verò Regio ornatu neminem præter vnum Alexandrum in ſedem recipiebat, auctore *Plinio lib.* 8. Sic multi inopia laborantes, & in abiecto iacentes ſtatu, quamuis obſeruantiam, & benignitatem in omnes fingant, intus Nerones, foris Catones, multis ſimulationum inuolucris tegunt odium, malitiam, crudelitatémque. At diuites facti, & in mundi honoribus conſtituti, omnes præter vnum, cui lege principatus ſunt ſubiecti, deſpiciunt, tunc occultam detegunt voluntatem, & multiplicem naturam, ſuperbiam, atque immanitatem, naturam, quam ſpecie ſubmiſſionis prius operuerunt, apertiſſimè demonſtrant, quos tamen Deus deiicere ſolet, dicente Propheta *Pſalm.* 72. *Deieciſti eos*, &c.

Cum ſenibus cautè ambulandum, nam, vt dicit 24
Ambroſ. propter honorificentiam ætatis maiorem cum manſuetudine ad bonum opus prouocandum, vt faciliùs ſuſcipiat admonitionem. Aſperum enim eſt ſenibus cum corripiuntur à iunioribus. Et Chryſoſt. *in epiſt.* 1. *ad Tit. Graue quoddam, & moleſtum eſt argui, idque tum maximè, cùm ſenex arguitur, atque ab adoleſcente.* Cum illis tamen nullo modo diſſimulandum, quia, vt inquit Gregor. *in regiſt. Sicut laudabile, decretúmque eſt reuerentiam & honorem debitum exhibere maioribus, ita rectitudinis, & Dei timoris eſt, ſi quid in eis correctione indiget, nulla diſſimulatione poſtponere, ne totum corpus incipiat morbus inuadere, ſi languor non fuerit curatus in capite.*

Argue, obſecra, increpa, dicit noſter Apoſt. 2. *ad Ti-* 25
moth 2. aliquando cum omni imperio, idem *ad Tit.* 2. interdum ob beneuolentiam, & in ſpiritu lenitatis, *ad Galat.* 5. tanquam ſi nutrix foueat filium ſuū 1. *Theſſ.* 1. In omni patientia, & doctrina, 2. *Timoth.* 4. Nam, vt inquit Chryſoſtom: *ſi arguas vehementer, & increpes, & obſecrationem ſubducas, rurſus omnia perdis, & dat rationem, quia reprehenſio per ſe intolerabilis eſt, niſi habeat admixtam obſecrationem, ſicut ſectio ſalutaris licet ſit, niſi plurima dolorem conſolentur, non eam ſuſtinet languidus.* Vnde S. Proſper *de vita contempl. lib.* 2. *c.* 5. *Aſperitate autem nimia & increpatione offenſus, neque increpationem recipit, neque ſalutem.* Et paulò pòſt: *Argue æquales, obſecra ſeniores, increpa iuniores, in omni patientia, iuxta Apoſtolum, quia leniter caſtigatus exhibet reuerentiam caſtiganti.* Qui delinquentem ſuperbo, vel odioſo animo corrigit, dicit Iſidor. *lib.* 3. *de ſummo bono c.* 92. non emendat, ſed percutit, & obiurgantis furor eſt, non dilectio corrigentis: & quicquid lacerato animo dixeris, punientis eſt impetus, non charitas corrigentis. *Vos ô Prælati*, ait S. Anſelm. *in commēt. epiſt. ad Galat. cap.* 7. *inſtruite leniter ſubditum, ſi deliquerit, & vos ſubditi portate alteri onera alterius, verbi gratia, iram fratris tui tunc portabis cum aduersùs eum iratum non iraſceris, vt rurſum eo tempore, quo te ira præoccupauerit, ille te lenitate & tranquillitate ſupportet. Ita diuerſis temporibus eadem infirmitas poteſt inuicem ab vtroque portari.*

Piè, cautéque vigilandum eſt, vt cum aliquem 26
reprehendere, vel obiurgare nos neceſſitas cogit, cogitemus, vtrùm tale ſit vitium, quod nunquam habuimus, vel quo iam caruimus: ſi autem cogitantes noſmetipſos inuenerimus in eodem nos eſſe vitio, in quo eſt ille, quem reprehendere parabamus, non reprehendamus, neque obiurgemus; ſed tantùm congemiſcamus, & non illum ad obtemperandum nobis, ſed ad pariter cauendum inuitemus. Nihil eſt minus ferendum, quàm rationem ab altero vitæ repoſcere eum, qui non poſſit ſuæ reddere. Vnde S. Auguſtin. *in Pſalm.* 50. ita dicit: *Et ille iuſtus reprehenſor eſt, qui non habet in ſe quod in illo reprehendatur. Improborum eſt*, dicit Iſidor. *lib.* 3. *de ſummo bono cap.* 32. *arguere quicquam in alio, quod adhuc in ſeipſo deprehendit.* Et docet S. Ambroſ. *de Sacerdot. Peccantes liberè poteſt arguere, qui non meretur audire, hypocrita eiice primum trabem de oculo tuo, & tunc videbis eiicere feſtucam de oculo fratris tui.* Et S. Auguſt. *lib.* 50. *homil.* 5. *Corrige te, & tunc poteris fratrem corripere.*

Glos. XIII.

Sed modestum.

SVMMARIVM.

1 *Modestia quid sit ostenditur, & vnde dicatur.*
2 *Modestia in grauitate sua est.*
3 *Modestia gubernatrix, ac moderatrix est omnis gestus, ac motus corporis.*
4 *Ambulare quomodo debeamus, ostenditur.*
5 *Modestiæ regulæ præscribuntur.*
6 *Risu grauitatis nerui eliduntur.*
7 *Modestia in humilitate crescit.*
8 *Humilitas sola est officij sacerdotalis erectio.*
9 *Humilitas est custos pudicitiæ, & mater patientiæ, ac virtutum bonum quoddam & stabile fundamentum.*
10 *Humilitas tutissimus est omnium virtutum thesaurus.*

1 MODESTIA est virtus quæ internas animi passiones, & externas actiones serias, & ludicras, sermonem, risum, lusum, motus item, & gestus corporis, atque huius cultum vestitúmque ac totum exterius hominem honestè, ac decenter componit, & moderatur. Vnde dicit Tullius *lib. 1. offic.* Modestia, quo in verbo modus inest. Et S. Ambros. *lib. 1. offic. c. 18.* Modestiam à modo sciendi quid deceret, appellatam arbitror. Vult Apostolus Episcopum esse modestum, quia, vt est apud Salomon. *Prouerb. 22. Finis modestiæ timor Domini, diuitiæ, & gloria, & vita.* Hoc vt omnibus pateat, admonet idem Apost. *ad Philipp. 4. Modestia vestra nota sit omnibus hominibus.* qua alios ad Christianismum capessendum, ipsamque imitandam modestiam inuitetis. Et *ad Colossens. 3. Induite vos modestiam, vt instar vestis vos cingat, & tegat, ne quisquam in vobis immodestiæ cernatur*, quia,
2 vt ait S. Gregor. Nazianz. *epist. 139.* † *Modestia in grauitate sita est.*

3 Gestus igitur omnis, ac motus corporis eadem modestia gubernatrix; ac moderatrix est, qua in re ait cicero *lib. 1. officior.* duo sunt maximè fugienda, ne quid effeminatum, aut molle, aut ne quid durum, & rusticum sit. Cauendum etiam in gressu, ne aut tarditatibus vtamur mollioribus, aut in festinationes nimias suscipiamus tarditates. Et S.
4 Ambros. *libro primo, Offic. capite decimo octauo*, monet † ne sensim ambulando imitemur histrionicos gestus, aut statuarum motus nutantium, aut gradum transferendo, quasi modulos quosdam seruemus. Nec cursim ambulemus, nisi cum ea causa exigit alicuius periculi, vel iusta necessitas. Est enim in ipso motu, gestu, incessu tenenda verecundia. Et *capite decimo nono.* Vt molliculum, & infractum, aut vocis sonum, aut gestum corporis non probo, ita neque agrestem, ac rusticum. Naturam imitemur. Eius effigies formula disciplinæ, forma honestatis est. Sanctus Basilius epistol. 1. Incessus esto nec segnis, ne animum dissolutum declaret, nec cursus vehemens insolenterque incitatus, ne consternatos impetus animi significet. Et Sanctus Augustinus *reg. 3.* In omnibus motibus vestris nihil fiat, quod cuiusquam offendat aspectum, sed quod vestram deceat
5 sanctitatem. † Regulæ denique modestiæ hæ præscribi possunt, vt caput rectum, oculi dimissi, manus quietæ teneantur. Vitetur corrugatio frontis, labiorum compressio, vel deductio, incessus festinatio: sit serenitas, & hilaritas in vultu, munditia, & decens compositio in vestibus, in sermone pauciloquium, sales sine dente, ioci sine vilitate, vox sine clamore verborum suauitas; ac in gestu, & motu exemplar virtutis.

Risu grauitatis nerui eliduntur, ille namque, vt 6
docet Sapiens in ore stultorum abundat. Et Ecclesiast. 7. *Cor stultorum, vbi lætitia,* & 21. *Fatuus in risu exaltat vocem suam, vir autem sapiens vix tacitè ridebit.* Et Prouerb. *cap. 2. Risum reputaui errorem.* Et *cap. 7. sicut sonitus spinarum ardentium sub olla, sic risus stulti.* Pessimum signum tunc est cum quis nulla adueniente causa, summè lætatur, atque ridet: tunc enim naturæ maximam spectant tempestatem, cùm sine ventorum flatu, mare despumat, ac stridet, tacitum prius, & quietum; hinc Plato *in lib. de legib.* affirmat in risu maximum inesse signum, tum grauitatis, tum leuitatis. Cui enim exigua vis risum commouet vehementiorem, declarat se esse inconstantis animi, nec considerate causas tristitiæ, quas miserrimus hominum status secum trahit, quas quia sapiens meditatur, hic non nonnisi rarò, & modice ridet.

Modestia item in humilitate crescit: vnde Eccle- 7
siæ Præsides quantò honoratiores, tantò modestiores, & submissiores esse debent, vt eos monet Scriptura *Eccles. 3.* quātò magnus es, humilia te in omnibus, & Christus Dominus *Lucæ 22.* Qui maior est in vobis, fiat sicut minor, & qui præcessor est, sicut ministrator. Optimè S. Basilius *serm. de abdicatione rerum. Non tibi Cleri gradus vllus,* ait, *animos in altū extollat, humiliet potius: animi enim in virtute progressus, in humilitate progressus est: contraq; in postremis relinqui, & inhonoratum esse id non aliunde, quā elatione progignitur. Quātò ad maiores Sacerdotij gradus accedere tibi propinquius contigerit, eo animos tuos magis dimittito, idque tertius exemplo filiorum Aaron Num. 10.* Nec minus bene S. Greg. *lib. 2. epist. 54. ad Ioan. Rauennatē Episcopum.* † *Sola,* inquit, *humilitas, vt bene* 8
nostis, est officij Sacerdotalis erectio. Decorari pallio volumus forsan moribus indecori, dū nihil in Episcopali ceruice splendidius fulget, quàm humilitas. Nam. vt inquit S. Bernard. *de ordine vitæ,* † *humilitas est custos pudici-* 9
tiæ, & mater patientiæ, & in fine lib. 5. de consider. Virtutum bonum quoddam, & stabile fundamentū humilitas. Et *serm. 1. de Natiuit.* † *Studete,* inquit, *humilitati,* 10
quæ fundamentum est, custosque virtutum, & gratiosus omnibus & iucundus, & perpetuæ pacis socius, nullam bellum habet materiam: quippe tacitus omnia æquo animo præfert, & incredibili in omnes pace vtitur. Hinc S. August. *serm. 175. de tempore,* qui est *secundus de Domini Ascensione. Videte fratres,* ait, *magnum miraculū. Altus est Deus, erigis te, & fugit à te: humilias te, & descendit ad te. Quare hoc? quia excelsus Dominus, & humilia respicit, & alta de longe cognoscit,* Psalm. 137. *humilia de proximo aspicit, vt attollat: alta, id est, superba, de longe cognoscit, vt deprimat.* Diuum Augustinū secutus B. Gregor. *part. Pastoralis admon. 10. dum se,* inquit, *humiles deiiciunt, ad Dei similitudinem ascendunt.* Quid humilitate sublimius, quæ dum se in ima deprimit, auctori suo manenti super omnia coniungitur? Sternit dæmon, qui se deiicit, certè Iob cùm in sterquilinio sedit, tentandi artem in dæmone cassum reddidit, vt nihil aliud contra illum valeret, rem his verbis expendit S. Paulin. *epist. 10. ad Sulpitium Seuerum. Postquam Iob sedit in stercore, tentari destitit; consumpserat tentatores inuidiam humilitate*

militate perfecta, qua facilius ſurgere quàm deiici poteſt, quia in fimo ſedens, vnde cadas non habes, & habes vnde conſurgas per eum, qui ſuſcitat de terra inopem, & de ſtercore erigit pauperem. Apud Deum euehitur qui ſe demittit, & ferè ſuper homines effertur, qui infra homines ſe leuat; iſtuc accidit Abrahamo dum puluerem, cineremque ſe vocauit, quod expendebat S.Baſilius Seleuciæ Epiſcopus *orat.* 28. vbi humilitatem laudans ait. *Quando Abraham ſuo illud ſermoni pratexuit, ſum puluis, & cinis, tùc natura agnitione, natura terminos eſt meritè ſupergreſſurus.* Denique cæterarum virtutum decus, & ornamentum humilitas eſt, idem dicta *orat.* 28. ita dicit. *Alius manſuetudinem amat, & in ſacris litteris in admiratione eſt: alius zelo cœleſti obarmatur: & Deum laudatorem ſibi comparat. verùm etſi plures ſoluti congruant modi, tamen omnibus humilitatis ornamentum conuenit, ea comite continentia in admiratione eſt, & fides fit amabilior, & iuſtitia purgatior, & verior miſericordia fructus.*

Glos. XIV.

Non litigioſum.

Svmmarivm.

1 *Lites ab Eccleſiaſticis vitanda.*
2 *Chilonis tria præcepta referuntur.*
3 *Mala plura ex litibus oriuntur.*

1 Ivrgio, & litigio Epiſcopum nedum, ſed omnes etiam Eccleſiaſticos temperandos eſſe multis in locis Apoſtolus noſter admonet, prout 2. *ad Timoth.* 2. *Stultas & ſine diſciplina quæſtiones deuita, ſciens quia generant lites.* Seruum autem Domini non oportet litigare, ſed manſuetum eſſe ad omnes. Et *ad Titum* 3. *Stultas autem quæſtiones, & genealogias, & contentiones, & pugnas legis deuita.* Et 1. *ad Corinth.* 11. *Si quis videtur contentioſus eſſe, nos talem conſuetudinem non habemus, neque Eccleſia Dei.* Sanè Apoſtolus cenſuit potiùs iniuriam patiendam, quàm iure contendendum, præſertim cum ſiniſtra opinione 1. *ad Corint.* 6. doctus vtiq; à Chriſto Matth. 5. *Et, inquit, qui vult tecum in iudicio contendere, & tunicam tuam tollere, dimitte ei & pallium.* Quod adeò
2 verum eſt, vt neque Gentiles fugerit. † Chilonis tria præcepta aureis litteris Delphis conſecrata fuere. Primum: *Noſce te ipſum.* Secundùm. *Ne nimiam cupias.* Tertium: *Æris alieni, atque litis miſeriam fac vt effugias.*

3 Plura enim ſunt mala, quæ ex litibus oriuntur, eorúmque prouocatores mali, ſuperbi, & arrogantes cenſentur: nam, vt ait Salomon *Prouerb.* 13. *Inter ſuperbos ſemper ſunt iurgia.* Et c. 15. *vir iracundus prouocat rixas, qui patiens eſt, mitigat ſuſcitatas.* Et c. 17. *Semper iurgia quærit malus.* Et c. 20. *Honor eſt homini, qui ſeparat ſe à contentionibus, omnes autem ſtulti miſcentur contumeliis.* Vnde Eccleſiaſt. c. 28. *Abſtine te à lite, & minues peccata.* Et S.Auguſt. *tom.* 1. *reg.* 37. & *epiſt.* 109. *Lites, inquit, aut nullas habeatis, aut quam celerrimè finiatis, ne ita creſcat in odium, & trabem faciat de feſtuca, & animam faciat homicidam.* Cætera quæ ad hoc propoſitum conducere poſſunt, tradidi in hoc *tract. de offic. & poteſt. Epiſc. p.* 3. *alleg.* 79.

Glos. XV.

Non cupidum.

Svmmarivm.

1 *Cupiditas qualiter dicatur? oſtenditur.*
2 *Epiſcopi, & omnes Clerici peruerſam habendi voluntatem, & amorem fugere, & execrari debent.*
3 *Auarus non ſolum eſt qui rapit aliena, ſed & ille, qui cupidè ſeruat ſua.*
4 *Auaritia omnium malorum radix.*
5 *Superbia omnium ſcelerum procreatrix ex nimia pecunia auiditate, & copia naſcitur.*
6 *Beneficiorum multitudine ſe enerauates cupiditatis, & auaritia baratro merguntur.*
7 *Diſpenſatio quando excuſabilis, laudabilis, & fidelis dicatur? oſtenditur.*
8 *Sacerdotum nec implicari errore, nec cupiditate violari oportet.*
9 *Cupiditatem, qui à ſe non abſcindit, bonorum auctori inhærere non valet.*

Portet quoque Epiſcopum non 1
eſſe cupidū, quia tales facilè à iuſto deuiarent, Gratian. *in princ.* 43. *diſt.* Secūdùm quoſdam cupiditas dicitur tripliciter quandoque pro auaritia, ſecundùm quod eſt ſpeciale peccatum, ſcilicet inordinatus amor habendi diuitias: quandoque prout eſt genus omnium peccatorum, ſecundùm quod importat inordinatum appetitum rei temporalis, & hoc includitur in omni peccato, quia eſt conuerſio ad bonum commutabile, ſed ſic non eſt radix, ſed genus omnium peccatorum: aliquando verò dicitur quædam inordinatio animi ad concupiſcendum bona temporalia inordinatè, & hæc eſt habitualis paſſio, ſeu pronitas ad paſſionem ex originali peccato relicta, & non peccatum in actu, ſed radix omnium peccatorum; dicitur igitur
auaritia radix omnium malorum. † Fugiant igitur, 2
& execrentur tanquam funeſtam peſtem non ſolùm Epiſcopi, ſed Clerici omnes peruerſam habendi voluntatem & amorem, cum alieni ab argenti cupiditate eſſe debeant, vt dicit Apoſt. *non turpe lucrū ſectantes,* quò fit, ait ibi Ambroſ. quando ſub pia profeſſione quæſtui ſtudetur, vt clericus mercaturæ vacet ſibi à Canonibus prohibitæ, ſordidaque obeat officia lucri gratia, & vinum, ac frumentum recondat ad annonæ caritatem: hominis enim vita in opum abundantia non conſiſtit, vt Dominus noſter *Luca* 12. admonet his verbis: *Videte & cauete ab omni auaritia, quia non in abundantia cuiuſquam vita eius eſt ex his, quæ poſſidet.* Neque etiam eo quòd quiſque ditior eſt, eo diutiùs viuit. S.Auguſt. *ſerm.* 28. *de diuerſis,* hanc Domini explanans ſententiam, ſic ait:
† *Non ſolùm auarus eſt, qui rapit aliena, ſed & ille auarus eſt, qui cupidè ſeruat ſua.* 3

Pecunia, vt habetur Eccleſiaſt. 10. *obediunt omnia* 4
quo loco S.Ambroſ. dicit auaritiam, quia omnia mala poteſt admittere, ideò radicem omnium malorum eſſe. Accinit S.Petrus Chryſolog. *ſerm.* 162. *Auaritia, Fratres, ſicut dicit Apoſtolus, radix eſt omniū malorum, quæ cùm radicari cœperit in corde, ſic morum diſſipat ornamenta, ſicut arbor noxia feralibus radicibus nexa ſoluit, & diſſipat ornamenta maiorum.* Luculentiùs rem verſat S.Aſterius *homil. aduersùs auaritiam,* vbi hæc habet. *Auaritia iuxta Apoſtolum idololatria eſt,*

est, omniumque radix malorum, innumera ex se se vitia progignens: sicut enim ij, qui aurũ in sinu, visceribúsque terræ scrutantur, auream glebam circa Principẽ, & proprium generationis locum cumulatum repositam inueniri narrant, & aliquos inde velut venas in longum hinc inde produci sicut arborum à stipite latè sese explicantes, ac diffundunt radices: ad eundem modum imagine non minus impropria auri, & auaritiæ multa video germina, multósque surculos vna, eademque stirpe auaritia coniunctos. Et optimè auarum definit S. Basilius *homilia, quæ est 21. ex 29. Aurum autem quid retinere poterit? Igne vehementior est, omnia continuando finibus suis occupat, ea, quæ sunt vicini, sibi aufert, Mox vbi alium sortitur vicinum, & qua illius sunt, de se rapit, non ea quæ retro sunt, attendi, sed quæ his desunt, quæve ante prospicit à vicinis possessa desiderat.* Eleganter Seneca *lib. 2. de benefic. c. 27. Eo maiora cupimus, quo maiora venerunt, multóque comitatior est auaritia in magnarum opũ congestu collata, vt flammæ infinito acrior vis est, quo ex maiori incendio emicuit.* S. August. *lib. de salutaribus documentis, c. 30. Auarus enim vir inferno est similis, infernus enim quantocumque deuorauerit, nunquam dicit, satis est. Sic si omnes thesauri confluxerint in auarum, nunquam satiabitur.*

5 Et ex nimia pecuniæ auiditate & copia nascitur illa omnium scelerum procreatrix superbia, vt tradit S. August. *serm. 5. de verb. Domini, c. 9. Nihil est*, inquit, *quod sic generent diuitiæ quomodo superbiam omne pomum, omni granum, & omne frumẽtum, omne lignum habet vermem suum, vermis diuitiarum superbia. Auaro* dicitur Ecclesiast. 10. *nihil est scelestius, nihil est iniquius, quàm amare pecuniam, hic enim & animam suã venalem habet.* S. Ambros. 2. *offic. c. 25.* Dominus ad Discipulos suos ait: *Nolite possidere aurum, neque argentum, neque pecuniam, quam velut falce pullulantẽ in pectoribus humanis succedit auaritia.* Et idem Ambros. *in Apostoli locum 1. ad Timoth. 6. 3. Nihil*, inquit, *tam asperum, tã perniciosum est, quàm si Ecclesiasticus, maximè qui in sublimi loco est, diuitiis huius seculi studeat,* &c. Valerianus *hom. 19. de bono martyrij Cupiditas*, inquit, *corda hominum diuitiarum stimulis inquietat.* Scitè S. Chrysost. *homil. 13. in epist. ad Ephesios*, ait, *Diuitiæ sunt tinea, sicut tinea corrodit omnia, ita hæ quoque.* Præclarè S. Nilus *in Paranes. Ne læteris diuitiis, cura enim, quæ ipsis impenduntur à Deo separãtur plurimum, & præter hominum expectationem.* Diuitiarum ferè comes fastus, & superbia est. Seneca *epist. 86.* de diuitiis agens, sic ait. *Inflant animos, superbiam pariunt, inuidiam contrahunt.* Non aberrabit, qui diuitiarum morbum superbiam dixerit, ex S. Augustino *serm. 212. de Tempore*, vbi ita loquitur. *Nihil tam timendum est in diuitiis, quàm superbia. Denique Apostolus hoc admonet Timotheum. Præcipe, inquit, diuitibus huius mundi superbè non sapere, non enim diuitias expauit, sed morbum diuitiarum: morbus autem diuitiarum est superbia magna.* Scitè Petrus Blesensis *serm. 32.* sic ait: *Vermis diuitiarum est superbia.*

6 Cupiditatis, & auaritiæ barathro merguntur non solùm, qui bonorum temporalium auiditate nimia tenentur, sed etiam illi, qui iuxta suum statum habentes quo vitam honestè transigerent, sine Ecclesiæ necessitate se beneficiorum multitudine onerant, quod prohibet Concil. Trident. *sess. 24. de reformat. c. 16.* tuti enim non sunt, etiamsi cum illis dispensatum fuerit, dummodo sine vrgenti causa fiat. Audi S. Ambros. *lib. 3. de considerat. ad Eugenium, cap. 4. Quid, inquis, prohibes dispensare? Non, sed dissipare. Non sum tam rudis, vt ignorem positos vos dispensatores, sed in ædificationem, non in destructionem. Denique quæritur inter dispensatores, vt fidelis quis inueniatur: † vbi necessitas vrget, excusabilis dispensatio est: vbi vtilitas prouocat dispensatio & laudabilis est; vtilitas dico communis, non propria. Nam cum nihil horum est, non planè fidelis dispensatio, sed crudelis dissipatio est.* Vnde Thom. Cantipr. *lib. 1. Apum cap. 10. pag. 6. 7. & 10.* non paucos plura beneficia possidentes infelicissima morte extinctos, & se idcirco damnatos esse commemorantes allegat.

8 Virum Catholicum, inquit S. Leo *epistol. 51.* relatus *in cap. virum 47. distinct.* & præcipuè Domini Sacerdotem, sicut nullo errore implicari, ita nulla oportet cupiditate violari, dicente sancta Scriptura: *Post concupiscentias tuas non eas.* Mens enim potentiæ auida, nec abstinere nouit à vetitis, nec gaudere concessis, nec pietati adhibere consensum. Et S. Gregor. *lib. 7. epist. 110.* relatus *in c. bonorum 47. dist.* 9 ita ait: † *Bonorum auctori inhærere aliter non valemus, nisi cupiditatem à nobis, quæ omnium malorum radix est, abscindamus.* Et *lib. 2. epistol. 25. ad Ioannem Episcopum Squilatinum, in fine. Admonemus fraternitatem tuam vt in commissis sibi animabus solerter inuigilet, & animarum magis lucris, quàm commodis vitæ præsentis intendat.* Et *lib. 12. epist. 6.* Archidiaconum Florentinum ob tentationem, Episcopatus indignum iudicauit.

GLOS. XVI.

Suæ domui bene præpositum.

SVMMARIVM.

1 *Domum suam diligenter Episcopi gubernare debent.*
2 *Extrema duo cauere debet Pastor, ne aut exterioribus curis nimis deditus ab intimis corruat, aut solis interioribus occupatus, quæ foris debet proximis non impendat,* & n. 3.
4 *Episcopus debet esse solicitus ad orationem.*
5 *Familiares Episcopi quomodo edocendi? ostenditur.*
6 *Familiares Episcopi conuenit vt sint viri spirituales.*
7 *Boni in consilio, obsequio, ac contubernio habendi.*
8 *Familiares si non sunt spirituales non diligunt te, sed tua.*
9 *Princeps nullum maius iudicium bonæ mentis potest ostendere, quàm vt adiungat sibi viros virtute, & fama celebres.*
10 *Familiares quales debeant habere Episcopi? ostenditur.*
11 *Regiminis Ecclesiæ argumentum ex dexteritate regiminis politici desumitur.*

DILIGENTER, vt inquit D. Bernard. *ad Eugen. de consid. lib. 4.* Episcopi domum suam gubernare debent; noster enim Apostol. 1. *ad Timoth. 5.* scribens dicit, *qui suorũ maximè domesticorum curam non habet, fidẽ negauit, & est infideli deterior.* Iure ergo, qui domuĩ suæ nescit præesse, in Episcopũ ordinari prohibetur, quia qui in re minima, de qua sibi familiarior debet cura inesse, fidelis non est, quomodo in Ecclesia Dei (vbi tot sunt, & alieni) solicitam diligentiam adhibebit? Vnde Hieronymus. Non enim iustus polluitur ex filiorum vitiis, sed libertas ab Apostolo Ecclesiæ Principi reseruatur, vt talis fiat, qui non timeat propter vitia liberorum extraneos reprehendere 1

dere, quod tunc fiet, ſi non erit, quod ſibi imputetur, cùm enim greſſus hominis à Domino dirigantur, nec ſint in homine eius viæ, corripere quidem poteſt, corrigere autem non valet, pulſare poteſt, non aperire, manus comprimere, non animum mutare. Diligenter guberna domum tuam, inquit D. Bernardus *de conſid. ad Eugen. lib.* 4. nam, vt dicit Apoſt. *ſi quis domui ſuæ præeſſe neſcit, quomodo Eccleſiæ Dei diligentiam habebit?* Non quòd minimis domus tuæ intendas, cum ſis occupatus maximis. Nullo ergo modo implices animum curis rei familiaris, ac rerum tuarum, cùm oporteat te habere animum liberum, quem nulla ſibi vendicet violenta occupatio: nobilem quem nulla deorſum trahat indignata affectio: firmum, quem nulla concutiat repentina turbatio: inuictum, quem nulla fatiget etiam continua tribulatio: amplum, quem nulla coarctet rei temporalis amiſſio. Bonum acquirit gradum, ait Bernardus *ſerm.* 2. *de aſſumpt. Virg.* qui bene miniſtrauerit; fortè meliorem, qui bene vacauerit Deo; optimum autem, qui perfectus eſt in vtroque. In bono per minima ad magna eundum docuit Deus Moyſis exemplo, quem in paſtorali prius exercuit arte, vt præparet ad principatum, quod expendebat S. Baſilius Seleuciæ Epiſcopus *orat.* 9. his verbis. *Oues in monte paſcenti conſpicuus Deus obiicitur, illi enim conceſſit Deus paſtorem agere, vt ex pecorum paſtore Iſraelis paſtor crearetur, vtque poſt artem paſtoritiam in modicu exercitum tribuliam ſuorum principatum ei crederet.*

2 Duo extrema, vt ait Gregor. cauere debet Paſtor, ne aut exterioribus curis nimis deditus ab intimis corruat: aut ſolis interioribus occupatus, quæ foris debet, proximis non impendat. Incidentes in primum extremum ſunt illi, qui obliti ſe datos eſſe in Prælatos propter ſalutem animarum diebus ac noctibus ſolis curis externis incumbunt. Quò fit, vt interna (quæ alios docere debuerant) ignorent: quò etiam fit, vt ſubditi non proficiant, ſed potiùs in ſpiritualibus torpeant: quia non habent Paſtorem eorum animas ad cœleſtia ſubleuantem, & ducem viam perfectionis oſtendentem. Si enim à duce itineris erratur, exercitus ſequens quomodo pertinget? Hic enim potius terreni iudicis quam cœleſtis ducis officium exercens terrenis ſtudiis ſuis excæcat oculos ſubditorum. Vnde Dominus *Luc.* 21. non ſolùm Paſtores, ſed & omnes admonet, dicens: *Videte ne grauentur corda veſtra in crapula & ebrietate, & curis huius ſeculi*, & Apoſt. noſter 2. *ad Timoth.* 2. *Nemo militans Deo implicat ſe negotiis ſecularibus*, &c. & item: *Quæ ſurſum ſunt ſapite, quæ ſurſum ſunt quærite, non quæ ſuper terram, mortui enim eſtis*, &c. Quòd ſi Epiſcopi dixerint: Multa nobis ſeculari negotia commiſſa ſunt; reſpondet Gregor. *in Paſtor. part.* 2. *c.* 7. adducens illud noſtri Apoſt. 1. *ad Corinth.* 6. Secularia iudicia ſi habueritis, contemptibiles, qui ſunt in Eccleſia illos conſtituite ad iudicandum, vt ſcilicet illi in terrenis & ſecularibus negotiis occuparentur, qui penetrare intima nequeunt. Ideò meritò Ietro arguebat Moyſen, quia terrenis populi negotiis, labore ſeruiebat nimio, conſulens vt ad iurgia dirimenda alios conſtitueret iudices, vt ipſe liberius vacaret arcanis cœleſtibus cognoſcendis ad populum erudiendum. Igitur à ſubditis inferiora gerenda ſunt, à Rectoribus ſumma cogitanda, vt ſcilicet oculum, qui prouidendis greſſibus præeminet, cura pulueris non obſcuret; pedum namque eſt puluere inuolui; monſtruoſum autem eſt, quod caput (id eſt, Paſtor) ad puluerem recuruetur, & cum eo inuoluatur. Et de his Paſtoribus dicitur: *Quomodo obſcuratum eſt aurum*, &c. Et *lapides Sanctuarij diſperſi ſunt in medio platearum*, id eſt, in latitudine negotiorum terrenorum relinquentes ſecreta Sanctuarij. Igitur concludit Gregor. *vbi proximè*, ſecularia negotia aliquando ex compaſſione toleranda ſunt, nunquam verò ex amore requirenda: ne cùm mentem diligentis aggrauant, hanc ſuo vitam pondere ad ima de cœleſtibus mergant. Ideo ſemper cauendum Paſtoribus, ne dum temporali ſolicitudine in cautè deſeruiunt, & vehementer incumbunt, ab intimo amore refrigeſcant, & foras fuſi, obliuiſci non metuant ſe eſſe animarum Paſtores.

Cauendum etiam eſt alterum extremum. Sunt enim (ait idem Gregor. *d. loco*) quidam, qui ſic ſibi vacare ad ſpiritualia appetunt, vt rebus exterioribus nullatenus occupentur, quorum nimirum prædicatio plerumque deſpicitur: quia ſubditis neceſſaria pro vita temporali non tribuunt. Egentis enim mentem ſermo prædicantis non penetrat, quem miſericordia eius non rigat. Sic ergo oues oportet interno paſtu ſaginare, vt etiam eis exteriora prouideantur: ideo Paul. 1. *ad Timoth.* 5. *Si quis autem ſuorum, & maximè domeſticorum curam non habet* Igitur Paſtores neque vehementer incumbant curis exterioribus, neque ex toto eas relinquant, & ad hoc adducit illud *Ezech.* 44. vbi præcipitur Sacerdotibus, vt neque radant capillos, neque comam nutriant, ſed dumtaxat tondeant. Per capillos enim externæ curæ ſignificantur: quæ ſi nimis creſcunt, oculos internos impediunt, ne videre poſſint. Non ſunt ergo radendæ ex toto, ſed tondendæ, id eſt, ſub certa menſura tenendæ. Vnde D. Bernard. *lib.* 1. *de conſiderat. ad Eugenium*, ſic ait, *Itaque conſulo tibi, non ſis ſeruus hominum, non conſumas totum tempus in audiendo leges Iuſtiniani, lites, & cauillationes: ſic illud* Pſalm. 118. *Narrauerunt mihi iniqui fabulationes, ſed non vt lex tua. Tuum principale munus eſt ædificare Eccleſiam, docere populos, meditari in lege Domini, quæ ſola eſt immaculata conuertens animas. Non dico quòd totum te ſubtrahas illis ſecularibus occupationibus, ſed quòd non tradas te totum. Si es homo omnium omnibus factus, eſto etiam tui: alioquin quid tibi prodeſt, ſi vniuerſos lucreris, & te ipſum perdas? Habe igitur te, & ſi omnes veniunt ad bibendum de fonte tuo, bibe etiam & tu, tu ſolus ſitiens permanebis. Qui ſibi nequam, cui bonus? Itaque non totum te des actioni, neque ſemper; ſed conſiderationi aliquid tui cordis, & temporis ſequeſtra, vacans Deo: quia & ibi præordinas, quæ agenda ſunt ſecundùm Deum, ne præcipitanter fiant, ibi primò ſcrutaris, & ordinas effectus, & actus tuos, demum alienos.* Itaque huic tam pio, quàm vtili otio nullam in vita operam dare, vitam perdere eſt. Imitare Sanctum Gregorium, qui vltimam partem Ezechielis obſcuriſſimam in otio expoſuit, eo tempore, quo Vrbs erat obſeſſa, & in ſumma tempeſtate negotiorum, vt ex eius præfatione liquet. 3

Epiſcopus igitur debet eſſe ſolicitus ad orationem, quò per eam Deo interno amore coniungatur, petens ab eo vt ipſum cuſtodiat, ne peccet, qui alios à peccatis auertere debet, vt det tibi ſapientiam ad populum regendum, qui dat omnibus affluenter, & non improperat; qui & orare tenetur pro tota ciuitate, imò pro omnibus viuentibus, & fidelibus defunctis, vt dicit S. Chryſoſt. *lib.* 6. *de Sacerdotio.* Vnde ter ſaltem in die in oratione aſſiduus ſit, manè, meridie, & veſperi, & ob id domi capellam magnificè extructam habeat, vbi quotidie Miſſam 4

ſam

ſam celebret, & de obligatione Epiſcopi celebrandi Miſſam agit Marc. Anton. Genuen. *in man. Praelatorum c. 13.*

5 Circa familiares ab Epiſcopis aſſumendos D. Bernard. *lib. 4. de conſid. ad Eugenium*, hæc monet: *Studeas ſcire mores, & ſtudia familiarium tuorum: non decet, vt vitia domus tuæ vltimus ſcias, quod quamplurimis nouimus contigiſſe. Alius alia diſpenſet, tu de diſciplina prouide, illam nemini credas: ſi inſolentior cerum te vel ſermo ſonuerit, vel habitus apparuerit, maximè tua ſuper huiuſmodi; vlciſcere iniuriam tuam, impunitas auſum parit, auſus exceſſum. Domum Epiſcopi decet ſanctitudo, honeſtas in vultu, inceſſu, habitu, &c. Diſcant à te Coepiſcopi comatulos pueros, & comptos adoleſcentes ſecum non habere: certe inter mitratos diſcur-*

6 *rere calamiſtratos non decet.* Et † maximè conuenit, vt familiares Epiſcopi ſint viri ſpirituales; nam, vt dicit Gregor. *ſuper Ezechiel. Qui ſanctis adhæret, ex aſſiduitate viſionis, locutionis, exemplo operis, accipit vnde accendatur in Deum, vitia fugiat, minuſque ſentiuntur labores virtutis: ſciunt enim illi compati, ſciunt gaudere cum gaudentibus, flere cum flentibus, libenterque ſuſtinent penuriam temporalium.*

7 Hinc Bernard. *ad Epiſcopum Gebenen. epiſt.* 28. ſic ait: *Omnia fac cum conſilio, nec tamen omnium, aut quorumcumque, ſed tantum bonorum. Bonos in conſilio, bonos in obſequio, ac contubernio, qui vitæ, & honeſtati tuæ cuſtodes ſint, & teſtes. Summa*, inquit Sanctus Baſilius *ſerm. de abdicatione rerum, vigilantia, acerrimaque in omnes partes animi circumſpectione operam date, vt aliquem virum tibi inuenias, quem in omnibus deinceps delectatiuæ vitæ ſtudiis certiſſimum ducem ſequare, eiuſmodique, qui rectum iter ad Deum volentibus pergere, ſciat is commonſtrare: qui ornatus virtutibus ſit, cuius vniuerſa totius ipſius vitæ actiones teſtimonio ſint, charitatem in eo erga Deum ineſſe, qui diuinarum literarum ſcientiam habeat, virum integerrimum, nec vlis diſtractionis indulgentem, ab auaritia abhorrentem, minimè libenter gerendis ſe negotiis admiſcentem, quietum, amantem Deum, egentium ſtudioſum, minimè iracundum, iniuriarum immemorem, natura propenſum ad eos docendos, qui ad ipſum accedant, quem gloria inanis non inflet, ſuperbia non extollat, adulatio non frangat, ſeuerum, atque conſtantem, cui denique nihil ſit praſtantius honore Dei.*

8 Idem Bernard *de conſid. lib. 4. ad Eugenium*, ſic ait: *Tales ſtudeto habere familiares, qui ſi velles aliquatenus deuiare, non ſinerent, frenarent præcipitem, dormitantem excitarent, quorum libertas excedentem corrigeret, excellentem reprimeret, quorum conſtantia, & fortitudo nutantem firmaret, erigeret diffidentem, quorum ſanctitas ad omnia te bona incitaret. Familiares tui ſi non ſunt ſpirituales, non diligunt te, ſed tua; imme nec te, nec tua, ſed quæ ſua ſunt quærunt, & ea venantur adulationibus.*

9 Commin. *in lib. 3. Comment.* dicit nullum maius indicium bonæ mentis Princeps poteſt oſtendere, quàm vt adiungat ſibi viros virtute, fama celebres; nam omnes ſtatim iudicabunt eum talem eſſe, quales ij, qui apud illum ſunt. Et Caſſiodor. *lib. 4. var. epiſt. 3.* Ad ornamentum palatij pertinere ait aptas dignitatibus perſonas eligere, quia de claritate ſeruientium creſcit fama dominorum. Laudat Claudian. Stiliconem ſuum *lib. 2. in Stilic.* quia in hoc nec nobilitati, nec ignobilitati deferebat, ſed tantùm meritis famulorum. Et Iſocrat. *ad Nic.* ita conſuluit: *Principatũ adeptus nullius improbi miniſterio vtitor: nã quicquid ille deliquerit, tibi veluti auctori imputabitur.*

10 Erit igitur Epiſcopus domui ſuæ bene præpoſitus, ſi attendat diligenter ne in ea ſint rixoſi, vinoſi, impudici, cupidi, elati, blaſphemi, & voluptatum amatores, vt docet Concil. Trident. *ſeſſ. 1. cap.* vnic. obſeruant Fuſch. *de viſitat. lib. 1. c. 5. n. 7.* Marc. Anton. Genuen. *in manuali Prælat. c.* 22. Campan. *in diuerſorio Iuris Canon. rub. 4. n. 44.* Vgolin. *de officio Epiſcopi p. 1. c. 3. n. 5.* meſcitato *in hoc loco* Mauric. de Alzedo *de præcell. Epiſcop. dignit. p. 1. c. 5. n. 39.* proinde cùm tantum numerum habeat, quo & Eccleſiæ vtilitati, & ipſius neceſſitati conſuli poſſit, & in eo mulierem nullam nec aliquem qui viginti annis minor ſit natu, & quam plures fieri poteſt clericos habeat, & inter hos duos Sacris initiatos bonæ conuerſationis, qui quaſi teſtes ſint ſanctæ eius conuerſationis & ſtudij, c. *Diaconi 93. diſt.* & in primis literatos ſecum habeat, *c. eſto*, vbi gloſ. 95. *diſt.* aliquem præterea habeat moribus ſpectatum, qui familiæ præfectus ſit, & eã piè inſtruat, & corrigat, ac in ſacris edoceat. Nullus familiæ Epiſcopi arma ferat, niſi in itinere neceſſitatis cauſa Epiſcopi arbitrio, nigro tantùm, vel fuſco colore vtens, à ſerico, auro argento, & vario colore abſtinens, & ſimplici veſtitu contentus. Curet Epiſcopus vt omnes eius familiares quotidie Miſſam audiant, & clerici ſaltem ſimiliter cum ipſo ſemel in hebdomada ieiunent, ac bis in Aduentu, præter ſtata Eccleſiæ ieiunia, vtque ſemel ſaltem in menſe ſacram Euchariſtiam ſuſcipiant: at in Aduentu, & Quadrageſima diebus Dominicis clerici ſaltem, ac dum familia cibum capit ſacra lectio adhibeatur. Curet etiam Epiſcopus ne inertiæ dediti aliqui ſint, ſed honeſtis actionibus occupati, & vt abſtinentes à flagitioſorum hominum conſuetudine, & locis, vbi turpiter viuitur, nec foris pernoctantes, & abſtinentes à iocis, & inanibus oblectamentis, & libris huiuſmodi continentibus religionem & pietatem præ ſe ferant, ac oſtendant ſe dignos eſſe, qui populi duci inuiſtrent. Quotidie verò Epiſcopus in veſperi antequam ad cœnam accedatur cum ſuis litanias, & preces deuotè recitet, & piè oret, ac ſalutaribus monitis ad vitæ innocentiam, integritatem, pietatem, humilitatem, & alias virtutes Chriſtianas exercendas accendat, & curet, vt quolibet die poſt orationem vnus, aut alter clericus ſermonem in Oratorio habeat, quò pie ad virtutem aliquam amplectendam, vel vitium fugiendum hortetur; vt verè certior fiat Epiſcopus quomodo familia eius viuat, viſitet eam frequenter & eius greſſus exploret, bonos præmiis, & laudibus afficiendo, malos contrà corrigendo, & incorrigibiles expellendo. Cùm domo Epiſcopus egreditur, familia eidem aſſiſtat, & modeſtè comitetur. Cùm aliquis ex ea ægrotat, Epiſcopus eum paternè inuiſat, & omni eius neceſſitati, opportunè ſuccurrat.

Poſtquam noſter Apoſtolus oſtendit Epiſcopum 11
domui ſuæ bene præpoſitum oportere debere, ex œconomicæ rectionis dexteritate ſumpſit coniecturam, & iudicium de gubernandæ Eccleſiæ induſtria. *Si quis autem*, ait, *domui ſuæ præeſſe neſcit, quomodo Eccleſiæ Dei diligentiam habebit?* Qui etiam eiuſdem epiſtolæ *Timothei cap. 3. Si quis autem*, ait, *ſuorum maximè domeſticorum curam* (vt corporis, & potiſſimum animæ ſaluti prouideat, & conſulat) *non habet, fidem negauit*,) ſi non verbo negauit, ſaltem facto, quia & ſuam, & Chriſtianæ Religionis bonam famam negligit, vnde eius contemptus, & obtrectatio naſcitur) *& eſt infideli deterior*, (vt qui naturæ, & humanæ charitatis impulſu ſuæ familiæ potius, quàm exteriorum rationem, & prouiſionem habeat.) Vnde S. Chryſoſt. *homil. 14. in hanc epiſt.* ſic ait: *Plerique virtutem ſuam ſibi ſatis eſſe ad ſalutem putant, & ſi vi-*

tam suam ritè dispon ãt, deesse sibi nihil arbitrãtur, sed hi profectò falluntur, idque apertè satis indicat seruus ille, qui talentũ vnũ sibi à Domino creditũ fodit in terram, Matth. 25. *neque enim imminutum illud, sed integrum, & huiusmodi quale acceperat, retulit.* Euidenter & Beatus Paulus hoc loco id ipsum asserit, dicens. *Si quis suorum ad se pertinentium curam non habet, (curæ nomine prouidentiam animæ, & corporis significatur) fidem negauit. Deum,* ait ad Titum 1. *verbis se scire confitentur, factis autem negant.*

12 Ex aptitudine, inquit Modernus quidam, & dexteritate regiminis œconomici sumitur iudicium de aptitudine ad regimen politicum, & ecclesiasticum; qui enim bene domum suam moderatur, signum est quòd idem benè reget Ecclesiam. Vnde Hieron. *ad Oceanum: Vult, inquit Apostolus, Episcopum domum suam bene regere, non vt opes augeat, non vt regias paret epulas, non vt cælatas patinas struat, nõ vt phasides aues lẽtis pauonibus coquat, qui ad ossa perueniant, & superficiem carnis nõ dissoluant artifici temperamento; sed vt quod populo præcepturus est, prius à domesticis exigat.* Vnde ait Theodoret. *qui parua nescit administrare, quomodo poterit ei credi cura præstantiorum, ac diuinorum?* Et Ambros. *Manifestum est, quia tunc potest idoneus Rector futurus probari, si prius domum suam rectè gubernauerit, qui enim in minimis fidelis est, & in magnis fidelis erit.* Paulus enim omnino necessariò à minori negando concludit, nam qui familiam non potest rectè administrare, is Ecclesiasticæ præfecturæ, quæ multò est tum difficilior, tum laboriosior, par esse non potest: sic namque Chrysost. *Ecclesia,* inquit, *est velut domus quædam, ac sicut in domo vxor est, & filij, ac serui, omniumque cura, ac regimen incumbit viro; ita ferme & in Ecclesia videas. Est autẽ longè facilius domum, quàm Ecclesiam regere. Qui igitur rẽ, vt dixi familiarem dispensare congruè nescit, is quo pacto Ecclesiæ præesse conuenienter posse putandus est?*

Glos. XVII.

Non neophytum.

SVMMARIVM.

1 *Neophytus deducitur à neos, quod est nouum, & phytos, quod est Fides, quasi nouus in Fide.*
2 *Neophytus est ille, qui à reprobata religione conuersus de recenti Christianæ militiæ nomen dedit.*
3 *Neophyti nuncupari non debent, qui à multo tempore ab Infidelitate ad Christianismum sunt conuersi.*
4 *Neophyti nuncupari non possunt qui à natiuitate sacro Baptismate fuerunt abluti.*
5 *Neophytus quare ad Episcopatum non sit promouendus ostenditur.*
6 *Neophytus ad Ordines sacros non est promouendus.*
7 *Neophyti vitæ qualitas quando ostendit illum esse talem, qualem decet esse bonum Sacerdotem, tunc potest ordinari.*
8 *Papa promouens neophytum ad Episcopatum, videtur cum eo dispensare.*
9 *Alexander de Franciscis, vulgò Hebræinus nuncupatus, Ordinis Prædicatorum à Clemente VIII. ad Episcopatum promotus.*
10 *Baptismum solemne familiæ cuiusdam ex primariis inter Iudæos à Pio V. Pont. Max. factum.*
11 *Salomon Corcossus Hebræus à Gregor. XIII. baptizatus, & honoribus decoratus.*
12 *Gratiis amplioribus honorandi, qui renati sunt fonte Baptismatis pristina cæcitate dimissa.*
13 *Homines vndecumque nascantur, si parentum vitia non sectentur, & Deum rectè colant, honesti, & salui erunt.*
14 *Familia nulla, cognatio patriave sapientis est, præter virtutes, & actiones eius.*
15 *Nobilitas summa est clarum esse virtute.*
16 *Nobilitas vera non ex sanguine, & carne, sed ex virtute animi accipit formam, & claritatem.*
17 *De vitio parentum non est quis laudandus, aut vituperandus.*
18 *Ordinandus est in Ecclesia, qui eam diligat, non deglubat.*
19 *Generis differentia ad Ecclesiastica beneficia, publicaque officia obtinenda operatur grauia inter vtrumque populum dissidia.*
20 *Communio in omnibus est diligenda.*
21 *Vnitas à Domino, & per Apostolos tradita, quantum possibile fuerit, obtineri debet.*
22 *Statuta quod neophyti, & descendentes ab eis non admittantur ad Ecclesiastica beneficia, probanda non sunt.*
23 *Lex constituens generis differentiam generaliter dicitur facta in odium certarum personarum, & est nulla,*
24 *Statuta prædicta probanda videntur, quando eorum prohibitio non est indefinita, sed restricta ad certos gradus.*
25 *Prohibitio generalis vltra quartum gradum non potest esse rationalis.*
26 *Statuta prædicta valida erunt, si eorum prohibitio restricta fuerit ad certas Ecclesias.*
27 *Conditio adiecta in limine fundationis Ecclesiæ per patronum, vel fundatorem, quod non possint beneficiarij recipi, nisi descendentes ex puris, & antiquis Christianis, valida est.*
28 *Fundator in limine fũdationis potest apponere quascunque conditiones etiamsi sint contra ius, nisi sint natura impossibiles, vel aliàs à iure improbatæ.*
29 *Statuta quod neophyti, & descendentes ab eis, non admittantur ad Ecclesiastica beneficia, sunt pœnalia, exorbitantia, & strictè accipienda.*
30 *Constitutiones aut breuia contra descendentes ex genere Hebræorum Regni Portugaliæ, referuntur.*
31 *Præbenda dimidiæ, portionariæ, & tertionariæ non veniunt appellatione canonicatus.*
32 *Constitutio prohibens certo generi personarum obtinere principales dignitates Collegiatarũ Ecclesiarum, comprehendit tantum vnam principalem in qualibet Collegiata.*
33 *Prior in Lusitania dicitur prima dignitas in Collegiata.*
34 *Constitutio prohibens certo generi personarum obtinere Parochiales Ecclesias curam animarum habentes, non comprehendit illas, quæ sunt vnita in perpetuum, & accessoriè alteri beneficio non parochiali, vel curato.*
35 *Cura animarum probatur esse penes illum, cui incũbit specialiter iurisdictio spiritualis, idest administratio Sacramentorum.*
36 *Beneficij vniti nomen & titulus extinctus & suppressus est, ita vt amplius non censeatur vacare, nec in eo vllus possit institui.*
37 *Vnionis literæ non dicuntur de beneficio, sed de proprietate, & re profana.*
38 *Vnionis causa non dicitur amplius beneficialis.*
39 *Beneficia illa dicuntur curã animarum habere, quæ eam habent actu, non verò habitu.*

40 Cura

40 *Cura animarum vbi simpliciter fit mentio, intelligitur semper de cura actuali, & non habituali.*

41 *Episcopi arbitrio relinquitur an oporteat ponere perpetuum Vicarium in parochialibus vnitis.*

42 Extrauag. execrabilis, vers. quantum, de præbend. *declaratur.*

43 *Beneficiatum qui habet annexam Parochialem suo beneficio, non intitulatur in Parochiali, sed in beneficio, cui est annexa accessoriè, & in perpetuum.*

44 *Vicarius Episcopi temporalis est, dignitas verò Vicariatus perpetua iudicatur.*

45 *Capitulum excludens prouisum ob impuritatem sanguinis, tenetur probare causam exclusionis.*

46 *Nemo natus inter Christianos grauatur onere probandi se esse natum ex puris Christianis.*

47 *Statutum Toletanum cum vtatur verbo, progenie, non exigit probationem macula in certo gradu, sed sufficit quod ipsa progenies sit infecta.*

48 *Capitulo volente repellere prouisum tanquam impurum, quando incumbat ipsi prouiso onus probandi se purum, ostenditur.*

49 *Informatio de genere nunquam præstat exceptionem rei iudicatæ.*

50 *Exceptio impuritatis debet plenè & concludenter probari, & num. 45. quando per famam possit probari.*

51 *Impuritas sanguinis per famam concludenter probari non potest nisi sit perpetua, & illæsa apud omnes, & appareat orui potuisse ex aliqua probabili causa, quæque contrariis probationibus non debilitetur.*

1 NEOPHYTVS deducitur à verbo, neos, quod est *nouum*, & phytos, quod est *fides*, quasi nouus in fide, iuxta glos. Nicolai de Lyra *super hunc Apostoli locũ*, Turrecrem. *in sum. 48. dist. n. 2.* Salzed. *ad Bernard. in pract.*
2 *cap. 21. num. 1. in nouiss. edit.* Dicimus igitur † neophytum, qui à reprobata religione conuersus de recenti Christianæ militiæ nomen dedit, *cap. si vt 48.*
3 *dist.* † nam ij, qui à multo tempore ab infidelitate
4 ad Christianismum sunt conuersi, † neophyti nuncupari non debent, quamuis iniuriosè hoc nomine appellentur ab aliquibus, quos grauibus verbis arguunt Turrec. *d. loco num. 2. vers. ex qua descriptione* Nau. *in man. cap. 27. sub num. 195. vers. dixi recenter conuersus*; multóque minus hoc nomine possunt appellari eorum filij, & descendentes, qui nati à parentibus conuersis à natiuitate sūt Sacro Baptismo lauati. Cou. *in Clem. si furiosus par. 1. §. 5. num. 7. vers. prima conclusio,* Nau. *d. num. 205. vers. tertiò dico,* Hoieda *de incompatib. benefic. par. 1 cap. 24. num. 2.* Greg. de Valentia *tom 4. disp. 7. puncto 3. §. 3.* Sayr. *de censuris lib. 6. c. 13. sub n. 11.* Flamin. *de resignat. lib. 4. quæst. 4. n. 25.*

5 Ad Episcopatum non esse promouendum neophytum dicit Apostolus *in præsente*, ne in superbiam elatus in iudicium incidat diaboli, fortasse credens Fidem Christianam eius auxilio indigere, ac sine eo regi minimè posse, vt *hic* glossauit Lyranens. & glos. *in sum. 48. dist.* Rectè autem meminit Apostolus timorem superbiæ, nam, vt scribit Hier. *epist. 83. ad Ocean. Ignorat momentaneus Sacerdos humilitatem, & mansuetudinem rusticorum, ignorat blanditias Christianas, nescit se ipsum contemnere, de dignitate transfertur ad dignitatem, non ieiunauit, non fleuit, nō mores suos sæpe reprehendit, & assidua meditatione correxit, non substantiam pauperibus erogauit, de cathedra quodammodo ducitur ad cathedram, idest, de superbia ad superbiam* Et in eandem sententiam ambros. *Verum est, ait, quia rudis in Fide solet extolli superbia, maximè si accipiat Ordinem: nouitate enim, & potestate inflatur arbitrans se præ cæteris digniorem.* Videns enim primo anno natiuitatis collatum in se honorem, putat non magis ad suum, sed aliorum profectum se vocatum, quasi beneficium religioni det magis quàm accipiat ab ea, per quam rem elatus incurrit in iudicium diaboli, inuenta enim occasione superbiæ illius, Satanas præcipitat eum: ratio etiam illa mihi placet, quia ruit murus, cùm pondus lignorum humore nondum exsiccato opponitur, ex Felino *in cap. cum te, vers. limita secundò, sub num. 12. de rescriptis*; tum quia, vt tradit D. Hieron. *super epist. Pauli ad Titum,* & refertur *in sum. 48. dist.* non licet, vt qui erat heri catechumenus, hodie fiat Episcopus, qui heri erat in theatro, hodie sedeat in Ecclesia, qui vesperi erat in circo, hodie ministret in Altari, qui dodum fuerat fautor histrionum, hodie sit consecrator Virginum; tum etiam quia, vt *ibi* ait glossa *verb. prohibentur*, is alios edocere non potest, qui nunquam ipse didicit: tum denique, quia aliis se conformare non poterit, cùm nunquam ipse statum Ecclesiæ regendo expertus est. *Nec nuper*, inquit Anselmus, *baptizatus, nec nuper à secularibus negotiis, vel à malitia separatus fieri debet Episcopus quia vnusquisque talis est neophytus.* Hinc emanauit Canon Apostolicus 80. cuius sententiam explicat Origen. *lib. 3. contra Cels.* his planè verbis: *Qui ex Gentili, vel ex Iudæo fit Christianus, aut ex vita praua ad honestam conuertitur, ne statim Episcopus fiat: indignum est enim, vt qui nondum documentum vitæ suæ dederit, aliorum fiat magister.* Vnde † ad Ordines sacros non debere neophytum 6
promoueri, probatè videtur tex. *in cap. neophytus 61. dist.* & per illum tradunt Turrecr. *in cap. 2. num. 1. 58. dist.* Ripa *in cap. cum te, num. 31. vers. tertio respondet, de rescrip.* vbi Dec. *num. 31.* Cou. *d. num. 7. vers. secunda conclusio*, Hoieda *de incompatib. benefic. par. 1. cap. 24. num. 3.* Majol. *de irregularit. lib. 5. cap. 31.* Marquar. *de Iudæis par. 3. cap. 5. sub num. 8.* Azor. *instit. moral. par. 1. lib. 4. cap. 2. quæst. 1.* Campan. *in diuersorio Iuris Canon. rub. 11. cap. 7. num. 1.* vbi *n. 5.* resoluit in neophyto volente se ordinare tam ad sacros Ordines, quàm ad minores, requiri transactum biennium à sua conuersione. Henriq. *lib. 14. de irregular. cap. 4 num. 7.* ait cum neophyto bene instructo, & confirmato in Fide posse Episcopum dispensare: verùm optimè ex Cou. *d. §. 2. num. 8. concl. 3.* & Auila *de censur. p. 7 disp. 4. dub. 4.* tenet Sanch. *in præcept. Decalogi tom. 1. lib. 2. c. 28. num. 52.* neophytos descendentes ex Iudæis, vel Mauris, quamuis non fiat ante vsum rationis baptizari, sed pòst, posse ad sacros Ordines, & beneficia promoueri cum iudicio Episcopi, nec in hoc casu esse expectandam summi Pont. dispensationem, sed tantum Episcopi arbitrio consectandos esse huiusmodi nouiter ad Fidem conuersos, si sint tales, vt meritò dicendi sint veterani Christiani, vel ex morum probitate, & integra legis Euangelicæ instructione, vel ex antiqua Christianæ religionis professione. Optimè P. Zapata *de instit. distributiua p. 1. cap. 11. n. 7.* ibi. *Qui iam à natiuitate Christianã Fidem professi fuerint, & ab ipsa infantia Fidei se addixerint, tamē si patrē, auum, aut proauum Ethnicum, Iudæum, vel Saracenum habuerint, irregulares non sunt, neque tanquã neophyti à beneficiis, & Ecclesiasticis dignitatibus, aut officiis secularibus prohibentur, neophyti non sunt, nec dici debent cap. fin. 48. dist. Nec attento Iure communi à*

sacris Ordinibus, beneficiis, dignitatibus Ecclesiasticis & honoribus publicis secularibus repelluntur, &c. refer R.P. Hierony. à Cruce *in defens. statutorum, & nobilitatis Hispan. lib. 2. cap. 9. pag. 206.* Optimè Didac. de la Motta *in tract. de confirmatione Ordinis Militiæ S. Iacobi de Spata lib. 2. cap. 2. §. 2. ad 2. n. 15. pag. 223.* ibi', *Quod si placet, candide lector, hic amplius immoremur, afferamus exemplum ex doctrina eiusdem Apostoli 1. ad Timoth. 3. in qua dicit, Neophytus non assumatur ad Episcopatum, iam ex hoc non licet inferre quòd nullus neophytus in Episcopum assumatur, vide quod sequitur in littera D. Pauli, ne in superbiam elatus in iudicium incidat diaboli, ecce causam, ne superbiat, putans quòd Religio Christiana illo indigeat. Itaque D. Paulus loquitur de neophytis, qui non solum sunt neophyti ætate,* sed etiam perfectione, *vt explicat D. Thomas hoc loco, ex quo sequitur quòd si sit humilis & moribus, ac integra Euangelicæ legis institutione præditus, aliis se conformare valens, iam poterit in Sacerdotem & Episcopum assumi, vt inter alios explicant Couarr. in Clem. si furiosus pag. 1. §. 2. num. 7. Nauarr. c. 27. num. 205. Maiol. lib. 1. cap. 32. ratio est, quia cessat causa inhabilitatis, vt dist. 61. cap. neophytus, & iure optimo, quia quoad istum effectum iste homo non est neophytus, sed veteranus miles Christianæ Religionis, & in Christiana Religione & disciplina neophytus non est, nec sic appellandus: facit etiam tex. in cap. statuimus, eadem dist. 61. quod laici prohibentur eligi in Episcopum: cessantibus autem causis prohibitionis cessat ipsa constitutio, vt si laicus merito suæ perfectionis clericalem vitam transcendit, eius electio potest recta haberi,* &c.

7 Quando igitur qualitas vitæ neophyti ostendit illum esse talem qualem decet esse bonum Sacerdotem, cessat ratio prohibitionis, & consequenter cessat prohibitio propter rationem inducta, vt sunt expressa verba *dict. cap. neophytus*, vbi Vercellenses vituperabant electionem Ambrosij, quia neophytus erat, quibus respondit idem Ambrosius hoc ideo esse prohibitum ab Apostolo, quia neophyti consueuerant propter honores superbire, sed si humiles inueniantur, bene possunt ordinari, refert Alphons. Aluarez Guerrero *in speculo iuris Pontificij cap. 10. paulò post princ. pag. 31.*

8 Cùm prohibitio hæc Apostoli quòd neophytus ad Episcopatum non promoueatur, non sit ex præcepto Christi, sed secundùm legem communem, quia ipse hoc pronuntiauit tanquam Ecclesiæ Doctor, non vti præcipiens nomine Christi, *d. cap. neophytus.* Turrec. *in sum. 48. dist. num. 4. vers. ad secundam patet,* Azor. *part. 2. lib. 4. cap. 6. q. 12. vers. verins tamen.* Ideo eo ipso quòd Papa promouet neophytum ad Episcopatum scienter, videtur cum eo dispensasse, quia illius irregularitas non est similis aliis, quæ requirunt dispensationem, sed remittitur arbitrio Superioris, qui propterea illum promouendo, videtur declarasse eum esse in Fide solidatum, ac proinde impedimentum in eo cessasse. Cou. *d. num. 7. vers. secunda conclusio,* Hoieda *d. cap. 14. n. 3.* me citato *in hoc loco* Marchin. *de tract. 1. part. 10. c. 2. num. 3. & 18.*

9 Quare Summi Pontifices aliquando ad Episcopatus neophytos promouerunt post longam vitæ probationem, & postquam in eis concurreret qualitas humilitatis, & in Fide solidati apparerent, vt vidimus ætate nostra Alexandrum de Franciscis, vulgo Hebrainum nuncupatum, à Clemente VIII. ad Episcopatum Eoroliuiensem assumptum, qui quamuis esset in Hebraismo natus, & altus; ad Fidē tamen conuersus non solum Christianam pietatem sinceris fuit amplexatus affectibus, sed Sanctissimam Dominicam familiam ingressus, ibi euasit homo charitatis insignis, & prædicator egregius, quod sufficere visum fuit, vt illi Episcopale munus committeretur.

Si etiam iidem Summi Pontifices propagandæ 10
religionis zelo huiusmodi neophytos ex primariis Iudæorum familiis conuersos ad honores promouebant, tam vt ipsi animaduerterent Christianam religionem sibi terrenas dignitates non sustulisse, iuxta illud: *Non eripit mortalia, qui regna dat cælestia*; tum etiam vt cæteri illorum exemplo ad Fidem capessendam allicerentur. Vnde sanctæ memoriæ Pius V. familiam quandam ex primariis inter Iudæos ad Fidem Christianam conuersam in Ecclesia Sancti Petri magno populorum concursu, & apparatu propria manu baptizauit, ac deinde stemmate nobilitatis, priuilegiis insignioribus, proprioque cognomine decorauit, vt testantur Genebr. *in chron.* Surius *in compendio historiæ*, & omnes, qui eius vitam scripserunt. Sic etiam Gregorius XIII. æternæ mem. Pontifex † Salomonem Corcossum inter 11
eosdem Iudæos familiæ antiquitate primarium, ac multis opibus florentem, ad Fidem venientem baptizauit, propriumque nomen, cognomen, arma, & nobilitatem Romanam prose, suisque donauit, qui postea vti nobilis electus fuit Conseruator Vrbis.

Dignatum & Iuri consonum est, vt renati fonte 12
baptismatis, pristina cæcitate dimissa, amplioribus fauoribus, & gratiis prosequantur, vt sic de seruitute ad libertatem transire videantur, *Extrau. 1. de Iudæis inter communes.* Illis igitur, quæ Christianum decent hominem, nullo modo debent priuari, præcipuè si eorum conuersio sit plenè probata, & multò magis, & à fortiori si ipsi eorumque parentes Christianam professi fuissent religionem, quamuis è genere Iudæorum genus deducerent. *Non est enim distinctio Iudæi & Græci, nam idem Dominus omnium, diues in omnes, qui inuocant illum.* Apost. *ad Rom. cap. 10. Omnes nos in vnum corpus baptizati sumus, siue Iudæi, siue Gentiles,* &c. *idem 1. ad Corinth. 12. & in omnes nationes gratia Spiritus sancti effusa est Act. 10. in fine,* quibus in locis Apostolum mira semper dexteritate studuisse æqualitatem in vtroque populo stabilire docent DD. Hieron. August. & Aselm. *in d. cap. 10. ad Romanos.*

Cùm Tobias interrogasset Angelum, qui filium 13
erat comitaturus, de qua Domo, aut de qua Tribu esset, respondit ei Angelus: *Genus quæris mercenarii, an ipsum mercenarium, qui cum filio eat?* quasi diceret, non genus hominum, sed personas esse perpendendas. Et D. August. *lib. de bono coniug. cap. 16.* relatus *in cap. vndecumque 46. dist.* sic ait: *Vndecumque homines nascantur, si parentum vitia non sectentur, & Deum rectè colant, honesti & salui erunt. Semen enim hominis ex qualicumque homine Dei creatura est.* Et Chrysost. *homil. 20. in Matth. Cunctis vnam atque eandem nobilitatem donauit Deus, cùm dignatur omnium pater vocari.*

Sacra Scriptura *Genes. 5.* postquam de Sancto Pa- 14
triarcha Noë loquuta fuit, hæc dicit: *Hæ sunt generationes Noë Genealogiæ rarus modus,* dicit Chrysost. *homil. 25. in Genes. nam vbi Scriptura dixit: Istæ sunt generationes Noë, & aures nostras spe quadā impleuit, quasi genealogiam illius narratura; & qui eius pater fuerat, & alia, quæ mos est recensere: relictis tamen illis omnibus, dicit: Noë homo iustus, & perfectus in generatione sua, placuit Deo. Vidistis admirabilem generationem; sequamur igitur & nos diuinæ Scripturæ regulas,*

regulus, & quorum genealogiam enarramus, eorum non patres, aut auos, aut abauos in medium afferamus, sed virtutes, & benefacta exponamus, huic optimæ genealogiæ mos est. Philo *lib. de Abrah.* hunc eumdem obseruat locum, & affirmat Moysen virtutes Noë posuisse, ita vt in stemmate eius, non more aliorum auos, vel proauos, maioresque cæteros recenseat, sed virtutes quasdam, declarans nullam aliam familiam, cognationem, patriamve sapientis esse, præter virtutes, & actiones eius: hunc locum ad hoc propositum refert Ioan. Salgado de Araujo *in lege Regia Portugalliæ, discursu* 1. *n.* 135. Hinc D Chrysost. *super illud Matth.* 4. *Patrem habemus Abraham. Quid,* inquit, *Timotheo nocuisse creditur quòd fuit ex patre gentili: aut quid nocuit Abrahæ, quòd partem habuit Tharam luteorum Deorum cultorem? nonne separatus à genere suo positus est in caput fidelium, vt non iam diceretur filius peccatorum, sed pater Sanctorum, nec potuerunt eius gloriam sordidare paterni errores?*

Egregiè Petrus Blesensis *ep. st.* 3. ad hoc propositum sic ait: *Sicut non portabit filius innocens iniquitatem patris, sic nec filium reprobum decet de patris actibus gloriari. Et quæ nobis argumenta prætendit vt eius te filium probes, cuius pomposam memoriam magnifi as, & extollis; sanè ideò Dominus Abraham ex Sara & Agar, ex duabus etiam vxoribus, & duabus ancillis voluit Iacob prolē suscipere, vt vniuersitatis humanæ successio de parentum conditione incerta, & ignara virū à libera, vel ancilla descenderit, se de generositatis vbique gloria nō extollat, titulos enim Saræ, aut Rachelis, quos sibi quandoque adscribit, vaga & vulgaris opinio proscribit, & abolet nequitia in moribus, seruitus in peccatis, vt se filios ancillarum conuersione testentur, qui de aliorum virtute, quem apud se non nouerint, inflantur. Præterea in domo Iacob spuriis pariter cum legitimis funiculum hæreditatis sortiti sunt, & communiter inter se familiæ iudicium dictauerunt.* Fatui, delirique Hebræi, qui habere se patrem iactant Habrahamum, filij prorsus degeneres, scitè dictum ab Auctore operis imperfecti *homil. 3. in Matthæum. Ipse se vacuum ab omnibus bonis actibus ostendit, qui gloriatur in patribus, ingloria hæc gloria est, quæ in parentum meritis tantùm sua.* Iure Hebræos premit S. Cyrillus Alexandrinus *in Amos cap. 9. Et clementiæ miseri processerunt, vt sibi ad felicem statum, & ad gloriam satis fore arbitrarentur ex radice Abrahami produisse.* Non esse inaniter de patrum nobilitate gloriandum ostendit Christus, cùm in sua genealogia etiam iniustos voluit recenseri, quod scitè expendit idem Petrus Blesensis *d. epist.* 3. dum ait. *Quid inter parentelas hominum variando distinguis? ab vno patre descendimus vniuersi, & singuli. Certè speciosus forma præ filiis hominum Christus Iesus, de quo scriptum est, quia vir nobilis est in portis eius, cuius nobilitatem, & generationem Propheta non sufficit enarrare, & qui vnus nostræ generositatis est auctor, de iustis & iniustis, de magnis, & ignobilibus carnem traxit, nam & agnus Paschalis iuxta septuaginta Interpretes de ouibus & capris assumebatur, in quo manifestissimè vides quod apud Christum omnis fortuna, omnisque conditio acceptatur: vt quid ergo te in aliorum virtute commendas, & aduersus pauperem de tui generis excellentia gloriaris?*

15 Virtutis laus nobis ipsis parienda est, non aliunde sumenda, quia generosi homines ex sua, propriaque, non aliena, aut ascititia virtute iudicandi: vnde D. Hieron. *ad Celant. Nulli te vnquā de generis nobilitate proponas, neque obscuriores quasque, & humiliore loco natas te inferiores putes. Nescit religio nostras personas accipere, nec conditiones hominum, sed animos inspicis singulorum, seruum & nobilem de moribus pronuntiat. Sola apud Deum libertas est, non seruire peccatis. Summa apud eum est nobilitas clarum esse virtutibus. Quid apud Deum in viris nobilius Petro, qui piscator & pauper fuit? Quid in fœminis Beata Maria illustrius, quæ sponsa fabri describitur? sed illi piscatori, & pauperi cælesti Regni à Christo creduntur claues, hæc sponsa fabri meruit esse mater illius, à quo ipsæ claues datæ sunt. Elegit enim Deus ignobilia, & contemptibilia huius mundi vt potētes, ac nobiles ad humilitatem facilius adduceret. Nam & alios frustrà sibi aliquis de nobilitate generis applaudit, cùm vniuersi paris honoris, & eiusdem apud Deum pretij sint, qui vno Christi sanguine sunt redempti, nec interest quà quis conditione natus sit, cùm omnes in Christo æqualiter renascamur; nam etsi obliuiscimur, quia ex vno omnes generati sumus, saltem id semper meminisse debemus, quia per vnum omnes regeneramur.* Et Ambros. *de Noe, c.* 4. *Probati viri genus virtutis propapia est, quia sicut hominum genus homines, ita animarū genus virtutes sūt.* Et iuuenis ille Alexādrinus, teste Baronio *tom. 8. an.* 600. dicebat. † *Vera nobilitas nō ex sāguine & carne, sed ex virtute animi accipit formā & claritatē,* Et Osor. 16 noster *lib. 2. de nobilitate ciuili. Omnis generis splēdor, & familiæ claritas à fonte virtutis ortū habet.* Et paulò pòst: *Qui ex virtute laudē adeptus, virtutis insignia posteritati relinquit, & nobilitatis iacit fūdamenta. Filius,* inquit Ezech. 18. *non portabit iniquitatem patris.* Et Aug. *super Matth.* ait: *Numquam de vitiis erubescamus parentum, sed vnum illud quæramus, amplectamur virtutem.* Et idem Aug. *ibid.* † *Non est omnino nec* 17 *de virtute, nec de vitio parentum, aut laudandus quis, aut vituperandus, nemo inde vel è aut obscurus, aut clarus est, lilium est inter spinas religio,* ait idē Aug. *si spinæ ibi pungunt, ibidē flores olent, & sanant. Non ergo contemnas debet filius probus ex infimo patre natus, nā splēdidum lumen de fumo, lilium candens de sentibus, rubēs rosa de spinis exoritur, ita & nobilis vir de ignobili prosapia quandoque gignitur.* Hac de re Franc. Patrit. Senensis *tom. 2. de Regni & Regis institut.* sic ait: *Optimi namque ciues, & bene de Republ. meriti muneribus honoribúsque honestandi sunt: deterrimi autem omni fœditatis exemplo afficiendi; quocirca qui deliquerunt mulctandi sunt, parcendum est tamen eorum posteris, fieri enim potest, vt optimis parentibus orti, pessimi fiant, & ex deterrimis nonnunquam optimi,* &c. Et paulò inferiùs, *Non igitur posteri arcendi sunt parentum culpa perpetuò à Republica, ne omnino felicitatem desperent, cùm videant nullam veniam sperandam esse, nullâque virtute sese redimere posse. Fit enim sæpenumero, vt eorum animi ad res nouandas promptissimi sint, & desperatio aliquando in virtutem conuertitur, facilè enim, qui periclitantur, Maronis doctissimi Poëtarum sententiam vsurpant:*

Vna salus victis nullam sperare salutem.

Non quærit igitur IESVS in Petro, nec in Recto- 18 ribus Ecclesiæ suæ nobilitatem generis, patriǽ splendorem, fumosas Maiorum imagines, nihil eorū curæ est IESVS, quæ ad rem Ecclesiæ non pertinent. At quid? Simon Ioannes diligis me? felix Ecclesia si in eligendis eius Pastoribus sanctissima hæc obseruaretur forma, quam obseruauit CHRISTVS in Petro, vt ille ordinaretur in Ecclesia, qui diligeret, non degluberet Ecclesiam.

Generis differentia, vbi fit ad Ecclesiastica bene- 19 ficia, ac publica officia obtinenda, non solùm operatur grauia dissidia inter vtrumque populum, sed efficit, vt qui noui habentur Christiani minus se credant aliis, & difficiliùs in Catholica puritate solidentur: cùm distinctio non pauam vim habeat ad

excitandum inter homioes dissidia, ex ciuium discordia Reipobl. omnium excidium consequutum fuit, non facilè enim dissentientium animi ad publica onera leuanda inducuntur, vt ait D. Mari. Cutelr in C. legum Sicular. cap. 63. nota 73. ad leges
20 Federici, num. 13. prope fin. Hinc S. Leo in serm. 5. de Quadragesima, sic ait: † In omnibus hominibus natura est diligenda communio, quæ nos iis etiam benignos debet efficere, qui nobis sunt quacumque conditione subiecti, quia simul cum istis habemus quod ad imaginem Dei conditi sumus: nec carnali, nec spirituali natiuitate à nobis diuisi sunt, imò hæc ipsa nos per omnia faciunt meliores, quod eorum vtimur subiectione, cum quibus vni Domino eadem subiicimur seruituti. Et Seneca lib. 3. de benefic. cap. 28. sic dicit: Eadem omnibus principia, eademque origo, nemo altero nobilior, nisi cui rectius ingenium, & bonis artibus aptius, vnus omnibus parens mundus est, siue per splendidos, siue per sordidos gradus, ad hunc prima cuiusque origo perducitur. Audiamus hac de re S. Cyprian. in tr. de orat. Dominica, qui ita ait. Pacificos enim, & concordes, atque vnanimes esse in domo sua Deus præcipit, & quales nos fecit secunda natiuitate, tales vult renatos perseuerare, vt qui Filij Dei esse cœpimus, in Dei pace maneamus: & quibus spiritus vnus est, vnus sit & animus, & sensus. Sic neque sacrificium Deus recipit dissidentis, & ab altare reuertentem prius fratri reconciliari iubet, vt pacificis precibus Deus possit esse placatus. Sacrificium Deo est pax nostra, & fraterna concordia, & de vnitate Patris, & Filij, & Spiritus sancti plebs adunata, &c. Plutarch. de Homer. Omne bonum concordia cognatum, omne malum ex dissidio ortum. Optimè Franc. Patrit. Senensis in lib. de Regno & Regis institut. tom. 2. de hac inter ciues inæqualitate loquēs, sic ait. Non laudandum censeo quod in plerisque ciuitatibus nostro tempore vsurpari solet, & à nonnullis doctissimis viris argumento etiam defendi, vt familiæ complures perpetuò ab omni publica functione excludantur, qua in re in primis peccatur, & iniusti sumus erga conciues nostros, qui cum onera nobiscum ferant, à muneribus omnino excluduntur.

21 Si enim vnam fidem, vnum Baptisma, vnum Deum, & Patrem omnium profitemur, qui est super omnes, & per omnia, & in omnibus nobis, iuxta Apostoli auctoritatem ad Ephes. cap. 4. cur hæc Fides, & vna Ecclesia à Christo Domino super Petrum origine vnitatis, & ratione fundata, in diuersas Christianorum species ab hominibus diuidi, ac separari possit, vere nescio. Audi D. Cyprian. lib. 2. epist. 10. ad Cornelium Papam: Hoc enim vel maximè Frater, laboramus, & laborare debemus, vt vnitatem à Domino, & per Apostolos nobis successoribus traditam, quantum possumus obtinere curemus, & quod in nobis est, palabundas, & errantes oues; quas quorundam pernicux factio, & hæretica tentatio à matre secernit, in Ecclesiam colligamus, illis solis foris remanentibus, qui in obstinatione sua, vel furore perseuerarunt, & ad nos redire noluerunt discretionis, & separationis à se factæ, & Ecclesiæ derelictæ ipsi rationem Domino reddituri. Idem in lib. de vnitate Catholicæ Ecclesiæ, sic ait: Deus vnus est, & Christus vnus, Ecclesia eius vna, Fides vna, & plebs in solidam corporis vnitatem concordiæ glutino copulata, scindi vnitas non potest, nec corpus vnum dissidio compaginis separari, nec diuulsis laceratione visceribus in frusta discerpi. Collosios in sua Hierarchia lib. 3. cap. 4. §. 1. pag. 671. ex S. Anselmo ita ait: Neque verò illius quasi despecti persona contemnenda, aut vllius quasi perfecti persona præferenda est, quando in omnibus vnus, atque idem est Deus gloriosus. Et ideo exclamat Brauo lib. 2. de regendi ratione fol. 40. stulta hominum differentia, verius honorum monopolia.

Quare statuta, quòd neophyti & descendentes 22 ab eis non admittantur ad Ecclesiastica beneficia, non esse probanda censuerunt Turrecr. in cap. constituit 17. quæst. 4. Tostat. in Leuit. cap. 19. quæst. 32. Alphons. Carthag. in defensorio vnitatis Christianæ, Henric. Montroi in Apologia contra Archiepiscopum Toletanum. Montalu. in lib. 2. verb. tornadizo, tit. 3. lib. 4. Auendan. de exequen. mandatis. part. 1. cap. 19. num. 20. vbi eleganter, Perez l. 9. tit. 1. lib. 1. Ordin. Torreblanca de iure spirit. lib. 13. cap. 21. nouissimè D. Mari. Cuteli in Codice legum Sicul. cap. 63. nota 73. ad leges Federici, pag. 231. cum seqq. & præcipuè num. 2. ibi. Idcirco nimium illam statutorum obseruationem, quibus descendentes ex Hebræis, vel infidelibus ab honoribus, ac Ordinum Militarium insignibus excluduntur, tanquam Resp. perniciosam semper suspectam habui. Ea tamen multis defendere nituntur D. Petr. de la Escalera Gueuara, en vn particular tratado que escriuio del origen de los Monteros de Espinosa, su calidad, preeminencias, y essenciones, part. 1. cap. 12. nouissime D. Ferdinandus Pizarro y Orellana in eruct. de viris illustr. noui Orbis in vita Ferdinandi Cortes, cap. 5. obseru. 3 pag. 106. Roias sing. 104. Hored. de incompatibilit. beneficior. part. 1. cap. 23. Simanc. de Catholicis institut. tit. 47. num. 81. & 83. Otalor. de nobilit. 2. part. 3. par. cap. 7. num. 16. Gonzal. ad reg. 8. Cancel. glos. 4. num. 16. Perez de Lara de anniuers. & Capell. lib. 2. cap. 4. à princ. Metina part. 2. quæst. 105. art. 2. Pacian. de consilio sapien tis, lib. 1. cap. 10. latissimè Ignatius del Villar in sylua respons. lib. 1. resp. 12. num. 37. cum multis seqq. Castill. controuers. tom. 4. part. 2. lib. 5. cap. 123. ex num. 16. Cerall. commun. contra commun. quæst. 900. ex num. 84. Valenzuel. tom. 1. cons. 90. ex num. 89. Christoph. de Paz de tenuta tom. 1 cap. 32. ex num. 89. Negari enim non potest quin † lex constituens talem differentiam generaliter 23 dicatur facto in odium certarum personarum, quo casu vel est nulla, vt censuit Abb. in cap. cùm omnes, num. 2. de constitut. vbi Aretin. notab 4. vel saltem est iniusta, vt tenent Barc in lege omnes populi, sub num. 53. ff. de instit. & iure. Andr. ab Exea in dict. cap. cum omnes, num. 164. & 167. vbi Riminal. num. 71. vers. ex hac expositione Iuuat etiam, quia probationes puritatis sanguinis sunt difficiles, vt optimè considerauit Torreblanca in practica Iuris spirit. lib. 13. cap. 22. ex num. 7. his verbis Probatio autem huiusmodi adeò omnibus difficillima visa est, vt vix vnus ex millibus dari possit, qui in rigorosa statutorum acceptione possit satisfacere; nam ab hoc vt quis dicatur non descendere ex Iudæis, aut Mauris, probare debet antecessores suos, qui primi Euangelium susceperunt, non fuisse ex Iudæorum, aut Mahumetanorum proluuie, sed ex Gentilismo, seu Paganismo conuersos; quod omnino est improbabile; cum tempore promulgationis Euangelij tota Hispania Iudæis scatebat, Ioseph. lib. 10. antiq. Iudaic. cap. 11. & lib. 12. cap. 5. & lib. 14. cap. 1. & seqq. & contra Apion. lib. 1. Philo in Flaccum, Strabo Geographiæ lib. 5. Lorin. in actis Apostol. cap. 8. Garibai lib. 5. cap. 4. Mariana lib. 4. cap. 4. Puente de las Monarchias tom. 1. lib. 2. cap. 33. §. 1. Peñalosa libro de las excelencias de España, cap. 4. Tum etiam, quia post Maurorum inuasiones, fideles adeò in eorum captiuitate oppressi fuerunt (vt multi eorum qui ad Mahumetanos ritus non transierunt) cum eorum filiabus se copulabant, vt temporalibus honoribus potirentur: & qui in eorum inuasione ad Montana Legionis, & alibi se receperunt, dum Hispaniam recuperarunt, quamplures eorum cum filiabus Maurorum, & infidelium matrimonia inierunt, cum inter ipsosmet Hispaniæ Reges talia coniugia non fuissent indigna, vt probat Suarius de matrim. haret. cap. 1. & 2.

Thom.

Thom. Sanch. tract. eod. e in 1. lib. 7. disp. 72. ex num. 2. D. Ioan. Selerzan. nostre facule ingemerum Phœnix rara facundia, & exquisi a eloquentia vir in sua doctissimo tract. de iure Iudiarum, lib. 3. cap. 5. ex n. 13. Tum demum, quia licet non sit tam longa successio quarenda (quamuis macula ascendentium ab Adamo impedimentum faciat) quia nec testes, nec instrumenta de illis reperiri possunt, quamuis ad posteriora facula nos conuertamus, non minoris difficultatis est probare nullum ex suis progenitoribus maculam contraxisse; nam vt ait Peñalosa in libro relato (quem edidit post memorialem, quem scripsi D. nostro Regi infra referendū) d. cap. 4. Porque es verdad que a doze generaciones vieno à tener cada persona quatro mil y neucesentos, y seis ascendientes y es possible que tengua otros tantos linages, porque no auia de y Andaluzia ne ay millon, y medio de vezinos, y por poco que se estienda cada linage tendra mas de treinta personas, no se que testigo en el mundo pueda deponer de semejante calidad, ni que escrituras se puedan hallar que lo allanen todo. Hactenus Torreblanca.

24 Verùm tribus casibus huiusmodi statuta probanda mihi videntur, *primo* quando eorum prohibitio non est indefinita, sed restricta ad certos gradus, veluti intra secundum, vel ad summum intra quartum, quia intra hos gradus poterit esse rationabilis, vel propter odium parentum, vel propter suspicionem, quæ haberi potest ne parentum crimina imitentur, vt *in c. 2. §. credentes, & in cap. vt commissi, §.*
25 *credentes, & in cap statutum il 2. de heretic. lib. 6.* † Vltra verò quartum gradum prohibitio generalis non potest esse rationabilis, tum quia in veteri lege etiam Mohabitæ vltra quartum gradum non repellebantur ab Ecclesia *cap. cito 1. quæst. 1.* D. Cuteli *d. nota 73. n. 6. pag. 112.* tum quia vltra illum gradum, si quæ macula parentes tetigit, præsumitur extincta *l. non facilè, ff. de grad. bus, cap. non debet, de consanguinit. & affin.* tum denique, quia impossibilis descendentiæ redderetur probatio, iuxta tex. expressum *in cap. licet ex quadam, de testibus*, ibi, *cum propter hominum breuem vitam testes de visu vsque ad septimum gradum deponere non valeront.*

26 *Secundò*, quando eorum prohibitio est restricta ad certas Ecclesias, veluti quia non præcipit simpliciter, quod neophyti, & descendentes ab eis non possint obtinere beneficium, sed prohibet ne possint illa obtinere in tali, vel in tali Ecclesia, ex eo quod Ecclesia sit valde celebris, & hoc sibi vsurpat in signum suæ nobilitatis, iuxta tradita per Rotam *in vna Hispalen. veti 21. Aprilis 1597.* coram *Gyptio*, qua ratione Ecclesiæ Toletanæ, & aliarum in Hispania existentium statuta probantur.

27 *Tertiò*, quando generis distinctio fit per patronum, vel fundatorem in limine fundationis Ecclesiæ; quia conditio adiecta in limine fundationis Ecclesiæ per patronum, vel fundatorem, quòd non possint beneficiarij recipi, nisi descendentes ex puris, & antiquis Christianis, valida est, vt resoluunt Otalor. *dict. cap. 7. num. 26.* Perez de Lara *de Capel-*
28 *lanijs, lib. 2. cap. 4. n. 1. & 10.* tum quia † potest fundator in limine fundationis apponere quascumque conditiones, etiamsi sint contra ius, nisi sint natura impossibiles, aut aliàs à iure improbatæ, vt resoluit Lambertin. *de iurepatron. lib. 1. part. 2. art. 1. quæst. 9. num. 52.* Rot. *in Romana iurispatronatus 31. Maij* 1613. coram *Card. Sacrato.*

29 In supradictis casibus, quibus statuta, quod neophyti, & descendentes ab eis non admittantur ad Ecclesiastica beneficia, probanda esse resoluimus, eadem pœnalia ac exorbitantia esse, & strictè accipienda nullus est qui dubitet; tum ex eo, quia auferunt prædictis descendentibus habilitatem, quæ aliàs sibi competeret de Iure cōmuni *in cap. cum te, de rescriptis*, quod cum loquatur de Ecclesia Tornacensi, satis probat hinc procedere etiam in Ecclesia nobili, cùm Ecclesia illa in Belgio sit pluribus nominibus insignis, & qualificata; & tū multò magis, quia ista pœna illis infligitur propter delicta alterius, *cap. non debet*, & *ibi* gloss. *verb. non debet, de regul. iuris, in 6. cum concordant.* & in specie, quòd talia statuta sint contra Ius commune probant Abb. *n. 7.* Felin. *n. 12.* Rip. *n. 19. vers. vltimo noto, in d. c. cum te*, Lambert. *l. 1. par. 1 q. 2. ar. 19.* Perez de Lara *de Capellan. lib. 2. c. 4 n. 39.* sæpè Respōdet Rot. vt *in Saguntina admissionis ad Capitulum 16. Iunij* 1587. coram *Gyptio, & in Placentina Canonicatus* 8. *Aprilis* 1575. coram *Cardin. Blanchetto, & in Toletana portionis 27. Ianuar.* 1597. coram *Illustriss. Mantica* quæ est inter impressas *decis. 307. n. 5. & in alia Toletana Canonicatus* 10. *Decembris* 1608 coram *R. P. D. Marquemontio*, nunc Archiepiscopo Lugdunen. & signanter in terminis quarundam Constitutionum contra descendentes ex Hebræis Regni Portugaliæ emanatas censuit eadem Rot. *in Columbrien. Canonicatus 23. Iunij* 1616. coram *Illustriss. Sacrato*, & iterum *in ead. 5. Decembris eiusdem anni* 1616. coram *Card. Verospio.* Vndè debent illa iuxta verborum proprietatem intelligi, ex resolutis per Federic. de Senis *cons. 72. num. 2.* Alexand. *cons. 77. n. 9. vers. non obstat. lib. 1.* Parif. *cons. 29. n. 14. lib. 4. & cons. 30. n. 16. eod. lib.*

Quare Constitutio, seu Breue fel. recor. Clemen- 30
tis VIII. *sub dat. 18. Octobris anni* 1600. (quatenus prohibet ne prædictis descendentibus ex Hebræorum genere per lineam paternam, vel maternam, & earum quamlibet vsque ad septimam generationem, aliqua collatio, seu prouisio fiat de Canonicatibus, Præbendis, ad Dignitatibus Cathedralium, & de principalibus Dignitatibus Collegiatarum Ecclesiarum, & de Parochijs, ac earū perpetuis Vicariis, cæterisque Ecclesiasticis beneficijs curam animarum habentibus in Portugaliæ Regnis vacātibus, quam postea extendit fel. record. Paulus V. *sub die 17. Ianuary* 1612. ad Vicarias etiam amouibiles, & tam ad seculares, quam ad cuiusuis Ordinis Regulares Ecclesias curam animarum habentes)
non comprehendit † dimidias præbendas, tertiana- 31
nas, & quattenarias, aut portionarias in Cathedralibus, quæ non sunt Canonicatos, nec habent vocē in Capitulo, ex citatis per Gonzal. *ad regul. 8. Cancel. gloss. 45. in princip. à num. 39.* & in terminis Rota *in Vlixbonen. quartenaria 15. Iannar.* 1624. coram *Reuerendissimo D. Decano.* Vnde dimidios Canonicos, & Portionarios in Cathedralibus virtute Conc. Trid. *sess. 24. de reform. c. 11.* non teneri Fidei professionē emittere, cùm non sint Canonici, neque de Capitulo, resoluunt Garcia *de benef. p. 3. cap. 3. n. 13.* Sanch. *in præcepta Decalogi, tom. 1. lib. 2. cap. 1. sub n. 2.* Circa intellectum dictæ Constit. Clementis VIII. adest in terminis Rotæ *decis. 307. p. 1. recentiss. in posthum.* alios *p. 4. recent.* vbi *n. 5.* dicitur dictam Constitutionem non habere locum stante dispensatione Papæ, & *num. 7.* censet eam non comprendere filios Iudaizantium, sed solùm filios Iudæorum, & in alia *decis. 355. d. p. 2. recentiss. n. 5. & 6.* vbi *n. 7.* subdit quòd licèt dicta Constitutio de iudaizantibus loqueretur, non tamen esset intelligenda de iis, qui Ecclesiæ fuissent incorporati.

Et dum prædicta Constit. loquitur de principa- 32
libus Dignitatibus Collegiatarum Ecclesiarum, comprehendit vnam tantùm principalem in quali-

bet Collegiata,quia pluritas illa resoluitur in singulatrates, & respicit tantùm pluralitatem Ecclesiarum,à simili deducto ex *reg. 3. Cancellaria , aliàs 4. in nouiss.* ybi per illa verba , *principales in Collegiatis Ecclesiis*,resoluunt Doctores vnam tãtùm principalem reseruari,quos ego ipse refero *de offic. & potest. Episcopi, allegat. 45. num.16. & allegat. 57. num.7.* Principalis verò dicitur dignitas , quæ ex Apostolicæ Sedis indulgentia , vel Ordinaria auctoritate, aut consuetudine præscripta,aut aliàs quouis modu in Collegiatà principalem præeminentiam habet, prout ipsamet *reg. 4. Cancellaria* declarat:in nostra
33 Lusitania dicitur †Prior,qui præest toti Canonicorum Collegio,vt in nostra Viinatanensi Ecclesia,in quibusdam verò Hispaniæ partibus vocatur Abbas,alibi Præpositus.

Item sub prædictis Constitutionibus tam Cle-
34 mentis VIII. quàm Pauli V.non comprehenduntur Parohiales Ecclesiæ , quæ perpetuò , & accessoriè alicui simplici beneficio , Canonicatui , vel Dignitati , vltra principalem in Collegiatis vnitæ reperiuntur, etiam per Vicarios temporales ab ipsis beneficiatis, Canonicis,seu Dignitatibus deputandos : quia parochiales Ecclesiæ ab illis tantùm prohibitæ sunt obtineri ob animarum curam , quam in eis exercere tenentur , & cum non intitulentur in parochialibus annexis , sed in beneficio principali, ideo nullo modo censentur habere curam animarum , per ea quæ dixi infrà *p.3. huius tract. allegat.* 66. *num.* 39. sed tunc ipsa actualis remanet penes Vicarius. Vitalm. *in Clem.1. à num.8. de excess. Pralat.* quia†cura animarum probatur esse penes illum, cui incumbit specialiter iurisdictio spiritualis,id est,
35 administratio Sacramentorum , Mascard. *de probation. concl.* 468. *num.* 1. tum quia † prouisus de beneficio , cui vnita est accessoriè Parochialis habens curam animarum , non tenetur ad gratiæ suæ validitatem exprimere beneficium esse Curatum , quia tale non est quoad se. Rota *in Conchen. beneficij* 12. *Maij* 1609. coram *Illustriss. Card. Sacrate.* Quod quidem assumptum sequenti comprobo syllogismo. Nullus potest in animarum cura se ingerere, nisi habeat immediatum titulum ad illam , Felin. *in cap. postulasti, de rescript. num.1. vers. & hoc videtur certum quòd de titulus Prelatura est immediatus ad curam.* Sed habens accessoriè , & in perpetuum annexam Parochialem Dignitati , vel Canonicatui, non solùm non habet titulum immediatum ad curam animarum ipsius Parochialis , sed nec vllum Ecclesiasticum, cuius prætextu se in ipsius cura intromittere possit : nam post vnionem eius nomen, & titulus ita extinctus fuit & suppressus, Doctores *in cap. cum accessissent, de constitut.* gloss *verb. Ecclesias, in Clem. per litteras , de prabend.* Beltramin. *ad Gregor. XV. decis.* 112. *num.5.* post Oldrad. & Cassador. tenuit Rota *in Burgen. seruitij Decanatus* 13. *Iunij* 1594. coram *D. Litta* , refert Nicol. Garc. *de benefic p.3. cap.1. num.* 510. vt in ea nullus amplius possit institui , Franch. *in cap. 1. num. 7. vers. non obstat, de filiis Presbyt. lib.6.* Nicol. Garc. *d. tract. de benefic. part.* 11. *cap.5. num.*193. aut alicui conferri, Rot. *in Verdunen. Decanatus 9. Martij* 1580. coram *Illustriss. Card. Lancelloto*, relata per Nicol. Garc. *p. 5. cap.1. num.* 170. nunquam enim vacare censetur Rot. *decis. 114. num.5. p. 5. diuers.* Gom. *in reg. de triennali q.8. sub num.1.* Gonzal. *ad reg. 8. Cancel. gloss.5. § 7. num.7.* Nicol Garc. *p.12. cap.2. num. 5.* Beltramin. *ad Greg XV. d. decis.* 112. *n.5. vers. hinc etiam.* Ergo , &c. Nec argumentum euitabit si aliquis dicat pro titulo sufficere † vnionis litteras, quia respondebitur illas dici non posse litteras de beneficio,sed de proprietate,& re prufana,Rot. *decis. 5. n.5. de rebus Eccles. non alien. in antiq.* Practicab. *Rota* impressa *post 1.p. Decisionum diuers. tit. de vnio. lib. n.13.* Nicol. Garc. *p.12. c.2. n.* 33. tum quia Parochialis præbenda post vnionem ita transiuit in temporalitatem, Rot. *decis. de excessib. Prælat. in nouis*, Cassad. *decis. 3. num.1. de indic.* Mantic. *decis.* 159. *num.1.* vt†causa vnionis non dicatur amplius causa beneficialis, Cassad. *d. decis. 3. num. 1.* Gonzal. *d. gloss. 5. §.7.* 38
numer. 17.& lis introducta super beneficiu vt vnito , non sit lis super beneficio. Rota apud *Mantic. loco proximè citato & in Legionen. prastimoniorum de Palacios 26. Ianuarij* 1595. coram *Illustr. Card. Pamphilie*,quam refert Nicol. Garc. *p.12. c.2. num.* 51. 39

Et concesso quòd in his terminis penes beneficiatum,seu Canonicum remaneat habitualis cura, † translata solummodo actuali in Vicarium temporalem,adhuc talis beneficiatus non includeretur sub dispositione prædictarum Constitutionum , cum clarè comprehendere videantur beneficia Curata & animarum curam habentia,id est,in quibus actu eam quis exercere tenetur , non verò habitu tenet, vt clarè insinuant illa verba Clementinæ Constit. ibi, *cateraque beneficia Ecclesiastica curam animarum habentia* ; cùm illa beneficia dicantur habere curam animarum , quæ eam habent actu , non verò habitu, glos. *verb. habentia , in Extrau. Execrabilis, in princ. de prabend.* Vitalin. *in Clem. 1. n.4. de officio Vicarij*, tum quia habere est cum effectu , *l. nomen, §. habere. ff. de verbor. significat.* Host. *in cap. quia nonnulli, de clericis nõ resid.* quem refert & sequitur Capra *commun concl. 90. num.76.* tum , quia prædictæ Constitutiones videntur ponderare periculum animarum, ibi, *animarumque per casus occurritur* ; quod non videtur subesse nisi actu & habitu sint curata beneficia, vt in proposito bene docet Capra *d. concl. 90. num. 76. in fine* ; † tum denique , quia id clariùs colligitur ea Constit. Pauli V. ibi , *sub quarum praexinexercere, nec ad eam exercendam admitti* , &c. Vnde cum habeamus claram dispositionem,& verba apertè actum designantia, non sufficit habitus, nisi etiam subsit actus, benè Gemin. *in cap. licet canon, in fine, de elect. lib.6.* & *ibi* Franch. *num. 5. vers. sed Ioannes Monach.* Et ideò habentem Parochiales Ecclesias accessoriè suo beneficio anneaas non censeri ratione illarum curam animarum habere consulit Nauarr *cons.14. num.4. vers. qui habet , de rebus Eccles. non alien. in nobis* ; ex eo quia , vt ait idem Nau *cons.10. num. 3. de maiorit. & obed. etiam in nobis*, per illam annexionem Canonicatus , seu beneficium, quod per se est simplex, non crescit , nec fit Curatum per Ecclesiam Parochialem ei annexam , immo potius Parochialis ipsa recipit simplicitatem beneficij , cui vnitur , eo quòd vnitur , & annectitur beneficio simplici. Facit etiam, quia cum huiusmodi Canonicus teneatur residere tantummodo in Collegiata vbi existit Canonicatus, non verò in Parochiali accessoriè , & in perpetuum illi vnita, Rebuff. *in repert. cap. extirpanda , §. qui verò, notab. 4. de prabend Sacra Congreg.* apud Nicol. Garc. *p.15. cap.5. num.23.* ideò solus Vicarius in ipsa Parochiali constitutus dicitur habere quod spiritualia dictam Parochiam , & in ea animarum curam quippe quod ille, non verò Canonicus ex necessitate officij adstringi potest ad administrationem Sacramentorum, & cogere od se venire Parochianos, iuxta glos. *verb. impendunt, in Clem. dudum, de sepultur.* receptam per Card. *ibi q.9.* Imol. *num.* 32.

Abb.

Abb. *num.* 24. Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancel. gloss.* 6. *n.* 36. Rot. *decis.* 52. *n.* 10. *p.* 2. *diuers.* & apud Mantic. *decis.* 48. *num.* 5.

40 Non obstat quòd prædictæ Constit. indistinctè de cura animarum mentionem faciant, ac proinde tam de actuali, quàm de habituali possint intelligi; quia respondetur quòd vbi indistinctè fit mentio de cura animarum, intelligendum de cura actuali, non verò de habituali, vt optimè resoluit Capra *d. concl.* 90. *num.* 78. ex illa ratione, quia verba semper accipienda sunt in potiori significatione, *l. non aliter, ff. de legatis* 3. cum aliis citatis a Monet. *de distribut. quotid. p.* 2. *q.* 11. *n.* 100. & a Card Tusch. *tom.* 8. *lit. V. concl.* 101. maximè, quia dicta Breuia sunt odiosa, & exorbitantia à iure, ac proinde restringenda, iuxta supradicta *n.* 29. tum etiam, quia materia hæc est pœnalis, in qua verba in potiori significatu accipi debent, vt euitetur pœna, *c. statutum, de elect. lib.* 6. Capr. *d. concl.* 90. *n.* 76.

41 Nec obstat quòd Vicarius deputetur temporalis, quia quando Parochialis accessoriè & in perpetuum alteri beneficio vnitur, idem operatur effectus, & eadem cura est penes principalem tam si constituatur perpetuus Vicarius quam, si deputetur ad nutum amouibilis. Ratio est, quia cum de Iure communi in Parochialibus annexis debeant constitui perpetui Vicarij, *cap. extirpandæ §. quia vero, de præbend. cap. ad hæc de officio Vicarij, cap. vn. de capellis Monach. lib.* 6. attamen si de facto, aut ex negligentia Prælatorum, vel consuetudine, aut priuilegio, Vicarius temporalis deputetur in hoc casu vbi perpetuus constitui debebat, non sufficit hoc vt exinde colligere debeamus Vicarium temporalem habere tantùmodo Curæ exercitiũ, habitualem verò ac actualem penes Rectorem existere: nam beneficium vnitum in temporalibus potest habere priuilegium nominandi Vicarium ad nutum amouibilem, licet eo casu possit Episcopus, si sibi videatur, deputare Vicarium perpetuum non obstante priuilegio, iuxta Concilij Trid. dispositionem *sess.* 7. *de reformat. cap.* 6. ibi, *etiam perpetuos, nisi ipsis*, &c Flores de Mena *var. lib.* 1. *quæst.* 10. *num.* 9. & ideo sacra Congregatio declarauit relinqui arbitrio Episcopi an oporteat ponere perpetuum Vicarium in Parochialibus vnitis Archidiaconatui, seu aliis dignitatibus, teste Garc. *par.* 11. *cap.* 2. *num.* 9. Si autem quæras penes quem sit hoc casu beneficij titulus, respondebitur iam non existere, cum fuerit suppressus & extinctus per vnionem accessoriè factam, quæ alio nomine extinctiua tituli dicitur, Curæ verò titulum esse penes Episcopum. Rot. *decis.* 309. *num.* 3. *p.* 2. *diuers.* quem ipse Vicarius recipit ab eo, non autem à Rectore principalis beneficij, Anchar. *cons.* 404. *num.* 11. In hac materia (si dubium sit penes quẽ resideat hæc cura) est multum notanda resolutio, quam firmat Card. *Clem. vnic. de offic. vic. num.* 10. *quæst.* 9. quòd quando primitiæ decimæ, & oblationes, quæ dantur ratione curæ, competunt alicui principali assignata certa portione Vicario iuxta *cap. suscepta, de præbend. in* 6. tunc cura dicitur esse penes ipsum principalem, secus si eas perciperet Vicarius, & assignaret portionem principali, tunc enim diceretur cura esse penes Vicarium, ita Seraph. *decis.* 1304. *num.* 1.

42 Nec denique obstat *Extrauag. execrabilis, in fine, vers. quantum, de præbend.* quatenus decidit, illa beneficia Ecclesiastica habere curam animarum, quæ Parochias habent, in quibus ipsa est non per Vicarios perpetuos, sed per Rectores, aut ministros beneficiorum ipsorum, vel illorum temporales Vicarios exercenda, & rationem reddit *ibi* glos. *verb. temporales*, quia Rector principalis per temporalem Vicarium deseruiendo per se ipsum deseruire censetur; quia respondetur loqui de Rectore habente curam animarum in Parochiali in qua primò, & principaliter est intitulatus, qui eam aliquando propter iustam absentiæ, aliámve similem causam ad certum tempus exercere potest per Vicarium temporalem. Et in hoc casu, procedit illa resolutio, quòd Rector per temporalem Vicarium deseruiendo per seipsum deseruire censetur, quòd nullam habet similitudinem cum casu proposito, in quo principalis Canonicus, seu † beneficiatus, qui habet annexam Paro- 43
chialem suo Canonicatui, vel beneficio, non intitulatur in Parochiali, sed in Canonicatu, vel beneficio, cui est annexa accessoriè & in perpetuum, Franch. *in cap.* 1. *num.* 7. *vers. non obstat, de filiis Presbyt. lib.* 6. Nicol. Garc. *p.* 11. *cap.* 6. *num.* 193. nec deputat Vicarium temporalem ob causam, vel ad certum tempus, ob quam, vel vsque ad quod vicaria durat, quasi cessante causa, vel tempore elapso possit parochianos curam per se exercere, prout in terminis *cap. cùm ex eo* 34. *de elect. lib.* 6. sed deputat Vicarium, quamuis temporalem, necessariò tamen ponendum, qui licet ex consuetudine immemoriali, seu priuilegio, aut Episcopi permissu possit esse ad eius nutum amouibiles, Vicaria tamen est perpetuò erecta: nihil enim inconuenit, nec contrarietatem implicat, quòd † Vicarij dicantur temporales, & 44
Vicaria perpetua sit, quia eodem modo Vicarius Episcopi temporalis est, & tamen Vicariatus dignitas perpetua iudicatur, vt ait Gabr. *consil.* 32. *num.* 19. *vol.* 2. quem refert Sbroz *de officio Vicarij lib.* . *q.* 4. *in fine* Sic etiam procedit S. Congreg. decisio, quæ habet *Vicarium amouibilem in exercitio curæ animarũ arguere curam esse penes deputantem*, quod & manifestè ostenditur in eius fine, dum ibi dicitur quòd residere ipse deputans teneatur, vt refert Nicol. Garc. *de benefic. p.* 3. *cap.* 2. *num.* 179. *declar.* 11. & quòd si Vicarius non sit perpetuus, sed amouibilis, signum sit manifestum curam penes eum non residere, sed solùm eius exercitium censuit Rota coram Seraph. *decis.* 1304. *num.* 1.

Prouisi in Ecclesiis habentibus statuta, quod in 45
eis non possint recipi nisi descendentes ex puris, & antiquis Christianis, exclusis semper descendentibus ex genere Iudæorum, Maurorum, vel Hæreticorum; dum petunt admitti, non petunt vti descendentes ex antiquis Christianis, nec se qualificãt esse tales, sed petunt immissionem vigore suæ prouisionis, quam si Capitulum vult excludere, tenetur probare causam exclusionis, *cap. dilecti, de except.* 1. *in princip.* vbi glos. *ff. si quadrup. paup. fec. dic.* de Iure enim † nemo natus inter Christianos grauatur one- 46
re probandi se esse natum ex puris Christianis, sed hoc in dubio præsumitur, *cap. veniens, in fine, de Presbytero non baptizo*, vbi Cardin. *num.* 6. Anchar. etiam *num.* 6. Butr. *num.* 5. Abb. *num.* 1. & ideo Capitulo volenti repellere prouisum tanquam impurum incumbit onus probandi impuritatem, ex *reg. l. ab ea parte ff. de probation. & l.* 2. *ff. de except.* & ita sæpissimè respondit Rota *part.* 1. *diuersor. decis.* 176. & apud Seraphin. *decis.* 50. *&* 355. *& in vna Legionen. denegata possessionis* 8. *Martij* 1593. coram *Card. Blãchetto, & in Toletana portionis* 2. *Maij* 1592. coram *Card. Mantica*, est inter eius impressas decisiones *decis.* 164. *num.* 1. *& in Oxomea, statuti* 27. *Iunij* 1601. coram *bonæ mem. Peña, & in Legionen. Canonicatus* 3. *Iunij* 1602. coram *Reuerẽdissimo Dñeo Coccino Rotæ Decano, & in Toletana puritatis sanguinis* 10. *Martij*

ij 1604. coram *bonæ me. Litea, & in Toletana Canonicatus* 11. *Decembris* 1608. & 23. *Aprilis* 1609. coram *Archiepisc. Lugdan.* & sæpe alibi: quæ quidẽ resolutio procedit etiam quando Capitulum, reiecit
prouisum tanquam impurum, nam si prouisus appellauit in causa appellationis, onus probãdi impuritatem incumbit Capitulo, sicut incumbebat in prima
instantia, vt censuit Rota *in Toletana portionis* 28.
Aprilis 1561. coram *Gropper*. Sic etiam in terminis
prædictarum Constit. quæ se restringunt ad septimũ
gradum, incumbit probatio asserenti aliquem esse
intra illum ad beneficiorum exclusionem, cùm hæc
qualitas sit fundamentum suæ intẽtionis, iuxta text.
in l. fin. §. in omni. ff. de quis enim, qui in sui vocatus est,
vt eximat. glos. *in l. cum actum ff. de negot. gestis*, Bart.
in l. donn. ff. §. qui tamen ff. de aduter. Menoch. *de*
præsump. lib. 1. *q.* 45 *& cons.* 501. *n* 10. & qui se fundat
in tempore, illud probare debet, Rebuff. *in tract. no-*
47 *minat. q.* 14. *n.* 10. *cum seqq.* † Statutum verò Toletanũ
cùm vtatur verbo, *progenie*, quod accipitur pro linea
descendentium, *l. vlt. C. de emendat. liber.* Franch. *in c.*
si pater, n. 10. *vers. quarta, de testam. in* 6. ideo non exigit probationem maculæ in certo gradu, sed sufficit
quòd ipsa progenies sit infecta, Rota *in Toletana*
portionis 20. *Nouembris* 1691. coram Card. Mantic.
quæ est inter eius decisiones impressas *decis.* 154. *n.*
7. *&* 8. In hoc autem statutorum huiusmodi obseruantiaro Reip. perniciosam & suspectam existimat
D. Mari. Cutel. *in suo Cod. legum Siculorum ad c.* 63.
nota 73. *legum Federico n.* 2. eo quòd ex cursu immemorialis tẽporis, ac post quinque generationes, quarum omnes piè vixerunt, suspicio transfusæ per ascẽdentes perfidiæ, ac Fidei frangendæ periculum, per
quæ successores honoribus arcentur, penitus cessat,
vt multis probat ideo D. Cutellus *vbi suprà n.* 5. *&* 6.
quare *n.* 15. se exoptare maximè asserit vt elementissimus Rex hæc ad determinatam formam redigere
faciat, ne generis puritas vltra Immemorabilem, vel
certum annorum spatium curiosiùs inquiratur, vtque omnes cuiuscumque ciuitatis, vel villæ incolæ,
qui in hac quasi possessione manent, in Albo conscribantur, ne sine optimatum voto, ac summorum
ordinum probatione deinceps admittantur, vel qui
recẽti suorum impuritate notati sunt, ac vt admissorum posteri puberes facti, filiatione probata, coaptẽtur; ad quod inducendum nimium defatigatur Frater
Hieron. à Cruce, Religionis S. Hieron. alumnus in libro, quem scripsit *in defensionem statutorum, & nobilitatis Hispaniæ*, Cæsaraugustę impresso *de an.* 1637.
Quod autem non sine dolore in mentẽ quandoque
venit, illud est quod in nostra Hispania plebei, qualescunque sint, spurcissimi etiam ordinis, ob ignotũ
ascendentium genus, nullam ex hoc capite controuersiam patiantur, nobilissimi tamen, ac generosissimi vix in dies ob remotissimam, ac sæpe confictam
affinitatem cauillantur, ac honoris augendi studio
mirificè dehonorantur, vt ingeniosè aduertit D. Cutellus *d. loco n.* 8. *&* 9.
48 Illa principalis resolutio, quatenus habet Capitulo volenti repellere prouisum tanquam impurum
incumbere onus probandi impuritatem, non procedit quando causa appellationis interpositæ per prouisum esset deserta: tunc enim ipse grauatur onere
probandi se purum, Rota apud Seraphin. *decis.* 255.
aate n. 2. *& in Toletana Canonicatus* 13. *Nouembris*
1609 coram *Card. Lancelloto*, ex ea ratione, quia hoc
casu insurgit præsumptio pro gestis pro Capitulo,
& prouisus venit per vim restitutionis in integrum,
vel querelæ, & tunc tenetur iustificare causam suã,
& ostendere plenè iniustitiam sententiæ, Innoc. *in c.*
tenor, & sentent. & re iudic. Item etiam non procedit
eadem principalis resolutio, quando pro parte Capituli est probata aliqua macula, quia tunc si prouisus
vult illam diluere, tenetur probare se purum explicitè, & positiuè, Rota *in Toletana Canonicatus* 13. *Nouembris* 1609. coram *Card. Lancellott. sun.* & apud Seraphin. *decis.* 50. *vers. quòd si Capitulum.* Nam etiam
facta probatione impuritatis ex parte Capituli potest prouisus contraria probatione probare suã puritatem, Rota coram Card. Seraph. *loco proxime citat.*
Et si contingat fieri duplicem probationem æqualẽ,
nempe puritatis, & impuritatis, semper præualet illa
quæ pro puritate, quia in concursu semper præualet
fama bona. *c. cum in tua*, vbi Abb. *n.* 10. *de spons.* Rota
in præcitata Toletana Canonicatus, coram *Card. Marquemontio, & in alia Toletana portionis* 22. *Iunij* 1605.
coram *Card Sacrato*, *& in altera Toletana portionis*
2. *Maij* 1592. coram *Card. Mantica*, quę est inter eius
decisiones impressas *decis.* 274. *n.* 12.
Cùm probatio, seu informatio de genere fiat per 49
commissarios à Capitolo deputatos, summariè, &
sine causæ cognitione, & consequenter exceptionem rei iudicatæ nunquam præstare possit, si ea semel facta prætendens si fuerit in ea impurus repertus, poterit petere iteratò fieri informationem, Perez de Lara *de anniuers. & Capellan. lib.* 1. *c.* 4. *n.* 98.
vbi *num.* 10. *&* 21. ex eadem ratione resoluit semel admissum ad vnam Ecclesiam, si petat se admitti ad aliam, egere noua probatione, nisi fortè
fuerit admissus per sententiam latam in contradictorio iudicio, quia tunc facit ius quoad omnes
causas, *cap. in causis, de sentent. & re iud.* l. *fin.* vbi
Doctores. *C. de legibus.* † Exceptio impuritatis sanguinis cùm sapiat obiectum, debet plene, & concludenter probari; *cap. super his, de accusat. cap. accedens, de elect. cap.* 1. *& cap. vt circa, eod. tit. in* 6. & in
specie, fuit dictum *in prædicta Legionen.* coram *Blanchetta & in Toletana portionis* 6. *Nouembris* 1595.
coram *Illustriss. D. meo Cardinali Millino, & in d. Toletana Canonicatus* 10 *Septembris* coram *Card. Marquemont.* ideo † per famam concludenter probari 51
non potest, nisi sit perpetua, & illæsa apud omnes,
& appareat oriri potuisse ex aliqua probabili causa,
quæque contrariis probationibus non debilitetur,
vt tenuit Rota *in dicta Toletana portionis*, coram
Card. Mantica *d. decis.* 274. *num.* 9. *& in Oueten.*
Canonicatus 24. *Iunij* 1607. coram *Card. Cauallerio,*
& in d. Toletana Canonicatus 10. *Septembris* 1608.
coram *Card. Marquemont. & in Legionen. puritatis sanguinis* 26. *Martij* 1631. coram *Rmo D. Queipe* nunc
Episcopo Pampilonen. *& in Cordouben. dimidia portionis* 11. *Febr.* 1628. corã Rmo Duran. olim Episcopo
Vrgellen. nũc vero Tarraconensi Archiepiscopo, est
inter eius impressas *decis.* 131. nouissimè post aliquas
huius tract. impressiones Escobar *de puritate & nobilit. proban. p.* 1. *q.* 10. *§.* 4. *n.* 9. *&* 11.

TITV

TITVLVS TERTIVS.

De vera Patriarchalium Sedium erectione.

CAPVT PRIMVM.

De Patriarchis in genere, & de eorum præcedentiis, potestate, & priuilegiis.

SVMMARIVM.

1 *Patriarchæ præcipui & veri, quatuor sunt post Sanctissimum Papam, qui est Patriarcha Patriarcharum, videlicet Constantinopolitanus, Alexandrinus, Antiochenus, & Hierosolymitanus, & de quaternario numero.*

2 *Papam non esse Prælatum, ac Superiorem cæterorum Patriarcharum hæreticum est dicere.*

3 *Patriarchæ ideo quatuor sunt post Summum Pontificem, quia quatuor Euangelistarum in Ecclesia Dei vices gerunt.*

4 *Romana Ecclesia Patriarchali honore fungitur, quia ad eam iubente Domino ex Antiochia Cathedram suam transtulit Petrus.*

5 *Alexandrina Ecclesia Patriarchali honore fungitur, quia B. Petri nomine à Marco Euangelista eius discipulo consecrata est.*

6 *Antiochena Ecclesia Patriarchali honore fungitur, quia prima fuit beati Petri sedes.*

7 *Constantinopolitana Ecclesia à Summis Pontific. Patriarchalis honos Imperatorum precibus datus est, vt scilicet post Romanum Pontificem primatus haberet honorem.*

8 *Hierosolymitanus Episcopus quartus Patriarchalis sessionis locum, & honorem habuit.*

9 *Hierosolymitana Ecclesia, si antiquitas spectetur, omnes ac etiam Romanam videtur excedere.*

10 *Episcopus primus fuit S. Iacobus in Hierosolymitana Ecclesia constitutus.*

11 *Antiochiæ primum sedit B. Petrus antequam Romam cathedram transferret.*

12 *Vrbes Regiæ, quæ in Orbe fuerint celebres, ostēditur.*

13 *Patriarchalis dignitatis titulus Romanæ, Alexandrinæ, & Antiochenæ Ecclesiis à principio datus fuit, habito respectu ad honorem Cathedræ beati Petri.*

14 *Romana Ecclesia quare Primatum obtineat, ostenditur.*

15 *Alexandrina Ecclesia ideo præcedit Antiochenam Antiquiorem, quia Augustalis dicebatur, & magnificentia præ cæteris insignis.*

16 *Antiochia princeps erat, & Metropolis totius Syriæ.*

17 *Patriarchalis prærogatiua, & dignitas primō, & immediatè pendet ex Summorum Pontificum, & Conciliorum auctoritate.*

18 *Patriarcha vnde dicatur remissiuè.*

19 *Pallium Patriarchis Summus Pontif. tribuit, Archiepiscopi verò ab eisdem Patriarchis accipiūt.*

20 *Pallium à solo Romano Pontifice dari potest.*

21 *Patriarchæ ex auctoritate sibi à Romano Pontifice concessa pallia Archiepiscopis concedunt.*

22 *Doctores referuntur, qui de Pallij etymologia, & vsu tractarunt.*

23 *Crucem elatam Patriarchæ præ se ferre liberè possunt, præterquam in Vrbe Romana, aut vbicunque Summus Pontifex, vel eius Legatus de latere fuerit.*

24 *Archiepiscopi extra prouinciam Crucem præ se ferre non possunt.*

25 *Crux, quam Patriarchæ vbique præ se liberè ferre possunt, qualis esse debeat, ostenditur.*

26 *Appellari potest ad Patriarchas in omnibus causis suarum prouinciarum.*

27 *Appellatio gradatim non omisso medio est interponenda.*

28 *Patriarchis iure ipso singulari prærogatiua indulgetur, vt ad eos omisso medio ex omnibus suarum prouinciarum locis possit appellari.*

29 Cap. antiqua, de priuileg. *declaratur.*

30 *Patriarchæ Regibus, aliisque Principibus superiorem non habentibus æquiparantur.*

31 *Patriarchæ Summorum Pontificum priuilegiis, & prærogatiuis vtuntur.*

32 *Patriarchis Romani Pontificis insigniis, & ornamentis vti fas est.*

33 *Legatus de latere insigniis, & ornamentis Romani Pontificis vti potest.*

34 *Patriarcharum iurisdictio in omnes Archiepiscopos, & Episcopos suos est ordinaria, & suprema.*

35 *Patriarchæ possunt dispensare cū Episcopo, vel alio beneficiorum collatore sibi subiecto, qui ob malam beneficiorum collationem factam à Concilio suspensus.*

36 *Excommunicatos à Suffraganeis suis absoluunt Patriarchæ.*

37 *Priuilegia, quæ Patriarchis ex iure concessa reperiuntur, quatuor tantum primariis, & veris competunt, non verò aliis, qui impropriè hoc nomine vsitata voce appellari solent.*

38 *Patriarchales quinque Ecclesiæ quare in Vrbe constitutæ ostenditur.*

39 *Patriarchæ etiam hodie non tantùm de bene esse, sed de necessitate ad Concilium generale vocandi sunt.*

40 *Patriarchalium Sedium tractatio quare adhuc vtilis ostenditur.*

41 *Schismatici in Patriarchalibus prouinciis degentes audent Pseudopatriarchas de facto eligere.*

42 *Pseudopatriarchæ de facto in Patriarchalibus prouinciis constituti aliquando diuersis legationibus, ac procuratoriis mandatis Romano Pont. obedientiam dederant.*

43 *Moyses Mardenus Antiochenus Patriarcha anno 1552. Fidei professionem fecit.*

44 *Gabriel Alexandrinus Patriarcha Romæ 15. Ianuarij 1595. per suos Legatos Fidei professionem fecit, obedientiamque Romanæ Sedi ac S. D. Papæ Clem. VIII. in Consistorio promisit.*

45 *Patriarchales prouincias redituras ad Catholicos Patriarchas prædixit Sancta Brigitta.*

QVATVOR sunt in vniuerso orbe præcipui, veri, & maximi Patriarchæ, vltra Sanctissimum Papam, qui est Patriarcha Patriarcharum, videlicet Constantinopolitanus, Alexandrinus, Antiochenus, & Hierosolymitanus Durand. in rationali diuinor. lib. 2. cap. 1. num. 18. Host. 1

in

in ſum.tit.de auctoritate, & vſu pallij num.4.Catech. Roman. ex decreto Sacri Concilij Tridentini iuſſu. Pij V. editus part.2. cap.7. de Ordinis Sacramento, n.17. tit. de Sedibus antiquis Patriarcharum, Matth. Vgoni.de præſtantia Patriarch. colum.3. verſ.poſteaquam, & col.4. verſic.ſi de primarijs, Couar.variar. lib.4. cap.14. n.13.Petr. Gambar. de officio Legati l. 2. t.t. num.13.tit.de varijs ordin.num. Aluar. Pelag. de planctu Eccleſiæ l.2.ar.11.& ar.17.Auguſt.Beroi in cap.1. num.2.de iudic. Ioan.Monach. in cap.fundamenta num.6.& ibi Archid. num.8. de elect.l.6.S. Antonin. in ſum part.3. tit.20.cap.4.in princ. Paul. Otian.in repet.l.1.num.23. ff.de officio eius, cui mandata eſt iuriſd.Rebuff.in repet.cap.cum ſuper in princip.notab.1.de cauſa poſſeſ.& in concord Gallia in rub. de collation. in § ſi quis verò, in verb. Patriarchalis, Rodulph. Cuperſ. de ſacroſancta Eccleſia ad c. oportebat 79.diſt.in § ad quem caſum num.16.& in § potest.n.2.Medices de legib.part.1. quæſt.12. num.1.Flamin. de reſign. lib.2. quæſt.1. num.51. Marc.Anton. Marſil. de Eccleſiaſticis reddit.part.1. cap.16.num.1. Raym. Ruffus in Molinæum pro Pontif. Max ſub n.14 pag.75.Anton.Auguſtin. in epit. veteris Iuris Pont.p.1.lib.2.tit.2.3.4.& 5. Ioan.Paul. Lancelot. in inſt.1.Canon.lib.1.tit de Epiſcopis verſ. Patriarcha, Bertach.de Epiſcopo in probl.num.5.Mant.de Conc.l. num.76.Gig.de reſident. Epiſcoporum,cap.18.num.8. Gregor.l.12. verb.que ſe llamen Patriarchas tit. 5. par.1.Rednan.de ſimon par.1.cap.16.n.5. Petr.Greg. in cap.conquerente,de offic.Ordin.cap.1.n.5.& ſyntag. Iuris lib.15. cap.5. num. 3.Anaſt Germon.lib.1.de ſacrorum immun. cap. 5. num.17.Selu.de benefic.part.1. q.2. num.40. Chaſſan. in catalogo gloriæ mundi p.4. conſid.9.Ludou. Gom.in cap.1. nu. in multis p.92.de reſcript.in 6. Filliuc. de benefic.tract.41. cap.1.n.35. Gaſp.Valaſc. in repet.l. imperium num.100.ff.de iuriſd. omnium iud. Lancel. Conrad. in templo omnium Iud.l.2. cap. 1. §. 3. num. 2. & cap.3. num.4. Dionyſ Paul.de vera quatuor Patriarch.Sed um.erect. cap.2.Filliuc. in quæſt.moralib.tract.41.cap.2.num.35. Monet. de conſeruator. cap.5.Aubert.Miræ.in lib.cui titulum fecit. Notitia Epiſcopatuum lib.1.cap.1.Lotter. de re benef.lib.1. q.9.à num.12.

De quaternario numero multi multa ſcripſerunt exemplo Democriti, qui librum integrum de illo compoſuit, videndi ſunt S. Thom. in opuſc. 71. S. Bernard in ſerm.de quadruplici debitore,& in ſerm.de quatuor modis orandi,& in ſent.Cœli.Rhodig.lib.12. lectionum antiq.cap.9. Petr.Bung. de myſtica numerorum ſignificat.ſub tit. de numero quarto, Caſſan.in catalogo gloriæ mundi p.12. conſid.37.in princ.in verſ. de laude veri quaternarij.Ludou.Gom.in repet.cap. cum in multis num.74.cum ſeqq. maximè num.95.de reſcript. in 6. Thom.Actius de ludo ſcbaccorum q.6. num.103. cum ſeqq. & maximè num.107.& 108. ex quibus præcipue deducuntur, quòd quatuor ſint flumina Paradiſi,quatuor Cœli partes, quatuor anguli, & partes terræ, & quatuor principales venti, elementa quatuor, complexiones hominum quatuor, anni tempora quatuor, tempora magna ab Adam vſque ad finem ſeculi quatuor,liberi arbitrij ſtatus quatuor, charitatis gradus quatuor, cardinales virtutes quatuor,muſicæ artis voces & rationes quatuor, conuiuij partes quatuor,Aſtrologiæ partes quatuor, affinitatis, conſanguinitatis gradus quatuor. Animus conſtat ex quatuor, cognoſcitur Deus per naturæ modos quatuor, idem operatur modis quatuor, & apud omnes ferè gentes eius nomen ſcribitur litteris quatuor: denique quatuor ſunt præcipuæ regulæ Mendicantes,quatuor ſacroſancti Domini noſtri Euangeliſtæ, quatuor primi Eccleſiæ Doctores, quatuor memorabiles in ſacra Scriptura quadrigæ, quatuor Rotæ, quatuor Cherubini,& quatuor admiranda animalis oculis plena, quæ ſignanter prædictos quatuor Patriarchas repræſentant.Et antequam de vniuſcuiuſque erectione diſtinctè, & in particulari aliquid dicamus, de eorum ordine, & præcedentia aliqua oportet breuiter prænotare.

De Primatu Romanæ Eccleſiæ ſuper omnes alias 2
immorandum non eſt, quia licet fremant hæretici, inter Catholicos certiſſima eſt, & indubitata,pluriſque antiquorum Canonum,& generalium Cóciliorum decretis concluſa, vt infra hoc tit. cap.2. probabimus;interim tamen quoad hoc propoſitum illud eſt obſeruandum quod Romanus Pontifex non ſic eſt habendus primus in ordine aliorum quatuor Patriarcharum, ſicuti eſt Conſtantinopolitanus reſpectu Alexandrini,& Alexandrinus reſpectu Antiocheni,& Antiochenus reſpectu Hieroſolymitani, quia in illo non eſt ſola prælatio ratione loci aliorum Patriarcharum, verum etiam eſt vera maioritas,ſupremaque poteſtas, vt optimè contra hæreticos aduertunt Franciſc. Turrian. in ſchol.ad.39. Nicæni Concilij,Læli.Zecchi.in tract.de Romano Pont. in hæreſi 3. in reſp. ad 1. Card. Bellarm. tom.1. controuerſ.3. lib.2. cap.18. verſ. argumentum 5. & verſ. ſeq. Hic etiam eſt verus, & Catholicus ſenſus Iuſtinique Imper.in nouella 131.de Eccleſiaſticis titulis collat.9. in princip. in illis verbis, Sanctiſſimum ſeniores Romæ Papam primum eſſe omnium Sacerdotũ, nam quamuis Dionyſ.Gotofred verba illa interpretatus fuerit in hunc modum, Primum eſſe omnium, id eſt, primum ſedere, allegando Iulianum ibid.n.507. ita exponentem; innuunt tamen ſine dubio dicta verba maioritatem ac Primatum Pontificis, prout illum iidem verbis docuit S. Thom. contra errores Græcorum quem citant Paul. Gryſald. in deciſionibus Catholicæ Fidei, verb. Papa num.1. Lotter. d. lib.1. quæſt.9. à num.7. Sebaſt. Cæſ. in relect. de Eccleſ. hierarchia, p.1. d.1, p.1. Iacob. Sermond. apolog. in Euchariſtic. Salmatij, lib.2. cap.27. Illuſtriſſ. D. Acuña de primatu Eccleſ. Bracharen.cap.4. à princ. Vnde Gabriel ille nonageſimus ſeptimus (ſecundùm ſuam computationem) Alexandrinus Patriarcha in legatione,& epiſtola obedientiæ miſſa S.D. Clementi VIII. ſub dat. Alexandriæ 12.Nouemb. 1593. & lecta Romæ in ſacro Conſiſtorio die 15. Ianuarij 1595. ſtatim in principio eundem ſanctiſſimum in titulo & inſcriptione epiſtolæ principem Patriarcharum appellat. Hæc enim ſunt eius verba: Tibi Domino Patrum Patri, Patriarcharum principi, tertio decimo Apoſtolorum glorioſi Domini noſtri Ieſu Chriſti,& quatuor ſanctorum Euangeliſtarum, S.Petri Apoſtoli ſucceſſori,quæ refert Card.Baron.(ſcholium faciens ad Catholicum dictorum verborum ſenſum) tom.6. annal. pag.691. & ſeq.Hæreticum eſt enim aſſerere Papam non eſſe Prælatum, ac ſuperiorem cæterorum Patriarcharum,vt in terminis poſt S.Thom. aduertit Paul. Gryſald. in deciſionibus Catholicæ Fidei,verb. Papa num.4. & 10.& verb. Patriarcha, & deteſtando impium Carolum Molinæum, probat Raymon. Ruffus in Molinæum pro Pontifice Max.ſub num.8.pag.19. verſ.primatum.

Quare ad alios deueniendo inquirenda eſt ratio 3
cur eorum Eccleſiæ, Conſtantinopolitana ſcilicet, Alexandrina, Antiochena, & Hieroſolymitana Patriarchatus dignitate fuerint exornatæ: ponunt nonnulli in eo, quia quatuor Euangeliſtarum in Eccleſia Dei vices tenent,ad ſimilitudinem quatuor animalium,

animalium, quæ Ioannes vidit *in Apocal. cap. 4.* Vnde ad Patriarchas etiam deducere videtur Pontifex *in c. scriptum 40. an princip. de elect.* & post Roman. *consil. vlt.* hoc est, *sermone Basilea habito num. 20.* scribit Gonzal. *ad reg. 8. Cancel. gloss. 41. num. 2.* & ante eum Cassan *in catalogo gloria mundi part. 4. consid. 9.* Verùm alij meliùs considerant tres tantùm Ecclesias Patriarchales à principio fuisse, quas Beatus Petrus instituit, scilicet Romanam, Alexandrinam, & Antiochenam, quarum meminit text. *in cap. cleros,*
4 *vers. Patriarchæ, 21. dist.* † Romanam, quia ad eam, iubente Domino, ex Antiochia Cathedram suam transtulit Petrus, vt refertur *in cap. per venerabilem, vers. sane, qui filij sunt legitimi*; tum quia Petri, & Pauli glorioso martyrio coronata est, & ex aliis rationi-
5 bus, quas expendemus infrà *hoc capite.* † Alexandrinam, quia beati Petri nomine à Marco Euange-
6 lista eius discipulo consecrata est. † Antiochenam, quia prima fuit beati Petri Sedes, & ideo eius nomine eam celebrat Ecclesia, ibidemque primum Christianorum nomen accipit initium, quæ omnia ex Anacleto ponit Gratianus *in cap. sacrosancta, versiculo prima ergo sedes, 22. dist.* & deducitur ex antiquissimo Nicæn. Concilio *cap. 6.* refertur *in cap. mos antiquus, 65. distinct.* me citato *in hoc loco* Illustriss. D. Acuña *de Primatu Eccles. Bracharen. cap. 2. num. 2.*
7 Postmodum idem honor Imperatorum precibus † Constantinopolitanæ Ecclesiæ à Summis Pontificibus datus est, vt scilicet post Romanum Pontificem Primatus honorem haberet, refertur *in cap. Constantinopolitana, 22. dist.* explicat late Card. Bellarm. *tom. 1. de Romano Pontif. lib. 1. cap. 24.* & multi, quos refert Henriq. *in summa lib. 10 cap. 19. §. 1. & 2.* Deinde,
8 quia moribus, & antiqua traditione † Episcopo Hierosolymitano (quamuis Cæsareæ Archiepiscopo suffraganeus esset) honos deferebatur, vt sederet statim post Patriarchas, etiam supra suum Archiepiscopum, huiusmodi honorem seruandam illi esse statuit Nicæna Synodus relata *in d. cap. quoniam mos 61. dist.* quia Hierosolymitanus Episcopus quartum quidem Patriarchalis sessionis locum, ac honorem habebat, non tamen propterea à subiectione Cæsariensis, quæ Metropolitana erat, exemptus.
9 Verum huiusmodi ordo in prædictis Patriarchalibus Sedibus non rectè dispositus esse videtur, quia in eis constituendis vel attendimus antiquitatem Ecclesiarum, vel dignitatem fundatorum, aut Prælatorum, qui eis præfuerunt, vel locorum amplitudinem, vt considerare videtur Anacletus *in cap. illud, & in cap. Episcopi 80. dist.* Si enim antiquitas attendatur Hierosolymitana omnes, ac etiam Romanam videtur excedere, eam enim pro totius Ecclesiæ matre proponit Regius vates Dauid *Psalm. 109. vers. 4. Virgam virtutis tuæ emittet Dominus ex Sion*; quod de Christi regno, & Euangelij prædicatione ex Patribus bene explicat Genebrard. *ibidem*, adducens auctoritates Isai. *cap. 2. vers. 3. & Michæ. cap. 4. vers. 2. ex Sion exibit lex*: & quia Christus Dominus ab Hierosolymis prædicandi Euangelium sumpsit exordium: vnde non immeritò Beatus Clemens *lib. 1. recognit. cap 10. fol. 17.* (si huiusmodi libros ab eo esse conscriptos vere asserere possimus) Hierosolymitanum Episcopum appellat Principem Episcoporum, dum ait Iacobum Episcoporum Principem, Sacerdotum Princeps orabat. Sic etiam in Constantinopolitano Concilio Theodosij temporibus in epist. ad Ecclesiam Romanam dicitur Hierusalem mater omnium Ecclesiarum.
10 Si verò Prælatorum dignitas spectetur, eadem Hierosolymitana Ecclesia præferenda videbatur, quia ibi primus Episcopus fuit S. Iacobus Apostolus frater Domini, & post eum Simon etiam Apostolus, & frater ipsius Domini. vnde sequitur Alexandrinam debere præcedere, in qua sedit Marcus Apostolorum discipulus. † Immo & ipsam Roma- 11
nam omnesque alias videtur præcedere Antiochena, in qua Petrus Apostolorum Princeps primò sedit, priusquam Romam cathedram transferret, vt constat ex *d. cap. sacrosancta, vers. tertio*, text. optimus *in cap. rogamus 24. q.* & ex Patribus antiquis contra Onuphrium *in addit. ad Platinam de vitis Pontificum*, tenentem priùs Petrum Roma instituisse Sedem, diligenter comprobat Cardinalis Cæsar. Baron. *anno Christi 39. pag. mihi 311.* & ex D. Hieron. Beda, Cano, Cordub. & Couar. plurimisque aliis confirmat Henriq. *d. cap. 19. §. 1. litera D.* Quæ rationes a fortiori concludunt Constantinopolitanam præcedere non debuisse Antiochenam, & Hierosolymitanam, neque etiam Alexandrinam, quæ à Marco Euangelista nomine ipsius Petri fundata est, eique primus præfuit, vnde primum locum post Romanam tenere probat text. *in dict. cap. sacrosancta.*

Si denique ad locorum amplitudinem attendamus, plures alias reperiremus Regias vrbes, in quibus Imperatorum Sedes fuerunt: in Oriente scilicet, Nicomediam, vbi sedit Diocletianus: in Occidente Mediolanum, vnde Maximianus Africam, & Italiam regebat, & Treuerim, vnde Constantius Constantini pater Gallias, & Britannias gubernabat, vt prosequitur latiùs Card. Bellarm. *mihi epist. 52.* inter opera S. Clementis *fol. 361. ad med.* & ante eum difficultatem sensit Card. *in cap. antiqua oppo sit. 1. & 2. de priuil.* Mendez *q. 4. scholast. §. 4. in 5. argum.* Tum etiam, quia in diuinis rebus statuendis hanc rationem ex loci amplitudine non attendi docet Leo Pontifex *epist. 54.* secundum eundem Bellarm. *loco proximè citato.* 12

Pro perfectiori igitur prædictorum resolutione à nobis inquirendum est, quare certis Ecclesiis titulus hic Patriarchalis dignitatis fuerit attributus, & deinde cur in illis tribus ciuitatibus potius, quàm aliis totius Orbis beatus Petrus Ecclesias eligi voluerit, quibus præhabitis facile constabit ordinem Patriarchalium Sedium supra positum rectè constare. Ad primum igitur respondetur, à principio quando primis Patriarchis datus est, & attributus titulus Patriarchalis dignitatis, respectum habitum fuisse ad honorem Cathedræ beati Petri Principis Apostolorum, vt scilicet, & merito maior honos illis deferretur Ecclesiis, quas ipse per se erexit, & rexit, vel per discipulos erigi iussit, vt de Romana, Antiochena, & Alexandrina suprà diximus: & ideo tres has solummodo à Principio Patriarchales fuisse probat *dict. cap. Sacrosancta*, & latè explicat Bellarm. *dict. cap. 24.* licèt deinde aliis idem honor sit attributus, de quibus suprà, & notauit Polydor. Virgil. *loco citato.* Ad secundum respondetur fatendo beatum Petrum in illis tribus ciuitatibus potius quàm aliis totius Orbis Patriarchales Ecclesias erigendo ad locorum amplitudinem, & dignitatem respexisse, vt scilicet in eis locis, in quibus erant Gentilium primates, primi essent legis Euangelicæ Prælati, ad abolendam idololatriam, & ad maiorem Christiani nominis gloriam, ac faciliorem Euangelij prædicationem, vt docent Lucius Papa, Beatus Clemens, & Anacletus *in c. 1. & per totum 80. dist. & in c. 1. dist. 99.* eamque rationem latè confirmat in eodem proposito Cardin. Baron. *dict. tom. 1. pag. 310. cum sequentibus.* 13

14 Ex quibus iam facilè constat iure optimo Ecclesiam Romanam obtinere Primatum super omnes alias vniuersi Orbis, tum propter auctoritatem Petri Apostolorum Principis, & ipsius Christi Vicarij, qui in eadem iubēte Domino relicta Antiochia Sedem Apostolicam constituit, eamque martyrio suo, & Pauli coronauit, tum quia Roma Regia est Imperatorum Sedes, vt elegantissima Hieronymi verba *lib. 2. aduersus Iouinianum, in fine*, demonstrant, *Vrbs potens, Vrbs Orbis domina, Vrbs Apostoli voce laudata.* Hinc Patriarcha. *Hic affirmo*, inquit, *quòd totius humana magnificentia supremū domicilium Roma est, nec est vilus iam remotus terrarum angulus, qui hoc neget.* Propterea idem Patriarcha *in illuctina contra Gailu*, ait: *Roma mundi caput, Vrbium Regina, sedes Imper ij, arx Fides Catholicæ, fons omnium memorabiliū exemplorū.* Quòd autem caput mundi meruerit appellari, ex eo factum videtur, quòd Romulus iam vita functus Proculo apparuerit, dicens: Abi, nuntia Romanis, Cælestes ita velle, vt mea Roma caput sit Orbis terrarum vt iisdem verbis de Romulo agens, refert Titus Liu. *lib. 1. ab Vrbe condita.* Vel ex eo quòd humanum caput repertum fuerit à iacientibus fundamenta Capitolij, vt obseruauit Mynsing. *in §. quam formam n. 1. Instit. de satisfaat.* Vtcumque sit, indubia res est, quòd Roma iuris vtriusque authoritate caput mundi appelletur, *potes in c. fin. de foro compet. & in l. Roma, ff. ad municip.* tradunt Alciat. *lib. 2. dispūct. c. 21.* & Mandos. *in reg. 20. Cancel. q. 10. n. 4.* In ea siquidem, tanquam in communi omnium patria, sūt ferè omnes nationes de mundo, vt dixit Burgos. de Pace *in repet. cap. cognoscentes, num. 2 10. de constitut.* Et Ioan. Quintin. (licèt cum aliqua nota Curiæ) *in repet. c. de multa n. 110. de præbend.* Nec mirum est, si aliqui, qui domi manentes illustres videbantur, Romæ pro nihilo habeantur, quemadmodum enim terræ flumina, quamuis ampla, & profunda, nomen amittunt mare ingressa, ita & Doctores domi clari, & inter suos egregij, Romanam adeuntes Curiam inter maiores nomen amittunt.

15 Constat etiam ratio, quare Alexandrina Ecclesia præcedat Antiochenam; quamuis enim Antiochena erecta fuerit à Petro ante Alexandrinam, quæ eius nomine à Marco fuit instituta; quia tamen præfectura Alexandrina, quæ Augustalis dicebatur, ab Augusto suo nomine insignita, magnificentia præ cæteris ab eodem fuit nobilitata, & lex Ægypti prouincijs, & vniuerso eius imperio ius dicebat, vt constat ex tex. *in l. 1. ff. de offic. Præfecti Augustalis*, quem diligenter exornat Cardin. Baron. *Martyrol. die 20. Octobris in Beato Artemio*, merito superior erat præfectura Syriæ, ad quam Antiochia pertinebat, & consequenter eadem consideratione, primus etiam honos post Romanam Ecclesiam eius Patriarchis à Summis Pontificibus datus est, vt explicat idem Baron. *dict. tom. 1. pag.* 310. Neque satis concludit alia ratio, quam affert *anno 46. Christi. pag.* 407. quæ etiam placuit Cardinali Bellarm. *citato loco cap.* 24. quòd Alexandrina primum obtinet locum post Romanam, quia eam Marcus Petri nomine erexit: non enim ideò sequitur, quod debuit præcedere Antiochenam, cui Petrus ipse primò, & principaliter præfuit.

16 Deinde constat ratio, quare in illo principio, & tempore Anacleti Antiochena præcedebat Constantinopolitanam, quia tunc Constantinopolis non erat, quin Bizantina Ecclesia, etiam postquam Constantinopolitana dicta est, diu fuit semper Episcopatus sub Archiepiscopo Heracleensi, Antiochia verò tunc princeps erat, & Metropolis totius Syriæ, cui & Palæstina, & ipsa Hierosolyma subiacebat, vt apertè voluit significare Canon prædictus Nicænæ Synodus, relatus *in dicto c. quoniam mos, 65 distinct.* dum constituens, vt Hierosolymorum Episcopo honor iste deferatur, addit manente tamen Metropolitanæ ciuitati propria dignitate, vt explicat eleganter Baron *dict. pag.* 310. *cum seq.*

17 Quare his ita prælibatis iam colliges rationem concedendi dignitatem ipsam Patriarchatus, vel prærogatiuas, & præcedentias inter easdem Ecclesias, non necessariò ex antiquitate singularum deducendam esse, sed ex pluribus aliis rationibus, ex quibus Pontifices moueri potuerunt, vt antiquiorem proferant nouiori, vel è conuerso: priuilegium enim, & prærogatiua hæc Patriarchalis dignitatis primò, & immediatè pendet ex Summorum Pontificum, & Conciliorum auctoritate, vt probat Leo Pontifex *dict. epistol.* 52. in eisdem terminis, & in nostro proposito, & Anacletus, quos refert Gratian. *in cap. priuileg. p* 1. *& c. 25. quæst.* 2. in ipso enim Romano Pontif. omnes thesauri dignitatum potissimè Ecclesiasticarum reconditi sunt, vt ex Baldo, & Barbat obseruat Mandos. *in reg. 6. Cancel. de resignat. quæst. 3. num. 2.* solus namque potest Prælatos mutare, & inthronizare, vt verbis vtar Antheri Papæ *in epistol. ad Episcopos Bæticæ*, de qua *in cap. mutationes 7. quæst.* 2. refert Dionys. Paul. *cap. 10. num.* 80. Neque enim semper, & indistinctè vera est regula de prioritate temporis, vt antiquior præferatur, sed ex aliis qualitatibus contrarium sæpè obseruatur, vt notant omnes *in reg. qui prior, lib. 6. & in c. 1. de maiorit. & obedien.* text. optimus *in l. 2. C. vt dignitatum ordo seruetur, lib. 12.*

18 Omissa etymologia, quòd Patriarcha Græca lingua πατριάρχης, id est, Summus, seu Princeps Patrum interpretatur, vt cum Isidoro loquar *lib. 7. etymolog. cap. 12.* transcriptus *in cap. cleros 21. distinct.* vbi obseruant communiter Doctores, Summistæ omnes *in verb. Patriarcha*, plures quos retuli suprà *tit. 1. cap. 6. num.* 9. quibus adde Paul. Grysald. *in decision. Catholica Fides, verb. Clericus, num.* 2. Lancelott. *in Institut. Canon. lib. 1. tit. de Episcopis, §. appellantur.* Gambar. *de officio & præst. legati de latere, lib. 2. tit. de varijs Ordinariorum nominib. à num.* 11. Dionys. Paul. *de vera quatuor Patriarchalium Sedium erect. c. 1. à n.* 41. vbi *num.* 35. cum Card. Baron. *tom. 2. annalium Ecclesiæ anno Christi* 112. *vers. 2. incipit, Leguntur*, obseruat Patriarchale nomen ab ipso ortu Ecclesiæ receptum, vsitatumque fuisse: omissa etiam quæst. illa, an Patriarchæ re, an verò nomine tantùm differant à primatibus, quam tetigimus suprà *tit. 1. c. 6. num. 7. &* 8. deueniendum est ad priuilegia, innumera quidem & maxima, quæ ipsis Patriarchis ob eximiam, qua fruuntur, dignitatem, cōcessa sunt.

19 *Primum* igitur Patriarchalis dignitatis priuilegium est, quod à Summo Pont. Patriarchis tribuitur pallium, quod est plenitudinis officij Pontificalis insigne; Archiepiscopi verò ab eisdem Patriarchis accipiunt, *c. antequam 23. de priuileg.* Abb. *in rub. de auctoritate, & vsu pallij, num.* 1. Lancelot. Conrad. *in templo omnium iudicum lib. 2. cap. 3. num. 19. & c. 4. per totum.* Gambar. *de offic. & potest. Legati de latere, lib. 2. tit. de varijs ordinariorum nominat. num.* 21. Christoph. Marcel. *in cærem. Romano, lib. 1. cap. 8. per tot.* Azor. *instit. moral. part. 2. lib. 3. cap. 34. quæst.* 4. Sebast. Cæs. *in relect. de Eccles. hierarch. p. 1. disputat. 4. §. 4. num.* 2. D. Acuña *ad c. 2. num. 4. dist.* 100. Petr. Greg. *syntagm. iuris part. 2. lib. 15. cap. 9. num.* 6. non obstat quòd

20 quòd † pallium à solo Romano Pont. vniuersaliter
dari potest, iuxta text. *in cap. nisi, de auctorit. & vsu
pallij*, cùm detur in signum plenitudinis potestatis,
iuxta text. *in cap. ad honorem, illo tit. & in d. c. antequā*,
quæ potestatis plenitudo ab alio dari non potest,
nisi ab Apostolica Sede, einsque Præside Romano
Petri successore, a quo, tanquam a capite, in alios
Prælatos tanquam membra omnis profluit Eccle-
siastica iurisdictio, *c. in nouo 21. dist.* Quare respōde-
21 tur, † Patriarchas ex auctoritate ab ipso Romano
Pont. concessā pallia Archiepiscopis concedere, ac
subinde dici non posse quòd ab alio accipiūt, quam
à Romano Pont. & in ipius B. Petri corpore, iuxta
prædictum sensum, iuncta reg. *Qui per alium facit,*
22 *lib. 6.* Cætera † de pallij etymologia, & vsu vide Du-
rand. *in rationali diuinorum, lib. 3. c. 17.* Cōrad Brun.
de caremon. lib. 5. c. 4. ad finem, Polyd. Virgil. *de in-
uentoribus rerum, lib. 12. cap. 12.* Petr. Gregor. *syntagm.
iuris, lib. 15. cap. 9. à num. 6.* Læl. Zechi. *de R publ. ec-
clesiast. tit. de statu Illustriss. Patriarcharum, à num. 5.*
Stephan. Durant. *de ritibus Ecclesiæ, lib. 2. c. 9. à n. 41.*
Henriq. *in sum. lib. 10. cap. 31. in princ.* optime Guido
Pancirola *in thesauro variarum lectionum, lib. 1. c. 20.
per tot.* & infra *tit. 4. præst. 22.*

23 *Secundum* priuilegium est, vt vbique Crucem
elatam præ se ferre liberè possint, præterquam in
Vrbe Romana, aut vbicumque Summus Pontifex,
vel eius Legatus vtens insignijs Apostolicæ di-
gnitatis, præsens fuerit, & habetur *in d. cap. ante-
quam*, notant *ibi* Anton. & Abb. *in princip.* Cas-
san. *in catalogo gloriæ mundi, par. 11. consideras. 38. con-
clus. 4.* Petr. Gregor. *syntagm. iuris, lib. 15. cap. 9.
num. 6.* Læl. Zech. *ubi proximè, num. 5. ad finem*,
Henriq. *d. lib. 10. cap. 26. §. 5.* Gonzal. *ad reg. 8.
Cancel. gl. 41. num. 25.* Sebast. Cæsar. *in relect. de
Eccles. hierarchia, part. 1. disp. 4. §. 4. ex num. 18.* D.
Acuña *de Primatu Eccles. Bracharens. cap. 6.* Pacian.
de probat. lib. 2. cap. 33. n. 20. Stephan. Gratian. *Mar-
chia decis. 29. num. 3.* Alzed. *de præcell. Episcop. dign.
part. 2. cap. 1. num. 35.* Pancirola *d. lib. 1. cap. 20. §.
habent & aliud*, male notam Abb. *in cap. 1. vt lite
non contest. num. 7.* contrarium voluisse, quòd sci-
licet Patriarchæ solum intra Prouincias sui Patriar-
chatus possunt deferre Crucem, nam Abb. *ibi* aper-
tè loquitur de Archiepiscopis, in quibus verissi-
mam tradit & vtilem, atque receptam distinctio-
nem, quam etiam repetit *in d. cap. antequam, num.
10.* quòd sunt quædam insignia denotantia superio-
ritatem, seu potestatem in loco, & istis vti potest
extra suam prouinciam, absque speciali priuilegio.
Idem erat dicendum in Patriarchis, nisi communi
iure eis concessum reperiretur: quòd autem hic sit
sensus *d. cap. antequam*, & particulæ illius, *vbique*, pa-
tet non solum ex ipsius proprietate, quæ accipitur
pro quocumque loco, ego ipse *in meis Remissionib.
ad clausulas & dictionibus, d. fl. 358. num. 2.* sed ma-
gis ex limitatione, quam inferiùs facit text. ille *ibi*,
nisi in Vrbe Romana, &c. aduertit bene Anton.
Augustin. *in nouis ad illum post collectiones adiectis*,
quæ exceptio regulam firmat in contrarium quoad
omnia alia loca, in quibus Romanus Pontifex
præsens non reperitur, iuxta reg. text. *in l. nam
quod liquidè, §. vlt. ff. de pen. leg. ita*, cum citatis
in libello de principiis vtriusque iuris, litt. C, num. 5.
Quædam autem sunt insignia denotantia digni-
tatem personæ, & his vti potest Archiepisco-
pus, vel similis Prælatus extra loca sui territo-
rij, veluti portare annulum, vel celebrare cum
Mitra, & Baculo, vt notat gloss. quam sequuntur
omnes *ibi, in Clem. Archiepiscopo, de priuileg.* plures
me citato *in hoc loco* refert Alzed. *d. part. 1. cap. 13.
num. 88.* vide infrà *alleg. 30. num. 16.* vel etiam quòd
post se caudam portari faciat, pertinet enim hoc ad
personæ dignitatem, & incessus decentiam, notant
idem Abb. & ex eo Pancirola *loco proximè citato*, ad-
uertens habitum hunc fuisse quorundam Palatino-
rum Principis Constantinopolitani, sed ad Græcos
recurrere non oportet, & latius est dicere illos ex
nostris sumpsisse. Ex quibus circa hoc priuilegium
ferendi crucem inter Archiepiscopos, & Patriar-
chas illas apparet differentia, quòd † Patriarchis 24
Iure communi datum est vbique, Archiepisco-
pis verò intra Prouinciam, iuxta text. *in dict. C. cum.
Archiepiscopo*, Zech. *d. tit. de statu Illustriss. Patriarch.
num. 6.* me citato *in hoc loco* Illustriss. D. Acuña *de
primatu Eccles. Bracharen. cap. 6. num. 5.* nam extra
Prouinciam Archiepiscopi Crucem deferre non
possunt, nisi illi, quibus speciali Sedis Apost. pri-
uilegio fuerit concessum, vt probat text. *in dict. cap.
1. vt lite pendente.* Alia quoad hoc inter eos est dif-
ferentia, quia † Patriarchæ Crucem ligno trans- 25
uersario gemino constantem præ se ferunt, cuius
lignum superiùs transuersum breuius est, inferiùs
longius; Archiepiscopis verò intra suam Prouin-
ciam vnius duntaxat transuersi ligni Crucem præ
se ferre permittitur, vt optime obseruarunt, Cu-
iac. *in paratitl. ad titulum, de foro competen. in cap.
fané 3. in fine*, Iust. Lips. *in notis ad suos de Cruce li-
bros.* Iacob. Gretser. *de cruce S. Crucis, part. 3. in
descriptione Crucis VVerdeana, vers. verùm cùm cir-
ca*, Hiym. Bleda *in tract. Sanctiæ Crucis, cap. 7.*
Hieron. Roman. *part. 3. de Republ. ad finem.* me ci-
tato *in hoc loco* Alzed. *de præcel. Episcop. dign. part. 2.
c. 10. n. 43.*

Tertium priuilegium est, quòd ad eos in omni- 26
bus causis suarum prouinciarum possit prouocari,
vt refert text. *in dict. cap. antequā, vers. in omnibus.*
Sebast. Cæsar. *dict. §. 4. num. 5.* Petr. Gregor. *d. lib.
part. 2. lib. 15. cap. 9. num. 9. vers. ad hos quoque.*
Ratio autem formalis huius priuilegij in eo con-
sistit, quia † secundùm ordinarias regulas appel- 27
latio gradatim, non verò omisso medio est in-
terponenda, *l. Imperatores 21. in princip. ff. de
appellat.* vbi omnes, & vltra ordinarios Socin.
reg. 39. Maranta *de ordine iudicior. part. 6. cap. de
appellat. à num. 368.* & alij, de quibus Alphan.
collect. 892. quibus adde Garciam Falconium *reg.
32.* & plenissimè post multos, quos refert Sigis-
mundus Scaccia *de appellat. quæst. 7. à princip.* ita
scilicet, vt inter Ecclesiasticos iudices ab Archi-
diaconis, & alijs inferioribus Prælatis ad Episco-
pum, & ab Episcopo ad Archiepiscopum, & sic
ab inferiori ad Superiorem immediatum iudicem
interponatur appellatio, *cap. dilecti 66. de appel-
lat. cap. Romana, in princip. & §. ab Archidiaconis, &
§. debet, & §. vlt. eod. tit. lib. 6.* prosequuntur Petr.
Gregor. *de appellat. lib. 4. cap. 2.* Scaccia *dict. quæst.
7. à num. 32. & 86.* † Patriarchis tamen ipso iure 28
singularis hæc prærogatiua indulgetur, vt ad eos
omisso medio in omnibus suarum Prouinciarum
locis licita sit appellatio, atque ita text. *in dict. cap.
antequa*, esse intelligendum; quia aliàs nullum con-
cederet priuilegium Patriarchis contra princi-
pium illius text. ibi, renouantes priuilegia, &
hanc esse communem sententiam computatis Au-
ctoribus post Innoc. Host. concludit *ibi* Abb. *n. 7.
& 8.* sequitur Petr. Greg. *syntagm. lib. 25. c. 9. num. 6.*
Læli. Zechi. *dict. tit. de statu Illustriss. Patriarch.
num. 4. ad finem*, Maranta *d. loco, num. 371.* & post
Gambar. *de officio Legat. lib. 8. q. 22. n. 106.* de cōmuni

testatur Scaccia *d.q.7.n.*104. Lancel. Conrad. *in templo omnium iudicum lib.2.c.3.n.* 9. Matth. Vgoni. *in tract. de præstantia Patriarchali col.* 20. *vers. dixi iam quædam.*

29 Non obstat text. *in d. cap. antiqua*, ibi, *saluis appellationibus ad Sedem Apostol. interpositis*, quatenus hoc vt appelletur omisso medio solo Romano Pont. concedere videtur, & quòd omisso medio ad Rom. Pont. appellari possit, probant text. *in cap. omnes, 2. quæst. 6. cap. si duobus, de appellat. lib.6.* glos. *verb. reseruata in cap. quod translatione 4. de officio Legati*, Anton. Scapp. *in tract. iuris non scripti cap.* 41. *num.* 2. Sigism. Scacc. *de appellat. quæst. 7. à num.* 46. Cardin. Tusch. *tom.1. lit. A, concl.* 352. *numer.* 51. Respondetur enim text. in citatis verbis non loqui taxatiuè, neque impedire quòd etiam quatuor Patriarchis specialiter concedatur, quia si gradatim ad Patriarchas esset appellandum in prouinciis sibi subiectis, nihil eis specialiter concederet text. contra mentem Pontificis in procemialibus verbis, ibi, *Patriarchalium sedium priuilegia renouantes*; quare audiendi non sunt contrarium resoluentes, Anton. *in d. cap. antiqua num.* 11. refert, & sequitur Henriq. *d. lib.10.c.29.§.3.* id colligentes ex *glos. vlt. in d. cap. antiqua.*

30 *Quartum* priuilegium est, vt Patriarchæ Regibus, aliisve Principibus superiorem non habentibus æquiparentur, cùm eorum instar redacti sint, quòd multarum prouinciarum regimina subeant, Bald. *in l. 1. §. in cunabulis num. 3. ff. de offic. Præf. Prætorio*, Andr. Barbat. *de præstantia Cardin. quæst. 1. Basilica 1. num.* 43. Lancel. Conrad. *in templo omnium iudicum lib.2.cap.3.num.* 21. Iacob. de Nigris *in repet. l. 1. ff. de officio eius, cui mandata est iurisdictio, num.*16. Cassan. *in catalogo gloriæ mundi part.4. consid. 9. vers. & isti.* Læl. Zechi. *d. loco num. 2. circa finem*, Iacobat. *de Concil. lib. 2. artic. 1. numer.* 137. Sebast. Medices *in tract. de legibus & statutis part. 1. quæst. 12. numer.* 9. Gasp. Valasc. *in repet. legis imperium num.* 110. *ff. de iurisd. omnium iudic.* Andr. Gambar. *lib. 2. de officio & potest. Legati, in princ. num.*15.

31 Imò & summorum Pontificum priuilegiis, ac prærogatiuis vtuntur, iuxta text. *in cap. renouantes, 22. dist.* sub illis verbis, *similia priuilegia, quæ superior Roma habet, accipiat.* & Iustinian. *in auth. de Ecclesiast. titulis §. 1. collat.* 9 Honor. & Theodos. *in l. omni innouatione 6. C. de sacros. Eccles.* ibi, *non absque scientia viri Reuerendissimi sacrosanctæ legis Antistitis Ecclesiæ Vrbis Constantinopolitanæ, quæ Romæ veteris prærogatiua lætatur, l. 1. & ibi glos. verb. lætetur, C. de priuileg. Vrbis Constantinopolit. lib.*11.

32 Vnde ratione huius Papalis similitudinis Patriarchis Romani Pontificis insigniis & ornamentis vti fas est, siquidem veste rufea indutis incedere, & equo albo phalerato, simulatque fræno, & calcaribus deauratis vti eis liberè liceat, Abb. Panorm. Host. & alij scribentes communiter *in d. cap. antiqua*, obseruant Cardin. Iacobat. *in tract. de Concil. lib.1.num.*184. Petr. Gambar. *lib. 2. de potestate Legati tit. 1. de variis Ordinar. numer.* 21. me citato *in hoc loco* Alzed. *d. part. 1 cap. 5. num.* 61. quibus insigniis 33 † Legatus de latere vti potest, vt notant Anton. *num.*10. Cardin. 6. Abb. 4. & alij *in d. cap. antiqua*, Lælii. Zechi. *de Repub. Ecclesiast. tit. de statu Illustriss. Legati n. 4. vers. vlterius*, & post Martin. Laudensem resoluit Pancirola *lib. 1. cap.* 19. Quid amplius? addo communem, ac receptam fuisse olim Doctorum sententiam, quæ prædictos quatuor Patriarchas Illustrissimis S. R. E Cardinalibus præferebat, vt Henriq. Card. Host. scripsit *in d. cap. antiqua*, quem *ibid.* Abb. *num.*6. & alij sequuntur, Paul. Orian. *in repet. l. 1. n. 23. ff. de officio eius, cui mandata est iurisdictio*, Philip. Prob. *ad Ioan. Monach. in c. statutum n. 21. vers. item in sedendo, de rescript. lib.6.* Lancelot. *in Inst. Canon. lib. 1. tit. de Episcopis §. Patriarcha sunt*, vbi glos. *in verb. locum*, Gig *de resident. Episcoporum cap. fin. n. 7. & 8.* Cassan. *in d. catalog. part. 4. consid. 9. vers. alia de iis*, Matth. Vgo *de præstantia Patriarch. col. 2 vers. est igitur*, Sebast. Medices *dict. quæst.* 12. *num.* 3. Decian. *resp. 8. num.*184. *vol.* 1. Iacobat. *de Concil. lib. 1. art. 1. num. 95. & seq.* vbi tamen *num.*252. quem refert, & sequitur Paleot. *de sacri Consistorij consultationibus in conclus. operis memb. 5. in princip. vers. ad eiusmodi similitudinem, & in §. 2. incip. Consistorium, in fine.* notat Eugenium IV. prætulisse Illustrissimos Cardinales iis etiam quatuor maximis Patriarchis.

Patriarchatum iurisdictio in omnes Archiepiscopos, & Episcopos suos ordinaria est, & suprema, vt 34 satis colligitur ex *can. 9. Concilij Nicæni*, de octoginta ex Arabico habitis (quos quidē octoginta cautè legendos esse moneo: verè enim non sunt Nicæni, qui viginti tantummodo fuere, sed ex Nicænis, aliisque longè posterioribus conflati, & vt apparet ex Conciliis etiam Græcorum, qui aut generales non sunt, aut ab Apost. Sede approbati non fuerunt, quædam etiam sunt interpretationes Nicænorum Canonum, eadémque parum vera) in hæc verba, *Consideret Patriarcha, quæ Archiepiscopi, & Episcopi eius in prouinciis suis fecerint, & si quid reperiat secus, quàm oporteat factum, mutet, & dispenat, & sibi videbitur, si quidem ipse est pater omnium, & illi filij eius, sicque præest Patriarcha his omnibus, qui sub potestate eius sunt, sicut ille, qui tenet Sedem Romæ, caput est & princeps omnium Patriarcharum.* 35 Vnde † Patriarchæ prætextu huius ordinariæ iurisdictionis dispensare possunt cum Episcopo, vel alio beneficiorum collatore sibi subiecto, qui ob malam beneficiorum collationem fuerat à Concilio suspensus, *cap. graue ad fin. de prebend.* ibi, *huiusmodi suspensionis sententia præter Romani Pontificis auctoritatem, aut proprij Patriarchæ minimè relaxetur.*

36 Item etiam excommunicatos à Suffraganeis suis absoluunt, licèt eis Suffraganei absolutionem concedere recusent, vt docent communiter Doctores per text. *in cap. ad reprimendam 8. de officio Ordinar.* tradit Matth. Vgoni. *d. tract. de præstantia Patriarchal. vers. ita quandoque*

37 Priuilegia supra relata quatuor tantùm veris Patriarchis, Constantinopolitano scilicet, Alexandrino, Antiocheno, & Hierosolymitano, non verò aliis minus propriè ita appellatis, vtpote Aquiliensi, Gradensi, Toletano & similibus, competere videtur deduci ex text. *in dict. cap. graue 29. in fine de præbendis*, ibi, *aut proprij Patriarcha minimè relaxetur, vt in hoc quoque quatuor Patriarchales sedes specialiter honorentur*, & *ex Extrauag. Sancta Romana, de elect. inter communes*, vbi Benedictus IX. postquam dictas quatuor Patriarchales Sedes sanctam Romanā Ecclesiam instituisse refert, ipsasque, inquit, multis prærogatiuis & honoribus, ac priuilegiis decorauit; quasi diceret, prædicta priuilegia, quibus Patriarchę fruuntur, propriis Patriarchis, non verò impropriis fuisse concessa, ita Cassan. *d. consider. 9 vers. alij autē.* Redoan. *d. cap. 16. num.* 1. Nam omnes præter illos quatuor, impropriè potius, & perperā vsitata voce Patriarchę ab omnibus solent appellari. Alber. *in diction. verb. Patriarcha, vers. Patriarcha & Primas*, Iacobat.

bat. *lib. 1. de Conciliis à n. 256.* Anastas. Germon *lib. 2. c. 5 n. 17. & lib. 3. de sacrorum immunit. c. 7. n. 11.* Læli. Zech. *d. n. 2.* Pauin. *de officio & potest. Capituli Sede vacante prælud. 6. n. 12.* Redoan. *de simonia mentali p. 1. c. 16. n. 5.* excepto Toletano, qui ex priuilegio Pōtificio omnibus, & singulis prærogatiuis, priuilegiis, ac insigniis, quæ dictis Patriarchis competunt, vti & gaudere liberè, licitéque potest, vt infra dicam *hoc tit. c. 8. n. 11.*

38 Obseruandum maximè est, veram causam constituendi Romæ quinque Patriarchales Ecclesias in prædictis quinque Patriarchis (computando Romanum) verificari, vt ex epistolis Innocentij III. accepit Marcus Attilius Serranus *in libello de septem Vrbis Ecclesiis, statim in princip.* cuius verba in hunc modum habent: *Quinque sunt in Vrbe Ecclesiæ, quæ ob insignem ædificiorum magnitudinem ex omni antiquitate Basilicæ vocantur, Lateranensis, Vaticana, S. Pauli viæ Ostiensi, S. Mariæ Maioris, S. Laurinti extra Vrbis mœnia, vt & aliunde constat, & ex epistolis Innoc. III. quæ in Vaticana Bibliotheca asseruantur. Eadem Patriarchales dicebantur, quod ex eis Lateranensis quidē Romano Pontifici (qui & Patriarcha aliquando vocatus est) ad habitationem attributa erat, cæteræ ad hospitium, ac diuersorium aliis quatuor Reipub. Christianæ Patriarchis Constantinopolitano, Alexandrino, Antiocheno, & Hierosolymitano, qui post Romanum ex sacrorum Conciliorum decretis principē in Ecclesia locum obtinebant. Quod ideo factum est, vt si quando cōtigisset generalia Cōcilia Romæ celebrari, quibus interesse ij quatuor tenebantur, aut alia quauis de causa ad Vrbem accederent, suas quisque ibi sedes haberet. Est enim Roma communis omnium patria, quò cum ex toto terrarum Orbe (antequam adeo miserabiliter Christiana Respubl. afflicta esset) innumeræ gentes confluerent, conueniens fuit, vt omnes, quò confugerent, haberent vbi suum agnoscerent ducem, & Pastorem.* Hæc Attilius Serranus, *vbi supra*, cui consonat Rodulph. Cupers *in tr. de sacrosāct. vniuersali Ecclesia in §. quæ sint Cardinalium partes, n. 29. pag. 221.* Matth. Vgoni. *de præstantia Patriarch. 13. vers. in nomine Domini.* Verùm cum suprà Attilius Serranus asserat huiusmodi quatuor Patriarchas Concilio generali interesse teneri, aduertendum duxi † etiam hodie de necessitate vocandos esse ad generale Ecclesiæ Concilium celebrandum: licèt enim actu iurisdictionem, ac subditos non habeant, ad bonum tamen vniuersalis Ecclesiæ,
39 cuius causa agitur, cuiusque verè sunt Patriarchæ, vocem in illo deliberatiuam, ac decisiuam habent, vt obseruauit Iacobat. *in tr. de Conciliis lib. 4. a. 2. n. 58. & seq. & n. 72. & seq.* sequuntur alij, quos pro hac parte allegat Cened. *ad Decret. collect. 108. n. 3.* & ex Cæremoniali Romano desumpsit Francisc. de Padilla *in chronographia Conciliorum in princip. sub tit. Conciliis qui interesse debeant.*

40 Plura alia in hoc proposito de præcedētia Patriarcharum, eorúmque priuilegiis adducere possemus, sed tā in hoc, quam infra in vniuscuiusque Patriarchæ erectione demonstranda parum immorari oportet, quia occupatis prouinciis illis Imperij Orientalis Turcarum tyrannide non multum vtilitatis afferre videtur hac de re prolixior disputatio, vt aduertit Andr. Gamb, *in tr. de auctoritate Legati de latere lib. 2. tit. de variis Ordinariorum nominibus n. 49.* Verùm licet quatuor insignium Patriarchalium sediū causa attento præsenti statu, quo est Patriarchalibus prouinciis destituta, tanquam alia minima terræ aliquibus videatur, sicque dispuntione indigna; tamen iis, qui in ea, quæ intrinsecus latent, considerant, nó dubium, quod non vt minimis quatuor, sed vt melioribus, ac sapientioribus adæquāda, ac comparanda videtur, arg. *c. 30. Prouerbiorum*, vt sic etiam apertissimè contra Andr. Gambar. constet fructuosam esse de hac materia susceptam disputationem, ac Catholico viro dignam.

Illud autem omittendum non est, quod licet in dictis Patriarchalibus prouinciis degētes schismatici audeant quendam Pseudo patriarcham de facto 41
eligere contra dispositionem *Clem. in plerisque, de elect.* offerendo Turcarum Principi magnam pecuniæ quantitatem, vt refert Matth. Vgoni. *de præstantia Patriarch. dignitatis, vers. nec ab alio*, & tetigit Paul. Burgensis Episcopus *in addit. ad cap. 13. Apocalypsis, posita post glos. ordinariam, & apostillam Nicolai de Lyra in vers. secundo verò*: † tamen sæpius 42
præuaricatores prædicti redeuntes ad cor, respicientesque petram, ex qua excussi fuerant, vt habetur *Isaiæ cap. 51.* diuersis legationibus, ac procuratoriis mandatis ad Apostolicam Romanam Sedem redeundo obedientiam Christi Vicario Romano Pont. dederant, vt de Antiocheno illo montis Lybani patet *in Lateranensi Conc. sub Leone X. sess. 11. tom. 5. Concilior. pag. 162.* † Moses etiam Mardenus 43
Antiochenus Patriarcha *anno 1552.* fidei Catholicæ professionem fecit, vt habetur *in Bibliotheca SS. Patrum nouæ edit. tom. 7. pag. 1177.* vbi paulo post alia legitur similis alterius Patriarchæ professio, & de aliis constat etiam in Florentino Concilio. Nouè verò †Gabriel Alexandrinus Patriarcha (secundùm suam computationem à S. Marco nonagesimus septimus) 44
Fidei professionem fecit, obedientiamque Romanæ Sedi, & S. D. Papæ Clementi VIII. promisit Romæ 15. *Ianuarij* 1595. in Consistorio per Legatos suos Iosephum, & Abdelmasiam missos ex Ægypto, quod memorabile factum meritò litteris commendauit Card. Baron. *tom. 6. annalium Ecclesiæ pag. 691. & seq.* fuitque per dictum Patriarcham ratificatum missis ad hoc authenticis instrumentis in Ægypto receptis *die 14. Ianuarij 1597.* & in sacro Consistorio Sanctissimo exhibitis *die 15. Iunij eiusdem anni.*

Sed & venturum esse desideratum illud tempus, 45
quo Patriarchales prouinciæ redibunt ad Catholicos Patriarchas, prædixit B. Brigitta *lib. 7. suarum reuelationum cap. 19.* dicens promisisse Dominum nostrum quod quando Græci verè redierent ad obedientiam Romanæ Ecclesiæ, & summi Pontificis, quem in Ecclesia Vicarium suum reliquit, quòd tunc ab iniqua & tyrannica Turcarum oppressione liberabuntur, & ex ea refert insignis ille Roffensis Episcopus Ioannes Fischerus *in confutatione assertionis Lutheranæ art. 25. vers. miror impudentiam tuam, circa fin.* Prædictam Patriarchalium prouinciarum futuram recuperationem sentit etiam Benedictus XI. *in extrauag. sancta Romana, de electione*, in illis verbis, *vt quandiu ciuitates ipsæ schismaticorum, aut infidelium subsunt, aut suberunt ditioni, aut detinebuntur per vos.* Hæc Pontifex. Vt hæc verba in casu iustæ expectatæ recuperationis aliquid operentur iuxta notata *in l. si quando. ff. de legatis 1.* iuncta etiam vulgata doctrina sumpta ex *c. ab exordio 35. dist.* quæ dicitur quòd res de facili reuertitur ad pristinam naturam, infertur apertissimè quòd dicta & dicenda super hac materia ab omnibus eruditis ac Catholicis viris in maximo pretio sunt habenda, & non otiosa iudicanda.

Capvt. II.

De primatu Ecclesiæ Romanæ super omnes, & de suprema Summi Pontif. potestate in vniuersum orbem.

SVMMARIVM.

1 *Petrus inter Apostolos primus ab Euangelistis recensetur, & à Christo Domino inter eos singulariter vt caput designatur.*

2 *Ecclesiæ Claues Petro præcipuè & per eum Ecclesiæ datæ fuerunt.*

3 *Petrus mittens se in mare ad Dominum quid designauit, ostenditur.*

4 *Petrus ad Apostolatũ ante Andream fratrem, Ioannem, & Iacobum vocatus fuit.*

5 *Petrus post Ascensione Domini, velut successor ipsius cœpit regere Ecclesiam.*

6 *Ecclesia vnitas sub vno summo Pastore ostenditur.*

7 *Petrus 15. Kalend. Februar. ann. Christi 44. Romam venit.*

8 *Petrus Cathedram Sacerdotalem Romæ tenuit annis 25. & an toto hoc temporis spatio in Vrbe permanserit ostenditur.*

9 *Roma laudatur.*

10 *Petrus iussu Domini Romæ Sedem Pontificiam fixit.*

11 *Vado Romam iterum crucifigi respondisse Dominum Petro Vrbem fugienti qui affirment, ostenditur.*

12 *Roma prima Sedes, & vniuersalis Ecclesiæ Primatus iure diuino est collocatus.*

13 *Apostolicam Sedem an licitum sit è Roma aliò transferre, ostenditur.*

14 *Romana Ecclesia omnium aliarum, omniumque fidelium mater.*

15 *Romana, & vniuersalis Ecclesiæ Pontifex succedit Petro in Ecclesiastica monarchia.*

16 *Summus Pont. nullum in terris superiorem habet.*

17 *Ordinarius Ordinariorum, & totius Orbis est summus Pont.*

18 *Seruus seruorum Dei nominatur summus Pont. quantum ad humilitatem, nam quantum ad potestatem est Dominus dominorum.*

19 *Summum Pontificem saltem in habitu habere potestatem secularem immediatè à Christo Domino, qui defendant, ostenditur.*

20 *Summus Pont. Petri successor, & Christi Vicarius nobis Christum repræsentat.*

21 *Christus Dominus dum in terris vt homo vixit vniuersalis fuit mundi Dominus, & Rex vniuersorum.*

22 *Christus Rex sine propugnatoribus, sine magistratu, &c. quomodo dictus, ostenditur.*

23 *Petrus Pontificatum, & regimen totius populi Christiani à Christo accepit.*

24 *Summus Pont. (vt verior tenet sententia) super vniuersum Orbem ex summo Pontificatus officio directe non habet, etiam in habitu, potestatem secularem ab spirituali distinctam.*

25 *Summus Pont. vt Christi vicarius ex officio Summi Pontificatus nullam aliam potestatem habet, nisi eam solum, quam in lege gratiæ Christus Dominus, quatenus homo dum in terris vixit, eidem communicauit.*

26 *Christus Dominus temporalem monarchiam, & potestatem de facto non exercuit, nec exercere voluit.*

27 *Christus Dominus per se & directe habuit ex dono Patris excellens quoddam dominium, & potestatem super res omnes creatas, quod non communicauit Vicario.*

28 *Authoritas Christi Domini* Matth. c. 16. Tibi dabo claues regni Cœlorum, *intelligitur de potestate spirituali suprema, non vero temporali directa.*

29 Cap. 1. 22. dist. Extrauag. vnam sanctam, de maioritate, inter comm. & extrauag. vnic. vers. Sanè, ne Sede vacante Ioan. XXII. *non agunt de potestate aliqua seculari summi Pontificis, sed solum de ecclesiastica.*

30 Cap. cum ad verum 69. dist. *intelligitur de potestate seculari formaliter, sumpta in suum finem naturalem, quam negat in summo Pontifice.*

31 *Summus Pontifex super omnia negotia secularia habet sufficientem potestatem, quando id expedierit ad finem supernaturalem assequendum.*

32 *Summus Pōt. super infideles habet potestatem temporalem gubernatiuam, quatenus opus fuerit ad defensionem Ecclesiæ, & expediendam prædicationem Euangelicam.*

33 *Summus Pont. directe super infideles potestatem temporalem gubernatiuam non habet.*

34 *Summo Pontifici potestas competens quæ tali non competit ei, nisi qua est caput ipsius Ecclesiæ, gerens ipsius Christi capitis vices in corpus mysticum eiusdem.*

35 *Summus Pontifex non habet potestatem in homines, nisi qui sunt membra Ecclesiæ, mediante scilicet baptismo fideles facti, & incorporati cum Christo eius capite.*

36 *Infideles immediate ab ipsa natura potestatem supremam ciuilem habent, ita vt per eam gubernari possint suo modo in ordine ad propriam conseruationem.*

37 *Lusitanos arguit Author qui in Guinea Æthiopes in seruitutem iniustam redigunt.*

38 *Infideles non potest summus Pontifex debellare pro eo quod eum recognoscere nolint in dominum suũ, & totius Orbis temporalem.*

39 *Authoritas Ecclesiastici 10. Regnum à gente in gentem, &c. intelligitur de sola potestate, & punitione diuinæ Maiestatis.*

40 *Summus Pontifex, aut quilibet alius Princeps fidelis non poterit infideles quantumuis sceleratos, vtpote ipsius imperio non subiectos, priuare sua ipsorum potestate ciuili publica, & dominio rerum suarum.*

41 *Infidelium terras inter reges Portugaliæ & Castellæ optimo iure potuit diuidere summus Pontifex Alexander VI. sub ea conditione, vt in conuersionem prædictorum infidelium tenerentur mittere prædicatores Fidei.*

42 *Hispaniæ & Lusitaniæ Reges quando, & à quibus per ignotas terras, & ignotiora maria Indias scrutari miserunt.*

43 *Commercium omnibus fecit commune ius gentium.*

44 *Rationes expenduntur, quibus motus Alexander Sextus commisit Portugaliæ, & Castellæ Regibus prædicationis Euangelicæ, & conuersionis infidelium curam, negotium, & commercium.*

45 *Summus Pontifex ex grauissima causa potest declarare ius naturale, gentium, aut Diuinum positiuum.*

46 *Benedictus Ægidius Lusitanus laudatur.*

47 *Titulares Episcopos infidelibus idololatris, vel hæreticis quomodo summus Pont. constituere possit ostenditur.*

48 *Summus*

48 *Summus Pontifex in casu ad spirituale bonum necessario potest aliquam sententiam à iudice seculari latam reuocare.*

49 *Lis mota super iure alicuius principatus, vel alterius rei temporalis defertur ad Summum Pont. si ex contentione, & discordia probabiliter in spiritualibus timerentur damna grauissima.*

50 Cap. nouit. vers. Non enim, de iudiciis, *declaratur.*

51 *Coadiutorem alicui Regi, vel Principi seculari superiorem non recognoscenti potest summus Pontifex dare, quando id postulat populi scandalum, & ruina spiritualis.*

52 *Ideo Summus Pontifex* in cap. grandi, de supplenda neglig. Prælat. lib. 6. *processit ad illam coadiutoris dationem, quia de facto pro maiori iustificatione requisitus fuit ad eandem à pluribus Portugaliæ Prælatis, & nobilibus*

53 *Verùm tamen in eo tex. poterat summus Pontifex ad eandem coadiutoris dationem procedere de iure inuitis Lusitanis,*

54 *Ecclesiasticus iudex ex proterua secularis negligentia, & remissione offensarum potest cognoscere.*

55 *Petrus Barbosa Regius consiliarius, ac Regni Portugaliæ Cancellarius maximus laudatur.*

56 *Refutatur intellectus asserentis ideo summum Pontificem processisse ad prædictam coadiutoris dationem in terminis* d. cap grandi, *quia regnum Portugaliæ illum recognoscebat etiam in temporalibus.*

57 *Portugaliæ regnum Romanæ Ecclesiæ censuale an vere fuerit, ostenditur.*

58 *Refertur liberatio Nuncij Apostolici à prædicto censu à se recepta.*

59 *Portugaliæ regnum neminem in temporalibus recognoscit.*

60 *Electio per Rempub. Lusitanam de Alphonso I. in suum Regem, veluti in publicis comitiis legitime congregatam, potuit fieri absque auctoritate summi Pontificis.*

61 *Christi quinque stigmata in cælo ostensa ab Alphonso Portugaliæ Rege I. in regia insignia insigni pietate suscepta fuerunt. Franciæ regnum diuinitus fuit approbatum, ex eo quia tria lilia, quæ illi sunt adhuc Regia insignia, de Cælo missa fuerunt Clodouæo.*

62 *Portugaliæ Reges regna Imperatorum ignauia à Mauris vindicata, virtute bellica ab ipsorum manibus vendicarunt.*

63 *Lusitani pertinacissime Romanis restiterunt duce Variato.*

64 *Alphonsus primus Rex Portugaliæ pro cõfirmatione sui Regij tituli recursum habuit ad summum Pontificem non quidem ex eo quod necessarius esset, sed ex eo quia deuotione, pietate, & animi gratitudine voluit libens, & absque vlla obligatione ciuili se eidem Christi vicario B. Petro, & successoribus in suum militem peculiari quadam, sed spirituali solum subiectione substituere.*

65 *Hispaniæ Reges subiectionem Sedi Apost. debebant ab antiquissimis etiam Regum Gothorum Catholicorum temporibus.*

66 *Hispaniæ regnum non recognoscit Imperatorem, aliùmque superiorem.*

67 *Summus Pontifex potuit transferre in personam Magni Caroli Imperium à Græcis in Germanos, & disponere de Imperatoris electione, coronatione, & iuramento fidelitatis.*

68 *Constantinus Imperator in pluribus terris, & prouinciis omnem temporalem potestatem, dominium, & vniuersa Imperij iura in Ecclesiam Romanam transtulit.*

69 *Donatio de terris, & ciuitatibus Imperij illicita est, & inualida.*

70 *Princeps res Regiæ Coronæ alienare nequit.*

71 *Rex absque populorum consensu regnum priuare iure & honore suo non potest, nec illud seruituti subiicere, nec illius bona donare cum magna Regiæ Coronæ diminutione.*

72 *Rex nõ potest castra regni, & ciuitates alienare absque consensu omnium Principum, & populorum eiusdem regni.*

73 *Ecclesia cum læditur vincit, & magis incipit esse vberrima cum ad finem seculi erit producta.*

74 *Respondetur contrariis fundamentis.*

75 *Fama in factis antiquis, nempe centum annorum, plenam efficit probationem.*

76 Franciscus de Caldas Pereira *laudatur.*

77 *Constantini donatio auctoritate antiquissimorum, grauissimorumque Patrum munita est.*

78 *In Sanctissimis Ecclesiis prima mensura est donatarum rerum immensitas.*

79 *Ecclesiis quod donatur, Deo redditur, à quo omne bonum, & donum optimum prouenire Apostolus docet.*

80 *Constantinus ingentibus beneficiis à Deo acceptis, licet in curatione lepræ, & victoria contra Maxentium, diuinitùs promotus est ad donationem illam faciendam.*

81 *Principes omnes, qui in Ecclesiam munifici & liberales extiterunt, de hostibus suis triumpharunt, & Imperium, seu regna ad longissimam posteritatem traduxerunt.*

82 *Constantinus non solum fecit donationem, sed cum eo satrapæ, optimates, senatus, ac populus.*

83 *Populus potest Regis electionem facere ex aliquo iusto capite.*

84 *Leo III. Summus Pont. ex circunstantiis suo tempore occurrentibus postulante fine supernaturali, ac Ecclesiæ defensione, potuit transferre in personam Caroli Magni imperium à Græcis in Germanos, & disponere de Imperatoris electione, coronatione, & confirmatione.*

85 *Gregorius V. Summus Pont. primus concessit illis septem Germaniæ magnatibus, nempe tribus Ecclesiasticis, & quatuor secularibus, potestatem eligendi Imperatorem.*

86 *Imperator defensor, & aduocatus Ecclesiæ dicitur.*

87 *Imperialis dignitas attenta sua natura non fuit à summo Pontifice, sed ab ipso Deo mediante iure gentium.*

88 *Imperialis dignitas post Imperij translationem à summo Pontifice habetur, & ab eo institutu dicitur.*

89 *Imperium Germanicum post prædictam translationem magis pendet à summo Pontifice, quam aliud quodlibet regnum.*

90 *Summus Pontifex Imperatorem potest deponere.*

91 *Summus Pont. potest electionem de Imperatore improbare, si ei idoneus non videretur.*

92 *Imperium transferre in aliã gentem potest summus Pont.*

93 *Imperio vacante iurisdictio, regimen, & dispositio eius deuoluitur ad Summum Pontificem.*

94 *Summus Põtifex in ordinem ad finem supernaturalem potest abrogare leges ciuiles scriptas, & non scriptas, approbantes peccata subditorum, & pro illis pœnam concedentes.*

95 *Ampliatur ad leges Ciuiles peccata venialia solum approbantes.*

L 4 96 *Lex*

96 *Lex Canonica in foro ciuili seruanda est, quando agitur de peccato, etiam à tenta Ordin Regia Lusitanorū, quæ de quantumuis veniali etiam est intelligenda.*

97 Cap. nouit. vers. Cum enim, de iudic. *declaratur.*

98 *Denunciatio Euangelica non obligat nisi pro loco, & tempore, dota scilicet commoditate, & opportunitate ex parte denunciantis, & denunciati.*

99 *Argumentum à contrario sensu non valet, quando ex illo sequeretur absurdum.*

100 Cap. vlt. de præscriptionib. *ibi*, quæ absque peccato mortali, *&c. declaratur.*

101 *Papa potest laicos legitimare ad temporalia.*

102 *Papa potest legitimare Principem supremum.*

103 *Legitimatio à Pontifice præstita, non, ... suadente causa boni spiritualis, &c. non prodest ad successionem hæreditariam, & alios sæculares effectus.*

104 *Pontifex nequit legitimare laicos in statu Imperij non solum ad spiritualia, sed etiam ad actus sæculares.*

105 *Pontifex potest legitimare laicos ad temporalia, si aliquando dubium fuerit de matrimonij parentum validitate.*

1 AD Patrem, & ad cœlestem Ecclesiam Iesu Christo ex terrena reuersuro, necesse omnino fuit aliquem Ecclesiæ à se in terris constitutæ Præsidem relinquere, qui eius Vicariam potestatem retineret, ad quem tanquàm iudicem, & Pastorem omnes Christi ouiculæ in terrena Ecclesia commorantes confluerent. Vnum de toto mundo ad hoc Petrum elegit Dominus, & solum sibi substituit & in officio Vicarium, & in Magisterio successorem, qui & vniuersarum gentium vocationi, & omnibus Apostolis, cunctisque Ecclesiæ Patribus præponatur: vt quamuis in populo Dei multi Sacerdotes sint, multique Pastores, omnes tamen propriè regat Petrus, quos principaliter regit & Christus. Hic igitur primus Apostolorum appellatur ab Euangelistis *Matth.* 10. *Marc.* 3. & *Luca* 6. qui in capitibus, vbi nomina Apostolorum enumerant, semper primo loco recensent Petrum. Et Dominus noster Iesus Christus, vbi primùm B. Petrum, quem à mundi initio Vicarium suum destinauerat, in terris vidit ad se à fratre Andrea adductum, illico ei vni dixit: *Tu es Simon filius Iona, tu vocaberis Cephas, quod interpretatur Petrus*, Baron. *tom.* 1. *annal Eccles. an. Christi* 31. *c.* 10. *Christus enim*, vt docet Paulus, *Petra fuit, nomen suū Petro communicauit, vt hac nominis deriuatione Christus nobis ostenderet se Petro suas vices, & potestatem aliquando commissurum.* Hic enim cùm interroganti Domino, quem homines esse dicerent filium hominis, aliis referentibus opiniones aliorum, ipse velut inter cæteros primus cùm eum esse Christum Dei viui Filium respondisset, audire promeruit: *Tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam*, Matth. 16. quod D. August. *de verbis Domini* exponens, ita ait: *Tu es Petrus* [illegible] *confessus es, quam cognouisti, dicens* [illegible] *Dei viui, & super hanc petram, id est, super me ipsum Filium Dei, ædificabo Ecclesiam meam. Rogaui pro te Petre, vt non deficiat fides tua, & tu aliquando conuersus confirma fratres tuos*, Luc. 22. Ex quo manifestum est in Petro omnes cōtineri, rogans enim pro Petro, pro omnibus rogare dignoscitur. *Simon quia diligis me plus his, pasce agnos meos*, Ioan. 21. Solus ideo Petrus, vt caput, & Princeps reliquorum Apostolorum pro omnibus sollicitus, ausus est à Christo petere, qua mercede ipsum sequuturi essent, *Matth.* 19. Ab illo initium tanquā à capite, & maiore sumpsit ipse Christus in lotione discipulorum Baron. *tom.* 1. *Annal. Ecclesia ann. Christi* 13. *cap.* 38. *in fin.* verbaque singulariter ei dixit, tanquam vni Pastori, qui eius exemplo cæteris præfuturus humilitatem eius imitaretur, *Ioan.* 13. Magnum certè excellentiæ Petri indicium fuit, quòd eum vnum Angelus speciatim nominauit, dum dicit: *Sed ite, dicite Discipulis, & Petro, quia præcedet vos in Galilæam, ibi eum videbitis sicut dixit vobis*, Marc. 16. Non exiguum præstantiæ Petri indicium quoque est, quòd primus in monumentum Christi intrauerit, qui primus Christi vice, id est, auctoritate, & potestate in Ecclesia esset functurus; potuerat enim Ioannes prior ingredi, quippe qui cursu præuenerat Petrum, sed id muneris omnium maiori Petro permisit, *Ioan.* 20.

Ecclesiæ claues, id est, Ordinis, & iurisdictionis, a siue etiam præeminentiæ, & potestatis Petro præcipuè, & per eum Ecclesiæ datas fuisse Sanctorum Patrum testimoniis facilè probari potest; nam Beda *in homilia de festo Apostolorum* super illud *Matth.* 16. *Quodcumque ligaueris, &c.* sic ait: *Qui regem cœlorum maiori præ cæteris deuotione confessus est, merito præ cæteris ipsi collatis clauibus regni cœlestis donatus est. Quòd si omnibus Apostolis simul dictū esse reperias, non tamen alios sine ipso, sed ipsi sine aliis attributū esse cognosces ligādi & soluendi à Domino facultatē, vt quod non alij sine ipso, ipse sine aliis posset ex priuilegio sibi collato à Domino, & concessa plenitudine potestatis. Hinc Dominus oues suas pascendas vocabulo tertio repetito commisit, vt alienus à grege Dominico censeatur, quisquis eum etiā in successoribus suis noluerint habere Pastorē.* Sic etiam † dum Dominus apparuisset in littore discipulis nauigantibus sciens Petrus quòd 3 Dominus esset, se misit in mare, & aliis nauigio venientibus ipse sine beneficio nauis ad Dominum festinauit, *Ioan.* 21. Cùm enim mare mundum designet, per hoc, quòd Petrus se misit in mare, priuilegium expressit Pontificij singularis, per quod vniuersum Orbem susceperat gubernandum, cæteris Apostolis vt vehiculo nauis contentis, cùm nulli eorum vniuersus fuerit Orbis commissus, sed singulis singulæ prouinciæ, vel Ecclesiæ potiùs deputatæ. Iterum etiam vt se vnicum Christi Vicarium designaret, ad Dominum super aquas maris mirabiliter ambulantem, & ipse super aquas maris mirabiliter ambulauit. Nam cùm aquæ multæ sunt populi multi, congregationesque aquarum sint maria, per hoc quòd Petrus super aquas maris incessit, super vniuersos populos se potestatem accepisse monstrauit. Sic etiam *Luc.* 5. legitur soli Petro Dominum dixisse, *Duc in altum*; quod cùm fecisset, conduxit piscium multitudinem copiosam, qui admirans ipse cum Iacobo, Ioanne, & Andrea, qui etiam in naui erant, secundùm Matth. & Marci narrationem processit solus ad genua Iesu, dicens: *Exi à me Domine, quia homo peccator sum*, cui etiam soli respōdit Iesus: *Noli timere, ex hoc iam homines capiens eris*, id est, caput eris. Et hic aduertendum duxi † Petrum 4 ad Apostolatum ante Andream fratrem, Iacobum, & Ioannem, vocatum fuisse, vt patet *Matth.* 4. nam vocatio, de qua *ibi*, fuit propriè ad Apostolatum; duæ verò priores, quarum vna habetur *Ioan.* 1. altera in captura piscium, quam describit Lucas c. 5. non fuerunt propriè ad Apostolatum, sed ad quandam familiaritatem; ita Alphons. Aluarez Guerrero *in speculo iuris Pontificij*, *cap.* 1. Deinde ipse solus Petrus interrogauit Iesum Matth. 18. *Si peccauerit in*

me

me frater meus, dimittā ei vsque septies? & ei soli Iesus respondit: Non dico tibi vsque septies, sed vsque septuagies septies; cùm profectò septenarius vniuersitatis sit numerus, eò quòd omne tempus septenario dierum numero noscitur comprehendi; igitur septenarius numerus in seipsum multiplicatus in hoc loco significat vniuersorum vniuersa peccata, quia solus Petrus potest non solùm omnia, sed omnium crimina relaxare. Denique Apostolis omnibus à Domino mandabatur, vt prædicarent Euangelium omni creaturæ, principaliter tamen Petro incumbebat, qui omnes præstabat prærogatiua principatus, & cui soli iniunctum fuerat a Domino, vt pasceret oues suas. Quare S. Petrum Theodorus Studita *epist. ad Leonem*, omnium capitum caput vocat. S. Ambros. *serm. 66.* caput sanctitatis. S. Epiphanius *lib. 2.* discipulorum Principem, & Apostolici sodalitij coryphæum. S. Chrysost. *homil. in Petrum Apost. & Eliam*, Apostolorum verticem, Ecclesiæ columnam & propugnaculum, Fidei portum. Clemens *epist. 1. ad S. Iacobum*, Primitias electionis Apostolorum, æternæ vitæ clauigerum. Nicolaus Papa *epist. ad Mediolan.* Fidei petram. S. Ioannes Damascen. *in histor. Barlami cap. 11.* columnam ad sustentaculum, lapidem ad fundamentum, clauem ad Regnum. S. Augustinus *serm. 5. in festo SS. Petri & Pauli*, confessorem primum Filij Dei, amatorem Domini. S. Isidorus *lib. de vita & morte*, Sanctæ Ecclesiæ solem, & luminare maius. S. Ambros. *serm. 68.* Fidei firmamentum.

5 Vnde post Ascensionem Domini Petrus velut successor ipsius regere cœpit Ecclesiam, ad complendum duodenarium discipulorum numerum loco Iudæ præuaricatoris ex verbis Prophetæ alium instituens, & faciens subrogari, & recepto Paraclito Discipulos Spiritus sancti Gratia illustratos ex verbis Ioelis apertius comprobauit. Hic pœnitentiam agere iussit, & baptizari credentes *Act. 2.* Hic inter discipulos curando claudum fuit miraculum operatus, *Act. 5.* & in Ananiam, & Saphiram vxorem ipsius tanquam primus & præcipuus inter eos, qui mentiti fuerant Spiritui sancto, mortis sententiam promulgauit *Act. 5.* Hic simoniacæ pestis radicem contra primitiuam Ecclesiam pullulantem Apostolica falce succidit, solus in Simonem Magum sententiam damnationis promulgans, licèt non ei soli, sed omnibus communiter pecuniam obtulisset, *Act. 8.* Huic soli visio cælitus ostensa fuit, *Act. 9. & 10.* qua innuitur, quòd Petrus Prælatus fuerit cunctis gentibus: ipseque admonebatur omnes gentes suæ fidei commissas Christi Ecclesiæ vnire, & inserere, cùm vas illud visionis Orbem terrarum, & vniuersa in eo contenta animalia, vniuersas significaret, tam Iudæorum, quàm Gentium nationes: gentium enim immunditiæ per quadrupedia terræ, pérque bestias, reptilia, & volatilia Cœli significabantur, & illas iam Deus intra linteum Ecclesiæ recipiendas decreuerat. Propter quod & Petro iussum erat vt mactaret eas primùm, hoc est, per verbum Dei, quod gladio quouis ancipite penetrabilius est, tetrum peccati sanguinem effunderet, eisque subinde vesceretur, hoc est, more cibi traduceret eas in Ecclesiæ corpus, & incorporaret eas Christo. Quamobrem ipse, vt primus Iudæos, ita quoque & Gentiles conuertit ad Fidem, vt supra vtrosque fideles se pastoralem curam accepisse monstraret.

6 Constitutò sic à Christo Domino tot locis Summo vniuersalis Ecclesiæ Pastore Beato Petro Apostolo, Vnitas, siue Primatus eius in Ecclesia vnica constituitur, à qua tanquam capite reliqua ipsius membra regerentur. Ecclesia vna est, quæ in multitudinem latiùs incremento fœcunditatis extenditur: quomodo Solis multi radij sunt, sed lumen vnum; & rami arboris multi sunt, sed robur vnum tenaci radice fundatum; & quomodo de fonte vno plurimi riui defluunt, numerositas licèt diffusa videatur exundantis copiæ largitate, vnitas tamen seruatur in origine: sic & Ecclesia Domini luce perfusa per Orbem totum radios suos porrigit, vnum tamen lumen est, quod vbique diffunditur, nec vnitas corporis separatur, ramos suos in vniuersam terram copia vbertatis extendit, profluentes largiter riuos latiùs expandit, vnum tamen caput est, & origo vna, & vna mater fœcunditatis successibus copiosa: illius fœtu nascimur, illius lacte nutrimur, spiritu eius animamur. Et quod Ecclesia vna sit veritatis Magister testatur per Spiritum sanctum, dicens: Vna est columba mea, vna est perfecta mea. Item Ecclesiæ vnitas dicitur ex vnitate Fidei, in qua fundatur, *cap. legimus 93. dist.* Et ab vnitate spei, de qua Apost. *cap. 4. Vocati estis in vnam spem vocationis vestræ.* Et etiam vna vnitate charitatis, qua annectitur, & viuificatur, de qua inquit Apost. *ad Philip. 2.* Eandem charitatem habentes vnanimes, idipsum sentientes. Hinc D. Cyprian. *lib. 1. epist. 8. ad plebem. Deus vnus est, & Christus vnus, & vna Ecclesia, & Cathedra vna super Petrum Domini voce fūdata: sicut etiam in Cœlorum vniuersitate à primo mobili dicuntur inferiores*, Arist. *2. de Cœlo text. 35. In corporibus mixtis vnum sēper elementum est, elemētarisque qualitas præpollens. In multitudine membrorum vnum cor cætera mouet.* Arist. *de partu animalium lib. 1. cap. 2.* potentiarum animæ vna est princeps, nempe ratio. D. August. *lib. 2. de liber. arbit. cap. 3.* & vt ait Apost. *ad Ephes. 4. Vnus est Spiritus, vnus Dominus, vna Fides, vnum Baptisma, vnus Deus, & pater omnium, qui est super omnes, & per omnia, & in omnibus nobis; ita quoque vnus Præsidens, Pastor, Rector, & Gubernator in vnica, & vniuersali Ecclesia vicem Christi gerens, Summus Pontifex est, & super vnicam & vniuersalem Christus ædificat Ecclesiam; quam nullo Orbis terrarum loco Petrus, & eius successores melius conferre potuissent ipso Domino iubente quantum Romæ, quæ tunc, & diu post Orbis terrarum imperium obtinuit, à qua facillimè Christi pietas & religio in reliquas ei subiectas prouincias traduci posset*, quod innuere videtur Beatus Leo Papa *in serm. 1. de natali Apostolorum Petri & Pauli*, dum ait: *Beatissimus Petrus Princeps Apostolici Ordinis ad arcem Romani destinatur imperij, vt lux veritatis, quæ in omnium gentium reuelabatur salutem, efficacius ab ipso capite per totum mundi corpus effunderet.*

Anno igitur nono à Christi passione exacto, à natiuitate eius 43. postquam Iacobus Ioannis frater ab Agrippa Rege occisus fuit, ipse Petrus Azymorum tempore ab eo in carcerem coniicitur, vt festo celebrato illum necaret, qui diuino beneficio Angeli opera eductus, exiens ad Romam iter instituit, vt Herodis vim, furorémque declinaret, simul & vt Simonis Samaritæ vestigiis subuertendis insisteret. Annua peregrinatione exacta per eas gentes ad quas priorem epistolam scripsit, Cappadoces scilicet, Galatas, Asianos, Ponticos, & Bithynos Vrbem peruenit 15. *Calend. Febr. sequentis anni*, qui fuit Christi 44. & secundus penè finitus Imperij Claudij; statim Christianæ religionis fundamenta iecit, vt postea ad Romanos scribens Paulus gratias agit Deo, quod illorum Fides in vniuerso mundo nunciaretur. Ab hoc tempore vsque ad eius obitum, 7

obitum, (qui fuit Auctoribus pene cunctis consentientibus *3. Calend. Iuly* nouissimo Neronis anno, non quidem Iuliani, sed Imperij, id est, tertiodecimo, Christi verò 68.) Cathedram Sacerdotalem Petrus Romæ annis 25. tenuit. Non autem hoc toto temporis spatio in Vrbe permansit; nam anno Christi 47. sexto imperij Claudij, quo magna Iudæorum seditio fuit, Petrus, qui gente Iudæus erat ex Bethsaide vico Galilææ, simul cum cæteris constituta iam Ecclesia Romana, & Simone Mago extincto, discedere est coactus; Hierosolymam hac occasione rursus rediit. Et (Agrippa, cuius metu ex Iudæa aufugerat, iam vita functo) interfuit transitui Beatissimæ Virginis, qui anno sequenti accidit ætatis eius 63. prout meius computant citati per me *alleg. 50. num. 112.* Postea ingressus est Vrbem Romam Nerone Cæsare, Linum, & Clementem sibi coadiutores ordinauit, à Marco scriptum Euangelium probauit, priorem Epistolam scripsit, & hæc primo Neronis anno, vt ex Damaso intelligitur, transegit. Inde discedens totum Occidentem, & Africam docendo peragrauit. Ad extremum nouissimis Neronis annis, eo in Christianos tanquam publici incendij auctores deseuiente Romam rediit, vbi de morte eius, & Pauli ea subsequuta sunt, quæ consensu omnium Scriptorum memoriæ sunt commendata, quorum mors anno salutis 69. successit ex Lotter. *de re benef. lib 1. quæst. 46. num. 15.* Quicquid hæreti-
8 tici huius temporis impudenter negent † Beatum Petrum Romæ vnquam Cathedram constituisse, & quod magis est, neque Romam vnquam venisse, eos tamen ex omnibus antiquis Patribus Græcis, ac Latinis eleganter conuincunt Onuphrius Panuinus *de Prim. in Petri lib. 1. cap. 1.* Cardin. Cæsar. Baron. *annal. tom. 1. an. Christi 44. cap. 21. cum sequentibus.* & ex professo latissime comprobat omnibus contrariis satisfaciens Cardin. Bellarmin. *tom. 1. de Romano Pont. lib. 2. à princip.*

9 *O felix Roma*, inquit D. Hieron. *lib. 2. aduers. Iouinianum*, in fine, *Vrbs potens, Vrbs Orbis Domina, Vrbs Apostoli voce laudata*, illa enim caput mundi appellatur, vt patet *cap. fin. de foro comp. & ex l. Roma ff. ad munic.* tradunt Alciat. *lib. 2. dispunct. cap. 21.* & Mandos. omnino videndus *in reg. 20. Cancel. quæst. 10. num. 2.* in ea siquidem tanquam in communi omnium patria sunt ferè omnes nationes de Mundo, vt dicit Burgos de Pace *in repet. cap. cognoscentes num 110. de constitution.* & Ioan. Quintin. (licet eum aliqua nota Curiæ) *in repet. cap. de multa, num. 110. de prebend.* refert Dionys. Paul. *de vera quatuor Patriarchalium Sedium erect. cap. 16. à num. 23.* de qua S. Ioannes Chrysost. *in comment. epistola ad Romanos cap. 16. hom. vlt.* id est, 32. ita ait: *Ego & Romam propterea diligo, tametsi & aliunde queam illam laudare, nempe à magnitudine, ab antiquitate, à pulchritudine, & multitudine, à potentatu, & diuitiis, & à rebus in bello fortiter gestis, sed relictis istis omnibus, ob id illam beatam prædico, quòd erga illos Paulus dum viueret adeo fuit beneuolus, adeò illos amauit, coram differuit, & postremò vitam ... sinuit: vnde & ciuitas ista hinc facta est insignis ... à reliquis omnibus, & quemadmodum corpus magnum, ac validum duos habet oculos illustres, Sanctorum videlicet illorum corpora: non ita Cœlum splendescit, quando radios suos Sol ex ... dimittit, quemadmodum Romanorum Vrbs duas illas lampades, vbique terrarum effundens*, &c. de qua in festiuitate Sanctorum Apostolorum Petri, & Pauli sic canit Ecclesia.

O felix Roma, quæ ... rum Principum
Es purpurata pretioso sanguine,
Non laude tua, sed ipsorum meritis
Excellis omnem mundi pulchritudinem.

Et glos. *verb. Romana, in Extrauag. execrabilis, de prabend.* ita ait: *ipsam Vrbem Apostoli Petrus & Paulus vna die pro merito, loco vno pro gloria, sub vno persequutore pro pari virtute compassi glorioso cruore martyrij Christo Domino consecrarunt.* Hinc etenim Roma eo glorioso cruore respersa in hanc gloriam prouecta est, vt si gens sancta, populus electus, ciuitas Sacerdotalis, & Regia per sacram B. Petri Sedem in Romano iam proprio solio collocatam caput totius Orbis effecta, vt dicit text. *in cap. fundamenta, in princ. iuncto §. 1. de elect. in 6.* & refert Lotter. *de re benef. lib. 1. quæst. 46. num. 16.* Nullam denique decentiorem, aut Christo ipso magis acceptam Sedem fuisse censemus, quam quæ sanctissimorum Apostolorum Petri & Pauli sanguine consecrata, æternisque trophæis illustrata, quod inde Romam ipsam ad eam gloriam prouexit, vt inde esset genus sancta, populus electus, ciuitas Sacerdotalis, & regia, vt caput Orbis effecta latiùs præsideret religione diuina, quam dominatione terrena, ad quod refert aliqua Læl. Iordan. *de maioribus Episcopi causis ad Papam deferendis, & de Romanæ Sedis origine, c. 11. num. 10.*

Quamuis ex *Matth. cap. 16. & Ioan. 21* solùm 10
constet Christum Petro Summum Pontificatum tribuisse, non autem alicuius certæ Ecclesiæ Episcopatum, ipsa tamen Iura Canonica manifestò nobis tradiderunt iussu Domini Petrum Romæ Sedem Pontificiam fixisse, vt inquit Nicolaus II. relatus *in cap. omnes, 22. distinct.* scribens Mediolanensibus per Petrum Damianum Legatum suum, his verbis: *Omnes siue Patriarchæ cuiuslibet apices, siue Metropoleon Primatus, aut Episcopatuum Cathedras, vel Ecclesiarum cuiuslibet Ordinis dignitates instituit Romana Ecclesia, illam vero solus ille fundauit, & super petram Fidei mox nascentis erexit, qui Beato æternæ vitæ clauigero, terreni simul, & cælestis imperij iura commisit.* Id ipsum ostendit Gelasius relatus *in cap. quamuis, 21. distinct.* omnibus Orthodoxis ita scribens: *Quamuis vniuersa per Orbem Catholica Ecclesia vnus thalamus Christi sint: sancta tamen Romana, Catholica, & Apostolica Ecclesia nullis synodicis constitutis cæteris Ecclesiis prælata est, sed Euangelica voce Domini, & Saluatoris nostri Primatum obtinuit: Tu es Petrus*, &c. Item Anacletus *ad omnes Episcopos epist. 3. cap. 3.* relatus *in cap. sacrosancta 22. distinct.* ita ait: *Sacrosancta Romana, & Apostolica Ecclesia, non ab Apostolis, sed ab ipso Domino Saluatore nostro Primatum obtinuit. Deinde hoc ipsum attestatur* Marcell. I. *in cap. rogamus*, & Leo I. *in cap. cùm Beatissimus, 24. quæst. 1.* præterea Alexand. I. Iulius I. Pius I. *in suis epistolis*, & demum Innoc. III. *in cap. per venerabilem, qui fil. sint legit.* his verbis: *Locus, quem elegit Dominus, Apostolica Sedes esse cognoscitur.* Confirmatur, nam cùm Petrus Vrbem fugiens exiuisset, volens eum Dominus ad locum quem elegerat, reuocare, interrogatus ab eo: *Domine quò vadis?*
respondit: † *Vado Romam iterum crucifigi*; quod 11
intelligens pro se dictum, ad locum ipsum protinus est reuersus, quam historiam referunt Linus Papa *in actis passionis Sanctorum Apostolorum Petri & Pauli*, Egesip. *lib. 3. de excidio Hierosolymitano*, D. Ambros. *lib. 5. epist. 31.* Læl. Iordan. *de maioribus Episcoporum causis ad Papam deferendis, cap. 11. num. 24.* Guettero *in speculo Iuris Pontificij pag. 8.* & ex S. Athanasio *in apologia pro fuga sua*, & S. Greg. *in explicatione quarti Psalmi pœnit.* comprobat Cardinal. Bellarm. *lib. 1. de Romano Pont. cap. 23. in fine*

12 fine, Lotte. d. lib. 1. quaest. 46. num. 9. Quare † primam
Sedem, & vniuersalem Ecclesiæ Primatum Romæ
Iure diuino esse collocatum tenent Abb. in d. cap.
per venerabilem, Ioan. Andr. in cap. fundamenta, de
elect. in 6. vbi Anchar num. 12. Albertus Pyghius de
Ecclesiast. hierarch. lib. 3. c. 12. & 13. S. Antoninus
part. 3. tit. 23. c. 5. §. 7. Turrecrem. de potestate Ec-
clesiæ, lib. 2. cap. 40. cum sequentibus, Can. de locis
Theolog. lib. 6. c. 8. vers. 10. Aluar. Pelag. de planctu
Ecclesiæ lib. 1. c. 32. Cordub. in quaest. lib. 4. quaest. 1.
praeposit. 8. Iacob. de Concil. lib. 8. art. 6. & 7. latissi-
mè Alphons. Mendoza in quaest. quodlib. quaest. 4. scho-
last. Azori. instit. moral. part. 2. lib. 4. c. 11. quaes. 2.
Cardin. Cæsar. Baron. in addit. ad Martyrologium
Romanum die 18. Ianuary, pag. mihi 30 Cardin. Bel-
larmin. tom. 1. de Romano Pontif. lib. 1. à princip. Card.
Tusch. pract. conclus. Iuris tom. 3. conclus. 3. num. 19.
& tom. 7. lit. R. concl. 362. quorum aliqui agunt
13 † an licitum sit è Roma aliò Sedem Apost. trans-
ferre, quod ex instituto disputarunt Alphons. de
Mendoza d. disput. 4. Cardin. Iacobat. de Conc. lib. 8.
in 6. art. Cardin. Bellarm. dict. tom. 1. de Romano
Pontif. lib. 4. cap 4. vers. 2. hoc idem, & alij citati à
Cened. ad Decretum collect. 11. num. 4. à Lotter. dict.
q. 46. n. 19.

14 Et quòd Romana Ecclesia omnium aliarum,
omniumque fidelium mater sit, & magistra, atque
super omnes Primatum obtineat, probant text. in
d. c. quamuis, & in d. c. sacrosancta, in cap. 1.
de Summa Trinit. & in cap. antiqua 23. de priuileg.
cum multis aliis adductis plenissimè per Cordub.
d. quaest. 1. art. 2. Mendoza d. quaest. 4. scholast. §. 4.
Turrecrem. de potest. Eccles. lib. 2. c. 36. Albertus
Pyghius d. c. 12. Can. de locis Theolog. lib. 2. cap. 4.
Bannez in 2. 2. D. Thomæ quaest. artic. 12. concl. 5.
Cou. lib. 4. var. c. 14. numer. 1. Illustriss. Cardin. Bel-
larm. virtute & litteris insignis, Catholicæque re-
ligionis strenuus propugnator, d. tom. 1. de Romano
Pont. cap. 12. cum sequentibus, Cardin. Tusch.
vtriusque Iuris consultissimus, prout præclari, in-
defessique laboris monumenta attestantur, in pract.
conclus. tom. 7. lit. R. conclus. 363. Cardin. Mantica
assidua negotiorum experientia eruditissimus de
coniecturis vlt. volunt. lib. 8. tit. 6. num. 4. Iacob. de
Graffiis tom. 2. consil. lib. 3. tit. de clericis non resid.
cons. 1. num. 4. plenissimè Marta de Iurisdict. part. 1. c.
53. à num. 19. vbi per multa sequentia capita om-
nia argumenta in contrarium plenissimè resoluit,
Valeri Reginald. in praxi fori pœnitent. lib. 1. num. 22.
Fr. Paulin. Berti Lucensis in praxi criminali Regal. tit.
2. c. 14. num. 4. Victorin. Mans. de ecclesiastic. magi-
strat. lib. 2. cap. 4. & 5. Homobon. de statib. huma-
næ vitæ, part. 1. c. 4. num. 1. & c. 6. vers. in primo gradu.
nouissimè Mich. Ferr. de præcedent. ecclesiast. quaest. 31.
plures ex antiquioribus refert Cened. d. collect. 11.
n. 4. & 5.

15 Romanæ, & vniuersalis Ecclesiæ Pontificem suc-
cedere Petro in Ecclesiastica monarchia tam ex di-
uino iure, quàm ratione successionis, Conciliorum
auctoritate, Summorum Pontif. Græcorum, &
Latinorum Patrum, aliorumque testimoniis, & au-
ctoritatibus probat idem Cardin. Bellarm. d. tom. 1.
16 lib. 2. c. 12. & 13. † Nullum enim in terris superio-
rem habet, cap. cuncta per mundum 9. quaest. 3. cap.
licet, cap. Venerabilem, de elect. Flamin. de resignat. lib.
7. quaest. 5. num. 1. & 2. Don. Garsi. Mastrillo de ma-
17 gistratib. lib. 1. cap. 2. num. 4. Et est † Ordinarius Or-
dinariorum, & totius Orbis, cùm totus mundus
Papæ sit territorium, d. c. cuncta per mundum, c. per
principalem 9. quaest. 3. Camil. Borrel. in sum. omnium
decis. tit. 4. n. 10. Gonzal. ad reg. 8. Cancel. §. 2. proœm.
n. 44. † Et omnes eidem parere, ipsumque in Prima- 18
tem recognoscere debent, c. sacrosancta, c. de Con-
stantinopolitano 22. dist. Gonzal. §. 2. proœm. num. 8. Li-
cèt autem in proœmio Decretalium, aliisque in locis
seruus seruorum Dei nominetur, intelligitur quan-
tum ad humilitatem, nam quantum ad potestatem
est Dominus dominorum, Azori. instit. moral. p. 2. lib.
4. c. 19. quaes. 1. vers. Baldus, Flamin. d. lib. 8. quaest. 7. nu-
mer. 101.

Vnde Summum Pont. saltem in habitu directè 19
habere potestatem secularem immediatè à Christo
Domino sibi commissam, itavt possit per seipsum
eam, vt directam reducere ad actum, licèt frequen-
tiùs illam exerceat per Imperatores, & Reges ab
eius manu eandem accipientes, tenent Innocent. in
cap. licet, num. 8. & 9. de foro comp. & post Host.
Panor. in cap. nouit. num. 13. de iudic. post glos. ibi,
& post gloss. 1. in cap. causam quæ, in 2. qui filij sint
legit. cui similis verb. Ecclesia, in Clem. ad nostram, de
hæretic. Bart. in l. 1. §. Præsides, ff. de requir. reis, Hie-
ron. Alban. tract. de potestat. Papæ, p. 2. num. 16. cum
seqq. Aluar. Pelag. lib. 1. de planctu Eccles. cap. 24.
Palat. de obtentione regni Nauarræ, §. 6. Con. in reg.
peccatum part. 2. §. 9. num. 7. vers. 1. Nau. in d. c. nouit,
notab. 3. sub num. 19. Menoch. illust. lib. 1. cap. 10. num.
2. & cap. 21. num. 1. Marta de Iurisdict. part. 1. cap. 19.
quo loci iunctis capitulis sequentibus vsque ad cap.
23. inclusiuè, & iunctis præcedentibus, pluribus
mediis hanc sententiam tenaciter defendere inten-
dit, Leonard. Duard. in comment. ad Bull. Cœnæ lib. 2.
can. 14. quaest. 8. num. 13. & can. 15. quaest. 18. Tor-
rebl. de magia lib. 3. cap. 4. Solorzan. de iure Indiar.
tom. 1. lib. 2. cap. 22. cum seqq. Lorrea Granat. decis. 1.
à num. 5. ex Theologis S. Antonin. tit. 3. de dominio
regnorum, cap. 2. & p. 3 sum. tit. 21. cap. 5. §. 17. S. Au-
gust. Triumph. in princ. sum. de potestate Ecclesiæ.
S. Bonauent. in 4. dist. 37. in exposit. lit. dub. 4. Hen-
ric. Gandau. in quodlib. 6. quaest. 23. Roder. Sanc.
Episcop. Zamoren. lib. de origine, & differentia prin-
cipatus, p. 1. Alexand. Alens. 4. p. sum. quaest. 10. part.
2. §. 2. B. Ioan. à Capistrano, de auctoritate Papæ,
part. 1. secunda partis, num. 4. & 5. Aluar. Pelag. de
planctu Ecclesiæ lib. 1. cap. 13. Cels. Manc. de iuribus
principatuum, lib. 3. cap. 1. & 2. Paulus Ciera in tract.
de iure Principum, cap. 6. cum sequentibus, Alexand.
Pesanti. de potestate Romani Pont. Thom. Bozi. de
ruinis gentium, & regnorum, lib. 2. Sot. lib. 4. de Iustit.
quaest. 4. art. 1. ibi, Arbitrati sumus Christum quate-
nus hominem non fuisse Regem, non quòd non potuerit,
erat quippe Deus, sed quia neque eũ decuit, neque sub-
inde voluit, &c. Ios. Raguс. in 3. p. S. Thomæ disput. 23.
art. 6. q. 21.

Probatur hæc sententia. Summus Pontifex Petri 20
successor, & Christi Vicarius nobis Christum re-
præsentat qualis erat dum hìc inter nos viueret: at-
qui in Christo Domino nostro dum vixit fuit Re-
gia potestas temporalis: ergo Summus Pont. Petri
successor habet temporale dominium: maior per se
patens est, & constat ex dictis, & præcipuè ex illo
Ioan. 21. Pasce oues meas, &c. Matth. 19. Tu es Petrus,
&c. vbi Dominus loco sui Petrum constituit vni-
uersalem suæ Ecclesiæ Pastorem, illimitatámque
relinquit hanc sibi promissam, & traditam potesta-
tem, vnde D. August. Sicut, inquit, in Saluatore erant
omnes causæ Magistri, ita & post Saluatorem in Petro
omnes continentur. Et Chrysog. super Acta Apostolo-
rum. Ita, inquit, Petrus à Filio super omne quod est Filij,
potestatem accepit, non vt Moyses in gente vna, sed in
vniuerso Orbe. Quamobrem necesse est fateri ean-
dem

dem esse auctoritatem Petri, quàm Christi, & Summi Pont. quàm Petri. *Manet*, inquit S. Leo, *dispositio veritatis, & Beatus Petrus in accepta fortitudine Petra perseuerans suscepta Ecclesiæ gubernacula non reliquit, perseuerat videlicet Petrus, & viuit in successoribus suis.* Et Philippus Presbyter Apostolicæque Sedis legatus *in Concilio Ephesino circa an.* 430. vt habetur *tom.* 1. *c.* 16. sic dicit: *Nulli dubium, imò sæculis omnibus notum est, sanctum Beatissimúmque Petrum Apostolorum Principem, & caput, Fideique columnam, Ecclesiæ Catholicæ fundamentum, à Domino Iesu Christo Saluatore nostro, humanique generis Redemptore, cælestis regni Claues accepisse, soluendique, atque ligandi potestatem, quam acceperat, vim fuisse, necnon per successores suos hucusque semper viuere, causasque decernere, semperque victurum esse.*

21 Minor verò, quatenus habet Christum Dominum, dum in terris vt homo vixit, vniuersalem fuisse mundi Dominum, ac Regem vniuersorum probatur Matth. cap. 10. *Omnia mihi tradita sunt à Patre meo* Et cap. 28. *Data est mihi omnis potestas in Cælo, & in terra.* Probatur etiam ex pluribus Apost. locis, qui præcipue scribens ad *Coloss. cap.* 1. inquit de Christo: *Qui est imago Dei inuisibilis primogenitus omnis creaturæ, quoniam in ipso condita sunt vniuersa in cælis, & in terra, visibilia, & inuisibilia, siue Troni, siue dominationes, siue Principatus, siue Potestates, omnia per ipsum, & in ipso creata sunt, & ipse est ante omnes, & omnia in ipso constant: & ipse est caput corporis Ecclesiæ, qui est principium, primogenitus ex mortuis.* Et ad *Hebræ. cap.* 1. *Multifariam, multisque modis olim Deus loquens Patribus in Prophetis, nouissimè loquutus est nobis in Filio, quem constituit hæredem vniuersorum, per quem fecit & sæcula.* Ioannes etiam *in Apocal. cap.* 1. dicit, quòd Iesus Christus est testis fidelis, primogenitus mortuorum, & Princeps Regionum terræ, & *cap.* 11. *quod audiuit vocem multorum dicentium: Factum est Regnum huius mundi Dei nostri, & Christi eius.* Et *cap.* 19. *Cum primo exarasset quomodo appareret ei ille, qui dicitur Verbum Dei, refert, quod habet in vestimento, & in femore suo scriptum, Rex regum, & Dominus dominantium.*

22 Quòd si insurgat aliquis dicens, quomodo Christum Regem dicimus sine propugnatoribus, sine magistratu, &c. respondet Isai. Propheta *cap.* 9. *factus est principatus super humerum eius*; quem locum Nicetas in Nazianzenum *in orat. de natiuitate*, iuxta interpretationem antiquorum Patrum explicans, per humeros Christi, vires eius intelligens ait, *omnes alij Reges non in propriis viribus imperium suũ, & regnum habent constitutum, sed in alijs, putà in militibus, & satellitibus, & propugnatoribus: Christus autem solus principatum suum super humerum habuit.*

23 Consequentia rectè infertur: quia Petrus, qui adhuc perseuerat, & viuit in successoribus suis, vt suprà probaui, accepit Pontificatum & regimen totius populi Christiani, & in Vicarium electus fuit Christi, cuius iurisdictionis sunt omnia regna mundi. Vnde in eius solemnitate exultans Ecclesia canit: *Tu es Pastor ouium, Princeps Apostolorum, tibi tradidit Deus omnia regna mundi.* Et super illa verba, *Tibi dabo Claues*, infert Chrysolog. *Filius Dei vbique terrarum Petro concessit potestatem, & homini mortali omnium, quæ in cælo sunt, dedit auctoritatem, vt potestate Clauium Ecclesiam amplificaret.* Inde D. Augustin. *in serm. Petri & Pauli*, admirans ait: *O mira potentia, ó ineffabilis gratia Saluatoris, quis plebeium Piscatorem Apostolorum facilè crederet Principem, & Regibus obsistere, Reges iustificare, Regibus omnibus imperare, mundum refrænare legibus: Sicut Christus accepit à Patre Dux sceptrum Ecclesiæ gentium ex Israel egrediens super omnem principatum & potestatem, & super omne quodcunque est, vt ei genua cuncta curuentur: sic & Petro, & eius Successoribus plenissimè commisit.* Si igitur Christus Dominus est directè, absolutè, verè, realiter, legitimè, vt monstratum est euidentissimè, totius mundi, & omnino hominum, qui sunt in eo, tam quoad ea, quæ ad Spiritum pertinent, quàm quæ ad corpus. Ergo etiam Summus Pontif. dominus est directè, absolutè, verè, realiter, legitimè, totius mundi, & omnium hominum, qui sunt in eo, tam quoad ea, quæ ad spiritum pertinent, quàm quæ ad corpus: nam, vt infert Chrysolog. in persona Christi loquentis ad Petrum, *qui amas me coram ipsis, iam tibi confirmo, quod mutuum est plenum*, & ideò D. Thom. *in fine l.* 2. *sentent.* dicit quòd Papa vtriusque potestatis apicẽ tenet, scilicet spiritualis, & secularis, hoc illo disponente, qui est Rex, & Sacerdos secundùm ordinem Melchisedech, & Dominus dominantium, cui potestas non auferetur, & regnum eius non corrumpetur.

Nihilominus tamen verius dicendum puto Summum Pontificem super vniuersum Orbem ex Summo Pontificatus officio directè non habere etiam in habitu potestatem secularem ab Spirituali distinctam per quam more aliorum Regum possit eo modo in temporalibus ciuiliter gubernare, & statuere, quæ proximè spectant tantummodo ad finem temporalem, & politicum; & hanc sententiam tenent D. Thom. *in opusculo de regimine Principum lib.* 3. *cap.* 2. *cum sequentibus, & p.* 3. *quæst.* 59. *art.* 5. Sot. *de iustitia lib.* 3. *quæst.* 4. *art.* 1. *colum.* 4. *vers. quod si, & in 4. dist.* 25 *quæst.* 1. *art.* 1. *conclus.* 3 Driedon. *de libertate Christiana lib.* 1. *cap.* 9 *& cap.* 15. Caietan. *tom.* 1. *tract.* 2. *de auctoritate Papæ, & Concilij cap.* 13. *ad* 8. Victoria *in relect. super cap. vlt. Matthæi num.* 27. *& de potest. Ecclesiæ relect.* 1. *quæst.* 5. *num.* 8. Alphonsus Alu. Guerrero *in speculo Principum cap.* 16 Cardin. Bellarmin. *controu.* 3. *generali lib.* 5. *de Romano Pontifice cap.* 1. *versic. Tertia sententia, & cap.* 3 *& cap.* 6 Molina *de iustitia tract.* 2. *disput.* 29. *colum.* 4. *vers. huic prænotatis*, Suarez *de legibus lib.* 3. *c.* 6. *sub num.* 3. *cum sequentibus, & de defensione Fidei Catholicæ contra Anglicana sectæ errores lib.* 3. *cap.* 5. *num.* 8. Rebell. *de obligationibus iustitiæ, part.* 2. *lib.* 18. *quæst.* 23. latè Anguian. *de legib. lib.* 2. *contro.* 17. *per tot. & præcipuè à num.* 25. Azori. *instit. moral. p.* 2. *lib.* 11. *cap.* 5. *quæst* 6. Param. *de orig. Inquis. lib.* 3. *quæst.* 3. *opin.* 4. Morl. *in emporio iuris part.* 1. *tit. de iurisdict. quæst.* 4. Ceuall. *de cognit. per viam viol. in prolog. num.* 9. *in fine, & num.* 12. Maynard. *de priuileg. Eccles. p.* 1. *art.* 6. *n.* 1. Salgado *de protect. Regia tom.* 1. *p.* 1. *c.* 1. *præl.* 1. *n.* 55. Gabr. Pereira *de manu Regia p.* 1. *præl.* 1. *num.* 4. *&* 5. Antonin. Diana *moral. resolut. p.* 1. *tract.* 2. *resolut.* 121 Benedict. Ægid. *in repet. l. ex hoc iure part.* 1. *cap.* 3. *num.* 17. *ff. de iustit. & iure.* nouissimè R. P. Iuniper. à Drapano *pro Iuris Pontificij defensione quæstio.* 1. *capite* 2. *numero* 9. *cum seq.* 24

25 Huius sententiæ plura, & validiora sunt fundamenta, & à priori ostenditur, quia Summus Pontifex, vt Christi Vicarius ex officio Summi Pontificatus nullam aliam potestatem habet, nisi eam solùm, quam in lege Gratiæ Christus Dominus, quatenus homo dum in terris vixit, immediatè contulit eidem, arg. text. *in c.* 1. *&* 3. *de officio Vicar. lib.* 6. delegatio enim nullam aliam in delegato iurisdictionem ponit nisi eam, quæ à delegante concessa est, iuxta text. *in l.* 1. *§. qui mandatam, ff. de officio eius,*

16 *eius, cui mandata est iurisdictio.* Planè † Christus Dominus, quamuis potuerit insuper dominium politicum rerum omnium, & principatum, & ita monarchiam temporalem, cum suprema potestate seculari super vniuersum Orbem, & super omnes Principes ipsius principaliter, & directè exercere, tamen huiusmodi temporalem monarchiam, & potestatem de facto non exercuit, nec exercere voluit, iuxta illud Ioan. 18. *regnum meum non est de hoc mundo*; & iuxta alia plura, quæ ad hoc probandum congerunt Victoria *de potestate Ecclesiastica relect. 1. quæst. 5. n. 16. cum sequentibus*, Valentia *d. puncto 6. colum. 2.* Tolet. *in cap. 18. Ioan. annot. 25. & 26.* Cardin. Bellarm. *d. lib. 5. de Rom. Pontif. cap. 4.* Licèt oppositum, imò quòd Christus Dominus de facto exercuerit temporalem monarchiam super vniuersum Orbem, defenderint Albert. Pyghius *lib. 5. hierarch. Ecclesiastica cap. 3.* Almayn. *de potest. ac Ecclesiast. cap. 8.* Nauar. *in cap. nouit, notab. 3. n. 130. de iudiciis.* Modernus *de iurisdict. part. 1. cap. 18.* quorum fundamentis dilucidè respondent Victoria, Bellarminus, & cæteri suprà citati, explicantes locum *Matth. vlt.* ibi, *data est mihi omnis potestas in Cœlo, & in terra*, vt intelligatur de potestate Christo data super regnum spirituale, & super omnia etiam temporalia, in ordine ad finem ipsius supernaturalem.

17 Nec nos in contrariam opinionem adducere possunt plures auctoritates, quibus innituntur contrariæ opinionis Auctores ad probandum Summum Pontificem saltem in habitu directè habere potestatem secularem immediatè à Christo Domino, quam de facto ipse habuerat super vniuersum Orbem: licèt enim negare non possimus eum per se, & directè habuisse ex domo Patris excellens quoddam dominium, & potestatem in res omnes creatas, & super omnes omnium hominum, imò & Angelorum actiones, ita vt non solum ad finem supernaturalem Ecclesiæ vniuersalis, sed etiam absolutè potuerit, & possit de rebus omnibus temporalibus ad libitum disponere, & ea ratione dici possit Dominus Orbis, & Rex regum, etiam quoad omnia temporalia, vt aduertunt Molina *d. disp. 28. col. 4. in fine, vers. restat, & concl. 4. & 5.* Suar. *disp. 48. sect. 2. col. 5. vers. dico secundo, cum sequentibus.* Sic intelligentes locum *Matth. vlt.* ibi, *data est mihi*, &c. & illud *Apocal. 1. Princeps Regum*, &c. *& in cap. 10. Rex Regum, & Dominus dominantium*, tamen ea non communicauit Vicario, prout eidem non communicauit alia pleraque etiam pertinentia ad potestatem excellentiæ, vt pulchrè docet Diuus Thom. *in opusculo de regimine Principum, lib. 3. cap. 10.* quem sequuntur Nauar. *d. notab. 3. n. 130.* Molina *d. disp. 29. col. 14. in princ.* Suar. *d. dist. 2. ante finem.*

18 Deinde hanc nostram sententiam non infringit auctoritas Christi Domini *Ioan. 21.* ibi, *Pasce oues meas*, quia in ea solùm impletur illa promissio, quæ Petro à Christo Domino facta fuerat *Matthæi 16.* ibi, *tibi dabo Claues regni cælorum*; vt post alios resoluit Suar. *de legibus lib. 3. c. 6. n. 4. & lib. 4. c. 2. n. 10 & c. 3. n. 1.* Per has autem Claues solùm significatur potestas spiritualis suprema, non verò temporalis directa, vt post alios resoluit idem Suarez *d. lib. 4. c. 1. n. 3. cum sequentibus.*

19 Nec etiam nos deterrent pleraque Iura, quæ iuxta omnium ferè Doctorum mentem Summo Pontifici tribuere videntur secularem potestatem, vt *in cap. 1. distinct. 22. & in Extrauag. vnam sanctam, de maiorit. & obed. inter communes, & in Extrauag. vnic. post princip. vers. sanè, ne Sede vacante Ioan. XXII.* Nam text. *in d. cap. 1. & in d. vers. sanè*, dum inquiunt quòd Christus Dominus Summo Pontifici in persona Beati Petri æternæ vitæ clauigeri commisit iura terreni simul, & cœlestis imperij non agunt de potestate aliqua sæculari Summi Pontificis, sed solùm de Ecclesiastica, quam Christus Dominus eidem concessit *Matthæi 16.* dum ei promisit, &c. tandem dedit Claues regni cœlorum, vt possit ligare, & soluere super terram, id est, omnes fideles existentes in imperio terreno: & quandocumque ligaret, & solueret super eam esset ligatum in Cœlis, id est, in imperio cœlesti, vt ita Summus Pontifex hæc vtriusque imperij iura haberet Ecclesiastica, vt considerat sic illos textus intelligens, Card. Bellarm. *vbi suprà*, & Anguian. *d. controu. 17. n. 54.* vbi *n. 64.* agit de intellectu *d. Extrau. vnam sanctam*, quem etiam refert, & sequitur Diana *p. 1. tract. 1. resol. 132.*

Quo retento sensu dici potest Nicolaum Papam 30 (qui iuxta communem, de qua tamen dubitat Cardinalis Bellarminus, auctor est prædicti *cap. 1.*) non videri sibi ipsi aduersari *in cap. cùm ad verum, 96. distinct.* quatenus ibi asserit Christum Dominum distinxisse potestatem, & officia Pontificis, & Imperatoris, ne aut Imperator iura Pontificis, aut Pontifex iura Imperatorum præsumeret vsurpare: nam in hoc textu loquitur de potestate seculari formaliter sumpta in suum finem naturalem, & hanc negat in Summo Pontifice: in illo verò loquitur de potestate materialiter tantùm sæculari in ordine ad finem supernaturalem, & hanc Summo Pontifici concedit.

Primò, ex dictis infertur Summum Pontificem, 31 quia talem ex vi Pontificalis officij habere sufficientem potestatem super omnia negotia secularia, etiam inter seculares, vt de illis iudicet, & disponat, quando id expedierit ad quietem, & conseruationem, ac Ecclesiæ defensionem, & ad bonum spirituale, & ad finem Ecclesiasticæ potestatis supernaturalem assequendum, & vltra Ordinarios per text. ibi *in cap. cùm ad verum 96. distinct. & in Extrauag. vnam sanctam, de maiorit.* ac Theologos *in 4. dist. 24.* latissimè disputarunt, sic resoluentes Cardin. Turrecrem. *de potestate Eccles. lib. 2. cap. 113. cum seq.* Albertus Pyghius *de Ecclesiastica hierarch. lib. 5.* Driedon. *de libertate Christiana, lib. 1. cap. 15. cum seq. & lib. 2. cap. 2.* Sot. *de iustitia lib. 4. quæst. 4. art. 1.* Henric. de Gandauo *quodlib. 6. quæst. 23.* Caietan. *in apologia, tom. 1. opusculorum, tract. 2. cap. 13. ad 8. & 2. 2. quæst. 43. artic. 8.* Fr. Anton. de Corduba *in quæst. lib. 1. quæst. 57.* Victoria *relect. 1. sect. 5. & relect. 5. sect. 2. à num. 3. & in relect. de Indis, & Insulanis, part. 1. à num. 26. & ad cap. vlt. Matthæi num. 29.* Molina *de iustitia tract. 2. disp. 29. vers. Tertia conclusio*, Rebell. *de obligation. iustitiæ, part. 2. lib. 14. quæst. 23. sect. 1. num. 2. & 3. & sect. 5. n. 29.* Aldrete *in allegatione pro commoda Regularium exemptione, p. 1. cap. 5. num. 13.* Suarez *de legibus lib. 3. c. 7. n. 5. & de defensione Fidei Catholicæ, lib. 3. cap. 22.* Illustriss. Card. Bellarm. *de Romano Pontifice, controuers. 3. generali, lib. 5. c. 5.* Ex nostris Canonistis Couar. *practicarum c. 1. n. 2. conclus. 2. & in reg. peccatum, p. 2. §. 9. n. 7.* Nauar. *in d. cap. nouit, notab. 3.* Ioan. Salgado de Araujo *in l. Regia Lusitana discursu 1. n. 41. cum seqq.* Ceuall. *communium contra cõmunes q. 759.* Morla *in emporio Iuris Ciuilis, tit. de iurisdict. omnium iudicum q. 4.* Cardin. Tusc. *practicarum conclus. tom. 6. concl. 45.* Valenzuel. *pro mónitorio Pauli V. p. 7. à n. 45.* Balboa *ad c. fin. n. 4. de prescript.* Petr. de la Escalera Gueuara *in didascalia de vtroque brachio, p. 2. n. 87.* latè Ioannes Faiardo *ad c. tanta, qui filij sint legitimi, memb. 1. n. 72. cum seqq.* vbi sæpissimè me citat *in hoc loco*; qui omnes latissi-

mè agentes firmiter tenent Summum Pontificem
directè potestatem non habere io temporalibus, &
procedere *d.c.cum ad verum, d.c.nouit*, cum similibus
eam tamen habere casualiter, & indirectè in ordine
ad Spiritualia, quoties scilicet ad spirituale bonum
fuerit necessaria, & procedere *d.Extrauag.vnam sa-
ctam, & c.per venerabilem, qui filij sint legitimi.*

Secundò infertur Summum Pontificem super in-
32 fideles habere potestatem generalem gubernati-
uam, proindeque posse cognoscere, iudicare, & dis-
ponere de eorum negotiis secularibus, quatenus
opus fuerit ad defensionem Ecclesiæ, seu Princi-
pum fidelium etiam secularium, & Regnorum, aut
statuum ipsis subiectorum, & ad expediendam præ-
dicationem Euangelicam. Ita Couar. *in reg. peccatum
par. 2. §. 10. sub num. 4. & §. 9. sub num. 6. prope finem.*
Nauar. *d. notab. 4. num.* 58. Gregor. Lopez *l. 2. glos. 3.
col. 6. tit. 23. part. 2.* Victoria *super cap. vlt. Matthæi
num.* 57. Illustriss. Cardin. Bellarm. *controu. 3. generali
lib. 5. de Romano Pontifice cap. 2.* Suar. *de legibus lib.
3. c. 6. n. 1. & cap.* 10. Marc. Anton. Genuens. *in practi-
cabil. Ecclesiast. q.* 616.

Directè tamen super infideles potestatem tem-
33 poralem gubernatiuam non habet, nec de eorum
negotiis potest cognoscere, iudicare, aut dispone-
re, iuxta Doctores suprà citatos; ex eo, quia † quæ-
34 cunque potestas gubernatiua competens summo
Pontifici, qua tali, non competit ei, nisi qua est ca-
put ipsius Ecclesiæ, gerens ipsius Christi capitis vi-
ces in corpus mysticum eiusdem, id est, in ipsam Ec-
clesiam militantem, vt palam est apud omnes Ca-
tholicos, & prosequitur Illustriss. Cardin. Bellarm.
*d. controu. 3. de Romano Pontifice lib. 2. cap. 12. cum se-
quentibus*, maximè *cap. 16. & 31. vol. 3. ante medium.*
† Vnde eam potestatem non habet in homines, nisi
35 qui sunt membra huius corporis, & Ecclesiæ, me-
diante scilicèt Baptismo fideles facti, & incorporati
cum Christo eius capite, iuxta text. *in cap. Dominus
noster 56. dist & in c. vlt. de Presbytero non baptizato.*
Deinde Christus Dominus *Ioan.* 10. inquit. quòd in
fine seculi fiet vnum ouile, & vnus pastor, quia ante
seculi finem non omnes sunt oues huius ouilis, ac
proinde nec omnes Summo Pontifici eiusdem Pa-
stori directè subiiciuntur quoad aliquam potesta-
tem gubernatiuam, vt sunt illi, qui illud adhuc non
intrarunt per Baptismum, sed in infidelitate persi-
36 stunt. † Nec in qualibet Republica infidelium etiam
barbarorum, licèt opinione nostra videantur viuere
more ferino absque politica gubernatione, habet
Summus Pontifex directè potestatem temporalem
gubernatiuam, quia hi intra suas Respubl. alium,
quàm sibi proprium & immediatum superiorem
non recognoscentes, habent namque immediatè ab
ipsa natura potestatem supremam ciuilem, itaut per
eam gubernari possint suo modo in ordine ad pro-
priam conseruationem, & sic istis infidelibus est
vera iurisdictio, vt comprobat Garc. Mastrill. *de
magistrat. lib. 1. c. 9. per tot.*

Hinc per transennam admonerem nostros Lusi-
37 tanos quàm iniustè procedant plures, qui vt fama
fert, in regionibus infidelium, præsertim in Guinea,
solent ex malitia, vel ex crassa ignorantia emere
Æthiopes, & in seruitutem iniustam reducere, illos
scilicet, quos vident ad propria eorummet Lusita-
norum nauigia per vim, vel fraudem trahi, vel abs-
que culpa pro delicto patris familias perpetuæ ser-
uituti barbarè damnari, vnde optima ratione hos li-
berorum hominũ iniustos venatores arguit Rebell.
*de obligat. iustitia, p. 2. lib. 18. quæst. 23. sect. 5. num. 30.
cum sequentibus*, inde bene aduertens oportere quòd
Regij magistratus habita huiusmodi iniusti com-
mercij plena informatione remedium aliquod effi-
cax adhibeant, quod etiam admonet Molina *d. tract.
2. disp.* 35. vbi *disp. 36. &* 34. latè prosequitur casus,
in quibus Lusitani mercatores possunt absque pec-
cato emere, vendere, vel asportare, aut retinere præ-
dicta mancipia.

Hinc etiam consequens est Summum Pontificem 38
non posse huiusmodi infideles debellare, & eos in
suam recognitionem compellere per se, vel per alios
Principes fideles, pro eo solùm quod eum recogno-
scere nolint in dominum suum, & totius Orbis
temporalem. Ita tenuerunt ex nostris Ioan. Andr.
in addit. ad Speculat. tit. de Iudæis col. 2. prope finem.
Innoc. *in c. quod super his, de voto*, Couar. *in reg. pecca-
tum 2 p. §. 10. sub num. 4. & §. 9. sub num. 6. prope fin.*
Nau. *d. notab. 3. n.* 58. Gregorius Lopez *l. 2. gloss. 3. col.
6. in princip. & col. 15. post princip. tit. 23. part. 2.* Marc.
Anton Genuens. *d. quæst.* 616. Tapia *de constit. prin-
cip. cap. 1. num.* 54. Garc. Mastrill. *d. cap. 9. num.* 10.
Ex Theologis D. Thom. *2. 2. quæst. 12. art. 2.* vbi Ca-
ietan. *quæst. 66. super 8. vers. circa 2.* Victoria *super cap.
vlt. Matth. num.* 27. Augustin. de Ancona *in tract. de
potestate Papæ quæst. 23. art. 3.* Suar. *de legibus lib. 3.
cap. 10. & cap. 6. num.* 1. Illustriss. Cardin. Bellarmin.
d. controu. 3. generali lib. 5. de Romano Pontifice c. 2.
Angman. *de legib. lib. 1. contr. 17. num.* 11. vbi limitat
nisi diripuerint ea loca à Christianis, & ita malè re-
tineant. † Nec obstat quòd post aduentum Christi 39
Domini omnis principatus, dominium, & iurisdi-
ctio translata sunt ab infidelibus in Fideles, iuxta
illud Ecclesiastic. 10. *Regnum à gente in gentem trans-
fertur propter iniustitias*, consonat *cap. translato, de
Constitut.* quia respondetur prædictam principatus
translationem referẽdam esse ad solam potestatem,
& punitionem diuinæ Maiestatis: hæc autem cùm
nobis occulta sit, consequitur quod licèt Deus pos-
sit ob iniustitias, & alia gentium crimina ab eis
tollere regna, & principatus, & regni dominium,
tamen † Romanus Pontifex, aut quilibet alius fi- 40
delis non poterit infideles quantumuis sceleratos,
vtpote ipsius imperio non subiectos priuare sua ip-
sorum potestate ciuili publica, & dominio rerum sua-
rum, iuxta reg. tex. *in l. vlt. ff. de iurisdict. omnium iu-
dicum, & in c. vlt. de constitut.* iuncta reg. text. *in l. id
quòd nostrum, de regulis iuris*, vt bene aduertit Couar.
d. §. 10. sub n. 2.

Ex quibus omnibus colligitur optimo iure po- 41
tuisse Summum Pontificem Alexandrum VI. inter
Reges Castellæ (regnantibus in ea Regibus Catho-
licis Ferdinando, & Elisabetha) & Reges Portuga-
liæ (regnante Ioanne II) diuidere terras infidelium,
easque eisdem donare sub ea conditione, vt in con-
uersionem prædictorum infidelium tenerentur mit-
tere personas idoneas, quæ Fidem Christi eisdem
prædicarent, & suaderent, vt testatur Ioannes de
Ochoa *in Carolea part. 1. fol. 141. pag. 2. in medio* Gre-
gor. Lopez *dicta gloss. 3. col. 1. post med.* Cardin Bellar-
min. *lib. 5. de Romano Pontifice cap. 2. in fine*, Marta *de
Iurisdict. part. 1. c. 24. n.* 32. Suri. *in comment. rerum in
Orbe gestarum pag. 10. versic. porrò*, & plenius Lusita-
nus noster Ioannes de Barros *decade 1. lib. 3. cap.* 11.
quem latinè transcripsit P. Maphæus *lib. 1. hist.
Indiana* in hæc verba. *Is* (scilicet Alexand. VI.)
*cognita rerum causa, ne quãdo iis ad arma deduceretur,
vltra Hesperidum insulas ad trecentesimam ferè, leucã,
& quadragesimam ducto à Septẽtrionibus ad Austra-
lem polum circulo totum terrarum Orbẽ ex æquo bifa-
riã secuit. Quæ pars vergebat in Orientem, hanc Ioan-
nes facta sibi ob iuris antiquitatem optione desumpsit,*
occidua

occidua Ferdinando relicta, &c. plenissimè rem hanc à suis primordiis prosequitur Rebell. *d. par. 2. lib. 18. quæst. 13. sect. 2. cum sequentib. iuncta sect. 1.* Constat ergo Summum Pontificem prædictas terras diuisisse, non ad eum finem simpliciter, vt Reges illic proficiscerentur ad debellandos illos infideles, & eorum Regna absolutè occupanda, sed solùm conditionaliter, prout scilicet postularet ordo, & processus prædicationis Euangelicæ, & conuersionis infidelium inibi prætensæ, & eisdem Christianis Regibus à Summo Pontifice commissæ, & ita seruatis seruandis, & in casibus, in quibus in ordine ad eam licita esset illa concessio, & belli indictio, videlicet quando aliter non possent eò adduci Prædicatores Fidei Christianæ, nec rursus protegi, ac defendi, tam ipsos, quàm Christianos ad Fidem conuersos, vt benè in effectu respondet Victoria *in relect. 1. super cap. vlt. Matthæi, de titulis, quibus barbari potuerunt venire in ditionem Hispanorum, n. 12. cum sequentibus*, sequitur Gregor. Lopez *d. glos. 3. col. 6. in princip. & col. 13. à vers. quarta conclusio*, expressit Card. Bellarm. *d. cap. 2. ad finem.* Est enim receptissima omnium Doctorum sententia quòd licèt ipsi infideles ad Dei viri cultum, & sacri Baptismatis susceptionem inuiti compelli nequeant, nihilominus tamen si impediant, & resistant Prædicatoribus missis ad sanctum Dei Euangelium prædicandum, Catholicámque Fidem suscipere recusent, possunt Principes Christiani, vt ministri Pontificis, debellare illos infideles, efficiendo ne Fidei, & eius Prædicatoribus iniuriam, violentiam, & impedimétum inferant. Ita Cou. *in reg. peccatum p. 1 §. 10. num. 13. vers. quartò licitum, & §. 11. n. 5. vers fateor planè*, Bañes *in 1. 2. q. 10. art. 10. col. 528. vers tertia, & quarta conclusio*, P. Molin. *de iustit. tract. 2. disp. 105.* & in materia *de fide q. 20. art. 8.* Azor. *instit. moral. p. 1. lib. 8. c. 26. quæs. 7.* Lorca *in 2. 1. q. 11. art. 8. sect. 3.* Suar. *de Fide lib. disp. 18. sect. 2. n. 8.* & *contra Anglic. secta errores 1. c. 10.* Solorzan. *de iure Indiar. lib. 1. c. 10.* Benedict. Ægid. *in rep. l. ex hoc iure p. 1. c. 3. n. 26. ff. de iust. & iure*, F. Thom. à Iesu Maria *lib. 5. de procuranda omnium gentium salute p. 1. dub. 3.* Seraphin. de Freitas *de iusto Imperio Asiatico c. 9. num. 6. & 7.*

42 Anno Domini 1492. Alexandri VI. Pontificis maximi auctoritate Reges Catholici Ferdinandus, & Elisabeth Christophorum Columbum, & Emmanuel Rex Lusitanus Petrum Aluarium, & alios fortes viros ad ignotas ad id tempus terras, ignotiora maria, tum ad ortum Solis, tum ad occasum scrutari miserunt, nouasque in Oceanum Reges classes pararunt, sempérque curarunt vt rectam religionem in omnes partes, quoad eorum fieri posset, extenderent, verbúmque Dei longè & latè disseminarent; denique nouum Orbem aperuerunt, arcanum depositum, & limitem ad nouum imperium à prouidentia diuina, itaut America sola dicta ab Americo Vespucio Florentino inuentore quartam partem Orbis contineat, ea Genebrardo *lib. 4. anno* 1497. quod feliciter consequuti sunt, nam ea longinqua nauigatione (ad quam neque fabulosi illi Argonautæ, neque in cœlestium numero falsò relati Bacchus, Herculesve vnquam aspirarunt) effectum est, vt cùm Orbem terræ vniuersum tres in partes diuiserit antiquitas, inuenti demum hi noui tractus quartam adiicere, si quarta appellanda est, quæ vna reliquis omnibus magnitudine ferme par est, cùm plura regna contineat, quàm quæ Alexander, Traianus vi expugnauerint, & quàm quæ omnes vnà Reges simul possideant: tempore enim quo nationes, quæ Catholicam Fidem summa cum admiratione amplecti solebant, illam fœdè maculant, damnatas sectas Lutheri, & sequacium sectantes violando religionem patriæ, & debitam Pontifici Max. obedientiam, & Ecclesiæ Romanæ denegando; tunc loco gentium, quæ cum ab ea sint educatæ vberioribus doctrinis ab illa deflectunt; Hispania nouas plantas, nouosque filios matri Ecclesiæ affert, & acquirit, detestabilique Deorum inanium cultu sublatu ea regione eorum, qui falsam doctrinam docent ad insulas longè, vt inquit Isaias, atque ad vltimas terras per Hispanos, & Lusitanos allata inigrat Religio Christiana, vt impleatur illud Ecclesiastici *cap. 10. Auferetur à vobis regnum Dei, & dabitur genti alienæ*; & apertiùs Matth. *cap. 8. Amen dico vobis, quod multi ab Oriente & Occidente venient, & recumbent cum Abraham, Isaac, & Iacob in regno Cælorum, filij autem regni eiicientur in tenebras exteriores.* Quod quidem tempore Emanuelis inuictissimi Regis Lusitaniæ vlteriùs prosequutum, amplissimaque terrarum spatia in Orientali India patefactas mittens in dies Episcopos, Presbyteros, aliosque egregios sanctitate, religione, & pietate viros ad docendos Indos, in fide, itaut eius tempore, ac successorum triginta prouinciæ cum totidem Regib. sint ad Fidē redactæ, illique Lusitaniæ Regibus subiecti, & tributarij. Et iam eo ex tempore, quo Lusitani proprium Regem sortiti sunt, pro Christi Fide cū hostibus in Africa, & Asia manus conseruere, non solùm Mauros à finibus sui Regni expellentes, sed in Æthiopia, Arabia, ac in vniuerso Oriente, & (vt vno verbo dicam) vltra Indum, & Gangem pugnando, proprio sanguine Christi Fidē fere per vniuersum Orbem propagarunt, & in ea loca peruenerūt, quæ nec Semiramis, nec Dionysius, nec Magnus Alexander auditione perceperunt, nec fama ad eorum aures pertulit, quamuis aliquam partem superarint. In Occidentali verò parte Caroli V. seculo octodecim prouinciæ cum octodecim Regibus Catholicam Fidem sunt professæ, & in solo Mexicano regno baptizati sunt quaterdecies centena hominum millia, itavt in archiuis Caroli Cæsaris habeatur quendam Sacerdotem baptizasse septies centena hominum millia, alium tercena millia, aliū centum millia, alios plures, alios pauciores, vt refert Laurentius Surius *in commentariis historia, an. 1518. fol. 515.* & Christianam diligentiam extollunt Paulus Iouius *lib. 12. historia*, Bossius *de signis Ecclesiæ l. 17. signo 78. cap. 4.* Curia *lib. 2. in historia Catholic. Regum cap. 13. & 19.* Natalis Comes *in historia sui temporis, lib. 1. fol. 6. & lib. 21. an. 1570. fol. 445.* Anastas. Germon, *de sacrorum immunitatib. lib. 3. cap. 13. num. 10.*

Restat videre qualiter Summus Pontifex Alexander VI. potuerit eam Prædicationis Euangelicæ, & conuersionis infidelium curam, & negotium, ac totum illud, cum illis regionibus commercium solis Portugaliæ, & Castellæ Regibus committere, & insuper vetare, ne alij Principes, vel externi homines se in eam conquisitionem, vel commercium intromitterent cùm tamen Christus Dominus *Marci vltimo.* Apostolis dicens: *Ite in mundum vniuersum, & prædicate Euangelium omni creaturæ*, &c. simul concesserit omnibus futuris Christianis, & Regibus facultatem, vt Apostolos, eorumque successores in eo munere iuuarent: deinde & ius gentium omnibus fecerit commune prædictum commercium, iuxta text. *in l. ex hoc iure, ff. de iustitia, & iure*, itavt regulariter à nullo etiā supremo Principe restringi, & prohiberi possit, iuxta reg. text. *in §. sed naturalia, Instit. de iure naturali*, vbi Faber, An- 43

gelus,& cæteri,poſt alios Couar. *de ſponſalib. p.2.c. 6.§.9.n.3.* Suar. *de legibus lib.2.c.14.*

Dicendum ergo Alexandrum VI. ex poteſtate,
44 quam in ordine ad expeditionem prædicationis Euangelicæ habet ſuper ipſos etiam infideles, vt ſuprà reſoluimus, iuſte id facere potuiſſe, ad exemplum etiam antiquorum Pontificum, videlicet Martini V. Nicolai V. Calixti III. & Sixti IV. qui, eandem conceſſionem antiquioribus Portugaliæ Principibus, & maximè Regi Alphonſo IV. & Infanti Henrico eius patruo fecerunt per Bullas peculiares quæ Vlyſſipone aſſeruantur in ſcrinijs Regiæ Coronæ, vt refert Rebell. *d.q. 23. ſect.1. num. 4.* quorum etiam meminit Benedict. Ægid. *ad l.ex hoc iure, ff.de iuſt.& iure, part.1.cap.3.num.18.* omnes moti ex eo, quia ipſius prædicationis,& conuerſionis progreſſui conueniens erat prædicta conceſſio; tum quia cedebat in præmium dignum,& quaſi in ſtipendium infiniti pene ſanguinis, pecuniæ, laboris, induſtriæ,& negotij in explorando,& aperiendo Oceano,& luce Euangelij ad gentes illas deferenda; quo ſanè beneficij genere ijdem Reges commoti, & de re veluti ſua magis ſolliciti, prædicationi Euangelicæ,& prædictæ conuerſioni liberiorem aditum aperirent: tum etiam ne aliter eius progreſſus impediretur, vel turbaretur per bella, & diſſenſiones conſuetas inter ſubditos Principum diuerſorum; quibus diſſenſionibus in ea diuiſione idem etiam Alexander VI intendit obuiare, reſpectu eorundem etiam Principum Portugaliæ,& Caſtellæ, vt referunt Maphæus, Cardin. Bellarm. *vbi ſupra*, & Rebell. *d. ſect. 2. num.7.* tum denique ne contingeret, quòd eorum externorum aliqui præ lucro, aut inuidia, aut qualibet alia malitia, ferrũ, arma, ligamina, aliaſque res, & bona, ad infideles deferri prohibita, portarent, vel tranſmitterent, aut ipſos infideles nauigandi modum edocerent; propter quæ eiſdem Portugaliæ, & Caſtellæ Regibus hoſtes duriores, ac fortiores fierent, & per hoc infidelium conuerſionis proſequutio impediretur, vel forte ceſſaret, non ſine magna Dei offenſa, & ingenti totius Chriſtianitatis opprobrio, vt habetur in Bulla Calixti III. relata per Rebell. *dict.q.23. ſect.2.n.8.*

Non obſtant in contrarium adducta, quibus ali-
45 qui Principes intendunt ſe iuuare contra prædictam Alexandri VI. atque aliorum Pontificum determinationem,& conceſſionem tam iuſtam,& cum ipſomet Iure diuino conformem; nam ad lucum *Marci d.cap.vlt.* & ad libertatem commercij iure gentium omnibus conceſſam, reſpondetur hæc omnia ceſſare, vbi à Summis Pontificibus aliter declaratum fuerit ea intentione eiuſdemmet iuris diuini poſitiui, & gentium id apertè poſtulantium, propter rationes ſupra relatas, iuxta ea, quæ circa poteſtatem Summi Pontificis ad declarandum ex grauiſſima cauſa ius naturale, aut gentium, aut diuinum poſitiuum, reſoluunt plures citati per Couar. *d. num. 3.* Franciſc. Molin. *de ritu nupt.lib.2.different.7.num.4.* Sanch *de matrimonio, lib.6. diſp.6.num.5.* Azor. *inſtitutionum moralium, part.2.lib.5.cap.18. col. 473. & lib.5.cap.3. & part.3.lib.1.quaſ.3.col.13.* Suar. *d.cap. 23. iuncto cap.24.* ſic explicantes text. *in d.§.ſed naturalia, & in cap.ſunt quidam 25.quaſt.1.* cum ſimilibus, & concordantes eadem iura cum text. *in l. manumiſſiones,& in l.ius ciuile, ff.de iuſtitia & iure,* & in noſtris terminis bene reſoluit Rebell. *d. quaſt. 18. ſect.4. num 28.* alia ſuper hanc quæſtionem adducit
46 Luſitanus noſter † Benedictus Ægidius omnium litterarum ſcientia egregiè præditus, multi iugaque virtute præcellens, is inquam *in comment.ad l.ex hoc iure, ff.de iuſtitia, & iure, part.1.cap.3.per tot.* eleganter,& ex profeſſo eam pertractauit, ad quem in decidendis ſupradictis rationibus non adhuc confugimus, quia prædicta commentaria in hac Romana Curia non habemus, quæ anno tranſacto Vlyſſipone & vidimus, & legimus, ideò in deſideratis ad eum confugito.

Ex quibus colligi poteſt ideò poſſe Summum 47
Pontificem his infidelibus, idololatris, vel hæreticis Epiſcopos conſtituere Titulares, vt Itali vocant, & Hiſpani Annulares, ac Galli Portatiles, quia ſcilicet ſuper eos habet poteſtatem quatenus dirigitur ad finem ſupernaturalem aſſequendum; cùm ergo finis conſtituendi huiuſmodi Epiſcopos, datis ſibi ſubditis infidelibus, ſit ad eorum conuerſionem directus, & ad Fidem Catholicam eis annuntiandam, ſuper eos plenam habere quoad hunc finem poteſtatem, neceſſarium eſt vt dicamus, dicente Domino *Marc.16.* Apoſtolis, atque etiam, qui eum ſequuntur in concionãdo Epiſcopis, *Euntes in mundum vniuerſum prædicate Euãgelium omni creaturæ, qui crediderit, & baptizatus fuerit, ſaluus erit: qui verò non crediderit, condemnabitur,* & Matth.vlt. *Docete omnes gentes, baptizantes eos in nomine Patris, & Filij, & Spiritus ſancti, docentes eos ſeruare omnia quæcumque mandaui vobis.* Et ne vllo vnquam tempore miniſtri hæſitarent ſore ſe certi, & conſtantibus probationibus deſtitutos, quibus Dei internuntios, & præcones ſe eſſe & euincerent, & declararent, ſine quibus nec proficerent in diſſeminando Euangelio, neque Orbis eſſet illud recepturus, adiecit è veſtigio: *Ecce vobiſcum ſum vſque ad conſummationem ſeculi.* Non obſtat, quòd huiuſmodi Epiſcopi perduellionum Principum, & infidelis populi in multis prouinciis contumacia nequeunt Epiſcopatus adminiſtrare. Quia vadunt multi laici,& Sacerdotes ad illos, ſed prudentia opus eſt, & charitate, ac zelo animarum; quanquam denique nihil pulchrius ſit, nihil Chriſtiano Paſtori optabilius, quàm pro Chriſto, & ſibi credito grege mortem oppetere, ſed non omnes capere verbum hoc fateor; quare non ſunt hæc loca,& dignitates omnibus, ac citra delectum impartiendæ. Rectè ſanè Gerſon. *de poteſtate Prælat. conſid.8* ita ſcripſit: *Status Epiſcopalis, licèt eſſe poſſit in aliquo ſine plebe, & ſine vſu, vel exercitio; hoc tamen fieri non conuenit, quia inane, & monſtruoſum hoc in Eccleſia videretur, quoniam fruſtrà eſt poteſtas, cui non ſubeſt operatio;* & de his Epiſcopis titularibus dixi ſuprà *tit.3.c.6.n.13.cum ſeqq.*

Tertiò infertur poſſe ſummum Pontificem in caſu 48
ad ſpirituale bonum neceſſariò iniquam ſententiam à iudice ſeculari latam reuocare, vel cauſam temporalem ad ſe aduocare, vel originaliter cognoſcere,& ſententiam coactiuè etiam proferre in qualibet graui cauſa, etiam temporali, veluti † ſuper iure alicu- 49
ius principatu, vel alterius rei temporalis mota inter plures Principes neminem in temporalibus recognoſcentes, ſi ea contentione, & diſcordia eorum nolentium in alium ſecularem iudicem, aut arbitrum conſentire, probabiliter in ſpiritualibus timerentur damna grauiſſima, qualia ſolent oriri ex bellis inter Chriſtianos, cum magna Fidei Catholicæ, & Eccleſiæ iactura, dum eam interim hoſtes Fidei deuaſtant,& alia ſpiritualia detrimenta conſequuntur ex populi ſeditione, & Reipubl. perturbatione & meritò hanc illationem tenent Sot. *in 4.diſt.24.q. 2.artic.1. concluſ.4.* Molina *d.diſput.19. verſic. Ex dictis Soto*, Suar. *de defenſione Fidei Catholicæ lib. 3. c.22.n.14.*

Quibus non obſtat text. *in cap.nouit, verſic. non* 50
tuum,

enim, de iudic. dum scilicet expendit rationem peccati, & ordinem fraternæ correctionis, vt eo præmisso possit Summus Pontifex cognoscere de causa, & discordia ibidem excitata inter Reges Angliæ; & Franciæ; & procedere contra Gallum in peccato pacis fractæ adhuc persistentem post legitimam monitionem: quasi aliter huiusmodi cognitio, etiam inter supremos Principes ad Summum Pontificem non pertineat; quia respondetur ideo in eo textu id ita locum habere, quia de facto non proponebantur ea damna spiritualia, de quibus supra; vnde nil mirum si ad fundandam Summi Pontificis iurisdictionem, quoad casum illius text. expendatur rati peccatio permanentis, & ordo correctionis fraternæ, ac denuntiationis Euangelicæ, quippe quòd aliter Summus Pontifex, etiam inter prædictos Principes de causa temporali bonum spirituale grauiter non offendente, cognoscere non posset.

51 *Quartò* infertur Summum Pontificem posse dare coadiutorem alicui Regi, vel Principi sæculari Superiorem non recognoscenti, quando id postulat populi scandalum, & ruina spiritualis, vel aliqua causa concernens Ecclesiarum, ac personarum religiosarum defensionem, vt probat optimus text. *in cap. grandi, de supplenda negligentia Prælat. lib. 6.* quamuis ad eum viderim varias, ac diuersas deci-
52 dendi rationes assignari. Nonnulli dicunt † ideo processisse Summum Pontificem ad illam coadiutoris dationem, quia de facto pro maiori iustificatione requisitus fuit ad eandem à pluribus Portugaliæ regni Prælatis, & nobilibus, vt referunt Oduardus Nunez de Leon *in chronica Regum illius regni in vita Regis Sanctij II. Garibai in suo compendio historiali lib. 34. c. 19.*

53 Nihilominus tamen verius est ad prædictam coadiutoris dationem, etiam inuitis nostris Lusitanis, in eo tex. procedere de iure potuisse, ex ea ratione, quia vt in effectu considerat noster Cald. Pereira Senator Regius meritissimus *in l. si curatorem, verb. hunc contractum, num. 48. in fine, C. de in integrum restitut.* supposito notorio Lusitani populi scandalo, & ruina etiam spirituali iam res attingebat non solum finem in temporalibus naturalem, sed etiam in spiritualibus supernaturalem, vtpote concernentes defensionem Ecclesiarum, monasteriorum, aliorumque piorum locorum, & personarum Ecclesiasticarum, tam religiosarum, quàm secularium, vt constat ex tenore ipsiusmet tex. vel etiam † ex capi-
54 te miserabilium personarum, nempe orphanorum, & viduarum, occasione proteruæ Regis negligentiæ, & remissionis offensarum, & non defensarum pertinebant ad forum Ecclesiasticum, iuxta tex. *in c. ex tenore, de foro competenti.* & quæ notant Couar. *practicarum cap. 6. num. 1.* Antonius Oliban. *in commentar ad vsaticum, alium nomque de iure fisci, cap. 3. num. 45.* doctissimus dominus meus † D. Petrus Bar-
55 bosa vtriusque Iuris consultissimus, quem eximia doctrina, & exacta prudentia maximum in supremo Regio Madritij Consilio Senatorem, & in Portugaliæ Regno summam Cancellarij maximi præfecturam suscipere coëgit, *in comment. ad lib. 1. part. 1. num. 40. & in lib. 2. part. 2. num. 140. ff. soluto matrim.* Bobadil. *in sua politica lib. 2. cap. 17. num. 106. cum sequentibus*, Garc. Gironda *de priuilegiorum, seu exemptionum explicatione num. 464.* Dedit ergo Pontifex curatorem, vt iudex inter Reges est, & euitandæ seditionis & peccati causa, & sicut inutilem Regem Chilibertum in Gallia priuauit regno, tradiditque imperij habenas & clauum Papino, *cap. alius*

15. quæst. 6. ita Valdes. *d. cap. 18. num. 15. in fine.* latè Anguian. *de legibus lib. 2. controu. 17. num. 57. cum seqq.* à me post plures huius tractatus impressiones visus.

Hoc retento intellectu ad text. *in d. cap. grandi* 56
non venit admittendus alius, quem nouè adducit Mart. *in tract. de iurisdict. part. 1. cap. 26. num. 195.* ex Carolo Grassal. *lib. 1. reg. Franciæ iure 63.* quod ideo ad summum Pontificem in terminis illius text. potuit recurri pro dando coadiutore, quia regnum Portugaliæ illum recognoscebat etiam in temporalibus, & quamuis hoc concludenter non probet, adducam omne quod in materia potui inuenire super huiusmodi recognitionem, quæ videtur probari ex quibusdam verbis illius text. quæ licet non reperiantur in hac compilatione, nec in voluminibus Conciliorum, vtpote quia ibidem inserta non sunt acta Concilij Lugdunensis V. in quo ille text. conditus fuit, constant tamen ex integra Bullæ asseruatæ Vlyssipone in scriniis Regiæ Coronæ, *vers. Nos cupientes*, ibi, *& regnum tot tribulationibus oppressum, maximè cùm sit Romanæ Ecclesiæ censuale*, &c. quibus verbis probari videtur † regnum Portugaliæ in temporalibus subie-
ctum esse Romano Pontifici propter prædictum 57
censum, qui sanè inductus fuit in illa confirmatione Regij tituli, quem sub quodam pecuniario onere in signum subiectionis annuatim Sedi Apostolicæ soluendo à se, & à successoribus suis Rex Primus Alphonsus obtinuit à summo Pontifice Innocentio II. qui quidem census a Regibus Portugaliæ per multos annos solutus fuit, vt constat ex quadam † Nuntij cuiusdam Apostolici liberatione,
quæ habetur in dictis scriniis Regiæ Coronæ in 58
hæc verba: *Ego Frater Hispanus familiaris, & Nuntius Domini Papæ notum facio vniuersis istas litteras inspecturis, quòd cùm fuissem Domino meo Papa Innocentio III. in Hispaniam destinatus causa pro recolligendis Ecclesiæ Romanæ censibus, & quibusdam aliis negotiis Ecclesiæ generalis, recipi à Domino Alphonso Rege illustri Portugaliæ quinquaginta sex marchas auri, quæ faciunt tria millia & trecentos & sexaginta morabatinos Portugaliæ, pro viginti & octo annis transactis,* &c. *Actum Colimbriæ 2. Idus Decembris anno Incarnationis 1213. Domini Papæ Innocentij III. decimo sexto, in præsentia Reuerendi viri Domini Stephani Bracharen. Archiepiscopi.*

Sed his non obstantibus neganda est prædicta 59
illius regni recognitio & subiectio in temporalibus cum Nauar. *ad cap. nouit, notab. 3. num. 28. de Iudiciis*, Palador. *lib. 2. rerum quotidiam cap. 21. num. 3.* Ioann. Garsia *de nobilit. glos. 21. num. 45.* Ceuall. *communium contra communes quæst. 1. num. 391.* Suar. *de legib. lib. 2. cap. 8. num. 3. in fine*, Petr. Mariz. *in suis dialogis variæ historiæ, dial. 1. cap. 6.* Cabed. *Lusitaniæ decis. 7. num. 4. par. 2.* Valdes. *de dignitate Regum Hispaniæ cap. 18. num. 25.* bene obseruantes illud Re-
gnum eisdem titulis supremum esse, quibus re- 60
gnum Hispaniæ. † Electio enim per ipsammet Rempubl. Lusitanam de Alphonso primo in suum Regem, veluti in publicis Comitiis legitimè congregata, fieri potuit absque auctoritate & consensu summi Pontificis, quæ quidem per Deum ipsum supernaturaliter approbata fuit, prout euincunt quoque † Christi stigmata in Cœlo tunc ostensa præ-
dicto Alphonso, & ab eodem in Regia insignia iasi- 61
gni pietate suscepta, prout in argumentum tradit Nauar. *d. notab. n. 149.* & sentit Valdes. *de dignitate Regum Regnorumque Hispaniæ, c. 15. n. 22.* Quæ quidem Regum Lusitanorum insignia habent scutula

quinque armigerum decussata, Crucisque formam
exhibentia maiori scuto conclusa in campo argen-
teo, scutulo verò vnoquoque quinque denarij circū-
septi tenentur decussatim constituti. Hæc autem non
modò quinque vulnerum Christi hieroglyphica sūt;
sed & triginta denariorum, quibus ipse venditus
fuit, symbolum exhibent; adde & denarios quinque
scutulo circumscriptos eius esse victoriæ specimen,
quam Rex vnus à Regibus quinque diuinis auspi-
ciis reportauit. Septem verò Castellorum auctione in-
signia Alphonsi Tertij temporibus accepta fuerunt.
Rex autem Emmanuel in stemma suum sphæram
assumpsit, quod ad posterorum etiam insignia percre-
buit, latissimi videlicet imperij symbola, quod in om-
nes Orbis partes Rex Lusitaniæ sortitus est. Inde no-
uissime R.P. Angel. Manrique *in annalibus Cistercien-
sibus anno Christi 1142. c. 3. n. 1. 4. & 5.* Et quoad in-
signia Regum Franciæ Guillelmus Benedictus *in cap.
Raynutius part. 1. verb. & vxorem nomine Adelasiam
num. 35. de testamen.* Cosm. *in pragmat. Consilij Basi-
lien. in proœm. gl. 2. ante finem*, pari argumento notant
Regnum Franciæ diuinitus approbatum habendum
esse, ex eo, quia tria lilia, quæ illi regno sunt adhuc
Regia insignia, de Cœlo missa fuerunt Cludouæo
prædicti Regni primo Regi Christiano, & cætero-
rum ordine duodecimo, vt ex Garibai refert noster
Cald. Pereira *in l. si curatorem, verb. hunc contractum
num. 46. C. de in integrum restit.* consentit Valdes. *de
dignitate Regum Regnorumque Hispaniæ cap. 15 n. 12.*
62 *&* 14. Deinde † Reges nostri inuictissimi Portugaliæ
regna Imperatorum ignauia à Mauris vindicata, vir-
tute bellica ab ipsorum manibus vindicarunt; tum
etiam quia numquam Romanorum Imperatorū po-
63 testati fuerunt subiecta, immo † Maiores nostri
Lusitani pertinacissimè semper Romanis, præcipuè
Viriato duce, restiterunt, vt sensit Nauar. *d. notab.
3. n. 161.*

64 Nec contrarium euincunt verba prædictæ libera-
tionis suprà relata, & quòd Rex noster Alphonsus
Primus pro confirmatione sui regij tituli recurrerit
ad Summum Pontificē (non quidem Eugenium III.
vt minus diligenter existimauit Matta *de iurisdict.
cap. 1. cap. 26. n. 96.* sed potiùs Innocentium II. vt con-
stat ex Bulla prædictæ confirmationis, quæ incipit,
Innocentius Episcopus, &c. transcripta in chronica
Cisterciensi per F. Bernardum de Britto *lib. 3. sub c.
5.* iuncto *cap. 6. col. 8. in medio.*) quia respondetur
hunc prædicti Alphonsi recursum processisse non
quidem ex eo quòd necessarius esset de iure, sed ex
eo, quia vel ipse Rex ex deuotione, pietate, & animi
gratitudine, quam exhibebat Christô Domino, à
quo se regnum ante prædictum præmium visibiliter
accepisse professus est, voluit libens & absque vlla
obligatione ciuili se eiusdem Christi Vicario Beato
Petro, & eius successori in suum militem peculiari
quadam, sed spirituali solùm subiectione submittere,
eiusque defensionem & solatium habere, vt latius
constat ex dicta Bulla; & ideo ea subiectio & reco-
gnitio per Regem illum sponte exhibita & promissa
operari non potest, vt Reges illius Regni summum
Pontificem recognoscerēt in temporalibus quasi in
eis essent eius vasalli, sed solum, vt tanquam Christi
milites, deuoti, & grati, sub illius, vtpote eiusdem Vi-
carij, protectione militarent, & Maurorum expulsio-
ni, & Christianæ Fidei propagationi incumberent.

65 Sic etiam regnum Hispaniæ per verba similia sub-
iectionem Sedi Apostolicæ debet ab antiquissimis
etiam Regum Gothorum Catholicorum tempori-
bus ante Maurorum inuasionem, vt constat ex qua-
dam epistola summi Pontificis Gregorij VII. tran-
scripta per Cardin. Cæsar. Baron. *annalium Ecclesiæ
tom. 8. fol. 640.* ibi, *non latere vos credimus regnum
Hispaniæ ab antiquo proprij iuris Sancti Petri fuisse,
& adhuc, licèt diu à paganis sit occupatum, lege tamen
iustitiæ non euacuata nulli mortalium, sed soli Apo-
stolicæ Sedi ex æquo pertinere.* Et rursus ex alia Bulla
ad Reges Hispaniæ, quæ habetur apud eundē Card.
Cæsar. Baronium *vbi proximè*, ibi, *præterea vobis no-
tum fieri volumus, quod nobis quidem tacere non est
liberum, vobis autem non solùm ad futuram, sed etiam
ad præsentem gloriam valde necessarium, videlicet re-
gnum Hispaniæ antiquis constitutionibus Beato Petro,
& sanctæ Romanæ Ecclesiæ in ius & proprietatem esse
traditum*, &c. Quibus tamen verbis non obstanti-
bus, vtpote agentibus de ea solùm subiectione, quæ
in signum deuotionis, & gratitudinis à Regibus
Hispanis similiter ac à Lusitanis, vt suprà diximus,
promissa, & exhibita fuit, nemini dubium est † Re- 66
gnum Hispaniæ non fuisse nec esse in temporalibus
subiectum Sedi Apostolicæ, vt satis exprimunt Na-
uar. & Suar. *dictis locis*, nullumque præter vnum
Deum maximum, illiusque Pontificem Ecclesiæ
suæ in spiritualibus superiorem agnoscit, vt per
Franciscum Molinam *de ritu nuptiarum lib. 1. compa-
rat. 2. num. 18.* nec deinde Imperatorem, aliumque
Superiorem recognoscit, vt tradit gl. *verb. per singu-
las, in cap. Adrianus 63. dist. &* tenent Cou. *in reg.
peccatum p. 2. §. 9. n. 9.* Auend. *de exequendis manda-
tis lib. 1. cap. 1. n. 7.* Burgos de Paz *in proœmio legum
Tauri à num. 32.* Parlador *lib. 1. rerum quotidian. c. 3.
num. 12.* & plures, quos citat Cened. *ad Decretum
collect. 64. num. 4.* quibus adde omnium plenissimè
disputantem Valdesium *de dignitate Regum, Regno-
rumque Hispaniæ cap. 18. per totum.*

Quintò infertur potuisse summum Pontificem 67
transferre in personam Magni Caroli imperium à
Græcis in Germanos, & disponere de Imperatoris
electione, confirmatione, coronatione, & iuramen-
to fidelitatis, insimul præscribendo formam, & con-
ditiones, quas iustè in his omnibus adhibuit, sic po-
stulante fine supernaturali, & conseruatione, ac Ec-
clesiæ defensione, rectoque ipsius regimine in spi-
ritualibus: ne aliter imperium, cum periculo, quod
antiqua incommoda iterarentur, ad Græcos redi-
ret: neuè inter ipsosmet Latinos contingeret in Im-
peratorem eligi aliquem hæreticum, aut schismati-
cum, aut prauis moribus imbutum, cum tanto Ec-
clesiæ, Fidei, & spiritualis boni detrimento, vt be-
ne pro intellectu *c. venerabilem. de electione, & Clem.
1. in princ. de iureiur. & Clement. Pastoralis. ad fin. de re
iudic.* considerant Nauar. *d. notab. 3. n. 3.* Molina *de
iustitia tract. 2 disp. 24. & disp. 29. vers. ad primam, col.
penult.* sentit Suar. *de defensione Fidei Catholicæ cōtra
Anglicanæ sectæ errores lib. 3. c. 23. n. 23.* Sed quia ali-
qui hæretici nostri temporis de hoc dubitare non
erubescunt, in hac veritate enucleanda immoran-
dum est, ac altiùs fundamenta iacienda.

Constantinus Imperator zelo Catholicæ Fidei, 68
motus desiderans Apostolicam Romanam Sedem
temporali quoque adiutorio, ac maiestate splende-
scere, in pluribus terris, & Prouinciis omnem tem-
poralem potestatem, dominium, & vniuersa Impe-
rij Iura in Ecclesiam Romanam transtulit, vt refer-
tur *in c. Constantinus, 96. distinct.* laudat, & approbat
Pontifex *in c. fundamenta, de elect. lib. 6. & in Clem. 1.
de iureiur.* facit text. *in cap. Ego Ludouicus, 63. dist. &
in cap. futuram, 16. quæst. 1.* quorum Iurium argumen-
to hanc donationem ab hæreticorum impugnatio-
nibus defendunt latissimè de ea agentes, Turre-
crem. *de potestate Ecclesiæ lib. 2. c. 42.* Corlet. *in tract.*

de

de potestate Regia q. fin. n. 3. Pelagius *de planctu Ecclesiæ lib.* 1. *c.* 43. *& lib.* 2. *cap.* 29. Hieron. de Monte *de finibus regundis cap.* 11. *n.* 11. *cum sequentib.* Alberic. de Rosate *in l.* 1. §. *initio num.* 6. *ff. de officio Præfecti vrbis*, explicans glos. *ibidem verb. pertinere*, Arnald. Albertin. *in repet. rub. de hæreticis q.* 2. *n.* 17. Paul. Grysald. *in decisionibus Catholicæ Fidei verb. Imperator*, Dionys. Paul. *in flosculo de clericorũ excellent. p.* 1. §. 2. *n.* 58. 62. *&* 72. *& de vera quatuor Patriarchal. Sedium erect. c.* 10. *num.* 10. *cum seqq.* Castal. *de Imperatore q.* 51. Couar. *lib.* 4. *vari c.* 16. *n.* 8. *vers. secun do loco.* Alphonsus de Mendosa *in quodlibeticis, q.* 4. *scholastica* §. 4. *vers.* 5. Driedon. *de libertate Christiana lib.* 1. *c.* 9. *pag.* 10. Azeued. *ad l.* 5. *in princip. tit.* 2. *lib.* 1. *nouæ recopil.* Francisc. Leo *in thesaur. fori ecclesiast. p.* 1. *c.* 1. *à n.* 1. Nau. *ad c. nouit, de iudic. notab.* 3. *n.* 77. Menoch. *cons.* 49. *n.* 39. Bellacomba *tom.* 2. *communium opin. lib.* 8. *tit.* 2. *num.* 83. *pag.* 414. Ceuall. *communium contrà comm. q.* 345. Bobadil. *in sua politica lib.* 2. *c.* 17. *n.* 11. *litt. C*, Marta *de iurisdict. p.* 1. *c.* 30. Molina *d. tract.* 2. *disput.* 25. Illustriss. Card. Bellarm. *in controuersiis Fidei tom.* 2. *lib.* 2. *de translatione Imper. cap.* 3. Card. Cæsar. Baroni. *annaliũ Ecclesiæ tom.* 4. *anno Christi* 324. *Constantini* 19. & alij citati per Cened. *ad Decretal. collect.* 109. *n.* 4.

69 Aliqui tamen, præcipuè nostri temporis hæretici dubitant de veritate & validitate huius donationis, an scilicet vere fecerit Constantinus, & an facere potuerit, duobus moti fundamentis. *Primò*, quòd apud illorum temporum Scriptores nulla huius donationis mentio reperitur. *Secundò*, quòd non potuerat Constantinus in damnum Imperij tam amplam facere donationem, cum donatio de terris, & ciuitatibus Imperij illicita sit, & inualida, vt probat text. *in c. intellecto, de iureiur.* ex quo ita notant omnes *ibi*, vt per Felin. *in c. ad audientiam, n.* 4. *de præscription.* Tiraq. *de iure primogenior. q.* 35. *n.* 19. *&* 20. Couarr. *in in c. quamuis pactum, p.* 2. §. 2. *n.* 4. Gutier. *de iuramento confirm. p.* 1. *c.* 52. *n.* 7.

70 Sic etiam Princeps res Regiæ Coronæ alienare nequit, Tiraq. *de iudicio in rebus exiguis, vers.* 74. Petr. Martin. *in c. afferte, de præsump. verb. respondit Rex, à num.* 3. Bartholom. Humada *l.* 8. *gloss.* 3. *à num.* 1. *tit.* 1. *par.* 2. *& l.* 14. *glos.* 2. *tit.* 5. *part.* 2. *& l.* 28. *tit.* 11. *part.* 3. Cassan. *in Catalogo gloriæ mundi p.* 2. *consider.* 19. Francisc. Marc. *decis.* 87. Molina *de primog. lib.* 1. *cap.* 3. *num.* 17. *&* 18. Kirchoui. *tom.* 2. *communium opinionum lib.* 8. *tit.* 32. *n.* 132. *pag.* 416. Menoch. *cons.* 1. *n.* 40. *&* 307. *& cons.* 2. *n.* 274. *cum seqq.* Mench. *illustrium c.* 3. *n.* 8. *& c.* 4. *à princip. & c.* 5. *n.* 25. Rebuff. *in comment. ad l.* 18. *ff. de verborum significat. pag.* 162. Ioan. Garcia *de nobilit. glos.* 1. §. 1. *n.* 10. Matien. *lib.* 3. *glos.* 7. *tit.* 10. *lib.* 5. *nouæ recop.* Peregrin. *de iure fisci. lib.* 1. *tit. habentes iura fisci n.* 70. *pag.* 269. Valasc. *consult.* 132. *n.* 2. Cabed. *Lusitaniæ decis.* 17. *& decis.* 40. *n.* 16. *part.* 2. nouissimè Marc. Anton. Genuen. *in practicab. ecclesiast. capite* 1. *quæst.* 3.

71 Sic etiam Rex absque populorum consensu Regnum priuare iure, & honore suo non potest, nec illud seruituti subiicere, nec etiam illius bona donare cum magna Regiæ coronæ diminutione, licèt possit modicè, vel etiam non modicè, ex iusta tamen causa in ordine ad Regni vtilitatem prædictorum bonorum donationem facere. Ita Castal. *de Imperatore q.* 104. *à princip.* Anton. Gabr. *lib.* 3. *commun. opinion. tit. de iure quæsito non tollendo concl.* 5. *n.* 48. Molina *d. c.* 3. *n.* 18. alter Molina *de iustitia tract.* 2. *disp.* 25. *col.* 1. *sub versic. Cùm autem.* Marta *in tract. de Iurisdict. p.* 1. *c.* 29. *à n.* 1. Cald. Pereira *de extinctione emphytensis, cap.* 11. *n.* 5. Valasc. *vbi proximè*, Cabedo *dicta decis.* 40. *num.* 16. *& decis.* 50. *num.* 1. *part.* 2. & habetur apud Lusitanos *in Ordinatione Regia lib.* 2. *tit.* 35. *in princip. &* §. 1. & apud Hispanos *l.* 2. *&* 3. *titulo* 9. *lib.* 5. *noua recopilat.* Prout etiam † non potest 72 castra Regni, & ciuitates alienare absque consensu omnium Principum, & populorum, eiusdem regni; imò etiam & illorum, qui sunt in terris alienatis, vt post Alexandrum, & Paulum resoluit Gregor. *d. lib.* 3. *glos.* 2. & plures, vt per Tiraq. *de retractu lign.* §. 26. *glos.* 1. *num.* 78. Mench. *d. cap.* 4. *num.* 4. *&* 5. & alij, vt per Cabedum *d. par.* 2. *decis.* 17. *num.* 1. Quare huiusmodi Constantini donationem non valuisse, nec vnquam fuisse, negarunt hæretici, & ex his, qui Christianam profitentur pietatem, Laurentius Valla per integrum tractatum, Ign. *in l. donatione, n.* 22. *C. de donation. inter virum*, Baldus *in tract. de Coronatione Imperator. pag.* 79. Cagnol. *in proœmio Digestorum à num.* 79. & de ea dubitare videtur Hieron. Paul. *in pract. Cancellariæ Apost. ante med. vers. quod donatio Constantini.*

Sed his non obstantibus à communi Doctorum sententia, quæ veritatem historiæ, ac donationis Constantini agnoscit, non est recedendum. 73 Paueant verò aduersantes illud Hilarij *de Trinit. lib.* 4. vbi ita ait: *Hoc Ecclesiæ proprium est, vt tunc vincat cum læditur, tunc intelligat cum arguitur, tunc obtineat cùm deseritur, dum prosequitur, floret; dum opprimitur, crescit; dum contemnitur, proficit, tunc stat, cùm superari videtur.* Quare & Aug. *super Matth.* ait. *Adhuc habet Ecclesia, quod crescat, donec illud impleatur, dominabitur à mari vsque ad mare.* & Cassiod. *super Psalm.* 30. *Ecclesia magis incipiet esse vberrima cum ad finem seculi erit perducta.*

Primò ergo supra relato contrariæ opinionis fundamento facillimè respondetur non esse inconueniens, quòd in antiquis illorum temporum Scriptoribus de ea mentio non reperiatur; cum non bene sequatur, non apparet scriptura huius donationis; ergo nunquam facta fuit: plures enim possunt esse modi, quibus factam esse probari potest, constanti scilicet, sequentium seculorum traditione, & communi omnium fama, ex resolutis per Mascard. *de probationib. concl.* 753. Nam † fama in factis antiquis, 75 nempe centum annorum, plenam efficit probationem, Duen. *reg.* 199. *limit.* 7. Mascard. *de probation. conclus.* 105. Menchac *illustr. cap.* 84. *num.* 15. Auendan. *de exequend. mand. part.* 1. *cap.* 6. *num.* 6. Brunor. à Sole *in locis communib. verb. fama* 2. Farinac. *in praxi crimin. quæst.* 47. *num.* 106. *&* 117. Steph. Gratian. *disceptat. forens. cap.* 68. *num.* 35. *&* 36. Card. Tusch. *practicar. conclus. tom.* 3. *lit. F. concl.* 66. *num.* 10. *cum seqq.* Ex nostris Lusitanis Gama Palatij Senator meritissimus *decis.* 290. *num.* 1. Valasc. Senator Regius, & in Conimbricensi Academia Cæsarei Iuris primarius Professor, *de iure emphyt. quæst.* 9. *num.* 25. *&* 26. † Franc. de Cald. Pereira Maiorum nobilitate clarus, vtriusque Iuris consultissimus, omnium 97 rerum, ac litterarum humanarum studio clarissimus, qui & Senator Regius, & in eadem Academia Cæsarei Iuris meritissimus Professor extitit, *de empt. & vendit. c.* 11. *n.* 26.

Ratio autem quare de hac donatione apud Scriptores illius seculi mentio non reperiatur, esse potuit, quod in vltimis annis Imperii Constantini facta fuit, curabantque sequentes Imperatores eius memoriam abolere, prout facere intendit Henricus Imperator negando Pontifici Maximo fidelitatis, & obedientiæ iuramentum, quem tamen Pontifex conuincit *in Clem.* 1. *de iureiur.* Deinde respondetur non esse destitutam omnino huius donationis veritatem auctoritate antiquissimorum, grauissimorumque

rumque Patrum, scilicet Damasi Pontificis, Beati Isidori, Beati Bernardi, & Diui Hieronymi, ac Pontificum *in d. cap. Ego Ludouicus, & in d. Clem.* 1. *vers. porro*, vbi commemorat Carolum I. Henricum I I. Othonem I V. Federicum II. Carolum vlt. donationem à Constantino factam confirmasse, & innouasse, sic Imperator *in l. Diui, in princ. C. de natural. lib.* ibi, *Romanum muniuit imperium, l. minuit*, vt legũt Bald. *in procemio Digestorum*, & Marta *de iurisd. p.* 1. *c.* 30. *n.* 27.

78 *Secundò*, aduersæ & iniquæ opinionis fundamento desumpto ex *d. c. intellecto*, respondetur in donatione ab Imperatore facta Pontif. Maximo, & Petro Apostol. minimè posse considerari graue Imperij præiudicium: tum quia in sanctissimis Ecclesiis optima mensura est donatarum rerum immensitas, quia si plura dent Imperatores Deo, eiusque Ecclesiæ, multò maiora ab eo accipiunt, vt eleganter ait text. *in auth. de non alienan. rebus Ecclesiæ*, §. *finimus, collat.* 2. tum quia Constantinus donando, non tam Ecclesiæ dedit, quàm reddidit, Genuensis *d. c.* 1. *q.* 3.
79 *num.* 2. tum, quia † quod Ecclesiis donatur, Deo redditur, à quo omne bonum, & donum optimum prouenire Apostolus docet, & ideo cum Dauid *Paral.* 1. *c. vlt.* dicere potuit Constantinus, *tua sunt omnia Domine, & quæ de manu tua accepimus, dedimus tibi*, refert in hoc propositum Genuens. *d. q.* 3. *num.* 3. tum quia terræ, quas donauit, præcedentium Principum tyrannide fuerant occupatæ, qua ratione vtitur exquisitum dicens Abb. *consf.* 82. *part.* 1. & ante eum Hostien. *in summa tit. de immunitate Ecclesiar. num.* 12. *ad fin.* Pyghius *de ecclesiast. hierarchia lib.* 5.
80 *cap.* 16. *vers. de Constantini*; tum quia † ingentibus beneficiis à Deo acceptis, scilicet in curatione lepræ, & victoria contra Maxentium diuinitus promotus est ad donationem illam faciendam, quia oportebat Romanam Ecclesiam Imperatorũ tyrannide male vexatam temporalium bonorum muniri præsidio, vt inquit text. *in cap. fundamenta, de electiõ. lib.* 6. tum denique, quia vt meritò alij obseruant,
81 † Principes omnes, qui in Ecclesias munifici, & liberales extiterunt, de hostibus suis triumphasse, & imperium, seu regnum ad longissimam posteritatem traduxisse, ita longo discursu prosequuntur Bossius *de signis Ecclesiæ tom.* 3. *lib.* 20. *cap.* 89. & Illustriss. Card. Bellarm. *tom.* 1. *controu.* 4. *generali de Ecclesia militante, lib.* 4. *c.* 18.

82 Deinde constat huiusmodi donationem non à solo Constantino factam fuisse, sed ab eo cum satrapis, optimatibus, senatu, ac populo, *d. c. Constantinus, d. c. fundamenta*, qui quidem populus consentiente Imperatore, in quem omnem potestatem transtulit, iuxta *l.* 1. *ff. de constitut. Principum*, ipsam potestatem, & dominium in alium transferre poterat, ex
83 regula text. *in cap.* 1. *de regulis Iuris*; sicut etiam † potest Regis electionem facere ex aliquo iusto capite, prout resoluunt Anton. Gomez *l.* 40. *Tauri, n.* 9. Mẽch. *illustr. lib.* 1. *c.* 22. *n.* 3. & 12. Gutier. *de tutelis, & curis, p.* 1. *c.* 18. *n.* 10. Cald. Pereira *in l. si curatorem, verb. hunc contractum à n.* 48.

84 Post prædictam Constantini donationem ita ab hæreticorum impugnationibus defensam Summus Pontifex Leo III. ex circumstantiis suo tempore occurrentibus, & relatis à gloss. *verb. transtulit, in cap. venerabilem, de elect.* & à Doctoribus infrà citandis, postulante fine supernaturali, ac Ecclesiæ defensione, rectóque ipsius regimine in spiritualibus, potuit transferre in personam Caroli Magni imperium à Græcis in Germanos, & disponere de Imperatoris electione, confirmatione, coronatione, & iuramento fidelitatis, in simul præscribendo formam & conditiones, quas iustè in his omnibus adhibuit, eaque omnia sibi reseruando, præter eligendi potestatem, quam quidem Summus Pontifex † Gregorius V. 85
post prædictam imperij translationem primus concessit illis septem Germaniæ magnatibus, nempe tribus ecclesiasticis, & quatuor secularibus, quos nuncupatim refert gloss. *verb. autem, in cap. Apostolicam, de re iud. lib.* 6. quam sequitur Nauarr. *d. notab.* 3. *n.* 3. & post alios referunt hoc totum Molina *d. tract.* 2. *disp.* 24. & *disp.* 29. *col. penult. vers. ad primum.* Francisc. Leo *d. p.* 1. *c.* 1. *n.* 15. & 16. Azor. *institut. moral. p.* 2. *lib.* 4. *c.* 19. *q.* 7. & *lib.* 1. *c.* 8. *q.* 4. Fr. Ludou. Miranda *de ordine iudiciario q.* 2. *art.* 3. *concl.* 5. *in fine.* Petrus Marizius *in suis dial. veræ historiæ, dialogo* 2. *c.* 5. *fol.* 55. & *cap.* 6. *fol.* 60. Anguian. *de legib. lib.* 2. *controuers.* 17. *à num.* 39. post plures huius tractatus impressiones à me visus. Illustriss. Cardin. Bellarmin. *d. l.* 5. *c.* 8. *vers.* 7. *cum sequentibus, & in tract. de translat. imperij, lib.* 1. *cap.* 4. *cum sequentibus, iuncto c.* 12. & *iuncto lib.* 2. *per totum, ac etiam lib.* 2. *per totum*, maximè *c.* 3. vbi latissimè de prædicta imperij translatione, progressu, & delatione. Et licèt hæc omnia ex se temporalia sint, tamen per Summum Pontificem fieri oportuit iuxta supradicta, ne aliter imperium, cum periculo, quod antiqua incommoda iterarentur, ad Græcos rediret, néve inter ipsosmet Latinos contingeret in Imperatorem eligi aliquem hæreticum, aut schismaticum, aut prauis moribus imbutum, cum tanto Ecclesiæ, Fidei, & spiritualis boni detrimento, vt bene considerant Nau P. Molina, & Card. Bellarm. *dictis locis*, & sentit P. Suar. *de defensione Fidei Catholicæ contra Angelicanæ sectæ errores. lib.* 3. *cap.* 22. *num.* 23.

Vnde Imperator, defensor, & aduocatus Ecclesiæ 86
dicitur, vt probat text. *in d. c. venerabilem*, ibi, *Sedes Apostolica aduocato, & defensore carebit, dum de Imperatore eligendo agitur, Clementin. ne Romani, de electione*, ibi, *ipsius Ecclesiæ debeant esse promptissimi defensores*, notat Valdes. *de dignitate Regnorumque Hispaniæ, cap.* 1. *num.* 4. aduertens *cap.* 14. *à n.* 1. quòd oleum, quo vngitur Imperator, significat lætitiam, & promptitudinem ad debellandos inimicos Ecclesiæ, & pugnandum pro Fide.

Quamuis olim ante prædictam imperij transla- 87
tionem Imperialis dignitas attenta sua natura non fuerit à Summo Pontifice, sed ab ipso Deo mediante iure gentium, iuxta tex. *in l. ex hoc iure, ff. de iustitia & iure, & l.* 2. *C. de veteri iure enucleando.* prosequitur Mench. *illustr. lib.* 1. *c.* 21. *à n.* 23. † Post hu- 88
iusmodi tamen translationem à Summo Pontifice factam cum prædictis conditionibus, & dependentiis, Imperialis dignitas, vt sic à Summo Pontifice habetur, & ab eo in hunc sensum instituta dicitur, vt in effectu considerant Nauar. *d. notab.* 3. *num.* 127. *cum duobus sequent.* Molina *vbi proximè*, expressit Card. Bellar. *sub d. vers.* 7. Suar. eleganter explicans, *de legibus lib.* 3. *cap.* 7. *sub num.* 7. *iuncto n.* 12. & 13. ita vt immeritò obseruent Nauar. *d. num.* 127. Molina *d. disp.* 29. *sub vers. ex dictis infero*, † Imperium 89
Germanicum post prædictam translationem magis pendere à Summo Pontifice, quàm aliud quodlibet Regnum.

Hinc fit, quòd Summus Pont. Imperatorem po- 91
test deponere, vt *in cap. ad Apostolicam, de re iudic. lib.* 6. Restaur. *in tract. de Imperat. q.* 81. Garc. Mastrill. *de magistrat. lib.* 1. *cap.* 2. *n.* 8. & in aliis exemplis adductis ab Illustriss. Card. Bellarm. *d. lib.* 5. *c.* 8. & à Marta *de iurisdict. p.* 1. *c.* 23. ac Suar. *de defensione Fidei Catholicæ, l.* 2. *c.* 23. *num.* 14. † Potéstque ele- 92
ctionem

ctionem de Imperatore improbare, si ei idoneus non videretur, arg. text. *in d. c. venerabilem*, ibi, *ius, & auctoritas examinandi personam electam*, probat Peregr. *de iure fisci. lib. 1. tit. de his, qui iura fiscalia habent n. 5. pag. mihi* 10. Et ex rationabili causa alium eligere, vt sentit Don Gars. Mastrillo *d. cap. 2. num. 7.*

92 † Et in aliam gentem Imperium transferre, Cassan. *in catalogo gloriæ mundi, p. 5. consider.* 28. Lancelot. *in templo omnium iudicum lib. 1. §. 31. de oblig. imper.* Aluarez *in speculo Pontificum, & Regum cap. 16. n. 13. & cap. 13. n. 17. & cap. 56.* Garsias Mastrillo *d. cap. 2. num. 8.*

93 Ex qua Imperatoris dependentia sic in eo respectu finis supernaturalis fundata, Summi Pontifices & scripto, & non scripto iure constituerunt, quòd vacante imperio iurisdictio, regimen, & dispensatio eius deuoluatur ad summum Pont. iuxta text. *in cap. licèt, de foro compet. & in d. Clemen. pastoralis, in fine, vers. nos tamen, & in Extrauag. vnica, vers. sanè, ne sede vacante, Ioan. XXII.* Don Garsias Mastrillo *d. lib. 1. cap. 2. num.* 10. eo maximè, quia cùm Imperium per electionem liberam, ac vagam deferatur, Imperator mortuus non relinquit successorem, neque aliquem, qui illud tanquam sibi debitum gubernet, pro vt solent relinquere alij Reges ferè omnes, etiam illi, qui per electionem populi assumuntur, quippe quòd per suorum regnorum statuta relinquunt alios, qui regni curam gerant, donec fiat futuri Regis electio intra breue tempus facienda, quod cùm aliter se habeat in imperio, considerarunt Summi Pontifices, quod magnum periculum insurgeret, ne scilicet Imperatore mortuo populus præceps ruat in vitia, ac scãdala, quibus à vita æterna, & ita fine supernaturali impediatur; & etiam quòd imperio sic vacante non erat secularis gubernator ad quem eo tempore recursus haberetur; & ideo quasi ex reg. text. *in cap. ex tenore, de foro compet.* constituerunt ad se ipsos pertinere regimen Imperij vacantis, vt constat ex *d. cap. licet, & ex d. vers. sanè*, & colligitur efficaciter ex his, quæ ad intellectum eorum iurium considerant Castald. *de Imperatore quæst. 90.* Nauar. *dict. notab. 3. num. 107.* Molina *dict. disput. 29. column. penult. versic. ad vltimum.* Illustriss. Cardin. Bellarmin. *dicto lib. 5. cap. 5. vers. vltimo.* Ad quæ autem extendatur iurisdictio Summo Pontifici competens vacante imperio vltra citatos, vide Mench. *illustrium lib. 1. cap. 22. num. 1. cum sequentib.*

94 *Sextò* infertur Summum Pontificem in ordine ad finem supernaturalem posse abrogare leges Ciuiles scriptas, & non scriptas approbantes peccata subditorum, & pro illis præmia concedentes, aut quomodolibet eidem fini, & bono spirituali aduersantes, si earum conditores à Summo Pont. moniti, & requisiti noluerint reuocare, vt post *glos. 1. in reg. possessor, de regulis iuris lib. 6. & glos. verb. torneamenta, versic. sed supposito, in Extrauagant. 1. Ioannis XXII. de torneamentis*, resoluunt Mantua *dialogo 64.* Mench. *success. creat. §. 10. num. 649.* Padil. *in l. 2. num. 78. C. de seruitutib.* Pinel. *in auth. nisi n. 11. & 56. C. de bonis maternis*, Molina *d. disput. 29. vers. ex dictis Soto*, Suar. *de legibus, lib. 3. cap. 6. num. 6. cum sequentibus, & de defensione Fidei Catholicæ l. 3. cap. 22. n. 10.* latè Anguian. *de legib. 2. controu. 17. à num....*

95 Amplia hanc sextam illationem ad leges ciuiles peccata etiam venialia solùm approbantes, has etenim Summus Pontifex in defectum eiusdem secularis Legislatoris abrogare potest, quia per eas in sua proportione etiam offenditur bonum spirituale, dum subditos inuitant, aut cogunt ad illud, quod absque peccato veniali, & ita absque iniustitia fieri nequit, in quo sanè pariter, ac leges mortale peccatum approbantes deuiant à vera legis substantia, quæ pro hac parte consistit in eo, vt ipsæ ferantur de re tali, quæ iustè & honestè fieri possit, ita vt aliter nullæ sint, iuxta text. *in cap. erit autem lex, 4. dist.* vbi notant omnes. Vnde meritò hanc ampliationem, post Butrium tenuit Abb. *in cap. vlt. de præscript. sub num.* 8. & alij, quos refert Alciat, *paradox. lib. 5. cap. 3. num. 2.* Padil. *in d. l. 2. num. 79.* dicit communem Anton. Gomez *l. 82. Tauri. sub n. 52.* Sic etiam Ordinatio Regia Lusitanorum *l. 3. tit. 64. in princ.* statuens † legem Canonicam in foro Ciui- 96
li seruandam quando agitur de peccato, sic desumpta ex Doctoribus *in cap. 1. & 2. de noui oper. nunciation.* & glos. *in cap. 2. de arbitris, lib. 7.* & ex Surd. *decis. 158. num. 9. & de alimentis tit. 7. quæst. 29. num. 11.* Azeued. *ad tit. 1. num. 17. lib. 2. nouæ recopilat.* Camil. Borel. *in summa omnium decisionum tit. 13. de legibus num. 81.* intelligitur etiam de peccato veniali, prout bene ampliat præceptor communis Ludouicus Correa *in priuatis scholiis ad d. c. vlt. de prescript.* super illis verbis, *cùm generaliter &c. vers. Ad tertium verò fundamentum.*

Sed aduersùs hanc ampliationem tenuit Alciat. 97
& alij ab eo relati, *cap. 3. num. 4.* Pro quibus non facit text. cui plurimum innituntur, *in cap. nouit. de iudiciis*, dum Pontifex *sub vers. Cùm enim*, videtur polliceri se iudicaturum tantùm de peccato laicorum, quod mortale fuerit. Respondetur enim illum text. procedere vniuersali in iudicio, & sententia à Summo Pontifice ferenda in causa denunciationis Euangelicæ, ad quam deuenitur præmissa correctione fraterna; in hac etenim causa ipse iudicare poterit de peccato mortali tantùm, non verò de veniali commisso ex sola delinquentis culpa, & auctoritate; aliter enim cùm peccata venialia quotidiana sint, iuxta text. *in cap. de quotidianis, de pœnit. distinct. 3.* si possent ad fôrum contentiosum deduci vltra faternam correctionem priuatam, contingeret Republicam quotidianis litibus turbari cum magno suæ tranquillitatis præiudicio contra naturam denuntiationis Euangelicæ, quæ oppositum postulat, vtpote † continens præceptum affirma- 98
tiuum, non obligans quoad actum, seu exercitium, nisi pro loco & tempore, data scilicet commoditate, & opportunitate ex parte denunciantis, & denunciati, & cuiuslibet alterius tertij, cui per eam denunciationem præiudicium interrogandum non est, iuxta tradita per D. Thom. *2. 2. quæst. 33. art. 2. in corpore*, Sot. *de ratione tegendi memb. 2. quæst. 2. vers. Ad quæstionem, & de iustitia lib. 2. quæst. 3. art. 7. vers. In primo.* Nauar. *in man. cap. 24. num. 12. & in d. cap. nouit. 4.* latè Fr. Bernard. *in tract. de correctione fraterna concl. 5. condit. 6.* Fr. Ludouic. *in instructorio conscientiæ part. 1. cap. 69.* quod tamen secus est in iudicio, & determinatione Summi Pontificis circa abrogationem legis ad peccatum veniale inuitantis; quippe quòd ad huiusmodi abrogationem nec opus est correctione fraterna, & denunciatione Euangelica contra legislatorem ad eandem abrogationem aliunde à Summo Pontifice requisitum, nec multiplici per diuersas lites ad summum Pontificis iudicium delatione, sed vna solùm, vel altera sufficit, vt absque Reipublicæ perturbatione possit ab eo taliter abrogante exterminari scandalum supradictæ legis.

Nec etiam facit text. per argumentum à contra- 99
rio sensu *in cap. vlt. de præscription.* ibi *quæ absque mortali*

100 *mortali peccato*,&c. † quia reſpondetur in propoſito non valere prædictum argumentum, quia ſcilicet ex illo ſequeretur abſurdum, iuxta ea, quæ de hoc argumento in his & ſimilibus terminis tradunt Menoch. *de præſumpt. lib.4.queſt.83.num.55.* Gama *Luſitaniæ deciſ.167.n.8.* Valaſc. *conſult.136. num.7.* plures alij citati *in libello de principiis vtriuſque iuris, littera A, num.131.* Ideo autem *in dicto cap.vlt.* Pontifex de facto egit de peccato mortali, non quia ſecus ſit in veniali, ſed quia voluit aſſignare rationem vndique proportionatam præſcriptioni cum mala fide per eum reprobatæ, quæ quidem præſcriptio cùm non verſetur circa res minimas, ſed circa res notabilis valoris, ſemper ſuppoſita mala fide includit peccatum mortale reſultans ex iniuſta earum retentione.

101 *Septimò* infertur ſuadente cauſa boni ſpiritualis poſſe Summum Pont. laicos ad temporalia legitimare, probat tex. *in cap.per venerabilem, verſ. rationibus*, ibi, *certis cauſis inſpectis temporalē iuriſdictionem caſualiter exercemus*, &c. *qui. filij ſint legit.* tex. elegans *in Extrauag. vnam ſanctam, verſ.in hac, de maioritate & obed.* vbi explicans auctoritatem Christi Domini *Luc.22.* accommodans ad duplicem poteſtatem Eccleſiaſticam & Ciuilem, infert contra eos, qui in poteſtate eccleſiaſtica gladium temporalem eſſe negant, & concludit oportere gladium eſſe ſub gladio, & temporalem auctoritatem ſpirituali ſubiici poteſtati, in quam rem adeſt elegans Caietani doctrina, quam refert, & auream dicit Ceuall. *communium contra communes q.739.n.41.* Quare hāc illationem tenent Abb. *in d. c.per venerabilem, n.25.* Molina *de iuſtitia tract.2.d.ſput.173.in princip.* Garc. Maſtrill. *de magiſtr.lib.3. cap.10.à num.41.* me citato *in hoc loco* Iañez Faiardo *ad cap.tanta, qui filij ſint legit. memb.1. num.45.* Exempla autem huius boni communis ſpiritualis accommodabis ex his, quæ in ſimili tradit Sayr. *de cenſuris lib.6.cap.11.num.19.* & ex his, quæ in hoc propoſitum cumulant Sanch. *de matrim.lib.8.diſp.7. num.1.* Garc. Maſtrill. *d.c.10. num.41.* vbi exemplificat quando cauſa ardua accideret, in qua valde Religioni Chriſtianæ expediret ea legitimatio: veluti ſi Princeps petatur in matrimonium ab infideli, quæ cum ſuo Regno ad Fidem vult conuerti; vel ſi maximæ diſcordiæ, & bella timeantur inter Chriſtianos Principes in Eccleſiæ perniciem, quod tamen limitat Molina *vbi proximè*, vt procedat ſi non detur poteſtas temporalis, quæ legitimationem faciat, vel eam concedere differat, & non tam citò concedat, vt oportet; quod Ego non reciperem attenta principali huius corollarij reſolutione.

102 Rectè etiam poteſt Summus Pontif. ad temporalia legitimare Principem ſupremum, qui in temporalibus nullum recognoſcit Superiorem, & probat.tex. *in d.c.per venerabilem §. inſuper*, vbi rationē reddens, quare filios Regis Francorum ad temporalia legitimare potuit, ait, *quia cum Rex Superiorem in temporalibus minimè recognoſcat, ſiue iuris alterius læſione in eo ſe iuriſdictioni, noſtræ ſubiicere potuit*, iunctis iis, quæ tradit Anguian. *de legib.l.2.contr.17. à num.79.* Præcipuum enim fundamentum, ex quo Summus Pontifex ad temporalia directè laicos legitimare non poteſt, eſt illud ex defectu poteſtatis, quam ſubditi prorogare non poſſunt in reſeruatis Principi, cui ſubiiciuntur in ſignum ſuæ ſupremæ poteſtatis, atque ita in graue eiuſdem Principis præiudicium; quæ quidem ratio cum ceſſet in ipſo Principe ſupremo, qui in temporalibus Superiorem non recognoſcit, & iuriſdictioni Pontificis ſe ſubiicit, ideo meritò decidit Pontif. *in d. verſ.inſuper*, poſſe filios ſupremi Principis legitimationem petentis, & ſe Pontificiæ iuriſdictioni ſubiicientis legitimare, notant omnes *in d.cap.per venerabilem*, vt per Abb. *ibi num.11.* Anchar. *12.* Præpoſ. *115.* Tiraq. *de nobilit. gloſ.21.num.44.* Ceruantes *l.12.Tauri num.101.* Ex quibus colliges iuſtè Summum Pont. Clementem IV. potuiſſe filios Alphonſi III. Portugaliæ ex Beatrice illegitimè ſuſceptos, viuente adhuc Matilda Bononiæ Comitiſſa ipſius prima vxore, legitimare ea mortua, ex eo, quia Portugaliæ Reges neminem in temporalibus recognoſcebant Superiorem, vt ſupra probaui *hoc cap. n.59.* Sunt tamen, qui hanc veram reſolutionem in his terminis ſumptam infringere intendant, eo moti argumento, quia ſi Papa poſſet filios Superiorem non recognoſcentes ad temporalia legitimare, eſſet præcipuè ad hæreditatis paternæ, & Regni ſucceſſionem; ſed hoc non poſſe fatentur omnes, argum.tex. *in cap.grandi*, ibi, *ipſius legitimo filio, de ſupplen. negl. Prælat. in 6.* vbi notant Iaſ. Domin. & alij, quos refert Ioan. Garc. *de nobilit.gloſ.21.num.45.* & deducitur ex his, quæ ad maioratus ſucceſſionem reſoluunt Molina *de primog.lib.3.c.2.n.11.* Rojas *in epitome ſucceſſion.cap.23. num.15.* & latè Peregr. *de fideicom. art.23.à num.50.* Adducunt etiam contra huiuſmodi aſſumptum non facere tex. *in d.cap.per venerabilem*, quem pro noſtra opinione ſuprà allegabamus, aiunt enim in illius terminis à Summo Pontifice filios legitimatos patri Philippo Auguſtino in regno non ſucceſſiſſe, ſed potiùs Ludouicum VIII. Ludouici patrem, ortum ex Iſabella l.eiuſdem Philippi legitima vxore, vt teſtatur Cuiac. *ibi*, & plenius refert Paul. Æmil. *in vit. Philippi Auguſt.* cùm tamen dicendum videretur ad Philippum, ſi ex legitima vxore natus eſſet, Regni ſucceſſionem pertinere, quia natus eſt poſtquam pater ad Regiam dignitatem euectus eſt, ac ſubinde aliis ſenioribus antea ſuſceptis debuit præferri, ex doctrina gloſ. *verb.natæ ſunt, in l. imperialis, C.de nupt.* quam ſequuntur plures, quos refert Tiraq. *de primog.queſt.31.à princip.& num.8.* Sed facilè ſatisfit negando conſequentiam, quia non ſequitur eos, qui ad temporalia legitimare poſſunt, poſſe legitimare ad Regni, maioratúſve ſucceſſionem, in quibus ſequentium, ſeu vocaturorum præiudicium vertitur; vt patet in legitimationibus factis ab Imperatore, ſeu aliis ſupremis Principibus, ad quos abſque vlla controuerſia pertinet poteſtas legitimandi ad temporalia, non tamen ad huiuſmodi ſucceſſionem Regnorum, maioratuum, & ſimilium ratione præiudicij, quod proximioribus vocatis infertur, vt alibi latius dicemus.

Ex quibus ſequitur à Summo Pontifice legitimationem præſtitam non ſuadente cauſa boni ſpiritualis, aut inter Principes nullum recognoſcentes Superiorem, vel extra caſum, in quo diſpenſat in radice matrimonij, in terris imperij minimè prodeſſe ad ſucceſſionem hæreditariam, & alios ſeculares effectus, quod tenet *gloſ.2. in d. cap.per venerabilem*, quam de ſubtilitate Iuris plus ſibi placere, & in praxi ſeruari profitetur *ibi* Abb. *num.22.in fin.* & ante eum Anton. *num.10.* Ancharan. *n.21.* & Cardin. *n.9.* Guillelm. Benedict. *in cap. Rainutius, verb.vxorem, n.198.* Couar. *de ſponſalib.par.2.cap.8.§.8.à num.14.* Rojas *in epitome ſucceſſ.cap.2. à num.11.* Molina *de primogen. lib.3. cap.2. num.11.* alt. Molina *de iuſtit. diſput.173.* Ioan. Garc. *de nobil.gloſ.22.n.42.* Peregr. *de fideicomm.ar.23.num.5.& num.32.* Sanch. *de matrimon.lib 8.diſput.7.à n.1.* Cabed. *Luſitan.deciſ.69. num.24. parte 2.* Garc. Maſtrill. *d.lib.3.cap.10.n.40.* 103

&

& confirmant ex *d. c.per venerabilem*, *verf. infuper*, vbi Summus Pontif. refcribit legitimationem pro filio Regis Franciæ ea ratione concedere potuiffe, quòd ille Rex in temporalibus nullum Superiorem recognofcebat, cui læfio, vel iniuria ex legitimatione fieret, fic planè oftendens quòd eam non poffet concedere illis, qui Imperatori, vel aliis fecularibus dominis fuerint fubiecti. Probant etiam ex generali illa vtriufque poteftatis Ecclefiafticæ, & temporalis diftinctione, fecundùm quã Imperator, & feculares Principes de fpiritualibus fe nequeunt intromittere, nec Pontifex de temporalibus, *c.cùm ad verum 99. diftinct. cap. folitæ, de maiorit. & obed.* tum quia generaliter receptum eft legitimationem à quocumque Principe fupremo factam ad bona in terris alterius imperij exiftentia non extendi, vt poft Abb. Anchar. Præpof. Alexand. Deci. & alios, quos referunt, & explicant Couarr, *d.* §. 8. *n.*14. Cabed. *d. decif.*69. *n.*19. & magis communem latè difputantes refoluit Fachin. *controuerf. lib.*3.*c.*48. conftat autem Summum Pontif. extra Ecclefiæ patrimonium quoad temporalia nullum habere territorium, vt fatetur *d.c.per venerabilem*, *in verf. rationibus*, & per fe notum eft ex *d.c.cùm ad verum*.

104 Ex quibus rationibus, quamuis hæc opinio communiter à Doctoribus recepta fit, contrariam verò, quòd fcilicet Summus Pont. non folum ad fpiritualia, fed etiam ad actus feculares laicos poffit legitimare in terris Imperij, non vulgares fuftinent Doctores, eam confirmantes ex text. *in dict. cap. per venerabilem*, *verf. quod autem*, ibi, *vt eos ad actus legitimare valeat feculares*, *& in verfic. præterea*, *& in verfic. rationibus*, ex quorum numero funt Hoftienf. *ibi*, & Præpofit. *à num.* 71. Alex. de Neuo *num.* 17. idem Hoft. *in fum. tit. qui filij fint leg.* §. *qualiter & à quo*, *fub num.* 11. *verf. falua reuerentia*, vbi ponit rationem, quia fi potuit facere filios illegitimos, prohibendo matrimonium in certis gradibus, multò magis poteft facere legitimos remouendo impedimentum Canonis prohibitiui, Celf. Hugo *conf.* 31. *num.* 7. Martin. Laudenf. *de illegit. fub num.* 85. Pute. *decif.* 483. *num.*4. *lib.*1. Valentin. Forfter. *de fucceff. lib.* 6. *cap.* 34. *q.* 2. *num.* 17. *verf. aut legitimat*, latè eleganter Rota *in Hifpalen legitimatis* 4. *Februarij* 1613. coram *Vbaldo fen.* impreffa per Marchef. *de commiffion. p.*3. *pag.*355. *cum feqq.* Anaftaf. Germon. *in paratit. Iuris Canonici tit. qui filij fint legitimi*, multis fuffulti rationibus.

105 *Prima*, quia ius legitimationis oritur ex radice matrimonij, & ex illa furgit legitimorum, & illegitimorum differentia, ex reg. *l. filium definimus*, *ff. de his, qui funt fui.* Sed difponere de matrimonio folius eft Papæ, & ecclefiafticæ poteftatis, *cap. tuam, de ordine cognit.* ficut de ipfius defectu, *cap.* 3. *de donation. inter virum & vxorem*, iuncta regul. *cap. quanto*, *de iudic.* Ergo legitimare illegitimos, ad folum Papam pertinet, etiam in temporalibus, non ad feculares Principes; nam cùm fupponamus matrimonium fuiffe nullum propter impedimentum iuris pofitiui, impedimentum reuocare, ac fi tempore matrimonij poteft Pontifex difpenfando in radice matrimonij contracti non exifteret, & confequenter filij ex eo fufcepti, quoad omnia fpiritualia, & temporalia manent legitimi, vt de legitimatione in radice matrimonij loquentes tenent Ioan. Andr. Abb. *num.* 22. Cardin. *quæft.* 9. Præpof. *num.* 74. *in d. cap. per venerabilem*, Molina *d. cap.* 2. *num.* 12. Peregrin. *art.* 24. *à num.* 77. Nauarr. *conf.* 2. *fub titul. qui filij fint legitimi*, Henriquez *in fumma lib.* 11. *cap.* 20. §. 2. Sayr. *de cenfuris lib.* 6. *cap.* 11. *num.*6. & plenè relati à Sanchez *d. difp.*7. *num.*4 atteftante fic in Granatenfi, & fupremo Rotæ Prætorio, & aliis prouinciis fuiffe iudicatum: nam, vt bene dicit Rota *ind. Hifpalen. legitimitatis*, cùm per legem Canonicam effet inducta illegitimitas filiorum natorum ex coniunctione, eo iure prohibita, fequitur vt ea fublata per difpenfationem in radice filij remaneant in eo ftatu, in quo effent, fi nulla adeffet Canonica prohibitio.

Secunda, quia apud omnes eft indubitatum poffe 106
Papam legitimare laicos fubiectos Principi fecunlari quoad omnia fpiritualia, Ordines, Epifcopatum, & fimilia, monftruofum autem, (vt text. *in d.cap. per venerabilem*, ait) videretur legitimatum quoad omnia fpiritualia, quæ maiora funt, & excellentiora, ex reg. *cap. folitæ, de maiorit.* non effe legitimum ad temporalia, quæ minora funt, contra *reg. cui licet quod eft plus, licet vtique quod eft minus* 54. *de regulis iuris, in* 6. quam etiam in materia priuilegiorum, & difpenfationis procedere probat text. *in cap. ex parte* 27. *de decimis*, cum traditis per me *part.* 2. *allog.*33. *num.*11.

Tertia, quia id quod poteft Summus Pontifex 107
per viam legis generalis, poteft etiam data iufta caufa efficere per refcriptum in cafu particulari: patet, quia defectus poteftatis ex vtriufque diftinctione, Ecclefiafticæ fcilicet, & fecularis, vel vtrũque conclufit, vel neutrum; æquantur enim hæc duo, fcilicet difponere fuper aliquo actu, vel fuper illum legem ferre, ex notatis *in l. vlt. C. de legibus*, ficut etiam poteftas iudicandi de aliqua caufa, vel ferendæ legis fuper illa, exæquantur ex Archidiac. Innocent. & aliis, quos fequitur Dec. *in cap.* 2. *n.*27. *de iudic.* Sed conftat per legem generalem poffe Summum Pontificem legitimare, etiam quoad temporalia, vt conftat in exemplis, de quibus *in cap. tanta*, *& in cap. quod nobis*, *& in cap. ex tenore*, *qui filij fint legitimi*, ergo, &c.

Quarta, quia legitimare non eft iurifdictionis 108
contentiofæ, quæ in inuitum, fed voluntariæ, quæ in folos volentes redditur, *authent quibus modis naturales efficiatur fui*, §. *generaliter*, *collat.*7. iuncta reg. text. *in l. vlt. ff. de his. qui funt fui*, notat Cofta *in* §. *& quid fi tantùm*, *part.*2. *num.*109. & 117. Duen. *reg.*350. *limit.*9. & poft Dec. Cabed. *dicta decif.*69. *num.*14. Conftat autem ea, quæ funt iurifdictionis voluntariæ, licitè exerceri, volentibus partibus, extra territorium, *l.*2. *ff. de officio Proconf.* cum aliis, de quibus Couar. *lib.* 3. *variar. cap.* 10. *à num.* 8. ergo & in terris Imperij, & extra Ecclefiæ patrimonium poterit Papa fe fubiicientibus, & volentibus legitimationes concedere.

Propter quas rationes ad vtramque partem ad- 109
ductas difficilis redditur hæc quæftio, variafque patitur diftinctiones, inter omnes *prima*, præcipua, & generalior, ad quam omnes aliæ reducuntur, illa eft, quod directè ad temporalia extra Ecclefiæ patrimonium Pontifex laicos legitimare non vult, quod euincunt argumenta pro prima opinione adducta; indirectè tamen, & cafualiter difpenfat aliquibus cafibus, vt ait text. *in d.c.per venerabilem*, *verf. rationibus*, me citato *in hoc loco* Faiard. *d.memb.*1. *num.*94. & concludunt fundamenta aliqua ex his, quæ pro fecunda opinione confideraui; & deinde generalis illa regula eft, quod quis non poteft directè, & principaliter, poteft indirectè, & in confequentiam alterius, quod fibi licitum eft *l. quoties*, *C. de iudic.* *c.pen. de reftit. in integr.* iuncta vulgari regula, quod ea quæ veniunt in confequentiã, non attenduntur, *l.*1. *in princ. ff. de auctorit. tutor.* cum fimilibus, de quibus

quibus Mantua *Paralipom. dialog.* 47. quæ quidem regula intelligenda est in his, quæ sequuntur necessariò, & sine quibus principale maneret inutile, non ita tamen dispensatio comprehenditur, vel trahitur ad consequutiua, quæ separabilia sunt, & sine quibus dispensatio, & dispensandi potestas stare potest, & vtilis est, vt arg. text. *in l. vlt. §. Lucius, ff. de condict. indeb.* ex Oldrad. & aliis explicant Rebuff. *in praxi, tit. de dispens. ad plura, n.* 77. & adducti per Sanch. *d. lib.* 8. *disp* 1. *à n.* 20.

110 Si aliquando dubium fuerit de matrimonij parentum validitate, tunc poterit Summus Pontif. laicos legitimare ad temporalia, quia cùm ad eum pertineat explicare dubia super matrimonij validitate, *cap. tuam, de ordine cognit.* potest in huiusmodi consequentiam legitimare prolem ad omnia tam spiritualia, quàm temporalia, deinde hæc resolutio colligitur ex auctoritate *d. cap. per venerabilem, in vers. verùm si veritas*, iuncto infrà ibi, *de filiis ergo eiusdem Regis vtrùm fuerint legitimi, vel illegitimi, quandiu pendet quæstio affinitatis obiectæ, potest non immeritò dubitari*: quibus verbis vt Pontifex astrueret potestatem, qua filios Regis ad temporalia legitimauit, præcipuè considerat dubium, quod vertebatur corā ipso Pont. super matrimonij validitatem, & ex professo eandem rationem confirmat *in vers. Rationibus*, ex auctoritate *Deuteron.* 17. vbi continetur; *si difficile & ambiguum iudicium apud te esse perspexeris*, &c. *venies ad Sacerdotes Leuitici generis, & apud iudicem qui fuerit illo tempore*. quam auctoritatem postquam eruditè explicauit, colligit ex ea probari quoties aliquid est difficile, & ambiguum ad Sedis Apost. iudicium esse recurrendum, indeque infert quòd cum filiis Regis dispensauit, quia dubium erat an matrimonium, ex quo nati sunt, ab initio fuerit validū: eadem ratione dubij super matrimonium non solùm legitimos filios, sed etiam hæredes patris iudicauit Pont. *in c.* 1. *&* 2. *& in c. per latum, & in c. quod nobis, qui filij sint leg.* Ex quibus hanc resolutionē sequuntur, & comprobant Anton. *n.* 10. *in fine*, & Præpos. *n.* 7. *ad med. in d. c. per venerabilem.* Molin. *d. c.* 2. *n.* 22. Sayr. *d. c.* 11. *n.* 7. Sanch. *d. disp.* 7. *n.* 10. Quicquid aliud teneat Ceruantes *in d. l.* 12. *Tauri, n.* 99. exemplum adducens de solemni illa sententia Clementis VII. in fauorem Catharinæ Reginæ Angliæ, quam refert Castro *de lege pœnali lib.* 1. *c.* 11. In supposito dubio super matrimonio ex eo trahi fundamentum potestas Pontificis, vt verbis vtar Antonij *citato loco.*

Hęc pauca in materia adeò ampla prælibare sufficiat, quæ quidē absolutiùs, Deo fauente, in lucem aliquando dabimus.

Capvt. III.

De Constantinopolitano Patriarcha.

SVMMARIVM.

1 *Constantinopolis ciuitas à Constantino Imper. qui eam reparauit, sic dicta.*
2 *Bizantium cur primum Constantinopolis appellata fuit.*
3 *Constantinopolis noua Roma dicebatur.*
4 *Constantinopolitana Ecclesia Romana appellabatur.*
5 *Constantinopolitana Ecclesia post Romanam primus locus datus fuit.*
6 Cap. renouantes 22. dist. *declaratur.*
7 *Constantinopolitana Ecclesia multis cohonestata erat ministris.*
8 *Constantinopolitana & Alexandrina Ecclesia parem dignitatem cum Ecclesia Romana non habuerunt.*
9 Cap. mos antiquus 65. dist. *declaratur.*
10 *Constantinopolis sub Rege Turcarum VII. Mahumete capta an.* 1453.
11 *Constantinopolitano Patriarchæ quę Metropoles, & Archiepiscopatus olim fuerint subiecti, ostenditur.*

Constantinopolitanam ciuitatem à prima eius origine Dei admonitu ædificatam fuisse tradit Sozomen. *Ecclesiastica historia lib.* 1. *cap.* 2. Hæc cùm † Bizantium prius diceretur (cuius Bizantinis ciuibus B. Petrus Apostolus Episcopum misit, vt scribit Cardin. Baron. *annalium tom.* 1. *sub anno Christi* 44. *pag.* 304. *in vers.* 1. *describit*) à Dausanio Spartano primum condita, si sequamur Iustinum, vel secundum Eustathium à Brize Megarensium classis Præfecto, si credamus Petr. Gregor. *syntagm. Iuris lib* 15. *cap.* 5. *num.* 7. ob nobilitatem tamen, amplitudinémque à Magno Constantino Imper. postea mirificè consequutam, ab illo quoque nomen feliciter mutauit, cœpitque Constantinopolis dici, vt aduertunt Nicephor. *Ecclesiasticæ historiæ lib.* 7. *cap.* 48. *& seq.* Petr. Gillius *in lib. de Constantinopolitana ciuitate*, & Petr. Gregor. *d. num.* 7. Et licèt à principio Pontifices iustissimè moueri potuerunt, vt secundum locum post Romanam Ecclesiam deferrent potius Alexandrinæ, & Antiochenæ, quia ciuitates apud Romanos Ægypti & Syriæ erant Metropoles, & capita; postea tamen ex iustis notabilibúsque causis Constantinopolitana Ecclesia ad verum Patriarchalis Sedis titulum & honorem Vigilij Papæ decreto assumpta fuit, vt obseruat Francis. Torrens. *de actis veræ sanctæ Synodi sub can.* 36. *in vers. postea Vigilius*, contigit autem id post Alexandrinam, Antiochenam, & Hierosolymitanam, vt docet Catechismus Roman. *p.* 2. *c.* 7. *de Ordinis sacram. num.* 17. & sensit integra *cap. inter quatuor, de maiorit. & obedien.* arguendo ex ordine litteræ, quamuis Hierosolymitanam vltimo loco fuisse admissam non sine fundamento sentiant alij, de quibus iam memini. Ad erectionem autem Constantinopolitanæ Ecclesiæ in veram Patriarchalem duabus potissimum causis ac considerationibus motam fuisse Apostolicæ Romanæ Sedem considero, quibus insitam suam Ecclesiarum & Christi fidelium maternam solicitudinem iudicauit. Hæc vna est publicum bonum pacis iam dudum ex vna prætensione inter Græcam ad Latinam Ecclesiam cum magno Orbis scandalo turbatæ ac deperditæ, conciliandæ. Altera principalior est vis gratitudinis in Constantinam Imper. à quo insignia beneficia acceperat in munificentissima ab eo donatione sibi facta, de qua egimus suprà *hoc tit. c.* 2. *à n.* 68. iustissimum namque ac congruentissimum fuit, vt tam illustre Constantini Magni seruitium, tam larga manus, tam beneficus in Romanam Ecclesiam Imperator, qui Romanum Imperium veneranda Christianorum fide muniuit, *l. diui C. de naturalib. liber.* & qui post ædificatas, dotatasque nobiliores Vrbis Ecclesias, assiduis quoque laboribus, ac expensis in vtraque toga Christianam Remp. augere, tueri, & conseruare non destitit, hac afficeretur saltem gratitudine quod Sedes Episcopi sui post Romanam Sedem primum Ecclesiasticarum prærogatiuarum, & Patriarchalium Sedium locum assequeretur,

quo d

quod in terminis tetigit VVolfgang. Lazius de Re-
publ. Romanorum lib. 2. c. 2. vers. atque hac de Orientis
pratorio, & latius Matth. Vgoni. de Patriarchal. pra-
stantia col. 2. vers. rectè instat. Vnde cùm Constanti-
tinus relicta Roma, Sedem suam Bizantium (id est,
Constantinopolim) transtulisset, cœpit Aquila
(quæ insigne est Romani Imperij) biceps fieri, vt
hæc duo capita Orientis, & Occidentis significaret,
quod inter alios ponderant Lancelot. Conr. in tem-
plo omnium Iudicum lib. 1. c. 1. §. 1. verb. Imperator est
mundi dominus q. 2. num. 5. Petr. Gregor. syntagm. Iu-
ris part. 2. lib. 15. c. 5. num. 8. Et Regia Sede ad Bi-
zantium sic translata illud nomine suo, pluribusque
priuilegiis Constantinus exornauit, & non solum
3 † Constantinopolis, sed etiam noua Roma esse, &
appellari meruit, vt in prima Constantinopolitana Sy-
nodo can. 3. aliàs 5. relatu in c. Constantinopolitana
22. distinct. vbi sic habetur. Constantinopolitana Ci-
uitatis Episcopum habere oportet Primatus honorē post
Romanum Episcopum, propterea quòd sit noua Roma,
refert Iustinian. Imper. in auth. vt ordinoria praefectura,
vers. renouantes collat. 5. ibi, Vrbana praefectura senioris
Roma, & non videlicet huius nostra. Idem in auth. de
Ecclesiasticis titulis §. sancimus collat. 6. dum ait. Bea-
tissimum autem Archiepiscopum Constantinopoleos
noua Roma, iuncta l. 1. §. sed et si qua, vers. Romam au-
tem C. de veteri iure enuc. tradunt Hieron. Cagnol.
in proœm. Digestorum §. hac autem tria num. 335. cum
seqq. Ludou. Gomez ad c. 1. numer. 44. de constit. in 6.
Iacob. Spieg. in lexi. Iuris verb. Roma noua. Petr. Greg.
4 d. c. 5. num. 7. Et † Constantinopolitanam Ecclesiam,
Romanam appellabant, vt ex c. fin. § idem Romano-
rum, iuncta glos. 34. quaest. 2 docent Socrat. in historia
tripartita lib. 1. c. 9. Sozomen lib. 2. historia Eccle-
siast. c. 2. Hieron. Berucc. & Barnab. Brisson. de ver-
borum significat. verb. Roma autem duplex, Azeued. ad
Curiam Pisanam lib. 1. c. 11. lit. D. Cardin. Cæsar.
5 Baron. annalium Ecclesia anno Christi 330. Vnde † pri-
mus locus post Romanam ipsi Constantinopolita-
næ Ecclesiæ datus est, primùm in Cōstantinopolita-
no Concilio sub Theodosio maiori Can. 5. refer-
tur inter opera Beati Clementis pag. 216. & à Ca-
ranza in summa Conciliorum pag. 78. in fine, & à Gra-
tiano in d. c. Constantinopolitana. de quo videndus
est Couar. lib. 4. vari. c. 14. num. 13. quod deinde in
sexta Synodo fuit confirmatum, & refertur in c. reno-
6 uantes 22. dist.

Verùm quia vsu Romanæ Ecclesiæ multo tem-
pore postea hoc receptum non fuit, & nihilominus
Episcopi Constantinopolitani Imperatorum freti
potentia illud sibi priuilegium vsurpare contende-
bant, imò Superiores esse Romano Pont. vt ex Pau-
lo Diac. Platina, & aliis diligenter comprobat Ruf-
fus in apologia contra Molinaum pag. 50. cum seqq.
sentit Card. Bellarm. tom. 1. de Romano Pont. lib. 2.
c. 18. in fine secundo arg. pro bono pacis Innoc. III.
in generali Concilio Lateran. de quo in c antiqua 23.
de priuileg. denuo concessit idem priuilegium Con-
stantinopolitanis Episcopis, vt obseruant Patres,
qui iussu Gregorij XIII. emendationi Decreti præ-
fuerunt, in notis ad d. c. Constantinopolitana, qui
etiam rectè aduertunt in d. c. renouantes legendum
esse similia priuilegia, qua Superior Roma habet, necnō
in Ecclesiasticis rebus magnificetur, vt illa, quamuis
in antiquis Codicibus legeretur inferior Roma, & nō
tamen in Ecclesiasticis rebus, vt etiam bene aduer-
tit Anton. August. ad Decretum lib. 1. dial. nam iux-
ta hanc lectionem emendatam optimè probat no-
strum discursum, quòd sicut noua Roma, id est,
Constantinopolis Romæ superioris, seu antiquio-
ris, iam nunc in temporalibus obtinet principatum
totius Orientis, ita etiam in Ecclesiasticis rebus
post Romam antiquam, primatum obtineat, & con-
firmare poteris ex iis, quæ de Bizantio noua Roma
à Constantino appellata omnes, vel minimum ver-
satos nosse scribit Florimundus Remondus in faba-
lam Ioannæ Papæ c. 25. num. 3. vnde † ipsa Constan- 7
tinopolita Ecclesia mater Christianorum ortho-
doxæ Religionis appellatur in l. decernimus C. de sa-
cros. Eccles. id tamen intelligendum est ratione Eccle-
siarum Orientis, vt optime aduertit Cardin. Baron.
tom. 7. annalium Ecclesia anno Christi 534. in vers.
dum ergo, pag. 108.

Vnde ipsa Constantinopolitana Ecclesia ob pri-
uilegia sibi concessa, & super omnes alias Patriar-
chales excellentiam, multis cohonestata fuit mini-
stris, vt describit Imper. in auth. vt deter. sit numerus
cleric. collat. 1. ibi. Sancimus non vltra quidem sexagin-
ta Presbyteros in sanctissima maiore Ecclesia esse, Dia-
conos autem masculos centum quinquaginta autem fœ-
minas. Subdiaconos verò nonaginta, Lectores autem cē-
tum & decem, Cantores viginti quinque, & insuper decē
ex iis, qui vocantur ostiary. Et idem Imper. in l. non
plures C. de sacros. Eccles. loquendo de Constantino-
politana Ecclesia, sic ait: Non plures quàm nongenti
quinquaginta Decani sacrosancta huius amplissima Vr-
bis deputentur Ecclesia, nullique his condendi, vel mu-
tandi, vel in defunctis locum substituendi pateat copia,
quo loco Decanos accipi pro Canonicis exponunt
ibi glos. & Doctores; sed meliùs exploso sensu Alcia-
ti lib. 1. Parerg. c. 50. dicendum puto illos esse,
qui efferendis ad Ecclesiam cadaueribus pium præ-
stabant ministerium, vt optimè declarat Guido
Pancirola in thesauro variarum lectionum lib. 2. c. 163.
Licèt in stricta nominis significatione dicantur, qui
decem præsunt, seu qui dignitatem decennalem ha-
bent in Ecclesia, de quibus loquitur text. in cap. ex
parte, de clericis non resid. Vnde fit vt Decanus dica-
tur honorabilis pars Capituli, c. post electionem, de
concess. praeb. glos. in c. cum vniuersas, de elect. Sunt
& Decani, hoc est, Archipresbyteri rurales, qui sunt
longè inferioris dignitatis, & præeminentiæ, de
quibus in Clem. 2. de rescrip. & in c. ad hac, de offic.
Archid. In omnibus tamen Ecclesiis Hispaniæ &
Franciæ consuetudine receptum est, vt is dicatur
Decanus, qui præest toti Canonicorum collegio in
choro, in incessu, comitiis, & suffragiis ferendis,
de cuius officio & dignitate vide Flamin. de resignat.
lib. 1. quaest. 1. num. 86. Fr. Hieron. Roman. lib. 3. de
Repub. Christiana c. 10. in princ. Azor. instit. moral.
part. 1. lib. 3. cap. 17. Aliter tamen apud Legistas ac-
cipitur Decanus, qui scilicet decem præest famula-
toribus, siue militibus Principis, vt in tit. C. de deca-
nis lib. 11. Ratio verò (vt ad rem redeamus) quare
tam magna copia ministrorum cohonestata fuerit
Ecclesia illa Constantinopolitana, colligitur ex tex.
in d. auth. vt determ. quia scilicet tres capellæ, siue
Ecclesiæ eidem Patriarchali copulatæ erant, vbi
fortè erāt diuersa collegia, videlicet domus glorio-
sæ Virginis, & Dei Genitricis Mariæ, ædes S. Mar-
tyris Theodori, & ædes S. Helenæ, in quibus diuer-
simodè habitabant, & deseruiebant prædicti omnes
Diaconi, Subdiaconi, Diaconissæ, atque Presbyteri
Missas, & alia diuina officia celebrantes, qui etiam
omnes ex eiusdem maioris Ecclesiæ reditibus nu-
triebantur; Diaconorum verò, & Subdiaconorum,
ac Lectorum concursus ibidem habebatur, vt sub
Ecclesiasticis præceptoribus in sacris cæremoniis
instruerentur, quæ omnia innuere videntur d. auth.
& glossa, ac Doctores ibi.

8 Hinc exierunt aliqui perperam arbitrantes Constantinopolitanam, & Alexandrinam Ecclesiam parem habere dignitatem cum Ecclesia Romana, hoc deducentes ex Concilio Constantinopolitano, quod aliàs sexta Synodus dicitur, ad quod se refert *d. c. renouantes*, prout refertur à Carranza *in sum. Conciliorum fol. 269. & in† d. c. mos antiquus 65. distinct.* quod
9 veritatis non habet fundamentum; nam in primis respondetur auctoritatem illorum Canonum, qui Turlani dicuntur, probatam & certam non esse, neque legitimâ alicuius Romani Pont fuisse auctoritatem approbatam illam Synodum, aut congregatam, sed potiùs plures ibi reperiri errores, ita respondet Card. Bellarm. *vbi supra*. Sed meliùs respondebis indignissimè Canonem illum adduci ad hoc propositum, quia ex ipsius verbis constat similia priuilegia dari Episcopo Constantinopolitano post Romanum Pont. & ad effectum, vt ad ipsum detur appellatio, & habeat alia iura Patriarchalis Ecclesiæ, quæ tex commemorat *in d. c. antiqua, in vers. seruata*, & deducitur ex *c. conquestus. 9. q. 3.* ita tamen vt Romana Ecclesia semper superior maneat, vt constat ex verbis, quæ Carranza refert *citato loco*, ibi *æqualia priuilegia cum antiquæ Romæ throno obtineat, & in Ecclesiasticis negotiis, vt illa emineat secundum post illam existens*; atque ita ex his multisque aliis rectè concludit Cardin. Bell. *vbi proximè*, nullo vnquam tempore ab vllo Romano Pont. datum fuisse Constantinopolitanæ Ecclesiæ priuilegium æqualitatis cum Romano, neque etiam primum locum post hanc obtinuisse, nisi postquam Romani Pont. ratum habuerunt, quod confirmat auctoritate Nicephori *lib. 17. c. 9.* dum narrat Ioannem Papam cum Constantinopolim venisset rogatum à Iustiniano, vt Epiphano Patriarchæ Constantinopolitano assisteret, nõ antea voluisse, quàm sibi pro prærogatiua Sedis Apost. thronus supra Epiphanium collocatus fuisset.

10 Hodie diuina sic permittente prouidentia pulsis Cæsaribus ab illa sede, & ciuitate, Agareni illam occuparunt sub Rege Turcarum VII. Mahumete Amurathi filio, qui Constantinum VIII. Orientis vltimum Christianum Imper. interfecit cum suis, & Orientale Imperium sustulit *anno 1453.* & Constantinopolitanum, ac Trapezuntinum imperium, 12. regna, 200. Vrbes, Christianis ademit, florente Republ. Romana, refert Petr. Gregor. *d. c. 5.*

11 Fuerunt Constantinopolitano Patriarchæ olim subiectæ omnes Græciæ Prouinciæ, Daciæ, Ponti Euxini, & Asiæ minoris, quibus accesseruut aliæ Prouinciæ, prout fuerunt ad Christi Fidem, & religionem conuersæ, Moscouia, Russia, & aliæ vltra Poloniam sitæ. In his prouinciis paucis exceptis Patriarcha Constantinopolitanus, Episcopos, & Archiepiscopos, & alios dignitate Ecclesiastica præditos constituebat, præficiebat, vel confirmabat electos, vt nunc etiam Patriarcha, quamuis schismaticus, illos constituit, præficit, vel confirmat, refert Azor. *instit. moral. p. 2. lib. 3. c. 35. q. 5. in princip.* D. Roderic. à Cunha *in historia Ecclesiastica Episcoporum Portugalen. p. 1. c. 6. vers. facil. pag. 70.*

Sequuntur Metropoles olim Constantinopolitano Patriarchæ Suffraganeæ.

Cæsarea Cappadociæ.
Ephesus in Asia.
Heraclia in Thracia, vel Macedon.
Ancyra in Galatia.
Corsicus in Hellesponto.
Sardes in Lydia
Nicæa in Bithynia.
Calcedon ibid.
Nicomedia ibid.
Syda in Pamphilia.
Sebasten in Armenia.
Amassea in Helenoponto.
Melitene in secunda Armenia.
Tyana in secunda Cappadocia.
Gangra in Paphlagonia.
Thessalonica in Thessalia.
Claudiapolis in Honoriade.
Neocæsarea in Ponto Polemonico.
Pissinus in secunda Gallatia.
Myra in Litia.
Stauropolis in Caria.
Laodicea in Phrygia, Cappatiana, seu Pacatiana.
Iconium in Lycaonia.
Synada in Phrygia Salutari.
Antiochia in Pisidia.
Silæum, siue Perga in secunda Pamphylia.
Corinthus in Peloponneso.
Athenæ in Hellade.
Mocissus in Cappadocia.
Creta insula.
Seleucia in Pamphilia.
Rhegium in Calabria.
Patra in Peloponneso.
Trapezus in Larica.
Larissa in secunda Hellade.
Naupactus in Ætolia.
Philippopolis in Thracia.
Traianopolis In Rhodopa Thraciæ Prouinciæ.
Philipporum in Macedonia.
Hadrianopolis in Hæminonto Thraciæ Prouinciæ
Hierapolis in Phrygia Cappadociana.
Pyrachium.
Smyrna in Asia.
Carana.
Ammonum in Phrygia.
Comachus in Armenia.
Cotiacum in Phrygia.
S Seuerinæ in Calabria.
Mytilena in Lesbo.
Neopatræ, seu nouæ Petræ in Hellade.
Euchaita.
Amastris Chonæ.
Hydrus, seu Hydruntum in Calabria.
Kelzene.
Coloniæ.
Thebæ.
Serræ.
Pompeiopolis.
Rossia.
Alania.
Ænus.
Tiberropolis.
Achaia.
Cerasus.
Nacolia in Phrygia magna.
Germanicia, siue Germania.
Madyta.
Apamea.
Basileum.
Drystra.
Nazianzenus.
Corgra.
Abydus.
Methymna.
Christianopolis.
Rusium.
Lacedæmonia.
Naxia.
Attalia.

Archiepiscopatus,

Bizia.
Leontopolis.
Moronea.
Miletus in Ionia.
Præconensis.
Selybria.
Dercos.
Carabizia.
Lemnus insula.
Germia.
Arcadiopolis.
Parium.

Chios,

Chios, siue Chion,	Leucas.
Insula.	Misthea.
Apros.	Cudræ.
Clypsella.	Soteropolis.
Nice.	Pedacithoa.
Neapolis.	Germa.
Selga.	Bosporus.
Chersan.	Cotradic.
Messana in Sicilia.	Eroina.
Garella.	Carpathus.
Briffis.	Mezembria.
Cotthia.	Ægma.
Sugdaia.	Pharsala.
Phullæ.	Matrache.

CAPVT. IV.

De Alexandrino Patriarcha.

SVMMARIVM.

1 *Alexandria ciuitas est in Ægypto, Africa contermina, magna, illustris.*

2 *Alexandria ante Christi aduentum annis viginti supra CCC. ab Alexandro Macedone condita, & cognominata fuit.*

3 *Alexandrini Patriarchæ Sedes cur, & à quo Alexandria posita fuerit ostenditur.*

4 *Alexandrinus Patriarcha quibus præsit Prouinciis, ostenditur.*

5 Cap. mos antiquus 65. distinct. *declaratur, & num.6.*

1 ALEXANDRINVS Patriarcha ab Alexandria ciuitate, in qua Sedem habuit, nomen accepit: Alexandria ciuitas est in Ægypto Africæ contermina, magna & illustris, quam Strabo *lib. 14. Geographiæ*, Vrbem
2 potentem, ac populosam nominat, † ante salutarem Iesu Christi aduentum annis viginti supra CCC. ab Alexandro Macedone, Iustino attestante, cognita, & cognominata, omnium Alexandriarum, quarum in historia passim plures, quàm septemdecim (vt Eustathius perhibet) enumerantur, maxima, & opulentissima, quam ob cultum diuinum ibi florentem, plebisque sanctimoniam, frequenter Paradisum Domini veteres nuncuparunt, vt refert Georgius Braunius *in suo Theatro Vrbium*, & Petr. Greg. *Syntagm. iuris lib. 15. c. 6. à n. 1.* & ideo ob loci insignem laudem, & populi frequentiam, quæ eò confluit, Sedes ibi posita est principalis, vel à Petro per se ipsum, vt Nicephor. testatur *lib. 14. c. 3.* vel per discipulū suum Marcum Euangelistam, quem eò misit, vt nomine suo fundaret Ecclesiam, vt docet S. Gregor. *lib. 6. epist. 37. ad Eulogium Alexandrinum.* cuius verba refert Card. Bell. *tom. 1. lib. 1. de Romano Pontif. c. 24. vers. vera igitur.* & tradunt Sebast. Cæs. *in relect. de Eccles. hierarchia disp. 4. n. 9.* Illustriss. D. Acuña *de*
3 *Primatu Brachar. Ecclesiæ c. 4. n. 4.* † Posita ibi est principalis hæc sedes, vt præesset ex more approbato per Concilium Nicænum Ægypto, vel Libyæ, Pentapoli, & aliis Prouinciis, quæ ad Tropicum Capricornij pertinent. Petr. Greg. *synta. m. Iuris 25.*
4 *c. 6.* Item † præest Alexandrinus Patriarcha Nestorianis, Iacobitis, Cophitis, aliisque Christianis per Orientis prouincias habitantibus, vt Miræus asserit in notitia Episcopatuum totius Orbis.

5 Cuius dignitas primis illis temporibus adeo magna fuit, vt priuilegiis, & præeminentiis Summorum Pont. liberè vti posse, & quod magis est, parem cum Ecclesia Romana habere dignitatem videretur, vt constitutum apparet in Concilio Constantinopolitano, quod aliis sexta Synodus dicitur; & refertur à Carranza *in summa Conciliorum fol. 269. & in cap. mos antiquus 65. dist.* vbi sic habetur. *Mos antiquus perduret in Ægypto, vel Libya, & Pentapoli, vt Alexandrinus Episcopus horū omnium habeat potestatem, quādoquidem & Episcopo Romano parilis mos est.* Quæ verba adeò nonnullorum ingenia torserunt, vt existimarent ab hæreticis clanculum, ac dolosè adiecta fuisse, vt paritatem inducerent inter Romanum Pontif. & Alexandrinum Patriarcham, quasi Alexandrinus non esset Pontifici subiectus, cum par in parem non habeat imperium, & ideo ita existimarunt Francisc. Turrianus *in monumentorum veterum inuestigatione & sanctiorum Patrum lectione, in tr. de potestate Papæ lib. 3. pag. 11. versic. Videamus ergo.* Barthol. Carranza *in parua Summa Conciliorum in scholiis ad d. sextum canonem Cōcilij Nicæni* Sebast. Cæs. *disp. 4. §. 2. n. 5.* Azor. *d. lib. 3. c. 35. q. 5.* me citato *in hoc loco* Illustriss. D. Acuña *d. c. 4. n. 5.*

6 Sed occurrunt alij respondentes text. non decidere quòd perduret mos Alexandrinæ Ecclesiæ, vt parem habeat potestatem cum Romana, sed narrare morem, qui vigebat, expendentes in aliquibus Codicibus Gratiani legi, *perdurat*, non perduret, imperatiuè, vt in vulgaribus legitur, & sic *perdurat* emendatum est in nouissimis iussu Gregorij VIII. impressis, vbi etiam Patres, qui emendationi præfuerunt, in notis aduertunt in Græco, vbi habent vulgares Codices, Episcopo Romano parilis mos est, legi verba, quæ solùm important (quoniam & Romæ Pontifici hoc vsitatum est) quæ sanè nullam inferunt æqualitatem cum Romano Pont. Quòd si vulgari litteræ esset adhærendum, responderi potest quòd scilicèt æqualis mos importat similitudinem potestatis quoad iura supra Ecclesias sibi subiectas, & ad effectum, vt ad ipsum detur appellatio, & habeat alia iura Patriarchalis Ecclesiæ, de quibus *in c. antiqua, de priuileg.* vt deducitur ex *cap. conquestus 9. quæst. 3.* & ex eo post Ruffum *in libro quem scripsit pro Pontifice Romano, n. 8. vers. sed videamus, pag. 44. cum seqq.* explicant Bursat. *cons. 109. num. 14. cum seqq. vol. 1.* Marta *de Iurisdictione par. 1. c. 16. à n. 4* Sedes subiectas Alexandrino Patriarchæ enumerant Azor. *d. c. 35. q. 5. vers. porro*, Miræus *in notitia Episcopatuum, lib. 1. c. 21 & lib. 3. c. 3.* Illustriss. D. Acuña *in catalogo Episcop. Portucal. p. 1. c. 6. pag. 71.*

CAPVT V

De Antiocheno Patriarcha.

SVMMARIVM.

1 *Antiochia Syriæ Metropolis.*

2 *Antiochia quibus nominibus olim dicta fuerit, ostenditur.*

3 *S. Petrus Antiochiæ primum Sedem fixit anno à natiuitate Domini 35.*

4 *Alexandrinum Patriarcham cur Antiochenus non præcedat, ostenditur.*

5 *Antiochena Ecclesia Germana Romanæ meruit appellari.*

6 *Antiochena Ecclesiæ Antistites dicebatur Catholicus.*

7 *Catholici Regis titulus proprius Regum Hispaniæ.*

8 *Antiocheno Patriarchæ Sedes subiectæ referuntur.*

1 ANTIOCHIA, vt refert Abrahamus Ortelius, Syriæ Metropolis ſuper Oronte fluuio, Epidaphne a Plinio cognominatur.
2 †Magno epitheto eam exornat Philoſtratus *in vita Apollonij*, Petr.Greg. *Syntagm.Iuris lib.* 15.*c.*7.*à n.*1. Reblatha, vel Rebla Hebræis, vt ſcribit D.Hieron. *in Ezechielem*. Iuſtiniani Imper. tempore Theopolis ab eodem dicta fuit, vt ſcribunt Procopius, Cedrenus, Nicephorus, Caliſtus, & Euſtathius, qui addit illam quoque olim Cherſoneſum per ambitum aquarum
3 dictam fuiſſe. Hic † S. Petrus primùm Sedem fixit anno a natiuitate Domini 35. eamque ſeptem annis, non tamen completis, adminiſtrauit. Baron. *anno Christi* 39.*a n.*9. Bellarmin. *lib. de Romano Pontif. c.*5. Ideò tertiâ hanc Sedem B.Petri nomine honorabilem haberi refert Anaclet *epiſt.*111. quia ibi priuſquã Romã veniret, habitauit, & Ignatiũ Epiſcopum cõſtitu , atque primũ nomẽ Chriſtianorum nouel-
4 læ gentis exortum eſt Nec mirum ſi† Alexandrinus Patriarcha Antiochenum præcedat, quia ita poſtulat ordinis ratio ea magnitudine loci ſumenda, vt ſuprà oſtenditum quia, verba ſunt Card. Bell. *lib.*1.*de Romano Pontif.c.* 24 cùm omnes tres ſint Sedes Petri, Romanam per ſe vſque ad mortem adminiſtrauit, Alexandrinã per Marcum Euangeliſtam, Antiochenam per Euodium; ſicut ergo maior eſt Petrus Apoſtolus Marco Euangeliſta, & Marcus Euangeliſta Euodio, qui neq; Apoſtolus, neque Euangeliſta fuit; ita quoque Romana Eccleſia Alexandrinã. Alexandrina Antiochenã auctoritate & dignitate ſuperat.
5 Antiochena Eccleſia germana Romanæ meruit appellari ab Innoc. *in epiſt.*14.*ad Bonifacium Presbyt.* vt habetur *tom.*1.*Concil.pag.* 781. ex quo vtriuſque Cathedræ officium ordinatum fuit, vt in Breuiario Romano patet. Item in ea celebris Antiphonarum vſus cœpit, vt ea Tripartita hiſtoria referunt VValfrid. *de exordiis increm. rerum Eccleſiaſt. cap.* 25.*verſ. dicendum*. Amalar. Fortunat. *de Eccleſiaſt. Offic. lib.* 4. *c.*7.*verſ. vt Tripartita*, Rodulph. Riuo *de Canonum obſeruantia propoſ.*12. Huius Patriarchatus encomiũ
6 minimũ non eſt, quòd eius Antiſtes dicebatur† Sacroſanctæ Antiochenæ Eccleſiæ Catholicus, de quo meminere Petr.Greg. *d. lib.*15.*cap.*7.*n.*5 *& lib.* 2. *c.*1. *n.*2. Guillerm. Tyrius *lib.* 14. *belli ſacri cap.* 12. Procop. *lib.*1.*de bello Perſico*, Valdeſ. *de dignitate Regum Hiſpaniæ c.*15.*n.*30. ad quam in ſimili Gregorius Papa Childeberto Regi Francorum *in epiſt.*6. dicebat, videlicet: Eſſe autem Regem, quia ſunt & alij, non mirum eſt, ſed eſſe Catholicum, quòd alij non merentur, hoc ſatis eſt, referunt Aluar. Pelag. *de planctu Eccleſiæ lib.*1.*c.*37.*n.*1.*col.* 4. Petr. Rebuff. *in Concord. Galliæ rub.*1.*de approbat. Conuentorum, verb.*
7 *benemeritis, verſ. item legimus*. Qui tamen† Catholici Regis titulus proprius Regum Hiſpaniæ Apoſtolica conceſſione factus fuit in Ferdinando & Eliſabeth, vt notorie cõſtat. Quinimò ea Gothorum tempore Reges Hiſpaniæ illo honorifico titulo acclamati fuerunt, & Alphonſum Regem Hiſpaniæ 734. Catholicum nuncupatum conſtat ea auctoribus omnibus, vt Garibai *lib.*9.*c.*6. & Morales *lib.* 13.*c.*10.13.*&* 15.*hiſtor.* differunt, quòd autem illi hoc cognomen eſſet ab Eccleſia indictum, vno ore fatentur Beuter. *lib.*2.*c.*41. Zurita *p.*1.*annal. lib.* 2.*c.* 40. Vaſæus *anno* 747. Palat *de obte ione Regni Nauarræ, part.* 6.§.10. Marian. *de rebus Hiſpaniæ, lib.*7.*cap.* 4. Genebrard. *in Chron. l. .*3.*a* 756. & alij, quos refert Valdeſ. *de dignitate Regum, Regnorumque Hiſpaniæ, cap.*13.*n.*19. nouiſſime Alexand. Patrit. *de iuſtitia armorum & fæ Regis G b. .c.*23. & patet in epitaphio ſepulchri, vbi ita legitur *Alphonſus Catholicus*. Et ab hoc Alphonſo continuatus fuit titulus Catholici, & deriuatus in reliquos, vt aduertunt Illeſcas *in hiſtoria Pontificali, p.*1.*lib.*2.*cap.*85. Renat. Chopin. *de ſacra politia, lib.*1.*tit.*7.*num.*18. & patet in Ordonio I. in quodam priuilegio, cuius exemplar refert Ambroſ. Morales *lib.*14. *c.*34. vbique Catholicus cognomine nuncupatur, & Rex Sanctius Caſtellæ, dictus Craſſus, in priuilegio conceſſo monaſterio de Samos Ordinis D.Benedicti eo titulo cognominatur, & Rex Alphonſus VI. Toletanæ vrbis expugnator, ita appellatur Catholicus in Concilio apud oppidum de Huſſillos, & Alphonſus VIII. qui inſignem victoriam circa oppidum nuncupatum Nauas de Toloſa obtinuit, Catholicus nuncupatur in inſcriptione, quæ habetur in Cœnobio vetuſtiſſimo S. Facundi, Rexque Henricus III. ita patrem Ioannem primum Regem Caſtellæ appellat Catholicum cognomine in teſtamento ab eo condito, & ſic de ſubſequentibus, ita vt cùm diceretur Rex Catholicus ab Alphonſo I. Rex Hiſpaniæ intelligebatur, vt notauit Caſſan *in catalogo gloriæ mundi, p.*5.*cõſid.*33 Anaſtaſ Germon. *de ſacrorũ immunit. lib.*4.*in proœm.n.*8. Garibai *in compendio hiſtoria, lib.*18. *cap.*1.

Huiuſmodi Antiocheno Patriarchæ ſubiecta erat 8
pars Aſiæ, quæ Carmaniam, Armeniam maiorem, & minorem, Lyciam, & Ciliciam continet, & prouinciæ, Syria, Aſſyria, Meſopotamia, Media, Parthia, Perſia vſque ad Indiam Orientalem. In totum ſunt Sedes tredecim, Metropoles octo, Archiepiſcopatus tredecim, referunt Franc. Gratian. *in compendio Iuris Canon. p.*3.*diſt.*1.*n.*9. Alberic. de Roſate *in rub. ff. de ſtatu hom. ſub n.*11.*verſ. in Antiocheno*, Fr. Philipp. Bergomen. *in ſupplem. chronic. lib.*6. *in fine*, *verſ. Antiochia*, Redoa. *de ſimonia mentali, p.*1. *c.* 16. *n.*10. Pet. Greg. *ſyntag. iuris. lib.*15.*c.*7.*n.*5. Aubert. Mir. *in notitia Epiſcopat. lib.* 1. vbi de Patriarcha Antiocheno, *& lib.* 3. *c.*4. Illuſtriſſ. D. Acuña *in catal. Præſulum Portugalenſ. p.*1.*c.*6.*pag.*70.

Sequuntur Sedes Antiocheno Patriarchæ ſubiecta.

Sedes prima.

Tyrus olim, hodie *Sor*, antiquitus valde celebris, inexpugnabilis pene erat, vt expertus eſt Alexander Magnus. Fuit Romanis fideliſſima; vnde meruit à Seuero Imper. priuilegium libertatis inſtar ciuitatum Italiæ. Sub qua ſunt Epiſcopales Vrbes duodecim.

Porphirion	Sydon
Archis	Sarepta
Ptolamais, ſiue Acon	Biblium
Botrienſis.	Antaradenſis, ſiue Tortoſana
Ortaſia.	Paneas, ſeu Cloſazea Philippi
Aradenſis.	Heraclia Aradia Tripolis.

Sedes Secunda.

Tarſus, noſtris Tarſo, incolis Teraſſa, Ciliciæ ad Cydonum fluuium Vrbs, haud procul mari diſtans, olim nobiliſſima & ſtudiis florens, quam D. Paulus ornauerat. Sub qua ſũt Epiſcopatus quinque.

Sebaſte. Caput Samariæ, hic prope ciuitatem peregrinis oſtenditur puteus Iacob, vbi Saluator noſter Samaritanam alloquutus eſt.

Malos	Choicos
Thina	Poiierados.

Sedes Tertia.

Edeſſa hodie Rhoais, ſeu Rhaſi, Vrbs Meſopotamiæ, olim nobiliſſima, vltra Euphratem fluuium ſita. Sub qua ſunt Epiſcopatus nouem.

Virchi

Virchi	Himeria
Constantia	Cuercuentia
Capron	Tapsaron
Marcopolis	Celimeos.
Varnon	Cedmaron

Sedes quarta.

Apamia, vulgò Apamis, Vrbs Phrygiæ magnæ ad amnem Marciam Laodiciæ, & Antiochię, ad Meandrum est finitima. Sub qua sunt Sedes septem.

Epiphania	Mariania
Seleuconuila	Ruphania
Larissa	Arethusa
Valanea.	

Sedes quinta.

Hierapolis Vrbs Phrygiæ, quondam celebris inter Loadicem, Cybiram, & Apamiam sita est. Antiochiæ ad Meandrum finitima. Sub qua sunt Episcopatus octo.

Zeuma	Petri
Suron	Ormion
Varnalis	Dotichi
Neocæsarea	Europe.

Sedes sexta.

Bostra sub qua sunt Episcopatus xix.

Cerasson	Eutimij
Philadelfia	Constantia
Adraon	Paramboli
Midanon	Dionysia
Anstamidon	Coriohatò
Belmundon	Maximopolis
Zoroyma	Philippopolis
Herry	Heylon
Iceny	Lorea.

Sedes septima.

Anauarta, sub qua sunt Episcopatus nouem.

Epiphania	Flauias
Alexandris	Rossas
Irenopolis	Castraualet
Cambrisopolis	Egnas.
Sysia.	

Sedes octaua.

Seleucia Vrbs olim in Prouincia Babyloniæ ad Tigridis, & Euphratis confluentem sita, Patriarcham habens, hodie est adhuc ingens, & celebris *Bagaded* nuncupata, quæ Babylonem veterem propter viciniam exhausit, eam Turcæ vocant *Satyros*. Sub qua sunt Episcopatus xxiij.

Claudiopolis
Diœcesarea
Oropi
Dalysanidos, seu Dalisandi
Seriula, siue Seuila
Colenderis, siue Celeuteris
Anemory, vel Anemoæ.
Titopolis, seu Tityopolis
Lamosy, vel Lamorum
Antiochia parua
Nephelia
Ristra
Selinuntis
Hieropy, siue Iotapij
Philadelphia parua
Hermopolia, siue Irenopolis
Germanicopolis
Mosoda
Demenopolis, siue Dometiopolis
Sbydi
Synopolis, siue Synonopolis
Adrasson, vel Adrassi
Myin

Neapolis, est in Palæstina, vbi Concilium celeberrimum fuit tempore Regis Balduini

Sedes noua.

Damascus, quem Turcæ *Scham*, nostri Damascò nuncupant, Metropolis Syriæ, pulcherrima totius Orientis, antiquissima, hortis pulcherrimis cincta. Hic residet hodie Belerbus, qui & huic regioni præest vnà cum Iudæa: antea regebatur à Califis, atque olim à Regibus Syriæ. Sub qua sunt Episcopatus vndecim.

Ably	Danabi
Palimpon	Carathea
Loadicea	Hardam
Euria	Suria
Renocora	Quini
Hiabanda.	

Sedes decima.

Amida, vulgò *Caramit*, hodiéque maxima est Mesopotamiæ Vrbs, ad Saocarám fluuium inter Cartas, & Mirdinum Vrbes eiusdem prouinciæ nobiles. Mesopotamiæ autem Regno Euphrate, & Tygri fluminibus continetur, & Diarbech à Turcis nominatur. Sub qua sunt Episcopatus septem.

Hynilon	Caytaris
Valentium	Ryphi
Arsamosata	Zecuma
Sophin.	

Sedes vndecima.

Sergiopolis, sic dicta à S. Sergio Martyrij palmam ibi adepto sub Maximiano Imperatore, olim Barsalo nuncupabatur, Vrbs Armeniæ minoris, ad Euphratem fluuium inter Melitam, & Samosatem. Sub qua sunt Episcopatus quatuor.

Bizononias	Venethal
Marcopolis	Ermenia

Seds duodecima.

Theodosiopolis, sub qua sunt Episcopatus septem.

Oricos	Axieri
Naznimi	Tarosia
Maureocastron	Politinios
Agyamaria.	

Sedes decimatertia.

Euesa, siue Emisa, vulgò Ems, Vrbs Syriæ nobilis in Apamena regione apud montem Antilibanum. Sub qua sunt Episcopatus quatuor.

Arqui	Mergem
Oriflon	Oragison.

Metropoles per se subsistentes.

Piericus	Heliopolis, vulgò Betsames
Laodicia	Pompeiopolis
Samosate	Mopspheftia
Cyros	Adama.

Archiepiscopatus decem.

Verea	Anasar
Calquis	Phon
Gabala	Paltos
Seleucia	Germanicia
Piperia	Salamias.

CAPVT. VI.

De Hierosolymitano Patriarcha.

SVMMARIVM.

1 *Hierosolyma quando extructa, & quibus nominibus dicta fuerit ostenditur.*

2 *Hierosolyma in medio totius orbis sita.*
3 *Hierosolyma mater omnium Ecclesiarum habita.*
4 *Hierosolyma quamuis Metropolitano honore condecorata fuerit, non tamen propterea à subiectione Cæsariensis exempta mansit.*
5 *Hierosolymitano Patriarchæ, quæ sedes Episcopales subiectæ fuerint? ostenditur.*

1 HIEROSOLYMA, ex qua Patriarcha titulũ accepit, ante memorabile sui excidium bis millesimo centesimo septuagesimo septimo anno à Melchisedech Cananæo & Gẽtili Rege & ... extructa, olim Salẽ, postea Iebus, deinde composito nomine Ierusalem, ac demum melioris soni gratia Hierusalem appellata fuit, Ioseph. 1. & 7. *antiquit.* Perer. *in Genes. c.* 14. *n.* 66. & 67. Euseb. *Ecclesiasticæ historiæ lib.* 4. *c.* 6. Ioan Ludou. Viuald. *in opere regali in tract. de magnificentia Salomonis not.* 6. §. *vt ex dictis Iosephi.* Hãc vrbẽ in medio totius vniuersi sitam, adeoque quasi terræ vmbilicum esse auctoritate Scripturæ *Ezech. cap.* 6. Ista est Hierusalẽ, in medio gẽtium posui eam, item *Psalm.* 73. *Operatus est Deus noster salutem in medio terræ*, notarunt Hieron. *ibid.* Ioseph. *de bello Iudaico lib.* 3. *cap.* 2. Georgius Braunius *in theatro Vrbium.* Postquam autem clementissimus Dominus noster dignatus fuit hanc ciuitatem ad opus nostræ saluti & redemptionis faciendum eligere, vt sacra testatur Euangelica historia, & tetigit videndus Arnald. Albertin. *in repet. rub. de hæret. q.* 11. *in errore* 3. *Iudæorũ n.* 4. Illustrioribus nominibus est insignita, dictaque fuit Ciuitas magni Regis. Matth. c. 5. Diuina, ac sanctæ Resurrectionis, vt iuxta Iustiniani *nouellas* 40. & 123. obseruauit Prateus *in lexico Iuris, verb. Patriarchæ.* Quinimo & ab ipsis Turcis proprio idiomate, *Lecoust.* appellatur, hoc est, Vrbs sacra, vt aduertit Abraham Orthel *in thesauro geographico, ver. Hierosolyma*, qui etiam refert dictam fuisse Quadrimbem.

2 Vnde tanta fuit Hierosolymitanæ Ecclesiæ dignitas quòd olim aliarum Ecclesiarum mater fuerit appellata, vt qui illam regeret, omnes mundi Ecclesias regere videretur, quod non obscurè sentit S. Clemens Papa *in epist. ad Iacobum fratrem Domini, in inscriptione*, in illis verbis: *Episcopo Episcoporum, regenti Hebræorum sanctam Ecclesiã Hierosolymis, sed & omnes Ecclesias, quæ vbique Dei prouidentia fũdatæ sunt*; & expresse habetur *in epist. Constantinopolitani Concilij ad Damasum Papam & Romanum Concil. in vers. in ea verò Ecclesia*, vbi Hierosolyma mater Ecclesiarum appellatur, quæ habetur *tom.* 1. *Concil. pag.* 732. *col.* 2. refert Conlusitanus noster Fr. Gregor. Nonius Coronel *de optimo Reip. statu p.* 1. *lib.* 5. *c.* 4. quibus concordat Iustinian. Imp. in epistola ad Hormisdam Papam incip. *Quod fuimus, circa finem*, in illis verbis: *Et Hierosolymitanam præcipuè, cui tantum omnes fauorem impẽdunt quasi matri Christiani nominis, vt nemo audeat ab ea sese discernere*, habetur *tom.* 2. *Conciliorum pag.* 516. & Tertullian. *lib.* 4. *aduersus Marcionem*, Hierosolymitanam Ecclesiam matrem Religionis appellat, vt refert Cou. *pract. c.* 19.

3 Magna igitur celebritas huius Vrbis est, quòd eius Ecclesia mater omnium Ecclesiarum habita sit, eo quòd primus Episcopus in ea fuit S. Iacobus frater Domini, & post eum Simon frater etiam ipsius Domini, ideoque Hierosolymitana Ecclesia per annos ferè quingentos non re, sed nomine, non potestate, sed honore dumtaxat, vsque ad Iuuenalem eiusdem Ecclesiæ Episcopum, quarta Patriarchalis habita est, ex eo, quia *in Nicæna Synodo can.* 7. vbi decretum fuerat, vt Hierosolymitanus quartam quidem Patriarchalis sessionis locum, & honorem haberet, non tamen propterea à subiectione Cæsariensis, quæ Metropolitana erat, & eximeretur. Iuuenalis enim Prailio defuncto in Sede Hierosolymitana subrogatus est anno Domini 429. in Concilio Ephesino totius Syriæ Palæstinæ Primatum quæsiuit, ideò quòd cùm susceptis ex toto Orbe peregrinationibus Hierosolymitana Ecclesia frequẽtaretur maiori honore, officiisque dignioribus, quàm Cæsariensem Metropolitanam colendam esse ambitiosè iudicaret. Restitit illi, qui Vicariam Pontificis præfecturam agebat, Cyrillus Alexandrinus, vt notatur *in epist. Leonis* 72. Vnde S. Hieronymus *in epist. ad Pammachium contra Ioannẽ Episcopum Hierosolymitanum*, sic eum alloquitur: *Tu qui regulas quæris Ecclesiasticas, & Nicæni Concilij Canonibus vteris, respõde mihi: Ad Alexandrinum Episcopum Palæstina quid pertinet? ni fallor hoc ibi decernitur, vt Palæstina Metropolis Cæsarea sit, & totius Orientis Antiochia. Aut igitur ad Cæsariensẽ Archiepiscopum referre debueras, cui spreta communione tua cõmunicare nos noueras, aut si procul expetendũ iudicium erat, Antiochiæ potiùs litteræ dirigendæ. Sed noui cur Cæsaream, cur Antiochiam nolueris mittere. Maluisti occupatis auribus molestiam facere, quàm Metropolitano tuo honore reddere.* Nihil ergo magna Synodus Hierosolymorum Ecclesiæ contulit, nisi vt honor, qui ex antiquo vsu ei diferri solebat, iuribus, & subiectione Metropolitani saluis eidem deferatur, Idque propterea quòd Hierosolymitana Ecclesia mater omnium aliarum Ecclesiarum (sic enim nominatur in epist. Synodali Concilij Constantiensis OEcumenici ad Damasum, quæ extat apud Theodoretum *lib.* 5. *c.* 9.) appellata fuerit, adeóque non immeritò ipsius Ciuitatis Episcopum eum honorem, vt inter Apostolicarum Ecclesiarum Antistites sederet, & in litteris quoque ita nominaretur, antiquitus consequutum fuisse iudicatur, vnde colligitur Genebrard. *in chronologia, lib.* 3. vbi de anno Christi 44 etrasse, dum dicit huiusmodi Ecclesiã ex tempore Iacobi Apostoli Patriarchalem fuisse.

Crescente denique in ipsam Hierosolymitanam Ecclesiam Christi fidelium deuotione, factum fuit vt Vigilij Papæ, Imperatoris Iustiniani tempore de Antiocheno Patriarchatu, itemque de Alexandrino tantùm fuerit Hierosolymitanæ Ecclesiæ concessum, atque largitum, totque eidem decreti, atque assignati suffraganei Antistites, vt veræ Patriarchalis Sedis titulum, honorem ac potestatem consequi mereretur, vt referunt Hieron. Paul. *in fine suæ practicæ Cancellariæ*, & Alberic. de Rosate *in rub. ff. de statu hominum post n.* 11. *in fine*, iuxta traditionem veterum, Petr. Gregor. *syntagm. iuris, part.* 2. *lib.* 15. *cap.* 8. *n.* 3. vbi refert Hierosolymam vsque ad tempora Iustiniani Augusti Episcopum habuisse, nulla, vel modica dignitatis prærogatiua. Imperante autem illo Principe congregatam fuisse Synodum generalem Constantinopoli sub Vigilio Papa, & Elicio Constantinopolitano Patriarcha, & Apollinario Patriarcha Alexandrino, & Eustachio Patriarcha Antiochensi, & in illa inter alia placuisse honore Patriarchali donandam Sedem Hierosolymitanã. Et quia ciuitas inter fines, & limites erat Patriarchatuum Antiochiæ, & Alexandriæ, nec illi essent sufficienter Episcopi suffraganei, ex communi omnium consensu ab vtroque Patriarchatu vicino placuit eam decerpere, & vt in formam Patriarchatuum aliorum ille ordinaret Ecclesias sibi subiectas

Ex tunc quatuor fuerunt ei subiecti Archiepiscopi, vt refert Redoan. *de simonia mentali, p.* 1. *c.* 16. 4
num.

num. 10. quorum duo antea suffraganei erant, Antiocheni, alij verò duo Alexandrini, quod ex testimonio Guillelmi Tyri Metropolitæ obseruauit Raymundus Ruffus *in duplicat. in patronum Molinei pro Pont. Max. fol.* 31. *col.* 2. & explicans locũ ipsius Tyri *de bello sacro lib.* 14. *cap.* 12. obseruauit Card. Bar. *annal. Eccles. tom.* 7. *anno Christi* 553. Vigilij Papæ *anno* 14. & Iustiniani *Imp. anno* 27. *pag.* 441. *vers. acta illa*, vbi ita ait: *Tempore prædicti Principis, Iustiniani videlicet, congregata est Synodus generalis apud Constātinopolim tempore D. Vigilij Papæ, Eutychij Cōstantinopolitani, Apollinaris Alexādrini, Pauli Domini Antiocheni, & Eustochij Hierosolymitani Patriarcharū super tribus capitulis*, &c. In qua Synodo post alias populo Dei necessarias institutiones, quas pro tempore promulgandas decreuerat sāctorum Patrum, qui ad eam conuenerat, auctoritas, prædictam Deo amabilē Hierosolymitanam honorare Ecclesiam, & eius Episcopo locum inter Patriarchas dare, communi sanxit voluntate, reuerentiam exhibens sanctæ Resurrectioni. Et quoniam prædicta Dei cultrix ciuitas quasi in limite Alexandrini & Antiocheni Patriarcharum erat, nec haberet, illi vrbi ordinaret suffraganeos, vnde nisi vtrique Patriarchæ aliquid detraheret, visum est expedire ab vtroque aliquid detrahere, vt eidem iuxta formam aliorum Patriarcharū ordinaret subiectos. Subtraxerunt ergo Antiocheno Cæsariensem & Scythopolitanum Metropolitanos: Alexandrino verò Rubensem, & Berythensem, itē Metropolitanos: & quoniam iterum eundem Patriarcham oportebat habere præter supradictos Metropolitanos familiares suffraganeos, quos Græci Syncellos vocant, subtraxerunt prædictis Metropolitanis quosdam Episcopos, & quosdam de nouo erexerunt vsque ad vigesimum quintum. Hæc ex diuo Guillelmo Tyro refert Card. Baron, *citato loco*, addens hæc eadem reperisse scripta in Bibliotheca Vaticana in codice, cui est titulus, *Liber censuum*.

5 Non obstat Hierosolymitano Patriarchatui, quòd voce Domini admoniti discipuli fuerint transferre Ecclesiam Hierosolymitanam in ciuitatem quandam, cui nomen erat Pella, quod ex testimoniis Eusebrij, & Epiphanij factū fuisse refert Melch. Cano *de locis Theolog. lib.* 6. *cap.* 8. *in solut. ad decimum, vers. quòd si sententia*, & Card. Baron. *tom.* 1. *annal. Ecclesiæ sub anno Christi* 74. *vers. quod igitur*, quia respōdetur mutationem illam, seu translationem non in perpetuum, sed ad breue tantum tempus factam fuisse, quoad vsque videlicet ablatis ex vrbe sanctis, & iustis viris vindictæ cælesti fieret locus, vt aduertit Euseb. *Ecclesiastica historia lib.* 3. *cap.* 5. quo fit vt cùm statim Hierosolymam redierit; ab ea diuertisse vltra illum effectum non videatur; iuxta ea quæ adduco infra *p.* 2. *alleg.* 53. *n.* 92. Maximè cùm legamus vituperatum fuisse Philippum quendam ab Aphthonio declamatore, quod ex omnium barbarorum vilissima gente ortum haberet, nempe ex Pella, vt obseruauit Tiraq. *de nobilit. c.* 12. *n.* 7.

Sequuntur Episcopales Sedes Hierosolymitano Archiepiscopo subiectæ.

Lidda	Diocæsarea
Ioppe	Legionum
Ascalon	Capitolina
Gaza	Mauronensis
Mennas	Gedera
Diocletianopolis	Nazareth
Bergrobin	Thabor
Neapolis	Caraca, vel Petrea
Sebastea	Hadroga
Hiericuntis	Aphra
Tiberiadis	Helem
Faran	Mons Syna
Helenopolis	Bethlem Episcopali honore à Paschale II. donante petente Balduino Hierosolymit.

Sedes prima.

Cæsarea Palæstinæ, vbi Angelus percussit Regem Herodem, & sanctus Petrus baptizauit Cornelium Centurionem, Vrbs fuit olim celebrrima, mercatu nobilis, vulgò Charsar, inter Aconem & Ioppem situm habuit. Sub qua Sedes sint Episcopatus viginti.

Dora	Onus
Antipatrida	Sorutis
Iamnias	Raphios
Nicopolis	Regium Apatos
Regium Hierico.	Estomason
Regium Liuas	Triconias
Azolus	Taxus
Hiaralias	Saltum
Asotus	Constantinianus.

Sedes secunda.

Scytropolis, vulgo Bethsar, Vrbs in Iudææ, & Galilææ confinibus ad Iordanum fluuium nobilis extitit. Sub qua sunt Episcopatus decem.

Capitoliados	Terraconias
Miru	Clima
Gadaron	Galanis
Pelon	Comanas
Philippus	Scythopolis.

Sedes tertia.

Ruba, quæ à Ptolomæo in Syria deserta ponitur, sub qua sunt Episcopatus duodecim.

Augustopolis	Zota
Arnidilla	Virossa
Carali	Pentacomia
Hierapolis	Mamaplon
Memsidos	Mitrotomitas
Eluris	Saltum Hieraticon

Sedes quarta.

Berytus Phœnicis Libani Metropolim esse constat ex vetustis Geographis. Sub qua sunt Episcopatus XXXV.

Adrasson	Enacomias
Dias	Comogannas
Medanon	Comogeros
Hierasson	Comostanis
Nein	Comis
Philadelphia	Mahederon
Hierapolis	Comoreatos
Phenustus	Comiscopion
Eluos	Comis Iulianos
Neapolis	Comispigmatethon
Philipopolis	Comis Petius
Dionysius	Comis Anathon
Constantianis	Comis Neothis
Pentacomias	Climas anatalis queuissime
Tricomias	Comis Anochis
Conafados	Comis Tralicones
Saltum Vcaneos	Comis Nephdomos
Hexacomias	

CAPVT VII.

De Patriarchis minoribus.

SVMMARIVM.

1 *Patriarchæ minores qui.*
2 *Patriarchæ minores inter Latinos sunt sex.*

3 *Aquileienſis Patriarcha cur ita dictus*
4 *Gradenſis Patriarcha vbi fiat mentio oſtenditur.*
5 *Gradenſis ciuitatis deſcripsio.*
6 *Gradenſem Patriarchatum Nicolaus V. ad inclytam Venetiarum ciuitatem tranſtulit.*
7 *Venetiarum Primus Patriarcha creatus fuit B. Laurentius Iuſtinianus, à quo Congregatio S. Georgij in Alga apud Venetiam initium ſumpſit.*
8 *Congregatio Canonicorum S. Ioannis Euangeliſtæ in regno Portugaliæ B. Laurentium Iuſtinianum parentem, fundatoremque ſuum agnoſcit.*
9 *Bituricenſis Patriarcha vbi fiat mentio, oſtenditur.*
10 *Piſanus Archiepiſcopus quarum prouinciarum Primas dicatur? oſtenditur.*
11 *Piſanæ ciuitatis Epiſcopatus antiquiſſimus eſt.*
12 *Sardiniæ, an verò Corſicæ dicatur Primas Piſanus Archiepiſcopus? oſtenditur.*
13 *Toletanum Archiepiſcopum inter Patriarchas inferioris gradus qui ponant, oſtenditur.*
14 *Toletanus Archiepiſcopus ex priuilegio Martini V. Summi Pont. gaudet prærogatiuis veris Patriarchis concesſis.*
15 *Dictio* quomodolibet, *vniuerſalis eſt, & omnes caſus comprehendit.*
16 *Priuilegia habens ad inſtar alicuius priuilegiati, habet etiam illud priuilegium, quod priuilegiatus inſtar alterius obtinet.*
17 *Toletum Vrbs Regia, † quaſi altera Roma in exaltatione cœpit nominari.*

1 PRÆTER quatuor primarios & maximos Patriarchas, de quibus egimus in Capitulis præcedentibus, alij ſunt minores: nam ſectæ Armeniorum tres habent Patriarchas, vnus eorum reſidet in Cilicia, & Armenia minore, ſecundus in Armenia maiore, tertius quem non Patriarcham, ſed *Catholicū* appellant, præſidet in Ruſſia Prouincia Polonorum. Vnicum etiam Patriarcham habent Maronitæ, qui commoratur & præeſt in Syria in Monte Libano. Habent etiam Æthiopes vnum Patriarcham, qui ſedem ſuam habet in curia Magni Imperatoris Specioſi Ioannis, & vocatur Patriarcha Abyſſinorum, & confirmatur à Patriarcha Alexandrino. Eſt etiam ſecta Cophtorum, qui ſimul cum Baptiſmo Circumciſionem tuentur & retinent, & duos habent Patriarchas, quorum vnus commoratur in Magno Cayro Ægypti, alter verò apud Æthiopes. Secta quinque Iacobitarum, qui Sanctiſſimam Trinitatem negant, duobus Patriarchis paret, quorum vnus in Cayro reſidet, alter in Syria, videlicet in Vrbe Damaſco.

2 Sex tamen inter Latinos connumerantur Patriarchæ minores, qui vel Romani Pont. indulgentia, vel inueterata conſuetudine Patriarchale nomen vendicarunt, Aquileienſis, Cantuarienſis, Gradenſis, Bituricenſis, Piſanus, & Toletanus, Iacobat. *de Concil. lib. 1. ex n. 154.* Vgonius *de præſtantia Patriarchali tom. 13. tractatuum Doctorum pag. 285. verſo.* Anaſtaſ. Germon *de Sacrorum immunit. lib. 3. c. 7.* Homobon. de Bonis *de humana vitæ ſtatibus p. 1. c. 6. ſtatim in princip.* Filliuc. *tract. 41. de benef. c. 2. n. 35.* Lotter. *de re benef. lib. 1. q. 9. n. 31.*

3 De Aquileienſi Patriarcha agit text. *in cap. nunc vero 9. q. 3.* Nam ante Longobardorum in Italiam aduentum, qui accidit anno ſalutis 566. Aquileiēſis Archiepiſcopus more Græcorum & Orientalium Patriarcha nominabatur; irruentibus verò Longobardis primo aduentu Alboinus eorum Rex Aquileiam cœpit, propter quod Aquileienſis Sedem hinc inde mutauit, & tandem in Vrbe Venetiarum permanſit. Vide illuſtriſſ. D. Acuñam *de primatu Eccl. Bracharen.*

De Gradenſi Patriarcha meminit Vrbanus II. *in cap. erubeſcant 32. diſt.* & Cæleſtin. III. *in c. ex litteris. de officio deleg.* † Gradenſis ciuitas breui ambitu clauditur, paludibuſque & flumine circumſepta, ſi demas piſcatores homines, vix hodie vllos habet incolas, vt qui duorum millium numerum ægrè expleant, nihilque habet inſigne antiquitatis, aut ſplendoris argumentum, præter ciuium germanam, & aureo ſeculo conſentaneam ſimplicitatem; & innocentiam, vbi nec factiones, nec vetè alias morum corruptelas conſpicias: ita accepiſſe à Franciſco Auantio Veneto refert Anaſtaſ. Germon. *dict. lib. 3. cap. 7. num. 5. & 6.* † Sed propter huius ciuitatis aëris intemperiem hunc Patriarchatum de anno 1451. Nicolaus Pontifex Max. eiuſdem nominis V. ad inclytam Venetiarum ciuitatem tranſtulit, quæ antea per annos ſexcentos ſeptuaginta nouem in circa Epiſcopum habuerat, vt illam maioris dignitatis prærogatiua decoraret, & ideo iam hodie non vocatur Patriarcha Gradenſis, ſed Venetiarum, ita Gig. *in tract. de reſidentia Epiſcoporum c. 18. num. 12.* Dionyſ. Paul. *de vera quatuor Patriarchalium Sedium erect. cap. 2. à n. 54.* Nec obſtat quod dicit gloſ. *verb. ſingulos in c. p. in illa 80. diſt.* nempe Patriarcham Gradenſem non eſſe Patriarcham Venetiarum, cùm locus Gradi multum differat à Venetiis, quia reſpondetur poſtea illis temporibus Nicolaum V. vniuiſſe Patriarchatum Graden. & Epiſcopatum Venetiarum, de cuius Patriarchatus inſtitutione latè Bern. Iuſtinianus *in ſua de Venetorū geſtis hiſtoria lib. 12.* ſic ait: *Coacta igitur Synodo totius Cleri populique, aſſiſtētibus Duce, & Patriarcha primus creatus Epiſcopus Obeliatus Eneagrij, Tribuni Matheumacens filius. Conſtituitur autem Epiſcopalis ſedes in inſula Caſtellana, quæ, vt antea diximus, Olinolus appellabatur, vnde & Epiſcopo Caſtellano ſēper nomē manſit. Vrſus Particiacus, qui cum Epiſcopatū tertio tenuit loco, Eccleſiā erexit, quæ nunc extat, dignā ciuitate & Epiſcopo eam Beatiſſimo Petro Apoſtolo dicauit; ibi perſeuerauit donec ætate noſtra Nicolaus V. Pōtifex Max. Patriarchali titulo auxit: tranſtulit enim Gradenſis Eccleſia dignitatē in hāc Venetiarū Vrbē, ſuppreſſo vtroque titulo & Gradenſi, & Caſtellano. Primū † Venetiarū Patriarcham creauit Laurentium Iuſtinianum, qui viuēs, morienſque multis claruit miraculis. Tranſlatio facta eſt anno 1451. octauo Idus Octobris.* Hæc in d. hiſtoria. Hic fuit ille B. Laurentius Iuſtinianus, Ordinis Cæleſtini, vitæ ſanctitate, miraculorum, & ſinceræ eruditionis gloria clariſſimus, à quo † Congregatio S. Georgij in Alga apud Venetiam initium ſumpſit, quem etiam parentem, ac fundatorem ſuum agnoſcit Congregatio eorundem Canonicorum S. Ioannis Euangeliſtæ in noſtro Luſitaniæ Regno, vt habetur in eius officio recitando in dictis Congregationibus ex indulto Clementis VIII. felicis record. *die 8. Ianuarij* Aduertere tamen oportet in errorem lapſos fuiſſe Ioan. Montaignum *in tract. de auctoritate magni conſilij, n. 50.* & Alberic. de Roſate *in rub. ff. de ſtatu hominum, num. 11. in verſ. Yſtria,* aſſerentes Patriarcham Gradenſem, vnum eſſe ex quatuor præcipuis Orbis Patriarchis, quos vltra *l. 12. tit. 5. part. 1.* & *ibi* Gregor. Lop. *in gloſ. verb. que ſe llamar Patriarchas,* expreſsè reprehendunt Rodoan. *de ſimonia mentali p. 1. c. 16. n. 5. & 6.* & poſt illum Dionyſ. Paulus *d. c. 2. n. 31.* & colligitur ex adductis ſuprà *eod. tit. c. 1. num. 1.* vbi oſtendi ex communi ac recepta Iuriſconſultorum ſchola veros ac præcipuos

vniuerſi

4 5 6 7 8

vniuersi Orbis Patriarchas post Romanum Pont. tantùm esse, Constantinopolitanum scilicet, Alexandrinum, Antiochenum, Hierosolimytanum.

Patriarchæ Indiarum, seu noui Orbis dignitas erecta fuit a felic: record Paulo III. vt refert Gonzal. *ad reg. 8. Cancel. glos. 43. num. 14. in fine.* Et his nostris temporibus creatus fuit Patriarcha Æthiopiæ Ioannes Nonius Barrerus Lusitanus, vt refert Sebast. Cæs. *in relect. de ecclesiast. hierarchia, p. 2. disp. 3. p. 3. n. 2.* Et quatuor isti solum retinent hodie Patriarchæ nomen, cæteri verò infra referendi Primates dicuntur, non Patriarchæ, eo vel maxime, quia primas tenent ciuitates. Gasp. Statius *de antiquit. Lusit. c. 64. n. 7.* D. Acuña *ad c. 2. n. 1. dist. 99.*

9 De Bituricensi Patriarcha mentio fit *in cap. conquestus, 9. q. 3.* vbi apud Romanum Pont. querebatur Narbonensis Archiepiscopus, quòd Bituricensis tanquam Primas, & Patriarcha ipso inuito Clericos ab tribunal suum venire compelleret, vbi Nicolaus II. vocat Archiepiscopum Bituricensem Primatem & Patriarcham, hoc est, primæ Sedis Episcopum, Alberic. *in rub. de stata homi in, col. vlt.* dicit Archiepiscopum Bituricensem esse Primatem in Prouincia Burdegalensi, Cardin. Alexand. *in cap. definimus. 22. dist.* Bituricensem ponit primum Patriarcham post quatuor antiquos Patriarchas. Nicol. Boër. *in addit. ad tract. de auctoritate, & praeminentia magni Consil. p. 1. n. 14.* ait Bituricensem esse Primatem in Burdigalensi prouincia, & probat ex *cap. vlt. de maiorit. & obed. & cap. vlt. de dilation. & cap. vlt. de dol. & contum.* & esse Primatem in Prouincia Narbonensi ex *d. cap. conquestus*, & habere sub se quatuor Metropolitanos, videlicet Burdegalensem, Narbonensem, Auxitanum, & Tholosanum; & vndecim, vel duodecim suffraganeos.

10 De Cantuariensi facit verbum glos. *verb. Archiepisc. in c. Cleros 12. dist.* & refert illustriss. D. Roderic. à Cunha *in hist. Eccl. Episcop. Portugalens. p. 1. c. 6. pag. 75. in fine.* quod olim inter Archiepiscopos Cantuariensem, & Eboracensem super Primatiæ iure in Anglicano Regno magna fuerat contentio, & quòd pro Cantuariensi meliùs sentiebatur, licet olim vsque ad annum 1447. Eboracensis Scotiæ Primatum obtinuerit, vt refert Lesli. *lib. 8. de rebus Scotor.*

De Pisano Archiepiscopo quòd sit Primas, tradunt addit. margin. ad glos. *in cap. definimus 21. dist.* vbi Archid. & Domin. idem Domin *in c. Cleros, n. 10. in glos. Primatibus dist. 22.* Præpos. *in cap. Concilia §. Episcopos sub n. 5 dist.* Turrect. *in cap. prouincia, vers. sed insurgit quæst. dist. 99.* Cassan. *in catalogo gloria mundi p. 4. consid. 19. in fine.* Boër. *de ordine & praecedentia graduum p. 1. n 15. & de auctoritate magni Consily num. 54.* Pauin. *de officio & potestate Capituli pral. 5. n. 13.* Calefat. *de equestri dignitate n. 94.* Petr. Greg *syntag. iuris lib. 15. cap. 10. n. 30. in fine.* Gig. *de resid. Episcoporum q. 18. n. 11.* Marc. Anton. Cuch. *inst. Iuris Canon. lib. 1. tit. 3.* Sbroz *de Vicario Episcopi lib. 2. q. 3. n. 24. & 25.* Anast. Germon. *d. cap. 7. n. 8.* Gonzal. *ad reg. 8. Cancel. glos. 41. n. 14.* D. Roderic. a Cunha *d. cap. 6. pag. 75.* Verùm, quia hac de re variant Doctores, non erit à proposito nostro alienum, vt aliquid de eo agamus, cùm in exquirenda sui Primatus ratione apud quosdam esset exorta dubitatio: pro cuius solutione à
11 primordiis repetentes aduertendum duximus † Pisanæ ciuitatis Episcopatum antiquissimum esse, Gaudentius enim Pisanus Episcopus *anno* 313. in Concilio penes Melchiadem Papam nominatur, & Landulpho Pisano Episcopo, eiusque successoribus circiter *annum* 1078. † Gregor. VII. vices suas com-
12 misit in insula Corsica, & pro labore, quem primus in ea restituenda ad Romanæ Ecclesiæ dominium suscepit, medietatem, duobus verò eius successoribus quartam partem omnium redituum largitus est: arces tamen sub ditione Romanæ Ecclesiæ reseruauit, quorum custodes illis, si necessitas exegerit, vult obedire, vt constat ex *lib. 6. epist. Gregor. VII. epist. 12.* Postmodum Vrbanus II. *Constit. sua*, incip. *Vrbanus Episcopus, Dat. Beneuenti 3. Kal. Iuny ann.* 1091. *Pontificatus sui* 4. de præd. Gregorio VII. & de Landulpho Episcopo mentionem faciens, ita ait: *quia multo eiusdem obsequio Pisanorum gloriosa nobilitas Romanæ sibi Ecclesiam fecit obnoxiam, prædictã insulam de consilio Clericorum Cardinalium, aliorũque fidelium Pisanæ Ecclesiæ commisit, & condonauit; ea conditione interiecta, vt per annos singulos libras quinquaginta Lucana moneta Lateranensi Palatio persoluerent.* Deinde *anno sequenti* 1092. idem Vrbanus alia sua Constit. sub Dat. Anagniæ per manus Ioannis S. R. E. Diaconi Card. Episcopum Pisanum in Archiepiscopum promouit, palliumque concessit, cum suppositione omnium Episcoporum Corsicæ, & vt in ea Metropolitanus, & in Sardinia Sedis Apost. Legatus cum perpetua successione existeret. Sed Calixtus II. quoad suppositionem Episcoporum Corsicæ instantibus Genuensibus factum Vrbani reuocauit. Insurgunt Pisani, & ab Honorio II. Genuensium spreta contradictione restitutionem obtinuerunt, vt constat ex Constit. ipsius Honorij Dat. Lateran. per manum Armerici Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Diaconi, & Cancellarij 12. *Kalend. Aug. anni* 1126. Pontificatus sui secundo. Verùm, quia huius rei sumpta occasione bella inter Pisanos, & Genuenses mouebantur; vnde cædes, incendia, & multæ Christianorum captiuitates peccatis exigentibus oriebantur, Robertus Archiepiscopus Pisanus cessit Genuensibus tres Corsicæ Episcopatus, remanentibus sibi aliis tribus, scilicet Aleriensi, Aiacensi, & Sagonensi. Vnde innocentius Secundus *ann.* 1187. in recompensationem trium subtractorum Episcopatuum Corsicæ, Balduino Pisano Archiepiscopo cum variis aliis priuilegiis ampliando concessit in iudicatu Galleciæ in Sardinia Episcopatus duos, scilicet Cartellensem, & Ciuitatensem, & demum Episcopatum Populoniæ supponens eos Pisano Archiepiscopo tanquam eorum Metropolitano, & legationem Sardiniæ ab Vrbano II. concessam confirmauit, & Primatum super prouincia Turritana Sardiniæ dedit, quod & demum fuit confirmatum per Eugenium Tertium *ann.* 1146. & Adrianum Quartum *ann.* 1156. Et Alexander Tertius priuilegio suo Pontificali asseruato in archiuo publico reformationum ciuitatis Florentiæ *Dat. Anagn.* per manum Grariani Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Subdiaconi, & notarij 3. *Id. Aprilis ann.* 116?. Pontificatus sui septimo, ampliando concessit Vbaldo Pisano Archiepiscopo Primatum quoque præter turritanam prouinciam etiam super Calaritanam, & Alborensem in dicta insula Sardiniæ, & cætera per anteriores Pontifices data confirmauit; quod & postmodum fecit Lucius Tertius *an.* 1181. Vrbanus Tertius *ann.* 1186. Cælestinus Tertius *ann.* 1191. & Innocentius Tertius, *ann.* 1198. prout constat ex libro *ann.* 6. Epistolarum, qui asseruatur in bibliotheca Vaticana *epist.* 110. Turritano Archiepiscopo scribens post alia sic ait: *Absens autem, vel alio tempore veniens* (scilicet Pisano *Archiepiscopo*) *non teneberis auctoritate legationis aliquatenus respondere, auctoritate verò Primatiæ nõ plus potest in prouincia Turritana, quàm Primatibus vniuersis cõcedunt Canonica sanctiones.* Similiter etiam Honorius Tertius *an.* 1217. scribens Archiepiscopis,

& Epis

& Epiſcopis,ac nobilibus viris Turritan.& Galluren.
iudicibus, aliiſque nobilibus per Sardiniam conſti-
tutis,eoſdem monet quatenus eidem Piſano Archie-
piſcopo in iis,quæ in prædicta terra ſibi ſunt ab Apo-
ſtolica Sede tanquam Primati ſuo,& Apoſtolicę Se-
dis Legato conceſſa,debitum honorem,& reueren-
tiam impendant,eiuſque ſalubribus monitis curent
deuotè, ac humiliter obedire, & habetur in libro
primo Epiſtolarum Honorij,qui aſſeruantur in Biblio-
theca Vaticana *pag.* 215.Quibus priuilegiis,& con-
ceſſionibus Piſani Archiepiſcopi enixi ſuæ Primatię
iure ſemper vſi fuerunt poſſeſſorios actus facientes,
vt fecit Federicus Piſanus Archiepiſcopus *anno* 1265.
qui Inſulam Sardiniæ viſitauit. Et Archiepiſcopus
Ioannes *an.* 1301.qui Archiepiſcopum Guattellinen-
ſem ex Sardinia citauit.Et Piſanus Archiepiſcopus,
qui *an.*1400.Eccleſiam S.Mariæ ex diœceſi Turrita-
na contulit.Sed vltra litteras Apoſtolicas, & priuile-
gia ſupradicta,Roffredus Beneuentanus,qui vixit de
ann. 1215. & viuus permanſit etiam longo tempore
poſt compilationem Decretalium Gregorij IX. cùm
fuerit Aduocatus in cauſa Primatiæ, de qua *in c. fin.
de dilation.*vt habet in ſuo opere *in tit.de iuribus quæ
competunt Prælato,n.*2.dicit,quòd Archiepiſcopus Pi-
ſanus eſt Primas Sardiniæ. Vide quæ poſt primam
huius tract.impreſſionem diximus *in coll.ad c. ſi dili-
genti ex n.3.de præſcript.*
13 Toletanum Archiepiſcopum inter Patriarchas
inferioris gradus ponunt Specul. *tit. de diſpenſat.
§ nũc quoq; e,verſic.& nota quod Primas*,Matth.Vgo-
ni.*de præſtantia Patriarchalis dignitatis tom.*13. *tra-
ctatuum Doctorum pag.mihi* 284.Anaſtaſ.Germon.*de
ſacrorũ immunit.lib.*3.*cap.*7.*n.*7.Fileſac.*de ſacra Epi-
ſcop.auctor.c.*9.§.7.*fol.*105.me citato *in hoc loco* Al-
zed.*de præcellentia Epiſc.dignit.p.*1.*cap.* 10.*n.*42.Ve-
14 rùm † Toletanos Archiepiſcopos non vt cæteros
inferioris gradus Patriarchas, ſed plus vltra, & vel-
uti veros, & primarios ex priuilegiis Summorum
Pontificum ſibi conceſſis habendos eſſe contendunt
aliqui,præcipue ex ſpeciali indulto Martini Quinti,
incip.*Martinus,Kalend.Aprilis anno Domini* 1422.
& ſui Pontificatus vndecimo, qui prædeceſſorum
ſuorum veſtigia ſequutus, declarauit Toletanum
Archiepiſcopum priuilegiis veris Patriarchis con-
ceſſis frui, his verbis: *Necnon omnibus, & ſingulis
prærogatiuis,priuilegiis,& inſignibus,quæ dictis Patriar-
chis quomodolibet competere pertinent, vti & gaudere
liberè licitèque poſſe.*Cuius meminit Catholicus Rex
Ioannes II. *in litteris ad Alphonſum Carthagenam
Epiſcopum Burgenſem miſſis anno Domini* 1448. vbi
ita habetur:*El dicho Papa Martino V.conſtituio, &
decernio,que el dicho Don Iuan Arcobiſpo de Toledo,y
ſus ſucceſſores igualmente ſin otra differentia padieſſen
gozar,y gozaſſen de las inſignias,y prerogatiuas, y pri-
uilegios, que à los Patriarchas en qualquier manera
pueden competer*,&c.refert Garſia de Loayſa *in colle-
ctione Conciliorum Hiſpaniæ in decreto Gundemari Regis
pag.*190.Vnde apertè colligitur ex citatis verbis dicti
indulti Toletano Archiepiſcopo competere priui-
legia quatuor veris Patriarchis conceſſa ex dictione
15 illa † *quomodolibet*, quæ vniuerſalis eſt, & omnes
caſus comprehendit,omneque diſtribuit. Rebuff. *in
comment.ad l.*... *verſ.quomodolibet,ff.de ver-
borum ſignif.* .Cenc *l.pract.* ... *& canon. quæſt.ſin-
gul* 95.... Deinde etiam eidem Toletano com-
petunt vigore dicti indulti non ſolùm priuilegia,&
prærogatiuæ dictis veris Patriarchis conceſſæ, ſed
etiam illæ, quas inſtar aliorum obtinebant, quia
16 † habens priuilegium ad inſtar alicuius priuilegiati,
habet etiam illud priuilegium, quod priuilegiatus
inſtar alterius obtinet,Oldrad. *conſ.* 300. Mandoſ.*in
tract.de priuilegiis ad inſtar gloſ.* 11.*n.*9.Suar.*de legibus
lib.*8.*c.*15.*n.* 2. Illud tamen in præſentiarum aduer-
tendum duximus, in omnibus priuilegiis Toletanæ
Eccleſiæ,conceſſis oppoſitam eſſe clauſulam tacitè,
vel expreſſe,*ſaluo iure Metropolitanorum*, &c. vnde
conſtat(prout infra *c.*8.*num.*71.*cum ſequentibus* pro-
babimus) Summos Pontifices noluiſſe præiudicare
iuri quæſito alteri Prælato,non ex priuilegio, ſed de
iure, antiquitate, & ratione habenti fundatam in-
tentionem, prout habent Bracharenſes Archiepi-
ſcopi ſuper primatia in Regnis Hiſpaniarum,*eodem
cap.* 8. habetur, apertè oſtendentes à principio na-
ſcentis Eccleſiæ,inſtitutione S. Iacobi Apoſtoli Bra-
charenſi in ciuitate Primatiam radices egiſſe, con-
ſtituto in ea primo totius Hiſpaniæ Epiſcopo, con-
ſtructa prima Eccleſia,& ſancti Euangelij prima ha-
bita prædicatione.
Ratio autem quare Toletanæ Eccleſiæ aliqua
fuerunt a Summis Pontificibus conceſſa priuilegia,
ea eſt,quia † Toletum Vrbs Regia erat, & Regnum 17
Gothorum Sedes, quorum precibus Summi Pont.
Prælatos maximis gratiis decorarunt, quas proſe-
quitur Franciſc.de Piſa *en la hiſtoria de Toledo lib.*4.
*cap.*17.ac aliis in locis:immo & ipſa Vrbs Toletana
ob hoc dicebatur Romana, quaſi ſecunda Roma in
exaltatione,vt demonſtrare videntur verba *lib.* 2. *in
proœmio libri fori iudicum*, vbi dum agitur de Regis
electione facienda in ciuitate Toletana, vel in ea,
vbi prædeceſſoris mors contigiſſet, in hæc verba
prorupit:*Damas ſtablecemos,que de aqui adelante los
Reges deban ſer eligidos en la ciudad de Roma, ò en
aquel lugar donde murio el otro Rey,&c.*ex qua obſer-
uarunt Spin.*in ſpeculo teſtament.gloſ.*19.*princip.n.*73.
Molina *de primog lib.*1 *c.*2.*n.*11 licèt prædicta verba
(fortè melius)aliter legant,& intelligant Alphonſ.à
Villadieg.*in ſcholiis ad cit.d.l.*2.*n.*19. Molin.*in annot.
ad d.c.*2.*n.*1.Gutier.*pract.lib.*3.*q.*13.*n.*5 .Bobadil.*in
ſua politica lib.*2.*c.*18.*n.*214.Deinde id ipſum videtur
deduci ex verbis fori de Sobrarbe,ibi. *El Rey en Ro-
ma,o en ciudad Metropolitana de Arcobiſpo, o Catre-
dral de Obiſpo*,vt refert Ambroſ.de Morales *in com-
pendio generalis hiſtoriæ lib.*13.*c.*2.
Denique id ipſum colligi videtur ex vita ſancti 18
Ildefonſi apud Surium *tom.* 1. *die vigeſima tertia Ia-
nuarij*,vbi quatenus oſtenditur D. Ildephonſum Ar-
chiepiſcopum electum fuiſſe, & Toletanam Sedem
incomparabili ſanctitate,ſimul atque eximia doctri-
na illuſtraſſe,ſic dicitur: *Deinde poſt multum tempus
decedente S.Eugenio Regalia violentia Toletum deda-
citur, atque ibidem Pontifex ſubrogatus,cuius ſtatim
virtus enucleata in ſede Romulea refulſit, & veluti fa-
cula ignea ardẽs omnẽ Heſperiã perluſtrauit.*Hinc etiã,
quia Roma,Vrbs Regia dicebatur, *l. ſi duas* 6.§.*hoc
amplius.ff.de excuſ.tutorum.*vbi dum Modeſtinus do-
ceret Romæ philoſophantes munerum tutelarum
excuſationem habere, huius exemptionis rationem
reddens,ſic ait:*Quorum ſanctioni illa poteſt quis ratio-
nem afferre,quod cum cõmunis ſit & exiſtimetur patria
Regia Vrbs,æquum eſt eum, qui in ſua patria ſe vtilem
præbeat,ac immunitate frui*,vbi docet gloſ.*verb.Roma*,
gloſ.etiam *verb.anterior,in authen.vt Eccleſia Romana
cent.an gaudeat præſcr.collat.*2.quem titulum Toleta-
na ciuitas à Romana mutuata fuerat,dum Regia ci-
uitas nominari incœpit,vt ad aliud propoſitum an-
notauit Balthaſar de Ameſcua *de poteſtate in ſe ipſũ
lib.*2.*c.*23.*a.*23.*verſ.hinc interpretatur, cum num.ſeq.*
Verùm licet prædicti Archiepiſcopi lato modo 19
Patriarchæ nuncupari poſſint, ſtrictè tamen tantùm
ſunt Primates, Aquileenſi, & Gradenſi exceptis.
Quare

Quare in Occidenti absque vllo dubio, & contentione Primates appellantur, videlicet in Polonia Gnesnensis, in Vngaria Strigonensis, in Germania olim Magdeburgensis, hodie Salseburgensis, in Hibernia Armacanus, in Africa Carthaginensis; refert. Illustriss. D. Roderic. à Cunha *in historia ecclesiast. Episcop. Portugalens. p. 1. c. 6. pag. 73. vers. os Primares.* In Gallia verò, & Hispania non constat qui sine lite Primates extent: nam quoad Gallos in prouincia Aquitaniæ inter Archiepiscopos Bituricensem, & Burdegalensem, contentio magna extat, cuius meminit D. Roderic. à Cunh. *vbi suprà*, & de Bituricensi diximus *n. 9.* In prouincia Senonensi eiusdem Regni lis quoque pendet super eodem Primatiæ iure inter Archiepiscopos Lugdunensem, & Senonensem, cuius etiam meminit idem D. Roderic. à Cunha *citato loco pag. 74.* In Italia an primas sit Archiepiscopus Pisanus dixi suprà *n.* 10. In Hispania antiqua controuersia est inter Bracharensem, & Toletanum Archiepiscopos, sed quis eorum meliùs ius foueat, ex professo tractaui infrà hoc *tit. 3. c. seq.*

CAPVT. VIII.

De Primatu sanctæ Ecclesiæ Bracharensis in tota Hispania, & eius mirabili erectione.

SVMMARIVM.

1 *Origo & principia cuiusque rei in primis sunt exponenda, vt quo tempore clari, aut obscuri nominis fuerint sine fraude pateat.*
2 *Nihil maiori encomio extollitur in populis, quam originem antiquam eis præbere.*
3 *Interamnensis Regio, Duriminea appellata; quod Durio & Minio fluminibus intercluditur amœnitate celeberrimus.*
4 *Romani prope Limam fluuium castra ponentes illum Lethem dixerunt, quod ibi securos latices & longa patriæ potauerint obliuia.*
5 *Brachara à Carthaginensibus illic appulsis, & ab Humilione relictis initium sumpsit, à fluuio Africæ, Bragada, cognominata.*
6 *Augusta titulo ab Augusto Imperatore sibi imposito Brachara cohonestata fuit.*
7 *Brachara diues appellabatur ex magnitudine, & antiquissima negociatione.*
8 *Brachara habuit vnum è septem conuentibus iuridicis Hispaniæ.*
9 *Flamines, protoflamines, archiflamines in iuridicis conuentibus ad sua sacrificia peragenda Ethnici soliti erant constituere.*
10 *S. Petrus Apostolus in vrbibus, in quibus apud Ethnicos erant primi eorum flamines, & prima iudiciaria potestas, instituit, vt Primates præessent.*
11 *Bracharensis ciuitas caput Prouinciæ iuridico conuentu ornata Archiepiscopalem dignitatem cum titulo primæ Sedis, secundùm dignitatum gradus à S. Petro constitutos adepta est.*
12 *Bracharæ descriptio Georgij Braunij refertur.*
13 *Bracharensis Senatus ex longissima consuetudine initium sumpsit.*
14 *Bracharenses suffraganei qui.*
15 *Vicarios quinque in quinque diœcesis prouinciis triennales creat Bracharensis Archiepiscopus.*
16 *Bracharensis Archiepiscopus temporalem habet iurisdictionem circa omnes iudices annuos, decuriones, magistratus, & scribas.*
17 *Causæ ciuiles quantumcunque graues in amplissimo Bracharensi Senatu sine vlla appellatione concluduntur, criminales verò per appellationem ad Regiam iurisdictionem deferuntur.*
18 *Laudantur DD. Senatores Bracharenses.*
19 *Sedes Ecclesiæ potior debetur priori in Fide recipienda.*
20 *Apostoli potiori ac sublimiori gradu, & præmio gloriæ fruuntur, quia priores in Fide recipienda extiterunt.*
21 *D. Petrus primus Bracharen. Episcopus diuinitus creatus à S. Iacobo Apost. qui multis iam seculis defunctus fuerat, & ad tam præclarum munus obeundum à mortuis suscitatus.*
22 *Fragmentum quoddam S. Athanasij refertur.*
23 *Discipuli, quos S. Iacobus in Hispania habuit, nominantur.*
24 *D. Petrus primus Brachar. Episcopus, quem S. Iacobus suscitauit, vt eum in Bracharensi sede collocaret, fuit Antiquus Propheta, cui nomẽ Samuel, vel Malachia, filius Vriæ Prophetæ, de quo Hierem. c. 26.*
25 *Samuel hic venit cum transmigratis in Hispaniam duce Nabucodonosor, vel Pyrrho Hispaniarum præfecto ante aduentum D. Iacobi 624. annis.*
26 *Petrus Discipulos instituit.*
27 *S. Iacobus cum in Hispaniam appropinquauit primam Fidei plantationem in Gallecia prouincia fecit, quam postea post obitum suum ad sui corporis depositionem elegit.*
28 *Historia Compostellana attestans de miraculosa nauigij delatione ad Iriensem portum cum corpore S. Iacobi, refertur.*
29 *Doctores referuntur de aduentu S. Iacobi in Hispaniam attestantes.*
30 *Christus Dominus passus est completis 33. annis, tribus mensibus, & aliquibus diebus.*
31 *S. Iacobus Apostolus in Hispaniam venit tribus, vel quatuor annis post Christi passionem, antequam cæteri Apost. diuiderentur.*
32 *S. Iacobus primùm ad Iriensem portum in Gallecia appulit, ibique instituit primum Episcopum Bracharæ S. Petrum.*
33 *S. Iacobus ad Hierosolymam rediens ibi Martyrij palmam consequutus fuit an. 44. quo etiam Beatus Petrus, quem primum Bracharæ Episcopum reliquerat, passus est.*
34 *Dies martyrij Beati Petri fuit 26. Aprilis.*
35 *S. Iacobi martyrij dies 25. Martij solemnis fuit, qua & Christus carnem humanam suscepit, & passus est, & ideo transfertur in diem 25. Iulij, quia ea die inuentum fuit eius corpus.*
36 *Dies vinculorum S. Petri Apost. non celebratur eo die, quo accidit, propter solemnitatem Paschatis, in quo euenit, sed die 1. Augusti, quo catenæ Romam sint adductæ.*
37 *Brachara primam S. Euangelij prædicationem, primum Episcopum, primámque totius Hispaniæ Ecclesiam S. Iacobi iussu obtinuit.*
38 *S. Iacobus peragrata Galleciæ parte, relictóque Petro Bracharensi Episcopo, cum iam ad Hierosolymam rediret, Aragoniæ regnum petiuit; vbi in Cæsaraugustana ciuitate B. Virgo adhuc in carne viuens illi apparuit.*
39 *Cæsaraugustana ciuitas primam Hispaniæ Ecclesiam in honorem Beatissimæ Virginis adhuc viuæ obtinere meruit: Brachara verò in honorem ipsiusmet Christi Domini, ac Beati Petri Apost. adhuc viui Ecclesiam constructam prius obtinuit.*
40 *S. Petrus primus Bracharæ Episcopus martyrij palmam consequutus fuit ann. Christi 44.*
41 *S. Basilius secũdus Bracharæ Episc. passus est an. 58.*

42 S.

42 *S. Ouidius tertius Brachara Episc. passus est an. 65.*
43 *S. Eugenius primus Toletana Ecclesia Episcopus à quo sit constitutus, non inuenitur.*
44 *S. Eugenius antequam in primũ Toletana Ecclesia Episcopum crearetur an. 94. vel 95. mittitur à Clem. Summo Pont. post Petrum IV. in Galliam ad Euangelium prædicandum.*
45 *Valdesius in annorum computatione decipitur.*
46 *S. Eugenius primus Toletana Ecclesia Episcopus secundum veriorem relationem martyrio coronatur ann. 97.*
47 *Reprobatur opinio dicentium tempore tantum Sueuorum Regum Primatiam in Bracharensi Ecclesia constitisse.*
48 *Primatia in Bracharensi Ecclesia inest ex institutione sancti Iacobi.*
49 *Secularis potestas ad Ecclesia iura non potest manum adhibere.*
50 *Felix Brachara Archiepiscopus in inuasione Maurorum cum 27. viris passus est.*
51 *Bracharensis Ecclesia non in totum Prælatis caruit illis temporibus, quibus Saraceni Hispaniam occuparunt.*
52 *De Argemiro Archiepiscopo Bracharen. mentio fit circa an. 863.*
53 *De Hero Archiepiscopo Bracharen. mentio fit circa an. 980.*
54 *Bracharẽsis Ecclesia licet Maurorum inuasionibus Pastore aliquando caruisset, in pristinum postea decus restituta, iacentem, ac pene dormientem statum reassumpsit, quasi postliminio reuersa ad Primatialem dignitatem.*
55 *Concilium primum Bracharens. celebratum fuit anno post Christum natum 412.*
56 *Concilium secundum Bracharense celebratum fuit in Vrbe Lucensi an. Domini 569.*
57 *Concilium Toletanum quod pro primo habetur tom. 1. Conciliorum celebratum fuit an. 450.*
58 *Regum, summorúmque secularium causa ex Regũ consultatione in Conciliis solebant tractari.*
59 *Gothorum Reges in prouincialibus & nationalibus Conciliis præsentes erant.*
60 *Cõcilia Toleti celebrata, dum Reges in ea sedẽ habebant, congregata erant ad ipsorum supplicationẽ, & per eos solum inuitati conueniebant Episcopi.*
61 *Dignitas maior in superscriptione, & prima voce dignoscitur.*
62 *Dextera pars nobilior est.*
63 *Dignitatem maiorem non sempèr arguit ad dexteram, vel sinistram sedere.*
64 *Episcopi vbi se subscribunt nomine prouincia, quam sustinent, nationis, & prouincia attenditur dignitas, & nobilitas.*
65 *Episcopi frequentiùs in Conciliis sedem secundum antiquitatem consecrationis vniuscuiusque.*
66 *Episcopi secundum sua consecrationis antiquitatem scripserunt, & sederunt in Concilior Trid.*
67 *Bracharensis Archiepiscopus cur aliquando ad Hispalensem Ecclesiam translatus fuerit, ostenditur.*
68 *Priuilegia si qua sunt Primatia iur. alicui Prælato concedentia, non operantur in tertij præiudicium.*
69 *Primatiam Hispaniarum Toletana Ecclesia de iure competere putauerunt summè Pont.*
70 *Priuilegium, seu gratia precibus non veris ipso iure sunt nulla.*
71 *Priuilegium concessum à summo Pont. intelligitur sine tertij præiudicio.*
72 *Confirmatio est iuris quæsiti corroboratio.*
73 *Confirmatio nouum ius non tribuit, sed quod antea erat conseruat.*
74 *Nullum quod est confirmari non potest.*
75 *Confirmatio ex certa scientia an actum nullum confirmet, ostenditur.*
76 *Confirmatio ex certa scientia illa dicitur, in qua insertus est tenor rei confirmata.*
77 *Confirmatio ex certa scientia in tertij præiudicium nihil operatur.*
78 *Primatia contentio inter Archiepiscopos Bracharẽsem, & Toletanum, à quo tempore incœperit, ostenditur.*
79 *Bracharensis Ecclesia cur suum Primatia ius non fuit prosequuta, ostenditur.*
80 *Res omnis ad vltimum statum reduci debet.*
81 *Vltimus rei status in beneficialibus inspici debet.*
82 *D. Fr. Bartholomæus à martyribus Bracharensis Archiepiscopus eminẽti virtute, & spectata fide insignis Primatiali cruce erecta per Toletanam ciuitatem liberè deambulauit.*
83 *D. Fr. Alexius de Menesos Bracharensis Archiepiscopus Primatiali Cruce Matriti sepultus.*
84 *D. Alphonsus Hurtado Mendoza vigilantissimus Bracharensis Ecclesia Antistes coram Rege Catholico Philippo III. Vlyssipone Primatus sui ius defendit.*
85 *Illustrissimus D. D. Sebastianus de Mattos de Noronha sua Ecclesia ius acerrimè defendit.*

SI vera est Iurisconsulti regula *in l. 1. ff. de regulis iuris, & in l. 2. ff. de verbor signific.* quòd in quibusque rebus principia maximè sunt spectanda tanquam quæ cuiusque rei potissima pars sint, veriora in his certè 1
dicenda puto, quæ sub vetustatis inuolucris magis sunt implexa, ideo omnes qui gentis, aut populi dignitatem explicare student, exponere imprimis eius originem, ac principia debeat, vt quo tempore clari, aut obscuri nominis fuerint sine fraude pateat. 2
† Nihil enim maiori encomio extollitur in populis, quàm originem antiquam eis præbere, vt Vlpianus eloquens Iureconsultus *in l. 1. ff. de censibus*, Syriam patriam ea laude exornat, *nobilis regionibus, serie seculorum antiquissima.* Arcades igitur se sole, Luna, ac astris prioris gloriabantur, ex Statio *lib. 4. Thebaidos*,

Arcades hinc veteres astris, Lunáque priores. 3

Plura narrat in hoc propositum Tiraquel. *de nobilitate cap. 19. num. 12.* & Plinius *lib. 8. Epistolarum ad Maximum*, ita eleganter exprimit. Reuertere gloriã veterem, & hanc ipsam senectutem, quæ in homine venerabilis, in vrbibus sacra est. Et cùm plures afferre possem, qui pro se sibi proposita principia semper altiùs petiuêre, ne tamen longè à semita discedere videar, cùm præcipuè quibusuis sint obuia, Intendens Bracharensis Ecclesiæ cum cæteris Hispaniarum relationem repræsentare, non dignum solùm, sed necessarium duxit illius initia reperere, & vt à loco incipiam, rei natura expostolare videtor. 4

In amœniori Regni Portugaliæ parte sita est Interamnensis prouincia, quã Durimincã appellamus, quod Durio, & Minio fluminibus intercluditur loci amœnitate celeberrima. † Domitores enim orbis Romani cum ad Lusitaniam oppugnandam venirent Minio superato ante Bracharense territorium quatuor leucis, propè Limam fluuium castra posuerunt, loci amœnitate capti, singulaque per otium contemplantes per Eliseos campos & vireta Poëtarum figmentis celeberrima spatiari crediderunt, Lethem dixerunt fluuium, quod ibi secoros latices, & longa patriæ potauerint obliuia; si aduenæ magna Orbis parte peragrata Interamnensi regioni terrarum

tum principatum Romæ obliti detulerunt, cur ergo Romæ habitans, nunquam meæ patriæ oblitus, eius honorem, laudes, & encomia verbis, & scriptis non proferam? Primam refero tibi Bracharam sortem, quæ, si ad primæuam Hispaniarum sortem spectemus, tantùm alias inter caput extulit vrbes, quantum lenta solent inter viburna cupressi. Non sum adeò inurbanus, vt non videam & agnoscam quantum me felicem reddiderit hæc Curia, quæ albo semper erit signanda calculo, ne vllo vnquam tempore à memoria dilabatur: illud vero rogabo Superos, à quibus hoc mihi munus ex Dei gratia oblatum credo, vt prospero cursu ad finem ducant, quæ tam feliciter auspicarunt, nec imperfecto itinere destituant, quem semel placido lumine conspexerunt.

De hac Interamnensi Prouincia, vt aliis omissis hoc loco verba faciam, quid referam? quæ etsi angustis finibus, videlicet quinquaginta quatuor milliariis longitudine, triginta & sex latitudine circunscripta sit, rerum tamen splendore & varietate longè latéque patere notum sit iis, qui eam oculis perlustrarunt: in qua Collegiatæ quinque, præter centum & quadraginta monasteria diuersorum Ordinum ditissima, & alias Ecclesias, quas Parochiales appellamus, quæ 1160 numerum excedunt suis Baptisteriis adauctæ: amœnitatem verò non obscuro vocis testimonio arguunt illi fontium perennium 25000. gratissimi decursus. Sunt & flumina, portus maritimi, pontes elegantissimo lapide constructi, maxima aeris temperies, & omnium rerum fertilitas, ac fœcunditas, & alia multa, quæ cùm ad rem nostram hoc in loco non spectent, nequaquam possunt recenseri, licèt patrius amor nihil intactum relinquere, & omnia libenter prosequi voluisset, cùm omnium societatum nulla sit arctior, nulla sanctior, quàm ea, quæ cùm patria vnicuique nostrum est, vt ait Cicero. Quod grauissimi viri magno, & exacto iudicio apud se meditantes te & consilio eam adiuuare non destiterunt, quod Aristides Atheniensis opere illo egregio comprobauit, qui adhuc exulans in patriam reuersus præclarissimam victoriam in bello contra Xerxem reportauit. Non adsimile illud Camilli, qui exulans apud Ardeates, cùm Galli hac Vrbe incensa Capitolium obsiderent, collecto tumultuario exercitu in eos iuit, & suos ciues obsidione liberauit.

Mihi in hac Interamnensi Prouincia ex optimis, piisque parentibus nasci contigit; nam pater meus Licentiatus Emmanuel Barbosa, nonagesimum circiter annum nunc agens, ibi est magna erga Deum pietate, & vitæ integritate memorabilis, qui ob insignes animi sui dotes, rectitudinem, & summam in vtroque iure, ac politioribus literis peritiam à Philippo Hispaniarum Rege Secundo in prædicta prouincia Aduocatus Regius constitutus fuit, quo in munere obeundo, atque aliis arduis negotiis sibi commissis cum summa integritate, & doctrinæ laude versatus apud studiosos, & insignes viros non vulgarem sibi virtutis, & eruditionis formam comparauit. Testes sunt duo illi libri in Ordinationes Regias Lusitanorum mea opera & diligentia in lucem editi. Testis vnus pro millibus est perillustris Dominus Senator Regius meritissimus Doctor Gabriel Pereira à Castro nostræ Lusitanicæ gentis decus, & ornamentum illius quondam celeberrimi Iurisconsulti, Regij pariter Senatoris nobilissimi D. Francisci de Caldas Pereira, & Castro filius, in suis eruditissimis decisionibus *tom. 1. decis. 8 3.* Ex filiis ergo natu maior, qui dum pusillus puer, & in cunabulis penè versans Lusitano occultato idiomate Latinam didici linguam. Fuerunt & alij filij, quorum vnum pius parens Beatissimæ Virginis Montis Carmeli, alterum Sanctissimæ Trinitatis religionibus, tanquam suorum fructuum primitias obtulit, qui adhuc iuuenes in Philosophia, & sacra Theologia de se multa, & grauia indies pollicentur. Inter quos prætereundus non est Doctor Simon Vaz Barbosa, in Conimbricensi Academia Artium Magister, & publicus Baccalaureorum, & Licentiatorum eiusdem facultatis examinator, quem, vt eius opera, & diligentia in meis operibus conscribendis vsus fuissem, in hanc curiam socium elegi. Restabat & soror vna, non solùm nobis fratribus, cæterisque propinquis, sed etiam omnibus matronis incõparabili virtute, singulari prudentia, & morum grauitate conspicua, nupsit nobilissimo viro Philippo Vieira Pinto, Christi Cruce insignito, filio Doctoris Hieronymi Vieira Pinto Senatoris Regij, & triumuiri ciuitatis Vlyssiponensis gubernandæ. Habuit & parens meus sub eius tutela sorores duas, quarum vna nupsit Excell. D. Diadaco Correa de Lacerda, filio Antonij Pereira Correa Ordinis Domini nostri Iesu Christi Commendatoris, & domini oppidi de Farelães, cuius ex vtroque latere nobilitas cùm omnibus nota sit, non eget commendatione; altera verò nupsit Cosmo Machado de Miranda ex vtroque etiam latere nobili Lusitano. Extitit & alius Emmanuel Barbosa proauus meus, & parentis auus ciuis Bracharensis, & Medicus Regius, qui valebat plurimum gratia apud Infantem Henricum Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalem, qui postea fuit Rex, cuius erat cliens: huius filius fuit Doctor Antonius Barbosa eiusdem Cardinalis Henrici intimus Cubicularius, & Portugaliæ Regni Chirurgicus maior, viri omnes ex nobilibus Cardosorum Aueirj, & Brauiorum Asturicæ Augustæ familiis originem trahentes. Fuerunt & viri alij (exceptis Barbosis ob eorum singularia scripta vbique notis) in nostra familia litteris insignes, quorum vnum, ne longior fiam, ætatis nostræ in medium proferam, Doctorem scilicet Franciscum Rebello Dazeuedo parentis mei sobrinum, quem tantis augmentis fortuna extulit, vt intra breuem temporis cursum in Conimbricensi Academia Iuris Pontificij eximius Professor, ac publicus Magister extitisset, deinde Doctoralis Canonicus in Metropolitanæ Vlyssiponensi, cuius fuit Apostolico Munere gubernator, hinc ad supremum supplicationis Regium Senatum translatus, postea Regij Palatij Senator, & à consiliis Regiæ Maiestatis creatus fuit, nimirum, vt quot nostræ Lusitaniæ sunt partes, totidem faceret monimenta virtutis suæ, cuius immatura mors maximum nobis reliquit sui desiderium. Ex materna parte à nobilibus ciuibus Portugalensis ciuitatis in Regno secundæ originem in qua auus, ac proauos nobilia Reip. officia obierunt; & hac tempestate matris meæ patrueles fratres consules extiterunt, ac Confraternitatis Sanctæ Misericordiæ Gubernatores, ad quæ officia ex Regiis litteris nonnisi nobilitate insigniores illius S. Confraternitatis voce eliguntur, Extat & matris meæ germanus frater patritius in libris Regum inter nobiliores descriptus, Christi insigne gestans. De illo demum gratias Deo referens gloriari oportet, quòd nullus extiterit ex parentibus, atauis, & proauis meis, & plus vltra, vbi memoria hominum vel scripturarum monumenta peruenire possunt, qui infamia laboraret, mechanicam artem exerceret, aut contra Diuinam, vel humanam maiestatem crimen vllum committeret.

In hac Interamnensi Prouincia, quam prædict 5

Maiores mei coluerunt, sita est Bracharensis ciuitas, quæ a Carthaginensibus illic appulsis, & ab Himilcone relictis initium sumpsit, & non à Gallis Celtis, vt Florianus Campensis autumat *in Chronica Hispaniæ, lib. 3. c. 57* & Garibai *lib. 5. c. 10.* à fluuio Africæ Braganda cognominata, teste Ario Barbosa Lusitano *in suis poëmatibus*, & Augustino Pacensi *in vita S. Petri martyris*, ac Bernardo de Britto *in monarchia Lusitana, lib. 1. cap. 6.* Illustriss. D. Roderic. à Cunha *in histor. ecclesiast. Archiepisc. Bracharens. p. 1. c. 1. n. 5.*

6 Augustæ titulo ab Augusto Imperatore sibi imposito Bracharam cohonestatam meminit Plinius *lib. 4. cap. 20.* & late alios citans tradit Bernardus de Britto *in monarchia Lusitana p. 1. lib. 4. c. 18.* vbi alia notanda adducit. Et faciunt fidem plures inscriptiones lapideæ, quæ in ipsa vrbe reperiuntur, de quibus meminere Ambrosius Morales Hispanus historiographus *in descript. Hispaniæ cap. 14.* Elias Vinetus *in annotation. ad Ausonij vrbes*, vbi de Hispali agit *num. 204.* Doctor Bernard. de Britto *p. 2. lib. 5. c. 9. 11. & 13.*

7 Diuitem Bracharum ea antiquissima negotiatione, & magnitudine appellat Ausonius illo carmine,

Quaque sinu pelagi iactat se Brachara diues.

Diuitem vocat ex mercibus ad portum suum exportatis, quia ager Bracharensis, quem vulgò terminũ, vel territorium appellant, extẽdebatur vsque ad mare, quod nunc distat ab vrbe plus viginti milliaria, multique Bracharæ ea de causa negotiabantur, vt refert Ælias Vinetus *ad dictum locum Ausonij*, vbi ante extra vrbem fragmentum lapidis reperisse cum inscriptione sequenti: *Ciues Romani, qui negotiantur Brachara Augustæ.* Non enim nouum est si ciuitas hæc noua basilica mercium paucis ab hinc annis à gubernatoribus suis erecta mercatorum copia frequentetur, & in dies vberiores radices agat, & omnium ad vitam necessariorum copia abundet.

8 Vnum è septem conuentibus iuridicis Prouinciæ Hispaniæ habuisse refert Plinius iunior *naturalis historia lib. 3. c. 3. Nunc*, inquit, *vniuersa prouincia diuiditur in conuentus septem, Carthaginensẽ, Tarraconensem, Cæsaraugustanum, Cluniensem, Asturum, Lucensem, Bracharum*; sunt autem nomina harum vrbium vulgari idiomate, *Carthagena, Tarragona, Caragoça de Aragaon, Corunna, Astorga, Lugo, Braga.* In his iuridicis conuentibus Ethnici ad sua sacrificia peragenda † flamines, protoflamines, & archiflamines
9 soliti erant constituere, teste D. Isidoro *etymolog. lib. 7. c. 12.* relato *in c. 1. & 1. dist. 21.*

10 Pro singulis prælationis ac dignitatum gradibus D. Petrus Apostolus vrbes & loca constituit, ita vt in his, in quibus apud Ethnicos erant primi eorum flamines, & prima iudiciaria potestas, scilicet Rectores prouinciarum, Proconsules, eorumque Legati, præessent Primates: in iis verò, in quibus erant archiflamines, essent Archiepiscopi, in singulis verò reliquis ciuitatibus præessent Episcopi, vt refert Clemens Papa *in cap. in illis 80. dist.* & Anacletus
11 *in c. 1. 99. dist.* Cum ergo † Bracharensis ciuitas caput Prouinciæ iuridico conuentu ornata fuisset, iuxta auctoritatẽ Plinij suprà relatam, Archiepiscopalem dignitatem cum titulo primæ Sedis secundùm dignitatem gradus à Diuo Petro constitutos optimo iure adepta est, illo scilicet tempore, quo nulla alia in Hispania erecta erat Ecclesia, quæ cum Bracharensi de primatia contendere posset, prout late probat Doct. Bernardus de Britto *in monarchia Lusitana, p. 2. lib. 6. c. 5.*

In descriptione Bracharæ Augustæ Georgius 12
Braunius Agrippinas *in theatro Vrbium præcipuarum mundi*, sic ait. *Bracharam vnam de antiquioribus Hispaniæ vrbibus à Gallis Celtis cognomento Brachatis fuisse conditam fama est anno ante virgineum partum 290. Hanc annorum 40. obsidione tandem expugnatam sub sua ditione annis ferè quingentis Romani tenuere, cui & Augustæ nomen indiderunt. Fuit in illa vrbe primus iuridicus conuentus, vnus è septem citerioris Hispaniæ, veteri more, institutoque Romano: vnde auctore Plinio vrbes quatuor & viginti ius petere consueuerãt. Hinc ab Antonio Pio quinque itinera militaria in varias Hispaniæ partes describũtur. Illa vrbi Ausonius poeta diuitẽ, atque opibus florẽtẽ vocat. Sed & priscis Maiorum annalibus præscriptũ extat Regũ Sueuorum antiquam Sedẽ fuisse Bracharam annos 70. supra centũ, & sub Gothis annos 127. floruisse, quã & Alphõsus huius nominis primus cognomento Catholicus Hispaniarũ Rex primam ante omnes Hispaniæ Metropolitanas vrbes ex Saracenorum tyrannide in pristinã libertatem vindicauit anno 740. Illic Regum Portogaliæ primus sator Henricus Comes (Guidonis Comitis Vernoberensis, & Bisontensis filius) Alphonsi Henrici primi Lusitaniæ regis pater, in templo maximo, quod ipse erexerat, sepultus est. Sed longè maius vrbi decus è rebus sacris accedit. Nam Christi Opt. Max. Fidẽ cõplexa est D. Petro S. Iacobi Maioris discipulo prædicante vix post annum decimum, quo idẽ Dominus sublata morte in cœlum victor ascenderat. Colit igitur Brachara, vt patronum eundẽ D. Petrũ Martyrẽ suum primum Archipræsulem, vnà cum tribus aliis suis itidem sacris Pastoribus, Martino, Fructuoso, & Gerardo, quibus veluti quatuor columnis Bracharensis Ecclesia fulcitur, & fulget. Multum sanguinis olim pro Christo effudit, diues ossibus sanctorum corporibus, aliisq; innumeris reliquiis, ornata tẽplis, nobilitata Patrum Cõciliis, decorata sodalitiis ritè institutis, totius Hispaniæ Primatum antiquissimo iure sibi vendicat, qua de re cũ Toletana Sede vetus ei lis est, & contentio*, cuius meminit Honor. III. *in c. coram, de in integr. restitut. quæ tamen iis ab eiusdẽ Pont. Max. tẽpore, ad nostram vsque ætatem silet. Posita est Brachara in ea parte Regni Portugaliæ, quæ Regio interãnis dicitur, à duobus, quibus clauditur, Durio, & Minio memorabilibus fluuiis; sita in quinto climate, gradus habẽs lõgitudinis sex, latitudinis duos, & quadraginta ac semis, distátque ab Oceano quinque leucas, ciuitas pleno iure suo Archiepiscopo paret, siue spiritualem iurisdictionẽ spectes, siue tẽporalẽ multo quondam frequentior, nunc incolatuũ numerat ad duo millia: fruitur magna cœli, aerisque clementia, insigni agrorum vbertate, & amœnitate quod ei beneficium commune est, cum hac tota Regione Interamni.* Hæc Georgius Braunius *d. loco.*

Cuius Brauonij discriptioni addendum duxi, Bra- 13
charensem Archiepiscopum, ex longissima quadam consuetudine, cuius initium longè ab hominum memoria distat causarum ciuilium, & criminalium Senatum semper habuisse, quem nouem Senatores cum congrua portione viri docti & probi exornant, qui lites & penè innumerata negotia pro grandi Patriarcharum numero expediunt: hunc Senatum, siue relationis domum † quatuor Suffraganei Co- 14
nimbricensis, Visensis, Portuensis, & Mirandensis Episcopi per appellationes agnoscunt, & sempee casus occurrunt grauissimi: ideo munus hoc perspectæ virtutis, ac maturi consilij viris commendatur.

Præter istos alios quinque Senatores inferiores, 15
quos vicarios appellamus, in quinq; diœcesis prouinciis triennales creat de more, instituitóque antiquo illustr. Bracharensis Archiepiscopus, quorum singuli

singuli cum certo scribarum, & apparitorum numero pro tribunali sedentes suum vicariale munus egregiè præstant, suam vnusquisque prouinciam annua visitatione perlustrat, atque in id præcipuè insudat, vt omnium animæ à vitiis expientur; ab his vniuersæ lites, ad Curiam Bracharensem per appellationem deferuntur.

16 Habet & temporalem iurisdictionem Bracharense tribunal amplissimam, in quo quamplures aduocati multo rerum vsu, & experientia præditi, & iurisconsultissimi, qui omnes in tam vasta forésium negotiorum mole Primatem haud segniter adiuuãt. Ad hæc creat & remouet omnes iudices annuos, magistratus, scribas vtriusque fori. Decuriones item & Consiliaros tam in Bracharensi ciuitate, quàm in tredecim oppidis asyli titulo decoratis (*coutas* nostro idiomate vocamus) in quibus temporalem iurisdictionem habent Primates nullius imperio obnoxiam; quorum officia ad Primatis obitum expirant.

17 Causæ ciuiles quantumuis graues in amplissimo Bracharensi Senatu sine vlla appellatione concluduntur; criminales item in prima tantum instantia illic deciduntur, & appellationes in finali ad Regiam iurisdictionem deferuntur. Causæ verò omnes tredecim asylorum illic etiam per appellationem terminantur, quia in illis merum, & mixtum imperium habent Primates, sicut & ipse Rex in suis. †

18 Quapropter hac nostra tempestate Illustrissimus Dominus Alphonsus Furtado de Mendoza meritissimus Bracharensis Archiepiscopus viros omnigenæ litteraturæ, memorandæ, & incorruptæ virtutis ac prouidæ eruditionis ad hunc amplissimum Senatum selegit, ex quibus viua apud nostros permanebit memoria Doctoris Ioannis Peixotij à Sousa, Iuris vtriusque consultissimi, cuius eximia doctrina, & exacta prudentia, postquam illum in generalem Archiepiscopatus Eboren. Vicarium elegit, ad amplissimum Bracharensem Senatum Cancellarij Maximi dignitate omnium ore, & assensu transtulit. Alter adest meritissimus Curiæ Bracharensis Senator, Doctor scilicet Ioannes Peixotius Rebello, vir integerrimus, omnium rerum, ac litterarum studio clarissimus, & ingenij acumine insignis. Nec tamen à memoria nostra vnquam elabetur clarissimus Doctor Gaspar do Rego da Fonseca, in Curia, & tota Bracharensi diœcesi officialis inspiritualibus, & temporalibus generalis, vtriusque Iuris prudentissimus, qui ob rerum forensium, domesticarúmque peritiam ad omnes encomiæ laudes natus, nunc Portugalensis Episcopus meritò est creatus. Emicat denique in illa amplissima Curia Doctor Bernardus da Fonseca Saraiua, vir legalis, & Pontificij iuris scientia conspicuus, & disciplinarum omnium cognitione ita inclytus, vt eius ingenium, comitatem, & in litteris humanis scientiam nulla satis æquare possit admiratio, ob cuius maximam eruditionem, assiduaque negotiorum experimenta Vicarij generalis honore Bracharæ est insignitus.

19 Priori in Fide recipienda Ecclesiæ potiorem Sedem deberi, exemplo ipsiusmet Ecclesiæ in eius Sede habenda instruimur, in qua Beatus Paulus *cap.* 8. *ad Romanos.* Apostolos, vt primitias Fidei habentes, maiori priuilegio ornatos ostendit, ibi, *non solum autem illa, sed & nos ipsi primitias spiritus Dei habentes,* quo loco Beat. Thom. *p.* 1. *quæst.* 44. *art.* 7. cæteraque Theologorum schola *in* 1. *senten. dist.* 16. *art.* 2. do-

20 cet † potiori ac sublimori gradu, & præmio gloriæ Apostolos frui, quia priores in Fide recipienda extiterint, eaque laude ornat Beatus Lucas Antiochensis *cap.* 11. *Actuum Apostolorum*, itaut cognominarentur primi Antiochiæ discipuli Christiani, & ideo, qua primi potiores constituti sunt, cum ibi Beatus Petrus Sedem Pontificatus collocauit, & Romam postea Sede translata, vt supra ostendimus; Patriarchalis dignitas perpetua manserit in Ecclesia eius, gloriamque gentis extollit hac in re D. Chrysostom. *homil.* 3. *ad populum Antiochenum. Sicut Petrus inter Apostolos primus Christum prædicauit: sic inter ciuitates hæc primatum, & coronam quandam admirabilem Christianorum tulit appellationem, & homilia* 7. *in Matthæum. Vos autem siquidem aliquod de honore certamen oriatur omni ambitione cõtendentiũ, vt vel vniuerso præsidentis orbi, illo scilicet vobis priuilegio blandientes, quod hæc prima ciuitas fidelibus Christianorum nomen imposuit.* Et ab ipsomet legislatore diuino legis Euangelicæ Christo optimo Maximo exordiendo hæc lex ordinata fuit cum primo in Fide, & vocatione Petro, ex *cap.* 4. *Matth. & Marci cap.* 1. prior dignitas, & maior collata sit, vt Pontifex successor eiusdem Christi, & caput eius Ecclesiæ esset.

Quam regulã ad nostrum propositum dirigentes 21 dicere tutò possimus, si ab ipso nascentis Ecclesiæ primordio sint iacta fundamenta, nullam in Hispania antiquiorem Bracharensi reperiri. Habet enim Diuum Petrum suum Episcopum diuinitus sibi datum à Diuo Iacobo Apostolo, à mortuis suscitatum, multis antea sæculis defunctum, vt ex epistola Vgonis Portucalensis Episcopi constat, cuius meminere Ioseph. Pelicier *in panegyrico Gongora stanc.* 41. *col.* 655. *&* 659. & Illustriss. D. Acuña *de primatu Ecclesiæ Bracharens. c.* 12. *num.* 2. *& in historia ecclesiast. Archiepiscopor. Bracharens. part.* 2. *cap.* 16. Et ex relatione Diui Athanasij primi Cæsaraugustanæ ciuitatis Episcopi compertum est, quæ in Insula Sardiniæ Reuerendum Patrem Andream ab Oliuensa reperiisse refert Illustriss. Dominus Fr. Prudentius de Sandoual Episcopus, olim Tudensis, nunc Pampilonensis, *in libr.* quem inscripsit, *de antiquitate Tudensis Ecclesiæ, in principio,* quod quidem fragmentum, prout ab eo accepi, in medium profero, & fides sit penes lectorem, illud etiam post aliquas huius tract. impressiones inueni apud Illustrissimum D. Acuña *in historia ecclesiastica Episcoporum Portugalens. lib.* 1. *cap.* 12. verba Athanasij sequuntur: † *Ego noui sanctum Petrum primum Bracharensem Episcopũ, quem antiquum Prophetam suscitauit* 22 *sanctus Iacobus Zebedæi filius magister meus, hic venerat cum duodecim tribubus missis a Nabuchodonosor in Hispaniam Hierosolymis duce Nabucocerdam, vel Pyrrho Hispanorum præfecto, dictus est hic propheta Samuel iunior, vel Malachias senior propter morum grauitatem, & vultus pulchritudinem, Vriæ prophetæ filius, factus Episcopus multos Iudæorum ad Fidem conuertit, dicens se venisse cum eorum Maioribus, & prædicasse transmigratis, obiisse verò viginti annis post aduentum eorum in Hispaniam. Hic vir Apostolicus acceptis à sancto Iacobo institutionibus Apostolicis Euangelio, & ordine Missæ, ac celebratione Sacramentorum, venit Bracharam, epistolas Apostolico plenas spiritu scripsit ad Ecclesias, in quibus Episcopos instituit, vt Iriensem, Amphilochensem, Eminiensem, Portuensem, vbi sanctum Basileum condiscipulum posuit (qui illi per martyrium sublato successit in Sede Bracharensi) Epitacium in Tudensi. Isti viri diuini, planéque Apostolici, instar Apostolorum, non in vna semper vrbe morabantur, sed quò rapiebat illos Spiritus sanctus, ferebantur, vt Epitacius, qui nõ solũ in Tudẽsi Ecclesia, sed in vrbe Lusitaniæ Ambracia prædicauit, qui signis, & varietate*

linguarum prædicationẽ illustrabant, nec soli ibant prędicatũ, sed multis discipulis comitati, vt fecit Christus, Petrus, Iacobus, & cæteri Apostoli.

23 Rem stupendam, & multis seculis absconditam, & paucis abhinc annis repertã nobis narrat Athanasius, qui in isto fragmento se nominat sancti Iacobi discipulum, & vltra Petrum Bracharæ Episcopum, dicit Basilicum fuisse condiscipulum; sunt ergo ibi tres sancti Iacobi discipuli, & licèt Pelagius Ouetensis Episcopus relatus ab Ambrosio Morales *part.1. Cronicæ Hispaniæ lib.9.cap.7.* septem tantùm dicat fuisse discipulos à Diuo Iacobo in Hispaniam susceptos, Colocerum scilicet, Basileum, qui est prædictus Basileus, Pium Chrysogonum, Theodorum, Athanasium, qui est prædictus Athanasius, & Maximum; constat tamen fuisse etiam dictum Petrum, & in laminis plumbeis repertis in monte sãcto Granatensi, *anno Domini* 1595. alij etiam nominantur discipuli, sanctus scilicet Hiscius sanctus Thesiphõ, sanctus Cecilius. Ita referunt Gregorius Lopez Madeira *in discursibus dicti montis sancti c.1.* Fr. Didacus Morillo *en la fundacion milagrosa de la capilla Angelica del Pilar c.8.pag.61.* Francisc. de Pisa *en la historia de Toledo lib.1.c.7.* Iacob. Valdesius *de dignitate Regum, regnorumque Hispaniæ c.6.n.29. cum sequentibus* Bernard. de Britto *in monarchia Lusitana p.2. lib.5.c.5.* vbi ex Papæ Calixti auctoritate dicit nouem discipulos Diuum Iacobum elegisse in Hispania, e quibus septem secum duxit Hierosolymam, relictis duobus in Gallecia, nomina istorum septem sunt Torcatus, Thesiphon, Secundus, Indalecius, Cęcilius, Esicius, Euphrasius: in laminis in monte sancto repertis de Thesiphonte, Cæcilio, & Hesicio ibidem martyrio sublatis mentio habetur, & pro discipulis Diui Iacobi nominantur, qui autem fuerint duo, qui desiderantur in Calixti Papę relatione incertum est, cum & alij etiam nominentur, inter quos Basileus, & Athanasius reperiuntur, & de beato Petro, Iacob. Valdesius *dicto capite 6. numero* 40. in hæc verba: *Cùm Petrus Martyr etiam discipulus Beati Iacobi Bracharensis Episcopus, vulgò, Braga in Lusitania legatur apud Baronium die 26. Aprilis in martyrologio.*

24 Habet deinde fragmentum, sanctum Petrum fuisse antiquum Prophetam, quem sanctus Iacobus suscitauit, vt eum in Sede Bracharensi collocaret, illique nomen fuisse Samuel, vel Malachia, cui pater Vrias Propheta; de quo *Hierem. c. 26.* dicit fuisse occisum iussu Regis Ioachim, tempore Nabuchodonosor; & & istum † Samuelem venisse cum transmigratis in
25 Hispaniam duce Nabucocerdam, vel Pyrrho Hispaniarum præfecto, cum imperaret Nabuchodonosor annis ante Christi Seruatoris nostri aduentum 388. iunctisque 36. post illius natiuitatem, quo tempore sanctus Iacobus venit in Hispaniam, sunt *an.* 624. venisse Nabuchodonosor in Hispaniam, prout referunt Ioseph. *de antiquitatibus lib.10.c.11.in fine.* Petrus Matthæus *in scholiis ad Motum proprium 32. Pij Quinti pag.605.* Pineda *in Monarchia Ecclesiastica lib.4.c.20.§.1.* Mariana *p.prima historiæ Hispaniæ lib.1.c.17.* Doct. Bernard. de Britto *in monarchia Lusitana p.1.lib.1.c.28.*

26 Ex discipulis, quibus sanctus Petrus comitatus erat, vt dixit fragmentum, ordinauit Episcopos, & in locis in fragmento nominatis constituit, vbi ex illis duo nominantur, scilicet Basileus & Epictacius, quos instituere non potuerat, nisi prius à Diuo Iacobo fuisset ordinatus, illique traditum ius Primatiæ, quo semper vsa est Ecclesiæ Bracharen. quæ ergo potest esse contentio, vbi liquidò constat Ecclesiæ Bracharen. edicto tam insigni miraculo illud fuisse tributum: pro cuius fragmenti defensione multa adducit D. Cunha *d.p.1.c.16.& 17.*

In illa Galleciæ prouincia quæ Durio flumine 27 terminabatur, illam partem Interamnensis regionis includens, vbi sita est Bracharensis ciuitas cum suo territorio, Diuus Iacobus cum in Hispaniam se contulisset, primam Fidei plantationem fecit, vt quam viuus peragrauit, eam post obitum suum elegit ad sui corporis depositionem, & licèt longis intermediis regionibus martyrij palmam fuerit consequutus, à discipulis, quos illic instituerat, & secum Hierosolymam duxerat, voluit non sine maximo miraculo nauigio delatus ad Iriensem portum, vbi Diuũ Petrum iam Episcopum constituerat, appellere, quod narrat historia Compostellana, quam etiam Vaseus refert seruatam in archiuio eiusdem Ecclesiæ, prout testatur Iacob. Valdes. *d.c.6.num.25.* cuius verba hæc sunt. † *Occidit Herodes Iacobum fratrẽ Ioannis gladio,* 28 *cuius Beatissimi Apostoli corpus venerandum Iudæ maleuolentia & inuidia ducti nec sepeliri voluerunt, nec à Christianis, qui tunc temporis Hierosolymis erãt, sepeliri permiserũt; sed sicut Leo Papa in epistola, quam de eius passione & corporis ipsius in Hispaniam translatione ad Hispanos destinauit affirmat integrum corpus cũ capite extra ciuitatem proiicientes canibus, auibus, atque feris deuorandũ consumendúmque exposuerũt; sed eius discipuli ab eo adhuc viuente præmoniti, vt corpus suum in Hispaniam transferrent, tumulandum totum corpus cũ capite, teste Leone Papa, nocturno tempore arripientes ad littus vsque maris citato calle peruenerunt, vbi dum soliciti de nauigio, quo transfretarent in Hispaniam, essent; nauẽ diuinitùs paratam in littore maris inuenerunt, quam Deo gratias vnanimiter agentes imposito sacratissimo corpore læti conscenderunt, & Scyllam cum Charybdi, ac periculosis syrtibus manu Domini gubernante, diuinitus primum ad Iriensem portum felici cursu peruenerunt, deinde venerabile corpus ad locum, qui tunc Liberum Donum, nunc Compostella dicitur, deferentes, sub marmoreis arcubus sepelierunt.* Nec iam dubitare licet de aduentu Diui Iacobi in Hispaniam, cum de hoc in dicto fragmento constet, librosque integros ediderint † Domini Ioannes à Velasco Ca- 29 stellæ Comestabilis, Hernando Oxea *en la historia del glorioso Apostol. Sanctiago Patron de España, y de su venida à ella,* Didacus del Castillo *en el libro de la venida de Sanctiago à España,* Bartholame Llorente *en el indice de los Autores, que affirman la venida de Sanctiago à España,* Ioannes Beltran de Gueuera Archiepiscopus Compostellanus, Franciscus de Xodar Carmelitanus, Fr. Francisc. de Iesus; & eiusdem sententiæ sunt, eamque ab impugnationibus defendunt Ferreolus *in libr. de Maria Augusta Virgine Deipara lib.2.cap.2.* Vaseus *in chronica Hispaniæ anno 37.* Mutius Iustinus *part.7. historia sacra fol.136.* S. Isidorus *de vita & morte Sanctorum cap.73.* Tarafa *de Regibus Hispaniæ part.1. in Claudio Caligula,* S. Antonin. *part.1. historiæ tit.6. cap.7.* Fr. Henric. de Monroy. *in Apologia contra Archiepiscopum Toletanum,* Gregorius Lopez Madeira *in discursibus montis Sancti Granatensis, cap.3.fol.144.* Lutius Marinæus Siculus *en la historia de las cosas de Hespaña lib.5. cap. de san Trocato, y sus campaneros, y cap de la fundacion de la yglesia del Pilar,* Ambros. de Morales *in chronicis Hispaniæ part.1.lib.9.cap.7.fol.228.* Antonius Beuter *en las chronicas de Hspaña part.2.cap.23.* Rhades de Andrada *en la historia de las tres Ordenes Militares en la de Sanctiago cap.1.* Estebon. de Garibai *lib.7.cap.3. & 4.& lib.23.cap.72.* Hieronymus Zurita *lib.1. de*

los

*les annales de Aragon cap.44.fol.*28.Biuar,& Caro *anno Christi* 37.Hieronymus Romanus *en la chronica de las Republicas lib.1.c.2.& 3.*Fray Fernando del Castillo *en la historia de Sancto Domingo lib.1.c.1.*P.Ioannes de Mariana *par.1.historia Hispaniæ lib.4.cap.2.*Prudentius de Sandoual *in libr.* quem inscripsit, *de antiquitatibus Tudensis Ecclesiæ fol.12.verso,* Doctor Bernardus de Britto *in monarchia Lusitana p.2.lib.5.cap.3.* Don Maurus Ferrer *en la historia de Sanctiago,*Fr. Didacus Murillo *en la fundacion milagrosa de la capilla Angelica del Pilar c.5.*Ioan.Belet. *in explicat. diuin.offic.cap.*140.Fr. Ioan. de Ponte *de conuen.vtriusque Monarchiæ lib.2.c.14.& 15.*Ioseph. Stephan.Valentin.*in lib.de potestate coactiua Romani Pontif.c.*8. Thom.Bozz. *lib 4.de signis c.3. pag.* 126. Ioan.Broz.Martinez *en historia S.Ioannis de la Peña pag.*569.Calist.Ramirez de *leg.Reg in iu st.num.* 42. *cum seqq.*nouissime illustriss.C. Roderic.à Cunha *in historia ecclesiastica Archiepiscop.Bracharen.par.1.c.*14.Torreblan.*de m. gia lib.2.cap.27.num.*42.late, & eleganter Iacobus Valdesius *de dignitate Regum,Regnorumque Hispaniæ cap.6.num.*18.*cum seqq* vbi contrariis respondet fundamentis; plures alios Doctores de hoc aduentu Diui Iacobi in Hispaniam attestantes, refert diligentissimus Cened. *ad Decretum collect.* 43.*num.*2. Alphons.de Mendoça *in suis quodlib quæst.*5.Fr.Didac.de la Mota *en el libro de la Orden de Sanctiago,c.*1.Fr Fráncisc. Diago *en su historia de los Condes de Barcelona,lib.1.c.6.*Ferdin.de Mendoça *in defens.Concilij Ilibert. lib.1.cap.* 10. *& lib.2.cap.*45.Fr.Francisc.Ximen.*lib.*10.*cap. de diuis.Apostolor.*Fr.Ioan.de Pineda *en su monarchia ecclesiastica, pars.2.lib.10.cap.*15.Petr.Canis. *de B. Virgine. lib.5.cap.*21.Petr.de Natalib.*in catal.Sanctor.lib.6. c.*133. idem Gregor. Lopez Madera *en las excellencias de España, cap.6.* Anton. Posseu.*in Bibliotheca selecta, tom.1.lib.4.cap.1.*Cosmus de Magallanes *in commët. super epist.ad Timoth.in proœm.sect.*15. Iacob Pamel. *in annot.ad Tertullian.de Iuda.cap.7.num.*14.Martin. Delr.*disquis.magicar.lib.* 2. *quæst.*16. *sect.*5. Stephan. Durant *de ritib. Eccles.lib.1.cap.* 2.*num.*4.P.Pineda *de rebus gestis Salomonis,lib.8.cap.1.solella* 7.Maluenda *de Antichristo,lib.3.cap.6.*D. Ioan. de Solorzano *de iure Indiarum.lib.1.cap.14. n.*34. nouissimè Michaël de Salinas Viñuela *en el libro intitulado, España primogenita de Iesu Christo, con decision de la venida, y predicacion de Sanctiago.*Et in Vrbana Breuiarij Romani recognitione in festo sancti Iacobi Apostoli die 25. Iulij restituta est lectio de certa profectione Sancti Iacobi in Hispaniam vno omnimodo consensu, & applausu comprobata, opera & diligentia Doctoris Michaëlis de Eire Ximenes; vnde affirmatiua, quæ habebatur in Breuiario Pij V. de prædicatione eiusdem Apostoli in Hispania, & per recognitionem Clementis VIII.reducta fuerat ad traditionem Ecclesiarum illius prouinciæ, nunc meritò restituta à S.D.N.Vrbano VIII. in ampliori forma cognoscitur,dum in electione quinta eiusdem sic habetur.*Post Iesu Christi ascensum in Cœlum,in Iudæa, & Samaria eius diuinitatem prædicans, plurimos ad Christianam* Fidem *perduxit. Mox in Hispaniã profectus,ibi aliquot ad Christum conuertit,ex quorũ numero septem postea Episcopi à B.Petro ordinati in Hispaniam primi directi sunt,*&c.

30 Anno post natiuitatem Christi 56.& vltimo imperij Tiberij Cæsaris,ex Vaseo *anno* 37.vel *anno* 38. in primo Caij Caligulæ ex Ambrosio de Morales, tribus, aut quatuor annis post Christi passionem, quæ anno 34.ætatis suæ accidit completis 33 annis, & tribus mensibus, & aliquibus diebus anni 34.vt computant diligenter Cardinalis Cæsar.Baron. *tom.1.annalium Ecclesiæ anno* 34.& Ambrosius de Morales *lib.9.c.4.*P.Azor. *moral.par.2.lib.1.c 7. vers. duæ supersunt,*Campan.*diuers.Iuris Canon.in rub.7.cap.6.n.*160. antequam cæteri Apostoli diuiderentur *anno* 36.†Beatus Iacobus Apostolus in Hispaniam venit, 31
ibidémque Fidem Catholicam prædicauit. Et licèt eo tempore nondum Apostoli distributi fuissent, vt gentibus prædicarent,quia *c.15.Actuum Apostolorum* diuisi, & sortiti prouincias sunt, tamen aliqui Apostoli priuatim ex Hierosolymitana ciuitate ad prædicandum Gentibus exierunt, vt Paulus,& Barnabas Antiochiam profecti sunt *cap.* 11. *Actuum Apostolorum,*& alibi; animo tamen statim reuertẽdi, & reddendi rationem prædicationis apud Petrum, & Apostolos Hierosolymis, non dicuntur hoc modo exeuntes discessisse, nec diuisos ab aliis extitisse; tunc enim discessisse,& diuisos esse potest dici, cùm omnino separentur,sortitique essent prouincias animo ibidem manendi, vt Asiæ B. Ioannes Euangelista commoratus est.

Qua autem ciuitate,vel oppido Hispaniæ sit pri- 32
mùm exceptus S.Iacobus & per quæ loca prius ambulauerit, non satis liquet,sed pro certo dici potest ad Iriensem portum in Gallecia appulisse, ibique Episcopum primum constituisse B. Petrum, & ad Bracharam illum misisse ab illo portu distantem circiter quadraginta milliaria, tanquam ad ciuitatem illius prouinciæ celeberrimam, Augustam,iuridico conuentu ornatam, in qua Ethnici suos habebant Flamines,quo loco D.Petrus Apost. Primates, & Patriarchas constituere solitus erat, vt suprà ostensum est. Et ideo Diuus Iacobus post eius passionem, ac sacrum martyrium, cum Hierosolymis ab Herode Agrippa gladio occisus fuisset *c.12. Act. Apostolorum,*anno à Christi natiuitate 44. ex Nicephoro *lib.2.cap.11.& 12.*Morales *lib 9.c.7.* Cardin. Cæsar.Baron.*annalium Ecclesiæ tom.1.ann.Christi* 44. *& in martyrologio die 25. Iunij,*non sine magno miraculo nauigio delatus voluit ad dictum Irientem Portum appellere, & patronum mortuum illic sic viuum se ostendere, vt qui dum vixit primus fuit ad eiusdem porti incolas conuertendos, mortuus eos protegat, & ab omnibus calamitatibus securos,ac firmos in Fide, quam duxit, reddat, vt experientia cognitum est. Item etiam non sine magno miraculo eodem anno, quo † Sanctus Iacobus Hiero- 33
solymis martyrij palmam consequutus fuit, eodem etiam eius discipulus Beatus Petrus, quem primum Bracharæ Episcopum reliquerat, passus est, vt testatur Doctissimus Iacobus Valdesius *de dignitate Regum,regnorumque Hispaniæ cap.6.n.*22.his verbis *sic & Petrus martyr primus Bracharensis Episcopus in Lusitania discipulus Iacobi,colitur in ea Ecclesia,qui †anno 44.Hispaniæ coronã martyrij accepit,& die* 26. 34
Aprilis ex Baronio eodem die in martyrologio,Beda,& aliis,celebratúrque, quòd in honorem B.Petri Apostoli vini condidit templum,vt in manuscripta historia Cõpostella Hieronymi Romani c 4.asseritur. Hæc Valdesius.Et ex Dextro refert Illustriss.D.Acuña *in historia Episcop.Portugalen.p.1.c.2.pag.*18.quod sanctus Petrus Ratẽsis primus Episcopus Bracharensis occisus fuit anno 45.ad Ratem oppidum.

Deinde etiam dies martyrij B.Petri fuit 26.Apri- 35
lis,vt constat ex Card.Baron quem citat Valdesius *vbi proximè,* triginta & duobus diebus tantum post passionem B.Iacobi, cuius dies martyrij vigesimaquinta Martij solemnis fuit, qua & Christus carnem humanam accepit, & passus est: & quia celebritate festi Domini non potest dies Apostoli, qua

decet festiuitate celebrari, transfertur festum in
diem 25. Iulij, qua Ecclesia exultat memoria huius
inclyti Apostoli, quia eo die inuectum fuit eius cor-
36 pus; sicut † dies vinculorum S. Petri non celebra-
tur eo die, quo accidit propter solemnitatem Pa-
schatis, in quo euenit, *c. 12. Act. Apostolorum*, sed
die prima Augusti, qua catenæ Romam sunt ad-
ductæ.

37 O felicem Bracharam, quæ primam sancti Euan-
gelij prædicationem, ac primum Episcopum diuini-
tùs tibi datum, primámque Ecclesiam ex B. Iacobi
iussu obtinere meruisti, quæ omnia euenere ante-
quam in alia Hispaniæ, ac totius Europæ parte Epi-
scopus extiterit, aut Ecclesia construeretur. Nam
38 † Iacobus peragrata prædicta Galleciæ parte, reli-
ctoque Petro Bracharensi Episcopo, constituens
Hierosolymam proficisci, rationem redditurus, &
paratus accipere prouinciam in diuisione generali,
quæ sibi credita esset, Aragoniæ regnum petiuit,
cumque in littore ingentis, & celebris Iberi flumi-
nis Cæsaraugustæ cum sociis sederet nocte quadam
solicitus, & quodammodo sibi succensens, eo quòd
ex Hispanis exiguas oues ad ouile Christi, & Hie-
rosolymam reportaret, ad leuandam mœstitiam
eius Beatissima Virgo Maria adhuc in carne viuens,
ei apparuit innumeris Angelis circundata in qua-
dam columna existens, præcepitque consobrino Ia-
cobo eo loco in memoriam, & honorem eius tem-
plum ei dicatum construere, quod his verbis nar-
rat Iacob. Valdes. *d. c. 6. n. 21.* Gulbert. *in chronica
Reg. Arag. prol. 3.* Raph. Volater. *lib. 11. Geograph.
fol. 110.* Ambros. Moral. *in chron. Hisp. lib. 9. c. 7.*
Mariana *de rebus Hisp. lib. 4. cap. 6.* Canis. *lib. 5. de
Virgine Deip. c. 23.* Stephan. Durant. *de ritib. Eccles.*
39 *lib. 1. c. 2. n. 4.* Don Fernand. de Mendoza *de confirm.
Concil. Illiberit. lib. 2. c. 45.* Madera *de excell. Hisp. c.
6. fol. 4.* plures refert Solorzan. *de iure Indiar. tom. 1.
lib. 1. cap. 14 num. 53.* Ex quibus colligitur † Diuum
Iacobum quando ad Cæsaraugustam peruenit, ali-
quas Hispaniæ partes peragrasse, & ad Christi Fidē
aliquos conuertisse, nec in illam primùm abiisse, vt
aliqui volunt, nec ibi primam Ecclesiam construxis-
se, vt alij tenent, cùm iam in Galleciæ prouincia ad
Iriensem portum B. Petrum Episcopum instituisset,
ad Bracharamque misisset, vbi statim & prædicatio-
ne Euangelica, ac innumeris Christi miraculis plu-
res ad Fidem conuertit, Ecclesiamque primus con-
struxit. Si ergo Cæsaraugusta ciuitas gloriatur se
primam Ecclesiam in honorem Beatissimæ Virginis
adhuc viuæ Hispaniç constructam habere, glorietur
etiam nostra Brachara se primam Hispaniæ, & to-
tius Europæ habuisse Ecclesiā in ipsiusmet Christi
Domini, & Beati Petri Apostoli adhuc viui, hono-
rem constructam, primámque Euangelij prædicatio-
nem audiuisse, vt ex historia Compostellana Hiero-
nymi Romani tradit Iacob. Valdes. *d. c. 6. n. 22.* Prima
ergo Ecclesia Diuæ Mariæ dicata fuit in ciuitate
Cæsaraugustana, & ita intelligenda sunt, quæ de eius
mirabili erectione tradunt Garsia Loaisa *in margine
decreti Gundemari, fol. 292. in conciliis Hispaniæ.* Ma-
rinæus Siculus *de laudibus Hispaniæ, lib. 5. tit. de sa-
cris ædibus.* P. Mariana *de rebus Hispaniæ, lib. 4. c. 2.*

Ex historia Compostellana citata à Iacobo Val-
40 desio constat Diuum Petrum primum Bracharen-
sem Episcopum martyrij palmam consequutum
fuisse anno à natiuitate Domini 44. quod & verum
iudico, licèt de hoc aliqua sit inter historiographos
variatio: nam aliqui tenent martyrium subiisse an-
no 45. prout ex Dextro, quem citat, affirmant Her-
nando Oxea *en la historia de Santiago, c. 55. num. 1.* &
Ambrosius de Morales *lib. 9. cap. 8.* quem etiam se-
quutus est Sanctus Basileus secundus eiusdem Ec-
clesiæ Episcopus, † qui passus est an. 58. teste Reue- 41
rendiss. Domino Episcopo Fr. Prudentio de Sando-
ual *in d. libro*, quem scripsit, *de antiquitatibus Eccle-
siæ Tudensis, pag. 16.* Deinde tertio loco successit † sā- 42
ctus Ouidius Romanus, qui mortuus est anno sexa-
gesimo quinto à natiuitate Domini.

A quo fuerit Diuus Eugenius primus Toletanæ 43
Ecclesiæ Episcopus constitutus non inuenitur; sci-
mus tantùm à Clemente Summo Pontifice post Pe-
trum IV. anno à natiuitate Domini 94. vel 95. cum
Dionysio Areopagita in Galliam missum fuisse ad
Euangelium prædicandum, † antequam Episcopus 44
crearetur, vt testantur Illescas *in chronica Pontificali,
lib. 1. cap. 6. in fine.* Doctor Franciscus de Pisa *en la hi-
storia de Toledo, p. 1. lib. 2. cap. 9.* Nec in hoc Hispani
cōcordant, cùm inter se in varias sint diuisi opinio-
nes. Nam † Iacobus Valdesius *d. cap. 6. num. 46. &* 45
47. ita refert. *In secundo tempore persecutionis Ecclesiæ
Domitiano Imperatore (qui imperauit ab annis 83. vs-
que ad annum 99.) post primā Neronis crudelitatē Eu-
genius Antistes Toletanus primus insignis fuit secundū
quosdam discipulus Dionysij Areopagitæ, ab aliis verò
socius, cùm ambo Paulum ex Græcia fuerint sequuti, &
Petrus Dionysium in Galliam, Eugenium in Hispaniā
misit, viros doctrina, & sapientia excellentes. Eugenius
autem cùm plures ad Fidem reduxisset, elegit Sedē To-
leti in medio Regni, vt ex corde eius spiritus Christi dif-
funderetur per vniuersum corpus regni, martyrio postea
clarus extitit, vt referunt Vsuardus, Adonis, Cardin.
Baronius, & omnes scriptores in Martyrologio die 9.
Nouembris, & nostri, idque anno 68. accidisse Gar-
sia Loaisa Toletanus Archiepiscopus meritissimus asse-
rit in Conciliis Hispaniæ chronologia Toletanorum Præ-
sulū, eiusque diuini Eugenij corpus è Galliis in Hispa-
niā ad Toletanā Sedē religiosissimo cultu, & triumpho
augustissimo delatū est anno 1565. religiosissimique Re-
gis Philippi II. humeris ad Ecclesiam ingressum fecit.*
Hactenus Valdesius, non sibi constans in annorum
computatione; si enim Diuus Eugenius insignis fuit
tempore Domitiani Imperatoris, qui cœpit impera-
re ab anno 83. quomodo martyrio clarus extitit an-
no 68. hæc incerta sunt, † martyrio tamen corona- 46
ri anno 97. post Christum natum probabilius duco
cum Doctore Francisco de Pisa *en la historia de To-
ledo, p. 1. lib. 5. c. 36. in princ. n. 1. & lib. 2. c. 8. per totum,*
quo tempore iam Ecclesia Bracharensis tres Episco-
pos martyrio coronatos, nimirum Petrum Basileum,
& Ouidium Cœlo reddiderat, à quo diuinitus acce-
pros in prima Fidei Catholicæ plantatione creden-
dum est.

Probatis iam, & patentibus antiquissimæ Bra- 47
charensis Sedis fundamentis, aliqui qui Primatiæ
ius tetigere, vt videre est apud Ambrosiū de Mora-
les *p. 2. lib. 11. c. 73.* coacti fatentur tempore tantùm
Sueuorum Regum Primatiam apud Bracharensem
Archiepiscopum constitisse: hoc est somniantis di-
ctum, † Primatiæ enim ius, quod Bracharensi Eccle- 48
siæ inest, nouum non fuit, & à Sueuis institutum;
iam à tempore Diui Iacobi Apostoli, & Petri primi
Bracharensis Antistitis ibi Primatia radices egerat,
quas Gothorum imperium per extinctionem Sue-
uorum euellere non poterat, secúmque traducere
Toletum: † non enim secularis potestas ad Eccle-
siæ iura potest manum adhibere, quia distinctæ sunt 49
iurisdictiones, *c. solitæ, de maiorit. & obed.* secundùm
vnam opinionem.

Sic etiam huiusmodi ius & primatialem sedem 50
extinguere non potuerunt Maurorum inuasiones
per

per totam illam Interamnensem regionem, qui pro-
pe annum Domini 170. illam occuparunt, & Felicē
Bracharæ Archiepiscopum cum viginti & septem
viris dictæ Ciuitatis martyrio tradiderūt, & licet à
dicto anno 710. vsque ad annum 888. in potestate
Sacramenturum esset, à Rege Alphonso Magno in-
staurata dicto anno 888. vt refert P. Mariana *d.p.1.*
51 *lib.7.cap.19.* † tamen mediis illis temporibus non
penitus Pastoribus caruit hæc sancta Ecclesia aliis
in locis residentibus, prout de aliquibus mentio
52 reperitur apud nostros historiographos, & † de Ar-
gemiru Archiepiscopo Bracharensi anno 863. fa-
ciunt mentionem Ambrosius de Morales *in Chroni-
cis Hispaniæ lib.9.c.7.fol.259.* Garibai *in cōpēdio hi-*
53 *storiali, lib.9.c.22.pag.443.in anno 877.* Et † de Hertu
Archiepiscopo Bracharen. de Æra 880. mentio fit
apud D. Prudentium de Sandoual *in libro*, quem
scripsit, *de antiquitatibus Tudensis Ecclesiæ*, *fol.61.*
54 & † licet aliquibus annis temporum iniuria Pastore
careret, in pristinum postea decus ante omnes re-
stituta, vt colligitur ex dictis per Marianam *d.p.1.
lib.9.cap.16.* iacentem ac pene dormientem statum
reassumpsit, quasi postliminio reuersa ad Primatia-
lem dignitatem, nec vlla præscriptio cucurrit donec
impedita, & captiuitate apud hostes detenta fuit, *c.
5.de præscript.cap.porrò 16.q.1.* Valdes. *de dignitate
Regum, regnorumque Hispaniæ, & c.3.num.11. & 12.*
fuerat enim titulo hoc insignita, cùm in ea Christia-
næ religionis prima iacta fuerunt fundamenta, edi-
to tam insigni miraculo in institutione primi sui
Episcopi, vt suprà ostensum est, seruato more, quem
idolorum cultores relictis idolis, Christo Optimo
Max. nomen dantes in insignibus vrbibus loco Fla-
minum, & iudiciariæ potestatis, Primates ab Apo-
stolis institutos in prædicationem Euangelij missos,
excipiebant.

55 Primum Bracharense Concilium ante omne aliud
in Hispania fuit celebratū. Diligentia enim Docto-
ris Bernardi de Britto *in monarchia Lusitana, p.2.lib.
6.c.1.* repertum est in cœnobio Alcobacensi Ordinis
Diui Bernardi primum Bracharens. Concilium ce-
lebratum anno Domini 411. in fano sanctæ Mariæ
Bracharen. à Pancratio Episcopo primæ Sedis, vbi
propter Alanorum & Sueuorum in Gallecia & Lu-
sitaniam irruptionem, congregatio facta est Episco-
porum super reliquiis Sanctorum in loco tuto repo-
nēdis, & occultandis ab illis barbaris, erat enim tūc
gens indomita, & fera. Et Pancratius Bracharen.
Archiepiscopus dixit: *Nunc si placet vobis omnibus,
statuatur quid agendum sit de reliquiis Sanctorū, præ-
cipuè de Patre nostro, & Apostolo huius Regionis Pe-
tro Ratisteusi, quē ad saluandas animas Iacobus Domini
contãgu neus dimisit*, &c. Ex quibus apparet Diuū Pe-
trum primum Bracharæ Episcopum Apostolū illius
regionis vocari, quod & in aliis etiam prouinciis fa-
miliare & à Diuo Iacobo illic relictum, vt opus face-
ret Euangelistæ, & Primas seminaret doctrinam
Christianam: constat etiam ea verbis sequentibus
Pancratium Primatem esse, & ad eum vti talem
confugisse Conimbricensem, Egitaniensem, Portu-
galensem, Emeritensem, Lamacensem, Iriensem, &
Numātinum Episcopos; celebratum etiā fuit aliud,
de quo Valdes. *de dignitate Regum, regnorūque Hispa-
niæ c.9.n.11* his verbis agit. *Item, & Baronius summo
cum iudicio obseruat tom.6.anno 447. aliud fuisse con-
cilium, quod prouinciis, Carthaginensi, Lusitana & Cæ-
ticanibus congregari Leo Pontifex, quod fuit Brachа-*
56 *rense. Postquē † in vrbe Lucensi anno 569. celebratū
fuit aliud, cui præfuit Lucretius Bracharen. Archiepi-
scopus, de quo meminit Cardin. Cæsar. Baronius tom.7.
annalium Ecclesiæ ann. Christi 563. in primo Concilio
Bracharen. p.486.* Licèt autem *in tom.1. Conciliorum*
pro primo concilio Bracharen. habitū fuit aliud ce-
lebratū anno 566. regnāte Theodomiro Rege Sue-
uorum, pro secundo concilio Bracharen. numerari
debet, ex resolutis accuratiùs per Doct. Bernardum
de Britto *d.p.2.lib.6.c.13. & 14.*

Illud verò Concilium, quod pro primo Toletano 57
habetur *d.tom.1. Conciliorum*, contra Priscillianistas
congregatum circa annum Domini 450. (vbi con-
gregati sunt plures ex Episcopis Lusitaniæ, & Galle-
ciæ apud Aquas calidas, quas Reuerendiss. Episcopus
Fr. Prudentius de Sandoual, *in suo libro de antiquitati-
bus Tudensis Ecclesiæ fol.17.verso*, asserit esse in Tu-
densi diœcesi, vocarique nunc, *Vanbos*, aut fontes cal-
das, prope Archiepiscopatum Bracharen. quindecim
milliariis) nationale fuit iussu Leonis Papæ congre-
gatum, & confirmatum; & Baleoni Archiepiscopo
Bracharen. tanquam Primati transmissum, de quo
Doct. Bernardus de Britto *dict.p.2.lib.6.c.8.* Ideóque
illud nationale, non verò prouinciale vocat Doctor
Franciscus de Pisa *en la historia de Toledo lib.2.c.14.
post princip. pag.89.*

Olim enim Regum, summorúmque secularium, 58
ac Magistratuum causæ in Conciliis ex Regis con-
sultatione solebant tractari, vt patet ex annotationi-
bus Garsiæ Loaisæ Toletanæ Ecclesiæ Antistitis, ex
quibus, & Roderici Toletani *lib.2. cap.19.* historia
colligitur, quòd cùm Cinthilæ, qui primus ex om-
nibus Regibus Gothis pulsis Romanis totum Hi-
spaniæ regimen obtinuit, successerit Sisenandus, vt
imperium suum confirmaret, nationale illud Con-
cilium ex Episcopis Hispaniæ, & Galliæ Gothicæ
conuocauit, vbi de priuatione Suintilani Regis cum
vxore, & Genalosa fratre eius actum est, vt *canone*
75. eiusdem Concilij extat.

Deinde in prouincialibus, & nationalibus Cōci- 59
liis Gothorum Reges antiquiori seculo præsentes
extiterunt, prout anno Domini 589. Recaredum
Regem Gothorum in tertio Concilio Toletano ad-
stitisse ex actis Concilij omnium editionum notissi-
mum est, & apud omnes historiographos, præci-
puè Vasæum *anno 589.* P. Marianam *lib. 5.cap.15.*
Morales *lib. 12. cap. 3.* vbi refert Pantacardum Bra-
charensem Episcopum in eo interfuisse. Antiquita-
ti igitur Bracharensis Ecclesiæ non obstant hæc, ac
reliqua † Concilia Toleti celebrata tempore Go- 60
thorum Regum ibi Sedem Regiam constituentium;
non enim ad alicuius Episcopi conuocationem, sed
ad Regis supplicationem excitati sæpissimè in hu-
iusmodi conciliis assistebant, teste Iacobo Valdesio
*de dignitate Regum, regnorumque Hispaniæ cap.1.num.
11. & num. 22.* exemplu Constantini Imper. qui
Nicæno adstitit. Nam Principes seculares ratione
sui muneris, & officij possunt pro negotiis Reip.
communibus rogare Episcopus, eosque vocare, vt
ad se veniant, non tanquam Episcopi, sed tanquam
proceres, quia opus illis habent, ita Pesant. *de immu-
nit. Eclesiast. quæst. 21.* ideoque plerumque Toleta-
nus tertio, vel quarto loco se subscribebat, prout
fecit Milancius Episcopus Toletanus, qui in Con-
cilio Eliberitano septimo loco firmauit, prout refert
P. Marian. *dict. part.1.lib.9.cap.19.* & tanquam Primas
astitisset, primo loco constituendus erat, quia in
subscriptione, & prima voce dignitas maior ag-
noscitur. *l. 1. ff. de albo scrib.* Afflict. *decis. 1.* Bel-
luga *in speculo Principum, rubr. 6. num. 24.* Valdes.
*de dignitate Regum, regnorumque Hispaniæ in proœmio
num. 25.* Quod apertè ostenditur ex Concilio cele-
brato tempore Regis Gundemari, vbi Emeritensis,

& Hispalensis Metropolitani in subscriptione apposuerunt. *Ego N. dum in vrbem Toletanam pro occursu Regis venissem, subscripsi.* In quo occurrere voluerunt futuris controuersiis, si sequentibus seculis vellit aliquis ex hoc capite Primatis sibi iura vsurpare.

61 Verùm in prædictis prouincialibus, aut rationalibus Conciliis ex superioritate loci nullum potest sumi argumentum maioris dignitatis. Nam licèt fre-
62 quentius† dextera nobilior sit, argum. text. *in c. solitæ, de maiorit. & obedient.* cum resolutis per Castald. *de Imperatore q. 88. n. 9.* Tiraq. *de iure primogen. in præfat. n. 13. & 14.* Azeuedo. *ad Curiam Pisanam lib. 2. c. 2. n. 9.* Fului. Pacian. *de probation. lib. 2. c. 25. num. 90.* Ioan. Garsiam *de nobilitate, gloss. 68. n. 84.* & colligitur ex c. 25. *Matthæi*, vbi electi ad dexteram Dei in iudicio collocabuntur, & ex c. 26. *Amodo videbitis filium
63 hominis sedentem a dextris virtutis Dei.* Tamen † ad dexteram, vel sinistram sedere non semper maiorem dignitatem arguit, vt aduertit eleganter Cardin. Cæsar Baronius *annalium Ecclesiæ tom. 3. anno Christi 325. fol. 273. & tom. 6. anno 451. fol. 141. & tom. 2. anno 211. fol. 301.* & ex Nicæna, & Chalcedonensi Synodo, *act. 1.* notat ibi Legatos Pontificis ad sinistram sedere, stante in media aula Conciliorum Euangeliorum codice, Christum figurante, vt præesset Conciliis sic conciliari plura posse loca Conciliorum de dextera. & sinistra asserens, & ideo in sacrificio Missæ id passim inspici potest cum Epistola ad dexteram, & Euangelium dignius ad sinistram, & læuam canantur. Et in Bullis, in quibus adest sigillum plumbeum Pontificis ponitur Paulus à dextris, & Petrus à sinistris, & tamen nemo dicit D. Paulum D. Petro maiorem fuisse, rationem exquirit Cardin. Bellarm. *lib. 1. de Romano* Pontif. c. 27. & post multa concludit posse dici non fuisse hoc perpetuum, vt in antiquis imaginibus Paulus dexteram partem occupet, siquidem in iis, quæ Romæ nunc extant, vt in quibusdam Paulus cernitur ad dexteram, ita in aliis non paucioribus cernitur ad sinistram, & sicut in diplomatibus Paulus obtinet dexteram, ita in numismatibus obtinet sinistram. Et fortasse consultò id veteres obseruarunt, vt ex duobus summis Apostolis, modo vnum, modo alterum anteponerent, nimirum vt eo modo significarent hos Apostolos, vel pares esse inter se, vel certe ignorari vter alteri præstet; nam etsi Petrus maior est potestate, Paulus maior est sapientia.

Item in ludo scacchorum vxor Regis nigri stat ad dexteram viri, videndus tamen est Aluar. Pelag. *de planctu Ecclesiæ lib. 1. c. 69. in fine*, Cassan. *in catal. gloriæ mundi, par. 3. consid. 31. & sequenti*, ex quibus colliges apud antiquos, alium fuisse sedendi locum, quàm qui est his nostris temporibus, & hodie secundum communem ciuitatis, & regionis reputationem esse regulandum probabilius duco, cum in pluribus partibus vbi duo incedunt, locus dextræ sit nobilior, in aliis vero sinistræ: & vbi tres incedunt in quibusdam locus medij, in aliis vero, qui parieti est proximus.

64 Pro cognoscendo subscriptionum ordine aduertendum est, quòd aliquando Episcopi non suo subscribunt nomine, nec suffragium ferunt, nec sedem occupant; sed nomine prouinciæ, quam sustinent: & eo casu non personæ eius, nec antiquitatis habetur ratio; sed nationis, & prouinciæ attenditur dignitas, & nobilitas, vt colligitur ex *cap. Concilia, §. hinc inde 17. distinct.* & ex *cap. bene quidem, 96. distinct.* vbi Mediolanensis priusquam Rauennas præsul subscripsit quia licet antiquior consecratione Rauennas extitisset, si persona, & dignitas Episcopi attenderetur, prius subscribere debuerat: tamen ibi ratio habetur prouinciæ, & cum dignior sit Mediolanensis eius nomine, priùs Mediolanensis Præsul scripsit: & hic vsus in Legatis imperij, & Regnorum viget, vt sedes eis non ex nobilitate personæ, sed pro dignitate Regni, & mittentis tribuatur, ex resolutis per Iacobat. *de Conciliis lib. 2. ante fin. versic. sed quæro circa præmissa.*

Frequentiùs tamen Episcopi subscribũt & sedent, 65
vt non gradus prouinciæ, nec diœcesis consideretur, sed antiquitus consecrationis, ita vt antiquior consecratione, licèt diœcesi recentior prius subscribat, & sedeat, & iure ita decretum est à Gregorio I. *in cap. fin. 17. distinct.* & satis colligitur ex resolutis à gloss. *in data Sexti, verb. Pontificatus, & in proœm. Clement. verb. Pontificatus, & in Clement. 1. de celebrat. Missarum, verb. Pontificum, & in Clement. 1. de pœnis, verb. quemuis Pontificem,* Iacobat. *de Conciliis, lib. 2. art. 12.* Selua *de benefic. part. 1. quæst. 2. num. 31.* Cardin. Cæsar. Baron. *tom. 6. anno 451. & anno 465.* optimè. Marc Anton. Genuens. *in practicab. Eccles. quæst. 610.* Gam. *Lusit. decis. 1. num. 50.* Steph. Gratian. *disceptat. forens. tom. 2. cap. 298. num. 63.* Illustriss. D. Acuña *ad cap. 7. num. 1. dist. 18.* nouissimè Mich. Ferrus *de præcedent. & prælat. eccles. quæst. 27. num. 6.* Et ita † in Me- 66
diolanensi Concilio, & Tridentino, & ferè omnibus seruatum est: vnde cùm Sedes, & subscriptio antiquitati consecrationis, & personæ debeatur, non sumi poterit argumentum ad probandam maiorem dignitatem, ac superioritatem, præcipuè in prædictis Conciliis Toleti ad Regum supplicationes congregatis, quibus Toletanus Episcopus sæpe infimo loco se subscribebat.

Nec ad rem facit, quòd aliquando acciderit Bra- 67
charensem Archiep. fuisse translatum ad Hispalensem Ecclesiam, quia per hoc non fuit derogatum iure Bracharen. Ecclesiæ, potuit enim Bracharensis id acceptare, quia reditus Hispalenses vberiores erant; vel Curiæ Regis proximior esse vellet, vt tempore Excellentissimi Principis Henrici Infantis euenit, cùm à Bracharensi ad Emborensem Ecclesiam fuit translatus.

Minus etiam obstant priuilegia, si quæ sunt, Pri- 68
matiæ ius alicui Prælato concedentia, quæ si attentè legantur, ex eorum tenore rectè colligi potest Summos Pontifices noluisse aliis Ecclesiis præiudicium inferre, sed tantum quod ex antiquo iure illis competebat, confirmare; de simili priuilegio ab Vrbano II. circa ann. 1088. concesso Toletanæ Ecclesiæ, & ab aliis Summis Pont. confirmato mentionem faciunt Marina *d. part. 1. lib. 9. cap. 19.* Azor. *institut. moral. p. 2. lib. 3. cap. 36.* & eius tenorem refert Francisc. de Pisa *en la historia de Toledo, lib. 3. cap. 23.* ex quo & aliis epistolis ac confirmationibus constat primò Summos Pontifices à Rege, & à Prælatis suggestos fuisse, existimantes ab exordio nascentis Ecclesiæ, & subsequentibus temporibus, vsquequò Toletana ciuitas à Mauris fuisset occupata, Primatiæ ius in illa radices egisse. Secundò constat Vrbanum II. in dicto priuilegio noluisse iuri tertij præiudicium inferre.

Ad primum, quòd existimarent Summi Pontifi- 69
ces Ecclesiam Toletanam, antequam eius ciuitas à Mauris fuisset occupata, Primatiæ ius habuisse, in primis constat ex dicto priuilegio Vrbani, in illis verbis, illi, *teque secundum quod eiusdem vrbis antiquitus constat extitisse Pontifices, in totis Hispaniarũ Regnis Primatem priuilegij nostri sanctione statuimus.* Et in epistola missa ad Alphõsum Regem ita habetur: *Quia ciuitas Toletana à te fuit à Maurorum faucibus liberata,*

liberata,& tuis precibus Bernardum in Prælatū recepi dato pallio,& concesso priuilegio antiquo maiestatis,quā Toletana ciuitas habuit. In quo statutum fuit, vt Primariæ iure in omnibus Hispaniæ regnis vteretur,& omnia, quæ antiquitus habuisse noscitur, ea etiam ex liberalitate Sedis Apostolicæ, vt nunc etiam liberè decernit, vt habeat in futurum. Ita P.Mariana *dicta p.1.lib.10.cap.6.* Idem etiam constat ex priuilegio ab Alexandro Tertio anno 1170. concesso Toletanæ Ecclesiæ ad instantiam D. Didaci Gelmirez Archiepiscopi Toletani, in illis verbis: *Quod sicut Ecclesia tua a tēpore antiquo Primatum in tota Hispania prouincia,ita etiā pro dicta Ecclesia,quam Dei ordinatione administras, eandem potestatem exerceas in perpetuum in omnes tibi concedimus,* vt refert Mariana *dicto lib.9.c.19.* Quod quidem cùm ab omni veritate alienum esse ex hucusque dictis clare appareat, necesse est vt dicamus ex precibus non veris, vel nar-
70 ratione facta contra veritatem,† gratiam,seu prædictum priuilegium ipso iure fuisse nullum,ex relolutis per Azeued.*lib.2.tit.14.lib.4.nouæ recopilat.* Brunor.à Sole *verb.subreptio,* Menoch.*cons.1.num.399.* & *consil.201.à num.16.* Ioannem Garsiam *de nobilit. glos.1.§.1.num.72.* Sanch.*de matrimon.lib.8.disp.21. num.64.* in vnoquoque enim rescripto,& mandato, gratia,vel priuilegio intelligitur clausula illa, *si preces veritate nitantur,* ex tacitaque conditione inest, ad quod multos citaui Doctores *in tract. de clausul. vsufreq.claus.166.n.2.*

71 Ad secundum, quòd scilicet Vrbanus Secundus declarauit se noluisse iuri tertij præiudiciūm inferre,constat ex ipsomet priuilegio ab eo concesso,in illis verbis ibi, *salua tamen Romanæ Ecclesiæ auctoritate*, & Metropolitanorum priuilegiis singulorum. Ex eo, quia priuilegium, ac concessio à Summo Pontifice facta intelligitur sine præiudicio tertij,vt probant text.*in c.ex tuarum,de auctorit. & vsu pallij*, ibi, *dummodo is,ad quem Ecclesia pertinet, hoc permittat*, *cap. super eo, de officio delegat.* ibi, *non tamen est nostræ intentionis diœcesis Episcopo,vel Archipresbytero,vel Archidiacono præiudicium generare*, *c. pastoralis,in fine,de priuileg.* ibi, *quia per indulgentiam huiusmodi Episcopali iuri non credimus derogari*, *c.in his,eodem titulo,* ibi, *dum tamen ab aliis,quæ iure parœciali proueniunt,prorsus abstineant*, *c. quia intentionis nostræ,29.eodem titulo,* vbi integra habet hæc verba. *Non extitit,vt per innouationem,quam fecimus,cuiusdam scripti monasterij SS.Caldonen.quod in registro bonæ memoriæ Alexandri Papæ Secundi reperimus cōtineri, derogaretur Ecclesiæ Baiocen.* cum aliis citatis à Mascard.*de probation.concl.1003.num.22.* Gonzalez *ad regul.8.Cancel gloss.28.* Cabed. *Lusitan.decis.93. num.2.part.1.* Garl.Gironda *in tract.de priuilegiorum, seu exemptionum explicat.n.87.& sequenti*, Menoch. *de præsumpt.lib.2.quæst.9.à num.5.* vbi *n.1.* resoluit, quòd etiamsi ipso priuilegio, vel concessione diceretur,non obstante iure,& præiudicio tertij,tunc etiam non censeretur præiudicari tertio,in his quæ sunt maximi ponderis. Sicut nec censeretur præiudicare,etiamsi adesset clausula, *ex certa scientia*, quæ nihil operatur in præiudicium tertij, nec tollit vitium subreptionis,aut supplet erroneam, & falsam informationem, vt resoluunt per me citati *clausul. 59. à num. 29.* Sicut nec censeretur præiudicari, quamuis adesset clausula, *Motu proprio*, quæ eodem modo nihil operatur in præiudicium tertij, nec tollit ius in re,vel ad rem quæsitum alteri, ego ipse *clausul.79.num.42* Sicut nec cēseretur,quamuis adesset clausula, *de plenitudine potestatis*, quam in alterius præiudicium nihil operari pro certo tradunt relati per me *claus.41.n.24.cum seqq.*

Nec aliquo modo prædictum prætensum priuilegium corroborare possunt confirmationes de eo factæ à Paschali II. & Gelasio II. ac aliis Summis Pont.de quibus Azor.*d.cap.10.vers.sextas*; quia respondetur, quòd cùm confirmatio sit iuris quæsiti corroboratio,vt post Host. & alios antiquiores explicat Deci.*in rub.de confirmat. vtili à num. 2.* & ibi Bero.*à n.3.* Card.Tusch.*pract.concl.tom.2.lit.C,concl. 705.* Cabed. *Lusit. decis. 1.num.4.p.2.* †nouum ideo ius non tribuit,sed quod antea erat,conseruat, *cap. præceptis*, ibi, *non nouum aliquid*, *22.dist.cap.inter dilectos,vers.cæterum,de fide instrum.* ibi, *confirmari tāquam priùs habita*, *c.quia diuersitatem, in princip.* ibi, *non obstante confirmatione,de concess.præb.* †qui enim confirmat,nihil addit de nouo,Menoch.*cons.1.num. 6.& cons.191.num.46.& cons.351. num. 19.* Gutierr. *pract.lib.3.quæst.17.num.40.& quæst.25. n.6.* Cabed. *d.decis.1.n.vlt.p.2.* Ioseph. Sesse *Aragoniæ decis.15. num.vlt.* Et nullum quod est, confirmari non potest. Molina *de primogen.lib.2.c.7.num.7.* Menoch.*consil. 351.num.19.* Surd.*de aliment.tit.8.priuileg. 22.n.34. & decis.53.num.11.& decis.289.num.8.* Cald.Pereira *de potestate nomin.in responso pro Duce Pastranæ,vers. quæ sententia.* 72 73 74

Si tamen aliquis occurrat dicendo prædictas Summorum Pontificum confirmationes tanquam ex certa scientia confirmare actum nullum, eique nouum robur tribuere,& validitatem, iuxta text.*in cap.1.in fine, de transact.* quod in hac confirmatione procedere notauit gloss.*in cap.quia intentionis,29. de priuileg.*& sequuntur *ibi* omnes & latè, Deci.*in c.2.de confirmat.vtili à num.46* & post alios Suar.*de legib.lib.8.cap.18.à num.12.* Respondebitur†confirmationem ex certa scientia,& cum causæ cognitione illam dici, in qua insertus est tenor rei confirmatæ,& est expedita præcedente solita discussione,iuxta text *in c. penult. de confirmat. vtili.* & quæ resoluunt Nicol.Garc.*de benefic.p.3.c.2.n.226.cum sequētibus*,Cardinal.Tusch.*tom.2. littera C, conclus. 341.* Aloys.Ricc.*in collect.decision.p.5. collect. 1592.* Gutierr.*cons.11.n.7.& 8.* Cabed.*Lusit.decis.2.n.3.p.2.*& ideò operatur præsumptionem informationis in Principe,vt tenuit Rota *apud Farin. decis. 180. n. 2. tom.1.p.2.* quia non nisi causa cognita apponi potest, Molina *de primogen.lib.3.c.3.n.12.* Menoch.*cons.1.n. 433.* quod in huiusmodi confirmationibus non apparet, propter quod ex certa scientia esse concessas non est dicendum,cum non præsumatur,ex Hippol. *sing.57.* 75 76

Dato sine veri præiudicio, quòd illæ confirmationes facta fuissent ex certa scientia,& cum causæ cognitione,ac expeditæ præcedente solita discussione,adhuc mihi operarentur in tertij præiudicium, provt resoluit Nicol.Garcia *d.cap.2. num. 231.* Nec supplerent erroneam,ac falsam informationem, ex Valasc. *consult. 130. num. 33.* Nec tollerent vitium subreptionis,vt per Molin.*de primogen. lib. 2. c. 7.n. 15.* Gutierr.*cons.11.n.13.* Ludou.Rodolphin.*de suprema,& absoluta principis potestate,c.5.n.13.* Nicol.Garc. *d.p.2.n.233.* Ioseph.de Sesse *Aragonia decis.15.n.7, tom.1.* 77

Quare non obstante prætenso priuilegio, post illius concessionem transactis iam centum annis, emanauit constitutio *cap.coram,de in integ.restit.* ex qua deprehenditur à tempore Innoc.III.qui an.Domini 1198. ad culmen supremi Pontificatus ascenderat,litem inter Bracharensem,& Toletanum Archiepiscopos super Primariæ iure motam, & contestatam,& ad probationem deductam fuisse,id enim 78

insi

insinuant proœmia illius text. verba, ibi. *Coram felicis memoriæ Innocentio Papa prædecessore nostro*, &c. Et vt ex annalibus Hispaniæ deducitur, Rodericus Ecclesiæ Toletanæ Antistes summæ facundiæ, & auctoritatis vir ab Alphonso Legionési Rege Romam ad dictum Innocentium missus fuit ann. 1212. vt significaret sibi cordi esse magnam expeditionem parare contra Sarracenos Christiani nominis hostes, dignareturque Sanctitas Sua pro Cruce signatis indulgentiam peccatorum concedere, eaque impetrata, & bello feliciter confecto, profligatis Sarracenorum copiis, rediens dictus Rodericus Romam an 1215. ad Concilium Lateranense celebratum sub prædicto Innocentio, in quo etiam interfuit Ioannes Bracharensis Archiepiscopus, de Primatia Hispaniarum quæstio excitata fuit inter dictos Archiepiscopos, & cum vnusquisque ad sui iuris confirmationem argumenta attulisset, ad sententiam non fuit causa deducta; sed causæ silentium imposuit Honorius III. datis super hoc litteris vnicuique directis de anno 1218. vt refert Illustriss. D. Roder. à Cunha *in histor. Archiepisc. Bracharens. part. 2. c. 21. n. 6. cum seqq.* plurimum tamen poterat Toletanus apud Pontificem, ei enim concessit, vt per decennium in tota Hispania suum Legatum ageret; & si ciuitas Hispalensis, quæ tunc temporis penes Sarracenos erat, ad Christianos rediret, subdita maneret Toletanæ Ecclesiæ. Concessit etiam facultatem dispensandi cum bastardis vsque ad numerum trecentorum, & quod nominare, & collocare posset Episcopos, & Sacerdotes in ciuitatibus à faucibus Maurorum ereptis, vt nobis est testis Francisc. de Pisa *en la historia de Toledo, lib. 4. cap. 17.* & licèt maximam gratiam apud Pontificem fuisset assequutus, non tamen ei tributum fuit ius Primatiæ, nec super hoc sententiam, aut aliquam concessionem contra Bracharensem Ecclesiam assequi potuit.

79 Defuncto Innocentio, succedenteque Honorio III. *an. Domini* 1216. rescripsit Archiepiscopo, & Capitulo Bracharen. postulantibus per procuratorem suum concedi sibi restitutionis auxilio, tempus assignari ad adducendas Romam depositiones testium, & munimenta ad instructionem causæ paratas: quid in futurum actum fuerit constabit è processu; scimus tamen postea cum Sarracenis tam in Lusitania, quàm in Castella pluries fuisse dimicatũ & Regem Sanctium huius nominis II. regno pulsum pro eius restitutione missos ad Innocent. IV. Summum Pont. Lugduni Concilium ad instaurationem belli sacri cõmorantem, Antistites Bracharensem, & Conimbricensem, & decreto dicti Pontificis curam Regni commissam Alphonso Comiti Bononien. fratri dicti Regis, qui ei in Regno successit, vt deducitur ex text. *in c. grandi, de suppl. neglig. Prælat. lib. 6.* Constat etiam ex dictis annalibus Alphonsum prædictum relicta Matilda vxore, cum qua comitatum Bononiensem fuerat assequutus, aliam duxisse; propter quod per annos duodecim Portugaliæ regnum interdicto à dicto Pont. supponitur. His procellis, & aliis bellorum perturbationibus inter Reges Portugaliæ, & Castellæ excitatis prosequi non potuit ius suum Bracharensis Ecclesia, nunquam desistens à nomine Primatis, quod semper retinuit, & hucusque retinet.

80 Sed † cùm omnis res ad vltimum statum reduci debeat, *c. consultationibus, de iure patron.* iunctis quæ Cald. Pereira *de potestate eligend. c. 5. n. 1. & de renunciat. emphyt. q. 15. n. 20. & sequenti*, & finis rerum, veluti ad sagittam scopus, attendi debeat *l. 1. C. de nouo Cod. faciendo*, glos. *in c. scientes, de censibus*, Franc. Molinus *de ritu nuptiarum, lib. 1. comp. 4. n. 6.* qui quidem in omnĩ materia inspicitur, *l. illud, C. de collat.* Grammat. *decis. 67. n. 6.* Palador. *lib. 2. rerũ quotidian. c. 5. n. 10.* & † in beneficialibus præcipuè, in 81
quibus maximè consideratur Gonzald. *ad reg. 8. Cancel. glos. 5. §. 2. n. 14. & §. 5. n. 18. & glos. 45. §. 2. n. 14.* Marc. Anton. Genuens. *in praxi Curiæ Archiep. Neapolitanæ, c. 100. vers. quod si, in nouiss. impress.* Aloys. Ricc. *in praxi fori Ecclesiast. decis. 153. n. 46. in 1. edit. & resolut. in 2. edit.* Anton. Monach. *Bonon. decis. 36. num. 13. cum seq.* Videndum igitur est quomodo hac tempestate vigilantissimi Bracharẽsis Ecclesiæ Antistites in publicis actionibus, ac in præsentia Hispaniarum Regum Primatiæ dignitate, suoque iure liberè vsi fuerunt, quod ex infra scriptis exemplis dilucidè apparebit.

Anno post Christi natiuitatem 1558. ex Dominicana familia ad Archiepiscopatum Bracharensem promotus fuit vir ille eminenti virtute, ac summæ vitæ integritate præclarus D. Fr. Bartholomæus à Martyribus spectata fide, singularique prudẽtia insignis. Qui etiamsi maximis prouentibus abundauerat, ea exigua semper vsus fuit supellectili, eam paupertatem amplexus, vt præter indumenta sui Ordinis monachalia, quibus pro corporis vtebatur in diem necessitate, nihil habuerat vltra; non alta pendebant arabica ornamenta, non cara tapeta, non vestiebantur parietes, non opiparis vescebatur mensis, non equorum, non curruum pompa vehebatur; sed solicitus tantum intendebat populum suum diuinis enutrire alimentis, sanctissimis corroborare exemplis, hospitalitatem asseruare, ac pauperibus subuenire, sicque à recta via aberrantes vitæ suæ integritate ad bene & Christianè viuendum allexit. Habuit etiam flagrans saluandi animas desiderium, & in cognoscendis suæ diœcesis ecclesiasticis personis maximã semper curam adhibuit, & ob id non sine magno labore Archiepiscopatum totum, qui sub se habet 1226. parochias, personaliter visitabat. Verus hic Ecclesiæ Dei Antistes, non solum Sanctorum morum exemplo, vitæ integritate, & summa charitate erga Christi pauperes in Bracharensi ciuitate vt verum sydus in firmamento collocatum floruit, sed etiam Primatiæ suæ ius, & Bracharensis Ecclesiæ præeminentiam Domini prouidentia aduersationem conspectu ostendit, & ab eis vti talem venerari permisit, cum in aliis omnibus humilitate professus fuisset: cum igitur ex Concilio Tridentino rediret, Sedémque suam peteret, Primatiali Cruce erecta per Toletanam ciuitatem liberè deambulauit, vt refert Oduardus Nonius de Leon. *de rebus notabilibus Lusitaniæ in eius vita.* Denique cum graue Episcopalis dignitatis onus sustinere non auderet, Archiepiscopatu renũciato, reseruata sibi tenuissima pensione, acceptóque iterũ cubiculo Viennensi in oppido intra monasterium sui Ordinis à se constructum, vitam feliciter cum morte cõmutauit, multis clarus miraculis, de quibus, eiusque vita librum edidit Religiosissimus, & doctissimus P. Fr. Lud. à Sousa. 82

Post felicissimam illius Præsulis ex hac vita ad 83
cœlestem beatitudinem transmigrationem, & Illustrissimis DD. Ioanne Alphonso Menesio, & Fr. D. Augustino à Iesu, immediatè successoribus, vita functis, ex Goensi Archiepiscopatu, Orientaliumque Indiarum Primatu, ad Bracharensem Ecclesiam Hispaniarum Primatem euectus fuit illustriss. & Reuerendiss. D. D. Fr. Alexius de Meneses, omnibus ingenij, virtutísque dotibus ornatissimus; qui in Orientalium Indiarum infidelibus ad Christi Domini Fidem conuertendis, & improborum moribus corrigendis, ita diligens ea vitæ sanctitate semper extitit,

extitit, vt apud optimos, & bene de Repub. Chriſtiana ſentientes, ſumma in religione fuerit habitus, vt multis exemplis rerum ab eo præclare geſtarum teſtatur Reuerendiſſimus Fr. Anton. de Gouuea, Syrenenſis Epiſc. in libro quem ſcripſit, typiſque mandauit ſub titulo *Iornada do Arcebiſpo de Goa.* Verus hic Eccleſiæ Dei Antiſtes, qui munitiſſimas arces dũ clariſſimus in India Orientali Primas, & Prorex extitit, ab hoſtium poteſtate eripuit, Gentiliũ idola confregit, e[illegible]ũ ſana euertit, infractis animo barbaris Fidem annunciauit, Perſis primus ab Apoſtolis Euange[illegible] lumen intulit, ſchi[illegible]maticos Malabares, qui ab Apoſtoli Thomæ temporibus ab Eccleſiæ gremio deſciuerant inn[illegible] exhauſtis laboribus ad matrem reuocauit. Poſtea Regis iuſſu coactus ex Orientali India ad Vlyſſiponenſem portum manu Domini gubernante felici curſu peruenit, vbi ſumma omnium [illegible], communi[illegible]ue populi exultatione exceptus eſt. Acce[illegible] ademde Brachatenſis Eccleſiæ, ad quam tranſlatus fuit, poſſeſſione, Matritum ad vocationem Potentiſſimi Regis noſtri Philippi III petiuit, vbi ita inuictiſſimo, ac Catholico Regi charus euaſit, vt omnia Regni negotia, magni ſcilicet ponderis, & momenti, eius ſingulari conſilio, & prudentia expediri iuſſerit, qui dum humanarum, & humanatum rerum ſcientia, ac ſanctitate ſe admirabilem omnibus præbuiſſet, ibi eum mors inopina rapuit die 3. Maij 1617. ætatis ſuæ anno 58. cuius promerita magno animo, ſanctáque vita digniſſima, & memoria [illegible] hunc hominum ſempiterna, & omnium ge[illegible], poſterorumque ſeculorum litteris clareſc[illegible] [illegible] Catholicorum Regum Curia, vbi diem cl[illegible]ſit extremum, & Primatiali dignitate, Cruceque erecta ſepultus fuit in Toletano Archiepiſcopatu, & in Hiſpanorum omnium conſpectu, quod probation[illegible] non eg[illegible], [illegible] viua de hoc extet omnium m[illegible]moria; & rem narrat D. Acuña *in hiſtoria eccleſiaſt. a A[illegible] oper. Bracharen. p. 2. c. 101. n. 11. pag. 449.*

84 Alter nunc datus eſt eidem Eccleſiæ digniſſimus Præſul, Illuſtriſſimus ſcilicet Dominus D. Alphonſus Furtado de Mendoza vnus totius Luſitaniæ nobilitatis inſtar, illuſtriſſimorum Primatuum excellentiſſimus Princeps, & inter excellentiſſimos Principes illuſtriſſimus Primas, qui ob admirabilem vtriuſque Iuris ſcientiam, & rerum gerendarum peritiam, aliaſque inſignes animi ſui dotes intra breuem temporis curſum Conimbricenſis Academiæ Rector, inde ad ſupremum Regij Status Conſilium adſcitus, mox grauiſſimi, quod Conſcientiæ vocant, Tribunalis Præſes; deinde Egitanienſis Eccleſiæ Præſul; hinc ad Conimbricenſem Epiſcopatum tranſlatus: poſtremò Bracharenſis Archiepiſcopatus, Hiſpaniarumque Primas, Diis, hominibuſque fauentibus anno 1618. creatus eſt, nimirum, vt quod noſtræ Luſitaniæ ſunt partes, totidem ſacetes monumenta virtutis ſuæ. Hic digniſſimus Præſul non minus laudabiliter, quam conſtanter Vlyſſipone anno 1619. coram Rege Catholico Philippo III. ibi tunc commorante, ac in vniuerſi ferè Orbis conſpectu Primatus ſui ius defendit, inuiolatumque conſeruauit, ac aduerſantes, cùm ſumma gentis noſtræ lætitia, & totius Luſitaniæ gratulatione, excommunicationis telo coërcuit, il[illegible] etiam Apoſtolici Legati ſententia ſuffragante, cuius oculatus teſti[illegible] ego ſum D. Acuña *in dicta hiſtoria ec[illegible]eſiaſt. p. 2. cap.* [illegible] *n. 4. pag. 458.*

85 Nouiſſimè illuſtriſſimus, & Reuerendiſſimus D. D. Sebaſtianus de M[illegible] de Noronha, ipſius Brachatẽſis Eccleſiæ Archiepiſcopus, Bracharæque dominus, ac Hiſpaniarum Primas, ſui Primatiali[illegible] iuris acerrimus defenſor extitit, qui è nobiliſſimo, ac Regio Noronio genere ortus, præclaroque ingenio ornatus, in Conimbricenſi Academia, me tunc ſtudente, & vidente, Doctoratus gradum in Iure Canonico glorioſiſſimè eſt adeptus, Deinde poſtquam Conimbriæ contra hæreticam prauitatem Inquiſitor Apoſtolicos deſignatus Durimineam prouinciã viſitauit, e[illegible] ſupremo & generali ſancti Officij conſilio in Epiſcopum Eluenſem promotus fuit, in quo Epiſcopatu ita egregiè circa Paſtorale officiũ ſe geſſit, Synodumque Diœceſanam celebrauit, necnon Primatias conſtitutiones tanta eruditione in lucem edidit, vt Rex noſter PHILIPPVS IV. tanti Præſulis prudentiam & vigilantiam admiratus, cũ omni [illegible] genere vt digniſſimum, ita ornatiſſimum ad Bracharenſem Eccleſiam nominauerit, obtentaque Sedis Apoſt. gratia incunctanter Pacẽſem adiuit ciuitatem (vulgò *Badajoz*) Fidei iuramentum præſtaturus, eoque emiſſo in manibus D. Gabrielis Ortiz Sotomaior meritiſſimi illius ciuitatis Epiſcopi, tota applaudente ciuitate, & pulſatis campanis, pro tanti Primatis reuerẽtia, ſtatim coram omnibus Rochetto diſcooperto, a pectoreque Primatiali Cruce pendente ſe ſe exhibuit videndum, & inuidendus, & iure ſuo vtens cõtinuata Anteceſſorum poſſeſſione ipſum Epiſcopum, cæteroſque adſi[illegible]ntes, deinde peragratam ciuitatem, nemine contradicente, patẽter benedixit. Poſtea eum ciuitatem peteret Bracharenſem Primatiali Cruce præeunte per Epiſcopatus & Archiepiſcopatus ſecutus ingrediens, variiſque in ciuitatibus ſplendido acceptus apparatu ſolemni pompa ſub pallio, tota comitante nobilitate & Capitulo ſuit ad Cathedralem vſque Eccleſiam comitatus, & ipſam Bracharenſem ciuitatem feliciter ingreſſus, ſolito iuſtitiæ zelo, & eximia in pauperes liberalitate, miniſterio ſuo, & labori ſeruire incepit indefeſſus, & haud ſeni[illegible]ibus annis ad ea peruenit, ad quæ effœta ætate viri per ſummam contentionem aſcendiſſe tanquam ad honoris culmen gloriantur. Deinde anno 1637. per Tudenſem Epiſcopatum Primatiali incedens maieſtate frequentes hominum concurſus videndi ſtudio turmatim irruentes, benedicens, eum Hiſpaniarum Primatem pleno ore publicè acclamabant. Eique velut Primati [illegible]uo profundam reuerentiam exhibuerunt in oppido Baionæ, per quod pulſatis campanis, & bellicis tormentis ab arce exoneratis, pro debita Primatialis Dignitatis reuerentia, Cruce præeunte ingreſſus eſt, tota nobilitate comitante, & in monaſteriis Oiæ, & Guardiæ tãquam Primas receptus fuit cum hymno, *Te Deum laudamus*, & ab Altari ſolemniter populũ benedixit, idemque fecit variis in locis eundo, & redeundo. Nunc verò hoc præſenti anno 1638. dum Paſtorali, incredibilique ſollicitudine gregi inuigilaret, ecce Rex noſter pro negotiis magni ponderis, & momenti ad hanc Matritenſem Curiam, illum aduocat, iter ſtatim, Regio mandato obtemperans, Patriarchali Cruce præeunte aggreditur, eaque erecta, ac benedictione paſſim emiſſa per Abulenſem, Salmanticenſem, & Segobienſem Epiſcopatus, necnon per ipſum Toletanum Archiepiſcopatum frequenti omnium conſpectu ſine contradictione ingreditur, & in hac Curia, & coram ipſomet Rege in publica audientia cum eadem Patriarchali Cruce ad pectus pendente, necnon Rochetto diſcooperto (quæ ſunt Primatialis Dignitatis extra propriam diœceſim, & prouinciam inſignia) omnibus videntibus, & me quoque tanquam oculato teſte non ſemel conſpiciente hoc eodem anno publicè incedit, quod adhuc nemo

nemo ex prædecessoribus, ita intrepidè, & virili animo fuit assequutus.

86 Arduam certè, & viribus meis imparem iudico quæstionem, præteritis seculis adeò disceptatam, & præsentibus penitus consepultam, licet sciam calũniis obnoxiam, & nihil tam probè, aut prouidè hic dici, quod non ex Seneca villicare malignitas possit: hic autem non ambitio priuata, sed publicus Regni, & patrius honos est disputationis argumentum, quod sacra pagina commendatur ab Isaia *cap.* 24. præcipiente, *gloriam meam alteri non dabo*, &c. 4. Baruch. *ne tradideris alteri gloriam tuam, dignitatem genti alienæ*; prædo enim sui iudicatur, qui honorem à virtute profectum cùm iactura sua alteri relinquit, *cap. sacerdos*, 1. *quæst.* 2. *c. nolo.* 12. *quæst.* 1. Cassan. *in catalogo gloriæ mundi, par.* 1. *consid.* 55. cum pro Religione, pro Rege, pro patria, pro parentibus defensionem suscipere legitimum, ac naturale ius sit, idque omni æuo vter alteri præferendus esset decertatum, & controuersum extitit apud omnes gentes, *l. ius gentium.*, *Instit. de iure natur.* Sicuti de Scythis cum Ægyptiis, vel cum Phrygibus huiusmodi quæstionem multis, & diu agitatam scribunt Herod. *lib.* 2. & Trog. Pompe. *lib. item* 2. & in dirimendis circa primas sedes excitatis controuersiis multi excellentes vtriusque iuris Doctores disputationes, & consilia in lucem ediderunt, ex quibus quæstionem inter Duces Florentiæ, & Ferrariæ recitant Com. Natal. *lib.* 14. *in fine*, Port. *consil.* 67 Decian. *consil.* 19. *lib.* 3. Marzar. *consil.* 16. Et inter Duces Mediolanenses, & Sabaudiæ aliam recenset Ægid. Boss. *in praxi tit.* 1. *de Principe*. Et inter Ducẽ Burgundiæ, & Andegauensem refert contentionem super sedem Boër. *de auctoritate magni cõsilij n.* 110. *&* 207. & inter Marchionem de Transio, & Vicecomitem de Tallardo Io. Garsia *de nobilit gloss.* 55. *n.* 59. Deus enim Opt. Max. *Matth.* 24. *Luc. & Marc.* 10. vt flagitiosum, & turpe prohibet cum aliorum damno primas cathedras, primas in foro salutationes, primas in rebus publicis sedes more Pharisæorum populari gloria exquirere, & cum eis tumescere.

Post primam huius tract. impressionem pro iure Bracharensis Primatiæ tractatum integrum edidit Illustriss. Roderic. à Cuña, cui titulus est, *de Primatu Ecclesiæ Bracharensis*, & eleganter de ea egit Sebast. Cæsar. *in relect. de ecclesiast. hierarchia part.* 1. *disput.* 4. §. 5. *per tot.* aliqua tetigere Cald. Pereira *de manu Regia part.* 2. *cap.* 22. *n.* 5. Anton. de Sousa de Macedo *in libro*, quem inscripsit, *Flores de Hespaña cap.* 9. *excell.* 13. Emman. de Faria *in epit. histor. Portugal. part.* 4. *cap.* 13. Gasp. Stati. *de antiquit. Lusit. cap.* 57. qui omnes post hæc scripta, & impressa pro Bracharensi Ecclesia latè decertarunt; quamuis minus bene pro Toletano scripserint Garcia Loaysa *in notis ad decretum Gundemari.* Gasp. Cartillo de Villalpando *in comment. ad Conc. cap.* 28. Thomas Tamajo de Vargas *en sus nouedades antiguas de España nouedad.* 6 Mich. Ferrus *in tract. de præcedent, ecclesiast. q.* 4. *num.* 8. *cum seqq.* Filesac. *de sacra Episcop. auctor. cap* 9. §. 13. *fol.* 124. Alzed. *de præcell. Episcop. dignit. p.* 1. *c.* 10. *à num.* 44. Ioan Moren. *de patriarch. origine exerc.* 32. & nouissime Illustriss. D Didacus de Castejon Castellæ Præses in particulari tract. à se hac de re edito, & Matriti impresso de anno 1643. vbi in princ. plures alios idem tenentes refert. 87

TITVLVS QVARTVS.

De Archiepiscopali præstantia, eiusque auctoritate in suffraganeos, & eorum subditos, ac in tota Prouincia.

SVMMARIVM.

1 *Archiepiscopus licet respectu Ordinis in substantia nihil plus habeat quam Episcopus, respectu tamẽ executionis, & exercitij maiorem habet solicitudinem.*
2 *Archiepiscopus in subditos suffraganeorum nullam habet potestatem nisi in casibus à iure expressis.*
3 *Electum in Episcopum Archiepiscopus confirmat.*
4 *Electione non celebrata intra tres menses iustos, tamen impedimento cessãte, ab iis, qui eligere debuerant, eligendi potestate ea vice carebant, & deuoluebatur ad Archiepiscopum superiorem proximũ.*
5 *Electo confirmato in Episcopum, Archiepiscopus Metropolitanus in consecratione interuenire debebat, vel eam committere.*
6 *Metropolitani ad consecrationem debent concurrere omnes Suffraganei.*
7 *Suffraganei vocati ab Archiepiscopo pro consecratione alterius Suffraganei tenentur accedere.*
8 *Episcopus, qui in Metropolitana ciuitate non fuit ordinatus, intra duos, vel tres menses proprij Metropolitani præsentiam visurus accedere tenetur.*
9 *Archiepiscopus potest iniungere suis suffraganeis vt seruare faciant quod seruatur in Metropolitana.*
10 *Concilij Prouincialis causa celebrandi Archiepiscopus vocat Episcopos Suffraganeos.*
11 *Absentiam Episcopi Suffraganei probat Archiepiscopus in scriptis.*
12 *Archiepiscopus potest compellere Episcopum ad faciendum id quod debet.*
13 *Synodum vt faciat quotannis potest Archiepiscopus Episcopum compellere.*
14 *Episcopum negligentem in erectione seminarij potest Archiepiscopus compellere.*
15 *Suspendere, interdicere, & excommunicare potest Archiepiscopus Episcopum.*
16 *Vicarius generalis Archiepiscopi potest suffraganeũ suspendere, interdicere, & excommunicare non præsente Archiepiscopo.*
17 *Vicarium, vel officialem Episcopi suffraganei subsistente rationabili causa potest Archiepiscopus, excommunicare.*
18 *Causæ rationabiles excommunicandi Vicarium Episcopi Suffraganei, quæ sint? referuntur.*
19 *Negligentia Episcopi, circa id quod facere debet, deuoluere facit iurisdictionem ad Archiepiscopũ.*
20 *Instituere præsentatum si nolit Episcopus, ipsũ instituit Archiepiscopus proximus superior.*
21 *Episcopo negligente in executione vltimarũ voluntatum Archiepiscopus exequitur.*
22 *Metropolitanus adiri potest vt Episcopũ cogat Iudicis secularis auxilium, quod denegauit, exhibere.*
23 *Absoluit Archiepiscopus quem Episcopus non vult absoluere.*
24 *Dispensationem debitam Episcopo denegante potest*

Archie

Archiepiscopus dispensare.
25 *Vicarium constituere potest Archiepiscopus, cogere Episcopum, quando non est idoneus ad regendum, vel commodè regere non potest.*
26 *Negligentiam Episcopi exempti non potest supplere Archiepiscopus.*
27 *Iudex est ordinarius omnium Episcoporum sua prouincia Archiepiscopus.*
28 *Archiepiscopus de ciuilibus tantum causis Suffraganeorum cognoscere potest.*
29 *Dispensare in votis & iuramentis Episcoporum Suffraganeorum potest Archiepiscopus.*
30 *Discordia vbi est inter Episcopos suffraganeos super perceptione iurium Episcopalium in Ecclesia, quæ est sita in confinibus duarum diœcesium, potest Metropolitanus eos cogere vt concordent.*
31 *Iurisdictionem in subditos suffraganeorum potest Archiepiscopus exercere in concernentibus totam prouinciam.*
32 *Archiepiscopus cum in prouincia sua iurisdictionem exequitur, potest punire subditos suffraganei notorios iniuriantes sibi, nunciis, ac familia sua.*
33 *Punire potest Archiepiscopus deuiantes à consuetudine Metropolitana Ecclesia in diuinis Officiis.*
34 *Metropolitanus tanquam delegatus Papa ad querelam Episcopi procedit contra Canonicos sui Suffraganei cessantes à Diuinis causa rationabili.*
35 *Crimina quando sunt notoria, potest Archiepiscopus punire subditos Suffraganeorum in tota prouincia.*
36 *Iurisdictionem in prouincia potest exercere Archiepiscopus consuetudine sibi permittente.*
37 *Quæstores eleemosynarum per totam prouinciã mittere potest Archiepiscopus pro fabrica Ecclesia Metropolitana.*
38 *Edictum per totam prouinciam potest mittere Archiepiscopus in casibus ad suam iurisdictionem pertinentibus.*
39 *Crucem ante se deferre potest Archiepiscopus in tota sua prouincia etiam in locis exemptis intra prouinciam.*
40 *Pallio vti potest Archiepiscopus intra quamlibet Ecclesiam prouincia sua.*
41 *Pallio quibus diebus, & actionibus vti possit Archiepiscopus, ostenditur.*
42 *Benedicere populo per totam prouinciam potest Archiepiscopus.*
43 *Officia diuina in Pontificalibus celebrare potest Archiepiscopus in prouincia etiam in loco exempto.*
44 *Indulgentias potest concedere Archiepiscopus per totam suam prouinciam, etiamsi non sit in actu visitationis, dummodo statutum generali Concilij non excedat.*
45 *Prædicationis officium aliquibus interdicere potest Archiepiscopus per totam prouinciam.*
46 *Visitare prouinciam, & procurationem à subditis Suffraganeorum exigere potest Archiepiscopus.*
47 *Confessiones subditorum Suffraganeorum potest Archiepiscopus audire dum actu visitat.*
48 *Absoluere subditos suffraganeorum tam per se, quàm per alios potest Archiepiscopos dum visitat eorum diœceses.*
49 *Ordinare non potest Archiepiscopus, nec concedere litteras dimissorias dum actu visitat.*
50 *Iurisdictionem fori contentiosi in subditos Episcopi Suffraganei exercere non potest Archiepiscopus.*

51 *Dispensare in foro conscientiæ potest Archiepiscopus dum visitat diœcesim Suffraganei audiendo Confessiones in pœnitentialibus.*
52 *Absoluere ab hæresi, & casibus concessis Episcopo* in Concil. Trid. sess. 24. de reformat. cap. 6. *potest dum visitat Archiepiscopus subditos Suffraganei.*
53 *Confirmare electum confirmandum ab Episcopo suffraganeo potest Archiepiscopus si Ecclesia suffraganea vacat.*
54 *Iurisdictionem potest exercere Archiepiscopus, & vacante sede Metropolitana Capitulum si Ecclesia Cathedralis non habet Capitulum actu, sed habitu, & quando nullus Canonicus est in sacris, &c.*
55 *Abbates, & Regulares Prælatos negligentes potest Archiepiscopus tanquam Sedis Apost. delegatus compellere vt prædicatio Euangelij fiat in Ecclesiis Parochialibus subiectis monasteriis in nulla diœcesi existentibus.*
56 *Seminarij vnum vel plura Collegia potest Archiepiscopus cum duobus antiquioribus suffraganeis in prouincia erigere ob Ecclesiarum paupertatem.*
57 *Regulares potest Archiepiscopus tanquam Sedis Apost. delegatus conuocare, in cuius prouincia monasteria sub immediata Sedis Apostol. protectione sita sunt, si sint negligentes exequi decretum* Concil. Trident. sess. 25. de Regular. cap. 8.
58 *Monachos, & alios Regulares vagabundos, & apostatas potest Archiepiscopus in tota prouincia admonere, vt redeant ad sua monasteria, &c.*
59 *Exules facere à tota prouincia delinquentes in sua diœcesi potest Archiepiscopus.*
60 *Vicarium, seu officialem deputare potest Archiepiscopus in Ecclesia suffraganea, si infra octo dies post mortem Episcopi Capitulum non prouiderit, vel non idoneum elegerit.*
61 *Appellationis in causa cognoscit Archiepiscopus inter subditos Suffraganeorum.*
62 *Episcopus si promoueatur in Archiepiscopum an sit Iudex appellationis à sententia quam ipse protulit dum erat Episcopus.*
63 *Appellari potest ab Episcopo ad Archiepiscopum, non solum in spiritualibus, sed etiam in temporalibus.*
64 *Appellari potest ad Archiepiscopum etiamsi Episcopi iurisdictio fuerit à Papa excitata in ea causa in qua Episcopus protulit sententiam.*
65 *Archiepiscopus potest cognoscere etiam inter illos, qui sponte offerunt liti super illa re, de qua est appellatum, non autem inter eos inuitos.*
66 *Appellationis in causa interlocutoria Archiepiscopus pronuntians bene appellatum remanet iudex in toto negotio principali.*
67 *Appellatur ad Papam, & non ad Archiepiscopum in causis S. Fidei.*
68 *Archiepiscopus nõ cognoscit in causa appellationis quoad alios, qui partes non fuerunt.*
69 *Sententia de nullitate non potest cognoscere Archiepiscopus inter subditos Suffraganeorum absque appellatione.*
70 *Restituere in integrum non potest Archiepiscopus aduersus sententiam Episcopi.*
71 *Episcopi à delegato non appellatur ad Archiepiscopum, sed ad Episcopum delegantem.*
72 *Archiepiscopus conuenit subditum sui Suffraganei Episcopi coram ipso.*

1 Archiepiscopvs (de cuius nominis etymologia, & origine egi ſuprà, *tit.1.c.6.à n.10.*) quamuis reſpectu Ordinis in ſubſtantia, id eſt, reſpectu characteris, nihil plus habeat, quam Epiſcopus, reſpectu tamen exequutionis, & exercitij maiorem habet ſolicitudinem, Card. Zabarel. *in Clem. Archiepiſcopo, n.7. de priuileg.* & præcellit cæteros Epiſcopus bonore. Gemin. *in cap. per ſingulas il 2.q.3.* & eſt perſona magis priuilegiata, *cap. ſeruatis, & cap. igitur 23. quæſt. 2.* præſtantia aliquando appellatur Archiepiſcopalis dignitas, *c. fin. de purgat. Canon.* nonnumquam auctoritas Metropolitana, *c. de his 11. diſt. c. fin. 51. diſt. c. ſolicitudinem, de appellation* alibi dicitur Metropolitanicum ius, *c. cùm à nobis, de arbitr. auth. de Eccleſiaſt. tit. in princip.* nouiſſime Mich. Feri. *in tract. de praecedent. eccleſiaſt. q.4.n.2.*

2 Sed cùm Archiepiſcopus in ſubditos Suffraganeorum nullam habeat poteſtatem niſi in caſibus expreſſis in Iure, *cap. Romana, c. venerabilibus, de ſentent. excomm. in 6. c.1. de ſupp. neglig. Prал. eod. lib.* Iacobat. *de Concil. lib.2. art.5. num.34* Gambar. *de officio Legati à latere lib.2. num.33.* Lotter. *de re benef. lib.1. quæſt.21. num.37.* vbi *n.101.* aduertit quòd vbicumque Archiepiſcopus intendit concedere contra ſubditum Suffraganei ſui in aliquo caſu de expreſſis in iure, tenetur in ſua citatione exprimere caſum ipſum exceptum, per quem concludatur ſua iuriſdictio, cùm aliàs poſſit citatio huiuſmodi ſperni, & citatus comparere non teneatur, Scacc. *de appellat q.8. ſub n.98. deciſ.4.* Quarant. *in ſumma Bullæ, verb. Archiepiſcopi auctoritas, n.12.* & Marc. Anton. Genuenſ. *in praxi Archiepiſc. Neapol. c.70. alias 71. num.7.* quem refero Ego ipſe *in collect. ad c. paſtoralis, n.3. de officio Ordin.* & dicit Felin. *in c. paſtoralis ſub n.3. de reſcriptis,* prout eum refert Proſper de Aug. *in addit. ad Quarant. d. verbo,* eſſe periculoſum aſſerere idem eſſe in ſimilibus, prout Archiepiſcopi auctoritas in fine, & demum Archiepiſcopum habere limitatam iuriſdictionem in cauſis ſubditorum ſui Suffraganei, aſſerit Sigiſm. Scacc. *de appellac. q.17. limit. 47. memb.3. num.7. & quæſt.19. remed.1. concl.6. n.83. poſt princip.* cuius quidem iuriſdictio Archiepiſcopi ita eſt reſtricta ad cauſas appellationum, vt in ſubditos ſui Suffraganei nullam habet iuriſdictionem, etiam ipſis volentibus, niſi accedat conſenſus Suffraganei, idem Scacc. *d. tract. q.19. remed.2. n.34. & q.17. limit.47. memb.3. num.11.* ideo operæ pretium duxi in compendium redigere quanta ſit auctoritas Metropolitani in Suffraganeos, eorumque ſubditos, & in tota prouincia, & incipiendo à perſonis Suffraganeorum.

3 *Prima* præſtantia erat, quod electum in Epiſcopum Archiepiſcopus confirmabat. *c.1. 64. diſt. c. inuenit, & in c. cùm dilectus, de elect. c. inter corporalia, de tranſlat. Epiſcopi, c. qua fronte, de appellac.* Sbroz. *de Vicario Epiſcopi lib.2. q.70. n.1.* Quarant. *d. verb. Archiepiſcopi auctoritas n.3. verſic. prima.*

4 II. Præſtantia erat, quòd electione non celebrata infra tres menſes, iuſto tamen impedimento ceſſante ab iis, qui eligere debuerant; eligendi poteſtate ea vice carebant, & deuoluebatur ad Archiepiſcopum ſuperiorem proximum, *c. ne pro defectu, de elect. c. quanquam, eod. tit. in 6.* Quarant. *dict. verb. Archiepiſcopi auctoritas, n.3. verſic. ſecūda,* vbi obſeruat quòd antea deuoluebatur ad Papam, per *c. dilectus, de conceſſ. prabenda.*

5 III Præſtantia erat, quòd confirmato electo in Epiſcopum Archiepiſcopus in cōſecratione ſui Suffraganei interuenire debebat, vel eam committere, nec alij Epiſcopi ſine eius mandato conſecrare debebant, vt habetur *64. & 63. diſtinct. c. quia in aliquo 51. diſtinct. c. ſuffraganeis, de elect. c. ſi Archiepiſcopus, de tempor. ordin.* cum ſimilibus citatis à Quarant. *d. verb Archiepiſcopi auctoritas, n.3. verſic. quarta,* vbi obſeruat Metropolitanos hodie hac auctoritate non vti, quia prouiſio fit à Papa, & ſic ab ipſo Pont. promotum inferiores non conſecrare ait ſine eius licentia, quæ datur in ipſis litteris promotionis, vt a quocumque Catholico Epiſcopo conſecretur.

6 IV. Præſtantia eſt, quòd ad conſecrationem Metropolitani debent concurrere omnes Suffraganei, *c. quia in aliquo, in fine, 51. diſtinct. c. ſi Archiepiſcopus, cum ſeq. de temp. ordinat.* Quarant. *d. verb. Archiepiſc. auctoritas n.4. verſic. ſexta,* Marc. Anton. Genuen. *in praxi Archiepiſc. Neapol. c.70. ſecūdum Romanam impreſſ. n.26.* Ego ipſe *in collect. ad dict. c. ſi Archiepiſcopus n.2.*

7 V. Præſtantia eſt, quòd vocati Suffraganei ab Archiepiſcopo pro conſecratione alterius Suffraganei tenentur accede, *c. non debet, cum ſeq. 65. diſtinct. d. c. ſi Archiepiſcopus,* Quarant. *dict. verb. Archiepiſc. auctoritas n.4. verſic. ſeptima,* Marc. Anton. Genuen. *d. c.70. n.17.* obſeruantes quòd vbi vult Metropolitanus, ibi conſecrari debet. Ego ipſe *in collect. ad d. c. ſi Archiepiſcopus, n.6.*

8 VI. Præſtantia eſt, quòd Epiſcopus, qui in Metropolitana ciuitate non fuit ordinatus intra duos, vel tres menſes proprij Metropolitani præſentiam viſurus accedere tenetur, vel impeditus ſcribere, vt ab eo monitis Eccleſiaſticis inſtructus plenius quid obſeruare debeat, recognoſcat, *c. cùm longè 63. diſtinct.* Quarant. *dict. verb. Archiepiſcopi auctoritas n.6.* Marc. Anton. Genuenſ. *dict. c.70. n.28.* obſeruantes Archiepiſcopum dici patrem Epiſcoporum, & illi maximam obedientiam & reuerentiam præſtare debere Suffraganeos. vnde *in Caremon. Epiſc. nuper edit. c.4.* fuit decretum quòd præſente, ſeu adueniente Metropolitano ceſſet Epiſcopus à benedictionibus priuatis; & in Concilio Mediolanenſi V. vbi de Epiſcopis habetur, quòd illi coram ſuo Metropolitano, non poſſunt deferre Rochettum detectum, & hodie *in caremoniali Epiſcoporum lib.1. c.3.* pariter habetur Epiſcopos in congregationibus Concilij Prouincialis coram Archiepiſcopo vti poſſe Rochetto cooperto cum mozzeta.

9 VII. Præſtantia eſt, quòd Archiepiſcopus poteſt iniungere ſuis ſuffraganeis, vt ſeruari faciant quod ſeruatur in Metropolitana Eccleſia, *c. dilectus il 2. de ſimon.* Quarant. *d. verb. Archiepiſcopi auctoritas n.7. verſic. decimum,* Marc. Anton. Genuenſ. *d. c.70. n.21.* vbi obſeruat textum *in d. c. dilectus,* procedere vt poſſit iniungere, quæ de Iure ſeruanda ſunt, nempe vt ſubditi caueant à labe ſimoniaca, iuxta terminos dicti textus.

10 VIII. Præſtantia eſt, quòd Archiepiſcopus vocat Epiſcopos Suffraganeos ad Concilium Prouinciale, *18. diſtinct. per totam.* Concil. Trident. *ſeſſ. 24. de reform. c.2.* Marc. Anton. Genuen. *d. c.70. num.22.* In quo ipſe eſt præſidens, *c. placuit 18. diſtinct. gloſ. verb. exceptis, in c. paſtoralis, de Officio Ordin.* & eſt caput Concilij, Abb. *in cap. graue num. 8.* & Imol. *numer. 10. de prabend.* Card. Alex. *in cap. ſi quis Epiſcoporum 18. diſtinct.* ac omnibus Epiſcopis, Prælatis, & Clericis Prouinciæ præeſſe dicitur, Beroi. *in cap. 1. de iudic.* & ex iudex principalis in Concilio, *cap.1. 34. diſt.* & ipſe habet principaliter iudicare de conſilio aliorum Epiſcoporum, Cardin. Alexand. *in cap. de eo, 30. diſt.* & latè de Concilio Prouinciali

agit

agit Quaranta *in summa Bullary verb. Concilium Prouinciale.*

11 IX. Præstantia est, quòd Archiepiscopus probat in scriptis absentiam Episcopi Suffraganei, Cócil. Trident. *sess. 6. de reform. c. 3. & sess. 21. etiam de reform. c. 1.* Quarant. *d. verb. Archiepiscopi auctoritas n. 7. versic, vndecimum.* Et absque legitima causa eo non residente Archiepiscopus potest applicare fructus fabricæ Ecclesiæ, aut pauperibus locis, & crescente contumacia denunciare summo Pont. iuxta prædicta decreta Concilij Trid. *& Constit. Pij IV. incip. De salute gregis, pridie Nonas Septembr.* 1560. Quarant. *vbi suprà vers. duodecimum.*

12 X. Præstantia est, quod Archiepiscopus potest compellere Episcopum ad faciendum id, quod debet, Abb. *in cap. si quis contra clericum, num. 40. de foro compet.* Quarant. *d. verb. Archiepiscopi auctoritas n. 9. vers. 14.* Marc. Anton. Genuens. *dict. cap. 70. num.*
13 3. Vnde † poterit compellere Episcopum ad faciendam Synodum quotannis, *cap sicut, de accusat.* & eũ cogere vt constituat œconomum, *c. in nouu 16. q. 7. & cap. cùm simus 9. q. 3.* Sbroz. *de Vicario Episc. lib. 1. quæst. 46. num. 4.* Et Archipresbyterum ruralem, *c.*
14 *fin. de officio Archipresbyt.* & denique † poterit cogere Episcopum negligentem in erectione Seminarij, ex Concil. Trident. *sess. 23. de reform. c. 18.* & sic de similibus.

15 XI. Præstantia est, quòd Archiepiscopus potest Episcopum suspendere, interdicere, & excommunicare, *cap. 1. §. fin. de officio Ordin. in 6. cap. venerabili,* vbi Abb. *de sent. excomm.* Lancelot. Conrad. *in templ. omnium iudic. lib. 1. cap. 4. sub n. 18.* Rozz. *de Synodo part. 1. n. 45. 46. & 47.* vbi tenet quòd Episcopus omittens congregare Synodum, est suspendẽdus ab executione officij, & poterit suspendi per Archiepiscopum, cui subest, Quarant. *d. vers. Archiepiscopi auctoritas, num. 8. vers. 15.* Marc. Anton. Genuens. *dict. cap. 60. num. 5.* vbi obseruat in coërtione Suffraganeorum debere Archiepiscopum seruare formam *cap. 1. de offic. delegat. in 6.* videlicet quòd primò debet prohibere ingressum Ecclesiæ, vel Sacerdotale ministerium interdicere, deinde poterit suspendare ab officio vltimo loco excommunicare, additque idem Genuens. cum Ioan. Andr. & Domin. *in d. c. 1.* hoc ita seruari debere, licèt Episcopus adhuc non fuerit consecratus, excommunicationem tamen in Suffraganeum latam contra talem formam tenere.
16 Amplia primò † in Vicario Archiepiscopi, vt possit Suffraganeum suspendere, interdicere, & excommunicare, sed absente Archiepiscopo, non præsente, *d. §. fin.* Bertachin. *de Episcopo, part. 7. lib. 4. tit. de Vicario Episcopi, q. 10.* Picard. 10. *inter consilia Menochy 52. num. 187.* Sbroz *de Vicario Episcopi, lib. 2. quæst. 58. num. 3.* nisi Episcopus non fuerit consecratus, quia tunc à Vicario etiam præsente Archiepiscopo excommunicari poterit, Archid. Domin. & Franc. *dict. §. fin.* Cuch. *instit. Can. lib. 4. tit. de consecr. Episcopi, n. 6. & tit. de Vicario Episcopi, n. 123.*
17 Sbroz. *d. n. 3.* Amplia *secundò,* † vt Archiepiscopus possit excommunicare Vicarium, vel Officialem Episcopi Suffraganei subsistente causa rationabili, *cap. 1. & ibi* gloss. *verb. rationabili, de officio Vicar. lib. 6.* Archid. *in cap. 1. in verb. iurisdictione, de officio ordin. eod.* Sbroz. *de Vicario Episcopi, lib. 2 quæst. 59. num. 6.* Causas autem rationabiles excommunicandi Vicarium recenset glos. *in d. cap. 1.* & *ibi* Archid. & Gemin. *num. 6. in princ.* videlicet quando Vicarius impedit causam appellationis delatam ad Archiepiscopum, vel si deliquit circa officium commissum, si peccaret in iis, quæ sunt iurisdictionis, si

vteretur iurisdictione Episcopi sui excommunicatur, si non seruat Sedis Apost. priuilegia, & sit criminosus, & incorrigibilis, refert Sbroz *loco proximè citato.*

18 Verùm propositio illa quòd Archiepiscopus sit Iudex Vicariorum generalium suorum Suffraganeorum, quando delinquunt in officio, non est indistincte accipienda, sed distinguendi sunt duo casus cum Lotter. *d. lib. quæst. 22. num. 100. Prior* est quando Vicarius ita delinquit in officio vt offendat iurisdictionem Metropolitani, veluti si nolit deferre appellationi ad eundem legitimè emissæ, vel illius inhibitionem spernat, & tunc fatemur Archiepiscopum posse eum coërcere censura ecclesiastica, & hic est verus sensus *cap. 1. de offic. Vic. lib. 6.* qui venit coniungendus cum alio text. idem Innocent. IV. in eadem controuersia inter Archiepiscopum Remen. & eius Suffraganeos, siue eorum Officiales, *in cap. Romana, in princip. de appellat. Alter* est si deliqui in officio præiudicando simpliciter partibus & iustitiæ, & hoc quidem casu nisi propter notorietatem, & grauitatem criminis facta sit deuolutio, cognitio, & punitio pertinet ad ipsum Episcopum, qui habet facultatem a Iure, provt quiuis alius Magistratus, coercendi Officialem suum appellatione remota, *l. nullis Officialium. C. quorum appel. non recip.* registrata per Gratianum *in cap. si qui appellat. §. nullis quoque, 2. quæst. 6.*

19 XII. Præstantia est quòd per negligentiam Episcopi circa id, quod facere debet deuoluitur iurisdictio ad Archiepiscopum, *c. cùm simus 9. q. 3. c. 1. §. notoria. de censib. in 6.* in ratione decidendi, & est Cõmunis, de qua testatur Felin. *in c. Pastoralis, n. 6. de officio Ordin.* dicens sic tenere vniuersum, refert & sequitur Marc. Anton. Genuen. *d. c. 70. n. 4.* Quarant. *d. verb. Archiepiscopi auctoritas, n. 11.* Gambar *de offic. & potest. Legati de latere, lib. 2. tit. de variis Ord. n. nominibus, n. 32.* Ego ipse *in Collectan. ad cap. pastoralis 21. n. 8. decis. 1222. n. 2.* vbi *n. 1.* docet Episcopũ posse cogere Suffraganeum ad compellendum subditos suos pro perhibẽdo testimonio, & alia opportuna in causis faciendo, & Episcopo negligente posse vtrumque cogere, *& decis. 1257. n. 2.* vbi quòd ius cogendi testes, & alios non sibi, sed Episcopo Suffraganeo subditos, non est penes Metropolitanum, nisi in casu negligentiæ Episcopi Suffraganei. Quicquid teneat Abb. *in c. si quis contra clericum, n. 7. & in repet. à n. 40 de foro compet.* aduertit Prosp. de Augustino *in addit. ad Quarant. citato n. 41 lit. M.* post Pauin. quẽ refert *de Visitat. p. 2. q. 5.* quod propter negligentiam solam non deuoluitur iurisdictio ad Archiepiscopum, nisi post terminum assignatũ per ipsum Archiepiscopũ, quando tamen crimina non sunt notoria. Hinc colli-
go *primò,* quòd † si Episcopus voluerit instituere præsentatũ, ipsum instituet superior proximus, id est, Archiepiscop. Abb. *in c. ex parte, de concess. præb.* Roch. *de iurepatron. pro eo quod de diœcesani consensu q. 5. n. 12.* Mandos. *cons. 7. sub n. 13.* Campan. *in diuers. Iuris Canon. rub. 12. cap. 13. n. 475.* Ego ipse *in Collect. ad c. nullus 17. num. 1. de iurepatron.* Ab Episcopo tamen exempto ad Papam fit deuolutio, Campan. *d. cap. 13. num. 484* & in beneficiis Curatis debet instituere infra duos menses, aliàs patroni possunt adire Archiepiscopum, qui instituet, ex Constit. Pij V. incip. *In conferendis, sub Dat. 16. Maij 1567.* quam refert Quarant. *verb. beneficiorum parochialium collatio. Secundò* colligo † Episcopo negligente in executione vltimæ voluntatis Archiepiscopum exequi, vt per Abb. *in d. cap. pastoralis, in princ.* Lancel. Conrad. *in templo omnium iudicum lib. 1. cap. 4.* 20 21

P 2 *sub*

sub num 22. Marc. Anton. Genuen. d. num 4. Ego ipse
d. n. 8. vers. veluti. Spin. in speculo testament. gloss. 18.
n. 42. Marta de iurisd. part. 2. cap. 10. n. 4. nouissimè
22 Franc. Carpi. de executoribus testamentar. lib. 1. cap. 22.
n. 77. Tertiò colligo † Metropolitanum adiri posse,
vt Episcopum cogat iudici sæculari auxilium, quod
abnegauit, exhibere, vt per Couar. pract. c. 10. sub
n. 10. quem refero Ego ipse d. n. 8. Quartò colligo
23 † Archiepiscopum absoluere quem non vult absol-
uere Episcopus, cap. ad reprimendam. de officio Ordin.
24 Quintò colligo † Episcopo denegante dispensatio-
nem, quando est debita, Archiepiscopum dispensare
posse, vt per Borgas. de irregul. in 2. p. princ. in princ.
quem refert Marc. Anton. Genuens. d. num. 4. post
med. obseruans dispensationem dici debitam ratione
personæ, ætatis, loci, temporis, pietatis, necessitatis,
& vtilitatis Ecclesiæ, Sanch. in præcepta Decalogi
25 tom. 1. lib. 4. c. 38. num. 12. Sextò colligo † Archie-
piscopum posse cogere Episcopum, vt constituat ibi
Vicarium, quando non est idoneus ad regendum,
vel commode regere non potest, vt per Abb. in cap.
quoniam, de officio Ordin. Sbroz. de Vicario Episcopi
lib. 1. q. 57. quos refero Ego ipse in Collect. ad d. cap.
26 pastoralis n. 9. Septimò colligo † Archiepiscopum non
posse supplere negligentiam Episcopi exempti, vt
probat d. cap. nullus, vbi Episcopi Adonen. negligen-
tia Papæ nunciatur, quia non recognoscebat alium
Superiorem nisi Papam, ac proinde cùm fuerit exē-
ptus, negligentiam Metropolitanus supplere non
poterat, vt aduertunt Lambertin. de iurepatron. lib. 1.
p. 2. artic. 10. n. 9. Stephan Quarant. d. verb. Archie-
piscopi auctoritas n. 21. in fine, Marc. Anton. Genuens.
d. n. 4. etiā in fine. Ego ipse in Collect. ad d. c. nullus n. 2.
27 XIII. Præstantia est, quòd Archiepiscopus Or-
dinarius Iudex est omnium Episcoporum suæ Pro-
uinciæ, cap. quæ cognouimus 20. q. 3. cap. pastoralis, in
princip. vbi Abb. n. 2. de officio Ordin. c. sollicitudinem,
de appellat. Sbroz. de Vicario Episcopi lib. 2. quæst. 58.
in princip. Bottæ. de Synodo p. 3. a. 2. sub n. 27. Gonzal.
ad reg. 8. Cancel. glos. 42. n. 16. Soar. de Pace in pract.
tom. 2. prælud. 1. n. 17. Marc. Anton. Genuen. d. c. 70.
n. 7. Ego ipse in Collect. ad d. cap. pastoralis n. 4. Gam-
bar. de offic. & potestate Legati de latere lib. 2. tit. de
variis Ordinariorum nominibus n. 31. Quarant. d. verb.
Archiepiscopi auctoritas n. 10. vers. decimasexta, vbi ta-
men in fine d. n. 10. per glos. verb. mensæ suæ in Clem.
si vna, de rebus Eccles. nō alien. & Host. in c. 2. per text.
ibi, de translat. Episcopi, obseruat Archiepiscopū in
ipsos Suffraganeos & respectu suarum causarū nul-
lam habere potestatem, nisi quatenus expressum in
Iure reperitur, & ideò illi procedere volēti respōde-
ri posse, quia sufficit quòd casus iste non inueniatur
expressè concessus, quod & probat Lotter. d. lib. 1. q.
22. à n. 38. Seraph. decis. 1212. n. 2. & decis. 1222. n.
3. Vnde pro declaratione materiæ aduerto primò
28 † Archiepiscopum de ciuilibus causis tantùm Suf-
fraganeorum cognoscere posse, vt per Abb. in d. cap.
pastoralis n. 2. Sbroz. d. q. 58. n. 6. Quarant. d. num. 10.
Læli. Iordan. in tract. de Romanæ Sedis orig. c. 13. &
vlt. n. 7. tom. 13. p. 1. fol. 18. Lotter. d. quæst. 22. n. 29.
Verùm Scacc. de appellat. q. 8. n. 98. vers. in hac con-
trarietate, citans Abb. in cap. pastoralis 11. sub n. 1. de
offic. Ordin. concludit quòd Archiepiscopus indiffe-
renter cognoscit de causa ciuili, etiamsi subditus
Episcopi conueniat Episcopum; nam debet eum
conuenire coram Archiepiscopo à quo appellabitur
ad Patriarcham: secus tamen dicit si Episcopus age-
ret contra suum subditum, quia non decet, vt Epi-
scopus cōueniat eum coram Episcopo, cùm Archie-
piscopus non sit iudex subditorum Episcopi, neque
Episcopus debeat esse iudex in causa propria, & ideò
eligi debent arbitri auctoritate iuris, & à sententia
arbitrorum appellatur ad Papam omisso medio. Ge-
min. in cap. Romana 3. §. ab Archidiaconis, sub n. 4.
vers. quære quare, vbi Franch. sub n. 4. limit. 4. de ap-
pellat. lib. 6. Brederod. de appellat. p. 1. tit. 18. in verb.
ab arbitris col. 202. Scacc. de tract. quæst. 7. num. 107.
De causis etiam criminalibus minoribus, in quibus
nulla imponenda pœna depositionis venit, cogno-
scit Archiepiscopus, Rodoan. de simonia cap. 17. n. 5.
Lotter. d. q. 22. 31. Ad Curiam verò non possunt
hodie Episcopi conueniri, citati, aut moneri, siue ex
officio procedatur, siue per denunciationem, vel ac-
cusationem, nisi ob causam ex qua venirent depo-
nendi, aut priuandi, & tunc etiam à solo Summo
Pont. terminandam, ex dispositione Concil. Trid.
sess. 13. de reform. c. 6. & 7. & sess. 24. de ref. c. 5. no-
tant Sbroz. d. q. 58. n. 7. & Quarant. loco proximè ci-
tato. Aloys. Ricc. in decis. Archiepisc. Neapol. decis.
142. p. 4. Gonzal. ad reg. 8. Cancel. glos. 41. num. 5.
Erasm. à Cochier de iurisdict. Ord. in exemptos p. 1. q.
41. Scacc. de tract. de appellat. q. 8. n. 98. vers. secun. Se-
cundò aduertò † Archiepiscopos posse dispensare in 29
votis & iuramentis Episcoporum Suffraganeorum;
vt cum Palud. S. Antonin. Henriq. Auil. Sayr. &
aliis resoluit Sanch. in præcepta Decalogi tom. 1. lib. 4.
c. 38. n. 16. Sequitur Molfes. in summa moralis Theologiæ
in tract. 11. c. 15. n. 111. licèt Suar. de Relig. lib. 6. de
voto, c. 11. n. 3. dicat in hoc casu consulendam esse
consuetudinem. Tertiò aduerto, quòd † quando est 30
discordia inter Episcopos Suffraganeos super per-
ceptione iurium Episcopalium in Ecclesia, quæ est
sita in confinibus duarum diœcesum, potest Metro-
politanus eos cogere, vt concordent, Bellencin. in
tr. de charitatiuo subsidio, q. 52. Prosper. de Augustino
in addit. ad Quarant. d. verb. Archiepiscopi auctoritas
vers. 40. Quartò aduerte iurisdictionem contentio-
sam respectu personæ cuiuslibet suffraganei, defun-
cto Metropolitano, veluti naturalem transmeare in
Capitulū, Bertachin. de Episcop. in prælud. n. 13. Lot-
ter. lib. 1. q. 22. n. 33.
XIV. Præstantia est, quòd in concernentibus to- 31
tam Prouinciam potest Archiepiscopus exercere iu-
ridictionem in subditos Suffraganeorum, vt in tol-
lendo prauam consuetudinem, cap. ad extirpandas, &
c. fin. de filiis Presbyt. c. ex frequentibus, de instit. Abb.
in c. pastoralis, in princip. de officio Ordin. vbi Felin n.
7. Quarant. de verb. Archiepiscopi auctoritas n. 23. vers.
20. Marc. Anton. Genuens. d. c. 70. n. 10.
XV. Præstantia est, quòd Archiepiscopus dum in 32
prouincia suam iurisdictionem exequitur, potest pu-
nire subditos Suffraganei notorios iniuriantes sibi,
nunciis, & familiæ suæ, tam, si ob id sua iurisdictio
impediatur, quàm non, c. 1. d. pœnis in 6. Quarant.
d. verb. Archiepiscopi auctoritas vers. 21. vbi Prosper
de Aug. in addit. cum Host. & Archid. in d. c. 1. obser-
uat posse Archiepiscopum iniurias etiam occultas
punire, dummodo de illis constare possit, Marc. An-
ton. Genuen. d. c. 70. n. 11.
XVI. Præstantia est, quòd Archiepiscopus po- 33
test punire deuiantes à consuetudine Metropolitanę
Ecclesiæ in diuinis Officiis c. de his 11. distinct. Syluest.
verb. Archiepiscopus sub n. 2. Ego ipse in collect. ad c.
pastoralis in 6. de officio Ordin. Quarant. d. verbo Ar-
chiepiscopi auctoritas, verb. 22. vbi obseruat hodie hac
de re attendendas Constitutiones Pij V. super reci-
tatione Romani Breuiarij, & Missalis.
XVII. Præstantia est, quod Metropolitanus ad 34
queralem Episcopi tanquam delegatus Papæ pro-
cedit contra Canonicos sui Suffraganei cessante à
Diuinis

Diuinis absque causa rationabili, & manifesta, *c. irrefragabili §. cæterum, de officio Ordin.* vbi noto ego ipse *in collect. n. 14.* Quarant. *d. verb. Archiepiscopi auctoritas vers. 5.* Marc. Anton. Genuen. *d. c. 70. n. 13.*

35 XVIII. Præstantia est, quòd quando crimina sunt notoria, potest Archiepiscopus punire subditos Suffraganeorum in tota prouincia, *c. 1. §. notor. as de censib. in 6.* Quarant. *d. verb. Archiepiscopi auctoritas, vers. 24.* Marc. Anton. Genuen. *d. c. 70. n. 11.* & illum posse procedere in omni tempore etiam extra visitationem, asserit Abb. *in c. ex frequentibus, n. 10. de institut.* quod tamen admittit Genuens. *loco proximè citato*, dummodo Episcopus non præuenerit in puniendo; sed Syluest. *verb. Archiepiscopus sub n. 3. in fine*, quem videtur sequi Quarant. *d. vers. 24.* illud intelligit quando Episcopus fuerit negligens.

36 XIX. Præstantia est, quòd Archiepiscopus potest exercere iurisdictionem in Prouincia, consuetudine sibi permittente, *c. 1. de foro compet. c. 1. de pœnis lib. 6.* vbi notant Gemin. & Franch. Marc. Anton. Genuen. *d. c. 70. n. 23.* Quarant. *d. verb. Archiepiscopi auctoritas vers. 25.* vbi Prosper de Augustino *in addit.* limitat vt non possit Archiepiscopus, siue alius Prælatus consuetudine acquirere, quæ communiter non conceduntur Ecclesiis sine priuilegio Apost. *per c. contra morem 100. dist.*

37 XX. Præstanda est, quòd Archiepiscopus, vel eius Officialis potest mittere quæstores eleemosynarum per totam Prouinciam pro fabrica Ecclesiæ Metropolitanæ, quibus si à subditis Suffraganeorum resistitur, vel non paretur, non possunt eos citare, *c. 1 de Pænit. & remiss. lib. 6.* vbi Franch. dicit procedere pro quolibet opere pio, Imola *in Clem. abusionibus n. 28.* & Zabarel. *n. 9. eod. tit.* Quarant. *d. verb. Archiepiscopi auctoritas vers. 26.* vbi etiam obseruat quòd licèt Archiepiscopus punire possit subditos Suffraganeorum impedientes eum, vel eius Officiales in iurisdictione contentiosa, vel quasi, *d. c. 1.* non tamen poterit iurisdictionem exercere contra ipsos subditos Suffraganeorum impedientes eum, vel officiales circa charitatem & exhortationem, sed bene poterit coërcere ipsos Suffraganeos, & eorum officiales, si absque causa iusta nõ permittunt, cùm potestas ipsorum Archiepiscoporum circa exhortationem esset alias elusoria, vel quia sunt iudices Suffraganeorum, & eorum officialium, vt dixi *sup præstantia 13.*

38 XXI. Præstantia est, quòd Archiepiscopus potest mittere edictum per totam Prouinciam in casibus ad suam iurisdictionem pertinentibus, Gemin. & Franch. *in c. 1.* per text. *ibi, de suppl. neglig. Prælat. lib. 6.* Quarant. *d. verb. Archiepiscopi auctoritas vers. 27.* Marc. Anton. Genuen. *d. c. 70. n. 14.*

39 XXII. Præstantia est, quòd Archiepiscopus in tota sua Prouincia potest ante se deferre Crucem, & populo benedicere, etiam in locis exemptis intra Prouinciam, *Clem. Archiepiscopo. de priuileg.* vbi Zabarel. *sub n. 5.* & latè explicat Rusæ. *de prærogatiuis Archiepiscopalis dignitatis, priuil. 2.* Læli. Zech. *de Repub. Ecclesiastica tit. de statu Illustriss. Patriarcharum n. 6. in verb. Archiepiscopus*, Lotter. *d. lib. 1. q. 22. n. 27.* Vincent. de Franchis *decis. 711. à n. 4.* vbi dicit quòd delatio Crucis Dominicæ significat quandam præeminentiam eius, qui ante se facit illam deferre, & sic potest Archiepiscopus illam deferri facere per loca exempta, licèt non possit extra Prouinciam suam, quia locus exemptus non desinit esse intra prouinciã Quarant. *d. verb. Archiepiscopi auctoritas, vers. 28.* vbi ampliat etiam extra visitationem, & limitat, nisi esset præsens Legatus Papæ, vel Cardinalis non Legatus, seu Nuncius cum facultate Legati de latere, quod etiam tradit Gratian. *Marchia decis. 59. n. 5.* & aduertit Alzed. *d. part. 1. c. 13. n. 87.* quod Archiepiscopus electus confirmatus, & consecratus donec pallium accipiat, non potest facere portare Crucem.

XXIII. Præstantia est, quòd Archiepiscopus intra quamlibet Ecclesiam Prouinciæ suæ potest vti 40
pallio, *cap. 1. de auctorit. & vsu pallij*, etiam in loco exempto, *Clem. Archiepiscopo, de priuileg.* Durand. *in rationali Diuinorum lib. 3. c. 17.* Rusæ. *de prærogatiuis Archiepisc. dignitatis priuileg. 21.* Petr. Greg. *syntagm. lib. 15. c. 9. à n. 6.* Guid. Pancir. *in thesauro variarũ lect. lib. 1. c. 20.* Quarant. *d. verb. Archiepiscopi auctoritas vers. 31.* Stephan. Durant. *de ritibus Ecclesiæ lib. 2. c. 9. à n. 41.* Sãch. *in opusc. moral. lib. 7. c. 1. dub. 16. n. 4.* Lotter. *de re benef. lib. 1. q. 22. n. 2. cũ multis seqq.* nouissimè Nouar. *in praxi var. fori q. 11. n. 6. sect. 1.* † Non autem 41
semper, sed in certis tantummodo diebus. *c. ad honorem, & c. vlt. de auctorit. & vsu pallij.* Qui autẽ hi dies sint, licèt satis in iure expressum non esse aduertat gloss. *in d. c. vlt.* eos tamen recenset Durand. *d. c. 17. n. 13.* & alij supra post eum citati; quibus addo Azor. *instit. moral. part. 2. lib. 3. c. 34. q. 2. vers. quæres quinam sint.* Mascon. *de maiest. militantis Ecclesiæ p. 1. lib. 1. c. 8. pag. 236. lit. B.* D. Acuña *ad c. pallium n. 1. dist. 100.* *in praxi cærem. lib. 1. sect. 10. c. 10. num. 10.* Sanchi *d. dub. 16. ex num. 5.* Alzedo *de præcellent. Episc. dignit. p. 1. c. 13. n. 75.* Sed meliùs est recurrendum ad formam priuilegij; vt in diebus tantùm in concessione pallij expressis eo vti liceat, vt expressit tex. *in d. c. vlt.* & aduertit *gloss. vlt. in d. c. 1.* Non etiam eo vtuntur Archiepiscopi in omnibus actionibus, sed tantùm in Missarum solemniis, *cap. pallium 110. dist.* Sanch. *d. dub. 16. num. 5.* Vel si Episcopum contigerit consecrare, vt ex Gregor. *epist. 2. ad Bonifac.* notant Durand. *d. c. 9. in fin.* Vel etiam in ordinationibus clericorum, iuxta tex. *in c. quod sicut 28. §. super eo, de elect.* ex quo & tex. *in c. bona 4. in fine, de postulat. Prælat.* negatiuè decidenda videtur quæstio, de qua iam diu vidimus dubitare, vtrùm scilicet Episcopus factus Archiepiscopus ante receptũ pallium Ordines conferre possit: nam *in dict. §. super eo*, decidit Pontifex quòd non tanquam simplex Episcopus, sed tanquam Archiepiscopus Ordines conferre, & alia Põtificalia exercere non potest: ante receptionem pallij non potest verè dici Archiepiscopus, vt ex tex. *in cap. nisi specialis*, vbi gloss. *verb. nominis, de auctor. & vsu pallij*, Decian. *cons. 90. num. 11. lib. 1.* Genuens. *d. c. 1. n. 19.* Lotter. *d. quæst. 22. num. 24.* At verò *in d. cap. bona*, decidit fortiùs Archiepiscopum translatum in aliam Ecclesiam antiquo pallio vti non posse, neque sua vti potestate ante nouum acceptum, quod intra propriam prouinciam suos subditos ordinando de plano procedit: quæ intelliguntur vera cùm intendit exercere actus Ordinis Episcopalis iure suo, & ex propria persona tanquã Archiepiscopus, secus verò si tanquã Episcopus vice alterius Episcopi, qui eum inuitaret in sua diœcesi, Ferret. *cons. 90. sub n. 3.* Genuens. *d. c. 71. num. 18.* Lotter. *d. q. 22. n. 25.* Et ideo hoc casu videtur mittendum quòd Ordines conferre possit ante pallium acceptum, velut Episcopus nullius Diœcesis, & ne Archiepiscopus deterioris conditionis sit, quàm huiusmodi Episcopus, vt aduertit Rusæ. *dict. priuileg. 21. versic. vnum est.* & non dissentit Prosper. de Augustino *in addition. ad Quarãt. d. vers. 32.* In processionibus autem, quando processionaliter Archiepiscopum Ecclesiam exire contigerit, pallio vti non posse decidit text. *in dicto cap. 1.* Sanchez *dict. dub. 16. n. 6.* licèt aliquando ex priuilegio à Romano Pontif. aliquibus concessum legatius,

mus, vt in processionibus, vtantur pallio, vt aduertit Durand. *loco proximè citato*. Non obstat text. *in dict. cap. vlt.* ibi, *vbicumque fueris*: vnde aliqui deducebant Archiepiscopos etiam in aliena Prouincia vti posse pallio de consensu eius ad cuius prouinciam declinat, iuxta text. *in dict. cap. ex tuarum, in fine*, repugnat enim ipse text. si aduertas, procedere supposito speciali priuilegio. Quare meliùs respondetur cum gloss. ibidem, quam sequuntur Doctores communiter, teste Rusæo *d. priuileg.* 21. *versic. istud tamen*, quòd verba generalia, *vbicumque fueris*, restringuntur ad terminos habiles, scilicet intra Prouinciam, iuxta doctrinam *glos. 1. in l. 1. C. de sacros. Eccles. & glos. vlt. in cap. 1. de constitut.* Aduertit Prosper de Augustino *citato loco* Archiepiscopum, qui renunciauit Episcopatui, & sic loco, & non dignitati, non posse exercere Pontificalia cum pallio in diœcesi, & Prouincia renunciata, etiam cum consensu Archiepiscopi successoris, & Suffraganeorum, sed tantùm exercere Pontificalia sine pallio cum consensu prædictorum, quemadmodum in aliis diœcesibus de consensu Diœcesanorum, quia illo pallio amplius vti non potest, sed debet retinere penes se, & cum eo sepeliri, Castald. *d. c.* 10. *n.* 13. vbi aduertit debere pallium apud se retinere, & cum eo sepeliri sub capite ipsum tenendo: item addit ante receptionem pallij nihil interim de Ecclesiæ prouentibus recipere posse, vt *in Extrauag. 1. in fine, de elect. inter commun.* Posse Archiepiscopum nondum recepto pallio exercere ea, quæ sunt iurisdictionis, non verò cogere Concilium, & exercere quæ sunt Ordinis Episcopalis, obseruat Sanchez *in præcepta Decalogi, tom. 1. lib. 4. c. 38. n. 9.* Castald. *dict. c. 10. n. 3.* vbi *n. 9.* aduertit ipsum pallium dignè, & honorificè asseruari debere serico obuolutum in capsula intus, & extra pulchrè ornata, vt ipso vti possit Archiepiscopus temporibus suis. Et quia pallium est personale, non potest accommodari, Durand. *in ration. diuin. Offic. lib. 3. c. 7. num.* 12. Quarant. *d. verb. Archiepisc. auctoritas, vers.* 32. Azor. *institut. moral. part. 2. lib. 3. c. 34. quæs.* 8. Laymann *de Præl. eccles. elect. cap.* 14. *quæs.* 159. nec in morte alicui relinqui, sed cum eo Archiepiscopus sepeliri debet: in sua Prouincia ipsum habebit circa humeros infra Planetam; si verò extra Prouinciam sepeliatur, ponendum erit pallium sub capite Archiepiscopi defũcti. Castald. *dict. c. 10. n.* 12. Tres quæstiones hac de re disputat eleganter D. Acuña *ad c. pallium. 10. dist.* 100. vide apud illum. Alia de hac materia congerit Alzed. *dict. p. 1. c. 13. n. 71. cum seqq.*

42 XXIV. Præstantia est, quòd Archiepiscopus de Iure communi potest benedicere populo per totam Prouinciam, etiam in loco exempto, *Clem. Archiepiscopo, de priuileg.* Quarant. *d. verb. Archiepiscopi auctoritas, vers.* 29. vbi intelligit tam de benedictione solemni, per illa verba, *sit nomen Domini benedictum*, quàm simplici, quæ iterando præstatur, & habetur expressè *in Cæremon. Episcoporum, lib.* ... *c.* 4.

43 XXV. Præstantia est, quòd potest Archiepiscopus diuina Officia in Põtificalibus celebrare in Prouincia, etiam in loco exempto, & aliis in sua præsentia sine Pontificalibus celebrari facere, *Clem. Archiepiscopi auctoritas, vers.* 30. vbi aduertit quòd pro celebratione in Pontificalibus potest collocare sedem, quia spectat ad honorem Episcopalem, & est de accessoriis ad celebrationem, & his Pontificalibus vtitur sine iurisdictionis exercitio, vel officio, vt Missam celebrando, & prædicando: sed si iurisdictione, vel officio vti vellet, id non poterit sine licentia Episcopi, vel superioris loci exempti, vt ordinare, chrismare, degradare, vel similia faciendo, gloss. est celebris, & magistra *in d. Clem. Archiepiscopo*, Pauin. *de visitat. p. 2. q. 4.* Couarr. *practic. c. 9. sub n. 2.* vbi hoc intelligit, etiamsi vellet illa exercere in subditum suum non solùm in loco exempto, sed etiam in diœcesi sui Suffraganei.

XXVI. Præstantia est, quòd Archiepiscopus potest concedere Indulgentias per totam suam Prouinciam, etiamsi non sit in actu visitationis, dummodo statutum generalis Concilij non excedat, *cap. nostro, de Pœnit. & remiss.* Rosel. *de Indulgent. n.* 274. Cordub. *q.* 14. Henriq. *in summ. lib. 7. c.* 32. §. 1. Stephan. Quarant. *dict. verb. Archiepiscopi auctoritas, vers.* 31. vbi limitat in loco exempto, Marc. Anton. Genuens. *dict. c. 70. num.* 15. Bonacin. *de Sacrament. disput. 6. de Indulgent. q. 1. puncto 3. n. 2. versic. obseruat.* Azor. *institut. moral. p. 2. lib. 3. c. 55. quæs. 6.* Franc. Leo *in thesauro fori Eccles. p. 1. c. 7. n.* 18. Lotter. *d. q. 22. n.* 28. Iul. Lauor. *de Indulgent. p. 2. c. 11. n.* 28. dixi infrà *alleg.* 88. *n. 15. & 16.* 44

XXVII. Præstantia est, quòd Archiepiscopus potest per totam Prouinciam suam prædicationis officium aliquibus interdicere, prout *in c. tuarum, de priuileg.* Quarant. *d. verb. Archiepiscopi auctoritas, vers.* 34. Marc. Anton. Genuen. *d. c. 70. n.* 16. 45

XXVIII. Præstantia est, quòd Archiepiscopus potest visitare Prouinciam, & procurationem à subditis Suffraganeorum suorum exigere, *c. cùm Apostolus*, vbi gloss. *verb. Archiepiscopi, c. sopitæ, & cap. super eo, de censib. c. cùm ex officij, de præscript. c. 1. & c. fin. de censib. lib. 6.* Vbi dicitur quòd † Archiepiscopus dum visitat Prouinciam, potest Confessiones subditorum Suffraganeorum audire, & absoluere confitentes, & ipsis pœnitentias iniungere salutares, & absoluere à casibus Episcopo reseruatis, & censuris, Pauin. *de visitat. part. 2. q. 4.* Quarant. *dict. verb. Archiepiscopi auctoritas, vers.* 33. Marc. Anton. Genuens. *dict. c. 70. n. 9.* Henriq. *lib. 11. c. 3. § 5.* Et † posse Archiepiscopum dum actu visitat diœceses Suffraganeorum, absoluere illorum subditos tam per se, quàm per alios, probant Suarez *tom. 4. disput. 15. sect. 1. n.* 14. Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib. 1. n.* 23. Molfes. *in sum. moralis Theolog. tract. 7. c. 14. num.* 75. † Non potest tamen ordinare, nec concedere litteras dimissorias, quia non reperitur à Iure ei permissum, Franch. & Gemin. *in d. c. fin.* Marchin. *de sacram. Ordinis tract. 1. part. 5. c. 5. n. 7.* nec poterit conferre Ordines suis subditis in Diœcesi Episcopi Suffraganei absque eius licentia, quia non potest solemniter exercere actus pertinentes ad Ordinem Episcopalem intra alienam diœcesim, Cou. *pract. c. 9. num. 2.* Sanch. *in opuscul. moral. lib. 7. c. 1. dub. 20. num.* 30. neque chrismare, Petr. Subert. *in tract. de cultura Vineæ Dei, part. 1. c. 9.* † Nec poterit exercere iurisdictionem fori contentiosi in subditos Episcopi Suffraganei, Quarant. *dict. vers.* 33. nisi in duobus casibus, videlicet in criminibus notoriis, & contra impedientes eius iurisdictionem, vt notatum est *sup. præstantia 11. & 17.* Hodie verò attenta noua dispositione Concilij Trident. *sess. 24. reformat. c. 3.* Archiepiscopus non potest visitare diœceses Suffraganeorum, nisi causa cognita & probata in Cõcilio Prouinciali, & tunc visitando habebit easdem facultates, quas ante Concil. de Iure communi habebat, ex citatis Iuribus, nec non alia, quæ à Concil. Prouinciali in specie ei committerentur iuxta facultatem, quam habet à Iure ipsum Prouinciale Concilium, vt obseruant Henriquez *lib. 6. de pœnitent. c. 14. n. 9. in textu, & in commento lit. Z*, Sanch. *in præcepta Decalogi tom. 1. lib. 2. c. 11. n. 6. in fin.* 46 47 48 49 50

XXIX.

51 XXIX. pæstantia est, quòd Archiepiscopus dum visitat diœcesim Suffraganei audiendo Cõfessiones in pœnitentialibus, potest dispensare in foro conscientiæ, vt per Gambar. *de offic. leg. in lib. 2. tit. de varijs Ordinar. nom. n. 33.* Abb. *in c. ad extirpandas, de filiis Presbyt.* Marc. Anton. Genuen. *d. c. 70. num. 9.* Borgas. *de irregular. part. 5. in tit. de dispensat. Archiepiscopi*, aduertens quòd quando in foro exteriori dispẽsatio est debita ratione causæ & personæ, debet remittere ad Suffraganeum eius subditum vt dispẽset eum eo, quo recusante, vel negligente, *ipse* Archiepiscopus dispensabit; additque quòd vbicunque Suffraganeus culpa sua ius dispensandi perdidisset, potest Archiepiscopus dispensare: adiungit denique ipse Borgas. quòd quando Episcopus est suspẽsus ad tempus, ea dispensatio pro magno bono fiendo, vel magno scandalo vitando celeritatem requireret, tali casu fit deuolutio ad Metropolitanum, refert Prosper de Augustino *in addit. ad Quarant. de verb. Ar-*
52 *chiepiscopi auctoritas, post vers. 40.* Vnde † posse Archiepiscopum dum visitat, vt supra subditos Suffraganei absoluere ab hæresi, & casibus concessis Episcopo in decreto Concil. Trident. *sess. 24. de reformat. c. 6.* quia tempore, quo visitat, censetur illa diœcesis tãquam sua, & habet in ea iurisdictionem Episcopo superiorem: ita Suar. *tom. 4. disputat. 30. sect. 2. n. 8. & tom. 5. disput. 41. sect. 2. num. 12.* qui addit in hoc *n. 12.* hoc esse verum quoad forum Pœnitentiæ, & sic quoad absolutionem a reseruatis, secus autem quoad dispensationem, vt in irregularitate, idem dicit *tom. 1. de Relig. tract. de voto lib. 6. c. 10. num. 9.* sequuntur Sayr. *in claui Regia lib. 6. c. 21. n. 80.* Genuen. *d. n. 9.* Sanch. *d. tom. 1. lib. 4. c. 38. n. 14.* contra Henriq. Anton. Gom. & Aulam citatos per Sanch. existimantes posse in hoc casu Archiepiscopum dispensare.

53 XXX. Præstantia est, quòd Archiepiscopus potest confirmare electum confirmandũ ab Episcopo suffraganeo, si Ecclesia suffraganea vacat, si tamen est consuetudo, *cap. sicut tuæ*, vbi glos. *verb. Coloniensem, de simon.* Stephan. Quarant. *dict. verb. Archiepiscopi auctoritas vers. 35.*

54 XXXI. Præstantia est, quòd Archiepiscopus potest exercere iurisdictionem, & vocãte Sede Metropolitana Capitulum, si Ecclesia Cathedralis nõ habet Capitulum actu, sed habitu, & quando nullus Canonicus est in Sacris in Ecclesia suffraganea, vt per Panuin. *de officio, & potest. Capituli Sede vacante part. 1. q. 10. sub n. 5.* Prosp. de August. *in addit. ad Quarant. d. verb. Archiepiscopi auctoritas, post vers. 40.*

55 XXXII. Præstantia est, quòd Archiepiscopus tãquam Sedis Apost. delegatus potest compellere Abbates, & Regulares Prælatos negligentes, vt prædicatio Euangelij fiat in Ecclesiis Prouincialibus subiectis monasteriis in nulla diœcesi existentibus, Cõcil. Trid. *sess. 5. de reform. c. 2.* Quarant. *d. verb. Archiepiscopi auctoritas vers. 37.*

56 XXXIII. Præstantia est, quòd Archiepiscopus cum duobus antiquioribus Suffraganeis potest in Prouincia erigere vnum, vel plura Collegia Seminarij ob Ecclesiarum paupertatem, iuxta decretũ Concilij Trid. *sess. 23. de reform. c. 18.* de quo multa dixi *p. 3. huius tr. alleg. 77.* referunt Quarant. *dict. verb. Archiepiscopi auctoritas, versi. 38.* & Marc. Anton. Genuens. *d. c. 70. n. 20.*

57 XXXIV. Præstantia est, quòd Archiepiscopus tanquam Sedis Apostol. delegatus potest conuocare Regulares, in cuius Prouincia monasteria sub immediata Sedis Apostolicæ protectione sita sunt, negligentes exequi decretum Concil. Trident. *sess. 25. de Regul. c. 8.* refert Quarãt. *d. verb. Archiepiscopi auctoritas. vers. 37. in med.*

XXXV. Præstantia est, quòd Archiepiscopus in tota prouincia potest monere monaches, & alios Regulares vagabundos, & apostatas, vt redeant ad sua monasteria, monendo prius Episcopos Suffraganeos, vt id exequantur, deinde Regularium Superiores, vt eos reducant, quibus negligentibus ipse compellet Regulares, & etiam Superiores, per text. *in c. quanto, de officio Ordin.* refert Marc. Anton. Genuens. *d. c. 70. n. 20.* 58

XXXVI. Præstãtia est, quòd Archiepiscopus potest exules facere à tota Prouincia delinquentes in sua diœcesi *c. 2. de arbit. c. tuarum, de priuil.* Quarant. *d. verb. Archiepiscopi auctoritas, vers. 39.* Marc. Anton. Genuen. *d. c. 79. n. 17.* 59

XXXVII. Præstantia est, quòd Archiepiscopus potest deputare Vicarium, seu Officialem in Ecclesia suffraganea, si infra octo dies post mortem Episcopi Capitulum non prouiderit, vel non idoneum elegerit, ex decreto Concil. Trident. *sess. 24 de reformat. c. 16.* referunt Quarant. *dict. verb. Archiepiscopi auctoritas, vers. 36.* & Marc. Anton. Genuens. *dict. c. 70. n. 6.* Ragus. *de iure canonicarum in capitulo, quæsito 37. n. 1.* vbi *n. 8.* cum Gem. *in c. fin. n. 8. de suppl. neglig. Prælat.* obseruant quòd si moreretur Vicarius creatus à Metropolitano, vel alio Superiore ob negligentiam Capituli, Capitulum potest infra octo dies creare vt priùs, quia pro prima vice tantum amisit ius, & ad ornatum materiæ vide quæ dixi *p. 5. huius tr. alleg. 54. n. 163. cum seqq.* 60

XXXVIII. Præstantia est, quòd Archiepiscopus cognoscit in causa appellationis inter subditos Suffraganeorum, *c. pastoralis, de officio Ordin. c. dilectus, c. cum causam, cap. sollicitudinem, de appellat. c. 1. de foro compet. in 6. cap. Romana, de appellat. eod. lib.* cum similibus, referunt Couarr. *pract. c. 9. n. 2.* Quarant. *dict. verb. Archiepiscopi auctoritas, vers. 18.* Marc. Anton Genuen. *d. c. 70. n. 7.* Sebast. Cæs. *in relect. de Ecclesiast. hierarch. disp. 5. §. 2. n. 10. vers. primus*, Sigismen. Scacc. *d. appellat. q. 8. n. 86. cum seqq.* & Petr. Greg. *in simili tr. lib. 4. c. 2. sub n. 1. vers. ab Episcopis*, Seraphi. *decis. 1184.* vbi tenet quod Archiepiscopus potest causas ad se per appellationem, aut aliàs delatas ab Episcopo Suffraganeo per se, vel per Vicarium generalem, vel per delegatum cognoscere, & terminare in totum, vel in partem, etiam in Diœcesi Suffraganei, item & notarium, ac nuntium deputare pro exercenda iurisdictione. 61

Amplia *primò*, vt ab Episcopo in tantum appelletur ad Archiepiscopũ, vt ipsemet Episcopus si post interpositã appellationem promoueatur in Archiepiscopum, sit iudex appellationis à sententia, quam ipse protulit, dum erat Episcopus, ex debito tamen tenetur alteri illam causam delegare, & ipse abstinere ab illius cognitione, Franch. *in c. ad hæc 6. col. vlt. q. 4. sub n. 7. de appell.* Petr. Greg. *d. lib. 4. c. 17. à n. 9* Scacc. *d. tr. de appell. q. 2. n. 15. & q. 8. n. 86. vers. ex sonde primò.* 62

Secundò amplia, quòd nedum in spiritualibus, sed etiam in temporalibus ab Episcopo ad Archiepiscopum appellari possit, Quarant. *d. verb. Archiepiscopi auctoritas, n. 83. vers. ampliatur tamen*, latè Scaccia *d. q. 8. à n. 90.* hinc inferens Archiepiscopum esse Iudicem appellationis in iis, quæ exercet Episcopus etiam ex iure accidentali, seu non solùm in his quæ exercet de iure communi, sed etiam in iis, quæ exercet de iure speciali, ex priuilegio, & *n. 91.* asserit hoc esse verum, quando iurisdictio temporalis est totaliter translata in Ecclesiam, adeò quòd pro illa nõ recognoscit 63

cognoſcit Superiorem temporalem, & *numeris ſequentibus* hoc multipliciter declarat,& reſtringit.

64 *Tertiò* amplia, vt poſſit appellari ad Archiepiſcopum,etiamſi Epiſcopi iuriſdictio fuerit à Papa excitata in ea cauſa, in qua Epiſcopus protulit ſententiam, quia Papa committendo cauſam Epiſcopo, quam ipſe Epiſcopus poterat cognoſcere ex iuriſdictione ſua ordinaria, regulariter dicitur excitaſſe eius iuriſdictionem,& non delegaſſe cauſã,& conſequenter eſt appellãdum ad Archiepiſcopum,vt per Scacciam *dict.q.8.n.87.verſic.extende ſecundò*,& faciunt per me adducta *allegat.92. à n.11.* & adducta à Quaranta *dict. verb. Archiepiſcopi auctoritas,n.18. verſ.item ſi Papa.* Secus eſt ſi non excitaret,ſed delegaret, quia tunc Epiſcopus reputaretur delegatus; nam Ordinarius cui delegatur cauſa,quam ipſe potuiſſet cognoſcere iure Ordinariæ iuriſdictionis,efficitur in ea delegatus, Bertachin.*de Epiſcopo,lib.4. p.4.n.78.tom.13.p.2.fol.351.*Albert. Brun.*tract. de augmento,in 3.concluſ.princip.ſub n.21.verſic.& primò tom.17.fol.352.*quos refert & ſequitur Scacc.*d.tract. de appellat.q.8.n.86.verſ.item eſt,& de iudiciis cauſarum ciuilium lib.1.c.16.n.5.in fine*, ac proinde appellandum eſt ad delegantem,ad tradita per eundem Scacc.*dict.q.8.n.14.*

65 *Quartò* amplia,vt Archiepiſcopus poſſit cognoſcere etiam inter illos,qui ſe ſponte offerunt liti ſuper illa re, de qua eſt appellatum, non autem inter eos inuitos,Gemin.& Franch.*in c.Romana §.in aliũ, de appellat.lib.6.*Marc.Anton.Genuenſ. *dict. c.70.n. 7.in principio.*

66 *Quintò* amplia vt Archiepiſcopus in cauſa appellationis ab interlocutoria pronunciationis bene appellatum,remaneat iudex in toto negotio principali, Scaccia *dict.tr.q.18.limitat.47.memb. 3. n.7.*vbi *n.9. & 11.*an omiſſo articulo appellationis de conſenſu partium poſſit procedere in negotio principali?& *n. 13.*quid ſi Epiſcopus horum detulerit appellationi?

67 Limita *primò* in cauſis ſanctæ Fidei,in quibus appellari ad Papam propter grauitatem negotiorum tenent Peña *In direct.Inquiſit.p.3.commentar.31.*Marc. Anton.Genuenſ.*dict.q.8.n.88*

68 Limita *ſecundò* quoad alios, qui partes non fuerunt,ac proinde in compulſione aliorum ſubditorum recurrendum eſſe ad Epiſcopum obſeruant Abb.*in cap.paſtoralis,n.12.de officio ordin.*Marc.Anton. Genuenſ. *d.tr. c.70.n.7.verſ.declara primò*, vbi hinc refert non poſſe Archiepiſcopum compellere ſubditos Epiſcopi ad perhibendum teſtimonium in cauſa appellationis,niſi aliud ſit de conſuetudine,eo tamen caſu poſſe Archiepiſcopos quãdo Epiſcopus nollet compellere. 69

Limita *tertiò*, vt Archiepiſcopus non poſſit cognoſcere de nullitate ſententiæ inter ſubditos Suffraganeorum abſque appellatione,vt per Franc.*in c. 1.§.poſt hæc,ſub n.7.verſ.ſed aduerte,de appellat. in 6. & in c.dilecto 63.ſub n.67.verſ.ſecundum caſum,eod.tit. in antiq.*dicentem quòd non poteſt adiri Archiepiſcopus per viam querelæ,ſeu nullitatis ſententiæ, Epiſcopi,& *ibidem* Card.Alexand.*n.38.prope fin.* & Felin.*in c. in litteris 9. prope fin. verſ. ſecundus caſus, eſt de offic. deleg.* Marc.Anton.Genuenſ.*d.c.70. n.7. verſ.limita quartò*,Scacc.*dict. tract. de apellat. q.19. remed.1. concl.6. n.85.*Sebaſt.Cæſar. *d. §.2.num.* 14

Limita *quartò*, vt Archiepiſcopus non poſſit reſtituere in integrum aduerſus ſententiam Epiſcopi, 70 quia Archiepiſcopus adiri non poteſt niſi per viam appellationis, vt per Abb.*in c.ult.in fine,de reſtit.in integrum*,Scacc.*d.concl.6.n.85.in fine, & remed.2.n. 61.verſ.ad quartum.*

Limita *quintò*,vt à delegato Epiſcopi non appel- 71 letur ad Archiepiſcopum, ſed ad Epiſcopum delegantem,Franch.*in c.dilectus il 3. de appellat.* Marc. Anton.Genuenſ. *dict.c. 70. n.7. verſ. limita ſecundò,* vbi reſtringit, niſi Epiſcopus delegaret cauſas in fraudem,non appellaretur ad Archiepiſcopum.

Limita *ſextò*, quando Archiepiſcopus conuenit 72 ſubditum ſui Suffraganei Epiſcopi coram ipſo,quia iſto caſu non appellatur ab Epiſcopo ad Archiepiſcopum,quia eſſet appellare ad aduerſarium,& ideo omiſſo Archiepiſcopo Iudice Superiore, proximè appellatur ad Superiorem Archiepiſcopi,vt ſcribũt Gemin.*in c.Romana 3.§.ab Archidiaconis,ſub n.4. caſu 2.* vbi Franch. *n.4.limit.8.de appellat.lib.6.*Socin. *reg.23.fallent.8.*Brederod. *de appellat.p.1. tit.18.in verb.ab Archiepiſcopo,colum.202.& in verb.ab Epiſcopo,column.203.*quos refert & ſequitur Scacc.*dict. tr.de appellat.q.7.n.107.*

FINIS PRIMÆ PARTIS.

AVGVSTINI BARBOSÆ. V. I. D. LVSITANI,

DE OFFICIO, ET POTESTATE EPISCOPI,

PARS SECVNDA:

Vbi omnia, quæ ad omnifariam Episcopi potestatem, vel ad Sacramenta, & Ordines conferendos, vel ad dispensationes elargiendas pertinent, breui, & eleganti methodo comprehensa sunt.

COMPENDIVM

Eorum, quæ curæ, & officio Episcoporum in sequentibus Allegationibus plenè demandantur.

SVMMARIVM.

1 *Ius Ecclesiasticum totum ad officium, & potestatem Episcopi pertinet.*

2 *Officium, ac munus Episcoporum in duobus præcipuè consistit, primò in cultu diuino, & Christiana Religione augenda: secundò in pascendis ac regendis ouibus sibi commissis.*

3 *Cura Episcoporum circa diuinum cultum, & Religionem ad quatuor capita redigi potest.*

4 *Officium Episcopi circa fidem, & venerationem Dei est curare, vt omnes suæ diœcesis animæ Fidem Christianam suscipiant, & rudimenta sciant, ac de illa inanes disputationes tollere.*

5 *Curare vt verbum Dei populo prædicetur, & lectio sacræ Scripturæ ac Theologiæ habeatur.*

6 *Curare etiam ne verba, & sententiæ sacræ Scripturæ ad superstitiones, & alia profana adhibeantur.*

7 *Diuinos omnes, & sortilegos, & magicam artem exercentes, & docentes à diœcesibus suis penitus eradicare.*

8 *Miracula noua, & reliquias, & imagines approbare.*

9 *Vouentes vt vota sua reddant, & cum impotensibus dispensare, & vt iuramenta licita seruentur, absoluendo eos qui possunt absolui.*

10 *Festa in Dei, & Sanctorum venerationem, vt ritè, & rectè celebrentur.*

11 *Curare debent Episcopi vt Missæ purè & piè celebrentur, modo, loco, ac tempore debito.*

12 *Diuina officia, & horæ Canonicæ vt debitè, ac deuotè suis horis celebrentur.*

13 *Episcoporum curæ mandatur, vt populis diuersarum linguarum, Missæ, & officia, ac Sacramenta secundum eorum linguas, & approbatos ritus celebrentur.*

14 *Episcoporum officium est ministrare Sacramenta, specialiter verò Confirmationem, & attendere vt ea à ministris idoneis cum debita forma, ritu, & materia celebrentur.*

15 *Curare ne pro ministrandis Sacramentis aliquid indebitè exigatur.*

16 *Sacramentorum omnium ius ac virtus vt à Parochis suis populis exponatur.*

17 *Clericos, ac Regulares delinquentes corrigere.*

18 *Peregrinos clericos sine testimonialibus litteris suscipere non debent.*

19 *Rationes ab testamentorum executoribus etiam regularibus exigant.*

20 *Abbatum negligentiam suppleant.*

21 *Confessorem Monialibus assignent.*

22 *Immunitates & Ecclesiarum reuerentiam circa ea, quæ in eis fieri prohibentur tueri, & conseruare debent.*
23 *Prædicare verbum Dei, & subditos suos docere, eisque monita salutis tradere, præcipuum est Episcoporum officium.*
24 *Animarum curæ prouidere debent Episcopi, bonos & idoneos Rectores, siue Curatos instituendo.*
25 *Excommunicatorum nomina subditis suis, & vicinis etiam Episcopis dare debent Episcopi, etsi oporteat publicare.*
26 *Vitia subditorum tenentur Episcopi arguere, & errantes corrigere.*
27 *Victum pauperibus, & viduarum, orphanorum, ac miserabilium personarum curam paternam gerere tenentur Episcopi.*
28 *Prouidere debent Episcopi ne subditi sui inanibus & superfluis sumptibus intendentes substantias suas consumant.*
29 *Episcopi audita morte Romani Pont. tenentur cum suis subditis exequias celebrare, & quotidie pro felici noui Pont. electione fideliter orare.*
30 *Episcopi debent generaliter oues sibi cõmissas bonorum operum exemplo pascere, & pro eis frequenter orare, & sacrificia Deo offerre.*
31 *Visitare totam diœcesim sæpius personaliter debent Episcopi.*
32 *Synodum quotannis conuocare debent Episcopi.*
33 *Residere debent Episcopi.*
34 *Potestas, auctoritas, & iurisdictio Episcopalis ad quot capita reducantur.*
35 *Basilicas consecrare, & consecratas reconciliare si violatæ fuerint, ad Episcopum solum spectat.*
36 *Chrisma conficere & Baptizatorum fontes Chrismate signare ad Episcopum solum spectat.*
37 *Ordines Clericis conferre, Episcopos consecrare, & huiusmodi clericos solemniter degradare ad Episcopum solum spectat.*
38 *Episcopus, quæ non possit alteri demandare? ostenditur.*
39 *Abbates subditis suis Regularibus Ordines minores conferre possunt.*
40 *Cardinales S.R.E. etiam non Episcopi ex priuilegio Ordines minores conferre possunt.*
41 *Virgines benedicere & consecrare est solius Episcopi*
42 *Pœnitentes publicè in Missa conciliare Sacerdos simplex sine licentia Episcopi non potest.*
43 *Calices, patenas, Corporalia & vestimenta Sacerdotalia ex priuilegio, vel consuetudine benedicere potest non Episcopus.*
44 *Ecclesiarum pollutarum, si fuerint consecratæ, recõciliationem non delegat Episcopus sine indulto Apost.*
45 *Subiectas habere omnes & singulas personas suæ diœcesis pertinet ad iurisdictionem Episcopi.*
46 *Ecclesias omnes & parochias, monasteria, & hospitalia, ac omnia loca pia sub sua potestate, & regimine habere debet Episcopus.*
47 *Bona Ecclesiastica, ac beneficia, & iura omnia Ecclesiasticarum quoad quædam sub suo regimine continere debet Episcopus.*
48 *Dimissorias pro ordinibus ab alio Episcopo recipiendis concedere pertinet ad Episcopum.*
49 *Constitutiones speciales in Ecclesia & diœcesi sua facere pertinet ad Episcopum.*
50 *Consuetudines bonas circa personas, & loca, ac res Ecclesiasticas introducere pertinet ad Episcopum.*
51 *Episcopis licent circa celebrationem diuinorum & administrationem sacramentorum multa quæ an... Ordini communia sunt Presbyteris.*
52 *Beneficia Ecclesiastica personis idoneis, & habilibus legitimè conferre spectat ad Episcopum.*
53 *Causas omnes ad forum Ecclesiasticum de iure spectantes cognoscere, & omnino saltem in prima instantia, & in sua diœcesi terminare est Episcopi.*
54 *Visitatio omnium Ecclesiarum, & quorumcumque locorum Ecclesiasticorum & personarum spectat ad Episcopum.*
55 *Clericos, & omnes Ecclesiasticas personas sibi subiectas corrigere, & carcerare ab officio, & beneficio suspendere, degradare, & beneficiis priuare potest Episcopus.*
56 *Capituli negligentiam supplere quando potest Episcopus.*
57 *Adulteria & scelera inquirendi, vlciscendi & iudicandi absque impedimento alicuius habet Episcopus potestatem super omnes personas non exemptas suæ diœcesis.*
58 *Ecclesias ædificandas designare spectat ad Episcopum.*
59 *Vniones Ecclesiarum, & beneficiorum certis de causis facere, spectat ad Episcopum.*
60 *Monasteria Regularium reformare, & quandoque gubernare potest Episcopus.*
61 *Res Ecclesiasticas dispensare, ac moderari spectat ad Episcopum.*
62 *Dispensare in irregularitate ad Ordines suscipiendos quando possit Episcopus?*
63 *In irregularitate ex delicto manifesto quod non sit grauius adulterio post peractam pœnitentiam dispensat Episcopus.*
64 *Irregularitate ex quocumque delicto grauiori quantumuis manifesto dispensat Episcopus, si aliqua iusta excusatione muniatur.*
65 *Dispensare possunt Episcopi in irregularitate ex quacumque etiam causa, absque delicto tamen proprio veniente, vel vbi subest necessitas dispẽsandi, vt n. 66. vel propter Ecclesiæ vtilitatem, & meritorum prærogatiuam, vt n. 67.*
68 *Episcopi non minus dispensare possunt ad ministrãdum in Ordinibus iam susceptis, quàm ad eosdem suscipiendos.*
69 *Dispensare possunt Episcopi cum illegitimis in beneficiis simplicibus, non autem in curatis, nec in dignitatibus.*
70 *Dispensare potest Episcopus cum eo, qui recipit beneficium de manu laici, vt valeat illud retinere; & cum eo, qui propter beneficium, quod obtinet, tenetur infra annum ordinari si abesse velit causa studij, vt num. 71. & vt beneficiatus non resideat ad tempus cum legitima causa, vt num. 72.*
73 *Dispensare in Matrimonio contrahendo quibus casibus possint Episcopi ostenditur.*
74 *Episcopi in multis casibus Sedi Apost. reseruatis dispensare possunt, vbi necessitas magna coëgerit, & periculum scandali.*
75 *Dispensare non possunt Episcopi contra Canones, & Concilia, nisi in tribus casibus relatis.*
76 *Dispensare necne an debeant Episcopi in multis casibus arbitrio eorum relinquitur.*
77 *Dispensat Ecclesia facilius ad retinendum, quàm de nouo acquirendum.*
78 *Absoluunt Episcopi ab omni voto, exceptis quatuor, à quibus solus Papa absoluit: & circa iuramentum in casibus, qui non sint maximi momenti, aut valde dubijs, vt n. 79.*
80 *Absoluere à censuris in quibus possint casibus Episcopi? & n. 81.*

Casuum.

82 *Casuum reseruationem de grauioribus possunt delictis Episcopi sibi facere.*

83 *Pœnitentias publicas iniungere, & solemniter pœnitentes absoluere possunt Episcopi.*

84 *Pertinentia ad iurisdictionem Ordinariam Episcoporum multa sunt quæ sine eorum permissione, & consensu fieri præcipuè à clericis legitimè nequeunt.*

85 *Episcopi in quibus casibus tanquam Sedis Apostol. delegati procedere possint? ostenditur multis numeris seqq.*

102 *Negligentiam exemptorum supplent Episcopi in multis casibus tanquam Sedis Apost. delegati.*

103 *Iurisdictio Episcopi in quibus restringatur? ostenditur.*

104 *Episcopi iurisdictionem in priuilegiatos & exemptos exercere, & manus in iis, quæ superiori reseruantur, opponere prohibentur.*

105 *Episcopi Ecclesiam alteri subiectam ab eius subiectione sine causa liberare non possunt.*

106 *Episcopi à multis grauaminibus Religiosorũ cessare iubentur, quæ in Canonibus exprimuntur, & n.* 107.108.109.110.111.112.

1 CVm totum ius Ecclesiasticum, & singulæ eius partes ad officium, & potestatem Episcopi pertinere dignoscantur, breuiter igitur hæc omnia, vt poterimus, colligemus, annotantes scilicet ea summatim, quæ Episcoporum curæ, & officio demandantur, eadem verò pleniùs suis in locis infrà pertractabimus.

2 Obseruandum IN PRIMIS est officium, ac munus Episcoporum in duobus præcipuè consistere, videlicet *primò* in cultu diuino, & Christiana Religione augenda, & conseruanda: *secundò* in pascendis, ac regendis ouibus sibi commissis, & eas in æternæ salutis viam perducendis.

3 Cura Episcoporum circa diuinum cultum, & Religionem ad quatuor capita redigi potest, *primò* ad ea, quæ fidem, & venerationem Dei concernunt: *secundo* ad diuinorum Officiorum celebrationem: *tertiò* ad Sacramentorum administrationem: *quartò* ad ea, quæ ad harum rerum ministros, & res, ac loca Ecclesiastica pertinent.

4 Officium Episcopi circa fidem, & venerationem Dei est, *primò* curare, vt omnes suæ diœcesis animæ fidem Christianam suscipiant, si sit in terris infidelium; alioquin curare vt omnes Fidei rudimenta sciant, & ea ritè doceantur, ac eis explicentur, & ad hoc exequendum Curatos animarum specialiter compellere, *cap. ante Baptismum, de consecrat. dist.* 3. Concil. Trid. *sess.* 24. *de reform. cap.* 4. latiùs infrà *alleg.* 76. *num.* 57. Fidei quoque disputationes inanes, ac periculosas tollere, & prohibere, dubitationémque de Fide exortam ad Papam deferre, *cap. palam, cap. quoties* 24. *q.* 1. *c. cum quibus, in fine, vbi glos.* 24. *q.* 3. *c. quicumque, §.* 1. *de hæret. lib.* 6. *l. nemo. C. de summa Trinit.* cum similibus.

5 *Secundò*, vt verbum Dei populo prædicetur, de quo latiùs *allegat.* 76. & lectio sacræ Scripturæ, ac Theologiæ habeatur, de quo etiam *alleg.* 16.

6 *Tertiò* ne verba, & scientiæ sacræ Scripturæ ad superstitiones, incantationes, ac diuinationes, vel sortes, & in alia profana, & scurrilia adhibeantur, & conuertantur, talesque verbi Dei violatores coercere, Concil. Trident. *sess.* 4. *de editione, & vsu sacrorum librorum, in fine*, Fusch. *de visit. lib.* 2. *cap.* 21. *num.* 34. Azor. *instit. moral. part.* 1. *lib.* 8. *cap.* 2. *quæst.* 4.

7 *Quartò*, diuinos omnes, & sortilegos, & magicam artem exercentes, aut docentes, & superstitionibus aliisque similibus operam dantes ex diœcesibus suis penitus eradicare. *cap. contra, & capite Episcopi* 26. *quæst.* 5. Ita & hæreticos, & hæreses omnes similiter extirpare, secundùm ea quæ diximus *alleg.* 40. *num.* 35. *cum seqq.* Circa Iudæos quoque, & paganos curam adhibere in iis seruandis, quæ & Christianis erga illos, & illis erga Christianos iubent, vel prohibent sacri Canones, *in c. Iudæi* 25. *q.* 1. cum similibus.

8 *Quintò*, noua miracula, Reliquias, & Imagines approbare, *cap. fin. de reliquiis & venerat. sanct. c. placuit, de consecrat dist.* 1. Concil. Trid. *sess.* 25. *de inuocat. & venerat. sanct.* de quo latiùs *allegat.* 97. & abusus ac superstitiones, quæ circa hæc, & circa Indulgentias, & celebrationem Missarum plerumque versantur, tollere, Concil. Trid. *sess.* 22. *de obseruandis & euitand. in celebr. Missar.*

9 *Sextò*, vt vouentes vota sua reddant, & cum impotentibus dispensare, aut commutare in quantum facultas Episcopalis extenditur, ita & in iuramento curare ne falsa, aut inania iuramenta fiant, iurata autem licitè seruentur, absoluendo tamen eos, qui possunt absolui, peierantes verò canonicè coërcendo, vt suis locis videbimus, & præcipuè *alleg.* 36.

10 *Septimò*, vt festa in Dei, & Sanctorum venerationem ritè ac debitè celebrentur, vt in illis diebus fideles Diuinis intersint, atque in seruilibus operibus, & aliis illicitis abstineant, de quibus aliqua infrà *alleg.* 105. *n.* 36. *cum seqq.*

11 CIRCA SECVNDVM, de celebratione Missarum & diuinorum Officiorum, curare debent Episcopi, *primò* vt Missæ purè, ac piè celebrentur, modo, loco, ac tempore debito, atque in his superstitiones, & abusus tollere, Concil. Trident. *sess.* 22. *de obseruãd. & euitat. in celebr. Miss.* de quo aliqua *alleg.* 24. & ne cui vago & ignoto Sacerdoti eas celebrare permittãt, Conc. Trid. *loco proximè citato*, & nos *alleg.* 21. *à princip.*

12 *Secundò*, vt reliqui diuina Officia, & horæ Canonicæ debitè, ac deuotè suis horis, & secundùm Canonum dispositionem celebrentur, ac recitentur, abusus similiter omnes circa huiusmodi profligando, *Clem.* 1. *de celebrat. Missar.*

13 *Tertiò*, mandatur Episcopis curare, vt populis diuersarum linguarum, & rituum, qui nonnunquam in eadem simul diœcesi morantur, Missæ, & Officia, ac Sacramenta secundùm eorum linguas, & approbatos ritus celebrentur, ac ministrentur, instruendo eos pariter verbo & exemplo, *cap. quoniam in plerisque, de offic. Ordin.* vbi Abb. *not.* 3. ponens exemplum in ciuitate Constantinopolitana; & in multis locis Calabriæ, & in ciuitate Tridentina, in qua adsunt Theutonici & Itali, & in ciuitate Meten. in qua sunt Galli, & Theutonici, refert Sbroz *de officio Vicarij, lib.* 1. *q.* 31. *n.* 16. & 17.

14 CIRCA TERTIVM, de administratione Sacramentorum; officium Episcoporum *primò* est ministrare, specialiter verò Confirmationem, de qua *allegat.* 30. & Ordinem, prout dicimus *allegat.* 3. *cum seqq.* atque attendere vt Sacramenta reliqua à ministris idoneis cum debita forma, ac ritu, & materia, tempore etiam legitimo, ac personis dignis, & habilibus ministrentur, idque cum omni reuerentia, ac debito honore fiat; & specialiter, vt sãctissimum Eucharistiæ sacramentum honorificè, ac decenter conseruetur, *cap. sanè, de celebrat. Missar.* & latè *alleg.* 52.

15 *Secundò*, ne pro ministrandis Sacramentis aliquid indebitè exequatur, *c. placuit il 2.1. quæst.* 1. & specialiter vt in matrimonio decreta Concil. Trid. *sess.* 24. *de reformat. matrimon.* seruentur, de quibus latè *alleg.* 32.

16 *Tertiò*, vt eis, ac virtus omnium Sacramentorum à parochis suis populis exponatur, vt admonet Concil. Trid. *sess.* 24. *de reform. c.* 7. & vt sæpiùs explicetur & publicetur decretum eiusdem Conc. Trid. *sess.* 24. *de reform. c.* 7.

17 CIRCA QVARTVM de Ecclesiasticis personis ac rebus, seu locis, attendere debent Episcopi *primò* ad ea, quæ de ordinandis clericis, & beneficiis conferendis, quæve de Regularium personarum institutione, infrà suis locis exponemus, in hisque seruandis curam ac diligentiam impendere.

18 *Secundò*, clericos ac Regulares delinquentes corrigere iuxta sacrorum Canonum dispositionem *in c. irrefragabili, de officio Ordin. & Clem.* 1. *eod. tit. cum similibus.* Regularis enim extra monasterium degens etiam sui Ordinis priuilegij prætextu tutus non est, quò minus si deliquerit ab Ordinario loci tanquam super hoc à Sede Apost. delegato secundùm Canonicas sanctiones visitari, puniri, & corrigi, vt valeat nouè disponit Concil. Trid. *sess.* 6. *de refor. c.* 6. & infrà latè *alleg.* 105. *n.* 14. *cum seqq.* & curare vt ea seruent circa honestatem seruandam in vestibus, quæ infrà diximus *alleg.* 9.

19 *Tertiò*, sine formatis, aut testimonialibus litteris clericos peregrinos suscipere non debent, vt dicemus *alleg.* 21.

20 *Quartò*, officio Episcoporum est iniunctum, vt si quando contingat Regulares personas fieri testamẽtorum executores, rationes de huiusmodi executionibus ab eis exigant. *Clem. vnica, de testam.* latè infrà

21 *alleg.* 72. *n.* 34. *cum seqq.* † Negligentiam quoque Abbatum suppleant, cõfessorem Monialibus assignent, provt *alleg.* 25. *circa finem*, monasteria omnia visitẽt *alleg.* 74. & plura alia, quæ magis ad potestatem pertinere videntur; de quibus omnibus sigillatim dictis locis, & aliis tractabimus.

22 *Quintò*, quantum ad loca Ecclesiastica curæ Episcoporum iniungitur Ecclesiasticas immunitates tueri, *cap. decet, de immunit. Eccles. lib.* 6. Et Ecclesiarum reuerentiam circa ea, quæ in eis fieri prohibentur, conseruare, & augere, & quid circa Ecclesias construendas, & reparandas, conseruandas, & reconciliandas, de quibus latè *alleg.* 26. *cum seqq.* & quid circa gubernationem hospitalium, & locorum priorum curare debeat Episcopus, vt *alleg.* 75. diximus; & quid denique eorum curæ circa res omnes Ecclesiasticas conseruandas, tractandas, & non alienandas committatur, ostendemus *allegat.* 95.

23 NVNC VERÒ de cura in pascendis ouibus adhibenda videamus, circa quod officium Episcoporum *primò* est prædicare verbum Dei, & subditos suos docere, eisque monita salutis tradere, *c. audire* 25. *dist. c. inter cætera, de officio Ordin.* Concil. Trident. *sess.* 5. *de reform. c.* 2. & *sess.* 24. *etiam de reform. c.* 4. de quo latè *alleg.* 76.

24 *Secundò*, animarum curæ prouidere, bonos, & idoneos Rectores, siue Curatos instituendo, qui curam suam non negligant, *c. nullus omnino* 16. *q.* 7. iuxta ea *alleg.* 72. *num.* 72. *cum seqq.* dicemus. Sed & ipsimet Episcopi in multis casibus si necesse sit curam animarum, vt parochi exercere tenentur, iuxta *c. illud* 95. *dist.* cum ipsi veri sint animarum Pastores, eiusque oues præcipuè fuerint demandatæ, inferiores verò potius coadiutores sunt, quàm Pastores, qui sæpiùs mercenariorum more oues dimittunt, vide Alphons. Aluarez Guerrero *in suo thesauro c.* 9. Caiet. *verb. beneficium, vers. memento quoque.* Vnde prouidere debent Episcopi vt cunctis Sacramenta diligenter, promptè, ac liberaliter ministrentur, & præcipuè morientibus; & si qui sint in diœcesi impœnitentes, aut excommunicati, vel vltimo supplicio deputati, curare debent ne sine reconciliatione, aut absolutione, & viatico pereant. *c. de his* 26. *q.* 6. *Clem.* 1. *de pœnit. & remiss.*

Tertiò, si qui excommunicationis vinculo detinentur, officium est Episcoporum eorum nomina subditis suis, & vicinis etiam Episcopis, si oporteat, publicare, & ea præ foribus Ecclesiæ affigere, vt quisque communionem eorum valeat euitare. *c. cura* 11. *q.* 3. *Clem. vnic. de consanguin. & affin.* 25

Quartò, vitia subditorum tenentur arguere, & errantes corrigere, & omnino curare obsecrando, increpando, arguendo, vt ad salutis viam reuertantur, Concil. Trident. *sess.* 13. *cap.* 1. præcipuè verò pacem inter eos semper conciliare, & pacem, vel treugam rumpentes punire, *cap.* 1. *de treuga & pace.* Dissidentes enim fratres ad pacem magis, quàm ad iudicium debent excitare, *cap. studentes, cap. præcipimus, & per tot.* 90. *dist. cap. fin. de transact.* de quo latè *alleg.* 79. 26

Quintò, victum pauperibus largiri, & viduarum, orphanorum, ac miserabilium personarum curam paternam gerere, Concil. Trident. *sess.* 23. *de reformat. cap.* 1. circa quod specialiter curæ eorum demandat Aurelianum Conc. vt dum conspexerint Iudices, ac potentes huiusmodi miserabilium personarum oppressores existere, eos Sacerdotali admonitione redarguant, & si emendare errorem neglexerint, Principis implorent auxilium. Sed & Imp. *in l. iudices. C. de Episcop. audien.* monet Episcopos vt etiam carceratorum curam gerant, prouidentes scilicet, vt humaniter tractentur quoad locum carceris, & quoad victum non habentibus ministrandum, & his similia. Infantium quoque expositorum curam agere, & curare ne serui fiant colligentium. *l. nemini licere, C. eod. tit.* de quibus *allegat.* 51. *num.* 143. *cum seqq.* 27

Sextò, prouidere ne subditi sui vanis, & superfluis sumptibus intendentes substantias suas consumant, & ne quis vltra quàm gradus personæ, & facultates patiantur, expendat, *Clem.* 2. *de magistris.* Illud quoque præceptum Episcopis inuenitur *in cap. vbi periculum, §. fin. de elect. lib.* 6. † vt statim audita morte Romani Pontif. ipsi cum suis subditis eius exequias celebrent, & quotidie pro felici noui Pont. electione fideliter orent. 28 29

Septimò, generaliter debent Episcopi oues sibi commissas bonorum operum exemplo pascere, & pro eis frequenter orare, & Sacrificia Deo offerre, easque continuis monitis, & adhortationibus in viam salutis dirigere, Concil. Trid. *sess.* 2. *de reform. c.* 1. Canones autem omnes, & Conciliorum decreta, nouasque Constitutiones à Pontificibus in dies emanantes seruare debent, vt idem Trid. Conc. admonet *sess.* 24. *de reform. c. fin.* 30

Octauò, vt omnia cognoscere valeant, quæ in tota sua diœcesi dirigenda sunt, ac moderanda præcipiunt Canones *in cap. legitur, & in cap. relata, & in cap. decernimus cum sequent.* 10. *q.* 1. & Concil. Trident. *sess.* 24. *de reform. c.* 3. vt Episcopi omnes totam suam diœcesim debeant sępiùs personaliter visitare, exemplo Apostolorum, *Actor. c.* 15. de qua materia specialiter *alleg.* 73. *& seq.* 31

Nonò, vt valeant cuncta, quæ ad eorum officium spectant, 32

spectant, faciliùs implere, & ea, quæ correctione, emendatione, ac reparatione indigent, ordinare ac moderari, abusus quoque tollere, & bonas consuetudines, & Canonum obseruationes introducere, mandatur Episcopis *in cap. annis singulis, & in c. quoniam* 18. *dist.* vt semel saltem quotannis Synodum, seu Concilium totius Cleri debeant conuocare, in qua de huiusmodi rebus, quas enumerauimus, agatur, & nos infra latè de eo agemus *alleg.* 93. Et quia hæc omnia per seipsos exequi, & expedire non possunt *cap. illud* 95. *dist.* præcipitur eis *in cap. inter cætera, de officio Ordin. & c. sicut olim, de accusat.* vt per personas idoneas plura exequantur, & Vicarios ac coadiutores in tanto munere obeũdo secum habeat, de quibus late *alleg.* 54.

33 *Decimò*, illud quoque super omnia præcipitur Episcopis, sine quo quicquam omnino fieri nequit, vt apud Ecclesias suas residere quandiu poterint debeant, & præcipuè certis anni temporibus, quibus refici maximè, & in Domino gaudere Pastoris præsentia oues debent, sicut infrà videbimus *alleg.* 53. & hoc insuper onere prægrauantur, ac perpetuò vinculo constringuntur, quod vsque ad mortem nullo vnquam tempore, nec tædio curarum, nec afflictionum affectu, nec metu persecutionum perterriti derelinquere gregem suum debeat, & pondus Episcopale deponere, vt accepti talenti pulchritudo non deleatur, sed certamen eorum salubriter augeatur, & triplicetur fructus, vt inquit Nicol. Papa *in cap. Pontifices, in fine* 7. *q.* 1. sed perseuerare vsque in finem tenentur, nec pro laboribus, & infestationibus assignatas sibi, & a Deo commissas Ecclesias deserere debent, vt quieti & otio vacent, prout præclarè docet, ac monet cunctos Episcopos Liberius Papa *in cap. suggestum* 7. *q.* 1. exceptis tamen legitimis causis, de quibus habetur *in c. nisi cùm pridem, & ibi Doct. de renuntiat.*

De Officio, ac onere Episcoporum hactenus, plura namque ad eorum officium spectantia supersunt, sed quia potiùs ad potestatem, & iurisdictionem referri videntur, ea sequentibus numeris exponemus.

34 Episcopali igitur muneri non modò onera, & officia plurima sunt iniuncta, verùm potestas etiam, & auctoritas maxima, dignitas quoque ac præeminentia à Canonibus est concessa, vt faciliùs ea, quæ ad suum munus pertinent, valeant adimplere, & eis honor debitus, atque obedientia a subditis exhibeatur, omnis autẽ potestas, & auctoritas, & iurisdictio Episcopalis ad tria capita redigi solent: quædam enim Episcopo competunt ratione Ordinis, seu consecrationis Episcopalis, quæ scilicet solus Episcopus exercere potest, non Episcopo autem omnino sunt interdicta; quædam verò competunt ei ratione iurisdictionis; alia ratione dignitatis.

35 Ea, quæ ad Episcopum solum ratione Ordinis spectant, sunt hæc, videlicet *primò* Basilicas consecrare, & Altaria in Ecclesia consecrata erigere, & consecrare, & hæc eadem consecrata reconciliare, si violata fuerint, vel polluta, de quo latè *alleg.* 27.

36 *Secundò*, Chrisma conficere, & baptizatorum fontes Chrismate signare, vt infrà latè ostendemus *alleg.* 31.

37 *Tertiò*, Ordines clericis conferre, *alleg.* 3. & Episcopos consecrare, *p.* 1. *tit.* 1. *c.* 5. & huiusmodi clericos solemniter degradare, *alleg.* 110.

38 Hæc omnia solus consecratus Episcopus facere potest, nec alius quamuis ei plena administratio Episcopatus concederetur, nec ea aut quodlibet eorum potest Episcopus alteri, qui non sit consecratus Episcopus demandare, nisi id ex indulto Apost. habeat, quod nec in grauioribus consecrationibus datur, *c. Pontifices* 7. *q.* 1. *c. interdicimus* 16. *q.* 1. *c.* 1. 26. *q.* 6. *c. accedentibus, de excess. Prælat. c. is cui, de elect. lib.* 6. Nec valet consuetudo in contrarium, vt scilicet non Episcopus hoc soleat exercere, *c. quanto, de consuet. c. aqua, de consecrat. Eccles.* de quibus agimus *allegationibus* 3. 31. & 110.

Alia verò sunt, quæ etsi propriè, & præcipuè ad Ordinem Episcopalem spectare videantur, alteri tamen non Episcopo ex priuilegio, vel consuetudine, aut delegatione competere possunt, sunt autem hæc, videlicet. 39

Primò, minores Ordines & primam tonsuram conferre possunt Abbates suis subditis Regularibus, & S. R. E. Cardinales etiam non Episcopi ex priuilegio, vt dicemus *d. alleg.* 3. *n.* 5. *cum seqq.* alius verò, quibus hoc ius non competit, nec delegare potest Episcopus. 40

Secundò, virgines benedicere, & consecrare est solius Episcopi, *c. perlectis* §. *ad Episcopum* 25. *distinct.* Sed id Presbyteris etiam delegare potest secundùm aliquos, contra quos tamen verior est sententia iuxta ea quæ resoluimus *alleg.* 27. *à n.* 52. 41

Tertiò, publicæ pœnitentes in Missa reconciliare, *c. quamuis* 68. *dist.* quod Sacerdos simplex non sine licentia Episcopi facere potest, *cap.* 1. *& ibi glos. cap. Aurelius* 17. *q.* 6. 42

Quartò, Calices, & Patenas, & Corporalia, & pallas Altaris, & vestimenta Sacerdotalia, & alia vtensilia Ecclesiæ consecrare, seu benedicere, quod etiam non Episcopus facere potest, qui id scilicet ex priuilegio, vel consuetudine habeat: nam alteri nec Episcopus delegat, de quo latè *alleg.* 27. *num.* 35. *cum sequentibus*, exceptis campanis, quas solus Episcopus benedicere solet, *eadem allegat.* 27. *à num.* 46. quamuis simplicem earum benedictionem valeat delegare. 43

Quintò, Ecclesias pollutas reconciliare, quæ si fuerint consecratæ, non delegat earum reconciliationem sine indulto Apost. si verò non erant consecratæ, ipse delegat, vt colligitur ex dictis *alleg.* 28 *n.* 51. *cum sequentibus*. 44

Nunc circa iurisdictionem Episcoporum sciendum est eos habere *primò* iurisdictionem Ordinariam in tota sua diœcesi, deinde etiam in multis casibus delegatam: videbimus autem priùs Ordinaria, quæ quidem consistit aut in subiectione personarum, & locorum, aut in dispensatione, & absolutione subditorum. Videamus de prima, quæ comprehendit beneficiorum, & aliarum gratiarum concessionem, & correctionem, ac pœnarum impositionem quoad personas, item dispositionem, & gubernationem, seu administrationem quoad loca & res Ecclesiasticas.

Pertinet ergo ad iurisdictionem Ordinariam Episcopi *primò* subiectas habere omnes, & singulas personas suæ diœcesis cuiuscunque sint gradus, & qualitatis, in foro animæ, & in foro etiã exteriori quoad causas & delicta Ecclesiastica, & pœnas ac censuras Ecclesiasticas tantùm in laicis, in Ecclesiasticis verò personis etiam quoad ciuiles causas, & omnia crimina, & pœnarum genera omnia, secundùm tamen ea, quæ in suis locis infrà exponemus. 45

Secundò omnes Ecclesias, & Parochias, monasteria, & hospitalia, ac omnia loca pia, & religiosa sub sua potestate, ac regimine habere, nisi aliud ex priuilegio exemptionis contingat. *cap. regenda* 10. *quæst.* 1. 46

47 *Tertiò* res, & bona Ecclesiastica, ac beneficia, & iura omnia Ecclesiarum quoad quædam sub suo regimine continere, *c. nullus omnino. 16. q. 7. & p. 3.* ostendemus.

48 *Quartò* circa personas ad iurisdictionẽ Episcopi pertinet formatas literas dare, id est, dimissorias pro Ordinibus ab alio Episcopo recipiendis, de quibus latè *alleg. 7.* aut pro alia exemptione à iurisdictione Episcopi sui, *alleg. 49.*

49 *Quintò* Constitutiones speciales in Ecclesia & diœcesi sua facere *c. 1. de constit. in 6. c. Catholica 11. d. st. c. 1.* vbi glos. & Doct. *de maiorit. & obed.* Bertachin. *in tr. de Episcopo lib. 4. p. 2.* Rot. *apud Farinac. decis. 757. p. 2. recent.* & dicemus *alleg. 93. n. 13. cum seqq.* Et an valide in illis sine causa dispensare possit? *alleg. 34.*

50 *Sextò* bonas cõsuetudines introducere circa personas, & loca, & res Ecclesiasticas, & omnia sibi subiecta, & propter hæc & alia necessaria Synodum conuocare, de quo *d. alleg. 93.*

51 *Septimò* (adhuc generaliter circa omnia) quæcunque Presbyteris licèt quoad celebrationem diuinorum, & administrationem Sacramentorum, & aliorum, quæ tanquam Ordini annexa communia sunt Presbyteris, & Episcopis exequi, vt est catechizare, baptizare, prædicare, Eucharistiam conficere, soluere, & ligare, & omnia Sacramenta ministrare præter Confirmationem, & Ordinem, quæ solis Episcopis competunt, vt *alleg 3. & 50.* ostendemus.

52 *Octauò* beneficia Ecclesiastica personis idoneis, & habilibus legitimè conferre, vt *alleg. 57.* dicemus, & personas in Ecclesiis, & beneficiis instituere, & destituere. *c. cùm ex iniuncto, in fine,* vbi gloss. *de hæret. c. 3. de instit.* & aliqua dicemus *alleg. 68.* Et non idoneos præsentatos à patronis reiicere secundùm ea quæ adducemus *alleg. 72.*

53 *Nonò* omnes causas ad forum Ecclesiasticum de iure spectantes cognoscere, & omninò saltem in prima instantia, & in sua diœcesi terminare, & executioni mandare, de quo latè *alleg. 81.*

54 *Decimò* visitationem omnium Ecclesiarum, & quorumcumque locorum Ecclesiasticorum, & personarum, ac rerum facere, & in visitando omnia necessaria, & opportuna ordinare, atque disponere, saluo iure exemptionum, prout latè explicabimus *alleg. 73. & 74.*

55 *Vndecimò* clericos, & omnes Ecclesiasticas personas sibi subiectas corrigere & carcerare *c. in memoriam 19. dist. c. in singulis, cum seq. de statu monachor.* iuxta ea quæ habentur *alleg. 107. à num. 16.* ab officio, & beneficio suspendere, degradare, vt *alleg. 100.* & beneficiis priuare, & alias pœnas, & censuras imponere ex causis, modis, & formis, quas, per discursum operis videbimus.

56 *Duodecimò* Capituli negligentiam quandoque supplere Concil. Trident. *sess. 5. de reformat. c. 2. & sess. 24. de reformat. c. 16.* ita & Abbatum & Metropolitani vices quoque in nonnullis, vt *sess. 23. de reformat. c. 1.* & controuersias de præcedentiis inter Ecclesiasticas personas componere. Concil. Trident. *sess. 25. de Regular. c. 13.* & nos latè *alleg. 78. à num. 16.*

57 *Decimotertiò* super omnes personas suæ diœcesis non exemptas liberam habent potestatem adulteria, & scelera inquirendi, vlciscendi, & iudicandi absque impedimento alicuius, & si opus fuerit publicum auxilium inuocandi. *c. 1. & c. conquerente, & c. dilectus, de officio Ordinar. c. eos, qui 52. dist. c. fraternitatis 34. dist. cum similibus,* Concil. Trid. *sess. 24. de reform. c. 8.* Habent enim canonicam obedientiam, & subiectionem, ac reuerentiam, quæ eis à cunctis debetur, *d. c. conquerente.*

58 *Decimoquartò* Ecclesias ædificandas designare, vt infra *alleg. 26.* & de religiosis Ecclesiis cognoscere, & litigare, *c. si plures 16. quæst. 7.* † & vniones Ecclesiarum, & beneficiorum certis de causis facere, prout latè dicemus *alleg. 66.* & nouas parochias instituere.

59 *Decimoquintò* monasteria Regularium reformare, & quandoque gubernare, *d. tit. c. in singulis, cum seq. de statu monach.* & ea ad libitum gratia visitationis, & exhortationis intrare. *c. visitando 18. quæst. 2.* & eorum vtilitates disponere. *c. cognouimus, ead. causa & quæst.* de quo aliqua dicemus *alleg. 74.* Ita & hospitale, & pia loca regere, vt *alleg. 75.* & ab eorum administratoribus & visitatoribus, atque œconomis rationes exigere, de quo *alleg. 75. à n. 57.*

60 *Decimosextò* res Ecclesiasticas dispensare, ac moderari, siue earum omnium curam, & prouidentiam habere, & curare, vt legata ad pias causas exequantur, & per se etiam quandoque vltimas exequi voluntates, vel ad id hæredes etiam per censuras cogere, *c. nos quidem, c. si heredes, de testam. l. nulli. C. de Episcop. & Cler.* & latè infra *alleg. 82. num. 13. cum seqq.*

61 Nunc circa secundam partem iurisdictionis Ordinariæ Episcoporum, quæ in dispensatione, & absolutione consistit, sciẽdum est quòd circa auctoritatem dispensandi variæ videntur esse Canonum dispositiones, & propterea etiam variæ apparent Doctorum sententiæ. Quare hac in re breuiter compẽdiare conabimur, quibus in casibus Episcopi possint dispensare, vel minimè.

Cadit autem Episcoporum dispensatio *primò* in irregularitate, vt scilicet quis possit Ordines suscipere, vel in susceptis ministrare *Secundò* in inhabilitate ad beneficia, & officia consequenda. *Tertiò* in facultate contrahendi Matrimonia contra impedimenta canonica.

In aliis materiis non videtur propriè dispensatio Episcoporum cadere, nam in voto, & iuramento est potiùs absolutio, vel commutatio, in aliis erit concessio, vel licentia, aut remissio, & huiusmodi.

62 In primis igitur in irregularitate ad Ordines suscipiendos dispensare possunt Episcopi de iurisdictione Ordinaria cum iis, qui ordinari prohibentur de iure, ex his causis, videlicet *primò* ex quocunque delicto occulto in quo dispensare possunt post peractam pœnitentiam, *c. de his verò 50. dist.* excepto tamen homicidio voluntario, quantumuis occulto, ex sententia antiquorum Canonum, *in c. 2. de homicid. & in c. fin. de temp. ordinat.* & Concil. Trident. *sess. 24. de reform. c. 6.* de quibus latè agemus *alleg. 39.*

63 *Secundò* ex delicto etiam manifesto, quod non sit grauius adulterio, similiter post peractam pœnitentiam dispensat, *c. at si clerici,* vbi gloss. & Doctores, *de iudic.*

64 *Tertiò* ex quocunque etiam delicto grauiori quantumuis manifesto, quod tamen ex aliqua iusta excusatione minuatur, nam dispensant Episcopi cum hæretico, vel Apostata à Fide, vt promoueri possint, vel in ordinibus ministrare, si timore vel periculo compulsi à Fide defecerunt, & postea sponte reloctati sunt, nisi se periculo præsumptuose exposuerunt. *c. Presbyteros qui 50. dist. mil.* Item cum homicida qui non per se, sed per alium in duello aduersarium occidit, vt notatur *in c. Henricus, de Cler. pugnant. in duello.* Item cum homicidis qui

qui cum magno iræ furore uolens occidit aliquem, *c. studeat 50. dist. & c. ouer ecijs, de homicid.* Item cum Simoniaco, si cum paruulus esset, cupiditate parentum Ecclesiam pecunia sit adeptus, vel si etiam aduirus emptam dimiserit & canonice rexerit, aut si ignoranter, vel coactus id fecerit, & sic de similibus, qui quidem casus potius in retinendo beneficio intelliguntur. Hodie vero tutius est in illis ad Papam remittere.

65 *Quarto* ex quacunque etiam causa, absque delicto tamen proprio veniente in iis, qui Religionê approbatam professi per aliquod tempus ibidem religiosè fuerint conuersati, cum quibus etiam pro culpa suscepti Ordinis furtiue, aut plurium Ordinum eadem de susceptorum contra edictum suum cum excõmunicationis pœna promulgatum dispensant Episcopi, *c. 1. de eo qui ordines furtiue suscepit.*

66 *Quinto* ex quacunque etiam causa irregularitas proueniat, vbi subest necessitas, dispensandi, veluti ad vitanda scandala, & in similibus casibus, in quibus periculum esset in mora, *c. vt constitueretur 50. dist.*

67 *Sextò* propter Ecclesiæ vtilitatem & meritorum prærogatiuam dispensant Episcopi in irregularitate, quæ non prouenit ex delicto proprio, aut quæ non prouenit ex delicto quod sit grauius adulterio, vt suprà est declaratum, vnde dispensat cum illegitimo, sed ad minores ordines tantum, *c. sals coniugio 1. quæst. 7. c. 1. de filiis Presbyt. in 6.* & infra late dicemus *alleg. 45.* & cum corpore vitiatis, siue defectum in corpore patientibus, sine eorum culpa, nisi magna esset deformitas, vel defectus, per *tot. tit. de corpore vitiat.* & dicemus infra *alleg. 41.* in tempore autem ordinationis non possunt Episcopi dispensare præterquam quòd ante annum expectatiuo sacri Ordines recipiantur, & quod plures minores Ordines eadem die recipi possint, vt infra dicemus *alleg. 17. num. 5.*

68 Et hæc de dispensatione Episcoporum in irregularitate pro Ordinibus suscipiendis; ad ministrandum verò in Ordinibus iam susceptis non minus dispensare possunt, quàm ad eosdem suscipiendos dispensat: nam in quibusdam casibus dispensatio ad suscipiendos Ordines cum eis conceditur in iis etiam ad ministrandum in susceptis, possunt dispensare, imò faciliùs dispensatio conceditur ad ministrandum, quam ad promouendum ad Ordines, argumento *cap. si quis Presbyter 50. dist. & c. primo, in fine, de ordin. ab Episcopo, qui renunciauit Episcopatui.* Vnde dispensare possunt Episcopi etiam cum Sacrilego quandoque, vt in ordine suscepto ministret, *d. c. si quis Presbyter.* Item cum eo qui ignoranter ab Episcopo deposito, vel suspenso in sacris Ordinibus fuerit initiatus, prout infra dicemus *alleg. 48.* In aliis casibus hic non expressis solus Papa dispensat, vt latè *alleg. 50.* videbimus.

69 Circa habilitatem autem ad beneficia & dignitates ac officia Ecclesiastica consequenda dispensare possunt Episcopi, *primò* cum illegitimo in beneficiis simplicibus tantùm, *c. penult. de elect. & c. 1.* vbi DD. *de filiis Presbyt. lib. 6.* non autem in curatis, nec in dignitatibus Ecclesiasticis, vt *alleg. 45.* dictum est.

70 *Secundò* cum eo, qui recipit beneficium de manu laici, vt valeat illud retinere, secundum Innocent. *in c. quisquis, de elect.* arg. *c. nuper, de sent. excomm.*

71 *Tertio* vt quis possit plura simplicia, vel vnum curatum & aliud simplex beneficium retinere, iuxta ea quæ *alleg. 62.* diceimus.

Quarto cum eo qui propter beneficium quod obtinet tenetur infra annum ordinari, si abesse velit causa studij, *c. cùm ex eo, de elect. lib. 6.*

Quintò in ætate quoad dignitates non curatas & beneficia simplicia, *c. vnic. de ætat. & qualit. lib. 6.* quod hodie non est recipiendum, cùm à Concilio Trident. ætas sit definita, vt *alleg. 60. n. 66. & 79.* demonstrabitur.

Sexto vt beneficiatus non residcat ad tempus cum legitima causa, *c. licèt Canon, in fine, de elect. lib. 6.* 72

In Matrimonio verò contrahendo regulariter non dispensant Episcopi, nisi in tribus casibus; *primus* est, vt contrahi possit contra interdictum Ecclesiæ generale, id est, Feriarum, ex causa, vel speciale a se factum, aut à suo inferiori, vt infrà probabimus *alleg. 32. num. 194.* *Secundus* contra impedimentum criminis quod impedit tantummodo contrahendum, non autem contra illud quod etiam contractum dirimeret, *c. si contra in fin. 36. quæst. 2.* Caiet. *verb. Matrimonium §. secundum verò c. in fine.* *Tertius*, ne contrahi possit non præmissis denunciationibus in Ecclesia, prout plenè dicetur *d. alleg. 32. n. 17. cum seqq.* 73

In iis omnibus consistit omnis Episcoporum potestas ordinaria dispensandi, circa quam nihilominus dispensationem quædam sunt notanda.

Primò quòd licèt in prædictis tantum casibus Episcopis dispensandi facultas concedatur de ordinaria potestate, in multis tamen aliis Sedi Apostolicæ reseruatis poterunt dispensare, vbi necessitas magna coëgerit, & periculum scandali si differatur, *cap. vt constitueretur 50. dist & c. quadam, vers quod sumpsi 35. quæst. 3. & c. ipsa pietas 23. quæst. 4.* nisi contra ius diuinum, aut præcipuas grauésque Ecclesiæ sanctiones esset dispensandum, *c. sunt quidam, & ibi* gloss. notabilis 25. q. 1. 74

Secundò quòd vbi in simili casu necessitatis dispēsant Episcopi, intelligitur talis dispensatio cum tacito Sedis Apostolicæ consensu facta, vt *in c. fin. de eo qui ordines furtiuè suscepit*, & salua eiusdem Sedis authoritate, vt *in c. 1. q. 5.*

Tertiò quòd contra Canones & Concilia non possunt dispensare Episcopi, nisi in tribus casibus; quorum *primus* est, vbi Canon exprimi possit dispensari, licèt hanc potestatem expressè ipsi Episcopo non concedat, arg *c. nuper, de sent. excom.* & gloss. *in cap. postulasti, de elect.* & dicemus infrà *alleg. 33. num. 16. cum seqq.* *Secundus*, vbi expressè Episcopo dispensationem permittit, vt *in c. si autem, in fine 36. q. 2. & in c. vnic. de ætat. & qualit. lib. 6.* & in multis locis Concilij Trident. vbi de irregularitate agitur: alius est ratione magnæ necessitatis, vel vtilitatis, vt dicemus *d. alleg. 33. n. 26.* *Tertius* est ratione consuetudinis legitimæ præscriptæ in talibus dispensandi, *c. quicunque 11. quæst. 1. c. fin. de consuetud.* consuetudo enim facit valere dispensationem quæ aliàs non valeret, arg. *c. fin. de transact. & c. perniciosus, de celebrat. Missar.* Casus autem in quibus consuetudine dispensare possunt Episcopi, sunt qui in iis consistere videntur, quæ sunt merè iuris positiui, secundùm Caietan. *in verb. Matrimonium, §. secundum verò c. in fine.* 75

Quartò, quòd in multis casibus arbitrio Episcoporum dimittitur an debeāt dispensare nec ne, vt patet *in c. fin. q. 5. & in c. Presbyteros qui 50 dist. & in c. cum de sua, & in c. significauit, & ferè per tot. de corp. vitiat.* in dubio autem facultatis dispensandi debent ad Papam remittere. 76

Quintò, in dispensando distinguere debent de rebus, seu casibus dispensandis: nam ad beneficium 77

cum parte fructuum illiteratis, & imperitis Rectoribus parochialium, si aliàs honestæ sint vitæ, quod & ante fuit constitutum de coadiutore Episcoporum eadem auctoritate deputando, *in cap. vnico, de clerico ægr. in 6.* de quo *alleg.* 118.

93 *Nonò*, in visitandis monasteriis, & beneficiis commendatis etiam exemptis, in quibus non viget Regularis obseruantie, sed & vbi in similibus vigeret Regularis obseruantia, si eorum superiores admoniti intra sex menses non visitauerint, aut correxerint, Concil Trident. *sess. 21. de reformat. cap. 8. in prin. & in fine.*

94 *Decimò*, in visitandis beneficiis exemptis nullius diœcesis, si sit proximior Episcopus, aut à Concilio Prouinciali ad hoc deputatus, Conc. Trid. *sess. 24. de reform. c. 9.*

95 *Vndecimò*, in prohibendis, & ordinandis quæ in Missarum celebratione, vel euitande, vel seruanda sunt, Cōc. Trid. *sess. 22. in decreto de obseruandis & vitand. in Miss.*

96 *Duodecimò*, in examinandis Notariis Iudicum Ecclesiasticorum, & si idonei non sint ab officio cohibendis, Concil. Trident. *sess. 22. de reform. cap. 10.*

97 *Decimotertiò* in his omnibus ordinãdis, & moderandis, quæ ad visitationem, & morum correctionem subditorum suorum spectant. Conc. Trid. *sess. 24. de reform. c. 10.*

98 *Decimoquartò*, in restituenda & seruanda clausure Monialium in monasteriis etiam exemptis, *c. vnic. in fine, de statu Regular. lib. 6.* Concil. Trident, *sess. 25. de Regular. c. 5.* & in regendis monasteriis Monialium sedi Apost. immediatè subiectis, *Clem. attendentes, de statu Monach.* Conc. Trid. *sess. 25. de Regular. c. 9.*

99 *Decimoquintò*, in cognoscēdo de patronatibus de quibuscūque beneficiis, & dignitatibus minus legitimè constitutis, & acquisitis, Conc. Trid. *sess. 25. de reform. c. 9.*

100 *Decimosextò*, in Clericis concubinariis quibuscumque à beneficiorum administratione suspendendis, Conc. Trid. *sess. 25. de reform. c. 14.*

101 Delegati verò an Ordinarij Iudices sint censendi Episcopi in illis casibus, in quibus etiam, tanquam sedis Apost delegati procedunt, ostendam *alleg.* 92.

102 Et generaliter negligentiam exemptorum supplent Episcopi in multis tanquam sedis Apost. delegati, *Clem. quia contingit, de relig. domib. Clem. 1. iure patron.* Negligentiam verò delegati Papæ supplent auctoritate Ordinaria, non delegata, vt est casus notabilis *in c. significauit, de offic. Ordin.* aliàs regulariter ei cedit Episcopus in causa delegata. *c. sanè, de officio deleg.* immo eius sententiam quamuis iniustam exequi tenetur, si sibi exequutio illa committatur. *c. pastoralis § quia verò, eod. tit. de officio deleg.* non tamen tenetur eius iusse exequi, nisi literas suæ delegationis ostenderit, *c. cùm in iure, de officio deleg.* Notandum est autem, quòd si quandoque Papa mandet Episcopo, vt subditos suos corrigat tanquam eum excitans ad correctionem debitam exercendam, non intelligitur per hoc eum facere sedis Apost. delegatum in hac parte cap. licèt in corrigendis *c. graue gerimus, de officio Ordin.* nec ei iurisdictionem concedere in exemptos, nisi hoc exprimat, *Clem. fin. de priuil.*

103 Quamuis enim Episcopi maximam habeant auctoritatem & iurisdictionem, vt vidimus, limitatur tamen in pluribus, & in hoc specialiter quòd exemptos corrigere, aut iudicare de iurisdictione ordinaria non possunt, nec debent. *c. pen. de officio Ordin.* *cap. sanè, de excess. Prælat.* Priuilegia enim subditorum seruare tenentur, *c. dilecti, de priuileg.* aliàs potest eis impunè obedientia à priuilegiatis, vel exemptis denegari. *cap. sanè, & c. cùm quorundam, eod. tit. de priuileg.* Nam Episcoporum auctoritas (& respectu Romani Pont. & aliorum Prælatorum, qui super illos sunt) dicitur semiplena, & in partem tantum solicitudinis vocati dicuntur, non in plenitudinem potestatis, vt dicitur *in c. decreto, & in c. qui se scit 2. quæst. 6. c. ad honorem, de auctor. & vsu pallij, cum similibus.* Vnde vtuntur baculo pastorali desuper recuruo, per quod eorum potestas limitata ostenditur, & depresse, *c. vnic. in fine, & ibi* glos. & Doct. *de sacra Vnct.* Quare multa sunt quæ facere prohibentur Episcopi, sunt autem illa omnia, quæ Papæ reseruata sunt, de quibus *alleg.* 50. videbimus. Item & ea, quæ ad Patriarcharum atque Archiepiscoporum tantùm spectat officium, de quibus vidimus *sup. p. 1. tit. 3. & 4.*

NVNC VERO quædam alia specialiter & expressè eis denegata breuiter referemus, quæ videlicet si facta fuerint non sunt valida; alia verò sunt multa, quæ facere non debent, sed si fierent, certè valerent, ea tamen colligere superuacaneum visum est.

Episcopi igitur, *primò* iurisdictionem in priuilegiatos & exemptos exercere, & manus in his, quæ superiori reseruantur, apponere prohibentur, vt suprà diximus. 104

Secundò, Ecclesiam alteri subiectam ab eius subiectione sine causa liberare non possunt. *c. 2. de excess. Prælat.* glos. *verb. obuentiones in c. ad audientiam, de Eccles. ædific.* glos. *verb. pleno iure in cap. 5. 12. quæst. 2.* 105

Tertiò à multis grauaminibus Religiosorum cessare iubentur, quæ in Canonibus exprimuntur. *c. nimis 1. & 2. de excess. Prælat.* 106

Quartò, subditis suis interdicere non possunt, ne suis superioribus statum suarum Ecclesiarum denuntient. *c. quia plerumque, de Officio Ordin. in 6.* 107

Quintò, quemquam excommunicare non possunt pro iniuria propria, nisi talis iniuria magis Ecclesiam, quàm se ipsos lædere videretur, *c. inter querelas, & c. Guilisarius 23 quæst. 4.* vel nisi pro tuendis iuribus propriis contra potestatem temporalem, vbi aliàs temporalis defensio non sufficit, vide *c. dilecto, de senten. excom. lib. 6.* 108

Sextò, exactiones, & talias, & alia similia Clericis, aut Monachis imponere prohibentur, ne videātur in Ecclesia Dei exactores potius, quàm Pontifices, inquiunt Patres in Toletano Concil. relato *in c. quia cognouimus 10. q. 3.* & vide *c. nulli Episcoporū cum seq. 16. q. 1. & c. de excess. Prælat. & c. cum Apostolus § prohibemus, de censib.* 109

Septimò, Episcopalia in aliena diœcesi exercere non possunt sine proprij Episcopi licentia, nec similiter alienos Clericos ordinare. *cap. Episcopus il 1. 7. quæst. 1.* Concil. Trident. *sess. 6. de reform. c. fin. & sess. 13. etiam de reform. c.* 8. de quo diximus *allegat. 6. & 8.* 110

Octauò, non possunt sibi successorem eligere. *c. 2. cum seqq. 8. q. 1.* de quo diximus suprà *p. 1. tit. 1. c. 3. à num. 59.* 111

Denique pleraque eis prohibentur absque sedis Apost. licentia, vt est Episcopatui renunciare, *c. nisi cum pridem, de renunc. & c. 2. de translat. Episcopi,* & infrà dicemus *alleg. 113.* Religionem intrare, vt probabimus *alleg. 33. num. 23.* longam peregrinationem arripere, intelligendo cum Suar. *de Relig. tract. de voto lib. 3. c. 4. à n. 4.* Balthol. à Feusto. *in thesauro Relig.* 112

*lig.lib.1.q.3 37.*Sanch.*in precepta Decalogi,tom.1.lib.4.c.25.n.39.cum ſequentibus,*& metipſo *in collect.ad c.magna 7.de Vrbe n.11.*

Electus autem Epiſcopus non poteſt ante con-
9 firmationem adminiſtrationi Eccleſiæ ſe immiſcere. *cap.noſtri,cap.tranſmiſſam,in fine,& cap.nihil,in fine, de elect. cap.auaritia, eod.tit.in* 6.de qua confirmatione diximus *part.1.tit.1.cap.*4. nec ante conſecrationem Epiſcopalia exercere, de qua *eod.tit.1.cap.*5. quia nec ante Epiſcopus nominatur, vnde ſi nomen non habet, nec habere officium poteſt, vt inquit Damaſus Pont. *in cap,Chorepiſcopi, in fine,68. diſtinct.*

ALLEGATIO PRIMA.

Epiſcopatus an ſit dignitas & Ordo, & quæ in illius aſſequutione requirantur; & quot priuilegia habeant Epiſcopi?

SVMMARIVM.

1 *Clericatus ordo nobilitat, & eſt maior quacũque alia dignitate,& honore ſæculari.*

2 *Sacerdotibus propter dignitatem ſacerdotalem, ſemper & vbique ſumma reuerentia debetur.*

3 *Sacerdotes perſonis illuſtribus comparantur.*

4 *Epiſcopatus culmen eſt omnium dignitatum,& n.12.*

5 *Epiſcopi Angelis præcellunt quatenus Eccleſiam regere ſcientia diuinitus communicata datum eſt.*

6 *Epiſcopi per ſuas diœceſes liberam habent poteſtatem,& tribunal ordinarium.*

7 *Matrimonialium cauſarum cognitio pertinet ad ſolos Epiſcopos.*

8 *Abſoluere ab omni cenſura legis non reſeruata pertinet ad Epiſcopos.*

9 *Diſpenſare poſſunt Epiſcopi quoties diſpenſandi facultas conceditur.*

10 *Epiſcopi appellantur nonnunquam Præſules, interdum Antiſtites.*

11 *Epiſcopatus dignitas eſt,& n.12.*

13 *Papa quare Epiſcopum ſe appellet.*

14 Cap.qui Epiſcopatum 8.q.1.*declaratur.*

15 *Epiſcopus dicitur à verbo Græco* [illegible]*,& ſignificat eum qui ſpeculatur,& inſpicit.*

16 *Dignitatis appellatione in iuris,vel hominis diſpoſitione Epiſcopalis continetur, quando materia eſt fauorabilis.*

17 *Diſpenſatio ad omnes, ſeu quaſcumque dignitates, non extenditur ad Epiſcopalem propter eius excellentiam.*

Epiſcopalis dignitas non venit ſub ampliſſimis verbis quorumcunque beneficiorum in odioſis,ibid.

18 *Epiſcopatus eſt ordo à Sacerdotio diſtinctus.*

19 *Epiſcopatus eſt de per ſe,& ſeiunctum Sacramentũ. Cardinalatus an ſit verus Ordo?ibid.*

20 *Epiſcopalis dignitas ius patriæ poteſtatis ſoluit.*

21 *Nobilitas filij non prodeſt patri.*

22 *Pater filium habens Epiſcopum ob eius dignitatem gaudet nobilitatis prærogatiua.*

23 *Epiſcopalis dignitas,eiuſque iuriſdictio conſiderata in generali,& in communi eſt inſtituta de iure diuino.*

24 *Epiſcopatus dignitate qui præfulgere cupit, debet alicuius Academiæ, & Gymnaſij publ. ſuffragio, & auctoritate Magiſter,aut Doctor,vel licentiatus in ſacra Theologia,aut iure Canonico creari.*

Illiteratus in Epiſcopum promotus ab Epiſcopatu eſt remouendus.

25 *Examinantur ad Epiſcopatus munus euehendi corã Sanctiſſimo in Curia, aut eius Nuntius in partibus iuxta nouam Conſtit.Clemens VIII.*

26 *Ætas 30. annorum requiritur in promouendo ad Epiſcopatum.*

27 *Francia in Regno idoneus ad Epiſcopatum iudicatur qui in 27.conſtitutus anno reperitur.*

28 *Ætas 30.annorum ad Epiſcopatum requiſita debet eſſe completa.*

29 *Infans ſi conſecretur Epiſcopus recipit characterem Epiſcopus ante 30.annum conſecratus non ſit irregularis,ibid.*

30 *Canoniſta Theologo præferendus eſt in aſſequutione Epiſcopatus,ſi doctus & prudens ſit, & vbi hæreſes non pullulant.*

31 *Theologi præferuntur Canoniſtis in his, quæ pertinent ad forum conſcientiæ, in alijs verè pertinentibus ad forum iudiciale & cenſuras, ac pœnas Eccleſiaſticas Canoniſta Theologis præferre debent.*

32 *Epiſcopus ex legitimo matrimonio natus eſſe debet.*

33 *Legitimati per ſubſequens matrimonium ad Epiſcopatum habiles dicuntur.*

34 *Legitimatio quæ fit per ſubſequens matrimoniũ iuris fictione retrotrahitur ad tempus natiuitatis.*

35 Cap.innotuit,de elect.*declaratur.*

Cardinalatus ad celſitudinem legitimati per ſubſequens matrimonium non poſſunt aſcendere. ibid.

36 *Ad Epiſcopatum promouendus in ſacro Ordine antea ſaltem ſex menſium ſpatium conſtitutus eſſe debet de iure Concil.Trid.*

37 *Promouendus ad Epiſcopatum in omnibus ſacris Ordinibus debet eſſe conſtitutus iuxta Bullam Gregorij XIV.*

38 *Epiſcopalis Ordinis collatio ante Sacerdotium valida eſt.*

39 *Conſecrationis munus Epiſcopi ſuſcipere tenentur infra tres menſes.*

40 *Prædictum trimeſtre tempus exorditur à die confirmationis.*

41 Cap.Ordinationes il 1.§.tempus 75.diſtinct.*declaratur.*

42 *Epiſcoporũ cõſecratione die Dominica eſt faciẽda.*

43 Cap.quod die 75. diſt.*declaratur.*

44 *Eccleſia eſt locus idoneus pro conſecratione Epiſcoporum,niſi conſuetudo aliud haberet.*

45 *Conſecratio Epiſcoporum à minori numero, quàm aliorum trium fieri minime debet.*

46 *Promotus ex diſpenſatione Papæ ad Sacerdotium die Dominica, non poteſt eadem die conſecrari Epiſcopus.*

SI Clericatus Ordo nobilitat, & eſt maior quacumque alia dignitate, & honore ſæculari, *capite denique 4. diſtinctione,capite 1. in fine 17.diſtinct. cap.quis dubitet 96. diſtinct.capite duo ſunt 12. quæſt.1.capite 1.quia verò, de ſacra Vnctione.* Tiraquell. *de nobilitat.c 9.num.*4. Petrus Gregorius *ſyntagm. iuris,lib.4.tit.8.cap.6.gloſſ.* 5. Fulu. Pacian. *de probatien. lib.2.cap.34. num.*5. Bellet.*diſquiſit.clerical.p.1. tit.de diſciplina clericali, §.1.à n.*1. Brunor. à Sole *in locis communibus,verb.clericus* 1.Thom. Valaſc.*allegat.ſuper diuerſas materias,tom.1 alleg.6.num.1.& 2.*Phœb.*Luſit.deciſ.162. n. 25.* † Et Sacerdotibus propter dignitatem ſacerdotalem ſemper, & vbique ſumma reuerentia debetur, quia † perſonis illuſtribus clerici æquiparantur, *l. apud. ſimilitudinem,* 1 2 3

nem, C. de Episc. & cleric. l. 3. *C. de sum. Trinit.* Sociu. *reg.* 321. *in* 8. *limit.* Farin. *in praxi crimin. part.* 4. *q.* 99. *num.* 118. Quid erit in Episcopis, quibus excellentiora debentur, vt dicit text. *in c.* 1. *de de priuileg.* ibi,
4 *eis debet excellentiora*; ea ratione, quia † Episcopatus culmen est omnium dignitatum, *c. venerabilis de prabend.* ibi, *ad culmina dignitatum*, vbi omnes explicant, id est, ad Episcopatum, v. per gloss. *verb. dignitatum in c.* 2. *eod. tit.* 6. cum similibus, quibus exornant Cassan. *in catal. gloria mundi, part.* 4. *consid.* 15. Paul. Fusc. *de visitat. lib.* 1. *c.* 2. *num.* 12. Vnde Episcopatus non dicitur dignitas, sed Dignitatum culmē, Ioseph. Ludou. *Perus. decis.* 74. *num.* 11. Anastas. Germon. *de sacror. immun. lib.* 3. *c.* 9. *numer.* 9. Camill. Borrel. *in summ. decis. tom.* 1. *tit.* 6. *n.* 6. Mastrill. *de magistrat. lib.* 5. *c.* 10. *num.* 12. Lotter. *de re benef. lib.* 1. *q.* 9. *num.* 68. & *q.* 16. *num.* 19. Alxedu *de Episcopat. orig. c.* 1. *num.* 39.

5 In Conc. igitur Trid. *sess.* 25. *de reformat. c.* 6 *vers. praterea*, præcipitur vt Episcopis vbique is honor tribuatur, qui eorum dignitati par est, & a Canonicis exemptis, vt scilicet eis in choro, & in Capitulo, in processionibus, & aliis actibus publicis sit prima sedes & locus, & præcipua omnium rerum agendarum auctoritas. Iam enim ab Arelatensi Conc. sancitum fuerat ipsos præfectos prouinciarum Episcopis subiici, vt habet Cardin. Baron. *annal. Ecclesia anno* 314. *num.* 8. Nam quoscumque Barones, siue Duces, siue Marchiones, siue alio quocumqoe titulo decoratos præcellere debent, Marc. Anton. Burg. *de offic. Vasalli Prator. lib.* 1. *c.* 27. *numer.* 31. Ioan Francisc. à Ponte *de potest. Proreg. tit. de elect. official. num.* 14. Et proprio id exemplo lunge prius patefecerat Maximus Imperator: is enim cum anno 386. B. Martinum Episcopum conuiuio excepisset, simul discumbentibus Euodio Præfecto, & Consule, eodemque ipsius Maximi fratre, ac duobus Comitibus summa potestate præditis, & medio inter ipsos Presbytero ipsius Martini, iussit Pocillatori, qui sibi auream pateram, tanquam omnium, qui aderant, longè excelso, obtulerat, eandem ipsi Episcopo, veluti digniori offerre gestiens, cùm ille bibisset, ex eius Sanctis manibus poculum sumere: quod neque ex sententia ei successit; nam vir sanctissimus suæ non immemor dignitatis, primus bibere non recusauit, mox verò non Maximo, sed Presbytero suo pateram tradidit, nullum scilicet existimans digniorem, qui post se biberet, neque integrum sibi fore: si autem Cæsarem, aut eos, qui à Cæsare erant proximi, prætulisset Presbytero, vt recenset *in vita S. Martini* Seuerus *c.* 13. cuius verba retulit Card Baron. *d. anno* 386. *num.* 32. & ex Sulpitio *in eadem vita*, refert etiam ad demonstrandum istud ius Prælationis Episcoporum, Cardin. Bellarm. *controu. tom.* 1. *de Romano Pontifice, lib.* 1. *c.* 7. *in* 2. *col. vers. denique Maximus.* Vnde Innocent. III. *in c. solita. de maior. & obed.* grauiter reprehendit Constantinopolitanum Imper. eo quòd eiusdem Vrbis Patriarcham ac scabellum pedum suorum in parte sinistra sedere permitteret, latè ostendēs quàm dignior sit potestas Ecclesiastica tēporali, & seculares Principes Ecclesiasticis submitti debere Principibus, qood & in multis sacrorum Canonum locis 69. *dist. per tot.* & Sanctorum Doctorum sententiis comprobatur, specialiter ex B. Gregorio & Gelas. *in c. quis dubitet, cum seqq. ead dist.* vbi habetur Sacerdotes Christi Regum & Principum, & omnium fidelium Patres, & magistros censeri, & Ioannes Papa *in c. si Imperator, ead. dist.* dicit Imperatorem Catholicum filium Ecclesiæ, non Præsulem, & qood ad Religionem compertit, dicere ei conuenit, non docere, & post multa: *Imperatores Christiani*, inquit, *subdere debent executiones suas Ecclesiasticis Prasulibus, non praferre*; vnde in quolibet loco suæ iurisdictionis non exemptio pro tribunali sedere, & iurisdictionem exercere posse ait tex. *in cap. cum Episcopus. de offic. ordin. in* 6. de quo latè *alleg.* 80. & per suas diœceses liberam habere potestatem, & tribunal Ordinarium ex aliis comprobat Corn. *de absolut. iuramenti part.* 3. *quaest.* 13. *a num.* 9. & Angelis præcellere quatenus Ecclesiam regere scientia diuinitus communicata datum est, obseruat. Thom. Bosli. *de signis Ecclesia tom.* 1. *lib.* 16. *cap.* 9. Eius igitur dignitas amplissima est, Menoch. *cōs.* 201. *n.* 143. omnémque tollit infamiam, idem Menoch. *cons.* 1137 *n.* 56. itavt in Ecclesia patri exhibere reuerentiam non teneatur, secùs verò in domo, idem Menoch. *cons.* 52. *n.* 101. & *cons.* 257. *n.* 68. Nec dubium est quin magna sit huius gradus excellentia, & profectò si Ordinem, & Ordinis potestatem spectemus, maior est Episcopus, quam Cardinalis: ille enim Sacerdotes consecrat, baptizatos confirmat, & alia huiusmodi facit, quæ Cardinalis non potest: idémqoe sentiendum si attendatur iurisdictio ferendi leges, puniendi, dispensandi, indulgendi, quæ nullatenus licent Cardinali, quoniam diœcesi caret, August. de Ancona *de potestate Eccles. quaest.* 102. *art.* 2. Plat. *de Cardin. cap.* 3. licèt Cardinalatus sit culmen dignitatum, Lotter. *de re benefic. lib.* 1. *quaest.* 8. *n.* 81.

Vnde nostri, & Theologi deducunt vulgare axioma, quòd Episcopi in suis diœcesibus omnia possunt, quæ potest Summus Pontifex in vniuerso Orbe, exceptis specialiter reseruatis, argum text. *in cap. ad honorem, de auctoritat. & vsu pallij*, & *in cap. nouit, ad finem de iudiciis*, & post Sot. *de Iustit. lib.* 10. *quaest.* 1. *art.* 3. *concl.* 1. & aliis locis, quæ commemorat Henriq. *in sum. lib.* 10. *c.* 35. § 2. *in cōmente lit. D*, Ludou. Gomez *in reg. cap.* 1. *num.* 33. *de constit. lib.* 6. Steph. de Gaeta *in repet. c. ad limina* 30. *q.* 1. *princ. n.* 6. intelligendo, vt per Dionys. Paul. *de vera quatuor Patriarchalium sedium erect. c.* 17. *à n.* 54. infinitos refert Sanch. *de Matrim. lib.* 1. *disp.* 9. *num.* quibus adde Suar. *tom.* 4. *de pænit. disp.* 25. *sect.* 1. & *de legib. lib.* 6. *cap.* 14. *num.* 6. 6

Ex quibus consequens fit Episcopos in sua diœcesi debere honorari ab Archiepiscopo, dum est in illa, Capr. *decis.* 17. *n.* 24. & 25. Aloys. Ricc. *in praxi aurea, resol.* 203. *n.* 3. *vers.* 8. Habent eadem priuilegia circa officium Inquisitionis, quæ habet Inquisitor delegatus, & maximè absentibus Inquisitoribus, vel vbi illi non adsunt, Peña *in direct. Inquis. part.* 3. *schol.* 112. Aloys. Ricc. *d. resol.* 203. *num.* 4. *vers.* 12. procedunt enim simul, vnde quærit Diana *resol. moral. p.* 4. *tract.* 7. *resol.* 57. quid faciendum in imponendis pœnis quando discrepant Inquisitores, & Ordinarij? Et ciuitas occidens suum Episcopum priuatur in posterum tali dignitate, *c. illa* 25. *q.* 2. Cou. *lib.* 2. *var. c.* 8. *in fine*, Aloys. Ricc. *d. resol.* 203. *n.* 4. *vers.* 13. de quo infrà *all.* 57 *n.* 237 † Hinc pariter infertur Episcopos in suis Diœcesibus plenissimā exercere iurisdictionem puniendi quæcumque & omnia crimina, *c.* 1. *de offic. ordin.* censuras proferre potest contra Sacerdotē, nisi iurisdictionem habeat, *c. cùm ab Ecclesiarum, de officio Ordin.* Indulgentias concedere valet, *cap. quod autem, c. cùm ex eo, c. pæn. de pænit.* & *infrà alleg.* 88. necnon cognoscere de causis matrimonialibus *infr. alleg.* 84. dispensare in omnibus casibus minoribus adulterio, *cap. at si clerici*, §. *de adulteriis, de iudic.* & in irregularitatibus occultis. Concil. Trident. *sess.* 24. *de reformat. cap.* 6. vt infrà *alleg.* 39. & 40.

& 40. Absoluere ab omni censura legis non seruata, *c. nuper, de sentent. excommun.* post Nauar. Couar. Vgolin & alios Suar *de censur. lib. 2. cap. 19.* Suar. *eodem tract. tom. 5. disp. 7. sect. 5.* late *alleg. 50. num. 272.*
9 *cum seqq.* ac demum † dispensare quoties dispensandi facultas conceditur, vt notant omnes *in c. at si clerici, §. de adulterijs, de iudicijs, & in c. dilectus, de tempor. ordin.* Card. Tusch. *pract. concl. tom. 4. concl. 276* Suar. *de legib. lib. 6. cap. 14. num. 3. &* 8. vide infra *alleg. 33.*

Quare ex his omnibus colligitur Episcopos, tam in potestate iurisdictionis, quam in potestate Ordinis, Sacerdotibus, seu Presbyteris superiores esse: constat enim tam Ordinis, quàm iurisdictionis potestatem competere Episcopis in suis diœcesibus; Sacerdotibus verò esse commonem Ordinis potestatem cum Episcopis, exceptis ordinandi, confirmandi, nonnullisque alijs ministerijs: ergo fit consequens manifestissimum quoad potestatem iurisdictionis Episcopos superiores esse Presbyteris, cùm ex dictis constet hos nullam, illos plenam in suis diœcesibus habere iurisdictionem. Quoad potestatem Ordinis idem ostenditur, siquidem Sacramentum Confirmationis conficere, Ordines conferre, multaque alia Ordinis ministeria solis Episcopis fuere reseruata, & Presbyteris omnino denegantur. Quare hanc veritatem multis docét Card. Bellarm. *tom. 1. controu. 5. lib. 1. cap. 14.* Petr. Sot. *de instit. Sacerd.* vbi *de sacram. Ordinis, lect. 3.* & alij, quos plene refert Henriq. *in summ. lib. 10. c. 7. §. 2. lit. L.* late nouissimè Philibert. Marchin. *de sacram. Ordinis, tr. 1. p. 8. cap. 4. per tot.* qui post nonnullas huius tractatus impressiones in lucem prodijt, ideò nil mirum si adinuicem nos citemus: & de Fide definiuit Conc. Trid. *sess. 23. c. 4 & can. 6. & 7.* Nõ obstant illa, quibus impij hæretici hanc Episcoporum, & Presbyterorum distinctionem & pulcherrimam Catholicæ Ecclesiæ hierarchiam conantur euertere, quem errorem iam olim excitauit Aërius, qui cùm Episcopatum frustrà & impotenter ambijsset, ab Ecclesia diuertit, eam impugnans dignitatem, quam consequi non potuit: quem deinde errorem ex eadem causa promotus suscitauit VVicleph, cùm Episcopatum vigorieosẽ impotenter appeteret, adducentes auctoritates Pauli *1. ad Philipp.* ibi, *cum Episcopis & Diaconibus*; quasi nomẽ *Episcopis*, pro Presbyteris ponatur; aliàs enim de Presbyteris quoque Paulus fecisset mentionem, & deinde, quia in plurali numero dicit, *Episcopis*, qui tamen in eadẽ ciuitate plures esse non possunt, iuxta ea, quæ notantur *in c. quoniam, de officio Ordin.* Adducunt deinde Paul. *1. ad Titum cap. 1.* ibi, *constituas per ciuitates Presbyteros*, & inferiùs, *oportet enim Episcopum irreprehensibilem esse*, &c. quasi illi, quos superiùs Presbyteri nomine significabat, iidem sint atque illi, quos modò Episcopos appellat. Denique expendunt auctoritatem Hieron. *in cap. legimus 93. dist. & in cap. olim 95. distinct.* vbi expresse inquit, *eosdem esse Episcopos, atque Presbyteros.* In primis enim pro solutione difficultatũ, quas suprà ex locis Apostoli adduximus, aduertendum vniuersum clerum, omnésque Ordines ad duo primaria genera reuocari; ad Sacerdotes scilicet, & ministros, quorum priores, videlicet Sacerdotes subdiuiduntur in maiores, & minores; posteriores verò, scilicet ministri, in sex alias species, Diaconos, Subdiaconos, Acolytos, Lectores, Exorcistas, & Ostiarios, quibus nostri addũt Psalmistas, habetur *in c. cleros. 21. dist.* quamuis nomen, *Episcopi*, principalibus tantùm Sacerdotibus tribui soleat, & nomen Diaconi principaliori tãtùm Ministro, vtrumque tamen suo modo alijs conuenit, nam etiam Presbyteri superintendunt populo. Volens igitur Paulus vniuersum populum salutare, sed magis Clerum, ne cogeretur singulos Ordines numerare, generatim id fecit, nomine Episcopi comprehendens omnes Sacerdotes, nomine Diaconi omnes ministros. Ad secundum ex Paulo *ad Titum*, respondetur Paulum illis verbis vsum fuisse tanquam generalibus, non verò tanquam distinctis, ex modò dicta ratione. Ad auctoritatem verò S. Hieronymi responsum est suprà *part. 1. tit. 1. cap. 3. num. 36.*

Vnde omnibus Clericis, & cunctis etiam fidelibus Ecclesia præcipit, vt Episcopos suos diligant, eisque obedientiam debitam exhibeant, sic etenim docet Clemens Papa *in c. Sacerdotes 2. quæst. 7. Sacerdotes*, inquit, *& reliqui Ecclesiæ ministri, omnesque plebes Episcopos suos diligere debẽt, & eorum præceptis obedire, etiamsi ipsi aliter, quòd absit, agant, nisi in Fide errauerint.* Et B. Apostolus Petrus hortabatur, dicẽs: *Obedite præpositis vestris, non solum bonis, & modestis, sed etiam dyscolis.* Euaristus quoque Papa *in cap. sicut vir, in fine 7. q. 1.* dicit *Ecclesiam cum tanta reuerentia Episcopi sui doctrinam suscipere debere, eumque amare, & diligere, vt legatum Dei, & præconem veritatis*; si quis autem Episcopo non obedierit, siue sit Sacerdos, siue alius clericus, siue etiam Princeps, Canonum sententia pronunciatur infamia, & à liminibus Ecclesiæ est reijciendus, vt dicit idem Clemens *in cap. si autem 11. quæst. 3.* excommunicandos esse dicit Anterus Papa *in c. absit, eadem causa, & quæst.* ita & *in c. si quis, & in c. cum nos, de maior. & obed.* Nec potest subditus contra Prælatum suum præscribere obedientiam, *cap. cum non liceat, de præscript.* vbi in collect. plures Doctores citauimus, & infrà *alleg. 128.* latiùs agemus.

Episcopi igitur multis nominibus appellantur, 10 nonnumquam Præsules, interdum Antistites, aliquando summi Sacerdotes, vt per text. *in cap. cleros, vers. Episcopus, cum seqq. 21. dist. c. quod translationem, de tempor. ordinat. c. 1. §. per frontis, princip. de sacra Vnct.* tradunt, & explicant sigillatim post alios, Card. Bellar. *tom. 1. de controuers. Christ. fidei lib. 3. de Rom. Põt. c. 14. & lib. 2. de Concil. auct. c. 1. ad fin.* Azor. *p. 2. lib. 3. c. 21. q. 1.* Henriq. *in sum. lib. 10. de Ordinis Sacramento c. 32. num. 1.* Durand *in rationali diuinorum lib. 2. c. 21. à princ. vsque ad num. 5.* & quòd Episcopi dicantur summi Sacerdotes, nuncupatim tradunt Ioseph. Lud. *Perus. decis. 74. n. 11.* Azor. *instit. moral. p. 2. lib. 3. c. 28. col. 299.* ita & Pontifices multoties nuncupantur, vt *in c. Pontifices 7. quæst. 1. c. Massana, de elect. d. c. quod translationem, c. quia periculosum.* ibi, *Pontificalis officij, de sentent. excommu. lib. 6.* Imò Isidor. *in d. c. cleros, vers. Pontifex*, vocat eos maximos Pontifices, hoc est, maximos Sacerdotes, & *in vers. Presbyter*, addit eosdem Pontificatus apicem habere notant Gom. *in c. 1. num. 18. de constit. lib. 6.* Aloys. Ric. *in praxi aurea resolut. 203. num. 1.* Azor. *dict. q. 1. vers. quæres etiam.* Durand. *num. 4. vbi proximè*, cuius nominis deriuationem idem Isidor. *in dict. vers. Pontifex.* explicare videtur dum sic, *vel dicitur, & quasi via sequentium*, &c. quæ etymologia ex eo declaratur, & confirmatur, quia siue sequamur Quinti Mutij Scæuolæ sententiam, qui à *posse*, *&* *facere* Pontifices dictos putauit, & quod illis potestas fuisset sacrificandi, id est, Sacra faciendi, *l. 2.* ibi, *Pontificem dum Sacra facit, ff. de in ius vocando*, (*facere* enim apud veteres sacrificare est.) sequuntur multi, cum quibus Alcia. *lib. 1. Parerg. c. 6.* indeque Pontificium dictum pro iure, & potestate aliquid faciendi: siue sequamur aliam eiusdem nominis rationem,

quæ

quæ Marco Var. placuit, de qua Nouiores *in l. 2. §. deinde ex his legibus*, ibi, *apud collegium Pontificum erant*, vbi Corraſ. *num.* 16. & 17. Cagnol. *numer.* 96. *ff. de origine iuris*, Lexicographi iuris *verb. Pontifices*: in vtroque ſenſu Epiſcopi rectè Pontifices appellantur, vel quòd ſacra faciant, *dict. c. cleros, verſ. Presbyter*, vel quia viam aliis conſtruant & oſtendant, exemplo vitæ, & doctrinæ, ex regula text. *in cap. inter cætera, de officio Ordin.* cum ſimilibus, tradit Corraſ. *lib. 5. miſcellan. c. 22. num.* 6. & 8. quo pacto declarandus erit text. *in dict. cap. cleros, verſ. Pontifex*, ibi, *quaſi via ſequentium*, intendit Durand. *d. lib. 2. cap. 11. num.* 5. Vocantur Principes Eccleſiæ, Aloyſ. Ricc. *in praxi aurea reſolut.* 203. *n.* 2. Dicuntur etiam perſonæ egregiæ, itaut ad eos domi mittatur pro iuramento accipiendo ſi quandoque in teſtem vocantur volentes, gloſ. *in l. ad egregias ff. de iureiur.* Bald. *in Auth. ſed iudex, C. de Epiſcopis & cleric.* Gambar. *de officio & poteſt. Legati de latere lib. 2. tit. de variis Ordinariorum nomin. n.* 38. Item dicuntur illuſtres, ſecundùm Bart. *in l. omnes populi ff. de iuſtit. & iur.* Gambar. *citato loco n.* 39. & comitari debent à ſuis Canonicis in publicis proceſſionibus, vt latè probat Aloyſ. Ricc. *in praxi aurea reſol.* 51. & dicuntur habere paſtoralem curam, & dignitatis faſtigium, *cap. ordinatos* 59. *diſt. c. moramur, verſ. principatus, diſt.* 6. *c. principatus* 1. *q.* 1. Aloyſ. Ricc. *d. reſolut.* 203. *num.* 2.

11 Epiſcopatus, dignitas eſt, Epiſcopuſque dignitatis, & poteſtatis nomen habet, non officij tantum, vt probant text. *in c.* 1. *de officio delegat. lib.* 6. ibi, *Pontificali dignitate*, &c & *Clement.* 1. ibi, *Pontificali*, *de renun. Clem. in pleriſque*, ibi, *Pontificalis dignitas, de elect. Extrauag.* 1. *verſ. non volentes, Ne Sede vacante, Ioannis XXII.* cum multis aliis, ex quibus ita poſt Ioan. Andr. notant Franch. & Dominic. *in d. cap.* 1. *num.* 1. Azor. *inſtit. moral. tom.* 2. *lib.* 3. *cap.* 27. *quæſ.* 2. Henriq. *in ſum. lib.* 10. *de Ordinis Sacramento, c.* 32.

12 *num.* 1. Quinimo † Epiſcopatum non tantùm dignitatem, ſed culmen eſſe dignitatum videtur probare text. *in c. pen.* ibi, *ad culmina dignitatum*, *de præbendis*, quem ad hoc notat gloſ. *verb. dignitatum in c.* 2. *eodem tit. lib.* 6. & ſingularem dicit Barbatia *in cap. dilectus, colum. pen. de officio Legati*, & ad notabilem caſum applicat Ripa *lib.* 2. *reſponſorum c.* 16. maiorémque eſſe Ordinem, quam ſit in Eccleſia Dei, aſſerit gloſ. *verb. Epiſcopus, in proœmio libri Sexti*, gloſ. *verb. de Epiſcopis. in c. quia periculoſum, de ſententia excommunicat. eodem lib.* 6. Caſſan. *in catalogo gloriæ mundi, part.* 4 *conſiderat.* 25. inde afferentes rationem

13 † quare Summus Pontifex ſe Epiſcopum appellet, at cæteros Epiſcopos vocet fratres; quaſi ſibi æquales, Cardinales verò & Reges filios, iuxta text. *in c. quam grauis* 6. *de crimine falſi*, tradunt Felin. *in proœmio Gregoriano, num.* 1. Dec. *in c. cùm venerabilis, n.* 2. *de except.* Coſm. *in pragmatica tit. de numero Cardinalium gloſ. Cardinales.*

14 Neque obſtat text. *in c. qui Epiſcopatum*, ibi, *quia nomen eſt operis, non honoris*, 8. *q.* 1. ex quo nonnulli huius temporis hæretici contendunt Epiſcopi nomen ſolùm eſſe functionis, muneris, ſeu officij, non verò poteſtatis, ſeu dignitatis, refert Cardin. Bellarmin. *de controuerſ. Chriſtianæ fidei, tom.* 1. *lib.* 3. *de Rom. Pontif. c.* 24. Azor. *d. c.* 27. *quæſ.* 2. Reſpondetur enim hæreticos manifeſtè decipi ex nominis etymologia, quàm ſolùm voluit deſignare D. Auguſt.

15 *in d. c. qui Epiſcopatum*: nam etſi nomen † *Epiſcopus*, ſumptum à verbo Græco ἐπισκοπεῖν, quoad nominis etymologiam ſignificet eum, qui ſpeculatur, & inſpicit, quaſi Epiſcopus in Eccleſia Dei ſpeculator ſit, & inſpiciens ſubditorum mores, *cap. Cleros §. Epiſcopus* 21. *diſtinct.* Azor. *dict. cap.* 27. *quæſ.* 1. Durand. *in rationali Diuinor. lib.* 2. *cap.* 11. *num.* 1. & 2. Attamen reipſa, ſicut olim apud Ethnicos nomen erat Magiſtratus & præfecturæ, nimirum Prætoris, ita & hodie ſumptum etiam eſt ad deſignandam poteſtatem, & dignitatem, & præfecturam, quæ eſt in Epiſcopo: ita vt Epiſcopatus non ſit ſimplex officium prædicandi, & inſpiciendi ſubditorum vitas: ſed etiam vera dignitas, & præfectura Eccleſiaſtica, cum poteſtate & vi coactiua regendi eoſdem ſubditos in rebus ſpiritualibus, ac diuinis, & imperandi, ac puniendi, vt bene deducitur ex illo D. Paul. *ad Corinth. cap.* 13. ibi, *ſecundùm poteſtatem, quam dedit mihi Dominus*, &c. & ex aliis locis intendit vtrumque text. *in dict. cap.* 1. ibi, *Pontificali dignitate*, &c. iuncto ibi, *ſacri officij*, *quod exercent*, &c. *cap. quia periculoſum*, ibi, *Pontificalis officij, de ſentent. excommunicat. lib.* 6. & ex variis Scripturæ teſtimoniis, & ſimilitudine nominis, *Rex*, ex quo etiam hæretici arguebant, oſtendit idem Illuſtriſſ. Cardin. Bellarm. *d. c.* 24. notant Henriq. & Azor. *dictis locis.*

Ex eo autem quòd Epiſcopatus dignitas ſit, inferunt DD. ſub appellatione dignitatis in Iuris, vel hominis diſpoſitione etiam Epiſcopalem venire, vt per Dominic. & Franch. *d. cap.* 1. *num.* 1. de quo tamen videri poteſt gloſ. *verb. dignitatum*, & *ibi* communiter omnes, *in cap.* 2. *de præbendis lib.* 6. Simonet. *de reſeruat. quæſt.* 11. *per totam*, Mandoſ. *reg.* 32. *Cancel. quæſt.* 15. Gambar. *de poteſtate legati lib.* 2. *num.* 41. *cum ſeqq. & lib.* 7. *à num.* 221. Hoieda *de incompatibilitate benefic.* 1. *cap. part.* 24. *num.* 64. qui magis communiter diſtinguunt inter materiam fauorabilem, & odioſam, ita vt in illa, non verò in iſta ſub appellatione dignitatis, Epiſcopalis comprehendatur, iuxta deciſionẽ text. *in cap. dilectus* 12. *de conceſſ. præbenda, c. Inquiſitores* 16. & ibi gloſ. *verb. expreſſe, de hæreticis lib.* 6. *cap. ſi compromiſſarius* 37. *verſ. huiuſmodi, de elect. lib.* 6. *de cap periculoſum, de ſentent. excommunicat. eodẽ lib.* Marc. Anton. Genuen. *in pract. Eccleſ. quæſt.* 9. *num.* 3. & ad diſpenſationes vide doctrinam Abbat. *in d. c. dilectus n.* 1. & *in c. cum VVinton. de el ct.* vbi docet † diſpenſationem etiam ad 16

17 omnes, ſeu quaſcunque dignitates, non extendi ad Epiſcopalem propter excellentiam, & culmen illius, ex regula *c.* 1. *§. vltim. de filiis Presbyter lib.* 6. ſequuntur Peregrin. *de fideicomm. art.* 23. *num.* 8. Hoieda *de incomp. benef. p.* 2. *c. vltim. num.* 77. Maurit. Alzed. *d. p.* 1. *c.* 3. *n.* 19. Nicol. Garcia *de beneficiis p.* 1. *cap.* 6. *num.* 66. Sic etiam Epiſcopi non ligantur ſuſpenſione, ſiue interdicto, niſi de illis mentio fiat, *d. c. quia periculoſum*, Sayr. *de cenſuris lib.* 1. *c.* 8. *num.* 25. Bellet. *diſquiſit. Cleric. p.* 1. *tit de diſciplina clericali §.* 2. *n.* 47. Nec etiã ſub diſpoſitione generaliter loquente de perſonis, venit perſona Epiſcopi, *c. Inquiſitores de hæret. in* 6. vbi gloſ. *verb. expreſſe* Lotter. *de re benef. lib.* 1. *q.* 8. *n.* 81. Nec denique Epiſcopalis dignitas venit ſub ampliſſimis verbis quorũcunque beneficiorum in odioſis, *c.* 1. vbi gloſ. *verb. dignitatum, de præbẽdis in* 6. Gõzal. *ad reg.* 8. *Cancel. gloſ.* 5. *in princip. n.* 36. Bellet. *d. §. num.* 43.

Sed an Epiſcopatus Ordo ſit, controuertitur inter Theologos, & Canoniſtas. Theologi enim in Eccleſia ſeptem tantùm Ordines ponunt, quatuor videlicet minores, & tres maiores, & ſic negant Epiſcopatum eſſe ordinem diſtinctum, ſed eundem cum Sacerdotio, & per conſecrationem in dignitate Epiſcopali recipere Epiſcopum non ordinem diſtinctum, vt eſt Sacramentum, ſed potiùs diſtinctum officium 18

ficium, & nouam dignitatem ac præeminentiam exercendi ex officio plures Eccleſiaſticas functiones, quas ex officio certum eſt nec, ſimplices Sacerdotes, nec alios inferiores exercere poſſe. Ita tenent ipſi in 4. Sentent. diſtinct. 24. S. Thom. in addit. ad 3. p. quæſt. 40. art. 5. in corpore, vbi Nugnus, Henriq. in ſũ. lib. 10. cap. 2. in princip. Coſm. Piliarch. lib. 1. cap. 10. Paul. Comitol. reſp. moral. lib. 1. quæſt. 98. ſub num 11. Sanch. in opuſcul. moralib. lib. 7. c. 1. dub. 8. Lotter. de re benef. lib. 3. q. 35. à num. 32. Alzed. d. part. 1. cap. 4. n. 8. Molfeſ. in ſumm. moralis Theolog. tract. cap. 1. num. 31. Homobon. de Bonis de humana vita ſtatibus, part. 1. cap. 20. in princ. Filliuc. tom. 1. tract. 9. num. 12. Reginald. in praxi fori pœnitent. lib. 30. tract. 1. num. 5. Bonacina de Sacramentis diſp. 8. quæſt. vnic. punct. 1. num. 3. Verior tamen eſt ſententia Canoniſtarum aſſerentium Epiſcopatum eſſe Ordinem à Sacerdotio diſtinctum, vt probat expreſsè Tridentini locus (cui ſe neſcire, nec poſſe bona fide reſpondere aſſerit Nauarr. in loco infrà citando) ſeſſ. 23. de ſacram. Ordin. cap. 4. ibi, Epiſcopos, qui in Apoſtolorum locis ſucceſſerũt ad hunc Hierarchicum ordinem præcipuè pertinere, &c. text. in cap. illud 77. diſtinct. & in c. 1. iuncta gloſſ. verb. à cap. 32. diſtinct. Quòd autem imprimat characterem probatur, quia Epiſcopalis ordinatio non poteſt repeti, & eſt indelebilis, & Epiſcopus ex ſua ordinatione poteſt duo Sacramenta conferre, ſcilicet Ordinem, & Confirmationem, quæ non poſſunt Sacerdotes inferiores miniſtrare, Fr. Eman. in ſum. tom. 4. cap. 67. num. 21. Alzed. d. part. 1. cap. 4. num. 7. Denique confirmatur optimè ex eo, quia Epiſcopi multò magis, quàm alij inferiores ad ſacroſanctum Euchariſtiæ ſacramentum ordinantur: ipſi enim & Sacerdotium conferunt, ac Altaria, & vaſa ad vſum eiuſdem Sacramenti conſecrant. Ex quibus ita ex noſtris, & Theologorum pluribus hanc ſententiam defendunt in effectu gloſſ. verb. Epiſcopus, in proœmio, lib. 6. & gloſſ. 2. vbi Doct. in cap. quoties 3. de purgat. canonic. Durand. in 4. diſt. 24. quæſt. 6. & ibi Palud quæſt. 7. VValdenſ. tom. 2. de Sacram. cap. 116. Nauarr. in manual. cap. 12. num. 18. Petrus Sot. de inſtit. Sacerd. lect. 1. & 4. de ſacram. Ordin. Viuald. in candelabro aureo, tit. de ſacram. Ordinis, num. 10. Emãuel Sà verb. Ordo, n. 7. Valent. tom. 4. diſput. 9. quæſt. 1. punct. 4. Martin. Fornar. cap. 1. de Ordine, Cardin. Bellarmin. de ſacramento Ordin. c. 5. Vaſq. part. 3. tom. 3. diſp. 240. c. 3. Coninch de Sacram. tom. 2. diſput. 2. dub. 2. num. 9. Medina lib. 1. de cœlibatu cap. 16. Domit. Chamerot. de Sacrament. tract. 11. de Ordine ſacro, cap. 1. dub. 3. Laym. in Theolog. moral. lib. 5. tract. 9. cap. 4. num. 3. & cap. 7. in fine. Rendina in promptuar. receptarum ſent. tit. 38. de Epiſcopis & Prælatis, num. 15. Campanil. in diuerſ. Iuris Canonici rub. 2. num. 7. Vaſcõcel. in harmonia rub. ad tit. de tranſlat. Epiſcopi, num. vlt. Franc. Leo in theſauro fori Eccl. part. 1. cap. 4. num. 17. nouiſſimè me citato in hoc loco, Torreblanca in practicab. Iuris ſpiritualis lib. 2. cap. 11. num. 16. Quicquid aliter diſtinguat Azor. inſtit. moral. part. 2. lib. 3. cap. 27. quæſ. 3. & Lotter. de re benefic. lib. 1. quæſt. 9. à num. 75.

19 An autem ordinatio Epiſcopalis verè, & propriè ſit Sacramentum? Vide Balduin. Iunium ſuper opera controuerſiarum. Cardin. Bellarm. part. 2. lib. 6. cap. 3. verſ. primum ergo, poſt Michaëlem Medinam, Petr. Sot. Valent. & Vaſq. tractat Coninch d. diſp. 20. n. 43. inter quos receptior tenet opinio Epiſcopatum eſſe de per ſe, & ſeiunctim Sacramentum, & vltra eos docẽt Cardin. Bellar. de Sacrament. lib. 1. c. 5. & Gregor. de Valentia tom. 4. diſp. 9. q. 1. punct. 4. verſ. ſecundò controuerſum, quos refert & ſequitur Campan. rub. 2. n. 7. ante verſ. Epiſcopatum, Filliuc. d. tract. 9. num. 24.

Verùm autem Cardinalatus ſit verus Ordo, non videtur ab inſtituto noſtro alienum diſputare. Quidam inter Eccleſiaſticos Ordines Cardinalatũ enumerant, ex quorum numero ſunt Turrer. lib. 2. ſum. c. 80. Card. Alban. in tract. de Cardinalib. quæſt. 5. circa med. Anton. Barbat. tract. de poteſt. Cardinal. p. 1. quæſt. 1. num. 20 vſque ad 37. Villadieg. de origine, dignitate, & poteſt. Cardinal. q. 1. Cardin. Iacobat. tr. de Concil. lib. 1. art. 11. Auguſt. Triumph. tract. de poteſt. Eccleſ. q. 102. S. Antonin. 3. part. ſum. tit. 21. c. 1. & 2. Sed alij multo meliùs tenent Cardinalatum non eſſe Ordinem ſacrum, nec imprimere characterem, nec fuiſſe à Chriſto Domino inſtitutum, vt per Cardin. Zabarel. in Clem. ne Romani, §. porrò, de elect. Sot. in 4. diſt. 24. quæſt. 2. art. 4. Card. Bellarm. lib. 1. de clericis, cap. 16. controu. 5. Domit. Chamerot. de Sacram. tract. 11. cap. 1. dub. 2. Sanch in opuſcul. moralib. lib. 7. c. 1. dub. 11. Azor. inſtit. moral. p. 2. lib. 4. c. 1. quæſ. 3. verſ. ſecunda opinio, Monet. de commut. vltim. volunt. c. 12. num. 75. verſ. tamen primum; ex ea potiſſimum ratione, quia Cardinalatus non habet conſecrationem aliquam, nec materiam, nec formam. Vnde ſimiliter Paparum non conſtituere Ordinem diſtinctum ab Epiſcopatu, nec imprimere diſtinctum characterem, reſoluunt Sot. d. q. 2. art. 4. concl. 2. Bonacin. de Sacram. diſp. 8. q. 8. vnica, punct. 1. num. 5. quia etſi Papa habeat maiorem poteſtatem iuriſdictionis, quàm habeat Epiſcopus; tamen in poteſtate conficiendi corpus Chriſti conſecrandi Epiſcopos, confirmandi, & ordinandi, ſunt æquales.

In honorem tantæ dignitatis multa priuilegia 20
Epiſcopis conceduntur, & plures prærogatiuæ eis competunt de Iure. Primò enim electus Epiſcopus eximitur à patria poteſtate, ex lege Canonica in c. per venerabilem, qui filij ſint legitimi, & lege Imper. in auth. ſed Epiſcopalis dignitas, C. de Epiſcopis & cler. obſeruant Cou. in cap. quia nos, num. 5. de teſtam. Bernard. & Salzed. reg. 235. Garc. Falcon. reg. 198. Cott. in memorabilib. verb. Epiſcopalis dignitas, Viui. tom. 2. com. opinion. lib. 8. tit. 29. de patria poteſtate, n. 4. p. 403. Menoch. remed. 15. recuperandæ, num. 321. Aſcan. de patria poteſtate, c. fin. num. 49. Pinel. in l. 1. p. 1. n. 42. C. de bonis matern. Gutier. in repet. §. ſui, num. 10. & 11. Inſt. de hæred. qual. Valdeſ. ad Xuar. p. 2. pag. 62. Molin. de Iuſt. tract. 2. diſp. 229. verſ. 6. Rebell. de oblig. Iuſt. p. 2. lib. 1. q. 8. num. 6. verſ. 8. Milis verb. filius, verſ. filius eximitur, Sà eod. verb. num. 11. Anton. Gom. var. tom. 1. c. 9. num. 11. Alzed. part. 1. c. 11. num. 10. vbi num. 19. dicit quòd filij Epiſcopi antea vxorati per conſecrationem patris non liberantur à patria poteſtate. Thom Valaſc. tom. 1. alleg. 29. num. 79. Mart. de Iuriſ. p. 4. cent. 1. caſu 27. num. 4. nouiſſimè Balth. de Angelis ad d. auth. ſed Epiſcopalis, n. 1. pag. 82. Marc. Anton. Genuenſ. in pract. Eccleſ. q. 374. n. 1. in princ. Idem in Cardinalibus in his, quæ ipſis ſunt commoda, non ita tamen vt omittant ius ſuorum hæredum, Cuch. in Inſtit. canon. lib. 1. tit. 4. n. 87. Molin. de Iuſtit. tr. 2. diſp. 229. num. 8. Læl. Zech. de Repub. Eccleſ. tom. 3. de Cardinal. num. 9. priuil. 8. nouiſſimè amicus meus ſapientiſſimus P. Diana moral. reſol. part. 5. tract. 2. reſol. 32. Secundò, in ſignum dignitatis Epiſcopalis, & ſpiritualis quoque Matrimonij cum Eccleſia ſua annulum portare poteſt in digito, & Mitra, ſeu infula, & aliis Epiſcopalibus ornamentis atque inſigniis decoratur, c. clerici officia, de vita, & honeſt. cleric. Tertiò in Altari, in quo Epiſcopus Miſſam cantauit, nullus eadem die poteſt Miſſam celebrare, c. in altari, de conſec. diſt. 2. & infrà dicemus alleg. 24. in princip. Poſſunt autem ipſi Epiſcopi cum Altari portatili

vbique

vbique locorum, & extra Ecclesias celebrare, per se, vel per alium in præsentia sua, *c. fin. de priuileg. in 6.* quod an sublatum non fuerit per Concil. Trid. *sess. 22. in decreto de obseruandis, & euit. in sacrif. io Missa*, dicemus infrà *alleg. 23. num. 5.* Et in suis diœcesibus populo solemniter benedicere *Clem. fin. de priuil.* de quo aliqua notabimus *alleg. 27. num. 63.* Audire diuina Officia etiam tempore interdicti, & celebrare, & in sua præsentia facere celebrari, *cap. quod nonnullis, de priuileg.* & possunt sibi quem volunt eligere Confessorem, *c. fin. de pænit. & r. miss.* de quo tamen vide quæ dicemus infrà *alleg. 25. num. 20* *Quartò*, habent Cathedratici exactionem, & Canonicam portionem, & alia similia, quæ ad legem diœcesanam pertinere dicuntur, de quibus tractabimus *alleg. 86.* *Quintò* non potest Episcopus ad testimonium dicendum flagitari, inquit *l. nec honore C. de Episcopis & cleric. & auth. de sanctiss. Episc. § nulli verò iudicum*, & persona inhonoratur, & dignitas Sacerdotis excepta confunditur, de quo vide quæ diximus in nostro *tract. de Iure eccles. lib. 1. c. 12. num. 10.* quòd si quandoque eius necessaria sit attestatio, non iureiurando, sed Euangeliis tantùm coram positis testimonium eius est accipiendum, *cap. testimonium, cum seq. 11. quæst. 1.* *Sextò*, cuicumque licitum est iudicium Episcopi in quacumque causa eligere, & eius sententia non est retractanda, & testimonium ipsius tantùm est recipiendum, vt Theodosius Imp. decreuit *in c. quicumque, cum seqq. 11. q. 1.* nisi de præiudicio famæ alterius ageretur, vt *in cap. fin. 6. quæst. 2.* hæc enim sic quoque intelliguntur cum sententia ab Episcopo secundùm ius legitimè fuerit prolata; dicit enim Imper. illud veritatis auctoritate firmatum, illud incorruptum habeatur quod à sacrosancto homine secundùm scientiam mentis illibatæ fuerit prolatum, *in c. omnes, in fine, ead. causa & quæst.* Episcopi quoque tantùm, vel alij in Ecclesiastica dignitate constituti, Conseruatores Iudices dantur, *c. hac constitutione, de officio deleg. in 6.* *Septimò*, si Episcopi à quoquam rebus propriis spolientur, vel à suis sedibus eiiciantur, sunt statim in omnibus restituendi, & cuncta eis redintegranda, antequam vllum crimē obiici possit, *cap. si quis ordinatus, cum seq. 91. dist. Clem. vnic. de foro compet.* Nec sunt Episcopatu priuandi propter quamcumque ægritudinem, aut corporis infirmitatem, *cap. 1. cum seqq. 7. q. 1.* *Octauò*, Episcopus potest assistere Inquisitoribus in negotio Fidei, Alex. IV. *Bulla* XIII. & habet eadem priuilegia circa officium Inquisitionis, quæ habet Inquisitor delegatus, & maximè absentibus Inquisitoribus, & vbi Inquisitores non adsunt, Pegna *in 3. part. direct. Inquisit. schol. 115.* Aloys. Ricc. *in prax. aurea resol. 503. vers. duodecimo.* *Nonò*, Episcopi non citantur ad Curiam ab Auditore Cameræ absque mandato summi Pontif. Pius IV. *Bulla 74.* Aloysius Riccius *dict. resolut. 203. num. 1.* *Decimò*, Episcopi præcedunt Protonotarios, etiamsi sint de numero participantes tā in Vrbe, quàm extra, Pius II. *Bulla 1.* Aloys. Ricc. *d. resol. 203. vers. sexto.* *Vndecimò*, Episcopus in sua diœcesi debet honorari ab Archiepiscopo dum est in illa, Capyc. *decis. 17. n. 18. & 25.* Aloys. Ricc. *dict. resol. 203. n. 3. vers. octauo.* *Duodecimò*, Episcopus potest esse Iudex in causa propria suæ Ecclesiæ, vt dicemus *alleg. 87. num. 6.* *Decimotertiò*, Ciuitas occidens suū Episcopum priuatur in posterum tali dignitate, *cap. ita nos 15. q. 1.* Cou. *lib. 5 var. c. 8. in fine*, Aloys. Ricc. *d. resol. 103. num. 4.* Gutier. *canon. lib. 1. c. p. 10. num. 11* Alaedo *dict. part. 1. cap. 7. num. 17.* vbi *num. 18.* id intelligit, si Episcopus iam erat consecratus: qui autem Episcopum personaliter offenderit, non potest nisi per Papam absolui, quamuis sit leuis iniuria, cùm in aliis ex leui iniuria id alteri demandetur, *cap. peruenit, de sent. excommun.* *Decimoquartò* potest Episcopus sententiam suam per alium legere, Vgolin. *de officio Episc. part. 1 cap. 2. § 2. num. 4.* Alzed. *d. part. 1. 2. c. p. 14. num. 45.* vbi *num. 46.* intelligit de Episcopo consecrato. *Decimoquintò* dum iurat non tenetur tangere librum, sed sat est quòd pectus suum tangat, vel à longè manus eleuet versùs illum. *cap. in causa, de iureiu. cū.* gloss. *in cap. quotiens 2. quæst. 7.* Vgolin. *d. part. 1. c. 2. § 2. num. 4.* Hieron. Venero *de exam. Episc. p. lib. 4. cap. 17. num. 19.* Alzed *d. c. 12. num. 38.* vbi *numeris seqq.* id limitat quando Episcopus consecratur, dum fidelitatem, & alia Papæ promittit, vt *in cap. Ego N. in fine, de iureiur.* vel quando specialiter est statutum quòd Episcopus Scripturam tangat. Immo Episcopo sine iuramento credi in causis ciuilibus resoluūt Aggia *de exhib. auxil. concl. 4.* Bobadil. *in polit. lib. 2. cap. 2. num. 15.* *Decimosextò*, Episcopus accusatus non debet stare, sed sedere simul cum Iudice aliquantulum inferiùs, Selu. *de benef. p. 1. q. 3. num. 12. in fine*, Anton. Cotlet. *de potest. Regia part. 4. num. 52.* Alaed. *d. cap. 12. num. 36.* *Decimoseptimò*, non potest cogi ad tutelam cuiuscunque personæ suscipiendam, *auth. de sanctiss. Episc. § Dei autem, collat. 9. l. 9. c. tit. 5. p. 1.* Paul. Montan. *de tutel. c. 35. reg. 1. n. 194.* Galganet. *eod. tract. lib. 1. tit. 6. n. 36.* Alzedo *d. cap. 12. num. 31.*

Quamuis Tiraq. *de nobilit. cap. 16.* latè disputet an nobilitas liberorum ascendat ad parentes? & affirmatiuam partem tueatur Melch. Phœbos *Lusit. decis. 153. per tot. tom. 5 per auth. constitutio quæ, de dignit. § generaliter*, illud certo certius est quòd † Dignitas Episcopalis filij prodest patri, ita quòd parens filium habens Episcopum, ob eius dignitatem gaudeat nobilitatis prærogatiua, vt non reputetur plebeius. Ita Gam. *Lusitan. decis. 111.* vbi Flores de Mena, bene Aloys. Ricc. *in praxi fori Ecclesiastici decis. 45. in 1. impress. & resolut. 467. per totam in 2. impress.* & faciunt quæ Farinac. *in praxi criminali part. 1. lib. 1. tit. 5. q. 1. n. 60.* me citato *in hoc loco* Alaed. *p. 1. c. 12. num. 17.* 21 22

Episcopalis dignitas, eiusque iurisdictio considerata in generali, & in communi est instituta de iure diuino, vt constat ex D. Paulo *ad Ephes. 4. & 1. ad Corinth. 15.* quem post alios exponit Suarez *tom. 4. de Pœnit. p. 2. d. sp. 25. sect. 1. à num. 7.* & ex loco *d. sect. 20.* quem in idem adducit Cardin. Bellarmin. *d. tom. 1. controuers. 4. generalis lib. 4. c. 25.* Henriq. *in sum. lib. 6. cap. 5. num. 5.* Si verò iurisdictio Episcopalis sumatur in particulari, est instituta de Iure humano. Suarez *dict. sect. 1. num. 10. cum seqq.* iuncto *num. 3.* Card. Bellarm. *d. lib. 4. cap. 24.* Valent. *tom. 4. disput. 7. quæst. 10. punct. 2. pag. 5. col. 1.* Azor. *instit. moral. p. 2. lib. 3. c. 30. q. 13.* Camill. Borrellus *d. tit. 6. à n. 1.* Ludouic. Miranda *de ordine iudiciario q. 2. a. 5.* 23

Ad cunctis formidandum Episcopale munus euehendum, singulari tum diuinarum, tum etiam humanarum rerum scientia sunt commendandi, *cap. cum in cunctis, de elect.* Quamobrem is, qui dignitate Episcopatus præfulgere cupit, debet alicuius Academiæ & Gymnasij publici suffragio, & auctoritate Magister, aut Doctor, vel Licentiatus in sacra Theologia, aut in Iure Canonico creari: quòd si ad nullum litterarum gradum promotus sit, sufficit si alicuius Academiæ testimonio publico probetur idoneus ad alios docendos: ita disponit Sac. Concil. Trident. *sess. 22. de reformat. cap. 2.* & tenent Menoch. *de arbitrar. casu 455. num. 35.* Henriq. *in summ. lib. 10. cap. 16. § 2. in comment. littera B, & cap. 33. § 2. & lib. 18.* 24

cap.9. §.1.*verſic.gradus*,Petr. Alphonſ, de Vaſconc. *in harmonia rubricar. Iuris Canon.tit.de ætate & qualitate num.4.* Azor. *inſtit. moral.part.2. lib.3. cap. 28. q.9.col.506.& lib.6.cap.6.quæſ.1 col.683.* Leſſ. *de Iuſtit.lib.2.cap.34 dub.24.* Gonzal. *ad regul.8. Cancel. gloſſ.4.num.67.* Reginald. *in praxi fori pœnitẽt. lib.30. tract.3. num.171.* plures alios refert Cened. *ad Decretum collect.51. num. 4. in fin.* Campanil. *in diuer. Iuris Canon rub.3 cap.4 num.1.cum ſequentib.* Bellet. *diſquiſit. clericali. part.1.tit. de clericali diſcipl.* §. 4. *à num.33.* Homobon.de Bonis *de examine Eccleſiaſtico p.1.tract.1.cap.9.quæſ.52.* vbi *quæſ.53.* an ignarus promotus ad Epiſcopatum ſit tutus in conſcientia, & collatio valeat? quorum plures refero Ego ipſe *in collect. ad cap.cum in cunctis, num.10.de elect.* Molfeſ. *in ſum. Theologiæ moralis tractat. 2. cap. 13, num.6.*

25 Hodie cum priuilegium Doctoratus non faciat Doctorem, ſed requiratur doctrina, Clemens VIII. ſtatuit, vt non ſolùm habentes priuilegium, ſed docti viri ad Cathedrales aſſumantur quoad Epiſcopatus in Italia ſumendi in Vrbe coram ipſo, & Sacra Congr. Illuſtriſſimorum Cardin aliorumque grauium, & peritorum Prælatorum, & virorum. In Gallia verò, & Hiſpania coram S.R.E.Cardin. Legatis ibi exiſtentibus, & Legatis deficientibus coram S.Sedis Apoſtolicæ Nunciis, Patriarchis, Primatibus, Archiepiſcopis, & Epiſcopis, de ſpeciali Papæ mandato, aſſiſtentibus aliis Prælatis, ac peritis Viris, vt huiuſmodi negotij grauitas requirit, ſe examini ſubiiciant, qui approbati, & non aliàs ad Eccleſiæ regimina admittantur, referunt Franc. Leo *in Theſau.fori Eccleſiaſtici part.1. cap.3. num. 10. & 11.* Campan *d. cap.4. num.4.* Maurit. Alzed. *d.part. 1. cap.3. num.24.* idiomate noſtro vulgari ſolemus dicere, *Prelado ſem letras, Nao ſem leme, Relogio ſem pezos, Galinza ſem azas,* latinè. *Prælatus ſine litteris, nauis ſine clauo, horologium ſine æquilibrijs, gallina ſine alis.* Nam ſi omninò illiteratus in Epiſcopum promoueretur, ſanè ab Epiſcopatu amouendus eſſet, quemadmodum amotus fuit Epiſcopus Calinen. ab Honorio III. de quo *in cap. fin. de ætate, & qualit.* toleraretur tamen ſi ex longo vſu & rerum experientia ſciat rectè exercere omnia ad Epiſcopatum neceſſaria, vel ſi charitatis perfectio ſcientiæ defectum ſuppleat, vt per Hoiedan. *de incomp. benef.p.1.c.24.n.32.& 33.* Maiol. *de irreg.c.32.num.4. & 10.*

26 Ad Epiſcopatus culmen ex Concil. Agathenſi *c.16.& 17.* nemo promoueri poteſt ante annum trigeſimum, habetur *in cap. quicumque 77.diſt.* Poſtmodum verò ex Conſtit. Alexandri III. in Concil. Lateranenſi ſuperadditum fuit vt exegerit 30. *in c. cùm in cunctis, de elect.* Ita Coſinus *in pragmatic.ſanction.tit.de elect.cap. ſicut §.deinde,verb. legit.pag.99. verſa,* Petr.Gregor. *ſyntag.Iuris part.1. lib.17. cap.9. num. 12.* Menoch. *de arbitr.caſ.427. num.24.* Rebuff. *tract.de pacificis poſſeſſorib.num.184.* Armend. *in additionibus ad recopil. legum Nauarræ ad lib.1.tit.2. l.1. de ætatibus num.18.* Franc.Leo *dict.c.3. num.7.* Henriq. *in ſum.lib.10.cap.19.§.3.& lib.14.cap.9. in princ. verſ.ad Epiſcopatum.* Azor. *inſtitut.moral. pag.2.lib.6. cap.5. in princip.* Gutier. *canon.lib.1.cap.28.num.39.* Cardoſ. *in praxi Iudicum, verb. Epiſcopus num. 2.* Ludouic.Miranda *de ordin.iud c.quæſt.4.art.2. concl.3.* Leſſ. *de iuſtit.tit.2. cap. 34. dub. 20. num. 103.* Reginald. *in praxi fori pœnitent.lib.30.tract.3. num. 163. verſic.1.* Viuian. *in praxi Iuris patronatus part.2 lib.6. cap.7 num.4.* Maſſobr. *in ſua praxi habendi concurſum reg.10. dub.11. à num.19.* me citato *in hoc loco* Caſtr. Palao *in opere morali tom.2.tract.13.diſput.4.punct.3. num.1.* Molfeſ. *in ſumm. Theologiæ moralis tractat. 2. cap.11.num.4.& 5.* Filliuc. *tom.3.tract.41.cap.5.n.32.* nouiſſimè Balthaſ. ab Angelis *ad authent. Presbyterum C.de Epiſcopis & cleric. num.1.pag.51.* Stephan. VVeyms *ad Conſtitutiones 24. Iuris communis per Concil.Trident. innouatas, Conſt. 2. num. 3.* nouiſſimè Alzad *d.p.1.cap.3.num.22.* Campanil. *in diuerſ.Iuris Canonici rub.7.cap.3.num.3. & rub.7.cap.6. num.44.* vbi ex Rebuff. *d.tract. de pacificis poſſeſſoribus n.184.* aſſerit † in Regno Franciæ (quod in omnibus Gal- 27
licanis Epiſcopatibus non habere locum credit) idoneum ad Epiſcopatum iudicari, qui in vigeſimo-ſeptimo conſtitutus anno reperitur, ita commonentibus concordatis inter Leonem X. & Galliæ Regem: & Petr.Gregor. *ſyntag. Iuris part. 2. lib. 17. cap. 6. num. 16.* addit Regem Franciæ poſſe virum ætatis 27.annorum nominare ſummo Pont. ad Prælaturam obtinendam, dummodo aliæ qualitates deſideratæ adſint. Itaque non amplius ſatis eſt † at- 28
tigiſſe prædictos triginta annos, niſi expleuiſſe pateat, ex Rebuff. *in praxi beneficiali, rubr. requiſita ad collationem bonam num.37.& dict.tract.de pacific.poſſeſſorib. num.184.* licèt gloſ. *in cap.vnico, verſ. compleuerint, de ætate & qualit.in 6.* dixerit Epiſcopum eſſe poſſe qui trigeſimum ingreſſus eſt annum, ad id ducta auctoritate *d. cap.cum in cunctis,* cuius quidem verbum, *exegerit*, non perpendiſſe inſinuat, quòd ſine dubio perfectum indicat tempus, idque tandem Conſtitutione ſua Gregorius XIV.15. *Martij 1591.* expreſſis declarauit verbis, ibi. *annum trigeſimum expleuiſſe,* &c.

Impubes autem ſi conſecraretur Epiſcopus, nihil 29
ageret, ex D.Thom. *ad 3.part.ſum.q.39. art.2.* Henriq. *in ſum.lib.1.cap.21.§.4.& lib.10.cap.14.* §. 3. Syluest. *verb.ordo 4.num.1.* Menoch. *de arbitr.cent.5. caſu 427. num.10.* eo quòd in Epiſcopatu conferatur poteſtas vera circa Corpus myſticum Chriſti, & cõſequenter requiratur actus ipſius ſuſcipientis talem poteſtatem. Contrarium tamen reſoluit Bonacina *de Sacram.diſp.8. q.vni. p.5. n.5.* ex eo, quia multi ſunt Epiſcopi titulares, qui nullam habent curam animarum, aut Eccleſiæ adminiſtrationem; vnde ſi Epiſcopus ante annum trigeſimum conſecretur, nõ fieret irregularis, ex citatis per Suar. *tom. 5.diſp.31. sect.1.num.29.* Campan. *rub.7.c.4.n. 17.* Mari.Alter. *de cenſur.tom.2.diſp.10.c.1.dub.3.* Bonacin. *de cenſur. extra Bullam diſp.3.q.1.puncto 2.n.10.* & quod plus eſt, Sanch. *in opuſc.moral.lib.7.c.1.dub.32.n.4.* reſoluit quòd ſi puer in cunis conſecretur Epiſcopus, tenebit factum.

Adderem ſupradictis de ſcientia Epiſcopi, quòd 30
in aſſecutione Epiſcopatus, Canoniſta Theologo præferendus eſt, ſi doctus & prùdens ſit, habeatque quamdam Theologiæ peritiam, præcipuè vbi hæreſes non pullulant. Ita Henriq. *in ſum. lib. 10.c.33. §.2.in com.littera E,* Azor. *inſt.moral.p.2. lib. 3.c.28. q.10.* Fr.Eman. *quæſt.Regularium tom.1.q.11.a.4.* Bobadil. *in ſua politica lib.1.c.6. n. 14.* plures refert Cened. *ad decretum collect.51.n.5.* Quintil.Mandoſ. *ad l. 16.Cancel.q.16.ſub n.5.verſ.contrarium tamen, cum ſeqq.* optimè Lotter. *de re benef.lib.3.q.7.n.96.cũ ſeq.* Alzed. *d.p.1.c.3.n.25.*

Seu in his quæ pertinent ad forum conſcientiæ, 31
Theologi præferuntur Canoniſtis, in aliis verò pertinentibus ad forum iudiciale, & cenſuras, ac pœnas eccleſiaſticas, Canoniſtæ Theologis præferre debent, vt per Menoch. *de præſumpt.lib.2.præſ.71.n.49.* Fr.Eman. *d.art.4.* Azor. *inſtit.moral.p.1. lib. 2.cap.17. q.3.& p.3.lib.1.cap.3.q.4.* nam, vt dicit Lotter. *q.7. num.97.*

num. 97. Theologus non est tanti, vt sine Iuris Canonici facultate possit Ius diuinum, quantum pertinet ad mortalitatem, interpretari, & in hoc præstantior est Iuris Canonici Doctor.

32 Requiritur deinde vt Episcopus legitimo sit Matrimonio natus, vt decidit Concil. Trident. *sess. 22. de reform. cap. 1.* illegitimum namque sine Papæ speciali dispensatione (quam via ad Episcopatus obtinendos concedit) inhabilem esse vt ad Episcopatum assumatur, probant textus *in cap. cùm VVintonien. Ecclesia, de elect.* glos. *in c. grandi. verb. legitimo, de supplen. neglig. Prælator. lib. 6.* Frãc. Leo *in thesauro fori Ecclesiastici p. 1. c. 3. num.* 8. Bettachin. *de Episcopo lib. 2. de causa mater. Episcop. n.* 81. Vgolin. *de officio Episcopi p. 1. c. 1. §. 1. n. 5.* Iacob. de Graff. *in aureis decis. lib. 3. c. 2. n. 12.* Maurit. de Alzed. *de præcellent. Episcop. dignit. p. 1. c. 3. n. 16.*

33 Legitimatos verò per subseqoens matrimonium ad Episcopatus absque aliqua dispensatione promoueri posse, argum. text. *in cap. tanta, qui filij sint legitimi*, tenent Peregrin. *de fideicom. art. 24. num. 12.* Couar. *de sponsalib. p. 2. cap. 8. §. 2. num. 24.* Menoch. *cons. 16. num. 5. & 17. & cons. 99. num. 12.* Franc. Leo *d. p. 1. cap. 5. n. 14.* Fr. Eman. *in sum. tom. 1. cap. 67. num. 6.* me citato *in hoc loco* Maurit. Alzed. *d. p. 1. cap. 3. n. 18.* Suar. *tom. 5. de censur. disp. 50. sect. 5. à num. 10.* Bellet. *disquisit. clerical. p. 1. tit. de disciplina cleric. § 1. n. 18.* Azor. *instit. moral. part. 3. lib. 2. cap. 14. q. 14.* Campan. *in diuers. Iuris Canonici rub. 12. c. 13. num.* 127. Basil. Pont. *de Matrim. lib. 1. cap. 11. num. 5.* Sanctarel. *var. resol. quæst. 42. num.* 18 Ego ipse *in collectan. ad cap. tanta n. 24. qui filij sint leg.* me citato *in hoc loco* Homobon. *de examine Ecclesiastico tract. 11. cap. 3. q. 11. suppos.* 4. Defectus enim natalium tollitur per subsequens matrimonium, vt latè probat Marchin. post hæc scripta, & non semel impressa, in lucem editus, *in tract. de sacram. Ordinis tract. 1. part. 10. cap. 1. à num.* 20. Ioan. Baptist. Lup. *de illegitimis & natur. comment. 4. §. 3. num.* 8. Matiens. *l. 10. glos. 3. n. 3. & 11. tit. 8. lib. 5. noua Recop.* Montealegre *de exercit. pract. action. lib. 2. cap. 1. §. 3. num* 6. Valer. Reginald. *in praxi fori pœnitent. lib. 30. num.* 70 Trentacin. *var. resolut. lib. 1. tit. de legitim. resolut. 1. num.* 18. Gall. *de except. tit. 1. part. 1. except. 2. num. 22. & 23.* Paschal. *de viribus patria potest. p. 1. cap. 4. num. 58.* Ratio est, quia legitimati per subsequens matrimonium ea omnia cõsequens possunt, quæ sunt Iuris Ciuilis, vt per tex. *in l. eam ex oratione ff. de excusat. tutor.* & *in l. 4. & fin. tit. 13. p. 4.* resoluunt Ioan. Garc. *de nobilit. gloss. 11. num. 11.* Ioan. Borcholt *in tract. de feudis cap. 1. n. 19. post med.* Franc. Ferrer. *ad constit. de los impubert, sub rub. de substit. gloss. 6. num. 80. & 95.* Steph. Gratian. *discept. forens. cap. 243. num. 72. & cap. 751. num. 12. & cap. 754. num. 15. & 16.* cùm huiusmodi legitimatio naturam imitetur, Surd. *de aliment. tit. 2. q. 15. num. 31. & tit. 8. priuil. 67. num. 5. & 10.* & sic legitimati primordia habeant naturalia, idem Surd. *tit. 1. q. 111. n.* 7. Vnde eos iure esse legitimos tenent Surd. *d. q. 111. n. 10. & tit. 8. priuil. 67. n.* 8. Annel. Gall. *d. except. 2. p. 1. n. 1. & 14.* Mieres *de maior. p. 2. q. 1. n. 11. ad med.* Ioan. Garc. *de nobilit. gloss. 21. n.* 62. Fr. Basil. *de matrim. lib. 11. c. 11. n. 2. & 3.*

Neque obstat argumentum, ex quo contrarium tenuit Raymund. quem refert Abb. *in cap. ad extirpandas, in fine, de filijs Presbyter.* & sequitur Maiol. *de irregularit. lib. 1. c. 4. num. 13.* scilicet ex text *in d. c. cum in cunctis, in princ. de elect.* vbi requiritur vt quis fiat Episcopus quòd ex legitimo matrimonio natus sit: nam ex *d. c. tanta, in princ.* ibi, *post contractum Matrimonium legitimi habeantur*, iunctis verbis præcedentibus, notant Doctores communiter † legitimationem, quæ fit per subsequens matrimonium, Iuris fictione retrotrahi ad tempus natiuitatis, ita vt qui antea illegitimè nati sunt, per Matrimonium postea subsequutum non solùm ex tunc legitimi fiant, sed ante, & tempore natiuitatis habeantur legitimi, vt notant Anton. *num. 2. & 4.* Card. *num.* 2. Abb. 7. Anchar. 10. *in d. cap. tanta*, idem Anchar. *cons.* 223. Deci. *in d. cap. cùm in cunctis, num. 11. de elect.* quòd ex Legistis docuit Bart. *in l. 2. num. 10. ff. de vulgari*, quos refert Tiraquel. *de primogen. q. 34. num.* 34 & post Fortun. Garciam *in §. & quid si tantum, n. 17.* tenent Couar. *de sponsalib. p. 2. cap. 8. §. 20. num.* 26. Mantica *de coniect. vltim. voluntat. lib. 11. tit. 12. num.* 18. Roland. à Valle *cons. 10. num. 14. volum. 2.* Surd. *cons. 409. n. 24.* Campanil. *d. num.* 127 Bellet. *d. §. 5. num.* 20. Et, quod magis est, in legitimatione per subseqoens matrimonium illud tempus attendendum est, quod magis proli prodesse poterit, siue illud sit conceptionis, siue natiuitatis, vt per *l. nuper, C. de natural. liber.* resoluunt Fachin. *controuers. l. 5. cap. 50.* Sayr. *de censur. lib. 6. c. 10. num.* 29. Sanch. *de matr. lib. 8. disp. 7. n. 19. & disp. 54. n.* 47. Basil. Pont. *in simili. rub. cita. lib. 11. cap. 3.* Marchin. *d. tract. 1. p. 10. cap. 1. num. 37. cum seqq.* Ioan. Borcholt *in tract. de feudis, cap. 7. n. 19. à num. 52. ad fin.* Paschal. *d. part. 2. c. 4. num. 57. & 58.* Ceuall. *commun. contra commun. q. 606. num.* 6. qui plura fundamenta pro hac parte adducunt; licèt contrarium defendant Peregrin. *de fideicom. art. 24. n.* 34. & Facbin. *controuers. lib. 4. c.* 54.

Magis fortasse obstat text. *in cap. innotuit, de elect.* 35
ex quo constat M. de quo ibi, susceptum fuisse ex soluto & soluta, & ex integra textus apparet post quadriennium inter parentes matrimonium fuisse subsequutum, vt refert Anton. August. *collect. ad Decretal. tit. 6. c. 5.* & colligi videntur ex corpore Iuris Canonici sine glossis Venetiis, & alibi impresso post annum 1587. vbi post illa verba, *quasi furtim*, legitur *quo facto cum ipsa infra quadriennium à natiuitate ipsius matrimonium contraxit*. Sed respondebis ea verba in Gregor. IX. compilatione non reperiri; ex antiqua verò fidem non facere, iuxta eiusdem Gregor. prooemium, nec originalia, quæ referuntur, inter se consonant; nam apud Anton. August. legitur, & *ipsam infra quadriennium à natiuitate ipsius Matrimonium contraxit*, quæ Grammatica vitiosa est, & legendum videbatur, *hæc ipsa*, & tunc nihil nobiscũ pugnat: non enim concludit eam contraxisse matrimonium cum milite, ex quo M. filium susceperat, in integra verò apposita in corpore Iuris Canonici legitur, *cum qua postea Matrimonium contraxit*, quæ si vera esset, nostram resolutionem destrueret: sed non probatur vnde sumpta fuerit, & videtur cum verbis præcedentibus, quæ in textu remanserunt, ex diametro pugnare, ibi. *idem quoque M adiecit quòd nunquam pater eius habuit vxorem*, vnde fit ea verba omissa fuisse in nostra compilatione, quia à parte allegabantur: sed tamen minimè sunt probata. Potuit enim Pontifex in decisione ea commemorare ad dispensationem, petitam iustificandam inter alias causas, quas adduxit: verosimilior est littera Anton. August si, *ipsa*, legas, non *ipsam*, quia consonat verbis versiculi præced. & nostram resolutionem non offendit. Ad Cardinalatus tamen celsitudinem filij legitimati per subsequens matrimonium non posse ascendere statuit Sixtus V. *in sua Const. 50.* quæ incip. *Postquam*, de qua Sayr. *de censur. lib. 6. c. 10. n. 13. & 14.* Bellet. *d. §. 3. n.* 22. Henriq. *lib. 11. c. 10. n.* 2. Campan. *d. c. 13. n. 128. ad fin.* Fusar. *de substit. q. 409. n.* 8.

36 Oportet etiam promouendom ad Episcopatum in sacro Ordine antea saltem sex mensium spatio constitutum fuisse, ex Concil. Trid. *sess. 21. de reform. cap. 2.* tradunt Francisc. Leo *in thesauro fori eccles. p. 1. cap. 3. num. 9.* Camp. *in diuers. Iuris Canon. rub. 7. cap. 6. num. 45.* Vgolin. *de officio Episcopi, part. 1. cap. 1. §. 2. num. 1* Mauit. Alzed. *d. part. 1. cap. 3. num. 28. & c. 4. num. 3.* Didac. de Arroyo *de Sacram. cap. de Episcop.*
37 *num. 6.* † Sed per Bullam Gregorij XIV. publicam 13. Maij 1590. cùm plurali numero vtatur, sicuti etiã vtitur text. *in c. a multis, de atate & qualit.* oporteret omnibus Sacris initiatum fuisse ante sex menses; quemadmodum & ante Concilium disposuerat tex. *in c. Osius 6. dist. ibi, sed non eligitur aliquis, nisi in sacris Ordinibus constitutus;* ita Campan. *d. tract. rub. 11. c. 7. n. 8.*

38 Si verò Sacerdotium non præcesserit, valida tamen erit Ordinis Episcopalis collatio; etenim præposteratio io collatione Ordinum non vitiat, licèt executionem impediat; ita post Ioan. Andr. Anchar. & alios Rendina *promps. recept. sent. rub. 38. num. 6.* Fornar. *de sacram. Ordinis, num. 5. cap. 6.* Campàn. *d. tract. rub. 10. c. vnic. n. 3.* Cou. *lib. 1. var. c. 10. n. 16.* me citato *in hoc loco* Alzed. *d. p. 1. c. 4. n. 4.* post gloss. & Doctores *in cap. solicitudo 51. dist.* Quamuis contrarium, imò Episcopalem Ordinem non suscipere, qui Sacerdotio caret, teneant *gloss. fin. in cap. vnic. de clerico per saltum promoto,* D. Thom. *in 4. sent. dist. 24.* Borg. *de irregul. p. 5. d. rub. de clerico per saltum prom. n. 5.* Syluest. *verb. Ordo 2. n. 1.* Emm. Sà *eod. verb. n. 25.* Maiol. *de irreg. lib. 4. c. 12. num. 3.* Henriq. *in sum. lib. 10. cap. 7. §. 1.* Azor. *part. 2. lib. 3. cap. 30. quæst. 9.* Salzed. *ad Bern. cap. 24. addit. 1.* Suar. *d. loco num. 33.* Bonacin. *de censur. extra Bull. disp. 3. q. 1. puncto 2. num. 7.*

39 Deinde consecrationis munus Episcopi suscipere tenentur infra tres menses sub pœna amissionis fructuum, & negligentes per alios tres menses Ecclesiis sunt ipso iure priuati, *cap. quoniam 75. dist. cap. quoniam, 100. dist.* Concil. Trid. *sess. 23. de reformat. cap. 2.* de quo Nauar. *in man. cap. 25. num. 118. vers. 8.* Bertachin. *de Episcopo, tract. 2. lib. 3. quæst. 1. fol. 81.* Rendina *in promps. recept. sent. tit. 38. n. 13.* Iacob. de Graffiis *in aureis decis. part. 1. lib. 1. cap. 97. num. 52.* Zerola *in praxi Episcop. part. 1. verb. consecratio Prælatorum, pag. 89.* Francisc. Leo *in thesauro fori Eccles. p. 1. cap. 3. num. 12.* Cardin. Tusch. *pract. conclus. tom. 1. lit. C, conclus. 745.* Gonzal. *ad reg. 8. Cancel. gloss. 24. num. 141.* Regioald. *in praxi fori pœnit. lib. 32. tract. 2. num. 58.* Campan. *in diuersorio Iuris Canonici, rub 6. cap. 6. num 9.* Vgolin. *de officio Episcopi, cap. 2. in princ. à n. 2.* Sanch. *in opuscul. moral. lib. 7. cap. 1. dub. 15. num. 13.* Cardos. *in praxi iudicum, verb. consecratio, num. 3. & verb. Episcopus, num. 6.* me citato *in hoc loco* Alzed. *d. part. 1. c. 4. num. 2.* Galgan. *de Iure publico, l. 3. tit. 108.* Suar. *de legib. lib. 5. cap. 8. num. 13.* Vasq. *in opusculo de benefic. c. 3. §. 3. num. 27.* Molfes. *in sum. Moralis Theologia, tract. 6. c. 7. n. 4.*

40 Illudque trimestre tempus exorditur à die confirmationis, iuxta gloss. *in c. cùm in cunctis, §. cùm verò, vers. tempore, de elect.* & resoluta per Flamin. *de resignat. lib. 7. quæst. 1. num. 92.* in terminis Sanch. *d. lib. 7. cap. 1. dub. 15. num. 13.* vbi in puncto tradit tres istos menses non esse computandos à die electionis, sed à die confirmationis, nisi negligens fuerit ad petendam confirmationem; quia tunc computandi erunt à die electionis, & post Turrecr. *in cap. quoniam dist. 100.* intelligit nisi necessitas cogat amplius differre, veluti propter morbum Episcopi consecrandi, vel
41 si impediatur ab hoste. Nec obstat text. † *in cap. Ordinationes il 1. §. tempus 75. dist.* dum præcipit ne consecratio vltra tres menses post electionem protrahatur, quia intelligitur de electione confirmata, iuxta ea, quæ ibi tradunt Archid. & Gemin. aut de electione Papæ, cuius prouisio electionis, & confirmationis locum habet, vt per Abb. *in c. cùm in cunctis, §. cùm verò, num. 3. & in cap. eam te, num. 3. de rescript. & in c. nosti, num. 4. de elect.* Francisc. Marc. *Delphin. decis. 1394. & decis. 1395. etiam n. 3.* Cætera de confirmatione habes supra hac *p. 1. tit. 1. c. 4.*

Consecrationi Episcoporum Canones constituerunt peculiare tempus, scilicet Diem Dominicam, 42
cap. qui in aliquo 51. dist. Sanch. *d. dub. 15. num. 14.* Petr. Gregor. *syntagm. iuris, p. 2. lib. 17. cap. 14. num. 10.* Alzed. *d. part. 1. cap. 4. num. 9.* Suar. *de cons. disp. 31. sect. 1. num. 30.* Bonacin *d. quæst. 1. part 3. num. 3.* Nec obstat † *cap. quo die 75. dist.* dum præcipit benedictio- 43
nem consecrandis non nisi io die Dominica Resurrectionis tribui, quia respondetur quòd Dominicam diem ob venerabilem Resurrectionem Domini nostri Iesu Christi noo solum in Paschate celebramus, verùm etiam per singulas hebdomadas ipsius diei imaginem frequentamus, *cap. sabbato, de consecrat. dist. 3.* & propterea visum est Dominicam celebrari in memoriam continuam Paschæ, Henriq. *in summa lib. 9. c. 25. §. 1. in commento lit. D.* Hinc videtur quòd si die Sabbato factus sit Sacerdos, die Dominico immediatè sequenti in Episcopum consecrari potest, gloss. *in cap. quòd à Patribus, in fine dist. 75.* Syluest. *verb. Ordo 2. quæst. 6. dicto 2.* Sanch. *d. dub. 15. num. 15.* Vnde si ex dispensatione, vel aliàs liceret die Dominica consecrari Sacerdotem, noo est alicubi vetitum eadem die consecrari Episcopum, vt firmat idem Sanch. *d. num. 15. in fine.* Quicquid dicat Campan. *in diuers. iuris Canon. rub. 6. c. 4. n. 5.*

Locus autem idoneus pro illorum consecratione 44
est Ecclesia, quam Metropolitano placet eligere, *cap. fin. 51. dist.* Concil. Trident. *dict. c. 2.* nisi consuetudo probata aliud haberet io vsu, Syluest. *verb. Consecratio 1. num. 3.* Henriq. *in sum. lib. 10. c. 23. §. 5. in princip.* Lessi. *de instit. lib. 2. c. 34. n. 103.* Vgolin. *de officio Episcopi c. 2. in princ. n. 4.*

Hæc tamen consecratio à minori numero, quàm 45
trium Episcoporum fieri minimè debet, saltem necessitate præcepti, *c. Archiepiscopus, de tempor. ordin. cap. 1. 64. dist.* Henriq. *d. lib. 10. c. 24. §. 1.* Paul. Comitol. *respons. moral. lib. 1 quæst. 48. num. 13.* Marc. Anton. Genuens. *in praxi curia Archiep. Neapol. cap. 70. n. 26.* vbi *num. 27.* resoluit etiam per text. *in d. cap. Archiepiscopus,* vocatos suffraganeos ab Archiepiscopo pro consecratione alterios Suffraganei teneri accedere. Vgolin. *part. 1. cap. 2. num. 5.* Alzed. *d. part. 1. cap. 4. num. 11.* Sanchez *d. lib. 7. cap. 1. dub. 15. num. 10.* vbi
num. 17. subdit qòòd † vnus Episcopus principaliter 46
totam consecrationem perficit, & alij sunt quasi coadiutores: & *à n. 25.* disputat an sit de essentia, & necessitate Sacramenti quòd consecratio fiat à tribus Episcopis.

De consecratione Episcopi latè diximus suprà *tit. 1. cap. 5.*

Circa vestes, quibus Episcopi vti possunt, est ad- 47
uertendum in omni loco vti posse vestimentis violacei coloris, rubeis transuersis, Cærem. Episc. *lib. 1. cap. 1. & 2.* Lancel. *in templo omnium Iudicum lib. 2. c. 5. § 3. num. 14.* Ioan. Garc. *de nobilit. glos. 48. §. 5. n. 52.* Hieron. Venero *de examine Episcop lib. 4. c. 71. n. 1.* ac Rochetto, quod est indumentum lineum & album, *cap. clerici, de vita, & honest. cleric. l. 39. tit. 5. p. 1.* Ioan. Trull. *in reg. Canonic. Regular. lib. 1. cap. 13.* Lancell. *vbi suprà n. 11.* cum hoc tamen temperamento

quòd

quòd in propria diœcesi incedunt Rochetto discoopetto, extra diœcesim verò, vel in præsentia Legati de latere portant Manteletum ad Rochettum coopetiendum: nam loco Manteleti in propria diœcesi vtuntur Mozzetta supra Rochetum, Cærem. Episcop. *lib.1.c.1.& 2.* Vgolin. *de officio Episcopi p.1.c.3.num.6.*

48 Galero nigro, laneo serico viridi suffulto vti possunt cum chordulis, ac floccis sericis, viridibusque, quamuis Episcopus sit Regularis, Cærem. Episcop. *d.loco*, Hieron. Venero *d.lib.4.c.17.n.1.*& infrà *alleg. 6.n.9.* aduerto quòd debent habere galerum duplicis formæ, vnum quo in solemnibus equitationibus vtatur, alterum simpliciorem; vtrumque tamen ex lana, & serico viridi exornatum. Et possunt portare annulum gemmatum in quarto digito à pollice manus sinistræ, *c.clerici, de vita & honest.cleric.* Lancel. *d.lib.2.c.5.n.14.* Petr. Greg. *syntag. Iuris part.lib.5.c.12. num.39.*

49 Extra diœcesim igitur, sine licentia Ordinarij loci poterit Episcopus portare Rochettum coopertum cum Manteletto, Mozettam, galerum cum chordulis, ac floccis viridibus, & sericis, annulum gemmatum, & cappam longam, & facere sibi deferri à cappellano caudam; ista enim non superioritatem, sed grauitatem denotant, vt ex eis, & raro ac moderato gressu grauitatem ostendat mentis, Lancel. *lib.2.c.5.n.17.* Stephan. Gratian. *discep. forens. c. 467.n.fin.tom.3.*

50 Quid autem dicendum sit de Episcopis Regularibus. Vide quæ dixi *p.1.tit.1.c.4.num.26.cum seqq.*

ALLEGATIO II.

Episcopus circa Ordinis Sacramentum in communi quæ considerare debeat?

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur, qui de Sacramento Ordinis scripserunt.*
2 *Ordinis Sacramentum à Christo Domino institutum.*
3 *Ordinis Sacramentum gratiam confert, vt reliqua Sacramenta.*
4 *Characterem imprimit sicut Baptismus, & Confirmatio.*
5 *Ordinatus absoluta coactione compulsus non recipit characterem.*
6 *Ordinatus conditionali adductus coactione, permittens sibi ordines conferri, characterem recipit.*
7 *Excommunicatus si ordinetur characterem recipit.*
Ad ordinis sacramentum cogi nemo potest, ibidem.
8 *Ordinis Sacramentum nequit accipere, qui aqua Baptismi regeneratus non fuerit.*
9 *Baptizatum se credens cum re vera non fuerat, si Ordines procurauerit an eos recipiat, Christive corpus celebrando conficiat? & n.10.*
11 *Inhabilitas procedens de Iure diuino suppleri non potest.*
12 *Absolutio Sacramentalis præstita à non Sacerdote, qui tamen communiter pro Sacerdote habebatur, nulla est.*
13 *Absolutio Sacramentalis etiam in mortis articulo à non Sacerdote valide præstari non potest, etiamsi desit Sacerdos.*
14 *Ordinis Sacramentum non confirmato dari prohibet Concil.Trid. procedit tamē de necessitate præcepti, non de necessitate Sacramenti.*
15 *Ordinis Sacramentum recipiens non præmissa Confirmatione extra negligentiam & citra contemptum, non peccat mortaliter, nec aliquam incurrit irregularitatem.*
Puer ante vsum rationis, vel amēs, an validè possit ordinari? ibidem.
Hermaphroditus an ordinari valeat? ibidem.
16 *Gradus, quos continet Ordo, sunt nouem secundum Canonistas.*
17 *Clericum prima Tonsura percutiens incurrit excōmunicationem* can. *si* quis suadente 17.q.4.
18 *Prima Tonsura propriè Ordo non dicitur, sicut reliqui.*
19 *Ordines singuli an sint Sacramenta? ostenditur, &* num. 20. & 21.
22 *Ordines Sacri qui, & quare sic dicantur?*
23 *Ordines minores quare sacri non dicantur?*
24 *Ordines maiores, & minores in quibus differant?*

De Sacramento Ordinis, eiusque materia agunt Theologi *in 4. dist. 24.* vbi D. Sot. Durand. Bonau. Palud. Richard. & alij, ac Summistæ *verb. Ordo*, & ex modernis Barthol. à Ledesma *in sum. de Sacramen.* vbi *de sacramento Ordinis*, Viuald. *in Candelabro aureo, tit. de sacramento Ordinis*, Martin. Fornarius *de Ordine*, Zerola *in praxi Episc.p.1.& 2.verb. Ordo*, Henriq. *in sum.p.2.lib.10.de Ordinis sacramento*, Stephan. Quaranta *in summa Bullarij verb. Ordo*, Cardin. Tusch. *practic.conclus.lit.O, conclus.189.* Petr. de Ledesma *in sum.p.1.vbi de sacramento Ordinis*, Vasquez *in 3.part. D.Thomæ tom.3. disp.235.cum seqq.* Valent. *tom.4. disput. 9.* Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib. 30.* Ægid. de Coninch *de Sacramentis & censuris tom. 2. disp.20.* Balduin.iun. *super opera controuers. Bellarm.p.2.lib.5.c.3.& 4.* Thom. Valasc. *tom.1. alleg. super varias materias, alleg.1.cum seqq.* nouissimè post aliquas huius tract. impressiones à me visus Philibert. Marchin. *de sacram. Ordinis* Bonacina *de Sacrament. disp. 8.* Piasec. *in praxi noua Episcop.part.1.c.1.de conferendis Ordinibus*, vnum oro omnibus studioso commendo lectori, Reuerendiss. scilicet D. Hieronymum Campanilli Episcopum Laquedonensem, qui in laborioso, ac doctissimo opere suo inscripto, *Diuersorium Iuris Canonici*, multa ad ordines, beneficiaque pertinentia subtiliter & eleganter meliùs, quàm omnes tractauit, Miranda *in manuali Prælator.part.1. quæst.38.cum seq.* Fernandez *in examine Theologiæ moralis p.3.c.11.* Vgolin. *de officio, & potest. Episcopi c. 26.* Vincent. Filliuc. *quæst.mor.tract.9.* nouissimè Torreblanca *in practicab. Iuris spiritualis lib. 2.c.12. cum seq.* 1

Ordinis sacramentum fuit institutum à Christo Domino Saluatore nostro, vt de Fide definiuit Concil. Trident. *sess. 23. de sacram. Ordinis cap. 1.* tradunt Iacob. de Graff. *aureis decis.part.2. lib.1. cap. 9. num.4.* Viuald. *in candel. aureo, tit. de sacram. Ordinis num.5.* Thom. Valasc. *d.tom.1.alleg.2. num.3.* Sayr. *de Sacramentis in genere lib.2.quæst.3.a.1.vers. de Sacram. Ordinis*, Victoria *de Sacramentis n.226. ad fin.* Henriq. *in sum.libr.10.in proœm.§.2.littera M, & c. 2.num.6.* Piasec. *in praxi noua Episcopali part.1.cap.1. de conferendis Ordinibus num.1.pag.25.* Valent. *tom.4. disp.9.quæst.1.punct.4.* Vasq. *tom.3.disp.239.* Valerius Reginald. *in praxi fori pœnitent.lib.30.à num.3.* Coninch *de Sacram. & censur. tom.1.quæst.83.num.106.* Bonacina *de Sacram.disp.8.quæst.vnica punct.1. n. 7.* 2

Torreblanca *d.lib.2.c.12.num.4.*Filliuc.*tom.2.tractat.9.cap.1.num.3.* Institutum est autem Ordinis Sacramentum præcipuè propter Sacerdotium: Sacrificium enim &, Sacramentum ita Dei ordinatione coniuncta sunt, vt vtrumque in omni lege semper extiterit, Concil. Trident. *sess.23.de Sacram.Ordinis cap.1.* Vnde Christus Dominus in nouo Testamento cum Eucharistiæ sacrificio etiam Sacerdotium instituit quando Apostolis, & eorum successoribus potestatem tradidit consecrandi Corpus,& Sanguinem suum, necnon & peccata dimittendi, ac retinendi. Cùm autem diuina res tanti Sacerdotij ministerium, vt inquit Concil.Trident. *d.cap.2.* consentaneum fuit quò dignius, ac maiori cum veneratione exerceri posset,vt,in Ecclesia plures & diuersi essent ministrorum Ordines, qui Sacerdotio ex officio deseruirent,ita videlicet distincti, vt qui iam clericali Tonsura insigniti essent, per minores ad maiores ascenderent. Hinc namque Diaconorum, & aliorum ministrorum exorta sunt nomina, de quorum officiis, ac ministerio infra tractabimus *alleg.11.*& Dionysius Papa *in epist.ad Seuerum Episcopum*,relatus *in cap.fin.89. dist.* licèt Gregorio, & Bonifacio adscribatur, inquit, *ad hoc diuina dispensatione constitutum esse gradus diuersos, & ordines esse distinctos, vt dum reuerentiam minores potioribus exhiberent, ac potiores minoribus dilectionem impenderent, vna concordia fieret ex diuersitate contentio,& rectè officiorum generaretur administratio singulorum; neque vniuersitas alia poterat ratione subsistere, nisi huiusmodi magnus eam differentiæ ordo seruaret, sicut in cœlesti Angelorũ militia aduertere possumus.*Hæc ille. *Si quis enim*(inquit Concil.Trident *d.sess.23. de Sacramento Ordinis c.4.*) *omnes Christianos promiscuè noui Testamenti Sacerdotes esse, aut omnes pari inter se potestate spirituali præditos affirmet,nihil aliud facere videtur, quam Ecclesiasticam Hierarchiam,quæ est vt castrorum acies ordinata,confũdere.* Sacerdotium igitur ipsum à Christo Domino originem,& institutionem trahit, vt diximus. Diaconatus verò ab Apostolis *Actor.6.* fuit institutus, Subdiaconatus quoque, & alij minores Ordines ab ipsis Apost. & ab eorum primis successoribus introducti fuerunt, *c.1.* & ibi glos. *verb. Subdiaconos 35. distinct.* Concil. Trident.*d. sess.23. de Sacramento Ordinis cap. 2.* Omnes verò Ordines à Christo instituti dicuntur, quia omnium Ordinum officia in se ipsos quodammodo gessisse probatur.

3 Hoc sacramentum Ordinis gratiam confert, vt reliqua Sacramenta, probat Apost. *1. ad Timoth.4. Noli negligere gratiã,quæ in te est,quæ data est tibi per Prophetiam cum impositione manuum Presbyterij*,& alibi,*admoneo te,vt resuscites gratiã Dei,quæ in te est per impositionem manuum mearum*,definiuit Concil.Trid. *sess.23.de Sacram.Ordinis cap.3.*ibi, *gratiam conferre dubitare nemo potest.* Sayr. *de Sacram. in genere lib.5. cap.1.quæst. vnic.artic.2.vers.de Sacram.Ordinis*, Henriq. *in sum.lib.10.c.1.§.3.lit.R.& c.14.in princip.*Valer.Reginald.*d.lib.30.tract.1.num.16.*nouissimè Marchin.*de sacram.Ordinis.tract.1.p.3.c.1.*Gaëta *in c. ad limina.30 q.1.ex n.10.*nouissimè Torreblanca *d.lib.2. c.9.n.19.*

4 Præterea imprimit characterem sicut Baptismus, & Confirmatio in singulis Ordinibus in anima suscipientis,id est, quandam spiritualem animæ qualitatem, quod quidem fit in susceptione illius signi exterioris, ad quod concurrunt alicuius instrumenti traditio, & expressio verborum, vt infrà *alleg.11.* Vnde duplex signum clericorum notatur, interius, & exterius:interius est character,exterius est censura: vide Concil.Trident. *d.sess.23.c 4.*Victor. *de sacram.Ordinis num.232.*Magist.*in 4.distinct. quæst. 1. cum sequentib.*Henriquez *in sum.lib.10.c.7.in prin.& c.14.§.2.lit.P*, Bellet.*disquisit.clerical. p.1. tit.de disciplina clerical.§.3. num.2.* Piasec. *in praxi noua Episcopali part.1.num.52.pag.60.* Vasq.*in 3.partem D. Thom. tom.3. disp.243.à num.2.& disp.244.num.17.* Bellarm. *part.1.lib.4. cap.10. vers. septimò Ordo Sacerdotum est, & tom.2.lib.vnico de sacram.Ord in.c.10.* Balduin. iun. *super opera controu. Bellarmin.part. 1. lib.3.cap.11. vers.7.*Reginald. *d.lib.30. num.3. vers. quod attinet, & num.16.vers. & idem.* Bonacina *d. quæst. vnica punct.6. num.3.* Filliuc. *tract.9. num. 54.* me citato *in hoc loco* Torreblanca *d. lib. 2. cap. 12. num.18.* nouissimè Philibert.Marchin. *de sacram. Ordinis tract. 1. part.3. cap.4.cum seq.* nouissimè etiam Sanch *in opuscul. moralib.lib.7. cap.1.dub.1.num. 4.* hinc Cardos. *in praxi iudicum verb.Sacramentum Ordinis num.50.* tenet clericum resuscitatum etiam remanere ordinatum (quamuis aliud sit in Religioso, & vxorato) quoniam ille character, qui in anima imprimitur ordinato, est indelebilis, & nunquam extinguitur, nec post mortem anima relinquit effectum consecrationis.

Qui tamen absoluta coactione compulsus promouetur,nempè si vi teneatur, & ordinetur, is vtique Ordinem minimè recipit, eiusque animæ talis ordinatio non relinquit indelebile signum,glos.*in c. vnico verb. discretionis, in fine, de clerico per saltum promoto*,Angel. *verb.coactio num.1.*Syluest.*verb.Ordo 4.n.1.vers.secunda.* 5

Promotus tamen conditionali adductus coactione,scilicet, qui vt mortem vitaret, aut ne aliam sibi comminatam pœnam patiatur,Ordines sibi conferri permisit,vtique recipit characterem, quod omnes affirmant,& concludit glos.*verb.vel aliquod,in Clem. in plerisque,de elect.* Paul. Comitol.*respons.moralium lib.1.q.45.post n.1.* 6

Excommunicatum,si Ordinem susceperit, characterem quoque recipere resoluit Campanil.*in diuers. Iuris Canonici rub.11.c.15.n.140.* 7

Sacramentum Ordinis esse sacramentum voluntatis, neminémque ad illud cogi posse probant text.*in c.gesta 74.distinct. & in c. quamuis. de ætat.& qual.*Lambert.*de iurepatr.part.1.lib.2.art.18.quæst.7. princip. num.4.* nisi in casu necessitatis, cùm v. g. in Rep. Christiana defecerint clerici, qui Sacramenta administrent, quia tunc poterunt compelli laici prudentes & digni ab Ordinariis ecclesiasticis vt ordinentur, & ministri fiant Sacramentorum, Hoieda *de incomp. benef. parte 2.c.9. numer. vlt.* Lambert.*vbi proximè num.6.vers.fallit.*Henriq.*in sum.lib. 10.c.5.§.3.*

Ad hoc sacramentum Ordinis nequit ascendere, qui aqua Baptismi regeneratus non fuerit,quique si promoueri tentauerit, nihil profectò agit, ac nec Ordinem quidem accipit,*cap.1. de Presbyt.non baptizato*, Cardos. *in praxi iudicum, verb.Sacramentum Ordinis num.8.* nouissimè Marchin. *de sacram.Ordinis tr.1.p.4.c.3.*Sed ille,qui natus est inter Christianos,& inter eosdem conuersatus, non dubitandum illum esse baptizatum, quousque euidentissimis argumentis contrarium appareat,ex tex.*in cap. fin. de Presbyt. non baptiz.* etiamsi sit expositus, dummodo viginti,vel plures dies natus appareat habere,vt tradit Henriq.*in sum.lib.2.c.31.§.1.* 8

Qui verò non baptizatus, se tamen baptizatum credens, Ordines procurauit assumere,dubitatur an illos receperit, Christive corpus celebrando conficiat, quod sibi, aliisque prosit tanquam Sacramentum? 9

tum? Et hunc Sacerdotio insignitum conficere non in virtute sua, sed Ecclesiæ, putat Angel. *verb. Baptismus 7. num. 12.* Glos. verò *final. in cap. Apostol. de Presbyt. non bapt.* arbitratur istum non esse Sacerdotem, neque conficere, sed bene quoad se, qui credebat conficere, & quoad alios idem credentes tanquam verum Sacramentum conficere, sibique, & recipientibus prodesse. At verò D. Thom. *in 4 sentent. distinct.* 24. affirmat Ordinem non recipere, neque conficere, nec etiam absoluere, piè tamen credendum censet summum Sacerdotem quoad effectus Sacramentorum supplere, neque fore permissurum, hoc ita latere, cùm inde maximum Ecclesiæ possit imminere periculum.

10 Ego tamen dicendum puto (salua semper S Romanæ Ecclesiæ correctione) istum de facto non suscepisse, quamuis communi errore haberetur baptizatus; nec in contrarium me potest inducere glossa *verb. decepta, in cap. dudum* § 4. *de elect.* propter instantiam, quam facit de Baptismo; quia respondetur quòd licèt Baptismus flaminis (sic per quamdam metaphoricam tantum, non autem specificam significationem nuncupatus) ministretur à Spiritu sancto inuisibiliter ei, qui dum non habet facultatem suscipiendi verum Baptismi sacramentum, concipit tamen interiorem contritionem, cum proposito suscipiendi illud; sicque huiusmodi Baptismus flaminis ex sola dispositione operantis cum diuino auxilio secum afferat gratiam sanctificantem, & remissionem peccati, itaut sic baptizatus nullum interim patiatur animæ dispendium, iuxta tradita per Suar. *tom. 3. de Sacram. quæst. 66. disp. 22. sect. 1. ante finem*; tamen id contingeret non ex eo capite quòd communiter habebatur baptizatus, nec ex permissione Ecclesiæ, sed ex vi prædictæ contritionis, prout etiam in terminis *d. cap. dudum*, dicendum est, pœnitentem ibi animæ dispendium non pati, imò gratiam sanctificantem obtinere, non ex vi absolutionis nullæ de facto præstitæ clerico, de quo in eo textu: sed ex vi prædictæ contritionis, nec communis error, ac titulus putatiuus concurrens potest efficere, vt prædictus clericus validos Ordines accipiat,

11 † cùm habilitas hæc procedat de iure diuino, quæ suppleri non potest etiam interueniente communi errore, de quo *in l. Barbarius, ff. de officio præsidis*, ibi, *cùm etiam potuit Populus Rom. seruo decernere hâc potestatem*; hi enim Legislatores non possunt supplere defectus Iuris diuini, aut naturalis, ex reg text. *in cap. cùm inferior, de maiorit. & obed.* & ex text. *in cap. sunt quidam 25. q. 1.* & tenent Abb. *in cap. 2. in fine, de Presbyt. non baptizato*, & alij, quos refert, & sequitur Mascard. *de probation. concl. 649. n. 98. & 99.* Sanch.

12 *de Matrim. lib. 3. disp. 22. sub num. 27.* † Sic etiam nulla erit absolutio Sacramentalis præstita à non Sacerdote, quamuis communiter existimetur Sacerdos, nam is patitur inhabilitatem de Iure diuino, secundùm quod soli Ordini Sacerdotali annexa est iurisdictio necessaria ad eam absolutionem ministrandam, ex text. *in cap. verbum, de Pœnit. distinct. 1.* Trident. *sess. 14. de Sacramen. Pœnitentiæ cap. 10.* adeò vt

13 † nec in mortis articulo possit huiusmodi absolutio iustè, & validè præstari à non Sacerdote, etiamsi desit Sacerdos, vt post glossam *verb. mortis in fine, in cap. pastoralis §. preterea, de officio ordinarij*, obseruant Sot. *in 4. distinct. 18. quæst. 4. art. 1. concl. 2. & 3.* Nauar. *in cap. 1. in princ. à num. 74. de Pœnit. dist. 6.* Viuald. *in candelabro aur. part. 1. tit. de absolutione n. 74. & tit. de Confessione à num. 10.* plures, vt per Cened. *ad Decretum collect. 42. num. 3.*

14 Interdicitur quoque promotio cuicumque non Confirmato in Concil. Trident. *sess. 23. de reformat. cap. 4.* ibi, *prima tonsura non initientur, qui Confirmationem non susceperint*; Piasec. *in praxi Episcop. part. 1. cap. 1. n. 24. vers. ad minores*, Molfes. *in sum. moralis Theolog. tract. 2. cap. 3. num. 25.* Homob. de Bonis *de examine Ecclesiastico tract. 3. quæst. 1.* Marchin. *d. tract. 1. p. 4. cap. 3.* Zambran. *de casibus in artic. mortis cap. 2. dub. 3. num. 1.* Ordo enim characterem Confirmationis præsupponit de necessitate præcepti, non autem de necessitate Sacramenti. Ita Nauar. *in man. cap. 22. num. 9.* Aloys. Ricc. *in praxi fori Ecclesiast. post resolut. 276. in notabilib. de materia sacramenti Ordinis*, Henriq. *lib. 10. cap. 14. num. 2.* Fr. Emman. *in sum. part. 2. c. 17. sub n. 10.* ac proinde Ordinis sacramentum validè, sed non licitè conferri posse illi, qui non est confirmatus, docent Sot. *in 4. dist. 22. q. 2. art. 4. prope fin.* Henriq. *in sum. lib. 10. c. 14. §. 2. in com. lit. P*, Valer. Reginald. *lib. 18. n. 14.* Bonacin. *de sacram. disp. 8. quæst. vnic. puncto 5. n. 9. in princip.* nouissimè Lauret. de Frãchis *in controuers. inter Episcop. & Regul. pag. 78. in resp. ad 15.*

Quinimò † si ex negligentia, & citra contemptum prætermitteret quis Confirmationem recipere ante Ordines, hunc non peccare mortaliter, nec aliquam incurrere irregularitatem, obseruant Nauar. *d. num. 9.* Vict. *de sacram. Ordin. num. 231.* Viuald. *in candelab. aureo tit. de Confirmat. n. 4* Piasec. *in praxi noua Episcopali part. 1. c. 1. num. 24. vers. ad minores*, Gregor. de Valent. *ad 3. partem D. Thom. disp. 5. quæst 2. punct. 2. vers. characterem*, Henriq. *de irregularit. lib. 14. cap. 6. num. 3.* Suar. *tom. 3. disp. 38. sect. 1. & tom. 5. disp. 42. sect. 5. num. 14.* Fornar. *de Ordine cap. 8. §. 7.* Azor. *instit. moral. part. 2. lib. 3. cap. 48. quæs. 1.* Molfes. *in sum. Theologia moral. tract. 2. cap. 11. n. 7.* Zambran. *d. cap. 2. dub. 3. num. 3.* Lauret. de Franchis *in d. resp. ad 15. in fine.* Fernandez *in examine Theolog. moral. part. 3 cap. 3. §. 5.* Aloys. Ricc. *in praxi fori Ecclesiastici resol. 269.* Galet. *in margarita casuum conscientia verb. Ordo, pag. 194. col. 1.* Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib. 28. n. 24.* Coninch *de Sacram. tom. 1. quæst. 72. art. 9. num. 90.* Bonacina *de Sacrament. disp. 8. quæst. vnica punct. 5. n. 8. cum sequentibus*, me citato *in hoc loco* Homobon. *de examine Ecclesiast. tract. 12. cap. 3. quæs. 15. supp. 1.* Antonin. Diana *moral. resol. tom. 1. tr. 16. miscel. resol. 4. in fine, & part. 4. tract. 2. resol. 59. vers. nota etiam.* 15

An puer ante vsum rationis, vel amens possit validè ordinari? Quæstio est ad præsens institutum non contemnenda: in qua communis sententia obtinuit illos verè characterem accipere, ac proinde postquam puer ad annos discretionis peruenerit, vel postquam amens ad mentem venitet, non esse repetendam ordinationem. Ita colligitur ex *cap. vnic. de clerico per saltum prom.* vbi ordinatus ante annos discretionis, permittitur ad Diaconatum eleuari absque inferiorum Ordinum repetitione, S. Thom. *in 4. dist. 25. quæst. 2. art. 1. & 3.* Valent. *tom. 4. disp. 9. q. 4. puncto 1.* Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. tract. 30. sub n. 30.* Vasq. *tom. 3. in 3. p. disp. 246. 3.* Molfes. *in sum. Theolog. moral. tract. 2. c. 12. n. 1.* Marchin. *d. tract. 1. p. 4. c. 4.*

De Hermaphrodito dic quòd si præualet in fœmineo sexu, non potest validè ordinari, quia, vt fœmina est habendus, *l. queritur 10. ff. de statu homin.* Idem si æque vtrumque sexum participaret, Syluest. *in sum. verb. hermaphroditus*, Nau. *cons. 8. de ætate, & qualit. Ordin.* Auila *de censur. p. 7. disp. 3. dub. 5.* Et in his casibus cùm hermaphroditus sit irregularis, vel ordinetur, opus est Apost. dispensatione, Nau. *in man. c. 27. num. 203.* Sayr. *de censur. lib. 6. c. 8. num. 25.*

Sayr.

Suar. *de censur. disp.* 13. *sect.* 5. Vasq. *tom.* 3. *in* 3. *p. disp.* 245. *c.* 2. *n.* 3. Molfes. *d. tract. c.* 1. *n.* 48. Marchin. *d. tr.* 1. *p.* 4. *c.* 2.

16 Gradus autem, quos continet Ordo, sunt nouem secundùm nostros Canonistas, videlicet Psalmistatus, seu prima Tonsura, Ostiariatus, Lectoratus, Exorcistatus, Acolytatus, Subdiaconatus, Diaconatus, Presbyteratus, & Episcopatus. Ita illi *in c. cùm contingat, de ætate, & qualitate*, gloss. *in proœmio Sexti Decretalium verb. Episcopus, gloss. final. in sum.* 32. *dist.* Couarr. *in c. quia nos, num.* 1. *de testament.* & hæc est verior opinio, vt dixi *sup. alleg.* 1. *num.* 18. quo supposito dico primam Tonsuram esse clericatum, & Ordinem, vt probare videtur text. *in dicto c. cùm contin-*

17 *gat*, inquiens † per primam Tonsuram iuxta ordinem Ecclesiæ datum à talibus clericalem Ordinem conferri. & confirmatur ratione illa, quia constitutione *c. non dubium, de sentent. excommun. & can. si quis suadente*, 17. *q.* 4. probatur manus violentas in clericos iniicientes incurrere sententiam excommunicationis, ligatur etiam percutiens clericum tonsuratum, *gloss. finali in d. c. cùm contingat*, Cou. Bellug. Gonzal. & plures alij, quos refert & sequitur Torreblãc. *de magia lib.* 4. *c.* 6. *de los Clerigos de Corona, num* 50. Rainer. *de excommunicat. extra Bullam Cœnæ Domini c.* 9. *vers. nota secundò.* Deinde Concil. Trident. *sess.* 7. *de reformat. c.* 10. quoad principalem dispositionem comprehendere primam Tonsuram, tenent Marc. Anton. Genuen. *in praxi Archiep. Neapolit. c.* 85. *num.* 15. Maiol. *de irregularit. lib.* 4. *c.* 2. *num.* 3. Nicol. Garcia *de benefic. part.* 5. *c.* 7. *num.* 95. vbi in additione dicit ita accepisse à D. Fagnano Sacrario Sacræ Congreg. Concilij Tridentini; præterea sub verbo, *Ordo*, seu *Ordines*, & *Ordinare*, generaliter, & absolutè prolato, venire Tonsuram, tam in Iure, quàm in Concil. Trident. vt *in c.* 1. *sess.* 21. *de reformat. & c.* 17. *&* 9. *&* 8. *sess.* 23. *vers. vnusquisque autem*, refert Garcia *de benefic. part.* 7. *c.* 1. *num.* 7. Et sic Tonsurati appellatione clericorum comprehenduntur, & gaudent omnibus priuilegiis, quæ clericis in Sacris constitutis conceduntur, Aufret. *in Clem.* 1. *de offic. ordin. reg.* 1. *fallens.* 11. *ex num.* 11. Olan. *in concord. lit. C, num.* 41. Gregor. Lop. *l.* 54. *gloss.* 12. *ex num.* 7. *tit.* 6. *p.* 1. Perez *in l.* 1. *tit.* 3. *lib.* 1. *Ordin.* ita vt omnia Iura quæ loquuntur in clericis, locum habeant simpliciter in Tonsuratis, Roland. à Valle *cons.* 61. *num.* 4. latè Torreblanca *de magia, lib.* 4. *c.* 6. *de los clerigos de Corona, à num.* 41. Quod demum sequenti confirmatur syllogismo. Laici sunt incapaces beneficiorum, quia non habent Ordinem, *cap. ex litteris, de transaction. c.* 1. *de institution.* vbi Abb. & alij; sed sic est quòd clerici saltem primæ Tonsuræ possunt habere beneficia, Torreblanc. *d. cap.* 6. *num.* 56. ergo illos non esse laicos, sed Ordinem habere dicendum est. Quibus & aliis fundamentis hanc partem tenent nostri *in d. cap. cum contingat*, Couar. *in d. c. quia nos, num.* 4. Gregor. Lopez *in proœmio tit.* 6. *partita* 1. M. Anton. Cuch. *instit. canon. min. lib.* 1. *tit.* 3. Ioan. Lopez *in tract. de libert. eccles. part.* 2. *quæst.* 5. *num.* 3. Nicol. Ploux. *in tract. de Sacram. part.* 6. *cap.* 1. *num.* 3. Iul. Cæs. Madius *de sacris Ordin. cap.* 2. *num.* 8. Viualdus *in candelabro aureo, tit. de sacram. Ordinis, num.* 10. Fulu. Pacian. *de probat. lib.* 2. *cap.* 34. *num.* 8. Cardos. *in praxi iudicum, verb. Sacramentum Ordinis, num.* 3. latè Torreblanc. *de magia, lib.* 4. *c.* 6. *de los clerigos de Corona, à num.* 15. Piasec. *in praxi noua Episcopali, part.* 1. *c.* 1. *numer.* 3. *pag.* 26. Viuian. *in prax iurispatronatus, part.* 2. *lib.* 6. *c.* 1. *num.* 3. Mendez Castro *in l. cùm oportet, numer.* 166. *C. de bonis, quæ liberis*, Cald. Pereira *in l. curatorem, verb. læsis, num.* 103. optimè Nicol. Garcia *de benefic. part.* 7. *cap.* 1. *num.* 1. Rendina *in prompt. recept. sent. num.* 1. *tit.* 34. *de Episcopis, num.* 15. Fornat. *de Ordine, cap.* 1. Franc. Leo *in thesauro fori Eccles. part.* 1. *cap.* 4. *num.* 17. Thom. Valasc. *tom.* 1. *alleg.* 3. *num.* 8. Campan. *in diuers. Iuris Canonici, rub.* 2. *n.* 7. Vasconcel. *in harmonia rubric. sub tit. de translat. Episcopi, num. vlt.* Marta voto 14. *à num.* 2. Rota *in Ferrarien. pensionis* 14. *Iunij* 1624. coram *bonæ mem. Remboldo, & decis.* 731. *num.* 5. *&* 6. *part.* 1. *diuers.* vbi apertè docet quòd prima Tonsura, quæ aliàs dicitur Psalmistatus, est Ordo, & hinc infert *num.* 16. familiaritatem solam sine beneficio non sufficere in prima Tonsura.

Quamuis hæc Canonistarum opinio sit vera in se, tamen non possumus negare primam Tonsuram semper, & quoad certòs effectus propriè Ordinem non dici, seu saltem distingui à minoribus Ordinibus, & eorum appellatione aliquando non venire, vt colligitur ex Concil. Trident. *sess.* 23. *de reformat. c.* 6. dum inquit: *nullus prima Tonsura initiatus, aut etiam in minoribus Ordinibus constitutus*; nec non *in c.* 10. *eadē sess.* in illis verbis, *Tonsuram, vel minores Ordines conferre*, & in hoc euentu possumus accipere Theologorum opinionem asserentium indistinctè primam Tonsuram non esse Ordinem, sed tantùm præambulum, seu dispositionem ad Ordines, sicut nouitiatum ad Religionem. Ita cum D. Thom. 3. *p. q.* 40. *art.* 2. Episcop. de Elna *in suo direct. de sacram. Ordin.* §. 2. S. Raymund. *lib.* 3. *sua sum. sub tit. de ætate*, §. 3. Martin de Ledesma 2. 4. *q.* 39. *art.* 2. Iacob. de Graff. *d. cap.* 9. *à num.* 5. Vasq. *tom.* 3. *disp.* 236. *cap.* 1. *num.* 9. *& disp.* 237. *c.* 1. Fr. Emman. *in sum. part.* 1. *c.* 13. *num.* 2 Sayr. *de censur. lib.* 4. *c.* 4. *num.* 7 *& lib.* 6. *c.* 1. *num.* 19. Card. Bellarm. *lib.* 1. *de cleric. cap.* 11. Suar. *de Sacram. disp.* 1. *sect.* 2. *& tom.* 2. *de Relig. lib.* 4. *de Horis Canonic. cap.* 9. *num* 5. Homobon. de Bonis *de humana vitæ statib. p.* 1. *c.* 20. *& tract. de exam. Eccles. quæst.* 4. Domit. Chamerot *de Sacram. tract.* 11. *de sacro Ordine*, 1. *dub.* 1. *vers. prima verò Tonsura.* Paul. Layman *in Theolog. moral. lib.* 5. *tract.* 11. *c.* 13. *numer.* 3. Sanch. *in opusc. moral. lib.* 7. *c.* 1. *dub.* 6. nouissimè Marchin. *d. tract.* 1. *part.* 1. *c.* 5. *cum seqq.* nouissimè etiam Marcel. Vulpe *in praxi iudic. for. Ecclesiast. c.* 7. *num. vlt. vers. sunt autem.* Bonac. *de Sacram. disp.* 8. *q. vnica. punct.* 1. *num.* 6. Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib.* 30. *tract.* 1. *n.* 5. Fernandez *in examine Theologiæ moralis, part.* 3. *c.* 11. §. 1. *num.* 3. Molfes. *in sum. moralis Theolog. tract.* 1. *c.* 1. *num.* 31. *& c.* 3. *à num.* 14. Filiuc. *tom.* 1. *tract.* 9. *num.* 14. & alij relati per Nicol. Garciam *d. c.* 1. *num.* 5. Vel generaliùs loquendo cum D. Thoma *in supplem. ad* 3. *p. q.* 57. *art.* 2. *& in* 4. *sent. dist.* 24. *art.* 2. si aliquis voluerit sequi Theologorum doctrinam, & Canonistarum non improbare sententiam, dicere poterit Ordines esse septem propriè sumptos, & pertinentes ad consecrationem Hostiæ: nonem autem impropriè ratione quarundam actionum. Vnde Canonistæ rectè sentiunt Tonsuram conferre Ordinem, id est, gradum aliquem, & statum, & imprimere characterem, idest, signum extrinsecum, Lap. *alleg.* 138. *num.* 11. *&* 12. Mandos. *ad reg.* 14. *Cancel.* 1. *num* 7 Neuiz. *cons.* 59. *num.* 5. Surd. *cons.* 259. *num.* 4. *&* 22. Lotter. *de re benef. lib.* 3. *q.* 35. *à num.* 21. Quoad Episcopatum, vide dicta suprà *alleg.* 1. *num.* 18. 18

Quæstio controuersa est, an singuli Ordines sint Sacramenta? In qua quæstione Doctores in varias diuisi sunt sententias. 19

Prima tenet, ex ipsis Ordinibus non nisi sacerdotalem esse Sacramentum, ita Durand. *in* 4. *sentent. dist.* 24.

dist. 24. *q.* 2. *num.* 6. & probabilissimam dicit Victoria *de sacram. Ordinis n.* 127. ex ea ratione, quia difficilè intelligi potest, quomodo ab Ecclesia numeretur Ordo tanquam vnum Sacramentum, si concedamus omnes esse Sacramenta; hæc ratio nihil euincit, quia facilè poterit responderi, Ordines ab Ecclesia numerari tanquam vnum Sacramentum propter respectum, quem singuli Ordines ducunt ad Sacerdotium, quod est præcipuum Sacramentum.

20 *Secunda* verò sententia tenet tres Ordines maiores esse Sacramenta, minores verò esse sacramentalia, ita Sot. *in* 4. *dist.* 25. *quæst.* 1. *art.* 2. *rat.* 4. & *art.* 4. *vers. dubium ergo*, Nauar. *in man. cap.* 22. *num.* 13. *vers. quare probabilis*. Mich. Medina *in lib. de sacrorum Ordinum contin. cap.* 46 Vasquez 3 *part. tom.* 3. *disp.* 237. *cap.* 2 *in princ.* ex ea ratione, quia si minores Ordines essent Sacramenta, sequeretur eos peccare, qui accedunt ad illos suscipiendos cum conscientia peccati mortalis, aut qui illos exercent in peccato mortali, quod videtur nimis durum & rigorosum. Sed nec hæc ratio concludens est, prout sentit Nau. *d. loco*, cum accedens ad Ordines cum peccato mortali, peccet mortaliter, quia ponit obicem ad gratiam, quam conferunt singuli Ordines, cum sint Sacramentum.

21 *Tertia* igitur, & verior sententia asserit omnes tum maiores, tum minores Ordines esse sacramentum, characteremque imprimere, & gratiam conferre, ex eo, quia Florentini & Tridentini Canones indefinita propositione concludunt Ordinem esse Sacramentum: Florentinum etenim hoc explicat his verbis, *sextum nona legis Sacramentum esse Ordinem*, & Trid. *sess.* 23. *de reform. c.* 3. postquam recensuit nomina singulorum Ordinum, absolutè dicit Ordinem esse Sacramentum, & ita omnes Ordines licèt sint per se singuli Sacramentum, tamen vnum Sacramentum censentur, quia vnum sunt vel genere, vel quia ad vnum ad finem omnes referunt. Ita D. Thom. *in supplem. ad* 3. *p. quæst.* 37. *art.* 3. *in med.* & *q.* 22. *a.* 2. *quæst.* 4. vbi Palud. *quæst.* 1. & Riccard. *art.* 3. Emman. Sà *verb. Ordo. num.* 5. Card. Bellarm. *lib.* 1. *de sacram. Ordinis cap.* 8. Petr. Soto *de instit. Sacerd. lect.* 4 *de Ordine*, Valen. *tom.* 4. *disp.* 9. *quæst.* 1. *punct.* 4. Henriq. *in sum. lib.* 10. *cap.* 2. Coninch *de Sacrament. tom.* 2. *disp.* 28. *dub.* 9 Bonacina *de Sacram. disputat.* 8. *q. vnica puncto* 2. *n.* 2. Miranda *in man. Prælator. tom.* 1. *quæst.* 38. *art.* 10. Fernandez *d. cap.* 11. §. 3. Homob. de Bonis *de examine Ecclesiast. part.* 1. *tract.* 4. *cap.* 8. *quæst.* 69. *in princip.* Filliuc. *tom.* 1. *tract.* 9. *num.* 15. Thom. Valasc. *tom.* 1. *alleg.* 2. *num.* 9. Torreblanca *d. lib.* 2. *cap.* 12. *num.* 1. nouissimè Sanch. *in opusc. moral. lib.* 7. *cap.* 1. *dub.* 1. *num.* 7. & *dub.* 7. Quæ quidem in hac quæst. resoluenda à me tradita maximè conducunt ad solutionem alterius quæstionis, vtrùm scilicet Episcopus conferens minores Ordines in lethali, peccatum mortiferum committat? Si minores Ordines non sunt Sacramenta, sed sacramentalia, vt secunda tenet opinio, certum erat Episcopum conferentem minores in mortali in nullam culpam lethalem incidere.

22 Ex his porrò Ordinibus tres sacri & maiores dicuntur, quatuor verò minores, & non sacri propriè appellantur: Sacri sunt & maiores, Sacerdotium, seu Presbyteratus, Diaconatus, & Subdiaconatus: huiusmodi enim personæ ad Altaris ministerium accedunt, *cap. à multis, de ætate, & qualitat.* & sacra contingunt, atque ob id votum Castitatis emittunt, *cap.* 1. 32. *dist.* Et dicuntur sacri, quia ordinati in eis, aut habent sacra tangere, aut Sacramentum prospicere, Aluarez *in Speculo Iuris Pontif.* 81. *vers. circa istum articulum*, sed Flamin. Paril. *de resignat. benef. lib.* 5. *quæst.* 6. aliam ponit rationem, quia scilicet in eis est annexum votum castitatis, non vt essentialiter, sed accidentaliter ex statutò Ecclesiæ, refert Marcell. Vulpe *d. cap.* 7. *num.* 28. *vers.* & *his postremis*. Olim verò Subdiaconatus inter sacros Ordines non numerabitur, vt dicitur *in d. cap. à multis*. quamuis esset antiquitus institutus, cùm de eo meminerint Anaclet. *in cap. Episcopus Deo, de consec. dist.* 1. præter can. Apost. vt *in cap.* 135. *dist.* Sed Gregorius Pontifex, atque Vrbanus II. eum inter sacros retulerunt, vt Innoc. III. testatur *in c. miramur, de seruis non ordin.* Gregorius namque constituit vt is castitatem voueret, *d. c.* 1. 31. *dist.* Vrbanus verò eum Ordinem expressè in sacrorum numerum retulit, vt *in c. erubescant.* 32. *dist.* & *in c. fin.* 60. *dist.* de quo aliqua dixi *alleg.* 14. *num.* 1.

Reliqui verò quatuor ordines, minores dicuntur, nec sacri propriè nominantur, eo quòd eorum officium ad sacra contingenda non pertingat, Concil. Trid. *sess.* 23. *de Sacram. Ordinis cap.* 2. Etsi omnes septem sacri, propter Sacramentum, dicantur *in c. t. de filiis Presbyt. lib.* 6. Sunt autem quædam inter sacros, & minores Ordines differentiæ. *Primò* enim in maioribus maior ætas requiritur, & scientia, vt dixi *alleg.* 16. *Secundò*, officia sacrorum Ordinum à non ordinatis exerceri non possunt impunè, *cap.* 1. & 2. & *ibi* gloss. & Doct. *de clerico non ordinato minist.* Minorum verò officia quamuis ab his, qui ordinati non fuerint, prohibeantur exerceri, non tamen pœna aliqua, vel censura imponitur, & faciliùs permittuntur, nam minores clerici assistentes dicuntur, maiores verò ministri, *cap.* 1 *distinct.* 24. *c.* 1. §. deseruientes 33. *dist.* *Tertiò*, vbi dispensatio circa Ordines Papæ est reseruata, de maioribus tantùm intelligitur, veluti vt extra statuta tempora, & irregularibus conferatur, vt *alleg.* 50. *à num.* 55. videbimus. *Quartò*, in degradatione cum ab Ordinibus sacris solus Episcopus degradare non possit, à minoribus verò id solus cum consilio Capituli potest, vt *alleg.* 110. *num.* 21. dicemus. *Quintò*, differunt in voti emissione, vt *alleg.* 15. ostendemus: in minoribus namque Ordinibus tantummodo constituti possunt contrahere Matrimonium, vt probant Doctores citati *alleg.* 57. *num.* 202. *Sextò*, in Horarum Canonicarum recitatione, cùm ad id non teneatur, qui in Sacris non sunt constituti, nisi beneficium obtineant; vt docent per me citati *in collect. ad cap. dolentes num.* 2. *de celebrat. Missar.* *Septimò*, in beneficiorum acquisitione, cùm aliqua sint beneficia, quæ maiores Ordines requirunt, vt suo loco dicemus. *Octauò*, in potestate conferendi, nam maiores Ordines solus Episcopus confert, minores verò etiam non Episcopus ex priuilegio potest conferre, vt *alleg. seq.* ostendemus. 23

ALLEGATIO III.

Episcopus an solummodo verus sit Sacramenti Ordinis Minister?

SVMMARIVM.

1 *Ordinis Sacramenti verè, & propriè est Episcopus minister.*

2 *Episcopi in Apostolorum locum successerunt in Ecclesia.*

3 *Potestas conferendi Ordines penes Episcopum residet.*

det, etiamsi excommunicatus, hæreticus, aut degradatus, suspensus, vel interdictus sit.

4 *Minores Ordines ex facultate Summi Pontificis possunt etiam à simplici Sacerdote conferri, non sic maiores.*

5 *Primam Tonsuram, & minores cæteros Ordines de Iure communi possunt conferre Abbates non solum Monachis suis, sed etiam secularibus in quos ordinariam habent iurisdictionem.*

6 *Abbates vt Ordines minores conferre valeant quot requisita habere debeant?*

7 *Abbates hodie ex noua Tridentini dispositione non possunt Ordines minores conferre nisi illis, qui Regulares sibi subditi sunt.*

8 *Abbates nouitios in propriis monasteriis degentes ordinare non possunt.*

9 *Nisi priuilegium habeant concludi suis Monachis dimissorias litteras ad quemcumque Episcopum.*

10 *Abbates facultatem non habent Tonsuram & minores Ordines conferendi aliis Regularibus sibi non subditis, vel clericis suorum superiorum & Ordinariorum dimissorias afferentibus.*

11 *Ordinatio Abbatis Ordines minores conferentis sibi non subditis Regularibus, est irrita & inualida.*

12 *Abbati ordinanti suos subditos Regulares fas est dispensare in interstitiis.*

13 *Episcopus carens minoribus Ordinibus potest validè eosdem aliis conferre.*

14 *Chorepiscopi an sint veri Episcopi? remissiuè.*

15 *Cardinales Presbyteri ex consuetudine possunt Ordines minores suis familiaribus tradere.*

16 *Parochi primam Tonsuram suis subditis conferre non possunt.*

17 *Episcopus qualitercumque excommunicatus occultus validè Ordines confert, veramque dat eorum executionem.*

18 Cap. 2. de ordinatis ab Episcopo quiren. Episc. *declaratur.*

19 *Episcopus licet ab ordinante ignoretur excommunicatus, si publicè pro tali habebatur non liberat suscipientem à suspensione ordinis suscepti.*

20 *Episcopus Sacramentum conferens licèt iniquus sit, tamen gratiam, qua caret, largitur.*

1 SACRAMENTI Ordinis verè & propriè Episcopum esse dispensatorem de fide definitum est Concil. Trident. *sess.* 23. *de sacram. Ordinis can.* 7. & latè probant D Thom. *3. p. quæst.* 56. *art.* 3. *arg.* 2. Bonau. *in* 3. *distinct.* 25. *artic.* 1. *quæst.* 1. vbi Ric. *art.* 1. *q.* 1. & Palud. *q.* 1. *art.* 2. Victor. *de sacram. Ordinis num.* 2. 3. & 4. Piasec. *in praxi noua Episcop. p.* 1. *c.* 1. *num.* 6. *pag.* 26. Card. Bellarm. *tom.* 2. *lib.* 9. *c.* 11. Iodoc Cucc. *in thesauro Catholico lib.* 7. *art.* 18. Bonacina *de Sacram. disp.* 8. *q. vnic. puncto* 5. *n.* 1. Henriq. *in sum. lib.* 10. *c.* 21. Vasquez *in* 3 *p. D. Thom. tom.* 3. *disp.* 243. & 245. Valer. Reginald. *in praxi fori pœnitent. lib.* 30. *tract.* 1. *n.* 23. Petr. Gregor. *syntag. lib.* 16. *cap.* 9. *num.* 1. Filliuc. *tom.* 1. *tract.* 9. *à num.* 91. Homobon. de bonis *de examine Ecclesiastico p.* 1. *tract.* 3. *cap.* 8. *q.* 71. Molfes. *in sum. moralis Theologiæ tract.* 6. *c.* 16. *num.* 63. Auguian. *de legibus lib.* 2. *controu.* 1. *num.* 70. Sanch. *in opuscul. moral. lib* 7. *c.* 1. *dub.* 18. *à n.* 1. Cardos. *in praxi Iudicum verb. Sacramentum Ordinis num.* 6. nouissimè Marchin. post aliquas impressiones huius tractatus in lucem editus, *de sacram. Ordinis. tract.* 1. *p.* 2. *c.* 1. *cum seqq.* me citato *in hoc loco* Alzedo *de præcellent. Episc. dignit. p.* 2. *c.* 5. *n.* 1. nouissimè etiam me citato *in hoc loco* Torreblanca *in practicab. Iuris spirit. lib.* 2. *cap.* 13. *n.* 4. Nam Christus Dominus cùm duo haberet Discipulorum genera, alios in numero duodeno, alios verò in numero septuaginta duorũ, illos Apostolos nominauit, illos simplices Discipulos nuncupauit; illis fuit data potestas imponendi manus & consecrandi, non autem Discipulis simpliciter, vt constat ex *c.* 8. *Actuum Apost.* sed Apostolis decedẽtibus
†successerunt Episcopi in eodem locum, Discipulorum verò septuaginta duorum typum gerunt Presbyteri, & in eorum locum sunt constituti in Ecclesia, iuxta *cap. in nouo* 11. *distinct.* Euidenter igitur patet ex hoc, quòd auctoritas ordinandi secundùm formam Ecclesiæ primitiuæ congruit Episcopis: huius autem diuinæ institutionis ratio congruens fuit illa, quod sicut ad summum Principem spectat non solùm ordinare viros bellatores in exercitu, verùm etiam & multò conuenientius Duces exercitus; ita ad solos Episcopos (qui sunt in Ecclesia Principes) non tantùm pertinet ordinare homines ad certandum cum persecutoribus fidei, vt confiteantur audaciter Christi fidem (quod fit per sacramentum Confirmationis,) sed etiam constituere Duces Ecclesiastici exercitus per collationem sacramenti Ordinis, vt inquiunt Bonauentura *in* 4. *sent. dist.* 25. *q.* 1. *art.* 1. & ibi Richard. 2

Hæc igitur potestas conferendi Ordines Episcopo tantùm regulariter competit, & penes eum Iure directo & proprio residet, etiamsi sit excommunicatus, hæreticus, aut degradatus, suspensus, vel interdictus; adhuc enim retinet characterem, & potestatem conferendi Ordines, & formam Ecclesiæ seruans alium audeat ordinare, validè characterem imprimit, & validè Ordines confert, licèt minus id faciat. & ordinatus propterea executione careat. Ita text. *in c. secundum* 19. *dist.* & *in c. Dominus §. memento* 1. *q.* 1. *cap. quomodo, de consecr. dist.* 4. Sot. *in* 4. *dist.* 25. *q.* 1. *art.* 1. Henriq. *lib* 10. *cap.* 21. *in princip.* Rodoan. *de simon. p.* 2. *c.* 23. *n.* 11. Franc. Leo *in thesauro fori eccles. p.* 3. *c.* 8. *n.* 37. Anton. Raguc. *in lucerna Paroch. tit. de sacram. Ordin. quæst.* 18. Gregor. de Valentia *ad D. Thom. disp.* 9. *q.* 3. *puncto* 2. *vers. pen. tom.* 4. Fornar. *de sacram Ordinis cap.* 4. *n.* 2. *ad finem.* Ægid. de Coninch *de Sacram. tom.* 2. *disp.* 20. *dub.* 9. Bonacina *d. puncto* 4. *num.* 2. Bellet. *disquisit. clerical. p.* 1. *tit. de disciplina clericali §.* 1. *num.* 25. Vasq. *tom.* 3. *in* 3. *disp.* 243. *c.* 1. & 2. Molfes. *in sum. Theologiæ moralis tract.* 2. *cap.* 17. *n.* 11. & 12. Filliuc. *d. tract.* 9. *num.* 91. Hieron. Venero *de examine Episcop. lib.* 1. *c.* 12. *n.* 27. me citato *in hoc loco* Alzedo *d. p.* 2. *c.* 5. *n.* 2. Marchin. *d. tract.* 1. *p.* 2. *c.* 15. vide infrà *n.* 17. & 18. 3

Respectu tantùm minorum Ordinum etiam non Episcopis potest auctoritas illa conuenire, non quidem Episcoporum delegatione, sed Apostolicæ tantùm Sedis priuilegio. Ita Victor. *de Sacram. n.* 234. Cou. *lib.* 1. *var. c.* 10. *n.* 10. Petr. Sot. *lect.* 5. *de Ordine,* Henriq. *d. cap.* 23. *§.* 1. Bellarm. *lib.* 3. *de clericis cap.* 27. Valen. *d. disp.* 9. *q.* 2. *puncto* 1 Did. Nugnus *in* 3. *par. D. Thom. quæst.* 38. *art.* 1. Molfes. *in sum. Theologiæ moralis tract.* 2. *cap.* 2. *n.* 3. Filliuc. *d. tract.* 9. *num.* 93. *cum seqq.* Anguian. *d. lib.* 2. *controu.* 1. *n.* 70. Sanch. *d. lib.* 7. *cap.* 1. *dub.* 18. *num.* 5. Azedo *d. p.* 2. *c.* 5 *num.* 8. & 10. Maiores verò neque vigore delegationis factæ à Papa possunt ab aliis conferri, quàm ab Episcopis: & ita firmat D. Thom. *in supplem. ad* 3. *p. quæst.* 38. *art.* 1. *ad* 3. *argum.* & *in* 4. *sentent. dist.* 7. *q. vnic. a.* 5. *vers. talia verò in* 2. *scripto,* vbi Sot. *art.* 11. *ad* 4. & *distinct.* 25. *quæst.* 1. *art.* 1. *ad* 2. Cou. *var. lib.* 1. *cap.* 10. *num.* 10. Fornar. *in tract. de Ordine cap* 5. *in* 3. *dicto, n.* 2. Azor. *instit. moral. p.* 2. *cap.* 48. *q.* 16. Sayr. *de censur. lib.* 6. *c.* 6. *num.* 8. Moifes. *loco proximè citato,* Nau. *cons.* 14. *à num.* 1. *de priuileg.* 4

priuileg. Card. Bellarm. *de Ordin. cap.* 7. Suar. *de Sacram. disp.* 11. *sect.* 3. §. *solum posset* Fr. Emman. *in sum. part.* 2. *c.* 3. *numer.* 9. Cuch. *lib.* 4. *instit. canon. tit.* 11. *num.* 8. Domit. Camerot. *de Sacram. tractat.* 11. *c.* 4. *dub.* 2. Campan. *in diuers. Iuris Canon. rub.* 6. *c.* 2. *num.* 13. Sanch. *d. dub.* 18 *numer.* 9. *cum seq.* Marchin. *d. tractat.* 1 *parte* 2. *c.* 11. Alzedo *d. p.* 2. *c.* 5. *numer.* 6. Quamuis Abb. *in c. quanto, numer.* 9. *de consuet. glos. fin. in c. manu, de consecrat. dist.* & *in c. peruenit* 95. *distinct.* & ex iunioribus Augu. *an. citato loco*, Vasq. *in* 3. *p. disp.* 243. *c.* 4. *n.* 3. acriter faueant, opitulenturque sententiæ contra D. Thom. eiusque sequaces, & concludant Papam posse indistincte concedere potestatem Sacerdoti conferendi Ordines sacros, & alios promouendi ad Ordinem, quem ipse habet; nam se decipiunt ex rationibus allegatis a suprà citatis; vnde non facile crederem Victor. *in summa n.* 237. quem sequitur Viuald. *in Candelabro aureo p.* 1. *tit. de sacram. Ordinis n.* 17. *in fine*, asserenti se vidisse quandam Bullam Papæ concedentem facultatem Sacerdoti conferendi Diaconatum, & Subdiaconatum; nisi tamen dicere velimus opinionem Abb. & glos. sustineri posse in casibus necessitatis, vt in vltramarinis, &c.

5 Ex delegata igitur generica, vel specifica potestate ab Apost. Sede emanata etiam non Episcopis, vt dixi, potest conuenire auctoritas conferendi Ordines minores, prout illos præter Episcopos nonnunquam conferunt Abbates, inferiores Prælati, aliique Sacerdotes Nam de Abbatibus quòd possint primam Tonsuram, & cæteros minores Ordines conferre non solùm Monachis, sed etiam laicis, in quos Ordinariam habent iurisdictionem, de Iure communi probant *c.* 1. *dist.* 69. *c. quoniam, de ætate & qual. c. cùm contingat. c. Abbates, de priuil. in* 6. qui text. probat eos posse etiam laicos, in quos iurisdictionem habebant, ordinare, *c.* 1. vbi gloss. *verb. a non Episcopis, de ordinat. ab Episcop. qui renunt. Episcop. c.* 1. vbi gloss. *verb. alia, de suppl. negl. Prælat.* Bellarm. *cum contingit.* 11. *q.* 1. vbi Cardin. *not.* 1. Abb. *num.* 1. & Butr. *n.* 13. Nau. *cons.* 13 incip. *Abbatibus num.* 1. *de priuil.* Azor. *instit. moral. parte* 2. *lib.* 3. *c.* 48. *q.* 15. Fornar. *in tractat. de Ordine c.* 5. §. 2. *vers. Abbatibus*, Vasq. *tom.* 3. *in* 3. *p. disput.* 243. *num.* 33. Molfes. *d. tract.* 2. *c.* 2. *num.* 18. Fr. Ludou. Mirand. *in man. Prælat. q.* 38. *a.* 9. *concl.* 1. *tom.* 1. Stephan. Gratian. *discept. forens. tom.* 4. *c.* 791. *n.* 1. Sanch. *in opuscul. moral. lib.* 7. *c.* 1. *dub.* 18. *numer.* 3. *cum seqq.* Cardin. Tusch. *pract. concl. tom.* 1. *verb. Abbas, concl.* 9. *num.* 5. Seraphin. *decis.* 980. *n.* 1. Aloys. Ricc. *in collect. decis. p.* 4. *collect.* 955. Flores de Mena *var. lib.* 2. *q.* 14. *num.* 4. Sic etiam Abbatem, qui datus sit administrator in Ecclesia Cathedrali vacante, eosdem, minores Ordines subditis illius Episcopatus dare posse tenent Gemin. *in c. is cui, numer.* 6. *vers. vidi dubitari, de elect. in* 6. Felin. *in c. cum te, numer.* 8. *de rescript.* & commendat Selua *de benef. p.* 2. *q.* 6. *post n.* 3. vbi dicit quòd eodem modo poterit, quo potest infulatus in claustris aliorum exemptorum iure suo conferre Tonsuram, & minores Ordines, prout tenent ex plurimorum auctoritatibus idem Gemin. *in d. c. Abbates, num.* 6. *de priuil. in* 6. Maiol. *de irregul. lib.* 3. *c.* 23. *numero* 12. Sayr. *de censur. lib.* 4. *c.* 13. *post numer* 15.

6 Tres autem conditiones requiruntur in talibus Abbatibus, vt hos Ordines conferre valeant. *Prima*, quòd sint Sacerdotes. *Secunda*, quòd benedictionem acceperint, aut saltem ex priuilegio Pontificio habeant, vt Pontificalia exercere possint, quia tunc idem est ac si essent benedicti. *Tertia*, quòd sint Mitrati, seu habeant ius ferendi annulum, Mitram, & Baculum pastoralem; ita vt si vna earum deesset, ordinatio irrita foret, *dict. cap. Abbates, de priu. in* 6. Vide Franc. Marc. *Delphin. decis.* 081. *n.* 2. *lib.* 1. Ricc. *in praxi Episc. parte* 1. *c.* 2. *numer.* 6. *pag.* 20. D. Acuña *ad c.* 1. *num.* 6. *dissectione* 95. Gratian. *discept. forens. tom.* 5. *c.* 845.

7 Hodie ex noua dispositione Conc. Trid. *sess.* 23. *de reform. c.* 10. non licet Abbatibus, & aliis quibuscumque quantumuis exemptis in posterum intra fines alicuius diœcesis existentibus, etiamsi nullius diœcesis, vel exempta esse dicantur, cuiquam, qui regularis sibi subditus non sit, Tonsuram, & minores Ordines conferre. Ita Steph. Gratian. *discept. forens. tom.* 4. *c.* 791. *n.* 1. Thom. Valasc. *tom.* 1. *alleg.* 2. *n.* 9. Ludou. Miranda *d. tom.* 1. *q.* 38. *a.* 9. *concl.* 2. Portel. *in dub. Regul. verb. Abbas* 2. Scip. de Rubeis *in aphor. Episc. eod. tit.* 13. Marcel. Vulpe *in praxi iudic. c.* 7. *n.* 8. Suar. *tom.* 4. *de Relig. tr.* 8 *lib.* 1. *c.* 26. *n.* 19. Tambur. *de iure Abbatum, tom.* 2. *disp.* 2. *q.* 7. *n.* 1. D. Acuña *ad c.* 1. *n.* 6 *dist.* 95. Et licèt Thom Sanch. *in opusc. tom.* 2. *lib.* 7. *c.* 1. *dub.* 19. *n.* 20. existimauerit hanc facultatē ordinandi non subditos minime per Trid. fuisse reuocatam, nihilominus tamen eiusmodi opinio (salua tanti viri pace) omni probabilitate destituitur; nam si Tridentinum hanc facultatem non reuocauit Abbatibus, quid disposuit, dum ad subditos Abbatum hanc illis facultatem restringit? certè illa verba essent frustratoria: & ideò hanc partem sustinent Henriq. *in sum. lib.* 14. *c.* 18. *n.* 1. Mauri Alzed. *in praxi Episc. p.* 2. *c.* 3. *n.* 78. Gauant. *in man. Episcop. verb. Abbas n.* 31. Diana *mor. res. p.* 4. *tr.* 4. *misc. res.* 147.

8 Ex qua conciliari dispositione *primò* infertur per illa verba, *Regularibus sibi* intelligi professos sui Ordinis, & excludi Nouitios, quos Abbates ante professionem ordinare non posse tenent Henriq. *in sum. lib.* 10. *c.* 23. §. 3. *in commen. lit.* G. F. Emman. *quæst. Regul. tom.* 3. *q.* 3. *art.* 2. *in fine*, Vgol. *de officio Episcopi c.* 26. §. 19. *numer.* 2. & §. 20. *num.* 7. Aloys Ricc. *p.* 2. *decis.* 253. *n.* 5 Sayr. *de censur. lib.* 4. *c.* 11. *n.* 1. Miranda *d. tom.* 1. *q.* 38. *a.* 9. *concl.* 2. *in fine*, Marcel. Vulpe *d. c.* 7. *num.* 9. Nald. *in sum. verb. Nouitius, n.* 9. Card. Tusch. *pract. concl. tom.* 1. *lit. A, concl.* 9. Stephan. Gratian. *d. c.* 741. *n.* 6. Marchino *d. tract.* 1. *p.* 2. *c.* 10. *à num.* 10 Tamburin. *d. tom.* 2. *disp.* 2. *q.* 27. Barthol. de Vecchis *in praxi seruanda in admittendis ad Religionis statum nouitius, disp.* 9. *q.* 8. *num.* 4. Quicquid aliter sentiat Suar. *tom.* 4. *de Relig. tract.* 8. *lib.* 2. *c.* 29. *numer.* 12. † At verò

9 si Abbates huiusmodi, aut alij Religionum Prælati habeant speciale priuilegium concedendi suis Monachis dimissorias litteras ad quemcumque Episcopum, licèt in illo non exprimatur, quòd illud valeant nouitiis communicare, poterunt tamen etiam nouitiis illas, vt à quocumque Episcopo, ordinentur, sicut cæteris Monachis professis concedere, vt bene resoluunt Ioan. Bapt. Tiber. *in instruct. pro ordinandis c.* 7. *q.* 5. Sanch. *in præcepta Decalogi, tom.* 2. *lib.* 6 *c.* 10. *in fine*, Barthol. de Vecchis *d. q.* 8. *n.* 1. *vers. si verò*, Tamburin *d. q.* 27. *n.* 2. Nouitios enim Religionum priuilegiis gaudere resoluunt Molin. *de iustit. tract.* 2. *disp.* 138. *vers. præter hos.* Azor. *instit. moral. part.* 1. *lib.* 11. *c.* 2. *q.* 2. Ego ipse *de appellatiua verbor. vtriusque Iuris signif. appell.* 235. *n.* 16.

Secundò infertur Abbates huiusmodi facultatem non habere Tonsuram, & minores Ordines conferendi aliis Regularibus sibi non subditis, qui dimissorias speciales suorum Superiorum, & specialem licentiam Episcopi loci habuerint, nec etiam aliis secularibus suorum Superiorū dimissorias afferentibus. Ita resoluunt Campan. *in diuersor. Iuris Canon. rub.* 6. *c.* 2. *ante num.* 7. Scipio 10

de Rubeis *d. verb. Abbas, num.* 13. Ludou. Miranda *d. ar.* 9. *concl.* 2. & voto Rotæ de mandato sanctæ mem. Clementis VIII. resolutum fuisse refert Seraphin. *decis.* 985. *p.* 1. & Episcopo Eugubino rescripsisse *sacram Congreg. negotiis Episcoporum, & Regularium præpositam sub die* 5. *Nouembris* 1595. retuli *de Iure eccles. vniuerso lib.* 1. *c.* 18. *num.* 67. Quamuis contrarium existimauerint Lezana *in sum. quæst. Regular. cap.* 14. *num.* 13. *& cap.* 18. *num.* 65. Azor. *instit. moral. part.* 1. *lib.* 12. *cap.* 10. *quæst.* 7. Paul. Laymann *in sum. Theologiæ moralis, lib.* 5. *tract.* 9. *cap.* 9. *num.* 2. Alzed. *d. part.* 2. *c.* 5. *n.* 78. Quarant. *in sum. Bullarij, verb. Ordo, prope fin. vers. Abbatibus.* Grilenzon. *consil.* 142. *num.* 52. Marcel. Vulpe *in praxi iudiciali fori eccles. c.* 7. *num.* 8. Vgolin. *de officio Episc. c.* 16. §. 19. Bonacin. *de Sacramentis disp.* 8. *quæst. vnic. puncto* 4. *n.* 3. Marchin. *d. tract.* 1. *part.* 2. *c.* 10. *num.* 15. *cum seq.* Ioan. Baptista Tiber. *instruct. Ordinand. cap.* 7. *quæst.* 48. *in fine.* Sanch. *in opusc. moralib. lib.* 7. *cap.* 1. *dub.* 11. *à num.* 5. Tamburin. *de iure Abbatum, tom.* 2. *disp.* 1. *quæst.* 7. *ex n.* 3. Diana *part.* 2. *tract.* 2. *resol.* 147. *in fine,* quorum plures afferunt *sacram Congreg. Concilij* censuisse quòd Abbates Regulares habentes ius Baculum deferendi, & Mitram, postquam Sacerdotalem Ordinem, & munus benedictionis susceperint, posse Tonsuram, & minores Ordines sæcularibus Episcopi iurisdictioni subiectis conferre, si modò ipsius Episcopi consensus accedat, & à dicto Episcopo quisque litteras dimissorias impetrauerit, itavt satis non sit id generatim ab Episcopo concessum esse, sed hac concessione semper opus sit singulis, &c.

11 *Tertiò* infertur ordinationem Abbatis priuilegiati Ordines minores conferentis non subditis absque litteris dimissoriis, vel cum illis, seu subditis suis non Regularibus, esse irritam, & inualidam, ac proinde repetendam defectu potestatis in ordinante, ex illis verbis Concil. Trid. *in d. c.* 10. *Non liceat Abbatibus,* &c. quæ irritant actum quoad valorem substantialem; & nihil refert quod in Episcopis potestas ordinandi se extendat etiam ad non subditos quoad valorem ordinationis, quia potestas ordinandi concessa Abbatibus priuilegiatis, non est ad modum potestatis Episcopalis, nam illa procedit ex vi priuilegij, hæc autem deriuatur ratione Ordinis. Quare ita videtur sentire Suar. *tom.* 4. *de Relig. tract.* 8. *lib.* 2. *c.* 29. *n.* 8. *&* 11. Laurent. de Peirinis *de Prælato Regulari tom.* 2. *q.* 3. *c.* 7. *n.* 23. & colligitur ex quadã decisione *sacræ Congregationis Episcoporum, & Regulariũ, Eminentissimo Card. Gypsio* referẽte *sub die* 27. *Iunij* 1631. in qua fuit resolutum *Thomam Narducium Camplen. promotum ab Abbate de Carropoli Ordinis Celestin. cum litteris dimissorialibus Vicarij Generalis Camplen. eidem Abbati directis, esse malè promotum, atque ideò indigere noua promotione.* Quicquid teneant Sanch. *d. lib.* 7. *c.* 1. *dub.* 19. *n.* 17. Fr. Emman. Molfes. Tamburin. Præpos. & Ludou. de San Iuan, quos refert & sequitur Diana *moral. resol. p.* 5. *tract.* 13. *resol.* 93. & distinguat Marcel. Vulpe *d. c.* 7. *n.* 10.

12 *Quartò* infertur Abbati ordinanti suos subditos Regulares fas esse dispensare in interstitiis, non tamen id conuenire Episcopo, qui facultatem habet dispensandi etiam quoad Regulares, vt dicemus infrà *alleg.* 18. *n.* 10. Illationem probãt Hieron. à Sorbo *in compendio priuileg. Mendicantium, verb. Ordines sacri, vers. quando vero Abbates,* & Miranda *in manu. Prælat. tom.* 1. *q.* 38. *art.* 7. *concl.* 3. Campanil. *in diuers. Iuris Canon. rub.* 12. *c.* 13. *n.* 42. & sic non ab Episcopis, sed ab Abbatibus examinandos esse, non obstante Concilio concludit Nau. *cons.* 3. *incip. Abbas cuiusdã* aliàs *cons.* 14. *in nouis, n.* 1. *de priuileg.*

Dubitari non abs re poterit, an Episcopus carens minoribus Ordinibus posset validè eosdem Ordines aliis conferre? Suar. *de censur. tom.* 5. *disp.* 31. *sect.* 1. & Homobon de Bonis *de examine eccles. tr.* 3. *q.* 61. *in fine,* existimant ordinationem huiusmodi esse inualidam, quia nemo dat quod non habet, & nullus plus Iuris in alium transferre potest, quàm ipse teneat, *l. plus iuris* ff. *de donat.* tum etiã, quia Episcopus non Sacerdos non potest alios Sacerdotio insignire. Sed his non obstantibus ordinationem factam ab Episcopo carente minoribus esse validam, quoad minores collatos, licet mortaliter peccaret, tenent Gabr. Vasq. *tom.* 3. *in* 3. *part. disp.* 1430. *n.* 24. Molfes. *in sum. Theologiæ moralis, tract.* 2. *cap.* 17. *num.* 5. quia Episcopus ordinatus per saltum est verus Episcopus, & habet characterem Episcopalem; ergo poterit habere actum secundum sibi proprium, nempe ordinationem sicut maiorum, ita & minorum Ordinum; tum quia collatio actiua minorum non fundatur essentialiter in passiua receptione minorum, nec est actus secundus illius, aut effectus, sed solùm præsupponitur ex Ecclesiæ consuetudine & statuto, vnde nec abrogat subsequentem ordinationem; ergo erat valida cùm sit ab illa independens: tum denique, quia hoc non est plus iuris transferre in alium, quàm ipse teneat, aut dare aliquid quod ipse priùs non habeat, licèt enim Episcopus carens minoribus non habeat formaliter minores, habeat tamen potestatem superiorem, & eminentiorem, scilicet characterem Episcopalem. Et non est simile quod de Sacerdotio, respectu Episcopatus, dicebatur, si quidem Episcopatus claudit intrinsecè characterem sacerdotalem, itavt non Sacerdos Episcopus esse non possit, vt fuit aliquorum opinio, quos suprà retulimus *alleg.* 1. *num.* 38. quod tamen quatenus in iure non subsistat, vt eo in loco probauimus, magis secuta manet hæc nostra opinio, quam veriorem esse iudicamus de Episcopo qui renuntiauit loco tantùm, & loco & dignitati, vide infrà *alleg.* 113. *n.* 1. 13

De Chorepiscopis, an sint veri Episcopi, & vti tales potuerint Ordines minores, Subdiaconatum, & cæteros maiores conferre, egimus suprà *tit.* 1. *c.* 6. *num.* 12. & *ibi* citatis addo Marchin *d. tract.* 1. *part.* 2. *cap.* 9. 14

Presbyteri Cardinales ex consuetudine possunt Tonsuram, & minores Ordines suis familiaribus conferre; ita Ioan. Andr. quem alij sequuntur *in c.* 1. *num.* 14. *de suppl. Prælat. negl.* Victor. *de Ordine, n.* 234. Sylu. *in sum. verb. Ordo* 3. *q.* 2 Martin. Laudens. *in tr. de Card. q.* 10. Maiol. *de irregul. lib.* 4. *c.* 20. *n.* 8. Alzedo *d. p.* 2. *c.* 5. *n.* 9. Flamin. Paris. *de resignat. benef. lib.* 4. *q.* 1. *n.* 88. Monet. *de Cõseruator. c.* 5. *n.* 31. Squillante *de priuileg. cleric. c.* 4. *n.* 273. Sanch. *in opuscul. moralib. lib.* 7. *c.* 1. *dub.* 19. *n.* 4. Marchin. *d. tract.* 1. *p.* 1. *c.* 20. *num.* 1. Sebast. Cæsar. *in relect. de eccles. hierarchia p.* 1 *disp.* 2. §. 5. *n.* 8. Rota *decis.* 731. *n.* 10. *p.* 1. *diuersor.* Quiquid dubitent Anastas. Germon. *in tract. de indultis Card. vers. tamen ratione, n.* 10. *& seqq.* Azori. *institut. moral. p.* 2. *lib.* 4. *c.* 3. *q.* 2. *vers. quæres aliquis.* Familiaris autem vt quis ad hunc, & similem effectum dicatur, duo requirũtur; *primum,* vt habeat victum; *secundum* vt fuerit destinatus ad aliquod certum seruitium; ita Rota *decis.* 584. *n.* 3. *p.* 1. *recentior.* vbi *à n.* 7 disputat an familiaritas probetur ex libris, in quibus sunt descripti familiares alicuius domini: & *decis.* 464. *n.* 2. *p.* 1. *recentissim. in posthum.* docet familiaritatem cum Cardinali censeri probatam per testes deponentes quẽ habuisse à Cardinale partem panis, & vini cum Iulio vno in singulos dies, & etiam salarium in domo Cardinalis illi actu inseruiendo per triennium; vbi 15

citat

citat Mandos. *super reg. 3. q. 19. n. 2.* Simonett. *de reser-
uat. q. 35. n. 1. & 3.* vide infrà *alleg. 5. n. 19.*

16 Parochos primam Tonsuram suis subditis con-
ferre posse non pauci scriptum reliquere, Archi-
diacon. *in cap. nullus Episcopus; de temporib. ordinat.*
Panormit. *in c. quanto, numero 9. vers. quinimo dico,
de consuetud.* Immo licere cuicumque simplici Sa-
cerdoti illam conferre docent glos. *verb. lectoris, in
c. quoniam 69. distinct.* Archid. *in c. Psalmista, num. 2.
in fine 23. distinct.* Innoc. *in c. cum contingat. numer. 1.*
vbi Hostiens. *n. 1. de ætate & qual.* & stante consue-
tudine admittit Molfes. *in summ. Theologiæ moralis
tractat. 2. c. 2. numer. 19.* Verùm vsus Ecclesiæ resistit,
& propterea eorum sententia non est admittenda;
imò eam iustè refellit Sot. *in 4. sent. distinct. 25. quæst. 1.
art. 1. ad 2. argum.* & Sanch. *d. lib. 7. c. 1. dub. 19. num. 1.*
Marchin. *d. tract. 1. p. 1. c. 10. n. 3. & 4.* Sic etiam vide-
tur reiicienda opinio Francisci Marc. *d. decis. 1082.
num. 3.* asserentis Guardianos, & Priores de Iure
primam clericalem Tonsuram suis subditis confer-
re posse, quia numquam audiui hoc ab aliquo fa-
ctum fuisse, ideo miror cur contra Concil. Trid. ita
pronuntiauerit.

17 Potestatem conferendi Ordines regulariter Epi-
scopo tantùm competere, etiamsi sit excommunica-
tus, suspensus, vel interdictus, suprà diximus *sub n. 3.*
& validè Ordines conferre, licèt id nimius faciat, &
Ordinatus propterea executione careat. Attamen si
huiusmodi Episcopus hæreticus, schismaticus, simo-
niacus, & qualitercumque excommunicatus occul-
tus sit, validè Ordines confert, veramque dat Ordi-
nis executionem, itavt recipiens non solùm recipiat
Sacramentum, sed eiusdem, absque vlla suspensione,
executionem, ac proinde quoad omnes actus spiri-
tuales. Ita Innocent. *in c. 1. numer. 3. de schismatic.* Pa-
norm. *in c. veritatis numer. 46. de dolo & in c. ad pro-
bandum numer. 7. de re iudic.* Cou. *in c. Alma mater,
p. 1. §. 6. num. 7.* & alij per Garc. *de benefic. p. 11. cap. 10.
num. 160.* & circa beneficiorum collationem *p. 5. c. 4.
num. 276. cum seqq.* plures, quorum sententiam vt
communem sequitur Gutier. *Canon. lib. 1. c. 1. numer.
81. & 89.* eandem communem esse testatur Mascard.
de probat. concl. 649. sub num. 45. resoluunt Sot. *in 4.
dist. 25. q. 1. art. 3. vers. in ordinatione,* Henriq. *in sum.
lib. 13. de excommun. c. 39. §. 1.* & alij plures, quos re-
fert, & sequitur Sanch. *lib. 3. de Matrim. disp. 22. sub
num. 35.* Idem multò certius profitentes post *Extra-
uag. Ad euitanda scandala,* itavt post illam idem lo-
cum habeat in omnibus excommunicatis, dùm non
fuerint denunciati, aut notorij clericorum percus-
sores; éstque verissima eorum sententia, quoad quos-
libet actus, etiam spirituales; quamuis oppositum
quoad omnes tenuerint absque bono fundamento
Anton. Bald. & alij relati à Sanch. *d. num. 35. in prin-
cip.* & aliter distinguentes crediderint in his; in qui-
bus imprimitur character, vt in Sacramento Ordi-
nis, Innoc. sibi contrarius *in c. nihil numer. 3. de elect.*
& alij communiter, vt per Mascard. eosdem sequu-
tum, & per Sanch. *vbi proximè.*

18 Pro quibus non facit text. quo nituntur, *in cap. 2.
de ordinatis ab Episcopo, qui renunt. Episcop.* dum ha-
bet necessariam esse dispensationem, vt ordinatus
etiam ignoranter ab Episcopo excommunicato pos-
sit in Ordinibus sic susceptis ministrare, & ita data
etiam ignorantia excommunicationis excommuni-
catum verum, non conferre Ordinis exequutio-
nem, respondetur enim ex dictis per Sanchez *sub
num. 35.* illum text. non bene adduci ad hoc propo-
situm de conferente excommunicato occulto, &
communiter ignorato, & tolerato; quia intelligen-
dus est non de hoc, sed de illo, qui † licèt priuatim 19
ignoretur, à recipiente tamen publicè pro excom-
municato habebatur, in his etenim longè diuersis
terminis in eo textu ignorantia etiam probabilis, de
qua ipse loquitur, non liberat recipientem à suspen-
sione Ordinis suscepti, & quidem meritò; cùm enim
talis Episcopus non habeat vsum Ordinum, nec il-
lum dare permittitur, iuxta regul. text. *in c. Day-
bertum 1. quæst. 7.* quam pro ratione decidendi ad *d.
caput 1.* contra Innocent. *in d. c. 1. de schismat.* & Pa-
norm. Felin. & alios relatos per Couarr. *in c. Alma
p. 1. §. 6. numer. 6.* considerauit glos. *in d. c. 2. verb. igno-
ranter,* resoluunt glos. *in c. si qui à simoniacis 1. quæst.
1. & in c. ab excommunicatis 9. quæst. 1.* & alij, quorum
sententiam, vt communem & tutiorem refert, & se-
quitur Couarr. *vbi proximè,* & Suar. *de censur. disput.
31. sub num. 61.* maturè considerans id procedere, non
quidem ex eo quòd prædicta ratio idem concludat
intrinsecè, & ex natura rei; illa enim regula, vt nos ex
dictis per Sanch. *sub d. num. 35.* addendum putamus,
concludit solùm vbi actum fuerit de causa principa-
li, non autem de instrumentali, qualis est Episco-
pus Sacramentum conferens, qui proinde † licèt 20
iniquus sit, tamen gratiam, qua caret, largitur; sed ex
eo quod eandem rationem etiam in huiusmodi Epi-
scopo, vt instrumento, considerauerint Iura, quæ ir-
ritant, vt possunt, prædictam ordinationem, non ob
culpam ordinati, sed in iniuriam ordinantis; vnde
nihil mirum si ordinati ignorantia non conducat
ad illum ab huiusmodi suspensione liberandum; li-
cèt fatendum sit plurimum conducere ad faciliorem
dispensationem, iuxta text. *in d. capite 2.* iuncto *c. 1.
eodem tit.* & Iura sic intelligenda *in d. c. si qui à simo-
niacis,* ibi, *misericorditer sustinemus, & cap. ordinatio-
nes 9. quæst. 1.* qui text. dum admittit ordinationem
ordinati ignoranter ab hæretico, intelligendus est,
mediante scilicet dispensatione, ex quibus facilè
soluuntur fundamenta, Innoc. Panormit. Felini, &
aliorum *vbi proximè.* Quis autem possit dispensare
cum Ordinatis ab Episcopo excommunicato, hære-
tico, vel schismatico? Vide infrà *alleg. 48.* Quæ verò
sint substantialia Sacramenti Ordinis, quorum vni-
co deficiente non suscipitur, nec character imprimi-
tur? Ostendimus *alleg. 11. n. 9. in fine.*

ALLEGATIO II.

Episcopus proprius ad Ordines conferendos quis dicatur?

SVMMARIVM.

1 *Subditus, & diœcesanus Episcopi tripliciter quis fie-
ri potest, ratione scilicet originis, vel domicilij, vel
beneficij.*

2 *Originis Episcopus est Episcopus loci in cuius diœ-
cesi ordinandus natus est.*

3 *Originarius, seu oriundus dicitur à propria origine.*

4 *Origo patris etiam inspicitur ad Ordines suscipien-
dos, itavt quis ratione paternæ originis poterit Or-
dines suscipere ab Episcopo loci in quo eius pater
natus est.*

5 *Originis locus secundùm ius ciuile etiam dicitur ille
in quo pater natus est.*

6 *Oriundus dicitur à natiuitate propria, vel paterna.*

7 *Originarius vt quis dicatur non solùm requiritur, vt
quis natus sit in loco, sed quod parentes ibi domi-
cilium contraxerint.*

8 *Littera Apostol. dispensationis, vel beneficij, non*

sunt subreptitia in quibus diceret quis se oriundum ex ciuitate Neapolitana, cùm re vera esset oriundus ex ciuitate Vrbeueteri, si eius pater in dicta ciuitate Neapolitana natus fuit.

9 *Dictio, de, naturalitatem, seu originem importat.*

10 *Dictio, ex, naturalitatem exigit, nec est ciuili consenta.*

11 *Habitatio solum facit incolam, seu domiciliarium, non tamen ortum, seu oriundum.*

12 *Filius dicitur oriundus, seu originarius loci in quo pater eius natus est, succeditque in honoribus, seu muneribus, tam personalibus, quàm realibus, non modo in temporalibus, verùm etiam in spiritualibus.*

13 *Nepos ex origine aui non dicitur originarius illius loci in quo auus natus est ad Ordines suscipiendos.*

14 *Originem patris, & non matris sequitur filius.*

15 *Filius non poterit ordinari ab Episcopo originis matris, nisi sit naturalis.*

16 *Domicilium maternum est sequendum, quando deest paternum.*

17 *Expositus cuius parentes ignorantur, non solùm iudicabitur municeps, & eius loci, in quo natus est, sed etiam loci in quo est expositus, & n. 37.*

18 *Natus fortuito in aliquo loco non potest dici ex illo oriundus.*

19 *Natus in mari originem habere dicitur vbi pater domicilium habet.*

20 *Origini domicilium est immutabile, nec potest renũtiari.*

21 *Eiectus ab aliqua religione ob delicta Ord. & habitu exutus, ab Episcopo originis est ordinandus, dummodo habilis sit.*

22 *Domicilij ratione efficitur quis subditus & diœcesanus Episcopi, vbi illud contraxit.*

23 *Domicilium est habitatio animi destinatione perpetua, in qua quis rerum suarum magnam summam constituit.*

24 *Domicilium & habitatio in quo differant?*

25 *Domicilium non contrahitur etiam per mille annos, dum quis habet animum recedendi.*

26 *Domicilium ad Ordines capiendos contrahit quis etiam non longo tempore in aliquo loco degens, si habuerit animum perpetuò in eo permanendi.*

27 *Animus perpetuò manendi in aliquo loco colligitur si verbo, vel facto volens domicilium contrahere, suam declarauit voluntatem, vel ibi emit domum, aut aliam possessionem, cum translatione maioris partis bonorum.*

28 *Decennalis habitatio facit præsumi domicilium, quando aliter non constat de voluntate habitantium.*

29 *Scholares & Castellani etiam decennali habitatione domicilium non contrahunt, quia semper cogitant de redeundo ad patriam, nisi finito studia decennali tempore, & ulteri commorati sint, & num. 30.*

Animus recedendi à ciuitate non habet ille, qui in ea relinquit filios. ibid.

31 *Absentes si ex statuto potiantur priuilegijs ciuitatis, satis est patrem esse in ciuitate vt filius absens priuilegijs potiatur.*

32 *Baro assumi potest ad Ordines ab eo præside in cuius diœcesi habet feudum.*

33 *Baronum filij adipiscuntur domicilium in eo loco, in quo genitor propter dictum fondum contraxit.*

34 *Senator, aut alter qui nis officialis perpetuus alicuius Principis, domicilium acquirit in ea loco, in quo senatoriam exercet dignitatem, & ab illius Episcopo potest ordinari, & per consequens eius filius.*

Relegatus domiciliũ retinet in eo loco vnde trahit originem, & in ea in quem relegatus est. ibid.

35 L. filij liberorum, §. relegatus, & l. eius qui manumissus, §. 1. ff. ad municip. *componuntur.*

36 *Libertus si promoueri petat, ab illo Præsule erit assumẽdus ad Ordines, qui est superior eius loci vnde patronus trahit originem.*

37 *Expositi ab eo sunt ordinandi Antistite, qui eius est loci ordinarius in quo expositi sunt, quia illinc effecti sunt ciues.*

38 *Domicilium contrahi potest in pluribus locis, & ab vno Episcoporum ordinari.*

39 *Domicilia quando non sunt æquè principaliter, semper suscipiendum est principalius.*

40 *Propositũ aliò migrandi, & non redeundi præsumitur ex eo quod quis recedit ab aliquo loco cum supellectili, vel familia sua.*

41 *Episcopi consensus non requiritur in domicilio mutando, tenetur tamen mutandus si ordinari velit portare testimonium circa probationem qualitatis, mores, & sufficientiam ab Episcopo loci vnde digressus fuit.*

42 *Episcopo diœcesis subiectus quis efficitur quoad Ordines suscipiendos, in qua beneficium habet.*

43 *Clericus habet domicilium, & est ciuis illius diœcesis in qua situm est eius beneficium, dum illud possidet.*

44 *Ratione beneficij etiam tenuis, efficitur beneficiatus subditus illius Episcopi, in cuius Episcopatu illud extat.*

45 *Beneficium etiam tenue possidens gaudet priuilegio clericali.*

46 *Occasione beneficij requirentis residentiam acquirit beneficiatus domicilium in loco, vbi illud possidet.*

47 *Domicilium contrahitur, quoad Ordines suscipiendos, in loco beneficij, etiamsi residentiam non requirat.*

48 *Præstimonium possidens inibi domicilium habere dicitur, & ab Episcopo loci, vbi est suum præstimonium, ordinari potest.*

49 *Præstimonia inter Ecclesiastica beneficia connumerantur.*

50 *Beneficium habens in commendam, maximè perpetuam, potest ordinari ab Episcopo loci, vbi situm est.*

51 *Beneficia plura habens in diuersis diœcesibus, ab vnoquoque illarum Antistite promoueri potest.*

52 *Episcopus in cuius diœcesi est beneficium, potest ordinare, vel dare litteras dimissorias, etiamsi beneficium quoad prouisionem subiectum esset alteri Episcopo.*

53 *Beneficij vnius diœcesis vniti alteri diuersæ diœcesis ratione efficitur quis subditus Episcopi, vbi extaret beneficium principale.*

54 *Episcopus ratione beneficij sibi subditos non solùm potest ordinare, sed etiã dispensare cũ illis in interstitijs, & etiam in illegitimitate ad minor. Ord.*

55 *Collationis, seu tituli beneficij ratione non efficitur quis subditus Episcopi, nõ habita illius possessione.*

56 *Pensionis causa nullus subiicitur Præsuli, vt ab eo promoueatur.*

57 *Beneficium obtentum in fraudem non iuuat quoad suscipiendum Ordinem.*

58 *Religiosi vetantur Ordines suscipere ab alio Antistite, quàm ab Episcopo illius loci, cui à Superiore regulari deputati fuerunt.*

59 *Religiosi à proprijs regularibus Superioribus dimissorias obtinentes, ordinari debent ab Ordinario loci, in quo situm est monasterium.*

60 Patre

60 *Patres Societatis Iesu à quocumque Antistite Catholico ordinari possunt.*

61 *Regulares non possunt hodie ab Episcopis ordinari, etiam in suis domibus sine licentia diœcesanorum, in quorum districtu eorum monasteria sita sint.*

62 *Iura loquentia de ingredientibus monasteria, intelliguntur cum effectu,& sequuta scilicet professione.*

63 *Nouitius infra annum probationis Ordinari potest ab Episc. in cuius diœcesi moratur, quamuis alibi natus sit.*

64 *Episcopus faciens Ordines in aliqua diœcesi de licentia diœcesani, ordinare potest non solum personas eidē Ordinario subiectas, verum etiam clericos,& Fratres aliarum diœcesum legitimas licētias atque dimissorias habentes.*

65 *Fratres sacri Ordinis Sancti Ioānis Hierosolymitani à quocumque Catholico Antistite, sub Rom. Sedis obedientia constituto, sacros Ordines etiam extra tempora, tribus diebus festiuis,& in quibusuis tam secularium, quàm Regularium Ecclesiis, absque alicuius licentia, suscipere possunt.*

66 *Ordines denegare non potest Episcopus ei, qui obtinet beneficium, aut Ecclesiasticam dignitatem.*

67 *Ordinare non potest Episcopus quemquam inuitum.*

1 TRIPLICITER quis quoad Ordines suscipiendos, efficitur subditus Episcopi, ratione scilicet originis, domicilij,& beneficij, *cap. cum nullus, de tempor. ordinat. lib.6.* Fr. Emman. *quæst. Regul. tom. 1. quæst.* 18. *artic.* 4. Paul. Comitol. *respons. moral. lib.6. quæst.* 46. Fornar. *de sacram. Ordinis c.* 5. *num.*6. Piasec. *in praxi noua Episcop. part. 1. cap.* 1. *à num.* 8. *pag.* 27. Henriq. *in sum. lib.* 10. *cap.* 24. *num.* 1. Quaranta *in summa Bullarij verb. Ordo*, Iacob. de Graffiis *in aureis decis. part. 2. lib. 3. c.* 12. *n.6.* Thom. Valasc. *tom.1 alleg.* 5. *à num.* 16. Coninch. *de sacram. disp.* 20. *dub.* 9. *n.* 93. me citato *in hoc loco* Alzed. *de precellent. Episcop. dignit. p.* 2. *c.* 5. *n.* 42. *cum seqq.* Leon Lessi. *de iustitia lib.* 2. *cap.* 44. *dub.* 18. *num.* 91. Aloys. Ric. *in praxi fori Eccles. decis.* 298. *in* 1. *edit.& resol.* 257. *in* 1. *edit. & in decis. Curiæ Archiep. Neapol. decis.* 317. *p.* 4. Vgolin. *de officio,& potest. Episcopic.* 26. §. 1. Molfes. *in sum. Theologia moralis tract.* 2. *c.* 2. *num.* 5. Campanil. *in diuersorio Iuris Canonici rub.* 9. *c.* 8. *num.* 8. *cum seqq.* nouissime Torreblanca *in practicab. Iuris spirit. lib.* 2. *c.* 13. *cum seqq.* Bonacina *de Sacrament. disp.* 8. *quæst. vnic. puncto* 4. *à num.*8. Alphons. Narbona *lib.* 10. *glos.* 1. *n.* 130. *tit.* 1. *lib.* 4. *noua Recopil. pag.* 409. Sanch. *in opuscul. moral. lib. 7. c.* 1. *dub.* 22. Cardos. *in praxi iudicum verb. Sacramentum Ordinis* 25. latè Marchin. *de sacram. Ordinis tract.* 1. *p.* 2. *c.* 1. *cum seqq.& p.* 5. *c.* 5. 6. 7. *&* 8. nouissimè Marcel. Vulpe *in praxi iudic. fori eccles. c.* 7. *n.* 24. Addunt aliqui quartum modum, scilicet ratione familiaritatis, de quo nihil in præsentiarum, sed *alleg. seqq.* commodiùs dicemus. Illud in hac materia est valde notandum quòd si subditus aliquo ex prædictis tribus modis semel elegisset vnum Episcopum à quo aliquem Ordinem suscepisset, non posset variare, & assumere alios Ordines ab alio ex dictis Episcopis, nisi Episcopus, qui priùs illum ordinauit, iudicasset cessare causam ordinationis, & remitteret Ordinarum ad alium ex dictis Episcopis: ita post Archid. *in cap. nec captanda, de concess. preb.* Achil. de Graffiis *decis.* 13. *de pensionib.* Quarantam,& Riccium obseruat Molfes. *d. cap.* 2. *num.* 10. reddens rationem, quia si semel factus est subditus Episcopi ordinantis, cuius est onus prouidere illi de beneficio; & sic aliis iuribus Episcopalibus, non potest talis subditus eligere alium Episcopum in præiudicium electi per primam ordinationem.

Episcopus originis est Episcopus loci, in cuius 2
diœcesi natus est is, qui ordinandus est, glos. *in cap.* 1. *de vsuris lib.6. verb. alienigenas*, *l. qui ex vico ff. ad municip.* Ioan. And. *in d. c. cum nullus, in num.* 3. Henriq. *d. lib.* 10. *cap.* 22. § 1. Campan. *d. cap.* 8. *num.* 9. Piasec. *in praxi noua Episcop. d. cap.* 1. *num.* 9. Bonacina *d. puncto* 4. *num.* 13. Vgolin. *de potest. Episcop. c.* 26. §. 1. *n.* 3. Homobon. *de examine Ecclesiastico tract.* 1. *c.* 1. *quæst.* 5. *num.* 1. latè Marchin. *d. tract.* 1. *part.* 5. *c.* 6. D. Acuña *in comment. ad princ. dist.* 71. *n.* 2. † Originarius enim, seu oriundus dicitur à sua propria origine, vt probant text. *in l.* 4. *C. de incolis lib.* 10. *& l.* 1. *ff. ad municip.* Boër. *decis.* 272. Ioseph. Ludou. *Perus. decis.* 3. *num.* 15. 3
Aloys. Ricc. *d. resolut.* 257. *num.* 2. Thom. Valasc. *d. alleg.* 5. *n.* 17. D. Acuña *d. princ. dist.* 71. *num.* 4. *in fine*, vbi etiam quis baptizatus est, inde trahere originem dicitur, & per librum Baptismi probari potest origo, Rebuff. *in tract. de pacificis possess. num.* 217. Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancel. glos.* 9. § 1. *à num.* 105. Greg. per text. *ibi in l.* 2. *verb. Christiano tit.* 24. *part.* 4. Stephan. Gratian. *discept. forens. tom.* 1. *c.* 75. *à num.* 16. latè Alphons. Narbona *dict. loco num.* 148. *cum seqq. pag.* 413.

Origo etiam patris inspicitur ad Ordines suscipiendos, itaut quis ratione paternæ originis possit Ordines suscipere ab Episcopo loci, in quo eius pater natus est. Ita Thom. Valasc. *d. alleg.* 5. *num.* 21. Marcel. Vulpe *d. c.* 7. *sub n.* 14. Zerola *in praxi Episc. p.* 2. *verb. dimissoria pag.* 40. Paul. Comitol. *d. lib.6. q.* 45. *glos. in d. c. cùm nullus, verb. alienigenas.* Bonacina *d. puncto* 4. *num.* 13. Vgolin. *d. cap.* 26. §. 1. *num.* 4. Gutiér. *de matrim. cap.* 63. *num.* 29. Campan. *d. c.* 8. *n.* 9. Aloys. Ricc. *d. resol.* 257. *num.* 4. *& d. Neapol. decis.* 317. *num.* 2. *p.* 4. Molfes. *d. num.* 5. Prosper de Augustino *ad Quarant. in summa Bullarij verb. Ordo, vers. quoad tertium*, Nau. *cons.* 19. *incip. N. filiusfam. de tēpore ordinat. in nouis*; Ioan. Franc. Suar. *in suo enchirid. casuum verb Ordo, vers. ordinari nemo potest*; Antonin. Diana *moral. resol. p.* 4. *tract.* 4. *resol.* 148. Marchin. *d. tract. p.* 5. *c.* 6. *n.* 1. 14. *&* 15. me citato *in hoc loco* Alzed. *d. p.* 2. *cap.* 5. *n.* 44. † Ius enim ciuile indicat locum originis 5
eum esse, in quo eius pater natus est, ex *l. assumptio* §. 1. *ff. ad municip. & l. si vt proponis C. de incolis lib.* 10. Alciat. *in l.* 147. *num.* 4. *ff. de verbor. signif.* Petr. Greg. *in tract. de vsuris lib.* 3. *cap.* 1. *num.* 15. Campan. *d. c.* 8. *num.* 8. Et oriundus dicitur à natiuitate propria, vel 6
paterna, Ias. *in l. huiusmodi* §. *legatum n.* 18. *ff. de legatis* 1. Mandos. *ad regul. Cancel. reg.* 16. *quæst.* 40 Ioseph. Gonzal. Flores *var. cap.* 36. *à num.* 3. Ioseph de Sesse *Aragonia decis.* 30. Lexicon Iuris *verb. oriundus*, Sichard. *eod. verbo.* Garcia Toletan. *in lucerna rubricarum trium librorum Codicis super d. rub. de incolis lib.* 10. *num.* 2. Marchin. *d. c.* 6. *n.* 13. Imò † vt quis origi- 7
narius dicatur, non solùm requiritur, vt sit natus in loco; sed quòd parentes ibi domicilium cōtraxerint, Doctores *in cap. Rodulphus, de rescript.* Rot. Rom. *decis.* 327. *n.* 3. *p.* 1. *diuers.*

Ex quibus infero subreptitias non esse litteras 8
Apostolicas dispensationis, vel beneficij, in quibus diceret quis se oriundum ex ciuitate Neapolitana, cùm re vera esset oriundus ex ciuitate Vrbeueteri, si eius pater in dicta ciuitate Neapol. natus sit, vt tenet Mari. Ant. *variarum resol. lib.* 1. *resol. vlt. casu* 33. me citato *in isto loco* Marchin. *d. tract.* 1. *p.* 5. *c.* 6. *n.* 23. *cum seqq.* quamuis Nicol. Garcia *de benefic. q.* 7. *c.* 9. *n.* 25. afferat particula, *oriundus*, ex stylo accipi pro orto

vrto, nam de tali ſtylo non conſtat, nec de eo teſtatur Mandoſ. *d. q. 4. num. 3.* quem ad hoc refert.

9 Hinc etiam ſequitur pariter ſubreptitias non cēſeri Apoſtolicas litteras, ſi aliquis dicat ſe eſſe de tali loco, cùm in illo non fuiſſet natus, ſed tantùm eius parens, quia etiamſi dictio, *de*, naturalitatem, ſeu originem importet, vt probat text *in l. 1. ff. ad municip.* Surd. *decis. 129. num. 15.* ſub nomine *origo*, non tantùm intelligitur propria, ſed etiam paterna, vt dictum eſt: ita etiam dicerem quando addita fue-
10 rit dictio, † *ex*, quæ etiamſi naturalitatem exigat, nec ſit ciuili contenta: vt poſt multos probat Cald. Pereira *de poteſtate eligendi c. 13. num. 21.* quia prædictæ dictiones verificari poſſunt data in illo loco origine paterna; non tamen ad illarum verificationem ſufficere ibi beneficium, ſeu domicilium habere, & etiamſi illud habitum ſit per decem annos, &
11 vltra; illa enim † habitatio ſolum facit incolam, ſeu domiciliarium, non tamen ortum ſeu oriundum, ex *l. 1. cum ſequentibus, C. de municip. l. 2. C. de incolis lib. 10.* tenet Gregor. Lopez *l. 2. verb. magaer, verſ. aduerte tamen, tit. 24. partita 4.*

Quamnis ex origine patris filius dicatur oriun-
12 dus, ſeu originarius illius loci, in quo pater natus eſt, vt ſuprà diximus, ſuccedatque in honoribus & muneribus tam perſonalibus, quàm realibus, non modò temporalibus, ſed etiam ſpiritualibus, quemadmodum notant Boët. *decis. 23. n. 13. & 15.* & Gu-
13 tier. *conſ. 7. num. 1.* † tamen ex origine aui non dicitur nepos originarius illius loci, in quo auus natus eſt ad Ordines ſuſcipiendos: ita Cou. *de ſponſalibus p. 2. c. 7. §. 1. n. 15.* quem refert, & ſequitur Aloyſ. Ricc. *d. reſol. 257. num. 5.* Marchin. *d. tract. 1. p. 5. cap. 6. num. 2.* Vgolin. *d. c. 26. § 1. poſt n. 4. verſ. excipitur*, vbi agens de libertinis, ſeu libertis, dicit illos poſſe Ordines ſuſcipere non ſolùm ab Epiſcopo ſuæ originis, ſed dominorum: nam illorum originem ſequuntur, & non patris, vt probat tex. *in d. l. aſſumptio, in fine*, iūcta *l. ſeq. ff. ad municip.*

14 Cùm filius originem patris, & non matris ſequatur, vt probat text. *l. 2. C. de municip. & originar. lib. 10.* cum latè traditis per Pichard. *de nobilitate commeatiua, num. 9. cum ſequentib.* † non poterit ordinan-
15 dus apud Epiſcopum originis ſuæ matris Ordines accipere, niſi pater non eſſet legitimus, quia tunc non eius origo, ſed matris, quoad illegitimum filium inſpicitur. *l. 1. in fine ff. ad municip. & l. eius qui, ff. eodem*, vbi Neratius inquit. *Eius, qui iuſtum patrem non habet, prima origo à matre, atque eo die quo ex ea editus eſt, numerari debet*, Thom. Valaſc. *d. alleg. 5. n. 22.* Marchin. *d. tract. 1. p. 5. c. 6. n. 3.* Marcel. Vulpe *d. c. 7. n. 24. in fine.* Alzedo *d. p. 2. c. 5. num. 45.* Sic etiam dicendum de vulgò quæſito; talis enim matrem ſequi-
16 tur, *l. cùm legitimè ff. de ſtatu hominum.* Ita etiam † quando deeſt patris domicilium, maternum eſt ſequendum, iuxta reſoluta per Gonzal. *dict. §. 1. à num. 14.* & Piaſec. *in praxi noua Epiſcopali d. c. 1. n. 19. verſ. ratione.*

Expoſitus tamen, cuius parentes ignorantur, non
17 ſolùm iudicabitur municeps, & eius loci, in quo natus eſt, ſed etiam loci, in quo eſt expoſitus, Steph. Gratian. *diſcept. forenſ. c. 75. n. 12.* Mandoſ. *de ætate minori c. 1. à n. 22.* Parens meus *in remiſſ. ad Ordin. Reg. Luſit. lib. 2. tit. 55. in princ. n. 1.* Alphonſ. Narbona *d. loco n. 156. cum ſeqq. pag. 414*

18 Qui verò fortuitò natus eſt aliquo in loco, per quem mater pertranſibat, aut illuc non animo permanendi iuerit; aut pater ad matrem acceſſerat abſque animo ibi permanendi, & interim filium peperiſſet, quem poſtea abſque eo quòd contraheret domicilium, eius parens cum tota familia extraxerat ad locum vnde digreſſus fuerat, talis filius non diceretur ciuis illius loci, in quo ſic per tranſennam natus fuit, neque ratione originis ſequeretur forum dicti loci, ſed patris originem: ita Panorm. *in c. Rodulphus, n. 9.* vbi Felin. *num. 13. de reſcriptis*, Gutier. *d. conſil. 7. num. 7.* Ceuall. *communium contra commun. q. 458. n. 17.* non enim inſpicitur quod per accidens eſt, ſed quod per ſe iuxta vulgaria Iura, reſoluit Vgolin. *d. §. 1. n. 5.* vbi etiam aſſerit originem habere filium in domicilio patris, † ſi in mari natus ſit; quare non 19
ab illius ciuitatis Antiſtite, vbi ſic per tranſennam natus fuit, nec ab alio de ipſius licentia promoueri poſſe tenent Nauar. *conſil. 51. de temporibus ordin.* Hēriq. *in ſum. lib. 10. cap. 22. §. 1.* Campan. *d. cap. 8. n. 10.* Thom. Valaſc. *d. alleg. 5. num. 19.* Alia plura ad hanc materiam ſpectantia videbis apud Maſcard. *de probation. concl. 1141. n. 6. cum ſequentib.* Rebuff. *de priuilegiis ſchol. priuil. 75. in fine*, Stephan. Gratian. *d. cap. 75.* Ceuall. *d. quæſt. 458.* Cald. Pereira *in reſponſo pro Ioanne Teſſo n. 13.* D. Barboſ. *in l. hæres abſens §. proinde, in art. de foro ratione originis, n. 9. cum ſequentibus, ff. de iudic.*

Domicilium originis eſt immutabile, ex text. *in* 20
l. aſſumptio ff. ad municipalem, Nauar. *commēt. 2. de regularibus num. 34.* Sanch. *de matrim. lib. 3. diſput. 23. num. 4.* Marchin. *d. c. 6. num. 9.* nunquam enim cenſetur mutatum, ex Maſcard. *de probat. concl. 554.* nec illi poteſt renuntiari, vt per Bernard. Græuæ, *ad practic. Cameræ Imperialis lib. 2. c. 36. n. 2.* Steph. Gratian. *d. c. 75. n. 10.*

At quid de profeſſis in aliqua Religione à qua 21
eiecti ob delicta fuerunt Ordine, & habitu exuti? Dicendum eſt ab Epiſcopo ſuæ originis eſſe ordinandos, dummodo habiles ſint. Ita tenent Portel. *in dubiis Regul. verb. Ordines num. 11.* Vgolin. *d. §. 1. num. 6. & cap. 10. num. 9. in fine*, Aloyſ. Ricc. *d. reſolut. 257. num. 4. in fine, & in praxi aurea reſol. 185.* Nauar. *conſ. 84. de Regularib. in nouis, aliàs 9. de ætate & qual. in antiq.* Sayr. *in floribus deciſ. ſub illo tit. de ætate deciſ. 9.* Barthol. à S. Fauſto *in theſauro Relig. lib. 6. quæſt. 185.* Campan. *in diuerſ. Iuris Canon. rub. 12. cap. 15. num. 7.* Fr. Ludou. Miranda *in man. Prxl. tom. 1. quæſt. 52. art. 4. concl. 2.* Sanch. *in opuſc. moral. lib. 7. c. 2. dub. 24. n. 3.* Lauret. de Franchis *de controu. inter Epiſc. & Regul pag. 210. in reſp. ad 7.* Egō ipſe *in collect. ad cap. vlt. n. 11. de Regular.* Marta *de Iuriſdict. p. 4. caſu 192. num. 4.* Contra Fr. Emman. Azor. Molin. & Leſſium, quos refert, & ſequitur Sanch. *in præcepta Decalogi tom. 2. lib. 6 cap. 9. num. 29.* aſſerentes hos minimè teneri Epiſcopo alicui certo obedire, ſed tantùm inſtar aliorum clericorum Epiſcopo ſubiici, in cuius diœceſi habitauerint. Sed aduerte hodie ex Bulla S.D.N. Vrbani VII. hos eiectos eſſe ſuſpenſos, ac proinde ordinari non poſſe; quàm Conſtitutionem habes in fine huius tractatus, & per illam ſic docet Lauret. de Franchis *vbi ſuprà*, qui etiam *in reſp. ad 1. pag. 219.* monet Regulares per ſuos Superiores à Religione ſeruata forma dictæ Bullæ Vrbani VIII. eiectos præſentare ſe debere coram Epiſcopo loci, & ſubdere ſe illius obedientiæ, & ab eo expectare quid agere debeat, & *in reſp. ad 3.* ſubdit pertinere ad Epiſcopum perquirere an iuſtè, vel iniuſtè fuerint eiecti?

Secundo modo efficitur quis ſubditus & diœceſanus Epiſcopi, ratione ſcilicet domicilij. Quod quidem contrahitur ſi quis transferat ſe ad habitandum in aliquo loco, & declarat expreſsè ſe habere animum ibi contrahendi domicilium. Eſt enim

23 enim † habitatio animi destinatione perpetua, in qua quis rerum suarum magnam summam constituit *l.1.* vbi Bart. *num.11.l.assumptio §.Iurisprudentibus,* ibique idem Bart. *num.2.ff.ad municip.l.ciues. C. de incolis lib.10. c.cùm nullus,* vbi glos. *verb.domicilium, de tempor.ordinat.lib.6.* Rebuff. *tom.3. ad leges Galliæ, in tr.de domicilij elect.in praef.num.9.* Menoch. *de arbitr. casu 86.à num.6.& lib.6.de praesumpt.quaest.42.num.1.* Ceual. *commun.contra commun.quaest.604. à num. 54.* Decian. *tractat.crim.lib.4. c.16. numer. 8.* Mascar. *de prob.concl.535.n.13.* Sanch. *de matrim. lib.3. disp.23. à princip.* Stephan.Gratian. *discep. forens. c.181. numer.10.cum sequentibus,* D.Didacus de Britto *in consil. in causa maioratus Regiæ coronæ, quaest.3.à n.1.* Maita *in votis nouissimar.decis.voto 5.* Farin. *fragment.crimin. p.1.littera D.num.208.* Gut. *in tract.de gabellis q.114. num.7.* nouissimè Torrebl. *d.lib.2.c.13.n. 10.* Rot. *in Granaten. Capellaniæ 1.Decembr.1606.* coram *Card. Marquemont.* impressa per Farin. *decis.188. num. 1. & 2. p. 2. recent.* vbi asserit tantùm domicilium probari ex animo habitandi, & permanendi, quando scilicet quis cum tota familia mobilia bona transportauit, & habuit domum apertam; & in eo † differunt domicilium, & habitatio; quia domicilium est locus originis, vel perpetuæ habitationis: habitatio verò est commoratio in loco per accidens, & animo aliò se transferendi. Vnde ad habitationem sufficit habitare pro aliquo tempore ex aliqua causa, puta litis, vel studiorum: at vt aliquis in aliquo loco domicilium habere dicatur, requiritur animus perpetuò permanendi, sine quo non contrahitur domicilium, *l.ciues C.de incol.lib.10.* Menoch. *de praes.42.n.1. & de arbitr. casu 86.* Sanch. *d.disp.23.n.1.* Vbi enim constat de animo & voluntate absque aliquo lapsu temporis, acquiritur domicilium, Bald. *cons. 313. n. 1. lib.4.* Sim.de Brettis *cons.119.n.8.lib.1.* Rot. *decis.150. n.7.p.2.diuers.& decis.188.n.3.p.2.recent.*

24

25 Quando enim quis habet animum recedendi, licèt per permille annos, non contrahit domicilium, Ioseph. Lud. *Perusina decis.76.n.1. cum sequentibus,* Menoch. *de arbitr. casu 86. n.7.* Marchin. *de sacram. Ordinis tr.1.p.5.c.7.n.1.*

26 Ex quibus quoad nostrum propositum sequitur illum, qui non longo tempore degit in aliquo loco, dum tamen habuerit animum perpetuò in eo permanendi, quamuis illum statum mutet dum actu non mutauerit habitationem, posse ab illius Antistite, aut eius accedente consensu ab alio ordinari. Ita Nauar. *consil.10.in antiq.& consil.2.in nouis, de temporibus ordinat.* Aloys. Ricc. *in praxi fori Ecclesiastici resol.263.* Bonacina *d.puncto 4.num. 4. cum sequentibus,* Vgolin. *d.c.26.§.2.* Campan. *d.c.8. num.18.* Henriq. *in sum.lib.10.capite 27.§.1.* Maiol. *de irregular.lib. 4.c.2.* Iacob.de Graff. *in aureis decis.p.1. lib.3. cap.2. num. 2.vers.sextum,* Cened. *canon.quaest.lib.1. quaest.38. num.38.* Alphons.Narbona *ad l.20.glos.2.num.9.cum seqq. tit.1.lib.4.noua Recop.pag.388.& seq.* Marchin. *de sacram.Ordinis tract.1.p. 5. c.7.* Nald. *verb. Ordo num.20.* Homobon.de Bonis *de examine Ecclesiastico tractat.2.c.1. quaes.5. num. 2.* Molfes. *in sum. Theologiæ moralis tractat.2. c.2. n.6.* optimè Fagundez *in quinque Ecclesiæ praecepta lib.1.cap.8.num.12.* vbi totus est in ostendendo domicilium huiusmodi animo, & facto semel acquisitum, non posse deseri solo animo, sed animo, & facto. † Qui in Vrbe, siue alibi per decem annos resederit, potest ibi à Vicario Sanctissimi ordinari, vt testantur decisum Armend. *in add.ad recop.legum Nauarræ lib.2.tit.18.l.7.n. 49.* Molfes. *in sum.Theologiæ moralis tract.2.c.2.n.32.* Breuiori tempore domicilium contrahere intendens animum

27

ibi perpetuò manendi, suamque voluntatem verbo, vel facto declarare debet, ex Bald. *consil. 393.incip. Punctus talis n.2.lib.1.* atque ideò si vltra verba emit illic domum, aut aliam possessionem, vel eam conduxerit, vt per Rotam Roman. *decis.150. incip. Domini dixerunt, num.8.p.2. diuer.* Prosp. de Augustino *in addit.ad Stephan. Quaest.in summa Bullarij verb. Ordo, vers.circa tertium,* Vgolin. *d. §.2.n.2.* Campan. *d.num. 18.* Marchin. *d.tract.1.p.5.c.7.n. 6.* & hoc intelligitur cùm quis in locum aliquem maiorem partem bonorum transfert, & ibi contrahit, dies festos celebrat: aliter enim sola emptio domus, vel alicuius partis bonorum domicilium non facit, *capite dilectus, de rescript. c.si Episcopis, de parochis, dict.c. cùm nullus;* ita Piasec. *d.c.1.num.9.vers.vel sui,* Aloys. Ricc. *d.resol.263. n.2.* Præcipua enim coniectura, & præsumptio propensi animi ad acquirendum domicilium ea est, si quis non solùm habitationem transtulerit, sed & simul secum familiam, & omnia bona sua, vel eorum maiorem partem tulerit; nam ex illa rerum suarum translatione coniecturatur, & præsumitur animus alicubi permanendi, & ibidem domicilium, & vicinitatem acquirendi, *d.l. ciues C.de incolis lib.10.l.2. C.vbi senat.vel clariss.* Vgolin *de officio Episcopi parte 2. c.26.§.2. numer.2.* D. Barbos. *in l. heres absens §.fin. num.80. ff. de indic.* Narbona *dict. loco num.64.* Marchin. *d.tract.1.§.5.c.7.num.7.ver.secundò.*

Quòd si dubitetur de animo, quem nusquam 28 verbis vel facto insinuauit, ad coniecturas recurrendum est, & in primis si assidua probetur habitatio in aliquo loco non minori tempore decennij, vt tenent Doctores per text. ibi *in d.l.1.C.de incol.lib.10.* resoluunt Mascat. *de probat.concl.534.num.7.* Piasec. *vbi proximè,* Surd. *cons.346. num.4.* Rot. *d. decis.188. n.3.p.2 recent.* Vgol. *d.c.26.§.2.n.2.* Narb. *citato loco n.68.* Marchin. *d.c.7.n.3.* Rot. *in Ariminen.gabellæ 19. April. 1627.* coram *Card. Virili* Aloys. Ricc. *d. loco* Bonacina *d.punct.4.n.12.* Campan. *d.n.18.vers.quod si* Menoch. *de arbitr.casu 68.num.13.* vbi obseruat quòd quando sumus in dubio ex cursu decem annorum, dummodò sint continui, præsumitur quòd ille noluerit recedere, nisi adsit aliquod indicium nullum non habere animum permanendi ibidem.

Quod accidit in scholaribus, & Castellanis, qui 29 semper cogitant de redeundo ad patriam; vt per Steph.Gratian. *discept.foren.c.181.numer.4.& 5.* Farinac. *fragment.criminal. part.1.littera D, num.215. & 222.* Piasec. *in praxi noua Episcop.vbi proximè,* Alphons.Narbona *vbi suprà n.23.vers.sic & scholaris,* Ignat.de Villar. *in sylua responsorum lib.1.resp.7.p. 5. n.21.* vbi *n. 24.* idem dicit de famulo, qui ad tempus domino seruit; quamuis credit scholarem decennio, aut longiori tempore ciuitatem habitantem studij causa inibi acquisiuisse domicilium propter hoc temporis spatium, Ioan.And. *in cap.quod clericis post n.4.* vbi Aretin. *n.7.de foro comp.* Bart. *in l.ex Cornelio §.si tamen n.1.ff.de iniur.* Menoch. *de casu 86.sub n.22.* Quos quidem Doctores intelligerem quando huiusmodi scholaris studio finito, decennali tempore, & maiori commoratus sit, ex quo deduci possit magis habere animum domicilium contrahendi, quàm studendi, vt ex Stephano Gratian. *d.cap.181. num.6. & 7.* resoluit Alphons.Narbona *loco proximè citato.* † 30 Animum autem recedendi à ciuitate non habet ille, qui in ea relinquit filios, ex Tiraq. *in l.si vnquam, in princip. C. de reuocat. donat.* vbi etiam resoluit, quòd † si ex statuto absentes non potiantur priuilegiis 31 Ciuitatis, satis est partem esse in ciuitate, vt filius absens priuilegiis potiatur.

32 Baro an poſſit aſſumi ad Ordines ab eo Præſule in cuius diœceſi habet feudum? Et poſſe reſoluit Campanil. *d.c.8.num.*20.vbi ampliat etiamſi in feudo non habitet Baro, alibique retineat domicilium, me citato *in hoc loco* Marchin. *d.tract.1.part.5.cap.7.num.15.*

33 Sic etiam filij horum Baronum adipiſcuntur domicilium in eodem loco, in quo genitor propter dictum feudum contraxit, argumẽto tex. *in d.l.aſſumptio §.filius, & in l.liberius §.patris domicilium ff.ad municip.* nam vt originarius quis dicatur, non ſolùm requiritur, vt ſi natus in loco, ſed quòd parentes etiam domicilium ibi contraxerint, Rota Rom. *diuerſ.deciſ.3.7.num.3.p.1.* Mari. Antonin. *var. reſol. lib.1 reſol.final.caſu 33.in fine;* quibus fundamentis hanc partem ſequitur Campan. *dict.c.* 8. *numer.*21. quamuis ipſe in inueſtiganda huius quæſtionis veritate diu moratum eſſe aſſerat, me citato *in hoc loco* Marcel. Vulpe *d.c.7.n.*26.

34 Senator etiam, aut alter quiuis officialis perpetuus alicuius Principis, quamuis eius loci, in quo Senatoriam exercet dignitatem, minimè ſit ciuis, ex text. *in l.ciues, C.de incolis lib.*10. domicilium tamen illic acquirere tenet Anna filius, reſcribens votum ternum *in obſeruat.7.incip.Placuit,* per text. *in l.Senatores, eodem tit. de incol.* & per conſequens ordinari poſſe ab Epiſcopo loci in quo huiuſmodi domicilium contraxit, reſoluit Campan. *d.c.8.n.22.& n.23.* aduertens ad illorum filios hoc extendi, latè in terminis Thom. Valaſc. *d.alleg.3.n.38.cum ſeqq.*& Marchin *d.c.7.n.16.*

35 Relegatus retinet domicilium in eo loco, vbi habitat relegationis cauſa, ex tex. quem ad hoc clarum ſuſpicor, *in l. filij librorum §. relegatus ff. ad municip.* cuius verba ſunt. *Relegatus in eo loco, in quem relegatus eſt, interim neceſſarium domicilium habet;* ad quod dicendum impellor dict. illa, *interim,* verboque illo, *neceſſarium;* nam quamuis poſt quæſitum domicilium mutari poſſit, attamen dum quæritur & retinetur, abeſſe debet animus ab eo diſcedendi, & ideo deſtinatus animus, illicque permanendi adeſſe dicitur, prout requiritur ad quærendum domicilium, vt ſuprà dicitur. Non tamen obliuiſcor Vlpiani auctoritatem *in l.eius qui manumiſſus, §.final.ff.ad municip.* qua probatur relegatum domicilium eo loci vnde arcetur, habere vbi *gloſſ. vltim.* exponendo illa verba, *vnde arcetur,* dicit, id eſt, in quo; ſed huiuſmodi Vlpiani reſponſio nullam affert contrarietatem cum Paulo Iuriſconſulto *in dict. §.relegatus;* relecta enim gluſſæ diſtinctione dicentis in perpetuo relegato planum eſſe, quod *in dicto §.relegatum,* aſſerit Paulus Iuriſconſultus, aliàs non ita, quaſi inſinuet tunc procedere Vlpiani dictum; tenendum igitur eſt relegatum domicilium habere eo loci vnde arcetur, ſcilicet ab eo vnde trahit originem, & in eo loco in quem relegatus eſt; excluſa denique intelligentia de exulato in perpetuum, propter dictionem, *interim,* de qua *in d.§.relegatus;* de quo tamen vide Petr. Gregor. *in tract. de beneficijs c.*16.*num.* 20. Campan. *d.cap.8.num.25.* licèt ſuperfluam hanc quæſtionem putem, cùm relegatum ordinari non poſſe certum ſit, tanquam ſubiectum pœnæ, quoad filios tamen non dubitatur, niſi aliud Canonicum obſtet impedimentum.

36 Libertus inſuper ſi promoueri petat, in illis caſibus, quibus poteſt, ab illo Præſule erit aſſumendus ad Ordines, qui eſt ſuperior eius loci, vnde trahit originem patronus; quia eius loci eſt ipſe libertus municeps, non vbi patronus habet domicilium; ita Campan. *d.cap.8.num.24.* vbi etiam aſſerit † expoſitos ab eo poſſe ordinari Antiſtite, qui eius eſt loci Ordinarius in quo expoſiti ſunt, cùm parentes ignorentur, quia illius ſine dubietate effecti ſunt ciues, ex Bart. *in l.1.n.21.ff.ad municip.* Hippol. *in l.infans num.10.ff.ad legem Cornel.de ſicar.* Mandoſ. *in tract. de minori ætate c.1.num.34.* Stephan. Gratian. *d.c.75. num.12.*

Duobus in locis domicilium habitationis habere quis poteſt, ſi æquè is in duobus locis habitaret, *l. habeo, l.aſſumptio, l.eius §.Celſus, ff. ad municip. c. 2.de ſepultur.lib.6.gloſſ.verb.domicilium, in c.pen.de temp. ordin.eod lib.* Socin. *in cap.fin.num.21. de foro compet.* Alphonſ. Narbona *vbi ſup.n.38.* Marchin. *d.tract.1. p.5.cap.7.n.10.* Sanch. *de matrim.lib.3. diſp.24.nu.2.* Vgolin. *d.c.16.§.2.n.3.* Lotter. *de re benefic.lib.2.q.10. à n.48.* Rot. *d.deciſ.188 num 4.p.2.recent.* & ita apud Epiſcopum vnius ex locis poterit ordinandus Ordines ſuſcipere, vt videtur inſinuare Vgolin. *d.c.26. §.1.num.1.* Torreblanca *d.lib.2.c.13.num.11.* Quando verò † huiuſmodi domicilia non ſunt æquè principaliter contracta, & illis ſcilicet circumſtantiis, quæ requiruntur ad illud verè contrahendum, principalius ſemper inſpiciendum eſt, Menoch. *conſil.* 398. *num.13.* Ioſeph. Ludouic. *Peruſin.deciſ.85.num.5.* nec illo priuatur ſi iuſta ex cauſa ad alias migraſſet ciuitates, & prouincias; propoſitum tamen habuerit redeundi, vt tenent Roman. *conſil.* 264. *n.5.* Campan. *d.cap.8.num.18.verſ.cum itaque;* † propoſitus verò aliò migrandi, & non redeundi, præſumitur ex eo quòd quis recedit ab aliquo loco cum ſupellectili, ex Maſcard. *concl.99.num.6.* vel familia ſua, Farinac. *fragmen.crimin.p.1.lit.D.num.214* Hinc ſi quis duo domicilia ſub diuerſis Epiſcopis haberet, in quibus ſi non æquis Mathematicis temporibus, ſaltem prope æqualitatem habitaret, poſſet indifferenter à quocunq; ex his duobus Epiſcopis ad Ordines promoueri, quia ratione vtriuſque domicilij ſit ſingulis ſubditus, Molfeſ. *in ſum.tract.2.c.2.num.6.* Marchin. *d.tract.1.p.5.c.7.n.13.* 37 38 39 40

Quæſito iam domicilio ex ſupradictis cauſis, poteſt Epiſcopus domiciliario prædicto Ordines conferre, Vgolin. *dict.cap.26.§.1. per tot.* Piaſec. *dict. cap.1.num.9.verſ.vel ſiu,* Alphonſ. Narbona *vbi ſuprà num.131.*

Nullus tamen ratione domicilij ordinari poteſt, niſi priùs conſulto priore Epiſcopo, cùm locum ſuum primum illo inconſulto deſerere non poſſit, Concil. Trident. *ſeſſ.23.de reformat.cap.16.* Zerola *in praxi Epiſcop.p.1.verb.dimiſſoria §.1.* Alphonſ. Narbona *d.loco num.132.* Piaſec. *d c. 1.num. 10. verſ. ampliatur 2.* Sed in hoc omninò falluntur, nec prædictum Trident. decretum, quod referunt, ſuam probant intentionem; verius enim eſt non requiri Epiſcopi licentiam in domicilio mutando, vt habetur *in cap.fin.* vbi notat Abb. *num.1. de paroch.* & obſeruant Vgolin. *d.c.26.§.2.num.2.* Campan. *dict. cap.8. numer.25.* tenetur tamen portare veritatis teſtimonium circa mores, ſufficientiam, ac natalia, niſi à teneris annis domicilium fuerit tranſlatum, & illic habitatio continuata, vſque ad tempus promotionis, in quo poteſt tunc ſeruari quod diſponit Conc. Trid. *ſeſſ.23.de reform.c.5.* circa diligentias ordinandorum præmittendas. 41

Illud tamen conſideratione dignum exiſtimauimus in hac materia, quòd ſcilicet Epiſcopus ratione domicilij tantummodo poteſt aliquem prima Tonſura, vel minoribus Ordinibus initiare, non verò aliis ordinibus, vbi Epiſcopus originis eundem ordinaſſet ad titulum beneficij requirentis reſidentiam, vel ad titulum patrimonij pro vtilitate & ne-

cessitate

cessitate suæ Ecclesiæ; tunc enim etsi dictus clericus domicilium ad alium Episcopatum transferret, non posset ab eo Episcopo ratione domicilij contracti promoueri ad Diaconatum, vel Presbyteratum; quia tunc remitti debet ad priorem Episcopum, vt inseruiat Ecclesiæ, cui prius fuit adscriptus. Ita tenent Quarant. *in sum. Bullarij, verb. Ordo, vers. circa tertiū*, Piasec. *d. p. 1. c. 1. n. 9. vers. ampliant secundò*, Iulius Cesar Medius *de sacris Ordinibus c. 8. num. 11. vers. quod de clerico*, quos refert, & sequitur Marchin. *d. tract. 1. p. 5. c. 7. n. 14.*

42 Tertio modo, habito respectu ad Ordines suscipiendos, quis subiectus est Episcopo Diœcesis, in qua beneficium ipse habet, & potest ab illo ordinari, seu ab alio de eius licentia, quamuis aliàs ei alio modo subditus non sit, probat text. *in cap. cum nullus, de tempor. ordinat. lib. 6.* tenent Burg. de Paz *l. 3. Tauri num. 398. cum pluribus seqq.* Alphons. Narbona *d. loco num. 204. cum seqq. pag. 410. & seq.* Piasec. *in praxi noua Episcop. p. 1. c. 1. num. 10. vers. ratione beneficij*, Mari. Antonin. *var. lib. 1. resolut. fin. casu 28.* Campan. *in diuersor. Iuris Canon. rub. 9. cap. 8. num. 11.* Armendar. *in addit. ad recop. legum Nauarræ l. b. 1. tit. 18. lib. 7. in declar. n. 61.* Aloys. Ricc. *in praxi fori Eccl. resol. 258. in 2. edit. & in praxi aurea res. 49.* Vgolin. *de potestate Episcopi c. 26. §. 3.* Nicol. Garcia *de benefic. part. 2. c. 4. à num. 1.* Bonacina *de Sacramen. disput. 8. quæst. vnic. punct. 4. num. 14.* Homobon. de Bonis *de examine Ecclesiast. tract. 2. c. 1. quæst. 51. num. 3.* Molfes. *in sum. Theologiæ moralis tract. 2. c. 1. num. 7.* Squillante *de priuileg. cleric. c. 4. num. 237. cum seqq.* Scip. de Rubeis *in suis aphorism. Episcopal. verb. Ordo, sub num. 18.* Thom. Valasc. *alleg. 5. à num. 26.* Sanchez *dict. lib. 7. c. 1. dub. 23.* vbi *num. 15.* subdit domicilium comparatum ex beneficio finiri beneficio dimisso, latè Marchin. *d. tract. 1. part. 5. c. 8. per tot.* nouissimè Marcel. Vulpe *d. c. 7. num. 27.* Torreblanca *d. lib. 1. c. 13.*

43 *num. 12.* † Clericus enim habet domicilium, & est ciuis illius Diœcesis, in qua situm est eius beneficium, dum illud possidet, Bart. *in l. hæres absens §. proinde num. 5. ff. de iudic. & in l. 1. num. 13. ff. ad municip.* Palat. *in repet. rub. §. 39. num. 1.* Boer. *decis. 260. incip. Præsuppositο num. 20.* Cardos. *in praxi iudicum & aduoc. verb. domicilium n. 6.* Thom. Valasc. *d. alleg. 5. num. 29.*

44 Amplia *primò* procedere in beneficio tenui, ratione cuius fit beneficiatus subditus illius Episcopi, in cuius Episcopatu extat, quia *d. c. cum nullus*; & alia huiusmodi, non explicant valorem & qualitatem beneficij, sed simpliciter, ac generaliter loquuntur; tum quia multi Canones de beneficio verba facientes, locum habent in beneficio etiam tenui, putà tex. Concil. Trid. *in c. 6. sess. 23. de reform.* concedens

45 tonsurato, † vel possidenti beneficium gaudere priuilegio clericali nedum in ciuili, sed in capitali etiam causa; qui intelligitur, si quodcumque quamuis exiguum possideat beneficium, vt per Nauar. *in tract. de horis canon. c. 21. num. 11.* Azor. *institut. moral. part. 1. lib. 10. c. 3. vers. secunda opinio*, Nicol. Garcia *de benefic. part. 1. c. 6. num. 37. & p. 2. c. 2. num. 3.* Quibus fundamentis hanc ampliationem tenent idem Garcia *d. part. 2. c. 4. num. 8.* Henriquez *in summ. lib. 10. c. 22. §. 1. iuncto commento lit. C, & c. 17. in commento lit. Q.* Campanil. *dict. c. 8. num. 12. & rub. 8. c. 5. num. 19.* Aloys. Ricc. *in praxi aurea, resol. 49. num. 1.* Diana *moral. resol. p. 4. tract. 4. resol. 51.* Marchin. *d. p. 5. c. 8. num. 14.* vbi secus dicit si beneficium sit tenuissimum, Vulpe *d. c. 7. n. 27.* Quamuis contrarium, imò præfatum Episcopum ratione beneficij tenuis sacros Ordines conferre non posse teneant Piasec. *dict. c. 1. num. 10. vers. ratione beneficij*, Prosper de August. *addit. ad Quarantam in summa Bullarij, verb. Ordo*, Vgolin. *d. c. 26. §. 3. in fine.* Aloys. Ricc. *in praxi fori Eccl. resol. 260. & part. 3. decis. 77.* Squillante *de priuil. cleric. cap. 4. dub. 18. numer. 238.* quorum opinionem illo tantum casu reciperem, quando scilicet beneficium esset tenuissimum, ratione præsumptæ fraudis, veluti in reddente quatuor ducata in anno, vt exemplificat Zerola *in praxi Episcop. part. 1. verb. beneficium, §. 13.* vel ad summum in reddente septem ducata, ex Soto *de Iustitia lib. 11. quæst. 3.*

Secundò amplia etiamsi beneficium residentiam 46 non requirat, nec in illo, aut Diœcesi resideat, ex generalitate *d. c. cùm nullus*; quamuis enim ob beneficium requirens residentiam requirat beneficiatus domicilium in loco, vbi illud possidet, prout resoluunt Innoc. *in c. ex ore, post num. 2. vers. item in casibus, de priuileg.* vbi Butr. *num. 10.* Rebuff. *in praxi benefic. tit. de dispensat. de non resid. num. 74. vers. ad hoc clericus.* Vgolin. *d. c. 26. §. 3.* Mari. Antonin. *var. resol. lib. 1. resol. vlt. casu 28. vers. secundò, nā ratione beneficij*, D. Acuña *ad princip. dist. 71. n. 8.* Mascard. *concl. 534. num. 5.* Cardin. Tusc. *verb. domicilium concl. 596. à n. 1.* Farin. *fragment. crimin. part. 1. lit. D, num. 226.* † Quo- 47 ad capiendos tamen Ordines etiam domicilium contrahitur in loco beneficij simplicis, & residentiam non requirētis, Henriq. *in summ. lib. 10. de sacram. Ordinis c. 22. §. 1.* Piasec. *d. c. 1. numer. 10. vers. secundò.* Campanil. *d. c. 8. num. 12.* Aloys. Ricc. *in praxi aurea resol. 49. num. 1.* Thom. Valasc. *tom. 1. allegat. 5. num. 30. cum seqq.* Vgolin. *d. c. 26. §. 3. vers. secundò locum habet*, Alphons. Narbona *d. loco num. 214 pag. 411.* Sanch. *d. lib. 7. c. 1. dub. 23. num. 7.* Marchin. *d. tract. 1. part. 5. c. 8. num. 3. & 4.* Quamuis Marc. Anton. Genuens. *in sua praxi c. 48. num. 3.* asserat seruari in Curia Neapolit. vt aliquis non ordinetur absque dimissoriis ratione beneficij simplicis, nam huiusmodi praxis non est Iuri consona; si enim text. *in d. c. cùm nullus*, eiusque conditor comprehendere tantùm voluisset obtinentem beneficia cum residentia, nōn vtique adiunxisset verba illa, *de beneficio Ecclesiastico*, sed domicilij dumtaxat, & originis meminisset; quia sub domicilio comprehenderet obtinentem beneficium cum residentia, vt suprà probauimus.

Tertiò amplia in possidente præstimonium, quia 48 ibi domicilium habere dicitur, ac proinde ab Episcopo loci, vbi est situm præstimonium, vel Ordines, vel dimissorias obtinere potest; vt resoluunt Henriq. *in summ. lib. 10. c. 22. §. in commento lit. H*, Campanil. *d. c. 8. num. 19. vers. & qui*, Marchin. *dict. c. 8. n. 5.* Aloys. Ricc. *in praxi fori Eccles. resol. 258. in fine*, † Præstimonia enim inter Ecclesiastica bene- 49 ficia connumerantur, *c. fin. de concess. prebendæ in 6.* cum citatis à Nicol. Garcia, qui plures Doctores refert, *de benefic. part. 1. c. 2. n. 117.* Idem dicendum in Capellania, quæ est perpetua, & in titulum collata, Aloys. Ricc. *p. 2. decis. 190.* Alphons. Narbona *d. loco n. 215. pag. 412.*

Quartò amplia, vt procedat etiamsi non habeat 50 beneficium in titulum, sed in commendam, si est ad vtilitatem commendatarij, maximè perpetuam, quia ista reputatur titulus canonicus, seu habet vim tituli, vt resoluit Nicol. Garcia *part. 4. de benefic. c. 4.* & in nostris terminis hoc fundamento ita tenet *p. 2. cap. 4. num. 10.* vbi *num. 11.* ampliat principalem resolutionem procedere, siue istud sit beneficium propter quod Ordinem recepit, siue non, Aloys. Ricc. *in praxi aurea resolut. 49. num. 2.* Sanch. *dict.*

lib.

lib.7.cap.1.dub.23.num.8. Marchin.*dict.part.5.cap.8.num.16.*

51 *Quartò* ampliat, vbi plura beneficia habet in diuersis Diœcesibus, quia ab vnoquoque illarum Antistite promoueri sine dubio posset; ita Anchar. *d.c. cùm nullus num.1.vers.circa secundum.* Campanil. *d.c.8.n.14.* Sanch. *d.lib.7.c.1.dub.23.n.17.* Marchin. *d.p.5.c.8.* Nic. Garc. *de benef.p.2.c.4.n.2.* D. Acuña *in comment.ad princip.dist.71.n.7.in initio*; explosa distinctione Felin. *in c.dilectus el.2.n.3.de rescriptis*, commendata à Bernard. *in pra.l.c.10.sub n.1.* & Vgolin. *d.c.26.§.2.vers.quarto loco habet.*

52 Aduertendum tamen est, quòd Episcopus, in cuius Diœcesi est beneficium, poterit ordinare beneficiatum, etiamsi beneficium esset subiectum alteri Episcopo quoad prouisionem, id est, etiamsi spectaret ad prouisionem alterius Episcopi, secus si etiam quoad Iura Episcopalia, vt per Prosper. de Augustino *in addit.ad Quarantam verb.Ordo, vers.circa secundum,* Campanil. *d.cap.8.n.15.* Nicol. Garcia *d. part.2.cap.4.num.15.* Sanch. *d.dub.23.num.12.* Quamobrem

53 † si beneficium vnius Diœcesis vnitum fuerit alteri, vel præbendæ distinctæ Diœcesis, non nisi Episcopo subesset, in cuius Diœcesi extaret beneficium, vel præbenda, cui annectitur. Ita Campanil. *d.num.15.*

54 *Sextò* amplia, vt non solùm posset eum ordinare Episcopus beneficij, sed etiam cum eo dispensare in interstitiis, & etiam in illegitimate ad minores Ordines; nam cùm ratione beneficij, sit subditus illius quoad Ordines, est etiam subditus quoad omnia concernentia Ordines, & illis annexa, per *l. 2. ff.de iurisd.omn.iud.* Ita Nic. Garcia *d.p.2.c.4.n.14.* Aloys. Ricc. *in praxi aurea, resol.49.n.3.* D. Acuña *in princ. dist.71.n.7.vers.3*

55 *Septimò* amplia supradicta procedere habita beneficij possessione, itavt non sufficiat sola collatio, seu titulus, ad hoc vt efficiatur de eius foro. Ita D. Acuña *vbi sup.num.7.vers.4.* Nic. Garc. *d.part.2.c.4.n.16.* vbi *n.17.* resoluit solam possessionem sine titulo iusto sufficere. Quicquid teneat Aloys. Ricc. *part.2.decis.189.*

56 *Octauò* amplia etiamsi beneficium habeat certum Ordinem annexum, puta Subdiaconatum, vel Diaconatum: tunc enim poterit ratione talis beneficij ordinari ab illo Episcopo, etiam ad alios Ordines, vt per Domin. *num.9.* & Franch. *num.3. in dict. cap. cùm nullus.* Aloys. Ricc. *in dict.praxi aurea, resol.49. num.3.* Marchin. *dict.tract.1.part.5.cap.8.num.6.* D. Acuña *in comment.ad princ.dist.71.num.7.* vbi tenet quòd licèt beneficium non requirat nisi primam Tonsuram, adhuc Episcopus beneficij poterit omnes Ordines tam minores, quàm maiores conferre beneficiario.

57 Limitatur tamen *primò* ex causa pensionis, quia illius ratione nulli subiicitur Præsuli, & promoueri ab eo non vtique potest. Ita Aloys. Ricc. *in praxi fori Eccles.decis.302.in 1.impress.& resolut.261. in 2.impress.* Vgol. *de potestate Episcopi, c.26.§ 3.vers. excipitur tamen primò,* Campan. *in diuers. Iuris Canon. lib.9. c.8.n.17.vers.ex causa.* Marchin. *d.tract.1.p.5.c.8.n.10.* D. Acuña *in princ.dist.71.n.9.*

58 *Secundò* limita, si beneficium obtentum fuerit in fraudem, quia tunc non iuuat, quoad susceptionem Ordinum, ex gloss. *in cap.eos qui.vers.figmento, in fine, de tempor.ord.* Franch. *in dict.cap.cùm nullus, prope n.4.* Piasec. *in praxi noua Episc.part.1.cap.1.* Aloys. Ricc. *resolut.262.* quamuis dubitet Campanil. *vbi suprà num.17.*

Tertiò limita ratione patrimonij, non enim potest quis ordinari ab Episcopo, in cuius diœcesi patrimonium habet, si ratione originis, aut alia de causa subditus non sit, Hieron. Venero *de exam.Episcop.lib.1.c.12.n.44.* Campan. *d.rub.9.c.8.n.17.* Alaedo *d.p.2.c.5.n.61.*

Quartò limita in habente præbendam temporalem, ratione cuius non potest quis ordinari ab Episcopo Diœcesis, in qua eam habet, vt in terminis resoluit Aloys. Ricc. *in praxi aurea, resol.49. num.3.* eo quòd nihil spiritualitatis habeat, cùm æquiparetur prædio, & commoditati temporali pro soluendis salariis Aduocati, Procuratoris, musicorum, & similium, vt obseruat Gonzal. *ad regul.Cancell.gloss.5.§.1.num.9.* 59

Sicut potest quis ordinari ab Episcopo originis, vel domicilij, seu beneficij, ita etiam à quolibet eorum litteras dimissorias accipere poterit, vt ab alio valeat ordinari, vt notat Molfes. *in sum.Theologiæ moralis tract.2.c.2.num.21.* obseruans *sacram Congr.* censuisse, vt semper in hoc præferatur Episcopus loci, in quo quis habet beneficium.

Non modò seculares clerici, sed Religiosi prætera vetantur Ordines suscipere ab alio Antistite, quàm ab Episcopo illius loci, cui à Superiore Regulari deputati fuerunt, Anchar. *in cap. cùm nullus, num.3.vers.quartò, de tempor. ordin. in 6.* vbi Franch. *post n.5.* Sylu est. *verb.Ordo 3.num.3.* Miranda *in man. Prel.q.38.art.2.tom.1.* Sanch. *in opuscul. moralib.lib.7.cap.1.dub.20.num.44.& 45.* & quamuis text. *in dict. cap.cùm nullus, §.religiosi,* videatur per argumentum à contrario sensu probare, vt hoc procedat in Religiosis non exemptis, secus verò in exemptis; nihilominus in exemptis hoc verum esse dicit ibi gloss. & Anchar. Franch. ac Gemin. Ipsi tamen licèt dimissorias à propriis Regularibus Superioribus obtinuerint, ordinari debent ab Ordinario loci, in quo situm est monasterium, licèt in eis non requirantur alij modi quæsitæ Diœcesis, vt ex *decreto Sacræ Congreg.* constat, & ordinatum fuit à Leone X. in Concilio Lateranensi in Bulla moderationis priuilegiorum Religiosorum, refert Piasec. *in praxi noua Episcop. part.1.c.1.num.10.vers.quartò extende,* vbi etiam dicit ab hac obligatione exemptos esse Patres Societatis IESV, quibus Gregor. XIII. indulsit, vt à quocumque Antistite Catholico ordinari possint, refert Fr. Eman. *quæst.regul.tom.1.quæst.18.art.6.* & ita alij 60

† Regulares ad quos prædicta exemptio non extenditur, promoueri debent ab Episcopo loci, vbi degunt, vel ab alio eius accedente consensu, Henriq. *lib.10.cap.23.§.1.* Thom. Valasc. *d.alleg.5.num.84.cum seqq.* accedentibus tamen litteris dimissoriis suorum Regularium Superiorum, Maiol. *de irregul.lib.4.c.20.n.2.* Nauar. *consil.22.in antiq. aliàs 36. in nouis de tempor.ordin.* Sayr. *in floribus decis.sub illo tit.decis.14.* Campan. *rub.12.cap.13.à num.33.* Fr. Ludou. Miranda *in man.Prelat.tom.1. quæst.39.art.2.* Campan. *rub.9.c.3.& rub.12.c.13.à num.33.* Franc. Leo *in thesauro fori Ecclesiastici, part.1.cap.4.num.36.* Homobon. *d. tract.2.c.1.q.2.in fine,* Aloys. Ricc. *Neap.decis.118.n.3.part.4.* Lezana *in sum.quæst.Regul.c.14.n.12.* per text. *in cap.nullus 58.dist.* iuxta modum & formam traditam à Clem. Papa VIII. in sua ordinatione, quam refero *alleg.7.n.18.* 61

Si autem Regulares degant in monasteriis sitis in locis nullius diœcesis, debent ordinari ab Episcopo viciniori, vt suprà Nald. *in sum.verb.Ordo, n.26.* Lezana *d.c.14.n.12.in fine.* 62

Quamuis Pius V. *Constitutione sua 37.* incip. *Etsi Mendicantium Ordo,* decreuisset Fratres huiusmodi etiam sacros Ordines à quolibet Antistite, gratiam

&

& communionem Apostol. Sedis habente, Ordinarij loci minimè requisita licentia, in locis, siue domibus Fratrum huiusmodi, siue alibi, recipere possent; hæc tamen Constitutio reuocata fuit per Greg. XIII. felicis mem. *in sua Constit.* 15. incip. *In tanta rerum*, vbi dispositionem præfatæ Bullæ Pij V. reducit ad terminos Iuris communis, ac Concil. Trident. quo attento hodie Regulares non possunt ab Episcopis ordinari etiam in suis domibus sine licentia Diœcesanorum; in quorum districtu eorum monasteria sita sunt, refert Miranda *in manuali Prælat. tom.* 1. *q.* 38. *art.* 4. Lezana *d.c.* 14. *n.* 11.

63 An Episcopus valeat infra annum probationis ordinare nouitium alibi natum, si tamen in eius Diœcesi moretur, & probationem faciat? Et licet videatur dicendum non posse, cùm nō sit Religiosus, indeque exire valeat, ita quòd Iura loquentia de ingredientibus monasteria intelligantur cum effectu, sequuta scilicet possessione, vt per text. *in auth. ingressi, C. de sacros. Eccles.* resoluunt Gutier. *Canon. lib.* 2. *cap.* 1. *à num.* 10. Peregr. *var. lib.* 6. *num.* 69. Petr. Cened. *pract. & Canon. qq. lib.* 1. *q.* 6. *num.* 17. Attamen Anchar. *in c. cùm nullus num.* 4. *de tempor. ordin. lib.* 6. ibique Franch. *in finalibus verbis*, affirmatiuam tuentur partem in hoc specifico casu, cùm satis sit posse inibi perpetuò moram trahere, atque ideo de ipso tanquam de perpetuo iudicari debeat, sequitur Campan. *d. tract. rub.* 9. *cap.* 3. *num.* 4. & nouissimè Aloys. Ricc. *in decis. curiæ Archiep. Neapol. dec.* 118. *n.* 6. *p.* 4. Lezana *in sum. quæst. Regul. c.* 24. *num.* 6. vide *alleg.* 7. *n.* 33. non posse tamen huiusmodi nouitios minoribus insigniri Ordinibus ab Abbatibus suis dixi *alleg.* 3. *n.* 8.

64 Difficultas insurgit, an Episcopus faciens Ordines in aliqua Diœcesi de licentia Diœcesani, ordinare possit non solùm personas eidem Ordinario subiectas, verùm etiam clericos, & Fratres aliarum Diœcesum legitimas licentias, atque dimissorias portantes? Affirmatiuam partem tenent Fr. Emman. *in sum. p.* 2. *cap.* 14. *n.* 7. Miranda *in man. prælator. tom.* 1. *q.* 38. *art.* 4. *concl. vn. in fine*, asserentes Concilij verba *sess.* 6. *de reformat. cap.* 5. ibi, *in personas eidem Ordinario subiectas tantum*, ad hunc sensum esse intelligenda, quòd prædicti Episcopi ordinare non possunt eos, qui Episcopo Diœcesano non sunt subiecti, nisi etiam ipsi à suis propriis Ordinariis litteras dimissorias habent legitimas ad recipiendos Ordines, illasque repræsentent ante Episcopum Ordinarium, refert Alzedo *dict. part.* 2. *cap.* 5. *num.* 31. vbi declarat. Vide Diana *parte* 4. *tractat.* 4. *resolut.* 144.

65 Circa Ordinum susceptionem magna sunt à Summis Pontificibus priuilegia concessa sacræ Religioni Sancti Ioannis Hierosolymitani, quæ omnia cum statutis prædictæ Religionis accepi in hac Romana Curia à perillustri, & Nobili D. meo Emmanuele Barbosa, consanguineo meo, eiusdem sacræ religionis Equite dignissimo, ac Sancti Iacobi de Fontes Commendatori meritissimo, & inter alia inueni Pij IV. Bullam incip. *Circumspecta*, *sub Dat. Romæ* 24. *Martij anni* 1561. vbi quoad hoc propositum sic habetur. *Necnon exemptionem, & liberationem prædictas, ita quòd Magistri Baiulinorum, Priorum, Preceptorij, & dicti Hospitalis Fratres Capellani, à quocumque Catholico Antistite sub Romanæ Sedis obedientia constitutos sacros Ordines etiam extra tempora à Iure statuta tribus diebus festiuis suscipere, & in quibusuis tam secularium, quàm Regularium Ecclesijs, absque alicuius licētia, etiā Altari portatili celebrare possint*; quæ quidem Pij IV. Bulla, ac aliorum prædecessorum Constitutiones, & priuilegia illis concessa, confirmata fuerunt per Pium V. *in sua Constit.* incip. *Etsi cuncta sub Dat. Romæ* 29. *Nouembris anno* 1568. & per Greg. XIII. *in sua Constit.* incip. *Quo magis*, *sub Dat. Romæ* 23. *Martij* 1580. ac per Sixtum V. *in sua Constit.* incip. *Etsi, sub Dat. Romæ* 20. *Septembris an.* 1586. & per Gregor. XIV. *in sua Constit. incip. Quanta Christiana, sub Dat. Romæ vltimo Aprilis* 1591. & per Clement. VIII. *in sua Cōstit.* incip. *Pastoralis, sub Dat. Romæ* 27. *Iunij* 1592. Quibus Constitutionibus plura in gratiam huius Sacræ Religionis concessa inuenies, vltra alia priuilegia sibi à Sancta Sede Apostolica liberalissimè concessa, quæ in eius scriniis asseruantur. Nequit Episcopus illum ordinare, qui Diaconatum, aut Subdiaconatum suscepit à Papa sine eius expressa licentia, *cap. filium* 1 *quæst.* 1. *cap in distribuendis*, *de tempor. ordin. l.* 1. *tit.* 5 *part.* 1. Gambat. *de potest. legati à latere lib.* 2. *n.* 267. Alzed. *de præcellent. Episcop. dignit. p.* 2. *c.* 5. *n.* 29.

Denique illud notare oportet, denegare Ordines, aut dimissorias non posse Episcopum ei, qui obtinet beneficium, vel est in dignitate Ecclesiastica constitutus, vt probat *cap. ex tenore*, & ibi gloss. *de tempor. ordinat.* nisi desint in eo debitæ qualitates, aut aliquod habeat Canonicum impedimentum. Aliis verò non tenetur Ordines conferre Episcopus, *c. à l au*[illegible]*es, eod. tit.* maximè stante dispositione Concil. Trid. *sess.* 21. *de reform. c.* 2. ibi, *nisi illis, quos Episcopus iudicauerit assumendos*. quæ verba cùm denotent boni viri arbitrium, hoc est voluntatem rationi submissam, *l. fideicommissaria* 2. *ff. de fideicommiss. libert.* gloss. *verb. visum in c.* 2. *de corpore vit.* Lap. *alleg.* 60. *n.* 3. ideo si Episcopus legitimè non interponat arbitrium, Deum solummodo Iudicem habebit, glossa *verb. relinquitur, in c. si cautum* §. *accessorem, de rescript. in* 6. Calcan. *cons.* 38. *n.* 7. ac proinde non dabitur appellatio; quia Superior non potest animum, & conscientiam inferioris immutare, Bald. *in l.* 1. *n.* 10. *vers. scias tamen. C. de sent. ex breuicul. recit.* Cou. *var. lib.* 2. *cap.* 12. *n.* 4. *vers. & ab eo*, ex quibus nullum posse contrà prohibitionem sui Prælati ordinari, aut ab illo conqueri, seu ab eo appellare, eò quòd illum ordinare nolit, resoluit Aloys. Ricc. *in praxi rerum fori Eccles. resol.* 587. *in* 2. *edit.* aliàs *decis.* 693. *in edit.* & censuit Rot. *in Elboren. Ordinum* 24. *Iunij* 1618. coram *R. P. D. Remboldo*, & 18. *Februarij* 1619. coram *Reuerendiss. D. meo Decano.* 66

Vnde fit non posse Episcopum quemquam ordinare inuitum, *princip.* 74. *dist. & ibi gloss.* 1. quamuis cogere ad suscipiendos voluntariè Ordines possit eum, qui beneficium Ecclesiasticum obtinet, aut ratione Ordinis eidem beneficio annexi, aut propter necessitatem Ecclesiæ, *cap.* 1. *de ætate, & qualit. c. quaris*, vbi glos. & Doctores, *eod. tit.* nisi legitimè excusetur, qui si promoueri contempserit, erit ab Ordine, quem habet, suspendendus, aut à beneficio deponendus *cap. si qui clerico* 74. *dist. d. cap. quæris.* Cæterùm si inuito velit Ordines conferre, suspensus ipse esset à celebratione Missarum per annum. & ab Ordinum collatione, *cap.* 1. *&* 274. *dist.* & citati infrà *alleg.* 111. *num.* 3. & ille esset deponendus, *cap. denunciamus* 15. *quæst.* 2. imprimitur siquidem character inuito, si adsit voluntas, quamuis coacta, secus si nullatenus præstaret assensum, iuxta ea, quæ resoluimus suprà *alleg.* 2. *n.* 5. & 6. 67

ALLE

A L L E G A T I O V.

Epiſcopus familiarem ſuum triennalem quando ordinare poſſit.

S V M M A R I V M.

1 *Epiſcopus familiarem ſuum ordinare poteſt, ſi per trienniũ ſecum fuerat commoratus, & beneficiũ quacunque fraude ceſſante ſtatim re ipſa illi conferat.*

2 *Familiarium nomine intelligi debent illi, qui vel patria poteſtati ſubijciuntur, vel dominica, & expenſis domini continuò aluntur indeque commenſales dicuntur.*

3 *Familiaritas rectè probari poteſt per libros tinelli.*

4 *& per fidem Architriclini, ſeu Magiſtri domus, vel calculatoris.*

5 *Item per fidẽ quòd ſit deſcriptus in rotulo familiariũ.*

6 *Familiaris ad effectum de quo in præſenti, dicitur qui cum Epiſcopo fuerit commoratus, & præſens ſeruierit, non tamen ſi abſens fuerit, & ſi ſumptibus Epiſcopi vixerit.*

7 *Mens ac ratio finalis Concilij Trid. fuit, vt cognoſcerentur ab Epiſcopo ordinandi mores, dum per tale tempus ei inſeruierit, cum illoque intra domũ cõmoratus, & præſens ſit.*

Familiares, vel famuli familiarium Epiſcopi, qui expenſis Epiſcopi aluntur, dicuntur eius familiares. ibid.

8 *Triennium in quo familiares ſunt commorandi cum Epiſcopus, ad effectum de quo in præſenti, ſufficit quod incœperit antequam fuiſſet Epiſcopus.*

9 *Triennium huiuſmodi debet eſſe continuum.*

10 *Epiſcopi verbis aſſerentis quem eſſe familiarem, non creditur.*

11 *Epiſcopus ſtatim reipſa familiari ſuo beneficiũ conferre debet, ſeu paulo poſt.*

12 *Familiares triennales Epiſcoporum poſſunt etiã ordinari ad titulum patrimonij pro neceſſitate, & commoditate Eccleſiarum.*

13 *Epiſcopus ordinat familiarem ſuum ad titulum penſionis, ſi pro neceſſitate, vel vtilitate ſuarum Eccleſiarum iudicat ordinandum.*

14 *Epiſcopus diſpenſare non poteſt cum ſuo familiari triennali, aliàs non ſubdito ſuper illegitimitate, etiam ad minores Ordines, nec ſuper interſtitiis.*

15 *Epiſcopus diſpenſare poteſt quod interſtitia cũ familiari iam ordinato, cui collatũ fuit ſtatim beneficium.*

16 *Epiſcopus in caſibus in quibus poteſt ordinare familiarem, poteſt & illi dimiſſorias concedere.*

17 *Epiſcopus titularis prætextu cuiuſlibet familiaritatis, aut continuæ commenſalitatis ſuæ, aliquẽ abſq; proprij Prælati expreſſo conſenſu, aut litteris dimiſſorijs ordinare non poteſt.*

18 *Magiſter actorum Curiæ Epiſcopalis, an poſſit vt familiaris ab Epiſcopo ordinari?*

19 *Familiares Papæ, vel Cardinalium, necnon Epiſcoporum in curia reſidentium poſt triennium ſeruitutis poſſunt à Vicario ſanctiſſimi ad quoſcunque Ordines eleuari.*

20 *Cardinalis etiam Epiſcopus familiarem ordinat, ſicut Epiſcopus non Cardinalis.*

1 E P I S C O P V S ſuum familiarem ſibi non ſubditum ordinare poteſt, ſi per triennium ſecum fuerit commoratus, & beneficium quacumque fraude ceſſante ſtatim re ipſa illi conferat, vt diſponit. Conc. Trid. *ſeſſ. 23. de reform. c. 9.* de cuius materia vide Nauarr. *conſ. 10. aliàs 2. & conſ. 24. aliàs 11. & conſ. 27. aliàs 12. & conſ. 28. aliàs 13. ſub tit. de tẽpor. ordinat.* Sayr. *in floribus deciſ. ſub eod. tit. deciſ. 12. 26. 28. & 29.* Henriq. *in ſum. lib. 10. c. 12. §. 1.* Fr Emman. *part. 1. ſum. cap. 14. num. 10.* Petr. de Ledeſma *in ſum. part. 1. tit. de ſacram. Ordinis cap. 5. concluſ. 9. verſ. eſtan,* Maiol. *de irregular. lib. 4. cap. 2. num. 5.* Salzed. *ad Bernard. cap. 26. verſ. tertius caſus,* Piaſec. *in praxi noua Epiſcop. part. 1. cap. 2. num. 15. pag. 31.* Iacob. de Graff. *part. 2. deciſ. aurearum lib. 3. c. 12. num. 7.* Zerola *in praxi Epiſcop. part. 1. verb. dimiſſoria pag. 106. & part. 2. verb. Ordo, verſ. 6. pag. 78.* Flamin. *de reſignat. lib. 4. quæſt. 2. n. 91.* Vgolin. *de poteſt. Epiſcopi, cap. 26. §. 4.* Quaranta *in ſumm. Bullar. verb. Ordo, verſ. limita in eo, pag. 375.* Cardoſ. *in praxi Iudicum, verb. ſacramentum Ordinis, num. 26.* nouiſſimè Philiber. Marchin. poſt aliquas huius tract. impreſſiones in lucem editum, *de ſacramento Ordinis, tract. 1. part. 4 cap. 9. per tot.* & nouiſſimè etiã Marcel. Vulpe *in praxi iudic. fori eccleſ. c. 7. à num. 16.* Raguc. *in lucerna Paroch. tit. de ſacram. Ordinis, q. 18.* Hieron. Venero *in examine Epiſcop. lib. 1. cap. 11. num. 38.* Bonacin. *de cenſur. extra Bullam diſp. 3. quæſt. 1. puncto 11. num. 7. cum ſeqq.* Marc. Ant. Genuenſ. *in praxi Archiep. Neapol. cap. 81. num. 3.* Armend. *in addit. ad recopil. legum Nauarræ in lib. 1. tit. 18. l. 7. de Epiſcopis à num. 33. & n. 46. cum ſequent.* Franciſc Leo *in theſauro fori Eccleſiaſt. part. 1 cap. 4. num. 13.* Thom. Valaſc. *alleg. Iuris tom. 1. alleg. 5. n. 2.* Nicol. Garciam *de benefic. part. 1. cap. 5. num. 80. cum ſequent.* Auilam *de cenſur. 3. part. diſp. 6. dub. 7. fol. 23.* Suar. *eodem tract. diſp. 51. ſect. 2. n. 15.* Sayr. *in ſimili tract. lib. 7. cap. 10. verſ. 30.* Aloyſ. Ricc. *in deciſ. curiæ Epiſcop. deciſ. 288. p. 2. & in praxi fori Eccleſiaſtici, deciſ. 307. cum ſeqq. in 1. impreſſ. & reſolut. 266. cum ſequentibus in 2. impreſſ. & in deciſ. p. 2. deciſ. 283.* Martin. Fornar. *de ſacram. Ordinis cap. 5. ad finem,* Cened. *pract. & canon. quæſt. lib. 1. q. 38. à n. 29.* Reginald. in *praxi fori pœnit. lib. 32. n. 69.* Campanil. *in diuerſ. Iuris Canon. rub. 9. c. 9.* idem Bonacin. *de Sacram. diſp. 8. q. vnica, puncto 4. n. 14. cum ſeqq.* Molfeſ. *tract. 2. c. 2. n. 8. cum ſeqq.* Homobon. de Bonis *de examine Eccleſiaſt. part. 1. tract. 2. cap. 1. quæſ. 5 in fine.* Nouar. *in ſing. Canon. concl. 103.* Alzedo *in praxi Epiſc. p. 2. c. 5. n. 32. cum ſeqq.* Gauant. *in manuali Epiſc. verb. familiaris,* Alphonſ. Narbona *l. 35. gloſſ. 1. n. 26. cum ſeqq. tit. 3. lib. 1. Recop. pag. 8.* Sanch. *in opuſc. moral. lib. 7. c. 1. dub. 20. num. 20. cum ſeqq.* Torreblanca *in practicab. Iuris ſpirit. lib. 2. cap. 13. num. 13. cum ſeqq.* Rot. *deciſ. 731. à num. 3. part. 1. diuerſor.* vbi *num. 16.* ſubdit familiaritatem ſolùm ſine beneficio non ſufficere in prima Tonſura.

Familiarium nomine intelligi debent illi, qui dominicæ poteſtati ſubiiciuntur, & expenſis Epiſcopi continuò aluntur, indeque commenſales dicuntur, *cap. vlt. de verb. ſignif. in 6.* Rot. Roman. *diuerſ. part. 2. deciſ. 303. num. 2.* Maſcard. *de probat. concl. 755* Card. Tuſch. *pract. concl. tom. 3. littera F, concl. 72.* Gonzal. *ad reg. 8. Cancel. gloſſ. 31. à n. 16.* Chriſtoph. de Pace *ad leges ſtyli, l. 32. n. 26. cum ſeqq.* Marc. Anton. *variar. reſolut. lib. 1. reſol. 75.* & probat Concil. Trid. *d. c. 9.* ibi, *continua commenſalitatis.* 2

Familiaritas rectè probari poteſt per libros tinelli, quòd, ſcilicet, deſcriptus ſit in eo tanquam comedens in tinello, iuxta Rot. Rom. *diuerſ. deciſ. 619. incip. Quoniam Garcias, lib. 3. p. 3.* licèt probatio negatiua deſumi ex eo nequeat, ſi non reperiatur in eo deſcriptus. † Item per fidem Architriclini, ſeu Magiſtri domus, vel Calculatoris, & ſimilis, eadem Rot. Rom. *d. deciſ. 619. num. 1.* item per teſtes, ex eadem 3 4

dem Rot. Rom. *diuerf.416.incip.dubitatur lib.3.p.3.* maximè si deponant non comedisse in tinello, sed illis persolutas fuisse annuarim pecunias pro victu & vestitu, iuxta eādem Rot.Rom.*in decis.*145.incip.
5 *In causa lib.2.p.3.diuers.7.decis.*54.*lib.1.p.3.* † Item per fidem quòd sit descriptus in rotulo familiarium, iuxta *decis.Putei* 411.incip.*Ioan.lib.*1.qui *decis.* 134.incip. *Eadem die,lib.3.* aliquos insimul modos, censet.

6 Familiaris ad effectum de quo in præsenti, ille debet esse, qui cum Episcopo fuerit commoratus, & præsens inseruierit, non tamen is, qui abest, etsi sumptibus Episcopi vixerit. Ita Salzed. *ad Bernard. in pract.c.*26.*vers.*3.*casus.*Maiol.*de irregul.lib.*4.*c.*2. *n.*5. Burgas.*eodem tra.1,quæst.*27.*num.*13. Vgolin. *d.* §.4. Piasec.*in praxi Episcop.d.c.*1.*numer.*15 *p.*31. Fr. Emman.*in sum.p.*2.*c.*14.*numer.*10. Prosper.de Augustino *in addit. ad Quarantam in sum. Bullar.verb.Ordo vers. limita in ea,pag.*352. Aloys. Ricc. *in praxi fori Ecclesiastici decis.*307.*in* 1.*impress.* 7 *resolut.*266.*n.*2. *ac resol.*267.*num.*2.*in fine in* 2.*impress.& d.p* 2. *decis.* 283.*à num.*1.Bonacin. *d.disp.*8.*q.vnica,punct.*4 *n.*183 Molfes.*d.c.*2.*num.*8.*prope finem.*Sanch.*d.dub.*10.*n.*11. latè Gregor.XV.& ibi Bellarmin.*decis.*166. Bonaci-
7 na *d.q.*1 *puncto* 10.*n.*7.*vers. prima.* † Mens enim, ac ratio finalis Concilij fuit, vt cognosceretur ab Episcopo illius clerici mores, dum per tale tempus ei inseruierit, cum illóque intra domum commoratus & præsens sit. Ita Maiol.*d.n.*5. Vgol.*d.*§.4. Henriq. *lib.*10.*c.*22.*n.*1.Suar.*de censur.tom.*5.*disp.*31.*sect.*1.*n.* 15. Fornar.*de sacram.Ordin.c.*5.Piasec.*in praxi noua Episcop. parte* 1.*c.*1.*n.*25.Aloys.Ricc.*d. resolut.* 267. *num.*2.

Vnde etiam familiares, vel famuli familiarium Episcopi, qui expensis Episcopi aluntur, dicuntur familiares Episcopi, & fruuntur priuilegio Trident *in d.c.*9.Ita Sanch.*in opuscul.tom.*2.*lib.*7.*c.*1.*dub.* 10. *n.*14.Diana *moral.resol.p.*4.*tr.*4.*resol.*145. Marchin. *d.tr.*1.*p.*5.*c.*9.*n.vlt.*

8 Huiusmodi triennium; in quo debent cum Episcopis commorari familiares, ad effectum de quo suprà, sufficit quòd inceperit antequam fuisset Episcopus: ita decisum referunt Bonacina *d.q.*1.*num.*9. Aloys.Ricc.*in collect.p.*3.*collect.* 596. *ver. amplia* 5. Nic.Garcia *d.c.*5.*n.*83.Gallet.*in marg.casuū conscientiæ,verb.Ordo.pag.*194.*colum.*2.Molfes.*d. c.*2. *num.*8. Aloys.Ricc.*in praxi fori Ecclesiast.decis.*309.*in* 1.*impress.& res.*268.*in* 2.*impress.*Marchin.*d.c.*9.*n.*3.Mar-
9 cel.Vulpe *d.c.*7.*n.*19 †debet tamen esse continuum, vt per Campan.*d.rub* 9.*c.*9.*numer.*12.Marchin.*d.c.*9. *n.*2.Bonacina *d.q.*1.*n.*7.*vers.tertia* Molfes.*d.c.*2. *n.* 8. Aloys. *in praxi fori Ecclesiastici decis.* 308. *in* 1. *im-*
10 *press.& res.*267.*in* 2.*impress.*vbi *n.*1.asserit†quod verbis Episcopi asserentis quem esse familiarem non creditur, & allegat Paris.*consil.*136.*n.*31. *vol.* 4. de quo etiam Bonac.*n.*8.

11 Debebit tamen Episcopus statim re ipsa familiari suo beneficium conferre, prout decisum referunt Zerol. *in prax. Episcopali p.*1.*verb. dimissoriæ ad Ordines numer.*1.*&* 2.*verb.Ordo vers.*5.*dubitatur*, Armend. *vbi suprà num.*51. Farinac. *nouissima Rot.decis.*222. Flamin. *de resignationibus lib.*4. *quæst.*2.*numer.*92.Nicol.Garcia *d.p.*2.*c.*5.*num.*85 Quod habet locum etiam in minoribus, & prima Tonsura, Nauar. *consil.* 11. *de temporibus ordinat.* Rot. Roman. *decis.*731.*p.*1.*diuers.*Fr.Emman. *d.c.*14.*numer.*10.Zerola *in praxi Episcop.p.*1.*verb.Ordo vers.*5.*dubitatur, post med.*Cened.*d.quæst.*38.*num.*30.*vers.quòd decretū*, Sayr. *decis.*26. *sub tit .de temporib. ordinat.* Bonacina *d.puncto* 11.*sub n.*9. Alzed.*d.c.*5.*num.*33.Vgolin.*d.*§. 4. dicens statim, seu paulò pòst Episcopum debere beneficium conferre: si enim conferret, ratione beneficij conferendi potestatem haberet, & non ratione termini, de quo etiam Sanch. *vbi sup.n.*25.& Diana *d.resol.*145.*vers. notandum.* Quamuis Gabriel Vasq.*p.*5.*disp.*243.*n.*49.intelligat statim beneficium aliquod sine fraude ei conferēdum, nimirum quamprimum vacauerit, ne postea mendicare cogatur; sed beneficium quacumque fraude cessante, statim re ipsa esse conferendum, referr decisum Armend *d.loco n.*45.Vnde notat Molfes. *d.c.*2.*numer.*9.collationem factam beneficij post sex menses non dici factam secundùm mentem Concilij, vt ordinatus remaneat subditus ordinantis, & eximeretur à proprio Episcopo, quia tempus sex mensium est longum tempus, & dictio, *statim*, dicitur ad summum intra decem dies, & Aloys.Ricc. *in decis.p.*2. *decis.*291.*à n.*3.post Paris.*de resignat.benef.lib.*4.*q.*2.*n.*92. refert decisum, Episcopum non satisfacere decreto Concilij, qui ordinauit, & post lapsos vndecim menses contulit beneficium.

Pro necessitate & commoditate Ecclesiarum ad 12
titulum patrimonij, possunt etiam ordinari familiares triennales Episcoporum; & debent adscribi Ecclesiis, pro quarum necessitate sunt ordinati; ita referunt decisum Nicol.Garcia *d. c.*5.*numer.*81.*&* 82. Armend.*d.loco num.*47.& me citato *in hoc loco* resoluit Marchin. *d.c.*9.*n.*13. Vnde falsum videtur, quod ait Gabriel Vasquez *d.disput.*243.*num.*49. videlicet familiarem ab Episcopo ordinari posse, etiamsi patrimonium non habeat, nec vllius Ecclesiæ necessitas vrgeat, obseruans solùm concedi licentiam Episcopo eum ordinandi, quatenus melius seruitio eius vti possit, prout eum reprobat Narbona *dict. loco num.*29.

Deinde Episcopus ordinat familiarem suum ad 13
titulum pensionis, si pro necessitate, vel vtilitate suarum Ecclesiarum iudicat ordinandum: ita referunt decisum Garcia *d.c.*5.*numer.*81.Armend. *d.loco num.*46.*& lib.*1.*tit.* 8. *de patrimonio clericor. num.* 20. Bonacina *dict. puncto* 11. *numer.*31. Alzedo *dict. c.*5. *num.*36.

Non tamen valet Episcopus dispensare cum suo 14
familiari triennali, alias non subdito, super illegitimitate, etiam ad minores Ordines; nec super interstitiis. Ita resolutum referunt Alzed.*d.p.*2.*c.*5.*n.*35.Nicol.Garcia *d.c.*5.*numer.*86.Cened. *pract.& canon.qq. lib.*1. *quæst.*38.*num.*31.Sayr.*decis.*28.*&* 29.*sub tit.de temporib. ordinat.* Vgolin. *d.* §. *prope finem*, Nauar. *consil.*12.*&* 13.*sub tit.de tēporib.ordinat.in nouis*, Zerola *d.vers.*5.*dubitatur, & vers.*6. Galet. *in margarita casuum conscientiæ, verb. Ordo pag.* 194. *colum.* 1. Armendar.*d.loco num.*48.Bonacin.*de suspension.in particul.disp.*3.*q.*1.*puncto* 11.*num.*13. Sanch.*in opusc.moral. lib.*7.*c.*1.*dub.*27.*n.*3.March.*d.c.*9.*n.*11.*&* 12.*& tract.* 1.*p.*7.*c.*4.Aloys.Ricc. *d.resol.*166.*in fine*, Piasec. *d. c.* 1. *numer.*15. *vers. sublimitari*, vbi quòd † cùm 15
familiari iam ordinato collatum est statim beneficium, poterit postea Episcopus quoad interstitia dispensare, quia ratione beneficij collati, illi iam est subditus, quod etiam refert decisum Armend. *n.*50. & sentit March.*d.c.*4.*n.*10.& Cāpan.*diuers.Iuris Canonici,rub.*9.*cap.*9.*num.*3.*&* 4.vbi etiam *num.*6 .quod † vbicunque Antistes potest suum ordinare familiarem, potest etiam litteras dimissorias eidem concedere, vt ab alio suscipiat Ordines; me citato *in hoc loco* Alzedo *d.p.*2.*c.*5.*num.*39.& in terminis quod Episcopus non possit cum familiari suo triennali non subdito in interstitiis dispensare, præter plures ex citatis, resoluunt Vgolin.*d.c.*26.§.4. Stephan.

Quarant. *verb. Ordo, verſ. quintò limita*, Nicol. Garc. *d. c. 5. n. 87.* Mari. Antonin. *var. reſol. lib. 1. reſol. 112. caſu* 28. Iul. Cæſar. Med. *de ſacris Ordinib. c. 19.* Alphonſ. Narbona *citato loco ante n. 32. pag. 8* Bonacina *d. q. 1. puncto* 11. *n.* 13. quamuis præter citatos Molfeſ. *d. n.* 8. *in fine*, Ioan. de la Cruz *in directl. conſcient. p. 2. de ſacram. Ordinis dub.* 4. Diana *moral. reſolut. p. 2. tr. 4. reſolut.* 190. & Sanch. *de matrimon. lib. 8. diſp. 1 num.* 15. *in fine*, exiſtiment poſſe Epiſcopum cum familiari quoad interſtitia diſpenſare. Aduertit poſt Mari. Alter. Bonacina *d. q. 1. puncto* 11. *n.* 12. quòd familiaris bona fide cum ſpe beneficij ſtatim obtinendi ordinatus ab Epiſcopo, cuius eſt familiaris, non manet ſuſpenſus ab Ordinis executione, ſi Epiſcopus beneficium ei ſtatim non conferat, aut ſi Epiſcopus moriatur nondum collato beneficio.

17 Epiſcopus titularis prætextu cuiuſlibet familiaritatis, aut continuæ commenſalitatis ſuæ aliquem abſque proprij Prælati expreſſo conſenſu, aut litteris dimiſſoriis, ad aliquos ſacros, aut minores Ordines, vel primam Tunſuram promouere, ſeu ordinare non valet; quia ei qui tantum eſt titularis, talis promotio eſt interdicta, per Concil. Trid. *ſeſſ.* 14. *de reform. c.* 2. Ita Aloyſ. Ricc. *in collect. deciſ. p. 3. collect.* 596. *& d. reſol.* 266. *num.* 2. *verſ. limita* 2. Campanil. *d. c. 9. numero* 6. Piaſec. *in praxi nona Epiſcop. part.* 1. *c.* 1. *numero* 15. *in fine*. Seraph. de Freitas *in addit. ad tract. de Confeſſoribus ſollicitantibus mulieres in Confeſſione Illuſtriſſimi D. mei Roderici à Cunha q.* 12. *n.* 27. Valer. Reginald. *in praxi fori pænit. lib.* 32. *tract.* 2. *num.* 69. *verſ. ſunt autem aliqui.* Alphonſ. Narbona *d. loco num.* 32. *pag.* 8. *in fine*. Cardnſ. *d. verb. ſacramentum Ordinis, numer.* 26. Marchin. *d. c. 9. n.* 16. Marcel. Vulpe *d. c. 7. num.* 18. *in fine*, Franc Leo *in theſauro fori Eccleſ. part. 1. c. 4. numer.* 24. *& part. 3. c. 8. num.* 16. Hieron. Venero *in examine eccleſ. lib. 1. c.* 12. *numer.* 28. Azor. *inſtit. moral. p. 1. lib. 3 c. 48. q.* 6. me citato *in hoc loco* Alzed. *d. p. 2. c. 5. n.* 40. Torteblanca *d. lib. 2. c.* 14. *num.* 14.

18 Vtrùm autem magiſter actorum Curiæ Epiſcopalis, vt familiaris poſſit ab Epiſcopo ordinari? Poſſe tenêt Aloyſ. Ricc. *collect.* 596. *verſ. amplia* 4. *& in praxi fori Eccleſiaſtici reſolut.* 471. *in* 2. *impreſſ.* Stephan. Gratian. *Marcb. deciſ.* 133. Mari. Anton. *variar. reſolut. lib.* 75. Campan. *d. c. 9. numer.* 14. Marchin. *d. c. 9. num.* 17.

19 Familiares etiam, ſeu officiales Papæ, ac familiares Cardinalium (etſi Cardinales habitaſſent Romæ) atque etiam Epiſcoporum in Curia reſidentium, qui ſaltem per triennium habitauerint in Vrbe, poſſunt de licentia ipſorum à Vicario Sanctiſſimi promoueri, dum tamen ſupradicti omnes Sufficientem titulum habeant, & alia à Iure requiſita; refert deciſum Armendar. *in addit. ad recopilat. legum Nauarra, l. 1. tit. 18. l. 7. de Epiſcopis, in declar. num.* 49. Molfeſ. *in ſum. Theologia moralis, tract. 1. c. 2. num.* 32. *in fine*. me citato *in hoc loco* Marchin. *d. c. 5. poſt n.* 15. *verſ. ſexto*. De Cardinalibus autem Preſbyteris quòd poſſint ex conſuetudine Tonſuram, cæteróſque minores Ordines ſuis familiaribus conferre, dixi ſuprà *allegat. 3. num.* 15. nam ratione familiaritatis videtur quòd Cardinalis etiam Epiſcopus ſuum familiarem ordinare non poſſit, niſi in modo, quo poteſt quilibet Epiſcopus non Cardinalis, hoc eſt, ſi huiuſmodi familiaris per triennium ſecum commoratus fuerit, & beneficium quacumque fraude ceſſante ſtatim re ipſa illi Cardinalis conferat. Ita colligi videtur ex Rota *deciſ.* 721. *ferè per tot p. 1. diuerſ.* ſed ſcio contrarium decidiſſe *ſacram Congreg. Concilij*, vt dixi *in collect. ad Trid. ſeſſ.* 23. *de reform. c. 9. numer.* 5. Familiaris vt quis dicatur ad effectum vt Cardinales Preſbyteri Tonſuram, & minores Ordines ſuis familiaribus conferre valeant? Vide *eadem alleg. 3. num.* 15. Cuch. *in inſtit. canon. lib. 2. tit. 4. num.* 66. Lorich. *in theſauro, verb. Cardinalis*, §. 7. Hieron. Llamas *in ſumm. part.* 3 §. 3. Campan. *in diuerſ. iuris Canon. rub. 6. c. 2. num.* 12. Sebaſt. Cæſar. *in relect. de eccleſiaſt. hirarch. p. 1. diſp. 2. §. 5. n.* 2. Granad. *de Sacram. in 2. part. contr. 9. tract. 2. diſp. 1. num.* 1. Mærat. *tom. 3. tract. de ſacram. Ordinis, diſp. 8. ſect. 1. num.* 8. Pintus *de Ordine quaeſt. 6. art. 1. num.* 46 Monet. *de conſeruator. c. 5. num.* 35. me citato *in hoc loco*, nouiſſimè Diana *moral. reſol. part. 5. tr. 2. de poteſt. & priuileg. S. R. E. Cardinal. reſol. 5. verſ. notandum*, vbi reprobat Ledeſmam, & Sanch. contrarium tenentes, & in principio illius reſolut. tenet Cardinales conferre poſſe primam Tonſuram, & minores Ordines in ſuis titulis.

ALLEGATIO VI.

Epiſcopi titulares, aliique extra ſuam diœceſim, an ſine Epiſcopi proprij licentia vllum ordinare poſſint?

SVMMARIVM.

1 *Epiſcopi titulares, ſi aliquem promoueant ad quemcumque Ordinem, ſine licentia proprij Epiſcopi, ſunt ab exercitio Pontificalium per annum ſuſpenſi.*

2 *Pius V. ſummus Pontifex conſtitutionem edidit ſuper creandis huiuſmodi titularibus Epiſcopis.*

3 *Suſpenſus à Pontificalibus prohibetur etiam ab his, quæ ſunt ſibi aliàs vt Pontifici permiſſa, & à dependentibus ab eis.*

4 *Suſpenſus à Pontificalibus poteſt baptizare, Confeſſiones audire, Miſſæ ſacrum facere.*

5 *Suſpenſus à Pontificalibus Miſſam priuatim celebrare non prohibetur.*

6 *Miſſam cum Mitra, & Baculo celebrare non poteſt Epiſcopus ſuſpenſus à Pontificalibus.*

7 *Epiſcopus ſi in aliena diœceſi inaduertenter Calices, vel corporalia benedicat, à ſuſpenſione non excuſatur.*

8 *Pontificalia inſignia quæ ſint? oſtenditur.*

9 *Epiſcopus ordinarius ordines conferens, ſeu Pontificalia exercens in aliena diœceſi abſque licentia Ordinarij loci, aut in perſonas eidem Ordinario ſubiectas, ſuſpenditur ipſo iure ab exercitio eorundem Pontificalium.*

10 *Epiſcopi ſi contra prohibitionem aliquem ad Ordines promoueant, validè eos conferunt, licèt puniri poſſint.*

11 *Dimiſſoriis ſi concedatur tantùm licentia, & facultas promouendi à quocumque Catholico Antiſtite in propria diœceſi reſidente, non tamen additum ſit,* vel ab alio pro eo ibi Pontificalia exercente, *an poſſit is, cui talis facultas conceditur, promoueri ab Epiſcopo in alterius diœceſi de licentia Epiſcopi illius diœceſis Pontificalia exercente.*

12 *Epiſcopus alienum volens conferre Ordines in loco exempto, non ſolùm debet habere licentiam ſuperioris loci exempti, ſed etiam illius Epiſcopi intra cuius fines locus exemptus conſtitutus eſt.*

13 *Epiſcopus Pontificalia exercere non poteſt in loco exempto etiam vocatus, niſi accederet licentia Epiſcopi diœceſis, vbi locus eſt conſtitutus.*

14 *Epiſcopus alienus non poteſt à Patriarcha induci ad*
ſubeunda

subeunda munera Pontificalia in diœcesi alicuius Episcopi Suffraganei, nisi de ipsius licentia.

15 *Prima clericalis Tonsura secundum aliquos potest conferri ab Episcopo suis subditis in aliena diœcesi.*

16 *Episcopus, & Vicarius habent facultatem faciendi actus voluntariæ iurisdictionis extra territorium, possuntque concedere dimissorias.*

17 *Excommunicare, & absoluere potest subditum suum Episcopus extra territorium existens.*

18 *Episcopus extra suam diœcesim quando possit exercere contentiosam iurisdictionem?*

19 *Suspensus à Pontificalibus in illis celebrando, an fiat irregularis?*

1 EPISCOPI Ecclesiarum, quæ in partibus infidelium consistunt, qui Titulares vocantur, de quibus egimus suprà *p.1.tit.1.c.6.num.15.cum seqq.* in quocunque loco etiam quantuncumque exempto, & nullius diœcesis, si quem promoueant ad quemcunque Ordinem, etiam primam Tonsuram, cuiusuis priuilegij, etiam familiaritatis prætextu, sine licentia ipsius proprij Ordinarij, sunt ab exercitio Pontificalium per annum suspensi, vt docet Concil. Trident. *sess. 14. de reform. cap. 2.* & per illud tenent Franc. Leo *in thesauro fori Ecclesiastici p.3.cap.8.num. 16. & p.1.c.4. num.24.* Azor. *instit. moral. p.2. lib. 3. cap. 48. quæst. 6.* Henriq. *in sum. lib.14.cap.17.§.3. in fine littera A,* Galett. *in marg. casuum conscientiæ, verb. Episcopus pag. 100. colum. 1.* Campan. *in diuers. rub. 9. c. 5.* Aloys. Ricc. *in praxi fori Ecclesiastici resol. 495. in notabilibus de materia Episcoporum n.1. in 2. edit.* Vasq. *tom. 3. in 3. p. disp. 243. n. 45. cum sequentib.* Molfes. *in sum. Theologiæ moralis tract. 2. c. 2. num. 25. prope fin.* Nauar. *in singularib. Canon. concl. 106. & 107.* Narbona *l. 35. glos. 1. n. 32. tit. 3. lib. 1. noua Recol.* Hieron. Venero *in examine Episcop. lib. 1. c. 12. n. 28.* Alzed. *de præcellēt. Episcop.*
2 *dignit. p. 2. c. 5. num. 40.* † Pius V. decreto suo consistoriali sanciuit huiusmodi Episcopos titulares non esse creandos, neque suffraganeos dandos nisi Ecclesiis Cardinalium, & illis, quæ eos solent habere, & cum certo stipendio perpetuo ad minus ducentorum aureorum de Camera super fructibus illius Ecclesiæ, qui propria auctoritate ab ipso percipi possint.

Quid autem sub nomine Pontificalium in præsenti materia intelligatur, est indagandum. In primis glos. *verb. à Pontificalibus, in extrauagant. suscepti regiminis, de elect.* docet † suspensum à Pontificalibus
3 prohiberi etiam ab his, quæ sunt sibi aliàs, vt Pontifici permissa, & dependentibus ab eis, velut ab Ordinum celebratione, frontis Chrismatione, Basilicarum, seu Virginum consecratione, & similibus, de quibus Zerol. *in praxi Episcop. p. 3. verb. Episcopus. vers. 2.* Marj. Alter. *d. tom. 2. disp. 16. cap. 3. col. 6.* Bonacin. *d. disp. 2. quæst. 2. punct. 12. n. 2. vers. hinc sequi-*
4 *tur* vbi *num. 3.* hinc refert † Episcopum à Pontificalibus suspensum posse baptizare, Confessiones audire, Missæ sacrum facere, iuxta morem aliorum Sacerdotum inferiorum, censuras ferre, beneficia conferre, & alios iurisdictionis actus exercere, quia hæc non sunt Pontificalia, Paul Layman. *in sum. Theolog. moral. lib. 1. tract. 5. part. 3. c. 2. n. 6.* & nouissimè amicus meus doctus Diana *moral. resolut. part. 5. tract. 10. resol. 4. in princ.* vbi tenet suspensionem ab Ordine Episcopali extendere se ad eos actus tantùm Ordinis, qui Episcopo proprij sunt, & Sacerdoti iure Ordinario competere non possunt; additque suspensionem à Pontificalibus illam esse, per quam per se ac directè prohibetur vsus insignium Episcopalium, videlicet, Mitræ, Baculi, & Pallij, per accidens verò & consecutiuè omnia Episcopalia solemnia officia, quę sine huiusmodi insignibus exerceri non debent, qualia sunt Ordines conferre, confirmare, Ecclesias, Altaria, Virgines consecrare, &c. Præposit. *p. 3. q. 3. de suspens. dub. 2. n. 13.*

Vnde licèt huiusmodi suspensus Missam priua- 5
tim celebrare non prohibeatur, vt ex reg. text. *in cap. significauit, de corpore vit.* post Syluest. & Nauar. docent Henriq. *lib. 13. cap. 32. num. 2.* Auila *de censur. p. disput. 2. dub. 2. concl. 10.* aut alia facere sine ornamētis Pontificalibus, quæ ei ratione Sacerdotalis officij competunt, vt baptizare, pœnitentias dare, & similia, & etiam iurisdictionem forensem exercere, vt aduertit Diana *d. resol. 4.* † Missæ tamen sacrum 6
cum Mitra & Baculo celebrare non potest; ita Aloys. Ric. *in praxi fori Ecclesiastici decis. 467. in 1. impress. & resolut. 440. in 2. impress.* vbi *num. 3.* asserit sub hac suspensione non prohiberi exercitium iurisdictionis Episcopalis, & post alios citat Vgolin. *de censur. lib. 4. cap. 6. §. 6. n. 5.* Episcopus enim in aliena diœcesi non potest celebrare Missam in Pontificalibus cum Baculo & Mitra absque licentia Ordinarij, vt per Antonin. Diana *moral. resol. part. 4. tract. 4. resolut. 143. vers. notandum est,* Gauant. *in enchirid. Episcop. verb. functiones Episcopales n. 11.* Quicquid teneant Paul. Layman. *in quæst. Canon. c. 17. num. 224.* Maurit. de Alzedo *in praxi Episcop. p. 1. c. 13. n. 88.* & plures ab eo citati. † Nec ab hac suspensione excusa- 7
tur Episcopus si in aliena diœcesi inaduertenter Calices, vel corporalia benedicat. Ita Zerol. *in praxi Episcop. p. 2. verb. Episcopi, vers. secundo,* Franc. Leo *in thesauro fori Eccles. p. 3. c. 8. n. 15.*

Pontificalia insignia, quibus Episcopi vti possunt, 8
esse Mitram, chirothecas, baculum, dalmaticas, & sandalia, testatur Isidor. Moscon. *in suo tract. de mag. militantis Ecclesiæ, p. 1. lib. 1. cap. 8. ornamenta,* quibus doctissimus Campan *d. cap. 3. num. 3.* addit muzzetam, cappam Pontificalem, galerum, quem duplicis formæ habere oportet, alterum, quo in solemnioribus equitationibus vtantur, alterum simpliciorem, vtrumque tamen ex lana, & serico viridi exornatum, iuxta modum in Cæremoniali descriptum *lib. cap. 3.* de quibus indumentis, & insignibus vide *sup. alleg. 1. n. 46. cum seqq.* à quarum vestium vsu non repellitur suspensus à Pontificalibus, sed ab vsu auctoritatiuo, idest, ab iis actibus, qui cum præfatis insignibus fieri consueuerunt. † Similiter Episcopus 9
Ordinarius Ordines conferens, seu Pontificalia exercens in aliena diœcesi absque licentia Ordinarij loci, aut in personas eidem Ordinario subiectas, suspenditur ipso iure ab exercitio eorumdem Pontificalium, ex Concil. Trident. *sess. 6. de reform. c. 5.* ibi, *Nulli Episcopo liceat cuiusuis priuilegij prætextu Pōtificalia in alterius diœcesi exercere, nisi de Ordinarij loci expressa licētia, & in personas eidē Ordinario subiectas tātùm; si secus factū fuerit, Episcopus ab exercitio Pontificalium, & sic ordinati ab executione Ordinum sint ipso iure suspensi,* referunt Nauar. *consil. 69. de sent. excommun. in antiq. aliàs cons. 12. de clerico excom. minist. in nouis.* Cened. *ad Decretum collect. 52. num. 1.* Petr. Gregor. *syntag. lib. 16. c. 9. n. 3.* Coninch. *de sacram. disp. 20. dub. 9. n. 93.* Henriq. *in sum. par. 2. lib. 11. cap. 3. §. 2. in fine, iuncto comment. littera S,* Salzed. *ad Bernard. in pract. cap. 26. littera A,* Gutier. *canon. lib. 1. cap. 26. num. 26.* Flamin. *de resig. lib. 1. quæst. 17. num. 17.* Zerol. *in praxi Episcopali part. 1. verb. Archiepiscopus num. 2. pag. 16. & part. 2. verb. Episcopus pag. 25.* Anguian.

guian.*de legib.lib.2.contr.1.num.71.*me citato *in hoc loco* Alzed.*de præcell.Epiſc.dign.p.1.cap. 5.num.17.* Molfeſ.*in ſum.Theologia moralis tract.2.c. 2.num.12.* Petr.de Ledeſm.*in ſum.p.1.de ſacram. Ordinis cap.8. concl.4.dub.4.*Bonacina *de cenſur.diſp.3.q.6.punct.3. num.27.*Armend.*in addit. ad recopil. legum Nauarræ in lib.1.tit.18.l.7.de Epiſcopis num.*68.Piaſec.*in praxi noua Epiſcop.p.1.num.46.pag.55.*Campan.*rub. 9.c.5. n.6.*Aloyſ.Ricc.*deciſ.188.num.10.p. 2.* Epiſcopus in alterius diœceſi exiſtens, poteſt præuia licentia illius tam ſubditos proprios, quàm Epiſcopi licentiam concedentis, abſque incurſu pœnarum ordinare, *S.Cong.Conc.22. Febr.* 16,0.

10 † Si tamen contra prohibitionem, de qua per Concil. Trident. *in d. cap.* 5. ordinatio proprij Epiſcopi extra territorium fiat, valida erit, licet puniri poſſit; vt reſoluunt Henriq.*lib.11.cap.3.§.2.in fine littera S*, Vgolin. *de poteſtate Epiſcopi c.4.§.14.n.2.*Fornar. *in tract. de ordine c.8.§.8.*Molfeſ.*d.c.2.n.11.*de quo ſuprà *alleg.* 111. *num.*13.

11 Verùm autem ſi in litteris dimiſſoriis concedatur licentia & facultas promouendi à quocunque Catholico Antiſtite in propria diœceſi reſidente, non tamen additum ſit, *vel ab alio pro eo ibi Pontificalia exercente*, poſſit is, cui talis facultas conceditur, promoueri ab Epiſcopo in alterius diœceſi de licentia Epiſcopi illius diœceſis Pontificalia exercente? Hanc quæſtionem ad partes diſputat Gutier. *canon. lib.1.c.26.n.25.cum ſeqq.verſ.dubitatum*, vbi eam ſequitur ſententiam quòd prædicta in ſpecie ordinari hîc non debeat, niſi iuxta tenorem dimiſſorialium, nempe à Catholico Antiſtite in propria diœceſi Pontificalia exercente, non verò ab alio, quamuis de licentia proprij Epiſcopi ibidem Ordines celebrãte; itaut ſi aliter fiat, ſuſpenſus maneat donec Epiſcopo proprio ordinari iuſtum videatur, iuxta diſpoſitionem Conc.Trid.*ſeſſ.23.de reform.c.*8.ſequitur Sãch. *in opuſcul.moralib.lib.7.c.1.dub.* 10.*n.*8.

12 Vnde ſi maluerit Epiſcopus conferre Ordines in loco exempto, non ſolùm debet habere licentiam Superioris loco exempti, ſed etiam illius Epiſcopi, intra cuius fines locus exemptus eſt conſtitutus. Ita referunt deciſum Molfeſ.*dict.cap.2.num. 11. in fine*, Aloyſ.Ricc.*in praxi fori Eccleſ.poſt reſol. 495. in notabilibus de materia Epiſcop.*Galett. *in marg. caſuum conſcientiæ, verſ.Epiſcopus pag.* 100. *col.* 2.Armend.*d. loco n.*35.vbi *num.*68.refert etiam deciſum

13 †non poſſe Epiſcopum Pontificalia exercere in loco exempto, & iuriſdictionis non Epiſcopi, ſed inferioris, vocatum tamen ab ipſo inferiore, ſine licentia Epiſcopi, iuxta cuius diœceſis fines eſſet locus ille, etiamſi ille inferior prætenderet ratione exemptionis vocare Epiſcopum, quem maluerit adminiſtrandum ſacramentum Confirmationis, dummodo locus iſtius exempti ſit infra fines diœceſis alicuius, ita vt nõ ſit nullius, quia tunc non poſſet. Non tamen me latent verba illa poſita *in d.c.3.Conc.Trid.*ibi, *Ordinarij loci*, intelligenda de Epiſcopo, in cuius diœceſi locus eſt conſtitutus, & non de Prælato inferiori etiã exẽpto, ſi fides adhibenda ſit Galett. ita deciſum atteſtanti *verb verba* 1.

14 Nec etiam Epiſcopus alienus poteſt à Patriarcha induci ad ſubeunda munera Pontic. in diœceſi alicuius Epiſcopi Suffraganei, niſi de ipſius licentia, quod etiam deciſum referunt idem Galett. *d. verb. Epiſcopus*,& Aloyſ.Ricc.*vbi proximè*.Nec Archiepiſcopus hoc ipſum facere poteſt, cùm ſub eadem prohibitione, quæ Epiſcopum ligat, comprehendatur quoque Archiepiſcopus quoad materiam de qua agimus, vt reſoluit Piaſec.*in praxi Epiſcopalis part.*1. *verb. Archiepiſcopus, verſ.ad ſecundum*, & cenſuit *S. Cong.Epiſcoporum*, cuius nemini *in collect. ad Concil. Trident.in d. c.* 5. *num.* 17. erit autem Ordinarius loci, de cuius licentia Pontificalia in ſua diœceſi alienus facere poteſt, *primò* Epiſcopus in cuius diœceſi conſtitutus eſt locus, in quo Pontificalia exercenda ſunt. *Secundò* Capitulum ſede vacante, qui cùm ſuccedat in locum Epiſcopi demortui, exceptis quibuſdam caſibus, bene poterat concedere licentiam Epiſcopi extero exercendi Pontificalia in ſua Eccleſia, ita Bonacina *d. quæſt. 2. punct.12.num.4.* An comprehendatur ſub hoc nomine Prælatus habent iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem, dixi ſuprà *hac alleg.n.*12.

Primam Clericalem Tonſuram Epiſcopo in aliena diœceſi, ſine diœceſani licentia, ſuis ſubditis conferre poſſe, ac proinde non eſſe ſuſpenſum, non deſunt qui reuerint, ex ea ratione, quia Concilium loquitur de Epiſcopo conferente Ordines, & prima Tonſura non eſt Ordo, ſed initiatus ad Ordines, & ſolet concedi ſine exercitio Pontificalium, ex quorum numero ſint Barbat.*in c.nouit,n.* 18. *de officio legati.*Rebuſt.*in tract.nominat.quæſt.14.n.29. & 65.& in praxi beneficiali rub.de Eccleſiaſticis, & à quibus, & quomodo ordinetur, num.*13.Henriq. *in ſumm. lib.3.c.6.§.6.*quem refert, & ſequitur Bonacina *de ſacram. diſp.3.quæſt.vnica p.1.num.13.*quibus addo Tolet.*lib. 1.ſum.c.49.n.4.alias 48.num.6* Azor. *part. 2. lib. 3. c.48.q. æſ.5.verſ.quæres.* Fornar. *de Ordine c. 5. §. 4. in 4.notab.*Molfeſ.*d.c.2.numer.*15. Villalob. *in ſumm. tom. 1. tract. 8. diff. 7. num.7.*Maurit.Alzed.*in praxi Epiſcop.p.2.c.5.num.*18.Diana *moral. reſol. p.4.tract. 4.reſol.*143.Quæ ſententia ex dictis *alleg.* 2.*num.*28. non eſt admittenda, illamque ſibi ſummopere diſplicere aſſerit Campanil.*in diuerſ.Iuris Canonici rub. 6.c. 1.num.* 2. & ſic non licere Epiſcopo initiare ſubditum ſuum prima Tonſura extra propriam diœceſim, & abſque diœceſani licentia reſoluunt D Barb.*in l.1.art.3.n.*218.*ff. de iudic.* Narbona *l.20. gloſ.2.n.135.tit.1.lib.4.Recop.*Salzed. *ad Bernard. in pract. c.* 26. Nauar. *conſ.* 29. *num.*1. *de tempor.ordin.* Garc.*de beneſ.part.1.c.5.numer.*141.Acuña *ad c.illud n.2.diſt.*71.Sanch.*in opuſc.moral.tom. 2.lib.7.c.1.dub. 5.num.*2.Iul.Cæſar.Madius *de ſacris Ordinibus c.2.n.* 4.qui teſtatur de ſtylo, & conſuetudine. Vnde conferentem primam Tonſuram non ſibi ſubdito ſuſpenſionem incurrere tenent Martin. Fornar. *in add.ad Tolet.de ſacram.Ordin.c.6.n.*3.Azor. *inſtit.moral.p.2. lib.3.c.49.quæſt.*5.Leſſi.*de Iuſtit.lib. 2. c. 44.dub.*19. *n.*91.Bonacin.*de Sacrament.diſput.8.quæſt.4.punct.4. num.*26. 15

Epiſcopus, & Vicarius habent facultatem faciendi actus voluntariæ iuriſdictionis extra territorium, prout reſoluunt Vgolin.*d.§.14.num.*4.Card. Tuſch. *lit.I,concl.*546.Stephan. Gratian. *diſceptation.forenſ. c.* 127. *à princip.* & *num.* 6. aſſerit quòd poſſunt concedere dimiſſorias in aliena diœceſi. 16

† Sic etiam Epiſcopus extra territorium exiſtens poteſt excommunicare, & abſoluere ſubditum ſuum, vt tenet Gonzal *ad regulam 8.Cancel.gloſ.*62.*n.*12. vbi *n.*11. reſoluit quòd poteſt 17

† Epiſcopus extra ſuam diœceſim iuriſdictionem contentioſam exercere, quando cauſæ cognitio non vertitur, & effectus confertur in ſuam diœceſim, de quo etiam Gratian. *d. cap.* 127.*num.*8.me citato *in hoc loco* nouiſſimè mei amiciſſimus Diana *d.p.5.tract.9. reſol. 34. verſ.ſecundo*, vbi ex Vgolin. *de cenſur. tab. 1. c. 27. §. 1. numer.*4. ait Epiſcopum, vbi cauſæ cognitio non adhibetur, & pro tribunali non ſedetur, ac propterea alienum territorium non læditur, extra diœceſim poſſe iuriſdictio- 18

risdictionem exercere, vel quando Episcopus diœcesis permitteret, modò litigantes in id consentiant, vt post aliós resoluit Vgolin *d.§.14. n.4. vers. secundò excipitur.*

In casu notabili Marchesán. *de commission. part.1. cap.6. num.84. pag.255.* sic loquitur. *Sed pone, degit Episcopus extra suam diœcesim, ac iurisdictionẽ, & pro aliqua causa cognoscẽda illi Breue dirigitur, putà Episcopo ciuitatis Castelli; vel alij. Quæro an illo extra suam diœcesim degente causam siue alias causas præfato modo sibi commissas cognoscere possit? & resolutiuè dico quòd non, quia cùm Episcopus ille certo sit loco deputatus, vbi dignitas electa intelligitur, cùm extra suã diœcesim illã exercere nequeat, per consequens in loco, vbi extra eam moratur, causam nõ valebit cognoscere. Quod declara, nisi in Breui mẽtio fieret de mora suæ residentiæ extra præfatam iurisdictionem, vel diœcesim, aut si esset solitus ab aeris intemperie extra illam residere, vel si fuerit nominata persona, & specie eius industria electa,* &c. & ibi, *Quod tamen limita, nisi de partium consensu electus fuerit, & commissio in eius personam impetrata, sicque in eum extra diœcesim, & propriam iurisdictionem manentem consentiendo.* Card. *cons.71.* Abb. *in cap. nonnulli, num.4. & 7. de rescript.* &c. & idem Marches *d. loco n.118. pag.260.* resoluit quò si causa Episcopo demandetur trahenti moram extra suam diœcesim, neque per alium exercere ibi iurisdictionem potest, nisi in Breui apponantur verba, *etiamsi extra diœcesim propriam moretur.*

19 Quæstio est in hac materia difficilis, an scilicet suspensus à Pontificalibus in illis celebrando fiat irregularis? Partem negatiuam tenet gloss. *verb. Sacerdotale, vers. scias, in cap.2. de officio deleg. lib.6.* sequuntur Innoc. *in cap.1. vera. à diuinis, de sentent. excomm. eod. lib.* D. Antonin. *part.3. sum. tit. 28. cap.4. vltra med.* Couar. *in Clem. si furiosus, part.1. §.1. num.1. vers. secundum,* Iacob. de Graffiis *in aureis decis. lib.4. cap.25. num.3.* Ioan. Præpos. *in 3. part. quæst.3. de susp. dub.2. num.13.* Diana *d. part.5. tract.10. resol.4. ver. sed difficultas,* qui in eo præcipuè nituntur, quòd Pontificalia non sunt de substantia Ordinis, celebrationis, aut officij, cum sine illis quodlibet officium fieri possit. Contrariam verò sententiam tenuerunt Calderin. *in tract. de interdicto, memb.2. quæst.3.* Nauarr. *in man. cap.27. num.163. vers. ex quo infertur primò,* Viuald. *in candel. de suspens. num.146.* moti ex eo; quia cùm Episcopatus per se Ordo sit, celebrare in apparatu Episcopali, seu Pontificali est exercere actum proprium Ordinis Episcopalis, à quo Episcopus suspensus est: succeditque proinde reg. text. *in cap.1. in fine, vers. sciturus, de re iudic. lib.6.* Inter quas tamen opiniones elegantem distinctionem tradit Vgolin. *de censuris, tab.1. cap.14. §.3. numer.2.* quam melius explicat Sayr. *eod. tract. lib.4. capit.16. num.17. cum duobus sequentibus,* vbi plenè videri poterit.

20 Denique aduertere oportet Episcopum, qui inuitatus accedit pro ordinandis clericis ad aliam diœcesim, debere habere expensas, vt docent Archid. *n.2.* Turrecr. *num. vlt.* & Bellamer. *in cap. nullus Primas 9. q.2.* Iacob. de Graff. *in aureis decis. part.2. lib.1. cap.10. num.3.* Thom Valasc. *tom.1. alleg.5. num.55.* vbi *n.56.* subdit Episcopo titulares in aliena diœcesi Ordines ministrantes de consensu proprij Episcopi, & eius subditis, debere obtinere expensas.

21 Et ex eodem Concil. Trident. *dict. cap.5.* suscipiens Ordines à proprio Episcopo, sed in aliena diœcesi absque licentia Episcopi, in cuius diœcesi Ordines conferuntur, pœnam suspensionis ab executione Ordinis incurrit; vide Maiol. *de irregul. lib.4. cap.21.* Suar. *de censur. disputat.31. sect.1. numer.11.* Mari. Alter. *eod. tractat. tom.2. disputat.9. c.4. ad fin.* Bonacin. *d. disp.3. q.1. puncto 12.* vbi ampliat, etiamsi Ordines recipiantur ab Archiepiscopo in diœcesi alicuius sui Episcopi Suffraganei, & procedere ait non solùm in maioribus, sed etiam in minoribus Ordinibus subditque in fine istam suspensionem non esse Papæ reseruatam, sed Iure communi posse ab Episcopo auferri.

ALLEGATIO VII.

Episcopus dimissorias litteras quibus & quando concedat?

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur, qui agunt de materia huius allegationis.*
2 *Accedente licentia, & consensu proprij Episcopi, potest alienus non suo subdito Ordines conferre.*
3 *Dimissoriarum vsus antiquissimus.*
4 *Dimissorias concedere possunt, qui ad Ordines valent promouere.*
5 *Dimissoria ab Episcopo excommunicato, vel suspenso declarato non sunt valida, possuntque subditi se facere ordinariũ viciniori Episcopo.*
6 *Inferiores Prælati dimissorias concedere nequeunt, nisi ex consuetudine legitima præscripta; aut alio peculiari iure potestatem acquisiuissent eas dandi.*
7 *Abbates, aliique exempti hodie huiusmodi dimissorias clericis sæcularibus concedere non possunt.*
8 *Ordinarius priuatiuè ad Episcopum habens ius visitandi, & congregandi Synodum, potest dimissorias concedere.*
9 *Vicarius generalis Episcopi sine speciali mandato huiusmodi dimissorias concedere non potest.*
10 *Capitulum Sede vacante nonnisi elapso anno à die obitus Præsulis, potest dimissorias concedere, nisi arctatis beneficijs, sub certis pœnis.*
11 *Amplia etiamsi Capitulum haberet territorium distinctum ob immemorialem possessionem.*
12 *Vicarius à Capitulo Sede vacante concedens dictas dimissorias non arctato, & ante elapsum annum, quas pœnas incurrat.*
13 *Vicarius Papæ non prohibetur, etiam statim post vacantem Sedem dimissorias impartiri.*
14 *Capitulum Sede vacante ante lapsum anni vacationis Sedis potest obtinenti facultatem à Sede Apostolica de suscipiendo Ordines, cum licentia sui Ordinarij, huiusmodi facultatem subordinatam concedere.*
15 *Priuilegium obtinens à Sede Apostol. ad recipiendos Ordines à quolibet Episcopo, non indiget nouis literis dimissorialibus, sed testimonialibus tantum proprij Ordinarij de vita, & moribus.*
16 *Capitulum Sede vacante potest concedere litteras testimoniales, licet concedere nequeat dimissorias.*
17 *Capitulum Sede vacante potest extero Episcopo cõcedere exercitium Pontificalium, & ordinationem propriorum subditorum, non tamen subditorũ vacantis Sedis.*
18 *Regulares Superiores suis monachis dimissorias concedunt.*
19 *Dimissorias cum antienitus Episcopi dabant, non eum examinabant cui concedebant, at illum Ordinario examinandum dimittebant.*

20 *Episcopo hodie præcipitur ne ordinandum dimittat, nisi examinatum, & approbatum.*

21 *Episcopus ex alia legitima causa, quàm ægritudinis, potest dimissoriales litteras subditis concedere ad Ordines apud alienos Episcopos recipiendos.*

22 *Episcopus cùm examinatum, & approbatum ordinandum dimittitur, potest illum iterum examinare.*

23 *Dimissoria semper valent, tum viuente, tum defuncto dante. Declaratur infr. n. 39.*

24 *Dimissoria data à Capitulo Sede vacante per ingressum moderni Episcopi non expirant.*

25 *Episcopus nouus potest per edictum omnes, & quascumque dimissorias à prædecessoribus, siue à Capitulo Sede vacante concessas, reuocare.*

26 *Pro dimissoriis ad Ordines recipiendos, nihil recipi debet ab Episcopo, eiusvè ministris.*

27 *Notarius pro singulis dimissoriis, seu testimonialibus litteris decimam partem vnius auri recipere tantum potest, nisi salarium sit ei constitutum; vel consuetudo adsit nihil accipiendi.*

28 *Notarius post confecta instrumenta, & tradita partibus, potest quod ab ordinatis sponte offertur accipere.*

29 *Episcopus absens à sua diœcesi potest suis subditis dimissorias concedere.*

30 *Absoluere à suspensione eos, qui nullius diœcesis existentes sine litteris dimissoriis ordinati fuerunt, spectat ad Episcopum, ad quem ex Concil. Trid. pertinebit illis dimissorias concedere.*

31 *Dimissoriæ litteræ à quibus per Regulares obtinendæ?*

32 *Nouitius ante professionem an possit cum dimissoriis sui Prælati Regularis ordinari?*

33 *Cuius Episcopi, originisne, an domicilij pertineat dimissorias nouitiis concedere.*

34 *Vtrùm licentia ordinandi suffraganeo concessa expiret per mortem Episcopi concedentis contingentem post descriptionem ordinandorum in matricula. Et an hoc casu res dicatur adhuc integra.*

35 *Delegatio facta personæ prohibitæ Pontificalia exercere, & in tempus ac locum prohibitum, non sortitur effectum.*

36 *Iurisdictio Episcopalis expirat morte Episcopi, & mandatum morte mandantis.*

37 *Sede vacante non licet ordines conferre subditis infra annum*, ex dispositione Trident. sess. 7. de reformat. cap. 10.

38 *Episcopus translatus non potest Pontificalia exercere in Episcopatu, à quo fuit translatus.*

39 *Littera dimissoria expedita, & subscripta manu Episcopi, ordinandis tradita, & directa Episcopis non impeditis Pontificalia exercere, semper valēt, nec expirant morte concedentis.*

1 DE materia huius allegat. latè agunt Vega *tom. 5. de Curis c. 14. §. 8. n. 31.* Rebuff. *resp. 2.* Fr. Emman. *in sum. p. 2. c. 14. num. 2. & quæst. Regular. tom. 1. q. 18. a. 1.* Henriq. *in sum. lib. 10. c. 23. §. 3 p. 1.* Petr. Ledesma *in sum. p. 1. de sacram. Ordinis c. 8.* Azor. *instit. moral. p. 1. lib. 11. c. 20. q. 7. & part. 2. lib. 3. cap. 48. quæst. 5. vers. cæterum,* Zerol. *in praxi Episcop. part. 1. verb. Abbas,* Flores de Mena *var. lib. 3. quæst. 24. num. 4. & num. 32.* Thom. Valasc. *alleg. Iuris tom. 1. alleg. 3. num. 6.* Campanil. *in diuersorio Iuris Canonici rub 9. cap. 7. & 8.* Piasec. *in praxi noua Episcop. part. 1. c. 1. à numer. 11.* Molfes. *in sum. Theologiæ moralis tractat. 2. c. 2. à numer. 10.* Marcel. Vulpe *in praxi iudic. c. 7. num. 11. cum seqq.* plures ex antiquioribus refert Cened. *ad Decretal. collect. 105.*

2 Etiamsi teneatur Episcopus per se ipsum ordinare suos clericos, vt admonet Concil. Trident. *sess. 25. de reformat. c. 3.* si tamen fuerit legitimè impeditus, de eius consensu poterit alienus subditis suis Ordines conferre, *cap. Episcopum 9. quæstio. 1. & c. 1. iuncta cap. cum nullus, de tempor. ordinat. lib. 6.* hic autem consensus literariè præstandus est, ex Felino *in cap. super his, vers. sexta, & vltima concl sub n. 13. de accusat.* vbi Innoc. Rebuff *in praxi benefic. rub forma dimiss. litterar. num. 34.* Et litteræ, quibus ille continetur, dimissoriæ vocantur à Concilio Trident. *sess. 23. de reformat. c. 10. & sess. 7. de reformat. cap. 10.* vbi etiam *Reuerendæ* dicuntur, quo nomine Hispani vtuntur. In his litteris debet causa exprimi rationabilis quare proprius Episcopus dimittens nolit, aut nequeat dimissum ordinare, *ex cap. 1. de tempor. ordin. lib. 6.* Sanch. *in opusculis moral. lib. 7. c. 1. dub. 20. n. 15.* & licet in aliquibus Prouinciis sit consuetudine receptum vt nulla causa assignetur, ex Rebuff. *in praxi tit. de litter dimissor. num. 28.* Salzed. *ad Bernard. in pract. cap. 26. verb. sine licentia, vers. oportet.* Gratian. *March. decis. 98. num. 21.* nihilominus tamen hodie videtur hæc consuetudine non obstante dispositionem dicti *c. 1.* esse seruandam, cùm Concil. Trid. idem videatur statuere *sess. 7. de reform. cap. 11* ibi, *Facultates de promouendo à quocumque non suffragentur nisi habentibus legitimam causam, ob quam à propriis Episcopis ordinari non possunt, in litteris exprimendam, & tunc non ordinentur nisi ab Episcopo in sua diœcesi residente, aut pro eo Pontificalia exercente diligenti prævio examine,* &c. Quicquid aliter videatur intelligere Thom. Valasc. *d. alleg. 5. n. 53.*

Dimissorialium vsum antiquissimum fuisse non dubitatur tempore quidem Diui Augustini eas extitisse, atque in vsu fuisse testatur ipsemet *in epistola ad clerum Hipponen. 137. vers. cum istamet causa,* & tempore Concilij Niceni *in c. 2. distinctione 71.* Et docent Franc. Turrian. *lib. 3. pro epistolis Pontific.* F. Bernardin. Ferret. *de antiquo Ecclesiasticarum epistolarum genere,* Cardin. Cæs. Baron. *tom. 2. anno Christi 142. num. 6. & tom. 3. anno Christi 345. num. 162.* Et ne fraus aliqua intercederet, erat olim certa dimissoriarum huiusmodi litterarum forma à Canonibus introducta *73. distinct. per totam*; quæ ab Episcopis singulis seruanda est, quamuis hodie non eadem præcisè seruetur. Exemplaria nonnulla formandi litteras dimissorias posuimus in formulario nostro in calce huius operis impresso *form. 12. cum seqq.* quæ quidem dimissorialium formulæ adeò necessariæ sunt, vt non sufficiat Episcopo promoti cognoscere, & ordinandum pro idoneo habendum, sed si absque legitima dimissoriarum forma aliquem ad Ordines promoueat, tam ipse quàm Ordinatus incidunt in pœnas latas contra ordinantes non suum, vel ordinatos absque seu cum falsis dimissoriis, Cherubin. *ad Const. 40. Clement. VIII. schol. 1. & 2.* Continebant olim litteræ dimissoriæ causam propter quam non posset proprius Episcopus suos subditos ordinare, *c. 1. de temp. ordin. lib. 6.* quam consuetudinem sapientiores Episcopi etiam nunc seruant. 3

Dimissorias concedere possunt cuncti Episcopi, 4
quos attenta Iuris sanctione, priuilegio, vel consuetudine, ad Ordines valent assumere, ex *gloss. fin. in cap. cùm nullus, de tempor. ordinat. in 6.* is enim potest dimissorias concedere, qui & ordinare valet, *cap. 1. 62. dist.* Seraph. *decis. 985 num. 3.* Campan. *rub. 6. cap. 3. num. 13. prope finem*, eo quòd potest quis per alium facere, quod per se ipsum exequi non detinetur, ex *reg. potest quis, de regulis Iuris in 6.* † Nisi fue- 5
rit excommunicatus, vel suspensus declaratus, tunc

enim

enim dimissoriæ ipsius non valerent, sed subditi possent se facere ordinari à viciniori Episcopo: incumbit tamen ipsis onus probandi Episcopum fuisse excommunicatum, vel suspensum. *c. 2. de tempor. ordin. in 6.* Piasec. *d. c. 1. n. 13.*

6 Inferiores autem Prælati eas nequeunt concedere, nisi à Sede Apost. fuerit eisdem specialis data potestas, ex *d. c. cùm nullus §. inferiores*, aut nisi aliquo peculiari iure potestatem acquisiuisset eas dandi; per ea, quæ scribit Panorm. *in c. accedentibus, n. 2. de excess. Prælat.* præsertim ex consuetudine legitimè præscripta, iuxta glos. *verb. inductum in d. §. inferiores*, resoluunt Capell. Tholos. *decis.* 451. Petr. Gregor. *Syntagm. iuris lib. 40. c. 2. n. 19.* Campanil. *d. rub. 9. c. 8. n. 2.*

7 Exemptis olim licebat huiusmodi dimissorias impartiri, ex *d. c. cùm nullus*, vbi Ioan. Andr. *numer. 2.* Anch. *var. in exemptis, sub num. 3.* & Franch. *num. 5.* Hodie tamen Iure nouiori Concil. Trident. *sess. 23. de reformat. c. 10.* neque ipsi Abbates, neque alij etiam exempti, aut collegia, vel Capitula quæcumque etiam Ecclesiarum Cathedralium, litteras dimissorias clericis secularibus, vt ab aliis Ordines suscipiant, concedere valent: vnde Henriq. *in summa lib. 10. cap. 22. §. 3.* affirmat personas quaslibet extra Præsulem, etiam habentes iurisdictionem quasi Episcopalem contentiosam & voluntariam, nequire dictam elargiri licentiam, & *in commento lit. T.* attestatur ita Romæ obtinuisse Episcopum Salmanticen. de anno 1581. contra Capitulum suæ Ec-
8 clesiæ; † nisi tamen esset Ordinarius priuatiuè ad Episcopum, iusque haberet visitandi, deputandi Vicarium, congregandi Synodum, approbandi ad Confessiones, & exequendi defunctorum voluntates, contra quem non intrare dispositionem Concilij Trident. *sess. 23. c. 10.* defendit Stephan Gratian. *discept. forens. tom. 2. c. 112.* quem refert & sequitur Campan. *d. c. 8. n. 4.* Grilenzon. *cons. 142. n. 28. & 30.* nouissimè Ciarlin. *forens. lib. 1. c. 46. n. 19.* & ad hos terminos videntur reducenda latè adducta per Flores *var. 24. per totam*, Molfes. *in sum. tract. 2. c. 2. n. 17. & 18. & c. 17. à n. 19.* Tamburin. *de Iure Abbatum tom. 2. disp. 11. q. 10.*

Nec hoc ita absolutè conceptum videtur verum; sed requiritur quòd inferiori huiusmodi Prælato territorium separatum cum plena iurisdictione in omnes homines tam de Clero, quàm de populo fuerit concessum; Episcopusque omne ius, omnemque iurisdictionem, & correctionem, quæ ei competebat, à se penitus abdicauerit, nullumque ius in eis retinuerit, etiam quoad consecrationes, ordinationes, cæterasque Episcopales officij indigentias, sed eas à quocunque voluerit Episcopo recipiendi, illi tribuerit facultatem per donationes Apostolicis confirmationibus munitas; quo casu posse inferiorem dimissorias concedere censuit Rota *in nullius, seu Squillacen. iurisdictionis 4. Maij 1616.* coram *Martino Andrea.* Et nouissimè cùm Patres Ordinis Carthusien. supplicarent sacram Congreg. Eminentissimorum, & Reuerendiss. DD. Cardinalium negotiis Episcoporum, & Regular. præpositorum pro reuocatione cuiusdam Ordinis ab eadem sacra Congr. emanati, & directi Priori Monasterij S. Stephani de Busco ne auderet dimissorias concedere ad Ordines subditis sæcularibus eiusdem Monasterij, attento quòd decisionibus, & sententiis Rotalibus fuerat iam resolutum dictum Monasterium habere proprium territorium, & in suos subditos exercere omnimodam iurisdictionem. *Eadem igitur sacra Congr. Eminentissimo Gyptio referente censuit reuocandam, & tollendā esse, prout præsentis decreti virtute reuocatur, & tollit suspensionē, per quā prædicto Priori Carthusiēsi Monasterij S. Stephani de Busco ab eadem sacra Congr. prohibitum fuit sub die 21. Februarij 1631. concedere litteras dimissoriales ad Ordines subditis propriis sæcularibus, Romæ 18. Iunij 1632.* At casu, quo ipse Prælatus inferior dimissoriales litteras concedere nequit, tenentur ordinandi subditi eidem Prælato, Ordines, vel easdem litteras accipere ab Episcopo viciniori, vt in sequenti declaratione. *Sacra Congregatio Concilij cēsuit licere Episcopis viciniorib⁹ Ordines cōferre subditis sæcularibus Abbatum, & aliorū inferiorum, etiā nullius diœcesis, sine consensu, seu litteris testimonialibus eorundem Abbatum, & aliorum inferiorum. Romæ die 22. Februarij 1631.*

Vicarius generalis Episcopi huiusmodi dimissorias litteras concedere non potest, cùm ad id vicariatus officium non extendatur, nisi de speciali mandato Episcopi, vel ipso Episcopo in remotis agente, *d. c. cùm nullus*, ibi, *officialis, & in §. Episcopo*, vbi gloss. *verb. in remotis*, Anton. Cuch. *lib. 2. instit. maiorum, tit. 8. num. 110.* Mandos. *ad reg. 24. Cancel. quæst. 5. num. 9. & 10.* Rebuff. *in praxi benefic. tit. forma vicariatus, num. 47.* Iacob. Sbroz. *de officio Vicarij, lib. 2. q. 41.* Gregor. Petr. *syntagm. iuris, lib. 16. c. 9. post num. 3.* Gutier. *canonic. lib. 2. c. 17. num. 14. cum seqq.* Zerol. *in praxi Episcop. part. 2. verb. Vicarius, §. 4.* latè Thom. Valasc. *tom. 1. alleg. 5. à num. 7.* Sanch. *in opusc. moral. lib. 7. c. 1. dub. 20. num. 40.* Azor. *instit. p. 2. lib. 3. c. 45. quæst. 7.* Vgolin. *de officio & potestate Episcopi, c. 4. §. 7. vers. quintò dimissorias*, Piasec. *in praxi nona Episcop. d. c. 1. num. 13. vers. concedit*, Narbona *de appellat. à Vicario ad Episcopum, p. 1. num. 197.* Campanil. *d. c. 8. n. 3.* Molfes. *in sum. tract. 2. n. 22.* Fr. Emman. *in sum. tom. 4. c. 61.* aliàs *62. num. 4.* Venero *in examine Episcop. lib. 1. c. 16. num. 12.* Stephan. Gratian. *Marchia decis. 98. à num. 14.* me citato *in hoc loco* Alzed. *d. p. 2. c. 5. n. 97.* Bonacin. *de censur. extra Bull. disp. 3. q. 2. punct. 11. n. 23.* Homobon. de Bonis *de examine Ecclesiast. part. 1. tract. 2. c. 2. quæst. 6. in fine.* Aloys. Ricc. *in praxi aurea resol. 18.* vbi quando Episcopus dicatur agere in remotis? de quo etiam post gloss. *verb. in remotis ad fin. in dict. c. cùm nullus*, Petr. Greg. *lib. 4. partit. Iuris Canon. tit. 2. c. 4. lit. K.* Menoch. *de arbitr. casu 222. n. 26.* Gutier. *dict. lib. 2. c. 17. num. 25.* Sanch. *dict. dub. 26. num. 42.* 9

Capitulo Sede vacante antiquitus libera concedebatur facultas dimissorias illico concedendi, per *d. c. cùm nullus*, quæ nouissimo iure Concil. Trident. *sess. de reformat. c. 10.* restricta est, vt non nisi elapso anno à die obitus Præsulis numerando, queat dimissorias concedere, præterquam illi, qui alicuius beneficij recepti, vel recipiendi arctatus fuerit, aliàs Capitulum contraueniens Ecclesiastico subiaceat interdicto, & ordinati si in minoribus Ordinibus constituti fuerint, nullo priuilegio clericali, maximè in criminalibus, gaudeant, in maioribus verò ab executione Ordinum ad beneplacitum futuri Prælati sint iure suspensi. Vide Emman. Sà *verb. Ordo num. 29.* Rebuff. *in praxi benef. tit. de deuolut. num. 67.* Card. Tolet. *in sum. lib. 1. cap. 49. num. 1.* Nauarr. *cons. 18. & 44. de tempor. ordinat.* Sayr. *decis. 65. eod. tit.* Fr. Emman. *in sum. tom. 2. c. 14. concl. 2.* Læl. Zech. *de Repub. Eccles. c. 24. vers. non potest.* Salzed. *ad Bernard. in pract. c. 26. vers. sine licentia. vers. poterit tamen Capitulum.* Zerol. *in praxi Episcop. p. 1. verb. Capitulum, in princip. pag. 83.* Petr. de Ledesma *in summa part. 1. de sacram. Ordinis c. 8. concl. 3.* Henriq. *lib. 10. c. 22. num. 3.* Azor. *d. part. 2. lib. 3. c. 9. quæst. 5.* Suar. *tom. 5. de censur. disput. 31. sect. 1. num. 20.* Piasec. *in praxi noua Episcop. part. 1. c. 1. num. 13. vers. Capitulum.* For- 10

nar. *de sacram Ordinis, c.5.§.4. numer.4.* Francisc. Leo *in thesauro fori Ecclesiast. part.3. c.8. numer.47. cum seqq.* Rendina *in promptuario recept. sentent. tom.1. tit.* 10. *a num.1.* Campanil. *d.c.8. numer.5.* Bonacina *de Sacram. disp.8. quæst. vnic. puncto 4. n.22. & dicto puncto 11. num.14.* Filliuc. *tract.41. de benefic. c.2. num.44.* Homobon. *de examine Ecclesiast. tractat.2. c.1. quæst.6. prope fin. & tract.11. in fine resol.3* Sanch. *in opusc. moral. lib.7. c.1. dub.20. numer.36.* Monet. *de commutat. vlt. volunt. c.10. numer.164. cum multis seqq.* Aloys. Ricc. *in praxi aurea, resol.106. & decis. Curiæ Archiep. Neapol. decis.185. part.4.* Molfes. *in sum. Theologiæ moralis tractat.2. c.2. num.26.* Cardos. *in praxi iudicum, verb. Capitulum, num.5.* Molin. *de iustit. tract.5. disp.11. num.4.* Flores *var. q. 24. num.4.* Thom. Valasc. *tom.1. alleg.5. num.12.* Quaranta *in summa Bullarij, verb. Capitulum Sede vacante, vers. decimò quæro,* vbi ampliat

11 procedere † etiamsi Capitulum haberet territorium distinctum, & exemptum ob immemorialem possessionem, & sint iudices Ordinarij, refert Aloys. Ricc. *Neapol. decis.185. part.4.* & quamuis velint ad primam Tonsuram dimissorias concedere, & nuncupatim; quòd non possit dare dimissorias etiam ad primam Tonsuram Capitulum Sede vacante, tenent Maiol. *de irregul. lib.4. c.3. numer.3.* Nicol. Garc. *de benefic. part.5. c.7. numer.95.* Fr. Emman. *in sum. tom.2. c.14. n.6.* Aloys. Ricc. *in praxi aurea resol.106.* Monet. *d.c.10. n.173.*

Arctatis beneficiis tam habitis, quàm habendis posse Capitulum Sede vacante per Vicarium ab eo electum, intra annum litteras dimissorias concedere per Concil. Trid. *sess.7. de reformat. c.10.* ibi, *arctatus non fuerit,* obseruant Salzed. *d.c.26. lit. C. vers. poterit,* Zerol. *in praxi Episcop. part.1. verb. Capitulum, in princip. & vers. secundum,* Quarant. *d. vers. decimò quæro.* Garc. *de benef. part.5. c.7. à num.96.* Molin. *d. tract. 5. disp.11. numer.4. vers. quamuis.* Sanch. *d.c.1. dub.20. num.37.* Monet. *de commutat. vlt. volunt. c.10. numer.* 180. vbi resoluit posse huiusmodi Capitulum pro arctatis litteras dimissorias ei concedere, qui habeat Episcopum à quo ratione originis, domicilij, aut alterius beneficij compatibilis ab eo recepti illas posset obtinere.

Arctatos occasione beneficij recepti illos dici, qui obtinent aliquod beneficium requirens seruitium personale, ratione cuius de iure, consuetudine, priuilegio, statuto Ecclesiæ, vel fundatione intra annum tenetur se promoueri facere, asserunt Nicol. Garc. *d. part.5. c.7. numer.98.* Vgol. *de potest. Episc. c.26. §. 20. numer.5. vers. & primò,* Aloys. Ricc. *in praxi aurea, resol.98.* exemplificantes in eo, qui obtinet parochialem Ecclesiam, quòd sit arctatus ad Sacerdotium intra annum, & in eo, qui obtinet Canonicatum ad Ordinem illi annexum, & in aliquibus beneficiis, seu cappellaniis requirentibus ex institutione seruitium personale, seu aliquem Ordinem, latè Monet. *d.c.10. numer.166. cum multis seqq.* vbi cum Garc. & Vgolin. *citatis locis,* idem eadem ratione dicendum putat, vbi Ordo suscipiendus beneficio est ita annexus, vt tempore prouisionis in eo constitutus esse debeat. qui beneficium obtinet, sed impetrans dispensatus fuit, vt hoc non obstante huiusmodi beneficium posset obtinere, vel vbi in litteris contineretur illa, *non obstantibus, &c. per quæ effectus gratiæ nostræ impediri valeat quomodolibet, vel differri,* aut similis.

Arctatos occasione beneficij recipiendi illos dici, qui habent ius, seu sunt vocati ad aliquod beneficium vacans, seu capellaniam, quod tamen requirit actu certum Ordinem, quo illi carent: vel illos dici, qui cùm sint ordinati prima Tonsura, sunt præsentati ad beneficia maiorem Ordinem actu requirentia, attestantur Aloys. Ricc. *d. reso. 98.* Monet. *d. c.10. numer.173. & 176.* Nicol. Garc. *d.c.7. à numer.99.* obseruantes etiam electum in concursu ad beneficium Curatum, cuius collatio facienda est à Papa, non posse interim dici arctatum tam occasione beneficij recepti, quàm recipiendi; necnon minimè dici arctatum occasione beneficij recipiendi illum, cui aliquis vult resignare aliquod beneficium requirens actu Ordinem, quo ille caret.

Vicarius autem à Capitulo deputatus concedens 12
prædictas dimissorias non arctato, & ante elapsum annum, si fuerit impetrans promotus ad Ordines vigore dictarum litterarum, vltra pœnas eodem Capitulo supra relatas imponendas, expressasque *in d. c. cum nullus,* ab officio, & beneficio per annum est ipso iure suspensus, vt habetur in Concilio Trident. *sess. 23. c.10.* etiamsi is, cui concessit, vsus non fuerit, prout refert decisum Nicol. Garcia *in addit. ad d.c.7. num.92.* sed post annum non impeditur, vt demonstrant aperta verba eiusdem Conc. *sess. 7. de reformat. c.10.*

Vicarius tamen Papæ ab hac resolutione excipi- 13
tur, qui non prohibetur etiam statim post vacantem Sedem dictas dimissorias impartiri, eo quòd Concil. minimè restringit iurisdictionem Sedis Apostol. quamuis vacantis. Maiol. *de irregul. lib.4. c.6.* Henriquez *lib.10. c.22. §.3.* Campanil. *d. c.8. num. 6.* Salzed. *d.c.26. lit. C. vers. poterit;* & nuncupatim de his Vicariis Papæ in Vrbe, ac de Vicariis Episcoporum deputatis per Papam, quos Apostolicos vocamus, resoluunt Mandos. *ad reg.24. Cancel. c.3. de malè promotis quæstio.6. numer.13.* Iacob. de Graff. *in aur. decis. parte 2. lib.3. c.13. de cleric. circa Ordines,* quos refert, & sequitur Marcel. Vulpe *in praxi iudic. fori eccles. c.7. num.15.*

Capitulum Sede vacante, ante lapsum anni va- 14
cationis Sedis, obtinenti facultatem à Sede Apost. de suscipiendo Ordines cum licentia sui Ordinarij, potest huiusmodi facultatem subordinatam concedere; ita Nauarr. *cons.19. de tempor. ordinat.* quam refert Piasec. *in praxi noua Episcop. d. p. c.1. numer. 13. vers. capitulum,* me citato *in hoc loco* nouissimè doctus Diana *moral. resol. part.5. tract.10. resol.46. vers. tertiò.* Sanch. *in opuscul. moral. lib.7. c.1. dub.16.* vbi resoluit Capitulum Sede vacante ante annum elapsum posse licentiam concedere alicui Episcopo, vt in ea diœcesi ad Ordines promoueat alienos habentes dimissorias proprij Episcopi, aut sui Prælati Regularis, vel personas eiusdem diœcesis habentes dimissorias Episcopi mortui, vel Nuncij Apostol. vt à quocumque Antistite ordinentur.

Qui enim à Sede Apost. priuilegium obtinuit ad 15
suscipiendos Ordines à quolibet Episcopo, non indiget nouis litteris dimissoriis, indiget verò testimonialibus proprij Ordinarij de vita, & moribus, Bonacin. *de Sacram. disp.8. quæst. vnica puncto 4. num.27.* Ciarlin. *controu. forens. lib.1. c.46. numer.33.* Alioquin si ad Ordines sine litteris testimonialibus proprij Ordinarij promoueatur, remanet suspensus ab executione susceptorum Ordinum, & ordinans incurrit suspensionem à Collatione Ordinum, per annum, vt patet ex Concil. Trid. *sess.23. de reform. c.8. ad finem,* tenent Henriq. *lib.14. c.28. numer.2.* Tolet. *lib.1. c.49. numer.4.* Fornar. *de Ordine c.4. num.3.* Quaranta *verb. Ordo vers. suspensionis pœnam.* Rectissimè agunt supremi Pontifices cùm in Breuibus appellatis, *extra tempora,* aliisque, *in temporibus* nominatis, mandans clausulam apponi, *& de licentia sui Ordinarij;* quæ

multos

multos retinet à susceptione Ordinum, ausertque abusus complures: etenim imperiti, infames, aliave ea causa inhabiles, non valentes a propriis locorum Ordinariis Ordines suscipere, externas petũt regiones, Ordinesque fraudulenter extorquent ab alienis Episcopis, nescientibus quanta sit in hominibus peruersitas. Illi verò, qui facultatem obtinent in Curia recipiendi Ordines a quocumque Antistite, per Breue, addita clausula, *absque literis dimissorialibus sui Ordinarij*, attentè videant quibus causis in suis supplicationibus relatis prædictam licentiam impetrãt, quia in gratiis & priuilegiis omnis causa præsumitur impulsiua, ex Franch. *in c. decet n. 3. de regulis iuris in 6.* Tiraq. *in tract. cessante causa lim. 1. n. 81.* quos refert Campanil. *d. rub. 9. c. 7. num. 6.* vbi *n. 5.* resoluit quòd si postea cessset causa, qua adductus Papa licẽtiam elargitus est suscipiendi Ordines à quocumque sine dimissoriis proprij Episcopi, non propterea censenda est reuocata prædicta facultas, vt nequeat ampliùs impetrans ea vti, seque promoueri facere à quo maluerit.

16 Obserua tamen Capitulum Sede vacante, siue Vicarium, qui eius vices gerit, posse intra annum concedere litteras commendatitias, siue testimoniales, licèt concedere nequeat dimissorias; nam litteræ testimoniales non sunt dimissoriæ. Ita Nauar. *cons. 27. de tempor. ordinat.* quem citat Bonacina *de Sacri disp. 8 q. vnic. puncto 4. numer. 24.* Læl. Zech. *d. c. 14. num. 11. vers. non potest concedere.* Thom. Valasc. *dict. alleg. 5. num. 15.* Marc. Anton. Genuens. *in praxi Neapol. c. 87. numer. 15. vers. Capitulum.* Quarant. *verb. Capitulum, q. 10. vers. tertiò limita,* Tiber *de instruct. ad Ordin. c. 7. quæst. 51. vers. his autem*; me citato *in hoc loco.* Ciarlin. *controu. forens. lib. 1. c. 46. num. 12.* Et potest etiam idoneitatis testimonium facere, Nauar. *cons. 17. eod. tit.* Galer *in margarita casuum conscientiæ, verb. Capitulum 1.* Molfes. *d. tract. 2. c. 2. num. 19.* Molin. *d. tract. 5. disp. 11. num. 4. vers. quamuis,* Bonacin. *d. puncto 11. num. 24.* Monet. *de commutat. vlim. volunt. c. 10. num. 182.* vbi refert modernum Curiæ Rom. stylum habere, vt Sede Episcopali vacante ipsæ quoque testimoniales dentur ab Ordinario viciniore.

17 Item potest intra annum Episcopo extero concedere exercitium Pontificalem, & ordinationem propriorum subditorum vacantis Sedis post annũ, Henriq. *lib. 10. de sacram. Ordinis, c. 22. §. 1.* Quaranta *verb. Capitulum Sede vacante q. 11.* Genuens. *in praxi Archiep. Neap. c. 87. num. 13.* Piasec. *in d. praxi noua Episcop. d. c. 2. n. 13. vers. Capitulum,* Fornàr. *de Ordine c. 5. §. 4. in 4. notab.* Molfes. *in sum. Theologia moralis tract. 2. c. 2. n. 28.*

18 Dimissorias etiam concedunt Regolares Superiores suis Monachis, prout infrà ostendo *num. 31.* iuxta modum, & formam traditam à S.D. Clemente VIII. in hac Ordinatione, quæ sequitur. *De mandato S.D.N. Clementis diuina prouidentia Papa VIII. tenore præsentium mandatur omnibus, & singulis quorumcumque Regularium superioribus vt de cætero obseruent, & obseruari faciant, ea, quæ in Decreto sacræ Congreg. Concilij Trident. continentur, cuius tenor est talis: Congregatio Concilij censuit superiores regulares posse suo subdito item regulari, qui prædictis qualitatibus requisitis Ordines suscipere voluerit, litteras dimissorias concedere ad Episcopum tamen Diœcesanum, nempè illius monasterij, in cuius familia ab iis ad quos pertinet, is Regularis positus fuerit, & si Diœcesanus adfuerit, vel non esset habiturus ordinationes, ad quemcumque alium Episcopum, dũ tamen ab eo Episcopo, qui Ordines cõtulerit, examinetur, quoad doctrinam, & dum ipsi Regulares nõ distulerint de industria concessionem dimissoriarum in id tẽpus quo Episcopus Diœcesanus vel absuturus, vel nullas habiturus ordinationes esset. Verum tũ à superioribus Regularibus Episcopo Diœcesano absente, vel ordinationes non habente, litteræ dimissoriæ dabuntur, in eis vtique huiusmodi causam abiẽs a Diœcesani Episcopi, vel ordinationum ab eo non habendarum, exprimendam esse, quod qui non fecerint, officij, & dignitatis, seu administrationis, ac vocis actiua, & passiua priuationis, ac alias arbitrio eiusdem S.D.N. Papæ reseruatis pœnas, incurrent. In quorum, &c. Dat Romæ die 15. Martij an. 1596.* referunt Laurẽt. de Franchis *in controuers. inter Episcop. & Regul. pag. 71.* Lezana *in sum. quæst. Regul. c. 14. num. 18.* Marcel. Vulpe *in dict. sua praxi iudic. cap. 7. num. 11.* Nald. *in sum. verb Ordo, num. 16.* Antonin. Diana *moral. resol. tom. 1. tract. 16. aliàs 3. miscell. resol. 15. per tot.* Et aduertit Iul. Cæsar Madius *de sacris Ordinib. c. 10. n. 8.* ad ordinationem Regulariũ sufficere si in litteris dimissoriis Prælatus Religionis, siue Conuentus testetur de absentia Diœcesani, vel quod nolit habere ordinationes, vt possit ab alio Episcopo ordinari, nec esse necessarium habere hac de re ex Curia Episcopali instrumentum, vel fidem authenticam Piasec. *in praxi noua Episcop p. 1. cap. 2. num. 14.* Campanil. *in diuersorio Iuris Canonici, rub. 12. cap. 13. num. 37.* Vgolin. *de potestate Episcopi, c. 26. §. 28. num. 8.* Capuccin. *in addit. ad compend. verb. Ordines sacri, §. in fine.* Miranda *in manual. Prælat. quæst. 28. art. 2. tom. 1.* Molfes. *in sum. Theologia moralis, tract. 2 cap. 2. num. 23.*

Has autem dimissorias, cùm Episcopi antiquitus dabant, non eum examinabant, cui concedebant, at illum Ordinario examinandum dimittebant, vt colligitur ex text. *in c. Sanctissimo 37. dist.* Postea verò *in Conc. III. Carthaginensi,* sãcitum fuit ne Episcopus ordinandum dimittat, nisi examinatum, & approbatum, eiusque decretum innouauit, confirmauitque Concil. Trid. *sess. 14. de reform. c. 3. & sess. 23. de reform. c. 3.* † præcipiens Episcopis, vt per semetipsos Ordines conferant, quòd si ægritudine fuerint impediti, subditos suos non aliter quam iam probatos, & examinatos ad alium Episcopum ordinandos dimittant, de quo Zerola *in praxi Episcop. p. 1. verb. dimissoria §. 10. vers. secundum,* Petr. Ledesma *in sum. part. 1. de sacram. Ordinis, c. 5. concl. 10.* Thom. Valasc. *allegat. Iuris tom. 1. alleg. 5. num. 1.* Piasec. *in praxi noua Episcop. p. 1. cap. 2. num. 12.* Et licèt Concilium *d. sess. 23. c. 3.* videatur dicere Episcopo tantùm ægritudine impedito licere litteras dimissoriales subditis concedere ad Ordines, apud alienos Episcopos recipiendos, tamen hoc ei liceret, quando alia legitima causa, quàm ægritudinis, impeditus fuerit, vt decisum referunt Armendar. *in addit. ad recop. legum* Nauar. *ad lib. 1. tit. 18. lib. 7. de Episcopis, in declarat. n. 42.* Vgolin. *d. §. 10. n. 11.*

Concedendæ sunt igitur dimissoriæ ex iusta causa, & priùs illo examinato, qui petit dimitti, non vtique tutus erit in conscientia Antistes ille, qui suum subditum non examinatum, aut nullo præcedente scrutinio dimisisset, si ille postea reperiretur inhabilis maléque promotus, quamuis in litteris adiecisset clausulam, qua Ordinatoris conscientiam onerasset, vt adnotarunt, & iustè quidem, Viuald. *p. 3. sui candelabri c. 8. num. 12.* Maiol. *de irregul. lib. 4. c. 5. num. 4.* Quare in concedendis litteris dimissoriis quatuor seruanda sunt, & maximè attendenda requisita. *Primò* legitimum examen & approbatio, ex Trid. iuxta ea quæ dixi suprà *n. 19 & 20.* *Secundò*, vt in illis addatur causa ob quam proprius Episcopus per se ipsum Ordines conferre nequit, ea iis, quæ

quæ adduxi suprà *n.1.Tertiò* exprimẽdi sũt Ordines, ad quos suscipiendos Episcopus litteras dimissorias concedit. *Quartò* exprimendum est, an Episcopus intendat facultatem generalem recipiendi Ordines à quocumque Episcopo: nam si facultatem specialem tantùm ab aliquo Episcopo: nam si facultatem specialem recipiendi Ordines à tali Episcopo concedat, non possunt Ordines ab alio suscipi, alioquin pœna suspensionis incurritur. Ita aduertit Bonacin. *d.punct.* 11.*n.*15.

22 Dubium ex dictis oritur, possitne Præsul ille, cui examinatus, & approbatus ordinandus dimittitur, iterum examinare dimissum? In primis Iure communi attento negatiuè est respondendum cum *gloss. vltim. cap. Episcopo 9. quæst.* 2. quam ibi sequuntur Præpos. *num.*3.& Gemin. *num.*2. admittit Molfes. *in summa Theologiæ moralis tract.*2.*c.*1.*num.*21.*post med.* vbi refert Sixtum V. audita sententia Congregat. declarasse, quòd si Episcopus litteras dimissorias concedens subditum examinauit, & in litteris dimissorialibus hoc affirmauerit, non tenetur Episcopus ad quem ordinandus mittitur, illum examinare, nec inquirere super idoneitate, & litteratura. Verùm attentè considerato nouissimo Concil. Trident. decreto *sess.* 7. *de reform.c.*11. credo ordinantem Episcopum tutius agere, si eundem denuò examini subiiceret, propter expressa verba dicti decreti disponentis ne ab extraneo quis ordinetur nisi diligenti præuio examine, cui subsequitur alter canon *sess.* 23. *cap.*3. & iubet nemini non examinato concedendas esse dimissorias, ex quibus ita iunctim consideratis liquet ab vtroque debere examinari ordinandum, & in propriis terminis tenent Fr. Emman. *in sum.tom.*4. *cap.*62.*num.*5. Laur. de Franchis dicto loco *vers.* 13. Piasec. *in praxi noua Episcop.p.*1.*n.*12.*pag.*29. Campan. *in diuersorio Iuris Canon.rub.*9.*cap.* 8. *n.* 31.*vers. sed ne*, Bonacina *d.punct.*4.*n.*33. Iul. Cæsar Madius *de sacris Ordin.c.*4.*n.*2. me citato *in hoc loco* Alzed. *d.p.*2. *c.*5.*n.*72.

23 Dimissorias autem istas semper valere, tum viuente, tum defuncto dante, resoluunt Zabar. communiter receptus *in Clem.fin.post num.* 9. *quæst.* 5. *de elect.* vbi Imola *num.*3.& Bonif. *num.* 43. Villadieg. *de legat.q.*16.*n.*25. Bonac. *d.p.*11.*num.* 26. Nau. *in c. placuit num.*34.& 163. *de pœnit.dist.* 6. & *conf.* 5. *de rescript.in nouis.* Zerola *in praxi Episcop.p.* 1. *verb.dimissoriæ* §.9. Rebuff. *in forma litter.dimissor. num.* 43. Perez *l.*2.*tit.*2.*lib.*1.*ordin.*& *l.*6.*tit.*12. *lib.* 3. Piasec. *in praxi noua Episc.d.c.*1.*num.*14.*in fine*, Pauin. *de potestate Capituli Sede vacante,p.*1.*n.*9.*fol.* 18. Lauret. de Franchis *d.loco vers.ad* 12. Henriq. *in summ.lib.*10. *cap.*22.§.*fin.* Gutier. *practic.lib.*3.*quæst.* 75. *num.* 5. & *canon.lib.* 2. *cap.* 17.*à num.*14. Thom. Valasc. *tom.*1. *alleg.*5.*num.*4. Stephan. Gratian. *Marcb.decis.* 98. *n.* 20. Alzed. *d.cap.*5.*num.*48. Fr. Emman. *quæst. regular. tom.*1.*q.*9.*art.*1. Salzed. *ad Bernard.in practic.cap.*26. *vers.postquam*, Gonzal. *ad reg.*8.*Cancel.gloss.*12.*n.* 36. Vgolin. *d.c.*26.§.20.*num.* 9. Homobon. de Bonis *de examine Ecclesiast.tract.* 2.*c.*1.*q.*7. Fagundez *in quinque Ecclesiæ præcepta part.*2.*lib.*8.*c.*8.*n.*16.

24 † Etiamsi à Capitulo Sede vacante datæ fuissent, quia per ingressum moderni Episcopi non expirant. Ita Quaranta *in summa Bullarij verb.Capitulum Sede vacante vers.secundò dubitatur*, Petr. de Ledesma *in sum. p.* 1. *de sacram.Ordinis cap.* 8. *concl.* 4. Molina *de iustitia tract.*5.*disp.*11.*num.*4. Gonzal. *d.gloss.*12.*num.*57. Monet. *de commutat.vltim.volunt.cap.*10. *n.* 179. Bonacina *d.puncto* 10.*num.*27. Fagundez *d.num.*16. Thom. Valasc. *d.alleg.*5.*num.*13 Marcel. Vulpe *d.c.*7. *n.* 13. & me citato *in hoc loco* Alzed. *d.part.*1.*cap.* 5. *n.* 95. Gutier. *Canon.lib.*2.*c.*17.*num.*12. † vbi consulit Ordinatoribus, vt si tempore præsentationis dictarum litterarum coram eis, sciuerint nouum Prælatum, atque successorem possessionem eiusdem Episcopatus cœpisse, vel in Episcopatu adesse, illas non admittant, nisi reualidatæ, vel nouiter à successore concessæ productæ fuerint, vel ab eius officiali ad id speciale mandatum habente: à nouo enim Antistite reuocari possunt per edictum omnes & quæcumque dimissoriæ à prædecessoribus Præsulibus, siue Capitulo Sede vacante concessæ, quæ nondum sortitæ fuerunt effectum, prout resoluit Rebuff. *in praxi rub. de formaliter dimiss.num.*44.& intelligunt iusta subsistente causa, Campanil. *d.rub.*9.*c.*8.& Gutier. *d.lib.* 2.*c.*17.*n.*10. 25

26 Pro litteris dimissoriis ad Ordines recipiendos nihil recipi debere ab Episcopo, eiusve ministris, disponit Concil. Trid. *sess.*21. *de reform. c.*1. & decisum refert Armendar. *in addit.ad recop.legum Nauarræ in lib.*1.*tit.*18.*lib.*7.*de Episcopis in declarat.n.* 35. *in resp.dub.* 3. † Notarius verò pro singulis dimissoriis, seu testimonialibus decimam partem vnius aurei recipere tantum potest, nisi salarium sit ei constitutum, vel consuetudo adsit nihil accipiendi; vt habetur *in dict.cap.*1.& copiosè P. Suar. *de Religione lib.*4.*de simonia c.*35.*num.*6.*cum sequentibus*, Nauar. *in man.c.*23.*num.*102. Vgolin. *in tract.de simonia tab.* 1.*c.*41.§.4. Sbroz *de officio vicarij lib.*2.*quæst.* 42. Homobon. de Bonis *de examine Ecclesiastico p.*2.*tract.*11. *c.*6.*quæst.*11.*resol.*4. Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit.lib.*23.*n.*200. Zerol. *in praxi Episcop.p.*1. *verb.dimissoria* §.7.*pag.*112. Lessi. *de Iustitia lib.* 2.*c.*35.*dub.* 10. Piasec. *in praxi noua Episc.p.*1.*c.*1.*num.*55. Cened. *ad Decretal.collect.*177.*num.*1. vbi etiam addit, † licèt dubius, post confecta instrumenta, & tradita partibus posse Notarium, quod ab ordinatis spontè offertur, recipere, de quo Matien. *in dialogo Relatoris p.*3. *c.*25.*n.*5. Perez *l.*1.*gloss.*1.*post med.tit.*9.*lib.* 2. *Ordin.* Sanch. *de Matr.lib.*8.*disp.*35.*n.* 14. Homob. *d.c.*6.*q.* 12.*resol.*1.*in fine.* 27 28

Vnum adderem quotidianum, & in praxi vtile, quòd Episcopus absens à sua Diœcesi potest dare litteras dimissorias, si absentes subditi eas petierint, vt ordinari possint ab alio; potest etiam illorum examen demandare Episcopo loci, in quo degunt, si propter absentiam valdè eis incommodam voluerit examini illos ibi subiicere, ita decisum refert Armendar. *in addit.ad recop.legum Nauarræ lib.*1.*tit.*18. *l.*7.*de Episcopis num.*59. Concessio enim dimissorialium est voluntariæ iurisdictionis, & ideo possunt extra diœcesim, & alieno territorio concedi, vt multis probat Stephan. Gratian. *Marchiæ decis.* 98. *per tot.* quem refert Camill. Borrel. *in sum.decis.tom.*1. *tit.*6.*n.*43. 29

De absolutione suspensionis contractæ suscipiendo Ordines absque litteris dimissoriis, dixi *allegat. seq.num.* 24. Nota quòd absoluere à suspensione eos, qui nullius Diœcesis existentes sine litteris dimissoriis ordinati fuerunt, spectat ad Episcopum, ad quem ex Concilio Tridentino pertinebat illis dimissorias concedere, vt refert decisum Armendar. *d.loco n.*61. 30

Patentes litteræ dimissoriæ, siue commendatitiæ, quibus Regulares ordinandi sunt, esse debent suorum Prælatorum Ordinariorum, non verò Episcopi Diœcesani; Concilium enim *sess.*23.*cap.*8. quatenus dicit quòd *nullus etiam cuiusuis generalis, aut specialis rescripti, vel priuilegij prætextu, ordinetur etiã statutis temporibus, nisi eius probitas, ac mores Ordinarij sui testimonio commendentur*, intelligendum est de Generalibus 31

libus,& prouincialibus,seu etiam inferioribus præ-laris Regularibus, quia negari non potest, quod hoc Prælatos esse Ordinarios, qui suorum subditorum probitatem, vitam, & mores plenè cognoscunt, & de illis attestari, possunt iuxta dispositionem Concilij *dicto loco*? refert me citato *in hoc loco* Ciarlin.*controuers.forens.lib.1.cap.46.num.21.* non verò Episcoporum Diœcesani, qui nec respectu Regularium Ordinarij dici possunt, nec de illorum vita, & moribus testimonia ferre queunt: confirmatur deinde ex alio Concilij loco *d. sess. 23. c. 10.* argumento deducto à cōtrario sensu, vbi Abbates, & alij quicumque Prælati, quamuis exempti, prohibentur litteras prædictas dimissorias concedere aliquibus clericis secularibus, vt ab aliis ordinentur; ergo cum propriis subditis Regularibus non id ipsum facere prohibentur, de quo vide Fr.Ludou.Miranda *in man. Prælator.tom.1 q.38.a.1.* Molfes.*in sum.Theologiæ moralis tract.2.c.2. à n. 23.* Et peculiaris declaratio super hoc edita fuit à Clemente VIII.concessa ad instantiam Regij monasterij de Alcobaca Regni Portugaliæ, & incip.*Vt ea,quæ, Dat.Romæ apud Sanctum Petrum 9 Martij anno 1592. Pontificatus sui ann. 1.* vbi inter alia præcipitur, vt litteræ dimissoriæ Abbatis prædicti monasterij à quibuscumque locorum Ordinariis recipiantur, & admittantur, refert Miranda *in manuali Prælatorum, tom.1.quæst.39 a.* vbi *art.4.* asserit per Concil.Trident. *sess.23.c.11.* huiusmodi Regulares licèt habeant patentes litteras dimissorias à propriis Prælatis, bene posse ab Episcopis nihilominus de Grammatica; & sufficientia examinari, additque quòd quamuis post d.Concilij decretum aliqua fuerint edita priuilegia Regularibus concessa, ordinari vt possint nullo præuio Episcoporum examine, vt dicitur concessisse olim Gregor. XIII. pro Religiosis Societatis Iesu, huiusmodi tamen priuilegium, & omnia alia, si quæ sunt, postmodum fuerunt reuocata per nouam Constit. quam fecit Sixtus V. contra clericos malè promotos, me citato refert Alzed.*d.p.2.c.5.n.73.*

Regularis igitur qui ab Episcopo ordinari desiderat, afferre debet litteras dimissorias à suo Superiore de ordine suscipiendo, quo eorum quispiam initiandum est: quæ litteræ, ne vetustiores sint, duobus, tribusve mensibus à die sacræ ordinationis computandis, obtinendæ sunt; nisi ob absentiam Superioris, aliamve causam eas longiori tempore datas, renouatasve accipi, probarive debere censuerimus; testimonium etiam scriptum à Superiore suo, qui ostendat eum vita & moribus præditum esse, qui dignus sit vt illi Ordini adscribatur, quo iis initiari vult; sit verò hoc testimonium non antiquius duobus mensibus, si verò diutius à monasterio abfuerit, hoc testatum afferat à Superiore monasterij, in quo proximè commoratus est. Testificationem item de Ordine, qui proximè præcedit iam suspecto. Si verò statutum tempus præscriptum à Concilio Trident. quod interiectum esse debet inter susceptionem vnius, & alterius Ordinis, nondum expletum est, tunc à suo Superiore scriptum afferat, quo testatum fiat vtile ac necessarium Ecclesiæ suæ monasteriove esse secum dispensari super eo interstitio: item in Religione cum laude versatum esse, loco tituli afferat testificationem præstitæ, titéque emissæ professionis regularis, & exercitationem frequentem functionum illius Ordinis, quem proximè suscepit. Ita nouissimè Lauret.de Franchis *in controu. inter Episcop.& Regular.pag.73.vers.ad primum.* Et latè de interstitiis respectu Religiosorum per Episcopum dispensandis egimus in frà *alleg.18.n.10.*

Verùm autem nouitius ante professionem possit cum huiusmodi dimissoriis sui Prælati Regularis ad Ordines promoueri? Sermo non est de promotione ad sacros Ordines, quia illos recipere ante [illegible] professionem nouitiis interdicitur sub va[illegible] pœnis à Pio V. *in sua Constit.* incip. *Romanus Pontifex sacrorum, de an.1568.* sed de Ordinibus minoribus, qui nullo iure eis prohibentur, secundùm Fr. Emman.*quæst.Regul.tom.1.q.13.art.4. in fine*, Suarez *de censur.disp.50.sect.15.n.13.& tom.3. de Relig. lib. 5. c.16.numer.17.* Lezana *in sum.quæst.Regul.c.24.n. 6.* Sanch.*in præcepta Decal.tom.2.lib 6.c.10.n. 19.* Barthol.de Vecchis *in praxi de admittēdis nouitiis ad statum Religionis disp.11.dub.8.n.1.* ad quos suscipiendos non egere licentia, aut litteris dimissoriis Prælati Regularis, sed Episcopi tenent Iacob. de Graff. *in append.decis.aur.lib.1.c.7.n.69.* Fr.Emman.*quæst. Regul.tom.1.q.21. art.11.* Vgolin.*de officio Episcopi p.2. c.35.num.1.* Azor.*instit.moral.p.1.lib.12.c.2.quæst.10.* Nald. *in sum.verb. Nouitij*, Miranda *in man.Prælat. tom.1.q.34.art.16.* Coriolan.*de casibus reseru.p.1.sect. 3.a.18.in 2.edit.* Aloys.Bariola *in suis aphorism. verb. Nouitij §.15.* Homob. *de casibus reseru p.1.c.11.vers. quo etiam fit,& p.3.c.11.in 1.except. vers. non incurrit verò.* Diana *moral.resol.p.3.tract.2.resol.4.& p.4.tr.4. resol.3.* Quicquid dicat Barthol.de Vecchis *d.tract. disp.9.dub.26.* Pereg.*in addit.ad constit.sui Ordinis p. 3.q.8* Poterit tamen Prælatus Regularis concedere nouitio dimissorias, si Religio priuilegium haberet mittendi suos subditos ad quoscumque Episcopos vt ordinentur; nam nomine subditorum in fauorabilibus venirent etiam Nouitij, qui gaudent professorum priuilegiis, Suar *tom.3.de Relig.lib.5.cap.16. n.17.* Sanch.*d.tom.2.lib.6.c.10.n.22.in fine*, Bapt.Tiber.*in instr.Ordin.c.7.q.50.* Barth.de Vecchis *d.dub. 8.n.3.* Ascan.Tambur.*d.tom.1.disp.2.q.27.n.2.* Diana *p.3 tr.2.de dub.Regul.res.7.tr.4.res.4.p.4.*

In casu autem, quo Prælato Regulari non com- 31
petit dimissorias nouitio concedere, cuius id muneris erit, an Episcopi habitationis, an originis? Pertinere ad Episcopum habitationis, seu loci, in quo manet nouitius, tenent Cuch.*lib.3.instit.maior.tit.1. de regular.n.94.* Sanch.*d.lib.6.cap.10.num.21.* Homobon.*consult. moral. p.4 resp.99. vol.1.*& alij, quos sequor sup.*alleg.4. n.63.* Quamuis id munus spectare ad Episcopum originis tradant Henriq. *de Ordine c.23.n.3.in com.lit.F.* Suar.*tom.2.de Relig.lib.2.cap.12. num.9.& tom.3.lib.5.cap.16. num.17.* & Barthol. de Vecchis *d.disp.11.dub.8. n.2.*

Cum die 9.Februarij currentis anni 1649 hic Ro- 34
mæ coram sanctissimo D. N D.Innocentio Papa & aliquibus Eminentissimis DD. S. R. E. Cardinalibus, & aliis Prælatis, ac Reuerend.Patribus, tremendum, sed tamen mihi optatissimum examen subiissem, vltimo loco Eminentissimus D.Cardin. de Lugo, eminentis virtutis & scientiæ magister, me interrogare voluit de sequenti dubio. Quidam Episcopus dum viueret licentiam concessit Episcopo titulari, qui in eius Episcopatu suffraganei sui vices gerebat, ordinandi aliquos sibi subditos, qui iam examinati, & approbati in matricula descripti reperiebantur, sed antequam dies ordinationis aduenisset, Episcopus, qui licentiam concesserat, è viuis discessit, & Capitulum illico Sedis Epicopalis vacationem publicauit? quæsiuit à me an Suffraganeus ille possit dicta licentia à mortuo Episcopo sibi cōcessa, post dictam Sedis vacationem vti, & illius virtute, in matricula descriptos in ea diœcesi ordinare, nonobstante decreto *Concilij Trid.sess.7.de reform.cap.10.*

In

35 In quo dubio respondi licentiam ordinandi prædictos in matricula descriptos expirasse morte Episcopi concedentis multis, sed his potissimum fundamentis. Primò, quia huiusmodi licentia & mandatū quamuis dici possit perfecta respectu Suffraganei vt viuente delegante ea vti valeat, nihilominus respectu ordinandorum est imperfecta, cum ea vti non possint post ipsius delegantis mortem nulla habita in scriptis expeditione dum viueret; & quatenus mandatum in scriptis & cum subscriptione Episcopi expediretur, adhuc non suffragaret post eius mortem, tum quia dirigitur nominatim personæ Sede vacante Pontificalia exercere, & sic non potest transire in tempus prohibitum: tum etiam quia dirigitur in locum similiter in quo prohibetur sine Capituli Sedis vacantis licentia eadem Pontificalia exercere; tum denique quia mens & intentio Episcopi mortui fuit vt suffraganeus tanquam talis, & vti vices gerens in suo Episcopatu subditos illos ordinaret, Pontificalia exercendo, vt solebat, quæ tamen facultas suffraganeatus expirat pro tempore Sedis vacantis, vt colligitur ex quadam declaratione sacræ Cōg. Concilij in vna Vilnen. 22. Februarij 1632. in qua fuit decisum suffraganeum datum Episcopo Vilnen. cum facultate exercendi Pontificalia officia in diœcesi & ciuitate Vilnen. de expresso consensu & licentia moderni, & pro tempore existentis Episcopi, non posse eadem Pontificalia exercere, vt exercuit viuente Episcopo post illius mortem, Capitulo etiam non contradicente.

36 Secundò quia totalis iurisdictio, & potestas Episcopo concessa per illius mortem expirat, itaut omnes officiales ab illo electi amplius illa exercere non valeant, cum tota in Capitulum transfusa sit, & ab eo exinde dependeat, vnde sequitur quòd non licet Episcopo dum viuit actum aliquem iurisdictionalem delegare, vel ordinariam potestatem concedere personæ, quæ illam exercere valeat post eius obitum, quia concessio fit in tēpus, quo illam non habet, tum quia redundet in præiudicium transfundendæ iurisdictionis in Capitulum Sede vacante.

37 Tertiò, quia alias si liceret Episcopo dum viuit alicui licentiam concedere exercendi Pontificalia, & Ordines celebrandi in sua diœcesi, quæ duraret post eius obitum, vtique hoc esset ex diametro contrauenire dispositioni *Conc. Trid. d. c.* 10. quod prohibet infra annum à die vacationis ordines conferre subditis, qui beneficij ecclesiastici recepti, vel recipiendi occasione arctati non fuerint.

38 Quartò, quia sicut Episcopus, qui translatus est ad alium Episcopatum, aut suo renunciauit, non potest in eo à quo fuit translatus, vel in eo, cui renunciauit, amplius Ordines conferre, aut Pontificalia exercere, *cap. 1. de ordin. ab Episcopo, qui Episcop. renunt. Abb. ibi n. 3. Fusc. de visitat. lib. 1. c. 28. num. 10. Marol. de irregular. lib. 3. c. 6. n. 8. vers. isti igitur, Flamin. de resignat. lib. 1. q. 17. n. 19.* ita etiam, & à fortiori nec poterit ille, cui licentiam concessit ante translationem, vel renunciationem ad Ordinandum, videtur enim absurdum quod quis de mandato alicuius possit actum gerere, quem mandans efficere non potest.

39 Quintò, quia non obstat quod dimissoriæ litteræ semper valent tum viuente, tum defuncto dante vt per citatos suprà hac *alleg. n.* 23. respondetur enim procedere in litteris expeditis & subscriptis manu Episcopi, & traditis partibus ordinandis, directis Episcopis non impeditis; ex quo non videntur oriri inconuenientia suprà memorata; nam si huiusmodi dimissorias habentes ordinentur illarum vigore ab Episcopo alienæ diœcesis, dici non potest quod iurisdictioni Sedis vacantis præiudicetur, ac proinde minimè videtur contrariari dispositioni Concilij dicto loco. Vlterius hoc casu litterarum dimissorialiū concessio confertur in locum & personam non prohibitam; at vero in casu proposito executio ordinationis subditorum facienda venit tempore, quo fieri prohibetur, & delegationis ministerium confertur in personam, quæ illud tunc temporis facere non potest, cùm potestas delegantis Sede plena vrgeat, & quandiu penes Episcopum delegantem permanet, & eius vita durat. Ex his rationibus hanc sententiam defendi, & ex diametro contrariam sustinebat dictus Eminentissimus D. meus Card. de Lugo ex eo quod gratia erat perfecta, & res desiderat esse integra per concessionem, exemplo licentiæ concessæ ad confitendum, ad prædicandum, & ad testandum, scio in hac Romana Curia hinc inde à pluribus plura pro vtraque parte fuisse adducta fundamenta cum de hac interrogatione mihi facta notitiam haberent; ego tamen in mea opinione semper immobilis persisto, & Deo dante latiùs de ea alio in loco agere constituo.

ALLEGATIO VIII.

Episcopus qui alterius subditis sine licentia, & dimissoriis litteris Ordines confert, quas pœnas incurrat, & de pœnis eorum, qui Ordines sic suscipiunt?

SVMMARIVM.

1 *Episcopus alienum clericum sine expresso consensu, seu litteris dimissoriis sui proprij Episcopi ordinans suspensus est à collatione Ordinum.*

2 *Suspensionem incurrit Episcopus à collatione omnium Ordinum si aliquem alieno clerico sine dimissoriis contulit.*

3 *Episcopus ordinans per ignorantiam clericum alterius Diœcesis non est suspensus.*

4 *Episcopus ordinans extraneum bona fide, sub ratihabitione proprij Episcopi non est suspensus.*

5 *Episcopus Italus si aliquem Ordinem conferret clerico Vltramontano non habenti licentiam à suo Ordinario, grauiori puniretur pœna, quàm si Italo illum conferret.*

6 *Vltramontani si ab Italis in Italia Ordines susceperint sine licentia sui Ordinarij, quas pœnas incurrant.*

7 *Episcopus titularis si Ordinem aliquem, vel primam Tonsurā subdito alterius Prælati sine eius expresso consensu conferat, per annum ab exercitio Pontificalium suspensus est.*

8 *Laicus absque Summi Pontificis auctoritate, vel litteris dimissoriis sui Prælati primam Tonsuram accipiens, ad arbitrium sui Ordinarij puniri potest.*

9 *Laicus propriam habet Episcopum, tum respectu spiritualium, & annexorum; tum pro suscipiendis Ordinibus.*

10 *Ordines ab alieno Episcopo suscipientes sine proprij licentia, seu litteris dimissoriis pœnam suspensionis à susceptorum Ordinum exercitio incurrunt.*

11 *Suspensio attenta Bulla Pij II. incurritur ab eo, qui minores Ordines sine licentia proprij Episcopi suscipit.*

12 *Irregularitatem incurrit non solùm qui functiones Ordinum*

Ordinum sacrorum absque dimissoriis susceperunt exercuerit, antequam absoluuntur à suspensione, sed etiã qui exercuerit solemniter actum Ordini minori sic suscepto deputatum.

13 *Suspensio non incurritur, quando quis bona fide Ordines recipit ab alieno Episcopo absque proprij licentia.*

14 *Irregularitatem non incurrit, qui Ordines sic bona fide susceptos ab alieno Episcopo exercuerit.*

15 *Irregularitatem non incurrit, qui ei si temerariè ordinatus bona fide, & ea simplicitate Ordinem exercuerit.*

16 *Regulares promoti absque dimissoriis sui Superioris Regularis quas pœnas incurrant.*

17 *Amplia ad Monachos, & Religiosos exemptos.*

18 *Episcopo attestanti se ordinasse cleri. ũ alienæ diœcesis de licentia proprij Episcopi creditur.*

19 *Fori priuilegio gaudet, qui passus est sine licentia proprij Episcopi ab alieno ordinari.*

20 *Ordinatus sine licentia proprij Episcopi est inhabilis ad beneficia consequenda, &* num. 32.

21 *Suspensus à iure ab officio, & beneficio, nequit beneficia consequi.*

23 *Beneficia ante suspensionem obtenta retinentur.*

23 *Absolutio suspensionis contracta à suscipiente Ordines absque licentia proprij Episcopi, a quo sit obtinenda, ostenditur.*

1 EPISCOPVS alienum Clericum sine expresso consensu, seu litteris dimissorialibus sui proprij Episcopi scienter, vel affectata ignorantia ordinare præsumens, est suspensus per annum à collatione Ordinum; ita probat text. in *cap. eos qui 2. de temper. ordin. lib. 6.* innouatus à Concil. Trid. *sess. 23. de reformat. c. 8.* ibi, *si secus fiat ordinans a collatione Ordinum per annum*, &c. me citato Alzed. *part. 2. c. 5. numer. 17.* Sayr. *de censur lib. 4. c. 12. numer. 15.* Mar. Alter. *in simili tr. to. 2. disp. 16. c. 1. col. 3. dub. 3.* Maiol. *de irreg. lib. 4. c. 2. n. 6.* Bonacin. *de censur extra Bull. disp. 3. q. 1. puncto 11. n. 6.* Qui tamen, si id efficiat in alia diœcesi, suspenditur etiam à Pontificalium exercitio, vt docet idem Concil. Trid. *sess. 6. de reform. c. 5.* cuius memini suprà *alleg. 6. n. 4. cũ seqq.* quo loci egi de Episcopis in aliena diœcesi Ordines conferentibus sine licentia ipsius proprij Ordinarij; hìc verò ago de ordinantibus in propria diœcesi alterius subditos sine eius licentia, & dimissoriis litteris. Vnde, vt colligitur ex *d. cap. eos qui*, si Episcopi suspensio manifesta sit ipso iure conceditur ipsius subditis, vt ab alio Ordines recipere valeant sine licentia sui Prælati (modò reliqua seruentur, idest, modò præcedat debitum examen, scrutinium, & tempora debita.) par enim est vt in eo puniatur, in quo deliquit. Ita glos. *d. c. eos qui*, Syluest. *verb. irregularitas*, §. 9. Suar. *de censur. disp. 31. sect. 1. n. 15* Bonacin. *d. puncto 11 num.* 6. vbi addit opus esse, vt suspensio sit manifesta, scilicet per euidentiam facti, vel per iudicis sententiam; non verò dubia, itavt ordinato incumbat onus probandi suspensionem Episcopi per sententiam Metropolitani, quia præsumptio non est contra Episcopum.

2 Quam quidem suspensionem incurrit Episcopus non tantùm à collatione illius Ordinis, quem sine dimissoriis alieno clerico contulit, vt existimarunt Ioan. Monach. Archid. & Gemin. *in d. c. 1.* Nauarr. *cons. 31. & 19. de temper. ordin.* Sayr. *in floribus decis. sub eodem tit. dec. 5. 15. & 32.* Molfes. *in sum. tractat. 2. c. 2. numer. 12.* Marchin. post hæc impressa in lucem editus, *in tract. de sacram. Ordinis tract. 1. part. 5. c. 10. numer. 5.* sed à collatione omnium Ordinum, gloss. *verb. omnium in d. c. 1.* Sayr. *d. lib. 4. c. 12. numero 30.* Campanil. *in diuers. Iuris Canon. rub. 9. c. 1. n. 16.*

3 Verùm ab huius suspensionis incursu liberatur Episcopus probabiliter ignorans clericum esse alterius diœcesis, vtpote, quia parentes eius de sua diœcesi eum esse dixerunt, vel communiter pro tali habebatur. Ita resoluunt, & *sacram. Congreg.* decidisse attestantur Nauar. *consil. 40. de temper. ordinat. in nouis, quod deest in an iq.* Vgolin. *d. §. 22. num. 2. vers. excipitur*, Aloys. Ricc. *in praxi rerum fori Eccles. decis. 297. in 1. edit. & resolut. 156. numer. 4. in 2. edit.* Molfes. *d. c. 2. numer. 13.* Sayr. *in floribus decis. sub tit. de temp. ordin. decis. 62.* vbi aduertit hodie consulendam esse hac de re Bullam Sixti V. incip. *Sanctum, & salutare*, vbi ordinatis minoribus, vel maioribus scienter, aut ignoranter, nisi debita diligentia adhibita iustus error, & probabilis facti ignorantia excuset à collatione quorumcumque Ordinum, atque adeò ipsius Tonsuræ, & ab executione omnium munerum Pontificalium, eo ipso suspensus est: cuius tamen Bullæ rigorem temperauit postea Clemens VIII. eamque quoad hanc partem reuocauit, reduxitque ad terminos Iuris, vt obseruaui *alleg. 20. num. 1.* nouissimè Laurent. de Franchis *in controuers. inter Episcopos & Regul. pag. 83. in resp. ad 25.* aduertit Episcopum hac suspensione in duobus casibus non teneri, *primò*, quando ipso probabiliter ignorante alienus clericus furtiuè, vel ex simplicitate se in multitudinem ordinandorum ingesserit; *secundò*, si deceptus esset, iuxta ignorantiam facti; potuit enim esse quòd ordinatus detulerit litteras furtim impetratas à Cancellario sui Episcopi.

4 Sic etiam Episcopus à prædicta suspensione excusatur si ordinet extraneum bona fide, sub ratihabitione proprij Episcopi, vt patet ex facto Epiphanij, qui subditum alterius in aliena Diœcesi ordinauit *in c. fin. 9. quæstio. 2.* Ita Maiol. *de irreg. lib. 4. c. 2. numer. 3.* Reginald. *d. num. 69. vers. sunt autem*, Azor. *instit. moral. parte 2. lib. 3. capite 48. quæs. 4. §. dubia quæstionis*, Fornar. *in tract. de Ordine, capite 5. §. 4. sub notab.* Molfes. *in sum. Theologia moralis, tractat. 1. c. 2. numer. 14.* & alij apud Suar. *de censur. disp. 31. sect. 1. num. 16 & 17.* Iul. Madius *de sacram. Ordinis, c. 4. numer. 18.* Turrian. *de censur. lib. 5. disp. 46. dub. 1.* Cherubin. *ad Constit. 40. Clementis VIII. schol. 2.* Diana *moral. resol. tom. 2. tractat. 4. resol. 191.* me citato *in hoc loco* Torreblanca *d. lib. 2. cap. 13. numer. 23.* Verùm ante factum debent Episcopi hoc maximè effugere; tum quia in iis, quæ sunt contra ius, & iurisdictionem alterius, non facilè præsumenda est ratihabitio; tum etiam, quia datur ansa Episcopis promouendi extraneos ad Ordines, hoc quæsito colore. Ita Mandus. Rebuff. & alij apud Quarantam *in summa Bullarij verb. Ordo, vers. amplia hanc extrau.* Bonac. *d. punct. 4. num. 28. vers. secundò, & d. q. 1. punct. 11. num. 14.* respondentes Epiphanium posse excusari in foro conscientiæ ratione bonæ fidei, & inaduertentiæ.

5 Episcopus Italus si aliquem Ordinem conferret clerico Vltramontano non habenti licentiam à suo Ordinario, grauiùs punitur, quia sicut à tali promotus Vltramontanus grauiori puniretur pœna de Iure, quàm si Italus ab Italo, vt statim dicam, ita & promouens, vt tenent Ioan. Monach. *in c. 1. numer. 4. de temporib. ordin. in 6.* & Ioan. Andr. *ante num. 1. vers. condigna*, quos refert Campanil. *d. rub. 9. c. 1. num. 46.* imò arbitraria pœna puniendum, à collationeque

Ordinum suspensum asse tenet Vgolin. *d.§. 22. n.3.*
† Vltramontani enim si ab Italis in Italia Ordines
susceperint a non suo sine dimissoriis proprij Supe-
rioris, ex decreto Clementis *in d.cap.* 1. declarantur
suspensi ipso iure, eorumque dispensatio est reserua-
ta Papæ, qua innodati celebrantes fierent irregula-
res, vt per gloss. *verb. suspensus in d.cap.*1. Nauarr.
cons. 36.*num.*1.*de tempor.ordin.*Campan.*d.c.*1.*num.* 8.
vbi *num.* 9. asserit illius Canonis suspensionem non
ligare eos, qui non propriè Vltramontani, aut Ci-
tramontani appellantur, sed medij; veluti, qui in
montibus ipsis degunt, & *n.*10. cum Ioan. Monach.
n 3.*vers.sed quæro.*& Franch.*n.*11.*in fine in d.c.*1.con-
tra alios tenet Vltramontanum, qui domicilium ac-
quisiuit in Italia, posse Ordinibus donari ab eo, qui
ratione domicilij eius est superior, aut ab altero de
eius licentia, & *num.*13. asserit prædictam pœnam
amplecti Vltramontanos etiam minores Ordines, &
primam tonsuram assumentes, in quo iam non re-
linquitur locus dubitationi extante Constitutione
Sixti V. contra malè promotos, comprehendente lai-
cos, ibi, *quemcumque secularem.* Quamuis contrarium
teneant Nauar.*consil.de tempor.ordinat.& cons.* 25. &
26 *eod tit.in antiq.* Vgolin. *d.§.*22.*num.*3 *in fine*, no-
uissimè S. D N. Vrbanus V I I I. *in sua Constitutione
cõtra malè ordinantes, & malè ordinatos*, incip *Secreto,
sub dat.*11. *Decembris* 1624. approbans & innouans
dictam Clementis Bullam ac in suo valore, & effica-
cia permanere declarans dictam Pij II. Constitutio-
nem, sic ait. *Motu proprio, & ex certa scientia, ac ma-
tura deliberatione, nostraque Apost. potestatis plenitu-
dine venerabilibus Fratribus, Patriarchis, Archiepisco-
pis, & Episcopis in Italia existentibus tenore præsentiũ
prohibemus, ne quouis prætextu, & ex quacumque causa
Hispanos, Lusitanos, Gallos, vel Germanos, aliosq; quos-
cumque Vltramontanos, & ex quibusuis locis extra Ita-
liam oriundos non solùm ad sacros, sed neque etiã ad mi-
nores Ordines, vel clericalem characterẽ promouere au-
deant, seu præsumant, nisi dimissoriales suorum Ordi-
nariorum litteras à nostris, & huius S. Sedis Nuntiis,
seu Collectoribus in illis partibus commorãtibus recogni-
tas, probatas & scriptas habeant, eorumve Nuntiorum,
seu Collectorũ subscriptione à dilecto filio nostro in al-
ma Vrbe Vicario, in spiritualibus generali similiter exa-
minata, recognita, & probata fuerint, aliàs promouentes
ad annum ab exercitio Pontificalium, promoti verò per-
petua suspensionis pœnã absque spe dispensationis à Se-
de Apost. obtinenda incurrant eo ipso. Insuper promotos
huiusmodi, ac etiam eos, qui cum falsis, vel fictis, aut fi-
duciariis patrimoniis, titulis scienter se ad Ordines huius-
modi promoueri fecerint, nõ solùm prædictis, verùm etiã
maioribus arbitrio nostro, & pro tempore existẽtis Roma-
ni Pont. infligendis pœnis; Italos verò si quas in posterũ
clericali charactere insigniri, vel ad minores Ordines
promoueri ab alieno Episcopo cum falsis dimissoriis con-
tigerit, etiamsi qualitatibus per Concilij Trid. decretũ c.
16. sess. 23. requisitis præditi sint, nihilominus, sequuta ta-
men prius desuper Iudicis Ecclesiastici declaratione, fo-
ri priuilegio minimè gaudere, sed seculari iurisdictioni,
vt ante, plenè in omnibus subiicere, & subiectos esse re-
spectiuè volumus, sicque & non aliter per quoscumque
Iudices Ordinarios, & delegatos, &c.*

7 Episcopus titularis, idest, earum Ecclesiarum,
quæ in partibus infidelium existunt, clero carens, &
populo Christiano, si Ordinem, vel primam Tonsu-
ram subdito alterius Prælati sine expresso eius con-
sensu, aut litteris dimissoriis conferat, etiamsi in lo-
co exempto, vel nullius Diœcesis, vel in aliquo mo-
nasterio cuiuscumque Ordinis resideat, per annum
ab exercitio Pontificalium suspensus est, vt habetur
in Cõc. Trid. *sess* 14. *de reform. c.*2. latè dixi *alleg.*6. *à p.*
Ne cuiquam laico alienus Prælatus auderet pri- 8
mam conferre Tonsuram, monuit gloss. *verb. cleri-
cum, in cap cum nullus, de temporib.ordinat.lib.*6. *&
verb hominis, in cap.fin.eod.tit. & libro*, Rebuff. *re-
spons. seu cons.* 2. *num.*2. *vers & sic malè*, Nauar.*con-
sil.*30.*num.*1. *in antiquis.* aliàs *consil.*39.*in nouis, sub
illo tit. de tempor. ordinat*, ita vt si eam non sibi subdi-
to conferret, suspensionem incurreret per annum à
collatione Tonsuræ, vt expressè probat text. *in cap.
fin. dict. tit.de tempor. ordinat. lib.* 6. Rebuff. *de lit-
ter. dimissor. num.*5. Martin. Fornar. *in addition. ad
Tolet. de Sacrament. Ordinis, c.*5. *numer.*3. Azor. *in-
stitut. moral. part.*2. *lib.*3. *cap.*49. *quæst.*4. Lessius *de
iustit. lib.* 2. *c.* 44. *dub.* 9 t. *numer.* 19. Bonacin. *de
Sacrament. dispnt.*8. *quæst. vnic puncto* 4.*num.*16. *&
d. quæst.* 1. *puncto* 11.*num.*19. Campan. *in diuersor.
Iuris Canon. rubric.*9. *c.*1. *numer.*16. † Laicus enim 9
proprium habet Episcopum, tum respectu spiri-
tualium, & annexorum, tum maxime pro susci-
piendis Ordinibus; nam sicut laicum nonnisi pro-
prius Episcopus excommunicare valet, (eo quòd
nonnisi in subditos fertur excommunicatio, *cap à
nobis el* 1.*de sentent.excommun.* cum citatis ab Vgo-
lin.*de censur.tab.*1. *cap.*1.*§.*11.) ita & ordinare, cùm
constet laicum suum habere Prælatum. Et hæc opi-
nio attento Iuris rigore verior est, quamuis con-
trariam absque aliquo bono fundamento tenuerint
Guid. Papæ *decis.*449. Lap.*alleg.*138.*num.*11. Nauar.
*cons.*25.*in antiq.* aliàs 31.*in nouis, incip Hispanus, sub
illo tit.de temporib.ordin.* Stephan. Gratian.*discept.fo-
rens.tom.*4.*c.*430.*n.*8. Vgolin.*de potest. Episc.c.* 26. *§.*
23.*num.*1.

Hactenus egimus de Episcopo ordinante subdi- 10
tos alterius Episcopi sine licentia proprij, & sine
illius litteris dimissoriis, aut commendatitiis; nunc
verò agemus de suscipientibus Ordines ab alieno
Episcopo sine proprij licentia, seu litteris dimisso-
riis, quos incurrere pœnam suspensionis ab exe-
cutione Ordinum susceptorum probat Pius II. *in d.
sua Constitut incip. Cum ex sacrorum*, quam ad litte-
ram posui infrà *allegat.* 17. *num.* 11. ibi, *Si ad ali-
quem ex sacris Ordinibus se fecerint promoueri, à suo-
rum Ordinum executione ipso iure suspensi sint, &
si huiusmodi suspensione durante in eisdem Ordinibus
ministrare præsumpserint, eo ipso irregularitatem incur-
runt*, &c. & Concil. Trident. *sess.* 23. *de reformat.
cap.* 8. ibi, *si secus fiat ordinans à collatione Ordi-
num per annum & ordinatus à susceptorum Ordinum
executione, quamdiu proprio Ordinario videbitur ex-
pedire, sit suspensus*, &c. Quorum Iurium suspen-
sio ipso iure incurritur, vt colligitur expressè ex
dict. Constitut. Pij II. ibi, *ipso iure suspensi sint,*
&c. & ex Concil. Tridentin. *in dict.capit.* 8. ibi,
sit suspensus; quæ verba inducunt profectò sus-
pensionem ipso iure, ex Felin. *in cap. Rodulphus,
numer.*33. *de rescript.* & aliis citatis per me *de di-
ction. vsufreq.dict.*374. & tenet Rota *decis.* 371. *in fi-
ne p.* 2.*diuers.*

Ex quo infertur quòd attenta dicta Constit. Pij II. 11
incurritur ista suspensio ab eo, qui maiores Ordines
ab alieno Episcopo absque debita facultate suscepit,
nam ibi sermo est de promotis ad sacros Ordines; at
verò attenta dispositione Concil. Trid. *in d. cap.* 8.
generaliter loquentis, incurretur etiam ab eo, qui
minoribus Ordinibus initiabitur: vt aduertit Bona-
cin. *d. tract.de censuris extra Bullam disp.* 3. *quæst.* 1.
punct. 11. *num.*17. Nulla habita ratione Constitutio-
nis Sixti V. contra clericos malè promos, eo quòd
in hac parte redacta sit ad terminos decretorum

sacri Concilij Trid. & dictæ Constitutionis Pij II. per Clementem VIII. *in d. sua Constit.* incip. *Romanam decet Pontificem, pridie Kal. Martij ann. Incarnat. Dom.* 1595. Vnde incurret irregularitatem non
12 solùm qui functiones Ordinum sacrorum absque dimissoriis susceptorum exercuerit antequam absoluatur a suspensione, vt expressè statuit Pius II. verbis supra relatis, & referunt Suar. *de censur. disp.* 31. *sect.* 19. *numer.* 19. *ad fin.* Filliuc. *tract.* 17. *c.* 5. *quæst.* 3. Vgolin. *d.* §. 23. *vers. qui denique.* Quarāt. *d. verb. Ordo, vers. quibus sic specialiter*, Bonacin. *d. puncto* 11. *num.* '. *vers. ex quo sequitur*; sed etiam qui exercuerit actum Ordini minori sic suscepto deputatum proprium, & peculiarem, solemniter attenta generalitate decreti Concil. Trid. *in d. c.* 8., vt resoluunt Nauarr. *in man. c.* 27. *n.* 163. quem refert Bellet. *disquisit. cler. ed. p.* 1. *tit. de discipl. cleric.* §. 5. *num.* 62. Quarāt. *d. verb. Ordo, vers. secundo limita.*

13 Suspensio autem præfata non incurritur quando quis bona fide Ordines recipit ab alieno Episcopo, vt si nesciat prohibitum esse Ordines ab alieno Episcopo absque proprij licentia suscipere, aut si ignorantia inculpabili existimet Episcopum habere debitam facultatem ordinandi, seu tales litteras dimissorias esse sufficientes; quia ista suspensio lata est *in dicta Constit.* Pij II. & *in decreto Concilij* per modum censuræ, censura autem non incurritur absque lethali culpa. Ita Nauars. *in man. c.* 17. *n.* 155. & *in c. accepta, de restit. spoliat. prop.* 8. *numer.* 32. Suar. *d. disp.* 31. *sect.* 1. *num* 15. Auila *de censur. part.* 7. *disp.* 9. *sect.* 1. *dub.* 7. Mari. Alter. *d. tom.* 2. *disput.* 9. *c.* 6. *vers. aliquis cooperat*, Filliuc. *tr.* 19. *n.* 175. Bonacin. *d. puncto* 11. *num.* 15.

14 In dictam irregularitatem etiam non incidit, qui bona fide Ordines ab alieno Episcopo sine debita facultate suscepit, si susceptorum Ordinum functiones exerceat; quia hic, vt diximus, non detinetur vinculo censuræ, cum eam non contraxerit, excusante illum bona fide. Ita Quarant. *d. verb. Ordo. vers. quibus sic specialiter*, Bonacin. *d. puncto* 11. *n.* 15. *vers. ex quo.*

15 Idem dicendum videtur de eo, qui temerariè quidem ordinatus est, postea tamen bona fide, & candida simplicitate, per pœnitentiam purgato peccato illius malæ susceptionis, Ordinem exercuerit, existimans id sibi licitum esse, maximè attenta dicta Constit. Pij II. quæ vtitur verbo, *præsumpserit.* Ita Nau. Quarant. & alij citati per Bonacin. *d. puncto* 11. *n.* 16.

16 Pœna autem aduersùs Regularem promotum absque dimissoriis sui Superioris Regularis inflicta eadem reperitur *in d. Constit.* Sixti V. qua clerici seculares puniuntur, *in vers. vt igitur*, ibi, *vel cuiusuis ordinis, seu militiæ Regularem.* Verùm cùm eius dispositio hodie cesset, ob aliam Clementis VIII. sanctionem, vt suprà dixi, recurrendum est ad decisionem text. *in c. fin.* 58. *distinct.* vbi dicitur ne valeat perseuerare in Ordine; & Episcopo eius ordinatori pœna imponitur, vt à reliquorum communione seiunctus, suæ tantummodo plebis communione sit contentus, ibi, *vt priuatus sit à communione cæterorum*, id est, *Episcoporum*, vt interpretantur Syluest. *verb. suspensio, post numer.* 6. & Henriq. *in sum. lib.* 13. *c.* 38. §. 1.

17 Vnde pœnas suspensionis, & irregularitatis cum suis declarationibus suprà relatas extendendas esse ad Monachos, & Religiosos exemptos, qui sine sui Abbatis, suorumque Superiorum licentia Ordines recipiunt ab Episcopo illius, vel alterius diœcesis, resoluunt Quarant. *d. verb. Ordo, vers. quibus sic specialiter, in princip.* Bonacin. *d. puncto* 11. *num.* 3. vbi *num.* 4. extendit etiam ab eos, qui ab aliquo Abbate, aut ab alio habente iura Episcopalia Ordines recipiunt, quia isti non dicuntur ordinati à proprio Episcopo, aut ab alio de licentia proprij Ordinarij, iuxta per me dicta suprà *allegat.* 5. *num.* 10.

Quando Episcopus ordinans clericum alienæ diœcesis in litteris clericatus attestatus de licentia proprij Episcopi ordinasse, eius attestationi standum est, vt resoluunt Menoch. *de arbitr. lib.* 1. *quæst.* 76. *num.* 10. Gutier. *canon. lib.* 2. *c.* 17. *num.* 30. plures, quos refert, & sequitur Carol. de Grassis *de effectib. clerical. effectu* 1. *num* 638. 18

Qui passus est sine licentia, aut litteris dimissorialibus proprij Episcopi ab alieno ordinari, licèt fori priuilegio gaudeat, is enim, cui Ordines à non suo Episcopo conferuntur, efficitur clericus, & ei imprimitur character, *d. cap. eos, de tempor. ordin. lib.* 6. Barard. *ad Clar.* §. *fin. quæst.* 36. *num.* 25. Carol. de Grass. *de effectu* 1. *num* 634. *cum seqq.* Squillante *de priuileg. Cleric. c.* 7. *dub.* 3. *numer.* 29. Diana *res. moral. part.* 4. *tract.* 1. *resol.* 26. vbi notat id hodie non procedere ex Constit. S. D. N. Vrbani VIII. *de an.* 1624. *sub die* 11. *Decembris*, secundùm quam sic ordinati non gaudent priuilegio fori, quod antea tenuerunt Mascard. *de probat. concl.* 1140. *n.* 2. Flamin. *de resignat. benef. lib.* 4. *quæst.* 2. *num.* 85. Gabr. Pereira *de manu Regn. part.* 2. *c.* 26. *num.* 18. † Nihilominus tamen fit inhabilis ad Beneficia consequenda, Hieron. Gabr. *cons.* 181. *num.* 5. & 6. *lib.* 2. Flamin. *d. lib.* 4. *q.* 2. *num.* 58. Rebuff. *cons.* 1. *incip. Ordinatus*, & *in prax. benef. tit. de litteris dimissor. num.* 11. & *de pacif. possess. num.* 127. Petr. Greg. *de re benef. c.* 36. *num.* 12. Carol. de Grass. *de effectu* 1. *num* 636. & *effectu* 15. *num.* 18. Campan. *in diuers. Iuris Canon. rub.* 9. *c.* 2. *numer.* 1. Seraph. *decis.* 742. *num.* 1. vbi tenet quòd clericatus collatus à non suo Episcopo, non est legitimè collatus, non facta mentione licentiæ tanquam solemnitatis extrinsecæ. 19 20

Ratio autem huius resolutionis ea est, quia omnis à iure suspensus tam ab officio, quàm à beneficio, nequit beneficia adipisci, sed illorum est incapax, prouisioque ei facta est nulla, *cap. cùm dilectus, vers. quia nobis, de consuet.* vbi gloss. *verb. cessamus*, gloss. *verb. suspensi, in c. cùm bonis, de ætat. & qualit.* gloss. *verb. beneficiis, in fine, in cap. cupientes*, §. *cæterum, de elect. in* 6. Nau. *in man. cap.* 25. *num* 113. & *cons.* 25. *num.* 5. *in antiq.* aliàs *cons.* 10. *tit. non. de tempor. ordin.* Maiol. *de irregul. lib.* 3. *c.* 10. *num.* 10. Vgolin *de censur. tab.* 4. *de suspen. c.* 6. §. 7. *n.* 4. & *c.* 8. §. 6. *numer.* 1. Flamin. *de resign. lib.* 5. *quæst.* 6. *num.* 84. Azor. *instit. moral. part.* 1. *lib.* 6. *c.* 7. *quæst.* 2. Less. *de iustit. lib.* 2. *c.* 34. *n.* 116. Planè huiusmodi promotus est suspensus, vt suprà dixi. Ergo beneficia consequi non potest. 21

Amplia hanc inhabilitatem non solùm ad eum extendi, qui absque licentia, seu litteris dimissorialibus proprij Episcopi ab alieno Ordines sacros acceperit, sed etiam ad illum, qui prima Tonsura, seu minoribus Ordinibus insignitus fuerit; illi enim prouisiones factæ non subsistunt, additio ad Nau. *cons.* 27. *sub d. tit. de tempor. ordin.* Vgolin. *d.* §. 234. *num.* 1. 22

Limita quoad beneficia ante suspensionem obtenta, quibus propter huiusmodi inhabilitatem spoliari non debet, nisi voluntariè steterit saltem per annum in ea suspensione, *d. cap. cùm bonis, de ætat. & qual.* vbi Anan. *num.* 5. Si verò tali durante suspensione ministrauerit, quia factus est irregularis, etiam non expectato anno, poterit illico beneficiis priuari, per dictam Constit. Pij II. 23

guian.*de legib.lib.2.contr.1.num.71*.me citato *in hoc loco* Alzed.*de praecell.Episc.dign.p.2.cap.* 5.*num.*17. Molfes.*in sum.Theologiæ moralis tract.2.c.* 2.*num.*12. Petr.de Ledesm.*in summ.*1.*de sacram. Ordinis cap.*8. *concl.*4.*dub.*4.Bonacina *de censur.disp.*3.*q.*6.*punct.*3. *num.*27.Armend.*in addit. ad recopil. legum Nauarræ in lib.*1.*tit.*18.*l.*7.*de Episcopis num.*68.Piasec.*in praxi noua Episcop.p.*1.*num.*46.*pag.*15.Campan.*rub.* 9.*c.*5. *n.*6.Aloys.Ricc.*decis.*188.*num.*10.*p.* 2. Episcopus in alterius diœcesi existens, potest præuia licentia illius tam subditos proprios, quàm Episcopi licentiam concedentis, absque incursu pœnarum ordi-

10 nare, *S.Cong.Conc.*22. *Febr.* 16,0. † Si tamen contra prohibitionem, de qua per Concil. Trident. *in d. cap.* 5. ordinatio proprij Episcopi extra territorium fiat, valida erit, licèt puniri possit; vt resoluunt Henriq.*lib.*11.*cap.*3.§.2.*in fine littera S*, Vgolin. *de potestate Episcopi c.*4.§.14.*n.*2.Fornar. *in tract. de ordine c.*8.§.8.Molfes.*d.c.*2.*n.*11.de quo suprà *alleg.* 111. *num.*13.

11 Vtrùm autem si in litteris dimissoriis concedatur licentia & facultas promouendi à quocunque Catholico Antistite in propria diœcesi residente, non tamen additum sit, *vel ab alio pro eo ibi Pontificalia exercente*, possit is, cui talis facultas conceditur, promoueri ab Episcopo in alterius diœcesi de licentia Episcopi illius diœcesis Pontificalia exercente? Hanc quæstionem ad partes disputat Gutier. *canon. lib.*1.*c.*26.*n.*25.*cum seqq.vers.dubitatum*, vbi eam sequitur sententiam quòd prædicta in specie ordinari hîc non debeat, nisi iuxta tenorem dimissorialium, nempe à Catholico Antistite in propria diœcesi Pontificalia exercente, non verò ab alio, quamuis de licentia proprij Episcopi ibidem Ordines celebrãte; itaut si aliter fiat, suspensus maneat donec Episcopo proprio ordinari iustum videatur, iuxta dispositionem Conc.Trid.*sess.*23.*de reform.c.*8.sequitur Sãch. *in opuscul.moralib.lib.*7.*c.*1.*dub.*20.*n.*8.

12 Vnde si maluerit Episcopus conferre Ordines in loco exempto, non solùm debet habere licentiam Superioris loco exempti, sed etiam illius Episcopi, intra cuius fines locus exemptus est constitutus. Ita referunt decisum Molfes.*dict.cap.*2.*num.* 12. *in fine*, Aloys.Ricc.*in praxi fori Eccles.post resol.* 495. *in notabilibus de materia Episcop.*Galett. *in marg. casuum conscientiæ, vers.Episcopus pag.* 100. *col.* 2.Armend.*d. loco n.*35.vbi *num.*68.refert etiam decisum†non pos-

13 se Episcopum Pontificalia exercere in loco exempto, & iurisdictionis non Episcopi, sed inferioris, vocatum tamen ab ipso inferiore, sine licentia Episcopi, iuxta cuius diœcesis fines esset locus ille, etiamsi ille inferior prætenderet ratione exemptionis vocare Episcopum, quem maluerit administrandum sacramentum Confirmationis, dummodo locus istius exempti sit infra fines diœcesis alicuius, ita vt nõ sit nullius, quia tunc non posset. Non tamen me latent verba illa posita *in d.c.*3.*Conc.Trid.*ibi, *Ordinarij loci*, intelligenda de Episcopo, in cuius diœcesi locus est constitutus, & non de Prælato inferiori etiã exẽpto, si fides adhibenda sit Galett. ita decisum attestanti *verb verba* 1.

14 Nec etiam Episcopus alienus potest à Patriarcha induci ad subeunda munera Pontic. in diœcesi alicuius Episcopi Suffraganei, nisi de ipsius licentia, quod etiam decisum referunt idem Galett. *d. verb. Episcopus*, & Aloys.Ricc.*vbi proximè*.Nec Archiepiscopus hoc ipsum facere potest, cùm sub eadem prohibitione, quæ Episcopum ligat, comprehendatur quoque Archiepiscopus quoad materiam de qua agimus, vt resoluit Piasec.*in praxi Episcopali part.*1. *verb.Archiepiscopus, vers.ad secundum*, & censuit S. Cong.*Episcoporum*, cuius nemini *in collect. ad Concil. Trident.in d. c.* 5. *num.* 17. erit autem Ordinarius loci, de cuius licentia Pontificalia in sua diœcesi alienus facere potest, *primò* Episcopus in cuius diœcesi constitutus est locus, in quo Pontificalia exercenda sunt. *Secundò* Capitulum sede vacante, qui cùm succedat in locum Episcopi demortui, exceptis quibusdam casibus, bene poterat concedere licentiam Episcopi extero exercendi Pontificalia in sua Ecclesia, ita Bonacina *d. quæst.* 2. *punct.*12.*num.*4.An comprehendatur sub hoc nomine Prælatus habent iurisdictionem quasi Episcopalem, dixi suprà *hac alleg.n.*12.

Primam Clericalem Tonsuram Episcopo in aliena diœcesi, sine diœcesani licentia, suis subditis conferre posse, ac proinde non esse suspensum, non desunt qui teneant, ex ea ratione, quia Concilium loquitur de Episcopo conferente Ordines, & prima Tonsura non est Ordo, sed initiatus ad Ordines, & solet concedi sine exercitio Pontificalium, ex quorum numero sint Barbat.*in c.nouit,n.* 18. *de officio legati*.Rebuff.*in tract.nominat.quæst.*14.*n.*29. & 65.& *in praxi beneficiali rub.de Ecclesiasticis, & à quibus, & quomodo ordinetur, num.*13.Henriq. *in summ. lib.*3.*c.*16.§.6.quem refert, & sequitur Bonacina *de sacram. disp.*3.*quæst.vnica p.*2.*num.*13.quibus addo Tolet.*lib.*1.*sum.c.*49.*n.*4.*alias* 48.*num.*6 Azor. *part.* 2. *lib.* 3. *c.*48.*quæst.*5.*vers.quæres*. Fornar. *de Ordine c.* 5.§. 4. *in* 4.*notab.*Molfes.*d.c.*2.*numer.*15. Villalob. *in summ. tom.* 1. *tract.* 8. *diff.* 7. *num.*7.Mauit.Alzed.*in praxi Episcop.p.*2.*c.*5.*num.*18.Diana *moral. resol. p.*4.*tract.* 4.*resol.*143.Quæ sententia ex dictis *alleg.* 2.*num.*18. non est admittenda, illamque sibi summopere displicere asserit Campanil.*in diuers.Iuris Canonici rub.* 6.*c.* 1.*num.* 2. & sic non licere Episcopo initiare subditum suum prima Tonsura extra propriam diœcesim, & absque diœcesani licentia resoluunt D Barb.*in l.*1.*art.*3.*n.*218.*ff. de iudic.* Narbona *l.*20. *glos.*2.*n.*135.*tit.*1.*lib.*4.*Recop.*Salzed. *ad Bernard. in pract. c.* 26. Nauar. *cons.* 29. *num.*1. *de tempor.ordin.* Garc.*de benef.part.*1.*c.*5.*numer.*142.Acuña *ad c.illud n.*2.*dist.*71.Sanch.*in opusc.moral.tom.* 2.*lib.*7.*c.*1.*dub.* 5.*num.*2.Iul.Cæsar.Madius *de sacris Ordinibus c.*2.*n.* 4.qui testatur de stylo, & consuetudine.Vnde conferentem primam Tonsuram non sibi subdito suspensionem incurrere tenent Martin. Fornar. *in add.ad Tolet.de sacram.Ordin.c.*6.*n.*3.Azor. *instit.moral.p.* 1. *lib.*3.*c.*49.*quæst.*5.Lessi.*de Iustit.lib.* 2. *c.* 44.*dub.*19. *n.*91.Bonacin.*de Sacrament.disput.*8.*quæst.*4.*punct.*4. *num.*26. 15

Episcopus, & Vicarius habent facultatem faciendi actus voluntariæ iurisdictionis extra territorium, prout resoluunt Vgolin.*d.*§.14.*num.*4.Card. Tusch. *lit.I, concl.*546.Stephan. Gratian. *disceptation.forens. c.* 127. *à princip.* & *num.* 6. asserit quòd possunt concedere dimissorias in aliena diœcesi. † Sic etiam Episcopus extra territorium existens potest excommunicare, & absoluere subditum suum, vt tenet Gonzal *ad regulam* 8.*Cancel.glos.*62.*n.*12. vbi *n.*11. resoluit quòd potest † Episcopus extra suam diœcesim iurisdictionem contentiosam exercere, quando causæ cognitio non vertitur, & effectus confertur in suam diœcesim, de quo etiam Gratian. *d. cap.* 127.*num.*8.me citato *in hoc loco* nouissimè mei amicissimus Diana *d.p.*5.*tract.*9. *resol.* 34.*vers.secundo*, vbi ex Vgolin. *de censur. tab.* 1. *c.* 27. §. 1. *numer.*4. an Episcopum, vbi causæ cognitio non adhibetur, & pro tribunali non sedetur, ac propterea alienum territorium non læditur, extra diœcesim posse iurisdictio- 16 17 18

risdictionem exercere, vel quando Episcopus diœcesis permitteret, modò litigantes in id consentiant, vt post alios resoluit Vgolin *d.§.14. n.4.vers.secundò excipitur.*

In casu notabili Marchesān.*de commission.part.1. cap.6.num.84.pag.255.*sic loquitur. *Sed pone, degit Episcopus extra suam diœcesim, ac iurisdictionē, & pro aliqua causa cognoscēda illi Breue dirigitur, putà Episcopo ciuitatis Castelli; vel alij. Quæro an illo extra suam diœcesim degente causam siue aliàs causas præfato modo sibi commissas cognoscere possit? & resolutiuè dico quòd non, quia cùm Episcopus ille certo sit loco deputatus, vbi dignitas electa intelligitur, cùm extra suā diœcesim illā exercere nequeat, per consequens in loco, vbi extra eam moratur, causam nō valebit cognoscere. Quod declara, nisi in Breui mētio fieret de mora suæ residentia extra præfatam iurisdictionem, vel diœcesim, aut si esset solitus ab aeris intemperie extra illam residere, vel si fuerit nominata persona, & specie eius industria electa,* &c. & ibi, *Quod tamen limita, nisi de partium consensu electus fuerit, & commissio in eius personam impetrata, sicque in eum extra diœcesim, & propriam iurisdictionem manentem consentiendo.* Card. *cons.71.* Abb. *in cap.nonnulli, num.4. & 7. de rescript.* &c. & idem Marches *d.loco n.118.pag.260.* resoluit quò si causa Episcopo demandetur trahenti moram extra suam diœcesim, neque per alium exercere ibi iurisdictionem potest, nisi in Breui apponantur verba, *etiamsi extra diœcesim propriam moretur.*

19 Quæstio est in hac materia difficilis, an scilicet suspensus à Pontificalibus in illis celebrando fiat irregularis? Partem negatiuam tenet gloss. *verb. Sacerdotale, vers. scias, in cap.2. de officio deleg. lib.6.* sequuntur Innoc.*in cap.1.vera.à diuinis, de senten.excomm.eod.lib.* D. Antonin.*part.3.sum.tit. 28.cap.4.vltra med.* Couar.*in Clem.si furiosus, part.1.§.1. num.1. vers.secundum,* Iacob.de Graffiis *in aureis decis.lib.4. cap.25.num.3.* Ioan.Præpos.*in 3.part.quæst.5.de susp. dub.2.num.13.* Diana *d.part.5.tract.10.resol.4.ver.sed difficultas,* qui in eo præcipuè nituntur, quòd Pontificalia non sunt de substantia Ordinis, celebrationis, aut officij, cum sine illis quodlibet officium fieri possit. Contrariam verò sententiam tenuerunt Calderin.*in tract.de interdicto, memb. 2. quæst.3.* Nauarr. *in man.cap.27.num.163.vers. ex quo infertur primò,* Viuald.*in candel.de suspens. num. 146.* moti ex eo, quia cùm Episcopatus per se Ordo sit, celebrare in apparatu Episcopali, seu Pontificali est exercere actum proprium Ordinis Episcopalis, à quo Episcopus suspensus est: succeditque proinde reg.text. *in cap.1.in fine, vers.sciturus, de re iudic. lib.6.* Inter quas tamen opiniones elegantem distinctionem tradit Vgolin.*de censuris, tab.1.cap. 14.§.1. numer.2.* quam melius explicat Sayr.*eod.tract. lib.4. capit.16. num.17. cum duobus sequentibus,* vbi plenè videri poterit.

20 Denique aduertere oportet Episcopum, qui inuitatus accedit pro ordinandis clericis ad aliam diœcesim, debere habere expensas, vt docent Archid. *n.2.* Turrecr.*num.vlt.*& Bellamet. *in cap.nullus Primas 9.q.2.* Iacob.de Graff.*in aureis decis.part.2.lib.1. cap.10.num.3.* Thom Valasc.*tom.1. alleg. 5. num.55.* vbi *n.56.* subdit Episcopo titulares in aliena diœcesi Ordines ministrantes de consensu proprij Episcopi, & eius subditis, debere obtinere expensas.

21 Et ex eodem Concil. Trident. *dict. cap.5.* suscipiens Ordines à proprio Episcopo, sed in aliena diœcesi absque licentia Episcopi, in cuius diœcesi Ordines conferuntur, pœnam suspensionis ab executione Ordinis incurrit; vide Maiol.*de irregul.lib.4. cap.21.* Suar. *de censur. disputat.31. sect.1.numer.11.* Mari. Alter *eod.tract.tom.2. disputat.9. c.4. ad fin.* Bonacin. *d.disp.3.q.1. puncto 12.* vbi ampliat, etiamsi Ordines recipiantur ab Archiepiscopo in diœcesi alicuius sui Episcopi Suffraganei, & procedere ait non solùm in maioribus, sed etiam in minoribus Ordinibus subditque in fine istam suspensionem non esse Papæ reseruatam, sed Iure communi posse ab Episcopo auferri.

ALLEGATIO VII.

Episcopus dimissorias litteras quibus & quando concedat?

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur, qui agunt de materia huius allegationis.*
2 *Accedente licentia, & consensu proprij Episcopi, potest alienus non suo subdito Ordines conferre.*
3 *Dimissoriarum vsus antiquissimus.*
4 *Dimissorias concedere possunt, qui ad Ordines valent promouere.*
5 *Dimissoria ab Episcopo excommunicato, vel suspenso declarato non sunt valida, possuntque subditi se facere ordinariū viciniori Episcopo.*
6 *Inferiores Prælati dimissorias concedere nequeunt, nisi ex consuetudine legitima præscripta; aut alio peculiari iure potestatem acquisiuissent eas dandi.*
7 *Abbates, aliique exempti hodie huiusmodi dimissorias clericis sæcularibus concedere non possunt.*
8 *Ordinarius priuatiuè ad Episcopum habens ius visitandi, & congregandi Synodum, potest dimissorias concedere.*
9 *Vicarius generalis Episcopi sine speciali mandato huiusmodi dimissorias concedere non potest.*
10 *Capitulum Sede vacante nonnisi elapso anno à die obitus Præsulis, potest dimissorias concedere, nisi arctatis beneficijs, sub certis pœnis.*
11 *Amplia etiam si Capitulum haberet territorium distinctum ob immemorialem possessionem.*
12 *Vicarius à Capitulo Sede vacante concedens dictas dimissorias non arctato, & ante elapsum annum; quas pœnas incurrat.*
13 *Vicarius Papæ non prohibetur, etiam statim post vacantiam Sedem dimissorias impartiri.*
14 *Capitulum Sede vacante ante lapsum anni vacationis Sedis potest obtinenti facultatem à Sede Apostolica de suscipiendo Ordines, cum licentia sui Ordinarij, huiusmodi facultatem subordinatam concedere.*
15 *Priuilegium obtinens à Sede Apostol. ad recipiendos Ordines à quolibet Episcopo, non indiget nouis literis dimissorialibus, sed testimonialibus tantum proprij Ordinarij de vita, & moribus.*
16 *Capitulum Sede vacante potest concedere litteras testimoniales, licet concedere nequeat dimissorias.*
17 *Capitulum Sede vacante potest extero Episcopo cōcedere exercitium Pontificalium, & ordinationem propriorum subditorum, non tamen subditorū vacantis Sedis.*
18 *Regulares Superiores suis monachis dimissorias concedunt.*
19 *Dimissorias cum antiquitus Episcopi dabant, non eum examinabant cui concedebant, at illum Ordinario examinandum dimittebant.*

20 *Episcopo hodie præcipitur ne ordinandum dimittat, nisi examinatum,& approbatum.*

21 *Episcopus ex alia legitima causa, quàm ægritudinis, potest dimissoriales litteras subditis concedere ad Ordines apud alienos Episcopos recipiendos.*

22 *Episcopus cui examinatus, & approbatus ordinandus dimittitur, potest illum iterum examinare.*

23 *Dimissoria semper valent, tum viuente, tum defuncto dante. Declaratur infr.n.39.*

24 *Dimissoria data à Capitulo Sede vacante per ingressum moderni Episcopi non expirant.*

25 *Episcopus nouus potest per edictum omnes, & quascumque dimissorias à prædecessoribus, siue à Capitulo Sede vacante concessas, reuocare.*

26 *Pro dimissoriis ad Ordines recipiendos, nihil recipi debet ab Episcopo, eiusvè ministris.*

27 *Notarius pro singulis dimissoriis, seu testimonialibus litteris decimam partem vnius auri recipere tantum potest, nisi salarium sit ei constitutum, vel consuetudo adsit nihil accipiendi.*

28 *Notarius post confecta instrumenta,& tradita partibus, potest quod ab ordinatis sponte offertur accipere.*

29 *Episcopus absens à sua diœcesi potest suis subditis dimissorias concedere.*

30 *Absoluere à suspensione eos, qui nullius diœcesis existentes sine litteris dimissoriis ordinati fuerunt, spectat ad Episcopum, ad quem ex Concil. Trid. pertinebit illis dimissorias concedere.*

31 *Dimissoriæ litteræ à quibus per Regulares obtinendæ?*

32 *Nouitius ante professionem an possit cum dimissoriis sui Prælati Regularis ordinari?*

33 *Cuius Episcopi, originisne, an domicilij pertineat dimissorias nouitiis concedere.*

34 *Vtrùm licentia ordinandi suffraganeo concessa expiret per mortem Episcopi concedentis contingentem post descriptionem ordinandorum in matricula. Et an hoc casu res dicatur adhuc integra.*

35 *Delegatio facta personæ prohibitæ Pontificalia exercere,& in tempus ac locum prohibitum, non sortitur effectum.*

36 *Iurisdictio Episcopalis expirat morte Episcopi, & mandatum morte mandantis.*

37 *Sede vacante non licet ordines conferre subditis infra annum*, ex dispositione Trident. sess.7. de reformat.cap.10.

38 *Episcopus translatus non potest Pontificalia exercere in Episcopatu, à quo fuit translatus.*

39 *Litteræ dimissoriæ expeditæ, & subscriptæ manu Episcopi, ordinandis traditæ,& directæ Episcopis non impeditis Pontificalia exercere, semper valẽt, nec expirant morte concedentis.*

1 DE materia huius allegat. latè agunt Vega *tom.2. de Curis c.14.§.8.n.31.* Rebuff.*resp.2.*Fr.Emman.*in sum. p.2.c.14.num.2.& quæst.Regular.tom.1. q.18.a.1.*Henriq.*in sum.lib.10.c. 23. §.3 p.1.*Petr.Ledesma *in sum. p.1. de sacram.Ordinis c.8.*Azor.*instit.moral. p.1.lib.12.c.20. q.7.& part.2.lib.3.cap.48.quæs.5.vers.cæterum,*Zerol. *in praxi Episcop.part.1.verb. Abbas,* Flores de Mena *var.lib.3. quæst.24.num.4.& num.32.* Thom.Valasc. *alleg. Iuris tom.1.alleg.3.num.6.* Campanil. *in diuersorio Iuris Canonici rub.9. cap.7. &* 8. Piasec.*in praxi noua Episcop.part.1.c.1. à numer.11.* Molfes. *in sum. Theologiæ moralis tractat. 2. c.2. à numer. 20.* Marcel. Vulpe *in praxi iudic. c.7.num.11. cum seqq.* plures ex antiquioribus refert Cened. *ad Decretal.collect.105.*

2 Etiamsi teneatur Episcopus per se ipsum ordinare suos clericos, vt admonet Concil Trident. *sess.23. de reformat. c.3.* si tamen fuerit legitimè impeditus, de eius consensu poterit alienus subditis suis Ordines conferre, *cap.Episcopum 9.quæstio. 1. & c.1. iuncto cap.cum nullus, de tempor.ordinat.lib.6.* hic autem consensus literariè præstandus est, ex Felino *in cap. super his,vers.sexta,& vltima concl sub n. 13. de accusat.* vbi Innoc. Rebuff.*in praxi benefic.rub. forma dimiss.litterar. num.34.* Et litteræ, quibus ille continetur, dimissoriæ vocantur à Concilio Trident.*sess. 23. de reformat. c.10.*& *sess.7.de reformat.cap. 10.* vbi etiam *Reuerendæ* dicuntur, quo nomine Hispani vtuntur. In his litteris debet causa exprimi rationabilis quare proprius Episcopus dimittens nolit, aut nequeat dimissum ordinare, *ex cap.1. de tempor. ordin.lib.6.*Sanch.*in opusculis moral. lib.7.c.1.dub.20. n.15.* & licet in aliquibus Prouinciis sit consuetudine receptum vt nulla causa assignetur, ex Rebuff. *in praxi tit. de litter dimissor. num.28.* Salzed. *ad Bernard. in pract. cap. 26. verb.sine licentia,vers.oportet.* Gratian. *March.decis.98. num.21.* nihilominus tamen hodie videtur hac consuetudine non obstante dispositionem dicti *c.1.* esse seruandam, cùm Concil.Trid. idem videatur statuere *sess.7. de reform. cap. 11* ibi, *Facultates de promouendo à quocumque non suffragentur nisi habentibus legitimam causam, ob quam à propriis Episcopis ordinari non possunt, in litteris exprimendam,& tunc non ordinentur nisi ab Episcopo in sua diœcesi recedente, aut pro eo Pontificalia exercente diligenti præuio examine,* &c. Quicquid aliter videatur intelligere Thom.Valasc.*d.alleg.5.n.53.*

Dimissorialium vsum antiquissimum fuisse non dubitatur tempore quidem Diui Augustini eas extitisse, atque in vsu fuisse testatur ipsemet *in epistola ad clerum Hipponen. 137.vers. cum istamet causa,* & tempore Concilij Niceni *in c. 2. distinctione 75.* Et docent Franc. Turrian. *lib.3. pro epistolis Pontific.* F. Bernardin. Ferrer. *de antiquo Ecclesiasticarum epistolarum genere,* Cardin.Cæs.Baron. *tom.2.anno Christi 142.num.6. & tom.3. anno Christi 345. num.162.* Et ne fraus aliqua intercederet, erat olim certa dimissoriarum huiusmodi litterarum forma à Canonibus introducta *73.distinct.per totam*; quæ ab Episcopis singulis seruanda est, quamuis hodie non eadem præcisè seruetur. Exemplaria nonnulla formandi litteras dimissorias posuimus in formulario nostro in calce huius operis impresso *form. 11. cum seqq.* quæ quidem dimissorialium formulæ adeò necessariæ sunt, vt non sufficiat Episcopo promoti cognoscere,& ordinandum pro idoneo habendum, sed si absque legitima dimissoriarum forma aliquem ad Ordines promoueat, tam ipse quàm Ordinatus incidunt in pœnas latas contra ordinantes non suum, vel ordinatos absque seu cum falsis dimissoriis, Cherubin. *ad Const.40.Clement.VIII.schol. 1. & 2.* Continebant olim litteræ dimissoriæ causam propter quam non posset proprius Episcopus suos subditos ordinare, *c.1. de temp.ordin.lib.6.* quam consuetudinem sapientiores Episcopi etiam nunc seruant. 3

Dimissorias concedere possunt cuncti Episcopi, 4
quos attenta Iuris sanctione, priuilegio, vel consuetudine, ad Ordines valent assumere, ex *gloss. fin. in cap.cùm nullus, de tempor.ordinat.in 6.* is enim potest dimissorias concedere, qui & ordinare valet, *cap.1. 62.dist.* Seraph. *decis. 985 num. 3.* Campan.*rub. 6, cap. 3.num. 13.prope finem*, eo quòd potest quis per alium facere, quod per se ipsum exequi non detinetur, ex *reg.potest quis, de regulis Iuris in 6.* † Nisi fue- 5
rit excommunicatus, vel suspensus declaratus, tunc

enim

enim dimissoriæ ipsius non valerent, sed subditi possent se facere ordinari à viciniori Episcopo: incumbit tamen ipsis onus probandi Episcopum fuisse excommunicatum, vel suspensum. *c. 2. de tempor. ordin. in 6.* Piasec. *d. c. 1. n. 13.*

6 Inferiores autem Prælati eas nequeunt concedere, nisi à Sede Apost. fuerit eisdem specialis data potestas, ex *d. c. cùm nullus §. inferiores*, aut nisi aliquo peculiari iure potestatem acquisiuisset eas dandi, per ea, quæ scribit Panorm. *in c. accedentibus, n. 2. de excess. Prælat.* præsertim ex consuetudine legitimè præscripta, iuxta glos. *verb. inductum in d. §. inferiores*, resoluunt Capell. Tholos. *decis. 451.* Petr. Gregor. *Syntagm. iuris lib. 40. c. 2. n. 19.* Campanil. *d. rub. 9. c. 8. n. 2.*

7 Exemptis olim licebat huiusmodi dimissorias impartiri, ex *d. c. cùm nullus*, vbi Ioan. Andr. *numer. 2.* Anch. *v. ar. in exemptis, sub num 3.* & Franch. *num. 5.* Hodie tamen Iure nouiori Concil. Trident. *sess. 23. de reformat. c. 10.* neque ipsi Abbates, neque alij etiam exempti, aut collegia, vel Capitula quæcunque etiam Ecclesiarum Cathedralium, litteras dimissorias clericis secularibus, vt ab aliis Ordines suscipiant, concedere valent: vnde Henriq. *in summa lib. 10. cap. 22. §. 3.* affirmat personas quaslibet extra Præsulem, etiam habentes iurisdictionem quasi Episcopalem contentiosam & voluntariam, nequire dictam elargiri licentiam, & *in commento lit. T.* attestatur ita Romæ obtinuisse Episcopum Salmanticen. de anno 1581. contra Capitulum suæ Ec-
8 clesiæ; † nisi tamen esset Ordinarius priuatiuè ad Episcopum, iusque haberet visitandi, deputandi Vicarium, congregandi Synodum, approbandi ad Confessiones, & exequendi defunctorum voluntates, contra quem non intrare dispositionem Concilij Trident. *sess. 23. c. 10.* defendit Stephan Gratian. *discept. forens. tom. 2. c. 112.* quem refert & sequitur Campan. *d. c. 8. n. 4.* Grilenzon. *cons. 142. n. 28. & 30.* nouissimè Ciarlin. *forens. lib. 1. c. 46. n. 19.* & ad hos terminos videntur reducenda latè adducta per Flores *var. 24. per totam*, Molfes. *in sum. tract. 2. c. 2. n. 17. & 18. & c. 17. à n. 19.* Tamburin. *de Iure Abbatum tom. 2. disp. 11. q. 10.*

Nec hoc ita absolutè conceptum videtur verum, sed requiritur quòd inferiori huiusmodi Prælato territorium separatum cum plena iurisdictione in omnes homines tam de Clero, quàm de populo fuerit concessum; Episcopusque omne ius, omnemque iurisdictionem, & correctionem, quæ ei competebat, à se penitus abdicauerit, nullumque ius in eis retinuerit, etiam quoad consecrationes, ordinationes, cæterasque Episcopales officij indigentias, sed eas à quocunque voluerit Episcopo recipiendi, illi tribuerit facultatem per donationes Apostolicis confirmationibus munitas; quo casu posse inferiorem dimissorias concedere censuit Rota *in nullius, seu Squillacen. iurisdictionis 4. Maij 1616.* coram *Martino Andrea.* Et nouissimè cùm Patres Ordinis Carthusien. supplicarent sacram Congreg. Eminentissimorum, & Reuerendiss. DD. Cardinalium negotiis Episcoporum, & Regular. præpositorum pro reuocatione cuiusdam Ordinis ab eadem sacra Congr. emanati, & directi Priori Monasterij S. Stephani de Busco ne auderet dimissorias concedere ad Ordines subditis sæcularibus eiusdem Monasterij, attento quòd decisionibus, & sententiis Rotalibus fuerat iam resolutum dictum Monasterium habere proprium territorium, & in suos subditos exercere omnimodam iurisdictionem. *Eadem igitur sacra Congr. Eminentissimo Gyptio referente censuit reuocandam, & tollendã esse, prout præsentis decreti virtute reuocatur, & tollit suspensionẽ, per quã prædicto Priori Carthusiẽsis Monasterij S. Stephani de Busco ab eadem sacra Congr. prohibitum fuit sub die 21. Februarij 1631. concedere litteras dimissoriales ad Ordines subditis propriis sæcularibus, Romæ 18. Iunij 1632.* At casu, quo ipse Prælatus inferior dimissoriales litteras concedere nequit, tenentur ordinandi subditi eidem Prælato, Ordines, vel easdem litteras accipere ab Episcopo viciniori, vt in sequenti declaratione. *Sacra Congregatio Concilij cẽsuit licere Episcopis vicinioribus Ordines cõferre subditis sæcularibus Abbatum, & aliorũ inferiorum, etiã nullius diœcesis, sine consensu, seu litteris testimonialibus eorundem Abbatum, & aliorum inferiorum. Romæ die 22. Februarij 1631.*

Vicarius generalis Episcopi huiusmodi dimissorias litteras concedere non potest, cùm ad id vicariatus officium non extendatur, nisi de speciali mandato Episcopi, vel ipso Episcopo in remotis agente, *d. c. cùm nullus, ibi, officiales, & in §. Episcopo*, vbi gloss. *verb. in remotis*, Anton. Cuch. *lib. 2. instit. maiorum, tit. 8. num. 110.* Mandos. *ad reg. 24. Cancel. quæst. 5. num. 9. & 10.* Rebuff. *in praxi benefic. tit. forma vicariatus, num. 47.* Iacob. Sbroz. *de officio Vicarij, lib. 2. q. 41.* Gregor. Petr. *syntagm. iuris, lib. 16. c. 9. post num. 3.* Gutier. *canonic. lib. 2. c. 17. num. 14. cum seqq.* Zerol. *in praxi Episcop. part. 2. verb. Vicarius, §. 4.* latè Thom. Valasc. *tom. 1. alleg. 5. à num. 7.* Sanch. *in opusc. moral. lib. 7. c. 1. dub. 20. num. 40.* Azor. *instit. p. 2. lib. 3. c. 45. quæst. 7.* Vgolin. *de officio & potestate Episcopi, c. 4. §. 7. vers. quintò dimissorias*, Piasec. *in praxi noua Episcop. d. c. 1. num. 13. vers. concedit*, Narbona *de appellat. à Vicario ad Episcopum, p. 1. num. 197.* Campanil. *d. c. 8. n. 3.* Molfes. *in sum. tract. 2. n. 22.* Fr. Emman. *in sum. tom. 4. c. 61. aliàs 62. num. 4.* Venero *in examine Episcop. lib. 1. c. 16. num. 12.* Stephan. Gratian. *Marchiæ decis. 98. à num. 14.* me citato *in hoc loco* Alzed. *d. p. 2. c. 5. n. 97.* Bonacin. *de censur. extra Bull. disp. 3. q. 2. punct. 11. n. 23.* Homobon. de Bonis *de examine Ecclesiast. part. 1. tract. 2. c. 2. quæst. 6. in fine.* Aloys. Ricc. *in praxi aurea resol. 18.* vbi quando Episcopus dicatur agere in remotis? de quo etiam post gloss. *verb. in remotis ad fin. in dict. c. cùm nullus*, Petr. Greg. *lib. 4. partit. Iuris Canon. tit. 2. c. 4. lit. K.* Menoch. *de arbitr. casu 222. n. 26.* Gutier. *dict. lib. 2. c. 17. num. 25.* Sanch. *dict. dub. 26. num. 42.* 9

Capitulo Sede vacante antiquitus libera concedebatur facultas dimissorias illico concedendi, per *d. c. cùm nullus*, quæ nouissimo iure Concil. Trident. *sess. de reformat. c. 10.* restricta est, vt non nisi elapso anno à die obitus Præsulis numerando, queat dimissorias concedere, præterquam illi, qui alicuius beneficij recepti, vel recipiendi arctatus fuerit, aliàs Capitulum contraueniens Ecclesiastico subiaceat interdicto, & ordinati si in minoribus Ordinibus constituti fuerint, nullo priuilegio clericali, maximè in criminalibus, gaudeant, in maioribus verò ab executione Ordinum ad beneplacitum futuri Prælati sint iure suspensi. Vide Emman. Sà *verb. Ordo num. 29.* Rebuff. *in praxi benef. tit. de deuolut. num. 67.* Card. Tolet. *in sum. lib. 1. cap. 49. num. 1.* Nauarr. *cons. 18. & 44. de tempor. ordinat.* Sayr. *decis. 65. eod. tit.* Fr. Emman. *in sum. tom. 2. c. 14. concl. 2.* Læl. Zech. *de Repub. Eccles. c. 24. vers. non potest.* Salzed. *ad Bernard. in pract. c. 26. vers. sine licentia. vers. poterit tamen Capitulum.* Zerol. *in praxi Episcop. p. 1. verb. Capitulum, in princip. pag. 83.* Petr. de Ledesma *in summa part. 1. de sacram. Ordinis c. 8. concl. 3.* Henriq. *lib. 10. c. 22. num. 3.* Azor. *d. part. 2. lib. 3. c. 9. quæst. 5.* Suar. *tom. 5. de censur. disput. 31. sect. 1. num. 20.* Piasec. *in praxi noua Episcop. part. 1. c. 1. num. 13. vers. Capitulum.* For- 10

nar. *de sacram Ordinis, c.5.§.4.numer.4.* Francisc. Leo *in thesauro fori Ecclesiast. part. 3. c.8. numer.47. cum seqq.* Rendina *in promptuario recept. sentent. tom.1. tit. 10. a num.1.* Campanil. *d.c.8. numer.5.* Bonacina *de Sacram. disp.8. quaest. unic. puncto 4. n.12. & dicto puncto 11. num.14.* Filliuc. *tract.41. de benefic. c.2. num.44.* Homobon. *de examine Ecclesiast. tractat. 2. c.1 quaes.6. prope fin. & tract.1 in fine resol.3* Sanch. *in opusc. moral. lib.7. c.1. dub.10. numer.36.* Monet. *de commutat. ult. volunt. c.10. numer.164. cum multis seqq.* Aloys. Ricc *in praxi aurea, resol.106. & decis. Curiae Archiep. Neapol. decis.185. part.4.* Molfes. *in sum. Theologiae moralis tractat. 2. c.2. num.26.* Cardos. *in praxi iudicum, verb. Capitulum, num.5.* Molin. *de iustit. tract.5. disp.11. num.4.* Flores *var. q. 24. num.4.* Thom. Valasc. *tom.1. alleg.5. num.15.* Quaranta *in summa Bullarij, verb. Ca-*
11 *pitulum Sede vacante, vers. decimò quaero,* vbi ampliat procedere † etiamsi Capitulum haberet territorium distinctum, & exemptum ob immemorialem possessionem, & sint iudices Ordinarij, refert Aloys. Ricc. *Neapol. decis.185. part.4.* & quamuis velint ad primam Tonsuram dimissorias concedere, & nuncupatim, quòd non possit dare dimissorias etiam ad primam Tonsuram Capitulum Sede vacante, tenent Maiol. *de irregul. lib.4. c.3. numer.4.* Nicol. Gasc. *de benefic. part.5. c.7. numer.95.* Fr. Emman. *in sum. tom. 2. c.14. n.6.* Aloys. Ricc. *in praxi aurea resol.106.* Monet. *d.c.10. n.173.*

Arctatis beneficiis tam habitis, quàm habendis posse Capitulum Sede vacante per Vicarium ab eo electum, intra annum litteras dimissorias concedere per Concil. Trid. *sess.7. de reformat. c.10.* ibi, *arctatus non fuerit,* obseruant Salzed. *d.c.26. lit. C. vers. poterit,* Zerol. *in praxi Episcop. part.1. verb. Capitulum, in princip. & vers. secundum,* Quarant. *d. vers. decimo quaero.* Garc. *de benef. part.5. c.7. à num.96.* Molin. *d. tract. 5. disp.11. numer.4. vers. quamuis.* Sanch. *d.c.1. dub.10. num.37.* Monet. *de commutat. ult. volunt. c.10. numer. 180.* vbi resoluit posse huiusmodi Capitulum pro arctatis litteras dimissorias ei concedere, qui habeat Episcopum à quo ratione originis, domicilij, aut alterius beneficij compatibilis ab eo recepti illas posset obtinere.

Arctatos occasione beneficij recepti illos dici, qui obtinent aliquod beneficium requirens seruitium personale, ratione cuius de iure, consuetudine, priuilegio, statuto Ecclesiae, vel fundatione intra annum tenetur se promoueri facere, asserunt Nicol. Gasc. *d. part.5. c.7. numer. 98.* Vgol. *de potest. Episc. c.26. §. 20. numer. 5. vers. & primò,* Aloys. Ricc. *in praxi aurea, resol.98.* exemplificantes in eo, qui obtinet parochialem Ecclesiam, quòd sit arctatus ad Sacerdotium intra annum, & in eo, qui obtinet Canonicatum ad Ordinem illi annexum, & in aliquibus beneficiis, seu cappellaniis sequitentibus ex institutione seruitium personale, seu aliquem Ordinem, latè Monet. *d.c.10. numer.166. cum multis seqq.* vbi cum Garc. & Vgolin. *citatis locis,* idem eadem ratione dicendum putat, vbi Ordo suscipiendus beneficio est ita annexus, vt tempore prouisionis in eo constitutus esse debeat, qui beneficium obtinet, sed impetrans dispensatus fuit, vt hoc non obstante huiusmodi beneficium posset obtinere, vel vbi in litteris contineretur illa, *non obstantibus, &c. per quae effectus gratiae nostrae impediri valeat quomodolibet, vel differri,* aut similis

Arctatos occasione beneficij recipiendi illos dici, qui habent ius, seu sunt vocati ad aliquod beneficium vacans, seu capellaniam, quod tamen requirit actu certum Ordinem, quo illi carent: vel illos dici, qui cùm sint ordinati prima Tonsura, sunt praesentati ad beneficia maiorem Ordinem actu requirentia, attestantur Aloys. Ricc. *d. reso. 98.* Monet. *d. c.10. numer.173. & 176.* Nicol. Garc. *d.c.7. à numer.99.* obseruantes etiam electum in concursu ad beneficium Curatum, cuius collatio facienda est à Papa, non posse interim dici arctatum tam occasione beneficij recepti, quàm recipiendi; necnon minimè dici arctatum occasione beneficij recipiendi illum, cui aliquis vult resignare aliquod beneficium requirens actu Ordinem, quo ille caret.

Vicarius autem à Capitulo deputatus concedens praedictas dimissorias non arctato, & ante elapsum annum, si fuerit impetrans promotus ad Ordines vigore dictarum litterarum, vltra poenas eodem Capitulo supra relatas imponendas, expressasque *in d. c. cum nullus,* ab officio, & beneficio per annum est ipso iure suspensus, vt habetur in Concilio Trident. *sess. 23. c.10.* etiamsi is, cui concessit, vsus non fuerit, prout refert decisum Nicol. Garcia *in addit. ad d. c.7. num 92.* sed post annum non impeditur, vt demonstrant aperta verba eiusdem Conc. *sess. 7. de reformat. c.10.* 12

Vicarius tamen Papae ab hac resolutione excipitur, qui non prohibetur etiam statim post vacantem Sedem dictas dimissorias impartiri, eo quòd Concil. minimè restringit iurisdictionem Sedis Apostol. quamuis vacantis. Maiol. *de irregul. lib.4. c.6.* Henriquez *lib.10. c.22. §.3.* Campanil. *d. c.8. num.6.* Salzed. *d.c.26. lit. C. vers. poterit;* & nuncupatim de his Vicariis Papae in Vrbe, ac de Vicariis Episcoporum deputatis per Papam, quos Apostolicos vocamus, resoluunt Mandos. *ad reg.24. Cancel. c.3. de malè promotis quaestio.6. numer.13.* Iacob. de Graff. *in aur. decis. parte 2. lib.3. c.13. de cleric. circa Ordines,* quos refert, & sequitur Marcel. Vulpe *in praxi iudic. fori eccles. c.7. num.15.* 13

Capitulum Sede vacante, ante lapsum anni vacationis Sedis, obtinenti facultatem à Sede Apost. de suscipiendo Ordines cum licentia sui Ordinarij, potest huiusmodi facultatem subordinatam concedere; ita Nauarr. *cons.19. de tempor. ordinat.* quam refert Piasec. *in praxi noua Episcop. d. c.1. numer.131 vers. capitulum,* me citato *in hoc loco* nouissimè doctus Diana *moral. resol. part.5. tract.10. resol.46. vers. tertiò.* Sanch. *in opuscul. moral. lib.7. c.1. dub.16.* vbi resoluit Capitulum Sede vacante ante annum elapsum posse licentiam concedere alicui Episcopo, vt in ea dioecesi ad Ordines promoueat alienos habentes dimissorias proprij Episcopi, aut sui Praelati Regularis, vel personas eiusdem dioecesis habentes dimissorias Episcopi mortui, vel Nuncij Apostol. vt à quocumque Antistite ordinentur. 14

Qui enim à Sede Apost. priuilegium obtinuit ad suscipiendos Ordines à quolibet Episcopo, non indiget nouis litteris dimissoriis, indiget verò testimonialibus proprij Ordinarij de vita, & moribus, Bonacin. *de Sacram. disp.8. quaest. unica puncto 4. num.17.* Ciarlin. *controu. forens. lib.1. c.46. numer.23.* Alioquin si ad Ordines sine litteris testimonialibus proprij Ordinarij promoueatur, remanet suspensus ab executione susceptorum Ordinum, & ordinans incurrit suspensionem à Collatione Ordinum, per annum, vt patet ex Concil. Trid. *sess.23. de reform. c.8. ad finem,* tenent Henriq. *lib.14. c.28. numer.2.* Tolet. *lib.1. c.49. numer.4.* Fornar. *de Ordine c.4. num.3.* Quaranta *verb. Ordo vers. suspensionis poenam.* Rectissimè agunt supremi Pontifices cùm in Breuibus appellans, *extra tempora,* aliisque, *in temporibus* nominatis, mandant clausulam apponi, *& de licentia sui Ordinarij;* quae 15

multos

multos retinet à susceptione Ordinum, aufertque abusus complures: etenim imperiti, infames, aliave ex causa inhabiles, non valentes a propriis locorum Ordinariis Ordines suscipere, externas petũt regiones, Ordinesque fraudulenter extorquent ab alienis Episcopis, nescientibus quanta sit in hominibus peruersitas: illi verò, qui facultatem obtinent in Curia recipiendi Ordines à quocumque Antistite, per Breue, addita clausula, *absque literis dimissorialibus sui Ordinarij*, attentè videant quibus causis in suis supplicationibus relatis prædictam licentiam impetrãt; quia in gratiis & priuilegiis omnis causa præsumitur impulsiua, ex Franch. *in c. decet n. 3. de regulis iuris in 6.* Tiraq. *in tract. cessante causa lim. 1. n. 81.* quos refert Campanil. *d. rub. 9. c. 7. num. 6.* vbi *n. 5.* resoluit quòd si postea cesset causa, qua adductus Papa licẽtiam elargitus est suscipiendi Ordines à quocumque sine dimissorijs proprij Episcopi, non propterea censenda est reuocata prædicta facultas, vt nequeat ampliùs impetrans ea vti, seque promoueri facere à quo maluerit.

16 Obserua tamen Capitulum Sede vacante, siue Vicarium, qui eius vices gerit, posse intra annum concedere litteras commendatitias, siue testimoniales, licèt concedere nequeat dimissorias; nam litteræ testimoniales non sunt dimissoriæ. Ita Nauar. *cons. 27. de tempor. ordinat.* quem citat Bonacina *de Sacr. disp. 8. q. vnic. puncto 4. numer. 24.* Læl. Zech. *d. c. 24. num. 11. vers. non potest concedere.* Thom. Valasc. *dict. alleg. 5. num. 15.* Marc. Anton. Genuens. *in praxi Neapol. c. 87. numer. 15. vers. Capitulum.* Quarant. *verb. Capitulum, q. 10. vers. tertiò limita,* Tiber. *de instruct. ad Ordin. c. 7. quæst. 51. vers. his autem*; me citato *in hoc loco.* Ciarlin. *controu. forens. lib. 1. c. 46. num. 12.* Et potest etiam idoneitatis testimonium facere, Nauar. *cons. 17. eod. tit.* Galet. *in margarita casuum conscientiæ, verb. Capitulum 5.* Molfes. *d. tract. 2. c. 2. num. 19.* Molin. *d. tract. 5. disp. 11. num. 4. vers. quamuis,* Bonacin. *d. puncto 11. num. 24.* Monet. *de commutat. vltim. volunt. c. 10. num. 182.* vbi refert modernum Curiæ Rom. stylum habere, vt Sede Episcopali vacante ipsæ quoque testimoniales dentur ab Ordinario viciniore.

17 Item potest intra annum Episcopo extero concedere exercitium Pontificalem, & ordinationem propriorum subditorum vacantis Sedis post annũ, Henriq. *lib. 10. de sacram. Ordinis, c. 22. §. 1.* Quaranta *verb. Capitulum Sede vacante q. 11.* Genuens. *in praxi Archiep. Neap. c. 87. num. 13.* Piasec. *in d. praxi noua Episcop. d. c. 1. n. 13. vers. Capitulum,* Fornar. *de Ordine c. 5. §. 4. in 4. notab.* Molfes. *in sum. Theologiæ moralis tract. 2. c. 2. n. 28.*

18 Dimissorias etiam concedunt Regulares Superiores suis Monachis, prout infrà ostendo *num. 31.* iuxta modum, & formam traditam à S.D. Clemente VIII. in hac Ordinatione, quæ sequitur. *De mandato S. D. N. Clementis diuina prouidentia Papa VIII. tenore præsentium mandatur omnibus, & singulis quorumcumque Regularium superioribus, vt de cætero obseruent, & obseruari faciant, ea, quæ in Decreto sacræ Congreg. Cõcilij Trident. continentur, cuius tenor est talis: Congregatio Concilij censuit superiores regulares posse suo subdito iã regulari, qui præditus qualitatibus requisitis Ordines suscipere voluerit, litteras dimissorias concedere ad Episcopum tamen Diœcesanum, nempè illius monasterij, in cuius familia ab iis ad quos pertinet, is Regularis positus fuerit, & si Diœcesanus adfuerit, vel non esset habiturus ordinationes, ad quemcumque alium Episcopum, dũ tamen ab eo Episcopo, qui Ordines cõtulerit, examinetur, quoad doctrinam, & dum ipsi Regulares nõ distulerint de industria concessionem dimissoriarum in id tẽpus quo Episcopus Diœcesanus vel absuturus, vel nullas habiturus ordinationes esset. Verum cũ à superioribus Regularibus Episcopo Diœcesano absente, vel ordinationes non habente, litteræ dimissoria dabuntur, in eis vtique huiusmodi causam absẽt a Diœcesam Episcopi, vel ordinationum ab eo non habendarum, exprimendam esse, quod qui non fecerint, officij, & dignitatis, seu administrationis; ac vocis actiua, & passiua priuationis, ac aliàs arbitrio eiusdem S. D. N. Papæ reseruatis pœnas, incurrent. In quorum, &c. Dat. Romæ die 15. Martij an. 1596.* referunt Laurẽt. de Franchis *in controuers. inter Episcop. & Regul. pag. 71.* Lezana *in sum. quæst. Regul. c. 14. num. 18.* Marcel. Vulpe *in dict. sua praxi iudic. cap. 7. num. 11.* Nald. *in sum. verb. Ordo, num. 26.* Antonin. Diana *moral. resol. tom. 1. tract. 16. aliàs 3. miscell. resol. 15. per tot.* Et aduertit Iul. Cęsar Madius *de sacris Ordinib. c. 10. n. 8.* ad ordinationem Regulariũ sufficere si in litteris dimissorijs Prælatus Religionis, siue Conuentus testetur de absentia Diœcesani, vel quod nolit habere ordinationes, vt possit ab alio Episcopo ordinari, nec esse necessarium habere hac de re ex Curia Episcopali instrumentum, vel fidem authenticam Piasec. *in praxi noua Episcop. p. 1. cap. 1. num. 14.* Campanil. *in diuersorio Iuris Canonici, rub. 12. cap. 13. num. 37.* Vgolin. *de potestate Episcopi, c. 26. §. 26. num. 8.* Capuccin. *in addit. ad compend. verb. Ordines sacri, § in fine.* Miranda *in manual. Prælat. quæst. 28. art. 2. tom. 1.* Molfes. *in sum. Theologiæ moralis, tract. 2 cap. 2. num. 23.*

Has autem dimissorias, cùm Episcopi antiquitus dabant, non eum examinabant, cui concedebant, at illum Ordinario examinandum dimittebant, vt colligitur ex text. *in c. Sanctissimo 37. dist.* Posteà verò *in Conc. III. Carthaginensi,* sãcitum fuit ne Episcopus ordinandum dimittat, nisi examinatum, & approbatum, eiusque decretum innouauit, confirmauitque Concil. Trid. *sess. 14. de reform. c. 3. & sess. 23. de reform. c. 3.* † præcipiens Episcopis, vt per semetipsos Ordines conferant, quòd si ægritudine fuerint impediti, subditos suos non aliter quàm iam probatos, & examinatos ad alium Episcopum ordinandos dimittant, de quo Zerola *in praxi Episcop. p. 1. verb. dimissoria § 10. vers. secundum,* Petr. Ledesma *in sum. part. 1. de sacram. Ordinis, c. 5. concl. 10.* Thom. Valasc. *allegat. Iuris tom. 1. alleg. 5. num. 1* Piasec. *in praxi noua Episcop. p. 1 cap. 1. num. 11.* Et licèt Concilium *d. sess. 23. c. 3.* videatur dicere Episcopo tantùm ægritudine impedito licere litteras dimissoriales subditis concedere ad Ordines, apud alienos Episcopos recipiendos, tamen hoc ei liceret, quando alia legitima causa, quàm ægritudinis, impeditus fuerit, vt decisum referunt Armendar. *in addit. ad recop. legum* Nauar. *ad lib. 1. tit. 18. lib. 7. de Episcopis, in declarat. n. 42.* Vgolin. *d. §. 10. n. 11.* 19 20

Concedendæ sunt igitur dimissoriæ ex iusta causa, & priùs illo examinato, qui petit dimitti, non vtique tutus erit in conscientia Antistes ille, qui suum subditum non examinatum, aut nullo præcedente scrutinio dimisisset, si ille postea reperiretur inhabilis maléque promotus, quamuis in litteris adiecisset clausulam, qua Ordinatoris conscientiam onerasset, vt adnotarunt, & iustè quidem, Viuald. *p. 3. sui candelabri c. 8. num. 12.* Maiol. *de irregul. lib. 4. c. 5. num. 4.* Quare in concedendis litteris dimissoriis quatuor seruanda sunt, & maximè attendenda requisita. *Primò* legitimum examen & approbatio, ex Trid. iuxta ea quæ dixi suprà *n. 19. & 20.* *Secundò,* vt in illis addatur causa ob quam proprius Episcopus per se ipsum Ordines conferre nequit, ex iis, quæ 21

quæ adduxi ſuprà n.1.Tertiò exprimẽdi sũt Ordines,
ad quos ſuſcipiendos Epiſcopus litteras dimiſſorias
concedit. Quartò exprimendum eſt,an Epiſcopus in-
tendat facultatem generalem recipiendi Ordines à
quocumque Epiſcopo:nam ſi facultatem ſpecialem
tantùm ab aliquo Epiſcopo:nam ſi facultatem ſpe-
cialem recipiendi Ordines à tali Epiſcopo concedat,
non poſſunt Ordines ab alio ſuſcipi,alioquin pœna
ſuſpenſionis incurritur.Ita aduertit Bonacin.d.punct.
11.n.15.

22 Dubium ex dictis oritur, poſſitne Præſul ille , cui
examinatus , & approbatus ordinandus dimittitur,
iterum examinare dimiſſum ? In primis Iure com-
muni attento negatiuè eſt reſpondendum cum gloſſ.
vltim. cap. Epiſcopo 9. quæſt. 2. quam ibi ſequuntur
Præpoſ.num.3.& Gemin.num.2. admittit Molfeſ. in
ſumma Theologia moralis tract.2.c.1.num.21.poſt med.
vbi refert Sixtum V.audita ſententia Congregat.de-
claraſſe,quòd ſi Epiſcopus litteras dimiſſorias con-
cedens ſubditum examinauit , & in litteris dimiſſo-
rialibus hoc affirmauerit , non tenetur Epiſcopus ad
quem ordinandus mittitur,illum examinare,nec in-
quirere ſuper idoneitate,& litteratura.Verùm atten-
tè conſiderato nouiſſimo Concil. Trident. decreto
ſeſſ. 7. de reform.c.11. credo ordinantem Epiſcopum
tutius agere , ſi eundem denuò examini ſubiiceret,
propter expreſſa verba dicti decreti diſponentis ne
ab extraneo quis ordinetur niſi diligenti præuio
examine,cui ſubſequitur alter canon ſeſſ.23. cap.3.
& iubet nemini non examinato concedendas eſſe
dimiſſorias , ex quibus ita iunctim conſideratis li-
quet ab vtroque debere examinari ordinandum , &
in propriis terminis tenent Fr.Emman.in ſum.tom.4.
cap.62.num.5.Laur.de Franchis dicto loco verſ. 13.
Piaſec.in praxi noua Epiſcop.p.1.n.15.pag.29. Cam-
pan.in diuerſorio Iuris Canon.rub.9.cap. 8. n. 31.verſ:
ſed ne,Bonacina d.punct.4.n.33.Iul.Cæſar Madius de
ſacris Ordin.c.4.n.2.me citato in hoc loco Alzed.d.p.2.
c.5.n.72.

23 Dimiſſorias autem iſtas ſemper valere , tum vi-
uente , tum defuncto dante , reſoluunt Zabar. com-
muniter receptus in Clem.fin.poſt num. 9. quæſt. 5.de
elect.vbi Imola num.3.& Bonif. num. 43. Villadieg.
de legat.q.16.n.25.Bonac.d.p.11.num. 26. Nau.in c.
placuit num.34.& 163.de pœnit.diſt. 6. & conſ. 5. de
reſcript.in nouis.Zerola in praxi Epiſcop.p. 1. verb.di-
miſſoria §.9.Rebuff.in forma litter.dimiſſor. num. 43.
Perez l.2.tit.2.lib.1.ordin.& l.6.tit.12. lib. 3.Piaſec.
in praxi noua Epiſc.d.c.1.num.14.in fine,Pauin.de po-
teſtate Capituli Sede vacante,p.1.n.9.fol. 18. Lauret.
de Franchis d.loco verſ.ad 12.Henriq.in ſumm.lib.10.
cap.22.§.fin.Gutier.practic.lib.3.quæſt. 75. num. 5. &
canon. lib. 2. cap. 17.à num.14.Thom.Valaſc.tom.1.
alleg.5.num.4.Stephan Gratian. March.deciſ. 98. n.
20.Alzed.d.cap.5.num.48.Fr.Emman.quæſt. regular.
tom.1.q.9.art.1.Salzed.ad Bernard.in practic.cap.26.
verſ.poſtquam,Gonzal.ad reg.8.Cancel.gloſ.15.n. 36.
Vgolin.d.c.26.§.20.num. 9. Homobon. de Bonis de
examine Eccleſiaſt tract.2.c.1.q.7.Fagundez in quin-
24 que Eccleſia præcepta part.2.lib.8.c.8.n.16. †Etiamſi
à Capitulo Sede vacante datæ fuiſſent, quia per in-
greſſum moderni Epiſcopi non expirant. Ita Qua-
ranta in ſumma Bullarij verb.Capitulum Sede vacãte
verſ.ſecundò dubitatur,Petr.de Ledeſma in ſum. p. 1.
de ſacram.Ordinis cap. 8. concl. 4. Molina de iuſtitia
tract.5.diſp.11 num.4.Gonzal.d.gloſſ.12.num.37.Mo-
net.de commutat.vltim.volunt.cap.10 n. 179. Bona-
cina d.puncto 10.num.27.Fagundez d.num.16.Thom.
Valaſc.d.alleg.5.num.13 Marcel.Vulpe d.c.7. n. 15.
& me citato in hoc loco Alzed.d.part.1.cap. 5. n. 95.
Gutier.Canon.lib.2.c.17.num.12. † vbi conſulit Or- 25
dinatoribus, vt ſi tempore præſentationis dictarum
litterarum coram eis , ſciuerint nouum Prælatum,
atque ſucceſſorem poſſeſſionem eiuſdem Epiſcopa-
tus cœpiſſe,vel in Epiſcopatu adeſſe,illas non admit-
tant,niſi reualidatæ , vel noouiter à ſucceſſore con-
ceſſæ productæ fuerint , vel ab eius officiali ad id
ſpeciale mandatum habente: à nouo enim Antiſtite
reuocari poſſunt per edictum omnes & quæcumque
dimiſſoriæ à prædeceſſoribus Præſulibus,ſiue Capi-
tulo Sede vacante conceſſæ , quæ nondum ſortitæ
fuerunt effectum,prout reſoluit Rebuff.in praxi rub.
de formaliter dimiſſ.num.44.& intelligunt iuſta ſub-
ſiſtente cauſa,Campanil.d.rub.9.c.8.& Gutier.d.lib.
2.c.17.n.10.

Pro litteris dimiſſoriis ad Ordines recipiendos 26
nihil recipi debere ab Epiſcopo , eiuſve miniſtris,
diſponit Concil.Trid.ſeſſ.21. de reform. c.1. & deci-
ſum refert Armendar.in addit.ad recop.legum Nauar-
ræ in lib.1.tit.18.lib.7.de Epiſcopis in declarat.n. 35.
in reſp.dub. 3. † Notarius verò pro ſingulis dimiſ- 27
ſoriis , ſeu teſtimonialibus decimam partem vnius
aurei recipere tantum poteſt,niſi ſalarium ſit ei con-
ſtitutum , vel conſuetudo adſit nihil accipiendi ; vt
habetur in dict.cap.1.& copioſè P.Suar. de Religione
lib.4.de ſimonia c.35.num.6.cum ſequentibus, Nauar.
in man.c.23.num.201.Vgolin.in tract.de ſimonia tab.
1.c.41.§.4.Sbroz de officio vicarij lib.2 quæſt. 45. Ho-
mobon.de Bonis de examine Eccleſiaſtico p.5.tract.11.
c.6.quæſ.11.reſol.4.Valer.Reginald. in praxi fori pœ-
nit.lib.23.n.200.Zerol.in praxi Epiſcop.p.1. verb.di-
miſſoria §.7.pag.111 Leſſi.de Iuſtitia lib. 5.c.35.dub.
10.Piaſec.in praxi noua Epiſc.p.1.c.1.num.55.Cened.
ad Decretal.collect.177.num.1.vbi etiam addit,†licèt 28
dubius,poſt confecta inſtrumenta , & tradita parti-
bus poſſe Notarium,quod ab ordinatis ſpontè offer-
tur,recipere,de quo Marien.in dialogo Relatoris p.3.
c.25.n.5.Perez l.1.gloſſ.1.poſt med.tit.9.lib. 5. Ordin.
Sanch.de Matr.lib.8.diſp.35.n. 14. Homob. d.c.6.q.
11.reſol.1.in fine.

Vnum adderem quotidianum , & in praxi vtile, 19
quòd Epiſcopus abſens à ſua Diœceſi poteſt dare
litteras dimiſſorias,ſi abſentes ſubditi eas petierint,
vt ordinari poſſint ab alio ; poteſt etiam illorum
examen demandare Epiſcopo loci, in quo degunt,ſi
propter abſentiam valdè eis incommodam voluerit
examini illos ibi ſubiicere , ita deciſum refert Ar-
mendar.in addit.ad recop.legum Nauarræ lib.1.tit.18.
l.7.de Epiſcopis num.59.Conceſſio enim dimiſſoria-
lium eſt voluntariæ iuriſdictionis , & ideo poſſunt
extra diœceſim , & alieno territorio concedi , vt
multis probat Stephan. Gratian. Marchiæ deciſ. 98.
per tot quem refert Camill.Borrel.in ſum.deciſ.tom.1.
tit.6.n.43.

De abſolutione ſuſpenſionis contractæ ſuſcipien- 30
do Ordines abſque litteris dimiſſoriis , dixi allegat.
ſeq.num.24.Nota quòd abſoluere à ſuſpenſione eos,
qui nullius Diœceſis exiſtentes ſine litteris dimiſſo-
riis ordinati fuerunt , ſpectat ad Epiſcopum , ad
quem ex Concilio Tridentino pertinebat illis dimiſ-
ſorias concedere,vt refert deciſum Armendar. d.loco
n.61.

Patentes litteræ dimiſſoriæ,ſiue commendatitiæ, 31
quibus Regulares ordinandi ſunt , eſſe debent ſuo-
rum Prælatorum Ordinariorum,non verò Epiſcopi
Diœceſani,Concilium enim ſeſſ.23.cap.8.quatenus
dicit quòd nullus etiam cuiuſuis generalis,aut ſpecialis
reſcripti,vel priuilegij prætextu,ordinetur etiã ſtatutis
temporibus,niſi eius probitas,ac mores Ordinarij ſui te-
ſtimonio commendentur;intelligendum eſt de Genera-
libus

libus, & prouincialibus, seu etiam inferioribus prælatis Regularibus, quia negari non potest, quod hoc Prælatos esse Ordinarios, qui suorum subditorum probitatem, vitam, & mores plenè cognoscunt, & de illis attestari possunt iuxta dispositionem Concilij *dicto loco* refert me citato *in hoc loco* Ciarlin. *controuers. forens. lib. 1. cap. 46. num. 11.* non verò Episcoporum Diœcesani, qui nec respectu Regularium Ordinarij dici possunt, nec de illorum vita, & moribus testimonia ferre queunt. confirmatur deinde ex alio Concilij loco *d. sess. 23. c. 10.* argumento deducto à cótrario sensu, vbi Abbates, & alij quicumque Prælati, quamuis exempti, prohibentur litteras prædictas dimissorias concedere aliquibus clericis secularibus, vt ab aliis ordinentur; ergo cum propriis subditis Regularibus non id ipsum facere prohibentur, de quo vide Fr. Ludou. Miranda *in man. Prælator. tom. 1 q. 38. a. 2.* Molfes. *in sum. Theologia moralis tract. 2. c. 2. à n. 23.* Et peculiaris declaratio super hoc edita fuit à Clemente VIII. concessa ad instantiam Regij monasterij de Alcobaca Regni Portugaliæ, & incip. *Vt ea, quæ, Dat. Romæ apud Sanctum Petrum 9. Martij anno 1591. Pontificatus sui anno. 1.* vbi inter alia præcipitur, vt litteræ dimissoriæ Abbatis prædicti monasterij à quibuscumque locorum Ordinariis recipiantur, & admittantur, refert Miranda *in manuali Prælatorum, tom. 1. quæst. 39 4. vbi art. 4.* asserit per Concil. Trident. *sess. 23. c. 1*. huiusmodi Regulares licèt habeant patentes litteras dimissorias à propriis Prælatis, bene posse ab Episcopis nihilominus de Grammatica; & sufficientia examinari, additque quòd quamuis post d. Concilij decretum aliqua fuerint edita priuilegia Regularibus concessa, ordinari vt possint nullo præuio Episcoporum examine, vt dicitur concessisse olim Gregor. XIII. pro Religiosis Societatis Iesu, huiusmodi tamen priuilegium, & omnia alia, si quæ sunt, postmodum fuerunt reuocata per nouam Constit. quam fecit Sixtus V. contra clericos malè promotos, me citato refert Alzed. *d. p. 2. c. 5. n. 73.*

Regularis igitur qui ab Episcopo ordinari desiderat, afferre debet litteras dimissorias à suo Superiore de ordine suscipiendo, quo eorum quispiam initiandum est: quæ litteræ, ne vetustiores sint, duobus, tribusve mensibus à die sacræ ordinationis computandis, obtinendæ sunt; nisi ob absentiam Superioris, aliamve causam eas longiori tempore datas, renouatasve accipi, probarive debere censuerimus; testimonium etiam scriptum à Superiore suo, qui ostendat eum vita & moribus præditum esse, qui dignus sit vt illi Ordini adscribatur, quo iis initiari vult; sit verò hoc testimonium non antiquius duobus mensibus, si verò diutius à monasterio abfuerit, hoc testatum afferat à Superiore monasterij, in quo proximè commoratus est. Testificationem item de Ordine, qui proximè præcedit iam suscepto. Si verò statutum tempus præscriptum à Concilio Trident. quod interiectum esse debet inter susceptionem vnius, & alterius Ordinis, nondum expletum est, tunc à suo Superiore scriptum afferat, quo testatum fiat vtile ac necessarium Ecclesiæ suæ monasteriove esse secum dispensari super eo interstitio: item in Religione cum laude versatum esse, loco tituli afferat testificationem præstitæ, ritèque emissæ professionis regularis, & exercitationem frequentem functionum illius Ordinis, quem proximè inceepit. Ita nouissimè Lauret de Franchis *in controu. inter Episcop. & Regular. pag. 73. vers. ad primum.* Et latè de interstitiis respectu Religiosorum per Episcopum dispensandis egimus infra *alleg. 18. n. 10.*

Vtrùm autem nouitius ante professionem possit cum huiusmodi dimissoriis sui Prælati Regularis ad Ordines promoueri? Sermo non est de promotione ad sacros Ordines, quia illos recipere ante emissam professionem nouitiis interdicitur sub variis pœnis à Pio V. *in sua Constit.* incip. *Romanus Pontifex sacrorum, de an. 1568* sed de Ordinibus minoribus, qui nullo iure eis prohibentur, secundùm Fr. Emman. *quæst. Regul. tom. 1. q. 13. art. 4. in fine*, Suarez *de censur. disp. 50. sect. 15. n. 13. & tom. 3. de Relig. lib. 5. c. 16. numer. 17.* Lezana *in sum. quæst. Regul. c. 24. n. 6.* Sanch. *in præcepta Decal. tom. 2. lib 6. c. 10. n. 59.* Barthol. de Vecchis *in praxi de admittendis nouitiis ad statum Religionis disp. 11. dub. 8. n. 1.* ad quos suscipiendos non egere licentia, aut litteris dimissoriis Prælati Regularis, sed Episcopi tenent Iacob. de Graff. *in append. decis. aur. lib. 1. c. 7. n. 69.* Fr. Emman. *quæst. Regul. tom. 1. q. 21 art. 11.* Vgolin. *de officio Episcopi p. 2. c. 35 num. 1* Azor. *instit. moral. p. 1. lib. 12. c. 2. quæst. 10.* Nald. *in sum. verb. Nouitij*, Miranda *in man. Prælat. tom. 1. q. 34. art. 16.* Coriolan. *de casibus reseru. p. 1. sect. 3. a. 18. in 2. edit.* Aloys. Bariola *in suis aphorism. verb. Nouitij §. 25.* Homob. *de casibus reseru. p. 1. c. 11. vers. quo etiam fit, & p. 3. c. 21. in 1. except. vers. non ... verè.* Diana *moral. resol. p. 3. tract. 2. resol. 4. & p. 4. tr. 4. resol. 3.* Quicquid dicat Barthol de Vecchis *d. tract. disp. 9. dub. 26.* Pereg. *in addit. ad constit. sui Ordinis p. 3. q. 8* Poterit tamen Prælatus Regularis concedere nouitio dimissorias, si Religio priuilegium haberet mittendi suos subditos ad quoscumque Episcopos vt ordinentur; nam nomine subditorum in fauorabilibus venirent etiam Nouitij, qui gaudent professorum priuilegiis, Suar *tom. 3. de Relig. lib. 5. cap. 16. n. 17.* Sanch. *d. tom. 2. lib. 6. c. 10. n. 21. in fine*, Bapt. Tiber. *in instr. Ordin. c. 7. q. 50.* Barth. de Vecchis *d. dub. 8. n. 1.* Ascan. Tambur. *d. tom. 1. disp. 1. q. 27. n. 2.* Diana *p. 3 tr. 2. de dub. Regul. res. 7. tr. 4. res. 4. p. 4.*

In casu autem, quo Prælato Regulari non com- 33
perit dimissorias nouitio concedere, cuius id muneris erit, an Episcopi habitationis, an originis? Pertinere ad Episcopum habitationis, seu loci, in quo manet nouitius, tenent Cuch. *lib. 3. instit. maior. tit. 1. de regular. n. 94.* Sanch. *d. lib. 6. cap. 10. num. 21.* Homobon. *consult. moral. p. 4 resp. 99. vol. 1.* & alij, quos sequor sup. *alleg. 4. n. 63.* Quamuis id munus spectare ad Episcopum originis tradant Henriq. *de Ordine c. 23. n. 3. in com lit. F* Suar. *tom. 2. de Relig. lib. 1. cap. 12. num. 9. & tom. 3. lib. 5. cap. 16. num. 17.* & Barthol. de Vecchis *d. disp. 11. dub. 8. n. 2.*

Cum die 9. Februarij currentis anni 1649 hic Ro- 34
mæ coram sanctissimo D. N. D. Innocentio Papa & aliquibus Eminentissimis DD. S. R. E. Cardinalibus, & aliis Prælatis, ac Reuerend. Patribus, tremendum, sed tamen mihi optatissimum examen subiissem, vltimo loco Eminentissimus D. Cardin. de Lugo, eminentis virtutis & scientiæ magister, me interrogare voluit de sequenti dubio. Quidam Episcopus dum viueret licentiam concessit Episcopo titulari, qui in eius Episcopatu suffraganei sui vices gerebat, ordinandi aliquos sibi subditos, qui iam examinati, & approbati in matricula descripti reperiebantur, sed antequam dies ordinationis aduenisset, Episcopus, qui licentiam concesserat, è viuis discessit, & Capitulum illico Sedis Episcopalis vacationem publicauit? quæsiuit à me an Suffraganeus ille possit dicta licentia à mortuo Episcopo sibi cócessa, post dictam Sedis vacationem vti, & illius virtute, in matricula descriptos in ea diœcesi ordinare, nonobstante decreto *Concilij Trid. sess. 7. de reform. cap. 10.*

In

35 In quo dubio reſpondi licentiam ordinandi prædictos in matricula deſcriptos expiraſſe morte Epiſcopi concedentis multis,ſed his potiſſimum fundamentis. Primò, quia huiuſmodi licentia & mandatū quamuis dici poſſit perfecta reſpectu Suffraganei vt viuente delegante ea vti valeat, nihilominus reſpectu ordinandorum eſt imperfecta, cum ea vti non poſſint poſt ipſius delegantis mortem nulla habita in ſcriptis expeditione dum viueret; & quatenus mandatum in ſcriptis & cum ſubſcriptione Epiſcopi expediretur, adhuc non ſuffragaret poſt eius mortem, tum quia dirigitur nominatim perſonæ Sede vacante Pontificalia exercere, & ſic non poteſt tranſire in tempus prohibitumitum etiam quia dirigitur in locum ſimiliter in quo prohibetur ſine Capituli Sedis vacantis licentia eadem Pontificalia exercere; tum denique quia mens & intentio Epiſcopi mortui fuit vt ſuffraganeus tanquam talis, & vti vices gerens in ſuo Epiſcopatu ſubditos illos ordinaret, Pontificalia exercendo, vt ſolebat, quæ tamen facultas ſuffraganeatus expirat, pro tempore Sedis vacantis, vt colligitur ex quadam declaratione ſacræ Cōg. Concilij in vna Vilnen. 21. Februarij 1632. in qua fuit deciſum ſuffraganeum datum Epiſcopo Vilnen. cum facultate exercendi Pontificalia officia in diœceſi & ciuitate Vilnen. de expreſſo conſenſu & licentia moderni, & pro tempore exiſtentis Epiſcopi, non poſſe eadem Pontificalia exercere, vt exercuit viuente Epiſcopo poſt illius mortem, Capitulo etiam non contradicente.

36 Secundò quia totalis iuriſdictio, & poteſtas Epiſcopo conceſſa per illius mortem expirat, itaut omnes officiales ab illo electi amplius illa exercere non valeant, cum tota in Capitulum transfuſa ſit, & ab eo exinde dependeat, vnde ſequitur quòd non liceat Epiſcopo dum viuit actum aliquem iuriſdictionalem delegare, vel ordinariam poteſtatem concedere perſonæ, quæ illam exercere valeat poſt eius obitum, quia conceſſio fit in tēpus, quo illam non habet, tum quia redundet in præiudicium transfundendæ iuriſdictionis in Capitulum Sede vacante.

37 Tertiò, quia aliàs ſi liceret Epiſcopo dum viuit alicui licentiam concedere exercendi Pontificalia, & Ordines celebrandi in ſua diœceſi, quæ duraret poſt eius obitum, vtique hoc eſſet ex diametro contrauenire diſpoſitioni *Conc. Trid. d. c.* 10. quod prohibet infra annum à die vacationis ordines conferre ſubditis, qui beneficij eccleſiaſtici recepti, vel recipiendi occaſione arctari non fuerint.

38 Quartò, quia ſicut Epiſcopus, qui tranſlatus eſt ad alium Epiſcopatum, aut ſuo renunciauit, non poteſt in eo à quo fuit tranſlatus, vel in eo, cui renunciauit, amplius Ordines conferre, aut Pontificalia exercere, *cap. 1. de ordin. ab Epiſcopo, qui Epiſcop. renunn. Abb. ibi n. 3. Fuſc. de viſitat. lib. 1. c.* 28. *num.* 10. *Maiol. de irregular. lib. 3. c. 6. n. 8. verſ. iſti igitur, Flamin. de reſignat. lib. 1. q. 17. n.* 19. ita etiam, & à fortiori nec poterit ille, cui licentiam conceſſit ante tranſlationem, vel renunciationem ad Ordinandum, videtur enim abſurdum quod quis de mandato alicuius poſſit actum gerere, quem mandans efficere non poteſt.

39 Quintò, quia non obſtat quod dimiſſoriæ litteræ ſemper valent tum viuente, tum defuncto dante vt per citatos ſuprà hac *alleg. n.* 23. reſpondetur enim procedere in litteris expeditis & ſubſcriptis manu Epiſcopi, & traditis partibus ordinandis, directis Epiſcopis non impeditis; ex quo non videntur oriri Econuenientia ſuprà memorata; nam ſi huiuſmodi inmiſſorias habentes ordinentur illarum vigore ab Epiſcopo alienæ diœceſis, dici non poteſt quod iuriſdictioni Sedis vacantis præiudicetur, ac proinde minimè videtur contrariari diſpoſitioni Concilij dicto loco. Vlterius hoc caſu litterarum dimiſſorialiū conceſſio confertur in locum & perſonam non prohibitam; at vero in caſu propoſito executio ordinationis ſubditorum facienda venit tempore, quo fieri prohibetur, & delegationis miniſterium confertur in perſonam, quæ illud tunc temporis facere non poteſt, cùm poteſtas delegantis Sede plena vrgeat, & quandiu penes Epiſcopum delegantem permanet, & eius vita durat. Ex his rationibus hanc ſententiam defendi, & ex diametro contrariam ſuſtinebat dictus Eminentiſſimus D. meus Card. de Lugo ex eo quod gratia erat perfecta, & res deſiderat eſſe integra per conceſſionem, exemplo licentiæ conceſſæ ad confitendum, ad prædicandum, & ad teſtandum, ſcio in hac Romana Curia hinc inde à pluribus plura pro vtraque parte fuiſſe adducta fundamenta eum de hac interrogatione mihi facta notitiam habentem; ego tamen in mea opinione ſemper immobilis perſiſto, & Deo dante latiùs de ea alio in loco agere conſtituo.

ALLEGATIO VIII.

Epiſcopus qui alterius ſubditis ſine licentia, & dimiſſoriis litteris Ordines confert, quas pœnas incurrat, & de pœnis eorum, qui Ordines ſic ſuſcipiunt?

SVMMARIVM.

1 *Epiſcopus alienum clericum ſine expreſſo conſenſu, ſeu litteris dimiſſoriis ſui proprij Epiſcopi ordinans ſuſpenſus eſt à collatione Ordinum.*

2 *Suſpenſionem incurrit Epiſcopus à collatione omnium Ordinum ſi aliquem alieno clerico ſine dimiſſoriis contulit.*

3 *Epiſcopus ordinans per ignorantiam clericum alterius Diœceſis non eſt ſuſpenſus.*

4 *Epiſcopus ordinans extraneum bona fide, ſub ratihabitione proprij Epiſcopi non eſt ſuſpenſus.*

5 *Epiſcopus Italus ſi aliquem Ordinem conferret clerico Vltramontano non habenti licentiam à ſuo Ordinario, grauiori puniretur pœna, quàm ſi Italo illum conferret.*

6 *Vltramontani ſi ab Italis in Italia Ordines ſuſceperint ſine licentia ſui Ordinarij, quas pœnas incurrant.*

7 *Epiſcopus titularis ſi Ordinem aliquem, vel primam Tonſurā ſubdito alterius Prælati ſine eius expreſſo conſenſu conferat, per annum ab exercitio Pontificalium ſuſpenſus eſt.*

8 *Laicus abſque Summi Pontificis auctoritate, vel litteris dimiſſoriis ſui Prælati primam Tonſuram accipiens, ad arbitrium ſui Ordinarij puniri poteſt.*

9 *Laicus proprium habet Epiſcopum, tum reſpectu ſpiritualium, & annexorum; tum pro ſuſcipiendis Ordinibus.*

10 *Ordines ab alieno Epiſcopo ſuſcipientes ſine proprij licentia, ſeu litteris dimiſſoriis pœnam ſuſpenſionis à ſuſceptorum Ordinum exercitio incurrunt.*

11 *Suſpenſio attenta Bulla Pij II. incurritur ab eo, qui minores Ordines ſine licentia proprij Epiſcopi ſuſcipit.*

12 *Irregularitatem incurrit non ſolum qui functiones*

Ordinum

Ordinum sacrorum absque dimissoriis susceptorum exercuerit, antequam absoluatur à suspensione, sed etiã qui exercuerit solemniter actum Ordini minori sic suscepto deputatum.

13 *Suspensio non incurritur, quando qui bona fide Ordines recipit ab alieno Episcopo absque proprij licentia.*

14 *Irregularitatem non incurrit, qui Ordines sic bona fide susceptos ab alieno Episcopo exercuerit.*

15 *Irregularitatem non incurrit, qui eis temerariè ordinatus bona fide, & ea simplicitate Ordinem exercuerit.*

16 *Regulares promoti absque dimissoriis sui Superioris Regularis quas pœnas incurrant.*

17 *Amplia ad Monachos, & Religiosos exemptos.*

18 *Episcopo attestanti se ordinasse clericũ alienæ diœcesis de licentia proprij Episcopi creditur.*

19 *Fori priuilegio gaudet, qui passus est sine licentia proprij Episcopi ab alieno ordinari.*

20 *Ordinatus sine licentia proprij Episcopi est inhabilis ad beneficia consequenda, &* num. 22.

21 *Suspensus à iure ab officio, & beneficio, nequit beneficia consequi.*

23 *Beneficia ante suspensionem obtenta retinentur.*

23 *Absolutio suspensionis contractæ à suscipiente Ordines absque licentia proprij Episcopi, à quo sit obtinenda ostenditur.*

1 EPISCOPVS alienum Clericum sine expresso consensu, seu litteris dimissorialibus sui proprij Episcopi scienter, vel affectata ignorantia ordinare præsumens, est suspensus per annum à collatione Ordinum; ita probat text. in *cap. eos qui 2. de tempor. ordin. lib. 6.* innouatus à Concil. Trid. *sess. 23. de reformat. c. 8.* ibi, *si secus fiat ordinans à collatione Ordinum per annum*, &c. me citato Alzed. *part. 2. c. 3. numer. 17.* Sayr. *de censur. lib. 4. c. 12. numer. 15.* Mar. Alter. *in simili tr. 10. 2. disp. 16. c. 1. col. 3. dub. 2.* Maiol. *de irreg. lib. 4. c. 2. n. 6.* Bonacin. *de censur. extra Bull. disp. 3. q. 1. puncto 11. n. 6.* Qui tamen, si id efficiat in alia diœcesi, suspenditur etiam à Pontificalium exercitio, vt docet idem Concil. Trid. *sess. 6. de reform. c. 5.* cuius memini suprà *alleg. 6. n. 4. cũ seqq.* quo loci egi de Episcopis in aliena diœcesi Ordines conferentibus sine licentia ipsius proprij Ordinarij; hîc verò ago de ordinantibus in propria diœcesi alterius subditos sine eius licentia, & dimissoriis litteris. Vnde, vt colligitur ex *d. cap. eos qui*, si Episcopi suspensio manifesta sit ipso iure conceditur ipsius subditis, vt ab alio Ordines recipere valeant sine licentia sui Prælati (modò reliqua seruentur, idest, modò præcedat debitum examen, scrutinium, & tempora debita.) par enim est vt in eo puniatur, in quo deliquit. Ita glos. *d. c. eos qui*, Syluest. *verb. irregularitas*, §. 9. Suar. *de censur. disp. 31. sect. 1. n. 15.* Bonacin. *d. puncto 11. num. 6.* vbi addit opus esse, vt suspensio sit manifesta, scilicet per euidentiam facti, vel per iudicis sententiam; non verò dubia, ita vt ordinato incumbat onus probandi suspensionem Episcopi per sententiam Metropolitani, quia præsumptio non est contra Episcopum.

2 Quam quidem suspensionem incurrit Episcopus non tantùm à collatione illius Ordinis, quem sine dimissoriis alieno clerico contulit, vt existimarunt Ioan. Monach. Archid. & Gemin. *in d. c. 1.* Nauarr. *cons. 31. & 19. de tempor. ordin.* Sayr. *in floribus decis. sub eodem tit. decis. 23. & 32.* Molfes. *in sum. tractat. 1. c. 2. numer. 12.* Marchin. post hæc impressa in lucem editus, *in tract. de sacram. Ordinis tract. 1. part. 5. c. 10. numer. 3.* sed à collatione omnium Ordinum, gloss. *verb. omnium in d. c. 1.* Sayr. *d. lib. 4. c. 12. numero 30.* Campanil. *in diuers. Iuris Canon. rub. 9. c. 1. n. 16.*

Verùm ab huius suspensionis incursu liberatur 3
Episcopus probabiliter ignorans clericum esse alterius diœcesis, vtpote, quia parentes eius de sua diœcesi eum esse dixerunt, vel communiter pro tali habebatur. Ita resoluunt, & *sacram. Congreg.* decidisse attestantur Nauar. *consil. 40. de tempor. ordinat. in nouis, quod deest in antiq.* Vgolin. *d. §. 22. num. 2. vers. excipitur*, Aloys. Ricc. *in praxi rerum fori Eccles. decis. 297. in 1. edit. & resolut. 256. numer. 4. in 2. edit.* Molfes. *d. c. 2. numer. 13.* Sayr. *in floribus decis. sub tit. de temp. ordin. decis. 62.* vbi aduertit hodie consulendam esse hac de re Bullam Sixti V. incip. *Sanctum, & salutare*, vbi ordinatis minoribus, vel maioribus scienter, aut ignoranter, nisi debita diligentia adhibita iustus error, & probabilis facti ignorantia excuset à collatione quorumcumque Ordinum, atque adeò ipsius Tonsuræ, & ab executione omnium munerum Pontificalium, eo ipso suspensus est: cuius tamen Bullæ rigorem temperauit postea Clemens VIII. eamque quoad hanc partem reuocauit, reduxitque ad terminos Iuris, vt obseruaui *alleg. 20. num. 1.* nouissimè Laurent. de Franchis *in controuers. inter Episcopos & Regul. pag. 83. in resp. ad 25.* aduertit Episcopum hac suspensione in duobus casibus non teneri, *primò*, quando ipso probabiliter ignorante alienus clericus furtiuè, vel ex simplicitate se in multitudinem ordinandorum ingesserit; *secundò*, si deceptus esset, iuxta ignorantiam facti; potuit enim esse quòd ordinatus detulerit litteras furtim impetratas à Cancellario sui Episcopi.

Sic etiam Episcopus à prædicta suspensione ex- 4
cusatur si ordinet extraneum bona fide, sub ratihabitione proprij Episcopi, vt patet ex facto Epiphanij, qui subditum alterius in aliena Diœcesi ordinauit *in c. fin. 9. quæstio. 2.* Ita Maiol. *de irreg. lib. 4. c. 2. numer. 3.* Reginald. *d. num. 69. vers. sunt autem*, Azor. *instit. moral. parte 2. lib. 3. capite 48. quæs. 4. §. dubia quæstionis*, Fornar. *in tract. de Ordine, capite 5. §. 4. sub notab.* Molfes. *in sum. Theologiæ moralis, tract. tit. 2. c. 2. numer. 14.* & alij apud Suar. *de censur. disp. 31. sect. 1. num. 16 & 17.* Iul. Madius *de sacram. Ordinis, c. 4. numer. 18.* Turrian. *de censur. lib. 5. disp. 46. dub. 1.* Cherubin. *ad Constit. 40. Clementis VIII. schol. 2.* Diana *moral. resol. tom. 2. tractat. 4. resol. 191.* me citato *in hoc loco* Torreblanca *d. lib. 2. cap. 13. numer. 23.* Verùm ante factum debent Episcopi hoc maximè effugere; tum quia in iis, quæ sunt contra ius, & iurisdictionem alterius, non facilè præsumenda est ratihabitio; tum etiam, quia datur ansa Episcopis promouendi extraneos ad Ordines, hoc quæsito colore. Ita Mandos. Rebuff. & alij apud Quarantam *in summa Bullarij verb. Ordo, vers. amplia hanc extrau.* Bonac. *d. punct. 4. num. 28. vers. secundò, & d. q. 1. punct. 11. num. 14.* respõdentes Epiphanium posse excusari in foro conscientiæ ratione bonæ fidei, & inaduertentiæ.

Episcopus Italus si aliquem Ordinem conferret 5
clerico Vltramontano non habenti licentiam à suo Ordinario, grauiùs punitur, quia sicut à tali promotus Vltramontanus grauiori puniretur pœna de Iure, quàm si Italus ab Italo, vt statim dicam, ita & promouens, vt tenent Ioan. Monach. *in c. 1. numer. 4. de temporib. ordin. in 6.* & Ioan. Andr. *ante num. 1. vers. condigna*, quos refert Campanil. *d. rub. 9. c. 1. num. 46.* imò arbitraria pœna puniendum, à collationéque

sacri Concilij Trid. & dictæ Constitutionis Pij II. per Clementem VIII. in d. sua Constit. incip. *Romanum decet Pontificem*, pridie Kal. Martij ann. Incar-
12 nat. Dom. 1595. Vnde incurret irregularitatem non solùm qui functiones Ordinum sacrorum absque dimissoriis susceptorum exercuerit antequam absoluatur a suspensione, vt expressè statuit Pius II. verbis suprà relatis, & referunt Suar. *de censur. disp.* 31. *sect.* 19. *numer.* 19. *ad fin.* Filliuc. *tract.* 17. *c.* 5. *quæst.* 3. Vgolin. *d.* §. 23. *vers. qui denique.* Quarát. *d. verb. Ordo, vers. quibus sic specialiter,* Bonacin. *d. puncto* 11. *num.* 1. *vers. ex quo sequitur*; sed etiam qui exercuerit actum Ordini minori sic suscepto deputatum proprium, & peculiarem, solemniter attenta generalitate decreti Concil. Trid. *in d. c.* 8. vt resoluunt Nauarr. *in man. c.* 27. *n.* 163. quem refert Bellet. *disquisit. clerical. p.* 1. *tit. de discipl. cleric.* §. 5. *num.* 62. Quarát. *d. verb. Ordo, vers. secundo limita.*

13 Suspensio autem præfata non incurritur quando quis bona fide Ordines recipit ab alieno Episcopo, vt si nesciat prohibitum esse Ordines ab alieno Episcopo absque proprij licentia suscipere, aut si ignorantia inculpabili existimet Episcopum habere debitam facultatem ordinandi, seu tales litteras dimissorias esse sufficientes; quia ista suspensio lata est *in dicta Constit.* Pij II. & *in decreto Concilij* per modum censuræ, censura autem non incurritur absque lethali culpa. Ita Nauarr. *in man. c.* 27. *n.* 155. *& in c. accepta, de restit. spoliat. prop.* 8. *numer.* 32. Suar. *d. disp.* 31. *sect.* 1. *num.* 15. Auila *de censur. part.* 7. *disp.* 9. *sect.* 1. *dub.* 7. Mari. Alter. *d. tom.* 2. *disput.* 9. *c.* 6. *vers. aliqui censent,* Filliuc. *tr.* 19. *n.* 175. Bonacin. *d. puncto* 11. *num.* 15.

14 In dictam irregularitatem etiam non incidit, qui bona fide Ordines ab alieno Episcopo sine debita facultate suscepit, si susceptorum Ordinum functiones exerceat; quia hic, vt diximus, non detinetur vinculo censuræ, cum eam non contraxerit, excusante illum bona fide. Ita Quarant. *d. verb. Ordo. vers. quibus sic specialiter,* Bonacin. *d. puncto* 11. *n.* 15. *vers. ex quo.*

15 Idem dicendum videtur de eo, qui temerariè quidem ordinatus est, postea tamen bona fide, & candida simplicitate, per pœnitentiam purgato peccato illius malæ susceptionis, Ordinem exercuerit, existimans id sibi licitum esse, maximè attenta dicta Constit. Pij II. quæ vtitur verbo, *præsumpserit.* Ita Nau. Quarant. & alij citati per Bonacin. *d. puncto* 11. *n.* 16.

16 Pœna autem aduersùs Regularem promotum absque dimissoriis sui Superioris Regularis inflicta eadem reperitur *in d. Constit.* Sixti V. qua clerici seculares puniuntur, *in vers. vt igitur,* ibi, *vel cuiusuis ordinis, seu militiæ Regularem.* Verùm cùm eius dispositio hodie cesset, ob aliam Clementis VIII. sanctionem, vt suprà dixi, recurrendum est ad decisionem text. *in c. fin.* 58. *distinct.* vbi dicitur ne valeat perseuerare in Ordine; & Episcopo eius ordinatori pœna imponitur, vt à reliquorum communione seiunctus, suæ tantummodo plebis communione sit contentus, ibi, *vt priuatus sit à communione cæterorum,* id est, *Episcoporum*, vt interpretantur Syluest. *verb. suspensio, post numer.* 6. & Henriq. *in sum. lib.* 13. *c.* 38. §. 1.

17 Vnde pœnas suspensionis, & irregularitatis cum suis declarationibus suprà relatas extendendas esse ad Monachos, & Religiosos exemptos, qui sine sui Abbatis, suorumque Superiorum licentia Ordines recipiunt ab Episcopo illius, vel alterius diœcesis, resoluunt Quarant. *d. verb. Ordo, vers. quibus sic specialiter, in princip.* Bonacin. *d. puncto* 11. *num.* 3. vbi *num.* 4. extendit etiam ab eos, qui ab aliquo Abbate, aut ad alio habente iura Episcopalia Ordines recipiunt, quia isti non dicuntur ordinari à proprio Episcopo, aut ab alio de licentia proprij Ordinarij, iuxta per me dicta suprà *allegat.* 3. *num.* 10.

Quando Episcopus ordinans clericum alienæ 18 diœcesis in litteris clericatus attestatur de licentia proprij Episcopi ordinasse, eius attestationi standum est, vt resoluunt Menoch. *de arbitr. lib.* 1. *quæst.* 76. *num.* 10. Gutier. *canon. lib.* 2. *c.* 17. *num.* 30. plures, quos refert, & sequitur Carol. de Graffis *de effect. b. clerical. effectu* 1. *num.* 638.

Qui passus est sine licentia, aut litteris dimis- 19 sorialibus proprij Episcopi ab alieno ordinari, licèt fori priuilegio gaudeat, is enim, cui Ordines à non suo Episcopo conferuntur, efficitur clericus, & ei imprimitur character, *d. cap. eos, de tempor. ordin. lib.* 6. Baiard. *ad Clar.* §. *fin. quæst.* 36. *num.* 25. Carol. de Graff. *de effectu* 1. *num* 634. *cum seqq.* Squillante *de priuileg. Cleric. c.* 7. *dub.* 3. *numer.* 29. Diana *res. moral. part.* 4. *tract.* 1. *resol.* 26. vbi notat id hodie non procedere ex Constit. S. D. N. Vrbani VIII. *de an.* 1624. *sub die* 11. *Decembris,* secundùm quam sic ordinati non gaudent priuilegio fori, quod antea tenuerunt Mascard. *de probat. concl.* 1140. *n* 2. Flamin. *de resignat. benef. lib.* 4. *quæst.* 2. *num.* 85. Gabr. Pereira *de manu Regn. part.* 2. *c.* 26. *num.* 18. † Nihilominus 20 tamen fit inhabilis ad Beneficia consequenda, Hieron. Gabr. *con.* 181. *num.* 5. *& 6. lib.* 2. Flamin. *d. lib.* 4. *q.* 2. *num.* 58. Rebuff. *conf.* 1. *incip. Ordinatus, & in praxi benef. tit de litteris dimissor. num.* 22. *& de pacif. possess. num.* 127. Petr. Greg. *de re benef. c.* 36. *num.* 12. Carol. de Graff. *de effectu* 1. *num.* 636. *& effectu* 15. *num.* 18. Campan. *in diuers. Iuris Canon. rub.* 9. *c.* 2. *numer.* 1. Steraph. *decis.* 742. *num.* 1. vbi tenet quòd clericatus collatus à non suo Episcopo, non est legitimè collatus, non facta mentione licentiæ tanquam solemnitatis extrinsecæ.

Ratio autem huius resolutionis ea est, quia omnis 21 à iure suspensus tam ab officio, quàm à beneficio, nequit beneficia adipisci, sed illorum est incapax, prouisioque ei facta est nulla, *cap. cùm dilectus, vers. quia nobis, de consuet.* vbi gloss. *verb. cessauimus*, gloss. *verb. suspensi, in c. cùm bona, de ætat. & qualit.* gloss. *verb. beneficiis, in fine, in cap. cupientes,* §. *cæterum, de elect. in* 6. Nau. *in man. cap.* 25. *num* 113. *& conf.* 25. *num.* 5. *in antiq.* aliàs *conf* 16. *in nou. de tempor. ordin.* Maiol. *de irregul. lib.* 3. *c.* 16. *num.* 10. Vgolin. *de censur. tab* 4. *de suspen. c.* 6. §. 7. *n.* 4. *& c.* 8 §. 6. *numer.* 1. Flamin. *de resign. lib.* 5. *quæst.* 6. *num.* 84. Azor. *instit. moral. part.* 2. *lib.* 6. *c.* 7. *quæst.* 2. Less. *de iustit. lib.* 2. *c.* 34. *n.* 116. Planè huiusmodi promotus est suspensus, vt suprà dixi. Ergo beneficia consequi non potest.

Amplia hanc inhabilitatem non solùm ad eum 22 extendi, qui absque licentia, seu litteris dimissorialibus proprij Episcopi ab alieno Ordines sacros acceperit, sed etiam ad illum, qui prima Tonsura, seu minoribus Ordinibus insignitus fuerit; illi enim prouisiones factæ non subsistunt, additio ad Nau. *conf.* 27. *sub d. tit. de tempor. ordin.* Vgolin. *d.* §. 234 *num.* 1.

Limita quoad beneficia ante suspensionem ob- 23 tenta, quibus propter huiusmodi inhabilitatem spoliari non debet, nisi voluntariè steterit saltem per annum in ea suspensione, *d. cap. cùm bona, de ætat. & qual.* vbi Anan. *num.* 5. Si verò tali durante suspensione ministrauerit, quia factus est irregularis, etiam non expectato anno, posset illico beneficiis priuari, per dictam Constit. Pij II.

24 Abſolutio ſuſpenſionis contractæ à ſuſcipiente Ordines abſque litteris dimiſſoriis, obtineri poteſt ab Epiſcopo; ratio eſt, quia *in d. Conſtit.* Pij II.ooo reſeruatur abſolutio ſuſpenſionis, immo neque diſpenſatio irregularitatis; tum quia licèt Sixtus V. abſolutionem ſibi reſeruauerit, nihilominus ea Cõſtitutio non attenditur tanquam reuocata, & ad terminos Iuris communis redacta, per Clementem VIII. vt ſuprà notaui: tum denique quia hæc facultas datur Epiſcopo in Concil.Trid. *d.c.* 8. *ad fin.* ibi, *quãdiu proprio Ordinario videbuntur expedire*, id eſt, *quando ſuo placuerit Ordinario, vel futuro ſucceſſori*, Suar. *dicta diſp.*31.*ſect.*1.*n.*20. Petr. de Ledeſm. *in ſum.* vbi *de ſacram Ordinis c.*8.*concl.*3. Tiber. *de inſtruct. ad Ordines c.*7.*q.*5. *verſ. tertio*, Marcel. Vulpe *in praxi c.*8.*n.*1. me citato *in hoc loco* Ciarlin. *controu. foreñ. lib.*1.*c.*46.*n.*27. & ſic ad hoc vt talis fiat capax, & poſſit beneficium retinere, ſufficit ratihabitio proprij Epiſcopi, Maiol. *de irreg. lib.*1.*c.*10.*num.* 1. Bonac. *de ſacram. diſp.*8.*q. vnic. punct.*4.*n.*15. Ciarlin. *d. lib.*1.*c.*46.*n.*26.

ALLEGATIO IX.

Epiſcopus quam honeſtatem in veſtibus à clericis ſeruandam conſtituere debeat?

SVMMARIVM.

1 *Habitus clericorum proprius quis ſit, nullibi determinatur.*
2 *Honeſtas veſtium clericalium ponderabitur ex conſuetudine, & vſu vniuſcuiuſque regionis.*
3 *Clerici coniugati debent vti illis veſtibus, quibus clerici coniugati eiuſdem regionis vtuntur.*
4 *Veſtes clericales maioribus Ordinibus congruentes apud noſtros Luſitanos cenſentur talares.*
5 *Concilium Bracharenſe deſcribit modum, & formam veſtium clericorum.*
6 *Pilei quadrati ſancta Crucis ſignum denotant; rotundi verò virtutum omnium perfectionem indicant.*
7 *Clerici in minoribus de conſuetudine totius Hiſpaniæ debent habere veſtes, quæ cooperiant tota genua.*
8 *Clerici debent ſemper deferre veſtes proprio Ordini congruentes.*
9 *Honeſtas in veſtium colore maximè requiritur.*
10 *Corona vſus antiquiſſimus eſt in Eccleſia.*
11 *Clericus in maioribus, aut beneficium habens, ſi Coronam, vel habitum ad longum tempus abſque iuſta cauſa non deferat, peccabit mortaliter.*
12 *Contra non deferentes habitum clericalem, quæ pœna imponatur, oſtenditur.*
13 *Clerici non recipientes penſionem, & fructus Eccleſiaſticos valorem annuum 60. ducatorum auri de Camera non excedentes, non tenentur deferre habitum clericalem.*
14 *Parapheruarij, & ſimiles in inferioribus miniſteriis Palatio Apoſtolico inſeruientes, & penſiones obtinentes, non tenentur deferre habitum clericalem.*
15 *Pœnam conſtitutionis Sixti V. euadunt deferentes pallium talare, quamuis toga non ſit talis, nec genua tangat.*
16 *Clerici, qui ratione paupertatis habitum proprio Ordini congruentem geſtare non valuerint, nullam pœnam incurrunt.*
17 *Clerici propter infirmitatem, tonſuram non deferentes, à pœnis excuſantur latis contra habitum non deferentes.*
18 *Transformari coactus propter aliquod veriſimile periculum, ab habitu decenti excuſatur.*
19 *Domi ſua, & occultè clericales veſtes non deferens, nullam pœnam incurrit.*
20 *Habitum ſemel dimittens, non eſt priuandus beneficio, vel fori priuilegio.*
21 *Ex neceſſitate itineris, vel Peregrinationis licitum eſt clericis habere veſtes breuiores.*

QVIS proprius ſit clericorum habitus 1
nullibi determinari referunt *gloſ. pen. in
Clement.* 1. *de elect.* Farinac. *in praxi
crimin. p.*1.*quæſt.*8.*num.*69. Mari. Anto-
nin. *var. reſol. lib.*3.*reſol.*49.*n.*1. nouiſſi-
me doctiſſ. Sperell. *deciſ.*17.*num.*44. niſi quòd nimia
breuitas, & longitudo reprobatur *in c. clerici, de vi-
ta, & honeſt. cleric.* Quare † & honeſtas veſtium cleri- 2
calium ponderabitur ex conſuetudine, & vſu vniuſ-
cuiuſque regionis, vt notauit gloſ. *in cap. ſi quis viro-
rum*, 20. *diſtinct.* gloſ. ſimilis *verb. deauratis, in c. po-
nulti, de vita, & honeſt. cleric.* gloſ. *verb. deauratis in d.
Clem.* 1 *de elect.* quas commendant, & communiter
receptas poſt antiquiores teſtantur Cuuar. *pract. c.* 31.
num. 7. *ver.* 4. Salaed. *ad Bernard. cap.* 78. Farin. *in
praxi crimin. quæſt.* 8.*n.* 69. Banch. *de Matrim. lib.*
7.*diſput.*46. *num.*5. & alij de quibus Sperel. *d. deciſ.*
17.*num.*44. & *deciſ.* 66. *num.*8. Thom. Valaſc. *alleg.
Iuris tom.*1 *alleg.*11. *per totam*, Camill. Borrell. *in ad-
dit. ad Bellug. in Speculo Princip. rub.*11.§. *videamus,
hic B*, Roland. *conſ.*4.*n.*27. *lib.*1. Viuald. *in candelabro
aureo part.*3. *ad finem in explicatione Bullæ Sixti V. de
habitu, & tonſura num.*9. *verſ. tertia aſſertio*, Rendin.
*in promptuario Iuris tom.*1.*tit.* 17. *num.*15. Zerola *in
praxi Epiſcopali pars.*1.*verb. Clericus* §.14. Valer. Re-
gioald. *in praxi fori pœnitent. lib.*50. *tract.* 3. *num.*14.
& 15. Piaſec. *in praxi noua Epiſcop. part.*2.*c.*3.*numer.*
14.*pag.*129. Scacc. *in tr. de iudic. p.*1.*c.* 1.*n.* 84. & 87.
Fr. Paulin. *in praxi crimin. Regul. tit.*4.*c.*33.*n.* 10. *cum
ſequentib.* Cened. *pract. & canonic. quæſt. lib.*1.*q.*4.*n.*30.
Bellet. *diſquiſit. clerical. p.*1.*tit. de diſciplina clerical.* §.
16. *à num.*12. & 16. Viuian. *in praxi iurisſpatronatus p.*
3.*lib.*15.*c.*4. *à num.*9. Decian. *tract. crimin. tom.*1.*lib.*4.
*c.*9.*n.*96. Carol. de Graſſis *de effectibus cleric. n.* 271.
in prælud. Filliuc. *tract.*41. *de benefic. c.*6. *n.*14. nouiſſi-
mè Sãch. *in opuſc. moralibus lib.*7.*c.*1.*dub.*49.*n.*2. Vnde
† in clericis coniugatis eſt obſeruandum, quòd vtan- 3
tur illis veſtibus, quibus clerici coniugati eiuſdem
regionis vtuntur, & ſuo ſtatui conueniunt, neque
etiam oportere, quòd illis vtantur, quibus vtuntur
clerici in ſacris, vel beneficiarij, vel aliàs ſoluti, vt
bene aduertunt Cou. Farin. Sanch. & alij, quos ipſi
referunt *proximè citatis locis*.
Ambigendum tamen non eſt veſtes clericales 4
maioribus Ordinibus congruentes cenſeri talares,
dimiſſas ſcilicet vſque ad talus, vt expreſſit Sixt. V.
in ſua Conſtit. incip. *Cùm ſacroſanctum*, infrà citan-
da, & notant Fulu. Pacian. *in tract. de probat. lib.*2.*cap.*
34.*num.*38. & 39. Carol. de Graſſis *vbi ſup. num.*271.
Iacob. de Graff *in aureis deciſ. part.*1. *lib.*3.*c.*3. Guid.
Pancirol. *var. lect. lib.*1.*c.*21. *per totum*, Bellet. *diſqui-
ſit. clerical. part.*1.*tit. de diſciplina clerical.* §.16.*num.*13.
Decian. *tract. crimin. tom.*1.*lib.*4.*c.*9.*nume.*96. & 97.
Moſcon. *in tract. de maieſt. milit. Eccleſ. lib.*1.*part.* 2.
*cap.*1.*verſ. de habituantem.* Camill. Borrell. *in ſum. om-
nium deciſ. to.*1.*tit.*11. *de vita & honeſtate clericorum,
n.*39. *cum ſeq.*
Pro conſtitutis verò in minoribus egregiè etiam 5
modum, & formam iſtarum veſtium deſcribit Con-
cil. Bracharen. vltim. *part.* 2. *actione* 4.*c.* 8. his verbis:
Hortatur ſancta Synodus eos, qui ſunt in minoribus Or- 1
dinibus

dinibus constituti, præsertim in via ad maiores Ordines, talarem vestem portent, rotundo pileo, cæterisque, & interioribus, & exterioribus indumentis modestius vtantur, & ad Ecclesiasticum cultum accommodatis, &c. Nec

6 mireris quod † in regione illa iubeatur clericis pileos rotundos portare, quia licèt multi per quadrati pilei figuram Sanctæ Crucis signum voluerint denotari, secundùm Pancirol. *citato loco*; rotundi tamen non ignotum habent mysterium, sed statui, quem profitentur, sunt maxime conuenientes: indicant enim virtutum omnium perfectionem, secundùm eundem Pancirol. quibus clerici Lusitaniæ, & vniuersitatis Conimbricensis scholares semper

7 vtuntur. Igitur † Clerici in minoribus Ordinibus constituti, debent deferre vestes, de consuetudine, & statutis totius Hispaniæ, quæ saltem tegant tota genua, vt ex Pij II. Constit. refert, Coronæ etiam magnitudinem depingens *Extrauagans Regni Lusitaniæ 5. tit. 4. p. 2.* his verbis. *e quo o vestido clerical que erã obrigados à trazer hauia de ser que lhes chobrisse de todos os giolhos e que à Coroa auia de ser*, &c. apud Hispanos verò *in l. 1. tit. 4. lib. nona recopil.* ita cautũ est. *Y ansi mesmo se an las vestiduras, y bonete como las que costumbran traher los clerigos de Missa, y que de otra manera no goz en del priuilegio del fuero.* refert Thom. Valasc. *d. alleg. 11. num. 4. & 5.* Qui quidem habitus, & tonsura clericalis ne à laicis deferatur, potest Episcopus, ac quilibet Prælatus prohibere, vt obseruat Marc. Anton. Genuens. *in praxi Archiep. cap. 53. n. 4.* quem refert, & sequitur Carol. de Grassis *de effectib. 1. num. 1290.*

8 Ad honestatem vitæ clericorum spectat, vt ipsi concedenti habitu vtantur, & sic qui dignitati, professioni, atque ætati conueniat: non enim vestibus, aut calceamentis decorem quærere debent, sed eorum professionem habitu, & incessu probare, *c. clericus, 31. dist.* inquit enim Bald. *in rub. numer. 9. de vita & honest. cleric.* quem refert Bened. Ægid. *in tract. de priuileg. honestatis, art. 11. num. 1. vers. circa vestes*, quod à sordibus abstineant, quia vestes sordidæ inducunt pudorem, *l. vestem sordidam ff. de iniur.* & è contra quòd debent obstinere à vestibus nimis pretiosis, sed mediocribus indui debent. Nam quamuis habitus non faciat monachum, attamen clericos oportet semper deferre vestes proprio Ordini congruentes, vt per decentiam habitus extrinseci, morum intrinsecam honestatem præferant, Conc. Trident. *sess. 14. de reformat. c. 6.* & faciunt tradita per Henriq. *in sum. lib. 10. c. 11. §. 1.* Bened. Ægid. *de priuil. honestatis art. 11. num. 1* Quamuis autem Concilium *eo loco* præcipiat, vt clerici vestes congruentes proprio Ordini semper deferant; sano tamen modo hoc debet intelligi, non de continua sine intermissione habitus, & Tonsuræ delatione, sed pro tempore, & loco quemadmodum de omnibus affirmatiuis præceptis dicendum est, & nisi iusta subsit causa, vt explicat Viuald. *dict. loco n. 10.*

9 Requiritur præterea honestas in vestium colore, viridem enim, aut rubrum expressè improbat text. *in d. cap. penul. vers. per annos, de vita & honest. cler. in Clement. 2. in fine, eodem tit.* vbi per totum text. Clemens V. multa de hac vestium honestate tradit, & ne clerici virgata & partita veste vtantur, explicat Bernard. & alij. de quibus Salzed. *d. loco*, & Viuald. *vers. quinta assertio*, ac Thom. Valasc. *d. alleg. 11. num. 7. citatis locis*; rubeus enim color permittitur solùm Cardinalibus, & viridis Episcopis tantùm Menoch. *de arbitrar. casu 392. num. 12.* Pacian. *in tr. cui incumbat negat. lib. 2. c. 34. numer. 39.* Scacc. *de iudic. part. 1. c. 11. num. 85. & 86.* quos refert Carol. de Grassis *de effectibus cleric. in prælud. num. 272.* Cùm ergo non sit Iure determinatum quales in colore debent esse clericorum vestes, ideò relinquendum est consuetudini regionis, gloss. *in sum. 12. q. 4.* Fulu. Pacian. *de probat. lib. 2. c. 34. numer. 38.* Thom. Valasc. *d. allegat. 11. num. 7.*

Coronæ vsus antiquissimus est in Ecclesia, vt 10 multorum Auctorum referendo verba, & loca probant Gregor. Valent. *tom. 4. disp. 9. quæst. 5. punct. 3.* & optimè Carol. de Grassis *de effectib. Clericalib. in prælud. num. 281.* quin Beda *in lib. 5. de historia Anglorum, cap. 22.* asserit S. Petrum in memoriam spineæ Coronæ Christi, coronam capillorum gestasse, toto reliquo capite detonso, & id alios clericos fuisse imitatos; additque vniuersum Clerum honoris causa ob reuerentiam illius rasuræ in capite S. Petri à Iudæis contumeliosè factæ, coronam deferre, vt referunt Durand. *in rationali Diuinorũ, lib. 2. c. 1. n. 31.* Polydor. Virgil. *de inuentorib. rerum, lib. 4. c. 8.* Dionys. Paul. *in flosculo de clericorum excellent. p. 1. n. 33. & de quatuor Patriarchalium Sedium erect. c. 15. numer. 7.* Thom. Valasc. *tom. 1. alleg. 42. numer. 2.* & latè D. Acuña *in historia Episcoporum Portugalens. part. 1. cap. 7. pag. 82. cum seqq.* Vnde S. Isidor. verè Apostolorum institutum esse inquit *lib. 2. de officio, c. 4.* sequuntur Bonacina *de Sacramentis disp. 8 quæst. vnic. puncto vlt. num. 4.* Bellet. *disquisit. clerical. part. 1. tit. de disciplina clericali, §. 17. num. 19.* Nihilominus in Ecclesia Tonsura prima fuit ordinata ab Aniceto Summo Pontif. vt habetur *in c. prohibita 23. dist. & in c. clericus 5. de vita, & honest. cleric.* referunt Platina *in vitis Pontif. in eiusdem Aniceti vita* Illesc. *in historia Pontif. part. 1. lib. 1. c. 7. & c. 14.* Menoch. *de arbitr. casu 392. num. 26* & latiùs de hac consuetudine tondendi clericis barbam, & coronam, agunt Ioan. Bernart. *ad Statium lib. 4. Theb. pag. 106.* Card. Baron. *annal. Ecclesiast. to. 5. an. Christi 398 pag. 48.* Ioan. Pineda *in Iob. c. 1. vers. 2. pag. 86.* Fr. Bernard. de Britto *in monarchia Lusit. part. 2. lib. 5. capit. 2. fol. 39. verso.*

Quam quidem Tonsuram, vel habitum clericus 11 in maioribus, aut beneficium habens non deferat ad longum tempus sine iusta causa, peccabit mortaliter, prout resoluunt Abb. *in cap. si quis num. 1. de vita, & honest. cleric.* Nauarr. *commento 4. de Regularib. num. 27.* Henriq. *lib. 13. c. 39. numer. 3.* Vasq. *3. part. tom. 3. disp. 250. cap. 3.* Reginald. *lib. 30. num. 10.* Bonacina *d. punct. vlt. num. 5.* me citato *in hoc loco* Sperell. *decis. 66. num. 12* quicquid teneant Henriq. *in sum. lib. 10. cap. 11. lit. M.* Villalob. *in sum. tom. 1. tract. 11. diffic. 16. num. 5.* Diana *part. 2. tract. 4. de Sacram. resol. 183.* & necessitas ista portandi Coronam intelligitur in eo, qui crines habet, non in eo, qui crinibus caret, quia vel canitiem caluam habet, vel ex aliquo morbo capilli de capite ceciderunt, Iul. Clar. *in pract. §. fin. quæst. 36. num. 17.* Hippol. Bonacos. *inter communes opin. verb. clericus*, Nicol. Vigel. *lib. 3. methodi Iuris controu. cap. 2. de priuil. & rebus cleric. reg. 25. quinta replicatio est*, Thom. Valasc. *d. alleg. 11. num. 16.* Iacob. Granad. *de sacram. in 3. part. controu. 9 tract. 4. disp. 3. num. 8.* quem refert & sequitur P. Diana *moral. resolut. part. 5. resol. 60.* ibi, *Vsus Coronæ tanquam rei magni momenti est antiquissimus, & in his, qui Ordinem sacrum receperunt, vsu receptissimum gestare Tonsuram, adeò vt vix sine graui scandalo omitti possit, quæ satè indicant rem hanc non esse leuis momenti, nec solum obligare sub veniali, non tamen indicari debet lethale peccatum si per vnum, aut paucos dies non gestaretur Corona*, &c.

12 Contra non deferentes habitum clericalem disponit Concil. Trident. *d. cap. 6.* quòd si postquam ab Episcopo suo etiam per edictum publicum moniti fuerint honestum habitum clericalem illorum Ordini, & dignitati congruentem deferre, & iuxta ipsius Episcopi ordinationem, & mandatum non detulerint, per suspensionem ab Ordinibus, ac officio, & beneficio, ac fructibus, & redditibus, & prouentibus ipsorum beneficiorum, necnon si semel correcti denuo in hoc deliquerint, etiam per priuationem officiorum, & beneficiorum huiusmodi coërceri possint, & debeant; postea verò contra non deferentes habitum clericalem emanauit Constitutio Sixti V. incip. *Cum sacrosanctam, die 5. Ianuarij* 1586. vbi clericis & Militibus, qui in hac Vrbe præsentes, in habitu clericali & tonsura, ac Militibus in militari non incederent, mandatisque super id editis sub certo termino non obedierint; præter alias pœnas contra eos inflictas, sine vlla alia monitione, ipso facto priuatos declarat quibuscunque dignitatibus, administrationibus, officiis, Canonicatibus, & Præbendis, ac beneficiis etiam simplicibus, & præstimoniis per eorum quemlibet intitulum Commendam, vel alias pro tempore obtentis, necnon pensionibus, & fructibus, ac prædiis, bonisque Ecclesiasticis huiusmodi, quocunque modo ex reseruatis, vel reseruandis, omnique iure sibi in eis, vel ad ea quomodolibet competenti; de quo vide Gonzal. *ad reg. 8. Cancel. glos. 15. num. 56* Stephan. Gratian. *Marchia decis. 158. num. 5.* & quòd talis non incesserit in habitu, debet concludentissimè probari, quia est materia obiectiua inferens ad pœnam priuationis, Ror. *decis. 8. & 9. de except. in nouis*, Gregor. XV. *decis. 10. num. 3.* vbi *num. 4.* resoluit quòd pensionarius non amittit pensionem ex eo, quia non incedat in habitu, nisi constet de exactione pensionis, quia Bulla Sixti V. priuat tantùm illos pensionarios, qui pensiones exigunt, vel per quos stat quominus exigant.

13 Postea verò idem Sixtus V. per aliam suam Constitut. eiusdem anni *pridie Kalendas Februar.* incip. *Pastoralis*, declarauit habitum clericalem non teneri deferre clericos non recipientes pensionem, fructus, aut prædia, vel bona Ecclesiastica sibi in vna, vel pluribus vicibus reseruata, & concessa, summum, seu valorem annum 60. ducatorum auri de Camera insimul non excedentes, seu excedentia. † Et insuper declarat non teneri in habitu, & Tonsura clericali

14 incedere inseruientes Palatio Apostolico in inferioribus ministeriis, vt sunt paraphernarij, credentiarij, & similes, qui pensiones, aut fructus, bonave Ecclesiastica loco pensionum, vsque ad quamcunque summam, & valorem percipiunt. Declarat etiam eos Clericos, aut Milites, quibus pensiones, aut fructus, bonave, aut prædia Ecclesiastica ad quamcunque summam reseruata, aut reseruari concessa sunt, non aliter ad gerendum militarem habitum teneri, postquam pensiones, fructus, aut alia præfata cum effectu exigere, aut percipere cœperint, vel per eos steterit quominus exigant, vel percipiant; quarum Constitutionum tenorem referunt. Piasec. *in praxi noua Episcop. p. 2. c. 3. numer. 13. pag. 129. & 130.* Quaranta *in summa Bullarij verb. habitus clericalis, in princip.* & de ea meminerunt Viuian. *in praxi iurispatronatus p. 3. lib. 5. c. 5. numer. 4.* Galet. *in margarita casuum conscient. verb. habitus* Bellet. *d. §. 16. num. 13.* Sed Constitutionem illam Sixti V. de habitu & tonsura disponentem cum pœna priuationis ipso iure benefic j. hoc respectu & parte, non esse vsu receeptam in Hispania, probat Nicol. Garcia *de benefic. p. 7. c. 1. numer. 24* quem refert nouissimè Salgado *de supplicat. ad Sanctissim. p. 1. c. 2. n. 137. vers. item constitutionem.*

Vtrùm autem ad euadendam pœnam priuationis ipso iure beneficiorum contra non deferentes vestes talares statutam in dicta Constit. Sixti V. requiratur, quòd plures, & omnes vestes tales sint, pallium scilicet, & toga? In dubium reuocari solet a Doctoribus, in quo partem affirmatiuam suadere videtur supradicta Constitut. vtens verbis pluralis numeri, ibi: *vestes talares*, iuncta reg. *c. pluralis loquutio, de regul. Iur. lib. 6.* & ideo hanc partem sustinent Moscon. *de maiest. militantis Eccles. lib. 1. p. 2.* Cæpol. *cons. 11. numer. 30.* Vener. *in examine Episcop. lib. 5. c. 5. num. 2.* Thom. Valasc. *alleg. 42. num. 4.* Sed contrarium, nempè sufficere quod pallium perueniat ad talos, toga verò tegat genua, tenent Iacob. de Graff. *in decis. aureu p. 1. lib. 3. c. 5. numer. 3.* Viuald. *vbi supra, vers. 4. assertio*; Petr. de Ledesma *in sum. p. 1. tract. 7. c. 2. prope 14. conclus. circa finem*, Nauar. *de nouo Iure Pontif. cocl. 117. num. 6.* Diana *par. 4. tract. 1. res. 91.* Non est enim necessarium portare duas vestes longas, vt ex Viuald. receptum dicit Nicol. Garcia *de benefic. p. 7. c. 1. n. 13.* imò sufficit, quòd vestis superior clericalis sit, & cooperiat interiorem, quamuis laicalem, vt ex Franch. & Sigism. Scaccia resoluit Carol. de Graffis *d. effectu 1. n. 1186.* 15

Primò limita prædictam Sixti V. Constitutionem, & dispositionem text. *in d. Clement. 2.* non procedere in clericis, qui ratione paupertatis habitum proprio Ordini congruentem gestare non valuerint, vt decisum inferunt Aloys. Ricc. *in decis. curia Archiepisc. Neapolitan. decis. 119.* Vgolin. *de potestate Episcopi c. 12. num. 5. vers. 5.* Carol. de Graffis *de effectu 1. num. 1175.* Decian. *tract. crimin. tom. 1. lib. 4. c. 9.* vbi exemplificat quando clericus esset ita pauper, vt non posset propter paupertatem alias vestes inuenire, nisi laicales sibi donatas. 16

Secundò limita si non posset propter infirmitatem Tonsuram deferre, quod etiam refert decisum Capella Tholos. *decis. 104.* quam citant, & sequuntur Vgolin. *d. c. 11. numer. 3. vers. quoad Tonsuram*, Viuian. *in praxi iurispatron. p. 3. lib. 15. c. 4. num. 8.* Bellet. *disquisit. clerical. p. 1. tit. de disciplina clerical. §. 17. n. 9.* Thom. Acti. *in tract. de infirm. p. 2. in verb. clerici n. 12.* Carol. de Graffis *d. effectu 1. n. 1171.* Thom. Valasc. *d. alleg. 11. n. 9.* 17

Tertiò limita, & declara excusari clericum ab habitu decenti, si propter aliquod verosimile periculum transformari cogeretur; ita Piasec. *in praxi noua Episc. d. c. 3. n. 14. vers. excusaretur*, Viuian. *d. praxi iurispatronat. p. 2. lib. 6. c. 10. n. 6. & 7. & p. 5. lib. 15. c. 4. num. 5. & 6.* 18

Quartò limita, si domi suæ, & per consequens in occultò dimitteret, quia *dicta Clement. 2.* de deferente publicè alienas vestes loquitur: ergo secus si occultè; tum quia iste talis non dimittit habitum ne deferat, sed vt paulò pòst assumat; quo casu non dicitur dimisisse; sicut etiam abesse non dicitur, qui statim est reuersurus, *l. postliminium §. captiuis, & l. nihil. ff. de captiuis, & postlimin. reuersis*, cum traditis à Gonzalez *ad reg. 8. Cancel. glos. 43. num. 5.* & ita in proposito hanc opinionem tenet Vgolin. *d. c. 12. n. 3. vers. 4.* 19

Quintò limita in illo, qui semel habitum dimisit, qui non est priuandus beneficio, vel fori priuilegio, prout ordinat dicta Constitut. Sixti V. propter vnam habitus dimissionem, qua etiam attenta requiritur vt tantum perseueret, quòd publicè pro laico existimetur. ita Piasec. *in dicto c. 3. numer. 14. vers. excusaretur*, Farin. *in praxi crimin. q. 8. num. 68.* Prosper de 20

Augustino

Augustino *in addit. ad Quarăt. in sum. Bullarij verb. habitus clericalis*, Vgolin. *d. c. 12. n. 3. §. 6.* Viuian. *d. c. 4. n. 7.*

21 *Sexto* limita ex necessitate itineris, vel peregrinationis propter quam licitum est clericis habere vestes breuiores; *c. Episcopi 21. q. 4.* Addit. *ad Capell. Tholosan. q. 256* Bellet. *disquisit. clerical. p. 1. tit. de disciplina clerical. §. 16. n. 14. ibi n. 15.* etiam tenet licitum esse habitum mutare, ac etiam deponere, si ex delatione habitus clericalis iusta esset causa timoris, per *d. Clem. 2. vers. nisi causa rationabilis*, Hieron. de Laurent. *Auen. decis. 125. n. 9.* Iacob. Massul. *in add. ad Capyc. decis. 181. in vltimis verbis*, Carol. de Grassis *d. effectu 1. n. 1174.*

ALLEGATIO X.

Episcopi quarum rerum examini subiicient ordinandos?

SVMMARIVM.

1 *Episcoporum munus est ordinationi faciendæ diligens scrutinium ordinandorum proponere.*
2 *Ordinandi quo tempore debent conuenire.*
3 *Episcopi, aut ab ipsis deputati prudentes viri; ordinādi genus, natalitia, personam, institutionem, patriam, vitā, mores; doctrinam, & fidē scrutari debēt.*
4 *Genus ordinandorum scrutari debet, an scilicet ex Catholicis parentibus, vel proditione damnatis, aut de matre serua nati sint.*
5 *Verbum*, genus, *de quo in Concil. Trident.* sess. 25. de form. cap. 7. *idem significat quod legitimus, vel liber; & non refertur ad descendentes ex genere Hebræorum.*
6 *Descendentes è Iudæis an sint ab ordinatione excludendi.*
7 *Neophytus; qui recenter suscepit habitum Ecclesiasticum, ad Ordines admittendus non est.*
8 *Neophytos intendens ordinare, quæ perquirere debet*
9 *Natalitia perscrutari debent, id est, an legitimi, vel illegitimi sint.*
10 *Personam, id est; an sint corpore vitiati, quia truncum, aut vitiatum corpus habens ad Ordines non admittendus.*
11 *In lege veteri maculam aliquam corporalem habentibus hostias offerre Dominus prohibuit.*
12 *Apud Ethnicos, & Gentiles præceptum erat, vt Sacerdos integer esset.*
13 *Institutio accipitur pro titulo.*
14 *Vita in materia de qua agitur accipitur pro actu viuendi irreprehensibiliter iusto, & recto.*
15 *Parochianorum simplici assertioni testificanti de fama bona statur.*
16 *Dignum quemlibet præsumimus, quem nescimus indignum.*
17 *Doctrina cum sit quid extrinsecum homini inesse alicui non præsumitur.*
18 *Doctrina nō per testes, & famam; sed ex actuali examine probari debet.*
19 *Episcopus inquirere debet intentionem ordinandi, an illi adsit, vel desit intentio ascendendi ad altiores Ordines.*
20 *Suscipiens minores Ordines sine intentione ascendendi ad Superiores non peccat.*
21 *Examinis alter modus an seruetur?*
22 *Ordinatus nullo præmisso examine quam pœnam incurrat?*
23 *Ordinatus contra prohibitionem Episcopi habentem ne quis ad Ordinationem accedat sub pœna excōmunicationis non examinatus, vel approbatus, cōtraheret suspensionem, non nisi à Papa dispensandam.*
24 *Ordo si de facto mulieri conferretur, non reciperet charactorem impediente sexu.*
25 *Clauium potestas fœminis non competit.*
26 *Fœminæ Iure diuino incapaces sunt eorum, quæ sunt Ordinis.*
27 Cap. Diaconissæ 27. quæst. 1. & in c. sacratas 23. dist. *declaratur.*
28 *Hermaphroditus, qui habet vtrumque sexum parilem, aut præualeret in fœmineo, ordinari non potest.*
29 *Ætas quæ in ordinandis requiratur remissiue.*
30 *Illiterati prohibentur ordinari.*
31 *Episcopus quæ inquirere debeat antequam aliquem ordinet?*
32 *Homicida, vel mutilator membrorum principalium ordinari non potest.*
33 *Infideles, & heretici ab Ordinibus repelluntur.*
34 *Heretici sunt irregulares.*
35 *Irregularitas; quam contrahunt heretici an duret postquam per pœnitentiam reuertuntur.*
36 *Hæreticorum fautores, credentes, & defensores clericatu habentur indigni.*
37 *Filij hæreticorum quando excludantur à clericatu ostenditur.*
38 *Neophyti à clericatu non simpliciter repelluntur.*
39 *Excommunicati, suspensi, vel interdicti ab Ordinibus sunt repellendi.*
40 *Infames infamia Iuris omninò ordinari non debent.*
41 *Criminosi ordinandi non sunt.*
42 *Pœnitentes solemniter ordinari prohibentur.*
43 *Bigami non possunt ordinari, quod multipliciter declaratur.*
44 *Coniugati non sunt ad Ordines premouendi.*
45 *Serui ordinari non possunt; nisi plenæ libertati fuerint restituti.*
46 *Cardinales non sunt ordinandi; & declaratur late.*
47 *Obligati ad reddēdas rationes non possunt fieri clerici; multipliciter declaratur.*
48 *Corpore vitiati ordinari non debent.*
49 *Arreptitij prohibentur ordinari.*
50 *Illegitimi non possunt fieri Clerici.*
51 *Ordinandus non est qui beneficium Ecclesiasticum non obtinet; aut aliud vnde commode viuere possit.*
52 *Peregrini, & ignoti ordinari non debent.*

VT in Ecclesia Dei ministri adsint vitæ integritate, moribus, & doctrina insignes; nullóque impedimento adstricti, munus est Episcoporum ordinationi faciendæ diligens scrutinium ordinandorum præponere: constitutum est enim *in c. 2. Episcopus 24. distinct. & in c. placuit; in fine, in c. estote 1. quæst. 1. c. aureā, & c. vt nostrum, de officiō Archid. c. nihil, §. Episcopi, de elect. c. vnic. de scrutin. in Ordine fac.* vt clericorum ordinationem scrutinium, seu examen per Archidiaconum; & ipsum Episcopum faciendum præcedere debeat. Oportet igitur ordinantem Episcopum illud Apost. *ad Timoth. 5.* meminisse; *nemini citò manum imposueris*, refertur *in c. quid est 78. dist.* & illud animaduertere quòd sanctus Pontifex Clemens, vt refertur *in c. tales 23. dist.* præcipiebat dicens; *Tales ad ministerium eligantur clerici, qui dignè possint dominica Sacramenta tractare, c. cum sit; de ætate & qualit. c. quibusdam, in fine 1. quæst. 2. c. ex*

multis,vers.nec el gatur 1.q 1.melius est enim in Do-
mini Sacerdotio paucos habere ministros, qui pos-
sint digne opus Dei exercere;quam multos inutiles
qui onus graue ordinatori adducant, Zosimus quo-
que Pontifex relatus *in c. si officia* 59. *dist.* hac de re
loquens,post multa sic ait:*Facit hoc nimia remissio cõ-
sacerdotum nostrorum,qui pompam multitudinis quæ-
runt, & putant ex hac turba aliquid dignitatis acqui-
ri,& post pauca,quibus aliud præstare non possunt, di-
uinos Ordines largiuntur, quod oportet districtè semper
esse iudicij*.Concil.Hispalen.c. 2. *rarum est enim omne
quod magnum est.* Et Hieronym. *in Michaam* relatus
in c.hi qui scumque, 1.q. 1. *Hi quicumque,*inquit,*de as-
sec ijs suis ordinantes,& vitam eorum in scandalum po-
puli exponentes,rei sunt infidelitatis coram,qui scanda-
lizantur.* Cum igitur Episcopus disponit ordinatio-
nes facere,omnes volentes accedere ad sacrum mini-
2 sterium†debent conuenire feria quarta præcedenti
ad examinationem coram eo, qui Viros prudentes
diuinæque legis gnaros,& exercitatos in Ecclesiasti-
cis sanctionibus eliget,vt illa inuestigent, quæ infe-
riùs dicam,*c.quando* 24.*distinctione* Concilium verò
Trid.requirit, vt per mensem antea adeant Episco-
pum,qui parocho,aut alteri, cui magis expedire vi-
debitur,committat, vt de nominibus, ac desiderio
eorũ,qui velint promoueri,publicè in Ecclesia pro-
positis requisitis diligenter inquirat,& litteras testi-
moniales ipsam inquisitionem factam continentes
ad ipsum Episcopum quamprimum transmittat,iux-
ta *c.5.sess.*13.*de reformat.*& de materia latè Vgolin.
*de officio Episcopi c.*26.§ 18.*à num.*1. Sanch. *in opusc.
moral.lib.*7.*c.*1.*dub.*46.*num.*7.Marchin. *de sacram.
Ordin.tract.*2.*part.* 6. *c.* 11. Homobon. de Bonis *de
examine Ecclesiastico tract.* 2. *c.* 3.*quæst* 26.Salzed.*ad
Bernard in pract.c.*25.*lit.A,vers.hoc autem,*cuius di-
spositio in Brachareosi Prouincia ad vnguem obser-
uatur, vt constat ex eius Concil. Prouinc. vltim.
actione 4.
3 Debent igitur Episcopi, aut ab ipsis deputati
prudentes viri,*ordinandi genus, natalitia, personam,
institutionem,patriam,vitam,mores,doctrinam, & fi-
dem scrutari,*vt statuit Concil.Trid.*sess.*23.*de reform.
cap.*5 & 7. & antè *cap. quando* 24. *dist.* & rigorosè
hoc examen instituti debet,*cap.institutus, de purgat.
canon.c.cum in cunctis,de elect.* Episcopi enim inter-
est ne indigni ordinentur, & ille tenetur ex culpa
examinatorum,*c.ad hæc,iuncta gloss.verb. examinen-
tur,de officio Archid.*& probat late Carol.de Graffis
*de effectibus clerical.in prælud.à num.*343. *cum multis
seqq.*& præcipuè *num.* 358. Peccabit namque mor-
taliter si ordinauerit scienter indignos, idest, non
habentes sufficientiam scientiæ, & bonitatis, quia
infideliter in re grauissima agit officium dispensa-
toris, S. Thom. *in* 4 *dist.* 24. *quæst.* 1. *art.* 3. *quæ-
stiunc.*4.Syluest.*in sum.verb.Ordo* 3. *quæst.* 8. Sanch.
in opuscul. moral. lib. 7. *cap.* 1. *dub.* 46. *num.* 2.itavt
non satis sit quòd nesciat Episcopus ordinandum
esse malum; sed quando ordinandus est igno-
tus, tenetur Episcopus adhibere diligentiam &
examen,vt habeatur certitudo moralis de sufficien-
tia,vita,ac moribus ordinandi.Ita Sanch. *d. dub.* 46.
num. 3.
4 *Genus* namque primo loco relatum requisi-
tum declaratur, an ex Catholicis parentibus, vel
proditione damnatis, aut de matre serua nati sint,
iuxta expositionem Maioli *de irregularit. lib.* 4. *cap.*
2.Henriq.*in summa lib* 10. *cap.* 17. § 2.*in commento
litter* G.Auila *de censur.part.*7.*disp.* 4. *dub.* 4.latè &
benè Sanch *in præcepta Decalogi tom.*1.*lib.* 2.*cap.*28.
*num.*15.vbi ait citatus supradictis Doctoribus Con-
cilium Trid.*d.c.* solum voluisse vt Episcopi inqui-
rant an promouendus sit ex filiis,aut nepotibus hæ-
reticorum, fautorum, defensorum, receptatorum,
quos Ius à suscipiendis Ordinibus excludit, vsque
ad secundum gradum via masculina, vel vsque ad
primam via fœminina: † Verbum enim, *genus,* de 5
quo *in d.cap.*7 *Concil. Trid.* propriè idem significat,
quod legitimus, vel liber; non autem refertur ad
descendentes ex genere Hebræorum; prout tenet
Cened.*ad decretal.collect.* 77. *n.* 20. quem refert D.
Acuña *in cap.quando num.*6.*dist.*24.& videtur tene-
re Sahagun.*in cap.cam te,num.*23. *de rescriptis.* Ideò
† non sunt illi ab ordinatione excludendi (nisi 6
aliud Canonicum obesset impedimentum qui à
Iudæis originem trahunt,vel quorum Maiores, etsi
hæretici fuerint, emendatos tamen esse constat, &
reincorporatos Ecclesiæ vnitati, & pro culpa huiu-
smodi ad mandatum Ecclesiæ pœnitentiam recepis-
se, quam vel persecerunt, vel perfectioni eius insi-
stunt, aut paratos fuisse ad recipiendum eandem,
iuxta Constit.Bonifac.VIII.*in cap. statutum, de hæ-
ret. lib.* 6. ita post alios decisum refert Armend. *in
additionibus ad recopil.leg.Nauarræ lib.*1.*tit.*21.*l.vni-
ca,num.*6.vbi id intelligendum dicit,nisi aliquo pri-
uilegio Apostolico, aut confirmatione aliud caue-
retur: & nouissimè Lauret. de Franchis *in controu.
inter Episcop. & Regul. pag.* 78.*vers.ad* 14. aduertit
Concilium Catholicum non induxisse circa hoc
nouum Ordinis impedimentum, sed dumtaxat quæ
antiquo Iure statuta erant, seruari ad vnguem præ-
cepisse,additque, *quod non vulgariter notandum cen-
seo,quia multi circa hoc hallucinantur*? Vide multa,
quæ ad dictorum comprobationem suprà diximus *p.*
1.*tit.*2.*gloss.*17.*n.*5.*cum seq.*
Neophytus tamen,qui recenter suscipit habitum 7
Ecclesiasticum, ad Ordines admittendus non est.
*cap.sicut,*48.*dist.*ea scilicet ratione, ne in superbiam
elatus in iudicium incidat diaboli, vt dicit Apost. 1.
ad Timoth. 3. fortassè credens fidem Christianam
eius auxilio indigere, ac sine eo regi minime posse,
vt super eadem Epistola glossauit Lyrensis,& gloss.
*in sum.*48.*dist.*quod non procedit in eo, qui diu an-
tea, aut etiam ex ipsa natiuitate iam baptizatus est,
quamuis genus ex Iudæorum gente deduxerit: hi
enim non sunt incapaces Ordinum, etiamsi paren-
tes ipsorum in Iudaismo, vel Maurismo adhuc per-
sisterent,vt per Couar.*in Clement. si furiosus p.* 1. §.
2.*num.*7.*vers.*1.*conclus.*Nauar.*in man.c.*27.*num* 205.
*vers.*3.*dico,*Gregor.de Valent.*tom.*4.*disp.* 7. *punct.*3.
§.3.Sayr.*de censur.lib.*6.*cap.*13.*sub num.* 11. Sanch.*d.
cap.*28.*num.*11.Suar.*de censur.disp.*43.*sect.* 3.*num.*8.
Auila *eod.tract.p.*7.*disp.*4.*dub.*4. nouissimè post hæc
impressa in lucem editus Marchin. *de sacram. ordi-
nis tract.* 1.*p.*10. *cap.* 2. *num.* 6. ideò promotos legi-
mus Diuos Seuerum,Nicolaum,& Ambrosium, *in
cap. statuimus,* §. *fin.* 61. *distinct.* ipseque Ambrosius
comprobat, inquiens ordinationem suam occiden-
tales iudicio Episcopos, orientales verò exemplo
probasse *in cap.neophytus* 61.*distinct.* vbi glossa,tum
in figuratione casus,tum in fine addit exemplo pro-
basse, qui multos tales elegerunt: & nos legimus
de Iudæis conuersis Ecclesiam fundatam esse, iuxta
*gloss.final.in cap.eam te,de rescripti.*exemplo Beati Pe-
tri,& aliorum *in c.*9. 71.*distinct.* † Igitur qui eos in- 8
tendunt ordinare (quorum arbitrio sunt inferiùs
relata consideranda,non expectata ad hoc vlla Pon-
tificis dispensatione ex adductis per Sanch. *d. cap.*
28.*num.*12.)debent perquirere,& diligenter inuesti-
gare,quamplura circa illorum vitam,& vsum,atque
ea præsertim, quæ illi ad primæuam sectam mente
&

& secretè conuersi nonnunquam obseruant, & ex quibus dignoscit Ecclesia eos, iterum reuersos ad illa, signa autem huiusmodi nonnulla recenset Eymeric. quoad neopytos ex Iudaica gente prognatos *in 3. par. directorij, num.* 114, vbi subscripsit Pegna quamplura, & notabilia adducens *in comment. num.* 25.

Superest vt videamus quamdiu hoc impedimentum permanere videatur, & an Episcopus cum verè neophyto dispensare valeat: Quoad *primum* multi multa dixerunt; nonnulli existimarunt satis esse lapsum, vnius anni, vt quis desinat dici nouus Christianus, sicut miles nouus is dicitur, qui anno completo non militauit, post annum inter veteranos enumeratur, *l. qui cum vno § fin. ff. de re milit.* Chrisma dicitur nouum quod annum non excedit, quo elapso fit antiquum, & est renouandum, *cap. litteris, de consec. dist.* 3. Vinum vetus dicitur post annum, *l. vetus ff. de tritico, vino, & oleo leg.* Alij requirunt lapsum biennij, Roman. *sing.* 422. Campan. *in diuers. Iuris Canon. rub.* 11. *cap.* 7. *num.* 4. *&* 5. Ricciul. *in tract. de Neophytis cap.* 16. *n.* 9. Spatium saltem decem annorum à suscepto Baptismo ad sacram Ordinationem requirit Nau. *in man. c. p.* 27. *num.* 205. Verius tamen est durationem huius impedimenti arbitrio Episcopi di iudicandum relinqui, vt dixi *sup. p.* 1. *tit.* 2. *glos.* 11. *num.* 8. Quoad *secundum* verò dubium dic neophytum posse ab Episcopo admitti ad minores Ordines, quia huiusmodi ordinatio nullo textu cauetur, cùm solum sacri Canones loquantur de maioribus Ordinibus, Decian. *in cap. eam te, num.* 31. *de rescript.* Felin. *in cap. cum sit, in princ. de Iude.* Roman. *d. sing.* 422. Mascard. *de Iude. p.* 3 *cap.* 5. *sub num.* 8. Ricciul. *d. tract. cap.* 2. *numer.* 12. Bellet. *disquisit. cleric. part.* 1. § 12 *num.* 9. Quicquid contradicant Cou. *in d. Clem. si furiosus p.* 1. § 2. *num.* 7. *concl.* 2. Hoied. *de incompatib. p.* 1. *cap.* 24. *n.* 3. Campan. *dict. rub.* 11. *cap.* 7. *num.* 1.

9 *Natalia*, hoc est, an legitimi, vel illegitimi sint, glos. *in cap. quando* 24. *distinct.* filij enim Presbyterorum, & cæteri ex fornicatione nati, ad Ordines promoueri prohibentur *in cap.* 1. *de filiis Presbyterorum*, sanxerunt etiam Gregor. IX. *in cap. fin. eodem tit.* & Alexander III. *in cap. cùm in cunctis, de elect.* necnon Pius V. abundè *in sua Constit.* 120. incip. *Quæ ordini*, ac Sixtus etiam V. *in Constit.* contra clericos malè promotos, incip. *Sanctum, & salutare*; & antea recensuerat Catechesis Rom. *sub tit. de sacramento Ordinis § sequitur*, his verbis. *Spurij quoque, & ij omnes, qui ex legitimis nuptiis non sunt procreati, excipiuntur à susceptione Ordinum.* Patriam ordinãdorum esse inuestigandam, vt sciatur quibus ipsi sint imbuti moribus, probat *d. c. quando* 24. Tiraq. *l.* 7. *connub. glos.* 1. *n.* 17. nam propter natiuitatem, vel patriam præsumitur quis bonus, vel malus, Simanch. *de Cathol. c.* 50. *n.* 8. *&* 9.

10 *Personam*, idest, an sint corpore vitiati, ex glos. *in d. cap. quando*; Canonicis enim sanctionibus constitutum est, ne truncum, aut vitiatum corpus habentes, auderent Ordines suscipere Ecclesiasticos, *cap. præcipimus* 34 *dist. c.* 1. 55. *dist. uers. &c.* 2. vbi glos. *verb. de formitatem*, & notant Doctores *in c.* 1. *&* 2. *de corpore vitiat* & Albert. Trot. *de vero, & perfecto cler. lib.* 2. *cap.* 16. Sic etiam † in lege veteri Dominus alloquens Moysen *Leuit. cap.* 21. maculam aliquam corporalem habentibus hostias offerre Domino in hæc verba prohibet: *Omnis, qui habuerit maculam à semine Aaron Sacerdotis, non accedat hostias offerre Domino*, cuius seriem morali interpretatione prosequitur

11

12 D. Gregor. relatus *in c. hinc etenim* 49. *distinct.* † Apud Ethnicos, & Gentiles præceptum etiam erat, vt Sacerdos integer esset, tanquam mali ominis res vitanda, si non integri corporis erat, vt refert Plinius *lib.* 7. *naturalis historiæ cap.* 28. Sic etiam Romani, qui de Vestali virgine capienda scripserunt, negarunt fas capi esse, quæ lingua debili, sensuve aurium diminuta, aliave quauis corporis labe intincta esset, cuius historiæ relator est Aulus Gel. *lib.* 1. *noctium Atticarum cap.* 12. illiusque auctoritate adductus D. ille Hieronymus *ad Demetriadem virginem* scribens, grauissime inuehitur contra parentes, deformes filias virginitati dicantes, *solent etenim* (inquit ille) *miseri parentes, & non plenæ fidei Christiani deformes filias, aliquo membro debiles, quia dignos generos non inueniunt virginitati tradere.*

Institutionem, idest, titulum, iuxta glos. *in dict. cap. quando*, prout resoluit Campanil. *in diuers. iuris Canonic. rub. cap.* 1. *num.* 3. vbi etiam refert, munus Episcoporum esse in scrutinio faciendo circa personam promouendam præ cæteris in titulum ordinandi inquirere, de quo latè dicemus *alleg.* 19. *cum sequent.* 13

Vitam, moresque. Vita propriè hîc accipitur pro actu viuendi irreprehensibiliter iusto, & recto, ex interpretatione Luc. de Pen. *in l. neque furiosi C. de dignitatibus lib.* 12. quamuis aliquando ad interiorem animi virtutem pertinere videatur, si honestas ei iungatur, quæ magis ad exteriorem conseruationem spectat, ex sententia D. Thom. 2. 2. *quæst.* 145. *art.* 1. *in* 3. *arg.* Bonitas vitæ, quæ in promouendo ad Ordines requiritur, non desiderauit generalis, idest, vt careat peccato mortali; hoc enim necessarium est ad omnia Sacramenta; sed requiritur morum honestas, hoc est, vt sit sobrius, castus, &c. de quo *in tit. de vita, & honest. cleric.* Ita Sor. *in* 4. *dist.* 25. *quæst.* 1. *art.* 4. Sanch. *d. lib.* 7. *cap.* 1. *dub.* 46. *num.* 1. Valer. Reginald. *in praxi fori pænit. lib.* 30. *tract.* 1. *n.* 32. *vers. quarto*, vbi ait in Ordinando requiri morum probitatem, qua conscientiæ testimonio non agnoscat se in peccato publico, aut in infamia publica, ac de reliquo proponat vitæ emendationem. Boni enim mores sunt necessarij in Ordinatis, & beneficiariis, vt per Cosm. *in pragm sanct. tit. de elect. cap. sicut § deinde, verbo, moribus, fol.* 99. *verso*, Selu. *de benef. p.* 3. *q.* 5. *n.* 35. Nau. *in cap. si quando, except.* 11. *num.* 2. *de rescript.* Flamin. Paris. *de resign. lib.* 4. *quæst.* 11. *à num.* 15. Qui autem dicantur boni mores, & qui praui, Vide Plat. *de legib. Dial.* 2. *&* 3. Aristot. *in problem. sect.* 14. *num.* 1. Ioan. Pic. Mirandula *in Astrolog. lib* 3 *cap.* 12. 14

Inquirendum est igitur si ordinandus sit castus, 32. *dist. vsque ad* 35. *per tot.* Si prudens, 36. *distinct. vsque ad* 40. *per tot.* Si ornatus virtutibus, 40. *distinct. vsque ad* 42. *per tot.* Si hospitalis, 42. *distinct. &* 86. *per tot.* & domui suæ bene præpositus, 66. *dist. &* 81. 86. *&* 91. *dist. per tot.* Ne etiam sit ebriosus, aut litigiosus, vel maledictus, non calumniator, neque adulator, vel proditor, scurrilis, aut ioculator, nec inuidens fratrum profectibus, aut iniuriarum suarum vltor. Præterea ne sit cupidus, aut vsurarũ exactor *cap. peruenit* 76. *dist. cap. seditionarios, cum seqq.* 46. *dist.* Sed neque nimium simplex, *cap. Episcoporum*, vbi glos. & Doctores, & *cap. Petrus*, 74 *distinct.* & aliis huiusmodi careat, & ideo olim, qui erat Ordines suscepturus, prius se victurum secundum Canonicas regulas promittere tenebatur, vt habetur *in cap. quamquam* 23. *dist.* quod hodie in Sacerdotis ordinatione, & in obtinentibus Ecclesiasticam dignitatem, vel curam animarum seruatur, vt in Pontificali; hi verò, qui bonum habent testimonium & famam, examinatione non indigent, vt decreto Conci

Concilij Carthaginensis III. colligere licet, de quo
15 *in c.2.cũ glos.24.dist.*†Simplici verò assertioni parochianorum testificantium de fama bona statur,quia
16 nimirum cum istis concurrit Iuris præsumptio ; †illum enim præsumere debemus dignum , quem nescimus indignum,*c.cùm deputati, de iudic. c. dudum, de præsumpt.l.cùm pater §.rogo.ff.de legat.* 2. ex ea ratione secundùm Host.*in sum.tit.de scrutinio in Ordine faciendo,in fine*, quia virtutes naturaliter homini debent inesse,maximè post Baptismum. *c.1.de consecrat.dist.4.*& ita testimonia morum , quæ solent exhiberi tempore scrutinij , requiruntur ad licitè suscipiendos Ordines,quod ex Conc. Trid.*sess. 23.c.5.* communi praxi dicit receptum Bonacina *de Sacram. disp.8.q.vnica punct.5.n.17.*

17 *Doctrinam.*Cuius materiam interpretor agens de singulis Ordinibus in particulari,veluti *alleg.11.n.4.& alleg.14.post num.9.*quæ cùm sit quid extrinsecum , & accidentale homini inesse alicui non præsumitur;nemini enim doctrina inesse creditur, nisi
18 labore quæratur ; vnde † non per testes & famam, sed ex actuali examine probari debet, ita quòd nec Regulares excusantur quominus de doctrina possint examinari,vt habetur in Concil.Trident.*sess.23. de reform. c. 12.* Sunt igitur singuli examinandi de qualitatibus & requisitis Ordinum singulorum , & de cuiusque Ordinis officio , quem sunt suscepturi, vt in *sequentibus allegat.*ostendimus, quod etiam respectu Regularium Ordines suscipere volentium, locum habet,vt dixi infrà *alleg.11.ante num.7.*

Quoad Archiepiscopos , & Episcopos Regni Neapolitani,& obligationẽ eis incũbentem conferendi Ordines benemeritis extra decretum *S. Congregationis Cardinaliũ negotiis iurisdictionalibus Regni Neapol.præpositorum , quæ iustis, grauibusque adducta causis,de S.D.N.Gregorij XV.speciali ordine viuæ vocis articulo desuper habito,expressè præcipit,& mãdat omnibus,& singulis eiusdem Regni Archiepiscopis,& aliis inferioribus legitimã facultatem habentibus, vel antequam primam Tonsuram, siue ad minores Ordines aliquem promoueant,Parocho ,seu alteri , cui magis expedire videbitur,committant vt nominibus , & desiderio eorũ,qui volunt promoueri publicè in Ecclesia propositis de ipsorũ ordinandorum notabilibus,ætate,moribus, & vita à fide dignis diligẽter inquirat,& litteras testimoniales ipsã inquisitionem factam continentes,ad ipsũ committentem quàm primum transmittat,ad hoc vt tam ab iis,& aliis ex sacri Conc.Trid.præscripto* in c.7.sess. 3.de reform. *adhibendis diligentiis sibi constet promouendos illis esse qualitatibus prædictos , quæ per sacros Canones,idemque Concilium requiruntur , quod & obseruent,& in litteris dimissoriis concedendis , in quibus exprimatur præfatas diligentias præcessisse: dictæ autem litteræ dimissoriæ vni tantùm & certo Ordinario ad electionem concedentis inposterum dirigantur,& pluribus directæ sint nullæ,prædictaque vult inuiolabiliter obseruari, donec aliud fuerit ordinatum : si qui verò contra formam præsentis decreti fuerit ad primam Tonsurã,siue ad minores Ordines,& ab exequutione collati Ordinis,& à susceptione superioris perpetuò suspensus sit,& vlterius condignis pœnis puniatur.Ordinans verò , vel dimissorias concedens vltra diuinam vltionem , quam incurret , a collatione Ordinum per annum suspensus sit eo ipso.Romæ* 10 *Kal. Iulij* 1623.*Octau. Card.Bandinus.Laurent.Campegi Secret.*

19 Episcopi, seu ab ipsis deputati inquirere debent intentionem ordinandi,hoc est,an illi adsit , vel desit intentio ascendendi ad altiores Ordines cùm ap-
20 tus fuerit ; † si enim ea careret intentione non debent ordinari,vt tenet Henriq. *sum. lib. 10.cap. 17. n.2.*quia aliter faciendo peccaret mortaliter, præcipuè si eo tantum fine faciat vt frueretur exemptione fori , & eximeretur à solutione tributorum , & vectigalium,de quo vide infra *alleg.11.n.16.*

Examen circa mores Clerici secularis volentis ad ordines promoueri, sic debet fieri : Si ad Ordines minores est promouendus,bonum à Parocho,& Magistro scholæ,in qua educatur,testimonium habeat, vt definitur in Concil.Trident.*sess.23 de reform.c.5.*si verò ad sacros Ordines est promouendus, per mensem ante ordinationem Episcopum adeat , qui Parocho , vel alteri , cùm magis expedire videbatur, committat , vt nomen , & desiderium promouendi publicè in Ecclesia proponat , & de illius natalibus, ætate,moribus,& vita à fide dignis diligenter inquirat , & testimoniales litteras de inquisitione facta ad Episcopum mittat, vt habetur in Trid. *d.c.* 5. & iam diximus suprà *n. 2.in fine.* Aliud verò scrutinium habetur feria quarta ante ipsam ordinationem; vel quando Episcopo videbitur , vocatis peritis , & probis , ac in Ecclesiasticis sanctionibus exercitatis, qui diligenter inuestigent,& examinent ordinandorum genus,personam,ætatem,mores,fidem,sicut docet idem Trid.*sess.23.de reform.c.7.*de quibus omnibus iam supra egimus *à n.4.*

Alter verò examinis modus seruatur ipso die or- 21
dinationis,dum prior Diaconorum , seu maior Diaconus, aut Archidiaconus , ordinandos repræsentat Episcopo,& examinat iuxta *cap. nostrum , de officio Archid.* quod tunc sanè euenit cùm prædictus clara,& intelligibili voce monet adstantem populum, vt si quis contra ordinandorum aliquem sciens impedimentum , quod illum ab Ordinibus impediret, proponat , & ibidem Episcopus interrogat Archidiaconum num sciat ordinandos esse dignos ? ipse verò respondet , & scio , & testificor quantum humana fragilitas nosse sinit ipsos esse dignos , *cap. vnic.de scrutinio in Ordine faciendo:*in qua responsione non peccat , licèt ipse non examinauerit , dummodo ab aliis examinatoribus deputatis sciat fuisse approbatos , & dummodo contra conscientiam non loquatur. Si verò sciret aliquod impedimentum,illud deberet Episcopo secretò nuntiare , dummodo maliciosè nihil faciat, Hostien. *d. loco num.* 1. Et tamen verissimum hoc minimè seruari ab omnibus Episcopis tantummodo destinãtibus personas sibi beneuolas,& non ipsos Archidiaconos , & qua adducti ratione id faciant me latet, eo quòd eorum vsus contradicit Iuri communi,& potiùs abusus,seu corruptela dici possit.

Ad Regulares minimè extendi dispositionem 22
Concilij *d.c.5.*cùm in illis satis sit Episcopo testimonium habere ab ordinandorum Superioribus Regularibus affirmantibus , & attestantibus prædictos nullo requisitorum indigere, eiusque fidei standum sit,præterquam circa doctrinam pro qua subiiciuntur Episcoporum examini,referunt decisum Fr. Emman.*quæst.Regular.tom.3.q.24.art.1.*Sanch.*d.dub.46. num.5.*Vgolin.*d.§.18.num. 2. vers.tertio,excipiuntur Regulares.*Campan.*in diuersorio Iuris Canon. rub.12. c.13.n.35.*

Peracto præmisso examine , nullaque præhabita inquisitione,si quis fuerit ordinatus , si ignotus est, quamuis dignus,deponẽdus est,ex Syluest. *verb.Ordo 2.num. 2.*vel si cognitus,sed inhabilis,etiamsi impedimentum nouerit ordinans , nec dispensauit expressè , *cap. si sine examinatione 81. distinct.* Henriq.*d.lib.10.cap. 18. §. 1.iuncto commento lit.B.*Attamen si esset cognitus,& dignus , nec peccaret , nec deponetur si absque præcedenti scrutinio fuerit Ordinibus

Ordinibus insignitus, vt probat text. iuncta gloss. *in c. nullus, 24. dist.* Syluest. *d. n. 2.* Maiol. *de irregular. lib. 4. c. 9. n. 6.*

23 Et quidem si ab Episcopo ante inceptam ordinationem inhibitum fuerit, vt solet, ne quis ad ordinationem accedat non examinatus, nec approbatus, vel sine litteris dimissoriis, & aliis requisitis, sub excommunicationis pœna; ordinatus contra huiusmodi prohibitionem contraherat suspensionem non nisi à Papa dispensandam, iuxta *cap. 1. & 3. de eo qui furtiuè Ordines suscep.* Quæ quidem excommunicatio afficit omnes etiam Regulares, quia in illo actu subduntur Episcopo, Nauar. *in man. c. 25. n. 72.* Laurent. de Peirinis *tom. 1 priuil. Minimor. constit. 1. Iulij II. §. 16. num. 19* Lezana *in sum. quæst. Regul. c. 14. n. 12.* Monet tamen Hostiens. *d. tit. de scrutinio in Ordine faciendo, in fine*, vt Episcopi ab huiusmodi excommunicationibus se abstineant ne laqueos pateant; sed alias pœnas inhibendo comminari debent. Verùm si postea Episcopus eum sic côtra dictam inhibitionem malè ordinatum absoluat, & dispenset, an talis dispensatio valeat? Vide Lauret. de Franchis *in controuers. inter Episcop. & Regul. pag. 84. in resp. ad 29.* vbi *in resp. ad 18.* ait quòd si Episcopus eo tẽpore, quo confert Ordines, his verbis vtatur: *Non intendimus ordinare non examinatos & approbatos*; tunc qui se ingessit, non erit ordinatus, ideò oporteret denuò ordinari, iniũgendaque priùs illi erit pœnitẽtia, quia valde deliquit se ingerendo Ordinum susceptioni ante approbationem. Aduertit Ioan. Præpos. *in 3. p. D. Thomæ q. vnic. de sacram. Ordinis, dub. 17. num 171.* quòd hæc excommunicatio comprehendit etiam extraneos aliàs Episcopo non subiectos; additque quòd si Episcopus dicat, *nõ intendo, vel nolo ordinare excommunicatos, irregulares*, &c. intelligitur si aliquẽ talem esse cognoscat, non verò si sit ignotus, vel occultus, latè Ioan. de Lugo *de Sacram. disp. 8. sect. 7. n. 119.* Diana *resol. moral. p. 5. tract. 13. res. 66.*

De qualitatibus Ordinandorum.

Ex his, quæ suprà diximus, colligere licet quod non omnes personæ ad Ordines sunt promouendæ, & plerique diuersis de causis ordinari non possunt, de quibus omnibus est in præsenti loco tractandũ.

24 *Primum*, igitur, & præcipuum, quod in ordinãdis personis requiritur, & est de essentia Sacramenti, est sexus virilis, ac proinde mares tantummodo sunt promouendi, fœminæ verò minimè omnino, & si de facto mulieri Ordo aliquis conferretur, non reciperet characterem impediente sexu, *cap. 1. circa princ. 21. q. 3. cap. vxoratus, in fine, de conuers. coniug. gloss fin. in c. Diaconissam 27. q. 1.* S. Thom. *in 4. dist. 25. q. 2. a. 1. & 2* Suar. *de censur. disp. 51. sect. 2. in princ.* Bellet. *disquisit. clerical. part. 1. tit. de disciplina clericali, §. 8. n. 5.* Thom. Valasc. *tom. 1. alleg. 45. n. 11.* & Sanch. *in opusculis moral. lib. 7. c. 1. dub. 30.* Marchin. *d. tract. 1. p. 4. cap. 1.* ex eo, quia susceptio Ordinum tacitè coniungit clericum Ecclesiæ tanquam sponsæ, *cap. sciriotim, in fine*, ibi, *vt fiat de carnali 32. dist. cap. 1. iuncta gloss. fin. de pœnit.* Abb. *in cap. inter corporalia, num. 11.* & ibi Butr. *in 2. notab. col. 2. de translat. Prælat.* quod mysticum cadere non potest in fœmina: tum quia clerici nemini debent subiici, *c. 1. 54. dist.* mulieres autem sunt subditæ viris, *Genes. 3.* D. Paul. *ad Timoth. 1. cap. manifestum, cap. est ordo, cap. hæc imago*, & ibi Archid. *n. 5.*
25 cum aliis pluribus *33. q. 5.* † Vnde Clauium potestatem fœminis minimè competere probat Innoc. III. *in cap. in noua, de pœnit. & remiss.* vbi reprobans consuetudinem, secundùm quam Abbatissa audebat benedicere Moniales, Confessiones audire, & publicè prædicare; subiungit rationem, quia licèt Beatissima Virgo Maria dignior fuerit apostolis vniuersis, non tamen illi, sed istis Dominus Claues Regni Cœlorum commisit, docent S. Thom. *in addit. ad 3. p. q. 19. art. 1.* Victor. *relect. 2. de potest. Eccles. q. 2. n. 5.* Sot. *in 4. dist. 25. q. 1 art. 1. concl. 1.* Angles *in floribus Theolog. q. de Clauibus art. 1. diffic. 5.* & alij, quos refert Hẽriq. *in sum. lib. 1. c. 21. §. 2. lit. N, & lib 6. c. 2. §. 3 & lib. 10. cap. 16. § 1. lit. A*, Suar. *tom. 5 disp. 2. sect. 3. n. 3.* hinc notantes † fœminas ipso iure diuino incapaces esse 26
eorum, quæ sunt Ordinis, & per consequens irregulares non esse ratione sexus, vel etiam ob quamcumque causam superuenientem, quæ esset sufficiens in viris ad irregularitatem contrahendam; est enim irregularitas impedimentum Canonicum, id est, legis Canonicæ, & dicuntur irregulares, quia excipiuntur à regula, secundùm quam omnes, qui capaces erant, attenta lege diuina poterant promoueri: at verò sexus fœmineus ipsa lege diuina impeditur, & incapax est suscipiendi Ordines, & per consequens in eum irregularitas non cadit, vt aduertit Sot. *vbi prox. vid. art. 2. in princ.* & multis adductis late Henriq. *lib. 14. c. 2. in princip.* eleganter Suar. *d. tom. 5. disp. 40. sect. 7.* multiplicique ratione confirmat Viuald. *in candel. aureo p. 3. c. 3 à princ.* † Quod autẽ de Presbytera, & 27
Diaconissa, ac de sacratis fœminis dicitur *in c. Presbyterorum 23. dist. & in c. Diaconissam 27. quæst. 1. & in cap sacratas 23. dist.* est intelligendum, non quòd Ordinem, vel characterem sacramentalem susciperent, sed propter officium quod gerebant, legendi, v.g. homilias, vel Euangelia in choro, ad quod destinabantur certis quibusdam benedictionibus, non autem quòd fuerint speciali ritu consecratæ, quemadmodum in Presbyteris, & Diaconis obseruatur, nam propter officium Presbyteræ dicebantur, quia seniores, & aliis præfectæ, notant ex S. Thom. Sot. *vbi suprà*, Castr. & plures alij, quos refert Henriq. *d. §. 2. lit. P, & seq.* Verùm non ineleganter intelligebat VValdens. *de Sacram. tit. 7. cap. 58. n. 7.* quòd Diaconissæ *in dict. cap. Diaconissam*, dicantur vxores viduæ Diaconorum, quemadmodum constat Presbyteras dici vxores Presbyterorum, vt apertè probat text. *in cap. vlt. 32. dist.*

Hermaphroditus verò, id est, qui habet vtrumque 28
sexum, ordinari nequaquam potest, nisi in eo præualeat sexus virilis, non autem si fœmineus præualeret, aut esset parilitas, glos. *verb. testimonium in c. testis, §. hermaphroditus*, vbi Card. Præp. & Turrecr. *4. q. 3.* Syluest. *verb. hermaphroditus*, Sot. *in 4. dist. 25. q. 1. a. 3.* Bellet. *d. tit. de disciplina cleric. §. 8. à princ.* Sanch. *d. lib. 7. c. 1. dub. 31.* Marchin. *d. tract. 1. p. 4. c. 1.* De Eunuchis verò paulo infrà videbimus.

Non autem omnes masculini sexus sunt indifferenter ad Ordines promouendi, quoniam in ordinandis qualitates quædam requiruntur, & vitia, seu maculæ quædam deesse debẽnt eisdem, vt ritè valeant, secundùm statuta Canonum ordinari, de quibus omnibus summariè habetur *in c. maritũ 33. dist. & in c. præcipimus 34. dist. & in c. non confidat 50. dist. & de ætate, & qualit. per tot.*

Et *in primis*, vt à qualitatibus requisitis sumamus 29
exordium, sciendum est certam in ordinandis personis ætatem requiri, vt sacri Canones statuerunt, & nos sigillatim de ordinibus minoribus agentes diximus *alleg. 12. à princip.* & de Ordinibus maioribus *alleg. 16.*

Secundò, sciendum non solam sufficere ætatem in 30
iis, qui sunt ordinandi, nisi aliæ adsint qualitates, *cap. quicumque*, ibi, *si tamen per hæc tempora 77. dist.*

Conc.

Conc.Trid.*sess.*23.*de reform.c.* 12. quarum præcipua litterarum scientia exigitur; illiterati enim prohibentur ad Ordines promoueri, prout diximus *alleg.* 46.*à n.*5 Hæc sunt duo quæ præcipuè in ordinandis requiruntur in sexu virili, scilicet ætas, *cap. fin.cum gloss.de tempor.ordin.lib.* 6.& litterarum scientia, *cap. illiteratos* 56.*dist.*

31 Aliæ autem sunt qualitates, & requisita quoad vitam & mores, quæ arbitrio, & inquisitioni Episcopi relinquuntur, qui in scrutinio, seu examine faciendo de huiusmodi inquirere debet; vt videlicet sint continentes, sobrij, prudentes, modesti, pudici, hospitales, misericordes, ac liberales, pacifici, domui suæ bene præpositi, & virtutibus ornati, vt supra innuimus. Vitia verò, vel maculæ, aut impedimenta, quibus carere debent, qui sunt ad Ordines promouendi, sunt plura, quæ irregularitatem inducunt; hoc tamen in loco ea, quæ præcipuè laicos ab omni Ordine suscipiendo repellant, breuiter referemus.

32 *Primò* ergo ordinandus non est homicida, qui videlicet homicidium per se, vel per alium etiam consilio tantum, vel auxilio, aut quouis modo voluntariè, præterquam ad sui defensionem commiserit, de quo diximus latè *alleg.* 39.*num.*60.*& alleg.*51.*num.*4. nouissimè Torreblanca *in pract. Iuris spirit. lib.* 2.*c.* 1..*n.* 8. vbi *num.* 39. idem de iudice dicit sententiam sanguinis proferente, quæ suum sortita est effectum, de aduocato, procuratore, scriba, lictore, vel teste, & de Medico, cuius negligentia, vel imperitia eius infirmus mortuus est, quamuis in arte fuisset peritus. Idem quoque censetur de mutilatione membrorum principalium, aut debilitatione notabili, quia hoc quantum ad irregularitatem homicidio comparatur, secundùm gloss. *in Clement. vnica, de homicidio.*

33 *Secundò* Infideles, & hæretici ab Ordinibus repelluntur. *cap. Arrianos* 1.*quæst.*1. Penia *in direct. Inquisit.par.*3.*commento* 163.*vers.ob has rationes*, Bellet. *d.tit.de disciplina clericali*, §.10.*num.*28. Efficiuntur

34 enim † irregulares illa irregularitate, quæ prouenit ex defectu animæ, & est secundùm se annexa hæresi. Ita Nauarr. *in man.cap.*27.*num.*205.*vers.* 3. Valent. *tom.*4.*disp.*19.*punct.*3.*in* 3. *specie irregularitatis.* Sanchez *in præcepta Decalogi tom.* 1.*lib.* 2.*cap.*15.*num.*2. quos refert, & sequitur Ricciul. *de iure personarum extra gremium Ecclesiæ existen.lib.*5. *cap* 17. *num.*1. Vgolin. *de irregul.c.*16.*num.*6. Suar. *tom.* 5. *de censur. disp.*43.*sect.*1.*num.*4. Azor. *instit.moral. part.* 1. *lib.* 8. *cap.*11.*quæst.*13. Farin. *de hæresi q.*192.*num.* 78. Diana *moral.resol.tom.*1.*tract.*15.*resol.*14. Sanch. *in opere morali lib.* 2.*c.*25.*n.*2. Contra Perez *l.* 3.*tit.*4.*lib.*8.*ordin. fol.*98.*ad finem.* Henriq. *in sum.lib.*14.*de irreg.c.*4.§.6. *& c.*5.§ 2. Sayr. *de censur.lib.*7.*c.*12.*num.* 16. & Auil. *in simili tract.part.*7.*disp.*14.*dub.*2. Garc. *de benef.p.*11. *c.*10.*num.*85. existimantes hanc irregularitatem non esse annexam hæresi, sed prouenire ex notorietate delicti. Vnde fit hæreticum etiam occultum esse irregularem, vt docent Sanch. *d.c.*25.*n.* 2. & Ricciul. *d.c.* 17.*n.*6. dummodo non sit merè mentalis, sed quę processerit ad actum visibilem, siue cognoscibilem, vt rectè obseruant Azor. *instit.moral.p.*1.*lib.*8.*cap.*11. *quæst.*13.*& cap.*21.*quæst.*8. Suar. *tom.*5. *disp.* 43. *sect.* 1. *n.*4 Sanch. *d.c.*25.*sub num.*2.*ad finem.* Quod quidem impedimentum extenditur ad illos, qui de hæresi formaliter sunt suspecti ante abiurationem, & purgationem, non tamen comprehendit abiurantes de leui, vel de vehementi, quia isti non habentur pro hæreticis formalibus. Ità contra Azor resoluunt Farin. *de hæresi q.*192.*n.*80. Vinc. Filliuc. *tom.* 1. *tract.* 10. *cap.*9.*num.*235. Ant. Diana *moral.resol.tom.*1.*tract.*15. *miscel.res.*14.*in fine*, Sanch. *in opere morali lib.*2.*c.*25. *in* 12.

Verùm autem huiusmodi irregularitas duret postquam per pœnitentiam hæretici reuertuntur? Vide Sanch. *d.c.*25.*n.*2. latè Ricciul. *d.lib.*5.*c.*18.*per totum.* 35

†Hæreticorum item fautores, credentes, & defensores clericatu habentur indigni, *d. c.statutum* 2.*de hæret.lib.*6. †Neque hæreticorum, eorumdemque fautorum, & defensorum filij possunt fieri clerici vsque ad secundam generationem lineæ paternæ, etiamsi crimina parentum non fuerint imitati. *c. quicumque*, §.*hæretici*, *& d.c.statutum* 2.& *ibi* gloss. *verb. inane*, *de hæret.in* 6. Penia *d.commento* 163. *vers. rursus textus.* Quando autem mater est hæretica, vel fautrix hæreticorum, excluduntur tantùm filij à clericatu, non autem nepotes, gloss. *verb. inane, in d.c.statutum.* Penia *d.vers.rursus textus*, Bellet. *d.tit.n.*27. *&* 28. Suar. *de censur.d.disp.*43.*sect.*3.*n.*1. Cosm. Philiarch. *de offic.Sacerd.part.*1.*lib.*4.*c.*9. Auila *de censur.p.*7.*disp.*4.*dub.*3. Sanch. *d.lib.*2.*c.*28.*quæst.*2.*n.*1. † Neophyti verò, id est, qui noui ad Christianam fidem venerunt, quamuis non facilè sint ordinandi, non tamen à clericatu simpliciter repelluntur, intelligendo iuxta ea, quæ diximus suprà hac *alleg.n.*7. 36 37 38

Tertiò. Excommunicati, suspensi, vel interdicti ab Ordinibus sūt repellendi, 81.*dist.per tot.* & si de facto ordinentur, licèt characterem recipiant, vt dixi *alleg.* 2.*num.* 7. suspensi sunt eo ipso ab Ordinum executione, præsertim excommunicati; immo si tales sint seculares, & scienter id egerint, sunt deponendi, *cap. cùm illorum, de sentent.excom.* Cardos. *in praxi iudicū, verb.sacramentum Ordinis, n.*21. Torreblanca *d.lib.*2. *c.*13.*n.*44. 39

Quartò. Infames infamia Iuris, quorum status scilicet vita, & moribus est reprobatus, aut qui de crimine fuerint accusati, omnino ordinari non debent. *cap. omnipotens Deus, de accusat.c.fin.de testib.c.tantis Daniel.*81.*dist.* & idem dicitur de infamia facti, id est hominū, quæ ex mortali tantùm crimine prouenit, specialiter autem illi exprimuntur, qui in scena luserunt, vel qui vxores meretrices, aut adulteras, seu infames habuerunt, *c.maritum* 33.*dist.* Cardos. *in praxi iudicū, verb.sacram.Ordinis, n.* 20. de his vide *alleg.*43. 40

Quintò. Quilibet criminosus, & qui notoriè permanet in peccato mortali. *cap ex tuarum, & c.ad aures, de tempor.ordinat.* Cardos. *vbi suprà num.*20. Torreblanca *dict.lib.*2.*cap* 13.*num.*42.*&* 43. Sed si peccatum est occultum, non debet talis ab Ordinibus repelli, si publicè petierit ordinari, ne crimen occultum publicum fiat; monendus autem erit ne ad ordinationem accedat, sed pœnitentiam agat, nisi sit homicidium voluntarium, quia quantumuis sit occultum, talis non debet vllatenus ordinari, *c.fin.de tempor.ordinat.* Cardos *citato loco.* Specialiter autem qui crimen vsuræ commiserint, *d.cap.maritum*; aut simoniaci, præsertim in petendo Ordine fuerint, aut in beneficio acquirendo, prohibentur ad Ordines promoueri. *cap.sancitum* 7.*q.*1.& qui publicè concubinarij, vel fornicarij extiterint, *c.præter hoc dist.* 32. *cap.fin.de cohabit. cleric.* quæ Iura videtur innouare Conc.Trid. *sess.*25.*de reform.c.*14.& latè multis relatis Marchin. *de sacram.Ordinis, tr.*1.*p.*8.*c.* 3. *per tot.* Vel obscœnissimo sodomiæ crimine coinquinati, de quo infrà *alleg.*44. 41

Sextò. Solemniter pœnitentes, id est, qui publicam & solemnem pœnitentiam pro graui & publico delicto egerunt, ordinari prohibentur, *cap.ex pœnitentibus, cap.illud, c.maritum*, cum similibus 33.*dist.* Maiol. *de irreg.lib.*1.*cap.*2.*sub num.*4. Sebast. Medices *in sum.p.*2.*tit.*9.*quæst.*31.*vers.*2. Sayr. *de censur. lib.*7. *cap.* 42

de censur. lib. 7. cap. 11. numer. 19. & 20. Cardos. *d. verb. sacramentum Ordinis num. 10.* Bonac. *de censur. extra Bull. disp. 3. quaest. 2. puncto 6. num. 4.* propter Ordinis dignitatem, cùm tales infamiae nota laborent, vt diximus *alleg. 43. num. 6.* tum quia reputantur faciles ad crimina perpetranda, nec sine populi offensione in tali ministerio deseruiunt, nec alios redarguere possunt, *c. fin. 25. distinctione, c. de his verò 50. distinct.* Intellige etiam poenitentia peracta, iuxta ea, quae adduximus *d. alleg. 43. num. 7.* Et ideo sciēter ordinans peragentem solemnem poenitentiam, incurrit suspēsionem per annum à celebratione, prout adnotauimus *alleg. 113. n. 13.*

43. *Septimò.* Bigami, seu digami, id est, qui plures habuerunt vxores, siue diuersis temporibus, siue eodem tempore, non poterunt ordinari, *c. Acutius 26. distinct. c. 1. & 2. 33. dist. c. curandum, cum seqq. 34. dist. & per totum, de bigamis non ord.* nouissimè Marcel. Vulpe *in praxi iudic. fori Eccles. cap. 45. à n. 1.* & Trasmiera *de Polygamia quaest. 2. num. 3.* Torreblanca *d. lib. 3. c. 33. numer. 56. cum seqq.* quod & de bigamia etiam ex parte vxoris intelligitur, quae videlicet alium virum habuerit, *d. cap. curandum, cap si quis viduam 50. distinct. cap. tam literis, de testib.* Quòd si tales de facto ordinentur, nomen quidem cum charactere habebunt, officium verò minimè, vt dicit Agathense Concilium, nec gaudent priuilegio clericali, *cap. 1. de bigamis lib. 6.* nec deferre possunt tonsuram, & habitum clericalem nisi dispensationem à Sede Apost. obtineant. Haec autem constituta fuerunt propter continentiae, & honestatis legem ministris Altaris impositam, *cap. lex continentiae 31. dist. cum similibus,* vide quae latè diximus infrà *alleg. 49.* Vnde circa hoc sunt quaedam notanda. *Primo* quòd inter bigamos reputatur quoad Ordines non recipiendos, qui virginitatem professam fuerit praeuaricatus. *cap. quotquot 27. quaest. 1.* expressè enim prohibetur Monachus ordinari, qui vxorem post factam continentiae professionem ducere ausus fuerit. *cap. monacho, ead. causa & quaestio.* nouissimè Trasmiera *de Polygamia quaest. 3. num. 8. lib. 1.* Ita & clericus, qui in Sacris constitutus vxorem duxerit, quamuis re vera bigamus non dicatur, pro bigamo tamen ad recipiendos maiores Ordines reputatur *cap. nuper, de bigamis;* Campan. *diuers. Iuris Canon. rub. 11. c. 6. n. 11.* Flamin. *de resignat. lib. 5. q. 3. num. 190.* Transmiera *d. p. 3. n. 6.* *Secundò* quòd qui plures habuit concubinas, esse bigamus non censetur, nec tanquam bigamus ab Ordinibus repelletur, *cap. quocirca, de bigamis,* qui enim vinculo matrimonij iterum alligatur in carnis commixtione vitam ducere velle tacitè potestatur, arg. *cap. nuper, eod. tit.* quod in concubinario solo non praesumitur, quamuis nec talis facilè sit ordinandus. Vnde *tertiò* est notandum, quòd is, qui post mortem vxoris fuerit fornicatus, non est facilè ordinandus, *c. si quis de laicis, 34. dist.* qui verò longam continentiam post mortem vxoris, aut post incontinentiae vitia seruasse probatur, poterit arbitrio Episcopi ordinari, arg. *cap. priusquam 28 dist. & cap. fraternitatis 34. dist.* *Quarto* quòd qui vxorem habuerit meretricem, aut ancillam, aut spectaculis publicis mancipatam, aut etiam simpliciter viduam, non est ordinandus, *cap maritum 33. dist. cap. si quis viduam 1. & 2.* & ferè per tot. *34. dist.* Sic nec ille, cuius vxor commisit adulterium, *cap. si quis vxorem, cum seq. 34. dist.* *Quartò* quòd clericus in minoribus Ordinibus constitutus, qui incontinenter vixit, poterit arbitrio Episcopi, (vt continentiae vinculo alligetur) ad sacros Ordines promoueri, praesertim si eius aetatis sit quae futurae incontinentiae auferat suspicionem, *cap. fraternitatis. 34. dist.*

Octauò. Coniugati non sunt ad Ordines promouendi, *per tot. 31. 32. 33. & 34. dist. c. coniugatus, de conuers. coniug. cap. fin. de tempor. ordin. lib. 6.* Doctores *in cap. quod à te, de clericis coniug.* Ministris enim Altaris, quibus quotidiana necessitas orandi & sacrificandi incumbit, nunquam coniugali officio vacare permittitur, *cap. si laicus, cap. ante, in fine, c. Sacerdotibus, c. nam sicut. & per tot. 31. distinct.* cum citatis à Bellet. *d. tit. de disciplina clericali § 9. à princ.* nisi Religionem intrauerint de consensu coniugis, aut de eius consensu clerici velint in seculo fieri, *c. coniugatus, de conuers. coniug. cap. 2. de clericis coniug. c. assumimus 28. dist. c. fin. de tempor. ordin. in 6.* Bellet. *d. § 9. à num. 18.* Nam si vxor est senex, non suspecta de incontinentia, sufficit votum continentiae ipsius in seculo; si verò sit iuuenis, desiderabitur ingressus ipsius in Religionem, vt colligitur ex text. *in c. vxoratus, & in cap. ad Apostolicam, de conuers. coniug.* & iuxta haec intelligendus est text. *in d. c. coniugatus,* dum solius voti castitatis vxoris meminit ad viri promotionem, vt scilicet procedat quando vxor est senex, nec de incontinentia suspecta: ita docent Nau. *in man. c. 22. num. 52.* Cou. *de sponsalib. part. 2. c. 6. § 3. numer. 3.* Azor. *instit. moral. p. 1. lib. 13. c. 13. q. 7.* Cald. Pereira *de empt. c. 30. numer. 16.* Gutier. *de matrim. c. 96. in princip.* Sanch. *in simili tract. lib. 7. disput. 39. num. 6.* vbi *num. 8.* resoluit Sacris initiatum ex legitima vxoris licentia manentis in seculo cum voto castitatis posse simul habitare cum ea, si suspecti minimè sint, secus si suspecti sint, tunc enim nullatenus sunt permittendi simul habitare. Hoc autem locum habet praecipuè in his, qui volunt ad sacros, & maiores Ordines promoueri, qui continentiam profiteri tenentur, vt infrà ostendimus *alleg. 15.* Sed neque minores Ordines, neque clericalis Tonsura est conferenda alicui coniugato, *d. cap. fin. de tempor. ordinat.* quamuis in his Ordinibus constituti possint contrahere matrimonium. *cap. si quis eorum, cap. lectores, cap. seriatim. 32. distinct. cap à multis, de aetate & qual.* Bellet. *d. § 9. num. 5.* Si verò coniugatus de facto ordinetur in Sacris, & non seruata forma suprà posita, erit perpetuò ab Ordinum executione suspensus *Extrau. g. antiqua, de voto, Ioan. XXII.* etiā matrimonio soluto, & fit inhabilis ad maiores Ordines suscipiendos, & ad quodcunque beneficium, aut officium Ecclesiasticum consequendum; sed in minoribus Ordinibus, aut in clericali Tonsura, durante coniugio ordinatus, est tantùm ab Ordinis executione suspensus, *d. c. fin. de temp. ordin. lib. 6.* & ordinator illius est ipso iure ab eius Ordinis collatione suspensus, vt diximus *alleg. 11. n. 10.*

Nonò. Serui, vel mancipia ordinari non possunt, 45
nisi plenè libertati fuerint restituti, toto *tit. de seruis non ordin. & 54. distinct. per tot.* Bernard. & Salzed. *in pract. c. 19. in nouiss. edit.* Bellet. *d. tit. de disciplina clericali § 14. à princip.* Bonacin. *de censur. disp. 7 quaest. 2. puncto 4. num. 2.* Cāpan. *in diuersorio Iuris Canon. rub. 11. cap. 8. à princ.* Cardos. *in praxi Iudicum, verb. sacramentum Ordinis num. 45.* latè Marchin. *d. tract. 1. part. 10. c. 5.* Debet enim esse immunis ab aliis, qui diuinae militiae est aggregandus, vt à castris dominicis, quibus adscribitur, nomen eius nullius necessitatis vinculis abstrahatur, vt inquit Leo Papa *in cap. 1. 54. distinct.* Si autem de facto seruus aliquis ordinetur, quid iuris sit sub hac distinctione est sciendum; si ordinans sciebat illum esse seruum, & eum ordināuit domino sciente, nec contradicente ad quoscunque Ordines statim fit liber, *cap. si seruus sciente.*

54.*distinct.* Azor.*instit.moral.p.1. lib.1.c.4.* §. *si passus vers.item si seruus*; si verò domino id ignorante, vel contradicente, sciente verò ordinationes, vel præsentatore, similiter fit liber, sed illi tenentur duos seruos æque bonos eius domino tradere, *cap. si seruus, absente, ead. dist.* ipsis verò ignorantibus, sed sciente, & contradicente domino, vel ignorante, tunc distinguitur de Ordinibus; scilicet quòd si ad minores tantum Ordines est promotus, redigitur in pristinam seruitutem, domino volente, & deponetur, *c. ex antiquis, cum seqq. distinct.* 54 *c.*2. vbi gloss. *de seruis non ord.* Gam. *de Sacramentis præstandis vltimo supplicio damnatis q.*5.*num.*9. Sed si ad Subdiaconatum, vel etiam Diaconatum fuerit ordinatus, ipse dabit domino suo pro se vicarium. *cap. mirantur, de seruis non ordin.* vel pretium si potest, alioquin ipse quoque domino volente deponetur, & seruituti restituetur, secus si ad Presbyteratum ascenderit, in eodem namque Ordine permanebit peculij sui amissione mulctatus, eo quòd sciens se seruum passus est ordinari, *d. c. ex antiquis*; quòd si peculium non habebit, seruiet domino in diuinis tantùm officiis, *cap. frequenter* 54. *distinctione, c. nullus, de seruis non ordin.* Henriq. *in sum. lib.* 14. *cap.* 8. §. 7. *in princip.* Verùm si dominus eius post annum ab illius promotione tacuerit, eum de cætero repetere non valebit, sed is liber erit. *d. cap. si seruus sciente.* Hæc autem de illis seruis intelliguntur, qui ex vtroque parente seruo sunt nati: cæterùm natus ex patre seruo, matre verò libera, liber est, & licitè poterit ordinari, *cap. fin.* vbi gloss. Doct. *de seruis non ordin.* Paleoth. *de nothis & spuriis c.*15. *numer.*4. Læl. de Zanchis *de priuileg. Eccles. priuileg.* 34. *num.* 24. quos refert, & sequitur Campan. *d. c.* 8. *numer.* 10 *vers. vt tamen.* Hæc eadem, quæ de seruis sunt dicta, de originariis quoque, adscriptitiis, & colonis, qui terræ colendæ perpetuo sunt adscripti, intelligenda videntur, secundùm Raym. & Angel. *in sum. verb. seruitus*, propter eandem rationem, quæ & in ipsis videtur existere, de qua *in d. c.* 1. 54. *dist.* Sed & liberti sine patronorum consensu ordinari non debent, quamuis non tanta in eis sicut in seruis esse videatur circa hoc obseruatio, *cap. fin.* 54. *dist.*

46 *Decimo* Curiales, id est, qui propter aliquod officium curiæ sunt addicti, non sunt ordinandi, *cap.* 1. *c.*2. *& per tot.* 51. *distinct. c. vnic.* 53. *dist. c. si quis* 77. *dist. c. infames* 6. *quæst.*1. Bellet. *d. tit. de disciplina clerici*, §. 11. *num.* 6. vbi hoc intelligendum esse existimat de his Curialibus, qui exercuerunt sæua, vel turpia, siue vilia; vt sunt nuntij, lictores, & id genus similia, seu qui fuerunt officiales in causa sanguinis, &c. Vnde nec poterant tales ad armatam militiam assumi. *l. omnes, C. qui militare possunt lib.*12. Qui ergo oblati sunt Curiæ alicuius publicæ potestatis, siue sint milites, siue Aduocati, aut Iudices, vel aliud officium gerentes, siue honestum, siue inhonestum, vel indecens, præsertim verò in causa sanguinis, non sunt ad Ordines promouendi, quandiu in huiusmodi perdurant officiis, aut sunt in his Curiæ obligati, nec à Curia absoluuntur, *Osius* 61. *distinct.* qui nec eo casu poterunt ordinari, si inde irregularitatem aliquam, vel infamiam traxerint, nisi cum eis fuerit dispensatum, vt infrà videbimus, sed & adeò debent à Curia esse soluti, vt repeti omnino non possint, *c.* 2. *&* 3. 51. *dist.*

47 *Vndecimo.* Obligati ad reddendas rationes alicuius administrationis publicæ per ipsos gestæ non possunt fieri clerici, nisi priùs deposito onere, & ratione reddita, *c. non satis.* 50. *distinct. c. legem* 53. *distinct. c. magnus* 54. *dist. c.*1. vbi Doct. *de obligatis ad ratiocin.* docent Bernard. & Salzed. *in pract. cap.* 10. Nauar. *consil.*1. *aliàs* 4. *numer.*7. *de Regular.* Henriq. *lib.* 14. *c.*5. §. 5. Escobar. *de ratiocin. c.*4. *numer.*1. *cum seqq.* Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib.*30. *num.*65. *cum seq.* Curi. Philip. *p.*2. *lib.*2. *c.*9. *numer.*7. *cum seqq.* Bellet. *tit. de disciplina cleric.* §. 11. *in princip.* Campan. *in diuersorio Iuris Canon. rub.*11. *c.*9. *numer.*1. *&* 3. Bonac. *de censur. disput.*7. *quæst.*2. *puncto* 5. *num.*2. *vers. quarto.* Amplia vt ratiociniis implicati propter administrationem rerum etiam singularium personarum, non solùm promoueri nequeant dum gerunt, exercentque officium, sed etiam expleta administratione, & officio, si de dolo in administratione, vel redditione computorum perpetrato lis aliqua mota esset, vel in procinctu esset vt moueretur, tunc enim ante litis exitum promoueri non potest, immo si de facto promoueretur, dignus esset depositione, etiamsi postea in causa vinceret. glos. *verb. obrepsit in c. tantum Daniel.* & *ibi* Archid. 81. *dist.* Maiol. *de irregul. lib.*2. *c.*11. *numer.*4. *vers. an priuatus.* Salzed. *d. c.* 10. *numer.* 3. Campan. *d. c.*9. *numer.*3. & cum huiusmodi obligatis, qui scilicet administrationis susceptæ rationem non præstiterint, vt ad sacros Ordines promoueantur, vel in Religione suscipiantur, non dispensat Episcopos, *l.*4. *tit.*5. *part.*1. Muños de Escobar. *de ratiocin. c.*4. *numer.*4. Franc. Leo *in thesauro fori eccles. p.*1. *c.*8. *numer.*38. Alzedo *de præcellent Episcop. dignit. p.*1. *c.*6. *numer.*65. Limita *primò*, in eo, qui grauatus est debito sine aliqua administratione contracto, veluti ex mutuo, locatione, vel emptione, aut similibus aliis contractibus; nam obligatione, vel lite pendente ab Ordinibus sacris minimè arcetur, vt per Abb. *in d. c.*1. *quæstione antepen.* Salzed. *d. c.* 10. *num.*4. *vers. inter*; nisi maximo ære alieno grauatus in bonis non habeat, vt debitis satisfaciat. Campan. *d. c.*9. *numer.*9. *Secundò* limita in eo, qui rerum Ecclesiasticarum, aut miserabilium personarum, vel cuiuslibet alterius piæ causæ, vel priuatæ administrator fuerit, quia administratione pendente Ordinibus initiari non prohibetur, *cap. vlt.* 86. *distinct. c. iudicatum* 89. *distinct.* Salzed. *d. c.* 10. *num.*5. *vers. item*, Bellet. *d.* §. 11. *numer.*5. Campan. *d. c.*9. *vers. prædicta autem prohibitio.* *Tertiò* limita in eo, qui publicis ratiociniis adstrictus fideiussores præstiterit, vt per Abb. *num.*10. *in d. c.*10. *de oblig. ad ratioc.* Maiol. *d. c.*11. *numer.*14. subdens hoc procedere si fideiussor constituat se principalem, ita vt possit ante principalem debitorem conueniri, Campan. *d. c.*9. *numer.*11. vbi *num.*13. resoluit hæredem obligatum ad reddendas rationes detineri Ordinibus insigniri. *Quartò* limita in eo, qui in aliquo licet minori constitutus ordine, alicuius etiamsi liberalis personæ tutor, curator, aut generalis quomodolibet fuerit administrator, tametsi nondum cœptum sit de administratione ratiocinari, ad altiores enim Ordinum gradus ascendere poterit, vt per Ioan. Fabr. *in l. quisquis, num.*8. *C. de Episcopis & Clericis*, Campanil. *d. c.*9. *numer.*11.

Duodecimò corpore vitiati, vel imminuti ordinari non debent, *cap. illiteratos* 36. *dist.* Doctores citati *alleg.*42. *num.*11. quibus addo Cardos. *in praxi iudicum, verb. Sacramentum. Ordinis, num.*12. nouissimè Torreblanca *d. lib.*2. *c.*13. *numer.*47. *cum seqq.* hi autem sunt, qui membro aliquo carent, vel debiles parte aliqua corporis sunt, vel infirmi, vt toto *tit. de corpore vit. c. maritum* 33. *dist.* veluti si quis digito careat, vel manum habeat aridam, aut si claudus, vel adeo debilis sit, aut deformis, vt vel ministrare non possit, vel nonnisi cum scandalo, aut horrore ob turpitudinem, vel deformitatem id possit efficere: 48

efficere: sic namque & in lege veteri *Leuit. 21.* præcepit Deus *ne homo, qui haberet maculam, offerret panes Deo, aut accederet ad ministerium eius, si cæcus fuisset, si claudus, si vel paruo, vel grande, vel torto naso, si fracto pede, vel manu, si gibbus, si lippus, si albuginem habens in oculo, si iugem scabiem, si impetiginem in corpore,* (id est, morbum squammosum corpus dehonestantem vt scabros) *si sit herniosus,* id est, cuius intestina labuntur, vel deorsum confluunt, quæ omnia, & similia moraliter explicat S. Gregor. *in Pastorali,* & habetur *in c. hinc etenim 49. distinct.* & infra sigillatim percurremus *d. alleg. 42.* & sunt ab Episcopo in ordinandis animaduertenda, etsi non omnia de Iure Canonico impediant Ordines. Illi verò præsertim non sunt ordinandi, qui se sponte in quacumque parte corporis quauis de causa vitiarunt, & si non essent propriè deformati, aut debiles effecti, vt in Canonibus Apostolorum habetur expressum, & refertur *in c. si quis abscisione 55. dist. & in c. qui partem, & d. c. in itinere 55. distinctione* quod tamen de vitio notabili est accipiendum. Eunuchi verò, siue castrati, aut spadones non prohibentur ordinari, si non sponte, sed casu, vel ab alio inuiti castrati fuerint, *c. eunuchus,* & ibi gloss. *in verb. in persecutione 54. distinct.* quæ dicit non requiri vt carnem illam, vel puluerem seruent, Bellet. *dict. tit. de disciplina clericali, § 7. num. 16. cum seqq.* Quòd si corpore vitiatus de facto fuit ordinatus, erit (si magnum fuerit vitium) deponendus, *c. pœnitentes 55. distinct.* Romanus tamen Pontif. secundùm glos. notabilem *verb. corpore vitiati, in princip. 55. distinct.* dispensat in casibus, quibus non omnino aliquis esset inutilis ad ministrandum; etiamsi seipsum abscidisset, & nisi maxima esset deformitas, ex causa tamen necessitatis, aut vtilitatis Ecclesiæ, vel meritorum personæ. In leuibus verò maculis poterit Episcopus dispensare, *c. 1. & 2. de corpore vit.* & resoluimus *d. alleg. 41. n. 5. cum seqq.*

49 *Decimotertio* arreptitij, siue à dæmone obsessi prohibentur ad Ordines promoueri, *c. maritum, c. communiter, c. clerici, 43. dist.* plures Doctores, quos citauimus infrà *alleg. 62. n. 51. cum seqq.*

50 *Decimoquartò* illegitimi non possunt fieri clerici, sed ad clericatum promouendi debent esse ex legitimo coniugio, legitimisque natalibus orti, *c. Presbyterorum, & c. seq. 56. dist. c. cum in cunctis, de elect. c. per venerabilem, in fine, qui filij sint leg. c. 1.* & ibi Abb. *n. 1. de filijs Presbyt.* Concil. Trident. *sess. 23. de reform. c. 5.* Bellet. *d. tit. de disciplina clericali, §. 3. à princip.* Cardos. *d. verb. sacramentum Ordinis, n. 11.* Marchin. *d. tract. 1. part. 10. 1. cum seqq.* Torreblanca *d. lib. 2. c. 13. n. 42.* Et an, & quando cum illis ad Ordines, & beneficia possit Episcopus dispensare? egimus *alleg. 45.*

51 *Decimoquintò* Ordinandus non est, qui beneficiũ Ecclesiasticum non obtinet, vel aliud vnde commodè viuere, ac sustentari possit, ne clerici mendicare, aut aliud vile opus exercere cogantur. *c. 2. & c. Episcopus, de præbend.* Concil. Trident. *sess. 21. de reformat. c. 2.* Sub quo autem beneficij, vel patrimonij titulo Episcopus ordinare possit? latè egimus infrà *alleg. 19.*

52 *Decimosextò.* Peregrini, & ignoti ordinari non debent, nisi bonum habeant plurium Episcoporum testimonium, *per tot. 98. dist.* & per totũ tit. *de clericis peregrin.* nec statut eorum iuramento, nisi litteras testimoniales habeant, aut per alia argumenta probent non habere Canonicum impedimentum, *c. inter quatuor, de clericis peregrinis:* sunt autem peregrini in hoc quidem proposito, qui non sunt subditi Episcopo à quo petunt ordinari, *c. cum nullus, de ætate & qual. lib. 6.* Ignoti verò dicuntur, quorum origo, & vita, & regularitas Episcopo non est nota, *c. Episcopus 24. dist. c. quærendum 2. q. 7.* Concil. Trid. *sess. 6. de reform. c. 5.*

Hæc sunt, quæ de Ordinibus suscipiendis impediunt, & quæ præcipuè sunt animaduertenda in admittendis personis ad Clerum; vnde & in omnibus Ordinibus etiam prima Tonsura locum habet; alia verò sunt, quæ in irregularitate illa continentur, quæ præcipue à ministerio susceptorum Ordinum repellit, de quibus suo loco tractabimus, nec enim omnia hæc, quæ supra exposuimus, à susceptorum ministerio expellunt, vt infrà dicemus. 53

Omnium igitur impedimentorum, quæ hactenus vidimus, aliqua sunt perpetua, cætera verò temporalia. Perpetuum impedimentum habent bigami, solenniter pœnitentes, & infames. Neophyti, corpore vitiati, illegitimi, & hermaphroditi. Hæc *perpetua* appellamus quia semper durant, nisi per dispensationem, aut per Religionis ingressum tollantur; vt ex dictis per discursum huius tractatus apparebit. Cætera impedimenta temporalia dicuntur, quia quandoque etiam sine dispensatione tolluntur, vel in eis facilius dispensatur. Vnde notandum est prædicta impedimenta in omnibus Ordinibus locũ habere, vno excepto, quod in sacris tantùm Ordinibus obseruatur, & est defectus tituli, vel patrimonij, quamuis in aliis quoque ad minores Ordines faciliùs dispensetur, præterquam in ætate, & cum illiteratis, & coniugatis, & peregrinis, & seruis domino non volente. Deinde aduertendum diximus nullum esse impedimentum irritans ipso iure ordinationem, id est, quod characterem impediat præter impedimentum sexus, vt suprà exposuimus, modò in aliis seruata sint substantialia Sacramenti, quæ suprà innuimus *alleg. 11. n. 9. in fine.* 54

Allegatio XI.

Episcopus primam Tonsuram, & minores Ordines quando, quomodo & quibus conferre possit?

Summarium.

1 *Prima Tonsura non confertur, nisi habenti ætatem septem annorum.*

2 *Ostiarius, Lector, & exorcista debent habere ætatem annorum duodecim, Acolytus verò quatuordecimum attingere.*

3 *Primam Tonsuram recipiens ante septennium non peccat mort. si nondum peruenit ad vsum rationis, Episcopus tamen sic; nullam verò suspensionem incurrit suscipiens Ordines minores ante prædictam ætatem.*

4 *Scient non præsumitur quis, nisi probetur.*

5 *Prima Tonsura non danda nisi ostendens se legere & scribere scire, in lingua saltem vulgari, & minores Ordines conferuntur his, qui saltem linguam Latinam intelligunt.*

6 *Confirmationis sacramentum suscipere primò debet qui ordinari vult.*

7 *Materia remota sacramenti Ordinis est res illa, quæ traditur illum suscipienti, traditio verò est materia prima.*

Clericus prima Tonsura quæ priuilegia nanciscatur.

8 *Psalmistæ officium, forma, & materia quæ*

9 *Ostiarius quis dicatur, & quæ sit forma, materia, & officium huius Ordinis, ostenditur.*

10 *Lector quis dicatur, & quæ sit eius forma, materia, & officium ostenditur?*

11 *Exorcista quis dicatur, & de eius officio, forma, & materia?*

Exorcista munus exorcizandi exercere potest præsente aliquo in supremo Ordine constituto.

12 *Acolytus quis dicatur, & de eius forma, materia, & officio?*

Acolytatus Ordinis character quonam actu imprimatur.

13 *Contactus materia an sit de essentia?*

14 *Minores Ordines possunt absque Missa conferri.*

15 *Maiores Ordines de necessitate præcepti, non verò Sacramenti sunt in Missa conferendi.*

16 *Ordinandorum intentio quomodo inquirenda. & si initiandus primam Tonsuram recipiat, eo tantùm fine, vt gaudeat exemptione fori, non peccat mortaliter.*

17 *Minores Ordines vno die omnes possunt conferri, laudabilius tamen erit si fiat cum necessitate, vel alia vrgenti causa bene visa Episcopo.*

18 *Interstitia temporum inter vnum, & alterum Ordinem minorem, quæ debeant concurrere.*

19 *Minores Ordines, & prima Tonsura vna die conferri possunt, vbi adest consuetudo.*

20 *Minores Ordines, & primam Tonsuram vna die recipiens, vbi non adest consuetudo, nullam incurreret irregularitatem.*

Ordines minores cum Subdiaconatu an vnica die conferantur si consuetudo vigeat.

21 *Tempus idoneum ad conferendum minores Ordines quod sit.*

22 *Dies Dominici, & festiui in quibus Episcopi minores Ordines conferre possunt, sunt omnes dies festiui de præcepto.*

23 *Prima Tonsura in omni tempore potest conferri.*

24 *Minores Ordines possunt cōferri in qualibet Ecclesia, tametsi non Cathedrali, & in domo Episcopali, vel alia non Episcopali, de consuetudine.*

25 *Ordinis sacramentum in loco interdicto, vel personis interdictis conferri non potest.*

26 *Populo generaliter interdicto clerici etiam prima Tonsura sicut & laici alterius populi in eodem, vel alio loco Ordines suscipere non prohibentur.*

27 *Sabbato sancto vbi est locus interdictus an Ordines conferri possint.*

28 *Ordinandi ministros si immineat necessitas, nec existat locus in quo possint Ordines conferri, nisi in loco interdicto an in eo licitè conferantur, ostenditur.*

1 PRIMA Tonsura, quæ ex minoribus primus Ordo est, non confertur nisi habenti ætatem septem annorum completorum, *cap. nullus, de tempor. ordin. in 6. l. 27. tit. 6. part. 1.* nouissimè Balthas. de Angelis *ad auth. Presbyteros C. de Episcop. & cleric. num. 4. pag. 51.* Thom. Valasc. *tom. 1. alleg. 7. n. 5. & alleg. 9. num. 1.* Lauret. de Franchis *in cōtrouers. inter Episcop. & Regul. pag. 79. in resp. ad* 10. quæ ætas etiam in aliis tribus primis minoribus videtur sufficiens, vt habetur *in cap. in singulis 77. distinct.* quem ibi sic intelligunt glossa & Doctores; & in hoc nihil reperisse immutatum dicit Moneta *de distrib. quotid. p. 2. quæst. 19. num. 11.* licet innoeniatur *in cap. nemo 78. dist.* Lectorem non minorem 18. annis esse assumendum, quod accipi potest non quidem de Ordine, sed de legendi officio, ad quod minores, quamuis ordin[illegible] non sunt assumendi; nam in secundo Toletano Concil. relato *in cap. de his 28. distinct.* in minori ætate statuitur posse ordinari Lectores. Ad Acolytatus verò Ordinem duodecimum annum completum requirit *d. c. singulis.* Vide gloss. *verb. infantis in c. cùm nullus, de tēpor. ordin. lib. 6 gloss. fin. in Clem. fin. de ætate, & qualit.* Syluest. *verb. ætas n. 2. vers. tertiò quantū ad Ordines,* Bertachin. *in tract. de Episcopo lib. 2 p. 1. cap. 31. num. 56.* Gambat. *in tract. de potest. leg. lib. 7. n. 432.* Viuald. *in candelab. aureo tit. de sacram. Ordinis n. 27.* Card. Tolet. *in instruct. Sacerd. lib. 1. cap. 25. num. 15.* Henriq. *in sum. lib. 10. cap. 19. §. 1.* Vgolin. *de potestate Episcopi cap. 26. § 7. n. 2.* Rebuff. *consil. 2. num. 3.* Flamin. *de resignat. lib. 4. quæst. 9. num.* Bonacin. *de Sacram. disp. 8. q. vnic. punct. 5. num. 12.* Thom. Valasc. *d. alleg. 9. num. 1. in fine* Gutier. *Canon. lib. 1. cap. 16. à princip.* Sanch. *in opuscul. moralib. lib. 7. cap. 1. dub. 33. num. 12. cum sequentib.* D. Acuña *in comment. ad c. in singulis num. 3. cum seqq. dist. 77.* Marcel. Vulpe nouissimè *in praxi iudic. fori ecclesiast. cap. 8. num. 4.* idem Bonacin. *de censur. extra Bullam disp. 3. quæst. 1. punct. 1 num. 4.* Carol. de Grassis *de effectibus clericalib. in prælud. num. 184* Molfes. *in summa Theolog. moralis tract. 2. cap. 12. num. 2.* Campan. *in diuers. Iuris Canon. rub. 7. cap. 1. per totum, & cap. 2.* vbi *in fine* dicit † promouendos ad Ostiariatum, & 2
Exorcistatum ætatem annorum 13. habere debere, ad Acolytatum verò quartumdecimum attingere; sed cùm hæc ætas non sit præstituta à Sacro Concilio Tridentino, attendenda est, quæ à Canone præscribitur, prout decisum referunt Armendar. *in addit. ad recopilat. legum Nauar. lib. 1. tit. 20. l. 1. n. 3.* Piasec. *in praxi noua Episcop part. 1. c. 1. num. 22. in fine.*

Primam Tonsuram recipiens ante septennium 3
non peccat mortaliter, si nondum peruenit ad vsum rationis, quia nullibi præceptum hoc grauiter prohibens inuenio, Sayr. *de censur. lib. 6. cap. 12. num. 10.* D. Acuña *ad d. cap. in singulis num. 5.* Episcopus verò conferens Tonsuram ante septennium mortaliter peccat, cùm videatur facere contra prohibitionem Ecclesiæ in re graui, vt tenet Bonacina *de censur. disp. 3. quæst 6. punct 5. num. 7. vers. neque.* Sayr. *citato loco,* D. Acuña *ad d. cap. in singulis num. 7.* Nec etiam fit suspensus, aut aliquam irregularitatem incurrit, qui alios minores Ordines ante legitimam ætatem suscipit, Suar. *tom. 5. disp. 31. num. 23. sect. 4.* vbi *n. 29.* idem subdit in Episcopis. Henriq. *lib. 10. cap. 19. n. 1. in comm lit. B* D. Acuña *in d. cap. in singulis n. 6.* Nec Bulla Sixti V. incip. *Sanctum, & salutare,* obstat, quia in hac parte reuocata fuit per Clement. VIII. vt asserit Bonacina *d. punct. 5. n. 6.*

Prima clericalis Tonsura (verba sunt Concilij) *non* 4
initietur, qui Fidei rudimenta edocti nō fuerint, quique legere, & scribere sciant. c. 4. sess. 23. de reformat. Vnde cùm non præsumatur quis sciens, nisi probetur, *cap. si forè,* iuncta glos. *verb. scientia, de elect. in 6.* Menoch. *de præsumpt. lib. 6 præs. 91. num. 18.* Piasec. *in praxi noua Episcopali p. 1. cap. 1. num. 40. in fine.* Flamin. *de resignat. lib. 10. quæst. 3. n. 64.* Gonzal. *ad reg. 8. Cancell. gloss. 4. num. 105.* † ad primam Tonsuram non debet 5
admitti, qui non ostenderit se legere, & scribere scire, vt obseruant Francisc. Leo *in thesau. fori Ecclesiastici p. 3. cap. 8. n. 6.* Bonacina *de Sacramen. disp. 8. quæst. vnica punct. 5. num. 16.* Molfes. *d. tract. 2. c. 13. num. 2.* Thom. Valasc. *tom. 1. alleg. 9. à num. 2.* Sanch. *in opusc. moral. lib. 7. cap. 1. dub. 45. num. 9.* Marchin. *d. tract. 1. p. 5. cap. 1. num. 4.* Marcel. Vulpe *in praxi iudic. fori Eccles. cap. 7. n. 1.* Laurent. de Franchis *vbi sup. in resp. ad 19. vers. & vt à primo.* Aloys. Ricc. *in praxi*

fori

fori Ecclesiastici decis. 390 *in* 1. *edit.* & *resol.* 329. *n.* 9. *in* 2. *edit.* vbi etiam asserit ad beneficium simplex requiri, quòd sciat legere & construere, de quo etiam Nauar. *in c. si quando, except.* 13. *numer.* 13. *de rescript.* Piasec. *dict. num.* 40. Cùm autem dicta verba Concilij Trident. non exprimant in qua lingua; videntur intellexisse linguam vulgarem, seu maternam, ita quòd valeat Tonsura insigniri quisquis, si in sua lingua materna legere & scribere sciat: sic Azor. *instit. moral p.* 1. *lib.* 6. *cap.* 6. *quæst.* 2. quem refert Campanil. *in diuersorio Iuris Canon. rub.* 5. *c.* 1. *numer.* 2. & multis nouissimè comprobat Sanch. *d. c.* 1. *dub.* 45. *numer.* 1. me citato *in hoc loco* nouissime Diana *moral. resol. p.* 5. *tract.* 14. *resol.* 27 Minores verò Ordines iis, qui saltem linguam Latinam intelligant, conferri debent, vt habetur in Concil. Trident. *d. sess.* 23. *capit.* 11. & sigillatim scientiam vnicuique Ordini requisitam explicant Sot. *in* 4. *dist.* 25. *quæst.* 1. *art.* 4. *vers. tertia conclusio*, Azor. *d. c.* 6. Molfes. *d. tractat.* 2. *c.* 13 *numer.* 3. Sanch. *d. dub.* 45. ferè *per tot.* Marchin. *d. p.* 5. *c.* 1. Aduertit tamen Menoch. *de arbitrar. casu* 525. *num.* 58 arbitrari Episcopum posse magis expedire Ecclesiæ si Ordines conferat ei, qui, etsi adhuc Latinam linguam non intelligat, est tamen bonæ indolis, & pro ætate docilis, nam illiteratus puer dici non debet, qui pro ætate didicit, quique ostendit proficere se posse. Vide infrà *alleg.* 46. *num.* 9. *cum seqq.* De scientia singulis Ordinibus maioribus conueniente dixi infrà *alleg.* 14. *ante num.* 10 Et notandum est quòd examen de scientia & doctrina Regularium Ordines suscipere volentium debet fieri ab Episcopo, vt per Vasq. *in* 3. *p. tom.* 5. *disput.* 246. *c.* 6. *n.* 55. Miranda *in man. Prælat. tom.* 1. *q.* 39 *art.* 2. Villalob. *in sum. tom.* 1. *tract.* 11. *dub.* 14. *n.* 1. Portel. *in addit. ad dubia Regul. verb. Ordines sacri, n.* 1. Diana *moral. resol. p.* 2. *tr.* 2 *miscel. res.* 11. *in fine.*

6 Neminem quoque debere illum Ordinem, immo nec primam Tonsuram suscipere, qui non sit confirmatus, docet Concil. Trident. *sess.* 23. *de reform. c.* 4. & resoluunt Piasec. *in praxi Episcop. p.* 1. *c.* 1. *num* 24. *vers. ad minores*, Molfes. *in sum. Theolog. moral. tract.* 2. *c.* 3 *num.* 26. Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib.* 18. *n.* 24. Homobon. de Bonis *de examine eccles. tract.* 3. *q.* 1. qui secus tamen faceret (secluso contemptu) non peccaret mortaliter; quia nec Concilium ipsum Trid. id prohibet sub alia censura, aut alia forma, quæ obligationem ad mortale indicet, solumque est indecentia quædam. Ita Nauar. *in man. c.* 22. *numer.* 9. Henriq. *in sum. lib.* 14. *c.* 6 §. 1. Suar. *tom.* 3. *disp.* 38. *sect.* 1. Auil. *de censur. p.* 7. *disp.* 9. *sect.* 1. *dub.* 1. Aloys. Ricc. *in praxi rerum fori eccles. res.* 369. Galet. *in margar casuum Conscient. verb. Ordo pag.* 194. Azor. *instit. mor. p.* 1. *lib.* 3. *c.* 48 *q.* 1. Coninch. *de Sacram. tom.* 1. *q.* 72. *a.* 8. *num.* 90. Fernand. *in exam. Theolog. moral. p.* 3. *c.* 3. §. 5. Valer. Regin. *citato loco*, Campan. *in diuers. Iuris Canon. rub.* 2. *n.* 26. Diana *resol. mor. p.* 2. *tract.* 2. *miscel. res.* 4. latius sup. *alleg.* 2. *n.* 14.

7 Materia remota sacramenti Ordinis est res illa, quæ traditur eum suscipienti, traditio verò est materia proxima, vt per Henriq. *in sum. lib.* 10. *c.* 8. §. 2. Card. Bellarm. *tom.* 3. *de Ordine c.* 9. Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib.* 30. *tr.* 1. *num.* 7, *cum seqq.* Vasq. *part.* 3. *tom.* 3. *disput.* 239. *c.* 3. Ægid de Coninch. *to.* 2. *disp.* 20. *dub.* 7. *concl.* 3. Sanch. *in opuscul. mor. lib.* 7. *c.* 1. *dub.* 2. *num.* 10. vbi ait quòd cùm forma sit imperatoria, *Accipe potestatem*, applicatio materiæ debet esse traditio vasorum & instrumentorum, quibus vsus eiusdem potestatis designatur: quæ vt meliùs percipiatur, de vnoquoque ex minoribus Ordinibus à nobis specialiter agendum est.

Et quidem, vt ab inferiori gradu incipiamus, 8 sciendum Psalmistam, seu Cantorem [illegible] dici, qui primam clericalem Tonsuram tantummodo suscepit; ideò sic dictus, quia Psalmos & cæteras laudes in Ecclesia cantat, *cap. cleros* 21. *distinct.* Thom. Valasc. *alleg.* 3. *num.* 7. Cuius officium impertitum inuenitur est enim, qui vocem præmittit, & qui canendo subsequitur, & qui consonat, primus dicitur præcentor, secundus succentor, tertius concentor appellatur. Proprium autem Psalmistæ officium est canere benedictiones, & laudes, atque Antiphonas *cap.* 1. 25. *distinct. dict. cap. cleros*, Nauar. *in man. c.* 25. *numer.* 108. & *de orat. c.* 7. *numer* 14. Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib.* 30. *tract.* 3 *cap.* 1. *num.* 6. In eius ordinatione sit capillorum tonsura in modum coronæ, & veste linea induitur, vt in Pontificali. Potest tamen quisque sola iussione Presbyteri officium psallendi exercere. *cap. Psalmista* 23. *distinct.* Tonsuram verò deferre nullus debet, nisi eam prius ab Episcopo acceperit, prout constitutum fuit in septima Synodo relata *in cap.* 1. 69. *distinct.* Et quamuis primam Tonsuram minimè habere materiam & formam essentialem, ac proinde sine prolatione aliquorum verborum validam esse tonsurationem teneant illi, qui affirmant eam non esse Ordinem, & præcipuè Nau. *cons.* 4. *de sacrament. non iterand. in nouis*, Fornar. *tract. de Ordine c.* 7. Molfes. *in sum. Theologia moralis tractat.* 2. *c.* 3. *numer.* 10. Ego tamen iuxta meam sententiam contrarium libenter amplector, eo maximè, quia Episcopus in eius collatione dicit in persona clerici initiandi, vt habetur in Pontificali: *Dominus pars hereditatis meæ, & Calicis mei: tu es, qui restitues hereditatem meam mihi.* Vnde minus bene aliqui existimarunt Psalmistatum idem esse cum Lectoratu, inter quos est VValdens. *de sacram. Ordinis cap.* 46. *numer.* 6 *tom* 1. *sum.* De prima Tonsura vide quæ dixi *de Iure eccles. lib.* 1. *c.* 38. *numer.* 31. *cum seqq.*

Priuilegia, quæ clericus primæ Tonsuræ nanciscitur, hæc sunt. *Primum* quòd in Religiosam Domini sortem cooptari certum est, atque ex laicis, & profanis personas fieri Sacras. *Secundũ*, quòd Sacerdotij, seu beneficij ecclesiastici capaces euadunt. *Tertium*, quòd Ecclesiæ iurisdictionis participes sunt, id est, potestatis excommunicandi, interdicendi, suspendendi. *Quartum*, quòd in eos imperiũ, & ius Magistratus secularis non habet, quod priuilegium dicitur fori. *Quintum* quòd nemo iis violentas manus potest inferre quin in censuram incidat excommunicationis. *Sextum*, est priuilegium immunitatis suorum bonorum omnium, siue illa iure patrimonij, siue beneficij ecclesiastici possideant. Ita Paul. Comitol. *respons. moral. lib.* 1. *q.* 54. Diana *res. moral. part.* 4. *tr.* 1. *res.* 20.

Ostiarius, siue ianitor est is, qui præest ostiis, vel 9 ianuis templi; de quo meminerunt S. Dionys. Areop. *cap.* 3. *eccles. hierarch.* Tertul. *in lib. aduersùs hæretic.* & de eo scripserunt Onuphr. *lib. de offic. eccles.* Raban. *de instit. cleric. cap.* 12. Alcuin. *lib. de diuin. offic. c.* 35. Troil. *lib.* 1. *de perf. cleric. c.* 19. Marcel. Vulpe *d. c.* 7. *n.* 10 *vers. ostiarius.* cuius officium est bonos, & fideles in Ecclesia recipere, infideles verò, & criminosos, atque excommunicatos repellere; non quidem suo iudicio, sed superioris iussu, & auctoritate, *cap. ostiarius* 23. *dist.* S. Thom. *in addit. ad* 3. *p. q.* 37. *art.* 2. *in corpore*, & alij, quos sequitur Valer. Reginald. *d. lib* 30. *tract.* 1. *numer.* 11. Vasq. *tom.* 3. *in* 3. *disp.* 236. *c.* 2. *num.* 17. & 18. & Sanch. *d. lib.* 7. *c.* 1. *dub* 27. *n.* 3. Materia huius Sacramenti sunt claues, quæ cùm ordinatur ei porriguntur; & forma sunt verba prolata per Episcopum in traditione clauium, videlicet: *Accipe*

potestatem aperiendi Ecclesiam, & sacrarium, & claudendum infidelibus. Vel: Sic age quasi Deo redditurus rationem pro his rebus, quæ his Clauibus recluduntur, vt in Pontificali referunt Molfes. d. tract. 2. c. 4. Filliuc. tract. 9. n. 22. & 51. Sanch. in opusc. moral. lib. 7. c. 1. dub. 12. num. 4. Marchin. de sacram. Ordinis, tract. 2. part. 2. cap. 1. cum seqq. Hic vocatur etiam Sacrista, cùm ei cura committitur sacrorum vasorum, & thesauri Ecclesiæ, cap. vnic. de officio Sacristæ. Vnde & Thesaurarius appellatur, qui Grecè Cimeliarcha nominatur, in c. 1. in fine, 25. dist. Et ad eius officium spectat etiam Basilicarum ordinatio, vel ornatio, & incensi præparatio, cura Chrismatis conficiendi, ac baptisterij ordinandi, præparatio luminariorum, id est, ceræ, & olei pro ipsis luminaribus, & huiusmodi. d. c. vnic. de officio Sacristæ. Custos verò est quasi minister Sacristæ, ad cuius officium pertinet ea custodire, quibus in dies Ecclesia vtitur, vt linteamina Altaris, materiam Sacramentorum, lampades in Ecclesia accendere, campanas, & tintinnabula suis horis ad iussum Archidiaconi pulsare, & his similia, vt habetur toto tit. de officio Custodis.

10 Lector, qui post Ostiarium sequitur, est is, qui potestatem habet legendi lectiones veteris Testamenti in Ecclesia: eius namque officium est lectiones illas clarè, & distinctè pronuntiare, & ea, quæ Prophetæ prædixerunt, populis enunciare, c. 1. 25. distinct. c. cleros 21. dist. S. Thom. & alij apud Vasq. d. disp. 236. c. 2. num. 19. cum sequentib. Hugo de S. Victore lib. 2. de Sacram. parte 3. c. 6. Vnde S. Isidor. in epist. ad Ludifridum, quæ refertur in c. perfectu dist. 25. tradit Lectoris officium esse vaticinia Prophetarum populo prædicare; fortassis autem pro prædicatione accipitur ipsa recitatio Prophetarū alta, clara, & distincta voce prolata, vt ibi exponit Cardin. Turrecr. & ideò qui non fuerint ordinati Lectores, hoc officium in pulpito exercere prohibentur, c. non liceat 22. dist. c. 1. 69. dist. Huius etiam Lectoris munus erat baptizandis Christianæ religionis rudimenta tradere. Catechism. Roman. de sacram. Ordin. num. 16. Sot. in 4. dist. 24. q. 1. art. 3. vers. 2. Quare in eius ordinatione pro materia porrigitur ei liber lectionum de Prophetis, c. lector. 23. distinct. & sic materia remota est liber continens prophetias veteris & noui Testamenti, proxima est traditio eiusdem libri. Discrimen autem est inter materiam Lectoratus, & Subdiaconatus quia Subdiaconi est legere vtriusque Testamenti Epistolas in solemni Missæ sacrificio: Lectoris autem extra Missam inter nocturna Psalmodia, vt scribit Amalar. Fortunat. lib. 4. de officiis ecclesi. c. 3. Forma autem sunt illa verba Episcopi: *Accipe, & esto verbi Dei relator, habiturus, si fideliter, & vtiliter impleueris officiū tuum, partem cū his, qui verbum Dei bene ministrauerunt*, vt in Pontificali, referunt Clemens Papa lib. 8. constit. c. 22. Molfes. d. tractat. 2. c. 5. Filliuc. tract. 9. n. 21. & 51. Sanch. d. lib. 7. c. 1. dub. 12. n. 5. Marcel. Vulpe d. c. 7. n. 28. vers. Lector. Vide dicta d. c. 38. n. 23. cum seqq.

11 Exorcista Græca voce sic dictus, qui Latinè Adiurans dicitur, siue increpans, d. c. cleros, in cuius ordinatione pro materia traditur liber exorcismorum, c. exorcista 23. distinct. Forma autem sunt illa verba Episcopi: *Accipe, & commenda memoriæ, & habe potestatem manus imponendi super energumenos*, vt in Pontificali referunt Sanch. in opuscul. morib. lib. 7. c. 1. dub. 12. n. 6. Marchin. d. tract. 2. p. 5. c. 2. Rodulph. Cupers in c. oportebat. 79. dist. in de Exorcistis, Marcel. Vulpe d. c. 7. num. 28. Molfes. d. tract. 2. c. 6. Filliuc. d. tractat. 9. n. 20. & 51. Huius enim officium est, vt habetur in cap. 1. 25. dist. manus super energumenos, id est, lunaticos, seu à dæmonibus obsessos cum inuocatione nominis Iesu imponere; specialiter autem super baptizandos, in eo videlicet actu, qui dicitur exorcismus, d. c. 1. nec quemquā, ad fin. vers. nec autem, de cōsec. dist. 4. Hug. lib. 2. de sacram. p. 3. c. 8. Stephanus Eduēs. tract. de sacram. Altaris c. 5. Est enim exorcismus, vt inquit tex. in c. ante viginti. ead. dist. 4. adiuratio contra dæmones, quæ non solùm circa corpora obsessa, verùm etiam circa obsessas animas per peccatum, vel infidelitatem exercetur, arctat enim eorum potestas, vt minus, officiant, aut nocere valeant animabus. c. sicut nobis eadem dist. 4. Sed exorcizare quidem dæmones in baptizandis officium est Sacerdotis. c. Sacerdotes, ead. distinct. quamuis & simplex Exorcista id valeret efficere, sicut in obsessis corporibus potest. d. c. 1. 25. distinctione, qui verò non est in hoc Ordine constitutus exorcizare, nec in Ecclesia, nec in domibus potest. c. fin. 69. distinct. Laodicen. Conc. c. 25. Aquisgran. c. 79. Victor. de Magia numer. 23. Sanch. in opere morali, lib. 2. c. 42. n. 18. Suar. to. 2. de Relig. lib. 4. de abiurat. c. 2. n. 11.

Præsente aliquo in supremo Ordine constituto non debet clericus exorcista munus istud exorcizandi exercere, sed id relinquere Sacerdotibus, qui soli hac nostra ætate officium istud pellendi dæmones præstant: munus autem exorcizandi in Ecclesiæ primordiis remittebatur clericis Exorcistis, quia tunc tanta erat energumenorum copia, vt quasi greges ad Ecclesiam accederent, teste Greg. de Valentia tom. 4. disp. 9. q. 1. puncto 3. licèt regulariter Episcopo minimè liceat prohibere clericis Exorcistis, vel Sacerdotibus ne sine illius facultate energumenos exorcizent; potest tamen videre quam exorcizandi formam seruet Exorcista, an ab Ecclesia institutam, & receptam, vel an vtatur superstitionibus, vel aliquod cùm dæmone pactum habeat, & si videat eum his in rebus deficere, tunc integrum Episcopo erit eundem ab officio exorcizandi remouere. Ita Nau. cons. 6. de officio Ordin. Vgolin. de officio Episcopi c. 47. num. 6. Licet Exorcistæ, quando dæmon est ligatus aliquo signo, talia signa à dæmone reuelata perquirere, frangere, & destruere, vt iis ablatis maleficiatus incolumitatem consequatur. Nauar. in man. c. 11. num. 29. Petr. Binsfeld. in tit. de malefic. & mathemat. lib. 4. quæst. 5. concl. 4. Suar. tom. 1. de Relig. lib. 2. de superstit. c. 17. latè Sanch. de Matrim. lib. 7. disp. 96. cum quibus declara & intellige. Non licet tamen Exorcistæ rogare magum, vt tollat maleficium per aliud maleficium, vbi alia via maleficiatus sanari non potest; quia hoc nihil aliud est, quàm dæmonis auxilium per magum inuocare, Syluest. in sum. verb. maleficium quæst. 8. Nau. d. num. 29. Petr. Binsfeld. d. q. 5. concl. 3. Martin. Delri. disquis. magic. lib. 6. c. 2. sect. 1. quæstio. 2. Suar. vbi suprà c. 18. Sanch. d. disput. 95. num. 7.

Acolytus, qui Græco vocabulo sic appellatus, 12
Latinè Sequens potest intelligi, eo quòd Subdiaconum sequitur, aliter verò Ceroferarius dicitur à cereis deportandis, c. cleros 21. distinct. in eius ordinatione pro forma: porrigitur candelabrum, vt sciat se ad accendenda Ecclesiæ lumina mancipari, c. Acolytus 23. dist. Aliqui verò dicunt materiam huius Sacramenti esse cereum extinctum simul cum vrceolis vacuis: alij tenent solùm esse vrceolos vacuos; in Pontificali tamen videtur significari vtramque simul esse materiam, prout ex eo colligere videtur Vasq. d. disput. 236. num. 29. & 30. & disp. 237. sub num. 32. vers. cæterùm. Molfes. d. tractat. 2. c. 7. num. 10. Filliuc. d. tractat. 9. num. 19. & 51. Vide dicta de iure Ecclesi. lib. 1. c. 38. num. 13. cum seqq. Forma autem sunt verba ab

ab Episcopo prolata in traditione materiæ, videlicet quando traditur cereus extinctus: *Accipe ceroferarium cum cereo, vt scias te ad accendẽdum Ecclesiæ luminaria in incipatum in nomine Domini.* Et quando traditur vrceolus vacuus, Episcopus hanc profert verborum formam: *Accipe vrceolos ad suggerendum vinum, & aquam in Eucharistiam sanguinis Christi ex nomine Domini*, vt in Pontificali. Sed dubitari potest in quonam actu imprimatur character huius Ordinis, an in traditione cerei, & prolatione suæ formæ, vel in traditione vrceoli, & prolatione formæ? Vna sententia tenet ordinationem fieri, & characterem imprimi in traditione candelabri, & prolatione suæ formæ. Ita Bonauent. *in 4. dist. 24. 2. p. distinctionis dub.* 5. Angel. *in sum. verb. Ordo* 1 *num.* 4. Alia sententia tradit characterem hunc imprimi in traditione vrceolorum, quia per istos Acolytus principalius, & immediatius, quam per candelabrum, quod defert, Eucharistiæ deseruit. Sic S. Thom. *in 4. distinct. 24. quæst. 1. ad cap. 3. ad 6.* Palud. *ibid. art. 2. n.* 15. Henriq. *lib. 10. cap. 9. num.* 1. Syluest. *in sum. verb. Ordo 2. quæst. 4.* Sanch. *d. lib. 7. cap. 1. dub. 12. num. 7. Tertia*, cui magis adhæreo, habet characterem imprimi in vtriusque materiæ traditione simultanea, quam ex nouioribus amplectuntur Viguer. *in summ. Theologica cap.* 16. §. 6. Vasq. *tom. 3. in 3. part. disp.* 237. *c. 3. num.* 36. Eius est officium luminaria parare, & ad Altare deferre, quando legendum est Euangelium, aut Sacrificium offerendum ad signum lætitiæ demonstrandum, & ipse suggesta pro Eucharistia Subdiaconis præparat, & vini & aquæ vrceolos, *d. c. cleros, cap. 1. 25. distinct. cap. 1. §. desermones 23. distinct. c. Acolytus 23. distinct.* Sanch. *d. c. 1. dub. 17. num.* 6. Quos etiam funalia deferre solitos tradit Durant. *de ritibus Eccles. lib. 1. cap.* 13. Vide circa hunc Ordinem quæ dixi *de Iure Eccles. lib. 1. cap.* 38. *num. 3. cum seqq.*

13 Contractus materiæ est de essentia, itaut non cẽseatur Ordinatus, qui illam realiter, & physicè non contigit, vt docent S. Thom. *part. 3 quæst.* 38. *art.* 14. Syluest. *verb. Ordo 2. q. 5.* Ægid. de Coninch. *disp. 20. dub. 7. num. 7.* Sanch. *in opusc. moralib. lib. 7. capite 1. dub. 2. num. 2.* Marrin. Fornar. *de Ordine cap. 2. num 4.* Valent. *tom. 4. disputat. 9. quæst. 1. puncto 4. ad 1. argum.* Quamuis hunc materiæ contactum non esse de essentia teneant Henriq. *lib. 10. c. 9. num. 1. lit. D*, Vasq. *d. disp. 246. num.* 19. Piasec. *in praxi Episcop. part. 1. c. 1. num.* 51. *pag.* 59. Sed in Ordine Presbyteratus suscipiendo aliter resoluimus *in alleg. 14. num.* 8. Non opus esse contingere materiam quando verba proferuntur, itaut fiat simul contractus, & verba, seu forma, sed sufficere, vt sint simul moraliter, idest, sine mora interposita, obseruant Emman. Sà *verb. Ordo n.* 5. Nugn. *part. 3. quæst. 34. art. 5. diffic.* 2. Henriq. *d. cap.* 10. §. 1. Valer. Reginald. *d. tract. 5. num.* 9. Granado *in 3. part. de sacram. controu. 9. tract. 1. disp. 6. num.* 16. Diana *moral. resolut. part. 5. tract. 13. resol* 48. vbi tenet in Sacramento Ordinis sufficere simultatem materię moralem, & formæ. Et in minoribus Ordinibus sufficit si prædicta instrumenta tradantur per Archidiaconum Episcopo traditionis verba proferente, & ex *d. cap. Acolytus*, docent Syluest. *verb. Ordo 2. quæst.* 5. Viuald. *in candel. tit. de Sacramento Ordinis, num.* 14. Nauar. *cons. 3. de Sacram. non iter.* Est autem notandum sex esse substantialia huius Sacramenti, quorum vno deficiente non suscipitur, nec character imprimitur. *Primum* est, potestas ordinantis, de qua *alleg. 3. Secundum* materia, idest, instrumenta tangenda, & in Presbyteris vnctio, de quibus egimus numeris præcedentibus, *& alleg.* 14. *Tertium* forma verborum, vt diximus *locis proximè citatis. Quartum* sexus virilis, quia fœmina non suscepit characterẽ, vt obseruauimus *alleg. 10 n.* 15. *Quintum* intentio recta. *Sextum* Baptismus in ordinato, vt probauimus *alleg. 2 à n.* 8.

Minores Ordines possunt absque Missa conferri, etiam à non ieiunio, Armil. *verb. Ordo num.* 9. Angel. *verb. Ordo 4. num.* 5. decet tamen conferri intra Missam & ab Episcopo ieiunio, Madius *de sacram. Ordin. c. 5. numer.* 9. † Maiores verò non nisi in Missa conferuntur; *c. quod sicut, de elect.* & consulit Conc. Trid. *sess. 23. de refor. c.* 8. de necessitate videlicet præcepti, non de necessitate Sacramenti, glos. *verb. diuidatur in d. c. quod sicut*, Campanil. *in diuersorio Iur. Canon. rub. 2. n. 36. & rub. 6. c. 2. n.* 19. 14 15

Quamuis Episcopi, seu ab ipsis deputati debeant inquirere intentionem ordinãdi, hoc est, an illi adsit, vel desit intentio ascendendi ad alios Ordines, vt suprà dictum est; si tamen initiandus suam non aperiẽs mentem, primam Tonsuram recipiat, eo tantùm fine, vt fruatur priuilegio clericali, vel vt gaudeat exẽptione fori, non peccabit mortaliter, prout resoluunt Sanch. *de Matrim. lib. 7. disp. 31. vers. 16. & 17.* Galet. *in margarita casuum conscientiæ, verb. Ordo pag.* 194. *col.* 2. Coninch. *de Sacrament. tom. 2. disp. 20. n. 104. &* 105. Bonacina *eod. tract. disp. 8. quæst. vni. punct. vlt. in fine*, Homobon. de Bonis *de examine Ecclesiastico p. 1. tract. 3. quæst. 2. & 3.* Villalob. *in sum. tract. 11. diffic. 14. num.* 2. Anton. Diana *Moral. resol. p. 1. tract. 16. resol.* 10. ex Conc. Trid *sess. 23. de reform. c.* 4. ibi, *Tonsura non initientur, &c. de quibus probabilis coniectura non sit, eos non secularis iudicij fugiendi fraude, sed vt Deo fidelem cultum præstent, hoc vitæ genus elegisse*, &c. Contrarium verò tutius mihi semper visum fuit, ex citato Tridentini decreto, quòd hanc appellat fraudem secularis iudicij, & sic videtur crimen esse mortiferum, cum in maximum Reipublicæ detrimentũ, necnon in grauem Ecclesiæ iniuriam vergat; & ideò hanc partem sustinent Victor. *in sum. tit. de sacram. Ordinis, n.* 240. Bañes 2. 2. *q. 12. art. 1. concl. vlt.* Fr. Emman. *in sum. p. 2. c. 17. n.* 2. Petr. de Ledesm. etiam *in sum. part. 1. de Sacram.* vbi *de sacram. Ordinis, dub. 5. concl.* 2. Molfes. etiam *in sum. Theolog. moral. tract. 1. c. 18. num.* 1 nouissimè Marchin. *de sacram. Ordinis, tractat. 1. part. 8. c. 1. a num.* 2. vbi *à num.* 9. disputat an secluso contemptu, & alia praua intentione, lethalis sit Tonsura, & minorum Ordinum receptio absque voluntate ascendendi ad sacros Ordines, & *à n.* 22. an retrocessio à Clericatu sit lethalis, vel venialis. 16

Ordines minores licèt vno die omnes vni possint conferri, secundùm gloss. *verb. minores in cap. 2. de eo, qui furtiuè Ordines suscepit*, Mandos. *super reg. Cancel. 24. de malè promotis, quæst. 1. n.* 9. Rebuff. *super reg. 13. Cancel. vers. item cupiens*, Gutier. *Canon. lib. 1. cap. 26. num. 31. & 32.* Henriq. *lib. 10. cap 11. n.* 4. Bonacina *de Sacram. disp. 8. quæst. vnic. puncto 5. num.* 36. Sanch. *in opusc. moralib. lib. 7. cap. 1. dub. 53. n.* 11. Alzedo *d. p. 2. c. 5. n.* 21. Nihilominus propter verba Concil. Trid. *sess. 23. de reform. c. 11.* ibi, *Atque ita de gradu in gradum ascendant, vt in eis, cum ætate vitæ meritum, & doctrina maior accrescat*; † laudabilius erit abstinere, nisi immineret necessitas, vel alia vrgens causa bene visa Episcopo, vt in specie post Azorium firmant Miranda *in man. Prælat. tom. 1. quæst. 38. art. 5. concl. 2.* Mari. Antonin. *variar. resolut. lib. 1. resolut. fin. casu* 26. Homobon. de Bonis *de examine Ecclesiastico p. 1. tract. 2. c. 2. q.* 14. Marchin. *d. tract. 1. p. 7. c. 1. à num.* 6. Marcel. Vulpe *in praxi iudic. c. 7. n. 7. vers. quatenus*, vbi quòd Episcopus potest dispensare super interstitiis in mi- 17

noribus ob quamlibet leuem causam; & in Concil. Brachar. vlt. *art. 1. p. 1.* relinquitur prudentiæ Episcoporum an simul, vel per interstitia temporum debeant conferre Ordines minores. Inter vnum igitur, & alterum minorem Ordinem poterit esse interuallum, quod daretur de vno die festo, ad alium proximum, cum singulis diebus festis conferri possint, vt diximus. Ita Sorbus *in comp. Mendic. verb. Ordo, vers. & sic bene.* Campanil. *rub. 6. c. 3. num.* 13. quod verum iudico: vel tutius interueniente interuallo, de vno ex temporibus generalium ordinationum, ad aliud, vt tenent Vgolin. *de potestate Episcopi c. 26. §. 27. n.* 4. & Maiol. *de irregular. lib. 3. c. 24. n. 13.*

19 Si consuetudo tamen adesset, (qualis in aliquibus locis Germaniæ, & Hispaniæ vigere constat) quæ permitteret minores Ordines, & primam Tonsuram vnica die conferri, seruandam esse asserunt Alzed. *d. cap. 1. num.* 22. Syluest. *verb. ordo 2. n. 7. vers. tertium,* Rebuff. *vbi proximè,* Thom. Valasc. *tom. 1. alleg. 3. n. 1.* Henriq. *d.* §. 4. Campan. *diuersi. iuris Canonici rub. 6. c. 2. numer.* 20. & decisum refert Armendar. *ad recept. legum Nauarra lib. 1 tit. 18. lib. 7. n.* 57. Et etiam, illa
20 non stante, † si quis vno eodemque die omnes Ordines minores, vel primam Tonsuram cum minoribus receperit, nullam incurrere irregularitatem asserũt Auila *de censuris part. 7. disp. 9. sect. 1. dub. 4.* Sayr. *eod. tract. lib. 7. c. 10. numer.* 22. Valentia *tom. 4. disp.* 71 *quæst.* 19. *puncto* 3. Bonac. *de censur. disp. 7. quæst. 3. puncto 5. num.* 35. An idem dicendum, si consuetudo vigeat in eisdem locis, vt vnica die minores Ordines cum Subdiaconatu conferantur? Vna sententia tenet consuetudinem non excusare, quia hæc fuit sublata à Trident. *sess. 23. de reform. cap. 11. &* 13. Ita Syluest. *in sum. verb. Ordo 2. quæst. 7.* Maiol. *de irreg. lib. 4. c. 11. num.* 1. Hieron. Venero *in exam. Epic. lib. 1. cap.* 18. *num.* 13. Card. Tolet. *lib. 1. cap. 71. num.* 1. Salzed. *ad Bernard. in pract. c. 25. vers. vna & eadem die.* Alzedo *d. part. 2. c. 5. numer.* 24. Menoch. *de arbitr. cent. 6. casu* 564. *num* 8. Altera sententia, cui tanquam probabiliori adhæreo, tenet ex iustissima causa id licere Episcopis in iis locis, in quibus ista viget consuetudo; quia consuetudines ambiguæ non tolluntur à Tridentino *sess. 23. de reform. c. 6. &* 9. Sic Hieron. Sorbo *verb. Ordines sacri.* Nau. *in man. c. 25. numer.* 72. Fr. Emman. *in sum. part. 2. c. 16. numer.* 3. Gutierr. *canon. lib. 1. c. 26. numer.* 34. Sayr. *de censur. lib. 4. c. 14. numer.* 25. *& lib. 7. c. 10. num.* 26. Suar. *in simili tract. disp. 31. sect. 2. num.* 41. Sanch. *in opusc. moral. lib. 7. c. 1. dub. 53. num. 7. cum seqq.* Miranda *in man. Prælat. part. 1. quæst. 38. a. 8. cõcl.* 2 Fortiar. *de Ordine c. 8. num.* 3. Quamuis alij seclusa consuetudine existimauerint nostra iam tempestate licere Episcopo eadem die ex causa iusta minores omnes, & simul Subdiaconatum conferre, ex quorum numero sunt Molfes. *in sum. tractat. 2. c. 8. n. 17. & c. 14. n.* 3. Vasq. *to. 3. in 3. p. disp. 246. c. 5. n.* 48. Diana *to. 1. tr. 16. res.* 28.

21 Tempus idoneum ad conferendum minores Ordines illud idem esse, quod ad maiores requiri constat, necnon quamlibet Dominicam, aut festiuam diem, dummodo non fiat generalis ordinatio. Alex. III. *in c. de eo, de temp. ordin.* Syluest. *verb. ordo 2. n.* 6. Rebuff. *in praxi benefic. part. 2. tit. de clericis ad sacros Ordines malè promotis, n. 2. &* 3. Vivald. *in candelabro aureo, tit. de sacram. Ordinis, n. 36. vers. tertia conclusio.* Cardos. *in praxi iudicum, verb. sacramentum, Ordinis, num* 42. Valer. Reginald. *d. lib. 30. tract. 1. num.* 26. Marchin. *d. tract. 1. part. 7. c. 5. num.* 2 Bonacin. *de censur. extra. Bullam disp. 4. quæst. 1. punct. 3. num.* 1. Fr. Emman. *in sum. tom. 1. c. 16 numer.* 3. Henriq *lib. 10. cap. 12. §. 2.* Iacob. de Graffiis *in decis. aureis, lib. 3. part. 2. c. 12. num.* 20. Thom. Valasc. *allegat. Iuris to. 1. alleg. 4. num.* 4. Homobon. de Bonis *de examine Ecclesiastico, tract. 3. c. 8. quæst. 69. vers. item minores,* Monet. *de commut. vlt. volunt. c. 10. num.* 184. Sanch. *opusc. moral. lib. 7. cap. 1. dub. 52. num. 1,* vbi *n.* 8. subdit posse Episcopum diebus Dominicis, & festis Ordines minores conferre multis, non tamen ita quòd videatur Ordines generales celebrare, Ochagau. *de sacrament. Ordinis quæst. 9. n.* 8. Castald. *in praxi cærem. lib. 1. sect. 15. c. 3. num.* 3. Paul. Laymann. *lib. 6. tract. 10. c. 8. numer.* 1. Madi. *de sacram. Ordinis, c. 3. numer.* 4. Ioan. Suar. *in enchirid. casuum consc. lib. 5. verb. Ordo, §. datur prima Tõsura,* nouissimè mei amicissimus Diana *moral. resol. part. tract. 13. reso. 97. in princ.* Concedit etiam consuetudo recepta vt feria sexta vespere præcedente Sabbatum, in quo de iure Ordines sacri conferuntur, Episcopis fas esse Ordines minores dare, quasi in hoc officio censeatur incipere dies Sabbati pridie vesperi, Henriq. *d. lib. 10. cap. 12. §.* 2. vbi reddit rationem huius consuetudinis permittentis Episcopis in die Veneris vesperi conferre minores Ordines, vt scilicet ipsi ea cura vacarent, possintque in Sabbato maiori cum solemnitate sacros Ordines dare, refert Molfes. *in sum. Theologia moralis tract. 2. c. 14. numer.* 7. & idem Henriq. *in d. §.* 2. ex communi praxi, & consuetudine attestatur Episcopos habere potestatem promouendi ad minores Ordines feria quarta quatuor temporum, refert Sanch. *d. dub. 52 num.* 3.

Dubitari potest, quinam sint isti dies Dominici, 22
& festiui, in quibus Episcopi minores Ordines conferre possunt: etenim gloss. *verb. ad sacros in cap. sanè, de temp. ordinat.* dicit diebus solemnibus Syluester verò *verb. Ordo 2. num. 6. vers. secundum,* dicit præcipuis diebus, prout etiam vtitur text. *in cap. de feriis,* ibi, *diebus autem Dominicis, & aliis præcipuis festiuitatibus.* Alij tandem intelligunt de omnibus festiuitatibus expressis *in cap. fin. de feriis.* Ego tamen semper intellexi hos dies festiuos debere esse de præcepto, prout reperi tenuisse Viuald. *in candelabro aureo part. 1. tit. de sacram. Ordinis, num. 35. vers. tertia conclusio,* & me citato *in hoc loco* Ferentil. *ad Buratt. decis. 758. num.* 14 Nald. *in sum. verb. Ordo, num.* 15. Syluest. *in sum. verb. Ordo 2. q.* 2. Zanard. *in direct. p. 1. de sacram. Ordinis, cap.* 3. Barthol. à Ledesma *de sacram. Ordinis, dub.* 15. Villalob. *in sum. tom. 1. tract. 11. diffic. 13. num.* 4. & non contradicit Azor. *instit. moral. part. 2. lib. 1. cap. 27. vers. vlt.* Et sufficit si in Diœcesi sua sit solemnitas diei festi, licèt vbique non celebretur, ex traditis per Henriq. *lib. 9. cap. 28. §.* 1. Quamuis supradicta sententia securior sit, non desunt tamen plures sommæ auctoritatis viri, qui contrarium, nempe dictos dies festiuos tam in Ordinibus maioribus, quàm in minoribus ex priuilegio sumendis sufficere, vt sint de festo duplici, licèt non seruetur Ecclesiæ præcepto, neque in illis abstineatur ab operibus seruilibus, vt per Fagundez *in quinque Ecclesia præcepta, præc. 1. lib. 1. c. 2. numer.* 15. vbi hoc probabilis asserit, Homobon. de Bonis *in resp. casuum conscient. vol 2. p. 5. resp.* 207. Gauant. *in Enchir. Episcop. verb. Ordines minores, n.* 15. Tannet. *to. 4. disp. 7. q. 3. dub. 2. num.* 44. Franc. Hallier *de sacris Ordinib. p. 2. sect. 7. c. 1. a. 1. n.* 1. Ioan. Præposit. *in 3. p. D. Thomæ q. vnic. de sacram. Ordinis dub. 15. n.* 150. vbi aduertit dispositionem *c. de eo, de temp. ordinat.* dum minores Ordines diebus festis dandos ait, non tantùm intelligendum de festo quod seruatur in populo, sed etiam de eo quod seruatur in choro, tetigi suprà *alleg. 17. sub n.* 7.

Pro prima Tonsura non designatur certum tem- 23
pus,

pus,sed in omni potest conferri,prout resoluunt Armil. *verb.Ordo, num.* .Tabien *eod.verbo,§.2.*Barthol. à Ledesma *dub.15.de ordine,*Sanch.*in opusc.moralib. lib.7.cap.1.dub.52.num.1.*Valer.Regin.*d.lib.30.tr.1. num.26.vers.certum est.*Lauter.de Franchis *d.pag.79. in resp.ad 17.*Henriq.*d.lib.10.cap.12.§.1.*Thom.Valasc.*d.alleg.4.num.* .Marchin.*d.tract.1.part.7.cap.5. num.1.*

24 Ad ritum pertinet locus vbi ordinatio fieri debet,& est quælibet Ecclesia, tametsi non Cathedralis,Tabien.*verb.Ordo 5.§* Syluest.*eod.verbo* 2.n.8. Valer.Reginald. *in praxi fori pœnit. lib.* 30. *tract.* 1. *num* 27.nouissime Laurent.de Franchis *in controuers. inter Episcop.& Regul pag.79.in resp. ad* 18. Licebit tamen Episcopo eos dare vbi libuerit, dummodo fit in sua Diœcesi , vel in aliena de Episcopi consensu, iuxta *gloss.fin.in cap.ordinationes* 2.75 *dist.*per text. *in cap.quando.ea dist* etiam in domo,dummodo Episcopalis sit,Henriq.*d.lib* 10.*cap.*11.§.8.Aloyl. Ricc. *in praxi aurea,resol.*274.imò & in domo non Episcopali de consuetudine licere, & se non semel seruari vidisse refert Campan.*d.rub.6 cap.2.n.* 7. Sanch. *in opusc.moral.lib.7. c.1.dub.50.n.1.*

25 In loco verò interdicto , & personis interdictis Ordinis Sacramentum conferri non potest : tum quia interdictum prohibet vsum omnium Sacramentorum , exceptis specialiter à Iure concessis , in quo nullibi reperitur concessum, vt in loco interdicto Ordines conferantur;tum quia hoc Sacramentũ non de necessariis ad salutem ; ita meritò resoluunt nostri per text.ibi *in c.non est , de sponsalib.*& Theologi *in 4.dist.*18.Post Palud.*ibi q.8.art.2.concl.* . D. Ant.*3.p.tit.26.c.24.ad medium,*Nauarr.*in man.c.27. n.179.in fine,*Cou.*in c.alma mater p.2.§.3.n.6.*Henriq.*in sum.lib.13.c.45.§.4.*Vgolin.*de censur tab.5.c.7. §* 2.Auil.*eod.tr.p.5.disp.4.sect.1. dub.* 8. Suar *eod.tr. disp.33.sect.1.à n.44.*Sayr *eod.tr.lib.5.c.7.à n.34.*Bonacin.*eod.tract.disp.5.punct.2.§.3.n.3.*Benzon. *de Iustitia Pontificy interdicti,c.6.vers. nec Episcopo , cum seqq.*vbi resoluit non licere Episcopo tempore interdicti conferre Ordines maiores,seu minores , etiam primã Tonsurã quibuscũque etiã Regularibus.Quãuis autẽ necessaria nõ sit in hoc proposito distinctio inter generale,vel speciale interdictum, vt ostendit Suar.*vbi proximè*, quia quocumque modo ponamus personas,vel loca interdicta,ita vt interdictio ligentur,nunquam ab eis,vel in eis Ordines suscipi , aut conferri possunt. Contemnendus tamen non est ad maiorem explicationem discursus,quem latè prosequitur Sayr.*d.cap.7.à num.*36.& ante eum Abb. *in d.cap.non est,num.8.vers.dubitatur*,& latiùs Alexãd.

26 de Neuo *ibi à num.*23.nam † si generaliter interdicatur populus,clerici etiam primæ Tonsuræ,sicut & laici alterius populi , in eodem , vel alio loco Ordines suscipere non prohibentur,sicut etiam , interdicto generaliter loco , laici, & clerici eius loci alibi Ordines suscipere non prohibentur,quia omnes isti eo interdicto non ligantur , iuxta receptissimas traditiones,desumptas ex text.*in cap.si sententia,de sent. excommunic.lib.6.*quando autem personæ personaliter interdictæ sunt,& specialiter , certum est & indubitatum,eis & ab eis Ordines conferri nõ posse, sicut nec in loco interdicto specialiter.

27 An in Sabbato sancto, vbi est locus interdictus, Ordines conferri possint ? Dubitant nonnulli , quia videtur festũ Paschatis à Missa eius Sabbati inchoari , & consequenter iuxta concessionem *cap.alma mater , §. in festiuitatibus , de sentent. excommunicat. lib.* 6. Diuina omnia in eo prohibita non esse. Sed quicquid sit in ea quæstione , vnde festum Paschale incipiat , in proposito negatiuè est resoluendum;quia *in d.c.alma mater.in princip.* regula negatiua constituitur circa Sacramenta,& diuina Officia: de inde *d.§.in festiuitatibus*,solùm concedit Missæ sacrificium , & diuina Officia, atque ita vsum Sacramentorum denegare videtur,iuxta reg.*cap. nónne,de præsumpt.*cum vulgar.Quo fundamento sic post Palud.communiter receptum resoluit Couar. §. 5.*n.4. vers.tertium d.loco.*

Vtrùm autem si immineat necessitas ordinandi ministros , veluti si tempore pestis non adsit copia ministrorum,qui Sacramenta administrent, quæ interdicti tempore permittuntur , nec existat locus, præter illud interdictum , in quo possint Ordines conferri , controuertunt Doctores , an in eo licitè conferantur ? Negatiuam partem tenent Sylu.*verb. interdictum 5.quæst.7.*quem dubitans magis sequi videtur Couar.*d.§.3.num.4. vers. tertium* , & Vgolin. *d.cap.7.§. 2. in fine* , fundatus in nimia clericorum abundantia. Affirmatiuam tamen partem securè tuentur Abb.*in d.cap.non est,n.8.in fine*,& alij , quos refert Henriq.*d.cap.45.§.4.* & data vera necessitate Ministrorum fatentur Sayr.*d.cap.7.num.*38. Auil.*d. dub.8.concl.2.*Fr.Emman.*quæst.regular.tom 2.q.109. art.1.*& ad hæc reducendus est Villad.*de irregul.c.5. n.3.*licèt generaliùs loquatur. 28

ALLEGATIO XII.

Episcopus quæ efficere debet vt Clerici in minoribus fori priuilegio gaudere valeant?

SVMMARIVM.

1 *Clerici in minoribus, si coniugati non sint, Iure communi attento,fori priuilegio gaudebant,tam in ciuilibus, quàm in criminalibus , sicut & clerici in maioribus.*

2 *Clerici in minoribus hodierno iure Concilij Trid. quando gaudeant fori priuilegio.*

3 *Clerici prima Tonsura , seu minorum Ordinum beneficium habentes gaudent priuilegio fori in ciuilibus & criminalibus.*

4 *Beneficiatus ad effectum , vt effugiat forum secularc non sufficit probare titulum beneficij , nisi etiam probet illius possessionem.*

5 *Beneficiatus , qui propter intrusum non fuit adeptus possessionem si collatio beneficij sit valida,fori priuilegio gaudet.*

6 *Beneficiatus gaudet priuilegio fori in ciuilibus , & criminalibus,etiamsi habitum clericalem, & Tonsuram non deferat.*

7 *Beneficiatus gaudet fori priuilegio etiamsi beneficium sit modici valoris.*

8 *Pensionem habens solitam concedi clerico ,fori priuilegio gaudet.*

9 *Coadiutor positus per Papam,qui est prima tonsura, vel minorum Ordinum gaudet eodem fori priuilegio.*

10 *Capellanus,cui capella in perpetuum,vel in titulum fuerit assignata per Papam, aut Episcopum,gaudet fori priuilegio.*

11 *Præstimonium,vel frataneium habens gaudet eodem fori priuilegio.*

12 *Clericus non beneficiatus,sed in prima, vel in minoribus tantum Ordinibus constitutus , quæ habere debet vt hodie fori priuilegio gaudeat.*

13 *Licet*

13 *Licentia danda per Epiſcopum clerico,vt in certa Eccleſia inſeruiat ad effectum gaudendi fori priuilegio,debet eſſe expreſſa,ſufficit tamen,quòd fuerit oretenus conceſſa.*

14 *Eccleſiæ non ſufficit inſeruire ad hunc effectum bis vel ter , ſed requiritur perſeuerantia, ſaltem pro maiori parte temporis.*

15 *Clericus in minoribus ad hoc,vt priuilegio fori gaudeat,debet portare habitum,& Tonſuram tempore capturæ.*

16 *Iudex Eccleſiaſticus cognoſcit an ſcilicet habitus,in quo fuit repertus,ſit conueniens.*

Inuentus dicitur,qui fuit inuentus & captus,ibid.

17 *Clericus qui tempore delicti commiſſi habitum , & tonſuram non deferebat,ſi poſtea reaſſumpſit tempore capturæ,vel purgationis fori priuilegio gaudet.*

18 *Clericus in minoribus ad hoc,vt fori priuilegio gaudeat,debet habitum clericalem , & tonſuram deferre,vtrumque ſimul.*

19 *Monitio trina non requiritur,vt clericus non incedens in habitu,& Tonſura , amittat clericale priuilegium.*

20 *Clericus portans veſtes laicales aliqua rationabili cauſa,vel captus cum illis ſolitus Tonſuram,& clericalem habitum deferre,gaudet fori priuilegio.*

21 *Clerici in minoribus attento iure communi fori priuilegio gaudebant, etiamſi neque habitum , neque tonſuram deferrent.*

22 *Ordinatio Regni Luſitaniæ quid ſuper hoc diſponat,oſtenditur.*

23 *Clericus enormia committens ſine habitu,& tonſura incidens non præcedente trina monitione poterat iure communi à iudice ſeculari puniri.*

24 *Iuri communi requirenti prædictam trinam monitionem,vt fori priuilegium amittatur, derogatum eſt per Concil.Trident.*

25 *Clerici in minoribus coniugati ſolum in criminalibus , non autem in ciuilibus fori priuilegio gaudent.*

26 *Clerici in minoribus coniugati , vt fori priuilegio gaudeant,neceſſe eſt quod cum vnica virgine contraxerint ,veſtes deferant & tonſuram.*

27 *Ordin.Reg.Luſitanorum attenta vt huiuſmodi clerici in minoribus coniugati gaudeant fori priuilegio,requiritur quòd tempore delicti,& capturæ habitum,& Tonſuram deferant.*

28 *Clericus coniugatus incedens ſine habitu,& tonſura ſi pro crimine capiatur , deinde è carcere fugiens habitum,& tonſuram reaſſumat,an fori priuilegio gaudeat.*

29 *Clerici coniugati negotiis ſecularibus ſe immiſcẽtes, an fori priuilegio gaudeant.*

30 *Clerici in caſibus in quibus priuilegio clericali priuantur, an poſſint puniri à iudice ſeculari nulla præcedente degradatione.*

31 *Clerici qui decreto Concilij Trid.fori priuilegio priuantur , priuilegio etiam Canonis an cenſeantur priuati,diſputatur.*

32 *Cognitio,& deciſio dubij circa clericatum ad quem iudicem pertineant, Eccleſiaſticumne , an ſecularem? diſcutitur.*

33 *Remiſſio clerici facienda eſt ſine eius dedecore , ob reuerentiam clericalis dignitatis.*

34 *In flagranti quis deprehẽdi dicitur,quando incarcerandus,nec fugere,neque inficiari potuerit.*

35 *Iudex Eccleſiaſticus non tenetur ſtare proceſſui, & ſententiæ Iudicis ſæcularis in clerico remiſſo.*

36 *Clericus coniugatus an ex diſpenſatione Epiſcopi capax ſit beneficij Eccleſiaſtici,remiſſiuè,*

37 *Nouitij ſunt Eccleſiaſticæ perſonæ,& priuilegio fori gaudent.*

38 *Conuerſi veri religioſi ſunt,& priuilegio fori,ac Canonis gaudent.*

39 *Oblati qui ſe,& ſua in totum Religioni tradiderũt, gaudent priuilegio fori.*

40 *Deputati auctoritate Prælati ad aliquod Hoſpitale erectum auctoritate Ordinarij,gaudent fori priuilegio.*

41 *Fratres tertij Ordinis Sancti Franciſci,quando gaudeant fori priuilegio?*

42 *Eremitæ,qui nullam profitentur Religionem,exempti non ſunt à poteſtate ſeculari , nec priuilegio Canonis gaudent.*

43 *Eremitæ profeſſionem emittentes priuilegio fori, & Canonicis gaudent.*

44 *Pœnitentes ſeculari iudicio ſunt ſubiecti,neque aliquo fori priuilegio gaudent.*

45 *Militares Religioſi fori priuilegio gaudent, etiamſi profeſſi non ſint.*

46 *Militares ex Ordinibus Chriſti Domini, Diui Iacobi,& ſimilibus,an veri Religioſi ſint.*

CLERICI in minoribus , ſi coniugati non ſint , attento Iure communi fori priuilegio gaudebant , ſicut & clerici in maioribus , etiam quoad cætera exemptionis priuilegia à poteſtate ſeculari. Appellatione enim clericorum ex verbi proprietate continentur etiam clerici in minoribus.Patet,quia cleros idem eſt,quòd ſors , *cap. cleros 21. diſt.* & ideo cùm omnes clerici etiam in minoribus in ſortem Domini , diuinaque miniſteria exercenda,vocentur,*d.c.cleros , cap.perlectis 21.diſt.c.cùm ſecundùm,de præbend.*ibi etiã *in minoribus propriè clericos nuncupari*,ſequitur eiſdem priuilegiis,& exemptionibus frui debere,quibus & alij fruuntur in maioribus,& probat text. *in c. 2.de foro comp.*ibi,*aut clericum vllum*,ſi intelligas ampliatiuè, ad clericos in Sacris,de quibus immediatè egerat,& inſuper conſideres vniuerſalem affirmatiuam , quæ in prædictis verbis inuoluitur , & quæ reſultat ex vniuerſali negatiua, quæ in textu formaliter exprimitur , *ex hac enim nullus iudicum ſecularium , neque Preſbyterum, Diaconum,aut clericũ vllum diſtringere, aut condemnare præſumat*,ſequitur vniuerſalis affirmatiua,*omnis clericus,tã in maioribus,quàm in minoribus potitur priuilegio fori,ne à ſeculari iudice diſtringi valeat aut condẽnari*;quamuis aliter prędicta verba intelligat Gutier.*de iuram.confir.p.1.c.17.n.12.* & ita clarum eſt de Iure clericos prima Tõſura,vel in minoribus conſtitutos,tam in ciuilibus,quàm in criminalibus , gaudere fori priuilegio, & à ſeculari poteſtate exemptos eſſe,vt probant text.*in cap.clerici, & in cap.cùm non ab homine,de iudic.& in d.c. 2. de foro comp.*cum ſimilibus,reſoluunt Nau. *in man. cap. 27. num.79.*Aym.*conſ.616.num.13.lib.4.*Suar.de Paz *in pract.tom.2.præl.2.n.26.*Menoch.*de arbitr.caſu 246. num.1.*Camill.Borrel.*conſ. 15. n. 23.* Ioan. Garcian. *reg.9.*Thom.Valaſc.*tom.1.alleg.10.n. 1.* Cou. *pract. cap.31.num.5.in fine*,Farin. *in praxi crimin. quæſt. 8. num.5.*me citato ſæpiſſimè *in hoc loco* Caſtr.Palao *in opere moral.tract.12.quæſt.vnica puncto 2.in princip.* Perez de Lara *de Capellan. cap. 5. n.2.*nouiſſimè me citato *in hoc loco* Torreblãca *in Practicab.Iuris ſpirit. lib.15.c.5.n.19.* 1

Hodie tamen ex decreto Concilij Trident. *ſeſſ.23. de reform.cap. 6.* propter multitudinem forſan clericorum , huiuſmodi clerici in minoribus non gaudent fori priuilegio , nec in ciuilibus , nec in crimi- 2

nalibus

nalibus, nisi beneficium Ecclesiasticum habeant: aut clericalem habitum, & Tonsuram deferentes, alicui Ecclesiæ de mandato Episcopi inseruiant, vel in Seminario clericorum, aut in aliqua schola, vel Vniuersitate de licentia Episcopi, quasi in via ad maiores Ordines suscipiendos versentur: consonat apud nostros Lusitanos Ordinatio Regia *lib. 2. tit. 1. §. 27.* & apud Hispanos *l. 1. tit. 4. lib. 1. nouæ recopil.* tradunt Salzed. *ad Bernard. cap. 62. num. 9.* Garcia *de nobilitate glos. 9. num. 50.* Henriq. *in sum. lib. 10. cap. 15. §. 2. & lib. 14. c. 49. §. 1. in fine,* Suar. de Pace *in praxi tom. 2. præludio 2. num. 6. & 7.* Morl. *in emporio Iuris part. 1. tit. 2. in præludiis num. 138.* Ceuall. *commun. contra commun. quæst. 496. num. 579. tom. 4.* Curi. Philip. *par. 3. §. 1. n. 5.* Garcia Mastrillo *Siciliæ decis. 113.* D. Barbos. *in l. Titia num. 36. ff. soluto matrim.* Valasc. *consult. 131. num. 32.* Fr. Emman. *quæst. Regularium tom. 2. quæst. 119. art. 2.* Carol. de Grassis *de effectibus cleric. effectu 1. num. 167.* Nicol. Garcia *de beneficiis part. 2. cap. 2. num. 2.* Thom. Valasc. *alleg. Iuris tom. 1. alleg. 10. num. 2. & alleg. 14. num. 1.* Marc. Anton. Genuens. *in praxi Neap. cap. 7.* Leo *in thesauro fori Eccles. part. 1. cap. 11. num. 1. & 3.* Farin. *in praxi crimin. quæst. 8. num. 5. & à num. 60.* Vgolin. *de potest. Episcopi cap. 12. num. 3.* Aloys. Ricc. *Neap. decis. 111. p. 4.* Molfes. *in sum. Theologiæ moralis tract. 2. cap. 3. n. 17.* nouissimè Sperell. *decis. 26. per tot.* Ciarlin. *controu. forens. c. 10. à n. 2.* Bonac. *in 8. præcepto Decal. disput. 10. quæst. 2. par. 1. §. 4. num. 10. cum seqq.* me citato *in hoc loco* Torreblanca *dict. lib. 15. c. 5. à num. 2.*

3 Clerici igitur primæ Tonsuræ, seu minorum Ordinum beneficium habentes, gaudent priuilegio fori in ciuilibus, & criminalibus, vt probatur ex Concil. Trident. *d. cap. 6.* & tradunt Mascard. *de probation. concl. 301. num. 14.* Gutier. *practic. lib. 1. quæst. 7.* Mari. Antonin. *var. lib. 1. resol. 48. num. 22.* à Ponte *lib. 1. cons. 24.* Bobadil. *in sua politica lib. 2. cap. 18. num. 102. in glos. lit. E.* Diana *resol. moral. p. 1. tract. 2. de immunit. resol. 28.* Garcia *d. cap. 2. num. 3.* vbi ampliat, & decisum refert, etiamsi clericatui renuntiauerint, Molfes. *in sum. lib. 2. lib. 3. n. 17.* Durand. *in Bullam Cœnæ d. Canon. 15. quæst. 15. num. 64.* Thom. Valasc. *d. alleg. 10. num. 9.*

4 Et beneficiatus ad effectum vt effugiat forum seculare, non sufficit probare titulum beneficij, nisi etiam probet illius possessionem, vt disponit Ordin. Reg. Lusitan. *lib. 2. tit. 1. §. 25.* & ita resoluunt Clar. *in § finali quæst. 37. num. 21. vers. hac autem, in fine, & vers. Regulariter autem,* vbi Baiard. *num. 14.* Menoch. *cons. 350. num. 6. cum seq.* Sigismund. Scacc. *de iudic. causar. ciuil. lib. 1. cap. 11. num. 82.* Mascard. *de probat. concl. 302. num. 16. & 17.* Farin. *d. quæst. 8. num. 45. & 70.* Carol. de Grassis *d. effectu 1. num. 1187.* Card. Tusch. *in pract. concl. lit. B, concl. 78. num. 8.* Thom. Valasc. *d. alleg. 10. ex num. 10.* me citato *in hoc loco* Marchin. *de sacram. Ordinis p. 2. tract. 1. cap. diffic. 3.* Castr. Palao *vbi suprà num. 5.* Aloys. Ricc. *in praxi fori Ecclesiastici decis. 388. in 1. edit. & resolut. 327. num. 1.*
5 *in 2. edit.* & limitat † vbi collatio beneficij esset valida, & propterea beneficiatus non fuit adeptus possessionem, quia mouit litem contra intrusum; & ita decisum fuisse referunt Marc. Anton. Genuens. *in praxi Arch. Neapol. c. 7. numer. 6.* Flamin. *de resignat. lib. 7. quæst. 1. num. 47.* Francisc. Leo *in thesauro fori Ecclesiastici part. 1. cap. 11. num. 2.* Nicol. Garcia *d. c. 2. n. 14.* Quamuis contrarium, imò collotationem beneficij obtinentem, etiamsi possessionem non habeat, priuilegio fori gaudere resoluant Mil. *in suo repertorio verb. obtinere dicitur quis beneficiũ,* Flamin. *d. q. 1. num. 47.* Gig. *de pensionib. q. 94. num. 12.* Cened. *practic. & Canon. quæstionum lib. 1. quæst. 4. num. 21.* Vilar. *del Patronado de Calatajud. 4. p. in princ. n. 10.* Diana *moral. resol. p. 1. tract. de immun. eccles. resol. 29.* Bonacin. *d. disp. 10. quæst. 2. punct. 1. §. 4. num. 13.* Quæ quidem opinio potest procedere in incedente in habitu, in quo sufficit collatio beneficij, vt gaudeat priuilegio fori, nec opus erit constare de validitate illius, sed satis erit esse coloratam, & apparenter validam, cùm non agatur de ea principaliter.

Amplia *primò* huiusmodi clericum primæ Tonsuræ, seu minorum Ordinum Beneficium habentem gaudere priuilegio fori in ciuilibus, etiamsi habitum clericalem, & Tonsuram non deferat, nam in habente beneficium id non requirit Concilium: sed solùm in inseruiente alicui Ecclesiæ, vel in Seminario, aut in schola, vel vniuersitate versante, vt constat ex ipso contextu Concilij, & illa disiunctiua, *aut*, quæ disiungit. Ita in his terminis resoluunt Clar. *§. final. quæst. 36. n. 16. & 19.* Lælius Zecchius *de Repub. Ecclesiastica, tit. de clericis, vers. ad hoc,* de Ponte *cons. 24. vol. 1.* Fr. Emman. *in sum. part. 1. cap. 155. conclus. 2.* Salzed *ad Bernard. d. cap. 61. num. 9. vers. si tamen,* me citato *in hoc loco* Castr. Palao *d. disp. vnica punct. 2. n. 6.* Curia Philipp. *p. 3. §. 1. num. 3. ad finem,* Azeued. *l. 1. n. 9. vers. sed si beneficium tit. 4. lib. 1. nouæ recopil.* Carol. de Grassis *de effectu 1. num. 1195. cum seqq.* Farin. *d. q. 8. n. 7.* Gonzal. *ad regul. 8. Cancellariæ glos. 5. §. 5. num 6.* Ceuall. *q. 563. num. 3* Nouar. *in nouo Iure Pontif. concl. 117. num. 6.* Squillante *de priuileg. cleric. c. 7. dub. 1. num. 23.* Diana *part. 4. tract. 1. resol. 89.* Thom. Valasc. *d. alleg. 10. n. 9.* Marchin. me citato *in hoc loco, de sacram. Ordinis tract. 2. part. 1. c. 15. diffic. 1.* Bonacin. *in d. 8. præc. Decalogi disp. 10. q. 2. pun. 1. § 4. n. 11.* Bobadil. *in sua politica lib. 2 cap. 18. num. 102. lit. E.* Cened. *d. q. 4. n. 19.* Bellet. *disquisit. cleric. p. 1. tit. de fauore clericor. person. §. 8. num. 7. vers. distinguendo,* Garcia *d. c. 2. n. 4.* vbi *n. 5.* dicit procedere etiam stante hodie *Constit. 30 Sixti V. de habitu, & tonsura,* latè multos referens Torreblanca *lib. 15. c. 6. à princ.* Inuenitamen decisum fuisse clericos in minoribus beneficium habentes eo ipso priuari priuilegio fori, si se immisceãt enormitatibus, & seditiosi sint, refert Bellet. *disquisit. cleri. tit. de fauore cleric. personali, §. 8. n. 7. in fine p. 1.* Et nota quòd si tempore commissi delicti erat beneficiatus, proindeque de foro Ecclesiastico, etiamsi postea ducat vxorem, causa est tractanda coram Iudice Ecclesiastico, Stephan. Gratian. *discept. forens. c. 224. per tot.* Squillacente *de priuileg. cleric. c. 10. n. 38.* Bonacin. *in Bullar. Cœnæ disp. 1. quæst. 16. sect. 1. punct. 3. n. 14.* Gauant. *in enchirid. Episcop. verb. fori priuilegium n. 31.* Sanch. *in opuscul. tom. 2. lib. 6. c. 1. dub. 3. num. 1.* Diana *resolut. moral. part. 4. tractat. 1. resolut. 6.* Quicquid contrarium teneat Pereira *de manu Regia p. 2. c. 42. n. 8.*

Secundò amplia procedere etiamsi beneficium sit modici valoris, quia ad effectum gaudendi fori priuilegio sufficit solus titulus absque redditibus. Ita Marc. Anton. Genuens. *d. c. 7. in fine.* Aloys. Ricc. *in decis. Curiæ Archiep. Neap. decis. 7. & in praxi fori Ecclesiast. resol. 327. vers. sufficere 3.* Campanil. *in diuers. Iuris Canonici rub. 8. cap. 5. num. 19* Nicol. Garcia *de benefic. par. 1. cap. 6. num. 37. & p. 2. cap. 2. num. 3.* Carol. de Grassis *d. effectu 1. num. 1224.* vbi idem resoluit de clerico habente beneficium sine redditibus, de quo etiã Aloys. Ricc. *in decision. Curiæ Archiep. Neapol. part. 2. decis. 189. & part. 4. decis. 18.* Diana *resol. moral. 1. tract. 3. resol. 29.* Squill. *de priu. cler. cap. 7. num. 17.* 7

Tertiò amplia in habente pensionem solitam concedi clerico, prout resoluunt Salzed. *ad Bernard. cap. 67. num.* 8

67.*num.* 10. aliàs 64. incip.*Coram ſecularibus, num. etiam* 10.Lazatte *de Alcauala c.*19.*n.*24. Creſcent. *deciſ.*14.*de ſent.& re iudicata*,Vilar.*del Patronado de Calcujud p.*4.§.3.*n.*12.Portel.*in tract.de competencias de las iuriſdiciones quaſt.*3.*num.*20.Fr.Emman.*in ſum. tom.*1.*c.*155.*num.*11.Zetol. *in praxi Epiſcop. part.* 1. *verb.clericus* §. 2. *dub.* 2.me citato *in hoc loco* Caſtr. Palao *d.diſp.vnic.punct.*2.*n.*4.Torreblanca *d. lib.*15. *c.*6.*n.* 10. Et pro hac opinione ſcio *ſacram Congreg.* decidiſſe obtinentem penſionem haberi pro clerico beneficiato ad effectum priuilegij fori,vt refert Armendar.*in addit.ad recop.legum Nauarra lib.*2.*tit.*19. *de foro comp.num.*3.*&* 7.& vide nouiſſimam eiuſdem Cong.deciſionem, de qua *infrà alleg.* 57.*num.* 151. ſequitur etiam nouiſſimè Stephanus VVeymus *ad Conſt.*24.*Iuris communis.per Concil.Trident.innouatas, Conſt.*9.*n.*15.Marchin.me citato *d.tract.*2.*p.*1.*cap.*15. *diffic.*2.Diana *moral.reſol.p.*1.*tit.de immun. eccleſ.reſ.* 1.*tit.de immun.eccleſ.reſol.* 30. Sed non obſtante veriori hac opinione,quam ſequimur , alij contrariam tenent , & receptiorem affirmant, atteſtantes etiam pro hac parte fuiſſe deciſum , ex quorum numero ſunt Azeued.*l.*1.*num.*5.*verſ.ſed an penſio tit.*4. *lib.* 1. *noua recopil.*Flamin.*de reſignationib.lib.*1.*q.*11. *n.* 70. *& lib.*2.*q.*15.*n.*15.latè,& eleganter Carol.de Graſſis *d.effectu* 1.*n.*1198.*cū multis ſeqq.*vbi plura adducit, contrariiſque reſpondet,Gonzales *ad reg.*8. *Cancell. gloſſ.*5.§.5.*n.*6.Aloyſ.Ricc.*in deciſ. Curia Archiepiſc. Neapol.p.*2.*deciſ.*71. *num.* 11. *& deciſ.*192.*num.* 10.*ad fin.*Bonacin.*d.*§.4.*num.*10.Nicol.Garcia.*de benefic.p.*1. *c.*5.*num.*70.Cened.*d.q.* 4. *num.* 32. *cum ſeqq.* quam intelligerem de penſionariis non excedentibus penſionem ſexaginta ducatorum auri de Camera , vt in Bulla Sixti V.quæ incip.*Paſtoralis.de anno*1580.cum Bellet.*in loco infrà citato* §.8.*n.* 11. Duard.*d.can.*15. *q.*11.*n.*64.

9 *Quartò* amplia in coadiutore poſito per Papam, qui eſt primæ Tonſuræ,ſeu minorum Ordinum.Ita Nicol.Garcia *de benefic.p.*2.*c.*5.*n.*98. Armendar. *vbi proximè n.*26.Sebaſt.Cæſar.*de eccleſ.hierarch.diſp.*14. §.9.*n.*8.Squillante *de priuileg.cleric.c.*7.*n.* 21. Caſtr. Palao *d.punct.*2.*n.*3.*in fine*,me citato *in hoc loco* Torreblanca *d.lib.*15.*c.*6.*n.*7.

10 *Quintò* amplia in Capellano , cui capella in perpetuum , vel in titulum fuerit aſſignata per Papam; aut Epiſcopum.Ita Salzed.*ad Bernard.cap.* 64.*incip. Coram ſecularibus,num.*11.*&* 12. Armendar. *vbi proximè num.*26.Cened.*d.q.*4.*num.* 37. me citato *in hoc loco* Torreblanca *d.lib.*15.*cap.*6.*num.*6. Squillante *d. c.*7.*num.*18.Aloyſ.Ricc.*p.*2.*deciſ.*190.*num.*10.Dian. *vbi ſuprà reſol.*31.Caſtro Palao *d.puncto* 2.*n.* 3. *verſ ſecundò.*

11 *Sextò* amplia in clerico habente præſtimonium, vel fratantiam,& ita reſoluit Aloyſ. Ricc. *d. reſolut.* 327.*verſ.ſufficeret tertiò,* Marc. Anton. Genuenſ. *in tract.c.*7.*n.*7.& me citato *in hoc loco* Squillante *d.c.*7. *n.* 19. Diana *d.p.*1.*tit.de immun. Eccleſ. reſol.*31.me citato *in hoc loco* Caſtr.Palao *d.punct.*2.*n.*3.*in princip.* Torreblanca *d.lib.*15.*c.*6.*n.*8.Præſtimonia enim,quę in titulum perpetuum dantur , & habent annexum aliquod obſequium ſpirituale, beneficia nominãtur, Flamin.*de reſignat.lib.*1.*q.*1.*n.*123. *cum ſeqq.* Gonzal. *ad reg.*8.*Cancell.gloſſ.*5.§.2.*n.*11. Azor. *inſtit. moral. p.*2.*lib.*3.*cap.*7.*q.*1.Nicol.Garcia *de benef.p.* 1. *cap.* 2. *num.*117.

12 Clericus verò non beneficiatus , ſed in prima Tonſura , vel minoribus Ordinibus tantùm conſtitutus,vt fori priuilegio gaudere debeat , neceſſe eſt vt clericalem habitum, & Tonſuram deferens , per Epiſcopum ſeruitio alicuius Eccleſiæ deputetur, vel in ſeminario clericorum,vel aliqua ſchola, aut vniuerſitate de licentia Epiſcopi , quaſi in via ad maiores Ordines verſetur,vt habetur in Concil. Trident. *d.c.*6.& ſuprà iam innuimus *n.* 1.

Hæc licentia danda per Epiſcopum clerico vt ad hũc effectum in Eccleſia inſeruiat,ſufficit quòd fuerit oretenus conceſſa,ita deciſum refert Aloyſ.Ricc. *in praxi fori eccleſ.deciſ.*60 *in* 1.*edit.& reſol.* 525.*in* 2.*edit.*me citato *in hoc loco* Caſtr. Palao *in opere mor. tom.*2.*tract.*12.*q.vnic.punct.*2.*n.*8.*verſ.hoc tamen vũdatum*,Diana *d.p.*1.*tract.*2.*reſol.*34.Debet tamẽ eſſe expreſſa , vt reſoluunt Menoch. *de praſumpt. lib.* 6. *q.*76.*n.*41.Cened.*Canon.lib.*1. *q.* 4. *n.*24.*&* 26.Marchin.*d.cap.*16. *diffic.* 7. non verò requiritur ſpecialis Epiſcopi aſſixatio ad certum miniſterium in Eccleſia obeundum,ſed ſufficit generalis,vt contra Peteiram *de manu Regia p.*2.*c.*26.*num.*7.tenent Diana *part.*4. *tr.*1.*reſol.*2.*in princ.*me citato *in hoc loco* Caſtr. Palao *d.n.*8.*in fine.* 13

Non ſufficit verò quod tonſuratus virtute prædictæ licentię bis,vel ter inſeruiat Eccleſię,quia verba Concilij *d.c.*6.ibi.*alicui Eccleſia inſeruiat* , ſunt ſignificãtia actum perſeuerantium, quo requiritur frequentia,& perſeuerantia in ſeruitij præſtatione,Bonacin.*d.*§.4.*num.*14.Cened.*d.q.*4.*num.*25. Carol. de Graſſis *d.effectu* 1.*n.*1183.me citato *in hoc loco* Caſtr. Palao *d.num.*8.*in princ* Non verò omni tempore,ſed pro maiori parte ipſius , quia verba Concilij non ſunt intelligenda , ita litteraliter , & rigidè. Ita Capibl.*in tract.de officio Baron.pragm.*8.*p.*3.*n.*30.Steph. Gratian.*diſcept.forenſ.tom.* 3. *c.* 440.*n.*6.Aloyſ.Ricc. *p* 4.*deciſ.*154.*n.*5.Diana *moral.reſol.p.*1. *tract.*2.*reſol.* 34.*verſ.notandum eſt.* Quare ſi aliquo impedimento neceſſario interpellatũ fuerit huiuſmodi ſeruitium, non propterea diceretur priuilegio fori carere, provt deciſum refert Galett. *in margarita caſuum conſcientia verb.clericus,pag.*42*col.*2.Et huiuſmodi ſeruitium debet præſtari de præſenti , cùm Concil.*d. cap.*6.loquatur per verba temporis præſentis, ibi *inſeruit*,& ibi,*verſetur*,Menoch.*conſ.*912. *n.* 27.Carol. de Graſſis *d.effectu* 1.*num.*1179. vbi *n.* 1177.reſoluit quòd huiuſmodi ſeruitium debet omnino conſiſtere in ſpiritualibus,& non ſufficere in temporalibus, & *num.*1170.tenet non ſufficere ſi ſeruitium præſtetur alteri Eccleſiæ, quàm illi , in qua mandauit Epiſcopus,quod etiam reſoluit Bonacin. *in Bullam Cœna diſp.*1.*q.*16.*lib.*1.*ſect.*1.*punct.*5.*n.*34.*& d.*§ 4.*n.*21.Sed contrarium, immo ſufficere quòd clericus inſeruiat in Diuinis etiam alteri Eccleſiæ quàm illi , cui fuit per Epiſcopum adſeriptus,tenent Nouar.*de Iure Põtif.tit.de foro compet.concl.*6.*aliàs* 92. *n.* 5.Anton.de Marinis *quotid.qq.c.*58.*num.*12.Marius Anton. *var. reſol.lib.*3.*reſol.*48.& Aloyſ.Ricc.*in deciſ. Curia Archiep.Neapol.deciſ.*111.*num.*5.*& deciſ.* 154. *num.* 2. *part.*4.Ricciul.*de iure perſon.lib.*2.*cap.*6.*n.*15. Squillante *d.cap.*7.*num.*13.*&* 14.Diana *reſolut. moral.p.*1. *tract.* 2. *reſol.* 34. quorum opinio in hac vltima impreſſione magis placet,provt diximus *de iure Eccleſ lib.*1.*c.*39.§.2. *a n.* 34. & refert me citato *in vtroque loco* idem Diana *p.*4.*tract.*1.*reſol.* 2. 14

Requiritur igitur,quod clericus in minoribus habitum,& Tonſuram deferat,nec ſufficit ſemel , aut bis deferre , (debet enim eſſe actus ſucceſſiuus, & frequentatiuus,)ex dictis per Menoch.*de praſumpt. lib.*6.*praſ.*78.*n.*38.*verſ.requirit plura copulatiuè Cõcil.* Carol.de Graſſis *d.effectu* 1.*num.* 183. *verſ.ſic pariter eſt dicendum*,Farin.*d.quaſt.*8.*num.*68.Aloyſ Ricc.*in praxi aurea reſol.*172.*concluſ.*2.Bonacina *d.*§.4.*n.*15. Et ideò ſi delinquat,requiritur vt habitum & Tonſuram prædictam tempore capturæ portet,vt diſponit 15

nit Ordinatio Regia Lusitanorum *lib. 2. tit.* 1. §. 27. ibi, *E for achado em habito, è tonsura*, notant Gomez *tom. 3. variarum cap.* 10. *num.* 5. Barbos. *in l. Titia, n.* 35. *vers. secunda principalis conclusio, & vers. ex quo infertur, ff. soluto matrim.* Sanch. *de matrim. lib.* 7. *disp.* 46. *num.* 10. Stephan. Gratian. *discept. forens. cap.* 190. *num.* 10.

16 Si controuersia fuerit orta super probatione habitus clericalis, an scilicet ille in quo fuit repertus, sit conueniens, tunc iudex Ecclesiasticus debet cognoscere, vt firmant Stephan. Gratian. *d. c.* 190. *n.* 13. Farin. *in praxi criminali q.* 8. *num.* 34. Caualc. *dec.* 10. *n.* 12. *cum seq. & decis.* 21. *num.* 18. *&* 21. *p.* 5. Cened. *d. q.* 40. *num.* 32 Zerol. *in praxi Episcop. part.* 1. *verb. clericus, num.* 5. Laymann *in Theolog. moral. lib.* 4. *tr.* 9. *c.* 7. *num.* 6. Diana *resol. moral. p.* 1. *tract.* 2. *resol.* 27. latius infrà *num.* 33. Bonacin. *d.* §. 4. *num.* 19. latè & eleganter Mar. Antonin. *var. resolut. lib.* 3. *resolut.* 48. *n.* 1. *&* 2. refert decisum Armendar. *d. l.* 1. *de foro comp. n.* 2. *in fine.*

17 Hæc suprà relata procedunt dato casu, quòd huiusmodi clericus captus sit, quia tunc ad hoc, vt fori priuilegio gaudeat, debet esse inuentus, & captus in habitu, & tonsura, & licèt Ordinatio nostra *d.* §. 27. loquatur solùm per verbum, *inuentus*, ibi *for achado*, intelligitur de inuento, & capto; quia ille dicitur inuentus, qui fuit inuentus, & captus, vt probat text. *in l. si Barsatorem, C. de fideiuss. & mandator.* cum latè resolutis per Viu. *tom.* 1. *com. opin. lib.* 1. *tit.* 17. *num.* 218. *p.* 229 Mex *in tract. tassæ panis, concl.* 1. *num.* 31. *cum seqq.* Gutier. *Canon. lib.* 1. *cap.* 12. *num.* 9. *cum seq.* Thom. Valasc. *allegat. Iuris tom.* 1. *allegat.* 14. *n.* 10. *&* 11.

18 Quando tamen clericus non captus, sed tempore delicti commissi habitum, & Tonsuram non deferebat, sed eam postea reassumpsit, eum fori priuilegio gaudere resoluunt Clar. *d. quæst.* 36. *vers. sed hîc quæro,* Farin. *d. quæst.* 8. *num.* 66. *vers. item quid*; Mari. Anton. *d. resol* 38. *num.* 8. Thom. Valasc. *alleg.* 44. *n.* 5. vbi contrarium firmat de Iure Lusitano, vt infrà ostenditur *num.* 28. Si verò captus sit, & eo tempore Tonsuram, & vestes clericales non deferebat, tunc inquirendum est, an illas detulerit tempore delicti commissi, & hoc sufficit vt fori priuilegio gaudeat, sicut resoluunt Sanch. & plures ab eo citati *de matrim. lib.* 7. *disp.* 46. *num.* 10. Mari. Antonin. *var. resolution. lib.* 3. *resol.* 48. *num.* 7 Diana *moral. resol. part.* 1. *tract.* 2. *de immun. Eccles. resol.* 31. *vers. notandum est etiam.*

19 In tantum verum est clericum in minoribus, ad hoc vt priuilegio fori gaudeat, teneri habitum clericalem, & Tonsuram deferre, vt non sufficiat gestatio habitus, vel coronæ, sed vtrumque necessarium sit, ex regula *l. hac verba* 124. *ff. de verbor. significat.* docêt Belliet. *disquisit. cler. p.* 1. *tit. de fautore cleric. person.* §. 8. *num.* 7. me citato Castro Palao *d. puncto* 2. *num.* 7. D. Barbosa *in d. l. Titia n.* 35. *vers. vltima concl.* Aloys. Ricc. *d. Neapolit. decis.* 154. *p.* 4. Armendar. *dicto loco num.* 13. Aloys. Ricc. *tom.* 4. *decis.* 154. & Gauant. *in enchirid. Episcop. verb. fori priuilegium n.* 8. Quicquid dicant Mari. Antonin. *var. lib.* 3. *resol.* 48. *num.* 9. *&* 10. Diana *part.* 4. *tract.* 1. *resol.* 93. *& part.* 1. *tract.* 1. *resolut.* 32. itavt si huiusmodi clerici, vel habitum clericalem, vel tonsuram dimittant, priuilegium fori amittant, etiamsi priùs eos Episcopus non admoneat, vt habitum, Tonsuramve sumat: trina enim monitio ad effectum, vt clericus non incedens in habitu, & Tonsura amittat clericale priuilegium, attenta dispositione Concil. *dict. cap.* 6 necessaria non est, prout tenent Cuc. *in instit. maior. lib.* 3. *tit.* 6. *de priuileg. cleric. n.* 66. Lælius Zechius *de Republica Ecclesiast. tit. de clericis, num.* 6. *vers. amittitur autem,* Nauar. *consil. final. num.* 6. *de priuileg.* Stephan. Gratian. *discept. forens. cap.* 190. *num.* 11. *vers. licet, & cap.* 440. *num.* 7. Giurba *cons.* 41. *n.* 28. Alderan. Mascard. *de statut. interpr. concl.* 1. *num.* 108. Bellet. *disquisition. clerical. person.* §. 8. *n.* 6. *vers. propterea,* nouissimè Ciarlin. *controuers. forens. c.* 20. *n.* 3. *& cap.* 36. *num.* 49. Diana *d. p.* 1. *tract.* 2. *resol.* 33. & ita pluries fuisse decisum testantur Marius Antonin. *d. resol.* 48. *num.* 7. Aloys. *in praxi fori Ecclesiastici, decis.* 606. *in* 1. *edit. & resolut.* 530. *num.* 4. *in* 2. *edit.* Vgolin. *de potestate Episcopi, cap.* 12. *num.* 3. *vers.* 3. vbi limitat † in Ecclesiastico 20 portante vestes laicales aliqua rationabili causa: sicut etiam limitarem in clerico etiam capto sine habitu, & Tonsura, solito illam deferre, quia tunc fori priuilegio gaudere decisum referunt & resoluunt Mar. Anton. *d loco n.* 7. Carol. de Grassis *de effectibus* 1. *num.* 910. Tapia *in constit. Regni e personis, n.* 57. Donat. Anton. de Marinis *resolut. quotid. c.* 50. *num.* 3. Diana *resol. moral. part.* 1. *tract.* 4. *resol.* 23. *& part.* 4. *tr.* 1. *resol.* 18. Nam sola perseuerantia incedendi in habitu laicali vt publicè existimetur laicus, priuilegium clericale amittere facit, ex resolutis per Farin. *d. quæst.* 8. *num.* 66. Prosp. de Augustino *in additionib. ad Quarant. in sum. Bullar. verb. habitus clericorum, limit.* 3.

Licèt iure communi attento clerici soluti in 21 minoribus fori priuilegio gauderent, etiamsi neque habitum deferant, neque Tonsuram, D. Barbosa *in d. l. Titia n.* 35. *vers. & ideo,* & nunc attendat Concil. Trident. *d. cap.* 6. constitutum sit, vt in minoribus constituti fori priuilegio non gaudeant, nisi beneficium habeant Ecclesiasticum, aut clericalem habitum, & Tonsuram deferentes, alicui Ecclesiæ de mandato Episcopi inseruiant, &c. vt suprà *hac ead. alleg. n.* 1. *&* 2. ostendimus; nihilominus quoad nostros Lusitanos sciendum est plus disponere Tridentinum, quàm concedebat Pij II. Constitutio Regibus Portugaliæ, à temporibus Alphonsi V. quòd scilicet clerici in minoribus non beneficiati, si non gestarent habitum, & Tonsuram, à seculari Iudice capi & puniri possent; similesque concessiones Hispaniæ, & Galliæ Regibus ab Alexandro VI. & Leone X. factas refert D. Barbos. *num.* 35. *ad finem*; quibus iam hodie non suffragantibus secundùm Concilij decisionem iudicandum est, cùm in vltimis verbis *d. c.* 6. abrogentur omnes consuetudines, & priuilegia in contrariũ, vt aduertit Thom. Valasc. *allegat.* 11. *n.* 5. *&* 11. & innuunt Bobadil. *in sua politica lib.* 2. *c.* 19. *à n.* 15. & Suar. *aduersus Anglicanæ secta errores lib.* 4. *c.* 27. *n.* 12.

Sic etiam licèt attento Iure communi clericus 22 incedens sine habitu, & Tonsura non esset clericali priuilegio priuandus, nisi ter monitus fuisset, *cap. fin. de vita, & honest. cleric. cap. in audientia, cap. contingit* 2. *de sentent. excommunic.* attamen post Concilium Trident. *sess.* 23. *de reform. cap.* 6. propter dict. *nisi*, quæ excipit, iuxta *l. actione, C. de action.* nihilominus si non incedat clericus in habitu, & Tonsura, vt priuetur, non requiritur alia monitio, ex Bellet. *disquisit. clerical. par.* 1. *tit. de fautore cleric. pers.* §. 8. *num.* 6. Thom. Valasc. *alleg.* 14. *n.* 15. Marchin. *d. tr.* 2. *p.* 1. *c.* 25. *diffic.* 5. Bonacina *à* §. 4. *n.* 16. & suprà dixi *n.* 19.

Clericus verò enormia crimina committens sine 23 habitu, & Tonsura incedens de Iure communi poterat à Iudice seculari non præcedente trina monitione puniri, ex tex. *in c. ex parte il* 2. in ordin. 27. *de priuil.* post Abb. Roland. Foler. & Clarum, commu-

nem dicit Farin. *in d.q.8.n.56.* ac de ea testantur Decian. *tract. crimin. tom. 1. lib. 4. c. 9. n.* 90. Couar. *pract. c. 32. n. 2. vers. 3.* Clar. *d. q. 36 vers quinto modo*, Marius Antonin. *d. resol. 48. n. 6. vers. limitatur 2.* Aloys. Ricc. *in praxi aurea resol. 172. num. 2.* me citato *in hoc loco* Torreblanca *d. lib. 15. c. 5. num. 33.* adducentes etiam tex. *in c. 1. de apostat.* ibi, *relicto Ordine clericali, & habitu*, iuncto fine, ibi, *per censuram Ecclesiasticam non praecipimus liberari*, id est, non iuuari beneficio Canonis excommunicationem statuentis contra eus, qui violentas manus in clericos iniiciunt, sed potiùs eo non obstante capi posse à iudice laico, omnique priuilegio clericali priuari; vt interpretantur *ibi* omnes, atque Bernard. *in pract. cap.* 111. & meliùs ad nostrum propositum ex eodem textu communem esse, ac consuetudine receptam, post alios, quos refert, fatetur Salzed. *in addit. ad eundem Bernard. c. 139. lit. B.* qui omnes, & praecipuè Farin. hanc differentiam inter istum casum, & alium de clerico deprehenso in crimine non enormi sine habitu & Tonsura notant interesse; nam quando crimen enorme non est, trina requiritur monitio, vt clericus, qui monitus habitum, & Tonsuram non reassumit, amittat priuilegium clericale. At verò quando crimen enorme est absque vlla monitione amittit priuilegium, ex text. quem sic interpretantur *in cap. perpendamus, de sent. excommun.* Intelligunt praeterea hanc sententiam procedere, vbi clericus non vllum, sed plura commisit crimina, ita vt quasi inueteratus in illis perseueret, extendentes omnia Iura in hac materia loqui in numero plurali. Ea quibus ita esse intelligenda iuxta mentem Doctorum, quos latè referunt, comprobant Farin. *d. quaest. 8. num. 55.* Caball. *resolut. criminal. casu 60. n. 17.* Alexand. de Neuo *cons. 59. n. 21. & 22.* Bellet. *d. tit. de fautore clericorum personali §. 7. n. 3. vers. secundum.*

24 Sed supradicta communis sententia nimis dura videtur, & contra eam tenent Couar. *d. vers. 3.* Salzed. *d. lit. B.* Capic. *decis. 161. n. 2.* Boër. *decis. 69. n. 17.* Bellet. *disquis. cler. p. 1. tit. de fautore clericorũ personali §. 7. num. 3.* ex eo, quia nullibi expressum reperitur, quod non praecedente trina monitione, & non data incorrigibilitate, priuetur clericus priuilegio fori, vt à iudice seculari valeant carcerari: imò videtur expressus in contrarium ordo scriptus à Pontifice *in cap. cùm non ab homine, de iudic.* & fundamentis quibus communis nititur, bene respondent Cou. & Salzed. *dictis locis*: ad praxim tamen, quam solùm intendimus demonstrare, satisfit pro comperto haberi Iuri communi, (saltem, vt non requiratur trina monitio,) per Concil. Trident. fuisse derogatum, vt diximus, & ita pluries fuisse decisum refert Marius Antunin. *d. resol. 48. n. 17.*

25 Quoad clericos in minoribus coniugatos Conc. Trident. *dict. sess. 23. cap. 6.* iubet obseruari Constitutionem Bonifacij VIII. *in cap. vnico, de clericis coniugatis lib. 6.* vbi statuitur quòd si clericus coniugatus cum vnica, & virgine, deferat habitum, & Tonsuram clericalem, gaudet priuilegio clericali, Burg. de Paz *cons. 22. num. 1.* Garc. *de nobilit. glos. 9. num. 50.* Decian. *in tract. crimin. tom. 1. lib. 4. c. 9. num. 40.* Cur. Philip. *part. 3. n. 7.* Suar. de Paz *in pract. tom. 5 cap. 22. num. 6.* Sanch. *de matrim. lib. 7. disp. 46. num. 1.* Ciarlin. *controuers. forens. lib. 1. c. 53. num. 20. cum seqq.* Farin. *in praxi crimin. part. 1. quaest. 8. num. 3* Aloys. Ricc. *in praxi aurea resol. 172. in princip.* Hispan. 35. *tit. 5. p. 1.* Ordin. Regia Lusit *lib. 1. tit. 1 §. 27.* Tridentinum autem statuit *d. loco* & exigit vt huiusmodi clerici alicuius Ecclesiae seruitio, vel ministerio ab Episcopo deputati, eidem Ecclesiae seruiant, vel ministrentur, & clericali habitu, & Tonsura vtantur, nouissimè materiam prosequitur, Steph. VVeyros *ad Cõstit. 25. Iuris communis per Concil. Trident. innouatas, Constit. 9.* super textum *in d. c. vnic.* & Conc. Trid. *in d. c. 6.* latè Camill. Borrell. *in sum. decis. tom. 1. tit. 8.* Marta *de iurisdict. p. 2. c. 31. n. 29.* Quae quidẽ Constitutio Bonif. VIII. *in d. c. vnico* priuilegium hoc multis modis restrinxit.

Primò, vt eo gaudeant clerici coniugati solùm in criminalibus, non ita in ciuilibus, vt constat ex eodem text. ibi, *pro commissis ab eo excessibus, vel delictis*, iuncto fine, ibi, *in caeteris autem eos gaudere nolumus priuilegio*, &c. Farin. *d. q. 8. n. 6.* Azeu. *l. 2. tit. 4. lib. 1. Recopil.* Cened. *dict. lib. 1. quaest. 4. num. 18. & 19.* Ludou. Correa *in repet. cap. inter alia, de immun. Ecclesiast. part. 2. num. 31.* Paul. Layman. *in Theolog. moral. lib. 4. tract. 9. cap. 8. n. 5.* Donat. Anton. de Marin. *quotid. resolut. c. 58.* Gabr. Pereira *de manu Reg. p. 2. c. 46. n. 10.* Thom. Valasc. *tom. 1. alleg. 39. n. 4. & alleg. 43. n. 1.* Ratio autem iustissima fuit, propter multitudinem clericorum prima Tonsura, & minoribus Ordinibus initiatorum, qui si priuilegio fori gauderent, maxima ex parte minueretur Principum secularium iurisdictio, explicat latissimè confirmans Couart. *d. cap. 31. n. 6.* & alij, de quibus Farin. *d. quaest. 8. num. 7.* Neque obstat argum. quo contrariam sententiam, quòd scilicet in ciuilibus eo gaudeant priuilegio, tenuit Lapus & alij, de quibus proximè citati, & *in d. tract. de iure Eccles. lib. 1. cap. 39 §. 2. n. 38.* & nouissimè Aloys. Ricc. *in decis. Curiae Archiep. Neapol. decis. 320. p. 4.* Marcel. Vulpe *in praxi c. 40. n. 7.* ex verbis text. *in d. c. vnico*, ibi, *criminaliter*: nam debet intelligi secundùm eosdem de criminibus intentatis criminaliter, aut ciuiliter, iuxta praecedentia verba, ibi, *pro commissis ab eis excessibus*, &c.

Quamuis supradicta haec nostra sententia procedat attento Iuris communis rigore, nihilominus tamen hodie post Concil. Trid. *de sess. 23. de reform. c. 6.* videtur probabile clericos coniugatos habẽtes necessaria requisita gaudere simpliciter priuilegio fori, tam in causis criminalibus, quàm merè ciuilibus, & pecuniariis: nam hanc partem sequitur etiam communis Doctorum in Iure nostro multae auctoritatis, videlicet Lap. *alleg. 40. n. 1. & alleg. 18. n. 2.* vbi Mãdos. *in addit. lit. A,* Burg. de Paz *cons. 22 per tot.* Ioan. Garc. *d. glos. 9. n. 90.* Marta *de Iurisdict. 4. p. casu 153. n. 1. & 15.* Carol. de Grass. *de effect. clericals, effectu 11 num. 81.* Duard. *in Bullam Cœn. t 5. quaest. 4. à num. 52.* Ciarlin. *d. lib. 1. cap 53. num 34.* idem Aloys. Ricc. *p. 3. decis. 170. num. 1.* Squillante *de priuileg. cleric. c. 7. dub. 2. n. 27.* Diana *p. 4. tr. 1. resol. 78. & auren p. 1. tract. 2. resol. 50.* me citato *in hoc loco* Castr. Palao *d. p. 2. n. 2. vers. de tertia.* Quorum sententiã sequuta fuit *sacra Cong. controuersiis iurisdictionalibus praeposita in vna Regien. 17. Iunij 1631.* sequẽti declaratione. *Sacra Cõg. Eminentiss. Card. Iurisdict. controuersiis praepositorũ cẽsuit Oratorẽ gaudere debere priuilegio fori etiã in causis ciuilibus, si habet requisita c. vnic. de cleric. coniug. lib. 6.* Vnde de mandato eiusdem *sacra Cong. eodẽ die Eminentiss. mus D. Cardin. Gipsius* scripsit litteras Reuerend. D. Paulo Coccapanio tunc Episcopo Regien. quibus id idem ei enunciabatur, quarum tenorẽ refert Ciarlin. *d. c. 53. n. 38* per haec verba. *Illustr. & molto Reuerẽd. Mõsignere come fratello. Sé il clerico coniugato Giacomo Gian Massetti dalla Mirandola ha tutti li requisiti di clerico coniugato espressi da sacri Canoni, senza dubio egli deue poder godir il priuilegio del fuero in tutte le sue causa ancorche ciuili, conforme l'opinione di questa sacra Congregatione, sopra le controuersie giurisditionali, che he quanto accorre dir*

à S. V

à V.S. in questo particulare, alla qualle mi offero, e prego ogni prosperità Roma 17. di Giugno 1631. Di V.S. come fratello. Il Card. Gessi. Francesco Paulucci Secretario. Extrà, *All'Illustre & molto Reuerendo Monsignore come fratello il Ve, cuto di Regio.*

26 *Secundo* restringitur dictum priuilegium ad clericos, qui cum vnica & virgine contraxerint, quod etiam disponit Ordinatio Regia *Lusitanorum lib. 1. tit. 1. §. 17.* & apud Hispan. *l. 35. tit. 5. part. 1.* & notant Ant. Gomez *tom. 3. variarum cap. 10. n. 4.* Alphonsus Aluarez *in speculo iuris Pontific. c. 35. vers. si verò clericus*, Curia Philipp. *p. 3. §. 1. num. 6.* Farin. *d. quæst. 8. n. 8.* Sanch. *de matr. lib. 7. disp. 46. n. 1.* Carol. de Grassis *d. effectu 1. n. 8.* Steph. VVeymus *ad d. constit. 9. n. 10.* Ciarlin. *forens. contron. lib. 1. c. 53. n. 12.* nouissimè Marcel. Vulpe *in praxi Iud. c. fori Eccles. c. 40. n. 1.* Camill. Borrell. *in sum. omnium decisionum tom. 1. tit. 8. de clericu coniug. n. 24.* vbi ampliat etiamsi postea ipsa adulterium committat. Quoad hanc materiā reputabitur virgo ea; quam prius huiusmodi clerici coniugati desflorauerunt, nec fuit ab alio cognita, nisi ab eo ipso, quoniam non diuisit carnem suā in plures, & est vnus vnius, & illa est vnica vnius. Ita Nau. *in man. c. 27. num. 195.* Clar. *in pract. §. fin. q. 36. vers. quæro an clericus.* Farin. *d. q. 8. n. 8.* Sanch. *d. lib. 7. disp. 46. num. 3. & disp. 84. n. 13.* Thom. Valasc. *tom. 1. alleg. 41. n. 3. & 4. l. Hispan. 35. tit. 35. tit. 5. par. 1.* ibi, *fuera si el mismo la huiere antes virgen.* Reputabitur quoque virgo quoad propositū vidua relicta ab alio, non tamen ab eo cognita, vtpote quia propter viri impotentiam fuit matrimonium dissolutum, vel quia primus vir mortuus est antequam carnaliter illam cognouisset. Ita Decian. *d. lib. 4. c. 9. n. 35.* Sāch. *d. disp. 83. n. 4.* Thom. Valasc *d. alleg. 41. n. 6.* In dubio autem, nisi aliud probetur, præsumitur virgo ea, cū qua quis contrahit, quoniam mulieres omnes nascuntur cū habitu virginitatis, & in eo durare præsumuntur quousque deflorentur, Cou. *pract. c. 33. n. 7. vers. septimo*, Fulu. Pacian. *de probat. lib. 1. c. 2. n. 3.* Farin. *d. q. 8. n. 8.* vbi subdit quòd etiam præsumitur vnicum matrimonium, refert Thom. Valasc. *d. alleg. 41. n. 2.* Ciarlin. *d. c. 53. n. 14.* Duard. *in Bullam Cœnæ Domini lib. 2. can. 15. q. 4. n. 1.*

27 *Tertiò* restringitur priuilegium *d. c. vnici*, vt tunc demum eo fruantur coniugati, si vestes deferant, & Tonsuram, explicant Couar. Suar. Bobadil. Barbos. *à n. 33.* Carol de Grassis *d. effect. n. 84.* latè Farin. *à n. 64. d. locis*, Scacc. *in tract. de iudic. p. 1. c. 11. num. 20. & 82.* Thom. Valasc. *alleg. 44. à princ.* benè Ciarlin. *d. c. 53.* vbi quòd non sufficit qualibet habitus dimissio, nisi sit continuata, Marcel. Vulpe *citato loco*, Steph. VVeyms *d. constit. 9. n. 5.*

28 Dubitari tamen potest, an huiusmodi clerici coniugati, si sine habitu, & Tonsura incedentes delictum committant, & habitum, ac Tonsuram postea reassumant, priuilegium retineant clericale? In qua quæstione communis sententia tenet huiusmodi clericum priuilegium retinere clericale, vt notant ex textu, iuncta glos. *verb. quamdiu, in Clem. 1. de vita, & honest. clericor.* recepta ex multis, de quibus Couar. *d. cap. 31. num. 7.* D. Barbos. *num. 33. vers. quinimò*, Farin. *n. 66. d. locu.* Marta *de iurisdiction. part. 2. cap. 32. num. 41.* Diana *d. p. 1. tract. 1. resol. 79.* Thom. Valasc. *allig. 43. à num. 3.* vbi post alios resoluit quòd si vir cum virgine, & vnica contraxerit nuptias de præsenti, habitumque & Tonsuram deposuerit, & mortua eum & illum reassumat, recuperabit priuilegia clericis concessa initiatis prima Tonsura, vel in minoribus Ordinibus constitutis, & Armendar. *d. loco num. 13.* Ciarlin. *d. c. 53. num. 21.* alios ex antiquioribus refert Carol. de Grassis *de effectibus cleric. effectu 1. num. 84.* Sicut etiam priuilegio gaudere dicendum est, quamuis per aliquod tempus ante, vel post delictum, habitum, & Tonsuram dimiserint, si tamen vtroque illo tempore, & delicti, & capturæ in eo reperiantur. Ita ex mente tex. *in d. cap. vnico*, & ex Alex. Hipp. & Claro *in d. §. final. quæst. 36. n. 15.* magis receptum ex Ordin. Lusit. *lib. 2. tit. 1. §. 15.* cōcludit D. Barbosa *d. l. Titia num. 33. vers. & per contrarium*, & post eum Thom. Valasc. *d. alleg. 44. num. 4.* Ratio videtur esse, quia Iure communi, ac etiam Regio Lusitanorum, quod Pontificum auctoritate firmatum innuimus *sup. n. 22.* habitus, & Tonsura illis duobus tantùm temporibus requiritur, nec in aliqua Iuris parte cautum reperitur, vt propter dimissum habitū, & Tonsurā statim priuilegium amittatur, vt constat ex supradictis. At de Iure communi verius est quod suprà diximus *n. 18.*

Quæstio non leuiter controuersa est in hac materia, vtrum scilicet si clericus coniugatus pro crimine capiatur incedens sine habitu, & Tonsura, & deinde e carcere fugiens, habitum, & Tonsurā reassumat, & in ea iterum capiatur, gaudere possit priuilegio clericali, itaut prima captura, an verò posterior sit attendenda? In qua quæstione, quòd priuilegio non gaudeat, non rarò accipi testatur Cabed. *part. 1. decis. 58. num. 8.* asserens pro hac parte esse expressum text. *in d. cap. ex parte, de priuil.* dum probat clericos deprehensos in crimine sine habitu, & tonsura, à seculari potestate puniri posse, licèt postea eam reassumant, quem etiam ad hoc propositū adducit Marta *de Iurisdict. p. 3. cap. 32. num. 41.* aliaque tradit Bellet. *d. §. 8. à num. 12.* Sed parum facit, si aduertas non agere textum de clericis coniugatis, & deinde attento tempore, & iure Decretalium, tam istos, quàm solutos, non amittere priuilegium ante trinam monitionem: sicut etiam attento Iure communi non concludit ratio, quam ex Imola adducit idem Cabed. & ex plurium auctoritate probat Farin. *d. quæst. 8. num. 66. vers. dummodo tamen*, quòd scilicet per capturam præuenta videtur iurisdictio, & per præuentionem secularis factus est competens, vnde reassumptio Tonsuræ censetur facta in fraudem iurisdictionis secularis. Nam stando in Iure communi dimissio habitus satis non erat, vt iudex secularis contra clericum fiat competens, non præmissa prædicta trina monitione, & consequenter cum omnino sit incompetens, non potest Ecclesiasticum præuenire, ex his, quæ notantur *in cap. proposuisti, de foro comp.* maximè quia absfugiens dedit se in naturalem libertatem, adeò vt per primam capturam non possit dici facta præuentio: vnde hāc Cabedi decisionem reprobat Thom. Valasc. *tom. 1. alleg. 46. per tot.* 29

Addunt multi ad hoc, vt clerici coniugati gaudeant priuilegio clericali; requiri quòd nullatenus negotiis secularibus se immisceant, quia his se immiscentes eo redduntur indigni, iuxta text. *in cap. Ioannes, in fine, de clericis coniug.* Ita Ioānes Andr. & infiniti, quos refert Sanch. *d. disputat. 46. num. 25.* sequuntur Thom. Valasc. *alleg. 44. num. 13.* Camil. de Curte *in diuersorio, seu comprehensorio iuris feud. part. 2. cap. 2. num. 83. circa finem*, Camill. Borrell. *ad Bellug. in speculo Principum rub. 11. §. videamus num. 1. lit. A, vers. & tunc demum.* Scacc. *in tract. de iudic. p. 1. cap. 11. num. 20. vers. tertio:* Sed melius contrarium probant Couarru. *pract. cap. 31. num. 8. vers. 6.* pluresque alij, quos refert, & sequitur Sanch. *d. disp. 46. num. 26.* me citato *in hoc loco* Ciarlin. *d. cap. 53. num. 27.* optima quidem ratione, quia huiusmodi clericis 30

clericis coniugatis licita est negotiatio honesta victus causa, vt bene probat textus *in d.cap.Ioannes,in fine*,& cósequenter priuilegio à Iure cócesso priuari non debent, ex eo quòd licitam, honestam, & necessariam, secundum suæ personæ qualitatem, exercent negotiationem, Carol. de Graffis *d. effectu* 1. *num.* 87.

31 Vtrùm in illis casibus, in quibus clerici in minoribus priuantur priuilegio clericali, puniri possint à iudice seculari nulla præcedente degradatione, de qua *in cap.* 2.*de pœnis in* 6. Vide Couar.*pract.cap.* 31. *num.*6. Farinac.*d.quæst* 8.*num.*57. Thom. Valasc. *alleg.*51. *per totam*, affirmatiuè respondentes, quod sine degradatione, ex recepta consuetudine, à seculari iudice puniri possunt, præuia tamen declaratione sui Ordinarij amissionis priuilegiorum, vt ex infra dicendis apparebit, me citato *in hoc loco* nouissiuè Torreblanca *in practicab. Iuris spirit.lib.*15.*cap.*4. *n.*12.& *c.*5.*n.*17.

32 An autem clerici, qui in prædicti Concilij Trident. decreto fori priuilegio priuantur, priuilegio, etiam Canonis intelligantur priuati? In qua quæstione negatiuam partem tenent,& secundùm illam decisum fuisse testantur, Bellet.*disquisit.cleric.p.* 1.*tit. de fautore cleric.pers.*§.8.*n.*19. Gonzal.*ad reg.* 8.*Cancell.gloss.*5.*num.*7. Nicol. Garcia *de benefic.p.* 2. *cap.* 2. *n.*20. Aloys. Ricc.*in praxi fori Ecclesiastici decis.*607. *in* 1.*edit.*& *resol.*531.*num.*7.*in* 2.*edit*, Molfes.*in summa Theologia moralis tr.*2.*cap.*3.*n.*18. me citato *in hoc loco* Torreblanc.*d.lib.*15.*c.*6.*num.*22. Contra Felician. *de censib.lib.*2.*c.vltimo num.*14. Sic etiam clericus primæ Tonsuræ, etiamsi non gaudeat fori priuilegio, gaudere tamen potest priuilegio *c. Odoardus, de solution.* vt resoluit Galettus *in margarita casuum conscientia, verb.clericus* pag.40. *col.* 2. & referunt decisum Armédar.*in addit.ad recopilegum Nauarre lib.*2. *tit.*19.*de foro compet.n.*2. *pag.* 93. & Molfes.*loco pridem citato.* Marchin.*d.tract.*2.*part.* 1.*cap.*15, *diffic.* 8. me citato *in hoc loco* Torreblanca *d. lib.* 15.*capite* 6. *num.*11.

33 Quæstio denique in hac materia controuersa, difficilis, & quotidiana est, ad quem scilicet iudicem, Ecclesiasticumne, an secularem, pertineat cognitio,& decisio dubij circa clericatum, quando scilicet deprehensus in crimine à seculari iudice clericum se esse dicit,& ad iudicem Ecclesiasticum remitti petit? Vel si dubium sit an habitum, & Tonsuram deferat, cæterasque habeat qualitates necessarias, vt priuilegio clericali gaudere debeat? In quo dubio eam defendi semper sententiam, ad Ecclesiasticum iudicem pertinere cognitionem huiusmodi per expressum text.*in cap.si iud. x laicus, de sent. excommunic.lib.*6. vbi reddit rationem summus Pontifex, quia de spirituali,& Ecclesiastica agitur: de spiritualibus autem nulla ratione laicos cognoscere posse generali, est Iuris regula constituta *in cap.* 1.*de iudiciis*, cum vulgaribus; atque ita nostram hanc sententiam firmant, ac latè probant post antiquiores Couar.*pract.*. . . *n.*1.& post Ripam Salzed. *ad Bernard.c.*61.*n.*14. Nau.*in cap.nouit, de iudic.notab.*66.*n.* 4. Marc. Anton. Genuens.*in pract. Neapol.cap.*38.*n.*6. *in fine*, Molin.*de Iustitia tract.*3.*disputat.* 19 *num.*11. Suar.de Paz *in practic.tom.*1.*prel.*2.*numer.*6. Seraph. *decis.*742.*num.* 5. Ioseph. Sesse *de inhibitionibus cap.* 5.§.6.*num.*78. Bellet. *d. tit.de fautore clericor. person.* §.14.*à princip.* D. Barbos.*in d.l.Titia num.* 28. & 17. Cur Philip.*p.* 3.§.1.*num.* 11. latè & eleganter Anast. Germon.*de sacrorum immun.lib.*3.*cap.*15.*à num.* 55. Steph. Gratian *discept.forens.cap.*190.*à num.* 13. Marius Antonin.*variar.resolut.lib.* 3.*resolut.* 48.*a principio*, Farin.*d.quæst.*8.*num.*33. vbi *num.*34. ampliat procedere non solùm quando quæstio est super clericatu, sed etiam quando est super vestibus, an scilicet in habitu incesserit, & Tonsura; Ambrosin.*de immunit.Eccles.c.*23.*n.*15. Melch. Lotter.*de re benef. lib.* 3. *q.*16 *n.*69. Castr. Palaus *in opere moral.tom.*2.*tract.*11. *disp.vnic.punct.*4.*num.*7 Duard.*in Bullam Cœnæ lib.*2. *can.*19.*q.*8.*num.*19. Bonac.*in eand.Bull. disp.*1.*qu.*16. *sect.*1.*punct.*6.*n.*31. Sanch.*in opere mor.tom.*1.*lib.*6.*c.*1. *dub.*3.

Verior tamen in hac quæstione resolutio habet, quòd coram iudice Ecclesiastico de clericatu,& aliis necessarius cognitio semper est habenda, citatis tamen iudice, & fisco secularis Curiæ, nam verificatis verificandis iudex Ecclesiasticus poterit declarare N. esse clericum, & gaudere priuilegio fori, & deinde est petenda remissio, cum intimatione dicti decreti, iuxta *d.cap.si iudex*; ita refert ex Farinac. & alus Marin. Anton.*d. resolut.*48.*num.*2, me citato *in hoc loco* Ciarlin.*d.c.*53.*n.*19. Quæ remissio facienda est sine clerici dedecore, ob reuerentiam clericalis dignitatis, vt ex Claro *d. q.* 39. *vers. quæro quomodo*, dicit Mari. Anton.*d. loco n.*25. & intra certum terminum, nempe 10 horarum, aliàs iudex clericum retinens vltra prædictum tempus incurreret excommunicationem Papalem, *d.cap si iudex, c. nuper, de sent.excomm.* Sicut etiam clericus notorius in Sacris, vel beneficiarius repertus in flagranti delicto à iudice seculari, debet statim,& incontinenti, ante cognitionem de Clericatu, Ecclesiasticæ Curiæ reddi, *d.cap.si iudex.* In flagranti verò deprehendere dicuntur, quãdo nec fugere, nec inficiari potuerit, Menoch *cons.*82.*n.*179. Ant. Monach. *Lucens. decis.* 38. *n.*2. † Iudex Ecclesiasticus non tenetur stare processui,& sententiæ iudicis secularis in clerico remisso, Cur. Philipp.*part.* 3.§.1.*n.*11. Decian. *tract.crim.tom.* 1.*lib.*4.*c.*19.*n.*21. Suar. de Paz *in praxi tom.*2. *Prel.*2. *n.*11.& 12. Valasc.*cons.*48.*n.*9.

Vtrùm clericus coniugatus ex dispensatione Episcopi capax sit beneficij Ecclesiastici? Vide infrà *alleg.*72.*post n.*78.

Vltrà clericos in minoribus, de quibus hucusque egimus, qui iuxta formam Concil. Trident. fori priuilegio gaudere possunt, sunt & alij, qui huiusmodi priuilegio capaces existunt, ac proinde à tributis, & seculari potestate exempti, quamuis clericali tonsura, vel minoribus Ordinibus insigniti non sint.

Nouitij, quamuis dici nequeant Religiosi, vt resoluit Angel.*verb.relig.num.* 24. rectè tamé & validè nominantur Ecclesiasticæ personæ, per gl. fi. *in cap. relig.*§.*quamuis non possit, de sent.excom. in* 6.& priuilegio fori gaudent, vt non possint conueniri coram iudice seculari. Ita Ias.*in auth.si qua mulier, n.* 59. *C. de sacros. Eccles.* Bruno. à Sole *in locis com. verb. nouitius*, Galet.*in margarita casuum conscientiæ, verb.nouitius* 2. me citato *in hoc loco* Castro Palao *d.punct.* 2. *num.*10.*vers.secundo*, Marta *de iurisdict.p.*4 *casu* 121. *num.*24. Curia Philipp.*part.*3.§.1.*num.*12. Sayr.*in florib.decis.lib.*2.*tit.*2.*decis.*1. Cenal.*communi. contra com. tom.*4.*q.*897.*num.*1016. Azor.*inst.mor part.*1.*lib.* 12. *c.*1.*q.*2. Gur.*de gabell.q.*95.*n.*22.*cum seqq.* Frãc. Emman.*qq.reg.tom.*3.*q.*51.*a* 12. Campanil.*in diuers. Iuris Canonici rub.*12.*cap.*3 *n.*27 nouissimè Tamburin. *de iure Abbatissarum, disp.*17.*dub.*6.*n.*1. etiam nouissimè Lezana *in sum.quæst.Regular.tom.*1.*c.* 24. *num.*4. Mari. Giurba *cons.decisiuo* 15.*n.*8. Farin. *in praxi crimin.q.*8.*n.*46.*ampl.*16. Bonacin.*in Bullam Cœnæ disp.* 1.*q.*16.*sect* 1.*punct.*1.*à num*11. Gazzin. *de defens.reorũ tom.*1.*defens.*20.*c.*19.*n.*22 Sanch.*in præcepta Decalogi lib.*6.*cap.*10.*n.*10. *cum seqq.* Lauret. de Franchis *in contro*

controu.inter Episcopos,& Regulares q. 46. vbi quid si eatra claustra delinquant, an possint ab Episcopo puniri affirmatiuè resoluit, & quæst. 47. tenet nouitium admissum ad Religionem ante pubertatis annos fori,& Canonis priuilegio gaudere,nisi iuata Religionis institutiones impubes admitti nequear, Aloys.Ricc.part.2.decis. 121. Nouar.de variat. fori sect.2.quæst. 46.per tot.in vlt.impress.& ex eadem ratione gaudent exemptione à tributis, & gabellis à Principe impositis,Bertachin de gabell.p.7. princ. n. 56.Flores de Mena var lib...q 21.n.198.Molin.dict. tom.3.tr.2.disp.671.n.1.Malder.in 2.2.tr.1.c.6.dub.81 Turrian in 2.2.tom.1 disp.44.dub.4. Barthol. à Fausto in Specul.confess.disp.33.q.14.n.2.Sanch.in præcepta Decalogi to.2.lib.6.c. 0.n.10.Diana re .mer.p.1. tr.1.res.37.Nouar.d.q.46.n.10. Lauret. de Franchis vbi suprà q.48.

38 Conuersi,qui veri religiosi sunt,eo quòd tria illa vota paupertatis,castitatis & obedientiæ emittunt; priuilegio fori, & exemptionis a potestate seculari, & à tributis gaudent,prout resoluit Flores de Mena var lib.2 q.11.num. 94.Hi vulgò dicuntur Fratres laici, non quòd Ecclesiasticæ personæ, & Religiosi non sint, sed quia Ordinibus carent, & clerici non sunt,sicut alij monachi,& Religiosi.Ita Peregr.variar lib.6.num 70.Bellug.in Speculo Princip.rub. 11.§. videndum num.5.vers.item comprehendi,me citato in hoc loco Castro Palao d.num.10.in princ Decian. tr. crim.tom.1.lib.4.cap.9.num 18.Eugen.cons.16 n.10. Lezana in summ.quæst.regular.cap.2. num.4.Camill. de Curte in diuersorio,seu comprehens. iuris feud.p.2. cap.2. num.91. Carol.de Grass.d. eff.ctu 1.num. 96. Nicol.Garcia de benef.p.1.c 4.n.11.Nouar.d.sect.2.q. 65.Miranda in man.Prælat.tom.1.quæst.29.a.1.concl. 2.Sic etiam huiusmodi Conuersos gaudere priuilegio Canon.si quis suadente 18.q.4.per c.P rochos n.9. de sentent.excomm.resoluunt Nauar.in man. c.77. n. 79 Suar.de censur.d .p.22.sect.1.à n.19.Paulin.Berti Lucensis. praxi crim.regular.tit.1.c.3.n. 2. Bonacin. de censuris disp.2.quæst.3.punct.1.n.6.Miranda d. q. 29.art.1.

39 Oblati,qui se,& sua in totum Religioni tradiderunt,gaudent priuilegio fori,Marta de iurisdict.p.4. casu 113.num 17.Nouar.d.sect.2.q.64.Card.Tusch. pract.concl.lit.O,concl.86.Peregr. variar.lib.6.n.72. Fr.Paulin.d.cap.3.num.3.Castr. Palao me citato in hoc loco,d.n.10 vers.tertiò. Duard. in Bullam Cœna, lib.2.can 15.q.7 conc'.3.Squillante de priuileg.cleric. cap.7. num.43.Ricc.p.2.decis.88.Anton.de Marinis quotid.resol.c.114 num.6.Diana p.4.tract.1. resol.31. Alphons.Narbona l.8.gloss.vnic.n.17.tit.5 lib.1. Recop.Tamburin.de iure Abbatiss. disp.74.De his latissimè in meo tract.de iure Eccles.vniuerso lib.1.c.39. §. 2.n.44.cum seqq.

40 Deputati auctoritate Prælati ad aliquod Hospitale erectum auctoritate Ordinarij,etiam fori priuilegio gaudent,vt resoluunt Valasc.consult.105.n.32. Carol.de Grassis d.effectu 1. n.117. diximus d. tract. lib.1.c.39.§.2.n.51.vbi n.52.cum seqq.de inseruientibus Ecclesiæ,me citato in hoc loco Castr. Palao d.n. 10.in fine,vers.quarto.

41 Fratres tertij Ordinis S. Francisci in communitate viuentes, sunt personæ Ecclesiasticæ,gaudentque fori priuilegio,vt disponit,Ordinatio Regia Lusitan.lib.2.tit.2.§.1.ibi. Porem se alguns da terceira Ordem viuerem em cõmunidade,&c resoluunt Grassis in decis.vnicus lib.2 c.49.num.27.Curia Philipp.p. 3.§.1.n.15.Suar.d.sect.1.num 10.Mirand.in manuali Præl.tom.1 q.36.concl.2.Molin.de Iustit.tom.4 tr.3. disp.50. num.4.in princip.Fr.Paulin.d. tit.3. cap. 30. num 6. Aloys.Ricc.in praxi fori Ecclesiast.decis.663. in 1.edit. me citato in hoc loco Castro Palao d. n.10. vers.quinto.Donat.Anton.de Marinis res.quotid. cap. 114.num.11.Nouar.de elect.fori sect.2.q.66. n.13. in vlt.edit.Dian p.1.tr.2.res.84.& p.4.tr.1.res.31.in fine,Bellet.disquisit.cleric.p.1.tit.de discipl.clericali,§.2. n.19.& 20. me citato in hoc loco nouissimè Ciarlin. controuers.forens.c.18.n 16 & me etiam citato in hoc loco Boss.de triplici Iubilæi priuilegio,sect.3.casu 22. §.6.num.59.Bonac.in Bull.Cœna disp.1. q.16. sect.2. punct.4 n.17.nouissimè Tamburin. de iure Abbatiss. disp.7 q.3.& disp.17.q.vlt.n.2.

Controuersum autem est an prædicti Fratres, si in communitate non viuant, sed suæ quisque domi, fori priuilegio potiantur? Affirmatiuam opinionem,quòd scilicet tunc verè sint Religiosi,& priuilegio exemptionis gaudeant, tenent Fr. Emman. quæst.regul.tom.1.quæst.65.a.4.Marc.Anton. Eugen. cons.26. num.1.tom.1. Petr. de Vbald.de portion.Canon.q.17.num.13.& alij, quos refert ad vtramque partem Card.Tusc.tom.4. lit. F,concl.470.Marta de Iurisd.p.4.cent.2.c.113.numer.36.& latius quam omnes, ea professo 20.confereos argumenta pro hac parte Beatus Ioan.Capistr.in tract quem scripsit,defensorum tertij Ordinis Diui Francisci.Negatiua verò pars,immò prædictos Fratres non esse exemptos à potestate seculari, nec priuilegio exemptionis à tributis gaudere, ex eo suadetur,quia regulam non habent propriè,quoad tria vota substantialia.secundùm modum viuendi approbatum per Sedem Apostolicam,vt ait glos.verb.obed.tertiam in Clement.1.de religiosis domib. glos.similis verb.tertiò in Clement 3. de sentent.excomm. quas communiter receptas pluribus adductis testantur Duen.regul.100. limitat.18. Azeued.ad l.1.n.4.tit.14.lib. 6.noua recopil. Et facit optimè text.in d.Clement.3.quatenus decidit huiusmodi Fratres tertij ordinis, tanquam cæteros laicos admitti non posse à Fratribus Minoribus ad Diuina tempore interdicti. Quibus & alijs fundamentis hanc negatiuam sententiam tuentur Duen.reg.100. limit.vlt.Calderin.consil.4.de Regularib.& cons.7. de foro comp.Abb. in cap.2.num.11.& Felin.n.10.de foro comp.Marian.in cap.1.num.22.eodem tit.Decian. tr. criminal.lib.4.c.9.num.34.Bologn.cons.22.num.12. Vulpell.de libertate Eccles.p.3.num.29.Intrigl.decis. 30. num.4.Franciscũ.Viu.Neapol decis.49.num.10. Masc.de probat.conclus.957 num.6. Nicol Festas.in tract.de extimo p.4.cap.1.à num.10. Grilenz. cons. 4. num.2.& 3.Giurba ad Statuta Messanen.cap.3.glos 4. num.15.vers.contra,& num.26.& 27 Hering de fideiuss.cap.7.num.248.nouissimè me citato Ciarlin.controuers.forens.cap.18.à num.1.Mol.dict.disp. 50. n.4. vers.de his, Camill.Borell.in sum.omnium decis.tit.43. de foro competenti num.139.latè Carol.de Grassis dict. effectu 1.à n.92.Miranda d.q.36.concl.2.vers.tantum ergo,Casarub.in compend.priuileg.mendicãt.verb.Tertiarij,Rota in Vlixbonen.iuris conferendi habitum 25. Iunij 1636.coram R.P. D. Merlino, impressa per Tamburin.post tract.de iure Abbatissar.decis.9.n. 2. Vnde exemptionem à tributis consequi non posse decidit apud Hispanos l.19.tit.4.lib.4.Ordin. & l.2. tit.14.lib.6.noua recop.vbi Azeued.Lazarte de decim. venditione.c.19.à num.90.Auendan.de exequen. mandatis lib.2.c.14.n.28.de gabell.q.95.num.5.& 6.Flores de Mena d q.21.n.197.Stephan.Gratian.discept. forens.cap.224.num.34.& c.363.num.29.De his latè dict.tract.de Iure ecclesiast.lib.1.cap.39.§.2. num. 41. & 42.

Eremitæ, qui nullam profitentur Religionem, nullóque Ordine clericali sunt insigniti,nec habent 24

certum viuendi modum ab Ecclesia approbatum, exempti non sunt à potestate seculari, nec priuilegio fori gaudere possũt. Ita Duen. reg. 100. limit. fin. Armendar. in addit. ad recopil. legum Nauarræ lib. 4. tit. 29. l. 1. Couar. pract. cap. 34. num. 4. vers. 2. intellige, Curia Philip. part. 3. §. 1. num. 15. Boër. in tract. de statu, & vita Eremit. num. 13. & 14. Carol. de Grassis d. effectu 1. à num. 102. Fr. Emman. d. tom. 1. quæst. 62. art. 2. Flores d. quæst. 21. à num. 194. Morl. in emporio iuris p. 1. tit. 2. in prælud. num. 141. Mol. de iust. tract. 2. disput. 141. vers. eremitæ, & d. tract. 3. disp. 50. num. 4. in fine, Ceual. commun. contra commun. tom. 4. qu. 896. num. 585. cum seq. Camil. de Curt. d. p. 2. c. 2. num. 93. Zerola in praxi Episc. verb. Eremita, Sãch. in præcepta Decalogi lib. 4. cap. 16. num. 10. Fr. Paulin. d. tit. cap. 3. n. 4. Bellet. disquisit. cleric. p. 1. tit. de disciplina clericali §. 2. num. 25. nouissimè Nouar. d. praxi de variat. fori sect. 2. q. 67. Bonac. d. punct. 3. num. 18. me citato in hoc loco Castr. Palao d. num. 10. vers. septimo. Sic etiam priuilegio Canon. si quis suadente, minimè gaudere resoluunt Iacob. de Grassiis in aureis decis. lib. 1. cap. 28. num. 27. p. 1. Suar. d. sect. 1. num. 11. Molin. d. disp. 39. num. 4. Valer. Reginald. in praxi fori pœnitent. tom. 5. lib. 1. num. 214. Et à collectis, & gabellis immunes non esse tenent Auendan. d. cap. 14. num. 24. Gutier. de gabell. quæst. 95. num. 7. Flores d. quæst. 21. à n. 192. & n. 204. Fr. Emman. quæst. regular. tom. 3. quæst. 74. art. 11.

43 † Si tamen huiusmodi Eremitæ professionem emittant, vel votum aliquod apud Prælatum Ecclesiasticum, prout in aliquibus Prouinciis extant multa illorum monasteria, tunc priuilegio fori, & exemptionis à tributis eos gaudere disponit Ordinatio Regia Lusitanorum lib. 2. tit. 11. in princip. & fatentur omnes ferè suprà relati, quibus addo Laymann in Theolog. mor. lib. 1. tract. 5. p. 2. c. 5. n. 4. Duar. in Bullam Cœnæ lib. 2. can. 15. q. 6. n. 2. Bonac. in eandẽ Bull. disp. 1. q. 19. sect. 1. pũct. 3. n. 18. Squillan. de priuil. cleric. c. 7. n. 44. Donat. Anton. de Marinis resol. quotid. c. 114. n. 8. Laurent. de Franchis in suis contr. p. 1. q. 41. pag. 355. nouissimè me citato in hoc loco Bossi. de triplici Iubilæi priuilegio sect. 3. casu 22. §. 6. n. 60. in quo euentu credo accipiendas esse resolutiones præstitas à Marta de Iurisdictione d. casu 113. n. 1. Vide quę dixi d. c. 39. §. 2. n. 45.

44 Pœnitentes seculari iudicio esse subiectos, nec aliquo fori priuilegio gaudere resoluunt Couar. d. cap. 34. num. 4. Decian. tract. criminal. lib. 4. c. 9. n. 35. Morl. in emporio iuris p. 1. tit. 2. in præludiis numer. 143. Carol. de Grassis d. effectu 1. num. 127. post Simanch. Roia, & Azeued. Cened. ad Decretum collectan. 34. Et in eo genere mulierum, quas Lusitani vocant Beatas, & Itali Pinzocchere, idem resoluunt Parlad. lib. 3. rerum quotid. diff. 9. §. 1. num. 5. Farin. in praxi crimin. quæst. 8. num. 46. Bobadill. in sua politica lib. 2. c. 18. n. 199.

45 Militares Religiosos ex Ordinibus Militaribus Christi Domini, Diui Iacobi, & Diui Benedicti, Sancti Stephani, & S. Lazari, ac aliis similibus, fori priuilegio gaudere resoluunt Nauar. cons. 12. & 13. & 22. de Regularibus. Carol. de Grassis d. effectu à n. 109. Mendos. à Castro in praxi Lusitaniæ lib. 2. cap. 1. n. 12. Curia Philipp. p. 1. §. 1. num. 13. Ioan. Sancius in select. disp. 49. num. 13. Diana p. 3. tract. 2. resol. 61. & p. 4. tract. 1. resol. 86. Bonacin. in Bullam Cœnæ disp. 1. q. 16. sect. 1. punct. 3. n. 16. Fr. Emman. q. Regul. tom. 2. qu. 62. art. 13. cum seqq. Petr. Gambacurta de immunit. Eccles. lib. 7. cap. 10. n. 2. Leonard. Duar. ad Bullam Cœnæ Domini can. 15. quæst. 28. num. 2. quæst. 5. concl. 5. & q. 27. num. 50. Mench. illust. cap. 105. num. 46. Cæs. de Grassis decis. 47. à num. 16. Menoch. de arbitr. casu 135. num. 31. in addit. Ioan. Maria Nouar. de elect. & variat. fori quæst. 37. num. 2. aliàs sect. 2. q. 69. num. 31. in vlt. impress. Cauall. in criminal. resol. casu 56. num. 9. & 10. & casu 225. à num. 11. adde per me citatos d. cap. 39. §. 2. num. 46. me citato in hoc loco nouissimè Sperell. in decis. fori Ecclesiast. decis. 2. n. 97. vbi n. 120. refert Sacram Congreg. immunitatis Ecclesiasticæ in Mantuana sub die 25. Septembris 1627. sic censuisse. Sacra Congregatio censuit Equitem inquisitum & carceratum à ministris ducalibus consignari Episcopo Mãtuano, vna cum originali processu facto, quamuis nullo, qui vt delegatus causam cognoscat audito procuratore Ducali, & facta consignatione vt supra, absoluatur Dux, & omnes complices ab Episcopo. Et confirmatur ex quibusdam litteris à Rege Catholico de an. 1618. bonæ mem. Cardinali Carrafæ olim Archiepiscopo Neapolitano transcriptis, quibus ei mandabatur, vt horum Equitum in illo Regno degentium Iudex esset, quarum litterarum exemplum conscripsit idem Sperell. vir sanè doctus, & diligens, d. decis. 2. n. 134. vbi num. 125. refert Hispaniæ Reges per litteras in forma Breuis Clementis Papæ VIII. sub dat. 31. Ianuarij 1600. & a Paulo V. cõfirmatur die 5. Ianuarij 1608. priuilegium obtinere vt in posterum causæ criminales & mixtæ cuiuscunque generis Equitum Ordinum Militarium sãcti Iacobi, Calatrauæ, & Alcantaræ in prima instantia cognoscantur à suis Iudicibus, in secunda à duobus de Consilio dictorum Ordinum, & ab aliis duobus de Consilio Status in tertia instantia ad Maiestatem suam deuoluantur à deputandis ab ea terminandæ; quo verò ad causas ciuiles Philippus III. Rex Catholicus mandauit seruari cuiuscunque loci stylum & consuetudinem in suo diplomate Regio, quod registrauit Mastrill. dec. 290. post n. 165. Cui quidem fori priuilegio renuntiare, & se submittere iurisdictionis alterius Iudicis nõ possunt, Crescent. decis. 3. de foro comp. Camill. Borell. in sum. decis. tom. 1. tit. de iurisdict. & imper. n. 132. qui loquitur de Equitibus S. Iacobi, Aloys. Ricc. in collect. decis. collect. 216. vers. infero sextò, vbi de Equitibus S. Ioannis, Gazzin. in tr. de defensione reorum, defens. 20. n. 17. Caball. resolut. crimin. tom. 3. casu 225. n. 11. cum sequentib. Felician. de censib. tom. 2. lib. 2. c. 3. num. 13.

46 Amplia procedere in nouitiis Ordinum Militarium huiusmodi, per text. in cap. Religioso §. 1. vbi Archid. de sent. excomm. lib. 6. me citato in hoc loco doctissimus Sperell. d. decis. 2. num. 130. vers. contrarium tamen, vbi attestatur hanc nostram sententiam esse verissimam, seque accepisse esse de mente Sacræ Congregationis Valenz. cons. 95. n. 53. cum aliis per me citatis d. c. 39. §. 2. num. 48. quibus addo Ambros. Marchin. in resol. pro nouitiis Ordinũ Militar. in fine, ibi. de todo loqual consta que todos los Nouicios de todas las tres dichas Ordines Militares sin diferẽcia ni distincion alguna, en todos y qualesquiera delictos, sin exception alma dellos, gozan del priuileg. del fuero, &c. latè Thom. Carleualius de iudic. lib. 1. tit. 1. disp. 2. q. 6. sect. 3. à n. 139. vsque ad n. 445. nouissimè Diana moral. resol. p. 1. tract. 1. res. 49. in fine, & p. 3. tract. 2. resol. 30. n. 4. & p. 4. tract. 1. resol. 36. vers. sed hos milites, & p. 5. tract. 1. resol. 18. & eosdem Equites gaudere etiam priuilegio Canonis, etiamsi professionem non emiserint, post eundem Marchin. tenent Bonacin. tom. 3. in Bullam Cœnæ disp. 1. q. 19. punct. 3. §. 3. num. 3. Duar. in eãd. Bullam lib. 2. can. 28. q. 8. Turrian. 2. 2. tom. 2. disp. 59. dub. 2. Castr. Palao tom. 1. tract. 12. disp. vnic. punct. 9. nouissimè Diana resolut. moral. p. 4. tract. 1. resol. 27. & tract. 13. resol. 44. & faciunt quæ Ias. in l. cum quadam, n. 13. ff. de iurisdict. omnium iud. Tiraquell. de retract.

*tract.lig.§.1.glos.8.n.*32.Curia Philip.*p.*3. §. 1.*n.*13. & quæ ſupra notauimus *num.*37. Quo fundamento in Senatu Regio ciuitatis Portugalenſis fuit iudicatum præfatos nouitios fori priuilegio gaudere, vt refert Parés meus *ad Ordin.Luſit.lib.* 2.*tit.*12.§.1.*n.* 2.Quamuis hos Equites nouitios minimè priuilegio fori gaudere teneant Cened.*canonic.q.*4.*n.*40.Giurba *in conſil.criminal.conſ.*77.*n.*21.Bobadil. *in ſua politica lib.*2.*c.*18.*n.*86.*& in c.*19.*n.*17.*in fine*,Fr.Emman. *d.q.*62.*art.*14.Gabr.Pereira *de manu Reg.p.* 2. *c.*58. *n.*27.*verſ.illud ſemper.*

47 In noſtro Regno Portugaliæ Milites trium Ordinum Militarium non potiuntur priuilegio exemptionis, niſi habuerint præceptoriam Militarem, vulgo, *Comenda*, aut aliquam tenentiam, ſeu panem ciuilem, cum habitu illius Ordinis, vulgò *tença*. Ita atteſtantur Valaſc.*conſult.*131.*num.*5.Melch.Phœbos *Luſit.deciſ.*85.*num.*6.*cum ſeqq.tom.*1.per Ordin.Reg. *lib.*2.*tit.*12.§.2.vbi refertur ita fuiſſe conceſſum Regibus Luſitaniæ per Bullam Leonis X.ſummi Pôt. quæ quidem Bulla de ſolis Ordinibus Militaribus S.Iacobi & S.Benedicti de Auis loquitur; vnde Ordinatio præfata extendens hoc priuilegium ad militiam D. N. Ieſu Chriſti referens ad dictam Bullam quæ id non dicit, in hac parte dubia redditur ex defectu poteſtatis in legiſlatore, vt modò obſeruarunt aliqui Luſitani Senatores.

48 De his Militibus controuertunt Doctores, an veri dicantur Religioſi? In ea ſemper fui opinione illos verè dici Religioſos, quam quidem tenetur Couar. Nauar.Auend.Mench.Fortun.Garc. Bellug. & alij, quos refert, & ſequitur Sanch. *in præcepta Decalogi lib.*4. *cap.* 16. *num.* 11. *& lib.*7.*cap.* 29.*n.*105. alios citat Cened.*ad Decretal.collect.*29.*n.*4.Iul.Cæſ. Imbrian.*in tract.de ind.c.Regni in præf.num.*42.Motta *in tract.de confirmat.Ordinis diui Iacobi lib.*2.*per totū*, *& præcipuè cap.*2.§.29.Bambacar.*in repet.c.*1.§.*qui clericus quæſt.*2.*n.*31.*cum ſeqq.ſi de feudo def. contr.fuer.* Gutier.*practic.lib.* 2.*quæſt.*111.*num.* 2.Lezana *in ſum. quæſt.Regul.c.*2.*num.*2.Diana *moral.reſol.par.*1.*tract. de immun.reſ.*49.nouiſſimè Traſmiera *in tract de polygamia lib.*3.*quæſt.*12.*n.*26. Bobadil. *in ſua Politica lib.*2.*cap.*19.*n.*11.latè Carol.de Graſſis *d.effectu* 1.*n.* 110.*cum ſeqq.*Fr.Emman.*quæſt.Regular. tom.*1.*quæſt.* 1.*art.*6.*& q.*13.*art.*2.Ioan. Ramirez *in tract. de fundat Ordinis S.Iacobi cap.* 1. *fol.* 18.*n.*20.Ayala *en la declaracion de la orden de Santiago, per tot.*& præcipuè *cap.*1.*&* 2.Ioan.Sanc.*in ſelectis diſp.*49.*à n.*11.Rebel. *de obligat.Iuſtit.par.*2.*lib.*3.*quæſt.*4.*num.*13.nouiſſimè Mendez à Caſtro *in praxi Luſitaniæ lib.*2.*cap.*1.*n.*10. & vide pro hac parte reſponſum D. Equitis Ioannis Sanctinij in Romana Curia Aduocati, quod ad me miſit, doctiſſimis ſanè fundamentis refertum. Verum huiuſmodi Milites non eſſe verè Religioſos, ſed ſecundùm quid, non improbabiliter Sarm. *de reddit. Eccleſiaſt.p.*4.*cap.* 1.*num.*23.Lazarte *de decim. vend. c.*19.*num.*92.Girond.*de gabell.par.*7.*in princip. n.*47. Burg.de Pace *conſ.*17.*num.* 2.Arag. 2.2. *quæſt.*88.*art.* 1.*pag.*138.*ad ult.argum.*Valent.*tom.*3.*in* 2.2.*diſp.*10. *quæſt.*4.*punct.*2.Molin.*de Iuſtit.tract.*2.*diſputat.*141. *verſ.eſt in verò regula, & diſp.*613.*à num.*5. *& tom.*4. *tract.*3.*diſp.*30.*n.*5.Fr.Ludou.à Cruce *in expoſ. Bullæ diſp.*1.*cap.*6.*dub.*111.*num.*5.Azor.*inſtit.moral.p.*2. *lib.*13.*cap.*4.*quæſ.*4.Azeued.*l.*14.*n.*3.*tit.* 5. *lib.*3.*nouæ recopil.*Marta *de iuriſdict.p.*2.*c.*32.*n.* 15. *& n.*4.*caſu* 113.*num.*33 Nicol.Garcia *de benefic.p.*4.*n.* 15. *cum ſeqq.*Iacob. de Graffiis *tom.* 1. *conſil.lib.* 3.*tit.de Relarib.conſil.*11. *num* 8. *&* 13.quorum ſententiam ſequitur Rota, vt coram Seraph.*deciſ.*583.& apud Poſti.*in tract.mandati de manut. deciſ.* 326.*n.* 3.Sed ex cuiuſque Ordinis regulis, & Apoſt.confirmationibus dignoſcere facilè eſt, qui ſint veri Religioſi.

Allegatio XIII.

Epiſcopus quæ efficere & conſiderare debet vt Clerici in minoribus gaudere poſſint exemptione à gabellis & tributis?

Summarium.

1 *Clerici etiam primæ Tonſuræ non coniugati ſunt immunes, & exempti à gabellis, & exactionibus, tributis, ac aliis ſimilibus oneribus.*

2 *Clerici in minoribus apud Caſtellanos non ſunt immunes à tributis, niſi actualiter habuerint beneficium Eccleſiaſticum.*

3 *Idem in Regno Portugaliæ.*

4 *Leges prædictæ Hiſpaniæ, & Luſitaniæ nullitati ſubiici videntur.*

5 *Luſitaniæ Ordinationes ſupra hominum memoriam ſciente, & patiente ſummo Pontifice fuerunt ſemper obſeruatæ, confirmataque in concordatis factis inter Clerum, & Regem.*

6 *Clerici huiuſmodi dicto priuilegio immunitatis gaudentes, ſunt etiam exempti quoad exactiones pro neceſſitatibus publicis.*

7 *Murorum, & pontium ad reparationem non ſunt tributa imponenda clericis abſque ſummi Pontificis auctoritate.*

8 *Clerici negotiatores non ſunt immunes à ſolutione gabellæ.*

9 *Clerici per viam negotiationis quando dicantur mercatores fieri.*

10 *Negotiator non dicitur, qui vendit granum, aut vinum ex redditibus ſui beneficij.*

11 *Negotiari non dicitur qui vendit fructus ſuorum fundorum.*

12 *Negotiari dicitur clericus venden fructus ex ſuo ſemine, ſuáque induſtria collectos ex alieno agro conducto.*

13 *Domum emens clericus ad ſuum vſum non ſoluit gabellam, ſecus ſi ad locandum.*

14 *Regulares, & Equites ex Ordinibus militaribus Chriſti Domini, Diui Iacobi etiam eximuntur à gabellis, & tributis.*

15 *Exemptio à tributis an concedatur vxoribus viduis prædictorum militum?*

16 *Clericus in Regnis Hiſpaniæ, & aliis Prouinciis tenetur denuntiare gabellariis res, quas portat.*

17 *Clerico non manifeſtante tenebitur mulio eius res portans denuntiare, vel damnum reſarcire.*

28 *Clerici tenentur iurare in manifeſtatione rerum eas portare ad ſuum vſum, & illius iuramento ſtatur itaut contrarium non poſſit probari, nec de eo querelari, quamuis falſum iurauerint.*

Clerici etiam primæ Tonſuræ, ſeu minorum Ordinum non coniugati, de Iure communi ſunt immunes, & exempti à gabellis, exactionibus, & tributis, ac aliis ſimilibus oneribus, vt probant text. *in cap.non.* 1
*minus, & in cap.aduerſus, de immunit Eccleſ.in cap. quamquam, de cenſibus lib.*6.*l.Presbyteros, C. de Epiſc. & cler.*reſoluunt Cou.*pract. c.*31. Bertach.*de gabellis, part.*6.*num.*12.Guid.Papæ *deciſ.* 385. Remig. *de cha-*

*ritatiuo subsidio quæst.64.& 65.*Ioseph.Ludouic. *to. 3.comm.opinion.tit.de gabellis,concl.vnica,vers.infertur.pag.479.*Auend.*de exequend.mand.p.2.c.14.n.30.* Giroud.*de gabellis p.7.num.4.*Matienz.*l.11.gloss. 1. num.4.tit.4.lib.5. noua recopil.* Alexand. Trentacin. *variar.resolut.lib.1.tit.de iure fisci,resol.5.n.7.cum sequentib.*Molin.*de iustit.to.3.disp. 671.n.5.* me citato *in hoc loco* Castr.Palao *in opere moral.tom.2.tract.12. disp.vnica puncto 9.num.13.*me etiam citato nouissimè Trullench.*in exposit.Decalogi lib.7.cap.12.dub.5. num.11.*Torreblanca *in practicab.Iuris spir.lib.15.c. 6.num.43.*Thom.Valasc.*to.1.alleg.28.num.1.*Molin. *de Iust.tom.3.tract.2.disp.270.num.5.*Malder. *in 2.2. tr.c.6.dub.8.*Lessi.*de iustit.lib.2.c.33.dub.5.num.39.* Alderan.Mascard.*de statut.interp. concl. 1. n. 73.& 105* Grilenz *cons.53.num.16.* me citato *in hoc loco* nouissimè Ciarlin.*controu.forens.cap. 22. num.1.*nouissimè Marcel.Vulpe *in praxi iudic.fori eccles.c.27. à princ.*

2 Verùm apud Hispanos atteta *l.2.tit.4.lib.5.noua recop.* huiusmodi clerici non sunt exempti a prædictis,sed cōtribuere debent,sicut laici,nisi actualiter habuerint beneficium Ecclesiasticum , & ita per illam legem tradunt Olan.*in antinomia Iuris verb.clericus n.23.*Humada *ad Greg.l.49.glos.3.n. 4. & l.54. glos.2.n.10.tit.6.part.1.*Gut. *pract.lib. 1. q.8.* Parlad. *quotid.p.1.cap.3.n.16.*Flores de Mena *variar.lib.2.q. 11.num.199.*Don.Christoph.de Pace *in scholiis ad leges styli l.212.num.2.& 3.* Felician. Solis *de censibus lib.2. cap.fin. n.13.*Gutier.*de gabellis q. 91.* Sanch. *de matrim.lib.7.disp.46.n.16.* Azor.*institut.moral.p. 1. lib.3 cap.vnic.q.fin.*Torreblanca *d.lib.15.cap.6.n.45.* Cardoso *in praxi Iudicum,verb. clericus n.74.* Vasq. *in opusc.de restitut.c.6.§.1.dub.2.num.33.*Thom.Valasc.*d.alleg.28.n.3.cum seqq.* Ioan.de la Cruz *in direct.Conscient.p.1.prac.7.q.7.art.3.dub.1. concl.1.* Bobadil.*in sum politica lib.2.c.18.n.263.& 282.* Villalob.*in sum.to.2.tract.8.diffic.14.n.5.*me citato *in hoc loco* Trullench.*dict.lib.7.dub.5. num. 12.* Molfes. *in summa Theologiæ moralis tract.6.c.10.n.65.in fine,* vbi tamen refert in Regno Neapol.iam esse immunes,

3 vt est notoria praxis in Regia Camera.†Idem quod in Castella , statutum est in regno Portugaliæ per Ordinationem Reg.*lib.2.tit.11.in princ.*vt referunt Mol.*d.disp.671.num.5.*Aluar.Valasc.*consult. 131.* & Thom.Valasc.*d.alleg.28.num.5.*me citato *in hoc loco* Castr.Palao *d.punct.9.n.14.*

4 Quæ leges,tam Hispaniæ,quàm Lusitaniæ Apostolicam dispensationem, siue tacitam, siue expressam præsupponunt, alioquin militari subiicerentur, quatenus prædictos clericos non habentes beneficium astringunt ad solutionem gabellæ , & tributorum, maximè eos qui gaudent priuilegio fori,iuxta decretum Conc.Trid.*sess.23.de refor.cap.6.*Castr.Palao *to.2.tract.12.disp.vnic.pun.9.n.4.& n.14.vers. hæ tamen leges,*me citato Trulench.*d.dub.5.n.12.in fine,* & sic easdem leges,& consuetudinem,quam à Romano Pont.scitam & toleratam dicunt , defendunt Vasq.*in opusc.de restit.cap.6.§.1.num.33.*Lessi.*de iustit.lib.2.cap.33.dub.5.n.39.*Molin. *de iustit. tract.2. to.3.disp.270.n.5.*Salas *de legib.q.96.tract.14.disp.14. sect.11.n.111.*Turrian.*2.2.to.2.disp.44.dub.4.n. 12.* Gutier.*de gabell. q.91.à n.5.*Torrebl.*de magia lib.4. cap.6. num.71.* sed eam clarè aduersari summorum Pont decretis, de quibus suprà,asserunt illam damnantes Nicol.Garc.*de benef.p.2.cap.3.à n.1.* Megala *in p.1.lib.1.c.17.q.6.n.101.*Diana *moral.resolut.part 1. tract.2. resol.15.* referens talem consuetudinem in Regno Siciliæ non extare , plures citat Doctores Ciarlin.*d.c.2.n.2.*

Quoad Ordinationem tamen Lusitanam possum 5
attestari ex antiquorum relationibus, ita supra hominum memoriam semper fuisse obseruatum,sciente,& patiente Summo Pontifice,ex Valasc.*consult. 141.n.11.*& etiam ante illam per antiquiores leges, & Extrauagantes hoc idem dispositum, & obseruatum erat,prout constat ex *Articulis gabellarum c.11.* & ex *l.12.tit.3.p.5.Extrauagantium:*quæ quidem leges confirmatæ fuerunt in cōcordatis factis in Romana Curia,ipso Summo Pontifice approbante, inter Clerum, & Regem Dionysium, prout referunt Anast. Germon.*in asser.libertatis eccles. cap.7. vers. maior,cū seqq.*D Barbos. *in priuatis scholis ad l.si iusfamiliæ ff.de legatis 1.* quem citat Bened. Ægid. *in repet.l.1.C.de sacros.Eccles.p.5 §.2.n.12.*& Cald.Pereira *de empt.c.8.n.36.* & faciunt tradita per Dianā *mor.4.tr.11.res.13.*

Clerici igitur gaudentes dicto priuilegio immu- 6
nitatis , & exemptionis, sunt etiam exempti quoad exactiones pro necessitatibus , & vtilitatibus publicis, & communibus, non obstantibus legibus ciuilibus,& Regiis contrarium disponentibus:nam Iure Canonico,cui in hoc standum est,ita clarè disponitur , vt *in d.cap.non minus, & in c.aduersus,de immunit. Eccles.*me citato *in hoc loco* Castr.Palao *in opere mor.tom.2.tract.12.disp.vnica puncto 9.num.3.* vbi *num.7.*resoluit Pontifice inconsulto Episcopi & clerici consensum non sufficere ad illas exactiones soluendas,quia ad hanc obligationem inducendam requisitus est consensus Pontificis propter imprudentiam quorumdam ; ita vt etiam † ob reparatio- 7
nem murorum,pontium , viarum, &c. licitum non sit tributa illis imponere, etiam eum laicis communia sine consensu Summi Pontificis,quamuis laicorum bona ad illorum reparationem non sufficiant, nisi tanta sit necessitas,& pietas,quod sine periculo, aut scandalo ad illum recurri non possit, tunc enim sufficit Episcopi cum clericis cōsensus Bart.& Paul. *in l.ad instructionem C.de sacros. Eccl.* Angel.*in sum. verb. immunitas §.37.*Syluest.*eodem verbo 1.num. 20.* Gregor *l.54.verb.en las calcadas tit.6.part.1.*Petr. de Ledesm.*in sum.tom.2. tract.7.cap.2.concl.27.*Gutier. *pract.lib.1 q.3.*D.Sahag.*in c.1.de iudic.à num.25.*Fr. Emman.*in addit.ad explicat.Bullæ Crucis §.9.n. 72.* Card.Tolet.*in sum.lib.1.c.29.* Lancel. Gallia *cons. 6. num.54.& 55.*Laderch.*cons.145.n.4.in fine,* Duard. *in Bullam Cœnæ can.18.q.3.num.3.& q.12.num.2.&* Homobon.*in examine eccles.p.3.tract.15.quæst.30.in fine,*nouissimè me citato *in hoc loco* Ciarlin. *d.c. 22. n.53.*Molin.*de iustit.tract.2.disp.679.*Guid.Pancir.*in thesauro var.lect.lib.3.c.32.*Ceual.*commun.contra cōmun,q 415.& tom.4.q.896.n.617.cum seqq.* Pradill. *in summa leg.pœnalium p.2.cas.48.n.12.* Azor.*instit. moral.p.2.lib.10.c.7.col. 1080,* Flores de Mena *var. lib.3.q.31.à num.213.*Morl.*in emporio iuris p.1.tit.1. q.16.num.12.*& concessum fuisse à Clemente VIII. *anno Domini* 1600. quòd Ecclesiastici de mandato Ecclesiæ soluant tributum , quando laicorum bona non sufficiunt, refertur Marta *de iurisd.p.4. cent.1. casu 1. n. 55.* & latiùs *casu 9.* Bernard. Græuæ *ad pract.Cam.Imperial.lib.5. n.15.* latè Fr. Anton. de Sousa *in relect. de censur.Bullæ Cœnæ c.10. disp. 92.* plures Doctores refert Cened. *ad Decretal. collect. 153.n.4.*

Verùm quia hæc materia periculosa est, & Rota Romana articulo maturè discusso eam certis conditionibus declarauit *in vna Brūdusina gabellæ coram Peña,* impressa per Dianam *moral.resol. In fine partis quintæ,* Lectorem ideo ad illam remitto , verba autem decisionis, quæ singularis est , subnectam.

Ad

Ad effectuem nimirum clerici, seu personæ Ecclesiasticæ legitimè possint subire ista onera, & ad ea persoluenda cōpelli, inspecto Iure Canonico, sequentia copulatiuè requiruntur. Primò vt adsit magna necessitas, cui aliàs facilè subueniri nō possit, tunc clerici cū laicis contribuāt, probatur in d.c.non minus, vbi expressè notat Abb.n.5. vers.quarto requiritur, & d.c.aduersus, de immun. Eccles.vbi Abb.num. 4. & clarius apparet per Extrauag. Benedicti XI. Substitutio, de immun.eccles. Secundò *debet concurrere communis vtilitas, vel saltem pietas, vt in d.c.non minus, & c.aduersus, & de pietate considerauit tex.in l.ad extractiones C.de sacros.Eccl.* Tertiò *oportet quòd onus illud sit reale, & illud sustinendum laici non sufficiant, quia clerici & Ecclesiæ soli tenentur cū laicis contribuere in subsidium, & vbi laicorum non supersunt facultates, vt in d cap.non minus, & cap. aduersus, quas conditiones considerationes Benedict. in d. Extrauag. de immun. Eccles. ibi, ceterum attendant solicitè Ecclesiarum Prælati & clerici Lateranen.Concilij quod in huiusmodi subuentionibus solum casum necessitatis, aut communis vtilitatis, vbi laicorum ad id non supersūt facultates, deliberatione prouida noscitur expressisse.* Quartò *requiritur quòd ad onus huiusmodi imponendū vocetur, & consentiat clerus, nec sufficeret Episcopus cū Capitulo, quia quod omnes tangit, ab omnibus particulariter approbari debet, c.cum omnes, de constit.c.quod omnes, de regul.Iuris in 6.& probatur in c. aduersus, ibi, verum si quando forte Episcopus simul cum clericis, & considerauit Abb.in d.c.non minus n.4.& 5.* Quintò *& vltimo in istis oneribus imponendis, ad effectum vt clericus teneatur, potissimū requiritur vt Papa consulatur, & ipso consulto, & non aliàs clerici contribuant, d.c.aduersus, vbi notat Abb. n.5.vers.quartò requiritur.& sic fuit expressè statutum per Benedictum XI.in d.Extr. de immun. Eccles. & meritò, quia si arbitrio Episcopi & clerici hoc relinqueretur, facilè contingeret huiusmodi impositiones, & onera per ambitum, & preces Principū, & ministrorū laicorum, quibus occurrere solent Romani Pont. qui non aliter quam causa cognita ipsas facultates, vt clerici contribuant, concedere solent,* &c.

8 Limita tamen in clericis negotiatoribus, qui non sunt immunes à solutione gabellæ, vt probat expressè text.*in cap.quanquam, de cens.lib.6.*ibi, *quas non causa negotiandi deferunt*, resoluunt Duen. *regul. 100.vers.fallit 11.*Ioseph.Ludou.*tom. 3.commun.opin. tit.de gabell concl.vnic.vers.infertur 10.*ibi.*fallit quādo*, Lazart.*de decima vendit.q.10.num. 65 & 66.*Girond.*de gabel.part.7.n.8.*Foler.*ad Manrant.de ordine iudic p.4 num.86.pag.184.*Matienz.*l.11.glos.1.num.4. tit.10.lib.5.recop.*Bobadil.*in sua politica lib.2.cap 18. num.123.lit.F, & num.124.* Garcia *de nobilit.glos.9. num. 53.* Nauar. *cons.1. de immunit Eccles.*Mexia *in tract.tassa panis concl.5.num.13.*Cened. *ad Decretum collect.37.num.2.*Marta *de iurisd.p.4.casu 3.à num.2.* Cabed.*p.1.decis.189.& p.2.arest. 45.* Alex.Trentacinq.*var.lib.1.tit.de iure fisci resol.5.num.* 8. latè Gutier. *de gabell. quæst.* 93. me citato *in hoc loco* Castro Palao *in opere mor.tom.2.tract.12.disp.vnica punct.9. num.15.*& alij citati *de Iure Eccles.lib.1.c.19.§.1.num.* 63.nouissimè Marcel. Vulpe *in d. sua praxi cap. 17. num.16.*& Sperell.*in decision.fori Eccles. decis. 94.n. 7.*& nouissime Trulench.*d.dub.5.num.17. cum seqq.* me etiam citato *in hoc loco* Torreblanca *dict.lib. 15. c.6.n.46.*

9 Quando dicantur clerici per viam negotiationis mercatores fieri, latè differunt Girond.*d.part.7.num. 31.*Marc.Anton.Genuens.*in praxi Archiep. cap. 62.* Cur. Philip. *tom. 2. lib. 3. cap.1.numer.20.*Cened.*d. num.2.*Molin.*de Iust.tract.2.disp.342.vers.2.cum seq.* latè Carol. de Grassis *de effectibus cleric. effectu 6.* Paul.Comitol.*resp.moral.lib.1.q.55.* Vgolin. *de potestate Episcopi c.23.§.15.cum seq.*Aloys.Ricc.*in praxi fori Ecclesiast. decis. 375. in 1.edit.& resol.317.in 2. edit.* Marcel. Vulpe *dict. cap. 15. num.17.& cap.33. per tot.* Camil. Borel. *in summa omnium decis. tom.1. tit.7.de clericis num.68.cum seq.* & dixi *dict §.5.num. 64.* me citato *in hoc loco* Castro Palao *dict. parte 9. num.16.*

Non dicitur clericus negotiator, qui vendit vinum, granum, aut oleum ex redditibus sui beneficij collectum, prout resoluunt Bonacos.*commun. criminal.p.2.verb.gabella fol. 3. versa*, Gregor.*l. 49. verb. las franquezas tit.6.part.1.*Ioseph.Ludou.*tom. 3.commun.opin.tit.de gabel.concl. vni. vers.infertur* 10 Roland *cons.71.num.10.vol.4.*Carol.de Grassis *d.effectu 6.num.33.*Marcel.Vulpe *d.c.33.num.10.* Vgolin. *de offic. Episc.cap.13.§.16.num.4.in fine*, Mexi.*in tractat. tassa panis, concl.5.num.29.*Marta *de iurisdict.part.4. casu 3.num.9.*Cabed.*p.2.aresto 45.* Gutier. *de gabell. quæst. 92. num. 24.cum seqq. & num. 36.vers.quo fit*, Marc.Anton Genuens.*in tract.Arch.ep. Neap. c.62. num.7.*Bobadil.*in sua polit.lib.2.cap.18.numer. 123.* Squillante *de priuileg.cleric.c.8. num.38.* Quod procedit etiamsi clericus fructus sui patrimonij, & Ecclesiæ transuehat, & portet aliò quàm vbi nascuntur ad vendendum; nam adhuc non dicitur negotiari, Bonacin.*in Bull.Cœnæ Domini, disp.1.quæst. 19. puncto 3.§.3.num.6.& de contract.disp.2.quæst.9.puncto 2.* Souza *in Bull.Cœna cap.19.disp.92.num.4.* Vener. *in examine Episcop.in tit.de clerico negotiatore, num.5.* me citato *in hoc loco* Castr.Palao *d.num. 16. vers. 2.* & me citato relato *in hoc loco* Torreblanca *d.lib.15. c.6.n.49.* 10

Ita etiam clericus negotiari non dicitur, qui emeret animalia, vt illa pascat in propriis prędiis, & cum pinguia facta fuerint, vel cum partus ediderint, illa, & eorum partus vendat, me citato *in hoc loco* Castr.Palao *d.punct.9.num.16.vers.tertio.*Molin. *de Iust.tract. 2.disp.342. num. 14.* Carol.de Grassis *d. effectu 6.num.18.*Rodoan.*de spol.Eccles. q. 2.n.1.*Iacob.de Graff.*in aureis decis.lib.2.cap.18.num.8.*Marcel. Vulpe *d. cap. 33. num. 12.* vbi *num.* 8.attestatur Eminentissimos Cardinales decidisse in hæc verba: *Sacra Congregatio Cardinalium negotijs Episcoporum præposita censuit Oratorem non prohiberi terras patrimoniales per laicos colere, & pro eiusdē cultura vsu animalia necessaria ememere, eorūq; animaliū fœtus pro sua, & familiæ sustentatione vendere, nec propterea illicitæ negotiationis prætextu teneri posse. Romæ 22.Iunij 1625.* 11 Nec etiam qui semel tantùm emeret, aut venderet, Salzed.*ad Bernard.in pract.cap.15. vers. & huius cap.* Cened.*p.1.collect.37.num.2 in fine*, Carol.de Grassis *d.effectu 6.num.19* vbi *num.* 28. dicit quòd clerici possunt exercere agriculturam. Sic etiam non dicitur negotiari ille, qui vendit fructus suorum fundorum, vt resoluunt Molin.*d.disp.342.num. 11.* Claud. Tuti.*alleg.14.n.2.*Ioseph.Ludou.*concl.15.vers. fallit quando*, Cened.*ad Decretum collect.37.num.2.in fine*, Valasc.*consult.131.à num.6.*Marcel.Vulpe *d. cap.33. num.10.*Trulench.*d.dub.5.num.19.* Aloys. Ricc.*dict. resol.317.num.8.*vbi *num.10.* resoluit non dici clericum negotiatorem, vel mercatorem, licet id quod superest, de eo quod vilius ad sui, vel suorum sustentationem emit, iusto pretio tunc currente carius vendat, quàm emit, nouissimè Sperell. *dict. decis. 84. num.9.& 10.*vbi resoluit quòd in fructibus ex propriis, vel Ecclesiasticis prædiis recollectis non cadit mercatum, vel negotiatio, nec lucri captandi auiditas, ita vt illos liberè possit clericus vbique locorum vendere: & *num.12.* ex Macrabrun. *cons. 18.*

num.

num. 291. *& seq.* tenet quòd clericus deferens rem suam de loco ad locum causa vendendi, & habendi maius pretium, non dicitur negotiator, quia ad hûc effectum requiritur, vt rem illam emeret, vel venderet, & *num.* 15. concludit ad hoc vt clericus dicatur quoad hunc effectum negotiator, duo copulatiuè requiri; prius est, vt rem vendat, non ex propria re ortam, sed ab alio comparatam: alterum, vt eo fine emerit, quo carius reuenderet, quorum altero deficiente, deficit quoque negotiatio.

12 Fructus clerici ex suo semine, suaque industria collecti ex alieno agro conducto venditi, gabellam soluunt, quia tunc dicitur negotiari, vt per Gutier. *de gabellis, quæst.* 63. *num.* 68. *&* 72. Beller. *disquisit. cleric. tit. de discipl. cleric.* §. 21. *num.* 31. Quicquid in contrarium sentianta Macrabrun. *conf.* 18. *num.* 296. *cum seqq.* Sperell. *dicta decis.* 94. *numer.* 16.

13 Sic etiam † non teneretur clericus soluere gabellam ex emptione ædium, quas emit ad suum vsum, secus si emat ad locandum; quia ita in supremo Portugaliæ Senatu iudicatum refert Cabed. *decis.* 189. *parte* 1. de cuius decisionis veritate vide Valasc. *consult.* 131. *num.* 10. Denique quæ negotia sint permissa, aut etiam interdicta clericis, tractat diffusè Redoan. *de spol. Eccles. quæst.* 2. *per tot.* vbi *num.* 12. tenet quòd licèt clerici non possint conducere terras, possunt in conducta, in qua succedunt, remanere, & *num.* 13. quòd possunt conducere possessiones recolendas ad sui sustentationem, & *num.* 15. quòd possunt emere equum pullum nutriendum, & rem vtélioratam vendant carius, & *num.* 49. quòd ementes pro suo vsu possunt vendere propter aliquam necessitatem pro maiori pretio.

14 Regulares quoque à datiis, gabellis, vectigalibus, & oneribus tam realibus, quàm personalibus sunt exempti, ex Iuris communis dispositione, *cap. quanquam, de censib. in* 6. *Clem. præsenti, de imm. Eccles.* Abb. *consil.* 13. *part.* 2. Bald. *in l.* 1. *num.* 9. *C. de contrah. empt.* Bertazz. *de gabell. seu vectig.* §. 7. *princ. n.* 10. Rota *in Bononien. exemptionis* 25. *Maij* 1618. coram Card. *Verospio. sen.* Equites etiam ex Ordinibus Militaribus Christi Domini, D. Iacobi, & D. Benedicti, & aliis similibus eximi à tributis, & gabellis, disponit apud Lusitanos Ordin. Regia *lib.* 2. *tit.* 11. *§. vlt.* & apud Hispanos *l.* 9. *tit.* 18. *lib.* 9. *noua recop.* resoluunt Mench. *illust. cap.* 105. *num.* 45. Pallad. *lib.* 1. *rerum quotid. cap.* 3. §. 1. *num.* 19. Bobadill. *in sua politica, lib.* 2. *cap.* 18. *num.* 264. Diana *resolut. moral. p.* 1. *tract.* 1. *resol.* 49. vbi saltem quoad bona commendarũ admittere videtur, Gutier. *de gabellis quæst.* 95. *à num.* 12. Nauar. *cons.* 23. *de Regular.* vbi de Militibus Sancti Stephani, Valasc. *consult.* 131. *num.* 3. Trulench. *dict. dub.* 5. *num.* 27. de his omnibus dixi *d. tract. de Iure Eccles. lib.* 1. *c.* 39. §. 5. *num.* 26. vbi *num.* 23. 24. *&* 25. de Regularibus, Conuersis, nouitiis, Monialibus Tertiariis, & Eremitis, me citato *in hoc loco* Castro Palao *d. punct.* 9. *n.* 18.

15 Dubium tamen est, an huiusmodi exemptio à tributis concedatur vxoribus viduis horum Militum? Praxis Regni Lusitaniæ obseruat illas hoc priuilegio non gaudere; sed contrarium verius est, per ea quæ tradunt Perez *l.* 1. *tit.* 3. *lib.* 1. *Ordin. pag.* 57. *& tit.* 2. *lib.* 4. *pag.* 795. Azeued. *l.* 9. *numer.* 4. *tit.* 11. *lib.* 2. *nouæ recopil.* D. Barbosa *in l. quia tale, num.* 23. *ff. soluto matrim.* Cabed. *part.* 1. *Lusit. decis.* 98. *& p.* 2. *aresto* 71. me citato *in hoc loco* Castr. Palao *d. n.* 18. *in fine.*

16 In Regnis Hispaniæ, quando clericus aliquid portat, ex quo gabella debetur, si non fuisset exemptus, tenetur id ipsum denuntiare gabellariis, quod & in aliis Prouinciis obseruari testantur Ioseph. Ludou. *tom.* 3. *commun. opinion. tit. de gabellis, conclus. vnica,* §. *infertur* 10. *vers. isti etiam,* Brunor. à Sole *in locis communibus, verb. gabella* 4. Stephan. Gratian. *discept. forensium, cap.* 17. *num.* 8. *cum seqq.* † Illo verò non manifestante muliones manifestabunt, & si hoc nõ fecerint, tenebuntur resarcire damnum, ex traditis per Vez. *in tom.* 1. *commun. opinion. lib.* 4. *tit.* 41. *n.* 12. *pag.* 651. Farin. *in praxi crimin. p.* 6. *q.* 71. *num.* 19 † Et ipsi clerici in manifestatione rerum, vel mercium, quas secum portauerint, tenentur iurare se illas ad suum vsum, ac necessitatem emisse, & illius iuramento stãdum est, nisi per partem aduersam contrarium probaretur, vel militaret aliqua præsumptio in contrarium, vide Mascard. *de probation. concl.* 953. *n.* 13. Seraphin. *de priuileg. iuram. priuileg.* 14. *num...* Farin. *in praxi crimin. q.* 172. *n.* 30. Marta *de iurisd. p.* 4. *casu* 83. *n.* 7. me citato *in hoc loco* Ciarlin. *controu. forens. c.* 22. *num.* 58. Et si falsum iurauerit, non potest de eo quete lari, Valasc. *consult.* 131. *n.* 11.

(Right margin: 17 beside "forensium, cap. 17 …"; 18 beside "651. Farin. …")

ALLEGATIO XIV.

Episcopus sacros Ordines quomodo conferre debeat?

SVMMARIVM.

1 *Subdiaconatus in primitiua Ecclesia Ordo sacer non reputabatur.*
2 *Subdiaconatus inter Ordines sacros numeratus fuit à constitutione Gregorij atque Vrbani.*
3 *Materia Subdiaconatus est propria Calix vacuus etiam consecratus cum Patena.*
4 *Subdiaconatus Ordo, & alij minores vna eademque die sine Papæ licentia conferri non possunt.*
5 *Ante annum à suscepto postremo gradu minorum Ordinum ad Sacros, quis promoueri non potest, nisi necessitas, aut Ecclesiæ vtilitas postulauerit, aut consuetudo permitteret.*
6 *Diaconi materia est liber Euangeliorum.*
7 *Sacerdotalis ordinis materia remota est Calix cum vino, & Patena cum Hostia, materia verò proxima est illorum traditio.*
8 *Ordinatus in Presbyterum non manet, cui non traditur Patena cum Hostia, & Calix cum vino.*
9 *Sacerdos manet initiatus si Episcopus moriatur antequam proferat verba illa,* Accipe Spiritum sanctum, *&c. peractis aliis.*
10 *Ordines duo sacri eodem die etiam Regularibus dari non debent.*
11 *Ordines duos sacros suscipiens non solum peccat, sed à posteriori suspensus est, in quo solus Papa dispensat, nisi consuetudo permitteret.*
12 *Locus congruus ad conferendos sacros Ordines est Ecclesia Cathedralis, vel loci dignior.*
13 *Locus vbi Episcopus Ordines confert an in litteris ordinandorum sit exprimendus? remissiuè.*
14 *Hora pro sacrorum collatione quæ sit? ostenditur.*
15 *Tempus matutinum non est de substantia collationũ Ordinum.*
16 *Missa cum sacri Ordines conferuntur, non est de substantia.*
17 *Ordines maiores quare sacri appellentur? ostenditur.*

SVBDIACONATVS, qui inter Ordines sacros primo loco numeratus est in primitiua Ecclesia Ordo sacer nõ reputabatur, vt inquit Vrbanus Papa *in c. nullus* 60. *dist.* ideo legimus 1

mus tempore Syricij antiquissimi Pontificis Cathedram Pontificiam tenentis anno Christi 386. & in ordine 40 post Petrum, Subdiaconatum minimè esse Sacrum Ordinem *in c.quicumque*, vbi glos. *verb.ad Diaconi 77.dist.* confirmatur etiam ea ratione, quod in Concilio Leodicen *cap.* 21. non permittitur Subdiaconis ingressus in Sacrarium, nec contactus vasorum dominicorum, & tamē constat vasa sacra ab aliis tangi non debere, quàm à sacratis hominibus, vt dicit Stephan. I. *in epistola ad Huarium.*

2 † Inter sacros igitur Ordines numeratum fuisse à Constitutione Gregorij atque Vrbani dixit Innoc. *in cap. miramur, de seruis non ordin.* vbi gloss. refert prædictas Constitutiones, & latiùs Marc. Anton. Caper. *in tract. de perpetua castit. Sacerd. c.*7. Vasq. *in 3.p.tom. 3.disp.*248.*cap.*3. Molfes. *in summ. Theologiæ moralis tract.*2.*c.*2.*num.*25. Marchin. *de sacram. Ordinis tr.*2. *p.*6.*c.*1.

3 Dicitur autem Græcè Hypodiaconus, quasi subministrans Diacono, *c. cleros* 21.*dist.* In eius ordinatione pro materia porrigitur ei Calix vacuus cum Patena, cuius traditione perficitur ordinatio, cap. *Subdiaconus* 33.*dist.* Iacob. de Graffiis *in decis. aureis p.*2. *lib.*1.*c.*9.*num.*6. Rodulph. Cupers. *in repet. c. oportebat* 79.*dist. in* §. *Subdiaconatus Ordo art.* 1. Sanch. *in opuscul. moral. lib.*7.*cap.*1, *dub.*12.*n.* 11. Marchin. *vbi suprà c.*2. Marcel. Vulpe *in praxi iudic. fori Eccles. c.* 7.*n.*28.*vers. subdiaconus*, Vasq. *tom.* 3.*in* 3.*part. disput.* 236.*c.* 5. ac Molfes. *in summa Theologiæ moralis tr.* 2. *cap.* 8. *num.* 14. & 15. Carol. de Graffiis *de effectibus clericat. in prælud. num.* 288. & *seq.* vbi addit onus esse pertinens ad hunc Ordinem ad Sacrificium deferre vinum & aquam in vrceolis, Diaconis administrare, & manile & manutergium tenere, & pro lauandis ante Altare manibus Sacerdotibus aquam præbere: & hoc etiam officio functus fuit Iesus Christus Dominus noster, quando linteo se præcinxint ad lauandos pedes Discipulorum: & quando de aqua in nuptiis fecit vinum. Non esse necesse Calicem esse consecratum, vt ait Sot. Ledesm. & Emman. Saa, quos refert, & sequitur Henriq. *in summ. lib.*10.*c.*5.*in commento littera F*, & *c.*8.*n.*3. Cōtra Syluest. *verb. ordinatio* 2.§.4. *vers.* 3. & alios, quibus adhæret Fornarius *de Ordin. cap.*2.§.6.*ad finem*, & illo citatò Molfes. *d.c.*28.*num.*23. Homobon. *de humana vitæ statibus p.* 1. *c.* 19. *vers. Subdiaconi*, ex eo, quia nullo Iure constat necessariam esse Calicis consecrationem ad essentiam Sacramenti; tum quia sicut validè confici potest Sacramentum in Calice non consecrato, ita validè conferri potest character Ordinis per traditionem Calicis non consecrati: attentè tamen inuigilandum ab Episcopo, ne Calice non consecrato vtatur, cum non sine maxima causa constitutum sit, vt Calices consecrentur, & nonnisi à personis sacris tractentur, *cap. in sancta, de consecrat. dist.*1.

4 Forma autem sunt verba prolata ab Episcopo in traditione materiæ; & iis vtitur, in traditione libri Epistolarum: *Accipe librum Epistolarum, & habe potestatem legendi eas in Ecclesia sancta Dei tam pro viuis, quàm pro defunctis, in nomine Patris,* &c. Et in traditione Calicis vacui cum patena, vt habetur in Pontificali hac verborum forma vtitur Episcopus: *Vide cuiusmodi ministeriū tibi traditur, ideo te admoneo, vt ita te exhibeas, quod Deo placere possis*, referūnt Molfes. *d.cap.*8.*num.*16. & Vasq. *dict. tom.*3.*disp.*238. *c.*5.*à num.*48. Sanch. *in opusc. moral. lib.*7. *c.*1.*dub.*12. *num.*1.

5 Subdiaconatus Ordo, & alij minores, vna, eademque die sine Papæ licentia conferri non possunt, *cap.*2.*de eo, qui ordin. furtiuè suscepit.* Quinimo hodie nedum simul dari non possunt, sed nec infra annum, cum non nisi post annum à suscepto postremo gradu minorum Ordinum ad sacros quis promoueri possit, nisi necessitas, aut Ecclesiæ vtilitas aliud exposcat, vt habetur in Concil. Trident. *sess.* 23. *de reformat. cap.* 11. cuius Concilij decretum arbitrio Episcopi remittit facultatem abbreuiandi interstitia, non autem promouendi, vel dispensandi, vt promoueantur vna die, ad duos sacros, vel vltimum minorum cum primo sacrorum: ita Menoch. *de arbitr. casu* 564.*num.*6. Maiol. *de irregularit. lib.*4. *cap.*11.*post num.*1. & *lib.*3.*c.*24.*post num.*13. Salzed. *ad Bernard. cap.* 25.*vers. vna eadem die.* Non tamen Concilium dicto loco aufert consuetudinem, quæ permitteret, vt possint simul minores dari cum Subdiaconatu; nam vbi ea extaret, licitè his quoque temporibus eos simul conferret Episcopus, vt tenent Nauat. *in man. cap.*25.*num.*71.*vers.*8. Rebuff. *in praxi benef. tit. de clericis malè promot. gloss.*1.*num.*18. Sorb. *in comp. priuil. mendicātium, verb. Ordines sacri, vers.* & *licet.* Gutier. *Canonic. lib.* 1.*c.* 26. 31. & 32. Viuald. *in Candel. aureo tit. de sacramento Ordinis num.* 36. Henriq. *in sum. lib.*10.*cap.*11.§.4. Suar. *tom.* 5.*disp.* 31.*sect.*1.*num.*41. Fr. Emman. *quæst. Regularium tom.*3. *q.*23.*art.*4. Fr. Ludou. Miranda *in man. Prælat. tom.*1. *q.*38.*art.*8.*concl.*2. Thom. Valasc. *tom.*1.*alleg.* 4.*n.*2. Bonacin. *de Sacrament. disp.* 8. *quæst.* *vnica puncto* 5. *n.*36. Vasq. *tom.* 3.*in* 3.*p.disp.*246. *à num.* 46. Fornar. *de Ordine c.* 8. §. 3. *in* 1.*notab.* Molfes. *d. tract.*2.*c.*8. *num.* 37. Quamuis ab ipso Concil. sublatam esse omnem contrariam consuetudinem existiment Maiol. *d.lib.*4.*cap.*11.*num.*1. Menoch. *d. casu* 564. *n.* 8. Salzed. *d.c.*25.*vers. vna eademque die.* Reginald. *lib.* 3.*n.*28. Cætera de hoc Ordine vide *in tract. de iure Eccles. lib.*1.*c.*37.

Diaconus græcè, minister latinè appellatur, *cap. cleros* 21.*dist.* quia Sacerdoti ministrat, & aliis clericis ministeria dispēsat, & res sacras populo administrat: nam licet alij quoque Clerici ministri existant, solus tamen Diaconus propriè sortitur hoc nomen, quia solus circa res sacras Presbytero ministrat, easque fidelibus distribuit, *cap. Diaconi sunt* 93.*dist.* Alij verò potius assistentes dicuntur, vt Syluest. Summus Pontif. docet *in cap. nullus Acolytorum.* 24. *dist.* Hic & Leuita vocatur à tribu Leui, à qua Diaconi originem ex veteri Lege traxerunt, *d. cap. cleros, c. Diaconi sunt* 93.*dist.* Elegerunt autem Apostoli septem Diaconos *Actor.*6. quorum primus, & sanctitate præcipuus claruit B. Stephanus, & post aliquot tempora insignis eiusdem Ordinis floruit B. Laurentius, & plures alij; sed locum quidem illorum septem tenere videntur Archidiaconi, qui ministri sunt spirituales Episcoporum, sicut illi in Apostolorum locum viduis ministrabant, arg. *cap. Diaconi Ecclesiæ* 93.*distinct.* In ordinatione Diaconi pro materia traditur ei liber Euangeliorum, & illius traditione perficitur sua ordinatio, *cap. Diaconus*, 23.*distinct.* Sanchez *d.lib.* 7. *cap.*1.*dub.*12.*num.*15. vbi aduertit hunc esse actum secundarium, & minus principalem Diaconi; nam actus principalis Diaconi, qui est porrigere Calicem, & patenam cum hostia, & vino Sacerdoti non potuit traditione alicuius materiæ explicari, quia cum Presbytero Calix cum vino, & patena cū hostia tradatur. Subdiacono verò eadem vasa vacua, modus non restabat medius, quo posset tradi Diacono: quam ob causam propter Euangeliorum dignitatem per eorum libri traditionem suscipitur Diaconatus, cuius officium est publicè legere Euangelium in Ecclesia, & ministrare in Sacrificiis, verbum 6

gentibus

gentibus prædicare,& Sacerdotibus in sacris Ecclesiæ actibus deseruire, ad quos actus omnes alij, qui attribuuntur huic officio,redduntur: quod officium etiam Dominns noster exercuit, quando post Cœnam Sacramentum sangunis,& Corporis ministrabat Discipulis, ac quando prædicabat Euangelium, ideò eis assignatur liber Euangelij, & Stola in modum iugi, alteri tantummodo eius humero iniecta, Crespet.*in sum. Ecclesiast. discipl. verb. Diaconus*, Homobon. de Bonis *de humana vita statibus, par. 1. c. 19. in princip.* Rodulph. Cupers *in d. cap. oportebat, rub. Diaconus institutum, art. 1. num. 38.* Graffiis *d. cap. 9. num. 7.* Vulpe *d. c. 7. num. 28.* Carol. de Graffis *d. prælud. num. 290.* Marchin. *d. tract. 2. part. 7. cap. 2. cum seqq.* Vasq. *tom. 3. in 3. p. disp. 236. c. 4. cum seqq.* Molfes. *d. tract. 1. cap. 9.* Sanch. *d. lib. 7. cap. 1. dub. 17. n. 8.* Forma autem sunt verba Episcopi in traditione materiæ, videlicet: *Accipe potestatem legendi Euangeliũ in Ecclesia Dei, tam pro viuis, quàm pro defunctis in nomine Domini, Amen*, vt in Pontificali. De hoc Ordine dixi *d. lib. 1. c. 35.*

Presbyter græcè, latinè senior dicitur, *cap. cleros,*
7 *21. dist.* non tam ætate quàm moribus, & officio, qui etsi ætate plerumque sit iunior, sic tamen viuere, ac conuersari debet; vt eius probata vita senectus sit, vt inquit Cnncil. Trid. *sess. 23. de reform c. 14.* Is Sacerdos etiam dicitur, quasi sacrum dans. Sed Sacerdotis quidem nomen in sacris Canonibus non solum inferiores Presbyteros, sed etiam Episcopos comprehendit. Propriè verò, & strictè Presbyter dicitur, qui curam habet animarum post Episcopum, sed & Diaconus, & Subdiaconus Sacerdotis nomine continentur, *cap. si quispiam 81. dist. cap. Subdiaconum, 77. dist. cap. 1. in fine 15. quæst. 5. cap. 2.* vbi gloss. *de cohab. cler.* præsertim, vbi de re fauorabili agitur, in re verò odiosa strictè fiet pro solo Presbytero. Panormit. *in d. cap. 2.* Ordinandus est Presbyter non minor viginti quinqne annorum ætatis, vt infrà *allegat. 26. num. 1.* dicitur, & qui bonum babeat testimoninm, qnique non modo in Diaconatu annum integrum ministrauerit (nisi aliud Episcopo videretur, vt dicitur *allegat. 18.*) sed etiam ad populum docendum ea, quæ scire omnibus necessaria sunt ad salutem, & ad ministranda Sacramenta, diligenti examine præcedente, idoneus comprobetur, atque ita peritus, & bonis moribus conspicuus, vt præclarum bonorum operum exemplum, & vitæ monita ab eo possint expectari, vt inquit Concil. Trident. *sess. 23. de reformat. cap. 14.* Itquoque ex Toletano Concilio VIII. *cap. 9.* Psalterium, & Cantica vsualia, vel hymnos didicisse debet. In eius ordinatione porrigitur ei pro materia remota Calix cum vino, & patena cum Hostia; materia verò proxima est traditio Calicis cum vino, & patenæ cum Hostia, *cap. præterea, iuncta gloss. 23. dist. c. generaliter, §. vtriusque 15. quæst. 1.* Et forma illa verbornm adiicitur: *Accipe potestatem offerendi*, &c. *cap. Presbyteri, cum seqq. 23. distinct.* Cùm ergo materia Sacerdotij sit traditio patenæ cum Hostia, & Calicis cnm vino, si in patena non sit Hostia triticea, & in Calice vinum vitis desideretur, non manere ordinatum resolnunt Ioan. de la Cruz *in director. conscient. par. 1. de sacram. Ordin. dub. 1. concl. 1.* Tanner. *in 3. par. D. Thom. disp. 7. quæst. 2. dub. 4. num. 94.* Villalob *in sum. tom. 1. tract. 21. diffic. 4. num. 1.* Turrian. *in select. disp. Theolog. part. 1. disp. 21. dub. 1.* Campan. *in diuers. Iuris Canon. rub. 2. num. 17.* quicqnid dicat Henriq. *in sum. lib. 10. cap. 6. §. 1.* cuius opinio nobis aliquando placuit, in prima scilicet huius tractatus impressione, sed modò propter tantorum dictornm auctoritatem libenter ab ea recedimus. Quamuis Coninch *de Sacrament. disp. 50. dub. 7. num. 71. concl. 6.* resoluat ordinandum de necessitate præcepti teneri tangere Calicem, & patenam, nibilominus tamen de necessitate Sacramenti non est necessarius talis contactus, vt per Camer. *de Sacram. tract. 11. cap. 3. dub. 4.* Zambran. *in decis. casuum conscient. cap. 6. dub. vnico, num. 11.* Bonacin. *de Sacram. disp. 8. quæst. vnic. puncto 3. num. 10.* Diana *moral. resol. p. 2. tract. 2. miscell. resol. 3.* vbi subdit post Henriq. Reginald. Vasq. Molfes. & alios, non esse necessarium vt ordinandus tangat physicè materiam, sed sufficere vt extensione manuum ostẽdat se eam ab ordinante acceptare, quia Concilium Florentinum de Ordine, nihil meminit de contactu, sed tantùm de traditione.

Manus quoque ipsius sacro Chrismate inungnntur, 8
oleo videlicet Catecbumenorum, quæ Vnctio solis Presbyteris in ordinatione præstatur, non antem inferioribus clericis, *d. c. præterea*, & Sacerdotali veste induitur, vt in Pontificali. Manus etiam super ipsum imponit ordinator, & Presbyteri stantes, *cap. Presbyter 23. dist. cap. vlt. de Sacram. non iterãdis*, vbi Host. *num. 10.* asserit sufficere † etiamsi non 9
omnes stantes, sed duo tantùm manus imponant, & sic Sacerdos remanet initiatns Ordine Sacerdotali, si his peractis moriatnr Episcopus, antequam illa verba proferat, *Accipe Spiritum sanctum, quorũ remiseritis peccata, remittũtur eis*, &c. licèt bis verbis prætermissis imperfecta sit Sacerdotalis potestas, cùm Sacerdos à peccatis neqneat absolutioaem impendere prætermissis ab Episcopo præcitatis verbis. Ita Valent. *tom. 4. disp. 9. q. 1. puncto 5.* Card. Bellarm. *cap. 9. de Ordine.* Suar. *tom. 5. disp. 42. sect. 4. & 11.* Martin. Fornar *de Ordine cap. 2. num. 1. ad finem*, Henriq. *in sum. lib. 10. c. 6. §. 1.* Sanch. *in opuscul. moral. lib. 7. c. 1. dub. 15. n. 10.* Officium Presbyteri est, vt habetur *in cap. perlectis 25. distinct.* Corporis, & Sanguinis Domini Sacramentum conficere, & Deo in Sacrificio offerre, super populum orare, à peccatis absoluere, & benedicere dona Dei; baptizare etiam, & alia Samenta populis ministrare præter Confirmationem & Ordinem, vt suo loco ostendimus; & denique verbum Dei prædicare; qnæ quidem omnia, etsi in potentia in Presbyterij charactere consistãt; quia videlicet harum rerum potestas in Ordine traditur, non tamen omnia in actum absque iurisdictione, & Superioris anctoritate deducuntur; qnod enim de potestate absoluendi diximus, est à Concilio Trid. *sess. 13. de reform. cap. 15.* constitutum, vt nullus Sacerdos cuinscumque audiat Confessionem, nec absolntionis beneficinm valeat impertiri, nisi aut parochiale beneficinm obtineat, aut ab Ordinario per examen idoneus approbatus iurisdictionem ordinariam, vel delegatam hac in re consequatur; vt latè *alleg. 25.* videbimns. Alia similiter Sacramenta ministrare non potest Sacerdos, nisi similem habeat ab Episcopo, vel Rectore Ecclesiæ auctoritatem, sed nec Missæ Sacrificium eum celebrare conuenit antequam hoc ei ab Episcopo permittatur, Conc. Trident. *sess. 23. de reform. cap. 3.* Neque coram Episcopo suo celebrans benedictionem super populum dare potest, non obtenta ab eo licentia, Nicol. I. *ad Michael. Imper.* & habetur *in Hispalen. Concilio*; & denique verbnm Dei prædicare non potest antequam mittatur, & approbetur, *cap. ecce 95. dist.* Cæterùm si nihilominus in solo charactere confisus prædicta omnia exercere voluerit, rata habebuntur, & valida, præter pœnitentiæ & Matrimonij Sacramenta, in quibus cum charactere etiam iurisdictio requiritnr de essentia, vt suis in locis exponuur.

De

De ſcientia autem, quæ requiritur in maioribus Ordinibus initiandis, videtur indagandum: & in primis ad Subdiaconatum, & Diaconatum requiritur, vt initiandus latinè ſciat, & quæ legit, intelligat: ſic Sot. *in 4. diſt. 25. q. 1. art. 4. concl. 3.* Menoch. *de arbitr. caſu 425. num. 50.* Sanch. *in opuſcul. moral. lib. 7. cap. 1. dub. 45. num. 15.* vbi *num. 16.* poſt Sot. *citato loco,* ſubdit ad Sacerdotium vltra dicta deſiderari, vt Sacrificium illud intelligat, & ſic requiri vt bene legat contenta in Miſſa, & mediocriter intelligat, & vt habeat mediocrem ſcientiam, vt poſſit ſeruare ritè ea, quæ ſpectant ad Miſſam conficiendam, & quòd ſciat defectus occurrentes in Miſſa, materiam & formam conſecrationis, diſpoſitionem neceſſariam ex parte animæ, & corporis, & antea *num. 5.* dixerat peccare mortaliter Epiſcopum ordinantem eum, qui deſicit officium, & neceſſaria ad officium, & talem Ordinem, Marchin. *de ſacram. Ordinis par. 5. tr. 2. p. 1. c. 1. num. 1. cum ſeqq.* Quod examen de ſcientia etiam reſpectu Regularium fit ab Epiſcopis, vide ſuprà *alleg. 11. n. 5.*

10 Duo ſacri Ordines eadem die, etiam Regularibus conferri non debent, vt de iure probat *cap. literas, & cap. dilectus, de tempor. ordinat.* docet Concil. Trident. *ſeſſ. 23. de reform. cap. 13.* & referunt Henriquez *in ſum. lib. 6 capite 10. §. 3. lit. Q. & lib. 13. cap. 18. in fine,* Fr. Emman. *in explic. Bullæ Cruciatæ fol. 228. & quæſt. regul. tom. 3. q. 23. art. 4. & q. 24. art. 3. & 5.* And Gimbat. *de officio, & poteſtate legati, lib. 2. n. 264.* Rebuff. *in praxi benef. p. 2. tit. de clericis ad ſacros Ordines malè promotis, gloſſ. c. 18.* Sanch. *in opuſ. moral. lib. 7. c. 1. dub. 53. num. 1.* Franciſc. Leo *in theſauro fori Eccleſiaſtici, part. 1. cap. 4. num. 29. & p. 3. cap. 8. num. 50.* Piaſec. *in praxi noua Epiſcopali p. 1. c. 1. num. 50 verſ. hæc ſpectat.* Galet. *in margar. caſuum conſcientiæ. verb. Ordo 3.* Marcel. Vulpe *d. tractat. c. 8. num. 14.* Valer. Reginald. *in praxi fori pœnitent. lib. 30. tractat. ... n. 198.* Miranda *in man. Prælat. tom. 1. q. 38. art. 5.* Molfeſ. *in ſum. tract. 2. c. 14. numero 13.* nouiſſimè Marchin. *de ſacram. Ordinis, tractat. 1. part. 7. c. 1. à num. 1.* & Lezana *in ſum. quæſtionum Regular. part. 1. c. 14. num. 14.* & dixi *alleg. 18. num. 1.*

11 Pœna autem contra recipientes vna & eadem die duos Ordines ſacros, licet a Tridentino nulla definiatur, nihilominus Iure Canonico erat impoſita pœna ſuſpenſionis, vt *in d. c. literas*, ibi, *ab executione officij Sacerdotalis tamdiu volumus manere ſuſpenſum, donec de illo diſponatur,* &c. & *in c. innotuit, de eo, qui furtiuè ord. ſuſcepit,* ibi, *in ſuſceptis Ordinibus miniſtrare non debeat,* &c ex quibus poſtremis verbis rectè colligitur hanc ſuſpenſionem eſſe latæ ſententiæ, & ipſo facto, vt per illum text. reſoluunt Nau. *in man. c. 25. num. 71.* Marchin. *d. c. 1. num. 1.* Bonacin. *de cenſur. extra Bullam, diſp. 3. q. 1. punct. ... §. 7. n. 1.* Quicquid dicat Suar. *de cenſur. diſp. 31. ſect. ... num. 11* Quam quidem ſuſpenſionem incurrit etiam ille, qui continuato eiuſdem diei ieiunio Dominica die ſequenti quatuor temporum recipit duos Ordines ſacros, vt aſſerunt citati infrà *alleg. 18. num. 1. in fine*, quibus addo Henriq. *d. lib. 13. c. 38. §. 2. in fine,* & Salzed. *ad Bernard. c. 25. prope finem, pag. 104.* vbi dicit etiam tunc ſuſpenſum eſſe Epiſcopum a collatione Ordinum, & ordinatum ab executione, donec Apoſtolica Sedes diſpenſationem ei indulgeat. Sed dubium eſt an ſuſcipiens vna die duos ſacros Ordines ſit ſuſpenſus ab vtroque, vel ab altero eorum? In quo dicendum mihi videtur fieri ſuſpenſum ſolùm ab vltimo Ordine ſuſcepto. Ita Suar. *de cenſur. diſp. 31. ſect. 1. n. 40.* Sayr. *eod. tract. lib. 4. c. 14. numer. 13. circa ...* Molfeſ. *in ſum. tract. 2. c. 18. num 9.* quos refert, & ſequitur Marchin. *d. tractat. 1. part. 7. c. 1. num. 2. in fine.* quibus adde citatos *in Collect. d. Conc. d. ſeſſ. 23. c. 13. n. 15.* Poterit tamẽ Summus Pontifex diſpenſare vt quis eodem die ſuſcipiat duos maiores Ordines, quia hæc prohibitio de iure poſitiuo eſt, in quo ipſe diſpenſare poteſt, Molfeſ. *d. tractat. 2. c. 14. numer. 4.* Fr. Emman. *quæſt. Regul. tom. 3. quæſt. 23. art. 4. & q. 24. art. 5.* Epiſcopo verò neque ex rationabili cauſa id licet, *c. cùm dilectus, de tempor. ordin.* Fr. Emman. *d. q. 14 a. 5.* Marchin. *d. tr. 1. p. 7. c. 1 num. 4.* Vtrum autem conferri poſſint vna die minores ordines cum Subdiaconatu in iis locis, vbi viget conſuetudo vt conferantur. Vide ſuprà *alleg. 11. poſt n. 20.*

Locus congruus ad conferendos ſacros Ordines 12 eſt de Iure Eccleſia Cathedralis, vt aſſerit Syluest. *verb. Ordo 2. num. 8.* Sanch. *in opuſc. moral. lib. 7. c. 1. dub. 50. numero 3.* de conſuetudine tamen licere in ea Eccleſia eos dare, quam Epiſcopus eligere maluit, tenent D. Antonin. *3. part. ſum. tit. 14. c. 16. §. 17* Tabiena *verb. Ordo 5. §. 1.* Rebuff. *in regul. 13. Cancellariæ ver. minores* Vgolin. *de poteſtate Epiſcopi c. 26. §. 14. numer. 2.* Henriquez *in ſum. lib. 10. c. 11. §. 3.* Piaſec. *in praxi noua Epiſcopali p. 1. c. 2. numero 46. pag. 55.* Sed hodie hac in re habemus claram diſpoſitionem Concil Trident. *d. ſeſſ. 23. de reformat. c. 8.* vbi in hæc verba. *Ordinationes ſacrorum Ordinum in Cathedrali Eccleſia, vocatis præſentibus ad id Eccleſiæ Canonicis, publicè celebrentur: ſi autem in alio Diœceſis loco præſente clero, loci dignior, quoad eum fieri poterit, Eccleſia ſemper adeatur,* referunt Barthol à Ledeſma *dub. 15. de Ordine,* Salzed. *ad Bernard. in practicab. c. 26. verſ. minores verò,* Sanchez *d. numero 3.* Garcia *de benef. parte 8. c. 1. numero 17. in fine,* Armendar. *in addit. ad recop. legum Nauarræ libr. 1. tit. 18. de Epiſcopis, verſ. ad 10.* ¶ Dubium deinde reſtat, 13 an locus vbi Epiſcopus Ordines confert, ſit in litteris ordinandorum exprimendus? De quo vide Cald. Pereira *de empt. c. 5. numero 10.* vbi poſt Rebuff. *in praxi tit. de forma litter. Tonſur. numero 7.* & Meneſ. *l. 4. C. de diuerſ. reſcriptione, numero 12.* reſoluit exprimendum eſſe.

Hora verò pro ſacrorum collatione eſt circa no- 14 nam, per *gloſſ. 1. in c. quod a patribus,* vbi Archid. *75. diſtinction.* Sed vſus ſeruat, vt conferantur manè quacumque hora; non eſt tamen tempus hoc de ſubſtantia collationis Ordinum, ſecundùm doctrinam Hoſtienſ. *in c. conſultationi numero 2. de tempor. ordinat.* vbi habetur, † quòd tempus, ætas, & Epiſcopi 15 qualitas, non eſt de ſubſtantia Ordinum; ideoque character imprimitur; ſi quocumque tempore, à quocumque Epiſcopo, dummodo in forma Eccleſiæ, & homini baptizato conferantur; conferentes verò, & recipientes ideo puniuntur, quia tranſgreſſores ſunt Canonum, de quibus ſuo locò tractabimus: ſic etiam † Miſſa cum ſacri Ordines con- 16 feruntur, non eſt de eorum ſubſtantia, vt notant Doctores *in capit. quod ſicut, de elect.* Armilla *verb. Ordo, numero 8.* licet tamen requiratur de honeſtate, & vſu, vt firmat Imol. *d. c. quod ſicut numer. 16.* Sot. *in 4. diſt. 24. q. 2. art. 1. concl. 2.* Sanch. *in opuſc. moral. lib. 7. c. 1. dub. 4.*

Prædicti maiores Ordines ideo ſacri appellantur 17 à ſanctimonia, id eſt, caſtitate, & continentia, quam inducunt *gloſſ. fin. in ſum. 32. diſtinct.* Bellarm. *lib. 1. de ſacram. Ordin. capite 8. verſ. reſpondeo ill. 1.* quia illis annexum eſt caſtitatis votum, vt *alleg. ſeq.* ob idque, recta ratione ſacer Ordo peculiariter in Eccleſia is dicitur, cui eſt annexum ſacrum votum continentiæ, propter quod homo dicatur & ſacratur Deo, vt inquiunt Valentia *tom. 4. diſputat. 9. quæſt. 1. puncto 4. verſ. Innocentius verò,* Fornar. *de ſacram. Ordinis cap. 1.*

num. 3. Bonacina *de Sacrament. disp.* 8. *q. vni. puncto* 2. *num.* 2. *ad fin.* Flamin. *de resign. lib.* 5. *q.* 6. quamuis prędictos Maiores Ordines dici sacros, quia ordinati in eis sunt, quorum actus, aut habent sacra tangere, aut Sacramentum Altaris perficere, dicant Alphons. Aluarez *in speculo Iuris Pontificij c.* 81. *vers. circa istum articulum*, Carol. de Grassis *de effectibus clericalibus in prælud. n.* 296.

ALLEGATIO XV.

De castitatis voto sacris Ordinibus annexo.

SVMMARIVM.

1 *Continentia sacro Ordini quando cœpit esse annexa, ostenditur.*

2 *Continentiam antiquitus promouendi expressè cogebantur polliceri.*

3 *Continentia sacris Ordinibus Ecclesiastico precepto fuit annexa.*

4 *Ordinibus sacris insignitus ante pubertatem an arctetur ad continentiam, ostenditur.*

5 *Ordinatus vi metúve, qui in constantem virum caderet, eo suscipiat Ordinem, an voto continentiæ teneatur, disputatur.*

6 *Ordinibus sacris insignitus tenetur in Confessione circumstantiam Ordinis sacri detegere, non solum cum actuale peccatum carnis patrauit, sed etiam cum consensum præstitit.*

7 *Clericus fornicans ratione voti, committit incestum.*

8 *Concubitum clerici sacris insigniti esse simplicem fornicationem sunt qui tenent.*

9 Cap. quia circa, de bigamis, *declaratur.*

10 Cap. Presbyter 28 dist. *declaratur.*

11 *Fornicatio clerici cum soluta non est adulterium.*

12 *Mulier fornicans cum clerico in maioribus non cōmittit ex parte sua incestum*, & n. 15.

Filius clerici in sacris constituti sua matri potest succedere, ibid.

14 *Contrarium ostenditur, ad id citatis pluribus Doctoribus.*

15 *Coitus damnatus dicitur ille, cui aliqua pœna temporalis per legem, aut constitutionem iuris imponitur.*

16 *Filius vt non succedat matri, sufficit esse susceptus ex coitu damnato, vel punibili.*

17 *Componuntur opiniones hac de re adinuicem cōtrariæ.*

18 *Clericus castitatem & continentiam sacro Ordini annexam seruare debet.*

19 *Sancti qui non sunt, sancta tractare non possunt.*

20 *Continentia in clericis est de Iure positiuo.*

21 *Subdiaconatus de essentia, vt substantia non est continentiæ, sed tantùm accidens ex statuto Ecclesiæ.*

22 *Papa dispensare potest, vt promoti ad sacros Ordines matrimonia contrahant.*

23 *Papa potest dispensare cum Religioso, vel Moniali super voto castitatis & continentiæ vt matrimonia contrahant.*

24 Cap. cùm ad monasterium, de statu monach. *declaratur.*

1 CONTINENTIA sacro Ordini cœpit esse annexa ex institutione Siricij summi Pontificis, circa *annum* 388. *in cap. plurimos* 81. *distinct.* vt dicit gloss. *in cap. cum in præterito, verb. qui sacramentu* 84. *distinct.* eamque postea confirmauit Innocentius I. *anno* 408. vt videtur deduci ex *cap. proposuisti* 82. *distinct.* vel florere incipit à tempore Leonis I. qui Sedem Petri occupauit anno Christi 440. vt colligitur ex quadam ipsiusmet *epist.* 83. *cap.* 4. ad Anastas. Episcop. Thessalonicensem, cuius verba refert Marchin. *de sacram. Ordinis, tract.* 2. *part.* 6. *cap.* 8. *diffic* 5. Sed relicta in hoc temporum varietate, quam referunt Sot. *de iust. lib.* 7. *q. vlt.* 6. *art.* 2. *vers. probatur*, & Valentia *tom.* 4. *disput.* 9. *quæst.* 5. *puncto* 5. §. 2. *vers. ceterùm* multis testimoniis sacrarum Scripturarum, antiquorum Conciliorum, veterum Pontificum, sanctorúmque Patrum Græcorum, & Latinorum, huiusmodi continentiæ votum sacris Ordinibus æquissimo iure annexum fuisse, illísque magnopere continentiam expedire tenent Iodoc Clicthouæ. *de cælibatu Sacerdotum*, Claud. Spencæ. *de continentia Sacerd.* Marchin. *de Sacramento Ordin. tract.* 2. *part.* 6. *cap.* 8. Sot. *d. quæst* 6. *art.* 1. *vers. & quoniam*, Valentia *d. puncto* 5. §. 3. Cardin. Bellarm. *lib.* 1. *de Clericis cap.* 19. Fr. Emman. *quæst. Regul. tom.* 3. *quæst.* 1. *art.* 1. Azor. *instit. moral. part.* 1. *lib.* 13. *cap.* 12. nouissimè Torreblanca *in pract. Iuris spirit. lib.* 1. *c.* 15. *per tot.*

Hanc continentiam cogebantur promouendi antiquitus expresse polliceri, *cap. nullum, cap præterea, & cap. quando* 28. *distinct.* Postea verò ex Constitutione Martini Papæ nemo ordinandorum tenetur hanc continentiam expressis promittere verbis, sed tacitè, vt silentium ordinati pro consensu reputetur, subdens ne promoueretur asseuerans se non velle continentiæ promissione detineri, *cap. Diaconus* 27. *dist. cap. Diaconi* 28. *dist.* Et ita cum clerici ad sacros Ordines promouentur, tacitè castitatem promittere censentur, hoc est non expressè, sed facto ipso; nam licet non voce voueant, at facto & opere profitentur castitatem per sacrorum Ordinum susceptionem, *cap. quando, cap. de his & cap. præterea* 28. *distinct.* Decian. *in cap. at si clerici, num.* 227. *de iudic.* Alphons. Cupers *in repet. cap. oportebat.* 79. *dist. vers. explicatur de Cardinalibus, art.* 1. *cap.* 16. Monald. *cons.* 69. *num.* 6. *lib.* 2. quos refert Carol. de Grassis *de effectib. clerical. in prælud. num.* 41. Franc. Mendoça *in lib.* 1. *Regum cap.* 1. me citato *in hoc loco* Torreblanca *d. lib.* 2. *cap.* 15. *num.* 57. quibus addo Mich. Medin. *de sacrorum vir. continent. lib.* 5. *cap.* 2. Cardin. Bellarm. *lib.* 1. *de Matrimon. capit.* 21. Azor. *instit. moral. part.* 1. *lib.* 13. *capit.* 12. *quæst.* 6. Vasquez *tom.* 3. *in* 3. *part. disp.* 249. *cap.* 2. & 3. Sanch. *de matrim. lib.* 7. *disp.* 27. *num.* 10. Basil. Pont. *in simili tract. lib.* 7. *cap.* 27. *num.* 7. Marchin. *d. tract.* 2. *part.* 6. *cap.* 8. *diffic.* 6. vbi *diffic.* 7. inquirit in quo consistat solemnitas voti continentiæ, quod in susceptione Subdiaconatus emittitur, & qua ratione differat à voto castitatis solemni in approbata Religione? Vtrùm autem Episcopi, interueniente Clerici consensu, statuere atque decernere possint, quod promoti ad minores Ordines continerent? Negatiuam partem sustinet Anguian. *de legib. lib.* 2. *controu.* 2. *n.* 26. vbi reprobat & reprehendit Archidiacon. *in c certe n.* 1. 12. *q.* 1 contrarium tenentem. 2

Ex quibus iam primò colliges falsam sententiam illorum, quia asserunt cælibatum sacro Ordini Iure diuino adiunctum fuisse, ideóque nulla potestate humana etiam Papali dispensari posse, quia ex dictis contrarium verius esse constat, & solo præcepto Ecclesiastico sacris Ordinibus fuisse annexam continentiam tenent D. Thom. 2. 2. *quæst.* 88. *artic.* 7. & 11. Autonin. Capet. *de perpetua castitate Sacer. cap.* 25. Claud. Spensæus *lib.* 1. *de contin. sacerd. cap.* 3. Sot. *in* 4. *sentent. dist.* 38. *q.* 1. *art.* 1. 3

vers.

*verf.dub.am.*Valentia *d.puncto* 5.§.1. *verf. fed his argumentis.*Card.Bellarm. *lib.1.de Clericis cap.*18.Henriq.*in fum.lib.*10.*cap.*14.§.6.Azor. *d.cap.* 15. *quaſ.* 1. Marchin.*d.cap.*8.*diffic.*6.*num.*1.Item me citato *in hoc loco* videtur aſſerere *ead.cap.*8.*diffic.*10.*n.*10.

4 *Secundè* colliges illum, qui ante pubertatem, Epiſcopi incuria, vel contemptu, Sacris eſt inſignitus, ad continentiam non arctari, poſtquam peruenerit ad illam, niſi cum pubertatem attingit, promotionem ratam habuerit, tum expreſsè, tum tacitè non contradicendo: quia ſi tunc proteſtetur, poſſet ad ſeculum retrogredi, & vxorem ducere. Ita Abb. *in cap. vnic.num.*3.*de clerico per ſaltum p omoto*, vbi Ioannes Andr.*num.*5.& Hoſt.*num.*1.Sot.*4 diſtinct.*25.*quaeſt.*1.*art.*2.*concl.*3.*verſ.quod ſi ruges*, Rebuff.*in praxi benef. tit.de clericis malè promotis gloſſ.*2. *numer.* 10. Nauar. *conſ.*2.*num.*4.*de his,quae vi.*Henriq.*in ſumma.lib.*1.*cap.* 12.§.3.Sanch.*de matrim.lib.* 7.*diſp.*30.*num.* 1. & 8. Squillante *de cleric.obligat.p.*1.*num.* 83. Bonacin *de matrimon.q.*3.*puncto* 9 *num.*8.Baſil.Pont. *eod. tract. lib.*7.*c.*29.*num.*15.vbi expreſsè tenet quòd ſi puer, ſi ad vſum rationis perueniat, non reclamet, ſed conſcius obligationis continentiæ, ſtatum ſequatur Eccleſiaſticum, tunc ex iſta tacita profeſſione ſtatus ſacri, cenſetur in prædictum onus conſenſiſſe, conſequenter ab Eccleſia ad obſeruantiam caſtitatis compelli poſſe, refert & ſequitur Marchin.*d.cap.*8. *diffic.*10.*num.*1.& 2.vbi tamen *num.* 4.*cum.ſeqq.*contra Molin. Sanch.& Squillan.tenet impuberem, qui habens plenum vſum rationis ſua voluntate ſacros Ordines recepit, ſciens onus caſtitatis illis annexum, voto caſtitatis & Diuini Officij recitatione teneri.

5 Quæſtio in hac materia controuerſa eſt, an ſcilicet ordinatus vi, metúve, qui in conſtantem virum caderet, ſcienter ſuſcipiat Ordinem, continentiæ voto teneatur? In qua quæſtione affirmatiuam partem tuentur D.Antonin 3 *part.ſum.tit.*14.*cap.*16.§. 18. *verſ.de ſic coacto ord nate*, Sot *de Iuſtit.lib.*7. *quaeſt.*2. *art.*5.*verſ.quapropter*, Armil.*verb.Ordo* 8 *num* 4 Tabiena *eodem verbo* 5.*num.*17.Archid.*in c. de Iudæis, in § e,verſ.in gloſſ.*145.*diſt.*Syluest.*verb.Ordo* 4.*n.*1. & 2. Henriq. Boich.*in cap.maiores n.*5.*de Baptiſmo*, vbi Butr.§ *fi.num.*7.& Abb.*in* § *item quæritur,etiã num.*7.Alberic.*in ſuo dictionar. verb.ordinatus, verſ. vtrùm coacte ordinatus*, Rebell.*de obligat.iuſtit.par.*2. *lib.*1.*quaſt* 11.*num.*9.Petr.Ledeſma *de matrim.quaeſt.* 55.*art.*4.Paul.Comitol.*reſponſ.moralium lib.*1.*quaeſt.* 55.*à num.*3.Baſil.Pont.*de matrimon. lib.* 7. *cap.* 59. Diana *moral.reſol tom.*1.*tract.*4 *reſol.*93. Negatiua verò pars, quòd ſcilicet talis continentiæ voto non obligetur, ſuadetur *primò* exemplo matrimonij, quod graui metu extortum irritatur in Iure, *c.vnn. de Regular.cap.veniens, de ſponſal.Secundo* exemplo voti metu tali iniecto facti, quod nullum eſt, *cap.*1. & 2.vbi gloſſ.*verb.coactio ver.ſ item, & in voto,de his, quae vi*, quam ſequitur Abb.*ibi n.*11.*verſ. & quartus caſus. Tertiò*, exemplo ſolemnis profeſſionis, quæ pariter ipſo iure eſt irrita, ſi per vim, vel metum grauem emittatur, *c.inſinuauit,qui cler.vel vou.c.ſicut,c. qui monaſteria* 10.*q.*1.Nec obſtat quòd vi, vel metu baptizatus adhuc tenetur legibus Chriſtianæ Religionis, *cap de Iudæis* 45.*diſt.* nam diſpar eſt ratio, quia Baptiſmus eſt Sacramentum neceſſitatis, & ſimiliter legis Chriſtianæ obſeruantia. At Ordo & continentia eſt de conſilio, & voluntate: tum quia Baptiſmi ſuſceptio, & profeſſio legis Chriſtianæ non eſt votum, quod natura ſua petat plenam libertatem; ſicut eam petit perpetuæ continentiæ votum. Quare ita hanc partem negatiuam tenent

gloſ.verb.conditionaliter in d.cap.maiores § *item quæritur*, dum vltimo loco refert opinionem Ioannis, ob quod videtur in ea reſidere, Hieronym. Paul. *in praxi Cancellariæ fol.*55.Henriq.*in ſum.lib.*10.*cap.*14. *n.*5.& *lib* 15.*c.*5.*n.*9.*in com.lit.Q.*Nau.*cõſil.*1.*n.*8.& *conſ.*1.*n.*1.& *conſ.*3.*n.*8.*de his quæ vi, in nouis*, Petr. de Ledeſm.*in ſum.p.*1.*tract.de ſacram.Ordin. cap.*6. *diffic.*3.*dicto* 2.Sayr.*in Clau. Regia lib.*6. *cap.* 4. *ſub num.* 10. Vgolin.*de poteſtate Epiſcopi cap.*13.*num.*3. Cæſar.de Graſſis *deciſ.*19.*de his quæ vi, & deciſ.*20. Rot.Rom.*deciſ.*561.*p.*1.*diuerſ* Sanch.*de matr.lib.*7. *diſp.*29.*num.*5.Bonac.*de matr.quaſt.*5.*puncto* 9 *num.* 14.Coninch.*tom.*2.*diſputat.*30.*dub.*14.*à num.* 145. Squillante *de obligat.cleric.part.*1.*num.*80.Marchin. *loco cit.diffic.*9.Iul. Cæſar. Madius *de ſacris Ordinibus cap.*3.*n.*7.Hinc Rota *deciſ.*105.*num.* 5.*part.*1.*in recentiſſ.* cenſuit conſtare de metu Antonio illato antequam Sacris initiaretur, cùm aliàs ſolus metus reuerentialis ex præcedentibus minis, aut verberibus, etiam ſine patris expreſſo præcepto, ſufficiat in materia ſuſceptionis Ordinis.

Tertiè, colliges conſtitutum in Sacris, quia habet prædictum caſtitatis votum annexum, non ſolùm circumſtantiam Ordinis ſacri debere Sacerdoti detegere, cùm actuale peccatum carnis patrauit, ſed cùm mère tantùm libidinoſa actui conſenſum præſtitit, argumento tex.*in cap.qui viderit* 32.*quaeſt.*5.& iuxta tradita per Sot.*in* 4.*diſtinct.*18.*quaeſt.*3, *art.* 4. *verſ.cæterum*, Iacob.de Graffiis *in deciſ.aur.is lib.*1. *cap.* 50.*num.* 51. 6 Ratione enim voti clericus fornicans committit ſacrilegium, vt per Vincent.de Fiſch.*deciſ.*57.*n.*1. Luſit.Soar.*tom* 1.*commun opinionum lib.*1.*art.*7.*de clericis coniugatis n.*10.*pag.*175. Cald. Pereira *de nominat.emphyt.quaſt.*19.*num.*51.*cum ſequent*. Azor.*inſtit.moral. part.*1.*lib.*15.*c.*12.*col.*1335. & *par.*3.*lib.*3.*cap.*17.*quaeſ.*7. Fr. Emman. *quaſt. Regular.tom.*2.*q.*59.*art.*2.Sanch.*de matrim.lib.*7. *diſp.* 27.*num.*9.plures ex antiquioribus refert Cened. *ad Decretales, collect.*102.*n.*1. 7

Hinc fit non eſſe veram ſententiam Cardin. *in Clement. ad noſtrum verſ.*7 *num.*2.*de hæreticis*, vbi Imola *num* vlt. & eiuſdem Imolæ *in cap. vt clericorum, n* 8.*verſ.aduertas tamen, de vita & honeſt.cleric.* Clar.*in* §.*fornicatio n.* 4. & 18. & *in* §.*inceſtus n.*1. *verſ.ſed nunquid*, Bermond.*de public.concubin.rub.de ſacrileg.num.*1.Paleoth.*de nothis & ſpur.cap.*16.*num.* 14.*cum ſeqq.*Gitland.*in tract.de pœna commiſſar. concub quaeſt.*15 *num.*5.Gutier.poſt alios *Canon.lib* 2.*cap.*7. *num.*44.& aliorum, quos refert Sanch. *d diſp.* 57. *num.* 51.aſſerentium concubitum clerici Sacris inſigniti, eſſe ſimplicem fornicationem, per tex.*in cap. quia circa, de bigamis*, ibi, *cum eis tanquam ſimplici fornicatione notatis, &c.*& per text.*in cap.Preſbyter.* 28.*diſt.*ibi.*Preſbyter ſi fornicatus fuerit, vel adulterium cõmiſerit.* Quæ tamen opinio falſa eſt, ideo contrariam, nempe talem coitum eſſe ſacrilegium, meliùs ſuſtinent Menoch.*de arbitr.cent.* 5 *caſu* 418.*n.* 7.Thom.Doct.*conſ.*197.*n.*4.Carol.de Graſſ.*de effect. cleri.in prælud num.*40.Azor.*inſtit.moral. p.*1.*lib.*15. *cap.*15.*quaeſ* 6.*ad finem*, & *part.*2.*lib.*6.*cap.*7.*quaeſ.*12. *verſ.ſed dubia*, Petr.de Ledeſma *in ſum.p.*2.*tract.*27. *c.*14.*concl.*2.Bened.Ægid.*in tract.de priuileg.honeſt. art.*11 *num.*10 citati à Gutier.*d.cap.*7.*à num.*3.*cum ſeq* Sayr.*in Clau Regia lib.*8.*c.*2.*n.vlt.ad fin.* Suar. *de Relig.lib.*2.*c.*6.*n.*12.multi, quos refert, & ſequitur Sanch.*diſp.*17.*n.*19.aſſerentes teneri clericum illam circumſtantiam voti annexi Ordini ſacro tanquam mutantem ſpeciem, in Confeſſione exprimere, & ita dicere ſe eſſe clericum in Sacris, & illam ſimiliter declarare ſe peccaſſe cum clerico; cuius 8

rei ratio est, quia vltra fornicationem virtuti temperantiæ contrariam, peccauit contra virtutem Religionis violans castitatis votum, ac per consequens sacrilegium commisit, quod est rei sacræ violatio, iuuat text. *in cap. de his*, ibi, *vt sacrilegi, 28. distinct.* Vnde professus in Religione, & Sacris initiatus, si castitatem violet, si votum sacri Ordinis & Religionis differunt specie, vtramque circumstantiam tenetur confiteri, aliàs secus. Ita Iacob. de Graff. *in decis. aur. lib. 1. c. 20. n. 21.* Ægid. de Coninch. *de sacrament. disp. 30. dub. 3. n. 131.* Henriq. *in sum. lib. 5. de Pœnit. c. 7. n. 6.* Lessi. *de Iustit. lib. 2. c. 40. dub. 6. n. 40.* Sanch. *d. disp. 37. n. 25. cum seqq.* Homobon. *in exam. ecclesiast. tract. 4. c. 3. quæst. 27.* Filliuc. *in quæst. moralib. tom. 2. tract. 40. c. 9. num. 124.* Diana *moral. resolut. p. 1. tr. 7. resol. 4.*

Neque obstat text. *in d. cap. quia circa*, respondetur enim, quòd ideo ibi dicitur fornicatio simplex,
9 non quia non sit etiam sacrilegiũ, sed vt distinguatur ab aliis luxuriæ peccatis specialiori qualitate & substantia affectis, in quæ incidit aliquando Presbyter, verbi gratia, ab adulterio, stupro, vel incestu. Ita Azor. *instit. moral. part. 3. lib. 3. cap. 17. quæst. 7. vers. in hac.* Sed melius accedendo menti & dispositioni textus dicendum puto in eo vocati simplicem fornicationem in ordine ad bigamiam excludendam, quam non incurrit clericus concubinarius, supposito quòd non habuit animum contrahendi matrimonium de facto, & ita vocatur simplex fornicatio ex parte effectus, & vt distinguitur à copula, quæ fit cum effectu maritali, iuxta *c. nuper, de bigamis*; non tamen vocatur simplex ad excludendam malitiam contra religionem, & ideo ille tex. non vocat clericum simplicem fornicarium, sed tanquam simplici fornicatione notatum. Ad text. verò *in d. cap. Presbyter.* respondetur † nihil aliud significare, nisi quod
10 fornicatio clerici cum soluta non est dicenda adulterium, prout nonnulli affirmabant, de quibus Menoch. *d. casu 418.* † quia videbatur dari quoddam
11 coniugium spirituale inter clericum & Ecclesiam imò dicebant dari stuprum cum incestu, vt per Menoch. *dict. loco*, Gutier. *dict. c. 7. n. 37. cum sequentibus*

Verùm licèt communis opinio, de qua suprà, te-
12 neat coitum clerici dici sacrilegium, tamen respectu personæ mulieris, cum qua fornicationem committit, vt simplex reputatur, Benedict. Ægid. *d. art. 11. num. 10. vers. vtcumque*, & in hanc opinionem potius inclinarem, cui adstipulantur Menoch. *in addit. ad tract. de arbitr. casu 209. num. 6. vers. tertia opinio*, Surd. *de alim. tit. 5. q. 7. n. 44.* & Steph. Gratian. *d. c. 35. n. 24.*

Hinc à Doctoribus communiter resoluitur, & vt
13 æquiùs recipitur filium clerici in Sacris constituti suæ posse matri succedere, ex eo, quia respectu illius talis coitus non est damnatus, neque punibilis; & ita hanc opinionem tenent Perez *tit. 2. lib. 6. Ordin. pag. 69.* & latiùs *tit. 8. vers. vtrum autem, lib. 8. pag. 197.* Auend. *d. l. 9. Tauri glos. 5. cum seq.* ac proinde cum huiusmodi fornicatio ex parte ipsius mulieris non sit coitus damnatus, & punibilis, potest filius matri succedere, iuxta tradita per Negreiros *in introduct. vltim. volunt. lib. 2. c. 11. n. 5.*

Contrariam tamen opinionem, imò filium cle-
14 rici in Sacris constituti non succedere matri, tenent Anton. Gomez. *l. 9. Tauri num. 15. in fine*, & *ibi* Fernandez *num. 34.* Matiens. *l. 9. glos. 4. & num. 6. 7. 8. tit. 8. lib. 5. nouæ recopil.* Mench. *de success. creat. §. 10. num. 47.* Peregr. *de iure fisci, lib. 3. tit. 8. num. 37. in medio.* Gam. *decis. 136.* vbi Flores. Molin. *de Iustit. tract. 2. disput. 167. vers. licet, aliàs num. 8.* Spin. *in speculo testam. gloss. 16. princip. n. 18. & 19. 89. & 90.* Gutier. *practicab. lib. 2. quæst. 102. per totam*, Bernard. Graux. *ad pract. Cameræ Imp. lib. 2. conclus. 115. consil. 1. num. 2.* Azor. *moral. instit. part. 2. lib. 2. cap. 6. quæst. 5.* Lessi. *de Iustit. lib. 2. cap. 19. dub. 6. num. 56.* Et ex eo confirmatur, quia non potest negari huiusmodi coitum etiam ex parte matris punibilem esse, & damnatum, cum in Iure multæ sint contentæ pœnæ contra clericorum concubinas: dicitur enim † coitus damnatus ille, cui aliqua pœna temporalis 15
per legem, aut constitutionem Iuris imponitur, vt per Berm. *de publicis concubinar. propè finem, in verb. qui etiam filios. num. 73.* Boss. *de coitu damnat. num. 38.* Clar. *in §. fornicatio, num. 5.* Cald. Pereira *de nominat. emphyt. quæst. 21. num. 16.* Steph. Gratian. *d. cap. 35. num. 20.* Molin. *de inst. tract. 2. disp. 167. vers. licèt in conclusione.* Et † vt filius non succedat matri, sufficit 16
esse susceptus ex coitu damnato, vel punibili: itaut non requiratur vterque simul, ex Valasc. *consult. 29. num. 13.*

Quare has contrarias opiniones distinctionis 17
fœdere componendas duxi cum doctiss. D. meo Petro Barbosa *in priuatis schol. ad l. ex facto §. si quis rogatus il 1. vers. ad Ord. ff. ad Treb.* quod scilicet *prima* opinio procedat in clerico, qui suscepit filium ex muliere soluta, quam pro concubina non habebat, nam in his terminis verum est mulierem non puniri, nec respectu illius potest dici talis coitus damnabilis, aut punibilis. *Secunda* verò opinio habet locum in clerico, qui suscepit filium ex concubina sua, cum in nostris Hispaniæ Regnis concubina clerici acriter puniatur: quæ quidem resolutio semper intelligenda est de clericis in Sacris constitutis, nam filios clerici in minoribus, etiam beneficium Ecclesiasticum habentis succedere matri absque dubio resoluũt Azor. *d. c. 6. q. 5. vers. accedit.* Stephan. Gratian. *d. c. 36. n. 48.*

Castitatem & continentiam Ordini per se acce- 18
pto annexam clericus obseruare debet; cùm enim templum & vas Domini, ac sacrarium Spiritus sãcti esse debeat, indignum est dici eum cubilibus, & immunditiis deseruire, D. Paul. *ad Roman. 13. cap. decernimus, & per tot. 28. dist. cap. proposuisti, cum sequentib. 82. dist. cap. 1. & per totum 15. quæst. 8. cap. à multis, de ætate, & qualit. cap. vt clericorum, de vita & honest. cleric.* plura refert Bened. Ægid. *de priuil. honestat. art. 11.* Demosth. *in oratione contra Timocratem* sic ait: *Ego enim arbitror, qui sacras ædes ingreditur, qui curam diuinarum rerum præsit, eum non modo ad certum aliquod dierum tempus castum esse debere, sed per omne spatium ætatis ab istiusmodi studijs fuisse purum oportere*, & Cicer. *2. de legibus, ad Diuos*, inquit, *adeunto castè, qui secus faxit, Deus ipse vindex erit.* Ethnici enim immolare victimas eos prohibebant, qui minimè puri, & integri ad immolandum accederent, vnde Tibull. *lib. 2.*

Vos quoque abesse procul iubeo, discedite ab aris.
Queis dedit hesterna gaudia nocte Venus.
Casta placent Superis, &c.

Mandamini, qui fertis vasa Domini, *Esai. 52.* 19
necesse est, vt munda studeat esse manus, quæ alios mundare debet, *c. necesse 1. quæst. 1.* D. August. *serm. 26. ad Presbyt.* D. Chrysost *lib. 6. de Sacerd.* & qui sancti non sunt, sancta tractare non possunt, atque alieni effici debent à ministerio, quod viuendo illicitè polluunt, *c. Maximianus 81. dist* circa quam clericorum castitatem multa scribũt Thom. Doct. *consil. 147. n. 4.* Carol. de Graffis *d. prælud. à n. 25.*

Continentia in clericis, quia non est de Iure diuino,

nino, sed dumtaxat de Iure positiuo, vt præter citatos suprà *num.* 3. resoluunt Abb. *in cap. vt. clericorum n.* 5. *de vita & honest. cler. & in c. cum olim. n.* 5. *de cler. coniug.* Bellet. *disquisit. clerical. p.* 1. *tit. de disciplina clericali* §. 15. *num.* 61. Homobon. de Bonis *de humana vita statib. part.* 1. *c.* 19. *prope finem vers. quoad secundum*, † non est de substantia, & essentia Ordinis Subdiaconatus, sed tantùm accidens ex statuto Ecclesiæ, D. Thom. 2. 2. *quæst* 88 *art.* 11. Rota *diuers. part.* 1. *decis.* 560 *num.* 10. *& decis.* 561. *num.* 11. Beller. *d. tit. de disciplina clericali* § 8. *num.* 9. † ideóque Papa dispensare potest, vt promoti ad sacros Ordines matrimonium contrahant. Ita Sot. *lib.* 7. *de iustit. quæst.* 4. *a.* 2. *vers. hoc patet, & in* 4. *sentent. dist.* 38. *quæst.* 1. *art.* 1 *vers. dubium*, Abb. *in c. cum olim. n.* 5. *de clericis coniug.* Henriq. *in sum. lib.* 10. *c.* 14. § 5. *&* §. 8. Bellet. *d.* §. 8. *num.* 11.

Prout etiam sommum Pontificem posse dispensare cum Religioso professo, vel Moniali super voto castitatis, & continentiæ, vt matrimonium contrahant, tradunt D. Thom. *in* 4 *distinct.* 38. *quæst.* 1. *art.* 4. *circa med.* vbi Rich. *art.* 9. *quæst.* 1. & Sot. *quæst. vnic.* Duran. *quæst.* 2 Pal. *quæst.* 4. *art.* 4. *concl.* 11. *&* 12. D. Antonin. *p.* 2. *tit.* 11. *c.* 2. §. 2. Borgas *in tract. de irregul. part.* 6. *rub. de sponsal. & matrim. num.* 7. *&* 11. Nauar. *tom.* 2. *de irregular. num.* 57. *& de reddit. Eccles. quæst.* 1. *monitu* 55. *num.* 9. *& cons.* 5. *de statu monach. num.* 7. *& cons.* 16. *de sponsal.* Gama *decis.* 179. *num.* 1. Graffiis *in decis. aureis lib.* 2. *c.* 51. *n.* 22. *&* 23. Ioan. Ramirez *de confirm. Ordinis D. Iacobi c.* 5. *numer.* 25. Motta *eod. tractat. lib.* 2. *c.* 1. §. 12. *à numero* 7. *& c.* 2. §. 7. *à numero* 7. Cald. Pereira *de nominat. quæst.* 20. *num.* 29. *&* 32 Sayr. *in claui Regia lib.* 6. *c.* 12. *numero* 16. *cum seqq.* Fr. Emman. *quæstio. Regul. tom.* 1. *quæstio.* 25. *art.* 1. *&* 2. *& quæst.* 16 *art.* 1. *& tom.* 3. *quæst.* 1. *art.* 5. *&* 8. *& quæstio* 29. *art.* 6. Henriq. *lib.* 10. *capit.* 14. §. 5. *in glos. lit. A*, *& lib.* 11. *cap.* §. 11. *& lib.* 12. *cap.* 5. §. 7. P. Ribaden. *in lib. pro defensione Societatis Iesu, cap.* 15. 17. *&* 18. Lessi. *de Iustitia lib.* 2. *cap.* 40. *dubit.* 14. Cened. *ad Decretal. collect.* 124. *numer.* 4. latè Trasmieta *in tract. de polygamia lib.* 1. *quæst.* 17. *à numer.* 29. Barthol à S.
10 Fausto *in thesauro Religiosorum lib.* 3. *quæst.* 36. Ioan. Valer. *de different. inter vtrumque forum, verb. dispensatio differ.* 6. *num.* 5. Basil. Pont. *de impedim. Matrim. cap.* §. 3 Nicol. Garcia *de benefic. part.* 7. *cap.* 10. *num.* 83. Rebel. *de obligat. iustit. part.* 1. *lib.* 3. *quæst.* 4. *num.* 8. Gutier. *de Matrim. cap.* 122. *num.* 1. Sanch.
11 *de Matrim. lib.* 8. *disput.* 8. *num.* 6. *& in præcepta Decalogi lib.* 5. *c.* 2. *numer.* 9. Bellet. *d* §. 8. *num.* 12. Quamuis D. Thom. ante locum suprà citatum *in* 2. 2. *quæst.* 85. *art.* 10. *& quæstio.* 88. *art.* 11. contrarium resoluat per tex *in capit. cùm ad monasterium, de statu Regul.* † intelliguntur enim illius verba finalia, & ibi, *quia abdicatio proprietatis, sicut & custodia castitatis, adeo est annexa regulæ monachali, vt contra eam nec Summus Pontifex possit licentiã indulgere.* in sensu composito, id est, cum monacho manente monacho; nam in sensu diuiso, id est, faciendo de monacho non monachum, & extrahendo eum à Religione, bene potest Papa dispensare, Valent. *tom.* 3. *disp.* 10. *quæst.* 4. *puncto* 2. Vasquez *disp.* 165. *num.* 104. Azor. *instit. moral. part.* 2. *lib.* 12. *capit.* 7. Less. *de iustitia lib.* 2. *cap.* 41. *à numer.* 4. Motta *lib.* 2. *c.* 2. §. 7. *numer.* 10. Valer Reginald. *in praxi fori pœnit. lib.* 18. *num.* 39. *vers. neque verò.* Basil. Pont. *d.* §. 3. *vers. sed quamuis*, Nicol. Garc. *dict. cap.* 10. *numero* 92. *&* 93. Sanch. *d. lib.* 5. *c.* 1. *num.* 16. Barthol. à S. Fausto *d. quæst.* 36. *num.* 12. *& lib.* 7. *quæst.* 48. Et ideo dispensatum fuisse cum Ramiro Rege Aragonum, vt relicta Religione, & Episcopato, Regnum susciperet, & vxorem, attestantur Paludi. *in* 4. *dist.* 38. *quæst.* 4. *art.* 4. Luc. Marinæ. Sicul. *lib.* 8. *de mirabil. Hispaniæ c. vlt.* Ioan. Vasæ. *in chronica cap.* 18. Barthol. à S. Fausto *d. q.* 36. *n.* 6. Ac etiam cum Constantia professa in Monasterio Panormitano filia Rogerij Regis, vt Religione deserta nuberet Hérico VI. Frederici Imp. filio, dispensasse Cælestinum III. réferunt Cened. *ad Decretal. collect.* 124. *num.* 5. Pineda *in vita D. Ioannis Bapt. lib.* 1. *art.* 2. *c.* 6. *pag.* 84. Didac. de la Motta *in tract. de confirmat. Ordinis militiæ S. Iacobi de Spata lib.* 2. *cap.* 2. §. 7. *ad* 7. *num.* 13. *pag* 243. ibi, *Et quod Cælestinus Papa III. dispensauerit cum Constantia filia Rogerij Regis Henrici Sexti, quæ erat Sanctimonialis in Panormo, & natus est ex tali coniugio Fredericus XI. certum est*, & inter alios Doctores tradunt Card. Caiet. 2. 2. *quæst.* 88. *art.* 11. Fr. Mich. de Medina *de sacrorum hominum continent. lib.* 5. *cap.* 28. 32. *&* 33. Illescas *in Hist. Pontif. lib.* 5. *c.* 31. &c. Francis. Melin. *de ritu nupt. lib.* 1. *comp.* 19. *n.* 124. Barthol. à S. Fausto *dict. quæst.* 36. *num.* 6. *in fine.* Trasmiera *vbi supr. n.* 35. Et dispensatum etiam fuisse per Alexandrum III. cum Nicolao Iustiniano Sacerdote Monacho in Monasterio S. Nicolai Ordinis S. Benedicti ad instantiam Vitalis Venetorum Ducis, tradunt Barthol. à S. Fausto *d. quæst.* 36. *num.* 5. Fagondez *in quinque Ecclesiæ præcepta, lib.* 3. *cap.* 5. *n.* 7. Pineda *in monarch. Eccles. part.* 3. *lib.* 6. *c.* 7. §. 1. *pag.* 34. Trasmiera *d. quæst.* 17. *num.* 34. & Alexandrum VI. dispensasse cum Cæsare Diacono Cardinali, vt vxorem duceret filiam Ducis Valentiniani refert Cened. *d. num* 5. & nouè dispensasse Gregorium XIII. cum fratre Illustrissimi Card. Ioyosæ Galli Sacerdote professo, & Prouinciali Ordinis Capucinorum asserunt Barthol. à S. Fausto *d. q.* 36. *à num.* 8. Trasmieta *d. q.* 17 *num.* 35.

ALLEGATIO XVI.

Episcopus in qua ætate constitutis Ordines maiores conferre possit, & de pæna Ordinantis, & Ordinati ante legitimam ætatem?

SVMMARIVM.

1 *Subdiaconus ante 22. annum, Diaconus ante 23. inchoatos, Presbyter ante 25. per diem inceptum promoueri non debent.*

2 *Anni bissexti dies computandus non est pro legitima Ordinis ætate.*

3 *Anni an sint computandi iuxta ritum, & vsum Ecclesiæ?*

4 *Ætates pro suscipiendis sacris Ordinibus positiuo Iure sunt constitutæ.*

5 *Ordinis sacramentum si pueris, furiosis, & his, qui vsu rationis carent, administretur, characterem imprimi in eorum anima.*

6 Cap. vnicum, de clericis per saltum promotis, *declaratur.*

7 *Infanti Tonsuram conferens, quam pænam incurrat?*

8 *Suspensio, quam contrahit promouens carentem ætate non incurritur ipso iure.*

9 *Episcopus suspensione durante si celebret, vel Ordines conferat, aut fiat irregularis? ostenditur.*

10 *Promotus ante legitimã ætatẽ est ipso iure suspensus intellige de promoto ad maiores Ordines*, vt n. 14.

11 *Promotus ante legitimam ætatem, & in susceptis Ordinibus ministrans, fit irregularis.*

12 *Suspensus impeditur ea exercere, quæ ab Ordine, iu-*

risdictione, vel administratione Ecclesiastica pendent.

13 *Promotus ante legitimam ætatem ascendendo ad altiores Ordines incurrit irregularitatem. Intellige vt num.14.*

15 *Papa solus dispensat in suspensione, quam incurrit promotus ante legitimam ætatem.*

16 *Irregularitatem contrahit, qui inexpleto anno 24. suscepit Ordinem Presbyterij, aut in tempore interdicto, vel sine titulo, vel ab alieno Episcopo, aut sine dimissoriis.*

17 *Ordinatus ante legitimam ætatem inculpabiliter suspensionem non incurrit.*

18 *Verba* temerè præsumpserit, *dolum, ac temeritatem significant.*

19 *Non comprehendunt illum, qui bona fide, ignoranter aut imprudenter aliquid facit.*

20 *Ordinatus ante legitimam ætatem bona fide testimonio suorum parentum non remanet suspensus.*

21 *Celebrans ante legitimam ætatem bona fide credens id sibi licere, irregularitatem non incurrit.*

22 *Peccat tamen mortaliter celebrando sciens se non habere legitimam ætatem.*

23 *Ordinatus ante legitimam ætatem, bona fide, illa interueniente, rectè poterit Ordines exequi sine dispensatione.*

24 *Regulares, sicut & clerici ante legitimam ætatem Ordines suscipientes sunt suspensi ipso iure.*

1 SVMMVS Pontif. Clemens V. constituerat olim *in Clement. fin. de ætate, & qualit.* vt alio non obstante impedimento Canonico, posset quis liberè in decimooctauo anno ad Subdiaconatus Ordinem promoueri, in vigesimo ad Diaconatum, & vigesimoquinto ad Presbyteratum. Iure verò nouissimò Concil. Trident. *sess. 23. de reformat. capite 12.* præcipitur, vt nullus ad Subdiaconatus Ordinem antè 22. annum, ad Diaconatus ante 23. & ad Presbyteratum ante 25. ætatis suæ promoueatur; ac insuper statuit eadem in singulis Ordinibus tempora in Regularibus quoque personis esse attendenda, priuilegiis quoad hoc penitus exclusis, cùm olim meritis exigentibus possent in minori ætate promoueri, *in capite monachus 71. distinct.* Prædictum verò annorũ numerum in singulis Ordinibus sufficit attigisse, nisi contrarium exprimatur in Canone, sicut olim expressum erat *in d. capite 1. 78. distinct. & in capite cum in cunctis, de elect.* & idem de ætate Acolytatus intelligendum videtur *d. cap. in singulis, cum gloss.* Ratio huius resolutionis est, quia propria significatio dictionis, *ante*, de qua *in Trid.* est excludere illud, cui præponitur, vt in his terminis diximus *de diction. vsufreq. dict. 33. numero 5.* nam quando perfectum, & consummatum annum requirit idem Concilium, hoc ipsum exprimit addendo particulam, *expletum,* prout *sess. 25. de Regular. cap. 15.* ibi, *ante decimumsextum annum expletum,* &c. tum quia si annus adimpletus requireretur, non posset quis promoueri ad Subdiaconatus Ordinem, nisi in 23. anno, & ad Diaconatum in 24. & ad Presbyteratum in 26. quod manifestè aduersatur Concilio Trident. & hoc non esset antè, sed pòst. Quare ita docent Nauarr. *in man. cap. 25. num. 69. cum sequentibus & num. 103.* Zerol. *in praxi Episcop. verb. Ordo §. 1.* Maiol. *de irregul. lib. 1. cap. 50. num. 8.* Franc. Leo *in thesauro fori Ecclesiast. par. 1. c. 4. num. 31.* Henriq. *in sum. libro 10. cap. 19. §. 2. & lib. 13. cap. 38. §. 2.* Petr. de Ledesm. *in sum. part. 1. tract. de sacram. Ordin. cap. 7. princ.* Piasec. *in praxi noua Episcopali, p. 1. cap. 1. rub. de requisitis ætatis, num. 23. pag. 34.* Moneta *de distribut. quotid. p. 2. q. 19. num. 11.* Fr. Emman. *quæst. regular. tom. 3. q. 23. artic. 6.* Armend. *in addit. ad recopil. legum Nauar. lib. 1. tit. 2. l. 1. de ætate, in declarat. n. 4.* Bonacina *de Sacram. disp. 8. quæst. vnic. punct. 5. num. 12.* Nicol. de Garcia *de beneficiis p. 7. c. 4. num. 2.* Auila *de censur. part. 3. disput. 5. dub. 7. not. 11.* Valer. Reginald. *in praxi fori pœnitent. lib. 30. tract. 3. n. 166.* Coninch. *de Sacram. tom. 2. disp. 20. n. 102.* Bonac. *de censur. extra Bull. disp. 3. q. 1. punct. 1. n. 4.* Sayr. *de censur. lib. 6. cap. 12. num. 3. & 4.* Molfes. *in sum. Theologiæ moralis p. 1. tr. 2. cap. 12. num. 3.* Miranda *in manuali Prælat. tom. 1. quæst. 39. art. 2.* Carol. de Grassis *de effectib. clerical. in prælud. num. 289. 291. & 295.* Zipæ. *in analytica postremi Iuris Eccles. enarrat. sub. tit. de elect. num. 11.* Vgolin. *de Officio Episcopi c. 26. §. 6. num. 4. & 5.* Homobon. de Bonis *de examine Eccles. st. tract. 1. num. 10. q. 60. vers. ad maiores,* latè Gutier. *canon. lib. 1. cap. 26. num. 8. cum seqq.* Albert Trott. *de vero & perfecto clerico c. 17. n. 2.* Philiarch. *de officio sacerd. tom. 1. p. 1. lib. 1. cap. 13. in fine,* latè Philibert. Marchin. post hæc scripta & impressa in lucem editus, *in tract. de sacram. Ordinis tract. 1. part. 5. cap. 2. per tot.* Marcel Vulpe *in praxi iudic. cap. 7. num. 3. & c. 8. num. 4.* nouissimè Sanch. *in opusc. moral. lib. 7. cap. 1. dub. 33.* D Acuña *in commentar. ad cap. Subdiaconatus num. 1. dist. 77.* Aduertas tamen quòd sufficit ad singulos Ordines per vnum medium diem annum necessarium à Concil. Trid. inchoatum fuisse, Coninch. *de Sacram. disp. 20. dub. 10. n. 102* Bonac. etiam *de sacram. disp. 8. q. vnic. puncto 5. num. 12.* Petr. Ledesm. *in sum. tom. 1. de sacram. vbi de Ordin. c. 7.* Diana *d. p. 2. tract. 2. miscel. resol. 29.* nam regula est in Iure nostro quod siue agatur de materia fauorabili, siue de materia, odiosa vel pœnali, vbicumque requiritur ætas ad aliquem actum, vel exercitiũ, sufficit attigisse primũ diem vltimi anni, quia annus cœptus habetur pro completo, glos. *verb. decimumoctauum annum, in Clem. fin. de ætat. & qualit.* glos. *in Clem. ad nostram, de Regul.* Gutier. *canon. lib. 1. cap. 26. num. 3.* Ceuall. *commun. contra commun. quæst. 523. post numero 4.* Gironda *in tractat. de priuilegiorum, & exempt. explicat. numero 1142,* vbi *n. seq.* id limitat quando pro essentiali forma requiritur annus impletus.

Regulares virtute suorum antiquorum priuilegiorum non posse ordinari ante legitimam ætatem præscriptam à Concil. Trident. *d. cap. 12.* tenent Fr. Emman. *quæst. Regular. tom. 3. quæst. 23. art. 6. & 8. & in addit. ad sum. tom. 4. cap. 77. concl. 1.* Sayr. *de censur. l. 6. cap. 12. num. 14. & 15.* Fr. Ludou. Miranda *d. quæst. 39. art. 1.* vbi asserit se nescire de aliqua concessione, quæ id concedat Regularibus post Trid. & Sixtum, refert Pottel. *in dubiis irregularib. verb. Ordines sacri numero 1.* me citato *in hoc loco* Marchin. *d. tract. 1. p. 5. cap. 3. num. 5.*

Pro legitima Ordinis ætate non est computandus dies Bissextilis, nec de illo curandum, cùm annus à Iure determinatus intelligatur ex 365. diebus continuis: ita Henriq. *in sum. lib. 10. cap. 19. §. 2.* Aloys. Ricc. *in praxi fori Ecclesiastici post. resol. 276. in notabilib. de materia Sacram. Ordinis vers. quoad interstitia in 2. edit.* Martin. Fornar. *de ordine cap. 3. n. 6.* Quamuis contrarium immò diem bissextilem in ætate ordinandorum semper includendam, existimauerint. Bonacin. *d. puncto 5. num. 14.* & Molfes. *d. tract. 2. c. 12. n. 8.* Marchin. *d. p. 5. cap. 4. num 13.* & qualiter sit computandus annus ad Ordines recipiendos an more astrologico per tot menses & dies, an verò more Ecclesiastico, iuxta quod accidit in Kalendarium? Vide infrà *alleg. 18. n. 1.* 2

Sed dubitans an habeat legitimam ætatem ad Ordines 3

Ordines & beneficia, vel alium actum requisitum, non potest cum huiusmodi dubio Ordines suscipere, donec constet de ætate; quia possessio est pro præcepto, & ideo illud seruare oportet; secus in eo casu, quo quis facta debita diligentia dubius adhuc est an expleuerit viginti & vnum annos ad ieiunandum; quia tunc non est possessio pro præcepto ieiunij, sed pro libertate illius dubitantis. Ita Thom. Sanch. *de matrim. lib. 1. disp. 41. n. 38.* Ioan Sanch. *in select. disp. 43. n. 6. & 7.* Castro Palao *tom. 1. disp. 3. punct. 8. num. 7.* & plures quos refert, & sequitur Antonin. Diana *Moral. resol. p. 4. tract. 3. resol. 21. per tot.* Quare si in ætate ad Ordines vnus dies aut hora desideretur, vitiatur factum, quia hic non habet locum regula illa, quod parum distat, nihil distare videtur, sicut nec in aliis in quibus ius tempus præfinitum exigit: ita Henriq. *in sum. lib. 7. c. 20. §. 2 in glos. lit. O,* Basil. Ponti. *de matrim. lib. 7. cap. 65. num. 1.* nouissimè Diana *moral. res. p. 5. tract. 5 resol. 17.*

4 Huiusmodi ætates pro suscipiendis Ordinibus requisitæ non alio quàm positiuo, & Canonum Iure constitutæ sunt; nec quidem de iure diuino aliqua fuit determinata ætas ad necessitatem Sacramenti Ordinis, vt bene firmat Sot. *in 4. sent. dist. 25. q. 1. a. 2. concl. 3.* Vnde † si huiusmodi Sacramentum pueris, furiosis 5 vel amentibus, qui vsu rationis carent, administretur, characterem in eorum animam imprimi certò credendum est, ex S. Bonauent. *in 4. sentent. dist. 25. q. 2. art. 2.* vbi Sot. *quæst. 1. art. 2. conclus. 3.* Ioan. Andr. *in cap. 1. numero 5. de clerico per saltum promoto,* Catechesis Rom. *sub tit. de sacram. Ordinis §. sequitur,* Gregor. de Valentia *tom. 4. disp. 9. q. 4. punct. 1.* Nauar. *cons. 2. num. 4. de his quæ vi metúsve causa fiunt, & cons. 7. n. 1. de temporibus ordin.* Coninch. *d. disp. 20. dub. 10. n. 94. & 97.* Vasq. *3. p. tom. 3. disp. 246. cap. 1.* Bonacina *d. disp. 8. q. vnic. punct. 5. num. 1.* Gutier. *canon. lib. 1. cap. 26. n. 18.* nouissimè me citato *in hoc loco* Torreblanca *in practicab. Iuris pirit. lib. 2. c. 13. n. 16.* Ex ea ra-
6 tione, quia † *in cap. vnico, de clericis per saltum promotis,* habetur illos non esse reordinandos, qui intra, id est, ante discretionis annos acceperunt minores Ordines; tum quia vsus rationis videtur solummodo requiri suscipientibus Sacramenta, quæ consistunt in aliquo actu ipsius suscipientis, sicut est matrimonium quod consistit in mutuo contrahentium consensu; & Pœnitentia, ad quam necessarius est dolor, & confessio, qui sunt actus pœnitentis: in suscipientibus verò Sacramenta, per quæ datur aliqua potestas; quæ est prior actu, non videtur necessarius vsus rationis, sed sufficit capacitas potentiæ, seu potestatis, quæ confertur; & ita colligitur ex resolutis per Doctores supra allegatos.

Vnde fit, Episcopum non posse dispensare super ætate ordinandorum, sed requiri Papæ dispensationem. *c. dilectus, de temp. ordin.* Emman Sà *verb. Ordo n. 19.* Alzed. *de præcell. Episc. dignit. p. 1. capite 6. numero 64.*

Restat iam, vt videamus, quæ pœna Iure sit consti-
7 tuta aduersus Episcopos ordinantes aliquem non habentem ætatem requisitam, & contra sic promotos? Et agendo prius de ordinante, adduco decisionem tex. *in cap. vel non est compos, de temporibus ordinat.* & ibi Abb. *num. 4* vbi probatur infantem in Diaconum ordinans, à collatione cæterorum Ordinum suspensione dignum esse, in conferente verò infanti clericalem Tonsuram Bonifac. VIII. sanciuit ne per annum Tonsuram alteri dare posset, *in cap. final. de tempor. ordinat. lib. 6.* Sed difficultas est, quare conferens infanti clericalem Tonsuram ab illius collatione tantùm suspendatur, & conferens eidem Diaconatus Ordinem, non tantùm à collatione illius, sed etiam cæterorum suspensione dignus sit? De quo vide Campan. *in diuersorio iuris Canon. rub. 7. cap. 4. num. 5.* vbi rationem reddere multis nititur. 8

Suspensio hæc, quam Iure contrahit promouens non ætate carentem, non incurritur ipso iure, pro vt resoluunt Tabien. *verb. Ordo 3.* Maiol. *de irregul. libro 1. cap. 30. num. 9.* Vnde non incurrebat irregularitatem si in Ordinibus, à quorum collatione erat suspensus, ministraret, ex Rebuff. *in praxi benef. tit. de clericis malè promotis glos. 2. n. 7.* remissiuè Quarant. *in sum. Bullarij verb. Ordo, in princ. vers. an.*

Si tamen prædicta suspensione durante auderet 9 alium Ordinibus initiare, fieret quidem irregularis: suspensus enim à collatione Ordinum, illos conferendo, irregularitatem contrahit, ex Syluest. *verb. suspensio numero 5. vers. Si vere ob Ordines;* cum Concil. Trident. nullam in hoc casu apponat pœnam, nec Constitutio Pij II. & cum altera Sixti V. quæ in illo loquebatur, redacta sit ad terminos Iuris communis, per Clement. VIII. *in sua Constit.* incip. *Romanum Pontif. sub Dat. pridiè Kalend. Martij 1595.* vt refert Sayr. *in floribus decis. sub titul. de tempor. ordinat. decis. 17.* viget tantùm suspensio *dict. capite vel non est compos.*

Pœna verò promoti ante legitimam ætatem, erat 10 suspensio de Iure communi ab illorum exequutione vsque ad ætatem legitimam, *d. cap. vel non est compos;* talis tamen suspensio non erat ipso facto, sed ferenda, vt per glos. *ibi,* & Nau. *cons. 23. numero 5. de tempor. ordinat. in antiq. edit.* Marchin. *d. tract. 1. p. 5. cap. 5. num. 1. & 2.* Auila *p. 5. disp. 5. dub. 7. vers. de secunda,* D. Acuña *in dict. cap. subdiaconus n. 4. dist. 77.* Per Constit. verò Pij II. *incip. Cum ex sacrorum,* relatam *alleg. seq. num. 10.* fit ipso iure perpetuò suspensus, donec absolutionis beneficium impetretur, vt per Couar. *in Clem. si furiosus part. 1. §. 1. num. 4.* Rebuff. *in praxi benefic. part. 8. tit. de cleric. ad sacr. Ordines promotis glos. 4. numero 3.* Tolet. *in instruct. Sacerd. lib. 1. cap. 61. numero 5. & 6.* Graff. *in aur. decis. part. libro 4. capite 27. numero 25.* Maiol. *de irregular. lib. 1. cap. 30. numero 19.* Nauarr. *in man. cap. 25. numero 70. & cap. 27. n. 155.* Henriq. *in sum. lib. 13. c. 38. §. 1.* Sayr. *de censur. lib. 4. cap. 14. num. 11.* Auila *eod. tract. c. 3. disp. 5. dub. 7. per tot.* D. Acuña *vbi proximè num. 6.* nouissimè Marcel. Vulpe *in praxi iudic. c. 8. p. 2. & 4.* Lezana *in sum. quæst. Regul. cap. 14. num. 2.* Quarant. *d. verb. Ordo, vers. colligitur ex dictis,* Bonacin. *de Sacrament. disputat. 8. quæst. vnica punct. 5. num. 13.* bene Rot. *in Illerden. portionis de Bonanarre 8. Nouemb. 1613.* coram *Illustrissimo Patriarcha Mazanedo,* impressa per Farin. *decis. 482. num. 5. p. 2. recent.* Ex quibus autem probetur quis promotus ante legitimam ætatem? Vide Rot. *in Melsen. Abbatiæ 72. Nouemb. 1592.* coram *D. Gipsio,* impressa per Marchesan. *de commission. part. 1. pag. 140. secundùm nouam impress.*

Si hac durante suspensione promotus ante legiti- 11 mam ætatem, in susceptis Ordinibus ministrare præsumpserit, fieret irregularis, ex dicta Pij II. *Constitutione,* vt per Aloys. Ricc. *in praxi aurea, resolut. 105. num. 1.* Gutier. *dict. lib. 1. cap. 26. num. 22.* Quidquid teneat Diana *moralium resol. tom. 2. tract. 4. de Sacr.* 12 *resol. 182. in fine.* nam † suspensus impeditur ea exercere, quæ ab Ordine, iurisdictione, vel administratione Ecclesiastica pendent, ac proficiscuntur, ex traditis per Vgol. *de censur. tab. 4. capite 6. in princ. & §. 1.* Mari. Alter. *eod. tract. tom. 2. disp. 4. capite 1. vers. & statuendum est,* Suar. *tom. 5. disp. 26. sect. 1. numero 1.* Bellet. *disquisit. clerical. part. 1. tit. de clericali discipl. §. 5. numero 53.* Monetam *de distribut. quotid. part. 2. quæst. 15.*

num. 7. eumque præterea tanquam impeditum exercere Ordines, ſi interdum ſe ingeſſerit Diuinis, irregularem fieri ſanciuit Pontifex *in cap.* 1. *de ſentent. & re iudic.lib.*6. Vnde excommunicatus ſolummodo pœnam irregularitatis incurrit exercendo illos actus, qui ſunt ſpecialiter deputati alicuius Ordinis miniſterio. Miranda *d. quæſt.* 39. *art.* 9. Quinimò † aſcendendo ad altiores Ordines eandem incurret
13 irregularitatem, cùm dicatur miniſtrare in promotis, Maiol.*de irregul.lib.*1.*cap.* 2.*num.* 11.*& lib.*4.*c.*33. *num* 2.

14 Intellige de promoto ad ſacros Ordines, ante ætatem, vt patet ex *d. Bulla Pij II.* ibi, *ſe faciunt ad ſacros Ordines promoueri*; cuius pœna non comprehendit illos, qui ante legitimam ætatem minores Ordines etiam mala fide reciperent, vt per Nauar. *conſ.* 31. *numero* 4. *de tempor. ordinat. in nouis*, Suar. *tom.* 5. *diſputat.* 31. *num.*13. Bonacin. *de cenſur. diſput.* 3. *quæſt.*6.*punct.*5. *num.* 5. *verſ. quintò*, Salzed. *ad Bernard.cap.*26. *verſ.tertiò erit*, Sayr. *de cenſur.lib.* 6. *cap.* 12.*num.*9. Marchin. *d cap.*3. *num.* 9. Bellet. *dict.* §. 5. *num.*6. Aloyſ. Ricc. *in deciſ. Curiæ Archiep. Neap. part.*4.*deciſ.*93.*num.* 5. Diana *moral.reſol.p.*5.*tract.*10. *reſol.*30.

15 Ordinatus igitur ante legitimam ætatem cùm remaneat ipſo iure ſuſpenſus, ſi temerè Ordines recepit, neceſſarium eſt, vt priuſquam Ordinem exerceat, à ſuſpenſione abſoluatur, neque ante, etiamſi attingat ætatem per ſacros Canones, & S. Concil. Tridentin. requiſitam, abſque abſolutione prædicta alium poteſt Ordinem ſuſcipere, aut in ſuſcepto miniſtrare, Miranda *d.q.*39.*art.*10. Cornejo *tom.* 2. *in* 3. *part.diſp.*4. *de ſuſpenſ.dub.*1. Lezana *in ſum.quæſt. Regul.cap.*14.*num.*2. *in fine.* Nec ſufficit diſpenſatio deſumpta ex tolerantia Epiſcópi per longum tempus, quia cum non probetur illius ſcientia de huiuſmodi mala promotione, tolerantia nihil operatur, Roman. *conſ.*216.*num.*6.*&*7 *verſ.mihi autem*, Pariſ. *conſil.*236. *num.*14.*lib.*4. Gabr. *conſ.*189.*num.*1.*&* 4.*lib.* 1. Beroi. *conſ.*183.*num.*15.*lib.*3. Vltra quòd ex diſpoſitione dictæ Bullæ Pij II. ſuſpenſio incurritur ipſo iure, & celebrans efficitur irregularis, & à ſolo Papa abſoluendus, Couar. *d. num.* 4. Nauar. *in man.c.* 25. *num.* 70. *& in cap.accepta oppoſit.* 8.*num.* 34. *de reſtit. ſpoliat.* Rot. *d.deciſ.*481. *num.* 5. ac proinde incapax ad obtinendum beneficium, Caputaq. *deciſ.*238.*num.* 4.*p.* 2. Pariſ. *conſ.*136.*num.*40.*&* 41.*lib.*4. Rot. *deciſ.*481.*n.* 3.*part.* 2.*recent.* & latiùs *alleg. ſeqq. num.* 14. Poterit nihilominus per Epiſcopum diſpenſari, ſi huiuſmodi delictum promotionis ſit occultum, licèt celebratio ſit publica, vt reſolui *alleg.*39.*poſt.num.* 44. *verſ. decimo.* Aduerte non fieri irregularem ante legitimam ætatem ad Sacerdotium promotum, ſi exerceat actus ſolùm in Sacerdotio conſtitutis conuenientes, & Sacerdotali Ordini deputatos, modo non celebret, vt de Regulari dicunt Nauar. *conſ.*9. *de clerico excomm. miniſt.in antiq. aliàs conſ. de ætate & qualit. in nouis*, Fr. Emman. *in ſum.p.*1.*cap.* 166. *concl.* 1. *& quæſt. regul. tom.*3.*quæſt.*23.*art.*12. Bellet. *diſquiſit. cler.p.* 1. *tit. de diſcipl.cleric.*§.5.*num.*58. Marchin. *d. cap.*3.*num.* 14. An ſuſpenſus ab aliquo Ordine, ſi aſcendit ad altiorem Ordinem abſque eo quod illos exerceat, efficiatur irregularis? Effici irregularem tenent Maiol. *de irregul. lib.*4.*c.*34.*num.*1.*&* 2. Cou. *in cap.alma mater, part.*2. §.3.*num.* 3.*verſ.ſeptimò*; ſed contrarium meliùs ſuſtinent Sayr. *de cenſuris, lib.*4.*cap.* 16.*num.*22. Marcel. Vulpe *in praxi iudiciali fori Eccleſiaſt. cap.* 8. *numero* 31.

16 Quæſtio in hac materia difficilis eſt, an irregularitatem contrahat, qui non expleto 24. anno ſuſcepit Ordinem Presbyterij, aut in tempore interdicto, vel ſine titulo; ſiue ab alieno Epiſcopo, aut ſine dimiſſoriis, vel extra tempus ſtatutum? In qua quæſtione verior opinio eſt affirmatiua, quam tenent Couar. *in cap.Alma mater p.*2.§.3.*num.* 5. *verſ.* 9. Salzed. *ad Bernard.cap.*26. *verſ.* 5. qui ibi atteſtatur, ſe alios, & prudentiſſimos viros, maximè è Societate Ieſu, alloquutum eſſe de hac re, & iſtam omnino firmaſſe reſolutionem, quamque tuentur Hieron. à Sorb. *in compendio priuil. Mendicantium, verb. Ordines ſacri, verſ. ſed hic aduertendo, & verſ. idem notandum ſecundò.* Nauarr. *conſil.* 4. *in antiq. aliàs conſ.* 8. *de clerico excomm.miniſt.* Bonac. *de Sacr. diſp.* 8. *quæſt. vnica punct.* 5. *num.* 13. tum quia huiuſmodi Sacerdos concelebrat hoc caſu Epiſcopo ordinanti, ex reſolutis per D.Thom. 3.*part. quæſt.* 82. *art.* 2. *& in* 4. *ſent.diſt.*13.*quæſt.*1.*art.* 2. vbi Palud. *quæſt.* 4.*art.* 2. Atque ideo ſimul cum ipſo Antiſtite eandem Hoſtiam verè conſecrat, vt explicat Caiet. *ſuper. d. art.*1. *quæſt.*82. Vnde bene Ludouic. Mæratius *in D. Thom. tom.*3.*tract.de Sacramenti. Euchar. diſputat.* 38. *ſect.* 8. *num.*4. quem refert, & ſequitur nouiſſimè Diana *Moral.reſol.part.*5.*tract.*14. *reſolut.* 112. tenet quòd dum plures Sacerdotes ſimul conſecrant, & conſecrando ſimul vnum idemque Miſſæ Sacrificium offerunt, ad eorum quemlibet perinde pertinet illius applicatio, ac ſi ſolus offerret, quia quilibet eſt illius totius vera cauſa per ſe independenter ab alio; vnde & poteſt independenter ab alterius voluntate illud integrè, cui voluerit, applicare; quod proinde ſic à ſingulis applicatum diuerſis perſonis, proderit omnibus, quibus applicabitur, quia prodeſſe debet alicui: nulla autem ratio eſt, cur vni potius proſit, quàm alteri. Quare contraria opinio non eſt recipienda, neque eam ſatis confirmant rationes pro ea, cuius partes qui tuentur, in ea ſe fundant ratione, quia Eccleſia non eam reputat primam Miſſam, quam tunc vnà cum Epiſcopo ordinante celebrauit, quæ potiùs videtur vnica actio ordinationis. Sed hæc ratio non ſufficit, imò contrarium apparet ex ſupradictis, ex quibus venit reiicienda, & per conſequens Doctores, qui illa ducti negatiuam ſcilicet opinionem in hoc euentu, tenuerunt, prout ſunt Medina *in ſumm. libro* 1. *cap.* 11. §. 8. Quaranta *in ſumma Bullarii, verb. Ordo, verſ. ampliatio illa*, Fr. Emman. *in ſum. part.* 1. *capite* 68. *concl.* 2. Henriq. *libro* 14. *capite* 3. §. 6. *in fine.* Suar. *tom.* 5. *diſput.* 31. *ſect.* 1. *numero* 71. Sayr. *de cenſur. lib.* 4. *cap.* 16. *num.* 23. *& lib.* 6. *cap.*12.*num.*11. Auila *eodem tract. part.*3. *diſputat.*5.*dub.*7.*verſ.dico* 2. Bellet. *diſquiſit. clericalium p.*1.*tit. de diſcipl.clericali.*§. 5. *num.* 57.*pag.*60. Portel. *in dubiis regularibus verb.Ordines ſacri num.* 7. Nald. *in ſum.verb. ſacerdos*, Homobon. *de examine Eccleſ. tract.*4.*cap.*9.*quæſ.*73. Marchin. *dict.tract.*1.*part.*5.*cap.* 3.*num.*16. Marcel. Vulp. *in praxi iudic. fori Eccleſiaſt. cap.*8.*num.* 31. nouiſſimè Lauret. de Franchis *in controuerſ.inter Epiſcop.& Regular.pag.*82.*in reſp.ad* 22. Cornejo *d.diſp.* 4.*de ſuſpenſ.dub.*2. Lezana *d. cap.* 14. *num.*8. Hurtad. *in tract. de ſuſpenſ. diffic.* 13. *num.* 36. Diana *part.*5.*tr.*10.*reſol.*37.

Verùm ſi quis probabiliter credens ſe habere legitimam ætatem, & ignoranter ante illam ordinaretur, in dictam non incideret ſuſpenſionem, etiam hodie poſt relatas Pij, & Sixti Conſtitutiones; ex eo, quia ordinatus ante legitimam ætatem inculpabiliter à ſuſpenſione excuſatur. Ita Nauar. *in man. cap.* 27.*num.*156.*& in cap. accepta, oppoſit.*8.*num.* 34.*de reſtit.ſpoliat. & conſ.* 9.*num.*3. *de temp.ordinat.& conſ.*3. *numero* 1 *de ætate,& qualitat.* Cardinal. Tolet. *in ſumm. libro* 1. *capite* 15. *num.* 4. Henriq. *in ſum. lib.* 13. 17

cap.

*cap.18.§.1.in fin.*Salz. *ad Bernard. cap. 16. verf. 1. quod dispositio*, Graffis *in decis. aureis part. 1. lib. 4. cap. 27. num. 22.* Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib. 32. tract. 2. num. 22.* me citato *in hoc loco* Homobon. *de examine Ecclesiastico tract. 11. cap. 10. quæst. 21. ref. 1.* Miranda *in manuali Prælat. tom. 1. quæst. 39. art. 6. in fine.* Ludou. Beia *in respons. casuum conscientiæ in casu incip. Petronius Presbyter*, Sanch. *de Matrim. lib. 7. disp. 30. propè finem*: tum etiam, quia ad incurrendam hanc suspensionem, opus est dolo, Nau. *d. cap. 27. num. 154. & d. conf. 3. de æt. & qual.* Bernard. *in pract. cap. 16. lit. C. verf. primò quòd eius*, Auila *de censuris p. 3. disp. 5. dub. 7. verf. pro intelligentia* Soar. *d. disput. 31. sect. 1. num. 26. in fine*, D. Acuña *in d. cap. subdiaconus n. 7. dist. 77.* Hurtad. *in tr. de suspens. diffic. 13. num. 36.* Villalob. *in sum. tom. 1. tract. 11. diffic. 11. num. 6.* nouissimè Diana *d. §. 5. tract. 10. resolut. 32.*

18 Præpos. *in 3. part. quæst. vnica, de sacram. Ordinis dub. 17. n. 167.* tum denique quia verba illa, † *temerè præsumpserit*, quibus vtuntur prædictæ Pij, & Sixti Constitutiones, dolum ac temeritatem significant, iuxta *gloss. penult. in cap. solet. de sentent. excommun. in 6.* Card. Zabarell. *in Clem. 1. quæstione 38. de priuil.* Hippolyt. *in l. de minore, in princip. num. 39. ff. de*

19 *quæst.* Sanch. *de Matr. lib. 9. disp. 32. num. 38.* & citati per me *dict. 278.* ac subinde † non comprehendere illum qui bona fide ignoranter, aut imprudenter, sine inaduertenter aliquid facit, obseruat Cened. *ad Decretale collect. 45. num. 3.* Vnde ad hanc suspensionem incurrendam requiritur præsumptio, ita vt non sufficiat ignorantia vincibilis, modò non sit affectata, Nauar. *d. cap. 27. num. 154.* Emman. Sà *verb. suspensio num. 2.* Auila *d. disp. 5. dub. 7.* & alij citati à Bonacina *de censur. disput. 3. quæst. 6. puncto 5. num. 5. verf. aduertendum*, quamuis ipse teneat ad hanc suspensionem incurrendam non requiri præsumptionem, vel ignorantiam affectatam, sed sufficere ignorantiam moraliter culpabilem: & quamuis Lezana *d. cap. 14. num. 4.* non sine fundamento existimauerit ad incurrendam dictam suspensionem non requiri dolum, aut malitiam. Hinc Rota *d. decis. 481. num. 6.* reputauit dolosam ignorantiam cuiusdam ante legitimam ætatem ordinati, qui procurauit fieri informationem ab Officiali de sua ætate, quē facile sibi erat decipere, cum de ea poterat certiorari de facili à proprio parocho, penes quem erat liber Baptismi, & cum iret ad suscipiendos Ordines sacros, & admonitus esset ab amicis, non obstantibus his admonitionibus voluit ordinari. Et eadem Rot. *in alia decis. 200. num. 2.* apud Farin. *p. 2. recent.* censuit quòd promotus ad Sacros Ordines ante legitimam ætatem, vt irregularis efficiatur, requiritur ipsum dolosè, & in contemptum suscepisse sacros Ordines, & ministrasse, & *num. 3. & 4.* subdit dolum, & contemptum cessare in eo, qui habuit iustam credendi causam, ac proinde irregularitatem non incurrere propter promotionem ante legitimã ætatem, si promotus ille credebat se esse legitimæ ætatis.

20 Sic etiam, qui testimonio parentum, vel sui Superioris bona fide ordinatus est ante legitimam ætatem, non remanet suspensus, cùm non peccet recipiendo Ordines bona fide. Ita Quarant. *in sum. Bullarij, verb. Ordo, verf. quibus sic specialiter*, Lauret. de Franchis *d. pag. 82. in resp. ad 13.* & ex Nauar. Cou. & Tolet. Bonacina *de Sacram. disp. 8. q. vnic. 4. punct. 5. num. 13. verf. verum.* Bellet. *disquisit. cleric. p. 1. tit. de discip. cleric. §. 5. n. 60.* Iacob. de Graff. *in aureis decis. lib. 4. cap. 27. num. 22.* Suar. *de censur. disp. 31. sect. 1. n. 26.* Sanch. *de matr. lib. 7. disp. 30. propè fin.* Vgolin. *de offic. Episcopi cap. 26. §. 6. n. 5.* Miranda *in man. Prælat. tom. 1. q. 39. art. 6.* Vincent. Matchin. *d. cap. 3. num. 10.* Filliuc. *tom. 1. tract. 17. cap. 5. num. 84.* Ratio est, quia Pontifex solùm scandala tollere & excessus reprimere intendit, aut nimiam ordinandi temeritatem, quæ omnia locum non habent in illo, qui ex probabili ignorantia Iuris, vel facti ante legitimam ætatem ordinaretur; immo Auil. *de censur. p. 3. disp. 5. dub. 7.* & Diana *d. tract. 4. resol. 192.* docent excusare ab hac suspensione, & irregularitate ignorantiam crassam, dummodo non sit affectata.

Nec etiam bona fide celebrans, credens id sibi licere, irregularitatem incurret, vt resoluunt Couar. *in Clement. si furiosus p. 1. §. 2. num. 4.* Nauar. Salzed. & Graffis *d. locis*, Bellet. *disquis. clericai. p. 1. tit. de discip. clericali. § 5. num. 59.* Ricc. *in praxi aurea res. 105. n. 2.* Miranda *d. quæst. 39. art. 10. in fine.* Sed quia Fusc. *tract. de visitat. lib. 2. c. 28. num. 37.* tuetur hunc esse irregularem tanquam ipsum dedeceat ignorare, quæ communiter omnes sui ordinis sciunt; ideò consulentem tutius esse dispensationem petere, si Papa relatis circunstantiis illam duxerit concedendam. 21

Quamuis, qui bona fide ante legitimam ætatem ordinatus est, non fiat irregularis celebrando, cùm non dicatur violare censuram, peccat tamen mortaliter celebrando, sciens se non habere legitimam ætatem, si credimus Fr. Emman. *in sum. part. 2. cap. 10. conclus. 2.* Nugn. *part. 3. quæst. 9. art. 20.* Soar. *de censur. disp. 31. sect. 2. num. 4.* Bonacina *d. punct. 5. num. 13. verf. verum.* Vnde si quis Sacris ordinetur ante legitimam ætatem habeat bonam fidem à principio, ob quam à suspensione ipso facto liberatus fuerit, si postea aduenerit mala fides, & sciens se non habere legitimam ætatem celebrauerit, non contrahit irregularitatem, ex Fr. Emman. *quæst. Regul. tom. 3. quæst. 23. a. 14* Lauret. de Franchis *vbi suprà pag. 83. in resp. ad 14.* † Iusta tamen interueniente ætate rectè poterit Ordines exequi, sine aliqua absolutione, aut dispensatione, non obstantibus dictis Constitutionibus, vt acriter defendit Couar. *in d. Clementina si furiosus, part. 1. §. 1. num. 4.* & tenent Scott. *in Bullis Pontif. theor. 109.* Cornejo. *in 3. p. tr. 5. de suspens. disp. 4. casu 3.* Diana *d. resol. 182. & d. part. 5. tract. 10. resolut. 34.* 22 23

Quæstio est non contemnenda, an Regulares sicut & clerici, ante legitimam ætatem sacros Ordines recipientes ipso iure sint suspensi? In qua quæst. videtur dicendum illos non esse ipso iure suspensos, cum pœna hæc suspensionis inflicta reperiatur solùm contra clericos *in d. Bulla Pij II.* de qua *alleg. seq. n. 11.* vbi *nonnulli clerici*, &c. monachi enim, & clerici sunt diuersa, vt constat *ex rub. & tit. ne clerici, vel monachi*, sicut Constitutio loquens de Regularibus solummodo, non comprehendit clericos seculares, vt habetur expressè *in Clem. 1.* iūcta gloss. *verb. religiosus, de rebus Eccles. nō alien.* Bellet. *disquisit. clerical. p. 1. tit. de discipl. clerical. §. 1. n. 5.* ita etiam Religiosi in Constitutione agente de clericis non veniunt, præcipuè in materia non fauorabili, Abb. *in c. 2. n. 7. ne clerici, vel monachi, & in c. 1. n. 9. de iuramen. calum.* Bellet. *d. §. 1. n. 2.* 24

Sed his non obstantibus verius est huiusmodi Regulares ante legitimam ætatem promotos suspensos ipso iure fieri, sicut & clericos; nam licet, quantum ad alia, quàm maxima sit differentia inter clericos, & monachos, siue Regulares, maximè quando agitur de materia, quæ vel tantùm concernit clericos, vel tantùm monachos: at quando materia est, quæ æqualiter respicit vnum, & alterum, qualis est materia Ordinum recipiendorum, & vt non recipiantur 25

piatur extra tempora, ante legirimam ætatem, vel sine litteris dimissoriis, nulla prorsus iuter ipsos est differentia; quod si prædictus Pius II. vsus fuit nomine clerici, non verò expresse monachos, siue Regulares nominauit, ex eo fuit, quia elerici oomen in hoc sensu vniuocum est, & oomine, & definitione conuenit, ac comprehendit clerieos, tam secularea quàm Regulares. Quo fundamenro haoc sententiam tenuere Fr. Emman. *in sum.part.1.cap.* 165. & *quæst.Regul.tom.3.quæst.14.a.8.* latè Lezana *d.c.* 14. *num.1.cum seqq.* Miranda *d.q.39.art.6.* & nouissimè Aloys. Ricc. *in decision. Curia Archiep. Neapol. decis.* 130.*p.4.* Portel. *in dubiis Regularibus, verb. Ordines sacri num.13.*

26 Vtrùm autem Prælatus Regularis possit dispensare cum suo subdito ordinato ante ætatem, absoluendo illum à suspeosione, ac etiam cum eo in irregularirare contracta dispenlando ex administratione illius Ordinis durante suspensione? In quo dubio Capucin. *ad compendium, verb. Ordines, sacri, fol.* 28a. teher huiusmodi Prælatum non posse dispẽsare, vel absoluere ordinatos ante ætatem, immò nec id posse Episeopos, & eitat glos. *in Clem. fin de ætate*, Syluest. & Nauarr. refert, & sequitur Sayr *de censur. lib. 6. c. 12. num.13. & 14.* vbi expresse dicit Prælatum Regularem non posse dispensare cum suis subditis ordinatis ante ætatem virtute priuilegiorum, subditque hæc priuilegia esse derogata per Concil. Trid. *d.cap.12.* pariter resoluens solum Papam, non verò Episcopum posse in hoc dispensare. Quiequid dicant Porrel. *vbi suprà num.14.* Hieron. Roderic. *in compendio quæst. Regul. resol.106.n.26.* Dian. *mor. res. p.3.tr.2.res.35.*

ALLEGATIO XVII.

Episcopus quibus temporibus Ordines sacros dare possit, & quas pœnas incurrat extra illa ordinatus?

SVMMARIVM.

1 *Ordines sacri in sex anni sabbatis conferuntur, & qua ratione in quatuor anni temporibus conferantur, n.2.*

3 *Diebus sabbati Ecclesia potiùs constituit sacros Ordines esse conferendos, quia sabbatum significat requiem.*

In quodam casu fas est diè Dominica sequenti post Sabbatum ieiuniorum quatuor temporum, sacros Ordines conferre, ibid.

4 *Sacri Ordines extra prædicta tempora, nec consuetudine conferri possunt.*

5 *Papa potest licentiam, & dispensationem concedere, vt extra tempora statuta quis possit ab aliquo Antistite ad sacros Ordines promoueri.*

6 *Minores fratres, & omnes qui illorum priuilegiis fruuntur, possunt extra statuta tempora Dominicis, vel aliis festiuis diebus sacros Ordines, suscipere.*

7 *Patres Societatis Iesu eodem priuilegio fruuntur, ex indulto Gregor. XIII.*

8 *Tempus præfinitum ad conferendos Ordines non est de substantia collationis illorum.*

9 *Promotus extra tempora, an sit suspensus ipso iure? resoluitur, & de promouente.*

10 *Suspensus ob promotionem extra tempora statuta, si celebret irregularis fit.*

11 *Bulla Pij II. refertur.*

12 *Suspenso ob casus in d. Bulla comprehensos, non possunt beneficia conferri.*

13 *Bulla Pij II. semper fuit obseruata, à Clem. VIII. & S. D. Paulo V. confirmata.*

14 *Suspensus per dictam constitutionem an ab alio quàm à Papa absolui possit: resoluitur negatiuè, nisi suspensio, vel irregularitas fuerit occulta, num.17.*

15 *Conditor Canonis, quoties non reseruat absolutionem censura, potestatem Episcopis videtur concessisse.*

16 *Lex absque temporis præfinitione pœnam imponens censetur illam perpetuò infligere.*

SACROS Ordines non oisi in sex sabbatis anni conferri licere statuere Canones *in cap. quod die, & in cap. fin. 75. distinctione* nempe io sabbatis quatoor temporum quæ sunt post tertiam Dominicã Aduentus; post primã Dominicã Quadragesimæ, post Dominicam Pẽtecostes, & post festum Exaltationis sanctæ Crucis, & in Sabbato præcedente Dominicam de Passione, & in sabbato sancto, quorum Canonum statuta Conc. Trid. seruari iubet *sess.23. de reform. c.8.* & comprobat Henriq. *in sum. lib.10. c.11. in princip.* Francisc. Leo *in thesauro fori Ecclesiastici p.1.c.4.n.* 20. † Vgolin. *de potestate Episcopi c.16.§.25 n. 1. vers.* 3. Bonacina *de Sacram. disp.8.q.vnic.punct.6.num.1* Sanch. *opusc. moral. lib.7. cap.1. dub.51. n.1.* Aloys. Ricc. *in decis. Curia Archiep. Neap. decis.93. par.4.* Summa ratione prædicti sacri Ordines his temporibus conferuntur, vt scilicet Christi fideles sacrarum rerum ministri, qui ad tanti ministerij potestatem assumuntur, piis, & sãctis precationibus intenti, rectè, & cum Ecclesiæ vtilitate, ad eam gerendam aptiores fiot, prout dicit Catechesis Rom. *sub tit. de sacr. Ordinis §. sequitur tunc*, & hæc sanè vtilior apparet ratio, & verior his, quas tradunt Præp *in c. quoniam § cæterorum 75. dist.* & Rebuff. *in praxi beneficiali tit. de clericis malè promotis glos.1. n.8. & 9.* 1 2

Diebus sabbati Ecclesia potiùs constituit sacros Ordines esse conferendos, quia sabbatum significat requiem: legitur enim *Genes.* 2. quòd requieuit Deus die septimo ab omni opere, quod patrarat, & tangit glos. *verb. pertinere in cap. litteras, de tempor. ordinat.* Requies enim consideratur dupliciter, vno modo pro cessatione ab operibus, alio modo pro implemento desiderij, ex D. Thom *p.1. sum. quæst.37.a. 2. in medio.* Sacris initiatus primo modo quietis vtitur cùm de labore secularium negotiorum transit ad Ecclesiasticam requiem, cùm illi non amplius negotiari permittatur, *cap. fornicari, 88. dist.* qua non potiuntur constituti in minoribus, cùm possint retrogredi ad sæculum, *cap. Ioannes, de clericis coniug. cap. si qui 32. dist.* Et ideo quocumque etiam die festo possunt prædicti minores Ordines conferri, vt dicitur *alleg. 21. num.* 21. Alterum verò requiei modum, nec Sacris initiati assequuntur, quousque ipsi, aliique triumphantem ingrediantur Ecclesiam, ex D. Thom. *vbi proximè*; cuius desiderij complementum Apostolus consequi animo concupiscenti concupiscens, io ea prorupit verba, *Cupio dissolui, & esse cum Christo.* In quodam casu fas est die Dominica sequẽti post sabbatum ieiuniorum quatuor temporum, sacros Ordines conferre, nempe seruato, & continuato ieiunio sabbati cum Dominica sequenti ab ordinatore, & ordinato; tunc enim fictione Canonica manè Dominicæ sequentis retrahitur ad Vesperam sabbati præcedentis, & sic dicuntur conferri in sabbato; non expedit 3

dit tamē hoc facere, quia est magnum ieiunium, nisi adsit necessitas, vt quia sunt tanta ordinandorum capia, vt non potuerint Ordines die sabbato perfici: *c. quod à Patribus, dist. 75.* Salzed. *ad Bernard. in pract. a. 26. vers. ista autem,* Sanch. *in opusc. moralib. lib. 7. c. 1. dub. 51. num. 4.* vbi *n. 5.* subdit hoc ieiunium non frāgere Episcopum facientem sacrum die sabbati, & in eo sumentem ablutionem, Villalob. *in sum. tom. 1. tract. 11. dub. 13.* Diana *moral. resol. p. 2. tract. 2. miscell. res. 30.*

4 His igitur temporibus sacri Ordines conferendi sunt, ita vt nec consuetudine contrarium induci possit, vt probat tex. *in c. 2. de temporibus ordin.* Rebuff. *in praxi benefic. p. 2. tit. de clericis ad sacros Ordines malè promotis, glos. 1. n. 14. & 13.* Quaranta *in summa Bullarij, verb. Ordo, vers. deuenio ad secundum,* Vgol. *dict. §. 25. n. 1. in fin.* Henriq. *lib. 10. c. 12. §. 2.* Aloys. Ricc. *d. Neap. decis. 93. n. 2. p. 4.*

5 Excipitur tamen vbi speciatim summus Pontifex licentiam concederet, quia tunc extra quatuor tempora conferri poterunt, prout resoluunt Maiol. *de irregularit. lib. 3. cap. 14. num. 9.* Rebuff. *d. ct. glos. 1. n. 12.* Quaranta & Vgolin. *dictis locis.* Homobon. de Bonis *de examine Ecclesiastico p. 1. tract. 2. c. 1. quæst. 12.* Molfes. *in sum. moralis Theolog. tract. 2. c. 1. numer. 53. & 55.* Papa enim quolibet tempore Ordines conferre potest. Rebuff. *dict. glos. 1. num. 1.* Salzed. *ad Bernard. cap. 26. vers. Et licet, pag. 110.* & dispensare, vt extra tempora statuta quis possit ab aliquo Antistite ad sacros Ordines promoueri, *cap. 1. de temp. ordin.* Rebuff. *super reg. 23. Cancell. vers. item hoc concedere potest,* quam dispensationem in hac Curia appellant Curiales, *extra temp. ra.* Eam si quis habuerit vt à quocumque Antistite initiari possit, quamuis non egeat litteris dimissoriis proprij Prælati, eget tamen litteris eiusdem testimonialibus de vita & moribus, ex Trid. *sess. 23. de reform. cap. 8.* sine quibus ordinans suspenditur per annum à collatione Ordinum, & ordinatus ab vsu Ordinis suscepti, Henriq. *lib. 13. cap. 38. num. 2.* Suar. *de censur. disp. 31. sect. 1. num. 10.* Fornat. *de Ordine cap. 5. num. 4.* Azor. *instit. mor. p. 1. lib. 3. c. 48. q. 6.* Madius *de sacris Ordin. c. 8. n. 12. vers. quid in eo.*

6 Vnde Fratres Minores, & omnes, qui illorum priuilegiis concessis, & concedendis fruuntur, ex Constitutione Clem. VIII. felicis mem. possunt extra tempora à Iure statuta Dominicis, vel aliis festiuis diebus sacros Ordines suscipere, referunt Fr. Emman. *quæst. regul. tom. 3. q. 23. a. 5.* Monet. *de commutat. vltim. volunt. cap. 10. num. 184.* Ioan. de Cruz *de statu Relig. lib. 1. cap. 8. dub. 1.* Villalob. *in sum. tom. 1. tract. 11. diffic. 12. num. 8. & diffic. 12. num. 6.* Hieron. Rodic. *in compend. quæst. Regul. resol. 106. num. 7.* me citato *in hoc loco* Diana *part. 2. tract. 2. res. 31.* Homobon. de Bonis *de examine Ecclesiast. tract. 2. c. 1. quæst. 13.* Portel. *in dubiis Regular. verb. Ordines, sacri, n. 4.* me citato *in hoc loco* Marchin. *d. tract. 1. part. 7. cap. 7. num. 1.* vbi *num. 2.* de simili priuilegio concesso monachis S. Hieronymi, & S. Benedicti. Virtute tamen aliorum priuilegiorum à summis Pontificibus ante Concil. Trident. concessorum non posse Regulares nunc ab Episcopis ordinari Ordinibus sacris extra tempora, resoluunt Miranda *in man. Prelat. tom. 1. quæst. 38. a. 4.* & Aloys. Ricc. *in decis. Curiæ Archiep. Neapol. decis. 93. n. 6. p. 4.* Lezana *in sum. q. Regul. to. 1. c. 14. n. 1.*

7 Item Patres Societatis Iesu ordinari possunt ad quosuis Ordines, etiam maiores, extra prædicta tempora ex indulto Greg. XIII. ipsis concesso, sub dat. *Tusculi 22. Septembris 1582.* refert Piasec. *in praxi noua Episcop. part. 1. cap. 1. num. 88. pag. 56. & seq.* & Aloys. Ricc. *d. Neapol. decis. 93. n. 7. part. 4.* Marchin. *d. cap. 7. num. 4.* Verba autem indulti sic refert nouissime Stephan. Fagundez *in quinque Ecclesiæ præcepta lib. 1. cap. 1. num. 13. Præcipimus Episcopis, vt extra tēpora à Iure statuta, tribus quę Dominicis, vel aliis festiuis diebus continuis ad sacros etiam Presbyteratus Ordines promoueant* (videlicet Religiosos Societatis Iesu) *Nos enim illis Ordines prædictos sic suscipiendi, ac prædictis Antistitibus eos Ordines ipsis conferendi facultatem tribuimus, non obstantibus Constitutionibus, & ordinationibus quibuscumque contrariis, &c. Præsentis autem gratiæ communicationem aliis Mendicantibus interdicimus omnino.* Vnde Suar. *de legib. lib. 8. c. 17. n. 8.* & Vasq. *to. 3. in 3. d. sp. 246. c. 5. n. 50.* scriptum reliquerunt hoc priuilegium recipiendi Ordines extra tempora ita esse Societati proprium, vt aliis Regularibus non communicetur, etiamsi in priuilegiis eiusdem participent, sed hoc improbat Diana *d. part. 3. tract. 2. resol. 51.* Item Patribus Congregationis S. Ioannis Euangelistæ Portugaliæ concessit. Clem. VIII. *de mense Nouemb. 1596.* vt possint ordinari extra tempora, & per quemcunque Episcopum tribus Dominicis, vel festiuis diebus continuis, vel interpolatis, non seruatis interstitiis, &c. referunt Portel. *loco citato,* Dian. *mor. res. p. 2. tr. 2. de dub Regularib. res. 31.* Marchin. *d. tr. 1. p. 7. c. 7. n. 3.* de quo infrà *alleg. 18. n. 11.*

An autem in supradictis Indultis nomine dic festi intelligatur festus dies, ac feriatus, in quo populus à laboribus, & operibus seruilibus cessat? an verò sufficiat quòd sit dies duplex, licet non sit feriatus? Quæstio est dubia, in quà probabilis est sententia Azor. *instit. moral. par. 2. lib. 1. cap. 27. q. 19.* existimantis necesse esse hos dies esse à laboribus, & operibus seruilibus feriatos, & non sufficere quod sint duplices, & festi in ordinem ad officia diuina. Contraria verò, quæ docet sufficere quòd sint dies duplices, & festi in ordinem ad Officia diuina, licet non sint à laboribus feriati, non videtur improbabilis, ex eo, quia *in Clem. vnica, de relig. & venerat. sanct.* festa Doctorum Ecclesiæ, & Euangelistarum æquiparantur festis Apostolorum, non quidem in feriatione horum festorum, sed in celebratione eorum sub officio duplici: tum quia Ecclesia celebrat festa S. Lucæ Euangelistæ, S. Ambrosij, Bonauenturæ, & S. Thomæ Aquinatis sub officio duplici, & tamen *in dicta Clem. vnica,* hi dies horum Sanctorum, dies festi appellantur. Ita docent Fr. Emman. *quæst. Regular. tom. 3. quæst. 23. art. 5.* Suar. *tom. 1. de Religione lib. 2. de diebus festis, c. 9. n. 21.* Stephan. Fagundez *d. c. 2. n. 11.* Vide suprà *alleg. 11. n. 21.*

Tempus huiusmodi constitutum à Iure ad conferendos Ordines non est de substantia collationis illorum, ex glos. *in c. ordinationis il 1. 73. distinct.* ideo si illis non seruatis conferantur, vtique imprimetur character, vt tenent glos. *verb. ætatem in c. vel non est compos, de temporibus ordinat.* Vgolin. *d. §. 25. num. 1. in princip.* 8

Sed dubium occurrit, an promotus extra prædicta tempora sit suspensus ipso iure? Quicquid tamen sit de Iure communi, vt infrà dicemus, non est dubium quin attēta Constitutione Pij II. incip. *Cum ex sacrorum,* quæ ad litteram refertur infrà *num. 10.* sit suspensus ipso iure, idque ex ea deducunt Nauar. *in man. cap. 27. num. 241. vers. 5. dico, & consil. 40. num. 7. vers. 11. de temporib. ordin. in antiq. & consil. 7. sub tit. de clerico excommun. minist.* Marcel. Vulpe *d. cap. 8. num. 12.* Postea verò Sixtus V. de Constitut. contra clericos malè promotos, incip. *Sanctum & saluta-* 9

re,

re, *sub Dat. Nonis Ianuarij* 1588. non solùm suspendit ipso iure promotos extra tempora, verùm etiam illos ita promouentes ad Sacros; vt *in §. Vt igitur,* cum duobus sequentibus prædictæ suæ Constitutionis continetur: verùm quia successit Clementis VIII. sanctio, incip. *Romanum Pontificem, sub Dat. pridie Kalend. Martij* 1595. dictam Sixti V. Constitutionem restringens, ac modificans, & ad terminos tantùm sacrorum Canonum, Sanctionisque Pij II. & Concil. Tridentin. redigens, vt refert Sayr. *in floribus decis. sub tit. de tempor. ordinat. dec. is.* 27. ideo videndum est quæ pœnæ statutæ sint in prædictis Iuribus aduersus promouentem, & promotum ad sacros Ordines extra tempora à Iure statuta. De Iure igitur communi tam promouens, quàm promotus extra tempora suspendendi sunt, ex sententia *glos. penultim. in Clem. final. de ætate, & qual.* aut melius, promouens suspendatur, promotus verò sit suspensus ipso iure, vt affirmant Host. Ioann. And. & Butr. *cap. cum quidam, de tempor. ordin.* vbi licèt videantur primo aspectu tenere contrarium, nihilominus quia postmodum eorum sententiam in hac parte remittunt ad notata *in capit. litteras, illo tit.* vbi Ioan. And. *numer.* 15. But. *numer.* 7. & Hostiens. *in final. verbis,* quo loci affirmant promotum ipso iure suspensum, hoc itidem eos tenere *in d. cap. cum quidam,* affirmandum est, sequitur Vgolin. *d. §.* 25. *num.* 2. Sed Pij II. lex præteriens ordinatorem, aduersus ordinatum pœnam indixit suspensionis ipso iure. Concil. verò Trident. nullam aduersus eos infligit pœnam, & tex. *in cap.* 8. *sess.* 23. *de reformat.* qui primo aspectu aduersari videtur, non probat, quod ex eo deducit Salzed. *ad Bernard. cap.* 26. *littera A, vers. his verò, qui extra tempora,* dum ait hunc suspensum esse per annum: ea enim pœna refertur ad eum, qui sine testimonio sui Ordinarij Ordines suscipit, & declarat Vgolin. *vbi proximè,* sequitur Bonac. *de censur. disp.* 3. *q.* 6. *pun.* 5. *n.* 5. vbi etiam resoluit ad hanc suspensionem incurrendam non requiri præsumptionem, vel ignorantiam affectatam, sed sufficere ignorantiam mortaliter culpabilem.

10 Hic extra tempora constituta ad sacros Ordines se promoueri faciens, & prædictam suspensionem incurrens, Ordinis executionem non habet, & si celebret, irregularis fit: imò Ecclesiasticis priuatur beneficiis, per d. Bullam Pij II. tenoris sequentis, videlicet.

11 *Pius Episcopus seruus seruorum Dei, ad futuram rei memoriam. Cum ex sacrorum Ordinum collatione character inuisibilis animæ imprimatur, sacra ministeria dispensentur, & ipsorum cura tribuatur animæ in eorum susceptione, excessus graues tanto magis plectendi sunt, quanto ex illis maiora in mentibus fidelium scandala generantur; cum itaque (sicut fide dignorum relatione non nisi molestè accepimus) nonnulli clerici extra tempora à iure constituta, quidam ante ætatem legitimam, aliqui vero sine dimissoriis, contra sanctiones Canonicas se faciunt ad sacros Ordines promouere; nos eorundem temeritatem, tali castigatione reprimentes, vt aliis in posterum committendi similia aditus precludatur; auctoritate Apostolica hac Constitutione perpetuo valitura statuimus, & ordinamus, quod omnes, & singuli, qui absque dispensatione Canonica, aut legitima licentia, siue extra tempora à iure statuta, siue ætatem legitimam, vel absque dimissoriis litteris, etiam Citramontani, à Citramontanis (præterquam si in hoc vltimo casu per Cameram Apostolicam iuxta illius stylum ordinati fuerint) ad aliquem ex sacris Ordinibus se fecerint promoueri, à sacrorum Ordinum exequutione ipso iure suspensi sint, & si huiusmodi suspensione durante in eisdem Ordinibus ministrare præsumpserint, eo ipso irregularitatem incurrant. Præterea vltra alias pœnas in tales generaliter à iure inflictas, beneficiis Ecclesiasticis possint iure priuari. Volumus autem, quod præsens nostra Constitutio in Romana Curia existentes post quindecim dies; absentes vero Italos post duos menses; alios vero vltramontanos post sex menses, ab ipsius in audientia contradictarum, & Cancellaria Apostolica publicatione, & affixione, ligare incipiat. Nulli ergo liceat eam infringere, vel ei ausu temerario contraire: si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem Omnipotentis Dei, & Beatorum Petri, & Pauli Apostolorum eius se nouerit incursurum. Datum Romæ apud Sanctum Petrum, anno ab Incarnatione Dominica Millesimo quadringentesimo primo, quintodecimo Kalendas Decembris, Pontificatus Nostri Anno Quarto.*

Attento prædictæ Bullæ tenore, dicendum puto durante illius suspensione, clerico non posse conferri beneficia, cùm ille careat Ordinem exequutione, secundùm resoluta per Couar. *in cap. alma mater, p.* 1. §. 7. *num.* 2. contra Nauar. *in man. cap.* 27. *num.* 160. Intellige de clericis in maioribus, de quibus loquitur prædicta Bulla: nam si in minoribus constitutis conferantur, collatio valida erit, vt resoluit Miranda *in manuali Prælat. tom.* 1. *quæst.* 39. *art.* 7. *concl.* 1. *in fine.* 12

Hæc Bulla Pij II. obseruatur semper in hac materia, eamque confirmarunt postea Iulius Papa III. in sua *regul. Cancell.* 25. & alij successores, necnon Clemens VIII. & S. D. Paulus V felicis mem. *reg.* 23. per hæc verba. *Item de clericis extra tempora à Iure statuta, siue ante ætatem legitimam, aut absque dimissoriis litteris ad sacros Ordines se promouere facientibus pro tempore etiam voluit Constitutionem piæ memoriæ Pij II. similiter Prædecessoris sui desuper editam, & in dicto Cancellariæ Apost. libro descriptam,* quæ incip. *Cum ex sacrorum,* &c. *pari modo obseruari,* &c. 13

Dubitari potest, an suspensus vigore dictæ Constitutionis ab alio, quàm à Papa absolui possit? Et videtur dicendum quòd sic, ex ea ratione quod Pius II. sibi non retinuit absolutionem in ea Constitutione iuxta doctrinam Amil. *verb. suspensio num.* 22. Syluest. *eod. verbo num.* 8. *vers. tertium,* glos. *Clem.* 1. §. *pen. verb. excommunicationis, de hæret.* sicut in excommunicatione animaduersum repetitur quoties conditor Canonis sibi specialiter non reseruauit; † quia eo ipso concessisse videtur facultatem aliis absoluendi, *cap. nuper, de sentent. excomm.* cum citatis à Gutier. *Canon. lib.* 1. *cap.* 5. *à princ.* Suar. *de censur. disp.* 7. *sect.* 4. concessum enim dicitur quicquid expressè prohibitum non reperitur; *l. nec non,* §. *quod eius, ff. ex quibus causis.* Sed his non obstantibus in contrarium se habet communis Doctorum resolutio, asserentium ab irregularitate contracta in Ordinibus malè susceptis, & insuper à suspensione per dictam Constit. incursa, non nisi Summum Pontificem dispensare posse, vt videre est apud Syluest. *verb. irregularitas, n.* 12. *vers. hodie autem,* Nau. *in man. cap.* 25. *num.* 70. Maiol. *de irregular. lib.* 1. *cap.* 30. *num.* 9 *in fine,* Iacob. de Graffiis *in decis. aureis lib.* 1. *cap.* 8. *num.* 15. & nuncupatim de suspensione agentes firmant Rebuff. *in praxi benefic. tit. ne clericus malè promotus, glos.* 4. *num.* 3. Gutier. *Canonicarum lib.* 1. *cap.* 16. *sub num.* 21. Bonacin. *de censur. extra Bull. disp.* 3 *q.* 1. *puncto* 3. *in fin.* Ratio est, quia in illa Constitutione non ad aliquod tempus suspensionis censuram Papa infligit, irregularitatemque incurri decernit; ex quo euenit, vt perpetuò censeatur inflicta, & Rota Romana genericè loquens firmauit contrauenientes decretis dictæ Constitutionis perpetuò esse per eam suspensos 14 15

sos in Militen. Abbatia 24. Ianuarij 1590. coram R. P.
16 *D. Gypsio.* † Lex enim absque temporis præfinitione pœnam imponens censetur illam perpetuò infligere, *l. seruus, C. de pœnis,* glos. *verb. perpetuo, in cap. incipientes, §. cæterum, de elect. gloss. verb. in perpetuum, in cap. ex litteris, de constit.* vbi Abb. *num.* 10. Felin. *in cap. cum litteris, num. 1. in fine, de testibus*; ex quo sequitur neminem posse illius Bullæ dispositionem infringere, Pontificisque supremi factum reuocare: si tamen huiusmodi suspensio, vel irregularitas occulta
17 fuerit, in ea poterit † Episcopus dispensare, virtute Conc. Trident. *sess. 24. de reformat. cap. 6.* vt firmat Bonacina *de censuris disp. 3. quæst. 6. puncto 5. num. 5. vers. tertiò.* Ex lapsu verò viginti annorum præsumi dispensationem censuit Rota in his terminis apud Farin. *decis. 200. n. 5. c. 2. recent.*

18 Aduertere oportet prædictam Pij II. Bullam solummodo loqui de suscipientibus Ordines sacros extra tempora, vel ante legitimam ætatem, aut sine litteris dimissoriis, vel cum falsis, quod est idem; non tamen loquitur de prima Tonsura, vel de minoribus Ordinibus, stando etiam in Iure communi in dictis casibus non incurrebatur suspēsio à suscipientibus minores Ordines, vt late probat Nauar. *in man. cap. 15. num. 70 & cap. 17. num. 241.* vbi etiam asserit solummodo Pium II. suspendisse ordinatos Ordinibus sacris in dictis casibus, & declarasse eos esse ipso facto suspensos, atque irregulares si celebrent, non tamen ibi mentionem fecisse de prima Tonsura, aut minoribus Ordinibus, ad quod citant plures DD. sup. *alleg. 15. n. 14.* quibus adde Campan. *rub. 6. c. 1. n. 21.* & Miranda *d. art. 7. concl. 1.* & quamuis *concl. 2.* dicat per Constit. Sixti V. ordinatos prima Tonsura, minoribúsque Ordinibus, tam seculares, quàm Regulares, Episcopósque eos ordinantes in dictis casibus ipso facto esse suspensos, hodie prædicta Constitutio Sixti V. restricta est ad terminos Iuris communis, & Bullæ Pij II. vt dixi suprà *alleg. 19. n. 6.*

ALLEGATIO XVIII.

Episcopus in interstitiis quando dispensare possit?

SVMMARIVM.

1 *Interstitiis temporum seruatis Ordines sunt conferendi, & quare.*
2 *Anni cursus, qui inter vnum, & alterum Ordinem debet interuenire, quomodo computandus, ostenditur.*
3 *Abbates, qui subditis suis primam Tonsuram, & minores Ordines possunt conferre, poterunt cum eisdem in interstitiis dispensare.*
4 *Episcopus cum ordinandis data aliqua legitima causa potest in huiusmodi interstitiis dispensare: & quæ sit legitima causa.*
5 *Causa grauior requiritur in dispensatione interstitiorum inter Diaconatum, & Sacerdotium, quàm inter cæteros Ordines.*
6 *Capitulum Sede vacante, & eius Vicarius possunt dispensare in interstitiis.*
7 *Episcopus super interstitiis temporum cum ordinando dispensare censetur, si illum ad Ordines assumat, sciens non elapsum anni curriculum.*
8 *Impedimentum omne censetur sublatum, si Episcopus illud sciens ordinauerit.*
9 *Ordinator super temporum interstitiis non potest dispensare cum non diœcesano, nisi illi in dimissoriis dispensandi facultas concedatur.*
10 *Episcopus cum Religiosis dispensare potest in interstitiis.*
11 *Regulares qui possint non seruatis interstitiis Ordinari.*
12 *Abbates an cum Regularibus sibi subditis possint in interstitiis dispensare, ostenditur.*
13 *Episcopus cum familiari suo triennali sibi non subdito an possit dispensare in interstitiis promissiuè.*
14 *Ordinans, & ordinatus non expectatis temporum interstitiis, quas pœnas incurrant.*

SERVATIS temporum interstitiis conferendi sunt Ordines, videlicet vno anno elapso post susceptionem vltimi minoris ad Subdiaconatum, iterum ad Diaconatum post annum, & post alium ad Presbyteratum, vt habetur in Concil. Trid. *sess. 23. de reform. c. 11. 13. & 14.* nam interim ordinandi commodius edoceri poterunt, quantum sit Ordinis, quem suscipiunt, pondus, & dignitas, & cum ætate meritum vitæ, ac doctrina maior accrescere poterit, vt dicit idē Concil. Trid. *octauo loco*, quem ad hoc citat Vgolin. *de potestate Episcopi, c. 29. § 27. num. 2.* & plures rationes afferunt Molfes. *in sum. Theologia moral. 1. tract. 2. c. 14. n. 1.* & Carol. de Grassis *de effect. b. cleric. in prælud. n. 329. cum seqq.* Sim. Maiol. *de irregul. lib. 4. cap. 11. à princ.* nouissimè Valenzuel. *tom. 2. cons. 107. num. 1.* 1

Nullus igitur Episcopus absque speciali, & particulari priuilegio, & indulto de nouo concesso conferre potest alicui, etiam Regulari, duos sacros Ordines in vna, & eadem die, etiamsi ad id faciendum prætendat habere se quantumcumque legitimam, nimis vrgentem, & rationabilem causam. Ita habetur *in cap. dilectus, & in cap. per litteras, de tempor. ordinat.* & in aliis Iuribus, quæ innouata fuerunt à Conc. Trid. *dict. c. 13.* ibi, *Duo sacri Ordines non in eadem die etiam Regularibus conferantur, priuilegiis, atque indultis quibuscunque non obstantibus*, & plures Doctores citauimus suprà *alleg. 14. n. 10.* vbi etiam aduertimus quoad propositum eandem diem dici nō solùm quando eadem die sabbati, verbi gratia, duos maiores Ordines suscipit aliquis, sed etiam secundum fictionem Canonicam, veluti cum aliquis die sabbati recepit Subdiaconatum, & manè Dominicæ sequentis accipit Diaconatum: præsumitur enim vna & eadem dies, si continuato ieiunio hoc fiat. Ita Suar. *tom. 5. disp. 31. sect. 1. n. 40.* Sayr. *de censur. lib. 7. cap. 10. n. 12.* Molfes. *d. cap. 14. n. 5.*

Anni cursus, qui inter vnum, & alterum Ordinem debet interuenire, non oportet vt habeat trecentos sexaginta quinque dies, quo tempore annus conficitur, sed sufficit aduenisse eandem solemnitatem, & diem subsequentis anni, in qua, anno transacto, alium suscepit Ordinem, & ita interstitia non sunt mathematicè computanda, itavt ordinandus nequeat ad Ordines promoueri, nisi inter vnum & alterum Ordinem moram traxerit duodecim mensium completorum; sed moraliter, & iuxta ritum Ecclesiæ, videlicet ab vna Quadragesima ad aliam, à Pentecoste ad Pentecosten, &c. quamuis inter primam, & secundam Pentecostes solemnitatem nondum sint elapsi duodecim menses. Ita tenent ac decisum referunt Hier. Sorbo *in compendio Mendicāt. verb. Ordines sacri, vers. circa id* Prosper de August. *in addit. ad Quarantam in sum. Bullarij, verb. Ord., in fine,* Zerola *in praxi Episc. part. 1. verb. Ordo, vers. ad quartum, circa med.* Vgolin. 2

d.§.17. num.6. Fornar. *de sacram. Ordinis, cap.3.§.6. num.* 4. Marcel. Vulpe *in praxi iudic. fori ecclesiastic. cap.7. num.3.* Campanili *in diuersorio Iuris Canonici rub.6.cap.3.num.12.* me citato Bonacina *de Sacramentis disp.8.quæst.vnica,puncto 5.num.33.* Molfes. *d.c.14. num.* 8. Aloys. Ricc. *in praxi fori Eccles. post resolut. 279.in not ad.de materia sacram.Ordinis, vers.quo ad.* Iul Cæs.Mad. *de sacris Ordinibus, cap.4.num.17.* nouissimè Lauret.de Franchis *in controu.inter Episcop.& Regular. pag.77. vers. ad 7.* Lezana *in sum.quæst. Regul.cap.14.n.17.*

3 In minoribus tamen Ordinibus temporis interstitium aliter computatur, prout dixi cum multis, quos citaui suprà *alleg.11.à.n.17.* me citato *in hoc loco,* nouissimè Nouar. *in lucerna Regul. verb. dispensare, num.1.& 2.*

4 Episcopus cum ordinandis in huiusmodi interstitiis dispensare potest, non tamen ad eius libitum, atque arbitrium non regulatum aliqua legitima causa; duæ referuntur à Concil. Trid. *sess.23. de reform. cap.11.13.& 14.* nempe necessitas, & vtilitas particularium Ecclesiarum. Per Ecclesiæ vtilitatem intelligit, quando pauci sunt ministri ecclesiastici idonei, & tunc vtile Ecclesiæ est aliquos ordinare ad Ecclesiæ ministerium, & maiorem etiam ornatum, ac splendorem. Per necessitatem intellexit quando deficerét ministri, nec possent supplere super iam ordinatos Ecclesiæ onera in Missarum celebratione, quam in aliis Ecclesiasticis ministeriis, vt explicat Sorb. *in compendio priuileg. verb. Ordines sacri, pag.276.num.3.* Vide Nauar. *cons.11.de tempor.ordinat. & additio ad eum cons.19.de voto,* Marcel. Vulpe *d.c.7. num.7.* Miranda *d.art.8.concl.3.& 4.* Vgolin. *d.§.27. n. 3.* Sancg. *in opusc.moral.lib.7.cap.1.dub.55.* Aloys. Ricc. *in praxi fori Eccles.decis.561.in 1.edit.& resolut. 483.num.2.in 2.edit.* Molfes. *d.cap.14.num.11.* Bonacina *de Sacramentis disp.8. quæst.vnica punct.6. num.1.*

5 *vers.grauiorem,* vbi dicit † grauiorem causam requiri in dispensatione interstitiorum inter Diaconatum, & Sacerdotium, quam inter cæteros Ordines: nam Tridentinum Concilium in dispensationibus interstitiorum inter minores Ordines requirit solum arbitrium Episcopi, in dispensationibus interstiorum inter minores, & maiores Ordines exigit necessitatem, aut Ecclesiæ vtilitatem, in dispensatione verò interstitiorum inter Diaconatum, & Presbyteratum, postulat Ecclesiæ vtilitatem, & necessitatem; itavt non sufficiat Ecclesiæ vtilitas, verum etiam requiratur necessitas, quæ tamen necessitatis, vel vtilitatis causa extraordinaria, aut publica non requiritur, quia Concil. Trident. remittere videtur hoc negotium arbitrio, & prudentiæ Episcoporum, posita vtilitate Ecclesiæ, & necessitate, quam Episcopus secundum circumstantiam loci, & temporis, aut iuxta conditionem personæ sufficientem iudicauerit: vtrumque approbant Sorb. *in compendio priuil.§.Ordines sacri, ad fin.* Fr.Emman. *quæst.regul.tom.3.quæst.24.art.6. & 7.* Menoch. *de arbitrar.casu 427.n.30.* Miranda *d. quæst.38.art. 8.concl.1.* elegánter Carol. de Grassis *d. pralud.à num.334.* Homobon. *de examine Ecclesiastico tract.2.c.2.q.14.& 15.* Præter has causas dispensandi in interstitiis, quæ desumuntur ex Conc. Trid. *in dictis cap.11.13.& 14.* adest alia fauore studij in aliqua Vniuersitate, Menoch. *dict. casu 427.num.31.* Et ætas ordinandi prouecta, iuncta cum eisdem integritate: necnon arctatio ad recipiendum Diaconatum, vel Presbyteratum ratione beneficij recepti, vel recipiendi, Conc.Trid. *sess.7.de reform.c.7.*

6 Facultas prædicta remittendi interstitia Episcopo concessa modo supra relato, extenditur etiam ad Vicarios generales Episcoporum; nam licèt Tridentinum solùm loquatur de Episcopo; attamen non videtur electa industria personæ, aut gradus dignitatis Episcopalis. Ita Sbroz. *de offic.Vicar.lib.2.quæst.43. num.18.& 29.& quæst.111.num.16.* Marchin. *d.part. 7.cap.2.num.6.* Iulius Cæs. Madius *de sacris Ordinib. cap.9. num.12.* Eadem etiam facultas transit ad Capitulum Sede vacante, seu eius Vicarium. Ita Piasec. *in praxi noua Episcop.part.1.cap.1.num.50. vers.eadē.* Quaranta *in summa Bullarij,verb.Capitulū,vers. quæro 10.* Aloys.Ricc. *in praxi fori Eccles.decis.715. in 1. edit. & resolut. 606. in 2. edit. & decis. 561. in 1. edit.* quæ est *resolut.483.num.6.in 2. edit.* vbi allegat Thoming. *cons.60.num.4.* Attam. *consil.13.numer.5.* Suar. *tom.4. disp.28.sect.5.in princ.* Sanch. *de matrim. lib.3.disp.29. num.14.* latè Valenz. *tom.2. cons.107. num.11.cum seqq.* & in Vicario Capituli Sede vacante Armendariz *in addit. ad recopil. legum Nauarræ. lib.1.tit.18.l.7.de Episcopis in declarat.num.57.* & resoluunt Marta *de iurisdict.part. 2.cap.9.n.13.* Marchin. *d.tract. 1.part.7. cap.2. num.8.* Carol. de Grassis *dict. prælud.num.339.in fine.* Sanch. *in opusc.moral.lib.7.c.1. dub.54.num.6.*

Super interstitiis temporum necesse est, vt Episcopus clarè dispenset, vel vt assumat ad Ordines infra anni curriculum ordinandum, sciens nondum esse lapsum tempus ab antea suscepto Ordine ad sequentem; quia si ignorauit, tacitè dispensare non videtur; tum quia † omne Canonicum impedimentum, cuius dispensatio ad Episcopum pertinet, censetur sublatum, si illud sciens Episcopus ordinauerit, iuxta resoluta per Abb. *in cap.veniens, num.2.& 3. de filiis Presbit.* Felin. *in cap. præterea, num.7.cum sequent.de testib.cogend.* Bart. *in l.Barbarius, numer.12. ff de offic.Prætor.* vbi Ias. *num.10.* Put. *decis. 448. lib.1.* Menoch. *de præsumpt.lib.2.quæst.10 num.7.* Quare in propriis terminis, de quibus agimus, ita resoluunt Lauret.de Franchis *in controu.inter Episcop.& Regul. pag.76.ad 5.* Maiol. *de irregularit.lib.5. cap. 24 n.14.* Salzed. *ad Bernard.in practic. cap. 25. vers.opportunè.* Menoch *de arbitrar.casu 563.num 10.* Madius *de sacris Ordin.cap.9.num. 10.* Carol. de Grassis *d.prælud. num.341.* Vgolin. *de potest. Episcopi,cap.26.§.28.* Molfes. *tract.2.cap.1.num.22.* Homobon.de Bonis *de examine Ecclesiastico,tract.2.c.2.quæst.15.* Molfes. *d.c.14. n.10.* Marchin. *d c.2.n.14.* 7 8

Ordinator super temporum interstitiis cum non Diœcesano ad suscipiendos Ordines dispensare non potest, nisi hoc in dimissoriis expresse concedatur, sic fuisse responsum à *sacra Congregat. Episcoporum Episcopo de Alefe die 9. Augusti 1593.* refert Piasec. *in prax. noua Episcop.part.1.cap.1.n.11. pag. 9.* vbi dicit ita communiter seruari in praxi; & resoluunt Miranda *in man.Prælator.tom.1. quæst. 38. art.7.conclus.2.* vbi latissimè probat, Alzed. *d. part.2. cap.5.num.11.* Marta *de iurisd. part.2.c.9.n.14.* Carol. de Grassis *dict.pral.n.339.* Marchin. *dict.tract.1.par.7. c.2.n.5.* 9

Dispensatio hæc interstitiorum pertinet ad Episcopum, etiam respectu Religiosorum, cum quibus dispensare potest ex causa sibi per attestationem suorum Superiorum manifesta, ita quod nefas sit Præpositis Regularibus in hoc casu dispensare Ratio est, quia hæc facultas est annexa Ordinum collationi, & ideò sicut ad Episcopum spectat conferre Ordines, ita ad eum spectat dispensare in interstitiis: tum quia Concilium Trid. hanc dispensationem iudicio, & arbitrio Episcopi semper relinquit. 10

Quare

Quare ita tenent Menoch. *de arbitrar. casu* 564. Hieron. a Sorbo *d. verb. Ordines sacri, vers. quoad secundum*, Fr. Emman. *in explicat. Bulla Cruciata, ad finem, & quæst. Regularium tom. 3. quæst. 27. art. 3.* Marc. Anton. Genuens. *in pract. c.* 83. *num.* 1. Gabr. Vasq *tom. 3. in 3. part. disp.* 246. *num.* 57. Villalob. *in sum. part. 1. tract.* 11. *diffic.* 12. *à num.* 4. Petr. de Ledesm. *in summ. part. 1. de sacrom. Ordinis, cap. 8. vers. la dificultad*, Lezana *in sum. Regul. cap.* 14. *num.* 15. referunt decisum Piasec. *in praxi noua Episcop. part. 1. cap. 1. num.* 50. *pag.* 58. Aloys. Ricc. *in decis. Curia Archiepiscop. Neapol. decis.* 81. *num.* 1. *& in praxi fori Eccles. decis.* 561. *in 1. edit. & resolut.* 483. *num.* 5. *in 2. edit.* Henriq. *in sum lib.* 10. *c.* 13. *§.* 4. *in comment. lit. L.* Vgolin. *de potest. Episcopi, cap. 20. §. 1. num. 2. cap. 26. §. 27. num. 3.* Prosper. de Augustino *in addit. ad* Quaraot. *in sum. Bullarij, verb. Ordo, prope finẽ, pag.* 395. Marcel. Vulpe *d. c. 7. num.* 12. Ioann. Baptista Confectius *in Collect. priuilegiorum sacri Ordinis, fol.* 136. Peiranis *de priuileg. Minim. tom. 1. const. 1. Sixti IV. §. 22. num.* 33. Diana *resol. moral. tom. 2. tract. 2. de dub. regularib. res.* 112. Sanch. *in opusculis moralib. lib. 7. cap. 1. dub. 54. num. 4.* licèt *num.* 8. contrarium videatur asserere, & me citato Bonac. *de Sacram. disp. 8. quæst. vnic. punct. 5. n.* 34. Molfes. *in sum. tract. 1. cap. 1. num.* 56. Hieron. Roder. *in compend. resol.* 106. *num.* 20. & me citato *in hoc loco* Homobon. de Bonis *d. tract. 2. cap. 2. quæs. 15. in fine*, Portel. *in dubiis Regularib. verb. Ordines sacri, num.* 5. Marchin. *d. tract. 1. part. 7. cap. 1. numer.* 2. Miranda *d. art. 7. conclus.* 1. & aduertit Molfes. ex declaratione *S. Congreg.* debere Episcopos se conformare cum supplicatione Superiorum Regularium, quia ad ipsos Superiores spectat prouidere, & iudicare circa vtilitatem & necessitatem Ecclesiarum suarum: & non esse Episcopi, ad quem nollus est ordinandus, hoc iudicium facere, sed mittentis, latè Laurer. de Franchis *in controuers. inter Episcopum, & Regulares, pag. 75. in fine, vers. ad secundum*, vbi testatur *sacram Congreg.* censuisse, Superiores Regulares non posse dispensare super interstitiis Regularium ordinaodorum, sed id pertinere ad Episcopum ordinantem, qui tamen quoad causam dispensationis iudicium suum formare debet ex attestatione Superiorum Regolarium, *& in vers. ad tertium*, ex *eadem sacra Congreg.* addit, debere fieri mentionem in huiusmodi litteris dimissorialibus suorum Superiorum petentiom ab Episcopo vt super interstitiis dispensare dignetur, attenta necessitate, vel vtilitate Ecclesiæ, seu Religionis.

11 Est tamen hic valde obseruandum, Regulares ex priuilegio concesso à Gregorio XIII. Societati IESV, & ex aliu concesso à Clemente VIII. *die 23. Nouembr.* 1596. Coogregationi S. Ioannis Euangelistæ in Portugalia, quod refert Portel *in dub. Regular. verb. Ordines sacri, num.* 4. posse ordinari non seruatis interstitiis etiam ad Ordinem Presbyteratus, etiam absque præuia functione præcedentis Ordinis, imò etiam per extra tempora; quod priuilegium communicatur aliis Regularium Ordinibus, non obstante prohibitione communicatioois per eundem Gregorium XIII. Ita Fr. Emman. *quæst. Regul. tom. 2. quæst. 23. art.* 5. Hieronym. Roderic. *in compend. quæst. Regul. resol.* 106. *num.* 20. Diana *resolut. moral. tom 2. tractat. 2 de dub. Regul. resol.* 112. Marchinus *dict. tract. 1 part. 7. cap. 2. num* 4. Quicquid dicant Suarez & Vasquez citati *supr. alleg.* 17. *numero* 7.

12 Quæstio superest, an ad Abbates Regulares, qui per se ipsos Ordinibus minoribus subditos suos Regulares possunt ordinare, ipsósque ordinauerint, spectet, noo verò ad aliom, cum eisdem in interstitiis dispensare: Affirmatiuè decidunt Lezana *d. c.* 14. *n.* 15. Campan. *in diuersor. Iuris Canon. rub. 12. cap.* 15. *num.* 42. Sorb. *verb. Ordines sacri, fol.* 278. Sanch. *d. lib. 7. cap. 1. dub. 54. num. 7.* Marchin. *d. cap. 2. num. 9.* Miranda *in man. Prælat. tom. 1. quæst. 38. art. 7. concl. 3.* quem citaui suprà *alleg. 3. num.* 12. vbi etiam eleuat dubium, sed non resoluit, vtrum scilicet, quando huiusmodi Abbas, quia infirmus, siue occupatus, ad alium miserit subditos suos ordinandos, possit eum eis in interstitiis dispensare, an huc competat Episcopo ordinaturo?

An possit Episcopus cum familiare suo trienoale aliàs sibi non subdito dispensare in interstitiis: dixi suprà *alleg. 5. n. 14. &* 15. 13

De pœnis, quas incurrit ordinans, vel ordinatus non expectatis temporum interstitiis superest, vt videamus. Quamuis Henriq. *in sum. libr 6. cap. 10 n. 3. lit. C.* indicare videatur tales nullam pœnam, neque peccatum incurrere, nihilominus tamen licet quoad pœoam id absque dubio procedat, quia nulla est in Iure apposita aduersùs tales; quod verò ad aliam partem, contra eum sentio vtrumque grauiter peccare, qoia est transgressor sacrorum Canonum in materia Ordinum, quæ est grauissima, & ideò Episcopus Ordinatum culpabiliter non seruatis temporum interstitiis poterit suspendere, & aliis pœnis ob Canonis transgressionem punire. Vide Nauarr. *cons. 4. de tempor. ordinat. in nonis*, Sayr. *in floribus decis. sub eod. titul. decis.* 56. Suar. *tom. 5. de censur. disput. 31. sect. 1. num.* 43. Zerol. *in praxi Episc. part. 1. verb. Ordo, §. 8. & part. 2. eod. verb. ad quintum*, Piasec. *in simili praxi part. 1. cap. 1. num. 50. vers. nullam*, Aloys. Ricc. *in collect. decis. part. 1. collect.* 576. *& in praxi rerum fori ecclesiast. resol.* 483. *num. 7. in 2. edit.* Bonacin. *de Sacrament. disp. 8. quæst. vnic. punct. 5. num. 35. & de censur. disp. 3. quæst. 9. punct. 5. num.* 7. Campan. *in diuers. Iuris Canon. rub. 6. cap. 3. num.* 13. Filliuc. *in quæst. moralib. tom. 1. tract. 20. c. 7. n. 190. & seq.* Iul. Cæs. Mad. *de sacris Ordin. cap. 7. num.* 11. Antonin. Diana *moral. resol. part. 4. tract. 2. resol. 55. vers. nota etiam*, Marchin. *d. tract. 1. part. 7. c. 1. n.* 11. Marcel. Vulpe *in praxi iudiciali fori ecclesiastici, cap. 8. n.* 17. me citato Alzed. *de præcellent. Episc. dignitatis part. 2. c. 4. n.* 15. 14

ALLEGATIO XIX.

Episcopus sub quo beneficij, vel patrimonij titulo ordinare possit.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur, qui de materia huius allegationis tractant.*
2 *Ordinatio sine titulo facta, quoad executionem irrita appellatur.*
3 *Titulus non requiritur ad minores Ordines.*
4 *Titulus huiusmodi requiritur, quotiescumque Clericus secularis Ordines sacros procurat suscipere, secus verò si regularis professus.*
5 *Regularis, tam non professus, quàm nulliter professus sine titulo ad sacros Ordines promoueri non potest.*
6 *Regularis non professus sine titulo promotus in suscepto Ordine ministrans efficitur irregularis.*
7 *Patres Societatis Iesu ante solemnem professionem sine titulo ad sacros Ordines possunt promoueri.*
8 *Beneficium ad cuius titulum quis est ordinandus, debet esse tantum, vt sufficiat ad honestè viuen-*

dum, nec opus est attendere ad qualitatem ordinandi.

9 Titulus ad Ordines requiritur, non solum sufficiens pro victu, sed etiam ad honeste vivendum.

10 Vivere commodè, vel vivere cum penuria, vel vivere simpliciter, sunt diversa.

11 Episcopus debet arbitrari patrimonij quantitatem, cum iure praescripta non sit.

12 Episcopus, ut rectè arbitretur congruam summam pro huiusmodi titulo concedenti, quae debeat attentè rimari.

13 Beneficii valor, ut cius titulo quis ordinari possit, debet pertingere summam, quae Clerico sustentando sibi, & suis, quin & pauperibus, ac peregrinis, oneribúsque Episcopalibus persoluendis sufficiat.

14 Beneficium insufficiens patrimonio adiunctum potest constituere sufficientem titulum.

15 Beneficium ad cuius titulum quis est ordinandus, debet pacificè possideri.

16 Possessor pacificus ille dicitur, qui nullam patitur iuris, vel facti controversiam in iudicio, vel extra

17 Beneficium litigiosum, & non pacificè possessum, fit citatione.

18 Citatio circumducta nulla, vel cum falso procuratore, non efficit litispendentiam.

19 Litigiosa dicitur res quoties de eius dominio controvertitur in iudicio.

20 Lis super possessione non facit ipsam rem litigiosam, sed ius possessionis.

21 Possessor pacificus dicitur ille, cui lis mota fuerit super aliquo praedio, domo, censu, aut reddítu sui beneficij.

22 Ad promotionem infra annum arctatur, qui curata Ecclesia plenum detinet exercitium, tametsi nondum liberam possessionem, ac pacificam maioris partis fructuum adeptus sit.

23 Coadiutoria cum futura successione ad titulum potest quis promoveri, si ratione illius habeat congruam sustentationem.

24 Beneficij consistentis in distributionibus quotidianis ad titulum potest quis promoveri.

25 Vicaria temporalis, & aliorum similium beneficiorum, seu Capellaniarum amovibilium ad titulum nemo potest ordinari.

Praestimonij ad titulum potest quis promoveri si detur in perpetuum; secus si ad tempus, ibid.

26 Servitij in aliqua Ecclesia praestandi ad titulum non potest quis ordinari, nisi tale servitium sit perpetuum.

27 Episcopus quibus concurrentibus poterit ad titulum servitij in Ecclesia aliquem ordinare.

28 Ordinari quis non potest ad titulum de futuro, & sub spe etiam certa.

29 Ad sacros Subdiaconatus, & Diaconatus Ordines potest quis promoveri ad titulum beneficij, non obstante, quod non lucretur illius fructus, nisi post susceptum Presbyteratus Ordinem.

30 Capellaniam obtinens in Capella Papae licet sit ad nutum amovibilis, potest ad illius titulū ordinari.

31 Cooptatus in Collegium Seminarij, non potest ad illius tit. ordinari, nisi ob causam inserviendi beneficio, quod forsan esset Seminario unitum.

32 Beneficium ad cuius titulum quis promotus fuit, resignari non potest, nisi facta mentione, quod fuerit ad illius titulum promotus, aliàs resignatio erit nulla.

33 Resignanti beneficium non facta mentione, quod ad illius titulum fuit promotus, competit actio spolij.

34 Decisio rotae in Leodien. Canonicatus refertur.

35 Concilio Trident. cap. 2. de reform. sess. 21. non est satisfactum mediante clausula, constito quod resignans habeat aliunde, &c. si non fuerit expressum, quod ad titulum beneficij resignati fuit promotus.

36 Concilium Trident. d. loco non potest adimpleri per aequipollens.

37 Concilium dicto loco comprehendit etiam resignationes factas in manibus Papae.

38 Affectio per appositionem manus non intrat, quando resignatio est nulla.

39 Constitutus in minoribus Ordinibus potest beneficium resignare, etiamsi non habeat aliunde, quo vivere possit.

40 Constitutus in sacris non potest beneficium resignare etiamsi ad illius titulum non fuerit promotus, nisi aliunde habeat, unde commodè vivere possit,

41 Resignatio alicuius in sacris constituti in Curia non admittitur, nisi cum clausula, quod resignans aliunde habeat unde commodè vivere possit.

42 Renunciatio beneficij, ad cuius titulum quis sacris fuit ordinatus facta cum pensione sufficienti ad congruam sustentationem, non est valida, nisi facta mentione, quod ad illius titulum fuit promotus.

43 Permutatio beneficij ad cuius titulum fuit quis promotus non facta de hoc mentione, nulla est.

44 Permutans tacendo ordinationem, ac titulum, tutus est in foro conscientiae, si illud, quod habuit ex causa permutationis, erit aequivalens.

45 Concilium dict. cap. 2. comprehendit tantum resignationes voluntarias, & non procedit in privationibus, & renuntiationibus inductis à Iure.

46 Iurans resignare beneficium, vel procuratorem constituere ad resignandum illud, ad cuius titulum fuit promotus, non potest compelli resignare cum effectu, imò procuratorem revocare valebit.

47 Superiores cavere debent, ne renunciationes admittant, nisi antea sibi constiterit resignantem habere, unde commode possit sustentari, quo non perquisito si acceptaverint, non dubitatur validam esse, sed ipsi tenebuntur eidem ministrare alimenta.

48 Fructus beneficij, ad cuius titulum fuit quis promotus, non possunt hypothecari, nec obligari, nec etiam in subsidium aliorum bonorum in causam iudicati capi, ut in illis executio fieri possit, si Clericus egeat, ut num. 49.

50 Miles condemnatus tenetur, quatenus facere potest, solvere cogitur.

51 Iurans se Titio soluturum mille cum pervenerit ad pinguiorem fortunam, & postmodum Episcopalem sit adeptus dignitatem, non tenetur iam dictam persoluere summam de fructibus Episcopalibus.

52 Patrimonij vocabulo intelligitur non solùm quidquid ex patris bonis filio obvenit, verum etiam omne id quod aliunde, & quavis ex causa illi delatum est.

53 Beneficium Ecclesiasticum sufficiens non habens ad cuius titulum ordinari possit, cum titulo saltem patrimonij, permittente Episcopo, ordinari potest.

Ad quem tunc Episcopum, beneficij scilicet, an patrimonij pertineat ordinatio, ibid.

54 Patrimonij quantitas arbitrio prudentis debet taxari.

55 Patrimonium super eo immobili constitui debet.

Patrimonij ad titulum, quod consistat in censu tam vitalitio, quàm perpetuo, & redimibili, potest quis ordinari, ibid.

36 Donatio

56 *Donationis vera ad titulum potest quis ordinari, si ita Episcopus iudicaverit assumendum pro necessitate, vel vtilitate Ecclesiæ.*
57 *Ordinatus cum patrimonio ex donatione ficta tanquam ordinatus sine titulo incurrit pœnam suspensionis positam contra ordinatum sine illo.*
58 *Peccatum graue est cum ficto patrimonio, vel beneficio ordinari.*
59 *Suspensio nulla incurritur cum adest pactum, & conditio in patrimonio de illo reddenda, vbi ordinatus habuerit beneficium sufficiens, vel aliàs vnde viuere possit.*
60 *Filius ordinandus non est sine patrimonio, quamuis haberet patrem diuitem nihil assignantem pro victu, & portione.*
61 *Pater potest filio donare ad suscipiendos Ordines.*
62 *Melioratio facta filio pro suscipiendis Ordinibus etiam non interueniente traditione, irreuocabilis est.*
63 *Pater nolens filio volenti se promoueri iustum patrimonium constituere, potest constringi iuris remediis, vt illud assignet.*
64 *Donatio pro suscipiendis Ordinibus filio simpliciter facta conferri non debet, seu imputari in legitimam.*
65 *Fructus filio dati loco alimentorum, & ad supportanda onera Matrimonij, non sunt conferendi.*
66 *Expensæ factæ pro doctorando filio non sunt conferendæ.*
67 *Data pro ingredienda militia non sunt conferenda.*
68 *Data ad consequendam dignitatem etiam non sunt conferenda.*
69 *Expensæ factæ à patre, vt filius nancisceretur aliquod beneficium Ecclesiasticum non sunt conferenda, &* n. 70. *respondetur contrariis.*
71 *Patrimonium super rem certam constituendum est, & non sufficit, quod quis sit Musicus, Magister Grammaticæ, Pictor, aut alterius licitæ professionis, ex qua tantum quærit, quod sit sufficiens ad vitæ sustentationem.*
72 *Litteratura ad titulum etiam insignis non potest quis ordinari.*
73 *Beneficium, patrimonium, aut donationem non habens, potest, cum penuria Sacerdotum existit, ad sacros Ordines promoueri, dummodo adsit, qui illi spondeat necessaria subministraturum.*
74 *Pensionis ad titulum potest quis ordinari, dummodo ad honestè ipsum sustentandum sufficiens sit, si Episcopus iudicauerit assumendum.*
75 *Bona ad quorum titulum fuit quis ordinatus, alienari non possunt.*
76 *Dictio,* nullatenus, *inducit nullitatem actus ipso iure.*
77 *Alienatio patrimonij, aut extinctio pensionis ad cuius titulum fuit quis promotus, est inualida.*
78 *Patrimonium vt alienari, sic vendi non potest.*
79 *Promissio de vendendo venit appellatione alienationis.*
80 *Transactio venit appellatione alienationis ex parte rem demittentis.*
81 *Diuisio venit appellatione venditionis.*
82 *Vendere prohibitus censetur prohibitus diuidere.*
83 *Alienare prohibitus non potest permutare.*
84 *Datio in solutum venit appellatione alienationis.*
85 *Patrimonium non potest hypothecari.*
86 *Alienare qui non potest, non potest hypothecare.*
87 *Patrimonium præscribi non potest tempore ordinario*
88 *Alienatio, seu renunciatio Patrimonij, an valeat facta sine Episcopi licentia, si tunc habet beneficium, seu aliàs, vnde commodè viuere possit.*
89 *Dictio,* donec, *est restrictiua temporis.*
90 *Verba Concil* d. cap. 2. *ibi,* atque aliqua deinceps sine licentia Episcopi alienare, *declarantur.*
91 *Patrimonij bona ad cuius titulum fuit quis ordinatus, habent priuilegia, quæ conceduntur à Iure bonis Ecclesiasticis.*

HVIVS allegationis materiam, quæ amplissima, necessaria, & quotidiana est, tractant Henriq. *in sum. lib.* 10. *c.* 17. §. 3. Fr. Emman. *in sum. tom.* 2. *cap.* 15. Flamin. *de resign. l.* 2. *quæst.* 6. Petr. Ledesm. *in summ. part.* 1. *de sacramento Ordinis, c.* 7. *conclus.* 6. *cum seqq.* Aloys. Ricc. *in collect. decision. part.* 3. *collect.* 566. *& in praxi fori Ecclesiastici, decis.* 312. *cum seqq. in* 1. *edit. & resolut.* 270. *cum sequentib. in* 2. *edit.* Vgolin. *de potestate Episcopi, cap.* 26. §. 8. *cum sequentib.* Azor. *instit. moral. p.* 2. *l.* 3. *c.* 4. Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib.* 32. *tract.* 2. *num.* 72. *cum seqq.* Armend. *in addit. ad recopil. legum Nauarræ l.* 2. *tit.* 8. *l.* 1. *de patrim. clericorum, num.* 1. *cum sequentib.* latissimè Nicol. Garcia *de benefic. part.* 2. *c.* 5. eleganter Campanil. *in diuers. Iuris Canonici, rub.* 8. *c.* 1. *cum sequentib.* Bonacina *de Sacrament. disput.* 8. *q. vnica punct.* 5. *num.* 18. *cum seqq.* Sanctarel. *var. resol. q.* 49. Homobon. de Bonis *de examine Ecclesiast. tract.* 2. *q.* 19. *cum sequentib.* Molfes. *in sum. Theologiæ moralis, tract.* 2. *c.* 15. Thom. Valasc. *tom.* 1. *alleg.* 35. latè Alphons. Narbona *l.* 35. *glos.* 1. *tit.* 3. *lib.* 1. *Recop. pag.* 4. *cum seqq.* Sanch. *in opusc. moral. lib.* 1. 7. *c.* 1. *dub.* 34. *cum seqq.* Marchin. nouissimè post plures huius tractatus impressiones in lucem editus *de sacram. Ordinis, tr.* 2. *part.* 6. *c.* 5. *cum seqq.* Marcel. Vulpe *in praxi iudiciali fori Eccles. cap.* 8. *à num.* 6. Alzed. *de præcellent. Episc. dignit. p.* 2. *cap.* 5. *n.* 49. *cum seqq.* idem Bonacin. *de censur. extra Bullam Cœnæ disp.* 4. *quæst.* 1. *punct.* 8. Torreblanca nouissimè *in Practicab. Iuris Spirit. l.* 2. *cap.* 13. *num.* 24. *cum seqq.* 1

Ne cum Ordinis dedecore mendicet infelix in plateis clericus, & seruili operi mancipatus publicè a quolibet poscat eleemosynam, vt scriptum est *in c. Diaconi sunt,* 99. *distinct.* debet quàm maximè possibile fuerit Episcopus laborare, ne quis titulo sufficienti ad victum carens, promoueatur ad Ordines, si quis autem contrarium fecerit, talis ordinario vacuam habebit manus impositionem, vt constitutum est *in c. neminem* 70. *distinct.* Ordinatio enim sine titulo facta irrita habetur *in c. Sanctorum, ead. distinct.* vbi glossa vacuam, & irritam quoad executionem illam appellat, & confirmat Maiol. *de irregul. l.* 4. *c.* 15. *in princ.* 2

Sed incipiendo ab ordinando, apud antiquos controuersum reperio, qualis debeat illo titulo potiri; nam illo carere non posse Tonsuram, aut quatuor minores Ordines suscipere ambientem resoluit *gloss.* 1. *in d. cap. neminem,* & Panorm. *in c.* 2. *n.* 2. *de præbend.* Sed verior est opinio, quæ tenet ad minores Ordines titulum non requiri, quia in illis existens potest retrocedere ab Ordine clericali, iuxta *c.* 1. *de cler. coniug.* & tenet *gloss.* 1. *in cap. Psalmista,* 23. *distinct.* vbi Præpos. *num.* 2. *gloss. in c.* 2. *de præbend.* & *ibi* Decius *num.* 29. & ita seruari de consuetudine testantur Salzed. *ad Bernard. cap.* 18. *num.* 5. Vgolin. *de irregularit. cap.* 61. *num.* 1. Franc. Emman. *in sum. tom.* 2. *cap.* 15. *num.* 16. Quintan. *Ecclesiasticon, libro* 3. *numero* 17. Petr. Ledesm. *in summ. part.* 1. *de Sacramento Ordin. capite* 7. *ad finem,* Nauarr. *cons.* 14. *incip. Quæsitum est, num.* 1. *de temp. ordinat.* Francisc. Marc. *Delphinali decis.* 1080. *incip. Quæritur an Abbatis, part.* 1. Flamin. *de resignat.* 3

*lib.9.q.6.n.4.*D.Acuña *in comment. ad cap. neminem, n.3.dist. 70.* Alzedo *d.p.2.c.5. n.10.* Comitol.*lib.6. q.38.*Bonacin. *de cenſur.extra Bull.diſp.3. q. 1. puncto 8. n.9.*Nicol. Garcia *d. c. 5.n.4. cum ſeq.* Aloyſ. Ricc.*in d.praxi reſolut. 171. n. 3.* Campan.*d. rubr.8 c. 1.n.5.*Homobon.*d.tract.2. q. 20.* Thom.Valaſc.*d. alleg.35.n.3.*Sanch. *d.lib.7.c.1. dub.37.*

4 Hic igitur titulus requiritur ex Iuris diſpoſitione, quotieſcumque clericus ſecularis Ordines ſacros procurat ſuſcipere, ſecus verò ſi Regularis perſona, quæ vouere debet caſtitatem, paupertatem, & obedientiam, in quo profeſſio tenet vicem tituli beneficialis, vt per Henriq.*in ſum.lib.10.c.17.§.3.* vbi addit quòd voluntaria paupertas pro opibus computatur, illarúmque ſubingreditur locum, ac propterea Trident. Synodus *ſeſſ. 21. de reform. cap 2.* expreſſè conſtituit, ne quis deinceps clericus ſecularis ſine ſufficienti titulo auderet Ordines aſſumere: idémque Sixti V. Conſtitutio tradidit, in illis verbis, *aut quoad ſeculares ſine titulo ſufficientis beneficij vel patrimonij.* Eſt tamen indubitati iuris, quod ſi ante profeſſionem vellet Regularis perſona inſigniri Ordinibus, non vtique poſſit ad illos promoueri abſque titulo ſufficienti, per Bullam Pij V. incip. *Romanus Pontifex de anno 1568. pridie Idus Octobris*, quæ in ordine eſt 75. vbi prædictum decretum Concilij loquens de titulo requiſito in clerici ſecularibus, extendit ad omnes & ſingulos etiam cuiuſcumque Ordinis clericos Religioſos, ſiue ſeculares more Religioſorum viuentes in communi, qui numquam, ſeu nonniſi ad certum tempus profeſſionem emiſerunt, & ex clauſtro exire poſſunt, quam Conſtitutionem refert Piaſec.*praxi noua Epiſcop.p.1.c.1.de conferendis Ordinibus num.43.* nouiſſimè Lauret, de Franchis *in controuerſ. inter Epiſcop.& Regul.pag.89.* & per eam ita reſoluunt Vgolin.*d.§.8. n.1. verſ. hac autem regula*, Salzed.*ad Bernard.in pract.c.19. lit.2.* Nicol. Garc. *p. 2.cap.5. n. 12.* Nald. *verb. Ordo n. 28.* Bonacina *d. puncto 8. n.17.*Molfeſ. *in ſum. tract. 2.c. 15.n. 11.* Sanctarel. *d.q.49.n.10. in princ.* Homobon.*d. tract. 2.q. 21.* Sanch.*d.c.1.dub.35.n.9.* Alzedo *d.p.2.c.5.c. 51.*

5 Lezana *in ſum. quæſt. Regul.cap 14.n. 10.* † quam quidem Conſtitutionem habere locum tam in non profeſſis, quàm in nulliter profeſſis cenſuit Rot *in vna Vrgellen.Canonicatus 3.Martij.1595.* coram *Illuſtriſſimo Blancheto*, quam refert Nicol. Garcia *d. c.5. n.11. & 12.* tenent Sanctarel. *d.q. 49.n.10. in fine.* Molfeſ. *d. n.11.* Aloyſ.Ricc.*in deciſ. Curiæ Archiepiſc. Neapol.p. 2. deciſ. 283.& in praxi fori Eccleſiaſtici reſolut.270.n.2.* vbi *n. 3.* cum Maiol.*de irregularit. lib. 4.*

6 *c. 15. n.1.* reſoluit ſic † ordinatos Regulares non profeſſos ſine titulo in illo Ordine miniſtrantes effici regulares. Vnde Regularis, qui ſcit ſuam profeſſionem irritam eſſe, ſi ordinetur, peccat mort. & incurrit pœnam, quam ſeculares clerici incurrunt ſi ordinentur ſine beneficio, aut patrimonio, Portel. *in dub. Regul. verb. Ordines ſacr.n. 8.* Diana *moral.reſol. part.1. tract.2.reſol.113.* Lezana *d.c. 14.num. 10. in fine.*

7 Ab iſtius tamen Conſtitutionis decreto Gregorius XIII. excepit Patres Societatis Ieſu, per ſuam Bullam, quæ incip. *Aſcendente, an. 1584. octauo Kalen.Iunij*, & Gregor.XIV.*Conſtitut.* incip. *Eccleſia Catholica, de ann.1591.* quos antea exemerat Paulus IV à tali obligatione; fortaſſe quia cognoſcebant decreto illo Concilij prædictos Patres ligari: ſimplicia licet vota emittant, nihilominus veri dicuntur Religioſi. Ita Henriq. *lib. 10. c. 17. §. 3.* Flamin. *lib. 2. q. 9. n. 19.* Fornar. *de Ordine cap. 8. §. 9.* Piaſec. *in praxi noua Epiſcop.d.cap.1.num.44.* Fr.Emman.*in ſum. tom. 2.cap.15.num.1.& quæſt. Regul.tom.3. quæſt.23. art.3.* Garcia *d.cap.5.num.13.* Suar. *tom. 5. de cenſur. diſp.31.ſect.1.num.38.* Mandoſ. *conſil. 13.* Sanch. *dict. dub.35. num.9.* Marchin.*d.tract.1.part.6.cap.5.nū.5.* Alzedo *d.p.2.cap.5.num.52.* Lezana *d.cap.14.num.10.* Bonac.*d.puncto 8.n.17.* Vgolin. *de officio Epiſcopi cap. 26.§.8.num.1.verſ. excipiuntur tamen Ieſuitæ.* Sanctarel.*d.quæſt.49.num.6.& 11.* Vaſq.*tom.3.in 3.p. diſput. 246.num.62.* Torrebl.*d.lib.2.cap.13.num.20.* Molfeſ. *d.cap.15. num.12.* vbi etiam refert Sixtum V. audita relatione Congreg. ſic declaraſſe: *Quoad Ieſuitas, cū poſt Sacerdotium exire non poſſint, niſi à Superioribus eiciātur, prouideatur illis de reddito 40. aureorum annuorum ex bonis Religionis. Quoad alios, qui arbitrio ſuo exire, quando volunt, poſſunt, ne detur illis occaſio exeundi, vt fruantur illo reddito, vocentur priùs, & intelligatur, qua alia via proſpici poſſit, deinde mature deliberandum.*

Vnde colligitur, quòd ſi contingat è Societate eiici in Sacris iam conſtitutos, & carentes beneficio, tunc Prælati eiuſdem Societatis de honeſto victu ſaltem de reddito 40. aureorum annuorum illis prouidere debent, donec ſufficiens beneficium fuerint conſequati; ſicut forſan per dictum Sixti V. decretum aduertit Marchin.*d.c.5.n.5.*

Beneficium, patrimonium, vel penſio, ad cuius titulum quis eſt ordinandus, debet eſſe tantùm, vt ſufficiat, ad honeſtè viuendum, vt docet Concil. Trid.*ſeſſ.21.de reform.cap. 2.* quod ſcilicet ſufficiens ſit ad honeſtam, & commodam ſuſtentationem cuiuſlibet clerici, nec opus eſt attendere ad qualitatem ordinandi, vt nobilitatem, &c. Nam Concil. & Ius antiquum ſolùm requirit ſufficientiam ad honeſtè viuendum, ita vt non cogatur mendicare. Ita tenet Petr Ledeſm.*d. concl. 7.* quem refert, & ſequitur Nicol, Garcia *d.cap.5.num.114.* Vnde Concil.*d. cap. 2.* loquitur de beneficio ſufficienti ad victum, non autem ad honeſtè viuendum, vt explicat Flamin. *de reſign.lib.5.q.vlt.n.156.* & iuxta hanc opinionem patrimonia fiunt in Bracharenſi Archiepiſcopatu, in quo adeſt Conſtitutio, ne ad ſacros Ordines promouendus ſit aliquis, niſi beneficium habeat Eccleſiaſticum, vel patrimonium, quorum vtrumque valoris ſit ducatorum 25. & ſaltem realiter, & cum effectu poſſideatur. Et Iacob.de Graff.*conſ. 4. n. 5. de tempor. ordinat.* refert ſe vidiſſe in aliquibus locis aſſignatum patrimonium ſcutorum 18. alibi 25. alibi 36. At Marc. Anton. Genuenſ.*in pract. Archiep. Neapol. cap.81.* & Molfeſ.*in ſum.tract. 2.cap.15.num.6.* teſtantur in vrbe Neapol. nullum admitti ad ſacros Ordines, niſi aſſignato priùs patrimonio ſcutorum 36. In prouincia Mediolanenſi, vt habetur *in Concil. Prouinciali*, requiritur patrimonium ſcutorum 50. vt refert Marchin.*d.tract.2.part.6. cap.7. diffic. 2. num. 5.* Sed ſcrupulum maximum mouent verba illa Concilij *dict.cap.2.* ibi, *quod ſibi ad victum honeſtè ſufficiant*, & alia ſimilia relata *in cap.17.ſeſſ.24. de reform.* ibi, *quod quidem ſi ad vitam eius, cui confertur, honeſtè ſuſtentandam non ſufficiat*; aduerbium illud, *honeſtè*, idem ſignificat, quod decorè, & laudatè, & ſynoyma cenſentur *viuere decenter, commodè, congruè, competenter, vel honeſtè*, per doctrinam Decij *in cap.2.de Monachis num. 8. de præbend.* ideò Concilio Tridentin.

† non ſatisfit ſi ordinandus habeat titulum pro victu, non tamen talem, qui ſufficiat ad honeſtè viuendum, quia tunc diceretur tantùm habere titulum ad viuendum ſimpliciter, abſque eo quòd honeſtè, vel decenter viueret: quia inter vnum, & alterum viuendi modum maxima conſideratur differentia. Vel enim dicemus † *viuere commodè, viuere cum penuria* 10

ria, vel *viuere simpliciter*, vt ait glos. *in cap. 1. verb. absque penuria, de statu Regul.in 6.* Quare attendendam esse qualitatem clerici decentem, & honestam, non suam in particulari, videtur probabile, quasi hodierna sustentatio honesta debeat esse respectu clericalis Ordinis, non verò qualitatis in particulari. Et
11 quoniam præscripta certa quantitas non est, † Episcopus ipse arbitrabitur, argum. *l. 1.* & quæ *ibi* notantur, *de iure deliber.* Menoch. *de arbitr. casu 216. n. 12.* Flamin. *de resignat. lib. 6. quæst. fin. num. 131. & 181.* Iacob. de Graff *cons. 4 de tēporib. ordin. vol. 1. & de arbitr. confess. lib. 2. c. 49.* Aloys. Ricc. *in praxi fori ecclesi. res. 271.* Marchin. *d. cap. 6. iuffic. 2.* Ludou Beia *respons. casuum conscientiæ p. 4. casu 26. fol. mihi 442.* Henriq. *in sum. lib. 10. c. 17. § 3. in commento lit. N.* Lotter. *de re benef. lib. 1. q. 2. n. 31.* Nicol. Garcia. *d. c. 5. n. 112. cum seqq.* Sanch. *d. c. 1. dub. 35. num. 7.* Acuña *in d. c. neminem n. 12. cum seq.* Thom. Valasc. *alleg. iuris tom. 1. alleg. 5.* Vgolin. *d. §. 8. n. 2.* Alphons. Narbona *d. locon. 54. pag. 9.* Molses. *in sum. moralis Theologiæ tract. 2. cap. 15. num. 6.* Nam examen patrimonij ad Episco-
12 pum priuatiuè quoad alios pertinet, *S. Congreg. Conc. l. in Placentina 16. Martij 1640.* apud me *in Collectan. Bullarij, verb. patrimonium.*

Episcopus verò, vt rectè arbitretur congruam summan pro huiusmodi titulo condecenti, & necessario, antea complura debet attentè rimari, nempè loci consuetudinem, vt tenent Archidiac. *in c. si Episcopus num. 3. de præbend. in 6.* Gemin. *in cap. sicut num. 7. de suppl. negligentia Prælat.* Anchar. *in cap. 1. vers. tertiò potest quæri, sub num. 2. de præbendis in 6.* Menoch. *d. casu 216. num. 14.* item qualitatem cuiusque ordinandi, per glos. *in cap. Episcopus, verb. victu 10. q. 1.* Caputaq. *decis. 6. incip. Beneficium n. 2. part. 1.* Rebuff. *in praxi benef. rub. de rescript. in forma pauper. n. 2.* licèt iuxta gradum, & nobilitatem ordinandi non esse assignandum existimet Flamin. *d. lib. 5. q. vlt. n. 155.* Garc. *d. loco num. 114. & 206.* Bonac. *d. punct. 8. num. 20.* quin ne tantùm sibi, sed suis etiam satis sit, vt per Hoied. *de incompatib. benefic. part. 1. c. 19 à num. 22.* post Sot. Nau. & alios Menoch. *d. casu 216. sub num. 13.* Azor. *instit. moral. p. 2. lib. 6. c. 10. q. 8.* vbi
13 exprimit † dicentem beneficij valorem eam pertingere debere summam, quæ clerico sustentando, sibi, & suis, quin & pauperibus, ac peregrinis, & aduenis hospitio suscipiendis, iuribusque Episcopalibus persoluendis sufficiat. O vtinam hæc in nostro Lusitaniæ Regno seruarentur: multi enim ibi ad clericatum non aspirarent: nisi in bonis haberent, quæ sufficerent ad clericalem Ordinem honestè tractandum, & se commodè sustentandum, sed adeò tenue ibi desideratur patrimonium, vt nulli quamuis pauperrimo deficiat: & sic pro maiori parte ordinati ad titulū patrimonij egeni & pauperes sunt, debet enim spectata clericalis status decentia, & vbertate regionis patrimonij quantitas ab Episcopo definiri; quamuis post definitam patrimonij quantitatem in modico deficiat, Sanch. *in opusc. moral. tom. 2. lib. 1. c. 1. dub. 75. n. 8.* Antonin. Diana *moral. resol. part. 4. tract. 4. resol. 72.*

14 Si verò sufficienti titulo beneficiali quis careret, haberet tamen tantumdem patrimonij, quod beneficio adiunctum sufficientem constitueret titulum, permittendum est ad sacros Ordines promoueri: ita Prosper de Augustino & Quaranta *in summa Bullarij verb. Ordo vers. circa 2.* Molses. *in sum. Theol. mor. tract. 2. c. 15. num. 7.* Vgolin. *de potestate Episcopi c. 26. §. 3. in fine,* & *§. 8. num. 1.* Zerola *in praxi Episcop. part. 1. verb. dimissoria vers. 2.* Armend. *d. loco n. 16. in princip.* Bonacin *d. disp. 3. q. 1. punct. 4. n. 21.* Secus si cum beneficio, aut patrimonio insufficienti iungantur pitantiæ, eleemosynæ anniuersaria, & alia emolumenta, quæ ex celebratione Missarum in exercitio sacrorum Ordinum (si ad eos promoueantur) percipere, & lucrari possint, quæ omnia ad victum honestè sufficiant., tunc non posse promoueri referunt decisum Garc. *d. c. 5. numero 126.* Armend. *dicto lib. num. 16. princ.* vbi *n. 17.* dicit pariter resolutum minime posse promoueri etiamsi Episcopus obliget se suppleturum, quod ad alimenta sufficiat, quousque habeat vnde se sustentare possit. In summa, cùm clericorum penuria adest, posse Episcopum ob necessitatem Ecclesiæ ordinare ad Subdiaconatum suos clericos cum assignatione perpetua fructuum aliquorum bonorum, quorum fructus sufficiant ad sustentationem, refert decisum Armendar. *dicto loco n. 30.* vide infrà *num. 73.*

Circa titulum ordinandi edocet Concil. *d. cap. 2.* 15
vt pacificè possideatur, quamobrem litigiosus titulus repelleret ordinandum, Nauarr. *in tract. de orat. notab. 23. num. 69.* † Ille verò dicitur pacificus posses- 16
sor, qui nullam pariter Iuris, vel facti controuersiam in iudicio, vel extra, Felin. *in cap. cum Ioannes n. 33. de fide instrum.* Zabarel. *in Clem. gratia q. 13. n. 8. de rescript.* Decian. *in c. 1. num. 19. & 20. de confirmat. vtili,* atque ideo, vt vnico verbo complectar, is erit qui sine lite possidet, nam text. vtentem hoc verbo, *pacificè,* Rebuff. exponit & dicit: hoc est, *sine lite, in tract. de pacificis possess. num. mihi 1065. vers. quandoque,* Guido Papa *decis. 85.* incip. *Curia:* glos. *in Clem. vnica, verb. antea, de sequestrat. possess. & fruct.*

Litigiosum ergo beneficium fit, & non pacificè 17
possessum, citatione, si ipse iudex, & reus facti sint certi de re ipsa, pro qua conuenitur. Ita Mynsinger. *cent. 4. obseruat. 26.* Matth. Coler. *de processibus execut. p. 3. c. 11. numer. 19.* Gail. *lib. 1. obseruat. 74.* Cardinal. Pute. *decis. 329. lib. 3.* Viui. *decis. 459. n. 5. cum sequentibus.* Lancel. *de attentatis, p. 2. c. 4. in præfat. num. 3.* & Stephan. Gratian. *discept. forēs. c. 2. num. 34. & 35.* Cabed. *Lusitan. decis. 15. num. 11. cum sequentib. p. 2.* Cald. Pereira *de empt. c. 9. numer. 18.* † Si tamen circundu- 18
cta sit, non efficit litis pendentiam, teste afflict. *decis. 366.* incip. *In pleno concilio num. 14. & in constitutionibus Regni, si quem nostrorum, num. 4.* Carau *ritu 121. post num. 1.* nec si lis cum falso procuratore contrahatur, Ozasc. *Pedem decis. 144.* Lis autem nulla dicitur, cum non adest iurisdictio, Veral. *decis. 7. p. 3.* & dicitur beneficium litigiosum quando quis petit beneficium vt suum, Rota *decis. 366. n. 2. part. 1. recentiss. in posthum.* vbi etiam habetur beneficium dici litigiosum, quando lis fuit super titulo beneficij, & quod dicitur esse super titulo beneficij si causa sit commissa cum claus. *quam & quas,* &c. & *decis. 537. num. 1. cum seq. & decis. 343. à num. 4. p. 2.* etiam *recentissim.* vbi quòd beneficium dicitur litigiosum per commissionem super titulo, & in petitorio, & per citationem ad dicendum contra commissionem, nisi lis per calumniam mota fuerit.

Litigiosa etiam dicitur res, quoties de eius domi- 19
nio controuertitur in iudicio: non tamen constituit ipsam proprietatem litigiosam in possessione, † quia 20
lis super possessione non facit ipsam rem litigiosam, sed eius possessionis, *glos. 1. in cap. 1. de confirmat. vtili,* vbi Decian. *num. 3. & 4.* Butr. *n. 4.* & Abb. *num. 5.* Rot. Bonon. *decis. 48. num. 5. cum sequent.* Ozasc. *decis. 144.* Cacheran. *decis. 143. num. 10.* Ioseph. Ludou. *Perusina decis. 68. num. 9.* Rebuff. *in tract. de pacificis possessorib. num. 166.* Menoch. *de arbitr. casu 202. n. 18.* Flamin. *de resignat. lib. 2. q. 3. num. 52. cum sequentibus.* Sed Ego ipse non propterea inclinarem, posse aliquem

Ii 4

quem sacris Ordinibus donari ad titulum alicuius rei super cuius possessione mota fuit quæstio iudicialis, cum certum sit primò possessorium, deinde petitorium esse decidendum, iuxta *c. significauerunt, de testibus.*

21 Ille verò, cuius lis mota fuerit super aliquo prædio, domo, censu, aut redditu sui beneficij, vtique pacificus dicitur possessor, ex Rebuff. *in tract. de pacificis possessor. num* 168. ad instar illius, qui beneficium detinens, eiusque liberum habens curæ exercitium, aliquam tamen fructuum portionem non percipit, dummodo maioris partis possessionem habeat, iuxta glos. *verb. pacificè in Clement. gratiæ de rescript.* & glos. *in cap. commissa de elect. lib.* 6. Dec. *in c.* 1. *n.* 21. *de confirm. vtili.* Zabar. *in Clement. vt is, qui, §. illi verò, num.* 9. *de ætate, & qualit.* quamobrem licere huic suscipere ordines ad titulum dicti beneficij constat ex glos. *verb. pacificam in d. c. commissa, & ex glos. fin.*

22 *in c. si tibi concesso, de præbend. in* 6. dum firmant † arctari ad promotionem infra annum, qui curatæ Ecclesiæ plenum detinet exercitium; tametsi nondum liberam possessionem, ac pacificam maioris partis fructuum adeptus sit, quod etiam tradunt Franc. *in d. cap. si tibi concesso, vers. & nota, sub num.* 5. vbi Gemin. *vers. nota istam glos. sub num.* 7.

Beneficij sub vocabulo quid comprehendatur in materia de qua agitur?

23 CVM suprà dixerim oportere ordinandum habere titulum consistentem vel in beneficio, vel in patrimonio, ac talem esse, qui sufficiat honesto victui, ipsumque pacificè ille possideat, restat modo ostendere, quæ beneficij nomine contineantur. Et ideò incipiendo dico ad titulum coadiutoriæ cum futura successione posse quem promoueri, vt per Nauar. *in tract. de orat. cap.* 20. *num.* 8. Salzed. *ad Bernard. cap.* 18. *num.* 7. Moneta *de optione cap.* 4. *quæst.* 8. *num.* 169. Acosta de Andrada *ad Bullam Cruciatæ q.* 5. Vgolin. *de officio Episcopi c.* 29. *n.* 8. Narbona *citato loco num.* 65. *pag.* 12. Sanch. *in opuscul. moral. l.* 7. *cap.* 1. *dub.* 55. *num.* 4. Bonacin. *dict. quæst.* 1 *puncto* 8. *num.* 12 Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancellariæ glos.* 5. §. 9. *num.* 6. vbi intelligit, si ratione illius habeat congruam sustentationem, quem sic interpretatur Garcia *de beneficiis part.* 1. *cap.* 5. *num.* 132. & requiritur quòd sit perpetua, vt per Petr. Ledesm. *in sum. p.* 1. *de sacram. Ordinis cap.* 7. *concl.* 1. *dub.* 2.

24 Sic etiam praxis admittit quem promoueri posse ad titulum beneficij consistentis in distributionibus quotidianis, quæ licet non computentur in valorem beneficiorum, nec fructuum appellatione veniant, Rota *decis.* 134. *sine* 8. *de præbend. in nouis, & decis.* 66. *aliàs* 39. *antiq.* in hoc tamen casu prædictæ distributiones vtique in valorem computantur, cum satis sit beneficiatum illarum causa non laborare inopia, ita Campanil. *dict. rub.* 8. *cap.* 5. *n.* 29. Marchin. *dicto tractat.* 21. *part.* 6. *c.* 6. *diffic.* 5. *n.* 19.

25 Ad titulum verò Vicariæ temporalis, & aliorum similium beneficiorum, seu Capellaniarum amouibilium, nemo potest ordinari, quia Vicarius temporalis titulum habere non censetur, ex text. *in cap. constitutus*, vbi Abb. *num.* 5. *de filiis Presbyter.* & ita tenet Maiol. *de irregular. l.* 4. *cap.* 15. *n.* 3. Campanil. *in diuers. Iuris Canonici, rub.* 8. *c.* 4. *n.* 8. *in fine.* Azor. *d. p.* 2. *lib.* 3. *can.* 6. *q.* 5. *&* 6. Aloys. Ricc. *in decis. Curiæ Archiepiscopalis decis.* 190. *p.* 2. & Henriq. *d. cap.* 17. §. 3. *lit. Q.* Narbona *d. loco n.* 168. *pag.* 13. Bonacin. *d. puncto* 8. *num.* 24. Salzed. *ad Bernardum cap.* 18. *num.* 8. *vers. & ea ratione vicariæ temporalis.* Flamin. *de resignat. lib.* 2. *quæst.* 6. *num.* 2. Sanch. *d. dub.* 55. *n.* 5. Gonzal. *d. glos.* 5. §. 3. *num.* 41. Læl. Zech. *de republ. ecclesi. c. de clericis sub num.* 7. Fr. Emman. *in sum. p.* 2. *c.* 15. *num.* 12. Marchin. *d. tract.* 2. *p.* 6. *c.* 6. *diff.* 5. *n.* 18. Zerol. *in praxi Episc.* 1. *verb. dimissoriæ sub.* §. 9. Marc. Anton. Genuens. *in pract. Archiep. Neapol. c.* 81. *num.* 2. D. Acuña *ad princ. dist.* 71. *num.* 8. *&* 9. Nicol. Garc. *d. p.* 1. *c.* 2. *num.* 83. Si verò de facto ordinetur, ab ipsa Vicaria temporali amoueri non poterit, nisi habita alia prouisione, vt ex Flamin. *d. q.* 4. *numero* 86. tenet Piasec. *in prax. Episcop. p.* 1. *cap.* 1. *num.* 45. *in fine*, quod in pœnam factum iudico cum aliàs non possit prædecessor Episcopus assignare officium, quod est temporale, & remouibile in perpetuum Presbytero ordinato, & eo modo prædictum officium facere perpetuum, iuxta resoluta per Molin. *de primogen. lib.* 1. *cap.* 25. *à num.* 17. Gonzal Mendez de Vasconzel. *diuers. iuris argumentor. lib.* 4. *cap.* 8. *num.* 8. *&* 9. Narbona *loco proximè citato*, optimè Aloys. Ricc. *in praxi fori Ecclesiastici decis.* 396. *in* 1. *edit. & resolut* 354. *num.* 3. *in* 2. *edit.* vbi asserit, quòd si quis de facto ordinetur sacris Ordinibus ad titulum Capellaniæ ad nutum amouibilis, non ex hoc mutatur eius natura, seu qualitas, maximè si id fiat sine expresso patroni consensu, & citat Nicolaum Garc. *de benef. p.* 1. *c.* 2. *n.* 91. *&* 112.

Præstimonij ad titulum potest quis promoueri si detur in perpetuum, secus si ad tempus, Vgolin. *de officio Episcopi cap.* 26. §. 8. *num.* 3. *in fine*, Marchin. *d. par.* 6. *cap.* 6. *diffic.* 5. *n.* 22. Huiusmodi enim præstimonia inter ecclesiastica beneficia connumerantur, vt diximus *alleg.* 4. *n.* 49. Sic etiam potest quis promoueri ad titulum pensionis perpetuæ, & ad victum sufficientis, vt infra dicetur *n.* 74.

Vnde non poterit quis ordinari ad titulum seruitij in aliqua Ecclesia, cui adscribatur, nisi tale seruitium sit perpetuum, & non dependens à voluntate Episcoporum, & ita intelligendi sunt Doctores, qui de hoc agunt, prout sunt Zerol. *in praxi Episcopali par.* 1. *verb. dimissoria*, §. 5. *dub.* 1. Marc. Anton. Genuens. *in praxi Archiepiscopali Neapol. cap.* 81. *sub n.* 2. Flamin. *dict. quæst.* 6. *num.* 33. Vilar *del Patronado de Calatajud. par.* 4. §. *num.* 22. Campanil. *par.* 4. *num.* 14. Neque Breue Sixti V. Patriarchæ Venetiarum concessum, quod adducit Campan. *vbi proximè*, aliud comprobat, quia est gratia specialis: quare ita resoluit Vgolin. *de potestate Episcopi, c.* 26. §. 8. *num.* 6. vbi refert Episcopum tantum posse ad titulum seruitij in Ecclesia aliquem ordinare concurrentibus quatuor. † *Primum*, vt interueniat consensus 27
Rectoris eius Ecclesiæ. *Secundum* licentia ac consensus Romani Pontificis, & hoc ad successorem. *Tertium*, vt ex seruitio Missarum, & diuinorum Officiorum, & eleemosynis à fidelibus elargiendis, habeat vnde se sustentet. *Quartum*, vt ne inde amoueatur, vel discedat, nisi de beneficio competenter, aut pensione prouisum fuerit, vel ob delicta remotus. Vnde bene Quarant. *verb. Ordo, vers. secundò extende*, Zerol. *verb. dimissoriæ* §. 5. *dub.* 2. Nicol. Garcia *d. cap.* 5. *num.* 125. resoluunt non posse quem sacris Ordinibus initiari ad titulum patrimonij, vel beneficij de se ad victum insufficientis, quod postea sufficiens redditur ob eleemosynas, & Missarum, vel anniuersariorum stipendia quæ in dies occurrunt, quia hæc omnia sunt incerta, & non firma, & perpetua. Hinc etiam Marc. Ant. Genuen. *in d. praxi c.* 85. *n.* 9. Iul. Cæs. Madius *de sacris Ordin. c.* 5. *n.* 20. meritò tenent quòd posset fortè quis ordinari ad titulum beneficij habentis redditus incertos, & casuales defunctorum, & anniuersariorum, si communiter

ter ad certam summam pro victu sufficientem redigantur.

28 Nec etiam poterit quis promoueri ad titulum de futuro, & in spe etiam certa, puta ad beneficium quod quis spectat, seu ad quod est præsentatus, nominatus, vel postulatus; cum Concil. clarè requirat titulum de præsenti habitum, & possessionem, Ita Salzed. *ad Bernard. cap. 18. n. 6.* Fr. Emman. *in sum. tom. 2. cap. 15. num. 10.* Vgolin. *dict. §. 8. num. 3. in fine*, Petrus de Ledesma *in sum. par. 1. de sacram. Ordinis cap. 7. post 8. conclus.* Nicol. Garcia *dict. cap. 5. nu. 130.* Azor. *instit. moral. p. 2. lib. 3. c. 4. q. 6.* Vgolin. *d. cap. 26. §. 8. num. 3.* Alphons. Narbona *d. loco num. 64. pag. 13.* Sanch. *in opusc. moralib. lib. 7. c. 1. dub. 14. n. 5, & dub. 35. n. 2.* Marchin. *d. tract. 2. p. 6. cap. 6. diffic.* D. Acuña *in d. c. neminem dist. 70. num. 1*; Quamuis contrarium, nempe posse quem promoueri non solum ad titulum beneficij iam quæsiti, sed etiam quærendi, ex glos. magna *circa medium in cap. Ossius, 61. dist.* teneant Maiol. *de irregul. lib. 4. cap. 15. num. 3.* Sayr. *de censur. lib. 4. cap. 14. numer. 19.* Campanil. *dict. cap. 4. num. 10.*

29 Poterit tamen quis promoueri ad sacros Subdiaconatus, & Diaconatus Ordines, ad titulum beneficij, non obstante, quod non lucretur illius fructus, nisi post susceptum Presbyteratus Ordinem, vt decisum referunt Garcia *dict. par. 2. cap. 5. num. 110.* Armendar. *in addit. ad recopil. legum Nauarr. lib. 2. tit. 8. lege 1. de patrimonio clericor. n. 11.* Marcel. Vulpe *d. c. 8. num. 11.*

30 Obtinens Capellaniam in capella Papæ, licèt sit ad nutum amouibilis, potest ad illius titulum ordinari, prout resoluunt Nauar. *cons. 20. de tempor. ordinat.* Sayr. *decis. 50. eodem tit.* quos refert, & sequitur Aloys. Ricc. *in praxi fori Ecclesiast. resolut. 334. in fine.*

31 Cooptatus in Collegium Seminarij, non potest ordinari ad titulum Seminarij, nisi ob causam inseruiendi beneficio, quod forsan esset Seminario iunctum: poterit verò ordinari sub certa assignatione fructuum in Seminario facta causâ inseruiendi beneficio iuncto Seminario, vt inseruiat donec sibi prouisum fuerit de congrua sustentatione; ita referunt decisum Zerola *in praxi Episcop. par. 1. verb. Seminarium, §. 6.* Læl. Zech. *de repub. Ecclesiastica, rub. de clericis, sub num. 7. vers. 84.* Salzed. *ad Bernard. cap. 18. num. 9.* Flamin. *de resignat. lib. 2. quæst. 6. n. 32.* Galet. *in margarita casuum conscientiæ, verb. Ordo, penult.* Piasec. *d. p. 1. cap. 1. num. 20.* Marchin. *d. p. 6. diffic. 5. num. 33.* Alzedo *d. p. 2. cap. 5. num. 56.* Armend. *vbi suprà num. 9. & 10.* Marc. Anton. Genuens. *in praxi Archiepiscopali, cap. 81. sub num. 1.* Garcia *dict. par. 2. cap. 5. num. 104.* vbi in additionibus refert declarasse Gregorium XIII. clericos Seminarij non posse promoueri ad aliquem Ordinem sacrum ad titulum ipsius Seminarij, nisi pro seruitio beneficij Seminario vniti, & tunc cum assignatione certi annui reditus, vnde sic promotus viuere possit; quæ tamen assignatio cessat postquam ille aliunde se æquè sustentare poterit Hinc forsan Sanch. *d. lib. 7. cap. 1. dub. 35. num. 10.* reprobat Cordub. *in sum. q. 36.* minus bene tenentem, collegialem ex aliquo collegio maiori Salmanticensi, aut Complutensi, qui ad aliquem recipiendum gradum Doctoratus suos actus cum satisfactione defendit, posse ad titulum illorum satis ordinari absque beneficio, vel patrimonio.

32 Iustè profectò Trident. Synod. *d. c. 2.* sanciuit, *ne beneficium, ad cuius titulum quisquam promotus fuerit ipse resignare valeat. nisi facta mentione, quod fuerit ad illius titulum promotus, quo quidem casu minimè tunc erit admittenda ista resignatio, nisi constito, quod aliunde viuere commodè possit renuntians, & aliter facta nulla sit*, iuxta clausulam illam annullatiuam Concilij *in d. cap. 2.* ibi. *si aliter fiat renuntiatio irrita erit*, ex quo tex. sic resoluunt Flamin. *de resign. lib. 2. q. 6. num. 39.* subiungens ita fuisse resolutum per Rot. Rom. *in vna Salmantina*, coram *D. Orano de mense Maij an 1588.* Aloys. Ricc. *in praxi fori Ecclesiastici decis. 14. in 1. edit. & resolut. 272. num. 1. in fine, & num. 2. in 2. edit.* Vgolin. *de officio Episcopi cap. 14. §. 3. & cap. 26. §. 8. num. 4.* Stephan. Gratian. *discept. forens. cap. 991.* Valenzuela *cons. 32. num. 21. tom. 1.* Sanch. *in opusc. moral. lib. 7. cap. 1. dub. 38. num. 1.* vbi subdit quòd si fiat renunciatio beneficij non facta mentione quòd ad illius titulum est ordinatus, & habet aliunde vnde viueret, non est valida in foro conscientiæ, Rota coram Gregor. XV. *decis. 441. num. 1.* & ibi Beltramin. *num. 9.* Nicol. Garcia *dict. cap. 5. numer. 217.* vbi *num. 214.* quod est nulla etiam in foro conscientiæ, Campanil. *dict. rub. 8. cap. 6. num. 2.* Petr. de Ledesma *in summ. p. 1. de sacram. Ordinis, c. 7. concl. 10.* Marchin. *diffic. 7. d. loco.* Armend. *vbi suprà numer. 21.* vbi *num. 22.* cum Garcia *num. 193.* atque aliis decisum refert pro forma traditum esse, vt resignans teneatur facere mentionem se ad titulum illius fuisse promotum, adeo quod per æquipollens adimpleri non possit, quod etiam tradit Massobr. *in praxi habendi concursum reg. 5. dub. 1. num. 45.* Vnde † resignatione de tali beneficio facta non habita 33 mentione, quòd ad illud fuit promotus, vltra quam quòd sit nulla, vt supra ostensum est, resignanti competit actio spolij; & fuisse declaratum à *sacra Congregatione*, & decisum in Rota coram *Illustrissimo Domino meo Cardin. Millino 19. Nouembris 1602. in Aretina Plebis*, referunt Garc. *d. cap. 5. num. 438.* Piasec. *in praxi noua Episcop. lib. 1. cap. 1. num 44. vers. ampliari posset, pag. 53.* Gonzal. *ad reg. 8. Cancell. glos. 5. §. 10. n. 35* latè Gratian. *disc. forens. tom. 5. c. 991.* Burat. *dec. 810. n. 13.* quia cùm resignatio non teneat, ius non abdicatur à resignante, vt dicit Garcia *d. cap. 5. n. 225.* & in hac materia est bona sacræ Rotæ Rom. *decisio in Leodien. Canonicatus S. Ioannis 28 Iunij 1621.* coram *R. P. D. Remboldo*, tenoris sequentis.

Domini dixerunt Canonicatum esse adiudican- 34 dum Theodoro, quia ipse fuit de eo prouisus per obitum Balduini à Serenissimo Electore Colonien. vigore Indulti amplissimi, quod habet à Sede Apostolica.

Nec obstat quod dicitur dictum Canonicatum vacasse per resignationem dicti Balduini ad fauorem Ægidij, & non per ipsius obitum, quia dicta resignatio fuit nulla, ideóque nec ius, quod prius habebat, fuit ab eo mediante dicta resignatione abdicatum, sed vacauit per mortem, Caputaq. *decis. 215 part. 1.* Cardin. Seraph. *decis. 1498, n. 8.*

Quod autem resignatio fuerit nulla patet, quia fuit facta contra formam Concilij Tridentini, *cap. 2. de reform. sess. 21.* ex quo non fuit in ea expressum quòd Balduinus esset promotus ad titulum dicti Canonicatus, prout in dicto Concilio expressè disponitur, & quòd hoc casu resignatio sit nulla, tradunt Paris. *de resignat. lib. 2. quæst. 6. num. 36. & 39.* Garz. *de benef. cap. 5. num 192. & seq.* & Gonzal. *ad reg. 8. glos. 5. §. 10 num. 35.* & tenuit Rota *in Aretina Plebis.* coram *Illustrissimo Cardinale Millino*, relata per eundem Garz. *dict. c. 5. part. 2. n. 438.*

Nec obstat quod dictum sacrum Concilium de- 35 creuit, quòd dicta mentio fieret in resignatione ad effectum tantùm, ne clericus in opprobrium Ordi-

nis

nis clericalis mendicare cogatur, & cum huic inconuenienti satis fuerit prouisum mediante clausula, *Constito quod resignans habeat aliunde*, &c. in dicta resignatione apposita, videatur dictam resignationem ob defectum dictæ expressionis non posse dici nullam, eo quòd forma potest adimpleri per æquipollens, quãdo habetur effectus à lege desideratus; quia fuit responsum, quòd dictum Cõcilium, vt pinguius prouideret, ne clerici vllo tempore in mendicitatem inciderent, non solum disposuit, quòd resignationes non admitterentur, nisi constito, quòd resignans haberet aliunde vnde commodè viuere posset, sed vlteriùs decreuit, quod in resignationibus mentio fieret, quòd resignans fuerit promotus ad titulum beneficij, quod resignat, ad hoc vt vincularetur ab eo à quo resignatio erat admittenda, si ita videretur, patrimonium resignantis, quod aliàs potuisset distrahere; perinde atque fuisset vinculatum, si ad titulum illius fuisset ordinatus: vnde non potest dici quod mediante dicta clausula, *Constito*, &c. fuerit intentioni dicti Concilij satisfactum, quia ex duobus requisitis non sufficit alterum adimpleuisse: *l. cùm hi, §. si Prætor*, & *ibi* gloss. *ff. de transact. l. si hæredi plures, ff. de condit. instit.* Dec. *consil.* 433. *num.* 6. Sarnen. *in reg. de public. resignat. q.* 8. *num.* 2. Put. *de-*
36 *cis.* 193. *libr.* 1. Et imò † cùm dictum Concilium vlteriùs etiam procedendo annullet resignationes aliter factas, sicque contineat decretum irritans, non potuisset forma ab eo tradita per equipollens adimpleri, sed debebat seruari ad vnguem. Aldobr. *cons.* 92. *num.* 27. *lib.* 1. cum aliis per Marescot. *var. resol. lib.* 2. *cap.* 38. *n.* 10. & in terminis dicti Concilij, quòd non possit adimpleri per æquipollens firmat ex sententia *sacræ Congregationis Illustrissimorum Sacri Concilij Interpretum*, quam refert ad extensum Garc. *loco proximè citato, numer.* 193. Gonzalez *vbi suprà n.* 35. & fuit dictum *in dicta Aretina Plebis*, coram *Illustriss. Cardinale Millino.*

Non obstat quòd Concilium non comprehendit
37 resignationes factas in manibus Papæ, quia hoc esset nimis restringere dispositionem dicti Concilij, quod loquitur generaliter de omnibus resignationibus, & propterea generaliter intelligi debet: maximè cum eadem ratio militet in omnibus, nec subsit causa dictæ restrictiuæ, & quod locum habeat etiam in resignationibus factis coram Papa, firmat Garz. *vbi suprà n.* 193.

Non obstat quòd Constitutio Pij V. solùm mandat apponi clausulam *Const.10*, &c. quia non est correctoria decreti dicti Sacri Concilij, nec loquitur de beneficiis, ad quorum titulum resignans est promotus.

Non obstat quòd Papa in genere cogitare potuerit, quod resignans esset promotus ad titulum beneficij, quod resignat, quia Concilium, vt dictum est, requirit pro forma, quod fiat expressio dictæ qualitatis, vnde illa seruari debet, ex allegatis: vltra quod Papa potuit etiam cogitare, quod resignans non esset promotus ad titulum illius beneficij, eo ipso quod sibi hoc non fuit expressum.

38 Non obstat quòd saltem Canonicatus remansit Sedi Apostolicæ affectus per appositionem manus Pontificis, quia dicta affectio per appositionem manus non intrat quando resignatio est nulla, & per consequens beneficium vacat per obitum, & non per resignationem, Achil. *decis.* 14. *de restitut. spoliat.* Rot. *decis.* 24. *sub n.* 1. *vt lit. pendent. in nou.* & 419. *p.* 1. *diuersor.* & *decis.* 170. *n.* 8. *vers. vel diuersa euentus, p.* 1. *in recent.*

Non obstat quòd etiam quòd resignatio sit nulla, tamen locus est affectioni, quando talis nullitas prouenit culpa resignantis, Garz. *d. tract. de benef. part.* 3. *cap.* 1. §. 2. *num.* 170. quia hoc procedit quando resignans est in culpa, quominus resignatio sortiatur effectum ob non implementum conditionis; nam tunc dicta conditio habetur pro impleta in præiudicium resignantis, & per consequens abdicatur ius à resignante, & beneficium vacat in Curia, remanetque affectum, & reseruatum, secus est quando resignatio fuit nulla de per se, & ex alia causa quàm ob non implementum: tunc enim per huiusmodi resignationem non abdicatur ius à resignante, vt bene per eundem Garc. *part.* 11. *cap.* 3. *n.* 217. vt exemplum adducit in resignatione simoniaca, per quam non abdicatur ius à resignãte, etiam quòd sit pura, & per consequens nec beneficium vacat, nec illud remanet affectum, quia Papa non voluit prouidere, nisi in euentum in quem vacaret per resignationem, & affectio non porrigitur ad vacationem diuersam, vt *in d. decis.* 570. *n.* 8. *p.* 1. *in recent.*

Vnde cùm in casu de quo agitur, resignatio non fuerit nulla ob non adimplementum, sed quia non fuit in ea seruata forma Concilij, meritò non fuit ius abdicatum à resignante, & per consequens Canonicatus vacauit per obitum, & non per resignationem, neque, vt dictum est, remansit affectus ex allegatis. Hactenus dicta decisio Rotæ.

In minoribus Ordin. constitutus non ligatur dis- 39
positione text. *in d. cap.* 2. imò potest beneficium resignare, etiamsi non habeat aliunde, quo viuere possit. Ita Thom. Valasc. *tom.* 1. *alleg.* 35. *num. vlt.* Hermosil. *ad Greg. Lop. l.* 15 *gloss.* 1. *num.* 104. *tit.* 5. *part.* 5. Flamin. *d. quæst.* 6. *num.* 178. Vgolin. *d. cap.* 16. § 8. *n.* 4. *vers. postremò*, Azor. *instit. moral. part.* 2. *lib.* 7. *cap.* 20. *quæst.* 7. Fr. Emman. *tom.* 2. *c.* 15. *numer. vlt.* Steph. Grat. *d. c.* 159. *à numer.* 9. Ceuall. *q.* 561. *numer.* 26. Garcia *d. c.* 5. *num.* 203. Paul. Comitol. *respons. moral. lib.* 6. *q.* 34.
num. 4. † In Sacris verò constitutus non potest vllo 40
modo beneficium resignare, etiamsi ad illius titulum non fuerit promotus, nisi aliunde habeat, vnde commodè viuere possit, sanciuit Pius V. *in Constit.* quæ incip. *Quanta Ecclesia Dei*, ibi, *sed nec horum vllus sacro Ordine mãcipatus, nisi religionem ingressurus valeat vllo modo beneficiũ, vel officium Ecclesiasticum resignare, nisi aliunde ei sit, quo in vita possit cõmodè sustentari*; quæ Constitutio licet loquatur de resignationibus factis coram Ordinario, habet tamen locum etiam in Curia, quia militat eadem ratio in proposito, prout de stylo Curiæ seruari testantur Flam. *de resignat. benef. lib.* 3. *q.* 14. *num.* 3. & *lib.* 5. *q. vltim. n.* 176. Nicol. Garcia *dict. c.* 5. *numer.* 198. quos refert, & se-
quitur Aloys. Ricc. *dict. resolut.* 272. *in fine.* † In qua 41
quidem Curia non admittitur resignatio alicuius in Sacro constituti, nisi cum clausula, *quod resignãs aliũde habeat, vnde commodè viuere possit*, quæ clausula intelligitur de illa necessaria sustentatione, quæ sine penuria sufficit, inspecta qualitate personæ, & loci, vt fuisse in Rota resolutum dicit Nicol. Garc. *dict. cap.* 5. *num.* 107. & 108. & in hoc plurimum tribuitur iudicis arbitrio, qui considerata qualitate personarum, locorum, & temporis iudicabit, vt per Ceuall. *communium contra commun. q.* 561 *à n.* 27. Menoch. *de arbitr. casu* 216. *num.* 12. & 13. Steph. Grat. *d. c.* 159. *n.* 15. Ex quibus:

Primò colligo renuntiationem beneficij, ad cuius 42
titulum quis Sacris fuit ordinatus, factam etiam cum pensione sufficienti ad congruam sustentationem, non valere, nisi facta mentione, quod ad illius titulum fuit promotus: quia id traditum est pro forma, & indistinctè annullatur resignatio aliter facta;

&c;ita decisum esse tenet Garcia *dict.part. 2. cap. 5. num. 215.* & refert etiam additio ad Nauarr. *cons. 4. de renũt.* sequuntur Vgolin. *de potestate Episcopi, c. 26. §. 8. num. 4.* & Homobon. *d. tract. 2. cap. 2. q. 23. in fine,* & tenuit Rota *in d. Leodien.* Quamuis contrarium imò talem valere renuntiationem existimauerint minus bene, Nauar. *dicto consil. 4. de renunt. in nouis,* Flamin. *dict. lib. 2. quæst. 6. num. 41.* Fr. Emman. *tom. 2. sum. cap. 15. num. 11.* Campanil. *dict. cap. 6. num. 6.* nouissimè Marchin. *d. p. 6. cap. 6. diffic. 7. num. 40.* ex ea scilicet ratione, quia tunc cessat finalis ratio, videlicet dedecoris clericalis, propter quam constat eo in textu Concilium vetuisse resignationem beneficij assignati in titulum; cessante enim causa finali, debet cessare & effectus, sicuti aliorum ductus auctoritatibus firmauit Tiraquell. *in tract. cessante causa, limit. 1. n. 1.* & alij plures relati per me *axiom. 40. num. 4.* Sed huic obiectioni satis responsum est suprà *in dicta Rotæ decis. num. 35.*

43 *Secundò* colligo procedere in permutatione, quæ nulla est, non facta mentione, quod ad titulum beneficij permutati fuit sacris Ordinatus, ex verbis Conc. *d. c.* ibi, *id verò beneficium resignare non possit;* resignationis enim nomen simpliciter prolatum, complectitur illam quoque ex causa permutationis factam Rebuff. *super reg. de infirmis resign. gloss. 4. n. 1. & 5.* cum aliis per me adductis *de appellatiua verbor. appel. 237.* ac propterea regulam præcitatam de infirmis resignantibus, & decedentibus infra viginti dies numerandos à præstito consensu, vt inualidus sit actus, habere etiam locum si ex causa permutationis fecerit, vt demonstrant verba dictæ regulæ, & succurrit ratio, quia, qui permutat, resignat; nam duo actus considerantur in permutatione, videlicet renuntiatio, & permutatio, vt inquit Boër. *decis. 2. num. 16.* Ita tenent, ac decisum referunt Aloys. Ricc. *in decis. Curiæ Archiepisc. Neapol. part. 1. decis. 17. n. 2.* vbi quòd permutans beneficium, ad cuius titulum fuit ordinatus, tutus erit in foro conscientiæ, si illud quod de nouo habuit, est æquiualens, Gonzal. *ad reg. 8. Cancel. gloss. 5. §. 10. à n. 43.* Stephan. Gratian. *discept. forens. cap. 159. num. 3.* Rota Romana *apud Farin. decis. 614. in nouiss.* Nicol. Garcia *d. cap. 5. num. 218.* & quod dispositio Concilij habeat locum in permutatione, prout *Sacram. Congreg.* declarasse 18. *Iulij* 1601. ait Steph. Gratian. *d. c. 159. n. 3. & in addit. ad decis. 189.* per quam etiam dictum fuisse refert *d. n. 3.*

44 quòd † permutans tacendo ordinationem, ac titulum, tutus est in foro conscientiæ; si illud, quod habuit ex causa permutationis, erat æquiualens, de quo etiam testatur Armendar. *vbi supra num. 11.* Hinc non immeritò limitãt suprà positam resolutionem, quando permutans consequitur valide possessionem pacificam alicuius beneficij sufficientis ad congruam, cum Rota *in Mutinen. Canonicatus 4. Decemb. 1609.* coram Greg. XV. *decis. 441. num. 3.* Vgolin. *d. cap. 26. §. 8. num. 4. vers. secundò excipitur,* Maltob. *d. requis. 5. dub. 1. num. 45.* Coccin. *decis. 317.* Buratt. *decis. 830. num. 14.*

45 *Tertiò* colligo non procedere in priuationibus, & renuntiationibus inductis à Iure cum sub *d. cap. 2.* comprehendatur tantùm resignationes volontariæ, prout decisum refert Nicol. Garcia *d. cap. 5. num. 219. & seq.* Si tamen veniat priuandus per sententiam beneficio, ad cuius titulum fuit ordinatus, est illi aliquid relinquendum, vnde se alat, prout bene resoluit Aloys. Ricc. *in decis. Curiæ Archiep. Neapol. decis. 185. p. 1.* Vnde *sacra Cong. Conc. sub die 5. Febr.* 1604 cuius nemini *in collect. Bullar. verb. patrimonium,* censuit patrimonium clerici, ad cuius titulum fuit quis ad sacros Ordines promotus, non posse capi in executionem ob illata vulnera alicui ad reficiendas curationis expensas à Iudice condemnatus, etiamsi nihil aliud prætereа possideat.

Quartò colligo, quòd iurans resignare benefi- 46 cium, ad cuius titulum fuit promotus, vel procuratorem constituit ad resignandum, & iurauit non reuocare, nedum compelli minimè poterit, vt cùm effectu renuntiet, verum etiam procuratorem reuocare valebit, præmissa tamen absolutione à iuramento, cuius quippe absolutionis impetratio accedere debet, vt peccatum vitetur, non autem ad validandum actum reuocationis, cum citra absolutionem sit etiam valida reuocatio. Ita decisum referunt Flamin. *dict. quæst. 6. num.* 43. Nicol. Garcia *d. cap. 5. num. 232. in 2. declar.* Armendar. *d. loco num. 29.* Azor. *instit. moral. p. 2. lib. 7. c. 21. quæst. 6.* Vgolin. *dict. c. 26. §. 8. sub num. 4.* Campanil. *dict. cap. 6. num. 4.* Aloys. Ricc. *in praxi fori Eccles. resol. 272. numer. 2.* Marchin. *d. part. 6. cap. 6. diffic. 7. n. 9.*

Beneficium igitur ad cuius titulum est facta pro- 47 motio, si resignare velit ordinatus, tenetur exprimere ad illius titulum assumpsisse Ordines, vt ostensum est, qua declaratione facta caueat Superior, ne ipsum admittat, nisi antea sibi constiterit illum habere vnde possit commodè sustentari; quo non perquisito, si acceptauit illam; non dubitatur validam esse, sed ipse tenebitur eidem ministrare alimenta; eo quòd non caret culpa, & ita sæpe decisum fuisse ipsas declarationes asserentes referunt Flamin. *de resignat. lib. 1. quæst. 6. post num. 41.* Aloys. Ricc. *dict. resolut. 272. num. 2.* Campan. *d. cap. 6. n. 5.* Marchin. *d. p. 6. c. 6. diffic. 8.*

Quintò colligo fructus beneficij, ad cuius titu- 48 lum fuit quis promotus, non posse hypothecari, nec obligari; quia ille, qui non potest bona alienare, nec etiam potest ea hypothecare, seu obligare, argum. *l. vlt. C. de rebus alienis non alien.* & quæ tradunt Pinel *in l. 1. C. de bonis mat. part. 3. numer. 19.* D. Barbosa *in l. 1. p. 3. num. 39. ff. soluto mat.* Rebello *de obligat. iust. part. 2. lib. 6. quæst. 3. num. 15.* † Tanta est 49 enim decoris clericalis vis, & auctoritas, vt fructus beneficij obligare ex conuentione non liceat; nec etiam in subsidium aliorum bonorum in causam iudicati capere, & in illis executionem fieri, si clericus egeat, ac petitam summam, qua se alit, excusare non possit, Abb. *in cap. cum olim, il secundo, num. 5. de restitution. spoliat.* Franch. *in cap. reprehensibilis post num. 21. de appellation.* Ias. *in l. commodatus post num. 2. ff. de re iudic.* Gail. *lib. 1. obseruat. 117. num. 9.* † Si enim 50 miles, qui sub armata militia stipendia meruit, condemnatus, eatenus quatenus facere potest, soluere cogitur, ex *l. miles. ff. de re iudicat.* sic & clerici iuxta *gloss. 2. in fine in dict. l. miles,* cùm militibus assimiletur *in cap. 2. de pœnis, lib. 6.* † Et ideo clericus, qui iurauit 51 se Titio soluturum mille, cum peruenerit ad pinguiorem fortunam, & postmodum Episcopalem adeptus sit dignitatem; non tenetur iam dictam persoluere summam de fructibus Episcopatus, vt consuluit Bald. *consil. 208. incip. Super prædicto, vol. 2.*

Patrimonij sub vocabulo quid veniat in præsenti materia?

Patrimonij vocabulo in hac re intelligitur, non 52 solùm quicquid ex patris bonis filio obuenit, verùm etiam omne id, quod aliunde, hæreditate scilicet, vel donatione, & quamuis ex causa, illi delatum est; ex ea ratione, quia satisfit intentioni Canonum, & Concilij vndecumque habeat victum,

ne

testament gloss. 18.*num.*75.Petr.Ledesma *in sum.tom.*1.
de sacram. Ordinis, *capite* 7.*concl.*6.*difficult.*5.Carill.
*in itinerario ordinandorum sect.*1. *c.*2.*numero* 17.Vas-
58 quez.*p.*3.*tom.*3.*disp.*245.*in fine*,† vbi ait graue pecca-
tum esse, si ficto patrimonio, vel beneficio ordine-
tur, Ceuall.*q* 527. *n.*13. Suar.*de censur.disp.*31.*sect.*1.
*n.*34 & 35. Filliuc.*tract.*17.*c.n.*89.Franc. Leo *in the-
sauro fori eccles.p.*3.*c.*39.*n.*33.Vgolin.*de offic.Episc.c.*
26.§.18.Sanch.*de Matrim.lib.*8.*disp.*32.*n.*8.*in fine*.vi-
de tamen *alleg.seq.n.*28.*cum seqq.*

59 Si tamen pactum, & conditio in patrimonio ad-
sit de illo reddendo, cum ordinatus habuerit bene-
ficium sufficiens, vel alias, vnde viuere possit, nulla
tunc incurritur suspensio, cùm non sit contra men-
tem.& dispositionem Concil. Trid.*in d.c.*2.prout re-
soluunt Nicol. Garcia *d.c.*5.*n.*169. D. Acuña *in d.c.*
neminem,*dist.*70.*n.*21.

60 Vtrùm autem habere dicatur patrimonium filius,
qui amplum expectat ex bonis paternis maternisve?
Et videtur dicendum quod sic; cum enim viuente
patre quodammodo dominus videatur, §. *sui autem
& necessarij*, vbi gloss. *Instit.de heredum qualitate*;
& æstimum patris, æstimum filij existimetur, gloss.
in l. 2. *C. qui ætate*, *lib.*10. Alexand.*in l. suus ff. de li-
beris*,*& posth.*vbi Alciat.*num.*10. dicit quod validum
est argumentum, pater est diues, ergo & filius, de
quo etiam Flamin.*de resignat.lib.*2.*q.*6. *num.* 33. *cum
seq.* Molin.*de iustit.tract.*2.*disp.*146.*vers.illud.praete-
rea*,Bened.Ægid.*ad l.*1.*C.de sacros.Eccles.p.*6.§.1.*num.*
30.*in fine*,D.Acuña *ad c.neminem numer.* 10.*in princ.*
*dist.*70 Ideo posse quem ordinari absque patrimo-
nio, si habeat patrem diuitem, resoluit Surdus *de
alimentis*,*tit.*7.*quæst.*37. *num.*2.Sed contrariam opi-
nionem veriorem duco: imò ordinandum non esse,
quamuis haberet patrem diuitem, nihil assignantem
pro victu, & portione,quia Concil. *d.loco*, vult pa-
trimonium vere obtineri,& non fictè, & ita melius
hanc partem tenet Flamin. *dict.quæst.*6. *numer.* 28.
Vgolin. *d. c.*26.§.9.*num.*3.Campanil.*d.rubric.*8. *c.* 5.
*numer.*3.Molfes.*in summ.tract.* 2.*c.*15. *num.* 5. Sanch.
*de matrim.lib.*8.*disput.*19.*numer.*21.Nicol. Garc.*d.c.*
5.*num.*91.& 92.Alphons. Narbona *d.loco à num.* 47
*pag.*11.*in princip.* Alzedo *d.part.*2.*c.*5. *numero* 62.*cum
seqq.*

61 Quamuis donatio inter patrem, & filium inua-
lida sit, iuxta vulgaria Iura, quæ referunt Gutier.
*de sacram.infirm.part.*1.*c.*4.*numer.*1.Fontanel. *de pa-
ctis nupt.claus.*4.*in princip.à num.*1.*cum seqq.& gloss.*7.
*part.*1. *num.* 1. nihilominus potest pater donare filio
quod ad patrimonium sat sit, & donatio valebit,
prout resoluunt Flamin.*dict.quæst.*6.*num.*9. Narbona
62 *d.loco num.*10.*in fine*,Vgolin.*d.*§.9. *n.*4. † Melioratio
enim facta filio pro suscipiendis Ordinibus etiam
non interueniente traditione, erit irreuocabilis,
iuxta *l.*17.*Tauri*,quæ nunc est *l.*1.*tit.*6.*lib.*5. *noua Re-
copil.* in ea etenim versatur causa onerosa cum Epi-
scopo, qui aliàs non ordinaret,ne de suo aleret, &
sic post sacros Ordines susceptos, à parentibus re-
uocari non potest.Ita Couar. *in cap.Raynaldus*, *de te-
stamentis*,§ 2.*num.*7.Cifuentes *dict.l.*17.*Tauri num.* 1.
vbi Tello *numer.*81.& 82.Auendan. *respons.* 17. *in
fine*,Morquech.*lib.*3.*de diuis. bonor. c.*6. *à numer.*90.
Thom Valasc. *tom.*1.*alleg.*35.*numer* 6.Alphons.Nar-
bona *d.loco*,*num.*23.*pag.*7.Sanchez *d.c.*1. *dub.* 44. Fr.
Emman. *in summ.tom.*2. *c.*15.*numero* 8. D. Acuña *in
c.neminem distinct.* 10.*numer.*15.Gutier. *practic.lib.* 2.
*quæst.*15.*num.*7 Matiens. *dict.l.*1. *gloss.*9.*num.*8.Men-
dez de Castro *in l.cum oportet. part.*4.*num.*165. Aze-
ued.*in l.*10.*num.*31.*tit.*6 *lib.*5.*recop.*Stephan. Gratian.
*disceptat.forens.tom.*1.*c.*19 *numer.*29.Campan.*d.rub.*9.
*c.*6.*n.*10.*in fine*. Quicquid dicat Spino *in spec. testam.
gloss.* 8 *n.*75.& 76.

Vtrùm valeat assignatio bonorum in præiudi-
cium legitimæ aliis filiis debitæ, si pater totum pa-
trimonium ad sacros Ordines assumendos alicui ir-
reuocabili donatione donaret? Vide Ceuall. *commun.
contra communes q.*527.& 682.

Si filius velit promoueri, patensque nolit iustum 63
ei patrimonium constituere, potest filius genitorem
constringere Iuris remediis, vt illud sibi assignet.
Confirmatur ex eo,quia argumentari licet à Matri-
monio carnali, ad spirituale, per *cap.inter corporal.*2,
de translat.Pral.l. sancimus, *C. de sacros. Eccles.*cum
citatis *in libello de principijs iuris*, *lit. A*, *num.*188.
Sed cùm vxorem ducere intendit, illum potest co-
gere, vt sibi constituat donationem propter nuptias
in dotis recompensam, *l.fin. C. de dotis promiss.* Gu-
lielm. Benedict. *in cap. Raynutius*,*verb.dotem*,*quam ei
dederat.* ergo similiter poterit cogi, vt donationem
faciat filio pro ordinibus suscipiendis, & suo Ma-
trimonio spirituali. Ita hanc opinionem tenent
Auendan.*respons.*17.*numer.*4.Sanch.*de Matrim.lib.*1.
*disput.*26.*sub num.*7 Campan.*d.rub.*8.*c.*5. *numero* 14.
latè Marc. Anton. Genuens. *in practicab.Ecclesiast.*
*q.*624.Thom.Valasc.*tom.*1. *alleg.*35. *n.* 4. & 5. Mar-
chin.*d.part.*6.*c.*7.*diffic.*1.D.Acuña *ad c.neminem dist.*
70.*n.*13.

Quæstio est in hac materia multum controuer- 64
sa, vtrùm donatio pro suscipiendis Ordinibus filio
simpliciter facta conferri debeat,seu imputari in le-
gitimam? Partem negatiuam in hac quæstione sem-
per libenter amplexus fui, ex eo quia huiusmodi
bona non erant liberè assignata, vt de illis posset
ad libitum disponere, quod requiritur in legitima,
Crauet. *cons.*136. *incip. de anno.* tum quia † huius- 65
modi bona sunt data loco alimentorum, & ad sup-
portanda onera Matrimonij spiritualis, cum cer-
tum sit fructus filio datos loco alimentorum, & ad
supportanda onera Matrimonij, quia pauper,& non
habet aliunde, vnde se alat, non esse conferendos,
vt per Gama *Lusit.dec.* 140. *num.*3. & *decis.* 164. &
decis 310. *num.*13.Surd.*de alim.tit.*8 *quæst.*57.*num.*2.
& *tit.*9. *quæst.*34. *in princip.* Molin.*de Iustit. tract.* 2.
*disp.*308. *vers.Gama*,Thom Valasc.*alleg.iuris tom.* 1.
*alleg.*59.*num.*10. Sic etiam † cum huiusmodi bona 66
donata pro suscipiendis Ordinibus non possint
vendi,nec alienari, sequitur, quod non debent con-
ferri, prout in expensis factis pro doctorando filio
resoluunt Perez *l.*8.*tit.*2.*lib.*1.*pag.* 48. & *tit.*7. *lib.* 5.
*Ordinam.pag.*206. Rebuff.*de priuil.scholarium*,*priuil.*
55.*numer.*3. Valasc. *de partit.c.*13.*num.*175.Bonacin.
de contractibus, *disp.*3. *q.*6. *punct.*6.§ *vnico*,*num.* 17. 67
† & in datis pro ingredienda militia resoluunt idem
Valasc. *d.cap.*13.*numero* 60. & 61. & plures relati à 68
Flores de Mena *ad Gam. decis.* 140.*in princ.* † Et in
datis ad consequendam dignitatem firmat Rebuff.
priuil. 55. *num.*1. & in expensis factis à patre, † vt 69
filius nancisceretur aliquod beneficium Ecclesiasti-
cum,tenent Gutier.*pract.lib.* 2.*quæst.*65.*num.*10.Marc.
Anton. Genuens. *in practicabil. Ecclesiast. quæst.*657.
Quare fortiori ratione idem tenendum est in dona-
tis pro suscipiendis Ordinibus, quæ nullo modo in
legitimam esse imputanda tenent Anton. Gomez *l.*
19. *Tauri num.*21. vbi Tello *num.*16. & Valasc. de
Auendan.*glos.*3.*num.*8.Duen.*regul.*222.*num.*3.Garcia
*regul.*95. *num.*6. Polydor Ripa *obseruat.* 234. Roias
*de successionib.c.*7.*à num.*46. Azeued.*l.* 10. *num.* 29. &
30.*tit.*6.*lib.*5.*noua recopil.*Matiens.*l.*3.*gloss.*2. *num.*14.
*tit.*8.*eodem lib* Spin.*in speculo testament. gloss.* 18. *à n.*
66.Quintanaduen.*Ecclesiasticon.par.*2.*lib.*3.*ad finem*,

Ioan.Garcia *reg.195.numer. 6.* Parlad. *tom.3. quotid. diff.r.150.§.4.num.6.* Lotter.*de re benef. lib.1. q.2. n.43.* Aloys.Ricc.*in praxi fori Ecclesiastici,decis.594.in 1.edit.& resolut.522.in 2.edit.* Ceuall.*commun.contra commun.quaest.682.* Stephan. Gratian. *discept. forens. c.159.à numer.32.*Mendez de Castro *in l.cum oportet, num.165.C.de bonis,quae liberis,*Cald.Pereira *in l.si curatorem, verb. laesis, num. 103. & 132. & quaestionum forens.in commentar.ad §.sed haec,part.2.num.48.vers. ex quo, instit.de inoffic.testam.*Campan.*in diuers. Iuris Canonici,rub.8.c.6.n.12.* nouissime Merlin. *de legitima lib.2.tit.1.q.23.*Duard.*in Bullam Coenae can.8.q.6. n.3.ad fin.cum seqq.*

70 Quamuis contrarium, imò donationem pro suscipiendis Ordinibus filio simpliciter factam conferri debere, seu imputari in legitimam, teneant infra citandi, ex eo tantum fundamento, quod scilicet donatum filio non consumitur in adeptione Ordinum: sed datur, vt illud post susceptos Ordines habeat ob ipsius alimenta, & congruam in eo statu sustentationem, & quamuis non sit alienabile, est tamen transmissibile ad haeredes; cui fundamento facile responde ur, quod huiusmodi bona sic donata succedunt loco alimentorum, ne scilicet ordinandus egeat, vt insinuat Concil. Tridentin. *in d.cap. 2.* & ita non sunt conferenda, prout fatentur Doctores, nemine discrepante, & nihil interest, quòd sint transmissibilia ad haeredes, cum hoc in praesenti casu non requiratur, sed solum sufficiat, quod non possint alienari; quia Iura, quae id requirunt, habent locum, quando res non potest alienari ex prohibitione inserta in ipsa re, at verò in nostro casu huiusmodi bona non possunt alienari ex prohibitione ipsius rei, sed personae, quae quidem incapax est transmittendi, & alienandi, cum in ipsis consistant alimenta sua, & ideo non est tuta, nec Iuri consona, aut aequitati respondens opinio haec contraria, quam sequuntur Couar. *in cap. Raynaldus,de test.§.2. n.7.* Ayora *de partition. p.2.q.3.* Auendan. *respons. 17.*Perez *l.4.tit.12.lib.5.Ordinam.*Fr.Emman.*in sum. tom.2.c.15.numer.8.* Ioseph. Gonzal.*var.c.12.numero 25.* Alphons. Narbona *citato loco numer. 15. pag.6.* Salzed. *ad Bernard.c.18.numer.16.*Petr. de Ledesma *in sum.part.1.de sacram.Ordinis,c.7. conclus. 6. ad finem,*Mench.*de successionum creat.lib.3.§.22.limit. 17. num.44.* Gutier.*practic.lib.2.quaest.65.*Molin. *de Iustit. tract.2.disp.2 8 & disput 241.ad finem,*Nicol.Garcia *d.c.5.numer.159.*Valasc.*de partit.c.13.numer.77. cum sequentib.*Marc.Anton.Genuens. *in practic. Ecclesiast. quaest.62.*Vgolin.*de potestate Episcopi cap.26. §. 9. in fine.* Bonacin.*de contract.disp.3 quaest. 6.puncto 6. §. 5.* & in Bullam Coenae *disp.1.quaest. 9.puncto 2 §.1.n.14.* Thom Valasc. *tom.1.alleg.15.n.6.in fine.*Marchin. *d. tr.2 p.6.c.7.diffic.10.*D.Acuña *in d.c.neminem,dist.70. num.3.*

71 Patrimonium hoc super rem certam constituendum est, aut sciri debeat, an ad sustentandum clericum sufficiens sit, vt tenet Concil.Trident.*d. cap. 2.* Sed si res incerta sit, id sciri minimè potest, vt per se patens est: vnde nullus potest promoueri ex industria sua, vel honesto labore, putà quòd sit Musicus, Magister Grammaticae, Pictor, aut alterius licitae professionis, ex qua tantum quaerit, quod sit sufficiens ad sustentationem vitae, ita decisum referunt Armend *in addit.ad recopil.legum Nauarrae lib.2. tit.8.l.1. de patrimonio clericorum,n.18.* Nicol. Garcia *d.c 5.n.126.*

72 Sic etiam non poterit quis ordinari ad titulum litteraturae, quantumcunque sit litteris, gradu, & collegio insignis, prout tenent Salzed.*d.cap. 18.n. 7.* Marc. Anton. Genuens. *in praxi Eccles. pol. capit.81.numer.2.*Petr. de Ledesma *dict.c.7. ante vltimam conclus.* Fr.Emman.*d.c.15. numer. 15* Bonacina *d.part.8.numer.18.*Sanch.*in opusc.tom.2.lib.7.c.1.dub. 35.num.10.*Diana *resol.moral.par.4.tr. 1.4.resol.52.in fine.*Piasec.*in praxi Episcop.1.c.1. num. 45. in fine.* Alphons Narbona *d.loco num.73.pag.14* Marchin. *dict. part.6.cap.6. diffic.5.à numer.36.* Garcia *d.c.5.numero 128.* vbi refert ita censuisse *Sacram. Congregationem. Et ideò decretum Concilij Vlisbonen.quo statutum erat posse quem ad titulum litteraturae promoueri,iussit Sanctissimus deleri & dixit se daturum Breue Cardinali Portugaliae,vt solos Doctores in iure Canonico,vel Theologia possit ipse Card.praeuio examine a facto promouere ad sacros Ordines ad hunc titulum litteraturae, in qua re suam grauat conscientiam.* Non desunt tamen qui teneant fas esse ad sacros Ordines assumere virum litteris insignem, & collegio illustri cooptatum, vel gradu Licentiaturae ornatum, honestisque moribus probatum, quamuis titulo carentem, quia habet vnde se possit sustentare, ac loco patrimonij, siue beneficij, illi est titulus, quo sine dedecore decenter viuat, & facile valeat beneficium, ac dignitates obtinere. Quare hanc tuetur partem, & secundum illam Iurisperitos, ac Theologos doctos consultos respondisse refert Henriq.*in sum.lib.19.cap 17 §. 4. in comm. lit.G,*sequuntur Vega *in sum.part.1. c. 57.casu 1.* Fr. Emman.*d.c.15 numer.15.*Gonzal.*ad regul. 8. Cancell. gloss.5. numer.36.* vbi dicit ita consuluisse, Campanil. *dict.rub.8.c.4.numer.6.* Alzed.*in praxi Episcop part.2. cap.5,numer.66.* Auil.*de censur.part.3.disp.5.dub.6. ad fin.* Villar. *del patronado de Calatajud p.4. §. 3. num. 22.ad fin.* Gratian.*discept.forens.c.57.num.30.* Lotter. *d.lib.1.q.2.numer.41.* Mihi primum verius ipsa Concilij constitutio apertè insinuat *sess. 21. de reformat. cap.2.* in illis verbis, ibi, *ne quis deinceps clericus secularis, quamuis alias sit idoneus moribus, scientia, & aetate, ad sacros Ordines promoueatur, nisi prius legitimè constet eum beneficium Ecclesiasticum, quod sibi ad victum honestè sufficiat, pacificè possidere*; quibus verbis tota tollitur dubitatio, & ego agnoui familiariter virum insignem in hac Curia Romana etiam in Hispania habentem annuam pensionem triginta ducatorum auri de Camera, quem Illustriss. Vrbis Vicarius ad titulum litteraturae noluit ordinare propter suprà dicta Concilij verba, quae, vt respondi, id non permittunt.

Ille autem, qui beneficium non retinet, nec patri- 73
monium, aut donationem, potest cum penuria Sacerdotum ex istis, ad sacros Ordines promoueri, dummodo adsit, qui ei spondeat necessaria subministraturum: ita per *sacram.Congregationem* decisum esse referunt Flamin.*de resign.lib.2.q.7. n.11.* Lotter. *dict. lib.1.q.2.n.10.*Armend.*dict.loco n.2.& 30.*D.Acuña *ad dict.c.neminem,n.11.in fine.*Campanil.*d.c 4.n.6.* Cessante enim hac penuria, verum est ad Ordines sacros illum non esse admittendum, qui cum sufficienti patrimonio, & beneficio careat, impetrat ab amico cedulam, in qua promittit se illi necessaria vitae subsidia ministraturum; nam obligatio ista personalis, non est res immobilis, & pacifice possessa, & per illam ordinandus haberet quidem ius ad rem, sed non ius in re, Ita Nauar *con.34.de temp.ordin.*Azor.*instit. moral. part.2.lib.3.c.4.quaestio.7.*Vgolin.*de offic.Episcopi,c.26. §.14.numer.1.*Molfes.*in sum. tractat.2. capite 15. numer.4.*

Ad titulum pensionis perpetuae Ordine sacro ini- 74
tiari quis potest, vt tenet Concil.Trident. *d. cap. 2.* ibi, *patrimonium vero, vel pensionem*, &c. dummodo ad honeste ipsum sustentandum sufficiens sit, prout de

de beneficio, & de patrimonio suprà dixi, & resoluunt Vgolin. *d. cap.* 16. §. 14 Marchin. *d. tract. 2. part. 6. cap. 6. d. ffic.* 5. *num.* 15. Garc. *de benefic, d. cap.* 5. *num.* 93. *&* 94. Alzedo *d. part.* 1. *cap.* 5. *num.* 58. Ad huiusmodi tamen pensionis Ecclesiasticæ titulum ordinari non possunt, nisi illi, quos Episcopus iudicauerit assumendos pro necessitate, vel vtilitate Ecclesiarum suarum, iuxta *d. cap.* 2. prout decisum testatur Armend. *d. loco num.* 3. vbi *num.* 4. refert non expedire, vt ad titulum patrimonij quis ad sacros Ordines promoueatur, nisi certi fructus ad honestam promouendi sustentationem sufficienter super certis redditibus fuerint in forma legitima, & validà assignati, & *num.* 7. *in fine*, dicit pariter resolutum posse Episcopum ordinare familiarem suum etiam ad titulum pensionis si pro commoditate, vel necessitate suarum Ecclesiarum iudicat ordinandum.

75 Bona hæc, ad quorum titulum fuit quis ordinatus, alienari non possunt sine licentia Episcopi, vt habetur *in d. cap.* 2. ibi. *atque deinceps sine licentia Episcopi alienari, aut extingui, vel remitti nullatenus*
76 *possit*; quæ verba inducunt nullitatem actus ipso iure, propter aduerbium illud † *nullatenus*, quod tollit omnem potentiam alienandi, ex gloss. *in C. cum. 1. verbo, nullatenus, de sequest. possess.* & resoluunt Gratian. *disceptat. forens. cap.* 159. *num.* 18. Ceuall. *commun. contra communes quæst.* 527. *num.* 10. *& quæst.* 900 *num.* 5. Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancel. gloss. vlt. num.* 65. Sanch. *de matrim. lib.* 6. *disp.* 32. *num.* 7. & Ego ipse refero alios quamplures *de dictionib. vsufreq. dict.* 236.
77 *num.* 4 Quo fundamento liquidò constare † alienationem patrimonij, aut extinctionem pensionis subsequentem promotionem esse inualidam ipso iure concludunt Nauarr. *in man. cap.* 22. *num.* 18. *& consil.* 14. *num.* 2. *& consil.* 41. *num.* 3 alias. *consil.* 17. *num.* 2. *&* 4. *& consil.* 21. *num.* 2. *de temporib. ordinat. in nouis*, Valenzuel, *cons.* 32. *à num.* 1. *tom.* 1. Sanch. *d. cap.* 1. *dub.* 48. Flam. *d. quæst.* 6. *num.* 1. *&* 35. Campan. *dict. rub.* 8. *cap.* 6. *num.* 8. Garc. *d. cap.* 5. *num.* 176. Gutier. *lib.* 2. *pract. quæst.* 65. *n.* 10. Ceual. *q.* 527. *n.* 9. Alphons. Narbona *citato loco num.* 85. *pag.* 15. Mench. *de success. crea.* § 22. *n.* 43. Matiens. *l.* 1. *gl.* 1. *n.* 4. *tit.* 15. *lib.* 5. *Recop.* Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancel gloss.* 5. §. 10. *num.* 13. Gratian. *discept.* 159. *num.* 2.

78 Et quoniam alienatio nomen generale est, ideo complectitur alienationem quacunque ratione factam, *cap. nulli licet, de rebus Ecclesiæ non alien. l. vlt. C. de rebus alienis non alien.* & sic omnem actum, per quem dominium transfertur, *l. alienationis ff. de verbor. signif.* citati per me *de appellatiua verbor, vtriusque Iuris significat, appellat.* 14. *num.* 1. Amplia igitur *primò*, vt procedat etiam in venditione. Quamuis autem non defuerint, qui contrarium asserere ausi fuissent, ob glossam, quæ illum vendere posse absolute respondet *in cap. tuis quæstionibus, verb. congru. in fin. de præb.* prout sunt multi relati à Ceuall. *q.* 517. *num.* 1. tanquam rem habere ipsam videatur, dum pretium habet, ex sententia Caij *in l. quia qui pretio, ff. de vsufructu.* tamen verior est ampliatio, cum enim huiusmodi patrimonium expressè fuerit assignatum in titulum, nulla habenda est consideratio illius rationis, quod pretium succedat loco rei, eo quod facilius consumitur pretium, quàm res immobilis, cum pecunia sit inter res, quæ seruando nequeunt conseruari, *l.* 1. §. *fuit quæsitum ff. ad Trebell.* & nostram sententiam hoc fundamento post alios, quos citat, tenet Campanil. *dict. rub.* 8. *cap.* 6. *num.* 7.

79 *Secundò* amplia in promissione de vendendo, quæ appellatione alienationis continetur, vide Tiraq. *de retract. tit.* 1. *ad finem num* 30. Bellacom. *tom.* 2. *commun. opinion. lib* 9 *tit.* 34. *num.* 339. *pag.* 583 Menoch. *consil.* 1. *num.* 230. Valasc. *consult.* 77. *num.* 7. D. Barbosa *in l.* 1. *ff. soluto matrim. part.* 3. *num.* 57. Cald. Pereira *de extinctione emphyt. cap.* 1. *num.* 36. *& cap.* 16. *num.* 84. *& de emptione, cap.* 8. *n.* 5. *& cap.* 13. *n.* 11. Steph Gratian. *disceptat, forensium, c.* 115. *n.* 17.

Tertiò amplia in transactione, si patrimonium di- 80
mittat, ex resolutis per Cald. Pereira *de resolutione Emphyteusis, c.* 9. *n.* 36.

Quartò amplia in diuisione ipsius patrimonij ex 81
citatis à Gama *Lusitaniæ decis.* 300. *num.* 4. Valasc.
consult. 53. *n.* 4. quia † prohibitus vendere, censetur 82
prohibitus diuidere, ex Tiraq. *ad leges connub. gloss* 5. *n.* 216. vide *d. appellat.* 14. *n.* 6.

Quintò amplia in permutatione, quia prohibitus 83
alienare non potest permutare, Tiraquel. *de retract. lig.* §. 1. *gloss.* 14. *num.* 30. Cal. Pereira *de emptione, cap.* 8. *num.* 26. *&* 27 & in nostris terminis Stephan. Gratian. *d. cap.* 159. *num.* 3. Aloys. Ricc. *part.* 1. *decis.* 17. Gonzales *ad regul.* 8. *Cancellariæ, gloss.* 5. §. 10. *num.* 35. *cum sequenti*, Rot. *apud Farinac. decis.* 614. *in* 1. *collect. nouissimarum*, alias *part.* 4. *diuers.* & dixi suprà *num.* 43.

Sextò amplia in donatione in solutum, ex citatis 84
per Tiraq. *de retr. lignag.* §. 1. *gloss.* 14. *nu.* 2. Monoch. *de arbitrar. cap.* 171. *n.* 51. Viu. *tom.* 2. *communium opin. lib.* 8. *tit.* 27. *num.* 29. *vers. & quia, & lib.* 4. *tit.* 26. *num.* 155. *vers.* 2 Mascard. *de probat. conclus.* 1142. *num.* 14. Gutier. *practic. lib.* 2 *quæst.* 157. Cald. *de resolutione emphyteusis cap.* 5. *num.* 47. *& de empt. c.* 8. *n.* 26. Vide *d. appell.* 14. *n.* 14. *&* 15.

Septimò amplia in hypotheca, prout resoluit 85
Aloys. Ricc. *in decisionibus Curiæ Archiep. Neapolit.*
decis. 112. *part.* 2. & dictum est suprà *num.* 48. † qui 86
enim non potest alienare, nec etiam poterit hypothecare, seu obligare, prout ex *l. vltim. C. de rebus alienis non alienandis*, resoluunt Pinel. *in l.* 1. *C. de bonis maternis, part.* 3. *num* 19. D. Barbosa *in l.* 1. *ff. soluto matrim. part.* 3. *num.* 39. Rebell. *de obligat. iustitiæ, p.* 2 *lib.* 6. *q.* 3 *num.* 15. Vide citatos per me *dict. appellat.* 14. *num.* 9.

Octauò amplia, vt non tantùm huiusmodi patri- 87
monium alienari prohibeatur, sed nec præscribi tempore ordinario, prout in supremo Lusitaniæ Senatu iudicatum fuisse refert Melch. Phœbos *eiusdem Senatus decis. tom.* 1 2. *decis.* 1.

Vnde fit Episcopos antequam huiusmodi bona in titulum patrimonij suis ordinandis admittant, publica edicta proponere debere, vt qui ius aliquod in dicta bona habet, intra certum tempus comparere teneatur, & docere de iure suo, quo tempore elapso omni iure in dicta bona se esse spoliatos meminerint. Atque hac ratione Episcopi non modò ordinandis, sed sibi ipsis etiam optimè consulent, quia ab onere alimentorum eximentur, sic post alios notat Quarant. *d. verb. Ordo, vers. quod intellige, in fine.* Quare post prædictam diligentiam si creditores huiusmodi patrimonium euincerent, talis reuocatio irrita foret, & Episcopus ad nihil teneretur, Nauar. *cons.* 14. *&* 46. *de tempor. Ordin.* Sanch. *de matrim. lib.* 6. *disp.* 32. *num.* 7. *&* 8. Molfes. *in sum. tract.* 2. *cap.* 15. *num.* 5.

Quæstio est in hac materia, an valeat alienatio, 88
seu renunciatio patrimonij, ad cuius titulum, quis Sacris fuit ordinatus, facta sine licentia Episcopi, si tunc alienans habet beneficium, seu aliàs vnde commodè viuere possit? In qua quæstione videtur respondendum, prædictam Episcopi licentiam, in euentu de quo agimus, necessariam non esse: nam

Conc.*d.cap.*2.ſo.um ſtatuit,quod *deinceps ſine licentia Epiſcopi patrimonium alienari non poſſit , donec aliunde habeat,vnde viueret*;atque adeò,cùm aliunde habeat, non videtur prohibita talis alienatio , cum
89 dictio illa,*donec*;† ſit reſtrictiua temporis,habeátque naturam ſuſpenſiuam, ex notatis per Caſſan.*in conſuet. Burgundiæ rub.6.§.6. num.* 8. *pag.* 219. Menoch. *conſ*.151.*num*.40. *& conſil*. 166. *num*. 1. Surd. *conſil*. 186.*num*.15.*& conſ*.319.*num*. 16. Bertaz. *de clauſul. inſtrum.clauſ*. 15.*gloſ*.4. *num*. 1. Deinde prædicta dictio,*donec*,habet in ſe temporis reuolutionem,& intercapedinem, itaut dato beneficio, vel alio, ex quo promotus ad Ordines ſacros viuere commodè poſſit, alienare non prohibeatur patrimonium ad cuius titulum fuit ordinatus , nec ad hoc requiri licentiam Epiſcopi. Quare hanc partem tenent Flamin. *dict. quæſt*.6.*num*.16.Ceuall.*quæſt*.527.*num*.8.*& quæſt*.561. *à num*.22.*& de cognit.per viam quæſt*.151.*à num*.36. *part*.2.Alphonſ. Narbona *d.loco num*. 88. *&* 89.*pag*. 16.Valenzuel.*conſ*,32.*num*.21.*&* 22.*tom*.1.D Acuna *ad cap.neminem num*. 26. *diſt*. 70 Stephan Gratian. *diſcept. forenſ.cap*. 159.*num*.14.Azor. *inſtitut.moral. part*.2.*lib*.3.*cap*.4.*quæſ*.3. Nicol Garcia *d. cap*.5.*num*. 186 Molfeſ.*in ſum.tract*.2.*cap*.18.

90 Licet hæc opinio recepta ſit,contraria tamen validioribus nititur fundamentis , nec illis deſtituta apud me eſt,& præcipuè, quia ſi huiuſmodi ordinatus,dum habet victum aliunde , poſſet ſine licentia Epiſcopi patrimonium alienare,& victu carens,nec cum licentia illud poſſet diſtrahere , nullius eſſent effectus verba illa *d.c*.2.ibi,*ſine licentia Epiſcopi*.imò fruſtratoriè addita diceremus , contra vulgare axioma , quod in legibus nullum verbum indicatur ſuperfluum ; & meritò hanc opinionem tenent Burſat.*conſ*.178.*num*. 55.*lib*. 2.Iul. Cæſar Madius *de ſacris Ordinib*.in quodam diſcurſu *ſuprà cap*.5.*eiuſdem libri ad finem operis pag*.151.*num*.2.Marchin.*d.tract*. 2 *part*.6.*cap*.7.*diffic*.9. Quintan.*Eccleſiaſt. lib*.3.*n*.72. Cened.*pract.& canon. quæſt. lib*. 1. *quæſt*. 11. *num*.9. Vgolin.*d.cap*. 26. §. 13. *num*. 4. dicens patrimonium alienari non poſſe ; nec valere alienationem , ſine Epiſcopali licentia , etiamſi tunc haberet vnde ſe ſuſtentare poſſet , niſi vbi notorium eſſet ſufficiens eſſe; tunc enim ſine Epiſcopi licentia alienationem fieri poſſe cenſet, licet tutius erit,vt is in quem alienatio facta eſt cum licentia Epiſcopi id habeat ; ſi enim contingeret profundere , quod deinceps acquiſiuit , clericus admitteretur ad patrimonium prius habitum, indiſtinctè tamen ſequitur Campan. *d.rub*.8.*cap.vlt.num*.9.*verſ.& obuiam,propè finem*,vbi pro declaratione verborum Concilij dicit duo eſſe concurrenda in patrimonij alienatione ; alterum quod alia res ſubrogetur pro decenti victu; alterum quod Epiſcopus cognoſcat , & comperto ita eſſe aſſentiat : explicationem igitur illorum verborum, *atque illa deinceps ſine licentia Epiſcopi alienari* , ita eſſe faciendam dicit , *atque illa deinceps etiam cum licentia Epiſcopi alienari* , &c. vel, *non poſſint ſine licentia, donec*,&c.cùm duæ negationes affirment; voluerit dicere Concilium , vt poſſint cum licentia, quando beneficium Eccleſiaſticum, &c.nam dictio illa,*donec*,reſtringit vſque ad illud tempus ; ergo eo elapſo permittit , ex text. ſingulari *in l.generaliter.ff. de decurion*.

An donatio patrimonij abſolutè & illimitatè facta clerico cauſa ſuſcipiendi ſacros Ordines ad hæredes tranſmittatur , an verò mortuo donatario ad donantem reuertatur ? Tranſire ad hæredes donatarij poſt eius mortem, &nullomodo ad donantem, vel ad illius hæredes reuerti , tenent Galet.*in margarita caſuum Conſcient.verb.conditio verſ*. 2.latè Iulius Cæſar Madius *de ſacris Ordinib.fol*.241.

Bona patrimonialia,ad quorū titulum fuit quis ſacris initiatus,habent priuilegia, quæ conceduntur à Iure bonis Eccleſiaſticis , & non poſſunt à Principe ſeculari collectari , vt per Menoch. *remed*.15.*recup. n* 21.Mar.Ant.*var.reſol.lib*.1.*reſol*.88.Steph Grat.*diſcept.forenſ.c*.159.*n*.27.Marta *de iuriſdict.part*.4 *caſu* 11.*num*.45. Mari.Antonin. *var. reſol.lib*. 1. *reſol*.88. *num*.1.Duard.*in Bullam Cœnæ lib*.2.*can*.18. *quæſt*.5. *num*.17.Sanch.*in opuſcul.moral.lib*.7.*cap*.1.*dub*. 36.*in princip*.Lotter.*de re benefic. lib*. 1.*quæſt*. 2.*num*.27.*&* 36. Saltem interim quòd non extinguitur titulus per adeptionem beneficij Eccleſiaſtici, Spin. *d.gloſ*. 18.*num*.71.Azeued.*l*.1.*num*.9.*tit*.4.*lib*.1.*noua Recop*. Ceuall.*commun. contra commun. q*. 527.*num*. 4.quos refert,& ſequitur Cened.*pract.quæſt.lib*.1.*q*.11.*num*. 6.nouiſſimè Ciarlin.*controuerſ.forenſium cap*. 22.*num*. 48. Et optimè aduertit Marcel. Vulpe *in ſua praxi iudic. Eccleſ. cap*. 17. *num*. 24. Regiam Cameram Summariæ Neapol. obſeruare quòd de donatione facta clerico vt poſſit aſcendere ad Ordines ſacros, donatarium eſſe immunem à gabella à die promotionis,& non à die factæ donationis. 91

Quoad decimam verò Parochialem certum eſt clericum de huiuſmodi bonis patrimonialibus illam ſoluere debere, *gloſ.vlt. verſ.credo quòd propter clericatum in cap.tuis,de præbend*.vbi Abb. *num*.6.Aloyſ. Ricc. *in praxi fori eccleſiaſt.deciſ*.605.*in* 1. *edit*.aliàs *reſol*.529.*in* 2.*edit*.Azor.*inſtit. moral.p*.2.*lib*.3.*cap*. 4. *q*.2.me citato *in hoc loco* Lotter. *de re benef. lib*. 1.*q*. 2.*num*.26. 92

Allegatio XX.

Epiſcopus ad ſacrum Ordinem aliquem aſſumens abſq; e titulo ſufficientis beneficij , vel patrimonij , & ſic Ordinatus , quas pœnas incurrant?

SVMMARIVM.

1 *Sixtus V. quas pœnas imponat contra promouentes aliquem ad ſacros Ordines ſine titulo,oſtenditur?*
2 *Clemens VIII. Sixti V. conſtitut.reſtrinxit,& reduxit ad terminos Iuris communis,ac Conſtit.Pij II. & Concil.Trid.*
3 *Ordinantes ſine titulo de Iure tenentur prouidere ordinato de ſufficienti beneficio , illique interea ſubminiſtrare vitæ neceſſaria.*
4 *Etiamſi ordinatus haberet patrem diuitem,qui tamen nihil illi aſſignauit pro victu,aut ſua portione.*
5 *Pater viuens filium alere conſtringitur.*
6 *Filius poteſt patrem compellere ad ſibi præſtandos ſumptus,& expenſas in ſtudio.*
7 *Pater tenetur filio omnes expenſas vſque ad gradus adeptionem ſubminiſtrare,qui de eius licentia incepit politioribus Muſis operam nauare.*
8 *Expenſæ cauſa ſtudij factæ veniunt appellatione alimentorum.*
9 L.de bonis,ff.de Carbon.edicto.&l.legaris,ff.de alim.& cibar.legatis *componuntur*.
10 *Epiſcopus tenetur ordinato a ſe ſine titulo conferre beneficium , atque interdum alimenta elargiri, etiamſi talis ordinatus haberet patrem diuitem, qui poſſet iuſte alimenta denegare.*
11 *Epiſcopus tenetur prouidere illi , cuius titulus ad quem*

quem promotus fuit, chasmate vel alluuiene perijt.

22 *Pa er qui patrimonium filio assignauit, tenetur de altero prouidere si primum consumpsit filius.*

23 *Pater qui dotem filiæ cōstituit, si illa amittatur, tenetur aliam iterum ei constituere.*

24 *Episcopus beneficium pro patrimonio alicui concedens, & ad illum titulum ordinans, si postea euincatur an de altero teneatur prouidere? discutitur.*

25 *Donatarius aduersus donatorem de euictione agere non potest.*

26 *Donator tenetur de euictione, si expresè promittat se velle de illa teneri.*

27 *Donata bona, vt quis ad sacros Ordines promoueatur, dicuntur quasi quedam spiritualis merces, & præmium pro seruitiis exhibendis.*

28 *Donatio ob causam insinuari non debet.*

29 *Donatio causa dotis, vel contemplatione Matrimonij non insinuatur, nec ex causa ingratitudinis reuocatur.*

30 *Episcopus tenetur supplere titulum ordinato habenti illum, sed non sufficientem.*

31 *Capitulum Sede vacante, vel eius vicarius litteras dimissorias concedens ad Ordines sacros non habenti vnde viueret, tenetur illi prouidere prout Episcopus.*

32 *Episcopus tenetur prouidere Ordinato à se sine titulo, quamuis illum solum promouisset ad Ordinem Diaconatus, vel Presbyteratus, si antea fiat illo promotus fuerat.*

33 *Episcopo promouente mortuo, tenetur eius successor, aut Sede vacante Capitulum, si tali promotioni non restitit.*

34 *Pœna quæ incurratur ab ordinato sine titulo?*

35 *Concil. Trident.* sess. 21. de reformat. cap. 2. *secundum primam opinionem innouat pœnas* cap. neminem, & cap sanctorum 70. dist. & cap. cùm secundùm, de præb. *cum distinctione.*

36 *Innouat, iuxta secundam opinionem, pœnam suspensionis, de qua in* d. cap. neminem, & in d. cap. sanctorum.

37 *Innouat tandem, secundum tertiam & receptam opinionem, pœnam* dict. cap. cùm secundum.

38 *Suspensus fieret ordinatus ab Ordine suscepto, & ordinator à collatione per triennium, si conuenirent super non petendis postea alimentis, vel rebus donatis pro titulo suorum Ordinum.*

39 Cap. pen. de simon. & cap. per tuas, eodem tit. *declarantur.*

30 *Ordinatus cum pacto, & conditione de reddendo patrimonio sibi donato non incurrit ullam pœnam, seu suspensionem.*

31 *Donans patrimonium alicui, rectè potest opponere conditionem de eo reddendo cum ordinatus habuerit beneficium sufficiens, vel alias vnde viuere possit.*

32 *Patrimonium post ordinationem dans, vel alienans, quamuis peccet mortaliter, & castigari possit per Episcopum, nullam incurrit suspensionem.*

33 *Religiosi, siue clerici Regulares, more Regularium in communi viuentes, qui nunquam, seu nonnisi ad certum tempus professionem emittunt, si ante professionem se faciunt promoueri ad Ordines sacros absque titulo beneficij Ecclesiastici, seu patrimonij, fiunt suspensi ipso iure ab executione Ordinum, & si in illis ministrent, irregularitatem incurrunt.*

34 *Patres Societatis Iesu excipiuntur.*

SIXTVS V. felicis mem. in sua Con- 1
stit. quam edidit contra clericos malè
promotos incip. *Sanctum, & salutare,*
sub Dat. Nonis Ianuar. 1588. ordinatorem sine patrimonio à collatione quorumcumque Ordinum, atque etiam ipsius Tonsuræ, & ab executione omnium munerum Pontificalium, eo ipso suspensum, atque ab ingressu Ecclesiæ interdictum declarat, & promotum ab executione, ministerio, & exercitio Ordinum susceptorum, & ab omni spe, & facultate ascendendi ad alios
superiores, perpetuò suspensum pronuntiat. Sed † 2
quia Constitutio hæc nimis rigida multis visa fuit, & scrupulos varios tam promouentibus, quàm in eis, qui promoti fuerant, ingenerauit, eam postea Clemens VIII. noua quadam Constit. incip. *Romanum Pontificem, de anno* 1595. *Pridie Kalend. Martij*, motu proprio, & ex certa scientia de Apostol. potestatis plenitudine, sua perpetuò valitura Constitut. ad terminos sacrorum Canonum, ac Constitut. Pij Papæ II. quæ incip. *Cùm ex sacrorum*, relata suprà *alleg. 17. num. 10.* & ad dispositionem decretorum S. Concil. Trid. restrinxit, & reduxit: nec non censuras, & pœnas in eadem Sixti Constitutione contra quoscumque (præterquam contra simoniacè ordinantes, & ordinatos inflictas, quas voluit in suo robore permanere) moderatur, & aboleuit, quam Constitutionem Clementis refert Sayr. *de censuris, lib. 4. cap. 17. ad finem*, & de ea meminerunt Fr. Emman. *quæst. Regul. to. 1. quæst. 20. art. 13.* Sanch. *de Matrim. lib. 7. disp. 49. num.* 10. Gonzal. *ad reg. 8. Cancell. glos. 15. num. 128.* & post Suar. *tom. 5. disp. vlt. sect. 3. n. 41.* Nicol. Garcia *de benef. part. 2. c. 5. n. 70.* Aloys. Ricc. *in decis. part. 1. decis. 9.* Quare tam contra ordinantes, quàm ordinatos sine titulo vigent hodie pœnæ à Iure communi statutæ, de quibus infrà à nobis agendum est.

Et vt ab Ordinatoribus incipiamus, sciendum est 5
quod contra ordinatos sine præfato titulo de Iure stat pœna constituta *in cap. si quis ordinauerit, de simon.* vbi expressè decernitur quòd ordinans aliquem absque titulo cum pacto vt ordinatus nihil ab eo petat, suspenditur per triennium à collatione Ordinum, præsentator præsentans cum præfato pacto suspenditur per triennium ab executione Ordinum. Præter ea statuitur *in cap. cùm secundùm, de prebend.* vt sic ordinantes teneantur prouidere ordinato de sufficienti beneficio, illique interea subministrare vitæ necessaria, nempe secundum qualitatem personæ, loci consuetudinem, Ecclesiæque redditum. Ita glos. insignis *verb. necessaria in cap. Episcopus, de præbendis*, vbi Abb. *numero* 1. Anchar. *in d. c. cùm secundùm, notab. 5.* Ripa *lib. 1. resp. c. 14. numer. 7.* Cardos. *in praxi iudicum, verb. Episcopus, num. 16. & versic. sacramentum Ordin. n. 34.* Menoch. *de arbitr. casu 169. numer. 14. & casu 520. post numer. 10.* Vgolin. *de potest. Episcop. c. 26. §. 15. numero* 1. latè Sanchez *in opuscul. moralib. lib. 8. c. 1. dub. 34. num. 6. cum seqq.* vbi *numer. 7.* intelligit hanc obligationem alendi habere locum quando Episcopus sciens, & debens scire non habere beneficium, vel patrimonium, ordinauit eum, & *num. 9.* intelligit tamen eandem obligationem habere locum quando nullo præsentante ordinauit, per *cap. cùm secundum, de præbend.* nouissimè Marcel. Vulpe *d. c. 8. à numero 7.* me citato *in hoc loco* Alzedo *de præcellent. Episcop. dignit. part. 1. c. 5. numer. 49.* Bonacin. *de censur. extra Bull. disput. 3. quæst. 1. puncto 9. num. 25.*

Primò amplia, vt Episcopus teneatur prouidere 4
ordinato sine titulo, etiamsi ordinatus patrem ha-

beret diuitem, nihil tamen illi aſſignantem pro vi-
ctu, aut ſua portione: Concilij enim diſpoſitio *ſeſſ.
21. de reform. c. 2.* requirit, vt patrimonium ab or-
dinato vere obtineatur; & in hanc ampliationem
probat Flamin. *de reſignat. l. 2. quæſt. 6. num.* 28. Sed
quamuis hæc opinio in iuris rigore verior ſit, con-
traria tamen æquior videtur, & probari poteſt ex
verbis Diui Hieronymi relatis *in c. clericos, 1. quæſt.
2. & in c. vltimo in fine 16. quæſt.* 1. vbi clericos illos
conuenit ſtipendiis Eccleſiæ ſuſtentari, quibus pa-
rentum, & propinquorum nulla ſuffragantur bona;
qui autem bonis parentum, & opibus ſuis ſuſtentari
poſſunt, ſi quod pauperum eſt accipiunt, ſacrile-
gium profectò committunt, & per abuſionem tales
iudicium ſibi manducant, & bibunt: ſed iſte paren-
tis opibus commodè alimentari valet; ergo non de-
bet ex ſtipendiis Eccleſiæ vitæ ſubſidium conſequi.
Sic etiam à ceſſante ratione dedecoris, qua moti
4 Summi Pontifices ſanxerunt Epiſcopum compel-
lendum eſſe prouidere ordinato, & titulo indigenti;
poteſt ergo pro iſta contraria opinione argui in
hunc modum. Si ordinatus patrem opibus affluen-
tem habeat, neque egere poteſt, neque cum Ordi-
nis clericalis dedecore, tum viuo, tum extincto, mẽ-
5 dicare; † nam viuens pater filium alere conſtringi-
tur, *l. cùm oportet, §. cùm autem, C. de bonis, quæ liberis.
l. ſi quis à liberis. ff. de liberis agnoſc.* Molin. *de iuſtit.
6 tract. 2. diſp. 229. verſ. autem.* † Quin etiam poteſt
filius patrem compellere ad ſibi præſtandos ſum-
ptus, & expenſas in ſtudio, *l. de bonis, §. non ſolum, ff.
de Carbon. edicto*, qui quidem text. quamuis non
meminit patris, nihilominus id ipſum ampliant
gloſ. Doctores ibi, & reſoluunt Bologn. *repet. auth.
habita, C. ne filius pro patre, num.* 167. Rebuff. *de
priuilegiis ſcholar. priu.* 53. etiamſi filiusfamilias in-
uito pa[...]re litteris operam daret, cum hoc poſſit
facere, vt firmat Rebell. *de obligationib. iuſtit. p. 2.
l. 1. quæſt. 8. ſect. 3 num.* 33. præcipuè † ſi incepit po-
7 litioribus Muſis operã nauare de eius licentia, quia
tunc ſine dubio teneretur filio omnes expenſas vſ-
que ad gradus adeptionem ſubminiſtrare, vt optimè
reſoluunt Corduba *in l. ſi quis à liberis, §. non tantum,
numero 32. cum ſequentibus.* Cald. Pereira *quæſtionum
forenſ conſil.* 14 *numero 32. cum ſeqq.* Menoch. *de præ-
ſumpt. libro 3. quæſt. 29. numero 86. & libro 4. quæſt.
191. numero* 18. vbi *numero* 30. † idem dicit in illo
8 naturali. Nam huiuſmodi expenſæ cauſa ſtudij fa-
ctæ, veniunt appellatione alimentorum, iuxta *d. l.
de bonis*, ibi, † *non ſolum alimenta præſtari debent pu-
9 pillo, ſed & in ſtudia, & cæteras neceſſarias impenſas
debent impendi pro modo facultatum.* cui conſonant
text. *in l. qui filium, & l. officio, ff. vbi pupillus educari
valeat.* nec contrarium firmat text. *in l. legatis, ff. de
alim. & cibar. legatis*, ibi, *legatis alimentis cibaria,
veſtitus, & habitatio debentur, quia ſine his ali cor-
pus non poteſt, cætera, quæ ad diſciplinam pertinent, le-
gato non continentur*; quia reſpondetur text. hunc
procedere in alimentis debitis ex diſpoſitione homi-
nis, velnti ex legato, vel contractu, & tunc ſi nihil
expenſum de ipſis expenſis cauſa ſtudij dictum ſit,
minimè ſub legato alimentorum comprehendun-
tur: at verò diſpoſitio text, *in d. l. de bonis*, cum ſi-
milibus, procedit, vel quando alimenta debentur
iure naturæ, vel legis diſpoſitione, vt in caſu de
quo agimus, quia tunc omnia comprehendun-
tur.

10 Quare Epiſcopus ſumma diligentia ordinati pa-
rentem debet inducere, vt filio patrimonium con-
ſtituat, vel illo renuente filium inducere, vt ad hoc
patrem iuris remedio conſtringat, ſi tamen ſuæ iuſtæ
petitioni aſſentire renueret, nec hoc iuris remediis
procurare poſſit, quia parens omnia bona conſum-
pſiſſet, vel ob filij in patrem commiſſum delictum,
eidem iuſtè eſſent alimenta denegata; non præter-
mittat ordinato in continenti conferre illi benefi-
cium, atque interim alimenta elargiri.

Secundò amplia, vt Epiſcopus teneatur prouide- 11
re illi, cuius titulus, ad quem promotus fuit, chaſ-
mate, vel alluuione perijt, ita affirmat gloſſ. notabi-
lis *in cap. cum quæſtionibus, verb. de patrimonialibus,
de præbend.* vbi Henric. Boich. *n.* 1. Imol. *n.* 7. intelli-
gendo vt per Sanch. *de matrim. l. 6. diſp. 32. num.* 8.
Vgolin. *de officio Epiſcopi, cap. 26. § 15. verſ. ſeptimò
excipitur.* Marchin. *de ſacram. Ordinis, tract. 2 part. 6.
cap. 7. diffic. 4. num. 7. verſ. hinc deducitur.* † Ad inſtar 12
patris, qui patrimonium filio aſſignauit, & illud con-
ſumſit, Guillelm. Benedict. *in c. Raynutius, verb. in
eodem teſtamento, il. 1. n. 222. de teſtament.* † Ad in- 13
ſtar etiam dotis filiæ conſtitutæ, quam amiſit, quia
teneretur pater dotem illi iterum conſtituere, vt fir-
mant Guillelm. Bened. *in d. c. Raynutius, verb. do-
tem, quam ei dederat, num.* 19. Rebell. *de obligat. Iuſti-
tia, p. 2. lib. 5. quæſt. 4. num.* 21. & 22. Prædictam ta-
men ampliationem intelligerem, ſi parens ſoluendo
non ſit, quia tunc ſupplere debet Præſul; ſi verò pa-
ter poſſit, tunc immunis erit Epiſcopus ab onere be-
neficium illi conferendi, alimentaque interim ſub-
miniſtrandi. Epiſcopus enim non tenetur alimenta
Subdiaconis abſque titulo ordinatis ſubminiſtrare,
vbi patrem habuerint diuitem, vt me citato *in hoc
loco* firmat Marchin. *d. part. 6 c. 7. diffic. 4 n. 7. verſ. 4.*
vel ſi ordinatus bona habeat, quo ſe valeat ſuſten-
tare, arg. *c. Epiſcopus ſi aliquem, de præbend.* reſoluit
Bonacin. *d. puncto. 9. num.* 16.

Tertiò amplia, vt compellatur Præſul denuò pro- 14
uidere de beneficio, atque interim de alimentis, cui
beneficium contulerat, atque ad illius titulum ordi-
nauerat, ſi tale beneficium fuerit poſtmodum illi
euictum, maximè ſi prima vice fraudulenter illud
contulerat, quod dare nequiebat, iuxta *gloſſ. final.
in capite præſentium 7. quæſt. 1. & in capite cum ſecun-
dum, de præbend.* Nau. *conſ. 14. de tempor. ordin.* Mar.
Alter. *de cenſur. tom. 2. diſp. 50. cap. 3. dub.* 4. Bonacin.
d. puncto 9. num. 27. Sed aduersùs hanc ampliationem
maxime obſtat text. *in l. ad res donatas, ff. de ædilitio
edict.* vbi † in re donata, licèt appareat vitioſa non
habet locum actio redhibitoria, & reddit textus 15
rationem, *ne liberalitas donatoris ei ſit noxia*; quod
quidem nocumentum ipſi inferretur, ſi de euictio-
ne aduerſus illum agi poſſet, iuxta regul. text. *in l.
venditor, 8. l. euictio 70. ff. de emption. l. non dubitatur,
l. ſuper, C. eodem.* Igitur nulla aduersùs donatorem
poteſt competere actio, ex text. *in l. Ariſto* 18 *§. fin.
ff. de donationib. l. 2. C. de euictionib.* probant gloſſ. *in*
§. 1. vbi Riminald. *à num. 69. Inſtit. de donationibus*
Viu. *communium tit. de donationibus, num* 225. Conat.
lib. 2. variarum, cap. 15 num. 1 Gomez *tom. 1. variarũ,
cap. 2. num. 35. & cap. 4. num.* 2 Pinel. *in l. 1. part. 3. nu.
61. illat. 12. C. de bonis matern.* Mol. *de Iuſtit. tract. 1.
diſ. 251. verſ. 3. ſumitur*, D. Barboſa *in l ſi a,' [...] 51.
num. 17 ff. ſoluto matrim.* Valasc. *de partitionib. c. 37.
num.* 3. vbi extendunt † etiamſi donator ſcienter rem
alienam donauerit; quia adhuc, illa euicta, nec de 16
euictione, nec ad illius æſtimationem tenebitur.

Quare noſtram ampliationem non extenderem
ad bona donata: & ideò conſulerem, vt in omnibus
donationibus, quæ ad patrimonia fiunt, donator ex-
preſsè promittat ſe teneri velle de euictione, quo
caſu, modò donatio incipiat a traditione, modò à
promiſſione, indiſtinctè de illa tenebitur, vt pro-
bat

bat text. in l. 2. de emilionib. & gloss. Alberic. Bald.
& Salicet. ibi annotarunt, resoluunt Iul. in §. fuerat,
num. 35 Instit. de action. Gozadin. consil. 6. col. 2.
Boer. decis. 67. in princip. Gomez d. num 35. ad finem,
Molin. d. disput. 252. versic 2. sumitur. ad finem, Cam-
panil. in diuers. Iuris Canonici rub. 8. cap. 4. num. 4.
vers. verum.

Non me latet bonam causam fauere, qui etiam
in donatione contrariam sequeretur opinionem;
17 quia † bona donata, vt quis ad sacros Ordines pro-
moueatur, dicuntur quasi quædam spiritualis mer-
ces, & præmium, pro seruitiis Ecclesiæ exigendis,
gloss. in cap. Episcopus, de præbend. Felin. in c. Ecclesia
sanctæ Mariæ, n. 13. ubi Anton. Burg. num. 131. cum seq.
de constitut. Nauar. consil. 12. num. 1. de censib. Flamin.
de resignat. lib. 1. quæst. 6. num. 20. quos refert, & sequi-
tur Marius Antonin. variar. resolut. lib. 1. resolut. 88.
num. 1. Ideò hæc bona non dicuntur donata libera-
liter, sed ob causam, & conditionaliter, in qua
non habet locum d. l. ad res donatas, vt in simili re-
soluitur quoad donationes insinuandas, quæ licèt
insinuari debeat, per text. in l. sancimus, C. de dona-
18 tion. † tamen hoc in donationibus ob causam li-
mitant Doctores, vt per Vtu. tom. 2. commun. opinion.
lib. 8. tit. 32. num. 20 vers. 5. vbi Suar. num. 171. Surd.
de aliment. tit. 8. priuil. 72. num. 5. & decis. 290. num. 19.
Mol. de Iu iit. tractat. 2. disput. 279. num. 6 Stephan.
Gratian. discept. forens. cap. 82. a num. 25. Cald. Perei-
ra quæstion. forens. consil. 19 num. 10. Item talis dona-
tio videtur similis donationi propter nuptias, quia
sicut fit ob causam matrimonij carnalis, ita hæc ob
causam matrimonij spiritualis, cum de vno ad al-
terum valeat argumentum, vt probat text. in cap.
inter corporalia, de translat. Prælati, & arguit Marius
19 Antonin. dict. resolut. 88 num. 4. & † sicut est pri-
uilegiata donatio facta propter nuptias, & cau-
sâ dotis carnalis, ita hæc facta causâ dotis spiri-
tualis, & ideò insinuatur donatio facta causa do-
tis, vt tenent Gama Lusitania decis. 120 Surd. de
aliment. tit. 8. priuileg 72. num. 9. & consil. 361. Car-
dos. in praxi iudicum, verb. donatio, num. 10. & 11.
Rebel. de oblig. iustitia, p. 2. lib. 18. quæst 6. num. 6 Ca-
bed. Lusitania decis. 135 n. 6. part. 1. Sic etiam dona-
tio causa dotis, vel contemplatione matrimonij, ea
causa ingratitudinis non potest reuocari, Gregor. ad
l. 10. verb. Alguna, tit. 4. part. 5. Gama decis. 163. num. 2.
& 3. Pinel. d. p. 3. num. 62. vers. 32. Aloys. Riec. in col-
lectan. decis. part. 1. collect. 197. vers. 2. limita, Molin.
instit. tract. 2 disput. 281. ver. ac etiam.

20 Quartò amplia, vt Episcopus teneatur etiam sup-
plere titulum ordinato habenti illum, sed non suffi-
cientem, per gloss. finalem in dict. c. cùm quæstionibus,
vbi Imola num. 8. vers. in gloss. finalis, Viuald. super Bul-
lam Sixti V editam contra clericos malè promotos, n. 11.
vers. quare, Iacob de Graff. in decis. aureis lib. 3. cap 2.
num. 19. Henriquez in sum, lib. 10. cap. 17. §. 3 lit. Q, &
R, vbi refert, quòd quamuis tenue beneficium sa-
tis sit ad acquirendum domicilium, non tamen est
idoneum pro titulo, Sanch. dict. libr. 7. cap. 1. dub. 34.
num. 10.

21 Quintò amplia in Capitulo Sede vacante, eiúsve
Vicario, vbi litteras dimissorias dederunt ad Ordi-
nes sacros non habenti vnde viueret; nam eadem
ratio est in ipso ordinante suum subditum, quæ in
dante huiusmodi dimissorias, vt post Prosp de Au-
gust. in addit. ad Quarantam, resoluit Vgolin. de
potestate Episcopi, cap. 26. §. 15. num. 1. vbi etiam in
versic. verum, tenet quòd si Episcopus alteri Episco-
po committat generatim, nullis personis expressis,
vt suo nomine Ordines in sua diœcesi celebret,
& is, cui id commissum est, titulum non habenti
Ordinem sacrum contulerit, tenebitur ad necessa-
ria vitæ præstanda, non autem, qui commisit, quia
in culpa fuit, non inuestigando an haberet titulum,
per cap. si Episcopus, de præbend. lib. 6. cum quo, &
eius glossa poteris hunc casum intelligere, & limi-
tare, refert me citato in hoc loco Marchin. dict. cap. 7.
diffic. ul. 4. num. 7. vers. 5. & Alzed. dict. part. 2. cap. 5.
num. 70.

Sextò amplia, vt procedat etiamsi Ordinem con- 22
tulerit ei, qui iam in Sacris constitutus erat; nam
si fuit sine vllo titulo ordinatus, alij Ordines sacri
illi conferendi non sunt, quia iura simpliciter pro-
hibent promotionem ad sacros Ordines sine vero
titulo; ita decisum referunt Fornar. de sacramento
Ordinis, cap. 8. num. 10 Bonacina de Sacramentis dis-
put. 8. quæst. vnic. punct. 5. num 30. post Henriq. resol-
uit Quaranta, verb. Ordo, versic. an vero, & Vgolin.
d. §. 15. vers. tertio locum.

Septimò amplia, vt non tantùm Episcopum pro- 23
mouentem deuinciant Canones ad prædicta, verùm
ipso mortuo, etiam eius successorem, ita vt Sede va-
cante debeat alimenta ista præstare Capitulum, si
tali promotioni non restiti. Henriq in summ. lib. 10.
cap. 17. §. 4. in comment. lit. F. Bonacina d. punct. 5. n. 17.
vers. respond. 2. Sanch. d. dub. 34. num. 12. Marchin in
d. num. 8. vers. at in quæstione, me citato in hoc loco Alzed.
d. part. 2. cap. 5. n. 68. Bonacin. d. punct. 9. num 29 opti-
mè Campanil. d. rub. 8. cap. 5 num. 21 vbi dicit quòd
si Episcopus loco renunciasset, quia translatus ad
alterius Ecclesiæ regimen, vel si loco, & dignitati
cessit, non ad illa constringeretur, qui in ordinantis
locum subrogatus fuerit; sed ipsemet ordinator,
quamuis & tali egressus loco, & Ecclesia per Innoc.
in cap. cum secundum, num. 1. de præbend. & Anchar.
in cap. si Episcopus, n. 3. vers. sed numquid. de præbend.
in 6. ac Henriq d. §. 4. & posthæc ita reperi tenuisse
Vgolin. d. § 15. versic. 6. excipitur, Alzed. d. par. 2.
cap. 5. num. 69.

Contra personam ordinatam ab Episcopo, sine 24
titulo, quæ pœna sit in Iure statuta controuersum
est apud Doctores, nam Summi Pontifices in cap. ne-
minem, & in cap. Sanctorum, 70. distinct. voluerunt ir-
ritas, & inanes (scilicet quoad executionem) ordina-
tiones eorum, qui sine certo titulo promouentur.
Successores tamen benignius agere cupientes, tam-
diu per ordinatores, & successores eorum prouideri
ordinatis constituerunt, donec ipsi Ecclesiastica sint
assequuti beneficia, vt asserit Innocent. III. in d. cap.
cùm secundùm, cui successit postea Conciliaris in hac
re dispositio Trident. Synodus sess. 21. de reformat.
cap. 2. etiam non exprimentis pœnam, sed antiquo-
rum Canonum simpliciter innouantis: ex cuius ver-
bis non ineptè dubitatur à Doctoribus, an Conci-
lium innouet pœnas dicti cap. neminem, & cap. San-
ctorum? An verò d. cap. cùm secundum? an demum
omnium prædictorum Canonum?

Prima opinio tenet omnium relatorum Cano- 25
num pœnas innouare Concil. in dicto cap. 2. tum
quia vtitur plurali numero, inquiens, pœnas inno-
uando. quod in vna quam vnusquisque ex illis texti-
bus infligit, verificari nequit per l. vbi numerus, ff. de
testibus, & l. libertas, §. vlt. ff. de manum. testam. & cap.
pluralis loquutio 40. de regul. iuris in 6. cum citatis ab
Escob. de ratiocin. cap 18. num 42. pluralis enim nu-
merus saltem dualitatem requirit, nec vno conten-
tatur, dicta l. vbi numerus, cum citatis per me axiom.
179. num. 1. tum etiam, quia pœna dict. cap. cùm se-
cundum, tantùm promouentem afficit, promoti-
que respicit fauorem, ideo iustè credendum est il-

lam quoque pœnam innouaſſe, quæ taliter ordinatum caſtigat, quamque conſtituerunt dicti textus *in c. neminem, & in c. Sanctorum.* Quo fundamento ita hanc opinionem quando ordinator, & ordinatus in culpa fuerunt, tenent Nauar. *conſ.* 14. *incip. quaſitum eſt, num.* 4. *& conſil.* 46. incip. *An promotus, num.* 1. *&* 5. *de temp. ordinat.* Suar. *de cenſur. diſput.* 31. *ſect.* 1. *poſt numer.* 35. Sanch. *dict. lib.* 7. *c.* 1. *dub.* 55. *numer.* 15. optime Campan. *d. rub.* 8. *c.* 3. *numer.* 1. qui præhabita diſtinctione hanc ſententiam ſequitur, vt ſcilicet Concilium dicto loco innouet pœnam, *cap. neminem, & cap. Sanctorum*, quotieſcumque ordinatus tantùm in culpa fuit, decipiendo ordinatorem, & illi mentiendo ſe habere titulum ſufficientem, cui ordinator iuſtè credens, aut credere debens, ipſum promouit, ne tunc ordinator citra culpam mulctetur, compellenduſque ſit prouidere illi de victu: pœnam verò ſtatutam *in d. ct. cap. cum ſecundum* innouare dicit, cùm ipſe ordinator fuit in culpa, eo quòd ſciens illum non habere titulum, ordinauit, nec malitioſè ordinatus paſſus eſt promoueri, ſequitur Vgolin. *de poteſtate Epiſcopi, c.* 26. §. 8. *num* 5.

26 *Secunda* opinio tenet Concilium Trident. *dict. c.* 1. tantùm innouare pœnam ſuſpenſionis, de qua *in dict. c. neminem, & in cap. Sanctorum*, & eam ſuſtinent Maiol. *de irregularit. lib.* 4. *c.* 15. *in princip.* Fr. Emman. *in ſum. tom.* 1. *c.* 15. *num.* 1. Zerola *in praxi Epiſcop. part.* 1. *verb. dimiſſoria*, § 6. *& part.* 2. *eod. verbo*, §. 6 *& verb. irregularitas*, §. 2. Sanch. *de matrim. lib.* 6. *diſputat.* 32. *in fine*, Spin. *in ſpecul. teſtament. gloſſ.* 18. *num.* - . Bonacina *dict. punct.* 5. *num.* 24. Iacob. de Graff. *conſ.* 4. *num.* 14. *&* 15. *de temp. ordinat.* Suarez *de cenſur. diſp.* 31. *ſect.* 1. *num.* 35. Fr. Emman. *in ſum. part.* 2. *c.* 15 *numer.* 1. Paul. Comitol. *reſp. moral. lib.* 6. *quaſt.* 38. Valq. *tom.* 3. *in* 3. *part. diſp.* 146. *numer.* 61. Steph. Fagund. *de quinque Eccleſ. prac. part.* 1. *lib.* 3. *c.* 8. *ſub num.* 7. Campan. *in diuerſ. Iuris Canon. rub.* 8. *c.* 1. *num.* 5. Scortia *in Pontif. conſtit. epit.* 147. *theor.* 139. Ioan. de la Cruz *in direct. Conſcient. p.* 2. *tit. de ſacram. Ordinis dub.* 6. *concl.* 2.

27 *Tertia* opinio ſuſtinet per Concil. *d. loco*, ſolùm eſſe innouatam pœnam *dict. cap. cùm ſecundum* & ſic Ordinatum ſine titulo non eſſe ſuſpenſum, neque aliquam pœnam incurrere: ſed Epiſcopum cogendum eſſe illi prouidere; quam tuentur Henriq. *in ſum. lib.* 15. *c.* 37. § 2. Gutier. *practic. lib.* 2. *quaſtio.* 65. *num.* 11. *verſ. nec opinio Mena*, Cened. *ad Decretales collect.* 33. *num.* 2. *&* 6. *ad finem*, Vioald. *in candel. p.* 2. *tit. de ſuſpenſ. num.* 28. *& in nouis numer.* 35. Auila *de cenſuris part.* 3. *diſp.* 5. *dub* 4. *&* 5. Marcel. Vulpein *d. praxi c.* 8. *numer.* 9. Sayr. *in ſimili tract. lib.* 4. *c.* 14. *num.* 16. Sbrozz *de officio Vicarij lib.* 1. *quaſt.* 56. Coninck *de Sacram. diſp.* 16. *dub.* 5. *num.* 38. Homobon. de Bonis *de exam. Eccleſ. part.* 1. *tract.* 11. *c.* 10. *qu.* 22. Diana *moral. reſol. p.* 1. *tract.* 15. *miſcel. reſol.* 5. Marchin. *d. part.* 6 *c.* 7. *d. offic.* 6 *à num.* 9 & ſecundùm hanc opinionem decitum fuiſſe in *ſacra Congregat.* teſtantur Piaſec. *in praxi noua Epiſcop. part.* 1. *c.* 1. *num.* 41. Flam. *de reſignat. lib.* 1. *quaſt.* 6. *num.* 18. Addit. ad Nauar. *conſ.* 1. *quaſt.* 6 *de conſtitut.* Sayr. *dict. num.* 16. Sanctar. *variar. reſolut. quaſt.* 49. *num.* 15. Armend. *in addition. ad recopil. legum Nauarra lib.* 2. *tit.* 8. *lib* 1. *de patrim. clericorum, num* 19. Gonzal. *ad regul.* 8. *Cancellaria, gloſ.* 5. § 10. *numer.* 22. Tolet. *lib.* 1. *c.* 49. *num.* 5. Fomar. *de Ordine, c.* 3. *n.* 8. Emman. Sà *verb. ſuſpenſio num.* 19. Nicol. Garcia *de benefic. part.* 2. *c.* 5. *numer.* 27. Bonacina *dict. punct.* 5. *num.* 14. *verſ.* 1. Igitur propter auctoritatem tantorum Patrum, ita deciſum eſſe atteſtantium, hanc vltimam opinionem ſequor, quamuis in Iure veriorem primam reputem. Non obſtat Conſtit. Sixti V. contra clericos promotos, qua ſtatuitur clericos ſine ſufficienti beneficio, vel patrimonio promotos ad Ordines ſacros ipſo iure ſuſpenſos eſſe; quia per aliam Conſtit. Clementis VIII. incip. *Romanum Pontif. de anno* 1595. conſtat fuiſſe redactam ad terminos ſacrorum Canonum, ac Conſtit. Pij II. quæ incip. *Cùm ex ſacrorum*, & ad diſpoſitionem Concilij Trid. & cenſuras ac pœnas impoſitas in d. Conſtit. Sixti V. contra quoſcumque præterquam contra ſimoniacos ordinantes, & ordinatos inflictas fuiſſe abolitas, memini ſupra *n.* 2.

Si tamen ordinatus cum ordinante conueniat, ipſum poſt ſuſceptos Ordines non moleſtare ſuper beneficio, quod Iuris attenta diſpoſitione conferre ipſi ordinato propterea teneretur, neque ſuper alimentis, quæ eidem ſubminiſtrare compelleretur, ſuſpenſus fieret ab Ordine ſic ſuſcepto, & ordinator à collatione per triennium, iuxta text. *in cap penult. de ſimonia*, Cardoſ. *in praxi iudicum, verb. ſacramentum Ordinis, num.* 35. *&* 36. Marchin. *d. tractat.* 2. *part.* 6. *c.* 7. *offic.* 7 *num.* 10. *in princ.* Bonacin. *d. puncto* 9. *num.* 2 † Item ſi cum præſentante ad Eccleſiam idem pactum faceret, iuxta *c. per tuas*, 3. *eodem tit.* Bonacina *de cenſur. diſp.* 3. *quaſt.* 6. *puncto* 5. *num.* 4. Campanil. *d. rub.* 8. *c.* 3. *numer.* 31. vbi *num.* 32. dicit in caſibus prædictorum textuum ſimoniæ labem conſiderandam, cum aliqua tamen reſtrictione, ne illa ſit ſimonia, quæ ſub ſtricto, ſed largo ſumpto vocabulo comprehenditur; quorum textuum deciſionem procedere nòn ſolùm ſi ordinatus cum ordinante, vel præſentante prædictam pactionem fecerit: ſed etiam aliis promiſerit donata ſibi ab eis, & pollicita non petiturum, aut tradita reſtituturum poſt ſuſceptos Ordines, à paritate rationis arguentes reſoluunt Nauar. *in man. c.* 27. *numer.* 158. *& conſ.* 1. *num.* 45. *de conſtitut.* Viuald. *in candelabro part.* 2. *tit. de ſuſpenſ. num.* 28. Sayr. *de cenſur. lib.* 4. *c.* 15. *numer.* 23. Sed verius eſt prædictos textus minimè complecti paciſcentem cum donatore, parte, & aliis, ſed caſum dumtaxat inibi expreſſum, de paciſcente cum ordinatore, vel præſentatore; atque ideò affirmandum eum non fieri ſuſpenſum, qui cum aliis pactus eſt, maximè quod à ſimonia prodire illorum Canonum pœnam dicendum eſt, quam non niſi ordinatori, aut præſentatori remittentes committunt, meritòque nullus præter eos ſit vigore illorum Canonum ſuſpenſus, prout quamplures Theologos, & vtriuſque Iuriſperitos conſultos approbaſſe refert. Henriq. *in ſumm. lib.* 10. *c.* 17. §. 5. *in commento lit, O*, & tenent Tolet. *lib.* 1. *c.* 15. *poſt numer.* 5. Suar. *de cenſur. diſp.* 31. *ſect.* 2. *poſt num.* 35. Nauar. ſibi ipſi contrarius, *conſil.* 17. *n.* 2. *verſ. non inquam, de temp. ordin. in nouis, & conſ.* 42. *in antiq.* Nicol. Garcia *de benefic. part.* 2. *c.* 5. *numer.* 168. & ideò malè docet Suar. *de Relig. tract.* 3. *lib.* 4. *c.* 38. *numer.* 4. *&* 5. dum ait *d. c. pen. & c. per tuas*, procedere etiam quoties aliquis ex ſuis bonis alteri conſtituit titulum, ad quem ordinatur, ab illo recipiens promiſſionem, quod nihil poſtulabit, aſſeritque tunc non ſolùm committi peccatum indebitæ ordinationis per falſum titulum, ſed etiam ſimoniam, quod etiam malè probat Azor. *inſtit. moral. part.* 3. *lib.* 12. *c.* 15. *quaſt.* 1. Addit Bonacina *d. puncto.* 9 *num.* 4 *verſ. tertiò*, prædictam ſuſpenſionem incurrere ordinatum, tam à proprio, quàm ab alieno Epiſcopo etiam cum litteris dimiſſoriis proprij Epiſcopi. & *num.* 6. ſubdit illum in irregularitatem incidere, ſi functionem Ordinis ſuſcepti exerceat antequam abſoluatur. 28 29

Ordinatus igitur cum patrimonio ſibi donato, 30

com

cum pactn, seu conditione de illo reddendo, & restituendo post ordinationem, vel non fruendi bonis donatis, seu non petendi quicquam, non potest dici ordinatus sine titulo, nec incurrere vllam pœnam, seu suspensionem, etiam stante dicta Const. Sixti V. nam iste re vera est ordinatus cum patrimonio vero, & non ficto; ista enim est vera donatio ex qua transfertur domininm in donatatium, licèt cum illo pacto, seu modo, iuxta tit. *de donationibus quæ sub modo.* Ita Fr. Emman. *dict. c. 15. numero* 3. Cardin. Tolet. *dict. lib.* 1. *c.* 48. *vers.* 5. Petr. de Ledesm. *in summ. part.* 1. *de sacramento Ordinis, c.* 7. *conclus.* 6. *difficult.* 3. Nicol. Garcia *dict. c.* 5. *à num.* 161. Bonac. *d. puncto* 9. *num.* 8. vbi intelligit modò non restituat ante ordinationem, vel pactum non ineat cum ordinante, vel præsentante ad Ordines. Quamuis contrarium teneant Sayr. *dict. c.* 15. *numer.* 3. Ceuall. *quæst.* 527. *numer.* 13. Nauar. *d. c.* 2. *num.* 158. *& consil.* 14. *numer.* 15. *& consil.* 21. *& vltim. numer.* 2. *de temporib. ordinat.* atque alij, quos refert Nicol. Garcia *d. c.* 5. *num.* 166.
31 vbi *num* 169 resoluit † donantem patrimonium alicui ad Ordines rectè posse apponere pactum, & conditionem de eo reddendo cùm ordinatus habuerit beneficium sufficiens, vel aliàs vnde viuere possit, quia tunc non est contra Concilium, de quo etiam Bonac. *d. punct.* 8. *n.* 11.

32 Sic etiam ordinatus ad titulum patrimonij, qui post ordinationem illud retrodonat, seu renuntiat, vel alienat, quamuis peccet mortaliter, quia facit contra prohibitionem Concilij, & sic puniri possit per Episcopum, non incurrit tamen vllam suspensionem: ita Nauarr. *in man. c.* 27. *numer.* 158. *vers.* 2. *& cons.* 22. *sub tit. de tempor. ordin in nouis, quod deest in antiq.* Sayr. *sub eod. tit. decis.* 60. Salzed. *ad Bernardum, c.* 18. *numero* 13. Graffis *in decis. aurea part.* 2. *lib.* 2. *c.* 97. *numero* 67. Auila *de censuris part.* 3. *disp.* 5. *dub.* 5. Bonacina *d. punct.* 9. *numer.* 7. Fr. Emman. *d. c.* 15. *n.* 4. Gutier. *d. quæst.* 65. *num.* 10. Sayrus *de censur. lib.* 4. *c.* 15. *numero* 23. *ad finem.* Ceual. *quæst.* 527. *num.* 9 & post Quintanad. Tolet. Petrum Ledesma, Suarez, & alios Nicol. Garcia *d. c.* 5. *numero* 161. Stephan Gratian. *discept. forens. c.* 159. *numer.* 16. *&* 17. Valer. Reginald. *in prax. fori pœnit. lib.* 32. *num.* 72. *vers. porro,* Sanch. *in opusc. mor. lib* 7. *c.* 1. *dub.* 40.

33 Ex dictis suprà *num.* 29. iam infertur clericum, qui nullo præuio pacto cum ordinante, vel præsentante, Ordines sine titulo accipit, velut titulum patrimonij confingendo, mentiendo, aut falsò probando habere, quod non habet, vel plus habere quàm habeat, cum tamen id, quod habet, ad sustentationem non sufficiat, aut fictam donationem ab aliquo accipiat, in præfatam suspensionem non incidere. Ita Tolet. *de instit. sacerdot. lib.* 1. *c.* 49. *numero* 5. aliàs *c.* 48. *num.* 16. Emman. Sà *verb. suspensio num.* 10. Henriquez *in summ. lib.* 13. *c.* 37 §. 2. Fr. Emman. Rodrig. etiam *in sum. part.* 2. *c.* 15. *numer.* 5. Gutier. *pract. lib.* 2. *quæst.* 65. *numer.* 11 Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancel. gloss.* 5. §. 10. *num.* 16. *cum seqq.* Auila *de censur. part.* 3. *disp.* 5. *dub.* 5. *conclus.* 2. Squillante *de obligat. clericor. parte* 2. *dub.* 4. Homobon. de Bonis *de examine eccles. part.* 2. *tractat.* 11. *c.* 10. *quæst.* 22. Nicol. Garcia *d. part.* 2. *c.* 5. *numer.* 161. Antonin. Diana *moral. resol. part.* 2 *tract.* 2. *in misc. resolut.* 5. *& tract.* 4. *de Sacrament. resol.* 184. Quamuis illum suspensionem ipso facto incurrere ab Ordine sic suscepto existimauerint Nau. *cons.* 14. *&* 46. *de tempor. ordinat. & in man. c.* 27. *numer.* 158. Bernard. *in practica cab c.* 18. *in princ.* Maiol. *de irregul. lib.* 4. *c.* 15. Iacob. de Graff. *in decis. aureis lib.* 2. *c.* 97. *numer.* 56. Suar. *de censur. disputat.* 1. *sect.* 1. *num.* 31. *cum seq.* Mar. Alter. *eod. tractat. tom.* 2. *disp.* 10. *c.* 3. *col.* 5. Sanch. *de matrim. lib.* 6. *disp.* 32. *numer.* 8 D. Acuña *ad d. c. neminem numero* 21. & plures citati *alleg. præcedenti num.* 57. Quorum sententia hodie recipienda videtur, non ob rationes ab illis allatas, sed propter Constitutionem quandam, quam edidit S. D. N. Vrbanus VIII. incip. *Secretis æternæ prouidentiæ, sub die* 11. *Decembris* 1624. vbi imposita est suspensio perpetua contra promotum ficto, falso, seu fiduciario patrimonio, his verbis. † *Promoti verò perpetuæ suspensionis* 34
pœnam absque spe dispensationis a Sede Apost. obtinenda incurrant, eo ipso insuper promotos huiusmodi, ac etiam eos, qui cum falsis, vel fictis, aut fiduciarijs patrimonij titulis scienter se ad Ordines huiusmodi promoueri fecerint, non solum prædictis, verùm etiam maioribus arbitrio nostro, & pro tempore existentis Romani Pontificis infligendis pœnis, &c. quamquam in præfatis verbis sermo videtur esse tantummodo de nostris Lusitanis Hispanis, Gallis, & aliis Vltramontanis.

Vtrùm autem qui ementito patrimonio ad sacros 35
Ordines assumitur data antapocha, quæ vulgo dicitur contrascriptura, aut data fide, vel iuramento se post ordinationem patrimonium illi assignatum redditurum, vel fructus nunquam petiturum, teneatur stare promissis? In qua quæst. Diana *moral. resol. part.* 2. *tract.* 1. *de Sacrament. resol.* 184. post multos, quos refert, resoluit non teneri, quia donaio tali patrimonio in titulum, Episcopus ius ad aliud acquirit, fitque illi hypothecatum; tum quia tale patrimonium effingens, & illud ordinando ficta donatione donans propriæ culpæ imputare debet, si tale patrimonium recuperare minimè possit.

Religiosi Canonici, siue Clerici Regulares, seu 36
intra claustra Monsteriorum, siue domorum more Regularium in communi viuentes, qui nunquam, seu nonnisi ad certum tempus professionem emittunt, & ex claustro exire, vel dimitti ad seculum liberè, & licitè possunt, si prætextu religionis, ante professionem se faciunt promoueri ad Ordines sacros, absque titulo beneficij Ecclesiastici, seu patrimonij, iuxta decretum Concil. Trid *sess* 21. *de reformat. cap.* 2. sunt suspensi ipso iure ab executione Ordinum, & si in illis ministrauerint, eo ipso irregularitatem incurrunt, vt statuit Pius V. *in sua Const.* 74. incip. *Romanus Pontifex*, publicata *die* 12. *Nouemb.* 1568. de qua testatur Bellet. *disquis. clerical. part.* 1. *tit. de disciplina clericali*, § 5. *num.* 65. Marcel. Vulpe *in praxi iudic. fori ecclesiastici*, *c.* 8. *numero* 16. Vnde Sanch. *in opuscul. moral. lib.* 7 *c.* 1. *dub.* 35. *numer.* 9. tenet per illam Constitut. dicta de clericis secularibus obseruanda esse in Regularibus non professis.

Excipiuntur Religiosi Societatis Iesu, etiam 37
scholares, & primam solummodo professionem emittentes, qui ordinari possunt, & debent sine titulo patrimonij, & beneficij; quamuis enim statim post biennium non emittant professionem solemnem, sed simplicem, nihilominus professio illa cum triplici voto simplici in hac parte sufficit, & sufficientem titulum præbet ex priuilegio, & confessione Gregorij XIII. cuius meminerunt Suar. *de censur. disp.* 31. *sect.* 1. *num.* 58. Bonacin. *d. disp.* 3. *quæst.* 1. *puncto* 8. *num.* 17. Compendium Societatis, Iesu, *verb. Ordo*, 2. Miranda *in manuali Prælator. quæst.* 29. *art.* 5. *conclus.* 1. *tom.* 1. & diximus suprà *alleg.* 19. *num.* 7.

ALLEGATIO XXI.

Episcopus sine commendatitiis proprij Ordinarij litteris, an possit aliquem Sacerdotem ad celebrandum admittere?

SVMMARIVM.

1 *Clericus peregrinus sine Commendatitiis sui Ordinarij litteris ab vllo Episcopo ad Diuina celebrāda, & Sacramenta administranda non est admittendus.*
2 *Fidem iustam faciens de sua ordinatione potest admitti ad celebrandum.*
3 *Peregrinus non habens commendatitias litteras, nec fidem faciens de sua ordinat. nullo est iure suspensus, sed potest secluso scandalo celebrare.*
4 *Commendatitiæ litteræ sunt obtinendæ ab eo, qui petentis clerici Ordinarius fuerit.*
5 *Commendatitiæ litteræ ab Episcopo deneganda non sunt clericis, qui non habent beneficia in titulum residentiam requirentia.*
6 *Beneficium simplex habens, non potest cogi residere in diœcesi, vbi illud habet.*
7 *Episcopi possunt admittere sacerdotes exteros habentes litteras commendatitias ad Missæ sacrificium, & ad Sacramenta administranda.*
8 *Episcopus potest prohibere ne celebrent exteri Sacerdotes in Ecclesiis Regularium, nisi prius ab ipso Episcopo, visis litteris commendatitiis, admissi fuerint.*

1 IN Concil. Calcedonen. relato *in cap. extraneo, 9. distinct.* 71. sancitum erat ne extraneo clerico sine commendatitiis litteris proprij Episcopi vsquam penitus liceret ministrare, & in Concil. Agathen. relato *in c. Monachum, 20. quæst. 4.* actum fuit ne clericis sine commendatitiis litteris proprij Episcopi licentia pateat euagandi: non enim possunt clerici, vt possent laici, sine sui Episcopi licentia domicilium mutare extra diœcesim, *c. non oportet. c. si qui vero, c. si quis Presbyter* 23. *c. propter eos 7. quæstio.* 1. & istis locis notant Archid. & Gemin. Carol. de Grassis *de effect. b. clerical. effectu* 25. Carlaual. *de iudic. lib. 1. tit. 1. disp. 3. quæst. 8. sect. 2. num.* 1085. *prope fin.* vbi per *c. si quis in clero, ead. causa & quæst.* subdit nec posse clericos sine eiusdem licentia à sua Ecclesia abesse, nouissimè Concil. Trident. *sess. 23. de reform. cap. 16. vers. nullus*, iubet nullum clericum peregrinum sine commendatitiis sui Ordinarij litteris, ab vllo Episcopo ad Diuina celebranda, & Sacramenta administranda esse admittendum: dantur enim Presbytero peregrinationem suscipienti, vt ei liceat in aliena diœcesi Missarum sacrificia facere, Azor. *instit. moral. part. 2. lib. 3. capit. 49. quæst.* 1. Episcopi igitur in suis diœcesibus interdicere debent ne cui vago, & ignoto Sacerdoti Missas celebrare liceat, Concil. Trident. *sess. 22. in decreto de obseruan. & vitan. in celebr. Missæ*, Azor. *instit. moral. p. 1. libr. 12. cap. 18. quæst. 9.* me citato *in hoc loco* Alzed. *d. part. 1. c. 10. num.* 30. Sanch. *in opusc. moralib. lib. 7. c. 1. dub. 47. numero* 1. Illis enim minimè licet alieno Presbytero concedere facultatem celebrandi in sua diœcesi, nisi de promotione constet, vel commendatitias litteras à proprio Ordinario portet, *d. c. extraneo, cum duobus seqq. c. tuæ fraternitatis, de clericis peregrinis,* Concil. Brachar. *vltim. act. 2. cap. 12.* Fr. Emman. *quæst. regul. tom. 2. quæst. 121. a.* Marc. Ant. Genuen. *in prax. Archiep. cap. 40. num.* 1. Henriq. *in sum. lib. 10 cap. 34. §. 6. in fine*, Suar. *de Religione tract. de voto lib. 3. cap. 4. numer. 9.* Igitur huiusmodi commendatitias litteras esse de forma, insinuat Mandos. *reg. 24. Cancel. quæst. 5.* † At verò si illis careret, & faciat fidem de 2
sua ordinatione, potest admitti ad celebrandum Nauar. *consil. 1. numer. 1. in fine de celebr. Missar.* Aloys. Ricc. *in decis. Curiæ Archiepiscop. Neapol. parte 1. decis.* 150.

Si tamen commendatitias litteras clericus pere- 3
grinus non habuerit, nec fidem fecerit, nullo iure est suspensus, sed potest secluso scandalo celebrare, prout resoluunt Nauar. *cons. 5. sub tit. de celebrat. Missar.* quod est in nouis, *cons. vnic. de clericis peregr. & in man. c. 27. numer.* 153. Henriq. *d. §. 6. in comm. lit. I.* Reginald. *in praxi fori pœnit. lib. 29. num. 42. vers. tantopere*, Sayr. *decis. 5. de celebr. Missar.* Sanch. *d. dub. 47. num. 2.* vbi *num.* 3. resoluit talem clericum, si fuerit notus, non indigere litteris commendatitiis sui Episcopi, prout nec etiam indigere ait si litteræ dimissoriæ ad Presbyteratum suscipiendum fuerunt paulo ante datæ, quia Episcopus approbans ad Presbyteratum, satis videtur approbare mores, &c. Secus si magnum interuallum interfuit, quia ex dimissoriæ non approbant mores præsentes, vt si per decem annos antea fuissent datæ. Potest dubitari an Episcopus sine causa possit expellere alienum clericum commorantem in eius diœcesi sine litteris sui Episcopi, qui non vult exercere Ordines, sed tanquam aduena ibi commorari; vel possit ei ingressum prohibere in eius diœcesi: in qua quæst. negatiuè, non data iusta causa, respondet Marc. Anton *d. c. 40. à n. 1*,

Hæ commendatitiæ litteræ sunt obtinendæ ab 4
eo qui petentis clerici Ordinarius fuerit, prout decisum refert Armend. *in addit. ad recop. legum Nauarræ lib. 1. tit. 18. lib. 7 de Episcop. num. 56.* † Nec sunt 5
denegandæ ab Episcopo Sacerdotibus, & clericis, qui non habent beneficia in titulum residentiam requirentia, prout etiam decisum refert idem Armendar. *num.* 63. & iterum *in sacra congreg. Cardinalium negotiis Episcoporum & Regularium præposita*, decretum fuit illos non posse reuocare subditos Ecclesiasticos alibi degentes, nec eos cogere, sed teneri litteras eis dare extra volentibus morari, si ratione beneficij non adstringerentur in sua diœcesi residere, dicit ita in causa propria obtinuisse Campanil. *in diuers. iuris canon. rub. 9. c. 6. n. 4.* Sic etiam in facti contingentia respondisse asserit Aloys. Ricc. *in praxi fori Ecclesiast. decis. 598. in 1. edit. & resolut.* 524. vbi ampliat † ad clericum obtinentem simplex 6
beneficium, qui etiam non poterit cogi residere in diœcesi, vbi illud habet, sed poterit ire quò vellet, & ita dicit in Rota decisum *in vna nullius beneficij* 28. *Maij* 1604. coram *Illustriss. Domino Ludouisio*, nunc S.D.N. Greg. XV. inter eius impressas *decis.* 175.

Episcopus sicut potest admittere Sacerdotes ex- 7
teros habentes litteras testimoniales suorum Ordinum ad Missæ sacrificium, ita ad Sacramenta administranda, dummodo illi verè idonei sint, prout refert decisum idem Armendar. *dict. l. 7. de Episcopis, num.* 83.

Missam ne celebrent exteri Sacerdotes in Ecclesiis 8
Regularium potest Episcopus prohibere, nisi prius ab ipso Episcopo visis litteris commendatitiis ipsi Sacerdotes admissi fuerint; ita decisum referunt Galer. *in sua margarita casuum conscientiæ, verb. Missa*, Aloys. Ricc. *in praxi fori Ecclesiastici decis. 750. in 1. edit. & resol. 635. in 2. edit.* Armend. *in addit. ad. recop.*

legum

leg. m Nauarræ, lib. 2. t. 1. 18. l. 7. de Religion. n. 55 Nald. *verb. Missa n* 35. Aloys. Ricc. *in decis. Curia Archiep. Neapol. decis.* 298. *p.* 4. Homobon. de Boois *de examine Ecclesiast. p.* 2. *tract.* 12. *c.* 4. *q.* 16. *resol.* 3. *pag.* 459.

ALLEGATIO XXII.

Episcopus an possit concedere licentiam asseruandi sanctissimum Eucharistiæ Sacramentum in Ecclesia non parochiali?

SVMMARIVM.

1 *Sanctissimum Eucharistiæ Sacramentum ex antiqua Ecclesiæ consuetudine in Sacrario asseruatur.*

2 *Tabernaculum, vbi est asseruandum, quale debeat esse, ostenditur.*

3 *In Sacrario sacra alia præter sanctissimum Eucharistiæ Sacramentum non debent teneri, sed in alio separato decenti loco.*

4 *Deferendum ad infirmos per Christianorum stratas, præeuntibus luminariis, sonante campana, Parocho superpelliceo induto deferente, & Psalmos, seu Orationes inter eundum recitante.*

5 *Parochus cum vadit ad communicandum infirmum debet portare duas Hostias consecratas, vt cum vna communicet infirmum, & aliam reportet honorificè, vt populus adoret.*

6 *In Conimbricensi Episcopatu est Constitutio, quæ præcipit haberi lumen accensum diu noctùque ante sanctiss. Euchar. Sacramentum.*

7 *Solemnitas venerabilis Sacramenti potius celebrari debet in Ecclesia Cathedrali, quàm in alia, totius rei agendæ auctoritate penes Capitulum manente.*

8 *Episcopus non habet potestatem concedendi licentiam, vt sanctissimum Sacramentum in Capellis, & aliis Ecclesiis non parochialibus pro adoratione asseruetur.*

9 *De cultu, & veneratione sanctissimo Sacramento exhibenda.*

10 *Miracula plura de hoc sanctiss. Sacramento.*

11 *Miraculum Neapoli factum refertur.*

12 *Miraculum refertur in diœcesi Bracharen. successũ.*

13 *De institutione, excellentia, transsubstantiatione, & præparatione sanctiss. Sacramenti agentes Doctores referuntur.*

1 SANCTISSIME ex antiqua consuetudine sanctissimum Eucharistiæ Sacramentum in Sacrario asseruari sancta Ecclesia morem retinuit, iuxta Constit. Innoc. III. *in Conc.* Gangr. *de custod. Euchar. c.* 1. Sact. Concil. Trident. *sess.* 13. *c.* 6. *& canon.* 7. tractant Durand. *in rationali diuinorum, lib.* 4. *c.* 41. *numer.* 51. Fusc *de visitat. lib.* 1. *c.* 5. *num.* 9 aliaque in hoc propositum adducunt Henriq. *in summ. lib.* 8. *c.* 37. *lit. A*, vbi in textu refert multas vtilitates, quas affert Christi corpus dum in Sacrario asseruatur, Ægid. de Conioch. *de Sacr. & censur. q.* 76. *n.* 85. *cũ seqq.* Balduin. iun. *super opera cõtrou. Bellarm.*
2 *part.* 2. *lib.* 3. *c.* 5. † Tabernaculum, vbi sanctissimum Eucharistiæ Sacramentum conseruatur, Altari maiori, vel si commode ibi non poterit, saltem in aliquo Ecclesiæ conspicuo, & nobiliori loco collocari debet decenter, pro facultatibus loci exornatum, bene clausum, & clauis ipsius nõ relinquatur in Altari, seu alio communi loco, sed penes Capellanum, vel Parochum custodiatur. Intus etiam decenter ornari debet; & tenendæ sunt ibi duæ pyxides, in quarum vna conseruetur sanctissimum Sacramentum, in altera deferatur ad infirmos: & pyxides istæ nonnisi super Altari viatico, vel super Corporali collocentur: ita Fusch. *dicto lib.* 1. *c.* 5. *à numer.* 3 Piasec. *in praxi noua Episcop part.* 2. *c.* 3. *numer.* 24. *verb. vndo*
1. vbi admonet † ne ibidem alia Sacra teneantur, sed 3
in alio separato decenti loco, dicitque respondisse *Sacram Congreg. Rituum Episcopo Aconti.* 27. *Febr.* 1593. per plateam, in qua habitant Iudæi, † Sanctissimum Eucharistiæ Sacramentum non esse deferendum, sed per Christianorum stratas, præeuntibus luminariis, sonante campana, parocho seu Capellano superpelliceo induto deferente, & Psalmos, seu Orationes intereundum recitante, nouissime *die* 3 *Septẽbris* 1641. *in vna Calagurritana Collegiata de victoria sacra Rituum Cong. decretis antiquis inhærendo respondit. Clauem Tabernaculi in quo sanctiss. mũ Euchar stia Sacramẽtum feria quinta in Cœna Domini asseruatur, nequaquam laicis etiam illustribus tradendam esse, sed potius dignitati vel canonico in crastinum celebraturo, & ita in Ecclesia prædicta seruari mandauit.*

Tenetur parochus habere in publico Sacratio as- 5
seruatas formulas Eucharistiæ, † vt ad infirmos opportunè deferat etiam tempore pestis cum proprio periculo, Henriq. *in summ. lib.* 8. *c.* 55. §. 1. Cùm Parochus vadit ad communicandum infirmum, debet portare duas Hostias consecratas, vt cum vna communicet infirmum, & aliam reportet honorificè, vt populus adoret, Cened. *ad Decretal. collect.* 51. *num.* 2.
& semper † cum luminibus debet deferri, siue extra- 6
hatur à Sacrario, siue à costodia, Zerola *in praxi Episcop. p.* 1. *verb. Eucharistia.* §. 2. Et refert Nauar. *de Orat. c.* 18. *num.* 67. in Conimbricen. Episcopatu Constitutionem esse, quæ præcipit haberi lumen accensum diu noctùque sanctissimum Eucharistiæ Sacramentum, & hoc perpetuò obseruandum dicit Fusc. *dict. c.* 5. *num.* 6.

Semper laborandum est, quantum fieri poterit, 7
vt sicut in conspicuo, & nobiliori Ecclesiæ loco sanctissimum Eucharistiæ Sacramentum collocari debet, ita etiam in maiori Ecclesia, potius quàm in alia, asseruetur, quia magis decet, vt solemnitas venerabilis Sacramenti celebretur in Ecclesia Cathedrali, quàm in alia; ex eáque sumatur, & in processione per vias publicas circumferatur, & ad eandem Ecclesiam referatur, totiusque rei agendæ auctoritate penes Capitulum manente, prout decisum refert Armendariz *in addit. ad recopil. legum Nauarra lib.* 4. *tit.* 29. *l.* 1. §. 2. *in declarat. num.* 8. Omnia hæc post primam huius tractat. impressionem ex nobis mutuatus est Aloys. Ricc. *in decis. Curia Archiepiscop. Neapol. decis.* 23. *p.* 4. De festo sanctissimi Corporis Christi quod ex institutione Vrbani IV. celebratur feria quinta proxime sequenti octauam Pentecostes, agunt *Clem. si duas, de reliq. & venerat. sanct.* Azor. *instit. moral. p.* 2. *lib.* 1. *c.* 14. Vincent. Filliuc. *in sum. tom.* 2. *tract.* 27. *c.* 3. *numer.* 45. Illesc. *in histor. Pontific. lib.* 5. *c.* 38. Bzoui. *annal. tom.* 13. *anno* 1264. *n.* 13. *cum seqq.* Carril *in annalib. chronolog. lib.* 4 *ann.* 1264. *in princ. fol.* 364. *verso*, nouissimè Camargo *en el epitome historial de la Iglesia Militante anno* 1264. *pag.* 259. Et officium huius festiuitatis fuisse compositum à S. Thoma Doctore Angelico iussu Vrbani IV à quo in præmium retulit columnam argenteam, refert Raguc. *de Missa Ecclesia quæst.* 109. *numer.* 3. & Carillo *loco citato.*

Quare cùm hæc decentia in asseruando sanctissi- 8
mum

mum Eucharistiæ Sacramentum in Ecclesia non parochiali vix inueniri possit; igitur summa cum ratione Episcopo non datur potestas concedendi licentiam vt illud in Capellis, & aliis Ecclesiis non parochialibus pro adoratione fidelium asseruetur, nisi ex auctoritate, & concessione Papæ, & ita responsum fuisse à *Sacra Congreg. de anno* 1609. referunt Piasec. *in praxi noua Episcop. part. 2. c. 3. numer. 33. vers. huc pertinet, pag.* 161. Marc. Anton. Genuens. *in praxi Archiepiscop. Neapol. c. 92. in 1. edit. & c. 110. in 2. edit.* Aloys. Ricc. *in collect. decis. part. 4. collect.* 1216. *& in praxi fori Ecclesiast. post resol.* 495. *in notabilibus de materia Episcopor. in fine, in 2. edit.* nouissimè Alzed. *de præcellent. Episcop. dignit. part. 2. capit. 6. num.* 74.

9 De cultu, & veneratione huic sanctissimo Sacramento exhibenda agit S. Concil. Trident. *sess.* 13. *de sanctiss. Euchar. c.* 5. Suar. *tom. 3. disp.* 35. Coninch. *de Sacram. tom. 1. q. 73. n. 15. & qu. 76. n.* 85. Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib. 29. n. 37. in fine,* Fr. Raphael de la Torre *in 2. 2. D. Thomæ t. m. 2. q. 99. art. 3.*

10 *disp. 4. in princ.* † Innumera penè miracula de hoc sanctissimo Eucharistiæ Sacramento refert Lusitanus noster Petrus Marizius *in lib. miraculi Sanctaranensis,* referunt & alia Beja *in responsis casuum conscientiæ p. 3. casu* 38. Auctor Enchiridij temporum *in an.* 1510. *fol. 266. verso,* Illescas *in chronica Pontificali, part. 2. lib. 30. c. 30. §. 3. fol. 448. & c. 14. fol. 85. verso, fol. 190. verso,* Ludou. de Bauia *in 3. par. eiusdem chronica Pontificalis in vita Papæ Gregor. XIV. c. 13. pag.* 519. Bleda *de speciali tract. de los milagros del sanctissimo Sacramẽto.* Marc. Anton. Genuens. *in praxi Archiep. c.*

11 *49. num. 1.* vbi ait quòd † anno 1601. in Ecclesia sanctæ Crucis ciuit. Neapol. dum Sacerdos Missam celebraret, & iam sumpsisset sanctissimam Hostiam, antequam sumeret Sanguinem, cecidit de cœlo fulmen, Capellam, & Altare diruens, comburensque partem corporalis sub Calice prostrati, nec tetigit Sanguinem, nec Sacerdotem offendit.

12 Ego etiam silentio præterire non possum maximum huius sanctissimi Sacramenti miraculum, quod Bracharensi in Archiepiscopatu accidit anno 1606. in oppido de Mondim: nam cùm Quinta feria maioris hebdomadæ in Ecclesia illius oppidi manifestum esset sacrosanctum Eucharistiæ Sacramentum pro adoratione fidelium, super altiori mensa, pro sepulchro, ibique circumessent accensa luminaria, interim dum omnes prandebant, relictis Ecclesiæ portis clausis, in eadem mensa ex luminariis ignis accensus est, ac deinde combustis totius Ecclesiæ paramentis, atque ipsa mensa, vbi erat collocatum sanctiss. Eucharistiæ Sacramentum, illo tantum, ac Calice, & Corporalibus super quibus erat impositum, illæsis, cæteris omnibus in dicta Ecclesia admissis penitus exustis, extructa remansit mensa, cuius materies, licèt combusta, integrè sustinebat nostræ salutis pondus, ac futuræ nostræ gloriæ, & perpetuæ felicitatis pignus. O magnum pietatis opus, & mirabile diuini sui erga homines amoris signum, & monumentum. Accedamus igitur fideles magna reuerentia, & sanctitate ad hoc sanctissimum Eucharistiæ Sacramentum, est enim, vt inquit Bernardus, ægris medicina, peregrinantibus via, debiles confortat, valentes delectat, languorem sanat, per hoc homo mansuetior fit ad correctionem, patientior ad laborem, ardentior ad amorem, sagacior ad cautelam, ad obedientiam promptior, ad gratiarum actionem deuotior; referunt Canis. *in lib. de Eucharistia, §. 9.* Campanil. *in diuersorio Iuris Canonici, rub. 12. c. 7. n.* 28.

Alia de venerabili Eucharistiæ Sacramento, de 13
eius institutione, excellentia, transsubstantiatione, præparatione, & vsu, vide in Concil. Trident. *sess. 13. c. 1. cum seqq.* & apud Card. Bellarm. *in controuers. Cathol. tit. de Eucharistia,* Galett. *in margarita casuum conscientiæ, verb. Eucharistia,* Emman. Sà *in aphorismis verb. Eucharistia,* Viguer. *eod. verb.* Bartholom. ab Angelo *de Sacram. dialog. 4. de Eucharistia,* Angles *in floribus Theologicis, tit. de Euchar.* Valentia *tom. 4. disp. 6.* Victor. *in sum. de Eucharistia.* Viuald. *in cãdelabro aureo, tit. de Eucharistia,* Alphons. Aluarez *in speculo Iuris Pontificij, tit. de sacramento sanctiss. Eucharistiæ, à pag.* 180. Fr. Emman. *in sum. p. 1. c. 67. de Communione.* Camerota *de Sacram. vbi de Eucharistia.* Henriq. *in sum. lib. 8. de sanctiss. Euchar.* Posseuin. *de Communione.* Gabr. Vasquez *in 3. p. D. Thomæ q. 73. disp. 177. cum seqq.* Petr. de Ledesma *in sum. p. 1. del excellentissimo Sacramento del Altar, que se llama Eucharistia,* Ægid. de Coninch *de Sacramentis, & censuris q.* 73. Bonacin. *de Sacramentis disp.* 4. Barthol. Gori *de augustissimo sacrosancta Eucharistiæ sacramento.*

ALLEGATIO XXIII.

Episcopus an, & quando possit facultatem concedere celebrandi in Capella domus priuatæ?

SVMMARIVM.

1 *Missæ sacrificium prohibitum est celebrari extra Ecclesiam, & locum sacrum ad id specialiter deputatum.*

2 *Celebrare in loco non sacro extra casum necessitatis, etiam non dato scandalo, mortale est peccatum.*

3 *Fratribus Prædicatoribus, & Minoribus, ac etiam Patribus Societatis Iesu, conceditur, vt vbicumque fuerint sine Parochialis iuris præiudicio, cum Altari valeant viatico celebrare.*

4 *An post Concilium Trident. sublatæ sint huiusmodi concessiones, disputatur.*

5 *Episcoporum priuilegium, de quo* in cap. vlt. de priuileg. lib. 6. *an sit per Concilium Trid. sublatum? ostenditur.*

6 *Episcopus de Iure communi poterat concedere, vt in sua diœcesi extra locum sacrum in Altari portatili celebraretur.*

7 *Facultas hæc, an sit reuocata per Concilium Trid. disputatur; & pro affirmatiua parte allegatur.*

8 *Pro negatiua tenent plures Doctores.*

9 *Conciliantur hæ contrariæ opiniones, ita vt prior procedat deficiente necessitate, vel iusta causa: posterior verò illa stante.*

EXTRA Ecclesiam, & locum sacrum ad id specialiter deputatum, prohibitum est sacrificium sacrosanctæ Eucharistiæ celebrare, text. optimus *in c. sicut, & in c. Missarum, cum seqq. de consecr. dist. 1.* Conc. Trident. *sess. 22. de obseruandis in celebratione Missæ.* D. Thom. *3. p. quæst. 83. art. 3. ad 1.* Durand. *in rationali diuin. lib. 4. cap. 1. num.* 41. Petr. de Ledesm. *in sum. p. 1. de sacram. Euchar cap.* 2. Henriq. *in sum. lib. 9. cap. 17. §.* 1. Suar. *tõ. 1. disp. 81. sect. 3. & 5.* Ioã. de la Cruz *de statu relig. lib. 2. cap. 5. dub. 7.* Azor. *instit. moral. part. 1. lib. 10 cap. 26. quæst. 1.* Cened. *canon. quæst. lib. 1. quæst. 4. à num.* 5. Chamerota *de Sacram. tract. 4. de Eucharistia, tit. de sacrificio Missæ, dub.* 15. Piasec.

Diasec. *in praxi Episc. part. 1. c. 3. numer. 21. in fine*. Bonacin. *de Sacram. disp. 4. quæst. vlt. puncto 9. n. 9. & 10.* Ludou. Miranda *in man. Prælat. tom. 1. quæst. 41. art. 9. concl. 2.* Aloys. Ricc. *in decis. Curiæ Archiep. Neapol. decis. 78. p. 4.* Nald. *verb. Missa, num. 31.* Homobon. de Bonis *de examine Ecclesiast. tr. 4. q. 137.* Ioan. Valer. *de different. inter vtrumque forum verb. Missa differ. 2. in princ. vers. Missa.* Ragus. *de Missa in Ecclesia q. 57. in princ.* Fernandez *in examine Theologiæ moralis p. 3. c. 5. §. 10.* nouissimè Fagundez *in quinque Ecclesiæ præcepta p. 1. lib. 3. c. 13. n. 1.*

2 Vnde mortale esse extra casum necessitatis in loco non sacro celebrare, licet non detur scandalum, tenent Nauarr. *in man. c. 25. numer. 80. & 81* D. Antonin. *3. p. tit. 13. c. 6. numero 4.* Syluest. *verb. Missa 1. n. 5.* Suar. *d. sect. 3. in princ.* Henriq. *d. c. 27. §. 1.* Vasq. *3. p. disp. 233. c. 3. numero 4. & 6.* Fr. Emman. *in sum. part. 1. c. 249. numero 1. & quæst. R. gular. tom. 1. quæst. 43. art. 4. vers. ex quo infertur*, Henriq. Llamas *in sum. p. 3. methodi c. 5. §. 15.* Iacob. de Graff. *in decis. aureis p. 1. lib. 2. c. 42.* Reginald. *in praxi fori pœnitent. lib. 29. numer. 176.* Chamerota *vbi supra*, Barthol. ab Angelo *de Missa dialogo 5. §. 617. & 619.* Coninch. *de Sacram. q. 83. art. 3. dub. 1. numer. 124.* Salzed. *ad Bernard. c. 37.* Nugn. *quæst. 83. art. 3.* Fagundez *d. c. 13. n. 2.* Azor. *dict. c. 26. q. 8.* nouissimè Trulench. *in exposit. Bullæ Cruciatæ lib. 1. §. 3. dub. 4.* Contra Sotum *in 4. dist. 13. quæst. 2. art. 3.* asserentem vix posse contingere mortale ex celebratione Missæ extra Ecclesiam, si cesset scandalum, quem sequitur Sà *in aphorism. verb. Missa, numer. 10.*

3 Extra casum igitur necessitatis solitum est impetrari, & concedi plerisque à lege Canonica, vel à Summo Pontifice priuilegium, vt vbique vel ab Episcopis, vt in suis diœcesibus, cum Altari portatili liceat celebrari; de lege constat in priuilegio Episcoporum, de quo *in c. vlt. de priuil. lib. 6.* Diana *moral. resol. parte 4. tract. 4. resol. 15.* De Summo autem Pontifice probat optimè text. *in c. in his 30. de priuileg.* ibi, *nam Fratribus Prædicatoribus, & Minoribus duximus indulgendum, vt vbicunque fuerint sine Parochialis iuris præiudicio cum altari valeant viatico celebrare*, &c. de quo priuilegio meminerunt omnes de hac materia agentes, illudque à Sixto IV. Alexandro VI. Gregor. XIII. renouatum, & ampliatum comprobat, & explicat Fr. Emman. *dict. q. 43. art. 4.* alia similia adducens concessa Patribus Societatis Iesu, quorum etiam meminerunt Henriq. *d. cap. 27. §. 3. in dicto commento lit. T.* Suar. *d. sect. 3. vers. quarta exceptio.* De forma concedendi Breue in Romana Curia per Signaturam supplicationis, vel Pœnitentiariæ officium, nobilibus, aut literatis personis, habendi Oratoria, multa scribunt Staphil. *de lit. gratiæ tit. de rescriptis Apostolicis in forma Breuis, num 8.* Ludou. Gomez *in tract. Breuium, num. 26.* Mandos. *in signatura, tit. de Altari portatili.* Steph. Durantes *de ritibus Eccles. 2. c. 25. num. 7.* & alij recentiores. Vtrùm autem si quis habuerit licentiam celebrandi in Oratorio domus suæ in certa ciuitate, possit vti hoc priuilegio si transferat domicilium in aliam? Affirmatiuam partem, quia hoc non est priuilegium locale, sed personale, sustinent Anton. Nauar. *in sum. Bullarum, tit. de Oratoriis priuatis n. 6.* Megal. *var. resolut. tom. 2. resolut. 67*, Diana *moral. resol. part. 4. tract. 4. resol. 208.*

4 Post Concil. Trid. *in d. decreto de obseruandis in sacrificio Missæ sess. 22.* non ita licitus & liber est vsus horum priuilegiorum; sed potius maximè controuersum, vtrum sublatæ sint huiusmodi licentiæ Iure communi, vel priuilegio Pontificio concessæ Minoribus Mendicantibus, & Prædicatoribus *in dict. c. in his?* Et in primis quòd sint derogatæ tenent Nauar. *dict. numer. 82. in fine.* Durant. *de ritib. Ecclesiæ lib. 2. c. 3. numer. 3. vers. quo etiam decreto, & num. 8* Henriq. *dict. §. 3. in commento lit. T*, Suar. *dict. sect. 3 vers. quarta exceptio*, Azor. *d. c. 26. vers. 7.* Chamerota *dict. dub. 15.* Beia *in responsi casuum conscientiæ part. 4. casu 3. vers. & quamuis*, Coninch *dict. quæst. 83. num. 126.* Ragus. *de Missa in Ecclesia quæsito 57. num. 1.* Fr. Ludou. Miranda *in manuali Prælat. tom. 1. quæst. 41. a. 9. concl. 4* Molfes. *in sum. tract. 3. c. 10. numer. 39.* Ioan. Valer. *de different. inter vtrumque forum, verb. Missa, differ. 2. in princip.* Homobon. de Bonis *de examine Ecclesiast. tract. 4. quæst. 137.* Fagundez *in quinque Ecclesiæ præcepta parte 1. lib. 3. c. 13. à numero 16.* Lotter. *de re benef. lib. 1. q. 30. num. 15.* comprobantes ex verbis Concil. *vers. neminem*, dum præcipit Episcopis, ne patiantur extra Ecclesiam, & ad diuinum cultum dedicata Oratoria, Sacrificium fieri à sæcularibus quibuscumque, adiecta in fine clausula generali derogatoria, quorumcumque priuilegiorum: quare ipso iure aduertunt Azor. & alij proximè citati, iam hodie Religiosos prædictos his priuilegiis vti non posse, nisi post Trid. à Sede Apostolica fuerint confirmata, quemadmodum priuilegia Societatis Iesu confirmasse Paulum III. & Gregor. XIII. cum derogatione Concil. testantur Henriq. *in d. §. 3. in comment. lit. T.* Fagundez *d. c. 13. num. 17.* Contrarium tamen, quòd Concilium hæc priuilegia non reuocet, contendit Fr. Emman. *d. q. 43. art. 5.* sed friuolo fundamento, inquit enim Concil. solum præcipere Ordinariis, vt non obstantibus priuilegiis compellant Regulares ne illis vtantur. Sed retorquetur ex verbis Concilij: non enim præcipit Ordinariis ne permittant vti priuilegiis, sed ne permittant extra Ecclesiam seculares, vel regulares celebrare, adiecta clausula, *non obstantibus priuilegiis*. Deinde quia si dicamus hæc priuilegia reuocata non esse, consequenter dicendum est non posse ab Ordinariis eorum vsum impediri, iuxta text. *in c. decet, de reg. iuris, lib. 6.* cum vulgaribus.

Quoad priuilegium Episcoporum *in d. c. vlt. de priuil. lib. 6.* dubitat Nauarr. *cons. 5. sub illo tit. in nouis*: 5
Sed quod per Tridentinum Concilium sublatum non sit, vt certissimum resoluit, decisùmque refert Azor. *d. c. 26. quæst. 4.* & multiplici ratione confirmat Beja. *d. casu 33. fere per totum*, & ita declaratum à sacra Congreg. attestantur Ioan. Valer. *de different. inter vtrumque forum, verb. Missa, differ. 2. vers. hæc tamen regula.* Fagund. *in quinque Ecclesiæ præcepta, parte 2. lib. 3. c. 13. n. 19.* Armend. *in additionib. ad recopil. legum Nauarræ lib. 1. tit. 18. l. 7. de Episcopis, n. 73.* vbi etiam ampliat illo priuilegio posse Episcopos vti ob inualetudinem, & *n. 74.* asserit decisum fuisse *die 19. Iunij 1586.* posse Episcopum non valentem commodè accedere ad Ecclesiam, domi celebrare, vel celebrari sibi facere, certè ante Concil. Trid. id Episcopis licebat, præsertim ex *c. concedimus*, & *c. Missarum, de consecrat. distinct. 1.* Azor. *d. c. 26. q. 5.* Emman. Sà *verb. Episcopus, num. 24.* Fr. Emman. *in sum. tom. 4. c. 51. num. 18.* me citato Alzed. *d. p. 1. c. 13. numer. 4.* & nuncupatim quòd Episcopus extra suam diœcesim existens domi celebrare, vel sibi facere celebrari possit sine licentia Ordinarij, per *d. c. vlt.* resoluunt Vgolin. *de officio Episc. par. 1. c. 2. §. 1. num. 4* Hieron. Venero *de examine Episcop. libr. 4. c. 17. numero 1.* dum non sit in Vrbe, Alzed. *d. part. 1. c. 13. num. 6.* Sic etiam potest Episcopus, dum iter agit, Missam ante auroram, vel post meridiem dicere, seu alteri concedere, vt eam sibi dicat, docent Fr. Emman. *d. tom. 1. q. 43. art. 3.*

art.3. Azor *d.lib.10.cap.25 quæst.5. vers. si quæras*, per gl. 15. *in d. cap. ut verb. indulgemus, de privil. lib. 6.* Emman. Sà *verb. Missa, n.27.* Miranda *in man. Prælat. tom.1. q.40. art.1. concl.1* me citato *in hoc loco* Alzed. *d.par.1. c.cap.13 num.12*

6 Poterat etiam Episcopus concedere, vt in sua diœcesi extra locum sacrum in Altari portatili quis celebraret, prout deducitur ex *d. c. Missarum*, ibi, *in locis ad Episcopo consecratis, vel vbi ipse permiserit, cap. his ergo*, ibi, *nisi in quibus Episcopus iusserit, de consecr. dist.1.* expressiúsque probatur ex *dict. cap. in his*, ibi, *id Prælatis annuentibus licere eisdem*, vbi notat Anto. *num.7.* & communem testatur Abb. *num 2.* ac post Lap. Card. Tusc. *pract. conclus. tom.1. litt. A conclus. 31.* Mandol. *in tract. de signat. grat. c. § Altare portatile*: & an e Concil. Trident. hanc fuisse receptam omnium traditionem fatentur Gutierr. *Canon. lib.1. cap 30. num. 5.* Nauar. *d. cap. 25. num. 81.* Henriq. *d. cap. 25. num 81.* Azor. *q. 2* Beja *d. casu 33. vers. tertio dico*, Suar. *vers. secundo obseruandum, dictis locis*, Cardos. *in praxi iudicum, verb. Episcopus, num. 9.* Fagundez *in quinque Ecclesiæ præcep. p. 1. lib. 3. cap. 3. num 6.* qui rectè notant male Syluest. *in sum. verb. Missa, num. 5. vers. tertiò*, deducere ea littera *d. cap. in his*, posse Episcopum dare hanc licentiam extra suam diœcesim: nam teat. qua parte agit de licentia celebrandi vbique, loquitur de interpretatione priuilegij Sedis Apostolicæ: dum verò inferius ait sine ea permissu Episcopi celebrare potuisse, solum concludit id posse intra propriam diœcesim concedentis, iuxta regulam *c. 2. de constit. in 6.*

7 Verùm magna est controuersia, an facultas celebrandi extra Ecclesiam, quam diximus concedere posse Episcopum intra suam diœcesim, sit reuocata per Concil. *dict. loc.* ? Reuocatam esse absolutè tradit Nau. *d. cap. num 81.* sequuntur Fusc. *de visitat. lib. 1. cap. 21. num 8* Gutierrez *dict. cap. 30. num. 15.* Cened. *canon. quæst. lib. 1 quæst. 44. à num. 6.* Cardos *dict. verb. Episcopus, num 9* Lotter. *dict. lib. 1. quæst. 30. n 15.* Fagundez *in quinque Ecclesiæ præcepta, part. 1. lib. 3. c. 19. a num. 8.* Azor *dict. cap. 16 quæst. 1.* referentes verba Concil. supra citata, quæ absolutè præcipiunt Episcopis, ne permittant extra Ecclesiam, & Oratoria ad diuinum tantùm cultum dedicata, & ad eisdem deputata Ordinariis, & visitanda, hoc sanctum Sacrificium fieri, & ita sæpiùs responderunt Illustrissimi Cardinales super eo decreto. Et nouissimè emanasse decretum *Congreg. Concilij Tridentini*, quo declaratur de oraculo Sanctissimi spectare solum ad Summum Pontificem, & non ad Episcopos concedere licentiam celebrandi in priuatis Oratoriis, refert Aloys. Ricc. *in praxi fori Eccles. decis. 538. num. vlt. in 1. edit. & resolut. 460. in fine. in 2. edit.* & ita nec iusta de causa posse Episcopum dare facultaté celebrandi in Capella domus priuatæ, & subdiu, etiam adhibito vtroque Altari, firmo scilicet, & portatili, tenet Azor. *dict. cap. 16. q. 3.* Reginald. *d. lib. 19. n. 176.* Coninch *d. quæst. 83. n. 125* Miranda *in man. Prælat. tom. 1. quæst. 40. art. 9 conclus. 3. in fine.*

8 Sed per decretum Concilij Tridentini dicto loco præ dictæ potestati concedendi has licentias Episcopis iure communi competenti derogatum non esse tuentur Henriq. *d. cap. 17. § 2.* Sà *verb. Missa, n. 20. in fine*, Beia *d. casu 33. vers. tertiò dico.* Nauar. *cons. 5. num. 2. sub tit. de privileg. in nouis*, post multos Cened. *d. quæst. 44. à num. 4.* cum quibus consentire videtur Suarez *d. sect. 3. vers. addo verò*, quem sequitur Fr. Emman. *d. quæst. 4. art. 6* & non dissentit Aloys. Ricc. *d. resol. 60 num. 1.* Regnal. *de Missa in Ecclesia quæsito 37.* Ioan Vales. *de differentiis inter vtrumque forum. verb. Missa differentia 2. vers. vno tamen in casu*, Bonacin. *de Sacram. disp. 4 quæst. vlt. punct. 9. num. 10* Pitec. *in praxi Episcop. p. 1. cap. 5 n. 8. pag. 77. & part. 2. c. 3. num. 21. in fine*, vbi refert magna circunspectione vel debere Episcopum in ipsis concedendis licentiis, & nonnisi ex causa grauis necessitatis concedere, vtpote grassante peste, prout resoluit Zerola *in praxi Episcop. 1. art. 1. verb. Missa pag. 216.* & faciunt quæ Fr. Emman. *quæst. regul. tom. 3. quæst. 31. art. 12. in fine*, Ordinarij enim arbitrio permittit Papa personarum, & infirmitatis qualitate pensata, & pro infirmorum commoditate, vt in priuato Oratorio, vel Altari ad cultum diuinum deputato facultatem celebrandi concedere possit, vt refert decretum Armend. *in additionib. ad recopil. leg. Nauarr. lib. 1. tit. 18. l. 7. de Episcopis num 72.* præcipue autem in huiusmodi concessionibus apponi debet, vt Oratorium decenter structum, & ornatum, ac ab omnibus actibus domesticis liberum existat; tùm vt concessio intelligatur sine Parochialis alterius præiudicio excipiens dies natalis Domini nostri, Resurrectionis, Pentecostes, quibus ibidem celebrari non liceat, sed parochialis frequentetur; quódque alij, præterquam seruitio personæ, cujus intuitu Oratorium conceditur necessarij, ibidem audientes Missam ab obligatione audiendi eam in Ecclesia per hoc non liberentur, quæ ex stylo Rom. Curiæ in facultatibus construendi Oratoria huiusmodi apponere consueuerunt.

Mouentur præcitati Doct. quia Concilium loquitur de communi modo celebrandi, non verò abstulit Episcopis potestatem rationabiliter dispensandi, stante iusta causa, maxime cum moraliter fuerint necessariæ, & quia Concil. intendit solum tollere abusus in celebratione Missarum, non autem casus licitos; ex quibus distinctione possunt conciliari hæ contrariæ opiniones, vt scilicet posterior, quæ hanc potestatem facit Ordinariis, procedat stante necessitate, vel iusta causa; prior verò, quæ eandem negat, habeat locum illa deficiente, vt me citato *in hoc loco* conciliat Alzed. *d. part. 1. cap. 13. numer. 9 vers. sed.* 9

10 Negari enim nequit etiam hodie posse Episcopum in suo Episcopatu concedere talem vsum ex aliqua iusta causa, ex text. *in cap. concedimus, de consec. dist. 1* vt aduertunt Nauar. *d. cons. 5. num. 1. de privileg.* Lotter. *d. lib. 1. q. 30. num. 15. in fine.* Et quod magis est, etiam sine Episcopi licentia propter necessitatem aliquam celebrari poterit super Altare portatili, ex Nauarr. *d. cap. 25 num. 81.* vbi ait hoc esse notandum pro terris, in quibus frequentissimè supplicationes fiunt ad aliqua parua eremitoria, præ quorum foribus solet dici Missa, vt ab omnibus audiatur, seu pro primis Missis Sacerdotum ad quas maxima multitudo solet conuenire, quam possit capere Ecclesia, sequuntur Gutierr. *canon. lib. 2. cap. 10. num. 15* Lotter. *d. quæst. 30. num. 15.* Et quod magis est posse Vicarium generalem liberè dictam facultatem concedere ex causa graui, & necessaria resoluunt Nauar. *d. cap. 25 n. 81.* Iacob. de Graff. *in aureis decis. lib. 2. c. 41 n. 7.* quos & alios refert Mart. Antonin. *var. resol. lib. 1. 12. casu 5.* 11

ALLEGATIO XXIV.

Episcopus an debeat quotidie celebrare Missam, vel eam audire, & de obligatione Sacerdotum in Missis pro aliis celebrandis.

SVMMA

SVMMARIVM.

1 *Episcopus singulis diebus de congruentia, & bene esse dicere, vel audire Missam debet.*

Sacerdos est minister sacrificij Missæ, ibid.

2 *Eleemosyna, seu stipendium potest accipi pro celebratione Missæ, pactóque exigi, sine labe simoniæ.*

3 *Pitantio taxatio pro sacrificio Missæ est iusta, quæ in qualibet regione communi consuetudine recepta, & approbata est.*

4 *Sacerdotem recipientem à pluribus plura stipendia pro Missæ celebratione posse vnica Missa omnibus satisfacere teneat aliqui citati.*

5 *Contrarium verius, etiamsi accedat Superioris consensus, secus si peculiare interueniat Summi Pontificis priuilegium.*

6 *Sacerdos vnica Missa satisfaciens multis, à quibus diuersa accepit stipendia, tenetur ad restitutionem.*

7 *Missa pro multis dicta, non tantundem singulis prodest, ac si pro vno solo diceretur.*

8 *Episcopus potest legem concedere, vt certum stipendiũ pro Missæ sacrificio exigatur, ita vt laici non dent minus, nec Sacerdotes magis exigant.*

9 *Episcopus non potest statuere, vt Sacerdotes non accipiant minorem pitantiam.*

10 *Sacerdotes exigentes importunè ob inuitis eleemosynam supra taxam ab Episcopo præscriptam, peccant mortaliter.*

11 *Sacerdos accipiens certam quantitatem pecuniæ pro dicendis Missis, an possit eas facere celebrari per alios minori pitantia, retenta sibi parte eleemosynarum inscio dante, & insciis Sacerdotibus celebrantibus.*

12 *Missas an liceat celebrare anticipatè? refertur ad hoc Bulla Clementis VIII.*

13 *Consuetudo celebrandi anticipatè non est approbanda, nec toleranda.*

14 *Sacerdos, qui ex obligatione alicuius Capellæ, vel in posterum pro certa intentione tenetur Missas celebrare, potest eas anticipatè dicere.*

15 *Missa sine peccato dici potest non recitatis Matutinis.*

16 *Parochus obligatur populum monere, vt Missas frequentet, non tamen cogere potest, vt audiat in Parochia.*

17 *Verbum* moneo, *inducit consilium, & non præceptum.*

18 *Missæ audiendæ præceptum adimpletur quocumque in loco illa audiatur.*

19 *Missam audire nolens in propria Parochia ex contemptu, aut quando Parochus declarat ea, quæ Parochiani scire tenentur, peccat mortaliter.*

20 *Constitutio Leonis X. qua declaratur satisfieri huic præcepto, si audiatur Missa in Ecclesiis Regularium, refertur.*

21 *Episcopus potest cogere Regulares, vt in offertorio Missarum conuentualium declarent fidelibus, quæ festiuitates, & ieiunia in illa hebdomada occurrant.*

22 *Sacerdotes curam animarum habentes tenentur per se, vel per alios celebrare singulis saltem diebus, quibus opus est, vt satisfaciant muneri suo.*

23 *Parochi non obligantur ad applicationem sacrificij pro populo singulis prædictis diebus, nisi iuxta viri prudentis arbitrium.*

24 *Parochi ab Ecclesiis arcere debent Musicas eas, vbi siue Organo, siue cantu lasciuum aliquid misceatur.*

25 *Repræsentationes in Ecclesiis fieri prohibentur.*

26 *Saltationes in Ecclesiis permitti non debere.*

27 *Conuiuia in Ecclesia cum irreuerentia loci sacri celebrare, peccatum est mortale.*

28 *Capellanus tenetur sub mortali, nisi iusta de causa Missas celebrare iuxta institutionem Capellaniæ, & intentionem fundatoris.*

29 *Episcopus non potest compellere obtinentẽ Capellaniam, vt ipsemet celebret, licèt in eius fundatione disponatur, quòd Capellani celebrent.*

30 *Verba erectionis quando expressè significarent intentionem esse, vt per ipsum Capellanum Missarum celebratio fieret, tunc per substitutum satisfieri nõ poterit.*

31 *Capellanus, qui tenetur quotidie celebrare, quando possit per substitutum satisfacere?*

32 *Capellanus, qui ex permissione, vel fundatione tenetur celebrare certas, & peculiares Missas, malè agit si alias celebret.*

33 *Capellanus, qui ex titulo, vel conuentione tenetur in aliqua Ecclesia, vel altari celebrare, non potest absque peccato mortali alibi celebrare.*

34 *Causa legitima non celebrandi in Altari designato referuntur.*

35 *Capellanus etiam de consensu hæredum celebrans alibi, quam in Altari designato, malè agit.*

36 *Celebrans absque iusta causa alibi, quàm loco designato, peccat mortaliter; non tamen tenetur ad aliquam restitutionem.*

37 *Capellania Sacerdotalis iudicanda est, si illius verba essent,* vt in ea præsentaretur, aut nominaretur Presbyter, siue Sacerdos.

38 *Statutum habens quòd prouisus de Capellania sit Sacerdos, vel Capellanus, oportet vt sit actu Sacerdos.*

39 *Idem si dixerit, quod* sit Capellanus, vel Sacerdos.

40 *Verba si respiciant actum præsentationis, veluti, præsentetur Presbyter, tunc præsentandus debet esse actu Sacerdos, secus verò, si Presbyterum significantia prosecutionem præsentationis respiciunt.*

41 *Contrarium tenent aliqui resoluentes, quod si iubeatur præsentari in patronatu, vel Capella Presbyter Capellanus, sufficiet si præsentetur non Sacerdos.*

42 *Sed prima sententia verior, contrariisque respondetur fundamentis.*

43 *Capellania fundata, quod Capellanus celebret, seu debeat celebrare tot Missas, an debeat esse actu Sacerdos.*

44 *Capellania non requirit residentiam personalem, cui est annexum onus celebrandi certas Missas singulis hebdomadibus.*

45 *Episcopus de consensu patroni an possit pro vna vice Capellaniam requirentem actu Presbyteratum non Presbytero conferre? & num. 46.*

47 *Capellania an, & quando sit incompatibilis cum beneficio?*

48 *Doctores de sacrificio Missæ agentes referuntur.*

DOMINICIS, & festiuis diebus solemnibus debere Episcopos celebrare, & tam frequenter quòd suo muneri satisfaciant, data opportunitate, resoluunt Marc. Ant n. Genuens. *in manuali Prælat. c.* 12. Aloys. Ricc. *in praxi aurea resol.* 101. *n.* 6. vbi etiam obseruat illos non teneri quotidie audire Sacrum, prout ante censuerat Nauar. *in man. c.* 21. *n.* 2. *& de horis Canon. c.* 39. *n.* 9 Non obstat *c. vlt. de priuil. lib.* 6. vbi dicitur quòd Episcopus singulis diebus dicat, vel audiat Missam, Alzed. *de procell. Episc. dignit. par.* 1. *c.* 13. *n.* 1. quia intelligitur de congruentia, & de consilio, 1

& bene eſſe, vt reſpondent Aloyſ.Ricc.citata loco, & nouiſſimè Conſuſiranus noſter Stephan. Fagundez in quinque Eccleſia pracepta prac.1.lib.2.c.2.n.11. vbi citat Nauar.in man.c.21.numer.2,prope finem,Syluest.verb.Miſſa 2.quæſtio.1.verſ.dicitur tertiò,Roſell. eodem verbo §.23.Azor. inſtit.moral.part.1.lib.7.c.4. quæſ.5. cum autem deceat Epiſcopos quotidie rem diuinam audire, poſſunt cùm iter faciunt celebrare, vel ab alio Sacerdote celebrari facere notabiliter ante lucem, vel poſt meridiem, ſpatio videlicet vnius horæ: eſt enim hoc vnum ex priuilegiis Epiſcopo Iure conceſſis. Ita gloſſ. in d. c. vlt. Syluest. d. verb. Miſſa 1.q.6.Palud. in 4.diſtinct.13.q.3.concl.2 art.3. Henriq.in ſum.lib.9.de Miſſa c.24.§.5.lit. O, Azor. inſtit moral.part.1 lib.10 c.21.verſ.ſi quæras.Nauar.in man.c.25.num.83. vbi aſſerit nulla ratione firma id probari poſſe, quia tamen addit vſu iam receptam eſſe hanc opinionem, videtur poſſe defendi ob Epiſcopi prærogatiuas,quas refert gloſ.in d. c.vlt. quod etiam concedi Cardinalibus quamuis iter non faciant, aſſerunt Sot. in 4.diſtinct.13.q.2.a.2 Palud.& Henriq. citatis locis. Illud aduertere oportet quod in Altari,in quo Epiſcopus ſacrificat,non poteſt ea die ſacrificare alius Sacerdos, niſi de licentia Epiſcopi, c.fin.de conſec.diſt.2.Henriquez d lib.9.c.28.§.1.Fagundez d.prac.1.lib.3.c.32.numer.5.vbi intelligit de Miſſa ſolemni,& Pontificali, Azor.inſtit.moral.p.1. lib.10.c.27.q.10. Bonacin.de Sacram.diſp.4.q.vlt.p.6. n.13.Baſil.de Leon.var.diſp.lib.1.c.3.in princ.Vgol.de offic.Epiſc.p.1.c.3.§ 2.n.4.Alzed d.p.1 c.13.n.14.vbi hoc intelligit quando Epiſcopus in Pontificalibus celebrauit ſolemniter.

Sacerdos eſt miniſter conſecrationis, quam conſtat vnam eſſe ex præcipuis partibus Sacrificij,c.1.§. vna, verſic.& hoc,de Summa Trinit ate, Concil. Trid. ſeſſ.23.c.1.& can.1.S.Thom.3.p.q.83.a.1.Chamer.de Sacram.tract.4.de Euchariſt.c.9. de Miniſtro dub.1 diſp.2.Barthol.ab Angelo in examine Confeſſ. dialog 5 de Miſſa,& de miniſtro ſacrificij ipſius Miſſa,§.155. Henriq.d.lib.9.c.18.§.2.in princ.Azor.inſtit.mor.p.1. libr.10.c.23. in princ. Fagundez in quinque Eccleſia pracepta prac.3.lib.3.c.1.

5 Pro celebratione Miſſarum poteſt Sacerdos eleemoſynam, ſeu ſtipendium in ſui ſuſtentationem accipere, mercedemque ex pacto abſque ſimoniæ labe exigere, vt per Mich.Timoth. de ſacrificio Miſſa tract.5.q.48.Iacob.de Graffis in aureis deciſ.p.1.lib.2. c 96.numer.38.Gutierrez canon.lib.1.c,19 à numer,3. Vgolin. de ſimonia tab.1.c.9. Henriquez dict. lib.9.c. 21.§ 4.& c.32.§.1.Morla in emporio Iuris Ciuilis p.1. tit.1.quæſt.13.in princip.Petr.de Ledeſma in ſum. p.1. de Sacram. vbi de Euchar.c.18.verſ.quarta concluſio, Suar.tom.1. de Relig.lib.4.c.24 & part.3.q.83.art. 6. diſp.86.ſect 1.verſ.circa alium modum,& ſect.3.Vaſq. to.3.diſp.234.Barthol.ab Angelo d.dialogo 5 §. 528. Conted.ad Decretal.collect.44.num.3.Fraxinel.de obligat.Sacerd.ſect.3.pranot.1.numer.2.& 5.Ægid.de Coninch.de Sacram.to.1.q 83.num.193.cum ſeqq. Azor. inſtitut.moral.part.1.lib.12.c.3.quæſ.5.Leſſi.de Iuſtit. libr.2.c.35.dub.8. Homobon. de Bonis de examine Eccleſiaſt. p.1.tract.4.c.13.num.116. & nouiſſimè Fagundez in quinque Eccleſia pracepta prac. 1. libr.3. c.7.à numero 5. Lezana in ſum.q. Regular.c. 31. numero 4.

3 Iuſta pitantiæ taxatio pro ſacrificio Miſſæ illa dicitur, quæ in qualibet regione communi conſuetudine recepta,& approbata eſt à Viris prudentibus, & Deum timentibus, vel quæ taxata fuerit à Superiore habente poteſtatem. Ita Petr. de Ledeſma d. c.18.concluſ.7.& 8.Aragon.2.2.q.85.de ſacrific.art.3. verſ.ſed. dubitabit aliquis,Zerola in praxi Epiſcopor. part 1.verb Miſſa § 3.concluſ.2.& 3.Vaſquez diſp. 314.c.4.Fr.Emman.in ſum.p. 1 c. 152.concluſ.4 Suarez tom.3.in 3.part.diſputat.86. ſect. 2. verſ.ſed circa. & verſ.dico ſecundo,Gutierrez d.c.59. num.3 .Nugn. de Sacram.tom.1.ad q.83.art.1.part.3.tract.de ſacrific. dub 9.concl.1.Coned.canon q.lib.1.q.27.numero 4.Fraxinel.d.ſect.3.pranot.5.§.2.Franc.Ludou.Miranda in man.Pralat.tom.2.q.41.art.33.concluſ.1.Fagund. d. c 7.num.6.

Non poſſunt tamen Epiſcopi per Conſtitutiones, aut ſtatuta præcipere,vt ne plus donetur quam pretium taxatum, nec minus accipiatur; ita Nauat.in man. c.25. numero 106.Fr. Emman.d. parte 1. c. 231. num.2.Coned.d.q.27.nu.3.poſt multos, quos refert. idem tenet Fagundez d.c.7.numer.8.vbi num.9 hinc infert iniuſtum eſſe ſtatutum, & ſcandaloſum,ac ſimoniacum ſi ſtatueretur, quòd nulli alij Sacerdotes Miſſas defunctorum celebrarent,aut officia mortuorum efficerent, niſi Sacerdotes talis Parochiæ, aut Cathedralis, & hi quod non celebrent,nec officia efficiant niſi pro certo ſtipendio. Sic nullo modo poteſt Epiſcopus cogere hæredes defunctorum, vt ad exequias celebrandas conuocent dumtaxat Clericos Parochialis Eccleſiæ, exclusis aliis, donec impleatur numerus Clericorum Parochialis Eccleſiæ, vt optimè docent Syluest. in ſum.verb.immunitas 2.ſub num.7.& verb.ſimonia num.11.Marc.Anton. Genuenſ.in prax. Arch.Neapel.c.48.num.5.quos refert Fagund.d.c.7.n.9.in med.

Sacerdotem pauperem accipientem à pluribus plura ſtipenda pro Miſſæ celebratione, poſſe vnica Miſſa omnibus ſatisfacere ſentiunt aliqui, ſaltem ſi ſtipendia ſimul ſumpta non excedant quantitatem neceſſariam ad ſtrictam ipſius Sacerdotis ſuſtentationem pro vnico die,& remoto ſecularium ſcandalo ex Sacerdotum auaritia: ex eo, quia neminem defraudat, cùm ſacrificium Miſſæ ſit valoris infiniti extenſiuè; tum quia videretur damnanda conſuetudo Eccleſiæ,quæ plures conuocat ad eandem Miſſam audiendam; tum denique, quia qui Altari ſeruit,de Altari viuere debet ſecundum Apoſtolum relatum in c. cum ſecundum,de prebend. Quibus potiſſimum fundamentis hanc partem tuentur Sot.de Iuſtit. lib. 9 q.3.art.1.dub.7.reſp.1.& 2.Angel,verb.Miſſa n.52 poſt Syluest. & alios Ludouic.Beja reſponſ.caſuum Conſcientia p.1.caſu 13. Cano de locis Theolog.lib.12. c.13. Fr. Emman.in ſumm.tom.1.c.233.num. 4. concl. 4.ad finem,Ioan. Dominic. Montagn.c. 36. Nugn. in 3.p.q.89. art.1 dub.9.concl.4.& 5.Petr.Nau.de reſtit.lib.2.c.2.n 433. 4

Contrarium tamen verius,& receptius puto:prima enim opinio non modicam animis hominum ingerit ſordidæ cupiditatis, & auaritiæ ſuſpicionem, ſcandalumque inter populares excitat, quia non ſtatur promiſſis: tum quia pro eadem Miſſa plures recipiens eleemoſynas, neſcientibus offerentibus facit contra ipſorum voluntatem,& bis atque aliis rationibus contrariis bene reſpondentes, hanc ſententiam melius defendunt Nauar.in man. c.25. num. 91.& conſ.8.de celebrat. Miſſar.in nouis.Emman.Saa verb. Miſſa, num.44.D.Anton.part.1.tit.10.c. 2. n.4. Nald.verb.Capellania num.11.Tolet.lib. 2.c.8.num. 3. Henriq.d lib.9. c. 32. numero 4.& c.22. numero 5. Graff.in deciſ.aureis,part. 1.lib 2.c.43.Bellarm. in controu.Catholicis, tom.2.lib. 2. de Miſſa,c.4. propoſit. 4. Chamerot de Sacram.tr.4.de Euchariſt.tit. de Miſſa ſacrificio dub.11.pag.276 Suar.tom. 3.diſp.86.ſect.3.& 3. Vincent. Fagund. in mixt.diſp.de Sacrificio Miſſa ad repet.text. in can.cum frangitur, de conſecr. diſt. 2. 5

p.4.

p.4 dub.vnic.ad 6.in fin. Vasq. *3.p.tom.3. disp.134.c.4.* Homobon. de Bonis *de examine Ecclesiast. part. 1. tr.4. c.13. q.119.* Fagundez *in quinque Eccl.præcepta lib.3. cap.2. num.7.* Mirand. *in man.Prælator.tom.1 q. 41. artic.23. conclus.5.* Dian. *resolut.mor.part. 1.tract.14. resolut.8* Lezana *in summ. quæst. Regul. c.21. num. 5.* Bartholom. ab Angelo *dial. 5. §. 509 & §.749.* Reginald. *in praxi fori pœnitent.lib.13.n.234. & lib.29. num.157.* Paul.Fraxinel. *de obligationib.Sacerd. sect.4. conclus.1. §.1.* Coninch. *dict. quæst.83. num.191.* Quod adeò verum est vt neque Sacerdos pauper, exclusa extrema necessitate, possit pro vnica Missa tot stipendia accipere, quot sufficiant ad sui sustentationem, Azor. *instit. moral.p.1. lib.10. c.10. §.quod primum,* Gutier. *canon. lib.1 c.29.n.10.* Steph. Fagundez *d.p.1 lib.3.c.9.n.7.& 8.* nouissimè me citato *in hoc loco* Torreblanca *in practicab. Iuris spirit. lib.2.c.9.n.70.* Item procedit etiamsi sciente, & concedente Superiore id faciat, cum non possit remittere obligationem Iure naturali, & diuino debitam, vt per Nauar. *dict. consil.8.* & Fraxinell. *dict. sect.4. conclus.1 § 2.* Secùs tamen ex peculiari Summi Pontificis priuilegio; tùm quia sicut potest stipendia, quæ pro Missis dantur, generaliter taxare, & etiam augere, si expedire iudicauerit, ita potest in illis dispensare, propter alicuius Ecclesiæ, vel Monasterij beneficium, quando iusta causa, vel necessitas intercedit; tùm quia Papa in restitutione incertorum bonorum, in obligationibus vltimarum voluntatum, & in piis causis propter commune Ecclesiæ bonum dispensare potest, & tenent Syluest. *verb. Missa 1.n.20.* Henriq. *d cap.22.n.7.* Reginald. *lib.23. n.139.* Fraxinell. *de obligationib.Sacerd.sect.7.§.11.& 12.*

6 Hinc etiam adeò verum est Sacerdotem accipientem à pluribus plura stipendia pro Missæ celebratione non posse vnica Missa omnibus satisfacere; vt si hoc faciat, teneatur ad restitutionem: ex violatione enim iustitiæ cum damno alterius consurgit obligatio restituendi. Ita Petr.Nauar. *de restit.lib.2. cap.2. num.319.& 381.* Graffis *dict.cap.45.num.17.* Fr.Emman. *p.1.cap.251.de Missa conclus.2.& 4* Vasq. *tom.3. disp.213. cap.4.* Fraxinel. *d.sect.4.conclus.5.§.1.*& aliis locis suprà citatis, qui Fraxinel. §.4. cum Petr.Nauar. quem citat, & sequitur, resoluit prædictum Sacerdotem, vt faciat restitutionem, teneri Missas prætermissas celebrare, vel curare vt per alios celebrentur, vel restituere eleemosynas acceptas, admonitis his, qui eas dederunt, Missas non fuisse celebratas.

Nouissimè *Sacra Congreg.Cardinalium Concil.Trid. interpretum S.D.N.* Vrbani VIII. auctoritate sibi specialiter attributa hac in re ita decreuit. *Deinceps vbi pro pluribus Missis etiam eiusdem qualitatis celebrandis plura stipendia quantumcumque incongrua, & exigua, siue ab vna, siue à pluribus personis collata fuerunt, aut conferentur in futurũ Sacerdotibus, Ecclesiis, Capitulis, Collegiis, Hospitalibus, Societatibus, Monasteriis, Conuentibus, Congregationibus, Domibus, ac locis piis quibuscumque tã Secularibus, quàm Regularibus, Sacra Congreg. sub obtestatione diuini Iudicij mandat ac præcipit, vt absolutè tot Missæ celebrentur, quot ad rationem attributæ eleemosynæ præscriptæ fuerint, ita vt alioquin ij, ad quos pertinet, suæ obligationi non satisfaciant, quinimò grauiter peccent, & ad restitutionem teneantur. Id verò vt deinceps obseruetur exactius, Sacra Congregat. eadem auctoritate reuocat priuilegia, & indulta omnia quibusuis personis, Ecclesiis, ac locis piis tam Secularibus, quàm Regularibus cuiuscumque Ordinis, Congregationis & Instituti quomodocumque ob causam concessa, quibus indulgetur vt certarum Missarum, vel Anniuersariorum celebratione, aut aliquibus collectis, seu orationibus plurium Missarum oneribus in futurum suscipiendis satisfiat.* Quæ reperiuntur in decretis de celebratione Missarum, apud Typographiam R.Cameræ Apost. impressis de anno 1625.

Postea eadem *Sacra Congreg.* super prædictis decretis de celebratione Missarum, S. D. N. Vrbano VIII. approbante, declarauit *permittendum non esse vt Ecclesiæ, ac loca pia, seu illorum administratores ex eleemosynis Missarum celebrandarum aliquam, vtcumque minimam portionem, retineant ratione redditnum, quos in vsum earundem expensarum erogare licitè possint, & tunc quam portionem retinebunt, nullatenus debere excedere valorem expensarum, quæ propter ipsum tantum Missæ Sacrificium necessariò sunt subeundæ, & nihilominus eo etiam casu curandum esse, vt ex pecuniis, quæ supersunt, expensis vt supra deductis, absolutè tot Missæ celebrentur, quot præscriptæ fuerint ab offerentibus eleemosynas.*

Deinde declarauit satis esse, vt Rector beneficij, qui potest Missam per alium celebrare, tribuat Sacerdoti celebranti eleemosynam congruam secundum morem ciuitatis, vel prouinciæ, nisi ex fundatione ipsius beneficij aliud cautum fuerit.

Vlterius censuit Sacerdotes, quibus aliquando offertur eleemosyna maior solito pro celebratione Missæ, debere absolutè integram eleemosynam tribuere Sacerdoti celebranti: & nullam illius partem sibi retinere posse, Declarans pariter quando tribuens eleemosynam numerum Missarum celebrandarum non præscripserit, tunc tot Missas celebrari debere, quot præscripserit Ordinarius secundum morem suæ ciuitatis, vel prouinciæ, ac etiam cum Ordinarius præscripserit eleemosynam congruam iuxta qualitatem loci, personarum, ac temporum, Sacerdotes accipientes stipendiũ minus congruo teneri Missas illis ab offerente præscriptas celebrare. Quas quidem declarationes originales præ manibus habui, & impressas vidi in typographia Cameræ Apost. *de anno 1626.* Quoad rectorem beneficij certum est satis esse vt ille, qui potest Missam per alium celebrare, tribuat Sacerdoti celebranti eleemosynam congruam secundum morem ciuitatis, non ad rationem redditũum beneficij: ita post Fagundez, Barthol. à S.Fausto, & Dianam, resoluit Alphons. de Leone *de officio Capellani q.5. sect 29. n.302.* vbi *& seqq* id ampliat etiam ad Capellanos Capellaniæ non collatiuæ.

Quamuis Missæ valor extensiuè, seu indeterminatè, vel, vt aiunt, syncategorematicè acceptus, infinitus sit, hoc est, non tantum prodest, quin magis 7
possit prodesse, siue non tantum fructum exhibet, quin possit maiorem, ita vt non pro tot, quin etiam pro pluribus, & in maiori gradu applicari, & prodesse possit; tamen dum Sacerdos, vt causa proxima specialiter vnam Missam offert pro seipso, aut pro alio respondentem oblationi Sacerdotis, etiam nihil offerente; habet non solum effectum finitum, sed virtutem, efficaciamque, & valorem simpliciter finitum, qui effectus in plures diuisus, minus vtilis est singulis, & ita qui Missam pro multis offert, non tantumdem singulis prodest, ac si pro vno solo diceretur; de quo vide Nauarr. *in man.cap.25. n.92. & num.111.vers.35.& consil.8.num.1.& cons.9. num.1. de celebrat.Missarum, in nouis* Petr.Nauar. *lib.2.de restit.cap.2.à num.162.* Marc.Anton.Cuch. *lib.5. instit. maiorum, tit. 6. num.77.* Ioan. Medin. *in Cod.de oratione, cap.de valore Orationis pro multis fusæ,* Spin. *in speculo testamentor. gloss. 13. princip.à. n. 55.* Ludouic.Lopez *part. 2. cap.78. de Eucharistia, vers. nam,* Hieronym. Llamas *in 3.part. methodi cap.13. §. 17.*

Dimas *in tract. de Purgat. cap. 57. per totum*, Fr. Emman. *dict. cap. 252. num. 2.* Graff. *dict. lib. 2. cap. 45. à num. 16.* Humad. *l. 42. gloss. 2. num. 3. tit. 4. p. 1.* Nugn. *in 3. partem Diui Thomæ, quæst. 83. art. 1. dub. 8. §. in 3. parte, conclus. 3* Dominic. Montagn. *in tract. de Missa, cap. 30.* Henriq. *d. lib. 9. cap. 19. §. 5.* Suar. *tom. 3. quæst. 79. sect. 12. & tom. 4. disp. 48. sect. 6.* Greg. Valentia *tom. 4. disp. 6. quæst. 11. punct. 1. §. 25.* Fraxinell. *sect. 3. præn. 4. §. 7.* Azor. *instit. moral. part. 1. lib. 10. c. 21. quæs. 1.* Chamerot. *dict. tit. de Missæ sacrificio dub. 10. pag. 172. cum seqq.* Vasq. *3. p. tom. 3. disp. 230. cap. 3.* Zerola *in praxi Episcop. dict. verb. Missa, §. 4.* Petr. de Ledesma *in sum. part. 1. de Eucharistia, cap. 17. concl. 13.* Galet. *in margarita casuum conscientiæ, verb. Missa, pag. 142. col. 2.* Pesant *3. part. quæst. 83. art. 6. disp. 4.* Coninch. *dict. quæst. 83. num. 186. in fine.* Fr. Ludou. Miranda *in man. Prælat. tom. 1. quæst. 41. art. 19 & 20.* latè Faguodez *in quinque Ecclesiæ præcepta p. 1. lib. 3. c. 8. num. 7. cum seqq.* Gauant. *in comment. ad rub. Missalis, p. 1. lib. 8. n. 3. vers. hoc loco.* nouissimè Alphons. de Leone *de officio Capellan. q. 7. sect. 5. n. 26. cum sequentibus.*

8 Ad euitanda scandala, quæ facilè possent suboriri in exigendis pro Missæ Sacrificio stipendiis, potest Episcopus legem condere, qua certum stipendium arbitretur; ita vt laici non dent minus, nec Sacerdotes magis exigant, ita Corduba *lib. 1. quæst. 4. dub. 4.* Suar. *disp. 86. sect. 2. concl. 1.* Reginald. *lib. 23. n. 241.* Miranda *dict. quæst. 41. art. 13.* quamuis contrarium teneant Nauarr. Sot. atque alij.

9 Non potest tamen Episcopus statuere, vt Sacerdotes non accipiant minorem pecuniam, quia esset occludere viam liberalitati, charitati, & pietati, cùm Sacerdotes liberalitatem exercere possint in remittendis eleemosynis sibi debitis; ita vltra Suar. & Reginald. citatis locis, resoluunt Fr. Emman. *d. cap. 252. num. 4.* Bartholom. ab Angelo *d. dialog. 5. §. 527.*

10 Vnde si Sacerdos exigat importunè ab inuitis eleemosynam supra taxam ab Episcopo præscriptam, peccabit mortaliter, ad restitutionémque tenebitur, secùs si ex liberalitate offerentis recipiat eleemosynam pinguiorem supra taxam, quia sicut liberum est Sacerdoti minus stipendium accipere, ita etiam liberum est maius accipere à sponte dantibus: leges enim Prælatorum pietatem non præcludunt, & consuetudines non consistunt in indiuisibili, est aliud ex iustitia exigere, & aliud gratis donare, vel remittere: ideo lex iustitiæ non impedit opera liberalitatis, & Christianæ misericordiæ, Reginald. *lib. 23. num. 232.* Ludouic. Miranda *in man. Prælatorum tom. 1. quæst. 41. art. 43. conclus. 1. & 2.* Suar. *disp. 86. sect. 2. concl. 1.* Posseuin. *cap. 2. num. 25* Fraxinell. *de obligationibus Sacerdot. sect. 3. prænot. 5. §. 3.* Less. *de iustitia lib. 2. cap. 4. dubit. 6. num. 37.* Mich. Zarat. *p. 2. direct. Theolog. de Euchar. cap. 13. de Missa vers. 10. dico.* Sacerdotem tamen pro obligatione celebrandi summo mane, vel in loco à ciuitate distãti pro labore prænio in itinere, vel etiam certis diebus, & in determinatis locis posse pinguius recipere stipendium quàm lege sit, aut consuetudine receptum, tenent Fraxinel. *d. sect. 3. prænot. 1. §. 2.* Graffis *d. lib. 2. c. 96. num. 34.*

11 Sacerdos, qui aliquam pecuniæ quantitatem accepit per se, vel per alium, pro dicendis Missis, vel vt eas faciat celebrare per alios, potest per alios Sacerdotes satisfacere minori pitantia, retenta sibi parte eleemosynarum, inscio dante, & inscijs Sacerdotibus celebrantibus; modo illis tantam tradat eleemosynam, quantam fert communis taxa, & modo sit Parochus, vel alicuius populi curam habens; & pecuniam illam accipiat à lege, vel consuetudine assignante sibi certam quantitatem ex quaque Missæ pitantia; secùs verò si Sacrista, vel alius sit, qui stipendia colligat, vt per alios curet Missas celebrare; quia tunc non potest sibi partem retinere, iuxta quæ reducenda sunt dicta per Sot. *de iustitia lib. 9. qu. 3. art. 1. vers. sed hoc propterea*, Nauarr. *in man. c. 25. num. 91. vers. 24.* Ludou. Lopez *in instruct. conscientiæ p. 1. tit. de Eucharistia cap. 78. vers. insuper*, Fr. Emman. *p. 1. sum. cap. 252. concl. 4.* Sà *verb. Missa n. 45.* Lud. Beja *in resp. casuum conscientiæ p. 1. casu 11. in fine*, Aragon. *2. 2. q. 85. de sacrificio art. 3. p. 683.* Nald. *verb. Missa num. 20.* Henriq. *lib. 9. c. 22. n. 8.* Suar. *p. 3. disp. 88. sect. 33.* Gutiér. *canonic. lib. 1. cap. 29. num. 32.* Reginald. *lib. 23. num. 240.* Vega *in sum. tom. 1. c. 42. casu 3.* Fraxinel. *sect. 3. prænot. 5. §. 4.* Vasq. *p. 3. disp. 234. cap. 4. num. 30* Posseuin. *de officio Curati cap. 2. num. 19.* Barth. ab Angelo *dial. 5 §. 513.* latè Ioan. Valer. *de different. inter vtrumque forum, verb. Missa differenc. 1.* Bonacio. *de Sacram. disp. 4 quæst. vlt. puncto 8. diffic. vlt.* Homobon. *de examine Eccles. tract. 4. c. 14. q. 131.* Cened. *Canon. q. 27 n. 10.* Fagundez *d. p. 1. lib. 3. c. 9. num. 17.* Gauant. *in comment. ad rub. Missalis p. 3. tit. 12. n. 34. & 35.* Diana *d. p. 1. tract. 14. resolut. 10. cum seqq.*

Nouissimè *Sacra Congreg. Illustriss. Cardinalium S. Concilij Trident. interpretum* omne damnabile lucrum ab Ecclesia remouere volens, *prohibet Sacerdoti, qui Missam suscepit celebrandam cum certa eleemosyna, ne eandem Missam alteri parte eiusdem eleemosynæ sibi retenta celebrandam committat*; prout reperitur in decretis de celebratione Missarum apud Typographiam R. Cameræ Apostol. impressis de anno 1625.

Quæstio est in hac materia controuersa, vtrùm scilicet liceat Sacerdoti Missas celebrare anticipatè? 12
Super qua quæstione emanauit *à Sacra Congregat. Concilij Tridint.* decisio ex mandato S. D. Clementis VIII. cuius tenor talis est. *Superioribus diebus significatum fuit S. D. N. paucis ab hinc annis in Hispania nouam consuetudinem recentiorum aliquot Theologorum opinione nixam sensim receptam, in dies magis inualuisse, vt Sacerdotes Missam celebrantes, eius valorem generalem applicent his, qui postea Missæ celebrationẽ postulaturi, ac pro eo eleemosynam præbituri sunt, tametsi antequam Missæ sacrificium perageretur, neque à Sacerdote illud rogassent, neque ob hac de causa præstitissẽt eleemosynam. Quamobrẽ cum Sanctitas sua ad Sacrã Congreg. Cardinalium Concil. Trid. Interpretum pro materia grauitate examinandam reiecisset, in ipsa Congregatione primum de ea actum fuit diligentissimè, ac deinde relatum ad Sanctitatem suã, qui ex eiusdem congreg. sententia huiusmodi consuetudinẽ tãquam pluribus nominibus periculosam, fidelium scandalis, & offensionibus obnoxiã, atque à vetusto Ecclesiæ more nimiũ abhorrentem explosit, ac improbauit, atque Amplitudini tuæ litteras dari, quod facimus, mandauit, vt omnibus illius Regni Archiepiscopis, atque Episcopis, in quorũ diœcesibus huiusmodi applicatio in vsum inducta fuerit, per litteras aut alias scripto iniungat, vt talem vsum aboleant, ac prohibeant excõmunicationis, atque alijs, quas opportunas, & necessarias existimauerint, pœnis. Idemq; præcipiat Generalibus, & Capitibus Ordinũ, quos in istis Regnis nunc noueris cõmorari, vt scilicet, & ipsi Regularibus sibi subditis talibus applicationibus, eisdem pœnis propositis, interdicãt. Quæ omnia pro sua pietate, & Sanctissimi Domini nostri iussu obsequendi studio Amplitudinem tuã sedulo effecturũ sperantes Omnipotentem Deũ rogamus, eam quotidie cœlestis suæ gratiæ donis velit auctiorem. Romæ die 15. Nouemb. 1605.* de qua declaratione meminerunt

minerunt Laurent. de Peirinis *tom. 2. priuileg. Minim. inter Constit. Vrbani VIII. num. 9.* Gauant. *in thesaur. tom. 1. p. 3. tit. 12. à n. 34.* Lezana *in sum. quæst. Regul. cap. 21. num. 7.*

13 Ex quibus iam colliges in praxi consuetudinem celebrandi anticipatè non esse approbandam, nec tolerandam, tum quia redolet nimiam lucri cupiditatem: tum quia par est, vt qui tradit eleemosynam, sciat Missam pro se celebrandam, vt melius se disponat ad recipiendum sacrificij fructum, qui potest esse maior vel minor iuxta maiorem, vel minorem illius dispotionem, ex citatis per Nugn. *3. p. q. 83. art. 1. §. in 3. p. dub. 5. vers. respondetur,* Coninch. *tom. 1. quæst. 83. num. 172. conclus. 15.* tùm quia homines retrahi possent ab eleemosynis in futurum tradendis pro celebratione Missarum, si Sacerdos offerenti eleemosynam responderet, *applico tibi Sacrificium, quod alias celebraui.* Quamobrem homines facilè sibi persuaderent Sacerdotem accipere stipendium, & non persoluere onus, pro quo stipendium accepit. Ita Henriq. *d. lib. 9. de Missa, cap. 21. n. 2.* Soar. *disp. 29. sect. 9.* Reginal. *lib. 23. n. 237.* Aragon. *de iust. quæst. 85. art. 3. dub. de illis, qui dicunt Missas anticipatas,* Homobon. *d. tract. 4. cap. 16. q. 147.* Diana. *moral. resol. p. 1. tract. 14. resol. 15.*

14 Exciperem tamen vnum casum, in quo Sacerdoti licet Missas celebrare anticipatè, videlicet quando ex obligatione alicuius Capellæ quis tenetur Missas certas singulis hebdomadis celebrare, vel in posterum pro certa intentione, quia tunc, si aliud non exprimatur in fundatione Capellaniæ, ex quo voluntas defuncti aliquo modo eludi videri possit, satisfacere potest illas in hebdomada antecedente celebrando. Ita Petr. de Ledesm. *in sum. p. 1. de Sacrament. Eucharistia cap. 18. conclus. 17. versic. La duda de vn Sacerdote,* Fr. Emman. *in sum. tom. 1. cap. 252. concl. 8.* Aeginald. *d. lib. 23. num. 237.* Diana *d. part. 1. tract. 14. resol. 16.* & expresè in Capellano, quod possit præuenire tempus celebrationis resoluit Aloys. Ricc. *in praxi decis. 400. in 1. edit. & resolut. 338. in 2. edit.*

15 Quæstio etiam est in hac materia magis difficilis, an scilicet peccet mortaliter, qui celebrat Missam ante Matutini Officij recitationem? De qua particularem tractatum edidit Laurent. Perez Seco, qui inscribitur, *An liceat Missā celebrare non recitatis Matutinis.* Partem negatiuam, videlicet non esse peccatum mortale facere Sacrum non recitatis Matutinis, veriorem semper censui; quia non videtur tanta connexio inter Missam, & horas Canonicas, vt conuertens hunc Ordinem reus lethalis culpæ sit; tùm quia nulla lege sancitum est sub mortali celebrantem Missam ante Matutinas horas grauiter peccare, quamuis fieri posset, vt peccet venialiter defectu debitæ deuotionis, vt si recitet Matutinum tardiùs, quàm par sit: vnde meritò hanc sententiam tenent Sot. *lib. 10. de Iustit. quæst. 5. art. 4. conclus. 2. & in 4. dist. 23. quæst 2. art. 2.* Llamas *in part. 3. methodi, cap. 5. §. 15. il primo, pag. 501.* Medina *part. 3. instruct. Confessorum, cap. 16. § 2. in fine,* Vega *in speculo Curatorum, cap. 10. §. 28. num. 254. vers. tambien,* Ioan. Baptista Conrad. *in respons. casuum conscientiæ, casu 242.* Cuch. *instit. Canon. lib. 5. tit. 6. num. 36.* Ludou. Lopez *in instruct. conscientiæ, part. 2. cap. 79. de Eucharistia, vers. denique neque hic, cap. 105. de horis Canon. versic. nunc tamen,* Emman. Sà *in aphor. verb. Missa. num. 22.* Petr. Aragon. *22 quæst. 63. art. 12. versic. de Ordine, pag. 832.* Alphons. Vega *in sum. part. 2. cap. 41. cas. 16.* Scott. *de sacrif. Missæ, lib. 2. cap. 6.* Valent. *22. disp. 6. quæst. 2. punct. 10.* Vasq. *in opusc. de benef. cap. 4. §. 1. art. 2. n. 6.* Paul. Comitol. *resp. moral. lib. 1. quæst. 56.* Fr. Emman. *in sum. part. 1. cap. 149. num. 12. & quæst. Reg. tom. 1. q. 43. art. 3.* Macign. *de Horis Canon. cap. 46.* Bartholom. à S. Fausto *eod. tract. lib. 2. quæst. 214.* Paul. Layman. *in Theol. moral. lib. 5 tract. 5. cap. 4. assert. 4.* Posseuin. *de officio Curati, cap. 2. num. 16.* Bonacin. *de Sacram. disp. 4. quæst. vlt. puncto 9. num. 7.* Paul. Squillāte *de obligat. cleric. part. 1. dub. 27. num. 56.* Fernandez *in examine Theolog. moral. part. 3. cap. 5. §. 4.* Villalob. *in summ. tom. 1. tract. 8. diffic. 36. num. 1.* Raph. de la Torre *in 2. 2. tom. 1. controu. 8. disput. 2. num. 6. & 7.* Diana *moral. resol. part. 1. tract. 14. resol. 36.* Lezana *in sum. quæst. Regul. part. 1. cap. 21. num. 3.* Galet. *in margarita casuum conscientiæ, verb. Missa, pag. 171. col. 2.* Nugn. *in 3. part. quæst. 83. art. 2.* Suar. *part. 3. quæst. 83. art. 3. disp. 82. sect. 1. & tom. 2. de Relig. lib. 4. cap. 14. num. 6.* Homobon. de Bonis *de humana vita statib. part. 1. cap. 18. vers. quartò,* latè Fagundez *in quinque Ecclesiæ præcepta part. 1. lib. 3. cap. 17. à num. 22.* Petr. Ledesm. *in sum. part. 1. de sacrament. Eucharistiæ, cap. 23. versic. Octauò,* Nald. *verb. Missa, num. 8.* Miranda *in man. Prælator. part. 1. quæst. 40. art. 12. conclus. vnic.* Chamerota *dict. tit. de sacrificio Missæ dubio 14.* Less. *de instit. lib. 2. cap. 37. dub. 12. num. 81.* Coninch. *de Sacram. tom. 1. quæst. 83. n. 200.* Molfes. *in sum. tract. 5. c. 1. n. 31.*

Licet affirmatiuam opinionem, imò mortale peccatum esse ante Matutinarum recitationem Sacrum facere, teneant D. Anton. *part. 3. tit. 13. cap. 6. §. 4. in fine,* D. Raymund. *in sua summ. lib. 3. tit. de Sacram. iterand. in glos. verb. pro defunctis, pag. 326.* Armil. *in summ. verb. Missa, num. 3.* Tabien. *eodem verbo, n. 7.* & Angel. *num. 42.* Nauar. *in man. cap. 25. num. 83, vers. 18. & de horis Canon. cap. 3. num. 70. & cap. 21. n 30.* Maiol. *de irregularit. lib. 3. cap. 24. num. 1.* Antonin. Bernard. *in summ. cap. 27 num. 16.* Petrus Boll. *in Oeconomia Canon. cl. 1. cap. 3 §. 6. pag. 82. versic. Primum est,* Melchior de Huelan *in epitome Caremon. & mysteriorum Missæ, §. 2. versic. Las quales maytines, pag. 355.* Ludouic. Beia *respons. casuum conscientiæ, part. 1. cas. 54. vers. quia celebrare ante Matutinas,* Michaël. Timoth. *de Sacrificio Missæ tract. 1. quæst. 2.* Læl. Zech. *de Sacrament. tract. de Missa, cap. 16. in princ.* Stephan. Duran. *de ritibus Ecclesiæ, lib. 3. cap. 24. n. 13.* Barthol. ab Angel. *dialogo 5. §. 240* Iacob. de Graff. *in decis. aureis, lib. 2. cap. 40. num. 6.* Henriq. *in summ. lib. 9. de Missa, cap. 24. num. 7.* Pitighian. *disp. 13. q. art. 10.* Azor. *institut. moral. part. 1. lib. 10. cap. 28. quæs. 17.* Card. Bellarm. *lib. 2. de bonis oper. cap. 28.* Francolin. *de tempore Horar. Canon. cap. 24.* Homobon. *de examine eccles. tract. 4. cap. 16. quæs. 148.* Gauant. *in comment. ad rubricas Missalis tit. 1. in verb. Matutino cum Laudibus p. 2.*

De obligatione Parochi.

Populum monere obligatur Parochus, vt Missas in parochia propria frequentet, & instruere præcepto Ecclesiæ sub peccato mortali diebus festis Missam audiendi, cogere tamen non potest, vt Missam audiat in parochia sua, quia Concil. Trid. *sess. 22. in decreto de obseruandis,* vbi hæc habentur, vtitur † verbo, *moneant,* quod inducit consilium, & non præceptum, prout Cened. *ad Decretales collect. 104. num. 2.* quem ego ipse refero *in tract. de dictionibus vsufreq. dict. 302.* Ideò ita merito hanc resolutionem tenet Lusit. Ferdinan. Paez *in repet. cap. Missas, de consecrat. distinct. 1. num. 133.* Cened. *d. collect. 104.* Gutierr. *Canonic. cap. 30. num. 7. lib. 1.* Fr. Emman. *in summ. tom. 1. cap. 249. n. 25. & quæst. Regul. tom. 1. q. 43. art. 7.* Suar. *tom. 3. disp. 87 sect. 2. in dub. circa secundam Missæ diuisionem,* me citato *in hoc loco,* Homobon. *de* 16

17

examine Eccleſiaſtico tract. 8 cap. 5. quæſt. 14. verſ. ſecundo. Azor inſtit. moral. part. 1. lib. 7. cap. 6 quæſ. 4. Henriq. lib. 9. de Miſſa cap. 25 §. 9. Matth. Suar. in pract. & in ordine viſitandi cap. 3. num. 4. Valer Reginald. in praxi fori pænitent. lib. 18. quæſt. 3. num. 12. Coninch de Sacram. tom. 1. quæſt. 83. n. 312. Aloyſ. Ricc. in decif. Curia Neapol. part. 1. decif. 152. Zerula in praxi Epiſcopal. p. 2. verb. Parochia, & part. 5. verb. Miſſa § 6. vbi aſſerit deciſum, non poſſe Epiſcopum cogere populum mulctis & pœnis, etiam in caſu notabilis negligentiæ, aut contumaciæ ire ad audiendam Miſſam in Parochia ſua.

18 Miſſæ igitur audiendæ præceptum adimpletur quocumque in loco Miſſæ Sacrum audiatur, ſiue in propria Parochia, ſiue in qualibet alia Eccleſia, aut

19 loco vbi celebretur. † Poteſt tamen fieri aliunde, vt quis peccet non audiendo Miſſam in propria Parochia, vt ſi quis nolit eam audire ex contemptu, aut quando Parochus declarat ea, quæ Parochiani ſcire tenentur. Ita Fr. Emman. d. tom. 2. ſum. cap. 123. num. 6. Nauarr. cap. 21. num. 5. Graff. d. cap. 35. num. 5. Nugn. 3 part. quæſt. 83. art 6. dub. 2. concluſ. 4 Suar. diſp. 88. ſect. 2. Bartholom. ab Angel. dial. 5 de Miſſa § 789.

20 Extat tamen Leonis X. Conſtitutio, qua declarat ſatisfieri huic præcepto ſi audiatur Miſſa in Eccleſiis Regularium, cuius declarationis tenor relatus apud Conſect. in collect. priuil. Mendic. fol. 149. & apud Piaſec. in praxi noua Epiſcop. part. 2. cap. 3. n. 22. eſt huiuſmodi. *Intelleximus quoſdam in dubium reuocare, & proinde conſcientiis timoratis ſcrupulum iniicere, ſi Chriſti fideles, qui Dominicis, & feſtis diebus extra Eccleſias ſuas parochiales Miſſas audiunt in Eccleſiis Fratrum Ordinum Mendicantium, Eccleſiæ præcepto de Miſſa audienda ſatisfaciant. Nos ambiguitatem huiuſmodi penitus tollere volentes, & ut ſinceriori conſcientia fideles quique Deo Creatori ſuo famulentur, auctoritate Apoſtolica tenore præſentium notum facimus, omnes Chriſti fideles vtriuſque ſexus (qui non contemptu proprii Sacerdotis parochialis) in Eccleſiis Fratrũ Ordinũ Mẽdicantium Dominicis, & feſtis diebus Miſſas audiunt, ſatisfacere præcepto Eccleſiæ de Miſſa audienda, nec in aliquã labi mortalis peccati pænamve propterea incurrere, in contrarium facientibus non obſtantibus quibuſcumque, &c. dat. Romæ ſub Annulo Piſcat. die 1 1. Nouembr.* 1517. Et hoc idem declaratum fuiſſe à Clemente VIII. Breui quodam directo ad Nuntium Sedis Apoſtolicæ inferioris Germaniæ de anno. 592. die 2. Septembr. refertur in col-

21 lect. priuil. Fr. Emman. pag. 520. ſub num. 4. † Poteſt tamen Epiſcopus Regulares cogere, vt in offertorio Miſſarum Conuentualium, quæ Dominicis diebus in Monaſteriis celebrantur, declarent fidelibus, quæ feſtiuitates, & ieiunia in illa hebdomada occurrant, ne ignorantia horum feſtorum, & ieiuniorum præcepta Eccleſiaſtica à fidelibus tranſgrediantur, prout reſoluit Fr. Emman quæſt. Regul. tom. 1. q. 43. art. 7. vbi refert ſe vidiſſe obſeruari à quibuſdam Fratribus Ordinis Mendicantium Regni Portugaliæ in diœceſi Elboren. Portel. in dubiis Reg. verb. Epiſcopus n. 7.

22 Sacerdotes curam animarum habentes tenentur per ſe, vel per alios celebrare ſingulis ſaltem diebus, quibus opus eſt, vt ſatisfaciant muneri ſuo, vt habetur in Concil. Trident. ſeſſ. 23. de reform. cap. 14 ibi, *curet Epiſcopus, vti ſaltem diebus Dominicis, & feſtis ſolemnibus, ſi autem curam habuerint animarum, tam frequenter, vt ſuo muneri ſatisfaciant, Miſſas celebrent,* non viderentur autem muneri ſuo ſatisfacere, niſi celebrent per ſe, vel per alios in ſingulis diebus feſtis: alij autem non tenentur celebrare, niſi ſpecialem habeant obligationem. Ita Nauar. in man. cap. 25. num. 135. Fr. Emman. in ſum. p. 1. cap. 152. num. 1. Spin. in ſpec. teſtam. gloſ. 3. principali num. 63. Azor. inſtit. moral. part. 1. lib. 10. cap. 14. quæſ. 2. & 3. Iacob. de Graffiis d. lib. 2. cap. 39. num. 7. Vaſq. 3. part. diſp. 232. cap. 1. n. 12. Bonacin. de Sacram. diſput. 4. quæſt. vlt. punct 7. num. 3. Homobon. de Bonis de examine Eccleſia p. 1. tract. 14. cap. 14. q. 133 Molfeſ. in ſum. m. moralis Theol. tract. 3. c. 5. 14. n. 16. Fagundez in quinque Eccleſiæ præcepta. p. 1. lib. 3. cap. 15. n. num. 8. † Non tamen 23
men videntur obligandi ad applicationem ſacrificij pro populo ſingulis prædictis diebus: nam obligatio ad celebrandum, & obligatio ad applicandum, videntur diuerſæ, cum aliquis obligari poſſit ad celebrationem, quamuis non obligetur ad applicationẽ: nã nullo Iure poſitiuo, neque beneficij inſtitutione præcipitur: inſtituuntur enim beneficium Curatum ad animas doctrina, & Sacramentorũ adminiſtratione paſcendas, niſi aliud cõſuetudo præſcribat, cui ſtandum eſt. Ita Nauar. cap. 25. num. 92. Anton de Cordubain quæſt. lib. 1. q. 4. Henriq. in ſum. lib. 9. c. 22. §. 6. Nald. verb. Parochus num. 18. Suar. diſp. 86. ſect. 1. verſ. de beneficiis igitur, Reginald. lib. 23. n. 218. Vaſq. 3. p. diſp. 234. art. 6. cap 6. verſ. vera tamen ſententia. Fraxinel. ſect. 3. præuet. 2. § 1. Poſſeuin. de officio Curati cap. 2. n. 4. Aloyſ. Ricc. in decis. Curia Archiep. Neapol. decif. 201. part. 4. Coninch. de Sacram. q. 83. art. 1. dub. 11. concl. 3. Vgolin. de off. Epiſcop. c. 16. Gauant. in commẽt. ad rub. Miſſalis p. 3. tit. 12. n. 27. Layman in Theologia 23
moral. tract 5. de ſacrificio Miſſæ cap. 3. num. 3 Filliuc. tract. 4. n. 174 Ego tamen ex Concil. Trid. ſeſſ 23. de reform. cap. 1. exiſtimo Parochum teneri Miſſæ ſacrũ ſuis ouibus applicare, iuxta viri prudentis arbitrium: hanc reſolutionem me citato in hoc loco, ſequitur nouiſſimè Alphonſ. de Leone de officio Capellan. q. 2. ſect. 3. n. 46. ſed poſtea q. 8 ſect. 10. a n. 60. aliud videtur tenere, vide quæ diximus de Parocho c. 1. n. 13.

Curent deinde Parochi ab Eccleſiis arcere Muſicas eas, vbi ſiue organo, ſiue cantu, laſciuum, aut impurum aliquid miſcetur, vt admonet Concil. Trid. ſeſſ. 22. in decreto de obſeruandis, comprobant Nauar. in man cap. 12. num. 87. Caietan. 22. quæſt. 91. art. 1. verſ. inter hæc, Valent. 22 diſt. 6 quæſt. 9. punct. vnic. Suar. tom. 2 de relig. lib. 4. de Orat. cap. 13. num. 16. & 17. late & eleganter Sanch. in præcepta Decalogi lib. 2. cap. 37 num. 7. Bonacin. de Horis Canon. diſp. 2. quæſt. 1. puncto 3. num. 1. Ego ipſe in collectan. ad cap. dolentes n. 15. de celeb. Miſſar. vbi num. 16. plures refero DD. qui agunt de Muſicis inſtrumentis, quæ in Eccleſiis licita ſint. 24

Et repræſentationes in Eccleſiis nec debent permittere; in eis enim fieri prohibentur, ex traditis per Petr. Gregor. Syntagm. iuris p. 3. lib. 39. cap. 11. Nauarr. in tract. de Orat. cap. 5. num. 25. Zerol. in praxi Epiſc. part. 1. verb. repræſentationes pag. 302. Gauant. in Enchirid. Epiſcop. verb. repræſentationes ſacræ num. 1. Diana reſol mora. p. 4. tract. 4 reſol 184. 25

Ita etiam ſaltationes in Eccleſiis non debent permitti, ſaltatoribus enim recordandum eſt quod in Saxonia accidit ſaltantibus in Eccleſia Sancti Magni, qui in pœnam, vt creditur, per totum annum ſine cibo, & ſomno ſaltarunt, vt referunt Pineda in Monarchia Eccleſiaſtic. p. 3. lib. 19. ca. 17. §. 1. fol. 180. Fr. Alph. Venero en el enchiridion de los tiempos. fol. 139. Inſtrucion de la muger Chriſtiana libr. 1. cap. 16. Compendio de las hiſtorias prodigioſas pag. 2. c. 13. 26

Sic etiam conuiuia in Eccleſia cum irreuerentia loci ſacri celebrare peccatum eſt mortale, ſecus tamen ſi aliquod frugale, & parcum in angulo Eccleſiæ ſine tumultu, ſine luxu, & perturbatione adſtantium fiat ex cauſa rationabili, vt bi gratia, quia non 27
eſt

est alius locus sufficienter accommodatus. Ita Franc. Raphaël. de la Torre *in 2.2. Diu. Thom. tom. 2. q. 99. art. 3. disp. 7. pag. 621. cum sequent.* Et licet olim pernoctationes, & vigiliæ in Ecclesiis fieri solitum esset, vt referunt Pined. *in Monarch. Ecclas. lib. 12. cap. 12. §. 3.* Fr. Hieron. Roman. *de republ. Christ. lib. 5. cap. 13.* Illesec. *in Chronica Pontif. lib. 4. c. 11. fol. 143* Cened. *ad Sextum collect. 11. num. 4.* Cardin. Cæsar. Baron. *in addit. ad Martyrol. Roman. die 15. Ianu. pag. 13.* tamen hodie remouendus est abusus in quibusdam Ecclesiis, in quibus propter Sanctorum festa vigiliæ hominum, & mulierum tota nocte permittebantur, & debet poni pœna excommunicationis, ex Fusc. *de visitat. lib. 1. c. 28. n. 8.*

De obligationibus Capellani ad Missas pro aliis ex institia celebrandas.

28 CApellanus tenetur sub mortali, nisi iusta de causa, Missas celebrare secundum institutionem Capellaniæ, & intentionem fundatoris. Ita. Fr. Emman. *in sum. part. 1. c. 249. num. 8.* Henriq. *lib. 9. c. 23. num. 5. & cap. 24. num. 4.* Azor. *instit. moralium p. 1. lib. 10. c. 24. q. 7.* Suar. *disp. 80. sect. 2.* Reginald. *lib. 19. num. 164.* Et qui alicui Ecclesiæ, vel Altari inseruit, & onus Missæ quotidianæ suscepit, sub mortali debet quotidie celebrare, nisi legitimè sit impeditus, & nulla alia stipendia pro Missis dicendis accipere potest, Vasq. *in 3. p. tom. 3. disp. 231. cap. 4.* Graf. *in decis. aur. p. 1. lib. 2. cap. 45. num. 10.* Obligatio quotidianæ Missæ vel refertur ad locum, vel ad personam Sacerdotis: si referatur ad locum, veluti quando dicitur, *celebretur quotidie Missa in Ecclesia, in tali Altari, vel in tali Capella*, tunc Sacerdos, qui huiusmodi onus habet Missæ celebrandæ, sine vacantia quotidie celebrare tenetur, vel per se, vel per alium, Nauar. *cons. 25. de praebend. in nouis*, Beja *p. 1. respons. casu 23.* quos, & alios refert & sequitur Fraxinel. *dict. sect. 4. concl. 4. § 1.* Si verò Missæ quotidianæ institutio ad personam Sacerdotis referatur, duobus modis contingere potest: *primo* modo his verbis, *vel per se, vel per alium*, & tunc fundatio Missæ vacantiam non agnoscit. *Secundo* modo absolutè, & simpliciter instituitur his, vel similibus verbis, *eligatur Capellanus, qui quotidie celebret*, & tunc Sacerdos non tenetur quotidie celebrare, sed quanto frequentius potest, salua sua honestate, & debita Sacramenti veneratione, per ea quæ D. August. *de Ecclesiast. dogmat. c. 53.* relatus *in cap. quotidie 13. de consecr. dist. 2.* & text. *in cap. significatum, de praeben.* tenent Nauar. *cons. 6. n. 2. de praebend. in nouis*, Iacob. de Graffiis *in decis. aureis part. 1. lib. 2. c. 19. n. 8.* Azor. *instit. moral. part. 1. lib. 10. cap. 24. q. 7.* Vgolin. *de potest. Episcopi cap. 14. num. 3.* Fraxinel. *dict. concl. 4. § 2. num. 1.* Henriq. *d. lib. 9. c. 24. §. 4. & cons. 22. num. 4.* Aloys. Ricc. *in praxi rerum fori Eccles. decis. 403. num. 1. in 1. edit. & resol. 340. in 2. edit.* Et possunt, imò debent Prælati præcipere subditis Sacerdotibus, vt secundum obligationes certa intentione celebrent, & ipsi obedire tenentur, vt resoluunt Fr. Emman. *in exposit. Bul. tempor. §. vnico num. 50.* Fraxinel. *sect. 7. § 6.*

Quoad Regulares verò Sacerdotes strictius proceditur; possunt enim Prælati eorum intentionem in Missarum celebratione irritare, vt Sacrificij applicatio ei valeat, cui à Regulari Prælato applicatur, non cui à Sacerdote Regulari; nam Prælati huiusmodi sunt domini operationum subditorum, quæ possunt officere obedientiæ, quæ illis promittitur in solemni voto. Ita Cordub. *lib. 1. quæst. 1. in 1. ib. 5.* Confess. *in summ. priuileg. Ordin. Mendicant. tit. 19. de diuinis Offic. & celeb. Miss. cap. 3. ad finem*, Fr. Emman. *in summ. part. 1. cap. 251. concl. 10.* vbi declarat hos Prælatos debere Sacerdotum subditorum intentionem irritare, si cum sua intentione non reguletur, antequam ab eis Missa dicatur. Contrarium tamen videtur tenere Suar. *in 3. part. tom. 4. disp. 79. sect. 9* nisi eum intelligamus de subditis Sacerdotibus non Regularibus, qui eorum Prælato non teneantur obedire ex voto solemni, sicut Regulares, sed ex illius iurisdictione. Non obstat quod Sacerdos etiam Regularis est tam proprius minister Christi in sacrificio Missæ, vt quamuis nolit Prælatus, consecratio ab eo legitimè, & realiter fiat: ergo Missæ sacrificium erit validum, & vtile illi, cui à Sacerdote applicatur, etsi Prælatus eius irritet intentionem. Respondetur enim non esse simile de consecratione per intentionem Sacerdotis, & de applicatione valoris Missæ secundum intentionem eiusdem: nam intentio Sacerdotis in consecratione est de essentia ipsius sacrificij, ideò non potest à Prælato irritari, aliàs non esset sacrificium: at quod valor sacrificij huic, vel illi applicetur, non est de essentia sacrificij: ideò si à Prælato alteri, quam ei, in quem Sacerdotis dirigitur intentio, applicetur, est sacrificium; quare intentio hæc applicandi valorem Missæ potest à Prælato irritari, non autem intentio consecrandi; de hac materia vide nouissimè Alphons. de Leone *de officio Capellani q. 1. sect. 4. & q. 8. sect. 20.*

Episcopus non potest compellere obtinentem 19 Capellaniam, vt ipsemet celebret; licèt in eius fundatione disponatur, quod Capellani celebrent, nam istis oneribus Missarum rectè per substitutum satisfit. ita decisum referunt *in sacra Congregat. Concilij*, Piasec. *in praxi noua Episcop. part. 2. cap. 3. num. 33.* Gonzal. *ad regul. 8. Cancel. glos. 5. num. 84.* Galet. *in margarita casuum conscientiæ, verb. Capellania 2.* Vgolin. *de potestate Episcopi cap. 50. §. 8. num. 5.* Garcia *de benefic. part. 7. cap. 1. num. 87.* Azeued. *cons. 20. n. 4. in fine*, eleganter Campanil. *in diuers. Iuris Canonici, rub. 7. cap. 9. num. 13.* me citato Bonacina *de Sacram. disput. 4. quæst. vlt. punct. 7. §. 1. num. 1.* Monet. *de commutat. vltim. volunt. c. 10. q. 4. num. 156. & 161.* & me citato *in hoc loco* Diana *d. part. 2. tract. 14. resol. 18.* censuitque Rota *in Roman. Capellania 13. Ianuarij 1599. coram Card. Pamphil. sen.* & in *Lucana Capellania 12. Decembris 1593. coram R. P. D. Gypsio*, & in *Tyrassonen. Capellan. 9. Iunij 1601. coram Illustriss. Card. Sacrato*, resoluunt Francisc. Marc. *decis. 799. part. 2.* Anna *consil. 22. num. 10.* Monald. *consil. 129. volum. 2.* Steph. Gratian. *discept. forens. cap. 73. n. 10. & cap. 133. num. 8.* Quod quidem procedit etiamsi testator mandauerit dari Capellaniam Sacerdoti, qui celebret Missam prò anima sua; poterit enim celebrari facere per alium, cum non sit verisimile quod disponens se voluerit arctare magis ad Missam vnius, quam alterius, Lap. *alleg. 35.* quasi illa verba potius sint apposita ad denotandum onus impositum celebrandi, non personam celebrantis. Ita ex nonnullis S. Rotæ decisionibus resoluit Gratian. *d. c. 73. num. 10.* vbi refert *sacram. Congreg. Conc.* censuisse quòd Episcopi non compellant tales ad celebrandum per se ipsos, & idem Gratian. *cap. 133. num. 1.* tenet quòd per onus celebrandi Missas, & diuina Officia non dicitur electa industria personæ, ita vt teneatur quis residere, cum sufficiat quod per alium hoc possit fieri, quasi in vtroque modo satisfit menti, & animæ testatoris.

Quando verò verba fundationis expressè significarent intentionem illius esse, vt per ipsum Capellanum Missarum celebratio fieret, personæque indu- 30 striam

striam electam fuisse, tunc bene verum est Capellanum debere celebrare per se ipsum, in quibus terminis videtur loqui Gutier. *cons.* 1. *sub n.* 11. *& cons.* 2. *sub n.* 18.

31 Sed dubium remanet discutiendum, vtrùm † si ipse Capellanus, qui tenetur quotidie celebrare, frequentem Missæ celebrationem, vel semel in hebdomada, titulo honestatis, aut alia iusta de causa, intermittat, an teneatur per alium eo die supplere? Resp. quòd si in fundatione Capellaniæ non fuit electa persona, sed solum habita fuit ratio loci, aut Missæ celebrandæ, vt accidit quando in fundatione dicitur, *Volo Missam quotidie celebrari in tali altari*, vel si dicatur. *Obligo hæredem, aut Sacerdotem ad prouidendum de Missæ sacrificio*, vel si dicatur. *Capellanus quotidie celebret per se, vel prouideat per alium*; tunc tenetur Capellanus quotidie ad Missam celebrandam per se, vel per alium, quia in loco non accedit indispositio ad Missæ celebrationem, sicut in persona Sacerdotis; ergo si ad Missam dicendam in tali loco vnus Sacerdos est impeditus; potest per alium obligationi satisfieri; ergo Missa quotidiana in loco particulari celebranda vacantiam non patitur. Si verò electa sit persona, vt si dicatur, *eligatur Sacerdos, qui quotidie celebret*, aut, *volo vt Sacerdos electus ad hanc Capellaniam quotidie celebret*; cùm Capellanus non possit facere per alium, si semel in hebdomada iusta de causa Missæ sacrum intermittat, non tenebitur illud per alium supplere: colliges hæc ex resolutis per Suar. *disp.* 86. *sect.* 1. *col.* 3. *vers. de beneficiis*. Azor. *d. c.* 24. *q.* 7. Beja *p.* 1. *casu* 23. *vers. quare obligatio*. Graff. *in decis. aur. p.* 1. *lib.* 2. *c.* 19. *n.* 8. Diana *d. p.* 1. *tract.* 14. *res.* 27. *cum seqq.* Paul. Fraxinel. *de obligat. Sacerd. sect.* 4. *concl.* 4 §. 1 Vgol. *de potest. Episc. cap.* 14. *n.* 3. Capellanus obligatus singulis diebus Missam pro aliquo celebrare, potest in quolibet anno aliquando pro se, vel pro aliis sacrificium applicare. Ita Nald. *in sum. verb. Missa n.* 7. Homobon. *de examine eccles. p.* 3. *tract* 14. *c.* 1. *q.* 3. *res.* 2. Diana *moral. res. p.* 4. *tract.* 4. *res.* 86. vbi etiam Fraxinel. *de sacerd. oblig. sect.* 4. *conclus.* 4. §. 21. subdit quòd sacerdos obligatus ad dicendam Missam quotidianam pro aliquo, non tenetur tres Missas in natiuitate Domini pro eo celebrare.

Capellaniam habens cum onere celebrandi Missas, an teneatur illas per alios celebrare tempore infirmitatis? Vide Marc. Anton. Genuens. *in praxi Archiepisc. Neapol. c.* 47. Petr. Nauar. *de restit. lib.* 2. *c.* 2. *n.* 210. Hurtad. *de Sacram disp.* 4. *de sacrific. Missa diffic.* 1. Galet. *in marg. casuum conscientiæ verb. Missas*, Aloys. Ricc. *part.* 2. *decis.* 210. *& dict. resolut.* 340. Fraxinel. *d. sect.* 4. *concl.* 4. §. 13. ex quorum mente resolue Capellanum infirmitate præpeditum post octo, vel decem dies per alios celebrare teneri; nam quod est datum ob causam, repetitur, si ex infirmitate recipientis non potuit adimpleri, *l. si pecuniam in princ. ff. de cond. ob causa data*. Vnde *Rota in Pampilonen. celebrationis Missæ Lunæ* 7. *Febr.* 1594. coram *Illustriss. Mantica*, vt videre est in eius *decis.* 262. censuit beneficiatos, qui tenentur celebrare Missam in qualibet quinta feria ad honorem sanctissimi Sacramenti pro suffragio animæ testatoris, teneri celebrare Missas, quas lite pendente prætermiserunt, me citato *in hoc loco* Castr. Palao *dict. disput.* 1. *puncto* 6. *n.* 25.

32 Capellanus, qui ex promissione, vel fundatione tenetur celebrare certas, & peculiares Missas, veluti *de Spiritu sancto, de Beatissima Virgine, vel de Requiē*, malè agit, si alias celebret, absque iusta causa; qualis erit si in eum diem incidat solemnitas alicuius Sancti, etiamsi de eo celebretur officium simplex, tunc etiam videtur posse Missam illius diei celebrare. Colliges hæc ex Nauar. *in man. cap.* 25. *num.* 155. Sà *verb. Missa num.* 48. Fr. Emman. *in sum. tom.* 2. *c.* 248. *num.* 9. Henriq. *lib.* 9. *de Missa cap.* 23. *num.* 6. Soar. *tom.* 4. *disp.* 83. *sect.* 3. *vers. in quo est magna*, Azor. *p.* 1. *lib.* 10. *cap.* 32. *quæst.* 5. Ludou. Miranda *in man. Prælat. tom.* 1. *q.* 41. *art.* 11. *concl.* 2. Reginald. *lib.* 29. *n.* 208. Posseuin. *cap.* 2. *num.* 44. *ad finem*, Barthol. ab Angel. *dial.* 5. *de Missa* §. 740 *&* 806. Fraxinel. *de obligat. Sacerd. sect.* 4 *conclus.* 4. Beja *p.* 1. *casu* 23. *vers. primum ostendo*, Vgolin. *d. cap.* 14. *num.* 4. me citato *in hoc loco* Castr. Palao *d. disp.* 1. *puncto* 6. *num.* 26. Ioan. Baptist. Scorr. *de sacrif. Missa lib.* 2. *c.* 17. *num.* 4. Perez de Lara *de Capellan. & anniuersar. lib.* 2. *cap.* 8. *n.* 33. Fagundez *de quinque Ecclesiæ præceptis, part.* 1. *lib.* 3. *c.* 9. *num.* 6. *& cap.* 10. *num.* 12. Quamuis contrarium, immo ex iusta causa licitam esse hanc permutationem existimauerint, Timoth. *de sacrific. Missæ tract.* 3. *q.* 43. Sot. *in* 4. *dist.* 55. *qu.* 2. *art.* 3. *concl.* 1. Molfes. *in sum. tom.* 1. *tr.* 3. *c.* 15. *n.* 26. Alex. Segala *de triumpho anim. purgantium, cap.* 6. *dub.* 6. Homobon. *de examine eccles. part.* 1. *tract.* 4. *cap.* 14. *quæst.* 126. Gauant. *in comment. ad rub. Missal. part.* 3. *tit.* 12. *n.* 20. 22. 24. *&* 25.

Verùm, qui ex titulo, vel conuentione tenetur in aliqua Ecclesia, vel Altari celebrare, non potest absque peccato mortali alibi celebrare, nisi hoc faciat ex iusta, & rationabili causa; quia aliter non adimplet voluntatem, & intentionem testatoris, nec præstat id, ad quod fuit electus, & assumptus. Ita Syluest. *verb. Missa* 1. *quæst.* 10. *ad finem*. Nauarr. *in man. cap.* 25. *num.* 134. *& de Orat. cap.* 5. *num.* 2. *&* 12. Henriq. *lib.* 9. *cap.* 23. *num.* 5. Graff. *in decis. aureis part.* 1. *lib.* 2. *cap.* 53. *n.* 9. *& tom.* 1. *consil. sub tit. de præbendis consil.* 4. *num.* 1. Posseuin. *dict. c.* 2. *num.* 25. *vers. quæritur* 2. Vgolin. *dict. cap.* 14. *num.* 4. *vers. verum*, Azor. *d. lib.* 10. *cap.* 24. *q.* 8. *& part.* 2. *lib.* 6. *cap.* 24. *quæst.* 7. Fraxinel. *de obligationib. Sacerd. sect.* 4. *conclus.* 4. §. 9. me citato *in hoc loco* Castr. Palao *d. disp.* 1. *puncti.* 6. *n.* 26. Marc. Anton. Cuch. *lib.* 5. *instit. maior. tit* 6. *num.* 69. Ceuall. *communium contra commun. quæst.* 686. *num* 6. Stephan. Grat. *discept. forens. tom.* 1. *cap.* 73. *num.* 4. Ludou Beia *in resp. casuum conscient. part.* 1. *casu* 12. *in fine, & casu* 23. *vers. nec obstat*, Bonacin. *de Sacram. disput* 4 *quæst. vlt. puncto* 7. § 4. *num.* 2. Monet. *de commutat. vltim. volunt. cap.* 5. *q.* 11. *concl.* 10. *num.* 394. *& c.* 10. *q.* 5. *concl.* 4. *num.* 242. Homobon. de Bonis *de examine Eccles. tract.* 4. *cap.* 13. *q.* 123. Stephan. Fagundez *de quinque Eccles. præceptis part.* 1. *lib.* 3. *cap.* 9. *num.* 2. Gauant. *in comment. ad rub. Missalis part.* 3. *tit.* 12. *n.* 7. Diana *d. part.* 1. *tract.* 14. *res.* 29. Melch. Phœbus *Lusit. decis.* 154. *num.* 13. *cum seqq. part.* 2. vbi probat esse peccatum mortale celebrare Missarum suffragia vltra locum à defuncto electum, & quòd hoc etiam procedit contra causam piam, & fauorabilem, Aloys. Ricc. *in praxi fori Ecclesiast. decis.* 405. *in* 1. *edit. & resol.* 342. *in* 2. *edit.* vbi *num.* 4. *&* 5. † legitimas causas 34
non celebrandi in Altari designato connumerari posse ait, si Altare ipsum esset destructum, vel adesset inundatio aquarum.

In eadem tamen Ecclesia, Altari impedito, si fieri 35
potest, propter testatoris deuotionem celebrandum est, donec Altare construatur, vel reparetur, Marc. Anton. Genuens. *in man. Pastorum cap.* 72. *num.* 4. quem citat Fraxinel. *d. sect.* 4 *concl.* 4. §. 11. Si verò in ea celebrari non possit, veluti quia violata est, vel aliud iustum adest impedimentum, Capellanus alibi debet celebrare, quando intentio testatoris circa hoc est dubia: nam credibile est omninò fundatorem principaliùs voluisse Missarum fructum sibi, & suis defunctis applicari, quàm loci particularis venera

venerationem, Azor. *d. cap. 24 quæst. 4.* Fraxinel. *d. concl. 4.* § 11. Sed si principaliter intenditur honor loci, vel temporis, vel Sancti, aut ministerium aliquod tali loco, aut tempore celebrandum, tunc extra locum, & tempus signatum non currit obligatio, Gallet. *dict. verb. Missa 2.* Quæ quidem principalis resolutio vera est, etiamsi Sacerdos velit celebrare alibi, quàm in Altari designato de consensu hæredum: nam adimplenda est voluntas testatoris, cui nequeunt hæredes derogare: ita post Marc. Anton. Genuens. *d. cap. 27. num. 11.* tenent Fraxinel. *d. concl. 4.* §. 10. Aloys. Ricc. *d. resolut. 341. n. 5. in fine.*

36 Si verò absque iusta causa alibi celebret, peccabit mortaliter, si sæpiùs faciat, veluti contra obligationem in re graui; non tamen tenebitur iterum in eodem Altari, vel Ecclesia celebrare, aut ad aliquam restitutionem, vt compenset Sacrificia alibi facta, quia non priuauit fundatorem fructu Sacrificij. Ita Possevin. *cap. 2. num. 25. vers. quæritur 2.* Fraxinel. *d. sect. 4 concl. §. 3.* Contra Azor *part. 2. lib. 6. cap. 24 quæst. 7.* atque alios asserentes teneri ad aliquam restitutionem, eo quod non adimpleuerit fundatoris voluntatem. Aduertas tamen posse in his Episcopum dispensare; puta, vt qui in Academia ratione studij abest, satisfaciat oneri celebrando in alio loco, tempore, & hora. Ita Henriq. *d. lib. 9. cap. 24 §. 4. in fine*, me citato *in hoc loco* Castr. Palao *dict. disp. 1. puncto 6. num. 27.* Iacob. de Graffiis *in decis. aureis part. 1. lib. 2. cap. 53. num. 11.* Bonacin. *d. punct. 7. § 1. num. 3.* Moneta *d. cap. 5. quæst. 11. num. 368.* Homobon *d. q. 123.*

37 Capellania Sacerdotalis iudicanda est, si illius verba essent, *vt in ea præsentaretur, aut nominaretur Presbyter, siue Sacerdos*, quamuis non alia adessent, quæ apponi plerumque solent, nempe, *qui celebret Missas*, aut his similia, quia his adiunctis certior apparet resolutio: tunc enim Capellanus debet esse actu Sacerdos tempore prouisionis, & impetrationis. Ita Mandos. *in tract. annalium casuum num. 8.* Dec. *in cap. cum in cunctis §. inferiora num 22. de elect. & cons. 129. incip. pro tenui, num. 5.* Rebuff. *in repet. cap. extirpandæ §. qui verò, notab. 2. de præbendis.* Spin. *de testam. glos. 4. num. 67.* Perez *l. 1. vers. notabile est etiam dubium. tit. 6. lib. 1. O. d. n.* Gutier. *consil. 1. num. 11. & cons. 2. per totum.* Nicol. Garcia *de benefic. p. 7. cap. 1. à num. 58.* Monet. *de commut. c. 10. n. 14.* Campan. *id diuers. Iuris Canon. r. 7. cap. 6. num. 10.* me citato *in hoc loco* Castr. Palao *in opere moral. tom. 2. tract. 13. disput. 1. puncto 6 num. 11.*

38 Sic † quoque si testator leget, aut statutum, vel consuetudo habeat, quod *prouisus de Capellania sit Sacerdos, vel Capellanus*, oportet, vt sit actu Sacerdos, non autem clericus tantùm, vt per Zechium *de Repub. Eccles. tit. de beneficiariis num. 4. notab. vlt. vers. quo verò ad Ordinem*, Cardin. Tusch. *pract. concl. lit. B, concl. 57.*

39 Sic etiam † quando fundator, vel statutum diceret, *quod prouisus de Capellania sit Capellanus, vel Sacerdos*, requiritur quòd sit actu Sacerdos, cùm dictio, *vel*, stet declaratiuè. Ita Zerola *in praxi Episcop. part. 1. verb. beneficium §. 7. concl. 5. principal. 8.* Perez de Lara *de Capellaniis lib. 1. c. 5. à n. 11.* & ita sæpiùs in Rota

40 decisum est † quandò verba respiciunt actum præsentationis, scilicet, *præsentetur Presbyter*, tunc præsentandus debet esse actu Sacerdos; si verò verba Presbyterum significant, & prosecutionem præsentationis respiciant, vt scilicet, *præsentetur, qui celebrare teneatur*, tunc satis est quod sit habitu Presbyter, quamuis nõ sit actu. Ita Gratian. *d. c. cap. 133. num. 5.* Monet. *d. cap. 10. quæst. 4. num. 138. & 145.* tentũ fuit *in d. Lucana capellania 4. Decembris 1595* coram *D. Gypsio, & in Forolinien. Capellania 13. May 1589.* coram *Illustrissimo Seraphino*, inter eius impressas *decis. 871.* & reperitur apud Nicol. Garc. *d. cap. ... num. 66. & in d. Romana Capellania 19. Martij, & 14. Nouembris 1586.* coram *D. Pamphilio, & in Placentin. iurispatron. 8. Iunij 1573.* corã *Card. Blanchetto*, quam refert, hanc sententiam sequutus Aloys. Ricc. *in praxi fori Ecclesiast. resolut. 339.* Iuuat decisio *Sacræ Congreg. Concilij in vna Materanen. 8. Ianuarij 1608.* quam refert *in Collect. ad Concil. Trid. sess. 25 de reform. cap. 5. num. 9.* in qua fuit decisum *Sacerdotium actu requiri stante dispositione testatoris in fundatione duarũ Capellaniarum, vt per beneficiatos prouideretur clerici Sacerdotes, qui teneantur, & debeant Missas celebrare, & arbitrio Capituli deseruire, vel ipsis impeditis per alios substituendis à Capellanis eisdem, & à Capitulo approbãdos.*

Contrarium tamen sustinent multi Doctores 41 summæ sapientiæ, & auctoritatis, resoluentes quòd si iubeatur præsentari in patronatu, vel Capella absolute Presbyter Capellanus, sufficiat si præsentetur non Sacerdos, dummodo sit clericus primæ Tonsuræ, & legitimæ ætatis, adeo vt intra annum possit Ordinem Sacerdotalem consequi, dummodò etiam verba non sint concepta negatiuè. Ita per text. *in c. fin. de instit. lib. 6.* ibi, *defectus sacrorũ Ordinum non repellit præsentatum quando est ætatis legitimæ vt possit intra annum ordinari*, &c. resoluunt Lambert. *de iurepatron. part. 1 l. 2. fol. 9. q. 7 art. 7 princip. art. 27. à num. 1* Roland. à Valle *consil. 47. num. 6. vol. 1.* Spin. *in speculo testament. glos. 4. principali num. 68.* Flamin. *de resignat. lib. 3. quæst. 9. num. 1.* Ceuall. *commun. contra communes quæst. 69. num. 9. cum sequentibus*, Ioan. Bapt. Ferret. *cons. 305. n. 3.* vbi quod Ordo annexus beneficio censetur per modum aptitudinis requisitus, & non actu, id est non contemporaneè cum ipsa electione, Gironda *de priuil. giorñ, seu exceptionum explication. num. 117.* Gonzal. *ad regul. 8. Cancellariæ glos. 5 in princip. num. 74. & à num. 104.* Stephan Gratian. *discept. forens. cap. 153. num 2. cum seqq.* Honeda *de incomp. benefic. part. 1. cap. vlt. num. 19. & 20.* Mari Anton. *var. resolut. lib. 1. resolut. 2. & 4.* Zerola *in praxi Episcopor. verb. beneficium §. 7. concl. 4.* Homobon de Bonis *de examine eccles. part. 3. tract. 14. cap. 1. quæst. 3 vers. respondetur quoad primam partem*, Fagundez *in quinque Ecclesiæ præc. part. 1. lib. 3. cap. 9. n. 3.* Lotter. *de re benefic. lib. 2. quæst. 47. n. 51.* Diana. *resolut. moral. part. 4. tract. 4. resolut. 227.* Quaranta *in sum. Bullarij part. 2. verb. seruitium Capellaniæ*, Perez de Lara *dict. cap. 5. num 16.* qui post Ioan. Baptist. Ferret. *citato loco* ait quòd si fundator requirit Presbyteratũ per verba affirmatiua, seu mixta, incipiendo ab affirmatiuis, sufficit præsentare idoneum ad Presbyteratum: si verò vtatur, seu incipiat verbis negatiuis, seu aliàs quando verba sunt clara, debet præsentari actu Sacerdos, multis ad id impulsus rationibus, ea præsertim, quòd vna quælibet persona in sua dispositione videtur velle adhærere dispositioni Iuris communis, ex Bart. *in l. hæredes mei §. cum ita, num. 4. ff. ad Trebel.* Afflict. *decis. 44. num. 10.* Decian. *consil. 1. numer. 20. lib. 1.* in terminis nostris Perez de Lara *de Capellan. lib. ... cap 5. à num. 20.* Caualer. *decis. 251.* Alphons. de Leone *dict. q. art. 4. prax. 6. num. 26.* Sed beneficium, cui est annexum Sacerdotale ministerium, impetrare à Iure non vetatur, qui eo caret, licet teneatur intra annum à die possessionis requisito Ordine insigniri, per *cap. cum in cunctis, de elect. & Clement. generalem, de ætate, & qualit.* ac Concilium Trident. *sess. 22. de reformat. cap 4. & sess. 24.* similiter *de reformat. cap. 12.* Ergo sequitur quòd iste iuris

tucis patronatus institutor esse visus est, vt huiusmodi Capellanus eueheretur ad Presbyteratum infrà annum, & sic quòd esset aptitudine, non actu Sacerdos: quam tamen sententiam declarat multipliciter Gratian. *d. c.* 133. *à n.* 13. vt procedat dummodo per consuetudinem non seruetur contrarium, quod debeat per se ipsum celebrare, & residere, quia talis consuetudo esset seruanda: vel dummodo non simus in Capellaniis existentibus in Ecclesiis Cathedralibus, quarum redditus consisterent in distributionibus quotidianis, nam tunc non posset deseruire per substitutum in celebrando, vel residendo. Vel dummodo qualitas Sacerdotij non sit annexa beneficio actualiter ad ipsius præsentationem; nam tali casu oporteret quod tempore præsentationis sit Sacerdos.

42 Sed à prima sententia non est recedendum, quæ multis sacræ Rotæ Roman. & S. Cong. decisionibus innititur, quas supra retulimus: ad fundamentum verò contrariæ opinionis supra relatum respondetur nequaquam illum, qui non est actu, sed aptitudine Sacerdos, dici verè, absolutè, & simpliciter Sacerdotem, vt patet, & sic in eo non verificantur verba requirentia Sacerdotium, & ideò allegata per Flamin. *dict. quest.* 9. *num.* 36. nec non Concil. Trident. ac iura suprac itata loquuntur de beneficio Sacerdotium requirente, non tamen actu; nec etiam obstat decisio Rotæ relata a Gonzalez *vbi proximè num.* 85. *in Pamphilonem. Sacrificij* 11. *Februarij* 1591. coram *Card. Mantica*, vbi fuit tentum, vt non obstante fundatione quod ad Cappellaniam præsentarentur, & instituerentur Presbyteri, illa nihilominus Capellania non sit Sacerdotalis: non solùm ea ratione freti idem Mantica, & reliqui Domini Auditores in eam deflexerunt sententiam, quò per illa verba non dicatur necessarius Ordo Sacerdotalis, sed insuper, quia obseruantia subsequens opitulata est, quandoquidem licet sæpe fuissent in ea præsentati Presbyteri, aliquando tamen clerici inferiores.

43 Si tamen Capellania fundata sit, quòd Capellanus celebret, seu debeat celebrare tot Missas, tenet vna sententia Capellaniam debere esse Sacerdotalem actu, ex eo quòd fundator volens quòd Capellanus Missas debeat celebrare, videtur voluisse præsentandum esse Sacerdotem, vt illas possit celebrare. Ita Perez *d. l.* 1. *gloss.* 2. *ad finem, vers. notabile etiam est dubium*, Quintanaduen. *Ecclesiast. con lib.* 4. *numer.* 67. Gutiere *consil.* 1. *num.* 12. *& consil.* 2. *num.* 15. Fr. Emman. *quest. Regularium tom.* 2. *q.* 122 *art.* 2. *ad finem.* Alij dicunt per onus celebrandi iniunctum, Capellaniam esse Sacerdotalem; non tamen actu, sed aptitudine, ex quorum numero sunt Spin. *d. gloss.* 4 *num.* 68. Ceuall. *d. q.* 693. *à num.* 6. & Pallad. *differ.* 1 ... *à num.* 14. & faciunt quæ Azor. *p.* 2. *lib.* 6. *cap.* 24 *q.* 3. *&* 4 quatenus refert procedere in fundatione personæ Ecclesiasticæ, & primam asserit locum habere in fundatione laici. Sed verior sententia est Capellaniam non esse Sacerdotalem, neque actu, neque aptitudine, ex eo quòd in fundatione dicatur Capellanum debere celebrare Missas, seu diuina Officia, sed posse prouideri simplici clerico 14. annorum. Ita Sà *verb. beneficium, num.* 18. *& verb. Residentia, num.* 10. Nicol. Garc. *de benefic. part.* 7. *cap.* 1. *num.* 85, me citato *in hoc loco* Castr. Palao. *d. punct.* 6. *num.* 18. *in princ.* Molin. *de commut. vltim. volunt. cap.* 10. *num.* 140. *&* 143 Azor *p.* 2 *lib.* 3. *cap.* 8. *quæst.* 5 *ad finem*, dicens nunc consuetudine receptum esse, vt Capellani simplex tantùm beneficium habentes liberi sint ab obligatione residendi, asserénsque hoc tamen locum habere in his Capellaniis, quibus nullum præceptum residendi est impositum ex peculiari ipsarum institutione, vel statuto, seu consuetudine speciali, Azeued. *consil.* 10 *à num.* 4 Perez de Lara *d. lib.* 2. *cap.* 7. *num.* 7. *& cap.* 8. *num.* 42. me citato *in hoc loco* nouissimè Alphons. de Leone *d. q.* 4 *praxi* 6. *n.* 212. & quia elegans stat pro hac parte Rotæ Rom. *decisio in Roman. Capellaniæ die Lunæ* 23. *Ian.* 1589. coram *Card. Pamphilio* sen. aliqua illius verba hic sunt scribenda, & sequuntur. *Domini attēta resolutione Illustriss. virorum Dominorum sacri Concil. interpretum in causa Pistorien. quod præsentandus necessario non debet esse Presbyter, ex eo quod in fundatione dicatur, Capellanum debere celebrare diuina officia, quia iuxta allegat. L. ...* 35. *nisi expressè caueatur, quod per se ipsum hoc agat, satis censetur promissum voluntati testatoris, si per alium diuina celebrare faciat, ad reg. qui per alium facit, &c.* & tradit Card. *in cap. de multa, in fin. vers. quinto quæro de præbend.* Recesserunt *à resolutis in hac causa, & dixerunt Capellaniam non esse sacerdotalem, quia ex verbis fundationis non adstringitur Capellanus ad deseruiendum in Capella in diuinis, & Missas celebrandas per seipsum, & cum simus in beneficio simplici, in quo ex generali quadam totius Orbis consuetudine, non requiritur residentia*, vt post Card. tradit Imol. *in cap. fin. num.* 9. *de cler. non resid.* sufficiet, quod deseruiat per substitutum, ad notata *in cap. super eo, de præbend. in* 6. Lap. *d. alleg.* 35. *num.* 4. *cap.* 117. *sub num.* 2 Card. *d. cap. de multa in fin.* Decius *in cap. cum omnes in* 2. *dec. num.* 55. *de constit. cum alijs allegatis*, &c. Quam decisionem refert Marcus Antonin. *resolut. var. lib.* 1. *resolut.* 4 *in fin.*

Ex qua collige, † Capellaniam non requirere residentiam personalem, cui est annexum onus celebrandi certas Missas singulis hebdomadis, cum possit per substitutum deseruiri. Ita Zerol. *in praxi Episcop., art.* 1 *verb. beneficia*, §. 8. *pag.* 51. Aloys. Ricc. *in praxi fori Ecclesiastici decis.* 199. *in* 1. *edit. & resol.* 317. *in* 2. *edit.* Azor. *dict. cap.* 8. *q.* 5. Gonz. *d. lib. gloss.* 5. *n.* 89. vbi *num.* 100. limitat, nisi expressè contrarium esset dispositum in fundatione, limitat etiam *num.* 108. in Capellaniis existentibus in Ecclesiis Cathedralibus, quarum redditus consisterent in distributionibus quotidianis; nam tunc non posset deseruiri per substitutum in celebrando, neque residendo. Ita Grat. *dict. cap.* 133. *à num.* 13. Et licet idem Gonz. *vbi supra num.* 107. asserat consuetudine legitimè introducta posse Capellaniam fieri residentialem; melius tamen contrarium sequeretur cum Aloys. Ricc. *dict. resolut.* 237. *in fin.* vbi dicit, quòd Capellanus ex eo quòd gesserit actum gratuitum in eius libertate consistens, nulla potest dici acquisita seruitus residendi, iuxta resoluta per Cyn. *in l.* 2. *quæst.* 3. *C. quæ sit longa consuetudo*, Bald. *in l.* 1. *C. de seru. tutibus, & aqua*, Abb. *in cap. quod translationem column.* 2. *de officio legati* Vide bonam decisionem Rotæ *in Aquilana Capellaniæ* 26. *Martij* 1629. coram *R. P. D. Merlino*, & Alphons. à Leone *d. q.* 4. *praxi* 6. *num.* 217. *cum seqq.* 44

Vtrùm verò ex consensu patroni possit Episcopus pro vna vice Capellaniam requirentem actu Presbyteratum non Presbytero conferre? Posse tenent Lambert. *de iurepatron. lib.* 2. *part.* 7. *q. princ. art.* 30. *num.* 11. & q. 10 *art.* 10. Zerol. *in praxi Episcopor. part.* 1. *verb. beneficia*, §. 7. *vers. tertia conclusio fallit*, & *verb. iuspatronatus vers. decimoquinto dubio*, Perez de Lara *de Capell. lib.* 2. *cap.* 5. *à num.* 28. Seraphin. *decis.* 871. *num.* 4. Antonin. Diana *moral. resol. part.* 4. *tract.* 4. *resol.* 227 *vers. & tandem* Conditio namque apposita in fundatione potest mutari cum consensu Episcopi, & patroni, Mil. *in repert. verb. Patronus*, Roch. *de iurepatr.* 45

iurepatr.in verb.pro eo quòd diœcesanus, num.32. cum seqq. Perez de Lara *d.c.5.n.30.*

46 Verùm contrarium, immo non posse Episcopum cum consensu patroni dispensare, etiam pro vna vice, contra ordinationem fundatoris, verius mihi videtur, ex *Clem quia contingit, de relig.domib.* & tenent Azeued.*l.5.num.2.tit.6.lib.1.noua recop.* vbi testatur se iam vidisse per Cancellariam Pincianam in gradu de fuerca, iussum annullari similem prouisionem de patroni consensu per Episcopum factam contra fundationis qualitates, & quòd obseruarentur qualitates illius, & secundùm eandem formam iterum prouideretur, licèt aliter sentire videatur *consil.16. n.35.* Gutier. *cons.1.n.19.* Francisc. de Carpi *de executor.testament.lib.3.cap.4. n.34.* nouissimè Marcel. Vulpe *in praxi sud.cap.49.num.25* Nicol.Garc. *de benefic.part.7. cap.1.n.107.* vbi reddit rationem, quia text.*in dict.Clem.quia contingit*, generaliter loquitur, & non probatur Iure quòd in vno casu auctoritate Episcopi possunt relaxari disposita per fundatorem, Monet. *de commut.vltim.volunt. cap.5. num.302.* Castrus Palao *in opere morali tom.1.tract.13.disp.1.puncto 6.num. 22.* Et fauet dispositio Concilij Trid. *sess. 25.de reform.cap.5.* dum decidit non posse iam Episcopum tollere qualitates appositas in fundationibus beneficiorum, super quo *sacra Congregatio Concilij*, quam refert Nicol.Garc. *d.part.7 cap.1.num.99. vers.quarto*, vbi *num.112.vers.secundo*, censuit nec de consensu patronorum posse Episcopum dispensare cum minore 25. annis ad Capellam simplicem obtinendam, ad quam ex fundatione est præsentandus Sacerdos.

47 Superest nunc vt videamus an & quando Capellania sit incompatibilis cum alio beneficio residentiam requirente? In quo dubio vera sententia tenet Capellaniam fundatam cum onere celebrandi non esse effectam residentialem, cum sufficiat quòd in tali Ecclesia Missæ, & diuina Officia celebrentur per alium, nec ob id est electa industria personæ, cum possit per quemlibet Sacerdotem explicari. Ita Hoied. *de incomp.benef.p 2.c.1.n.2.* Sanch. *in opusc.moral. lib.7.cap.1.dub.48. num.14.* Steph. Gratian. *March. decis.155.num.4.cum seqq. & d.discept.133.à n.16. ad num.19.* cum Nauar. & Gonzalez tenet quòd vt dicatur beneficium sub eodem tecto ad inducendam incompatibilitatem: est necessarium vtrumque beneficium requirere idem ministerium in eodem loco, & Capella, itavt beneficiarij, & Capellani conuenire debeant in vnum, & faciant eadem munera, secus si Capellaniæ essent intra eandem Ecclesiam institutæ ad diuersas causas & fines diuersos, & ad faciendam separatam congregationem. Vnde *Sacra Congregat. Conc.* de qua *in meis Collect.ad Concil.Trident.sess.7.de reform.cap.4.n.10.* censuit quòd Capellania habens onus celebrandi certas Missas, coadiuuandi in cura animarum Ecclesiæ Plebanatus, est beneficium incompatibile cum alio beneficio personalem residentiam requirente. Et *in eadem S.Congreg.Ferrar.4. Decembr.1617.* fuit resolutum quòd Capellanus in Ecclesia Cathedrali tenetur ad residentiam stante fundatione suæ Capellæ cum onere quarumdam Missarum, & inseruiendi in choro.

48 Plura de sacrificio Missæ, de eius effectibus, valore, & partibus, tempore, loco, & quibus vestibus, ac vasis sit celebrandum, & quando fideles eius præcepto satisfaciant, vide Innoc.III. Mich. Timoth Ioan. Baptistam Scort. Alexand. Alen. Antonium Honcal. & Martin. de Friaz *in suis tract.de sacrificio Missæ*, Florum *in exposit.Missæ* Serran. Episcop. Arcenen. *in exposit.Missæ sacrosanctæ*, Ragus. *de Missa in Ecclesia*, Iodocum Coccium *tom.2.thesauri Catholici lib.6.a.4.* vbi plures auctoritates ex sacris Scripturis, Græcis, & Latinis Patribus diligenter refert, Repert. Inquisit. *verb.Missa*, Caietan. *in opusc.de sacrificio Missæ*, Barthol.ab Angelo *in examin.Confess. dialog.5. de Missa*, Card.Bellarm. *in controuers. Cathol. lib.1.de Missa*, Sot. *lib.9.de iustit.quæst.2.art.1.* Fr.Emman. *in sum.tom.1.cap.242.de Missa*, Henriq. *in sum.lib.9. de vero Missæ Sacrificio*, Gab.Vasq. *in 3.p.*S.Thom. *tom. 3.quæst.85. disput.2.0. cum sequentib.* Coninch. *dict. quæst.83.* & *ibi* Nugnus, Iacob.de Graff. *in aureis decis.part.1.lib.2.c.9 cum sequent.* Domit. Chamer. *in tract.de septem Sacrament. nouæ Legis tr.4 de Eucharist.tit.de Sacrific.Missæ*, Nald. *verb Missa*, Azor. *instit.moral.p.1 lib.10 cap.18.cum sequent.* Luc.Pinel. *tract.de Missa*, Mich.Zanar *p.1 direct.Theolog de Eucharistia cap.13.de Missa.* Ioan. Domin. Montagnol. *in disput.de valore Missæ*, Binsfeld. *Enchirid. Theol. past.de Sacram.Euchar.c.6.* Muanda *in manuali Prælat.p.1. q.40.cum sequenti*, Suar. *tom.3.disput.82.* Sa *in aphor.verb.Missa*, Galet. *in margar. casuum conscientiæ eodem verbo*, Læl. Zech. *de Sacrament tract.1.de Missa*, Cardin.Tolet. *in instruct.conscientiæ lib.2.* Francisc.de Pitigianis *de Sacram. distinct.13.* Petr.de Ledesm. *in summ.part.1.de Sacrament. Eucharist.cap.17. cum sequentib.* Balduin. iun. *super opera controuersiarum Bellarmini p.2.lib.4.* Valer.Reginald. *in prax. fori pœnit.lib.29.num 143.cum sequentibus*, Fernandez *in examine Theologiæ moralis p.3.c.5.de Sacrificio Missæ*, Vincent.Filliuc. *quæst.moral.tract.5.* Molfesan *sum. moralis Theolog.tract.3.cap.9.cum sequentibus.* Bonac. *de Sacram. disp.4. quæst.vltima*, Ioan. Baptista Bertis *de Missa*, Paul. Fraxinel. *de Sacerdotum obligationibus ad Missas pro aliis ex iustitia celebrandas*, Vincent. Ferdin. *in mixt.sup.de Sacrific.Missæ ad cap.cum frangitur, de consec.dist.2.p.4.* Ioan.Posseuin. *de officio Curati c.2.* Anton.Ruteum *de fructu Sacrificij Missæ.*

ALLEGATIO XXV.

Episcopi approbatio, an & quando requiratur, vt Sacerdos Christi fidelium Confessiones audire valeat?

SVMMARIVM.

1 *Sacerdos ex vi suæ institutionis, & Ordinis sacerdotalis non est sufficiens, ac idoneus minister Sacramenti Pœnitentiæ antequam talis approbetur ab Episcopo.*

2 *Verbum*, non posse, *indicat carentiam, & actum contra gestum omnino reddit nullum.*

3 *Confessiones inualidè audit non approbatus.*

4 *Confessario non approbato ignoranter confessus quoad Deum est absolutus.*

5 *Confessarius, qui absoluit sine sufficienti iurisdictione, ad quod teneatur.*

6 *Sacerdos vt inualidè administret Sacramentum Pœnitentiæ laicis, aut clericis, debet esse per examen, aut alia ratione approbatus ab Episcopo, saltem electo, licet nondum consecrato.*

7 *Archiepiscopus dum actu visitat, potest absoluere subditos suffraganeorum tam per se, quàm per alios.*

8 *Vicarius Episcopi potest ex generali commissione facultatem audiendi Confessiones aliis concedere.*

9 *Abbates sæculares exempti habentes iurisdictionem quasi Episcopalem possunt Sacerdotes sibi subditos ad audiendas Confessiones approbare.*

10 Capitulum Sede vacante potest approbare, & exponere Confessores per Vicarium a se electum.
11 Licentia audiendi Confessiones debet gratis dari.
12 Curam animarum ad tempus mandans alicui Episcopus sciens, & volens, censetur illum approbare.
13 Approbare aliquem Sacerdotem ad administranda Sacramenta, idem est, atque illum approbare ad Confessiones audiendas.
14 Doctores, ac Lectores in Theologia, vel iure Canonico, & alii siqui praedicatores tenentur petere ab Episcopo approbationem ad audiendas Confessiones.
15 Doctores insignes licentiam petentes ad audiendas Confessiones non censentur approbati quamuis illis iniustè negatur.
16 Approbatus ad audiendas Confessiones reputatur ille qui habuerit actu Parochiale beneficium, & non sufficit habuisse.
17 Parochialis beneficij nomine quid veniat, ostenditur.
18 Prouisus de Parochiali Ecclesia per concursum censetur approbatus idoneus minister ad audiendas Confessiones dumtaxat in ea Ciuitate, vel oppido vbi sita est Parochia.
19 Prouisus de Parochiali, an sit vbique intra eandem diœcesim eligibilis virtute Iubilaei ad Confessiones audiendas.
20 Episcopi vigore priuilegij de quo in cap. vltim. de pœnitent. in suum Confessarium eligere an possint Sacerdotem sibi non subditum, qui à proprio Ordinario non fuerit approbatus? & num. 22. vbi resoluitur negatiuè.
21 Approbatio ad audiendas Confessiones non requiritur vt fiat in scriptis.
23 Sacerdos inualidè Sacramentum Pœnitentiae administrans credens Superiorem ratam habere absolutionem de futuro.
24 Sacerdotes Confessionis ministros nullus praeter Episcopum approbare potest.
25 Parochus non potest alicui Sacerdoti non approbato dare facultatem audiendi Confessiones suorum subditorum.
26 Approbatio ad Confessiones audiendas cuius Episcopi sit necessaria, valde dubium est.
27 Sufficere cuiuscumque Episcopi probatur secundum vnam opinionem.
28 Approbationem Episcopi ipsius pœnitentis requiri secundum alteram opinionem, ostenditur.
29 Approbationem Episcopi ipsius Confessoris necessariam esse, secundum tertiam sententiam refertur.
30 Approbationem Episcopi illius loci in quo fit Confessio, necessariam esse tenet probabilior sententia.
31 Parochus proprius quoad Sacramentalem confessionem ille dicitur, in cuius parochia pœnitentes habitant de praesenti.
32 Scholares, dimisso Sacerdote in patria, possunt in loco studij confiteri.
33 Pœnitens, qui virtute Iubilaei, vel alterius priuilegij facultatem habet eligendi Confessarium approbatum ab Ordinario, non potest eligere Confessarium approbatum ab Ordinario alterius diœcesis, & num. 34. pro contraria sententia referuntur Doctores.
35 Confessarium eligendi facultatem habens ab Ordinario approbatum potest eligere Confessarium ab Ordinario propriae diœcesis approbatum ad certum numerum personarum.
36 Parochus existens extra territorium potest absoluere parochianum suum confiteri volentem.
37 Pœnitentiale forum in loco delicti non sortitur.
38 Parochus potest Confessiones audire suorum subditorum in aliena diœcesi.
39 Intrusus in beneficio sine auctoritate superioris, an habeat iurisdictionem sufficientem, ita vt Confessio illi facta à suis subditis non sit iteranda, ostenditur.
40 Approbatus ab Episcopo absque iudicio sciente non esse idoneum non censetur approbari.
41 Confessarium non solum interius iudicare idoneum debet Episcopus, sed etiam exterius approbare.
42 Approbare potest Episcopus quemcumque Sacerdotem ad Confessiones audiendas absque vllo examine.
43 Licentia delegata audiendi Confessiones non expirat mortuo, vel amoto delegante.
44 Religiosus, qui semel fuit generaliter approbatus, si recedat à diœcesi in qua fuit simpliciter approbatus, & postea iterum redeat, non tenetur nouam quaerere approbationem, dummodo Episcopus facultatem non reuocet.
45 Regulares indigent approbatione Episcopi, si Secularium tantum, quamuis Sacerdotum peccata audire cupiant.
46 Lectores Regulares petentes licentiam audiendi secularium Confessiones, possunt ab Episcopo si voluerint, examinari.
47 Clem. dudum, de sepult. an sit derogata per Conc. Trid. ostenditur.
48 Ordinatio Pij V. de Regularibus semel per Episcopum praeuio examine ad audiendas Confessiones approbatis, & iterum non examinandis ab eodem met, non est reuocata per reductionem priuilegiorum Regularium ad terminos Concilij Trid.
49 Successor in Episcopatu potest vocare ad examen omnes approbatos, quamuis simpliciter, & quos idoneos minime inuenerit, reijcere.
50 Regulares Confessarij ab Ordinariis semel approbati non possunt ab ipsis ab audiendis Confessionibus suspendi, nisi ex noua causa, eaque ad Confessiones ipsas pertinente.
51 Approbationes generaliter & indistinctè, vel determinatè ad locum seu tempus quomodo dandae ostenduntur.
52 Regularium iurisdictio ad audiendas Confessiones restringitur, seu dilatatur per ipsam approbationem Ordinariorum.
53 Licentia ad audiendas Confessiones sub conditione data, illa non impleta, cessat facultas.
54 Regulares semel approbati extra diœcesim Episcopi approbantis possunt Confessiones audire.
55 Licentia concessa ab Episcopo pro audiendis Confessionibus ad suum arbitrium, potest per illum reuocari.
56 Gratia ad beneplacitum Papae, vel Regis, morte Pontificis, vel Regis expirat.
57 Approbatio Sacerdotibus Secularibus semel per Episcopos impensa, an possit reuocari quoties Episcopo videtur? ostenditur.
58 Sacerdos, qui ex commissione, & delegatione speciali Episcopi potest audire Confessiones, dum est excommunicatus communiter occultus valide absolutionem praestat ille, qui huius excommunicationis ignarus non fuit, ostenditur, & num. 60.
59 Gesta per Iudicem delegatum putatiuum non sustinentur ex errore communi.
61 Extrauag. ad euitanda scandala, Martini V. declaratur.
62 Absolutio Sacramentalis inualida est praestita ab eo qui hoc ministerio propria auctoritate se immiscet absque approbatione legitimi superioris.
63 Error communis ad validitatem gestorum non sufficit, sed vlterius oportet vt illum praecesserit titulus officij exercitij.

Regulares

64 *Regulares non indigent approbatione Episcopi ad audiendas Confessiones cum Regularium peccata audire cupiunt.*
65 *Religiosi Confessores non approbati ab Episcopo sæcularium qui sunt de familia suorum monasteriorum, Confessiones audire non possunt.*
66 *Regularis extra Religionem confiteri non potest tempore Iubilæi, quo ei conceditur facultas eligendi quemque idoneum Confessorem.*
67 *Confessarius Religiosus ex deputatis à Prælato, vel electus virtute Bullæ Cruciatæ, vel alterius Iubilæi ab alio Religioso eiusdem monasterij pro aliquo casu Sedi Apost. reseruato, an teneatur etiam approbari ab Episcopo ostenditur.*
68 *Confessores in monasterijs Monialium, quæ sub cura Regularium sunt, non examinantur ab Episcopo.*
69 *Episcopus an possit dare Confessorem Monialibus subiectis Regularibus, quem scilicet voluerit etiam alterius Ordinis, & à suo Superiore tantum examinatũ, ostenditur, & refertur S. Congreg. decisio num. seqq.*
78 *Sacerdos quilibet absque sui Episcopi licentia potest in probabili mortis periculo a quibusuis peccatis absoluere.*
79 *Licet sit degradatus, excommunicatus, irregularis, vel hæreticus.*
80 *Etiamsi adsit Superior, vel de facili possit haberi.*
81 *Mortis articulus dicitur non solum periculum mortis proueniens ex infirmitate, sed quodlibet probabile mortis periculum instans.*
82 *Doctores de confessione agentes referuntur.*

1 NOn omnis Sacerdos ex vi suæ institutionis & Ordinis Sacerdotalis per se loquendo est de iure diuino sufficiens, & idoneus minister Sacramenti Pœnitentiæ: requiritur adhuc iurisdictio, vt validè illud administret, cum nullos absque illa iudiciales actus valeat exercere. Iurisdictio autem non conceditur antequã Sacerdos approbetur idoneus ab Episcopo per examen, aut etiam alia ratione, vt habetur in Conc. Trid. *sess. 24. c. 7.* dum ait nullius momenti absolutionem esse, quam Sacerdos in eum profert, in quem ordinariam, aut subdelegatam non habet iurisdictionem, idem colligitur ex eodem Concil. *sess. 23. de reform. cap. 15.* vbi dicitur nullum posse Confessiones Secularium audire nisi sit approbatus. Ita docent Suar. *tom. 4. disp. 28. sect. 4. n. 9.* Vasq. *tom. 3. disp. 119. num. 55 & sequent.*, Chamer. *de Sacram. tract. 7. de Confess. dub. 12. pag. 477.* Sanch. *de Matrim. lib. 3. disp. 29. num. 15.* Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib. 1. num. 169. cum seqq.* Fagundez *in quinque Ecclesiæ præcepta, præc. 2. lib. 7. cap. 1. à num. 14.* Stephan. Daluin *de potest. Episcop. cap. 13. n. 5.* vbi ait Sacerdotem non approbatum si tentet hoc conficere Sacramentũ, nihil facere non solùm per accidens ob indispositionem, & malam conscientiam pœnitentis, sed etiam per se ex defectu potestatis in Confessario. *& cap. 2. num. 7.* Trullench *in expos. Bullæ S. Cruciatæ lib. 1. §. 7. cap. 1. dub. 1.* Ioan. Lugo *de Pœnit. disp. 5. sect. 2. n. 16. cum seq.* Ioan. Molan. *in compend. Theolog. pract. 1. cap. 13. concl. 1. num. 2.* Zambel. *in repet. morali verb. Confessor quoad auctoritatem num. 5.* Franc. Zype *in consult. Canon. lib. 5. tit. de Pœniten. & remiss. com. 2.* Diana *moral. resol. p. 6. tract. 6. resol. 52.*

2 Ex eoque confirmatur, quia Concil. *d. cap. 15.* vtitur particula illa, *non posse*, quæ cum sit negatio potentiæ indicat carentiam iurisdictionis, & actum contra gestum omnino reddit nullum, vt tenent citati per me *de dictionib. vsufrequent. dist. 168. num. 2.* nam licet in ipsa Ordinis susceptione Presbyteri duplicem recipiant potestatem, alteram Sacrificandi pro viuis, & defunctis, alteram absoluendi à peccatis, Valẽt. *tom. 4. disp. 7. q. 16. puncto 2.* Ægid. Coninch *de sacram. disp. 8. num. 5* Ioan. Sanch. *in select. q. 40 à princip.* Suar. *in part. 3. tom. 4. disp. 25. sect. . ex num. 7.* Torreblãca nouissimè *in practicab. Iuris spirit. lib. 14. cap. 2. num. 15* nihilominus licèt potestas absoluendi à peccatis habitualiter sit cum potestate Ordinis, non tamen manet actualiter vsque dum superadditur explicatio subiecti circa quem exerceatur, Nauar. *in cap. pl. cas. de pœnit. dist. 6. n. 8.* Suar. *d. tom. 4. disp. 9. sect. 3.* Torreblanca *d. lib. 14. c. 1. n. 13. & cap. 4. à num. 8.*

3 Quare non approbatum inualidè Confessiones audire resoluunt Sanch. *de Matrim. lib. 6. disput. 38. num. 10* Ægid. de Coninch *de Sacram. tom. 2. disp. 8 num. 49* Cotolan. *de casibus reseruat. part. 1. sect. 1. art. 20. num. 2* Lauret. de Franchis *in controuers. inter Episcop. & Regul. pag. 28. ad 8* & decisum fuisse de anno 1580. ad petitionem examinatorum diœcesis Leodien. testantur Capeau. *de casibus reseru. cap. 3. q. 1.* Piatec. *in praxi Episcop. part. 2. cap. 1. num. 9. pag. 92.* Paul. Santo *de casibus Papalib. & Episcop. cap. 1. n. 58.* Ioan. Valer. *de different. inter vtrumque forum verb. nullitas differ. 5. num. 1.* Campan. *in diuers. Iuris Canõ. rub. 12. cap. 13. n. 62.* nouissimè me citato *in hoc loco* Bossi. *de triplici Iubilæi priuilegio sect. 3. casu 2. n. 79.* & Torreblanca *d. lib. 14. cap. 1. n. 11.* Vnde iterandam esse Confessionem factam cum Confessario, qui cum falsa licentia Ordinarij excipit aliorum Confessiones, resoluunt Sanch *de Matrim. lib. 3. disp. 22 q. 2.* Megala *in 1. p. lib. 5. cap. 19 n. 12.* Henriquez *de examine eccles. p. 1. tract. 5. cap. . . q.* Ad quod notabis S. D. N. Vrbanum VIII. reuocasse indulta, ac priuilegia omnia etiam per modum communicationis concessa Militiis, hospitalibus, Collegiis, Capitulis, Religionibus, Societatibus, Congregationibus, & Ordinibus quibusuis tam Mendicantibus, quam non Mendicantibus, cæterisque locis piis, & eorum siue earum respectiuè personis audiendi secularium personarum Confessiones absque Ordinarij examinatione & approbatione, vt in sua *Constit.* incipien. *Cùm sicut accepimus, sub dat. die 12. Septemb.* 1628. quam refert Lauret. de Franchis *in controu. inter Episc. & Regul. pag. 172. cum seqq.*

Ille, qui sic confessario non approbato ignoranter confessus fuerit, ob fidem, quam habuit in Sacramento, quoad Deum est absolutus, & si deinde sciuerit confessarium illum non esse approbatum, vel requiri approbationem, tenetur reiterare Confessionem, prout decisum refert Ioan. Valer. *de differ. inter vtrumque forum, verb. nullitas differ. 5. num. 2.* Molfes. *in sum. Theologiæ moralis tract. 7. c. 13. num. 10.* Stephan. Daluin. *d. cap. 13. num. 1. vers. quæ in re*, vbi aduertit pro pœnitentibus hoc in negotio simpliciter, & bona fide procedentibus, nihil quidem fieri virtute iurisdictionis ex parte ministrantis, sed bene ex parte Dei miserãtis, & bonam intentionem pœnitentis, & contritioñe attendentis, & approbantis. 4

† Confessarius verò, qui absoluit sine sufficienti iurisdictione, ad quid teneatur, & quomodo hunc defectum supplere possit? Vide Sot. *in 4. d. 18. q. 4. art. 6.* Cordub. *in sum. q. 7.* Nauar. *in cap. 1. de pœnitent. dist. 6.* latè Cotolan. *d. p. 1. sect. 5. art. 19. n. 3. & 4.* Et qualiter puniantur? Vide Laurent. de Franchis *dict. loco pag. 581.* 5

Quapropter Sacerdos vt validè administret Pœnitentiæ Sacramentum Laicis, aut Clericis, debet 6

eſſe per examen, aut alia ratione approbatus ab Epiſcopo habente iuriſdictionem, iuxta Concil. Trid. *in d. c.* 15. ſufficit autem quod Epiſcopus electus, licet nondum conſecratus, committat alicui iuriſdictionem ad adſoluendum ſuos ſubditos, quia huiuſmodi commiſſio pertinet ad poteſtatem iuriſdictionis, quam Epiſcopus electus iam habet. Ita Sot. *d. q.* 4. *art.* 2. Chamerot. *vbi ſup. dub.* 15. Fagundez *d. lib.* 7. *c.* 2. *num.* 47. nouiſſimè Boſſi. *de ſuplici Iubilai priuilegio ſect.* 3. *caſu* 5. *n.* 59 vbi *n.* 64. *cũ ſeqq.* differit quid dicendum ſi Epiſcopus ſit excommunicatus non toleratus, & ſuſpenſus ab officio, & iuriſdictione. Nouiſſimè Paſtor Ioannes Machad indefeſſi ſtudij, *in libro de el perfecto Confeſſor, y Cura de almas, lib.* 1. *par.* 1. *tract.* 3. *docum.* 3 *à princ.*

7 Archiepiſcopum, dum actu viſitat, poſſe abſoluere ſubditos Suffraganeorum tam per ſe, quàm per alios, poſt Syluest. & alios docent Suar. *tom.* 4. *diſp.* 25. *ſect.* 1. *num.* 14. Valer. Reginald. *d. lib.* 1. *numer.* 34. Ægid. de Coninch *d. diſp.* 8. *n.* 21. *verſ. nota Archiepiſcopum*, Quarant. *in ſumma Bullarij verb. Archiep. auctoritas verſ.* 33 Molfeſ. *in ſumm. Theologia moralis tract.* 7 *c.* 14. *n.* 75.

8 Vicarium Epiſcopi poſſe ex generali commiſſione facultatem Confeſſiones audiendi alijs concedere, tenent Sanch. *de Matrim. lib.* 3. *diſp.* 29. *n.* 14. *cum ſeqq.* Campan. *in diuerſ. Iuris Canon. rub.* 12. *c.* 53. *à n.* 73. Narbona *de appell. à Vicario ad Epiſcopum* ſ. 1. *n.* 203. Monet. *de commut. vltim. volunt. c.* 7. *n.* 4 Boſſi. *d. ſect.* 3. *caſu* 3. *num* 60 vbi limitat in Vicario foraneo, Turreblanca *d. lib.* 14. *c.* 2. *n.* 53.

9 Abbates ſeculares, & Priores magni exempti, qui in ſuas oues habent iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem, vt in Luſitania eſt Prælatus Thumarienſis, & Prior, ſeu Vicarius generalis Prioris Cratenſis Ordinis S. Ioannis Hoſpitalitij; & in Caſtella Abbas Compluti Regij, & Metinæ Campeſtris, comprehenduntur ſub nomine Epiſcopi in præſenti, vt citatis Henriq. & Suar. obſeruant Campan. *d. c.* 13. *num.* 76. Fagundez *d. lib.* 7. *c.* 2. *num.* 55. Aloyſ. Ricc. *in deciſ. Curiæ Archiep. Neapol. deciſ.* 22. *num.* 4. *part.* 4. *& in ſua praxi aurea reſ.* 301. Tamburin. *de iure Abbatum tom.* 4. *diſp.* . *qu.* 11. latè Boſſi. *d. ſect.* 3. *caſu* 2. *num.* 62. *cum ſeq.* & cenſuit Rota *apud Farinac. deciſ.* 342. *part.* 1. *recent.* & quod Priores de Velez & Merida habeant iuriſdictionem approbandi Confeſſarios pro ſecularibus, docent Ioan. de la Cruz *in ſum. de Sacram. pœnit. dub.* 6. *concl.* 3. *fol.* 197. *& dub.* 8. *concl.* 4 & Ioan. Sanc. *in ſe. ele. diſp.* 49. *n.* 9 *in fine*. An autē peccet Epiſcopus excommunicatus non toleratus, ſuſpenſuſve ab officio Sacerdotes approbans in Confeſſarios iuxta formam Concilij *d. c.* 15 Vide Fagundez *d. c.* 2. *n.* 53.

10 Capitulum Sede vacante poteſt approbare, & exponere Confeſſores per Vicarium à ſe electum, cùm ſuccedat in omni iuriſdictione Epiſcopo competente præter caſus in Iure expreſſos, & hic actus approbandi non eſt actus formaliter Ordinis, & dignitatis Epiſcopalis, ſed iuriſdictionis ordinariæ Ita Suar. *d. diſput.* 28. *ſect.* 5. *num.* 2. Henriq. *lib.* 3. *de pœnit. c.* 6. *in princip.* Fagundez *d. c.* 2. *num.* 54. Campan. *d. c.* 13. *numer.* 74. Marchin. *in tract. temp. peſtilent. part.* 5. *c.* 4. *num.* 15. Boſſi. *d. ſect.* 3. *caſu* 2. *n.* 61. Torreblanca *d. lib.* 14. *c.* 2. *n.* 15.

11 Gratis oportere concedi huiuſmodi licentias refert deciſum Armendar vel addit. *ad recopil. legum Nauarræ lib.* 1. *tit.* 18 *lib.* 7. *de Epiſcopis num.* 10. *reſp.* 5. Reſtat adhuc dubium non contemnendum, an verba illa Concil. Trident. *in d. c.* 15. ibi, *quæ gratis detur*, in quibus prohibetur huiuſmodi approbationem dari pro pretio, aut pecunia, ita ſint ſubſtantialia, vt ſi forte pro pecunia obtineatur, nulla prorſus ſit? In quo dubio Suar. *d. tom.* 4. *diſp.* 28. *ſect.* 5. *num.* 10. *in fine*, quem refert, & ſequitur Fagundez *d. lib.* 7. *c.* 2. *num.* 66. reſpondet in illis verbis ſolum contineri præceptum, quo præcipitur Epiſcopis vt huiuſmodi approbationem gratis impendant, non contineri verò conditionem neceſſariam, qua non ſeruata non valeat approbatio: hoc enim nec verba declarant, nec eſſet neceſſarium nec fortè expediens; vnde verba illa, *gratis detur*, ea ponuntur præceptiuè, vt dictum eſt: erit ergo ex ſuo genere peccatum mortale, veniale tamen poterit eſſe ſi aliquid pro illa ita exiguum detur, vt ad materiam peccati mortalis non perueniat. An ſi quis petat licentiam per alium vt Confeſſiones audire poſſit, valide eas audiat, antequam ſciat licentiam eſſe conceſſam, eſto Confeſſiones audiat poſt huiuſmodi conceſſionem? Vide Fr. Ludou. à Cruce *in expoſ. Bullæ Cruc. diſput.* 1. *c.* 3. *dub* 21. *à num.* 1. vbi *à num.* 6. diſputat an talis licentia ſi extorquetur ſit valida? & *à num.* 8. an ſit valida licentia ab Ordinario impetrata dolo, & mendacio? Pro faciliori præſentis materiæ declaratione aliqua duxi obſeruanda prout ſequitur.

Primò obſeruandum eſt Epiſcopum cenſeri ſuffi- 12
cienter aliquem approbare eo ipſo quòd ſciens & volens mandat alicui curam animarum ad tempus, vt ſi inſtituat aliquem Parochi Vicarium ad tempus, vel mandet vt Confeſſiones audiat, etiamſi illum non ſubiecerit examini, modo ipſum credat idoneum, & ſufficientem ad hoc munus ſuſcipiendum. Ita Valer. Reginald. *d. lib.* 1. *n.* 107. Ægid. de Coninch *d. diſp.* 8. *num.* 49. Aloyſ. Ricc. *in praxi aurea reſol.* 25. nouiſſimè Boſſi. *d. ſect.* 3. *c.* 2. *n.* 48.

Illud autem aduertere oportet idem eſſe appro- 13
bare aliquem Sacerdotem ad adminiſtranda Sacramenta, atque illum approbare ad Confeſſiones audiendas; vnde cum Epiſcopus ita dicit, *Approbamus N. ad adminiſtranda Sacramenta in hac noſtra diœceſi, vel in tali aut tali loco, ſeu parochia*; ſolummodo hæc approbatio intelligitur de Sacramentis Pœnitentiæ & Euchariſtiæ, quæ ſunt Sacramenta maximæ neceſſitatis, non autem de alijs Sacramentis Matrimonij, Vnctionis, &c. Ita Henriq. *lib.* 11. *c.* 3. §. 5. Sanch. *de Matrim. lib.* 3. *diſp.* 35. *n.* 8. quos refert Fagundez *d. lib.* 7. *c.* 3. *n.* 6.

Vtrùm autem Doctores, Lectores, & Licentiati in 14
Sacra Theologia, vel Iure Canonico, famoſique Prædicatores, de quorum ſcientia conſtat per publicam facti, & doctrinæ euidentiam, teneantur hanc approbationem petere ab Epiſcopis, ſiue Seculares Sacerdotes ſint, ſiue Regulares, vt idonei Confeſſarij euadant; & an ij etiam in decreto Concilij *d. c.* 5. comprehendantur? Solet in hac materia ab aliquibus in dubium reuocari; in quo communis ſententia tenet prædictos omnes indigere ſuorum Epiſcoporum approbatione, & comprehendi ſub dicto decreto Concilij Tridentini. Ita Henriq. *l.* 3. *de pœnit. c.* 6. §. 2. Ægid. de Coninch *d. diſp.* 8. *dub.* 7. *n.* 49. Suar. *d. diſp.* 18 *ſect.* 4. *n.* 3. Gutier. *canon. lib.* 1. *c.* 6. *n.* 9. Menoch. *de arbitr. caſu* 465 Fr. Emman. *in explicat. Bullæ Cruciatæ* §. 9 *n.* 4. *in fine*, Fagundez *d. lib.* 7. *c.* 2. *n.* 68. *cum ſeqq.* Boſſi. *d. ſect.* 3. *caſu* 2 §. 1. *n.* 31. nouiſſimè me citato *in hoc loco* Ioan. de Solorzano *de Iure Indiarũ tom.* 2. *lib.* 3. *c.* 8. *n.* 29.

Hinc ſit vt ſi aliquis Doctor, vel in Sacra Theolo- 15
gia inſignis profeſſor licentiam petierit, & iniuſtè ex odio, vel maleuolentia ei negetur, non cenſeatur approbatus, per ea quæ tradunt Suar. *d. diſp.* 18. *ſect.* 5. *à nu.* 5. Valer. Reginald. *d. lib.* 1. *num.* 19. Ægid. de

Coninch

Coninch. *d. disput.* 8. *num.* 58. Fernandez *in examine Theologiæ moralis p.* 3. *cap.* 9. §, 8. *num.* 2. Tamburin. *de iure Abbatum tom.* 2. *disp.* 6. *q.* 12. *num.* 6. Ioan. Valer. *de different. inter vtrumque forum, verb. nullitas differ.* 5. *num.* 2. & in Clericis sæcularibus admittit Fagundez *dict. lib.* 7. *cap.* 2. *num.* 58. Sanc. *in select. cap.* 48. *num.* 16. Filliuc. *tom.* 1. *tract.* 7. *cap.* 9 *num.* 157. Trullench. *d. cap.* 1. *dub.* 8. Vnde non rectè Nauar. *in man. cap.* 27. *num.* 246. *vers. tertium*, Erasm. à Cochier *de iurisdict. Ordinarij in exemptos part.* 4 *q.* 77. Cened. *canon. quæst. lib.* 1 *q.* 38. *num.* 20. & 21. & alij, quos refert, & sequitur Fagundez loquens de Religiosis *d. præc.* 2. *lib.* 7. *c.* 2. *num.* 15. quibus addo Finel. *de casibus reseru. cap.* 3. *num.* 3. Villal. *id sum. tom.* 1. *tract.* 1. *diffic.* 5 3. *n.* 3. Laurent. de Peirinis *de Religioso subd. to, tom.* 1. *q.* 1. *c.* 21. § 2. Diana *part.* 3. *tract.* 2. *resol.* 14. Ioan. Bapt. Lezana *in sum. quæst. Regular. cap.* 19. *num.* 5. Layman. *in Theol. moral. lib.* 5. *tract.* 6. *cap.* 11. *num.* 4 Miranda. *d. tom.* 1. *q.* 45. *art.* 6. & 8. Bossi. *d. sect.* 3. *casu.* 2. *num.* 17. existimant Episcopo nolente sine iusta causa admittere præsentatos, eos posse omnia perinde exercere, acsi admissi. & auctorizati essent. Hinc & minus bene existimaruht Fr. Emman. *ad Bull. Cruc.* § 9. *num.* 30. & *quæst. R gul. tom.* 1. *q.* 59. *art.* 3. Gammachæ. *de Sacram. Pœnit. cap.* 18. Cælestin. *in compendio Theolog. moral. tract.* 1. *cap.* 16. *num.* 1. & *cap.* 14. *num.* 4. Diana *moral. resol. p.* 5. *tract.* 13. *resol.* 45. quòd Episcopi tenentur approbationem dare, si Religiosi illis præsentati secundum formam *Clem. duanm, de sepult.* post examen inuenti sint capaces & idonei ad officium Confessionum audiendarum, & si suam approbationem absque rationabili causa dare recusent, possunt Religiosi audire Confessiones.

16 Concil. Trident. *dict. cap.* 15. statuit *nullum etiam Regularem posse Confessiones secularium etiam Sacerdotum audire, nec ad id idoneum reputari, nisi aut parochiale beneficium habeat*, &c. ex quo colligunt Floron. *de casibus reseruat. paro.* 1. *cap.* 4. §. 12. *num.* 2. & alij citati à Bossi. *d. sect.* 3. *casu.* 2. *num.* 49. beneficium Parochiale obtinentes eo ipso ad Confessiones audiendas approbatos censeri. Intellige modo illud actu habeat & non sufficere habuisse, vt obseruant Viuald. *in candelabro aureo.* vbi *de Confess. num.* 27. *concl.* 2. Suar. *tom.* 4. *de Pœnit. disp.* 18. *sect.* 4. *num.* 20. Henriq. *lib.* 3. *de Pœnit. cap.* 6. § 3. *in fine*, quos refert, & sequitur Fagundez *d. præcepto* 2. *lib.* 7. *cap.* 2. *num.* 38. Torreblanca *d. lib.* 14. *cap.* 2. *num.* 18. *cum seqq.* Nouissimè Stephan. Daluin. *d. c.* 23. *n.* 14. vbi refert rationem, quia cum Concilium clare dicat nullum ad Confessiones idoneum nisi Parochiale beneficium habeat, quòd est præsentis temporis, si quis iam beneficium Curatum, quod habebat, dimiserit, non est idoneus reputandus; & deinde reprobat resolutionem Henriq. *d.* §. *in commento*, dum tenet quod, si qui beneficium Curatum abdicauit, verè sit doctus, & communi errore vulgi censeatur adhuc approbatus, tunc valere absolutionem, & exaudiri posse ait de validitate absolutionis coram Deo, durante bona fide, & ignorantia inuincibili pœnitentium, cui supplet diuina bonitas, non autem de validitate simplici, & absoluta omnium pœnitentium, etiam malam fidem, aut ignorantiam affectatam habentium. Addit etiam idem Steph. Daluin. decisionem S. Congregationis, quæ interrogata. *An Sacerdos, qui aliquando approbatus, & idoneus indicatus sit, atque ideò in Parochum assumptus fuerit, dimissa postea Parochiali, haberi etiam nihilominus debeat adhuc idoneus ad Confessiones validè audiendas, itaut hæc particula decreti Concilij, beneficium obtineat, extendatur etiam &c. vel obtinuerit? Respondit non haberi.*

Nomine Parochialis beneficij intelligenda sunt etiam superiora beneficia habentia curam animarum, vt sunt Archiepiscopatus, & Episcopatus, & vt sunt etiam aliqui Abbates, Archipresbyteri, & Archidiaconi, qui habent curam animarum annexam; quia de his omnibus eadem, vel fortasse maior est ratio, vt per Suar. *d. sect.* 4. *num.* 21. & Fagundez *d. c.* 2. *num.* 41. Filliuc. *d. part.* 1. *tract.* 7. *cap.* 9. *n.* 257. Bossi. *d. sect.* 3 *casu.* 2. *num.* 52. vbi *num.* 52. id limitat in Prælatis Religionum, qui ex vi suæ dignitatis non habent iurisdictionem ordinariam in sæculares, & expressè illos non posse sine approbatione Ordinarij audire sæcularium Confessiones sustinent Suar. *tom* 4. *disp.* 28. *sect.* 4 *num.* 21. Fr. Emman. *in Bull. Cruc.* § 9. *dub.* 1. *num.* 4. Quamuis contrarium teneant Henriq. *lib. de Indulgent. cap.* 12. *num.* 3. *in comm. lit. R.* Ioan. Valer. *de different. inter vtrumque forum, verb. nullitas differ.* 5. *num.* 3. Diana *moral. resol. p.* 2. *tract.* 2. *miscell. resol.* 45. Stephan Daluin. *d. c.* 23. *n.* 6. 17

Prouisum de parochiali Ecclesia per concursum censeri approbatum idoneum ministrum ad audiendas Confessiones dumtaxat in ea ciuitate, vel oppido, vbi sita est parochia, non autem passim per totam diœcesim, declarasse *S. Concilij Congregationem* referunt Piasec. *in praxi Episcop. p.* 2. *cap.* 1. *num.* 10. *pag.* 92. Homobon de Bonis *de examine Ecclesiastico tract.* 5. *cap.* 3. *quæ.* 15. Fernandez *in examine Theologiæ moralis p.* 3. *cap.* 9. §. 8. *num.* 1. Fagundez *d. lit.* 7. *c.* 2. *a num.* 35. Quamuis Zerol. *in praxi pœnit. cap.* 16. *quæst.* 4. extendat ad totam diœcesim, & Boss. *d. sect* 3. *casu.* 2. *num.* 50. restringat ad subditos tantùm suæ Parochiæ. 18

Vtrum autem sit vbique intra eandem diœcesim eligibilis virtute Iubilæi? Affirmant Gutierr. *lib.* 1. *canon. cap.* 27. *num.* 21. Suar. *dict. sect.* 4. *dub.* 16. *in fine*, quos refert, & sequitur Fagundez *dict. cap.* 2. *num.* 35. adde F. Emman. *in Bullam Cruc.* §. 9. *num.* 4. *dub.* 1. *in princ.* Homobon. *d. part.* 1 *tract.* 5. *cap* 3. *q.* 15. Floron. *de casib. reseru. part.* 1. *cap.* 4 §. 12. *num* 2. Boss. *d. sect.* 3. *casu.* 2. *n.* 233. 19

Vtrùm autem sit eligibilis extra diœcesim, & vbique terrarum vi Bullæ, Iubilei, aut alterius præuilegij Papæ, vel ex licentia aliorum Parochorum suis ouibus concedentium facultatem eligendi quemlibet approbatum, aut ipsimet Sacerdoti in specie suas oues committentium? Negant Gutierr. Homobon. & Floron. *locis citatis.* Fr. Emman. *in Bull. Cruc.* §. 9. *num.* 6. Layman. *d. lib.* 5. *tract.* 6. *cap.* 11. *n.* 7. Affirmant, & meritò, Viuald. *in candel. aureo, tit. de Confess. n.* 28 *conclus.* 1. Henriq. *d. lib.* 6. *c.* 6. §. 7. Ioan. Valer. *de different. vtriusque fori, verb. absolutio, differ.* 1. *num.* 16. Suarez *d. disp.* 28. *sect.* 4. *num.* 18. Fagundez *d. cap.* 2. *num.* 36. Boss. *d. sect.* 3. *casu.* 2. *num.* 235. nouissimè Trullench *in exposit. Bullæ S. Cruc. lib.* 1. §. 7. *cap.* 1. *lib.* 4. *num.* 3.

An inualida sit absolutio quoties Parochus nullum habeat legitimum titulum, vt quia de facto cum Bullis falsis gerebat pro Parocho? Negatiua pars est verior, quia adest error communis, qui tribuit iurisdictionem, & bona fides pœnitentis, Molfes. *in summ. tom.* 1. *tract.* 7. *cap.* 13. *n.* 21. Sanc. *in select. disp.* 94. *num.* 3. Diana. *d. part.* 3. *tract.* 3. *resolut.* 122. Henriquez *in sum. lib.* 6. *de Pœnitent cap.* 6. §. 3. Stephan. Dauila. *d. cap.* 23. *n.* 9. *vers. quoad primum*, vbi ex Henriq. Emmā. Sà, & Suarez censet beneficiarium Curatum iuxta intentionem Concilij esse idoneum reputandum simpliciter, & pro quocumque loco siue diœcesi, ita vt sit vbique proximè capax iurisdictionis, si aliunde conferatur ab eo, qui potest delegare, vel mediante Bulla, aut simili priuilegio eligendi Confessorem; hancque fuisse sententiam grauissimorum,

quorundam Prælatorum, qui interfuerunt Concilio, & omnium Theologorum, & Iurisperitorum Salmaticensium; & inter Hispanos, Lusitanosque hanc etiam esse consuetudinem, Parochi sese mutuò iuuent ex solo suo consensu non solum intra eandem diœcesim (quod est certus, & freqnentius etiam pluribus in locis Galliæ & Lotharingiæ) sed etiam in confinio diuersarum Diœcesum. Verùm hęc resolutio procedere poterit ex vi consuetudinis, maxime hoc videntibus Prælatis, tacentibus, tolerantibus, & consectariè (implicitè saltem) consentientibus; qua quidem non interueniente, sequenda, & amplectenda est sacræ Congregationis decisio, de qua testantur citati numero præcedenti, quæ aliquando consulta respondit, *Prouisum de Parochiali Ecclesia per concursum censendum esse approbatum, & idoneum ministrum ad audiendas Confessiones dumtaxat in ea ciuitate, vel oppido, vb situ est Parochia, non autem passim per totam diœcesim*; cuius etiam meminit Stephan. Daluin. *d.c.* 23.*n.*13.*vel cuius quidem.*

20 *Secundò* obseruandum in rigore disputationis optimè defendi posse Episcopos vigore priuilegij, de quo *in c. vlt. de pœnit. & remiss.* in suum Confessarium eligere posse Sacerdotem sibi non subditum, qui à proprio Ordinario non fuerit ad hoc iuxta formam Concil. Trid. *d. cap.*15. admissus, seu approbatus ad audiendas Confessiones. Ratio est, quia dispositio *d. cap.*15. est generalis, ac proinde limitanda per *d. cap. vlt.* deinde hoc ipsum sequenti comprobatur syllogismo. Prælatus quilibet quoad se idem potest, quod potest quoad subditos, vt in dispensatione resoluunt Sanch. *de matrim. lib.*8. *disp.*3. Suar. *to.*5. *disp.* 41. *sect.* 2. *num.* 9. *& tom.* 4. *disp.* 5 2. *sect.* 1. *n.* 10. Salas *de legib. disp.* 20. *sect.* 12. *num.* 103. & in Indulgentiis Nauar. *de Iubilæo notab.* 20. *num.* 11. Sot. *in* 4. *dist.* 21. *q.* 1. *art.* 4. *vers. postremum*, Suar. *disp* 52. *sect.* 1. *à n.* 14. Sed Episcopus potest approbare quemcumque idoneum quoad suos subditos, vt probatur *in d. cap.* 15. etiam alterius diœcesis ad suas oues, vt quotidie practicatur, ex Suar. *tom.* 4. *disp.* 28. *sect.* 5. *num.* 12. *&* 13. Ergo poterit idem facere quoad se, & sic eligere quemcumque idoneum in Confessarium, nam eligendo, ipso facto illum approbat. Quare hanc partem sustinent Villalob. *in sum. tom.* 1. *tract.* 9. *diffic.* 55. *num.* 4. Ioan. Valer. *de different. vtriusque fori, verb. nullitas, diff.* 5. *n.* 2. Coriolan. *de casibus reseru. p.* 1. *sect.* 1. *art.* 21. *num.* 5. Boss. *d. sect.* 3. *casu* 2. *n.* 102. De Cardinalibus quòd ex consuetudine possint sibi, & familiæ suæ de Confessario prouidere, quia respectu familiæ, & domesticorum suorum quasi Pastores sunt, resoluunt, Manfred. *de Cardinalib. decis.* 18. Alban. *eod. tractat. quæst.* 41. Suar. *tom.* 4. *disp.* 27. *sect.* 2. *num.* 6. Vasq. *in* 3. *part. tom.* 4. *q.* 93. *art.* 1. *dub.* 4. *n.* 2. Comitol. *respons. moral. lib.* 1. *quæst.* 101. *num.* 4. Filliuc. *tom.* 1. *tract.* 7. *c.* 7. *n.* 197. Turrian. *de Pœnit. disp.* 23. *dub.* 3. Præpos. *in* 3. *p. q.* 8. *de approb. minist. dub.* 7. *n.* 53. Ludou. à Cruce *in Bullam Cruciatæ disp.* 1. *cap.* 2. *dub.* 22. *n.* 11. *cum seq.* Boss. *de Iubilæo sect.* 4. *casu* 2. §. 4. *n.* 111. Anton. Nald. *in sum. verb. Cardinalis, n.* 8. Adam. Tanner. *tom.* 4. *disp.* 6. *q.* 9. *dub.* 3. *n.* 58. vbi ait quòd Sacerdos quilibet ab aliquo Cardinalium designatus, & electus, facultatē habet tam ad proprias eorum, quàm ad familiarium, & commensalium Confessiones audiendas, P. Ludouic. de san Iuan mei amicissimus *q.* 6. *a.* 1. *de sacram. Pœnit. diffic.* 5. *concl.* 2. ibi, *Todos los Cardenales tienen licencia tacita del Papa para elegir Confessor para sy, y para sus familiares, yo lo se por esperiencia pues fue Confessor del señor Cardenal Doria, y de otros Cardenales sin mas autoridad que solo su nombramiento*, &c.

21 His tamen non obstantibus contrarium à *Sacra Congregat.* decisum fuisse circumfertur, cuius declarationis verba sunt quæ sequuntur. *S. D. N. audita relatione Congregationis Cardinalium declarauit Episcopum vigore priuilegij, de quo in* cap. fin. de Pœnit. & remiss. *non posse sibi eligere Sacerdotem sibi subditum, qui à proprio Diœcesano non fuerit adhuc ad formam huius Decreti admissus, seu approbatus ad audiendas Confessiones.* Referunt Aloys. Ricc. *in praxi fori Eccles. decis.* 584. *in* 1. *edit. aliàs res.* 470. *in* 2. *edit.* Ægid. de Coninch. *dict. disput.* 28. *sect.* 4. *num.* 7. *&* 8. Prosper de Augustino *in addition. ad Quarantam in summa Bullarij, verb. Archiepiscopi auctoritas, versiculum, in fine*, Azor. *instit. moral. part.* 2. *lib.* 4. *cap.* 3. *q.* 16. *vers. quares*, Armendar. *in addit. ad recopil. legum Nauarræ lib.* 1. *tit.* 18. *lib.* 7. *de Episcopis num.* 54. Galet. *in margarita casuum Conscient. verb. Episcop.* 6. Coriolan. *de casibus reseru. part.* 1. *sect.* 1. *art.* 21. *num.* 5. *vers. ac contra*, Iul. Lauor. *de Indulgent. & Iubilæo p.* 1. *c.* 21. *num.* 58. Ioan. Valer. *de different. inter vtrumque forum, verb. absolutio differ.* 1. *& verb. iurisdictio differ.* 14. *& verb. nullitas differ.* 4. *n.* 2. Molfes. *in sum. Theologia moralis tract.* 7. *cap.* 15. *num.* 34. Fagundez *dict. lib.* 7. *cap.* 2. *à num.* 78. Iacob. de Graff. *tom.* 2. *lib.* 5. *tit. de pœnit. & remiss. cons.* 4. *n.* 13. Filliuc. *tom.* 1. *tr.* 7. *cap.* 9. *num.* 256. Megala *in* 3. *part. lib.* 1. *c.* 10. *num.* 18. Alphons. de Leone *de Iubilæo part.* 1. *quæst.* 9. *num* 28. Faustus *eod. tract. lib.* 4. *q.* 73. Diana *moral. resol. part.* 3. *tract.* 2. *resol.* 3. vbi etiam de Prælatis Regularibus, nouissimè Fr. Ludouic. à Cruce *in exposit. Bullæ Cruc. disp.* 1. *cap.* 2. *dub.* 21. *&* 23. vbi etiam de Cardinalibus agit, & de illis, qui sunt de eorum familia, Doctores suprà hoc numero citati loquuntur in Episcopo, & licèt idem affirment in Cardinale Azor. *d. quæst.* 16. & Scip. de Rubeis *in aphorism. Episcop. verb. Cardinalis, num.* 5. contrarium tamen obseruat consuetudo, prout de ea testantur Doctores *num. præcedentis, in fine* citati.

Tertiò obseruandum non esse de essentia approbationis, vt ea fiat in scriptis, sufficit enim quod in voce habeatur; ex eo quia scriptura per se loquendo non est de necessitate gratiæ, nec Concilium ad approbationem eam requirit. Quare ita resoluunt Iacob. de Graffiis *in aureis decis. part.* 1. *lib.* 1. *cap.* 13. *n.* 51. Valer. Reginald. *dict. lib.* 1. *num.* 198. Lezana *dict. c.* 18. *num.* 10. Coriolan. *de casibus reseruatis part.* 1. *sect* 2. *art.* 7. *num.* 3. Homobon. de Bonis *de examine Ecclesiastico tract.* 5. *cap.* 2. *quæst.* 10. *prope finem*, vbi aduertit consultius esse præfatam in Confessarium approbationem in scriptis dari, vt ipse eam exhibere possit quoties expedire, & opus esse iudicauerit, & iterum *tract.* 11. *quæst.* 12. *resol.* 1. Bossi. *dict. sect.* 3. *casu* 2. §. 1. *num.* 11. Nouar. *in nouo Iure Pontificio concl.* 8. *num.* 8. nouissimè Diana *moral. resolut. part.* 5. *tr.* 14. *resol.* 41. 22

Quartò obseruandum Sacerdotem inualidè Pœnitentiæ Sacramentum ministrare credentem Superiorem ratam habere absolutionem de futuro, nisi ratam habeat de præsenti signo aliquo externo. Ita Nauar. *in manual. cap.* 9. *n.* 5. *& in cap. placuit n.* 106. Nugn. *in addit. ad* 3. *part. quæst.* 8. *art.* 5. *dub.* 1. Pesant. etiam *in addit. ad* 3. *part. q.* 10. *disp.* 5. Henriq. *in summ. lib.* 6. *cap.* 13. §. 13. Suar. *tom.* 4. *disp.* 25. *sect.* 1. *sub num.* 13. *& disp.* 77. *sect.* 4. *in* 4. *sub num.* 6. Coriolan. *d. sect.* 2. *art.* 10. *n.* 2 *cum seqq.* Valer. Reginald. *dict. l.* 1. *num.* 89. *&* 90. Paul. Santor. *de casibus Papalibus, & Episcop. part.* 1. *à num.* 39. Fagundez *d. lib.* 7. *cap.* 2. *num.* 71. *&* 72. Chametot. *d. loco dub.* 20. *pag.* 488. & *dub.* 30. tenet quòd delegatus ad audiendas Confessiones non potest subdelegare, latè Fr. Ludou. à Cruce *in exposit. Bullæ Cruc. disp.* 1. *c.* 2. *dub.* 20. 23

per

per tot. Floron. *de casib. reseru. part.* 1. *c.* 4. §. 17. *num.* 3. Paul. Laym. *lib.* 5. *tract.* 6. *c.* 10. *num.* 16. Bossi. *sect.* 3. *casu* 2. *num.* 135

Sed quid si Episcopus videns Sacerdotem non approbatum audire Confessiones sæcularium, & tacens, re vera internè non consentiat, nec det licentiam, eritne tunc Confessio inualida ex defectu approbationis, & iurisdictionis? Fore inualidam affirmant Medina *tract.* 2. *de Confess. quæst. de multiplici licentia aliena confitendi*. Petr. de Ledesma *de matrim. quæst.* 45. *art.* 5. *puncto* 3. *dub.* 4. Paul. Layman *in Theol. moral. lib.* 5. *tractat.* 6. *c.* 10. *numer.* 16. §. *deinde, versus idemque*. Verum probabilius est esse validam; quia ea ratihabitio de præsenti reputatur in Iure, & apud peritos vera licentia, sicut licentia expressè concessa. Ita Basil. Pont. *de matrimon. lib.* 5. *cap.* 19. *numer.* 14. Sanchez *eodem tractat. lib.* 3. *disputat.* 22. *num.* 65.

24 *Quintò* obseruandum nullum præter Episcopum se interponere debere in iis, quæ spectant ad approbandos Sacerdotes sacræ Confessionis ministros; ita decisum refert Armendar. *in addit. ad recopilat. legum Nauarræ lib.* 4. *tit.* 19. *lib.* 1. §. 1. *de confitendo semel in anno n.* 15. & tenet nouissimè Bossi. *dict. sect.* 3. *casu* 2. *sub n.* 55.

25 Hinc fit Parochum non solùm Iure communi, sed etiam particulari non posse alicui Sacerdoti, aliàs non approbato dare facultatem audiendi Confessiones suorum subditorum: Ita Floron *de casib. reseru. p.* 1. *c.* 4. § 16. Nugn. *in addit. ad* 3. *p. q.* 8. *artic.* 5. *dub.* 6. Villalob. *in sum. tom.* 1. *tr.* 19. *diffic.* 49. *num.* 9. Sancius *in select. disp.* 48. *n.* 51. Bossi. *d. sect.* 3. *casu* 2. *n.* 132. Trulench *d. dub.* 3. *n.* 15. Gambarupt. *de casibus reseru. c.* 2. *n.* 29. nec dissentire videntur Ægid. de Coninch *d. disp.* 8. *n.* 28. & Valer. Reginald. *d. lib.* 1. *n.* 67. *&* 68. Zanard. *in director. p.* 1. *de Sacram. Pœnit. c.* 26. Fagundez *in quinque Eccles. præcepta præc.* 2. *lib.* 7. *c.* 2. *num.* 43. Diana *dict. part.* 3. *tract.* 4. *resol.* 110. *&* 146. Fr. Ludouic. à Cruce *d. c.* 2. *dub.* 10. In contrariam tamen sententiam videtur posse allegari Nauarr. *in c. placuit num.* 140. *de Pœnit. dist.* 6. dum ait Parochum, etiamsi nõdum sit initiatus Ordine Sacerdotali, posse Iure communi dare alteri Sacerdoti facultatem absoluendi suos subditos: in hoc tamen nihil contradicit suprapositæ resolutioni; intelligendus est enim suppositis terminis habilibus, habita scilicet approbatione Episcopi: nam certum est Parochum posse dare licentiam suis subditis, vt cum alieno Sacerdote, idoneo tamen, cõfiteantur, *c. placuit, de Pœn. dist.* 6. *c. omnis vtriusque sexus, de Pœnit. & remiss.* Nauar. *in d. c. placuit, n.* 49. Suar. *tom.* 4. *in* 3. *p. disp.* 26. *sect.* 1. *n.* 3. *& disp.* 27. *sect.* 1. *n.* 2. nouissimè Trullench *in expositione Bullæ S. Cruciatæ, lib.* 1. §. 7. *c.* 1. *dub.* 3. *n.* 11. Quamuis Petr. de Ledesma *in sum. p.* 1. *de sacram. Pœnitent. c.* 12. *vers. acerca desta conclusion*, Ludou. de san Iuan *in sum. quæst.* 7. *art.* 2. *de Pœnit. diffic.* 12. affirment etiam perspecto iure nouissimo Concilij Trid. licere Parocho concedere simplici Sacerdoti non approbato, vt suorum parochianorum Confessiones audiat. Intellige primam, quam sequemur opinionẽ procedere in Sacerdote à suo vel extraneo Ordinario approbato, Ioan. de la Cruz *in direct. p.* 2. *de sacrament. Pœnit. quæst.* 5. *dub.* 6 *concl.* 3. Coninck *de Sacrament. disp.* 8. *dub.* 6. *n.* 57. vbi pariter declarant eam locum habere seclusa prohibitione Episcopi, Diana *dict. res.* 11. Ioan. Sanch. *in select. disp.* 48. *n.* 52. Trullench *dict. lib.* 1. §. 7. *c.* 1. *dub.* 3. *n.* 16. vbi idem dicit quod Coninch.

26 *Sextò*, obseruandum in hac materia valde dubium esse, cuius Episcopi approbatio sit necessaria, an scilicet confessarij, vel confitentis, vel loci in quo fit Confessio, seu vnius eorum: In quo reperiuntur quatuor opiniones ad inuicem sibi contrariæ.

Prima tenet sufficere cuiuscumque Episcopi approbationem, & constat ex eorum opinione, qui resoluunt Sacerdotem ab vno Episcopo approbatum, esse vbique approbatum, & eligibilem: qui vnica mouentur ratione ex verbis Concilij Trid. *d. c.* 15. dum simpliciter requirit Episcopi approbationem, nec exprimit quòd sit Episcopus loci pœnitentis, aut Confessoris: ergò data approbatione cuiuluis Episcopi satisfit verbis Concilij, & per consequens cum sit lex noua exorbitans à regulis Iuris antiqui, debet sufficere quæcumque approbatio, quæ secundum Ius antiquum, & regulas legis diuinæ sufficiens erit: quam sententiam tenere Theologos omnes ex familia Augustiniana, & Dominicana, & omnes Iurisperitos Salmaticenses testatur, & sequitur Henriq. *lib.* 6. *c.* 6. §. 7. *& lib.* 7. *c.* 1. §. 4. & probabilem dicunt Sanch. *de Matrim. lib* 8. *disp.* 34. *n.* 16. Anton. Gom. *in explicat. Bullæ ad claus.* 10. *num.* 8. Petrus de Ledesma *in sum. part.* 1. *de Sacram.* vbi *de Sacram. Pœnit. c.* 13. *post* 1. *concl.* Fagundez *d. lib.* 7. *c.* 2. *num.* 88. & in Hispania consultum Commissarium generalem Cruciatæ respondisse sic Papam declarasse ait Viuald. *in candel. aureo*, vbi *de Confess. nu.* 28. *concl.* 3. sequitur Saa *verb. Confessor. nu.* 6. & multis defendere conatur Ioan. Valer. *dict. verb. absolutio, differ.* 1. *n.* 62. *vers. patet.* citati per Torreblanca *d. lib.* 14. *c.* 2. *numero* 1. 27

Secunda requirit approbationem Episcopi ipsius pœnitentis, vt multos Theologos, & Iurisperitos legendo, & consulendo sentire, esseque valde consentaneum rationi, & debitæ gubernationi, ideóque semper, & simpliciter sibi placuisse asserit Suar. *d. disp.* 27. *sect.* 6. *num.* 5. *&* 6. sequitur Filliuc. *tract.* 7. *c.* 9. *quæst.* 11. *num.* 262. & mordicus defendit Gutierr. *canon. lib.* 1. *c.* 17. *numer.* 6. Villalob. *in summ. parte* 1. *tract.* 4. *dub.* 53. *num.* 3. Ludou. à Cruce *in exposit. Bullæ disputat.* 1. *c.* 2. *dub.* 15. *num.* 1. dum ait approbationem à Concil. requisitam & necessariam, ac sufficientem esse Ordinarij loci. Pro qua vrgere videntur rationes, quas pro quarta adduximus; nam ratio illa quod vbi Episcopi, seu Prælati mentio fit, de Episcopo loci intelligitur, qui debet curam habere de ouibus suis, atque etiam alia de confusione euitanda, solum concludunt necessariam esse approbationem Episcopi ipsius pœnitentis, cui de congruis ministris prouidere incumbit cura proprio Episcopo. 28

Tertia asserit necessariam esse approbationem Episcopi ipsius Confessoris, vt declarasse videntur *Illustrissimi Cardinales Concilij Tridentini*, referentibus Suar. *dict. num.* 6. Ægid. de Coninch *disp.* 8. *dub.* 8. *num.* 50. *&* 51. Fr. Iuan. à Cruce *dict. c.* 6. *dub.* 5. Bonacina *de Sacram. disp.* 5. *quæst.* 7. *puncto* 4. §. 1. *numer.* 15. Molfes. *dict. tract.* 7. *c.* 16. *à num.* 18. Valer. Reginald. *dict. lib.* 1. *n.* 185. Filliuc. *in quæstion. moral. part.* 1. *tract.* 7. *c.* 9. *num.* 260. Bossi. *dict. sect.* 3. *casu* 2. *numer.* 214. Fagundez *dict. c.* 2. *numer.* 92. Quam quidem sententiam expressè probat, & variis rationibus cõfirmat idem Suar. *dict. disp.* 28. *sect.* 8. *à num.* 3. inter quas illa præcipua est, quia huiusmodi approbatio actus est iurisdictionis, quam propriè, & directè in ipsum Sacerdotem Episcopus exercet, & quam non habet Episcopus pœnitentis, sed Episcopus, cui Sacerdos ipse subiicitur: ergo si à suo Episcopo sit approbatus, satisfactum est formæ Concilij Trid. quæ Episcopi approbationem requirit. 29

Quarta sententia (cui tanquam probabiliori ad- 30

Mm 4 hæreo

hæreo) dictat neceſſariam eſſe approbationem Epiſcopi eius loci, quo fit Confeſſio, cuius multiplex ratio adducitur.

Primè, quia vbi Epiſcopi, vel Prælati mentio fit, debet intelligi de Epiſcopo loci in quo actus gerendus eſt, & cui incumbit cura animarum, ne aliàs ſequatur confuſio contra vulgares Regulares text. *in c. 3. quaeſ. 92. & in c. 1. 15. q. 1.* & Concilij Trid. *ſeſſ. 14. de reform c. 9.*

Secundè, quia extra territorium ius dicenti non paretur, *l. vlt. ff. de iuriſd. omnium iud ic. c. 2. de Conſtit. lib. 6.*

Tertiè, quia licèt Sacerdos in vno Epiſcopatu approbatus, & idoneus ſit, in alio tamen propter maiorem difficultatem negotiorum maiori indiget eruditione, maiorémque expoſtulat caſuum occurrentium experientiam, vt bene docent Nauar. *in man. c. 4. n. 4.* Iacob. de Graff. *d. lib. 1. c. 15. n. 2.* Suar. *d. diſp. 28. ſect. 7. n. 19.*

Quartè, quia Concilium æquiparat habētem parochiale beneficium, & approbatum ab Epiſcopo; ſed habens beneficium parochiale non poteſt audire Confeſſiones extra locum, vbi eſt beneficium, & multò magis extra diœceſim ex ſuprà reſolutis: *num.* 19. igitur nec approbatus ab vno Epiſcopo poteſt audire Confeſſiones in Epiſcopatu alterius.

Quintò, quia patres Societatis Ieſu habent priuilegium, vt iter facientes vbique audiant Confeſſiones, ergo in contrarium eſt Ius commune. Quare ſecundùm hanc ſententiam tenuiſſe Prælatus maximæ auctoritatis, quos ſuis nominibus refert, ac alios Doctores Complutenſes ita tenuiſſe teſtatur Henriq. *dict. §. 4. lit O*, quamque tuentur Fr. Emman. *in explicat. Bulla Cruciata, §. 9. numer. 5.* Nauarr. *in man. c. 27. n. 266. verſ. ſextum.* Gambarupt. *d. c. 2. numer. 30.* Homobon. *de examine Eccleſiaſtico part. 1. tractat. 5. c. 2. quaeſt. 14.* Campan. *dict. c. 13. numer. 77.* Torreblanca *d. lib 14. numero 12.* Vgolin. *de poteſtate Epiſcopi. c. 7. §. ſecunda, num.* 8. Ioan. Valer. *dict. verb. abſolutio, diff. 1. num. 9. & 14.* Nicol. Garc. *de benefic. part. 5. c. 8. num. 132.* Zerol. *in praxi Pœnit. c. 16. q. 3.* Flores *de caſib. reſeru. part. 1. c. 4. §. 13. num. 16* Lezana *in ſum. quaeſt. Regular. c. 19. numer. 4. & 19.* Paul. Laym. *in ſum. Theolog. mor. lib. 5. tractat. 6. c. 11. num. 9.* ex eo, quia pœnitentes ſua valent confiteri peccata Sacerdoti exiſtenti in eo territorio, in quo reperiuntur, cum confiteri volunt, etiamſi vagabundi, peregrini, viatores, aut incolæ ſint, vt tenet Bonacina *d. q. 7. puncto 2. n. 4. & 5.*

Vnde fit vt Regulares ſimpliciter approbati in vno Epiſcopatu, dum ibi morantur, poſſunt audire Confeſſiones fidelium ſecularium, vndecumque venientium, etiamſi non ſint ſubditi illius Epiſcopi à quo fuerunt approbati, & in cuius diœceſi morantur, Fr. Emman. *in Bull. Cruc. §. 9. num. 32.* Peregr. *in compend. priuil. Theatin. p. 1. tit. abſolutio quoad ſaculares, §. 1.* Ioan. Valer. *verb. abſolutio differ. 1. n. 14.* Leza-
31 na *in ſum. quaeſtion. Regular. c. 19. n. 1.* † Ille enim dicitur proprius parochus, quoad Sacramentalem Confeſſionem, in cuius parochia pœnitentes habitant de præſenti, nec poſſunt commodè adire proprium Sacerdotem, Menoch. *conſ.* 398. *num.* 25. Sanch. *de ma-*
32 *trim. lib. 3. diſp. 23. num. 12.* † Hinc etiam ſcholares dimiſſo Sacerdote in patria poſſunt in loco ſtudij confiteri, Rebuff. *de priuileg. ſchol. priuileg.* 139. Denique pro hac parte facit Illuſtriſſimorum Cardin. deciſio, quæ dictat *approbatum ab alio, quàm à Valentino Epiſcopo in diœceſi Valentina non cenſeri approbatum ab Ordinario*, prout eam referunt Beia *p. 4. caſu 10. verſ. tandem*, Ægid. de Coninch *d. diſp. 8. num. 32.* & alij citati *num. ſeq.* Boſſius *dict. ſect. 3. caſu 2. num. 153.* qua attenta ſi pœnitens confiteri non poteſt Sacerdoti approbato ab Ordinario Portugalenſi in diœceſi Bracharenſi, perſpicuè apparet eſſe confitendum Sacerdoti approbato ab Epiſcopo loci vbi fit Confeſſio. *Vnde die 6. Iunij 1608. in vna Calagurritana Congreg. Concilij cenſuit tam ſecularem, quam Regularem in vna diœceſi approbatos ad audiēdas perſonarum ſecularium Confeſſiones non poſſe in alia eaſdem Confeſſiones audire abſque Epiſcopi Diœceſis approbatione.*

Septimè obſerua pœnitentem, qui virtute Iubilæi, 33
vel alterius priuilegij, facultatem habet eligendi Confeſſarium approbatum ab Ordinario, non poſſe eligere Confeſſarium approbatum ab Ordinario alterius diœceſis, quia vſu receptum videtur, vt qui fuit in vna diœceſi approbatus, ſi aliam ſe trāsferat, iterum approbetur ab Ordinario loci, in cuius diœceſim transfertur. Suar. *diſp. 28. ſect. 7. num.* 8. Filliuc. *dict. part. 1. tract. 7. cap. 9. num.* 263. Fagundez *dict. cap. 2. num. 22. & 87.* & facit deciſio infra *num. 34. in fine.* tum quia Religioſi Societatis Ieſu priuilegium obtinuerunt à Gregor. XIII. vt ſemel approbati & à Superioribus expoſiti poſſint audire Confeſſiones fidelium, dum per alias diœceſes tranſeunt, vt atteſtantur Fr. Emm. *in Bullam Cruciata § 9. n.* 144. Fagundez *dict. cap. 2. num.* 85 ergo ſignum eſt ipſos non potuiſſe Confeſſiones in alia diœceſi audire ſine tali priuilegio, & conſequenter Confeſſarium approbatum in vna diœceſi non cēſeri approbatum pro alia etiam tempore Iubilæi; quod ſemper ſolet concedi cum facultate eligendi Confeſſarium approbatum ab Ordinario, qui neceſſariò debet eſſe approbatus ab Ordinario loci in quo Confeſſiones audit: nam approbatum ab alio, quàm à Valentino Archiepiſcopo in Diœceſi Valentina, non cenſeri approbatum ab Ordinario referunt deciſum Quaranta *in ſumma Bullarij verb. Confeſſor, verſ. præter,* Fr. Emā. *in explicat. Bullæ Cruc. §9. num. 5.* Ægid. de Coninch *tom. 2. diſp. 8. n. 32.* Vgolin. *dict. §. 2. num.* 8. Fr. Ludou. à Cruce *dict. diſp. 1. cap. 2. dub. 24. num. 5. verſ. tertiam.* Armendar. *in addit. ad recop. legum Nauarræ lib 4. tit. 29. lib. 1. § 1. num.* 12. Campan. *in diuerſ. Iuris Canon. rub. 12. cap. 13. n. 77. in fine*, Molfes. *in ſum. Theologia moralis tract. 7. cap. 14 num.* 67. Ita his, & aliis fundamentis hanc opinionem tenent Beia *dict. caſu 10.* Quaranta *vbi proximè* Zerol. *in praxi de Sacram. Pœnitent cap. 16. quaeſ.* 8. Petr. Ledeſma *in ſum. part. 1. de Sacrā.* vbi *de Sacram. Pœnit. cap. 12. concl. 5 & cap. 13. dub 7.* Gutier. *canon. lib. 1. cap. 27. num.* 6. Villalob. *in ſum. tom. 1. tract. 9. dub. 36. n.* 3. Ludouic. Beia *par. 4. reſp.* 10 Fr. Emā. *in Bull. Cruc. §. 9. n.* 5. Acoſta *quaeſt.* 38. Fr. Lodouic. à Cruce *in expoſ. Bulla Cruc. diſp. 1. c. 2 dub. 13. à num.* 9. & cenſuit *S Congreg. Concil. in Liman* 20. *Iannar.* 1633. Præſentatio enim Confeſſariorum Regularium facta in vno Epiſcopatu non ſufficit pro aliis Epiſcopatibus, vt ait Ludou. Miranda *dict. tom. 1. q. 44 art.* 8.

Contrarium tamen, imò Confeſſarium appro- 43
batum ab Ordinario, cuiuſcumque loci ſit, poſſe Confeſſiones audire illorum, qui virtute Iubilæi, vel alterius priuilegij facultatem habent eligendi Confeſſarium approbatum ab Ordinario, tenent Corduba *in ſua ſumm quaeſt. 10. ad 2. dub.* Henriq. *dict. lib. 3. de Pœnit. cap. 6. §. 7. & in commento lit. A. & de Indulgent. cap. 11. §. 4* Viuald. *in candel. aureo, vbi de Confeſſ. num. 28. concluſ.* 3 latè Ioan. Valer. *dict verb. Abſolutio differ 1. per totam.* Fr. Emā *in expoſitione Bullæ Cruciata, §. 9. dub. 2.* Suar. *tom. 4. diſp. 28. ſect. 4. n. 18. & ſect. 7. num. 6. & 10.* Nug. *in additionib. ad tertiā partem, quaeſt. 8. art. 5. dub. 9.* Filliuc. *tom. 1. tract. 7. cap. 9. num 261.*

*num.*261.Gutler.*canon.lib.*1.*cap.*27.*num.*5.Ludou.de S. Iuan.*in sum.part.*1.*quaest.*5.*art.*2.*diffic.*13.*fol.*452. latè.Ioan.Sanc.*in selectis disp.*44.*num.* 1.*vers. in primis,cum seqq.*Fernandez *in examine Theolog.moralis, part.*3.*cap.*9.§.8.*num.*4. Ioan. à Cruce *in direct. conscient.part.*2.*tract.de Poenit.quaest.*5.*dub.*9.*concl.*2. Reginald.*dict.lib.*1.*num.*186.& 188. Coninch.*d.disp.*8. *dub.*7.*num.*53.Ex ea scilicet ratione, quia Bulla non requirit Sacerdotem approbatum ab Ordinario illius loci sed simpliciter, & in communi requirit Sacerdotem approbatum,quæ verba,cum sint generaliter prolata,generaliter videntur esse intelligenda;igitur hæ opiniones sunt probabiles, prima tutior, & secunda non reiicienda.

An Parochus relinquens Curatum per commutationem,resignationem,vel aliam causam,sit eligibilis in Confessarium virtute Bullæ?Negantem partem docent Henriq.*in sum. lib.* 6.*c.*6.*sub num.*3.*lit.l.* Suar.*tom.*4.*disp.*28.*sect.* 4.*n.* 2. Fagundez *in quinque Eccles.prac.part.*2.*lib.*7.*cap.*2.*num.*38 Filliuc.*in quaest moral tom.*1 *tract.*7.*cap.* 9. *num.* 257 Fr. Ludouic. à Cruce *in exposit.Bullæ Cruc. disp* 1.*cap.*2. *dub.*7.Floron.*de casibus reseruatis part.* 1. *cap.*4.§.12 *n.*7.nouissimè Bossi. *d.sect.*3.*casu* 2.*num.* 56. nouissimè etiam Trulench.*in exposit.Bullæ Cruc.l.b.*1.§ 7.*cap.*1.*dub.*3. *n.*7.*vers.dico tertiò,*vbi Fr.Emman. & Acostam citat pro contraria parte.

35 *Octauò*, obserua fœminam,quæ virtute Iubilæi, vel alterius priuilegij facultatem habet eligendi Confessarium ab Ordinario approbatum, posse eligere Confessarium ab Ordinario propriæ diœcesis approbatum ad certum numerum personarum,quia verum est dicere hunc esse approbatum ab Ordinario, tum quia versamur in materia fauorabili: tum quia non est idem omnino approbatio, vel iurisdictio, quia iurisdictio supponit approbationem; ad Confessionem autem alicui faciendam tempore Iubilæi non requiritur, vt eligatur Confessarius aliàs habens iurisdictionem in ipsum pœnitentem; sed sufficit vt eligatur Confessarius ab Ordinario approbatus, cui Summus Pontifex confert iurisdictionē:ita Henriq.*in summa lib.*6.*de Pœnitent. cap.*6.*n.*8. & *lib.*7.*cap.*11.*num.*4.Nugn.*addition.ad tertiam partē,quaest.*8.*art.*5.*dub.*9.*vers.ad* 10.*argum.*Petr. de Ledem.*in summ.part.*1.*de sacram. Pœnitent.cap.*13.*dub.* 8.& 9.Sanch.*de matrim.lib.*8.*disput.*34.*num.*16.Boss. *d.sect.*3.*casu* 2.*num.*138.Coninch.*d.disp.*8.*num.*57.Fagundez *in quinque Ecclesiæ prac.part.*1.*lib.*7.*c.*2.*n.*19. & 45.Fr.Ludou.à Cruce *d.disp.*1.*cap.*2.*dub.*7.*num* 7. refert plures Trullench *in exposit. Bullæ S. Cruciatæ lib.*1.§.7.*cap.*1. *dub.* 3. *num.* 6. subdens quòd si quis tantùm approbatus esset ad audiendos viros non defectu solius ætatis,sed quia non adeò prudens,& aliquo modo leuis esset,non posset eligi à fœminis per Bullam,quia non censetur simpliciter, vt requiritur, approbatus;secus tamen esset,si esset idoneus, sufficiens,prudens pius,& doctus,licèt *num.*7.id in praxi nec consulendum,nec admittendum asserat, & *ibidem in vers.dico tertio*, addit approbatum ad annum, si absolutè, & simpliciter approbatus est,eligi posse indifferentér intra annum ratione Bullæ, quia amplè,& non strictè approbatus est.Inuenio tamen *die 7.Septembris* 1625.*in vna Cæsaraugustana* expositum fuisse *S.Congr.Concilij Archiepiscopum solere in aliquibus casibus secularibus Sacerdotibus licentiam concedere audiendi Confessiones certi generis personarum, seu ad limitatum tempus, & non obstante huiusmodi limitatione Sacerdotes præfatos Confessiones audire sub prætextu quod id eis liceat vigore Bullæ Cruciatæ; eadem sacra Congregatio censuit Confessariis prædictis minimè licere pœnitentium Confessiones audire vltra facultatem ipsis ab Ordinario concessam.*

Nonò, obserua proprium Sacerdotem, seu Parochum existentem extra territorium posse absoluere Parochianum suum confiteri volentem. Ita Victor. *de Sacram. num.* 136. Fr. Emman. *in explicat. Bullæ Cruc.*§.9.*dub.*4.*fol.*78. Zerol. *in praxi Episc. part.*1. *verb.Parochus,pag.*274.Sanch.*de Matrim.lib.*3.*disp.* 34.*num.*1.Gonzal.*ad reg.*8.*Cancell. glos.* 62. *num.* 9. 36
Torreblanca *d. lib.* 14. *cap.* 1. *num.*20. & 26. In foro enim conscientiæ non requiritur remissio, nec forensis sortitur forum delicti,Clar.*lib.*6.§.*final.quaest.* 38.*num.*5.Bonacos.*commun.crimin.part.*2.*verb.forum. fol.*30.& 32.Mich.Grass.*tom.*1.*commun.opin.lib.*3.*tit.* 13.*num.* 7.*pag.*400. † & forum pœnitentiale in loco delicti non sortitur, Abb.*in cap. cum contingat num.* 37
29 & *in repet.cap.si quis contra,num.*50.*vers.aut quaeritur,de foro competen.* Roch. *de coniect. num.* 709. quos refert Eraſin à Cochier *de iurisdict.Ordinarij in exemptos,par.* 4. *quaest.*35.*num.*1.Torrebl.*d.lib.*14.2. *num.*27.

Potest enim Parochus Confessiones audire suorum subditorum in aliena diœcesi, secundum Capyc.*decis.*103.*num.*15.Henriq.*lib.*6.*cap.*7.§.1. Tolet. 38
*in instruct.Sacerd.lib.*3.*cap.*13.*in fine*, Fr. Emman.*in Bull. Cruc.*§.9.*num.*7. Ioan. Valer.*de different. inter vtrumque forum,verb.absolutio differ.*1.*num* 4 Floron. *de casib.reser.part.*1.*cap.*4.§.12.*num.*3. Bossi.*d.sect.*3. *casu* 2.*num.*195.Homob.*d. tract.*5. *cap.*3.*q.*16.Zerol. *de pœnit.cap.*16.*quaest* 5 *vers. dico quartò*, Campan.*d. rub.*12.*cap.*13.*sub num.*71.Chamerota *d.loco dub.*14. Victor.*de Confessione,num.*151.Sanch.*d.disp.*14.*n.*2. & 3.& *eod.lib.*3.*disp.*19.*num.*8. Valer. Reginald. *d. lib.*1.*num.*93.& 94.Ægid.de Coninch.*d.disp.*8.*n.*12. Marcel.Megal.*p.*1.*instit.Confess. lib.*1.*cap.*7.*num.*25. & *cap.*9.*num.*12.Molfes. *in summ. Theologia moralis tract.*7.*cap.*15.*num.*89.Piasec, *in praxi noua Episcop. part.* 2. *cap.* 1.*num.* 10. *vers. sunm,*vbi etiam asserit, quòd si dimiserit aliqua causa ipsum beneficium Curatum,desinit ipsius potestas,nec potest accipere Confessiones absque alia licentia, nec etiam tunc censetur sufficienter idoneus, & approbatus ad audiendas tempore Iubilæi, aut alia occasione Confessiones, excepto mortis articulo: nam Concil. Trident.*sess.*23.*cap.*15.illum reputat idoneum, qui beneficium habet Parochiale, sed hic non illud retinet,aut saltem ipsius vsum, nec ipsius approbatio durat,Henriq.*lib.*7.*cap.*12.*num,*3.& 4. Reginald.*d. lib.*1.*num.*190 Suar.*disp.*28.*sect.*4.*num.* 20. & *sect.*6. *num.*13.

Vtrum alij Sacerdotes approbati ad audiendas Confessiones in certo Episcopatu possint subditos illius in alieno absoluere,sicut possunt Parochi?Negant Syluest.*in sum.verb. Confessor.* 1.*num.* 12.Nau. *in man.cap.*27.*post num.*266. Viuald.*in suo candel.aureo part.*1.*rub.de absolut.num.*50.vbi ait ita declaratū Romæ *de anno* 1587.Miranda*d.tom.*1.*quaest.*45.*art.*8. *concl.vnica,*Campan.*d.rub.*12.*cap.*13.*num.*71.Nicol. Garc.*d.part.*1.*cap.*8.*nū.*132. per *Clem.dudum,de sepul.* dum habet quòd extra ciuitates & diœceses,in quibus sunt præsentati & deputati, audiendi secularium Confessiones facultatem non valent exercere. Quamuis contrarium sustineant Henriq. *d.lib.*6.*c.*7. § 1.*lit.D.*Sanchez *d.disp.*34.*num.*2.Suar. *tom.*4.*disp.* 28.*sect.*6 *num.*4.Monet.*de commut.vlim. volunt.cap.* 5.*num.*232.Homobon.de Bonis *de examin.Eccles.p.*1. *tract.*5.*cap.*3.*q.*16.Ioan.Valer.*d.verb. absolutio differ.* 1.*num.*8.10.& 13.Fagundez *in quinque Ecclesiæ prac. p.*2.*lib.*7.*cap.*2.*n.*91.Tamburin.*d.tom.*2.*disp.* 6.*quaest.* 14.*num.*4.Floron.*de casibus reseru.p.*2.*cap.*4.§.13.*num. vnic.*

vnic. Lezana *in ſum. quaſt. Regul.c.19.num.5*.Diana. *d.part.3 tract.4.reſol.*144 Boſſi.*d.ſect.3.caſu.2.n.*202.

An etiam Epiſcopus poſſit extra ſuam diœceſim Confeſſiones eorum audire, qui eſſent ſui ſubditi? Hanc quæſtionem à Præſule præſtantiſſimo in Matritenſi Curia ſibi fuiſſe propoſitam refert Alzed.*d. p.1.c.*13.*num.*94. & reſpondiſſe ſine dubio poſſe ait, quia ſacramentalis Confeſſio & abſolutio ſine ſtrepitu iudiciali fit, & inter volentes exercetur, & ſic quia de voluntaria iuriſdictione eſt, exerceri extra territorium poſſe, Greg. Lop. *l.* 21. *verb. parochianos tit* 4.*part.*1.Menoch.*de arbitr,lib.*1.*q.*43.*num.* 16. & 17. Gonzal. *ad.reg.*8.*Cancel.gloſ.*62.*num.*10. de quo tamen dubito.

39 An Parochus, qui ſe de facto intruſit in beneficio ſine auctoritate Superioris, habeat iuriſdictionem ſufficientem, itaut Confeſſio illi facta à ſuis ſubditis non ſit iteranda? Inualidam eſſe tenent Angel.*verb. Confeſſio,*§.12.Nauar.*cap.9 num.*11.& *in cap.placuit. de pœnit.diſt.6.num.*176.quos refert, & ſequitur Chamerot.*d. loco dub.* 22.ſed verius quæ ſuprà *num.* 19. reſoluimus.

40 *Decimò*, obſerua approbatum ab Epiſcopo abſque iudicio, vel etiam contra iudicium, ſciente non eſſe idoneum, non cenſeri approbatum iuxta probabiliorem ſententiam; nam Concil. *dict. cap.* 15. exigit, vt Confeſſarius, qui non habet Parochiale beneficium, iudicetur idoneus, hic autem vere non iudicatur idoneus, ſed fictè, cùm Epiſcopus interius ſentiat, & iudicet non idoneum. Quare ita tenent Suar.*tom.4.diſp.*28.*ſect.5.num.7.verſ.& fortaſſe*, Reginald.*dict.lib.*1.*num.* 197. Bonacin. *de Sacram. diſp.* 5.*q.7.puncto* 4.§.1.*num* 29. Boſſi.*d.ſect.* 3. *caſu.*2.§.1. *num.* 3. qui etiam reſoluunt validam eſſe approbationem, quando Epiſcopus verè aliquem iudicat, & approbat tanquam idoneum, ſed re ipſa non eſt idoneus. Valebit tamen Confeſſio facta Sacerdoti, cui Epiſcopus facultatem audiendi Confeſſiones fictè conceſſit, ideſt, ſolis externis verbis abſque vera intentione concedendi; quia tunc adeſt licentia à legitimo Superiore, & eius nullitas eſt occulta, ac proinde adeſt titulus præſumptus cum communi errore, ſicut adeſt etiam in alio caſu Epiſcopi videntis & tacentis, non tamen internè conſentientis: ita Sanch.*lib.*3.*de matrim.diſp.*22.*n.*65. Boſſi. *d. ſect.*3.

41 *caſu.*242. † Aliàs enim debet Epiſcopus Confeſſarium non ſolùm interius iudicare idoneum, verum etiam exterius approbare, & iuriſdictionem concedere; vt patet ex Concil. Trident. *d.cap.* 15. in illis verbis, ibi, *aut iudicetur idoneus, & approbationem obtineat*: ita Suarez, & Reginald.*vbi proximè*, Coninch. *de Sacram.& cenſur.tom.*2.*diſp.*8.*n.*49.

42 Poteſt tamen Epiſcopus approbare quoſcunque Sacerdotes voluerit ſeculares, vel Regulares, etiam non laureatos Theologia, vel Iure Canonico abſque vllo examine, ſufficit enim quod illi ſibi videantur apti ad hoc munus exercendum, cùm Concil.*d.c.*15. expreſsè dicat, *per examen, ſi illis videtur, neceſſarium, aut alias idoneus ab Epiſcopis iudicetur*. Ita Palat.*in* 4. *diſt.*17.*diſp.*7.*pag.*265.quem refert Fagundez. *d.lib.* 7.*cap.*2.*num.*70.

43 *Vndecimò*, obſerua licentiam delegatam audiendi Confeſſiones non expirare mortuo, vel amoto delegante, quia eſt quædã gratia. ita Sot.*in* 4.*diſt.*18. *quæſt.*4.*art.*4.*col.*7.Graſſis *in deciſ.aureis,lib.*1.*cap.*13. *num.*40.Chamerot.*d.loco,dub.* 27. *pag.* 488.Fr.Ioan. Valer.*d.verb.abſolutio differ.*1.*num.*18.*verſ.obſerua*, Fr. Ioan.de la Cruz *de ſtatu relig.lib.*2.*cap.*3.*dub.*1.*concl.* 3.*verſ.ex d ctis*.Coriol.*d.part.*1 *ſect.*2.*art.*8.Sanch.*de matrim.lib.*8.*diſp.*28.*num.*74. & 80. Cened.*Canonic. quæſt.lib.*1.*q.*38.*num.*20.& 21.Fagundez *d.p.*2.*l.b.*7. *num.*34.Campan.*d.rub.*12.*cap.*13.*num.* 69. Homob. *d.tract.*5.*cap.*3.*quæſt.*17.Boſſi.*d.ſect.* 3.*caſu* 2.§.2.*n.*9. Lezana *in ſum.quæſt.Regul.cap.* 18. *num.*10 *in princ.* Henriq.*dict.lib.*6.*cap.*6.§.7.*in fine*, vbi etiam limitat, niſi Epiſcopus ad tempus tantum vnius anni approbaſſet, aut ad tempus vitæ ſuæ, vel ad ſuum beneplacitum.

Hinc fit Religioſum, qui ſemel fuit generaliter approbatus, ſi recedat à diœceſi, in qua fuit ſimpliciter approbatus, & poſtea iterum redeat, non teneri nouam quærere approbationem, & licentiam, etiamſi interim mutati fuerint Epiſcopi in illa diœceſi: ita Nugn.*in addition.ad* 3 *par.qu.*8.*art.*3.*dub.*1. *concl.*2.Beneuen.*in praxi d. Sacram. pœnit. cap.* 16. *quæſito* 2.*verſ.quinto ſi verò*, Henriq.*d.c.*6 §.7.Ioan. Valer.*verb.abſolutio differ.*5.*num.*19 *verſ. & obſerua*, Tambur.*d.tom* 2.*diſp.*6.*q.*14.*num.* 2. Boſſi. *d. ſect* 3. *caſu* 2. *num.* 46. Hoc tamen limitandum eſt, modò Epiſcopus facultatem non reuocet: ille enim poteſt, aut eius ſucceſſor iuſta de cauſa reuocare approbationem, ſeu facultatem, modo approbatus non habeat beneficium Parochiale hic enim habet approbationem à iure, & facultatem annexam beneficio, quamuis aliquando poſſit ſuſpendi: ita Suar. *diſp.*18. *ſect.* .& 8.Beneuent.*d.loco*, Reginald. *d. lib.* 1. *num.* 201.Fagundez *d.cap.*2.*num* 31.Boſſi.*d.n.*46. 44

Duodecimo, obſerua Regulares indigere approbatione Epiſcopi cùm ſecularium, quamuis Sacerdotum, peccata audire cupiunt, iuxta decretum Concil. Trident.*ſeſſ.*23.*de reformat.cap.*15.reſoluunt Ioan.de Graff.*in aureis deciſ.p.*1.*lib.*3.*cap.*5.*num* 109. Piaſec. *in praxi Epiſcop.part.*2.*cap.*1.*num.*10.Fr Ludou.Mirãda *d.quæſt*45.*art.*8.*in fine*, Vgolin *de officio Epiſcopi,cap.*10.*in princip.* Fagũdez *in quinque Eccleſiæ præcepta p.*2.*lib* 7.*cap.*2 *num.*13.vbi *num.*31.cũ Henriq. *lib.*5 *de pœnit.cap.*6.§.6 obſeruat Epiſcopos non approbare Regulares in Confeſſarios, niſi à Prælato ſuo ſaltẽ interpretatiuè exponantur, pro ut etiam iſque ipſis Epiſcopis, Steph.Daluin *de poteſt. Epiſcop.c.*35. *num.*2. dum ait, quòd Regulares non approbat Epiſcopus in Confeſſarios, niſi à Prælato ſuo exponantur ſaltem interpretatiuè, iuxta *Clem.dudum,§ ſtatuimus,de ſepultur.* quæ eſt alia plana Papæ intentio, ne alias proprio præiudicetur Prælato, à quo pendet ſubditorum voluntas ex voto quod emittunt, quod etiam tradit Trullench.*d.lib.*1.§.7 *cap.*1.*dub.*5.*num.*4. & ſtatutum fuit in Concil. Lateranen.à Leone X.vt in ſua Bulla incip. *Dum intra mentis arcana*, quod & Pius V.innouauit ordinatione ſua de anno 1571.*octauo Idus Auguſti*. Quare Religioſus Sacerdos extra mortis articulum non poterit licite abſque approbatione, & conſenſu ſui Prælati audire Confeſſiones, & abſoluere, neque etiam à peccatis venialibus, vel mortalibus aliàs rite confeſſis. Ita Henriq.*in ſum.lib.* 6.*cap.*6.§.*in fine*, Fr.Emman.*quæſt.Regul.tõ.*1.*quæſt.*66. *art.*1.Campan.*in diuerſorio Iuris Canon.rub.*12.*cap.*13. *num.*59.Fagũdez.*d.præc.*2.*lib.*7.*cap.*2.*num.* 32.Paul. Layman.*lib.*5.*tract.*6.*cap.*10.*num.* 14. Tamburin *de iure Abbatum tom.*2.*diſp.*69.*ſub* 15.*num.*1.2.Boſſi.*d. ſect.*3.*caſu* 2.*num.* 178. vbi *num.*179. ampliat vt ob eandem rationem idem Religioſus licite non valeat inuito eodem ſuo Prælato audire Confeſſiones etiam habentium ab ipſo ſummo Pontifice priuilegium eligendi quemcumque Confeſſarium idoneum. Planæ autem Conſtitutionis verba ſequuntur. *Romani Pontificis prouidentia*, & infrà *Hac noſtra Conſtitut.perpetua ſancimus, decernimus, & declaramus decretum Concil.Tridens.de approbatione Regularium audiendis Confeſſionibus ſecularium præpoſitorũ ab Epiſcopis* 45

copis faciendas, obseruari debere etiam in omnibus Regularibus quorumuis Ordinum, etiam Mendicantium, etiam sub Regulari disciplina viuentibus, etiamsi sint Lectores, aut in Theologia, etiam de Superiorum suorũ licentia graduati, vel promoti, vel à suis Magistris generalibus, vel Prouincialibus Ministris sæcularium Confessionibus audiendis expositi. Volumus tamen eos, qui semel ab Episcopo in Ciuitate, & diœcesibus suis prauio examine approbati fuerint, ab eodem Episcopo iterum non examinari; ab Episcopo autem successore pro maiori conscientiæ suæ quiete examinari de nouo posse; inhibentes quibuscumque regularibus, quorumuis Ordinum, etiam Mendicantium, vt præfertur, ne vigore deputationis, & approbationis ab eisdem Magistris, & Ministris Prouincialibus, etiam quod illarum occasione ab Ordinariis hucusque tolerati fuerint, absque speciali in posterum licentia, & approbatione ab Ordinariis obtinenda, sæcularium Confessiones audire præsumant. Decernentes irritum, & inane si secus super his à quoquam quauis auctoritate sc enter, vel ignoranter contigerit attentari. Non obstantibus Constitutionibus, & ordinationibus Apostolicis, ac nostris literis prædictis, & aliis potestatibus quibuscunque regularibus concessis, & forsan extensis, quas ad eos, quæ præsentibus aduersantur, & contrariantur, penitus, & omnino reuocamus, &c.

Refert nouissimè Salgado *de supplicat. & ac sancti ssi. c. 1. ca. 4. num. 4.* quod Philippus II. Hispaniarum Rex supplicauit à dicto Breui, & instanter petiit humiliter, à Sede Apost. eius reuocationem, quodque propter illud reformauit Gregorius XIII. *de anno* 1572 vt in Bullario *tom. 1. pag.* 1208. & *seq.*

46 Ex qua Piana Constitutione colligitur Regulares etiam Lectores, ac in Sacra Theologia Graduatos cum approbari in sæcularium Confessarios desiderant, posse † ab Episcopis, si voluerint, examinati, vt tenent Suar. *tom. 1. disp.* 28. *sect.* 4. Miranda *d. q.* 45. *art.* 1. *concl.* 1. Gutier. *canon. l. b.* 1. *cap.* 6 *n.* 9. Henriq. *lib.* 1. *cap.* 6. §. 2. Ioan. Valer. *d. verb. nullitas diffe.* 5. *vers. sexto*, Lezana *in sum cap.* 19 *num.* 6. & me citato *in hoc loco* Homobon. de Bonis *de examine Ecclesiast. part.* 2. *tract.* 12. *cap.* 3 *quæst.* 13. *resolut.* 1. *in fine, pag.* 447. An Religiosus præsentatus à suo Prælato, & ab Episcopo approbatus possit virtute Bullæ eligi postquam ei à suo Prælato prohibitum est ne Confessiones sæcularium audiat? Vide Trullench. *d. lib.* 1. §. 7. *cap.* 1. *dub.* 6. *per tot.*

47 Formam datam *in Clem. dudum, de sepult.* circa Confessariorum Regularium coram Episcopis, & Ordinariis faciendam præsentationem, nullatenus esse per Concil. Trident. derogatam, & reuocatam, quin verò per ipsum confirmatam, & approbatam, & eidem quam maximè conformem, tenent. Nauar. *in man. cap.* 27. *num.* 264. *in fine*, Fr. Emman. *quæst. Regul. tom.* 1. *quæst.* 59. *art.* 2. & *in add. ad explic. Bull. Cruc.* §. 9. *num.* 30. Fr. Ludou. Mirand. *d. quæst.* 45. *art.* 6. Contrarium tamen verius videtur, prout quotidie vsus edocet, & post Parif. Flam. firmant Cochier *de iurisdict. Ordi aru in exemptos part.* 2. *q.* 45. *num.* 82. Hermosil. *ad Greg. Lop. l.* 53 *gl.* 6. *num.* 32. *tit.* 5. *part.* quia hæc approbatio non est gratia vt possit pendere à voluntate concedentis, sed tantùm authenticum instrumentum sufficientiæ talis personæ, testimonium verò semel datum non potest reuocari, Duen. *reg.* 233. Cordub. *in addit. ad compend. verb. absolutio* §. 16. & *verb. præsentatio*. Vega. *tom.* 1. *cap.* 62. *casu.* 8. Villalob. *in sum. tract.* 9. *diffic.* 73.

48 Neque prædicta Pij V. ordinatio reuocata fuit per reductionem priuilegiorum Regularium ad terminos Cõcil. Trident. factam, vt declarauit *Sacr. Congreg.* relata per Confect. *in summ. tit.* 17. *cap.* 5. Circa illam quæst. an Episcopus, etiam idem, qui approbauit, possit non solum seculares, sed etiam Regulares iterum examinare, & indignos reprobare, videndum est *Sacr. Cong. decretum*, quod sequitur. *Congregatio Concil. censuit Regulares ad audiendas in ciuitate, & diœcesi sæcularium Confessiones semel ab Episcopo prauio examine approbatos, iterum ab eodem Episcopo non esse examinandos. Cæterum à successore posse vtique examinari, iuxta Constit. Pij V. datam* 8. *Idib. August. Pontif. sui anno 6. quæ à felicis record. Greg. XIII. non est reuocata per reductionem priuilegiorum Regularium ad terminos Concil.* referunt Fr. Emman. *in Bull. Cruciatæ* §. 9. *num.* 32. & *quæst. Regular. tom.* 1. *quæst.* 59 *art.* 4 Ludou. à Cruce *in exposit. Bullæ disp.* 1. *cap.* 2. *dub.* 9. *num.* 2. Trulench. *in fimili exposit. lib.* 1. §. 7. *cap.* 1. *dub.* 7. *num.* 10. Lezana *in sum. cap.* 18. *num.* 7. Fagundez *in quinque Ecclesiæ præcepta part.* 2. *lib.* 7. *cap.* 2. *num.* 20.

Ex quo cum Suarez tradit Campanil. *dict. rub.* 12. 49
cap. 13. *num.* 0. & dicit decisum Armend. *in addit. ad recop. legum Nauarr. d. tit.* 29 *l.* 1. *num.* 14 & nouissimè *de anno.* 1629. in ciuitate Corduben. fuisse obseruatum refert Hermosill. *vbi suprà num.* 34 † posse scilicet successorem in Episcopatu vocare etiam generatim ad examen approbatos omnes, quamuis simpliciter, & quos idoneos minimè inuenerit, reiicere, resoluunt Mirand. *in man. Prælat. tom.* 1. *quæst.* 45. *art.* 7. *concl. vnica*, Vgolin. *de potest. Episcopi, cap.* 20. *num.* 5 & 4. Fernandez *in exam. Theolog. moral. par* 3. *cap.* 19. §. 8. *num.* 5 Villalob. *in sum. tract.* 9. *diffic.* 63. *num.* 7. Diana *part.* 3. *tract.* 2 *reso.* 27 Campan. *in diuers. Iuris Canonic rub.* 12. *cap.* 13. *num* 70. Bossi. *d. sect.* 3. *casu.* 2. 4 *num.* 43. Ioan. Sanc. *in select q.* 40 *num.* 15. & *disp.* 48. *num.* 18. *vers. docent*, me citato *in hoc loco* Torreblanca *d. lib.* 14. *cap.* 3. *num.* 6. *cum seqq.* vbi *num.* 24 refert S. D. N. Vrbani VIII. Breue Episcopo Corduben. transmissum, quo declaratur Regulares in ciuitate, & Diœcesi Corduben. à prædecessoribus Episcopis examinatos, & approbatos ad Confessiones personarum sæcularium audiendas, ab Episcopo successore pro maiori conscientiæ suæ quiete posse iterum examinari, ac si minus idonei reperti fuerint, reprobari; quamuis Henriq. *dict. ca.* 6. §. 6. dicat successorem non posse reuocare, nisi causa suppetat, eaque cognita, & probata, ac nominatim facta, in tantum quod neque generalis sufficiat reuocatio, quem videtur sequi Fagundez *dict. lib.* 7. *ca.* 2. *num.* 30. Sed aduerte solum successorem in dignitate & iurisdictione, non autem in iurisdictione tantùm, vt est Capitulum Sede vacante, posse semel absolutè approbatos prævio examine iterum ad examen vocare, & approbare, vel reprobare, prout nouerit esse, vel non esse idoneos; ita ex quodam priuilegio Clementis IV. resoluit Boss. *d. sect.* 3. *casu.* 2. *num.* 47.

Circa Regulares Confessarios ab Ordinariis semel approbatos simpliciter, & absolutè, quod non 50
possint ab ipsis ab audiendis Confessionibus suspendi, statuit Pius V. *in d. sua Constit.* relata sup. *n.* 45. & per eam idipsum resoluunt Fr. Emman. *in Bull. Cruciatæ*, §. 9. *num.* 3. & 39 Henriq. *in sum. lib.* 6. §. 6. Mirãda *d. tom.* 1. *q.* 45. *art.* 7 Philibert. Mirãda *in tract. tempor. pestilent. part.* 5. *cap.* 4. *num.* 8. *cum seqq.* Bossi. *d. sect.* 3. *casu* 2. *num.* 39. nisi ex noua causa, eàque ad Confessiones ipsas pertinente, tenent Gauant. *in manuali Episcop. verb. Confessor, nũ.* 23. & 24. Peirinis *de priuileg. Minim. tom.* 1. *constit.* 2. *Sixti IV.* §. 11 *num.* 45. Lezana *in sum. quæst. Regul. cap.* 19. *num.* 7. *cum seqq.* Diana *resolut. moral. part.* 3 *tract.* 2. *resol.* 22. & *part.* 4. *resol.* 20. Marchin. *tract. tempor. pestil. part.* 5. *cap.* 4. *n.* 9. Boss. *d. sect.* 3. *casu* 2. *num.* 40. & ita declarauit *Sacra*

Congreg.

Congreg. Illustr. Card. negotiis Episcoporum, & Regularium præpositorum, in hæc verba. *Cum Sacra Congreg. Cardinalium negotiis Episcoporum, & Regularium præpositorum innotuerit Confessarios Regulares grauiter conqueri, quod ab Archiepiscopis, Episcopis, & locorum Ordinariis ab audiendis Confessionibus quauis de causa indiscriminatim suspendantur, & propterea sæpe contingere, vt ab eisdem Archiepiscopis, Episcopis, & locorum Ordinariis omnibus simul vnius Conuentus Confessariis confessiones audiendi facultas adimatur; Illustrissimi eius autem Sacræ Congregationis Patres, vati vix fieri posse, vt hæc sine scandalo, magnáque animarum pernicie contingat, re maturè perpensa ad omnem scandali materiam summouendam, & quo magis spirituali piarum mentium consolationi consulatur, statuunt, & decernunt, Archiepiscopis, Episcopis, aliísque Ordinariis locorum, ad quos Confessarios approbandi ius spectat, Confessarios Regulares, alias ab ipsis liberè approbatos ab audiendis confessionibus suspendere posse, ac minimè licere, nisi ex noua causa, eaque ad Confessiones ipsas pertinente, aut ob non seruatum interdictum ab ipsis Ordinariis positum. Statuunt insuper eosdem Archiepiscopos, Episcopos, locorumque Ordinarios Cōfessiones audiendi facultatem omnibus simul vnius conuentus Regularibus Confessariis, eadem Sacra Congregatione inconsulta nullo pacto adimere posse. Quod quidem decretum, vt iidem Illustrissimi Patres opportunū, & necessarium duxerunt, ita inuiolabiliter iubent obseruari. Romæ 20. Nouembris 1615.* Anton. Mar. Episcop. Ostiens. Cardin. Gallus. V. *Theatin. Secr.* refert Marcell. Vulpe *in praxi cap. 35. num. 26* & Lezana *d. cap. 18. num. 9.* & alias declarationes refero *de Iure eccles. vniu. lib. 1. cap. 43. num. 206. cum multis seqq.*

51 De approbationibus generaliter, & indistinctè, vel determinatè ad locum, seu tempus certum dandis extat decretum *Sacræ Congreg. Concil. Trident.* relatum apud Confect. *d. loc. cap. 4. de anno 1587. sub die 2. Iulij*, & sequitur. *Regulares qui ad Confessiones audiendas tanquam generaliter, ab Ordinariis, eorumve examinatoribus reperti, & probati fuerint, generaliter quoque, & indistinctè absque aliqua limitatione temporis, certorúmve locorum, aut generis personarum, admittantur in Diœcesi propria. De cæteris verò, qui non adeò idonei reperientur, si potuerint se admitti, arbitrio Ordinariorum relinquitur ipsos cum limitata facultate, prout eisdem Ordinariis magis expedire videbitur, probare, & admittere: Qui autem in domibus laicorum Confessiones ex causa audierint, statim Parochum admonere teneantur, & fidem auditæ Confessionis pro Medico aduenientе relinquere.*

52 Ex quibus consequens fit Regularium iurisdictionem à iure, vel à Papa eis tributam restringi, seu dilatari per ipsam approbationem Ordinarij: iusta enim atque legitima existente causa certum est posse Episcopos Confessariorum Regularium approbationem, ac iurisdictionem restringere, & limitare ad certum locum, tempus, siue personas. Ita Gutier. *canon. lib. 1. cap. 27. num. 18. & 19.* Soar. *tom. 3. disp. 28. sect. 7. num. 6.* Fr. Emman. *quæst. regul. tom. 1 quæst. 59. art. 8* Miranda *d. quæst. 45. art. 10. conc. 1.* me citato Homobon. *de examine Ecclesiastico tract. 8. cap. 2. quæst. 7. in princip. vers. secundo.* Vgolin. *de officio Episcopi, cap. 20. num. 6.* Cened. *canon. lib. 1. quæst. 18. num. 20. & 21.* Diana *par. 3. tract. 2. resolut. 25.* Lezana *in sum. quæst. Regul. cap. 18. num. 8.* Fagundez *in quinque Ecclesiæ præcept. par. 2. lib. 7. cap. 2. num 17.* & ita † quando sub conditione fuit licentia data, illa non
53 impleta, cessat facultas, vt per Gemin. *cons. 106 vers. 2. ad idem.*

Vnde minus bene Fr. Emman. *quæst. regul. tom. 1. quæst. 59. art 4. & tom. 3 quæst. 32. art. 6.* Zerola *in praxi Episcop. part. 1. verb. Confessores. §. 2.* Fr. Ioan de la Cruz *de statu relig. lib. 2. cap. 6. dub. 4. concl. 3.* & alij asserere videntur semel approbatum ab aliquo Episcopo, minimè esse ab eodem postea examinandum; licet autem eorum opinio possit procedere in approbato indistinctè, minimè tamen admittenda, quando fuerit cum aliqua limitatione; quia si ad aliquod expressum tempus admissus fuerit, lapso eo tempore, dicitur facultas ipsa denegata, ex reg. quam tradit Caluasc. *Finis, decis. 1 num. 31. part. 5.* & ita cum semel sit extincta, vt iterum concedatur, potest Episcopus talem examini subiicere. Et sic declarauit S. D. N. Vrbanus VIII. *in dicto Breui Episcopo Corduben.* directo statuens approbationem huiusmodi obtinentes ad certum tempus non posse Confessiones audire absque noua ipsius Episcopi approbatione & licentia, præuio etiam, si ei libuerit, nouo examine, vt refert Torreblanca *d. lib. 13 cap. 3. num. 24* Dixi, *ab eodem*; quia ab alio alterius Diœcesis bene poterit examinari, Fr. Emman. *in ex. licat. Bullæ Cruciatæ § 9. num. 31. & quæst. regul. tom. 1 quæst. 59. art. 5.* Gutier. *canon. lib. 1. quæst. 27. num. 6.* Nicol. Garc. *d. part. 5. cap. 8. n. 87.* quos refert, & sequitur Hermosil. *d. loco num. 33.* Intelligerem tamen supradicta, quatenus habent admissos sine vlla restrictione temporis minimè posse impediri ne in posterum Confessiones audiant, vt procedant, nisi iusta reuocandi superueniret causa: nam tunc huiusmodi facultas etiam simpliciter concessa potest sine dubio eodem concedente suspendi, aut retractari, vt inquiunt Syluest. *Confess. 2. num. 11.* Henriq. *d. cap. 6. § 6.* Suar. *tom. 4. disp. 28. sect. 8. num. 3.* Fagundez *d. lib. 7. cap. 2. num. 32.* Hodie attenta declaratione de qua supra *num. 10.* intelligendum est iusta existente causa ad Confessiones ipsas pertinente.

Sacerdos Religiosus approbatus ab Ordinario, prohibitus tamen à suo Superiore Confessiones audire, licet peccet contra præceptum Prælati, validè tamen absolutionem impartitur; quia licèt *in Clem. dudum, de sepultur.* dicatur quòd Episcopus debet admittere ad audiendas Confessiones Religiosos præsentandos à suis Prælatis, tamen nec ibi, nec alibi dicitur quòd non possit ipse conferre iurisdictionem Religiosis absque tali præuia præsentatione, immo oppositum colligitur ex *d. Clem. in vers. per huiusmodi.* Ita Iacob. de Graff. *in aureis decis. par. 1. lib. 1. cap. 13. num. 88.* Nau. *in man. cap. 4. num. 2. & cap. 27. num. 266.* Fr. Emman. *in Bulla Cruc. § 9 num. 10.* Zerol *in praxi de pœnit. cap. 16. q. 7. vers. respondeo primo.* Salas *de leg. dub. sp. 16. sect. 10. num. 43.* Ioan. à Cruce *de statu Relig. lib. 2. c. 6. dub. 2. concl. 2.* Homobon. *de examin. eccles. part. 1 tract. 7. cap 16. num. 77.* Lezz *in sum. quæst. Regul. d. cap 18. num. 12. & cap. 19 num. 12.* Mirand. *in man. Prælat. tom. 2. quæst. 45. art. 11.* Villalob. *in sum. tom. 1. tract. 9. dub. 50. num. 4.* Layman. *d. lib. 5. tract. 6. cap. 10. num. 15. vers. 2.* Boss. *d. sect. 3. casu 2. num. 185.* Ludou. à Cruce *in exposit. Bullæ Cruc. d. sp. 1. cap. 2. dub. 16. à num 5.* vbi *num. 8.* subdit per accidens contingere posse, vt absolutio impensa à Religioso, cui prohibitum est à suo Prælato Confessiones excipere sit inualida, vt si esset nominatim suspensus, aut excommunicatus, aut si pœnitens sciens illi Religioso esse prohibitum à suo Prælato sub mort. audire Confessiones, nihilominus illi confiteretur. Quamuis Syluest. Lóp. Corrad Fr. Emman. Campan & alij, quos refert, & sequi videtur Boss. *d. loco num. 186* contradicant.

Adderem etiam Regulares semel ab aliquo Antistite approbatos, extra diœcesim ipsiusmet Episcopi 54

copi

ſcopi approbantis non poſſe dare operam auditioni Confeſſionum, prout tradunt Sylueſt. *verb. Confeſſor*, 1. §. 14. *& eod. verbo* 2.§.4.Nauar.*in man.c.*27. *poſt num.*266.*verſ.*6.Beneu.*de pœnit. c.* 26.*quæſito* 3. *d.* 2.Viuald.*in Candel.aureo,p.* 1. *ſub tit.de abſolutione,n.*50.Mirand.*d.q.*45.*art.*17. Tamburin. *d. tom.* 2. *diſp.*6.*q.*14.*n.*1. Lezana *in ſum.quæſt. Regul. cap.*19. *num.*4 Boſſ.*d.ſect.*3.*caſu* 2.*num.*36.Trullench *d.lib.*1. §. 7.*c.* 1.*dub.* 5. Torreblanca *d. lib.* 14. *c.* 2. *à num.* 25. & comprobatur apertiſſimè ex priuilegio vener. Presbyteris Congregationis Oratorij conceſſo à Sixto V.quo indulgetur illis, *vt cùm fuerint Romæ approbati ad Confeſſiones audiendas, non debeant amplius extra Vrbem examinari à locorum Ordinariis,ſed illis ſufficiat præſentare eorum licentias Romæ habitas*, refert Quar.*in ſum.Bullar.verb.Cõfeſſor.*Si enim Iure id eis liceret,nequaquam ſpeciali gratia illis concederetur,& ita reſoluit Miranda *d.qu.* 45. *art.*8.*concl. vnic.* Sed clariùs id colligitur ex ſequenti decreto. *Die* 22.*Maij* 1610.*in vna Germonen.S. Congreg. Concilij cenſuit Confeſſarios extraordinarios ab Epiſcopo approbatos ad Confeſſiones audiendas ſiue ſint Regulares ſiue ſeculares nullo pacto eas audire poſſe, extra diœceſim Epiſcopi approbantis, quamuis Confeſſores ſint eidem Epiſcopo ſubiecti.*Pro coronide huius duodecimæ obſeruationis te ſcire volo quæ ſuprà diximus de reſtrictione, & reuocatione licentiarum ab Epiſcopis ipſis Regularibus conceſſarum pro Cõfeſſionibus audiendis in caſibus enumeratis locũ habere quãtum ad iuriſdictionẽ ab ipſis Epiſcopis delegatam tantum; quare poterit Generalis Religionis, aut Prouincialis expoſitum, & approbatum Confeſſorem ab Epiſcopo reprobare,& apud quoſdam (vt apud Patres Ieſuitas) etiam poteſt iuriſdictionem limitare circa perſonas certas audiendas, aut certos caſus, vt viuæ vocis oraculo declarauit Gregorius XIII.pro Societate Ieſu,vt refert P.Claudius *in compendio Societatis verb.gratiæ*,§.2.Stephan. Daluin *de poteſt.Epiſcop.c.*35.*numer.* 3. vbi ex ea ratione procedere ait, quia iuriſdictio in Regulares non deriuatur, niſi medio proprio Prælato ſaltem Generali,& cum conſenſu eius expreſſo,aut tacito, ne quid derogetur debitæ ſubiectioni, & obedietiæ erga proprios Prælatos,ſubditque ibidem *num.*4.ex Syluest.Angel.Lopez,Nauar.Fr.Emman. Henriq.& aliis,quod ſi Prælatus expreſſis verbis non reprobet ſed tantum prohibeat audire Confeſſiones, aut ne iunior Sacerdos(licet ſit doctus, & pius)audiat fœminarum Confeſſiones, propter periculum, aut decentiam perſonæ,aut Ordinis, non tollit propterea approbationem à ſe,vel ab Epiſcopo datam, & valet abſolutio poſtea data, quam prohibitus impendit ſecularibus viris, aut fœminis; & quia peccat cõtra Prælati prohibitionem rationi conſentaneam, poſſet vtique ab illo puniri.

Vtrùm Prælati Religionum poſſint ſine approbatione Ordinarij audire ſecularium Confeſſiones? Negatiuam ſententiam ſuſtinẽt Suar.*tom.* 4.*diſp.*28. *ſect.*4.*nu.*21.Fr.Emman.*in Bull.Cruc.*§.9.*dub.*1. *n.*4. Diana *moral.reſol.p.*1.*tract.*16.*reſol.*46.Fr. Ludou. à Cruce *in Bull.Cruc.diſp.*1.*c.*2.*dub.*11.

55 *Decimotertiò*,obſerua facultatem ab Epiſcopo pro audiendis Confeſſionibus ad ſui arbitrium,& beneplacitum conceſſam quandoque ab eo reuocari poſſe,iuxta tradita per Corn.*conſ.*92.*ſub num.*31. *vol.*2. non ſolùm expreſsè,ſed etiam tacitè, ſcilicet morte ipſius Epiſcopi concedentis; morte enim extinguitur beneplacitum, *c. ſi gratioſè, de reſcript. lib.* 6. &
56 † gratia ad beneplacitum Papæ, vel Regis, morte Pontificis,vel Regis expirat,Gonzal. *ad reg.* 8.*Cancel.*§.1.*proœm.n.*9.*cũ ſeqq.& gloſ.*12.*à princ.*alios Doctores refero *de clauſulis vſufreq.clauſ.*3.*n.*2.*cũ ſeq.*& ita firmant in hac quæſt.Peirinis *ad priu. Minim.to.* 1.*conſt.*2.*Sixti IV.*§.2.*n.*44.Diana *p.*3.*tr.*2. *reſol.* 26. Boſſ.*d.ſect.*3.*caſu* 2.§.1.*n.*10.Campan.*d. rub.* 12.*c.*15. *n.*64.vbi *n.*67.cum aliis tenet ſuperueniente excommunicatione tam delegantis, quàm expoſiti licentiam pro audiendis Confeſſionibus non eſſe reuocatam;licèt enim expoſitus excommunicatus prohibitus tunc audire dicatur,quin etiam in certis caſibus ſuſpenſus,in tantum,quod ſi audeat pœnitentes abſoluere,ſit inualida abſolutio ab eo impenſa,nihilominus reuocatam propterea facultatẽ audiendi non eſt dicendum,cum impetrata deinde abſolutione à cenſura,validè,& iuſte prædicta facultate vti valeat.

An approbatio ſemel ab Epiſcopis Sacerdotibus 57
ſecularibus ſimpliciter impenſa,poſſit reuocari quoties Epiſcopi voluerint? Affirmat eſſe ad nutum reuocabilem Viuald.*in Cãdelabro aureo*,vbi *de Confeſſ. n.*27.*concl.*2.Non poſſe tamen Epiſcopum ſine iuſta cauſa approbationem Sacerdotibus ſecularibus ſuis ſubditis etiam ſemel datam reuocare; data autem,& probata iuſta cauſa poſſe docent Henriq. *lib.* 3. *de Pœnit.c.*6.§.6.Suar.*d.diſp.*26.*ſect.*7.*n.*7. quos refert, & ſequitur Fagundez *d.lib.*7.*c.*2.*n.*61. vbi *n.* 93.reſoluit ſi approbatio fuit facta ab Epiſcopo,vſque ad beneplacitum ſuum validam & licitam eſſe reuocationem illius ſine vlla cauſa factam;ſi verò non hoc modo fuit conceſſa,ſed ſimpliciter, vel ad tempus, vel in perpetuum,inualidam omnino eſſe reuocationem ſine cauſa factam. Cauſa autem iuſta illa erit, quæ ad Confeſſiones ipſas ſpectauerit, vt ſuprà ex declaratione Cardinalium vidimus *n.*50.Prout etiam erit ſi contingat Confeſſarium abiurari de vehementi,quia ampliùs ad audiendas Confeſſiones non debet admitti,vt reſoluit Lauret.de Franchis *in cõtrou.inter Epiſcop.& Regul.pag.*279.*in reſp. ad* 4.vbi etiam refert in *ſacra Congreg. generalis Inquiſitionis* fuiſſe deciſum *die* 6. *Martij* 1596.Sacerdotem iurantem de leui non eſſe impeditum exercere omnes Ordines,& Sacramenta miniſtrare, ac fidelium etiã ſæcularium Confeſſiones audire,ſecus in abiurante de vehementi.

Dubium non parum controuerſum eſt,vtrùm ſci- 58
licet Sacerdos,qui ex commiſſione, & delegatione ſpeciali Epiſcopi poteſt audire Confeſſiones, dum eſt excommunicatus communiter occultus, valide abſolutionem præſtet illi, qui huius excommunicationis ignarus non eſt? In hoc euentu dicẽdum puto huiuſmodi Sacramentum validum eſſe ex parte iuriſdictionis per Eccleſiæ tolerantiam in his terminis conſeruatæ in ipſo excommunicato occulto miniſtrante, ſi aliunde non ponatur obex, ſcilicet, vel ex parte materiæ, vel formæ, aut intentionis in miniſtro requiſitæ,quæ reſolutio ex eo probatur, quia Extrauag. *ad euitanda ſcandala*, dum decreuit ſolos excommunicatos denunciatos, ac notorios clerici percuſſores vitandos eſſe,id non reſtrinxit ad ſolos Parochos, ſed vniuerſaliter loquuta eſt in omnibus excommunicatis, itavt cum omnibus non denunciatis, aut non notoriis clericorum percuſſoribus communicationem fidelibus indulgeat, ita ex mente Caiet.Nauar.& Med.quos refert,& ſequitur, tenet Sanch.*de matrim.lib.*3.*diſp.*22. *num.* 39.tenent etiam Suar.*de cenſur.diſputat.*11. *ſect.*4. Chamer. *d. loco dub.*15.Henriq.*in ſumm. lib.* 13. *de excomm. c.*6. *ſub* §.4.contra Angel.& alios relatos ab eod.Sanch. *d.diſput.*22.*ſub num.*26.pro quibus non facit, quòd
† geſta per iudicem delegatum putatiuum non ſuſti- 59
nentur ex errore communi, vt voluerunt Innoc. *in*

10 *Capitulum Sede vacante potest approbare,& exponere Confessores per Vicarium a se electum.*

11 *Licentia audiendi Confessiones debet gratis dari.*

12 *Curam animarum ad tempus mandans alicui Episcopus sciens,& volens,censetur illum approbare.*

13 *Approbare aliquem Sacerdotem ad administranda Sacramenta, idem est,atque illum approbare ad Confessiones audiendas.*

14 *Doctores,ac Lectores in Theologia,vel iure Canonico,summisque p adicatores tenentur petere ab Episcopo approbationem ad audiendas Confessiones.*

15 *Doctores insignes licentiam petentes ad audiendas Confessiones non censentur approbati quamuis illis iniuste negatur.*

16 *Approbatus ad audiendas Confessiones reputatur ille qui habuerit actu Parochiale beneficium,& non sufficit habuisse.*

17 *Parochialis beneficij nomine quid veniat,ostēditur.*

18 *Prouisus de Parochiali Ecclesia per concursum censetur approbatus idoneus minister ad audiendas Confessiones dumtaxat in ea Ciuitate, vel oppido vbi sita est Parochia.*

19 *Prouisus de Parochiali,an sit vbique intra eandem diœcesim eligibilis virtute Iubilaei ad Confessiones audiendas.*

20 *Episcopi vigore priuilegij de quo* in cap. vltim.de pœnitent.*in suum Confessarium eligere an possint Sacerdotem sibi non subditum, qui à proprio Ordinario non fuerit approbatus?&* num.21.*vbi resoluitur negatiuè.*

22 *Approbatio ad audiendas Confessiones non requiritur vt fiat in scriptis.*

23 *Sacerdos inualidè Sacramentum Pœnitentiæ administrat credens Superiorem ratam habere absolutionem de futuro.*

24 *Sacerdotes Confessionis ministros nullus præter Episcopum approbare potest.*

25 *Parochus non potest alicui Sacerdoti non approbato dare facultatem audiendi Confessiones suorum subditorum.*

26 *Approbatio ad Confessiones audiendas cuius Episcopi sit necessaria, valde dubium est.*

27 *Sufficere cuiuscumque Episcopi probatur secundum vnam opinionem.*

28 *Approbationem Episcopi ipsius pœnitentis requiri secundum alteram opinionem,ostenditur.*

29 *Approbationem Episcopi ipsius Confessoris necessariam esse,secundùm tertiam sententiam refertur.*

30 *Approbationem Episcopi illius loci in quo fit Confessio,necessariam esse tenet probabilior sententia.*

31 *Parochus proprius quoad Sacramentalem confessionem ille dicitur,in cuius parochia pœnitentes habitant de præsenti.*

32 *Scholares,dimisso Sacerdote in patria,possunt in loco studij confiteri.*

33 *Pœnitens, qui virtute Iubilaei, vel alterius priuilegij facultatem habet eligendi Confessarium approbatum ab Ordinario, non potest eligere Confessarium approbatum ab Ordinario alterius diœcesis, & num. 34. pro contraria sententia referuntur Doctores.*

35 *Confessarium eligendi facultatem habens ab Ordinario approbatum potest eligere Confessarium ab Ordinario propriæ diœcesis approbatum ad certum numerum personarum.*

36 *Parochus existens extra territorium potest absoluere parochianum suum confiteri volentem.*

37 *Pœnitentiale forum in loco delicti non sortitur.*

38 *Parochus potest Confessiones audire suorum subditorum in aliena diœcesi.*

39 *Intrusus in beneficio sine ac electione superioris,an habeat iurisdictionem sufficientem,ita vt Confessio illi facta à suis subditis non sit iteranda,ostenditur.*

40 *Approbatus ab Episcopo absque iudicio sciente non esse idoneum non censetur approbari.*

41 *Confessarium non solum interius iudicare idoneum debet Episcopus,sed etiam exterius approbare.*

42 *Approbare potest Episcopus quemcumque Sacerdotem ad Confessiones audiendas absque vllo examine.*

43 *Licentia delegata audiendi Confessiones non expirat morte,vel amoto delegante.*

44 *Religiosus, qui semel fuit generaliter approbatus,si recedat à diœcesi in qua fuit simpliciter approbatus, & postea iterum redeat,non tenetur nouam quærere approbationem, dummodo Episcopus facultatem non reuocet.*

45 *Regulares indigent approbatione Episcopi,si Secularium tantum, quamuis Sacerdotem peccata audire cupiant.*

46 *Lectores Regulares petentes licentiam audiendi secularium Confessiones, possunt ab Episcopis si voluerint,examinari.*

47 Clem.dudum, de sepult.*an sit derogata per Conc. Trid. ostenditur.*

48 *Ordinatio Pij V. de Regularibus semel per Episcopum prauio examine ad audiendas Confessiones approbatis, & iterum non examinandis ab eodemmet, non est reuocata per reductionem priuilegiorum Regularium ad terminos Concilij Trid.*

49 *Successor in Episcopatu potest vocare ad examē omnes approbatos, quamuis simpliciter, & quos idoneos minime inuenerit,reijcere.*

50 *Regulares Confessarij ab Ordinariis semel approbati non possunt ab ipsis ab audiendis Confessionibus suspendi,nisi ex noua causa,eaque ad Confessiones ipsas pertinente.*

51 *Approbationes generaliter & indistinctè,vel determinatè ad locum seu tempus quomodo dandæ? ostenditur.*

52 *Regularium iurisdictio ad audiendas Confessiones restringitur, seu dilatatur per ipsam approbationem Ordinariorum.*

53 *Licentia ad audiendas Confessiones sub conditione data,illa non impleta,cessat facultas.*

54 *Regulares semel approbati extra diœcesim Episcopi approbantis possunt Confessiones audire.*

55 *Licentia concessa ab Episcopo pro audiendis Confessionibus ad sui arbitrium, potest per illum reuocari.*

56 *Gratia ad beneplacitum Papæ, vel Regis, morte Pontificis,vel Regis expirat.*

57 *Approbatio Sacerdotibus Secularibus semel per Episcopos impensa,an possit reuocari quoties Episcopi voluerint? ostenditur.*

58 *Sacerdos,qui ex commissione,& delegatione speciali Episcopi potest audire Confessiones, dum est excommunicatus communiter occultus valide absolutionem præstat illi, qui huius excommunicationis ignarus non est? ostenditur,&* num.60.

59 *Gesta per Iudicem delegatum putatiuum non sustinentur ex errore communi.*

61 Extrauag ad euitanda scandala,Martini V.*declaratur.*

62 *Absolutio Sacramentalis inualida est præstita ab eo qui hanc ministerio propria auctoritate se intmiscuit absque approbatione legitimi superioris.*

63 *Error communis ad validitatem gestorum non sufficit,sed vlterius oportet vt illum præcesserit titulus officij exerciti.*

Regulares

64 *Regulares non indigent approbatione Episcopi ad audiendas Confessiones cum Regularium peccata audire cupiunt.*
65 *Religiosi Confessores non approbati ab Episcopo sæcularium qui sunt de familia suorum monasteriorum, Confessiones audire non possunt.*
66 *Regularis extra Religionem confiteri non potest tempore Iubilai, quo ei conceditur facultas eligendi quemque idoneum Confessorem.*
67 *Confessarius Religiosus ex deputatis à Prælato, vel electus virtute Bullæ Cruciatæ, vel alicuius Iubilæi ab alio Religioso eiusdem monasterij pro aliquo casu Sedi Apost. reseruato, an teneatur etiam approbari ab Episcopo? ostenditur.*
68 *Confessores in monasteriis Monialium, quæ sub cura Regularium sunt, non examinantur ab Episcopo.*
69 *Episcopus an possit dare Confessorem Monialibus subiectis Regularibus, quem scilicet voluerit etiam alterius Ordinis, & à suo Superiore tantum examinatum. ostenditur, & refertur S.Congreg. decisio num. seqq.*
78 *Sacerdos quilibet absque sui Episcopi licentia potest in probabili mortis periculo à quibusuis peccatis absoluere.*
79 *Licet sit degradatus, excommunicatus, irregularis, vel hæreticus.*
80 *Etiamsi adsit Superior, vel de facili possit haberi.*
81 *Mortis articulus dicitur non solum periculum mortis proueniens ex infirmitate, sed quodlibet probabile mortis periculum instans.*
82 *Doctores de confessione agentes referuntur.*

NOn omnis Sacerdos ex vi suæ institutionis & Ordinis Sacerdotalis per se loquendo est de iure ellu no sufficiens, & idoneus minister Sacra-
2 menti Pœnitentiæ: requiritur adhuc iurisdictio, vt validè illud administret, cum nullus absque illa iudiciales actus valeat exercere. Iurisdictio autem non conceditur antequã Sacerdos approbetur idoneus ab Episcopo per examen, aut etiam alia ratione, vt habetur in Conc. Trid. *sess.* 24. *c.* 7. dum ait nullius momenti absolutionem esse, quam Sacerdos in eum profert, in quem ordinariam, aut subdelegatam non habet iurisdictionem, idem colligitur ex eodem Concil. *sess.* 23. *de reform. cap.* 15. vbi dicitur nullum posse Confessiones Secularium audire nisi sit approbatus. Ita docent Suar. *tom.* 4. *disp.* 28. *sect.* 4. *n.* 9. Vasq. *tom* 3. *disp.* 119. *num.* 55 *& sequentes*, Chamet. *de Sacram. tract.* 7. *de Confess. dub.* 12. *pag.* 477. Sanch. *de Matrim. lib.* 3. *disp.* 29. *num.* 15. Valet. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib.* 1. *num.* 169. *cum seqq.* Fagundez *in quinque Ecclesiæ præcepta, præc.* 2 *lib* 7. *cap.* 1. *à num.* 14. Stephan. Daluin *de potestate Episcop. cap.* 13. *n.* 5. vbi ait Sacerdotem non approbatum si tentet hoc conficere Sacramentũ, nihil facere non solùm per accidens ob indispositionem, & malam conscientiam pœnitentis, sed etiam per se ex defectu potestatis in Confessario. *&* *cap.* 1. *num.* 7. Trullench *in exposit. Bullæ S. Cruciatæ lib.* 1. *§.* 7. *cap.* 1. *dub.* 1. Ioan. Lugo *de Pœnit. disp.* 5. *sect.* 1. *n.* 16. *cum seq.* Ioan. Molan. *in compend. Theolog. pract.* 1. *cap.* 11. *concl.* 1. *num.* 1. Zambel. *in repet. morali verb. Confessor quoad auctoritatem num.* 5. Franc. Zype *in consult. Canon. lib.* 5. *tit. de Pœniten. & remiss. cons.* 5. Diana *moral. resol. p.* 6. *tract.* 6. *resol.* 52.

3 Ex eoque confirmatur, quia Concil. *d. cap.* 15. vtitur particula illa, *non posse*, quæ cum sit negatio potentiæ indicat carentiam iurisdictionis, & actum contra gestum omnino reddit nullum, vt tenent citati per me *de dictionib. vsufrequent. dist.* 168. *num.* 2. nam licet in ipsa Ordinis susceptione Presbyteri duplicem recipiant potestatem, alteram Sacrificandi pro viuis, & defunctis, alteram absoluendi à peccatis, Valét. *tom.* 4. *disp.* 7. *q.* 16 *puncto* 1. Ægid. Coninch *de Sacram. disp* 8. *num.* 1 Ioan. Sanch. *in select. q.* 40 *à princip.* Suar. *in part.* 3. *tom.* 4. *disp.* 25. *sect.* 1. *ex num.* 7. Torreblãca nouissimè *in practicab. iuris spirit. lib.* 14. *cap.* 1. *num.* 12 nihilominus licet potestas absoluendi à peccatis habitualiter sit cum potestate Ordinis, non tamen manet actualiter vsque dum superadditur explicatio subiecti circa quem exerceatur, Nauar. *in cap. pl. cast. de pœnit. dist.* 6. 8. Suar *d. tom.* 4. *disp.* 9. *sect.* 3. Torreblanca *d. lib.* 14. *c.* 1. *n.* 13. *& cap.* 4. *à num.* 8.

Quare non approbatum inualidè Confessiones audire resoluunt Sanch. *de Matrim. lib.* 6. *disput.* 38. *num.* 10 Ægid. de Coninch *de Sacram. tom* 1. *disp.* 8 *num.* 49. Coriolan. *de casibus reseruat. part.* 1. *sect.* 1. *art.* 20. *num.* 2 Lauret. de Franchis *in controuers. inter Episcop. & Regul. pag.* 28. *ad* 8 & decisum fuisse de anno 1580. ad petitionem examinatorum diœcesis Leodien. testantur Capeau. *de casibus reseru. cap.* 3. *q.* 1. Piatec. *in praxi Episcop. part.* 2. *cap.* 1. *num.* 9. *pag.* 91. Paul. Santo *de casibus Papalib. & Episcop. cap.* 1. *n.* 28. Ioan. Valer. *de different. inter vtrumque forum verb. nullitas differ.* 5. *num.* 1. Campan. *in diuers. Iuris Canõ. rub.* 12. *cap.* 13. *n.* 61. nouissimè mecitato *in hoc loco* Bossi. *de triplici Iubilæi priuilegio sect.* 3. *casu* 2. *n.* 79. & Torreblanca *d. lib.* 14. *cap.* 1. *n.* 11. Vnde iterandam esse Confessionem factam cum Confessario, qui cum falsa licentia Ordinarij excipit aliorum Confessiones, resoluunt Sanch *de Matrim. lib.* 3. *disp.* 22 *q.* 2. Megala *in* 2. *p. lib* 5. *cap.* 19 *n.* 12. Homobon. *de examine eccles. p.* 1. *tract.* 5. *cap.* 4. *q.* 0 Ad quod notabis S.D.N. Vrbanum VIII. reuocasse indulta, ac priuilegia omnia etiam per modum communicationis concessa Militiis, hospitalibus, Collegiis, Capitulis, Religionibus, Societatibus, Congregationibus, & Ordinibus quibusuis tam Mendicantibus, quam non Mendicantibus, cæterisque locis piis, & eorum siue earum respectiuè personis audiendi secularium personarum Confessiones absque Ordinarij examinatione & approbatione, vt in sua *Constit.* incipien. *Cum sicut accepimus, sub dat. die* 12. *Septemb.* 1628. quam refert Lauret. de Franchis *in controu. inter Episc. & Regul. pag.* 171. *cum seqq.*

Ille, qui sic confessario non approbato ignoranter confessus fuerit, ob fidem, quam habuit in Sacramento, quoad Deum est absolutus, & si deinde sciuerit confessarium illum non esse approbatum, vel sequi approbationem, tenetur reiterare Confessionem, prout decisum refert Ioan. Valer. *de differ. inter vtrumque forum, verb. nullitas differ.* 5. *num.* 1. Molfes. *in sum. Theologiæ moralis tract.* 7. *c.* 13. *num.* 10. Stephan. Daluin. *d. cap.* 13. *num.* 1. *vers. qua in re*, vbi aduertit pro pœnitentibus hoc in negotio simplicites, & bona fide procedentibus, nihil quidem fieri virtute iurisdictionis ex parte ministrantis, sed bene ex parte Dei miserãtis, & bonam intentionem pœnitentis, & contritionẽ attendentis, & approbantis. 4

†Confessarius verò, qui absoluit sine sufficienti iurisdictione, ad quid teneatur, & quomodo hunc defectum supplere possit? Vide Sot. *in* 4. *d.* 18. *q.* 4. *art.* 6. Cordub. *in sum. q.* 7. Nauar. *in cap.* 1. *de pœnitent. dist.* 6. latè Coriolan. *d. p.* 1. *sect.* 2. *art.* 19. *n.* 3. *&* 4 Et qualiter puniantur? Vide Laurent. de Franchis *dict. loco pag.* 181. 5

Quapropter Sacerdos vt validè administret Pœnitentiæ Sacramentum Laicis, aut Clericis, debet 6

esse per examen, aut alia ratione approbatus ab Episcopo habente iurisdictionem, iuxta Concil. Trid. *in d. c.* 15. sufficit autem quod Episcopus electus, licet nondum consecratus, committat alicui iurisdictionem ad absoluendum suos subditos, quia huiusmodi commissio pertinet ad potestatem iurisdictionis, quam Episcopus electus iam habet. Ita Sot. *d. q.* 4. *art.* 2. Chamerot. *vbi sup. dub.* 15. Fagundez *d. lib.* 7. *c.* 2. *num.* 47. nouissimè Bossi. *de triplici Iubilaei priuilegio sect.* 3. *casu* 2. *n.* 59 vbi *n.* 64. *cum seqq.* disserit quid dicendum si Episcopus sit excommunicatus non toleratus, & suspensus ab officio, & iurisdictione. Nouissimè Pastor Ioannes Machad indefessi studij, *in libro de perfecto confessor, y Cura de almas, l. b.* 1. *par.* 1. *tract.* 3. *docum.* 3. *à princ.*

7 Archiepiscopum, dum actu visitat, posse absoluere subditos Suffraganeorum tam per se, quàm per alios, post Syluest. & alios docent Suar. *tom.* 4. *de censur.* 25. *sect.* 1. *num.* 14. Valer. Reginald. *d. lib.* 1. *num.* 34. Ægid. de Coninch *d. disp.* 8. *n.* 21. *vers. nota Archiepiscopum,* Quarant. *in summa Bullarij verb. Archiep. auctoritas vers.* 33. Molfes. *in summ. Theologiæ moralis tract.* 7 *c.* 14. *n.* 75.

8 Vicarium Episcopi posse ex generali commissione facultatem Confessiones audiendi alijs concedere, tenent Sanch. *de Matrim. lib.* 3. *disp.* 29. *n.* 14. *cum seqq.* Campan. *in diuers. Iuris Canon. rub.* 12. *c.* 13. *à n.* 73. Narbona *de appell. à Vicario ad Episcopum p.* 1. *n.* 203. Monet. *de commut. vltim. volunt c.* 7. *n.* 4 Bossi. *d. sect.* 3. *casu* 3. *num* 60. vbi limitat in Vicario foraneo, Torreblanca *d. lib.* 14. *c.* 2. *n.* 13.

9 Abbates seculares, & Priores magni exempti, qui in suas oues habent iurisdictionem quasi Episcopalem, vt in Lusitania est Prælatus Thomariensis, & Prior, seu Vicarius generalis Prioris Cratensis Ordinis S. Ioannis Hospitalitij; & in Castella Abbas Compluti Regij, & Metinæ Campestris, comprehenduntur sub nomine Episcopi in præsenti, vt citatis Henriq. & Suar. obseruant Campan. *d. c.* 13. *num.* 76. Fagundez *d. lib.* 7. *c.* 2. *num.* 55. Aloys. Ricc. *in decis. Curiæ Archiep. Neapol. decis.* 22. *num.* 4. *part.* 4. *& in sua praxi aurea res.* 301. Tamburin. *de iure Abbatum tom.* 4. *disp.* 1. *qu.* 11. latè Bossi. *d. sect.* 3. *casu* 2. *num.* 62. *cum seq.* & censuit Rot. *apud Farinac. decis.* 332. *part.* 1. *recent.* & quod Priores de Velez & Merida habeant iurisdictionem approbandi Confessarios pro secularibus, docent Ioan. de la Cruz *in sum. de Sacram. pœnit. dub.* 6. *concl.* 3. *fol.* 197. *& dub.* 8. *concl.* 4. & Ioan. Sanc. *in sel. ect. disp.* 49. *n.* 9 *in fine.* An autè peccet Episcopus excommunicatus non toleratus, suspensusue ab officio Sacerdotes approbans in Confessarios iuxta formam Concilij *d. c.* 15 Vide Fagundez *d. c.* 2. *n.* 53.

10 Capitulum Sede vacante potest approbare, & exponere Confessores per Vicarium à se electum, cùm succedat in omni iurisdictione Episcopo competente præter casus in Iure expressos, & hic actus approbandi non est actus formaliter Ordinis, & dignitatis Episcopalis, sed iurisdictionis ordinariæ Ita Suar. *d. disput.* 28. *sect.* 5. *num.* 2. Henriq. *lib.* 3. *de pœnit. c.* 6. *in princip.* Fagundez *d. c.* 2. *num.* 54. Campan. *d. c.* 13. *numer.* 74. Marchin. *in tract. temp. pestilent. part.* 5. *c.* 4. *num.* 15. Bossi. *d. sect.* 3. *casu* 2. *n.* 61. Torreblanca *d. lib.* 14. *c.* 2. *n.* 15.

11 Gratis oportere concedi huiusmodi licentias refert decisum Armendar vti addit. *ad recopil. legum Nauarræ lib.* 1. *tit.* 18. *lib.* 7. *de Episcopis num.* 10. *resp.* 5. Restat adhuc dubium non contemnendum, an verba illa Concil. Trident. *in d. c.* 15. ibi, *quæ gratis detur,* in quibus prohibetur huiusmodi approbationem dari pro pretio, aut pecunia, ita sint substantialia, vt si fortè pro pecunia obtineatur, nulla prorsus sit? In quo dubio Suar. *d. tom.* 4. *disp.* 28. *sect.* 5. *num.* 10. *in fine,* quem refert, & sequitur Fagundez *d. lib.* 7. *c.* 2. *num.* 66. respondet in illis verbis solum contineri præceptum, quo præcipitur Episcopis vt huiusmodi approbationem gratis impendant, non contineri verò conditionem necessariam, qua non seruata non valeat approbatio: hoc enim nec verba declarant, nec esset necessarium, nec fortè expediens; vnde verba illa, *gratis detur,* exponuntur præceptiuè, vt dictum est: erit ergo ex suo genere peccatum mortale, veniale tamen poterit esse si aliquid pro illa ita exiguum detur, vt ad materiam peccati mortalis non perueniat. An si quis petat licentiam per alium vt Confessiones audire possit, validè eas audiat, antequam sciat licentiam esse concessam, esto Confessiones audiat post huiusmodi concessionem? Vide Fr. Ludou. à Cruce *in expos. Bullæ Cruc. disput.* 1. *c.* 2. *dub.* 21. *à num.* 1. vbi *à num.* 6. disputat an talis licentia si extorqueatur sit valida? & *à num.* 8. an sit valida licentia ab Ordinario impetrata dolo, & mendacio? Pro faciliori præsentis materiæ declaratione aliqua duxi obseruanda prout sequitur.

Primò obseruandum est Episcopum censeri sufficienter aliquem approbare eo ipso quòd sciens & volens mandat alicui curam animarum ad tempus, vt si instituat aliquem Parochi Vicarium ad tempus, vel mandet vt Confessiones audiat, etiamsi illum non subiecerit examini, modo ipsum credat idoneum, & sufficientem ad hoc munus suscipiendum. Ita Valer. Reginald. *d. lib.* 1. *n.* 107. Ægid. de Coninch *d. disp.* 8. *num.* 49. Aloys. Ricc. *in praxi aurea resol.* 21. nouissimè Bossi. *d. sect.* 3. *c. num.* 48. 12

Illud autem aduertere oportet idem esse approbare aliquem Sacerdotem ad administranda Sacramenta, atque illum approbare ad Confessiones audiendas; vnde cum Episcopus ita dicit, *Approbamus N. ad administranda Sacramenta in hac nostra diœcesi, vel in tali aut tali loco, seu parochia;* solummodo hæc approbatio intelligitur de Sacramentis Pœnitentiæ & Eucharistiæ, quæ sunt Sacramenta maximæ necessitatis, non autem de aliis Sacramentis Matrimonij, Vnctionis, &c. Ita Henriq. *lib.* 11. *c.* 3. §. 5. Sanch. *de Matrim. lib.* 3. *disp.* 35. *n.* 8. quos refert Fagundez *d. lib.* 7. *c.* 3. *n.* 6. 13

Vtrùm autem Doctores, Lectores, & Licentiati in Sacra Theologia, vel Iure Canonico, famosique Prædicatores, de quorum scientia constat per publicam facti, & doctrinæ euidentiam, teneantur hanc approbationem petere ab Episcopis, siue Seculares Sacerdotes sint, siue Regulares, vt idonei Confessarij euadant; & an ij etiam in decreto Concilij *d. c.* 15. comprehendantur? Solet in hac materia ab aliquibus in dubium reuocari; in quo communis sententia tenet prædictos omnes indigere suorum Episcoporum approbatione, & comprehendi sub dicto decreto Concilij Tridentini. Ita Henriq. *l.* 3. *de pœnit. c.* 6. §. 2. Ægid. de Coninch *d. disp.* 8. *dub.* 7. *n.* 49. Suar. *d. disp.* 28. *sect.* 4. *n.* 3. Gutier. *canon. lib.* 1. *c.* 6. *n.* 9. Menoch. *de arbitr. casu* 465 Fr. Emman. *in explicat. Bullæ Cruciatæ* §. 9 *n.* 4. *in fine,* Fagundez *d. lib.* 7. *c.* 2. *n.* 68. *cum seqq.* Bossi. *d. sect.* 3. *casu* 2 §. 1. *n.* 32. nouissimè me citato *in hoc loco* Ioan. de Solorzano *de Iure Indiarũ tom.* 2. *lib.* 3. *c.* 8. *n.* 29. 14

Hinc fit vt si aliquis Doctor, vel in Sacra Theologia insignis professor licentiam petierit, & iniustè ex odio, vel maleuolentia ei negetur, non censeatur approbatus, per ea quæ tradunt Suar. *d. disp.* 18. *sect.* 5. *a nu.* 5. Valer. Reginald. *d. lib.* 1. *num.* 19. Ægid. de Coninch 15

Coninch.*d.disput.8.num.* 58. Fernandez *in examine Theologia moralis p.3.cap.9.§,8.num.2.* Tamburin. *de iure Abbatum tom.2.disp.6.q.12.num. 6.*Ioan. Valer. *de different.inter vtrumque forum,verb. nullitas,differ. 5.num.2.* & in Clericis sæcularibus admittit Fagundez *dict. lib. 7. cap. 2.num.*58.Sanc.*in select. cap.*48. *num.* 16. Filliuc.*tom.1.tract.7.cap.9 num.* 157.Trullench.*d.cap.1.dub.*8.Vnde non rectè Nauar. *in man. cap.27.num.246.vers.tertium*,Eralm.à Cochier *de iurisdict Ordinarij in exemptos part.*4 q.77.Cened.*canon. quæst.lib.*1 q.38.*num.*20.*&* 21.& alij,quos refert,& sequitur Fagundez loquens de Religiosis *d. prac. 2. lib.7.c.2.num.*15.quibus addo Finel.*de casibus reseru. cap.3.num.*5.Villal.*in sum.tom.1.tract.1.diffic.*53.n.3. Laurent.de Peirinis *de Religioso subd.10,tom.* 1.q.1.c. 21.§ 2.Diana *part.* 3.*tract.* 2.*resol.*14. Ioan.Bapt. Lezana *in sum.quæst.Regular.cap.*19.*num.*5. Layman.*in Theol.moral.lib.5.tract 6.cap.*11. *num.* 4 Miranda.*d. tom.*1.*q.*45.*art.*6. *&* 8. Bossi. *d. sect.*3.*casu* 2.*num.*17. existimant Episcopo nolente sine iusta causa admittere præsentatos,eos posse omnia perinde exercere, acsi admissi.& auctorizati essent.Hinc & minus bene existimaruht Fr.Emman. *ad Bull. Cruc.* § 9.*num.* 30.*& quæst.Regul.tom.* 1.*q.*59. *art.* 3. Gammachæ. *de Sacram.Pœnit.cap.*18.Cælestin.*in compendio Theolog. moral.tract.1.cap.* 16. *num.1.&.cap.14.num.*4. Diana *moral.resol.p.5. tract.* 13. *resol.*45. quòd Episcopi teneantur approbationem dare,si Religiosi illis præsentati secundum formam *Clem. dudum, de sepult.* post examen inuenti sint capaces & idonei ad officium Confessionum audiendarum,& si suam approbationem absque rationabili causa dare recusent,possunt Religiosi audire Confessiones.

Concil.Trident.*dict. cap.* 15. statuit *nullum etiam*
16 *Regularem posse Confessiones sæcularium etiam Sacerdotum audire,nec ad id idoneum reputari, nisi aut parochiale benefi ium habeat*,&c. ex quo colligunt Floron. *de casibus reseruat.part.* 1. *cap.*4.§. 12. *num.* 2. & alij citati à Bossi.*d.sect. 3.casu.2.num.*49. beneficium Parochiale obtinentes eo ipso ad Confessiones audiendas approbatos censeri. Intellige modo illud actu habeat & non sufficere habuisse, vt obseruant Viuald.*in candelabro aureo.* vbi *de Confess. num.* 27. *concl.*1.Suar.*tom.4.de Pœnit. disp.* 18.*sect* 4.*num.*20. Henriq.*lib.5.de Pœnit.cap.6.*§ 3.*in fine*,quos refert,& sequitur Fagundez *d.præcepto* 2. *lib.7.cap.2.num.*38. Torreblanca *d.lib.14.cap.2.num.* 18.*cum seqq.*Nouissimè Stephan. Daluin. *d.c.*23.*n.*14.vbi refert rationem , quia cum Concilium clare dicat nullum ad Confessiones idoneum nisi Parochiale beneficium habeat, quòd est præsentis temporis,si quis iam beneficium Curatum,quod habebat,dimiserit, non est idoneus reputandus ; & deinde reprobat resolutionem Henriq. *d.§. in commento* , dum tenet quod , si qui beneficium Curatum abdicauit, verè sit doctus, & communi errore vulgi censeatur adhuc approbatus,tunc valere absolutionem , & exaudiri posse ait de validitate absolutionis coram Deo,durante bona fide,& ignorantia inuincibili pœnitentium,cui supplet diuina bonitas , non autem de validitate simplici,& absoluta omnium pœnitentium, etiam malam fidem , aut ignorantiam affectatam habentium. Addit etiam idem Steph.Daluin.decisionem S.Congregationis,quæ interrogata. *An Sacerdos, qui aliquando approbatus,& idoneus iudicatus sit, atque ideò in Parochum assumptus fuerit,dimissa postea Parochiali,haberi etiam nihilominus debeat adhuc idoneus ad Confessiones validè audiendas , itaut hæc particula decreti Concilij , beneficium obtineat , extendatur etiam &c.vel obtinuerit? Respondit non haberi.*

Nomine Parochialis beneficij intelligenda sunt 17
etiam superiora beneficia habentia curam animarum,vt sunt Archiepiscopatus,& Episcopatus,& vt sunt etiam aliqui Abbates, Archipresbyteri,& Archidiaconi, qui habent curam animarum annexam; quia de his omnibus eadem , vel fortasse maior est ratio,vt per Suar *d.sect.4.num.*21. & Fagundez *d.c.* 2.*num.* 41.Filliuc.*d.part.1.tract.7.cap.9.n.*157.Bossi. *d.sect.*3 *casu.2.num.*52.vbi *num.*52.id limitat in Prælatis Religionum , qui ex vi suæ dignitatis non habent iurisdictionem ordinariam in sæculares, & expressè illos non posse sine approbatione Ordinarij audire sæcularium Confessiones sustinent Suar. *tom 4.disp.28.sect.4 num.*21.Fr.Emman.*in Bull.Cruc.*§ 9. *dub.1.num.*4. Quamuis contrarium teneant Henriq. *lib.de Indulgent.cap.*12.*num.*3. *in comm. lit. R.* Ioan. Valer.*de different.inter vtrumque forum,verb. nullitas differ.5.num.*3.Diana *moral. resol. p.2.tract.* 2.*miscell. resol*45.Stephan Daluin.*d.c.*23.*n.*6.

Prouisum de parochiali Ecclesia per concursum 18
censeri approbatum idoneum ministrum ad audiendas Confessiones dumtaxat in ea ciuitate , vel oppido,vbi sita est parochia,non autem passim per totam diœcesim , declarasse *S.Concilij Congregationem* referunt Piasec.*in praxi Episcop.p.* 2. *cap.* 1.*num.*10. *pag.*92. Homobon de Bonis *de examine Ecclesiastico tract.5.cap.3.quæst.* 15. Fernandez *in examine Theologia moralis p.3.cap.9.§.8.num.*1.Fagundez *d.lib.7.c.2. à num.* 35. Quamuis Zerol.*in praxi pœnit. cap.* 16. *quæst.*4.extendat ad totam diœcesim, & Boss.*d. sect* 3. *casu.* 2. *num.* 50. restringat ad subditos tantùm suæ Parochiæ.

Vtrum autem sit vbique intra eandem diœcesim 19
eligibilis virtute Iubilæi ?. Affirmant Gutierr. *lib.*1. *canon.cap.27.num.*21.Suar.*dict.sect.4.dub.*16. *in fine*, quos refert, & sequitur Fagundez *dict. cap.* 2.*num.* 35.adde F. Emman.*in Bullam Cruc.* §.9.*num.* 4.*dub.* 1.*in princ.*Homobon. *d. part.* 1 *tract.* 5. *cap* 3.q.15. Floron.*de casib,reseru.part.1.cap.4*§.12.*num* 2. Boss. *d.sect.3.casu.2.n,*233.

Vtrùm autem sit eligibilis extra diœcesim,& vbique terrarum vi Bullæ,Iubilei,aut alterius priuilegij Papæ,vel ex licentia aliorum Parochorum suis ouibus concedentium facultatem eligendi quemlibet approbatum , aut ipsimet Sacerdoti in specie suas oues committentium?Negant Gutierr.Homobon.& Floron.*locis citatis*.Fr.Emman.*in Bull.Cruc.*§. 9.*num.* 6.Layman.*d.lib.5.tract.6.cap.* 11.*n.* 7. Affirmant,& meritò, Viuald.*in candel.aureo,tit.de Confess.n.* 28 *conclus.*1.Henriq.*d.lib.6.c.6.*§.7.Ioan.Valer.*de different. vtriusque fori,verb. absolutio, differ.* 1.*num.*16.Suarez *d.disp.*28.*sect.*4.*num.*18.Fagundez *d. cap.* 2.*num.*36. Boss.*d.sect.3.casu.2.num.* 235.nouissimè Trullench *in exposit.Bullæ S.Cruc.lib.1.§.7.cap.1.lib.4.num.*3.

An inualida sit absolutio quoties Parochus nullum habeat legitimum titulum,vt quia de facto cum Bullis falsis gerebat pro Parocho ? Negatiua pars est verior,quia adest error communis,qui tribuit iurisdictionem , & bona fides pœnitentis , Molfes. *in summ.tom.1.tract.7.cap.*13.*n.*21,Sanc.*in select. disp.*94. *num.*3.Diana.*d.part.3.tract.3.resolut.*122.Henriquez *in sum.lib.6.de Pœnitent cap.6.§.*3.Stephan.Dauila.*d. cap.*23.*n.9.vers.quoad primum*,vbi ex Henriq.Emmā. Sà , & Suarez censet beneficiarium Curatum iuxta intentionem Concilij esse idoneum reputandum simpliciter , & pro quocumque loco siue diœcesi, ita vt sit vbique proximè capax iurisdictionis, si aliunde conferatur ab eo, qui potest delegare, vel mediante Bulla, aut simili priuilegio eligendi Confessorem ; hancque fuisse sententiam grauissimorum,

quorundam Prælatorum, qui interfuerunt Concilio, & omnium Theologorum, & Iuriſperitorum Salmaticenſium; & inter Hiſpanos, Luſitanoſque hanc etiam eſſe conſuetudinem, Parochi ſeſe mutuò iuuent ex ſolo ſuo conſenſu non ſolum intra eandem diœceſim (quod eſt certius, & frequentius etiam pluribus in locis Galliæ & Lotharingiæ) ſed etiam in confinio diuerſarum Diœceſum. Verùm hęc reſolutio procedere poterit ex vi conſuetudinis, maxime hoc videntibus Prælatis, tacentibus, tolerantibus, & conſectariè (implicitè ſaltem) conſentientibus; qua quidem non interueniente, ſequenda, & amplectenda eſt ſacræ Congregationis deciſio, de qua teſtantur citati numero præcedenti, quæ aliquando conſulta reſpondit, *Prouiſum de Parochiali Eccleſia per concurſum cenſendum eſſe approbatum, & idoneum miniſtrum ad audiendas Confeſſiones dumtaxat in ea ciuitate, vel oppido, vbi ſita eſt Parochia, non autem paſſim per totam diœceſim*; cuius etiam meminit Stephan. Daluin. *d.c.* 23. *n.* 13. *vel cuius quidem.*

20 *Secundò* obſeruandum in rigore diſputationis optimè defendi poſſe Epiſcopos vigore priuilegij, de quo *in c. vlt. de pœnit. & remiſſ.* in ſuum Confeſſarium eligere poſſe Sacerdotem ſibi non ſubditum, qui à proprio Ordinario non fuerit ad hoc iuxta formam Concil. Trid. *d. cap.* 15. admiſſus, ſeu approbatus ad audiendas Confeſſiones. Ratio eſt, quia diſpoſitio *d. cap.* 15. eſt generalis, ac proinde limitanda per *d. cap. vlt.* deinde hoc ipſum ſequenti comprobatur ſyllogiſmo. Prælatus quilibet quoad ſe idem poteſt, quod poteſt quoad ſubditos, vt in diſpenſatione reſoluunt Sanch. *de matrim. lib.* 8. *diſp.* 3. Suar. *to.* 5. *diſp.* 41. *ſect.* 2. *num.* 9. *& tom.* 4. *diſp.* 52. *ſect.* 1. *n.* 10. Salas *de legib. diſp.* 20. *ſect.* 12. *num.* 103. & in Indulgentiis Nauar. *de Iubilæo notab.* 20. *num.* 11. Sot. *in* 4. *diſt.* 21. *q.* 1. *art.* 4. *verſ. poſtremum*, Suar. *diſp* 52. *ſect.* 1. *à n.* 14. Sed Epiſcopus poteſt approbare quemcumque idoneum quoad ſuos ſubditos, vt probatur *in d. cap.* 15. etiam alterius diœceſis ad ſuas oues, vt quotidie practicatur, ex Suar. *tom.* 2. *diſp.* 28. *ſect.* 5. *num.* 12. *&* 13. Ergo poterit idem facere quoad ſe, & ſic eligere quemcumque idoneum in Confeſſarium, nam eligendo, ipſo facto illum approbat. Quare hanc partem ſuſtinent Villalob. *in ſum. tom.* 1. *tract.* 9. *diffic.* 55. *num.* 4. Ioan. Valer. *de differen. vtriuſque fori, verb. nullitas, diff.* 5. *n.* 2. Coriolan. *de caſibus reſeru. p.* 1. *ſect.* 1. *art.* 21. *num.* 5. Boſſ. *d. ſect.* 3. *caſu* 2. *n.* 102. De Cardinalibus quòd ex conſuetudine poſſint ſibi, & familiæ ſuæ de Confeſſario prouidere, quia reſpectu familiæ, & domeſticorum ſuorum quaſi Paſtores ſunt, reſoluunt, Manfred. *de Cardinalib. deciſ.* 18. Alban. *eod. tractat. quæſt.* 41. Suar. *tom.* 4. *diſp.* 27. *ſect.* 2. *num.* 6. Vaſq. *in* 3. *part. tom.* 4. *q.* 93. *art.* 1. *dub.* 4. *n.* 2. Comitol. *reſponſ. moral. lib.* 1. *quæſt.* 101. *num.* 4. Filliuc. *tom.* 1. *tract.* 7. *c.* 7. *n.* 197. Turrian. *de Pœnit. diſp.* 23. *dub.* 3. Præpoſ. *in* 3. *p. q.* 8. *de approb. miniſt. dub.* 7. *n.* 53. Ludou. à Cruce *in Bullam Cruciatæ diſp.* 1. *cap.* 2. *dub.* 22. *n.* 11. *cum ſeq.* Boſſ. *de Iubilæo ſect.* 4. *caſu* 2. §. 4. *n.* 111. Anton. Nald. *in ſum. verb. Cardinalis, n.* 8. Adam. Tanner. *tom.* 4. *diſp.* 6. *q.* 9. *dub.* 3. *n.* 58. vbi ait quòd Sacerdos quilibet ab aliquo Cardinalium deſignatus, & electus, facultatē habet tam ad proprias eorum, quàm ad familiarium, & commenſalium Confeſſiones audiendas, P. Ludouic. de ſan Iuan mei amiciſſimus *q.* 6. *a.* 2. *de ſacram. Pœnit. diffic.* 5. *concl.* 2. ibi, *Todos los Cardenales tienen licencia tacita del Papa para elegir Confeſſor para ſy, y para ſus familiares, yo lo ſe por eſperiencia pues fue Confeſſor del ſeñor Cardenal Doria, y de otros Cardenales ſin mas autoridad que ſolo ſu nombramiento*, &c.

21 His tamen non obſtantibus contrarium à *Sacra Congregat.* deciſum fuiſſe circumfertur, cuius declarationis verba ſunt quæ ſequuntur. *S. D. N. audita relatione Congregationis Cardinalium declarauit Epiſcopum vigore priuilegij, de quo in* cap. fin. de Pœnit. & remiſſ. *non poſſe ſibi eligere Sacerdotem ſibi ſubditum, qui à proprio Diœceſano non fuerit adhuc ad formam huius Decreti admiſſus, ſeu approbatus ad audiendas Confeſſiones.* Referunt Aloyſ. Ricc. *in praxi fori Eccleſ. deciſ.* 584. *in* 1. *edit. aliàs reſ.* 470. *in* 2. *edit.* Ægid. de Coninch. *dict. diſput.* 28. *ſect.* 4. *num.* 7. *&* 8. Proſper de Auguſtino *in addition. ad Quarantam in ſumma Bullarij, verb. Archiepiſcopi auctoritas, verſic. nouum, in fine*, Azor. *inſtit. moral. part* 2. *lib.* 4. *cap.* 3. *q.* 16. *verſ. quæres*, Armendar. *in addit. ad recopil. legum Nauarræ lib.* 1. *tit.* 18. *lib.* 7. *de Epiſcopis num.* 54. Galet. *in margarita caſuum Conſcient. verb. Epiſcop.* 6. Coriolan. *de caſibus reſeru. part.* 1. *ſect.* 1. *art.* 21. *num.* 5. *verſ. ac contra*, Iul. Lauor. *de Indulgent. & Iubilæo p.* 1. *c.* 21. *num.* 58. Ioan. Valer. *de different. inter vtrumque forum, verb. abſolutio differ.* 1. *& verb. iuriſdictio differ.* 14. *& verb. nullitas differ.* 4. *n.* 2. Molfeſ. *in ſum. Theologiæ moralis tract.* 7. *cap.* 15. *num.* 34. Fagundez *dict. lib.* 7. *cap.* 2. *à num.* 78. Iacob. de Graff. *tom.* 2. *lib.* 5. *tit. de pœnit. & remiſſ. conſ.* 4. *n.* 13. Filliuc. *tom.* 1. *tr.* 7. *cap.* 9. *num.* 256. Megala *in* 3. *part. lib.* 1. *c.* 10. *num.* 18. Alphonſ. de Leone *de Iubilæo part.* 1. *quæſt.* 9. *num* 28. Fauſtus *eod. tract. lib.* 4. *q.* 73. Diana *moral. reſol. part.* 3. *tract.* 2. *reſol.* 3. vbi etiam de Prælatis Regularibus, nouiſſimè Fr. Ludouic. à Cruce *in expoſit. Bullæ Cruc. diſp.* 1. *cap.* 2. *dub.* 22. *&* 23. vbi etiam de Cardinalibus agit, & de illis, qui ſunt de eorum familia, Doctores ſuprà hoc numero citati loquuntur in Epiſcopo, & licèt idem affirment in Cardinale Azor. *d. quæſt.* 16. & Scip. de Rubeis *in aphoriſm. Epiſcop. verb. Cardinalis, num.* 5. contrarium tamen obſeruat conſuetudo, prout de ea teſtantur Doctores *num. præcedenti, in fine* citati.

Tertiò obſeruandum non eſſe de eſſentia approbationis, vt ea fiat in ſcriptis, ſufficit enim quod in voce habeatur; ex eo quia ſcriptura per ſe loquendo non eſt de neceſſitate gratiæ, nec Concilium ad approbationem eam requirit. Quare ita reſoluunt Iacob. de Graffiis *in aureis deciſ. part.* 1. *lib.* 1. *cap.* 13. *n.* 51. Valer. Reginald. *dict. lib.* 1. *num.* 198. Lezana *dict. c.* 18. *num.* 10. Coriolan. *de caſibus reſeruatis part.* 1. *ſect* 2. *art.* 7. *num.* 3. Homobon. de Bonis *de examine Eccleſiaſtico tract.* 5. *cap.* 2. *quæſt.* 10. *prope finem*, vbi aduertit conſultius eſſe præfatam in Confeſſarium approbationem in ſcriptis dari, vt ipſe eam exhibere poſſit quoties expedire, & opus eſſe iudicauerit, & iterum *tract.* 11. *quæſt.* 12. *reſol.* 1. Boſſi. *dict. ſect.* 3. *caſu* 2. §. 1. *num.* 11. Nouar. *in nouo Iure Pontificio concl.* 68. *num.* 8. nouiſſimè Diana *moral. reſolut. part.* 5. *tr.* 14. *reſol.* 41. 22

Quartò obſeruandum Sacerdotem inualidè Pœnitentiæ Sacramentum miniſtrare credentem Superiorem ratam habere abſolutionem de futuro, niſi ratam habeat de præſenti ſigno aliquo externo. Ita Nauar. *in manual. cap.* 9. *n.* 5. *& in cap. placuit n.* 106. Nugn. *in addit. ad* 3. *part. quæſt.* 8. *art.* 5. *dub.* 1. Peſant. etiam *in addit. ad* 3. *part. q.* 10. *diſp.* 5. Henriq. *in ſumm. lib.* 6. *cap.* 13. §. 13. Suar. *tom.* 4. *diſp.* 25. *ſect* 1. *ſub num.* 13. *& diſp.* 77. *ſect.* 4. in 4. *ſub num.* 6. Coriolan. *d. ſect.* 2. *art.* 10. *n.* 2 *cum ſeqq.* Valer. Reginald. *dict. l.* 1. *num.* 89. *&* 90. Paul. Santor. *de caſibus Papalibus, & Epiſcop. part.* 1. *à num.* 39. Fagundez *d. lib.* 7. *cap.* 2. *num.* 71. *&* 72. Chamerot. *d. loco dub.* 20. *pag.* 488. & *dub.* 30. tenet quòd delegatus ad audiendas Confeſſiones non poteſt ſubdelegare, latè Fr. Ludou. à Cruce *in expoſit. Bullæ Cruc. diſp.* 1. *c.* 2. *dub.* 20. 23

per

per tot. Flurun. *de casib. reseru. part.* 1. *c.* 4. §. 17. *num.* 3.
Paul. Laym. *lib.* 5. *tract.* 6. *c.* 10. *num.* 16. Bossi. *sect.* 3.
casu 2. *num.* 135

Sed qoid si Episcopus videns Sacerdotem non
approbatum audire Coofessiones sæcularium, & ta-
cens, re vera ioternè non consentiat, oec det liceo-
tiam, eritne tunc Confessio inualida ea defectu ap-
probationis, & iurisdictionis? Fore inualidam affir-
mant Medina *tract.* 2. *de Confess. quæst. de multiplici li-
centia aliena confitendi.* Petr. de Ledesma *de matrim.
quæst.* 45. *art.* 5. *puncto* 3. *dub.* 4. Paul. Layman *in Theol.
moral. lib.* 5. *tractat.* 6. *c.* 10. *numer.* 16 §. *deinde, versus
idemque.* Verum probabilius est esse validam; quia
ea ratihabitio de præsenti reputatur in Iure, &
apud peritos vera licentia, sicut licentia expressè
concessa. Ita Basil. Pont. *de matrimon. lib.* 3. *cap.* 19.
numer. 14. Sanchez *eodem tractat. lib.* 3. *disputat.* 22.
num. 65.

24 *Quintò* obseruandum nullum præter Episcopum
se interponere debere in iis, quæ spectant ad appro-
bandos Sacerdotes sacræ Confessionis ministros;
ita decisum refert Armendar. *in addit. ad recopilat. le-
gum Nauarra lib.* 4. *tit.* 19. *lib.* 1. §. 1. *de confitenda semel
in anno n.* 15. & tenet nouissimè Bossi. *dict. sect.* 3. *ca-
su* 2. *sub n.* 55.

25 Hinc fit Parochum non solùm Iure communi,
sed etiam particulari non posse alicui Sacerdoti,
aliàs non approbato dare facultatem audiendi Con-
fessiones suorum subditorum: Ita Floron *de casib.
reseru. p.* 1. *c.* 4. § 16. Nugn. *in addit. ad* 3. *p. q.* 8. *artic.* 5.
dub. 6 Villalob. *in sum. tom.* 1. *tr.* 19. *diffic.* 49. *num.* 9.
Sancius *in select. disp.* 48. *n.* 51. Bossi. *d. sect.* 3. *casu* 2.
n. 132. Trulench *d. dub.* 3. *n.* 15. Gambarupt. *de casibus
reseru. c.* 2. *n.* 29. nec dissentire videntur Ægid. de Co-
ninch *d. disp.* 8. *n.* 18. & Valer. Reginald. *d. lib.* 1. *n.* 67.
& 68 Zanard. *in director. p.* 1. *de Sacram. Pœnit. c.* 26.
Fagundez *in quinque Eccles. præcepta præc.* 2. *lib.* 7. *c.*
2. *num.* 43. Diana *dict. part.* 3. *tract.* 4. *resol.* 110. & 146.
Fr. Ludouic. à Cruce *d. c.* 2. *dub.* 10. In cootrariam ta-
men sententiam videtur posse allegari Nauarr. *in c.
placuit num.* 140. *de Pœnit. dist.* 6. dum ait Parochum,
etiamsi oõdum sit initiatus Ordine Sacerdotali, pos-
se Iure communi dare alteri Sacerdoti facultatem
absoluendi suos subditos: in hoc tamen nihil con-
tradicit suprapositæ resolutioni; iotelligendus est
enim suppositis terminis habilibus, habita scilicet
approbatione Episcopi: nam certum est Parochum
posse dare licentiam suis subditis, vt cum alieno Sa-
cerdote, idoneo tamen, cõfiteantur, *c. placuit, de Pœn.
dist.* 6. *c. omnis vtriusque sexus, de Pœnit. & remiss.* Na-
uar. *in d. c. placuit, n.* 49. Suar. *tom.* 4. *in* 3. *p. disp.* 26. *sect.*
s. n. 3. & *disp.* 27. *sect.* 1. *n.* 2. nouissimè Trullench *in
expositione Bullæ S. Cruciatæ, lib.* 1. §. 7. *c.* 1. *dub.* 3. *n.* 18.
Quamuis Petr. de Ledesma *in sum. p.* 1. *de sacram. Pœ-
nitent. c.* 12. *vers. acerca desta conclusion*, Ludou. de
San Iuan *in sum. quæst* 7. *art.* 2. *de Pœnit. diffic.* 12. affir-
ment etiam perspecto iure nouissimo Concilij Trid.
licere Parocho concedere simplici Sacerdoti non ap-
probato, vt suorum parochianorum Confessiones
audiat. Intellige primam, quam sequemur, opinionẽ
procedere in Sacerdote à suo vel eatraneo Ordina-
nario apprubato, Ioan de la Cruz *in direct. p.* 2. *de sa-
crament. Pœnit. quæst.* 5. *dub.* 6 *concl.* 3. Coninck *de Sa-
crament. disp* 8. *dub.* 6. *n.* 57. vbi pariter declarant eam
locum habere seclusa probibitione Episcopi, Diana
dict. res. 11. Ioan. Sanch. *in select. disp.* 48. *n.* 52. Trul-
lench *dict. lib* 1. §. 7. *c.* 1. *dub.* 3. *n.* 16. vbi idem dicit
quod Coninch.

26 *Sextò*, obseruandum in hac materia valde dubium
esse, cuius Episcopi approbatio sit oecessaria, an sci-
licet confessarij, vel confitentis, vel loci in quo fit
Confessio, seu voius eorum? In quo reperiuntur qua-
tuor opiniones ad inuicem sibi contrariæ.

Prima tenet sufficere cuiuscumque Episcopi ap- 27
probatiooem, & constat ex eorum opinione, qui
resoluunt Sacerdotem ab vno Episcopo approba-
tum, esse vbique approbatum, & eligibilem: qui voi-
ca mouentur ratione ex verbis Concilij Trid. *d. c.* 15.
dum simpliciter requirit Episcopi approbationem,
nec exprimit quòd sit Episcopus loci pœnitentis,
aut Confessoris: ergò data approbatione cuiuois
Episcopi satisfit verbis Concilij, & per consequens
cum sit lex ooua exorbitans à regulis Iuris antiqui,
debet sufficere quæcumque approbatio, quæ secon-
dum Ius antiquum, & regulas legis diuinæ sufficiens
erit: quam sententiam tenere Theologos omnes
ex familia Augustiniana, & Dominicana, & omnes
Iurisperitos Salmaticenses testatur, & sequitur Hen-
riq. *lib.* 6. *c.* 6. §. 7. & *lib.* 7. *c.* 1. §. 4. & probabilem
dicunt Sanch. *de Matrim. lib* 8. *disp.* 34. *n.* 16. Anton.
Gom. *in explicat. Bullæ ad claus.* 10. *num.* 8. Petrus de
Ledésma *in sum. part.* 1. *de Sacram.* vbi *de Sacram. Pœ-
nit. c.* 13. *post* 1. *concl.* Fagundez *d. lib.* 7. *c.* 2. *num.* 88.
& in Hispania consultum Commissarium genera-
lem Cruciatæ respondisse sic Papam declarasse ait
Viuald. *in candel. aureo*, vbi *de Confess. nu.* 28. *concl.* 3.
sequitur Saa *verb. Confessor. nu.* 6. & multis defende-
re conatur Ioan. Valer. *dict. verb. absolutio differ.* 1. *n.*
62. *vers. patet.* citati per Turreblanca *d. lib.* 14. *c.* 2. *nu-
mero* 8.

Secunda requirit approbationem Episcopi ipsius 28
pœnitentis, vt multos Theologos, & Iurisperitos le-
gendo, & consulendo seotire, esseque valde coosen-
taneum rationi, & debitæ gubernationi, ideóque
semper, & simpliciter sibi placuisse asserit Suar. *d.
disp.* 27. *sect.* 6 *num.* 5. & 6. sequitur Filliuc. *tract.* 7. *c.* 9.
quæst. 11. *num.* 262. & mordicus defendit Gutierr.
canon. lib. 1. *c.* 17. *numer.* 6. Villalob. *in summ. parte* 1.
tract. 4. *dub.* 53. *num.* 3. Ludou. à Cruce *in exposit. Bullæ
disputat.* 1 *c.* 2. *dub.* 15. *num.* 1. dum ait approbationem
à Concil. requisitam & necessariam, ac sufficien-
tem esse Ordioarij loci. Pro qua vrgere videntur ra-
tiones, quas pro quarta adduximus; nam ratio illa
quod vbi Episcopi, seu Prælati mentio fit, de Epi-
scopo loci intelligitor, qui debet curam habere de
omnibus suis, atque etiam alia de confusione euitan-
da, solum concludunt oecessariam esse approbatio-
nem Episcopi ipsius pœnitentis, cui de congruis
ministris prouidere incumbit cura proprio Epi-
scopo.

Tertia asserit necessariam esse approbationem 29
Episcopi ipsius Confessoris, vt declarasse videntur
Illustrissimi Cardinales Concilij Tridentini, referenti-
bus Suar. *dict. num.* 6. Ægid. de Coninch *disp.* 8. *dub.*
8. *num.* 50. & 51. Fr. Ioan. à Cruce *dict. c.* 6. *dub.* 5. Bo-
nacina *de Sacram. disp.* 5. *quæst.* 7. *puncto* 4. §. 1. *numer.*
25. Molfes. *dict. tract.* 7. *c.* 16. *à num.* 18. Valer. Regi-
nald. *dict. lib.* 1. *n.* 185. Filliuc. *in quæstion. moral. part.*
1. *tract.* 7. *c.* 9. *num.* 260. Bossi. *dict. sect.* 3. *casu* 2. *numer.*
214. Fagundez *dict. c.* 2. *numer.* 92. Quam quidem
sententiam expressè probat, & variis ratiooibus cõ-
firmat idem Suar. *dict. disp.* 28. *sect.* 8. *à num.* 3. inter
quas illa præcipua est, quia huiusmodi approbatio
actus est iurisdictionis, quam propriè, & directè io
ipsum Sacerdotem Episcopus exercet, & quam non
habet Episcopus pœnitentis, sed Episcopus, cui Sa-
cerdos ipse subiicitur: ergo si à suo Episcopo sit ap-
probatus, satisfactum est formæ Coocilij Trid. quæ
Episcopi approbationem requirit.

Quarta senteotia (cui tanquam probabiliori ad- 30

hæreo) dictat necessariam esse approbationem Episcopi eius loci, quo fit Confessio, cuius multiplex ratio adducitur.

Primò, quia vbi Episcopi, vel Prælati mentio fit, debet intelligi de Episcopo loci in quo actus gerendus est, & cui incumbit cura animarum, ne aliàs sequatur confusio contra vulgares Regulares text. *in c. 1. quæs. 92. & in c. 1. 13. q. 1.* & Concilij Trid. *sess. 14. de reform. c. 9.*

Secundò, quia extra territorium ius dicenti non patetur, *l. vlt. ff. de iurisd. omnium iudic. c. 2. de Constit. lib. 6.*

Tertiò, quia licèt Sacerdos in vno Episcopatu approbatus, & idoneus sit, in alio tamen propter maiorem difficultatem negotiorum maiori indiget eruditione, maiorémque expostulat casuum occurrentium experientiam, vt bene docent Nauar. *in man. c. 4. n. 4.* Iacob. de Graff. *d. lib. 1. c. 15. n. 2.* Suar. *d. disp. 28. sect. 7. n. 19.*

Quartò, quia Concilium æquiparat habĕtem parochiale beneficium, & approbatum ab Episcopo; sed habens beneficium parochiale non potest audire Confessiones extra locum, vbi est beneficium, & multò magis extra diœcesim ex suprà resolutis: *num.* 19. igitur nec approbatus ab vno Episcopo potest audire Confessiones in Episcopatu alterius.

Quintò, quia patres Societatis Iesu habent priuilegium, vt iter facientes vbique audiant Confessiones, ergo in contrarium est Ius commune. Quare secundùm hanc sententiam tenuisse Prælatos maximæ auctoritatis, quos suis nominibus refert, ac alios Doctores Complutenses ita tenuisse testatur Henriq. *dict. §. 4. lit. O*, quamque tuentur Fr. Emman. *in explicat. Bullæ Cruciatæ, §. 9. numer. 5.* Nauarr. *in man. c. 27. n. 266. vers. sextum.* Gambarupt. *d. c. 2. numer.* 30. Homobon. *de examine Ecclesiastico part. 1. tractat. 5. c. 2. quæst. 14.* Campan. *dict. c. 13. numer. 77.* Torreblanca *d. lib. 14. numero* 12. Vgolin. *de potestate Episcopi. c. 7. §. secundò, num.* 8. Ioan. Valer. *dict. verb. absolutio, diff. 1. num. 9. &* 14. Nicol. Garc. *de benefic. part. 5. c. 8. num.* 132. Zerol. *in praxi Pœnit. c. 16. q. 3.* Flores *de casib. reseru. part. 1. c. 4 §. 12. num.* 16 Lezana *in sum. quæst. Regular. c. 19. numer. 4. &* 19. Paul. Laym. *in sum. Theolog. mor. lib. 5. tractat. 6. c. 11. num. 9.* ex eo, quia pœnitentes sua valent confiteri peccata Sacerdoti existenti in eo territorio, in quo reperiuntur, cum confiteri volunt, etiamsi vagabundi, peregrini, viatores, aut incolæ sint, vt tenet Bonacina *d. q. 7. puncto 2. n. 4. &* 5.

Vnde fit vt Regulares simpliciter approbati in vno Episcopatu, dum ibi morantur, possunt audire Confessiones fidelium secularium, vndecumque venientium, etiamsi non sint subditi illius Episcopi à quo fuerunt approbati, & in cuius diœcesi morantur, Fr. Emman. *in Bull. Cruc. §. 9. num.* 32. Peregr. *in compend. priuil. Theatin. p. 1. tit. absolutio quoad seculares, §. 1.* Ioan. Valer. *verb. absolutio differ. 1. n. 14.* Leza-
31 na *in sum. quæstion. Regular. c. 19. n. 1.* † Ille enim dicitur proprius parochus, quoad Sacramentalem Confessionem, in cuius parochia pœnitentes habitant de præsenti, nec possunt commodè adire proprium Sacerdotem, Menoch. *cons.* 398. *num.* 25. Sanch. *de ma-*
32 *trim. lib. 3. disp. 23. num.* 12. † Hinc etiam scholares dimisso Sacerdote in patria possunt in loco studij confiteri, Rebuff. *de priuileg. schol. priuileg.* 139. Denique pro hac parte facit Illustrissimorum Cardin. decisio, quæ dictæ *approbatum ab alio, quàm à Valentino Episcopo in diœcesi Valentina non censeri approbatum ab Ordinario*, prout eam referunt Beia *p. 4. casu 10. vers. tandem*, Ægid. de Coninch *d. disp. 8. num.* 51. & alij citati *num. seq.* Bossius *dict. sect. 3. casu 2. num.* 133. qua attenta si pœnitens confiteri non potest Sacerdoti approbato ab Ordinario Portugalensi in diœcesi Bracharensi, perspicuè apparet esse confitendum Sacerdoti approbato ab Episcopo loci vbi fit Confessio. *Vnde die 6. Iunij 1608. in vna Calaguritana Congreg. Concilij* censuit *tam secularem, quàm Regularem in vna diœcesi approbatos ad audiĕdas personarum secularium Confessiones non posse in alia easdem Confessiones audire absque Episcopi Diœcesis approbatione.*

Septimò obserua pœnitentem, qui virtute Iubilæi, 33
vel alterius priuilegij, facultatem habet eligendi Confessarium approbatum ab Ordinario, non posse eligere Confessarium approbatum ab Ordinario alterius diœcesis, quia vsu receptum videtur, vt qui fuit in vna diœcesi approbatus, si aliam se trāsferat, iterum approbetur ab Ordinario loci, in cuius diœcesim transfertur. Suar. *disp. 28. sect. 7. num.* 8. Filliuc. *dict. part. 1. tract. 7. cap. 9. num.* 263. Fagundez *dict. cap. 2. num. 22. &* 87. & facit decisio infrà *num. 34. in fine.* tum quia Religiosi Societatis Iesu priuilegium obtinuerunt à Gregor. XIII. vt semel approbati & à Superioribus expositi possint audire Confessiones fidelium, dum per alias diœceses transeunt, vt attestantur Fr. Emm. *in Bullam Cruciatæ §. 9. n.* 144. Fagundez *dict. cap. 2. num.* 85 ergo signum est ipsos non potuisse Confessiones in alia diœcesi audire sine tali priuilegio, & consequenter Confessarium approbatum in vna diœcesi non cĕseri approbatum pro alia etiam tempore Iubilæi; quod semper solet concedi cum facultate eligendi Confessarium approbatum ad Ordinario, qui necessariò debet esse approbatus ad Ordinario loci in quo Confessiones audit: nam approbatum ad alio, quàm à Valentino Archiepiscopo in Diœcesi Valentina, non censeri approbatum ab Ordinario referunt decisum Quaranta *in summa Bullarij verb. Confessor, vers. frater*, Fr. Emā. *in explicat. Bullæ Cruc. §9. num.* 5. Ægid. de Coninch *tom. 2. disp. 8. n.* 52. Vgolin. *dict. §. 2. num.* 8. Fr. Ludou. à Cruce *dict. disp. 1. cap. 2. dub. 24. num. 5. vers. tertiam.* Armendar. *in addit. ad recop. legum Nauarræ lib. 4. tit. 29. lib. 1. §* 1. *num.* 12. Campan. *in diuers. Iuris Canon. rub. 12. cap. 13. n. 77. in fine*, Molfes. *in sum. Theologiæ moralis tract. 7. cap. 14 num.* 67. Ita his, & aliis fundamentis hanc opinionem tenent Beia *dict. casu* 10. Quaranta *vbi proximè* Zerol. *in praxi de Sacram. Pœnitent. cap. 16. quæs.* 8. Petr. Ledesma *in sum. part. 1. de Sacrā. vbi de Sacram. Pœnit. cap. 12. concl. 5. & cap. 13. dub.* 7. Gutier. *canon. lib. 1. cap. 27. num.* 6. Villalob. *in sum. tom. 1. tract. 9. dub. 56. n.* 3. Ludouic. Beia *par. 4. resp.* 20 Fr. Emā. *in Bull. Cruc. §. 9. n.* 5. Acosta *quæst.* 38. Fr. Ludouic. à Cruce *in expos. Bullæ Cruc. disp. 1. c. 2 dub. 15. à num. 9.* & censuit *S. Congreg. Concil. in Liman 20. Ianuar.* 1633. Præsentatio enim Confessariorum Regularium facta in vno Episcopatu non sufficit pro aliis Episcopatibus, vt ait Ludou. Miranda *dict. tom. 1. q. 44 art.* 8.

Contrarium tamen, imò Confessarium appro- 43
batum ad Ordinario, cuiuscumque loci sit, posse Confessiones audire illorum, qui virtute Iubilæi, vel alterius priuilegij facultatem habent eligendi Confessarium approbatum ad Ordinario, tenent Corduba *in sua summ quæst. 10. ad 2. dub.* Henriq. *dict. lib. 3. de Pœnit. cap. 6. §. 7. & in commento lit. A. & de Indulgent. cap. 12. §. 4.* Viuald. *in candel. aureo, vbi de Confess. num. 28. conclus.* 3 latè Ioan. Valer. *dict. verb. Absolutio differ. 1. per totam.* Fr. Emā. *in expositione Bullæ Cruciatæ, §. 9. dub. 2.* Suar. *tom. 4. disp. 28. sect. 4. n. 18. & sect. 7. num. 6. &* 10. Nug. *in additionib. ad tertiā partem, quæst. 8. art. 5. dub.* 9. Filliuc. *tom. 1. tract. 7. cap. 9. num.* 261.

*num.*261.Gurler.*canon.lib.*1.*cap.*17.*num.*5.Ludou.de S. Iuan.*in sum.part.*1.*quæst.*5.*art.*2.*diffic.*13.*fol.*452. latè.Ioan.Sanc.*in selectis disp.*44.*num.* 1.*vers. In primis,cum seqq.*Fernandez *In examine Theolog.moralis, part.*3.*cap.*9.§.8.*num.*4. Ioan. à Cruce *in direct. conscient.part.*2.*tract.de Pœnit.quæst.*5.*dub.*9.*concl.*2. Reginald.*dict.lib.*1.*num.*186.& 188. Coninch.*d.disp.*8. *dub.*7.*num.*53.Ex ea scilicet ratione, quia Bulla non requirit Sacerdotem approbatum ab Ordinario illius loci sed simpliciter, & in communi requirit Sacerdotem approbatum,quæ verba,cum sint generaliter prolata,generaliter videntur esse intelligenda;igitur hæ opiniones sunt probabiles, prima tutior, & secunda non reiicienda.

An Parochus relinquens Curatum per commutationem,resignationem,vel aliam causam,sit eligibilis in Confessarium virtute Bullæ?Negantem partem docent Henriq.*in sum. lib.* 6.*c.*6.*sub num.*3.*lit. I.* Suar.*tom.*4.*disp.*28.*sect.* 4.*n.* 2. Fagundez *in quinque Eccles,prac.part.*2.*lib.*7.*cap.*2.*num.*58 Filliuc.*in quæst moral tom.*1 *tract.*7.*cap.* 9. *num.* 257 Fr. Ludouic. à Cruce *in exposit.Bulla Cruc. disp* 1.*cap.*2. *dub.*7.Floron.*de casibus reseruatis part.* 1. *cap.*4.§.13 *n.*7.nouissimè Bossi. *d.sect* 3.*casu* 2.*num.* 56.nouissimè etiam Trulench.*in exposit.Bulla Cruc.lib.*1.§ 7.*cap.*1.*dub.*3. *n.*7.*vers.dico tertiò*,vbi Fr.Emman. & Acostam citat pro contraria parte.

35 *Octauò*, obserua fœminam,quæ virtute Iubilæi, vel alterius priuilegij facultatem habet eligendi Confessarium ab Ordinario approbatum, posse eligere Confessarium ab Ordinario propriæ diœcesis approbatum ad certum numerum personarum,quia verum est dicere hunc esse approbatum ab Ordinario, tum quia versamur in materia fauorabili: tum quia non est idem omnino approbatio, vel iurisdictio, quia iurisdictio supponit approbationem; ad Confessionem autem alicui faciendam tempore iubilæi non requiritur, vt eligatur Confessarius aliàs habens iurisdictionem in ipsum pœnitentem; sed sufficit vt eligatur Confessarius ab Ordinario approbatus, cui Summus Pontifex confert iurisdictionē:ita Henriq.*in summa lib.*6.*de Pœnitent. cap.*6.*n.*8. & *lib.*7.*cap.*12.*num.*4.Nugn.*addition.ad tertiam partē,quæst.*8.*art.*5.*dub.*9.*vers.ad* 10.*argum.*Petr. de Ledesm.*in summ part.*1.*de sacram.Pœnitent.cap.*13.*dub.* 8.& 9.Sanch.*de matrim.lib.*8.*disput.*34.*num.*16.Boss. *d.sect.*3.*casu* 2.*num.*238.Coninch.*d.disp.*8.*num.*57.Fagundez *in quinque Ecclesia prac.part.*2.*lib.*7.*c.*2.*n.*19. & 45.Fr.Ludou.à Cruce *d.disp.*2.*cap.*2.*dub.*7.*num* 7. refert plures Trullench *in exposit. Bulla S. Cruciata lib.*1.§.7.*cap.*1. *dub.* 3. *num.* 6. subdens quòd si quis tantùm approbatus esset ad audiendos viros non defectu solius ætatis,sed quia non adeò prudens,& aliquo modo leuis esset,non posset eligi à fœminis per Bullam,quia non censetur simpliciter, vt requiritur, approbatus;secus tamen esset,si esset idoneus, sufficiens,prudens pius,& doctus,licèt *num.*7.id in praxi nec consulendum,nec admittendum asserat, & *ibidem in vers.dice tertio*, addit approbatum ad annum, si absolutè, & simpliciter approbatus est,eligi posse indifferenter intra annum ratione Bullæ, quia amplè,& non strictè approbatus est.Inuenio tamen *die 7.Septembris* 1625.*in vna Cæsaraugustana*,expositum fuisse *S.Congr.Concilij Archiepiscopum solere in aliquibus casibus secularibus Sacerdotibus licentiam concedere audiendi Confessiones certi generis personarum, seu ad limitatam tempus, & non obstante huiusmodi limitatione Sacerdotes præfatos Confessiones audire sub prætextu quod id eis liceat vigore Bulla Cruciata; eadem sacra Congregatio censuit Confessarios prædictis minimè licere pœnitentium Confessiones audire vltra facultatem ipsis ab Ordinario concessam.*

36 *Nonò*, obserua proprium Sacerdotem, seu Parochum existentem extra territorium posse absoluere Parochianum suum confiteri volentem. Ita Victor. *de Sacram. num.* 136. Fr. Emman. *in explicat. Bulla Cruc.*§ 9.*dub.*4.*fol.*78. Zerol. *in praxi Episc. part.*1. *verb.Parochus,pag.*274.Sanch.*de Matrim.lib.*3.*disp.* 34.*num.*1.Gonzal.*ad reg.*8.*Cancell. glos.* 62. *num.* 9. Torreblanca *d. lib.* 14. *cap.* 1. *num.*20. & 26 In foro enim conscientiæ non requiritur remissio, nec forensis sortitur forum delicti,Clar.*lib.*6.§.*final.quæst.* 38.*num.*5.Bonacos.*commun.crimin.part.*2.*verb.forum. fol.*30.& 32.Mich.Grass.*tom.*1.*commun.opin.lib.*3.*tit.* 13.*num.* 7.*pag.*400. † & forum pœnitentiale in loco 37 delicti non sortitur, Abb.*in cap. cum contingat num.* 29 & *in repet.cap.si quis contra,num.*50.*vers.aut quæritur,de foro compoten.* Roch. *de consuet. num.* 709. quos refert Erasm à Cochier *de iurisdict Ordinarij in exemptos,par.* 4. *quæst.*35.*num.*2.Torrebl. *d lib.*14.2. *num.*27.

38 Potest enim Parochus Confessiones audire suorum subditorum in aliena diœcesi, secundum Capyc.*decis.*103.*num.*15.Henriq.*lib.*6.*cap.*7.§.1. Tolet. *in instruct.Sacerd.lib.*3.*cap* 13.*in fine*, Fr. Emman.*in Bull. Cruc.*§.9.*num.* 7. Ioan. Valer.*de different. inter vtrumque forum,verb.absolutio differ.*1.*num* 4 Floron. *de casib.reser.part.*1.*cap.*4.§.12.*num.*3. Bossi.*d.sect.*3. *casu* 2.*num.*195.Homob.*d. tract.*5. *cap.*3.*q.*16.Zerol. *de pœnit.cap.*16.*quæst* 5 *vers. dico quartò*, Campan.*d. rub.*12.*cap.*13.*sub num.*71.Chamerota *d.loco dub.*14. Victor.*de Confessione,num.*152.Sanch,*d.disp.*24.*n.*2. & 3.& *eod.lib.*3.*disp.*19.*num.*8. Valer. Reginald. *d. lib.*1.*num.*93.& 94.Ægid.de Coninch.*d.disp.*8.*n.*22. Marcel.Megal.*p.*1.*instit.Confess. lib.*1.*cap.*7.*num.*25. & *cap.*9.*num.*12.Molfes. *in summ. Theologia moralis tract.*7.*cap.*15.*num.*89.Piasec, *in praxi noua Episcop. part.* 2. *cap.* 2 *num.* 10. *vers. suam*,vbi etiam asserit, quòd si dimiserit aliqua causa ipsum beneficium Curatum,desinit ipsius potestas,nec potest accipere Confessiones absque alia licentia, nec etiam tunc censetur sufficienter idoneus, & approbatus ad audiendas tempore Iubilæi, aut alia occasione Confessiones, excepto mortis articulo: nam Concil. Trident.*sess.*23.*cap.*15.illum reputat idoneum, qui beneficium habet Parochiale, sed hic non illud retinet,aut saltem ipsius vsum, nec ipsius approbatio durat,Henriq.*lib.*7.*cap.*12.*num.*3.& 4. Reginald.*d. lib.*1.*num.*190 Suar.*disp.*28.*sect.*4.*num.* 20. & *sect.*6. *num.*23.

Vtrum alij Sacerdotes approbati ad audiendas Confessiones in certo Episcopatu possint subditos illius in alieno absoluere,sicut possunt Parochi?Negant Syluest.*in sum.verb. Confessor.* 1.*num.* 12.Nau. *in man.cap.*27.*post num.*266. Viuald.*in suo candel.aureo part.*1.*rub.de absolut.num.*50.vbi ait ita declaratū Romæ *de anno* 1587.Miranda *d.tom.*1 *quæst.*45.*art.*8. *concl.vnica*,Campan.*d.rub.*12.*cap.*13.*num.*71.Nicol. Garc.*d.part.*1.*cap.*8.*nū.*132. per *Clem.dudum,de sepul.* dum habet quòd extra ciuitates & diœceses,in quibus sunt præsentati & deputati, audiendi secularium Confessiones facultatem non valent exercere. Quamuis contrarium sustineant Henriq. *d.lib.*6.*c.*7. § 1.*lit.D.*Sanchez *d.disp.*34.*num.*2.Suar. *tom.*4.*disp.* 28.*sect* 6 *num.*4.Monet.*de commut.vltim. volunt.cap.* 9.*num.*232.Homobon.de Bonis *de examin.Eccles.p.*1. *tract.*5.*cap.*3.*q.*16.Ioan.Valer.*d.verb. absolutio differ.* 1.*num.*8.10.& 13.Fagundez *in quinque Ecclesia prac. p.*2.*lib.*7.*cap.*2.*n.*91.Tamburin.*d.tom.*2.*disp.* 6.*quæst.* 14.*num.*4.Floron.*de casibus reseru.p.*1.*cap.*4.§.13.*num.*

vnic.

vnic. Lezana *in sum. quæst. Regul. c. 19. num. 5.* Diana. *d. part. 3. tract. 4. resol. 144.* Bossi *d. sect. 3. casu. 2. n. 202.*

An etiam Episcopus possit extra suam diœcesim Confessiones eorum audire, qui essent sui subditi? Hanc quæstionem à Præsule præstantissimo in Matritensi Curia sibi fuisse propositam refert Alzed. *d. p. 1. c. 13. num. 94.* & respondisse sine dubio posse ait, quia sacramentalis Confessio & absolutio sine strepitu iudiciali fit, & inter volentes exercetur, & sic quia de voluntaria iurisdictione est, exerceri extra territorium posse, Greg. Lop. *l. 21. verb. parochianos tit 4. part. 1.* Menoch. *de arbitr. lib. 1. q. 43. num. 16. & 17.* Gonzal. *ad reg. 8. Cancel. glos. 61. num.* 10. de quo tamen dubito.

39 An Parochus, qui se de facto intrusit in beneficio sine auctoritate Superioris, habeat iurisdictionem sufficientem, itaut Confessio illi facta à suis subditis non sit iteranda? Inualidam esse tenent Angel. *verb. Confessio, §. 12.* Nauar. *cap. 9. num. 11. & in cap. placuit. de pœnit. dist. 6. num.* 176. quos refert, & sequitur Chamerot. *d. loco dub.* 22. sed verius quæ suprà *num.* 19. resoluimus.

40 *Decimò*, obserua approbatum ad Episcopo absque iudicio, vel etiam contra iudicium, sciente non esse idoneum, non censeri approbatum iuxta probabiliorem sententiam; nam Concil. *dict. cap.* 15. exigit, vt Confessarius, qui non habet Parochiale beneficium, iudicetur idoneus, hic autem vere non iudicatur idoneus, sed fictè, cùm Episcopus interius sentiat, & iudicet non idoneum. Quare ita tenent Suar. *tom. 4. disp. 28. sect. 5. num. 7. vers. & fortasse*, Reginald. *dict. lib. 1. num.* 197. Bonacin. *de Sacram. disp. 5. q. 7. puncto 4. §. 1. num* 29. Bossi. *d. sect. 3. casu. 1. §. 1. num.* 3. qui etiam resoluunt validam esse approbationem, quando Episcopus verè aliquem iudicat, & approbat tanquam idoneum, sed re ipsa non est idoneus. Valebit tamen Confessio facta Sacerdoti, cui Episcopus facultatem audiendi Confessiones fictè concessit, idest, solis externis verbis absque vera intentione concedendi; quia tunc adest licentia à legitimo Superiore, & eius nullitas est occulta, ac proinde adest titulus præsumptus cum communi errore, sicut adest etiam in alio casu Episcopi videntis & tacentis, non tamen internè consentientis: ita Sanch. *lib. 3. de matrim. disp. 22. n.* 65. Bossi. *d. sect. 3.*

41 *casu.* 242. † Aliàs enim debet Episcopus Confessarium non solùm interius iudicare idoneum, verum etiam exterius approbare, & iurisdictionem concedere; vt patet ex Concil. Trident. *d. cap.* 15. in illis verbis; ibi, *aut iudicetur idoneus, & approbationem obtineat*: ita Suarez, & Reginald. *vbi proximè*, Coninch. *de Sacram. & censur. tom. 2. disp. 8. n.* 49.

42 Potest tamen Episcopus approbare quoscunque Sacerdotes voluerit seculares, vel Regulares, etiam non laureatos Theologia, vel Iure Canonico absque vllo examine, sufficit enim quod illi sibi videantur apti ad hoc munus exercendum, cùm Concil. *d. c.* 15. expressè dicat, *per examen, si illis videtur, necessarium, aut alias idoneus ab Episcopis iudicetur.* Ita Palat. *in 4. dist. 17. disp. 7. pag.* 265. quem refert Fagundez. *d. lib. 7. cap. 2. num.* 70.

43 *Vndecimò*, obserua licentiam delegatam audiendi Confessiones non expirare mortuo, vel amoto delegante, quia est quædã gratia, ita Sot. *in 4. dist. 18. quæst. 4. art. 4. col. 7.* Grassis *in decis. aureis, lib. 1. cap. 13. num. 4.* Chamerot. *d. loco, dub.* 27. *pag.* 488. Fr. Ioan. Valer. *d. verb. absolutio differ. 1. num. 18. vers. obserua*, Fr. Ioan. de la Cruz *de statu relig. lib. 2. cap. 3. dub. 1. concl. 3. vers. ex dictis.* Coriol. *d. part. 1. sect. 2. art.* 8. Sanch. *de matrim. lib. 8. disp. 28. num.* 74. & 80. Cened. *Canonic. quæst. lib. 1. q. 38. num. 20. & 21.* Fagundez *d. p. 2. l. b. 7. num.* 54. Campan. *d. rub. 12. cap. 13. num.* 69. Homob. *d. tract. 5. cap. 3. quæs. 17.* Bossi. *d. sect. 3. casu 2. §. 2. n. 9.* Lezana *in sum. quæst. Regul. cap. 18. num. 10 in princ.* Henriq. *dict. lib. 6. cap. 6. §. 7. in fine*, vbi etiam limitat, nisi Episcopus ad tempus tantum vnius anni approbasset, aut ad tempus vitæ suæ, vel ad suum beneplacitum.

Hinc fit Religiosum, qui semel fuit generaliter 44 approbatus, si recedat à diœcesi, in qua fuit simpliciter approbatus, & postea iterum redeat, non teneri nouam quærere approbationem, & licentiam, etiamsi interim mutati fuerint Episcopi in illa diœcesi: ita Nugn. *in addition. ad 3. par. qu. 8. art. 3. dub. 1. concl. 2.* Beneuen. *in praxi de Sacram. pœnit. cap. 16. quæsito 2. vers. quinimo si verò*, Henriq. *d. c. 6. §. 7.* Ioan. Valer. *verb. absolutio differ. 5. num. 19 vers. & obserua*, Tambur. *d. tom. 2. disp. 6. q. 14. num. 2.* Bossi. *d. sect. 3. casu 2. num.* 46. Hoc tamen limitandum est modò Episcopus facultatem non reuocet: ille enim potest, aut eius successor iusta de causa reuocare approbationem, seu facultatem, modo approbatus non habeat beneficium Parochiale hic enim habet approbationem à iure, & facultatem annexam beneficio, quamuis aliquando possit suspendi: ita Suar. *disp. 28. sect. . &* S. Beneuent. *d. loco*, Reginald. *d. lib. 1. num.* 201. Fagundez *d. cap. 2. num* 31. Bossi. *d. n.* 46.

Duodecimo, obserua Regulares indigere approbatione Episcopi cùm secularium, quamuis Sacerdotum, peccata audire cupiunt, iuxta decretum Concil. Trident. *sess. 23. de reformat. cap.* 15. resoluunt Ioan. de Graff. *in aureis decis. p. 1. lib. 3. cap. 5. num.* 109. Piasec. *in praxi Episcop. part. 2. cap. 1. num.* 10. Fr. Ludou. Mirãda *d. quæst 45. art. 8. in fine*, Vgolin. *de officio Episcopi, cap. 20. in princip.* Fagũdez *in quinque Ecclesiæ præcepta p. 2. lib 7. cap. 2. num.* 13. vbi *num.* 31. cũ Henriq. *lib. 5. de pœnit. cap. 6. §. 6* obseruat Episcopos non approbare Regulares in Confessarios, nisi a Prælato suo saltẽ interpretatiuè exponantur, præ ẽtamúsque ipsis Episcopis, Steph. Daluin *de potest. Episcop. c. 35. num.* 2. dum ait, quòd Regulares non approbat Episcopus in Confessarios, nisi à Prælato suo exponantur saltem interpretatiuè, iuxta *Clem. dudum, § statuimus, de sepultur.* quæ est alia plana Papæ intentio, ne alias proprio præiudicetur Prælato, à quo pendet subditorum voluntas ex voto quod emittunt, quod etiam tradit Trullench. *d. lib. 1. §. 7 cap. 1. dub. 5. num.* 4. & statutum fuit in Concil. Lateranen. à Leone X. vt in sua Bulla incip. *Dum intra mentis arcana*, quod & Pius V. innouauit ordinatione sua de anno 1571. *octauo Idus Augusti.* Quare Religiosus Sacerdos extra mortis articulum non poterit licite absque approbatione, & consensu sui Prælati audire Confessiones, & absoluere, neque etiam à peccatis venialibus, vel mortalibus aliàs rite confessis. Ita Henriq. *in sum. lib. 6. cap. 6. §. in fine*, Fr. Emman. *quæst. Regul. to. 1. quæst. 66. art. 1.* Campan. *in diuersorio Iuris Canon. rub. 12. cap. 13. num.* 59. Fagũdez. *d. præc. 2. lib. 7. cap. 2. num.* 32. Paul. Layman. *lib. 5. tract. 6. cap. 10. num.* 14. Tamburin *de iure Abbatum tom. 2. disp. 69. dub 15. num.* 12. Bossi. *d. sect. 3. casu 2. num.* 178. vbi *num.* 179. ampliat vt ob eandem rationem idem Religiosus licite non valeat inuito eodem suo Prælato audire Confessiones etiam habentium ab ipso summo Pontifice priuilegium eligendi quemcunque Confessarium idoneum. Pianæ autem Constitutionis verba sequuntur. *Romani Pontificis prouidentia*, & infrà *Hac nostra Constitut. perpetua sancimus, decernimus, & declaramus decretum Concil. Trident. de approbatione Regularium audiendis Confessionibus secularium præpositerũ ab Episcopis*

copis facienda, obseruari debere etiam in omnibus Regularibus quorumuis Ordinum, etiam Mendicantium, etiam sub Regulari disciplina viuentibus, etiamsi sint Lectores, aut in Theologia, etiam de Superiorum suorũ licentia graduati, vel promoti, vel à suis Magistris generalibus, vel Prouincialibus Ministris sæcularium Confessionibus audiendis expositi. Volumus tamen eos, qui semel ab Episcopo in Ciuitate, & diœcesibus suis prævio examine approbati fuerint, ab eodem Episcopo iterum non examinari; ab Episcopo autem successore pro maiori conscientiæ suæ quiete examinari de nouo poterunt. Inhibentes quibuscumque regularibus, quorumuis Ordinum, etiam Mendicantium, vt præfertur, ne vigore deputationis, & approbationis ab eisdem Magistris, & Ministris Prouincialibus, etiam quod illarum occasione ab Ordinariis hucusque tolerati fuerint, absque speciali in posterum licentia, & approbatione ab Ordinariis obtinenda, sæcularium Confessiones audire præsumant. Decernentes irritum, & inane si secus super his à quoquam quauis auctoritate scienter, vel ignoranter contigerit attentari. Non obstantibus Constitutionibus, & ordinationibus Apostolicis, ac nostris litteris prædictis, & aliis potestatibus quibuscunque regularibus concessis, & forsan extensis, quas ad ea, quæ præsentibus aduersantur, & contrariantur, penitus, & omnino reuocamus, &c.

Refert nouissimè Salgado *de supplicat. & de sanct. ssi. p. 1. cap. 4. num. 4.* quod Philippus II. Hispaniarum Rex supplicauit à dicto Breui, & instanter petiit humiliter, à Sede Apost. eius reuocationem, quodque propter illud reformauit Gregorius XIII. *de anno* 1572. vt in Bullario *tom. 1. pag.* 1208. *& seq.*

46 Ex qua Piana Constitutione colligitur Regulares etiam Lectores, ac in Sacra Theologia Graduatos cum approbari in sæcularium Confessarios desiderant, posse † ab Episcopis, si voluerint, examinari, vt tenent Suar. *tom. 4. disp. 28. sect. 4.* Miranda *d. q. 45. art. 9. concl. 1.* Gutier. *canon lib. 1. cap. 6 n. 9.* Henriq. *lib. 6. cap. 6. §. 2.* Ioan. Valer. *d. verb. nullitas differ. 5. vers. sexto,* Lezana *in sum cap. 19 num. 6.* & me citato *in hoc loco* Homobon. de Bonis *de examine Ecclesiast. part. 2. tract. 12. cap. 3 quæst. 13. resolut. 1. in fine, pag.* 447. An Religiosus præsentatus à suo Prælato, & ab Episcopo approbatus possit virtute Bullæ eligi postquam ei à suo Prælato prohibitum est ne Confessiones sæcularium audiat? Vide Trullench. *d. lib. 1. §. 7. cap. 1. dub. 6. per tot.*

47 Formam datam *in Clem. dudum, de sepult.* circa Confessariorum Regularium coram Episcopis, & Ordinariis faciendam præsentationem, nullatenus esse per Concil. Trident. derogatam, & reuocatam, quin verò per ipsum confirmatam, & approbatam, & eidem quam maximè conformem, tenent. Nauar. *in man. cap. 27. num. 264. in fine,* Fr. Emman. *quæst. Regul. tom. 1. quæst. 59. art. 2. & in add. ad explic. Bull. Cruc. §. 9. num. 30.* Fr. Ludou. Mirand. *d. quæst. 45. art. 6.* Contrarium tamen verius videtur, prout quotidie vsus edocet, & post Paris. Flam. firmant Cochier *de iurisdict. Ordinarii in exemptos part. 2. q. 45. num. 82.* Hermosil. *ad Greg. Lop. l. 53 gloss. 6. num. 32. tit. 5. part.* quia hæc approbatio non est gratia vt possit pendere à voluntate concedentis, sed tantùm authenticum instrumentum sufficientiæ talis personæ, testimonium verò semel datum non potest reuocari, Duen. *reg. 233.* Cordub. *in addit. ad compend. verb. absolutio §. 16. & verb. præsentatio.* Vega *tom. 1. cap. 62. casu. 8.* Villalob. *in sum. tract. 9. diffic. 71.*

48 Neque prædicta Pij V. ordinatio reuocata fuit per reductionem priuilegiorum Regularium ad terminos Cõcil. Trident. factam, vt declarauit *Sacr. Congreg.* relata per Confect. *in summ. tit. 17. cap. 5.* Circa illam quæst. an Episcopus, etiam idem, qui approbauit, possit non solum seculares, sed etiam Regulares iterum examinare, & indignos reprobare, videndum est *Sacr. Cong. decretum,* quod sequitur. *Congregatio Concilij censuit Regulares ad audiendas in ciuitate, & diœcesi sæcularium Confessiones semel ab Episcopo prævio examine approbatos, iterum ab eodem Episcopo non esse examinandos. Cæterum à successore posse vtique examinari; iuxta Constit. Pij V. datam 8. Idib. August. Pontif. sui anno 6. quæ à felicis record. Greg. XIII. non est reuocata per reductionem priuilegiorum Regularium ad terminos Concil.* referunt Fr. Emman. *in Bull. Cruciatæ §. 9. num. 32. & quæst. Regular. tom. 1. quæst. 59 art. 4.* Ludou. à Cruce *in exposit. Bullæ disp. 1. cap. 2. dub. 9. num. 2.* Trullench. *in simil. exposit. lib. 1. §. 7. cap. 1. dub. 7. num. 10.* Lezana *in sum. cap. 18. num. 7.* Fagundez *in quinque Ecclesiæ præcepta part. 2. lib. 7. cap. 2. num. 20.*

Ex quo cum Suarez tradit Campanil. *dict. rub. 12. cap. 13. num. 30.* & dicit decisum Armend. *in addit. ad recop. legum Nauarr. d. tit. 29 l. 1. num. 14.* & nouissimè *de anno.* 1629. in ciuitate Corduben. fuisse obseruatum refert Hermosill. *vbi suprà num.* 34. † posse scilicet successorem in Episcopatu vocare etiam generatim ad examen approbatos omnes, quamuis simpliciter, & quos idoneos minimè inuenerit, reiicere, resoluunt Mirand. *in man. Prælat. tom. 1. quæst. 45. art. 7. concl. vnica,* Vgolin. *de potest. Episcop. cap. 20. num. 3 & 4.* Fernandez *in exam. Theolog. moral. par. 3. cap. 19. §. 8. num. 5* Villalob. *in sum. tract. 9. diffic. 63. num. 7,* Diana *part. 3. tract. 2 resol. 27* Campan. *in diuers. Iuris Canonic rub. 12. cap. 13. num. 30.* Bossi. *d. sect. 3. casu 2. 4 num. 43.* Ioan. Sanc. *in select. q. 40 num. 15. & disp. 48. num. 18. vers. docent,* me citato *in hoc loco* Torreblanca *d. lib. 14. cap. 3. num. 6. cum seqq.* vbi *num. 24* refert S. D. N. Vrbani VIII. Breue Episcopo Corduben. transmissum, quo declaratur Regulares in ciuitate, & Diœcesi Corduben. à prædecessoribus Episcopis examinatos, & approbatos ad Confessiones personarum sæcularium audiendas, ab Episcopo successore pro maiori conscientiæ suæ quiete posse iterum examinari, ac si minus idonei reperti fuerint, reprobari; quamuis Henriq. *dict. ca. 6. §. 6.* dicat successorem non posse reuocare, nisi causa suppetat, eaque cognita, & probata, ac nominatim facta, in tantum quod neque generalis sufficiat reuocatio, quem videtur sequi Fagundez *dict. lib. 7. cap. 2. num. 30.* Sed aduerte solum successorem in dignitate & iurisdictione, non autem in iurisdictione tantùm, vt est Capitulum Sede vacante, posse semel absolutè approbatos prævio examine iterum ad examen vocare, & approbare, vel reprobare, prout nouerit esse, vel non esse idoneos; ita ex quodam priuilegio Clementis IV. resoluit Boss. *d. sect. 3. casu. 2. num. 47.* 49

Circa Regulares Confessarios ab Ordinariis semel approbatos simpliciter, & absolutè, quod non possint ab ipsis ab audiendis Confessionibus suspendi, statuit Pius V. *in d. sua Constit.* relata sup. *n. 45.* & per eam idipsum resoluunt Fr. Emman. *in Bull. Cruciata, §. 9. num. 3. & 39* Henriq. *in sum. lib. 6. §. 6.* Mirãda *d. tom. 1. q. 45. art. 7* Philibert. Mirãda *in tract. tempor. pestilent. part. 5. cap. 4. num. 8. cum seqq.* Bossi. *d. sect. 3. casu 2. num. 39.* nisi ex noua causa, eáque ad Confessiones ipsas pertinente, tenent Gauant. *in manuali Episcop. verb. Confessor, nũ. 23. & 24.* Peirinis *de priuileg. Minim. tom. 1. constit. 2. Sixti IV. §. 11. num. 45.* Lezana *in sum. quæst. Regul. cap. 19. num. 7. cum seqq.* Diana *resolut. moral. part. 3. tract. 21. resol. 22. & part. 4. resol. 20.* Marchin. *tract. tempor. pestil. part. 5. cap. 4. n. 9.* Boss. *d. sect. 3. casu 2. num. 40.* & ita declarauit *Sacra* 50

Congreg.

ſcopi approbantis non poſſe dare operam auditioni Confeſſionum, prout tradunt Syluest. *verb. Confeſſor*, 1. §. 14. & *eod. verbo* 5. §. 4. Nauar. *in man.c.*17. *poſt num.* 166. *verſ.*6. Beneu. *de pœnit. c.* 56. *quæſito* 3. *d.* 1. Viuald. *in Candel. aureo, p.* 1. *ſub tit. de abſolutione, n.*50. Mirand. *d.q.*45. *art.*17. Tamburin. *d. tom.* 2. *diſp.*6. *q.*14. *n.*1. Lezana *in ſum. quæſt. Regul. cap.*19. *num.*4 Boſſ. *d. ſect.*3. *caſu* 5. *num.* 36. Trullench *d. lib.*1. §. 7. *c.* 1. *dub.* 3. Torreblanca *d. lib.* 14. *c.* 5. *à num.* 23. & comprobatur apertiſſimè ex priuilegio vener. Presbyteris Congregationis Oratorij conceſſo à Sixto V. quo indulgetur illis, *vt cùm fuerint Romæ approbati ad Confeſſiones audiendas, non debeant amplius extra Vrbem examinari à locorum Ordinarijs, ſed illis ſufficiat præſentare eorum licentias Romæ habitas*, refert Quar. *in ſum. Bullar. verb. Cõfeſſor.* Si enim lute id eis liceret, nequaquam ſpeciali gratia illis concederetur, & ita reſoluit Miranda *d. qu.* 45. *art.*8. *concl. vnic.* Sed clariùs id colligitur ex ſequenti decreto, *Die* 25. *Maij* 1610. *in vna Germonen. S. Congreg. Concilij cenſuit Confeſſarios extraordinarios ab Epiſcopo approbatos ad Confeſſiones audiendas ſine ſint Regulares ſiue ſeculares nullo paſtoreas audire poſſe, extra diœceſim Epiſcopi approbantis, quamuis Confeſſores ſint eidem Epiſcopo ſubiecti.* Pro coronide huius duodecimæ obſeruationis te ſcire volo quæ ſuprà diximus de reſtrictione, & reuocatione licentiarum ab Epiſcopis ipſis Regularibus conceſſarum pro Cõfeſſionibus audiendis in caſibus enumeratis locũ habere quãtum ad iuriſdictionẽ ab ipſis Epiſcopis delegatam tantum; quare poterit Generalis Religionis, aut Prouincialis expoſitum, & approbatum Confeſſorem ab Epiſcopo reprobare, & apud quoſdam (vt apud Patres Ieſuitas) etiam poteſt iuriſdictionem limitare circa perſonas certas audiendas, aut certos caſus, vt viuæ vocis oraculo declarauit Gregorius XIII. pro Societate Ieſu, vt refert P. Claudius *in compendio Societatis verb. gratia*, §. 1. Stephan. Daluin *de poteſt. Epiſcop. c.* 35. *numer.* 3. vbi ex ea ratione procedere ait, quia iuriſdictio in Regulares non deriuatur, niſi medio proprio Prælato ſaltem Generali, & cum conſenſu eius expreſſo, aut tacito, ne quid derogetur debitæ ſubiectioni, & obedientiæ erga proprios Prælatos, ſubditque ibidem *num.*4. ex Syluest. Angel. Lopez. Nauar. Fr. Emman. Henriq. & alijs, quod ſi Prælatus expreſſis verbis non reprobet ſed tantum prohibeat audire Confeſſiones, aut ne iunior Sacerdos (licet ſit doctus, & pius) audiat fœminarum Confeſſiones, propter periculum, aut decentiam perſonæ, aut Ordinis, non tollit propterea approbationem à ſe, vel ab Epiſcopo datam, & valet abſolutio poſtea data, quam prohibitus impendit ſecularibus viris, aut fœminis; & quia peccat cõtra Prælati prohibitionem rationi conſentaneam, poſſet vtique ab illo puniri.

Vtrùm Prælati Religionum poſſint ſine approbatione Ordinarij audire ſecularium Confeſſiones? Negatiuam ſententiam ſuſtinet Suar. *tom.* 4. *diſp.* 28. *ſect.* 4. *nu.* 2 1. Fr. Emman. *in Bull. Cruc.* §. 9. *dub.* 1. *n.*4. Diana *moral. reſol. p.* 1. *tract.* 16. *reſol.*46. Fr. Ludou. à Cruce *in Bull. Cruc. diſp.* 1. *c.* 2. *dub.* 11.

55 *Decimotertiò*, obſtetua facultatem ab Epiſcopo pro audiendis Confeſſionibus ad ſui arbitrium, & beneplacitum conceſſam quandoque ab eo reuocari poſſe, iuxta tradita per Corn. *conſ.* 92. *ſub num.* 31. *vol.* 2. non ſolùm expreſsè, ſed etiam tacitè, ſcilicet morte ipſius Epiſcopi concedentis; morte enim extinguitur beneplacitum, *c. ſi gratioſè, de reſcript. lib.* 6. &

56 † gratia ad beneplacitum Papæ, vel Regis, morte Pontificis, vel Regis expirat, Gonzal. *ad reg.* 8. *Can-*

cel. §. 1. *proœm. n.*9. *cũ ſeqq.* & *gloſ.* 15. *à princ.* alios Doctores refero *de clauſulis vſufreq. clauſ.* 3. *n.* 2. *cũ ſeq.* & ita firmant in hac quæſt. Henriq. *ad prin. Minim. to.* 1. *conſt.* 2. *Sixti IV.* §. 2. *n.*44. Diana *p.* 3. *tr.* 5. *reſol.* 26. Boſſ. *d. ſect.* 3. *caſu* 1. *n.* 10. Campan. *d. rub.* 12. *c.* 13. *n.*64. vbi *n.*67. cum alijs tenet ſuperueniente excommunicatione tam delegantis, quàm expoſiti licentiam pro audiendis Confeſſionibus non eſſe reuocatam; licèt enim expoſitus excommunicatus prohibitus tunc audire dicatur, quin etiam in certis caſibus ſuſpenſus, in tantum, quod ſi audeat pœnitentes abſoluere, ſit inualida abſolutio ab eo impenſa, nihilominus reuocatam propterea facultatẽ audiendi non eſt dicendum, cum impetrata deinde abſolutione à cenſura, validè, & iuſte prædicta facultate vti valeat.

An approbatio ſemel ab Epiſcopis Sacerdotibus ſecularibus ſimpliciter impenſa, poſſit reuocari quoties Epiſcopi voluerint? Affirmat eſſe ad nutum reuocabilem Viuald. *in Cãdelabro aureo*, vbi *de Confeſſ. n.*57. *concl.* 2. Non poſſe tamen Epiſcopum ſine iuſta cauſa approbationem Sacerdotibus ſecularibus ſuis ſubditis etiam ſemel datam reuocare; data autem, & probata iuſta cauſa poſſe docent Henriq. *lib.* 3. *de Pœnit. c.*6. §. 6. Suar. *d. diſp.* 26. *ſect.* 7. *n.*7. quos refert, & ſequitur Fagundez *d. lib.*7. *c.* 5. *n.*61. vbi *n.* 93. reſoluit ſi approbatio fuit facta ab Epiſcopo, vſque ad beneplacitum ſuum validam & licitam eſſe reuocationem illius ſine vlla cauſa factam; ſi verò non hoc modo fuit conceſſa, ſed ſimpliciter, vel ad tempus, vel in perpetuum, inualidam omninò eſſe reuocationem ſine cauſa factam. Cauſa autem iuſta illa erit, quæ ad Confeſſiones ipſas ſpectauerit, vt ſuprà ex declaratione Cardinalium vidimus *n.*50. Prout etiam erit ſi contingat Confeſſarium abiurari de vehementi, quia ampliùs ad audiendas Confeſſiones non debet admitti, vt reſoluit Lauret. de Franchis *in cõtrou. inter Epiſcop.* & *Regul pag.*579. *in reſp. ad* 4. vbi etiam refert in *ſacra Congreg. generalis Inquiſitionis* fuiſſe deciſum *die* 6. *Martij* 1596. Sacerdotem iurantem de leui non eſſe impeditum exercere omnes Ordines, & Sacramenta miniſtrare, ac fidelium etiã ſæcularium Confeſſiones audire, ſecus in abiurante de vehementi. 57

Dubium non parum controuerſum eſt, vtrùm ſcilicet Sacerdos qui ex commiſſione, & delegatione ſpeciali Epiſcopi poteſt audire Confeſſiones, dum eſt excommunicatus communiter occultus, validè abſolutionem præſtet illi, qui huius excommunicationis ignarus non eſt? In hoc euentu dicẽdum puto huiuſmodi Sacramentum validum eſſe ex parte iuriſdictionis per Eccleſiæ tolerantiam in his terminis conſeruatæ in ipſo excommunicato occulto miniſtrante, ſi aliunde non ponatur obex, ſcilicet, vel ex parte materiæ, vel formæ, aut intentionis in miniſtro requiſitæ, quæ reſolutio ex eo probatur, quia Extrauag. *ad euitanda ſcandala*, dum decreuit ſolos excommunicatos denunciatos, ac notorios clerici percuſſores vitandos eſſe, id non reſtrinxit ad ſolos Parochos, ſed vniuerſaliter loquuta eſt in omnibus excommunicatis, itavt cum omnibus non denunciatis, aut non notorijs clericorum percuſſoribus communicationem fidelibus indulgeat, ita ex mente Caiet. Nauar. & Med. quos refert, & ſequitur, tenet Sanch. *de matrim. lib.* 3. *diſp.* 21. *num.* 39. tenent etiam Suar. *de cenſur. diſputat.* 11. *ſect.* 4. Chamer. *d. loco dub.* 15. Henriq. *in ſumm. lib.* 13. *de excomm. c.* 6. *ſub* §. 4. contra Angel. & alios relatos ab eod. Sanch. *d. diſput.* 21. *ſub num.*26. pro quibus non facit, quòd 58

† geſta per iudicem delegatum putatiuum non ſuſtinentur ex errore communi, vt voluerunt Innoc. *in* 59

c.cùm dilecta,n.1. de rescriptis, Angel.& alij, vt per Gabr.*tom.3.com.tit.de probationib.n.31.* & per Masc. *concl.639.n.57.* quia respondetur oppositum verius esse, vt docent Anton.*in d.c.dilecta,n.15* & alij, vt per Sanch.*vbi proximè.n.6.* communis, vt per Abb.*in d. c.cum delicti, n.10.* & per Gabr.*d.n.31.* ac Mascard. *n.58.dictis locis* Deinde pro Angelo, & sequacibus non facit, quod in his, quę geruntur ab inhabili tanquam priuato non prodest communis error, vt existimarunt Innoc.*in cap.cùm dilectus, num.4. & 5.de consuet.* Card.*in Clem.1.ad finem, de regularibus*, & alij, vt per Sanch.*d.disp.22.num.26.* & per Mascard. qui in hanc sententiam magis inclinat, *d. concl.649. num.35.& 36.& concl.705.num.22.* quia vltra quàm quòd opposita sententia verior sit, vt satis constat *ex l.1.C.de testam.* & sequitur Sanch. *d.loco num 39.* respondetur officium Confessoris delegati non esse priuatum, sed potius publicum, dum scilicet vtitur iurisdictione, quæ necessariò publicadicenda est, ex eo quia procedit à iure publico, cuius virtute sibi commissio facta fuit, vt optime considerat Bart.*in l. Barbarius,n.5.ff.de officio Præsidis,* Abb.*in d.cap. cùm dilecti,n.10.*per text.*in l.1.in fine,ff.de iurisd.omnium iud.*c.sequitur Sanch.*d.n.39.*

60 Verùm licèt supradicta vera sint ex parte iurisdictionis per Ecclesiæ tolerantiam in his terminis conseruatæ in ipso excommunicato occulte ministrante; attamen contrarium videtur resoluendum ex parte materiæ, id est, ex parte contritionis requisitæ in ipso pœnitente, videlicet tunc inualidum esse Pœnitentiæ sacramentum, nisi cum aliqua necessitate petatur ab huiusmodi clerico excommunicato. Probatur ex eo, quia, vbi non adest hæc necessitas, vt quia fidelis habet copiam alterius Sacerdotis non excommunicati, malè facit petens Sacramentum ab huiusmodi excommunicato, cum eum inducat ad ipsius administrationem, ad quam supponimus non teneri ex debito, proindéque non posse ab eo licitè exerceri, vtpote sibi cum censura prohibitam, vnde cum taliter petens in eo peccato perseueret in huiusmodi Confessione, non potest censeri sufficienter contritus, ac subinde ex hoc capite nullum erit Sacramentum, quamuis ex alio capite iurisdictionis (cuius vsus ex communi errore in tali clerico sustinetur) validum esse posset, si pœnitens illi prædictum obicem non poneret: ita resoluit Nauarr. *in man. cap. 9. numero 10.* Suar. *dict. sect. 4. numer.12.* & saltem in casu, in quo totaliter excommunicatus paratus non sit ministrare huiusmodi Sacramentum, agnoscunt Gutierr.*canon.lib.1. capite 1. num.47.* & Henriq,*dict.cap.6.§.4.* licèt illorum resolutio quatenus habet licere à Sacerdote, etiam non suo, postulare huiusmodi Sacramentum, si ipse paratus fuerit illud ministrare, mihi videatur in hoc euentu falsa, iuxta vulgares resolutiones in hac materia de mercatore vsuras exacturo, aut malefico parato maleficia patrare, quia neque ab his licet illa petere, quando licito modo potest aliter effici, vbi enim postulatur actus, qui sine peccato fieri non potest, tunc promptitudo rogati, rogantem non excusat à culpa, & ab eodem genere peccati, ex ea ratione, quia talem actum petens consequutiuè petit eius malitiam, vtpotè ab ipso actu inseparabilem, proindéque fit actor, & causa moralis eiusdem actus, & malitiæ, prout ad varios casus resoluunt Suar.*de Relig. tom.1. tract.1. 3. lib. 2. cap.18.num.2. cum sequentib. & tom.2. tract.1. lib.3. cap.13. num.2.* Martin del Rio *disquisit.magicarum lib.6. c.2. sect. . quæst. 2. vers. dico quartò 3.* Sanch. *de matrim. lib. 7. disp.95. num.*

Neque obstat, quòd ex vi prædictæ Extrauag. *Ad euitanda*, licitum est cuilibet fideli communicare cum excommunicato nondum denuntiato, & occulto, qui alias non fuerit notorius clerici percussor, proindéque fidelem, etiamsi absque necessitate petat ab alio Sacerdote non suo Pœnitentiæ sacramentum, vtpote in hoc vtentem iure suo, non peccare, nec posse censeri inductorem peccati: respondetur enim ex mente Suar. *de censur. disp.12. sect.4. n. 12.* per dictam Extrauag. non esse permissam fidelibus omnem, & quamlibet communicationem cum excommunicato non denuntiato, sed illam solum, quæ principaliter redundauerit in eorum fauorem, non verò in fauorem excommunicati, planè vbi nulla adest necessitas, nec sufficiens ratio, aut causa petendi huiusmodi Sacramentum à prædicto Sacerdote excommunicato, administratio eiusdem Sacramenti iam non cedit principaliter in fauorem petentis, sed dantis, quia in his terminis nihil interest petenti ab eo potius, quàm ab alio non excommunicato accipere; ergo sibi permissa censeri non debet hæc ad sic petendum communicatio per dictam Extrauag. vt ita per huiusmodi excommunicatum sustineatur onus, & grauamen, quod sibi per illam relictum est abstinendi, scilicet quantum moraliter posset ab huiusmodi ministerio, ac proinde illud ab eo taliter petens non potest dici vtens iure suo, quia ad hanc petitionem nullum ius habet: sed potius censebitur inductor, & particeps eiusdem peccati, quod excommunicatus in hac Sacramenti administratione committet. Quod tamen secus erit in Parocho excommunicato, ab hoc enim dum occultus in excommunicatione iacet, quamuis absque necessitate Sacramentum petatur, tamen petens dicetur adhuc vti iure suo, videlicet illo, quod sibi quæsitum est, ex eo quod huiusmodi excommunicatus toleratus, sibi in suum Sacramentorum administratorem datus est à lege. 61

Decimoquartò, obserua inualidam esse absolutionem Sacramentalem præstitam ab eo, qui huic ministerio propria auctoritate, vel absolutè, vel respectu huius, vel alterius loci, se ingerit absque approbatione legitimi Superioris, quamuis communi errore approbatus censeretur, vt resoluit Sanch. *de matrim. lib.3. disput.22. num. 54.* vnde si Sacerdos absque vlla approbatione, siue sine titulo, & auctoritate Superioris ad audiendas Confessiones, seu in officium Parochi se intrusit, licèt communis error facti adsit, Confessiones illi factæ sunt inualidæ, & retinendæ post habitam notitiam inhabilitatis illius Sacerdotis: ita Sanch. *d. disp.22. num.49.* Nico.Garc.*de benefic.part.5.cap.4. num.281.* Ioan.Valer. *de differ. inter vtrumque forum, verb. nullitas, differ. 7. num. 245.* Bossi.*d. sect. 3. casu 2. num.153.* Contra Abb.*in Clem.dudum.n.35. de sepultur.* oppositum existimantem respectu Dei, vbi ex parte confitentis interuenit bona fides, prout eum refert Sanchez *vbi proximè sub num. 48.* Verùm Abb. in prædictis verbis fortasse non dissentit à sententia eiusdem Sanchez, licèt nimium tribuat prædicti confitentis bonæ fidei, dum tamen constet ex ea non resultare prædictam absolutionem quoad Deum, id est, quoad gratiam sanctificantem à Deo obtinendam, nisi ea bona fides peruenerit ad perfectam contritionem. † Ratio huius obseruationis ea est, quia non sufficit solus communis error ad validitatem gestorum, sed vlterius oportet, vt illum præcesserit titulus officij exerciti, etiamsi huiusmodi titulus inualidus sit, propter inhabilitatem recipientis, 62

iuxta

iuxta resoluta per Henriq *in sum. lib. 6. de Pœnitent. cap. 6. §. 2. in com. lit. E, & cap. 7. sub §. 1.* Gregor. *l. 21. gloss. verb. s... in fine, tit. 4. partita* 1. Gabr. *commun. lib. 3. tit. de probationibus* conclus. 8. *num.* 20. Mascard. *concl. 649. num. 91. &* 103. Sanch. *d. disp. 22. num. 49,* & contra Morl. & alios sequitur multos citans Nicol. Garcia *d. cap. 5. num.* 181. *cum sequentib.* quibus adde Vgolin, *de potest. Episc. ca.* 4. §. 1. *num.* 3. & Lessi. *de iustit. lib. 2. c. 29. num.* 65. hinc inferentes ad varios Iuris articulos, in quibus resoluunt errorem communem per se solum, absque prædicto titulo, non operari validitatem gestorum, vt videre est in Indulgentiis concessis ab eo, qui absque vllo titulo communiter reputatur Prælatus; alioquin ad eas concedendas legitimus, vt ex Anchar. *in cap. quod autem à num. 9. de pœnit. & remiss.* minus verè in contrariam sententiam citato, & ex Cardin. ac aliis resoluit Sanch. *dict. disp. 22. sub num.* 34. contra Felin. & alios ab ipso relatos sub *num.* 48. absque bono fundamento oppositum tenentem: ita vt immeritò Mascard. *d. concl. 649. num 4. in fine* dubius in hac quæstione manserit, nec ausus fuerit prorsus sententiæ adhærere. Ex quibus iam colliges valere Confessionem factam illi Confessario sæculari vel Regulari, qui communiter existimabatur approbatus, vt modo concurrat titulus approbationis, si non verus, saltem coloratus ex parte Sacerdotis, vt quia habetur communiter pro Parocho; licèt titulum iam amiserit, quia renuntiauit beneficium Parochiale, aut quia re vera prius approbatus fuerat ab Episcopo, & ignoratur postea reuocatam esse ex causa approbationem, aut quia approbatus fuit ad tempus, quod est iam elapsum, sed communiter putatur adhuc durare, quamuis Sacerdos sciat esse elapsum, extra verò hunc titulum malum, aut bonum, seu potiùs coloratum nullo modo valere talem Confessionem docent vltra suprà citatos, Nauarr. *in man. ca. 19. num.* 8 Fr. Emman. *in sum. tom. 1. ca. 60. num.* 3. Ioan. Valer. *d. verb. nullitas differ. 6. num. 6. & differ. 7 num.* 2. Basil. Pont. *de matrim. lib. 5. cap. 19 num. 2. n. &* 15. Bossi. *d. sect. 3. casu 2. num.* 244 *cum seqq.* & post Medin. Petr. Sot. Angel. Vega, & plures alios, Fagundez *d. cap. 2. à num.* 73 vbi *num.* 77. cum Sanch. resoluit, vt detur communis error non sufficere errorem vnius, aut alterius hominis putantis Sacerdotem adhuc esse approbatum, cum tamen non sit, cæteris id non existimantibus, sed sufficere si sit communis error in eo loco, vbi Confessio facta est, vel actus iudicij externi, quia ibi communiter ignorabatur impedimentum defectus approbationis, & occultum erat, licèt in alio loco notorium esset, de quo etiam Ioan. Valer. *d. verb. nullitas, differ. 6. num.* 7. Basil. Pont. *d. lib. 5. cap. 19. num.* 4. Bossi. *d. sect. 3. casu 2. num.* 148. Non sufficiet tamen error communis crassus, & supinus, (vt si quis in eo oppido, vbi audit Confessiones, fuit publicè excommunicatus, & denuntiatus de impedimento ob quod esset incapax illius officij audiendi Confessiones.) Ita Suar. *tom. 5. de censur. disp. 14. sect. 2. num. 16.* Ioan. Valer. *d. verb. nullitas, differ. 6. num. 6,* Basil. Pont. *dict. lib. 5. cap. 19. num.* 4. Bossi. *d. sect. 3. casu. 2. num.* 147.

64 *Decimoquintò,* obserua Regulares prædicta Episcopi approbatione indigere cùm sæcularium tantum quamuis Sacerdotum peccata audire cupiunt, vt suprà ostendi *num.* 24. non autem si eorundem Regularium, quia tunc dispositio Concil. *d. cap.* 15. cessat, cum satis sit proprij Superioris Regularis approbatio, vt scriptum reliquere Molfes. *in sum. tract. 7. cap. 14. num.* 60. Hurtad. *de Pœn. t. disp.* 10. *diffic.* 16. Lezana *in sum. cap. 18. num.* 27 Homobon. de Bonis *de examine Ecclesiast. part. 1. tract. 5. cap. 2. quæst.* 12. Suarez *tom. 4. disp. 28. sect. 4. num.* 4. Vasq. *tom. de Pœnit. quæst. 93. art. 3. dub. 3. num.* 5. Valer. Reginald. *lib. 1. num.* 41. Campanil. *in diuersor. Iuris Canon. rub. 12. cap. 13. num.* 58. Villalob. *in summ. tom. 1. tract. 9. diffic. 55. num. 1. & diffic. 49. num.* 16. Fernandez *in examine Theolog. moral. cap. 9. §. 8. num.* 10. Ioseph. de Ortu Parochi *in speculo Paroch. cap. 10. num.* 8. Coriolan. *de casibus reseruatis, part. 1. sect. 3. artic.* 18. Raguc. *in lucerna Paroch. tit. de absolut. quæst.* 120. Ioan. Sanc. *in select. disp. 49. num.* 2. & tenet Fr. Ludouicus Miranda *in man. Prælat. tom 45. art. 1. concl.* 2. qui etiam *art.* 12. *concl.* 1. disputat an Confessiones factæ Regularibus ab Episcopis præsentatis, atque ab eisdem approbatis sine suorum Superiorum Prælatorum licentia, & consensu irritæ sint. Comprobatur præsens obseruatio ex decreto à Clem. VIII. relato per Quarant *in sum. Bullar. verb. Confessor.*

Hinc fit Prælatos, seu alios Religiosos Confessores cum approbatione tantum Prælati Regularis, non posse audire Confessiones sæcularium, qui deseruiunt ipsorum monasteriis absque approbatione, vel licentia Episcopi; secùs verò si sint verè de familia & communes commensales; ita decisum refert Armendar. *in additionib. ad recop. legum Nauarræ libi 4. tit. 28. l. 1. §. 1. de confitendo semel in anno, num.* 16. De quo tamen consule Fernandez *in examine Theologia moralis p. 3 cap. 9. §. 8. num.* 1. Homobon de Bonis *de examine Ecclesiastico tract. 8. c. 2. quæst. 7. in resolut.* Ioan. de la Cruz *de statu Relig. lib. 2. cap. 5. dub. 4. & cap. 6. dub. 1. concl.* 1. Suar. *tom. 4. de Relig. tract. 10. lib. 9. cap. 4. num.* 18. Laurent. de Peirinis *tom. 1. priuileg. Ordinis Minimor. in annot. ad Constit. 8. Iulij II. num.* 12. Ascan Tamburin. *de Iure Abbatum tom. 2. disp. 6. q. 16. num.* 4. Bossi. *d. sect. 3. casu. 2. num.* 32. 65

Ex quibus infertur posse Clericos Ordinum Militarium sub clausura viuentes absque approbatione Episcopi auscultare Confessiones aliorum virorum sub eadem clausura viuentium, siue etiam Monialium, Lezana *in sum. quæst. Regul. cap. 18. num.* 27. Thom. Sanch. *de matrim. lib. 2. disput. 18 num.* 7 Ioan. Sanc. *in select. disp. 49. num.* 9. vbi etiam subdit facultatem etiam habere eligendi Confessarium non approbatum ab Episcopo, Sacerdotes Ordinum Militarium S. Iacobi, Alcantaræ, & Calatrauæ, &c. qui in communitate, & sub clausura viuunt, & *num.* 11. asserit se existimare probabile esse horum Ordinum Militarium Sacerdotes posse audire aliorum Militum suorum Ordinum Confessiones absque approbatione Episcopi, & se subiicere ad confitendum Sacerdoti sæculari non approbato per Episcopum. & antea *num.* 7. resoluit Sacerdotem sæcularem, quamuis non approbatum per Episcopum, habilem esse ad Confessionem Regularis viri, vel fœminæ excipiendam, & hinc *num.* 9. infert quòd si alicui Regulari à Superiore concedatur licentia eligendi sibi Confessarium, quem vellet in itinere, posset quidem tunc eligere Sacerdotem sæcularem non approbatum ab Episcopo, & post alios citat Henriq *in sum. lib. 6. cap. 13. num.* 1. Viuald. *in candel. aureo, tract. de absolut. num* 22. Ochagau. *tract. 9. q. 38. num.* 4. Reginald *in praxi fori pœnit lib. 1. num.* 176. & *lib. 8. num.* 36. Laurent. de Peirinis *de Relig. subdito quæst. 1. de obedient. cap. 21. concl.* 7. Diana *moral. resolut. part. 3. tract. 2. resol.* 30.

Vtrùm autem quando tempore Iubilæi cuilibet tam Sæculari, quàm Regulari facultas eligendi quemcumque idoneum Confessorem conceditur, integrum sit ipsi Regulari extra Religionem confi- 66

teri? Non posse ex decreto Clem. VIII. incip. *Ad perpetuam rei memoriam*, resoluunt Vgolin. *de officio Episc.c.7.§.2.* Fr. Ludouic. Miranda *in man.Prælat. tom. 1. q. 34. art. 15.* Homobon.de Bonis *d. tract.5. cap.2.quæst.13.*

67 An Religiosus Confessarius ex deputatis à Prælato, vel electus virtute Bullæ Cruciatæ, vel alicuius Iubilæi, ab alio Religioso eiusdem monasterij pro aliquo casu Sedi Apost.reseruato, teneatur etiam approbari ab Episcopo? Negat Fr.Emman. *exposit.Bullæ Cruciatæ, §.9.dub.6 num.9.* Affirmant Fr.Ludouic.Lopez *in instruct.conscient.cap.26.versic. secundo dico,in fine,pag.139.* Henriq. *d. lib.3.d.Pœnit.c.6.§.4 in comment.lit.K, & §9. & de Indulgent. cap.12.§.4.versic.si verò Regularis*, Petr. de Ledesma *in sum.part.1.de Sacram.vbi de Sacram.Pœnit. c. 23. lib.6* Suar.*d.disp.28.sect. 6.num* 11. quos refert, & sequitur Ioan. Valer.*dict.verb. absolutio differenc. 1. num.33.*

An quicumque Confessarius ab Ordinario approbatus possit tempore Iubilæi absoluere Moniales à peccatis, vel a casibus, & censuris reseruatis? Affirmatiuam sententiam tenet Bonacin. *de sacrament.disp.5 quæst.7.puncto 3.§.1.num.22. in fine.* Negatiuam verò sustinent Barthol.à S. Fausto *de Iubileo lib.4.quæst.* 78 Alphons. Leo *eod. tract. part.2. quæst.9.num.25.* Suarez *in enchirid. casuum conscient. lib.5.verb.Indulgentia,§.tempore Iubilæi*, Molfes. *in sum.tom.1.tract.7.c.16.num.31.*

68 Vnde consequens fit Confessores in monasteriis Monialium, quæ sub cura Regularium sunt, non esse examinandos ab Episcopo, prout decisum refert Armendar.*d.§.1.de confitendo semel in anno,num. 17.* Ex facultate tamen Concilij Trid.*sess.25.de Regularib.c.10.* potest Episcopus dare Confessorem Monialibus subiectis Regularibus, quem scilicet voluerit, etiam alterius Ordinis, vt obseruant Galet. *in margarita casuum conscientiæ, verb.Confessio, & verb. Monialis*, Aloys. Ricc.*in praxi fori Eccles. resolut.*
69 638.*in 2.edit.*Armendar. *citato loco,num.* 17. & 18. †.Et sufficere, si examinatus fuerit à suo Superiore ad audiendas Confessiones Monialium resoluit Azor. *instit.moral.part.1.lib.13.cap.9.quæs.2.vers. quæres an Confessarij*, Sorb.*in suis annot.ad compend.Mendicantium verb.Moniales, vers. quod procer.* vbi subiungit Confessores ordinarios deputandos ad Confessiones Monialium non subiectarum Episcopis, sed aliis, non ab ipsis Episcopis approbandos esse, sed à Superiore Ordinis, cuius dictum restringit Campan.*in diuersorio Iuris Canon.rub.12.c.16. num.33.* in casu de quo ipse testatur vidisse declarationem à *Sacra Congreg.* quæ censuit ex facultate decreti Concilij *d. cap.* 10 posse Antistitem dare Confessorem Monialibus subiectis Regularibus; quæ nulla ex ratione induci possunt vt suis Regularibus peccata confiteantur.

70 Nullam verò auctoritatem, vel iurisdictionem posse sibi Ordinarios vindicare ex decretis Concilij Tridentini in Confessarios Monialium, quæ subiectæ sunt Regularibus, refert decisum Armendar.*in addit.ad recop.legum Nauarræ lib.2.tit.18.l.7. de Relig.num.88.*

71 Hodie tamen aliter se res habet quoad approbationem Confessariorum in Monasteriis Monialium deputandorum ex nouissima Gregorij XV. Constitutione de exemptorum priuilegiis, quæ incipit, *In crutabili, sub Dat. Nonis Februarij 1622.* in hæc verba, *Confessores verò siue Regulares, siue Seculares quomodocumque exempti tam ordinarij, quàm extraordinarij ad Confessiones Monialium etiam Regularibus subiectarum audiendas nullatenus deputari valeant, nisi prius ab Episcopo Diœcesano idonei iudicentur, & approbationem, quæ gratis concedatur, obtineat, liceatque Episc. ex rationabili causa superiores Regulares admonere, vt eiusmodi Confessores amoueant, iisque superioribus id facere detrectantibus, aut negligentibus, habeat Episc. facultatem prædictos Confessores amouendi quoties, & quando opus esse iudicauerit.* Hactenus Constitutio, pro cuius explicatione hac de re vide Lotter *de re benef.lib.2.quæst.24.num. 70.cum seqq.*

Postmodum *Sacra congreg.Illustrissimorum Cardin. Concilij Tridentini interpretum super prædicta Constit.* 72
inter alia censuit *Confessores extraordinarios Monialium nullatenus posse post d. Constit.illarum Confessiones audire, nisi prius ab Episc. diœcesano idonei iudicentur, & approbentur; ordinarios verò Confessores ante Constitutionis publicationem deputatos posse durante triennio ab eorum deputatione inchoando pergere in Confessionibus Sanctimonialium audiendis absque alio examine, & approbatione Episc quod si contingat eorum facultas à Sede Apost.vltra triennium prorogetur, tunc debere eos ab Episc. examinare, & approbari.*

Censuit pariter eadem Sacra Congreg. Superiores 73
Regulares electos, seu deputatos ante ipsius Constit. publicationem, quibus alioquin facultas competebat audiendi Confessiones Monialium sibi subiectarum, posse durante eorum officio pergere sine alia Episc. approbatione in Confessionibus audiendis illarum tantum, quæ sponte ac proprio motu id ab eis petierint. At verò eos, qui post Constitutionem eligentur, aut quoquo modo deputabuntur, vel qui in eorum officiis, seu dignitatibus, expleto iam tempore à Constitutionibus cuiusque Ordinis, vel alias legitimè prefinito, ad aliud tempus confirmabuntur, nequaquam posse Sanctimonialium Confessiones audire, nisi prius a Diœcesano Episc. idonei iudicati, atque approbati fuerint.

Regulares generaliter ab Episcopo approbatos ad 74
Confessiones personarum sæcularium audiendas nequaquam censeri approbatos ad audiendas Confessiones Monialium sibi subiectarum, sed egere quoad hoc speciali Episc. approbatione.

Regularem ad audiendas Confessiones Monialium 75
vnius monasterij ab Episcopo approbatum, minimè posse audire Confessiones Monialium alterius monasterij.

Confessores extraordinarios semel deputatos, atque 76
approbatos ab Episcopo ad Monialium Confessiones pro vna vice audiendas, haud posse postea in vim approbationis eiusmodi illarum Confessiones audire, sed ab Episc. toties esse approbandos, quoties casus deputationis contigerit.

Episcopum, cui licet ex rationabili causa iuxta di- 77
ctam Constit. Superiores Regulares admonere, vt amoueant Confessores Monialium, atque administratores bonorum ad easdem Moniales pertinentium, non teneri eiusmodi causam significare superioribus Regularibus, sed hoc relinqui arbitrio, & prudentiæ Episcoporum, quorum conscientias Sacra Congreg. seriò onerauit. Hæc omnia in dictis Sacræ Congreg. declarationibus habentur, quas quidem originales præ manibus habui, & postea in Typographia R. Cameræ Apost. impressas vidi.

Denique obseruandum est constitutos in articulo mortis etiamsi sint excommunicati, & denuntia- 78
ti ob hæresim, vel ob aliud quodcumque delictum, & habentes peccata etiamsi enormia & reseruata, posse absolui à quocumque Sacerdote simplici per Conc.Trid.*sess.14.de sacram.Pœnit.cap.7 vers.vt nulla sit reseruatio in articulo mortis*, docent Tolet. *in instruct. Sacerd.lib.1.cap.15.num.1.* Azor.*instit. moral.*

c.1 por

part.1.lib.8.cap.19.q.5 Ceuall. commun. contra commu-nes q.812.n.61.cum seqq. Gutier. canon. lib.1. cap... n.59. Ioan. à Chape. de modo a ministr. Sacramenta tempore pestis, vbi de Pœnit. quæst. 5. & 6. Cened. ad Decretal. collect. 103. n.3. vers. in mortis, Aula de censuris p. 2. c.5. dub 3. disputat 3. concl.4. Sayr. in sum. tract. lib.2. cap.18. Suar. tom 5. disp. 11. sect.1. n.14. & tom.4. disp. 26. sect.4. Valent. tom.4. disp.7 quæst.10 puncto 2. Zambran. de casibus in articulo mortis, prælud.1. Bonacin. de censuris disp.1. quæst. 3. punct.3. n. 3. & disp.2 q.2. puncto 2. §.4. num.3. vers. secundas, & de censur. in Bull. Cœnæ reseru. disp.1. q.12 à puncto 2. à num.9. Paul. Layman. in Theol. moral. lib.5. tract.6. cap. 12. Philibert. Marchin de bello diuino part.3. cap. 3. Filliuc. quæst. moral. tom.1. tract.7 cap.8. q.8. Coriolan. de casibus reseruatis, part.1. sect.2. art.16. Homobon. de Bonis de humana vitæ statibus part.1. cap. 6. vers. porrò, & de casib. reseru. part.2. cap.1. Ioan. Valer. de different. inter vtrunque forum, verb. excommunicatio, differ. 23. nouissime Torreblanca in practicab. Iuris spirit. lib. 14. c. 10. num. 16 Fagundez in quinque Ecclesiæ præcepta part. 2. lib.7. c. 1. à num. 716 Anton. Ricciul. de iure personarum extra gremium Ecclesiæ existen. lib.5. c.14 num.18. Villalob in sum. tom.1. tract. 27. claus.1. §.12 me citato in hoc loco Trulench in exposit. Decalogi lib.1. c. 3. dub. 7. num. 4. In mortis enim articulo nullam esse reseruationem per Concil. Trid. citato loco asserunt Gutier. d. c. 1. num. 58. Paul. Comitol. respons. moral. lib.1. q.21. num. 1. & q. 22. n. 2. & lib.6. quæst.14. num.3. Valer. Reginald. in praxi fori pœnit. lib.1. à num.58. Campan. in diuersorio Iuris Canonici rub.1. num.110. Ægid. de Coninch. de Sacram. & censur. tom.1. disp.8. num.90. cum seqq. Sanch. in præcepta Decalogi tom. 1. lib.2 ... 13. Petr. de Ledesm. in sum. part.1. de sacram. vbi de Pœnit. c. 14. Fernandez in examine Theolog. moralis part. 1. c.9 §. 18. & part.3. c.6 §.9 à num.19. Ioan. Valer. de different. inter vtrunque forum verb. Pœnitentia, differ.9. Aloys. Ricc. in decis. Curia Archiep. Neapol. decis. 10. part.4. plures apud Cened. d. collect. 24. n5.

79 Vnde colligitur posse simplicem Sacerdotem etiam degradatum, vel excommunicatum, seu irregularem, vel etiam hæreticum, dummodo non sit subuersionis periculum, constitutos in articulo mortis absoluere. Et probatur ratione adducta à Concilio Trid. d. sess.14. de sacram. Pœnit. c. 17. dicente in Ecclesia Dei custoditum semper fuisse, vt nulla sit reseruatio in articulo mortis, atque ideò tunc omnes Sacerdotes quoslibet pœnitentes à quibusuis peccatis, & censuris absoluere posse; ne (& hæc est ratio) hac ipsa occasione aliquis pereat; vbi aperte innuit Concilium Ecclesiam ratione necessitatis periculi mortis semper permisisse cuilibet Sacerdoti facultatem absoluendi ab omni peccato, & censura; & quamuis sacramentum Pœnitentiæ non sit ita necessarium sicut Baptismus, quia sufficit contritio ad iustificationem; tamen quia nemo scit vtrum odio, vel amore sit dignus, & an verè sit attritus, an contritus, & sacramentum Pœnitentiæ de attrito facit contritum, Ecclesia ad reddendam securiorem viam salutis, iure meritò censetur in articulo extremæ necessitatis permittere iurisdictionem omni Sacerdoti etiam excommunicato, & præciso, ne alioquin ob eorum delicta fideles pœnitentes remedio salutis iniustè priuentur. Ita Henriq. in sum. lib. 6. c.11. § 8. Suar. de Pœnit. disp. 26. sect. 4. & de censur. disp. 12. sect.1. num.14. Sayr. etiam de censur. lib. 2. c.2. num.18. & c 20. n.26. Molin. de Iustit. tom. 4. disp.63. Can. in relect. de Pœnitent. part.5. Nauar. in man. c.27. num.271. Tolet. d.c.15. num.6. Paul. Comitol. respons. moralium, lib.6. q.27. Azor. d. p.1. lib.8. c.11. q.12. Valer. Regin. d. lib.1. d.60 Ægid. de Coninch d. tom. 2. disp. 14. n.234. Aloys. Ricc. in praxi aurea resol.239. n.3. & dict. Neapol decis.26. num.7 part. 4. Torreblanca dict. cap. 10. num.18. vbi me refert in hoc loco Bonacin. d. quæst.3. punct.3. num. 3. Fagundez in quinque Ecclesiæ præcepta part.2. lib 7. c. 2. n.61. nouissime me citato in hoc loco Bossi. in desecpt. moral. lib. descept. 2. n.44. Contra S Thom. in 4. dist.19. q.1. art.2. quæst. 1. ad 3. & p.3. q 82. art.7. ad 2. Turrecrem. præter hoc, 32. dist. Nau. ubi contrarius in man. cap.26. num.20. Con. in c. alma mater p.1. §.6. concl.8. Ioan Valer. de differ. inter vtrumque forum, verb. Excommunicatio differ. 13. vers. secundò dubitant, & verb. Pœnitentia diff.9. Coriol. d. art.16 n.10. existimantes in articulo mortis, & in extrema necessitate non conuenire hæretico Sacerdoti quemquam absoluere.

Posse in his terminis simplicem Sacerdotem absoluere constitutum in mortis articulo non solum in absentia proprij Sacerdotis, seu Superioris, verùm etiam quando adest, resoluunt Nau. cons.15. num.3. de pœnit. & remiss. Sà in aphor. simis verb. absolutio, num. 3. Sayr. in florib. decis. sub tit. de pœnitent. decis. 21. Marchin. de bello diuino p.3. c.3. n.11. & 12. Diana mor. resol. p.1. tract. de absolut. ab hæres. resol.5. Homob. resp. moral. p.4. super censuras resp.13. Valer. Reginald. d. lib. 1. num.60. Petr. de Ledesma d.c.14. post 1. concl. num. 3. Fr. Emman. in sum. p.1 c.59. concl. 3. Zerol. in praxi pœnit. c.15. quæst.4. & 5 Chapiauil. de casibus reseru. c.7. in fine, fol.60. Ludou. de S. Iuan part. 1. sum. tract. de pœnit. q.6 ar.6. dub.4 Ioan. Sanc. in sel. disp. 44. num.5. Coriolan. d. art.16 num.7. me citato in hoc loco Bossi. de subdit. sect.1. casu 12. num. 2. Vega in summ. tom. 1. c.6. casu 10. Ioan. Valer. d. verb. Excommunicatio differ.13. n. 1. vers. dubitant tamen, obseruātes consultè facturum esse, qui præsente suo Parocho, vel Superiore ab eo potius, quam ab alio se absolui curet. Quamuis contrarium teneant Suar. tom. 4. disp.30. sect. 3. num.1. Vgolin. de censur. tab.1. c.4. §.5. Valent. tom.4. disp. 7. q.10. puncto 2. Anton. Ricciul. d.c.14. num.20 Benzon. in speculo Episcop. lib.1. disp. 1. q 6 art 1. concl. Param. de origine Inquisit. lib 3 q.8. num 109 Bellon. de Sacram. tom.2. disp.8. dub. 2. n.16. Azor. d.p.1. lib.8. c.19. q.5. Aloys. Ricc. in praxi aurea resol.229. Ægid. de Coninch disp.8. de pœnit. dub.12. num.90. Bonac. vbi proxime, Vasq. tom. de pœnit. q.93. art.1. dub.4. n.8. Zambran. de casibus in art. mortis c.4. dub.4. num.3. Molin. de iust. tom.4. disp.63. n.2. Sayr. de censur. lib.2. c.10. num.11. Mari. Alter. etiam de censur. tom.1. lib.1. disp 6. cap.6. Duard. in Bullam Cœnæ lib.3. §.2. q.5. à num.12. Floron. de casib. reseru. p.1. c.4. §.19. n.5. Filliuc. in quæst. moral. tom.1. tract.7. c.8. q.8. num.220. Sanch. d. lib.2. c.11. num.6. & 7. Molfes. in sum. Theologia moralis, tract.7. c.15. n.79. Fagundez d.c.1. n.19.

Nec in huiusmodi articulo absolutus si conua- 80
lescat, tenetur vt iterum absoluatur, ad Superiorem accedere; sed bene, si fuerit excommunicatione tunc irretitus, tenebitur coram Superiore se exhibere, quod si non faciat, in eandem speciem excommunicationem incidet, cap. eos, de sent. excom. in 6. vide Suar. tom.4. disp.30. sect.3. n.6 & de cens. disp.22. sect.1. n.62. Torreblanca d. lib.14. c. 10. n.19. vbi ait quòd si pœnitens superuiuat, tenetur adire Inquisitorem, vel Episcopum, cui censura est reseruata, Sayr. de censur. lib.2. c.20. num. 26. Bonacin. in simili tract. disp.1. q.3. p.3. n.11. Mari. Alter. eod. tract. lib.1. disp.6. c.7. & lib.5. disp.12. cap.2. dubit.4. Aoil. eod. tract. p.2. cap.7. disp.3. dub.4. Duard. in Bull. Cœna lib.3. §.2. q 5. num.6. & 7. q.10. num.17. me citato in hoc loco Bossi.

discept.1.num.337.cum seqq Melch. Zambran. *in decision. pro mortis articulo c.4. de pœnit. dub.4* vbi *dub.2.* tradit posse in articulo mortis absolui pœnitentem, qui nihil potuit confiteri, sed tantùm signa contritionis ostendit.

An in articulo mortis, deficiente Sacerdote, clericus non Sacerdos possit absoluere à censuris, maxime ab excommunicatione? Affirmatiuam partem tuentur Vgolin. *de censur. tab.1. cap. 4. §. 5. num.6. & d. cas. ur. Papa reseruatis part. 3. cap. 2. §. 2. n. 2.* Henriq. *in sum. lib 6. c. 9. num. 5. & in comment. lit. S.T. & V.* Sayr. *de censur. lib. 1. cap. 21. num. 2.* Philibert. Marchin. de *bello diuino p.3. cap. 22. num. 1.* ex ea ratione, quia cum clericus sit capax iurisdictionis absoluendi à censuris, vt in confesso est, idem fauor animarum, ratione cuius Sacerdoti cuilibet in tali articulo conceditur, suadet, vt etiam censeatur concessa cuilibet capaci etiam non Sacerdoti; cum in vtroque casu similiter eadem ratio, nimirum remedium, & salus animarum; nec Concil. *d. loco* aliud insinuat, dum facit mentionem solius Sacerdotis; quia loquitur de Sacramentali absolutione, tunc in tali articulo existenti necessaria. Quare hanc opinionem valde piam, probabilem, & in praxi sequendam existimo. Quamuis contrarium voluerint Molin. *de Inst. tom. 4. disp. 63. num. 3.* Suar. *de censur. disp. 7. sect. 6* Auila. *eod. tract. part. 2. cap. 7. disp. 1. dub. 3. concl. 1.* Mart. Alter. *in simili tract. lib. 4. disp. 5. cap. 1. vers. superest alia dubitati*, Bonacin. *eod. tract. disp. 1 quæst. 3. puncto 3. num. 1.* Coninch. *tom. 2. etiam de censur. disp. 14. dub. 16. num. 136.* Duard. *in Bull. Cœna lib. 3. §. 2. quæst. 5. à num. 6* Layin. *d. tract. 5. p. 1. cap. 2. num. 2.*

81 Articulus mortis quis in præsenti materia dicatur differunt Syluest. *verb. absolutio 1. num. 12.* Cou. *in cap. alma, par. 1 §. 11. num. 8.* Viuald. *in candelabro aureo, tit de absolut. num. 60.* Reginald. *d. lib. 1. num. 59.* Soar. *de pœnit. disp. 26. sect. 4. num. 3.* Graff. *d. cap. 13. n. 2.* latè Gambatupt. *de casibus reseruatis, cap. 2. à num. 36.* Sanch. *d. cap. 13. num 1.* Vasq. *de pœnit. quæst. 93. art. 1. dub. 5. num. 2.* Nugn. *in addit. qu. 8. art. 6 dub. 6.* Paul. Sanctori. *de casi. in Papalibus ac Episcop. à num. 138.* Beneu. *in praxi de pœnit. cap. 15. quæsito 7.* Bonac. *d. quæst. 7. punct. 1. num. 1. & d. quæst. 3. punct. num. 4.* Fr. Emman. *in explicat. Bullæ Cruciatæ, §. 9. dub. 3.* Coriolan. *de Casibus reseruatis part. 1. sect 2. art. 16. à num. 2.* Ioan. Valer. *de different. inter vtrumque forum, differ. 23. in fine.* Molfes. *in sum. Theologiæ moralis tract. 7. cap. 15. num. 77.* qui resoluunt mortis articulum dici in præsenti, non solum periculum mortis proueniens ex infirmitate, sed quodlibet probabile periculum mortis, quod contingit, quando adest probabile dubium de morte, quæ vt plurimum, soleat in eo euentu contingere: non igitur poterit simplex Sacerdos absoluere omnem transfretare volentem, sed credentem, aut dubitantem probabiliter se naufragaturum, aut aliàs de vita periclitaturum: similiter non quemlibet obsessum ab hostibus, sed telis impugnatum, non quamuis mulierem prægnantem, sed eam, quæ periclitatur de vita arbitrio prudentis viri. In aliis verò euentibus, strictius intelligendo, dicuntur illi in mortis articulo constituti, qui etsi viuant, & viuere possint, propter mortem tamen, quam secundum verisimilem Medicorum peritiam, aut periculum, quod spectant, instantem vident, iam se morientes arbitrantur. Ita Francisc. Molin. *de ritu nupt. lib. 3. compar. 18. num 18.* Benzon. *in speculo Episcoporum lib 1. disp. 1. quæst. 6 concl. 2.* Bellet. *disquisit. cleric. part. 1. tit. de discip. cleric. §. 1. num. 52.* Duard. *in Bullam Cœnæ lib. 3 §. 2. q. 5.* nouissime Bossi. *in discept. moralib. discept. 2. num. 6. cum seqq.* vbi à *nu. 14.* de suscipiente longam nauigationem, & *n. 16.* de operam dantibus agitationi taurorum, hastiludio, &c. & *n. 17* de his, qui voluntariè se offerunt castrandos, & *n. 18* de obsessis, & obsidentibus, & *num. 19.* de damnatis ad triremes, & *n. 21.* de peste infectis, vbi *num. 28. cum seqq.* videtur amplecti cum aliquibus limitationibus illam sententiam, nempe in loco pestifero nequaquam omnes, & quoslibet Sacerdotes, etsi non sint ab Ordinario approbatos, posse audire Confessiones eorum, qui ibidem reperiuntur sani, eosque absoluere, sed tantùm eorum, qui iam peste sunt infecti.

De Confessione, & eius partibus, ac materia tractant Theologi cum Magist. *in 4. d. st 17. cum seq.* vbi Sot. & D. Thom. Syluest. Angel. Tab. Armil. & alij Summistæ *verb. Confessio.* Luc. Pinell. *de sacram. Pœnitentia, tract. 2 de Confessione,* Nugn. *in addit. ad. 3. part. quæst. 7. cum seq.* Henriq. *in sum. lib 5.* Angel. Sayr. *de Pœnit.* Suar. *de Pœnitent. disput. 21. cum seq.* Valentia *tom. 4. disp. 7. quæst. 9. cum seqq.* Vasquez *quæst. 91.* Beneuentan. *in praxi de pœnit. cap. 10. cum seqq.* Franc. Pithigian. *de Sacram. part. 2. tract. de pœnit. dist. 17. quæst. vnica.* Petr. de Ledesm. *in sum. part. 1. tract. de Sacram. Pœnit. cap. 8.* Chamerota *de sept. in Ecclesia Sacram. tract. 7. de Confessione,* Ægid. de Coninch *de Sacram. & censuris tom. 2. disp. 4. à num. 37.* Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib. 6. à num. 28* Bonacina *de Sacram. disp. 5. de pœnit. sect. 2. de Confess.* Vincent. Mazzol. *in sua breui regula ad Confessarium, & confitentium manus ritè obeundum.* Alexand. Pesant. *in tertia part. de Sacram. quæst. 10* Iacob. de Graffiis *in aureis decision. p. 1. lib. 1. cap. 19. cum seqq.* Ioan. Moldonat. *tom 22. de Pœnit. in controuers. de Confess.* Martel. Zambran. *de casibus in art. mortis, cap. 4. de Pœnitent.* Megal. *part. 1. instit. Confess. lib. 5.* Molfes. *in summ. Theologia moralis tract. 7. cap. 9. cum seqq.* Vincent. Filiuc. *quæst. moral. tract. 9. de Confessione,* Galganet. *de Iure publico lib. 3. tit. 92.* Iul. Lauor. *de Iubilæo part. 1. cap. 14.* Fagundez *in quinque Ecclesiæ præcepta part. 2. lib. 3. de qualit. & integritate Confessionis.* 82

ALLEGATIO XXVI.

Episcopi consensus, an & quando requirendus sit in Ecclesiarum, & monasteriorum ædificatione?

SVMMARIVM.

1 *Ecclesia sine Episcopi consensu ædificari non potest.*

2 *Episcopus locū ædificationis assignat, Crucem figit, lapidemque ponit primarium, & hoc potest alteri delegari.*

3 *Religiosi exempti si in loco non exempto voluerint ædificare Ecclesiam, teneatur Episcopi Diœcesani consensum requirere.*

4 *In erigendis Regularium Monasteriis non sufficit prædictus Episcopi consensus, nisi etiam Summi Pontificis auctoritas accedat.*

5 *Episcopus, quæ perpendere debeat in huiusmodi licentia regularibus concedenda? ostenditur.*

6 *Ordo Minorum de Obseruantia quod priuilegium habeat, ne alia Monasteria propè sua ædificentur.*

7 *Episcopi quem modum tenere debent in concedenda licentia, pro monasteriis nouis ædificandis ordinarius Clem VIII. in constitutione relata.*

8 *Ecclesia, siue Monasterium mutari non potest de vno in alium locum sine licentia Papæ, & Diœcesani.*

9. *Abbates*

9 *Abbates generales Congregationis Sancti Benedicti Regni Portugaliæ, quod priuilegium super hoc habeant, refertur.*

10 *Priuilegium concessum alicui Religioni ad ædificanda Monasteria sine licentia Ordinarij, an ex non vsu amittatur.*

11 *Priuilegium amittitur per modum, & viam præscriptionis, vel per viam tacitæ renunciationis, & non vsum, inter vnum & alterum modum constituuntur differentiæ.*

12 Cap. si de terra, & cap. accedentibus, de priuileg. & num. 18. *concordantur,*

13 *Priuilegium non amittitur per non vsum, si occasio, & opportunitas non se obtulit vtendi illo.*

14 *Priuilegiarius si occasione oblata suo priuilegio non vtatur, quando illud amittat.*

15 *Vnicus actus contrauentionis priuilegio contrarius, quando videatur sufficiens ad priuilegium amittendum.*

16 Cap cùm accessisset, de constitutionib. *declaratur.*

17 l. 1. & l. 2. C. de iis, qui sponte munera subeunt, lib. 10. *intelligitur.*

18 *Priuilegiatus per non vsum, aut contrarium vsum quonam tempore priuilegio suo renuntiare videatur?*

19 *Priuilegia merè voluntaria per nullum tempus amittuntur.*

20 *Actus meræ voluntatis non præscribuntur.*

1 HOc in loco reseruauimus videndum de constructione Ecclesiarum, idest, quibus de causis sit noua Ecclesia construenda, & cuius auctoritate id fiat, quo loco, & quomodo sit ædificanda? quando verò & quomodo consecranda videbimus *allegat. sequenti.* Sciendum est igitur *primò*, quod pro Ecclesia, seu Monasterio construendo, vel ampliando Religionis fauore cogi potest quilibet ad vendendum domum suam, arg. *l. si quis sepulchrum, ff. de relig. & sumpt. fun.* Cæpol. *de seruit. vrban. præd. cap.* 82. Vincent. de Franchis *decis.* 223. Valenzuela *cons.* 18. *tom.* 4. Cabed. *decis.* 105. *n.* 2. *& 3. part.* 1. Valasc. *cons.* 22. *num.* 2. Cancer. *var. resol. part.* 1. *tit. de empt. & vend. num.* 78. Vincent. Caror. *decis.* 26. *n.* 13. Mari Giurba *decis.* 86. *num.* 3. *&* 7. Marta *de iurisdict. part.* 4. *cent.* 2. *casu* 27. *n.* 3. Mari. Anton. *var. resol. part.* 1. *lib.* 1. *res.* 112. *casu* 24. Moll. *in emporio Iuris, part.* 1. *tit.* 9. *de contrah. empt. quæst.* 10. *num.* 8. Gizzarel. *decis.* 38. *num.* 1. à Ponte *de potestate Proregis. tit. de abundantia ciuit.* §. 4. *n.* 1. Hieron. Leo *Valent. decis.* 90. *num.* 9. *cum seqq.* Bobadil. *in sua politica lib.* 3. *cap.* 5. *num.* 26. Gasp. Thes. *quæst. forens. lib.* 1. *quæst.* 64. *num.* 6. Mari. Antonin *var. res. lib.* 1. *resol.* 112. *casu* 29. Guzman. *de euict. quæst.* 52. *num.* 19 *cum seqq.* latè Hermosill. *ad l.* 3 *gloss.* 1 *num.* 32. *cum multis seqq. tit.* 5. *p.* 5. vbi ampliat ad claustrum, officinas, & viridarium, Capiblanc. *de Baronib. tom.* 2. *super pragmat.* 1. *cap.* 3. *num.* 4. Lauret. de Franchis *de Controu. inter. Episcop. & Regul. pag.* 112. *in resp. ad* 7. Eandem licentiam Episcopi in reædificanda Ecclesia iam diruta, quasi sit noua, requirit Camill. Borel. *de præstantia Regis Cathol. cap.* 37. *num.* 10. *cum seqq.* vbi id probat ex *l. inter stipulantem, §. sacram, ff. de verb. oblig.* in qua habetur, quòd quando ædificium est funditus destructum, si reædificatur, dicitur nouum opus, & ex doctrina Doctorum *in l.* 1. § *si quis ædificium, ff. de noui oper. nunciat.* dum dicunt, quòd si vetus ædificium est funditus destructum, & reficitur, tunc potest ei nouum opus nunciari, quia dicitur de nouo facere.

Secundò sciendum est, quòd nouam Ecclesiam constituere quilibet potest duabus conditionibus obseruatis; vt scilicet alteri Ecclesiæ non inferat præiudicium, *cap. Ecclesia, cum sequentib.* 16. *quæst.* 1. & vt adsit Superioris auctoritas, quæ quidem Ecclesiæ cuilibet ædificandæ dat facultatem non modò simpliciter, sed quandoque etiam in alterius Ecclesiæ præiudicium. Sunt enim causæ, ob quas potest Superioris auctoritas etiam in præiudicium alterius nouam Ecclesiam ædificare; veluti si castrum, aut noua ciuitas sub alterius Ecclesiæ limitibus cõstruatur, cuius incolæ ad priorem Ecclesiam difficilè conueniant, arg. *cap. vnic. § fin.* 10. *quæst.* 3. *& cap. ad audientiam, de Eccles. ædif.* sicut quandoque etiam ob nimiam distantiam potest alia Ecclesia sub eadem parochia ædificari, *d. c. ad audientiam*, veluti vbi multitudo fidelium excreuit, & Ecclesia vna non sit euidenter sufficiens propter nouarum habitationum distantiam, *cap. præcipimus* 16. *quæst.* 1. Et denique ex aliis causis ex temporis qualitate, & situ locorum possunt accedere, noua potest Ecclesia construi, *cap. & temporis, ead. causa & quæst.* Sicut e conuerso contrariis de causis duæ simul vniri, *d. c. & temporis, d. cap. vero §. fin.* Si verò sine causa, & auctoritate Pontificis in præiudicium alterius Ecclesia aliqua sit constructa, est destruenda, si præsertim nec præcesserit noui operis nunciato, iuxta *cap.* 1. *& per tot. de noui operis nunciat.* Præiudicium autem, quod alteri Ecclesiæ inferri potest præter damnum ædificij cohærentis, est participatio sumptuum in constructione, aut expensarum pro sustentatione Rectoris, vel damnum in iurisdictione, aut in oblationibus, quæ fieri solent Ecclesiæ, *d. c. Ecclesia cum seqq.* Vbi verò aliquod præiudicium simile nulli generatur Ecclesiæ, potest quilibet in sua proprietate construere Ecclesiam, accedente permissione Episcopi, *d. cap. quicumque*; sine illius enim consensu Ecclesiam ædificari non posse probant text. *in cap. nemo, & in cap. placuit, de consecr. dist.* 1. *& in cap. ad hæc, de religiosis domibus, & in cap. cùm olim,* 14. *vers. insuper, de priuileg. Auth. de Eccles. tit. §. si quis autem, collat.* 9. *& auth. de monachis, vers. illud igitur coll.* 1. notant. Roch. *de iure patron. verb. construxit, n.* 8. Lambert. *eod. tract. a.* 3. 2. *q. princip. p.* 1. *n.* 3. *cum seqq.* Petr. Gregor. *in suis partib. lib.* 1. *tit.* 4. *c.* 5. Selu. *de benefic. part.* 1. *q.* 6. *à n.* 9. Paul. Fusc. *de visitat. lib.* 2. *cap.* 10. *num.* 2. Zerola *in praxi Episcop. part.* 1. *verb. Ecclesia, in princip.* idem Petr. Greg. *syntag. iuris lib.* 2. *cap.* 1. *à n.* 10. Piasec. *in praxi noua Episcop. p.* 1. *cap.* 3. *à num.* 1. Durant. *de ritibus Ecclesiæ lib.* 1. *cap.* 2. *num.* 7. *& cap.* 24. *num.* 5. *& cap.* 25. Aloys. Ricc. *in praxi aurea resol.* 11. Nisi sit locus exemptus à iurisdictione Episcopi in quo Ecclesia ædificanda est, in eo namque nullus potest absque Sedis Apost. auctoritate Ecclesiam ædificare, *cap. de locorum, cum seqq. de consec. dist.* 1. *cap. auctoritate, de priuil. in* 6. sed in locis non exemptis sufficit Episcopi auctoritas, etiamsi persona ædificans sit exempta, *cap. auctoritate.*

In ædificanda igitur Ecclesia debet prius Episcopus ciuitatis ad locum accedere, ac atrium, & cœmeterium publicè designare, ibique Crucis Dominicæ signum cum precibus figere, & in faciendis fundamentis ponere primarium lapidem, glos. *verb. veniat in d. cap. nemo,* Azor. *instit. moral. p.* 2. *lib.* 9. *c.* 3. *quæs.* 4. vbi etiam resoluit posse Episcopum per se, vel per alium primarium lapidem ponere, & Crucem figere, & *quæst.* 8. tenet posse Episcopum absque rationabili causa nolentem primarium lapidem ponere, & suum consensum præstare, compelli auctoritate superioris Antistitis, videlicet Archiepiscopi, vel Primatis. Vnde religiosissimus Iustinianus Imperator

tor ad sactorum Canonum exequutionem iossit Ecclesias non nisi Episcopi accedente beneplacito ædificari posse *in rub. auth. vt nullus fabricet Oratorij domos præter volantatem Episcopi*, Cuiac. aduertit, & Iulianus Patricius *in Constit.* 61. quod postmodum apertius in nigro, asseritur his verbis, *Sancimus igitur, pro omnibus quidem illud fieri, & nulli licentiam esse, neque monasterium, neque Ecclesiam, neque orationis domum incipere ædificare, antequam Ciuitatis Episcopus orationem in loco faciat, & Crucem figat, publicam processum ibi faciens, & causam manifestam omnibus statuens*, adstipulaturque Concil. Agathense *can.* 27. registratum *in cap. de monachis* 18. *q.* 2. & Concil. Chalcedonense *act.* 11. *can.* 4. registratum *in cap. verò* 16. *q.* 1. & *in c. quidam* 18. *q.* 2. & alia iura in hoc propositum, & ad alias quæstiones conducentia refert Azor. *d. c.* 3. *d. q.* 2.

2 Huiusmodi Episcopi consensus sufficit si tacitus sit, scilicet si Episcopus sciuerit Ecclesiam construi, & non impediuerit, nec contradixerit, cum tamen facile potuisset, Selu. *d. q.* 6. *num.* 21. Azor. *d. cap.* 4. *q.* 6. qui etiam ille *num.* 8. hic verò *q.* 5. asserunt consensum Episcopi sufficere si accedat post constructam Ecclesiam.

Vnum addetem in hac materia vtile, quod Episcopus sine rationabili causa non potest impedire quominus fundator, & patronus possit Ecclesiam sufficienter dotatam ad augmentum diuini cultus dilatare, & sumptuosioribus ædificiis exornare, arg. *c. vlt. de testam.* cessant enim rationes ex quibus consensus Episcopi in noua Ecclesia ædificanda, vel funditus destructa reficienda est necessarius, ne scilicet Ecclesia sine dote condecenti construatur, vel reficiatur, vel vt aliis Ecclesiis aliquod præiudicium non fiat ita decisum fuit in Sacra Rot. Rom. *in vna Toletana Capel. Lunæ* 18. *Februar.* 1591. coram *Illustrissimo Mantica*, quæ est in impressis *decis.* 131.

3 Ampliæ procedere etiam in Religiosis exemptis, si in loco non exempto voluerint ædificare Ecclesiam; id enim eos facere non posse sine Episcopi diœcesani consensu probat text. *in cap. auctoritate, de priuileg. lib.* 6. notant omnes *in d. cap. cùm olim*, post glos. *verb. reuocari*, si expendas ibi Pontificem Innocentium III. in fine pronuntiasse monasterium exemptum esse, & liberum à iurisdictione, & obedientia Episcoporum ex priuilegiis concessis à Romanis Pontificibus prædecessoribus suis; & tamen Ecclesias in Leitiensi Castro, & aliis locis fundatas sine Episcopi Columbriensis assensu in eiusdem Episcopi, & suæ Ecclesiæ ius reuocandas explicat ibi Hostien. & Cardin. *num.* 3. Anton. *num.* 56. Abb. *n.* 9. & Socin. *num.* 19. & nouissimè decidit Concil. Trid. *sess.* 25. *de Regular. c.* 3. *in fine*, ibi, *Nec de cætero similia loca tam mulierum, quàm virorum sine Episcopi, in cuius diœcesi erigenda sunt, licentia prius obtenta*: de quo Fr. Emman. *quæst. Regular. tom.* 1. *q.* 23. *a.* 7. & *tom.* 1. *q.* 49. *a.* 3. Piasec. *in praxi Episc. p.* 1. *verb. Monachi*, §. 1. & 2. Fr. Ioan. de la Cruz *de statu Religionis lib.* 2. *c.* 8. Piasec. *in praxi Episcop. part.* 2. *c.* 3. *num.* 47. Rot. apud Farinac. *decis.* 745. *p.* 2. *recent.* Aloys. Ricc. *in decis. Curia Archiepisc. Neapol. p.* 1. *decis.* 182. *num.* 4. & *p.* 2. *decis.* 75. Campan. *in diuersor. Iuris Canon. rub.* 12. *cap.* 13. *num* 80. & 81. Fr. Ludou. Miranda *in man. Prælat. tom.* 1. *quæst.* 33. *art.* 1. *concl.* 3. Erasm. à Cochier. *in tract. de iurisdict. Ordin. in exemptos, p.* 1. *q.* 36. Hieron. Rodet. *in compendio quæst. Regul. resol.* 55. *n.* 3. nouissimè Tamburin. *de iure Abbatissar. disp.* 33. *quæst.* 1. *num.* 1. vbi etiam quòd Vicarius generalis non poterit sine speciali mandato Episcopi licentiam ædificandi noua monasteria in loco diœcesis concedere, nouissimè me citato *in hoc loco* sapientissimus D. Larrea *decis. Granatens. tom.* 2. *decis.* 97. *n.* 16. Si tamen exemptus ædificet in loco exempto sine licentia, totum acquiritur Episcopo cum fructibus, Franc. *in cap. auctoritate, num.* 1. *de priuileg. lib.* 6. Emm. *verb. exemptio, num.* 10. Anton. de Prætis *de iurisd. Episcopi, cap.* 1. *num.* 3. & 4. quos refert, & sequitur Cochier. *de iurisdict. Ordin. in exemptos, part.* 2. *q.* 45. *num.* 30.

4 Verùm prædictus Episcopi consensus non sufficit in erigendis Regularium monasteriis, nisi etiam Summi Pontificis auctoritas accedat, nam *in cap.* 1. *de excessibus Prælator. lib.* 6. & *in cap. vnic. de relig. dom. eod. lib.* statutum est ne Prælati Religionum recipere valeant Conuentum aliquem, seu locum absque Sedis Apostolicæ speciali indulgentia, non obstantibus quibuscumque priuilegiis, si de huiusmodi prohibitione non fecerint specialem mentionem. Nec Concil. Trident. *dicto c.* 3. *in fi.* abrogauit dispositionem Iuris communis, sed præterea addidit, vt altera quoque adhiberetur Episcopo loci, & ita declarasse Sacram Cardinalium Congregationem testetont Zerol. *in p axi Episcop. d.* §. 1. & Campanil. *dict. num.* 80. *in fine.* Fratres igitur Ordinis Carmelitarum discalceatorum obtinuerunt, vt vbique de sola licentia Ordinarij possent noua construere Monasteria ex concessione S. D. Paul. V. fœlicis record. *Constit.* 10. incip. *ad Ecclesiæ de ann.* 1605. & Monachi Congreg. B. Mariæ Fuliensis ex concessione eiusdem Pauli V. *Const.* 51. incip. *Monasterio* 1608. Ac etiam Superiores Congregat. cleric. Regularium S. Pauli decollati ex concessione eiusdem Paul. V. *Const.* 64. incip. *Ecclesiæ de ann.* 1610. quæ omnia supra relata post primam huius tract. impressionem ab hoc loco tacitè desumpsit Aloys. Ricc. *in decis Curia Archiep. Neapol. decis.* 168. *n.* 4. & Lezana *in sum. quæst. Regul. cap.* 9. *num.* 44. Vnde non sunt audiendi Sorb. *ad compendium Mendicantium verb. ædificare in suo annot. vers. circa*, §. 20. & Fr. Emman. *dict. quæst.* 49. *a.* 3. *cum seqq.* existimantes Episcopi tantùm licentiam esse necessariam.

Aduertendum maximè est *Sacram Congreg. Illustrissimorum DD. Cardinalium negotiis Episcoporum & Regularium præpositorum* Gregorio XV. approbante *sub die* 17. *Augusti* 1621. reuocasse prædictas & quascumque alias licentias à Paulo V. concessas erigendi nouos Conuentus, volens quòd de cætero non erigantur, nisi in eorum quolibet saltem duodecim Fratres, ac Monachi, seu Religiosi habitare, atque ex redditibus, & c. refert Castellin. *de elect. cap.* 15. *in fine.* Postea S. D. N. Vrbanus VIII per suum Breue incip. *Romanus Pontifex*; *sub Dat.* 28. *Augusti* 1624. multa tulit circa modum erectionis nouorum Conuentuum, reuocatque licentias quascumque, cuius meminerunt Castellin. *in addit. ad d. tract. de elect. pag.* 501. Laurent. de Franchis *de controuers. inter Episcopos & Regulares pag.* 103. & Tambur. *d. disp.* 34. *q.* 1. *in fine.* Breuis autem tenor talis est, vt sequitur. *Romanus Pont fex*, &c. *Cum itaque sicut nobis innotuit, complures licentia, siue facultates a nonnullis Romanis Pontificibus prædecessoribus nostris per diuersos Ordinum etiam Mendicantium, Congregationum, Societatum, & aliorū Regularium institutorum Superioribus, seu alios etiam nomine, vbique locorum monasteria, domos, Collegia, Conuentus, & alia loca Regularia quouis nomine nuncupata, seruata dumtaxat sacrorum Canonum, & Concil. Trid. decretorum forma, de sola Ordinarij licentia huiusmodi, & contra decreta à Sede Apost. super præmissis edita fundandi, erigendi, instituendi importunis precibus, seu etiam Motu proprio, vel aliàs obtentas*, &

& extorta fuerint. Idcirco Nos omnes, & quascumque licentias, ac facultates huiusmodi, litterasque desuper tam sub plumbo, quàm in huiusmodi forma Breuis desuper expeditas, earumque tenores etiam veriores pro præsentibus, &c. ac si specificè & sigillatim exprimerentur, & insererentur, pro pleno & sufficienter expressis, & ad verbum insertis habent, iustis de causis animum nostrum mouentibus, Motu proprio, non ad alicuius nobis super hoc oblatæ petitionis instantiam, sed ex certa scientia, ac matura deliberatione nostris, deque Apostolica potestatis plenitudine, omnes, & quascumque licentias, & facultates huiusmodi, litterasque desuper tam sub plumbo, quàm in eadem forma Breuis expeditas, omniaque & singula in iis quomodolibet contenta & expressa, etiam quoad erectiones, fundationes, & institutiones monasteriorum, Collegiorum, Domorum, Conuentuum, & aliorũ Regularium locorum huiusmodi, quæ suum nondum sortita sunt effectum, tenore præsentium perpetuò reuocamus, cassamus, abrogamus, & annullamus, viribusque, & effectu prorsus euacuamus. Præterea Ordinum etiã Mendicantium, Congregationum, Societatum, & aliorũ institutorum Regularium Superioribus quocumque nomine nuncupatis, cæterisque personis, ad quas spectat, in virtute sanctæ obedientiæ, & sub priuatione vocis actiuæ & passiuæ, necnon officiorũ quorumcumque, ac inhabilitatis ad illa, & alia in futurum obtinenda, necnon etiã excommunicationis ipso facto incurrendo pœnis, interdicimus, & prohibemus ne licentiarũ, seu facultatum per Nos, vt præfertur, reuocatarũ, & annullatarum, siue alio quouis prætextu, vel causa, etiã quantumuis priuilegiata, noua Monasteria, Collegia, Domos, Conuentus, & alia loca Regularia huiusmodi, nisi de expressa Ordinariorum licentia, ac seruata in omnibus, & per omnia sacrorũ Canonum, & Concil. Trid. necnon Constitutionis felicis record. Clementis VIII. quæ incipit, Quoniam ad institutam. sub Dat. Romæ apud S. Marcum sub annulo Piscatoris die 23. Iunij 1603. ac decretorum de mandato eiusdem Clementis, necnon similis mem. Gregorij XV. Romanorum Pont. prædecessorum desuper editorum forma recipere, erigere, fundare, seu aliàs quomodolibet instituere, seu incœpta finire, & absoluere audeant, seu præsumant, decernentes, &c. Datum Romæ apud S. Mariam Maiorem sub Annulo Piscatoris, die 18. Augusti 1624. Pontificatus nostri anno secundo V. Theatinus.

5 In concedenda huiusmodi licentia debet Episcopus maximè attendere si monasterium, aut alterius cuiuscumque erectio præiudicet quoquo modo Ecclesiæ parochiali, eo namque casu assentiri minime debet, & Curato licet contradicere, audiendusque est in sua prætensione, ex Guid. Pap. *decis.* 170. Deinde intueri debet si locus erigendus, & construendus vicinus sit, & propinquus alteri ob Clementis IV. sanctionem secundam, mandantem † ne cuiquam Mendicanti erigere liceat locum, & ædificare monasterium intra cannas tercentum ab alio Ordinis minimorum de Obseruantia: successiuo autem tempore ipsiusmet Papæ Clementis *in Const.* 3. restrictum fuit supradictuor spatium ad cannas centum quadraginta per aërem mensurandas, cuius restrictionem postmodum Iulius II. *in sua Constit.* 2. declarauit non debere nocere eisdem Fratribus Minoribus, sed in odium aliorum inductam fuisse, ac propterea respectu eorumdem minorum de Obseruantia vigeat prior Clementis sanctio, vt ab eorum locis tercentum cannarum spatio distare etiam hodie debeat alter locus à Regularibus alterius Ordinis Mendicantis erigendus, quamuis & prædicti Minores de Obseruantia possint, dummodo centum tantum quadraginta distent ab altero Mendicantis Ordinis monasterio; de quo vide Sbibum *in compendio priuilegior. Mendicant. in annotat. super verb. ædificare, vers. quoad dispositionem,* §. 1. Confect. *in lib. priuilegiorum Mendicant. tit.* 3. *c.* 3. Fr. Emman. *quæst. regul. tom.* 1. *quæst.* 8. *art.* 3. *& t. m.* 2 *q.* 49. *art.* 5. Fr. Miranda *dict. q.* 33. *art.* 4. Aduertit Laurent. de Peirinis *in formul. Regul. in fine, num.* 3 *pag.* 514. huiusmodi cannarum mensurationem esse intelligendam in oppidis, & locis paruis, non in magnis, & populatis vrbibus, quia in his cessat ratio dictæ prohibitionis quæ fuit ne vnus Conuentus esset impedimẽto, & detrimento alteri: & tandem idem P. de Peirinis ita concludit: *Nomine tamen ciuitatum magnarum hoc loco nõ puto venire suburbia, quoad Conuentus in ipsis suburbiis existentes, nam in his posset militare ratio prædicta, nisi forcè suburbia essent magna & populata: vnde in hoc casu puto valere arbitramentum illud quod Episcopis reliquit Clemens VIII. Et aduerte quod hoc casu debent Episcopi considerare non solum interesse, & damnum temporale Conuentuum iam fabricatorum, sed etiã subiectionem, quam illis afferunt, quæ pretio æstimabilis est, & ad damnum etiam temporale refertur,* &c. Hac de re emanauit declaratio *sacra Congregat.* in controuersia exorta inter Fratres Ordinis S. Dominici, & Fratres S. Augustini Congregationis Lombardiæ & Fratres Carmelitas Discalceatos Saonen. super eo, quòd prohibenda sit constructio noui Conuentus per ipsus Carmelitas discalceatos intra mœnia eiusdem ciuitatis nuper cœpta, cum ex illius nimia propinquitate grauia exoritẽtur præiudicia Conuẽtibus prædictis Fratrum S. Dominici, & S. Augustini Congregationis antecedentis, rebusque aliis. *S. Congregatio Cardinalium negotiis Regularium proposita, Eminentissimo Bentiuolio referente, partibus auditis, ac re mature discusso, censuit iniungendum esse Fratribus Carmelitis discalceatis prædictis, prout præsentis decreti virtute iniungit, vt omnino recedant à prædicto loco, vbi nouum sui Ordinis Conuentum fundare cœperant, neque in alio loco eiusdem ciuitatis illum erigere valeant, nisi seruata forma, & adimpletis omnibus conditionalibus contentis in constitutionibus, & decretis Apostolicis, ac præsertim in decreto S.D.N. super erectione nouorum Conuentuum nuper edito. Romæ die* 14. *Decembris* 1635. M. Card. Ginettus. Adde Rot. *in Iannen. domorum* 20. *Decembr.* 1610. coram Patriarcha *Manzanedo*, in qua fuit dictum Regulares conducentes semel domum intra 140. cannas à monasteriis, & domibus aliorum Regularium, istis scientibus, & patientibus acquirere quasi possessionem contra illud ius generale, quod habent Religiosi prohibendi ne intra 140. cannas ab eorum domibus monasteria construantur, refert Ferentil. ad Buratt. *decis.* 698. *num.* 14. Quem autem modum tenere debeant Episcopi in concedenda licentia pro monasteriis nouis ædificandis, ordinauit Clement. VIII. in Constitutione sua, quæ habetur *in Bullario nouo, tomo* 2. *pag.* 146. *& in ord.* 99. est prout sequitur.

Quoniam ad institutam Regularium locorũ, & personarum reformationem promouendam, & conseruandã maximè pertinet, vt in quibusque Domibus, & Monasteriis is tantũ numerus Religiosorum, qui commode ibidem ali possit, contineatur, ac eò pariter spectat, vt in quibusq; ciuitatibus, & locis noua domus, & monasteria, præsertim Mendicantium non erigantur, nisi in eisdem ciuitatibus, & locis aliarum Domorum, & Monasteriorum in eis existentium habita ratione commode sustentari posse dignoscatur. Hac igitur Nos consideratione ducti, & in promissis pro nostro Pastorali munere opportunè prouidere volentes, Motu proprio, & ex certa nostra scientia, ac matura deliberatione, déque Apostolica potestatis plenitudine, ex voto etiã S.R.E. Cardinalium super 7

per

per consultationibus, & negotiis Episcoporum, & regularium præpositorum; harum serie declaramus locorum Ordinarios non posse licentiam ad nouos conuentus cuiusque etiam Mendicantium Ordinis in ciuitatibus, & locis eorum ordinariæ iurisdictioni subiectis erigendos impartiri, nisi vocatis, & auditis aliorum in eisdem ciuitatibus, & locis existentium Conuentuum Prioribus, seu procuratoribus, & aliis interesse habentibus, & causa seruatis seruandis cognita constiterit in eisdem ciuitatibus & locis nouos huiusmodi erigendos Conuentus sine aliorum detrimento commodè sustentari posse. Si verò ab eis in huiusmodi causis, & sententiis ad Nos, & Apost. Sedem prouocari, & appellari contigerit, ipsos Ordinarios, tandiu erectionem nouorum Conuentuum suspendere debere, quousque a Nobis, & Apost. Sede in eadem causa pronunciatum extiterit, irritum nihilominus, & inane decernentes quicquid secus super his à quoquam quauis auctoritate scienter, vel ignoranter contigerit attentari. Quocirca vniuersis venerabilibus Fratribus nostris Patriarchis, Primatibus, Archiepiscopis, Episcopis & aliis locorum Ordinariis per præsentes in virtute Sanctæ obedientiæ districtè præcipiendo mandamus, vt præsentes nostras litteras obseruent, & obseruari curent, & faciat, non obstantibus, &c. Dat. Romæ apud S. Marcum, sub annulo Piscatoris die 23. Iulij 1603. Pont. sui anno 12. refert Laurent de Franchis *de controuers. inter Episc op. & Regul. pag. 97.* vbi *pag. 111. in resp. ad 3.* resoluit hanc Bullam Clementis VIII. de non concedenda licentia Mendicantibus noua ædificare monasteria, non comprehendere hospitia, & *in resp. ad 4.* tenet attenta eadem Clementis VIII. Constitutione Episcopum concedere non posse licentiam construendi noua monasteria absque causæ cognitione, & *in respons. 18. pag. 115.* resoluit quòd construens monasterium, vel Ecclesiam sine consensu Episcopi non potest illud postea destrui facere. Aduertit Gratian. *disceptat. forens. cap. 517. num. 18.* quòd Ordinarius non potest licentiam impartiri, nisi vocatis Prioribus aliorum Conuentuum in eadem ciuitate existentium, & causa cognita constiterit dictos nouos Conuentus erigendos commode sustentari posse sine aliorum detrimento, addit hoc de forma præcedere debere.

Verùm quia Religiosi plura Monasteria ædificabant, quæ deinde sustentari non valebant, huic incommodo in parte voluit bonæ mem. Paulus V. *decreto suo*, incip. *Sanctissimus in Christo, die 4. Decembris 1605.* quod refert Laurēt. de Franchis *in controuers. inter Episcop & Regul. pag. 117* & Tamburin. *d. disp. 34. quæst. 1. n. 3* Deinde Gregorius XV. *alio decreto, sub dat. die 17. Augusti 1622* innouans dictam Constitut. Clementis VIII. prohibuit vt in quacumque ciuitate, oppido, seu quocumque loco monasteria non erigantur, nisi in eo saltem duodecim Fratres, aut Monachi, seu Religiosi inhabitare, atque ex redditibus, & consuetis eleemosynis sustentari valeant, quod decretum refert Laurent. de Franchis *vbi supra pag. 1*[illegible]*0*. Nouissime tandem *Sacra Congreg. Illustrissimorum Cardinalium Concil. Trident. interpretum S. D. N. Vrbani VIII. auctoritate sibi specialiter attributa prohibuit, ne deinceps Monasterium, Conuentus, Domus, Congregatio, vel Societas Religiosorum, seu Regularium vllibi recipiatur, nisi præter alia ad id requisita, ea sit qualitatis eiusmodi loris duodecim saltem Fratres, aut Monachi, seu Religiosi degere, & ex redditibus, & consuetis eleemosynis, tetractis oneribus, vt supra detrahendis, competenter sustentari valeant ad præscriptum decreti fælic. record. Gregorij XV. hac de re editi. Alioquin Monasteria, & alia huiusmodi posthac recipienda, in quibus duodecim Religiosi, vt supra sustentari, atque inhabitare non potuerint, & actu non inhabitauerint, Ordinarij loci visitationi, correctioni, atque omnimoda iurisdictioni subiecta esse intelligantur.*

Circa erectionem monasteriorum Monialium determinatum est à *sacra Congregat. eminentissimorum Cardinal. super Episcopos & Regulares Primò* ne erigantur noua monasteria, quibus ad minus 300. scutorum redditus annuus non assignetur pro duodecim sustentandis. *Secundò*, ne erigantur sine consensu Ordinarij. *Tertiò*, ne sine speciali Sedis Apostol. indulto. *Quartò*, ne erigantur nisi in locis muro cinctis, & vbi copia Confessariorum adest, & facultas conducendi Confessarium aliunde. *Quintò*, ne erigantur in his locis, in quibus monasteria prius erecta laborant inopia. *Sextò*. quod prope monasteria tollantur omnes arbores altæ. *Septimò*, quòd in collocutorio nullo modo sit porta, per quam aditus sit in monasteria. Ita Lezana *in sum. quæst. Regul. c. 25. n. 4. ve[illegible]* Gauant. *in man. Episcop. verb. Monialium monasteria.*

Ecclesia, siue Monasterium mutari non potest de 8
vno in alium locum sine licentia Papæ, & diœcesani, vt probat tex. *in d. cap. vnic. de excess. Prælat. in 6.* vbi Bonifac. VIII. æqualiter, & pariformiter loquitur de Monasteriorum mutatione, & de erectione, constructione, siue noua ædificatione, ibi, *seu hactenus recepta mutare*; quare ita resoluit Laurēt. de Franchis *d. tract. pag. 111. in resp. ad 1.* Neque Concil. Trident. prædicti text. constitutionem reuocat; solummodo enim ait quòd de cætero similia loca non erigantur sine Episcopi, in cuius diœcesi erigenda sunt, licentia prius obtenta, & sic nullam mentionem faciens de locorum mutatione, videtur voluisse, vt id remaneret in dispositione Iuris communis, argum. text. *in l. commodissimè, ff. de liberis, & posth. & l. cum prætor. ff. de iudic. & l. sicuti dotem, ff. soluto matr.* cum similibus citatis *in libello de principiis vtriusque Iuris, lit. C. n. 4.* De iure autem communi id ipsum clare deciditur *in cap. si quis vult. 16. q. vlt.* ibi, *Si quis vult Monasterium suum ad meliorandum in alium locum ponere, fiat cum consilio Episcopi. & Fratrum suorum & dimittat Presbyterum in priori loco ad ministeria Ecclesiæ*: vide Fr. Emman. *quæst. Regul. tom. 1. q. 23. art. 7.* Portel. *in dub. Regul. verb. monasterium n. 5. & 7.* Diana *resol. moral. p. 3. tract. 2. resol. 136.* Flau. Cherubin. *in compendio Bullarij, tom. 3. Bulla 99.* Fr. Hieron. Rodeeric. *in compendio quæst. Regul. res. 55. num. 4.* Cardinal. Thusc. *lit. M. concl. 195. n. 1.* me citato *in hoc loco* D. Larrea *d. decis. 97. n. 25.* qui omnes resoluunt oportere nouam licentiam Episcopi ad Monasterij translationem, Aloys. Riccius *decis. Curiæ Archiep. Neapol. decis. 168. p. 4.*

Speciali igitur priuilegio Sixtus V. Pontifex Max. 9
an. Domini 1587. 7. Kalend. Decembris, Pont. sui an. 3. concessit Abbati Generali Cong. S. Benedicti nostri Regni Portugaliæ, cum consilio, & assensu Capituli Generalis, *vt Monasteria dictæ Congregationis, quæ in locis incommodis, & minus populosis reperiuntur, ad commodiora loca vbi Monachorum doctrina, & vitæ exempla populo Christiano, magis vtilia futura sint, & fructuosa, propria auctoritate (Ordinariorum locorum, vel cuiusuis alterius licentia minime requisita) cum eorum Monachis, supellectilibus, paramentis, & ornamentis, aliisque rebus necessariis, transferre, & mutare possit, ac fructus, redditus, & prouentus eorundem Monasteriorum, seu cuiuslibet eorum, vel illorū partium, Generalis & Capituli prædictorū arbitrio, aliis, seu aliis eiusdem Congregationis Monasteriis, magis indigentibus, perpetuò, vel ad tempus (etiam renitentibus Abbatibus*

Monaste

Monasteriorum eorundem, & quibusuis aliis personis) applicare, & assignare. Proviso tamen, quod animarum cura personarum secularium incumbens Abbatibus, & conuentibus Monasteriorum transferendorum huiusmodi, nullatenus obliuiscatur, sed per Monachos dicta Congregationis regulares, vel Presbyteros seculares idoneos, & ab Ordinariis probatos, laudabiliter exerceatur, liberè, & licitè valeant, plenam, & liberam Apostolica auctoritate, earundem tenore præsentium, licentiam concessit, & facultatem, non obstantibus, &c. refert Fr. Miranda *dict. quæst. 33. artic. 2. conclus. 2.* Quid si Regulares vellent solummodo ampliare sua monasteria? Dic licentiam non esse necessariam, quia additamentum diiudicatur, sicut antiquum monasterium, cui additur. Ita per text. *in cap. fin. de concess. præben.* resoluunt Fr. Emman. *quæst. Regul. tom. 2. quæst. 49. art. 9.* Lauret. de Franch. *ubi sup. a pag. 310. in fine in resp. ad 2.*

10 Vtrùm verò priuilegium concessum alicui Religioni ad ædificanda monasteria sine licentia Ordinarij, ex non vsu amittatur? Hanc quæst. ponit Miranda *dict. q. 33. art. 4.* & eam resoluit sequenti concl. *quando arbitrium, seu libera facultas aliquid faciendi priuilegiato concessa refertur ad priuilegium, ut si dicatur. Concedimus tibi priuilegium ædificandi, si volueris, vel, ad libitum voluntatis tuæ, tunc priuilegium ex non vsu per decennium amittitur, quia facultas refertur ad priuilegium: at si facultas ædificandi non refertur ad priuilegium, sed ad personam, seu ad priuilegiatum, & ad tempus, ut si dicatur: Concedimus tibi priuilegium ædificandi monasteria cum volueris, aut quandocumque volueris, tunc priuilegium intelligetur esse perpetuum, & non amittitur ex non vsu per decennium, neque per ullum tempus, præsertim si per illud decennium nulla sese obtulerit ædificandi occasio.* Hæc Miranda *d. loco.* Sed quia ad plures quæstiones decidendas deseruit huius dubij resolutio, illud plenius discutiendum puto.

11 Priuilegium igitur potest amitti per modum, & viam præscriptionis, vel per viam tacitæ renunciationis, & non vsum; inter vnum, & alterum casum plures reperiuntur, & notabiles differentiæ. *Prima* est, quod quando priuilegium amittitur per modum præscriptionis, proprie non amittitur ex voluntate eius, ad quem pertinebat, sed ex potestate, & dispositione legis, iuxta verum intellectum text. *in l. alienationis 18. ff. de verbor. significat.* ibi, *vsu enim est*, &c. de quo agit Balbus *de præscriptionibus, part. 5. num. 3.* Pinel. *in authent. nisi num. 29. C. de bonis mater.* & alij, de quibus Alfan. *collect. 314.* At verò modus renunciationis necessariò supponit expressum, vel tacitum renunciantis consensum, ex iis quæ Flamin. *de resign. lib. 1. q. 1.* & hanc differentiam post *gloss. 1. in vers. vel dic, in cap. vlt. 16. quæst. 4.* notauit latè explicitus Suar. *de leg. lib. 8. cap. 34. a num. 6.* Deinde secunda differentia est, quòd scilicet præscriptio semper supponit, & requirit factum, & possessionem ex parte eius, qui contra priuilegiarium præscribit per tempus à lege definitum, iuxta definitionem præscriptionis, seu vsucapionis, de qua *in l. 3. ff. de vsucap.* text. optimus *in l. nec vtilem*, ibi, *cum sit iniquissimum, auferre domino quod vsus non abstulit, ff. ex quibus causis maiores.* At verò renũtiatio nõ requirit huiusmodi factum, nec possessionem ex parte aduersarij, sed sufficit, quod ex parte ipsius priuilegiarij interueniat factum, vel causa aliqua, ex qua sufficienter colligatur voluisse priuilegium suum amittere, vel renunciare, vt probat text. *in l. 1. in princip.* ibi, *certo tempore non vtendo pereunt, ff. de seruit. urbanorum*, cum similibus, de quibus Gilchen *de præscript. part. membr. 2. cap. 3. à num. 27.* ex quibus clarè colligitur aliud esse acquirere rem vsu, & facto possessoris, vel amitti ex non vsu domini, absque facto possessoris.

Quibus sic præhabitis intelliges, & concordabis 12
text. *in cap. si de terra*, & text. *in cap. accedentibus 15. de priuileg.* quia ille agit de sola amissione priuilegij per modum tacitæ renunciationis, quæ deducitur ex non vsu, seu magis contrario vsu eiusdem priuilegiarij; & ideò meritò non exigit tempus in præscriptionibus necessarium, vt clarè Pontifex significat, ibi, *priuilegio tamen indulto tanto tempore vobis detrahere voluistis*, atque ita interpretatur *ibi* Ioan. Andr. & Cardin. At verò text. iste, scilicet *in d. cap. accedentibus*, de vera, & propria agit præscriptione; ideoque vt per eam Monasterium amittat suum priuilegium quadraginta annos requirit, iuxta generalem regulam text. *in cap. de quarta*, cum similibus, *de præscript.* Pro vtriusque decisionis differentia considerari potest, quod Cistercienses *in d. cap. si de terra*, per triginta annos contra formam sui priuilegij decimas persoluerunt Canonicis, ad quos de Iure communi pertinebant, & ideò ex parte Canonicorum, vt sibi ius earum decimarum acquirerent, nulla erat præscriptio necessaria, sed sufficiebat, quòd priuilegium esset per renuntiationem, vel amissionem, vel alium quemcunque modum, vt eo cessante secundum Ius commune decimæ remaneant penes Ecclesiam Parochialem, iuxta regulam text. *in cap. vlt. de Paroch.* Sed *in d. cap. accedentibus*, Templarij per quadraginta annos persoluerunt decimas contra suum priuilegium Monachis quibusdam, ad quos de Iure communi non pertinebant, & ideò vt eas Monachi acquirere, & exigere possint, non sufficiebat renunciatio Templariorum, seu amissio ex parte ipsorum sed necessaria fuit præscriptio legitima, & completa, per quam contra Ius commune eas acquirant; planum verò est completam non esse præscriptionẽ contra Ecclesias minori spatio, quam quadraginta annorum, iuxta *d. cap. de quarta*, cum similibus. Neque contra hunc intellectum obstat ratio, quam reddit text. *in eod. cap. accedentibus*, ibi, *cum enim tanto tempore contra indulta priuilegia decimas soluerint, eis renunciasse tacitè præsumeatur*; quæ verba aperte videntur significare decisionem Pontificis non fundari in præscriptione, seu possessione Monachorum, sed solum in renunciatione priuilegij resultante ex non vsu ipsorum Templariorum, quibus competebat: quia facilè respondetur, si diligentius vtriusque text. verba videantur; nam *in d. cap. si de terra*, solummodo Pontifex expendit contrarium vsum priuilegiariorum, patet ibi. *per triginta annos eis decimas persoluistis*, & deinde in ratione solum expendit tacitam renunciationem eorundem, ibi. *vobis detrahere voluistis*; at verò *in dict. cap. accedentibus*, principaliter expendit vsum, & possessionem Monasterij contra priuilegiarios, recipiendo ab eis decimas, patet, ibi. *diu quietè possederunt*, & ibi *per quadraginta annos, & amplius pacificè possedisse*; & in decisione, ibi. *decimas de terris prædictis per quadraginta annos continuè perceperit.* quæ omnia apertè significant respexisse Pontificem principaliter vsum, & possessionem Monachorum percipientium decimas à Templariis, contra formam sui priuilegij, ac ita veram, ac propriam præscriptionem ex parte Monasterij possidentis: quamuis etiam in ratione expendat tacitam renunciationem priuilegiatorum, qui tanto tempore decimas pacificè persoluentes, priuilegio, quo ab illis soluendis exempti erant, videntur renunciasse, in consequentiam scilicet pacificæ possessionis, & iuris per eam Monachis præscribentibus

acquisitiæ

acquisiti, vt regulare est in quacumque præscriptione iuxta regul. *l. alienationis* 28. cum similibus, *ff. de verb. signif.*

13 Deueniendum igitur, & propiùs accedendo ad quæstionem nostram de amissione priuilegij per non vsum, vel de eo amittendo per contrarium vsum dico, quòd in primo casu de non vsu sciendum est, an si occasio, & opportunitas se non obtulerit, pro qua priuilegium datum est; hac enim non data si priuilegiatus eo minimè vtatur, certum est nullo vnquam tempore amitti, vt probatur ex regula text. *in l. & Atisticinus, ff. de seruitutibus, & vsucap. præs.* cum similibus, de quibus Molina *de primogen. lib. 2. c. 6. à*

14 *num.* 21. & probat. Suar. *d. c.* 34. *num.* 4 †. Si autem vtendi occasione oblata non vtatur priuilegiarius suo priuilegio, illud amittit duplici ex capite; vel præscriptionis, vel tacitæ renunciationis; concurrentibus scilicet qualitatibus omnibus: quæ in renunciatione expressa requiruntur, & sufficere potuerint, idest, quod scienter voluntarie non vtatur, & potestatem habeat renunciandi, iuxta text *in cap. cum super, de off. delegat.* In alio verò casu de amissione priuilegij per contrarium vsum regula certa est, & indubitata, quòd per illum, cæteris circunstantiis necessariis concurrentibus, amittitur, gloss. per text. ibi *in c. gratum, verb. recessum, de offic. delegat.* recepta, vt per Menoch. *de præsumpt. lib. 6. præsumption.* 41. *num.* 3. Dicitur autem in proposito contrarius vsus propriè in priuilegiis circa actus negatiuos, vt in exemplo text. *in d. c. si de terra*, de non soluendis decimis, aut tributis; si enim priuilegiatus actionem exerceat directè contrariam vbique exemptioni per priuilegium concessæ, veluti soluendo decimas, vel munera subeundo, à quibus priuilegio exemptus est, ei renunciare videtur, ac subinde rectè dicitur per contrarium vsum illud amittere, iuxta *l. 2. C. de iure dominij.* Dixi *per actum directè contrariam exemptioni per priuilegium concessæ*, quia nó sufficit puta omissio, sed requiritur, quòd priuilegiarus actum gerat, tanquam ex necessitate, vel obligatione; patet in quotidiano exemplo, vt si quis Bulla, vel priuilegio à ieiunij præcepto liber sit, si enim in diebus, qui præcepti non sunt, ieiunauerit, minimè dici potest actum facere priuilegio contrarium; vel si in diebus Quadragesimæ causa deuotionis ieiunet: cum priuilegium habeat, quod ex præcepto non teneatur; eo enim modo ieiunantes actum ex necessitate non faciunt, & ideò ex illo nunquam censetur amissum priuilegium.

15 Vnicus actus contrauentionis priuilegio contrarius factus à priuilegiariis scientibus videtur sufficere ad priuilegium amittendum, iuxta text. *in c. cum accessissent, de constitut. & in c. ex ore, ante fin. de his, quæ fiunt à maiori parte Capituli*, ibi, *per hoc quod dictus H. reuerentiam exhibuit, quæ debetur Præposito, iuri suo renunciasse videtur*, &c. text. optimus, vbi notauit Bart. *in sum. in l. 2. C. de iure dominij impetrando, & in l. 3. C. qui sponte publica munera subeunt, lib.* 10. ex quibus Iuribus, & aliis, de quibus Rebuff. *de decimis quæst* 13. *num.* 11,. & Card. Tusc. *tom.* 6. *lit. P. concl.* 656 *num.* 10. constituunt Doctores differentiam inter personas priuatas, quæ priuilegio suo liberè possunt renunciare, & inter alias, quæ huiusmodi libertatem non habent; itavt in illis sufficiat vnicus actus contrauentionis, in his verò minimè. ita Abb. *in d. c. cum accessissent, num.* 6. & 8. & Felin. *num* 28. *reg* 3. & *num* 29. *limit.* 3. Sed meliùs Suar. *d. lib.* 8 *c.* 35. *n.* 11. *cum seqq.* contendit etiam contrarium vsum priuatorum non inducere amissionem priuilegij quoad futurum tempus, quamuis inducere fateatur denuntiationem, quoad illum actum particularem, vel cautam, in qua facit contra priuilegium, & ita vnicum actum nunquam sufficere, ex eo quia quoties in aliquo actu, alia, quàm renunciationis capi potest coniectura, ea potius sumenda est, quam renunciationis, iuxta regulam *c. super eo renunciat.* cum similibus, de quibus Gutier. *de iuramento confirmat. part.* 3. *c.* 19. *num.* 21. & ex ea ratione, quod semper renunciatio præsumitur, vt minus præiudicet, planè in nostro proposito rectè capi potest ea coniectura, quòd priuilegio renunciare voluerit quoad actum præsentem tantum, non simpliciter, & in totum in futurum, vt in simili notat gloss. *verb. futuris, in Clem.* 2. *de rescript.*, & ita, si actus fiat priuilegio directè contrarius à persona non habente sufficientem potestatem ad renunciandum, minimè sufficit, neque, vt in futurum inducatur renunciatio, neque pro actu præsenti, si tamen fiat ab habente sufficientem potestatem ad renunciandum tacitè quoad illum actum, ei videtur renunciare, siue priuatus sit, siue monasterium, neuter autem in futurum, & simpliciter, quantumcunque persona sit, quæ liberè priuilegio possit renunciare. Ita post Bartol. *in l. voluntariè, C. de excusat. munerum*, Alexand. Gregor. Lopez, & alios contra Felin. & exemplum de Doctore habente priuilegium non disputandi, seu legendi, quod si semel disputet, seu legat, illud amittat, optimè explicat Suar. *d. c.* 35. *num.* 14. Ac etiam in alio exemplo vsus frequentissimo de habente priuilegium non soluendi vectigalia; si enim patiatur se scribi in libro gabellarum, vel similium grauaminum, quod non impediatur in futurum suo vti priuilegio. Illud est singulare in hac materia, quod priuilegium exemptionis concessum alicui Ordini per non vsum vnius Monasterij non censetur sublatum, cum sufficiat respectu aliquorum Monasteriorum quod sit in vsu, Seraph. *decis.* 951. *n.* 1.

Nec obstant Iura supra allegata, quibus videbatur probari per vnicum actum contrarium priuilegio illud amitti: nam primò ad text. *in d. cap. cum accessissent*, dum ex vnico actu electionis deducit Pontifex Canonicos amisisse, seu renuntiare voluisse priuilegio, quod habebant, vt non esset in Ecclesia dignitas Primiceriatus, respondetur cum Suar. *num.* 17. *d. loco*, priuilegium, de quo in eo text. non habuisse tractum successiuum, sed vnico effectu constitisse, & ideò per vnicum actum contrauentionis tolli potuisse. Ad text. verò *in l. vlt. ff. de priuil. veteranorum*, respondetur non probare veteranos, qui priuilegio à muneribus excusantur, per vnam contrauentionem patiendo se in ordinem redigi, in perpetuum amittere priuilegium, & quoad alia munera cogendos esse, sed solum amitti irreuocabiliter quoad illud, quod sponte susceperunt, & ita procedit etiam text. *in d. l. voluntariè*, & *in l.* 1. *C. de iis qui sponte munera subeunt. lib.* 10 vt optimè colligitur ex text. *in l.* 2. *C. eod. tit. & lib.* ibi, *paulisper se in publicum relaxauerit*, iuncto ibi, *priuilegium non amittet*: quibus verbis clarè probat † publica munera subeuntem contra formam priuilegij, quo ab illis excusatur paulisper, id est, pro ea vice priuilegio suo non vti, neque eo iuuari, non tamen in perpetuum illud amittere, vt docuit post Bart. ibi, bene distinguens Alex. *consil.* 33. *num.* 4 *vol.* 5. quem refert, & post multos alios sequitur Card. Tusc. *d. lit. P. concl.* 756. *num.* 43. vbi etiam respondet ad text. *in d. l.* 4. *de iure dominij impetrando*, in illis verbis, ibi, *à beneficio impetrato recessisse videtur*, vt procedat quoad illum actum priuilegio contrarium, non ita quoad sequentes in futurum, & in perpetuum. 16 17

Restat

18 Restat nunc videre, quodnam tempus sufficiat, aut necessarium sit vt priuilegiatus per non vsum, aut contrarium vsum priuilegio suo renunciare videatur? In primis text. *in d.cap.si de terra, & in d.c. accedentibus*, nihil certum in hoc disponunt: ille enim, quatenus habet tempus triginta annorum sufficere, vt præscribatur priuilegium, quod Religiosi, seu Monasteria habent de decimis non soluendis, agit de renunciatione tacita collecta ex temporis diuturnitate; hic verò, quatenus in eisdem terminis requirit tempus quadraginta annorum, agit de vera præscriptione, & nec illos triginta annos, nec hos quadraginta in his terminis contra Ecclesiam necessarios esse de Iure certum est, neque Pontifices illos requirunt, vt necessarios, & sine quibus renunciatio illa tacita non præsumeretur, sed solum decidunt quod si Canonici, ad quorum Parochias decimæ pertinebant, probauerint per triginta annos eas ab ipsis Religiosis recepisse, non prodest Religiosis priuilegium in contrarium, neque illo se possunt tueri, quia eidem videntur tacitè renunciasse, neque inde efficax deduci potest argumentum, quod si tempus decem, vel viginti annorum proponeretur, contrarium Pontifex responderet, imò ex solo priuilegij non vsu per longum tempus eandem præsumptionem procedere, tam in priuatis, quàm etiam in Ecclesiis, deducitur ex communi sententia Doctorum, qui tradunt præsumptionem, quæ ex longi temporis decem annorum præstationibus deducitur, (secundum quam ex eodem spatio omnia præsumuntur solemniter acta, iuxta reg. text. *in l.eum de in rem verso, in princip. ff. de vsuris, & in l.si filiusfamil. C.de petition. hared. cum similibus*, de quibus Gabr. *commun. tit. de præsumpt. conclus.* 1.) pariter procedere contra Ecclesiam, vt communem comprobat infinitis adductis idem Gabr. *dict.concl.* 1. *num.* 3. & suadetur ex ea ratione, quam adducit Suarez *d. cap.* 34. *n.* 18. & 24. quòd priuilegia hæc à principio conceduntur sub tacita conditione, vt per non vsum amittantur, quæ ratio pariter procedit in Ecclesiis.

19 Priuilegia verò merè voluntaria, per quæ scilicet aliquid faciendum ponitur in libera voluntate priuilegiarij, quando in priuilegio exprimitur, vt eo vtatur priuilegiatius si voluerit, non amittit per decennium, neque per vllum tempus, tradit gloss. *verb. semel in anno, in fine*, ibi, *sed si per centum annos*, &c. *in cap. vt priuilegia, de priuileg.* quam sequuntur ibi omnes, peregrinam, auream, & valde notabilem, dicit Balb. *de præscript* 4. *part.* 5. *princip. q.* 4. *n.* 4 & alij, quos refert communem testatus Padil. *in l.falso, num.* 5. *C. de diuersis rescript.* Gail. *lib.* 2. *obseruat.* 60 *n.* 9. Thusc.

20 *dict.concl.* 755. *n.* 1. Suar. *d. c.* 34. *n.* 18.† Et confirmatur ex generali regula, quæ docet actibus meræ facultatis nunquam præscribi, vt per text. *in l.* 2. *ff. de via publica*, & multis aliis comprobat Gabr. *lib.* 5. *commun. tit. de præscript. conclus* 10. Menoch. *de arbitr. casu* 44. *à n.* 7. Card. Thusc. *d. lit. P, concl.* 337. ad plura similia inferentes. Sed in contrarium meliùs arguit Abb. *in d. cap. vt priuilegia, n.* 4. sequitur Dec. *in d. cap. cùm accessissent, n.* 17. *versic.* 3. *prædicta, alias num.* 76. *cum seq. ex l.* 1. *ff. de nundinis*, vbi etiam priuilegium faciendi nundinas erat in potestate priuilegiati, & tamen decem annis amittitur; facit deinde quia omnia priuilegia consistunt in voluntate priuilegiati; nemo enim cogitur vti priuilegio suo, vt probat text. *in dict. cap. si de terra, & in l.si iudex*, 42. *ff. de minoribus, & in l.si quis in conscribendo, C.de Episcop. & Cleric.* cum similibus. Ad text. verò *in dict. l.* 2. respondetur parum vrgere, si aduertas procedere in iis, quæ sunt publicæ facultatis, nos autem loquimur in facultate priuata, ex quibus hæc resolutio contra communem probabilis est, & ex prædictis omnibus poteris colligere veram resolutionem ad conclus. Fr. Ludouic. Miranda, de qua suprà, cuius occasione paululum digressus fui in hac materia, cum sit vtilis, & quotidiana, & ad plura Iura intelligenda accommodata.

ALLEGATIO XXVII.

Episcopus Ecclesias, & Altaria, cæteraque ipsarum ornamenta an consecrare, & benedicere debeat?

SVMMARIVM.

1 *Episcopus proprius, vel alius de ipsius licentia Ecclesias consecrare debet.*
2 *Consecratio Ecclesiarum tam festis diebus, quam ferialibus, fieri potest.*
3 *Ædificans Ecclesiam ei dotem competentem constituere debet.*
4 *Ecclesia interdicti tempore consecrari non potest.*
5 *Ecclesia consecrata non præsumitur, nisi probetur.*
6 *Consecratio probatur per scripturam, si reperiatur, & per Cruces, vel vnico teste.*
7 *Testis vnus probat in omnibus casibus, vbi de præiudicio tertij non tractatur.*
8 *Baptizatus quis probatur vnico teste.*
9 *Ecclesia si dubitetur an sit consecrata, est in dubio consecranda.*
10 *Consecratio fieri non debet sine Missa, si tamen aliter fiat, factum tenet.*
11 *Episcopus si pro Ecclesiis consecrandis à Fratribus requisitus ipsorum Ecclesias noluerit consecrare, priuilegium habentes, vt quilibet alius Episcopus id ipsum facere possit.*
12 *Ecclesia semel consecrata, amplius consecrari non debet.*
13 *Si Ecclesia corruat in totum quoad tectum, & parietes, aut in maiori parte, ita vt oporteat eos noniter reficere, consecrationem amittit.*
14 *Domus, quæ in totum destruitur, si de nouo reficiatur, non censetur eadem, nec durat obligatio respectu illius.*
15 *Ecclesia si insimul, & in totum destruatur, vt ex eadem materia postea readificetur, iterum est consecranda.*
16 L. inter stipulantem, §. sacram, ff. de verbor. signific. & text. in l. qui res, §. aliam, ff. de solutionib. *declaratur.*
17 *Ecclesia tectum si corruat illæsis remanentibus parietibus, vel in totum, vel pro maiori parte, non est ipsa consecranda.*
18 *Ecclesiæ consecratio ad quæ respiciat?*
19 *Ecclesia, si non simul, & in totum, sed paulatim, seu per partes destruitur, pars habita per modum accessorij, consecrata habebitur.*
20 *Altare dicitur quasi alta res, seu Alta ara.*
21 *Altare duplex, aliud stabile, seu fixum, aliud verò portatile.*
22 *Altare saltem maius debet Orientem mundi partem respicere.*
23 *Altaria ab Episcopis consecrantur.*
24 *Altare lapideum debet esse, non autem ligneum.*
25 *Altare portatile, quando execretur, & desinat esse sacrum?*
26 *Altare fixum, & stabile, quando desinat esse sacrũ*
27 *Sepulchra hominum supra Altaria non sunt erigẽda.*

teri? Non poſſe ex decreto Clem. VIII. incip. *Ad perpetuam rei memoriam*, reſoluunt Vgolin. *de officio Epiſc.c.*7.§.2. Fr. Ludouic. Miranda *in man.Prælat. tom.* 1. *q.* 34. *art.* 15. Homobon.de Bonis *d. tract.*5. *cap* 2.*quæſt.*13.

67 An Religioſus Confeſſarius ex deputatis à Prælato, vel electus virtute Bullæ Cruciatæ, vel alicuius Iubilæi, ab alio Religioſo eiuſdem monaſterij pro aliquo caſu Sedi Apoſt.reſeruato, teneatur etiam approbari ab Epiſcopo? Negat Fr.Emman. *expoſit.Bulla Cruciata*, §.9.*dub.*6 *num.*9. Affirmant Fr.Ludouic.Lopez *in inſtruct.conſcient.cap.*26.*verſic. ſecundo dico,in fine,pag.*139. Henriq. *d. lib.*3.*d.Pænit.c.*6.§.4.*in comment.lit.K*, & § 9. & *de Indulgent. cap.*12.§.4.*verſic.ſi verò Regularis*,Petr. de Ledeſma *in ſum.part.*1.*de Sacram.*vbi *de Sacram.Pœnit.c.*23. *lib.*6 Suar.*d.diſp.*28.*ſect.* 6.*num* 11. quos refert, & ſequitur Ioan. Valer.*dict.verb. abſolutio differens.* 1. *num.*33.

An quicumque Confeſſarius ab Ordinario approbatus poſſit tempore Iubilæi abſoluere Moniales à peccatis, vel a caſibus, & cenſuris reſeruatis? Affirmatiuam ſententiam tenet Bonatin. *de ſacrament.diſp.*5 *quæſt.*7.*puncto* 3.§.1.*num.*22. *in fine.* Negatiuam verò ſuſtinent Barthol.à S Fauſto *de Iubilæo lib.*4.*quæſt.* 78 Alphonſ. Leo *eod. tract. part.*2. *quæſt.*9.*num.* 25. Suarez *in enchirid. caſuum conſcient. lib.*5.*verb.Indulgentia*,§.*tempore Iubilæi*, Molfeſ. *in ſum.tom.*1.*tract.*7.*c.*16.*num.*31.

68 Vnde conſequens fit Confeſſores in monaſteriis Monialium, quæ ſub cura Regularium ſunt, non eſſe examinandos ab Epiſcopo, prout deciſum refert Armendar.*d.*§.1.*de confitendo ſemel in anno,num.* 17.Ex facultate tamen Concilij Trid.*ſeſſ.*25.*de Regularib.c.* 10. poteſt Epiſcopus dare Confeſſorem Monialibus ſubiectis Regularibus,quem ſcilicet voluerit, etiam alterius Ordinis, vt obſeruant Galet. *in margarita caſuum conſcientia, verb.Confeſſio,& verb. Monialis*, Aloyſ. Ricc.*in praxi fori Eccleſ. reſolut.*
69 638.*in* 2. *edit.*Armendar. *citato loco,num.* 17. & 18. †.Et ſufficere, ſi examinatus fuerit à ſuo Superiore ad audiendas Confeſſiones Monialium reſoluit Azor. *inſtit.moral.part.*1.*lib.*13.*cap.*9.*quæſ.*2.*verſ. quæres an Confeſſarij*,Sa, ib.*in ſuis annot.ad compend.Mendicantium verb. Moniales, verſ. quod præter.*vbi ſubiungit Confeſſores ordinarios deputandos ad Confeſſiones Monialium non ſubiectarum Epiſcopis, ſed aliis, non ab ipſis Epiſcopis approbandos eſſe, ſed à Superiore Ordinis, cuius dictum reſtringit Campan.*in diuerſorio Iuris Canon.rub.* 12. *c.* 16. *num.*33. in caſu de quo ipſe teſtatur vidiſſe declarationem à *Sacra Congreg.*quæ cenſuit ex facultate decreti Concilij *d. cap.* 10 poſſe Antiſtitem dare Confeſſorem Monialibus ſubiectis Regularibus; quæ nulla ex ratione induci poſſunt vt ſuis Regularibus peccata confiteantur.

70 Nullam verò auctoritatem, vel iuriſdictionem poſſe ſibi Ordinarios vindicare ex decretis Concilij Tridentini in Confeſſarios Monialium, quæ ſubiectæ ſunt Regularibus, refert deciſum Armendar.*in addit.ad recop.legum Nauarra lib.* 2.*tit.*18.*l.*7. *de Relig.num.*88.

71 Hodie tamen aliter ſe res habet quoad approbationem Confeſſariorum in Monaſteriis Monialium deputandorum ex nouiſſima Gregorij XV. Conſtitutione de exemptorum priuilegiis, quæ incipit, *In ſcrutabili*, *ſub Dat. Nonis Februarij* 1622. In hæc verba, *Confeſſores verò ſiue Regulares, ſiue Sæculares quomodocumque exempti tam ordinarij, quàm extraordinarij ad Confeſſiones Monialium etiam Regularibus ſubiectarum audiendas nullatenus deputari valeant, niſi prius ab Epiſcopo Diœceſano idonei iudicentur, & approbationem, qua gratis concedatur, obtineant, liceatque Epiſc. ex rationabili cauſa ſuperiores Regulares admonere, vt eiuſmodi Confeſſores amoueant, iiſque ſuperioribus id facere detrectantibus, aut negligentibus, habeat Epiſc. facultatem prædictos Confeſſores amouendi quoties, & quando opus eſſe iudicauerit.* Hactenus Conſtitutio, pro cuius explicatione hac de re vide Lotter *de re benef.lib.*2.*quæſt.* 24. *num.* 70.*cum ſeqq.*

Poſtmodum *Sacra congreg.Illuſtriſſimorum Cardin. Concilij Tridentini interpretum ſuper prædicta Conſtit.* 72
inter alia cenſuit *Confeſſores extraordinarios Monialium nullatenus poſſe poſt d. Conſtit.illarum Confeſſiones audire, niſi prius ab Epiſc. diœceſano idonei iudicentur, & approbentur; ordinarios verò Confeſſores ante Conſtitutionis publicationẽ deputatos poſſe durante triennio ab eorum deputatione inchoando pergere in Confeſſionibus Sanctimonialium audiendis abſque alio examine, & approbatione Epiſc quod ſi contingat eorum facultas à Sede Apoſt.vltra triennium prorogetur, tunc debere eos ab Epiſc. examinari, & approbari.*

Cenſuit pariter eadem Sacra Congreg. Superiores 73
Regulares electos, ſeu deputatos ante ipſius Conſtit. publicationem, quibus alioquin facultas competebat audiendi Confeſſiones Monialium ſibi ſubiectarum, poſſe durante eorum officio pergere ſine alia Epiſc. approbatione in Confeſſionibus audiendis illarum tantum, quæ ſponte ac proprio motu id ab eis petierint. At verò eos, qui poſt Conſtitutionem eligentur, aut quoquo modo deputabuntur, vel qui in eorum officio, ſeu dignitatibus expleto iam tempore à Conſtitutionibus cuiuſque Ordinis, vel alias legitimè præfinito, ad aliud tempus confirmabuntur, nequaquam poſſe Sanctimonialium Confeſſiones audire, niſi prius a Diœceſano Epiſc. idonei iudicati, atque approbati fuerint.

Regulares generaliter ab Epiſcopo approbatos ad 74
Confeſſiones perſonarum ſæcularium audiendas nequaquam cenſeri approbatos ad audiendas Confeſſiones Monialium ſibi ſubiectarum, ſed egere quoad hoc ſpeciali Epiſc. approbatione.

Regularem ad audiendas Confeſſiones Monialium 75
vnius monaſterij ab Epiſcopo approbatum, minimè poſſe audire Confeſſiones Monialium alterius monaſterij.

Confeſſores extraordinarios ſemel deputatos, atque 76
approbatos ab Epiſcopo ad Monialium Confeſſiones pro vna vice audiendas, haud poſſe poſtea in vim approbationis eiuſmodi illarum Confeſſiones audire, ſed ab Epiſc. iterum eſſe approbandos, quoties caſus deputationis contigerit.

Epiſcopum, cui licet ex rationabili cauſa iuxta di- 77
ctam Conſtit. Superiores Regulares admonere, vt amoueant Confeſſores Monialium, atque adminiſtratores bonorum ad eaſdem Moniales pertinentium, non teneri eiuſmodi cauſam ſignificare ſuperioribus Regularibus, ſed hoc relinqui arbitrio, & prudentia Epiſcoporum, quorum conſcientias Sacra Congreg. ſerio onerauit. Hæc omnia in dictis Sacræ Congreg.declarationibus habentur, quas quidem originales præ manibus habui, & poſtea in Typographia R. Cameræ Apoſt. impreſſas vidi.

Denique obſeruandum eſt conſtitutos in articulo mortis etiamſi ſint excommunicati, & denuntia- 78
ti ob hæreſim, vel ob aliud quodcumque delictum, & habentes peccata etiamſi enormia & reſeruata, poſſe abſolui à quocumque Sacerdote ſimplici per Conc.Trid.*ſeſſ.*14.*de ſacram.Pœnit.cap.*7 *verſ.vt nulla ſit reſeruatio in articulo mortis*, docent Tolet. *in inſtruct. Sacerd.lib.*1.*cap.*15.*num.*1.Azor.*inſtit. moral.*

s.1 par

part.1.lib.8.cap.19.q.5. Ceuall. *commun.contra commu- net q.82.n.61.cum ſeqq.* Gutier. *canon.lib.1. cap...n. 59.* Ioan.à Chape. *de modo a miniſtr. Sacramenta tempore peſtis,* vbi *de Pœnit quæſt. 5.* & *6.* Cened. *ad Decretal. collect. 103.n.3.verſ. in mortis*, Auila *de cenſuris p. 2. c.5.dub.3.diſputat.3.concl.4.* Sayr. *in ſimi.i tract. lib.2. cap.18.* Suar. *tom 5.diſp.11.ſect.1.n.14. & tom.4. diſp. 26.ſect.4.* Valent. *tom.4.diſp.7 quæſt.10., puncto 2.* Zambran. *de caſibus in articulo mortis,prælud.1.* Bonacin. *de cenſuris diſp.1.quæſt. 3.punct.3. n. 3. & diſp.2 q.2. puncto 2.§.4.num.3.verſ.ſecunda, & de cenſur.in Bull. Cœnæ reſeru.diſp.1.q.22 puncto 2.à num.9.* Paul. Layman. *in Theol.moralis,lib.5. tract.6.cap. 12.* Philibert. Marchin. *de bello diuino part.3. cap. 3.* Filliuc. *quæſt. moral.tom.1.tract.7.cap.8.q.8.* Coriolan. *de. caſibus reſeruatis,part.1.ſect.2. art.16.* Homobon. de Bonis *de humanæ vitæ ſtatibus part.1.cap.16. verſ.porrò, & de caſibus reſeru.part.1.cap.1.* Ioan. Valer. *de different.inter vtrũque forum,verb.excommunicatio,differ.25.* nouiſſime Torreblanca *in practicab. Iuris ſpirit. lib. 14. c. 10. num. 16* Fagundez *in quinque Eccleſiæ præcepta.part. 2.lib.7.c. 1. a num. 716.* Anton. Ricciul. *de iure perſonarum.extra gremium Eccleſiæ exiſten.lib.5. c.14 num.18.* Villalob. *in ſum.tom.1.tract. 27. clauſ.1. §.12* me citato *in hoc loco* Trulench *in expoſit. Decalogi lib.1.c. 3.dub. 7. num. 4.* In mortis enim articulo nullam eſſe reſeruationem per Concil. Trid. *citato loco* aſſerunt Gutier. *d. c. 1. num. 58.* Paul. Comitol. *reſponſ.moral.lib.1.q.21.num. 1.& q. 22.n.2.& lib.6. quæſt.14.num.3.* Valer. Reginald. *in praxi.fori pœnit. lib.1. à num.58.* Campan. *in diuerſorio Iuris Canonici rub.1.num.110.* Ægid. de Coninch. *de Sacram. & cenſur.tom.1.diſp.8.num.90.cum ſeqq.* Sanch. *in præcepta Decalogi tom. 1.lib.2.c.13.* Petr. de Ledeſm. *in ſum. part.1. de ſacram. vbi de Pœnit. c. 14.* Fernandez *in examine Theolog. moralis part. 2.c.9.§. 18. & part.3. c.6 §.9 à num.19.* Ioan. Valer. *de different.inter vtrumque forũ.verb. Pœnitentia,differ.9.* Aloyſ. Ricc. *in deciſ. Curiæ Archiep. Neapol.deciſ. 20. part.4.* plures apud Cened. *d.collect.24.n5.*

79 Vnde colligitur poſſe ſimplicem Sacerdotem etiam degradatum, vel excommunicatum, ſeu irregularem, vel etiam hæreticum, dummodo non ſit ſubuerſionis periculum, conſtitutos in articulo mortis abſoluere. Et probatur ratione adducta à Concilio Trid. *d.ſeſſ.14. de ſacram. Pœnit. c. 17.* dicente in Eccleſia Dei cuſtoditum ſemper fuiſſe, vt nulla ſit reſeruatio in articulo mortis, atque ideò tunc omnes Sacerdotes quoſlibet pœnitentes à quibuſuis peccatis, & cenſuris abſoluere poſſe; ne (& hæc eſt ratio) hac ipſa occaſione aliquis pereat; vbi aperte innuit Concilium Eccleſiam ratione neceſſitatis periculi mortis ſemper permiſiſſe cuilibet Sacerdoti facultatem abſoluendi ab omni peccato, & cenſura; & quamuis ſacramentum Pœnitentiæ non ſit ita neceſſarium ſicut Baptiſmus, quia ſufficit contritio ad iuſtificationem; tamen quia nemo ſcit vtrum odio, vel amore ſit dignus, & an verè ſit attritus, an contritus, & ſacramentum Pœnitentiæ de attrito facit contritum, Eccleſia ad reddendam ſecuriorem viam ſalutis, iure meritò cenſetur in articulo extremæ neceſſitatis permittere iuriſdictionem omni Sacerdoti etiam excommunicato, & præciſo, ne alioquin ob eorum delicta fideles pœnitentes remedio ſalutis iniuſtè priuenturr. Ita Henriq. *in ſum. lib. 6. c.11.§ 8.* Suar. *de Pœnit. diſp. 26.ſect. 4. & de cenſur. diſp.11.ſect.1.num.14.* Sayr. etiam *de cenſur.lib. 2. c.2. num.18.& c.20.n.26.* Molin. *de Iuſtit.tom. 4.diſp.63.* Can. *in relect.de Pœnitent.part.5.* Nauar. *in man.c.27. num.27.* Toler. *d.c.15.num.6.* Paul. Comitol. *reſponſ. moraliũ,lib.6.q.27.* Azor. *d.p.1.lib.8.c.11.q.12.* Valer. Regin. *d.lib.1.d.60.* Ægid. de Coninch *d. tom. 2.diſp. 14.d. n.234.* Aloyſ. Ricc. *in praxi aurea reſol.219.n.3. & dict. Neapol.deciſ.26. num.7 part. 4.* Torreblanca *dict.cap.10.num.18.* vbi me refert *in hoc loco* Bonacin. *d.quæſt.3. punct.3.num. 3.* Fagundez *in quinque Eccleſiæ præcepta part.2.lib 7.c. 1.n.61.* nouiſſime me citato *in hoc loco* Boſſi. *in diſcept.moral.lib.diſcept.2.n.44.* Contra S. Thom. *in 4.diſt.19.q.1.art.2.quæſt. 1. ad 3. & p.3.q 82.art.7.ad 2.* Turrecr. *in 1.præter hoc,32.diſt.* Nau. ibi contrarius *in man. cap.26. num.26.* Cou. *in c.alma mater p.1.§.6.concl.8.* Ioan. Valer. *de differ.inter vtrumque forum,verb. Excommunicatio differ. 23. verſ.ſecundò dubitant, & verb. Pœnitentia diff.9.* Coriol. *d.art.16 n.10.* exiſtimantes in articulo mortis, & in extrema neceſſitate non conuenire hæretico Sacerdoti quemquam abſoluere.

Poſſe in his terminis ſimplicem Sacerdotem abſoluere conſtitutum in mortis articulo non ſolum in abſentia proprij Sacerdotis, ſeu Superioris, verùm etiam quando adeſt, reſoluunt Nau. *conſ.15.num.3.de pœnit.& remiſſ.* Sà *in aphor.ſinis verb.abſolutio, num.3.* Sayr. *in floribus deciſ.ſub illo tit.de pœnitent. deciſ.21.* Marchin. *de bello diuino p.3.c.3. n.11. & 12.* Diana *mor.reſol.p.1.tract.de abſolut.ab hæreſ.reſol.5.* Homob. *reſp.moral.p.4.ſuper cenſuras reſp.23.* Valer. Reginald. *d.lib.1.num.60.* Petr. de Ledeſma *d.c.14. poſt 1.concl. num.3.* Fr. Emman. *in ſum.p.1 c.59. concl.3.* Zerol. *in praxi pœnit.c.15. quæſt.4. & 5.* Chapiauil. *de caſibus reſeru.c.7.in fine,fol.60.* Ludou. de S. Iuan *part.1.ſum. tract.de pœnit.q.6 ar.6.dub.4* Ioan. Sanc. *in ſelect.diſp. 44.num.5.* Coriolan. *d.art.16.num.7.* me citato *in hoc loco* Boſſi. *de Iubil. ſect.1. caſu 12. num. 2.* Vega *in ſumm.tom.1.c.6.caſu 10.* Ioan. Valer. *d.verb. Excommunicatio differ.13.n.1.verſ.ſubitant tamen*, obſeruantes conſultè facturum eſſe, qui præſente ſuo Parocho, vel Superiore ab eo potius, quam ab alio ſe abſolui curet. Quamuis contrarium teneant Suar. *tom. 4.diſp.30.ſect.3.num.1.* Vgolin. *de cenſur.tab.1.c.4.§.5.* Valent. *tom.4.diſp.7.q.10. puncto 2.* Anton. Ricciul. *d.c.14.num.20.* Benzon. *in ſpeculo Epiſcop. lib.1. diſp. 1.q 6.ante 2.concl.* Param. *de origine Inquiſit.lib.3.q.8. num 109.* Bellon. *de Sacram.tom.2. diſp.8. dub.2.n.16.* Azor. *d.p.1.lib.8.c.19.q.5.* Aloyſ. Ricc. *in praxi aurea reſol.219.* Ægid. de Coninch *diſp.8.de pœnit.dub.12. num.90.* Bonac. *vbi proxime,* Vaſq. *tom.de pœnit.q.93. art.1.dub.4.n.8.* Zambran. *de caſibus in art.mortis c.4. dub.4.num.3.* Molin. *de iuſt.tom.4. diſp.63.n.2.* Sayr. *de cenſur.lib.2. c.20. num.21.* Mari. Alter. etiam *de cenſur.tom.1.lib.1.diſp 6.cap.6.* Duard. *in Bullam Cœnæ lib.3.§.2.q.5.à num.11.* Floron. *de caſib.reſeru. p.1.c.4. §.19.n.5.* Filliuc. *in quæſt.moral.tom.1. tract.7.c.8.q.8. num.220.* Sanch. *d.lib.2.c.11. num.6.& 7.* Molfeſ. *in ſum. Theologiæ moralis, tract.7.c.15.n.79.* Fagundez *d.c.1.n.19.*

Nec in huiuſmodi articulo abſolutus ſi conualeſcat, tenetur vt iterum abſoluatur, ad Superiorem accedere; ſed bene, ſi fuerit excommunicatione tunc irretitus, tenebitur coram Superiore ſe exhibere, quod ſi non faciat, in eandem ſpecie excommunicationem incidet, *cap. eos, de ſentent.excom.in 6.* vide Suar. *tom.4.diſp.30.ſect.3.n.6 & de cenſ.diſp.22.ſect.1. n.62.* Torreblanca *d.lib.14.c.10.n.19.* vbi ait quòd ſi pœnitens ſuperuiuat, tenetur adire Inquiſitorem, vel Epiſcopum, cui cenſura eſt reſeruata, Sayr. *de cenſur.lib.2.c.20. num. 26.* Bonacin. *in ſimili tract. diſp.1.q.3.p.3.n.11.* Mari. Alter. *eod.tract.lib.1. diſp.6. c.7.& lib.5.diſp.22.cap.2.dubit.4.* Auil. *eod.tract.p.2. cap.7.diſp.3.dub.4.* Duard. *in Bull.Cœnæ lib.3.§.2.q.3. num.6.& 7.q.10.num.17.* me citato *in hoc loco* Boſſi. 80

disce pt.1.num.337.cum seqq. Melch.Zambran.*in decision.pro mortis articulo c.4.de pœnit.dub.4.* vbi *dub.2.* tradit posse in articulo mortis absolui pœnitentem, qui nihil potuit confiteri, sed tantùm signa contritionis ostendit.

An in articulo mortis, deficiente Sacerdote, clericus non Sacerdos possit absoluere à censuris, maximè ab excommunicatione? Affirmatiuam partem tuentur Vgolin.*de censur.tab.1.cap.4.§.5.num.6.& d. censur.Papæ reseruatis part.3.cap.2.§.2.n.2.* Henriq.*in sum.lib 6.c.9.num.3. & in comment. lit. S.T.& V.* Sayr.*de censur.lib.1.cap.21.num.1.* Philibert. Marchin.de *bello diuino p.3.cap.12.num.1.* ex ea ratione, quia cum clericus sit capax iurisdictionis absoluendi à censuris, vt in confesso est, idem fauor animarum, ratione cuius Sacerdoti cuilibet in tali articulo conceditur, suadet, vt etiam censeatur concessa cuilibet capaci etiam non Sacerdoti; cum in vtroque casu militet eadem ratio, nimirum remedium, & salus animarum; nec Concil.*d.loco* aliud insinuat, dum facit mentionem solius Sacerdotis; quia loquitur de Sacramentali absolutione, tunc in tali articulo existenti necessaria. Quare hanc opinionem valde piam, probabilem, & in praxi sequendam existimo. Quamuis contrarium voluerint Molin. *de Iust. tom. 4.disp.63.num.3.* Suar.*de censur. disp.7.sect.6.* Aula. *eod.tract.part.2.cap.7.disp.1.dub.3.concl.1.* Mari.Alter.*in simili tract.lib.4.disp.5.cap.1.vers. superest alia dubitati*, Bonacin.*eod.tract.disp.1.quæst.3.puncto 3. num.1.* Coninch.*tom.2.etiam de censur. disp.14.dub.16.num.136.* Duard.*in Bull.Cœnæ lib.3.§.2.quæst.5.à num.6* Layin.*d.tract.5.p.1.cap.2.num.2.*

81 Articulus mortis quis in præsenti materia dicatur differunt Syluest.*verb.absolutio 1.num.12.* Cou.*in cap.alma,par.1.§.11.num.8.* Viuald.*in candelabro aureo,tit.de absolut. num.60.* Reginald. *d.lib.1.num.59.* Soar.*de pœnit.disp.26.sect.4.num.3.* Graff. *d.cap.13.n.2.* latè Gambarupt.*de casibus reseruatis, cap.2. à num.56.* Sanch.*d.cap.13.num.1.* Vasq.*de pœnit.quæst.93.art.1.dub.5.num.2.* Nugn.*in addit.qu.8.art.6 dub.6.* Paul. Sanctor i.*de casibus Papalibus ac Episcop.à num.138.* Beneu.*in praxi de pœnit.cap.15. quæsito 7.* Bonac. *d. quæst.7.punct.1.num.1. & d.quæst.3.punct. num.4.* Fr. Emman.*in exp.icat.Bullæ Cruciatæ,§.9.dub.3.* Coriolan.*de Casibus reseruatis part.1.sect.2.art.16.à num.2.* Ioan.Valer.*de different.inter vtrumque forum, differ.23.in fine.* Molfes.*in sum.Theologiæ moralis tract.7.cap.15. num. 77.* qui resoluunt mortis articulum dici in præsenti, non solum periculum mortis proueniens ex infirmitate, sed quodlibet probabile periculum mortis, quod contingit, quando adest probabile dubium de morte, quæ vt plurimum, soleat in eo euentu contingere: non igitur potetit simplex Sacerdos absoluere omnem transfretare volentem, sed credentem, aut dubitantem probabiliter se naufragaturum, aut aliàs de vita periclitaturum: similiter non quemlibet obsessum ab hostibus, sed telis impugnatum, non quamuis mulierem prægnantem, sed eam, quæ periclitatur de vita arbitrio prudentis viri. In aliis verò euentibus, strictius intelligendo, dicuntur illi in mortis articulo constituti, qui etsi viuant, & viuere possint, propter mortem tamen, quam secundum verisimilem Medicorum peririam, aut periculum, quod sperant, instantem vident, iam se morientes arbitrantur. Ita Francisc. Molin.*de ritu nupt. lib. 1.compar. 18.num.18.* Benzon.*in speculo Episcoporum lib 1. disp.1.quæst.6 concl. 2.* Bellet. *disquisit. cleric. part.1. tit.de discip.cleric.§.1.num.52.* Duard.*in Bullam Cœnæ lib.3.§.1.q.1.* nouissimè Bossi.*in disceps.moral.lib.discep.2.num.6.cum.seqq.* vbi à *nu.14.* de suscipiente longam nauigationem, & *n.16.* de operam dantibus agitationi taurorum, hastiludio, &c. & *n.17.* de his, qui voluntariè se offerunt castrandos, & *n.18* de obsessis, & obsidentibus, & *num.19.* de damnatis ad triremes, & *n.21.* de peste infectis, vbi *num.28.cum seqq.* videtur amplecti cum aliquibus limitationibus illam sententiam, nempe in loco pestifero nequaquam omnes, & quoslibet Sacerdotes, etsi non mè ab Ordinario approbatos, posse audire Confessiones eorum, qui ibidem repetientur sani, eosque absoluere, sed tantùm eorum, qui iam peste sunt infecti.

De Confessione, & eius partibus, ac materia tractant Theologi cum Magist.*in 4.d.st.17.cum seq.* vbi Sot.& D.Thom.Syluest.Angel.Tab. Armil. & alij Summistæ *verb. Confessio.* Luc.Pinell.*de sacram. Pœnitentia, tract.2.de Confessione*, Nugn.*in addit.ad.3.part. quæst.7.cum seq.* Henriq.*in sum.lib 5.* Angel. Sayr.*de Pœnit.* Suar.*de Pœnitent.disput.21.cum seq.* Valentia *tom.4.disp.7.quæst.9.cum seqq.* Vasquez *quæst.91.* Beneuenran.*in praxi de pœnit.cap. 10. cum seqq.* Franc. Pithigian.*de Sacram.part. 2.tract. de pœnit. dist.17. quæst.vnica.* Petr.de Ledesm. *in sum. part. 1. tract.de Sacram.Pœnit.cap. 8.* Chamerota *de sept.m Ecclesiæ Sacram.tract.7.de Confessione*, Ægid. de Coninch *de Sacram.& censuris tom.2.disp.4.à num.27.* Valer. Reginald.*in praxi fori pœnit.lib.6.à num. 28* Bonacina *de Sacram.disp.5.de pœnit.sect.2.de Confess.* Vincent. Mazzol.*in sua breui regula ad Confessarium,& confitentis munus ritè obeundum.* Alexand. Pesant. *in tertia part.de Sacram.quæst.10* Iacob. de Graffiis *in aureis decision. p.1.lib.1.cap.19. cum seqq.* Ioan. Maldonat. *tom 22. de Pœnit. in controuers. de Confess.* *Marcel.* Zambran.*de casibus in art.mortis, cap.4. de Pœnitent.* Megal.*part. 1. instit. Confess. lib. 5.* Molfes. *in summ. Theologia moralis tract.7.cap.9.cum seqq.* Vincent. Filiuc.*quæst.moral.tract. 9.de Confessione*, Galganet. *de Iure publico lib.3.tit.92.* Iul.Lauor.*de Iubilæo part.1. cap.14.* Fagundez *in quinque Ecclesiæ præcepta part.2. lib.3.de qualit.& integritate Confessionis.* 82

ALLEGATIO XXVI.

Episcopi consensus, an & quando requirendus sit in Ecclesiarum, & monasteriorum ædificatione?

SVMMARIVM.

1 *Ecclesia sine Episcopi consensu ædificari non potest.*

2 *Episcopus locū ædificationis assignat, Crucem figit, lapidemque ponit primarium, & hoc potest alteri delegari.*

3 *Religiosi exempti si in loco non exempto voluerint ædificare Ecclesiam, tenentur Episcopi Diœcesani consensum requirere.*

4 *In erigendis Regularium Monasteriis non sufficit prædictus Episcopi consensus, nisi etiam Summi Pontificis auctoritas accedat.*

5 *Episcopus, quæ perpendere debeat in huiusmodi licentia regularibus concedenda? ostenditur.*

6 *Ordo Minorum de Obseruantia quod priuilegium habeat, ne alia Monasteria propè sua ædificentur.*

7 *Episcopi quem modum tenere debent in concedenda licentia, pro monasteriis nouis ædificandis ordinauit Clem.VIII.in constitutione relata.*

8 *Ecclesia, siue Monasterium mutari non potest de vno in alium locum sine licentia Papæ, & Diœcesani.*

9. Abbates

9 *Abbates generales Congregationis Sancti Benedicti Regni Portugaliæ, quod priuilegium super hoc habeant, refertur.*

10 *Priuilegium concessum alicui Religioni ad ædificanda Monasteria sine licentia Ordinarij, an ex non vsu amittatur.*

11 *Priuilegium amittitur per modum, & viam præscriptionis, vel per viam tacitæ renunciationis, & non vsum, inter vnum & alterum modum constituuntur differentiæ.*

12 Cap. si de terra, & cap. accedentibus, de priuileg. & num. 18. *concordantur,*

13 *Priuilegium non amittitur per non vsum, si occasio, & opportunitas non se obtulit vtendi illo.*

14 *Priuilegiarius si occasione oblata suo priuilegio non vtatur, quando illud amittat.*

15 *Vnicus actus contrauentionis priuilegio contrarius, quando videatur sufficiens ad priuilegium amittendum.*

16 Cap cùm accessisset, de constitutionib. *declaratur.*

17 l. 1. & l. 2. C. de iis, qui sponte munera subeunt, lib. 10. *intelligitur.*

18 *Priuilegiatus per non vsum, aut contrarium vsum quonam tempore priuilegio suo renuntiare videatur?*

19 *Priuilegia merè voluntaria per nullum tempus amittuntur.*

20 *Actus meræ voluntatis non præscribuntur.*

1 Hoc in loco reseruauimus videndum de constructione Ecclesiarum, idest, quibus de causis sit noua Ecclesia construenda, & cuius auctoritate id fiat, quo loco, & quomodo sit ædificanda? quando verò & quomodo consecranda videbimus *allegat. sequenti.* Sciendum est igitur *primò*, quod pro Ecclesia, seu Monasterio construendo, vel ampliando Religionis fauore cogi potest quilibet ad vendendum domum suam, arg. *l. si quis sepulchrum, ff. de relig. & sumpt. fun.* Cæpol. *de seruit. vrban. prad. cap.* 81. Vincent. de Franchis *decis.* 213. Valenzuela *cons.* 18. *tom.* 4. Cabed. *decis.* 105. *n.* 2. & 3. *part.* 1. Valasc. *cons.* 12. *num.* 2. Cancer. *var. resol. part.* 1. *tit. de empt. & vend. num.* 78. Vincent. Carot. *decis.* 26. *n.* 13. Mari Giurba *decis.* 86. *num.* 3. & 7. Marta *de iurisdict. part.* 4. *cent.* 2. *casu* 27. *n.* 3 Mari. Anton. *var. resol. part.* 1. *lib.* 1. *res.* 112. *casu* 24. Moil. *in emporio Iuris, part.* 1. *tit.* 9. *de contrah. empt. quæst.* 10. *num.* 8. Gizzarel. *decis.* 18. *num.* 1. à Ponte *de potestate Proregis, tit. de abundantia ciuit.* § 4. *n.* 1. Hieron. Leo *Valent. decis.* 90. *num.* 9. *cum seqq.* Bobadil. *in sua politica lib.* 3. *cap.* 5. *num.* 26. Gasp. Thes. *quæst. forens. lib.* 1. *quæst.* 64. *num.* 6. Mari. Antonin *var. res. lib.* 1. *resol.* 112. *casu* 29. Guzman. *de euict. quæst.* 52. *num.* 19 *cum seqq.* latè Hermosill. *ad l.* 3 *gloss.* 1 *num.* 32. *cum multis seqq. tit.* 5. *p.* 5. vbi ampliat ad claustrum, officinas, & viridarium, Capiblanc. *de Baronib. tom.* 1. *super pragmat.* 1. *cap.* 3. *num.* 4. Lauret de Franchis *de Controuersiis inter. Episcop. & Regul. pag.* 112. *in resp. ad* 7. Eandem licentiam Episcopi in reædificanda Ecclesia iam diruta, quasi sit noua, requirit Camill. Borel. *de præstantia Regis Cathol. cap.* 37. *num.* 10. *cum seqq.* vbi id probat ex *l. inter stipulantem, §. sacram, ff. de verb. oblig.* in qua habetur, quòd quando ædificium est funditus destructum, si reædificatur, dicitur nouum opus, & ex doctrina Doctorum *in l.* 1. § *si quis ædificium, ff. de noui oper. nunciat.* dum dicunt, quòd si vetus ædificium est funditus destructum, & reficitur, tunc potest ei nouum opus nunciari, quia dicitur de nouo facere.

Secundò sciendum est, quòd nouam Ecclesiam constituere quilibet potest duabus conditionibus obseruatis; vt scilicet alteri Ecclesiæ non inferat præiudicium, *cap. Ecclesia, cum sequentib.* 16. *quæst.* 1. & vt adsit Superioris auctoritas, quæ quidem Ecclesiæ cuilibet ædificandæ dat facultatem non modò simpliciter, sed quandoque etiam in alterius Ecclesiæ præiudicium. Sunt enim causæ, ob quas potest Superioris auctoritas etiam in præiudicium alterius nouam Ecclesiam ædificare; veluti si castrum, aut noua ciuitas sub alterius Ecclesiæ limitibus cōstruatur, cuius incolæ ad priorem Ecclesiam difficilè conueniant, arg. *cap. vnic.* § *fin* 10. *quæst.* 3. & *cap. ad audientiam, de Eccles. ædif.* sicut quandoque etiam ob nimiam distantiam potest alia Ecclesia sub eadem parochia ædificari, *d. c. ad audientiam*, veluti vbi multitudo fidelium excreuit, & Ecclesia vna non sit euidenter sufficiens propter nouarum habitationum distantiam, *cap. præcipimus* 16 *quæst.* 1. Et denique ex aliis causis ex temporis qualitate, & situ locorum possunt accedere, noua potest Ecclesia construi, *cap. & temporis, ead. causa & quæst.* Sicut è conuerso contrariis de causis duæ simul vniri, *d. c. & temporis, d. cap. vero* §. *fin.* Si verò sine causa, & auctoritate Pontificis in præiudicium alterius Ecclesia aliqua sit constructa, est destruenda, si præsertim nec præcesserit noui operis nunciatio, iuxta *cap.* 1. & *per tot. de noui operis nunciat.* Præiudicium autem, quod alteri Ecclesiæ inferri potest præter damnum ædificij cohærentia, est participatio sumptuum in constructione, aut expensarum pro sustentatione Rectoris, vel damnum in iurisdictione, aut in oblationibus, quæ fieri solent Ecclesiæ, *d. c. Ecclesia cum seqq.* Vbi verò aliquod præiudicium simile nulli generatur Ecclesiæ, potest quilibet in sua proprietate construere Ecclesiam, accedente permissione Episcopi, *d. cap. quicumque*; sine illius enim consensu Ecclesiam ædificari non posse probant text. *in cap. nemo, & in cap. placuit, de consecr. dist.* 1. & *in cap. ad hæc, de religiosis domibus, & in cap. cùm olim,* 14. *vers. insuper, de priuileg. Auth. de Eccles. tit.* §. *si quis autem, collat.* 9. & *auth. de monachis, vers. illud igitur coll.* 1. notant. Roch. *de iure patron. verb. construxit, n.* 8. Lambert. *eod. tract. a.* 3. 2. *q. princip. p.* 1. *n* 3. *cum seqq.* Petr. Gregor. *in suis partib. lib.* 1. *tit.* 4. *c.* 5. Selu. *de benefic. part.* 1. *q.* 6. *à n.* 9. Paul. Fusc. *de visitat. lib.* 2. *cap.* 10. *num.* 2. Zerola *in praxi Episcop. part.* 1. *verb. Ecclesia, in princip.* idem Petr. Greg. *syntag. iuris lib.* 2. *cap.* 1. *à n.* 10. Piasec. *in praxi noua Episcop. p.* 1. *cap.* 3. *à num.* 1. Durant. *de ritibus Ecclesiæ lib.* 1. *cap.* 2. *num.* 7. & *cap.* 24. *num.* 5. & *cap.* 25. Aloys. Ricc. *in praxi aurea resol.* 21. Nisi sit locus exemptus à iurisdictione Episcopi in quo Ecclesia ædificanda est, in eo namque nullus potest absque Sedis Apost. auctoritate Ecclesiam ædificare, *cap. de locorum, cum seqq. de consec. dist.* 1. *cap. auctoritate, de priuil. in* 6. sed in locis non exemptis sufficit Episcopi auctoritas, etiamsi persona ædificans sit exempta, *cap. auctoritate.*

In ædificanda igitur Ecclesia debet prius Episcopus ciuitatis ad locum accedere, ac atrium, & cœmeterium publicè designare, ibique Crucis Dominicæ signum cum precibus figere, & in faciendis fundamentis ponere primarium lapidem, glos. *verb. veniat in d. cap. nemo,* Azor. *instit. moral. p.* 2 *lib.* 9. *c.* 3. *quæst.* 4. vbi etiam resoluit posse Episcopum per se, vel per alium primarium lapidem ponere, & Crucem figere, & *quæst.* 8. tenet posse Episcopum absque rationabili causa nolentem primarium lapidem ponere, & suum consensum præstare, compelli auctoritate superioris Antistitis, videlicet Archiepiscopi, vel Primatis. Vnde religiosissimus Iustinianus Impera-

tot ad sacrotum Canonum exequutionem iussit Ec- Ecclesias non nisi Episcopi accedente beneplacito ædificari posse *in rub. auth. vt nullus fabricet Oratorij domos præter voluntatem Episcopi*, Cuiac. aduertit, & Iulianus Patricius *in Constit.* 611 quod postmodum apertius in nigro, asseritur his verbis, *Sancimus igitur, præ omnibus quidem illud fieri, & nulli licentiam esse, neque monasteriorum, neque Ecclesiam, neque orationis domum incipere ædificare, antequam Ciuitatis Episcopus orationem in loco faciat; & Crucem figat, publicum processum ibi faciens, & causam manifestam omnibus statuens*, adstipulaturque Concil. Agathense *can.* 27. registratum *in cap. de monachis* 18. *q.* 2. & Concil. Chalcedonense *act.* 15. *can.* 4. registratum *in cap. verè* 16. *q.* 1. & *in c. quidam* 18. *q.* 2. & alia iura in hoc propositum, & ad alias quæstiones conducentia refert Azor. *d. c.* 3. *a. q.* 5.

2 Huiusmodi Episcopi consensus sufficit si tacitus sit, scilicet si Episcopus sciuerit Ecclesiam construi, & non impediuerit, nec contradixerit, eum tamen facile potuisset, Selu. *d. q.* 6. *num.* 21. Azor. *d. cap.* 3. *q.* 6. qui etiam ille *num.* 8. hic verò *q.* 5. asserunt consensum Episcopi sufficere si accedat post constructam Ecclesiam.

Vnum adderem in hac materia vtile, quod Episcopus sine rationabili causa non potest impedire quominus fundator, & patronus possit Ecclesiam sufficienter dotatam ad augmentum diuini cultus dilatare, & sumptuosioribus ædificiis exornare, arg. *c. vlt. de testam.* cessant enim rationes ex quibus consensus Episcopi in noua Ecclesia ædificanda, vel funditus destructa reficienda est necessarius, ne scilicet Ecclesia sine dote condecenti construatur, vel reficiatur, vel vt aliis Ecclesiis aliquod præiudicium non fiat ita decisum fuit in Sacra Rot Rom. *in vna Toletana Capel. Lunæ* 18. *Februar.* 1591. coram *Illustrissimo Mantica*, quæ est in impressis *decis.* 131.

3 Amplia procedere etiam in Religiosis exemptis, si in loco non exempto voluerint ædificare Ecclesiam; id enim eos facere non posse sine Episcopi diœcesani consensu probat text. *in cap. auctoritate, de priuileg. lib.* 6. notant omnes *in d. cap. cùm olim*, post glos. *verb. reuocari*, si expendas ibi Pontificem Innocentium III. in fine pronuntiasse monasterium exemptum esse, & liberum à iurisdictione, & obedientia Episcoporum ex priuilegiis concessis à Romanis Pontificibus prædecessoribus suis; & tamen Ecclesias in Leiriensi Castro, & aliis locis fundatas sine Episcopi Colimbriensis assensu in eiusdem Episcopi, & suæ Ecclesiæ ius reuocandas explicat ibi Hostien. & Cardin. *num.* 3. Anton *num.* 56. Abb. *n.* 9. & Socin. *num.* 19. & nouissimè decidit Concil. Trid. *sess.* 25 *de Regular. c* 3. *in fine*, ibi, *Nec de cætero similia loca tam mulierum, quàm virorum sine Episcopi, in cuius diœcesi erigenda sunt, licentia prius obtenta*: de quo Fr. Emman. *quæst. Regular. tom.* 1. *q.* 13. *a.* 7. & *tom.* 1 *q.* 49 *a.* 3. Piasec. *in praxi Episc. p.* 1. *verb. Monachi*, §. 1. & 3. Fr. Ioan de la Crux *de statu Religionis lib.* 1. *c* 8. Piasec. *in praxi Episcop. part.* 2. *c.* 3. *num.* 47. Rot. apud Farinac. *decis.* 745. *p.* 2. *recent.* Aloys. Ricc. *in decis. Curiæ Archiepiscop. Neapol. p.* 1. *decis.* 182. *num.* 4. & *p.* 2. *decis.* 75. Campan. *in diuersor. Iuris Canon. rub.* 12. *cap.* 13. *num* 80. & 81. Fr. Ludou. Miranda *in man. Prælat. tom.* 1. *quæst.* 33. *art* 1. *concl.* 3. Erasm. à Cochier. *in tract. de iurisdict. Ordin. in exemptos, p.* 1. *q.* 36. Hieron. Rodei. *in compendio quæst. Regul. resol* 53. *n.* 3. nouissimè Tamburin. *de iure Abbatissar. disp.* 33. *quæst.* 1. *num.* 1. vbi etiam quod Vicarius generalis non poterit sine speciali mandato Episcopi licentiam ædificandi noua monasteria in loco diœcesis concedere, nouissimè me citato *in hoc loco* sapientissimus D. Larrea *decis. Granatens. tom.* 2. *decis.* 97. *n.* 16. Si tamen exemptus ædificet in loco exempto sine licentia, totum acquiritur Episcopo cum fructibus, Franc. *in cap. auctoritate, num.* 1. *de priuileg. lib* 6 Sum. *verb. exemptio, num.* 10. Anton. de Prætis *de iurisdict. Episcopi, cap.* 1. *num.* 3. & 4. quos refert, & sequitur Cochier *de iurisdict. Ordin. in exemptos, part.* 2. *q.* 45. *num.* 30.

Verùm prædictus Episcopi consensus non sufficit in erigendis Regularium monasteriis, nisi etiam Summi Pontificis auctoritas accedat, nam *in cap.* 1. *de excessibus Prælator. lib.* 6. & *in cap. vnic. de religios. dom. eod. lib.* statutum est ne Prælati Religionum recipere valeant Conuentum aliquem, seu locum absque Sedis Apostolicæ speciali indulgentia, non obstantibus quibuscumque priuilegiis, si de huiusmodi prohibitione non fecerint specialem mentionem. Nec Concil. Trident. *dicto c.* 3. *in fin.* abrogauit dispositionem Iuris communis, sed præterea iudixit, vt altera quoque adhiberetur Episcopo loci, & ita declarasse Sacram Cardinalium Congregationem referunt Zerol. *in praxi Episcop. d.* §. 1. & Campanil. *dict. num.* 80. *in fine.* Fratres igitur Ordinis Carmelitarum discalceatorum obtinuerunt, vt vbique de sola licentia Ordinarij possent noua construere Monasteria ex concessione S.D. Paul. V. fœlicis record. *Constit.* 10. incip. *ad Ecclesiæ de ann.* 1605. & Monachi Congreg. B. Mariæ Fuliensis ex concessione eiusdem Pauli V. *Const.* 51. incip. *Monasterio* 1608. Ac etiam Superiores Congregat. cleric. Regularium S. Pauli decollati ex concessione eiusdem Paol. V *Const.* 64. incip. *Ecclesiæ de ann.* 1610. quæ omnia suprà relata post primam huius tract. impressionem ab hoc loco tacitè desumpsit Aloys. Ricc. *in decis. Curiæ Archiepisc. Neapol. decis.* 168. *n.* 4. & Lezana *in sum. quæst. Regul. cap.* 9. *num.* 44. Vnde non sunt audiendi Sorb. *ad compendium Mendicantium verb. ædificare in sua annot. vers. circa*, §. 10 & Fr. Emman. *dict. quæst.* 49 *a.* 3. *cum seqq.* existimantes Episcopi tantùm licentiam esse necessariam. 4

Aduertendum maximè est *Sacram Congreg. Illustrissimorum DD. Cardinalium negotiis Episcoporum & Regularium præpositorum* Gregorio XV. approbante *sub die* 17. *Augusti* 1621. reuocasse prædictas & quascumque alias licentias à Paulo V. concessas erigendi nouos Conuentus, volens quòd de cætero non erigantur, nisi in eorum quolibet saltem duodecim Fratres, ac Monachi, seu Religiosi habitare, atque ex redditibus, &c. refert Castellin. *de elect. cap.* 15. *in fine.* Postea S.D.N. Vrbanus VIII per suum Breue incip. *Romanus Pontifex*; *sub Dat.* 28. *Augusti* 1624. multa tulit circa modum erectionis nouorum Conuentuum, reuocatque licentias quascumque, cuius meminerunt Castellin. *in addit. ad d. tract. de elect. pag.* 501. Laurent. de Franchis *de controuers. inter Episcopos & Regulares pag.* 103. & Tambur. *d. disp.* 34. *q.* 1. *in fine.* Breuis autem tenor talis est, vt sequitur. *Romanus Pontifex*, &c. *Cum itaque sicut nobis innotuit, complures licentiæ, siue facultates à nonnullis Romanis Pontificibus prædecessoribus nostris per diuersos Ordinum etiam Mendicantium, Congregationum, Societatum, & aliorũ Regularium institutorum Superiores, seu alios eorum nomine, vbique locorum monasteria, domos, Collegia, Conuẽtus, & alia loca Regularia quouis nomine nuncupata, seruata dumtaxat sacrorum Canonum, & Concil. Trid. decretorum forma, de sola Ordinarij licentia huiusmodi, & contra decreta à Sede Apost. super præmissis edita fundandi, erigendi, instituendi importunis precibus, seu etiam Motu proprio, vel aliàs obtenta*, &

& extorta fuerint. Idcirco Nos omnes, & quascumque licentias, ac facultates huiusmodi, litterasque desuper tam sub plumbo, quàm in huiusmodi forma Breuis desuper expeditas, earumque tenores etiam veriores pro præsentibus, &c. ac si specificè & sigillatim exprimerentur, & insererentur, pro plene & sufficienter expressis, & ad verbum insertis habent, iustis de causis animum nostrum mouentibus, Motu proprio, non ad alicuius nobis super hoc oblatæ petitionis instantiam, sed ex certa sciẽtia, ac matura deliberatione nostris, deque Apostolica potestatis plenitudine, omnes, & quascumque licentias, & facultates huiusmodi, litterasque desuper tam sub plumbo, quàm in eadem forma Breuis expeditas, omniaque & singula in eis quomodolibet contenta & expressa, etiam quoad erectiones, fundationes, & institutiones monasteriorum, Collegiorum, Domorum, Conuentuum, & aliorũ Regularium locorum huiusmodi, quæ suum nondum sortita sunt effectum, tenore præsentium perpetuò reuocamus, cassamus, abrogamus, & annullamus, viribusque, & effectu prorsus euacuamus. Præterea Ordinum etiã Mendicantium, Congregationum, Societatum, & aliorũ institutorum Regularium Superioribus quocunque nomine nuncupatis, cæterisque personis, ad quas spectat, in virtute sanctæ obedientiæ, & sub priuatione vocis actiuæ & passiuæ, necnon officiorũ quorumcumque, ac inhabilitatis ad illa, & alia in futurum obtinenda, necnon etiã excommunicationis ipso facto incurrendo pœnis, interdicimus, & prohibemus ne licentiarũ, seu facultatum per Nos, vt præfertur, reuocatarũ, & annullatarum, siue alio quouis prætextu, vel causa, etiã quantumuis priuilegiata, noua Monasteria, Collegia, Domos, Conuentus, & alia loca Regularia huiusmodi, nisi de expressa Ordinariorum licentia, ac seruata in omnibus, & per omnia sacrorũ Canonum, & Concil. Trid. necnon Constitutionis felicis record. Clementis VIII. quæ incipit, Quoniam ad institutam. sub Dat. Romæ apud S. Marcum sub annulo Piscatoris die 23. Iunij 1603. ac decretorum de mandato eiusdem Clementis, necnon similis mem. Gregorij XV. Romanorum Pont. prædecessorum desuper editorum forma recipere, erigere, fundare, seu alias quomodolibet instituere, seu incepta finire, & absoluere audeant, seu præsumant, decernentes, &c. Datum Romæ apud S. Mariam Maiorem sub Annulo Piscatoris, die 28. Augusti 1624. Pontificatus nostri anno secundo V. Theatinus.

5 In concedenda huiusmodi licentia debet Episcopus maximè attendere si monasterium, aut alterius cuiuscumque erectio præiudicet quoquo modo Ecclesiæ parochiali, eo namque casu assentiri minime debet, & Curato licet contradicere, audiendusque est in sua prætensione, ex Guid. Pap. *decis.* 370. Deinde intueri debet si locus erigendus, & construendus vi-
6 cinus sit, & propinquus alteri ob Clementis IV. sanctionem secundam, mandantem † ne cuiquam Mendicanti erigere liceat locum, & ædificare monasterium intra cannas tercentum ab alio Ordinis minimorum de Obseruantia: successiuo autem tempore ipsiusmet Papæ Clementis *in Const.* 3. restrictum fuit supradictum spatium ad cannas centum quadraginta per aërem mensurandas, cuius restrictionem postmodum Iulius II. *in sua Constit.* 2. declarauit non debere nocere eisdem Fratribus Minoribus, sed in odium aliorum inductam fuisse, ac propterea respectu eorumdem minorum de Obseruantia vigeat prior Clementis sanctio, vt ab eorum locis tercentum cannarum spatio distare etiam hodie debeat alter locus à Regularibus alterius Ordinis Mendicantis erigendus, quamuis & prædicti Minores de Obseruantia possint, dummodo centum tantum quadraginta distent ab altero Mendicantis Ordinis monasterio; de quo vide Sorbum *in compendio priuilegior. Mendicant. in annotat. super verb. ædificare, vers. quoad dispositionem*, §. 1. Confect. *in lib. priuilegiorum Mendicant. tit.* 3. *c.* 3. Fr. Emman. *quæst. regul. tom.* 1. *quæst.* 8. *art.* 3. & *t. m.* 2 *q.* 49. *art.* 5. Fr. Miranda *dict. q.* 33. *art.* 4. Aduertit Laurent. de Peirinis *in formul. Regul. in fine, num.* 3 *pag.* 524. huiusmodi cannarum mensurationem esse intelligendam in oppidis, & locis paruis, non in magnis, & populatis vrbibus, quia in his cessat ratio dictæ prohibitionis quæ fuit ne vnus Conuentus esset impedimẽto, & detrimento alteri: & tandem idem P. de Peirinis ita concludit: *Nomine tamen ciuitatum magnarum hoc loco nõ puto venire suburbia, quoad Conuentus in ipsis suburbiis existentes, nam in his posset militare ratio prædicta, nisi fortè suburbia essent magna & populata: vnde in hoc casu puto valere arbitramentum illud quod Episcopis reliquit Clemens VIII. Et aduerte quod hoc casu debent Episcopi considerare non solum interesse, & damnum temporale Conuentuum iam fabricatorum, sed etiã subiectionem, quam illis afferunt, quæ pretio æstimabilis est, & ad damnum etiam temporale refertur*, &c. Hac de re emanauit declaratio *sacra Congregat.* in controuersia exorta inter Fratres Ordinis S. Dominici, & Fratres S. Augustini Congregationis Lombardiæ & Fratres Carmelitas Discalceatos Saonen. super eo, quòd prohibenda sit constructio noui Conuentus per ipsos Carmelitas discalceatos intra mœnia eiusdem ciuitatis nuper cœpta, cum ex illius nimia propinquitate grauia exorirẽtur præiudicia Conuẽtibus prædictis Fratrum S. Dominici, & S. Augustini Congregationis antecedentis, rebusque aliis. *S. Congregatio Cardinalium negotiis Regularium præposita, Eminentissimo Bentiuolio referente, partibus auditis, ac re maturè discussa, censuit iniungendum esse Fratribus Carmelitis discalceatis prædictis, prout præsentis decreti virtute iniungit, vt omnino recedant à prædicto loco, vbi nouum sui Ordinis Conuentum fundare cœperant, neque in alio loco eiusdem ciuitatis illum erigere valeant, nisi seruata forma, & adimpletis omnibus conditionalibus contentis in constitutionibus, & decretis Apostolicis, ac præsertim in decreto S. D. N. super erectione nouorum Conuentuum nuper edito. Romæ die* 14. *Decembris* 1635. M. Card. Ginettus. Adde Rot. *in Ianuen. domorum* 20. *Decembr.* 1610. coram Patriarcha *Manz. inedo*, in qua fuit dictum Regulares conducentes semel domum intra 140. cannas à monasteriis, & domibus aliorum Regularium, istis scientibus, & patientibus acquirere quasi possessionem contra illud ius generale, quod habent Religiosi prohibendi ne intra 140. cannas ab eorum domibus monasteria construantur, refert Ferentil. ad Buratt. *decis.* 691. *num.* 14. Quem autem modum tenere debeant Episcopi in concedenda licentia pro monasteriis nouis ædificandis, ordinauit Clement. VIII. in Constitutione sua, quæ habetur *in Bullario nouo, tomo* 2. *pag.* 146. & *in ord.* 99. est prout sequitur.

Quoniam ad institutam Regularium locorũ, & per- 7
sonarum reformationem promouendam, & conseruandã maximè pertinet, vt in quibusque Domibus, & Monasteriis is tantũ numerus Religiosorum, qui commode ibidem ali possint, contineatur, ac eò pariter spectat, vt in quibusq; ciuitatibus, & locis nouæ domus, & monasteria, præsertim Mendicantium non erigantur, nisi in eisdem ciuitatibus, & locis aliarum Domorum, & Monasteriorum in eis existentium habita ratione commode sustentari posse dignoscatur. Hoc igitur Nos consideratione ducti, & in præmissis pro nostro Pastorali munere opportunè prouidere volentes, Motu proprio, & ex certa nostra sciẽtia, ac matura deliberatione, déque Apostolica potestatis plenitudine, ex voto etiã S. R. E. Cardinalium super

per

per consultationibus, & negotiis Episcoporum, & regularium præpositorum ; harum serie declaramus locorum Ordinarios non posse licentiam ad nouos conuentus cuiusque etiam Mendicantium Ordinis in ciuitatibus, & locis eorum ordinariæ iurisdictioni subiectis erigendos impartiri, nisi vocatis, & auditis aliorum in iisdem ciuitatibus, & locis existentium Conuentuum Prioribus, seu procuratoribus, & aliis interesse habentibus, & causa seruatis seruandis cognita constiterit in eisdem ciuitatibus & locis nouos huiusmodi erigendos Conuentus sine aliorum detrimento commodè sustentari posse. Si verò ab eis in huiusmodi causis, & finitis ad Nos, & Apost. Sedem prouocari, & appellari contigerit, ipsos Ordinarios, tandiu erectionem nouorum Conuentuum suspendere debere, quousque a Nobis, & Apost. Sede in eadem causa pronunciatum extiterit, irritum nihilominus, & inane decernentes quicquid secus super his à quoquam quauis auctoritate scienter, vel ignoranter contigerit attentari. Quocirca vniuersis venerabilibus Fratribus nostris Patriarchis, Primatibus, Archiepiscopis, Episcopis & aliis locorum Ordinariis per præsentes in virtute Sanctæ obedientiæ districtè præcipiendo mandamus, vt præsentes nostras litteras obseruent, & obseruari curent, & faciant, non obstantibus, &c. Dat. Romæ apud S. Marcum, sub annulo Piscatoris die 23. Iulij 1603. Pont. sui anno 12. refert Laurent de Frãchis *de controuers. inter Episcop. & Regul. pag. 97.* vbi *pag. 111. in resp. ad 3.* resoluit hãc Bullam Clementis VIII. de non concedenda licentia Mendicantibus noua ædificare monasteria, non comprehendere hospitia, & *in resp. ad 4.* tenet attenta eadem Clementis VIII. Constitutione Episcopum cõcedere non posse licentiam construendi noua monasteria absque causæ cognitione, & *in respons. 18. pag. 115.* resoluit quòd construens monasterium, vel Ecclesiam sine consensu Episcopi non potest illud postea destrui facere. Aduertit Gratian. *disceptat. forens. cap. 517. num. 18.* quòd Ordinarius non potest licentiam impartiri, nisi vocatis Prioribus aliorum Conuentuum in eadem ciuitate existentium, & causa cognita constiterit dictos nouos Conuentus erigendos commode sustentari posse sine aliorum detrimento, addit hoc de forma præcedere debere.

Verùm quia Religiosi plura Monasteria ædificabant, quæ deinde sustentari non valebant, huic incommodo in parte voluit bonæ mem. Paulus V. *decreto suo*, incip. *Sanctissimus in Christo, die 4. Decembris 1605.* quod refert Laurẽt. de Franchis *in controuers. inter Episcop. & Regul. pag. 117* & Tamburin. *d. disp. 34. quæst. 1. n. 3* Deinde Gregorius XV. *alio decreto, sub dat. die 17. Augusti 1622* innouans dictam Constitut. Clementis VIII. prohibuit vt in quacumque ciuitate, oppido, seu quocumque loco monasteria non erigantur, nisi in eo saltem duodecim Fratres, aut Monachi, seu Religiosi inhabitare, atque ex redditibus, & consuetis eleemosynis sustentari valeant, quod decretum refert Laurent. de Franchis *vbi supra pag.* [illegible]o. Nouissime tandem *Sacra Congreg. Illustrissimorum Cardinalium Concil. Trident. interpretum S. D. N. Vrbani VIII. auctoritate sibi specialiter attributa prohibuit, ne deinceps Monasterium, Conuentus, Domus, Congregatio, vel Societas Religiosorum, seu Regularium vel ibi recipiatur, nisi præter alia ad id requisita, in singulis eiusmodi locis duodecim saltem Fratres, aut Monachi, seu Religiosi degere, & ex redditibus, & consuetis eleemosynis, detractis omnibus, vt supra detrahendis, competenter sustentari valeant ad præscriptum decreti felic. record. Gregorij XV. hac de re acti. Alioquin Monasteria, & loca huiusmodi posthac recipienda, in quibus duodecim Religiosi, vt supra sustentari, atque inhabitare non potuerint, & actu non inhabitauerint, Ordinarij loci visitationi, correctioni, atque omnimodæ iurisdictioni subiecta esse intelligantur.*

Circa erectionem monasteriorum Monialium determinatum est à *sacra Congregat. eminentissimorum Cardinal. super Episcopos & Regulares Primo* ne erigantur noua monasteria, quibus ad minus 300. scutorum redditus annuus non assignetur pro duodecim sustentandis. *Secundò*, ne erigantur sine consensu Ordinarij. *Tertio*, ne sine speciali Sedis Apostol. indulto. *Quartò*, ne erigantur nisi in locis muro cinctis, & vbi copia Confessariorum adest, & facultas conducendi Confessarium aliunde. *Quintò*, ne erigantur in his locis, in quibus monasteria prius erecta laborant inopia. *Sextò*. quod prope monasteria tollantur omnes arbores altæ. *Septimo*, quòd in collocutorio nullo modo sit porta, per quam aditus sit in monasteria. Ita Lezana *in sum. quæst. Regul. c. 25. n. 4. vers. citate*. Gauant. *in man. Episcop. verb. Monialium monasteria.*

Ecclesia, siue Monasterium mutari non potest de vno in alium locum sine licentia Papæ, & diœcesani, vt probat text. *in d. c. fin. vers. de excess. Prælat. in 6.* vbi Bonifac. VIII. æqualiter, & parisormiter loquitur de Monasteriorum mutatione, & de erectione, constructione, siue noua ædificatione, ibi, *seu hactenus recepta mutare*: quare ita resoluit Laurẽt. de Franchis *d. tract. pag. 111. in resp. ad 1.* Neque Concil. Trident. prædicti text. constitutionem reuocat; solummodo enim ait quòd de cætero similia loca non erigantur sine Episcopi, in cuius diœcesi erigenda sunt, licentia prius obtenta, & sic nullam mentionem faciens de locorum mutatione, videtur voluisse, vt id remaneret in dispositione Iuris communis, argum. text. *in l. commodissimè, ff. de liberis, & posth. & l. cum prætor. ff. de iudic. & l. si cùm dotem, ff. soluto matr.* cum similibus citatis *in libello de principiis vtriusque Iuris, lit. C. n. 4.* De iure autem communi id ipsum clare deciditur *in cap. si quis vult. 16. q. vlt.* ibi, *Si quis vult Monasterium suum ad meliorandum in alium locum ponere, fiat cum consilio Episcopi. & Fratrum suorum & dimittat Presbyterum in priori loco ad ministeria Ecclesiæ*: vide Fr. Emman. *quæst. Regul. tom. 1. q. 23. art. 7.* Portel. *in dub. Regul. verb. monasterium n. 5. & 7.* Diana *resol. moral. p. 3. tract. 2. resol. 136.* Flau. Cherubin. *in compendio Bullarij, tom. 3. Bulla 99.* Fr. Hieron. Roderic. *in compendio quæst. Regul. resol. 55. num. 4.* Cardinal. Tusc. *lit. M. concl. 195. n. 1.* me citato *in hoc loco* D. Larrea *d. decis. 97. n. 25.* qui omnes resoluunt oportere nouam licentiam Episcopi ad Monasterij translationem, Aloys. Ricc. *in decis. Curiæ Archiep. Neapol. decis. 168. p. 4.* 8

Speciali igitur priuilegio Sixtus V. Pontifex Max. 9
an. Domini 1587. 7. Kalend. Decembris, Pont. sui an. 3. concessit Abbati Generali Cong. S. Benedicti nostri Regni Portugaliæ, cum consilio, & assensu Capituli Generalis, *vt Monasteria dictæ Congregationis, quæ in locis incommodis, & minus populosis reperiuntur, ad commodiora loca vbi Monachorum doctrina, & vitæ exempla populo Christiano, magis vtilia futura sint, & fructum facere possint, auctoritate (Ordinariorum locorum, vel cuiusuis alterius licentia minime requisita) cum eorum Monachis, supellectilibus, paramentis, & ornamentis, aliisque rebus necessariis, transferre, & mutare possit, ac fructus, redditus, & prouentus eorundem Monasteriorum, seu cuiuslibet eorum, vel illorũ partem, Generalis & Capituli prædictorũ arbitrio, aliis seu aliis eiusdem Congregationis Monasteriis, magis indigentibus, perpetuè, vel ad tempus (etiam renitentibus Abbatibus*

Monaste

Monasteriorum eorundem, & quibusuis aliis personis) applicare, & assignare. Itemsò tamen, quod animarum cura personarum secularium incumbent Abbatibus, & conuentibus Monasteriorum transferendorum huiusmodi, nullatenus obliuiscatur, sed per Monachos dicta Congregationis regulares, vel Presbyteres seculares idoneos, & ab Ordinarius probatos, laudabiliter exerceatur, liberè, & licitè valeant, plenam, & liberam Apostolica auctoritate, eorundem tenore præsentium, licentiam concessit, & facultatem, non obstantibus, &c. refert Fr. Miranda *dict. quæst 33. artic. 2. conclus. 2.* Quid si Regulares vellent solummodo ampliare sua monasteria? Dic licentiam non esse necessariam, quia additamentum diiudicatur, sicut antiquum monasterium, cui additur. Ita per text. *in cap. fin. de concess. preben.* resoluunt Fr. Emman. *quæst. Regul. tom. 2. quæst. 49. art. 9.* Laurer. de Franch. *vbi supra pag. 310. in fine in resp. ad 2.*

10 Vtrùm verò priuilegium concessum alicui Religioni ad ædificanda monasteria sine licentia Ordinarij, ex non vsu amittatur? Hanc quæst. ponit Miranda *dict. q. 33. art. 4.* & eam resoluit sequenti concl. *quando arbitrium, seu libera facultas aliquid faciendi priuilegiate concessa refertur ad priuilegium, vt si dicatur. Concedimus tibi priuilegium ædificandi, si volueris, vel, ad libitum voluntatis tuæ, tunc priuilegium ex non vsu per decennium omittitur, quia facultas refertur ad priuilegium: at si facultas ædificandi non refertur ad priuilegium, sed ad personam, seu ad priuilegiatum, & ad tempus, vt si dicatur: Concedimus tibi priuilegium ædificandi monasteria cum volueris, aut quandocumque volueris, tunc priuilegium intelligitur esse perpetuum, & non amittitur ex non vsu per decennium, neque per vllum tempus, præsertim si per illud decennium nulla sese obtulerit ædificandi occasio.* Hæc Miranda *dicto loco.* Sed quia ad plures quæstiones decidendas deseruit huius dubij resolutio, illud pleniùs discutiendum puto.

11 Priuilegium igitur potest amitti per modum, & viam præscriptionis, vel per viam tacitæ renunciationis, & non vsum; inter vnum, & alterum casum plures reperiuntur, & notabiles differentiæ. *Prima* est, quod quando priuilegium amittitur per modum præscriptionis, propriè non amittitur ex voluntate eius, ad quem pertinebat, sed ex potestate, & dispositione legis, iuxta verum intellectum text. *in l. alienationis 28. ff. de verbor. significat.* ibi, *vix enim est,* &c. de quo agit Balbus *de præscriptionibus, part. 5. num. 3.* Pinel. *in authent. nisi num. 29. C. de bonis mater.* & alij de quibus Alfan. *collect. 814.* At verò modus renunciationis necessariò supponit expressum, vel tacitum renunciantis consensum, ex iis quæ Flamin. *de resign. lib. 1. q. 1.* & hanc differentiam post *gloss. 1. in vers. vel dic, in cap. vlt. 16. quæst. 4.* notauit latè explicatus Suar. *de leg. lib. 8. cap. 34 à num. 6.* Deinde secunda differentia est, quòd scilicet præscriptio semper supponit, & requirit factum, & possessionem ex parte eius, qui contra priuilegiatium præscribit per tempus à lege definitum, iuxta definitionem præscriptionis, seu vsucapionis, de qua *in l. 3. ff. de vsucap.* text. optimus *in l. nec vtilem,* ibi, *cùm sit iniquissimum, auferre domino quod vsus non abstulit, ff. ex quibus causis maiores.* At verò renũtiatio nõ requirit huiusmodi factum, nec possessionem ex parte aduersarij, sed sufficit, quod ex parte ipsius priuilegiarij interueniat factum, vel causa aliqua, ex qua sufficienter colligatur voluisse priuilegium suum amittere, vel renunciare, vt probat text. *in l. 1. in princip.* ibi, *certo tempore non vtendo pereunt, ff. de seruitut. vrbanorum,* cum similibus, de quibus Gilchen *de præscript. part. membr. 2. cap. 3. à num. 27.* ex quibus clarè colligitur aliud esse acquiri rem vsu, & facto possessoris, vel amitti ex non vsu domini, absque facto possessoris.

Quibus sic præhabitis intelliges, & concordabis 12
text. *in cap. si de terra,* & text *in cap. accedentibus 15. de priuileg.* quia ille agit de sola amissione priuilegij per modum tacitæ renunciationis, quæ deducitur ex non vsu, seu magis contrario vsu eiusdem priuilegiarij; & ideò meritò non exigit tempus in præscriptionibus necessarium, vt clarè Pontifex significat, ibi, *priuilegio tamen indulto tanto tempore vobis detrahere voluistis,* atque ita interpretatur *ibi* Ioan. Andr. & Cardin. At verò text. iste, scilicet *in d. cap. accedentibus,* de vera, & propria agit præscriptione; ideoque vt per eam Monasteriom amittat suum priuilegium quadraginta annos requirit, iuxta generalem regulam text. *in cap. de quarta,* com similibus, *de præscript.* Pro vtriusque decisionis differentia considerari potest, quod Cistercienses *in d. cap. si de terra,* per triginta annos contra formam sui priuilegij decimas persoluerunt Canonicis, ad quos de Iure communi pertinebant, & ideò ex parte Canonicorum, vt sibi ius earum decimarum acquirerent, nulla erat præscriptio necessaria, sed sufficiebat, quòd priuilegium cesset per renuntiationem, vel amissionem, vel alium quemcunque modum. vt eo cessante secundum Ius commune decimæ remaneant penes Ecclesiam Parochialem, iuxta regulam text. *in cap. vlt. de Paroch.* Sed *in d. cap. accedentibus,* Templarij per quadraginta annos persoluerunt decimas contra suum priuilegium Monachis quibusdam, ad quos de Iure communi non pertinebant, & ideò vt eas Monachi acquirere, & exigere possint, non sufficiebat renunciatio Templariorum, seu amissio ex parte ipsorum sed necessaria fuit præscriptio legitima, & completa, per quam contra Ius commune eas acquirant; planum verò est completam non esse præscriptionẽ contra Ecclesias minori spatio, quàm quadraginta annorum, iuxta *d. cap. de quarta,* cum similibus. Neque contra hunc intellectum obstat ratio, quam reddit text. *in eod. cap. accedentibus,* ibi, *cùm enim tanto tempore contra indulta priuilegia decimas soluerint, eis renunciasse tacitè præsumentur;* quæ verba apertè videntur significare decisionem Pontificis non fundari in præscriptione, seu possessione Monachorum, sed solum in renunciatione priuilegij resultante ex non vsu ipsorum Templariorum, quibus competebat: quia facilè respondetur, si diligentius vtriusque text. verba videantur; nam *in d. cap. si de terra,* solummodo Pontifex expendit contrarium vsum priuilegiariorom, patet ibi. *per triginta annos eis decimas persoluistis,* & deinde in ratione solum expendit tacitam renunciationem eorundem, ibi, *vobis detrahere voluistis;* at verò *in dict. cap. accedentibus,* principaliter expendit vsum, & possessionem Monasterij contra priuilegiatios, recipiendo ab eis decimas, patet, ibi. *diu quietè possederunt,* & ibi *per quadraginta annos, & amplius pacificè possedissent;* & in decisione, ibi. *decimas de terris prædictis per quadraginta annos continuè perceperit.* quæ omnia apertè significant respexisse Pontificem principaliter vsum, & possessionem Monachorum percipientium decimas à Templariis, contra formam sui priuilegij, ac ita veram, ac propriam præscriptionem ex parte Monasterij possidentis: quamuis etiam in ratione expendat tacitam renunciationem priuilegiatorum, qui tanto tempore decimas pacificè persoluentes, priuilegio, quo ab illis soluendis exempti erant, videntur renunciasse, in consequentiam scilicet pacificæ possessionis, & iuris per eam Monachis præscribentibus acquisiti,

acquisiti,vt regulare est in quacumque præscriptione iuxta regul. *l. alienationis* 28. cum similibus, *ff. de verb. signif.*

13 Deueniendum igitur, & propiùs accedendo ad quæstionem nostram de amissione priuilegij per non vsum, vel de eo amittendo per contrarium vsum dico,quòd in priori casu de non vsu sciendum est, an si occasio, & opportunitas se non obtulerit, pro qua priuilegium datum est; hâc enim non data si priuilegiatus eo minimè vtatur, certum est nullo vnquam tempore amitti,vt probatur ex regula text. *in l. & Antiquinus, ff. de seruitutibus præscriptor. præs.* cum similibus,de quibus Molina *de primogen. lib. 2. c. 6. à*
14 *num. 12.* & probat. Suar. *d. c. 34. num. 4* †. Si autem vtendi occasione oblata non vtatur priuilegiatus suo priuilegio, illud amittit duplici ex capite; vel præscriptionis, vel tacitæ renunciationis; concurrentibus scilicet qualitatibus omnibus: quæ in renunciatione expressa requiruntur,& sufficere potuerunt, idest, quod scienter voluntariè non vtatur, & potestatem habeat renunciandi, iuxta text *in cap. cum super, de off. c. deleg.* In alio verò casu de amissione priuilegij per contrarium vsum regula certa est, & indubitata,quòd per illum, cæteris circunstantijs necessariis concurrentibus,amittitur,gloss. per text. ibi *in c. gratam, verb. recessum, de offic. delegat.* recepta, vt per Menoch. *de præsumpt. lib. 6. præsumption. 41. num. 3.* Dicitur autem in proposito contrarius vsus propriè in priuilegiis circa actus negatiuos, vt in exemplo text. *in d. c. si de terra*, de non soluendis decimis, aut tributis; si enim priuilegiatus actionem exerceat directè contrariam vbique exemptioni per priuilegium concessæ, veluti soluendo decimas, vel munera subeundo,à quibus priuilegio exemptus est, ei renunciare videtur, ac subinde rectè dicitur per contrarium vsum illud amittere,iuxta *l. 2. C. de iure dominij.* Dixi *per actum directè contrarium exemptioni per priuilegium concessæ*;quia nō sufficit puta omissio, sed requiritur,quòd priuilegiatus actum gerat, tanquam ex necessitate,vel obligatione;patet in quotidiano exemplo,vt si quis Bulla,vel priuilegio à ieiunij præcepto liber sit,si enim in diebus, qui præcepti non sunt, ieiunauerit, minimè dici potest actum facere priuilegio contrarium; vel si in diebus Quadragesimæ causa deuotionis ieiunet: cum priuilegium habeat, quod ex præcepto non teneatur; eo enim modo ieiunantes actum ex necessitate non faciunt, & ideò ex illo nunquam censetur amissum priuilegium.

15 Vnicus actus contrauentionis priuilegio contrarius factus à priuilegiatiis scientibus videtur sufficere ad priuilegium amittendum, iuxta text. *in c. cum accessissent, de constitut. & in c. ex ore, ante fin. de his, quæ fiunt à maiori parte Capituli*, ibi, *per hoc quod dictus H. reuerentiam exhibuit, quæ debetur Præposito, iuri suo renunciasse videtur*, &c. text. optimus, vbi notauit Bart. *in sum. in l. 2. C. de iure dominij impetranda, & in l. 3. C. qui sponte publica munera subeunt, lib. 10.* ex quibus Iuribus, & aliis, de quibus Rebuff. *de decimis quæst. 23. num. 11*, & Card. Thusc. *tom. 6. lit. P. concl. 656 num. 10.* constituunt Doctores differentiam inter personas priuatas, quæ priuilegio suo liberè possunt renunciare,& inter alias, quæ huiusmodi libertatem non habent; itavt in illis sufficiat vnicus actus contrauentionis, in his verò minimè. ita Abb. *in d. c. cum accessissent, num. 6. & 8.* & Felin. *num. 18. reg. 3. & num. 29. limit. 3.* Sed meliùs Suar. *d. lib. 8. c. 35. à n. 12. cum seqq.* contendit etiam contrarium vsum priuatorum non inducere amissionem priuilegij quoad futurum tempus, quamuis inducere fateatur denuntiationem,quoad illum actum particularem,vel causam,in qua facit contra priuilegium, & ita vnicum actum nunquam sufficere, ex eo quia quoties in aliquo actu,alia,quam renunciationis capi potest coniectura, ea potius sumenda est, quam renunciationis, iuxta regulam *c. super eo renunciat.* cum similibus, de quibus Gutier. *de iuramento confirmat. part. 3. c. 19. num. 21.* & ex ea ratione, quod semper renunciatio præsumitur, vt minus præiudicet, planè in nostro proposito rectè capi potest ea coniectura,quòd priuilegio renunciare voluerit quoad actum præsentem tantum, non simpliciter, & in totum in futurum,vt in simili notat gl. *in verb. partibus, in Clem. 2. de iudiciis*,& ita, si actus fiat priuilegio directè contrarius à persona non habente sufficientem potestatem ad renunciandum,minimè sufficit,neque,vt in futurum inducatur renunciatio,neque pro actu præsenti,si tamen fiat ab habente sufficientem potestatem ad renunciandum tacitè quoad illum actum,ei videtur renunciare,siue priuatus sit, siue monasterium,neuter autem in futurum,& simpliciter,quarumcumque persona sit,quæ liberè priuilegio possit renunciare. Ita post Bartol. *in l. voluntariè, C. de excusat. muner.* Alexand. Gregor. Lopez, & alios contra Felin. & exemplum de Doctore habente priuilegium non disputandi, seu legendi, quod si semel disputet,seu legat,illud amittat, optimè explicat Suar. *d. c. 35. num. 14.* Ac etiam in alio exemplo vsus frequentissimo de habente priuilegium non soluendi vectigalia; si enim patiatur se scribi in libro gabellarum, vel similium grauaminum, quod non impediatur in futurum suo vti priuilegio. Illud est singulare in hac materia, quod priuilegium exemptionis concessum alicui Ordini per non vsum vnius Monasterij non censetur sublatum,cum sufficiat respectu aliquorum Monasteriorum quod sit in vsu, Seraph. *decis. 951. n. 1.*

Nec obstant Iura supra allegata, quibus videbatur probari per vnicum actum contrarium priuilegio illud amitti:nam primò ad text. *in d. cap. cum accessissent*, dum ex vnico actu electionis deducit Pontifex Canonicos amisisse,seu renuntiare voluisse priuilegio, quod habebant, vt non esset in Ecclesia dignitas Primiceriatus,respondetur cum Suar. *num. 17. d. loco*, priuilegium, de quo in eo text. non habuisse tractum successiuum, sed vnico effectu constitisse, & ideò per vnicum actum contrauentionis tolli potuisse. Ad text. verò *in l. vlt. ff. de priuil. veteranorum*, respondetur non probare veteranos,qui priuilegio à muneribus excusantur, per vnam contrauentionem patiendo se in ordinem redigi,in perpetuum amittere priuilegium, & quoad alia munera cogendos esse,sed solum amitti irreuocabiliter quoad illud,quod sponte susceperunt,& ita procedit etiam text. *in d. l. voluntariè*, & *in l. 1. C. de iis qui sponte munera subeunt. lib. 10.* vt optimè colligitur ex text. *in l. 2. C. eod. tit. & lib.* ibi, *paulisper ius publicum relaxauerit*, iuncto ibi, *priuilegium non amittet*: quibus verbis 16
clarè probat† publica munera subeuntem contra formam priuilegij, quo ab illis excusatur paulisper, id est, pro ea vice priuilegio suo non vti,neque eo iuuari,non tamen in perpetuum illud amittere, vt docuit post Bart. ibi, bene distinguens Alex. *cons. 33. num. 4. vol. 5.* quem refert,& post multos alios sequitur Card. Tusc. *d. lit. P. concl. 756. num. 43.* vbi etiam respondet ad text. *in d. l. 4. de iure dominij impetrando*, in illis verbis,ibi, *in beneficio impetrato recessisse videtur*, vt procedat quoad illum actum priuilegio contrarium,non ita quoad sequentes in futurum, & in perpetuum. 17

Restat

18 Restat nunc videre, quodnam tempus sufficiat, aut necessarium sit vt priuilegiatus per non vsum, aut contrarium vsum priuilegio suo renuntiare videatur? In primis text. *in d.cap.si de terra, & in d.c. accedentibus*, nihil certum in hoc disponunt: ille enim, quatenus habet tempus triginta annorum sufficere, vt præscribatur priuilegium, quod Religiosi, seu Monasteria habent de decimis non soluendis, agit de renunciatione tacita collecta ex temporis diuturnitate; hic verò, quatenus in eisdem terminis requirit tempus quadraginta annorum, agit de vera præscriptione, & nec illos triginta annos, nec hos quadraginta in his terminis contra Ecclesiam necessarios esse de Iure certum est, neque Pontifices illos requirunt, vt necessarios, & sine quibus renunciatio illa tacita non præsumeretur, sed solum decidunt quod, si Canonici, ad quorum Parochias decimæ pertinebant, probauerint per triginta annos eas ab ipsis Religiosis recepisse, non prodest Religiosis priuilegium in contrarium, neque illo se possunt tueri, quia eidem videntur tacitè renunciasse, neque inde efficax deduci potest argumentum, quod si tempus decem, vel viginti annorum proponeretur, contrarium Pontifex responderet, imò ex solo priuilegij non vsu per longum tempus eandem præsumptionem procedere, tam in priuatis, quàm etiam in Ecclesiis, deducitur ex communi sententia Doctorum, qui tradunt præsumptionem, quæ ex longi temporis decem annorum præstationibus deducitur, (secundum quam ex eodem spatio omnia præsumuntur solemniter acta, iuxta reg.text. *in l.cùm de in rem verso, in princip. ff. de vsuris, & in l.si filiusfamil. C.de petition. hæred. cum similibus*, de quibus Gabr. *commun. tit. de præsumpt. conclus.1.*) pariter procedere contra Ecclesiam, vt communem comprobat infinitis adductis idem Gabr. *dict.concl.1. num.3.* & suadetur ex ea ratione, quam adducit Suarez *d. cap. 34. n.18.& 24.* quòd priuilegia hæc à principio conceduntur sub tacita conditione, vt per non vsum amittantur, quæ ratio pariter procedit in Ecclesiis.

19 Priuilegia verò merè voluntaria, per quæ scilicet aliquid faciendum ponitur in libera voluntate priuilegiarij, quando in priuilegio exprimitur, vt eo vtatur priuilegiarius si voluerit, non amittit per decennium, neque per vllum tempus, tradit gloss. *verb. semel in anno, in fine*, ibi, *sed si per centum annos*, &c. *in cap.vt priuilegia, de priuileg.* quam sequuntur ibi omnes, peregrinam, auream, & valde notabilem, dicit Bald. *de præscript 4.part.5.princip.q.4.n.4.* & alij, quos refert communem testatus Padil. *in l.falso, num.5.C. de diuersis rescript.* Gail. *lib.2.obseruat.60 n.9.* Thusc. *dict.concl.755.n.1.* Suar. *d. c.34. n.28.*

20 † Et confirmatur ex generali regula, quæ docet actibus meræ facultatis nunquam præscribi, vt per text. *in l.2. ff. de via publica*, & multis aliis comprobat Gabr. *lib.5. commun.tit.de præscript.conclus.10.* Menoch. *de arbitr. casu 44.à n.7.* Card. Thusc. *d.lit.P, concl.337.* ad plura similia inferentes. Sed in contrarium meliùs arguit Abb. *in d.cap.vt priuilegia, n.4.* sequitur Dec. *in d.cap. cùm accessissent, n.17.versic.3.prædicta, aliàs num.76. cum seq. ex l.1.ff. de nundinis*, vbi etiam priuilegium faciendi nundinas erat in potestate priuilegiati, & tamen decem annis amittitur; facit deinde quia omnia priuilegia consistunt in voluntate priuilegiati; nemo enim cogitur vti priuilegio suo, vt probat text. *in dict.cap.si de terra, & in l.si iudex, 42.ff.de minoribus, & in l.si quis in conscribendo, C.de Episcop.& Cleric.* cum similibus. Ad text. verò *in dict.l.2.* respondetur parum vrgere, si aduertas procedere in iis, quæ sunt publicæ facultatis, nos autem loquimur in facultate priuata, ex quibus hæc resolutio contra communem probabilis est, & ex prædictis omnibus poteris colligere veram resolutionem ad conclus. Fr. Ludouic. Miranda, de qua suprà, cuius occasione paululum digressus fui in hac materia, cum sit vtilis, & quotidiana, & ad plura Iura intelligenda accommodata.

ALLEGATIO XXVII.

Episcopus Ecclesias, & Altaria, cæteraque ipsarum ornamenta an consecrare, & benedicere debeat?

SVMMARIVM.

1 *Episcopus proprius, vel alius de ipsius licentia Ecclesias consecrare debet.*
2 *Consecratio Ecclesiarum tam festis diebus, quam ferialibus, fieri potest.*
3 *Ædificans Ecclesiam ei dotem competentem constituere debet.*
4 *Ecclesia interdicti tempore consecrari non potest.*
5 *Ecclesia consecrata non præsumitur, nisi probetur.*
6 *Consecratio probatur per scripturam, si reperiatur, & per Cruces, vel vnico teste.*
7 *Testis vnus probat in omnibus casibus, vbi de præiudicio tertij non tractatur.*
8 *Baptizatus quis probatur vnico teste.*
9 *Ecclesia si dubitetur an sit consecrata, est in dubio consecranda.*
10 *Consecratio fieri non debet sine Missa, si tamen aliter fiat, factum tenet.*
11 *Episcopus si pro Ecclesiis consecrandis à Fratribus requisitus ipsorum Ecclesias noluerit consecrare, priuilegium habent, vt quilibet alius Episcopus id ipsum facere possit.*
12 *Ecclesia semel consecrata, amplius consecrari non debet.*
13 *Si Ecclesia corruat in totum quoad tectum, & parietes, aut in maiori parte, ita vt oporteat eos nouiter reficere, consecrationem amittit.*
14 *Domus, quæ in totum destruitur, si de nouo reficiatur, non censetur eadem, nec durat obligatio respectu illius.*
15 *Ecclesia si insimul, & in totum destruatur, vt ex eadem materia postea reædificetur, iterum est consecranda.*
16 L.inter stipulantem, §.sacram, ff.de verbor.significat, & text.in l.qui res, §.aliam, ff.de solutionib. *declaratur.*
17 *Ecclesiæ tectum si corruat illæsis remanentibus parietibus, vel in totum, vel pro maiori parte, non est ipsa consecranda.*
18 *Ecclesiæ consecratio ad quæ respiciat?*
19 *Ecclesia, si non simul, & in totum, sed paulatim, seu per partes destruitur, pars habita per modum accessorij, consecrata habebitur.*
20 *Altare dicitur quasi alta res, seu Alta ara.*
21 *Altare duplex, aliud stabile, seu fixum, aliud verò portatile.*
22 *Altare saltem maius debet Orientem mundi partem respicere.*
23 *Altaria ab Episcopis consecrantur.*
24 *Altare lapideum debet esse, non autem ligneum.*
25 *Altare portatile, quando execretur, & desinat esse sacrum?*
26 *Altare fixum, & stabile, quando desinat esse sacrũ.*
27 *Sepulchra hominum supra Altaria non sunt erigẽda.*

28 *Ecclesia, seu Altare an polluatur si per Episcopum excommunicatum consecrata, seu benedicta ipsa Ecclesia sit?*
29 *Cœmeterium quid sit, & qualis eius institutio?*
30 *Cœmeterium contiguum ipsi Ecclesiæ polluta, pollutum censetur, non tamen è contra.*
31 *Dignius, & potentius trahit ad se naturam minus digni, & minus potentis.*
32 *Delictum commissum in Cœmeterio, vel in Ecclesia vestibulo, non dicitur commissum in ipsa Ecclesia.*
33 *Cœmeteria duo si sint contigua, quando polluto vno censeatur alterum pollutum.*
34 *Cœmeterium quomodo reconciliandum?*
35 *Episcopus Calices, ac Patenas consecrare debet.*
36 *Abbates aliqui priuilegium habent benedicendi quæcumque vestimenta, & ornamenta Ecclesiastica, ac Calices consecrandi.*
37 *Calix, & Patena consecrationem amittunt, si notabiliter frangantur, ita vt non possint inseruire ad vsum constitutum.*
38 *Vasa hæc, si deaurata sint, & vsu aurum amittant, si postea deaurentur quoad illam superficiem, quæ tangit Corpus, & Sanguinem Christi, noua consecratione indigent.*
39 *Consecratio Calicis non amittitur per aliquos ictus à fabro inflictos.*
40 *Calix amittit Consecrationem, si cuppæ separatio fiat cum fractione, secus verò si torneatili ingenio.*
41 *Vasculum, seu pyxis, in qua seruatur Sanctissimæ Eucharistiæ sacramentum, debet esse consecrata.*
42 *Vestes sacræ debent benedici ab Episcopo, qui huiusmodi benedictionem simplici Sacerdoti delegare non potest.*
43 *Vestium sacrarum significationes, quæ sint? remissiuè.*
44 *Prælati Regulares, quando huiusmodi sacras vestes benedicere possint?*
45 *Vestes sacræ benedictionem amittunt, & noua indigent, quando ita franguntur, vt non sint apta ad vsum, cui fuerunt destinatæ.*
46 *Campanas benedicit, & chrismate vngit Episcopus.*
47 *Campanæ quare benedicantur, & num. 49.*
48 *Campanarum benedictionis effectus quales sint, ostenditur.*
50 *Campanæ tempore interdicti non pulsantur.*
51 *Episcopus benedicit Abbates, Abbatissas, & Moniales.*
52 *Ex benedictione Episcopi consequitur Abbas, vt possit conferre Ordines minores.*
53 *Benedictio hæc Abbatibus dari debet illis diebus quibus Ordines minores conferri possunt, & sine aliquo examine.*
54 *Episcopus tertio monitus renuens Abbatem benedicere, tunc poterit ipse Abbas non expectata benedictione Ordines conferre, & officium suum administrare.*
55 *Benedictio hæc, & consecratio Virginum sunt Ordinis Episcopalis, & non possunt delegari non habenti illum Ordinem.*
56 *Episcopus pro consecratione sororum, & earum confirmatione non potest clausura monialium intrare.*
57 *Moniales virgines ante 25. ætatis annum completum consecrari non debent ex* Sacra Congreg.
58 *Consuetudinem benedicendi virgines non amplius esse in vsu censuit* Sacra Congregatio.
59 *Minores annis quadraginta, & quæ per octo ante professæ non fuerunt, eligi, & benedici in Abbatissas prohibentur.*
60 *Abbatissa temporalis non est iure benedicenda.*
61 *Episcopus non contritus consecrans Ecclesias, Calices, virgines, & conficiens Chrisma, vel benedicens vestes, non peccat mortaliter, si esset scandalum.*
62 *Episcopus excommunicatus, suspensus, vel interdictus consecrans Ecclesias, & benedicens vestes, est irregularis.*
63 *Episcopus benedictionem solemnem dare potest in sua diœcesi in fine diuinorum officiorum; & simplicem suis populis in itineribus.*
64 *Episcopus extra suam diœcesim priuatim celebrans benedictionem dare potest.*
65 *Episcopus, qui transiens per alienam diœcesim rogatus à personis deuotis illas benedicit sine solemnitate, absque animo exercendi iurisdictionem, nullam pœnam meretur.*
66 *Presbyter, præsente Episcopo, sine eius assensu, nec quidem simplicem benedictionem dare potest.*
67 *Abbas iurisdictionem habens quasi Episcopalem quando possit benedictionem populo impartiri? ostenditur.*

CONSECRARE Ecclesiam nemo potest, nisi solus Episcopus, *cap. nemo* 1. *de consecrat. distinct.* 1. & à diœcesano Episcopo est consecranda in cuius diœcesi sita est, *cap. tua fraternitas, de consecrat. Eccles.* nec enim in diœcesi aliena potest Episcopus consecrare Ecclesiam, absque proprij Episcopi permissione, *cap. piæ mentis, & cap. seq.* 16. *quæst.* 7. quamuis ipse Episcopus in aliena diœcesi Ecclesiam ipsam construxerit, *cap.* 1. 16. *quæst.* 5. nec hoc Episcopus potest alteri delegare, nisi Episcopo; est enim actus Ordini ipsius deputatus, *cap. aqua, de consecr. Eccles.* vbi hoc expressè cauetur, & prohibetur id committi simplicibus Sacerdotibus, non obstante consuetudine prouinciæ Bracharen. quam dicit Gregor. IX. *ibidem* potius esse dicendam corruptelam, quàm consuetudinem; quia, inquit, licet Episcopus committere valeat, quæ suæ iurisdictionis sunt, quæ tamen sunt Ordinis Episcopalis, non potest inferioris gradus clericis demandare. Ita Piasec. *in praxi noua Episcop. p.* 1. *cap.* 5. *num.* 2. *vers. ædificata.* Azor. *instit. moral. part.* 1. *lib.* 10. *cap.* 26. *quæst.* 10. *& part.* 1. *lib.* 9. *cap.* 4. *quæst.* 1. Bonacina *de Sacrament. disp.* 4. *quæst. vlt. punct.* 9. *n.* 8. Vgolin. *de potestate Episcopi, cap.* 18. *à n.* 1. latè Fr. Ludou. Miranda *in man. Prælat. q.* 39. *art.* 1. *concl.* 3. *tom.* 2. 1

In consecranda verò Ecclesia nonnulla obseruare debet Episcopus. *Primò* prouidere, vt consecrandæ Ecclesiæ facta sit dotis competentis assignatio, si hoc prius in eius constructione factum non fuerit, *d. cap. piæ mentis*, & ibi glos. *verb. collata* 16. *quæst.* 7. & infrà *num.* 3. de hoc latiùs agendum. *Secundo* vt Ecclesiam non consecret, quæ non in honorem Dei, & Sanctorum, sed sub tributaria conditione sit constructa, id est, ad lucrum eleemosynarum participandarum, aut pro alia re simili, *cap. si quis basilicam, de consecrat. dist.* 1. *Tertiò*, vt tam ipse Episcopus consecrans, quàm patroni Ecclesiæ consecrandæ sint ieiuni tempore consecrationis, & pridie quoque eius diei ieiunent, vt Leo Pontifex instituit *in epist. ad Diodor. Quartò* vt in consecratione ipsa ritus, & cæremonias attendat, quæ ab Ecclesia in ea re fieri consueuerunt, & habentur in Pontificali. *Quintò, &* vltimò, vt quicquam non exigat pro consecratione Ecclesiæ, sed tantùm sponte oblatum ab his solùm, qui non sint indigentes, *cap.* 1. 1. *quæst.* 2. *cap. statuimus* 1. *q.* 1. & procurationes canonicas licitè accipiat, *c. cum sit, de simon.* alioquin labem simoniacam non effugiet, *d. c. statuimus.*

Decet autem vt in die festiuo consecretur Ecclesia, 2

sia, quamuis omni tempore, & qualibet die valeat consecrari, *cap. tua. de consecrat. Ecclesia*, Piasec. *citato loco*, Salzed. *ad Bernard. cap. 26. lit. A, vers. Virginum consecratio*. Miranda *d. concl. 3. in fine*, Azor. *instit. moral. part. 2. lib. 9. cap. 4. quaest. 3*. Vgolin. *d. cap. 28. num. 2.*

† Non tamen consecrari debet si dotem non ha-
3 beat; compellendus est enim is, qui Ecclesiam petit consecrari, vt eidem competentem dotem assignet, ad quod ipse, & eius hæredes adstricti tenentur, *cap. cùm sicut*, & *ibi* Panor. *de consecrat. Eccles.* quod non solùm de eo, qui eam construxit, sed de eo etiam, qui ab alio constructam curat consecrari, meritò est intelligendum, si dotem non habet, quia videtur eam in suam tutelam accipere; quamuis enim absque dotis assignatione fortè admittatur Ecclesiæ ædificatio, nullatenus tamen est absque tali assignatione facienda, ne locus consecrationis dignitate donatus sine debiti cultus impensa, quasi profanus maneat derelictus. Vnde in Bracharensi Conc. vt habetur *in c. 1. 1. q. 2.* sic dicitur. *Meminit Episcopus vt non prius Ecclesiam dedicet, quàm dotem Basilica & obsequium illius per donationem chartula confirmatam accipiat, nam non leuis culpa,* inquit, *est ista temeritas, vt sine luminariis, vel sine substantiali sustentatione eorum, qui ibidem sunt seruituri tamquam domus priuata consecretur Ecclesia*: Ædificans enim, vel consecrari curans dotem sufficientem pro alendis ministris, ornamentis necessariis, & iuribus Episcopalibus subeundis assignare ipsi tenetur, alioquin Episcopus permittens ædificari, vel illam consecrans sine dote, ad dotandum de proprio obligaretur, *c. cùm sicut*, iuncta glos. *de consecr. Eccles.* Duen. *reg.* 235. Roch. *de iure patron. verb. construxit, quaest. 4 num* 4. *cum seqq. & verb. dotauit q. 5. num. 7.* & in his terminis Piasec. *in praxi noua Episc. dict. num. 2.* Vgolin.
4 *dict. c. 38. n. 3.* vbi etiam resoluit, quòd † interdicti tempore consecrari non potest.

Et cum Ecclesia consecrata non præsumatur nisi probetur, Mascard. *concl. 381. à num. 1.* Cened. *ad De-*
5 *cretal. coll. 135. num 6.* † Probari igitur debet consecratio per scripturam, si reperiatur, & per Cruces, quæ dum consecrantur in parietibus fiunt, vel vnico teste, vt tenent Mascard. *de probationib. concl.* 415. *n.* 4. Azot. *d. p. 1. lib. 10. c. 16. col.* 1025. *& dict. c. 4. q. 4.* Vgolin. *d. num.* 3. Mar. Alter. *de censuris, tom. 2. disp. 3. cap. prope fin.* me citato *in hoc loco* Alzed. *de precell.*
6 *Episc. dignit. p. 2. c. 4. num. 27.* Nam † in omnibus casibus vbi de præiudicio tertij non tractatur, vnus testis sat est, vt resoluunt Nell. *de testib. num.* 85. *cas.* 9. & *num* 87. *in fine.* Mascard. *de probat. in proœm. q. 11. num.* 14 Farin. *in praxi crimin. quaest. 63. num. 26.* prout
7 etiam † in probando clericatu, quando tractatur de nemini præiudicium inferendo, vnicum testem sufficere tenent Rebuff. *in tract. nominat. q. 12. numer.* 14. Mascard. *concl.* 303. *num.* 4. Camill. Borrell. *in summa omnium decis. tit. 7. de clericu & Sacerdot. à num.* 22.
8 Et † in probando aliquem fuisse baptizatum idem resoluunt Baiard. *ad Clar. §. Assassinium, num.* 17. Farin. *dict. q. 63. num.* 14. optimè Paul. Comitol. *respons. moral. lib. 1. quaest. 1. n. 5.*

9 Si dubitetur an sit Ecclesia consecrata cùm nullum appareat consecrationis indicium, siue argumentum, est in dubio consecranda, glos. *in c. proposuisti, de consecrat. Eccles.* Azor. *dict. part. 1. lib. 10. c. 26.*
10 *quaest.* 8. & *part. 2. lib. 9. c. 4. quaest.* 5. Et † huiusmodi consecratio fieri non debet sine Missa, vt probat tex. *in c. omnes Basilica, de consecr. dist.* 1. Si tamen aliter fiat, licèt non careat culpa, factum tenet, vt resoluit Miranda *d. concl. 3. in fine.* Azot. *d. part. 2. lib. 9. c. 4. q.* 8. Circa modum, quo Ecclesiæ debent consecrari, nihil in particulari libet hic dicere, cum latissimè habeatur in Episcoporum Pastoralibus, à quibus non est recedendum.

Si Episcopus pro Ecclesiis consecrandis à Fratribus requisitus ipsorum Ecclesias noluerit consecrare, priuilegium habetur, vt quilibet alius Episcopus id ipsum facere possit, prout specialiter concessum fuit ab Honorio IV. Fratribus Minoribus, vt si diœcesani requisiti ab iisdem cum debita humilitate, noluerint in Ecclesiis eorum primarium lapidem ponere, ac Ecclesias, vel Oratoria, & Altaria sua consecrare, vel id facere vltra quatuor menses distulerint, possint prædicti Fratres per quoscumque voluerint Episcopos gratiam, & communionem Apostolicæ Sedis habentes, præmissa recipere, & refertur *in compendio verb. Altare §. 8.* Quod ipsum Ioann. XXI. concessit Fratribus Carmelitanis aliquantulum latiùs, & refertur *in eodem compendio verb. benedicere §. 3.* Quæ quidem priuilegia asserit Miranda *d. concl. 3.* non esse reuocata per Concilium Tridentinum *sess. 6. de reformat. c. 5.* dum habet quòd nullus Episcopus in alterius diœcesi Pontificalia possit exercere sine ipsius expressa licentia, cuiusuis priuilegij prætextu, &c. Nam quantum ad hoc priuilegia prædicta non censentur esse priuilegia, sed Ius commune continere, dummodo licentia fuerit petita; iuxta *cap. 1. de supplend. neglig. Prælat. & ibi ibid. est, §. vltim. de elect.* 11

Ecclesia semel consecrata non est iterum consecranda, vt probat text. *in c. Ecclesia, de consecrat. dist.* 1. vbi Concilium Nicænum arguit de Sacramento Baptismi semel suscepto, ad consecrationem Ecclesiæ factam, vt in neutro casu consecrationis reiteratio fieri debeat, idem colligitur ex text. *in cap. proposuisti*, iuncta glos. *& in cap. ligneis, de consecrat. Ecclesia, vel Altaris*, & vltra Ordinarios in dictis Iuribus, vide Paludan. *in 4. dist. 13. quaest. 2. art. 4.* & Sot. *art. 3*, Henriq. *in sum. lib. 9. c. 17.* Durand. *in rationali Diuinorum lib. 1. cap. 6. n. 31. & 36.* Suar. *tom. 3. q. 83. & tom. 3. disp. 81. sect. 5.* 12

Quando verò ædificium siue casu fortuito, siue consultò in totum destruitur, & corruit, quoad tectum, & parietes, aut in maiori parte, ita vt oporteat eos noniter simul reficere, minime retinent antiquam consecrationem, quæ ideò de nouo illis est adhibenda, de quo est glos *verb. innouata in cap. de fabrica*, per text. *ibi, de consecrat. dist.* 1. quatenus distinguit inter eum casum, quando insimul, & in totum destructa est Ecclesia, & quando per partes reficitur à primis fundamentis; similis glos. *in cap. ligneis, & in cap. proposuisti, de consecrat. Ecclesia*, & † in domo priuata quoties prædicto modo destruitur, scilicet insimul, & in totum, quod non censetur eadem domus, nec duret obligatio respectu illius, quamuis de nouo reficiatur, est tex. *in l. inter stipulantem, §. sacram, ff. de verborum obligat. & in l. qui res, §. aliam, ff. de sol.* optimus tex. *in cap. Iudæi, & in c. sicut Iudæi*, iuncta vtrobique glos. & Doctoribus, *de Iudæis*, quatenus concedunt prædictis veteres synagogas reficere, non verò nouas reædificare. Quibus fundamentis hanc resolutionem tenent Piasec. *in praxi noua Episcop. d. cap. 5. n. 4.* Henriq. *d. lib. 9. c. 27. n. 5. in fin.* Vgolin. *d. c. 28 n. 4. vers. 2.* Fr. Ludou. Miranda *d. q. 39. art. 4. concl. 2.* latè Mar. Alter. *de censur. tom. 2. disp. 3. c. 1. vers. Sexta causa.* 13 14

Amplia, vt procedat etiam, quando Ecclesia insimul, & in totum destruitur eo animo, vt iterum reædificetur ex eadem materia, adhuc enim si parietes corruant in totum, vel pro maiori parte, erit Ecclesia execrata censenda, & nouiter consecranda, pro quo 15

quo est optimus text. *in d §. sacram.* in final. verbis, vbi quando domus funditus, & simul destruitur, licet eo animo, vt iterum reficiatur, non censetur postea eadem reædificata, sed diuersa domus, & ideo expirat obligatio respectu eiusdem, prout ibi notarunt scribentes omnes, & *in dict. l. qui res, §. aliam, ff. de solut.*

16 Nec obstat; quòd † si nauis destruatur eo animo, vt ex iisdem tabulis, & ex eadem materia iterum reficiatur, censetur esse eadem nauis, & durat obligatio respectu eiusdem, prout habetur *in d §. sacram, & in d. §. aliam*: vnde videbatur similiter dicendum in domo eodem animo destructa, & per consequens in Ecclesia materiali, maximè cum naui æquiparetur *in cap. ante omnia, 40. dist. & in c. non turbatur, 24. q. 1.* satisfit enim si ex mente Bart. Pauli, Alexandri, & Iason, *ibidem* respondeas peculiariter, & vtilitatis causa introductum fuisse in naui, vt cum sit res mobilis, eius naturæ, vt hinc inde amoueri soleat, ita participat ex animo, vt minimè extinguatur obligatio respectu eiusdem si nouæ refectionis animo destruatur, & ex eadem materia reficiatur, quasi potens sit animus hoc operari: quæ ratio cessat respectu domous, cum sit res immobilis, arg. text. *in l. non singulare, ff. de legib.*

17 Limitatur verò, seu potius declaratur supradicta ampliatio, vt procedat, quando Ecclesia in totum corruit, non verò quando tectum solummodo, integris, & illæsis remanentibus parietibus, vel in totum, vel pro maiori parte, in qua specie minimè execrata censebitur Ecclesia, de quo est text. *in artic cap. ligneis,* vbi gloss. & Doctores, & *in d. cap. propositi,* Gambarupta *de casibus reseruatis, cap. 15. cas. 6. n. 16. fol. 204. verso,* Axor. *instit. moral. p. 1. lib. 19. cap. 26. q. 12.* vbi etiam *in vers. vt in dubium,* resoluit quòd si parietes Ecclesiæ paulatim per partes decidant, & paulatim reparentur, non est iterum consecranda, & dicit idem *in 2 p. l. b. 9 cap. 4. q. 6* Ratio huius limita-

18 tionis illa potest esse, quòd † Ecclesiæ consideratio tantum habet respectum ad Ecclesiam ipsam, quatenus ex lapidibus compaginatur, & construitur, & ita potius respicit parietum formam, quam vniuersi ædificij: per consecrationem namque constituitur in statu diuinæ domus, quam non aliter repræsentat nisi iuxta lapidum dispositionem, secundùm illud quod in illius dedicatione decantat Ecclesia, *qua construitur in Cælis viuis ex lapidibus* & ibi, *expositi lapides suis coaptantur locis*; & inde est, quòd solemnitas Consecrationis tantum parietibus, & lapidibus adhibetur, fit etiam, vt si parietes ipsi igne decrustentur intus, & exterius, similiter Ecclesia ex eo execrata censeatur, vt notarunt glos. *verb. exusta, in cap. Ecclesiis,* per text. ibi, *de Consecrat. dist. 1.* Piasec. in *praxi noua Episcop. d. cap. 5. num. 14. vers. 2.* Miranda *d. art. 4 concl. 1.*

19 Verùm quando Ecclesia non simul, & in totum, sed paulatim, seu per partes destruitur, & sic à primis fundamentis successiue reficitur, tunc pars habita per modum accessionis etiam consecrata habebitur, vnde etiamsi cursu temporis vniuersa materia, quæ antea erat, modo non extet, sed noua in totum superueniat; adhuc non erit Ecclesia iterum consecranda, sed ad summum aquæ tantum benedictæ aspersione exorcizanda, de quo est text. *in cap. de fabrica, vers. & ideò dunitaxat glos. verb. innouata, de Consecratione dist. 1.* glos. *verb. reconciliari in dict. cap. propositi,* glos. *verb. parietibus in dict. cap. ligneis.* Quare hanc sententiam tenent Syluest. *verb. Consecratio 2. quæst. 5. vers. tertium,* Azor. *dict. part. 2. lib. 9. cap. 4. quæst. 6.* Mar. Alter. *dict. cap. 1. vers. quando autem.* Ratio huius resolutionis duplex assignari potest; prior est, quia dum Ecclesia paulatim, & successiue reficitur, magis dignum attrahit ad se minus dignum, argum. text. *in cap. quod in dubiis, de Consecrat. Eccles. & in cap. vnico, eod. tit. lib. 6.* Secùs igitur dicendum videtur si modicæ parti parietis Ecclesiæ consecratæ addatur magna pars, quia pars maior non trahitur ad formam partis minoris, sed è contrario, Azor. *vbi proximè* Secunda ratio est, quia licet ex noua materia paulatim à primis fundamentis reficiatur, non ideò desinit esse eadem Ecclesia, arg. text. *in l. quod in rerum natura ff. de legat. 1. & in l. proponebatur, ff. de iudiciis, & in l. grege, ff. de legat. 1.* quibus iuribus constat à simili quòd populus, seu communitas, licet cursu temporis amittat personas illas, quas habebat tempore, quo actus nomine eiusdem communitatis fuit celebratus, & nouæ personæ superueniant, non ideò minus desinit esse eadem communitas, & ideò actus & obligatio semel contracta nomine populi, & communitatis dicitur perdurare.

Altare antiquis etiam Ethnicis dictum ab altitudine, in eleuatis enim à terra ædificiis Sacra faciebant diis superis, quos sibi effingebant, vt ex nonnullis Maronis locis comprobat Lotter. *de re benef. lib. 1. quæst. 30. n. 4.* Latinis verò Altare à forma & ritu nomen istud sortitum, quasi alta res, seu alta ara: de cuius etymologia, institutione, & vsu latè Durand. *in rationali Diuin. lib. 1. cap 2. & 7.* Paul Fusc. *de visitat. lib. 1. cap. 21. num 4. & 7.* Iacob. de Graffiis *in aureis decis. part. 1. lib. 2. cap. 47. num. 6.* Steph. Durant. *de ritibus Ecclesiæ lib. 1. cap. 15. & 25.* Henriq. *in summa lib 9. cap. 28.* Suar. *tom. 3. disp. 81. sect. 3. & 5.* Bellarm. *controu. tom. 3. de Missa lib. 1. cap. 14. vers. denique idem Paulus,* Petr. Greg. *syntagm. Iuris lib. 2. c. 1. n. 6.* Lambert. *de iurepatr. lib. 1. p. 1. q. 11. a. 8. n. 2. & 3.* Lotter. *d. q. 30. n. 5.* vbi etiam dicit sic in Ecclesia appellari reiecta voce Aræ, in qua veteres sacrificabant suis falsis Diis. 20

Est autem † Altare duplex, aliud stabile, seu fixum; 21 aliud portatile. *Primum* dicitur tota mensa, in qua integrum Sacrificium fit, de hoc est intelligendus text. *in cap. si motum, de consecr. dist. 1. & in cap. 1. de consecr. Ecclesiæ,* dum probant quòd si motum fuerit Altare, debet iterum consecrari, docet Suar. *dict. sect. 5. vers. sed quæri potest, vtrum absque fractione, &c.* Secundum verò portatile dicitur paruus ille lapis, quem vulgo *petra ara*, dicimus, contiens in se foramen cum consecratione, & signo superposito, & facilè de loco ad locum moueri potest, tantæque debet esse latitudinis, secundùm Palud. quòd in eo poni possit pes Calicis, & Hostia consecrata; explicant Durant. *dict. cap. 25. num. 7.* Iacob de Graffiis *in decis. aureis part. 1. lib. 2. c. 41. num. 4.* Petr. Greg. *syntagm. lib. 2. cap. 1 a num. 15.* Suar. Henriq. & reliqui *citatis locis,* Fagundez *in quinque Ecclesiæ præcepta part. 1. lib. 3. cap. 22. num. 1.*

Altare saltem maius debet orientem Mundi plagam respicere, quia etiam antiqua consuetudine seruatum est, vt versus Orientem Ecclesiæ ædificentur, Piasec. *dict. cap. 5. num. 2.* Axor *instit. moral. part. 2. lib. 9 cap. 3. quæst. 12.* Bonacina *de Sacram. disp. 4. quæst. vlt. puncto 9. num. 53. vers. præterea.* Contra Vasq. *in 3. part. disp. 233. cap. 2. num. 19.* Solent in consecratione petræ aræ, Reliquiæ aliquæ in illa, aut, sub illa collocari, vt indicant illa verba Sacerdotis cum finita generali Confessione Altare sacrificaturus ingreditur: *Oramus te Domine per merita Sanctorum tuorum quorum Reliquiæ sitæ sunt*; sed nullo modo earum loco cum non inueniuntur, potest poni aliquod fragmentiolum sanctissimæ Eucharistiæ, vt aduertunt Syluest. *verb. Altare num. 4.* Fagundez 22

in

in quinque Ecclesia praecpta part. 1.*lib.* 2.*c.* 22.*num* 6. vbi *num* 9.cum eod. Syluest. *eiato loco num.* 3. asserit se respondisse celebrari non posse in Altari portatili, seu in ara sacra facta ex duobus lapidibus insertis duabus tabulis adinuicem fibulis colligatis ad modum tabellæ, quæ instar libri claudi possit, & aperiri, vt in vno lapide Hostia, in alio Calix consecretur.

23 Consecratio petræ aræ, sicut & Calicis, & Patenæ, ad solos Episcopos de Iure spectat, ex priuilegio tamen Summi Pont. potest per simplicem fieri Sacerdotem. Ita Henriq. *lib.* 9.*c.* 28.§.1. Suar. *tom* 3.*in.* 3.*p.disp.* 81.*sect.* 5.*vers.tertiò additur*, Fagundez *d.cap.* 22.*n.* 3. Sic eodem Iure attento, Altaria ab Episcopis consecrantur, siue sola, siue vna cum Ecclesia, plura, seu vnum solum, *cap. cùm sit, de consecrat. Ecclesia*, vnguntur chrismate, *cap. Altaria, de consecrat. distinct.* 1. Fusc. *d.lib.* 1.*cap.* 22. *num.* 9. Vgolin. *de potest. Episcop.cap.* 30.*num.* 1. Lotter. *d. quaest.* 30. *à num.* 22. vbi quòd nulli Sacerdotum fas est cõsecrare Altare huiusmodi, qui non sit in Ordine Episcopali, *cap. nullus, de consec.dist.* 1. intantum vt nec facultas ista possit per Episcopum cuiuis simplici Presbytero delegari; est enim Ordinis Episcopalis, non autem iurisdictionis, Azor *d.part* 1.*lib.* 10 *c.* 27.*quaes.* 6. Lotter. *dict quaest.* 30.*num.* 23. Ritus in Pontificiali præscripti omnes necessarij sunt adhibendi, quos si aliquis scire cupiat, consulere potest eumdem Pontificalium librum. Vide Azorium *instit. moral. part.* 1.*lib.* 10.*c.* 27.*q.* 8. Suar. *tom.* 3.*disp.* 80.*sect.* 5. Reginald. *in praxi*

24 *fori pœnitent.lib.* 29.*num.* 190. † Hoc autem Altare, lapideum debet esse, non autem ligneum, Fusc. *de visitat.lib.* 1.*cap.* 21.*num.* 9. Vgolin. *de potest. Episcopi cap.* 30.*num.* 1. Lotter. *d. quaest.* 30.*num.* 20. Permitti tamen potest Altare ligneum cum ara lapidea, non obstante Constitutione synodali. Ita *S.Congreg.Rit. in Caietana* 10. *Nouembris* 1612.

25 Altaria consecrata desinunt esse sacra, seu execrantur, itavt de nouo indigeant consecratione, videlicet quando Altare portatile notabiliter fractum est, itavt in residuo non possit commodè contineri pes Calicis, & Hostia cum Patena sine periculo labendi: aut quando omnia cornua, quæ inunguntur, sunt fracta, itavt moueatur sigillum sepulchri existentis in lapide, siue lapis sit in ligno, siue non: aut quando frangitur, vel amouetur loco sepulchrum, in quo sunt Reliquiæ. Ita Henriq. *in sum. lib.* 9.*cap.* 28. *num.* 1. Bartholom. ab Angelo *de Missa dialogo* 5.§.384. 388.390. *&* 392. Suar. *disp.* 80.*sect.* 5. Coninch. *de cons.quaest* 83.*art.* 3.*dub.* 2. Reginald. *dict.lib.* 29.*n.* 192. Azor. *instit.moral.part.* 1.*lib.* 10.*cap.* 26.*quaes.* 10.*& cap.* 27.*quaes.* 12. Vasq. *in* 3.*part.disp.* 233.*cap.* 3. *num.* 11. Nugnus *quaest.* 83.*art.* 3.*dub.* 3. Vgolin. *dict. cap.* 30.*num.* 4. Fr. Ludou. Miranda *dict. quaest.* 19. *art.* 3.*conclus.* 1. Fusc. *de visit.lib.* 1.*cap.* 22.*num.* 3. Altare hnc portatile, stantibus prædictis omnibus, nulla mutatione facta de vno loco ad alium deferri potest sine execratione illius: nam idcircò portatile dicitur, quoniam de vno loco ad alium portari potest, & in Ecclesia, vbi Altare aliquod hoc non habeat, de altero Altari sumi solet, & eo deferri, & communiter appellatur hoc Altare portatile consecratum, petra sacra. Vgolin. *d.cap.* 30.*n.* 4. Fusc. *d.cap.* 21.*n.* 6.*& c.* 22. *num.* 2.

26 Si Altare sit fixum & stabile, vbi tota tabula Altaris consecratur, execratur, seu violatur, si fuerit enormiter læsum, vel sigillum, sub quo Reliquiæ conduntur, frangatur; seu lapis, sub quo sunt Reliquiæ, amoueatur, quod relinquitur Episcopi iudicio, qui ex re oculis subiecta facilius dignoscere poterit, an sit secuta execratio. Ita Piasec. *in praxi noua Episcop.d.cap.* 5.*n* 8.*vers.violatur*, Fr. Ludou. Miranda *d. art.* 3.*conclus.* 1. Vgolin. *d.cap.* 30.*num.* 4.*vers.* 2. Deinde violatur, & execratur hoc Altare fixum, si mota fuit iunctura, qua mensa stipiti adhæret, & hoc siue sepulchrum sit in latere Altaris, siue etiam & multò magis si sit sub ipsa mensa; vel si quid de lapidibus stipitis tangens ipsam mensam moueatur; vt tenet Miranda *d.conclus.* 1. & denique aliis eisdem modis execratur, quibus Altare portatile, vt dicit Vgolin. *d.n.* 4. *vers. execratur*. Et cùm Reliquiæ in Altaris consecratione sint ponendæ, vt probat Fusc. *d. cap.* 21.*n.* 2, sequitur sublatis illis esse Altare execratum, vt dicit idem Fusc. *d.lib.* 1 *cap.* 22.*num.* 5. vbi *num.* 6. tenet noua reconciliatione opus non esse, si degradatus, aut interdictus, siue etiam excommunicatus in Altari celebrauerit, per text. expressum *in c.* 2. *in fin. de Sacramentis non iterandis*. Lapis profanatus Altaris potest vendi & licitè teneri ab emptore, sed in loco decenti, & honesto, *S. Cong. Rit. in Reatina* 9. *Maij* 1609. Ecclesia execrata, censetur etiam Altare execratum; non autem è contra; nam Altare habet se vt accessoriũ respectu Ecclesię, Ecclesia verò habet se vt principale, argumento tex. *in c.* 1.*in* 2.*respons.de Consecrat. Eccles.* vbi habetur quòd propter execrationem Altaris motu, aut fractione contingentem non debet Ecclesia de nouo consecrari, faciunt quæ Fusc. *d. cap.* 21. *num.* 7. Intellige de Altari portatili; nam in stabili dicendum est, quod execrata Ecclesia non proinde execratur Altare, nec reconciliatione indiget. Syluest. *verb. Altare, quaest.* 1. Ragus. *de Missa in Ecclesia quaesito* 34. *&* 35. Miranda *dict. quaest.* 39.*art.* 7. vbi reddit rationem, quia consecratio Ecclesiæ consistit in parietibus, & separata est à consecratione Altaris; vnde illa violari potest combustis, vel collapsis parietibus, consecratione Altaris intacta remanente, & è contra potest destrui Altare, Ecclesiæ parietibus illæsis existentibus. In Altari, in quo Episcopus celebrauit, non potest eo die celebrare Sacerdos, nisi de licentia Episcopi, vt habetur *in cap.fin.de consecrat.dist.* 2. Henriq. *d.cap.* 28.§.1.*in fin.* Verùm *dict.cap.fin.* procedere, quando Episcopus in propriis Ecclesiis, & in sua diœcesi & solemni cærimonia, hoc est Pontificaliter celebrat, asserit Azor. *instit.mor.part.* 1.*lib.* 10.*cap.* 27.*q.* 10.

Permittendum non est sepulchra hominum supra Altaria erigi, vt admonet Archid. per text. ibi *in cap.non oportet, de consecrat.dist.* 1. quem refert, & sequitur Fuscus *dict.cap* 21.*num.* 15. & hinc respondit *Sacra Congregatio Archiepiscopo Teanen.* 8. *Nouembr.* 1599 non esse consecranda Altaria, sub quibus sepulta sunt corpora mortuorum, nisi eis remotis, prout refert Piasec. *in praxi noua Episc.p.d.cap.* 1. *num.* 7.*in fin.* 27

Dubitari potest an Ecclesia, seu Altare pollutum censeatur, quando per Episcopum publicum excommunicatum consecrata, seu benedicta ipsa Ecclesia proponitur? Affirmatiue eodem modo dicendum est, sicut quando excommunicatus, seu infidelis in ea sepelitur; quo fundamento ita tenent Henriq. *in summ. lib.* 9.*cap.* 17.*num.* 6. *in fin.* Tolet. *lib.* 5. *instruct. Sacerd. cap.* 8. *propè fin. vers. quinta.* Vgolin. *de potest. Episcop.cap.* 29.§.6.*num.* 1. Gambarupt. *de casibus reseru.cap.* 15.*casu* 6.*num.* 15.*pag.* 104. Syluest. *verb.consecratio* 2. *vers.* 5. *casus est*, Nauarr. *cap.* 27.*num.* 259. dicit etiam receptum Suar. *disp.* 81. *sect.* 4. *vers.* 4. *violatur Ecclesia*; cuius rei ea tantùm solet assignari ratio, quæ a simili deducitur, inquiunt enim, quòd sicut sepultura corporis excommunicati sufficiens est ad polluendam Ecclesiam, 28

vt in cap. consuluisti, de consecrat. Ecclesia, sic a fortiori consecratio eiusdem Ecclesiæ, seu benedictio emanans per os excommunicati, debet esse ad hoc sufficiens. Verùm huiusmodi sententia contradictione non caret, eam enim impugnat Suar. d. loco, quem refert, & sequitur Fr. Emman. in summ. tom. 1. cap. 254. num. 2. conclus. 1. post multos comprobat nouissime Fagundez in quinque Ecclesia præcepta part. 2. lib. 3. c. 14. num. 56. & de rigore Iuris sibi magis placere asserit Vgolin. vbi proximè; ex eo scilicet fundamento, quia pollutio Ecclesiæ habet se ad instar irregularitatis, & irregularitas non habet locum nisi in casibus à Iure expressis, iuxta text. in c. is qui, de sententia excommun. Sed à priori opinione non esse recedendum asserit Mar. Alter. de censur. tom. 2. disp. 3. cap. 1. vers. & quamuis, vbi latè contraria respondet fundamentis.

29 Cœmeterium est locus consecratus Ecclesiæ contiguus, vel ab illa separatus, de cuius institutione, & materia vide Durand. in ration. diuin. lib. 1. c. 5. num. 11. Azor. instit. moral. part. 2. lib. 9. c. 6. Bertach. in repertorio verb. Cœmeterium, Steph. Duranti. de ritibus Ecclesiæ lib. 1. cap. 23. Fr. Hieronym. Romanum de Republica Christiana lib. 4. c. quarto, Spin. in speculo testament. glos. 2. principal. num. 53. Decian. tractat. criminal. lib. 6 cap. 14 num 18 Card. Tuch. lit. C, verb. Cœmeterium, conclus. 518. Sanch. de Matrim. lib. 9. disput. 15. num 40. Cened. ad Sext. collect. 31. num. 7. Vgolin. dict. cap. 29. §. 6. num. 2. Fr. Ludouic. Miranda d. quæst. 39. art. 20. De illius verò consecratione, pollutione, & polluti reconciliatione idem omnino tenendum esse, quod de Ecclesia diximus, affirmant Hostiens. in summ. de consecrat. Ecclesia num. 9. Piasec. in praxi Episcopal. dict. cap. 5. num. 6. Durand. d. lib. 1. cap. 6. n. 45. Mar. Alter. d. disp. 3. c. 2. vers. Secundò, nisi quod, Ecclesia polluta, censetur pollutum quoque Cœmeterium, non verò e contra, cap. vnic. de consec. Eccles. lib. 6. Mar. Alter. de censur. to. 2. disp. 3. c. 1. vers. quartò dubitatur.

Latius rem inuestigando sciendum est Cœmete-
30 rium etiam contiguum ipsi Ecclesiæ pollutæ pollutum esse, modo Cœmeterium ita propinquum sit, & contiguum, vt extrema Ecclesiæ tangant extrema Cœmeterij; & ita polluta Ecclesia, & Cœmeterium pollutum est, non tamen polluto Cœmeterio contiguo Ecclesiæ, ipsa Ecclesia polluta censetur, d. cap. vnic. Henriq. in summ. lib. 9. cap. 27. §. 5. Gambatupt. de casibus reseru. cap. 15. casu 6. num. 10. Azor. institution. moral. part. 1. lib. 10. c. 16. quæs. 13. vers. 5. col. 1026. & d. c. 6. quæs. 1. Cened. ad Sextum col. 31. n. 7. Sayr. de censur. lib. 5. cap. 16. num. 18. Vgolin. d. §. 6. num. 2. Fr. Ludouic. Miranda d. art. 1. ea ea scilicet ratione, quòd accessorium sequitur naturam sui principalis, ex reg. accessorium 42. de regul. Iuris lib. 6. cum citatis per me de Axiomat. Iuris vsufreq. Axiomat. 4. deinde quia † dignius, & potentius trahit ad
31 se naturam minus digni, siue minus potentis, Gomez variar. tom. 3. cap 10. num. 6. Sanch. de Matrimon. lib. 3. disput. 29. num. 8 Benedict. Ægid. in repet. l. vnica, C. de sacrosanctis Ecclesijs part. 3. §. 1. num. 14. Moneta de decimis cap. 9. quæs. 5. num. 158. Et ideò †
32 delictum commissum in Cœmeterio, aut Ecclesiæ vestibulo, non est commissum in Ecclesia, vt resoluit Cald. Pereira quæst forens. lib. 1. q. 3. n. 8.

Quando verò Cœmeterium Ecclesiæ pollutæ
35 contiguum non est, tunc polluta Ecclesia, illud pollutum non censetur, quia accessorium Ecclesiæ tunc non est, nec censetur esse, vt habetur in dict. cap. vnic. & tenent Doctores ibi, & cæteri supra citati. Si autem duo Cœmeteria sint contigua, interueniente tamen pariete, cum censeantur duo, vno violato, aut polluto, non perinde aliud est pollutum, etiamsi porta esset in pariete, per quam ab vno ad aliud fiat transitus. Ita Syluest. verb. Cœmeterium 2. quæst. 2. num. 5. Azor. dict. cap. 9. quæs. 3. Mar. Alter. dict. disp. 3. cap. 2. vers. postulabis, Fr. Ludou. Miranda dict. art. 2. in fine. Vgolin. dict. §. 6. vers. excipitur tamen il 2. vbi in vers. seq. resoluit, si in porta, per quam ab vno ad aliud fit transitus, fuerit humani sanguinis, vel seminis effusio, vtrumque pollutum esse, si porta in pariete extructa gratia vtriusque facta videretur. Sed vltra distinctionem, quam afferunt Gemin. in dict. cap. vnic. num. 6. & ibi Anchar. vers. quintò nota, & Franch. in fine, respondet Mar. Alter. dict. cap. 2. vers. hac difficultas, quòd si paries communis, in quo est porta, æqualiter extructus est in solo vtriusque Cœmeterij, ita vt dimidia pars pertineat ad vnum Cœmeterium, dimidia ad aliud, tunc si pollutio in vna parte contingat, illud tantum Cœmeterium erit violatum: si autem in vtraque parte fiat, vtrumque polluitur; si verò paries, & porta pertinent ad vnum Cœmeterium solum, non ad aliud, tunc illud solum Cœmeterium polluitur. Si verò cœmeterium ab Episcopo benedictum, non sit Ecclesiæ contiguum, sed de per se reputabitur locus sacer, & licet polluta Ecclesia, cui est proximum, illud non polluatur, polluitur tamen si in eo copula illicita, aut sanguinis iniuriosa effusio habeatur, prout resoluunt Nauar. in man. cap. 16. num. 5. vers. interrogatus autem, Henriq. in summ. lib. 5. de Pœnit. cap. 6 §. 5. in commento lit. H, Sanch. de Matrim. lib. 9. disput. 15. num. 40. Fagundez in quinque Ecclesiæ præcepta part. 2. lib. 5. cap. 14. num. 51.

Cœmeterium quoque reconciliatur ea ratione 34
qua Ecclesia: nam si per Episcopum solenniter consecratum sit, eo polluto, per Episcopum reconciliari debet aqua solenniter cum vino, & cinere per eum benedicta, cap. consuluisti, de consecr. Eccles. Si verò ab Episcopo non est solenniter benedictum, sed tantum ad sepeliendum destinatum, per Parochum Sacerdotem poterit aqua exorcizata reconciliari: vbi verò pollutum est Cœmeterium non per se, sed ob Ecclesiam pollutam ei contiguam, reconciliata Ecclesia, erit reconciliatum & ipsum Cœmeterium, & ita tenent Doctores omnes in dict. cap. vnic. & resoluunt Azor. dict. cap. 6 quæs. 4. Vgolin. dict. cap. 29. §. 8. num. 4. & 5. vbi num. 6. subdit quòd sumptibus eius, qui Ecclesiam polluit, illa reconcilianda est, & in eius defectu Episcopus soluet, & si non adsit, populus, & Parochus subministrabunt sumptus, seruata in hoc consuetudine, vel statuto, si quod adsit.

Ad Episcopos de Iure spectat Calices, ac Patenas 35
quorum altero Christi Domini sanguis continetur, altero Corpus consecratur, consecrare, id quod fit sacro Chrismate in exteriori superficie adhibito, vt de Calice habetur in cap. vnic. § vngitur præterea, de sacra vnctione, vide Barthol. ab Angelo dialog. 5. de Missa, §. 271. & 335. Llmas in summa methodi part. 3. cap. 5. §. 16. Vgolin. de potest. Episcopi cap. 31. num. 1. Henriq. dict. lib. 9. c. 28. §. 2. Azor dict. part. 2. lib. 9. cap. 7. quæs. 1. Iacob. de Graffiis dict. lib. 2. cap. 45. num. 4. Durand. in rationali diuinorum l. 1. c. 8. num. 13. cum seq. Homobon. de examine Ecclesiast. tract. 32. cap. 7. quæst. 18. resol. 4 Fagundez in quinque Ecclesiæ præcepta p. 1. lib. 3. cap. 21. num. 4. quæ quidem Calicis, & Patenæ benedictio cum sit Ordinis Episcopalis, vt dicit Sbroa de officio Vicarij lib. 2. quæst. 7. num. 8. non potest fieri per simplicem Sacerdotem, Fr. Emman. quæst. Regul. tom. 3. q. 19. art. 1.

Potest tamen hanc consecrationem Calicis, & 36
Patenæ

Patenæ Summus Pont. simplici Sacerdoti committere ex causa, vt docent Syluest. *verb. consecratio* 2, *q*.8. Suar. *tom*.3. *in* 3 *p. disp*.81. *sect*.5 *vers. tertiò additur*, Fagundez *d. cap*. 21. *n*.14. Megal. *in suo promptuario Theolog. moral. verb. Abbas, num*.18. *& verb. Calix, n*. 3. me citato *in hoc loco* Nouar. *in Lucerna Regular. verb. benedicere, n*.5. Vnde Innocent VIII. priuilegio suo edito *anno Dominicæ Incarnationis* 1489. ad petitionem Ioannis Abbatis Cisterciensis concessit illi, & quatuor primis Coabbatibus eius, tunc, & pro tempore existentibus, vt de cætero perpetuis futuris téporibus quæcumque vestimenta, ac ornamenta Ecclesiastica, Corporalia, vasculaque ad reponendam sacram Eucharistiam, in locis, & domibus dicti Ordinis benedicere, & Calices consecrare tam de dicto Ordine, quàm si ad eos aliunde nonnunquam deferantur, valeant, & possint, refert Fr. Ludou. Miranda *in man. Prælator. tom*.2. *q*.41. *a*.4. vbi etiam aduertit prædicto priuilegio perfrui non posse alias Religiones priuilegium etiam habentes communicationis, tangit Portel. *in dubiis Regularibus verb. Abbas num*.3. vbi *num*.4. cum Henriq. *in sum. lib*.9. *c*.28. §.2. *litt. H*, ait quod Patres Societatis Iesu in Indiis consecrant Calices. Ex quibus colligitur non bene dixisse glos. *in Clem. attenzentes, de statu Relig*. dum habet secluso priuilegio aliquo, de Iure benedictionem Calicis & Patenæ spectare ad Abbates, qui Baculo Pastorali vtuntur, cuius tamen contrarium optimo iure defendunt Gemin. *in cap. Abbates, de priuil. in* 6. & Syluest. *verb. Calix num*.1. quos refert, & sequitur Fagundez *d. cap*.21. *n*.14. nam hoc illis ex priuilegio solùm competere posse obseruant Azor. *inst it. moral. p*.1. *lib*.10. *c*.18 *quæst*.2. Fr. Emman. *d. tom*.1. *q*.36. *art*.6. Suar. *tom*.4. *de Relig. tr*.8. *lib*.2. *c. vlt. à n*.1. Lezana *in sum. c*.18. *n*.58.

37 Calix, & Patena non solùm consecrationem amittunt si notabiliter frangantur, ita vt non possint inseruire ad vsum præfixum, & constitutum, vt bene docent Vasq. 3. *part. d. sp*.233. *cap*.4. *num*.34. S. Thom. 3. *part. quæst*.83. *a*.3 *ad* 6. Bellarm. *lib*.2. *Missa cap*.14. Fagundez *dict. cap*.21. *num*. 16. obseruantes quòd tunc dicetur Patena notabiliter fracta, quando Hostiam capere non potuerit, & Calix etiā quando in eo commodè sanguis Christi consecrari non

38 possit. Verùm etiam, † quando hæc vasa deaurata sunt, & vsu aurum amittunt, & iterum postea deaurantur quoad illam superficiem, quæ tangit corpus, & sanguinem Christi, consequenter opus est noua consecratione ex eo, quia consecratio Calicis, & Patenæ fit præcipuè propter contactum corporis, & sanguinis, posita autem noua deauratione contactus non potest fieri in parte consecrata, cum aurum additum consecratum non sit. Ita Syluest. Angel. Armil. & Tabien. *verb. Calix*, quos refert, & sequitur Barthol. ab Angelo *dialog*.5. *de Missa* §.324. Azor. *instit. moral. part*.1. *lib*.10. *c*.28. *quæst*.4. *& part*.2. *lib*.9. *cap*.7. *quæst*.3. Durand. *dict. lib*.1. *cap*.6. *num*. 35. Fr. Emman. *in summ. tom*.1. *cap*.249. *n*.21. Suar. *tom*.3. *disp*. 81. *sect*.3. *col*.3. *vers. solet verò*. Reginald. *in praxi fori pœnitentialis lib*.19. *n*. 199. Vgolin. *de potest. Episcop. cap*.31. *num*. 3. *vers*.2. Fagundez *d. cap*.21. *num*. 24. Quidquid contrarium teneant Emmanuel Sà *verb. Calix*, Selu. *de benefic. p*.1. *quæst*.5. *num*.99. & Coninch. *de Sacrament. quæst*.83. *art*.3. *dub*.3. *n*.246. Layman. *in Theolog. morali lib*.5. *tract*.5. *cap*.6. *num*.7. Diana *moral. resol. p*.2. *tract*.1. *miscel. resol*.3. Nec pro illis facit, quod Calix consecratus non amittit consecrationem amissione deaurationis, ex quo videbatur non indigere noua consecratione interueniente noua deauratione, cùm principalis pars videatur trahere ad se accessorium: quia respondetur aurum Calicis non solùm esse consecratum secundum se, verùm etiam totus Calix per modum vnius, & ita adueniente noua deauratione constat aurum, quod de nouo additum fuit, non esse consecratum, & consequenter indigere noua consecratione. Neque dici potest consecrationem Calicis consecrati redundare in aurum de nouo additum tanquam in accessorium, & minus principale: respondetur enim principale in hac materia non esse expectandum ex quantitate materiæ, sed potius ex vsu rei consecratæ, ita vt illud censeatur principale, quod proximè fuit institutum ad continendum & tangendum Corpus, & Sanguinem Christi, quod præcipuè fit à parte deaurata, vt tenent Suar. Vasq. Reginald Coninch, & alij apud Bartholom. ab Angelo *citatis locis*. Nec etiā obstat si aliquis dicat eodem modo formam consecrationis Ecclesiæ consecratæ perire, eo ipso, quo parietes dealbantur, aut picturis ornantur; quia respondetur magnam esse differentiam; nam Calix Vnctione Chrismatis in exteriori superficie adhibita consecratur, Ecclesiæ vero consecratio inest in crusta parietis, quæ non perditur si paries dealbetur.

Consecratio Calicis non amittitur per aliquos 39 ictus à fabro inflictos, vt tenent Armill. *in verbo Calix num*.4. Barthol. ab Angelo *dialog*. 5. *de Missa* §. 323. Azor. *part*.1. *lib*.10. *cap*.28. *quæst*.5. † Nec etiam 40 amittitur quoties separatio fit absque fractione, vt accidit in Calice torneatili, cuius partes separantur absque fractione, quicquid aliqui contrarium teneant: secus tamen dicendum si cuppæ separatio fiat cum fractione, quia Calix in tali euentu amittit suam figuram, & non est aptus ad vsum, ad quem fuerat factus: tum quia sicut altare, si remoueatur à tabula consecrata, amittit consecrationem, ita eandem amittit Calix si à pede cuppa separaretur. Ita Henriq. *lib*.9. *cap* 28. *num*.2. *litt. H*, Barthol. ab Angelo *d. dial*.5. *de Missa*, §.326. Reginald. *d. lib*.29. *num*.200. Suar. *disput*.81. *sect*.7. *vers. rursus inquiri potest*, Nugn. *quæst*.83. *art*.3. *dub*.4. & Coninch *ibid. dub*.3. *n*.248. Azor. *d. part*.2. *lib* 9. *cap*.7. *quæst*.7. vbi se remittit ad dicta *part*.1. *lib*. 10. *c*.28. *q*.7. Fagundez *d. cap*.21. *n*.17.

Vasculum, seu pyxis, in qua seruatur sanctissi- 41 mum Eucharistiæ Sacramentum, debet esse consecrata, præcipuè si postulet loci consuetudo, vt tenent Suar. *disp*. 89. *sect*. 3. *ad fin*. Reginald. *d. lib*. 19. *num*.201. quamuis contrarium asserant Vasq. *d. c*.4. *n*.36. Nugn. *q*.83. *a*.3. *dub*.4. Coninch *ibid. num*.245. Henriq. *lib*.9. *de Missa, cap*.28. §... *lit. O*, Fagundez *d. lib*.3. *c*.22. *n*.14.

Vestes sacræ, vt amictus, alba, cingulum, mani- 42 pulum, stola, & casula ab Episcopo benedici debent, vt Doctores communiter concludunt, ita vt simplices Sacerdotes illas benedicere non possint, ita Vgolin. *cap*.32. *num*.4. nec ex ipsius Episcopi delegatione, vt *ibi* probat *num*.6. & ita sibi responsum fuisse in *Sacra Rituum Congreg*. testatur Posseuin. *de Officio Curati cap*.2. *num*. 37. & me citato *in hoc loco* Homobon. *d. resolut*.4. & † qualiter benedicantur in- 43 uenies in libro Pontificalium, quarum significationem, qui scire cupit, perpendat Orationes, quæ recitantur in singularum vestium indumento, de qua re vide Pinell. *de Missæ sacrificio*, *cap*. 14. Iacob. de Graffiis *in decis. aureis lib*.2. *cap*.41. *part*.1. Valent. *tom*.4. *disp*.6. *quæst*.11. *puncto* 3. Fr. Emmanuel. *in sum. tom*.1. *cap*.249. *num*.12. Suar. *tom*.4. *disp*.82. *sect*.2. *&* 3. Nugn. *quæst*.83. *art*.3. *dub. vltim. &* Coninch. *ibi, num*.250. Barthol. ab Angelo *d. dialog* 5. §. 258. *cum seqq*. Chamerot. *de Eucharist. c*.8. *dub*.10. Bonacin. *de*

Oo 4 *Sacram.*

Sacram.disp.8 quæst.unica puncto 5.num.43.cum seqq. Azor.*d.part.1.lib.10.cap.38.quæs.8. cum seqq.* Si cingulum ita frangatur, vt reliqua pars non sufficiat ad cingendum Sacerdotem, amitteret benedictionem, secus si longior pars adhuc sufficeret ad cingendum. Ita Coninch *de Sacram.quæst.83.a.3.dub.3. num.25.* Molfes.*in sum.tom.1.tract.3.cap.12.n.52.* Diana *moral.resol.p.2.tract.1.miscel.resol.4.*

44 Prælati Regulares, Generales, & Prouinciales, quin verò Custodes, & Guardiani, siue Priores, & quicunque alij in aliis Religionibus illis correspondentes, bene possunt benedicere omnia Ecclesiastica paramenta, siue ornamenta ex concessione Leonis X. relata *in compendio Medic.verb.benedicere Ecclesiastica,§.14.* vbi dicitur, quòd supradictus Leo X. concessit Generalibus, & Prouincialibus, ac Custodibus, necnon & Guardianis Fratrum Minorum Obseruantiæ pro tempore existentibus, vt omnia, & singula eiusdem Ordinis, & Obseruantiæ Ecclesias, Cœmeteria, Capitula, & Oratoria, vbicumque existentia, tam recepta, quam recipienda, ac paramenta, & ornamenta, & alia quæcunque ad diuinum cultum, & vsum Fratrum necessaria, in quibus Chrisma non interuenit, pro eorundem Fratrum vsu tantum solemni benedictione valeant benedicere, quo priuilegio perfruuntur omnes alij Ordines, qui priuilegium habent communicationis, & refert Fr. Ludou. Miranda *in manuali Prælatorum tom.2.quæst.40.art.1.concl.1.* vbi *conclus.2.* resoluit simplices Sacerdotes, præcipuè Ordinis Minorum, & qui non fuerint Prælati, non posse Ecclesiastica ornamenta, & paramenta benedicere, & *art.5. conclus.1.* asserit certissimum esse quòd Prælati Generales, & Prouinciales, & similes Prælati, qui in aliis Religionibus eisdem correspondent, & etiam Guardiani, & Priores Conuentuales, aliique Prælati locales benedicere possunt Corporalia ex priuilegiis à Summis Pontificibus illis concessis. Specialiter tamen per Greg. IX. prout refertur *in compendio verb.benedicere Ecclesiastica§.1.* concessum est, quòd minores Fratres Presbyteri in terris infidelium existentes possunt benedicere non solùm vestes Sacerdotales, verumetiam, & Altaris pallia, & Corporalia, cum necesse eis fuerit, vbi Catholicorum Episcoporum copia nō habetur. Aduertēdū tamen quod huiusmodi Prælati Regulares Ecclesiastica paramenta, & prædicta ornamenta pro suorum Fratrum vsu tantum solemni benedictione valent benedicere, vt constat ex cōcessione Leonis X. illis facta, de qua supra, ex qua colligitur minimè hoc sibi concedi pro aliis. Tamburin.*de Iure Abbatum tom.1.disp.22.q.2.num 2.* vbi intelligit seclusa consuetudine, Barthol. Gauant. in *comment.ad rub.Missal.tom.1.p.4.tit.19.num.21.* vbi adducit decretum *S.Cong.Rituum 24. Augusti* 1609. & *n.25.* in noua edit. subdit *eandem S. Cong. die.18. Aug.* 1619. prorogasse contrariam consuetudinem, Lezana *in summ.quæst.Regul.c.18.n.57* Quicquid dicant Collector priuilegiorum Ordinis D. Hieronymi, & Alphonsus à Vera Cruce, quos refert, & sequitur Fr. Emman.*quæst.reg.tom.1.q.19.art.1.* Laurent de Peirinis *ad constit.Iulij II§.19.n.44.*

45 Verùm huiusmodi vestes amittunt, vt sic loquar, benedictionem, & noua indigent, quando ita franguntur, vt non sint aptæ ad vsum, ad quem fuerant destinatæ, aut non amplius priorem retineant figuram: ex quo verius est, Albam non indigere noua benedictione, si ad eam reficiendam aliqua adiungantur, quorum additione remanet adhuc prior figura, etiamsi quæ adduntur, non sint benedicta; accessorium enim sequitur principale, è contra tamen desinit esse benedicta, si ex ipsa abscindatur manica, quamuis illi postea eadem manica assuatur; nam per accessionem manicæ ita perfringitur, vt non sit apta ad vsum, ad quem fuerat destinata, nec amplius retinet priorem figuram. Ita Armil. *verb. benedicere, num.3.* Angel.*verb.benedictio, num.3.* Bartholom. ab Angelo *d.dialog.5.§.265.* & ob hanc rationem stola facta de planeta benedicta, debet iterum benedici, quia ad ipsam est data particularis benedictio, & est mutata forma, quæ dabat esse rei: ita Fusc. *de visit. lib 1.cap.53.n.15.* Vgolin. *d. cap.32.§.1. num.6.* vbi etiam resoluit, quod si huiusmodi vestes breuiores factæ sint, modo formam non mutent, benedicendas iterum non esse, & in fine dicit, quod si vti illis ad Diuina non possumus, igne comburendæ erunt, ne ad profanos vsus transferantur.

Campanas quoque benedicit, & Chrismate vngit 46
Episcopus, vt scribunt Durand. *in rationali diuinorum, lib.1.c.4* Durant.*de ritibus Ecclesiæ lib.1. c.25.* Vgolin.*de potest.Episcopi cap.31.§.1. num.5.* Camill. Barcell.*de præstantia Regis Cathol.c.78 n.14.* latè Cæsar Baron. *annal. Ecclesiæ tom.10.pag.810.* latissimè Angel. Roccha *in speciali tractat.de campanis,c.5.de campanarum consecrat.* vbi etiam tradit formam, & verba consecrationis; Marc. Anton. *var. resol. lib.5. resol.12.casu 3.* vbi etiam resoluit Abbates non posse benedicere campanas, quia hæc benedictio videtur esse Ordinis Episcopalis ratione inunctionis olei sacri. † Benedicuntur huiusmodi campanæ, ait Con- 47
cil. Coloniense *tit de constit. & consuetudinibus,c.54.* vt vocetur populus ad conueniendum in Templis, & Clerus ad enuntiandas Dei laudes, & vt fideles omnes inuitentur ad preces, & deuotionem, cuius institutionis meminit liber Romani Ordinis relatus *in cap.1. de officio Custodis*, vbi campanæ appellantur signa, quia in eum finem pulsantur, vt sint signa temporis quo Clerici ad diuinas horas recitandas, & fideles ad interessendum Sacris, debent conuenire, consonat text. *in cap. solent, de consecr. dist.1. & in cap. 2. de officio cust.* cum aliis adductis per Steph. Costa *in cap.alma,§.aduertimus,num.10. de sentent. excommunic.lib.6.* † Ait deinde Coloniense Concilium 48
institutas esse, vt timeant Dæmones, eóque sonitu territi discedant, & vt repellantur procul hostiles exercitus, & vt fragor grandinum, procellæ turbinum, impetus tempestatum, & fulgurum, infesta tonitrua, & ventorum flamina suspendantur, spiritus procellarum, & aereæ tempestates prosternantur, vt asserit Fusch.*de visitat.lib.1.cap. 4.num.7.* & latissimè post alios nouiores Martin. Delrius *disquisit. magic. lib 6.cap.3. quæst.3 ad fin.lit.F.* Finsfeld. *in conf.ss. malefic. post. conclus. fin. dub.6.* Thom.Bossi.*d.signis Eccles. lib.2.* Emman. de Cerda *in libro dos pos de Man part.1. cap.6. fol.155.* nouissimè Torreblanca *in practicab.Iuris spirit.lib.12.cap.57.num.97.* Aduertit tamen Seraphin. *decis.123.* quòd licèt campanæ sint benedictæ, non prohibentur retineri, & vti pro seruitiis etiam prophanis, dummodo non impediatur cultus diuinus. Verùm *sacra Congreg. negotiis Episcop. & Regul. proposita de anno* 1581. censuit campanas consecratas etiam in turri profana existentes nullatenus vsui profano inseruire debere, etiamsi in hunc vsum à sæcularibus fabricatæ prætenderentur. Et quod potest Episcopus prohibere ne campanæ pulsentur, si non sint benedictæ, censuit *S. Congreg.R.t.in Aprutinn 5.Iulij* 1614.

Hinc colligitur campanas non baptizari Baptis- 49
mo, quo peccata remittuntur, vt nobis obiiciunt Caluinistæ, sed benedici optimis quidem rationibus, quas late prosequuntur Martin. Delrius *vbi proximè,*

xime, Durant. *d.c.* 2 2.*num.*6. Torreblanca *d.lib.* 12. *cap.*27. *n.* 98. Deinde non desunt, qui effectus prædictos campanarum tribuant naturali virtuti sonitus illarum, quasi eo attenuetur aër, & dissipentur turbinum, & tempestatum impetus, ac procellarum spiritus, vt voluit Petr. Mess. *in sua sylua lib.* 2. *c.* 20. Quod gratis dictum iudico: nam prædicti effectus tribuuntur benedictioni, seu consecrationi, sic diuino iussu, seu beneficio operante, vt de aqua benedicta diximus infrà *alleg.*28.*num.*58.*cum seqq.* si tamen hæc irrident hæretici, irrideant, ait Durant. *d.ca.*21. *num.*4. & Deum ipsum, qui *Numer.* 10. ait, *plangetis, vlulantibus tubis, & erit recordatio vestri corã Domino Deo vestro, vt eruamini de manibus inimicorũ vestrorũ.*

50 Cùm prædictæ campanæ ex principali ipsarum institutione institutæ dicantur, vt vocetur populus ad conueniendum in Templis, & Clerus ad annunciandas Dei laudes, ex cessante ratione meritò constitutum est ne tempore interdicti illa pulsentur, vt probat text. *cap. alma,* §. *adiu imus, de sent. excomm.* & benè tradit Stephan. Costa *ibi num.* 12. & Couar. *p.*1.§.4.*n.*5.*vers.*13. & post eum, & Nauar. Vgolin. & Henriq. prosequitur latissimè Sayr. *de censuris lib.* 5. *c.*9.*à princip.* quibus adde, quæ breuiter resoluit Auila *eod. tract. part.*5.*disp.*4.*sect.*2. *dub.*8. & latiùs Suar. *eod. tract. disp.*34.*sect.*1.*n.*15.*cum seq.* Fusc. *d.c.*14.*n.*12. Angel. Rocca *d. tract. de campan. cap.* 25. cum quibus prosequere ad omnia, quæ in hac materia occurri possunt, & vltra omnes latissimè Mar. Alter. *de censur. tom.* 1. *disput.*5.*cap.*2. *vers. tertia conditio,* Borrel. *d.c.*78.*n.* 11.*&* 15.*cum seqq.*

51 Episcopus benedicit Abbates, Abbatissas, & Moniales, & dat illis velum consecrationis, vt probant text. *in cap. deuotis* 20.*q.*1. *cap.*1. *de supp. neglig. Prælat.* Sbroz. *de Vicario Episcopi, lib.*2.*quæst.*8. *num.*1. Hieron. Roder. *in compend. quæst. Regul. resol.*32. *n.*1. Benedict. Bommathæus *de modo consecrandi Virgines, cap.*4.*num.*1. me citato *in hoc loco* Tambur. *de iure Abbatissar. disp.*27.*quæst.*5. Azor. *instit. moral. p.*1. *lib.*12.*ca.*20.*quæst.*6. nouissimè Marcel Vulpe *in praxi iudiciali fori Eccles. cap.*4.*num.*7. Vgolin. *de potest. Episcopi, cap.*31. §.2. *num.*1. vbi etiam cum Nauar. *cons.*1.*de Sacram. non iteran.* concludit hanc benedictionem iterari non posse, quod etiam tenent Azor. *d. part.*1.*lib.*13.*cap.*10.*quæst.*4. Tambur. *d. disp.*27.*q.*8. & Ludouic. Miranda *loco infrà citando, quæst.*7.*art.*7. *concl.*2.*in fine*; nihilque pro hac benedictione recipere debet, alioquin simoniam committeret, *c. sicut certa, de simonia,* refert me citato *in hoc loco* Marcel. Vulpe *d.c.*4.*num.*7.

52 Ex benedictione Episcopi consequitur Abbas, vt possit conferre minores Ordines, *cap. quoniam* 69. *dist. cap. cum contingat, de ætate & qualit. Clem. attendentes,* iuncta gloss. *verb. benedici, de statu monachor.*

53 Angel *verb. Abbas, n.*4. † Debet autem benedictio huiusmodi dari illis diebus, quibus minores Ordines conferri possunt, gloss. *in d. Clem. attendentes, verb. benedici,* & sic Dominico die, & intra Missarum solẽnia, vt de Virginum benedictione agentes resoluunt Salzed. *ad Bernard. c.*26.*vers. virginum,* Piscara *in praxi cerem. lib* 2.*c.*7.*n.*1. Tamburin. *de iure Abbatissar. disp.*27.*q.*6.*vers. Piscara.* Quæ quidem benedictio, sine aliquo examine danda est, Innoc. *in d. cap.*1. *de suppl. negl. Prælat.* nisi quod fidei professionem emittere benedicendus obligatur, cæremoniæ videndæ

54 in Pontificali. † Si Episcopus tertiò requisitus benedicere sine causa renuerit, posset ipse Abbas, non expectata benedictione, officium administrare, & Ordines conferre, sed hoc in odium temeritatis Episcopi sine causa denegantis benedictionem Papa concedit Abbatibus, non quòd benedictio prædictum effectum non operetur, *dict. c.* 1. *de supp. neglig. prælat.* Et † est Ordinis Episcopalis, & non potest delegari non habenti illum Ordinem, vt firmat 55
Sbroz *d.q.* 8. *n.* 2. hinc asserens Vicarium, qui non est Episcopus, huiusmodi benedictionem elargiri non posse.

Non tamen poterit Episcopus intrare claustra 56
Monialium pro consecratione, seu benedictione sororum, nec pro ipsarum confirmatione, iuxta Concil. Trident. *decretum sess.* 25.*de Regularibus c.*5. *vers. ingredi autem,* vbi strictè præcipitur, vt nullus Monialium Monasteria ingrediatur, nisi in casibus necessitatis, & hic, de quo agitur, necessarius non est, cùm possit Episcopus consecrare, benedicere, aut etiam confirmare Moniales, seruata, & non violata ipsarum clausura, consecrando, benedicendo, vel confirmando ipsas per fenestram deputatam ad imponendum eisdem velum. Ita Fr. Ludou. Miranda *in manu. Prælat. post tom.*2.*in tract. de sacris Monialib. q.* 2. *art.* 14. Et † licèt secundùm Canones non pos- 57
sint consecrari Virgines Moniales, nisi attigerint vigesimumquintum annum, vt *in c. placuit, & in capit. Virgines* 20. *quæst.* 1. nihilominus de vniuersali consuetudine possunt consecrari ante vigesimumquintum annum. Ita Mar. Antonin. *var. resol. lib.* 1. *resolut. vlt. casu* 14 Censuit tamen *sacra Congreg.* Moniales Virgines, quas solas consecrari fas est, ante vigesimumquintum annum completum, non esse consecrandas, vt refert Armendar. *in addit. ad recopil. legum Nauarræ lib.*1.*tit.*20.*l.*1.*de ætatib. n.*2.
†Consuetudo verò benedicendi Virgines non am- 58
plius est in vsu, & eam leuandam esse, si alicubi adhuc vigeret, respondit *sacra Congreg. Episcoporum & Regularium causis præposita, Patriarcha Venet.* 5. *Decembris* 1597 teste Piasec. *in praxi noua Episcop. p.* 1. *p.*1.*n.*3.*vers. Virgines.*

Similiter, & Abbatissæ benedicuntur, *d. Clem. at-* 59
tendẽtes, minores annis quadraginta, & quæ per octo ante professæ non fuerint, eligi, & benedici in Abbatissas prohibentur, Concil. Trident. *sess.*25.*de Regularib. c.* 7. de cuius materia Fr. Emman. *quæst. reg. tom.*1.*quæst.*15.*art.*3. Zerola *in praxi Episcop. part.*1. *verb. Abbatissa* §.1.*pag.*26. Azor. *d.p.* 1. *lib.*13.*c.*10. *quæst.*1. Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib.* 30. *tract.*3.*n.*166 Franc. Leo *in thesauro fori Eccles. p.*2. *c.*1.*à num.* 45. Armendar. *in addit. ad recopilat. legum Nauarræ lib.*1.*tit.*20.*l.*1.*de ætatib. n.*19. Circa quam ætatem non posse Episcopum dispensare refert decisum Armendar. *ad d. lib.*1.*tit.* 18. *l.* 7 *de Episcop. n.* 102. & in terminis resoluit Nicol. Grac. *de benefic. part.*7. *c.* 4. *num.*71. vbi etiam asserit prædictos quadraginta annos debere esse completos. † Abbatissa 60
temporalis (illa scilicet, quæ nonnisi ad triennium eligitur, ex ordinatione Gregor. XIII. *de an.*1583. *die* 1. *Ianu.*) non est iure benedicenda, nisi Sancta Sedes Apostolica aliud statuat expressè, vel seruet contrarium, Nauar. *cons.*4.*de Regul. in antiq. & cons.*1. *de statu monach. in nouis,* Quaranta *in summa Bullarij verb. Abbatiss. in fine,* Piasec. *dict. cap.*2. *numer.*3. Franc. Ludouic. Miranda *in man. Prælator. in fine tom.* 2. *tractat. de sacris Monialibus quæst.*7.*art.*7.*conclus. vnic.*

Quæri opportunè potest, an Episcopus non con- 61
tritus consecrans Ecclesias, Calices, Virgines, conficiens Chrisma, benedicens vestes, & similia, peccet mortaliter? In qua quæstione Medina *in C. de pœnit. tract.* 1. *q.* 6. dicit peccare mortaliter Episcopum, qui conficit Chrisma, benedicit oleum, aut consecrat Ecclesiam in peccato mortali; quia istæ actiones

actiones videntur graues, & duæ priores videntur quodammodo Sacramentales, quatenus per eas sacratur materia Sacramenti. Verùm cessante scandalo contrariam opinionem, vt veriorem, & æquiorem teneo cum Suar. *in 3.p. D.Thomæ q.64. art.10. disp.16.sect.3.* quem refert Marc.Anton.Genuens. *in*
62 *man.Pastorum,cap.63.num.2* vbi *n.3.* resoluit † Episcopum excommunicatum suspensum, vel interdictum consecrantem Ecclesias, Altaria,&benedicentem mappas, ac vestes esse irregularem, me citato *in hoc loco* Homobon.*d.resol.4.*

63 Episcopus etiam benedictionem solemnem dare potest, vt notat glos. *verb.solemne in cap. Abbates, de priuileg.lib.6.* Durand. *in ration. diuin. lib.4. cap.59. num.7.* Vgolin. *d.cap 31.§.2.num.1.* dummodo faciat in sua diœcesi; in aliena enim Pontificalia exercere non potest, vt suprà latè diximus: quia benedicere populo competit Episcopo ratione dignitatis & iurisdictionis, *cap. ministrare 16.q 6. cap.conuenit, de consec.dist.5.* Stephan.Gratian. *Atur: hic decis.29.n.8.* Hæc benedictio solemnis ab Episcopo datur in fine diuinorum Officiorum, his verbis. *Sit nomen Domini benedictum*, vt habetur in Pontificali, & etiam simplex benedictio ab eo dari potest suis populis in itineribus, eundo per suam diœcesim, Vgolin. *dict.loco num.2.*

64 Verùm alij tenent posse Episcopum celebrantem priuatè in diœcesi aliena, (prout posse sine licentia Ordinarij tenent Zerol. *p.1. verb. Episcopus,n.35.* Alzed. *d.c.13. n.10.& 88.*) vti benedictione Episcopali, cum verbis, *Sit nomen Domini benedictum*, cùm illa sit potius Ordinis, quam iurisdictionis; tum quia si conceditur Episcopo celebrare in Ecclesia aliena à iure, absque licentia Ordinarij, ita concedi etiam debet benedictio Episcopalis, tanquam accessorium, & consequens ad illam celebrationem, per cap. *cui licet,&* ibi glos *de regu. iuris in 6.* Ita resoluunt Piasec. *in praxi non. Episcop.part.1.c. 2.n.3. vers.benedicit,* Zerol. *in simili praxi p.1. verb. Episcopus.num.35.* Fer.Emman. *in sum.tom. 4.c. 67. num.2.* Alzed. me citato *in hoc loco d. p 1. c. 1. num. 11. & numer. 89.* & fuisse conclusum Neapoli in quodam Collegio habito circa hoc coram aliquibus RR. Prælatis asserit Aloys. Ricc. *in praxi aurea resol.203. num.5.*

65 Vnde nullam pœnam censeo incurrere Episcopum, qui transiens per alienam diœcesim rogatus à personis deuotis illas benedicit sine solemnitate, absque animo exercendi iurisdictionem, vt post Ancharan.& Suar. attestatur Marc. Anton. Genuens. *in manuali Pastorum c. 63. num.4.* Quamuis consulerem ne Episcopus extra diœcesim benedictionem simplicem itinerando det, quia ita fieri debere tenent Stephan.Gratian. *discept.forens. c. 467.num. 58. tom.3.* Vgolin. *de Officio Episcopi part. 2.c. 32. §. 2. num.2.* Hieron.Venero *in examine Episcop.lib.4.c.17. num.19.* quos refert, & sequitur Alzed. *d. p.1. c. 13. num.91.*

66 Presbyter autem, nec quidem simplicem benedictionem Episcopo præsente sine ipsius consensu dare potest, *c.cùm ad celebrandas*, iuncta glos. *de consecration.dist.1.glos.verb.solemnitatem, in d.c. Abbates, de priuileg.lib.6.*

67 Abbas habens iurisdictionem quasi Episcopalem potest solemnem benedictionem populo impertiri in Ecclesiis ad ipsum pleno iure pertinentibus post Missarum Sacrificia perfecta & absoluta, post Vespertinas preces, aut Matutinas decantatas, non autem alibi publicè, aut per vias, aut Ciuitates, aut Villas, nisi ex priuilegio speciali hanc potestatem sit consequutus. Ita probatur *in c. Abbates, de priuil. in 6.* Fr.Emman. *quæst reg.tom.1.quæst.18.art.1.* Azor. *d.lib.12.c.20.q.7.* Piasec *in praxi nou. Episcop.dict.c.1. in fine.*

Præsente Legato de latere non potest Episcopus 68 in sua diœcesi benedicere populum, & deferre vestes, scilicet Mozzetam significantem iurisdictionem illius ordinariam; quia in præsentia maioris deponetur potestas reuerentialis minoris, licèt contentiosa non amittatur, latè Stephan.Gratian. *decis. 29.à num.1.* vbi *num. 4.* quòd deferre caudam non denotat superioritatem, & *num.7.* quòd Episcopi, assistentibus Cardinalibus, non portant Rochetum saltem discoopertum, & *n.14.* quòd sufficit præsentia in loco.

Allegatio XXVIII.

Episcopus pollutas Ecclesias quando reconciliare debeat.

Summarium.

1 *Doctores referuntur agentes de casibus in quibus Ecclesia polluitur.*
2 *Homicidium voluntarium, & iniuriosum intra Ecclesiam patratum eam polluit.*
3 *Inuoluntarium homicidium contingens præter opinionem, & casu fortuito non polluit Ecclesiam.*
4 *Furore captus non consentit ex defectu voluntatis, nec pœnam meretur.*
5 *Ebrius si homicidium patrauerit intra Ecclesiam, quia non multum distat à furioso, illam nō polluit.*
6 *Si quis sciens, se ebrietatis tempore, & viri furore captum solitum esse hominem occidere, si occidat, non erit immunis à pœna.*
7 *Ebrius occidendo tunc Ecclesiam non polluit, quādo verè ebrius est, & ebrietatis furore extra se positus.*
8 *Ebrietas nunquam præsumitur, nisi probetur per indicia, & coniecturas apparentes.*
9 *Doctores citantur agentes de ebrietate, & quibus pœnis ebrij sint plectendi.*
10 *Ebrietas damnabile, & graue vitium.*
11 *Solitus inebriari sacris Ordinibus insigniri non potest.*
12 *Clericis ne ad potus æquales bibant, prohibetur.*
13 *Dormiens inter somniando si intra Ecclesiam aliquem occidat, quia furioso æquiparatur, Ecclesiam non polluit, & à pœna homicidij excusatur.*
14 L. si seruus, §. fornarius, ff. ad l. Aquiliam, *declaratur.*
15 *Ecclesia an polluta censeri debeat per homicidium casuale volitum in sua causa, quia aliquis dabat operam rei illicitæ, disputatur.*
16 *Ecclesia non polluitur ex homicidio secuto ex defensione proximi seruato moderamine inculpatæ tutelæ.*
17 *Homicidium ad defensionem commissum seruato in eo moderamine inculpatæ tutelæ, inculpabile est.*
18 *Moderamen inculpatæ tutelæ versatur circa modum, tempus, & causam.*
19 *Occidens non seruato moderamine inculpatæ tutelæ extraordinaria pœna propter excessum, iudicis arbitrio punitur.*
20 *Ecclesia in rei veritate non fœdatur, nec polluitur.*
21 *Ecclesia quare polluta dicatur?*
22 *Ecclesiæ nomine in hoc proposito intelligitur illa, quæ consecrata est, vel specialiter benedicta.*

Orato

22 *Oratoria, quæ domi habentur, nomine Ecclesiæ non veniunt.*
23 *Ecclesia non polluitur ex vulnere lethali extra illam accepto, quamuis intra illam mors contingat; secus è contrario.*
24 *Ecclesia non polluitur ex eo, quod intra illam vulnus infligatur, si sanguis extra effundatur propter recessum repentinum.*
25 *Iudex reum suspēdens intra Ecclesiam, eam polluit.*
26 *Occidens ab Ecclesia hominem extra illam existentem, eam non polluit, secus è conuerso.*
27 *Immunitate Ecclesiastica non gaudet, qui existens in loco sacro alium extra illum existentem percusserit.*
28 *Ratio differentiæ assignatur.*
29 *Ex martyrio alicuius Sancti in Ecclesia commisso, illa polluitur quatenus iniustum consideratur, & iniuriosum ipsū homicidium ex parte occidentis.*
30 *Ecclesia polluitur propter voluntariam, & iniuriosam sanguinis effusionem intra eandem contingentem.*
31 *Sanguis huiusmodi debet esse hominis viui.*
32 *Sanguis si effundatur è cadauere coram occisore, contra quem alia adsunt indicia, præsumptio est vehemens.*
33 *Mirabile quoddam narratur cuiusdam cadaueris occisorem ostendentis.*
34 *Sanguinis effusio, propter quam Ecclesia polluitur, non debet esse modica, sed copiosa.*
35 *Statutum loquens de vulnere cum sanguinis effusione, non habet locum in vulnere, ex quo modicum sanguinis effunditur.*
36 *Ex percussione leui, licet sanguis copiosè effundatur, Ecclesia non polluitur.*
37 *Sanguinis effusio propter quam Ecclesia polluitur, debet esse publica.*
38 *Occultum, & publicum multis modis dicitur.*
39 *Occultum in præsenti materia, quod dicatur?*
40 *Publicitas pollutionis, Ecclesiam non polluit, sed potius pollutam ostendit.*
41 *Sacerdos sciens ex Sacramentali Confessione Ecclesiam pollutam, in ea celebrare potest.*
42 *Ecclesia polluitur propter voluntariam humani seminis effusionem intra illam contingentem, siue sit hominis, siue mulieris, heretici, aut infidelis, siue etiam per mollitiem, aut sodomiam.*
43 *Effusio seminis in somnis non sufficit, vt Ecclesia polluatur.*
44 *Effusio seminis Ecclesiam polluit, si intra eandem contingat, licet non cadat in ipsa Ecclesia materiali.*
45 *Ecclesia non polluitur, si sanguinis, aut seminis effusio accedat supra tectum, vel infra Ecclesias in aliqua cauerna, vel in aliqua camera, aut cella, vel in Choro, Sacristia, aut turri cymbalorum.*
46 *Coitus coniugalis an Ecclesiam polluat? affirmatiuè respondetur.*
47 *Contraria opinio receptior.*
48 *Vtraque distinctionis fœdere componitur.*
49 *Seminis effusio requiritur, vt contingat in sufficienti quantitate.*
50 *Ecclesia an per occultam, & peccaminosam seminis effusionem à parte rei polluatur? ostenditur.*
51 *Ecclesia non polluitur, quando actus luxuriosus fit, si tamen actualis effusio extra illam contingat.*
52 *Ecclesia polluitur, si intra illam sepultus fuerit fidelis excommunicatus nominatim denunciatus, aut notorius Clerici percussor.*
53 *Procedit etiam, quando infidelis, vel hæreticus sepelitur, vel etiam infantes.*
54 *Celebrans in Ecclesia violata, nisi vrgente necessitate id faciat de licentia Episcopi, mortaliter peccat, irregularis tamen, aut suspensus non fit.*
55 *Ecclesia consecrata reconciliari non potest, nisi per proprium Episcopum, seu alium de ipsius licentia.*
56 *Licentia reconciliandi Ecclesias consecratas non potest ab Episcopo delegari simplici Sacerdoti, etiamsi in contrarium sit consuetudo.*
57 *Ecclesia non consecrata, sed tantùm benedicta reconciliari potest per quemcunque simplicem Sacerdotem per solam aquæ benedictæ aspersionem.*
58 *Aqua benedicta quam vim, & effectum habeat, & quàm antiqua sit eius institutio in Ecclesia contra mala spiritualia, Dæmonesque, ostenditur, &* num. 59.
60 *Aqua benedicta remittit peccata venialia, liberat à morbis, & confert sanitatem corporalem.*
61 *Reconciliatio vbi haberi non potest per Episcopum, quia longè abest, & venire non potest, an idem Episcopus ex iusta causa concedere possit, vt in Ecclesia polluta ante reconciliationē celebretur?*
62 *Quid tamen in hoc securius sit seruandū? ostenditur.*
63 *Sacerdos, si contingat post inceptam Missam Ecclesiam violari, debet Missam prosequi, si cœptam habeat consecrationem, aliàs secus.*
64 *Prelati Regulares benè possunt conciliare Ecclesias quacumque ex causa violatas, & pollutas aqua per ipsos benedicta, si Episcopus, qui illam benedicat, distet vltra duas dietas.*
65 *Dieta qualibet continet viginti milliaria.*

RECONCILIATIO, quæ est diuersa à consecratione, de qua *alleg. præcedenti* actum fuit, adhibetur per Episcopum in casibus pollutionis Ecclesiæ, de quibus vltra gloss. & Doctores *in c. proposuisti, de consecrat. Ecclesiæ, & in c. vnic. eodem tit. lib. 6.* tractāt D. Thom. *3. part. quæst.* 83. *art.* 3. vbi communiter Theologi, præsertim Suar. *disp.* 81. *sect.* 4. disputant iidem Theologi *in 4. distinct.* 13. vbi Sot. *quæst.* 2. *art.* 3. & cæteri sequaces, Syluest. *verb. consecratio, q.* 5. Armilla *eodem verbo, num.* 4. *cum sequentib.* Nauar. *in manual. cap.* 27. *n.* 251. Iacob. de Graff. *in aureis decis. part.* 1. *lib.* 2. *c.* 48. *num.* 21. *cum sequentib.* Fr. Emman. *in summ. tom.* 1. *cap.* 123. Henriq. *in sum. lib.* 9. *de Missa, cap.* 27. §. 6. Tolet. *in summ. lib.* 5. *cap.* 8. Azor. *instit. moral. part.* 2. *lib.* 9. *cap.* 5. Sayr. *de censur. lib.* 5. *cap.* 16. Auila *eodem tract. part.* 5. *disp.* 7. Cened. *part.* 3. *Collect.* 11. Miranda *in man. Prælator. tom.* 2. *quæst.* 39. *art.* 5. Vgolin. *de potestat. Episcopi, c.* 19. Gambarupta *de casibus reseruat. cap.* 15. *casu* 5. *fol.* 201. *cum sequentib.* Mat. Alter. *de censur. tom.* 2. *disp.* 3. *de interdicto, cap.* 1. *cum seqq.* Fagundez *in quinque Ecclesiæ præcepta præ.* 1. *lib.* 3. *cap.* 14.

2 *Prima* causa, propter quam Ecclesia polluitur, & reconciliatione indiget, est quoties homicidium voluntarium, & iniuriosum intra ipsam Ecclesiam ab aliquo patratur, prout habetur *in d. cap. proposuisti, & in cap. si motum, de consecrat. distinct.* 1. Fagundez *d. cap.* 14. *num.* 8. Vel quoties sanguinis effusione fœdatur, vt probant text. *in cap. Ecclesiis, de consecrat. distinct.* 1. *& in cap. tuarum, de priuileg. & in cap.* 1. *de consecrat. Ecclesiæ,* tenent Henriquez *dict. cap.* 27. §. 5. Tolet. *dict. cap.* 8. *à num.* 11. Sayr. *in claui Regia lib.* 3. *cap.* 7. *num.* 8. Vgolin. *d. cap.* 19 §. 1. Mat. Alter. *d. cap.* 1. *vers. sex autem modis,* Miranda *dict. art.* 5. *concl.* 1. *vers.* 1. nouissimè Castr. Palao *in opere morali tract.* 11. *disp.* 1. *puncto* 1. *num.* 1.

3 Dixi, *voluntarium,* quia aliàs si inuoluntarium sit homici

homicidium, vel inuoluntaria effuſio, nempe caſu
contingens, & veluti ſi cadente lapide, vel alio caſu
fortuito alicui exiſtenti intra Eccleſiam mors con-
tingat, vel ab aliquo, qui non ſit compos mentis,
quis exiſtens intra Eccleſiam interficiatur, minimè
per hoc Eccleſia polluta dicenda erit, cum illi nulla
iniuria inferatur: & ita reſoluunt Nauar. & Henriq.
dictis locis; Gambarupta *d. caſu 6. num. 9.* Mar. Alter.
vbi proximè, Vgolin. *d. cap. 29. §. 1. verſ. locum non ha-
bet*, Sayr. *de cenſur. lib. 5. cap. 16. num.* 4. Farinac. *in*
4 *praxi crimin. tit. de homicidio, quaſt.* 125. *n.* 22. † Nam
qui furore captus, & tempore eiuſdem malum ge-
rit, palam eſt non conſentire ex defectu voluntatis,
& inde eſt, quòd nullam pœnam meretur, *l. illud, ff.
de iniuriis, cap. illum, 15. quaſt. 1. l. ſed etſi, §. 2. ff. ad l.
Aquiliam, l. penult. §. vltim. ff. ad legem Pomp. de par-
ricidiis*, cum aliis citatis per Menoch. *de arbitr. caſu*
315. Petr. Caball. *in tract. de omni genere homicidij,
num. 179. cũ ſeqq.* Molin. *de Iuſt. tom. 4. tract. 3. diſp.* 38.

Ex eadem ratione id ipſum dicendum videtur in
5 homicidio patrato intra Eccleſiam ab illo, qui tunc
temporis ebrius erat, nam ebrius non multum diſtat
à furioſo; vbi enim ebrietas, ibi & furor eſt, *cap. ven-
ter, 35. diſtinct.* Cui reſolutioni non obſtant varia Iu-
ra pœnam irrogantia patrantibus delictum, ebrieta-
tis tempore, vt habetur *in l. reſpiciendum, §. delin-
quunt, verſ. impetum, ff. de pœnis, & in cap. inebriaue-
runt, 11. quaſt. 1. & in cap. à crapula, de vita, & honeſt.
Clericor.* procedunt enim prædicta Iura non quia
tempore ebrietatis commiſſum delictum volunta-
rium dici poſſit, nec ob culpam ex ipſo delicto pro-
uenientem, ſed potiùs ob delictum ebrietatis, ex quo
6 malum fuit ſecutum, præſertim † ſi quis inebriari
contingat ſciens ſe ebrietatis tempore, & vini furo-
re captum ſolitum eſſe hominem occidere; quo ca-
ſu non erit immunis à culpa, & pœna homicidij,
vel alterius mali tempore ebrietatis patrati, ſaltem
extraordinariè, vt per Couar. *in Clement. ſi furioſus,
part. 3. in initio num.* 31. Gomez *tom. 3. de delictis c.* 1.
num. 73. Tiraquel. *de pœnis temperandis cauſ. 6. num. 9.
cum ſeqq.*

7 Procedit inſuper, & declaranda eſt huiuſmodi re-
ſolutio, vt habeat locum in illo tantum, qui verè
ebrius eſt, & ebrietatis furore extra ſe poſitus; ſecùs
verò in alio, qui, vel non ita ſit ebrius, vel talem ſe
fingat ad homicidium, vel aliud malum patrandum;
tunc enim homicidium erit propriè voluntarium di-
cendum, & ex conſequenti per illud intra Eccle-
ſiam commiſſum eadem Eccleſia polluta dicenda
erit, ex traditis per Bald. *in repetit. l. prima, columm.
penult. verſ. extra quaritur, C. vnde vi, & l. data opera,
C. qui accuſare non poſſunt*, & Rip. *in l. vltim. num.* 79.
C. de reuocandis donationibus, & Menoch. *de arbitr.*
8 *caſu* 316. *num.* 7 † Qui omnes concludunt modicam
ebrietatem non excuſare, nec minuere delictum, &
ideò prudentis iudicis arbitrio hoc erit examinan-
dum, eo conſiderato, quod ebrietas, cum ſit deli-
ctum, & magnum arguat defectum, numquam præ-
ſumitur niſi probetur per indicia, & coniecturas ap-
parentes, argumento tex. *in l. meritò, ff. pro ſocio, & in
reg. eſtote, de regulis Iuris, in antiquis*, iunctis traditis
per Maſc. *de probat concl.* 578.

9 De ebrietate, & quibus pœnis ebrij ſint plecten-
di, & omnia in materia deſiderata, vide apud Docto-
res per tex. *ibi in l. omne delictum, §. per vinum ff. de re
militari*, Gregor. Lopez *l. 5. verb. embriagarſe, tit. 8.
part. 7.* Gomez *dict. cap. 1. num.* 73. Menoch. *d. caſ.* 326.
& caſ. 377. à num. 5. Perez *tit. 8. in rub. lib. 8. ordina-
ment. pag.* 203. *cum ſequentibus, & l. 1. in fine, in addit.
illo tit. & lib. pag.* 208. Azeued. *lib. 1. num. 32. titul.* 13.
lib. 4. noua recopil. Bellacomb. *tom. 2. commun. opin.
lib. 9. tit. 13. num. 79. pag. 495. &* Chirchou. *tit. 50. num.*
100. *pag.* 547. Salzed. *ad Bernard. in practic. cap. 77.
verb. ebrij*, Paulus Comitol. *reſponſ. moral. lib. 5. quaſt.
5. & 6.* Pined. *in vita Diui Ioan. Baptiſta libr. 3. art. 2.
cap. 1. pag.* 142. Molin. *dict. tract. 3. diſput. 38. à num.* 5.
Petr. Caball. *d. tract. num* 187. nouiſſimè Nouar. *in
praxi elect. & variar. fori ſect. 2. q. 41. in vlt. edit.* † 10
Ebrietas damnabile, & graue vitium, ex quo multa
mala gignuntur, aufert enim memoriam, diſſipat
ſenſum, confundit intellectum, balbutit linguam,
corrumpit ſanguinem, membra debilitat, exhaurit
ſubſtãtiam, eneruat corpus, ſecreta pandit, libidinem
prouocat, & rixas excitat, prout referunt Menoch.
de arbitrar. caſ. 404. à num. 1. Fr. Eamman. *quaſtion. re-
gular. tom. 2. quaſt. 36. art.* 1. Farinac. *fragment. crimi-
nal. p. 7 litt. C, num.* 253. Leſſ. *de Iuſtitia lib. 4. dub. 3.
num. 13. cum ſeq.* Aldret. *de religioſa diſciplina tuenda
lib. 2. cap. 15 à num* 39. Hinc † ſolitus inebriari ſacris 11
Ordinibus inſigniri non poteſt, vt reſoluit Farinac.
dict. litt. C, num. 252. vbi allegat Rebuff. *in praxi bene-
ficiali p. 2. tit. de Clericis ad ſacros Ordines malè pro-
motis, gloſ. 4. num.* 8. Salzed. *dict. cap. 77. litt. A, verſ.
vnde conſuetum*, Cened. *ad Decretum collect. 33. num.*
4. Imò † ipſis Clericis prohibetur, ne ad potus æqua- 12
les bibant, quod Galli vocant, *brinder*, vt probat tex.
ſic intelligendus, *in dict. cap. à crapula*, & tenent Re-
buff. *ad l. 43. de verbor. ſignific. pag.* 234. Leſſ. *dict. cap.
3. dub. 4. num. 31. cum ſeqq.* Camil. Borrel. *in ſumm.
omnium deciſ. tit. 11. n. 31. tom. 1.*

Similiter ex eadem ratione prædicta reſolutio, 13
quatenus habet ex homicidio voluntario intra Ec-
cleſiam patrato, ipſam pollui, limitatur, vt non pro-
cedat in homicidio patrato intra Eccleſiam ab ali-
quo dormiente inter ſomniandum; quia ſimiliter in-
uoluntarium dicendum eſt, & tanquam à furioſo
commiſſum, cui æquiparatur dormiens, *l. 1. §. adipiſci-
mur, ff. de acquirenda poſſeſſione, Clement. ſi furioſus, de
homicidio, cap. meritò, & cap. ſanè, 15. quaſt. 1. cap. maio-
res, § ſed adhuc, & §. item quaritur, de Baptiſmo*, ideo
excuſatur à pœna homicidij, vt per Romanum, Ale-
xandrum, Aretin. & Iaſon. *in dict. §. adipiſcimur*, ob-
ſeruant Couar. *in dict. Clement. ſi furioſus. part. 3. in
initio, num.* 6. Gomez *dict. cap. 1. num.* 74. Tiraq. *de pœ-
nis temperandis cauſ.* 5. Menoch. *de arbitrar. caſ.* 327.
Molin. *dict. tract. 3. diſp. 38. à num.* 10. † Nec obſtat 14
huic reſolutioni text. *in l. ſi ſeruus. §. ſi fornarius ff. ad
l. Aquiliam*, vbi ſi ſeruus coloni propè fornacem, vel
locum, vbi erat ignis, obdormiſſet, & domus, vel res
combuſta ſit, tenetur ad damnum; quia videtur
eſſe in culpa: ibi enim non punitur delictum incen-
dij, quaſi commiſſum fuerit à dormiente, quo tem-
pore erat dormiens, ſed potiùs à vigilante. & ita ra-
tione culpæ præcedentis, & negligentiæ, quam com-
miſit antequam dormiret, dum ignem relinquit
accenſum, quo domus combuſta fuit, & damnum
ſequutum eſt, argumento regulæ, *qui cauſam damni
dat*, de qua *in c. vlt. de iniuriis.*

Ex quibus inferri poteſt reſolutio cuiuſdam du- 15
bij, an ſcilicet per homicidium caſuale, attamen vo-
litum in ſua cauſa, quia aliquis dabat operam rei
illicitæ, ex quo ideò irregularitas incurritur, cenſea-
tur Eccleſia polluta: Veluti ſi Clericus, aut Mona-
chus intra Eccleſiam pietatis cauſa tumorem ferro
aperuit, ex quo fuit mors ſequuta, prout in terminis
c. tua nos, in princ. de homicid. vel ſi Magiſter corre-
ctionis cauſa intra Eccleſiam diſcipulum percuſſe-
rit, & in eo modum excedat, ex quo mors ſequatur,
vt in terminis *cap. Presbyterum, eodem tit. de homicid.*
iuncta *l. praceptoris, ff. ad l. Aquiliam, & l. ſed & ſi §.
vlt.*

ult. ff. eodem tit. Et sanè videtur dicendum, quod per tale homicidium polluta Ecclesia sit censenda, & per consequens reconcilianda, cum non sit merè casuale, nec inculpabile, sed potius volitum, si non in se saltem in causa, vt per D.Thom.2.2. *quæst.*64. *art.* 8. Constat hoc etiam à similitudine rationis; nam quod per tale homicidium quis efficiatur irregularis, vt habetur in prædictis, & aliis Iuribus, hoc importat, vt talis Clericus, ex tali homicidio pollutus censeatur, & per consequens minimè aptus ad Missæ Sacrificium, & cætera diuina ministeria peragenda: sicut ergo Clericus, qui spiritualé templum dicitur, homicidium committens in prædicta specie pollutus dicitur, sic etiam Templum materiale, in quo idem patratur homicidium, pollutum dici debet, ne similiter in ipso ante reconciliationem Missa celebretur, & cætera Diuina peragantur: nam homo templum spirituale, & per consequens quandoque pollui dicitur, ad quod est text. optimus *in c. in eo.* 32.*quæst.* 4 *cap.non solùm* 32.*quæst.*7. Ex quibus omnibus bene constat prædicta resolutio, nempe per homicidium casuale patratum intra Ecclesiam, attamen ex illicito opere secutum, pollutam eandem Ecclesiam esse censendam, id quod videtur esse de mente Nauarr. *d.c.*27.*n.*251 quatenus idem affirmat dicendum homicidio secuto ex ludo illicito habito intra Ecclesiam.

16 Ex dictis etiam benè infertur minimè pollutam esse censendam Ecclesiam ex homicidio intra eamdem contingente, secuto tamen ex defensione proximi, dum scilicet quis se defendendo seruato, vt aiunt, moderamine inculpatæ tutelæ, alium occidit, de quo est gloss. communiter recepta *in cap.vnico, de consecrat. Ecclesiæ lib.6.* quod triplici ratione confirmatur. *Prima*, quia tale homicidium non dicitur voluntarium; qui enim se defendit cum prædicto moderamine, non intendit primò, & principaliter occisionem proximi inuasoris, sed potius suam naturalem defensionem, vnde homicidium per accidens contingit, & tanquam medium necessarium, & ordinatum ad ipsam defensionem. *Secunda*, quia tale 17 homicidium iniuriosum dici nequit, qui enim se defendendo, seruato prædicto moderamine, alium occidit, vtitur iure suo, argumento text. *in l.vt vim vi, ff.de iustitia, & iure*, vbi Bar.Paul. & cæteri scribentes, D.Thom.2.2.*quæst.*64.*art.*7. Sot. *lib.*5.*de iustitia. quæst.*1.*art.*8 habetur etiam *in cap significasti lib.*2.*de homicidio, & in cap.dilecto, de sentent.ex comm. & in l.*1. §.*cum arietes ff.si quadrup. pauperiem fec.dic.* & ideo dicendus est taliter se defendens, quòd nemini facit iniuriam, argum.text.*in l. Proculus, ff.de damno infecto & in cap.cum Ecclesia* 31.*de elect.* & in aliis citatis à Mascard.*de probationib.concl.*105 *t.num.*31.Surd. *consil.*374.*num.*17.Flamin.*de resignation.tom.*1.*lib* 15. *quæst.*1.*num.*164. *Tertia*, & vltima ratio est, quæ deducitur ex similitudine proximè adducta: nam sicut Sacerdos, qui templum spirituale dicitur minimè polluitur ex tali homicidio, quia non efficitur irregularis, prout habetur *in d.Clement. si furiosus*; sic similiter Ecclesia, & ita materiale templum non debet ex eodem homicidio polluta censeri; sicut enim irregularitas ex homicidio contracta (excepta illa quæ ratione indecentiæ incurritur, de qua *in cap. sententiam sanguinis ne Clerici, vel Monachi*, cum similibus) necessariò peccaminosum homicidium supponit, per quod homo, & ita spirituale templum polluitur, sic etiam & à fortiori, hoc ipsum quoad pollutionem templi materialis requiritur; nam reconciliatio eiusdem necessariò peccatum supponit, iuxta illud Prophetæ, *polluerunt templum sanctum suum*; cuius peccati reliquias, & inimici fantasias, Ecclesiasticus minister per aquæ benedictæ aspersionem, exorcismos & deprecationes conatur exterminare, de quo habetur *in dict. cap. propòsuisti. & in cap. pen. & vltim. de consecrat. Ecclesiæ, & in dict. cap. si motum, & in cap. Ecclesiis, de consecrat. dist.* 1.

Diximus, *seruato moderamine*, &c. quia tunc demum homicidium ad defensionem commissum impunibile est, quando scilicet fuerit in eo seruatum moderamen inculpatæ tutelæ, aliàs secùs, Clar. *in* §. *homicidium num.*27. *vers.sciias tamen*, Masc.*de probat. concl.*1126.*num.*29. Iacob.Aiter.*de homicidio necessario part.*1.*num.*38.*cum seqq.* † Circa modum, tempus & causam consistit inculpatæ tutelæ moderamen, Kirchou.*tom.*1.*commun.opinio.lib.*9.*tit.*10.*n.*13. *vers.sed primò*, Sayr.*de censur. lib.*6.*cap.*17. *à num.* 7. Farin.*in praxi crimin.part.*5.*quæst.*125.*num.*349.*cum seqq.* Christoph.de Paz *in scholiis ad ll.stili*, l.58. *n.*5. Rebell.*de obligat.iustitia, part.*1. *lib.*3. *quæst.*12.*n.*7. Azor. *institut.moral.part.*3. *lib.*2. *cap.*1. *quæst.*2. Bernard. Græuæ.*ad pract. Cameræ Imperialis lib.*2.*conclus.*110.*consid.*1.*à n.*9. Petr.Gabal. *de omni genere homicidij num.*94. Vnde si is, qui se defendit, modum defensionis excedat, iam tunc voluntarium, & iniuriosum erit homicidium dicendum, & per consequens propter illud necessariò Ecclesia reconcilianda, vt tenent, & declarant communiter Doctores; quamuis † taliter homicida non sit etiam tunc pœna ordinaria puniendus, sed extraordinaria propter excessum iudicis arbitrio imponenda, vt per Duen.*regul.*191. *ampliat.*5. Hipp. *consil.* 37.*num.*25.*cum seq. & singul.*110.*incip.Occidens aggressorem*, Baiard. *ad Clarum*, §.*homicid.n.*90 Menoch.*de arbitr. casu* 277. Mascard.*concl.*11:6.*num.*40. Farinac.*vbi quæst.*125. *num.*393. Vnus tamen mihi restat scrupulus, quòd etiamsi verum sit, quòd homicidium sequutum in defensionem propriam seruato moderamine inculpatæ tutelæ, nec sit culpabile, nec voluntarium, & per consequens propter illud non sit Ecclesia, vbi fit, reconcilianda non sit, tamen hoc procedit ex parte aggressi, si tamen aggressor mortuus perceuteret prius aggressum, libenter tenerem ex huiusmodi percussione, si sufficiens sit, Ecclesiam pollui, cum re vera voluntaria, & iniuriosa sit. 17 18 19

Requiritur ex modò dictis, quòd homicidium intra Ecclesiam contingat, quia aliàs si extra eadem eueniat, non erit per hoc polluta dicenda. Sed an dicatur polluta Ecclesia ex homicidio, vel sanguinis iniuriosa effusione facta in gradibus Ecclesiæ, vel ante ianuam, vel in ianua ipsa, controuersum est: non censeri pollutam dicit Graff. *d. lib.* 2. *cap.* 48. *num.*11. Sed Gambarupta *d.casu* 6. *num.* 5. cum Geminn. *in cap. vnic. de consecrat. Eccles.lib.*6. sic distinguit; aut ista sanguinis effusio facta fuit extra clausuram portæ, & non est polluta: aut facta est intra clausuram ostij versus Ecclesiam, & hoc casu est polluta. Illa autem in rei veritate non fœdatur, aut polluitur, cum enim structa sit, coinquinari non potest, *cap. vestra, de cohabitatione Clericorum*, cum similibus citatis à Gambarupta *dict. casu* 6. *num.* 5. sed tanquam polluta reconciliatur propter scandalum, & ad fidelium exemplum, & terrorem, vt scilicet videntes Ecclesiam, quæ in nullo peccauit, propter alterius culpam lauari, & purificari, terrificantur, quantum de propriis peccatis, eorumque expiatione sit laborandum. Ita Durandus *in rationali Diuinorum, lib.* 1.*cap.*14.*num.*10. Verùm Suar. *d sect.*4 *vers. violatur*, existimat † rationem, quare at Ecclesia polluitur, non consistere in eo, quod prohibea 20

prohibeatur in illa fieri percussionem illicitam, & sacrilegam, sed potiùs ex eo, quia actio turpis est, & sacrilega, velut in pœnam, & facti detestationem ab Ecclesia statutum esse polluta censeatur Ecclesia, & Diuina ibi non celebrentur, donec reconcilietur. Verùm, quòd deformitas, & specialis ratio malitiæ hoc casu non proueniat, ex eo quòd rationes illæ turpes sint, & illicitæ, sed ex eo, quia lex Canonica specialiter constituit, vt certis casibus Ecclesia polluatur, voluerunt Selu. *de benef. part.* 1. *quæst.* 5. *num.* 10. Azor. *d. cap* 5. *quæst.* 3. *vers. si roges*, & Valent. & Vasquez quos refert, & sequitur Sanch. *de matrim. lib* 9. *disp.* 15. *à num.* 3. ex eo probantes, quia etiam furtum illicitum est, & Lege diuina naturali prohibitum, & tamen etiamsi in Ecclesia fiat, Ecclesiam non polluit: sicut nec hæresis, quæ longe detestabilior est. Cui fundamento postea satisfacere intendens Suar. *tom.* 1. *de Religione, tract. de reuerentia debita locis sacris, lib* 3. *cap.* 1. *a num.* 6. *cum seqq.* aduertit se non negasse hoc quod est Ecclesiam pollui per sanguinis effusionem ex legis humanæ constitutione prouenire, sed docere actionem non esse sacrilegam, ex eo quòd Ecclesiam polluit, sed potius ideò statutum esse, vt Ecclesia polluatur, quia actiones illæ illicitæ sunt, & sacrilegæ, & per eas iniuria infertur loco sacro. Sed quicquid sit opinioni Sanch. magis adhæreo.

22 Ecclesiæ autem nomine in hoc proposito intelligitur illa, quia consecrata est, vel specialiter benedicta, vt ibi diuina fiant Officia, & fuerint celebrata, atque ita deducitur ex text. *in cap. vlt. de consecrat. Eccles.* vbi notauit glos. *verb. non consecrata*, & post Nauarr. & alios Henriq. *lib.* 9 *cap.* 27. §. 5. *in princip.* post Graff. Fr. Emman. & alios Sanch. *d. disp.* 15. *num.* 24 Sayr. *d. cap.* 16. *num.* 9. Auil. *d. disp.* 7. *dub.* 2. *concl.* 1. Decian. *tract. crim. in. lib.* 6. *cap.* 24. *num.* 24. Fagundez *d. cap.* 14. *num.* 37. vbi ait nomine Ecclesiæ intelligi totum illud spatium quod pertinet ad internum corpus Ecclesiæ a tecto interiori vsque ad pauimentum, & a parte interna portæ maioris ipsius Ecclesiæ, vsque ad vltimum parietem Capellæ maioris, vide infrà *num.* 45. Nec obstat text. *in cap. penult. de immunit. Ecclesiar.* iuncta glos. *verb. admittitur*, dum probat sufficere, vt Ecclesia gaudeat immunitate, quod ibi Diuina celebrata sint, licèt consecrata, aut benedicta non fuerit, cuius sensum non percepit Henriq. *d.* §. 5. *lit. H.* dum contrarium ex eodem colligit: nam melius Sanbis & Auila diuersam esse rationem aduertunt quoad immunitatem; eius enim respectu latior est loci sacri interpretatio, quoad violationem verò strictiùs accipitur, vt iidem optime probant.

Oratoria, quæ domi habentur, nomine Ecclesiæ non veniunt, quamuis de Episcopi licentia in eis Missæ celebrentur, & ideò tanquam profana immunitate ... Ecclesiæ non gaudere resoluit Sanch. *d. d[isp].* 15. *num.* 39. vbi *num.* 35. tenet Ecclesiam ab Episcopo benedictam cœptamque illius ... nomine Ecclesiæ quoad hunc effectum comprehendi, & *numer.* 37. resoluit si Ecclesia ... copulam in ea habitam, aut effusionem sanguinis non esse sacrilegam, nec locum violari, modo destruatur, vt iterum non ædificetur, & *num.* 38. asserit quòd si Ecclesia amplietur ac distendatur, Capella aliqua, aut parte sibi addita, licet ea non benedicatur quoad hunc effectum, comprehenditur nomine Ecclesiæ. Cœmeterium ab Episcopo benedictum reputari locum sacrum, & sic indigere reconciliatione si copula illicita, aut sanguinis iniuriosa effusione violetur, resoluunt Nauar. *in man. cap.* 16. *num.* 3. *vers. interrogatus autem* Henriq. *d. ... de Pœnit. c.* 6. §. *in commento lit. H*, Sanch. *d. disp.* 15. ... Fagundez *dict. cap.* 14 *num.* 51. declarando prout dixi *allegat. præced. à num.* 30. & de omnibus iterum idem Fagundez *dict. tract. precepto* 2. *lib.* 4. *cap.* 4. *n.* 17. *cum seqq.*

Ex quo fit quòd si extra Ecclesiam quis lethale vulnus recipiat, postea ex eadem causa moriatur intra eandem, minime per hoc sit polluta censenda, quia tunc non homicidium, sed sola mors in Ecclesia contigit; cum tamen è conuerso si quis intra vulnus lethale recipiat, & postea extra moriatur, polluta haberi debeat, ex sententia glos. communiter receptæ *in dict. cap. vnic.* quam sequuntur ibi omnes, & post illos Nauar. Iacob. de Grafl. Fr. Emman. & Henriq. *d. locu*, atque etiam Vgolin. *dict.* § 1. *vers.* 3. *non polluitur*, Fagundez *dict. cap.* 14 *num* 89 *& precepto* 2. *lib.* 4 *cap.* 4. *num.* 16. Azor. *dict. c.* 5. *quæst.* 1. *vers. si quæras*. Gambar. *d. cas.* 6. *n.* 8. Quidquid Suar. *d. sect.* 4. *statim in prin.* in hoc vltimo casu contrarium doceat, dum enim ibi tenet, & meritò non esse pollutam ex lethali percussione intra eandem citra sanguinis effusionem contingente, donee homicidium sequatur, & consummetur per mortem percussi: insimul dicit, & esse quoque necessarium quod intra eandem Ecclesiam mors sequatur; quia tunc, & non aliter dicitur verè, & propriè fieri homicidium in Ecclesia, cuius tamen contrarium tenet gloss. communiter recepta *in d. c. vnic.* & est de mente DD. omnium citatis locis: dicitur enim verè homicidium commissum in Ecclesia, vbi intra eandem vulnus lethalis, seu lethalis percussio contingit, à qua ipsum homicidium denominatur, non verò à morte postea subsecuta, licet per eandem, & non aliter constet fuisse homicidium patratum intra Ecclesiam: sicut ex eadem ratione idem quoque dicendum videtur, vbi vulnus intra Ecclesiam infligitur, ex quo datur sanguinis effusio, licet sanguis ipse non cadat intra Ecclesiam, quia vulneratus, vel statim ab ipsa recessit ante effusionem, vel in vase aliquo sanguinem collégit: licet è conuerso contrarium dicendum sit, nempè vbi quis extra Ecclesiam vulnus recipit, & postea, quia ad eam fugit, intra eandem sanguis effunditur, per hoc minimè remanet polluta; prout tenet citata glos. *in dict. cap. vnico.* 23

24 Quæ tamen vltima resolutio iudicio meo maiori indiget censura, si aduertamus quod Iura omnia de hoc loquentia ad sanguinis effusionem intra Ecclesiam contingentem potius quàm ad vulnus intra eandem inflictum se referunt, vt patet ex *d. d. cap. vnic.* ibi, *si Ecclesiam pollui sanguinis, aut seminis effusione contingat*, & *in cap. vlt. eodem tit.* ibi, *si Ecclesia non consecrata cuiusque semine fuerit, aut sanguinis effusione polluta*, & *in dict. cap. in ... de priuileg.* ibi, *Ecclesiam sanguinis effusione fœdasset*, & *in d. cap. Ecclesiis, de consecr. dist.* 1. ibi, *aut sanguinis effusione, aut cuiusque semine polluta fuerint*; vnde si sermo sit de pollutione Ecclesiæ non ratione homicidij, sed potius effusionis sanguinis dicendum videtur; quod licet per vulnus intra Ecclesiam inflictum Ecclesia ipsa polluatur, quoties sanguis intra ipsam funditur, quamuis non cadat in templo ipso materiali, dum in vase aliquo recipitur; ideoque ex eo, quia verum est dicere intra Ecclesiam dari sanguinis effusionem, contrarium tamen dicendum si ex eo, quod licet vulnus intra infligatur, sanguis tamen extra Ecclesiam effunditur propter recessum repentinum ab eadem, cum hoc casu non verificentur verba prædictorum iurium. Quemadmodū etiam non erit polluta censenda propter sanguinis effusionem in

ipsa

ipsa factam ex vulnere extra contingente: requiritur enim, quòd ipsa sanguinis effusio contingens intra Ecclesiam sit eidem iniuriosa, id quòd minime verificatur in hoc casu, in quo non data opera, sed potius casu, & per accidens contingit. Vnde si quis intra Ecclesiam se ipsum occidat, polluetur Ecclesia per tale homicidium, quia licet respectu occisi propriè iniuriosum non sit, est tamen valde peccaminosum, cum nemo sit vitæ, & membrorum dominus, vt habetur *in l.liber homo, ff.ad l. Aquiliam. & in cap. non est castrum, 23. quæst. 5.* & ex consequenti iniuriosum propter iniuriam, quæ fit loco sacro.

25 Hinc etiam vbi iudex reum suspenderet intra Ecclesiam, per hoc similiter ipsa Ecclesia violata censeretur; quia licet huiusmodi homicidium fieri licitè possit, & taliter suspensus supplicio dignus fuerit, fit tamen illi iniuria; licet enim supplicio dignus sit, Ius tamen habet, ne in tali loco talem vim patiatur, & deinde fit etiam iniuria loco sacro, & ipsi Deo, in cuius honorem Ecclesia specialiter dicata, & consecrata est, secùs tamen dicendum sit idem iudex, aut quiuis alius super Ecclesiæ tectum, vel ex parietibus eiusdem hominem suspendat, cum in tali casu non intra, sed extra homicidium contingat, vt optimè tenent Syluest. & Nauarr. Mari. Altr. *d. c.1. vers. Sed quid*, Suar. *d. sect. 4. in princ* Fagundez *d. c. 14. n. 11. & part. 1. lib. 4. num. 17.*

26 Idem dicendum videtur, vbi quis cum esset intra Ecclesiam, hominem existentem extra iaculo occiderit, cum tunc verum sit dicere, quòd homicidium non fuerit intra Ecclesiam patratum, licèt intra eandem initium sumpserit, & per consequens non erit per hoc violata censenda; secus è conuerso, vbi quis existens extra Ecclesiam alium existentem intra iaculo percusserit, aut vulnerauerit, ita vt sanguis intra eandem effundatur, quia iam tunc verificatur homicidium patratum, sicut & sanguinis effusio contingens; vtcumque verò voluntarium, & iniuriosum intra Ecclesiam, prout tenent Nauarr. *dict. loco*, Vgolin. *d. §. vers. 4. non polluitur*, Fagundez *dict. cap. 14. n. 11.*

27 Non obstat doctrina Abb. *in cap. vlt. de immunit. Ecclesiar.* quem sequuntur Angel. *in summ. verb. immunitas, quæst. 23.* Syluest. *eod. verb. 3. num. 6. in fin.* Reinig. *de immunitat. Eccles. fallent. 4.* Azeued. *lib. 3. num. 28. ad fin. tit. 2. lib. 1. noua recopil.* Gutier. *pract. lib. 3. quæst. 1. n. 29.* Decian. *tract. crim. tom. 1. lib. 6 c. 28. num. 6.* secundùm quam non gaudet immunitate Ecclesiæ ille qui existens in loco sacro alium extra illum existentem percusserit: vnde similiter videbatur dicendum per tale homicidium Ecclesiam pollutam esse censendam, sumpta ratione deformitatis ab initio, & proxima delicti causa.

28 Ratio enim differentiæ inter vtrumque casum in eo est, quod in priori, vt polluta dicatur Ecclesia solum attenditur homicidium, vel sanguinis effusio, si vtrumque voluntarium sit, & iniuriosum intra Ecclesiam patratum, id quod propriè verificatur in homine occiso, vel vulnerato existente intra Ecclesiam, non verò quando existit extra, licet occidens sit intra; in posteriori verò casu, nempe quoad priuilegium immunitatis, attenditur spes, animus, & fiducia, qua quis delinquit, vt ab Ecclesia defendatur, & sic euadat pœnam crimini condignam, id quod verificatur propriè in illo, qui cum sit intra Ecclesiam, occidit alium existentem extra eandem, non verò è conuerso; licèt enim in hoc posteriori casu si quis existens extra Ecclesiam occidat existentem intra eandem, & statim ad ipsam confugiat, præsumatur etiam spe veniæ fecisse, & ideò iuxta veriorem sententiam immunitate careat, vt per Cou. *variar. lib. 2. cap. 20. n. 15. vers. 27.* Gutier. *d. q. 1. n. 29.* Suar. de Pace *in pract. tom. 1. p. 5. c. 3. §. 3. n. 99.* Bobad. in *sua politica. lib. 2. c. 14. n. 29.*

Non leuis est difficultas, an si quis pro defensione Fidei homicidium, & ita martyrium intra Ecclesiam patiatur, per hoc eadem Ecclesia debeat polluta censeri? In qua Abb. *in dict. cap. proposuisti num. 2. in fine*, in eo conuenit, vt non sit censenda Ecclesia polluta per rationem ad sanguinem in ea diffusum, quo potius lauatur, & magis sanctificatur Ecclesia, quàm polluitur, optimus ad hoc text. *in c. fundamenta vers. isti suat*, ibi, *ipsam glorioso cruore martyrij Christo Domino consecrarunt, de elect. lib. 6. & in c. gloriosus*, ibi, *qui vincaœ in earao prædictam Ecclesiam suo pretioso sanguine plantauerunt, de relig. & venerat. Sanct. & in cap. quamuis 22. dist.* Sed per rationem ad iniquam, & iniuriosam effusionem (sicut etiam in homicidio eiusdem Martyris circa sanguinis effusionem patrato intra Ecclesiam) dicendum erit Ecclesiam pollutam esse, quia licèt per mortem illius, qui sanctus est intra Ecclesiam contingentem, quatenus habet rationem martyrij, non polluatur Ecclesia, polluitur tamen quatenus iniustum consideratur ipsum homicidium, & iniuriosum ex parte occidentis: vnde citati solet versus. 29

Actio displicuit, passio grata fuit.

& in hoc sensu intelligenda est glos. *verb. sanguinis in dict. cap. vnic.* & quæ resoluunt Sayr. *dict. cap. 16. n. 13. vers. Item.* Graffis *dict. cap. 48. num. 53.* Vgolin. *dict. §. 2. statim in princ. vers. id quod locum habet*, Azor. *dict. cap. 5. quæst. 1. vers. Rursus*, post S. Antonin. & Nauar. Mari. Alter. *dict. cap. 1. vers. verum*, Fagundez *in quinque Ecclesiæ præcepta p. 2. lib. 4. c. 4. n. 17.* & cæteri supracitati.

Secunda causa ob quam polluitur Ecclesia, & reconciliatione indiget, est propter voluntariam, & iniuriosam sanguinis effusionem intra Ecclesiam contingentem, vt habetur *in dict. cap. Ecclesiis, de consecrat. dist. 1. in cap. proposuisti, & in cap. vlt. de consecrat. Eccles. & in c. vnico, eodem tit. lib. 6.* & vltra Ordinarios citatis Iuribus, prosequuntur Nauarr. *dict. c. 27. à num. 156.* Iacob. de Graffis *d. cap. 48. num. 26.* Tolet. *in summ. lib. 5. cap. 8. à num. 12.* Ragul. *de Missa in Eccl. quæsito 60.* Fagundez *in quinque Ecclesiæ præcepta part. 1. lib. 3. cap. 14. n. 14.* Henriq. *d. cap. 17. § 5.* Cened. *d. p. 3. collect. 11.* Vgulin. *d. cap. 29. §. 2.* Mar. Alter. *d. c. 1. vers. Secundo*, & cæteri supracitati: quod tamen vltra supra assignatas declarationes circa primam homicidij causam, quæ legitime etiam ad hanc secundam adaptantur, videlicet, quod non sit intelligenda de causali, naturali, aut medicinali effusione per supradicta, subsequentibus tamen debet præsens causa intelligi declarationibus. 30

Prima declaratio est, vt intelligatur quoties humanus sanguis effunditur; nam si fuerit cuiusuis alterius animalis irrationalis, non esse per hoc Ecclesia polluta censenda, quia licet horrorem pariat, non tamen est effusio iniuriosa, cum animal nec actiuè, nec passiuè iniuriæ cappax sit, licèt aliquando etiam iubeatur comburi, ne refricetur nefandi facti memoria, vt habetur, & notari solet *in cap. mulier si accesserit. 15. q. 1.* & ita tenet ac declarat glos. *verb. sanguinis in d. c. 1.* & post Nauar. Ledes. & Vinald. notat Ragul. *d. quæsito 60. a. 2.* Sayr *d. cap. 16. num. 6.* Cened. *d. collect. 11. in princip.* Vgolin. *d. §. 2. vers. excipitur ergo.* Neque refert an alienus, vel proprius effundatur sanguis: si enim quis suæ mentis compos ex ira, vel desperatione se ipsum occidat, vel iniuriosè percu- 31

tiat, censebitur Ecclesia violata, & reconciliatione indigebat, vt notant glos. *verb. sanguinis in dict. c. 1.* & Mar. Alter. *dict. cap. primò, vers. quaritur tertio*, Sayr. *c. 16. n. 4. in fine.* & confirmatur ex iis, quæ notant Doctores per text. *ibi in cap. contingit. 36. de sententia excommunicat* Sicut nec etiam si mortuum corpus in Ecclesiam delatum sanguinem effundat, quia iam verè non dicitur sanguis humanus, non enim hominis est, sed cadaueris.

32 Multoties accidit, vt cadauer sanguinem effundat, si coram eo occisor sit; & ita in illum occisi cruor impetuosam eiaculationem irruens illum sic prodit, & potest esse hæc præsumptio vehemens, quod illum occiderit, si adsint alia indicia, de quo vide Leuin. Lemn. *de natura miraculis, lib. . cap. 7.* Boer. *decis. 166.* Fran. Marcum *part. 1. decis. 183. & part. 2. decis. 190.* Aloys. Ricc. *in collect. decision. part. 3. collect. 853. post medium.* Hippol. Marsil. *in praxi crimin. §. diligenter n. 81.* qui se hoc pacto homicidam aliquando deprehendisse affirmat, tempore, quo erat gubernator ciuitatis Albinganæ. Paris de Puteo *in tract. de syndicatu, verbo tortura cap. 3. incip. Mandauit Rex, ad fin.* vbi dicit hoc fuisse Romæ obseruatum, eo tempore quo occisus fuit Cardinalis Sanct. Marc. Angel. *in tract. Malefic. tit. de homicidio*, vbi testatur in quodam Ægyptiano ita contigisse. Nouell. *in pract. crimin. in princip. n. 94. fol. mihi 53.* vbi dicit se ita aliàs vidisse in quodam cadauere dum esset Iudex maleficiorum Turni, *& in reg. 184.* in ciuitate Venetiarum dum esset Assessor Federici Raunerij. Anton. Gom. *tom 3. var. cap. 13. num. 15.* qui testatur his temporibus id contigisse in oppido de Ledesma anno 1546. & vidisse processum originaliter, in quo quidam mutus & frater eius in itinere publico quendam interfecerunt causa deprædandi, & torti confessi sunt, & ad mortis pœnam sagittæ condemnati, sed antequam morti traderentur, positus coram occiso ex eius cadauere sanguis effluxit, Carrer. *in pract. in 2. tract. de indic. & tortura in 27. indicio num. 2.* dicit quod est verum indicium, & quod aliàs expertus fuit, Blanc. *in tract de indic. comment. ad l. fin. ff. de quæst. num. 408.* vbi dicit quod hoc est magnum indicium, & quod ita se habet communis hominum sermo, videlicet quod per præsentiam occisoris cadauer emittat sanguinem, & quòd ista sanguinis emissio non proueniat ob incantationem, seu sortilegium, sed esse quoddam à natura insitum, de quo ratio reddi non potest, Menoch. *de arbitr. casu 270. num. 16.* vbi attestatur, hoc indicium esse credibile, & proximum, *& lib. 1. part. 89 num. 1 x8* Bess. *tit. de indic. num. 73.* Thesaur. *decis. 173.* Bertasol. *cons. 350. n. 6.* & ibi eius additionator, Ioann. Zangerus *in tract. de quæst. & tortur cap. 2. n. 161. pag. mihi 818.* latè Ioan. Steph. Durant. *var. q. 62. per tot.* Ioan. Mat. Nouar. *in collect. super pragm. Regni Neapol. collect. 163. num. 13.* Lessi. *de Iustit. lib. 2. cap. 9. dub. 17. n. 167.* Anton. Raguc. *in vase ecclesiastica disciplina in tract. de superstit. q. 124. de ebullitione sanguinis occisi ex vulnere pag. mihi 170.* Petr. Bouglet. *lib. 4. praxis criminis prosequend. tit. 2. ort. 15. pag. mihi 288.* Bernard. Zieritzium *in notis & obseruat. nomicopoliticis ad constitut. criminalem Imp. Caroli V. cap. 149. pag. mihi 157.* Henric. Boet. *in tract. de quæst. c. 3. num. 21. pag. 155.* Anton. Queuedo y Hojos *in libro indiciorum, & tormentorum Hispano sermone composito p. 2. cap. 8. num. 9. fol. mihi 34.* Valeriol. Medicum *lib. 2. obseruat. 9.* Petr. Gregor *syntagm. iuris lib. 36. cap. 50. num. 8.* Mascard. *de probat. conclus. 867. num. 24.* Cened. *ad Decretum collect. 55. num. 3.* Farinac. *in praxi crimin. lib. 1. tit. 5. quæst. 52. num. 134. cum seqq.* Fr. Hieron. de Yepes *in historia infantis à Iudæis occisi part. 3. cap. 4. §* Ottosi *fol. 58. verso* Martin. Delr. *disquisit. magic. lib. 1. cap. 3. quæst. 4. pag. 112. & lib. 5. sect. 4. num. 20. pag. 680.* Hortens. Caualc. *de brachio regio part. 3. numer. 503.* Emanuel de Valle *de incantat. & ensalmis opusc. 1. sect. 1. cap. 1. num. 31.* Anton. Sanctorell. *in post praxi medica cap. 21. vers. argumentum proba, cum seqq.* Georg. Pictur. *successiu. lection. dial. 4. pag. 161.* Fragoso *in sum uniuers. chirurg. glos. de los heredos quæst. 76.* Torreblanc. *de magia lib. 1. cap. 2. num. 34. cum seqq.* Rauena *en el Iardin del Mundo cap. 30.* Manuel Ramirez de Carrion. *in tract. mirabilium natura lit. S. verbo sangre del hombre muerto num. 151.* Ioan. Riolan. *in comment. ad libros Fernelij de abditis rerum caussis cap. 18.* Ioan. Ionston. *in Thaumatograph. naturali class. 10. de admirandis hominis cap. 3. art. 3. pag. 319.* Franc. de Pueyo *inter decis.* Ioseph. Sese *decis. 11. à num. 1.* vbi *num. 15.* mirandum refert † accidisse 33
anno 1607. in platea Vallis de Broto, vbi cadauer exhumatum omnibus patebat, & positus ante eum Ioan. Franciscus de Verga vnus ex delinquentibus illicò exiuit sanguis ex vulneribus dicti cadaueris, quousque dictus reus fuit ab occisi conspectu eductus. Et statim adductus fuit ad conspectum dicti occisi Monserat de Verga, alter accusatus, qui cum se culpatum videret, tanto scelere cœpit obsecrare Deum, & Cœlum, vt in testimonium suæ veritatis permitteret miraculum ibi fieri quo dicto illicò cadauer eleuauit brachium dexterum, & digito signauit vulnera, ex quibus sanguis illicò exiuit, & continuò eleuando idem brachium eodem digito signauit in dictum accusatum. Aliud simile accidisse Mediolani anno 1610. refert Francisc. Collius *in tract. de sanguine Christi lib. 4 disputat. 3. cap. 1.* & casum notabilem narrat Thom. Campanella *in tractat. de sensu rerum & magia lib. 4. cap. 9.* & se testem de visu de alio simili casu dicit Franc. Valeriola *medicar. obseruat. lib. 2. obseruat. 9.* Hoc intra septem horas experiri debere tradunt Canon. *in tract. de indic. & tortura in præmiss. cap. 3. num. 3.* Ioan. Stephan. Durant. *d. quæst. 62.* qui addit post septem horas rarissimè se extendere, Adam. Keller *de offic. iuridicopolit. lib. 5. cap. 12. pag. mihi 408. & 409.* Franc. Valeriola *d. lib. 2. obseru. 7.* Ioan. Bapt. Bernard. *in seminario totius philosophiæ tom. 3. lit. V. verbo vulnerans post aliquod tempus, fol. mihi 407. verso*, Hieron. Cardan. *in tract. de sapientia lib. 4. pag. mihi 250.* Anton. Nald. *in pract. quæst. lit. H. verbo homicidium num. 4. pag. mihi 276.* Huius rei, ac remissionis sanguinis huiusmodi rationem multi variam reddere conantur Leuin. Lemnius citato loco, Iacob. Sprenger. *in malleo malefic. quæst. 2.* Cornel. Gemma *lib. 1. cosmocrit. cap. 6. pag. mihi 78.* Ioan. Langius *epist. 40* Ægid. Roman *quæst. 25. quodlib. 5.* Claud. Deodatus *in tract. de hominis vita ad 120. annos salubriter producenda lib. 1. Panthi Hygiastici cap. 11. pag. mihi 105. ad fin.* Collius *citato loco*, Campanella *d. lib 4. c. 9.* Henric. Kornman. *in tract. de miraculis mortuor. pag. 9. c. 13 cum seqq.* vbi huius miraculi hanc rationem afferri posse ait, quod cum nondum calor omnis in recenti occiso corpore extinctus sit, neque agitatio omnis, visque interior nobis occulta quieuerit, vltionem quidem tanta illa vis clamat, moxque ad vindictam bilis accenditur, ab ea sanguis inflammatur. & ad vulnus cōfestim prorumpit, patefacto ad exitum per vulnus meatu, eodem concurrunt & spiritus, qui quoniam leues sunt ad occidentem hominem si coram steterit volantes in eum migrant, seruanturque natiuo calore aliquandiu, nempe ad horas plus minusve sex, aut septem; quo quidem

quidem in tempore ſi qui interemit in conſpectum interempti veniat & incrementum intentè ſuſcipiat vulnus, cruorem verſus interimentem eiicit; quod quemadmodum dictum eſt nondum in cadauere recenter iugulato ad horas aliquot vis omnis interior, calorque extinctus ſit; qua quidem latente & interiori vi efficitur vt ſanguis ſpiritus ſuos repetat, atque etiam ſpiritus ipſi ſuum attrahant ſanguinem, vnde ipſius manatio, & effluxus conſequitur: Galleot. Martius *lib de doctrina promiſcua cap.* 22. Thadæ. Florentin. *in explicat. ſuis in Iſagog. Ioannitij,* Marſil. Ficin. *lib. 16. de immortalit. animor. cap. 5.* Thom. Garbus *l.b. 1. ſum. medicinalis ſcient. tract. 4. quæſt. 11. & lib. 1. tract. 5. quæſt. 11.* Petr. Apono *in commentar. problem 6. part. 5. Ariſtotelis.* Aloyſ. Mundella *dial. 1.* Marcel. Donat. *de medica hiſtoria mirab. lib. 2. cap. 1. pag. mihi* 38. Marin. Merſenn. *in Geneſim, cap. 4. verſ. 10. quæſt. 53. art. 1. pag. mihi* 1438 Hieron. Magius *lib. 3. miſcel. cap. 5.* Alphonſ. Paleoth. *in hiſtor. admiranda de I ſu Chriſti ſtigmat. cap. 16. pag.* 89. Vair. *in tract. de faſcino lib. 1. cap. 4.* Gaudent. Merula *lib. 4. rerum memorabil. cap. 18.* Andr. Libauius *in tract. de cruent. cadauerum theſ.* 130. Iacob. Linius *lib. 1. de natura miracul. cap. 2.* Artur. Sipatius *de natura ſanguinis lib. 1. cap. 2.* Miaaldus *cent. 1. memorab. 4.* Cornel a Lapide *in comment. in Deuteron. cap. 21. verſ. 4. col.* 1015. Lorin. *in comment. in Leuit. cap. 24. verſ. 17. lit. E, pag.* 842. latè Guillelm. Bœkelius *in viſionibus publicis diſquiſit. 6. à pag.* 111. Valeriol. *d. lib. 2. obſeru. 9.* Hieron. Montuus *cent. 1. de admirandis facult. num.* 28. Redempt. Baranzanus *tom. 1. part. 2. ſum. philoſoph. diſp. 9. theorem. 17.* Thom. Fienus *de viribus imaginationis quæſt. 24. pag.* 198. Euſeb. Nieremberg. *in 2 part. philoſophiæ occultæ c. 46. cum ſeqq.* Vincent. Moles *in ſua philoſophia naturali ſacroſ. Corporis Chriſti c. 14. dub. 3.*

34 *Secunda* declaratio eſt, vt intelligatur prædicta reſolutio non quidem de modica effuſione, veluti ſi gutta ſanguinis etiam iniurioſè intra Eccleſiam ceciderit, ſed potius de notabili, ſeu conſiderabili, hoc enim importat verbum, effuſio, nempe ſanguinis abundantiam, & copioſum fluxum, argumento text. *in cap. ſæpe 41. diſt. & in cap. reuertimini 16. quæſt. 1.* notat gloſ. *verb. effuſionem ſanguinis, in cap. cum illorum 32. de ſentent. excommunic.* gloſ. in caſus poſitione *in d. cap. 1. verſ. nota* 1. Tiraq. *in tract. de in-*
35 *dicio in rebus exiguis verſ. 11. pag.* 55. & † ideò ſtatutum loquens de vulnere cum ſanguinis effuſione, non haber locum in vulnere, ex quo modicum ſanguinis effunditur, vt per Hipp. *conſ.* 80. *num.* 26. Marc. Anton. Genuenſ. *in pract. archiep. Neapolit. cap.* 80. *num.* 2. Quo fundamento in noſtris terminis reſoluunt Fr Ludou Lopez *in inſtructorio conſcientiæ part. 1. cap. 33. verſ. ſed circa ſecundum,* Steph. Coſta *in cap. ſi quis,* 18. *num. 1. de ſentent. excommunic. lib. 6.* Syluest. *verb. interdictum 4. quæſt. 1.* Nauarr. *d. c. 27. num. 256. verſ. dixi effunditur,* Gambar. *d. caſu 6. num.* 8. Raguſ. *de Miſſa in Eccleſia quæſt. 60. n.* 1. Mar. Altet. *d. cap. 1. verſ. quæritur quintò,* Fagundez *d. cap. 14 num. 19 & part. 1. lib. 4. cap. 4. num.* 18. Graff. *d. cap. 48. num.* 25. Suar. *d. ſect. 4. verſ. 2.* Vgol. *d. §. 2. verſ. 1. excipitur,* Sayr. *d. cap. 16. num. 5.* hinc optimè notantes non indigere Eccleſiam reconciliatione, quando quis in ea percutitur, vel alia iniuria afficitor citra ſanguinis effuſionem, etiamſi carnes conterantur, & oſſa confringantur, vel quia omnia ſupra relata ſanguinis effuſionem requirunt, & ſine lege pœnam banc ad alios caſus extendere non licet, iuxta regulam text. *in cap. pœna, de Pœnitent. diſt. 1.* & tenent Gambarupt. *d. caſu 7. num.* 8. niſi fortè tumorem cauſauerit, aut liuorem ex verberibus, & opus ſit, vt tumor, ſeu liuor ferro aperiatur, dicetur enim Eccleſia polluta, quia percuſſio iniurioſa fuit, & efficax cauſa effuſionis ſanguinis, quæ deinde ſecuta eſt, vt aduertunt Zerol. *in praxi Epiſcopal. part. 1. verb. pollutio Eccleſiæ.* Sayr. *d. cap. 16. num.* 8.

Neque exiſtimes quamcumque copioſam ſanguinis effuſionem ſufficere, vt Eccleſia polluatur, & reconciliatione egeat: nam ſi percuſſio leuis fuerit, licet ſanguis copioſè effundatur, non ideò polluta cenſebitur Eccleſia, exemplum frequens eſt quando in rixa puerorum alter alterum percutit, & ex naribus multus effluit ſanguis, Nauat. *in man. cap 27. n.* 92. Mar. Anton. *var. reſol. lib. 1. reſol. 13. caſu* 6. Viuald. *in candel. p. 2. de interd. tit. de caſibus quibus Eccleſia, &c. num.* 59. Graff. *lib. 2. cap. 48. num.* 25. Fagundez *d. cap. 14. num.* 17. ſi enim percuſſio lethalis non eſt, quæ ad mortalem culpam ſufficiat, neque ad pollutionem Eccleſiæ ſufficiens cenſeri debet, & ita reſoluit Suar. *d. ſect. 4. §. 2. violatur, in fine.* Si tamen ſanguis exiret de naſo ex percuſſione violenta inter maiores quatuordecim annorum, pollui Eccleſiam reſoluit, iudicatúmque refert Mar. Anton. *var. lib. 1. reſolut. 112. caſu* 6. quem citat Gambar. *dict. caſu 6. num.* 9. 36

Tertia declaratio eſt, vt procedat prædicta reſolutio in ſanguinis effuſione publica, & quæ publicè innoteſcat, non verò in occulta, per quam non debet Eccleſia polluta cenſeri, ſicut nec per occultam ſeminis effuſionem, de qua erit infrà ſtatim agendum. Ita gloſ. *verb. pollui in d. c.* 1. Nauar. Sot. Henriq. Graſſ. Tolet. & alij, quos refert, & ſequitur Sayr. *in d. c. 16. num.* 10. Stephan. Coſta *in d. cap. ſi, qui, num.* 5. Sayr. *d. ſect. 4. verſ. 2. dubitari ſolet,* Sanchez *d. diſput. 15. num.* 10. Fagundez *d. cap. 14. à num.* 33. probantes optimis ex auctoritate text. *in cap. ſignificaſti, de adulter.* quatenus expendit mulierem publicè fuiſſe confeſſam adulterium, quod in Eccleſia commiſit, Suar. verò *vbi proximè*, ex mente communi eum iudicio aduertit hoc generaliter intelligendum in quocunque crimine occulto ex iis, quibus Eccleſia polluitur, per quod in quantum tale eſt, minimè debet Eccleſia polluta cenſeri, quicquid frequentius Doctores aſſumant exemplum effuſionis ſeminis, quia illa frequentius occultè fieri ſolet; idem tenet Nauarr. *d. cap. 27. num. 251. in fin.* vbi peculiariter aduertit ſe publicè Salmanticæ prælegentem in ea fuiſſe ſententia fieri poſſe, vt effuſio ſanguinis, vel ſeminis, modò occulta, ab hinc octo diebus publica fieri poſſit, quia ſcilicet teſtes coram quibus facta fuit, per idem tempus tacuerunt, per quod deuenit in populi notitiam; & illum ſequuntur Suar. Auila, & Sayr. *num.* 11. citatis locis, indeque notant receptam eſſe ſententiam contra Alphon. de Caſtro, & aliorum quos non citatos ſequitur Sà *verb. Eccleſia num.* 19. qui putant Eccleſiam non indigere reconciliatione, ſi dum effuſio erat occulta in eadem Eccleſia ſemel fuerit celebratum, quaſi vna celebratione Eccleſia dicatur reconciliatis: loquuntur enim contra iura omnia, quæ formam reconciliationis præſcribunt in cinere, & aqua benedicta, vt *in dict. cap. propoſuiſti, & in cap. vltim. de conſecrat. Eccleſ.* 37

Occultum, & publicum multis modis dicitur, de quibus per Doctores *in cap. veſtra, & cap. vltim. de cohabit. Clericor. & in cap. cum olim 24. de verbor. ſignificat.* Menoch. *de arbitr. caſ.* 166. Maſcar. *de probat. concluſ. 1107. à num.* 13. Gabr. *commun. tit. de reſtit. ſpoliator. concluſ. 1. num.* 117. Mench. *illuſt. cap. 2. num. 11. & cap. 20. num.* 23. Aldret. *de religioſa diſciplina tuenda lib. 1. cap. 5. §. 2. à num.* 6. Farinac. *in* 38

praxi crimin.quaeſt.22. num. 1. Ad noſtrum propoſi-
39 tum occultum dicitur † non ſolùm per accidens,
quòd propriè verificatur, vbi nulli teſtes adſunt, ve-
rum etiam in occulto, quod tale dicitur prout diſtin-
guitur à publico, hoc eſt, quod licet poſſet probari
legitimè per teſtes, id eſt, nulla publica fama nota-
tum, cuius exemplum refertur *in c.2.de apoſtat. & in
cap.Chriſtiana*, ibi, *latentia peccata* 32.q.5. vnde ipſum
dicendum erit, ſi talis actus in præſentia paucorum
priuatorum hominum contingat, quia taliter geſtus
interim dum non publicatur propter ipſorum taci-
turnitatem occultus dicitur, ex gloſ. recepta *verb.
ſecreta, in cap.quis aliquando §.hic ergo ſecreta, de pœ-
nit.diſt.1.& in cap.de manifeſta 2.quaeſt.1.* Verùm li-
cèt fauorem Concilij Conſtantien. ſeu extrauagan-
tem *Adeuitanda* Martini V. his terminis applicari
poſſe contendat Fr. Ioan.de Peña, quem refert, &
probabile dicit Suar. *vbi proximè*: meritò tamen
contrariam ſententiam concludit, & tutiorem atte-
ſtatur, quia hæc pollutio à cenſuris, de quibus agit
Extrauagans illa, longè differt; & ideò ad illam ex-
tendi non debet ſine lege, iuxta vulgarem regulam,
quæ à iure, de regulis iuris in 6. cum ſimilibus. Igitur
conſultè faciet Parochus, ſi cum primum hoc ince-
perit fieri publicum, ad Epiſcopum negotium defe-
rat, qui præhabita inquiſitione, & commiſſione, de-
terminabit an Eccleſia polluta ſit habenda, & recō-
ciliatione indigeat, ſitque interim in ipſa à diuinis
Officiis abſtinendum: nec ſibi ſuadet publicitatem
pollutionis efficere tantùm Eccleſiam pollutam, nam
40 † notitia illa, & fama ſuperueniens de nouo, illam
non polluit, ſed potius pollutam oſtendit, & talem
indicat ad diuina Officia ſuſpendenda; ſicut verè
dicitur excommunicatus, qui talis eſt à parte rei,
quamuis dum eſt occultus non ſit vitandus, quia de-
nunciatio excommunicationis minimè eum excom-
municat, ſed potius excommunicatum declarat, *cap.
paſtoralis §.verùm, de appellationib.* & qui declarat
non facit, ſed factum denunciat, ſicut, *in l. ſed ſi
quæratur*, ibi, *quia per ſententiam non debet ſeruitus
conſtitui, ſed quæ eſt, declarari, ff. ſi ſeruitus vind. l. hære-
des palam §.1.* ibi, *nihil enim nunc dat, ſed datum ſigni-
ficat, de teſtament.*
41 Vnde meritò notant Doctores communiter ſe-
cundùm Sayr. *d.cap.16.num.* 10. quòd † etſi Sacerdos
ex Sacramentali Confeſſione ſciat in Eccleſia effu-
ſionem ſanguinis contigiſſe, poterit in eadem cele-
brare, neque aliqua reconciliatione opus eſt; quam-
uis Hoſtienſ. & alij, quos refert Stephan.de Gaëta
in cap.ad limina 20.*quaeſt*.1.§.5. *n*.321. dicant tutius
eſſe, quòd Sacerdos in genere reuelet Epiſcopo ta-
lem Eccleſiam indigere reconciliatione: nulla enim
probabili nituntur ratione; nam text. qui adduci ſo-
let *in d.cap.ſignificaſti, de adulter.* conſiderat publicam
mulieris confeſſionem, ex qua infamia publica orta
eſt, & ideò inde ad ſacramentalem Confeſſionem
ineptum eſt argumentum.
42 *Tertia* cauſa, ob quam polluitur Eccleſia, eſt pro-
pter voluntariam humani ſeminis effuſionem intra
illam contingentem, ſiue ſit hominis, ſiue mulieris,
ſiue hæretici, aut infidelis, ſiue etiam per mollitiem,
ſodomiam, aut beſtialitatem contingentem, de quo
eſt text. *in d.cap.vnico, de conſecrat. Eccleſia lib.6. & in
d.cap. Eccleſiis, de conſecrat. diſt.1.* reſoluunt Nauar.
Sylueſt. Graff. Fr. Emman. Henriq. & Suar. *d.locis*, Fr.
Ludou. Miranda *d.quaeſt.39.art.5.concl.1.verſ.2.caſus*,
Vgolin. *d.cap.29.§.3.* Azor. *d.part.2.lib.9.cap.5. qu.3.*
Gambarupta *d.caſu 6.n.*12. Mar. Alter. *d. cap.1.verſ.
tertio.* Fagundez *d.cap.14.num.20.cum ſequent.* Marta
de iuriſdid.p.2.c.17.à princ. Caſtr. Palao *d.punct.1.n.1.*

Dicimus Eccleſiam pollui propter voluntariam 43
humani ſeminis effuſionem, quia non ſufficit, ſi fiat
in ſomniis, vt per F. Emman. *d.loco.* ex gloſ. *in cap.
Eccleſiis, de conſecrat. diſtinct. 1. verb. ſemine*, quam
communiter receptam dicunt Nauar. *d.cap.27. num.*
252. Azor. *vbi proximè*. Gambarupta *d.num.*11. Mar.
Alter. *vbi proximè*, Graff. *d.cap.47.num.*14. Fr. Ludou.
Miranda *d.verſ.ſecundus caſus eſt*, Vgolin. *d.§ 3.verſ.
excipitur tamen*, vbi hoc verum dicit etiam vbi oc-
caſionem aliquam ſeminandi dediſſet, vel facta ob-
lectaretur, aut ob ægritudinem ſemen, aut men-
ſtruum mulieris caderet. Dicimus etiam † huma- 44
num ad excludendum effuſionem cuiuſuis alterius
animalis irrationalis, iuxta ſupra reſoluta circa
ſanguinis effuſionem, & gloſ. *verb. ſeminis in d.c.*1 &
F. Ludou. Miranda *d.verſ.ſecundus caſus eſt*, & Vgo-
lin. *d.§.3.in fine.* Semen hoc humanum, cuius effuſio-
ne Eccleſia polluitur, ſufficit ſi in Eccleſia effunda-
tur etiam intra vas naturale contingens, ſicut dixi-
mus de effuſione ſanguinis, per quam ſimiliter pol-
luitur Eccleſia, dummodò intra eandem contingat,
licet non cadat in ipſa Eccleſia materiali, optimè
Gamb. *d.caſ.6 num.*2. † quam tamen minimè pollui 45
dicendum eſt, ſi huiuſmodi ſeminis, aut ſanguinis
effuſio accidat ſupra tectum, vel infra Eccleſiam in
aliqua cauerna, aut ſpelunca, vel in aliqua camera,
aut cella, vel in Choro, Sacriſtia, turri cymbalorum,
tribuna, aut confeſſionariis extra Eccleſiæ corpus,
quia illis omnibus, & ſimilibus caſibus dicitur extra
Eccleſiam contigiſſe, vt poſt Sot. & Cordub. tenet
Mar. Alter. *d.cap.1.verſ. requiritur*, ſequuntur Graff.
*d.cap.48.à num.*23. Suar. *d.ſect.4.col.2. verſ. quod au-
tem ſanguinis*, Sayr. *d.cap.16. num.* 8. Auila *dict.diſp.
7.dub.*1. Sanch. *d. diſp.*15. *à num.*21. *cum ſequentib.*
vbi ſigillatim de ſingulis prædictis particulis latiſſi-
mè diſſerit, & latè Fagundez *in quinque Eccleſiæ
præcepta p.1.lib.3.cap.14. num.*37. vbi de intertecto,
& *num.*38. de Eccleſiæ ſupratecto, niſi ibi eſſet ali-
qua Capella, & *num.*41. de Cameris ad latus Eccle-
ſiæ adhærentibus, & *num.*42. de porta Eccleſiæ, &
*num.*34. de Confeſſionariis, & *num.*46 de choro, &
*n.*53. de clauſtro.

Quæſtio non leuis eſt, an idem dicendum ſit, 46
quando intra Eccleſiam habitus eſt coitus coniuga-
lis? In qua videbatur dicendum non eſſe per hoc
Eccleſiam pollutam; quia licet talis effuſio, & talis
coitus ſit voluntarius, non tamen eſt peccaminoſus;
text. enim *in cap.ſi motum, de conſec.diſt.1. & in d.cap.
ſignificaſti, de adulter.* ſolum faciunt mentionem de
fornicatione illicita, & adulterina, in quem ſenſum
videntur etiam intelligendi text. *in d.cap.vnico, de
conſecrat. Eccleſia lib.6. & in cap.vlt.eiuſd.tit.in anti-
quis, & in d.cap. Eccleſiis, de conſecr.diſt.*1. dum de ſe-
minis effuſione ſimpliciter loquimur, ita vt ſemper
intelligamus, dummodò de ſe, & natura ſua ſit pec-
caminoſa, quæ dici nequit contingens intra Eccle-
ſiam ex copula coniugali, ſi ſemoueamus contem-
ptum, vel ſcandalum; nec enim circunſtantia loci ſa-
cri, & irreuerentia ratione ipſius talis eſt, vt per ſe
ſolam mortale peccatum conſtituat: cum ſpeciali
aliquo iure poſitiuo talis copula prohibita non repe-
riatur; & ideò cum ſimus in materia pœnali, videtur
dicendum minimè fore extendenda prædicta iura
loquentia de copula illicita, & peccaminoſa, ad co-
pulam coniugalem de ſe licitam, & honeſtam. Qua-
re hanc partem ſuſtinent Emman. Sà *verb. Eccleſia
num.*14. Baſil. Pont. *de matrim. lib.10.cap.10. num* 13.
Vaſq. 1.2. *diſp.*98.*n* 6.

Contrariam tamen ſententiam tenuerunt gloſ. *in* 47
*dict.cap.vnico, & in cap. quoniam, verb. opportuno 31.
diſt.*

dist. & *in cap. Ecclesiis verb. semino* 68 *dist.* sequuntur Nauar. *d. cap.* 27. *num.* 252. Graff. *d. cap.* 48. *num.* 26. Couar. *de sponsal. lib. p.* 2. *cap.* 7. §. 2. *num.* 3. Perez *tit.* 1. *lib.* 5. *Ordinam. pag.* 12. Fulc. *de visit. lib.* 1. *cap.* 28. *n.* 9. & *lib.* 2. *cap* 25. *num.* 6. Sayr. *d. cap.* 16. *à num.* 19. Soar. *d. sect.* 4. *vers.* 3. *violatur*, Sanchez *de Matrim. lib.* 9. *disp.* 15. *n num.* 7. Tolet. *d. cap.* 8. *num.* 14. Cened. *ad Sextum collect.* 11. *num.* 2. Marta *de iurisdict. p.* 2. *cap.* 27. *num.* 3. Ragus. *de Missa in Ecclesia*, *quæsito* 58. Fagundez *dict. cap.* 14. *à num.* 22. & *p.* 2. *lib.* 4. *cap.* 4. *num.* 20. Auila *d. disp.* 7. *vers. secundus*, Azor. *d. cap.* 5. *quæs.* 2. *vers dubiu*, Gambarupta *d. casu* 6. *num.* 11. *in fine*, Vgolin. *d. c.* 29. §. 3. *ver. locum habet*, Fr. Ludou. Miranda *d. quæst.* 39. *art.* 5. *concl.* 1. *vers. secundus est*; quæ opinio ea eo suadetur, quòd coitus coniugalis licet de se licitus sit, est tamen illicitus propter loci sacri circunstantiam, cui fit iniuria, argum. text. *in cap. accusatio* 2. *quæst.* 7. & *cap.* 1. *de immun. Eccles.* & *cap.* 2. *eod. tit. lib.* 6. Vnde cùm sit voluntarius, & peccaminosus contingens intra Ecclesiam, videtur ex consequenti per illum Ecclesiam pollutam censendam: facit quod diximus de iudice suspendente, & suffocante reum intra Ecclesiam, in qua specie licet pœna mortis sit crimini condigna, & ideo de se licita, attamen propter loci sacri circunstantiam redditur illicita, & iniuriosa; & ideò polluta censetur Ecclesia. Cui non obstat, quòd coniugi petenti debitum alter coniux tenetur reddere ea vi matrimonialis obligationis, & coniugalis vinculi, & ita sub pœna peccati mort. maximè si detur periculum incontinentiæ: cessat enim huiusmodi obligatio respectu coniugis intempestiuè debitum petentis, & vbi redditio citra peccatum fieri nequit, per ea quæ notantur *in cap. inquisitioni, de sentent. excomm.* & *in cap. litteras, vers porrò, de restitut spoliator.* facit text. cum materia *in l. quod diximus, ff. de solut.* per quem dici solet, quòd non semper debitor tenetur statim creditori petenti debitum soluere, cum possit dari legitima differendæ solutionis causa.

48 Cum magis communi, & vera sententia hanc quæstionem sub fœdere distinctionis resoluendam puto, videlicet faciendo distinctionem inter coitum coniugalem intra Ecclesiam contingentem illicitum, & peccaminosum; & coitum, qui talis non sit, imò potius licitus, & iustus. Prioris membri sit exemplum quoties coniuges intra Ecclesiam mutuò cohabitant absque vlla necessitatis causa, vel licet detur causa cohabitandi intra Ecclesiam, non tamen datur necessitas petendi, & reddendi debitum, quia nullum subest periculum incontinentiæ: posterioris membri sit exemplum, quoties coitus coniugalis intra Ecclesiam ex necessitate contingit; veluti quia coguntur coniuges diu intra illam commorari, & cohabitare, propter quod prædictum incurrit periculum incontinentiæ, ad quod tollendum fuit coitus coniugalis iustus, & necessarius, quantumuis intra Ecclesiam contingens. In primo igitur casu non est dubium, quod Eccesia maneat polluta, cum detur intra eandem illicitus, & peccaminosus coitus; secus verò in posteriori à cessante ratione. Ita resoluunt distinguendo Richard. *in* 4. *dist.* 34. *art.* 3. *q.* 1. & *ibi* Maior etiam *q.* 1. Syluest. *verb. consecratio*, 2. *q.* 5. Couar. *de sponsal. p.* 2. *cap.* 7. §. 2. *n.* 3. Vict. *in sum. n.* 276. Suar. *d. sect.* 4. *vers. tertia opinio*, Sayr. *in claui Reg.* *lib.* 9. *cap.* 7. *n.* 21. Lessi. *de Iustit. lib.* 4. *cap.* 3. *dub.* 12. *n.* 85. Marj. Alter. *d. cap.* 1. *vers. sed est aliqua controuersia*, Castr. Palao *d. puncto* 1. *n.* 1. *in med.*

49 Hæc tertia effusionis seminis causa omnes ferè recipit declarationes supra adductas circa præcedentem effusionis sanguinis causam; requiritur namque, vt effusio contingat in sufficienti quantitate; aliàs enim in minima non erit sufficiens, vt Ecclesia polluta censeatur: id quod prouenit tam ea vi verbi, *effusionis*, vt suprà expendimus, quam etiam ex eo, quia licet modica effusio ea parte interioris voluntatis sit peccatum mortale intemperantiæ, attamen in ratione exterioris iniuriæ loci sacri, non adeò res grauis est censenda, vt polluta per hoc fiat Ecclesia, provt optimè declarant Suar. *d. sect.* 4. *vers. tertiò violatur Ecclesia*, Fr. Emman. *in sum. tom.* 1. *c.* 153. *num.* 11. Quicquid contrarium velit Mar. Alter. *d. c.* 1. *vers. sed hæc opinio.*

Dicendum est insuper, & declarandum, quòd licèt per occultam, & peccaminosam seminis effusionem Ecclesia polluatur à parte rei, non est tamen 50
talis reputanda, quamdiu ipsa effusio occulta persistit, iuxta supra resoluta circa superiorem causam effusionis sanguinis, quicquid Doctores communiter contrarium censeant, nempe per occultam effusionem Ecclesiam minimè pollui, quorum sententiam iam suprà *num.* 37. refutauimus, & apertè confunditur ea *d. cap. significasti, de adulter.* ibi enim adulterium cum Sacerdote intra Ecclesiam à principio occultè contigit; & tamen, quia ea postfacto per confessionem mulieris adulteræ publicè factam, de crimine constitit, præcepit Alexand. III. vt Ecclesia reconcilietur: id quod fieri non deberet, nisi à principio, & ita quando adulterium fuit patratum intra Ecclesiam, polluta eadem Ecclesia fieret, siquidem confessio criminis, & populi notitia de eo superueniens minimè Ecclesiam violauit, sed potius violatam ostendit, iuxta suprà resoluta, quæ ea decis. dict. *cap. significasti*, sic ponderati firmiora redduntur. Deinde procedit quoque prædicta resolutio,
† vbi peccaminosa seminis effusio contingit intra, 51
non verò extra Ecclesiam, iuxta supradicta, quæ ad hunc casum ex eadem ratione legitimè adaptantur: inde fit vt quemadmodum ad Ecclesiæ pollutionem ex causa voluntariæ, & iniuriosæ effusionis sanguinis contingentis intra Ecclesiam resoluimus contra communem ferè omnium Doctorum sententiam, non aliter Ecclesiam fore pollutam censendam, quam si vtrumque, copulatiuè scilicet, & vulnus, & sanguinis effusio notabilis intra Ecclesiam contingat, nec sufficere quòd vulnus tantum, si effusio extra eueniat, idque ex eo, quia Iura de hoc loquentia principaliter ad effusionem ipsam, non verò ad vulnus se referunt: sic similiter idem nobis dicendum videtur in præsenti specie, itavt quamuis actus hic intra Ecclesiam effusioni ita proximus sit peccaminosus, si tamen actualis effusio non intra, sed extra Ecclesiam contingat, minimè per hoc est Ecclesia polluta censenda, cum verum sit dicere effusionem seminis minimè intra eandem contigisse, quicquid communis sententia sit in contrarium.

Quarta causa ob quã polluitur Ecclesia est, quo- 52
ties intra eandem sepultus fuerit fidelis excommunicatus, de quo est text. *in cap. consuluisti, de consecrat. Eccles.* qui text. licet loquatur in Cœmeterio, procedit tamen, & habet locum maiori ratione, quando prædictus excommunicatus intra Ecclesiam sepelitur, ad effectum, vt per hoc eadem Ecclesia polluta censeatur; tenent Nauar. *dict. cap.* 27. *num.* 252. Victor. *verb. Eucharistia, num.* 99. Henriq. *in summ. lib.* 9. *de Missa, cap.* 27. §. 5. & *lib.* 13. *cap.* 51. §. 3. Gambarupta *d. casu* 6. *n.* 13. Mar. Alter. *d. cap.* 1. *vers. quartò violatur*; Azor. *instit. moral. part.* 1. *lib* 10 *cap.* 26. *quæs.* 13. *vers tertio*, & *part.* 2. *lib.* 9. *c.* 5. *quæs.* 1. *vers. quarto*, Sayr. *lib.* 2. *de censur. cap.* 4. *num.* 11. & *lib.* 5. *cap.* 17. *n.* 22. Auila *d. disp.* 7. *dub.* 1. *vers. tertius casus.* Suar. *tom.* 3. *disp.* 81.

sect.4.vers.quarta causa,& de Relig.tom. 1.tract.2.lib. 3 cap.2.à num.3.Valer.Reginald.in praxi fori pœnit. lib.32.num.17.Vgolin. de potestate Episcopi, cap.19. §.4.Fr.Ludou.Miranda d.quaest.39.art.5.concl.1. vers. tertius casus,Nald.verb.Ecclesia,num.19 Homobon. de examine Ecclesiast.tract.12.cap.3.quaes.13. resol.5. pag.447.Fagundez d.cap.14.à num.55.qui ferè omnes intelligunt præfatam conclusionem procedere tantùm in excommunicato, vel notorio clerici percussore,vel nominatim denunciato,iuxta Martini V. & Basiliensis Concilij Constitutionem incip. Ad euitanda scandala;per quam solùm in prædictis casibus tenemur excommunicatus vitare, vnde etiam in eisdem tenemur non sepelire,per reg.cui non communicamus viuo, nec mortuo debemus communicare, de qua in c.ex parte,in fine,11.de sepult. & in cap.à nobis,de sent.excomm. Ex citius decisione vltra Doctores in prædictis Iuribus limitanda venit supradicta resolutio deducta ex d.cap.consuluisti,vt non procedat in casu,quo Ecclesia propter signa contritionis,quæ excommunicatus in vita, & mortis articulo ostendit,ipsum absoluerit, etiam post mortem, vt ibidem cauetur,tunc enim cum pro eo sit orandum,poterit similiter intra Ecclesiam sepeliri, quæ per hoc minimè polluta censebitur, cum talis verè sit absolutus ab excommunicatione,in qua decessit,& ex consequenti cesset respectu illius prædicta reg. cui non communicamus viuo, &c. prout habetur in d. cap. à nobis, iunctis traditis per Couar. in cap. alma, part.1. §.11.n.4. vbi agit, quo pacto talis post mortem valeat per Ecclesiam absolui.

53 Procedit autem prædicta resolutio non solùm in fideli excommunicato, sed etiam quando infidelis, vel hæreticus sepelitur,per quod erit similiter polluta censenda, ac proinde reconcilianda, atque etiam Cœmeterium,si in ipso talis sepeliatur,prout habetur in cap. Ecclesia il 2.& il 5.de consecrat.dist.1. tenent Fagundez d.c.14.num.57.Fr.Lodou.Miranda d.concl.1.vers.quartus casus est,vbi addit in hoc casu non solùm esse reconciliandam Ecclesiam, verùm etiam & illius parietes abradendos, Azor. d. cap.5. quaes.1.vers.quinto,& seq.Sayr.de cens.lib.5.c.6. n.15. cum seq. vbi asserit locum habere etiamsi Infantes infidelium sint,qui sepeliantur,Vgolin.d.cap.59.§.5. vbi excipit,quando Catechumenus in Ecclesia sepelitur,eum vt charitatis coniuncti nobis sint,& separari à nobis non debeant in sepultura,de quo etiam Mar. Alter.d.c.1.vers.sed postulabitur.Denique quod Ecclesia polluatur, vbi ab excommunicato denunciato, notoriòve Episcopo consecrata est, dixi præcedenti allegat. n. 28.

54 Qui in Ecclesia publicè violata Missam celebrat, aut alia peragit diuina Officia,seu defunctum sepelit (nisi vrgente necessitate id fiat de licentia Episcopi) peccat mortaliter, irregularis tamen, aut suspensus non efficitur:ex ea ratione,quia nulla pœna Iure communi constituta est contra eos, qui celebrant in Ecclesia polluta antequam reconcilietur, tum quia pollutio Ecclesiæ non est propria censura,nec interdictum,quo fit,vt in Ecclesia polluta celebrans irregularis non efficiatur. Ita Henriq. lib. 9. de Missa cap.27.§.7.& lib.13.de excommunic.cap.51. §. 5. Syluest.verb.consecratio quaest.9. Vgolin. de irregular.lib.1 c.8.num.5.& in tract.de officio,& potestate Episcopi,cap.29.§.7. multi, quos refert Cened. dict. collect.135.num.5.Fr.Ludou.Miranda d.quaest.39.art. 6.Azor.d.cap.5.quaes.6. Mar. Alter.d.disput. 3.cap. 3. Fagundez d.cap.14.à num.3. Quamuis celebrantem fieri suspensum, & si iterum celebret post suspensionem, contrahere irregularitatem asserat Praiec. in praxi noua Episcop part.1.cap. 5. num.5.vers. ante. Nam text. in d.cap.is qui,de sentent.excommun.lib.6. solummodo loquitur de eo,qui celebrat, aut celebrare facit in loco interdicto, non autem de celebrante in Ecclesia polluta;Ecclesiam enim pollutam non egere reconciliatione, si in ea bona fide celebretur,ait Castr.de lege pœnali lib.2.c.vlt.cuius contrarium melius resoluit Fagundez in quinque Ecclesiæ præcepta p.1.lib.3.c.21.n.13.

Ecclesia exacrata,si fuerit consecrata reconciliari 55
non potest,nisi per proprium Episcopum, seu alium Episcopum de ipsius licentia, & hoc cum aqua ab Episcopo benedicta vino admixta,& cineri, & cum verbis, quæ habentur in Pontificali, vel Manuali Romano;ita traditur expresse in cap. aqua,& in cap. proposuisti,de consecrat. Ecclesia, & tenent Henriq.in sum.lib.9.cap.27.num.6.Sayr. de censur. lib.5.cap. 16. num.31.Azor.d part.2.lib 9.cap.5.quaes.5.Cened.dict. collect.235.num.1.Vgolin.d.cap.19.§.8.num.1. Gambat.d.casu 6.num. 4. me citato in hoc loco Alzed. de praecell.Episc.dignit part.2.cap.4.num.25.Miranda d. quaest.29.art.8.concl.2 Filliuc. in quaest. moral. tom.1. tract.5.cap.4.num.118.Diana resol.moral.part.2.tract. 1.miscel.resol.6. & censuit Sac.Cong Rit.in Cameracen 9.Febr.1608.& in Praten.21. Iulij 1632.dum habet Ecclesias & cœmeteria consecrata non nisi per Episcopum reconciliari posse.Et in Aretina 9. Aprilis 1633. vbi habetur Ecclesiam consecratam non posse nisi per Ordinarium loci,vel alium Episcopum de consensu ipsius reconciliari. 56

Vnde infertur Episcopos huiusmodi facultatem reconciliandi Ecclesiam consecratam pollutam non posse simplici Sacerdoti delegare,etiamsi in contrarium sit consuetudo,per d.c.aqua.vbi dicitur quòd hæc consuetudo potiùs dicenda sit corruptela, quia licèt Episcopus committere valeat, quæ iurisdictionis existunt, quæ tamen sunt Ordinis Episcopalis non potest inferioris gradus Clericis demandare,vt censuit Sacra Congregat. Rit. in Cameracen. 9. Febr. 1608.& resoluunt Miranda d.concl.2.Vgolin.d.§.8. num. 2. vbi addit Summum Pontificem id posse, ex quo de Iure positiuo est;& omnium quæ Iuris positiui sunt, plenam habet potestatem, quod totum etiam tenet Mar.Alter.d.disp.3.cap. 4. Quare eadem sacra Congregat. Rituum in Gadicen. 24. Septemb. 1605 concessit Vicario generali licentiam reconciliandi Ecclesiam pollutam, attenta absentia Episcopi,& in Rothomagien. 13 Iulij 1601. eandem facultatem concessit cuidam Abbati in dignitate Ecclesiastica constituto, aqua tamen prius per Episcopum benedicta,

Si tamen Ecclesia non fuerit consecrata, sed tan- 57
tummodo benedicta, reconciliari potest per quemcunque simplicem Sacerdotem per solam aquæ lustralis aspersionem, cap. si Ecclesia, cum gloss. verb. lauetur,de consecrat. Ecclesiæ.Mar. Alter.d.cap.4.vers. quod si,Henriq.d.cap.27.§.6.Sayr.d.cap.17. num. 31. Tolet.d.cap.8.num.15. Fr. Ludou. Miranda d.art. 8. concl. 1. me citato in hoc loco Homobon. de examine Ecclesiastico p.2.tract.11.c.3.quaes.13.1.resol.quaestionis pag.447 & p.3.tract.14.cap 8.q.27.resol.2.Tamburin de iure Abbat tom.2.disp.23.q.10.n.11.Diana moral. resol.part.4.tract.4 resol.91. & antea part. 2.tract. 1. miscel.resol.6 Fagundez d.cap.14. num.60.Vgolin.d. § 8.num.3.Auila d.disp.7.dub.4. cum quo aduerte nō esse necessarium,quòd aqua sit per Episcopum benedicta, vt Ecclesia non consecrata reconcilietur; licet hoc requirat Tolet. vbi proximè;conuincitur enim ex verbis cap.vlt.de consec. Eccles.ibi aqua prorimus exorcizata lauetur;quod non liceret, si Episcopi licentia

licentia benedictio, aut auctoritas esse expectanda. & exorcismus aquæ per Episcopum esset faciendus. Hinc *Sacra Congregat. Rit. in Cameracen. 9. Februarij. 1608. censuit Ecclesiæ non consecratæ, & cœmeterij simplicem benedictionem posse committi alicui Presbytero in dignitate ecclesiastica constituto, & in Hydruntina 15. Decembris. 1632. fuit dictum Ecclesiam non consecratam posse per Vicarium Capitularem reconciliari.* Et in hoc casu, quo potest simplex Sacerdos reconciliare Ecclesiam benedictam, posse & Regulares Superiores idem facere tenent Portel. *in dub. Regular. p. 1. verb. Ecclesia Fratrum n. 1.* & Diana *d. p. 4. tract. 4. resol. 91.*

58 De quatuor autem aquæ benedictæ generibus, & de eius vi, & effectibus, vide Durand. *in rationali Diuinorum lib. 4. cap. 4. num. 10.* Stephan. Durant. *de ritibus Ecclesiæ lib. 1 cap. 21. num. 2.* Hieron. Rom. *lib. 4. de repub. Christiana cap 12.* Henriq. *in sum. lib. 4. cap. 13. §. 8. lit. E,* Azor. *instit. moral. part. 2. lib. 9. cap. 15.* nouissimè Torreblanca *in practicab. Iuris spirit. lib. 11. cap. 26. num. 60.* vbi ait aquam benedictam tripliciter considerari, vel Episcopalem mixtam vino & cinere, qua Episcopus vtitur in consecratione Ecclesiarum seu Altarium, *cap. proposuisti, de cons. Eccles.* vel Baptismalem, de qua fit mentio *in cap. Sabbato, de consecr. dist. 4* vel communem, de qua *in cap. iuxta aquam, dict. dist. 4.* Et de illius vsu apud Gentiles, & Hebræos ablutionem, & capiationem agit

59 Ioan. de Pineda *super Iob. part. 1. cap. 9 pag. 360.* Et † de antiqua eius institutione in Ecclesia contra mala spiritualia, Dæmonésque, vide Card. Cæs. Baron. *tom 1. annal. Ecclesiæ, anno Christi 132. pag. 62.* Martin. Delrium *disquisit. magicar. lib. 2. cap. 2. sect. 3. q. 3. pag. 521.* Emman. de Valle de Moura *de incantation. & ensalmus sect. 2. cap. 11. num. 27.* Basil. Ponc. *var. disp. part. 1. quæst. 2. cap. 5.* Emman. de la Cerda *in tract. dos pôs de Milan p. 2. cap. 5* Bozz. *de signis Ecclesiæ tom. 1. lib. 5. cap. 2. sig. 15.* Raph. de la Torre *de vit. oppos. Relig. quæst. 90 disp. 12. num. 13. & disp 13. num 5.* Torreblanca *in practicab. Iuris spirit. lib. 12. cap. 26. à*

60 *num. 57.* † Remittit peccata venialia, Azor. *d. lib. 9. cap. 15. quæst. 5.* latiùs *part. 2. lib. 4. c. 10. quæst. 4.* Fagundez *in quinque Ecclesiæ precepta part. 1. lib. 4 c. 4. num. 7.* Petr. Thyræ. *de apparit. spirit. lib. 3. cap. 16. n. 41.* Durant. *de ritib. Ecclesi. lib. 1. c. 21. ex n. 2.* Torreblanca *d. lib. 12. cap 26. num. 6.* Liberat à morbis, Emman. de Valle *d. cap. 11 num. 6.* confert sanitatem corporalem, ideo Emman. do Valle *d. sect. 2. cap. 13. num. 8.* & plura miracula per aquæ benedictæ virtutem facta referunt Henriq. *d. lib. 4. cap. 15. num. 8. lit. E,* & Card. Baron. *tom. 3. anno Christi 327. pag. 284. & tom. 7. anno Christi 537. pag. 271.*

61 Vbi tamen reconciliatio Ecclesiæ consecratæ haberi non posset per Episcopum, qui longè abest, & venire non potest, posse eundem Episcopum ex iusta causa concedere, vt in Ecclesia polluta ante reconciliationem celebretur, post D. Thom. & Sot notarunt Auila *d. disp. 7. dub. 3. concl. 2.* Sà *verb. Ecclesia, num. 13. vers. Episcopus,* Mar. Alter. *d. disp. 3. cap 2. vers. Sed non caret,* Zerol. *in praxi Episcopali vbi proximè.* Soar. *tom. 3. in 3. p. S. Thomæ disp. 81. sect. 4. vers. his positis,* Fagundez *in quinque Ecc. precepta p. 1. lib. 3. c. 14. num. 1.* Sed hoc non probari bene obseruant Hen-

62 riq. *lib. 13. cap. 51. §. 3. lit. H.* Quare † facilius erit attento Iure communi, quod concedat Episcopus, vt in loco non sacro in Altari portatili celebretur, vel post Concil. Trident. in priuatis Oratoriis, aut Eremitoriis institutis ad Diuina celebranda, secundùm à nobis dicta suprà *alleg. 13. à n. 8.*

63 Quomodo autem se gerere, & quid agere debeat Sacerdos, si contingat post inceptam Missam Ecclesiam violari, veluti si orta rixa alicui vulnus inferat, vel occidat: In quo dubio communiter distinguitur, vtrum post cœptam consecrationem, aut ante illam casus contingat, ita vt in primo Missam teneatur prosequi, in secundo verò minimè. Ita Vgolin. *de cens. tab. 2. cap. 8. §. 4. & de precell. Episcop. cap. 29. §. 7. num. 3.* Suar. *d. sect. 4. in fin.* Mar. Alter. *d. disp. 3. c. 3. in fine.* Barthol ab Angelo *dial. 3. de Missa §. 643.* Mar. Ant. *var. res. lib. 1. res. 11 a cos. 60* Nald. *verb. Ecclesia num. 23.* Scort. *lib. 2. de Missæ cap. 13.* Homob. de Bonis *de examine Ecclesiast. part. 1. tract. 4. cap. 14. quæst. 138.* latè Fagundez *in quinque Ecclesiæ precepta part. 1. lib 3. cap. 18.*

Prælati Regulares benè possunt reconciliare Ecclesias quacunque ex causa violatas, atque pollutas, aqua per ipsos benedicta, si Episcopus, qui illam benedicat, distet vltra duas diætas, alias debent habere aquam benedictam ab Episcopo, prout constat ex concessione Leonis X. facta Generalibus, & Prouincialibus, ac Custodibus, necnon & Guardianis Fratrum Minorum Obseruantiæ pro tempore existentibus, quæ habetur inter priuilegia Mendicantium, *verb benedicere Eccles. §. 14.* & refert Sayr. *d. cap. 16. num. 31.* & de ea testantur Vgolin. *d. §. 8. num. 2.* Mar. Alter. *d. cap. 4. vers. quamuis,* & Fr. Ludou. Miranda *d. art. 8. concl. 3.* & Henriq. *d. §. 6. lit.* D. Marchin. *de sacram. Ordinis tract. 3. part 3. cap. 11. num. 14* Diana *resolut. moral. p. 6. tract. 8. resol. 21.* vbi etiam post Fr. Emman. Persicum resoluit Regulares posse vti dicto priuilegio non solum quando Episcopus distat per duas diætas, sed etiam quãdo abest morte, renunciatione, depositione, &c. Quælibet autem diæta continet viginti milliaria, seu circiter septem leucas, glos. *verb. duas diætas in c. nonnulli, de rescript.* Henriq. *in sum. lib. 9. c. 17 §. 6 in com. lit. E, & lib. 13. cap. 51. §. 5.* Parlad. *lib. 2. rerum quotid. cap. 19. num. 9.* Gregor. *l. 3. verb. queres vna legua, tit. 16. part. 1.* Ordin. Regia Lusitan. *lib. 1. tit. 90 §. 13.* ibi, *a seis legoas por dia,* commensurando per viam vsitatam, Parlad. *d. num. 9.* Mascard. *de probat. concl. 1056. num. 6.* Cabed. *Lusitaniæ decis. 13. num. 4. p. 1.* 64

ALLEGATIO XXIX.

Episcopus in Capellaniis, quando possit reducere numerum Missarum?

SVMMARIVM.

1 *Missas reducere, & ad minorem numerum reuocare pertinet ad Episcopos in Synodo Diœcesana, & ad Generales Ordinum in suis Capitulis generalibus.*

2 *Causa iusta est necessaria ad huiusmodi reductionem faciendam.*

3 *Defunctorum voluntates inuiolabiliter obseruari publicè interest.*

4 *Anniuersaria, & officia pro defunctis sub huiusmodi reductione cadunt.*

5 *Reductio hæc an debeat intelligi de Missis, & legatis, tam ante Concil. quam post illud relictis ostenditur.*

6 *Eleemosyna pro ipsis Missis celebrandis, si adeo tenuis sit, sub hac reductione comprehenditur.*

7 *Eleemosyna pro Missis, si multum crescat vt constituta tenuissima sit, quid agendum? ostenditur.*

8 *Episcopus potest aliquãdo ex iusta causa concedere, vt Missa in alia Ecclesia, vel in alio Altari celebretur*

particulari commutare legata in alios æquales vsus pios, saltem quando non est acquisitum ius tertio, Henriq. *in summ. lib. 7. cap. 15. num. 1. & lib. 9. cap. 22. num. 6* Graffiis *in decis. aureis part. 1. lib. 2. cap 53. n. 11.* quos refert, & sequitur Bonacina *d. q. vlt. punct. 7. §. 4. num. 4.*

9 *Sextò* amplia, vt possit Episcopus reducere numerum Missarum, & Anniuersariorum non modò, quæ præscribuntur in testamentis, & aliis similibus dispositionibus causa mortis, sed etiam, quæ in donationibus, & aliis actibus inter viuos, quod in vtrisque eadem est ratio, ac proinde eadem dispositio, *l. illud, ff. ad leg. Aquil.* 1 a Monet. *dict. cap. 5. num. 368.*

10 *Septimò* amplia, vt ex eadem facultate ei à Concil. Trid. attributa possit Episcopus commutare Anniuersaria in totidem Missas, Vgolin *de officio Episcopi, c. 61. n. 1.* Monet. *d. c. 5 n. 360. & seq.*

11 Declarabis tamen vt in huiusmodi numero Missarum, seu Anniuersariorum, qui remanet, facienda semper sit commemoratio eorum defunctorum, qui pro suarum animarum salute legata illa ad pios vsus reliquerunt, vt expressè cauetur à Conc. Trid. *d. c. 4. in fine*, Monet. *d. cap. 5. num. 375.* cui quidem commemorationi satisfieri potest, vel in Memento, vel in Collectis, vt ex Vgol. *d. cap. 61. num. 1.* dicit Monet. *d. c. 5. n. 366*

12 Limita *primò* suprà positam resolutionem habentem Prælatos vt supra posse Missas reducere, & ad minorem numerum reuocare, non procedere in Missis in fundatione Ecclesiæ impositis, cum in his Episcopus, ac prædicti alij dispensare nequeant, & ita decisum referunt Monet *in dict. cap. 5. num. 376.* Piasec. *in praxi noua Episcopali part. 2. cap. 3. num. 31.* Aloys. Ricc. *d. resol. 341. à num. 4.* Miranda *dict. art. 11. concl. vnic. prope finem.* Vgolio. *de potest. Episcopi, cap. 61. num. 1.* Ragus. *in vas. eccles. discipl. cap. vlt. de Episcop. quæ. 6. num. 86.* Humobon. *de exam. eccles. part. 1. tract. 4. cap. 14. q. 129* Diana *dict. part. 1. tract. 14 resol. 1. in fine.*

13 Limita *secundò* in beneficiis requirentibus in sui fondatione certum numerum Missarum, quia in eo non potest Episcopus ex vi Concil. Missas reducere ad minorem numerum; prædictum enim Concil. videtur tantum agere de Missis ex defuncti dispositione relictis. Ita *sacram Congregat.* decidisse referunt Galer. *in margarita casuum conscientia verb. beneficiũ p. 24. col. 2. & verb. Missa, vltim.* Nald. *verb. Missa n.* 18 Posseuin *c. 2. n. 25. quæsitu 9.* Bonacina *d. §. 2. n. 10.* Torrebl. *d. c. 9. n 74* Contra Henriq. *lib. 9. cap. 2. num. 6. in commento lit. P,* & Miranda *d. art. 129*

14 Limita *tertio* in Missis particularibus votiuis, vel pro defunctis, &c. quæ iustis stipendiis sigillatim à particularibus personis petuntur, nisi consensus eorum, quibus illæ debentur, habeatur; quod rarò, vel numquam accidere solet; nam iustæ causæ Prælatis ad idem concedendum, non adsunt; quia hoc est contra illud ius naturale, id quod nostrum est, sine facto nostro ad alium transferri non potest, *l. id quod ff. de reg. iuris,* Nau. *cons. 9. n. 9. & cons. 11. n. 1. de celebrat. Missa in nouis,* Fraxinell. *d. §. 5. n. 3.*

15 Vtrùm autem, & quando possit Episcopus etiam sine Synodo congregata Missarum numerum minuere? Vide Nauar. *in man. cap. 25. num. 183.* Fr. Emman. *in sum. part. 1. cap. 152. concl. 11. in fine, num. 17.* Henriq. *dict. cap. 12. sub. §. 6.* Bonacina *dict. § 2. num. 9.* vbi contra multos asserit Episcopum non posse absque Synodi consensu commutare, & moderare Missarum numerum; & hanc partem pluribus defendit nouissimè Fagundez *in quinque Ecclesiæ præcepta part. 1. lib. 3 c. 7. à num. 12.* plures apud Dianam *dict. part. 1. tract. 14. resol. 3.* Ego tamen cum Nauar. *citatis locis,* quem refert, & sequitur Miranda *dict. quæst. 41. art. 11. conclus. vnic.* dicendum puto posse Episcopos absque consensu Congregationis Synodalis temperare onera dicendi plures Missas in beneficiis, siue Capellaniis sibi subiectis, prout statutum erat Iure communi; quod Abbates, & Generales nouiter disponit Cocil. *dict. loco* exigendo, vt in Capitulis generalibus fiat talis reductio Missarum: quod quidem meritò tenent Perez de Lara *de anniuers. & Capellaniis lib. 1. cap. 14. num 9.* Monet. *dict. cap. 5. num 372.* Diana *part. 1. tract. 14. resol. 4.*

Nouissimè *Sacra Congreg. Illustrissimorum Cardin. Concil. Trid. interpretum* S. D. N Vrbani Papæ VIII. auctoritate sibi specialiter attributa decreuit, ac primò districtè prohibet atque interdicit, *ne Episcopi in diœcesana Synodo, aut Generales in Capitulis Generalibus, vel aliàs quoquomodo reducant onera vlla Missarum celebrandarum, aut post idem Conc. imposita, aut in limine fundationis; sed pro his omnibus reducendis, aut moderandis, vel commutandis ad Apostolicam Sedem recurratur, quæ diligenter perspecta id statuet, quod magis in Domino expedire arbitrabitur, alioquin reductiones, moderationes, & commutationes huiusmodi, si quas contra huius prohibitionis formam fieri contigerit, omnino nullas atque inanes decernit.* 16

Præterea ne in Ecclesiis in quibus onera Missarũ in perpetuum imposita sunt, Sacerdotes in eis, vt par est, adimplendis ea tepidiores & segniores reddantur quod onera huiusmodi cum nulla, aut parua sint vtilitate coniuncta, statuit, atque decernit, vt pecunia ab bona mobilia Ecclesiis, Capitulis, Collegiis, Hospitalibus, Societatibus, Congregationibus, Monasteriis, Conuentibus, ac locis omnibus tam Secularibus quàm Regularibus atque illorum personis in futurum simpliciter acquirenda cum onere perpetuò Missarum celebrandarum ab iis, ad quos pertinet sub pœna Interdicti ab ingressu Ecclesiæ ipso facto incurrenda à die realis acquisitionis statim deponi debeant penes Ædem sacram, vel personam fide & facultatibus idoneam, ad effectum illa, seu illorum pretium quamprimum inuestiendo in bonis immobilibus fructiferis cum expressa, & indiuidua mentione oneris, quod illis annexum reperitur; ac si eadem bona immobilia auctoritate Apost. deinceps alienari cõtigerit, eorundem pretium sub eadem pœna, vt supra deponi, atque in aliis bonis stabilibus itidem fructiferis cum eiusdem oneris repetitione atque annexione conuerti debeat. 17

Ad hæc Sacra Congreg. quibusuis Capitulis, Collegiis, Societatibus, ac Cõgregationibus, nec nõ omnibus, & singulis Ecclesiarum, ac piorum locorum tam Secularium quàm Regularũ Superioribus, vel aliis ad quos pertinet, districtè prohibet, ne in posterũ onera perpetua suscipiãt Missarum celebrandarum, Seculares verò sine Episcopi vel eius Generalis Vicarij, Regulares verò sine Generalis Prouincialis consensu, & licẽtia in scriptis & gratis cõcedenda, alioquin sæcularis, qui huius prohibitionis trãsgressor extiterit, ab ingressu Ecclesiæ interdictum sit eo ipso, Regularis vero pœnam priuationis omnium officiorum, quæ tunc obtinebit, ac perpetuæ inhabilitatis ad alia de cætera obtinenda, vocisque actiuæ ac passiuæ absque alia declaratione incurrat. Eleemosynas verò manuales & quotidianas pro Missis celebrandis, ita demum iidem accipere possint, si oneribus antea impositis ita satisfecerint, vt noua quoque onera suscipere valeant, alioquin omninò abstineant ab huiusmodi eleemosynis etiam sponte oblatis in futurum recipiendis, & capsulas auferant ab Ecclesiis cum inscriptione illa, Eleemosyna pro Missis, vel alia simili: sub eisdem pœnis ipso facto incurrendis, ne fideles hac ratione frustrentur. 18

Episcopus

Episcopus verò seu eius Vicarius, aut Generalis, vel Prouincialis, vbi de licentia pro perpetuis oneribus fuerint requisiti, in singulis casibus diligenter inquirant de singulis Missarum celebrandarũ obligationibus cuique Ecclesiæ, monasterio, aut loco pio incumbentibus, nec ante assensum huiusmodi, aut licentiam præbeant, quam eis legitimè constiterit illius Sacerdotes tam nouo oneri suscipiendo, quàm antiquis iam susceptis satisfacere posse, præcipuamque rationem habeant, vt redditus qui Ecclesiis & locis piis relinquuntur, omninò respõdeant oneribus adiunctis, secundum morem cuiusque ciuitatis, vel Prouinciæ, intelligantque si in re tanti momenti desidet, aut negligentes fuerint, in nouissimo die se huius prætermissi muneris rationem esse reddituros. Hæc in dictis Sacræ Cong. decretis, quæ in typograph. R. Cameræ Apost. impressa vidi *de anno* 1625. Super quibus *eadem S. Congreg. de anno 1626. declarauit, quòd etsi legatum sit adeò tenue, nihilominus pro reductione oneris, vt supra impositi ab iis ad quos pertinet, Sedes Apost. esset adeunda, quæ absque vlla impensa id statuet, quod magis in Domino conuenire iudicauerit. Verumtamen si in ipsa beneficij erectione expresse cautum fuerit, vt liceat Episcopo iniunctum onus reducere ac moderari, legem hanc fundationis, quam decreta hac de re edita nõ sustulerunt, esse validam, & obseruandam.*

ALLEGATIO XXX.

Episcopus sacramenti Confirmationis minister an proprius sit?

SVMMARIVM.

1 *Minister Ordinarius confirmationis est solus Episcopus ordinatus.*

2 *Etiamsi excommunicatus, hæreticus, vel degradatus*

3 *Et non Confirmatus.*

4 *Confirmationis sacramentum non potest administrari ab Abbate, nec à simpliciter Sacerdote de Episcopi licentia, nisi ex delegatione Summi Pont.*

5 *Abbates ex priuilegio Sedis Apost. de consensu Ordinarij sacramentum Confirmationis conferre possunt.*

6 *Papa an possit committere Sacerdoti consecrationem materiæ huius Sacramenti?*

7 *Sacramentum Confirmationis vtilissimum.*

8 *Baptizati per Confirmationẽ plenè fiunt Christiani.*

9 *Episcopus grauiter peccat, si multo tempore negligenter omitteret confirmare.*

10 *Episcopus tenetur Chrismatis tantum conferendi gratia ad loca suæ diœcesis accedere, ad cuius expensas tunc non obligantur Ecclesiarum Rectores.*

11 *Confirmare debet Episcopus cum Pluuiali, Mitra, Stola, & Baculo Pastorali.*

12 *Episcopus in die feriali, etiam non ieiunus, & non ieiunis, potest hoc Sacramentum administrare.*

13 *Confirmationis sacramentum in Ecclesia, vel loco honesto, aut palatio Episcopali potest Episcopus conferre.*

14 *Episcopus confirmans in sua diœcesi subditos alterius, à suspensione, & culpa excusatur.*

15 *Confirmare in alterius diœcesi non potest Episcopus suos subditos.*

16 *Episcopus potest in alterius diœcesi sine proprij Episcopi licentia dare subditis suis Tonsuram, benedictionem solemnem, & celebrare Missam de Pontificali.*

17 *Episcopus ad Confirmationem admittere debet omnem hominem baptizatum, siue sit infans, siue adultus.*

18 *Adultus tenetur habere intentionem, & accedere ad Confirmationem contritus, vel saltem se putare contritum.*

19 *Episcopus dum administrat debet esse sine conscientia peccati mortalis, & habere intentionem, saltem virtualem.*

20 *Muti, & surdi possunt Confirmari.*

21 *Amentes licitè possunt Confirmari.*

22 *Forma Confirmationis quæ?*

23 *Confirmandi quare in fronte Chrismate consecrato vngantur?*

24 *Chrismato frons aliquo panno albo circumcingitur, ne recens vnctio defluat, aut deleatur.*

25 *Pannus Chrismalis potest iterum super alterum baptizatum, aut Confirmatum imponi.*

26 *Maxilla confirmati quare percutiatur?*

27 *Colaphi omissio non videtur peccatum mortale.*

28 *Confirmationis sacramentum bis conferens, vel suscipiens, an incurrat irregularitatem?*

29 *Rebaptizans, & rebaptizatus, accedente culpa, irregulares fiunt.*

30 *Confirmationis ex iteratione tam conferentem, quam accipientem non incurrere irregularitatem resoluitur.*

31 *Doctores citatur qui de sacramento Confirmationis tractant.*

32 *Baptizandus sicut susceptores habet vt eum erudiãt in Fide, ita Confirmatus, cum in Chrismate conscribatur in pugna, magistro militiæ eget.*

33 *Susceptores non sunt de essentia Sacramenti, si tamen quis omitteret, peccabit grauiter.*

34 *Susceptores in Baptismo non nisi baptizati, & in Confirmatione nisi Chrismate etiam vncti esse debent.*

35 *Fidelis Baptizans, vel Confirmans filium infidelis, non contrahit cognitionem cum patre, vel matre infideli.*

36 *Abbates, & Monachi non possunt esse patrini, si tamen suscipiant peccabunt mortaliter, ac spiritualem contrahent cognationem.*

37 *Pœnitentes publici donec peracta pœnitentia reconcilientur, non possunt esse susceptores.*

38 *Pueri, imò & infantes ipsi, si doli capaces sunt, & iudicium sufficiens ad peccandum mortaliter habeant, contrahunt huiusmodi cognationem, si quẽm in Baptismo, vel Confirm. teneant.*

39 *Patrinus potest esse minor baptizato.*

40 *Susceptor vnus in Baptismo adhiberi debet, vel ad summum duo, vnus scilicet vir, vnaque fœmina.*

41 *Episcopus non potest dispensare, vt duo viri, vel duæ fœminæ simul suscipiant.*

42 *Viri duo, quorum vnus sit procurator viri, & alter mulieris, possunt baptizatum de sacro fonte suscipere.*

43 *Confirmandus an possit tenere duos patrinos, sicut in Baptismo?*

44 *Patrinos plures adhibens vltra permissos, peccat mort.*

45 *Patrini plures duobus baptizatum de Baptismo suscipientes, contrahunt omnes cognationem.*

46 *Parentes tenentur patrinos designare, & illis non designantibus poterunt tunc parochi.*

47 *Contactus requiritur, ita vt eo deficiente, compaternitas non contrahatur.*

48 *Patrini si nulli designentur, & multi simul tenendo tangerent baptizatum, omnes fierent cognati.*

49 *Cognatio spiritualis an possit contrahi per procuratorem?*

50 *Cognatio contrahitur à mittente, non verò à procuratore.*

51 *Patrinus*

51 *Patrinus in Confirmatione debet esse alius ab eo, qui tenuit in Baptismo.*

52 *Vnus quando possit in Confirmatione tenere vltra duos eadem die?*

53 *Cognatio spiritualis in Baptismo inter quos contrahitur?*

54 *Cognatio spiritualis in Confirmatione, inter quos contrahatur.*

55 *Cognatio spiritualis non contrahitur inter ipsosmet patrinos.*

56 *Cognatio spiritualis à viro contracta non transfunditur in vxorem.*

57 *Vir, & vxor minimè peccant suscipientes alienum puerum in Baptismo.*

58 *Patrinus potest matrimonium contrahere cum ea, qua simul alienum filium suscipit.*

1 ERRONEIS Chrismationem, seu Confirmationem (per quam Spiritus sanctus datur ad augmentum, & robur, vt habetur *in cap. vnic. § per frontis, de sacra Vnctione*, nouissimè Torreblanca *in pract. Iuris spiritualis, lib.2. cap.6. num.1.* ad solum pertinere Episcopum, probant text. *in cap. Presbyteros, de consecrat. dist. 4. & in cap. quanto, de consuet.* quia *Actor. c. 8. & 19.* soli Apostoli confirmabant baptizatos ab aliis, quorum Episcopi sunt simpliciter successores, *cap. in nouo 21. dist. 1.* ideò in Trid. Synodo *sess. 7. de Sacramento Confirmationis, can. 3.* anathemate feriuntur, qui dixerint sanctæ Confirmationis ordinarium ministrum non solum esse Episcopum, sed quamuis simplicem Sacerdotem. Vnde ministrum ordinarium Confirmationis esse solum Episcopum multis comprobant Couar. *var. lib. 1. cap. 10. num. 4. & 6.* Nauar. *in man. cap. 22. num. 8. vers. dixi Episcopus*, Durand. *in rationali diuin. lib. 5. c. 84. n. 1.* Alphons. Aluarez *in speculo iuris Pontificij, tit. de Confirmat. pag. mihi 179.* Cardin. Bellarm. *controuers. tom. 2. lib. 2. c. 12.* Cardos. *in praxi Iudicum verb. Sacramentum Confirmationis num. 8.* Cardin. Bellarm. *lib. de Confirmat. c. 12.* Suar. *de Sacram. disp. 36.* Zambran. *de casibus in art. mortis cap. 2. dub. 1.* Henriq. *in sum. lib. 3. de Confirmat. cap. 6. §. 1.* Piasec. *in praxi noua Episcop. p. 1. cap. 3. de Confirmat. num. 1.* Chamer. *de Sacramentis tract. de Confirm. cap. 5. de ministro Confirmat.* Iodoc. Cocc. *tom. 2. sui thesauri Catholici lib. 5. art. vlt.* Ægid. de Coninch *de Sacram. tom. 1. q. 72. n. 97. & 105.* Balduin. iun. *super opera controuers. Bellarmini p. 1. lib. 2. cap. 6. propè fin. vers. Catholici omnes*, Monet. *de commutat. vltim. volunt. cap. 4. num. 110.* Fillinc. *quæst. moral. tom. 1. tract. 3. num. 13.* Vgolin. *de potestate Episcopi cap. 25. num. 2.* me citato *in hoc loco* Alzed *de præcellent. Episcop. dignit. p. 2. cap. 4. num. 1.* Miranda *in man. Prælat. tom. 1. q. 44. art. 1. concl. vnic. in fine*, Bonacina *de Sacrament. disput. 3. quæst. vnic. puncto 2. n. 3.* Stephan. Gratian. *discept. forens. tom. 4. c. 738. num. 38.* Anguian. *de legibus lib. 2. controu. 1. num. 69.* & Valent. *tom. 4. disput. 5. q. 2. puncto 1.* Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib. 29. cap. 4.* Rota impressa per Postium post suum tract. *mandati de manutenendo decis. 60. num. 11.*

2 Qui quidem validè administrat quamuis excommunicatus, hæreticus, vel degradatus; quia per hæresim, vel excommunicationem, vel degradationem non amittit characterem; in quo datur potestas confirmandi: tum quia sicut potest Ordines validè conferre, vt suo loco diximus; ita & poterit Sacramentum Confirmationis, Emman. Sà *verb. Confirmatio*, circa finem, Henriq. *d. cap. 6. num. 2.* Suar. *tom. 3. disp. 36. sect. 3. vers. dicendum est ergo*, Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib. 18. num. 10.* Bonacin. *d. punct. 2. num. 7.* Torreblanca *d. cap. 6. num. 24.* Mar. Alter. *de censur. tom. 1. lib. 1. cap. 3. disp. 8.* vbi contrariis bene respondet.

Sic etiam validè confirmat, quamuis non sit confirmatus; nam cum habeat characterem Ordinis Episcopalis, in quo fundatur potestas confirmandi, validè confert huiusmodi Sacramentum, Bonacina *d. puncto 2. num. 16.* post Henriq. & Suar. tenet Zambran. *de casibus in art. mortis cap. 2. dub. 2. num. 2.* vbi etiam quòd tunc peccat, non tamen mort. quia nullibi reperitur præceptum obligans sub mortali. Et cognationem contrahit, quia verum Sacramentum confert; suscipiens verò, non confirmatus illam non contrahit, cum non sit verus susceptor, Sanch. *de Matrim. lib. 6. disput. 70. num. 21.* & faciunt quæ infra *num. 31.* 3

Confirmationis Sacramentum ita est actus Ordinis Episcopalis, vt non possit administrari ab Abbate etiam consecrato, qui non sit Episcopus; nec à simplici Sacerdote de Episcopi licentia, nisi tantum ex delegatione Summi Pontificis, vt probat expressè text. *in cap. peruenit. 95. dist.* vbi Greg. I. concedit vt vbi absunt Episcopi, Presbyteri confirment, cuius text. argumento Sacramentum Confirmationis ex delegatione, seu priuilegio Pontificis Presbyteros conficere posse obseruant D. Thom. *in 3. p. quæst. 72. art. 11.* vbi Nugn. *dub. 2.* Coninch *num. 97. & 105.* Couar. *d. cap. 10. num. 6. & 14.* Victor. *de Sacrament. num. 49.* Angel. *in florib. Theolog. tit. de Confirmat. art. 8. conclus. 3.* Cardin. Bellarm. *de Confirmat. c. 12.* Nauar. *dict. num. 8. & consil. 14. num. 2. de priuileg. in nouis*, Henriq. *d. cap. 6. §. 4. & lib. 1. cap. 26. §. 5. litt. G. & lib. 10. cap. 23. §. 1.* Idoc. Cocci. *in thesauro Catholico tom. 2. lib. 5. art. vltim.* Alphons. Aluarez *dict. loco*, Iacob. de Graffiis *in decis. aureis part. 2. lib. 1. cap. 5. num. 29. & 30. & tom. 1. consil. tit. de sacra Vnctione cons. 1. num. 5. cum seqq.* Petr. de Ledesma *in sum. p. 1. de Sacram. Confirmat. cap. 9.* Francisc. de Pitigianis *dist. 7. quæst. 1. art. 5. 16. & 13.* Tolet. *in summ. lib. 2. cap. 24. num. 5.* Valent. *tom. 4. disput. 5. q. 2. puncto 1.* Vasquez *part. 3. quæst. 72. art. 3. disp. 219. cap. 1. n. 3.* Cardos. *d. verb. Sacramentum Confirmationis num. 8.* Reginald. *d. lib. 18. cap. 4. num. 18.* Vgolin. *dict. cap. 15. num. 3.* Viuald. *in candelabro aureo tit. de Confirmat. cap. 4. num. 5.* Piasec. *in praxi noua Episcop. dict. n. 1. in fine*, Balduin. iun. *super opera controuersiar. Bellarm. part. 2. lib. 2. cap. 6. propè finem, vers. Catholici omnes*, Suar. *tom. 3. disput. 36. sect. 4.* Fr. Emman. *quæst. Regul. tom. 1. quæst. 18. art. 3.* Azor. *instit. moral. p. 2. lib. 3. c. 30. quæst. 4. vers. imprimis*, Chamer. *d. c. 5. in fine*, Miranda *dict. quæst. 24. art. 4.* Cardin. Cæsar. Baron. *annalium Ecclesiæ tom. 8. anno Christi 594. pag. 54.* Reginald. *in praxi fori pœnit. lib. 18. n. 17. cum seqq.* Bonac. *d. puncto 2. num. 3. vers. dixi*, Torreblanca *d. cap. 6. num. 26.* Monet. *d. cap. 4. num. 110.* Pineda *in monarch. eccles. p. 2. tom. 2. lib. 12. cap. 1. §. 2.* Alzed. *d. cap. 4. num. 2.* Filliuc. *dict. tract. 3. num. 13. & 26.* vbi *num. 27.* quòd inferior Sacerdote nec etiam ex dispensatione Papæ potest esse minister huius Sacramenti. Quam quidem principalem resolutionem non obscurè innuit Concil. Trident. *sess. 7. de Confirmat. can. 3.* dum inquit Ordinarium huius Sacramenti ministrum esse Episcopum, hinc significans non esse inconueniens quòd non Episcopi ex Pontificis Maximi permissione extraordinarij, seu delegati fiant ministri nouissimè me citato *in hoc loco* Ioan. de Solorzano *de Iure Indiarum tom. 2. lib. 3. cap. 18. num. 34.* Anguian. *d. loco.* 4

† Vnde Abbates ex priuilegio Sedis Apost. de consensu Ordinarij Sacramentum Confirmationis conferre 5

ferre poſſe deciſum refert Armendariz *in addit. ad recop. legum Nauarræ lib 1 tit. 18. l. 7. de Epiſcopis n 77.* Et priuilegio ſummorum Pontificum Patribus Societatis Ieſu, atque Minoritis apud Indos commorantibus conceſſam adminiſtrationem huius Sacramenti poſt Felician. & alios, refert Henriq. *d. lib. 9. c. 27. §. 6. ad fin. iuncta litt. H.*

6 Sed maius dubium eſt, an poſſit Papa committere Sacerdoti conſecrationem materiæ huius Sacramenti? (quæ eſt Chriſma, quod conficitur ex oleo & balſamo per Epiſcopum benedicto, *cap. vnic. §. ad exhibendum, de ſacram. vnct.*) Multi contendunt poſſe Summum Pontif. huiuſmodi conſecrationem materiæ committere Sacerdoti, quia forma conſecrandi Chriſma, & alia Sacramentalia, commiſſa fuit diſpoſitioni Eccleſiæ, & decreta prohibent hunc actum Sacerdoti, ſed non irritant. Verùm conſuetudo Eccleſiæ probat id benedicere eſſe proprium Ordinis Epiſcopalis. Vide tamen Henriq. *lib. 3. cap. 2. §. 2. & cap. 7. § 4.* Chamerot. *d. tract. 3. de confirmat. cap. 5 in fine, & cap. 2. dub. 5* Barthol. ab Angelo *dial. 3. §. 11. & 13* Aizedo *d. part. 1. cap. 4. n. 7. & 8.* ac alios apud Bonacinam *dict. quæſt. vnico puncto 2. n. 4.* Cardoſ. *d. verb. ſacram. Confirmationis n 8.* Gregor. de Valent. *tom. 4 diſp. 5 q. 1. punct. 2.* Valer. Reginald. *d. lib. 18. c. 2. n. 8.* vbi dicit rem eſſe, quæ definitionem Eccleſiæ requirere videtur, me citato *in hoc loco* Diana *d. p 3. tract 4. reſol. 13. in fine.*

Confirmationis Chriſma ex qua materia, & quomodo conficiendum? dicam infrà *alleg. 31. n. 2 3. 4. & 5.*

7 Cùm ſacramentum Confirmationis ſit adeò vtiliſſimum, vt ſancti Doctores dicant certo modo non eſſe perfectè Chriſtianum, qui non eſt confirmatus, Concil. Aurelianen. *can. 3 cap. omnes fideles, de conſec. diſt. 5.* & quia in eo deſcendit ſeptiformis gratia Spiritus ſancti, cum omni plenitudine ſanctitatis, ſcientiæ, & virtutis, & anima maiorem perfectionem, & gratiam recipit, D. Thom. *in 3. part. quæſt. 72.*
8 *art. 11.* † Licèt regulariter loquendo neceſſitatis non ſit, eſt támen complementum baptiſmi; per illud enim baptizatos plene fieri Chriſtianos dicit Vrban. Pontif. *in princ. de conſecr. diſt. 5.* & alij Sancti Patres, quos refert Henriq. *d lib. 3. cap. 1. §. 2. iuncta litt. H,* & iuxta ſanum ſenſum contra Hæreticos bene explicat Suarez *tom. 3. diſputat. 34. ſect. 2.* non quòd prima gratia per Confirmationis Sacramentum conferatur, & ante Confirmationem Baptiſmus culpam originalem non remittat, qui eſt peruerſus Raymundi Lupi error, ſed quia per Confirmationem Baptiſmatis gratia roboratur, & confirmatur ad bene operandum, conſtantérque credendum, & Fidem Chriſtianam firmiter confitendum. Vnde ex præcepto teneri adultos confirmationem ſumere docere videntur Petr. Sot. *lect. 1. de Confirmat.* Philipp. Gamachæ. *in ſum. Theolog. tom. 3. q. 69. cap. 9* quicquid aliter ſentiant citati à Diana *moral.*
9 *reſol. p. 5. tract. 3. reſol. 30.* † Peccat igitur Epiſcopus grauiter, ſi multo tempore negligenter omitteret confirmare, Tolet. *in inſtruct. Sacerd. lib. 5. cap. 4.* Suar. *ſuper 3 part. D. Thom. quæſt. 72. artic. 2. diſputat. 38. ſect.* quos refert, & ſequitur Marc. Anton. Genuenſ. *in man. Paſtoralis c. 54. num 2.* quibus addo Reginald.
10 *d. lib. 18. num. 19.* & Alzedo *d. part. 2. c. 4. num. 10.* † Et tenetur, Chriſmatis tantùm conferendi gratia, ad loca ſuæ diœceſis accedere, & tunc laici, vel Eccleſiarum Rectores ad illius expenſas non obligantur, vt refert deciſum Armendariz *d. l. 7. de Epiſcopis, in declar. n 77.*

11 Cum Pluuiali, Mitra, Stola, & Baculo Paſtorali eſſe confirmandum reſpondit Sacra Congreg. *Epiſcopo ſuffraganeo Brixien. 19 Februarij 1585.* me citato *in hoc loco* Aized. *d. p. 1. c. 4. n. 15.*

In die feriali, etiam poſt meridiem poteſt Epiſcopus quamuis non ieiunus, huiuſmodi Sacramentum adminiſtrare, nec etiam neceſſe eſt ſuſcipientem eſſe ieiunum, cum hoc nulla lege præſcriptum reperiatur; nam ſolum conſulitur, *in cap. vt ieiuni, de conſecrat. diſt. 5* Ita Syluest. *verb. Confirmatio q. vnic.* Chamerot. *d. cap. 7. dub. 3. in fin.* Henriq. *d. cap. 6. §. 7. & cap. 5. §. 6.* Bonac. *d. puncto 2, n. 14. verſ. ſecundò* & tempore interdicti non prohibetur confirmare, vt dicam *alleg. ſeq. num. 19.* 12

In Eccleſia Confirmationis Sacramentum eſſe 13
conferendum aſſerit Nugn. *in 3. part. D. Thomæ quæſt. 72. art. 12. circa finem, verſ. ſecundum ritus,* & peccatum mortale eſſe extra illam confirmare, ſicut & ſolemniter baptizare, cum fiat contra vniuerſalem Eccleſiæ conſuetudinem in re graui. Attamen Epiſcopum non teneri in Eccleſia confirmare, imò, & extra illam, in loco ſcilicet honeſto, vel palatio Epiſcopali Confirmationem poſſe conferre tenent Henriquez *d. cap. 6. §. 7. in fine*, Chamerota *d. dub. 3.* Alaedo *d. part. 2. cap. 4. num. 3. in princ.* Bonacina *d. puncto 2. num. 15.* vbi aſſerit tutius eſſe conſuetudinem obſeruare, quam quidem exiſtimant receptam non eſſe cum tanto onere, vt reum lethalis culpæ conſtituat Epiſcopum alio in loco confirmantem.

Subditos alterius Epiſcopi nullus poteſt in ſua 14
diœceſi confirmare, Tolet. *inſt. ucl. Sacerd. lib. 1. c. 24. num. 5.* Aloyſ. Ricc *in praxi aurea reſol. 24.* Marchin. *de ſacram. Ordinis, tract. 1. part. 5 cap 5. num. 7.* Vgolin. *de offi. Epiſcopi, cap. 25. § 3. num. 4.* & ſi aliter faciat, ſuſpenſionem incurrere teſtantur Viuald. *ſub d. tit. de confirm. ſ. 4. num. 8.* Petr. de Ledeſm. *in ſumm. part. 1. de ſacram. Confirmat. cap. 9. verſ. ſeptima concluſio.* Barthol. ab Angelo *d. dial 3. §. 61.* quos refert, & ſequitur Bonacina *d. puncto 2. num. 11.* Verùm confirmando non ſuos ſubditos minimè fieri irregularem dicit Chamerota *d. dub. 3.* Ego tamen veriùs exiſtimo Epiſcopum confirmantem in ſua diœceſi ſubditum alterius à ſuſpenſione, & culpa excuſari, cum præſumendum ſit hoc ratum, & gratum foro proprio Epiſcopo, præcipuè quando eſt abſens, vel non miniſtrat hoc Sacramentum. Ita Alaed. *d. part. 2. cap. 4. num. 11.* Sà *verb. Confirmatio, num. 2.* Henriq. *d. cap. 6. §. 6* Zambran *de caſ. in art. mortis, cap. 2. dub. 2. num. 2.* Marc. Anton. Genuenſ. *d. cap. 54. num. 7.* Layman *in Theolog. moral. lib. 5. tract. 3. cap. 5. num. 2.* Tanner. *in 3. part. D. Thom. diſp. 4 quæſt. 4. dub. 1. num. 56.* Diana *moral. reſol. part. 4 tract 4. reſol. 50.* vel confirmat aliquem afferentem dimiſſorias ſui Epiſcopi, vt ordinetur; quia qui concedit finem, concedit neceſſaria ad finem talem, Zambran. *de caſib. occurrentib. in artic. mortis, cap. 2. dub. 2. num. 3* Layman. *d. lib. 5. tract. 3. cap. 6 num. 2.* Diana *moral. reſol. part. 3. tr. 4. reſol. 24.*

In alterius verò diœceſi non poteſt Epiſcopus 15
confirmare ſuos ſubditos, vel Pontificales actus exercere abſque licentia Epiſcopi, in cuius diœceſi reperitur, ſub pœna ſuſpenſionis ab exercitio Pontificalium. Ita Concil. Trid. *ſeſſ 6. de reform. cap. 5.* tenent Sà *vbi ſuprà num. 3.* Reginald. *d. lib. 18. n. 21.* Bonacina *d. puncto 2. num. 11.* dicit deciſum Armend. *in addit. ad recop. legum, Nauar. lib. 1. tit. 18. lib. 7. n. 68.* & affirmant Henriq. *d. §. 6.* † poſſe Epiſcopum in 16
alterius diœceſi, ſine proprij Epiſcopi licentia dare ſubditis ſuis Tonſuram, benedictionem ſolemnem, & celebrare Miſſam de Pontificali; quia hi actus non pertinent ad iuriſdictionem contentioſam cum

ſtrepi

ftrepitu iudicij ; de quibus Alaed. *d.part. 1. cap. 13. à num.* 88. Quoad clericalem Tonfuram tantum
eius refolutionem non admitto, ex dictis fuprà *alleg.6 n.15.*

17 Epifcopus debet ad Confirmationem admittere
omnem hominem baptizatum, fiue fit infans, fiue
adultus, *cap. omnes fideles, de confecrat. diftinct.5.* D.
Thom. *dict. quaest. 72. art.8.* vbi Nugn & Pifant.
Nauarr. *in manual.cap.22. num.8.* Valent. *tom.4.disp.
5. quaest.2. puncto* 2. Chamerota *dict. tract. de Confir-
mation.cap.6. dub.2.* Henriq. *dict.lib.3.cap.5.§.1.& 2.*
Bonacin. *dict. disput.3. quaest. vnic. puncto 4. num.4.*
Cardof. *d.verb. facram. Confirmationis, num.4.* Barth.
ab Angelo *d. dialog. 3.§. 29.* Reginald *dict. lib.28.
num. 12. & 23.* vbi quod Baptifmo carens non eft
capax Confirmationis. Vtrùm autem poffit ordina-
ri qui non fit confirmatus? Dixi fuprà *alleg. 21. post
num.6.* Olim confirmabantur infantes ante vfum ra-
tionis, quia nihil prohibebat dum effent infantes
fumere arma, vt cum adoleuiffent poffunt pugnare,
quia fufceptor pro eo profitetur, ficut in baptifmo.
Vnde confirmare infantes non eft prohibitum etiam
fi ie caufa, Hurtado *de Sacrament. Confirmat. diff.10.*
Granado *de Sacram. in 3.part. controu.5. tract.2.disp.
2. n 10.* nouiffimè Diana *moral.refol. p.5 tr.3. refol.
31. in fine.* Magis his noftris temporibus expedit, vt
puer confirmetur illucefcente rationis vfu, fcilicet
poft feptennium, quando gratia Sacramenti vti po-
teft, & confiteri Fidem, & meminiffe admonitionis,
& alapæ, & ne per incuriam iterum confirmetur,
Victor. *de Sacram num.48.* Henriq. *dict. lib. 3.cap.5.
§. 2.* Petr. de Ledefma *d. cap.7. verf. quinta conclufio*
Chamerota *d.cap.6.dub.3.* Regin. *d. lib.28. num.23.
verf. tertia,* Bonacina *vbi proximè, num.5.* Marc. An-
ton. Genuenf. *d.cap.54 num. 3.* vbi arbitratur, cùm ho-
die malitia multum creuerit, & omnes confirmati de-
fcribantur, poffe puerum trium annorum confirma-
ri, Layman. *in fumm.lib.5 tract.3. cap 5.n.2.* Villalob.
in fum.1 tract.6.diffic.6.n.1. Diana *moral.refol. part.3.
tract.4.refol.19.* Zambran. *de cafib. in art.mortis cap.2.
dub.1.n.2.* vbi ait non expedire vt pueri communiter
confirmentur ante feptennium, nifi ante habeant
vfum rationis, me citato *in hoc loco* Torreblanca *d.
cap.6.n.31.*

18 Nihilominus tamen in infante rationis vfum non
habente, cui Sacramentum Confirmationis confer-
tur, loco difpofitionis fufficit voluntas Chrifti, &
Ecclefiæ; adultus vero tenetur habere intentionem,
vt in baptifmo, & accedere contritus, vel faltem fe
putare contritum, licet autem non fit præceptum de
Confeffione præmittenda, quia *in cap. ieiuni, de con-
fecrat. diftinct.5.* dicitur, vt admoneatur, non autem
præcipit: debet tamen effe in gratia, vel putare fe
effe in gratia, de quo Epifcopus adultus præmonere
debet antequam miniftret. Ita Chamerot. *dict.cap.6.
dub.1.* plures quos refert, & fequitur Bonacina *dict.
puncto 4, num.7.* Zambran. *de cafib. in art. mortis cap.2.
dub.3.num.5.* Nauar. *de pœnitent. dift. 3. in princ.
part.1. in glof. num.16.* Henriq. *dict.c.5. §.6.* vbi etiam
19 afferit, quòd † fi adultus recipiat cum peccato Con-
firmationem, reuiuifcit femper effectus, quantum ad
Sacramentalem gratiam auxilij, & augmentum
gratiæ, quod fuit impeditum, redditur remoto obice,
& §. refoluit Epifcopum dum adminiftrat debe-
re effe fine confcientia peccati mortalis, & habere
intentionem faltem virtualem.

20 Muti & furdi poffunt confirmari; quamuis enim
voce non poffint, vita tamen & opere valent Fidem
21 profiteri, Chamerot. *d.cap.6.dub.3.* † Amentes quo-
que, fi habent dilucida interualla, vel ante amen-
tiam petierunt, poffunt licite Confirmari, etiamfi in
mortis articulo exiftant, imò etiamfi fint perpetuò
amentes, quia de illis eft idem iudicium, quod de
infantibus, Chamer. *d.c.6. dub.3.* Marc. Anton. Ge-
nuenf. *d.cap.54. num.4.* Henriq. *d.c.6.§.5.* Bonacina
d.puncto 4.num.6. Zambran. *de cafibus tempore mortis
c.2.dub.5.num.3.* Villal. *in fum.tom.1. tract.6.diffic.6.
num.2.* Layman. *in Theolog.moral.lib.5.tract.3.c.5.n.3.*
Filliuc. *in quaest.moral.tom.1.tract.3.c.2.n.38.* Diana *d.
p.3.tract.4.refol.10.*

Forma Confirmationis funt verba: *Configno te fi- 22
gno Crucis, & confirmo te Chrifmate falutis, in nomine
Patris, & Filij, & Spiritus fancti.* Referunt Cardof.
d.verb. Sacram. Confirmationis num.3. Valer. Reginald.
d.lib.28.cap.3. Diana *d.p.3. tract.4.refol.27.* Valent.
tom.4.disp.5.q.1 puncto 3. Catechifm Pij V. *p.2.cap.3.
num.10.* Torreblanca *d.cap.6.num.22.* Quæ quidem
expreffio Sanctiffimæ Trinitatis eft facienda de ne-
ceffitate Sacramenti, nam fi verba prædicta quoad
fenfum fubftantialem varientur, non valide confi-
cietur Confirmationis Sacramentum. Ita D.Thom.
d.quaest.72.art 4. vbi Pefant. Emman. Sà *verb. Confir-
matio, num.10.* Petr. de Ledefma *in fumm.part.1.de Sa-
crament.Confirm.cap.3. verf. tertia conclufion.* Barth.
ab Angelo *d.dialogo 3.§.17.* Henriq. *dict.lib.3. cap.2.
§.4.* Chamerot. *d.tract.de Confirmat. cap.7.dub.1.* Bo-
nacina *dict.quaest.vnic puncto 5.à num.7.* Filliuc. *dict.
tract.3.cap.1.num.10.* Et cum prolatione eorum ver-
borum debet infimul concurrere vnctio; nam fi mi-
nifter prius vngat, & poftea proferat verba, aut prius
proferat verba, & poftea vngat, non fit Sacramen-
tum, ficut in Baptifmo, & extrema Vnctione; quo-
niam femper verba debent concurrere fimul cum
Vnctione, Nauar. *in man.cap.22. num.7. verf. feptimo,*
Barthol. ab Angelo *d.dial 5.§.14.* Cardof. *d.verb.Sa-
cram.Confirmationis n.3.*

Vnguntur in fronte confirmandi Chrifmate con- 23
fectato, ad indicandum huius Sacramenti effe-
ctum, qui eft gratia collata ad audacter confitendum
Chrifti nomen, cum enim frons fit fedes verecun-
diæ, par eft vt Confirmandus in fronte inungatur,
vt fine rubore, & verecundia Chrifti nomen confi-
teatur, & ideo de neceffitate huius Sacramenti eft
in forma Crucis fieri vnctionem in fronte, Henriq.
d.lib.3.cap.2.§.3. Marc. Anton. Genuenf. *d.cap.54.n.8,*
Bonacin. *d. quaest.vnic.puncto 3.num.8.* † Chrifmato 24
frons aliquo pannno albo circumcingitur, ne recens
vnctio defluat, aut deleatur, & feptima die deponi-
tur, & in Concil. Beluacen. relato *in cap. fi quis voluc-
rit* lat. *de confecrat. dift.* 4. dicitur, quòd † pannus 25
Chrifmalis, quo caput pueri in fronte per Epifco-
pum, vel in vertice per Presbyterum circumcingi-
tur, poteft iterum fuper alium Chrifmatum, aut ba-
ptizatum imponi, refert Durand. *in rationali diuin.
lib.6.c.84.n.9.*

Aduertit Diana *d.p.3. tract.4. refolut.22. verf. no-
tandum,* non folùm neceffarium effe neceffitate præ-
cepti quod vnctio Confirmationis fiat manu im-
mediate confirmantis in fronte fub figno Crucis,
fed etiam neceffarium effe neceffitate Sacramenti.
Item certum eft obligari Epifcopum fub præcepto
vngere immediatè dextero pollice, quia ita præcipit
Pontificale. Ita Zambran. *de cafibus occurrent. tempore
mortis cap.2.dub.1.num.2.* Laymann. *in Theolog.moral.
lib.5.tract.3.cap.2. num.5.* Vnde Confirmationis Sa-
cramentum immediate manu Epifcopi effe confe-
rendum, ita vt fit nullum fi conferatur medio alio
inftrumento, refoluunt Layman. *d.n.5.* Valer. Regi-
nald. *in praxi fori pœnit.lib.28.cap.2.num.20.* Filliuc.
in quaest.moral.tom.1. tract 3.cap.1.num.17. Diana *d.*

tract.4.reſol. 28. Quamuis Fernandez de Heredia *in diſputat.de Sacramente Confirmat.diſſ.5.p 5.dub. vnic. num.* 2. exiſtimauerit non pertinere ad neceſſitatem Sacramenti quòd vnctio fiat pollice dextro, vel ſiniſtro; vel alio digito, vel quouis alio inſtrumento ſiue coniuncto, ſiue ſeparato, &c.

26 Percutitur maxilla confirmati in ſignum, confirmatum forti, & inuicto animo debere ferre pericula imminentia propter Fidem, & vt ſe recordetur hoc Sacramento ſemel initiatum eſſe, ne iterum ad illud audeat accedere, Durand. *dict. cap.*84. *num.*6. Barthol.ab Angelo *d.dialogo* 3.§.34. Chamerota *d.tract. de Confirmat.cap* 7.*dub.*4. plures alios refert Bonac. *d, quæſt.vnica puncto* 4.*num.*9. vbi etiam reſoluit † omiſ-

27 ſionem alapæ non videri peccatum mortale: idem tenet Zambran. *d.cap.* 2. *dub. vlt. num.* 1. vbi ſubdit etiam nullum eſſe peccatum mortale omittere cereum.

28 Quæſtio eſt, verùm is, qui bis Sacramentum Confirmationis contulerit, vel ſuſceperit, irregularitatem incurrat? In qua quæſt. gloſ.*in cap. dictum, de conſecration.diſt.*5. cenſet irregularitatem contrahere, ſequuntur Nauar.*in manual.cap.*27.*n.*247. D. Antonin.*part.*3.*tit.*28.*c.*6. Albert. Trot.*de vero, & perfecto Clerico, lib.*2.*cap.*14.*req.*9.*in princ.* Maiol.*de irregular.lib.*3.*cap.*15. qui omnes id probari cenſent *in dict. cap. dictum*, quo loci apertiſſima eſt deciſio ſacramentum Baptiſmi, & Confirmationis iterari prohibens, pœnam debitam tranſgreſſoribus imponens, vnde cum ibi æqualiter prohibeatur Baptiſmi, &

29 Confirmationis Sacramentum iterari, & † iteratio Baptiſmi accedente culpa faciat irregularem rebaptizantem, & rebaptizatum, *cap.confirmandum,*50. *diſt.cap.qui in qualibet* 1.*quæſt.*7.*cap.ex litterarum, de apoſt.* Nauar.*d.cap.*27.*num.*246. Couarr.*in Clementin. ſi furioſus part.*1.*in princip.num.*8. Maiol. *dict. lib.*3. *cap.*14. Vict.*de Baptiſmo, num.*31. & 36. Viuald. *in candel. aureo tit.de Baptiſmo à num.*45. Bernard. & Salzed.*in pract.cap.*15. Zerol.*in praxi Epiſcop.part.*1. *verb.irregularitas,*§.11. Cened.*ad Decretum collect.*63. *num.*4. Zerola *in praxi Epiſcop.part.*1. *verb. irregularitas,*§.11. Bonacina *de cenſuris diſp.*7. *quæſt.*3.*punct.* 3.*num.*1 Chamerot.*tract.*2.*de Baptiſmo dub.*8.*pag.*71. Valer.Reginald. *in praxi fori Pœnit.lib.*30. *num.*173. *& ſeq.* optime Ægid. de Coninch.*de Sacrament. & cenſur.tom.*2.*diſput.*18.*dub.*5. *à num.*34. igitur mirum non eſt ſi quoad irregularitatem eadem fiat æquiparatio.

30 Verùm contrariam ſententiam videlicet ex iteratione Confirmationis, tam conferentem, quàm accipientem non contrahere irregularitatem tenuerunt Couarr.*dict.num* 8. Valent.*tom.*4. *diſput.*5. *q.*1. *puncto* 4. *verſ.fin.& diſput.*7.*quæſt.*19 *puncto* 3.*ad fin.* Henriq.*in ſumm.lib.*14.*cap.*4.§.5.*in med.* Suar.*de cenſur.diſputat.*42. *ſect.*4. *num.*6. Auila *eod tract.part.*7. *diſput.dub.*5. Bonac. *dict. punct.*3. *num.*8. Salzed. *ad Bernard.d.cap.*35.*lit B*, Zambran. *dict. cap.*2. *dub.*3. *num.* 4. vbi expreſsè tenet quòd iterans etiam ex malitia Confirmationem non incurrit aliquam cenſuram, vel irregularitatem, licèt peccet mortaliter, & grauiſſimè. Nec obſtat inductio text.*in d. cap.dictum*; quia licèt ibi ſacramentum Baptiſmi, & Confirmationis iterari prohibeatur, non tamen inde ſequitur, quod eadem pœna irregularitatis, quæ Baptiſmum repetenti infligitur, imponatur Confirmationem iteranti, cum argumentum à ſimili non valeat in pœnis, præſertim in irregularitate, quæ non contrahitur, niſi in caſibus a Iure expreſſis, *cap.is, qui de ſentent.excomm.lib.*6.

31 Cætera de ſacramento Confirmationis, & omni quæ in materia deſiderari poſſunt, tractarunt Theologi cum Magiſt. *in* 4. *diſtinct.*7. D. Thom. *part.*3. *quæſt.* 72. Syluest. Angel. Tabien. & alij Summiſtæ *verb.Confirmatio*, Petr Sot.*de inſtit.Sacerd.verb.Confirmatio, in duplici lect.* Couar *lib.*1.*var. cap.*10. Nauar.*in man.cap.*22.*à num.*8. Angl.*in florib. Theologicis part.*1.*tit.de Confirmat.* Marc. Anton. Cuch. *lib.*5.*inſtit.maior.tit.*3.*de Confirm.* Petr.Gregor. *ſyntagm. Iuris lib.*2.*cap.*15. Durand.*in rationali Diuin.lib.* 6. *cap.* 84. Alphonſ. Aluarez *in ſpeculo Iuris Pontificij,c.*50. *tit.de Confirmat.pag.*179. Ioan.Maldonat. *in tract. de Confirmat.* Galgauer.*de Iure publico lib.*3. *tit.*86. Fernandez *in examine Theologiæ moralis part.*2. *cap.*3. Molſeſ.*in ſum.moralis Theologiæ tract.*4.*cap.*2. Filliuc. *quæſt.moral.tom.*1.*tract.*3. Viuald.*in candel.aureo tit.de Confirmat.* Maiol. *lib.*4. *de irregular. cap.* 12. Card. Bellarmin. *lib.vnic. de ſacrament.Confirmat.* Henriq. *in ſumm.lib.*3.*de Confirm* Suar. *de Sacrament.diſp.*32. *cum ſequentib.* Barthol.ab Angelo *in examine Confeſſ. dialogo* 3. Petr.de Ledeſm.*in ſum.part.*1.*de ſacrament. Confirmat.* Marc. Anton. Genuenſ. *in manuali Paſtorum, cap.* 54. Chamerota *de ſeptem Eccleſiæ Sacram.tr.*3.*de Confirmat.* Ægid. de Coninch. *de Sacr. q.*72. Fernandez de Heredia *in diſput.mix.vbi de ſacram.Confeſſ.* Zambran.*de caſibus occurrentibus in articulo mortis,c.*2. *de Confirmat.* Zerola *in praxi Epiſc. part.*1.*verb.Chriſma*, Cardoſ.*in praxi iudic.verb.ſacramentum Confirmat.* Piaſec.*in ſimili praxi Epiſcop. p.*1. *cap.*3. *de Confirmat.* Bonacin. *de Sacrament. diſp.*3. Valer.Reginald.*in praxi fori Pœnit.lib.*28. Vgolin.*de poteſt.Epiſcop.c.*26. Torreblanca *in pract.Iur.ſpiritualis lib.*2.*cap.*6.*per tot.*

Sicut qui baptizatur ſuſceptores habet ad eum 32 erudiendum in fide, *cap.vos ante omnia, de conſecrat. diſt.*4. ex D.Auguſtino *ſerm.*115. *de temp.* ita confirmandus, cum in Chriſmate conſcribatur in pugna, magiſtro militiæ eget; nam ſi qui gladiatoriam dimicationem ſubeant, alicuius indigent, cuius ope, & conſilio ducantur, qui ictibus ac petitionibus ſaluis ipſis conficere aduerſarium poſſint: quantò magis fideles cum ſacramento Confirmationis, quaſi firmiſſimis armis tecti, ac muniti in ſpirituale certamen, cui æterna ſalus propoſita eſt, deſcendunt, ducis ac monitoris indigebunt? Hæc in Catechiſmo Concilij Trident. *ad Parochos.* Obligati autem inſtruendi confirmatum non contrahit patrinus, quia Iure ſtatutum non reperitur, ſicut in patrino Baptiſmi, Layman *in Theolog moral.lib.*5.*tract.*3.*c.*6.*num.*5. Diana d.*p.*3.*tract.*4.*reſol.*21 *in princ.*

Huiuſmodi tamen ſuſceptores non ſunt de eſ- 33 ſentia Sacramenti, Sot. *in* 4. *diſtinct.* 7. *quæſt. vnic. art.* 10.*& vltim.* Syluest.*verb.Confirmatio, quæſt.vnic.* Cardoſ.*d.verb. Sacram. Confirmationis, num.* 6. peccaret tamen ſi quis ſuſcipere eos omitteret, Chamerot.*d.tract.de Confirmation.cap.*7.*dub.*2.*in princip.* Eſt enim obligatio ſub mortali adhibendi patrinum in Confirmatione, vnde peccabit mortaliter tam confirmatus, quàm confirmans ſi id omittatur, niſi ignorantia excuſet, Petr.de Ledeſma *d. tract.de Confirmat cap.vlt.concl.*2. Zambran.*de caſibus in art.mortis, c.*2.*dub.*6.*n.*1.

Diligenter ſemper fuit obſeruatum, ne puerum 34 de fonte ſuſciperet, niſi qui baptizatus eſſet, neque in ſacramento Confirmationis, niſi Chriſmate etiam vnctus; quod adeò verum eſt, vt ſi non baptizatus, vel non confirmatus teneat, inualidè fiat, hoc eſt, nulla inde contrahatur cognatio, quia ſicut ad carnalem cognationem inter aliquos deſideratur proceſſio vtriuſque ab eodem ſtipite, ſecundum carnalem propagationem; ita ad ſpiritualem

exigitur processio vtriusque ab eodem stipite, nempe Christo, secundum spiritualem regenerationem, mediante visibili sacramento Baptismi, tum quia cum cognatio hæc sit ex mere Ecclesiæ instituto, nequit ab infidelibus contrahi, vtpote qui Ecclesiæ legibus minimè subduntur. Ita probat text. in cap. in baptismate, de consecrat. distinct. 4. & resoluunt Nauarr. in manual. cap. 22. num. 36. & cons. 3. num. 2. sub tit. de Baptismo, in 1. edit. & consil. 1. num. 1. de cognation. spirit. in 2. edit. plures refert DD. Sanch. de matr. lib. 7. disp. 60. num. 7. & 20. quibus adde Zambran. d. cap. 5. dub. 6. num. 3. Rebell. de obligation. iustit. part. 2. lib. 3. quæst 6. num. 6. & 7. Henriq. in summ. lib. 12. c. 3. §. 4. Valer. Reginald. in praxi fori pœnitent. lib. 21. n. 157. Coninch. de Sacrament. & censur. tom. 2. disput. 32. num. 25 Fr. Basil. Pont. de impedimentis matrim. cap. 24. §. 1. vers. illud tamen, Bonacina de magno Matrimonij sacramento, quæst. 5. puncto 5. §. 1. num. 19 Ioan. Sanc. in selectis disputat. disp. 40. num. 14. & 18. vbi num. 15. subdit catechumenum esse etiam cognationis spiritualis incapacem, & num. 16. extendit, vt nec etiam quamuis postea baptizentur, contrahant infideles, & catechumenus cognationem spiritualem cum baptizato. Diana d. part. 3. tract. 4. resol. 21. vers. secundo, vbi resol. 26 tenet quòd confirmatus suscipiens in confirmatione puerum, non contrahit cum illo eiusque parentibus cognationem spiritualem.

35 Hinc resoluentes fidelem baptizantem, vel confirmantem filium infidelis non contrahere cognationem cum patre, vel matre infideli; nam infidelis illam non contrahit, ergo nec illam contrahit fidelis; cognatio enim est veluti quædam relatio, quæ non ponitur in vno subiecto, nisi adsit terminus illius, infidelis autem non est terminus huius relationis: hæreticus tamen cum baptizatur, & subiectus sit Ecclesiæ, suscipiendo, vel baptizando, cognationem contrahit, Sanch. d. disp. 60. n. 2. Bonacin. d. §. 2. n. 22. Reginald. d. lib. 31. n. 157 Posseuin. de offic. Cur. cap. 6. n. 27. latè Anton. Ricciul. de iure personarum extra gremium Ecclesiæ exist. lib. 2. c. 4.

36 Exclusi etiam ab eo munere sunt Abbates, & Monachi, quia præcipitur ne commatres spirituales habeat in Concil. Antisiodorensi cap. 25. relato in cap. non liceat, de Consecrat. distinct. 4. dummodo qui confirmatur non sint etiam Religiosi: quia tamen in illo text. nullum est verbum irritans factum, veri susceptores erunt, & subinde contrahent spiritualem cognationem, quamuis peccent mortaliter suscipiendo contra prohibitionem sibi impositam. Ita Galleg. de cognat. spirit. cap. 9. in fine, & multi, quos refert, & sequitur Sanch. d. disput. 60. num. 21. quibus addo Posseuin. d. cap. 6. num. 27. vers. secundo. Galet. in margarita casuum conscien. verb. Religiosus, pag 225. in fine, Rebell. dict. quæst. 6. num. 10. Reginald. dict. lib. 31. num. 157. versic. quarto, Bonacina dict. §. 2. num. 23. Fr.

37 Basil. Pont. vbi proximè, vers. exclusi, vbi subdit † pœnitentes publicos, donec peracta pœnitentia reconcilientur, repulsos esse à susceptione in Concil. Paris. lib. 1. cap. 54. quamuis ipse ibi malè existimet prædictos omnes si forte susciperent, nullam contrahere cognationem.

38 Pueri cuiuscunque ætatis possunt esse susceptores legitimi, & contrahunt cognationem suscipiendo, modo habeant vsum rationis; imò & ipsi infantes, qui doli capaces sunt intra primum septennium, & iudicium sufficiens ad peccandum mortaliter habentes, si quos in Baptismo, vel Confirmatione teneant, cum eisdem spiritualem cognationem contrahunt. Ita Henriq. d. lib. 12. cap. 11. §. 2. ad finem. Petr. de Ledesma in sum. part. 1. tractat. de sacrament. Matrim.

cap. 17. conclus. 7. dub. 3. Sayr. in floribus decision. sub tit. de cognitione spirituali decis. 1. Posseuin. d. cap. 6. num. 29. Sanchez dict. lib. 7. disput. 61. num. 4. Bonacin. dict. §. 2. num. 17. † Nec refert an patrinus sit minor baptizato, quia non requiritur, vt sit maior, Petr. de Ledesma d. concl. 7. dub. 2. Sayr. sub d. tit. de cognation. spiritual. decis. 3. Contra Aloys. Ricc. in collect. decis. p. 4. collect. 1224. in fine. 39

At de susceptorum numero institutum fuit, vt vnus tantum esset, Leo I. in cap. non plures, de consecrat. dist. 4. & in cap. vltim. de cognat. spirit. in 6. & in Concil. Moguntino sub Paulo III. statutum fuit, vt non plures quàm vnus patrinus adhiberetur, quia ex impedimentis cognationum spiritualium pericula, & difficultates non rarò solent euenire; & Concil. Trid sess. 24. de reformat. cap. 1. vnum tantum iuxta prisca Canonum statuta adhiberi patrinum voluit, vel ad summum duos, scilicet, vnum virum, vnámque fœminam, Posseuin. d. c. 6. n. 33. † Nec Episcopus potest dispensare, vt duo viri, vel duæ fœminæ simul suscipiant, cum super Conciliari Constitut. dispensandi potestatem non habeat. Ita decisum referunt Zerola in praxi Episcop. part. 1. verb. Baptismus, §. 4. Sanch. d. lib. 7. disp. 57. n. 7. Rebell. de obligat. iustit. part. 2. in appendice ad lib. 4. n. 89. Reginald. d. lib. 31. num. 154. Bonacin. d. §. 2. n. 33. Armendar. in addit. ad recopil. legum Nauarræ lib. 4. tit. 15. l. 1. de matrimon. in declarat. num. 75. vbi num. 80. decisum etiam refert, quòd † vnus procurator, qui sit viri, & alter, qui sit procurator mulieris, baptizatum de Sacro fonte suscipere possunt, sed non duo viri, nec duæ mulieres; vnusquisque tamen proprio nomine, vir loco mulieris, vel mulier loco viri. 40 41 42

Sed dubitari potest an Concil. Trident. dicto loco disponens ad summum duos patrinos in Baptismo esse adhibendos, vnum scilicet virum; vnamque fœminam procedat in Confirmatione? Pro parte negatiua facit, quia in d. c. vltim. de cognation. spirit. in 6. dicitur, vt vnus tantum patrinus in Baptismo possit adhiberi, & in fine dicit, quod de Confirmatione, quantum ad hoc idem iudicium est habendum: at Concil. de solo Baptismi patrino loquitur, & ideo cum sit correctorium Iuris antiqui in dict. cap. vltim. debet restringi, nec ampliari potest vltra terminos, in quibus loquitur. Quamuis idem omnino voluisse Trident. quoad omnia statuere, in patrino Confirmationis, & totum dictum, cap. vltim. per illud restringi teneant Tolet. in instruct. Sacerd. lib. 2. cap. 24. n. 11. Sanchez d. lib. 7. disp. 57. n. 9. 43

Transgressio huius præcepti adhibendo plures patrinos, est peccatum mortale; quia præceptum Ecclesiæ in re magni momenti violatur, ex cuius transgressione multiplicantur cognationes sufficientes ad dirimendum matrimonium. Ita Fr. Emman. in summ. p. 1. cap. 226. n. 1. Veg. p. 1. cap. 33. casu 39. Bonacina d. §. 2. num. 32. & ita dicit decisum Armendariz d. loco n. 84 quamuis Sanch. d. lib. 7 disp. 57. n. 6. contrarium teneant. 44

Si tamen plures duobus suscipiant baptizatum de Baptismo, cum omnibus cognatio contrahitur: etsi enim actus contra legem factus regulariter non valeat, l. non dubium, C. de legib. excipitur tamen, vbi lex actum non tollit; & pœnam extrinsecam addit, quæ potest cum actus valore consistere, & valor actus non respicit fauorem eius, cui pœna imponitur, vt dicit Bart. communiter receptus in l. Prætor ait num. 3. ff. de noui operis nunt. & ita est in nostro casu, non tollit enim actum, sed ponit pœnam Parocho admittendi plures duobus, & valor actus non pertinet ad fauorem Parochi, sed suscepti: quo fun- 45

 damento

damento hanc sententiam tenet Vgolin. *de potestate Episcopi cap.25* §.1.*num.*5. sequitur Sayr. *decis.*4. *de cogn. spirit.* dicit decisum Armendar. *vbi proximè num.*82.

47 Ad parentes pertinet patrinos designare, vel illis non designantibus ad Parochos, Posseuin. *d.cap.6. num.*33. Bonacina *d.*§.2.*num.*27. & patet ex Concil. Tridenr. *citato loco.* Et requiritur contractus, ita vt eo deficiente compaternitas non contrahatur: qui enim tantummodo assistit baptizato, vel Confirmato, ipsúmque non tangit, vel tangit tantum extremitate digiti, non contrahit cognationem, eo quod vere non dicatur tenere, vel suscipere. Ita Henriq. *lib.*12. *c.*11.§.3. Verall. *decis.*164.*part.*1. Reginald. *d.lib.*31. *num.*151. Sanch. *d.lib.*7.*disp.*56. *num.* 5. Bonacina *d.* §.2.*n.*14. Mar. Anton. *variar.lib.*1.*resolut. fin.casu* 33. 48 dicit decisum Armendariz *d.* *Ēt.loco num.*83. † Si verò nullus specialiter designatus est patrinus, ex negligentia, aut obliuione parentum, seu Parochi, & multi simul tenendo tangerent baptizatum, aut de fonte hi æquè susciperent, omnes fiunt cognati, quia attento iure *cap.vltim. de cognat. spirit. in* 6. omnes contrahebant cognationem tangendo simul, cui standum est, quando aliud non decernitur. Iure nouo Concilij Tridentini, ex text. *in l. præcipimus C. de appellat.* Ita Nauar. *in man. cap.*22. *num.* 39. Iacob. de Graffiis *in decis. aureis part.*1. *lib.*2. *cap.*85. *num.*4. Petr. de Ledesma *de Matrimonio. quæst.*65. *artic.*3. *versic. est alind dubium annexum, & in summ.part.*1. *de Sacrament. Matrimonij, cap.*17. *conclus.* 6. *dub.* 4. Viuald. *in candelab. aureo tit. de impediment. matrimonij num.*5. *vers. cognatio spiritualis*, Henriq. *dict.* §.3. Coninch *tom.*2.*quæst.*32.*num.*37. & pro hac opinione decisum referunt Rebell. *de obligat. instit.p.*2. *lib.*3 *q.*5.*num.*5. *& in append. ad lib.*4 *num.*95. Regin. *d.lib.*31 *n.*152.*versic. secundum*, Bonacina *d.*§.2. *n.*24. Quamuis contrarium teneant Gallec. Vega, Fr. Emman. & Sayr. quos referunt, & sequuntur Sanchez *d.lib.*7 *disp.*67.*num.*11. & Gutier. *de matrim. cap.*100. *num.* 7.

49 Quæstio est controuersa, an cognatio spiritualis possit contrahi per procuratorem? In qua tenet vna sententia non posse hanc cognationem spiritualem contrahi per actionem procuratoris, quia requirunt actionem personalem, & præsentiam actualem patrini Iura de hoc loquentia, vt demonstrant text. *in cap. de his* 30.*quæst.*1. in hæc verba. *De his, qui filiastros suos ad Confirmationem coram Episcopo tenent, id est, qui filios vxoris suæ, dum chrismantur super se sustinent, & in cap. ad limina, eadem causa, & quæst.* ibi. *eumque ipse propriis manibus retinendo suscepit.* Quare ita resoluunt Franc. Marc. *decis.*830. *num.*8.*part.*2. Galleg. *de cognat. spirit. cap.*13. *num.*14. Henriq. *dict. lib.*12.*cap.*11 *num. vltim.* Couarru. *de sponsalib. part.*2. *cap.*6. §.4.*num.*6. Veg. *tom.*1.*summ. cap.*33. *casu* 44. Fr. Emman. *tom.*1. *summ. cap.*226.*num.*9. Azor. *institut. moral. part.*1. *lib.* 2. *cap.* 12. paulò post *princip.* Candelabr. aur. *part.* 1. vbi *de matrimon. num.*160. Posseuin. *d.cap.6.num.*27.*versic. quarto*, Reginald. *d. lib.*31.*num.*156. Rebell. *d.lib.*3. *quæst.*6. *n.*12. Sanch. *d.lib.*7 *disp.*59. *num.*4. vbi in hanc sententiam refert multos Doctores.

50 At de consuetudine vniuersali verum est dicere cognationem contrahi à mittente, non verò à procuratore, quia quæ agit procurator, non agit proprio nomine, sed nomine mittentis: tum quia mittens fuit designatus, non verò procurator, & de hac consuetudine, secundum quam decidisse *Sacram Cardinal. Congregat.* testantur Sà *verb. matrimonium, tit. de impedimentis matrimonij, n.*5. Rebel. *dict. lib.*3. *quæst.*6.*num.*12. Mar. Antonin. *var. resol. lib.*1. *resol. fin. casu* 25 Coninch. *disp.*41.*num* 40. Franc. Leo *in thesauro fori Eccles. part.*2.*cap.*9.*num.*63. *cum sequent. b.* Bonac. *dict.* §.4. *num.*34. *vers. sed mihi*, Armendariz *dict. loco num.* 75. & ita etiam censuisse *Sacram Rotam Romanam* referunt Veral. *decis.*147.*p.*3. Galet. *in margarita casuum conscientiæ, verb. cognatio*, Aloys. Ric. *in praxi fori Ecclesiast. resol.*630. *in* 2. *edit.*

Aduertendum est maximè, quòd patrinus in 51 Confirmatione debet esse alius ab eo, qui tenuit in Catechismo, vel Baptismo secundum consuetudinem Ecclesiæ Romæ, *cap. in Catechismo, de consecr. distinct.*4. Chamerota *d. tract. de Confirm. cap.*7. *dub.*2 *vers. debet.* Diana *d.part.*3.*tract.*4.*resol.*21.*vers. tertio,* Zambran. *de casibus in artic. mortis, cap.*2. *dub.*6. *n.*8.

† Et quamuis vnus non possit tenere vltra duos eadem die Confirmationis, vt in Pontificali; tamen 52 quando verè constat volentem tenere esse aliquem virum probum, maximè Curatum, aut senem, in quo, iudicio Episcopi, cessat præsumpta malitia, & voluntas contrahendi cum filia spirituali, vel eius matre propter imparem conditionem, non peccabit Episcopus si permittat tenere vltra duos. Ita resoluit Marc. Anton. Genuens. *in man. Pastorum, c.*64.*n.*6.

Cùm ergo susceptores patrum vicem gererent, 53 & susceptos pro filiis haberent, nec minori charitatis vinculo inter se coniungerentur, vt dixit Nicol. I. *in cap. ita diligere* 30.*quæst.*1. meritò construit Ecclesia vinculum cognationis interuenire, atque adeò ad matrimonium impedimentum esse decreuit nouè Concil. Trid. *cap.* 2. dum constituit in Baptismo cognationem contrahi inter patrinos, & baptizatum ipsum, & illius patrem, ac matrem, necnon inter baptizantem, & baptizatum, baptizatique patrem, ac matrem. † Et in Confirmatione confirmantem, & confirmatum, illiusque patrem, & matrem, 54 ac tenentem non egredi similiter statutum est, Chamer. *vbi proximè. vers. tertio dico.* Cardos. *dict. verb. Sacram. Confirmationis, num.*7. Et huiusmodi parentes debere esse carnales, quamuis illegitimos resoluunt Gallec. *de cognat. spirit. d.cap.*7. *num.*12. Sanch. *d.lib.*7.*disput.*54 *num.*16. Reginal. *d.lib.*31.*num.*150. *vers. cæterum*, me citato *in hoc loco* Torreblanca *dict. cap.*6.*num.*33.

Ex quibus consequens est cognationem spiritualem non contrahi inter ipsosmet patrinos, veluti si 55 vir, & fœmina sint simul patrini, quia non impediuntur inter se coniungi. Ita Lud. Lop. *in instruct. conscient. part.*2.*cap.*51.*de matr. colum.*2. Gallec. *cap.*9. *num.*8. Veg. *tom.*1.*sum. cap.*33.*casu* 40. Galet. *in margarita casuum conscientiæ, verb. Matrimonium, pag.* 165.*colum.*1. Nugn. *p.*3.*q.*67.*art.*8.*versus finem*, Sanch. *dict. lib.*7 *disp.*54.*num.*12. Reginald. *d. lib.* 31.*n.*150. Bonacina *d.*§.2.*num.*4. Armendariz *vbi proximè n.*84.

Hinc etiam prouenit huiusmodi cognationem 56 spiritualem à viro contractam, eo quòd aliquem tenuerit in Baptismo, vel Confirmatione, non transfundi ad vxorem, vel è contra, vt resoluunt Tolet. *in instruct. Sacerd. lib.*7.*cap.*4.*num.*5. Matiens. *in rub. titul.*1. *glos.*1.*num.*168.*l.b.*5. *nona Recop.* Henriq. *dict. lib.*12.*c.*11.§.2. post Petr. Ledesm. Suar. Fr. Emman. & alios Sanch. *dict. lib.*7. *disput.* 54. *num.*11. Reginald. *dict. lib.*31.*num.*149. Coninch. *tom.*1. *disputat.*32.*num.* 24 *vers. inter fœminam*, Armendariz *dict. num.*84. vbi refert decisum hanc cognationem non contrahi inter baptizatum, & coniuges, & concubinos, vel concubinas leuantis.

Vnde fit virum, & vxorem minimè peccare suscipientes alienum puerum in Baptismo, vt optimè 57 tenent Nauar. *in man. cap.*22.*num.* 39. Armend. *dict. num.* 84.

num 84. Sanchez *dict.lib.7.disp.57. num* 5. Bonac. *d.* §.2.*num.*5.

58 Et potest patrinus matrimonium contrahere cum ea, cum qua simul alienum filium suscepit, vt declarauit Pius V. *in sua Bulla*, incip. *Cum illius vicem, edita 4 Kal. Decembris, an.* 1566. & post Fr. Emman. ac Nugn. ita resoluunt Sanch. *d.lib.7.disp.54.n.12.* Bonacina *d.*§.2.*num.6.*

ALLEGATIO XXXI.

Episcopus sancta olea qualiter consecrare debeat?

SVMMARIVM.

1 *Oleum sanctum trina diuersitate consecratur.*
2 *Confirmationis Chrisma conficitur ex oleo oliuarum admixto balsamo cuiuscunque loci sit, benedicto ab Episcopo consecrato.*
3 *Oleum oliuarum est essentiale huic Sacramento Confirmationis, balsamum vero accidentarium.*
4 *Chrisma quod est Confirmationis materia, necessario benedicendum est ab Episcopo, non à simplici Sacerdote.*
5 *Chrisma de necessitate pracepti debet fieri illo anno in die Cœna Domini, quia peccabit Episcopus si ex veteri confirmet.*
6 *Oleum Cathechumenorum quale?*
7 *Reges ab Episcopis in suis Regnis hoc sancto oleo Vnctionem accipiunt.*
8 *Oleum, quo vnguntur Reges quid significet?*
9 *Gothorum Reges vngebantur.*
10 *Hispania, Nauarra, Aragonia, & Sicilia Reges vngebantur.*
11 *Francia Reges peculiari priuilegio oleo è Cœlo dimisso vnguntur.*
12 *Pontificis caput Chrismate consecratur, brachium verò Principis oleo delinitur.*
13 *Oleum infirmorum ab Episcopo benedictum est materia remota sacramenti Vnctionis.*
14 *Oleum, & Chrisma de consensu Summi Pontificis an possit à simplici Sacerdote consecrari?*
15 *Oleum oliuarum est materia sufficiens sacramenti Vnctionis, etiamsi benedictum sit ab Episcopo alia benedictione.*
16 *Extrema Vnctionis sacramentum validè non confertur, si aliud oleum per errorem adhibeatur prater oleum infirmorum.*
17 *Chrisma, & olea singulis annis confici debent, & peccabit Parochus si oleum alterius anni adhibeat, non data necessitate.*
18 *Dignum magis attrahit ad se minus dignum.*
19 *Episcopus si absens sit, vel Episcopalis Sedes eo tempore vacet, quo has olea benedici debent, vicinior est petendus, vt ea consecret.*
20 *Exempti subiciuntur Episcopo in illis omnibus, qua sunt Ordinis Episcopalis, nempè in petitione Chrismatis, &c.*
21 *Olei ratione nihil pro Chrismate recipi potest.*
22 *Baptismi sacramentum, tam paruulis, quàm adultis tempore interdicti administratur, benedicto fonte, & patrinis adhibitis.*
23 *Confirmationis sacramentum licitè, solemniter, & publicè tempore interdicti celebratur.*
24 *Chrisma tamen clausis ianuis consecrandum.*
25 *Contrarium verius.*
26 *Episcopus peccat et si consecret Chrisma, aut oleum infirmorum, peccat mortaliter.*

OLEVM sanctum sua trina diuersitate 1
consecratur; *aliud*, quod vocatur Chrisma ex oleo oliuatum, & balsamo, cuius mixturæ mysterium explicatur *in cap. vni. de sacra Vnctione.* Hoc vnguntur baptizati in vertice, & fronte, Ecclesiæ, Altaria, Calix, Patena, Fons baptismalis, Episcopus, dum consecratur, in capite, & in manibus, & Confirmandi. *Aliud* dicitur oleum Catechumenorum ex oleo oliuarum, solo hoc vnguntur baptizati inter scapulas, & in pectore, Ecclesia, Altare ante chrismationem, Sacerdotis manus, Reges, & Principes in brachio, & humero. *Tertium*, est oleum infirmorum, quo vnguntur infirmi, ex primæua institutione Ecclesiæ, de qua *in Epistol. Can. Iacobi Apost. Infirmatur quis ex vobis, inducat Presbyteros Ecclesia, & orent super eum, vngentes eum oleo*, &c. De hac triplici olei consecratione, & de eius proprietate, latè agit Durand. *in rationali diuinorum lib.6.c.74.* Camil. Borrel. *de prastantia Regis Catholici c. 49. n.6. cum seqq.*

Confirmationis Chrisma (quod attinet ad pri- 2
mum oleum sanctum, de quo supra) conficitur ex oleo oliuarum admixto balsamo, cuiuscunque loci sit, benedicto ab Episcopo consecrato: vt colligitur ea Concil. Trident. *sess.7.can.2. de Confirmatione*, comprobant Tolet. *in summ.lib.2.cap.24.num.2.* Nauar. *in man.cap.22.num.*8. Syluest. *verb. Confirmatio, num.2.* Sot. *in 4.distinct.7 quast.1.art* 2. Victor. *de Sacrament. conclus.*40. Viuald. *in candelabro aureo sub tit. de Confirmat.cap.2.n.1.* Graf. *in decis.aureis part.2.lib.1.cap.5. num.16.* Sayr. *de Sacrament. in genero lib.1.cap.3.quast. vni.art.1. vers. de Confirmat.* Bellarmin. *in controuers. Catholicis lib. de Confirmat.cap.*8. Nugn. 3. *part.quast.72.art.*3. vbi Coninch *num.29.& 30.* Suar. *tom.1.disp.33.sect.1.& 2.* Barthol. ab Angelo *de Sacram. dialog.* 3 §.4. Azor. *instit.moral.part.1. lib.2. c.9. col.106. & 108.& part.2.lib.5.cap.1. quas.4.colum.520.* Chamerota *de Sacramen.tractat.3.de confirmat.cap.2. de materia Confirmat.pag.112.* Cardos. *in praxi Iudicum verb. sacrament. Confirmationis num.2.*

Oleum oliuarum est essentiale huic Sacramento, 3
balsamum verò est accidentarium, vt probatur ex *c. Pastoralis, de Sacrament. non iter.* vbi interrogatus Innoc. III. quid esset agendum de quodam Confirmato oleo tantùm, respondit non esse iterandum, sed cautè supplendum, si quid deesset; ergo si illud fuit Sacramentum sine balsamo, certum est balsamum non esse de necessitate Sacramenti Ita Angl. *de Confirmat.art.22.conclus.2.* Valent. *tom.4. disp.5. q.1. puncto 2. vers. quastio est autem.* Nauarr. *cap.22.num.8. & cons. vnico de sacra Vnct. n.4. & 8.* Sayr. *decis.vni. eod.tit.* Sà *verb. Confirmat.num.7.* Chamer. *vbi supra dub.2.* Cardos. *d. verb.sacram. Confirmationis num.2.* Valer. Regin. *in praxi fori pœnit.lib.18. cap.2. num.7.* Philiarch. *de officio Sacerd tom.1. part.2.lib.1. cap.11.* Fernandez *in examine Theolog.moral part.3. c.3.§.2.* Licèt contrariam sententiam, nempe Chrisma ex oleo & balsamo compositum esse materiam, & de essentia Confirmationis existimauerint Zambran. *de casibus temp. mortis cap.2.n.2.* Fernand. de Heredia *in disp.mixtis de sacram. Conf. dist.5. p.3. dub.1. concl.1.* Layman. *in Theol.mor.lib.5.tract.3.cap.5.n.1.* Villalob. *in summ.tom.1.tract.6.diffic.2.n.2.*

Chrisma hoc, quod est materia Confirmationis, 4
necessariò benedicendum est ab Episcopo, non à simplici Sacerdote, D. Thom. 3.*part.quast.72. art.2.* Viuald. *dict.cap.2.num.4.& 5.* Valen. *tom.4.disput.5. quast.1. puncto 2.ad finem.* Francisc. de Pirigianis *distinct.7.q.1.art.4.concl.1.* Nugn. *in 3 partem D.Thoma*

quæſt 72.*art*.3.*difficult*.4.vbi Coninch.*num*.43.Chamerot.*dict.cap*.2.*dub*.3.*&* 5.Suar.*dict.diſput*.33.*ſect*.2.Bartholom.ad Angel.*dict.dialog*.3.§.12.Alzed.*dict. part*.5.*cap*.4.*num*.7.An Papa poſſit committere ſimplici Sacerdoti conſecrationem Chriſmatis,quod eſt materia Confirmationis,vide *alleg.præced.n*.6.

5 De neceſſitate præcepti eſt, vt Chriſma confectum ſit illo anno in die Cœnæ Domini,*cap. ſi quis, de conſecrat.diſtinct*.4.*cap.omni tẽpore,eadem diſtinct*. D.Anton.3.*part.art*.14.*cap*.14.§.1. Barthol. ab Angelo *dict.dial*.5.§.82 Cardoſ.*dict.verb.ſacram.Confirmationis num* 8.Regiral.*dict.lib*.28.*cap*.5.*num*.8.*in fine*.Alzedo *dict. part*.2.*cap*.4.*num*.16.vbi *num*.15.ait quòd non licet Epiſcopo Chriſma conficere niſi Miſſam celebret,& *num*.17. poſt Fr. Emman. *in summ. tom*.4.*cap*.67.*num*.14.quòd non peccat mort.Epiſcopus etiamſi Chriſma conſecret in peccato exiſtens, ſed peccabit ex eo,quia Miſſam celebrat. Et ſi Epiſcopus habeat duos Epiſcopatus vnitos, & propinquos, debet vno anno celebrare in vna Eccleſia in die Cœnæ Domini,& ibi Chriſma conficere,& altero anno in alia, & ſic alternatis annis hoc officium exercere,& Chriſma de vna Eccleſia in aliam tranſmittere,vt frequenter ſolet fieri,iuxta *cap.te referente*,15.vbi Hoſtienſ.*ante finem*;Butr.& Abb.*in fine,de celebrat. Miſſarum*,ita illis citatis refert Steph. Grat. *diſcept forenſ.tom*.4.*diſput*.655.*num*.74.qui poſt hæc ſcripta ad manus meas peruenit, & me citato *in hoc loco* Alzedo *dict.part* 2 *cap* 4.*num*.19.Peccabit autem Epiſcopus ſi confirmet ex veteri Chriſmate, & non ex nouo illius anni.Ita poſt Soar.tenet Marc.Anton. Genuenſ.*in man.Paſtorum cap*.54.*num* 9.

6 Oleum Catechumenorum (quod pertinet ad ſecundum oleum ſanctum,de quo ſupra) eſt illud,quo pueri baptizandi vnguntur in pectore,ſcapulis,manuſque Presbyterorũ, cùm ad Sacerdotium promouentur, quod etiam ſeruit ad conſecrationem Eccleſiæ, vel Altaris. In pectore enim cum inuocatione Sanctiſſimæ Trinitatis,vt nihil mali latentis inimici in eo remaneat, ſed mens eius confortetur in Fide Sanctæ Trinitatis,& in ſcapulis,vt vndique muniatur per Dei gratiã ad bona opera facienda. Durand. *in ration. diuin.lib*.6.*cap*.74.*num*.21.Fuſch.*de viſit.l*.1.
7 *cap*.6. *num*.4. † Adhibetur etiam ad vnctionem Regum, & Principum: hi enim vnctionem accipiunt ab Epiſcopis in ſuis Regnis,vt decidit Innocent.III. *in cap*.1.§.*vnde, de ſacra Vnctione*, Selua *de beneficiis prima part.quæſt*.5.*num*.164.*&* 165.Gregor.*l*.13.*gl ſ*.1.*tit*.4 *part*.1.Petr.Alphonſ.de Vaſconcel.*in harmonia rubricar.ſub rubric. de ſancta Vnctione num*. 9.Fuſch. *dict.cap*.6.*num*.5.Azor.*inſtit moral.part*.1.*lib*.10. *cap*.
8 5.*quæſ*.5.*&* 1.† Significationes autem Vnctionis retulit Auguſtinus de Ancona *de poteſtate Papæ quæſt*. 38.*art*.2.Caſtald.*de Imperatore quæſt*.57.nam oleum, quo vnguntur,ſignificat lætitiam, & promptitudinẽ ad debellandum inimicos Eccleſiæ, & pugnandum pro Fide ad conſequendum victoriam.Vnde intelligi poteſt illud.Pſ.44.*Dilexiſti iuſtitiam, & odiſti iniquitatem,propterea vnxit te Deus tuus oleo lætitiæ præ conſortibus tuis*,oleum enim dicitur lætitiæ,quia hoc ſignificat oleo iniungi,vt oſtendatur lætitia qua ingreditur in campum certaminis ad victoriam.Item & quia per oleum nitor conſcientiæ deſignatur, iuxta Matth.25.*prudentes Virgines acceperunt oleum in vaſis ſuis*:& refertur *in cap*.1.§.1.*de ſacr.Vnctione*,Durand. *dict.cap* 74.*num*.10.& refert D. Thom. 3.*part.ſumm. quæſt*.108.*art*.1.*in addit*.quòd ſicut *cap*. 10. *Actuum Apoſtol*. dicitur de Chriſto,*quòd prædicauit Ioannes Ieſum à Nazareth quomodo vnxit eum Deus Spiritu ſancto,& virtute*;& ſicut Chriſtus,id eſt,Vnctus appellatur Dominus noſter Ieſus,ita Reges inunguntur, conſecrantur, & coronantur, vt intelligant à Chriſto Vncto poteſtatem habere,& in eo regnare, quod declarat Innocentius antiquus *in cap.venerabilem,de elect*.

Ius vngendi, omnibus Regibus Chriſtianis generale eſt, nec quod de aliquibus peculiariter ſcribitur,ius aliis adimit:ſed tantum de illis fit mentio, qui vnguntur à Papa,quia ſũt Vaſſalli Eccleſiæ, iuxta ea,quæ notant Doctores per tex.ibi *in cap.intelleximus,de iureiur*. & citati ad Mart.Lauden.*quæſt*.23. *de Princip*. & à Reſtauro Caſtaldo *de Imperat.quæſt*. 19.*num*.6.*& quæſt*.36.*num*.10 nouiſſimè D. Roder.à Dunha *de Primatu Eccleſ. Bracharen. cap*.36.*num*.1. Alex Patrit.*de inſtit.armorum & fœderum.Regis Galliæ lib*.1 *cap*.9.vbi probat vnctionem pleriſque Regibus Chriſtiani Orbis vſitatam Hiſpaniarum antiquiſſimi Reges Gothi vngebantur,prout de Rege VVamba,& Eruigio dicitur in Concil.Tolet. XII.*cap*.1.& de Flauio Egica narrat Ambr.de Morales *in chronicis Hiſpaniæ lib*.12.*c*.41.53.*&* 57.Camil.Borrel.*de præſtantia Regis Cathol.cap*.49.*num*.73.vbi quòd Hiſpaniæ Reges nihil dignius nihilque ſanctius putarunt, quàm vt aliorum Regum more ſancto oleo vngerentur, & refert Bambam Regem vnctum fuiſſe per Epiſcopum Toletanum, nec paſſum ſe Regem nominari donec Sanctorum Regum exemplo per manus Pontificum inunctus,& coronatus eſſet: ſolitoſque fuiſſe Gothorum Reges eam ſacram Vnctionem recipere aſſerunt Garcia de Loayſa *in ſynodo Toletana ſub Gundemaro,fol* 277.*& in notis ad Concilium Toletanum nonum cap*. 10.*fol*.495..Alex.Patrit.
d.lib.1.*cap*.10 *per tot*.†De Regum Hiſpaniæ Vnctione,eorumque vſitato ritu,& præcipuè de Alphonſo 10
IV. memorat Garibay *in compendio hiſtoriali*, *lib*. 8. *cap*. 1. *ann*. 1135. In Regibus Nauarræ idem vſum fuiſſe quòd ſcilicet omnes vngerentur, meminit idem Garib.*lib*.26.*cap*.1.*& lib*.27.*cap*.1.*&* 4.vbi peculiariter retulit de Ferdinando Phœbo,Philippo,& Carolo III. De Vnctione Regum Aragoniæ agit Hieron.Curita *in annal.eiuſd.Regni,lib*.10.*cap*.68.*& lib*.7.*cap*. 1. *& cap*. 28. *&* 59. mentionem faciens de Vnctione Regis Petri IV. & Regis Ludouici filij Petri, & Nepotis Federici,& de Rege Martino, & Ferdinando. De Vnctione Regum Siciliæ agunt Caſtald.*de Imper.q*.18.*num*.6.Curit. *annal. Aragon. p*. 1. *lib*. 5.*cap*. 17. de omnibus meminit Illuſtriſſ.à Cuña *cap*.36.*num*.5 Et quòd Rex noſter Catholicus tamquam Rex Siciliæ oleo ſancto inungitur, refert Camill.Borrel.*de præſtantia Regis Cathol.cap*.49.*n*.1. *&* 67. at *h.d. num*. 2. addit quòd Reges Galliæ & Angliæ inunguntur, alij vero minimè, niſi conſuetudine id obſeruatum fuerit.

Reges tamen Franciæ, Hieroſolymitani,& Siciliæ prætendunt ſibi tantùm hanc vnctionem ſingulari quodam priuilegio priuatim conceſſam. Oleum enim quo inungitur Rex Franciæ Cœlo dimiſſum narratur, de quo remitto lectorem ad Renatum Chopinum. *lib*. 5. *de domanio Franciæ tit*. 5. *num*. 7. D.Anton. *part*. 3. *hiſtorials tit*. 11. *cap*. 3.§.7.Forcatul.*de Imperio Gallorum,lib*.6.*fol*.370 Gaſſan *in catalogo p*.5.*conſid*.30.*&* 31.Carolum Graſſal. *de iuribus Regum Franciæ,lib*.1.*iure* 2.Guidop *quæſt*.114 Guillem.de benedict *in cap. Raynutius*, *verb.duas habens filias,n*.77.Caſtald.*de Imperat.quæſt*.18.*num*.6. Martin.Laudent.*quæſt*.76.*de Principe*,Ioan.Ferreult. *priuileg*.7.Franciſc.Marc.*deciſ*.456.*num*.31.*& deciſ*.1014 *num*.5.*&* Fuſc *de viſita.lib*.1.*c*.6.*num* 5.Petr.Greg. *in præludiis optimi Iuriſconſulti,proßique magiſtratus, lib*.1.*cap*. 11. Card. Baron. *annalium Eccleſiæ tom*. 6.

na.

an.499.Thom.Corm.lib.3.rerum gest.Henric.II.Regis Galbæ,fol.18.Alex.Petric.d.lib.1.cap.4.vbi probat vnctionem Regum non imprimere characterem,& cap. 8. quod vnctio non tribuit Regibus summam potestatem,sed alias quasdam prærogatiuas spirituales, & cap. 11. quod Pipinus primus Regum Francorum inunctus fuit.

12 Solus Pontifex Chrismate in capite vngitur ex balsamo,& oleo confecto mystica ratione,sed Imperatores tantùm oleo in brachio exorcizato in modum Crucis inunguntur, non chrismate,ex Cæremoniali sacro, lib.1.sect.1.c.3. & ex ita ex text.in c. 1.de sacra Vnctione, non potest Rex Chrismate inungi, sed solo oleo.Differt autem inter Pontificis,& Principis Vnctionem, quia caput Pontificis Chrismate consecratur,brachium verò Principis oleo delinitur, vt ostendatur quanta sit differentia inter auctoritatem Pontificis, & Principis potestatem, notat Restaur.Castal.de Imperatore q.19.num.3.

13 Oleum verò infirmorum (quod pertinet ad tertium oleum sanctum, de quo suprà) benedictum ab Episcopo, est materia remota sacramenti Vnctionis,vt habetur in Concil.Trident.sess.14.de extrema Vnctione,cap.1.Sayr.de Sacrament.in genere,lib.1.cap.3.quæst.vnic.art.3.versic. de Sacram. Zerola in praxi Episcop.part.1.verb. Extrema Vnctio, vers. 1.Petr.de Ledesm.part. 1. de sacram.Extremæ Vnctionis,cap.2. Azor.instit.moral.part.1.lib.2.cap.9.vers.quotiescumque in fine pag.107.Valer.Reginald.in praxi fori pœnitent.lib.28.num.50.cum sequentib. Coninch. de Sacrament.tom.2.disput.disp. 19. à n. 5. Et de oleo infirmorū,in quo sunt facta multa miracula,vide Martin.del Rio disquisit.magic.lib.6.cap.2.sect.3.pag.512.

14 Quamuis ab Episcopo sit oleum infirmorum benedicendum, tamen probabile videtur Sacerdotem simplicem posse de consensu Summi Pontificis Oleum, & Chrisma consecrare, vt ait Caietanus 3. part.quæst.72.art.3.tetigi allegat.præcedent.num.6. & tenent aliqui apud Henriq.in summ.lib.3.cap.8,num. 2. Bartholom.ab Angelo dialogo 3.§.98. Fusc.d.cap. 6.num.7.Chamer.dicto loco,dub.5.Bonacin. de Sacramentis,disp.7.quæst.vnic. puncto 2. num.3. vbi num.4.
15 resoluit † oleum oliuarum esse materiam sufficientem huius Sacramenti, etiamsi benedictum sit ab Episcopo alia benedictione, quàm benedictione
16 consueta Ecclesiæ,& n. 5. asserit † non esse validum Sacramentum extremæ Vnctionis,si aliud oleum per errorem adhibeatur præter oleum infirmorum,ex ea ratione, quia materia huius Sacramenti est oleum benedictum ab Episcopo per ordinem ad hoc Sacramentum, & cum careat benedictione ordinata ad illud, videtur deficere materia requisita, & in hanc opinionem allegat, affirmans idem tenere Nugn. 1. part.quæst.29.art.6.Reginald. dict. lib. 28. num. 50. Francisc.Pitigian.dist.23.q.vnic.artic. 3. versic.debet, licèt Chamerota dict.loco dub 4.asserat Cōfirmatum oleo infirmorum Sacramentum accipere, quamuis peccaret,qui sic vteretur.

17 Ex consuetudine, & præcepto Ecclesiæ debet prædictum oleum esse benedictum eo anno, per text.in cap.litteris,de consecrat.dist. 3. Bonacina dict. quæst.vnic.puncto 2.num. 6. vbi etiam asserit non videri à peccato excusandum parochum si oleum alterius anni adhibeat, nisi aliud suadeat necessitas, idem asserunt Vgolin.dict.cap.7.§. 2.num.1.Posseuin. de officio Curati cap.9.num. 1.Addo Parochum posse licitè oleum non consecratum miscere consecrato, quando timet fore vt oleum consecratum non sufficiat:vtrumque enim censetur consecratum per admixtionem, modò quod additur sit minoris quantitatis consecrato: ita Pitigianus d. art. 3. Barthol. ab Angelo d.dialogo.3.§.91.& 101.Posseuinus de officio Curati,cap.9.num.2.Fusch.d.cap.6.num.10. † ma- 18
gis enim dignum attrahit ad se minus dignum, cap. quod in dubiis,de consecr. Ecclesiæ,Dec.in cap.ex litteris,num.4.de constitut. Tiraq.de retractu lignag. §.1. glos.7.num.81.Hieron.Giach.in cons.Syndicatus,num. 329.Menoch.cons.2.num.227.Ferret.in constitut.Cathaloniæ gloss.2.num.56.† At si absens sit Episcopus, 19
vel Episcopalis Sedes eo tempore vacet,quo hæc olea benedici debent, & illorum necessitas adsit, proximus Episcopus adiri poterit,& curare,vt consecrentur eadem olea,gloss.verb.spiritualibus,in cap.si Episcopus,de suppl.neglig.Prælat.& notat Vgolin.d.c.17. §.2.num.2. vbi etiam aduertit, quod si hoc non fiat, & necessitas vrgeat,potest interim veteri vti.

Exempti subiiciunt Episcopo in eis omnibus, 20
quæ sunt Ordinis Episcopalis, nempe in petitione Chrismatis,consecrationis Ecclesiarum, susceptionis Ordinum,& similium,vt probat cap. veniens 19. vers.Chrisma,de præscript.vbi Abb.not.2.Balb.de præscript.3.part.5.partis, quæst.12.nu.fin.Rebuff.in praxi benefic.p.1.tit.de cleric.& à quibus, & quomodo creentur,n.22.Cochier de Iurisdict. Ord.in exemptos, part. 2.quæst.45.num.16. Nihil pro Chrismate recipi valet ratione olei,cap.ea quæ, de simon.† Nihilque pro eo- 21
dem Chrismate, & aliis oleis sacris recipi etiam potest à Parochis, quamuis liberè oblatum; quare eorum, qui præpositi sunt ad distributionem, consuetudo tollenda est, qui nolunt ea dare,nisi noua, aut aliquid aliud ipsis tribuatur,vt per Fusc.de visit.lib.1. cap.6.num.13.quem refert Vgolin.de potest.Episcopi, cap.4.§.3.num.2.& optimè disponit Concil.Prouinc. Bracharen.IV.act.4.cap.28.

Restat sciendum, an Chrisma tempore interdicti 22
publicè confici possit? In qua quæstione communis Doctorum opinio tenet, quod licet Baptismi sacramentum tam paruulis, quàm adultis tempore interdicti possit administrari, vt decidit text.in cap. quoniam,de sent.excom.lib.6. & latè prosequuntur Henriq.in sum.lib.2.cap.16.§.3.Suar.tom.3.disp.26.sect.1. Vgolin.tabul.5.cap.7.§.4.num.2.Sayr.de censur.lib.5. cap.7.num.3.etiam resoluentes fontem benedici, & susceptores, seu patrinos posse adhiberi, ex vulgari reg.concesso vno,conceduntur omnia necessaria ad illud vnum,de qua in l.ad rem mobilem,ff.de procurat.& in cap.præterea,de officio deleg.& quia,† cui vnum con- 23
ceditur,conceduntur omnia,cum quibus fieri solet, l. si quando, C. de inoffic. testament. cum vulgaribus; & etiam licet Confirmationis sacramentum licitè, solemniter,& publicè,& apertis ianuis eodem tempore interdicti generalis loci, & in Ecclesia specialiter inter dicta conferri possit, ex d cap.quoniam, vt per Nauar.in manual.cap.27.num.178.Couar. in cap. alma 2.part.§.2.num.7.vers.idem de Confirmationis sacramento,Vgolin.dict.cap.7.§.5.Sayr.dict.cap.7. num. 6.Mar.Alter.de censur.tom.2.disp. 4. cap. 2. Tolet. in summ.lib.1.cap.53.Auila de censur.disput.4.sect.1.dub. 4.conclus.3.Henriq.cap.6.§.7.lib.3. cap.45.§.1.iuncta lit.I.Suar.d.sect.1.à.num.7.† Chrisma tamen non ita, 24
sed clausis ianuis, iuxta moderationem in cap. alma mater,vers.adiicimus,de sent.excommun.lib.6.Ita post Archid.& Anchar.ac alios communiter ibi,resoluit Couar.Vgolin.Henr.dict.§.1.lit.M, & Suar.num. 8. dictis locis,& post eos Bonacina de censur. disput. 5. puncto 2 §.1.num.1.Mar. Alter.dict.cap.2.vers.communis,Benzon.de iustitia Pontificij interdicti, cap 6.vers. præterea & seq.vbi intelligit si Episcopus non sit interdictus specialiter.

Verùm licet huius sententiæ nullum inuenerim 25
contra

contradictorem, ei acquiescere non possunt: nam text. *in d. vers. Adiicimus*, & à principio per totum, non emanauit ad ampliandam interdicti prohibitionem, & tollendos casus, in quibus antiquiori iure illa prohibitio fuerat modificata, sed ad rigorem interdicti temperandum in casibus, in quibus aliàs vsum diuinorum impediat, quare lex inducta in fauorem, & rigorem minuendum, contrarium effectum operari non potest, iuxta reg. *quæ ob gratiam, lib. 6. & l. legata inutiliter*, iuncto summario, *ff. de adim. leg.* Vnde quemadmodum iure antiquo vsus Baptismi, & Confirmationis, quia simpliciter concessus reperitur, tempore interdicti à prædictis Doctoribus conceditur, tempore interdicti à prædictis Doctoribus conceditur publicè, & apertis ianuis, ita in conficiendo Chrismate ex eadem ratione id ipsum concedere debuerunt. Accedit quia forma præscripta *in d. vers. Adiicimus*, manifestè ostendit applicari non posse Chrismati conficiendo, agit enim *ibi* Pontifex de diuinis officiis, & Missa celebranda singulis diebus, quod Chrismati minimè conuenit, si quidem quotidie fieri non potest, sed semel in anno Cœna Domini. Insuper dici non potest contineri Chrisma in priori parte, qua agitur de Missæ sacrificio faciendo, neque etiam in posteriori de diuinis Officiis dicendis, quia Chrisma non dicitur, sed fit, seu conficitur, vnde hic loquendi modus, dicantur officia singulis diebus, propriè, & in toto rigore conuenit recitationi horarum, quas diurnas, & nocturnas appellamus, vt etiam deducitur *ex vers. & canonici*, ibi, *qui horis intersunt.*

26 Episcopus peccator si consecret Chrisma, aut oleum infirmorum, peccat mort. quia id Iure diuino pertinet ad materiam necessariam Sacramenti Confirmationis, aut Extremæ Vnctionis; & videtur res grauis annexa Ordini Episcopali: non ita peccat dum Altaria, Calices, & Virgines consecrat, quod non tam pertinet ad solemne officium Ordinis Episcopalis, ita Henriq. *in summ. lib. 10. cap. 23. §. 5.* sequitur Ioan. de Lugo *de sacrament. in genere disp. 8. sect. 9. num.* 156. Sed contrarium, immo Episcopum siuo conficiat Chrisma, siue consecret Ecclesiam in peccato, non peccare mort. minus bene indistincte sustinent Hurtad. *de sacram. in genere disp. 4. diffic.* 10. Granad. *in 3. part. S. Thomæ de sacram. in genere controu. 3. tract. 5. num* 7. Merat. *tom. de sacram. in genere disp. 8. sect 2. in fine*, Præpos. *in 3. p. q. 64. art. 6. dub. 1. n.* 37. Tenner. *tom. 4. disp. 3. q. 4. dub. 3. num.* 34. quos refert & sequitur Diana *moral. resolut. part. 5. tract. 13. resol. 73. vers. sed sententiam.*

ALLEGATIO XXXII.

Episcopus in Matrimoniis contrahendis, & dispensationibus denunciationum elargiendis, quam habeat auctoritatem?

SVMMARIVM.

1 *Denunciationes non sunt de substantia Sacramenti Matrimonij.*

2 *Peccatum mortale committitur quando huiusmodi denuntiationes omittuntur sine facultate, aut legitima causa.*

3 *Sponsi etiam prædictas denuntiationes omittentes peccant toties quoties habuerint copulam.*

4 *Parochus peccat mortaliter assistendo matrimonio absque præmissis denunciationibus.*

5 *Parochus omittens vnam denuntiationem, si certus sit nullum subesse impedimentum, videtur à mortali excusandus.*

6 *Parochus timore mortis omissis denuntiationibus matrimonio assistens non peccat.*

7 *Parochus auctoritate propria, & sine iusta causa denunciationes omittens, suspendendus est ab officio per triennium.*

8 *Matrimonium dicitur clandestinum quoad pœnas, si illicitè denunciationes omittantur.*

9 *Denunciationes sunt faciendæ à Parocho, vel ab de ipsius Parochi licentia.*

10 *Denunciationes sunt faciendæ in vtraque sponsi, & sponsæ Parochia, quando sunt diuersarum Parochiarum.*

11 *Contrahentes, quando plura habuerint domicilia, faciendæ sunt denunciationes in eo, in quo verisimilius est sciri impedimenta.*

12 *Denuntiationes sunt faciendæ tribus diebus festiuis continuis, quæ sibi non succedant immediatè.*

13 *Parochus non peccat mortal. si vno, vel altero die festo omittat denunciationes, dummodo inter vnam, & alteram multos dies festos non interponat.*

14 *Diebus ferialibus huiusmodi denuntiationes fieri non possunt, etiam cum dispensationes Episcopi.*

15 *Denunciationes possunt aliquando fieri alio die, quam festo, si ingens hominum multitudo ad Ecclesiam accedat.*

16 *Denunciationes validè fieri possunt extra Ecclesiam, & Missarum solēnia, si magnus adsit populi concursus, & locus aptus sit, vt ad multorum notitiam perueniant.*

17 *Matrimonium extra Ecclesiam licitè celebrari potest.*

18 *Ordinarius non potest præcipere, ne matrimonia domi celebrentur seruata Concilij forma.*

19 *Quoties timetur impediendum malitiosè matrimonium coram Parocho, & testibus, celebrari potest omissis denunciationibus, dummodo postea ante consummationem fiant.*

20 *Parochus, quoties timetur malitiosè matrimonium impediendum, non potest denuntiationes omittere, vt fiant antequam consummetur, nisi dispensatio difficillimè obtineri possit.*

21 *Malitiosè facere dicitur, qui nō iuste impedire potest.*

22 *Animus malitiosè impedientium coniecturis detegitur, & iureiurando præstito cognoscitur.*

23 *Animus non nisi iuramento probari potest.*

24 *Falsa impedimenta denuncians, vt matrimonium impediat, arbitrario pœna punitur.*

25 *Cognoscens aliquod impedimentum inter volentes contrahere, etiamsi occultum sit, vel acceptum sub secreto, aut auditum ab aliis, vi denunciationum tenetur manifestare.*

26 *Cognoscens aliquod impedimentum occultum, ita vt solus ipse nouerit, præcipuè si nascitur ex infamia, aut peccato, vel cum graui suo incommodo, aut aliorum scandalo, non tenetur detegere.*

27 *Ordinarius tantum habet facultatem remittendi denunciationes ex causa.*

28 *Ordinarij appellatione venit Episcopi Vicarius.*

29 *Vicarius Episcopi potest remittere denunciationes.*

30 *Iurisdictionem quasi Episcopalem habentes, nullique Diœcesano subditi, possunt remittere denunciationes.*

31 *Abbates, cui Ordinarij sunt, & habent iurisdictionem quasi Episcopalem, possunt omnia regulariter, quæ Episcopi in sua Diœcesi, circa ea, quæ sunt iurisdictioni.*

32 *Abbates huiusmodi titulares, & Commēdatarij pos-* sunt

sunt remittere denuntiationes.

33 *Magister scholæ Salmaticen. respectu Scholasticorum, qui in matricula sunt descripti, potest denunciationes remittere.*

34 *Archiepiscopus in ulterius Episcopatu denunciationes remittere non potest.*

35 *Episcopus unius contrahentis potest cum utroque quamuis sint diuersæ Diœcesis in denuntiationibus dispensare.*

36 *Episcopus alteri delegare potest facultatem dispensandi in denunciationibus.*

37 *Vicarius Generalis potest facultatem dispensandi in denuntiationibus delegare, non tamen generaliter.*

38 *Ordinarij absque iusta causa denuntiationes remittere non possunt.*

39 *Dispensandi causa sufficit, quod extraiudicialiter cognoscatur.*

40 *Iusta ad dispensandum causa quæ.*

41 *Causa iusta ad dispensandum est quando creditur matrimonium iniustè impediendum.*

42 *Vel quando Virgo sub tutela iniqui tutoris est, qui eam viro ignobili, & dispari tradere vult.*

43 *Vel quando virgo erat à viro desflorata.*

44 *Vel si filij essent sub potestate nouercali.*

45 *Vel quando Magnates contracturi sunt matrimonium.*

46 *Vel quoties inter contrahere volentes adest disparitas conditionis, ætatis, diuitiarum, & qualitatis.*

47 *Vel quando matrimonium esset contrahendum in mortis articulo.*

48 *Vel quando tempus, quo nuptiæ prohibentur, instat, ita vt nequeant omnes denunciationes præmitti.*

49 *Vel vbi contrahere volentes diù habiti fuerint pro coniugibus.*

50 *Episcopo incumbit cura indagandi, an vera subsit causa dispensandi in denunciationibus, quia remittendo eas sine iusta, & rationali causa peccat mortaliter.*

51 *Ordinarius existente iusta causa dispensandi tenetur ad petitionem partis sub peccato mortali dispensare.*

52 *Appellari potest de denegatione dispensationis, saltem quoad effectum deuolutiuum.*

53 *An detur tam vrgens necessitas, vt solum coram Parocho, & testibus matrimonium contrahatur absque denuntiationibus, & Episcopi dispensatione.*

54 *Quando de licentia Ordinarij, vna tantum denunciatio præmittitur, non statim ea facta matrimonium est contrahendum, sed per aliquod tempus differendum.*

55 *Qui intra quatuor menses post denuntiationes factas matrimonium non contraxit, non potest illud inire, nisi aliæ denunciationes præmittantur arbitrio Episcopi.*

56 *Proprius contrahentium Parochus, quis dicatur?*

57 *Parochiam acquirit quiuis ratione habitationis.*

58 *Scholares, dimisso Sacerdote in patria, possunt in loco studij confiteri.*

59 *Parochianus, vt verè aliquis dicatur, debet habere animum constituendi in Parochia domicilium.*

60 Cap. questi, 16. quæst. 1. *declaratur.*

61 Cap. vlt de Paroch. *declaratur.*

62 Cap. in nostra, de sepult. *declaratur.*

63 *Regulares ad certum locum pro tempore iudicis arbitrio mensurando tenetur contrahere coram Parocho loci, in quo est relegatus.*

64 *Parochiani verè efficiuntur statim ac animum habitandi maiori parte anni, habuerint.*

65 *Parochus proprius ad matrimonium dicitur Parochus vxoris, si in eius parochia contrahatur, Parochus viri, si in viri Parochia fiat*

66 *Parochus ruralis non est proprius Parochus, quando rus, vel recreationis gratia, vel ad paucos tantum dies colitur.*

67 *Fœmina quæ coram Parocho sua parochia contraxit matrimonium inualidum post quam se transtulerit in domum mariti commoraturus in alia Parochia, cum intentione ibi perpetuo manendi, non potest postea matrimonium de nouo coram eodem Parocho validè celebrare.*

68 *Amasia, quæ transtulit ad domicilium concubinarij, intentione ibi commorandi maiori parte anni, potest coram Parocho loci celebrare matrimonium non cum amasio, sed cum alio extraneo.*

69 *Parochi duo quoad matrimonium contrahendum possunt haberi, vbi quis dimidia anni parte in vna Parochia, altera dimidia in altera habitat.*

70 *Habitationis inæqualitas si detur, illius Parochiæ erit parochianus, in qua maiori temporis parte habitauerit.*

71 *Habitans in confinio duarum parochiarum, censetur Parochianus illius, in qua domus aditum habet principalem, & magis frequentatum, si duos habeat.*

72 *Vagabundi illum Parochum vocant, in cuius Parochia sunt, vel commorantur.*

73 *Vagorum matrimonio potest quicumque Parochus interesse diligenti inquisitione præmissa, & obtenta Ordinarij licentia.*

74 *Parochus, qui in vagorum Matrimonijs prædictam non adhibet diligentiam, peccat mortaliter, sed matrimonium est validum.*

75 *Vagabundus is propriè dicitur, qui nullum certum domicilium habet.*

76 *Parochus quilibet potest interesse Matrimonio vagi, etiamsi coniux vnus non sit alienigena.*

77 *Alienigenarum iure gaudent, qui secedunt aliò non habitaturi, nec mansuri, sed solum ne coram proprio Parocho contrahant.*

78 *Parochi præsentia in Matrimonijs necessaria, non tantum corporea, sed etiam moralis requiritur, cum intelligentia, & aduertentia actus.*

79 *Non intelligens dici potest præsens.*

80 *Parochi præsentia quare hodie de essentia requiratur.*

81 *Præsentia Parochi pro forma actus exigitur, ita vt Matrimonium contractum in præsentia mille testium eo absente nullum sit.*

82 *Parochi, vel testium præsentia sufficit, quamuis vi intersint, dummodo intelligant consensum contrahentium.*

83 *Matrimonium non valet si Parochus assistens non intellexit ea, quæ agebantur, nisi affectatum esset non intelligere.*

84 *Contrahens coram Parocho inuito grauiter peccat.*

85 *Parochi præsentia adducti dolosè, & renuentis, sufficit, dummodo intelligat, vel audiat, quamuis claudat aures, & nulla verba proferat*

86 *Parochi præsentia requiritur, vt nedum intelligere oporteat eum quid agitur, sed vt videat.*

87 *Cæcus quamuis retineat dignitatem, & testificari possit de eis; quæ ante cæcitatem vidit, si tamen Parochus sit, vel testis ad Matrimonium contrahendum, eius præsentia non sufficit.*

88 *Parochi præsentia sufficit etiamsi ad alium finem vocatus, vel casu præsens sit.*

89 *Doctores plures contrarium tenentes, referuntur, quorum opinio non videtur improbabilis.*

90 *Parochi præsentia, etiam irregularis, suspensi, vel excommunicati, quamuis non tolerati, sufficit.*

91 *Matri*

91 *Matrimonium celebratum coram Parocho notorio fornicatore, non tamen adhuc in iudicio condemnato, & confeſſo, validum eſt.*

92 *Matrimonium contractum coram ſchiſmatico Parocho ſaltem coloratum titulum habente, ſi non fuit vt talis declaratus, & Parochia priuatus, validum eſt.*

93 *Parochus interdictus, ſeu prohibitus ab Epiſcopo, aut eius Vicario, ne aliquos coniungat, validè Matrimonio aſſiſtit.*

94 *Matrimonia celebrata à Parocho putatiuo ex communi errore ſunt valida.*

95 *Parochus, vel Sacerdos de illius licentia extra Parochiam, vel Epiſcopatum ſine licentia Parochi & Epiſcopi loci validè aſſiſtit Matrimonio ſuorum Parochianorum.*

96 *Parochus, & teſtes in celebrandis coniugiis non ſuſtinent publicam alicuius officij auctoritatem.*

97 *Parochus in aliena Parochia ſine licentia Parochi, vel Epiſcopi loci aſſiſtens Matrimonio ſuorum Parochianorum, ceſſante ſcandalo, non peccat, nec puniendus venit.*

98 *Parochi vnius præſentia ſufficit, quando contrahentes ſunt diuerſarum Parochiarum.*

99 *Parochus delegatus, vel vice curatus poteſt Matrimonio aſſiſtere.*

100 *Parochus delegatus ad vniuerſam Parochiæ curam poteſt delegare facultatem aſſiſtendi Matrimonio, & n. 115.*

101 *Vicecuratus inſtitutus ad vniuerſitatem cauſarum, vbi eſt conſuetudo, vt poſſit ſubſtituere ad vniuerſam Parochiæ curam, poteſt delegare licentiam aſſiſtendi Matrimonio, aut miniſtrandi aliud Sacramentum.*

102 *Parochus quando præſens aſſumit Vicarium locantem operas, vt illum adiuuet, hic Vicarius non poteſt delegare.*

103 *Parochus habens iniuſtum beneficij titulum, quamdiu poſſeſſione non ſpoliatur, poteſt Matrimonio aſſiſtere.*

104 *Laicus communi errore habitus pro Sacerdote de Parochi licentia validè Matrimonio aſſiſtit.*

105 *Parochus non Sacerdos validè Matrimonio aſſiſtit.*

106 *Parochus aſſiſtens in peccato mort. validè Matrimonio aſſiſtit.*

107 *Parochus proprius Matrimonio intereſſe non valens, alium ſui vice, & loco Sacerdotem ſubſtituere poterit.*

108 *Regularis poteſt de licentia Parochi matrimonio aſſiſtere.*

109 *Parochus ſtultè concedens facultatem aſſiſtendi Matrimonio, illud non efficit inualidum.*

110 *Parochus irregularis, & etiam excommunicatus non toleratus, poteſt validè dare alteri licentiam aſſiſtendi.*

111 *Sacerdos degradatus validè aſſiſtit Matrimonio, de licentia Parochi.*

112 *Parochus licentiam aſſiſtendi Matrimonio non poteſt concedere Clerico non Sacerdoti.*

113 *Matrimonium de licentia Parochi coram Acolyto tempore peſtis, vel alterius neceſſitatis, eſt inualidum.*

114 *Parochus poteſt concedere facultatem alteri Sacerdoti coniungendi ſponſos, non ſolum in propria Parochia, ſed etiam extra illam.*

115 *Parochus proprius cogi poteſt ad aſſiſtendum Matrimonio, ſi illi alioquin licitè interuenire nolit, vel licentiam alio Sacerdoti interueniendi concedere.*

116 *Ordinarius facultatem concedere poteſt alicui Sacerdoti Matrimonio aſſiſtendi ſuorum diœceſanorum.*

117 *Vicarius generalis Epiſcopi ex proprio officio poteſt Matrimoniis intereſſe, & alij Sacerdoti licentiam aſſiſtendi concedere.*

118 *Ordinarij appellatione venit Epiſcopi Vicarius.*

119 *Epiſcopi iuriſdictione ſuſpenſa per excommunicationem, aut ſuſpenſionem, poteſt eius Vicarius validè intereſſe Matrimoniis, aliiſque committere.*

120 *Vicarius Epiſcopi, qui Sacerdos non eſt, non poteſt præſentiam Matrimonio contrahendo præſtare, ſed tantùm Sacerdotem delegere.*

121 *Iuriſdictionem habens quaſi Epiſcopalem poteſt facultatem concedere aſſiſtendi Matrimoniis ſuorum diœceſanorum.*

122 *Abbas Eccleſiæ nulli Epiſcopo ſubiectæ poteſt huiuſmodi facultatem concedere.*

123 *Capitulum Sede vac. poteſt etiam huiuſmodi licentiam concedere.*

124 *Legatus reſpectu prouinciæ ſuæ legationis eandem habet poteſtatem.*

125 *Archiepiſcopus nõ poteſt coniungere in Matrimonium ſubditos ſuorum ſuffraganeorum, vel facultatem concedere, eos coniungendi, niſi actu viſitet.*

126 *Licentia ad aſſiſtendum Matrimonio debet eſſe expreſſa.*

127 *Licentia generalis ad adminiſtranda Sacramenta, vel exercenda omnia intra ſuam Parochiam ad curam animarum ſpectantia, ſufficit.*

128 *Licentia hæc verbalis ſufficit, non autem requiritur in ſcriptis conceſſa.*

129 *Licentia debet actum præcedere.*

130 *Matrimonium nullum eſt cui Sacerdos aliquis Parochi nomine præſens fuit nulla ab eo petita licentia, etiamſi poſtea factum ratificaret.*

131 *Licentia data ad intereſſendum matrimoniis non debet eſſe reuocata; quæ tunc talis cenſetur, quando illis, quibus conceſſa fuit, per certum nuntium, aut litteras ſignificata ſit.*

132 *Licentia data à proprio Parocho alieni Sacerdoti, ſi interim Parochus moriatur, non expirat.*

133 *Licentia obtenta metu, vel dolo ſufficit, niſi per dolum, & mendacia verſantia circa ſubſtantiam, vel cauſam finalem extorqueatur.*

134 *Licentia data contra prohibitionem Epiſcopi valida eſt.*

135 *Sacerdos non debet credere dicentibus ſe habere licentiam à Parocho.*

136 *Probandi onus incumbit aſſerenti licentiam proprij Parochi in contrahendo Matrimonio requiſitam, non interueniſſe, quando contra eam opponitur à tertio.*

137 *Teſtium duorum, vel trium præſentia vltra Parochi aſſiſtentiam neceſſaria eſt, ad validè Matrimonium contrahendum.*

138 *Teſtes in Matrimoniis neceſſarij poſſunt eſſe quicumque rationis compotes, quamuis impuberes, conſanguinei, domeſtici, fœminæ, aut infames.*

139 *Teſtes ad matrimon. non requiruntur rogati, & ſufficiunt repugnantes, ac per violentiam præſentes.*

140 *Matrimonium contrahens ſine Parocho, & teſtibus peccat mortaliter, quia inualidè contrahit.*

141 *Parochi, & teſtium præſentiæ defectus non eſt impedimentum dirimens ſponſalia.*

142 *Sponſalia clandeſtinè contrahentes non peccant.*

143 *Matrimonium abſque præſentia Parochi, & teſtium contractum, in vim ſponſaliorum non reſoluitur.*

144 *Obligatio nulla, nec ciuilis naturalis oritur ex conſenſu præſtito in Matrimonio clandeſtino.*

145 *Actus*

145 Actus à principio nullus, nullum producit effectum.

146 Doctores asserentes Matrimonium clandestinum habere vim sponsaliorum, referuntur, & illorum fundamentis respondetur.

147 Matrimonium in articulo mortis, vel tempore pestis, aut belli, sine Parocho, & testibus inualidum est.

148 Sponsalia non transeunt ia Matrimonium subsequuta copula coram Parocho, & testibus.

149 Cohabitatio non efficit hodie matrimonium.

150 Traductio sponsæ ad domum mariti cum solemni apparatu, non efficit hodie matrimonium, nisi in traductione ipsa nouus consensus coram Parocho, & testibus exprimatur.

151 Contrahentes sine Parocho, & testibus, licet inhabiles dicantur ad sic contrahendum, non manent inhabiles ad rursus inter se contrahendum.

152 Contrahere coram Parocho, & testibus non obligantur ignorantes Concilium, & habitatores locorum ubi adhuc promulgatum non fuit.

153 Incolæ unius loci, in quo promulgatum, & acceptatum fuit Concil. si aliò migrent, ubi non est acceptatum, possunt validè contrahere clandestinè.

154 Commorantes inter infideles, captiui, vel mercium congerendarum causa, etiamsi ex his locis sint oriundi, in quibus receptum est Concil. non tenentur contrahere iuxta illius formam.

155 Incola illius loci in quo non est promulgatum Concilium tenetur contrahere coram Parocho, & testibus, si diuertat ad locum in quo receptum est.

156 Matrimonium celebratum sub honesta conditione de futuro, vel validè fiat necessarium est conditionem adimplere coram Parocho, & testibus; quid si conditio sit de præsenti, vel de præterito ibid.

157 Matrimonium qui iam contraxere, inualidè tamen propter defectum consensus, aut metum, non tenetur iterum coram Parocho, & testibus contrahere.

158 Infidelium matrimonium, ut fiat Sacramentum, non est necessariò facienda expressio, vel ratificatio consensus coram Parocho, & testibus.

159 Parochi, & testium præsentia requiritur, ut matrimonium celebratum per procuratorem sit validum.

160 Parochus, vel quicumque alius Sacerdos Regularis, qui matrimonio clandestino interfuerit, incurrit pœnam triennalis suspensionis ab officio.

161 Verbum, suspendatur, cum sit futuri optatiui importat sententiam ferendam.

162 Pœna suspensionis triennalis, quam de iure communi incurrit, qui matrimonio clandestino interest, non est sublata per Concilium.

163 Parochus ob licentiam concessam alij Sacerdoti assistendi matrimonio clandestino, non incurrit prædictam suspensionis censuram.

164 Parochus triennio suspensus, si eodem durante triennio assistat alteri clandestino coniugio, suspendatúrque iterum triennio, an posterius triennium confundatur cum primo, vel incipiat completo priori.

165 Suspensus ab officio, quia interfuit matrimonio clandestino, non est suspensus à beneficio.

166 Episcopus aon valet dispensare à suspensione triennali.

167 Episcopus non potest absoluere à suspensione temporali intra tempus, nec virtute Decreti Concil. Trid. sess. 24. de reform. c. 6.

168 Parochus tenetur interrogare contrahentes de mutuo consensu, aliàs si omittat grauiter peccabit.

169 Ad validitatem matrimonij non pertinet, ut Parochus assistens, aliquibus verbis in eius celebratione vtatur.

170 Omissio verborum, ego vos in matrimonium coniungo, &c. est peccatum mort.

171 Parochus curare debet, ne contrahentes in peccato mort. ad sacramentum matrimonij accedant.

172 Contrahentes matrimonium cum peccato mort. nondum deleto per contritionem, vel confessionem, indigne accipiunt Sacramentum, & peccant. mort. quatenus tantum recipiunt, non vero quatenus administrant, nec quatenus Concilij præceptum infringunt, cum consilium solummodo contineat.

173 Matrimonium an possit impediri donec contrahentes Orationem saltem Angelicam, & Dominicam didicerint, Symbolum Fidei, & præcepta Decalogi, ac Ecclesiæ, septémque peccata capitalia.

174 Parochus sub peccato mort. tenetur habere librum, in quo coniuges, testes, diem mortem, & annum scribat.

175 Liber hic mortuis testibus & Parocho, probat matrimonium contractum.

176 Liber Baptismi à Parocho confectus plene probat quem baptizatum, & illius ætatem, & quomodo sit faciendus, ostenditur.

177 Liber eorundem Curatorum probat mortem, excommunicationem, & sepulturam.

178 Parochi quomodo fidem de his libris facere debeant, aduertitur.

179 Contrahentes ante Eccl. benedictionem ne cohabitent hortatur Concil.

180 Consilium quamuis excitet ad deliberandum, non obligat ad sequendum.

181 Matrimonium consummare ante Ecclesiæ benedictionem sublato scandalo, & contemptu legis Ecclesiasticæ, non est peccatum mort.

182 Excipe si adsit contemptus, vel scandalum, vel lata sit in diœcesi excommunicatio contra oppositum facientes, & tunc peccabitur tantum prima vice.

183 Benedictiones non tenetur in secundo matrimonio recipere, qui semel contraxit, & mortuo prima coniuge aliud iniit, etiamsi fortè primum matrimonium fuerit inualidum.

184 Benedictio solemniter fit ex consuetudine recepta, si fœmina solum nondum fuisset benedicta.

185 Benedictiones matrimoniales possunt fieri à Parocho vtriusuis contrahentis.

186 Benedictionem secundis nuptiis impertiens in causa non permissa, ab officio, & beneficio suspenditur.

187 Sacerdos hanc suspensionem incurrit, si benedicat secundum matrimonium, non dissoluto primo.

188 Suspensionis pœna ab officio & beneficio lata non infligitur ipso iure.

189 Sacerdos coniungens in matrimonium, vel benedicens subditos alterius Parochiæ, absque Parochi, vel Ordinarij licentia, ipso iure tamdiu suspensus manet, quamdiu ab Ordinario eius Parochi, qui matrimonio interesse debeat, seu à quo benedictio suscipienda erat, absoluatur.

190 Suspensionem à beneficio, etiam incurrit Sacerdos coniungens in matrimonium, vel benedicens subditos alterius Parochiæ absque Parochi, vel Ordinarij licentia.

191 Episcopus, vel eius Vicarius ab hac suspensione absoluere potest.

192 Regulares matrimonium administrantes, seu solemnitates, non habita super his parochialis Presbyteri licentia speciali, vltra prædictam suspensionem, ipso facto, sunt excommunicati, excommunicatione Sedi Apost. reseruata.

193 A prima die Aduentus Domini, vsque ad diem Epipha

Epiphaniæ, & à quarta feria Cinerum, vſque ad octauam Paſchæ incluſiuè matrimonia non poſſunt celebrari.

194 *Ordinarius poteſt concedere facultatem celebrandi ſponſalia, & matrimonia dictis temporibus ſine ſolemnitate.*

195 *Matrimonium antea contractum, prædictis temporibus conſummari non prohibetur.*

196 *Matrimonium contractum de facto dictis tempeporibus validum eſt, contrahentes verò peccabunt mort.*

197 *Interdicti tempore, & à perſonis interdictis Matrimonium abſque peccato mort. contrahi non poteſt.*

198 *Matrimonium qnoad ſui ſubſtantiam validè contrahitur tempore interdicti.*

199 *Matrimonium vnum ex ſeptem Eccleſiæ Sacramentis confert gratiam.*

200 *Matrimonium ſimul tamen, & vbi primum perfectus eſt contractus, Sacramentum efficitur.*

201 *Parochus licet non ſit proprius matrimonij miniſter, concurrit tamen ad illius validitatem, & aliquomodo illud adminiſtrat.*

202 Cap. capellanus, de feriis, *declaratur.*

203 *Matrimonium ſi ab excommunicato contrahatur validum eſt, quamuis illicitè contrahatur.*

204 *Sponſalia tempore interdicti contrahi poſſunt.*

205 *Benedictiones matrimoniales tempore interdicti fieri prohibentur.*

206 *Benedictiones, & matrimonium an tunc fieri poſſint ſeruata moderatione cap. alma mater §. adiicimus, de ſentent. excommunicat. in 6.*

207 *Doctores referuntur qui de ſacram. Matrim. tractatus edidere.*

1 DENVNCIATIONES fieri debent eorum, qui matrimonio iungi volunt, vt ſi quis ſciat inter eos qui matrimonio iungẽdi ſunt, aliquod impedimentum eſſe, illud in medium proferat, iuxta Concil. Trident. *ſeſſ. 24. de reform. matrim. cap. 1.* quæ quidem denunciationes de Iure antiquo non erant de ſubſtantia matrimonij, nec hodie vllum ius nouum extat in contrarium: ideò non irritari matrimonium ipſarum omiſſione ex iuris reg. & ipſius Concil. decreto manifeſte apparet. Nam in eodem Concilio irritans clauſula illic inſerta *in verſ. quia aliter quam præſente Parocho,* &c. non denunciationum ſolemnitatem reſpicit, ſed Parochi, & teſtium præſentiam, quos ad ſic contrahendum inhabiles reddit, non obſcurè innuens alterum defectum minimè matrimonium vitiare, nec etiam contrahentes inhabiles reddere: & exceptio in hoc caſu, in cæteris regulam firmare cenſetur, arg. *l. nam quod ad fin. ff. de penu legata, l. quæſitum §. denique ff. de fundo inſtruct.* Et hoc multis rationibus comprobatur: prima, ipſaque verior omnibus eſt, quod vbi denunciationes de ſubſtantia forent, poſt matrimonium interuenire non poſſent; ſed in ipſo actu adhiberi deberent, *cap. auditis, cap. quia propter, de elect. gloſ.* & omnes *in l. vniuerſa C. de precibus Imperatori offerendis,* Panorm. Anton. & Imola *in c. cùm nos, de his quæ fiunt à Præl.* Paul. de Caſtro, Roman. Alexand. & Iaſon *in l. ſi quis mihi bona §. iuſſum, ff. de acquir. hæred.* indiuiduum enim eſt quicquid ad ſolemnitatem actus pertinet, vt nec diuidi, aut ſeparari ab actu poſſit, *l. cùm auctoritas, C. de teſtam. l. hæredes palam, in fine, ff. eodem tit.* atque ideo vno, & eodem tempore adiungi, & præſtari debent, *l. cum hi §. ſi Prætor, de tranſact.* cum aliis citatis per Tiraq. *de retract. tit. 1. §. 1. gloſ. 21. n. 12.* Vnde fit vt denunciationes non ſint de ſubſtantia, aut forma, cùm poſſint Ordinarij arbitrio ex cauſa prætermitti. Ideo hanc ſententiam tuentur, & ſequuntur Nauar. *in man. cap. 22. n. 70. verſ. tertio, & conſil. 17. n. 4. ſub tit. de ſponſalibus in nouiſ.* Salzed. *ad Bernard. c. 75.* aliàs *76. in nouiſſ. imp. addit. 2. verb. ſuſpenditur ab officio, verſ. ante omnia,* Perez *l. 1. tit. 15. lib. 5. ordinam.* Hippol. Riminald. *conſ. 691. n. 34. lib. 6.* Caualcan. *deciſ. 29. de iudic. n. 18. p. 1.* Henriq. *in ſum. lib. 11. cap. 5. §. 1.* Vega *in ſum. lib. 3. caſu* 166. Viuald. *in candelabro aureo tit. de matrim. n. 84. & 85.* Sarmient. *ſelect. lib. 1. cap. 6. num. 7.* Petr. de Ledeſma *de matr. quæſt. 45. art. 5. punct. 2. dub. 1 concl. 2 & in ſum. part. 1. de ſacram. matrim. cap. 6. concl. 6. in fine,* Fr. Emman. *in ſumm. tom. 1. c. 217. n. 2.* Fuſc. *de viſitat. lib. 2. c. 3. n. 21. in med.* Segura *in direct. Iudicum Eccleſiaſtic. p. 2. c. 15. num. 36. & cap. 16. num. 1.* Matienſ. *in rub. tit. 1. gloſ. 1. num. 34. lib. 5. noua recopil.* Spin. *in ſpeculo teſt. gloſ. 15. princ. à num. 24.* Gutier. *de iuram. confirm. part. 1. c. 51. n. 2. & canononic. lib. 1. cap. 19. n. 12. & pract. lib. 2. q. 4. num. 13. & in tract. de matrim. cap. 56. num. 2. & c. 73. num. 1.* Chamerota *de Sacram. tract. 12. de matrim. dub. 17 pag. 724.* Steph. Gratian. *diſcept. forenſ. cap. 83. n. 7.* Piaſec. *in praxi noua Epiſcop. p. 2. c. 4. n. 29.* Franc. Leo *in theſauro fori Eccleſiaſtici part. 2. c. 9. num. 45.* Aloyſ. Ricc. *in praxi fori Eccleſiaſt. deciſ. 257. in 1. edit. & reſol. 224. num. 6. in 2. edit.* Vgolin. *de poteſtate Epiſcopi c. 15. §. 11. n. 6.* Armend. *in addition. ad recopil. legum Nauarræ lib. 4. tit. 15. l. 1. de matrim. num. 2. & 3.* Franc. Molin. *de ritu nuptiar. lib. 2. differ. 11. num. 45.* Martha *de iuriſdict. part. 4. caſu 71. n. 11. cum ſeqq.* Campanil. *in diuerſ. Iuris Canon. rub. 11. cap. 13. num. 143.* Sanch. *de Matrim. lib. 3 diſput. 5.* Rebel. *de obligat. iuſtitiæ part. 2. lib. 2. quæſt. 7. ſect. 2. n. 8.* Valer. Reginald. *in praxi fori pœnitential. lib. 31. num. 222.* Coninch. *de Sacram. tom. 2. diſp. 27. num. 49.* Bonacina *de Matrimonio quæſt. 2. punct. 6. num. 6.* Fernandez *in examine Theologiæ moral. part. 3. cap. 17. §. 2. num. 5.* nouiſſimè Marcel. Vulpe *in praxi iudic. fori eccleſiaſt. cap. 15. num. 7.* Baſil. Pont. *in nouiſſimo tract. de Sacramento Matrim. lib. 5. cap. 30. num. 2.* Rot. *deciſ. 75. num. 11. part. 1. recentio. & deciſ. 390. num. 5.* apud Farin. *part. 2. recent.* & apud Poſtium poſt *tract. mandati de manutenendo deciſ. 241. num. 12.* Ex quibus rectè infertur duos clariſſimos Iuriſconſultos non bene ſenſiſſe, qui palam reſponderunt matrimonium omiſſis denunciationibus celebratum, irritum eſſe etiam hodie, iuxta Concilij diſpoſitionem, prout conſuluere Cephal. *conſil. 421. à num. 1. lib. 3.* & Menoch. *conſil. 79. n. 70. lib. 1.* atque alius inter eiuſdem conſilia *lib. 4. conſil. 398.*

Peccatum tamen mortale eſſe, quando huiuſmo- 2
di denunciationes omittuntur ſine facultate, aut legitima cauſa, quia violatur præceptum in re grauiſſima, tenent Salzed. *cap. 76. addit. 2. verſ. peccaret,* vbi ſubdit peccare grauiter Parochum, qui matrimonium prætermiſſis denunciationibus celebraret, ac contrahentes ipſos, & teſtes ſcienter intereſſentes, Chamerota *dict. dub. 17. notab. 1.* Petr. de Ledeſma *in tract. de matr. quæſt. 45. art. 5. verſ. ſed aliud eſt dubium, & in ſum. part. 1. de Sacram. matrimonij cap. 6. concl. 6.* Spin. *dict. gloſ. 15. num. 26.* Ceuall. *commun. contra commun. quæſt. 604. num. 85.* Gutier. *de iuram. confirm. p. 1. cap. 51. n. 29. & d. tract. de matr. c. 56. n. 4. & cap. 67. num. 1.* Aloyſ. Ricc. *dict. reſolut. 224. num. 2.* Coninch. *diſp. 27. num. 51.* Reginald. *dict. lib. 31. n. 223.* Fernandez *in examine Theologiæ moralis part. 3. cap. 16. §. 2. num. 12.* Baſil. Pont. *in nouiſſimo tract. de Sacramento Matrimon. lib. 5. cap. 30. n. 3.* Sanch. *lib. 3. diſp. 5. num. 6.* & Bonacina *dict. punct. 6. num. 8.* vbi *num. 9.* cum

Sanchez

3 Sanch. & Coninch contra Henriq. resoluit † sponsos mortaliter peccare, non tantum prima vice consummando matrimonium absque præmissis denunciationibus, sed etiam toties quoties habuerunt copulam.

4 Quod adeò verum est, etiamsi ipse Parochus moraliter sciat nullum subesse impedimentum, cum ex earum omissione possent sequi multa mala, Sanchez *d.disp.5.num.6.* Rebel. *d.quæst.7.n.*10. Gutier. *d.cap.*57. *num.*1. Coninch.*d.num.*51. *vers.aliqui Reg.num.*223.*d.loco*, Bonac.*d.quæst.*2. *punct.6. n.7.* contra Sotum *n* 4.*d.distinct.*28.*qu.*1.*art.*2.*ad.*1. & alios asserentes non esse peccatum mortale, quando Parochus adhibuit sufficientem diligentiam ad inquirendum,

5 an aliquod esset impedimentum. † Quando verò Parochus omittit vnam tantùm denunciationem, & moraliter certus est nullum subesse impedimentum, tunc videtur à mortali excusandus ratione paruitatis materiæ, quamuis reprehendendus, si hoc faciat. Ita Syluest. *verb.matrimonium* 6 *quæst.*7. Sanch. *d.loco num.*7. Ledesma *d.quæst.*45.*art.*5. & alij, quos refert & sequitur Gutier. *d. cap.* 67. *num.*1. Contra Coninch *d. num.* 51. existimantem mortaliter pec-

6 care. † Si verò Parochus timore mortis assistat matrimonio omissis denunciationibus debitis, non peccat, nisi id faciat in contemptum clauium; ita post Sanchez Galet. *casuum conscient. verb. Parochus*, §.4.

7 Parochum, qui omissis tribus denunciationibus sine licentia Ordinarij aliquos desponsauit, posse ab Ordinario puniri, dicit decisum Armendar. *in addit. ad recop.legum Nauarræ,lib.*4. *tit.*15.*l.*1. *de matrim. num.* 4. & suspendendum esse ab officio per triennium, ex *cap.cum inhibitio,de cland.desp.desponsat.* tenet Henriq.*lib.* 11.*cap.*5. *num.6.* quem refert, & sequitur Bonacin.*d.punct.6.num.*3. Sahag.*ad tit. de sponsalib.*

8 *num.*46. Nam † quando propria auctoritate, & sic illicitè denunciationes prædictæ omittuntur, dicitur matrimonium clandestinum ad incurrendas pœnas clandestinis matrimoniis appositas, etiamsi fiat coram Parocho, & testibus. Ita Petr. de Ledesma *d. cap.6. dub.*3. *propè finem*, Henriq.*in sum.lib.*11.*cap.6. num.*2. *lit. M*, Gutierr. *pract.lib.* 2. *quæst.*4.*& de matrim.cap.*55.*n.*5. Sanchez *lib.*3.*disput.*1.*n.*7. Coninch *d.tom.*2.*disp.*18. *num.*103. *& disp.*27. *n.*83. Francisc. Molin.*d.differ.*11. *à num.* 40. Contra Sor. *in* 4.*sent. dist.*28. *quæst. vnic. art.*1. & Alph.de Castro *de iusta hæret.punit.lib.*2.*c.*18.

9 Quæ denunciationes faciendæ sunt, vt validè fieri debeant, à Parocho, vel ab alio de licentia ipsius Parochi, vt resoluunt Fr.Emman.*in summ.part.*1.*cap.*217.*num.6.* Sanch.*lib.*3.*disp.6.à num.*4. Coninch *disp.*27.*dub.*5. *num.*50. Reginald.*lib.*31.*num.*225. Bonac.

10 *d.quæst.*2 *puncto* 6. *num.*12. † In vtraque sponsi, & sponsæ parochia, quando sunt diuersarum parochiarum; quia illis qui sunt de parochia mulieris, fortasse nesciunt impedimentum viri, & è contra. Ita Petr. de Ledesma *quæst.*45 *art.*5.*puncto* 3.*& in sum.part.*1. *de sacram.matrim.cap.6. concl.7.vers.base de aduertir*, Fusch.*de visitat.lib.*2.*cap.*3.*num.*21. Vgolin.*de potest. Episcopi,cap.*15.*§.*11 *n.*2. Zerol.in praxi Episcop.*p.*1. *verb.matrim.§.*5. Possèuin.*d. cap.*10. *num.*8. Henriq. *lib.*11.*cap.*7.*§.*1. Sanch.*lib.*3.*disp.6.num.*4 Rebello *d. part.*2.*lib.*2.*quæst.*7. *num.*10. *vers. quo loco* Reginald, *lib.*31.*num.*125. Chamerot.*d.dub.*17.*vers.quintò*, Coninch *disp.*27.*num.*40. Basil.Pont.*de impedim. matrimon.cap.*26.*§.*4.*in princip.* Gutier. *de matrim.cap.*56.

11 *num.*5. Bonacina *d.quæst.*2.*puncto* 6.*num.*10. † Si verò contrahentes plura habuerint domicilia, seu parochias, faciendæ sunt huiusmodi denunciationes, in ea, in qua diutius habitant, & principaliorem habent larem; vel potius in ea, in qua verosimilius est sciri impedimenta, vt in parochia, in qua fuit antiqua parentum habitatio; non verò in loco, quem modò, quasi ignotus, cœpit inhabitare, quia tunc antiquius domicilium est petendum. Ita Ledesma *d. art.*5. Fr. Emman.*cap.*217.*n.6.* Sanchez *lib.* 3. *disp.6. à num.*4. Reginald.*lib.*31.*num.*225. Coninch *disp.*27.*num.*50. Gutierr. *cap.*56.*num.6.* Bonacin.*d.punct.6.n.*11. Sanchez *d.disp.6.num.6.*

Fieri autem debent hæ denunciationes tribus diebus festiuis continuis, Bonacina *d. puncto 6.num.* 14. Chamerota *d.dub.*17.*vers.secundò*, Sanch.*lib.*3.*disp.6. num.*8. Reginald.*lib.*31. *num.*225. etiamsi sibi succedant, vt intellexit Basil.Pont.*d.cap.*26.*§.*4. *in princip.* Sed meliùs intelligendum est de festis, quæ sibi non succedunt immediatè, cum Reginald. *vbi proximè*, Segura *in direct.iudicum part.* 2.*c.*16. *num.*10. Aloys. Ricc.*in praxi rerum fori Eccles.resol.*224.*num.*4.*in* 2. *impress.* Coninch *d.tom.*2.*disp.*28. *num.*47. nouissimè Marcel.Vulpe *in praxi iudic.fori eccles.cap.*15 *.n.*15.*in fine*. Vnde ratione paruitatis materiæ credo Parochum non peccare mortal. si vno, vel altero die festo omittat denunciationes, dummodo inter vnam, & alteram multos dies festos non interponat, quia tunc faciendo contra prohibitionem Ecclesiæ in in re graui, peccabit mortaliter: nam ob magnum temporis interuallum, seu moram fieri potest, vt parochiani tardiores euadant ad deferenda impedimenta, & interim obliuiscantur præcedentium denunciationum. Ita Sanchez *d.disp.6.num.*8. Gutier.*cap.*56.*n.*4.*ad fin.* Possèuin.*d.cap.*10. *num.*4.*&* 5. Coninch *d.disput.*27. *dub.*5.*num.*47. Reginl.*lib.*31.*n.*226. Bonac.*d.puncto 6. num.*15. Contra Henriq.*cap.*7.*n.*11.*d.loco.* 12 13

Ex quo fit huiusmodi denunciationes diebus ferialibus fieri non posse, etiam cum dispensatione Episcopi, cùm super hac Conciliari dispositione dispensandi potestatem non habeat. Ita Zerol.*in praxi Episcop. part* 1. *verb. Matrimonium*, §. 4. nouissimè Marcel.Vulpe *in praxi iudic.cap.*15.*num.*4. Chamerota *d.dub.*17. *vers.quartò*, Vgolin.*d.cap.*15.*§.*11.*n.*3. Stephan.Gratian.*disceptation. forens.cap.*83. *num.*28. Sanchez *lib.*3.*disput.6. numer.* 9. & secundum hanc opinionem *Sacram Congregationem* decidisse refert praxis Neapol.*cap.*26. *num.* 10. quàm citat Aloys. Ricc.*in praxi fori Ecclesiast.resolut.*224. *n.*3. *in noua impress.* Addo tamen † eas fieri posse alio die, quàm festo, eo scilicet, quo ingens hominum multitudo ad Ecclesiam accedit, vt accidit quando insignis concionator concionem habiturus est, vel est dies festus vocationis illius Ecclesiæ, etiamsi non seruetur, nisi vsque ad meridiem, cùm Concilij fini hoc modo satisfactum sit. Ita Sanchez *d. disput.6. num.*9. Reginald. *dict. lib.*31. *num.*227. Gutierr. *de matrim. cap.*56. *num.*8. Bonacina *d.quæst.*2. *puncto 6.num.*18. *&* 19. Possèuin. *d. cap.*10. *num.* 12. nouissimè Marcel. Vulpe *in praxi iudic. fori eccles. cap.* 15. *num.6. in fine*. 14 15

Hinc etiam fit, denunciationes validè posse fieri extra Ecclesiam, & Missarum solemnia, si magnus adsit populi concursus, & locus aptus sit, vt ad multorum notitiam perueniat. Ita Sanchez *d. n.9.* Basil. Ponc. *d.c.*26.*§.*4.*in princ.* Reginald.*lib.*31. *num.*227. Gutierr.*cap.*56. *num.*7. Bonacina *d. quæst.*2. *punct.6. num.*17. Hurtad.*de matrim.disp.*5.*diffic.*18. *num.*61.*in fine*, vbi intelligit si id sit consuetudine introductum. 16

Sic etiam extra Ecclesiam matrimonium licitè celebrari potest, quia ad hoc, vt dicatur celebrari in facie Ecclesiæ, non est opus, vt in ipsa materiali Ec- 17

clesia, vel in eiusdem ... celebretur, sed sufficit vt vt coram aliqua fidelium multitudine fiat, quæ tanquam quædam Catholicorum congregatio censeri potest Ecclesia, iuxta text. *in cap. Ecclesia, de consecr. distinct. 1. cap. relatum el. 2. de testam.* gloss. *verb. præfatam Ecclesiam, in cap. fin. ne Prælati vices suas.* Vnde

18 † Ordinarius non potest prohibere, quin matrimonia domi celebrentur, seruata Concilij forma; sed cùm maximè deceat, vt in Ecclesia celebrentur, id hortari debet, non præcipere: ita decisum referunt Francisc. Leo *in Thesauro fori Ecclesiastici part. 2. cap. 9. num. 48.* Basil. Ponc. *d. cap. 16. §. 2. vers. 3.* Rebell. *d. p. 2. lib. 2. quæst. 7. num. 11* Sanchez *lib. 3. disput. 15. num. 20.* Reginald. *lib. 31. num. 242* me citato *in hoc loco* Diana *moral. resolut. p. 3. tr. 4. res. 179.* nouissimè Marcel. Vulpe *in praxi iudic. fori Ecclesiast. cap. 15. num. 15.*

19 Cùm probabiliter timetur impediendum malitiosè matrimonium, si trina mon... vel vna tantum præcedat, Parocho, & testibus præsentibus celebrari potest matrimonium, ... do postea ante consummationem denunciat ... Ordinarius, cuius id pruden... aliter iudicet debere fieri, vide Perez *l. 1. tit. 15. lib. 8. Ordinem. pag. 184* Menoch. *cons. 69.* Atmendariz *dict. loco, num. 22. & 35.* Gutier. *canonic lib. 1. c. 1... & tract. de Matrim. cap. 37. num. 3.* Franc. Molin. *diss. 11. n. 52. cum sequent. 6.* Sanch. *lib. 3. disput. 9.* Coninch. *dict.*

20 *disp. 27. n. 52.* † Nullo modo tamen Parochus, quoties timetur malitiosè matrimonium impediendum, potest huiusmodi denuntiationes omittere, vt fiant antequam consummetur, nisi dispensatio d... obtineri possit, Henriq. *lib. 11. cap. 5. §. 5.* Sen... *lib. 3. disp. 7. num. 17.* Coninch. *dict. disp. 27. num.* ... Mat. Anton. *var. resol. lib. 1. resol. final. casu 4.* Menoch. *consil. 69. num. 6* t. Nauar. *cons. 1. sub tit. de cland. spons. in vtraque edit.* Gutier. *can. lib. 1. c. 19. n. 1.*

21 Qui non iustè impedire potest, is malitiosè facere dicitur, arg. text. *in l. 1. §. huius, ff. de officio eius. & l. qui testam. §. similiter ff. de testam.* cum latè traditis per Cephal. *consil. 321. num. 21. cum seqq. lib. 3.* Gutier. *Canonic. lib. 1. c. 10. num. 12.* Et cùm Sacrum Concil. *in eo cap. 1.* non declaret, quibus vel ... malitiosè ani-

22 mus impedientium detegatur coniecturis †, rectè factoros Ordinarios existimo, si iusiurandum præstent impedientibus, quo iurare eos cogant, non malitioso animo se impedimenta afferre, & propalare;

23 † animus enim nonnisi iuramento probari potest ex Bart. *in l. admonendi num. 9.* vbi Alexand. *num. 19. ff. de iureiur.* Menoch. *de arbitrar. casu 241. num. 4. & casu*

24 *186. num. 3. & 4.* † Qui tamen, vt matrimonium impediat, falsa impedimenta denunciat, arbitraria pœna punitur: vt habetur *in cap. cum inhibitio, §. fin. in glos. ibi,* & Ancharr. *num. 13. de clandest. desponf.* Menoch. *casu 453. num. 1.* Vgolin. *de potestate Episcopi, c. 15. §. 11. n. 6.*

25 Vi harum denunciationum, qui nouit aliquod impedimentum inter volentes contrahere, etiamsi occultum sit, & illud probare non possit, sub peccato mortali tenetur denunciare. Ità Gutier. *canon. l. b. 1. cap. 12. num. 21. & 2... de matrim. cap. 59* Sanchez *lib. 3. disput. 13. num. 1.* Coninch. *disp. 27. dub. ... 61.* Reginald. *lib. 31. num. 2...* Chamerot. *de ... dub. ... vers. nono.* Hurtado *de matrim. ... §. ... nouissimè Marcel.* Vulpe *de ... nu. 22 ... Bonacina d. q. ... 1. num. ... 6 num ...* ... cum a... proce... quan... de damno alterius vitando, ex quam... impedimentum acceptum sit sub secreto, vel ... ab alio, dummodo sint per ... ... audierit a persona nihil certum sciente, ... persona audiuit.

Cognoscens ... impedimentum, vel sub secreto, vel occultum, ... ipse nouerit, præcipuè si nascitur ex infamia, aut peccato, non tenetur detegere, sicut nec tenetur impedimenta denunciare cum graui suo incommodo, vel aliorum scandalo, vide Fr. Emman. *in summ. par. 1. cap. 2... 7. num. 9.* Chamerota *vbi proximè*, Bonacina *dicto punct. 6 num. 20.* optimè Basil. Ponci. *pl. cap. 16. §. 4. vers. denique*, vbi ex Paul. Comitol. *responsor. moralium, lib. 1. quæst. 1...* duo matrimonia vix opinabilia referet, quæ etiam ego referrem; nisi breuitati studuissem; obstrictus tamen impedimento tenetur desistere à matrimonio contrahendo, & illud manifestare iudici ... Sanchez *lib. 3. disputat. 14.* Coninch *disput. 2... num. 64.* Gutier. *c. p. 69. num. 1...* Reginald. *lib. 31. num. 318. ad finem*, Bonacina *dict. punct. ... num. ...* ... de hac re vide in ... *q. 56 num. 44* ... matrimonium ... reclamatione ... Rot. ... *decis. 91. num. 1.* quam refert Be... *de clerico* ... 26

Attente ... non poterat Episcopos dispensare, ne denunciationes ... præterminterentur matrimonio, quæ etiam præcep... in generali Concilio Lateranensi, de quo ... *cap. cum inhibitio, de clandest. desp.* ... Episcopus dispensare, ... Ita Saizedo *dict. c. 76. verb. dispensat.* ... Henriq. *lib. 11. c. 5. §. 5. in comm. litt. S.* Sanchez *lib. ...* ... in casu vrgentis necessitatis, vel ex ... tolerata a Pont ... rarius ex causa sibi bene visa dispensare, vt omittantur omnes denunciationes, vel aliqua ... & post matrimonij consummationem ... vt expressè statuitur in Concil. Trident. *dict. cap. 1.* Menoch. *c... 55. n. 5.* Henriq. *d. cap. 5. §. 5.* Saizedo *vbi proximè*, Petr. de Ledesma *in summ. part. 1. de Sacramento Matrimonij c. 6. conclus. 7.* Francisc. Leo *in thesauro fori Ecclesiast. p. 2. cap. 9. num. 51.* Vgolin. *de potestate Episcop. cap. 60. à num. 3.* Basil. Ponc. *d. c. 16. §. 4. vers. ...* Sanch. *lib. 3. disput. 7. num. 4 cum sequentib.* Franc Molin. *dict. disser. 11. num. 58.* Reginald. *dict. lib. 31. a num. 235* Campanil. *in diuersor. Iuris Canon. rubr. 6. c. 3. n. 42.* Posseuin. *de Officio Curati cap. 10. de matrim. num. 3.* nouissimè Marcel. Vulpe *in praxi iudic. fori Eccles. cap. 15. num. 8. 11.* ponit praxim, quæ solet obseruari in remittendis denunciationibus, quam tamen non esse necessariam affirmat, quia satis est quòd Ordinarius extraiudicialiter id informet, & hac ... de causa, me citato *in hoc loco* Alzedo *de præceden. Episcop.* ... *p. 2. c. 7. n. 28.* Hurtado *de matrim. disp. 5...*

Ex ... sequitur, quod ... Ordinarij appellatione veniat etiam Episcopi Vicarius, poterit is in vim dicti ... denunciationes remittere si sibi videbitur exp... Quis autem Ordinarius dicatur, probant ... *cap. Romana, de appellation. ...* & glos. *verb.* ... *de officio Vicarij.* ... *var. lar. cap. 20 num. 4* ... *de* ... *pi lib. 12 quæst 55. ... num. 19* Sic etiam ... conceditur ... persona Vicarij ... sed potius sub eadem dispositione ... ex Sanchez *dict. lib. 3. ... num. 16.* Etsi ... 28

nisi Vicarius reperiatur expressè exclusus, & dummodo materia Vicario ex eius officio conueniat, Sbroz *de officio vicarij lib. 1. quæst 43. num. 28. & 29. & quæst. 201. num. 2.* Steph. Gratian. *discept. forens. cap. 83. num. 12* Marc. Anton. Genuens. *in pract. Archiep. Neapol. cap. 26. num. 1.* Gutier. *de matrim. cap. 59. n. 11.* nouissimè Sperell. *in decis. fori eccles. decis. 97. num. 1.* vbi idem dicit, nisi apposita esset taxatiua tantùm.

29 † Vnde posse Vicarium Episcopi denunciationes remittere, prædictis rationibus censuerunt Fr. Emman. *in sum. tom 1. cap. 117. n. 4 in 2. edit.* Segur. *cap. 16. num. 2. & 3.* Sazed. *dict. cap 76. litt. D. vers. sed dubium,* Petr. de Ledesm. *in summ. part. 1. de Sacrament. Matrim. cap. 6. conclus. 7. dub. 1.* Iacob. Sbroz *de Vicario Epis. lib. 2. quæst 101. num. 1. & sequenti, & quæst. 43. num. 28. & 29.* Flores de Mena *var. lib. 3. quæst. 24. num. 26.* Gutier. *canon. lib. 1. c. 19. num. 13.* & *de Matrim cap. 56. num. 11.* Cochier *dict. tract. de iurisdict. Ordin. vbi* proximè Lazar. *de monitoriis sect. 1. quæst. 6. num. 4* Basil. Pont. *d. cap. 26 §. 4. vers. debent,* Caualcan. *decis. 29. num. 17. part. 1.* Aloys. Ricc. *in praxi fori Ecclesiastici decis. 259. in 1. edit. alias resolut. 226. in 2. edit.* Bonacina *dict. quæst. 2. puncto 6. num. 7. vers. dixit,* Sanchez *lib. 3. disput 7. num. 9. & 10.* vbi *num. 21.* quod etiam potest delegare, Reginald. *lib. 31. n. 233.* Sahagun. *ad tit. de sponsalib. num. 53.* Ceual. *commun. contra commun. quæst. 604. num. 91. ad finem,* Coninch. *d. disput. 27. num. 55.* Stephan. Gratian. *discept. forens. cap. 83. num. 10. cum sequentib.* citati à Nicol. Garcia *de benefic. part. 3. cap. 8. num. 54.* Molfes. *in sum. Theolog. moral. tract. 4 c. 8. n. 20.* vbi *num. 22.* limitat in Vicario foraneo, Gasp. Hurtad. *de matrim. disp. 5. diffic. 19. num 63.* nouissime Marcel. Vulpe *in d. praxi cap. 15. num. 10.* Alzedo *d. part. 2. cap. 7. n. 32.* vbi *num. 33.* limitat in Vicario foraneo, Sperell. *d. decis. 97. num. 6.* & hanc opinionem veram, & receptiorem esse testatur Narbona *de appellatione à Vicario ad Episcopum par. 1. num. 216.* Quamuis contrarium, imò Vicarium generalem Episcopi iure proprio, & auctoritate sibi à Concil. concessa non posse denunciationes remittere, cùm generali concessione dispensandi potestas non includatur, teneant Cephal. *consil. 421. num. 72. cum seq. volum. 3.* Menoch. *de arbitr. casu 453. num. 5. & consil. 69. n. 55. cum sequenti.* Franc. Molin. *d. differ. 11. num. 64. cum multis sequentib.* Suar. de Pace *in pract. tom. 2. prælud. 3. in fine.* Spin. *d. gloss. 15. princip. n. 29.* Henriq. *lib. 11. cap. 3. num. 5.* Anton. Gomez *in explic. Bull. Cruciatæ, c. 4. n. 19 & 21.* Posseuin. *d. c 10. n. 2.*

30 Hinc etiam fit habentes iurisdictionem quasi Episcopalem, nullique diœcesano subditos, posse huiusmodi denunciationes remittere, cum Ordinarij appellatione veniant. Ita Nauar. *consil. 5. sub. tit. de sponsal. in 1. edit. & cons. 2. sub. tit. de clandestina desponsat. in 2. edit.* Fr. Emman. *in sum. part. 1. c. 217. n. 4. in 2. edit.* Henriq. *lib. 11. c. 5. §. 5.* Sanchez *lib. 3. disp. 7. num. 4.* Sahagun *ad tit. de sponsal. num. 53.* Hurtado *d. disp 30. d. diffic. 19. num. 63. in med.* nouissimè Marcel. Vulpe *d. cap. 15. n 9.* me citato *in hoc loco* Salgado *de supplicat. ad Sanctissim. p. 2. c. 4. n. 21.*

31 Sic etiam Abbates, qui Ordinarij sunt, & habent iurisdictionem quasi Episcopalem, possuntque omnia regulariter, quæ Episcopi in sua diœcesi, circa ea, quæ sunt iurisdictionis, iuxta gloss. quam inibi commendant Bonifac. & reliqui *in Clem. 1. verb. pro-*

32 *prij, de rebus Eccles. non alienand.* & dicit † solemnem Nauar. *dict. cons. 5. de sponsalib. num. 4.* poterunt denunciationes remittere. Ita Sanch. *d. disput. 7. num. 4.* Flores de Mena *var. resolut. lib 3. quæst. 24. num. 26.* Sayr. *decis. 9. de sponsalib.* Franc. Molin. *d. differ. 11. num. 60.* Stephan. Gratian. *dict. cap. 83. num. 15.* Molfes. *d. cap. 8 num. 21.* Hurtado *d. num. 63. prope fin.* nouissimè Marcel. Vulpe *in d. praxi cap. 15. num. 9.* Salgado *d. cap. 4. num. 22.* qui non tantùm Sacri Concilij decretum extendunt ad Abbates titulares, sed ad Commendatarios, vt hi etiam possint denunciationes ex causa remittere: duplici mouentur ratione, prima, quia quidquid potest titularis ratione dignitatis, potest illius Commendatarius, Panormit. *in cap. querelam, de electione,* quem refert, & sequitur Deci. *in cap. edoceri, de rescript.* tum & secundò, quia cum decretum Concilij de Ordinariis loquatur indefinitè, regula verò indefinita vniuersali æquipolleat, gloss. communiter recepta *in cap. vt circa, de elect.* Abbas autem Commendatarius Ordinarius dicatur, gloss. & text. *in cap. Ordinarij, de officio Ordinarij, in 6.* iuncto text. *in cap. cùm Ecclesiam Prælatis, eod. tit. in antiq.* id etiam poterit concedere; & in eo nuncupatim tenent Petr. de Ledesma *in summa part. 1. de sacrament. Matrimon. cap. 6. conclus. 7. dub. 1. versic. segueso lo secundo,* Gonzal. *ad regul. 8. Cancell. gloss. 5. §. 8. num. 28.* Quamuis Abbates, & Commendatarios in eorum Abbatiis, in quibus habent etiam iura Episcopalia, dictas denunciationes sine speciali concessione Apostol. remittere non posse, dicant decisum Francisc. Leo *in thesauro fori Ecclesiast. part. 2. cap. 9. num. 55,* Armendariz *in addit. ad recopil. legum Nauarræ lib. 4. tit. 15. l. 1. de Matrimon. in declarat. n. 22.* Nicol. Garc. *de benefic. part. 5. cap. 8. numer. 56.* Hurtado *d. num. 63. in fine.* † Item ex eadem ratione 33 Magister scholæ Salmaticen. respectu Scholasticorum, qui in matricula descripti sunt, poterit huiusmodi denunciationes remittere, vt per Fr. Emman. *dict. cap. 217. num. 4.* Sanch. *dict. disput. 7. n. 4.* Gutierrez *de matrimon. cap. 56. num. 9.* Et de Vicario S. Ioannis Hierosol. Basil. Ponc. *d. cap. 26. §. 4. versic. debent.* Molfes. *d. tract. 4. cap. 8. num. 21. in fine.* Parochus neque instante necessitate, neque etiamsi interueniat iusta causa dispensare valet in denunciationibus, Sanchez *lib. 3. disput. 7. num. 17.* Coninch *d. disput. 27. dub. 5. num. 53.* Alzedo *d. part. 2. cap. 7 num. 34.*

Archiepiscopus tamen in alterius Episcopatu denunciationes remittere non poterit, quoniam nisi in causis appellationum, & aliis paucis à Iure expressis, iurisdictionem in Suffraganeos non habet, ex *cap. pastoralis, de officio Ordinar.* resoluit Francisc. Molin. *d. differ. 11. n 86.* 34

Episcopus vnius contrahentis potest cum vtroque, etiamsi sint diuersæ diœcesis, in denunciationibus dispensare, quia sicut alteruter Episcopus potest vtrumque coniungere in Matrimonium, vt suo loco dicetur, ita etiam poterit cum vtroque dispensare in denunciationibus. Ita Sanch. *d. disp. 7. num. 7.* Regin. *d. lib. 31. num. 232. vers. secunda,* Coninch *disp. 27. dub. 6. num. 54. vers. nota quando.* Gutier. *de matrim. c. 46. num. 10. ad finem,* me citato *in hoc loco* Alzedo *d. p. 2. cap. 7. num. 30.* Bonac. *d. q. 2. punct. 6. num. 7. vers. sed modò,* vbi contra prædictos Doctores putat restringendam hanc resolutionem ad Episcopum, in cuius diœcesi celebrandum est Matrimonium, qui solum cum vtroque contrahente poterit dispensare; ille vero, in cuius diœcesi non est celebrandum matrimonium, sibi subdito tantum dispensationem concedere poterit, cum nullam habeat iurisdictionem directam, vel indirectam erga subditum alterius Episcopi, in cuius Diœcesi celebrandum est matrimonium. 35

Facultatem dispensandi in denunciationibus, potest 36

terit Episcopus alteri delegare, cum hoc possit facere habens ordinariam iurisdictionem: tum quia quando fuit Ordinariis concessa potestas dispensandi in denunciationibus, non fuit electa industria personæ, cum non censeatur eligi industria personæ quando delegatio fit personæ incognitæ, & indeterminatæ, vt quando fit Prælatis præsentibus, & futuris, sicut accedit in facultate concessa Ordinariis ad dispensandum in denunciationibus. Ita Sanchez *lib.3.disp.7.num.*20. Suar. de Paz, & Petr. de Ledesm. quos refert, & sequitur Ceuall. *communium contra commun.quæst.*604.*num.*93.*&* 99. Spin.*dict.gloss.* 15. *princ.n.*19. Rebust. *in praxi benefic. in forma Vicariatus, num.*155. Reginald. *lib.*31.*num.*235. *in principio*, Coninch *disp.*27.*num.*55.*concl.*3. Gutier. *de matrim. c.*56.*num.*13. Bonacina *dict.quæst.* 2. *puncto* 6. *num.*7 *vers.secundo.* me citato *in hoc loco* Alzed. *d p.*2.*cap* 7.
37 *num.*35. † Hinc fit Vicarium generalem posse facultatem dispensandi in denunciationibus delegare, non tamen generaliter; nam quamuis non possit constituere alium Vicarium generalem, *cap. Clericos, de officio Vicarij*, nihilominus potest vnam, vel alteram causam delegare, vt ex Sanch. Gutier. Reginald. resoluit Bonacina *d.loco*.

38 Illa verò facultas dispensandi in denunciationibus, quæ Ordinario conceditur, debet accipi interuenientibus causis, quæ sibi iustæ videbuntur; nam Trident hoc negotium prudentiæ Episcoporum remisit, Henriq. *d.cap.*5.§.5. Gutier. *de Matrim. cap.* 57. *in princip.* Bonacina *d.puncto* 6.*n.* 7.*vers. Dixi*, *si* 1. Ordinarij non prudenter agunt remittendo denunciationes absque iusta causa; & ideò ad dispensandum in illis iustam requiri causam tenent Menoch. *consil.*69.*num.*62.*&* 63.*& de arb trat. casu* 453.*n.* 5. Segura *in direct.iudicum Eccles.part.*2.*cap.*16.*num.*17. Salzedo *in pract.cap.*73.*vers.dispenser*, Fr. Emman. *d. cap.*217.*num.*3. Suar. de Paz. *in pract.tom.*2.*prælud.*3. *num.*11. Henriq. *lib.*11.*cap.*5.§. 5. Spin. *dict. glos.* 15. *princip.num.*18. Anton. Gomez *super Bulla Cruciat. cap.*4.*quæs.*4.*num.*26. Aloys. Ricc. *in praxi fori Eccles. decision.*258 *in* 1.*edit.& resol.*225.*num.*1.*in* 2.*edition:* Sanchez *lib.*3.*disput.* 8. *num.*1. Ceual. *d. quæst.* 604. *num.*103. Coninch *disput.*17.*dub.*6. *num.* 55. Gutier. *Canon.lib.*1.*cap.*19.*n.*6.*cum seqq. & de Matrim.c.* 57. *n.*1.*&* 2. Bonacina *dict quæst.*2. *puncto* 6.*n.*7. *vers. ter-*
39 *tiò, dubium est.* Non tamen necesse est, vt † iudex cognoscat iudicialiter causam dispensandi subesse, sed sufficit, etiamsi nouerit extra iudicium; nam Concilium remisit hoc negotium conscientiæ, & prudentiæ Episcoporum, vt cum Sanchez *n.*4.& Gutier. *c.*57.*n.* 2. *dictis locis* resoluunt Bonacina *vbi proximè*, Aloys. Ricc. *dict.resolut.*225.*num.*1. Noguerol. *tom.*1.*allegat.* 23.*n.*107.

Iustæ verò ad dispensandum causæ multæ à Do-
40 ctoribus afferuntur, easque recenset Sot. *in* 4.*dist.*28. *quæst.*2. *art.*3. Syluest *verb. Matrimonium*, 6.*quæst.*7. Bottæ *tractat. de Synodo Episcopal.part.*3. *art.*1. Fr. Ludou. *in instruct.conscientiæ part.* 1.*c.* 87. Piasec. *in praxi Episcop.part.*1.*cap.*4.*num.*30. Petr. de Ledesma *in summ.part.*1.*de Sacram.Matrim. c.*6.*concl.* 6.*vers. lo segundo* Zerola *in praxi Episcopal.p.*1.*verb. Matrimonium*, §.9. Henriq. *lib.*11.*cap.*16. Aloys. Ricc. *dict. resolut.* 225 Francisc. Molin. *de ritu nupt.lib.*2.*diff.*11. *num.*50. Vgol. *de potestate Episcopi cap.*60.*num.*4. Stephan. Gratian. *disceptat. forens. cap.* 83. *num.* 25. *cum multis sequentibus*, Sanchez *lib.*3 *disputat.*9. Coninch *disputat.*27.*à num.*56. Reginald. *lib.*31.*num.*224. Gutier. *de Matrim.cap.*57.*à num.*3. Bonacina *d.quæst.*2. *puncto* 6. *num.*7.*dub.*3. Basil. Pont. *de imped. Matrim. cap.*26.§.4.*vers. sunt tamen*, Hurtado *d.disput.*5.*diffic.* 20.*à num.*68. Molfes. *de cap.*8.*num.*24.*cum seq.* nouissimè Marcel. Vulpe *in praxi iudic.fori eccles. c.* 15. *à num.*20.

Inter iustas causas connumerari possunt sequentes, quas vti frequentiores scribere operæ pretium duxi. *Prima* est quando creditur Matrimonium iniustè impediendum, vt per maleficia, aut parentum, vel aliorum fraudes; ita Francisc. Molin. *d.differ.* 11.*num.*51. Bonacina *d.punct.*6. *num.*7. *vers. rogabis*, Vgol. *d.cap.*60. *num.*4. Basil. Pont. *vbi proximè vers. tertius*, Molfes. *d.cap.*8.*num.* 32. Nouar. *dict. concl.* 77. *num.*1. Marcel. Vulpe *dict.cap.*15. *num.* 20. *vers. prima.* 41

Secunda est, quando virgo sub tutela iniqui tutoris est, qui eam viro ignobili, & dispari tradere vult. Ita Segura *d.c.*16.*num.* 15. Mozz. *de contract. tit. de Matrim.col.* 3.*num.*16. Spin. *d glos.*15. *num.* 31. quos referunt, & sequuntur Sanch. *dicto lib.* 3. *disput.* 9. *num.*13. Aloys. Ricc. *d.ct.resolut.*225.*num.*3. vbi idem resoluit, † quando virgo erat à viro deflorata, de quo etiam Sanchez *d.disput.*9 *num.* 15. Vel † si filij essent sub potestate nouercali, Segura *dict. cap.* 16. *num.* 13. Gutier. *canon. lib.*1. *cap.*20.*num.*29. *&* 30. Aloys. Ricc. *dict.resolut.*225 *vers secunda*. Nouar. *dict. concl.*77.*n.*6. 42 43 44

Tertia est, quando Magnates contracturi sunt Matrimonium, quia cum magna deliberatione solet tractari, eorumque impedimenta valde nota sunt, si quæ adsint. Ita Sanchez *dict.lib.*3. *disp.*9. *num.*6. Iacob. de Graffiis *in decis.aureis part.*1 *lib.*2. *c.*86. *& de arbitr.confess.lib.* 1.*cap.*41. Bonacina *dict.num.*7. *vers. quinta*. Aloys. Ricc. *dict.resolut.*225.*vers. Tertia*. Basil. Pont. *dict. loco*, *vers. Primus*, Molfes. *d.cap.*8.*num.*30. Nouar. *d.concl.*77 *num.*8. Hurtado *d.diffic.* 20. *n.* 70. *vers. sexta*. nouissimè Marcel. Vulpe *in d.praxi c.*15. *n.*20.*vers. quinta*. 45

Quarta est, quoties inter contrahere volentes adest disparitas conditionis, ætatis, diuitiarum, & qualitatis, quando scilicet nobilis cum ignobili, pauper cum diuite, honestæ vitæ cum turpi, & infami, Matrimonium contraheret. Ita Nauar. *in manual. cap.*22.*num.*70.*vers. aduertendum*, Vega *in sum.lib.* 3. *cas.*111. Salzed. *dict.cap.*73. *ad finem*, *vers. dispenset.* Spin. *d.ct glos.*15.*princip. num.* 28. *cum seq.* Zerol. *in praxi Episcopali part.*1. *verb. Matrimonium*, §.9.*in fine*, Sanchez *dict.disp.*9.*num.*5. Stephan. Gratian. *d.c.* 83.*n.*25. Franc. Molin. *dict.diff.*11.*num.*50. Menoch. *consil.*69.*à n.*7. Segura *d.cap.*16.*num.*6. Aloys. Ricc. *d.resol.*22.*vers. quinta*, Nouar. *in sing. Canon. conclus.* 77.*num.*5. Hurtado *dict.diffic.*20.*num.*69.*vers. quinta*, Marcel. Vulpe *d.c.*15.*n.*20.*vers. secunda*, *& vers. tertia* me citato in hoc loco Noguerol. *d.allegat.*23. *num.*106. 46

Quinta est, quando Matrimonium esset contrahendum in mortis articulo, Sarmi. *lib.*1.*select. c.* 6. *num.*7. Couar. *de sponsalib.part.*2.*cap.*6. *in initio n.*12. *in fine*, Spin. *d.glos.*15.*num.*25. Azeued. *lib.*1. *num.*38. *tit.*1 *lib.*5.*noua recopil.* Fr. Emman. *dict.cap.* 217. *n.* 2. *concl.*1. Petr. de Ledesma *dict concl.*6 *vers. el tercero.* Henriq. *lib.*11.*cap.*5.§.5. Aloys. Ricc. *dict. resolut.* 225. *num.*3. *vers. septima*, Stephan. Gratian. *dict. cap.* 83. *num.*26. Marc. Anton. Genuens. *in praxi Archiepiscop. c.*26.*sub n.*2. Sanchez *dict.lib.*3.*disput.*9.*num.*19. Molfes. *d.c.*8 *n.*33. Nouar. *d.conc.*77.*n.*7. Hurtado *d.diffic.* 20 *n.*68.*in fine*, me citato in hoc loco Noguerol. *d.alleg.*23.*n.*5. 47

Sexta est, quando tempus, quo nuptiæ prohibentur, instat; ita vt nequeant omnes denunciationes præmitti, Zerola *in praxi Episcopal.part.*1.*verb. Matrimonium*, §.9.*in med.* Genuens. *in praxi Archiep .c.*26. 48

sub

sub num. 3. Reginald. *lib.* 31. *n.* 135. *verf. quarta*, Ceual. *dict. quaest.* 604 *num.* 106. Coninch *d. disputat.* 27. *num.* 56. *verf. quintò*, Aloyf. Ricc. *dict. resol.* 225. *verf. sexta*, Bonacina *d. quaest.* 2. *punct.* 6. *num.* 7. *verf. tertia*, Vgolin. *d. cap.* 60 *num.* 4. Molfes. *d. cap.* 8. *num.* 31. Hurtado *dict. difficult.* 20. *num.* 69. nouissimè Marcel. Vulpe *in dict. praxi cap.* 15. *num.* 10. *verf. quarta*.

49 *Septima* est, vbi contrahere volentes diu habiti fuerint pro coniugibus, & in tali forma erant, & propter verecundiam non audent contrahere, Nauar. *in man. cap.* 16. *num.* 37. Gutier. *de iurament. cōfirmat. p.* 1. *cap.* 51 *num.* 22. *verf. & tenendo.* Sanch. *dict. lib.* 3. *disp.* 9. *num.* 5. Aloyf. Ricc. *dict. resolut.* 225. *verf. quarta*, Reginald. *lib.* 31. *numer.* 235. *verf. prima.* Coninch *dict. disp.* 27. *numer.* 56. *verf. Secundò sine infamia.* Cæteras verò causas videbis apud Doctores suprà in discursu citato; quæ semper Ordinarij relinquuntur arbitrio, Gutier. *canon. lib.* 1. *cap.* 19. *n.* 2. & *cap.* 20. *nu.* 14. Menoch. *de arbitr. casu* 453. *n.* 5. Franc. Molin. *d. differ.* 11. *n.* 50.

50 Episcopo igitur incumbit cura indagandi, an verè subsit causa dispensandi in denunciationibus, quia remittendo eas sine iusta, & rationabili causa peccat mortaliter, Spin. *d. glos.* 15. *n.* 28. Sanch. *lib.* 3. *disp.* 8. *num.* 2. Suar. de pace *dict. prælud.* 3. *nu.* 11. post Ledesm. Gutier. & alios, Aloyf. Ricc. *resolut.* 225. *n.* 2. Deinde probabiliter credere debet nullum subesse impedimentum; ad hoc autem credendum adduci potest præmissa inquisitione, quam expedire iudicauerit; in omnibus enim casibus, in quibus dispensatur, ne denunciationes præmittantur matrimonio, debet Ordinarius informari an aliqua impedimenta subsint inter contrahentes, ne periculo exponatur impeditus coniungendi, Sanchez *dict. libr.* 3. *disp.* 9. *in fine.* Item curare debet, vt denunciationes celebrato, sed non consummato matrimonio fiant, si causa solum postulet, vt denunciationes omittantur antè celebrationem matrimonij, vt quando nuptiæ benedici non possunt ob vicinitatem temporis, in quo benedictiones nuptiales prohibētur, & ex alia parte omninò constat subesse impedimētum. Ita Coninch *dict. disp.* 27. *num.* 58. Reginald. *lib.* 31. *n.* 227. & 237. Bonacina *d. punct.* 6. *n.* 7. *in fin.* Sanchez. *lib.* 3. *disp.* 11.

51 Existente iusta dispensandi causa, tenetur Ordinarius ad petitionem partis sub pœna peccati mortalis, dispensare; præcipuè si scandalum sequeretur, vel esset suspicio maliciosi impedimenti. Ita Sanch. *lib.* 3. *disp.* 10. *num.* 6. Alzedo *d. p.* 2. *cap.* 7. *nu.* 27. & 31. vbi metipsū citat, Gutier. *canon. lib.* 1. *c.* 20. *n.* 23. *verf. propterea Ordinarij*, & *de Matrim. c.* 57. *n.* 4. vbi *nu.* 5.

52 resoluit † quòd in prædictis casibus potest ab eo appellari de denegatione dispensationis, saltem quoad effectum deuolutiuum, de quo latè Sanchez *d. lib.* 3. *disp.* 10. *à n.* 12.

53 Aliquando tale periculum, & adeò vrgens necessitas esse potest, vt etiam sine Ordinarij licentia coniugium contrahi in præsentia Parochi, & testium, omissis denunciationibus sine peccato posset; cum enim ea lex humana sit, & quæ non præscribit formam contractui, iusta causa ab eius obseruantia excusare potest: vt accidit quando periculum est in mora, ita vt non possit Episcopus adiri, & alioquin teneretur dispensare, veluti si Confessarius, & testes curarent, vt quidam gladio grauiter ictus, & iam iā moriturus duceret in vxorem concubinam; tum vt ad salutem æternam pateretur via facilior, tum vt legitima fieret proles suscepta, & peccato, & cēsura omnino essent immunes. Ita Henriq. *lib.* 11. *c.* 5. *n.* 5. *ad finem*, optimè Sanchez *lib.* 3. *disp.* 10. *à n.* 25. Gutier. *cap.* 56 *nu.* 3. & *cap.* 57. *num.* 6. Basil. Pont. *d.* §. 4. *verf. sunt tamen*, Reginald. *lib.* 31. *n.* 224. & 236. Bonacina *d. punct.* 6. *n.* 7. *verf. dixi il* 2. Posseuin. *dict. c.* 10. *n.* 11. Fernandez *in examine Theologiæ moralis p.* 3. *cap.* 17. §. 2. *num.* 12. vbi etiam exemplificat, si vrgeat necessitas instantis mortis pro accipienda in coniugem concubina ad satisfaciendum famæ, aut filios legitimos relinquendum, vel oporteat ad nubendam viro æquali, qui aliter discedit, & voluntatem mutabit, Homobon. de Bonis *in cōsult. tom.* 2. *p.* 5. *resp.* 310. Marchanti *in resol. Pastor. tr.* 5. *de denunciat. c.* 1. *q.* 4. Marchin. *de peste p.* 6. *cap.* 4. *n.* 5. vbi docet quòd si pestiferatus in articulo mortis velit concubinam ducere, vel ad prolem legitimandam, vel ad maiorem suæ conscientiæ tranquillitatem, esse denunciationes relinquendas, nouissimè Diana *moral. resolut. p.* 5. *tr.* 3. *resol.* 98. vbi ait, non tamen ex hoc sequi licere in articulo mortis vnquam contrahere sine Parocho & testibus, neque ad hoc potest dare licentiam Episcopus.

Aduertendum est, quando de licentia Ordinarij 54 vna tantum denunciatio præmittitur, non statim ea facta contrahendum esse matrimonium, sed per aliquod tempus arbitrio prudentis viri differendum esse, vt deferri possent impedimenta, si quæ extant inter contrahentes. Ita Segura *in direct. iudicum, p.* 2. *cap.* 16. *num.* 21. Aloyf. Ricc. *dict. resolut.* 224. *num.* 4. post Sanch. Gutier. & alios Bonacina *dict. quaest.* 2. *punct.* 6. *num.* 16.

Et eum, qui intra quatuor menses post peractas 55 denunciationes non contraxit matrimonium, non posse matrimonium inire nisi nouas denunciationes præmittat arbitrio Episcopi, decisum referunt Rebell. *p.* 2. *lib.* 4. *in declarat. Illustr. Card. sect.* 2. *num.* 8 & Bonacina *de Matrimon. quaest.* 4. *puncto* 6. *num.* 1. *verf. quartò*, Posseuin. *dict. cap.* 10. *num.* 13. Et quandò omittuntur denunciationes, statuit *S. Cong.* vt post contractum octo dies ante consummationem semel fiant, & alibi iubet, vt nisi necessaria causa obstet; bis aut ter fiant ante consummationem, teste Chamorota *d. dub.* 17. *verf. Sextò nota.* Deinde aduertendum est quòd exteri antequam admittantur ad contrahendum matrimonium, debent producere fidem de factis denunciationibus tribus diebus festiuis in propria patria & parochia, & coniuges diuersarum Parochiarum non possunt contrahere matrimonium, nisi factis priùs denunciationibus in vtraque Parochia, Fusc. *de visitat. lib.* 2. *cap.* 3. *num.* 11. Si verò matrimonium contrahendum esset inter personas diuersæ diœcesis, non sufficit fides Parochi affirmātis denunciationes esse ritè factas, quia non probat, & nullius roboris esse censetur: nisi ab Episcopo, vel eius Vicario generali illius diœcesis subscriptione, & sigillo cōprobentur, & ab Episcopo, vel eius Vicario loci, vbi contrahitur matrimonium, recognita sit, ab eoque licentia contrahendi fuerit obtenta: ita fuisse dispositum per Paulum V. in Rituali refert Marcel. Vulpe *dict. cap.* 15. *num.* 19.

Proprius contrahentium Parochus qualis?

Valde controuersum est apud Doctores, quisnam dicatur proprius Parochus ad effectum 56 contrahendi matrimonium. In quo dubio tenent aliqui eum dici proprium parochum ad coniungendum aliquos matrimonio, aliique licentiam coniungendi concedendum, qui *in c. omnis vtriusque sexus, de Pœnit. & remiss.* appellatur proprius Sacerdos ad audiendas Confessiones, & dandam alteri Sacerdoti audiendi licentiam: sicuti enim Concil. Trident. *d. cap.* 1. requirit, vt assistat proprius Parochus, vel alius Sacerdos ex eius commissione, ita *d. cap. omnis*, vt proprius Sacerdos excipiat Confessiones, vel alius

de eius licentia;ergo idem eſt proprius Parochus,de
quo Triden:.loquitur,& proprius Sacerdos,de quo
meminit *d.cap.omnis*. Ita docent Petr.de Ledeſma *de
matrimon.quaſt.45.art.5.puncto.3.dub.5.concl.1. & 3.*
Spin.*in ſpeculo teſtamen.gloſ.15.princip.num.* 58.Em-
man.Sà *in aphoriſm.verb.Parochus ſub n.* 2. dum pro-
nunciauit pro requiſitione Parochiæ ad effectum
matrimonij contrahendi, ſufficere etiam modicam
habitationem; & ideo proprium Parochum, qui ad
matrimonium hodie requiritur, eſſe Parochum,ſeu
Sacerdotem, cui principaliter incumbit cura ani-
marum loco domicilij,refert deciſum Piaſec.*in pra-
xi noua Epiſc.part.2.cap.4 n.*23.Sed prædicta illatio,
vt infrà probabimus,vera non eſt.

Quare pro veriori præſentis quæſtionis declara-
tione ad quatuor enunciationes illius reſolutio re-
uocanda eſt.

Prima cùm aliquis aliò ſuum tranſtulit totum do-
micilium, tunc in loco, in quem tranſtulit, ſuam
nanciſcitur Parochiam,*c.vltim.de paroch.*

Secunda cum retento domicilio primo,quærit ſe-
cundum, & in vtroque ſe pariter collocat, in vtro-
que domicilio parochiam habet, *cap.1.de ſepult.lib.*
Licet enim per conſtitutionem vnius domicilij cen-
ſeatur alterum deſtitutum, nihilominus tamen ſe-
cus dicendum ſi vtrumque æqualiter ſit retentum,
*l.aſſumptio,§. iuriſprudentibus,& l.eius,27.§.vlt. ff. ad
municip.*Lotter.*de re benefic.lib.1.quæſt* 20.*num.*48.

Tertia cum retento primo domicilio migrat aliò
tanquam peregrinus, nouam parochiam nequa-
quam adipiſcitur, *cap. Romana §. contrahentes, de
foro comp.lib.6.*

Quarta ſi priori domicilio retento migrat aliò,
ſed non animo illic perpetuò domicilium conſti-
tuendi,anceps relinquitur quæſtio,in qua duplex eſt
ſententia.

57 *Prima* tenet acquiri Parochiam ratione habita-
tionis,quando ea breuis temporis non eſt. ſed in id
oppidum ſe aliquis recipit cauſa alicuius negotij
expediendi, vt eo expedito ad proprium domici-
lium redeat. In primis probatur ea illatione, quam
ſupra fecimus de Parocho, quem requirit tex. *in d.
cap.omnis*, pro Confeſſionibus audiendis, ad Paro-
chum,quem postulat.Concil.*dict. cap.* 1. cum vtro-
que loco eadem phraſi denominetur; ſed *in d. cap.
omnis*, appellatur talis habens curam parochiæ, in
qua aliquis per maiorem anni partem habitat, vt
ibi tenent Ioan.Andr.*num.*13.Anton.*num.* 38. Card.
*num.*6.& Ancbar.*num* 9 Menoch.*conſ.* 398.*num.*25.
58 prout † in Scholaribus, qui dimiſſo Sacerdote in
patria, poſſunt in loco ſtudij confiteri, reſoluit Re-
buff.*de priuil.ſchol.priuil.* 139. Nam ille dicitur pro-
prius parochus Scholarium,& mercenariorum, vbi
ipſi habitant,quamquam habeant animum redeun-
di tempore debito in patriam, reſoluit poſt alios
Bellet.*de qu.ſu.cleric.part.1.tit.de exempt.cler.à ſtatu-
tis ſecu.§.5.num.* 17. Ergo ſimiliter is erit proprius
Parochus pro matrimonio, nec ad id requiretur ani-
mus perpetuò habitandi. Deinde probatur *in c. quæ-
ſti ſunt 16.quæſt.*1. vbi dicitur decimas perſoluendas
iis, à quibus per anni circulum Miſſas audiunt, vbi
ſola habitatio ponderatur. *Et in c.fin.de paroch.* ibi,
*cùm ad inhabitandum in ea ſe quamplurimi contuliſ-
ſent,vt ij,qui ob bellum ad alienam parochiam confuge-
runt,dicuntur Parochiani.*Et *in cap.in noſtra,de ſepult.*
ibi,*ſoluta quarta parochiali Eccleſiæ,de cuius Parochia
mortuorum corpora aſſumuntur*, vbi ſola habitatio,&
non animus manendi ponderatur. Quare hanc ſen-
tentiam defendit Sanch.*lib.3.diſp.*15.*a.num.*12 poſt
Veg.Seg.& Ceuall. quos citat,& refert in quadam
cauſa dictum fuiſſe illum dici proprium parochum,

in cuius Parochia habitant contrahentes tempore
matrimonij, Aloyſ.Ricc.*in praxi fori Eccleſiaſt.deciſ.*
244.*in 1.edit.& reſol.*214.*num.*1.*in 2.edit.*ſequuntur
Bonacina *de Matrimon.quæſt.2.puncto* 8. *num.*1. Gu-
tier.*eod.tract.cap.*63. *num.* 19. Alphonſ. Narbona *ad
l.20.gloſ.2.n.*12.*tit.1.lib.4.Recopilat.pag.*389.

Secunda ſententia ait, vt verè aliquis dicatur pa- 59
rochianus, exigi animum conſtituendi ibi domici-
lium;quare ſi illud habeat in vno loco, & transferat
ſe in alium, non animo permanendi,ſed ex cauſa li-
mitata ad tempus, qua finita rediturus eſt ad pro-
prium, non cenſeri illius loci, in quo ad tempus ad-
eſt, parochianum, ſed loci domicilij permanentis.
Probatur *in cap.ſi quis,de ſepult.in* 6. vbi expreſſe ha-
betur transferentem ſe ad villam cauſa recreationis,
vel ad ruralia exercenda, non effici villæ parochia-
num,ſed proprij domicilij. Quare hanc partem(cui
tamquam probabiliori adhæreo) tenent Panormit.
in cap.in noſtra 11.*de ſepult* Fr.Emman.*in ſumm.tom.
1.cap.*119.*num.*6 Spin.*d.gloſ.*15.*n.*41.optimè Henriq.
*lib.*11.*cap.*3.§.3. Stephan.Gratian.*diſcept.forenſ.c.*76.
*num.*18 Cened.*pract. & canon.lib.1.q.*30. *à num.*45.
Franc.Molin.*de rit.nupt.lib.2.differ.*11.*num.*88.Hur-
tado *de Matrim.diſp* 5.*diffic.*6 *num.*19. Aloyſ. Ricc.
*in deciſ.part.2.deciſ.*108.*a num.*1.Marchin.*de ſacram.
Ordinis tract.1.part.5.cap.6.num.*10.vbi cum Sanch.
*lib.3.de Matrim.diſp.*23. *num.* 7. oſtendit non poſſe
Parochum originis aſſiſtere matrimonio, ſed hanc
aſſiſtentiam ſpectare ad Parochum illum ſub cuius
Parochia quis habitat. Nam licèt Parochialitas ex
ſola habitatione conſtituatur quoad Sacramenta
neceſſaria, veluti Confeſſionis, & Communionis,
Abb.*in cap.in noſtra num.*11.*de ſepult.*Sanch.*d.lib.*3
*diſp.*23.*ſub num.*21.*verſ.tertiò probatur*,Lotter.*d.lib.*1.
*q.*10. *num.* 41. nihilominus tamen ad effectum vſus
Sacramentorum voluntariorum,quale eſt matrimo-
nium, attenditur formale domicilium, Baſil. Pont.
*de impedim.matrim.c.*16.§.5.Gutier.*de matr. cap.* 63.
quos refert Lotter.*d.q.*20.*num* 52. Qua retenta non
obſtant quæ pro contraria adducit: in primis ad il-
lationem, quod ſcilicet is eſt proprius parochus ad
coniungendos aliquos matrimonio,qui *in cap. omnis
vtriuſque ſexus*, appellatur proprius Sacerdos ad au-
diendas Confeſſiones, reſpondemus illam negando,
quia in caſu neceſſitatis poſſunt percipi Sacramen-
ta in loco habitationis, prout conſtat ex declaratio-
ne Eugenij IV.qui declarauit eos, qui tempore Paſ-
chatis nequeunt commodè ad ſuas Parochias acce-
dere,iure poſſe in Parochia,in qua degunt, Sanctiſ-
ſimum Chriſti corpus accipere,vt docet cum aliis
Azor.*inſtit.moral.p.1.lib.7.c.*10.*aliàs vlt. quæſt.*8.er-
go illa in qua degebant,non erat propria Parochia:
nam ſi fuiſſet, priuilegio opus non eſſet, aut indul-
gentia. † Ad tex.verò *in d. c. quæſti*,reſpondetur eſſe 60
ſpecialem,& expreſſam diſpoſitionem iuris decimas
prædiales deberi, vbi prædia ſunt; perſonales verò
vbi Sacramenta miniſtrantur,*c.vlt.de paroch.c.vlt.de
ſepult.in* 6.Deinde in tex.*in d. cap. vlt. de paroch.* re-
ſpondetur ibi eſſe ſermonem de his,qui recuperata
† Acconenſi ciuitate, aliis occupatis ibi domicilium 61
elegerant, alio relicto, quod in hoſtium poteſtate
erat,itaque potius ibi cenſentur parochiam nanciſci
ratione domicilij : idque conſtat, quia exiſtentibus
aliarum Vrbium Epiſcopis, poſtea ad eas non ſunt
reuerſi,quamuis in eis prædia haberent; non autem
idem eſt in aliquo loco prædia habere, & domici-
lium. Denique ad tex.*in d.cap.in noſtra*, reſponde-
tur † in citatis verbis, iunctis præcedentibus, non 62
probari eſſe ſoluendam quartam Parochiali Eccle-
ſiæ, de cuius Parochia extrahuntur corpora mor-
tuorum; expreſsè enim agitur de Parochianis alte-
riua

rius Ecclesiæ, sunt etiam verba illa in narratione facti, in responsione verò dicit Pontifex soluendam esse quartam Parochiali Ecclesiæ, vnde examinandum quæ sit, & cuius Ecclesiæ, aliquis dicatur Parochianus?

65 Verùm nouissimè in *Sacra Congreg. Illustrissimorum Cardinalium Sacri Concilij Tridentini interpretiū die 26. Iunij* 1621. dum dubitaretur, *an relegatus ad certum locum pro tempore arbitrio iudicis mensurando, deberet Matrimonium contrahere coram Parocho loci in quo relegatur, an illius vbi domicilium habeat, decisum fuit coram Parocho loci, in quo erat relatus, Matrimonium esse contrahendum*; ex ea tantum ratione, quia sufficit præsentia Parochi habitationis, iuxta primam sententiam, quam supra retulimus, propter quam decisionem hanc sententiam in praxi sequerer, sed in Iuris rigore aliam Panorm. libentiùs defenderem. Ex quibus ad praxim.

64 *Primò* infertur non opus esse expectare vt maiori anni parte hi in parochia, vel diœcesi habitent, sed statim ac animum habitandi maiori anni parte habentes incipiant habitare, effici Parochianos, & posse omnia dicta erga illos exerceri: sicut enim ad domicilium nulla temporis habitatio requiritur, sed statim ac quis incipit habitare cum animo perpetuò manendi, illud acquirit, vt multis citatis dixi *alleg.* 4. *n.* 22. *cum seqq.* sic statim ac quis incipit habitare, cum animo perpetuò manendi in Parochia, efficitur Parochianus. Ita Sanch. *d. lib.* 3. *disp.* 23. *n.* 14. Marcel. Vulpe *in d. praxi cap.* 15. *n.* 16. *in fin.*

65 *Secundò* infertur ad institutum Sacri Concilij proprium Parochum esse ad Matrimonium, Parochum vxoris, si Matrimonium in domo vxoris contrahatur, quando scilicet vir accedit ad domum vxoris pro contrahendo, vel consummando matrimonio. Ita ex aliis decisum refert Armendar. *in addit. ad recopil. legum Nauarræ lib.* 4. *tit.* 15. *lib.* 1. *de Matrimon. in declarat. num.* 15. *&* 17. Fernandez *dict. part.* 3. *cap.* 18. §. 1. *num.* 11. Ferentill. *in annot. ad decisiones Buratti decis.* 713. nouissimè Marcel. Vulpe *in dict. praxi cap.* 15. *num.* 16. Quando verò Matrimonium est contrahendum inter virum, qui sit de vna Parochia, & mulierem, quæ sit de alia, sufficit quòd intersit Parochus habitationis fœminæ, quando contrahitur in Parochia habitationis vxoris, & sufficit Parochus viri, quando contrahitur in Parochia habitationis viri, quia cum propriè Parocho committatur suum Parochianum Matrimonio coniungere, censetur etiam commissum alienum cum suo coniungere, cùm hæc necessariò connexa sint, arg. *l.* 2. *de iurisd. omnium iud. & cap. preterea, de offic. deleg.* cum aliis citatis *in libello de principiis vtriusque iuris, lit. N, num.* 5. Ita ex mente Concilij declarasse *Sacram Illustrissimorum Cardinal. Congreg.* referunt Salzed. *d. cap.* 76. *vers. decimoquarto*. Nauar. *in man. cap.* 26. *num.* 144. *& cons.* 3. *sub tit. de clandest. desponsat. num.* 1. *in nouis*, Spin. *dict. gloss.* 15. *num.* 47. Segur. Daualos *in direct. iudicum Eccles. part.* 2. *cap.* 15. *num.* 47. Armendar. *d. loco num.* 17. Triuntan. *decis.* 23. *n.* 1. *lib.* 1. Vgolin. *dict. cap.* 15. §. 10. *num.* 3. Francisc. Molin. *d. differ.* 11. *num.* 89. post Henriq. Fr. Emman. Veg. Petr. de Ledesm. Viuald. & alios Sanchez *d. lib.* 3. *disput.* 19. per totam, & præcipuè *num.* 4. Paul. Layman. *in Theolog. morali lib.* 5. *tract.* 10. *part.* 2. *cap.* 5. *num.* 10. Hurtado *de matrim. disp.* 5. *diffic.* 6. *num.* 20. Marcel. Vulpe *d. cap.* 15. *num.* 16. & censuit Rota *decis.* 390 *num.* 6. apud Farinac. *part.* 2. *recent.*

66 *Tertiò* infertur Parochum ruralem non esse proprium Parochum, quando rus vel recreationis gratia habitatur, aut ad paucos dies tantum incolitur, eo quòd probatum est contrahentes non solere esse ruri maiori parte anni, nec etiam pro dimidia, sed tantùm per tres, aut quatuor menses. Quare ita censuit Rota Roman. *in nouiss. decis.* 656. *part.* 1. & tenent Menoch *cons.* 398. *numer.* 5. 16. 21. *&* 37. Bellet. *disquisit. cleric. part.* 1. *tit. de exempt. cleric. à stat. secul.* §. 5. *num.* 8. *cum seqq.* Seraphin. *decis.* 615. Aloys. Ricc. *dict. resolut.* 214. *num.* 2. Franc. Molin. *d. differ.* 11. *num.* 90. Sanchez *dict. lib.* 3. *disput.* 23. *num.* 12. Gutier. *de Matrimon. cap.* 63. *num.* 7. Bonacina *dict. quæst.* 2. *puncto* 8. *numer.* 3. *vers. tertio, & vers. quarto*, Nauar. *consil.* 7. *numer.* 3. *sub tit. de clandest. desponsat. in nouis.* Aloys. Ricc. *dict. part.* 2. *decis.* 108. *numer.* 5.

Quartò infertur fœminam, quæ coram Parocho suæ parochiæ contraxit matrimonium inualidum, seque inde transtulit ad domum sponsi commorantis in alia Parochia, cum intentione ibi perpetuò manendi, non posse postea coram eodem Parocho Matrimonium de nouo validè celebrare; nam ille non dicitur amplius proprius Parochus, & Sacerdos, cùm fœmina mutauerit, & amiserit primum domicilium statim, ac incepit habitare in Parochia sponsi, cum intentione ibi perpetuò manendi. Ita Sanch. *dict. disp.* 23. *num.* 15. Bonacin. *d. punct.* 8. *n.* 3. *vers. secundo.* 67

Quintò infertur validum fuisse Matrimonium cuiusdam amasiæ, quæ transtulit se ad domicilium concubinarij, intentione ibi commorandi maiori anni parte, ibique coram Parocho illius domicilij celebrauit Matrimonium, non cum amasio, sed cum alio extraneo, quia ipsa habens animum commorandi maiori parte anni statim effecta est parochiana, & domicilium parochiale in eo loco contraxit, ita consultus respondisse asserit Bonacina *d. puncto* 8. *numer.* 3. *vers. secundo*, & resoluit Aloys. Ricc. *d. part.* 2. *decis.* 108. *num.* 4. Si verò huiusmodi amasia se ad amasij parochiam transferret animo reuertendi ad suam, non expectata maiori anni parte, tunc non posset contrahere, nisi coram suo parocho, non autem amasij, vt resoluit post alios Aloys. Ricc. *d. resol.* 214. *num.* 3. hinc asserens falsam esse omnino sententiam Triuns. *d. decis.* 23. volentis non posse contrahi Matrimonium absque præsentia Parochi mulieris, si in parochia viri per annum habitauerit, vt amasia, in domo eiusdem amasij. 68

Sextò infertur duos simul proprios Parochos quoad dictum effectum posse reperiri, vbi scilicet quis dimidia anni parte in vna parochia, altero dimidio in altera habitat, tunc æqualiter sic inhabitans duas proprias potest habere Parochias, & coram Parocho vtriusque Matrimonium inire, quia vtraque est æquè parochia, *cap. cùm quis, de sepult. lib.* 6. arg. *l. assumptio*, §. *fin. ff. ad municip.* Ita Coninch *disp.* 27. *dub.* 2. *num.* 19. Segur. *in direct. iud. part.* 2. *cap.* 15. *num.* 47. Franc. Molin. *d. differ.* 11. *num.* 91. Nauarr. *cons.* 7. *num.* 7. *sub tit. de clandest. despons. in nou.* Sanch. *d. lib.* 3. *disp.* 24. Gutierr. *cap.* 61. *num.* 4. *& cap* 64. *num.* 2. Bonacina *d. puncto* 8. *num.* 5. Ferentill. *in annot. ad decis. Buratti* 713 *num.* 4. Rota *in Toletana matrimonij* 10. *Decembris* 1615. *& in Neapolitana matrimonij* 30. *Martij* 1619. coram *R. P. D. Molino.* † 69

70 Vbi verò inæqualitas habitationis datur, maioris temporis pars eum facit proprium Parochum, in quo habitatio sit, arg. text. *in l.* 1. §. *æstate. ff. de aqua quotid. & æstiua.* Menoch. *consil.* 398. *num.* 16. *&* 17. & *ibi* Cephal. *num.* 23. *&* 24. quos refert Francisc. Molin. *vbi proximè.*

Septimò, infertur habitantem in confinio duarum Ecclesiarum Parochialium censeri Parochianum 71

num illius, in qua domus aditum habet, ex nota-
bili doctrina Bart. *in l. 6. num. 6. in fin. ff. de damno*
infecto; huius illationis ratio eſt, quia ex aditu iudi-
catur de domo, cui cedat *l. si, cui ædes, ff. de legat. 3.*
Bald. *conſil. 60. num. 5. vol. 1.* & ſecundùm Bartol. *in*
l. prædij, §. qui domum, ff. de legatis 3. domus, quæ
habet duas portas in diuerſis Parochiis, iudicatur
de ea Parochia, in qua reſidet porta principalis, &
aditus magis frequentatus, refert Aloyſ. Ricc. *in*
prax. fori Eccleſ. deciſ. 333. in 1. edit. & reſol. 510. in
2. edit.
72 Alienigenæ verò, ſeu vagabundi illum parochum
vocant in cuius parochia ſunt, vel commorantur, ex
declaratione Illuſtriſſimorum Cardin. prout refert
Baſil. Pont. *de impedimentis Matrimon. cap. 26. §. 5.*
73 *verſ. Alienigenæ*: nam † quicumque Parochus poteſt
matrimonio vagorum intereſſe, vt probat Sanch.
lib. 3. diſput. 25. num. 11. diligenti ſcilicet inquiſitione
præmiſſa, & obtenta Ordinarij licentia, vt habetur
expreſsè in Concil. Trident. *ſeſſ. 24. de reformatione*
Matrim. cap. 7. ne fortè ſint alibi coniugati, aut ha-
beant occultum impedimentum contrahendi. Ita
Pereal. *t. in princ. tit. 14. lib. 8. Ordinat.* Henriq.
lib. 11. cap. 3. §. 3. Petr. de Ledeſma *de Matrimon.*
quæſt. 45. art. 5. dub. 4. verſ. dico ſecundo, & in ſumm.
part. 1. de Sacrament. Matrimon. cap. 7. concl. 4. dub. 3.
Fr. Emman. *in ſumm. tom. 2. cap. 219. num. 3.* Zerola *in*
praxi Epiſcopal. part. 1. verb. Matrimonium, §. 6. &
part. 2. verb. Parochus pag. 81. Sanchez *d. diſput. 25. à*
num. 8. Cened. *canonic. & pract. quæſt. lib. 1. quæſt. 30.*
num. 66. cum ſeqq. Coninch *dict. diſput. 27. numer. 20.*
Rebell. *de obligat. Iuſtit. part. 2. lib. 2. quæſt. 8. num. 3.*
Reginald. *dict. lib. 31. num. 239.* Gutier. *de Matrimon.*
74 *cap. 65.* Bonacina *dict. punct. 6. num. 6.* † Si tamen Pa-
rochus eam non adhibeat diligentiam, peccabit
mortal. ſed valebit Matrimonium; ſic Verac. *in ap-*
pend. ad quæſt. quomodo qui vagantur admittendi ſint
ad Matrimonium, verſ. quamuis ſic fiat, Henriq. *dict.*
cap. 3. §. 3. Sanch. *dict. diſput. 25. num. 16. & 17.* Cened.
dict. quæſt. 3. num. 68. in princ. Baſil. Pont. *dict. §. 6. in*
fine, Gutier. *dict. cap. 65. num. 15. & cap. 67. num. 3.*
idem Baſil. Pont. *in nouiſſ. tract. de Sacramento Ma-*
trim. lib. 5. cap. 14. num. 8. Capeauil. *de admin. iſt. Matri-*
mon. in neceſſitate quæſt. 14. Filliuc. *tract. 10. cap. 6. quæſ.*
5. a. 212. Homobon. de Bonis *de examine Eccleſiaſtico*
tract. 11. cap. 10. quæſ. 23. reſol. 1. & 2.
75 Vagabundus is propriè dicitur, qui nullum cer-
tum domicilium habet, vel qui priſtinum domici-
lium omnino deſerens, amiſit, & iter agit, aut na-
uigat animo acquirendi nouum. Ita colliges ex re-
ſolutis per Henriq. *dict. §. 3.* Coninch. *dict. §. 3.* idem
de Sacram. tom. 1. quæſt. 8. num. 62. & tom. 2. quæſt. 27.
num. 20. Cened. *dict. quæſt. 30. num. 69. & 70.* Sanchez
dict. diſput. 25. à num. 1. vbi *num. 8. verſ. intellige,* dicit
Trident. loqui de his, qui vagantur, & incertas ha-
bent ſedes, D. Barboſa *in l. hæres abſens, §. proinde in*
art. de for. delicti num. 14. & ſeq. ff. de iud. Vgol. *de po-*
teſt. Epiſcopi, cap. 39. §. 3. num. 1. Reginald. *in praxi fori*
pœnit. lib. 1. num. 64. Gutier. *dict. cap. 65. num. 9.* Hinc
76 inferes, † ſi alter tantùm alienigena, vel vagus ſit,
ſatis eſſe ſi quiuis Parochus interſit, cum valeat
Matrimonium præſente Parocho cuiuſuis ex con-
trahentibus, Baſil. Pont. *d. loco,* Cened. *d. quæſt. 30.*
77 *num. 68. verſ. circa hanc,* Gutier. *d. cap. 65. n. 8.* †. Quòd
ſi qui, ne coram proprio Parocho contrahant, aliò
ſecedant non habitaturi, nec manſuri, nonnulli
cenſuerunt non gaudere alienigenarum iure, quia
dolus nemini patrocinatur, ex quorum numero ſunt
Fr. Emman. *d. cap. 219. num. 2.* & Rebell. *d. lib. 2. q. 8.*
num. 6. ac alij ab illis citati. Aliis tamen ſecus vide-
tur, quod magis placet, prout reſoluunt Sanch. *dict.*
diſp. 23. num. 13. & 14. & diſp. 25. num. 12. in fine, Gu-
tier. *cap. 65. num. 12.* Bonacina *dict. puncto 8. num. 4.* Et
pro cognoſcendo an & quando quis cenſeatur con-
trahere domicilium ad hunc effectum adeſt bona
Rotæ deciſio tenoris ſequentis, videlicet.

R. P. D. Merlino Toletana Matrimonij.

Mercurij 10. Decembris, 1625.

MAtrimonium pro parte D. Ludouici nullum
prætendebatur ex eo, quod coram proprio
Parocho celebratum non fuerit, iuxta formam, ac
diſpoſitionem Sacri Concilij Trid. *ſeſſ. 24. cap. 1. de*
reformat. vbi Matrimonium coram Sacerdote, vel
alieno Parocho abſque Ordinarij, vel proprij con-
trahentium Parochi licentia contractum ipſo iure
irritum facit, adeò vt ſola declaratoria opus ſit,
quemadmodum Sacra cenſuit Congregatio Illu-
ſtriſſ. Interpretum: quo tamen non obſtante poſt
trinam cauſæ propoſitionem viſum fuit Dominis
pro illius validitate reſpondere, & ſic ſententiam de
partibus, per quam irritum, ac nullum fuit declara-
tum, eſſe reuocandam.

Quamuis enim ſit in confeſſo, quòd Parochus
S. Ludouici, coram quo Matrimonium fuit celebra-
tum, per duos menſes antea non erat proprius Pa-
rochus vllius ex coniugibus; quia D. Ludouicus
ſemper, & continuò inhabitauit in Parochia S. Mar-
tini, D. Maria verò inhabitauerat in Parochia S. Se-
baſtiani, nihilominus DD. exiſtimarunt ex depo-
ſitionibus teſtium datis in ſummario D. Mariæ
num. 12. 13. & 14. probari ipſam per duos menſes cir-
citer ante contractum matrimonium à dicta Paro-
chia, & domo Capitanei Didaci, in qua inhabita-
bat, diſceſſiſſe animo non redeundi, & ſe contuliſ-
ſe ad domum Quintilij in dicta Parochia S. Ludo-
uici ſecum aſportando veſtimenta, linteamina, &
omnia alia ad eius perſonæ vſum neceſſaria, ibique
vſque ad diem contracti matrimonij habitaſſe, eden-
do, bibendo, ac pernoctando, & alia faciendo, & vl-
terius etiam omnem adhibuiſſe diligentiam, vt in
eadem Parochia domum emeret, & ſic nouam Paro-
chiam acquiſiuiſſe; ad hunc enim effectum non eſt
opus expectare, vt quis maiori anni parte in Paro-
chia inhabitauerit, ſed ſtatim ac incipit habitare
animo habitandi efficitur Parochianus, Card. *in*
Clem. 1. de priuil. quæſt. 16. num. 8. & *ibi* gloſſ. *in verb.*
Parochialis, Abb. *in cap. extirpanda, §. qui verò in re-*
pet. num. 11. verſ. quæro ſecundo quis dicatur, de præbend.
& ibi etiam Rebuff. *verſ. contrariam opinionem, fol.*
385. & in cap. omnis vtriuſque, num. 13. de pœn. & re-
miſſ. Federic. de Sen. *conſ. 234. num. 5. in fin. & num. 6.*
Syluest. *in ſumma in verb. domicilium, num. 2.* Borgnin.
deciſ. 12. num. 22. verſ. & aduertendum, lib. 2. Sanch. *de*
matrim. lib. 3. diſp. 23. num. 14. Gutierr. *eod. tractat. de*
matrim. cap. 63. num. 13. & 14. Emmanuel Sà *in ſum-*
ma in verb. matrimonium, num. 2. vbi refert ita decla-
raſſe dictam Sacram Congregationem, & *in verb.*
Parochus, num. 2. verſ. ad matrimonium vero, Baſil.
Pontius *de Matrimon. lib. 5. de conſ. clandeſt. cap. 13. §.*
2. num. 4. 5. & 6.

Quod valdè etiam corroboratur ex relatione Pa-
rochi S. Ludouici facta ante matrimonium Vicario
Madriti, quòd ipſe erat informatus dictam D. Ma-
riam eſſe eius Parochianam à duobus menſibus ci-
tra, vt in dicto ſummario *num. 5.* cui multum videtur
deferendum, cum atteſtetur de eo, quod ſpectat ad
eius officium, *cap. cum inhibitio, de clan. deſp.* Iaſ.
in

*in repet.l.admonendi,nu.*132 *ff.de iur.iurand.*Rot.*decis.*340.*num.*2.*part.*2.*diuers.* & *decis.* 341. *num.* 2. & *decis.*590.*num.*3 *part.*2.*recent.*

Vnde cùm dictus Parochus S. Ludouici esset proprius Parochus Dominæ Mariæ, matrimonium cum illius assistentia fuit legitimè contractum, etiamsi ille nullo modo esset proprius Parochus D.Ludouici; ad hoc enim vt Concilij forma adimpleta censeatur,sufficit matrimonium fuisse celebratum coram Parocho habitationis alterius coniugum contrahentium,Nauar.*in man.cap.*25.*num.*144. Salzed.*in praxi canon.cap.*63.*vers.*14.Henriq. *lib.*11. *de matrim.cap.*3.*numer.*2.Veg.*in sum.lib.*6.*cas.* 118. Petr.de Ledesm.*de matrim.quæst.*45.*art.*5.*dub.*3.*vers. de quo sit secunda concl.*Ludou.Lopez 1.*part.instruct. cap* 86 §.*præterea,*& 2.*part.de matrim.cap.*39. §.*præterea aduertendum.* Sanchez *de matrim. d. lib.* 3.*disput.*19. *numer.*4.Rot. *d. decis.* 390. *num.* 6. *part.* 2. *recent.*

Neque obstant testes D.Ludouici *in eius summario num.* 2. & 3. qui videntur deponere continuata habitatione D. Mariæ in domo dicti Capitanei Didaci, asserentes pluries illam vidisse ingredientem,exeuntem, ac etiam permanentem cum ancillis suis. Quia omissis iis, quæ pro parte D. Mariæ opponebantur tam contra personas, quàm etiam contra examinis validitatem, & omissio pariter, quòd etiamsi essemus in conflictu testium, adhuc viderentur præferendi testes D. Mariæ, cum deponant pro validitate matrimonij iam contracti, & consummati, & D. Ludouicus sit actor,& instet matrimonium declarari nullum, ex eo solo capite, quòd non fuerit contractum coram proprio Parocho, & sic sufficiat quòd eius probatio ex dictis aliis testibus contrarium deponentibus reddatur turbida, ac dubia, & quod propterea dici non possit ipsum defectum huiusmodi plenè, & concludenter probasse per testes omni exceptione maiores, provt probare debuisset,*cap.in litteris,*& ibi gloss. *fin.de testib.* Couarr.*in epit.de sponsal.part.*10.*cap.*8.§.12.*numer.*7. & *seq.*Mascard.*de probat.concl.*1033.*num.*19. Caputaq. *decis.*205.& *decis.*150.*num.*8.& 9.*part.*2.Perez *lib.*5. *Ordin.tit.*1.*lib.*3.*in fin.* Sanch. *de matrim.lib.* 2. *disp.* 45.*quæst.*4.*num.*30. Gutierrez *eod.tract.cap.*44. *num.* 9.& *sequentib.*Rot. coram sanct. mem. Greg. *decis.* 351.*num.*2.

Fuit responsum testes prædictos D. Ludouici in dicto nihil concludere, nec sufficienter probare negatiuam coarctatam de tempore contrahi matrimonij, quia testes prædicti tam dati in vltima, quàm in aliis duabus præcedentibus positionibus ad summum nihil aliud videntur concludere, nisi quòd D. Maria etiam de tempore contracti matrimonij, & dictorum duorum mensium præcedentium, ac pluries visa fuit ingredi, & egredi, ac etiam permanere in ædibus dicti Capitanei Didaci vnà cum D. Magdalena eius sorore, & cum famulis, ac pedissequis, mobilibus, & supellectilibus. Ex hoc autem non bene infertur, quod ordinaria, ac vera habitatio D. Mariæ cum animo permanendi non fuerit in dicta Parochia S. Ludouici in ædibus Quintilij, provt fuisse affirmant supra dicti testes pro eius parte examinati, inter quos idem Quintilius, ac eius vxor, & familiares de veritate optimè informati. Stant enim simul ista duo, quòd nempè D.Maria ex Medicorum consilio, ac etiam, vt tolleret iurgia, & contentiones cum dicto Capitaneo, ac eius domo discessetit animo determinato numquam redeundi ad continuò inhabitandum, seséque contulerit ad dictas ædes Quintilij, & sic ad Parochiam S. Ludouici, vt in ea in posterum permaneret, & melioris, ac purioris illius aëris auxilio veterem curaret infirmitatem, & nihilominus ad dictam domum antiquæ habitationis sæpiùs tedierit, ac permanserit,eo quia ibi dicta D.Magdalena soror, quam maximo prosequebatur amore,inhabitabat,ipsaque etiam supellectilia,ac mobilia retinebat, quæ ad dicti Quintilij domum, propter eius angustiam transportate non potuerat; quod omninò dicendum videtur, cum hoc pacto testes hinc inde examinati optimè ad concordiam reduci possint, provt semper quantum fieri potest sunt reducendi, Bart.*in l.de ætate, numer.* 7. *circa med. ff.de minorib.* gloss. & Doct,*in cap.cum sic, de testib.* Cæs.de Grass. *decis.* 4. *num.* 5. *de testibus,* Rota *decis.*321.*numer.*4.*part.* 2.*recent.*& *decis.*351.*numer.* 31. & 38. coram sanct. mem. Greg. Et denique in omnem euentum ex his probationibus hinc inde factis hæc solùm resultaret, quòd D. Maria eodem tempore duobus in locis inhabitauerit, & duo habuerit domicilia, vnum in Parochia sancti Sebastiani, & alterum in Parochia sancti Ludouici, quòd tamen non obstare, quia hoc casu, quo quis duo haberet domicilia, ad validitatem matrimonij sufficit coram alterutro Parocho fuisse contractum, Sanchez *de matrimon.lib.* 3.*disput.*24.*num.* 2. & *seq.* Pontius *eod.tract.lib.*5.*cap.*13.*num.*2.*vers.ex quo consequenter.*

Neque etiam obstat,quod ex dicta non transportatione mobilium, reditu, & permanentia, iuncta præsertim reconciliatione cum dicto Capitaneo Didaco deprehendi videatur, vel D. Mariam nunquam habuisse animum deserendi antiquam habitationem, vel saltem illum postea deposuisse, ac denuò in eadem Capitanei domo permanendi voluntatem reassumpsisse. Quia vltra quod testes dicunt, mobilia ideò non fuisse transportata, quia domus Quintilij non erat capax, & ex eadem causa D. Mariam in ea ancillas retinere non potuisse, ad constituendum alibi domicilium, siue habitationem non est necessarium, quòd quis res suas cum familia detulerit,hoc enim,& similia considerantur in dubio ad eliciendas præsumptiones; secus verò quando adest aperta animi declaratio, tùm ex verbis sæpius, & palam reiteratis, tùm ex facto per demigrationem personæ, si non cum tota supellectili, saltem cum vestibus,linteaminibus, & ornatu muliebri,vt in summario D. Mariæ *num.*14. *ad l.ciues,*iuncta gloss. *C. de incol. lib.* 10. *l.*2.*C. vbi Senat.*Bald.*in rub.C. si à non compet. iud.* Abb.*in cap. fin.num.*8.*in fin.de Paroch.*Felin.*in c.dilectus il* 2.*n.*12. *vers.secundus casus,de rescript.*Menoch.*de arbitr. lib.* 2.*cas.*86.*num.*2 Henriq. *lib.* 10. *de sacrament. Ordin. cap.*22.*num.*2.Sanchez qui alios congerit *d. tract.de matrim.lib.*3.*disput.*23.*num.*1.& 2.& pulchrè Gutierr. *eod.tractat.dict.cap.*63.*num.* 13.14. & 15. vbi quòd statim contrahitur domicilium non expectato alio tempore.

Quòd autem D. Maria huiusmodi recedendi, se in dicta Parochia S. Ludouici permanendi animum declarauerit, probant octo testes contestes in dicto eius Summario *num.*12.& 14.affirmantes, ortam fuisse rixam, ac contentionem inter ipsam D. Mariam, & dictum Capitaneum Didacum dominum domus, eandemque D. Mariam acceptasse discictam,& monitionem de discedendo id suadente Religioso quodam S. Francisci de discalceatis pro sedandis dictis diffidiis,& etiam cum iuramento declarasse velle discedere,& numquam amplius ad inhabitandum reuerti, quorum octo testium duo sunt Religio

Religiosi, & omni exceptione maiores, & in specie idem affirmat ipsemet etiam Capitaneus Diadacus. Et vlterius etiam constat D. Mariam post discessum omnem adhibuisse diligentiam, vt in dicta Parochia S. Ludouici domum emeret, vt ibi perpetuò posset inhabitare, & supellectilem traducere cum integra familia. Et demum curauit examinari testes super eo, quod ipsa erat Parochia eiusdem Parochiæ S. Ludouici. Ex quibus omnibus maximè simul iunctis, animi declaratio reddi videtur adeò clara, & aperta, vt ille animus ex aliquibus coniecturis, quæ cuntrarium suadere videntur, in dubium reuocari non debeat; quod autem huiusmodi animus fuerit postea depositus, ac mutatus, nullibi constat, & de Iure non præsumitur, *l. qui voluntatem, ff. de probat. l. cum hu statum, ff. de donat inter vir. & vxor.* Præsertim stante dicta expressa declaratione præcedente, & quidem valdè enixa etiam cum imprecationibus, & iuramento, quæ adeò potens est, vt tollat vnestaeitæ voluntatis contrariæ, quæ aliàs ex coniecturis, vel actibus subseqnentibus deprehendi posse videtur, iuxta tradita per Bart. *in l. procurator, la 2. §. 1. in 2. opposit. ff. rem rat. hab.* Aret. *cons.* 128. Nauar. *cons.* 101. *num.* 12. Surd. *cons.* 35. *num.* 9. *&* 10. Eaque tantò magis est attendenda, quia non est incompatibilis, sed beoe insimul stare potest com facto, de quo deponunt testes D. Ludouici iuxta superius deducta, & faciunt tradita per Angel. *in l. iurisgentium. §. quod ferè in princ. ff. de pact.* cum aliis relatis à Surd. *cons.* 14. *num.* 59.

Denique oon fuit visum obstare, quod pro parte D. Lodouici dicebatur, ex pluribus coniecturis, & ipsamet facti serie deprehendi dictam habitationem in Parochia S. Ludouici præuia animi declaratione fuisse simulatam, & in fraudem dicti decreti S. Concilij Tridentini, & proprij Parochi præiudicium habitam, & consequeter ad matrimonij validitatem suffragari non posse, iuxta opinionem Nauar. *in cons. 1. in fin. de decim. lib. 3. in nou. impress.* Henriq. *in summ. lib. 11. de Matrimon. cap. 3.* Petr. de Ledesma *de matrimon. quæst. 45. art. 5. punct. 3. dub. vltim. conclus. 1. & 3.* Bartholom. a Ledesm. *eod. tract. dub. 21. fol. 1352.* & Emman. Rodrig. *tom. 1. summ. in 2. adit. cap. 119. num. 1. in fin.* Quia omisso quòd contrarium sentit Sanch. *de Matrim. lib. 3. disp. 18. num. 29. vers. cæterum displicet, & disputat. 25. sub num. 11. versic. verùm hæc limitatio,* Basil. Pontius *de Matrimon. tit. de cons. clandest. cap. 14. num. 6.* & Petr. Eger. *in tractat. de Sacrament. tom. 1. cap. 27. num. 37.* Ægid de Coninch. *tom. 1. de Sacrament. & censur. in fin. tract. de Matrimon. disputat. 27. de clandest. dub. 1. num. 14.* Filliuc. *quæst. moral. tom. 2. tract. 10 de Sacramen. matrim. part. 1. cap. 6. de minstr. matrim. num. 199.* Booacina *de Sacramen. tit. de matrim. quæst. 2. punct. 8. proposit. 1. num.* Et sanè non videtur fraudem esse considerabilem, vbi quis vtitur iure suo, vt bene considerant Doctores superius citati.

Domini existimarunt fraudem aliquam in proposito non adfuisse: certum est enim illam non præsumi, sed probandam esse ab allegante, ex congestis per Mascard. *de probat. conclus. 531. num. 1 & pluribus sequentib.* & Menocb. *de præsumpt. lib. 4. præsumpt. 82. num. 10.* Gutier. *dict. cap. 63. num. 34 vers. sextum fundamentum, & num. 38. & 39.* Et quamuis ad hunc effectum sufficiant præsumptiones, & cooiecturæ, tamen illæ debent esse perspicaces, & euidentes, Mascard *vbi supra conclus 530. num. 6. 8. & sequentib.* & Gutier. *dict. cap. 63. num. 39.*

Tales autem non sunt coniecturæ, & præsumptiones pro parte D. Ludouiei allatæ, & io effectu deductæ ex eo, quòd D. Maria noo recessit à dicta domo dicti Capitanei Didaci eum tota familia, & bonis, & quòd ad eam pluries, & præsertim eadem die post contractom matrimonium redierit, & in ea permanserit, & demum quod amicabiliter egerit eum dicto Capitaneo: nam vt superius iam fuit dictum, ca testiũ depositione constat ipsam D. Mariam ob nimiam angustiam, & incapacitatem domus Quintilij vniuarsa bona mobilia, ac supellectilia transportare, ibique cum tota familia permanere, & nuptias solemniter celebrare non potuisse, & hac de causa, & eorumdem bonorum occasiooe, & germanæ sororis amore ad domum antiquæ habitationis sæpius rediisse, ibique imbribus etiam aliquando detentam permansisse, cum dicto verò Capitaneo amicabiliter egisse, quia eius consilio, & opera situm in dicta Parochia S. Ludouici pro construenda domo emere intendebat. Vnde cùm coniecturæ prædictæ nedum non sint tales, vt non possint accipi nisi in malam partem, prout ad fraudem præsumendam requiritur, sed imò potius appareat actus prædictos ex iusta, ae rationabili causa factos, & sic in bonam partem accipi posse, ac debere, non sunt babendæ in consideratione, vt in proposito respondet Gutier. *d. cap. 63. num. 39.*

Præterea dici non potest D. Mariam habitationem mutare, & nouam Parochiam acquirere velle simulasse, ne, si denunciationes fierent in dicta Parochia S. Sebastiani, tractatus ad notitiam patris D. Ludouiei deuenisset, ab eoque matrimonium impediretur, quia ille non degebat in Parochia S. Sebastiaoi, sed S. Martini, in qua denunciationes effectualiter factæ fuerunt: vnde eum allata buiusmodi eausa sit inepta, oec appareat aliam idoneam, ac sufficientem afferri posse, cessat ipsius prætensæ fraudis suspicio, Crauett. *cons. 73. num. 13. & 17.* Rol. *cons. 38. numer. 39. lib. 1.* Rot. *decis. 111. num. 1. part. 2. diuers. & decis. 418. numer. 2. in fin. & decis. 529. sub numer. 3. part. 1. recent.* Quæ etiam visa fuit excludi ex eo, qnia constat de primordio veritatis, & de causis veris, & vrgentibus recedendi à dicta domo Capitanei propter dictam locationis disdictam, ac dissidium verè, & realiter babitum, & se transferendi ad dictam Parocbiam Sanct. Ludouici ex Medicorum consilio ob valetudinis imbecillitatem. Vnde ex huiusmodi eausis verè præexistentibus, & ex quibus licitè, & sine aliqua fraude ad oouam habitationem accedere poterat, accessisse præsumitur, *l. quoties, de reb. dub. l. meritò, ff. pro soc.* Rot. *decis. 183. num. 3. part. 1. recent.* stante præsertim dicta expressa animi declaratione, qua idem animus alioquin latitans melius detegi non poterat, iunctis dictis iuramento, imprecationibus, & aliis superius ponderatis.

Et ita decisum, vtraque parte, & quidem accerrimè informante, &c.

Parochi præsentia qualis?

PRæsentiam Parochi in matrimoniis necessariam 78
non tantum corpoream, sed eriam moralem requiri, cum intelligentia, & aduertentia actus resoluunt Petr. Ledesma *de Matrim. quæst. 45. art. 5. vers. est secundum dubium,* Henriq. *in summ. lib. 11. cap. 3. §. 1.* Cened. *practic. & canonic. quæst. lib. 1. quæst. 30. num. 33. cum sequentib.* Conioch *in 1. 2. D. Thom. disput. 27. num. 44.* Francisc. Molin. *de ritu nupt. lib. 2. differ. 11. num. 113.* Gutier. *in tractat. de matrim. cap. 69.* Basil.

Pont.

79 Pont. *de matrim. lib. 5. c. 21* Et ratio est, quia † non intelligens præsens dici non potest, ex *l. fin.* vbi Alciat. *ff. de verb. signif.* & præsentia intellectum, & scientiam includit, *l. testes*, *C. de testibus*. Alciat. *in l. 2. § voluntatem num. 10. ff. soluto matrim.* Sanch. *de ma-*
80 *trim. lib. 3. disput. 40.* † Nec ob aliam causam Parochi præsentia hodie requiritur, quam, vt auctor quidam insignis suarum pastor ouium ne quidquam malè fieret, interesset matrimonijs, eandemque auctoritatem præstet; ideò illius præsentia quouis modo sufficit, ex *l. coram Titio*, *de verb. signific.* & resoluitis per Tiraq. *in l. connub. glos. 7. num. 31.*
81 † Eius porrò præsentia pro forma actus exigitur, ita vt matrimonium contractum in præsentia mille testium, eo absente, nullum sit, cum eius præsentia, vt quæuis forma, per æquipollens suppleri nequeat, Gonzal *ad reg. 8. Cancel. glos. 48. num. 29. & 30.* ex quibus.

82 Infertur, *primò* huiusmodi Parochi præsentiam sufficere, quamuis ipse, vel testes, vi detenti interint, dummodo tamen intelligat consensum contrahentium. Ita resoluunt Salzed. *in pract. cap. 73. alias 76. vers. tertio*, Posseuin. *l. cap. 10. num. 10.* Petr. de Ledesma *de matrim. quæst. 45. art. 5. punct. 3. dub. 2. vers. quo supposito*, Fr. Emman. *in summa tom. 1. cap. 119. num. 11. in 2. impress.* Basil. Pont. *de impedim. matrimon. cap. 30 § 5. in fine*, & *in suo nouissimo tract. de Sacramento Matrim. lib. 5. cap. 21. num. 8.* Spino. *in speculo testamen. gloss. 15. num. 48 & 49.* Paul. Comitol. *respons. moral. lib. 1. quæst. 14.* Ceual. *commun. contra commun. quæst. 604. num. 70.* Aloys. Ricc. *in praxi fori Ecclesi. resolut. 23. num. 4. in 2. cautione.* Sanchez *lib. 3. de Matrimon. disputat. 39. num. 9.* Rebel. *de obligat. iustitia part. 2. lib. ... quæst. 8 num. 4.* Gutier. *dict. cap. 6. num. 0.* Coninch *dict. disput. 27. num. 44.* Francisc. Molin. *dict. differ. 1. num. 115.* Vn-
83 de † non valere matrimonium si Parochus assistens non intellexit ea, quæ agebantur, nisi tamen affectatum esset non intelligere tenet Salzed. *vbi supra in 4. dubio*, decisum refert Armendariz *in addition. ad recop. leg. Nauarra ad lib. 4 tit. 15. l. 1. de matr in de-*
84 *clarat. num. 24.* † Peccat tamen grauiter coram Parocho inuito contrahens, vt per Coninch *dict. disp. 37. num. 15.* Gutier. *d. cap. 69. num. 13.* Paul. Layman *d. lib. 5. tract. 10. part 2. cap. 4. num. 6. vers. esset*, Hurtado *d. disp. 5. diffic. 15. num. 51.*

85 *Secundò* infertur sufficere solam Parochi præsentiam adducti dolosè, & renuentis, dummodo probè intelligat, & audeat contrahentium verba, nisi claudens aures affectatus esset non intelligere, & ipse nulla verba proferat. Ita Segura *in direct. iudic. Ecclesiastic. part. 1. cap. 15. num. 15.* Mascard. *de probat. concl. 9. num 9.* Vega *in silua casuum lib. 6 casu. 114. & 115.* & decisum referunt Aloys. Ricc. *in praxi fori Ecclesiast. decis. 243. in 1. impres. & resolut. 213. num. 3. in 2. impres.* Salzed. *ad Bernard. d. cap. 76. in 4. dub. pag. mihi 296.* Hurtado *d. disp. 5. diffic. 15.* Rota *in Vizbonen. matrimon. 16. Febr. 1622. coram. Patriarcha Marzanedo.*

86 *Tertiò* infertur præsentiam Parochi in matrimonio ita requiri, vt nedum intelligere oporteat eum quid agitur, sed vt videat: nam insufficiens erit si contrahentes matrimonium à tergo essent alicuius parietis, vel vbi Parochus infirmitate, seu alio casu cæcus effectus esset, & non videret; quia ideò Parochi præsentia requiritur, vt ea tot mala & scandala, quæ in dies oriebantur, ex clandestino matri-
87 monio cessarent. Atque ideò † licet cæcus retineat dignitatem, *l. qui furore ff. de statu homin. l. cæcus ff. de iudiciis*; licet etiam possit testificari de his, quæ ante cæcitatem vidit, vbi notas contrahentium voces audiuit, in his autem in quibus facile decipi posset, non integer testis est, quo in casu multum iudicis arbitrio tribuendum est, quemadmodum scribit Alberic. de Merle *de testib. cap. 5. n. 35. & 36.* & in nostris terminis resoluit Francisc. Molin. *d. differ. 1. n. 120.* vbi *num. 124.* idem existimat, vbi Parochus furiosus esset, nisi dilucida haberet interualla, & matrimonio assisteret tempore sanæ mentis.

Quartò infertur quoad matrimonium Parochi 88
præsentiam sufficere, etiamsi ad alium finem vocatus, vel casu præsens sit: ita resoluunt Nauar. *cons. 20. num. 1. sub tit. de sponsal. in antiq. & cons. 21. sub tit. de clandest. desponsat. in nouis.* Salzed *dict. c. 73. alias 76. vers. tertiò licet*, *& dubio 5.* Sayr. *decis. 24. sub tit. de sponsalibus.* Azeued. *l. 1. num. 39. tit. 1. lib. 5. noua recopilat.* Piasec. *in praxi noua Episcop. part. 1. cap. 4. num. 32. in fine*, Ceuall. *dict. quæst. 604. num. 66.* Spino *in spec. testam. gloss. 15. num. 48. & 49.* Henriq. *in sum. lib. 11. cap. 3. § 5. in fine.* Sanch. *lib. 3. disput. 39. num. 10.* Reginald. *in praxi fori pœnitent. lib. 31. num. 18.* Francisc. Molin. *dict. differ. 1. num. 119.* Gutier. *dict. cap. 69. num. 3. cum sequentib.* Nam Parochus, & testes transeuntes, & casu matrimonio interessentes, dicuntur verè præsentes esse, cum sufficienter aduertant ad id, quod agitur, possintque de hoc ferre testimonium, Sanch. *d. disp. 39. num. 11.* Gutier. *dict. cap. 69. num. 12.*

Contrarium tamen, imò Parochum necessariò ad 89
validitatem matrimonij formaliter adhibitum esse, nec sufficere, si forsan conuiuij, vel confabulationis, vel aliud tractandi causa præsens audiat huiusmodi contractum matrimonij geri, dicunt decisum Armendariz *dict. loco, num. 1. & 55.* Gonzal. *ad regul. 8. Cancellariæ gloss. 48. num. 55.* Basil Pont. *d. cap 26. § 5. in fine*, & nouissimè *de sacram. Matrim. lib. 5 cap. 21. num. 4* Bonacina *dict. quæst. 2. puncto 8. num. 10.* & inualidum esse matrimonium contractum coram Parocho, & testibus transeuntibus, post Petr. Ledesm. asserit idem Bonac. *d. quæst. 2. puncto 8. num 46.* ex eo, quia transeuntes non videntur præsentes humano modo, nec formaliter. Sed primam opinionem veriorem existimo, & hanc secundam nec improbabilem iudico.

Quintò infertur quoad matrimonium Parochi 90
præsentiam sufficere, quamuis sit excommunicatus etiam non toleratus, suspensus, vel irregularis, modo non sit actualiter depositus; tùm quia hæc assistentia auctoritatiua non est propriè actus iurisdictionis, ita vt non possit validè ab excommunicato vitando exerceri, sicut ab eo non possunt exerceri actus iurisdictionis; tum quia Concil. Trid. solummodo requirit præsentiam Parochi, quia etiamsi sit excommunicatus, vel suspensus, non desinit esse Parochus propter censuras. Quibus fundamentis hanc illationem tenent Armend. *d. l. 1. de Matrim. num. 5.* Gabr. Vasq. *de excomm. dub. 4.* Basil. Pont. *de Matrim. lib. 5. cap. 17. n. 6.* Petr. de Ledesma *de Matrim. q. 45. art. 5. punct. 3. dub 3.* Nauat. *cons. 4. de clandest. desponsat.* Ceuall. *dict. q. 604. num. 65.* Sayr. *decis. 13 de sponsalib.* Henriq. *lib. 11. cap. 3. § 4. & 5.* Galetus *in margarita casuum conscientiæ, verb. matrimonium pag. 163. col. 1.* Bonacina *d. punct. 8. num 21.* Sanch. *lib. 3. disp. 21.* Coninch *disp. 17. num. 14* Rebell. *d. lib. 2 quæst 9. num. 9.* Reginald *lib. 31. num. 177.* Aloy. Ricc. *in praxi fori Ecclesiastic. decis. 243. in 1. impress. & resol. 213. n. 1. in 2. impress.* Gutier. *de matrim. cap 62. num. 23. & cap. 66. num. 19.* Bonacina *d. quæst. 2. puncto 8. num. 21.* Mar Alter. *de censuris tom. 1. lib. 1. disp. 8. cap. 6. per totum.* Cernejo *in 3. part. tract. 5. de excomm. disp. 10. § 2. dub. 5.*

Raynaud. *de monitor. part. 2. cap. 2. num.* 23. nouissimè
matrimonio non effici irregularem, & *num.* 21. sub-
dit peccare tamen, & grauiter, de quo etiam Squil-
91 lante *ae oblig. Sacerd. part.* 3. *num.* 20. † Vnde valere
matrimonium celebratum coram Parocho notoriè
fornicatore, non tamen adhuc in iudicio condemna-
te, & confesso, refert decisum post alios Armendar.
in addit ad recopil. legum Nauarra ad lib. 4. tit. 15. l. 1.
92 *de matrim. in declar. num.* 19. Sic etiam † Matrimo-
nium contractum coram schismatico Parocho sal-
tem coloratum titulum habente, si non fuit vt talis
declaratus, & Parochia priuatus, validum esse re-
soluit Nauar. *consil.* 8. *num.* 2. *sub titul. de clandest.
desponsat. in nouis*, & Sayr. *decis.* 13. *sub titul. de spon-
salib.*

93 *Sextè* infertur validè matrimonio assistere posse
Parochum interdictum, seu prohibitum ab Episco-
po, aut eius Vicario, ne aliquos matrimonio con-
iungat: tum quia posito eo interdicto seu prohibi-
tione, Parochus adhuc retinet iurisdictionem, tùm
quia multa fieri prohibentur, quæ tamen facta te-
nent, ita decisum referunt Salzed. *ad Bernard. cap.* 73.
aliàs 76. in nouiss. pag. mihi 293. *in* 1. *dub.* Ledesm. *d.
quæst.* 43. *art.* 5. Posseuin *d. cap.* 10. *num.* 14. *vers. contra-
rius*, Fr. Emman. *in summa. part.* 1. *cap.* 219. *num.* 10. Hen-
riq. *lib.* 11. *cap.* 3. *num.* 4 Ceuall. *d quæst.* 604. *num.* 71.
idem Ledesma *in summ. part.* 1. *de sacram. Matrimonij
cap 6 conclus.* 4. *dub.* 11. Sanch. *lib.* 3. *disp.* 32. *num.* 1. *&*
2. Rebell. *par.* 2. *lib.* 2. *quæst.* 9. *num.* 9. Aloys. Ric. *in
praxi fori Ecclesiast. decis.* 243. *in* 1. *impress. & resolut.*
213. *n.* 2. *in* 2. *impress.* Reginal. *lib.* 31. *n.* 179. Coninch
disp. 27. *dub.* 2. *num.* 28. Gutier. *tract. de matrim. cap.* 63.
num. 25. Basil. Pont. *in nouissime tract. de Sacram. Ma-
trimonij lib.* 3. *cap.* 17. *num.* 13. Bonacina *dict. quæst.* 2.
puncto 8. *num.* 18. vbi etiam idem dicendum asserit,
quando huiusmodi prohibitio fuit facta coadiutori,
vel Vicario Parochi, Armendar. *dict. loco num.* 23.
vbi ampliat siue Parochus interueniat contra talem
prohibitionem volens, siue inuitus, vel licet intersit
inuitus & compulsus per vim, siue præcedat dicta
94 prohibitio, vel non. † Vtrùm autem matrimonia ce-
lebrata à Parocho putatiuo ex communi errore sint
valida? tractat Marc. Anton. Genuen. *in praxi Ar-
chiep. cap.* 50. *n.* 3. vbi affirmatiuè respondet; sat enim
est pro matrimonio præsentia illius, qui communi
errore reputatur proprius Parochus, & toleratus
est ex titulo colorato per Superiorem dato, cuius
virtute accepit, & retinet possessionem beneficij,
vel officij, si notoriè constat minimè habere titu-
lum, & iurisdictionem. Ita Henriq *lib.* 11. *cap.* 3. §. 4.
Fr. Emman. *dict. cap.* 219. *n.* 8. Sanchez *lib.* 3. *disp.* 22 *à
num.* 60.

95 *Septimò* infertur posse Parochum validè assistere
matrimonio suorum parochianorum extra suam Pa-
rochiam, sine licentia Parochi illius loci, in quo as-
sistit; quia proprius Parochus administrare potest
Sacramenta suis ouibus vbicumque existant, vt suo
loco dicemus: tùm quia ex decreto Trident. con-
stat formam ab eo præscriptam, & seruandam in
matrimoniis, in eo intrinsecè, & essencialiter sitam
esse, vt adsit Parochus, vel alius Sacerdos de licen-
tia Parochi, siue Ordinarij, & duo præterea testes;
igitur reliqua omnia, tempus, & locus, & alia acci-
dentalia sunt. Ex quibus hanc illationem tenent
Salzed. *d. cap.* 76. *vers. vndecimo*, Posseuin. *d. cap.* 10.
num. 17. vbi extendit etiam extra Episcopatum, Spin.
dict. glos. 15. *num.* 42 Sanch. *lib.* 3. *disput.* 19. *num.* 8. *&*
24 Coninch *disput.* 27. *num.* 22. Basil. Pont. *de impedi-
ment. matrim. cap.* 16. §. 6. *vers. addendum*, Regiuald.
lib. 31. *num.* 177. Bonacina *dict. quæst.* 2. *puncto* 8. *num.*
14. Gutier. *cap.* 61. *num* 5. Hurtado *de Matrim. disp.* 5.
diffic. 6. *num.* 22. Ioan. Sanc. *in select. disp.* 44. *num.* 8.
Amplia vt † non solùm proprius Parochus, sed 96
etiam Sacerdos de illius licentia validè assistat ma-
trimonio extra Parochum. Ita Salzed. *d. cap.* 76. *vers.
præmittendum*, Sanchez *dict. lib.* 3. *disp.* 34. *n.* 3. Contra
Segoram *p.* 2. *cap.* 15. *num.* 49. Francisc. Molin. *d.
differ.* 15. *n.* 136. *cum seqq.* & Basil. Pont. *de matrimon.
lib.* 5. *cap.* 16. *num.* 4. scribentes id non esse Matrimo-
nium. Non obstat id, quo potissimum inductus vi-
detur Nauar. *cons.* 52. *de sponsal. in* 1. *edit. & cons.* 14. *n.*
2. *sub tit. de cland. despons. in* 2. *edit.* scilicet Parochum,
vel Episcopum extra suam diœcesim esse personam
priuatam, & non pollere ea auctoritate publica,
quam in celebrandis coniugiis exigere videtur Con-
cilium. Respondetur enim, quòd Concil. eo persona-
rum genere, quarum est in matrimonio præsentia
necessaria, non requirit alicuius publici officij aucto-
ritatem, aliàs neque simplex Sacerdos de licentia
Parochi, aut testes ex priuatorum numero essent
idoneæ personæ, quod stultum est; sed tantum exigit,
vt huiusmodi sint personæ, quæ plenam Ecclesiæ
fidem faciant; abstulit enim matrimonia præsumpta.
† Cùm igitur huiusmodi assistentia non pertineat ad 97
iurisdictionem contentiosam, nec alienus Parochus
iure offendi possit, si absque illius licentia; vel Ordi-
narij in eius Parochia, alter Parochus celebret ma-
trimonium suorum Parochianorum, credo eum non
peccare cessante scandalo, nec puniendum esse, vt re-
soluit Sanchez *vbi suprà n.* 18.

Octauò infertur Parochi vnius præsentiam suffi- 98
cere, quando contrahentes sunt diuersarum Paro-
chiarum, quia Trid. declarauit matrimonium con-
trahendum esse coram Parocho, & non magis ex-
pressit, Parochum viri, quam fœminæ. Ita Salzed.
vbi suprà dub. 14. Caualc. *decis.* 12 *num.* 21. *par.* 2. Spin.
dict. glos. 15. *num* 41. Ceuall. *d. quæst.* 604. *n.* 6. Henriq.
lib. 11. *cap.* 3. §. 2. Franc. Leo *in thesauro fori Ecclesiast.
part.* 2. *cap.* 9. *num.* 39. *in fine* Armend. *vbi suprà, num.* 7.
13. 14. *&* 28. Zerola *in praxi Episcop. p.* 1. *verb. Paro-
chus*, §. 1. Sanch. *lib.* 3. *disputat.* 19. *à num.* 1. Rebell. *par.*
2. *lib.* 2. *quæst.* 8. Bonacina *dict. quæst.* 2. *puncto* 8. *num.* 7.
Paul. Comitol. *respons. moral. lib.* 1. *quæst.* 131. *num.* 2.
Coninch *disp.* 27. *n.* 10. Fagundez *in quinque Ecclesiæ
præcepta lib.* 1. *c.* 8. *n.* 13. Aloys. Ric. *in praxi fori Eccles.
decis.* 244. in 1. impress. *& resol.* 214. *n.* 1. in 2. impress.
Gutier. *d. c.* 62. *n.* 4.

Nonò infertur validè matrimonio assistere Pa- 99
rochum delegatum, quem Episcopus constituit, &
ad nutum ipsius amoueri potest, & Vicecuratum à
Parocho proprietario institutum. Ita Rebell. *lib.* 2.
quæst. 9. *num.* 6. Posseuin. *d. cap.* 10. *num.* 14. *in fin.* Hu-
iusmodi † Parochi, quoad matrimonium poterunt 100
alicui facultatem assistendi concedere; quia etsi de-
legatus ad vniuersam Parochiæ curam, non possit
alteri omnem curam, etiam ad modicum tem-
pus, dum abest, delegare, poterit tamen aliquas
causas, quia delegatus ad vniuersitatem causarum
etiam potest vnam, vel alteram delegare causam;
glos. *verb. delegatus, in cap. cùm causam, de appellat.* vbi
Anton. *num.* 11. Alexand. de Næuo *num.* 16. hinc igi-
tur optimè Sanch. *d. lib.* 3. *disput.* 31. *num.* 16. resoluit
† institutum à Vicecurato ad vniuersitatem causa- 101
rum, vbi est consuetudo, vt absens talis Vicecuratus
substituat aliquem ad vniuersam Parochiæ curam,
posse delegare licentiam assistendi matrimonio, aut
ministrandi aliud Sacramentum, & *num.* 17. resoluit
huiusmodi Parochum delegatum ad vniuersitatem
causarum, licet possit delegare licentiam assistendi
matrimonio, aut aliud Sacramentum administran-
di,

di, non posse dare illi subdelegato facultatem iterum
102 delegandi,& n.19.asserit, quòd † quando Parochus præsens assumit Vicarium locantem operas, vt illum adiuuet, hic Vicarius non potest delegare; & consuluit Nauar.*conf. 13. num. 4. de clandest. desponsat. in nouis*, Vicarium Parochi contrahendis Matrimoniis assistere posse, etiamsi sit delatus ab eo, qui ad modicum tempus sine licentia Episcopi recessit.

103 *Decimò* infertur validè matrimonio interesse posse Parochum habentem iniustum beneficij titulum; vt accidit, quando commisit aliquod delictum, ratione cuius est ipso iure beneficio priuatus, vel quando intra annum non est ad Sacerdotium promotus, vel quando habet beneficium incompatibile, vel quando acceptauit beneficium in excommunicatione; quia adhuc est Parochus cum titulo colorato;& errore communi vulgi, atq. text. *in l. Barbatius, ff. de officio Prætoris*,& quamuis ipso facto priuatus beneficio sit, nondùm tamen possessione spoliatus est, & quamdiu illa non spoliatur, præsumitur habere iustam retinendi causam, *cap. licet Episcopus, in fine, de prebēd. in 6.* Ita Coninch *disp. 27 dub. 2. num. 26.* Sanchez *lib. 3. disp. 22. num. 62.* Basil. Pont. *de sacrament. matrim. lib. 5. c. 19. per totum*, Bonacina *d. quæst. 2. punct*
104 *8. num. 24.* vbi *num. 30.* resoluit † validum esse Matrimonium contractum coram laico, cui Parochus concessit facultatem assistendi Matrimonio, si communi errore habebatur Sacerdos, pro tali publicè se gerens, quod etiam tenet Sanch. *d. disp. 22. num. 61. vers. valet.*

105 *Vndecimò* infertur Parochum non Sacerdotem (putà cui collata fuit parochia, non tamen est ordinatus Sacerdos) validè assistere Matrimonio: nam assistentia Parochi pro forma huius contractus pendet ex Tridentini dispositione tantum, ex eo autem solum colligitur debere esse Parochum, neque verò est argumentum aliquod efficax, quo probetur debere esse Sacerdotem, quod enim coniungat contrahentes non est functio Sacerdotalis Ordinis, neque se exponet periculo efficiendi nullum Sacramentum; quamuis enim in Concil. Trident. dicatur, *vel alio Sacerdote*,& illa dictio, *alio*, qualitatem Sacerdotij referre quidem videatur, id tamen ob frequentiam accidit; quod vt parochi intra primum annum tenentur ad Sacerdotium promoueri, plerique sint Sacerdotes, atque ita vsui loquendi, non necessitati, aut qualitati id tribuendum est, propter quem vsum nonnunquam à propria significatione receditur, *l. Labeo, ff. de supellect. leg. cap. ex litteris, de sponsal.* Hanc illationem tenet recentiorum schola, vt videre est apud Nauar. *conf. 30. sub tit. sponsalib. in 1. impress. 9. conf. 9 sub tit. de clandest. desponsat. in 2. impress.* Vega *in Sylua lib. 6. casu 119. in fine*, Henriq. *lib. 11. cap. 5. §. 3. & lib. 14. cap. 6. num. 3. in fin.* Ioan. Franc. Leo *in thesauro fori ecclesiast. part. 2. cap. 9. num. 39.* Piasec. *in praxi noua Episcopali, part. 2. cap. 4. num. 22.* Armend *vbi suprà num. 8.* Fr. Emman. *vbi suprà p. 1. cap. 28. num. 9.* Petr. de Ledesm. *in tract. de Matrim. quæst. 45. art. 5. puncto 3. dub. 3. conclus. 3.* Sahagun *ad tit. de sponsalibus num. 88.* Ceuall. *dict. quæst. 604. à num. 56.* Basil. Pont. *d. cap. 2. §. 5. vers. Parochus autem, & in nouissimo tract. de sacramento Matrimonij, lib. 5. cap. 17. num. 1.* Zerola *in praxi Episcop. part. 2. verb. Parochus, vers. 3.* Gutier. *de iuramento confirm. part. 1. cap. 14. num. 13. in fine, & in tract. de Matrimon. cap. 62. ex num. 12. 16.* Sanch. *lib. 3. disput. 20. num. 1.* Layman. *d. lib. 5. tract. 10. part. 2. cap. 4. num. 4.* Hurtado *d. disp. 5. diffic. 7.* latè Cened. *practic. & canon. quæstion. lib. 1. quæst. 30. num. 54. cum sequentib.* Francisc. Molin. *dict. differ. 11. ex num. 128.* Coninch *disp. 27. dub. 2. n. 21.* Reginald. *lib. 31. n. 177.* Bonacina *d. quæst. 2. punct. 8. n. 16.* Nihilominus tamen *Sacram Congreg.* inclinasse in sententiam, vt Parochus non Sacerdos non possit Matrimonio contrahendo interesse referunt addit. *ad d. conf. 9. Nauarri*,& Vgol. *de potestate Episcopi, cap. 15. §. 10. num. 5.* ac Fernandez *in examine Theologiæ moralis part. 3 cap. 8. §. 1. n. 1.*, Sed dum mihi de hac declaratione *S. Congreg.* meliùs non constat, illationem nostram semper sequerer.

Duodecimò infertur Parochum etiam in peccato 106 mortali existentem validè Matrimonio assistere posse, quia Parochus non est essentialis minister sacramenti Matrimonij, nec ipse formam profert, sed tantùm solemnem ad actum auctoritatem lege eius præsentiam requirente: ita Poss. *de officio Curati, c. 5. n. 40.* Bonacina *in tract. de Sacram. disp. 1. q. 3. punct. 2. §. 1. n. 10.* Contra Henriq. *lib. 11. c. 29. n. 24.*

Licentia ad assistendum Matrimonio, cui, & à quo concedi debeat?

SI proprius Parochus matrimonio interesse non 107 possit, alium sui vice,& loco Sacerdotem substituere poterit, ex Concil. Trid. *sess. 24. de reformat. Matrim. cap. 1.* cuius auctoritate Matrimonium celebratum coram Sacerdote à proprio Parocho deputato, & coram testibus valere decisum refert Armendar. *in addit. ad recop. legum Nauarra, lib. 4. tit. 15. lib. 1. de Matrim. in declarat. num. 12*, † quamuis de li- 108 centia etiam celebretur à Regulari, vt probatur ex *Clem. 1. de priuileg.* vbi strictè præcipitur Religiosis ne audeant Sacramentum extremæ Vnctionis, vel Eucharistiæ ministrare, Matrimoniave solemnizare, non habita super his parochialis Presbyteri licentia; contrario sensu satis colligitur, quod habita licentia speciali, id ipsum facere erit sibi licitum, licet autem ibidem dicatur, *Matrimoniave solemnizare*, intelliguntur hæc verba de benedictione nuptiali, vt ibidem tradit gloss.& resoluit Miranda *in man. Prælat. tom. 1. quæst. 48. art. 1.*

Declara *primò* Parochum etiam fictè concedendo 109 facultatem assistendi, non efficere inualidum Matrimonium contractum coram eo Sacerdote, cui huiusmodi facultatem concessit; quia assistentia illa non est actus iurisdictionis, cum valeat etiam inuiti Parochi,& reluctantis, ac contrariam habentis intentionem, vt suprà ostensum est; ita contra Ledesm, tenent Sanch. *lib. 3. disput. 21. num. 64.* Bonacina *de Matrim. quæst. 2 puncto 8. num. 34.*

Secundò declara Parochum excommunicatum, 110 etiam non toleratum, suspensum, vel irregularem posse validè dare alteri assistendi licentiam: quia huiusmodi licentia non est propriè actus iurisdictionis;& sicut Parochus excommunicatus non est priuatus auctoritate assistendi: ita nec potestate dandi prædictam licentiam; ob eandemque rationem constat Parochum posse validè dare huiusmodi licentiam Sacerdoti excommunicato, vel irregulari, aut suspenso ad assistendum matrimonio. Ita Sanchez *lib. 3. disputat. 21. num 6* Henriq. *lib. 11. cap. 3. num. 5. & lib. 13. §. 7.* Gutier. *de matrimon. cap. 62. num. 24.* Basil. Pont. *in nouissimo tract. de sacram. Matrim. lib. 5. cap. 17. num. 14.* Hurtado *d. disp. 5. diffic. 8. num. 26. cum seqq.* Bonacina *dict. quæst. 2. puncto 8. num. 22.* idem Hurtado *d. diffic. 8. num. 27.* vbi ait collationem dictæ licentiæ non esse actum potestatis Parochi, vt Parochus est, sed auctoritatis à Tridentino annexæ officio Parochi, refert & sequitur nouissimè Diana *moral. resol. p. 5. tract. 9. resol. 80.* vbi

vbi ſubdit non ſolùm validè Parochum excommunicatum licentiam hanc præbere, ſed etiam licitè.

Contra Coninch diſputat. 27. num. 21. Auila de cenſur. part. 2. cap. 6. diſp. 3. dub. 1. concl. 5. Petr. de Ledeſma de Matrim. quæſt 45. art. 5. punct. 3. dub. 4. & in ſum. part. 1. de ſacram. Matrim. cap. 6. concl. 4. Layman dict. cap 4 num. 5. verſ. credo, Mar. Alter. de cenſur. tom. 1. lib. 1. diſp. 8. cap 6 verſ. Sed dubitatur. exiſtimantes excommunicatum, aut ſuſpenſum, ſi toleratus non eſt, alteri Sacerdoti licentiam aſſiſtendi nec licitè, nec validè committere.

111 *Tertiò* declara validum eſſe Matrimonium, cui de licentia Parochi aſſiſtit Sacerdos degradatus, quia Sacerdos degradatus eſt adhuc Sacerdos. Ita Sayr. de cenſur. lib. cap. 12. num. 26. Bonacin. d. q. 2. punct. 8. num. 23.

112 *Quartò* declara Parochum, ſiue Ordinarium, huiuſmodi licentiam aſſiſtendi Matrimonio non poſſe concedere laico, non Sacerdoti. Quamuis enim illa coniunctio, de qua ſupra num. 43. non ſit functio Sacerdotalis Ordinis, & etiam non Sacerdos Parochus eſſe poſſit: attamen cum decretum Tridentin. quo tantùm ea forma eſt inducta, dicat, *vel alius Sacerdos de licentia Parochi*, eſt ſtandum eius diſpoſitioni, non tamen neceſſarium eſt, vt ſit Sacerdos approbatus, is cui datur. Ita Petrus de Ledeſm. in ſumma part. 1. de ſacram. Matrim. cap. 6. concl. 4. verſ. ſegneſe lo ſegundo, Sanchez lib. 3. diſput. 20. num. 9. cum ſequent. Conall. commun. opinium contra commun. quæſt. 604. num. 58. Franc. Molin. de rit. nupt. lib. 2. differ. 11. num. 133. Gutier. tractat. de Matrim. cap. 62. num. 21. Sayr. deciſ. 51. nò tit. de ſponſalibus, Baſil. Pont. de impedim. Matrimon. cap 26 §. 6. verſ. ſi autem, Sahagun in cap. quamuis num. 13. de officio deleg. & ad tit. de ſponſ. n. 89. Layman d. tract. 10. p. 2. c 4. num. 4. Hurtad. d. diſp. 5. diffic. 7. in fine num. 25. Nauar. conſ. 6. num. 2. ſub tit. de
113 cland. deſponſ. in nonis, † vbi etiam à principio reſoluit Matrimonium de licentia Parochi tempore peſtis coram Acolyto contractum eſſe nullum, quia verba Concilij videntur adeò clara pro hac parte, quod in nullo caſu videtur ab illius forma recedi poſſe.

114 *Quintò* declara Parochum, vel Ordinarium poſſe concedere facultatem alteri Sacerdoti coniungendi ſponſos in matrimonium, non ſolum in propria parochia, verum etiam extra illam; quia Trident. dicit alium Sacerdotem ſufficere ad aſſiſtendum Matrimonio de licentia parochi, vel Ordinarij, & non loquitur de propria parochia, tum quia huiuſmodi licentia non eſt actus iuriſdictionis contentioſæ, & litigioſæ; ſed gratioſæ, ac voluntariæ, quæ exerceri poteſt vltra locum propriæ iuriſdictionis. Ita ex his fundamentis noſtram illationem amplectuntur Fr. Emman. in ſum. tom. 1. cap. 238. concl 6. Coninch diſp. 27. dub. 2. num. 23. & dub. 5. num. 38. Gutier. cap. 62. n. 10. Homobon. de Bonis de examine Eccleſiaſtico part. 2. tract. 11. cap. 10. q. 23. reſol. 3. Reginald. lib. 31. num. 180. Bonacina dicta q. 2. punct. 8. num. 13.

Contra Nau. conſ. 14. de clandeſt. deſponſ. Baſil. Pont. de Matrim. lib. 5. cap. 16. Seguram, quem refert, & ſequitur Franciſc. Molin. dict. differ. 11. num. 136. cum ſequentibus, exiſtimantes non poſſe Parochum, vel Ordinarium concedere licentiam ſuis Parochianis ad contrahendum matrimonium extra ſuam Parochiam, vel diœceſim reſpectiuè.

115 *Sextò* declara cogi poſſe proprium Parochum nolentem Matrimonio alioquin licito interuenire, vel licentiam alij Sacerdoti interueniendi concedere; quoniam Sacramenta parochianis inuitus miniſtrare cogitur ex debito officij, prout reſoluit Franc. Molin. dict. different. 11. n. 85 cum ſeqq.

An autem Parochi delegati, quos Epiſcopi conſtituunt, & ad nutum ipſius amoueri poſſunt, & Vicecurati à Parochis proprietariis inſtituti, poſſint alteri Sacerdoti licentiam aſſiſtendi matrimonio concedere? Agit latè per concluſiones Sanchez lib. 3. diſp. 31. ad quem ſe remittit Gutier. de Matrim. cap. 66. num. 18. vide Baſil. in nouiſſimo tract. de Sacramento Matrimonij lib. 5. cap 18. n. 2. Hurtado d. diſp. 5. diffic. 10. n. 34. & aliqua dixi ſupra à n. 100. & quod Vicarius perpetuus, vel amouibilis Curati poſſit huiuſmodi facultatem concedere reſoluunt Rebell. par. 2. lib. 2. q. 8. n. 8. & in addit. lib. 4. n. 67. Poſſeuin. d. c. 10. n. 14. in fin. Quando Epiſcopus eſt immediatus Parochus, vt in Regno Granatenſi, poteſt tunc Parochus non proprietarius Matrimonio aſſiſtere, & aliis licentiam concedere, quia licet delegatus ſit, cum ſit delegatus ad vniuerſitatem cauſarum, poteſt delegare Epiſcopalem aliquam cauſam, ſubdelegare autem minimè; & de Curis, qui ſubdunt alicui parocho proprietario, an poſſunt dare licentiam alio Sacerdoti vt aſſiſtat Matrimonio contrahendo? latè agit nouiſſimè Zambran. Hiſpal. in ſuis aureis deciſ. c. 7. de Matrim. dub. 1. per tot.

Septimò declara ex facultate Concil. Trident. ſibi 116
conceſſa poſſe Ordinarium licentiam concedere alicui Sacerdoti Matrimonio aſſiſtendi Parochi loco ſibi ſubiecto, ex cap. 1. ſeſſ. 24. de reform. Matrimon. Vnde Rota deciſ. 176. num. 8. p. 1. recentiorum, cenſuit validum matrimonium contractum coram alieno Sacerdote de licentia Epiſcopi.

Poteſt etiam Vicarius generalis Epiſcopi ex pro- 117
prio officio, & abſque ſpeciali commiſſione intereſſe Matrimonii, & alij Sacerdoti aſſiſtendi licentiam concedere, Salzed. ad Bern. in pract. cap 76. verſ. decimoquarto, Petr. de Ledeſm. in ſumma par. prima de ſacram. Matrim. cap. 4. concl. 4. dub. 17. Henriq. lib. 11. cap. 5. num. 4. Sanchez lib. 3. diſput. 29. num. 18. Armendar. dicto loco num. 31. Baſil. Pont. dict. cap. 26. §. 6. verſic. idem etiam, Azor. inſtitut. moral. part. 1. lib. 3. cap. 45. quæſ. 2. Sbroz. de officio Vicarij lib. 2. quæſt. 44. num. 8. in fine, Gutier. canon. lib. 1. cap. 19. num. 23. cum ſequentibus, & in tract. de Matrim cap. 66 ex num. 12. & cap 69. ex num. 9. Narbona de appellat. à Vicario ad Epiſcopum, p. 1. num. 201. Hurtado d. diſp. 5. diffic. 9.
num. 32. † Ordinarij enim appellatione venit Epiſco- 118
pi Vicarius, gloſſ. verb. generaliter in cap. Romana, de appellat. in 6. Couar. practicar. cap. 4. num. 7. & lib. 3. variar. cap. 20. num. 4. Sbroz. de Vicario Epiſcopi, lib. 2. quæſt 43. & quæſt. 51. num. 1. Flam. de reſign. lib. 3. q. 15. num. 29. cum ſeqq. Fr. Molin. d. differ. 11. n. 64. Bonac. d. q. 1. punct. 8. num. 10.

Quæri non abs re poteſt, an ſuſpenſa iuriſdictio- 119
ne Epiſcopi per excommunicationem, aut ſuſpenſionem, poſſit eius Vicarius validè intereſſe Matrimonio, aliiſque committere? Dicendum eſt vtrumque poſſe, quia neutrum eſt actus iuriſdictionis. Si tamen Epiſcopus ſuſpenſus, aut excommunicatus non toleratus inſtrueret Vicarium, aut Parochus ſic excommunicatus Vicecuratum, il'que aſſiſteret Matrimonio, vel alteri committeret, nihil valeret, quia illa inſtitutio eſt manifeſtus actus iuriſdictionis, & proinde facta à ſic excommunicato nihil valet; quare ille aſſiſtens Matrimonio non eſſet verus Vicarius, aut Vicecuratus, Mar. Alter. de cenſuris tom. 1. lib. 1. diſp. 8. cap. 6. verſ. ex dictis, Sanchez lib. 3. diſp. 40. num. 10.

Sed dubitari poteſt, an Vicarius Epiſcopi qui Sa- 120
cerdos non eſt, poſſit præſentiam Matrimonio contrahen

trahendo prestare ? Matrimonio interesse non posse, sed Sacerdotum delegare debere tenent Nauat. *cons.* 1.*sub tit. de Officio Ordini in antiqu.* & *consil* 10.*sub tit. de desponsat.impud.in nouis*, Salzedo *dict. cap.76.vers. decimoquarto*, Sayr.*decis.*1.*sub tit.de offic.Ordin.*Ceuall. *quæst.*604.*num.*59.Cened.*practic.lib.*1.*q.* 30.*num.*46. ex eo tantum fundamento, quod non sufficit in contrahendo Matrimonio præsentia parochi, qui non sit Sacerdos, sed hoc non est certum, vt suprà ostendi hac *alleg.num.*43. & ideo dum mihi non constiterit de contraria decisione, de qua ipsi testantur, libenter amplector tam Parochum, quam Vicarium non Sacerdotum validè Matrimonio assistere, quod nouissimè post primam huius tract. impressionem inueni tenere Basil.Pont.*de sacram.Matr.lib.*5. *c.*11. *num.*11.*in fine.*

112 Idem dicendum esse de habentibus iurisdictionem quasi Episcopalem, in materia de qua agimus, affirmant Petr. de Ledesm.*d. dub.* 17.*vers. digo lo* 2. Henriq. *lib.* 11.*c.* 3.*num.* 4. Sanchez *lib.* 3.*disp.* 28. *num.*6.Coninch *disp.*27.*num.*17.Gutier. *de Matrim. cap.*66.*num.*7.Bonacin.*dict.quæst.*2 *puncto* 8. *num.*10. Vgolin.*de potestate Episcopi cap.*15. §. 19. *num.* 3.*in fine*, Basil. Pont. *in tractat. de sacrament. Matrimon. lib.*5. *cap.* 10. *num.* 3. Hurtado *d. disput.* 5. *diffic.*9. *num.* 30.

122 Idem etiam dicendum de Abbate Eccesiæ nulli Episcopo subiectæ, firmant Petr.de Ledesm.*de Matrim.quæst.*45. *art.* 5. *puncto* 3. *paulo ante dubium* 4. *concl.*3 Henriq.*libr.*13.*cap.*3.*num.*4. Gutier.*d. c.* 66. *num.*6.Basil.Pont.*d.*§.6.*vers. idem, quod,* & *d.lib.*5. *cap.*10.*num.*4.vbi *num.*13.asserit, non permitti hanc facultatem Commendatario, licèt eius Abbatia iura Episcopalia habeat. Gasp. Hurtado *dict. difficul.* 9. *num.* 30.

123 Idem quoque de Capitulo Sede vacante esse resoluendum tenent Coninch *d.disp.*27. *num.*17. Gutier.*dict.cap.*66.*n.*5.Hurtad.*d.diffic.* 9. *num.* 30. *vers. quarò.*

124 Et de Legato respectu Prouinciæ suæ legationis idem asserunt Sanchez *dict.disp.*28.*num.*8.Coninch *dict.disp.*27.*num.*16.*vers.*7.Gutier.*canon.lib* 1. *cap.*11. *num* 6 & *dict.cap.*66.*n.*10.Hurtado *d.diffic.*9. *num.*9. *vers.quinto*, Basil.Pont.*d.*§.6.*vers.idẽ quod,* & *d.lib.* 5. *cap.*10.*num.*7.

Et de Cardinalibus in Ecclesiis suorum titulorum asserunt Azor.*institut.moral.part.*2.*lib.* 4. *cap.*3. *quæst.*2.Basil.Pont.*in nouissimo tract.de sacramẽto Matrimonij lib.*5.*c.*10.*num.*6.Hurtado *d.diffic.*9.*num.*31. *vers.tandẽ.*Sanch.*lib.* 3.*disp.*28.*num.*3. Scip.de Rub. *in aphorism. Episcop.verbo* Cardinalis *n.* 2. Antonin. Diana *moral.resol.p.*5.*tract.*2.*resol.*35.

125 Archiepiscopus tamen non potest coniungere in Matrimonium subditos suorũ Suffraganeorum, vel dare licentiam illos coniungendi: nam ipse non est Ordinarius in territoriis Suffraganeorum, est tamen iudex in causa appellationis, quãdo per appellationem deuoluitur ad ipsum, *c.pastoralis, de officio Ordin.*Vnde in casu, quo nolet Episcopus per appellationem ad ipsum deuoluta causa potest licentiam cõcedere, de quo vide Sanchez *lib.*3.*disp.*28.Petr.de Ledesm.*in sum.par.*1 *de sacram.Matrim. c.* 4.*concl.*4. *dub.*17.*vers.digo lo* 3.Spin.*dict.glos.*15.*num.*28.& 29. Molin.*d.differ.*11.*num.*86.Bonacina *d.quæst.* 2.*puncto* 8.*num.*15.Basil.Pont.*d.*§ 6.*vers. Archipresbyter*, Gutier.*d.cap.*66 *num.*3.Hurtad.*d. diffic.*9. *num.* 31. *vers. conueniunt*; dum verò actu visitat in diœcesibus suorum Suffraganeorum, potest huiusmodi licentiam concedere, prout resoluunt Henriq.*lib.*10.*cap.* 3.*n.*3. Suarez *tom.*4.*disp.*25.*sect.*1 *n.*14.Coninch *d.disp.*27. *num.*17.Sanch.*lib* 3.*disput.*27.*num.*6.Gutier. *d.c.*66. *n.*7.Basil.Pont..*de sacram. Matrimon.lib.* 5.*c.* 10.*n.* 6.

Licentia prædicta qualis?

Licentia, quæ per Sacerdotem ad celebranda matrimonia est obtinenda à proprio Parocho, vel eius Vicario permanenti, aut amouibili, aut ab Episcopo, vel eius Vicario generali, aliisque Prælatis quasi Episcopalem iurisdictionem habentibus, de quibus suprà, expressa debet esse: nam citata non sufficeret, qualis est illa, quæ oritur ex tolerantia, vel ex ratihabitione. Ita tenent Menoch. *de arbitra. casu* 453.*num.* 13.& 14. & *cons.*398.*num.* 15. *lib.*4. Salzed.*ad Bernard.c.*76 *vers.duodecimo*, Petr.de Ledesma *in sum. part.* 1. *de sacram. Matrimonij cap.* 6. *concl.*4.*dub.*14.Henriq.*lib.*11.*c.* 3.§. 5.*litt. V.*Ceuall. *communium contra commun.quæst.*604.*num.*114.Petr. Cened.*pract.*& *Canon.quæstion.lib.*1.*quæst.* 30. *n.* 79. *in fine*, Gonzal.*ad reg.*8.*Cancel.glos.*47. *num.* 52. Armendariz *in addit.ad recopil.legum Nauarræ ad lib.*4. *tit.*15. *l.* 1. *de Matrim. in declar. num.* 31. Coninch *tom.disput.*30.*dub.*2.*n.*31.Reginald.*lib.*31.*num.* 181. Sanch.*lib.*3.*disput.*35. *n.* 15.Francisc. Molin. *de ritu nupt.lib.*2.*differ.*11.*n.*98.Basil. Pont. *de impediment. Matrimon.cap.*26.§.6.*vers.licentia*, Bonacina *de magno Matrimonij sacramento quæst.*2. *puncto* 8.*num.*11. Molfes.*tract.*4.*c.*8.*num.*63.Filliuc. *tract.* 10. *de. Matrim.cap.*6.*q.* 7.*n.* 319. me citato *in hoc loco*, Homob. *de examine Eccles.tract.*11.*c.*10.*q.*22.*resol.*3.Hurtado *d.disp.*5.*diffic.*11. *num.* 38. & 39. nouissimè Marcel. Vulpe *in d.praxi cap.*15 *num.*11. † Sufficiet tamen 127
si communiter generalis administrandi Sacramenta licentia concedatur, prout decisum fuisse ex aliis referunt Armendariz *d.loco*, Bonacin.*dict. num.*11. Rebello *de obligat.iustit.post lib.*4.*in declar.sect.*3. Vel si Parochis concedat licentiam, vt possit intra suam Parochiam omnia ad curam animarum spectantia exercere, Nauarr.*cons.*27.*sub tit.de sponsalib.in antiq.* quod deest in nouis, quem refert Salzed.*d.c.*76.*vers. duodecimo, in fine*, Sayr.*in floribus decis.sub tit.de spõs. decis.*31.Tamburin.*de Iure Abbatũ tom.*2.*disp.*8.*q.*2. Sanch.*lib.*3.*disp.*35.*n.*7.

Quid autem si concedatur facultas administrandi omnia Sacramenta? Hanc sufficere ad celebranda Matrimonia resoluit Sãch.*dicta disp.*35.*n.*8. vbi intellegit quando Parochus absens relinquit substitutum, non ita si præsens concedat alicui licentiam administrandi omnia Sacramenta, & ita censuisse *Sacram Congreg.Concilij* attestantur Rebello *de oblig. Iustit.lib.*4.*in declarat.sect.*3.Armendar.*d.l.*1.*de Matrim.n.*31.& per S. Rotam fuisse decisum colligitur ex *decis.*750.*n.*6 *part.* 1. *diuers.* & fuit dictum *in Vicentina Matrim.*11. *Martij.*1624 coram *R.P.D. Dunoz.*Contra Coninch *d.disp* 27.*dub.*3. Filliuc.*tom.*1 *tract.*10.*par.*1.*cap.*6.*num.*218.Tamburin.*dict.quæst.*2. *num.*1.*prope fin.*Hurtado *d.disp.*5.*diffic.*11.*n.*37.*in fine.*

Verbalis sufficit huiusmodi licentia, non au- 128
tem in scriptis requiritur; quia sic etiam non exigit Trident. tum quia scriptura non est de essentia gratiæ, & priuilegij, quæ regulariter non requiritur nisi tantum ad faciliorem probationem, non ad actus substantiam. *l.contrahitur ff.de pignoribus.* tum quia omnis actus verbo confici potest, nisi lex expressè scripturam requirat, iuxta glos.ab omnibus receptam *verb.in scriptis in cap.*1.*de censibus lib.*6. Quibus fundamentis hanc sententiam tenet Nauar. *cons.* 41. *n.*1.*sub tit.de spons.in antiq.*aliàs 12.*de clandest. desp. in nouis.*Henriq.*dict.*§.5.*in comm.lit.Z*, Fr.Emman. *in sum.part.*1.*cap.*219.*num.*13.Vgol.*de irreg. cap.* 6.

§.7.num.3.Sanch.*lib.3.disp.35.num.*10.Regin.*lib.31.*
*num.*180 Franc.Molin.*dict.differ.*11.*num.*100.Cened.
*dict.quaest.*30.*num* 80.Salzed.*vbi proximè*, Hurtad.*d.*
*diffic.*11 *num.*36.*in fine.*Sayr.*sub dict. tit. de sponsalib.*
*decis.*48.Bonacina *dict.quaest.*2.*puncto* 8.*num.* 11.*vers.*
*addit.*Contra Rebell.*lib.*2.*q.*3.

129 Actum præcedere debet;nam quæ de substantia
sunt,in ipso actu adhiberi debent.*cap.cnditis*,iuncto
*cap.quia propter,de elect.*glos. & omnes *in l.vniuersa*
*C.de precibus Imperat.offer.*Imol.Paul.de Castro,Ro-
man.Alexandr.Aret.& Ias.*in l.si quis mihi bona* §.*ius-*
*sum ff.de acquir.hered.*Panorm Auton.& Imola *in c.*
cum nos,de his quæ fiunt à Prelatis;tũ quia vbi licen-
tia requiritur, semper præcedere debet,ea resoluris
per Cassan.*in consuet.Burgund. rub.* 13.§.9.*verb.fane*
licence,vers.sed quaro,Gonzal.*ad reg.*8.*Cancel.glos.*47.
num. 46. Quibus fundamentis hanc tenent resolu-
tionem Salzed.*in dict.cap.*76.*vers.dec moteria*, Co-
ninch *tom.*2.*quaest.*27.*num.*31.Sanch. *dict. disp.*35.*n.*
18.Francisc.Molin.*dict.differ.*11.*num.*99.Cened.*dict.*
130 *quaest.*10.*num.* 78. Vnde fit † nullum esse Matrimo-
nium, cui Sacerdos aliquis Parochi nomine præ-
sens fuit,nulla ab eo petita licentia, si post factum
ratificaret;nam etsi regulariter ratihabitio retrotra-
hatur, & mandato comparetur, *reg.ratihabitionem,*
cum vulgaribus,*de reg.iuris in* 6.tamen vbi lex, vel
statutum præsentiam requirit corpoream,ratihabi-
tio sequens non sufficit ad actum validandũ quem-
admodum ex Angel. Felin. & Cota scribit Tiraq.
*de legib.connub.glos.*6.*num.* 32. Suar.de Paz *in pract.*
*tom.*1.*part.*1.*temp.* 2.*num.*27. & 28. Hinc S.*Congreg.*
Concilij sub die 7.*Septem.* 1620.censuit *Matrimonium*
contractum coram Sacerdote extraneo, qui re vera non
habuit à proprio Parocho licentiam veram,esse nullum.
Et *sub die* 5. *Decembris* 1626.& 15.*April.*1628.cẽsuit
etiam Matrimonium contractum coram Sacerdote ex-
traneo,qui habet licentiam a proprio Parocho vnius ex
cõtrahentibus, & ignorat se illam habere,prout ignorat
vnus ex contrahentibus,esse inualidum.

131 Reuocata non debet esse huiusmodi facultas,quæ
tunc talis censeretur quando iis, quibus concessa
fuit,per certum nuntium,aut litteras significata sit,
& ante hanc intimationem acta tenent, etiamsi Sa-
cerdos ille aliunde sciret reuocationem suæ faculta-
tis.Ita Sanch.*lib.*3.*disp.*36.*n.*9.Coninch *dict.disp* 27.
*num.*32.*vers.sextò*, Galet. *in margarita casuum con-*
scientiæ,verb.Matrimonium, *pag.*164. *col.* 2.Hinc te-
132 netem † datam licentiam a proprio Parocho alicui
Sacerdoti, si interim Parochus moriatur,illam non
expirare;quia licèt mandatum morte mandantis re-
gulariter expiret,*l.mandatum C.mandati,cap.gratum,*
*cap.relatum.de officio deleg.*gratia tamen facta alicui,
minimè,*cap.si cui,de præbend. in* 6.*cap.si super gratia,*
*de officio deleg.eodem lib.*tum quia glos.*in Clem.dudũ.*
§.*si etiamus,de sepult.*docet expressim licentiam con-
cessam aliquibus Fratribus non expirare morte con-
cedentis;tum etiam,quia facultas ab Episcopo con-
cessa Ordines accipiendi à quocumque Episcopo
Catholico,non expirat morte Episcopi concedentis;
Cardin.*in Clem.fin.q.*6.*de elect.*& multis aliis casibus
quos poteris videre per citatos a Franc. Molin. *dict.*
diff 11.*num.* 111.vbi hanc sententiam in propriis no-
stris terminis tuetur; sed contrarium censuit Rota
in dict.Vicentina Matrimonij 1.*Martij* 1614.coram
bonæ mem. Dunozetto, quam post aliquas huius tra-
ctatus impressiones inueni.

133 Metu, vel dolo obtenta licentia sufficit, nisi per
dolum,& mendacia versantia circa substantiam,vel
causam finalem,extorqueatur: quia dispositio facta
per dolum versantem circa causam finalem est in-
ualida;tum quia nihil est magis contrarium consen-
sui, quàm error, *l.si per errorem ff.de iurisd.omnium*
*iud.*Ita tenent Sanch.*lib.*3.*disp.*39.è *n.*13.& *disp.*12.
*num.*7.Coninch *disp.*27.*n.*37.Gutier.*c.*69.*n.*14.& 16.
Reginald.*lib.*31. *num.* 182. Bonacina *d.q.*2.*punct.*8.
*num.*17.Hurtado *d.diffic.*11.*num.*39.*in fine.*

Licentia validè datur contra prohibitionem Epi- 134
scopi,ad effectum vt Matrimonium contractum co-
ram Sacerdote,cui concessa fuit,validum sit. Matri-
monia enim tatum contra interdictum Ecclesiæ
valent,licet cum peccato fiant.Ita Basil.Pont.*de im-*
*pedimentis Matrim.c.*26.§.6 *vers.valet*, vbi dicit ita
esse ab *Illustriss.Cardin.*decisum,& iterum *in nouissi-*
*mo tract.de Sacram.Matrimonij lib.*5.*cap.* 29.*num.*3.

Sacerdos non debet credere dicentibus se habere 135
licentiam à Parocho, vt possint coram ipso contra-
here, nisi certa signa afferant,vel sint personæ spe-
ctatæ fidei, de cuius veritate dubitari nullo modo
posset;nam in iis,quæ pertinent ad externam Eccle-
siæ gubernationem,non creditur testantibus in pro-
pria causa,præsertim si hoc vrgente possit in præiu-
dicium alterius;ita Sanchez *lib.*3.*disp.*37.*num.*2.Co-
ninch *disp.*27.*num.*39.Reginald.*d.lib.*31.*n.*181.Basil.
Pontij *dict.*§ 6.*vers.concessa*,Bonacina *d.q.*2.*punct.*8.
*n.*38.Tamburin.*d.tom.*2.*disp.*8.*q.*2.*in fine.*

Et asserenti licentiam proprij Parochi in contra- 136
hendo Matrimonio requisitam non interuenisse,
quando contra eam opponitur à tertio, incumbit
onus probandi, ex Mascard.*de probat.concl.*982.Vbi
enim matrimonium est contractum, debet probari
quòd non interuenerit proprius Parochus, nec li-
centia,Sanch.*de matrim.lib.* 3.*disp.*37.*n.*5.Rota apud
Postium post *tract.manderi de manuten.decis.*241.*n.*
10.& attestatio Parochi de licentia,suffragatur etiã
post contractum Matrimonium,Caputaq.*decis.*106.
*p.*2.Rota apud Postium *d.loco,n.*11.

§

Testes ad Matrimonium adhibendi quales?

VLtrà proprij Parochi assistentiam, vel alterius 137
Sacerdotis de eius licentia,de quibus supra, vt
matrimonium validè contrahatur, necessaria est
duorum, vel trium testium præsentia, vt probat
Conc.Trident.*sess.* 24.*de ref.Mat.cap.*1.ibi,& *duobus,*
vel tribus, &c. quæ simultanea debet esse,nec suffi-
cit successiua, quia Trident.copulatiuè exigit præ-
sentiam Parochi, & testium, per dict. &, quæ co-
pulat, vt cum multis quos citaui ego ipse teneo *in*
*tuis remiss.de dictionibus, & claus dict.*94. Quare ita
resoluunt Specul.coniug.*in appendice dub.*6.*concl.*4.
*pag.*14 Sanch.*de Matrim.lib* 3.*disp* 41.*n.*3.Bonacin.
*eod.tract.q.*2.*punct.*8.*n.*41. Petr. de Ledesma *in sum.*
p 1.*de sacram.Matrim.c.*4.*concl.*5. Posseuin. *de officio*
*Curati c.*10.*n.*22.Rebell.*de oblig.iust p.*2. *l.*2.*q.*8.*sect.*
8.à *n.*8.Coninch.*de Sacram.tom.* 2.*disp.* 27.*n.*41.*concl.*
1.Filliuc.*d.tract.*10 à *n.*219.

Quod verò attinet ad testium qualitatem, cum 138
lex illa odiosa sit, restringens scilicet naturalem ad
contrahendum libertatem, non sunt ad seueram
rationis normam testes exigendi, sed satis erunt,
quicumque rationis compotes.quamuis impuberes,
consanguinei,domestici,fœminæ,aut infames,quia
possunt esse præsentes moraliter:tum quia Trident.
nullos testes excipit. Sic Spin *in speculo testam.glos.*
15.*princ.num.*46.Petr.de Ledesma *in tract.de matrim.*
*quaest.*45.*art.* 5. *punct.* 3.*post* 4. *dub.vers conclusio sit,*
Henriq.*lib.*11 *cap.*1.§ 9. Fr. Emman.*in summ.tom.* 1
*cap.*219.*num.*18.*in* 2.*edit.*plures refert, & sequitur
Sanch.*dict.disp* 41.*n.*4.*cum seqq.*Quibus adde Zerol.
*in praxi Episc p.part.*1.*verb.Matrimonium.*§. 14.Ce-
nall.

uall.commun contra commun.quæst. 604. n. 84 Galet. in margarita casuum conscientia, verb. Matrimonium. part. 164. Basil. Pont. de impedimentis Matrim. cap. 16. §. 6. in fine, Bonacina dict. quæst. 2. puncto 8. num. 43. Fernandez in examin. Theolog. moral. part. 3. cap. 18. §. 1. nu. 14. Paul. Layman in Theolog. morali tract. 10. part. 2. cap. 4. num. 6. vers. secundo. Burat. decis. 713. n. 7. vbi Ferent. in annot. num. 11. Quamuis testes legitimos, idoneos, & omni exceptione maiores requirit dicat Francisc. Molin. de ritu nupt. lib. 1. comparat. 8. num. 64. cum seqq.

139 Nec etiam necessarium est, vt huiusmodi testes sint rogati, cum nullo iure ista solemnitas in Matrimonio requiratur, Gregor. Lop. lib. 1. verb. sin testiges tit. 3. part. 4. Henriq. dict. §. 9. Sanch. dict. lib. 3. disp. 41. num. 7. vbi plures refert, quibus addo Cald. Pereira de empt. cap. 6. num. 22. Gutier. de Matrim. cap. 55. in fine, Posseuin. dict. c. 10. num. 12. versic. quæres, Bonacina dict. quæst. 2. punct. 8. num. 44. Vgolin. de potestate Episcop. cap. 15. §. 10. Et sufficit si vi detenti intersint, dummodo intelligant consensu contrahentium, & aduertant, quod agitur, Ceuall. dict. quæst. 604. num. 81. Sanchez dict. disputat. 39. num. 9. Coninch dict. quæst. 17. num. 44 Gutier. de Matrimon. cap. 69. nu. 13. Ccned. pract. & canon. quæst. lib. 1. quæst. 30. n. 108. ad finem. Hurtado dict. diffic. 15. num. 50. Bonacina dict. punct. 8. n. 45. nec refert si dolo ad aliud vocati sint, vt resoluit Sanchez dict. disput. 39. nu. 10. & Hurtado dict. disp. 5. diffic. 15. num. 50. vbi idem dicit si assistant matrimonio à casu.

De Matrimoniis absque Parocho, & testibus irritis.

140 EX supradictis omnibus *primò* infertur contrahentem Matrimonium sine parocho, & testibus peccare mortaliter, quia inualide contrahit, & facit irritum Sacramentum, contra prohibitionem Ecclesiæ in re graui. Ita P. Sanchez de Matrim. lib. 3. disp. 5. Gutier. eodem tract. c. 56. num. 4. Coninch tom. 2. disp. 30. dub. 2. num. 18. Bonacina de magno Matrimonij Sacram. quæst. 2. punct. 6. num. 3.

141 *Secundò* infertur defectum præsentiæ Parochi, aut testium non esse impedimentum dirimens sponsalia, sicut est impedimentum dirimens Matrimonium, quia Concil. Trident. irritat tantummodo Matrimonium clandestinum, non verò sponsalia. Ita Nauar. in man. cap. 25. num. 134. Salzed. ad Bernard. cap. 76. vers. nonò illud, Perez lib. 1. vers. secundò circa prædicta dubitatur, tit. 1. lib. 5. Ordin. Vega in sum. p. 2. cap. 34. casu 10. vers. notaqui si solemne, Spino in speculo testamen. glos. 15. princip. num. 84. Segura in director. iudicum Eccles. part. 2. cap. 15. num. 1. & 4. Petr. de Ledesm. de matrim. quæst. 45. art. 5. vers. secundum punctum, dub. 4. Emman. Sa in Aphorismis, verb. Sponsalia n. 5 Valentia tom. 4. disputat. 10 puncto 5. causa 5. Gutier. canon. lib. 1. c. 18. num. 10. & in tractat. de Matrim. cap. 4. Hurtado de Matrimonio disp. 1. diffic. 16. Ceuall. communium contra commun. q. 604. numer. 114. Henriq. in summ. lib. 11. cap. 5. num. 8. Rota Romana apud Farinac. decis. 275. nu. 21. Armendariz in addit. ad recopilat. legum Nauarræ ad lib. 4. tit. 14. lib. 1. in declarat. num 44. & 45. Sanch. lib. 1. disputat. 12. Cardin. Tusch. practicar. conclus. tom. 7. conclus. 406. Ccned. pract. & canon. quæst. lib. 1. quæst. 21. num. 9. & quæst. 30. n. 10. cum sequentibus, Francisc. Molin. de ritu nupt. lib. 2. disser. 11. num. 159. Bonacina in tractat. de magno Matrim. Sacramento, quæst. 2. punct. 7. num 11. Vnde

142 † contrahentes sponsalia clandestinè non peccare resoluunt Sanchez lib. 1. disp. 13. n. 2. Coninch tom. 2. disputat. 21. dub. 2. num. 20. Gutier. d. cap. 4. n. 3 Contra Syluest. verb. Matrimonium 6. q. 7. & Chamerota de Matrim. cap. 2. dub. 9.

Tertiò infertur Matrimonium contractum absque præsentia Parochi, seu alterius Sacerdotis de ipsius Parochi, seu Ordinarij licentia, & duobus, vel tribus testibus in vim sponsaliorum non resolui, ita vt contrahentes iudicialiter cogi possint ad denuò contrahendum, seruata forma Concil. Tridentini Ita Nauar. consil. 1. num. 3. sub tit. de sponsalib. in 1. edit. & consil. 3. nu. 5. sub tit. de clandest. desponsat. in 2. edit. Azeued. lib. 1. num. 23. 33. & 36. tit. 1. lib. 5. nouæ recopil. Petr. de Ledesma de Matrim. quæst. 45. art. 5. puncto 2. post dubium 4. conclus. 1. & in summa part. 1. de Sacrament. Matrim. cap. 7. conclus. 6. dub. 2. Spino in speculo testam. gloss. 15. principali, num. 78. Armendar. vbi supra num. 26. Salzed. ad Bernard. in pract. cap. 76. additione 2. vers. vnde pariter. Emman. Sà in Aphor. verb. Matrim. num. 42. Fr. Emmao. in summ. part. 2. cap. 220. num. 1. Galeius in margarita casuum conscientia verb. Matrimonium pag. 163. col. 1. Ceuall. communium contra comm. quæst. 604. nu. 79. Triuis. decis. 19. Aloys. Ricc. in praxi fori Ecclesiast. decis. 250. in 1. impress. & resol. 219. per totam 2. impress. Sanchez lib. 1. disput. 2. Gutier. de iuram. confirmatio part. 1. cap. 51. à num. 28. & in tract. de Matrim. cap 11. Bonacina in tract. de Matr. quæst. 2. punct. 8. n. 48. Sayr. decis. 1. sub tit. de sponsalibus. Hurtad. de matrim. disput. 5. diffic. 2. num. 6. 143

Mouentur præfati Doctores, quia nulla obligatio, nec ciuilis, nec naturalis oritur ex consensu præstito in Matrimonio clandestino, ex resolutis per Francisc. Mol, de ritu nupt. lib. 1. comparat, 19. nu. 128. 144
cum † actus à principio nullus nullum producit 145
effectum, l. 4. §. condemnatum, ff. de re iudicat. cap. ad præsentiam, de appellat. cum citatis à Card. Tusc. tom. 1. lit. A, concl. 139. & in libello de principiis vtriusque iuris lit. A. n. 51. tum quia actus gestus contra legem prohibentem substantiam actus, est nullus, & nullam producit obligationem, l. non dubium, C. de legibus, l. hac consultissima §. ex imperfecto, C. de testam. & hæc opinio his nixa fundamentis verior est in puncto Iuris, quam libenter amplectimur.

Quamuis contrariam opinionem; imò Matrimonium clandestinum habere vim sponsaliorum, & obligare ad iterum publicè contrahendum, teneant Barthol. de Ledesm. de Matr. dub. 8. Ortia. in summa, cap. 16. de Matrim. in fine, Veracruz in appendice ad speculum, dub. 9. vers. 2 propositio, fol. 42. Ioan. Petr. Bimius consil. 62. n. 34. lib. 1. Thesaurus fori Ecclesiast. part. 2. cap. 9. num. 37. Vega in summa lib. 4. casu 264. & lib. 6. casu 110. Henriq. lib. 11. cap. 5. §. 4. Rebell. de obligat. iustitia lib. 2. q 9. n. 3. Coninch disp. 21. n. 46. cum sequentib. & præcipuè n. 47. tom. 2. Cald. Pereira de empt. cap. 13. num. 10. in fine. Quorum fundamenta facile destruuntur: & in primis ad illud deductum ex l. eam augusti, ff. de seruit. quod quando actus non valet, vt agitur, valet eo modo, quo valere potest: respondetur procedere quando defectus prouenit ex parte causæ efficientis, non verò quando prouenit ex parte causæ efficientis, & ex parte formæ; in præsenti autem casu defectus non solum prouenit ex parte causæ efficientis (causa enim efficiens sunt ipsi contrahentes, qui ex decreto Trid. redduntur inhabiles ad clandestinè contrahendum) sed etiam ex parte formæ, quæ est solemnitas à Trid. requisita, quam solemnitatem constat deesse quando matrimonium clandestinum contrahitur. Deinde non obstat aliud obstaculum, quod sicut matrimonium clandestinè contractum inter impuberes, seu inter 146

puberem, & impuberem, valet vt sponsalia, ita etiam matrimonium clandestinum debet inducere obligationem sponsaliorum. Nam respondetur illud esse peculiare in matrimonio clandestino impuberum, ex *cap. final. de desponsat. impuberum*; quia ius præsumit impuberes se voluisse obligare eo modo quo possunt, & Concil. Trident. irritat solummodo matrimonium clandestinum, quòd aliàs erat validum, illique formam, & solemnitatem assignat; non verò irritat matrimonium clandestinum, quod aliàs erat inualidum, sicut erat antiquo iure ex defectu ætatis matrimonium impuberum, & resoluebatur in sponsalia, vt constat ex *cap. vnic. de desponsat. impub. lib. 6.*

147 *Quartò* infertur irritum esse matrimonium etiam in articulo mortis, vel tempore pestis, aut belli, & quacumque alia necessitate contractum sine Parocho, & testibus; quia vbi in dispositione dicitur aliter fieri non posse, inducitur forma, prout in Concil. Trident. *d. cap. 1. ibi, qui aliter*, &c. quæ clausula cum sit decreti irritantis, operatur nullitatem actus ipso iure, si forma prædicta non obseruetur, Mariens. *ad tit. 2. gloss. 1. rubric. nū. 34 lib. 5. noua recopilat.* Flamin. *de resignat. lib. 5. quæst. final. à num. 226.* Cened. *practic. quæst. 30. à num. 2.* Gutier. *de matrimon. cap. 61. num. 5.* Igitur in nullo euentu absque ea solemnitate matrimonium initum, erit validum; res enim sine sua forma numquam subsistere potest. Ita tenet Fr. Ludouic. *in instructor. conscientiæ, part. 1. c. 86.* Nauar. *consil. 44. sub tit. de sponsalibus, in 1. impress. & consil. 6. sub tit. de clandestina desponsatione, in 2. impress.* Segura *in suo direct. iudicum Ecclesiast. part. 2. cap. 15. num. 44.* Perez *in l. 1. paulò post princip. fol. 29. tit. 1. lib. 5. Ordin.* Sarm. *lib. 1. select. cap. 6. num. 7.* Barthol. à Ledesma *de matr. dub. 21.* Petr. de Ledesma *in tract. de matrim. quæst. 45. art. 5. circa. 3. punctum. dub. 3. vers. ex prædictis sequitur, & in summa part. 1. de sacramēt. Matrim. cap. 6. dub. 15. in fine*, Spino *in speculo testament. gloss. 15. num. 44. & 86.* Fr. Emman. *in summa tom. 1. cap. 219. num. 17. in 2. impress.* Azeuedo *l. 1. num. 38. tit. 1. lib 5. noua recopil.* & *ibi* Mariens. *gloss. 6. verb. clandestin. num. 3. in fin. & gloss. 6. num. 2.* Ceuall. *d. quæst. 604. num. 63. & 73.* Sanchez *lib. 3. disp. 17. num. 4.* Gutier. *de matrimonio, c. 61. num. 4. cum seqq.* me citato *in hoc loco* Homobon. de Bonis *de examine. Ecclesiastico tract. 11. c. 7. quæs. 14. resol. 3. in med.* Basil. Pont. *de Matrimon. lib. 5. cap. 6.* Hurtado *disp. 5. difficiis.* Reta *decis. 646. num. 1. par. 1. diuers. & in Vicentina matrimonij 11. Martij 1624.* coram *bona mem. Dunozetto.* Quamuis contrarium teneant Vega *in sum. lib. 3. casu. 461.* & Iacob de Graffiis *in decis. aureis, lib. 2. c. 86. n. 4. vers. secunda.*

148 *Quintò* infertur hodie stante dispositione Sacri Concilij Tridentin. sponsalia non transire in matrimonium subsequuta copula coram Parocho, & testibus: nam Concilium abstulit matrimonia præsumpta, & solum ea valere voluit, quæ in iudicio probari non possent: sponsalia autem illa subsequuta copula coram Parocho, & testibus adhuc sunt præsumpta matrimonia, illi enim de copula quidem testificari possunt, sed de consensu minimè, cum possent accedere sine affectu maritali: quare nisi adsint verba, quæ hoc explicent, copula tantùm insufficiens est post Concil. Trident. Ita Petrus de Ledesma *de matrimonio, quæst. 56. art. 2. dub. 2.* Sanchez *lib 3. disp. 40. num. 7. & lib. 5. disp. 8. num. 26.* Gutier. *de matrimon. cap. 40. num. 15. & cap. 81. num. 11.* Basilius Pont. *de impedimentis matrimonij, cap. 16. §. 3. vers. antepenult.* Coninch *disput. 22. dub. 9. num. 57. ad finem*, Bonacin. *q. 2. punct. 1. n. 4.*

149 *Sextò* infertur, quòd licet Iure Ciuili ex cohabitatione inter pares, & eiusdem conditionis præsumeretur matrimonium, ex *l. in libera*, vbi gloss. *ff. de ritu nuptiar.* & gloss. *in l. de concubinatu ff. de concubinis*, & etiam de Iure Canonico, aliis concurrentibus coniecturis, iuxta communem omnium sententiam *in cap. lator, qui filij sint leg.* cum citatis per Paleoth. *de nothis, & spuriis, cap. 19. num. 9.* Menoch. *de præsumpt. lib. 3. quæst. 1. num. 71. & consil. 199. à num. 48.* Mascard. *de probat. concl. 1021. n. 7.* Hodierno iure cohabitatio efficere nequit matrimonium, sed nouus consensus requiritur, & forma Concilij: sic Spin. *dict. gloss. 15. num. 61. post princip.* Mariens. *in rubr. tit. 1. gloss. 1. num. 53. cum sequentib. lib. 5. noua recopil.* Francisc. Molin. *de ritu nuptiar. lib. 1. comparat. 12. num. 26.*

Septimò infertur, quòd licet traductio sponsæ ad domum mariti cum solemni apparatu, quo solent contrahentes publicè celebrare, matrimonium faceret de iure veteri Canonico, arg. text. *in cap. vidua, de regularibus*, & iuxta tradita per Panormit. *in cap. ex parte, num. 26. de restitution. spoliator.* Brunel. *in tractat. de sponsal. concl. 12. num. 4.* Menoch. *d. quæst. 1. num. 56* hodie tamen, nisi in traductione ipsa nouus consensus coram Parocho, & testibus exprimatur, nihil traductio efficeret, Mariens. *d. glos. 1. num. 55. cum seqq.* Spin. *d. glos. 15. num. 65. vers. etiam dicendum*, Franc. Molin. *d. lib. 1. compar. 13. n. 7.* 150

Octauò infertur contrahentes sine Parocho & testibus, licèt inhabiles dicantur ad sic contrahendum, non manere inhabiles ad rursus inter se contrahendum, vel cum aliis, seruata Concilij forma: ita decisum referunt Menoch. *de præsumpt. lib. 3. q. 1. num. 102.* Mariens. *d. gloss. 1. d. tit. 1. ex num. 39.* Franc. Molin. *d. differen. 11. num. 158.* Petr. Ledesm. *quæst. 45. art. 5.* Rebel. *de obligat. institiæ, part. 2. lib. 2. q. 8 sect. 8. num. 9.* Gutier. *de matrim. c. 61. n. 2. & cap. 75. n. 4.* Bonacina *d. q. 2. punct. 8. n. 47.* 151

Nonò infertur, ad matrimonium contrahendum coram Parocho, & testibus deobligari omnes apud quos promulgatum est Trident. & receptum, cum ipsum statuisset hoc tantum habiturum vim post triginta dies numerandos à prima die publicationis in eadem Parochia, qua publicatione nondum facta, nulla obligatio arctat habitatores, nec ligat ignorantes, prout in quibusdam asserunt Galliæ partibus, & Poloniæ: ita Petr. de Ledesma *in summa p. 1. de sacrament. Matrimon. cap. 6. concl. 4. dub. 5.* Ceuall. *d. quæst. 604. num. 143.* Nauarr *consil. 8 num. 1. sub tit. de clandest. desponsat. in nouis*, Henriquez *lib. 11. cap. 33. num. 8.* Galet. *in margarita casuum conscientiæ, verb. Matrimon. pag. 163. col. 2.* Sanchez *lib. 3. disp. 18. num. 1.* Rebel. *d. lib. 2. q. 7. sect. 3* Gutier. *de matrim. cap. 61. num. 12.* Fr. Basil. Pont. *d. cap. 16 §. 2. vers. 4.* vbi asserit huiusmodi resolutionem non nasci ex eo, quod lex ad sui obligationem exigat, vt acceptetur à populo, sed ex speciali dispositione Ecclesiæ in hoc casu quæ hanc legem obligare noluit, nisi post promulgationem in singulis Parochiis factam, trigintaque à publicatione diebus elapsis. 152

Hinc fit eos, qui sunt incolæ vnius loci, in quo promulgatum, & acceptatum fuit Concilium, si aliò migrent, vbi non est acceptatum, posse valide contrahere clandestinè, seruata quoad fieri possit antiqua lege Ecclesiastica, siue illuc transeant, siue domicilium ibidem collocauerint. Ita Petrus Ledesma *q. 45. art. 4. puncto 3.* Basil. Pont. *d. cap. 16. §. 2. vers. hinc etiam fit eos*, Henriq. *lib. 11. cap. 8. num. 8.* Rebell. *dict. part. 2. lib. 2. q. 7. n. 5* Reginald. *in praxi for pœnitent. lib. 31 num. 176* Coninch *disp. 27. dub. 1. n. 14.* Sanch. *dict. lib. 3. disput. 18. num. 28.* Gutier. *cap. 61. num. 12.* 153

Bonacin.

Bonacin. *d. quaest. 2. puncto* 8. *num.* 2. Homobon. de Bona *de examine Ecclesiast. tract.* 15. *c.* 7. *quaes.* 17. *resolut.* 3. *vers. secundo.* Filliuc. *tract.* 10. *c.* 6. *num.* 200. Fagundez *in quinque Ecclesiae praecepta lib.* 1. *c.* 8. *n.* 8. Hoc tamen limitant Ledesma, Henriq. Rebel. & alij, nisi eò proficiscantur, vt nubant non seruata lege Concilij Tridentin. & in eius legis fraudem, cum Ius non foueat fraudem committenti in legem, quam limitationem sibi displicere asserit Sanch. *d. disp.* 18. *n.* 19. *vers. caeterum.*

154 Hinc etiam mihi fit valdè verosimile eos, qui inter infideles commorantur, vel mercium congerendarum causa, vel alia ratione, aut inter Turcas captiui detinentur, etiamsi ex his locis sint oriundi, in quibus promulgatum, & receptum est Tridentini decretum, non teneri contrahere iuxta formam Concil. praescriptam. Ita contra Ledesm. & alios resoluunt Basil. Pont. *vbi proximè*, Bonacina *d. punct.* 7. *n.* 3. & Sanchez *d. disp.* 18 *n.* 35

155 Hinc denique colligitur incolam illius loci, in quo non est acceptatum Concilium Tridentinum, teneri contrahere matrimonium coram Parocho, & testibus, si diuertat ad locum, in quo est receptum: licet enim sit regula generalis extraneum non teneri legibus loci ad quem diuertit, absque intentione ibi manendi maiore anni parte; nihilominus ab ea regula excipitur lex generalis, qualis est ista; & deinde contractus, qui celebrari debet iuxta conditiones praescriptas in eo loco, in quo ipse celebratur, *l. si fidus, ff. de euictionibus*, ita Petr. de Ledesma *quaest.* 45. *puncto* 3. *ad finem*, Sanch. *lib.* 3. *disp.* 18. *n.* 26. Reginald. *lib.* 31. *num.* 176. Conineh *disp.* 27. *dub.* 1. *ad fin.* Bonacina *dict. puncto* 7. *num.* 5. Nota *sacram Congreg. Concilij in Russanen. die* 18. *Nouemb.* & 2. *Decembris* 1628. censuisse *Episcopum non posse matrimonia inualidare per sua decreta Synodalia, quae clandestinè & sine Parocho, & testibus cōtracta essent, si ibi non est promulgatum Concilium Trident. itavt matrimonia etiam post huiusmodi decretorum publicationem aliter contracta, si nullum obstet legitimum impedimētum, valida, ac firma sint.*

156 *Decimò* infertur matrimonium celebratum sub honesta conditione de futuro, vt valide fiat, necessarium esse conditionem adimplendam coram Parocho, & testibus, si tamen celebratum fuerit sub conditione de praesenti, vel de praeterito, requiri conditionem adimplendam coram Parocho, & testibus, vel vt Parochus, & testes cognoscant conditionem de praesenti, vel de futuro esse adimpleram. Ita Petr. de Ledesma *de Matrim. quaest.* 47. *art.* 5. *dub.* 7. *concl.* 3, Coninch *disput.* 29. *dub* 1. *num.* 15. & *dub.* 2. *num.* 33. Gutier. *c.* 1. *num.* 7. Bonacina *dict. quaest.* 2. *puncto* 10. *num.* 22. Contra Sanch. *lib.* 5. *disp.* 8. *num.* 28. Dicit tamen Gales. *ver. matrimon.* decisum esse matrimonium de praesenti coram Parocho, & testibus sub conditione contractum, & non expectato conditionis euentu consummatum dici verum matrimonium.

157 *Vndecimò* infertur non teneri iterum coram Parocho, ac testibus contrahere, qui iam semel coram eisdem contraxere, inualide tamen, propter defectum consensus vtriusque contrahentis, vel propter metum vtrique incussum, quia Parochus, & testes fuerunt praesentes externo contractui, & eorum praesentia requiritur, quando matrimonium contrahitur secundum omnes partes, non verò quando suppletur aliquis defectus occultus. Ita Fr. Emman. *in sum. part.* 1. *c.* 208. *num.* 7. Henriq. *lib.* 15. *cap.* 3. *num.* 2. Nauar. *in man. cap.* 22. *num.* 70. Aloys. Ricc. *in decis. Curiae Archiep. Neapol. decis.* 98. & *in praxi fori Eccles. decis.* 246. *in* 1. *impress.* Sanch. *lib.* 1. *disp.* 23. *num.* 13 Reginald. *lib.* 31. *num.* 183. *ad finem*, Gutier. *cap* 46. *num.* 15. Bonacina *dict. quaest.* 2. *puncto* 9. *num.* 4. Rebell. *de obligat. iust. part.* 2. *lib.* 2. *quaest.* 9 *num.* 5. *cum seqq.* Posseuin. *dict. c.* 10. *num.* 25. Existimat tamen non sine ratione Basil. Pont. *dict.* §. 3. *vers. ego tamen*, nequaquam posse subsistere huiusmodi matrimonium, nisi iterum seruata forma Concil. Trid. celebretur, vel super eo accedat Pontificis dispensatio, cum renouatione vtriusque consensus, oportere tamen, vt vel conditionaliter explicetur, vel sequuta copula post eam cognitionem, est enim signū consensus, ita respondisse graues Theologos affirmat idem Basilius *dict. loco*, vbi cum Paulo Comitulo *resp. moral. lib.* 1. *cap.* 120. *num.* 3. asserit Clementem VIII. felicis memoriae per Poenitentiarium respondisse esse necessarium nouum consensum vtriusque coram testibus, & Parocho, admonito prius marito de matrimonij nullitate, sed ad euitandum scandalum esse dispensandum, vt secretò inter se contrahant, renouato consensu cum legitimatione prolis. Hinc paululum melius dicit Thesaur. fori Ecclesiast. *part.* 2. *cap.* 9. *num* 41. matrimonium impuberum coram Parocho, & testibus contractum esse postquam puberes facti fuerint, iuxta formam Concilij contrahendum. Qui autem subsistente aliquo impedimento occulto publicè iuxta formam sacri Concilij Trident. Matrimonium celebrarunt, et si nullum fuerit matrimonium, eo sublato non coguntur denuo eandem formam dicti Concil. obseruare. Ita decisum referunt Petr. Ledesma *quaest.* 45 *art.* 5 *concl.* 2. *ante vltim. dub.* Sanch. *lib.* 2. *disput.* 37. Reginald. *lib.* 31. *num.* 183. *ad finem.* Ioan. Francisc. Leo *in thesauro fori Eccles. part.* 3. *cap.* 9. *num.* 83. *cum sequentib.* Coninch *disp.* 24. *num.* 83. Francisc. Molin. *dict. differ.* 11. *n.* 160. Bonacina *dict quaest.* 2. *puncto* 9. *num.* 10. Receptissimum enim est matrimonium nullum ex aliquo defectu, celebratum tamen iuxta formam Concilij, si post ratificetur, non egere noua solennitate, vt tradunt Nauar. *cons.* 32. *sub tit. de sponsal.* Henric. *lib.* 11. *cap.* 3. §. 6. Sanch. *dict. disp.* 37. *num.* 3. Francisc. Molin. *de ritu nupt. lib.* 2. *differ.* 17. *num.* 39. & dicit Nauar. *cons.* 14. *in fine, de sponsa. in nouis*, referente Illustrissimo Cardin. Alciato Propoenit. in Signatura placuisse Sanctissimo, in huiusmodi impedimentis occultis, quando matrimonium est renouandum, possit hoc fieri inter ipso coniuges secretè, & quod non sit necessaria praesentia Parochi, vel testium.

Verùm post aliquas huius tractatus impressiones, materiam huius illationis meliùs & exactius considerantes, nunc videmus illā ita Doctores confundere, vt inde nihil certum sumere valeamus; quare, secluso casu impedimenti occulti, existimamus matrimonium nullum propter impedimentum non ratificari, nisi de nouo repetitis solemnitatibus Concil. Trid. etiamsi partes permanendo simul libere consentiant: hanc sententiam inconcussè sequitur Rota coram Seraph. *decis.* 900. & coram Greg. XV. *decis.* 395. & apud Farin. *decis.* 204. *num.* 2. *part.* 2. *recentiss. in posthum.* Hurtado *de Matrimon disp.* 3. *diffic.* 11. *n.* 40. Ratio est, quia quotiescunque Matrimonium non tenet ex aliquo impedimento, quod ab initio viget, si postea cesset, opus est quòd omnia de integro ponantur, quae sunt necessaria, & de essentia matrimonij, vt ex multis bene comprobat Victor. *in suis relect. Theologicis relect.* 7. *de matri. in* 2. *pūcto par.* 1. *ver. in contrarium, num.* 9. & *tribus seqq.* Nau. *cons.* 14. *de sponsalib.* tum quia vbi consensus requiritur certo tempore, pro vt requiritur ex dispositione Concilij tempore, quo Parochus est praesens, nunquam contrahitur,

trotrahitur, nec potest deseruire solemnitas per prius sequuta; quoniam ille debet concurrere de tempore actus, nec potest ab eo separari, neque iuuare potest fictio, aut retrotractio, cùm non fiat quādo actus est omnino nullus, Bart. *in l. obseruari num. 9. ff. de offic. Proconf.* Alex. *conf.* 78. *n.* 24. *lib.* 7. Dec. *in l. semper, qui non prohibet, num.* 16. *ff. de regul. iuris*; quia tūc retrotractio non inuenit principium conseruabile, Bald. *in l. fin. num.* 2. *C. ad Velleian.* tum quia ratificatio reconciliat ea, quæ pendent ab animo, sed non ea, quæ pēdent ex aliqua forma, iuxta doctrinam Bald. *in l. mācipia C. de rebus alien.* quem in materia matrimonij sequitur Rota apud Farin. *decis.* 293. *n.* 4. *p.* 1. *recentiss. in posthumis*: tum denique, quia eadem solēnitas est necessaria in ratificatione contractus, quæ requiritur in celebratione contractus, Tiraq. *de retractu lign.* §. 1. *gloss.* 10. *num.* 90. Rota *d. decis.* 293. *n.* 4. *in princ.*

158 *Duodecimò* infertur expressionem, vel ratificationem consensus non esse necessariò faciendam corā Parocho, & testibus, vt matrimunium infidelium fiat Sacramentum, quia Concilium Tridentin. requirit præsentiam Parochi, & testium, vt contractus validè celebretur; contractum vero infidelium valide celebratum fuisse ante baptismum supponendum est, neque videtur necessaria præsentia parochi, & testium, vt matrimonium infidelium post susceptum baptismum fiat Sacramentum, sed videtur sufficere expressio noui consensus, vel ratificatio præcedentis, qua posita fit Sacramentum matrimonij, & recipitur sacramentalis gratia ad ritè obeunda munia coniugalia, nisi aliquod impedimentum Canonicum sit, quo matrimonium prius contractum sustineri minimè possit. Vide Fr. Emman. *in summ. part.* 1. *cap.* 230. *num.* 1. Nauar. *conf.* 4. *in fine, sub tit. de pactis in* 1. *edit. & conf.* 2. *in fine, de conuers. infidel. in* 2. *edit.* Sanch. *lib.* 2. *disputat.* 9. *num.* 1. Rebel. *lib.* 2. *quæst.* 6. *num.* 5. Gutier. *cap.* 42. *num.* 6. Bonacina *d. q.* 2. *punct. num.* 6.

159 *Decimotertiò* infertur præsentiam Parochi, & testium requiri, vt matrimonium celebratum per Procuratorem sit validum; nam inualidè absque Parocho, & testibus celebrat Procurator; sicut etiam inualidum est matrimonium contractum per litteras, quando illud non innotescit Parocho, & testibus: quando verò per litteras traditio, & acceptatio vtriusque contrahentis innotescit, validum fit matrimonium. Ita Henriq. *lib.* 11. *cap.* 2. *n.* 6. Sanch. *lib.* 2. *disp.* 12. *num.* 3. *& lib.* 3. *disp.* 8. *n.* 24. Coninch *disp.* 24. *dub.* 9. *num.* 78. Gutier. *de matrim. c.* 45. Bonacin. *d. q.* 2. *puncto* 5. *num.* 5. Vgolin. *de potestate Episcopi c.* 15. §. 10. *num.* 4. *vers. qua.* Victorel. *in notis ad Possenin. d. c.* 10. *num.* 49.

De pœna Parochi, qui Matrimonio clandestino interfuerit.

160 Contra Parochum, vel quemcumque alium Sacerdotem Regularem, aut secularem, qui matrimonio clandestino interfuerit, imposita est pœna triennalis suspensionis ab officio, qua etiam mulctatur Parochus, quamuis non intersit, si sciens talia matrimonia non prohibuerit; ita definitum est *in cap. vltim.* §. *fin. de clandest. desponsat.* in hæc verba, *Sanè si Parochialis Sacerdos tales coniunctiones prohibere contēpserit, aut quilibet etiā Regularis, qui eis præsumpserit interesse, per triennium ab officio suspendatur,*
161 *grauius puniendus, si culpa qualitas postulauerit* † Hæc triennalis suspensio non est ipso iure lata, sed ferenda à iure, vt indicat verbum illud, *suspēdatur*; quod cum sit futuri optatiui modi, respicit hominis actum, & iudicis ministerium; resoluunt Moneta *de distribut. quotid. p.* 3. *q.* 7. *num.* 21. & in nostris terminis Sāch. *lib.* 3. *disp.* 48. *n.* 2. quos Ego ipse refero *in meis Remiss. de dictionibus, & claus. d. tit.* 343.

Difficultas autem non modica est, an hodie Concil. Trident. *dict. cap.* 1. in illis verbis ibi. *Insuper Parochum, &c.* voluerit corrigere, & derogare constitutioni *d. cap. vlt.* quoad pœnam triennalis suspensionis impositam Parocho assistenti matrimonio clandestino; quia Trident. Synodus decernit Parochum, vel alium Sacerdotem, qui cum minore testium numero, quàm duorum, matrimonio clandestino interfuerit, esse grauiter arbitrio Ordinarij puniendum? Verior sententia tenet pœnam suspensionis triennalis non esse sublatam, sed præterea licere Ordinario in illum alia pœna arbitraria animaduertere, ad eius temeritatem, & præsumptionem coërcendam, quia Concil. Trident. *d. cap.* 1. *paulò post princip.* expressè fatetur se velle inhærere vestigiis Concil. Lateran. vnde desumptum est illud *cap. vlt.* tum quia quando diuersæ pœnæ infliguntur diuersis legibus contra idem delictum, nec apparet vtra earum alteram corrigat, vtraque seruāda est, ex Bar. *in l.* 1. *num.* 1. *ff. de vi bonor. rapt.* recepto per Clar. *in pract. crimin.* §. *fin. quæst.* 85. *nu.* 5. Anton. Gom. *tom.* 3. *var. cap.* 1. *num.* 38. *vers. quarta conclusio.* tum quia lex noua in vno casu extenditur ad alium casum per legem antiquam, ex doctrina Bart. *in l. Marcellus n.* 6. *ad Trebel.* quem refert Armendatiz *in proœm. ad addit. in recopil. legum Nauarræ num.* 36. Quibus, & aliis fundamentis ita tenent Verac. *in append. ad Specul. dub.* 11. *in fine*, Maiol. *de irregul. lib.* 23. *cap.* 17. Salzed. *ad Bernard. in pract. c.* 76. *vers. octauo non est obliuioni,* Fr. Emman. *in sum. p.* 1. *cap.* 221. *num.* 4. *in* 2. *edit.* Petr. de Ledesma *in sum. part.* 1. *de sacram. matrimonij, c.* 6. *concl.* 4. *dub.* 16. Coninch *disput.* 27. *n.* 84. Sanch. *lib.* 3. *disp.* 48. *à n.* 3. Francisc. Molin. *de ritu nupt. lib.* 2. *differ.* 11. *n.* 147. *cum seq.* Mar. Alter. *de censuris tom.* 2. *disput.* 11. *de suspens. c.* 5 *in princ.* 162

Parochus ob licentiam concessam alij Sacerdoti assistendi matrimonio clandestino, non incurrit prædictam suspensionis censuram, quia Concil. locum suspendit Parochum, vel alium Sacerdotem coniungentem, vel benedicentem alienos Parochianos, nec exprimit dantem licentiam, mandantem, vel consulentem: censura enim lata in committentem aliquod delictum non obstringit mandantes, consulentes, vel aliter consensum præstantes, nisi in Canone id exprimatur. Quare ita tenent Sanch. *d. lib.* 3. *disp.* 49. Mar. Alter. *d. cap.* 5. *vers. secunda principalis quæstio.* 163

Quæret aliquis an Parochus triennio suspensus, qui interfuit clandestino matrimonio, si eodem triennio durante assistat alteri simili coniugio, suspendatúrque iterum triennio, hoc posterius triennium confundatur cum priore, vel incipiat completo priori triennio? Cui sic interroganti poterit responderi, tempus posterioris suspensionis incipere statim à die sententiæ iudicis imponentis posteriorem suspensionem triennalem, nisi iudex declarauerit in sententia, vt incipiat finito priori tempore: ita Mar. Alter. *d. c.* 5. *vers. tertiò dubitari*, Sanch. *d. lib.* 3. *disp.* 50. 164

Deinde dubitari potest, an Parochus suspensus ab officio, quod interfuerit clandestino matrimonio, sit consequenter suspensus à beneficio? Quicquid verò sit de illa quæstione, an suspensus ab officio, sit suspensus à beneficio. Id nostrum propositum solum attendens, verius duco suspensum ab officio qui interfuit 165

interfuit matrimonio clandestino, non est suspensum à beneficio, quia text. *in dict. cap. vlt.* solùm mandat suspendendum esse ab officio; & ita resoluunt Mar. Alter. *d. c. 5. vers. quartò dubitatur*, Sanch. *d. lib. 3. disp. 51.*

166 Ab hac suspensione triennali non valet Episcopus dispensare, vt resoluunt Couar. *de sponſ. p. 2. c. 6. in princ. num. 14.* Bernard. *in pract. cap. 76. num. 3. in vltim. impress.* Henriq. *lib. 13. cap. 39. §. 3.* Sanch. *d. lib. 3. disp. 52.* per totam, Mar. Alter. *d. cap. 5. vers. quintò*, me citato *in hoc loco* Alzed. *d. part. 2. cap. 7. num. 40.* Non obstat suspẽsum à iure, eo quòd sibi absolutionem non reseruauit, posse ab Episcopo absolui; quia id est intelligendum, vbi suspensus est à iure indefinitè, nullo designato termino; secus vbi terminus suspensioni adducitur, vt in casu præsenti; nam Episcopus non potest absoluere à suspensione temporaria intra tempus, Gutier. *canon. lib. 1. cap. 5. num. 6.* Nec etiam obstat *cap. nuper, de sentent. excomm.* quia loquitur in specie de excommunicatione, cuius absolutio, si non sit reseruata, permittitur Episcopo, & Parocho, vt infrà dicemus; quod non habet locum in suspensione de qua agimus.

167 Adeò verum est non posse Episcopum hac triennali suspensione absoluere, vt nec etiam virtute decreti Concil. Trident. *sess. 24. de reformat. cap. 6.* id sibi permissum sit: quia hæc suspensio non incurritur ipso iure, sed per sententiam iudicis cognitione præmissa de delicto, vnde supponitur delictum deductum ad forum contentiosum, Sanch. *d. disp. 52. n. 4.* Mar. Alter. *d. c. 5. propè fin.*

De obligatione Parochi Matrimonio assistentis.

168 PRoprius contrahentium Parochus, vel alius Sacerdos, de ipsius Parochi, seu Ordinarij licentia, præsentibus duobus vel tribus testibus, factisque denunciationibus, vel illis omissis de forma præscripta à Concil. vt supra, tenetur interrogare contrahentes de mutuo consensu, vtrum scilicet fœmina velit ducere virum, & vir fœminam. Ita Reginald. *lib. 31. num. 175.* Coninch *disp. 27. dub. 5. num. 74.* Gutier. *cap. 68. ad fin.* Bonacina *d. quæst. 1. punct. 8. num. 40.* Alias si omittat, grauiter peccabit, vt resoluit Basil. Pont. *de impedimen. matrim. c. 56. §. 5. vers. ex quibus, condit. 6.* Attamen quando Parochus certus est de mutuo illorum consensu, omissionem istius interrogationis esse tantummodo peccatum veniale resoluit Bonacina *dict. num. 40.* & ita contrahentes tenentur declarare mutuum consensum, vt si opus sit Parochus de eo, & testes ferre testimonium possint, ex eodem Basil. *d. loco condit. 3.*

169 Neque ad validitatem matrimonij requiritur vt Parochus, vel alius Sacerdos assistens, vtatur aliquibus verbis, in eius celebratione, quia Trident. in clausula irritante non facit vllam mentionem verborum. Ita Perez *l. 1. vers. præterea necessarium est, tit. 1. lib. 5. Ordinam. pag. 39.* Petr. de Ledesm. *de matrim. quæst. 43. art. 1. dub. 4. concl. fin. & q. 45. art. 5. punct. 3. ante primũ dub. concl. 2. & in sum. p. 1. de Sacram. matr. cap. 1. concl. 35. in fin.* Henriquez *lib. 11. cap. 2. num. 7.* Sanch. *lib. 3. disp. 38. num. 4.* Segur. *in directorio iudicum Ecclesiast. part. 1. cap. 15. num. 52.* Franc. Leo *in thesauro fori Ecclesiastici part. 2. cap. 9. nu. 56.* Ceuall. *d. quæst. 604. num. 53.* Franciſc. Molin. *de ritu nupt. lib. 2. differ. 11. num. 125.* Basil. Pont. *vbi proximè condit. 7.* Coninch *disput. 27. dub. 4. num. 45.* Reginald. *lib. 31. num. 175.* Sayr. *decis. 61. sub tit. de sponsalib.* Cened. *practic. & canonic. quæstionum lib. 1. quæst. 30. num. 38.* Gutier. *de matrim. cap. 69. num. 4.* Campan. *in diuers. Iuris Canonici rub. 1. num. 50.* Bonacina *d. quæst. 2. puncto 8. num. 39.* vbi etiam quòd Parochus tenetur ex præcepto eiusdem Trident. *sess. 24. de reform. matrim. c. 1.* vti his verbis, *Ego vos coniungo in nomine Patris, &c.* vel saltem vti aliis iuxta ritum, & consuetudinem patriæ.

Vnde omissionem horum verborum, *Ego vos in* 170
matrimonium coniungo, &c. esse tantummodo peccatum veniale ob paruitatem materiæ resoluunt Sanchez *lib. 8. disput. 38. num. 7.* Coninch *numer. 45.* Gutier. *num. 16.* Bonacina *num. 39. vers. Rogabis dictis locis.* Verùm omissionem prædictorum verborum esse peccatum mortale, cùm violetur Concilij præceptum, melius tenent Henriq. *lib. 11. cap. 2. §. 1.* Rebell. *lib. 2. quæst. 7. section. 1. num. 4.* Salzed. *ad Bernard. d. cap. 76. lit. B. vers. secundo.*

Curare maximè debet Parochus, ne contrahentes 171
in peccato mortali ad huiusmodi Sacramentum accedant, & vt triduo antequam contrahant, peccata confiteantur, & communicent: cum contrahentes matrimonium cum peccato mortali, nondum deleto per contritionem, vel per Confessionem, indigne recipiant Sacramentum, ac per consequens peccatum mortale incurrant, prout resoluunt Fr. Emman. Sanchez, & alij citati Gutier. *cap. 83. num. 13.* & à Bonacina *de Matrimon. quæst. 3. puncto 9. num. primo,*
vers. 6. Non committunt tamen duo peccata mor- 172
talia, vnum quatenus recipiunt Sacramentum, alterum quatenus administrant, quia solum committunt quatenus recipiunt. Ita Sanch. *lib. 3. disputat. 6. num. 4.* Sayr. *de Sacramen. in genere lib. 2. cap. 7. quæst. 1. art. 5.* Bonacina *de Sacramen. disput. 1. quæst. 3. punct. 2. §. 1. num. 10.* Nec aliud incurrunt peccatum quatenus videntur præceptum Concilij violare Confessionem præcipientis; quia consilium tantum, non præceptum decretum illud quoad hoc continet; vt resoluunt Francisc. Leo *in thesauro fori Ecclesiastici p. 1. c. 9. n. 49.* Basil. Pont. *d. §. 2. vers. quibus condit. 1.* Fagúdez *in quinque Ecclesiæ præcepta p. 2. lib. 1. c. 2. n. 12.*

Matrimonium ne contrahatur impediri potest 173
donec contrahentes Orationem saltem Angelicam, & Dominicam didicerint, Symbolúmque fidei, præcepta Decalogi, & Ecclesiæ, ac septem peccata capitalia, nisi qui præ senio, aut ingenij rudis tarditate incapax prorsus sit: ita Barthol. à Ledesm. *de matr. dub. 51.* quem sequitur Vega *lib. 3. summ. casu 211.* & faciunt quæ adducit Basil. Pont. *de Matrim. libr. 5. cap. 36. num. 8.* Verùm non licere absolutè, & per longum tempus, aut vbi sponsi instarent, detinere ob dictam causam ne matrimonium ineant, expedire tamẽ suauiter, & absque violentia, ad breue tempus impedire, vt sic doctrinæ addiscendæ curam habeant, tenent Sanch. *lib. 3. disp. 15. sub n. 19.* Campan. *in diuersor. iuris Canon. rubr. 11. cap. 14. n. 7.* Ioan. Sanc. *in select. disp. 18. n. 9.* Homoboń. de Bonis *de examine eccles. p. 3. tract. 13. cap. 11. q. 53. resol. 2.* Diana *mor. resolut. p. 4. tract. 4. resol. 85.* & plures per *Sacram. Congreg. super negotiis Episcoporum* fuisse decisum refert Aloys. Ricc. *in praxi fori Ecclesiastici decis. 638. in prima impression. & resolut. 576. in 2. editione.* Certum est enim non esse obligationem grauem retinendi memoriæ verba Synodi, vel præceptorum, ita vt sit peccatum mortale hoc committere, Bonac. *de legib. disput. 5. q. 6. punct. 5. n. 14.* Sanch. *in decalog. lib. 1. c. 3. n. 3.* Suar. *de fide disp. 13. sect. 5. num. 8.* Diana *mor. resol. part. 2. tract. 2. miscel. resolut. 14.*

Parochus etiam debet habere librum, in quo con- 174
iuges, testes, diem, mensem, & annum scribat, prout præcipit Concil. Trident. *dict. cap. 1. prope fin.* & tenent Fusch. *de Visitation. lib. 1. cap. 3. num. 16.* Nauar. *in manual.*

*manual.cap.62.num.79.verſ.5.*Poſſeuin.*de officio Curati cap.6.num.44.& cap. 12.num.* 42 Azeued.*l. 8.n. 2.tit.1.l.5.nouo.recop.l.*Cauall.*d quaeſt.604.num.* 138. Baſil.Pont *d.§.2.verſ.ex quibus, conditio n.9.*Henriq. *lib.11.cap.7.§.4* Rebello *par.2.lib.2.quaeſt.7. num. 6.* Coninch *n. diſp.27.num.74.*Thom.Valaſc.*alleg.iuris tom.1.allegat.72.num.*106.Humjobon.*de humana vita ſtatib.part.1.c. 14. in fine*, Nicol. Genon *de priuata ſcriptura lib.5.q.6* Molfeſ.*in ſum.tract.4. cap.8. n.68.* Et cùm hæc ad ſolemnitatem Sacramenti pertineant propter finem neceſſarium vitandi lites, obligant ſub mortali, Sanch.*lib.3.diſp.15.num.22.*Reginald.*lib.31.num.242.verſ.vltim.*Gutier.*de matr.c. 60. n 9.*Baſilius Pont.*ubi proximè*, Poſſeuin.*d.c.12.n.44.* N.*... in ſum.verb Parochus n.20.*

175 Vnde ſucceſſiuo ſtimo mortuis teſtibus, & Parocho, ſolo huiuſmodi libro abſque aliis probationibus matrimonium contractum pleoè probari dicendum eſt, quia in hoc Curati fides, & induſtria fuit electa à Sacro Cócil. ita Bellet.*diſquiſit. clerical. part.1.tit.de clerico teſte,§ 1.n.9.*Maſcard. *de probat. concl.6 2.num.18.cum ſequentib.*Mar. Anton.*variar. reſol.lib.1.reſol.fin.caſu 33.verſic.nihilominus.* Caualcan.*deciſ.12.ſub n.22.verſ.& liber Parochi,p.2.*Franc. Molin.*de rit.a nupt.lib.1.comparat.9.d.n* 35.& tenuit Rot.Roman.*deciſ.751 om.10.p.1.& in Calen en.ſtatus 20 Februar.*1581.coram *Robuſterio*. quæ eſt impreſſa *deciſ.340.p.2.in nouiſſimis*, quam refert Aloy. Ricc. *in praxi fori Eccleſiaſtici dec.249.in 1.impreſſ.& reſol. a 18. in 2 edit.*

176 Sic etiam ex libro baptiſmi à Parocho confecto, quis baptizatus,& illius ætas probatur, vt per Caputaqnen. *in deciſ.714.n.1 .p.1.*Bellet.*d.§.1.n.10.*Mādoſ. *ad regul.18.Cācellar q.10.à n.* 11Menoch.*de præſumpt.l.6.2.q 5 1.n.53.*Viui.*deciſ.*184. *num.*15.*lib.1.* Franc.Molin *dicta compar.9.n.41.*Verall.*deciſ.* 1.144. *lib.1.*Aloyſ.Ricc *dicta reſol.*2 18.*n.5.* Neapol.*deciſ. 138.n.6.p.4.*Farin.*fragmen.crimin.verb.ætas num.*141. Probatur etiam origo, Rebuff.*de pacif.poſſeſſ.n.*217. Gonzal.*ad.reg* 8.*Cancel. gloſ.9.§.1.à n.*103.Piaſec.*in praxi noua Epiſcop p.1.c.1.n.9.*Huiuſmodi enim liber de baptizatis tenendus, & faciendus eſt à Parocho, in quo nomina, & cognomina ipſorum ſint deſcripta, parentùmqoe, ſi de legitimo matrimonio nati ſint, cum nominibus pattini, vel patrinorum, d.e, menſe, & anno: ita Fuſc.*de Viſitat.lib.2.c.3.n.34.*

177 Sic etiam ex libris eorūdem Curatorum mortem probari, excommunicationem, at ſepulturam tenent Menoch.*d.q.51.n.53.cum.ſequen.*Caldas Pereira *in l. ſi curatorem verb.minoribus n.33.cum ſeq.*Ioſeph.Ludouic.Peruſ.*deciſ.55.n.7.* Fuſch.*d. cap. 31.num.28.*
178 Franc.Molin.*d.compar.num. 39.* † Videant Parochi modo fidem de his liberis facere debeant; nam in Curia Archiepiſcopali Neapolitana quēdam Parochum, qui fidem fecerat de ſolemnizatione matrimonij inter quaſdam perſonas, referendo ſe ad librum matrimonij, cum poſtea perquiſito hoc libro non reperiretur ſolemnizatio, iudicatum fuit crimen falſi incurriſſe quia vero cū torqueretur, nihil confeſſus fuit, ſed grauiora contra ipſum indicia extarent, ſuſpenſus à cura per quinquennium diffinitiua ſententia condemnatus fuit, vt refert Aloyſ.Ricc. *in praxi fori Eccleſiaſtici, deciſ.729. in 1.edit.& reſol. 607.in 2.edit.*

De Benedictionibus matrimonialibus.

179 Contrahentes ante Eccleſiæ benedictionem ne cohabitent hortatur Concil. Tridenti. *ſeſſ. 24. de reform.matrim.cap.1.* his verbis. *Præterea eadem S. Synodus hortatur, vt coniuges ante benedictionem Sacerdotalem in templo ſuſcipiendam, in eadem domo non cohabitent*; quod cùm non præcipiat, ſed hortetur, liberam voluntatem excitat, & non obligat, *cap. vlt.in fine 4.diſt.*gloſſ.*verb.ſtatuta in cap.1.*vbi Abb. *num.9.*
& Felin.*num.10.de conſtit.*quia † concilij natura eſt, 180
vt quamuis excitet ad deliberandum, non tamen obligat ad ſequendum, vt multis citatis probatur *in libello de principiis vtriuſque iuris, lit.C.n.* 50. Quare
†, peccatum mortale non eſſe ante Eccleſiæ bene- 181
dictionem matrimonium couſummare, ſublato ſcandalo, & contemptu legis Eccleſiaſticæ, maximè ſi probabile adſit incontinentiæ periculum, reſoluunt Naoar. *in manual. cap. 22. num.* 83. Couar.*de ſponſalib.part.2.cap.7.§.2.num.1.*Viuald.*in candelab. aureo part.1.de matrim.n.*254.Victor. *in ſum. de matrimon.n.*267.Ludou Lopez *in inſtruct.cōſc.par.2. de Matrim.cap.39.verſ.deinde diſceptari ſolet.* Perez *l. 1. verſ.quæri poteſt, tit.1.lib.5.Ordin.*Fuſc.*de viſit. lib. 2. cap.3.num.21.*Matienſ.*in rub. tit.1. gloſſ.1. num. 98. lib.5.noua.recop.*Petr. de Ledeſma *de matr. quæſt. 45. art.5.puncto 3.dub.1.& in ſum.par.1.de Sacrā. Matr. c.6.concl. 7 .propè fin.*Spin. *in ſpeculo teſtament. gloſſ. 15.princip.n.18.*Cened.*ad Decretal.collect.49.n. 3.& pract.ac canonic.quæſt.lib.1.quæſt.30.propè fin.*Henriq. *lib.11.cap.5.§.7.in fine, & cap.7. §.3. & cap. 16.§.2.* Rebell.*de obligation.iuſtit.par.2.l.2.q.7.n.2.*Coninch *de Sacr m.& cenſ.tom.2.diſput. 27.n.71. cum. ſequen.* Baſil.Pont.*de impedimentis Matr m.cap.26. §. 2.verſ. ex quibus, cōdit.4.*Franciſc.Leo *in theſauro fori Eccleſ. par.2.cap.9.num.4.verſ.nam licet*, Sanch.*de Matrim. lib.3.diſp.11.*Gutier.*eodem tract c.p 48.n.3.& c.106. num.13.*Bonacina *quæſt.2.puncto 6.num. in fine, & num.4.verſ. regibus quarto*, nouiſſime Marcel.Vulpe *in d.praxi cap. 15. num. 23.* † Excipe niſi adſit con- 182
temptus, vel ſcandalum, iuxta præcepta in materia de ſcandalo, vel lata ſit in ea diœceſi excommunicatio contra oppoſitum facientes, ita Baſil. Pont. *vbi proximè*, & intendit Henriq.*d.cap.16.§.2.*& cum in his caſibus peccatum eſt, tantum peccabitur prima vice, quia ea prohibitio non eſt niſi vt debitus ordo conſummandi ſeruetur, & reuerentia benedictionibus debita, præmittendo eos priori copulæ qua matrimonium legitimè conſummatur, qua habita ſeruari amplius non poteſt; ſecus autem eſt quandò conſummatur Matrimonium ante denunciationes, quia ea prohibitio eſt propter impedimenti timorem, quod per denunciationes detegi poteſt, quæ ratio militat etiam in ſequentibus copulis, ita Sanch.*d.diſp.11.n.11.*

Qui ſemel contraxit matrimonium, & mortuo 183
primo coniuge aliud iniit, non tenetur in ſecundo Matrimonio recipere benedictiones; etiamſi fortè primum Matrimonium fuerit inualidum, quia benedictiones non reſpiciunt nuptias, ſed perſonas. Ita Nauar.*in man.cap. 22. num.* 83. Perez *l.1. verſic. eſt alia glo.n.tit.1.lib.5.Ordin.*Mozz. *de contract. tit. de Matrim.cap.de naturalib. Matrim.num.*10. Menoch. *de arbitrar.caſu* 417.*n.2.* Cened.*ad. Decretal. collect. 49.num.1.*Coninch *diſp. 27. dub.8. num. 72.* Gutier. *c.106.num.14.cum ſequentibus*, Sachez *lib.7.diſp.82. num.15.*Rebell.*lib.3.quæſt.20 num 3.* Bonacina *dict. quæſt.4.puncto 6.n.4.* Hurtado *diſp.5. diffic. 28.n.* 84. Semper tamen ſeruanda eſt legitima diœceſis conſuetudo: Poſſeuin.*de officio Curati cap.10.n.* 48 ita vt quamuis prohibeantur ſponſi benedici, ſi vnus eorum, qui contrahit ſecundas nuptias, receperit benedictiones, quamuis alter nunquam recepiſſet ex conſuetudine licet vtrumque benedicere, nec cenſetur ea benedictio iterari, quia ipſa per ſe datur

tione

tione coniugis nunquam benedicti, Henriq. *lib.* 11.
184 *cap.* 16. §. 2. *lit. M.* Verùm † consuetudo generaliter recepta obtinuit, quod si fœmina solùm nondum fuisset benedicta, posset tunc benedictio solemniter fieri. Ita Couar. *de sponsalib. part.* 2. *cap.* 8. §. 11. *num.* 2. Greg. *l.* 2. *verb. no deuen ser veladas, tit.* 11. *p.* 4. Salzed. *ad Bernard. c.* 74. *lit. B*, Marc. Anton. Genuens. *in pract. Archiep. Neapolit. cap.* 59. Mar. Alter. *de censur. tom.* 2. *disp.* 11. *de suspensione c.* 4. *vers. tertio dubitatur*, Aloys. Ricc. *loco infrà citando* 313. *in fine.*

185 Sed quæret aliquis à quo huiusmodi benedictiones fieri debeant? Quibusdam placet non integrum esse vtriusuis contrahentis Parocho benedictiones has impertiri, sed id esse parochi mulieris. Ita Fusc. *de visitat. lib.* 2. *cap.* 3. *num.* 21. Caualcan. *p.* 1. *decis.* 12. *à num.* 21 Ceuall. *communium contra commun. q.* 604. *num.* 148. Sed Ego existimo sufficere Parochum vtriusuis contrahentis, quia eodem tenore, & eadem clausula petitur à Concil. *dict. cap.* 1. vt proprius Parochus intersit Matrimonio, & vt benedictiones conferat: sed ad illud sufficit Parochus vtriusuis contrahentis, vt suprà dictum est *hac alleg. num.* 39. ergo & ad hoc. Quare ita resoluunt Cened. *ad Decretal. collect.* 81. *num* 8. Sanchez *lib.* 7. *disp.* 82. *num* 4. Armendariz *in addit. ad recopilat. legum Nauarr. lib.* 4. *tit.* 5. *l.* 1. *de Matrim. in declarat. num.* 31. Gutier. *de Matrim. cap.* 106. *n.* 8. & 9. Bonacin. *dicta q.* 4. *punct.* 6. *num.* 3.

Benedictiones coniugales non possunt nisi inter Missarum solemnia fieri, *S. Congregat. Concilii in Bisaunen.* 13. *Iulij* 1630. Et Parochus proprius debet accipere eleemosynam ratione benedictionis, & non alius, *S. Congreg. Rituum in Acheronttin.* 25. *Ianuarij*, 1601.

Sacerdos secundis nuptijs benedictionem impertiens, vel coniungens in Matrimonium, absque Parochi licentia, quam pœnam incurrat?

186 QVæret opportunè aliquis, quam pœnam incurrat Sacerdos benedictionem secundis nuptiis impertiens in casu non permisso? Respondetur, ab officio, & beneficio suspensum ad Apostolicam Sedem mittendum esse, cum litteris Episcopi, prout disponitur *in cap.* 1. *de secundis nuptiis*, quæ tamen omissio ad Romanam Curiam sublata fuit per *Extrauag. constitutionis Ioan. XXII.* de qua meminerunt Couar. *d.* §. 10. *num.* 2. *versic. est tamen*, Salzed. *ad Bernard. cap.* 77. *lit. C*, Henriq. *dict. c.* 16. §. 2. *lit. Q*, Sanchez *dict. disp.* 82. *num.* 28. Mar. Alter. *d. cap.* 4. *vers. quinto.* Et quamuis aliqui teneant prædictam suspensionis pœnam locum habere tantùm vbi constante priori Matrimonio Presbyter secundas nuptias benedicit: ex quorum numero sunt Couar. *dict.* §. 11. *num.* 1. & ab eo citati, ac etiam Aloys. Ricc. *in prax fori Ecclesiastici, decis.* 369. *num.* 2. *in* 1. *edit.* &
187 *resolut* 313. *in* 2. *edit.* Verius tamen est † Sacerdotem huiusmodi suspensionem incurrere, si benedicat secundum Matrimonium, etiam dissoluto primo, vt ostendit text. *in cap. vir autem, de secundis nupt.* ibi, *cū alia vice benedicti sint*, sequuntur Mar. Alter. *dict. cap.* 4. *vers. sed primo*, Salzed. *dict. cap.* 77. *lit. D*, Marc. Anton. Genuens. *dict. cap.* 59. *in addit.* Sanchez *dict. disput.* 82. *in fine*, Vgolin. *de potestate Episcopi cap.* 15.
188 §. 11. *num.* 6. † Quæ quidem pœna suspensionis ab officio, & beneficio lata *in dict. cap. primo, de secundis nuptiis*, non infligitur ipso iure, quia præcipitur ibi vt ipsum suspensum remittat absoluendum ad Pontificem; quasi dicat, *ipsum suspende, & vbi suspende-* *ris, à solo Pontifice potest absolui*, & resoluit Bernard. *dict. cap.* 77. *num.* 2. Couar. *dict.* §. 11. *num.* 2. Clar. §. *final. quæst.* 75. *vers. Sacerdos*, Henriquez *lib.* 13. *cap.* 39. *num.* 3. & *dict. cap.* 16. §. 2. Nauarr. *cap.* 25. *num.* 137. Mar. Alter. *dict. cap.* 4. *vers. secundo*, Marc. Anton. Genuens. *dict. cap.* 59. *in addit.* Perez *l.* 5. *colum.* 5. *vers. intelligas, tit.* 1. *lib.* 5. *Ordin.* Fr. Emman. *in sum. tom.* 1. *cap.* 241. *in fine*, Sanch. *dict. disp.* 82. *num.* 27. Gutier. *cap.* 106. *à num.* 16. Quamuis arbitraria tantùm pœna esse puniendum clericum in casibus sibi non permissis nuptiales benedictiones indulgentem asserant Iacob. de Graffiis *in decis. aureis p.* 1. *lib.* 2. *c.* 82. *num.* 2. *in fine*, Menoch. *de arbitrar. casu* 417. *num.* 8. Perez *dict. vers. intelligas*, Ceuall. *dict. quæst.* 604. *num.* 135. Salzed. *dict. cap.* 77. *lit. F*, *vers. in hoc delinquens*, Aloys. Ricc. *d. resol.* 313. *num.* 1. Vgolin. *d.* §. 12. *num.* 6. *in fin.*

Circa pœnam verò, quam Sacerdos incurrit con- 189
iungens in matrimonium, vel benedicens subditos alterius parochiæ, absque Parochi, vel Ordinarij licentia, disponit Concil. Tridentin. *dict. cap.* 1. his verbis. *Quod quis Parochus, vel alius Sacerdos, siue Regularis, siue secularis sit, etiam si id sibi ex priuilegio vel immemorabili consuetudine licere contendat alterius Parochiæ sponsos, sine illorum Parochi licentia Matrimonio coniungere, aut benedicere ausus fuerit, ipso iure tandiu suspensus maneat, quandiu ab Ordinario eius Parochi, qui Matrimonio interesse debebat, seu à quo benedictio suscipienda erat, absoluatur.* Hanc † suspen- 190
sionis pœnam ne dum ad officium, sed etiam ad beneficium extendi posse resoluit Francisc. Molin. *de ritu nupt. lib.* 2. *differ. n.* 149. quoniam in grauibus id regulare est, ex gloss. *in Clem. cupientes, de pœnis & in c. latores, de clerico excommunic. minist. & gloss. final. in c. pastoralis, de appellat.* Couar. *de spons. p.* 2. *cap.* 6. *in princip. num.* 13. Perez *in l prima, versic. est etiam alia*
pœna, tit. 1. *lib.* 5. *Ordinat.* † Ab hac suspensione non 191
solùm Episcopus, sed etiam eius Vicarius potest absoluere, vt resoluunt Sanchez *lib.* 3. *disp.* 51. *num.* 4. & Mar. Alter. *d. c.* 5. *in fin.* Contra Franc. Molin. *dicto loco num.* 156.

Sacerdotes Regulares Matrimonia ministrantes, 192
siue solemnizantes, non habita super his Parochialis Presbyteri licentia speciali, vltra prædictam suspensionem, quam ipso iure incurrunt per Concil. vbi proximè, ipso facto sunt excommunicati excommunicatione Sedi Apostol. reseruata *in Clem.* 1. *de priuileg.* cum suspensionis pœna à Concil. Trident. nouiter prolata in casu de quo agimus, non videatur sustulisse veterem aliis legibus impositam, vbi vtraque sustineri potest, vt supra probauimus. Quare hanc sententiam tenent Nauar. *consil.* 1. *num.* 7. *sub tit. de pœnis, in* 1. *edit.* & *cons.* 10. *sub tit. de constitut. in* 2. *edit.* Maiol. *de irregularitat. lib.* 3. *cap.* 15. *num.* 12. *vers. clandestinum*, Vgolin. *dict.* §. 12. *num.* 8. Sanchez *lib.* 3. *disput.* 48. *num.* 8. & 9. Mar. Alter. *dict. disput.* 51. *c.* 4. *vers. sed quæret*, Fr. Ludouic. Miranda *in manual. Prælat. tom.* 1. *quæst.* 48. *art.* 1. quicquid contrarium teneat Henriq. *lib.* 13. *cap.* 38. §. 2. *in com. lit. E*, Soar. *de censur. disputat.* 12. *sect.* 4. *num.* 13. Sayr. *eodem tract. lib.* 4. *cap.* 15. *num.* 2. Bonacina *de matrim. quæst.* 4. *punct.* 6. *num.* 8. & *de censuris, disput.* 3. *quæst.* 6. *puncto* 5. *num.* 19. *in fine*, Fr. Basil. Pont. *dict. cap.* 16. §. 2. *vers. ex quibus, condit.* 10. & §. 6. *in princip.* Nec obstat quòd leuior pœna legis nouæ corrigat duriorem antiquæ Constitutionis, quia hoc intelligendum est, vt inquiunt Ioan. Anan. *in c. vlt. ad finem, de collus. deteg.* & Nauar. *d. cons.* 10 in pœnis, quæ ab ipso iudice inferuntur, non in iis, quæ ipso iure incurruntur, vt est excommunicatio illa *d. Clem.* 1.

De temporibus quibus Matrimonium celebrare vetitum eſt, benedictioneſque nuptiales non ſunt facienda.

193 A Prima die Aduentus Domini vſque ad diem Epiphaniæ, & à quarta feria Cinerum, vſque ad octauam Paſchæ incluſiuè matrimonia celebrare vetitum eſt, quod tempus incipit à media nocte Dominicæ. Aduentus, & à media nocte feriæ quartæ Cinerum, cum tunc incipiat Aduentus, & Quadrageſima more Romano, decidit Concil. Trident. *ſeſſ.* 24.*de reformation.matrimon.c.* 10. & plures Doctores ad hoc refert Cen.*ad Decretal.collect.*22.quibus adde Matien.*in rubric.tit.*1.*gloſ.*1.*n.*147.*l.*5.*noua recopilat.*Henriq.*in ſumm.lib.*11.*cap.*16.§.2.Petrus de Ledeſma *in ſumm.part.*1.*de Sacram.Matrimonij cap.* 10 *conc* .8.*dub.*1.*verſ.el tercero*, Reginald.*in praxi fori pœnit.lib.*31. *n.* 188.Bonacina *de Magno Matrimonij Sacramento quaeſt.*3.*puncto* 14.*num.*4.latè Sanchez *de Matrimon.lib.*7.*diſp.*7.Poſſeuin.*dict.cap.*10.*n.* 25. *verſ.quaeritur.*

194 Verum tamen eſt de licentia Ordinarij poſſe dictis temporibus celebrari ſponſalia, & matrimonia ſine ſolemnitate, vt ait gloſſa communiter recepta *in c.Capellanus, de feriis.* nam matrimonium prohibetur per Eccleſiam in Aduentu, & Quadrageſima, quoad ſolemnitates, traductionem ſcilicet ad domum, conuiuium, & benedictionem, prout deciſum referunt Galet. *in margarita caſuum conſcientiæ, verb.matrimonium, pag.*163.*col.*1.Franciſc.Leo *in theſauro fori Eccleſiaſt.part.*2.*c.*9.*n.*57.reſoluunt Sanch. *num.*12.Reginald.*num.*188 Bonacina *num.* 4. *dictis locis*, Coninch *de Sacram.diſp.*30.*de Matrim. dub.*3. *num.*36.Aloyſ.Ricc *in deciſ.Curia Archiep. Neapol. deciſ.*9.*p.*4.Vnde poſſe Epiſcopum ex magna cauſa concedere vt his temporibus prohibitis nuptiæ celebrentur, dummodo celebratio matrimonij, ſi commode fieri poteſt, fiat ſecretò, & ſine populi frequẽtia, reſoluunt Emman.Sà *verb.matrimonij impedimẽta non dirimentia num.*12.*in fine*, Sanch. *d.lib.*7.*diſp.*7.*n.*6.Alzedo *d.p.*2.*cap.*7.*num.*42.

195 Conſummare Matrimonium antea contractum his temporibus non eſt prohibitum, cum Iura non loquantur de conſummatione. Ita Nauar.*in manual. cap.*22.*num.*71.Sanchez *dict.diſput.*7.*num.*21. Card. Bellarm.*lib.*1.*de Matrim.cap.*31.Coninch *diſput.*10. *dub.*3.*ad finem*, Reginald. *d. lib.* 31.*n.*189.Quamuis
196 † prædictis temporibus vetitum ſit Matrimonium cõtrahi, ſi tamen de facto contractum validum erit, contrahentes verò peccabunt mortaliter prout deciſum refert Armendar.*in addit. ad recopilat. legum Nauarra lib.*4.*tit.*15.*l.*1.*de Matr.in declarat.num.*10. reſoluunt P.Sanchez *d.diſp.*7.*à num.*3.Matienſ.*dict. gloſ.*1.*num.*147.Cened.*d.collect.*22.*nu.*2.Bonac. *dict. num.*4.Aloyſ.Ricc.*in deciſ.Curia Archiep.Neapol.deciſ.*8.*num.*3.*p.*4.

197 Vltra prohibitionem de qua ſupra, etiam matrimonium licitum non eſt, neque abſque peccato contrahi poteſt tempore interdicti, vel à perſonis interdictis, & oſtenditur ex principali, & certiſſima reſolutione in hac materia, quod ea ſolum Sacramenta tempore interdicti licita cenſeri debent, quæ ſpecialiter à Iure conceduntur, ſed matrimonium vnum eſt ex ſeptem Eccleſiæ Sacramentis, denique nullibi permiſſum reperitur: ergo à prima regula generali excipiendum non eſt; accedit quia ratio neceſſitatis, quæ in aliis permiſſis conſideratur, matrimonio non conuenit, quia nulla neceſſitas poterit occurrere, vt matrimonium nunc, & ſtatim ab interdictis, vel in loco interdicto celebretur, nec etiam ſi deferatur, Eccleſiis debitus honor ſubtrahitur, neque hæreſes pullulant, nec creſcit indeuotio populi, quæ ſunt rationes conceſſionis factæ *in cap. alma mater, de ſent.excomm.lib.*6.vt in principio exprimit: ita Vgolin.*de cenſur.tab.*5.*cap.*8.§.3.*num.*1. eumque ſequitur, & laudat Sayr.*eodem tract.lib.*5.*cap.*7.*n.*43. ac etiam P.Suarez *tom.*5.*diſp.*33.*ſect.*1.*à num.*51.latè diſputans *à n.*46.ſequitur etiam Bonacina *de cenſ. diſp.*5.*puncto* 2.§.3.*n.*7.

Verùm communis ſententia eſt in contrarium, 198
reſoluens quòd licitè & indiſtinctè Sacramentum Matrimonij, quoad ſui ſubſtantiam contrahi poteſt tempore interdicti, atque ita tam in Eccleſia, quàm à perſonis ſpecialiter interdictis, ſolet hæc doctrina deduci ex gloſ.*verb.Sacramentis in d.cap.alma*, ſequitur Abb.*in cap.non eſt, num.*8.*de ſponſal.*vbi Alexãd. de Næu.*num.*21.& poſt alios antiquiores Nauar.*in manual.cap.*27.*num.*179.Couar.*in d.cap.alma part.*2. §.2.*num.*7.*verſ.Matrimonij autem*, plures refert Henriq.*in ſumm.lib.*13.*cap.*45.§.3.Tolet.*lib.*1.*cap.*53.*n.*3. Sà *in aphoriſm.verb.interdictum num.*17. Fr. Emman. *quaeſt.reg.tom.*2.*q.*109.*art.*3.latè tuetur poſt multos quos refert, Sanch.*de Matrim.lib.*7.*diſp.* 8.*à num.*2. latiſſimè Mar.Alter.*de cenſur.tom.*2.*diſp.*4.*c.* 7. Auil. *de cenſu.p.*5.*diſp.*4.*ſect.*1.*dub.*6. Zerola *in praxi Epiſcopali part.*1.*verb.interdictum.*§.4.plures afferentes rationes; *prima* eſt ex gloſſ.*d.verb.Sacramentis*, quod
† reliqua Sacramenta prohibita tempore interdicti 199
gratiam conferunt, non ita matrimonium; ſed falſa eſt, & hæretica hæc doctrina: cùm enim matrimonium vnum ſit ex ſeptem Eccleſiæ Sacramentis neceſſariò conferre gratiam dicendum eſt ex Trident. *ſeſſ.*7.*de Sacram.in genere can.*1 *&* 6.& de ipſo matrimonio definit idem Trid.*ſeſſ.*24.*can.*. & ex Florent. I.& Colonien. ac receptiſſima Theologorum ſchola comprobat Couar.*de ſponſal.part.*2.*cap.*1.§.1. *n.*3. & ex ſanctis Patribus latè probat Idoc. Cocc. *in ſuo theſauro Chriſtiano tom.*2.*lib.*9.*art.*2. Spin. *in ſpeculo teſtament. gloſſ.* 15. *princip. num.* 15. Sayr.*de Sacrament.in genere lib.*1.*cap.*2.*quaeſ.*2. *art.* 4. *verſic. quod verò ad matrimonium*, Petrus de Ledeſma *in ſumm. part.*1.*de ſacram. Matrim.cap.*1.*concluſ.*1.*&* 19 Card. Bellarm.*tom.*2.*de Matrim.ſacram.lib.*1.*cap.*5.*arg.*12. Valent.*tom.*4.*diſputat.*10.*quaeſt.*1 *punct.* 5. Gutier.*de Matrimon. cap.* 42. Bonacina *eodem tract. quaeſt.* 2. *puncto* 1.*num.*2.Franciſc.Molin.*de ritu nuptiar.lib.*2. *different.*18.*num.*5.Henriquez *in ſumm.lib.* 11.*cap.*8. *in princip.*Sanch.*de Matrimon.lib.* 2. *diſp.*10.*à num.* 2.Rebell.*de obligat.Iuſtit.part.*2.*lib.*2.*quaeſt.* 3.Valer. Reginald.*in praxi fori pœnit.lib.*31.*cap.* 1.*à nu.*2.Coninch *de ſacrament.tom.ſecundo diſp.* 24.*dub.ſecundo, à num.*5.

Quare reiecta illa ratione, aliiſque à prædictis 200
Doctoribus congeſtis, primam ſententiam veriorem duco, non obſtantibus in contrarium adductis, quibus pro faciliori explicatione ſigillatim reſpondendum eſt. *Primò* prædictæ communis ſententiæ Actores dicunt ſpeciale habere Matrimonium præ cæteris Sacramentis, quod licet à Chriſto Domino excellentia Sacramenti fuerit illuſtratum, prius tamen ei conuenit ratio contractus ciuilis, quàm Sacramenti perfectio, ſemperque vti contractus naturam retinet, & verus cõtractus ſua ſpecialia ſortitur impedimenta, nec ad inſtar aliorum Sacramentorum prohiberi ſolet, vt poſt alios aduertit Sanchez *dict. diſp.*8.*n.*5.Cui obiectioni reſpondeo, quod licet cõtractus ſit, ſimul tamen, & vbi primum perfectus eſt, Sacramentum efficitur; ita vt in nullo inſtanti perfecti contractus ratio poſſit conſiderari, in quo Sacramentum non ſit, vt notabiliter reſoluit Sanch.

Sanch.*d.lib.2.disp.*10.*num 6.* quare licet dum fit, ex eisdem causis componatur, quibus constat in genere contractus, quia tamen eodem instanti, quo perficitur, statim fit Sacramentum, repugnat principiis in materia interdicti, quod ab interdictis, vel in loco interdicto celebretur sine speciali legis concessione contra generalem regulam, quæ omnia prohibet Sacramenta, exceptis permissis.

201 *Secundò*, pro sua sententia considerat Auil. contra primam quam sequimur, Sacramenta prohibita actum Ordinis requirere, non ita matrimonium, in quo contrahentes sunt proprij ipsius ministri, vt ex D.Thom. Bellarm. Henriq. & aliis resoluit Sanch. *dict.lib.2.disp.6.num.* 2. Cui considerationi respondeo, quòd licèt ante Trident.*sess.24.de reformat.Matrim. cap.* 1. aliquem habere videtur probabilitatem, post illud non ita, cum iam matrimonium sine præsentia Parochi, vel alterius Sacerdotis de eius licentia non valeat, & licet fateamur etiam hodie non esse proprium matrimonij ministrum Parochum, sed ipsos contrahentes, ex resolutis per Sanch. *dict. lib. 2. disput. 6.* negari tamen non potest concurrere Parochum ad matrimonij validitatem, & aliquo modo illud administrare, & consequenter legem Canonicam, quæ eam formam præscribit, addens, vt Parochus contrahentes coniungat, dicendo, ego vos coniungo, &c. voluisse ne fiat interdicti tempore, bene considerant Henriq. Vgolin.*n.*1. *in fine*, Sayr. *n.45.dictis locis.*

202 *Tertiò*, pro sua opinione etiam adducunt auctoritatem tex.*in cap.Capellanus,de ferijs*, dum inquit Matrimonium quocumque tempore contrahi posse, ergo & tempore interdicti, adducunt etiam receptam sententiam, quæ docet matrimonium ab excommunicato validè contrahi posse, iuxta *cap.significasti,de eo,qui duxit in matrimonium quã polluit per adulterium*, cum aliis, ex quibus est receptissima omnium conclusio, ex adductis à Sanchez *lib. 7.disput.9.n.*2. Sed prædicto tex.*in c. Capellanus*, respondent Vgol.& Sayr. procedere secundum consuetudinem Romanæ Ecclesiæ, cuius meminit. Sed facilius respondebis quæstionem de qua in eo text. non fuisse de tempore interdicti, prout censura est Ecclesiastica, sed de prohibitione nuptiarum tempore feriarum, vnde istæ inciperent; & iuxta hunc sensum ait Romanam consuetudinem esse, vt matrimonium quocumque tempore contrahatur, id est, non obseruatis vllis feriis: vnde generalitas hæc terminos habiles supponit circa ea, quæ specialiter non decidit, ita vt sensus sit posse matrimonium fieri quocumque tempore habili, & non prohibito, iuxta reg.*l. qui testamẽto* 20.*in princ.*ibi.*si aliud nihil impediat,ff. de testam.*& generalem doctrinam gloss.*in cap.*1.*de constit.& in l.*1.*C.de sacrosanct.Eccles.* Et ad illud de

203 excommunicato respondendo dico † potius contra communem retorqueri; nam verius est matrimonium ab eo contractum validum quidem esse, idque solum probat tex.*in d.cap.significasti*, non tamen licitè contrahi, sed potiùs in peccato; vt ex D.Anton. Palud.Nau. Henriq. & innumeris aliis comprobat Sanch.*d.lib.8.disp.8.num.* 3. quare eodem modo concludendum est prædictis non obstantibus matrimonium in loco interdicto, & ab interdictis validè, non tamen licitè contrahi posse.

204 De sponsalibus autem nemo dubitauit tempore interdicti licitè contrahi posse; ratio enim Sacramenti, ob quam secundum nostram resolutionem matrimonium eo tempore prohibitum est, apertè deficit in sponsalibus; sunt enim purè contractus humanus; atque ita aduertit Vgolin.*d.cap.7.§.3.num.* 2. Sayr.*d.cap.7.n.*40.Mari. Alter.*de censur.tom.*2.*disp.*4. *c.7.in princ.*Neque his terminis applicari potest reg. text.*in l.oratio,ff.de spons.*quòd prohibito matrimonio prohibentur sponsalia: non procedit enim data diuersa ratione, quæ in proposito requiritur, vt benè explicant Conan.*commen.Iuris Ciuilis lib.8.c.*2. *n.*3. Menoch.*de præsũpt. lib.6.q.93.n.7.* Gutier.*de iuram. confirm.p.*1.*c.*51.*n.9.*

De benedictionibus tamen Matrimonij aliqui 205 Doctores constanter tenent illas licitè fieri posse tempore interdicti, vt est Angel.*verb.interdictum* 6. *num.*30.& alij relati à Sanch.*d.disp.8.num.* 9. rationem sumentes ab illa communi sententia, quam impugnauimus, asserente Matrimonium licitum esse; vnde colligunt benedictiones tanquam ipsius accessorias licere debere, ex reg.*cap.accessorium,de reg.iur. in 6.*Contrarium tamen resoluunt communiter reliqui omnes, vt constat ex Palud.D.Anton.Cou.Henriq.Vgolin.& infinitis aliis relatis à Sanch.*d. disp.*8. *n.*10.Sayr.*d.c.7.n.*41.Bonacina *d.§.*3.*n.9.*ex ea ratione, quia secundum veriorem sententiam, quam sequimur, si Matrimonium est prohibitum, à fortiori concluditur prohiberi benedictiones, & etiam data; & non concessa aduersariorum communi sententia, Angeli ratio nihil concludit; quia benedictiones fiunt precibus, & orationibus adhibitis tempore Missæ, vt in Miss. Rom.scribitur, & consequenter continent officium Ecclesiasticum, quod tempore interdicti prohibitum esse constat.

Dubium tamen restat in hac materia dicendum, 206 an scilicet licitè fiant benedictiones, & Matrimonium seruata moderatione *cap.alma mater §.adijcimus,de sent.excom.lib.6.*Negatiuè respondent Vgol. *d.c.7.§.3.in fine.*Sayr.*d.c.7.n.41.in fine*, ea scilicet ratione, quia licet Diuina, seu Ecclesiastica officia tempore interdicti permittantur cum illa moderatione, debet tamen Laicos excludi, vt est receptissima omnium scribentium sententia, post glos.*verb.interdictis in d.c.adijcimus*, quam *ibi* sequuntur Dominic. Anchar. Franc. Calder. & alij omnes, qui de hac materia scripserunt, vt asserit Cou.*part.*2.*§.*2.*num.*4. Nauar. *num.* 174. Vgolin. *§.* 4. *num.* 1. Henriq.*§.*3. Sayr.*num.*14 Suar.*disputat.34.sect.*1.*à num.*21.Auil. *disputat.4.sect.*2.*dub.4.conclus.*1.*dictis locis*, amplian- tes non solum ab integris officiis diuinis, sed etiam à qualibet eorum parte laicos esse excludendos, ita vt neque ad faciendam oblationem in medio Missæ, neque extra Ecclesiam ad pacem sint admittendi, tempore quo in Missa dari solet, & ideò cùm huiusmodi Matrimonium sine præsentia laicorum, quales sunt contrahentes, contrahi non possit, neque dari benedictiones, rectè sequitur moderationi, *dict.§.adijcimus*, in hoc proposito locum nòn esse, quamuis contrarium teneant post Syluest. Couar. *dict.part.2.§.2.num.7.vers. Matrimonij* Auil.*d.disp.4. sect.1.dub.6.concl.*4.Henriq.*cap.44.§.1.lit. O*, & alij, quos sequitur Sanch.*dict.lib.7.disp.8.num.*11. qui nõ effugit vim prædictæ rationis, sed magis ei succumbit, dum ex Henriq. respondet intelligendum esse Vgol.& Sayr. resolutionem si contrahentes habeant priuilegium; hoc enim nihil aliud est quàm concedere secundum Iuris rigorem dari non posse benedictiones cum ea moderatione, vt resoluit Vgol. & alij, qui eum sequuntur. In Ecclesia autem specialiter interdicta apud vtriusque opinionis Auctores est indubitatum dari non posse benedictiones, nec contrahi matrimonium, vt ex communi multis probat Sanch.*d.disp.7. num.* 12. quia moderatio illa solum obtinet in interdicto locali generali, non in Ecclesia specialiter interdicta, vt notauit gloss.

verb.Eccleſiis in dict.§.adijcimus,quam omnes ibi ſequuntur. Per contrarium autem poſſe eas dari in feſtiuitatibus exceptis, ſi ex alio capite prohibitæ non ſint, vt prohiberi conſtat in feſto Paſchatis, & Natalis Domini, ex Concil.Trid. *ſeſſ. 24. de reformat. Matrimonij,c.10.*receptiſſimum eſt, vt comprobant Vgolin.*cap.8.§.10.* Couar. Henriq. Viuald. & alij, quos refert Sanch.*d.diſp.8.num.15.*Sayr.*d.c.47.*Auil. *dict.dub.6.ad finem*, Mar.Alter.*dict.c.7.verſ.ſecundò dubitatur.*

207 Hæc pauca,quæ quotidiana ſunt in materia Matrimonij, in compendium reduxi, quia Epiſcoporum conueniunt iuriſdictioni,cætera autem,quæ de Matrimonij Sacramento deſiderari poſſunt, ſunt latiſſimè in multis libris de hac editis tractata, qui ea ediſcere cupit, conſulat Verac. *in ſpeculo coniug.* Viuald.*in candelabro aureo tit.de Matrim.* Matienſo *tit.1.lib.5.nouæ recop.*Card.Bellarm.*in ſuis controu.tit. de Matrim.*Iul.Sauazat.*de Matrim.diſſolut.*Fãnciſc. Anton.Oliuer.*de nullitate Matrim.*Iacob.Nauclant. & Anton.Cont.*de Matrimonijs clandeſtinis irritãdis*, Gregor.de Valentia,*de Matrimonij indiſſolubili vinculo*,Fernandez *in examine Theologiæ Moralis part.2. cap 15,cum ſeqq.*Vincent.Filliuc.*quæſt.moral.tract.10. de Sacram.Matrim.* Petr.de Ledeſma *in ſpeciali tr. de Matrim.& in ſua ſum.part.1.de Sacram. Matrim.* Henriq.*in ſumm.lib.11.de Matrim.* Zerola *in praxi Epiſcop.part.1.verb.Matrimonium*,Steph.Quaranta *in ſumma Bullarij verb.Matrimonij impedimenta, & verb. Matrimoniales diſpẽſationes*,Ægid.de Coninch *de Sacram.tom.2.diſp.21.cum ſeqq.*Ioan.Franciſc.Leo *in theſauro fori Eccleſiaſt.p.2.cap.19.de ſponſalibus,& Matrim.*Rebell.*de obligat.Iuſtitiæ p.2.l.3.de contractu Matrimonij*, Valer.Reginald.*in praxi fori pœnit.lib. 31.de Matrimonij ſacramento*,Ioan. Petr. Fontanella *in tr.de pactis nuptialib.ſiue capitulis Matrimonialib.* Franciſc.Molin.*de ritu nuptiarum,& pactis in Matrimonio conuentis*,Fr.Baſil.Pont.*in tract. de impedimentis Matrimonij*, & nouiſſimè *in tract. de Sacramento Matrimonij*,& Ioan.Gutier.*in ſpeciali tract. de Matrimonio*,Bonacina *in tr.de magno Matrimonij Sacramento.*& nouiſſimè Gaſp.Hurt. etiam *de Matrimonio.*Omnium latiſſimè tribus tomis totam hanc materiam elegãter tractauit doctiſſ. Thom.Sanch.illius quidem Sacri Ordinis,qui nominis,quod,ſuper omne nomen eſt,titulo præſignitur.

ALLEGATIO XXXIII.

Epiſcopus in Pontificia, Vel generalis Concilij lege quando poſſit diſpenſare?

SVMMARIVM.

1 *Diſpẽſatio in genere ſumpta eſt iuſta diſtributio rei communis in ſingulos,iuxta cuiuſque neceſſitatem.*
2 *Diſpenſare in Iure noſtro idem eſt, quod legibus ſoluere.*
3 *Diſpenſatio definitur, quod ſit iuris communis relaxatio cum cauſæ cognitione ab eo,qui habet poteſtatem Diſpenſandi.*
4 *Diſpenſatio emanans ab inferiore requirit neceſſariò cauſæ cognitionem,& expreſſionem.*
5 *Diſpenſatio ſine cauſa dicitur potius diſſipatio.*
6 *Diſpenſatio ceſſat,ceſſante cauſa.*
7 *Diſpenſatio eſt quid odioſum, & ſtricti iuris ſtrictéque intelligenda.*
8 *Diſpenſatus ad vnum cenſetur diſpenſatus ad omnia conſequutiua ad illud vnum.*
9 *Diſpenſatio facta ad vnum effectum,vel in vno defectu,ad alios non extenditur.*
10 *Argumentum de maiori ad minus non habet locum in diſpenſationibus.*
11 Cap.cui licet.53.de reg.Iur.lib.ſexto *non procedit in diſpenſationibus,ſed tantùm in his,quæ propriè, & abſolutè à Iure communi conceduntur.*
12 Cap.ex parte 27.de decimis *declaratur.*
13 *Argumentum de maiori ad minus in priuilegiis particularibus,ſeu diſpoſitionibus odioſis affirmatiuè prolatum non valet.*
14 *Monachus,cui conceditur diſpenſatio ad beneficium curatum,non poterit ſimplex poſſidere.*
15 Cap.per venerabilem,verſ. autem, qui filij ſint legitimi,*declaratur.*
16 *Epiſcopus in his, quæ ſunt de genere permiſſorum, poteſt ex rei natura intra propriam diœceſim ea omnia, quæ Summus Pontifex poteſt in Eccleſia vniuerſali, niſi per ſacros Canones,aut per Summum Pontificem prohibeatur.*
17 *Epiſcopis videtur abſoluendi poteſtas eſſe conceſſa, quoties conditor Canonis cenſuris abſolutionem non reſeruauit.*
18 *Refertur ſententia aſſerentium Epiſcopos in lege Canonica poſſe diſpenſari, quando eis expreſſè, vel tacitè conceditur diſpenſandi facultas.*
19 C.dilecti,de tempor.ordinat.*declaratur.*
20 Cap.nuper, verſ.in ſecundo, de ſententia excommunicat.*declaratur.*
21 *Epiſcopis ſit diſpenſandi facultas à lege, vel tacitè vel expreſſè.*
22 *Diſpenſatio Epiſcopis quando tacitè concedatur.*
23 *Epiſcopus quando diſpenſat ex tacita legis permiſſione,ſi faciat ſine iuſta cauſa, non tenet diſpenſatio in vtroque foro.*
24 *Cõcilij decreta expreſſa egent Põtificis derogatione.*
25 *Epiſcopus non poteſt diſpenſare in lege Concilij generalis,quamuis abſolutè permittat diſpenſationẽ.*
26 *Epiſcopus ſuper Concilio an data cauſa neceſſitatis poſſit diſpenſare?*
27 *Conciliaris Conſtitutio quando dicatur.*

DISPENSATIO in genere ſumpta nihil aliud eſt, quàm iuſta diſtributio rei communis in ſingulos, iuxta cuiuſque neceſſitatem, vnde diſpenſatores dicuntur illi, quibus ſpiritualia, aut temporalia intra ſingulos diuidenda mandantur, vt probatur *Luc.12.ibi,quis putas eſt fidelis diſpenſator*,Paul.*1.ad Corinth.4.ſic nos exiſtimet homo*,&c.& cap. *9.diſpenſio mihi credita eſt*,faciunt text.*in l.diſpenſatori 51.& in l.diſpẽſatorem 62.ff.de ſolut.l.vrbana 166.*& ibi Alciat.*ff.de verb.ſignif.*docent D.Thom.*1.2.q.97.art.4. & 2.2.q.88.art.10.*D.Anton.*2.part.tit.11.cap. 2. §.6.* Sylueſt.*verb.diſpenſatio q.1* Sot.*de iuſtit.lib.1.q.1.art. vlt.*Couar.*de ſponſalib.p.2.cap.6.§.9.num.1.* At verò 1
† attento Iure noſtro *in cap.de multa, ad finem, de præb.& in cap.propoſuit de conceſſ.prebendæ,& in c.& ſi clerici,§.de adulteriis,de iudic.*& paſſim alibi,diſpẽſare idem eſt, quod à legibus ſoluere, & à vinculo legis eximere,*l.Princeps.ff.de legibus*,Cardoſ.*in praxi Iudicum,verb.diſpenſatio.* 2

Diffinitur autem diſpenſatio,quod ſit Iuris communis relaxatio cum cauſæ cognitione, ab eo, qui poteſtatem habet diſpenſãdi;ita *gloſſ.penult.in princ. in cap.requiritis,§.niſi rigor.1. quæſt. 7.* recepta communiter ibi,vt per Nauar.*in c.quem pœnitet, num.7. de Pœnitent.diſtinct.1.& in man. prælud. 9. num. 13,* Couar.*dict.nu.1.*Rebuff.*in praxi tit.de diſpenſat.n.1.* 3

pag.

pag. 179. Monet. *de distributionibus quotidianis, part.* 2. *quæst* 14. *num.* 1. Fr. Emman. *quæst. Regul. tom.* 2. *q.* 46. *art.* 1. Aloys. Ricc. *in praxi fori Ecclesiastici decis.* 160. *in* 1. *edit.* & *resol.* 527. *num* 1. *in* 2. *edit.* Iacob. de Graffis *in aureis decis. part.* 1. *lib.* 2. *cap.* 31. *num.* 1. Sayr. *in clavi Regia lib.* 6 *cap.* 11. *a princip.* Alphons. Aluarez *in Speculo Iuris Pontificij, c.* 17. *de dispensat.* Sãctissim. *Episcop. in princip.* Cardinal. Tusch. *practicar. conclus. litt. D. conclusion.* 457. Suar. *de legibus lib.* 6. *cap.* 10. *num.* 7. Cardos. *in praxi Iudicum, & aduocat. verb. dispensatio, n.* 1. Fr. Ludou. Miranda *in manuali Prælat. tom.* 1. *q.* 30. *art.* 1. Vgolin. *de potestate Episcopi cap.* 7. *à num.* 1.

4 Verùm hæc diffinitio, quamuis sit communiter recepta, non videtur admittenda, quia per illam solùm Ius commone, non verò particulare, velut municipale, aut synodale, relaxatur; siquidem hoc Iuris communis, appellatione minime continetur, *cap.* 1. *de const. lib.* 6. Deinde comprehẽdit etiam solùm dispensationes emanentes ab inferioribus, in quibus necessariò causæ cognitio, & expressio prærequiritur vt in Concil Trident. *sess* 25. *de reformat. cap.* 18. ibi, *causa cognita, & sess.* 14. *de reform. cap.* 7. ibi, *causa cognita*, itaut non valeant ex *gloss. vltim. in fine*, ibi, *vel dic.* &c. *in cap. litteras, de concess. præbenda, gloss. vltim in princip. in c.* 1. *de ætate, & qualit. lib* 6. *gloss.* 1. per textum *in cap.* 2. *de schismaticis*, Menoch. vbi multos refert, *consil.* 15. *nu.* 15. Nauar. *in consil. vltim. num.* 4. *de simonia*, post alios Gutier. *canonic. lib.* 1.
5 *cap.* 19. *num.* 5. † Quod enim fit sine causa, dicitur potius dissipatio, quàm dispensatio, vt B. Bernardum referendo, dicit Curt. sen. *cons.* 9. *Aggredior num.* 6. Socin. iun. *cons.* 120. *num* 28 *volum.* 1. & ideò requiritur causa, quia per dispensationem vulneratur Ius publicum, vt dicit Put. *Rota Roman. decis.* 3. *lib.* 2. re-
6 fert Aloys. Ricc. *in praxi aurea, resol.* 410. *n.* 3. Et † cessante causa cessat dispensatio, Archidiac. *in cap.* 1. per illum text. *post princip.* 55. *distinct. c. vltim. in fine*, 77. *dist. gloss. in cap. post translationem. verb. cessante, de renunc.* cum alis citatis à Ric. *dict. resol.* 410. *numer.* 8. Sanch. *de matrim. lib.* 8. *disp.* 30. *num.* 14. intelligendo cum Diana *moral. resolut. part.* 1. *tract.* 10. *resol.* 41. quæ tamen cognitio, & expressio in dispensationibus à supremo Principe emanantibus necessariò non requiritur, ex Rebuff. *vbi suprà num* 9. aduertit Suar. *de Relig. tom.* 2. *tract.* 6. *lib.* 6. *cap.* 9. *num.* 1. Dic ergo, quod *dispensatio sit legis, seu Iuris alicuius per legitimum Superiorem relaxatio.* quæ diffinitio videtur magis cõgruere materiæ, de qua agimus, & effugere difficultates, de quibus suprà.

7 Dispensatio est quid odiosum, & stricti Iuris, strictéque intelligenda, *cap.* 1. *& cap* 2. *de filiis Presbyt. lib.* 6. *cap. non potest, de præben. eodem libro. cap. quod dilectio, de consang. & affin. l. ex pacto in princip. ff. de vulgari, & pupillari.* Ias. *in l. vo coniunctis, nu.* 178 *ff. de legatis* 3. Matiens. *l.* 10. *gloss.* 1. *num.* 7. *tit* 8 *lib.* 5. *noua recopil.* Monet. *d. q* 14. *num.* 5. Mar. Antonin. *variar. lib.* 1. *resol.* 19. *num.* 14. *& lib.* 3. *resol.* 2. *num.* 18. Cardos. *in praxi iudicum, verb. dispensatio, n.* 9. *&* 19 Campan. *in diuers. Iuris Canon. rub.* 11. *cap.* 13. *n.* 90. Fr. Lodou. Miranda *d. q.* 30. *art.* 11. *concl.* 2. Brunor. *in locis communibus, verb. dispensatio, num.* 9. Aloys. Ricc. *d. resol.* 227. *num* 3. *& d. resol.* 410. *num.* 4. Sanchez *d. disp.* 1 *num.* 5. Gironda *de priuilegiorum explicatione, num.* 1181. *cum sequentibus*; nam dispensatio vocatur vulnus quia per eam Ius ipsum vulneratur, *c. ipsa pietas* 23. *quæst.* 4.

8 Et licèt dispensatus ad vnum, dispensatus censeatur ad omnia consequutiua ad illud vnum, vt per gloss. *verb. plures in cap. quia in tantum de præbendis*, Sayr. *de censuris lib.* 7. *cap.* 14. *num.* 21. plenè Sanchez
dict. lib. 8. *dispu.* 1. *num.* 19. tamen † dispensatione 9
facta ad vnum effectum, vel in vno defectu, ad alios non extenditur, afflict. *decis.* 320. *num.* 12. Rota *diuers. decis.* 233. *part.* 1. quam refert Ricc. *dict. resolut.* 227. *num.* 6. Burg. de Pace *l.* 3. *Tauri num.* 521. *cum sequentib* Gironda *d. loco num.* 1115. vbi limitat quando dispensatio fit motu proprio, vel ratione connexitatis, & accessorij; vel in his, quæ recipiunt interpretationem à Iure communi; vel quando proprietas verborum extensionem requirit; aut quando dispensatio est fauorabilis ex causa necessaria, vel est necessaria ex fauorabili causa, & quandò alicui data est potestas dispensandi contra Ius, tunc enim vt fauorabilis extenditur, nec quidem fit extensio ad causam minorem, licet maiorem habeat rationem, vt per Panorm. *in cap. ad aures num.* 7. *de rescriptis*, Nat. *cons.* 163. *n.* 5. Aloys. Ricc. *d. resol* 227 *n.* 4. Et dicit D. Felician. de Vega nunc Archiepiscop. Mexican. *in relect. c. & si clerici. §. de adulter. n.* 84. *de iudic.*

Argumentum enim de maiori ad minus non ha- 10
bet locum in dispensationibus, Cou. *de spons. p.* 2. *c.* 8. §. 8. *num.* 11. Molin. *de primogen. lib.* 2. *cap.* 4. *num.* 48. *& sequen.* Brunor. à Sole *in locis communib. verb dispensationes sunt odiosa*, Surd. *decis.* 268. *n.* 20. & 21. Cald. Pereira *de nomin. emphyt. q.* 21. *num.* 65. Gutier *canon. lib.* 2. *cap.* 15. *n.* 15 Rendina *in prompt. recept. sent. tom.* 2. *tit.* 29 *n.* 12. Molina *de Iustit. tract.* 1. *disp.* 591. *nu.* 2. Sanch. *d. disp.* 1. *n.* 32. *& disp.* 24. *n.* 17. *lib.* 8. me citato *in hoc loco* Iannez Faiardo *ad cap. tanta, qui filij sint leg. memb.* 1. *n.* 91.

Sic etiam *reg. cui licet* 53. *de regulis Iuris lib.* 6. nõ 11
procedit in dispensationibus, sed tantum in his, quæ propriè, & absolutè à Iure communi conceduntur. Ias. *in l.* 3. *num.* 43. *ff. de constit. Principum*, Felin. *in cap. postulasti. n.* 9 *de rescriptis*, Paol. Æmil. *decis.* 8. *n.* 6. *p.* 1. Campan. *d. c.* 13. *n.* 91. Rebuff. *in praxi tit. de dispensat. ad plura num.* 64.

Hinc intelligitur text. difficilis *in cap. ex parte* 17. 12
de decimis; omissis námque variis intellectibus de quibus Couar. *lib.* 1. *variar. cap.* 17. *num.* 13. Gutier. *Canon. lib.* 2. *cap.* 21. *à num.* 116. Fortun. *in §. & quid si tantum, num.* 164. Rebuff. *de decimis, quæst.* 14. *à princ.* Suar. *de Relig. tom.* 1. *de decimis, lib.* 1. *cap.* 23. *à num.* 4. Menoch. *consil.* 33. *à num.* 2. dicendum est text. illum non agere de priuilegiu, aut concessione speciali, circa decimas recipiendas, sed magis de concessione Iuris communis, per quam eodem attento poterat Abbas, vel Parochus ille percipere decimas de laboribus terræ Parochiarum suarum, & ita sensus est, *cum tibi concessum sit*, similiter à Iure communi, de quo *in c. cùm contingat, vers. vnde, de decimis quod maius est*, † nempè vt percipias decimas de labori- 13
bus, *& minus cõcessum esse videtur*, nempè vt eas percipias de noualibus, & ita fit argumentum de maiori ad minus affirmatiuè in his, quæ competunt iure speciali: nam in priuilegiis particularibus, seu dispositionibus odiosis argumentum de maiori ad minus affirmatiuè non valet, *cap. fin. de translat. Prælati, cap. cùm de non Sacerdotali, de præbend. in* 6. cũ similibus, Sanchez *d. disp.* 1. *num.* 32 Ioan. Andr. *in cap. ea quæ, de reg. Iuris in* 6. vbi dicit, quòd ex dispensatione Monacho concessa, vt possit beneficium Curatum obtinere, minimè poterit simplex possidere, & Nat *cons.* 504. *non sum nescius num.* 4. & 5. asserit
quòd † dispensatio Monacho facta ad beneficiorum 14
Curatum, non porrigitur ad simplex, refert Aloys. Ricc. *in d. praxi resol.* 410 *n.* 5.

Obstat maximè text. *in cap. per venerabilem, vers.* 15
quod autem, ibi. *quod in maiori conceditur, licitum, esse*

puberem, & impuberem, valet vt sponsalia, ita etiam matrimonium clandestinum debet inducere obligationem sponsaliorum. Nam respondetur illud esse peculiare in matrimonio clandestino impuberum, ex *cap. final. de desponsat. impuberum*; quia ius præsumit impuberes se voluisse obligare eo modo quo possunt, & Concil. Trident. irritat solummodo matrimonium clandestinum, quòd aliàs erat validum, illique formam, & solemnitatem assignat; non verò irritat matrimonium clandestinum, quod aliàs erat inualidum, sicut erat antiquo iure ex defectu ætatis matrimonium impuberum, & resoluebatur in sponsalia, vt constat ex *cap. vnic. de desponsat. impub. lib. 6.*

147 *Quartò* infertur irritum esse matrimonium etiam in articulo mortis, vel tempore pestis, aut belli, & quacumque alia necessitate contractum sine Parocho, & testibus; quia vbi in dispositione dicitur aliter fieri non posse, inducitur forma, prout in Concil. Trident. *d. cap. 1.* ibi, *qui aliter*, &c. quæ clausula cum sit decreti irritantis, operatur nullitatem actus ipso iure, si forma prædicta non obseruetur, Matiens. *ad tit. 2. gloss. 1. rubric. nũ. 34 lib. 5. noua recopilat.* Flamin. *de resignat. lib. 5. quæst. final. à num. 226.* Cened. *practic. quæst. 30. à num. 2.* Gutier. *de matrimon. cap. 61. num. 5.* Igitur in nullo euentu absque ea solemnitate matrimonium initum, erit validum; res enim sine sua forma numquam subsistere potest. Ita tenet Fr. Ludouic. *in instructor. conscientiæ, part. 1. c. 86.* Nauar. *consil. 44. sub tit. de sponsalibus, in 1. impress. & consil. 6. sub tit. de clandestina desponsatione, in 2. impress.* Segura *in suo direct. iudicum Ecclesiast. part. 2. cap. 15. num. 44.* Perez *in l. 1. paulò post princip. fol. 19. tit. 1. lib. 5. Ordin.* Sarm. *lib. 1. select. cap. 6. num. 7.* Barthol. à Ledesma *de matr. dub. 21.* Petr. de Ledesma *in tract. de matrim. quæst. 45. art. 5. circa. 3. punctum. dub. 3. vers. ex prædictis sequitur, & in summa part. 1. de sacramẽt. Matrim. cap. 6. dub. 15. in fine,* Spino *in speculo testament. gloss. 15. num. 44. & 86.* Fr. Emman. *in summa tom. 1. cap. 219. num. 17. in 2. impress.* Azeuedo *l. 1. num. 38. tit. 1. lib. 5. noua recopil.* & *ibi* Matiens. *gloss. 6. verb. clandestin. num. 3. in fin. & gloss. 6. num. 2.* Ceuall. *d. quæst. 604. num. 63. & 73.* Sanchez *lib. 3. disp. 17. num. 4.* Gutier. *de matrimonio, c. 61. num. 4. cum seqq.* me citato *in hoc loco* Homobon. de Bonis *de examine Ecclesiastico tract. 11. c. 7. quæst. 14. resol. 3. in med.* Basil. Pont. *de Matrimon. lib. 5. cap. 6.* Hurtado *disp. 5. difficult.* Reta *decis. 646. num. 1. par. 1. diuers. & in Vicentina matrimonij 11. Martij 1624.* coram *bona mem. Dunozetto.* Quamuis contrarium teneant Vega *in sum. lib. 3. casu. 461.* & Iacob de Graffiis *in decis. aureis, lib. 2. c. 86. n. 4. vers. secunda.*

148 *Quintò* infertur hodie stante dispositione Sacri Concilij Tridentin. sponsalia non transire in matrimonium subsequuta copula coram Parocho, & testibus: nam Concilium abstulit matrimonia præsumpta, & solum ea valere voluit, quæ in iudicio probari non possent: sponsalia autem illa subsequuta copula coram Parocho, & testibus adhuc sunt præsumpta matrimonia, illi enim de copula quidem testificari possunt, sed de consensu minimè, cum possent accedere sine affectu maritali: quare nisi adsint verba, quæ hoc explicent, copula tantùm insufficiens est post Concil. Trident. Ita Petrus de Ledesma *de matrimonio, quæst. 56. art. 2. dub. 2.* Sanchez *lib. 3. disp. 40. num. 7. & lib. 5. disp. 8. num. 26.* Gutier. *de matrimon. cap. 40. num. 13. & cap. 81. num. 11.* Basilius Pont. *de impedimentis matrimonij, cap. 16. §. 3. vers. antepenult.* Coninch *disput. 22. dub. 9. num. 57. ad finem,* Bonacin. *q. 2. punct. 1. n. 4.*

149 *Sextò* infertur, quòd licet Iure Ciuili ex cohabitatione inter pares, & eiusdem conditionis præsumeretur matrimonium, ex *l. in liberæ*, vbi gloss. *ff. de ritu nuptiar.* & gloss. *in l. de concubinatu ff. de concubinis*, & etiam de Iure Canonico, aliis concurrentibus coniecturis, iuxta communem omnium sententiam *in cap. lator, qui filij sint leg.* cum citatis per Paleoth. *de nothis, & spuriis, cap. 19. num. 9.* Menoch. *de præsumpt. lib. 3. quæst. 1. num. 71. & consil. 199. à num. 48.* Mascard. *de probat. concl. 1021. n. 7.* Hodierno iure cohabitatio efficere nequit matrimonium, sed nouus consensus requiritur, & forma Concilij: sic Spin. *dict. gloss. 15. num. 61. post princip.* Matiens. *in rubr. tit. 1. gloss. 1. num. 53. cum sequentib. lib. 5. noua recopil.* Franciſc. Molin. *de ritu nuptiar. lib. 1. comparat. 12. num. 26.*

Septimò infertur, quòd licet traductio sponsæ ad domum mariti cum solemni apparatu, quo solent contrahentes publicè celebrare, matrimonium faceret de iure veteri Canonico, arg. text. *in cap. viduæ, de regularibus*, & iuxta tradita per Panormit. *in cap. ex parte, num. 26. de restitution. spoliator.* Brunel. *in tractat. de sponsal. concl. 12. num. 4.* Menoch. *d. quæst. 1. num. 56* hodie tamen, nisi in traductione ipsa nouus consensus coram Parocho, & testibus exprimatur, nihil traductio efficeret, Matiens. *d. glos. 1. num. 55. cum seqq.* Spin. *d. glos. 15. num. 65. vers. etiam dicendum,* Franc. Molin. *d. lib. 1. compar. 13. n. 7.* 150

Octauò infertur contrahentes sine Parocho & testibus, licèt inhabiles dicantur ad sic contrahendum, non manere inhabiles ad rursus inter se contrahendum, vel cum aliis, seruata Concilij forma: ita decisum referunt Menoch. *de præsumpt. lib. 3. q. 1. num. 102.* Matiens. *d. gloss. 1. d. tit. 1. ex num. 39.* Franc. Molin. *d. differen. 11. num. 158.* Petr. Ledesm. *quæst. 45. art. 5.* Rebel. *de obligat. iustitiæ, part. 2. lib. 2. q. 8 sect. 8. num. 9.* Gutier. *de matrim. c. 61. n. 2. & cap. 75. n. 4.* Bonacina *d. q. 2. punct. 8. n. 47.* 151

Nonò infertur, ad matrimonium contrahendum coram Parocho, & testibus deobligari omnes apud quos promulgatum est Trident. & receptum, cum ipsum statuisset hoc tantum habiturum vim post triginta dies numerandos à prima die publicationis in eadem Parochia, qua publicatione nondum facta, nulla obligatio arctat habitatores, nec ligat ignorantes, provt in quibusdam asserunt Galliæ partibus, & Poloniæ: ita Petr. de Ledesma *in summa p. 1. de sacrament. Matrimon. cap. 6. concl. 4. dub. 5.* Ceuall. *d. quæst. 604. num. 143.* Nauarr *consil. 8 num. 1. sub tit. de clandest. desponsat. in nouis,* Henriquez *lib. 11. cap. 33. num. 8.* Galet. *in margarita casuum conscientiæ, verb. Matrimon. pag. 163. col. 2.* Sanchez *lib. 3. disp. 18. num. 1.* Rebel. *d. lib. 2. q. 7. sect. 3* Gutier. *de matrim. cap. 61. num. 12.* Fr. Basil. Pont. *d. cap. 16 § 2. vers. 4.* vbi asserit huiusmodi resolutionem non nasci ex eo, quod lex ad sui obligationem exigat, vt acceptetur à populo, sed ex speciali dispositione Ecclesiæ in hoc casu quæ hanc legem obligare noluit, nisi post promulgationem in singulis Parochiis factam, trigintaque à publicatione diebus elapsis. 152

Hinc fit eos, qui sunt incolæ vnius loci, in quo promulgatum, & acceptatum fuit Concilium, si aliò migrent, vbi non est acceptatum, posse valide contrahere clandestinè, seruata quoad fieri possit antiqua lege Ecclesiastica, siue illac transeant, siue domicilium ibidem collocauerint. Ita Petrus Ledesma *q. 45. art. 4. puncto 3.* Basil. Pont. *d. cap. 16. §. 2. vers. hinc etiam fit eos,* Henriq. *lib. 11. cap. 8. num. 8.* Rebell. *dict. part. 2. lib. 2. q. 7. n. 5* Reginald. *in praxi for. pœnitent. lib. 31. num. 176* Coninch *disp. 27. dub. 1. n. 14.* Sanch. *dict. lib. 3. disput. 18. num. 28.* Gutier. *cap. 61. num. 11.* 153

Bonacin.

Bonacin. *d. quaest. 2. puncto* 8. *num.* 2. Homobon. *de Bonis de examine Ecclesiast. tract.* 11. *c.* 7. *quaes.* 17. *resolut.* 3. *vers. secundo*. Filliuc. *tract.* 10. *c.* 6. *num.* 200. Fagundez *in quinque Ecclesiae praecepta lib.* 1. *c.* 8. *n.* 8. Hoc tamen limitant Ledesma, Henriq. Rebel. & alij, nisi eò proficiscantur, vt nubant non seruata lege Concilij Tridentini. & in eius legis fraudem, cum Ius non foueat fraudem committenti in legem, quam limitationem sibi displicere asserit Sanch. *d. disp.* 18. *n.* 19. *vers. caeterum*.

154 Hinc etiam mihi fit valdè verosimile eos, qui inter infideles commorantur, vel mercium congerendarum causa, vel alia ratione, aut inter Turcas captiui detinentur, etiamsi ex his locis sint oriundi, in quibus promulgatum, & receptum est Tridentini decretum, non teneri contrahere iuxta formam Concil. praescriptam. Ita contra Ledesm. & alios resoluunt Basil. Pont. *vbi proximè*, Bonacina *d. punct.* 7. *n.* 3. & Sanchez *d. disp.* 18 *n.* 35

155 Hinc denique colligitur incolam illius loci, in quo non est acceptatum Concilium Tridentinum, teneri contrahere matrimonium coram Parocho, & testibus, si diuertat ad locum, in quo est receptum: licet enim sit regula generalis extraneum non teneri legibus loci ad quem diuertit, absque intentione ibi manendi maiore anni parte; nihilominus ab ea regula excipitur lex generalis, qualis est ista; & deinde contractus, qui celebrari debet iuxta conditiones praescriptas in eo loco, in quo ipse celebratur, *l. si fundus, ff. de euictionibus*, ita Petr. de Ledesma *quaest.* 45. *puncto* 3. *ad finem*, Sanch. *lib.* 3. *disp.* 18. *n.* 26. Reginald. *lib.* 31. *num.* 176. Coninch *disp.* 27. *dub.* 1. *ad fin.* Bonacina *dict. puncto* 7. *num.* 5. Nota *sacram Congreg. Concilij in Russanen. die* 18. *Nouemb. & 2. Decembris* 1628. censuisse *Episcopum non posse matrimonia inualidare per sua decreta Synodalia, quae clandestinè & sine Parocho, & testibus cōtracta essent, si ibi non est promulgatum Concilium Trident. itavt matrimonia etiam post huiusmodi decretorum publicationem aliter contracta, si nullum obstet legitimum impedimētum, valida, ac firma sint.*

156 *Decimò* infertur matrimonium celebratum sub honesta conditione de futuro, vt valide fiat, necessarium esse conditionem adimplendam coram Parocho, & testibus, si tamen celebratum fuerit sub conditione de praesenti, vel de praeterito, requiri conditionem adimplendam coram Parocho, & testibus, vel vt Parochus, & testes cognoscant conditionem de praesenti, vel de futuro esse adimpletam. Ita Petr. de Ledesma *de Matrim. quaest.* 47. *art.* 5. *dub.* 7. *concl.* 3. Coninch *disput.* 29. *dub* 1. *num.* 15. *& dub.* 2. *num.* 33. Gutier. *c.* 1. *num.* 7. Bonacina *dict. quaest.* 2. *puncto* 10. *num.* 22. Contra Sanch. *lib.* 5. *disp.* 8. *num.* 28. Dicit tamen Galet. *ver. matrimon.* decisum esse matrimonium de praesenti coram Parocho, & testibus sub conditione contractum, & non expectato conditionis euentu consummatum dici verum matrimonium.

157 *Vndecimò* infertur non teneri iterum coram Parocho, ac testibus contrahere, qui iam semel coram eisdem contraxere, inualide tamen, propter defectum consensus vtriusque contrahentis, vel propter metum vtrique incussum, quia Parochus, & testes fuerunt praesentes externo contractui, & eorum praesentia requiritur, quando matrimonium contrahitur secundum omnes partes, non verò quando suppletur aliquis defectus occultus. Ita Fr. Emman. *in sum. par.* 1. *c.* 108. *num.* 7. Henriq. *lib.* 11. *cap.* 3. *num.* 2. Nauar. *in man. cap.* 22. *num.* 70. Aloys. Ricc. *in decis. Curia Archiep. Neapol. decis.* 98. *& in praxi fori Eccles. decis.* 246. *in* 1. *impress.* Sanch. *lib.* 2. *disp.* 23. *num.* 13 Reginald. *lib.* 31. *num.* 183. *ad finem*, Gutier. *cap.* 46. *num.* 15. Bonacina *dict. quaest.* 2. *puncto* 9. *num.* 4. Rebell. *de obligat. iust. part.* 2. *lib.* 2. *quaest.* 9. *num.* 5. *cum seqq.* Posseuin. *dict. c.* 10. *num.* 25. Existimat tamen non sine ratione Basil. Pont. *dict.* §. 3. *vers. ego tamen*, nequaquam posse subsistere huiusmodi matrimonium, nisi iterum seruata forma Concil. Trid. celebretur, vel super eo accedat Pontificis dispensatio, cum renouatione vtriusque consensus, oportere tamen, vt vel conditionaliter explicetur, vel sequuta copula post eam cognitionem, est enim signū consensus, ita respondisse graues Theologos affirmat idem Basilius *dict. loco*, vbi cum Paulo Comitulo *resp. moral. lib.* 1. *cap.* 120. *num.* 3. asserit Clementem VIII. felicis memoriae per Poenitentiarium respondisse esse necessarium nouum consensum vtriusque coram testibus, & Parocho, admonito prius marito de matrimonij nullitate, sed ad euitandum scandalum esse dispensandum, vt secretò inter se contrahant, renouato consensu cum legitimatione prolis. Hinc paululum melius dicit Thesaur. fori Ecclesiast. *part.* 2. *cap.* 9. *num.* 41. matrimonium impuberum coram Parocho, & testibus contractum esse postquam puberes facti fuerint, iuxta formam Concilij contrahendum. Qui autem subsistente aliquo impedimento occulto publicè iuxta formam sacri Concilij Trident. Matrimonium celebrarunt, et si nullum fuerit matrimonium, eo sublato non coguntur denuo eandem formam dicti Concil. obseruare. Ita decisum referunt Petr. Ledesma *quaest.* 45. *art.* 5. *concl.* 2. *ante vltim. dub.* Sanch. *lib.* 2. *disput.* 37. Reginald. *lib.* 31. *num.* 183. *ad finem*. Ioan. Francisc. Leo *in thesauro fori Eccles. part.* 3. *cap.* 9. *num.* 83. *cum sequentib.* Coninch *disp.* 24. *num.* 83. Francisc. Molin. *dict. differ.* 11. *n.* 160. Bonacina *dict. quaest.* 2. *puncto* 9. *num.* 10. Receptissimum enim est matrimonium nullum ex aliquo defectu, celebratum tamen iuxta formam Concilij, si post ratificetur, non egere noua solennitate, vt tradunt Nauar. *cons.* 32. *sub tit. de sponsal.* Henric. *lib.* 11. *cap.* 3. §. 6. Sanch. *dict. disp.* 37. *num.* 3. Francisc. Molin. *de ritu nupt. lib.* 2. *differ.* 17. *num.* 39. & dicit Nauar. *cons.* 14. *in fine, de sponsal. in nouis*, referente Illustrissimo Cardin. Alciato Propoenit. in Signatura placuisse Sanctissimo, in huiusmodi impedimentis occultis, quando matrimonium est renouandum, possit hoc fieri inter ipsos coniuges secretè, & quod non sit necessaria praesentia Parochi, vel testium.

Verùm post aliquas huius tractatus impressiones, materiam huius illationis meliùs & exactius considerantes, nunc videmus illā ita Doctores confundere, vt inde nihil certum sumere valeamus; quare, secluso casu impedimenti occulti, existimamus matrimonium nullum propter impedimentum non ratificari, nisi de nouo repetitis solemnitatibus Concil. Trid. etiamsi partes permanendo simul libere consentiant: hanc sententiam inconcussè sequitur Rota coram Seraph. *decis.* 900. & coram Greg. XV. *decis.* 395. & apud Farin. *decis.* 204. *num.* 2. *part.* 2. *recentiss. in posthum.* Hurtado *de Matrimon. disp.* 3. *diffic.* 11. *n.* 40. Ratio est, quia quotiescunque Matrimonium non tenet ex aliquo impedimento, quod ab initio viget, si postea cesset, opus est quòd omnia de integro ponantur, quae sunt necessaria, & de essentia matrimonij, vt ex multis bene comprobat Victor. *in suis relect. Theologicis relect.* 7. *de matri. in* 2. *pūcto par.* 1. *ver. in contrarium, num.* 9. *& tribus seqq.* Nau. *cons.* 14. *de sponsal. lib.* tum quia vbi consensus requiritur certo tempore, pro vt requiritur ex dispositione Concilij tempore, quo Parochus est praesens, nunquam retrorrahitur,

trotrahitur, nec potest deseruire solemnitat per prius sequuta; quoniam ille debet concurrere de tempore actus,nec potest ab eo separari,neque iuuare potest fictio,aut retrotractio,cùm non fiat quãdo actus est omomo nullus,Batt.*in l. obseruari num.9.ff. de offic.Proconf.*Alex.*consf.*78.*n.*24.*lib.*7.Dec.*in l.semper,qui non prohibet;num.16.ff.de regul.iuris*;quia tũc retrotractio non inuenit principium conseruabile, Bald.*in l.fin.num.2.C.ad Velleian.*tum quia ratificatio reconciliat ea,quæ pendent ab animo, sed non ea, quæ pẽdent ea aliqua forma,iuxta doctrinam Bald. *in l.mãcipia C.de* ??*bus alion.*quem in materia matrimonij sequitur Rota apud Farin.*decis.*193. *n.* 4.*p.*1. *recentiss.in posthumis*:tum denique,quia eadem solẽnitas est necessaria in ratificatione contractus, quæ requiritur in celebratione contractus, Tiraq. *de retract.in ligu.*§.1.*gloss.*10.*num.*90.Rota *d.decis.*193.*n.*4. *in princ.*

158 *Duodecimò* infertur expressionem, vel ratificationem consensus non esse necessariò faciendam corã Parocho,& testibus,vt matrimonium infidelium fiat Sacramentum, quia Concilium Tridentin. requirit præsentiam Parochi,& testium,vt contractus validè celebretur; contractum vero infidelium valide celebratum fuisse ante baptismum supponendum est, neque videtur necessaria præsentia parochi, & testium,vt matrimonium infidelium post susceptum baptismum fiat Sacramentum, sed videtur sufficere expressio noui consensus, vel ratificatio præcedentis,qua posita fit Sacramentum matrimonij,& recipitur sacramentalis gratia ad ritè obeunda munia coniugalia,nisi aliquod impedimentum Canonicum sit, quo matrimonium prius contractum sustineri minimè possit. Vide Fr. Emman. *in summ. part.*1. *cap.*230.*num.*1.Nauar.*cons.* 4.*in fine,sub tit. de pactis in* 1.*edit.& cons.*2.*in fine,de conuers.infidel.in* 2. *edit.* Sanch.*lib.* 2.*disputat.*9.*num.*1. Rebel. *lib.* 2.*quæst.*6. *num.*5.Gutier.*cap.*42.*num.* 6.Bonacina *d. q.* 2 *punct. num.*6.

159 *Decimotertiò* infertur præsentiam Parochi,& testium requiri,vt matrimonium celebratum per Procuratorem sit validum; nam inualidè absque Parocho, & testibus celebrat Procurator; sicut etiam inualidum est matrimonium contractum per litteras,quando illud non innotescit Parocho, & testibus: quando verò per litteras traditio, & acceptatio vtriusque contrahentis innotescit, validum fit matrimonium. Ita Henriq.*lib.*11.*cap.* 2.*n.*6. Sanch.*lib.*2. *disp.*12.*num.*3.*& lib* 3.*disp.*8.*n.*24.Coninch *disp.*14. *dub.*9.*num.*78.Gutier.*de matrim.c.*45.Bonacin. *d.q.*1. *puncto* 5.*num.*5.Vgolin.*de potestate Episcopi c.*15.§.10. *num.*4.*vers.qua.*Victorel.*in notis ad Possevin. d.c.*10. *num.*49.

De pœna Parochi, qui Matrimonio clandestino interfuerit.

160 CONtra Parochum,vel quemcumque alium Sacerdotem Regularem, aut secularem,qui matrimonio clandestino interfuerit, imposita est pœna triennalis suspensionis ab officio,qua etiam mulctatur Parochus,quamuis non intersit,si sciens talia matrimonia non prohibuerit; ita definitum est *in cap.vltim.* §. *fin. de clandest. desponsat.* in hæc verba, *Sanè si Parochialis Sacerdos tales coniunctiones prohibere contẽpserit,aut quilibet etiã Regularis,qui eis præsumpserit interesse,per triennium ab officio suspendatur, grauius puniendus,si culpæ qualitas postulauerit*† Hæc

161 triennalis suspensio non est ipso iure lata, sed ferenda à iure,vt indicat verbum illud, *suspẽdatur*;quod cum sit futuri optatiui modi, respicit hominis actum,& iudicis ministerium; resoluunt Moneta *de distribut.quotid.p.*3.*q.*7.*num.*21.& in nostris terminis Sãch.*lib.*3.*disp.*48.*n.*1.quos Ego ipse refero *in meis Remiss.de dictionibus,& claus.d.*cl.343.

162 Difficultas autem non modica est,an hodie Concil.Trident.*dict.cap.*1.in illis verbis ibi. *Insuper Parochum,*&c.voluerit corrigere, & derogare constitutioni *d.cap.vlt.*quoad pœnam triennalis suspensionis impositam Parocho assistenti matrimonio clandestino;quia Trident.Synodus decernit Parochum, vel alium Sacerdotem,qui cum minore testium numero, quàm duorum, matrimonio clandestino interfuerit, esse grauiter arbitrio Ordinarij puniendum? Verior sententia tenet pœnam suspensionis triennalis non esse sublatam, sed præterea licere Ordinario in illum alia pœna arbitraria animaduertere, ad eius temeritatem, & præsumptionem coërcendam,quia Concil.Trident.*d.cap.*1. *paulò post princip.* expreisè fatetur se velle inhærere vestigiis Concil.Lateran.vnde desumptum est illud *cap.vlt.* tum quia quando diuersæ pœnæ infliguntur diuersis legibus contra idem delictum, nec apparet vtra earum alteram corrigat,vtraque seruãda est,ea Bar. *in l.*1.*num.*1.*ff.de vi bonor.rapt.* recepto per Clar. *in pract.crimin.*§.*fin.quæst.*85.*nu.*5. Anton. Gom. *tom.*3. *var.cap.*1.*num.*38.*vers.quarta conclusio.* tum quia lex noua in vno casu extenditur ad alium casum per legem antiquam,ex doctrina Batt.*in l. Marcellius n.*6. *ad Trebel.*quem refert Armendariz *in proœm.ad addit.in recopil.legum Nauarræ num.*36.Quibus,& aliis fundamentis ita tenent Verac.*in append. ad Specul. dub.*11.*in fine,*Maiol.*de irregul.lib.*23.*cap.*17. Salzed. *ad Bernard.in pract.c.*76.*vers.clarũ non est oblitum,* Fr.Emman.*in sum.p.*1.*cap.*221.*num.*4. *in* 2.*edit.*Petr. de Ledesma *in sum.part.*1.*de sacram. matrimonij,c.*6. *concl.*4.*dub.*16.Coninch *disput.* 27.*n.*84.Sanch.*lib.*3. *disp.*48.*à n.*3.Francisc.Molin.*de ritu nupt.lib.*2.*differ.* 11.*n.*147.*cum seq.*Mar.Alter.*de censuris tom.*2.*disput.* 51.*de suspens.c.*5 *in princ.*

163 Parochus ob licentiam concessam alij Sacerdoti assistendi matrimonio clandestino, non incurrit prædictam suspensionis censuram, quia Concil.solum suspendit Parochum, vel alium Sacerdotem coniungentem,vel benedicentem alienos Parochianos, nec ea primit dantem licentiam, mandantem, vel consulentem: censura enim lata in committentem aliquod delictum non obstringit mandantes, consulentes,vel aliter consensum præstantes, nisi in Canone id ea primatur. Quare ita tenent Sanch. *d. lib.*3.*disp* 49.Mar.Alter.*d.cap.*5. *vers. secunda principalis quæstio.*

164 Quæret aliquis an Parochus triennio suspensus, qui interfuit clandestino matrimonio, si eodem triennio durante assistat alteri simili coniugio, suspendatúrque iterum triennio, hoc posterius triennium confundatur cum priore, vel incipiat completo priori triennio? Cui sic interroganti poterit responderi,tempus posterioris suspensionis incipere statim à die sententiæ iudicis imponentis posteriorem suspensionem triennalem, nisi iudex declarauerit in sententia,vt incipiat finito priori tempore: ita Mar.Alter.*d.c.*5.*vers.tertiò dubitari*, Sanch. *d. lib.*3. *disp.*50.

165 Deinde dubitari potest,an Parochus suspensus ab officio, quod interfuerit clandestino matrimonio, sit consequenter suspensus à beneficio? Quicquid verò sit de illa quæstione,an suspensus ab officio, sit suspensus à beneficio.Id nostrum propositum solum attendens, verius duco suspensum ab officio qui interfuit

interfuit matrimonio clandeſtino, non eſt ſuſpenſum à beneficio, quia text. *in dict. cap. vlt.* ſolùm mandat ſuſpendendum eſſe ab officio; & ita reſoluunt Mar. Alter. *d. c. 3. verſ. quartò dubitatur*, Sanch. *d. lib. 3. diſp. 31.*

166 Ab hac ſuſpenſione triennali non valet Epiſcopus diſpenſare, vt reſoluunt Couar. *de ſponſ. p. 2. c. 6. in princ. num. 14.* Bernard. *in pract. cap. 76. num. 3. in vltim. impreſſ.* Henriq. *lib. 13. cap. 39. §. 3.* Sanch. *d. lib. 3. diſp. 52.* per totam, Mar. Alter. *d. cap. 3. verſ. quintò*, me citato *in hoc loco* Alzed. *d. part. 2. cap. 7. num. 40.* Non obſtat ſuſpẽſum à iure, eo quòd ſibi abſolutionem non reſeruauit, poſſe ab Epiſcopo abſolui; quia id eſt intelligendum, vbi ſuſpenſus eſt à iure indefinitè, nullo deſignato termino; ſecus vbi terminus ſuſpenſioni adijcitur, vt in caſu præſenti; nam Epiſcopus non poteſt abſoluere à ſuſpenſione temporaria intra tempus, Gutier. *canon. lib. 1. cap. 5. num. 6.* Nec etiam obſtat *cap. nuper, de ſentent. excomm.* quia loquitur in ſpecie de excommunicatione, cuius abſolutio, ſi non ſit reſeruata, permittitur Epiſcopo, & Parocho, vt infrà dicemus; quod non habet locum in ſuſpenſione de qua agimus.

167 Adeò verum eſt non poſſe Epiſcopum hac triennali ſuſpenſione abſoluere, vt nec etiam virtute decreti Concil. Trident. *ſeſſ. 24. de reformat. cap. 6.* id ſibi permiſſum ſit: quia hæc ſuſpenſio non incurritur ipſo iure, ſed per ſententiam iudicis cognitione præmiſſa de delicto, vnde ſupponitur delictum deductum ad forum contentioſum, Sanch. *d. diſp. 52. n. 4.* Mar. Alter. *d. c. 5. propè fin.*

De obligatione Parochi Matrimonio aſſiſtentis.

168 PRoprius contrahentium Parochus, vel alius Sacerdos, de ipſius Parochi, ſeu Ordinarij licentia, præſentibus duobus vel tribus teſtibus, factiſque denunciationibus, vel illis omiſſis de forma præſcripta à Concil. vt ſupra, tenetur interrogare contrahentes de mutuo conſenſu, vtrum ſcilicet fœmina velit ducere virum, & vir fœminam. Ita Reginald. *lib. 31. num. 175.* Coninch *diſp. 27 dub. 5. num. 74.* Gutier. *cap. 68. ad fin.* Bonacina *d. quaſt. 2. punct. 8. num. 40.* Aliàs ſi omittat, grauiter peccabit, vt reſoluit Baſil. Pont. *de impedimen. matrim. c. 36. §. 2. verſ. ex quibus, condit. 6.* Attamen quando Parochus certus eſt de mutuo illorum conſenſu, omiſſionem iſtius interrogationis eſſe tantummodo peccatum veniale reſoluit Bonacina *dict. num. 40.* & ita contrahentes tenentur declarare mutuum conſenſum, vt ſi opus ſit Parochus de eo, & teſtes ferre teſtimonium poſſint, ex eodem Baſil. *d. loco condit. 3.*

169 Neque ad validitatem matrimonij requiritur vt Parochus, vel alius Sacerdos aſſiſtens, vtatur aliquibus verbis, in eius celebratione, quia Trident. in clauſula irritante non facit vllam mentionem verborum. Ita Perez *l. 1. verſ. præterea neceſſarium eſt, tit. 1. lib. 5. Ordinam. pag. 39.* Petr. de Ledeſm. *de matrim. quaſt. 43. art. 1. dub. 4. concl. fin. & q. 45. art. 3. punct. 5. ante primũ dub. concl. 2. & in ſum. p. 1. de Sacram. matr. cap. 1. concl. 23. in fin.* Henriquez *lib. 11. cap. 2. num. 7.* Sanch. *lib. 3. diſp. 38. num. 4.* Segur. *in directorio iudicum Eccleſiaſt. part. 2. cap. 15. num. 35.* Franc. Leo *in theſauro fori Eccleſiaſtici part. 2. cap. 9. nu. 56.* Ceuall. *d. quæſt. 604. num 53.* Franciſc. Molin. *de ritu nupt. lib. 2. differ. 11. num. 125.* Baſil. Pont. *vbi proximè condit. 7.* Coninch *diſput. 27. dub. 4. num. 45.* Reginald. *lib. 31. num. 175.* Sayr. *decis. 61. ſub tit. de ſponſalib.* Cened. *practic. & canonic. quæſtionum lib. 1. quaſt. 30. num. 38.* Gutier. *de matrim. cap. 69. num. 4.* Campan. *in diuerſ. Iuris Canonici rub. 1. num. 50.* Banacina *d. quaſt. 2. puncto 8. num. 39.* vbi etiam quòd Parochus tenetur ex præcepto eiuſdem Trident. *ſeſſ. 24. de reform. matrim. c. 1.* vti his verbis, *Ego vos coniungo in nomine Patris*, &c. vel ſaltem vti aliis iuxta ritum, & conſuetudinem patriæ.

170 Vnde omiſſionem horum verborum, *Ego vos in matrimonium coniungo*, &c. eſſe tantummodo peccatum veniale ob paruitatem materiæ reſoluunt Sanchez *lib. 8. diſput. 38. num. 7.* Coninch *numer. 45.* Gutier. *num. 16.* Bonacina *num. 39. verſ. Rogabis dictis locis.* Verùm omiſſionem prædictorum verborum eſſe peccatum mortale, cùm violetur Concilij præceptum, melius tenent Henriq. *lib. 11. cap. 2. §. 1.* Rebell. *lib. 2. quaſt. 7. ſection. 1. num. 4.* Salzed. *ad Bernard. d. cap. 76. lit. B. verſ. ſecundo.*

171 Curare maximè debet Parochus, ne contrahentes in peccato mortali ad huiuſmodi Sacramentum accedant, & vt triduo antequam contrahant, peccata confiteantur, & communicent: cum contrahentes matrimonium cum peccato mortali, nondum deleto per contritionem, vel per Confeſſionem, indignè recipiant Sacramentum, ac per conſequens peccatum mortale incurrant, prout reſoluunt Fr. Emman. Sanchez, & alij citati Gutier. *cap. 83. num. 13.* & à Bonacina *de Matrimon. quaſt. 3. puncto 9. num. primo, verſ. 6.* 172 Non committunt tamen duo peccata mortalia, vnum quatenus recipiunt Sacramentum, alterum quatenus adminiſtrant, quia ſolum committunt quatenus recipiunt. Ita Sanch. *lib. 3. diſputat. 6. num. 4.* Sayr. *de Sacramen. in genere lib. 2. cap. 7. quaſ. 1. art. 3.* Bonacina *de Sacramen. diſput. 1. quaſt. 3. punct. 2. §. 1. num. 10.* Nec aliud incurrunt peccatum quatenus videntur præceptum Concilij violare Confeſſionem præcipientis; quia conſilium tantum, non præceptum decretum illud quoad hoc continet; vt reſoluunt Franciſc. Leo *in theſauro fori Eccleſiaſtici p. 2. c. 9. n. 49.* Baſil. Pont. *d. §. 2. verſ. quibus condit. 1.* Fagũdez *in quinque Eccleſiæ præcepta p. 2. lib. 1. c. 2. n. 11.*

173 Matrimonium ne contrahatur impediri poteſt donec contrahentes Orationem ſaltem Angelicam, & Dominicam didicerint, Symbolúmque fidei, præcepta Decalogi, & Eccleſiæ, ac ſeptem peccata capitalia, niſi qui præ ſenio, aut ingenij rudis tarditate incapax prorſus ſit: ita Barthol. à Ledeſm. *de matr. dub. 21.* quem ſequitur Vega *lib. 3. ſumm. caſu 211.* & faciunt quæ adducit Baſil. Pont. *de Matrim. libr. 5. cap. 36. num. 8.* Verùm non licere abſolutè, & per longum tempus, aut vbi ſponſi inſtarent, detinere ob dictam cauſam ne matrimonium inirent, expedire tamẽ ſuauiter, & abſque violentia, ad breue tempus impedire, vt ſic doctrinæ addiſcendæ curam habeant, tenent Sanch. *lib. 3. diſp. 23. ſub n. 19.* Campan. *in diuerſor. iuris Canon. rubr. 11. cap. 14. n. 7.* Ioan. Sanc. *in ſelect. diſp. 18. n. 9.* Homoboñ. de Bonis *de examine eccleſ. p. 3. tract. 13. cap. 11. q. 33. reſol. 2.* Diana *mor. reſolut. p. 4. tract. 4. reſol. 85.* & plures per *Sacram. Congreg. ſuper negotiis Epiſcoporum* fuiſſe deciſum refert Aloyſ. Ricc. *in praxi fori Eccleſiaſtici deciſ. 638. in prima impreſſion. & reſolut. 576. in 2. editione.* Certum eſt enim non eſſe obligationem grauem retinendi memoriæ verba Synodi, vel præceptorum, itaut ſit peccatum mortale hoc committere, Bonac. *de legib. diſput. 3. q. 6 punct. 2. n. 14.* Sanch. *in decalog. lib. 2. c. 3. n. 3.* Suar. *de fide diſp. 13. ſect. 5. num. 8.* Diana *mor. reſol. part. 2. tract. 2. miſcel. reſolut. 14.*

174 Parochus etiam debet habere librum, in quo coniuges, teſtes, diem, menſem, & annum ſcribat, prout præcipit Concil. Trident. *dict. cap. 1. prope fin.* & tenent Fuſcb. *de Viſitation. lib. 2. cap. 3. num. 16.* Nauar. *in manual.*

manual.cap.61.num.79.vers.5. Posseuin.*de officio Curati cap.6.num.44.& cap. 12.num. 42.* Azeued.*l. 8.n. 2.tit.1.l.5.noua.recopil.* Ceuall.*d quaest.604. num. 138.* Basil.Pont *d.§.2.vers.ex quibus, condition.9.* Henriq. *lib.11.cap.7.§.4.* Rebello *par.2.lib.2.quaest.7. num. 6.* Coninch *d. disp.27.num.74.* Thom.Valasc.*alleg.iuris tom.1.allegat.72.num.106.* Homobon.*de humana vita statib.part.1. c. 14 in fine*, Nicol. Genoa *de priuata scriptura lib.5.q.6* Molfes.*in sum.tract.4. cap.8. n.68.* Et cùm hæc ad solemnitatem Sacramenti pertineant propter finem necessarium vitandi lites, obligant sub mortali, Sanch.*lib.3.disp.15.num.22.* Reginald.*lib.31.num.242.vers.vltim.* Gutier.*de matr.c. 60. n.9.* Basilius Pont.*vbi proximè*, Posseuin.*d.c.12.n.44.* Naua.*in sum.verb Parochus n.20.*

175 Vnde Iure nouissimo mortuis testibus, & Parocho, solo huiusmodi libro absque aliis probationibus matrimonium contractum plenè probari dicendum est, quia in hoc Curati fides, & industria fuit electa à Sacro Côcil.ita Bellet.*disquisit. clerical. part.1.tit.de clerico teste,§ 1.n.9.* Mascard. *de probat. concl.6 2.num.18.cum sequentib.* Mar. Anton.*variar. resol.lib.1.resol.fin.casu 33.versic.nihilominus.* Caualcan.*decis.12.sub n.22.vers.& liber Parochi,p.2.* Franc. Molin.*de ritu nupt.lib.1.comparat.9.d.n.35.* & tenuit Rot.Roman.*decis.75.num.10.p.1.& in Colonien.statuts 20 Februar.*1581.coram *Rybustero.* quæ est impressa *decis.340.p.2.in nouissimis*, quam refert Aloy. Ricc. *in praxi fori Ecclesiastici dec.249.in 1.impress.& resol. 218. in 2.edit.*

176 Sic etiam ex libro baptismi à Parocho confecto, quis baptizatus, & illius ætas probatur, vt per Caputaquen. *in decis.714.n.1.p.1.* Beller.*d.§.1.n.10.* Mâdos.*ad regul.18.Cãcellar.q.10.à n.1.* Menoch.*de præsumpt.l.2.q.51.n.53.* Viui.*decis.184. num.15.lib.1.* Franc.Molin.*dicta compar.9.n.41.* Verall.*decis. 114. lib.1.* Aloys.Ricc *dicta resol.218.n.5.& Neapol.decis. 238.n.6.p.4.* Farin.*fragmen.crimin.verb.ætas num.141.* Probatur etiam origo, Rebuff.*de pacif.possess.n.217.* Gonzal.*ad reg 8.Cancel. glos.9.§.1.à n.105.* Piasec.*in praxi noua Episcop p.1.c.1.n.9.* Huiusmodi enim liber de baptizatis tenendus, & faciendus est à Parocho, in quo nomina, & cognomina ipsorum sint descripta, parentúmque, si de legitimo matrimonio nati sint, cum nominibus patrini, vel patrinorum, die, mense, & anno: ita Fusc.*de Visitat.lib.2.c.3.n.24.*

177 Sic etiam ex libris eorũdem Curatorum mortem probari, excommunicationem, ac sepulturam tenent Menoch.*d.q.51.n.53.cum.sequen.* Caldas Pereira *in l. si curatorem verb.minoribus n.33.cum seq.* Ioseph. Ludouic.Perus.*decis.55.n.7.* Fusch.*d. cap. 31. num.28.*

178 Franc.Molin.*d.compar.num. 39.* † Videant Parochi modo fidem de his liberis facere debeant; nam in Curia Archiepiscopali Neapolitana quẽdam Parochum, qui fidem fecerat de solemnizatione matrimonij inter quasdam personas, referendo se ad librum matrimonij, cum postea perquisito hoc libro non reperiretur solemnizatio, iudicatum fuit crimen falsi incurrisse quia vero cũ torqueretur, nihil confessus fuit, sed grauiora contra ipsum indicia extarent, suspensus à cura per quinquennium diffinitiua sententia condemnatus fuit, vt refert Aloys.Ricc. *in praxi fori Ecclesiastici, decis.729. in 1.edit.& resol. 607.in 2.edit.*

De Benedictionibus matrimonialibus.

179 Contrahentes ante Ecclesiæ benedictionem ne cohabitent hortatur Concil. Tridenti.*sess. 24. de reform.matrim.cap.1.* his verbis. *Præterea eadem S. Synodus hortatur, vt coniuges ante benedictionẽ Sacerdotalem in templo suscipiendam, in eadem domo non cohabitent;* quod cùm non præcipiat, sed hortetur, liberam voluntatem excitat, & non obligat, *cap. vlt.in fine 4.dist.* gloss.*verb.statuta in cap.1.* vbi Abb. *num.9.* & Felin.*num.10.de constit.* quia† concilij natura est, vt quamuis excitet ad deliberandum, non tamen obligat ad sequendum, vt multis citatis probatur *in libello de principiis vtriusque iuris, lit.C.n.* 50. Quare 180

† peccatum mortale non esse ante Ecclesiæ benedictionem matrimonium consummare, sublato scandalo, & contemptu legis Ecclesiasticæ, maximè si probabile adsit incontinentiæ periculum, resoluunt Nauar. *in manual. cap. 22. num.* 83. Couar.*de sponsalib.part.2.cap.7.§.2.num.2.* Viuald. *in candelab. aureo part.1.de matrim.n.254.* Victor. *in sum. de matrimon.n.267.* Ludou Lopez *in instruct.cõsc.par.2. de Matrim.cap.39.vers.deinde disceptari solet.* Perez *l. 1. vers.quæri potest, tit.1.lib.5.Ordin.* Fusc.*de visit. lib. 2. cap.3.num.21.* Matiens.*in rubr.tit.1. gloss. 1. num. 98. lib.5.noua.recop.* Petr. de Ledesma *de matr. quæst. 45. art.5.puncto 3.dub.1.& in sum.par.1.de Sacrã. Matr. c.6.concl. 7 .propè fin.* Spin. *in speculo testament. gloss. 15.princip.n.18.* Cened.*ad Decretal.collect.49.n.3.& pract.ac canonic.quæst.lib.1.quæst.30.propè fin.* Henriq. *lib.11.cap.5.§.7.in fine, & cap.7. §.3. & cap. 16.§.2.* Rebell.*de obligation.instit.par.2.l.2.q.7.n.2.* Coninch *de Sacr m.& censur.tom.2.disput. 27.n.71. cum. sequen.* Basil.Pont.*de impedimentis Matr m.cap.26. §. 2.vers. ex quibus, cõdit.4.* Francisc.Leo *in thesauro fori Eccles. par.2.cap.9.num.4.vers.nam licet,* Sanch.*de Matrim. lib.3.disp.12.* Gutier.*eodem tract.cap 48.n.3.& c.106. num.13.* Bonacina *quæst.2.puncto 6.num.1.in fine, & num.4.vers. rogabis quarto,* nouissimè Marcel.Vulpe *in d.praxi cap. 15. num. 23.* † Excipe nisi adsit contemptus, vel scandalum, iuxta præcepta in materia de scandalo, vel lata sit in ea diœcesi excommunicatio contra oppositum facientes, ita Basil. Pont. *vbi proximè*, & intendit Henriq.*dict.cap.16.§.2.* & cum in his casibus peccatum est, tantum peccabitur prima vice, quia ea prohibitio non est nisi vt debitus ordo consummandi seruetur, & reuerentia benedictionibus debita, præmittendo eos priori copulæ qua matrimonium legitimè consummatur, qua habita seruari amplius non potest; secus autem est quando consummatur Matrimonium ante denunciationes, quia ea prohibitio est propter impedimenti timorem, quod per denunciationes detegi potest, quæ ratio militat etiam in sequentibus copulis, ita Sanch.*d.disp.12.n.11.* 181 182

Qui semel contraxit matrimonium, & mortuo primo coniuge aliud iniit, non tenetur in secundo Matrimonio recipere benedictiones; etiamsi fortè primum Matrimonium fuerit inualidum, quia benedictiones non respiciunt nuptias, sed personas. Ita Nauar.*in man.cap. 22. num.* 83. Perez *l.1. versic. est alia pœna.tit.1.lib.5.Ordin.* Mozz. *de contract. tit. de Matrim.cap.de naturalib.Matrim.num.10.* Menoch. *de arbitrar.casu 417.n.2.* Cened.*ad. Decretal. collect. 49.num.1.* Coninch *disp. 27. dub.8. num. 72.* Gutier. *c.106.num.14.cum sequentibus,* Sachez *lib.7.disp.82. num.15.* Rebell.*lib.3.quæst.20 num. 3.* Bonacina *dict. quæst.4.puncto 6.n.4.* Hurtado *disp.5. diffic. 28.n. 84.* Semper tamen seruanda est legitima diœcesis consuetudo: Posseuin.*de officio Curati cap.10.n.48* ita vt quamuis prohibeantur sponsi benedici, si vnus eorum, qui contrahit secundas nuptias, receperit benedictiones, quamuis alter nunquam recepisset ex consuetudine licet vtrumque benedicere, nec censetur ea benedictio iterari, quia ipsa per se datur ratione 183

tione coniugis nunquam benedicti, Henriq. *lib.* 11.
184 *cap.* 16. §. 2. *lit. M.* Verùm † consuetudo generaliter recepta obtinuit, quod si fœmina solùm nondum fuisset benedicta, posset tunc benedictio solemniter fieri Ita Couar. *de sponsalib. part.* 2. *cap.* 8. §. 11, *num.* 2. Greg. *l.* 2. *verb. no deuen ser velndos, tit.* 11. *p.* 4. Salzed. *ad Bernard. c.* 74. *lit. B,* Marc. Anton. Genuens. *in pract. Archiep. Neapolit. cap.* 59. Mar. Alter. *de censur. tom.* 2. *disp.* 11. *de suspensione c.* 4. *vers. tertio dubitatur,* Aloys. Ricc. *loco infrà citando* 313. *in fine.*
185 Sed quæret aliquis à quo huiusmodi benedictiones fieri debeant? Quibuidam placet non integrum esse vtriusuis contrahentis Parocho benedictiones has impertiri, sed id esse parochi mulieris. Ita Fusc. *de visitat. lib.* 2. *cap.* 3. *num.* 21. Caua'can. *p.* 1. *decis.* 12. *à num.* 21 Ceuall. *commnnium contra commun. q.* 604. *num.* 148. Sed Ego existimo sufficere Parochum vtriusuis contrahentis, quia eodem tenore, & eadem clausula petitur à Concil. *dict. cap.* 1. vt proprius Parochus intersit Matrimonio, & vt benedictiones conferat: sed ad illud sufficit Parochus vtriuluis contrahentis, vt suprà dictum est *hac alleg. num.* 59. ergo & ad hoc. Quare ita resoluunt Ćened. *ad Decretal. collect.* 81. *num* 8. Sanchez *lib.* 7. *disp.* 82. *num* 4. Armendariz *in addit. ad recopilat. legum Nauarra lib.* 4. *tit.* 5. *l.* 1. *de Matrim. in declarat. num.* 32. Gutier *de Matrim cap.* 106. *n.* 8. & 9. Bonacio. *dicta q.* 4. *punct.* 6. *num.* 3.

Benedictiones coniugales non possunt nisi inter Missarum solemnia fieri, *S. Congregat. Concil. in Bisuntin.* 13. *Iulij* 1630. Et Parochus proprius debet accipere eleemosynam ratione benedictionis, & non alius, *S. Congreg. Rituum in Acheruntin.* 25. *Ianuarij*, 1602.

Sacerdos secundis nuptijs benedictionem impertiens, vel coniungens in Matrimonium, absque Parochi licentia, quam pœnam incurrat?

186 QVæret opportunè aliquis, quam pœnam incurrat Sacerdos benedictionem secundis nuptiis impertiens in casu non permisso? Respondetur, ab officio, & beneficio suspensum ad Apostolicam Sedem mittendum esse, cum litteris Episcopi, prout disponitur *in cap.* 1. *de secundis nuptiis,* quæ tamen omissio ad Romanam Curiam sublata fuit per *Extrauag. constitutionis Ioan. XXII.* de qua meminerunt Couar. *d.* §. 10. *num.* 2. *versic. est tamen,* Salzed. *ad Bernard. cap.* 77. *lit. C,* Henriq. *dict. c.* 16. §. 2. *lit. Q,* Sanchez *dict. disp.* 82. *num.* 18. Mar. Alter. *d. cap.* 4. *vers. quinto.* Et quamuis aliqui teneant prædictam suspensionis pœnam locum habere tantùm vbi constante priori Matrimonio Presbyter secundas nuptias benedicit: ex quorum numero sunt Couar. *dict.* §. 11. *num.* 1. & ab eo citati, ac etiam Aloys. Ricc. *in prax. fori Ecclesiastici, decis.* 369. *num.* 2. *in* 1. *edit.* &
187 *resolut.* 313. *In* 2. *edit.* Verius tamen est † Sacerdotem huiusmodi suspensionem incurrere, si benedicat secundum Matrimonium, etiam dissoluto primo, vt ostendit text. *in cap. vir autem, de secundis nups.* ibi, *cũ alia vice benedicti sint,* sequuntur Mar. Alter. *dict. cap.* 4. *vers. sed primo,* Salzed. *dict. cap.* 77. *lit. D,* Marc. Anton. Genuens. *dict cap.* 59. *in addit.* Sanchez *dict. disput.* 82. *in fine,* Vgolin. *de potestate Episcopi cap.* 15.
188 §. 12. *num.* 6. † Quæ quidem pœna suspensionis ab officio, & beneficio lata *in dict. cap. primo, de secundis nuptiis,* non infligitur ipso iure, quia præcipitur ibi vt ipsum suspensum remittat absoluendum ad Pontificem; quasi dicat, *ipsum suspende, & vbi suspende-*

vit, à solo Pontifice potest absolui, & resoluit Bernard. *dict. cap.* 77. *num.* 2. Couar. *dict.* §. 11. *num.* 2. Clar. §. *final. quæst* 75. *vers. Sacerdos,* Henriquez *lib.* 13. *cap.* 39. *num.* 3. & *dict. cap.* 16. §. 2. Nauarr. *cap.* 25. *num.* 137. Mar. Alter. *dict. cap.* 4. *vers. secundo,* Marc. Anton. Genuens. *dict. cap.* 59. *in addit.* Perez *l.* 5. *colum.* 5. *vers. intelligas, tit.* 1. *lib.* 5. *Ordin.* Fr. Emman. *in sum. tom.* 1. *cap.* 241. *in fine,* Sanch. *dict. disp.* 82. *num.* 27. Gutier. *cap.* 106. *à num.* 16. Quamuis arbitraria tantùm pœna esse puniendum clericum in casibus sibi non permissis nuptiales benedictiones indulgentem asserant Iacob. de Graffiis *in decis. aureis p.* 1. *lib.* 2. *c.* 82. *num.* 2. *in fine,* Menoch. *de arbitrar. casu* 417. *num.* 8. Perez *dict. vers. intelligas,* Ceuall. *dict. quæst.* 604. *num.* 135. Salzed. *dict. cap.* 77. *litt. F, vers. in hoc delinquens,* Aloys. Ricc. *d. resol.* 313. *num.* 2. Vgolin. *d.* §. 12. *num.* 6. *in fin.*

Circa pœnam verò, quam Sacerdos incurrit con- 189
iungens in matrimonium, vel benedicens subditos alterius parochiæ, absque Parochi, vel Ordinarij licentia, disponit Concil. Tridentin. *dict. cap.* 1. his verbis. *Quòd quis Parochus, vel alius Sacerdos, siue Regularis, siue secularis sit, etiamsi id sibi ex priuilegio vel immemorabili consuetudine licere contendat alterius Parochiæ sponsos, sine illorum Parochi licentia Matrimonio coniungere, aut benedicere ausus fuerit, ipso iure tamdiu suspensus maneat, quandiu ab Ordinario eius Parochi, qui Matrimonio interesse debebat, seu à quo*
benedictio suscipienda erat, absoluatur. Hanc † suspen- 190
sionis pœnam ne dum ad officium, sed etiam ad beneficium extendi posse resoluit Francisc. Molin. *de ritu nuptiar. lib.* 2. *differ. n.* 149. quoniam in grauibus id regulare est, ex gloss. *in Clem. cupientes, de pœnis & in c. latores, de clerico excommunic. minist. & gloss. final. in c. pastoralis, de appellat.* Couar. *de sponsal. p.* 2. *cap.* 6. *in princip. num.* 13. Perez *in l prima, versic. est etiam alia*
pœna, tit. 1. *lib.* 5. *Ordinat.* † Ab hac suspensione non 191
solùm Episcopus, sed etiam eius Vicarius potest absoluere, vt resoluunt Sanchez *lib.* 3. *disp.* 52. *num.* 4. & Mar. Alter. *d. c.* 5. *in fin.* Contra Franc. Molin. *dicto loco num.* 156.

Sacerdotes Regulares Matrimonia ministrantes, 192
siue solemnizantes, non habita super his Parochialis Presbyteri licentia speciali, vltra prædictam suspensionem, quam ipso iure incurrunt per Concil. vbi proximè, ipso facto sunt excommunicati excommunicatione Sedi Apostol. reseruata *in Clem.* 1. *de priuileg.* cum suspensionis pœna à Concil. Trident. nouiter prolata in casu de quo agimus, non videatur sustulisse veterem aliis legibus impositam, vbi vtraque sustineri potest, vt supra probauimus. Quare hanc sententiam tenent Nauar. *consil.* 1. *num.* 7. *sub tit. de pœnis, in* 1. *edit.* & *cons.* 10. *sub tit. de constitut. in* 1. *edit.* Maiol. *de irregularitat. lib.* 5. *cap.* 25. *num.* 12. *vers. clandestinum,* Vgolin. *dict.* §. 12. *num.* 8. Sanchez *lib.* 3. *disput.* 48. *num.* 8. & 9. Mar. Alter *dict. disput.* 11. *c.* 4. *vers. sed quæret,* Fr. Ludouic. Miranda *in manual. Prælat. tom.* 1. *quæst.* 48. *art.* 1. quicquid contrarium teneat Henriq. *lib.* 13. *cap.* 38. §. 2. *in com. lit. E,* Soar. *de censur. disputat.* 12. *sect.* 4. *num.* 13. Sayr. *eodem tract. lib.* 4. *cap.* 15. *num.* 2. Bonacina *de matrim. quæst.* 4. *punct.* 6. *num.* 8. & *de censuris, disput.* 5. *quæst.* 6. *puncto* 5. *num.* 19. *in fine,* Fr. Basil. Pont. *dict. cap.* 16. §. 2. *vers. ex quibus, condit.* 10. & §. 6. *in princip.* Nec obstat quòd leuior pœna legis nouæ corrigat duriorem antiquæ Constitutionis, quia hoc intelligendum est, vt inquiunt Ioan. Anan. *in c. vlt. ad finem, de collus. deteg.* & Nauar. *d. cons.* 10 in pœnis, quæ ab ipso iudice inferuntur, non in iis, quæ ipso iure incurruntur, vt est excommunicatio illa *d. Clem.* 1.

De temporibus quibus Matrimonium celebrare vetitum eſt, benedictioneſque nuptiales non ſunt facienda.

193 A Prima die Aduentus Domini vſque ad diem Epipbaniæ, & à quarta feria Cinerum, vſque ad octauam Paſchæ incluſiuè matrimonia celebrare vetitum eſt, quod tempus incipit à media nocte Dominicæ. Aduentus, & à media nocte feriæ quartæ Cinerum, cum tunc incipiat Aduentus, & Quadrageſima iure Romano, decidit Concil. Trident. *ſeſſ.24.de reformation.matrimon.c.* 10. & plures Doctores ad hoc refert Cen.*ad Decretal.collect.*52.quibus adde Matien.*in rubric.tit.1.gloſ.1.n.*147.*l.*5.*noua recopilat.* Henriq.*in ſumm,lib.*11.*cap.*16.§.2.Petrus de Ledeſma *in ſumm.part.*1.*de Sacram.Matrimonij cap.*10 *conc.*8.*dub.*1.*verſ.el tercero*, Reginald.*in praxi fori pœnit.lib.*31. *n.* 188.Bunacina *de Magno Matrimonij Sacramento quaſt.*3.*puncto* 14.*num.*4.latè Sanchez *de Matrimon.lib.*7.*diſp.*7.Poſſeuin.*dict.cap.*10.*n.* 25. *verſ.quaritur.*

194 Verum tamen eſt de licentia Ordinarij poſſe dictis temporibus celebrari ſponſalia, & matrimonia ſine ſolemnitate, vt ait gloſſa communiter recepta *in c.Capellanus,de ferijs.* nam matrimonium prohibetur per Eccleſiam in Aduentu, & Quadrageſima, quoad ſolemnitates, traductionem ſcilicet ad domum, conuiuium, & benedictionem, prout deciſum referunt Galet. *in margarita caſuum conſcientia, verb.matrimonium,pag.*163.*col.*1.Franciſc.Leo *in theſauro fori Eccleſiaſt.part.*5.*c.*9.*n.*57.reſoluunt Sanch. *num.*15.Reginald.*num.*188 Bonacina *num.* 4. *dictis locis*, Coninch *de Sacram.diſp.*30.*de Matrim. dub.*3. *num.*36.Aloyſ.Ricc *in deciſ.Curia Archiep. Neapol. deciſ.*9.*p.*4.Vnde poſſe Epiſcopum ex magna cauſa concedere vt bis temporibus prohibitis nuptiæ celebrentur, dummodo celebratio matrimonij, ſi commode fieri poteſt, fiat ſecretò, & ſine populi frequētia, reſoluunt Emman.Sà *verb.matrimonij impedimēta non dirimentia num.*12.*in fine*, Sanch. *d.lib.*7.*diſp.*7.*n.*6.Alzedo *d.p.*2.*cap.*7.*num.*45.

195 Conſummare Matrimonium antea contractum his temporibus non eſt prohibitum, cum Iura non loquantur de conſummatione. Ita Nauar.*in manual. cap.*22.*num.*71.Sanchez *dict.diſput.*7.*num.*21. Card. Bellarm *lib.*1.*de Matrim.cap.*31.Coninch *diſput.*10. *dub.*3.*ad finem*, Reginald. *d. lib.* 31.*n.*189.Quamuis
196 † prædictis temporibus vetitum ſit Matrimonium cōtrahi, ſi tamen de facto contractum validum erit, contrahentes verò peccabunt mortaliter prout deciſum refert Armendar.*in addit. ad recopilat. legum Nauarra lib* 4.*tit.*15.*l.*1.*de Matr.in declarat.num.*10. reſoluunt P.Sanchez *d.diſp.*7.*à num.*3.Matienſ.*dict. gloſ.*1.*num.*147.Cēned.*d.collect.*22.*nu.*5.Bonac. *dict. num* 4.Aloyſ.Ricc.*in deciſ.Curia Archiep.Neapol.deciſ.*8.*num.*3.*p.*4.

197 Vltra prohibitionem de qua ſupra, etiam matrimonium licitum non eſt, neque abſque peccato contrahi poteſt tempore interdicti, vel à perſonis interdictis, & oſtenditur ex principali, & certiſſima reſolutione in hac materia, quod ea ſolum Sacramenta tempore interdicti licita cenſeri debent, quæ ſpecialiter à Iure conceduntur, ſed matrimonium vnum eſt ex ſeptem Eccleſiæ Sacramentis, denique nullibi permiſſum reperitur: ergo à prima regula generali excipiendum non eſt; accedit quia ratio neceſſitatis, quæ in alijs permiſſis conſideratur, matrimonio non conuenit, quia nulla neceſſitas poterit occurrere, vt matrimonium nunc, & ſtatim ab interdictis, vel in loco interdicto celebretur, nec etiam ſi deferatur, Eccleſijs debitus honor ſubtrahitur, neque hæreſes pullulant, nec creſcit indeuotio populi, quæ ſunt rationes conceſſionis factæ *in cap. alma mater, de ſent.excomm.lib.*6.vt in principio exprimitur ita Vgolin.*de cenſur.tab.*5.*cap.*8.§.3.*num.*1.eumque ſequitur, & laudat Sayr.*eodem tract.lib.*5.*cap.*7.*n.*45. ac etiam P.Suarez *tom.*5.*diſp.*33.*ſect.*1.*a num.*51.latè diſputans *à n.*46.ſequitur etiam Bonacina *de cenſ. diſp.*5.*puncto* 5.§.3.*n.*7.

Verùm communis ſententia eſt in contrarium, 198
reſoluens quòd licitè & indiſtinctè Sacramentum Matrimonij, quoad ſui ſubſtantiam contrahi poteſt tempore interdicti, atque ita tam in Eccleſia, quàm à perſonis ſpecialiter interdictis, ſolet hæc doctrina deduci ex gloſ.*verb.Sacramentis in d.cap.alma*, ſequitur Abb.*in cap.non eſt,num.*8.*de ſponſal.*vbi Alexād. de Neu.*num.*21.& poſt alios antiquiores Nauar.*in manual.cap.*27.*num.*179.Couar.*in d.cap.alma part.*5. §.2.*num.*7.*verſ.Matrimonij autem*, plures refert Henriq.*in ſumm.lib.*13.*cap.*45.§.3.Tolet.*lib* 1.*cap.*33.*n.*3. Sà *in aphoriſm.verb.interdictum num.*17. Fr. Emmanu *quaſt.reg.tom.*1.*q.*109.*art.*3.latè tuetur poſt multos quos refert, Sanch.*de Matrim.lib.*7.*diſp.* 8.*à num.*2. latiſſimè Mar.Alter.*de cenſur.tom.*2.*diſp.*4 *c.* 7. Auil. *de cenſu.p.*5.*diſp.*4 *ſect.*1 *dub.*6. Zerola *in praxi Epiſcopali part.*1.*verb.interdictum.*§.4.plures afferentes rationes; *prima* eſt ex gloſſ.*d.verb.Sacramentis*, quod
† reliqua Sacramenta probibita tempore interdicti 199
gratiam conferunt, non ita matrimonium; ſed falſa eſt, & hæretica hæc doctrina: cùm enim matrimonium vnum ſit ex ſeptem Eccleſiæ Sacramentis neceſſariò conferre gratiam dicendum eſt ex Trident. *ſeſſ.*7.*de Sacram.in genere can.*1 *&* 6.& de ipſo matrimonio definit idem Trid.*ſeſſ.*24.*can.*. & ex Florent. I.& Colonien. ac receptiſſima Theologorum ſchola comprobat Couar.*de ſponſal.part.*2.*cap.*1.§.1.*n.*3. & ex ſanctis Patribus latè probat Idoc. Cocc. *in ſuo theſauro Chriſtiano tom.*2.*lib.*9.*art.*2. Spin. *in ſpeculo teſtament. gloſſ.*15. *princip. num.* 15. Sayr.*de Sacrament.in genere lib.*1.*cap.*5.*quaſ.*5. *art.* 4. *verſic. quod verò ad matrimonium*, Petrus de Ledeſma *in ſumm. part.*1.*de ſacram. Matrim.cap.*1.*concluſ.*1.*&* 19 Card. Bellarm.*tom.*2.*de Matrim.ſacram.lib.*1.*cap.*5.*arg.*12. Valent.*tom.*4.*diſputat.*10.*quaſt.*1 *punct.* 5. Gutier.*de Matrimon. cap.* 45 Bonacina *eodem tract. quaſt.* 2. *puncto* 1.*num.*2.Franciſc.Molin.*de ritu nuptiar.lib.*5. *differont.*18.*num.*5.Henriquez *in ſumm.lib.* 11.*cap* 8. *in princip.*Sanch.*de Matrimon.lib.* 2. *diſp.*10.*à num.* 2.Rebell.*de obligat.Iuſtit.part.*1.*lib.*5.*quaſt.* 3.Valer. Reginald.*in praxi fori pœnit.lib.*31.*cap.* 1.*à nu.*2.Coninch *de ſacrament.tom.ſecundo diſp.*24.*dub.ſecundo, à num.*5.

Quare reiecta illa ratione, alijſque à prædictis 200
Doctoribus congeſtis, primam ſententiam veriorem duco, non obſtantibus in contrarium adductis, quibus pro faciliori explicatione ſigillatim reſpondendum eſt. *Primo* prædictæ communis ſententiæ Actores dicunt ſpeciale habere Matrimonium præ cæteris Sacramentis, quod licet à Chriſto Domino excellentia Sacramenti fuerit illuſtratum, prius tamen ei conuenit ratio contractus ciuilis, quàm Sacramenti perfectio, ſemperque vti contractus naturam retinet, & verus cōtractus ſua ſpecialia ſortitur impedimenta, nec ad inſtar aliorum Sacramentorum prohiberi ſolet, vt poſt alios adnectit Sanchez *dict. diſp.*8.*n.*5.Cui obiectioni reſpondeo, quod licet cōtractus ſit, ſimul tamen, & vbi primum perfectus eſt, Sacramentum efficitur; ita vt in nullo inſtanti perfecti contractus ratio poſſit conſiderari, in quo Sacramentum non ſit, vt notabiliter reſoluit

Sanch.

Sanch.*d.lib.2.disp.10.num 6.* quare licet dum fit, ex eisdem causis componatur, quibus constat in genere contractus, quia tamen eodem instanti, quo perficitur, statim fit Sacramentum, repugnat principiis in materia interdicti, quod ab interdictis, vel in loco interdicto celebretur sine speciali legis concessione contra generalem regulam, quæ omnia prohibet Sacramenta, exceptis permissis.

201 *Secundò*, pro sua sententia considerat Auil. contra primam quam sequimur, Sacramenta prohibita actum Ordinis requirere, non ita matrimonium, in quo contrahentes sunt proprij ipsius ministri, vt ex D.Thom. Bellarm. Henriq. & aliis resoluit Sanch. *dict.lib.2.disp.6.num. 2.* Cui considerationi respondeo, quòd licèt ante Trident.*sess.24.de reformat. Matrim. cap. 1.* aliquem habere videtur probabilitatem, post illud non ita, cum iam matrimonium sine præsentia Parochi, vel alterius Sacerdotis de eius licentia non valeat, & licet fateamur etiam hodie non esse proprium matrimonij ministrum Parochum, sed ipsos contrahentes, ex resolutis per Sanch. *dict. lib. 2. disput. 6.* negari tamen non potest concurrere Parochum ad matrimonij validitatem, & aliquo modo illud administrare, & consequenter legem Canonicam, quæ eam formam præscribit; addens, vt Parochus contrahentes coniungat; dicendo, ego vos coniungo, &c. voluisse ne fiat interdicti tempore, bene considerant Henriq. Vgolin.*n.1. in fine*, Sayr. *n.45.dictis locis.*

202 *Tertiò*, pro sua opinione etiam adducunt auctoritatem tex.*in cap.Capellanus, de ferijs*, dum inquit Matrimonium quocumque tempore contrahi posse, ergo & tempore interdicti, adducunt etiam receptam sententiam, quæ docet matrimonium ab excommunicato validè contrahi posse, iuxta *cap.significasti, de eo, qui duxit in matrimonium quā polluit per adulterium*, cum aliis, ex quibus est receptissima omnium conclusio, ex adductis à Sanchez *lib. 7. disput.9.n.2.* Sed prædicto tex.*in c. Capellanus*, respondent Vgol.& Sayr. procedere secundum consuetudinem Romanæ Ecclesiæ, cuius meminit. Sed facilius respondebis quæstionem de qua in eo text. non fuisse de tempore interdicti, prout censura est Ecclesiastica, sed de prohibitione nuptiarum tempore feriarum, vnde istæ inciperent; & iuxta hunc sensum ait Romanam consuetudinem esse, vt matrimonium quocumque tempore contrahatur, id est, non obseruatis vllis feriis: vnde generalitas hæc terminos habiles supponit circa ea, quæ specialiter non decidit, ita vt sensus sit posse matrimonium fieri quocumque tempore habili, & non prohibito, iuxta reg.*l. qui testamēto 20.in princ.*ibi.*si aliud nihil.impediat, ff. de testam.*& generalem doctrinam gloss. *in cap.1.de constit.& in l.1.C.de sacrosanct.Eccles.* Et ad illud de

203 excommunicato respondendo dico † potius contra communem retorqueri; nam verius est matrimonium ab eo contractum validum quidem esse, idque solum probat tex.*in d.cap.significasti*, non tamen licitè contrahi, sed potiùs in peccato; vt ex D.Anton. Palud.Nau. Henriq. & innumeris aliis comprobat Sanch.*d.lib.8.disp.8.num. 3.* quare eodem modo concludendum est prædictis non obstantibus matrimonium in loco interdicto, & ab interdictis validè, non tamen licitè contrahi posse.

204 De sponsalibus autem nemo dubitauit tempore interdicti licitè contrahi posse; ratio enim Sacramenti, ob quam secundum nostram resolutionem matrimonium eo tempore prohibitum est, apertè deficit in sponsalibus; sunt enim purè contractus humanus; atque ita aduertit Vgolin.*d.cap.7.§.3.num. 2.* Sayr.*d.cap.7.n.40.* Mari.Alter.*de censur.tom.2.disp.4.c.7.in princ.* Neque his terminis applicari potest reg. text.*in l.oratio, ff.de spons.* quòd prohibito matrimonio prohibentur sponsalia: non procedit enim data diuersa ratione, quæ in proposito requiritur, vt benè explicant Conan.*commen.Iuris Ciuilis lib.8.c.2. n.3.* Menoch.*de præsūpt. lib.6.q.93.n.7.* Gutier.*de iuram. confirm.p.1.c.51.n.9.*

De benedictionibus tamen Matrimonij aliqui Doctores constanter tenent illas licitè fieri posse tempore interdicti, vt est Angel.*verb.interdictum 6. num.30.*& alij relati à Sanch.*d.disp.8.num. 9.* rationem sumentes ab illa communi sententia, quam impugnauimus, asserente Matrimonium licitum esse, vnde colligunt benedictiones tanquam ipsius accessorias licere debere, ex reg.*cap.accessorium, de reg.iur. in 6.* Contrarium tamen resoluunt communiter reliqui omnes, vt constat ex Palud.D.Anton.Cou.Henriq.Vgolin.& infinitis aliis relatis a Sanch.*d. disp.8. n.10.* Sayr.*d.c.7.n.41.* Bonacina *d.§.3.n.9.* ex ea ratione, quia secundum veriorem sententiam, quam sequimur, si Matrimonium est prohibitum, à fortiori concluditur prohiberi benedictiones, & etiam data, & non concessa aduersariorum communi sententia, Angeli ratio nihil concludit, quia benedictiones fiunt precibus, & orationibus adhibitis tempore Missæ, vt in Miss. Rom.scribitur, & consequenter continent officium Ecclesiasticum, quod tempore interdicti prohibitum esse constat. 205

Dubium tamen restat in hac materia dicendum, an scilicet licitè fiant benedictiones, & Matrimonium seruata moderatione *cap.alma mater §.adijcimus, de sent.excom.lib.6.* Negatiuè respondent Vgol. *d.c.7.§.3.in fine.* Sayr.*d.c.7.n.41.in fine*, ea scilicet ratione, quia licet Diuina, seu Ecclesiastica officia tempore interdicti permittantur cum illa moderatione, debet tamen Laicos excludi, vt est receptissima omnium scribentium sententia, post glos.*verb.interdictis in d.c.adijcimus*, quam *ibi* sequuntur Dominic. Anchar. Franc. Calder. & alij omnes, qui de hac materia scripserunt, vt asserit Cou.*part.2.§.2.num.4.* Nauar. *num.* 174. Vgolin. *§. 4. num. 1.* Henriq.*§.3.* Sayr *num.14* Suar.*disputat.34.sect.1.à num.21.* Auil. *disputat.4.sect.2.dub.4.conclus.1.dictis locis*, ampliantes non solum ab integris officiis diuinis, sed etiam à qualibet eorum parte laicos esse excludendos, ita vt neque ad faciendam oblationem in medio Missæ, neque extra Ecclesiam ad pacem sint admittendi, tempore quo in Missa dari solet, & ideò cùm huiusmodi Matrimonium sine præsentia laicorum, quales sunt contrahentes, contrahi non possit, neque dari benedictiones, rectè sequitur moderationi, *dict.§.adijcimus*, in hoc proposito locum non esse, quamuis contrarium teneant post Syluest. Couar. *dict.part.2.§.2.num.7.vers. Matrimonij* Auil.*d.disp.4. sect.1.dub.6.concl.4.* Henriq.*cap.44.§.1.lit. D*, & alij, quos sequitur Sanch.*dict.lib.7.disp.8.num.11.* qui nō effugit vim prædictæ rationis, sed magis ei succumbit, dum ex Henriq. respondet intelligendum esse Vgol.& Sayr.resolutionem si contrahentes habeant priuilegium; hoc enim nihil aliud est quàm concedere secundum Iuris rigorem dari non posse benedictiones cum ea moderatione, vt resoluit Vgol. & alij, qui eum sequuntur. In Ecclesia autem specialiter interdicta apud vtriusque opinionis Auctores est indubitatum dari non posse benedictiones, nec contrahi matrimonium, vt ex communi multis probat Sanch.*d.disp.7. num. 12.* quia moderatio illa solum obtinet in interdicto locali generali, non in Ecclesia specialiter interdicta, vt notauit gloss. 206

verb. Ecclesiis in dict. §. adijcimus, quam omnes ibi sequuntur. Per contrarium autem posse eas dari in festiuitatibus exceptis, si ex alio capite prohibitæ non sint, vt prohiberi constat in festo Paschatis, & Natalis Domini, ex Concil. Trid. *sess. 24. de reformat. Matrimonij, c. 10.* receptissimum est, vt comprobant Vgolin. *cap. 8. §. 10.* Couar. Henriq. Viuald. & alij, quos refert Sanch. *d. disp. 8. num. 15.* Sayr. *d. c. 47.* Auil. *dict. dub. 6. ad finem*, Mar. Alter. *dict. c. 7. vers. secundò dubitatur.*

207 Hæc pauca, quæ quotidiana sunt in materia Matrimonij, in compendium reduxi, quia Episcoporum conueniunt iurisdictioni, cætera autem, quæ de Matrimonij Sacramento desiderari possunt, sunt latissimè in multis libris de hac editis tractata, qui ea ediscere cupit, consulat Verac. *in speculo coniug.* Viuald. *in candelabro aureo tit. de Matrim.* Matienso *tit. 1. lib. 5. nouæ recop.* Card. Bellarm. *in suis controu. tit. de Matrim.* Iul. Sanazar. *de Matrim. dissolut.* Fãcisc. Anton. Oliuer. *de nullitate Matrim.* Iacob. Nauclant. & Anton. Cont. *de Matrimoniis clandestinis irritãdis*, Gregor. de Valentia, *de Matrimonij indissolubili vinculo*, Fernandez *in examine Theologiæ Moralis part. 2. cap 15 cum seqq.* Vincent. Filliuc. *quæst. moral. tract. 10. de Sacram. Matrim.* Petr. de Ledesma *in speciali tr. de Matrim. & in sua sum. part. 1. de Sacram. Matrim.* Henriq. *in summ. lib. 11. de Matrim.* Zerola *in praxi Episcop. part. 1. verb. Matrimonium*, Steph. Quaranta *in summa Bullarij verb. Matrimonij impedimenta, & verb. Matrimoniales dispẽsationes*, Ægid. de Coninch *de Sacram. tom. 2. disp. 21. cum seqq.* Ioan. Francisc. Leo *in thesauro fori Ecclesiast. p. 2. cap. 19. de sponsalibus, & Matrim.* Rebell. *de obligat. Iustitia p. 2. l. 3. de contractu Matrimonij*, Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib. 31. de Matrimonij sacramento*, Ioan. Petr. Fontanella *in tr. de pactis nuptialib. siue capitulis Matrimonialib.* Francisc. Molin. *de ritu nuptiarum, & pactis in Matrimonio conuentis*, Fr. Basil. Pont. *in tract. de impedimentis Matrimonij*, & nouissimè *in tract. de Sacramento Matrimonij*, & Ioan. Gutier. *in speciali tract. de Matrimonio*, Bonacina *in tr. de magno Matrimonij Sacramento.* & nouissimè Gasp. Hurt. etiam *de Matrimonio.* Omnium latissimè tribus tomis totam hanc materiam elegãter tractauit doctiss. Thom. Sanch. illius quidem Sacri Ordinis, qui nominis, quod, super omne nomen est, titulo præsignitur.

ALLEGATIO XXXIII.

Episcopus in Pontificia, vel generalis Concilij lege quando possit dispensare?

SVMMARIVM.

1 *Dispẽsatio in genere sumpta est iusta distributio rei communis in singulos, iuxta cuiusque necessitatem.*
2 *Dispensare in Iure nostro idem est, quod legibus soluere.*
3 *Dispensatio definitur, quod sit iuris communis relaxatio cum causæ cognitione ab eo, qui habet potestatem Dispensandi.*
4 *Dispensatio emanans ab inferiore requirit necessariò causæ cognitionem, & expressionem.*
5 *Dispensatio sine causa dicitur potius dissipatio.*
6 *Dispensatio cessat, cessante causa.*
7 *Dispensatio est quid odiosum, & stricti iuris strictéque intelligenda.*
8 *Dispensatus ad vnum censetur dispensatus ad omnia consequutiua ad illud vnum.*
9 *Dispensatio facta ad vnum effectum, vel in vno defectu, ad alios non extenditur.*
10 *Argumentum de maiori ad minus non habet locum in dispensationibus.*
11 Cap. cui licet. 53. de reg. Iur. lib. sexto *non procedit in dispensationibus, sed tantùm in his, quæ propriè, & absolutè à Iure communi conceduntur.*
12 Cap. ex parte 27. de decimis *declaratur.*
13 *Argumentum de maiori ad minus in priuilegiis particularibus, seu dispositionibus odiosis affirmatiuè prolatum non valet.*
14 *Monachus, cui conceditur dispensatio ad beneficium curatum, non poterit simplex possidere.*
15 Cap. per venerabilem, vers. autem, qui filij sint legitimi, *declaratur.*
16 *Episcopus in his, quæ sunt de genere permissorum, potest ex rei natura intra propriam diœcesim ea omnia, quæ Summus Pontifex potest in Ecclesia vniuersali, nisi per sacros Canones, aut per Summum Pontificem prohibeatur.*
17 *Episcopis videtur absoluendi potestas esse concessa, quoties conditor Canonis censuris absolutionem non reseruauit.*
18 *Refertur sententia asserentium Episcopos in lege Canonica posse dispensari, quando eis expressè, vel tacitè conceditur dispensandi facultas.*
19 C. dilecti, de tempor. ordinat. *declaratur.*
20 Cap. nuper, vers. in secundo, de sententia excommunicat. *declaratur.*
21 *Episcopis fit dispensandi facultas à lege, vel tacitè vel expressè.*
22 *Dispensatio Episcopis quando tacitè concedatur.*
23 *Episcopus quando dispensat ex tacita legis permissione, si faciat sine iusta causa, non tenet dispensatio in vtroque foro.*
24 *Cõcilij decreta expressa egent Põtificis derogatione.*
25 *Episcopus non potest dispensare in lege Concilij generalis, quamuis absolutè permittat dispensationẽ.*
26 *Episcopus super Concilio an data causa necessitatis possit dispensare?*
27 *Conciliaris Constitutio quando dicatur.*

DISPENSATIO in genere sumpta nihil aliud est, quàm iusta distributio rei communis in singulos, iuxta cuiusque necessitatem, vnde dispensatores dicuntur illi, quibus spiritualia, aut temporalia intra singulos diuidenda mandantur, vt probatur *Luc. 12. ibi, quis putas est fidelis dispensator*, Paul. *1. ad Corinth. 4. sic nos existimet homo*, &c. & cap. *9. dispensatio mihi credita est*, faciunt text. *in l. dispensatori 51. & in l. dispẽsatorem 62. ff. de solut. l. vrbana 166.* & ibi Alciat. *ff. de verb. signif.* docent D. Thom. *1. 2. q. 97. art. 4. & 2. 2. q. 88. art. 10.* D. Anton. *2. part. tit. 11. cap. 2. §. 6.* Syluest. *verb. dispensatio q. 1.* Sot. *de iustit. lib. 1. q. 1. art. vlt.* Couar. *de sponsalib. p. 2. cap. 6. §. 9. num. 1.* At verò † attento Iure nostro *in cap. de multa, ad finem, de præb. & in cap. proposuit de concess. prebendæ, & in c. & si clerici, §. de adulteriis, de indic.* & passim alibi, dispẽsare idem est, quod à legibus soluere, & à vinculo legis eximere, *l. Princeps ff. de legibus*, Cardos. *in praxi Iudicum, verb. dispensatio.* 1 2

Diffinitur autem dispensatio, quod sit Iuris communis relaxatio cum causæ cognitione, ab eo, qui potestatem habet dispensãdi; ita *gloss. penult. in princ. in cap. requiritis, §. nisi rigor. 1. quæst. 7.* recepta communiter ibi, vt per Nauar. *in c. quem pœnitet, num. 7. de Pœnitent. distinct. 1. & in man. prælud. 9. num. 13.* Couar. *dict. nu. 1.* Rebuff. *in praxi tit. de dispensat. n. 1.* 3

pag.

*pag.*179. Monet. *de distributionibus quotidianis part.*2. *quæst* 14. *num.* 2. Fr. Emman. *quæst Regul. tom.* 2. *q.* 46. *art.* 1. Aloys. Ricc. *in praxi fori Ecclesiastici decis.* 160. *in* 1. *edit.* & *resol.* 127. *num.* 2. *in* 2. *edit.* Iacob. de Graffiis *in aureis decis. part.* 1. *lib.* 2. *cap.* 31. *num.* 1. Sayr. *in claui Regia lib.* 6 *cap.* 11. *a princip.* Alphons. Aluarez *in Speculo Iuris Pontificij, c.* 17. *de dispensat.* Sãctissim. *Episcop. in princip.* Cardinal. Tusch. *practicar. conclus. litt. D. conclusion.* 457. Suar. *de legibus lib.* 6. *cap.* 10. *num.* 7. Cardos. *in praxi Iudicum, & aduocat. verb. dispensatio, n.* 1. Fr. Ludou. Miranda *in manuali Prælat. tom.* 2. *q.* 30. *art.* 1. Vgolin. *de potestate Episcopi cap.* 7. *à num.* 1.

4 Verùm hæc diffinitio, quamuis sit communiter
recepta, non videtur admittenda, quia per illam so-
lùm Ius commune, non verò particulare, velut mu-
nicipale, aut synodale, relaxatur; siquidem hoc Iuris
communis, appellatione minime continetur, *cap.* 1.
de const. lib. 6. Deinde comprehẽdit etiam solùm dis-
pensationes emanentes ab inferioribus, in quibus
necessariò causæ cognitio, & expressio prærequiri-
tur vt in Concil. Trident. *sess* 25. *de reformat. cap.* 18.
ibi, *causa cognita, & sess.* 14. *de reform. cap.* 7. ibi, *causa
cognita*, itaut non valeant ex *gloss. vltim. in fine*, ibi,
vel dic. &c. *in cap. litteras, de concess. prabenda, gloss.
vltim in princip. in c.* 1. *de ætate, & qualit lib* 6. *gloss.* 1.
per textum *in cap.* 2. *de schismaticis*, Monoch. vbi
multos refert, *consil.* 15. *nu.* 15. Nauar. *in consil. vltim.
num.* 4. *de simonia*, post alios Gutier. *canonic. lib.* 1.
cap. 19. *num.* 5. † Quod enim fit sine causa, dicitur
5 potius dissipatio, quàm dispensatio, vt B. Bernardum
referendo, dicit Curt. sen. *consil.* 19. *Aggredior num.* 6.
Socin. iun. *consil.* 110. *num* 28 *volum.* 1. & ideò requiri-
tur causa, quia per dispensationem vulneratur Ius
publicum, vt dicit Put. *Rota Roman. decis.* 3. *lib.* 2. re-
6 fert Aloys. Ricc. *in praxi aurea, resol.* 410. *n.* 3. Et † ces-
sante causa cessat dispensatio, Archidiac. *in cap.* 1. per
illum text. *post princip.* 55. *distinct. c. vltim. in fine*, 77.
*dist. gloss. in cap. post translationem. verb. cessante, de re-
nunc.* cum alijs citatis à Ric. *dict. resol.* 410. *numer.* 8.
Sanch. *de matrim. lib.* 8. *disp.* 30. *num.* 14. intelligendo
cum Diana *moral. resolut. part.* 1. *tract.* 10. *resol.* 41. quæ
tamen cognitio, & expressio in dispensationibus
à supremo Principe emanantibus necessariò non re-
quiritur, ex Rebuff. *vbi suprà num* 9. aduertit Suar. *de
Relig. tom.* 2. *tract.* 6. *lib.* 6. *cap.* 9. *num.* 1. Dic ergo, quod
*dispensatio sit legis, seu Iuris alicuius per legitimum Su-
periorem relaxatio.* quæ diffinitio videtur magis cõ-
gruere materiæ, de qua agimus, & effugere difficul-
tates, de quibus suprà.

7 Dispensatio est quid odiosum, & stricti Iuris,
strictéque intelligenda, *cap.* 1. & *cap* 2. *de filiis Pres-
byt. lib.* 6. *cap. non potest, de preben. eodem libro. cap. quod
dilectio, de consang. & affin. l. ex pacto in princip. ff. de
vulgari, & pupillari.* Ias *in l. re coniuncti, nu.* 178 *ff. de
legatis* 3. Matiens. *l.* 10. *gloss.* 1. *num.* 7. *tit.* 8 *lib.* 5. *noua
rec pil.* Monet. *d. q.* 14. *num.* 5. Mar. Antonio. *variar.
lib.* 1. *resol.* 19. *num.* 14. & *lib.* 3. *resol.* 2. *num.* 18. Cardos.
in praxi iudicum, verb. dispensatio, n. 9. & 19 Campon.
in divers. Iuris Canon. rub. 11. *cap.* 13. *n.* 90. Fr. Ludou.
Miranda *d. q.* 30. *art.* 12. *concl.* 2. Brunor. *in locis cõmu-
nibus, verb. dispensatio, num.* 9. Aloys. Ricc. *d. resol.* 227.
num 3 & *d. resol.* 410. *num.* 4. Sanchez *d. disp.* 1 *num.* 3.
Gironda *de priuilegiorum explicatione, num.* 1111.
cum sequentibus; nam dispensatio vocatur vulnus
quia per eam Ius ipsum vulneratur, *c. ipsa pietas* 23.
quæst. 4.

8 Et licèt dispensatus ad vnum, dispensatus censea-
tur ad omnia consequutiua ad illud vnum, vt per
gloss. *verb. plures in cap. quia in tantum de prabendis*,
Sayr. *de censuris lib.* 7. *cap.* 14. *num.* 21. plenè Sanchez
dict. lib. 8. *disput.* 1. *num.* 19. tamen † dispensatione 9
facta ad vnum effectum, vel in vno defecto, ad alios
non extenditur, afflict. *decis.* 320. *num.* 12. Rota *di-
uers. decis.* 233. *part.* 1. quam refert Ricc. *dict. resolut.*
227. *num.* 6. Burg. de Paz *l.* 3. *Tauri num.* 121. *cum se-
quentib* Gironda *d. loco num.* 1115. vbi limitat quan-
do dispensatio fit motu proprio, vel ratione con-
nexitatis, & accessorij; vel in his, quæ recipiunt in-
terpretationem à Iure communi; vel quando pro-
prietas verborum extensionem requirit; aut quando
dispensatio est fauorabilis ex causa necessaria, vel
est necessaria ex fauorabili causa, & quandò alicui
data est potestas dispensandi contra Ius, tunc enim
vt fauorabilis extenditur, nec quidem fit extensio ad
causam minorem, licèt maiorem habeat rationem, vt
per Panorm. *in cap. ad aures num.* 7. *de rescriptis*, Nat.
cons. 163. *n.* 5. Aloys. Ricc. *d. resol* 227 *n.* 4. Et dicit D.
Felician. de Vega nunc Archiepiscop. Mexican. *in re-
lect. c. & si clerici.* §. *de adulter. in n.* 84. *de iudic.*

Argumentum enim de maiori ad minus non ha- 10
bet locum in dispensationibus, Cou. *de sponsal. p.* 2. *c.* 8.
§. 8. *num.* 11. Molin. *de primogen. lib.* 2. *cap.* 4. *num.* 48.
& *sequen.* Brunor. à Sole *in locis communibus verb disp. dispensationes sunt odiosa*, Surd. *decis.* 268. *n.* 20. & 21. Cald.
Pereira *de nomin. emphyt. q.* 11. *num.* 65. Gutier *canon.
lib.* 2. *cap.* 15. *n.* 12 Rodrig. *in pompi. recept. sent. tom.*
1. *tit.* 19 *n.* 12. Molina *de Iustit. tract.* 2. *disp.* 591. *nu.* 2.
Sanch. *d. disp.* 1. *n.* 32. & *disp.* 14. *n.* 17. *lib* 8. ibi citato
in hoc loco Iannes Fajardo *ad cap. tanta, qui filij sint
leg. memb.* 1. *n.* 91.

Sic etiam *reg. cui licet* 53. *de regulis Iuris lib.* 6. nõ 11
procedit in dispensationibus, sed tantum in his, quæ
propriè, & absolutè à Iure communi conceduntur.
Ias. *in l.* 3. *num.* 43. *ff. de constit. Princip. um*, Felin. *in cap.
postulasti. n.* 9 *de rescriptis*, Poul. Æmil. *decis.* 8. *n.* 6. *p.* 1.
Campan. *d. c.* 13. *n.* 91. Rebuff. *in praxi tit. de dispensat,
ad plura num.* 64.

Hinc intelligitur text. difficilis *in cap. ex parte* 17. 12
de decimis; omissis namque variis intellectibus de
quibus Couar. *lib.* 1. *variar. cap.* 17. *num.* 13. Gutier.
Canon. lib. 2. *cap.* 21. *à num.* 116. Fortun. *in* §. & *quod si
tantum, num.* 164. Rebuff. *de decimis, quæst.* 14. *à princ.*
Suar. *de Relig. tom.* 1. *de decimis, lib.* 1. *cap.* 23. *à num.* 4.
Menoch. *consil.* 33. *à num.* 2. dicendum est text. illum
non agere de priuilegio, aut concessione speciali
circa decimas recipiendas, sed magis de concessio-
ne Iuris communis, per quam eodem attento pote-
rat Abbas, vel Parochus ille percipere decimas de
laboribus terræ Parochiarum suarum, & ita sensus
est, *cùm tibi concessum sit*, similiter à Iure communi,
de quo *in c. cùm contingat, vers. vnde, de decimis quod
maius est*, † nempè vt percipias decimas de labori- 13
bus, & *minus cõcessum esse videtur*, nempè vt eas per-
cipias de nouàlibus, & ita fit argumentum de ma-
iori ad minus affirmatiuè in his, quæ competunt
iure speciali: nam in priuilegiis particularibus, seu
dispositionibus odiosis argumentum de maiori ad
minus affirmatiuè non valet, *cap. fin. de transla. Præ-
lati, cap. cum de non Sacerdotali, de prabend. in* 6. cũ si-
milibus, Sanchez *d. disp.* 1. *num.* 32 Ioan. Andr. *in cap.
ea quæ, de reg. Iuris in* 6. vbi dicit, quòd ex dispensa-
tione Monacho concessa, vt possit beneficium Cu-
ratum obtinere, minimè poterit simplex possidere,
& Nat *cons.* 504. *non sum nescius num.* 4. & 5. asserit
quòd † dispensatio Monacho facta ad beneficium 14
Curatum, non porrigitur ad simplex, refert Aloys.
Ricc. *in d. praxi resol.* 410 *n.* 5.

Obstat maximè text. *in cap. per venerabilem. vers.* 15
quod autem, ibi. *quod in maiori conceditur, licitum esse*

videtur & in minori, qui filij ſint legitimi, vbi Sũmus Pontifex in materia legitimationis, ſeu diſpenſationis arguit de maiori ad minus; cui variis modis reſpondent ſcribentes; alij etiam diſtinguunt inter diſpenſationes odioſas, & fauorabiles, vt in his poſterioribus procedat *d.cap.per venerabilem*, qui de legitimatione agit, quam inquirunt ea ratione fauorabilem, quia per eam fit regreſſus ad ius naturale, ſecundum quod omnes homines legitimi naſcebantur. *Auth.quibus modis naturales efficiãtur ſui, §.illud*, notat gloſ.*verb.alpha in cap.ab exordio* 35. *diſtinct.* recepta, vt per Mantuam *dialogo* 82. At verò in prioribus, ſcilicet odioſis, procedat communis ſententia negatiua, & Iura pro eo adducta. Ita Abb. *in cap. ad aures n.*8.*de reſcript.* Dec. *in c.& ſi clerici, §.de adulteriis à num.*91.*de iudic.* Sanch.*d.diſp.*1.*num.*31. quorum ſententiam videtur ſequi Suar. *de legib.lib.*8.*cap.* 27. *à num.* 2. Sed contra hanc diſtinctionem multis inſurgit Felin.*dict.num.*9.*verſ.limita ſecundò*, tum quia omnis diſpenſatio ex ipſo, quod à Iure communi recedit, odioſa cenſeri debet, & exorbitans, ac proinde reſtringenda, *l.ſingulare. ff. de reg.iur.reg.quæ à iure communi, de reg.iuris lib.*6. Alij igitur diſtinguunt inter legitimationem, quam fatentur odioſam, & reſtringendam, ſicut diſpenſationem, & inter poteſtatem legitimandi, de qua intelligunt *dict.c.per venerabilem*, quam inquiunt eſſe fauorabilem, & extendendam, iuxta *cap.vlt.de ſimonia*. Ita Couar. *de ſpõſa. lib.* 2. *p.cap.* 8. §.8.*num.*6. & alij, de quibus Sanchez *d.lib.*8.*diſp.*2.*num.*1. Sed non ſatisfaciunt, quia text. *in d cap.per venerabilem*, non ſolùm de poteſtate agit legitimandi, ſed etiam de ipſa legitimatione facta, vt patet, ibi, *cùm in ſpiritualibus diſpenſetur, conſequẽter intelligitur in temporalibus diſpenſatum*; & deinde, quia vt bene Alciat.*lib.*1.*Parad.c.* 16. fruſtrà diſtinguitur inter poteſtatem legitimandi, & ipſam legitimationem, verum etiam poteſtas illa fauorabilis ſit, vel odioſa, non aliunde expendi poteſt, quàm ex fine, ſeu effectu, propter quem conceditur, vel in quem dirigitur. Quare reiectis his, & aliis, facilis, & verus ſenſus eſt argumentum illud de maiori ad minus, de quo *in d.cap.per venerabilem* non eſſe Pontificis, ſed patris petentis etiam temporalem legitimationem, quam Pontifex denegauit.

16 Deueniendo ad quæſtionem noſtram dicendum eſt liberum non eſſe Epiſcopis diſpẽſare in his, quæ per Canones & ius commune ſtatuta, aut prohibita ſunt, repugnante reg.*cap. cùm inferior, de maior. & obed.* quomodo enim Epiſcopi, quippe qui licèt Prælati, ſubditi tamen, & inferiores reſpectu Romanorum Pont. & Conciliorum vniuerſalium, illorum Canones ſiue decreta, ſuprema auctoritate, & maturo iudicio in lucem edita, & præſertim ad corpora Iuris redacta, poterunt relaxare? nullatenus certe, nullaque ratione credibile eſt Epiſcopis ſiue ſimilibus Prælatis competere talem diſpenſandi poteſtatem, vt ratiocinatur Anguian.*de legibus lib.*2.*cõtrou.* 3.*num.* 1. Qua in re Doctores aliquas exquiſierunt reſolutiones: quidam enim exiſtimauerunt Epiſcopum in his, quæ ſunt de genere permiſſorum, poſſe ex rei natura, & ex ipſo Iure diuino intra propriam diœceſim ea omnia, quæ Summus Pontifex poteſt in Eccleſia vniuerſali ſuper omnem Orbem Chriſtianum, niſi per Sacros Canones, aut per Summum Pontificem prohibeatur: vt videtur probare tex. *in cap.nuper.*29.iuncta gloſ.*verb.non retinuit, de ſentẽtia excommun.* ex quo regulam tradunt ſcribentes omnes, quod quoties conditor Canonis cenſuræ abſo-
17 lutionem non reſeruauit, poteſtatem abſoluendi † Epiſcopis videtur conceſſiſſe, ſecundùm Nauar.*in man.c.*27.*num.*39. Anguian.*d.lib* 2. *contr.* 3.*num.*25. plenè Gutier.*can.lib.*1.*cap.*5.*à princ.* Suar.*tom.*5.*diſp.* 6.*ſect.*4. Sayr.*de cenſ.lib.*1.*c.*19.*à num.*2. Hinc gloſ.*in cap.in quibuſdam, de Pœnit.verb.diſpenſatum*, explicãs verba textus in fine, ibi, *niſi cum eis fuerit miſericorditer diſpenſatum*, inquit quòd poteſtas diſpenſandi intelligitur conceſſa Epiſcopo, ſi illam Papa ſibi expreſsè non reſeruauit, idem confirmat gloſ. *verb.diſpenſatum in cap.poſtulaſtis, de cler.excom.& in cap.clerici, verb.moniti, eod.tit.& in c.excommunicatus, §.credentes, verb. Apoſtolicæ, de hæret.* facit gloſ. *verb interdicta, cap.cùm illorum* 32.*de ſent.excommun. gloſ. penult.verſ.de diſpenſatione, in cap.requiritis*, 1.*q.*7. intendit tex.*in cap.ad honorem, de auctoritate, & vſu pallij*, ibi, *in plenitudinem*, & ibi, *in parte*, iuncto *cap.*1.*de officio Ordinarij*, ibi, *in ſuis diœceſibus liberam*, & ibi, *ſecundũ quod Canones cenſent*, & ex doctrina Archid. *in cap.licet Canon, de elect.in* 6. quam probant Abb. & alij *in cap.& ſi clerici, §.de adulteriis, de iudic.* cũ multis relatis per Cott.*in memorab. verb. Epiſcopus*, & tanquam indubitatum tradunt Victoria *de matrim. part.*1.*num.*7. Pelag.*de planct.Eccleſ.lib.*1.*cap.*10.*verſ. in his*, vbi teſtatur Communem; poſt Sot. Abulenſ. & alios ſequitur Henriq.*in ſum.lib.*10.*de Sacram.Ordin. cap.*35.*nu.*2.*litt.D, & de Matr.lib.*12.*cap.*3.*num.*2.*in com.lit.N*, Ceuall.*quæſt.* 227. & poſt multos Sanch.*de Matrim.lib.*1.*diſp.*61.*num.*3. Suar.*tom.*4.*de pœnit.p.*2. *diſput.*25.*ſect.*1.*num.*14.*& de legib.lib.*6.*cap.* 14. *ſub num.*3.*& tom.*1.*de Relig.de voto lib.*6.*cap.*21. Leſſi.*de iuſtit.lib.*2.*cap.*40.*dub.*13.*num.*103. Caſtr.Palao *in opere morali tract.*3.*diſp.*6 *puncto* 4. Trullench.*in expoſit. Bullæ Cruciatæ lib.*1.§.7.*cap.*3.*dub.*6.*nu.*3.*& dub.*15. *n.*1. Fr.Ludou Miranda *in man.Prxl.tom.*2.*q.*30.*a.*10. *concl.*2.

Verùm alij aliter ſentiunt, & longè veriorem atte- 18
ſtantur eſſe ſententiam, quæ docet Epiſcopos in lege Canonica poſſe diſpenſare, quando eis expreſsè, vel tacitè conceditur diſpenſandi facultas: ita reſoluunt gloſ.*verb.ſuſpenſos in cap.cupientes.de elect.in* 6. Card.*in cap.dilecti, in princ.de temp.ordin.* Abb.*d.§.de adulteriis num.*6. vbi Dec.*num.*6 Aton.*p.*1.*tit.*17.*cap. vn.§.*20. Suar.*comm.opin.verb.Epiſcopus, n.* 134. Selu. *de benef.p.*4.*quæſt.*7. Rebuff.*in praxi tit.de diſpenſ.ad plura num.*27. Mandoſ.*regul.*13.*Cancell. quæſt. 6.n.6.* Aluar.Pelag.Luſit.noſter *de planctu Eccleſ.lib.*1.*cap.* 50.*col.*2.*verſ.in ipſis*, vbi laudat tenentes hanc partem, licèt contrariam communiorem appellet, late Anguian.*citato loco*, Cardoſ.*in praxi Iudicum verb. diſpenſatio num.*14. me citato *in hoc loco* Alzed.*de præcellent.Epiſcop.dignit.p.*1.*cap.*7.*num.*1. *cum ſeqq.* Borgaſ.*de irreg.*3.*par.tit.de diſpenſatione Epiſcoporum n.* 10. Vgolin.*de poteſtate Epiſcop.cap.*57.§.1. Mar.Alter. *de cenſu.tom.*2.*diſput.*8.*cap.*3.*verſ. ſed controuerſia*. Ex quibus conſtat hanc eſſe hodie magis communem & receptam ſententiam, licèt olim contraria magis communis fuerit; pro qua ſententia vltra regulam *d.c.cùm inferior, de maiorit.& obed.& Clem.ne Romani, de elect.* cum ſimilibus, quibus habent † inferio- 16
res non poſſe tollere ius Superioris; maximè pro hac parte facit tex.*in d.cap.dilecti*, ibi, *diſpenſatio à Canone minimè ſit permiſſa*, quæ verba ſatis euincunt Epiſcopum, vel Archiepiſcopum tantummodo diſpenſare poſſe in caſibus in quibus diſpenſatio à Canone permittitur eiſdem, & ita conceditur expreſsè, vel tacitè: aliter enim ſi ſecundum contrariam ſententiam Epiſcopi, & ſimiles poſſint diſpenſare in caſibus in quibus prohibiti non reperiuntur, textus ille non bene argueret, quia quamuis Epiſcopo non permittatur, aut non concedatur à canone diſpenſatio in eo caſu, adhuc ille poſſet diſpenſare, niſi ſpecia-

tim prohibetur, & consequenter ad conuincendum Episcopum, & improbandum dispensationem, de qua textus ille agit, debuit Pontifex dicere, quod dispensatio in eo casu à Canone non est prohibita, quod tamen non dicit, sed è conuerso, nempè quod dispensatio à Canone non est permissa.

20 Non obstat text. *in dict. cap. nuper, vers. in secundo;* ibi, *ex quo conditor Canonis,* &c. quod est præcipuum contrariæ sententiæ fundamentum; quia vltra illa, quæ ad illius intellectum tradunt post alios Cou. *in cap. Alma mater par. 1. §. 12. num. 5. & 6.* & Duen. *reg.* 252. respondetur text. illum procedere in absolutione ab excommunicatione, quæ à dispensatione, de qua agimus, differt, & facilius concedi solet, ne excommunicatus in excommunicatione decedat, & datur periculum animæ, argum. *cap. cùm illorum. 32. vers. primò si fuerint,* vbi glos. *verb. ignorat, de senten. excommunic.* quod in dispensationibus non contingit, vt tradit glos. *dict. verb. suspensos,* & post Borgas. notat Gutier. *canon. lib. 1. c. 3. n. 4. & 5.* latè & eleganter Anguian. *d. lib. 2. contr. 3. num. 28. & 29.* intendit Cõcil. Trid. *sess. 24. de reform. c. 6.* ibi, *dispensare,* & ibi, *absoluere.*

21 Aduerte tamen legem dispensandi facultatem facere Episcopis aliquando expresè, prout in specie *cap. sanè clericis coniugat. & cap. penultim. in fine; de elect. & cap. cum ex eo 34. de electione in 6. & cap. 1. in princip. de filiis Presbyter. eodẽ lib. 1. & c. 1. de ætate; & qualitat. eodem lib.* cum aliis, de quipus per *gloss. 1. & 3. in cap. si clerici, §. de adulteriis. de iudiciis.* Aliquamdo verò eandem potestatem concedit tacite, seu vir-
22 tualiter, veluti † quando lex impersonaliter dispensandi facultatem facit, scilicet, *possit dispensare.* non adiiciendo per Sedem Apostolicam, vel Romanum Pontificem, prout in specie *cap. 2. de eo qui cognouit, & cap. postulastis, 7.* vbi *gloss. 3.* & Doctores *de clerico excommunicato, & cap. penult.* iuncta *glos. vltim. de pœnis,* cum aliis, Cardos. *d. verb. dispensatio num. 15.* tunc enim, quia frustrà dispensatio conceditur Summo Pontifici, qui de Iure potestatem dispensandi habet, *cap. proposui, de concess. prabend.* cẽsetur illa facultas data Prælatis inferioribus, & in hoc casu. potest etiam intellegi dictum *cap. nuper, vers. in secũdo,* ibi *non retinuit,* & ibi, *eo ipso.* Ita docet glos. *vltim. in dict. cap. pen. de pœnis,* vbi cum text. dicat certos hæredes non posse assequi prælationis honorem, & subdat hæc verba; *nisi cùm eis fuerit misericorditer dispensatum,* ait ex quo text. non determinat à quo, posse Episcopum, sequuntur Abb. *ibi num. 5.* Cardin. & Henric. *in fine,* docet etiam glos. *verb. dispensatum in cap. postulasti, de cler. excomm. minist.* vbi text. decidit
23 † excommunicatos non posse retinere beneficia, subdens, *nisi cum eis fuerit misericorditer dispensatũ,* ait cùm non dicat à quo, posse Episcopum, sequitur ibi Abb. *num. 8.* resoluunt Henriq. *lib. 14. de excomm. cap. 19. num. 2.* & multi citati à Sanchez *dict. lib. 8. disput. 5. n. 1.* nouissimè D. Felician. de Vega *in relect. cap. & si clerici. §. de adulteriis num. 42. de Iudic.* Quæ quidem dispensatio si ab Episcopo, vel alio inferiori à Principe potestatem dispensandi habente, concedatur sine causa iusta, non tenet in vtroque foro, vt resoluunt Couar. *de sponsalib. part. 2. c. 6. §. 9. num. 11.* Gutier. *canon. lib. 1. c. 19. num. 5.* Sanchez *de Matrim. lib. 8. disputat. 17. n. 4.* Anguian. *dict. lib. 2. controuers. 3. num. 14*

Vnde extra omnem dubitationem sunt illi quo casus, veluti quando per Canones, aut statuta Principum speciatim Episcopis, aut similibus Prelatis facta fuerit dispensãdi potestas, vt in exemplis quorum meminit *glos. 1. & 3. in cap. & si clerici. §. de adulteriis, de iudic.* & sæpissimè Tridentina Synodus nonnulla prohibens & concedens Episcopis relaxandi, & dispensandi facultatem, si illis visum fuerit: & è conuerso quando specifice & expresè per Canones, & Iura scripta fuerit denegata dispensandi facultas Episcopis, siue aliis quibuscunque Prælatis inferioribus, vt in exemplis, de quibus *in cap. de multa; in fin. de prebend. & in cap. pen. de filiis Presbyter. & in cap. pen. de simon. & in cap. 1. vers. sciturus, de re iudic. lib. 6.* quibus in locis dispensatio sic oppottunè facienda Pontificibus Max. seu Apostolicæ Sedi reseruata fuit, & per consequens sublata Episcopis, & aliis Prælatis inferioribus, illisque denegata omnino. His ita constitutis,

Primò infertur, quæ suprà diximus circa prohibitam Episcopis dispensandi facultatem in his, quæ per Canones statuta, aut prohibita sunt, non esse extendenda ad Canones pœnitentiales; & pœnitentiam, quæ per illos frequentet imponitur, vel imponi solet; in his enim certissimum est, & citta omnem disputationem non solùm Episcopos, sed & alios inferiores Confessarios dispensare posse; illorum enim arbitrio relinqui consueuerunt tales pœnitentiæ, Henriq. *in sum. lib. 5. c. vlt. num. 9.* Menoch. *de arbitr. casu 391.* Anguian. *d. lib. 2. controu. 3. num. 10.* vbi *n. 11.* tractat an hodie de medio sublati sint dicti Canones pœnitentiales?

Secundò infertur benigna quadam consideratione, & per quandam epikeiam tacitè, & virtualiter factam fuisse Episcopis potestatem dispensandi contra Canones, & illorum statuta, etiamsi expresè non concedatur, quando materia, & negotium, de quo agitur, esset leue, & parui ponderis, ac momenti, & quando si expectandus esset Principis consensus, magnum timeri posset scandalum, vel animarum periculum, vrgensve sese offerret necessitas, aut summè difficile esset ipsummet Principem adire, vt in puncto resoluunt Nau. *in man. c. 12. n. 85.* Henriq. *in sum. lib. 10. c. 35. n. 3. & lib. 12. c. 3. n. 1. & 2.* Anguian. *d. lib. 2. controu. 3. n. 16.*

Tertiò infertur supradictam principalem resolutionem de qua *n. 16. princip.* declarandam quoque 24
esse, vt tantùm procedat, & intelligatur de Canone Pontificio; nam si Concilij generalis sit, quamuis absolutè permittat dispensationem, non poterit Episcopus dispensare; tunc enim negata hac facultate Episcopo, adhuc ea verba aliquid operantur, & duos habebunt effectus. Prior est, vt ad illi Concilij decerto derogandum non desideretur specialis eius mentio. Posterior, vt Pontifex ad dispensandum in eo facilior reddatur, vt cum aliis aduertat Sanch. *d. lib. 8. disp. 6. num. 6.* nam decreta Concilij expressa egere derogatione, ac proinde non sufficere clausulam derogatoriam generalem, resoluunt Cotta *in memorabil. verb. clausula non obstante,* Rebuff. *in auth. habita, verb. examinatione, pag. 550. cum seq. C. ne filius pro patre, & in praxi benefic. tit. de dispensat. super defectum natalium, num. 24.* Gutier. *pract. lib. 3. quæst. 17. n. 231.* Aloys. Ricc. *in collect. d. part. 4. collect. 849. & coll. 1367. propè finẽ, & in praxi fori Eccles. decis. 556. in 1. edit. & resolut. 478. num. 4. in 1. edit.* Henriq. *lib. 13. cap. 57. §. 1.* Zerola *in praxi Episc. part. 1. verb. absolutio, vers. dico quinto, pag. 5.* Flores de Mena *var. lib. 1. quæst. 10. num. 50.* Gratian. *discept. forens. cap. 397. à num. 135.* Verall. *decis. 176. par. 1.* Fr. Emman. *quæst. reg. tom. 1. q. 8. art. 10. & tom. 3. q. 36. art. 2. & quæst. 39. art. 4.* Azor. *instit. moral. part. 2. lib. 5. cap. 14. col. 574.* Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib. 5. n. 2.* Bonacina *de censur. disput. 1. quæst. 3. puncto. 2. num. 4. in fin.* Mar. Anton. *var. resolut. lib. 1. resolut. 58. num. 6.* Nicol. Garc.

Tt 4 *de*

de benefic.par.4.c.5.num. 30. Campanil. *in diuersorio Iuris Canonici rubric.*11.*cap.vlt.num.*27. *& rubr.* 12. *cap.*13.*num.*154.*vers.in causa.*Hieron. Fernandez de Otero *in repet.cap.*1.*de iudic.à num.*10.me citato *in hoc loco* Alzed.*dict.part.*2.*cap.*7. *num.* 5. Rota *in Valentin.decimarum* 8.*Februarij* 1588.coram *Orano,& in Conchen.exemptionis decimarum* 13. *Martij* 1585. coram eod.*& in eadem* 9.*Decemb.* 602.coram *Penia,* refert Anton. Ricciul. *de Iure personarum extra gremium Ecclesiæ Existentium lib.*5.*cap.*14.*n.*16. *& lib.* 8.*cap.*4.*num.*6.

Pro derogatione tamen Decretorum sacri Concilij Trident.sufficere clausulam generalem *Non obstantibus Constit. Apost.&* aliis similibus,per *cap.*21. *sess.*15.*de reformat.*cēsuit Rot.*in causa S. Angeli pensionis* 16.*Decemb.* 1594 coram *Illustrissimo Cardin. Pamphilio sen.& in Bononien.Prioratus* 9. *Iunij* 1606. coram *Illustrissimo Patriarcha Manzanedo,*& obseruant Stephan.*discept.forens.tom.*5. *cap.* 490. *&* 963. Gonzal.*ad reg.*8.*Cancell.gl.*6.*n.*120.Mart.*de claus.p.*4. *claus.*14.*num.*3.Marescot.*var.resol.lib.*2.*cap.*38.*n.*41. Monet.*de commut vltim. volunt. cap.* 11. *num.* 250. Massobr.*in praxi habendi concursum requis.*17.*dub.*4. *num.*8.Bonac.*de clausura Relig.disput.*2.*q.*5.*puncto* 2. *n.*4.*vers.ratio.*Sigism. à Bononia *de elect.dub.* 5. Anton.Riccius *citatis locis.*

25 Et ideo Episcopum Conciliarem Constitutionem tollere,aut in ea dispensare minimè posse resoluunt Rebuff.*in tract.nomin.quæst.*5.*num.*30. Gutier. *de iurament.confirmat.part.*1.*cap.*51.*num.*24. *& canon.lib.* 1.*cap.*5.*num.*10.Franc.Leo *in thesauro fori Ecclesiast. part.*2.*cap.*8.*num.*44 Henriq.*dict.lib.*13. *cap.* 57. §.1. *litter.*C.Franc.Molin.*de ritu nupt.lib.*2.*differ.*11.*num.* 145.Stephan.Gratian.*dict.cap.*397. *num.*33. Gutier. *canonic.lib.*1.*cap.*5.*num.*10.Valer.Reginald. *in praxi fori pœnitent.lib.*31.*cap.*27.*num.*202.*in princip.*

26 Ex magna tamen causa necessitatis poterit Episcopus dispensare, & præcipuè quando Concilium vel permittit dispensare, vel loquitur impersonaliter,nec vetando, nec permittendo, nec imponendo aliquam pœnam.Vide Tiraq. *de pœnis temper.in præf. num.*31.Lambertin.*de iurepatro par.*1.*lib.*2.*art.* 19.*q.* 7.*princ.num.*2.Cott.*in memorab.verb. Episcopus.* Brunor.à Sole *in locis commun.verb.dispensatio,*1.Rebuff. *in praxi tit.de dispensat.ad plura beneficia,& num.*30. Spin.*in speculo testam.glos.*15.*princ.à num.*8.Humada *in glos.*12.*in fine, vers. limitatur, tit.*5.*par.* 1. optimè Mich.Grass.*commun.opinion.tom.*1.*lib.*1.*tit.*2.*num.*67. Sanch.*de matrim.lib.*2.*disp.*40.*à num.*2.Cened.*pract. & canon.quæst.lib.*1.*quæst.*30.*à num.*30.Alzed.*d part.* 2.*cap.*7.*n.*6.Cardos.*d.verb.dispensatio num.*17.etiamsi dubitetur an sit causa magnæ necessitatis, vel an ea dispensandi causa iusta fuerit, ad resoluta per Dianam *d.p.*4.*tract.*3.*resol.*44.

27 Quæres non abs re, quando dicatur Constitutio Conciliaris, quando autem Pontificia, vbi ab vtroque dimanat?De qua re latè Sanch.*d.lib.*8.*disput.* 5. *num.*6.*cum seqq.*ex quo pro faciliori, & breuiori explicatione sequentes regulas collegi. *Prima* est, si materia trahat originem à Concilio, dicitur Constitutio Concilij, vt si Concilium rem illam definiendam proponat, si verò originem trahat à Pontifice, dicitur Pontificia,cum enim Constitutio ab vtroque dimanet, ad discernendum vtri potius attribuatur, iure optimo origo spectanda est. *Secunda* regula, quando in subcriptione decreti dicitur, *ex tali Concilio,*vel *in tali Concilio,*signum est id à Cōcilio traxisse originem;ac proinde censeri Concilij.*Tertia* regula, quando Pontifex attribuit Constitutionem ipsi Concilio,vt *in cap.fin.*2.*quæst.* 1. ibi, *decernente nobiscum sancta Synodo. & in c.nimis, de iureiur.*ibi, *Sacri auctoritate Concilij prohibemus.*Ita Dec. *in cap.* 1.*in nona edit.in* 1. *lect.à num.* 1. *de iudic.* vbi Alciat. *num.*1.& alij,quos refert,& sequitur Sanch. *d. disp.* 5.*n.*6.7.8.*&* 9.& ibi *num.*11. resoluit censeri Conciliarem Constitutionem, vbi Summus Pontifex sic diceret, *definimus hoc cum consensu Concilij.* Quare Constitutiones,quæ ex Conciliis desumuntur,quandoque sub nomine Romani Pontificis, quandoque sub nomine ipsius Concilij edantur. Vide Anast. Germon.*animaduers.lib.*2.*cap.*1.

ALLEGATIO XXXIV.

Episcopus an validè in suis Constitutionibus absque causa dispensare possit?

SVMMARIVM.

1 *Inferiores in lege Superioris dispensantes absque iusta causa nulliter faciunt.*

2 *Dispensatio Episcoporum, vel aliorum inferiorum in propriis Constitutionibus facta sine causa valida est.*

3 *Episcopus,vel Archiepiscopus in sua diœcesana Synodi Constitutionibus validè dispensat.*

4 *Episcopi quamuis validè dispensent in prædictis Constitutionibus sine causa, peccabunt mortaliter:si verò non detur scandalum,aut notabile aliorum damnum,peccabunt venialiter.*

5 *Episcopus non potest dispensare in suis Constitutionibus à se iuramento firmatis.*

6 *Nec quoque si Constitutio transierit in contractum ad commodum alterius.*

7 *Nec etiam,si prædictæ Constitutiones sint auctoritate Pontificia confirmatæ.*

8 *Archiepiscopus inualidè dispensat sine causa in decretis Synodi Prouincialis.*

9 *Concilium Prouinciale maior est Archiepiscopo.*

SVpposita potestate Episcopi in condendis Constitutionibus ex latè adductis per Rot.*in Vlixbonen. tabernariorum, & tendariorum* 10. *Martij* 1614. coram *D.Dunozetto, &* 1. *Iulij* 1615. coram *D. Vbaldo*, impressa per Farin. *dec.* 757. *p.* 2. *recent.* iunctis traditis per Anguian. *de legib.lib.*2.*controu.*28.Suar.*in simili tract.lib.*4. *à n.*2. Salas *eod.tract.disp.*8.*sect.*5.*n.*37. Bonacin. *eod. tract. disp.*1.*quæst.*1.*puncto* 3.*n.*21.*cū seqq.*Layman.*in Theolog.moral.lib.*1.*tract.*4.*c.*7.§.4.*num.*9. dicēdum est dupliciter considerari posse dispensandi potestatem in Episcopo, *primò* circa legem Superioris, tunc non absolutè ea conceditur, sed quoties Superior eam dispensationem sibi non reseruauit,vel inferiori non prohibuit dispensandi potestatem: ita Bonacin. *de legib.disp.*1.*q.*2.*puncto* 1. *num.*12.*cum sequentibus.*Vel, vt alij meliùs existimant, expressè de Episcopo loquentes, non poterit dispensare nisi in casibus sibi concessis:vt per Guttier.*canon.lib.*1.*cap.*5.*n.*10.Suar. *de legib.lib.*6.*c.*14.*num.*4.Bonacina.*d.puncto* 1.*num.*17. sed id limitat multis modis *in vers.primo,* quando in lege Pontificia hoc exprimitur, & *in vers. secundo,* quando vir prudens interpretatur hanc esse Pontificis intentionem, vt Episcopus in aliquo casu dispenset; veluti quando res leuis est; vel quando præcipiuntur ea, quæ sæpe eueniunt,& quæ frequenter indigent dispensatione; & quando grauis aliqua necessitas, vel vtilitas subdito aduenit, ita vt Sedes Apost.

Apoſt.commodè adire nequeat, vt præcedẽte alleg. oſtendimus; vel denique quando dubitatur an res egeat diſpenſatione, de quo *alleg.ſeq.num.*8.*Secundò* circa propriam legem, ſeu Conſtitutionem, & tunc Epiſcopum poſſe diſpenſare etiamſi Cõſtitutio Synodalis ſit, reſoluunt Bonacin.*d.diſp.*1.*quæſt.* 2.*puncto* 1.*num.*5.Suar.*d.lib.*6.*cap.* 15. *num.* 8.Sanch. *de.Matrim lib.*8.*diſp.*17.*n.*33.Salas *de legib. diſp.*20. *ſect.*4. *num.* 45. Sed dubitatur an ſemper requiratur iuſta cauſa diſpenſandi ad validitatem diſpenſationis? Reſp. quod ſi verſemus in primo membro, quando ſcilicèt Epiſcopus diſpenſat in lege Superioris in caſibus ſibi permiſſis, certum eſt diſpenſationem huiuſmodi ſine iuſta cauſa factam non ſolùm non eſſe licitam, ſed etiam neque validam, Bonacin.*d.quæſt.*2. *puncto* 3.*num.*12. niſi dubium ſit circa iuſtitiam cauſæ, Diana *moral.reſol.p.*4.*tract.*3.*reſol.*44.

2 Diſpenſatio verò Epiſcopi, vel aliorum inferiorum in propriis Conſtitutionibus facta, ſine cauſa, valida eſt. *Primò*, quia Epiſcopus in ſua diœceſi poteſt ea omnia, quæ poteſt Pontifex in toto Orbe, exceptis ſpecialiter reſeruatis, vt dixi *alleg.*1.*num.*6.ſed Pontifex in lege Eccleſiaſtica, & Princeps ſecularis in Ciuili ſine cauſa validè diſpenſat, mutando rem propriam, & propriam voluntatem, à qua ſola vim habebat lex, vt probat Sanchez *dict.lib.* 8.*diſput.*7. *num.* 24. ita etiam Epiſcopus poteſt diſpenſare ſine cauſa in ſuis conſtitutionibus, cum ab eius voluntate pendeat illas vim habere, atque adeò declarare poſſit eas omnino caſſare, ſua poteſtate ordinaria vtens, nec in aliquo Ius commune offendens. Ita Doctor.*in cap.& ſi clerici* §.*de adulteriis,de iudic.*vbi Anton.*num.*17.Abb.*n.*10.Felin.6.Aretin.24.& Alexand.de Neuo *num.*16.Bottæ.*in tract.de Synodo Epiſcopi,part.*2.*art.*4.*n.*8.Gambar. *de auctoritate Legati lib.*10.*num.*442.& *ſeq.*Nauar.*in man.c.* 25. *num.*74. *in fine*,Sayr.*de cenſur.lib.*6.*cap.*11.*num.*11.plures, quos refert, & ſequitur Sanchez *d.diſp.*17.*n.* 27. quibus addo Salas *de legib.diſp.*20.*ſect.*4.*n.*37.Suar. *in ſimili tract.lib.*6.*cap.*19.*nu.*6,Villalob.*in ſum.tom.*1.*tract.*2. *dub.*41.*num.*5.Pont.*de Matrim.lib.* 8.*cap.*14. *num.*7. Dianã *moral.reſol.p.*1.*tract.*10.*reſolut.*32.Sic Epiſcopus poterit extra viſitationem reuocare ſtatuta condita in viſitatione per ſuum prædeceſſorem, vt poſt Bellet.& Nouar.tenuit Rota coram R.Duran.*deciſ.* 292.*num.*28.*p.*2.

3 Ex eadem ratione validam cenſeo diſpenſationem Epiſcopi, aut Archiepiſcopi in ſuæ diœceſanæ Synodi Cõſtitutionibus, abſque cauſa factam, quia etiam hoc caſu, ſicut in ſupradicto, dicitur diſpenſare in re propria, mutando propriam voluntatem, cum ſolus ille in Synodo diœceſana ſuffragium habeat deciſiuum, cæteri autem, qui communiter ſunt Parochi, & clerici, qui nulla ſtatuẽdi facultate gaudent, aſſident illi, vt conſilium præbeant. Ita nuncupatim de Conſtitutionibus Synodalibus reſoluunt Nauar.*dict.c.*25.*num.*74. Bott.*d. art.* 4. *n°*9. Salas *d. diſp.*20.*ſect.*4.*n.*42.Bonacin.*d.q.*2.*pũcto.*3.*n.*1.Sanch. *d.diſput.*17.*num.*33.Ad quod fecit huiuſmodi Conſtitutiones non ligare ſucceſſores conſtituentes; immo nec ipſum conſtituentem, quem poſſit aliter cõſtituere, quàm ad initio fuerat, Abb.*conſil.* 25.*n.*5. *lib.*2.Rota *deciſ.*240.*num.* 1.*p.* 2.*recentior.* non enim Epiſcopus ligatur ſuis Conſtitutionibus, Seraphin. *de priuil.iuram.priuil.*146.*n.*2. Vgolin. *de offic. Epiſcopi num.*2.*cap.*47.§.1.*n.*3.Alzed.*de precellent. Epiſcop.dignit.p.*1.*cap.*5.*n.*25,*verſ.neque.*Et denique poteſt Epiſcopus contra Conſtitutiones ſuas, ac Synodalia, & alia ipſius decreta diſpenſare, quia poteſtas diſpenſandi commenſuratur à poteſtate ſtatuendi, & pœnam imponendi, & in omnibus caſibus in quibus quis poteſt ſtatuere, & punire, poteſt diſpenſare. Ita Frãc.Leo *in theſauro fori Eccl.p.*2.*c.*8.*n.*58.Azor.*inſt. moral.par.*1.*lib.*5.*c.*1.5*quæſt.*3.Suar.*de legib.lib.* 6.*cap.* 15.*num.*8.Salas *eod.tractat.diſp.*10.*ſect.*4.*num.*43. me citato *in hoc loco* Alzed.*de precellẽt Epiſcop.dign. p.*2. *cap.*1.*n.*54.Bonacin.*de legib.diſp.*1.*quæſt.*2 .*puncto.*1. *num.*5.Baſil.Pont.*de Matrim.lib.*8.*cap.*5. *num.*1. vbi *num.* 4. reſoluit Epiſcopum in legibus diſpenſandis non pendere à Capitulo.

Peccabit tamen ſic abſque iuſta cauſa diſpenſando, cum faciat contra Ius commune, imò & diuinum naturale, dictans neminem à lege generali eſſe abſque iuſta cauſa eximendum, *cap.cum omnes,de cõſtit.*& tenent Nauar.*dict.prælud.*9.*n.*15.a Azor.*inſtitut.moral.par.*1.*lib.*5.*cap.*15.*quæſ.*3.*in fine*, Sanch.*d. num.*27.Salas *d.ſect.*4.*n.*60.Bonacin.*d.quæſt.* 2. *puncto* 3.*num.*1.*verſ.addo.*At non dato ſcandalo, nec notabili aliorum damnò, aut legis grauitate, credo culpam eſſe venialem, pro vt explicant Nauar.*dicto prælud.*9.*num.*14 & *cap.*25. *num.*5. Fr. Eman.*in ſumm. tom.*1.*c.*237.*num.*1.Valentia 1.2.*diſp.*7.*q.*5.*puncto* 9. *ad finem,lib.*5.Azor.*inſtit.moral.p.*15.*quæſ.*2. Salas *d. diſp.*20.*ſect.*5.*n.*50.58.& 59.Bonacin.*d.puncto* 3.*n.*1. *verſ.dixi.*Sanchez *d.l.*8.*diſp.*18.*n.*3.& 7.Vide. Dianã *d.tract.*10.*reſol.*32.*in fine.* 4

Primò, limitatur hæc noſtra Principalis reſolutio, niſi Epiſcopus eas Conſtitutiones iureiurando firmauerit; cum enim nequeat ſecum in iuramento diſpenſare, nequibit in eis Conſtitutionibus iuramento firmatis diſpenſare.Ita Sayr.*de cenſur. lib.*6.*c.* 11. *num.*11.Bottæ *de Synodo Epiſcopi part.* 2. *art.*4.*n.*13. Azor.*dict.lib.*5.*cap.*15.*quæſ.* 7. *verſ.in præſenti*, Rota *deciſ.*240.*n.*1.*in fin.d.p.*2.*recentior.*Alzed.*d.p.*2.*cap.*1. *num.*54.& 55.plures refert, licèt non ſequatur Sanchez *dict.diſp.*17.*n.*31.& Bonac.*d.puncto* 3.*n.*2.Baſil. Pont.*d.cap.*5.*num.*5. 5

Secundò limitatur, niſi illã Epiſcopi Conſtitutio tranſierit in contractum in commodum alterius; Ita Gambar.*d.lib.*10.*num.*444.Syluester *verb.diſpenſat.quæſt.*13.*num.*19. Pont.*d. cap.* 5.*num.* 7. Salas.*d. diſputat.*20.*ſect.*4.*num.*41. *limitat.*1. multi, quos refert, & ſequitur Sãchez *dict.diſputat.*17. *n.* 29. vbi, addit, licèt hæc limitatio ſit vera, etiam poſſe Epiſcopum ex legitima cauſa ſuperuenienti contrauenire, Rota coram Duran.*d.deciſ.*292.*à n.* 37.Bonacina *d.puncto* 3.*n.*2.*verſic.hæc tamen.* 6

Tertiò limitatur, niſi eæ Conſtitutiones ſint auctoritate Pontificia confirmatæ, quia ex ea confirmatione gaudent auctoritate Papæ, & reputantur, ac illius leges, ac proinde ſe habet ad illas Epiſcopus, ac ad ius commune, quia nequit eam confirmationem ex parte tollere, Ita docent Bottæ,*dict.art.* 4.*num.*12.Sayr.*dict.num.* 11. Azor.*vbi proximè*, Bonacin.*dict.quæſt.*2.*punct.*1.*n.*16.Sanchez *dict. diſp.*8. *n.*31.& alij plures ab eis citati; quibus adde Baſil. Pont.*de Matrimon.lib.*8.*c.*5.*num.*6.Salas *diſp.*20.*ſect.* 3.*differ.*11.Rot.*in Montis Regalis iuriſdictionis* 13.*Februarij* 1609.coram *Illuſtriſſimo Cardin. Caualerio,* apud Farinac.*deciſ.*240.*num.*3.*p.*2.*recent.* vbi aliæ ſimiles deciſiones referuntur. 7

Quæret aliquis opportunè, an diſpenſatio Archiepiſcopi in decretis Synodi Prouincialis facta ſine cauſa legitima valeat? In qua quæſtione negatiua pars verior eſt, quæ quidem ex multis ſuadetur, quæ adducunt Nauar.*conſil.*7.*de offic. Ordin. in antiq.*& *conſil.*6.*ſub tit.de maioria.*& *obed.in nouis,* Sanchez *dict.diſputat.*17.*num.* 36. Layman *in Theolog.morali.lib.*1.*tract.*4.*cap.*22.*num.*4. & *cap.* 47.§.3. *num.*8.Bonacin.*dict.quæſt.*2.*punct.*1.*n.* 14. & in primis 8

9 mis quia † Concilium (loquimur de Prouinciali; nam in generali respectu Summi Pontificis longe aliter resoluendum, quia ita ille est supra ipsum generale Concilium, vt ab eo Concil. ad ipsum Summum Pontificem possit appellari, Iacobat. *tract. de Concil.lib.10.art.2.num.2.in fine*.Scacc.*de appellat. q. 8.num.*100.est superius singulis omnibus,qui constituunt illud, quorum vnus est ipse Archiepiscopus, qui poterit ab ipso mulctari,& excommunicari, vt probat Nauar *d.loco.n.* 3. tum quia Concilium adeo maius est Archiepiscopo, quod ab eo appelletur ad illud, tanquam ab inferiori ad Superiorem, vt tradunt *glos.final.in cap.à collat.de appellat.lib.6.*Cardin. *in Clement.1.§.quod etiam interdictis, num.1.notab.1. de sentent.excommun.*vbi Ancharan. *num.5. notab.1.* Nauar.*d.loco,num.4.* vbi *num.5.* respondens ad obiectionem, quam in principio adduxerat, dicit, quòd Archiepiscopus est caput Concilij ad hunc effectum,quod ad eum pertinet vocatio,& congregatio eius, & vt debeat habere primam sedem, vt habet Decanus, & Canonicus senior in Capitulo Ecclesiæ Cathedralis, sed non quoad hoc,vt sit Superior eius,vel maior eo iam congregato; neque quod habeat eamdem iurisdictionem,quam habet illud;imò est coniudex,& collega aliorum Episcoporum.quare irritum esse illam dispensationem sine causa factam ab Archiepiscopo in decretis Synodi prouincialis,tenet Sanchez *disput.17.num.36.*

10 Intellige procedere eo casu,quo dispensatio sit reseruata,secus verò si talis non sit,quia tunc tam Archiepiscopo, quàm Episcopo censetur data facultas dispensandi pro sua diœcesi,alioquin magnum onus & incommodum subditis & ipsis Archiepiscopis & Episcopis imponeretur si pro singulis dispensationibus obtinendis adeundus esset Summus Pontif. vel expectanda esset alia Synodus Prouincialis. Ita Suar. *de legib.lib 6.cap.15.n.7.* Salas *eodem tract. disp. 20. sect.4.n.46.& disput.8.sect.9.n.48.* Bonacina *d. quæst. 2.puncto 1.num.14.*Sanchez *d.disput.17.num.35.*

Allegatio XXXV.

Episcopus in impedimentis matrimonij, quando possit dispensare.

SVMMARIVM.

1 *Summus Pontifex solus potest dispensare in impedimentis iure Pontificio dirimentibus matrimonium.*

2 *Episcopus potest dispensare in impedimentis, quæ impediunt matrimonium contrahendum, sed non dirimunt contractum.*

3 *Episcopus potest dispensare in impedimento dirimenti, quando illud fuerit occultum,& matrimonium publicum, neque coniuges possunt separari absque magno scandalo, nec ad Summum Pontificem,aut eius Nuncium patet recursus.*

4 *Intellige quando Matrimonium contractum fuerit bona fide.*

5 *Episcopus in prædictis dirimentibus impedimentis potest dispensare,dum postulauerit vrgentissima necessitas.*

6 *Confessarij quibus detegitur aliquod impedimentum in Confessione à volentibus statim Matrimonium contrahere quid facere debeant,ostenditur.*

7 *Episcopus data huiusmodi vrgentissima necessitate, poterit dispensare in impedimento cognationis orta ex Baptismo tempore necessitatis non solemniter collato.*

8 *Episcopus potest ad petendum debitum dispensare cum coniuge,cui debiti petitio est interdicta propter cognationem spiritualem, vel affinitatem superuenientem post matrimonium.*

9 *Episcopus potest dispensare ad petendũ debitum in cognatione spirituali orta inter ipsosmet coniuges.*

10 *Episcopus in prædictis casibus non potest dispensare, quando facilè recurri potest ad Nuncium Apostolicum.*

11 *Episcopo conceditur potestas dispensandi in dictis impedimentis occultis pro solo conscientiæ foro.*

12 *Priuilegium habentes dispensandi in casibus Episcopalibus, etiam matrimonialibus, non possunt dispensare in prædictis.*

13 *Vicarius generalis Episcopi non potest dispensare in prædictis casibus,nisi ad hoc haberet ab Episcopo particularem commissionem.*

14 *Episcopus potest delegare facultatem dispensandi in impedimentis matrimonium dirimentibus, casu quo potest ipse dispensare.*

15 *Iurisdictio ex Principis priuilegio competens non personæ,sed perpetuò dignitati,vel officio,non est delegata,sed Ordinaria.*

16 *Ordinarius iudex ille dicitur, qui iure officij, vel dignitatis iurisdictioni,seu iuridicundo potest.*

17 Cap vltim.de officio Ordinarij,& cap.vlt.§.cæterum,de officio delegati,*declarantur.*

18 *Episcopus si dubitetur an res egeat dispensatione, potest declarare illam non desiderari,vel ad cautelam dispensare.*

19 *Opinio probabilis potest sequi in foro conscientiæ relicta probabiliori.*

20 *Episcopus cum minoribus non habentibus requisitam ætatem ad matrimonium, potest dispensare, vt illud ineant, quando sunt prope ætatem, & dubium est,an malitia eam suppleat.*

IN impedimentis solo Iure Pontificio 1
dirimentibus Matrimonium solius est Pontificis dispensare; nam illa omnia sunt Iure communi inducta, in quo tanquam in lege Superioris nequit Episcopus, qui inferior est, dispensare, *cap. cùm inferior, de maioritat. & obedient.* Ita Conar. *de sponsalib. part. 2. cap. 6. in princip.num. 15.& §. 10.num.11.* Angel.*verb.matrimonium.3.impedim. 18. num.3.*Syluest.*verb. Matrimonium 6.in fine*, Gutier. *Canon.lib.1.c.5.n.10.*Nauar.*in manual.cap. 22 n. 85. versic.tertio dicendum,*Henriq.*in sum.lib.12.cap.3.§.2.* Valer.Regin.*in praxi fori pœnit.lib.31.num.201.*alios citat Sanchez *de Matrim.lib.2.disp.40.num. 1.lib.8. disp.6.à num.14.*& referunt decisum Nicol.Garcia *de benefic.part.11.cap.5.num.344.*Armendar.*in addit.ad recopilat.legum Nauarra,lib.1.tit.18.lib.7.num.28.& lib.4.tit.15.lib.1.num.98.& 99.* Solus enim Papa dispensat in gradibus consanguinitatis, & affinitatis, vsque ad quartum inclusiue *cap.non debet,de consang. & affin.*Franc.Leo *in thesauro fori Eccles. part.2.c.8. num.39.*Alzed.*de præcellent.Episcop.dignit.part.2.cap. 7.num.15.*Et etiam Papa solus dispensat in impedimento publicæ honestatis, quod primum gradum non excedit, & oritur ex sponsalibus validè contractis,*c.iuuenis,cap.ad audientiam,de sponsal.*Alzed.*cap. 8.num.16.*Et denique solus Papa dispensat in cognationis impedimentis ex Baptismo quouis tempore collato,ortæ, Alzed.*dict.part.2.cap.7.num. 8. in princip.*†In aliis verò impedimentis, quæ impediunt quidem Matrimonium contrahendum, sed non dirimunt 2

munt contractum, potest Episcopus dispensare; quia licèt inferior non possit dispensare in lege Superioris, consuetudine tamen receptum est, vt dispensatio istorum impedimentorum non obtineatur à Papa, excepto voto Religionis, & castitatis. Ita post alios antiquiores, Vgolin. de potestate Episcopi cap. 60 §. 3. Bonacina de magno Matrimonij Sacramento quæst. 3. puncto 15. num. 3. Henriq. d. lib. 12. c. 2. §. 2. vers. Secunde, Sanchez lib 7. disp. 17. num. 15. nouissimè Basil. Pont. de Matrim. lib. 8. cap. 13. Valer. Reginald. vbi suprà, nouissime etiam me citato in hoc loco Alzed. de præcellent. Episcop. dignit. part. 2. cap. 7. num. 13.

3 Aliquibus tamen casibus poterit Episcopus dispensare in impedimentis dirimentibus.

Primus erit quando impedimentum est occultum & celebratum Matrimonium publicum, nec coniuges possunt separari absque magno scandalo, nec ad Summum Pontificem, nec ad eius Nuntium patet recursus propter paupertatem, aut propter locorum distantiam, aut ob alia legitima impedimenta; quia non est credibile Summum Pontificem velle reseruare sibi dispensationem in casu tantæ necessitatis, & cum tanto periculo animarum, tum quia licet regulariter nequeat Episcopus in lege Pontificia, vel Concilij dispensare, poterit tamen in casu magnæ necessitatis, vt suprà alleg. 33. n. 16. ostendimus ex multorum sententia. Quare ita resoluunt Nauar. dicto vers. tertiò dicendum, Valent. tom. 4. disput. 10. quæst. 3 puncto 4. Fr. Emman. in sum. tom. 1. cap. 236. concl. 2. Iacob. de Graffiis consil. 26. n. 19. de sent. excomm. Cost. de remediis subsidiariis remed. 35. num. 3. & seqq. Mat. Antonin. var. resol. lib. 1. resol. 112. casu 54. Aloys. Riee in praxi rerum fori Ecclesi. decis. 261 in 1. edit. & resolut. 128. in 2. edit. Sanch. de Matrim. lib. 2. disput. 11. num. 3. Francisc. Leo in Thesauro fori Eccles. part. 2. cap. 8. num. 43. Henriq. lib. 6. de pœnit. cap. 10. §. 1. & lib. 11. de Matrim. cap. 3. § 2. Spin. in speculo testam. glos. 15. num. 86. Vgol. dict. c. 60. §. 1. Valer. Regin. dict. lib. 31. num. 206. Diana moral. resol. part. 2. tract. 2. miscel. resol. 19. in princ. Gutier. de Matrimon. cap. 49. num. 6. cum sequentib. & cap. 113. num. 7. Bonacina dicto puncto 15. num. 4. nouissimè Fr. Francisc. de Arauio ex Ordinè Prædicatorum in Salmantica Academia Primariæ Cathedræ moderator nunc Episcopus Segobien. in 1. 2. D. Thomæ quæst. 97. disp. 3. sect. 7. diffic. 2. in fine, vers. hoc titulo, vbi resoluit Episcopis licere Iure communi dispensare in impedimentis occultis matrimonio iam contracto superuenientibus, v. g. affinitatis ortæ ex copula illicita, cognationis spiritualis, & similium, secus si antecedant matrimonium contrahendum; quia tunc eorum dispensatio soli summo Pontifici est reseruata.

4 Intellige in euentu de quo agimus tacitam facultatem dispensandi in foro conscientiæ Episcopo esse concessam, modo Matrimonium contractum fuerit bona fide; si verò mala fide contractum sit, præsumitur Summum Pontificem in eo casu reseruasse sibi facultatem dispensandi, & nolle fauore iniquitati contrahentium, iuxta Trident. sess. 24. cap. 5. docentem separandos esse sine spe dispensationis obtinendæ, ita ex aliorum sententia resoluit Sanchez dict. disput. 11. num. 4. & lib. 8. disput. 6. num. 19. Contra Henriq. dict. cap. 3. §. 2. in comment. litt. K, & litt. O, existimantem bonam fidem in contrahentibus non desiderari, vt Episcopus possit dispensare. Quare resoluit Alzed. dict. part. 2. cap. 7. num. 10. quòd maritus consanguineam vxoris antea cognouerat, & ignorabat vxoris consanguineam fuisse, de quo certioratur matrimonio contracto, tunc dispensabit Episcopus si denunciationes in matrimonio requisitæ per fraudem omissæ non sunt, nouissime Alphons. Moscos. in sum. tract. 10. cap. 19. num. 22. ibi, *Quando el matrimonio inualido es celebrado con esta mala fé, la commun tiene, que en ninguna manera puede el Obispo dispensar, aunque aya grandes escandalos, y dificultades de acudir por dispensacion à su Santidad, y aya peligro de incontinencia y fornicacion. Mas la esperiencia que oy tengo de ver almas afligidas, vendose en peligro de perdicion, y quasi impossibilidad de hallar remedio, si lo obispo no las remedian me mueue, à tener por muy probable la opinion contraria, y dezir, que aunque aya auido mala fè en ambos casados, puede el Obispo dispensar, concurriendo las causas dichas de ser el matrimonio publico, y el impedimento secreto que no se puede publicar, y grande escandalo en apartosse, y dificultad notable en acudira à su Santidad*, &c. Vnde Communis sententia videtur tenere tunc Episcopum posse dispensare in impedimentis dirimentibus quando matrimonium est bona fide saltem vnius contractum, & publicè; ac impedimentum est occultum, & separatio coniugum nequit fieri absque magnæ famæ iactura, aut scandalo, aut alio magno inconueniente, & nequit ad Pontificem iri, neque ad alium habentem priuilegium dispensandi, aut si adiri potest, dispensatio tamen differri nequit absque probabili periculo peccandi. Ita Ochogau. de Sacram. tract. 5. de Matrim. q. 2. n. 7. Salas de legib. disp. 10. sect. 3. num. 25. Pont. de Matrim. lib. 8. cap. 13. n. 4. Hurtad. eod. tract. disp. 26. diffic. 2. n. 6. Villalob. in sum. tom. 1. tract. 14. diffic. 15. n. 4. Præpos. in 3. p. q. 8. de dispens. Matrim. dub. 2. num. 12.

Secundus casus est, quando scilicet postulauerit vrgentissima necessitas, quia tunc poterit Episcopus per se, vel per alium delegatum, non solum post contractum matrimonium, verum etiam ante, in impedimentis dirimentibus dispensare; præsumitur enim habere tacitam facultatem Summi Pontificis in vtroque casu. Ita Henriq. dict. lib. 1. cap. 3. §. 2. D. Felician. de Vega in relect. cap. & si clerici §. de adulteriis, de indic. num. 169. vbi extendit ad casum, quo nondum contractum erat matrimonium, & num. 163. resoluit Episcopum posse dispensare in impedimento dirimente matrimonium, quando illud est occultum, licèt matrimonium fuerit publicum, si est difficilis aditus ad Papam, coniuges separari non possunt sine scandalo. Valer. Reginald. dict. lib. 31. num. 202. nouissimè Alzedo d. part. 2. cap. 6. n. 9. vers. quarto. Villalob. in sum. tom. 1. tract. 14. diffic. 25. n. 12. Bonacin. de matrim. quæst. 3. puncto 19. num. 6. Pont. in simili tract. lib. 8. cap. 3. n. 7. Molfes. in sum. tom. 1. tract. 4. cap. 12. num. 35. Homobon. de Bonis de examine eccles. part. 1. tract. 5. cap. 5. quæst. 31. me citato in hoc loco Diana dict. part. 2 tract. 2. miscel. resol. 19. vers. tota igitur difficultas. Sanch. dict. lib. 2. disp. 40. n. 7. vbi etiam asserit posse Episcopum in foro conscientiæ dispensare cum illa, quæ manè accedit ad confitendum, & inuenitur habere impedimentum dirimens, cuius manifestatio esset illi causa grauis infamiæ, sed iam parata sunt omnia ad nuptias eo manè, aut vespere celebrandas, nec adest alia via euadendi infamiam, vel suspicionem grauis delicti in Confessione manifestati, si tunc non celebrentur nuptiæ, refert me citato in hoc loco Alzedo dict. part. 2. cap. 7. num. 12. quamuis hoc non approbetur à Gutier. de Matrim. cap. 49. num. 11. Quare videtur quod † securius possit Confessarius, cui in Confessione detegitur aliquod impedimentum dirimens, si iam non possit abstineri à nuptiis ad vitandam suspicionem 5

alicuius

alicuius eriminis, vel infamiæ inter ſponſos, conſulere, vt fœmina, vel ſponſus voueat caſtitatem ad menſem, deinde dicat conſanguineis, aut etiam aliis ſe voto caſtitatis obſtrictum eſſe, ſibique à Confeſſario mandatum eſſe, vt abſtioeat à matrimonio, donec obtineatur diſpenſatio à Sede Apoſtolica: caueat tamen oe dicat votum eſſe ad tempus, ne audientes aſſerant ſufficere diſpenſationem Epiſcopi, ſicque remedium eludatur.

7 Sic etiam, data vrgentiſſima neceſſitate, poterit Epiſcopus diſpenſare in impedimento cognationis ortæ ex baptiſmo tempore neceſſitatis non ſolemniter collato, vt reſoluit Sanchez *d.lib.8.diſput.6. num.* 17. reprobata opinione Sot. *in 4.diſt.42.quæſt.*1. *num.*1. *immediatè ante reſolut.ad* 1. *princ.* quem ſequuntur Ludouic.Lop. *in inſtr.caſuum conſcient.part.* 2. *vbi de Matrim.cap.*51. *in fin.* Emman. Sà *verb. Matrim, vbi de impedim.dirim.num.6.in fine*, aſſerentes poſſe Epiſcopum diſpenſare hoc caſo, dum facillimus non pateret ad Papam aditus, nam impedimentum hoc æque eſt Iure Pontificio inductum, ac alia; & æque dirimit Matrimonium, igitur ſi in aliis impedimentis nequit Epiſcopus diſpenſare, ſiue ante contractum Matrimonium, ſiue poſt, niſi poſtulauerit vrgentiſſima neceſſitas, ſic in hoc, eom in omnibos vrgeat eadem prohibitio, debet & eſſe eadem diſpoſitio me citato *in hoc loco* Alzed. *d.part.*2. *cap.*7. *num* 8. D. Feliciao. de Vega *in d.§. de adulteriis, num.*166. *cum ſeqq.*

8 *Tertius* caſus eſt, quando impedimenta ſuperueniunt Matrimonio, & impediunt debiti petitionem, veluti in cognatione ſpirituali, vel affinitate, ratione cuius coniux, qui eſt effectus affinis, priuatur iure petendi; nam tunc Epiſcopus poterit ad petendum debitum diſpenſare cum coniuge, cui debiti petitio eſt interdicta. Ita Emman. Sà *verb. debitum, num.* 13. Petrus de Ledeſma *de Matrim. quæſt.* 38. *art.4.dub.*2. *verſ. in huius rei explicationem*, Valent. *part.* 4 *diſput.* 10. *quæſt.* 5. *puncta* 5. *in fine*, Fr. Emman. *in ſumm.tom.*1. *cap.*243. *num.*12. *& Bullam Cruciat.*§.13. *num.*7. Vega *in ſum.tom.*2. *cap.*5. *caſu* 1. *in fine*, Henriq. *lib.*11. *cap.*15. *num.*11. *in fine*, Bonacina *dict. puncta* 15. *num.* 5. Quamuis contrarium, imò Epiſcopum non poſſe diſpenſare in hoc caſu, teneant Couarr. *de ſponſalib. part.*2. *c.*7. §.1. *num.*6. *ad finem*, Marienſ. *ad rubr.tit.*1. *gloſſ.*1. *num.* 103. Iacob. de Graff. *in deciſ.aureis part.* 1. *lib.*2. *cap.* 83. *num.* 11. Quicquid etiam in noſtro caſu Epiſcopi diſpenſationem, data neceſſitate, eo quod non pateat facilis aditus ad Pontificem, ſitque incontinentiæ periculum, admittaot Gutier. *Canon. lib.* 1. *cap.* 23. *num.*17. Vgolin. *dict.cap.*60. §.2. *num.* 2. & alij ab eis citati.

9 Hinc etiam poterit Epiſcopus diſpenſare ad petendum debitum in cognatione ſpirituali orta inter ipſoſmet coniuges: vtpote quia filium proprium baptizarunt extra caſum neceſſitatis, vel malitioſè facti ſunt patrini proprij, cum baptizaretur, vel confirmaretur, & ratio eſt quia cognatio hæc poſt Matrimonium interueniens non tollit Matrimonium, ſed impedit ne debitum exigatur, vt dixit gloſ *in cap. noſſe deſiderat*, 30. *quæſt.*1. ſed ſic eſt, quod in impedimentis, quæ impediunt, poteſt Epiſcopus diſpenſare, vt ſupra dixit, ergo & in hoc cognationis ſpiritualis cum tale ſit. Ita Nauar. *in man.cap* 16. *num.* 34. *verſ. interrogatas autem*, Fr. Emman. *ad Bullam Cruciat.*§.13. *num.* 17. Iacob. de Graff. *dict.cap.* 83. *num.*11. Gallet. *de cognat. ſpiritual.cap.* 19. *num.* 13. Marienſ. *dict. gloſ.* 1. *num.* 143. Vgolin. *dict.* §. 2. *num.* 1. D. Anton. Verac. Valent. Sylueſt. Sà, & alios Sanchez *dict. lib.* 8. *diſputat.* 11. *num.* 15. me citato *in hoc loca* Alzed. *dict. part.* 2. *cap.* 7. *numer.*11.

Quartus caſus eſt quando periculum incontinentiæ eſſet, ſi expectaretur donec diſpenſatio veniret, & ſimiliter ſi ex parte fœminæ, quæ cum viri conſanguineo ante matrimonium contractum copulata eſt, petitur diſpenſatio; nam licet diues ſit, timet famam, & forte vitam amittere, ſi ad mariti notitiam impedimentum veniat; nam tunc diſpenſat Epiſcopus, Sanch. *de Matrim.lib.*2. *diſp.*40. *num.* 5. Alzed. *d. part.*2. *cap.*7. *num.*11.

Quintus caſus eſt, quando debiti petitio eſt prohibita ratione affinitatis contractæ cum altero coniuge ob copulam habitam, cum conſanguinea vxoris, vel vxor cum conſanguineo viri, licet ad Nuncium pateat aditus; tunc enim Epiſcopus diſpenſat, vt poſt multos reſoluit Alzed. *d part.c.*7. *n.*12.

Sextus caſus eſt, quando ad contrahẽdum diſpenſatio Pontificia ſubreptitiè impetrata fuit ſuper impedimentum dirimens; nam ſi delictum occultum eſt, & timetur quod ſi iterum diſpenſatio Pontificia impetretur, ſcandalum oriri poſſet, tunc ob vitandum ſcandalum diſpenſare poterit Epiſcopus, & confirmare diſpenſationem ſubreptitiè obtentam, & diſpenſare etiam cum illis, qui virtute talis diſpenſationis ſubreptitiè impetratæ, bona fide interueniente, & etiam cum bona fide contraxerunt, ſi timetur quod ſi detegatur, ſcandalum conſiderabile oriri poſſet; tunc enim Epiſcopus debet diſſimulare, & in illo matrimonio putatiuo, & inuincibili ignorantia excuſato viuere permittere, & tacitè diſpenſare, *c. quia circà, de conſang. & affin.* Emman. Sà *verb. matrimonium, n.*21. *&* 23. Sanch. *d.lib.*38. *n.*12. refert & ſequitur. Alzedo *d.part.*2. *cap.*7. *num.*14.

Quæret aliquis an in prædictis caſibus poſſit Epiſcopus diſpenſare, quando facilè recurri poteſt ad Nuntium Apoſt. ſi poteſtatem Pontificis habeat ad diſpenſandum in ſimili caſu, vel ad quemcumque alium ſimili facultate præditum? In qua quæſt. pars affirmatiua ſuadetur, ex eo, quia Ius ſoli Pontifici reſeruat diſpenſationem; cum ergo is conſuli nequeat, poterit Epiſcopus tanquam Paſtor ordinarius diſpenſare. Ita Henriq. *lib.*6 *de Pœnit.cap.*10. *num.* 12. *commento litt. D, & lib.*11. *de Matrim.cap.*4. *num.*1. *in comm. litt. H.* Verùm licèt hæc opinio probabilis ſit, contraria tamen eſt ſecurior; nam Epiſcopus ſolum poteſt in hoc caſo diſpenſare ratione neceſſitatis vrgentis, ſed quando adeſt potens diſpenſare, ad quem confugi poteſt neceſſitas ceſſat, ergo non poterit Epiſcopus. Quare hanc partem ſuſtinent Nau. *in man.c.*22. *n.*85. Vega *lib.*6. *ſum.caſu* 143. *in fine*, & alij, quos refert, & ſequitur Sanch. *dict.lib.*2. *diſp.*40. *num.*8. me citato *in hoc loca* Alzed. *dict.cap* 7. *num.*18. vbi *num.*19. idem dicit ſi ad Commiſſarium Cruciatæ recurſus haberi poteſt, qui facultatem habet diſpenſandi impedimentis dirimentibus occultis poſt contractum matrimonium, declarando vt per eum *ibi num.*10. 10

Pro pleniori prædictorum declaratione obſerua *primò* hanc poteſtatem Epiſcopi diſpenſandi in dictis impedimentis occultis eſſe pro ſolo conſcientiæ foro, vt bene docet Henriq. *lib.* 11. *cap.* 3. §.2. *prope finem*, quem refert, & ſequitur Sanch. *dict. diſp* 40. *num.*10. vbi *num.* 11. reſoluit dici impedimentum occultum, quando non publicè conſtat, nec facilè conſtare poteſt, plericulúmque non eſt, vt in foro externo detegatur. 11

Secundo obſerua habentem priuilegium diſpenſandi in caſibus Epiſcopalibus etiam matrimonialibus 12

bus, minimè posse dispensare in casibus, qui non iure Ordinario, sed ratione vrgentis necessitatis competunt Episcopo, & hi non dicuntur casus Episcopales, sed verè ad Pontificem pertinentes, qui ex quadã Iuris interpretatione Episcopo cēsentur permissi. Ita Fr. Emman. *in Bullam Cruc.* §.9.n.118. Henriq. *lib.6.de Pœnit.c.* 14.§.7.*in com.litt.P*, quos refert, & sequitur Sanchez *d.disp.40.num.9.*

13 *Tertiò* obserua non posse generalem Episcopi Vicariũ dispensare in prædictis casibus, in quibus Episcopo conceditur dispensandi facultas; nisi ad illud habeset ab Episcopo particularem commissionẽ. Ita Fr. Emman. *in d.c.*136.*n.*5. Henriq. *d.lib.*11.*cap.*3.§.2. *propè fin.* Alzedo *d.p.2.c.7.n.*37. Sanchez *d.disp.40.n.*12. Aloys. Ricc. *d.resol.*128.*n.* 3. vbi etiam cum Nauar. quòd nec Prælati inferiores Episcopo poterunt dispensare.

14 *Quartò* obserua posse Episcopum delegare facultatem dispensandi in impedimentis Matrimonium dirimentibus, casu, quo ipse potest dispensare. Ita gloss. licèt generaliter loquatur, *verb. casibus, in cap. vlt. de officio Ordin.* vbi Bald. *num.vu.* Ioan. Andr. *n.*3. Anton. *num.*4. Abb. *numer.* 3. & in propriis terminis resoluunt Sanch. *d.disp.* 40. *à num.*14. Valer. Regin. *d.lib.*31. *numer.*207. me citato *in hoc loco* Alzed. *dict.*

15 *part.2.cap.7.num.36.* † ex ea ratione, quia iurisdictio ex Principis priuilegio competens non personæ, sed perpetuò dignitati, vel officio, non est delegata, sed ordinaria, & potestatis ordinariæ iura habet, & sequitur, Bart. *in l. ambitiosa, num.* 34. *ff. de decretis ab ordine fac.* Couar. *variar. lib.* 3. *cap.* 20.

16 *num.6. in princip. & num. 9. in fine.* † Dicitur enim iudex ordinarius ille, qui iure sui Officij, vel dignitatis, iurisdictioni, seu iuridicundo præest, provt tradunt Morla *in emporio Iur. part.*1. *tit.* 2. *in prælud. numer.*88 Molina *de iustitia tom.6. disputat.*8. *num.2. &* 3. D. Barbosa *in l. cùm Prætor* §.1. *à num.*15. *ff. de iudic.* ergo cùm hæc sit potestas ordinaria, po-

17 terit delegari, *dict. cap. vltim. de offic. Ord.* † quod procedit in eo, qui habet potestatem ex officio suo, & non ex delegatione, & ideo potest eam delegare; text. verò *in cap. vlt.* §. *ceterùm, de offic. deleg.* habet locum in eo, qui ex delegatione, & commissione habet potestatem, quapropter illam nequit alteri delegare. Ita vtrumque textum conciliant Zerol. *in praxi Episc. part.*1. *verb. delegatus,* § 9. Nau. *cons.*15. *in fine sub tit. de sent. excõm. in* 1. *edit. & cons.*11. *in fine, sub tit. de priuileg. in* 2. *edit.* D. Barbosa *in d. l. cùm Prætor.* §.1. *num.*530.

18 *Quintò* obserua, in dubio an res egeat dispensatione, posse Episcopum declarare illam non desiderari, ve ad cautelam dispensare. ita Emman. Sà *verb. dispensatio, num.*1. Laymann. *in Theolog. moral. lib.*1. *tract.*4. *cap.*22. *num.*4. Castr. Palaus *tom.* 1. *oper. moral. tract.*3. *disp.6. part.*5. *num.*10. Diana *moral. resol. part.*4. *tract.*3. *resol.*46 Pro cuius dicti maiori explicatione sciendum, quòd dubium hoc dupliciter potest euenire, vel in iure, vel in facto; in iure quando hinc inde essent opiniones quorundam asserentium adesse impedimentum, aliorum verò negantium, tunc si opinio negans esset verè probabilis, quamuis affirmans esset probabilior, posset ille sequens opinionem probabilem inire id Matrimonium absque aliqua dispensatione: doctissimus enim Parens meus, quem nonagenarium senem in patria relictum, venerandum Iurisconsultum oculis cernere nil amplius desidero, qui filios suos ex se feliciter abdicans vnum Ecclesiæ, me scilicet indignum Presbyterum, duos alios insignes Theologos sacris Sanctissimæ Trinitatis, & Beatissimæ Virginis Carmelitan. Religionibus obtulit, aliúmque vtriusque Iuris studiosum, & in Conimbricensi Academia Artium Magistrum mihi in hanc Curiam proficiscenti socium dedit, ille, inquam, quem non minus naturæ, quàm doctrinæ meæ reuereor auctorem, *in comment. ad Ordinat. Regiam Lusit. lib.*3. *tit.*64. §.1. *n.*10. post Arag. Ban. Sal. Valent. Suar. Sanch. & alios, resoluit † 19 in foro Conscientiæ sequi posse opinionem probabilem relicta probabiliori, quibus addo Ioan. Sanc. *practic. disp.*44. *à num.*50. Fr. Anton. Brauo *en su resolucion nueua y cierta, num.*1. licèt alij secúrius sentiant in conflictu opinionum veriorem à iudicibus esse amplectendam, ex quorum numero sunt Azor. *instit. moral. part.*1. *lib.*2. *cap.*17. *quæst. vlt.* Gabr. Vasq. 1.2. *disp.*64. *cap.*2. Tanner. 2.2. *disp.*4. *quæst.* 4. *dub.*6. Vincent. Filliuc. *in quæst. moral. lib. tom.*2. *tract.* 21. *c.*4. *num.*144 Villalob. *in sum. tom.*1. *tract.*1. *diffic.* 15. *n.*6. Becan. *in sum. tom.*2. *tract.*1. *cap.*4. *quæst.*9. *num.*13. Malder. 1.2. *q.*16. *art.*5. *disputat.* 86. Carol. Scriban. *tom.*2. *cap.*9.

Quando verò dubium consistit in facto, dupliciter potest euenire, vel res omnino est dubia, vel pro vna parte præsumptio præponderat: in primo casu non est opus dispensatione; quia in illo præsumptio est pro libertate ad contrahendum: in secundo verò casu ad cautelam requirenda est Episcopi dispensatio. Vide Bonacin. *de legib. disput.* 1. *q.*2. *punct.*1. *n.*18. quia quãdo dubitatur an res egeat dispensatione, poterit Episcopus in lege superioris dispensare, Castr. Palao *tom.*1. *tract.*3. *disp.* 6. *puncto* 5. *num.*10. me citato *in hoc loco* Trullench *in exposit. Decalogi lib.*2. *c.*2. *dub.*39. *n.*4. *in fine.*

Sextò obserua posse Episcopum cum minoribus non habentibus requisitam ætatem ad Matrimonium dispensare, vt illud ineant, quando sunt prope ætatem, & dubium est an malitia eam suppleat. Ita Henriquez *dict. lib.*11. *cap.*13. §.12. vbi etiam refert dispensationem valere pro vtroque foro, sequitur Sanchez *lib.*7. *disput.*104. *num.*12. & videtur sentire Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib.*31. *n.*171. *vers. notandum est secundò*, me citato *in hoc loco* Alzed. *dict. part.*2. *cap.*7. *num.* 24. & id probant ex tex. *in c.*1. *de desponsat. impub.* quatenus prohibet ne aliqui ante ætatem Canonibus præscriptam coniungantur, nisi fortè aliqua vrgentissima necessitate interueniente, vtpote pro bono pacis, talis coniunctio toleretur, & in illo text. cum Summus Pontifex dispensationem sibi non reseruasset, visum est tacitè illam Episcopis concedere, iuxta resoluta *allegat.*33. *num.*17. 20

Allegatio XXXVI.

Episcopus in iuramentis, & votis quando dispensare possit?

SVMMARIVM.

1 *Episcopus habet potestatem suorum subditorum iuramenta præstita intuitu diuini obsequij, & vota dispensandi.*

2 *Causa iusta, & rationabilis requiritur ad dispensandum in his votis, & ne fiant in tertij præiudicium.*

3 *Calicem alicui Monasterio dare si quis iuret, vel voueat, potest excommunicatione Episcopi dare alteri Monasterio, vel pio loco.*

4 Cap.1. de voto, *declaratur.*

5 Cap.6 verò, vers. verum, & cap. verum 15. de iureiuran. *declaratur.*

6 *Epiſcopi electi, & confirmati quamuis nondum conſecrati poſſunt in prædictis iuramentis diſpenſare.*

7 *Epiſcopus non conſecratus dicitur verè Epiſcopus quoad omnia, quæ pertinent ad poteſtatem iuriſdictionis.*

8 *Capitulum Sede vacante habet huiuſmodi poteſtatem diſpenſandi in votis, & iuramentis.*

9 *Capitulum Sede vacante poteſt ea omnia exercere, quæ pertinent iure communi ad Ordinariam Epiſcopi iuriſdictionem, exceptis nonnullis ſpeciatim iure prohibitis.*

10 *Poteſt etiam diſpenſare in iis, in quibus Epiſcopus ratione Epiſcopalis iuriſdictionis valet diſpenſare, in delegata verò Epiſcopo iuriſdictione non ſuccedit.*

11 *Prælati inferiores habentes iuriſdictionem Epiſcopalem, vel quaſi, poſſunt in iuramentis, & votis diſpenſare, & in illis caſibus in quibus Epiſcopi diſpenſare valent.*

12 *Prælati Regulares, tam Generales, quam Prouinciales, & locales, ab Ordinario exempti, poſſunt diſpenſare cum ſuis ſubditis in votis, & iuramentis.*

13 *Prælati Religionum ex priuilegio, & ſpeciali iure poſſunt diſpenſare in votis volentium intrare ſuũ Ordinem.*

14 *Abbatiſſæ in votis ſuarum Monialium diſpenſare non poſſunt.*

15 *Confeſſarij Regulares Ordinum Mendicantium ex priuilegio ſpeciali poſſunt diſpenſare in votis, & iuramentis illorum omnium, quorum Confeſſiones audierint, non tamen reſeruatis Epiſcopo iure ſpeciali.*

16 *Confeſſares etiam Parochi, ſeu quicumque alij Curam animarum habentes in ſuorum ſubditorum votis, ſeu iuramentis, in vtroque foro nequeunt diſpenſare.*

17 *Diſpenſandi poteſtas in votis, & iuramentis conceditur ſupradictio reſpectu illorum, qui ſunt verè, & propriè ſubditi ratione domicilij, non habitationis.*

18 *Scholaris non poteſt in voto diſpenſari ab Epiſcopo loco ſtudij, ſi in eo domicilium non habet.*

19 *Habitatio maioris partis anni in loco ſufficit ad hoc, vt ibi poſſint recipi neceſſaria Sacramenta, domicilium vero requiritur, vt recipi valeant voluntaria.*

20 *Archiepiſcopus non poteſt diſpenſare in votis, & iuramentis ſubditorum ſui Suffraganei.*

1 EPISCOPOS, omneſque Prælatos iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem in foro externo ordinariam habentes, quoad ſibi ſubditos habere poteſtatem iuramenta præſtita intuitu diuini obſequij, & vota diſpenſandi tenet Innoc. *in cap. ad aures, de his, quæ vi, & in cap. debitores num. 2. de iureiurand.* Felin. *in cap. 1. num 9. illo tit.* D. Thom. 2. 2. *q. 88. art. 12.* D. Anton. 2. *part. tit. 10 cap. 6. in princip.* Sot. *de iuſtit. lib. 8. q. 1. art. 9.* Caietan. 2. 2. *quæſt. 89. art. 9.* Angel. *verb. iuram. 6. in princip.* Sylueſt. *eodem verbo 5. quæſt. 3.* Selu. *de iureiurando part. 4. quæſt. 2.* Nauar. *manual. cap. 12. n. 64. verſ. 2.* Couar. *in cap. quamuis p. 1. §. 3. num. 5. verſ. nono, & num. 12.* Suar. *de Religione tractat. de iuram. lib. 2. c. 40. num. 3. & tract. 6. de voto lib. 6. cap. 10. num. 3.* Leſſ. *de Iuſtit. lib. 2. c. 40. dub. 12. nu. 99. cum ſeqq. & dubit. 13. à princip. & c. 41. dub. 12. num. 61.* Monet. *de commutat. vltim. volunt. c. 4. à n. 116.* Molfeſ. *in ſumm. Theologiæ moralis tract. 12. cap. 15. à n. 109.* Sanch. *in præcepta Decalogi tom. 1. lib. 4. cap. 38. à num. 5.* Vgolin. *de poteſtate Epiſcopi cap. 38. §. 1.* Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib. 18. num. 330.* Bonacin. *in decem præcepta diſp. 4. q. 2. puncto 7. §. 4. n. 4. & 5.* Paul. Layman. *in Theolog. moral. lib. 4. tract. 4. c. 8. num. 6* Filliuc. *in quæſtion. moral. tract. 26. c 9. num. 249.* nouiſſimè Boſſi. *de triplici Iubilæi priuil. ſect. 1. caſu 8. num. 16.* & Trullench *in expoſit. Decalogi lib. 2. c. 1. dub. 12. num. 3.* Fr. Ludou. Miranda *in manual. Prælatorum tom. 2. quæſt. 32. art. 1. concl. 1. & 3. & concl. 4.* cũ D. Thom. & Nauar. † reſoluit ad diſpenſandum in huiuſmodi iuramentis, & votis requiri iuſtam, & rationabilem cauſam, & peccare diſpenſantem ſine illa, & diſpenſatum non manere ſecurum in conſcientia, & *art. 2. concluſ. 1.* aſſerit quòd quælibet cauſa reddens complementum alicuius voti malum, aut inutile, vel maioris boni impeditiuum, eſt iuſta cauſa, & rationabilis ad diſpenſandum in ipſo. Intellige dummódo non fiat in præiudicium tertij; nam ſi quis iuret, aut voueat dare Calicem huic monaſterio, pôteſt ex commutatione Epiſcopi dare alteri monaſterio, aut pio operi, quia hinc non eſt quæſitum ius monaſterio, ſed Deo, & poteſt Dei Vicarius moderari reſtitutionem Deo debitam, non ita debitam homini. Ita Henriq. *in ſum. lib. 7. c. 28. §. 4. in cõm. lit. G,* quẽ referunt Fr. Ludou. Miranda *in man. Prælat. tom. 1. q. 47. art. 4. concl. 1.* 2

Probatur hæc principalis reſolutio, quia licet Epiſcopi non poſſint diſpenſare in illis caſibus, in quibus ſpecialiter ipſis denegatur diſpenſandi facultas, veluti quando ius prohibet, ne illi diſpenſent; vel quando diſpenſandi facultas Summo Pontifici, ſeu Sedi Apoſtolicæ reſeruatur; prout *in cap. vltim. de filiis Presbyter. & cap. quod tranſlationem, vbi gloſſ. v. magiſtra, de officio legati, & in c. penult. de ſimonia, & in cap. de multa, in fine, de præbend. & in cap. penult. in princip. de elect. & in c. 2. verſ. ad ordines, de filiis Presbyter. in 6. & in c. 1. verſ. ſciturus, de re iudicata in 6. & in c. 1. in fine, de ſent. excomm. eodem lib.* & in multis aliis per Bertachin. *de Epiſcopo lib. 4. par. 2. num. 144.* & per Pelag. *de planct. Eccleſ. lib. 1. c. 50. verſ. prohibetur.* Nihilominus tamen è conuerſo poſſunt diſpenſare in illis caſibus, in quibus ſpecialẽ à Iure habent facultatẽ diſpenſandi, prout in ſpecie *c. ſanè, de clericis coniug. d. c. penult. in fine, de elect. cap. cùm ex eo 34 eodem, tit. in 6. c. 1. in princip. de filiis Presbyter. eodem lib. cap. 1. de ætate, & qualit. eodem libro.* Trid. *ſeſſ. 24. de reformat. cap 6* cum aliis, de quibus per *gloſ. 1. & 3. in c. ſi clerici, §. de adulteriis, de iudic.* citati à Bertachin. *d. p. 2. à n. 107. cum ſeqq.* 3

Conſtat autem poteſtatem diſpenſandi in votis, ac per conſequens in iuramentis intuitu diuini obſequij factis (quia habent eandem rationem, & idem fundamentum, vt per Suar. *d. lib. 2. de iuram. cap. 40. num. 3. & d. tract. 6. de voto, lib. 6 cap. 14.* Sanchez *de Matrim. lib. 7. diſput. 13. num. 1.*) fuiſſe auctoritate Eccleſiæ Epiſcopis communicatam, iuxt. text. *in cap. 1. in fine, de voto,* cuius textus argumentum non euitabit, qui dixerit illum agere de Summo Pontifice tantum, vt colligi videtur ex illis verbis, *ab illius, qui præſidet, pendet arbitrio;* tum quia ille ſolus toti Eccleſiæ præeſt, iuxta *cap. ad honorem, in fine, de auctor. & vſu pallij;* tum etiam quia ſcribens ibi Alexander III. ad quendam Epiſcopum non dicit, *tuo arbitrio,* ſed, *eius qui præſidet;* non, inquam, euitabit argumentum, qui hoc dixerit, quia ſi Pontifex de ſe ipſo loqueretur, potius diceret, *à noſtro pendet arbitrio:* tum etiam, quia in omni proprietate verborum Epiſcopus præeſſe dicitur in ſua diœceſi, *d. cap. ad honorem, ibi, in partem ſolicitudinis;* præſertim, quia quando in Iure ſermo eſt de propia Pontificis 4

iuriſd

iurisdictione, vel ponuntur verba, quæ maiorem significant potestatem, *d. cap. ad honorem*, ibi, *in plenitudinem*, vel additur, *qui toti Ecclesiæ præest*, & sic dicendum est in eo textu agi de Episcopis: quia verò generaliter erat intelligendus, & respectiuè, scilicet de vnoquoque Episcopo in sua diœcesi, ideò textus vsus ex illo modo loquendi, quem intellectum præstant gloss. & omnes ibi. Nec etiam vrgent asserentes illum textum non agere de dispensatione, sed de commutatione voti, prout existimant nonnulli citati à Suar. *d. lib. 6. cap. 10. num. 5.* quia respondebitur verum quidem esse interrogationem factam fuisse Pontifici de commutatione, seu redemptione voti, & ideò de commutatione etiam respondit. Nihilominus tamen in fine ita concludit, significans iuxta qualitatem negotij posse Episcopum dispensatione vti vel purè, vel miscendo commutationem prout iudicauerit expedire. Neque obstant text. *in cap. si verò §. verum, & in cap. verum 15. de in-*
5 *iurur.* vbi videtur † dispensationem, seu absolutionem à iuramento esse soli Papæ reseruatam, vt existimat Specul. *tit. de legato §. nunc ostendendum, n. 25.* quia respondetur solum in illis Iuribus narrari stylum Curiæ circa præstandam absolutionem à iuramento, de quo ibi, ad effectum informandi inferiores Prælatos, & sic non negat, imò supponit, illos absoluere posse.

6 *Primò* amplia in Episcopis non solum consecratis, sed etiam electis & confirmatis, nam illi habent omnem administrationem Episcopatus, & omnia possunt, quæ pertinent ad potestatem iurisdictionis, de quibus *glos. 3. ... in c. aqua, de consecrat. Ecclesiæ*, probat text. *in cap. nosti 9. & in c. transmissam 15.* vbi glos. *de elect.* Aloys. Ricc. *in praxi aurea resol. 136. n. 1.* & cùm huiusmodi potestas dispensandi in iuramentis, & votis, non sit Ordinis, sed iurisdictionis, rectè in illis prædicti electi, & confirmati dispensare possunt, vt resoluit Lessi. *de iustit. lib. 2. c. 40. dubitat. 12. n. 100. vers. secundo*, Sanch. *d. lib. 4. c. 38. n. 7.* vbi secùs dicit si solum electi sint.

7 At Episcopum non consecratum verè, & propriè non dici Episcopum probant text. *in cap. cum te*, ibi, *ante promotionẽ tuam*, & ibi, *neque esset adhuc in Episcopum consecratus, de rescript. c. tuæ*, ibi, *Episcopo, vel electo, de his, quæ fiunt à Prælatis, c. tam litteris 33. de testibus.* Ex quibus ita obseruant Abb. *num. 2.* Felin. Dec. & omnes *in d. cap. cum te, glos. 1.* & Communis *in cap. 1. de religiosis domibus*, glos. *verb. Pontificum in Clement. 2. de celebrat. Missar. glos. 2. in Clement. 1. de pœnis*, Ias. *in l. 1. num. 4. ff. de inofficioso testam.* Gomez *in reg. de triennali quæst. 36.* Fr. Emman. *quæst. Regularium tom. 1. quæst. 18. art. 2.* Sed his non obstantibus potius dicendum etiam Episcopum non consecratum dici verum Episcopum, quoad omnia, quæ pertinent ad potestatem iurisdictionis, cùm nomen, *Episcopus*, videatur ex sui etymologia competere electis, & confirmatis, quibus à tempore confirmationis possessione legitima apprehensa totius diœcesis administratio, & cura incumbit, *cap. cùm in cunctis, §. cùm verò*, iuncta glos. *verb. administrationem, de elect.*

8 An autem Archiepiscopus ante receptum pallium possit in sua diœcesi hac dispensandi potestate vti? Affirmatiuè respondet Sanch. *d. lib. 4. c. 38. n. 9.* ex ea ratione, quia tantum interdicuntur ante receptum pallium cogere Concilium, & exercere, quæ sunt Ordinis Episcopalis, *cap. quod sicut, §. super eo, de elect.*

9 *Secundò* amplia huiusmodi potestatem dispensandi in votis, & iuramentis transire in Capitulum Sede vacãte, vt tenent Aragon. *2. 2. q. 88. art. 2. fol. 1042. col. 2. concl. 5.* Anton. Gòm. *in Bul. a Cruciata d. ... o. n. 61.* Henriq. *lib. 6. de pœnit. cap. 6. § 1. & lib. 14. de irreg. cap. 18. §. 2. in fine*, Sanch. *d. lib. 4. c. 38. n. 17.* Sayr. *in claui Regia lib. 6. cap. 11. num. 84.* in e citato non dissimè Trullench *in exposit. Decalogi lib. 2. cap. 2. dub. 37. n. 10.* quia potest ea omnia exercere, quæ pertinent Iure communi ad ordinariam Episcopi iurisdictionem, exceptis nonnullis specialiter Iure prohibitis, *cap. cùm olim 14.* vbi *glos. 2. de maioris. & cap. ad abolendam*, vbi glos. *verb Sede vacante, de hæreticis, c. penult.* vbi glos. *verb. sed capitulũ, & c. vlt. de supplenda neglig. Prælat. lib. 6. c. 1. de instit. eod. lib. cap. cùm nullus, in fine principij, de temporibus ordin. eod. lib.* (qui tamen text. restrictus per Concil. Trident. *sess. 7. de reformat. cap. 10.*) *c. vnic. de maioris. & obed. in 6. Clem. 1. §. 1.* vbi glos. *verb. Sede vacante, de hæreticis*, Felin. *in cap. cùm omnes n. 10. de constit.* Pauin. *de potestate Capituli p. 11.* Sel. *de beneficio p. 2. q. 11. n. 4.* Syluest. *verb. Capitulum §. 2.* Rebuff. *in praxi tit. de deuol. à n. 57.* Nau. *in cõs. 7. de filiis Presbyter. & cons. 44. de tempor. ordin. in nouis*, Gutier. *Canon. lib. 1. cap. 11. num. 10.* Vgolin. *de censuris tab. 1. cap. 10. n. 2. §. 2.* Aloys. Ricc. *in praxi aurea resol. 118. in princ.* Flam. *de resign. lib. 7. q. 23. nu. 11. cum seq.* Suar. *de censuris disp. 7. sect. 1. num. 4.* Sayr. *in claui Regia lib. 6. cap. 11. num. 10.* Molin. *de Iust. tract. 5. disp. 11. num. 1. 3. & 10.* Quaranta *in summa Bullarij verb. Capitulum Sede vacante, in princ.* Cardos. *in praxi indicum verb. Capitulum num. 2.* † Potest etiam dispen- 10
sare in iis, in quibus Episcopus ratione Episcopalis iurisdictionis valet dispensare. Henriq. *in summ. lib. 14. de irregular. cap. 20. §. 1. in fine*, Gutier. *d. lib. 1. c. 3. num. 10.* Sayr. *d. cap. 21. num. 84.* Molina *d. disp. 12. n. 5.* Cardos. *d. num. 2.* Cened. *p. 3. collect. 4. num. 3.* Dixi, *ordinariam*, quia in delegata Episcopo iurisdictione non succedit Capitulum, Abb. *in cap. cum olim, quæst. 5. de maiorit. & obed.* Azeued. *ad Curiã Pisanam lib. 1. c. 8. n. 12.* Sbroz. *de Vicario Episcopi lib. 1. q. 16. n. 1. & lib. 2. q. 135. n. 4.* cum aliis citatis per Aloys. Ricc. *d. resol. 118. n. 2.*

Tertiò amplia in Prælatis inferioribus habenti- 11
bus iurisdictionem Episcopalem, vel quasi, qui poterunt in iuramentis, votis dispensare, cum prædicta potestas dispensandi ad iurisdictionem spectet, illique habeant Episcopalem, vel quasi, potestatemque ordinariam in sua veluti diœcesi, in eaque tribunal constituunt, & sic succedunt loco Episcoporum; vnde in illis casibus possunt dispensare, in quibus Episcopus potest, prout in specie *cap. & si clerici §. de adulteriis, de iudic. & cap. 1. de ætate, & qualit. libr. 6. & cap cum ex eo, de elect. eodem lib.* cum similibus, resoluunt Abb. *num. 13.* & Dec. *num. 16. in d. §. de adulteriis*, idem Abb. *in cap. significasti num. 5. cum sequentib. de foro comp. & in Clement. ne in agro §. ad hæc, de statu Monachor.* Innoc. *in c. statuimus, de transact.* Bald. *in auth. hoc ius, col. 3. C. de sacros. Ecclesiis.* Cassan. *consuetud. Burgundiæ rubr. 9. num. 26.* iuuat doctrina glos. *verb. proprij, in Clem. 1. de rebus Ecclesiæ*, recepta communiter, vt per suprà citatos, Couar. *in cap. Ioannes num. 1 de testam. & lib. 1. variar. c. 3. n. 9.* Nauar. *in man. c. 27. n. 39. vers. quarto*, probant in specie Abb. *in cap. 1. n. 7. de voto*, vbi exponit verba illius textus ibi, *ab illius qui præsidet*, &c. scilicet, habentis iurisdictionem Episcopalem, quia talis Prælatus potest exercere iura Episcopalia, Nau. *in man. cap. 12. num. 75. vers. secundo, in fine*, Suar. *d. lib. 6. cap. 10 n. 13.* Sayr. *in claui Regia lib. 5. cap. 8. n. 9. lib. 6. c. 11. num. 82. cum seq.* Lessi. *d. lib. 2. de iustitia cap. 40. dub. 12. num. 101.* Sanch. *in præcepta Decalogi tom. 1. lib. 4. c. 38. num. 19.* Valer. Reginald. *lib. 18. sui praxis numer. 339* Molfes.

dict.tract.11.c.15.n.113.Trullench dict.dub.37.n.13.

12 *Quartò* amplia in Prælatis Regularibus exemptis ab Ordinario, (quales hodie sunt ferè omnes ex Summi Pontificis priuilegio) qui possunt dispensare cum suis subditis in votis, & iuramentis, quia, supposito quod sunt exempti, & immediatè Sedi Apostolicæ subiecti, habent iurisdictionem quasi Episcopalem, & ideò sicut Episcopi, ita illi possunt circa suos subditos dispensare, nec hæc potestas illis competit vt delegata, sed vt ordinaria: quando enim aliqua Religio eximitur per Pontificem à iurisdictione Episcopi, conceduntur Prælato ea, quæ sunt iurisdictionis Episcopalis, & ita supposita illa exemptione, & approbatione Religionis competit potestas illis, ex vi muneris, & officij, resoluunt Syluest. *verb. votum 4.quæst.5.* Nauar. *dict.cap.12. num.75.* Sot. *de iustit.lib 7.quæst.4. art.3.* Caietan. & alij, quos refert, & sequitur Suar *d.lib. 6.cap.10. num 14.* Fr. Emman. *quæst. Regularium, tom.1.quæst.15. art.4.cum 4. sequentibus,* plures refert Sayr. *in Claui Regia lib.5.cap.8.num.10.& lib.6. cap. 11. numer. 87. cum multis sequentibus,* latè Fr. Ludouic. Miranda *d. quæst.31.art.4.* Azor. *instit.moralium part.1.lib.11.cap.18.dubit.4.* Less. *d.lib.2.cap.40.dubit.13. à num. 107.* Sanchez *d.lib.4.cap.39.num.3.cum sequentib.* Molfes. *dict.tract.11.cap.15 à num.116.* Trullench *d.dub.37. num. 15.* Valer. Reginald. *d.lib.18. num.340.* Quod etiam intellige non solùm in Prælatis Generalibus, seu Prouincialibus, sed etiam in localibus, seu Conuentualibus; adhuc enim illi possunt in subditorum iuramentis, seu votis dispensare, ex supradicta ratione, vt per Sot. *d.q.4.art.7.* Suar. *d. cap. 10. n.*

13 14. Sayr. *dict.cap.11.num.89.* † Qui quidem Religionum Prælati ex speciali iure, & priuilegio, etiam possunt dispensare in votis volentium intrare suum Ordinem, ex concessione Eugenij IV. de qua Fr. Ludouic. Miranda *d. q. 32. art. 5. & art.6.* resoluit omnia nouitiorum vota realia, & personalia, & mixta includi, & commutari in solemne Religionis votum, ita quod professione emissa in aliqua Religione per Sedem Apostolicam approbata, supradicta vota cessent, quia solemniter profitens totaliter mundo moritur, viuit autem Deo, ad quam vitam solemnis illa professio dirigitur; quo fit, vt cessante præterita vita, cessent etiam omnia vota in ipsa facta.

14 † Abbatissæ verò in votis suarum Monialium non possunt dispensare, quia iure ordinario non sunt capaces iurisdictionis Ecclesiasticæ, *cap. dilecta, de maiorit.* Fr. Emman. *d.quæst.25.art.7.* Suar. *d.c.10. num. 15.* Less. *d. num.17.* In votis Regularium Episcopum dispensare non posse, quòd ab eius iurisdictione exempti sint, & immediatè subiecti Sedi Apost. resoluit Sanch. *d.lib.4.cap. 39. numer. 26.* vbi *num. 27. cum sequentib.* latè disserit an hi Religiosi exempti possint cedentes exemptionis priuilegio ex licentia suorum Superiorum se Episcopo subiicere, vt ab illo absoluantur, vel cum eis dispenset in casibus, in quibus Episcopus hoc potest cum suis subditis; vbi affirmatiuè respondet, de quo etiam Trullench *d dub.37.num.20.*

15 *Quintò* amplia procedere in Confessariis Regularibus Ordinum Mendicantium, qui ex priuilegio speciali ipsis à Summis Pontificibus concesso possunt dispensare in supradictis votis, & iuramentis illorum omnium, quorum Confessiones audierint, vt per Nauar *in man.cap.12.num.79. vers. vndecimo,* Ludou. Lopez *in instruct. conscientiæ part. 1. cap. 50.* Miranda *in man. Prælat.tom.1.q.74.a 4.& seq.* Fr. Emman. *in sum.p.1.c.102. concl.10.& Reg. quæst. tom. 1.q. 63.art.2.cum seq.* Sayr. *lib.5 c.6.num.10.& lib.6.cap.11. n.95.cum seqq.* Less. *dict.lib.2.cap.40 d.b.13.num 108.* Quamuis huiusmodi Confessarij Regulares possint commutare, & dispensare in omnibus votis Episcopis Iure communi, & ordinario reseruatis, non tamen in reseruatis ipsis iure speciali, vt firmat Frasc. Ludouic. Miranda *dict.art.4.concl.2.*

16 Alij autem Confessores, quamuis Parochi, seu quicunque alij curam animarum habentes in suorum subditorum iuramentis, seu votis nequeunt in neutro foro dispensare, vt resoluunt Innoc. Hostien. Abb. & communiter Doctores *in cap.1.de voto,* & alij, quos refert, & sequitur Sayr *d.lib.5.c. 8. n.9. & lib.6.cap.11.n.85.cum sequenti,* Suar. *lib.6. tract. de voto, c. 10. num.10.cum sequenti,* Less. *dict.lib.2.c.40. dub.13.n.109.* Sanch. *d.c.38.à num. 29.* Reginald. *d. lib.18.n.339.vers.meminerint,* Molfes *d.tract.11.c.15. num.114.* Ioan. Malder. *de virtut.tract.10.cap.5.dub.10. vers.& quid si periculum,* Filliuc. *d.tr.26. c. 9.n.249.* Lauor. *d.p.2.c.27.num.71.* me citato *in hoc loco* Bossi. *d.casu 8.num. 18.* Quamuis Gabr. *in 4.d.stinct. 38. quæst.1.art.5.* & Fr. Emman. *quæst. Regularium tom.2. q.46.art.9.* absque fundamento contrarium teneant.

17 Intellige supradictam potestatem dispensandi in votis, & iuramentis concessam Episcopis, Capitulo, Sede vacante, & Prælatis inferioribus, procedere solùm respectu illorum, qui sūt verè, & propriè subditi, & habent domicilium, non autem habitationem, etiam cum animo ibidem permanendi maiore parte anni, & ita quamuis Episcopus possit dispensare in voto, & iuramento sui subditi in sua diœcesi domicilium habentis, † non poterit tamen dispensare in voto Scholaris, qui in studio commoratur, & 18
in loco studij habitat, non tamen domicilium habet: ratio est, quia scholaris simpliciter non est subditus Episcopo Academiæ, & ideò non potest ab eo ordinari sine licentia sui proprij Episcopi, *cap. cùm nullus, de temporibus ordin.in 6.* ergo non poterit in illius votis, seu iuramentis dispensare, quam sententiam tenet Abb. *in cap.nullus, num.4.de Parochis,* quem sequuntur Angel. Tabiena, & Syluest. *verb. domicilium,* Suar. *dict.lib.6.de voto cap.11. numer.11.* & hæc est verior opinio in puncto Iuris, vt alibi dixi. Quamuis contrarium teneant Henriq. *lib.3. de Pœnitentia c.14.§.1.* Sanchez *de matrim.lib.3. disput. 23. num.11.cum duob.sequentib.* Less. *d. lib. 2. cap. 40. dub.13.n.103.* asserentes † non requiri domicilium, 19
sed sufficere habitationem maiori parte anni, vt Episcopus loci possit dispensare in votis, quia, vt inter omnes suprà citatos conuenit, Scholares, & similes maiore parte anni habitantes in aliquo loco, sunt subditi Episcopo, & Parocho illius loci, respectu Confessionis, & Communionis: cui tamen argumento respondetur faciendam esse distinctionem inter Sacramenta necessaria, prout est Confessio, & Communio; & inter voluntaria, prout est Sacramentum Ordinis, & alia similia; vt scilicet priora per Episcopum loci studij scholaribus conferantur, non ita posteriora, vt per Syluest. *vbi suprà, & verb. confessor 1. §.10.* Vnde cùm regulariter nulla possit dari tam vrgens necessitas, quæ compellat tolli vinculum voti, ideò ad Episcopum loci studij non pertinet dispensatio, si verò aliquando detur, poterit Episcopus suspendere executionem voti ex voluntate tacita proprij Episcopi, vt explicat Suar. *d. n.11.* Et addit Bonacin *d.disp.4.q.2.punct.7.§ 4.n.6.* posse Episcopum cum his subditis dispensare in votis extra diœcesim.

20 Ex quibus colliges Archiepiscopum non posse dispensare in votis, & iuramentis subditorum sui Suffraganei, cum nec ex vi muneris, nec ex iure speciali,

ciali, nec consuetudine, in eos habeat potestatem: licet in foro contentioso sit Ordinarius iudex appellationum, quas iidem subditi à propriis Episcopis ad ipsum interponunt, *c. pastoralis, de officio Ord. c. 1. in princip. de fore compet. lib. 6.* ita resoluunt Syluest. *verb. votū 4. quaest. 3.* Sot. *lib. 7. de iustit. q. 4. art. 3.* Sayr. *lib. 6. cap. 11. num. 79.* Suar. *lib. 6. cap. 10. num. 7.* Hēriq. *lib. 14. cap. 18. §. 3.* Auil. *de censuris part. 7. disputat. 10. dub. 6. post 1. concl. not. 2. & p. 2. cap. 7. disp. 1. dub. 10.* Sanch. *in praecepta Decalogi lib. 4. cap. 38. nu. 11.* Basil. Pont. *de Matrim. lib. 8. cap. 5. num. 9.* Valer. Reginald. *d. lib. 18. num. 333.* Fr. Ludou. à Cruce *d. cap. 6 dub. 19. num. 7.* Trullench *d. dub. 37. num. 9.* Poterunt tamen Archiepiscopi in votis ipsorummet Episcoporum Suffraganeorum dispensare, quia sunt illis subiecti, vt cum Palud. Antonin. Henriq. Auil. Sayr. & aliis resoluunt Bonacina *d. disp. 4. q. 1. p. 7. §. 4. n. 7.* Sāchez *d. cap. 38. num. 10.* & Molfes. *d. tract. 11. cap. 15. nu. 111.* Ludou. à Cruce *d. dub. 19. n. 10* Quamuis Suar. *de Relig. lib. 6. de voto c. 21. n. 3.* dicat consulendam esse consuetudinem.

21 Vtrùm autem possint Episcopi, aliique Praelati facultatem concedere suis Confessariis, vt secum dispensent in illis casibus in quibus ipsimet Praelati dispensare possunt cum suis subditis? Negat Suar. *d. lib. 6. de voto cap. 11. num. 4.* Sed contrarium merito resoluunt S. Antonin. Auila, & alij, quos refert, & sequitur Sanch. *de Matrim. lib. 8. disp. 3. num. 1. & in praecepta Decalogi lib. 4. cap. 37. à num. 45.* Molfes. *dict. tract. 11. c. 15 n. 112. & 118.* Henriquez *lib. 6. de poenit. c. 4. nu. 3. in comm. lit. I, & c. 7. n. 5. in com. lit. B,* Anton. Gom. *in Bull. Cruc. claus. 10. nu. 85.* Sayr. *de censur. lib. 7. c. 14. num 5.* Fr. Ludou. à Cruce *in expos. Bull. Cruc. disp. 1. cap. 6. dub. 18 per tot.* aliàs enim peioris essent conditionis, quàm subditi; durissimum sanè esset Praelatos saltem soli summodo Pont. subditos cogere ipsum pro quauis dispensatione obtinenda adire. De Cardinalibus quòd possint in suis titulis dispensare in voto contra Suarez & Sanchez, tenet nouissimè Diana *moral. resol. p. 5. tract. 2. resol. 58.*

ALLEGATIO XXXVII.

Episcopus in votis solemnibus quando dispensare possit?

SVMMARIVM.

1 *Papa solus potest dispensare in quinque iuramentis, seu votis solemnibus.*

2 *Vota, seu iuramenta solemnia sunt Pontifici reseruata ex antiquissimo Curiae stylo, excepto voto terrae sanctae, quod in iure reseruatur.*

3 *Peregrinatio in templum B. Virginis Lauretanae an sit etiam ex reseruatis Summo Pontifici?*

4 *Votum terrae sanctae non dispensatur ab Episcopo, licet deuotionis, & visitationis gratia tantum factum fuerit, ex hodierna praxi, & consuetudine.*

5 *Episcopus non potest dispensare in iuramentis, seu votis conditionalibus de materia aliàs reseruata, etiam pendente conditione.*

6 *Dispositio omnis conditionalis in sua essentia à principio est perfecta.*

7 *Dispensare potest Episcopus in praedictis quinque votis, si in poenam fiant.*

8 *Continentia in voto, si detur vrgens causa, seu grauis necessitas, vel graue impedimentum adeundi Pontificem, potest Episcopus dispensare.*

9 *Dispensare ex legitima causa potest Episcopus cum eo, qui post votum simplex castitatis matrimonium ratum contraxerit, ad effectum, vt possit petere debitum.*

10 *Dispensare potest Episcopus, vt possit petere debitū ille coniux, qui post Matrimonium consummatum fecit votum castitatis.*

11 *Dispensare potest Episcopus, quando post Matrimonium coniuges mutuo consensu faciunt simplex votum castitatis, si detur periculum incontinentia, & non possit de facili patere aditus ad Summum Pontificem.*

12 *Dispensare poterit Episcopus, vt incestuosus petat debitum ab vxore sua iam eidem effecta affine per praedictum incestum.*

13 *Dispēsare potest Episcopus in omnibus quatuor votis data graui, & vrgenti necessitate, & interueniente simul difficultate adeundi Pontificem.*

14 *Confessarij Mendicantes, & illorum priuilegio gaudentes non possunt dispensare in supradictis casibus, quibus Episcopo dispensandi potestas conceditur.*

15 *Episcopus potest dispensare in voto castitatis ad tempus.*

16 *Votum peregrinationis faciendae tali tempore si iusta adsit causa poterit Episcopus prorogare.*

17 *Dispensare in voto de non contrahendo Matrimonio potest Episcopus.*

18 *Dispensare in voto Virginitatis potest Episcopus.*

19 *Dispensare in voto suscipiendi Ordines potest Episcopus.*

20 *Voto suo an quis possit ità se obligare, vt intendat efficaciter, quod à nemine tolli possit, nisi à Papa, negatiuè respondetur.*

21 *Dispensandi potestatem habens in votis, & iuramētis, potest illa commutare.*

22 Cap. cui licet 53. de regulis Iuris lib. 6. *procedit in his, quae a Iure communi conceduntur.*

23 *Delegata potestate dispensandi in iuramētis, seu votis, censetur concessa potestas commutandi.*

24 *Dispensandi potestas alicui concessa non inter odiosa sed fauorabilia consenda est.*

25 *Commutandi iuramenta, seu vota potestate tradita, nōn censetur eo ipso potestas dispensandi concessa.*

NVLLVS Praelatus, quantacunque praefulgeat potestate, praeter Romanum Pontificem, potest dispensare in quinque iuramentis, seu votis, nempe de ineunda Religione, de perpetua castitate seruanda, de Peregrinatione in terram Sanctam, quod vocatur Hierosolymitanum: de visitando limina Apostolorum Petri, & Paulij & de peregrinatione in Diuum Iacobum Compostellae. Ita Angel. *verb. votum 4. §. 6.* Syluest. *eod. verb. 4. quest 3.* Sot. *lib. 7. de iust. quaest. 4. art. 3.* Nau. *in man. c. 12. n. 73. & tom. 4. de Regular. n. 22. vers. sexto*, nouissimè Fr. Francisc. de Araujo in Salmanticae Academia primariae Cathedrae moderator, de iurisdictione Ecclesiastica optimè meritus *in 1. 2. D. Thoma qu. 97. disp. 3. sect. 7. diffic. 1 vers. hoc titulo pag. 717.* Homob. *de examine Ecclesiast. tract. 11. c. 6. quaest. 12. resol. 3. vers. porrò.* Sanch. *in praecepta Decalogi lib. 4. c. 40.* Valer. Reginald. *in praxi fori poenit. lib. 18. n. 330.* Molfes. *in sum. Theolog. moral. tract. 11. c. 15. à n. 137.* Fr. Emman. *in sum. tom. 2. cap. 97. n. 1. & in explic. Bullae Cruc. §. 9. n. 104.* Ludou. Lopez *in instructor. conscientia part. 1. c. 49.* Couar. *in c. quamuis pactum part. 1. §. 3. num 12.* Henriq. *in sum. lib. 7. cap. 31. §. 6. litt. A,* Iacob. de Graff. *in decis. aur. p. 1. lib. 2. c. 31. n. 21.* Filliuc. *in quaest. moral. tom. 2. tract. 26.*

cap.9.num.262.& 266. Paul.Layman *in ſum. Theolog. mor al.lib.4.tract.4.cap.8.num.7.* Bonacin.*in præcepta decal.diſp.4.quæſt.2.puncto 7.§.4.num.11.* Ioan. Malder.*de virtut.tract.10.cap.5.dub.10.* Lauor. *de Iubil. §.2.cap.27.num.5.* Alzed. *de præcellent. Epiſc. dign. p.2.c.8.à princ.* Vgolin.*de poteſt.Epiſcopi cap.58.§.4.* Cardoſ. *in praxi Iudicum verb. diſpenſatio num.35.* Valer.Regin.*in praxi fori pœnit.lib.18. num.330.verſ. quod idem*, nouiſſimè Fr.Ludou.à Cruce *in expoſitione B lla Cruc.diſp.1.cap.6.dub.1.num.2.* me citato *in hoc loco* Boſſ.*de triplici Iubil.priuilegio,ſect.2.caſu 8.à princ.* Azor.*inſtitut.moral.part.1.lib.11. cap. 18. quæſt. 4.verſ.mihi videtur, & cap.19.quæſ.3.* Sayr.*lib.5.ſue cl uis Regiæ c p.8.num.9.& lib.6.cap.11. num. 33.cum ſequẽ ib.* Suar.*de Religione tom.2.tract.de iuram.lib.2. cap.40.n.4.cum ſequentib.& tract.de voto lib. 6.c.21. nu.2.cum ſequent.* Franc.Leò *in theſauro fori Eccleſ. part.2.cap.8.num.51* Leſſ.*de iuſtit.lib.2.c.46.dubit.13. num.104* nouiſſimè Trullench *in expoſit.Decalog.lib. 2.cap.1.dub.22.num.7.& cap.2.dub.39.num.2* qui aſ-

2 ſerunt † prædicta quinque iuramenta,ſeu voto eſſe Summo Pontifici reſeruata ex antiquiſſimo Curiæ ſtylo, potius quàm Iure ſcripto; nec huiuſmodi reſeruatio eſt hodie expreſſa *in Extrauag.vltimæ fine, verſ.& generaliter,de Pœnitent.inter communes*,quia, vt optimè aduertit Leſſ.*num.104.*ſolùm ibi fit mentio prædictorum votorum ad effectum ea ſubtrahendi Confeſſariis,qui prætextu facultatem à Sede Apoſtolica conceſſarum ab illorum vinculis abſoluebant,quos etiam ibidem excommunicat,& ſic totum tribuendum eſt ſtylo, vel conſuetudini Summorum Pontificum, qui in euulgandis Iubilæis abſolutionem prædictorum votorum ſibi reſeruant, excepto voto terræ Sanctæ,de quo fit mentio *in cap. licet*,cum aliis,*de voto.*

3 De voto peregrinationis in exemplum Beatæ Virginis Lauretanæ, quòd ſit etiam ex reſeruatis ſummo Pontifici,tenet Nauar.*comm.1.de Regular.nu.21.* quem ſequuntur Henriq.*dict.§.6.litt.A,in fine*, Fr. Emman.*dict.num.104.* Fr.Ludouic.à Cruce *dict.n.2.* & quod fuerit reſeruatum in Bulla Papæ Leonis X. aſſerit P.Ioan.de Rojas *lib.2 hiſtoriæ Lauretanæ c.16. pag.mihi 85.* de quo tamen dubitant Pont. *d.l. §. 1. num.6.* Filliuc.*dict.cap.9.num.265.* Sanch.*dict.cap.40. num.8.* Suar.*dict.cap.11.num. 14.* Homobon. *de examine eccleſ.part.2.tract.12. cap.3.pag. 444. & part. 3. tract.13.c.11.quæſ.34.reſol.4.* Boſſi.*dict.ſect. 2. caſu 8. num.4.* Trullench *d.cap.3.dub.17.n.6.*

Hic autem aduertendum duxi integrum eſſe Epiſcopo cum eo ſeculari ſubdito diſpenſare, qui arctiorem Religionem ingredi vouit, vt ad laxiorem tranſeat, ſiquidem hoc non eſt diſpenſare in voto Religionis,cùm ſemper ſit Religioni obnoxius, ſed in modo & illius qualitate,hoc eſt, in arctiori vinculo. Ita Molfeſ. *in ſum. tract. 11. cap.15.num.146.* Bonacin.*in præcepta diſp.4.quæſt.2.punct.7.§.4.n.21. verſ.tertio.* Iul.Lauor.*de Iubilæo part.2.cap.27.n. 110.* Alphonſ.Leo *de Iubil.par.2.quæſt.10.ſect.3.num.116.* Baſil.Pont.*de Matrim.lib.8.c.8.§.2.num.23.* Barthol. à S.Fauſto *in theſ.Religioſor.lib.3.quæſt. 95. & lib.4. quæſt.69.* nouiſſimè Boſſi.*dict.ſect.2.caſu 19.* Fr. Emman.Sayr.& Sanch.quos refert, & ſequitur Homobon.*dict.reſol.3.in fine.* Leſſi.*dict.lib.2.cap.40.dub.18. num.124.* Azor.*dict.lib.11.cap.18.quæſ.8.* Fr.Ludouic. à Cruce *dict.cap.6.dub.12.n. 9.* Quicquid dicat Nauar.*comm.4.de Regular.nu.10.ad fin.*& Trullench *d. l b.2.cap.2.dub.39.num 40.*

4 *Primò* amplia in voto terræ Sanctæ Epiſcopum minimè poſſe diſpenſare, non ſolùm quando emittitur in ſubſidium, ſeu in redemptionem illius, & ita ad eam à faucibus hoſtium liberandam, vt olim faciebant Cruce ſignati,de quibus *in cap.quod ſuper his,de fide inſtrum.& in cap.licet,& in cap.ex multa,de voto*;verùm etiam ſi cauſa deuotionis ad viſitandum Sanctum Domini Sepulchrum,& loca illa pia iuramentum, ſeu votum fiat: idque attento ſtylo, ſeu praxi hodierna, iuxta quam quodcumque votum terræ Sanctæ ex cauſa ſolius deuotionis,& viſitationis factum(quale eſt hodie omne fere,quod emittitur)indiſtincte cenſetur reſeruatum.Ita Syluest.*verb. votum 4 quæſt.3.verſ.5.*Couar.*in cap. quamuis part. 1. §.3.num.12.*Greg.*in l.5.tit.8.part.1.*Fr.Emman.*in expoſitione Bullæ Cruciatæ §.9.n.129.*Azor.*inſtitut.moral.part.1.lib.2,cap.19.dub.4.*alij, quos refert, & ſequitur Suar.*d.t.lib.6.cap.21.num.5.*Sayr.*dict.cap.11. num.36.*Leſſius *dict.num.104.*Ludou.à Cruc.*dict.c.6. dub.15.nu.4.*Quamuis gloſſ.*in dict.cap.ex multa*,vbi Anton.Abb.& alij, atque etiam *in d.cap.quod ſuper his,de fide inſtrum.*vbi Felin. *num.1.* Angel.*verb.votum 4.§.6.*Nauar.*in man.cap.12.num.75.*& alij citati à Suar.*dict.c.21.num.2.*& à Sayr.*dict. num.36.*exiſtiment prædictum votum ſolùm eſſe reſeruatum, quando fit in ſubſidium terræ Sanctæ, quorum ſententia de rigore iuris vera videtur; quia Iura ſupradicta hoc ſolum caſu huiuſmodi votum reſeruant, non tamen ſecundum hodiernam praxim, & conſuetudinem, refert me citato Alzed.*d.part.2.cap.8. num.31.*

Secundò amplia in iuramentis, ſeu votis conditionalibus de materia aliàs reſeruata, prout ſunt ſupradicta,in quibus nec pendente conditione poteſt Epiſcopus diſpenſare.Ita Sot.*lib.7.de iuſt.q 2.art.1. ad 4 & quæſt.4.art.3.*Nauar.*in man.cap. 12.num 43.* Fr.Emman.*dict.§.9.num.125.*Gutier.*canon,lib.2.c.22. num.vltim.*Azor.*inſtit.moral.part.1.lib.11.c.19 q.13.* Suarez *dict.lib.6.cap.22 num.11.*me citato *in hoc loco* Sanctarel.*in tract.de Iubilæo anni ſancti,cap.11.dub.2.* 5

Cuius rei ratio eſt,quia † votum, ſeu iuramentum conditionale, ſtatim ac fit, eſt perfectum quoad vinculum voti, ſeu iuramenti; omnis namque diſpoſitio conditionalis in ſua eſſentia à principio eſt perfecta, ex *l.vſuſfructus 26.ad finem*,ibi,*ex præſenti vires accipit, ff.de ſtipulat.ſeruorum*, Afflict.*deciſ.180. num.3.vel 6.*Tiraquell.*de retract.lignag.§. 14.gloſſ.2. num.17.*Conan.*lib.4.cap.8.à num. 6.* Valaſc. *de iure emphyt.quæſt.49.num.6.*Et ita hæc opinio in puncto Iuris verior eſt. Quamuis contrariam ſequantur omnes fere Theologi, ex quorum numero ſunt Cardinal.Tolet.*in ſumm.lib.4.cap.19.in fin.*Sayr.*dict. cap.11.num.77.*Leſſ.*vbi ſuprà,dub 13.num.6.verſic. ſextus*,Sanchez *de Matrim.lib.8.diſput 10.n.12.cum ſequent*,vbi alios refert,*& in præcepta Decalogi lib.4. cap.40.num.8.*Fr.Ludouic.à Cruce *in expoſit. Bullæ Cruc.diſp.1.cap.6.dub.8.à nu.4.*Filliuc.*dict.tract.26. c.9.num.269.*Baſil.Pont.*de Matrim.lib.8.cap. 6.nu.7.* Tambur.*de iure Abbatum tom.2 diſp. 18. q. 6. n.37.* Paul.Layman.*d.tract.4.lib.4 c.8.num. 10.* nouiſſimè Boſſ.*d.ſect.2.caſu 10.num.34.cum ſeqq.* Trullench *in expoſit.Bull.S.Cruciat.lib.1.§.7.cap.3.dub. 7.nu.9.& d.lib.2.cap.2 dub.40.n.3.*Alzed. *d.p.2.c.8.nu.6.* Diana *moral.reſol.part.1.tract.11.reſol. 54. verſic. & ita etiam*,Bonacin.*d diſp.4.quæſt.2.punct.7.§. 4.num.17. verſ quinto*,quorum potiſſimum fundamentum eſt, quod votum conditionale non impleta conditione, nondum eſt perfectum,& conſummatum: igitur ad illud non poteſt extendi reſeruatio, quæ cum ſit odioſa,tanquam detrahens iuri Epiſcoporum,debet reſtringi,*cap.ſtatutũ,ibi,cùm ſit pœnale,de elect. in 6.* Cui tamen argumento reſpondemus negando antecedens; quia quamuis executio voti, ſeu iuramenti, ſicut 6

ſicut cuiuſcunque alterius contractus, ſub conditione celebrati, ſit interim ſuſpenſa, pendente conditione; eſt tamen ſtatim, ac celebratus eſt perfectus contractus in ſua ſubſtantia, iuxta ſupradicta. Sed.

7 *Primò* limita principalem reſolutionem quatenus habet nullum Prælatum præter Romanum Pontificem poſſe diſpenſare in prædictis quinque iuramentis, ſeu votis, non procedere, ſi fiant in pœnam, verbi gratia, *iuro, ſeu voueo me non luſuram tali ludo*, vel, *me non peccaturum tali, aut tali peccato, quod ſi ſecus fecero, ingrediar Religionem, aut ibo in terram Sanctam*, &c. ſuper quibus Epiſcopos ex cauſa poteſt diſpenſare, ex ea ratione, quia illa ſolum vota, ſeu iuramenta propriè Summo Pontifici reſeruantur, quæ ſimpliciter, & abſolutè ſunt Religionis, & caſtitatis volitæ, & peregrinationis deſideratæ, qualia non ſunt pœnalia. Ita tenent Aragon, 2.2. *quaſt.88. art.12.* vbi ait eſſe Communem ſententiam, Lopez *in inſtructor. conſcientiæ, part.1.c.44. colum.2.* vbi allegat eſſe ſententiam Doctorum ſui temporis, Tolet. *in ſum. lib.4.c.18. in fine*, Henriq. *lib.7. de indulgentiis, c.30.§.6.* vbi dicit eſſe Communem praxim poſt multos, quos citat Fr. Emman. *in ſum part.2.c.97. & quaſt. regularium, tom.1. quaſt.63. art.7.* vbi refert viros grauiſſimos eandem tenentes, Baſil. Pont. *de Matrim. lib.8.c.9.à n.10* Sanctarel. *in tract. de Iubilaeo anni Sancti, c.11. dub.1.* Trullench *d. lib.2.c.2. dub.40. n.1.* Leſſ. *lib.2.c.40. dub.13 n.106 verſ.7.* vbi probabilem dicit, & addit multos Theologos Salmaticen. ita reſpondiſſe, plures alios referunt, & ſequuntur Anton. Gomez *in Bullam Cruciata clauſ.10. num.99.* Suarez *dict. lib.6. cap.25. num.6 cum ſequenti, & cap.26. num. 17.* Sayr. *dict. cap.11. num.72.* Fr. Ludou. Miranda *in man. Prælat. tom.1. quaſt.47. art.6.* Sanchez *dict. lib.8. diſp.10. num.8.* Vgolin. *de poteſtate Epiſcopi cap.58.§.2.* Valer. Regin. *d. lib.18. num.337.* Ioan. à Cruce *in direct. Conſcient. part.2. prax.2. art.2. dub.10. cõcl.4. in fine*, Bonac. *d. punct.7 §.4. num.17. in fine*, Villalob. *in ſumm. tom.1. tract.27. clauſ.9.§ 3.n.42.* latè Fr. Ludou. à Cruce *d. cap.6. dub.9. à num.10.* Aſcan. Tamburin. *de iure Abbatum tom.1. diſput.18. quaſt.8. num.36.* Paul. Layman *in ſumm Theolog. moral. lib.4. tract.4. cap.8. num.9.* Alzedo *d. part.2. cap.8. num.3.* Filliuc. *tom.2. tract.26.c.9. num.270.* Ioan. Malder. *de virtut. tract.16.c.5. dub. 10. verſ. nota*, Alphonſ. Leo *de Iubil. part. 2. quaſt. 13. ſect.1.n.85.* Lauor. *in ſimili tract. part.2 cap.17.n.177.* Barthol. à S. Fauſto *in theſauro. Relig. lib.3. quaſt.107. num.4. &* Boſſ. me citato *in hoc loco, ſect. 2. caſu 10. num.29.* Trullench *in expoſit. Bull. S. Cruc. lib.1 §. 7. cap.3. dub.6. num.12.* Quamuis contrarium, imò etiam hoc votum, ſeu iuramentum eſſe reſeruatum exiſtiment Sot. *lib.7. de iuſtit. quaſt.2. art.1. ad 4.* Nauarr. *in manual. cap.12. num.43.* Couar. *in cap. quamuis, part. 2.§.3. num.11.* Alcocer *in ſua ſumm. cap.16.* Graffiis *in deciſ. aureis, part.1. lib.1. cap.28. num.3.* Gutier. *Canon. lib. 2. cap.22. à num.50.* Azor. *inſtitut. moral. part.1. lib. 11. cap.19. quaſ.13.* Fr. Emman. *in Bullam Cruciata, §. 9. num.124. dub.2.* qui tamen poſtea citato loco ſe retractauit, veriorem dicit Leſſ. *dict. verſ.7.*

Limita *ſecundò* circa votum de intranda Religione, vt non procedat in voto Religionis non approbatæ, in quo poterit Epiſcopus diſpenſare; quia Religio non approbata à Sede Apoſtol. non eſt verè Religio, & ideò id votum non eſt Religionis. Sic docent Leſſi. *lib.2. de iuſtit. cap.40. dub.13. num. 105.* Valer. Reginald. *d. lib.18. num.331. verſ. primo in voto*, Barthol. à S Fauſto *in theſ. Relig. lib.3. quaſt.96.* Alphonſ. Leo *de Iubil. part.2. quaſt.10. ſect.3. numer.113.* Trullench *d. cap.3. dub.16. num. 3.* Boſſi. *dict. ſect. 2. caſu 19. numer.6.* Bonacina *d.§.4. num.21. verſ. ſecundo.* Sanchez *d. lib.4. cap.40. num.71.* vbi hinc infert poſſe Epiſcopum diſpenſare in voto aſſumendi habitum fœminarum, quas vulgo *Beatas* appellant, & *num. 72.* reſoluit poſſe Epiſcopum diſpenſare in voto paupertatis & obedientiæ, ſiue in ſeculo, ſiue in Religione non approbata emiſſo, & *num. 73.* pariter reſoluit poſſe Epiſcopum diſpenſare in voto ingrediendi aliquam Religionem ex Militaribus, excepta illa Equitum Ordinis Sancti Ioannis Hieroſolymitani de quo latè Diana *dict. part.1. tractat. 11 reſol. 77. & 78.* ſubdit etiam Sanchez *dict. diſput. 43. num. 74.* poſſe Epiſcopum diſpenſare in qualitate adiuncta ſubſtantiæ voti Religionis, & *num.75.* ſimiliter, aſſerit ſi quis promittat non tantùm Religionem, ſed perſeuerantiam in illa, quamuis Pontifici reſeruetur diſpenſatio circa ingreſſum, poſſe Epiſcopum diſpenſare circa perſeuerantiam, & ita vt poſſit hic tempore nouitiatus exire ſi expertus Religionis auſteritates iuſta cauſa ad non perſeuerandum, ducatur, quia votum perſeuerandi eſt virtute diuerſum à voto Religionis, de quo etiam Trullench *d. cap.3. dub.16 n.7.* Fr. Ludou. à Cruce *d. cap 6. dub.12. num 5.* Vnde Epiſcopum poſſe diſpenſare in voto ingrediendi Religionem arctiorem, commutando illud in laxiorem, vt per Henriq. *d. lib. 7. c.22. §.7.* Bonacin. *d.§.4. num.21. verſ. tertio* Sayr. *in claui Reg. lib.6. cap.11. num.62.* Trullench *d. lib.1.§.7. art.3. dub.16. n.7.* Leſſ. *d. lib.2. cap.40. dub.8. n. 124.* quos & alios refert, & ſequitur Diana *moral. reſol. p.1. tract. 21. reſol.55. verſ. & ideo* Hinc fit vt ſi contingat quòd Pontifex votum Religionis commutet in aliam materiam, non reſeruatam, vt in Confeſſiones menſtruas, aut quid ſimile, poſſe materiam ſubrogatam per Epiſcopum diſpenſari, quia votum illud reſeruatum fuit per Pontificiam commutationem extinctum, & aliud loco illius ſubſtitutum, quod non eſt reſeruatum. Ita Henriq. *d. lib.7.c.30. num.5. verſ.4.* Fr. Emman. *in ſumm. tom.2. cap.56. ad fin.* Bonac. *d.§.4.n. 18. verſ. ſexto.* Sanchez *d. diſp.9. num.20.* Leſſ. *d. lib.2. c.40. dub.18 num. 124.* Ioan. Sanc. *in ſelect. diſp 14. num.14.* Filliuc. *tom.2. tract. 26. cap. 10. num. 294* Fr. Ludou. à Cruce *d. cap.6. dub.12. num.8. cum ſeqq.* Trullench *d. lib.1.§ 7. cap.3. dub.14. num. 7.* Boſſ. *d. ſect.2. caſ. 12.* Similiter ex dictis infertur votum vouendi Religionem, aut perpetuam caſtitatem, eſſe commutabile per Epiſcopum, quia non eſt Religionis, neque caſtitatis, Suarez *d. lib.6. de voto, cap. 11. num.7.* Sanchez *d. cap.40. num.70.* Layman *d. lib. 4. tract.4. cap.8. num 8. verſ. ſexto.* Barthol à S. Fauſt. *in theſ. Relig. lib.3 quaſt.22.* Boſſ. *dict. ſect. 2. caſu 17.* Denique poterit Epiſcopus ordinaria poteſtate diſpenſare, vt votum Religionis ex iuſta cauſa non impleatur tempore præſtituto, Sanchez *dict lib.8. diſput.9. num.19. & d. lib.4. cap.40. num.76.* Diana *d. part.1. tract. 11 reſol. 80.* Bonac. *d.§.4 n.12. verſ. ſexto.*

Limita *tertio* eandem principalem reſolutionem, vt non procedat in voto continentiæ, ſi detur vrgens cauſa, ſeu grauis neceſſitas, quæ ſuadeat neceſſariam eſſe diſpenſationem in tali voto, prout eſt probabile periculum incontinentiæ, vel ſimile, & interueniat ſimul impotentia moralis, vel graue impedimentum adeundi Pontificem, & ſic detur probabile periculum in mora, in quo caſu poteſt Epiſcopus diſpenſare. Ita per text. *in cap. veniens, qui clerici, vel vouentes*, reſoluunt Syluest. *verb. votum, 4. quaſt. 4. & verb. diſpenſatio, §. 9.* Nauar. *in man. cap. 11. num.76.* Fr. Emman. *quaſt. Regul. tom.2. quaſt. 63. art. 6.* plures refert Sanchez *de Matrimon. lib.8. diſput.9. num. 21. cum ſeq. & in praecepta Decalogi, lib.4. cap.40. num. 32.* Bonacin. *dict. diſp.4.*

quaest.2.puncto 7 §.4.num. 15 latè Suarez *dict. lib.6. cap.26.à num.8.cum sequentib* Less. *d.lib.1. cap. 40. dub.13.num.106.versic.quarto*, Basil. Pont. *de Matrimon.lib 8 cap.8. num. 20. & 21.* me citato *in hoc loco* Homobon. *de examine Ecclesiastico tract. 32. cap. 3. quaest.11.limitat. 2.pag.445.* & etiam me citato *in hoc loco* Sanctarel. *de Iubilao anni sancti cap. 9. in fine.* Vtrùm autem votum castitatis perpetuæ saltem metu incussum possit per Episcopum dispensari ? latè disputant Fr. Ludouic.à Cruce *dict.cap.6.dub.13.per tot.* Boss. *dict.sect.2.casu 14.per tot.* Diana *d. tract. 13, resol.73.* Suarez *d.lib.6.cap.16.num.4.* Trullench *d. dub.15.* Bonacin. *d.disput.4.quaest.2.punct. 7.§.4. num. 17.versic secundo*, vbi affirmatiuè respondit, quamuis metus leuiter emissus sit, vbi *in versic.tertio*, post Suarez *dict cap.26 num.6.* & Sanchez *d.cap.40.num. 26. & 80.* subdit quòd quando dubitatur vtrùm votum castitatis sit validum, vel vtrùm sit reseruatum, dispensat Episcopus.

9 Aduerte Episcopum data legitima causa etiam dispensare posse cum eo, qui post votum simplex castitatis, matrimonium ratum contraxerit, ad effectum, vt possit petere debitum; quamuis enim peccauerit contrahendo, iuxta ea, quæ notant Doctores *in cap.meminimus, & in cap. rursus, qui clerici, vel vouentes*, & adhuc votum posset implere, si velit, ingrediendo Religionem, etiam in vita vxoris, iuxta *cap.2 cap.ex publico, cap.ex parte 14.de conuers. coniug.* Nihilominus tamen ad id non tenetur, quia formalem Religionis ingressum non vouit, iuuat text. nprim. *in cap penult.de Regularib. in 6.* tenent Sot. *in 4.d.istinct.38.quaest.2.art.1.* latè Sayr. *dict. lib.6. cap.7.num.6.* Less. *dict. dubit. 13. num. 106.* Quamuis Nauarr. *d.cap.12. versic.14.* Azor. *lib.11.cap. 19.dub.5.* & multi alij citati à Sayr. *vbi proximè*, contradicant. Ac subinde potest Episcopus dispensare dando facultatem debitum petendi. Ita Syluest. post D. Thomam, quem refert, *verb. matrimonium 7.num. 3. vers.* 13. Valer. Reginald. *d.lib.18.num.331.versic. tertio*, Diana *dict.part.1.tract.11.resol.66.* Gutier. *Canon. lib.1.cap. 23.num.17.* Sayr. *lib.6.cap. 11.num.53. vers. eidem etiam*, vbi addit eandem dispensationem posse fieri ab Episcopo, cum eo, qui post contractum matrimonium ratum, votum castitatis emisit.

10 Sic similiter ex eadem ratione potest Episcopus dispensare, vt possit petere debitum ille coniux, qui post matrimonium consummatum, fecit votum castitatis sine alterius coniugis consensu. Ita D.Anton. *3.p.tit.1.c.12 §.2. & 3.* & Syluester *d.vers.* 11. Sot. & alij, quos refert Sayr. *d.cap.11.num 53.* me citato *in hoc loco* Alzed. *dict.part.2.cap.8. num.14* rectè aduertens, quòd mortua vxore iste, qui in his casibus fecit votum castitatis, non potest matrimonium licitè contrahere; quia Episcopus non dispensauit in castitate perpetua, sed tantùm, vt possit petere debitum. At quod attinet ad hanc materiam melius quàm omnes illam attingit Trullench *in exposit. Bulla Cruciata lib.1.§.7.cap. 3. dub. 15. per tit.* vbi *num.14.* resoluit quòd quando coniux alter solus de licentia alterius vouit continentiam matrimonio non consummato, & animo ingrediendi Religionem, sciendo non aliter esse in suæ potestate implere perfectè, votum, tunc non potest cum eo Episcopus dispensare etiam ad debitum petendum; at si iam matrimonium consummauit, poterit dispensare Episcopus ad solum debitum petendum.

11 Item quandò post matrimonium coniuges mutuo consensu faciunt votum castitatis, controuersum est an solus Pontifex possit dispensare in tali voto? Dic quòd si detur periculum incontinentiæ in alterutro, & non possit ex infirmitate, paupertate, aliave ratione patere aditus ad Summum Pontificem, poterit Episcopus dispensare, vt matrimonio vtantur, siue petendo, siue reddendo, Angel. *verb.votum 4. quaest. 6. Specul.coniugatorum, part. 1. art.15.in fine.* Nauar. *dict. cap. 12. num. 59. vers.32. & num. 76. vers. 5.* Henriq. *in summ. lib.11. cap. 15. num.8.* Fr. Emman. *in summ.tom.1.cap.243.num.14.* Sanchez *d.d.lib.8.disp.11.num.10* Anton.Gom. *in Bulla Cruc.claus.10.num.108.* Fr. Ludou.à Cruce *d. c.6.dub. 14.num.6.* me citato *in hoc loco* Alzedo *d.p.2.c.8.n.96.* Azor. *d.c.19.q.18.* Trullench *d.cap.3.dub.15.num.16.* vbi *num. 17.* subdit quòd hæc Episcopi dispensatio ob eam vrgentem necessitatem concessa solum potest esse ad petendum & reddendum debitum in eo matrimonio, quia ad hoc solùm necessitas vrget.

Vtrùm verò possit Episcopus dispensare, vt incestuosus petat debitum ab vxore sua iam eidem effecta affine per prædictum incestum? Dubitant DD. 12
in qua quæst. Gutier. *d.cap.23. num. 10. cum sequenti*, post aliud resoluit non posse Episcopum dispensare, nisi casu necessitatis, eo quod non patet facilis aditus ad Pontificem, & sit incontinentiæ periculum, quod admittit in eo, qui incestum committeret scelestissimum, videlicet cum socru, vel sorore vxoris, Iacob de Graffiis *d.lib.2 cap.81.num.3.* Verùm communiter tenent Doctores posse semper Episcopum in hoc dispensare, ita Galer. *de cognat.spirit. cap. 19. num.14.* Tolet. *lib.5.cap.12.num 6.* Vgolin. *de potestate Episcopi, cap.60.§.2.* Henric. *lib. 1.cap.15.num.11. in fine.* Fr. Emman. *in Bullam Cruciata, § 13.num.7. & in summ.tom.1.cap.243 num. 12* plures alios Doctores refert, & sequitur Sanchez *d.lib. 8.disput.12.num.13.* vbi *à num. 15.* an possit Episcopus dispensare cum coniuge ad petendum debitum, qui cum suo coniuge contraxit cognationem spiritualem?

Aduerte etiam Episcopum non solùm in prædicto voto castitatis, sed etiam in omnibus aliis quatuor posse dispensare certo modo, data graui, & vrgente necessitate, & interueniente simul difficultate adeundi Pontificem: Sanchez *d.lib.4.cap.40.num.37.* Fr. Ludou à Cruce *d.cap.6 dub.15.num.3.cum seq.* vbi intelligit procedere etiamsi adsit recursus ad Apost. Nuntium, Suar. *d.tom.2.de Relig.lib.6 de voto cap.26, n.9.& seq.* Less. *d.lib.2.cap.40.dub.13.num.106.* Bonacin. *d.disp.4 quaest.2.punct.7.§.4.num.15.* Filliuc. *dict. tract.26.cap.9.num.377.* Paul. Layman. *d.lib. 4. tract. 4.cap.8.num.16.* Barthol.à S Fausto *d.lib.3.q.61.* Leo *d.sect.2.à num.107* me citato *in hoc loco* Boss. *d.sect.2. casu 20.num.13.* eum quo declara *numeris seqq.* Trullench *in exposit.Bull.S.Cruc.lib.1.§.7. cap.3. dub.6.n. 2.* Alzed. *d.p.2.cap.8.num.13.* quia verò regulariter in his quatuor votis, cum illa sint affirmatiua, non potest dari necessitas, quæ suadeat illorum dispensationem, sed dilationem, in illis poterit Episcopus dispensare, data etiam prædicta causa, & difficultate adeundi Summum Pontificem, verbi gratia, si aliquis intra annum voueat fieri Religiosus, vel facere peregrinationem reseruatam, poterit Episcopus cum illo dispensare, vt per alium annum differat, de quo vide omnino Vgolin. *de potestate Episcopi, c.58. §.4.num.2.* Suar. *dict. lib.6.cap. 26. à num. 9. vsque ad num.12.* 13

Intellige deinde in casibus contentis in hac limitatione non posse Confessarios Mendicantes, nec illorum priuilegio gaudentes dispensare. Licèt enim possint dispensare in votis Episcopo reseruatis, vt alibi notauimus: nihilominus tamen id intelligitur de votis reseruatis Episcopo Iure communi, & ordinario, non tamen de votis ipsi reseruatis iure speciali, 14

clasi, in quibus videtur electa industria personæ, vt resoluunt Fr. Emman. tom. 1. quæst. 6. art. 6. Leo in tract. de Iubilaeo, part. 2 q. 13. sect. 2. num. 97. me citato in hoc loco Diana moral. resol. part. 1. tract. 11. resol. 56. vers. notandum, me citato in hoc loco Trullench in exposit. Bulla Cruciata, lib. 1. §. 7. c. 3. dub. 15. num. 19. me etiam citato in hoc loco Homobon. vbi supra limitat. 3. Suar. dict. cap. 26. num. 16. cum sequenti, vbi n. 15. tenet quòd Episcopi in prædictis votis dispensare possint, licet Nuncius, seu Legatus Apostolicus sit in eadem Prouincia, cum quodam tamen temperamento, de quo ibi.

15 Limita quartò, vt procedat solùm in voto perpetuæ castitatis, non autem ad tempus; putà ad annum, vel decennium, in quo potest Episcopus dispensare, sicut & in voto certæ castitatis, veluti in non committendo adulterium, aut aliud certum libidinis genus, quia huiusmodi votum non est perpetuæ castitatis, quod Papæ tantùm reseruatur. Ita Sot. in 4. dist. 38. quæst. 2. art 2. concl. 1. in fine, & lib. 7. de iust. quæst. 4. art. 3. col. 1. Nauar. in man. cap. 12. num. 76. versic. 5. Aragon. 1. 2. quæst. 88 art. 12. paulè ante solut. ad 1. Iacob. de Graffiis in aureis decis. part. 1. lib. 2. c. 31. n. 29. Bonacina dict. §. 4. num. 18. versic. septimo. Anton. Gomez in exposit. Cruciata claus. 10. num. 109. Henriq. lib. 7. cap. 30. §. 6. Valent. 2. 2. disputat. 6. quæst. 6. punct. 7. col. 10. vers. ex quo sequitur, Fr. Emman. in sum. tom. 2 cap. 96. num. 5. & in exposit. Cruciata, §. 9. num. 1. & 120. Fr. Ludou. à Cruce d. disput. 1. cap. 6. dub. 10. Fr. Emman. in summ. tom. 4. cap. 187. num. 17. vbi limitat in voto facto ad centum, seu 80. annos, quia reputatur perpetuum, post Angel. Emman. Sà, Palat. Angl. Fr. Lodou. Lopez, & plures alios Sanch de matrim. lib. 8. disp. 9. num 6. Azor. d. lib. 11 cap. 19. dub. 6. Vgolin. d. cap. 59. §. 3. num. 2. & alij, quos refert, & sequitur Sayr. dict. cap. 11. num. 48. Valer. Reginald. d. lib. 18. num. 331. vers. secundo, & num. 334. vers. tertium, & num. 336 Ascan. Tamburin. de iure Abbatum tom. 2. disp. 18. quæst. 8. num. 7. Alzed. d p. 2. cap. 8. num. 14. & multò plures Sanctarel. de Iubilao anni sancti, cap. 9. dub. 1. Sanchez d. lib. 4. cap. 40. num 48. Trullench d. lib. 2. cap. 2. dub. 39. num. 16. Bonacin. in præcepta disp. 4. quæst. 2. punct. 7. §. 4 num. 18. vers. septimo, Paul. Layman d. lib. 4. tract. 4. c. 8. Barthol. à S. Fausto in thesauro Relig. lib. 3. quæst. 70. Sanctar. de Iubil. cap. 5. dub. 1. Alphons. Leo in simili tract. part. 2. quæst. 13. sect. 1. num. 95. me citato in hoc loco Boss. d. sect. 2. cas. 17. Diana d. part. 1. tract. 11. resol. 57.

16 Et posse Episcopum votum peregrinationis faciendæ tali tempore prorogare, si iusta adsit causa, veluti quia vouens morbo impeditur, vel viaticum non habet, aut carcere detinetur, resoluit Vgolin. d. c. 58 §. 4. n. 2. & latè de potestate Episcopi circa dilationem executionis votorum reseruatorum, vide nouissimè Boss. d. sect. 2. cas. 19. n. 4. cum seq. Sanchez d. lib. 4. cap. 40. num. 76. vbi probabilius existimat

17 ‡ posse Episcopum Ordinaria potestate dispensare in hac dilatione, dummodo votum non adeò differatur, vt sit periculum in eum statum incidendi, vt vouens reddatur impotens ad votum implendum, quod hoc non sit dispensare in substantia voti reseruati; sed in eius qualitate, Trullench d. c. 3. dub. 26. num. 9.

Ex prædicta etiam ratione poterit dispensare in votò de non contrahendo matrimonium, seu nunquam nubendi, quia non est votum simpliciter castitatis, neque illud violatur, si vouens cum alia fornicetur. Ita Nauar. Valent. Henriq. Fr. Emman. & Iacob. de Graffiis, vbi supra, Fr. Ludou. in instruct. conscientia, part. 1. cap. 49. col. 2. vers. licet Episcopus, Gutier. Canon. lib. 2 cap. 22. num. 49. Trullench d. cap. 3. dub. 15. num. 23. Sanchez d. disp. 9 num. 11. & d. lib. 4. cap. 40. num. 66. Vgolin. d. cap. 58. §. 3. num. Sanctarel. dict. cap. 9. dub. 5. Azor d. cap. 19. quæs. 5. Basil. Pont. de Matrim. lib. 8. cap. 8. §. 2. num. 19. Sayr. dict. cap. 11. num. 46. cum sequent. Fr. Ludou. à Cruce d. disp. 1. cap. 6. dub. 10, num. 4. Barthol. à S. Fausto d. lib. 3. quæst. 74. Homobon. part. 2. exam. tract. 12. cap. 3 pag. 445. col. 1. Iul. Lauor. d. cap. 27. num. 11. Leo d. sect. 3. n. 100. Boss. d. sect. 2. casu 20. num. 2. Ioan. de la Crua in direct. confessem. p. 1. prac. 2. art. 2. dub. 10. concl. 3. me citato in hoc loco Diana dict. part. 1. tract. 11. resol. 59.

Sicut etiam votum virginitatis erit ab Episcopo 18 dispensabile, si vouens intendat solum seruare corporis integritatem, fugiendo primum actum venereum; si enim illam semel admittat, iam voti obligatio euanescit, ac subinde cum non sit perpetuæ castitatis, manet ab Episcopo dispensabile; secus erit si habeat intentionem castitatem simpliciter seruandi, quia tunc erit reseruatum, iuxta ea quæ notant Sayr. dict. cap. 11. num. 55. cum 4. sequent. Graff. dict. cap. 31. num. 51. Gutier. de matrim. c. 123. num. 8. Azor. instit. moral. part. 1. lib. 11. cap. 19. quæs. 10. Portel. in addit. ad dubia Regular. verb. voti dispensatio num. 78. me citato in hoc loco Diana moral. resol. part. 1. tract. 11 resol. 60. vers & ita.

Hinc etiam ex dictis deducitur posse per Episcopum dispensari votum seruandi castitatem coniugalem, cum id non sit votum castitatis absolutum, sed partis. Ita Henriq. lib. 7. de Indulgen. cap. 30. num. 6. Sanch. dict. lib. 8. disp. 9. num. 14. & dict. lib. 4. cap. 40. num. 59. Sanctarel. de Iubila. cap. 9 dub. 3. Fr. Ludouic. à Cruce dict. cap. 6. dub. 10. n. 10. Diana dict part. 1. tract 11. resol. 62. Trullench dict. lib. 1. §. 7. cap. 3. dub. 25. num. 10.

Sicut etiam potest dispensari votum de abstinendo à quouis peccato venereo, etiam mollitiei, quia huiusmodi vota non sunt absolutæ castitatis, cum possit sic vouens adhuc matrimonium contrahere. Ita Diana d. part. 1. tract. 11. resol. 61. Valer. Reginald. d. lib. 18. c. 22. num. 351. Less. lib. 2. cap. 40. num. 127. Bonacin. d. §. 4. n. 21. vers. quinto, Trulench d. cap. 3. dub. 15. num. 14. Molfes. in sum. tom. 1. tract. 11. cap. 15. num. 50. Vgolin. de potest. Episc. cap. 58. §. 3 num. 3. Portel. in addit. verb. voti dispensatio num. 78. Fr. Ludou. à Cruce d. dub. 10. num. 12.

Limita quintò circa triplicis peregrinationis reseruatæ votum, vt non procedat supradicta principalis resolutio quando expressus vouentis finis fuit non ad inuisenda ea loca, sed alium finem; vt si quis promittat ire Romam ad inuisendam imaginem Beatissimæ Virginis, vel ad osculandum Pontificis pedes, vel ad impetrandum alicuius peccati absolutionem ab eo; ac proinde in his casibus, & similiter in aliis cæterarum peregrinationum reseruatarum posse Episcopum dispensare resoluit Alzed. dict. part. 2. cap. 8. num. 31. Sanch. dict. cap. 40. num. 77. vbi num. 78. tenet posse etiam Episcopum dispensare in qualitate his peregrinationibus adiuncta. & num. 79. asserit votum non petendæ dispensationis ab alio quàm à Romano Pont. non esse reseruatum, ac proinde posse Episcopum in illo dispensare, & num. 80. dicit in dubio an votum sit reseruatum nec ne, iudicandum esse in partem benigniorem, vt reseruatum non censeatur, de quo etiam Diana moral. part. 4. tract. 3. resol. 39.

Circa votum etiam suscipiendi sacros Ordines 19 resolue non esse Papæ reseruatum, sed posse per Episcopum dispensari, cum non sit castitatis, sed assumendi statum, cui castitas annexa est, Nauar. cons. 32. in

in antiquis aliàs 18. in nouis de voto, Azor. dict. lib 11. cap. 19. quæst. 9. Filliuc. dict. tract. 26. cap. 9. n. 261. Layman dict. cap. 8. num. 8. Barthol. à S. Fausto d. lib. 3. quæst. 94. Sanch. de matr. lib. 8. disp. 9. num. 13. & dict. lib. 4. cap. 40. num. 69. Basil. Pont. dict. lib. 8. cap. 8. §. 2. n. 21. Trullēch dict. cap. 3. dub. 15. n. 26. Sanctarel. dict. cap. 9. dub. 4. Molfes. dict. tract. 11. cap. 15 n. 148. Ludou. à Cruce d. cap. 6. dub. 10. num. 6. Vgol. d. cap. 58. §. 3 vers. quinto. Suar. d. cap. 21. n. 6. cum seq. Sayr. dict. cap. 11. num. 60. Valer. Reginald. d. num. 331. vers. quarto, Leo dict. sect 2. num. 105. me citato in hoc loco Bossi. d. sect. 2. casu 20. n. 9. Diana d. part. 1. tract. 11. resolut. 64. Bonacin. dict. §. 4. num. 17 quia, vt supra dicebam, tale votum non est votum castitatis, eo quod non promittit castitatem præsentem, sed futuram, scilicet postquam fuerit ordinatus; vnde si iste talis antequam ordinetur, peccet cum aliqua, non proinde facit contra votum, Nauar vbi suprà, & in man. cap. 12. n. 47. Azor. dict. loco, Suar. d. c. 21. num. 7.

20 Vtrùm autem possit quis ita se suo voto obligare, vt intendat efficaciter quod à nemine tolli possit, nisi à Papa, & ita suum votum efficere reseruatum, licet aliàs non sit? Responde, quòd non, cum Suar. d. cap. 21. num. 15. apud quem à num. 11. cum duobus sequentibus videbis nonnullas declarationes circa votum terræ Sanctæ.

21 Quæstio restat in hac materia non contemnenda, vtrùm scilicet, qui habet potestatem dispensandi in votis, & iuramentis, possit eadem commutare? In qua quæst. affirmatiuè respondendum est cum Sayr. in claui Regia lib. 5. cap. 8. num. 14. Lessi. dict. lib. 2. cap. 41. num. 58. Suar. lib. 6. de voto cap. 9. n. vltim. & cap. 10. num. 1. Vgolin. de potestate Episcopi cap. 59. num. 5. Sanch. in præcepta Decalogi tom. 1. lib. 4. c. 52. à num. 1. nouissimè Fr. Ludou. à Cruce in exposit. Bullæ Cruciatæ disp. 1. c. 6. dub. 7. in princ. & Trullench dict. lib. 2. cap. 2. dub. 46. propter regulam, quæ habet, quod cui conceditur maius, & minus concessum esse vi-
22 detur, vt in cap. cui licet 53. de reg. iuris in 6. † qui propriè & absolutè procedit in his, quæ à Iure communi conceduntur, tradunt Ias. in l. 3. n. 43. ff. de constit. Princip. Felin. in cap. postulasti, num. 9. de rescriptis, Rebuff in praxi titul. de dispensat. ad plura n. 64. & sic intelligitur text. difficilis in cap. ex parte 27. de decimis, vltra varios intellectus, quos adducunt Couar. lib. 1. var. cap. 17. num. 13. Fortun. in §. & quid si tantum, num. 164. Rebuff. de decim q. 14. à princ. Menoch. consil. 36. à num. 2. & de eo suprà tractaui Allegat. 33. n. 1. Trullench dict. lib. 2. cap. 2. dub. 47.

23 Difficilior tamē quæstio est, an delegata potestate dispensandi in iuramentis seu votis, censeatur cōcessa potestas commutandi? Affirmatiuè respondendum est cum Fr. Emman. in summ. part. 1. cap. 192. conclus. 1. Henriq. lib. 7. de indulgent. cap. 30. num. 5. Sayr. dict. num. 14. & eod. lib 6. cap. 12. num. 15. & cap. 11. à n. 116. latè Suar. quæstionem disputante in vtramque partem dicto lib. 6. c. 12. n. 7. num. seq. Lessi. lib. 2. cap. 40. dub. 11. num. 44. Bonacin. in decem præcepta disp. 4. q. 2. puncto 7. §. 3. n. 10. Filliuc. in quæst. moralib. part. 2. tract. 26. cap. 9. num. 252. Paul. Layman in sum. Theol. moral. lib 4 tract. 4. cap. 8. num. 20. Homobon. de Bonis de examine eccles. part. 1. tract. 5. cap. 6. q. 40. Basil. Pont. de matrim. lib. 8. cap. 10. num. 3. & 4. nouissimè me citato in hoc loco Boss. de triplici Iubilæi priuil. sect. 2. casu 3. per tot. Licèt cōtrarium teneant Nauar. in man. cap. 12. num. 79. vers. illud. Sorb. Azor. & Beta, quos refert, & sequitur Sanch. d. lib. 4. cap. 53. num. 4. contra quos efficaciter vrget, & retorquetur argumentum, quo illi vtuntur; quia licèt dispensatio sit odiosa respectu illorum cum quibus dispensatur, & vti talis restrigenda, cap. 1. de filiis Presb. in 6. cap. non potest. cap. cùm in aliis, de præbend. eod. lib. Brunor. à Sole verb. dispensatio num. 7. Cardos. eod. verb. num. 9. & 19. Monet de distrib. quotid. q. 14. num. 5. Girond. de priuilegiorum explicat. num. 111. me citato Bossi. dict. casu 3. num. 5. † nihilominus potestas dispen- 24
sandi alicui concessa, non inter odiosa, sed inter fauorabilia censenda est, ita vt quemadmodum beneficium Principis largissimè est interpretandum respectu ipsius, l. 3. de constit. Principum, cap. cùm dilecti, de don. cap. olim de verborum significat. Monet. d. q. 14 n. 39. Cardos. verb. beneficium num. 67. Valasc. cons. 58. n. 11. ita prædicta dispensandi potestas quoad eum, cui conceditur, latissimè est amplianda, text. optimus, vbi notarunt glos. 2. & Abb. in cap. vlt. de simon. in proposito Suar. d. cap. 12. n. 9. Lessi. d. c. 42. n. 60. Bossi. d. casu 3. n. 5. in fine.

E conuerso autem † data potestate commutandi 25
iuramenta, seu vota, non censetur eo ipso potestas dispensandi concessa, vt post alios, quos refert, & sequitur, resoluit Suar. quæstionem disputans in vtramque partem, d. cap. 12. à n. 1. vsque ad num. 6. sequitur Valer. Reginald. d. lib. 18. num. 339. vers. potest. latè Ludou. à Cruce d. dub. 7. à num. 1. Bonacina d. puncto 7. §. 4. num. 30. Sayr. d. cap. 11. n. 118. Basil. Pont. d. cap. 10. num. 1. Bossi. dict sect. 2. casu 4.

ALLEGATIO XXXVIII.

Episcopus an possit ad tempus, vel ad certum effectum interdictum suspendere, & quid liceat, vel non liceat ei agere tempore interdicti?

SVMMARIVM.

1 *Episcopus potest pro certa festiuitate, vel occasione interdictū ad tempus suspendere, secundū aliquos.*
2 *Contrarium defendunt alij.*
3 *Distinctionis fœdere has contrarias opiniones ad concordiam reducunt alij.*
4 *Verior opinio est, quæ indistinctè tenet Episcopum nullum interdictum posse suspendere, etiamsi illud protulerit.*
5 *Absoluere qui valet à censura, non potest eandem ad tempus suspendere.*
6 *Censura quomodo dicatur pendere ab intentione proferentis.*
7 Cap. dilectis, vers. qui verò, de appellat. *declaratur.*
8 *Interdicti effectus in eius prolatione potest Episcopus diuidere, & limitare.*
9 *Interdictum à Papa promulgatum non licet Episcopo per se, vel per alium violare, nisi in casibus à Iure permissis.*
10 *Episcopus violans suum interdictum incurrit pœnas Iuris & irregularitatem.*
11 *Episcopus ex priuilegio Iuris eximitur à generali interdicto loci, nisi dederit causam interdicto, vel in eo culpabilis sit.*
12 *Interdicti tempore tenentur Missam audire sub præcepto peccati mort. quibus ex priuilegio vel à Iure conceditur, vt possint diuinis interesse.*
13 *Confirmationis Sacramentum licet Episcopo conferre tempore interdicti.*
14 *Episcopo licet tempore interdicti cum moderamine, cap. alma mater, conficere Chrisma Feria quinta in Cœna Domini.*

15. *Inter*

15 *Interdicto in loco, & personis interdictis non licet Episcopo Ordines conferre, etiam primam tonsuram, nec aquam, palmas, vel cineres solemniter benedicere, vt n.16.*

16 *Episcopo non licet ponere interdictum generale personale pro culpa vnius priuati hominis, nisi ex speciali commissione Papæ.*

17 *Interdictum generale loci ob non solutionem debiti pecuniarij priuati non potest Episcopus ponere sine licentia Papæ.*

18 *Interdicti tempore licet Episcopis exercere iurisdictionem circa spiritualia.*

19 *Benedictionem priuatam in itinere licet Episcopo dare tempore interdicti.*

1 PRo certa festiuitate, vel occasione, veluti pro Missa noua, professione facienda, aut pro sepultura alicuius nobilis personæ, posse Episcopum interdictum suspendere ad tempus, vel ad certum effectum, videtur probare *glos.* 1. *in fine in c. præsenti, de sentent. excom. lib. 6.* & docet Nauar. *in man. cap.* 27. *num.* 183. sequitur Sayr. *de cens. lib.* 5. *cap.* 23. *num.* 18. & pro eis videtur expressa decisio text. *in cap. dilectis* 55. *vers. quia verò, de appell.* ibi, *cuius effectum ad tempus duxerat suspendendum*, & ibi notat glossa. Et in excommunicatione videntur firmare Cou. *in cap. alma mater* §. 11. *à num.* 6. & Lauret. de Franchis *in controuers. inter Episcopum & Regulares q.* 14 *pag.* 329. dum tenent, quòd licèt excommunicatio verè non possit suspendi, tamen nihil impedit quin ab ea detur absolutio ad certum actum, vel tempus, quo finito ille reincidit in eandem excommunicationem vt prius.

2 Contrarium tamen, imò Episcopum huiusmodi interdictum in prædictis casibus suspendere non posse expresè resoluit glos. *in cap. ad hæc* 37. *de appellat.* & eam sequuntur communiter Doctores, vt constat ex relatis ab Henriq. *in sum. lib.* 13. *cap.* 51. §. 4. *vers. quarto*, & constanter Auila *de censur. disp.* 6. *dub.* 6. *concl.* 4. Villalob. *in sum. tom.* 1. *tract.* 19. *diffic.* 12. *n.* 2. nouissimè me citato Ioan. Machado *in tract. del perfeto Confessor y Cura de Almas, lib.* 1. *p.* 3. *tract.* 13. *docum.* 14. *n.* 4. vbi hanc partem dicit probabilem; at contrarium in quocumque interdicto locali, aut personali generali tenet, qui plures afferunt rationes; tum quia Episcopi sunt inferiores lege Pontificia, ac subinde eam seruare, non autem priuilegio, aut dispensatione tollere possunt, iuxta regulam *cap. cùm inferior, de maiorit. & obed.* cum vulgaribus; tum etiam, quia censura secum trahit executionem, & ideò nec per appellationem eius effectus suspendi possunt, *c. pastoralis* §. *verùm, de appell.* iuncto *d. cap. ad hæc.* 37. *eodem tit.* ergo à fortiori neque Episcopus inferior poterit eam suspendere.

3 Alij tamen distinctionis fœdere has contrarias opiniones ad concordiam reducere nituntur, hoc modo. Aut interdictum est latum à iure, vel ab homine; quando à iure prolatum est, ab Episcopo suspendi posse concedunt, vt ex Soto (qui hoc non dicit) *in* 4. *distinct.* 22. *quæst.* 3. *art.* 1. *concl.* 3. tradit Fr. Emman. *quæst. Regul. tom.* 2. *quæst.* 111. *art.* 1. & post Syluest. Suar. *tom.* 5. *disp.* 38. *sect.* 3. *num.* 6. quod ea ratione probatur, quia quoties conditor Canonis censuræ absolutionem non reseruauit, potestatem absoluendi Episcopis videtur concessisse, iuxta regulam text. *in cap. nuper, vers. in secundo, de sent. excommunic.* cum traditis per Sayr. *de censur. lib.* 2. *cap.* 19. *num.* 2. Cùm ergo interdicti absolutio nemini soleat

4 reseruari, consequens fit, quod † proprius Episcopus illud in totum tollere potest, à fortiori ad tempus suspendere, iuxta regulam *l. qua tota ff. de rei vendic.* cum similibus. Aut interdictum ab homine prolatum est, & subdistinguitur, vel enim agimus de Episcopo, qui illud protulit, vel de aliis: in priori casu aiunt procedere primam sententiam affirmatiuam, quod Episcopus, qui interdictum protulit, illud pro certo tempore, aut causa suspendere valeat, & esse ita intelligendum textum *in d. c. dilectis*, & praxim Salmanticæ de qua testatur Nauar. *d. c.* 23. *n.* 183. in posterioribus verò procedere contrariam negatiuam, quod inferiores Romano Pontifice interdictum ab ipso Pontifice, vel ab aliis Prælatis prolatum, relaxare non possunt, nec in totum, neque etiam ad tempus suspendere. Atque ita hanc distinctionem expresè tradunt Cou. *in cap. alma mater p.* 1. §. 11. *n.* 6. *in vers. secundo*, Henriq. *d.* §. 4. *vers.* 4. Suar. *d. disp.* 38. *sect.* 3. *à num.* 5. ex ea ratione, quia effectus censuræ ex intentione, & nutu pendent proferentis, *cap. veniens* 2. *de testib.* & eatenus ligant, quatenus intendit, qui ligat, ex reg. *l. non omnis ff. si certum petatur, & c. cùm super, de officio delegati*, cum vulg. Quæ omnia post hæc scripta, & me in alio loco citato, optimè tradit doctissimus Diana *moral. resol. part.* 5. *tract.* 10. *resol.* 69.

5 Verùm licèt supradicta hæc distinctio sit in praxi secura, & à Doctoribus recepta, in rigore tamen Iuris indistinctè tenerem nullum interdictum locale, vel etiam personale à Iure, vel ab homine prolatum, posse ab inferioribus Romano Pontifice, etiamsi illud protulerint, ad tempus suspendi, ita Abb. & Dec. *in d. cap. ad hæc.* Syluest. *verb. interdictum* 5. *q.* 8. Auila *d. concl.* 4. iunctis præcedentibus. Neque obstant fundamenta adducta per Doctores suprapositam distinctionem facientes: ad illud enim, quo probant suspendi posse ab Episcopo interdictum latum à Iure, quia potest absoluere ab omni cēsura Iuris nemini reseruata, respondetur cum Abb. & Auila negando consequentiam: nam ex eo, quod in totum absoluere possit, & censuram absolutione relaxare, minimè sequitur posse eandem ad tempus suspendere; patet differentiæ ratio, quia absoluendo in totum agit secundum naturam actus, & Iuris dispositionem, quando vero suspendit effectum censuræ, quæ adhuc manet, contra naturam ipsius censuræ agit: medium enim ordinatum à Iure ad tollendas censuras est absolutio; proferuntur enim censuræ, vt non perpetuò durent, sed vt cessante contumacia cessent, & ideò, quando lex, quæ censuram imponit, nemini reseruat absolutionem, Episcopis, vt ordinariis ministris, absoluendi potestatem videtur relinquere: at vero suspendere effectum censuræ, quæ manet, est species dispensationis, vt scilicet contra Iuris prohibitionem exerceantur actus ipsi censuræ prohibiti, nullibi autem expressum reperitur, quod Episcopi interdictum, vel aliam censuram dum manet, eiusve effectus possint suspendere, imò in excommunicatione contrarium decidit text. *in cap. cùm desideres, de sentent. excommun.* & licèt in ea contrarium voluerit Nauar. meritò tamen in hoc reprehenditur à reliquis omnibus, & satis comprobat Suar. *tom.* 5 *disput.* 5. *sect.* 4. *à num.* 6. Neque satisfacit idem Suar. dum *disp.* 38. *sect.* 3. *num.* 9. ait speciale esse in excommunicatione, iuxta *d. cap. cùm desideres*; nullam enim specialitatis rationem assignat, neque assignari potest: & verba illius text. satis ostendunt ex natura cuiuscumque censuræ intrinseca id prouenire, cum constet excommunicatum fuisse, & verum fit absolutum non esse, nec Episcopi, nec alij debent communicare eidem; quæ sanè ratio similiter in interdicto

dicto poteſt applicari, & licet forſan admitti poſſit differentia inter excommunicationem, & interdictum, quoad modum abſolutionis, quia in illa requiritur abſolutio in forma Eccleſiæ, in hoc non ita: ſemper tamen in toto rigore verum eſt dicere, quod ſi conſtat aliquem excommunicatum, vel interdictum eſſe, & abſolutum non fuiſſe, non poteſt per Epiſcopum, vel alios inferiores Roman. Pont. ei concedi, vt faciat actus cenſuræ prohibitos.

6 Nec etiam vrget fundamentum aliud, quo probare nitebantur Epiſcopum poſſe interdictum à ſeipſo prolatum ſuſpendere ad tempus; quia pendet, ſicut reliquæ cenſuræ, ab intentione proferentis; reſpondetur enim quod licet tempore quo proferuntur, pendeant in ipſo actu prolationis, vt ſunt in fieri, ea intentione eius, qui profert, & eatenus ligent quatenus intendit, tam quoad perſonas in quas proferuntur, quàm quoad actus prohibitos, quia non negamus poſſe ferri interdictum quoad certos actus, veluti Eccleſiæ ingreſſum, vt bene notant Couar. *in cap. alma part. 2. §. 1. num. 3. verſ. hinc apparet*, & Vgolin. *de cenſur. tabul. 5. cap. 16. in princ.* poſtquam tamen prolatæ ſunt, ſuam ſecum trahunt executionem, omneſque ſuos effectus non hominis, ſed ipſius legis miniſterio ſtatim operantur, & ideo iam dici non poteſt quod in actuali executione pendent ea voluntate proferentis, neque effectus ipſe conſiſtens in prohibitione Diuinorum, vel actuum prohibitorum, ſeparabilis eſt ab ipſa ſententia, vt dum manet cenſuræ ſubſtantia, ab ea effectus ſeparentur. Neque quoad hoc quod eſt trahere ſecum executionem, aliqua conſiderari poteſt differentiæ ratio inter excommunicationem, & interdictum: imò in hoc expreſsè vtrumque æquiparat text. *in d. cap. hac*, iuncto *d. § verùm.*

7 Denique ad tex. quo præcipuè mouentur *in d. c. dilectus, verſ. quia verò*, reſpondet Auila (licet inaduertenter alleget *dict. cap. ad hac*) quod procedit ex conſuetudine, quæ tribuit hanc facultatem Epiſcopis ex tacito conſenſu Papæ: ſed minimè textus conſuetudine nititur, nec eam approbat. Quare melius reſpondet Dec. *dict. cap. ad hac num. 8.* videlicet text. illum non continere quoad hoc Pontificis deciſionem, ſed partis allegationem, quod enim decidit eſt de nullitate interdicti prolati poſt appellationem, quod factum negabat Decanus, contendens ante appellationem illud promulgaſſe ſed poſtea ad tempus ſuſpendiſſe, quam allegationem reiicit Pontifex, minimeque decidit interdictum ſuſpendi potuiſſe: quamuis Abb. contrariam ſententiam magis approbans ſecundùm rigorem concludat hunc textum adeo vrgere, vt non audeat eam defendere. Vide Aloyſ. Ricc. *in deciſ. Curia Archiep. Neapol. p. 4. deciſ. 123.* vbi poſt primam huius tractatus editionem ex hoc loco me non citato plura tranſcripſit.

8 In ipſa verò prolatione interdicti, poteſt Epiſcopus ipſius effectus diuidere, & limitare, itavt intendat prohibere ſolam ſepulturam, v. g. vel ingreſſum Eccleſiæ, vel vſum Communionis dumtaxat, vel diuinorum Officiorum præcisè, non autem aliarum rerum ſacrarum: ſicut etiam poteſt diuidere effectus ſuſpenſionis, itavt de facto ſuſpendat ab hac ſolum re, & non ab alia: attamen in excommunicatione non poteſt Epiſcopus limitare, ſeu diuidere eius effectus, ſed hoc ad ſolum Papam ſpectat, qui ſolus poteſt diuidere, & diſpenſare in excommunicationis effectibus; ita Henriq. *lib. 13. cap. 2. §.* Et ratio eſt, quia omnes excommunicationis effectus ſunt Iure communi inuicem annexi, ſuper quos ſolus Papa, non Epiſcopi diſpenſant: aliarum autem cenſurarum effectus ſunt eodem iure communi diuiſibiles, ac proinde quomodo mens ferentis illas expreſſa ſit, attendi debet, quod ſi abſolutè ferarur interdictum abſque vlla effectuum limitatione, omnes effectus in Iure contentos comprehendere intelligendum eſt, & tunc non poſſe ab inferioribus Romano Pont. etiamſi illud protulerint, ad tempus ſuſpendi optimo Iure ſupra reſoluimus. † Inter- 9
dictum à Papa promulgatum non licet Epiſcopo per ſe, vel per alium violare, niſi in caſibus à iure permiſſis, aliàs ſuſpenditur ab officio ac beneficio, & omni Iuriſdictione priuatur, vt habetur *in cap. vlt. de exceſſibus Prælat.* quando ſcilicet in ipſa ſententia tam à Iure quàm ab homine lata expreſſa ſit de Epiſcopo mentio, per tex. *in cap. quia periculoſum. de ſent. excomm. lib. 6* docent ibi Archid. Domin. & alij, Nauar. *in man. cap. 27 num. 165. §. 3.* quod etiam procedere in cenſura ſuſpenſionis, non autem in excommunicatione generaliter lata reſoluunt per me citati *alleg. 118. num. 1.*

Generale autem interdictum ſiue interdicatur ciuitas, prouincia, regnum, ſiue vniuerſitas ab ipſomet Epiſcopo, ſiue ab alio, qui impoſuit, niſi ſit Papa, ſeruandum eſt, docent Syluest. *in ſum. verb. interdictum 6. §. 1.* Henriq. *lib. 13 de excom. cap. 50. §. 1.* obſeruantes Epiſcopum violantem ſuum interdictum incurrere pœnas Iuris, & irregularitatem. 10

11 Ex priuilegio tamen Iuris eximitur Epiſcopus à generali interdicto loci, cum deceat illum quotidie audire, aut dicere Miſſam, vnde ſeruato moderamine *dict. cap. alma*, licitè poteſt celebrare, vel celebrari ſibi facere, & audire diuina, quamuis ſit interdicta ciuitas, vel terra, Regnum, &c, vt eſt text. *in cap. fin. de priuileg. lib. 6.* & docet Couarru. *in cap. alma mater part. 2 § 4.* cum Ioan. Andr. *in cap. dilectus, de appellat.* niſi tamen cauſam dederit interdicto, tunc enim cum & ipſe Epiſcopus perſonaliter ſit interdictus, hoc priuilegio gaudere non poſſe reſoluunt Nauar. *dict. cap. 27. num. 178. & 180.* & Henriq. *dict. lib. 13. cap. 43.* per *cap. licet, de priuileg. in 6.* nam omnia priuilegia à Iure, vel ab homine conceſſa vt tempore interdicti interſint, illis tantum proſunt, qui interdicto cauſam non dederunt, ſeu aliàs in eo culpabiles non ſunt, de priuilegiis Iuris probat tex. *in c. quod nullus 21. verſ. verùm, de priuil. lib. 6.* & in vtriſque eſt receptiſſima omnium ſcribentium traditio, vt conſtat ex Nauar. *dict. num. 180.* & Henriq. *d. lib. 13. cap. 48. § 5. litt. A*, & poſt alios Sayr. *de cenſur. lib. 5. cap. 5. num. 29. & 31.* Ratio eſt, quia illi, propter quos interdictum perſonale etiam generale, vel etiam locale profertur, aut qui ei cauſam dederunt, licet aliàs culpabiles exiſtant, perſonaliter interdicti cenſentur, vt arg. tex. *in c. ſi ſententia, verſ. caterum, de ſent. excomm. lib. 6.* notant Doctores communiter ex Nauar. & aliis, quos adducit Sayr. *dict. lib. 5. cap. 4. num. 10. verſ. ſecundo*; conſtat autem conceſſionem etiam Iure communi factam aliquibus perſonis, vt tempore interdicti poſſint celebrare, vel intereſſe diuinis, perſonaliter interdictis non prodeſſe, vt poſt Couar. & alios etiam in terminis *dict. cap. alma §. adiicimus*, explicat Suar. *tom. 5. de cenſur. diſp. 34 ſect. 3. num. 2.* Hinc euenit conceſſionem factam *in dict. cap. alma mater*, vt tempore interdicti Pœnitentiæ Sacramentum infirmis, atque etiam bene valentibus poſſit adminiſtrari, non prodeſſe perſonaliter interdictis, vel illis, qui aliquo modo culpabiles exiſtunt, niſi ſatisfaciant, vel cautionem idoneam præſtiterint, vt probat idem *cap. alma, verſ. illis etiam*, & notant Nauar. *num. 178.* Vgolin. *de cenſur. tab. 5. cap. 7.* Sayr. *cap. 6. à n. 10.* Suar. *diſp. 33. ſect. 2. num. 9.*

num.9.& 1-.dictis locis. Sic etiam *cap.quod in te,de Pœnitent.* in clericis interdicti tempore Ecclesiasticam conc. edit sepulturam, eam eisdem denegare si interdictum non seruauerunt, multóque magis si ei causam dederunt, prosequitur ex aliis Vgolin. *cap.9.in princip.& cap.*15.§.4.Suar.*disp.*35.*sect.*3.*n.*1. Et generaliter clericis quibus conceditur, vt cum modificationibus, *dict.§.adiicimus*, celebrare, & aliis Diuinis interesse, non ita id licitum esse si causam interdicto dederunt, comprobat Sayr.*d.c.* 5. *num.*4. Hinc denique licet *in §.in festiuitatibus*, ob singularem eorum festorum honorem, concedatur personis illis, propter quorum culpam interdictum prohibetur ne Altari appropinquent, in quibus verbis explicandis Doctores non satis conueniunt; alij enim interpretantur excludi culpabiles à sumptione Eucharistiæ; alij verò ab offertorio, vt per Henriq.*d.lib.*3.*c.*47.§.2.Sed facilius est cum Vgolino *c.*8.§.12. *à n.*4.intelligere verba simpliciter vt sonant, quod non appropinquent Altari, sed à longe stantes ad valuas Ecclesiæ, vt sic robore suffusi faciliùs à contumacia resipiscant, & ad pœnitentiam inducantur, vt in simili probat text.*in cap.*50.*distinct.*

12 Huiusmodi personæ, quibus à Iure, vel ab homine conceditur vt tempore interdicti possint interesse Diuinis, vt sunt Episcopi, Clerici, atque etiam Laici, omnes illis diebus, quibus interdictum suspenditur, tenentur Missam audire sub præcepto peccati mortalis: probatur, quia cum Diuinis licitè interesse possint, ac subinde cesset impedimentum, quo à præcepto deobligantur, fit locus generali præcepto Iuris, de quo *in cap. Missas, de consecrat.dist.*1.cum similibus, quæ explicat Suar.*tom.de Relig. tract. de diebus festis lib.*2.*c.*15.& in nostro proposito expressè resoluunt Nauar.*in manual.cap.*21.*num.*3.*in fine*,& post Sot.Medin.& alios, Henriq.*lib.*7.*cap.* 13. §. 3.*iuncta litt.I,& lib.*13.*cap.*48.§.5.*iuncta litt. D*,& de habentibus Bullam Cruciatæ, Fr.Emman.*in eius explicat.*§.5. *num.*6.& Sebast.Acosta *ad eandem q.* 8. *per totam*: confirmantes, quia nemo dubitat detentum in carceribus, si habeat facultatem à iudice exeundi, mortaliter peccare si non audiat Sacrum: ergo similiter illi quibus facultas Diuinis interessendi tempore interdicti conceditur, mortaliter peccabunt si Missam non audiant; neque probabile aliquod fundamentum adducunt Victor.Cano, Mantius, & alij Salmanticenses, quos isti referunt, & constanter sequitur Auila *de censur.part.*5.*disput.*4.*sect.* 2. *dub.*6. contendentes nullam culpam committere habentes priuilegium interessendi Diuinis tempore interdicti, si Sacrum omittant diebus festis. Quorum fundamentum est, quòd nemo cogitur vti priuilegio sibi concesso, *l.pen.C.de pactis, cap. si de terra, de priuileg*, cum similibus; nam facilè respondetur hanc obligationem non prouenire ex priuilegio, sed ex illo remoueri impedimentum, quo excusabantur, eoque remoto succedere obligationem legis præceptum huiusmodi imponentis omnibus nõ impeditis; & confirmatur; quia, vt fatetur Auila, & reliqui omnes vtriusque opinionis Auctores, tenentur Clerici tempore interdicti audire Missam, quia secundum Ius commune non sunt prohibiti, sed potiùs seruata moderatione *dict.capit. alma*, eis conceditur celebrare, atque aliorum Diuinorum vsus, ex qua ratione necessariò etiam concedere debuerunt hoc idem in reliquis omnibus priuilegiatis, quia supposito priuilegio prohibiti non sunt interesse Diuinis.

13 Licet Episcopo Confirmationis Sacramentum conferre tempore interdicti tam paruulis, iuxta *c.responso* 43.*vers.prætereà, de sent.excom.* quàm adultis, iuxta *cap.quoniam, eodem tit.lib.*6.Et tam in Ecclesia specialiter interdicta, quàm etiam in interdicti tempore generalis loci, atque etiam solemniter, vt est receptissima omnium scribentium traditio, passim illorum Iurium auctoritate adæquantium duo illa Sacramenta, Baptismum scilicet, & Confirmationem. Nauar.*d.cap.*27.*num.*178.Cou.*dict.part.* 2.§. 2.*nu.*7.*vers.idem, de confirmationis Sacramento*, Vgolin.*tab.*5.*cap.*7.§.5.Henriq.*d.lib.*13.*cap.*45.§.1.iuncta *litt.I,& seq.* Sayr.*dict.lib.*5.*cap.*7.*n.*6.Tolet. *in summ. lib.*1.*cap.*53.Auila *dict.disput.*4.*sect.*1.*dub.*4.*concl.*3. Suar.*d.disp.* 3.*sect.*1.*à num.*7.obseruantes non licere Episcopo conferre Sacramentum Confirmationis iis, qui interdicto generali personali affecti sunt, si causam interdicto dederunt.

14 Præterea licere Episcopo tempore interdicti cum moderamine *d.c.alma* conficere Chrisma, quod est necessarium pro Confirmatione, & ad ritum Baptismi in feria quinta maioris hebdomadæ, resoluunt citati per me *alleg.*31.*n.*14.licèt ibi, *n.*15.eorum sententiam non approbem.

15 Non licere tamen Episcopo in loco interdicto & personis interdictis Ordinis Sacramentum conferre resoluunt citati per me *alleg.*11.*num.* 21.vbi *num.* 24. id limitandum esse censeo, data scilicet ministrorum necessitate.

16 Vnde etiam tempore interdicti non licebit Episcopo primam Tonsuram dare, neque aquam solemniter benedicere, neque solemnem benedictionem populo impartiri, neque palmas, vel cineres solemniter benedicere, similesque actus sacros publicos exercere; cum ii omnes ad rationem diuinorum Officiorum, quæ tempore interdicti prohibita sunt, reducantur: ita Syluest. Angel. Nauar.& alij, quos refert, & sequitur Suar.*disp.*34.*sect.*3.

17 Episcopo non licet ponere interdictum generale personale pro culpa vnius priuati hominis, nisi ex speciali commissione Papæ, qui rarò, & cum difficultate id aliis committit, arg.text.*in Extrauag.prouida, de sent.excomm.*& ex iis, quæ Cou. *in cap.alma mater p.*2.§.1.*num.*5.Suar.*de censur. com.*5.*disput.* 36. *sect.*3.*n.*8.*cum seqq.*

18 Episcopus non potest ponere sine licentia Papæ interdictum generale solum ob non solutionem debiti pecuniarij priuati, *d.Extrauag. prouida*, Nauar. *d.c.*7.*n.*168.Armil.*verb.interdictum* §.5. *n.*27.Posset tamen ferre interdictum particulare alicui Ecclesiæ, vt dicit Cald.*in tract. de Ecclesia interdicta memb.*1. *cap.*4.

19 Episcopis, vel Prælatis interdicti tempore licet exercere iurisdictionem circa spiritualia: vis enim interdicti extenditur tantùm ad exercitium Ordinis, Syluest.*verb. interdictum.* 5.§. 3. *numer.*4. *in fine.*

20 Item licet Episcopo eo tempore benedictionem priuatam in itinere, etiam publicè dare, Nauar. *d. cap.*27.*num.*176.cum illa non sit actus Ordinis, sed iurisdictionis.

ALLEGATIO XXXIX.

Episcopus in quibus irregularitatibus, & suspensionibus hodie dispensare possit?

SVMMARIVM.

1 *Episcopis in quibus irregularitatibus, & suspensionibus de iure Concilij Tridentini concedatur dispensandi facultas.*

2 Episcopus electus,& confirmatus, quamuis non consecratus,potest in casibus sibi permissis dispensare.

3 Episcopi illarum Regionum,in quibus adhuc Concil. Trid.publicatum non fuit,concessa ab eo Concil. dispensandi facultate non gaudent.

4 Subditi,quos potest Episcopus virtute Concilij absoluere ab occultis delictis,sufficit,quod illi subdantur,quod solum conscientiæ forum.

5 Vagabundi,Scholastici,& mercatores,quoad Sacramenta Confessionis , & Eucharistiæ subditi sunt Episcopo loci,in quo reperiuntur.

6 Episcopus ad hoc vt absoluat aliquem ab irregularitatibus, & suspensionibus in casibus sibi permissis, debet habere in eum iurisdictionem Ordinariam.

7 Dispensandi potestas Episcopo concessa in terminis, de quibus agitur,potest extra diœcesim exerceri, & circa absentem.

8 Verba,in foro conscientiæ,sunt intelligenda, idest,in foro Sacramenti Pœnitentiæ,& in Confessione Sacramentali.

9 Episcopus si sciat aliquem ordinandum esse irregularem,vel suspensum , & tandem eum admittat ad Ordines,censetur eũ eo dispensare,si sibi permittatur.

10 Dispensandi,& absoluendi potestatem in delictis occultis Episcopo concessam sine eius speciali mãdato Vicarius generalis exercere non potest.

11 Episcopus an possit committere aliis hanc dispensãdi,& absoluendi potestatem? referuntur quatuor diuersæ opiniones,& n.12.13.14.

15 Episcopus potestatem,quam habet dispensandi cum sibi subditis, potest alteri demandare , vt secum dispenset.

16 Capitulum Sede vacante eandem habet potestatem dispensandi , & absoluendi,quam habet Episcopus virtute Concilij d.cap.6.

17 Abbates,& alij inferiores Prælati habentes iurisdictionem Ordinariam & quasi Episcopalem,prædicta dispensandi , & absoluendi facultate non gaudent.

18 Superiores,seu Conuentuales Religionum exemptarum non gaudent facultate dispensandi concessa in d.cap.6.

19 Archiepiscopus dum actu visitat , gaudet prædicta dispensandi,& absoluendi potestate circa subditos Suffraganeorum,& cum ipsis Suffraganeis.

20 Occultum secundum vnam opinionem quoad præsens institutum dicitur,quod probari non potest.

21 Occultum melius dicitur , quod non est publicum etiamsi ab aliquibus sciatur.

22 Notorium est plena rei notitia inducens indubitatam,& notitiam probationem discussione non egentem.

23 Delictum notorium dicitur commissum, vel confessum in iudicio.

24 Notorium dicitur omne illud,quod ex actis iudicij constat.

25 Episcopus poterit dispensare quando delictum non fuerit publicum,vel notorium, quamuis sit notum tribus,vel quatuor.

26 Episcopus dispensare poterit etiamsi actus sit materialiter publicus,non vero formaliter in quantum delictum.

27 Irregularis,quia celebrauit in excommunicatione, poterit ab Episcopo dispensari,quando excõmunicatio est occulta,licet celebratio sit manifesta.

28 Delictum deductum ad forum cõtentiosum dicitur, statim ac denunciatio, seu occasione de illo coram legitimo superiore facta est.

29 Delictum deductum ad forum contentiosum verius dicitur post litis contestationem.

30 Litis contestatio negando , vel confitendo etiam in criminalibus inducitur.

31 Iudicium propriè post litem contestatam dicitur.

32 Episcopus poterit dispensare in delicto deducto ad forum contentiosum,si de eo fuerit habita sententia absolutoria.

33 Etiamsi mediis deprauatis obtinuerit absolutionem ab inecto crimine.

34 Vel iudicium non fuerit sententia finitum,eo quod accusator per annum tacuerit.

35 Episcopus nõ potest dispensare in delicto deducto ad forum contentiosum,& puniso iam iudicio finito.

36 Irregularis occultis ob reiterationem Baptismi potest ab Episcopo dispensari.

37 Irregularis occultus ob duos Sacros Ordines , vel Acolytum cum Subdiaconatu , eodem die susceptos,potest ab Episcopo dispensari.

38 Suspensus,eo quod nesciente Episcopo,neque examinante Ordines suscepit , si occultus sit,potest ab Episcopo dispensari.

39 Suspensus ob receptionem Ordinum sine litteris dimissoriis si sit occultus potest ab Episcopo dispensari.

40 Episcopus potest dispensare cum eo,qui per saltum promotus ad Ordines , celebrauit , vbi delictum fuerit occultum.

41 Irregularis ob administrationem in Ordinibus malè susceptis,si sit occultus , potest ab Episcopo dispensari.

42 Episcopus potest dispensare cum eo,qui Ordines minores suscepit ab Episcopo,qui renuntiauit dignitati,vel Episcopatui,aut à censura irretito,dummodo delictum sit occultum.

43 Irregularis ob exercitationem Ordinum , quos non habebat,potest dispensari ab Episcopo , vt exerceat susceptos,ac alios suscipiat , modo delictum sit occultum.

44 Simoniacus occultus potest dispensari ab Episcopo, non autem rehabilitari ad beneficia in posterum obtinenda,nec ad ea retinenda,quæ per simoniam occultam obtinuit.

45 Episcopus non potest absoluere à censuris incursis propter ingressum ad monasteria Monialium,etiamsi delictum sit occultum.

46 Homicidium voluntarium, quod attinet ad præsens institutum,illud dicitur,quod est illicitum intentum,& volitum in se.

47 Episcopus potest dispensare in irregularitate proueniente ex homicidio licito,vel facto auctoritate legitima,& iusta de causa.

48 Episcopus dispensare valet in irregularitate ex homicidio casuali proueniente,modo delictum sit occultum.

49 Dispensare potest Episcopus in mutilatione membri, etiam voluntaria,si est occulta.

50 Dispensare potest Episcopus cum illo,qui aliquem hominem occidit,non intendens occidere.

51 Dispensare potest Episcopus cum eo, qui mandauit seruo,vt alterum percuteret,sed caueret , ne occideret.

52 Homicidium mandans in persona vnius,si committatur in personam alterius, non incurrit irregularitatem.

53 Dispensare potest Episcopus in homicidio occulte patrato causa defensionis , non seruato moderamine inculpatæ tutelæ.

54 Conciliaris constitutio habens committendam Ordinario loco facultatem dispensandi in irregularita-

te

te contracta ob homicidium commissum vim vi repellendo, quomodo intelligenda?

55 *Irregularis efficitur quis homicidium committens transgrediendo moderamen inculpatæ tutelæ.*

56 *Inuasorem occidens, etiam ex odio, & cum intentione sumenda vindicta, quando non potest aliter se defendere, non fit irregularis.*

57 *Moderamen inculpatæ tutelæ versatur circa modũ, tempus, & causam.*

58 *Moderamen inculpatæ tutelæ excedere, quando quis dicatur?*

59 *Dispensare hodie non potest Episcopus in irregularitatibus prouenientibus ex homicidio voluntario occulto, aut manifesto, neque ad Ordines minores, nec ad simplex beneficium obtinendum.*

60 *Homicida est irregularis, neque ad Ordines promoueri potest, nec in susceptis ministrare.*

61 *Episcopus iam non potest dispensare cum homicida voluntario ad retinendum Curatum.*

62 *Episcopus in foro exteriori etiam post Concilium poterit dispensare pro minoribus Ordinibus, & simplicibus beneficiis in homicidio iusto, vel casuali exequuto sine diligentia.*

63 *Papa dispẽsare potest in qualibet irregularitate proueniente ex homicidio iusto, vel iniusto, voluntario, vel casuali.*

1 HOnis virtute S. Concil. Trident. *sess. 14. de reform. cap. 6.* licet Episcopis in irregularitatibus omnibus, & suspensionibus ex dicto occulto prouenientibus, excepta ea, quæ oritur ex homicidio voluntario, & exceptis aliis deductis ad forum contentiosum, dispensare; & in quibuscunque casibus occultis, etiam Sedi Apostol. reseruatis. delinquentes quoscunque sibi subditos, in diœcesi sua per seipsos, aut Vicarium ad id specialiter deputatũ in foro conscientiæ, gratis absoluere, imposita pœnitentia salutari; de cuius materia tractant Vgolin. *de irreg. cap. 33. § 1. cum sequentib. & cap. 26. & de off. & pot. Episc. c. 57. § 2. cum seqq.* Henriq. *in sum. lib. 7. cap. 13 §. e. lit. V. & lib. 14. cap. 18. cum sequent.* Soar. *tom. 6 de censur. disput. 7.* Sayr. *eodem tract. lib. 7. cap. 7.* Mar. Alter. *eodem tract. tom. 1. disput. 8. de suspen. cap. 3.* Bonacin. *eodem tract. disput. 7. quæst. 5.* Nauar. *cons. 15. sub tit. de sentent. excomm in antiq. & cõsil. 11. sub tit. de priuileg. in nouis,* Sãchez *de Matrim. lib. 2. disput. 37. num. 11. cum sequentib. & disput. 40. num. 17. & lib. 3. disput. 23. n. 12. & lib 8. disput. e. a num. 10.* & latiùs *in præcepta Decalogi lib. 2. c. 11.* Iacob. de Graff. *tom. 2. cons. tit. de homicid. consil. 1. n. 14. cum sequentib.* Valer. Reginald. *in praxi fori pœnitent. lib. 5. à num. 1. & lib. 30. tract. 1. tit. 3. à num 91.* Coninch *de Sacram. & cẽsur. tom. 2. disp. 18. dub. 14.* Didac. de Arrojo *de Sacrament. tit. de irregular. n. 10.* Anton. Fernandez *in examine Theolog. mor. p. 3. cap. 9. § 16. n. 7. & 8. & par. 4. c. 7. § 1.* Nicol. Garc. *de benef. part. 7. cap. 11. à num. 12. & part. 11. c. 10. n. 13 e. cum sequentib.* Armend. *in add. ad recopil. legum Nauar. lib. 1. tit. 18. l. 7. de irreg. in declar. num. 6. cum sequentib.* Ioan. Valer. *de differen. inter vtrũque forum, verb. irregularitas differ. 7.* Aloys. Ricc. *in decis. Curiæ Archiep. Neapol. decis. 117. p. 4.* vbi me non citato multa ex hoc loco deduxit; nouissimè Fagund. *in quinque Ecclesiæ præcepta p. 1. lib. 8 cap. 8. n. 23. cum sequentib.* nouissimè Ioan. Machado *in tr. del perfetto confessor, y cura de almas, lib. 1. p. 3. tract. 26. docum* 10. Mauric. de Alredo *in praxi de Episcop. part. 2. cap. 6.* Portel. *in dub Regular. verb. dispensare n. 8. cum seq* Villalob. *in sum. p. 1. tract. e 1. diff. 9.* Hieron. Roderic. *in compendio quæst. Regul. resol. 52. n. 13. cum seq.* nouissimè Philiber. Marchin. *de Sacram. Ordinis tract. 1. p. 9. per tot.* latissimè Ioan. Angel. Bossi. *in tr. de tripl. Iubil. priuileg. sect. 2. casu 10. § 1. cũ seqq.* Trullench *in expos. Bullæ Cruc. lib. 1. § 7. e. 1. dub. 6.* & cæteri omnes in discursu citandi.

Verùm pro faciliori præsentis quæstionis explicatione, quæ quotidiana, & in praxi vtilissima est, sub triplici distinctionis membro præsens huius Allegationis materia diuiditur. In primo tractabitur, Episcoporum, & subditorum nomine qui contineantur. In secundo quod dicatur occultum, & qui sint casus occulti in quibus Episcopus dispensare valet. In tertio, irregularitates quæ dicantur ex homicidio voluntario prouenientes, in quibus Episcopo dispensandi facultas non conceditur.

Episcoporum, & subditorum nomine qui contineantur in hac materia?

EPiscopi, quibus à Concil. Trident. *dict. cap. 5.* conceditur dispensandi facultas in casibus sibi permissis, sunt quicumque subditos habentes, etiam electi, & confirmati, quamuis non consecrati quia illis competunt ea quæ sunt iurisdictionis, qualis est hæc dispensandi facultas, nec indigent consecratione, vt probaui *alleg. 36. num 6.* quare ita tenent citati à Ceoed. *ad Sextum collect. 4. num. 3.* quibus adde Suar. *tom. 5. disput. 42. sect. 2. n. 7.* me citato *in hoc loco* Alxed. *d. part. 1. cap. 6. num. 39.* Sanchez *de Matrim. lib. 8. disput. 2. num. 11.* Gutier. *eodem tract. cap 49. à num. 16.* Mar. Alter. *d. tom. 2. disput 8. de suspens. cap 3. vers. tertià notandum,* Aloys. Ricc. *in praxi aurea, & quotidiana resol. 136.* Filliuc. *tom. 1. tract. 20. cap. 10. num. 270.* Florco. *de casib. reseru. p. 2. cap. 4. § 7. num. 9.* Hieron. Pharon. *d. tract. 1. sess. 18. casu 10. & 31.* Bossi. *dict. casu 10. n. 201.* nouissime Trullench *in exposit. Decalogi lib. 1. c. 3. dub. 4. n. 2.*

Sed Episcopi illarum regionum, in quibus Concil. Trident. adhuc receptum non est, non possunt vti ista facultate concessa *dict. cap. 6.* quia vbi non est acceptatum quoad leges onerosas, neque videtur acceptatum quoad fauorabiles. Ita tenent, & decisum referunt Armendar. *dict. loco num.* 11. Nicol. Garcia *dict. p. 7 cap. 11. num. 23.* Aloys. Ricc. *in praxi fori Ecclesiast. decis. 332. in 1. edit. & resol. 445 num. 3. in 2. edit.* Sanch. *in præcepta Decalogi lib. 2. cap. 11. num. 2.* Mar. Alter. *dict. cap. 2. conclus. 4. vers. primò animaduertendum est,* Bonacina *dict. disput. 7. quæst. 5. puncto 1. num. 2.* Vgolin. *de offic. Episcopi cap. 57. § 1. ad fin.* Filliuc. *d. tract. 10 c. 10. num. 269.* Gauant. *dict. verb. absolutio n. 6.* Bossi. *dict. casu 10. num. 201.* me citato *in hoc loco* Alxed. *dict part. 1. c. 6. num. 29.* Trullench *citato loco,* Stephan. Daluin. *de potest. Episcopor. cap. 16. num 19. in princ.* 3

Non conuenit hæc potestas Episcopo in ordine ad omnes indifferenter, sed conceditur proprio Episcopo habenti iurisdictionem in suos subditos, vt Concil. declarat: sub quorum nomine comprehenduntur in præsenti materia omnes illi, qui sibi quomodocunque subduntur, vel qui sunt ordinarij subditi, vtpote, qui ibi domicilium habent, vel quia subduntur quoad solum Pœnitentiæ forum, eo quod in sua diœcesi inueniuntur tanquam aduenæ, & peregrini, etiamsi sint vagabundi, scholastici, ac mercatores: nam quod Sacramenta † Confessionis, & Eucharistiæ sunt subditi Episcopi loci, in quo reperiuntur, ex consuetudine generali Ecclesiæ, vel ex interpretatiua voluntate Summorum Pontificum. Ita Suar. *de Pœnit. tom. 4. disput. 30. sect. 2. num. 3.* Sanchez *de Matrimon. lib 3 disput. 23.* 4 5

*num.*12.*& in præcepta Decalogi lib.*2.*cap.*11.*num.*8.9. & 17 Nicol.Garcia *dict.part.*11.*cap.*10.*numer.* 139. Zerola *in praxi Episcop.p.*1.*verb.Vicarius*,§. 18. *dub.* 4. Bonacina *de censuris disput.*1.*quæst.*3.*puncto* 2.*num.* 5. Henriq.*in summ.lib.*14.*cap.*20.§.5.me citato *in hoc loco* Homobon.*de examine Ecclesiastico tract.*12.*c.*4. *quæst.*16.*resolut.*4.*pag.*460. Nald.*in summ.verb.absolutio à peccatis n.*9. Nouar.*dict. conclus.* 2. *n.* 2. Duard. *in Bullam Cœnæ lib.*3 §.2.*q.*11.*num.*19. Marchin.*dict. tract.*1.*part.*9.*diffic.*5.*à num.*1. Floron.*de casib.reseru. part.*1.*c.*4.§.7.*num.* 10. me citato *in hoc loco* Bossi.*d. casu* 10.§.6.*num.*115. Trullench *d.lib.*1.*cap.*3.*dub.*4. *num.*6. In absolutione enim casuum reseruatorum, & censuram impedientium receptionem Sacramenti, videtur requiri ea saltem subiectio, quæ sufficit, vt Episcopus Sacramentalem absolutionem impendat, Bonacina *dict.disput.*7.*quæst.*5. *puncto* 1.*n.*4. & ideò ille, qui non est subditus Episcopi, putà Medicus, Prætor, & similes exteri, qui tamen habitant in ciuitate, sub decreto *d. c.* 6. comprehenduntur, vt in Sacramento Pœnitentiæ à suis criminibus absolui valeant, etsi illa aliis in ciuitatibus commiserint; ita decisum referunt Nicol. Garcia *d.c.*10 *n.* 139 *in* 3.*declarat.* Armend.*dicto loco n.* 18. Stephan. Daluin.*d.cap.*26.*in fine.*

6 Verùm licèt prædicta vera sint in absolutione casuum reseruatorum, & censurarum in Sacramentali Confessione pro foro conscientiæ: in obtinenda tamen dispensatione irregularitatis, ac suspensionis requiritur, vt Episcopus habeat iurisdictionem ordinariam in eum, cui concedit relaxationem irregularitatis, iuxta ea, quæ resoluo *alleg.*36.*n.*17.& decisum referunt in propriis terminis Nicol. Garcia, & Armendar.*locis proximè citatis*, me citato *in hoc loco* Alzedo *p.*2.*cap* 6.*n.*45. quamuis contrarium teneat Henriq.*d.*§.5.

7 Quæ quidem dispensandi potestas etiam extra diœcesim potest ab Episcopo erga subditos suos exerceri: nam verba Concilij *in d.c.*6.ibi, *in diœcesi sua*, referũtur ad posteriorem illius capituli partem, in qua conceditur Episcopis facultas absoluendi à reseruatis, ex ea ratione, quia Episcopus dum in sua diœcesi existit, potest cum suo subdito in aliena diœcesi existente extraiudicialiter dispensare, cum iurisdictio dispensandi exerceri possit circa absentem. Ita docent Suar.*de censur.tom.*5.*disp.*41.*sect.*1.*num.*10.*&* 12 *in fine.* Sanch.*in præcepta Decalogi lib.*2.*c.*11.*n.*12. Bonac.*d.di p.*7.*q.*5 *punct.*1.*n.*4. Fagundez *in quinque Eccl.præcept.p.*2.*lib.*8.*c.*8.*num.*35. Præpos. *in* 3. *p. D. Thom.p.*1.*de censur.in communi dub.*14.*n.* 99. Diana *resol.moral.p.*4.*tract.* 4. *resol.*96.me citato *in hoc loco* Marchin.*d.p.*9.*diffic.*5.*n.*12. Bossi.*d.casu* 10. *nu.* 166. Fr.Emman.*in sum.tom.*3.*cap.*5. *n.*3. Alzedo *d part.*2. *cap.*6.*num.*18 Quicquid dicant Fr.Emman.*in summ. tom.*2.*cap.*69.*n.*1.*in fine*, Henriq.*d.*§.5.*in princ.* Vgol. *de offic. Episc.c.*57.§. 2.*n.*6. Alzedo *in praxi p.* 2. *c.*6.*n.* 42. Auila *de censur.p.*7.*disput.* 10. *dub.* 6. Cum ergo Episcopus in irregularitatibus omnibus, & suspensionibus ex delicto occulto prouenientibus, excepta ea, quæ oritur ex homicidio voluntario, valeat dispensare cũ sibi subditis hac potestate vti poterit intra, vel extra diœcesim, iuxta principia dispensationum; at vero in absolutione à quibuscunque casibus occultis, etiã Sedi Apostolicæ reseruatis, de quibus agit secunda pars *d.c.*6. cum debeat esse Sacramentalis, vt ibi ostenditur in illis verbis, *in foro conscientiæ gratis absoluere, imposita pœnitentia salutari*; & non possit fieri per nuntium, vel per litteras, requiritur, quòd fiat ab Episcopo præsente pœnitente intra diœcesim commorantibus.

8 Et quòd verba illa, *in foro conscientiæ*, sint intelligenda, id est, in foro Sacramenti Pœnitentiæ, & in Confessione Sacramentali, refert pluries *Sacram Cardinalium Congregationem* censuisse Nicol.Garcia *de benef.par.*11.*cap.*10.*num.*139. resoluit Aloys.Ricc. *in praxi fori Eccles.resol.*445.*num.*8.& accipi à quodam docto viro, ita tenere praxim S.Pœnitentiariæ; quicquid prædicta verba significare, quòd absolutio data vel facta, nihil prosit quoad forum exterius, & per consequens posse Episcopum extra Confessionem absoluere in casibus particularibus occurrentibus, dicant Nauar *dict.consil* 11.*num.*2. Henriq.*lib.*7. *cap.*13.§.2.*vers. Episcopus*, Fr. Emman. *quæst. regul. tom.*1.*q.*20.*art.*7.*& quæst.*61.*art.*10. Suar.*de relig.tom.* 2.*tract.*6.*lib.*6.*c.*16.*num.*4. Sanch *lib.*8.*disput.* 34 *nu.* 29. Graff.*lib.*1.*cap.* 13. *num.* 32. Claudius Solerre *de potest.Confessar.cap.*30.§.1. Homobon.*de examine Eccles.tract.*5.*cap* 5.*quæst.*31. Diana *resolut.moral.tom.*1. *tract.*5.*resol.*2.*in fine.* Marchin.*diffic.*5.*nu.*13. Lazar. *de monit.sect.*5.*quæst.*15.*num.*9. Duard.*d.quæst.* 11.*n.* 30. Floron.*de casib.reseru.part.*1.*cap.*4.§. 7. *num.* 17. Hieron.Pharon.*in suo prompt.tract.*1.*sect.*18.*casu* 31. Bossi.*d.casu* 10.*num.*167. idem Suar.*in tractat.de F.de disput.*41.*sect.*4.*num.*6. Castr Palao *de pœnis hæreticor. tract.*4.*disput.*4 *num.*11. nouissimè Trullench *d. lib.*1. *cap.*3.*dub.*4.*num.*7. vbi tamen propter praxim Sacræ Pœnitentiariæ nostram sententiam esse sequendam asserit.

9 Ex quibus infertur Episcopum eo ipso, quod aliquem irregularem admittit ad Ordines, aut concedit litteras dimissorias, censeri cum eo dispensare in irregularitate, aut concedere facultatem, vt dispensetur ab Episcopo, ad quem mittitur pro recipiendis Ordinibus, modo sciat Ordinandum esse irregularem, & intentionem habeat dispensandi; tum quia Episcopus non præsumitur velle delinquere ordinando irregularem, aut concedendo facultatem, vt promoueatur, Maiol.*de irregul.cap.* 51. *num.*8. Henriq.*d.lib.*14.*cap.*17.§.4.*litt. P*, Suar.*de censur.disp.*41.*sect.*3.*n.*4. Sayr.*eod.tract.lib.*7.*c.*14. *n.* 10. Auila *par.*7.*disp.*6.*sect.*5. *dub.* 6. Menoch.*de arbitr. in addit.casu* 564.*n.fin.* Basil.Pont.*de matrimon. lib.*8. *c.*15.*num.*7.15.*&* 16. me citato *in hoc loco* Marchin. *d.tract.*1.*p* 9.*c.* 4. *num.* 3.*cum seqq.* Quicquid dicant Nauar.*in man.c.*27.*n.*74 *vers.sed dubium*, Sanch. *de matrim.lib.*7.*disp.*3.*n.*25. Tiber.Decian.*respons.*31.*n.*7. *tom.*4. Dec.*cons.*18.*n.*24.*tom.*1.& Oldrad.*cons.*3·9.*n.* 4. ibi, *Præterea video in Episcopo, quòd si aliquid conferat alicui, vel promouet eum, qui de iure communi promoueri non potest, nec illud sibi potest conferri quod in casibus, in quibus potest dispensare intelligitur, vt est casus*, & gloss.*in cap.Ioannes*, 51.*dist.*& quòd ipso facto dispensetur, probatur *in cap.veniens, de fil. Presbyt.& in cap.litteras, de restit.spoliat.* & latius idem prosequitur *num.* 5. idémque latissimè comprobat per totum consilium sequens 330 præcipuè *n.*6. per text.*in l.fin.C.qui admitt. ad bonor. poss.* vbi pupillus non potest sine tutore bonorum possessionem petere, nec Prætor dando aliquid agit; sed si Prætor sciuit illum pupillum, dispensare & supplere videtur defectum ætatis, & eandem sententiam tenent Natt.*cons.*402.*n.*29. Roman.*cons.*236.*n.*7.*& cons.*307. Ex facto enim eius, qui potest absoluere, inducitur absolutio realis, vt optimè Alex.*cons.*164.*n.*8.*concl.*7.

10 Hanc dispensandi, & absoluendi potestatem Episcopo concessam sine eius speciali concessione Vicarius generalis exercere non potest, quia id Conc. requirit, ibi, *aut Vicarium ad id specialiter deputatũ*; tum quia in generali concessione hæc non veniunt; *cap.penult.de pœnit.in* 6. Quare ita tenent Rebuff. *in praxi*

privilegio,§cia'i,nt.de forma vicari tuu,num.179.cum sequentib. Sbrozius *de Vicario Episcopi lib.2.quest.19. num.2.& quest.179.num.1.& quest.180.n.2.& q.184. num.1.* Vgolin.*d.potestate Episcopi, cap.4.§.7.num.2. vers.postremo* , Suar.*de censuris disp.41.sect.2.num.8.* Narbona *de appell.à Vicar. ad Episcopum p.1.n.129.* faciunt quæ eleganter tradit Campan. *in diuersorio Iuris Canonici rubr.12.c.23.n.148.*

11 An autem Episcopi possint committere hanc potestatem dispensandi, & absoluendi aliis ? Quæstio est dubia;in qua pro affirmatiua parte,quod scilicet possit committere,& delegare illis faciunt multa,& validiora fundamenta;in primis nulla occurrit ratio sufficiens cur credere debeamus voluisse Concilium illam facultatem reseruare Episcopo per seipsum tantum exercendam , præsertim cum non declaret hanc potestatem Episcopis conuenire tanquam delegatis Sedis Apostolicæ,sicut aliquando facit , sed simpliciter eam Episcopis concedit ; ergo videtur virtute huius decreti hæc potestas annexa iure Ordinario iurisdictioni Episcopali,atque ita delegabilis est ab Episcopo. Deinde quia non eligitur industria personæ ; si enim eligeretur , nec generaliter, nec specialiter posset Episcopus delegare, tum quia quoties aliquid conceditur Prælatis præsentibus,& futuris in perpetuum , non potest dici electam esse industriam personæ cum personæ incognitæ delegetur,vt tradunt Ias.*in l.more maiorum,num.65.ff.de iurisdictione omnium iudicum*,Gregor.Lopez *l.47.in fine,tit.18 p.3.*Menoch.*de arbitr.lib.1.quæst.64.n.17.* Quare hanc partem tenent Nauar.*d.cons.11. de priuilegiis num.4.*Sanch.*de Matrim.lib.2.disput.40.n.17. vers.Sed dicendum,& in præcepta Decalogi tom.1.lib. 2.c.11.num.23.*Azor.*instit.moral.p.1.lib.8.cap.10.q.11.* Fagundez *in quinque Ecclesiæ præcepta p.2.lib.8.c.8. num.16.*Marchin.*d.diff.5.nu.14.*Duard. *in Bull.Cœna lib.3.§ 2.quæst.11.n.34.*Paul. Layman *in Theolog. moral.lib.1.tract.5.part.2.c.5.n.1.* obseruantes Concilium *d.cap 6.*intelligendum esse,vt velit Vicarium Episcopi non habere ex generali commissione vicariatus hoc casus , nisi sibi specialiter committantur:non autem vt velit negare Episcopo potestatem specialiter delegandi.

12 Verum Henriq.*lib.14.de irregul.c.19.in fine,& lib. 6.de pœnit.c.14 §.7 iuncto comment.litt.O,*ait nõ posse Episcopum generaliter Vicario, vel alij delegare hos casus , vt habeant facultatem generalem absoluendi , vel dispensandi pro suo arbitrio,sed tantùm posse delegare,quando casus occurrerit , & dare facultatem,vt de mandato , & nomine ipsius faciat? quod quidem ex eo comprobat , quia Concilium *d. c.6.*expressè concedit Episcopis posse dispensare per se,vel per Vicarium specialiter deputatum,tum quia dum hi casus Episcopo conceduntur, eligitur industria personæ.

13 Alij verò putant Concilium dicto loco distinguere voluisse inter facultatem dispensandi super irregularitate, & suspensione,ac absoluendi à casibus reseruatis:vt in prima exerceri possit per quemcunque,cui generaliter ab Episcopo sit delegata iurisdictio : secunda vero conueniat tantum Vicario , qui specialiter deputatus sit per Episcopum cum facultate absoluendi à casibus reseruatis ; differentiæ rationem in eo constituunt,quia Concil. *d.c.6.*Episcopis facultatem dispensandi super irregularitate , & suspensione generaliter concedit , quando verò in eodem capite eis tribuit potestatem absoluendi in quibuscunque casibus occultis , etiam Sedi Apostolicæ reseruatis,suos subditos , dicitur, *in diœcesi sua per seipsos,aut Vicarium ad id specialiter deputatũ* potius volens coarctare , quàm ampliare hanc iurisdictionem;nam si non addidisset verba illa , liberum fuisset Episcopo hanc facultatem committere cuicunque Sacerdoti : Concilium autem volens illam concedere tantùm Episcopo , & Vicario ad id specialiter deputato,ita peculiariter expressit.

Sed nonnulli diuersum prædictorum verborum 14 esse sensum arbitrantur , sentientes Concilium voluisse hanc potestatem dispensandi super irregularitate,& suspensione solis Episcopis indulgere,vt per seipsos illam exercerent,neque possent aliis delegare , quia in hoc sit electum ministerium personale Episcopum ; ita Suar.*tom.5.de censur.disp.41. sect.2. num.8.*Gutier.*canon.lib.1.c.13.n.29.* Anton. Ricciul, *de iure person.extra gremium Eccles. existent. lib.5.c. 16 n 3.*Hieron.Pharaon.*in suo prompt.tract.1.sect.18. casu 33.in fine.*ex eo probant , quia Concil. *in eodem cap.*agit de dispensatione,deinde de absolutione , & facultatem dispensandi simpliciter concedit Episcopis sine vlla extensione , potestatem autem absoluendi extendit etiam ad Vicarium specialiter deputatum ; ergo clarissimè apparet mentem Concilij fuisse priorem iurisdictionem communicare tantùm Episcopis,quia extensio, quæ in secundo casu ponitur , & tacetur in primo , apertè ab illo excluditur: constitutio enim in vna parte declaratur ab alia,vel suppletur,aut limitatur,& restringitur *l.vnic.in princ. C.de inoff. dotib.* Cum igitur Concil. nihil dicat de Vicario in prima parte , non debemus intelligere illam facultatem commissam esse Vicario , si enim illam voluisset concedere Vicario, vtique id expressisset , sicut fecit in secunda parte , in qua agit de absolutione, argum.text.*in l.vnic. §.fin autem ad deficientis,C.de caduc.tollen.*cũ aliis citatis *in libello de principiis vtriusque iuris litt.L,num.32.*Ratio autem diuersitatis propter quam Concil. voluerit potius extendere ad Vicarium facultatem absoluendi in casibus reseruatis,quam potestatem dispensandi ab irregularitate,& suspensione eam assignant, quia absolutio est magis necessaria ad salutem animarum, quam dispensatio,ita Mar.Alter. *dict.cap.3.concl.4 vers.tertiò notandum,* vbi ex aliis hunc sequitur intellectum. Ego tamen in hoc opinionum conflictu meam interponere sententiam non audeo , dum super hoc peculiarem non habuero decisionem , interim studiosus iudicet lector.

Quæret aliquis,quis possit cum Episcopo dispen- 15 sare,si occurrat casus, vt ipsemet incidat in aliquod delictorum,de quibus in Concil.*d.cap.6.* Putat Mar. Alter.*d.concl.4.vers.tertiò quæri potest*,non posse Episcopum,cum sit delegatus , huiusmodi potestatem, quam habet dispensandi , alteri committere , vt secum dispenset. Verum alij communiter, & melius respondent posse ipsummet Episcopum alteri committere vices suas,vt secum dispenset,& ad se absoluendum proprium suum Confessarium deputare cum eadem auctoritate,quam ipse habet ex *d.cap.6.* Concilij Trident.in sibi subditos.Ita Maiol.*de irreg. lib.2.cap.2.num.11.versic.est autem,& lib.5.c.51.n.7.* Suar.*tom.5 disp.41.sect.2.nu.9.*Henriq.*in sum.lib.14. de irreg.c.18.§.3.*Piasec.*in praxi noua Episcop.par.2. cap.1.num.17.pag.107.*Sayr.*d.lib.7.cap. 9.num.5.*Armend.*vbi proximè num.12.*Aloys.Ricc.*in praxi rerũ fori Ecclesiast.decis.518.in 1.edit.& resolut. 445.n.2. in 1.edit.*Bellet.*disquisit.clerical p.1. tit. de disciplina clericali §.1.num.54.*Sanchez *de matrimon.lib.8.disp. 3.n.3 & in præcepta Decalogi,lib.2.c.11. num. 11.* nouissimè Fr.Lud à Cruce *in exposit.Bull.Cruciatæ,disput.1.c.6.dub.18.num.1.in fine,* Ioan. Valer. *de differen. inter vtrumque forum, verb.iurisdictio , differ. 9.*

num.12.Fillluc.tom.1.tract.10.c.10.num.272.Floron. de casib.reseru.part.1.cap.4 §.7 num.24 Guant.in manual. Episcop.verb.Absolutio,n.7.Duard.in Bull. Cœnæ lib.3 §.2.quæst.11.n.29.me citato in hoc loco Boss. d.sect.1.cas.10.n.188.me etiã citato in hoc loco Alzed. de præcell.Episcop.dignit. p. 1.cap.5.num.125.& c.6. num 68.

16 Capitulum Sede vacante eandem habet facultatem dispensandi, & absoluendi concessam Episcopis per Concil.d.cap.6.nam licèt illa facultas competat Episcopo iure speciali, tamen competit ei iure communi & iurisdictione ordinaria illi tributa. Ita in terminis resoluunt Beja in responsis casuum cõscientiæ,p 4.casu 57.vers.tandem antlim, Sayr.in claui Regia lib.6. cap.11.num.84.Henriq.lib. 6.cap. 16. § 1.& lib.14.cap.20.§.1.Fr.Emman. q. Regul. tom.1. quæst.6..art.9.Cened.ad Sextum collect.4.nu.3.Suar. tom.4.de pœnit.disp.30.sect.2.nu.4. Aloys.Ricc. in collect.decis.part.3 collect.722.vers.tertiò dubitatur,& in praxi fori Ecclesiastici,decis.533.in 1.edit.aliàs resol. 466.in 2.edit & in praxi aurea resol.11.n.5.Sayr.decis. 32.de tempor.ordinat.Alaed.d.p.2.c.6.n.73. Piasec.in praxi noua Episcop.p.2.cap 1.n.16.pag.106.Sanchez de matrim.lib.8.disp.2 n.14.Nicol.Garc.de beneficiis, part.5.cap.7.num.41.& part.9.cap.11.n. 21.Nouar.in sing.Canonic.conclus.1.n 3. Diana part. 4. tract. 4.resol.211.vers.attandum est.Floron.de casib.reseruatis,p. 1.cap.4.§.7.n.9.Duard.in Bull.Cœnæ lib.3.§. 2. quæst. 31.num.16.& 17.Gauin.in man.Episcop.verb.Capitulum Sede vacan.n 48.Boss.dict.casu 10.n.207.nouissimè Marcel.Vulpe in praxi c. 44. num. 9.Quamuis contrarium teneant Marc.Anton.d.cap.3.vers.ex eodem & Bonacin.de censuris disp.7.q.5.punct.1.Alter. tom.2.disp.6.de suspens.c.3.Stephan.Daluin.de potest. Episcop.c. 27.num.1.

17 Abbates verò,& alij Prælati inferiores habentes iurisdictionem ordinariam, & quasi Episcopalem, etiam nullius diœcesis,non gaudent prædicta facultate dispensandi,& absoluendi concessa Episcopis in Concil.d cap.6.ex eo, quia Conciliaris illa Constitutio hac in parte derogat iuri communi,& idcirco potius est limitanda, vt nomine Episcopi intelligamus secundùm propriam significationem huius nominis illos tantum, qui in Episcopali dignitate constituti sunt.non inferiores.Ita Aragon. 2.2.q.88. art.11.conf.4.Cened.d.collect 4.num.5.Tolet. in sum. lib.1.c.83.num.5.ad finem,Suar.tom.1. de pœnit. disp. 30.sect.2.num.6.& tom.5.de censuris,disput.41.sect.2. num.7.Petr.de Ledesm.in summ.tom.2.tract.1.cap.6. post concl.2 diffic.2.Aloys. Ricc. in praxi fori Ecclesiast.decis.532.n.1.in 1.edit.& res.555.in 2.edit.Mari. Alter.d.c.3.vers.sed hic,Bonacina d.disp.6.q 5.puncto 1.n.6.Gauant.verb.absolutio,num. 5. & verb.censura, num.2.Campan.rubr.7.cap.5.num.5. & censuisse sacram.Congregationem referunt Nicolaus Garc.d.par. can.11.num.15.& 17.Armendariz d.loco nu.9.& 10. Nouar.d.concl.2.num.4.Quamuis huiusmodi Abbatibus prædictam dispensandi,& absoluendi potestatem eodem modo esse concessam quo Episcopo asserat Henriq lib.6 cap.6.§.1.Fr.Emman. quæst.Regular.tom.1.quæst.24.art.13.& 17.& q.61.artic.9.& in sum.tom.2.cap.10.num.6.Flores de Mena variar. lib. 3.quæst.24.num.18 Sayr.in claui Regia lib. 6. cap.11. num.85.in fine,Auila de censuris, part. 7.disputat.10. dub.6.Sanchez in præcepta Decalogi lib.1.cap.11.n.5. Duard.in Bullam Cœnæ lib.3.§.2.q 8.num.55.Monet. de commut.vltim.volunt.c.5.n.455 Sigism.à Bononia de elect.dub.51.num 8.Diana moral.p.4.tractat. 4.resol.211.nouissimè Marchin.d.tr.1.p 9.diffic.1. à n.3. Portel.verb.Prælati potestas ad absoluendũ,n.30.Pharon.d.tract.1.sect.18.cap 34.cum seqq.Boss.d.casu 10. n.211.Castr.Palao de pœnis hæretic.tract.4.disp.4 ... 4. nouissimè Trullench d.lib.1.c.5.dub.4.n.3. Stephan. Daluin.cap.27.num.2.

Ex eadem ratione videtur dicendum Superiores, 18
seu Conuentuales Religionum exemptarum huiusmodi facultate à Concilio Episcopis concessa erga Religiosos sibi subditos,vti non posse,& ita à sacra Illustrissimorum Cardinalium Congregatione decisum fuisse referunt Garcia d.c.12.num.13.& ac Armendariz d.loco n. 10.& resoluunt Suar.de Relig. tom.4. tract.8.lib.2.c.12.num 11.& tom.5.disp.4.sect.2.Petr. de Ledesm.in sum.tom.2.tract.1.c.6. post conclus. 20. diffic.3.Valer.Regin.d.n.29.versic.quintam est. Lezana c.11.num 6.Contrarium tamen, imò prædictos Superiores erga Religiosos sibi subditos hanc potestatem habere,facultate ipsis ad hoc data à Pio V. Constitutione sua,incipit Romanus,de anno 1571.die 21.Iulij,tenent Piasec.in prax. noua Episcop.part.1. p.5.num 52.in princ Henriq.in summ. lib. 6 cap.16. § 8.& lib.7.cap.25.§.2.& lib.14.cap.vltim. § 5 ad fin. Fr.Emman.quæst. Regul.tom.1.quæst.61.art.9.Fr.Lud. Beja in responsis casuum conscientiæ, part. 4. casu 57. in princip.Fr.Ioannes de la Cruz de statu Religionis lib.1.cap.6.dub.16.Sayr.de censuris,lib.7.cap.7.nu.23. Molin.de iustit.tract.3.disp.61.num .4.& 5.disp.70.in fin.Iacob.de Graffiis tom.2.consil.sub tit de homicidio consil.2.num.23 cum sequentib. Sanchez de Matrim. lib.8.disp.1.num.13.in præcepta Decalogi lib. 2.cap.11. num.7.Coriolan.de casib.reseru.part.1.sect. 1. art.22. num.6.& art.25.num.4 Barthol.à S.Fausto in thesauro Relig.lib.3.quæst.125.Portel in dub.Regularib.verb. Prælati,num.36.nouissimè Boss.d.c p.10.numer. 210. cum seqq. vbi num. 213. subdit huiusmodi Prælatos Regulares posse alteri committere dictam facultatem dispensandi & absoluendi.Ioan.Valer. de differ. inter vtrũque forum,verb.Regularis differ.6.vers.denique,Nouar.d.concl. 2.n.6.Barthol de Vechis in praxi obseruanda in admittendis ad Religionem statum nouit. disp.9.dub.18.ex num.4.Hieron.Roderic. d. reso .52. num.23.Diana p.4.tract.5. resol. 211.in fine.Marchin. d.diffic.1.n.9.Sigism.& Buoacin.de elect.p.2 c.1.dub. 50.& hæc secunda opinio attenta dicta Pij V.Cõstit. in praxi sequenda est,illa verò non obstante,in puncto Iuris primam veriorem iudico,me citato in hoc loco Trullench d.dub.4.n.5.

Archiepiscopus dum actu visitat habet faculta- 19
tem absoluendi ab irregularitate occulta virtute Concilij Tridentini circa subditos suorum Suffraganeorum,tunc enim ratione officij ordinariam habet facultatem ad absoluendum. Ita Henriquez lib.14. cap.18.num.3.Suar.tom.4. disputat. 30. sect. 2.num.8. Sayr.in claui Regia lib.6.c.11.nu. 79.Auil.de censur. part.2 cap.7.disput.1.dub.10.conclus.3.& part.7.disp. 10.dub.6.notab.2.circa primam conclusionem, Sanchez in præcepta Decal.lib.2.cap.11.num.6.& lib.4. cap.38. num.13.& 15.Marchin.d.tract.1.part.9 .diffic 1. n.8. Ioan.Valer.de different.inter vtrumque forum,verb.iurisdictio,different.4 num.1.me citato in hoc loco Boss. d.casu 10.num.215.Alzed.d.part.2 cap.6.num.40.Bonacin.de censur.disput.1.quæst.3.puncto 2.num. 7.vers. tertio,vbi in vers.secundo, dicit etiã posse Archiepiscopum à censuris latis à Suffraganeis, vel à Sede Apostolica absoluere subditos Suffraganeorum, quando malitiosè,aut negligenter differunt absolutionem,vel quando ad illum fuit appellatum, & vocatæ fuerunt partes. Sic etiam in actu visitationis non solùm potest dispensare cum subditis Episcoporum Suffraganeorum, sed etiam cum ipsismet Episcopis Suffraganeis, vt contra Suar.tenent Henriq.

dict.

*dict.cap.*18.*num.*4.Auila *part.7.disput.6.sect.5.dub.5.*
Bonacina *de censuris disput.7.quæst.5.punct.1. num.2.
in fine.*Boss. *d.cas.*10.*num.*216. vbi *num.* 217. subdit
quòd immo quocumque tempore, & sic extra visi-
tationem, poterit Archiepiscopus vti dicta facultate
dispensaudi & absoluendi circa suos Episcopos Suf-
fraganeos, sicut potest circa subditos suæ propriæ
diœcesis, & citat post alios Sayr.*dict. c.* 11.*num.*79.
Floron.*de casib.reseru.part.*1.*cap.*4.§.7.*num.*14. Trul-
lench *d.dub.*4.*num.*4.

Occultum quid dicatur, & qui sint casus occulti, in quibus Episcopus dispensare valet?

20 CVm Episcopi virtute Concilij Tridentini *sess.*
14.*de reformat,cap.*6. possint omninò dispensa-
re in omnibus irregularitatibus, & suspensionibus ex
delicto occulto prouenientibus, opportunè inqui-
rendum est quando dicatur delictum occultum, vt
Episcopus possit dispensare in irregularitate, vel
suspensione per illud incursa? Sunt qui teneant oc-
cultum in præsenti materia secundum terminos Iu-
ris esse regulandum, & propriè dici, quod non potest
probari. Ita Iacob.de Graff. *tom.*2.*cons.sub.tit.de ho-
micid.cons.*2. *num.* 20. Nicol. Garcia *de benef.part.*7.
*cap.*11.*num.*46.Armendar.*in addit.ad recop.lat.legum
Nauarræ lib.*1.*tit.* 18.*l.*7. *de irregularitat.in declara-
tion.num.*25.
21 Verùm communis Doctorum resolutio tenet oc-
cultum in præsenti dici, quod non est publicum,
etiamsi ab aliquibus sciatur, & potest tergiuersatione
celari; quia Concil. *d.c.*6. à regula dispensandi exci-
pit deducta ad forum contentiosum: ergo non exci-
pit occulta, quæ probari possunt, si tamen ad forum
contentiosum non sunt deducta; tum quia occul-
tum plerumque accipitur non prout est improbabi-
le, sed prout contra distinguitur à notorio, publico,
vel saltem famoso, secundum Panormit. *in cap.fin.de
tempor. ordin.* vbi occultum crimen ad hoc, vt quis
possit promoueri, appellat illud quod opponitur
notorio, licet probari possit, idem Panormit. *in cap.*
22 *quæsitum, de Pœnit.& remiss.*† Et notorium est plena
rei notitia inducens indubitatam, & finitam proba-
tionem, discussione non egentem, vt per text. *in cap.
vestra, de cohabit.cleric.& in cap.cura olim.*24.*de verb.
signif.*tenent Clar.*lib.*5.§.*fin.quæst.*9.Mascard.*de pro-
bation.conclus.*1101.Paul.Comitol.*respons.moral.lib.*1.
*quæst.*57.Menoch.*illustr.cap.*2.*num.*11.*cap.*20.*num.*23.
Farinac.*in praxi crimin. quæst.* 28. Menoch *de arbitr.
casu* 166.*num.*4.Iacob.de Graffiis *in aureis decis.p.*1.
*lib.*1.*cap.*13.*num.*43. *& seq.* Aldrete *de religiosa disci-
plina tuenda lib.* 1. *cap.* 5. §. 2. *num.* 6.nouissimè me
citato *in hoc loco* Bossi.*de triplici Iubil.priuilegio, sect.*
23 1.*casu* 10.§.3.*num.*26.*in fine.*Hinc† notorium dicitur
delictum commissum, vel confessum in iudicio, Mas-
card.*concl.*13 6.*num.*4. post Afflict.Menoch.& alios,
Farinac.*d.quæst.*21.*num.*31.Stephan.Gratian. *discept.
forens.cap.*142.*num.* 9. *&* 10. Aldrete *d.*§.2.*num.*11.
24 Item, † & omne illud, quod ex actis iudicij constat,
ex citatis per Menoch.*remed.*1.*recup.num.*132.*& de
arbitr.casu* 166.*n.*6.*& cons.*100. *n.* 6. Tiraquel.*de re-
tract.lignag.*§.36.*gloss.*2.*n.*44.Mascard.*conclus.* 1101.
*num.*13.*cum sequentib.*Farinac.*d.quæst.*21.*num.*14.*&
quæst.*9.*num.*20. Mendez à Castro *in praxi Lusitana
lib.*3.*cap.*15.*num.*4. Aldrete *dict.*§.2 *num.*10.Boss.*d.*§.
3.*num.*30. Vel deducitur ex sententia in iudicio pro-
lata, Mascard.*conclus.*1296.*n.*15.Farinac.*d. quæst.*21.
*num.*31. Quare textum illum intelligendum esse de
illo occulto, quod probari potest, sed à paucis scitur,
& aliqua valet tergiuersatione celari, tenent Nauar,
*in man.cap.*27.*num.*254 *in fine, vers.vndecimo*, Sorb.
compend.Mendicant.in resol.materia absolut. pag. 48.
Anton.Roch.*de visitatio.verb.occultu*, Vega *in suma
part.*1.*c.*49.*casu* 16.Tolet.*in summ.lib.*1.*cap.*89. *num.*
5.Lxl.Zech.*de casibus Episcopo reseruatis casu vltim.
num.*1. *& casu* 1.*de irregular.circa finem*, Viuald. *in
candelabro aureo, tit.de irregul.n.*315. Zerola *in praxi
Episcop.p.*2.*verb.irregularitas*,§.1.Azor. *instit. moral.
part.*1.*lib.*8.*cap.*10.*quæst.*9.Auila *de censur.part.*2.*c.*7.
*disp.*1.*dub.*12.*concl.*2.*& p.*7.*disp.*10.*dub.*6 Mar.Alter.
*eod.tract.tom.*2.*disp.* 8. *de suspens.cap.*3. *vers. secundo
notandum*, Suar.*tom.*4.*disp.*30.*sect.*2.*num.* 2. *& tom.*5.
*disp.*41.*sect.*2.*num.*6. Campan.*in diuers. Iuris Canon.
rubr.*6.*cap.*5.*n.*7.Duard.*in Bull.Cœnæ lib.* 3.§.2. *q.*11.
*num.*4.*&* 5.Floron.*de casib.reseruat.part.*1.*cap.*4.§.21.
*num.*2.Gauant.*in manuali Episc.verb.absolutio, n.*11.
me citato *in hoc loco*, Alzed *d.p.*2.*cap.*6.*n.*12. Molina
*de iustitia, tract.*3.*disp.*79.*n.*8.*vers.secundo*, Fr.Emman.
*quæst.Regular.tom.*1.*quæst.*24.*art.*11. Paul. Comitol.
*respons.moral.lib.*6.*quæst.*44.*n.*3. Vgolin. *de potestate
Episcopi, cap.*57.*num.*5.Piasec.*in praxi noua Episcop.
part.*1.*cap.*1.*num.*56 *pag* 62.Aloys.Ricc. *in praxi for.
Ecclesiast.decis.*523.*in* 1.*edit.& resolut.*450. *in* 2.*edit.*
Sayr.*de censur.lib.*4 *cap.*17.*num.*21. *& lib.* 7. *cap.* 12.
*num.*12.Sanch.*de Matrim.lib.*2.*disput.* 37.*num.*11. *&
lib.*8.*disput.*34.*num.*55.*& in præcepta Decalogi lib* 2.
*cap.*13.*num.*19.*cum sequentib.*Reginald. *in praxi fori
Pœnit.lib.*30.*tract.*2.*num.*30. me citato Bonacin. *de
censur.disp.*1.*quæst.*3.*punct.*2.*num.*1.*vers.quartò.* Fr.Si-
gism.à Bononia *de elect.dub.*71.*à num.*7.Neuar.*inter
decisiones Neapol.Aloysij Riccij decis.*117.*part.*4. vbi
multa ex hoc loco me non citato desumpsit; nouissi-
mè Fagūdez *in quinque Ecclesiæ præcepta par.*2.*lib.*8.
*cap.*8.*n.*23.Barthol.de Vecchis *in praxi obseruanda in
admittendis ad Religionis statum nouit.disp* 9.*dub.*16.
*n.*3.Hieron.Roderic.*in compend.quæst. Regul. res.* 52.
*num.*23.Alzed.*d.part.*2.*cap.*6.*num.*12.March.*in dict.
part.*9.*diffic.*2.nouissimè me citato *in hoc loco* Bossi.*de
triplici Iubilæi priuil.sect.*1.*casu* 10.§.3.*num.*26.nouis-
simè Marcel.Vulpe *in praxi iudic.fori eccles.cap.*44.*n.*
10.latè & eleganter Stephan. Daluin *de potest. Epi-
scop.cap.*26. *num.*3. *cum seqq.* vbi ex præscripto Iuris,
& Iurisperitorum doctrina aliquid occultum dici
tripliciter ait. *Primò* illud, quod non est sua natura
probabile, quia vt tale non cadit sub cognitionem
hominis, eiusmodi sunt cogitationes hominum, de
quibus nec Ecclesia iudicat. *Secundò* id, quod sua
quidem natura est probabile, probari tamen non po-
test, quia nemo illius notitiam habeat, vtpote coram
nemine factum. *Tertiò* illud, quod probari quidem
potest, quia notum, sed tam paucis, quod neque est
vulgare, neque in iudicium deductum, & *num.*9.no-
tat per casus occultos Sedi Apost. reseruatos vigore
Concilij *dict.cap.* 6. Episcoporum iurisdictioni con-
cessos, non intelligendos eos, qui primo modo di-
cuntur occulti, sed tantum eos, qui secundo, & tertio
modo nouissimè D.Felician de Vega, nunc Archiep.
Mexican. *in relect. cap. & si clerici* §.*de adulteriis n.*
152.*cum seq.de Iudic.*
Ex quibus rectè infertur posse Episcopum virtu- 25
te Concil.*in dict.cap.*6.dispensare, quando delictum
non est publicum, vel notorium, quamuis sit notum
tribus, vel quatuor, nec de illo sit fama in maiori
parte viciniæ, vel collegij; vnde in magna ciuitate
quatuor, quinque, aut sex vidisse testes, non satis vi-
detur ad notorium, vt docent Henriq, *d.lib.*13.*cap.*5.
§.2.Sayr.*de censur lib.*2.*c.*12.*n.*19.Sanch.*dict.cap.*11.
*num.*19.Trullench *d.cap.*2.*dub.*6.*num.*1. Vnde etiam
optime aliqui Doctores exigunt, vt delictum non
sit occultum, sed publicum, quòd non tantùm actus,

qui est delictum, sit publicus, sed etiam vt publi-
26 cum eum fecisse delictum, hinc resoluentes † posse
Episcopum dispensare etiamsi actus sit materialiter
publicus; non verò formaliter in quantum delictum,
adhuc enim occultum dicitur delictum. Ita Emman.
Sà *verb. Episcopus num.* 35. Fr. Emman. *in sum. par.* 1. *c.*
176. *n.* 3. Henriq. *lib.* 14. *cap.* 20. *num.* 4. Sayr. *de censuris*
lib. 7. *cap.* 3. *num.* 13. Bonacina *eodem tract. disp.* 7. *quest.*
5. *punct.* 1. *n.* 4. *vers. dixi in prouenientibus*, Fr. Sigism.
à Bononia *de elect. dub.* 71. *num.* 8. Fagundez *dict. cap.*
8. *num.* 25. *&* 29 Sanch. *dict. lib.* 8. *disp.* 34. *n.* 56. Pia-
sec. *in praxi noua Episcop. part.* 1. *c.* 1. *rub. de dispensat.*
sub num. 56. *fol.* 61. Aloys. Ricc. *in praxi fori Eccles. re-*
solut. 450. *num.* 5. *in* 2. *edit.* Vgolin. *de censuris tab.* 1.
cap. 13. § 7. *sub num.* 4. Galet. *in margarita casuum con-*
scientia verb. delictum, vltim. Campan. *in diuersorio*
iuris Canonici rub. 7. *c.* 5. *num.* 3. me citato Trullench
dict. cap. 2. *dub.* 7. *num.* 3. & nouissimè *in sua exposit.*
Decalogi, me citato, *d. dub.* 4. *num.* 9. Hinc vnus Te-
xeda *tom.* 2. *lib.* 3. *tract.* 3. *n.* 138 existimauit posse Epis-
copum dispensare in irregularitate ex homicidio vo-
luntario occulto prouueniente, dummodo ita occul-
tum vt nullus alius sciat id delictum fuisse à tali per-
sona, nisi solus ipse homicida quasi Concilium *d. lo-*
co an loquatur de homicidio omnino occulto, sed
aliquo modo, scilicet de illo, quod in iudicio probari
non potest, sed merito illud reprehendit Diana *mo-*
ral. resol. p. 6. *tract.* 6. *resol.* 58. *in med.*

27 Hinc etiam colliges posse Episcopum dispensare
in irregularitate proueniente ab excommunicato ce-
lebrante, quando excommunicatio est occulta, licèt
celebratio sit manifesta; nam ad hunc effectum cen-
sura dicitur occulta, quæ incurritur coram multis ig-
7 norantibus, illam tamen eo casu incurri. F. Ludou.
Mirāda *in man. prel. tom.* 2 *q* 8. *art.* 14. *concl.* 2. Piasec. *in*
praxi noua Episc. p. 1. *c.* 1. *n.* 56. *pag.* 62. Nauar. *cons.* 2. *sub*
tit. de clerico non ordinato minist. in vtraque edit. Galet
d. verb. delictum pen. Læl. Zech. *d. casu vltim. n.* 1. *vers.*
& quod, pag. 148. me citato *in hoc loco* Homobon. *de*
examine Ecclesiastico tract. 12. *cap.* 3. *quest.* 13. *resol.* 3. *in*
fine, & me hîc citato March. *d. tract.* 1. *p.* 9. *diffic.* 1. *n.*
4. 5. *&* 6. nouissimè Bossi. *d.* § 3 *n.* 33. Quidquid du-
bitet Additionator *ad dictum cons. Nauarri.* Hinc si
contingat delictum in vna ciuitate esse publicum,
vel per facti notitiam, vel quia in iudicio confessum,
vel quia per Iudicis sententiam probatum, in alia
verò ciuitate, in qua petitur absolutio, vel dispensa-
tio in irregularitate esset occultum, tunc licebit Epis-
copo absoluere, vel dispensare modo notitia talis de-
licti non sit illuc facillime peruentura; quia in tali
loco delictum verè dicitur occultum, nec semper
adest periculum diffamationis propter locorum di-
stantiam. Ita contra Suar. *de Pœnit. disp.* 30. *sect.* 2. *n.* 2.
Sanctarel. *de haresi c.* 5. *dub.* 6. *num.* 26. resoluunt Aui-
la *de censur. part.* 2. *c.* 7. *disput.* 1. *dub.* 11. *concl.* 2. Sanch.
in praecepta Decal. lib. 2. *c.* 11. *num.* 20. Duard. *in Bull.*
Cœna Domini lib. 3. § 2. *q.* 11. *n.* 10. Fagundez *in quin-*
que Eccles. precepta part. 2. *lib.* 8. *c.* 8. *n.* 28. Marchin. *d.*
part. 9 *diffic.* 2. *n.* 7. Trullench *d. dub.* 6. *n.* 2.

28 Delictum deductum ad forum contentiosum, ad
hoc vt Episcopus in irregularitatibus, & suspensio-
nibus ab eo prouenientibus, dispensandi facultatem
non habeat, dicitur statim ac denunciatio, aut accu-
satio de illo coram legitimo iudice facta est, ita Mar.
Alter. *d. cap.* 3. *vers. postulabit*, vbi multis nititur suam
comprobare sententiam. Vel vbi primum citatio est
facta, quia regulariter à citatione incipit iudicium,
§. *fin. Instit. de pœna temere litig. glos. in rub. C. de in ius*
vocando, vt tenet Aloys. Ricc. *in praxi fori Eccle-*
siast. decis. 522. *in* 1. *edit. & resol.* 449. *in* 2. *edit.* Floron.
de cas. reser. c. 4. § 21. *n.* 3. nouissimè Marcel Vulpe *dict.*
cap. 44. *n.* 10. *in fine.*

Verùm ego tenerem delictum dici deductum ad 29
forum contentiosum post litis contestationem, ex se-
quentibus, *primò* quia † forus contentiosus verè dici 30
non potest, nisi inter partes super delicto commisso
contendatur, negando, vel confitendo, quo casu litis
contestatio etiam in criminalibus inducitur, vt te-
nent Viui *Neapol. decis.* 310. *num.* 13. Farin. *in praxi*
crimin. quest. 10. *sub n.* 35. *ad finem.* Deinde † forus con- 31
tentiosus idem sonat quod iudicium; at iudicium
propriè post litem contestatam dicitur, ex resolutis
per Azin. *in praxi Florentina* § 1. *cap.* 1. *num.* 14 *& seq.*
Lancellot *de attent. in prefat. num.* 7. Peregr. *var. lib.* 2.
sub rubr. de iudic. num. 54. Vlterius forus contentiosus
nihil differt à lite mota, quia idem est, si non plus,
in foro contendere, & in eo litem mouere; at lis mo-
ta dicitur postquam litis contestatio facta fuerit, vt
probat text. *in cap. ex parte* 30. *de verbor. signific.* & re-
soluunt Maranta *de ordine iudic. part.* 5. *tit. & omnia*
fiant durante instantia, num. 64 Surd. *de alim. tit.* 5 *q.*
8. *n.* 64 Cabed. *Lusitan. decis.* 15. *n.* 10. *part.* 2. ergo
etiam tenendum delictum deductum ad forum con-
tentiosum, dici post litem contestatam, quod post
primam huius tractatus editionem sentire videtur
Fr. Sigismund. à Bonacina *de elect. dub.* 71. *num.* 10. *à*
princip. Gauant. *in man. Prelat. verb. absolutio. n.* 12.
Diana *resolut. moral. part.* 4. *tract.* 2. *resol.* 93. Boss. *d.* § 3.
n. 6. Trullench *d. dub.* 6. *n.* 1. & nouissimè me citato *in*
hoc loco in sua exposit. Decalog. d. lib. 1. *cap.* 3. *dub.* 4.
num. 9. Castro Palao *de legib. tract.* 3. *disp.* 6. *punct.* 15.
§ 1. *n.* 1. *& de pœnis hareticor. tract.* 4. *disp.* 4. *n.* 14.

Deducto igitur delicto ad forum contentiosum, 32
modo supra explicato in irregularitate, vel suspen-
sione ex illo proueniente impeditur Episcopus di-
spensare; quod quidem impedimentum non est di-
cendum semper durare, ex eo quod semel deductum
fuerit ad forum contentiosum, sed tantum quousque
durauerit iudicium, quo finito habita sententia ab-
solutoria, licebit eidem Præsuli dispensare, quia ad-
huc manet occultum, & non potest dici deductum
cum effectu, ex quo probatum non fuit: ita Viuald.
in candel. aureo tit. de excommun. num. 42. Emman. Sà
verb. Episcopus, num. 34 Fr. Emman. *in summ. part.* 1.
cap. 167. *num.* 4. Vega *in summ. part.* 1. *cap.* 15. *casu* 2. Ia-
cob. de Graffiis *in aureis dec. part.* 1. *lib.* 1. *cap.* 13. *n.* 42.
& tom. 2. *consil. sub tit. de homicid. consil.* 20. *n.* 20. Suar.
de censur. disput. 41. *sect.* 2. *num.* 6. Sayr. *eodem tract. lib.*
4. *cap.* 7. *num.* 12. Auila *eodem tract. part.* 7. *disput.* 1. *dub.*
11. *conclus.* 1. Henriquez. *lib.* 14. *cap.* 17. § 2. *in com-*
mēto litt. H, Campan. *in diuers. Iuris Canonici rub.* 11.
cap. 23. *num.* 144. Mar. Anton. *variar. resol. lib.* 3. *resol.*
16. *sub num.* 21. *vers. nec obstat*, Mar. Alter. *d. cap.* 3 *vers.*
postulabit, Molina *de iustitia, tract.* 3. *disput.* 79. *num.* 8.
vers. 2. *&* 3. Sanchez *de Matrim. lib.* 2. *disput.* 37. *n.* 12.
& lib. 8. *disp.* 34. *num.* 57. *& in praecepta Decalogi, lib.* 2.
cap. 11. *num.* 21. & me citato Bonacina *de censur. disp.*
quest. 3. *punct.* 1. *num.* 2. *& disput.* 7. *quest.* 5. *punct.* 1. *n.*
4. *vers. dixi excepto*, Fagund. *d. cap.* 8. *num.* 26. Nouar.
dict. conclus. 1. *num.* 16. *in fine*, Fr. Barthol. de Vecchis
d. disp. 9. *dub.* 16. *num.* 5. Alzed. *d. part.* 2. *cap.* 6. *num.* 10.
& 11. Boss. *d.* § 3. *num.* 40. Trullench *d. dub.* 4. *n.* 9. D.
Felician. de Vega *in relect. cap. & si clerici*, § *de adul-*
teriis, n. 153. *de iudiciis.*

Quin etiamsi mediis deprauatis obtinuerit abso- 33
lutionem ab iniecto crimine dispensabit Episcopus,
Henriq. *dict. lib.* 14, *c.* 2 . § 4. Suar. *dict. sect.* 2. *à num.* 6.
Sayr. *d. cap.* 7. *num.* 12. Sanchez *dict. lib.* 2. *de Matrim.*
disp. 37. *num.* 12. *in fine*, *& lib.* 8. *disp.* 34. *num.* 57. Bar-
thol. de Vecchis *d. dub.* 16. *num.* 7. *in fine.* Fr. Sigism.
à

à Bononia de elect.dub.71.num.12.Campan.in diuersor. Iuris Canon.rubr.7.cap.5.num.7.& rubr.11.cap.23.num.144.vbi tenet,quòd si iudicium non fuerit sententia finitum,eo quòd accusator per annum tacue-
34 rit,† potest ab Episcopo elapsu anno dispensari,vel ordinati,& allegat gloss.verb.obeepsit, in cap. cantùs 81.dist. & cap.omnipotens Deus, de accusat. Maiol. de irregular.lib.5.cap.17.sub.num.9.& Sayr.d.cap.7.num.11.me citato in hoc loco Marchin.d.tract.1.p.9.diffic.4.num.8.& 9.Sigism.a Bononia d. dub. 71. num. 10. Boss.d.§.3.n.43.in princ.

35 Dubitari tamen potest, vtrum Episcopus possit dispensari si delictum deductum sit ad forum contentiosum, & iam finito iudicio punitum? In qua quæstione tenet vna sententia etiam hoc casu posse Episcopum dispensare,subscribunt Henriquez dict. lib 14.c.7.n.5.Auila de cens.p 2.disp.2.dub.7.& p.7.disp.10.dub.7.Sanchez in præcepta Decalogi lib.2.c.11.n.21.vers.Sed quid,Reginald.d.lib.30.tract.a num.19.versic.sexto Fr.Sigism.à Bononia de elect.dub.71.n.13.Sanctar.de hæresi,cap.5.dub.6.num.29.Hurtado en tr.de irregul.d sp.2.diffic.20. n. 68. Diana moral.resolut.part.4.tract.2.resol.97.Marchin.dict.diffic.4.num.11. Sed contrariam sententiam veriorem duco,quia delictum hoc non potest negari ad forum contentiosum esse deductum,nec deinde occultum,imò publicum; nam quæ probantur in iudicio, appellantur publica.Ita Gutier.canon.lib.1.cap.3.ad finem,Fr.Emmanl.in summ.part.1.cap.168.in fine,Suar.d.sect.2.n.5.ad finem,Bonacina d.punct.2.num.2.& disp.7.quæst.5.punct.1.num.5.Barthol.de Vecchis d.disp.9 dub.16.in fine,Garcia de benef.part.7.cap.11.n.50.Sayr. de censur.lib.4.cap.17. num. 23. Stephan. Daluin de potest. Episcop.cap.31.in fine, vbi refert sacram Congreg. sic censuisse. Qui occasione dictorum delictorum occultorum Papæ reseruatorum (de quibus intelligitur idem cap.liceat) fuerunt inquisiti,sed quia potuerunt delicta probari, Rei ipsi non fuerunt quidem absoluti diffinitiuè, nec alio modo, sed simpliciter dimissi recepta promissione de se repræsentando, non posse huiusmodi vti dicto cap. liceat, beneficio; quia in eo scriptum sit, exceptis aliis deductis ad forum contentiosum, sicqua sufficit sola deductio,quicquid inde sequatur.

36 Ex quibus omnibus primò collige posse Episcopum virtute Concilij d.cap. 6. dispensare in irregularitate, quæ contrahitur ex reiteratione Baptismi occulta.Ita Tolet.in summ.lib.1.cap.70.Auila de censur.part.7.disp.7.quæst.3.punct. 3.n. 9. Filliuc.in sum.tract.10.cap.6.quæs.5 Alzed.d.part.2.cap. 6. num. 53. Homobon.de examine Ecclesiast. tract.12.c.3.q.8. in resol.1. quæstionis, vbi citat metipsum in hoc loco; etiamsi incurratur ab aliquo publicè baptizante, dummodo nesciatur an qui baptizatur, fuerit antea baptizatus,Sayr.d.lib. 7.c.10. n. 16. Auila d. dub.6. Sanch.de Matrim.lib.2.disp.37.n.11.

37 Secundò collige Episcopum etiam posse dispensare in irregularitate contracta ab eo, qui duo Ordines Sacros, vel Acolytatum cum Subdiaconatu eodem die suscepit, quando delictum est occultum, Henriquez lib.14.cap.6.num.5.Auila part.7.disput.9.sect.1.dub.4.ad finem,Sayr.d.lib.7.cap.10.num.26.Bonacina d.disp.7.quæst.3.punct.4.num.4.Vgolin.de censuris,tract.de irregul.cap.39.§.1.n.31.& de potest. Episcopi cap.57.§.2.n.4.vers.quarto.

38 Tertiò collige posse etiam Episcopum dispensare in suspensione contracta ab eo,qui furtiuè,idest,nesciente Episcopo, neque probante, neque examinante, Ordines suscepit, si occulta sit. Henriquez lib.14.cap.6.§.5. Suar.d.disp.42.sect. 3.n.5. Coninch disput.18.dub.5.num.43. Bonacina d.punct.4. num.5. Vgolin.d.tract.de eff. & potest Episcop.cap.57.§.2.n.4.vers.quarto.

39 Quarto collige Episcopum etiam posse dispensare in suspensione, quam quis contraxit recipiendo Ordines sine litteris dimissoriis, si sit occulta. Bonac.de Sacr.disp.8.q.vnic.punct.4.n.15.

40 Quintò collige posse Episcopum dispensare cum eo,qui per saltum promotus ad Ordines, celebrauit, vbi delictum fuerit occultum. Vgolin.d.§. 2. num.4. vers.tertio.

41 Sextò collige eodem modo posse Episcopum dispensare in irregularitate occulta proueniente ab administratione in Ordinibus malè susceptis. Ita Auct.Catechesis Neapolitan.lib.4.cap.12.vers.tertio, Maiol.de irregular.lib.1.c.30.n.9.in fine, Campan.in diuers.iuris Canon.rubr.7.cap.5.num.2.qui hoc verum esse dicunt si Episcopus non fuerit etiam sciens particeps eiusdem culpæ.

42 Septimò collige posse etiam Episcopum dispensare cum eo,qui Ordines minores suscepit ab Episcopo,qui renuntiauit Episcopatui, vel dignitati, aut à censura irretito,schismatico, hæretico, deposito,vel degradato, dummodo delictum sit occultum. Vgolin.d.§.2.n.4.vers.quinto,Alzed. de præemin. Episcop. dignit.p.2.c.5.n.16.

43 Octauè collige posse etiam Episcopum dispensare in irregularitate, quam quis contraxit exercendo Ordines, quos non habebat, vt exerceat susceptos ac alios suscipiat, modo delictum sit occultum; Vgolin.d.cap.57.§.5.num 1.vers.si etiam,Bonacina de censur.disp.7.q.3.punct.6.num.10.Alzedo d.p.2.cap.6.num.54.

44 Nono collige Episcopum etiam posse dispensare cum simoniaco occulto, non tamen illum rehabilitate ad beneficia in posterum obtinenda, nec ad ea retinenda,quæ per simoniam occultam obtinuit. Ita per sacram Congregat. decisum fuisse testantur Suar. de relig.tom.1.tract.3.lib.4.cap.61.num.11.Less.de iust.lib.2.cap.35.num.140.Nicol Garcia de benefic part.8.cap.1.num. 74. Armendar. in addit. ad recopil. legum Nauarræ lib.1.tit.18.lib. 7. de irregularit.in declarat. num.15.& 16.Alzed. d. cap. 6. num. 41. me citato in hoc loco Marcin.d.tract.2 par.9.cap.3.num.4.Gauant. in manuali Episcop.verb.Censura,num.Chapeauil, de casib.reseru.cap.22.quæs.3.Boss.d.casu 10.§.5.n. 15. Quamuis contrarium asserere videatur Campan. in diuers. Iur. Canon.rub.11.c.17.n.66. nam contra eum se habet veritas, vt optimè tenet D. Felician. de Vega in relect.cap. & si clerici,§.de adulteriis, num.360.de iudic.num.363. subdit simoniam etiam publicam posse dispensari in Indiis occidentalibus quoad censuras,& pœnas ex indultis concessis DD.Episcopis,& num. 164. affirmat idem esse in locis vbi talia indulta non sunt, si tamen adsit difficilis accessus ad Papam & sit periculum in mora.

Decimò collige Episcopum posse dispensare cum promoto de facto, & præsumptuosè ante ætatem legitimam, & celebrante, ac proinde irregularitatem incurrente, si huiusmodi delictum promotionis sit occultum; licèt celebratio sit publica, vt resoluunt Nauar.in man.cap.27.num.141.vers.dixi Iure antiquo, sic intelligens decisionem Concilij Trident.sess.24 de reformat.cap.6.& Viuald.in candel.aureo tit.de Sacramento Ordinis num.37.in fine, Maiol. de irregular.lib.1.cap.30.num.9.in fine.quos refert, & sequitur Aloys. Ricc. in praxi aurea resolut. 105. in fine.

Vndecimò collige non posse Episcopum dispensare super illegitimitate ex delicto occulto prouenienti;quia Conc.tribuit Episcopis auctoritatem dispensandi

ſandi ſuper irregularitates contractas ex delicto, ſed irregularitas illegitimorum eſt irregularitas contracta ex defectu, non ex delicto, ergo, &c. Ita Suar. *tom.5.de cenſ.diſp.50.ſect.5.num.* 5. Bonacin.*in ſimili tract.diſp.3.punct.3.q.2.num.*15.Sayr.*eod tract. lib. 6. cap.11.num.*8 Filliuc.*tom.1.tract.19.cap.6. num.*151. Coninch *de ſacrament.diſput.*18.*dub.*4.*num.*11. Arrojo *de ſacrament.tit.de irregular.num.*10. Alzedo *d. part.2.cap.6.num.*10.Piaſec.*in praxi Epiſcop.part.* 1. *cap.*1.*num.* 56. & 60. videtur non improbare Diana *moral.reſol.part.2.tract.1.miſcel.reſolut.*21.Quicquid contrarium teneat Auila *de cenſur.part.7. diſputat.*5 *dub.*7.

Duodecimò collige non poſſe Epiſcopum diſpenſare in irregularitate orta ex hæreſi occulta exteriori, quia Epiſcopi poſt Bullam Cœnæ non poſſunt abſoluere ab hoc crimine hæreſis, vt reſoluimus *alleg.ſeq num.*24. ergo nec poterunt diſpenſare; maior ſiquidem eſt poteſtas diſpenſandi quàm abſoluendi. Ita Maiol.*de irreg.lib.5.c.46.ſub n.6.* Suar.*de cenſur. diſp.41.ſect.1.num.7.*Bonacina *in ſimili tr. diſp.7.q.3. punct.6.n.*11.Contrarium verò, immo non eſſe Epiſcopis hanc facultatem denegandam verius mihi videtur, quia Conc. Trid. *d. c.6.* Epiſcopis expreſsè conceſſit facultatem diſpenſandi quacunque irregularitate orta ex quocunque delicto etiam hæreſis, neque ex alio Canone habemus hanc facultatem fuiſſe illis reuocatam; ergo tenendi ſunt in ſua poſſeſſione, & ideo hanc partem merito ſuſtinent Nicol.Garcia *de beneſ.part.*11.*cap.*10.*num.*86 Farin.*de hæreſi quæſt.*192.*num.* 9.Vgol.*de irregul.c.*36.*num.*5. Viu.*in cand.aureo tit.de irregul.*3.*num.*21. Sanch. *in præcepta Decal.lib.2.cap.*25.*n.*18.Filliuc.*in quæſt.mor. tom.1.tr.29.c.9.n.*246.Ant.Dian.*moral.reſol.*24.*tom.*1. *tract.15.miſcell.reſol.*24 *per tot.*Boſſ.*de triplici Iubilæi priuilegio ſect.1.caſ.10.§.12.n.*244.Marchin.*de ſacram. Ordinis tract.*1.*part.8.cap.2.num.*11.vbi duo aduertit. *Primum*, quòd antequam Epiſcopus in hac irregularitate diſpenſet, ſemper eſt præmittenda Sacramentalis abſolutio ab Apoſt. Sede impetrata ad culpam delendam. *Secundum* quòd quæcunque gratia facta hæreticis, vel de hæreſi ſuſpectis, vel hæreſim abiurantibus nunquam ſe extendit ad poteſtatem audiendi Confeſſiones ſecularium ex decreto Pauli IV.

Vtrùm autem per Bullam Cœnæ Domini, & aliàs Conſtitut. Summorum Pont. ſit derogatum facultati, & priuilegio Epiſcoporum, vt poſſint abſoluere à caſibus occultis etiam Summo Pontif. reſeruatis, vt eis concedit Conc.Trid.*d.c.6.* Partem affirmatiuam probant Sorb. Tolet. & Iacob. de Graffiis, quos refert, & ſequitur Macel.Megal.*lib.1.inſtit. Confeſſ.c.*13. *n.*15.& 16.Contrarium nihilominus tuentur Viuald. *in candelabro aureo ſub tit.de abſol.n.* 13. & *in explic. Bullæ Cœnæ n.*141.Claud Soler.*in tr.de iuridica poteſt. Confeſſ.c.3.q.1.*Henriq.*l.6.cap.*14 §.7. Ægid. de Coninch *de cenſ.diſp.*14 *n.*243.*verſ. nota dubium eſſe, & de ſacram.Pœnit.diſp.8.n.*87.quos refert, & ſequitur Molfeſ.*in ſum.Theologiæ Moralis tr.7 c.16.à n.*20.vbi *n.* 24. obſeruat ob varietatem opinionum ſtandum eſſe conſuetudini, vt qui ſolent abſoluere abſoluant, & qui non ſolent abſtineant, præcipuè in partibus propinquis Romæ, vt tutiorem partem eligant, & ita reſcriptum ſibi fuiſſe ab vrbe Romæ atteſtatur.

45 Aduertendum maximè eſt quòd à cenſuris incurſis propter ingreſſum ad monaſterium Monialium non poteſt Epiſcopus abſoluere, etiamſi delictum ſit occultum, quia ita declarauit *ſacra Congreg.* teſte Aloyſ.Ricc.*in praxi fori Eccl.dec.*648.*in* 1.*edit.& reſol.*544.*n.*5.*in* 2.*edit.*Nicol.Garc.*p.*11.*c.*10.*n.*121.Armendar.*d.lib.7.de irreg.n.*25.Iacob.de Graff. *de caſib. reſeru.c.5.poſt n.6.*Læl.Zech.*in ſimili tract.caſ.10.n.*1. Chapeau.*eod.tr.c.*14 *q.*2.Gauant.*in man.Epiſc. verb. abſolutio, n.*15.Marchin.*d.p.9.c.3.n.3.*Alzed.*d. p.*2.*c.* 6.*num.*21.& 22.

Contra Bonac.*de clauſura Religioſorum, & pœnis eam violantibus impoſitis q.1.punct.5.n.1.* Boſſ.*in tr. de Iubilæo ſect.1.caſ.10.§.5.n.154.pag.*54.Diana *mor.p.1. tr.16.reſol.*33. exiſtimantes poſſe Epiſcopum virtute Concil. Trident. *citato loco* abſoluere à cenſura incurſa ob violationem clauſuræ, ob malum finem, etiam occultum.

A ſuſpenſione tamen à Diuinis, quam incurrunt Religioſi admittentes fœminas, ſi ſit occulta, poſſe Epiſcopum abſoluere virtute Concil. Trid. *d.c.6.*reſoluit Sanch.*in præcepta Decalogi tom.2.lib.6.cap.*17. *num.*41.*in princ.*

Homicidium voluntarium quod dicatur, ad hoc in irregularitatibus ex eo prouenientibus Epiſcopus diſpenſandi facultatem non habeat?

IN propoſito, & hoc reſpectu illud tantum dicitur homicidium voluntarium, quod eſt illicitum, intentum, & volitum in ſe. Ita Nauar. *in manual. c.27.num.*140.Fr.Emman.*quæſt. Regular.tom.*1.*q.*24. *art.*9.Couar.*in Clem.ſi furioſus,part.*2 *in initio, &* §.1. *num.*2.Veg.*in eſpejo de Curas c.*12.*num.*325. Ludou. Lopez *in inſtruct.conſcient.tom.1.part.2.c.*28 *in princ.* Auil *de cenſ.part.7.diſp.3.dub.7.& diſp.6.ſect.1.dub.*1. Vgolin.*eod.tract.tit.de irregular.c.*33.Suar. *eod. tract. tom.5.diſp.44.ſect.1.& diſp.45.ſect.*2.Sayr. *eod.tract. lib.7.cap.7.num.*5.*cum ſeqq.* Fr.Emman.*in ſum.tom.*2. *cap.*179.*cum ſeq.*Vaſq.1.2.*diſp.*10.*n.*39 Anton.Roch. *de viſitat.verb.homicidio voluntario,* Molin. *de iuſtit. tract.*3.*diſp.* 33. & 39. Martin. Bonacin, *in tract. de contractibus, diſp.2.quæſt.vltim.punct.2.num.*1.Aloyſ. Ricc.*in praxi fori Eccleſ.decſ.*519 *in* 1.*edit.& reſolut.* 446.*in* 2.*edit.*Campan.*in diuerſor.Iuris Canon.rub.*11. *cap.*23.*n.*117.Miranda *in man.Prælat.tom.2.q.8.art.9 concl.vnic.*Hieron.Roderic.*d.reſol.*52.*n.*24. 64

Primò ex dictis infertur Epiſcopum vigore facultatis Concilij *dict.cap.6.* poſſe diſpenſare in irregularitate proueniente ex homicidio licito, vel facto auctoritate legitima, & iuſta cauſa, nempe illo, quod procedit ex defectu lenitatis, quale iudices, cæterique miniſtri iuſtitiæ proprium officium iuſte exequentes, committunt, quod neque culpabile, neque iniuſtum apparet. Quare ita tenent Couar.*in Clem. ſi furioſus,part.1.§.3.num.7.in fine*, Nauar.*dict.c.*27. *num.*140.*verſic*, *quarto.& in rub.de iudic. num.* 109. *verſ.tertiò*, *cum ſeqq.*Hieronym.Roder.*d.reſol.*52.*in retract.num.*59.& *reſol.*81.*n.*3.Ioan. de la Cruz *in direct.part.2.de irregul.dub.9.concluſ.* 1. Nouar. *de iure nouo Pontif.concluſ.*81.*num.*3.Roch.Veron.*de viſitat. verb homicidium voluntariũ,*Polanc.*in direct. Confeſſ. tract.de irregular.reg.*3.Machado *in ſu perfetto Confeſſor lib.1.p.3.tract.17.docum.2.pag.*215.Marchin.*d.tr.*1. *p.9.c.*2.me citato *in hoc loco* Alzed.*d.p.* 2.*c.*6. *n.* 47. Campan.*in diuerſor.Iuris Canonici rub.*11.*c.*23.*n.*138. & ita etiam concludit Fr.Emman.*dict.quæſt.*24.*art* 8. reiecta contraria opinione, quam antea firmauerat *in ſumm part.1.cap.*174 ob illam rationem quod Concil.*dict. cap.* 6. facultatem tribuerit Epiſcopis diſpenſandi in irregularitatibus prouenientibus ex delictis occultis: ergo non conceſſit in proueniente ex homicidio iuſto, in quo nullum adeſt delictum idem tenent Viuald.*in candelabro aureo, part.2.tit. de irregul.§.de diſpenſ. quo ad fratres n.* 326.& 327. 47

dicens

dicens ita practicari, Medin. *in summ. part. 1. cap.* 12. §. 12. dicens esse multorum Doctorum opinionem, & Maiol. *de irregul. lib.* 5. *cap.* 38. §. 6. asserens quòd homicidium voluntarium, cum irregularitas soli Papæ reseruatur, & quod non comprehenditur in iubilæis, ac in aliis priuilegiis concedentibus facultatem ad dispensandum irregularitatibus, solummodo comprehendit, illud homicidium, quod est prohibitum, atque illicitum, quia, inquit, homicidium significat factum iniustum, quod prohibetur per quintum præceptum Decalogi. Idem etiam tenet Bañes 2. 2. *quæst.* 40. *art.* 2. *dub.* 4. vbi agendo de Prælatis Regolaribus dicit posse illos dispensare cum sibi subditis, qui in bello iusto occiderunt aliquem, cum hoc homicidium non sit illud homicidium voluntarium, ratione cuius contrahitur irregularitas solummodo per Summum Pontificem dispensabilis, nouissimè Ioan. Machado *in tract. del perfecto Confessor y Cura de almas, lib.* 1. *p.* 3. *tract.* 17. *docum.* 12. *num.* 3. vbi tenet ex irregularitate quæ contrahitur ex homicidio iusto, & quod procedit ex defectu lenitatis posse Episcopum dispensare virtute Concilij Trid. *in dict. cap.* 6. cuius exceptionem de homicidio voluntario intelligendam esse ait de iniusto. Quamuis contrarium, imò Episcopum non posse in homicidio voluntario iusto dispensare, resoluunt Iacob. de Graffiis *in decis. aureis, par.* 1. *cap.* 13. *n.* 18. Molina *tract.* 3. *disp.* 79. *num.* 8. *vers.* 4. Zerola *in praxi Episcop. part.* 2. *verb. irregularitas* §. 8. Vega *in summ. part.* 1. *cap.* 56 *cas.* 6. *& cap.* 127. *casu* 17. *& par.* 2. *c.* 15. *casu* 40. *& en espeio de Curas cap* 11. *num.* 287 *& cap.* 12. *n.* 323. Vgolin. *de irregular. cap.* 33. §. 1. *num.* 1. *& c.* 44. §. 2. *num.* 4. *& cap.* 62. §. 2 *num.* 5. Auila *de Censur. p.* 7. *disp* 6. *sect.* 5. *dub.* 1. Gutier. *Canon. lib.* 2. *cap.* 6. *num.* 170. Præpos. *in* 3. *part. quæst.* 5. *de irregul. dub.* 13. *num.* 112.
27 Filliuc. *tom.* 1. *tract.* 19. *cap.* 10. *num.* 28. Hortad. *de Censur. disp* 2. *de irregul. diffic.* 10 *n.* 56. Tannet. *in* 3 *par. disp.* 6. *quæst.* 1 *in dub.* 11. *num.* 113. Gauant. *in enchirid. Episcop. verb. Irregularitas, num.* 105. Molin. *de iustit. tom.* 4. *tract.* 3. *disp.* 79. *num.* 8. Homobon. *de examine Ecclesiast. tract.* 11. *c.* 3 *quæs.* 13. *resolut.* 1. *in fine,* Nicol. Garcia *de benefic. part.* 7. *cap.* 11. *n.* 40. Henriquez. *in summ. lib.* 14. *cap.* 9. §. 3. *& c.* 19. §. 4. *in comment. litt. K,* Nauar. mihi visus sibi contrarius, *consil.* 34. *sub tit. de homicid. in antiq. & consil.* 39. *in nouis,* vbi tenaciter hanc partem defendit, asserens pro hac parte facere consuetudinem totius Orbis petendi illam à Papa, refert Sayr. *in floribus decis. sub tit. de homicidio decis.* 31. Sic etiam dicerem posse Episcopum dispensare cum Clerico in Sacris constituto pugnante, & occidente in bello iusto, vt tenent Ban. 2. 2. *quæst.* 40. *art.* 2. *dub.* 4. Henriq. *d. cap.* 19. §. 4. Auila *part.* 7. *disp.* 6. *sect.* 5. *dub.* 5. Contra Bonacinam *de censur. disput.* 7. *quæst.* 4. *punct.* 4. *num.* 13. *& punct. vltim. n.* 10. Cornein *in* 3. *p. D. Thom. tract.* 5. *de irreg. dub.* 13. *n.* 111. Diana *p.* 4. *tract.* 2. *resol.* 69. *&* 70. existimantes solum summum Pont. posse dispensare. Vnde etiam Aragon. 2. 2. *quæst.* 64. *art.* 8. & Salon. *ibidem controu.* 4. *concl. vlt.* melius tenent Villalob. *in sum. tom.* 1. *tract.* 21. *diffic.* 18. *num.* 10. Diana *in resolut. moral. part.* 4. *tract.* 2. *resol.* 70. Candid. *disquis. moral. disp.* 17. *art.* 15. *dub.* 4. Ioan. Machado *d. docum.* 12. *num.* 4. quòd omnes priuilegium habentes dispensandi in quibuscumque irregularitatibus, excepto homicidio voluntario, dispensare possunt in irregularitate, quæ prouenit ex homicidio iusto, & ex defectu lenitatis. Item etiam cum eo, qui vecit infirmum intentione accelerandæ mortis, ne tandiu patiatur, vt tenent Auila *d. dub.* 5. *ad finem,* contra Henriq. *d. cap.* 19. §. 3. Nam homicidium voluntarium, de quo similiter agit Concil. *sess.* 14. *cap.* 17. illud est, quod illicitè, per insidias, & ex proposito fit; Concil. enim *d. loco* iterum, ac multoties repetit huiusmodi particulas, *per industriam, per insidias, ex proposito, propria voluntate,* &c. ad insinuandum quòd huiusmodi homicidium, de quo loquitur, & cuius irregularitas dicitur ibidem quod sit Summo Pontif. reseruata, debet esse illicitum, intentum, ac volitum, siue voluntarium in se, aut saltem æquipollenter in sua causa, prout asserunt Nicol. Garcia *d. cap.* 11. *num.* 44. Aloys. Ricc. *in d. praxi decis.* 519. *in* 1. *edit. & resolut.* 446. *num.* 2. *in* 2. *edit.* Turrian. *de censur. lib.* 9. *disput.* 63. *dub.* 1. Diana *part.* 4. *tract.* 2. *resol.* 72. Hinc licet Suar. Filliuc. & alij, quos sequitur Bonacin. *de censur. disput.* 7. *quæst.* 4. *punct.* 5. *num.* 13. *in fin.* existimauerint solum Summum Pont. dispensare posse in irregularitate prouenienti ex assistentia in bello iniusto, & illius cooperatione quamuis nullum occiderit, aut mutilauerit, nihilominus contrarium verius est, dum modo suis manibus nullum homicidium commiserit, aut membri mutilationem, vt nouissime tenuit Ioan. Machado *d. docum.* 12. *n.* 2.

Secundò infertur Episcopum dispensare posse in 48
irregularitate ex homicidio casuali prouenienti, modò delictum sit occultum; ex eo quia Conc. Trident. *d. cap.* 6 Episcopis potestatem dispensandi concedit in irregularitate ex delicto occulto, excepto homicidio voluntario; sed homicidium casuale non est propriè voluntarium; ergo Episcopus potest dispensare in irregularitate proueniente ex homicidio casuali, modò sit occultum. Sic resoluunt Miranda *d. quæst* 8. *art.* 13. *conclus.* 2. *&* 3. Alzed. *d. part.* 2. *c.* 6. *num.* 6. Nicol. Garc. *de benefic. part.* 7. *cap.* 11. *num.* 17. me citato *in hoc loco* Marchin. *d. part.* 9. *diffic.* 3. *num.* 9. vbi extendit siue homicidium casuale sit occultum, siue publicum, & notorium, & ad hoc citat Nauarr. *consil.* 45. *num.* 1. *de homicid.* Henriq. *in summ. lib.* 14. *c.* 19. §. 1. *& in commento lit. R,* Sayr. *de censur. lib.* 7. *c.* 7. *num.* 10. & Auila *in simili tract. part.* 7. *disp* 6. *sect.* 5. *dub.* 2. *concl.* 3. Vnde deducitur non solùm licere Episcopo dispensare in irregularitate nata ex homicidio casuali, vt dictum est, sed etiam in homicidio volito, non ex consilio, aut matura deliberatione facto, sed ex repentina ira, vel rixa. Ita contra Suar. *de censur. disp.* 44. *sect.* 1. *num.* 3. resoluunt Auila *dict. part.* 7. *disp.* 6 *sect.* 2. *dub.* 1. *& sect.* 5. *dub.* 5. *concl.* 2 Fr. Emman. *in summa part.* 1. *cap.* 177. *num.* 1. Diana *moral. resolut. part.* 1. *tract.* 15. *resol.* 19. Marchin. *d. tract.* 1. *part.* 9. *diffic.* 3. *num.* 10. nam, vt aduertit Stephanus Daluin. *dict. tract. de potestate Episcop. cap.* 16. *num.* 5. etsi multi sciant id factum esse delictum, & videant fieri, sed nesciant censuram ob id incurri, poterit sane in ea dispensari, & *n.* 6. ex Emman. de Sà colligi quod si dubitetur in quam censuram incurrerit, super ea dispensare potest intrepidè Episcopus, & nouissimè Ioan. Machado *in tract. del perfecto Confessor y Cura de Almas, lib.* 1. *p.* 3. *tract.* 16. *docum.* 13. ibi, *Quando el homicidio es verdadera y formalmente inuoluntario y casual, como si yendo vn hombre à cauallo se le rompiessen las riendas y atropellasse alguno, ya hemos dicho atras que del mismo derecho consta que del no proviene irregularidad. y por consequente no necessita dispensacion; aunque Mayolo siente que por derecho nueuo del Concilio Tridentino es necessaria dispensacion,* &c. Quibus autem casibus incurratur irregularitas ex homicidio casuali; vide eundem Ioan. Machado *d. tract.* 16. *docum.* 11. *per tot.*

Tertiò infertur posse Episcopum dispensare in mu- 49
tilatione membri etiam voluntaria, si est occulta, in qua nihil innouauit Concil. *d. cap.* 6. quod solum ex-

cepit

cepit homicidium voluntarium, sub qua exceptione non intelligitur mutilatio voluntaria, cùm verè non sit homicidium. Ita Nauarr. *in man. cap. 27. num.* 194. Sà *verb. Irregularitas, in fine*, Marc. Anton. Genuens. *in praxi Archiep. cap. 66. num. 9. in 2. edit.* Cardin. Tol. *in summ. lib. 1. cap. 88. vers. 6. & cap* 89. *num.* 3. Fr. Emman. *quæst. Regul. tom. 1. 24. art.* 10. *& in addit. ad Bullam Cruciata*, §. 13. *n.* 6 Piasec. *in praxi noua Episcop. part. 1. cap. 1. num.* 57. Suar. *tom. 5. disput. 44. sect. 2. num. 4. sect. 4. num.* 35 Molina *de Iustitia, tom. 4. disp. 79. sub num.* 8. Valer Reginald. *in praxi fori pœnit. lib. 30. tract. 2. num.* 91. me citato *in hoc loco* Alzed. *d. par. 2. cap. 6. num.* 2 Fr. Ludou. Miranda *dict. quæst.* 8. *art.* 11. Coninch. *de Sacramentis, & censur. tom. 2. d. sp.* 18. *dub.* 8. Auila *de censuris part. 7. disput. 6. sect. 5. dub.* 4. Bonacin. *de Censuris disput. 7. quæst. 4. puncto vltim. num.* 11. Villalob. *in summ. part 1. tract. 2. difstic. 9. num.* 16. Hieron. Roder. *d. resol. 5. num.* 6 Portel. *in dub. Regularib. verb. dispensare, num. 7. & 9.* Bartol. de Vecchis *d. disput. 9. dub. 17. num.* 1. Gauant. *in enchirid. Episcop. verb. irregularitas, num.* 108 Filliuc. *to. 1 tract 20. cap. 2. num.* 51. Homobon. *de exam. Eccles. part. 1. tract. 12. cap. 3 quæst.* 10. Portel. *in dub. Reg. verb. dispensare, num. 7. & 9.* Nouar. *de Iure nouo Pontif. conclus. 81. num.* 16. Hurtad. *de censur. disput. 2. de irregul. d. ffic. 20. num.* 66. Alzed. *in praxi Episcop. par. 2. c. 6. num* 2. Diana *part. 4. tract. 1. resol.* 71. Marchin. *d. tract. 1. par. 9. diffic. 3. num. 7.* & super hoc latam esse à *sacra Congregat.* declarationem referunt Armendariz *in additio. ad recopil. legum Nauarræ ad lib. 1. tit.* 18 *lib. 7. de regul. in declarat. num.* 14. Nicol. Garcia *de benefic. part. 7. cap. 11. num.* 30. *cum seqq.* Campan. *dict. cap. 23. num.* 143. Aloys. Ricc *de resolut.* 447. *n.* 4. Miranda *d. q. 8. art. 11.* me citato *in hoc loco* Homobon. *de examine Ecclesiast. tract. 12. cap. 3. quæst. 10. res. 5. quæstionis pag.* 438. Ioan. Machado *d. lib. 1. part. 2. tr. 17. docum. 12. num.* 7 vbi asserit me pro hac opinione sexdecim hoc in loco citasse Doctores. Licèt contrarium tueantur Medina *in summ. lib. 1. cap.* 12. & alij, quos refert, & sequitur Sanchez *in precepta Decalogi tom. 1. lib. 1. cap. 10. n.* 40. & Francisc. Leo *p. 2. c. 8. num.* 8.

50 *Quartò* infertur posse Episcopum cum illo dispensare, qui aliquem hominem occidit, non intendens occidere, cum huiusmodi homicidium casuale dicatur; nam qui facit aliquid vnde sequuta sit mors, non tamen facit animo inferendi mortem, incurrit irregularitatem ex homicidio casuali prouenientem. Ita Nauarr. *in man. c. 27. num.* 240 *& consil. de homicid.* Henriq. *in summ. lib. 14. cap.* 19. §. 3. *in commento litt. E*, quos referunt, sequuntur Aloys. Ricc. *in praxi rerum fori Ecclesi. decis.* 521. *in 1. edit. & resol. 448. num. 2. & 3. in 2. edit.* Bonacina *d. punct. vlt. num.* 7.

51 *Quintò* infertur Episcopum posse dispensare cum eo, qui mandauit seruo, vt alterum percuteret, sed caueret ne occideret; nam homicidium inde sequens non est propriè voluntarium respectu mandantis, sed est casuale culpabile. Petr. Molin. *tom. 4. tract. 3. disput. 3. num.* 7. Henriq. *dict. lib. 14. c. 19. §. 3. in comment. litt. E, & c. 14. §. 2.* Bonacina *d. punct. vlt. n.* 8. March. *d. tr. 1. p. 9. diffic. 3. num.* 4. Alzedo *d. p. 2. c. 6. num.* 4

52 Mandans enim homicidium in persona vnius, si committatur in persona alterius, non incurrit irregularitatem, quæ contrahitur ex homicidio voluntario, prout referunt decisum Campan. *d. c. 23. n.* 84. Aloys. Ricc. *in praxi aurea resolut.* 412. Et super hoc fertur fuisse in *sacra Congregatione* propositum dubium his verbis, *An is, qui mandauit aliquem baculo vulnerari, eo expresso occideretur, si mandatarius armis percusserit, & occiderit, intelligatur incidisse in decretum* Concilij sess. 24. de reformat. c. 6. *vt in omni ordinatione à beneficio, & officio, absque spe dispensationis perpetuò carere debeat? Congregatio censuit negatiuè, cũ Concil. requirat homicidium per industriam, per insidias, & ex proposito;* referunt Garcia *d. c. 11. nu.* 44. Aloys. Ricc. *in dict. praxi decis.* 519. *in 1. edit. & resol.* 446. *in 2. edit. & in praxi aurea resol.* 407. *& Neapol. decis.* 117 *p.* 4. Diana *resol. moral. p. 1. tract. 15. resol. 17. in fine.*

Sextò infertur Episcopum posse dispensare in irregularitate ex homicidio occulto patrato causa defensionis, non seruato moderamine inculpatæ tutelæ, quia huiusmodi homicidium volitum causa defensionis, non comprehenditur sub homicidio voluntario imò potius, licet non sit merè necessarium, necessarij vim habet, quatenus vitandæ mortis causa fit. Quamuis Fr. Emman. *dict. quæst.* 8. *art.* 24. *in princ.* existimauerit necessarium homicidium comprehendi sub casuali, ob illam rationem, quod factum non ex proposito, sit semper casuale, per Arist. 2. *Physic.* & propterea conentur respondere textui Concilij Trident. *sess. 14. de reform. c.* 7. insinuanti duas prædictas species homicidij in illis verbis, *sed casu, vel vim vi repellendo*, & asserit ipse Fr. Emman. prædictam disiunctiuam non fuisse appositam causa distinctionis formalis significandæ inter illa duo homicidia, sed causa maioris declarationis, præsertim quod in exemplis non est semper vigor loquutionis seruandus. Nihilominus prædictis non obstantibus, & salua pace tanti viri verior amplectẽda est Doctorum distinctio plures constituentium homicidij species, vt aliud sit volũtarium, aliud casuale, & aliud necessarium. Ita Petr. Greg. *lib. 4. part. iuris Canon. tit. 13. cap.* 2. Campan. *d. cap. 23. num.* 31. Quare hanc illationem tenent Nauarr. *in man. cap 27. num.* 239. Henriquez *lib. 14. cap. 10. num.* 1. Valentia *tom. 4. disput. 7. quæst. 19. punct. 3. §. 5.* Gut. *Canon. lib. 1. cap. 65. num.* 13. Paul. Comit. *respon. moral. lib. 6. q.* 54. *num.* 3. Vgolin. *de officio Episcop. cap. 57. §. 2. num.* 14. Sayr. *de censur. lib. 7. cap. 7. num.* 22 Molina *d. disput. 79. num.* 8. *&* 11 Auila *p. 7. disput. 6. sect. 5. dub.* 5 Bannes *in 2. 2. D. Thomæ quæst. 64. art. 8. vers. ad secundum*, Fr. Emmã. *in summa tom. 1. cap. 173. num.* 1. Vega *part. 2. cap. 15. casu* 23. *vers. nota*, me citato *in hoc loco* Marchin. *d. tr. 1. part. 9. difficult. 3. num.* 4. & Alzed. *d. part. 2. c. 6. à num.* 13. 53

Nec videtur obstare Conciliaris Constitutio, quatenus habet committendam Ordinario loci facultatem dispensandi in irregularitate contracta ob homicidium commissum vim vi repellendo. *Primò* Bonacin. *d. q. 4. punct. vltim. num.* 9. dicit illam non agere de homicidio occulto, sed publico, vt patet ex illis verbis ibi, *qui non nisi causa cognita, & probatis precibus*, &c. item aliter respondet Concil. scilicet loqui de dispensatione in foro extremo, at verò nostram sexti Corollarij resolutionem de dispensatione in foro conscientiæ, iuxta *cap. 6. sess. 14. de reform. Secundò* Maiol. *de irregul. lib. 1. c. 2. num. 10. versic.* 20. *& lib. 5. cap. 48. num. 10. & 11.* dicit dispositionem Concilij *sess. 14. cap.* 7. procedere in quocumque homicidio etiam vim vi repellendo commisso contra *Clement. si furiosus, de homicid. Tertiò* denique, & meliùs dicendum est eam non loqui de illo homicida, qui occidit ob ineuitabilem necessitatem defendendi vitam, quia talis nullatenus est irregularis, *ex d. Clem. si furiosus*, iunctis resolutis per Aloys. Ricc. *in collect. decis. part. 4. collect.* 930 Franc. Leo *in thesauro fori Eccles. part. 3. cap. 9. num.* 29. Campan. *in diuers.* 54

diuerſ. Iuris Canon.rub.11.cap.23.num.51. Bonacina d.diſput.7.q 4 puncto 6.num.3.cum ſeq. Alzedo d.p.2. cap.6.num.14. ſed agere de eo, qui eget diſpenſatione, & per conſequens de eo, qui in ſe defendendo excellit moderamen incu.patæ tutelæ: talis enim fit irregularis, quamuis non ea irregularitate, quæ eſt indiſpenſabilis niſi à Papa, ſed illa, quæ ab Epiſcopo diſpenſari poteſt. Ita Sayr.d.cap.7.num. 22.& deciſ.9. de homicid Paul.Comitol.reſponſ.moraliũ lib 6.q.54. num.3. Iacob.de Graſſiis in aureis deciſ. part. 1. lib.2. cap.65.num.13. vbi reſoluit quòd excedens modum in ſe defendendo fit irregularis ea irregularitate, quæ poteſt ab Epiſcopo cauſa cognita diſpenſari, & circa intellectum d.cap.7. latiùs Valerius Reginald. in praxi fori pœnitent.lib.30 tract. 3.n.112 Comnch de Sacrament.& cenſur.tom.2.diſput.18.à num.7. latiſſimè Cened.pract.car.quæſt. num lib. 1.quæſt.24.n. 13.num ſeq uentis, optime Petrus de Ledeſma de ſ. ma part.2.1 tract.8.de inſtit.com.mutat.c. 8 concl. 4. diſficul. ate 1. Bellet.disquiſit.cleric.p. 1. tit.de reg. plina clericali §.5.n.199.cum ſeq.

55 Vnde ſciendum eſt quod quando propter ineuitabilem neceſſitatem tutandi propriam perſonam committit quis homicidium, moderamen inculpatæ tutelæ tranſgrediendo, irregularis eſt per cap. ſignificaſti il 2.ibique notant gloſ.& Doct. de homicidio, Couar.in Clem.ſi furioſus p.3.§ 1.num.1 in fine, Iacob. de Graſſiis dict.num.13 præcipue ſi dolo, & ex propoſito excedat, Farinac.d.quæſt.125.num. 418 hinc irregularis eſt, qui percuſſorem ab eo fugientem occiderit, propter exceſſum gloſ. verſ.ſecus in c. 3. de homicid.Paul.Comit.reſponſ.mor.lib 4. quæſt.10 n. 12. Farin.d.quæſt.125.num. 385. quin, & pro homicidio punitur, ſed extraordinaria pœna iudicis arbitrio imponenda, ex reſolutis per Dec. in l.vt vim. n. 18 ff.de iuſt.& iur.Clar. §.homicidium n. 27 vbi Baiar.num.90. Menoch.de arbitr.caſu 268.idque tametſi modum præfatum inculpatæ tutelæ exceſſiſſet, tã ob culpam, quàm ſi propter dolum, vt firmant Bertrand.conſ.274.vol.1.p.1.Clar.d c.27.

56 Nam qui occidit inuaſorem, quando non poteſt aliter ſe defendere, non fit irregularis, quamuis inuaſorem occidat ex odio, & cum intentione ſumendæ vindictæ. vt per Molin.de iuſtit.tom. 4. tr. 3 diſp. 72.n.8. Petr.Nauar.lib.2.de reſtit.cap 3.num. 327 Bonacina dict.diſp.7.quæſt.4.punct.6 verſ. dixi et ſi occidat, Farin.dict.quæſt.125.num.382. me citato in hoc loco nouiſſimè Torreblanca in practicab. Iuris ſpirit. lib.2.cap.9.n.63. Tunc verò dicitur quis tali moderamine vti, qui ſe non poterat defendere, aut tueri, niſi eo modo, quo ſe defendit, vt ait Bertran.d. conſ. 274.num.14 per text.in l.ſcientiam, §. qui cùm aliter, ff.ad legem Aqu.Bar.& alij in l.1.C.vnde vi.

57 Moderamen inculpatæ tutelæ conſiſtit circa modum, tempus, & cauſam, vt aduertunt Abb.in cap. olim il 1.num.15.de reſtit.ſpol.Chircon. tom.1.comm. opin.lib 9.tit.10.num.13.verſ.Sed primò, Sayr. de cenſur.lib.6.cap.17.à n.7. Farinac. in praxi crimin. quæſt. 125.n.350.cum ſeqq.Chriſtoph.de Paz in ſcholiis ad leges ſtyli, l.58.n.5. Petr.Cabal.in tract.de omni genere homicidij num.94. Rebel.de oblig.iuſtit. part. 1. lib.3. quæſt.12.num.7. Azor.inſtit.mor.part.3.lib. 2. capit.1. quæſt.2. Bernard. Grauæ ad practicam Cameræ Imper. lib.2.concl.110.conſider.1.à num.9.

58 Dicitur moderamen inculpatæ tutelæ excedi, ſi aliquibus feriat armis inuaſorem ſine armis, quando inuaſor prouocato robuſtior, & ferocior eſſe, vt tenet Bernard.Grauæ. dict.conſid.1.num. 1.. & 13. vbi num.18.reſoluit quòd inuaſus à fœmina, non tenetur adhibere puriora arma, niſi moderarius egerit, vel maſculus ſit minutus, & trepidi animi, fœmina verò ferox. In dubio enim robuſtior præſumitur aggreſſor, ex Tiraquel.de iure primog.quæſt.17.opin. 8.nu.7. & 8. Gomez variar. tom. 3. cap. 3. num. 25. Probatio exceſſus accuſatori iniuncta eſt, vt tenent Hondeá. deciſ.conſultiua 99 num.14.& 15. Viu. Neapol. deciſ. 458.num.8. Bernard.Grau.e.dict conſid. 1.à numer.44. Defenſionem ſatis eſt probare, vt eius neceſſitas probata cenſeatur, quamuis de neceſſitate non articuletur, Barb.tom.1.cõmunium.opin.lib. 9.tit.10.n.19. & ibi Mich.Craſſ.num.45. Farin.in praxi crimin.q.125. n.428 verſ.limita ſecundo.

Circa verò diſpenſationem reſpectu fori exterioris non prohibebatur Antiſtes à Iure communi illam concedere homicidæ voluntario ad minores Ordines conſequendos, ſimpliciaque obtinenda beneficia, ſecundum Anan.in cap. 2.num.5. vbi Hoſt Ioan. Andr.& Butr.ac Abb.nu.5. de clericis pugnantibus in due.lo. Hodie tamen Epiſcopus diſpenſare non poteſt in irregularitatibus prouenientibus ex homicidio voluntario occulto, aut manifeſto, neque ad Ordines minores, nec ad ſimplex beneficium obtinendum. Ita Nauar.in man.cap.27.num. 94.verſ. 7. & n. 240.verſ.4.& conſil.17.de homicidio num.2. Gregor. de Valentia tom.4 diſp.7.quæſt.19.punct.3.§.5 Petr.de Aragon.2.2.quæſt.64 art.8.in fine, Tolet. in ſumm. lib.1.cap.31. Sayr.de cenſur.lib.6.cap.7 num.14 & 13. Henriq.in ſumm.lib.14.cap.19.§.1.lit.D, Farinac.in praxi criminali part.5.quæſt.119 num. 62. me citato in hoc loco Alzed.d.part.2. cap. 6. num. 9. nouiſſimè Ioann.Machado in tract.del perfetto Confeſſor y cura de almas lib.1.p.5.tract.16.docum.10.num.4.† Homicida enim eſt irregularis, nec ad Ordines promoueri poteſt, cap.final.de temp.ordinat.cap. de cætero, de homicid.Concil.Trident.ſeſſ.14. de reformat.cap.7. ibi, ſed omni ordine; etiam de minori intelligunt Couar.in Clem.ſi furioſus p.2 §.5.num.6.in fine, Plures, quos refert Aloyſ.Ricc.in praxi aurea reſol. 404.n.2. Henriq.d.§.1.lit. D, Neque deinde in ſuſceptis miniſtrare poteſt, d.cap.3.de clericis pugnantib.c.ſuſcepimus, de homicidio, Nicol.Garc.de benef.p.7.c.11.n.6. 52

An autem hodie poſſint Epiſcopi diſpenſare cum homicida voluntario ad retinendum Curatum: affirmatiuè reſpondent Sayr in floribus deciſ.ſub tit. de offic.Ordin.deciſ.13. Zerola in praxi Epiſc.p. 2. verb. diſpenſatio, §.3. Nauar.conſil.13. de offic. ordin. antiq. aliàs conſ.45.ſub titul. de homicid. in nouis. Sed hæc opinio nullo modo recipienda eſt ex eiuſdem Cõcil. verbis ſimpliciter prohibentibus Epiſcopis facultatem diſpenſandi cum homicida voluntario, nec diſtinguentibus ad beneficia, vel ad Ordines, quinimò expreſsè loquentibus de vtriſque in illis verbis ibi. nec illi aliqua Eccleſiaſtica beneficia, etiãſi curã nõ habeãt animarum conferre liceat, ſed omni Ordine, ac beneficio, & officio Eccleſiaſtico perpetuò careat. ideo ſi quis omne dicit, nihil excipit, ex Iuris regula; certè dum in eodem capite ſancitur, vt omni Ordine perpetuo careant, non eſſe eius diſpoſitionem ad Sacros tantùm, aut Curata beneficia reſtringendam, ſed ad minores etiam, aut ſimplicia extendendam tenent Nauarr.conſ.18.incip. Quidam clericus, num. 3.de homicid.in antiq.& conſil. 13. in nouis, Sayr. in ſuis deciſ.ſub dict. tit. de homicid. deciſ. 19. Auila de cenſur.part.7.diſp.6.ſect 5.dub.3.verſ. ſecunda concluſio, & firmat Couar.in cap.alma mater, part.1.§.7.n.1. Quamuis circa ſuſceptos, & ſuſcipiendos Ordines diſtinctionem faciat Zerol.in praxi Epiſcop. vbi proximè, & videatur firmare Henriq.dict. cap.19.num.1. & circa beneficia obtenta ante, & poſt irregularitatem, Fr.Ludouic.Miranda d.quæſt.8.art. 12.Decretũ tamen 53 54

tamen Concilij Trident. *sess.* 14. *de reform. cap.* 7. quod loquitur de incapacitate beneficiariorum, in qua sunt homicidæ, non extendi ad pensiones referunt decisum Nicol. Garc. *de benefic. part.* 1. *cap.* 5. *num.* 136. & Armendar. *dict. lib.* 1. *tit.* 18. *l.* 7. *de irregular. part.* 5.

62 Quod si occultum homicidium non sit in se voluntarium, sed iustum, vel casuale exequutum sine diligentia, poterit etiam post Concilium dispensare adhuc in foro exteriori, quilibet Antistes pro minoribus Ordinibus, & simplicibus beneficiis: tum quia Concil. *dict. cap.* 6. prohibet tantùm ne Episcopi dispensent cum homicida voluntario; idcirco eius non est extendenda dispositio ad alios homicidas. Ita Henriq. *dict. lib.* 14. *cap.* 9. §. 3. *& cap.* 19. §. 2. *litt.* X, Nicol. Garc. *dict. part.* 7. *cap.* 11. *num.* 34. Campan. *in diuers. Iuris Canonici rub.* 11. *cap.* 23. *num.* 132. *&* 141. Fr. Ludou. Miranda *dict. quæst.* 8. *art.* 13. *concl.* 2. Zerol. *in praxi Episc. part.* 2. *verb. dispensatio*, Bonac. *de censur. disp.* 7. *quæst.* 4. *puncto vlt. num.* 4. Homobon. de Bonis *de examine Ecclesiast. tract.* 5. *q.* 69. *in fine part.* 1.

63 Summus verò Pontifex dispensare potest in qualibet irregularitate proueniente ex homicidio iusto, vel iniusto, voluntario, vel casuali, ex eo quia omnis irregularitas à Iure ipso Ecclesiastico introducta est, prout resoluunt Bonacina *de censur. disput.* 7. *quæst.* 1. *punct.* 1. *num.* 1. Couar. *in Clement. si furiosus p.* 2. §. 3. *n.* 3. Nauar. *in man. cap.* 27. *n.* 191. *& ad cap.* 1. §. *Quibus, num.* 10. *de pœnitent. distinct.* 7. Henriq. *lib.* 14. *c.* 1. §. 5. Campanil. *dict. cap.* 23. *n.* 3. *&* 4. tum quia sic colligitur ex Trident. *sess.* 24. *cap.* 6. Quare ita resoluunt Molin. *de iustit. tom.* 4. *disput.* 79. Vgolin. *de irregular. cap.* 31. Suar. *de censur. disp.* 44. *sect.* 4. *num.* 35. Auila *eodem tract. part.* 7. *disp.* 6. *sect.* 3. Bonacina *d. disput.* 7. *quæst.* 4. *puncto vlt. n.* 1. Reiecta illa perinîqua, & temeraria opinione, quæ credit minimè licere Papæ dispensare in irregularitate proueniente ex homicidio voluntario, quam tenuit Borgas. *in tract. de irregularit. part.* 1. *in princip. quæst.* 3.

64 Est tamen in hac re distinguendum, an sit concedenda dispensatio in ista irregularitate procedente ex homicidio, quandoquidem vbi illud patratum est præcedente mera, & directa voluntate occidendi præter peccatū, est indispensabile, quia negat in ea dispensationem Concil. Trident. *sess.* 14. *de reformat. cap.* 7. in illis verbis ibi, *perpetuò careat*; & per argumentum à contrario sensu, quatenus in eius calce permittit concedi dispensationem si illud commissum fuerit absque voluntate directa occidendi: cuius namque cap. verba non operantur omnimodam impossibilitatem dispensandi, sed difficultatem permaximam, cum qua esset illa quandoque concedenda in mentionato casu, iuxta notata per Henriq. *lib.* 14. *cap* 14. §. 2. In cæteris tamen homicidij speciebus æquior est Papæ voluntas, qui in illis faciliùs consueuit dispensationes elargiri, si in illis contrahatur irregularitas, & probatur ex text. *in d. cap.* 7. *vers. si verò homicidium, dict. sess.* 14. dum namque in eius calce præcipit committi loci Ordinario, qui nonnisi causa cognita, & probatis precibus, ac narratis, nec aliter dispensare possit, apertè insinuat requiri supremi Præsulis auctoritatem, sine qua non liceret Ordinario elargiri dispensationem, Maiol. *de irregularit. lib.* 5. *cap* 48. §. 3. *sub num.* 18. Henriq. *in summ. lib.* 14. *cap.* 19. §. 1. & ita intelligendus est Sayr. *de censuris lib.* 7. *cap.* 7. *sub num.* 8. indefinitè loquens. Nec contradicunt quæ Mar. Anton. *variar. lib.* 3. *resolut.* 16. *sub num.* 10. *vers. Octauus*; quia vindicant sibi locum in homicidio occulto, & irregularitate ab illo causam habente, quo quidem casu militat dispositio *cap.* 6. *sess.* 24. *de reform.* ad cuius adimplementum satis est, si illa non oriatur ex homicidio voluntario, ac delictum non sit deductum ad forum contentiosum, vt possit dispensare Præsul.

ALLEGATIO XL.

Episcopus, virtute Concilij Tridentini, an possit absoluere occultos hæreticos?

SVMMARIVM.

1 *Occultum per se sine absolutè dicitur, quod nihil habet vnde possit ab hominibus cognosci.*
2 *Occultum per accidens est, quod extrinsecus progreditur, sed à nemine auditur.*
3 *Occultum, siue secretum dicitur, quod plenè probari non potest.*
4 *Hæretici occulti, qualiter dicantur?*
5 *Hæretici purè occulti possunt absolui non solùm ab Episcopis, quibus subsunt, sed etiam à quolibet Confessario per suum Superiorem approbato.*
6 *Hæretici omninò occulti, & purè mentales non sunt ipso iure excommunicati, neque incidūt in pœnas contra hæreticos statutas.*
7 *Canonistæ contrarium tuentur, sed illorum fundamentis respondetur.*
8 Cap. 1. §. verum quia, de hæret. *declaratur.*
9 Concil. Trident. sess. 24. de reform. cap. 6. in fine, *non intelligitur de hæreticis occultis simpliciter, & per se.*
10 *Hæretici occulti per accidens, & à fortiori, qui tales probari possunt, in excommunicationem, & alias pœnas per Ecclesiam aduersùs hæreticos latas, incidunt.*
11 *Hæretici occulti per accidens, & qui tales probari possunt comprehenduntur* in cap. 1. processus Bullæ in Cœna Domini.
12 *Confessarij non possunt absoluere hæreticos occultos per accidens, & manifestos, seu notorios.*
13 *Confessarij de quibus interrogare debent pœnitentes qui tepidi sunt in fide.*
14 *Apostatæ in absolutione obtinenda sequuntur hæreticorum conditionem.*
15 *Apostatæ sunt hæretici.*
16 *Dubius in Fide quando dicatur hæreticus?*
17 *Hæretici occulti ad hoc vt in excommunicationem incurrant, quales actus, seu signa, vel opera exteriora facere debeant.*
18 *Hæreticus mentalis, si coram Inquisitoribus occultissimam hæresim confiteatur, vel eam reuelet amico, petens ab eo consilium, non incidit in excommunicat. propter illum actum.*
19 *Hæresim occultam confessus non dolens de peccato, in excommunicationem incurrit.*
20 *Hæreticus purè mentalis non est excommunicatus, quamuis per iocum dixerit se aliquando hanc, vel illam hæresim credidisse, melius sub distinctione resoluitur.*
21 *Episcopum posse post Conc. Trid. per seipsum, & non per suum Vicarium in foro conscientiæ absoluere in sua diœcesi hæreticos sibi subditos, tamen tenent multi Doctores.*
22 *Doctores prædicti reprehenduntur.*
23 Cap. 1. processus Bullę in Cœna Domini *refertur.*
24 *Verior sententia tenet Episcopis esse sublatam facultatem absoluendi occultos hæreticos.*

Episcopi

25 *Episcopi à S. D. N. Papa facultatem petunt absoluendi prædictos hæreticos occultos.*

26 *Inquisitores Apostolici, aut eorum Vicarij, siue commissarij in foro conscientiæ absoluere non possunt occultos hæreticos, virtute Extranag. Clemēt. VII.*

27 *Inquisitoribus Apost. solum in prædicta Extranag. tribuitur potestas, vt possint in suo auditorio hæreticos accipere ad secretam abiurationem, & secretas quoque pœnitentias.*

28 *Inquisitores Apostol. an hodie extante reuocationem facta per processum Bullæ in cœna Domini, possint absoluere ab hæresi in foro conscientiæ.*

29 *Absolutus in foro conscientiæ à crimine hæresis potest accusari in foro iudiciali, nec tueri se potest exceptione receptæ pœnitentiæ in foro interiori.*

30 *Clausula in Iubilæis apposita, vt Pœnitentes à Cōfessariis approbatis, quos elegerint, absolui possint ab omnibus, & quibusuis peccatis, & censuris, etiā Sedi Apost. reseruatis, etiam ab illis, quæ in Bulla Cœnæ Domini continentur, tenent aliqui posse tunc hæreticos emendatus absolui in foro conscientiæ, reseruata potestate Inquisitoribus procedendi in foro exteriori.*

31 *Sententia contraria verior est, & in praxi tenenda.*

32 *Hæreticorum pœnas in foro interiori non incurrunt, licet grauiter peccēt, qui metu mortis, aut cruciatuum, seu tormentorum, vel diuitiarum cupidi, se hæreticos fingunt, integram tamen Fidem in corde retinentes.*

33 *Hæretici dictō modo proximè explicato, cum in excommunicationem non incurrant, à quolibet idoneo Confessario absolui poterunt.*

34 *Episcopis ab Illustriss. D D. Cardinalibus Vrbis, & Orbis generalibus Inquisitoribus quomodo concedatur licentia absoluendi occultos hæreticos?*

35 *Episcopi in recipiendis hæreticis, seu schismaticis in locis, seu diœcesibus, in quibus ob multitudinem talium delinquentium ordo iudiciarius plenè seruari non potest, quam practicam, & modum retinere debeant, ostenditur.*

36 *Inquisitores contra hæreticam prauitatem in foro exteriori absoluere possunt quoscumque, hæreticos credentes, fautores, &c. non obstante cuiuslibet Canonis, Cōcilij, aut processus Bullæ in cœna Domini decreto.*

37 *Inquisitores huiusmodi sūt viri grauissimi, & æquissimi, ac prudentissimi.*

38 *D. Ferdinādus Martinus Mascarenhas Regni Portugaliæ generalis Inquisitor laudatur.*

39 *Hæresis delictum pertinet hodie ad Inquisitores priuatiue ad omnes alios iudices, non excluso tamen iudicio Ordinarij coassistentis Inquisitoribus in causis propria ouis.*

40 *Casus directè, & reductiuè ad tribunal Sanctissimæ Inquisitionis spectantes quales, remissiuè.*

41 *Confessores, qui in Sacris Confessionibus confitentem ad libidinem prouocauerint, vti de hæresi suspecti puniuntur ab Inquisitoribus.*

42 *D. Rodericus à Cunha olim Episcopus Portugalensis, nunc Archiepiscopus Bracharen. & Hispaniarū Primas, vtriusque Iuris studiosissimus laudatur.*

43 *Clericus Matrimonium siue clam siue publicè contrahens, si in sacris sit constitutus Ordinibus, est suspectus de hæresi, & potest puniri per Inquisitores.*

44 *Monachus nuptias contrahens an puniatur per Inquisitores? remissiuè.*

45 *Matrimonium contrahens simul cum duabus vxoribus, videtur malè sentire de Sacramento, & contra eum, tanquam contra suspectum de hæresi procedunt Inquisitores.*

46 *Missarum celebrationes vsurpantes, & Sacramentum Pœnitentiæ Christi fidelibus ministrare præsumentes ad Sacram Presbyteratus Ordinem minimè promoti, puniantur per Inquisitores.*

47 *Sodomiæ criminis punitio ex concessione Gregor. XII. pertinet ad Inquisit. in Regno Portugalliæ priuatiuè ad omnes iudices, & Superiores Ecclesiasticos, cumulatiuè tamen ad seculares potestates.*

48 *in Excommunicatione per annum perseuerantes tāquam suspecti de hæresi puniuntur ab Inquisitoribus.*

49 *Iudices seculares tenentur Inquisitorum litteras, & illorum mandata celeriter exequi.*

50 *Iudex secularis in causa hæresis est merus executor, nec de processu, nec de sententia, aut mandato Inquisitorum, nec de crimine illo cognoscere potest.*

51 *Inquisitores pœnis, & censuris contra inobedientes procedere possunt.*

Pro vera præsentis quæstionis explicatione, duo à nobis erunt examinanda; *Primum*, quot modis dicantur hæretici occulti, & quos occultos hæreticos possint Episcopi, & quilibet Confessarij à suis Ordinariis approbati absoluere. *Secundum*, an facultas absoluendi cōcessa Episcopis per Concil. Trident. *sess.* 24. *de reformat. cap.* 6. sit eisdem adempta per processum Bullæ in Cœna Domini? Et in casu, quo sit adempta, quomodo se gerere debeant in absoluendis occultis hæreticis?

Quot modis dicantur occulti hæretici, & quos occultos hæreticos poterunt Episcopi, & quilibet Confessarij approbati absoluere?

Quantum ad præsens institutum spectat trifariè dicitur aliquid occultum fieri. 1

Primò dicitur quoddam occultum per se, siue absolutè, & simpliciter, quod nihil habet vnde possit ab hominibus cognosci, & hoc dicitur occultum cordis, siue mentis, quia solo corde, & mente intus retinetur, nec voce, scripto, opere, aut alio quolibet actu, siue signo exteriori foras, siue extra procedit. Caietan. 2. 2. *quæst.* 11. *art.* 3. & *ibidem* Petr. de Arag. & Bann. *art.* 4. Syluest. *in summ. verb. communicatio* 7. *princ. vers. secunda est*, Alphon. de Castro *de iusta hæreticorum punit. lib.* 2. *cap.* 18. Simanch. *de Catholic. institution. tit.* 42. nouissimè me citato *in hoc loco* Bossi. *de triplici Iubilæi priuileg. sect.* 1. *casu* 10. §. 4. *num.* 103. *cum seqq.*

Est aliud occultum per accidens, quod extrinsecus progreditur, & natura sua manifestum, & cognitum fieri potest, sed quia desunt, qui audiant, vel indicant, occultum & secretum remanet, id tamen contingit quando quis in vasta solitudine solus proferet hæresim aliquam, talis hæresis occulta per accidēs dicetur, quia nemo aderat, qui eam audiret, & natura sua intelligi potuit, & probari, cum ad actus exteriores processisset, quamuis & defectu testium sit occulta per accidens, & probari non possit, Caiet. Alph. de Castr. Simanch. & Bossi. *dictis locis.* 2

Tertiò, & postremò dicitur quid occultum, siue secretum, quod plenè probari non potest, quale est 3

illud, quod vnus tantum scit, aut licet ab aliquibus sciatur, sunt tamen singulares, etenim occultum in hac significatione dici potest quod non manifestum. *cap. vestra, de coh. bit. cleric.* vbi communiter Doctores, & Turrecrem. *in cap. si peccauerit 2. q. 1.* Simanch. *dict. tit. 41. de occultis, num. 1.* Stephan. Aluin. *de potest. Episc. cap. 29 num. 3.* vbi dicit appellatione hæresis occultæ intelligi eam, quæ non est notoria per euidentiam facti, vel per sententiam Iudicis, vel per propriam hæretici confessionem in iudicio, & quæ item per testes probari nequit, itaut occultum hoc loco sumendum sit vt à notorio, & publico distinctum est.

4 Similiter trifariè potest dici quis occultus, siue secretus hæreticus, aut per se, & simpliciter, aut per accidens, aut quia plenè talis probari nequit, & hæc occulti differentia, vt prudenter Simanchas *d. tit. 41. n. 7.* obseruat, recepta est à viris doctissimis, & retinenda in praxi, sicut mox explicabitur.

5 Si hæretici sunt omninò occulti, id est, simpliciter, & per se occulti, quos aliqui pure mentales, siue intellectuales appellant, non modo ab Episcopis, quibus subsunt, sed etiam à quolibet confessario per suum Superiorem approbato, si pœniteant, & confiteantur, perinde absolui poterunt à peccato hæresis mentalis, sicut à quolibet alio mortali crimine: nam crimen hæresis non est reseruatum, nisi ratione excommunicationis, quam non habet annexam hæresis omninò occulta, vt mox dicetur. Et hæc sententia verissima est, quam magni viri absque controuersia recipiunt, neque hæresis pure mentalis, quæ nunquam prodit in actum exteriorem, vt verè Simancha affirmat, eget absolutione Inquisitorum, neque abiuratione, aut reconciliatione, sed sufficit eam proprio Sacerdoti confiteri, & ab illo beneficium absolutionis impertiri potest. Ita Caiet. *in summa verb. hæresis, in fine,* Vmbertus Locatus *in opere iudiciali, siue in praxi hæreseos, verb. hæreticus num. 24.* Simanch. *d. tit. 42. n. 11* Petr. de Aragon. *d. q. 11. art. 3. §. Sed dubium est, quisnam possit, vers. quinto dico,* Lel. Zech *de casibus Episcopo reseruatis, circa casum vltimum n. 1. vers. hinc est.* Diana *moral. part. 6. tract. 6. resol. 51.*

6 Verissima, & certissima huius positionis ratio illa est quam præstantes viri sequuntur, quoniam hæretici omnino occulti, & pure mentales, quales paulo antea descripsimus, nec sunt ipso iure excommunicati, neque in alias pœnas incidunt, quæ contra hæreticos statutæ sunt: idque propterea, quia vt concorditer, & verè Theologi docent Ecclesia militans non ligat, neque iudicat actus solum interiores, & pure mentales, neque illos sua iurisdictione prohibet, aut punit, quod ipsum frequenter iura profitentur, è quibus natum est prouerbium communiter receptum, Ecclesia non iudicat de occultis, & illud, non habent latentia peccata vindictã, & D. Thom. constanter, & verè affirmauit dicens, de his potest homo legem facere, de quibus potest iudicare, iudicium autem hominis esse non potest de interioribus, qui latent, sed solummodo de exterioribus actibus, qui apparent, & ideò lex humana non potuit cohibere & ordinare sufficienter interiores actus, ex quibus hæreticos omninò occultos non esse excommunicatos quoad Ecclesiam, quamuis sint verè hæretici, quoad Deum, tenent D. Anton. *in summ. par. 3. tit. 14. cap. 4.* [illegible] Palud. *in 4. sentent. dist. 13. quæst. 3. art.* [illegible] Angel. Clauasi. *in sum. verb. hæreticus, n. 2.* Sylnest. *verb. excommunicatio* [illegible] *num. 3. & 4.* Armil. *verb. hæresis, num.* [illegible] *& 19.* Caiet. *in summ. verb. hæresis in fine, & d. quæst. 11. art. 3.* vbi Aragon. & Bann. *art. 4.* Alphons. de Castro *d. cap. 18. & de lege pœnal. lib. 2. cap. fin.* Iacob. Almayn. *in 4. sentent.* [illegible] *quæst. 1.* Sot. *in 4. distinct. 22. q. 2. art. 3. concl. 9.* Simanch. *d. tit. 42. num. 3. cum sequentib.* Couar. *in reg. peccatum 2. par. in initio num. 7.* Nauar. *in man. cap. 11. num. 17. & c. 27. num. 56. & in cap. cognationis, de pœnit. distinct. 5. & in princ. de Pœnit. dist. 5. n. 19. &* [illegible] *& in rubr. de iudiciis num. 67.* Rebuff. *super Bulla in Cœna Domini in verb. publicè, vel occultè,* Buis. *consil. 189. incip. In subhastatione, n. 13. lib. 3.* Valent. *tom. 3. disput. 7. quæst. 3. punct. 7.* Henriq. *in sum. lib. 14. cap. 4. §. 8 in gloss.* [illegible] D. Iac. de Graffiis *in aureis decision.* [illegible] *lib. 1. cap. 9. num. 3.* Anton. Ricciul. *de iure person. extra gremium Eccles. existentium lib. 4. c. 10. num. 9.* Paul. Laymann. *in Theolog. moral. lib. 2. tract. 1. c. 14. num. 1.* Vgolin. *de censuris tab. 1. cap. 9. §. 12. & de irregular. cap. 34.* [illegible] *princ. n. 6. & in Bulla Cœna part. 1. cap. 1. § 1. num. 16 & seq. & §. 4. num. 12.* Ludouic. Garb. *de legibus lib 8 disput. 4.* Azor. *instit. moral. part. 1. lib. 5. cap. 10. &* [illegible] *quæst. 3. & cap. 19 quæst. 4* Auila *de censuris p. 1. dub. 10. & part. 7. disput. 2. dub. 2.* Saye. *eod. tract. lib. 1. cap. 9. num. 14. & 15. & lib. 3. cap. 4. à num. 20* Suar. *eod. tract. disput. 4. sect. 2. num. 3. & disput.* [illegible] *sect. 2 & de legib. lib. 3. cap. 13. & lib. 4. cap. 12.* Salas etiam *de leg. bus disputat. 9. sect. 1.* Sanchez *in præcepta Decalogi lib. 2. cap. 8. num 1* Nicol. Garc. *de benefic. part. 11. cap. 10. num. 91.* Homobon. *de examine Ecclesiast. tractat. 6. cap. 7. quæst. 3* Bonacina *de censur. disputat. 2. quæst. 5. puncto 2. num. 4. & de censuris in Bullam Cœnæ disp. 1. quæst. 2. punct. 2. num. 1.* Duard. *ad Bullam Cœnæ lib. 2. in can. 1. quæst. 14. num. 24.* Diana *resolut. moral. par. 4. resol. 240. vers. notandum,* nouissimè me citato *in hoc loco* Bossi. *d. tit. casu 10. num. 107. cum seqq.* Castr. Palao *de hæret. tract. 4. disput. 3. puncto 3. numer. 1.* nouissimè Trullench *in exposit. Decalogi lib. 1. cap. 3. dub. 1. nu. 2.* & alij multi à prædictis citati; frequenter Iura profitentur *in cap. sicut tuis, in fine, & in cap. tua nos, §. licet autem, de simõ. & in cap. erubescant,* vbi *gloss. 32. dist. in c. humana aures 22. quæst. 5. & in cap. Christiana 32. q. 5.*

Verùm Canonistæ nostri contrariam tuentur sententiam, asserentes hæreticum occultum omnino in excommunicationem incurrere, per text. *in Clem. 1. §. verum quia,* vbi glos. *verb. eo ipso, de hæreticis,* Panorm. Ioan. Andr. Anan. & Felin. *in c. vlt. m. de hæret.* Archidiac. & Geminian. *in c. hinc etenim 49. distinct.* Rojas *de hæret. part. 1. n. 246.* Ioannes Vela *de pœnis delictor. c. 14. vers. iure vero Canonico,* Cautera *quæst. criminal. part. 2. cap. 1.* Azeued. *l. 1. nu. 152 tit. 3. lib. 8. nouæ recopil.* Menoch. *de arbit. c. 360. num. 6.* Spin. *in speculo testamen. glos. 7. num. 13. cum sequen.* Ceual. *cõmunium contra com. q. 658.* Ioannes Medina *de oratione, q. 13.* Albert. Pyghius *lib. 6 de Ecclesiast. ca hierarch. c. 16.* Albertin. *tract. de agnoscendis assertionib. qu. 33.* Cened. *ad Decretal. coll. 103. n. 2* nouissimè Torreblanca *in pract. Iuris spirit. lib. 14. cap. 10. n. 9.* 7

Illi enim putant efficaciter probari suam sententiam ex *dict. Clem. 1. verum quia, de hæreticis,* vbi hæreticæ prauitatis Inquisitores, qui odio, aut amore aliquid fecerint contra reos non faciendo, aut aliquid omittendo, quod facere tenentur, aiunt enim odium, & amorem actus esse interiores, & nihilominus ob illos excommunicari iudices Fidei. Sed Theologi verè respondent, Inquisitores non incidere in excommunicationem ob solum odium, aut amorem, quæ interius omnino latent, sed eam incurrunt ob actus exteriores, qui ab illis interioribus procedunt, & hic est verus intellectus illius *Clem.* vt Caiet. Baon. Castr. & alij docuerunt, & eodem quoque modo respondendum est ad cætera Iura adducta 8

dicta per gloss. *verbo eo ipso, in d. Clem.* 1. illa enim Iura, & Canones, pœnas, siue censuras imponunt actibus interioribus, quatenus per aliqua signa exteriora in publicum prodeunt, aut manifestantur, nec vllum reperitur decretum, quod actibus solùm interioribus occultis penitus, ac purè mentalibus pœnam, ac censuram irroget.

9 Cùm ergo hæretici primo modo occulti, id est simpliciter, & per se occulti, seu mentales, non incidant in excommunicationem, inde fit, vt non modò ab Episcopis locorum, sed etiam à Confessariis quibusuis approbatis, & idoneis absolui possint, vt paulò antea dictum est, & decretum Concil. Tridentin. non est de absolutione horum occultorum accipiendum: frustra enim, & inutiliter concessisset in priuilegio, quod iure ordinario competebat, solùm enim de aliis occultis intelligitur, sicut mox dicetur.

10 Si verò hæretici fuerint occulti per accidens, quales sunt, qui verbo, scripto, aut aliquo opere, seu facto exteriori hæresim protulerunt, in excommunicationem, & alias censuras, seu pœnas per Ecclesiam aduersus hæreticos latas incidunt, quoniam eorum hæresis iam deuenit ad eos actus, ad quos Ecclesiæ iurisdictio pertingit, & ex natura sua iudicio hominum obiicitur, quamuis ex defectu testium sit per accidens occultum per signa, & actus exteriores, quæ illam comitantur, nota fieri poterant: ita Caiet. dicit *q.* 11. *art.* 3. Syluest. & Alphons. à Castro, Pet. Paludan. D. Anton. Sot. Rebel. *dictis locis*, Ban. *in D. Thom.* 2. 2. *q.* 11. *art.* 4. *quæst.* 2. *concl.* 2 & ibidem Aragon. *à num.* 3. *in princ. vers. hoc supposito.* Eadem prorsus ratione, aut multo maiori comprobatur hæreticos occultos in tertia significatione paulò antea relata omninò incurrere excommunicationem, & alias censuras, & pœnas contra hæreticos à Iure latas.

11 Iuxta has duas postremas occulti significationes intelligenda est excommunicatio lata *in primo cap. processus Bullæ in Cœna Domini, in verb. occultè*: hoc enim aduerbium, *quod*, vt rectè Rebuff. aduertit, ad omnes ibi nominatos refertur, id est, hæreticos, credentes, fautores, receptatores, defensores, & cæteros ibidem contentos, non comprehendit hæreticos mentales, vt Nauar. obseruat, aut alios omninò occultos, de quibus non iudicat Ecclesia, sicut idem Rebuff. *super Bullã Cœnæ Domini, verb. publicè, vel occultè*, prudenter affirmat: isti enim non incurrunt in excommunicationem, seu censuram ibi contentam, nec in aliam quamlibet à iure humano latam, sed eos tantum occultos ligat, qui hæresim protulerunt verbo, scripto, vel nutu, aut signo verbis æquipollenti, licet nemine id audiente, vel vidente, quia sufficit sua natura esse probabile, quamuis contingat probari non posse ad hoc, vt includatur sub potestate, & iurisdictione humana, & pœnis illius.

12 Ex prædictis infertur Confessarios non posse absoluere hæreticos occultos in secunda, & tertia significatione, hoc est occultos per accidens, & hæreticos manifestos, seu notorios; isti enim re vera in excommunicationem incurrerunt; cuius absolutionem Summus Pontifex reseruauit, id negando, vel adimendo aliis iurisdictionem super tali casu, vt rectè Caiet. *d. q.* 11. *art.* 3. obseruauit, neque de hoc articulo est aliqua dubitatio, cum notissimum sit hæreticos iure excommunicatos, eorum absolutionem ad Romanum Pontificem pertinere, quam sibi reseruauit per processum *in Cœna Domini.*

13 Cum igitur Confessarius non possit absoluere nisi solos hæreticos mentales, diligenter eos, vt rectè Caiet. *d. q.* 11. *a.* 1. 3. & Nauar. *in dict. cap. cogitationis, de Pœnit. dist.* 1. *num.* 21. *vers. tertiò infertur*, explorare oportet omnes circunstantias, & interrogare prudenter illos præsertim pœnitentes, qui tepidi sunt in Fide, & victi sæpè tentationibus consentiunt contra Fidem, aut circa eandem, vel aliquem eius articulum voluntariò dubij sunt, & ancipites, vtrum etiam cum soli essent ore, vel scripto, aut alio modo significatiuo protulerit hæresim, seu infidelitatem suam, quando in ea erant, aut voluntariè dubitauerint de illis, quæ firmiter credere tenebantur, quoniam si aliquo modo significatiuo, & probabili hæresim mentis detexerint, absolui non poterunt, cum iam in excommunicationem inciderint. Vnde videtur in parte posse defendi resolutionem Iacobi Granado *in* 2. 2. *D. Thomæ controu.* 1. *tract.* 15. *disp.* 13. *num.* 14. dum existimat contingere posse vt quis exterius proferat hæresim internam, quin subiaceat censuris Ecclesiæ, veluti quando hæresim manifestaret ad petendum consilium, vel ad illam aperiendam Confessario, vel illam scriberet inter sua peccata vt manifestaret Confessario; vel quando quis omninò indeliberatè, & absque vlla aduertentia exterius diceret hæresim, seu iocosè tantùm, & non assertiuè eam proferret; vide tamen quæ infrà dicemus *à n.* 18.

14 Quæ hactenus dicta sunt, aut posterum dicentur de triplici genere occultorum hæreticorum, & de eorum absolutione intelligenda etiam sunt, vt locum habeant in apostatis, & illis, qui vel ad Iudaismum, vel ad paganismum, seu gentilitatem, aut quamlibet aliam sectam transeundo, vel redeundo, Fidem Catholicam omnino deseruerunt, & in totum ab ea recesserunt: nam neque apostatæ mentales incurrunt in excommunicationem, nec in alias pœnas, & censuras contra malè credentes latas, & propterea à quolibet Confessario approbato absolui poterunt; sed illi apostatæ in eas censuras inciderunt, qui per accidens occulti forent, aut iuxta tertiam significationem initio huius Allegationis allatam, essent occulti. † Ratio in promptu est, 15
quoniam apostatæ à Fide Catholica, quantum ad pœnas, & censuras attinet, pari iure cum hæreticis censendi sunt, & eodem modo ad Ecclesiæ gremiũ vel recipiuntur, vel ab ea pelluntur, nam apostatæ sunt hæretici, & vti tales tractandi, Repertor. Inquisitor. *verb. apostasia*, Syluest. *in summ. verb. apostata* 2. Gondisal. *de hæret. quæst.* 20. Alphonsus de Castro *de iusta hæreticor. pœnit. lib.* 1. *cap.* 23. Aloys. Ricc. *in praxi fori decis.* 671. *num.* 1. *in* 1. *edit. &* *resol.* 423. *nu.* 1. *in* 2. *edit.*

16 Idem penitus iudicium est de dubiis in Fide, quos hæreticos esse ius affirmat, qui enim sciens, & volens, & animo deliberato dubitationi non resistens, non magis applicat mentem ad veritatem Catholicam, quam ad errorem contrarium, sed medius inter vtramque partem natat, & incertus fertur, nec curat quid potissimum sequatur, paratus nunc hanc, nunc illam eligere partem, parum sua interesse dicens, aut affirmans an hoc, vel illud teneat verbi gratia, an in venerabili Eucharistiæ Sacramento sit verè, & realiter Corpus Domini Nostri Iesu Christi, nec ne? an Virgo Maria mater Dei fuerit perpetuò Virgo, aut non fuerit? an Romanus Pontifex sit vere Christi Vicarius, & Petri successor, & caput Ecclesiæ militantis, aut non sit? aut his similia, hæreticus est, quoniam ad Catholicam Fidem magna firmitas requiritur, & dubitatio omnis voluntaria ab ea procul esse debet: si quis ergo fuerit dubius mentalis,

talis, absolui poterit à quolibet Confessario ab Ordinario approbato, sed si dubitationem exterius protulerit, non poterit absolui, quia in excommunicationem, & alias censuras, & pœnas iam incidit: dubios enim in fide, prout supra descripti sunt, hæreticos esse ius affirmat. *in cap. de hæreticis*, vbi communiter Doctores, D. Anton. *3. par. tit. 22. cap. 5. §. 10.* Albertin. *tract. de agnoscendis assertion. quæst. 3. num. 9. & in rub. de heret. lib. sexto. quæst. 13. num. 26. & sequentib* Melchior Cano *de locis Theolog. lib. 12. cap. 9.* August. de Ancona *in sum. de potestate Eccles. quæst. 22. art. 1.* Nauar. *in man. cap. 11. num. 17. & in cap. si quis autem num. 18. 19. & 49. de Pœnit. distinct. 7 & in cap. inter verba concl. 6. concl. 19. num. 55* Perez *l. 1. verb. santa fe, tit. 2. lib 1 Ordinam. pag. 16. & l. 3. vers. ex quo requisito tit. 4. lib. 8. pag. 83* Menoch. *cons. 149. n. 48. & à n. 52.* Clar. *lib. 5. §. heresis n. 2.* Valent. *in 2. 2. disput. 1. quæst. 11. puncto 2. diffic. 2.* Azeued. *l. 1. num. 74. cum sequentib. tit. 3. lib. 8. noua recopil.* D. Barb. *in rub. ff. soluto matrim. p. 2. num. 23.* Pegn. *in director. Inquisitorum part. 2. comment. 1.* Azor. *institut. moral. p. 1. lib. 8. cap. 9. quæst. 5.* Farin. *in praxi crimin. part. 5 q. 124. n. 114 & seq.* eleganter Valer. Reginald. *in praxi fori pœnitent. lib. 17. n. 49.* optimè Sanch. *in præcepta Decalogi lib. 2. cap. 7. n. 11.* Zerol. *in praxi fori Episcop. p. 1. verb. casus vers. dubij*, Suar. *de Fide disp. 19. sect. 4. n. 10.* Castr. Palao *de hæresi tract. 4. disp. 3. punct. 2. nu. 9.* me citato *in hoc loco* Trullench *in exposit. Decalogi lib. 1. cap. 2. dub. 1. n. 6.*

17 Ad meliorem prædictorum intelligentiam sciendum est, quanta sit necessaria expressio, aut quales actus, seu signa, vel opera exteriora exigantur, ad hoc, vt hæretici occulti in excommunicationem incidant. Bannes ait *dict. quæst. 11. art. 4. quæst. 2. concl. 3. § tertiò arguitur, vers. quid si aliquis. Primò*, quod vbi primum quocunque signo, vel motu, vel facto aliquis intelligitur ab aliquo alio quòd sit hæreticus, incurrit in excommunicationem, quoniam iam tunc est hæreticus manifestus. *Secundò*, dicit quod si ex assensu interiori, quem habebat, protulit aliqua verba, quæ non sunt sufficientia secundum se, neque ex circonstantiis, vt explicetur hæresis, vt si intus consentiens homo huic errori, filius est inæqualis patri secundùm Diuinitatem, exterius proferat, ita est, non erit excommunicatus, nisi fortè ex aliqua circumstantia illa verba sint sufficientia ad explicandum errorem. Hæc Bannes *d. loco*, quem citat Bossi. *d. casu 10. n. 119.*

18 Prædictus mentalis hæreticus si coram Inquisitoribus occultissimam hæresim confiteatur, vel eam reuelet amico, petens ab eo consilium, vel ob aliam honestam causam, non incidit in excommunicationem propter illum actum exteriorem, tum quia exterior ille actus bonus est, & cum antequam proferret illa verba non esset excommunicatus, propter illum actum bonum non potuit excommunicari: tum quia tunc non protulit hæresim asserendo, & protestando illam, quod videtur necessarium, vt incurrat in excommunicationem, sed potius distando. Ita Aragon. *dict. quæst. 11. art. 3.* & *ibi* Bann. *art. 4 quæsito secundo ad quartum argumentum.* Couar. *ad d. reg. peccatum 2. part. in initio num. 7.* Simanch. *dict. tit. 24. de occultis num. 9.* Granado *dict. disp. 13. num. 14.* Bossi. *dict. casu 10. num. 129.* Quod quidem multo magis procedit, cum hæreticus in foro sacro Pœnitentiæ intellectualem hæresim confessus est, quia non solùm actus ille bonus est sed pius, & extra iudicium humanum, iuxta supra citatos.

19 Verum si quis aliquando hæresim suam occultam confiteatur, nec doleat de peccato, vt ait Aragon. *d. quæst. 11. art 3. vers. sed dubium*, aut sciens, & prudens dubitet de auctoritate Ecclesiæ Romanæ, vt sentit Bannes *d. ct. q uæst. 11. art. 4 quæsito 2. concl 2. ad quintum argumentum, vers respondetur quòd si ille homo*, etiamsi interroget Doctorem Catholicum ad sequendum, quod ille dixerit, in excommunicationem incurrit, cum explicet suam hæresim, quoniam non est paratus corrigi ab Ecclesia, cum vnius hominis iudicium illius auctoritati præferat.

Hæreticum purè mentalem excommunicatum 20
non esse, tametsi per iocum dixerit, se aliquãdo hãc, aut illam hæresim credidisse, refert Franciscum Victoriam sensisse Simanchas *dict. tit. 42. de occultis n. 16.* quia non asserit illã hæresim, sed tantum narrat, aut refert: eiusdem sententiæ videtur esse Bannes *loco proximè citato*, cum ait necessarium esse hæresim protestari, hoc est affirmare, vel asserere, ad hoc vt cum illam profert hæreticus mentalis in excommunicationem incurrat. Quamuis primum de hoc dubitet Simanch. deinde concludit eam fortasse benignitatis gratia defendi posse. Sed quæstio hæc sub distinctionis fœdere resoluenda, in hunc modum venit, vel is, qui per iocum dicit se aliquando hanc, vel illam hæresim tenuisse, quo tempore eam per iocum protulit, iam eius pœnituit, & omninò dimisit, vel nondum errorem dimisit: primo casu non incidit in excommunicationem, nam excommunicatio eos ligat, qui vere hæretici sunt, de quorum numero amplius non est is, qui iam dimisit errorem, & qui declarat, narrat aut refert, nihil noui facit, *l. hæredes palam, §. si quid. ff. de testam.* in secundo verò casu licet non asserendo dicat se aliquando ita credidisse, aut credere, in excommunicationem incurrere videtur, quoniam, qui aiunt, sufficere actum exteriorem significatiuum, & de sua natura probabilem, vt hæreticus incurrat in excommunicationem regulariter non addũt necessariam esse assertionem in illo actu. Neque actus iocandi potest apellari simpliciter bonus ad hoc, vt proferentem defendat, sicut tuetur actus petendi consilium ad resipiscendum, vt proximè dictum est, & qui iocatur non pœnitet, & hæc sententia tutior est, vt saluti animæ consulatur.

An facultas concessa Episcopis absoluendi ab hæresi occulta in vim Conc. Trid. sess. 24. de reform. c. 6. *sit eisdem adempta per processum Bullæ in Cœna Domini?*

DVbium hoc controuersum est apud Doctores 21
quorum aliqui negant, alij verò affirmant. Vna sententia tenet posse Episcopos post Concil. Trid. per se ipsos, & non per suos Vicarios in foro conscientiæ absoluere in sua diœcesi hæreticos sibi subditos, occultos tamen, hoc est illos quorum hæreses non fuerunt ad forum contentiosum deductæ, quamuis exterius prolatæ, cuius auctores insuper addunt, & præcipuè Bannes loco infra citando, non obstare processum Bullæ in Cœna Domini, asserentes per illum non reuocari facultatem Episcopis concessam in Concil. Trident. vt possint absoluere in foro conscientiæ, sed reuocari illis priuilegium concessum ipsis personis, qui admittunt hæresim, vt patet ex forma Bullæ, vbi dicitur, quod non vadant pro absolutione, nisi ad Summum Pontificem, nisi in articulo mortis, vel intuitu priuilegiorum. Cæterum qui vadit ad Episcopum, vt absoluatur, non ex priuilegio sibi concesso absoluitur, sed Episcopus habet auctoritatem absoluendi iure diuino, non ex aliquo

aliquo priuilegio Pontificis, vnde quotiescumque non coarctauerit Episcopi auctoritatem, vt summus Prælatus Ecclesiæ, poterit Episcopus absoluere ex auctoritate sui officij ab omnibus peccatis suos subditos, a quibus Summus Pontifex potest absoluere vniuersos fideles, & huius sententiæ sunt sectatores Bann. 2. 2. quæst. 11. art. 4. dub. 2. post secundam conclusionem. arg. 3. vers. & si quis obiiciat, & ibi Aragon. art. 3. vers. sed dubium est, quinam possint. Vela de pœnis delictorum cap. 14. vers. Iure verò Canonico, Angl. in floribus Theologicis part. 5. tit. de Confessione, quæst. 4. art. 2. diffic. 6. Llam. in methodo Curator. par. 3. c. 1. §. vlt. in fine, Viuald. in candelabro aureo par. 1. tract. de absolutione n. 13. & par. 5. in expositione Bullæ Cœnæ num. 51. Sà verb. Episcopus, n. 37. Fr. Emman. in summ. tom. 1. cap. 131. n. 3. & in explicat. Bullæ Cruciatæ §. 9. num. 70. & quæst. Regular. tom. 1. in quæst. 20. art. 10 Vega in summ. tom. 2. cap. 25. casu 13. Nugn. in addit. ad 3 par. quæst. 8. art. 5. dub. 10 ad finem, Zerol. in praxi Episcopali par. 2. verb. absolutio §. 8. & 18. & verb. hæreticus § 4. Anton. Gomez in Bullam Cruciatæ clausula 19. num. 44. in fin. Henriq. in summ. lib. 6. cap. 14 § 7. lit. M. & cap. 6. §. 1. & lib. 13. cap. 17. §. 5. lit. Q. Petr. de Ledesm. in summ. par. 2. tract. 1. cap. 6. post conclus. 20. diffic. 7. Fagundez in quinque Ecclesiæ præcepta par. 5. lib. 8 cap. 8 num. 82. Boss. in tract. de Iubilæo sect. 2. casu 10. §. 2. num. 10. Fernandez in examine Theolog. moralis par. 4 cap. 7. § 1 num. 5. Granado in 2. 2. D. Thomæ controuers. 3. tract. 15 disput. 15. sect. 2. n. 8. cum seqq. Alzed. dict. part. 2. cap. 6. num. 15. Portel. in addit. ad dubia Regul. verb. Episcopus num. 1. Sousa in Bull. Cœnæ cap. 23. disp. 100. conclus. 3. n. 7 Lorca 2. 2. quæst. 11. art. 4 disp. 45. num. 10 Sanc. in selectis disp. 50. num. 31. Anton. à Sousa in suis aphorismis lib. 3. cap. 4. n. 5. & videtur tenere Trullench d. lib. 1. c. 3 dub. 4. n. 12.

22 In re tam graui fortassis non licebat hos Doctores tam audacter suam sententiam interponere, concludentes securè posse Episcopos virtute Concil. Trident. in foro conscientiæ hæreticos occultos absoluere, nam ratio illa, quam addit Bann. citato loco, & sequuntur alij post eum, quod scilicet processus Bullæ in Cœna Domini non tollit Episcopis priuilegium absoluendi, sed personis, nihil euincit, quia si ablatum est priuilegium committentibus hæresim, vt non possint absolui nisi à Romano Pontifice, iam Dominus Papa, tanquam Summus Ecclesiæ Prælatus, Episcoporum auctoritatem in hac parte coarctauit, & quamuis Episcopi iure diuino hanc iurisdictionem habeant, de quo articulo nunc non tractatur, Romanus Pont. illam impediuisse & suspendisse videtur per reseruationem criminis hæresis, cuius absolutionem ad se solum voluit pertinere; quamuis ergo Episcopi non amiserint potestatem, seu iurisdictionem absoluendi, quam iure diuino ipsis competere Bannes asserit, exercere tamen illam non possunt, ex quo Dominus Papa in dicto processu Bullæ constituit, vt nullus talis, nisi à Domino Romano Pontifice absolui possit, ibi, *cæterum à prædictis sententiis, nullus per alium, quam per Romanum Pontificem, &c.*

23 Verùm omissis metaphysicis solemnitatibus non videtur posse in dubium reuocari, quin Episcopis sit sublata facultas absoluendi prædictos occultos hæreticos per dictum processum Bullæ, cum specialim ibidem, & de Episcopis mentio fiat, & de decretis cuiusuis Concilij in Bulla S. D. N. Gregor XV. anni præteriti 1621 cuius hæc sunt verba, *Cæterum à prædictis sententiis nullus per alium quam per Romanum Pontificem, nisi in mortis articulo constitutus, nec etiam tunc, nisi de stando Ecclesiæ mandatis, & satisfaciendo cautione præstita absolui possit, etiam prætextu quarumuis facultatum, & indultorum quibuscumque personis Ecclesiasticis, secularibus, & quorumuis Ordinum, etiam Mendicantium, ac Militiarum Regularibus, etiã Episcopali, vel alia maiori dignitate præditis, ipsisque Ordinibus, & eorum Monasterijs, Conuentibus, & domibus, ac Capitulis, Collegijs, Confraternitatibus, Congregationibus, Hospitalibus, & locis pijs, necnon laicis etiam Imperiali, Regali, & alia mundana excellentia fulgentibus, per nos & dictam Sedem, ac cuiusuis Concilij decreta, verbo, litteris, aut alia quacumque scriptura in genere, & in specie concessorum, & innouatorum, ac concedendorum, & innouandorum, &c.*

Cùm in hoc decreto dicatur, quòd nullus per alium, quàm per Romanum Pontificem absolui possit, priuilegium, si quod habebat, aufertur à personis absoluendis, quod & sequentia indicant; ac cuiusvis Concilij decreta, & cætera, quæ mox subduntur, priuilegium auferunt non modo absolutionis recipiendæ, sed etiam impendendæ, quibusuis quomodolibet habentibus huiusmodi facultatem. Quare hanc sententiam tenent Maiol. de irregularit. lib. 5. cap. 46 num. 6. vers. caueant, Tolet. in en. tract. Sacerdotum in explicat. Bullæ Cœnæ excommunicat. 14. in fine, Viuald. palinodiam recantans in editione nouiori anni 1601. in suo candelab. aureo par. 1. tit. 11. de absolut. n. 13. Vgolin. de casibus reseruatis Summo Pontifici par. 2. cap. 2 §. 4. vers. etiam prætextu quarumcumque facultatum, Sayr. decis. 16. de sentent. excommunicat. Param. de origine Inquisition. lib. 3 quæst. 9. num. 191. Felician. de excommunicat. cap. 18. Nauar. in man. cap. 27. n. 72. & consil. 15. de sentent. excommun. in antiq. aliàs consil. 11. de priuileg. in nouis, Philiarc. par. 2. lib. 2. cap. 25. & lib. 4. cap. 22. & in Bulla Cœnæ cap. 1. vers. etiam prætextu quarumuis facultatum, n. 3. Riguss. in lucerna Paroch. quæst. 155. num. 5. Torreblanca de magia lib. 3. cap. 10. num. 27. Francis. Leo in thesauro fori Ecclesiast. par. 1. cap. 37. num. 46. Piasec. in praxi noua Episcop. par. 2. cap. 1. num. 14. pag. 150. Aloys. Ricc. in collect. decis. par. 4. collect. 821. vers. tertio, & in decis. Curiæ Archiepiscop. Neapol. decis. 13. num. 8 & 9. par. 2. & decis. 180. part. 3. Molin. de Iustit. tract. 3. disput. 64. num. 8. & tract. 5. disput. 18 num. 2. Beda in defens. Fidei in causa Meriscor. par. 1. cap. 15. Nicol Garc de benefic. par. 11. c. 10. num. 115. Sanch. in præcepta Decalogi lib. 2. cap. 11. num. 26 & 27. Homobon. de Bonis de examine Ecclesiast. par. 1. tract. 5. cap. 5. quæst. 31 vers. nono, & cap. 6. quæst. 35. & tract. 7. q. 5. & tract. 12. c. 4. q. 15. resol. 4. pag. 459. Duard. in Bulla Cœnæ Domini lib. 1. §. 2. q. 13. & 12. n. 47. Chapeaoil. de casibus reser. c. 4. different. 4. Coriol etiam de casibus reser. par. 1. sect. 2. art. 23 Ioan. Valer. de different. inter vtrũque forum verb. hæresis diff. 5. Ant. Ricciul. de Iure personarum extra gremium Eccles. existent. lib. 5. c. 14. Campan. in diuers. Iuris Canon. rub. 15. c. 26. num. 55. Stephan. Gratian. discept. forens. tom. 3. cap. 414. n. 22. Farin. de hæresi quæst. 192. §. 4. num. 53 Mar. Alter. de censur. lib. 5. disput. 22. cap. 1. pag. mihi 767. latè Torreblanca in practicabil. Iuris spirit. lib. 14. cap. 10. n. 5. Bonacina in Bullam Cœnæ disput. 1. quæst. 22 puncto 2. num. 2. vers. secunda. Scott in constit. Pontif. epit. 166. theorem. 431. Villalob. in summ. par. 1. tract. 9. diffic. 21. n. 2. & 5 Hurtado de excommun. disp. 15. diffic. 3. n. 52. Gauant. in manu. Episcop. verb. absolutio 4. & verb. hæretice 15. Diana resolut. moral. par. 1. tract. 5. resol. 2. & par. 4. tract. 4. resolut. 219. & secundùm hanc opinionem in supremo generalis Inquisitionis Prætorio Romano pronunciatum fuisse testatur Pegna in director. Inquisitorum par. 3. quæst. 92. comment. 141. vers. penult. sic declarasse Gregorium XIII. & Clemen-

tem VIII referunt Fusc. *de visit. lib. 2. c. 31. num. 5. & cap 23. num. 4.* Marc Anton. Genuens. *in praxi Archiepiscop. Neapol. cap. 67. n. 10. in 2. edit.* Piasec. *in praxi noua Episcop. dict. cap. 1. n. 13.* nouissime Marc. *de Sacram. Ordinis tract. 1. par. 9. cap. 1. diffic. 9. & 10.* Georg. Polach. *in Bull. Vrbani VIII. sect. 42. num. 62.* Floron. *de casibus reseru. par. 1. cap. 4 §. 22. num. 5.* Suar. *de Fide disput. 1. sect. 4. n. 13.* me citato *in hoc loco* Trullench *in expos. Bull. S. Cruciat. lib. 1. §. 7. c. 2. dub 6. num. 4* & audiuisse à Religioso docto, & fide digno sic declarasse prædictum Clementem VIII. dicit Azor. *inst. moral. p. 1. lib. 8. c. 19. q. 3. & c. 10. q. 10.* & ita censuisse *Sacram Cardinalium Congregationem* asserunt Piasec. *d. num. 13.* Nicol. Garc. *d. cap. 10. num. 122.* Suar. *tom. 4. disput. 30. sect. 2. num. 11.* Armendar. *in add. ad recop. legum Nauarræ lib. 2. tit. 21. leg. unica de familiaribus Inquisitorum num. 3.* Bonacin. *de censur. disput. 1. quæst. 3. punct. 2. num. 1. vers. 1.* latissimè Stephan. Daluin. *de potestate Episcoporum, Abbatum, & Abbatissarum cap. 18. per tot.* vbi asserit hanc partem in consulendo, & in practica longe veriorem esse, quia nimirum totum hoc negotium facultatis absoluendi, aut non absoluendi hæreticos, à voluntate, intentione, & concessione summorum Pontificum præsertim, immo & omnino pendeat.

25 Et propterea vsus iam obtinuit, quod & inuiolabiliter obseruatur, vt Episcopi à S. D. N. Papa facultatem petant absoluendi prædictos hæreticos, quam Pontificis nomine causa cognita Domini Cardinales Inquisitores Generales Vrbis, & Orbis concedere solent, confectis super ea re patentibus litteris, quibus omnes prædicti Cardinales suo ordine subscribunt; refert me citato *in hoc loco* Trullench *in exposit. Bullæ S. Cruc. lib. 1. §. 7. c. 2. dub. 8. num. 4. prope fin.* Et Stephan. Daluin. *d. cap. 28. mihi tamen negatiua fol. 181.* se vidisse, & legisse diploma quoddam originarium in pergameno subsignatum à septem Illustrissimis ac Reuerendissimis Cardinalibus Presbyteris in vniuersa Rep. Christiana aduersus hæreticā prauitatem Generalibus Inquisitoribus à Sede Apostol. specialiter deputatis, congregatis in Generali Congregatione S. R. & vniuersalis Inquisitionis habita in Palatio Apost. Apud S. Petrum coram S. D. Clemente VIII. die 21. mensis Martij anni 1602. Pontificatus eiusdem anno 11. quo licentia, facultas, & auctoritas concedebatur Episcopo Verdunensi in extremitatibus, & confiniis Galliæ, & Lotharingiæ, ac eius in eadem Verdunensi Ecclesia Officiali, seu Vicario in spiritualibus generali, tunc & pro tempore existenti, in solidum, ad triennium futurum proximè à data præfati indulti numerandum dumtaxat duratura, vt omnes, & quoscunque dictæ Verdunensis ciuitatis, vel diœcesis, seu ex aliis partibus, in quibus hæreses impunè grassantur, ad Episcopum, vel ad eius Officialem, siue Vicarium Generalem præfatum, in ciuitate tamen Verdunensi, vel diœcesi constitutos, seu residentes, sponte venientes, vtriusque sexus, ac tam laicos, quàm clericos seculares, & cuiusuis Ordinis Regulares hæreticos, schismaticos, & à Sancta Fide Catholica quomodolibet aberrantes, illotumque credētes (non tamen in hæreses relapsos, aut errores, aut de præfatis in iudicio indiciis præuentos, vel condemnatos, de quibus tamen Pontifex, seu sacrum Inquisitionis Officium consulere tenebatur) pœnitentes quidem ab excommunicationis, suspēsionis, & interdicti, alisque ecclesiasticis censuris, sententiis, & pœnis, quas propter hęreses, &c. quomodolibet incurrerint, dummodo corde syncero, & fide non ficta coram notario, & testibus publicè, vel priuatim, prout casus exegerit, & eidem Episcopo, seu eius officiali, siue Vicario in spiritualibus Generali magis expedire videtur, hæreses, schisma, & errores supradictos, ac alios quoscunque detestati fuerint, anathematizauerint, & abiurauerint, ac gremium Sanctæ Matris Ecclesię recipi & admitti humiliter postulauerint, atque præstito per eos iureiurando promiserint, de cętero ab huiusmodi hæresibus, schismate, & aliis similibus excessibus penitus abstinere in forma Ecclesiæ consueta; iniuncta inde eis, ac eorum cuilibet pro modo culpæ pœnitentia salutari, & aliis iniungendis, &c. Aduertit D. Felician. de Vega nunc Archiep. Mexican. *in relect. c. & si clerici § de adulteriis, num. 19. de iudic.* quòd Indi noui Orbis possūt absolui per Episcopos ab omnibus delictis etiam contentis in Bulla Cœnæ Domini, & etiam ab hæresi, & idololatria, & aliis casibus reseruatis ex concessione Gregorij XIII. & *num. 176.* ait quòd dispensatio in irregularitate contracta ob hæresim petenda est à Papa, quamuis quoad Ordines iam susceptos, bene potest Episcopus dispensare excepto sacerdotio.

Quemadmodum non est integrum Episcopis post decretum Conc. Trid. absoluere in foro Conscientiæ prædictos hæreticos, ita non videtur licere Inquisitoribus Apostolicis, nec eorum Vicariis, siue Commissariis eosdem in prædicto foro absoluere virtute *Extrauag. Clem. Papæ VII. incip. Cum sicut §. vobis etiam,* refertur *in fine Director. Inquisit.* inter litteras Apost. pro officio S. Inquisit. in qua sic scriptum extat. *Vobis etiam ac Vicariis præfatis extraiudicialiter Lutheranos occultos, & non inquisitos per Ordinarium, siue alios iudices, aut alios quoscunque hæreticos fautores, defensores, & receptatores, necnon à sancta fide apostatas, eosque qui contra inhibitionem Sedis Apostolicæ tenuerunt, vel legerunt libros Martini Lutheri, vel aliorum, aut eidem, siue eisdem quomodolibet adhæserunt (si ad cor reuersi pœnitentes id humiliter petierint) postquam hæresim, qua polluti, & infecti erāt, abiurauerint, medio iuramento promiserint de cætero ab huiusmodi hæresi penitus abstinere, absoluendi, illisque pro præmissis pœnitentiam iniungendi salutarem, eosque ad gremium sanctæ matris Ecclesiæ restituendi, & reducendi auctoritate Apostolica tenore præsentium licentiam, & facultatem concedimus,* &c. 26

Quoniam in supremo sacrosanctæ Romanæ, & Generalis Inquisitionis Tribunali sæpe pronunciatum, & declaratum est verbum illud, *extraiudicialiter*, non excludere formam iudicij, hoc est notarium, & testes abiurationis, sed tantum iudicij solemnitatem, per quam alij spectatores admittuntur, & delictum, ac pœnitentia pro eo iniuncta pluribus innotescit. Per hanc ergo Extrauag. non conceditur Inquisitoribus Apostolicis, & eorum Vicariis, seu Commissariis facultas absoluēdi hæreticos occultos in foro conscientię, sed solum tribuitur potestas, vt possint in suo Auditorio eos accipere ad secretam abiurationem, & secretas quoque pœnitentias, quod satis indicant illa verba, *postquam hæresim abiurauerint;* item illa, *medio iuramento promiserint*: hæ enim propriæ solemnitates sunt fori exterioris, non interioris. Et ideo Inquisitores non habere facultatem absoluendi in foro conscientiæ hæreticos occultos exteriores, tenent Viuald. *in cand. aureo tit. de irregul. 3. num. 21.* Soar. *de censur. disp. 43. sect. 1. num. 5.* Sanctarel. *de hæresi cap. 5. dub. 7.* Nicol Garc. *de benef. part. 11. cap. 10. nu. 115.* Bonacin. *de censur. disp. 2. q. 5. puncto 2. num 11.* Farinac. *in tract. de hæresi quæst. 192. num. 52 & 54* Greg. Pollach. *in Bullam Vrbani VIII. sect. 42. num. 62.* Castr. Palao *in oper. mor. tom 1. tract. 4. disput. 4. puncto 3. § 3. num. 3.* A'phon. de Leone 27

ne *de officio Confess.tom.2.recollect.6.num.*127.Diana *part.4.tract.8.resol.35.*

28 Inquisitores Apostolicos ex priuilegio absoluere posse ab huiusmodi criminibus in foro conscientiæ non obstante reuocatione facta per processum Bullæ in Cœna Domini, libenter admittit Bann.*dict.q.* 11.*art.4.vers.praeterea aduertendum est*, quamquam nolint, inquit ille, audire nisi cum testimonio tabellionis, idque vel quia Inquisitores postea petierunt eandem facultatem, vel antiqua facultas non erat priuilegium concessum hæreticis etiam pœnitentibus, sed ministris Sancti Officij in fauorem fidei, quare sine dubio non fuisse illis reuocata, hæc sentit Ban.*dicto loco*, Iacob.de Graff.*in aureis decis. part.* 1. *lib.*2.*c.*9.*num.*5.Fr. Emman. *in Bullam Cruciatæ* §.9. *num.*70.Henriq.*in sum. lib. 6. de Pœnit.cap.*4.*num.*9. Gutier.*Canon.lib.*1.*cap.*13.*num.*7.Duard.*in Bul. Cœna lib.*3.§.1.*quæst.*11.*num.*10.Bossi.*in tract. de Iubil. sect.*1.*casu* 10.§.1.*n.*14. *&* §.11.*per tot.* Diana *moral. res part.*1.*tract.*3.*resol.*3.Licet hæc sententia sustineri possit; nulla tamen causa suadet Inquisitores Apostolicos in foro conscientiæ hæreticos credentes, & cæteros huiusmodi absoluere debere; cum Inquisitores, vt supra dicitur, in hac causa potissimum sint iudices in foro iudiciali, & exteriori, non in foro pœnitentiali, & interiori. Tutius est ergo, vt tali facultate, licet illam habeant (de quo non est mediocris controuersia) non vtantur, sed pœnitentes audiant coram notario, & testibus, vt eos Ecclesiæ reconcilient, & deinde à Confessariis approbatis in foro conscientiæ absolui possunt.

29 Sed obseruandum est reum quemcumque siue ab Episcopo, siue ab Inquisitoribus Apost siue ab aliis quibusuis potestatem absoluendi habentibus, absolutum in foro conscientiæ, siue Sacramentali, & accusati in foro exteriori, & in eum inquiri posse, si crimen eius in iudicium deducatur, nec iuuare eum, aut tueri se posse exceptione receptæ pœnitentiæ in foro interiori, vt tradunt Zanchin.*de hæret.c.*34. Direct.Inquisit.*verb.absolutio*, §. *sed an absolutio*, *& verb.Confessio*, §.*vtrum si in foro*, Locat.*in opere iudic. verb.absoluere n.*1.*& verb.hæreticus num.* 24. Sanch. *dict.lib.*2.*cap.*12.*num.*7.Duard.*in Bull.Cœna lib.*3.§.1. *quæst.*12.*num.*12.nouissimè me citato *in hoc loco* Bossi. *dict. casu* 10. *num.* 231. Ratio huius assertionis illa est, quam Canonistæ communiter tradunt, & sequuntur, quoniam pœna imposita per Confessarium in foro pœnitentiali quantumcumque sit magna, non tollit aliquo modo pœnam imponendam in foro iudiciali Canonico, vel Ciuili; nam pœna pœnitentialis in foro interiori imposita tendit ad vnum finem, videlicet vt per eam pœnitens satisfaciat Deo, & animæ suæ, alia verò pœna, nempè temporalis, spectat ad punitionem corporis, & ad publicam vindictam, vt Reip. satisfaciat is, quo malo exemplo delinquendo eam offendit, glos. *verb. poterit.in cap.gaudemus,de diuort.glos.*1.*in fine in cap.*2.*de schismat.*& *ibi* Panorm.Zabarel, & alij *in cap.vlt.*25. *distinct. glos. vlt. in cap. 2. empt. & vendit.* & ita declaraui Gregor. XIII. in quadam Bulla Iubilæi *de ann.*1572.*tertio Idus Septembris*; de qua per Pen.*in directorium Inquisitorũ part. 2.commento* 25.§.*quod autem absoluti.* Multum igitur interest ipsorum delinquentium, & pœnitentium, vt quamuis absoluti sint in foro conscientiæ, accedant quoque ad suos Episcopos, vel ad Inquisitores Apostolicos, vt ab ipsis in foro exteriori absoluantur, & per ipsos gremio Sanctæ Matris Ecclesiæ reconcilientur: ita enim plenam securitatem consequentur, nec poterunt vlterius in foro exteriori molestari, vel inquietari. Confessariorum quoque partes erunt in hac causa huiusmodi pœnitentes admonere, vt ad iudices Fidei propterea sese confestim conferant.

Supposita communi illa sententia, quæ tenet hæresi occultæ per accidens vltra excommunicationem esse annexam irregularitatem, vt per Felician.*de censur.cap.*7.*de irregular.*Nauar.*in man.cap.*17.*num.*205. *vers.*3.Valent.*tom.*4.*disp.*19.*part* 3.*in* 3. *specie irregular.*Maiol.*de irregular.lib.*5.*cap.*46.*n.*1.*&* 2.Penia *in direct.Inquis.part.*3.*quæst.*113.*com.*162.*&* 175. Azor. *instit.moral part.*1.*lib.*8.*cap.*11.*quæs.*13.*& cap.* 11.*q.*8. Anton Ricciul.*de iure personarum extra gremium Ecclesiæ existentium lib.*5.*c.*17.& plures citatos à Sanch. *dict.lib.*2.*cap.*25.*num.*1.& à Garc.*de benefic. part.*11. *c.*10.*n.* 83.& etiam supposito quòd per Bullam Cœnæ sit sublata Episcopis & Inquisitoribus dicta facultas absoluẽdi ab hæresi occulta in foro conscientiæ, vt supra dixi, dubitatur an illis etiam sit sublata facultas dispensandi super dicta irregularitate orta ex hæresi occulta? Maiol.*d cap.*46.*n.*6.*vers. sic elicio*, tenuit non esse sublatam: sed contrarium, imò quoad vtrumque forum sublatam esse sustinent Vgolin. *de irreg.c.*36.§.5.*n.*3. Sanchez *dict.c.*25.*n.*18. Garc.*dict. c.*10.*n* 86.Bossi.*dict.casu* 10.*n.*244.vbi *num.*246. subdit posse Inquisitores dispensare in foro conscientiæ super præfata irregularitate hæresis occultæ.

Sæpè Romani Pontifices per Iubilæorum, & Cruciatorum diplomata liberales Indulgentias omnibus fidelibus largiuntur, addita clausula generali, *vt Pœnitentes à Confessariis approbatis, quos el gerint, absolui possint ab omnibus, & quibusuis peccatis, & censuris, etiam Sedi Apostolicæ reseruatis, etiam ab illis, quæ in Bulla Cœnæ Domini continentur*; quo casu putant aliqui posse tunc hæreticos emendatos, & pœnitẽtes à crimine hæresis absolui in foro conscientiæ, reseruata tamen potestate Inquisitoribus procedendi in foro exteriori. Ita Sot.*in* 4.*sentent.distinct.*22.*quæst.*2. *art.*3.*vers.primus eius casus*, Frechil.*de excommun.art.* 1.*part.*4.*num.*7.*dub.*1.Zerola *in praxi Episcop.part.*1. *verb.absolutio* §.5.*& part.*2.*eodem verb.*§.4. Cordub. *in summ.quæst.*8.*in fine*, Stephan.Fagund. *in quinque Eccles.prac.p.*2.*lib.*8.*cap.*8.*num.*38. Valer.Reginald. *in praxi fori pœnit.lib.*8 *n.*53.*in fine*, Lorca 2.2. *disp.* 45.*num.*13.Filliuc.*tom.*1.*tract.*8.*cap.*10.*quæs.*9.*n.*165. Molfes.*in summ.Theolog.moralis tract.*7.*c.*21.*num.*62. Leo *de Iubilæo part.*2.*n.*41. Gregor.Polacch.*in Bullam Vrbani VIII.sect.*42.*num.*62.Sanctarel.*de Iubilæo cap.*7.*dub.*3.Bossi.*eod.tract.sect.*1.*cas.*8.*n.*2.*&* 3. 30

Verùm contraria sententia verior est, & in praxi omnino obseruanda, asserens quod nec virtute Iubilæorum, nec Bullarum Cruciatarum, in quibus non datur specialis facultas absoluendi ab hæresi, potest quis absolui ab ea, licet expressè detur facultas in genere absoluendi à casibus Bullæ: neque enim verisimile est id generaliter esse concessum, quod specialiter denegaretur; neque est probabile Pontificem Maxim.tot legibus in Fidei fauorem latis tam facilè derogare voluisse. Ita Couar.*in c.alma mater part.*1.§.11.*numer.*15.Nauar. *in man. cap.* 27. *num.*175.*vers.decimoquarto* Rojas *de hæret.part.*2.*assent.*39.*num.*321.*& de priuileg.Inquisit.num.*416.vbi ait id hodie pleniùs declaratum esse per Motum proprium Pij V.*de ann.*1572.Simanch.*de Cathol.instit.tit.*3.*de absol.num.*2.*& in Enchir.cap.*15.*nu.*4.Viuald.*in candelabro aureo tit.de absol.num.*16 *& in explic.Bullæ Cœnæ n.*134.Angel.*in floribus Theolog.quæst. de Cõfess.art.de casibus reser.diffic.*6.Aragon.2.2.*quæst.* 11.*art.*3.§.*sed dubium est quisnã possit, vers.dico quarto*, vbi addit ita declaratum fuisse à Gregor. XIII. ad petitionem Inquisitorum Hispaniæ, qui dederunt operam, 31

operam, vt per Concionatores hæc declaratio euulgara ad omnium notitiam perueniret, quod etiam teſtantur Fr. Emman. *in explicatione Bullæ Cruciatæ in addit.ad* §.9.*num.* 66 Iacob.de Graffiis *in aureis deciſ.lib.*1.*cap.*13.*num.*33.*& lib.*4.*c.*13.*num.*25.Vgolin. *de cenſuris tab.*1.*cap.*10.§.4.*num.*12.Henriq.*lib.*3.*cap.*17.§.2.*& lib.*7.*cap.*13 §.1.*& lib.*13.*cap.*27.§.5. Farinac.*de hæreſi quæſt.*192.§.4.*num.*63. Ceuall. *commun. quæſt.*802.*num.*67.Miranda *in manuali Prælat. tom.*2. *q.*7.*art.* 4 Fernandez *in compendio Theologiæ moralis part.*3.*cap.*8.§.11.*num.*1.Valq.*de excommun.dub.*19.*à num* 5.Vega *in ſumm.part.*1.*cap.*125.*caſu* 18.Petr.de Ledeſma *in ſumm.part.*2.*tract.*1.*cap.*6.*concl.*19.*&* 20. *difficult.* Azor.*inſtit.moral.part.*1.*lib.*8. *cap.* 10. *quæſ.* 11.*& c.*19.*quæſ.*2.dicens ita habere ſtylum, & vſum Curiæ Romanæ, Acoſta de Andrada *ad Bullam Cruciatæ quæſt.*59.*& ſeq.*Suar.*de cenſur.diſp.*7.*ſect* 5.*num.* 12.*& de Fide diſp.*21.*ſect.*4.*num* 21. Ludou.à Cruce *in expoſit.Bullæ Cruc.diſp.*1.*cap.*3.*dub.*6.me citato *in hoc loco* Trullench *in ſimili expoſ.lib.*1.§.7.*cap.*2.*dub.*7.*num.*9.*& eod.lib.*1.*c.*3.*dub.*5.*num.*2.Auila *eod.tract. de cenſur.part.*2.*cap.*7.*diſp.*1.*dub.*7.Nicol. Garcia *d. part.*11.*cap.*10.*num* 109.Sanchez *in præcepta Decalogi lib.*2.*cap.*11.*num.*7. *& cap.*12.*num.* 10. Nauar. *in ſing.Iuris Canon.concl.*3.Portel.*in addit.ad dub.Regular.verb.Epiſcopus num.*1. Antonin. Diana *reſol.moral.p.*1.*tract.*5.*reſol.*2.Marchin.*d.tract.*1.*part.*9.*cap.*1. *diſtinct.*9.*num.*13 *cum ſeqq.*Caſtr.Palao *in tract.de Fide tract* 4.*diſp* 4. *punct.* 3.§.4.*num.*2.

32 Dubium ex dictis oritur non contemnendum, an illi, qui vel metu mortis, aut cruciatuum, ſeu tormentorum territi, vel amore capti, vel diuitiarum cupidi, vel ne à poſſeſſionibus pellantur, aut ob aliam cauſam aliquid dicunt, vel faciunt ad infidelitatem pertinens, quod hæreticum, vel apoſtaticum meritò iudicatur, vt ſi Mahometum adoreſt, aut verum Prophetam, & Dei amicum eſſe dicant, idola colant, hæreticos ſe eſſe fingant, eorum vſus exterius obſeruent, mores illorum ſumant, Eccleſias eorum frequenter, concionibus interſint, iuramentum, & fidelitatem eis ſpondeant, & iurent, ac ſimilia perpetrent, quæ Catholica Religio penitus abhorret; ſed retinent nihilominus integram Fidem in corde, neque ita interius ſentiunt, ſicut exterius faciunt, vel dicunt, vtrùm in excommunicationem, & aliàs cenſuras contra hæreticos, apoſtatas, vel idololatras ab Eccleſia latas incurrant? In quo Caiet.2.2.*quæſt.*12. *art.*1.*circa finem, verſ.in reſponſ.ad* 2.*& quæſt.*1.*art.*1. tenet non modò in foro interiori, ſed etiam in exteriori excommunicatos eſſe; ex cuius ſententia apertè conſequitur eos non poſſe ab approbatis Confeſſariis abſolui, cum reſeruatio caſus Confeſſariorum iuriſdictionem, & poteſtatem vel auferat, vel impediat, aut ſuſpendat. Verùm oppoſita ſententia verior eſt ex eo, quia excommunicatio Iuris lata eſt in eos, qui verè ſunt hæretici, apoſtatæ, vel idololatræ: at illi, de quibus dictum eſt, non ſunt huiuſmodi, cum Fidem Catholicam interius integrè retineant; ergo non incurrunt in excommunicationem. Ita Archid. *in cap.*1.*de ſumm.Trin.lib.*6.*in fine*, D.Anton.*part.* 2. *tit.*12.*cap.*5.§.1.Syluest.*in ſumm.verb. apoſtaſia q.* 1. *num.*4.*& verb.hæreſis* 1.*q.*6.*n.*9. Roſel. *verb.hæreticus n.*4.*verſ quid de illo*, Repert. Inquiſit. *verb.hæreticus* §.*ſi verò hoc facit*, Nauar.*in man.cap.*11.*num.*27.*verſ. tertiò peccat mort.*Bann.*in* 2.2.*q.*11.*art.*4.*quæſ.*2.*verſ. tertia concluſio*, vbi ait hanc eſſe communem ſententiam Iuriſperitorum, & ibi Aragon.*art.*3.§.*ſed dubium eſt quiſnam poſſit, verſ.dico ſextò*, vbi ſatisfacit rationibus Caietani contrarium aſſerentis, eam tandem ſequitur Peña *in direct.Inquiſit.part.*2. *ſuper q.* 41.§.*an autem qui metu*, Mercer.*in* 3.*part. D. Thomæ q.*66.*art.*9.*num.*4.Granada.*in* 2.2. *D.Thomæ tract.*15. *diſp.*13.*n.*11. Diana *moral.reſol.part.*4. *tract.* 4.*reſol.* 240.*in fine*. Qui tamen omnes tanquam veriſſimum conformiter docent eos, qui talia hæreticalia, vel apoſtatica dicunt, aut faciunt, quamuis fidem interius retineant, grauiſſimè, & mortaliter peccare, gloſſ.& Canon *in c.non ſolum* 10 2.11.*q.*3. Nulla enim cauſa, vel caſus excuſari quemquam poteſt in materia, & Confeſſione Fidei, quin cum opus eſt confiteri eam teneatur, nec metus mortis in cauſa eſt metus cadens in conſtantem virum, nec licet ore negare Chriſtum, aut Fidem, & corde tantùm retinere, hæc putauerunt Helchæſetæ, & propterea meritò, velut hæretici, damnati ſunt à Fabiano Papa, vt in eius vita refert Breuiarium Roman. *die* 20. *Ianuar.* quod citat Peña *in direct. Inquiſit.part.*1.*commun.*24. *ſuper quæſt.*9.

Cùm igitur ſupradicti hæreticalia, vel apoſtatica 33
dicta, vel facta exterius dicentes, aut facientes, Fidem interius retinentes, in excommunicationem non incurrerunt, à quolibet idoneo Confeſſario abſolui poterunt, non enim habet eorum crimen aliam reſeruationem, per quam pœnitentes abſolui, & Confeſſarij abſoluere prohibeantur, ita ſentire videntur omnes præcitati, ex eo quod aſſerunt non eſſe excommunicatos, & nominatim id profitentur Arag *d.q.*11.*art.*3 §.*ſed dubium eſt quiſnã poſſit.verſ. dico ſexto quod qui Fidem*.Ludou. à Cruce *in expoſit. Bullæ Cruc. d.diſp.*1.*c.*3.*dub.*7. & me citato *in hoc loco* Trullench *in ſimili expoſit.lib.*1.§.7.*cap.*2.*dub.*7.*n.*3. *verſ.ſuppono tertio*. Quia tamen Eccleſia, quæ non iudicat de occultis, exiſtimat iſtos ex dictis, vel factis hæreticalibus exterioribus, quæ dixerunt, vel perpetrauerunt, hereticos, apoſtatas, vel excommunicatos, ideò illos punit, & à cenſuris, in quas putat incurriſſe, abſoluit, & mitius punit eum, qui vel ſpontè acceſſit ad iudices Fidei, ad confitendum ſuum delictum, vel eum, qui ob grauius periculum, vel metum inductus, indignum facinus perpetrauit. Ita Bañes *d.q.*11.*art.*4.*q.*2.*verſ.eſt* 2.*argum.Eccleſia punit.* Peñ. *in direct. Inquiſitorum part.* 2. *ſuper q.* 41. §.*& quamvis in foro conſcientiæ*.Trullench.*vbi proximè*.

Ex prædictis omnibus, quod attinet ad noſtram 34
principalem quæſtionem, conſtat Epiſcopos virtute Concilij Trid.*dict.cap.*6.non abſoluere occultos hæreticos, quoniam per proceſſum Bullæ *in Cœna Domini*, & Romanorum Pontificum declarationibus, fuit Concilio derogatum, & quamuis derogatum non fuiſſet, adhuc non deberent Epiſcopi facilè vti tali facultate, propter aliqua inconuenientia, quæ ex nimia illius decreti obſeruantia oriri poſſent, quod iam olfecerat Ioan. Rojas *in ſingularibus Fidei ſing.* 5.*incip.Accuſatum, verſ. tertiò fallit num.* 38. Hinc Domini Cardinales Inquiſitores Generales Vrbis, & Orbis Apoſt.auctoritate re maturè conſiderata, vbi expedire vident, Epiſcopis petentibus, concedunt facultatem abſoluendi occultos hæreticos in foro conſcientiæ, tantum eam facultatem patentibus litteris teſtatam faciunt, & parciſſimè largiuntur, quia longo rerum vſu & quotidiana experientia didicerunt ita expedire. Regulariter igitur cauſa cognita id obſeruare ſolent quod à Clement. VII. conſtitutum eſt, nam Epiſcopis locorum indulget, vt hæreticos, credentes, fautores, receptatores, vel defenſores hæreticorum, pœnitentes, & humiliter conuerti volentes poſtquam errores ſuos abiurauerunt, à cenſuris, in quas incurrerunt, abſoluant, ad gremium ſanctæ Matris Eccleſiæ reſtituant, & reducant, & pœnitentias ſalutares iniungant. Addunt præterea,

vt Episcopi possint ad idem peragendum eligere sibi tres, vel quatuor viros in Theologia Magistros, aut in iure Canonico Licentiatos, qui eodem modo præfatos delinquentes absoluere possint. Hos viros plures, vel pauciores concedunt pro latitudine diœcesis Episcopi talem facultatem petentis, ac etiam pro multitudine hæreticorum, seu schismaticorum in diœcesi habitantium: & quoniam interdum in quibusdam prouinciis, aut ob defectum Academiarum, aut ob alias causas difficulter Magistri in Theologia, aut Doctores, seu Licentiati in iure Canonico haberi possunt, ideo hunc rigorem temperantes permittunt, vt si prædicti Magistri, vel Licentiati haberi non possunt, alij viri idonei arbitrio Episcoporum eligantur, qui munus ad quod assumuntur, obire sciant, & valeant. Hæc omnia litteris patentibus comprehenduntur, qui omnes Domini Cardinales Inquisitores Generales suo ordine subscribunt quidem facultatem non solent ad indeterminatum tempus concedere, sed annos præfiniunt tres, vel quatuor, sicut occasio, & circunstantia suadet.

35 Episcopi, seu Episcoporum Vicarij, aut officiales, & alij viri per Episcopos deputati in recipiendis hæreticis, seu schismaticis in eis locis, seu diœcesibus, in quibus ob multitudinem talium delinquentium ordo iudiciarius plenè seruari aut non potest, aut non expedit vt seruetur, sequentem practicam, & modum retinere debent. Qui ab hæresi, vel schismate, vel aliis delictis contra Fidem, & Catholicam Ecclesiam commissis pœnitentiam acturus ad Episcopum, seu alios per eum deputatos accesserit, verbo, vel scriptis culpas suas coram Episcopo, vel prædictis deputatis narrabit, notario, seu tabellione præsente coram duobus, vel tribus testibus eas excipiet, iurabit reus de veritate dicenda, interrogabitur de multis circunstantiis, de credulitate, de tempore, quo in errore permansit, & de plerisque aliis, quæ ad securitatem eius conscientiæ spectant, dicetur illi, si opus fuerit, vt integrè, & cõfidenter explicet omnes suos errores, nec timeat aperire vulnus, vt copiosam, & salutarem recipiat medicinam: admonebitur quàm grauiter errauit, Catholicam Romanam Ecclesiam deserendo, eius dogmata spernendo & à vera illius, & recta via declinando, quæ vehementer eius salutem exoptat. Postquam confessio fuerit sic in iudicio recepta in priuato auditorio Episcopi, seu Vicarij illius, aut alibi, prout duxerint eligendum, tunc Episcopus, seu deputati iubebunt pœnitentem flexis genibus coram libro Euangeliorum abiurare hæreses, & errores, quos confessus est. Peracta abiuratione, & promissione quòd nunquam deseret Catholicam Romanam Ecclesiam, Episcopus, seu deputati ab eo in forma Ecclesiæ absoluent pœnitentem, iniungéntque illi pœnitentias salutares: notarius totius actus conficiet patentes litteras, seu publicum instrumentum, cui præter notarium subscribet Episcopus, aut deputatus ab eo, qui pœnitentiam imposuit reuertenti, & confitenti, idque instrumentum dabitur reo absoluto, vt constet ipsum, & reconciliatum fuisse Ecclesiæ gremio, & pœnitentiam recepisse. Postquam reus in foro exteriori prædicto modo satisfecerit, & fuerit à censuris absolutus, deinde per approbatos Confessarios absoluetur in foro pœnitentiali.

Iudices verò Fidei, videlicet Inquisitores contra hæreticam prauitatem, non obstante cuiuslibet Canonis, Concilij, aut processus Bullæ in Cœna Domini decreto, in foro exteriori absoluere possunt hæreticos, credentes, fautores, receptatores, & defensores eorum, & alios quoslibet contra Fidem delinquentes, ab excommunicatione, & aliis censuris contra eos latis, illosque gremio Ecclesiæ reconciliare, iuxta sacram Ecclesiæ sanctionem, in qua ita scriptum extat. † De præeminentia horum Inquisitorum, & obedientia eisdem ab omnibus præstanda 37
extat Bulla Pij V. quam refert Stephanus Quaranta *in summa Bullarij, verb. hæreticus.* Sunt enim grauissimi, & æquissimi, ac prudentissimi, sanctitate, & doctrina pollent; quippe quod ad illud munus tam sanctum, & venerandum non vulgares homines, sed doctrina, prudentia, probitate, aliisque magnis virtutibus insigniti eliguntur, prout ita quotidie fieri nos experientia docet, & exemplis confirmant Simanch. *de Catholicis instit. tit. 34. à num. 9.* Sigismund. Scacc. *de iudiciis lib. 1. cap. 87. à num. 1.* Eymeric. *in director. Inquisitorum part. 3. quæst. 1.* Rojas *de priuilegiis Inquisitorum, num. 410.* Ludou. à Paramo *de origine Officij sanctæ Inquisitionis lib. 3. quæst. 9. à num. 23.* Fr. Didacus Morillo *de las excelencias de Caragoça tract. 2. cap. 22.* Cuius rei non vulgare testimonium nobis Lusitanis præstat Illustrissimus Dominus
meus Ferdinandus Martius Mascarenhas, † cui primos meorum laborum fructus, & me ipsum iure 38
optimo deuoui, vir & gentilicia nobilitate, & litteris insignis, qui postquam Conimbricensis Academiæ integerrimus extitit gubernator, & rector, & postquam Algarbiensem Ecclesiam dignissimus Præsul multis annis feliciter gubernauit, nunc Portugaliæ Regni Inquisitor generalis, viros integerrimos, eruditos, & omni laude dignissimos, sacris Tribunalibus præficit, qui maturo semper consilio causas ad Fidem spectantes æqua lance iudicant.

Iam hodie omne delictum hæresis spectat ad In- 39
quisitores priuatiuè ad omnes alios iudices, non excluso tamen iudicio Ordinarij coassistentis Inquisitoribus in causa propriæ ouis, vt decreuit S.D. Paulus V. adhibitis seuerissimis pœnis contra Superiores Religiosorum intromittentes se vlterius hac de re in suis subditis, eosque non deferentes illico ad sanctum Tribunal, prout refert Lusitanus noster Emman. do Valle de Moura *de incantationibus, & ensalmis, sect. 3. c. 1. num. 10.* me citato *in hoc loco* Trullench. *in exposit. Decalogi lib. 1. cap. 3. dub. 5. num. 1. in fine,* vbi *n. 2. in princip.* addit quòd in terris, vbi sancta Inquisitio sita non est, vt in Gallia, Germania, & Polonia, Inquisitorum munus Episcopi præstant. Hodie præcipuè in Hispania, soli Inquisitores cognoscunt, Episcopi autem per se, vel per Vicarios Inquisitoribus assistunt, & non possunt separatim ab Inquisitoribus, de causis hæreticalibus cognoscere. Ita Molin. *de iustit. tract. 5. disput. 28. num. 12. & 13.* D. Acuña *de Cõfess. solicitant. quæst. 2. n. 1.* Sanctarel. *de hæresi, cap. 40. dub. 2. num. 15.* Ioan. Valer. *de different. inter vtrumque forum, verb. hæresis, differ. 3. num.* Peña *in direct. Inquis. part. 3. quæst. 51. comm. 101.* Sousa *in aphor. Inquis. lib. 1. cap. 2. num. 11.* qui omnes etiam resoluunt ad solos ipsos Inquisitores spectare processum formare, procedere, reosque comprehendi facere, atque in solo suo carcere custodire, itaut si Ordinarij eos comprehendant, teneantur transmittere ad Inquisitores, vel illos certiores facere, vt eum ad suos carceres adducant, & hoc idem ad Vicarium Capituli Sede vacante loco Episcopi extendit Diana *p. 4. tract. 6. resol. 33.* Cùm ergo (vt supra vidimus) in proferendis sententiis Episcopi per se, vel per eorum Vicarios Inquisitoribus assistant, deo non poterit Inquisitor sine Episcopo cogere reum ad abiurationem, quia abiuratio quidem sua est, & condemnatio, Zanard. *in direct. Theolog. part. 2. cap. 6.*

quæs

*quaest.*15. Azor. *instit. moral. part.* 1. *lib.* 8. *c.* 18. *quaest.* 16. Molin. *de iust.* 1. *tract.* 5. *disp.* 28. *num.* 19. Diana *part.* 4. *tr. & 8. resol.* 49. Quicquid in contrarium teneat Ferdin. de Castro *in opere moral. tom.* 1. *tract.* 4. *disp.* 8. *p.* 13. *num.* 18. Sic etiam non poterunt Inquisitores sine Episcopo proferre sententiam absolutoriam Rei, vt per Sanchez *de Cathol. instit. tit.* 3. *num.* 9. *& in enchirid. tit.* 61. *num.* 2. Rojas *sing.* 27. *num.* 7. Azor. *d. quaest.* 16. Zech. *in sum. tract.* 1. *de fide c.* 11. *num.* 14. Diana *d. resol.* 50. *contra* Molin. *d. disput.* 18. *num.* 15. Et addit idem Diana *vbi suprà resol.* 126. in Regnis Hispaniarum solum Inquisitores, & non Episcopos posse pu-
40 blicare edicta Fidei. Et † quot sint casus directè, & reductiuè ad tribunal sanctissimae Inquisitionis spectantes, numerant Aloys. Ricc. *in prax. fori Eccl. dec.* 671. *in* 1. *edit. & resol.* 423. *in* 2. *edit.* Alphons. à Leone *de officio & potest. Confess. recollect.* 2. & vltra casus numeratos aliquos adducam peculiaribus Summorum Pontificum Constitutionibus ab ipsos Inquisitores pertinentes, vt eorum notitia ad omnes peruenire possit, ne de eisdem cognoscere, & iudicare se intromittant.

41 Contra Confessores, qui in sacris Confessionibus confitentem ad libidinem prouocauerint, cum malè de Sanctissimo Poenitentiae Sacramento sentire censeantur, eo abutentes, vti de haeresi suspectos iure optimo hodie procedunt haereticae prauitatis Inquisitores. Ita Decian. *tract. crimin. lib.* 6. *cap.* 21. *num.* 42. *& cap.* 23. *num.* 1. *cum sequentib.* Nauar. *consil* 1. *sub tit. de haeretic is,* Sà *in sum. verb. Confessio, num.* 25. Peña *in comment. super Director. Inquisitor. par.* 2. *quaest.* 56. *comment.* 81. *§alle quoque.* Iacob. de Graffiis *consil.* 1. *sub tit. de cognatione spirituali,* Petr. de Ledesm. *in sum. part.* 1. *de sacram. poenitentiae cap.* 19. *vers. sexta concl.* Farinac. *in praxi crim. quaest.* 187. *num.* 18. Marcus Anton. Genuens. *in praxi Archiepiscop. Neapolit. cap.* 66. *num.* 2. Henriquez *in summ. lib.* 6. *cap.* 18. §. 4. *& lib.* 13. *de excommunicat. cap.* 24. *num.* 2. *lit. P,* Ludou. à Paramo *ad constitut. Pij V. lib.* 3. *quaest.* 10. *n.* 159. Peirinis *in privileg. Minimor. tom.* 2. *constit.* 4. *Gregor. XV.* §. 3. *num.* 6. Sanctarel. *de haeresi cap.* 44. *dub. vnic. num.* 2. Diana *part.* 4. *tract.* 7. *resolut.* 7. Emman. do Valle *dict. tract. de incantat. & ensalm. sect.* 3. *cap.* 2. *num.* 6. & latiùs *cap.* 3. *à n.* 10. Salzed. *ad Bernard. cap.* 85. *lit. A, & in nouissima edit.* Aloys. Ricc. *in praxi aurea resolut.* 440. Quarant. *in summa Bullarij verb. Confessor.* quod & iustissimè ordinauit, ac decreuit Pius IV. quadam sua Constitutione, cuius tenorem fideliter desumptum ex archiuo sanctae Inquisitionis Generalis Vlyssiponis copiam libri in qua continebatur sibi faciente Reuerendiss. D. Antonio de Matos de Noronha Episcopo Eluensi, & Generali Inquisitore sanctae Inquisitionis Regni Portugaliae, refert Fr. Emman. *quaest. Regul. tom.* 1. *quaest.* 59. *art.* 4. *num.* 2. *quaest.* 26. *art.* 1. & doctissimum super praedicta Pij V.
42 Bulla scholium edidit † Illustrissimus & Reuerendissimus Dominus meus D. Rodericus à Cunha, olim Portugalensis Episcopus, nunc verò Archiepiscopus Bracharensis, Hispaniarumque Primas, hac nostra tempestate inter caeteros litteris, & prudentia clarissimus, eruditione singulari, & acerrimo iudicio ornatissimus, qui opus doctissimum sanè super Ius Canonium molitus est: quam quidem Bullam nunc ex Apostolica commissione S. D. Pauli V. ad id nuper specialiter emissam habemus, de qua Lusitanus noster Benedictus Ægidius *in tract. de iure, & priuil. honestatis, art.* 11. *a num.* 18. vbi etiam agit an Confessarius crimen incestus committat cum ea, quam in Confessione audit?

43 Religiosus, siue Clericus matrimonium, siue clam, siue publicè contrahens, si in Sacris sit constitutus Ordinibus, non solùm committit sacrilegium, sed etiam de haeresi suspectus est, ita vt contra eum procedi possit per Inquisitores Sancti Officij. Ita Bernard. *in pract. cap.* 80. *aliàs* 84. *nu.* 3. *vers. redditur praeterea suspectus, & ibi* Salzed. *lit. D,* Decian. *tract. crim. lib.* 6. *cap.* 22. *de clericis contrahentibus matrimonium, num.* 11. Director. Inquisitor. *part.* 2. *quaest.* 49. *pag.* 365. vbi Pegna *comment.* 74. §. *iam appellata,* Paramus *de origine sanctae Inquisitionis lib.* 3. *quaest.* 10. *num.* 75. Farin. *in prax. crimin. part.* 5. *q.* 158. *n.* 94 Ioseph. Sesse *tom.* 4. *decis.* 449. *num.* 8. Sousa *in aphor. Inquisit. lib.* 1. *cap.* 7. *num.* 10. Hieron. Roder. *compend. quaest. Regul. resol. quaest.* 3. *num.* 1. Diana *part.* 4. *tr.* 7. *resol.* 5. Trasmiera *de polygam. lib.* 2. *quaest.* 17. Azor. *instit. moral. par.* 1. *lib.* 13. *cap.* 13. *quaest. vltim.* Carol de Graffiis *de effectibus clericatus effectu* 1. *num.* 106 *& effectu* 5. *n.* 50. Emman. do Vall. *dict. sect.* 3. *cap.* 3. *num.* 9. Fr. Emman. *quaest. Reg. tom.* 3. *q.* 1. *art.* 1. vbi an Inquisitores procedere possint contra Monachum nuptias contrahentem? Alphons. de Leone *de potestate Confess. part.* 1. *resol.* 22. *num.* 15. *cas.* 23.

Matrimonium contrahentes simul cum duabus 44
vxoribus videtur male sentire de Sacramento & cōtra eum tanquam contra suspectum de haeresi procedunt Inquisitores contra haereticam prauitatem, vt per Perez *ad leges Ordinamenti, tit.* 1. *lib.* 5. *pag.* 44. *in fine,* Menoch. *de arbitr. casu* 420. *num.* 114. *& lib.* 5. *de praesump. quaest* 6. *num.* 37. Nauarr. *cons.* 1. *de haereticis num.* 8. Azeued. *l.* 5. *num* 3. *tit.* 1. *lib.* 5. *nouae recopil.* Gutier. *pract. lib.* 2. *quaest* 8. *num.* 1. Henriquez *in summ. lib.* 11. *cap.* 2. *num.* 3. *& lib.* 12. *cap.* 6. *num.* 4. Farin. *d. p.* 5. *quaest.* 140. *num.* 24 Emman. de Valle *d. sect.* 3. *c.* 1. *n.* 14. *in princip. & cap.* 3. *num.* 5. Scacc. *de iudic. caus. lib.* 1. *cap.* 12 *n.* 55. Anton. Sousa *in aphor. Inquis. lib.* 1. *c.* 35. *num.* 18 Homobon. *in exam. Eccles. part.* 2. *tract.* 11. *cap.* 7. *quaest.* 18. Aloys. Bariol. *in aphor. litt. V. verb. vxor* §. 2. Diana *part.* 4. *tract.* 8. *resol.* 4. Ioan. Escobar. *de puritate probanda, quaest.* 2. *n.* 41. *cum seqq.* Trasmiera *in tract. de polygamia lib.* 2 *quaest.* 1. *per tot.* vbi *quaest.* 2. disputat, an quando non constat contrahentem duplex matrimonium, errorē habere in intellectu, hic puniendus sit per Inquisitores, an verò remittendus foro Ordinario? Et *quaest.* 3. qualiter sunt suspecti contrahentes binas nuptias, ad actum tamen carnalem non deuenientes, & qualiter sint habendi talia attentantes? nouissimè S. D. N. Vrbanus VIII. *in Breui incip. Magnum in Christo* 20. *Iunij* 1637. *vltra poenas, quibus ordinariè puniri solet ius qui sub mentito nomine seu cognomine, adhuc vera vxore viuente, ad secūdas nuptias transire audeat, decernit vt huiusmodi sic delinquentes damnētur ad triremes in perpetuum, quod si inhabiles reperti fuerint, publicè fustigentur, & damnētur ad carceres in perpetuum: si verò pro qualitate, & enormitate delicti grauiores poenas meruerint, etiā Curiae seculari arbitro eorundem Congregationis vniuersali, & generalis Inquisitionis Cardinaliū puniendi tradantur.*

Contra eos, qui cum ad sacrum Presbyteratus 45
Ordinem minimè promoti sunt, Sacerdotis tamen auctoritatem temere sibi assumentes, Missarum celebrationes vsurpant, & Sacramentum Poenitentiae Christi fidelibus ministrare praesumunt, procedunt etiam Inquisitores contra haereticam prauitatem. Ita Fr. Emman. *quaest. Regul. tom.* 1. *quaest.* 17. *art.* 2. Bobadil *in sua Politica lib.* 2 *cap.* 17. *num.* 89. Emman. do Vall. *d. sect.* 3. *cap.* 3. *num* 9. S. D. N. Vrbanus VIII. per suas litteras in forma Breuis, incip. *Apostolatus officium, die* 23. *Martij* 1628. ampliauit constitutionem Clementis VIII. contra non promotos ad sacrum Presbyteratus Ordinem, sacramentales Confessiones audien

audientes, aut Missam celebrantes Curiæ seculari præuia degradatione tradeodós æditæ, ad omues etiam minores vigintiquinque aunis, dummodo vigesimum æ atis aunum compleuerint. Scort. *in Bull. Pontif. ep. 162. theor.* 403. Saoctarel. *de heresi cap* 42. *dub.* 5. *nu.* 5. Homobon. *in consiltat. part.* 1. *respons.* 105. *vol.* 1. Sousa *in opusc. de solicitant. tract.* 1. *c.* 9. *n.* 1. Diana *p.* 4 *tr.* 7. *resol.* 11. *&* 12. Et addit Trasmiera *d. lib.* 2. *q.* 2. *num.* 55. idem contra celebrantes vna die Missas plures absque legitima causa & approbata, vel vnam
47 tantùm postquam comederint.

Ex concessione Gregorij XIII qui ad instautiam Sebastiani Regis Portugaliæ, exsistente Cardinale Hérico eius patruo, successoreque in Regno Inquisitore Generali, habent Lusitaoi Inquisitores cognitionem, & punitionem nefandi criminis cum plenissima potestate, & priuatiuè ad omnes iudices, & Superiores Ecclesiasticos; cumulatiuè tamen ad seculares potestates, vt refert Emman. do Valle *d. sect.* 3.
48 *cap.* 1 *num.* 16. & infr. *alleg.* 44 *num.* 30.

Contra perseuerantes in eacommunicatione per annum proceditur tanquam contra suspectos de hæresi leuiter, vt pec glos. *in cap. contingit, eo dolo, & cũtum.* Couar. *in c. alma part.* 1. *§.* 7. *num.* 10. *vers. quarto,* Marc. Anton. Genuens. *in prax. Archiepiscop. Neopol. c.* 7. *num.* 5. Roxas *sing.* 60. *num.* 1. Sayr. *de censur. lib.* 2. *c.* 10. *num.* 10. Sanctarel. *de heresi cap.* 4. *dub.* 4. *num.* 4.
49 Diana *part.* 4. *tract.* 7. *resol.* 18.

Circa hæresis crimen tanta fides, & obedientia Inquisitoribus debetur, vt sæculares iudices teneantur litteras, & illorum mandata celeriter exequi, & suum officium nullatenus impedire; alias contrarium facientes excommunicationem incurrere decidunt text. *in cap. vt officium, §. statuimus, & in cap. vt Inquisitionis, in fine, de heretic. lib.* 6. resoluũt Simãch. *de Catholicis instituti. tit.* 23. *n.* 9. Carret. *in praxi tit. de hereticis, §. circa secundum, n.* 56. Lucerna Inquisitorum *verb. impedientes num.* 1. Azeu *l.* 5. *num.* 7. *tit.*
50 *t. lib.* 4. *noua recopil.* nam † iudea secularis in causa hæresis merus executor est, nec de processu, nec de sẽtentia, aut mandato Inquisitoris, nec de crimine illo cognoscere potest, etiam si mortis pœna imponenda sit hæretico; quia totum hoc Inquisitoris prudentiæ relinquitur, itaut locus non detur reuisioni. Ita Aloys. Ricc. *in praxi fori Eccles. decis.* 310. *in* 1. *edit. & resolut.* 287. *in* 2. *edit.* Suar. de Paz *in pract. tom.* 2 *prelud.* 2. *num.* 30. Curia Philippica *part.* 3 *§.* 3. *num.* 19. Fr Ludouicus Miranda *de ordine iudiciario, q.* 1. *art.* 5. *concl.* 5. Mendez à Castro *in praxi Lusitania lib.* 2. *c.* 1. *n.* 16. & tenetur absque alia cognitione officium suũ imperttiri statim, & omni casu, oculis, vt aiunt, clausis, Azeued. *d. leg.* 16. *num.* 9. Pegna *in Director. Inqui-*
51 *sitorum p.* 3. *comment.* 85. † Si tamen inobediens fuerit, Inquisitores censuris, & pœnis eum compellere poterunt, Decian. *tract. crimin. lib.* 5. *cap.* 22. *num.* 21. Bobadil. *in sua Politica lib.* 2. *cap.* 17. *num.* 81. Farinac. *in praxi crimin. quæst.* 97. *num.* 105. *cum sequentib. & de heresi quæst.* 186. *num.* 162. Mendez a Castro *dict. cap.* 1. *num.* 16. Ex quibus iam sublata est theorica Bartoli *in l. Diuus la* 2. *col.* 2. *nu.* 3. *& in l. non dubium. ff. de custodia reorum,* asserentis iudicem secularem nõ teneri præcisè credere sententiæ, vel processui hoc casu, sed posse facere alia acta de nouo, & ea illis hæreticum condemnare, quia Magistratus, qui huiusmodi mandatis non obtemperat, & præstare auxilium recusat, est suspectus de hæresi, & vt hæreticus apprehendi, & iurisdictione sua priuari potest, Rebuff. *tom.* 2. *ad leg. Gallia tit. de litteris requisitorijs in princip. n.* 10. Menoch. *de præsumpt. lib.* 5. *quæst.* 6. *num.* 31. Vnde bene Trasmiera *dict. tract. de polygamia lib.* 2. *quæst.* 16. *num.* 5. *cum seqq.* resoluit quòd capti per alios Iudices ea alio crimine, si de hæresi sint delati, debeot statim Inquisitoribus eos postulantibus remitti, & interim executio ratione aliorum criminum est suspendenda quousque de hæresis crimine cognoscatur, & idem Trasmiera *citato loco à num.* 5. tenet qood si cootingat quem simul ab Inquisitoribus, & ab Episcopo in causis Fidei citari, prius coram Inquisitoribus vt maioribus iudicibus sui copiam facere tenetur.

Allegatio XLI.

Episcopus quibus in casibus excommunicatos, ob violentiam manuum iniectionem in clericos, absoluere possit, & an possit dispensare, vt quis retineat beneficium, obtentum tempore excommunicationis?

SVMMARIVM.

1 *Excommunicatos pro violenta manuum iniectione in clericos solus Papa absoluit.*
2 *Episcopi huiusmodi excommunicatos absoluunt, quando percussio est leuis.*
3 *Percussio leuis qua dicatur.*
4 *Iniuria leuis iudicanda est arbitrio boni viri.*
5 *Percussio leuis non dicitur, qua in foro, platea, vel alio publico loco cum scandalo fit.*
6 *Impedimentum legitimum habens, propter quod excommunicatus non potest Summum Pontificem adire sine periculo vitæ potest ab Episcopo absolui.*
7 *Impedimentum iustum habentis, qui ire non potest, licet mittere valeat pro absolutione.*
8 *Impedimentum iustum quoad hoc censetur habere, qui curam animarum, vel filios, aut vxorem habet, timetque ob suam absentiam damnum notabile excepturos.*
9 *Inimicitias capitales etiam sua culpa contrahens, propter quas non valeat Romam adire, potest ab huiusmodi excommunicatione per Episcopum absolui.*
10 *Inimicitia capitalis, qua dicantur?*
11 *Inimicitia capitalis oritur ex lite super omnibus bonis, vel maiori illorum parte.*
12 *Accusatio criminalis inducit capitalem inimicitiã.*
13 *Status quæstio inducit capitalem inimicitiam.*
14 *Mortis, aut grauis infirmitatis periculum potest efficere, vt à quolibet Sacerdote huiusmodi excommunicatus absolui possit.*
15 *Absolutioni ab excommunicatione ratione articuli mortis, vel cuiusuis impedimenti imponenda est obligatio sub iuramento, vt cessante morbo, vel eo impedimento se præsentet Superiori, nisi illud impedimentum sit perpetuum.*
16 *Clerici collegialiter, seu communiter viuentes, qui se se mediocri, & non enormi percussioni affecerunt possunt ab Episcopo absolui.*
17 *Monachi, siue alij Regulares se ad inuicẽ percutiẽtes per eorum Prælatos absolui possunt, cum certis declarationibus: Episcopus tamen de æquitate eos etiam exemptos absoluit. num.* 19.
18 *Religiosus, qui percusserit clericum secularem, debet ab Episcopo absolui, quando percussio est leuis.*
20 *Filij impuberes possunt ab huiusmodi excommunicatione per Episcopum absolui.*

21 *Ætatis ob fragilitatem mitiùs quis punitur.*

22 *Ianitor, seu officialis turbam arcendo non ex deliberatione, ab huiusmodi excommunicatione potest per Episcopum absolui.*

23 *Inopes ab huiusmodi excommunicatione quãdo possit per Episcopum absolui?*

24 *Pauper quis dicatur?*

25 *Æger quacunque corporis impotentia impeditus quando ab huiusmodi excommunicatione possit per Episcopum absolui.*

26 *Ægri qui dicantur.*

27 *Senex à prædicta excommunicatione, quando possit per Episcopum absolui?*

28 *Senes qui dicantur?*

29 *Existens in potestate alterius, qualis est seruus, vel filiusfamil. potest ab huiusmodi excommunicatione per Episcopum absolui.*

30 *Mulieres cuiuscumque sint ætatis, & conditionis, ab excommunicatione possunt per Episcopum absolui.*

31 *Pontificem Summum non valens adire pro absolutione huius excommunicationis, an teneatur adire Legatum.*

32 *Inferior ab Episcopo, quando possit ab hac excommunicatione absoluere.*

33 *Dispensare an possit Episcopus, vt quis retineat beneficium obtentum tempore excommunicationis? ostenditur.*

34 *Dispensare non potest Episcopus, vt quis retineat beneficium obtentum tempore excommunicationis quando collatio esset facta per Papam.*

35 *Beneficium Episcopus scienter conferens excommunicato non potest dispensare, vt illud retineat.*

36 *Dispensare non potest Episcopus, vt quis retineat beneficium obtentum tempore excommunicationis, quando simul cum excommunicatione concurrit intrusio.*

37 *Episcopus non potest concedere, vt cum excommunicato communicetur.*

38 *Excommunicatos tenetur vitare Episcopus prout cæteri.*

1 INCIDENTES in excommunicationẽ pro violenta manuum iniectione in clericum à solo Papa absolutionem consequi possunt, vt probant text. *in cap. si quis suadente 17. quæst. 4. & in cap. cùm illorum, de sentent. excommunicat.* de quorum Iurium materia latè agunt Nauar. *in man. cap. 27. num. 76. cum sequentib.* Tolet. *instruct. Sacerd. lib. 1. cap. 31.* Perez *l. 1. tit. 3. lib. 1. Ordin. pag. 61.* Ludou. Beia *respõs. casuum consc. part. 1. casu 46. & casu 60.* Cened. *ad Decretum collect. 24.* Læl. Zech. *de priuileg. Eccles. priuil. 155.* Carol. de Graffis *de effectib. cler. effectu 9. à num. 148* Iacob. de Graffis *in aureis decis. part. 1. lib. 2. cap. 49.* Suar. *tom. 5. de censur. disp. 22.* Sayr. *eod. tract. lib. 3. cap. 26. & seq* Molin. *de instit. tom. 4. disp. 52.* Bonacin. *de censur. disp. 4. & de censur. extra Bull. Cœnæ contentis disp. 2 quæst. 3. puncto 6. sect. 5. num. 1.* Portel. *in dubiis Regular. verb. manus violenta.* Paul. Laym. *in sum. Theolog. moral. lib. 1. tract. 5. part. 2. cap. 5.* Squillante *de priuil. cleric. c. 6.* Molin. *de instit. tract. 3. disp. 59.* Bellet. *disquisit. clericali p. 1. tit. de fauore clericorum Canonis.*

2 Aliquando tamen possunt Episcopi à prædicta excommunicatione reseruata absoluere, quando scilicet percussio est leuis, iuxta text. *in cap. peruenit. de sentent. excommunicat.* & quæ resoluunt Viui. *tom. 1. commun. opin. lib. 1. tit. 12 num. 20. vers. sed antedicta conclusio, pag. 196.* Gutier. *canon. lib. 1. cap. 5. num. 11. cum sequentib.* Ioan. Garcia *de nobilit. glos. 9. num. 40. cum sequentib.* latè Sayr. *de censuris lib. 3. cap. 28. cum seqq.* Iacob. de Graff. *d. cap. 49. num. 51. cum sequentib.* Bonacina *d. quæst. 4. puncto 5.* Bellet. *d. tit. de fauore clericorum canonis §. 3. à n. 33.* Carol. de Graff. *d. effect. 9. à num. 173.* Paul. Layman *d. cap. 5 num. 10.* Molin. *d. disp. 59. num. 1.* vbi *num. 2.* post Panorm. & Felin. *in d. cap peruenit.* & Syluest. *verb. absolutio. 4. num. 5.* resoluit Prælatum, qui Episcopus non sit, esto iurisdictionem quasi Episcopalem habeat, absoluere non posse ab hac excommunicatione, esto iniuria percussionis, ob quam fuerit incursa, leuis fuerit, Bonacina *d. punct. 6. sect. 5. num. 3.* vbi *n. 4.* post Molin. *d. disp. 59. n. 2* Reginald. *lib. 1. n. 238.* Lazar. *d. monitor. disq. 1. q. 6.* resoluit Vicarium generalem posse per se ipsũ absoluere, & dare aliis facultatem absoluendi.

Percussio leuis regulariter illa dicitur, quæ fit pugno, palma, manu, pede, digito, baculo, vel lapide, quæ nullam maculam, vel suggillationem carnium relinquit, vel quæ fit absque abscissione mẽbri, sine effractione dentis, sine exclusione multorum capillorum, sine effusione multi sanguinis, vt patet ex Extrauag. Ioan. XXII. quam referunt Nau. *in man. c. 27. num. 92.* Piasec. *in praxi noua Episcop. part. 2. cap. 1. num. 13.* & resoluunt Philiarch. *de officio Sacerd. p. 1. lib. 3. cap. 31. fol. 172.* Molin. *d. tom. 4. disp. 57. n. 1.* Sayr. *d. lib. 3. cap. 28. num. 8* Iacob. de Graff. *d. cap. 49 nu. 51.* Bonacin. *d. puncto 5. num. 2* Layman *d. cap. 5. num. 10.* 3

Et denique † leuis iniuria iudicanda est arbitrio boni viri, seu iudicis, id est, Episcopi, ex circunstantiis personarum, locorum, temporum, modi percussionis, & læsionis, vt tenent citati à Belleto *d. § 3. num. 34.* & Sayr. *d. cap. 28. num. 5.* quibus addo Molin. *de Iust. tract. 3. disp. 57.* Squillante *d. c. 6. num. 100.* Gutier. *Canon. lib. 1. c. 15. num. 14.* 4

Ex quibus decidenda venit quæstio illa an dicatur leuis percussio quæ in foro, platea, vel alio publico loco, cum scandalo fit: In quo gloss. *verb. mutilationem in dict. cap. cùm illorum*, tenet percussum in platea, vel in Ecclesia, etiam leuiter, dici atrociter iniuriatum, propter quod sic percutiens non potest per Episcopum absolui, quia huiusmodi non potest dici leuis, ex quo est notoria, sequitur ibi Abb. *num. 9.* Syluest. *verb. absolutio 4. in princip* Iacob. de Graffiis *d. cap. 49. num. 56.* Bellet. *d. §. 3. à num. 36.* Bonacina *d. quæst. 4. puncto 5. num. 2. vers. mediocris.* Atrox enim iniuria dicitur, si percutiatur aliquis in platea, vel in theatro. *§. atrox. Instit. de iniur. l. Prætor. §. atrocem, ff. eodem*, Hippol. *sing. 549.* Quamuis contrarium, imò huiusmodi percussionem dici leuem, quæ fit in publico, & ab ea posse Episcopum absoluere, nisi in se fuerit percussio notabilis, & magnum aliquod generaret scandalum, teneant, Card. *cons. 42.* Lap. *alleg. 76.* Nauar. *d. 27. n. 92.* Marc. Anton. Genuen. *in pract. Archiep. Neap. c. 80. per totum.* Gutier. *d. lib. 1. cap. 5. num. 17.* 5

Dantur etiam aliqui casus in quibus potest Episcopus absoluere, etiamsi percussio sit mediocris, vel enormis, quos quatuor versiculis recenset Abb. *in d. cap. cùm illorum, num. 1* & etiam adducunt Sayr. *d. cap. 28.* Nauar. *d. cap. 27. num. 91* Bellet. *d. §. 3.* Bonacina *q. 4. punct. 5. num. 3.* Squillante *d. cap. 6. num. 106. cum seqq.*

Primus casus est de habente legitimum impedimentum, propter quod excommunicatus non possit Summum Pontif. adire sine graui periculo vitæ, vt probat *cap. de cætero, de sentent. excomm.* Henriq. *in sum. lib. 6. de Pœnit. cap. 11. num. 5.* Suar. *tom. 4. disp. 30. sect. 3. num. 4.* Molin. *d. tom. 4 disp. 63. num. 2.* Bellet. *d. §. 3. num. 12.* Bonacina *dict. punct. 5. num. 3. ver. tertius, & d. sect. 5. num. 10.* Sayr. *dict. cap. 28. num. 39* Hieron. 6

Marc

Magre *quæst.15.num.29.* & 30. Carol. de Grassis *d. effectu 9.à n.18.& n.158.* Sanch. *in præcepta Decalogi lib.2.cap.13.n.9.* Zambran. *de casibus in articulo mortis c.4.dub.4.n.14* Molin. *d.tr.3.disp.64.à princ.*

7 Iustum impedimentum haber is, qui ire non potest, licet mittere valeat pro absolutione, Henriq. *d. lib.6.cap.9.num.7.& lib.23.de excommun.cap.29. numer.3* Vgolin. *de censuris Pontifici reseruatis p. 3.c. 2. verb.nisi in mortis articulo,§.4. num.1.vers.item habet locum,& de censur.tab.1.cap.4.num.13 in fin.* Sanch. *d. cap.13.num.41.* Bossi. *discept.moral.discept.1. num. 1.* Molin. *dict.tr.3.disp.64.num.6 vers. obseruat.* Bonac. *d.sect.5.n.10.*

8 Deinde iustum impedimentum quoad hoc censetur habere, qui curam animarum habet si timet eas ob suam absentiam damnum notabile accepturas, nisi tamen idoneum Vicarium constituere possit. Vel, qui ad Papam pro absolutione proficisci tenetur habeat vxorem & filios, quos in extrema necessitate relicto agnoscat, Sayr. *d.c.18.n.38.* Molin. *d. tr. 3.disp.64 num.6.in princip.*

9 Vnde si quis propter capitales inimicitias non possit Romam adire, etiamsi eas contraxerit ex sua culpa, potest ab Episcopo absolui, *dict. cap.de cætero, ibi, capitales inimicitias*, vbi Ego ipse *in collect. n.2.* Syluest *verb.absolutio 4.n.3. vers. quartus*, Tolet. *in summ.lib.5.cap.8.num.1.vers.quarto,ista*, Sayr. *dict. c. 28. num.16.* Carol.de Grass. *dict.effectu 9. num. 158.* Beller. *dict.§.3.num.12.& num.18.* Bonacina *dict. n. 3.vers.tertius.* Sanch. *in præcepta Decalogi tom.1.lib.2. cap.13.num.9.* Zambran. *de casibus in articulo mortis, cap.4. dub.4.num.14.* me citato *in hoc loco* Bossi. *dict.*
10 *discept.1.num.130.* † Inimicitiæ capitales quæ dicantur; vide Barr. *in l.3. §.vlt. ff. de adimendis leg. & in l. sicut*, vbi gloss. *verb.capitales, ff. de arbitr.* Abb. vbi gloss. magistra *verb. inimicitias in cap. per tuas 32. de simonia.* Menoch. *de arbitrar. casu 239. num. 8. & 11.* Card. Mantica *de coniectur.vltimar.volunt.lib. 12. tit. 5.num.14.* Fr. Emman. *quæst. Regul. tom. 2. quæst. 15. art.3.* Flamin. *de resignat.lib.5.quæst.3.num.258.* Cardos *in praxi iudicum, & aduocat.verb. inimicitia à n. 1. & verb testis, n.15.* Menoch. *de præsumption. lib.3. quæst.37.num.16.cum sequentib.* Farinac. *in praxi crimin.quæst.49.num.1.cum sequentib.* Ordin. Regia Lusitan. *lib.3.tit.56 §.7. vers.e declaramos ser inimigo ca-*
11 *pital, &c.* † Ex lite super omnibus bonis, vel maiori illorum parte oritur inimicitia capitalis, Viui. *tom.1. communion.opin.lib.4.tit.10.n.137. vers. & sic secundum omnes, pag.528.* Menoch. *dict.casu 239. num. 11. & de præsumpt.lib.3 quæst.42.num.5.* Mascard. *concl. 898.num.7.* Tiber Decian *tract.crimin.lib.3.cap. 25. num.55.& 57.tom.1.* Farinac. *dict.quæst.49.à num.1.*
12 Item † ex criminali accusatione, Hippol. *cons.8.num. 7.& in l.1.n.56.vers.item dicuntur capitales inimici, & num.57.ff.de quæst.* Lanfranc. *in repet. cap. quoniam contra, de probat.verb testium depositiones n. 50.* Menoch. *de præsumpt.lib 1.quæst.45.n. 4.* Mascard. *concl. 898.n.1.& 16 & concl.899.* Decian. *d.cap.25.n.43. cum seqq.* Farinac. *d.q.49.à num.24.* Steph. Gratian. *Mar-*
13 *chiæ decis.133 n.21.* Item † contrahitur inimicitia capitalis, si moueatur quæstio status, Hippol. *cons. 3. num.11.* Barg. *cons.22.n.11.* Mascard. *conclus.898.num. 6.* Menoch. *de præsumption.lib 5.q.42. num.2.* Farinac. *d.quæst.49.num.23.* Fr Emman. *d.quæst.15. art.3. vers. 7.* Et ex verbis iniuriosis, Viui, *d.n.137. vers. imò inimicitia pag.528.* Hippol. *in l.1. §.præterea n. 57. vers. item oritur etiam capitalis inimicitia ex verbis iniuriosis, ff.de quæst.* Mascard. *concl.898.n.24. & 41.* Menoch *d.q.42.n.17.* Diana *d.c.25.n 52.* Farin. *d.q.49. à num.38.*

Hinc etiam quando imminet periculum mortis, 14
vt quando excommunicatus graui laborat infirmitate, potest à quolibet Sacerdote absolui non solùm ab excommunicatione ob violentam manuum iniectionem in clericos contracta, ex adductis per Molin. *de Iustit.tr.3.disp.63.* Bonac. *de sect.5. num. 11.* sed etiam ab alia quacunque, iuxta ea, quæ habentur *alleg.25.à n.49.*

Notandum tamen est quod absolutio ratione ar- 15
ticuli mortis, aut cuiusuis impedimenti à quacunque excommunicatione, siue iuris, siue hominis reseruata siue Pontifici, siue cuicunque inferiori, tenetur Confessarius iniungere, vt cessante morbo, vel eo impedimento se præsentet Superiori, qui extra eum casum de Iure poterat illum absoluere, & hoc se præsentandi onus est sub iuramento imponendum, non vt iterum is ab excommunicatione absoluatur, quia plenè ab illa absolutus est, sed vt Superior conuenientem medicinam adhibeat, satisfactionémque imponat, si imponendam iudicauerit. Vide Henriq. *d.cap.11.§.5.* Suar. *tom.4.disput. 30. sect. 3. n. 6.& tom.5.disput.22.sect.1.num.62.* Sanch. *d.cap. 13. num.24.cum seqq.* Verum tamen est clericis collegialiter viuentibus, filiis impuberibus, Religiosis, & officialibus Principum arcētibus turbam, item & perpetuum impedimentum habentibus, propter quod non possunt adire Summum Pontificem, de quibus omnibus infra, non esse iniungendum præceptum præsentandi se Sedi Apostol. in illis casibus in quibus possunt ab Episcopo absolui, gaudent enim peculiari priuilegio, vt aduertit Bonacina *d. quæst. 4. punct.5.num.3.vers.aduertendum est secundò*, Sanch. *d. lib.2.cap.13.num.26.* Homobon. de Bonis *de examine eccles. part.1. tract.5.cap.4.quæst.26. vers.quartò licet*, Duard. *d.quæst.10.num.18.* Philib. Marchin. *del Bello diuino p.3.c.3.num.18.* me citato *in hoc loco* nouissimè Bossi. *in.discept.moral.discept.1.n.173.cum seqq.& num.202.*

Secundus casus est de clericis collegialiter, seu cō- 16
muniter viuentibus, qui sese mediocri, & non enormi percussione affecerunt; hi enim ab Episcopo absolui possunt, vt probat text. *in cap.quoniam, de vita & honestat.cleric.* Bellet. *d.tit.de fauore cleric. cap.§. 3. num.5.* Suar. *dict.disput.22.n.71.* Filliuc. *to.1.tract. 15. cap.1.num.39.* me citato Bossi. *dict.discept.1.num.188. cum seqq.* Bonacina *dict.num.3.in princip.& sect. 5. n. 9.* Bellet. *dict.§.3.num.5.* Nauar. *d.c.27.num.91.in princip.* Layman. *dict.cap.5. num.10.* Squillante *dict. c. 6. num.106.in casu nobilis.* Gutier. *Canonic.l b.1 c.5.n. 18.* vbi de duobus Canonicis se adinuicem percutientibus in eadem Ecclesia, in qua quotidie ad diuina Officia celebranda conueniebant, quod tanquam communiter ac simul viuentes reputentur in proposito ad hoc vt eos tanquam de iniuria mediocri possit Episcopus diœcesanus absoluere, vt *in d. cap. quoniam.*

Monachi tamen, siue alij Regulares se adinuicem 17
percutientes per eorum Prælatos sunt absoluendi, *cap.Monachi 2.cap.cum illorum, §.qui si claustrales, de sentent.excomm.* Nauar. Bonac. Layman. & Bellet. *d. locis*, Fr. Emman. *quæst.Regul.to.1.q.20.art.12.* vbi addit quòd verba *d.cap.Monachi*, ibi, *in claustro*, non ponūtur quasi innuant, quod si extra claustra se percusserint, ab Episcopo, & non à suo Prælato debeant absolui; sed quia hoc crebrius in claustro contingit: deinde aduertit, quòd si Superior aliquis percusserit suum subditum, potest ipse secundum priuilegia absolui ab alio Sacerdote subdito suo, electo ab ipso in Confessorem, & si subditus, & Prælatus se ad inuicem percusserint, & in Conuentu non sit aliquis, qui

qui eos possit absoluere, possunt adinuicem se absoluere, de quo etiam Coriolan. *de casibus reseruatis p. 3. casu 10. de iudice Regul.* §. 10. *num.* 17. *vers. nam licet*, aduertens quòd licet de iure communi excommunicatione non possit alium pariter excommunicatum absoluere, ex notatis *in cap. audiuimus* 24. *q.* 1. in casu tamen necessitatis, vbi non est alius Religiosus, qui possit eos absoluere, potest excommunicatus alium excommunicatum absoluere, ex quo idem Coriolan. *d. loco n.* 16. resoluit percutientem excommunicatum incurrere in excommunicationem quia excommunicatus retinet Ordinem ratione cuius inducta est immunitas, de qua etiam Carol. de Grassis *de effectibus clerical. effectu* 9. *num.* 120. quem refero Ego ipse *in Collect. ad cap.* 1. *num.* 2. *in fine, de sentent. excom* & idem Fr. Emm. *d. q.* 20. *art.* 19 obseruat quòd si Prælatus Regularis non sit Sacerdos, & nullus alius sit Sacerdos Regularis in Conuentu, vel si sit excommunicatus, aut aliter impeditus, potest eius subditus absolui ab Episcopo à minori clerici læsione. Si verò Monachum alterius monasterij alius monachus percusserit, per Abbatem vtriusque monasterij debet absolui, *d. cap. cum illorum*, §. *si verò claustrales*, & ibi Abb. *num.* 13. & Hostiens. *n.* 14. Aduertas tamen quòd Abbas non absoluit nouitium incidentem in excommunicationem *Canon. si quis suadente*, ante religionis ingressum, Tiraq. *de retract. lig.* § 2. *gl.* 8. *num* 31. Quicquid dicat Bonacina *de censuris disp.* 2. *q.* 4. *punct.* 5. *n.* 1. *prope finem.*

18 Si verò Regularis percusserit clericum secularem, debet ab Episcopo absolui, quando percussio est leuis, *cap. religiosi. de sentent. excomm. in* 6 Fr Emman. *quæst. Regul. tom.* 1. *quæst.* 20. *art.* 15. Molin *de iustit. tr.* 3. *disp.* 60. *n.* 4. Quicquid dicat Bonacina *d. sect.* 5. *num.* 9. *vers. maior.* Quamuis enim prælatus Regularis monachos sibi subditos se adinuicem percutientes absoluendi ius habeat, iuxta supradicta, Episcopus tamen de æquitate eos etiam exemptus ab excommunicatione *d. c. si quis suadente* absoluere potest, Syluest. *verb. absolutio* 5. *n.* 2. & 3. Bellet. *d.* §. 3. *n.* 7.

19 Item si Monialis Monialem, vel Conuersum, aut Clericum percusserit, per Episcopum in cuius diœcesi monasteria fuerint, absolui potest, *cap. de Monialibus*, vbi *gloss. fin.* & Doct. *de sent. excommun.* Syluest. *verb. absolutio* 4. *num.* 1. Bellet. *d.* §. 3. *num.* 4. qui hoc procedere asserunt tam in exemptis, quàm in non exemptis, me citato *in hoc loco* Boss. *in discept. mor. discept.* 1. *num.* 79.

20 *Tertius* casus est de filiis impuberibus; isti enim possunt ab Episcopo absolui non solùm ab excommunicatione leuis, sed etiam mediocris, & enormis percussionis factæ tempore impubertatis, *cap. vltim. de sentent. excommun.* Bellet. *d.* §. 3. *num.* 20. Carol. de Grassis *d. effectu* 9. *n.* 172. Bonacina *d. n.* 3 *vers. quintus casus*, Aloys Ricc. *in dec. Curia Archiep. Neapol. part.* 5. *decis* 22. Squillante *d. cap.* 6. *sub num.* 107. *vers. præcipuè pueros*, me citato *in hoc loco* Boss. *d. discept.* 1. *n.* 103. *cum seqq* & *à n.* 186. Molin *d. disp.* 59. *n.* 3 Bo-
21 nacina *dict. sect.* 5 *num.* 12. † mitius enim quis punitur ob fragilitatem ætatis, Duen. *reg.* 259 Tiraq. *de pœnis temper. causa* 7. Cald. Pereira *in l. si curatorem, verb. vel aduersary dolo à nu.* 50 Molina *d. tom.* 4. *disp.* 56. *n.* 6. Aloys. Ricc. *in collect. decis. p.* 5. *collect.* 1845. Vnde clerici impuberes adinuicem se percutientes possunt ab Episcopo absolui, vt per Bellet. *d. num.* 20, Molin. *de iustit. tr.* 3. *tom.* 4. *disp.* 59. quos refero Ego ipse *in collect. ad cap* 1. *num.* 2. *de sent. excommun.* vbi *num.* 6. cum gloss. & aliis intelligo si sint doli capaces, alias ab excommunicatione excusarentur, Fagùd. *in quinque Eccles. præc. p.* 2. *lib.* 1. *c.* 3. *n.* 12. *in med.*

Quartus casus est de Ianitore, seu officiali turbam arcente non ex deliberatione, sed fortuito casu clericum lædente, qui potest ab Episcopo absolui, nisi forte grauiter vulnerauerit, *c. p. si vero*, § *officiales*, *de sentent. excom.* Sayr. *d. lib.* 3. *c.* 28. *num.* 27. Coninch *de sacram. & censur. tom.* 2. *disp.* 14. *num.* 193. Bonacina *d. n.* 3. *vers. secundus*, Bellet. *d.* §. 3 *n.* 12 Molin. *d. tr.* 3. *disp.* 62. *n.* 2. Nau *d. c.* 27. *n.* 91. Filliuc. *citato loco n.* 39. idem Bonac. *d. sect.* 5. *n.* 9. *vers. secundus casus.* 22

Quintus casus est de inope, id est, tanta paupertate grauato, quòd Romam pro absolutione accedere non possit, is enim si clericum percusserit, potest ab Episcopo absolui, *cap. quod de his*, *cap. quamuis*, *de sentent. excommun.* Tolet. *d. cap.* 8 *num.* 2. *vers. quarto ista.* Hieron. de Monte *dict. quæst.* 15. *à num.* 6. Carol. de Grass. *d. effectu* 9. *num.* 164. me citato *in hoc loco* Boss. *discept.* 1. *num.* 110. *cum seqq.* Bellet. *dict.* §. 3. *num.* 24. vbi cum Hostien. & *in d. cap. quod de his*, *num.* 1 & Abb. *in cap. ea noscitur num.* 5. *de sentent. excommun.* resoluit hoc habere locum in eo paupere non mendicante, sed viuente ex suo artificio, de quo etiam Azeued. *l.* 2. *num.* 46. *tit.* 18. *lib.* 4 *recopil.* † Pauperes enim dicuntur non solùm Mendicantes, sed etiam habentes congruam sustentationem, qui tamen attento statu personæ, & dignitate videntur indigere, Bart. *in l.* 1. *num.* 35. *C. de sacros. Eccl.* S. Lota *in l. si quis à liberis*, §. *sed si filius num.* 44 *ff de liberis agnosc.* Tiraq. *de pia causa in præfat. pag.* 10. D. Barbosa *in l. maritum*, *n.* 6. *ff. soluto matrim.* Surd. *de alimentis tit.* 1. *quæst.* 9. *num.* 30. & *tit.* 7. *quæst.* 9. *à num.* 19. *decis.* 61. *num.* 1. Mascard. *de probation conclus.* 1154. *nu.* 14. Spin. *in speculo testam. gloss.* 6. *num.* 10. Maxi. *in tract. taxo pars* 1 *concl.* 1. *num.* 46. vbi etiam resoluit data paupertate potius nobili, quam ignobili succurrendum, Bernard. Græuæ. *ad practicam Cameræ Imper. lib.* 1. *concl.* 42. *consid.* 1. *num.* 2. & Surd. *d. tit. quæst.* 9. *num.* 53. asserit paupertatem dici, qui habet multas filias nubiles. Denique an quis pauper dicatur, iudicis discretioni committitur qui attenta personarum, & circunstantiarum qualitate arbitrabitur, Menoch. *de arb. cas* 65. & *de præs. lib.* 6 *q.* 26. Surd *d. tit.* 7. *quæst.* 9. *num.* 10. Mascard. *d. concl.* 1154 Perez *l.* 1. *vers. ex qualitate tit.* 1. *lib.* 3. *Ordin. pag.* 461. Seraph *de priuilegiis iuramen. priuil.* 4. *num* 58 Molin. *de primog. lib.* 2. *cap.* 16. *num.* 47. D. Barbosa *in d. l. matrim. num.* 6. Farinac. *in praxi crimin. quæst.* 57. *num* 91. & *seq.* Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancel. gloss.* 6. *num.* 43. Scacc. *de appellat. quæst.* 17 *limit* 40 *num.* 8. plures per Flores de Mena *var. lib.* 2. *quæst.* 21. *num.* 130 & me citato Boss. *d. discept.* 1. *num.* 117 Et paupertatis plura priuilegia referunt Rebuff. *priuileg* 9. Paul. Menian. *de tutelis cap.* 36. *gloss.* 1. *num.* 4. Cened, *part.* 1. *collect.* 27. *à num.* 2. 23

Sextus casus est de ægro, siue valetudinario, aut quacumque corporis impotentia impedito, & à fortiori membrorum destituto, qui ab Episcopo suo absolui possunt ab excommunicatione ob violentam manuum iniectionem in Clericos incursam etiamsi infirmitas temporalis sit, vel non immineat periculum mortis, puta in febre tertiana, quartana, vel podagra. Ita Abb. & Innoc. per text. *ibi in d. c. quod de his*, Carol. de Grass. *d. effectu* 9. *num.* 162. Syluester *d. verb. absolutio* 4. *num.* 4 *vers. nonus*, Sayr. *d. c.* 28. *n.* 24. Bellet. *d.* § 3. *num.* 25. me citato *in hoc loco* Boss. *d. discept.* 1. *num.* 81. & 81. 25

Infirmi & valetudinarij dicuntur ex consilio medicorum, Roland. *cons.* 22 *num.* 20. *ad finem lib.* 3. Menoch. *de arbitr. casu* 60. Farinac. *in praxi crimin. par.* 6. *quæst.* 76. *nu.* 90. Boss *de triplici Iubilæi priuilegio*, *sect.* 4. *casu* 21. *n.* 82. *vsque ad* 116. 26

Septimus

27 Septimus casus est de sene, qui a prædicta excommunicatione per Episcopum absolui poterit, *cap. ea noscitur. 12. de sentent. excom.* ibi, *senes*, Ego ipse *in collect. ad d. eum text. n. 3.* vbi amplio etiamsi fortes sint ad ambulandum, Syluest. *verb. absolutio 4. num. 3. vers. decimus* Carol. de Grass. *d. effect. 9. a num. 160.* Sayr. *d. cap. 28 n. 25.* Belletus *dict. §. 3. n. 26.* me citato *in hoc loco* Boss. *d. discept. 1. num. 85.* Senes qui dicantur 28 arbitrio iudicis relinquuntur, Menoch. *de arbitr. casu 59. & de præsum. pt. lib 6. qu. 46. n. 25.* Flamin. *de resignation. lib. 5. quæst. 6. a num. 4.* vbi *quæst. 3. num. 47.* asserit quòd senectus, & morbus à pari procedunt, imò senes dicuntur perpetuò infirmi, Monteleon. *in tract. de priuileg. senect. cap. 5.* Thom. Acti. *de infirmis cap 19.* & Farinac. *in praxi crim. part. 3 quæst. 92. nu. 22.* refert senem dici ab anno 50. perfecto, vsque ad annos 70. Senum multa priuilegia enumerant vltra aliquos ex citatis, Paleoth. *in speciali tract. de senect.* Stephan. Gratian. *discept. forens. cap. 328. a num. 1.* Pineda *in vita D. Ioannis Baptistæ lib. 2. art. 1. cap. 9. §. 139. pag. mihi 98.*

29 *Octauus* casus est de existente in potestate alterius, qualis est seruus, & filiusfamil. modò dominus graue damnum inde patiatur absque sua culpa ex serui absentia, *cap. mulieres 6. de sentent. excom.* Carol. de Grassis *d. effectu 9. num. 167.* Bonacina *d. quæst 4. punct. 5. num. 3 vers. septimus*, Bellet. *d. §. 3. n. 29.* me citato *in hoc loco* Boss. *dict. discept. 1. nu. 119. cum seqq.* Molin. *d. tract. 3. disp. 64. n. 2. cum seqq.* idem Bonac. *d. sect. 5. num. 14.*

30 *Nonus* casus est de mulieribus cuiuscunque sint ætatis, & conditionis: possunt enim à locorum Ordinariis absolui, cum illis periculosum sit peregrè proficisci, & se viuorum cœtibus immiscere, *d. cap. mulieres, dict. c. ea noscitur*, Nauar. *d. dict. cap. 27. n. 88.* Tiraquell *lib. 20. connub. gloss. 1. part. 10. num. 33.* Sayr *dict. lib. 3. cap. 28. num. 18. vers. tertius casus.* Hieron. de Monte *quæst. 15. n. 6.* Carol. de Grassis *dict. effectu 9. num. 159.* Beller. *d. § 3. n. 17.* Bonacina *d. n. 3. vers. sextus*, Duard. *d. quæst. 8. n. 2.* me citato *in hoc loco* Boss. *in discept. moral. discept. 1 num. 78.* Molin. *d. disp. 59. n. 3.* Bonacin. *d. sect. 5. num. 13.*

31 Aduertendum est eum, qui non potuit Summum Pontificem adire ob legitimum impedimentum, non posse ab Episcopo absolui, quando potest saltem adire Legatum, iur alium habentem facultatem absoluendi ab huiusmodi excommunicatione reseruata Summo Pontifici, Nauar. *dict. cap. 27. num 88. vers. ad quartum*, Sayr. *d. lib. 3. c. 28. num. 39.* Bonacin. *d. num. 3. in fine, & d. sect. 5. n. 17.*

32 Deinde aduertendum est supradicta non solum procedere in proprio Episcopo, sed etiam in quocunque alio extraneo Episcopo, in cuius diœcesi percussio contigerit, vt per Capell. Tholosan. *decis. 231. Item fuit quæsitum*, Gutier. *canon. lib. 1. c. 10. n. 5. numer. 11.* sed inferiorem Episcopo non posse absoluere excommunicatum pro leui iniuria illata in personam Clerici, vel existente aliquo ex prædictis impedimentis, resoluunt Hieron. de Monte *d. q. 15. n. 29. & 30.* Carol. de Grassis *d. effectu 9. n. 181.* Nisi in articulo mortis, vt per eundem Carol. de Grassis *d. loco num 153.* Bellet *d. §. 3 num. 9.* vel quando Episcopus in specie mandauerit suo Vicario, vt possit absoluere ita excommunicatos, Sbroz *de Vicario Episcopi, lib. 2. quæst. 180. num. 2. & sequen.* vel alicui Vicario ad id specialiter deputato, Bonacina *d. punct. 5. n. 4. vers. adde.*

Aduertit Molin. *d. tr. 3. disp. 64. num. 7.* antequam Episcopus in euentibus omnibus explicatis absoluat illum, qui est absoluendus, debere satisfacere Ecclesiastico, qui iniuriam est passus, si ad aliquam satisfactionem ei efficiendam teneatur, & commode possit illam efficere, aut certe præstare debet cautionem si satisfacere non possit iuratoriam saltem, quando aliam præstare non potuerit, quod satisfaceret cum primum potuerit præstare: item præstare debet iuramentum quod cessante eo impedimento, accedet cum primum potuerit, *c. ea noscitur, cap. quod de his, de sent. excomm.*

Vtrum autem possit Episcopus dispensare, vt quis retineat beneficium obtentum tempore excommunicationis? non abs re erit inuestigare; in quo dubio gloss. *verb. dispensationum in cap. postulastis, de clerico excommun. ministr.* tenet quòd sic ex reg. quòd omnis dispensatio, quæ non reseruatur Papæ, potest concedi ad Episcopo, argument. *cap. nuper. de sentent. excomm.* atqui *in dict. cap. postulastis* dispensatio non reseruatur Papæ; Ergo, & ita sequuntur ibi Abb. *num. 8.* & Rebuff. *num. 64.* Couar. *in cap. alma mater part. 1. §. 7. num. 8.* Vgolin. *de censur. tab. 1. capit. 13. num. 21.* Suar. *tom. 5. disp. 13. sect. 1 num. 34.* Azor. *institut. moral. part. 2. lib. 6. cap 7. quæst. 2* Anton Ricciul. *de iure personarum extra gremium Ecclesiæ existentium, lib. 4. c. 12. num. 5.* vbi *num. 6.* cum Suar. *citato loco sub n. 36.* extendit vt procedat etiam in eodem Episcopo, qui contulit beneficium excommunicato, ignoranter tamen, & bona fide, putans, illum, cui facta est collatio, non esse excommunicatum, & *num. 7.* cum Abb. *in d. cap. postulastis num 9. vers. intellige*, extendit secundo, vt procedat etiamsi collatio non spectet ad Episcopum, sed ad inferiorem collatorem, quia nihilominus sufficit dispensatio Episcopi; quod tamen intelligunt Couar. *d. §. 7. num. 8. vers. ego vero nō admitterem*, & Suar. *d. num. 36. vers. sic ait Panormit.* dummodo is, ad quem spectat collatio, dispensationi consentiat, & non alias.

Limita tamen *primò* quando collatio esset facta 34 per Papam, tunc enim non posset inferior etiam dispensando se ingerere, vt per Abbatem *in d. cap. postulastis, sub num. 10. versic. sed si collatio.* Rebuff. *ibid. num. 65.* Couarruu. *d. §. 7. n. 8. versic. quòd si Romanus Pont. f.* Gonzal. *ad reg. 8. Cancel. gloss. 14 n. 22.* Nicol. Garcia *de benef. part. 7. cap. 13. num. 78.* Ricciul. *d. c. 12. num. 9.*

Limita *secundo* in eo Episcopo, qui scienter con- 35 tulit beneficium excommunicato, vt per Abb. *in d. cap. postulastis n 9. vers. si autem tamen*, Syluest. *in sum. verb. excommun. 3. n. 10. vers. 5.* Ricciul. *d. cap. 12. n. 10.* Quicquid teneant Suar. *d. sect. 1. num. 36.* & Nicol. Garc. *d. cap. 13. a num. 84.*

Limita *tertio* quando simul cum excommunica- 36 tione concurrit irritatio scienter in beneficio, prout contra Fr. Emman. & Aulam, resoluunt Garc. *d. c. 13. n. 88.* & Ricciul. *d. c. 12. in fine*,

Illud etiam coronide huius allegation. aduerten- 37 dum duxi Episcopum non posse concedere vt cum excommunicato communicetur, vt per Ioan. Andream *in cap. cum d. dilect. num. 4. de sentent. excommun.* quem ibi sequuntur Butr. *num. 7.* & Abbas *n. 3.* quos refert Anton. Ricc *dict. tract. lib. 4. capit. 43. num. 6.* vbi *num. 7.* cum Socin. *in c. per tuas alias 21. & 23. de senten. excommun.* asserit non valere priuilegiū concessum ab Episcopo, vt quis non teneatur vitare excommunicatum; ille enim tenetur vitare excommunicatos perinde ac cæteri, vt per Abb. *in dict. cap. cum desideres 25. de sentent. excomm. n. 2.* vbi Anchar. *num. 6.* Socin. *num. 3. & 4.* Suar. *tom. 5. disp. 15. sect. 7. sub n. 4. versic. quod adeò verum.* Valer. Reginald. *in praxi fori pœnitent. lib. 32. cap. 64.* Anton. Ricc. *de iure personarum extra gremiū Ecclesiæ existent.*

ab ciss̄o, & quando cessat homicidij præsumptio, atque huiusmodi membrum non reddit ipsum impotentem ad celebrandum.

60 *Vitium medicum quod dicatur, & quæ notabilis deformitas, relinquitur iudicis arbitrio.*

61 *Episcopi est determinare, quando dubitatur, sit-ne talis corporalis morbus, vel defectus, qui Ordinis executionem impediat, etiam respectu Regularium.*

CORPORE vitiatus ad effectum ne debeat Ordinibus insigniri, ille dicitur, qui membro principali caret, vel quia natus ita est, vel quia illud mutilatum, aut debilitatum sibi fuit, aut
1 ipsum nimia illius deformitas angit; qui vult enim fieri Clericus, non debet esse corpore vitiatus, aut diminutus, *cap. illiteratos 36. distinct. cap. 1. 49. dist. cap. non confidat 50. distinct. c. p. 1. cap. pœnitentes, & cap. præcepta 55. distinct. cap. infames 6. quæst. 1. c. 1.* & per totum, *de corpore vit.* Couar. *in Clem. si furiosus par. 1. in princip. num. 5.* Albert. Trot. *de vero, & perfecto clerico, lib. 1. cap. 16.* Lambertin. *de iurepatron. 1. part. 2. lib. quæst. 7. art. 12. num. 1.* Thom. Acti. *de ludo scacchorum, quæst. 5. princip. num. 23.* Campan. *in diuersorio Iuris Canon. rub. 12. cap. 17. num. 1.* Azor. *institut. moral. par. 2. lib. 6. cap. 4. quæst. 13.* Bellet. *disquisit. clericalium, par. 1. rub. de disciplina clericali, §. 7. num. 1. pag. 86.* Nicol. Garcia *de beneficiis, part. 7. cap. 12. num. 4.* nouissimè Ioan. Machabon *tract. del perfeto Confessor y Cura de Almas lib. 1. p. 3. tract. 17. docum. 6. à princ.* Nam secundum Galen. *lib. de defin. medic.* sanitati accidunt pulchritudo ac boni habitus integritas, testeque Seneca *cap. 40. minus est accepta scientia, vel virtus ex deformi corpore veniens* hinc Ennius.

Gratior est virtus veniens de corpore pulchro.

2 Romanis olim ab ætate Romuli mos erat eos solos Sacerdotes eligendi, qui & genere excellentes, & virtute præstantes, nec tamen inopes, aut corpore vlla ex parte trunco fuissent, vt refert Dion. *lib. 2. Roman. antiq.*

3 Apud Persas vsu pariter receptum fuit Sacrorum ministros corpore integros admittendi, nullam maculam habentes, neque aliqua corporis fœditate notatos, Alex. ab Alex. *lib. 6. dierum genial. c. 14.* quia corporalis fœditas, animi, morumque deformitatem indicat, argum. *cap. quia diuersitatem, de concessi. præb.* tenet *ibi* Abb. *notab. 1.* Tiraq. *l. 2. connub. glos. 1. par. 2. num. 55* Escob. *de ratiocin. cap. 22. num. 1.* Hinc quando plures sunt tortutæ subiiciendi, incipi debet ab eo, qui deformior est, vt magis de crimine suspecto, Hippol. *in pract. crimin. § expediat num. 53.* Mascard. *de probat. concl. 831. num. 27.* Torreblanca *in practicab. Iuris spirit. lib. 7 cap. 7. num. 3.* Vnde S. Gregorius Nazianzenus Athenis Iulianum conspiciens antequam imperio potiretur, ex eius physiognomia de moribus tale iudicium tulit, vt refert Nicephor. *lib. 10. cap. 37. Deus bone, quantum malum Romanum fouet Imperium*, prout illum citat Torreblanca *d. lib. 7. cap. 7. num. 14.*

4 Facies namque sæpe indicat quale est cor, *l. obseruandum ff. de officio præsid. l. 3. ff. de testibus.* Isai. cap 3. *Agnitio vultus eorum respondet eis*, hoc est virtus exterior secreta cordis patefacit, vt docent *ibi* Lyranus, & Vatablus. Vnde Pythagoras ex faciei inspectione discipulos admisisse, & reprobasse testatur Aul. Gell. *lib. 1. noctium Atticar. c. 9.* Et Socrates coniectauit Platonem ex vultu insignem virtute & doctrina futurum, vt tradit Iul. Seren. *lib. 5. de Fato cap. 39.* quem refert Torreblanca *d. lib. 7. cap. 7. n. 11. & 12.*

Et species corporis simulacrum est mentis, figuraque probitatis, Luc. de Penn. *in l. 1. vers. 2. quæ itur, C. qui at. vel profess. se excus. lib. 10. & l. 1. C. de profess. qui in vrbe Constantinop. lib. 12.* Matth. de Fano *in tract. de modo studendi, cap. 30.* Menoch. *de arbitrar. casu 126. num. 5.* post Tiraq. Torreblanca *d. lib. 7. cap. 7. num. 6.* Thom. Acti. *d. quæst. 5. num. 26.* D. Ambros. *lib. 2. de Virgin.* quem citat Ceuall. *commun. contra commun. quæst. 248. num. 13.* vbi à *num. 6.* multa de pulchritudine adducit, & † sæpe in pluchro corpore 6
pulchra residet anima, ex sententia Cyni relata ab Alexand. *cons. 2. 9. incip. Ponderatis, num. 10. vers. dictus verò inuenis, lib. 6.* Proinde loquebatur Dominus ad Moysem dicens, *Loquere ad Aaron, homo de semine tuo per familias suas, qui habuerit maculam non offeret Deo suo, nec accedet ad ministerium eius, si cæcus fuerit, si claudus, si vel paruo, vel torto naso, si fracto pede, si manu, si gibbus, si lippus, si albuginem habens in oculo, si iugem scabiem, si impetiginem in corpore, vel herniosus, omnis enim, qui habuerit maculam de semine Aaron Sacerdotis, non accedat offerre hostias Domino, nec panes Deo suo, Leuit. cap. 21.* refertur. *in cap. hinc etenim, 49. distinct.*

Per signa corporis nobis nota, inquiunt Logici, 7
syllogizamus dispositiones animæ nobis ignotas, Arist. *2. Priorum.* Apprime enim vtilis est phytiognomia ad præsumptionem de aliquo capiendam, Bald. *in l. 1. in 2. col. C. quorum appell. non recip.* Hipp. *in §. expedita n 55.* quos refert Thom. Acti. *de ludo Scacchorum q. 5. princ. num. 67.* Caualcan. *de brachio Regio p. 3. à num. 81.* Gambar. *de casibus reseru. pag. 186. num. 14.* Vnde Propert.

Ex operum specie clarescunt intima cordis.

Exteriora enim indicant interiora, *§. pauonum,* 8
Instis. de rerum diuis. Vnde non verificatur in Iure dictum illud, *Fronti nulla Fides.* Et dicit Bald. *in l. obseruare, C. quorum appell. non recip.* quòd sicut turpis habitudo corporis declarat quem procliuem ad scelera, ita pulchra ad virtutes. † Non enim facilè fieri 9
potest, vt qui omnino deformis est, bonus sit, Bobadil. *in sua politica, lib. 1. c. 8. n. 8.* Vnde *Mart. lib. 11. epigram.* in Zoilum ex copotis deformitate illum opinabatur improbum, remque mirandam esse subiungit si fortasse bonus esset.

Crine ruber, niger ore, breuis pede, lumine læsus.

Rem magnam præstas, Zoile, si bonus es.

Hæc quæ hucusque diximus non imponunt necessitatem cognoscendi hominum mores per signa membrorum naturalium, sed tantum inclinationem naturæ ostendunt probabiliter, quæ vinci potest per contrariam bonam consuetudinem, vel frænum rationis, vt respondit Socrates Philomeni dicenti ex physiognomia eius esse luxuriosum superasse naturam ratione, vt refert Laërtius, quem citat Torrebl. *d. lib. 7. c. 7. n. 15.*

Mutilatio (quæ propriè, & strictè sumpta, est amputatio membri, vt pluribus relatis Doctoribus probat Aloys. Ricc. *in praxi aurea resol. 66.*) tantùm inducit irregularitatem, quæ in aliquo membro, dũmodo principali, euenit, & ob culpam contingit, Nau. *in man. cap. 27. num. 198.* Cardos. *in praxi Iudicũ verb. Sacramentum Ordinis num. 12.* Nam præter mutilationem membrorum ad exequutionem Ordinum necessariorum, in quibus nihil refert vtrũ casu, vel culpa sit sequuta mutilatio, semper distinguitur an illa casu, vel culpa euenerit; quia si casu, & sine culpa illa acciderit in paruo membro nullam, aut minimam inducente deformitatem, irregularitatem non operatur, *glos. fin. in c. vlt. de corpore vit.* dummodo rei licitę operã daret, Borgas. *de irregul. rub. de cor-* 10

pore vit.n.5.vers.si autem p.5. Sed si ex propria culpa in mutilationem incidit, etiam si culpa ipsa minima fuerit, irregularitatem incurrit, in qua tamen dispensat Episcopus, vt ministret in susceptis, per *cap.1.de corpore vit.*

11 Membrum autem sumitur pro ea parte, quæ habet certum officium deputatum, & omne id, quod in corpore nostro distinctam habet operationem, illud propriè dicitur membrum, secundùm Aristot.5. *Met.* 01 Clar.§.*fi.q.69.n.*16.Caball.*resol.crimin.casu* 136.*num.*16.Farin.*in praxi crim.q.*19.*nu* 23.*cum seqq.* Plac.*de delictis lib.*1.*cap.*15. *num.* 4 Couar.*in clem. si furiosus p.*3.*in init.n.*8 Iacob.de Graff.*in decis.aur. lib.*2.*c.*26.*n.*4.Henriq.*lib.*14.*cap.*8.§.1 Nauar.*in manual.cap.*27.*nu.*206.*vers.secundo dico*, Aloys.Ricc.*in praxi aurea,resol.*67.

12 Sed mutilatio partis alicuius membri non producit irregularitatem, Syluest. *verb. corpore vitiatus, num.*3.*vers.aut est mutilatus*, nisi pars illa obicilla celebrandi adimeret potestatem, nempe si pollex præcisus esset, aut quiuis aliorum digitorum requisitorum ad consecrationem, *cap.fin.& ibi gloss.ult.de corpore vit.* Vel deformitatem operaretur scandalosam, *cap.*1.*dict.tit.de corpore vit.* & in hoc euentu procedere potest opinio Doctorum asserentium abscindentem sibi partem membri fieri irregularem, quãuis non sit notoria eius culpa, quam tenent Tolet. *in summ.lib.*1.*cap.*63.*in vltima regula*, Molin.*de iust. tract.*3.*disp.*67.*num.*8.*& disput.*70.*num.*16.Suar.*tom.*5.*de censuris disput.*51.*sect.*2.*num.*6.*&* 8.Sayr.*eodem tract.lib.*7.*cap.*7.*num.*12.Nicol.Garcia *de benef.par.*7. *cap.* 12. *à num.* 5. In aliis verò euentibus ad incurrendam irregularitatem ex abscissione partis membri requiritur notoriè culpa, & in his terminis procedere potest sententia aliorum, qui tenent requiri notoriam culpam quando totum membrum non est abscissum, de quo Placa *de delictis c.* 24.*n.*13.Iacob. de Graff.*in decis.aureis lib.*4.*cap.*27.*n.*41. Vgolin.*de irregul.cap.*51.*n.*7.*& c.*52.*num.*5.Henriq. *in sum.lib.* 14.*c.*8.§.4.*lit.X,& c.*19.§. 4. & in notoriam culpam incidere, qui voluntariè sibi mutilat non est qui dubitet, qui enim absciderit semetipsum, nõ potest fieri clericus, vt habetur *in Can.Apost.*22.relato *in cap. qui partem* 55.*dist.* tametsi abscissio sit illius membri, quo minimè egeat ad ministerium Ordinis, nec deformitatem operetur, scilicet; si obtruncasset pudenda, prout infrà *num.*13 *cum seq.* dicitur Couarr.*in Clem.si furiosus p* 1.*in princ.n.*7.*vers.secundo*. Bonacin. *de censuris disp.*7.*q.*2.*punct.*2.*à num.*29.& in isto casu non dispensat Episcopus, nisi dum defectus, & ipsa culpa est notoria, cum quadam infamia, Henriq.*d. cap.*19.§.4.

13 Qui se castrauerunt, seu permiserunt sponte se castrari, fiunt irregulares, nec possunt esse clerici, *cap.si quis absciderit,& c.si quis pro ægritud.*55.*distinct. c.ex parte* 1.*de corp.vit.* Etiã quòd hoc fecerint, vt castè viuant, *d.c.si quis pro ægritudine,cap.significauit* 4. *de corp.vit.* Rebuff.*in comment.ad l.spadonum*128.*vers. si tamen aliquis,ff.de verborum signif.icat.pag.* 487. *& in praxi benefic.tit.de dispensat.cum corpore vit.nu.*15. *&* 16 Bellet.*d.tit.de disciplina clericali,*§ 7. *num.* 12. Cardos.*d.verb.sacramentum Ordinis,num.* 16. Nicol. Garc.*de benef.part.*7.*cap.*12.*à num.*7.Molfes.*in sum. Theologiæ moralis,tract.*2.*cap.*16. *num.* 16. Raguf. de *Missa in Ecclesia quæst.*2.*num.*2.nouissimè Ioan.Machado *d.l.part* 3.*tract.*17.*docum.*6.*num.*4.& Torreblanca *in praxi cathol.In iis Spirit.lib.*2.*cap.*13.*num.*52. Non enim per abscissionem corporis à Deo plasmati existimaret d. hinc posse se carnales concupiscentias amputare, sed per disciplinam religionis, vel abstinentiæ; vnd illud *Matth.*9. quatenus Dominus noster dicit esse Eunuchos, qui se castrauerunt propter Regnum Dei, est intelligendum de eunuchis spiritualiter, id est, de his, qui se abstinent perpetuò à concubinatu seu nuptiarum, prout in expositione D. August.& aliis, quos congerunt Couarr.*in Clem.si furiosus part.*1.*in princ.num* 6.*vers.quinto,* Bellet.*d.tit. de disciplina clericul.*§.7.*num.* 13. Campan. *d.l.cap.* 17.*num.*11.vbi etiam secundum Chrysost quem refert Sot.*lib.*5.*de iustitia quæst.*1.*art.*1.*in fine*, dictum intelligi posse de illis, qui non per membrorum abscissionem, sed malarum cogitationum interemptionem se castrauerunt.

Si autem non sponte, sed casu quis fuerit sectus, 14 vel castratus, nempe propter infirmitatem, aut languorem, aut in cunabilis, seu a barbaris, aut per insidias hominum, siue dominorum eunuchus factus, vel si ita natus est, potest fieri clericus, & si iam sit, potest in susceptis Ordinibus ministrare, *cap. si quis à medicis,cap. Eunuchus, cap. si quis pro ægritudine, cap.si quis in infirmitate,cap.las r,cap.præterea* 55. *distinct.* & *cap.ex parte* 1. *& cap.vlt.de corpore vit.* Nicol Garcia *dict.cap.*12 *num.*7.Bellet.*dict.tit. de disciplina cleric.* §.7.*num.*16 nisi id sua culpa acciderit, Couar *in dict.Clem.si furiosus,part.*1.*in princ.num.*6. Maiol.*de irregular.lib.*1.*cap.* 5. Plac *de delictis cap.* 24.*num.*10. *&* 14. Rebuff.*in praxi benefic. tit.de dispensat.cum corpore vit.num.*16. Vuald.*in candelabro aureo,tit.de irregularit.ex vitio corporis, à num.* 174. Cardos.*d.verb.Sacramentum Ordinis,nu.*16 Henriq. *in sum.part.*2.*lib.*14.*cap.*8.§.1.*in fine*, Nicol. Garcia *d.cap.*12.*num.*8.Torreblanca *d.lib.*2.*cap.*13.*num.*55. plures refert Doctores Cened. *ad Decretal. col* *ect.* 69.*num.*1.vbi *num.* 3.pulchrè quærit cur carens testiculis non sit pilosus:

Veluti si fuerint abscissa viri in adultero à marito 15 vlciscente iniuriam, quia ipsum inuenit cum sua vxore coire, Couar.*vbi proximè* Vuald. *in tract. de irregularit.de corpore vit. colum.*2. Vgolin *de irregular.cap.fin. num.*3.Suar.*tom.* 5. *disp.*51. *sect.* 2, *num.*8. Sayr.*de censur. lib.*7.*cap.*7.*num.*12.*&* 13 Molina *de iust.tract.*3.*disp.*70.*num.*18. Campan. *d.cap.*17.*num.* 11.me citato *in hoc loco* nouissimè Ioan.Machado *d. lib.* *part.*3.*tract.*17.*docum.*6.*n.*5.

Aut si cognouit carnaliter mulierem habentem 16 morbum gallicum, & ex huius contagio amisit membrum genitale, attento quod ex hoc id fidei succedere, nisi ignoranter eam cognouisset, quam sanam putabat, Fr.Emman.*in sum.tom.*1.*c.*158.*n.*7.Castratus verò ob ægritudinem de consilio Medicorum sine vlla dispensatione ad omnes Ordines sacros ab Episcopo suo promoueri potest, Nauar.*cons.*2.*sub tit. de corpore vit.in nouis*,Sayr.*sub eod.tit.de is.*3.

Manum habens mutilatam non potest ad Ordines promoueri, *c.exposuisti* 6.*de corpore vit.* Flamin. 17 *de resign.lib.*5.*quæst.*6.*num.* 18.Bellet.*dictat.de disciplina clericali,num.*2. Campan.*dict.cap.*17.*à num.*104. nouissimè Nouar.*in tract.de elect.& variat. fori,sect.* 2.*quæst.*8.*num.*14.Torreblanca *d.lib.*2 *cap.*13 *num.*17. Nec illas habens articulatas, & aridas, ad ministerium exercitionis Ordinum inefficaces, Henriquez *lib.*14. *c.*8.§.4 *in fine*, Flamin.*de resignat.lib.*5.*quæst.*7. *num.*49.Campan. *d.c.* 17.*num.* 107. Nec etiam eas tremulas perpetuò habens, præcipuè si imminerer periculum subuersionis sanguinis, Maiol.*de irregular.lib.*2.*cap.*24.*in fine*, Tolet.*lib.*1.*instr. Sacerd.c.* 25.*num.*13

Digito sinistræ manus carens potest promoueri, ex *c.* *Lator* 55.*distinct.* dum etiam dexteræ, vt inibi glossa dicit, dummodo illius carentia in alterutra

neç

nec magnam operetur deformitatem, neque aliquis ipsorum sit, qui peruecessarius est ad consecrationem, sicut pollex, aut index, quorum altero si quis careat, sit irregularis, Borgas. *de irregul. tit. de corpor. vit. num. 4.* Selu. *de benefic. part. 3. quæst. 6. post num. 44. vers. attendendum,* Plaç. *de delictis lib. 1, cap. 25. nu. 9.* Salon. *in 2. 2. D. Thomæ quæst. 65. art. 3. controu. 4. concl. 2.* Sayr. *de censuris lib. 6. cap. 15. post num. 12.* Bellet. *d. tit. de disciplina clericali* §. 7. *num.* 18. Torreblanca *d.*
19 *lib. 2. cap. 13. num.* 48. † Digitus enim non est membrum propriè nostri corporis, Bart. *in l. 2. num. 13. ff. de publ. iudic, & in l. non sunt liberi ff. de stat u homin. & cons. 101. incip. quæritur an digitus pars. 1.* Felin. *in cap. ego N. post num. 1. de iureiur. & in cap. cum illorum, num. 4. de sentent. excommunic.* Cassan. *in consuetud. Burgund. rub. 1. §. 5. versic. per hæc quidem,* Farinac. *in praxi criminal. quæst. 19. num. 24.* Aloys Ricc. *d. resolut. 67. num. 3.* Henriq. *d. lib. 14. cap. 8. §. 3. in med.* Nauar. *cons. 1. num. 1. sub tit. de corpore vit. in nouis.* Sayr. *in*
20 *floribus decis. sub eodem tit. decis. 2.* † Vnde si pars pollicis desit, & notabilem defectum non producat, neque Hostiam frangere impediat, minimè inducit irregularitatem, dummodo nulla eiusdem præcesserit culpa, Salon. *d. controu. 4. concl. 1.* Tolet. *lib. 1. instruct. Sacerdot. c. 25. num. 13.* Cardos. *d. verb. sacramentum Ordinis, num. 12.* Sayr. *d. decis. 2.* Nauar. *d. cons. 1.* Bellet. *d. tit. de disciplina clericali, §. 7. num. 19.* Campanil. *d. cap. 17. num. 112. vers. quinimo.*

21 Digito illo carens, qui medius appellatur, est irregularis, prout resoluit Sayr. *de censuris lib. 6. cap. 15. num. 16.* Verùm contrarium existimat Campan. *dict. num. 111. vers. verùm,* ex eo, quia digitus ille non de-
22 seruit Eucharistiæ. † Qui senos digitos habet in manibus non est irregularis, ex Henriq. *in summ. lib. 14. c. 8. §. 3.* præcipuè si exercitij vsum non detinent, neque propterea operatio manus incommodatur, iuxta gloss. *in c. qui partem,* & ibi Archid. 15. *distinct.*
23 Et potest superfluos digitos sibi amputare, vel amputari permittere, dummodo nullum inde sibi vitæ periculum immineat, aut maior deformitas suboriatur, prout auctoritate gloss. *in d. cap. qui partem,* resoluit Syluest. *verb. corpore vitiatus, num. 4.* sequuntur Maiol. *de irreg. lib. 1. cap. 14. num. 15* Henriquez *d. cap. 8. §. 3. in fin.* Sayr. *d. lib. 6. cap. 8. num. 2.* Bonacina *d. puncto 2. num. 11.*

24 Capillorum defectus ob morbum gallicum, aut similem procedens, irregularitatem potest operari, Episcoporum arbitrio, non solùm ob fœditatem, sed etiam, quia aspectus huiusmodi affectus memoriæ omnium aut repetit, aut mandat illius causam, incontinentiam scilicet, aut aliam nequiorem scandalum producentem. Ita Campanil. *dict. cap. 17. num. 36. in fine.* Illud autem an capilli sint membra, non est meum inquirere, altiorem perit indaginem, cum nemo audeat id affirmare, teste Vgolin. *de irregul. cap 4. §. 5. sub num 1.*

25 Facies quæ est pars anterior capitis humani, constans ex fronte, oculis, naso, malis, ore, & mento, si notabiliter deformis sit, inducit irregularitatem, vt inquit Nauarr. *in man. cap. 25. num 72.* aut si illa adeò maculata foret, vt propter scandalum inhabilis esset ad Ordines, Syluest. *verb. homicidium 3. num. 4. vers. limita secundò,* vel si esset aliquibus coloribus, vel vulneribus deturpata, ex his quæ scribit Maiol. *de irre-*
26 *gul. lib. 1. cap. 21. num.. vers. propterea.* † Color tamen in facie non est quid essentiale, sed accidentale, vnde Mauri, & Æthiopes faciem nigram habentes, nullo iure reperiuntur prohibiti suscipere Ordines, Maiol. *lib. 1. cap. 21. num. 2.* Bonacina *dict. puncto 2. num. 11.*

Cæcus non potest fieri Clericus, *cap. hinc est 49. distinct. c. fin. 55. dist.* Beller. *d. tit. de disciplina clericali* §. 7. *num.* 22. Campan. *d. cap. 17. num. 51.* Henriq. *dict. lib. 4. cap. 8. §. 2. litt. L,* Filliuc. *tract. 19. num. 67.* Ragus. *de Missa in Ecclesia, quæst. 7.* nouissimè Diana *moral. resol. part. 5. tract. 6. resol. 22.* In susceptis tamen Ordinibus ministrare potest, eaque ad vsum illorum spectantia exequi, in quibus visu non est opus, veluti prædicare, & Confessiones audire; ac pariter beneficia retinere, illi tamen dato coadiutore, si personale seruitium requirat, Maiol. *de irreg. lib. 1. cap 20. num. 11. vers. cæcum verò* Flamin. *de resignat. lib. 5. quæst 6. num. 17.* † Cæterùm de cæcis aliqua 28
miranda referunt Guilliel. *in cap. Raynutius, verb. in extremum, nu. 31. & 32.* Tiraquell. *de iure primog. q. 21. num. 15.* Flamin. *d. quæst. 6. nu. 19. cum seqq.* De Lippo Aurelio Florentino cæco vide multa per Bergomens. *in supplemento Chronicorum fol. 437. verso.* Et de Carolo Ferdinando Berga Burgensi à parua ætate oculis capto, & ob id elementorum quoque penitus ignaro, qui tantum sui miraculum præbuit, vt velut alter Homerus vir in omni scientiarum genere doctissimus euaserit, & in celeberrimo Parisiensi gymnasio publicè docuerit, & fuit Monachus S. Benedicti, & Diaconus, scripsit, ac dictauit, de quo Arnold. *lib. 1. de ligno vitæ cap. 64. pag. 409. & c. 72.* agit de Paulo Genuensi in infantia cæco, & Monacho Cassinensi, anno Domini 1050. Nicatius Vordeus Machliniæ natus apud Flandros, cæcus, fuit I. V. D. & publicè idem Ius docuit, vt asserit Georgius Braus *ciuit. lib. 3. in Indice verb. Machlinia, chart. 16. verb. mensis,* Supplement. Chronicorum *fol. 437. verso;* & de Roberto Scoto à puerili ætate cæco Theologo eximio, & Episcopo Aymacan: in Hibernia scribit Campanil. *dict. cap 17. num. 68.*

Monoculus, id est, cocles, carens scilicet vnico 29
tantum oculo, non potest fieri clericus, etiam primæ tonsuræ, *cap. si Euangelica 55 distinct.* nouissimè Nouar. *in praxi elect. & variat. fori sect. 2. quæst. 8. n. 12. in vlt. impr.* Torreblanca *d. lib. 2. cap. 13. num. 49.* neque carens pupilla oculi, vt de vtroque fuit decisum per Rotam, teste Seraphin. *decis. 625. num. 1. 2. & 3. part. 1.* resoluunt Nauar. *in manual. cap. 27. num. 199.* Campanil. *d. c. 17. num. 70.* vbi *num. 73.* cum Henriq. *d. lib. 14. cap. 8. §. 1 & 2.* idem asserit de habente oculos, sed alterum ipsorum inhabilem, quia visu ille caret, quamuis sanus, & integer aliis videatur, & *num. 74.* extendit ad habentem in oculo albuginem, & *num. 75.* idem asserit † in lippis, modo tamen lon- 30
ga, & diuturna, atque continua sit lippitudo, & horrorem inspicientibus afferat absque subtili inspectione, Henriquez *d. lib. 14. cap. 8. §. 2. in princ.* Cardos. *d. verb. sacramentum. Ordinis num. 15.* Habens verò maculam in oculo, quæ non inducit magnam deformitatem, nec scandalum pariat in populo, non excluditur à clericatu, neque etiam ab Episcopatu, *cap. cùm tua, de corpore vitiatis,* Seraphin. *d. decis. 625. num. 3. & 5.* vbi etiam tenet in hoc casu requiri Episcopi dispensationem: & secus dicit mutilatione, ni, quæ requirit Papæ dispensationem, Cardos. *d. verb. sacramentum Ordinis n. 15.*

Si quis carens visiua virtute in oculo sinistro, siue 31
Canonis, & tanta polleat virtute in dextro, vt sine deformi faciei conuersione possit legere Canonem, non est irregularis, Nauarr. *d. cap. 27. num. 199* Sayr. *d. lib. 6. cap. 8. num. 8.* Bellet. *d. §. 7. num. 19.* Bonacina *d. puncto 2. num. 2* me citato Homobon. *de examine Ecclesiast. tract. 12 cap. 2. quæst. 5. in obseruat. vers. maneat,* Molfes. *d. tract. 2. cap. 16. num. 12.* Filliuc. *tract. 19. num. 168.* Layman. *in Theolog. morali tract. 5. p. 5. c. 7. num. 3.*

nu.2.Diana *part.4.tract.2.resol.73.vers.sed difficultas.* Barthol. de Vecchis *in praxi obseruat.in admittendis ad Religionis statum nouit.disp.9 dub.*21.*n*.6.Alaedo *d.p.*2.*c.*6.*n*.60.

32 Nasum pressum, aut grandem, vel tortum detinens prohibetur ordinari, *cap.hinc & hinc 49.distinct.* videlicet si illius prauitas, magnitudo, vel tortuositas deformitatem pariat, explicat Selua *in tract. de benefic.part.3.quæst.5.vers.item ille,in princ.post num.* 44.idque arbitrio Episcopi dirimendum censent Viuald.*in suo candelabro aureo,part.2.tit.de irregularit. num.*491.& Campanil.*dict.cap.*17.*à num.*82.*cum se-*
33 *quentibus.* † Sic etiam abscissio nasi inducit irregularitatem propter deformitatem, Molina *de iustit. tract.3.disp.*70.*nu.*2.Bonacina *d.disp.7.q.2.puncto* 2. *num.*5.Henriq.*lib.*14.*cap.*8.§.3.*litt.E*, Moltes.*d.tr.*2. *cap.*16.*num.*14.Ragus. *de Missa in Ecclesia, quæsito* 8.*num.*25.

34 Os habens deforme, & Imperfectum, non est admittendus ad Ordines, videlicet quando fœditatem ac horrorem generaret, putà, si corrosum, aut contortum esset, Maiol *de irregularit. lib.* 1. *cap.*21.*vers. præterea*, Bonacina *d.puncto* 2.*n.*6. Campanil. *d.c.*17. *num.*86.& 87.vbi *num.*91.cum Butr.*in cap expofuisti*
35 *post num.9.de corpore vitiatis*, resoluit † non censeri irregularem tardè, & impeditè loquentem, vt balbum, sicut erat Demosthenes, & blesum, sicut erat Moyses, nisi vitium hoc, atque defectus tam grandis esset, vt illum detineret perfectè loqui, aut verba explicare, quia tunc ad Ordines non esset assumendus, de quo etiam Viuald.*p.2. tit. de irregularitaten.* 162 Henriq.*d lib.*14.*c.*8.§.2.*in fine.*

36 Dentes inter membra non numerantur, vt resoluit Farinac.*fragment.crim.litt.C,num.* 3-5.& ideo
37 † qui etiam ex indignatione, aut impatientia sibimetipsi dentem euulsit, excussitque, ab Ordinibus non repellitur, ex Abb.*in cap.ex parte post num. 5.de corpore vitiatis*, Sayr.*dict.lib.6.cap.8.nu.16.* Bonacina *dict.punct.num.7.* Viuald.*part.2.tit. de irregularit.nu.* 155.*in fine.* Verùm si notorium sit hanc euulsionem ea indignatione processisse, non de facili Ordines sunt concedendi, ex resolutis per Syuest. *verb. corpore vitiatus num.*5.Maiol.*lib.*1.*cap.*24.*vers.quod ita*, Henriq. *d.lib.* 14.*cap.*8.§. 2. *prope finem.* Si verò non voluntaria, sed ex iusta causa, videlicet propter immensos, & continuos dolores dentium euulsio fiat, nullum dubium est posse Ordines conferri, vt asserit Borgas.*in tract.de irregularit.tit.de corpore vitiatis p.* 5.*num.*4.

38 Aurem membrum esse per glos.*in cap singula vers, oculus 89.dist.*tenent. Sot.*de iustitia lib.5.quæst.*2.*art.* 2.Maiol.*dict.lib.*1.*cap.*25.*num.*5.Farin.*d.lit. C, num.*
39 475.Sed verius est dicere † non esse membrum, cùm necessaria non sit auditui, sed est potius tutela, & ornamentum auris vt tenent Nauar. *d. cap.* 27. *num.* 213.*vers septima infertur*, Couar.*in Clem.si furiosus pars.3.in initio nu.8.vers.primum*, Henriq. *lib.*14.*c.*8. §.3.*in princ.*Aloys.Ricc.*in praxi aurea resol.*67.*n.*2. & ideo auris cartilagine in tam modica carens quantitate, quæ potest ita tegi, vt possit sine scandalo ministrare, non eget aliqua dispensatione, Nauar. *sub tit.de corpore vit.cons.5.in non.* Aurium tamen carentiam propria culpa, aut notorij peccati causa accidentem, quia tunc infamia incurritur, irregularitatem inducere tenent Maiol.*d.cap.*25.*num.*5. & 6. Henriq.*d.cap.*8.§ 3.Auila *part.7.disput 3.dub.*2. Coninch *disp.*18.*num.*108.Bonacina *d.puncto* 2. *num.*8 Viuald.*d part.2.tit.de irregularit.num.*158.*vers.prima fit.*Campanil.*d.cap.*17.*num.* 41. & de surdastro vide Paul.Comitol.*respons.moral. lib.* 6. *q.* 55. Reginald. *lib.*30 *cap.*6.*num.*50.Sayro *d.l.* 6 *cap.*8.*num.*17 Bonacina *d.puncto* 2.*num.*7. Aloys. Ricc. *vbi proxime*, Filliuc.*tract.*19.*cap* 6 *quæs.* 4. *num.* 169. me citato *in hoc loco* Homobon. *tract.* 14. *in fine pag.* 466. Vnde constat non esse irregularem, cui per vim præcisæ fuerunt aures ab hostibus, Henriq.*d.*§ 3. Nauar.*in man.cap.*27.*nu.*224.Auila *de censur.part.7.disp.*3.*dub.* 3.Coninch *disp.*18.*dub.*13.*num.* 108. Diana *part.*4. *tr.*2 *resol.*73.*in fine.* Surdastri, etsi Presbyterio possint insigniri, cum nullibi prohiberi videantur, id tamen de omnino surdo via potest defendi, ideo illis, qui Presbyteralem susceperint Ordinem, & si non necessaria, vtilis saltem est dispensatio Papæ, qua permittatur, vt in occulto sine socio aliquando celebrent, consulit Nauar. *sub tit. de corpore vit. cons.*6. & *cons.*7.*n.*3.& 4.*in nouis.*

Claudus potest ad Ordines promoueri, *cap. si quis in infirmitate* 53.*dist.* si sit talis, quem oporteat cum baculo accedere ad Altare, *cap.nullus Episcopus*, vbi gloss.*verb.cum baculo,de consecr.dist.*1. Vel si ligneo pede incedat, Abb.*in cap.*2. *num.* 3. *de clerica ægrot.* Flamin.*de resig.lib.*5.*quæst.*6.*nu.*46 Molin.*d.disp.*70. *num.*9.Sayr.*d.lib.*6.*cap.*2.*num* 21.Bonacina *d.puncto* 2.*num.*15.Henriq.*lib* 14.*cap* 8 §.1.*litt.F*, Bellet.*d.tit. de disciplina clericali* §.7. *num.*23.Filliuc. *tract.* 19. *num.*173.Campanil.*d.cap.*17.*num.*117. vbi *num.* 98. 40
asserit † ordinandum non esse, qui barbam corrosam, aliàve deformitate maculatam habet, & *n.*99. asserit non esse admittendam Maioli sententiam *lib.* 1.*cap.* 20. *vers. vlt.* asserentis barbam tingentes non nisi post pœnitentiam admittendos esse, & quandoque deponendos. 41

Gibbosos, vel curuos, esse corpore vitiatos resoluunt Flamio.*dict.quæst.*6.*num.* 55. Sayr.*de censur. lib.*6.*cap.*8 *num.*4.Bellet.*dict.tit.de disciplina clericali* § 7.*num.*25. præcipuè si nimia in eis sit deformitas, in quo arbitratur Episcopus, Ragus.*de Missa in Ecclesia vers.*11.Nauar.*in man.cap.*27. *num.* 199. *vers. qualis gibbus*, Campanil.*d.cap.*17.*num.* 101. Vgolin. *de irregul.cap.*50.*num.* 6. Molina *d.disp.* 70. *num.*8. Bonacina *d puncto* 2.*num.*9. Henriq.*d.lib.*14.*cap.*8.§. 2.*litt.O.* 42

Morbosus, cui aliquod membrum lacerum, læsumque est, quo minus homo aptus sit, non potest ordinari, prout de chiragra si esset continua, & incurabilis, argumen. *cap. penult. de cleric. ægrotant.* asserunt Vgolin,*de irregul.cap.*53.§.1.*num.*1.Campanil.*dict.cap.*17.*num.*135.vbi *num.*137. idem tenet de podagra. 43

Et scabie laborantes nimiam inducente deformitatem irregulares fieri resoluunt Campanil.*d. cap.*17.*num.*163.Molin.*d.disp.*70.*num.*11. Bonacina *dicto puncto* 2.*num.*19.& faciunt resoluta per Maiol. *lib.*1.*cap.*18.*vers.ad lepram*, Sayr.*de cens. lib.*6.*cap.* 9. *num.*9. 44

Et de paralysi laborantibus quòd irregulares sint, tenent Sayr. *d.cap.*9.*num.*10.Maiol.*lib.* 1. *cap.* 24.*post n.*1.Filliuc.*tract.*19.*num.*181.*vers.quintum n.*1.Henriq. *d.lib.*14.*cap.*8 §.8.*vers eadem ratio*, Campanil.*d.c.*17. *num.*164. vbi *num.* 165. asserit apoplexiæ morbum idem operari. 45

Gallico morbo laborans irregularis fit, si foris appareat, horroremque, & scandalum gigneret, vt per Sayr.*d.c.*9.*n* 5.Campan.*d.c.*17.*n.*167. Molin. *d. disp.*70.*num.*16 Bonacin.*d.punct.*2.*n.*18.Filliuc.*tract.* 29 *n.*181.*vers tertium.* 46

Quartana febris neminem retrahit ab Ordinibus suscipiendis, Sayr.*d.c.*9.*n.*4. Vgolin.*de irregul.cap.*53. §. *num.*1.*vers.excipitur etiam*, Campanil.*d.cap.*17. *num.*169 Febricitantes non possunt promoueri, nec 47

antea

antea ſuſceptos Ordines exercere, interim dum ſebriseos vſque adeò inualerit, vt ipſos conſtitueret extra ſenſus, aut alias acutiſſima eſſet. Maiol. *lib. 2. cap. 22. num. 1.* Sayr. *d. cap 9. num. 4.* Campanil. *d. cap. 17. num. 170.*

48 Morbo comitiali correptus Ordines aſſumere non valet, nec in ſuſceptis miniſtrare, etiamſi diu conualuerit glof. *verb. de hu, in c. communiter 33. diſt.* Franc. Leo *in theſauro fori Eccleſiaſt. part. 2 cap. 8. n. 32.* Aluar. Pelag. *de planctu Eccleſiæ lib. 1 cap. 48. litt. F,* Nauar. *in man. cap. 17. num. 203.* Raguſ. *de Miſſa in Eccleſia quæſt 16* Maiol. *lib. 2 cap. 16. num. 4.* Filliuc. *d. num. 181. verſ. ſextum,* & declarat huius infirmitatis ſpecies Henriq *d. cap. 8. §. 8.*

49 Leproſus promoueri non debet, & ſi iam eſt promotus, propter ſcandalum ad celebrandum non permittatur, præcipuè ſi eſſet magna deformitas, ſeu abominatio, *cap. 3. de corpore vitiatis, cap. de Rectoribus, & cap. una. de cler. co agrotante,* Filliuc. *d. num. 181. verſ. quartum.* Bellet. *dict. tit. de diſciplina clericali §. 7. num. 32.* Campanil. *dict cap 17. à num. 160.* Raguſ. *de Miſſa quæſt. 18. num. 1.* Henriq. *dict. lib. 14. cap. 8. §. 8.*
50 *in princip.* vbi etiam quòd † Parochus, aut Epiſcopus, ſi leproſus fiat, debet habere coadiutorem cum congrua portione Furioſi, mente capti, & ij qui in furorem aliquando verſi inſanierunt, non poſſunt fieri clerici, *cap. communiter, cap. vſque adeò 32. diſt. cap. infirmitas ante finem 6 q. 1. cap. ſi quis in fine 15. q. 1.* Bellet. *d. tit. de diſciplina clericali §. 7. num. 36.* Campanil. *d. cap. 17. à num. 17?.* Henriq. *. 8. § 9.*

51 Dæmoniaci, id eſt obſeſſi à dæmonibus, non poſſunt fieri clerici, *cap. maritum, cap. communiter, & ibi gloſſ. 1. cap clerici 33. diſtinct.* Aluar. Pelag. *de planctu Eccleſia lib. 2. cap. 48. litt. F,* Bellet. *d. tit. de diſciplina clericali num 19* Franc. Leo *d. cap. 8. n. 33.* Campanil. *d cap. 17. nu. 188* Henriq. *lib. 14 cap. 8. num. 8. litt. A,* Molin *d. diſp. 70. n. 12.* Sayr. *d. lib 6. cap. 9. n. 14.* Bonac. *dict. punct. 2. num. 24* Filliuc. *tract. 19 num. 81. verſ. ſeptimum,* Raguſ. *de Miſſa in Eccleſia quæſt. 17. n. 1. verſ. de obſeſſo.*

52 Qui verò poſt promotionem ſunt à dæmonibus obſeſſi tandiu erunt ab officiis ſuis, Ordine, & loco ſuſpenſi, quouſque vnius anni ſpatio per diſcretionem Epiſcopi inueniantur ab huiuſmodi calamitate liberati, & alieni, *dict. cap. communiter, & ibi gloſ. 1.* Nauar. *conſ. 5. num. 5. ſub tit. de ætate, & qualit.* Maiol. *lib. 2. cap. 15. num. 3. verſ. ſed ſi ii,* Tolet. *in ſumm. lib. 1. cap. 59. num. 3. & 5.* poſt Turrecrem. & Syluest. Bellet. *dict. §. 7. num. 40* quamuis exiſtimauerint eis nunquam fas eſſe in illis miniſtrare, etiam poſtquam à dæmonum obſeſſione ſunt liberati, Borgaſ. *tract. de irregul. tit. de corpore vitiatis num. 17.* Nauar. ſibi contrarius *in man. cap. 17. nu. 205.* poſt Antonin. & Villadieg Campanil. *dict. c 17. n. 189.* Eſt tamen verum quòd Epiſcopi arbitrio totum hoc eſt remittendum, vt penſatis conditionibus morbi, & perſonæ ſciat quid faciendum, Sayr. *dict. lib. 6. cap. 9. num. 12.* Henriq. *lib. 14. cap. 8. §. 8. in comment. lit. F,* Bellet. *dict. num. 40.* vbi *num. 41.* aſſerit in minoribus Ordinibus conſtitutos à dæmone vexatos nunquam aſcendere debere ad maiores, & citat gloſ. *in cap. clerici 33. diſt.* & Tolet. *in dict. cap 59. num. 2. verſ. 5* An autem dæmoniaci poſſint eligi ad Prælaturam? Vide Sigiſm. à Bononia *de elect. dub. 39. à n. 10.*

53 Gigantes qui prætenſa corpora, aut puſilli, qui breuia, & humilia haberent (niſi ſint pygmæi) ob hanc ſolam cauſam irregulares non ſunt cenſendi, ſi tamen hæc proceritas, aut nimia breuitas circa vſum Ordinum impedimento ſint, aut ſcandalum gignerent, aut deriſum pararent, itaut à cæteris deludantur, ab Ordinibus ſuſcipiendis ſunt repellendi, Maiol. *de irregul. lib. 1. c. 13. num. 9.* Vgolin. *eodem tract. 48. § 1. nu. 11.* Viuald. *in candelab. aureo tit. de irregular. nu. 133.* Henriq. *dict. lib. 14 c. 8. §. 3. propè finem,* Sayr. *dict. lib. 3. cap. 8. num. 5.* Bellet. *dict. §. 7. num. 5.* Campanil. *d. cap. 17. n. 143. cum ſeqq.*

54 Abſtemij, id eſt, vinum non bibentes, minimè poſſunt ordinari, quia celebrantes oportet communicare, & datur periculum euomendi: ita gloſſ. *in cap. ipſi Apoſtoli, 2. quæſt. 7.* Abb *in c. ex parte num. 1. de celebrat. Miſſarum* Bonacoſ. *commun. crim. part. 2. verb. Abſtemius fol. 2.* Raguſ. *de Miſſa in Eccleſia quæſito 5. num. 2.* Gotier. *Canon. lib. 2. cap. 4. nu. 81.* Bellet. *dict. §. 7. num. 35.* Filliuc. *tract. 19, num. 181. verſ. 8.* Campanil. *dict. rub. 11. cap. 11. num. 15.* vbi etiam cum Nauar. *in man. cap. 27. nu. 304. verſ. 18.* aſſerit iſtum poſſe aſſumere minores Ordines, quia non ſeipſum communicat ſub ſpecie vini, Henriq *dict. lib. 14. c. 8. § 7. propè finem.* Ita etiam, cui vini potio eſt Medicorum conſilio interdicta prohibetur ordinari, niſi de eorumdem conſilio nō poſſet ei obeſſe parua quantitas; Maiol. *d. lib. 2. c. 25.* per totum, vbi *n. 2.* reſoluit quòd ſi aliquis vouit non bibere vinum, aut illi Confeſſor inhibuit, non impediretur ad Sacerdotium aſcendere, aut poſt promotionem miniſtrare, de quo etiam Vgolin. *de irregular. cap. 53. §. 2. nu. 5.* Ita etiam ſi aliquis ob ſtomachi languorem, debilitatem, ac frigiditatem ſoleret ſæpiſſimè euomere, minimè deberet Ordinibus inſigniri, & illis ſi inſignitus eſſet à ſola Miſſæ celebratione priuatos diceretur, Maiol. *d. lib. 2. cap. 16.* Henriq. *d. lib. 14. c. 8. §. 7. in fin.*

Si alicui ordinato vitium aliquod, ſeu defectus 55
corporis abſque culpa proueniret, impedimentum præſtans executioni alicuius actus, ſeu officij Ordinis, tunc ſolum interdicendus eſt ille actus, ſeu officium, ad quod fit inhabilis propter impotentiam, aut defectum, *c. Presbyterū, de clerico ægrotante,* Vgolin. *d. cap. 52. §. 1. num 2.* Nauar *dict. cap. 26. num. 200.* Sayr. *dict. lib. 6. cap. 9. num. 7.* Suar. *tom. 5. diſp. 51. ſect. 2. nu. 13.* Auila *de cenſur part. 7. diſp. 1. dub. 6. diſp. 3. dub. 5.* plures refert Nicol. Garcia *de benefic. part. 7. cap. 11. num. 18.* Bellet. *d. §. 7. num. 27. & 28.* Vnde illi, † qui 56
in ſpecie *c. 1. de corpore vitiatis,* duos digitos, & dimidium palmæ amiſit ſine ſua culpa, poteſt conferri beneficium ſimplex, & non requirens celebrationem. Ita Vgolin *in cap. 65. §. 1. num. 4* Henriq. *lib 13. cap. 14 § 1. in commento lit. F, & c. 56. §. 3. in commento lit. E, & lib. 14. cap. 1. § 5 in commento litt. E,* Sayr. *d. lib. 6. cap. 2. nu. 23.* Azor. *inſtitut. moral. pa t. 2. lib. 6. cap. 4. quæſ. 14.* vbi reſoluit eum, qui poſtquam legitime primam Tonſuram ſuſcepit ſiniſtri oculi infirmitate, aut capitis morbo ita laborat, vt ad ſacros Ordines promoueri non poſſit, poſſe beneficium ſimplex obtinere, dummodo deformitatem non afferat talis morbus. & Suar. *d. ll. ſect. 2. num 18.* aſſerit, quòd ægrotus morbo impediente vſum Ordinis, eſt irregularis, ad beneficium Curatum de nouo ſuſcipiendum, ad ſimplex non ita, ſi iam ſit clericus, vt inde ſuſtentetur, & Leſſius *de iuſtit. lib. 2. cap. 34. nu. 130.* reſoluit, quòd clerico incidenti in cæcitatem non poteſt conferri beneficium etiam ſimplex, cum incapax illius ſit, quia preces Canonicas recitare nequit.

57 Diſpenſandi poteſtas cum huiuſmodi corpore vitiatis nonniſi Summo Pontifici competit, præcipuè ſi vitium, atque defectus adeò eſt grauis, & enormis, vt notabilem deformitatem faciat: ita Mandoſ. *in tr. ſig. natur. gratia tit. de diſpenſatio. pro corpore vitiatis, verſ. alius à Papa,* Selua *de benef. p. 3 q. 5. in 3. qualitat. num. 31.* Couar. *Clem. ſi furioſus part. 1.*

in tanto, num. 7. vers. super hoc, Nauar. *in man. cap. 27. num. 98. & num. 100. vers. 8.* Molin. *d. disp. 70. num. 19.* Vgolin *cap. 52. §. 1.* Sayr. *d. lib. 6 cap. 8 num. 5.* Bonac. *d. puncto 2. num. 36* Campanil. *d. rub. 11. cap. 17. n. 202.* Miranda *in manual. Prælator. tom. 2. q. 8. art. 3. concl. 2.* Aloys Ricc. *in praxi aurea resol. 16 per totam.* nouissimè me citato Ioan. Machado *in tract. del perfeto Confessor y Cura de Almas, lib. 1. part. 3. tract. 17. docum. 6. num. 8.*

58 Non obstat glos. *verb. nostra, & tua, in cap. significauit, de corpore vit.* quatenus habet † Episcopum posse cum corpore vitiatis propria auctoritate dispensare in alijs, quàm in Missa; intelligitur enim de dispensatione Episcopi, auctoritate tamen Apostolica prædita, & sic sibi delegata, ita Couar. Aloys. Ricc. *dictis locis*, exponentes verba illa, *auctoritate nostra,* id est, tibi commissa, quæ etiam ideò dicitur tua, cum ipsam non valeat commissarius alteri delegare. *cap. vltim. in fine, de offic. deleg.*

59 Episcopus tamen poterit dispensare cum habentibus membrum occultum, siue manifestum non sua culpa abcissum, & quando cessat homicidij præsumptio, atque huiusmodi membrum non reddit ipsum impotentem ad celebrandum, vt resoluit Miranda *d. art. 3. n. 3* quod esset intelligendum procedere in leuibus vitijs, & debilitationibus, Fr. Sigism. à Bononia *de elect. dub. 88.* & subdit Seraph. *d. decis. 625. num. 7.* quòd Episcopus dispensando cùm corpore vitiato, debet hoc facere cum causæ cognitione, ex sententia Rotæ ab eodem Seraph. *dict. decis. 625. num. 5. part. 1.* asserit Campan *d. tit. cap. 17. num. 204.* vbi etiam ex eadem decisione obseruat huiusmodi dispensationem Papalem, aut Episcopalem non solùm requiri pro suscipiendis Sacris, sed etiam minoribus, ac prima Tonsura. Hinc etiam posse Prælatos Regulares auctoritate quasi Episcopali gaudentes dispensare cum suis subditis in irregularitate ex vitio corporis proueniente, dummodo vitium non sit tam fœdum, aut turpe, vt ex eo scandalum oriri rationabiliter formidetur, tenet Diana *p. 4. tract. 2. res. 75.*

60 Quod autem dicatur modicum vitium, quæ notabilis deformitas, remittitur consideranda arbitrio Episcopi, *in cap. 2. & ibi glos. penult. & vltim. de corpore vitiatis,* vbi Abb. *n. 1.* Menoch. *cons. 96. n. 30. & 31. & de arbitr. casu 226. num. 7. 8. 15. & 16.* Seraphin. *d. decis. 625. num. 4.* Henriq. *dict. lib. 14. cap. 8 §. 1.* Bellet. *dict. §. 7. num. 26.* nouissimè Ioan. Machado *d. lib. 1. part. 3. docum. 6. num. 9.* Sic etiam quando dubitatur sitne talis corporalis morbus, vel defectus, qui Ordinis executionem impediat, vel scandalum gignat, Episcopi est determinare, ita quod non sufficit arbitrium Confessarij, vel alterius Prælati inferioris, vt per Couar. *in Clem. in. si furiosus part. 1 in initio num. 5.* Auila *part. 7. disp. 3. dub. 3.* Bonacin. *d. puncto 2. n. 36. in fine,* Nauar. *d. consil. 1. num. 13.* Valer. Reginald. *in praxi fore pœniteat. lib. 30. num. 45.* Raguf. *de Missa in Ecclesia q. 8. num. 3. in princ.* Ioan. Machado *d. num. 9. in fin.* Diana *moral. resol. p. 2. tract. 61* me citato Alzed. *p. 2. 1. 6. n. 61.*

61 Respectu verò Regularium ad eundem Episcopum id declarare competit, non autem ad Superiores Regulares, nisi eisdem expressè à Sede Apostolica delegaretur. Ita Henriq. *dict. lib. 1. §. 1. vers. secundo,* Hieron. Roder. *in compendio quæst. Regal. resol. 51. nu. 17* Raguf. *de Missa in Ecclesia quæst. 8 num. 3. vers. de deformitatibus,* & me citato in hoc loco Ioan. Machado *d. lib. 1. p. 3. tract. 17. docum. 6. n. 10.* & Fr. Emman. *quæst. Regul. tom. 1. q. 24. art. 4.* quem refert, & sequitur Campanil. *d. cap. 17. num. 104.* vbi *num. 107.* asserit corpore vitiatos, absque dispensatione promotos si in Ordinibus susceptis ministrauerint, non incurrere alteram irregularitatem, cum irregularis ex defectu nunquam in alteram incidat irregularitatem, si promoueatur, & celebret. Quamuis Suar. *de censur. disp. 55. sect. 2. nu. 16.* Miranda *d. tom. 2. q. 8 art. 3. concl. 1.* Bailleus *in verb. irregularitas 2. num. 16* existimauerint arbitrari Religiosorum defectus, & deformitates an Ordinis executionem impediant, vel scandalum gignant, pertinere ad eorum Prælatos, non verò ad Episcopos.

Verum contrarium, imò ad Prælatos Regolares 62 spectare iudicare circa suos subditos, an defectus corporis sit ita notabilis, vt inducat irregularitatem, vel non, tenent Suar. *de censur. tom. 5. disp. 51. sect. 5. n. 16.* Auila *eod. tract. p. 7. disp. 3. dub. 2.* Miranda *in man. Prælat. tom. 2. q. 8. art. 3. concl. 3.* Cornejo *in 3. p. D. Thomæ tract. 5. de irreg. disp. 11. q. 2.* Barthol. de Vecchis *in praxi obseruan. in admonendis ad Relig. statum ncan. disp. 9 dub. 21. n. 3.* Quoniam plures admittunt liberum esse Episcopo, qui daturus est Ordines, admittere, vel renuere tale arbitrium factum à Prælato Religionis circa defectum corporis subditi sui, quod est tenere cum nostra sententia, secundùm quam diximus ad Episcopum competere id declarare nouissimè me citato *in hoc loco* Ioan. Machado *in tract. del perfeto Confessor y Cura de Almas lib. 1. p. 3. tract. 16. docum. 7. n. 2. & 3.*

ALLEGATIO XLIII.

Episcopus cum infamibus an possit dispensare?

SVMMARIVM.

1 *Infamia iuris dicitur, quando ipso iure Canonico, vel Ciuili imponitur infamia pœna.*

2 *Infames de iure Ciuili regulariter sunt etiam infames de iure Canon. nisi expressè ius Canonicum illam infamiam aboleat.*

3 *Vsurarij sunt infames.*

4 *Vsurarij beneficia Ecclesiastica esse qui non possunt, nec ad illa eligi, aut præsentari valeat.*

5 *Condemnatus actione furti efficitur infamis, & inhabilis ad Ordines suscipiendos.*

6 *Pœnitentes solemniter infamia nota laborant.*

7 *Pœnitentiam solemnem faciens, etiam illa peracta, prohibetur ordinari, non sic pœnitentiam publicam faciens.*

8 *Episcopus cum solemniter pœnitentibus propter necessitatem, vel vtilitatem ad suscipiendos Ordines minores dispensare potest.*

9 *Apostata etiamsi postea ab Inquisitoribus imposita pœnitentia reconcilientur, sunt infames.*

10 *Histriones, buffones, ac ludentes, in scenis sunt infames.*

11 *Aleatores sunt infames.*

12 *Aleatoribus facta beneficij collatio, si publici sunt, est nulla, si occulti, venit irritanda.*

13 *Infames iuris, vt patiantur eosdem effectus, quos infames infamia operare solet, oportet quod sint de crimine in iudicio confessi, vel conuicti.*

14 *Sententia requiritur declaratoria de crimine famoso, quod infamet, vt quis dicatur infamis infamia iuris.*

15 *Virgis qui cæsus fuit præcedente iudicis sententia, aut ad triremes damnatus, & in eis fuerit, ad Ordines promoueri non valet.*

16 *Infamia si prætendatur incursa per sententiã, de illa debet*

debet constare, nec sufficeret si testibus probaretur latam fuisse.

17 *Infamia facti dicitur cum quis est notatus de aliquo crimine apud bonos, & graues.*

18 *Infamia iuris de iure potest esse occulta, non sic infamia facti.*

19 *Infamia iuris non solùm impedit præfici, sed etiam remoueri facit à dignitatibus habitis; infamia verò facti repellit tantum ab obtentis.*

20 *Infamia iuris per Principem aboleri potest, non sic infamia facti.*

21 *Infamia facti contrario facto tollitur.*

22 *Emendatus præsumitur, qui crimen commisit occultè, & confessus est Sacerdoti cum satisfactione.*

23 *Criminosus quando præsumatur purgatus, & emendatus.*

24 *Periurus quamuis emendatus non potest à se abolere infamiam.*

25 *Infames iuris, & facti qui sint in vniuersum connumerantur, & num. 26. 27. & 28.*

29 *Infames tam iuris, quàm facti irregulares sunt, & Ordines suscipere Ecclesiasticos prohibentur.*

30 *Summus Pontifex solus dispensat in infamia iuris, ac in irregularitate, quæ ex ipsa procedit.*

31 *Episcopus dispensat in infamia facti, & in ea, quæ procedit ex delicto, in quo potestatem habet dispensandi.*

1 EX proprio delicto contrahitur infamia iuris, aut facti. Iuris dicitur, quãdo ipso Iure Canonico, aut Ciuili imponitur pœna infamiæ, de quibus plures enumerat Prætor *in l. 1. ff. de his qui not. in-*
2 *famia.* † illi enim qui sunt infames de iure Ciuili, regulariter sunt etiam infames de iure Canonico, nisi expressè ius Canonicum illam infamiam tollat, facit *c. infames, 6. q. 1.* Bernard. *in practic. c. 93. n. 2. in nouiss. edit.* Carol. de Graffis *de effectibus cleric. effectu 2. num. 255.* Filliuc. *tract. 19. à n. 204.* Auila *de censuris p. 7. c. 11. dub. 5. conclus. 1.* me citato Fr. Sigism. à Bononia *de elect. dub. 86. n. 3.* Azor. *institut. moral. p. 2. lib. 6. c. 7. quæst. 5.* Nicol. Garc *de benefic. p. 7. c. 8. n. 11.* Henriq. *in summ. lib. 14. cap. 5. §. 4. in commento litt. T;* Farin. latè *part. 2. quæst. 56. à princ.* nouissimè me citato *in hoc loco* Tambur. *de iure Abbatiss. disput. 26. quæst. 15. numero 11.*

3 Tales sunt vsurarij, vt probant text. *in l. improbum fœnus, C. ex quibus causis infamia, cap. 2. §. porrò, 3. qu. 7.* Afflict. *dec. 128.* Marhesil *singul. 49.* Gemin. *de vsuris, commento 4. in præfat. num. 3.* Cotta *in memorab. verb. Vsurarij pag. 934.* Cald. Pereira *in comment. ad §. soror, num. 44. vers. Vsurarius, Institut. de testament.* Nicol. Garc *de benefic. part. 7. c. 8. à num. 20.* Campanil. *in diuersorio Iuris Canon. rubr. 11. cap. 20. à princip.* Bellet. *disquisit. clerical. tit. de disciplina clerical. §. 10. num. 35.* Sanch. *in opuscul. moral. lib. 6. cap. 3. dub. 6. n. 4.* Tambur. *vbi suprà,* Salzed. *ad Bernard. in practic. cap. 91. litt. A,* vbi etiam resoluit posse hanc infamiæ notam aboleri ab eo, qui iam pœnitentiam egit ad effectum obtinendi beneficia Ecclesiastica, glos. celebris *in cap. præterea, de vsuris,* quam esse communem dici Cou. *lib. 3. variar. cap. 3. num. 3. vers. qua ratione,* eamque intelligit procedere quoad beneficia obtenta, non verò quoad obtinenda, quæ infames,
4 & per consequens† huiusmodi vsurarij allegari non possunt, neque ad illa eligi, aut præsentari. Gemin. *d. commento 4. in præfat. num. 6. cum sequentibus,* Farinac. *fragmentor. criminal. par. 1. lit. C, verb. clericus à n. 110.* Nicol. Garcia. *d. cap. 8. à num. 28.*

Sic etiam condemnatus actione furti efficitur infamis, & indignus, ac inhabilis ad suscipiendũ Ordines, si verò occultus sit post restitutionem, & pœnitentiam Sacris valet initiari, vt probat text. *in cap. vltim. de furtis.* Bernard. *in pract. cap. 91. num. 2. in nouiss. edit.* Campanil. *d. rubr. 11. cap. 25. num. 14. cum sequentib.* Bellet. *d. §. 10. num. 11.*

Pœnitentes solemniter infamiæ nota laborare 6
resoluunt Bernard. *in pract. cap. 19. num. 1. aliàs c. 23. in nouissim* Henriq. *lib. 13. cap. 38. §. 3. vers. tertiò.* Mar. Alter. *de censuris tom. 2. disp. 10. de suspen. cap. 1. vers. quartus casus,* Campan. *d. rubr. 11. c. 21. n. 1.* & sine dubio ordinari non posse probant text. *in cap. ex pœnitentibus, 50. distinct. & in cap. si quis, eadem distinct.* †
7 solemnem enim pœnitentiam faciens, etiam illa peracta, prohibetur ordinari, Maiol. *de irregular. lib. 3. c. 2. sub num. 4. vers. quæ omnia,* non autem si publicam fecerit, quia post illam promoueri potest, idem Maiol. *d. lib. 3. cap. 3. post num. 4. vers. & lic. 1,* Mar. Alter. *vbi proximè.* † Cum his solemniter pœnitentibus 8
licet Episcopis propter necessitatem, vel vtilitatem ad suscipiendos minores Ordines dispensare, Syluest. *verb. pœnitentia nu. 2.* Bernard. *d. c. 23. n. 3.* Maiol. *dict. cap. 3. sub num 6. vers. hæc quæ,* Campanil. *dict. cap. 21. n. 7.* Mar. Alter. *vbi proximè.*

Binas nuptias contrahentes notantur infamia *l. 1. in prin., & l. qui d. ergo ff. de his, qui notan. infam.* Menoch. *de arbitr. lib. 2. cent. 5. casu 420. à n. 96.* nouissimè Traimiera *in tract. de polygami. lib. 3. quæst. 8. à n. 1.*

Apostatæ desciscentes à Religione Christiana ad 9
Iudaismum, etiamsi postea imposita pœnitentia ab Inquisitoribus Ecclesiæ reconcilientur, infames fiunt, nec possunt aliquo Ordine insigniri, nec in susceptis ministrare, optimè Cald. Pereira *q. forens. cons. 13. num. 6.*

Cynœdi, lenones, histriones, ioculatores, ludentes in scenis, & buffones sunt infames, *c. 1. 2. & 4. q. 1. c pro dilectione, de consecrat. dist. 5. & l. 2. §. ait prætor ff. de his, qui notantur infamia.* Menoch. *cons. 149. num. 20. 25. & 28.* Cald. Pereira *ad dict. §. soror. num. 44. & 45.* Borrell. *in addit. ad Bellugam, in speculo Principis rub 11. §. videndum nu. 18. litt. H,* Carol. de Graffis *de effectibus clerical. effectu 1. num. 1135.* Tambur. *vbi suprà num. 2.* & ideo non possunt promoueri ad clericatum, *cap. maritum 33. distinct. c. 1. 51. dist.* Bellet. *d. tit. de disciplina cleric. §. 10. num. 17. & 18.* vbi *nu. 20.* intelligit de his, qui publicè coram populo faciunt gesticulationes sui corporis, & se in illis assuefaciunt, bis saltem, causa quæstus, Sanch. *d. cap. 3. dub. 6. num. 7.* 10

Aleatoribus, quia sunt infames, vt resoluunt Viu. 11
tom. 1. communium opinion. lib. 3. tit. 29. de religiosis. & sum. pi. fuer. vers. vbi Andr. pag. 431. Mascard. *de probationib. concl. 995.* Rebuff *de reprobat. testium, num. 331.* Molina *de Iustit. tract. 2. disp. 159. in fine, vers. nihilominus,* Cald. Pereira *ad dict. §. soror. num. 44. vers. Cynœdi.* † non possunt beneficia conferri, si enim 12
sunt publici, ipso iure nulla est collatio illis facta, si occulti, venit irritanda, nec sunt ratione consuetudinis excusandi, vt tenuit Rota *in Pampilonen. Parochialis 21. Maij 1574. coram Illustrissimo Aldobrandino,* postea Clemente VIII. & habetur *decis. 426. part. 1. diuersor.* resoluunt Salzed. *ad Bernard. cap. 73. lit. D, in nouissim. edit.* Valer. Regin. *in praxi fori pœnit. lib. 30. nu. 199.* Flamin. *de resignat. lib. 4. quæst. 3. ad fin.* Nicol. Garcia *d. c. 8. n. 40.* Aloys. Ricc. *p. 1. in decis. 133. n. 7.* De periuro an infamiam incurrat? dixi *alleg. 51. num. 45.*

Licèt infamia notentur, quos lex infamat, eo ipso 13
quòd aliquid commiserunt, vt tenent Ias. *in l. cunctos populos lect. 2. numer. 44. C. de summa Trinit.* Aretin. *in*

§.ex quibusdam post num.9. Institut. de pœnis temere litig. tamen vt huiusmodi iuris infames patiantur eosdem illos effectus, quos ipsamet infamia parere solet, oportet quòd sint de crimine in iudicio confessi, aut conuicti, cap. testimonium, de testib. Farin. in praxi crimin. part. 2. quæst. 56. n. 5. & 18. Suar. tom. 5. disp. 48. sect. 2. num. 8. & 9. Sayr. de censur. lib 7. cap. 11. num. 3. Bonacina de censur. disp 7. quæst. 3. punct. 2. nu. 2. quos refert, & sequitur Fr. Sigism. à Bononia de elect. dub. 86. n. 1. vers. ad hanc, Molfes. in summa Theologiæ mor. tract 6. c. p. 8. num. 12. Claud. Soler. in tract de iuridica potest. Confessar. cap. 9. quæst. 4. nouissimè me citato Ioan. Machado d. lib. 1. p. 3. tract. 16. n. 3. docum. 6. in tract. del perfetto Confessor y Cura de Almas, vel saltem accusati, durante tamen accusatione, & antequā se probauerint innocentes, cap. final. eodem tit. Nicol.
14 Garc. d. cap. 8. num. 6. vbi num. 7. intelligit, † quando persona est infamata apud bonos, & graues homines, aliàs accusatio non impedit promotionem, de quo vide Azor. institut. moral. part. 2. lib. 6. cap. 7. q. 4. Fr. Emman. qu. Regular. tom. 2 quæst. 51. art. 21. vers. ad primum, & qu. 56. art. 1. Molfes. d. tract. 6. c. 8. n. 30. requiritur enim sententia declaratoria de crimine famoso, quòd infamet, vt quis dicatur infamis infamia iuris, per l. furti, ff. de his qui not. infam. resolutum fuit in Antonio Bononien. testamenti, die 1. Iunij 1552. coram Augustino, relata per Capuraquen. decis. 90. Infamia p. 2. me citato Homobon. de examine Ecclesiastico tract. 12. c. 3. quæst. 7. supp & me etiam citato Fr. Sigism à Bononia de elect. dub. 86. n. 6.

15 Et ideò qui virgis cæsus fuit præcedente iudicis sententia, aut ad triremes damnatus, in eis steterit, ad Ordines promoueri non valet, vt consuluit Nauar. consil. 43. incip. Quæritur 1. n. 2. sub tit. de tēporibus ordinand. in nouu, & tenent Card. Tusch. verb. infamia conct. 111. num. 5. cum sequentib. Lezan. in summ. quæst. Regul. cap. 16 num. 32. Campan. in diuers. Iuris Can. rub. 11. cap. 18. num. 16. Molfes. dict. tract. 6. c. 8. num. 14. aduertens quòd damnatus ad pœnam fustigationis, & ex causa non vera, vel non iusta fustigaretur, non esset infamis, per l. ictus fustium, ff. de iis qui notantur infamia. Quamuis damnatum ad triremes non effici irregularem teneant Aloys. Ricc. p. 1. decis. 119. Homobon. in consult. casuum Conscient. vol. 1. part. 4. resp. 158. Diana part. 4. tract. 2. resol. 83.

16 Omittendum tamen non est, quòd † dum prætenditur incursa isthæc infamia prætextu alicuius sententiæ, constare de illa oportet, nec sufficeret si testibus probaretur latam fuisse, Lanfranc. in cap. quoniam, num 72 de probation. Vnde etiam ex eo quòd quis ductus ad furcas, vt suspenderetur, appareret, non dicetur probata infamia si sententia non producatur, iuxta dictam Rotæ decisionem relatam per Caputaq decis. 90. par. 2.

17 Infamia facti est cum quis notatur de aliquo crimine apud bonos, & graues, seu cum opinio alicuius grauata est apud bonos, & graues super aliquo crimine, seu peccato, Felin. in dict. cap. testimonium, num. 14. Henriq. dict. §. 3. Viuald. in appendice ad candelab. aureum cap. 10. num. 4. Vgolin. de irregul. c. 60. num. 4. Molfes. in sum. tract. 6. cap. 8. Homobon. d. supposit. 2. Nicol. Garcia d. cap. 8. num. 12. Campanil. dict. rubric. 11 cap. 18. num. 5. latè Sanch. in opusculis moralib. lib. 6. cap. 1. dub. 4. per tot. vbi quatuor conditiones requiri ad hoc vt sit infamia facti de aliquo delicto, primam quòd sit opinio communis; secundam vt ab istis pluribus voce manifestetur; tertiam vt infamia sit apud bonos, & graues viros; quartam vt oriatur ex suspicione probabili.

18 Inter hanc facti, & illam iuris dantur aliquæ differentiæ, quia illa scilicet infamia iuris, de iure bene potest occurrere, secundùm Felin. in dict. cap. testimonium, num. 15. & incurritur quamuis delictum, ex quo illa oritur, seu propter quod ipso facto irrogatur, sit occultum, Paul. de Castro in dict. l. improbum fœnus num. 1. quicquid dicant Couarr. lib. 3. variar. cap. 5. num. 2. & Henriq. dict. §. 3. & Auil. de censur. part. 7. disp. 4. dub. 5. in princip. quatenus ad infamiam etiam iuris requirunt, quod adsit fama publica, & quod delictum sit publicum. Quicquid etiam dicant ipsamiam non incurri quando delictum, propter quod ipsa eo ipso irrogatur, est occultum, nisi accedat sententia declaratoria, Bursat. cons. 14. num. 18. cum seq. entib. lib. 1. Azor. instit. moral. part. 1. lib. 8. cap. 13. quæst. 7. vers. sed verius Sanch. in præcepta Decalogi tom. 1. lib. 2. cap. 26. num. 2. & Farinac. de heresi. quæst. 188. num. 56. Filliuc. tract. 19. num. 109. quia contra eos est verior opinio, quam sequitur Nicol. Garc. dict. cap. 8. num. 9. & post Greg. Lop. Filliuc. & alios sequitur etiam me citato in hoc loco Fr. Sigism. à Bononia de elect. dub. 86. num. 3. Hæc verò scilicet facti, cum consistat in vitæ sordibus, & vtilitate diuulgata, non potest esse occulta, vt post Felin & Auilam resoluit idem Nicol. Garcia dict. cap. 8. num. 14.

Deinde alia est differentia, quia infamia iuris non 19
solùm impedit præfici, sed etiam remoueri facit à dignitatibus habitis, l. infamia, C. de decurion. lib. 10. l. iudices, C. de dignitatib. lib. 12. Couarr. pract. cap. 19. num. 5. concl. 5. Nicol. Garc. dict. cap. 8. num. 33. Infamia verò facti licet repellat quem à dignitatibus habendis, non tamen repellit ab obtentis, vt tenent Henriq. dict. §. 3. in med. Campanil. dict. cap. 18. num. 5. in fine, Nicol. Garc. dict. cap 8. num. 35. & 36. vbi num. 37. asserit id procedere in dignitatibus, & honoribus citra titulos beneficiales, secus verò in beneficialibus, quia non est text. hoc dicens.

Vlteriùs infamia iuris per Principem aboleri potest, vt tenent Henriq. dict §. 3. prope finem. Molfes. 20
dict. cap. 8. n. 32. eleganter Sfort. Odd. de in integ. restit. part. 2. quæst. 92. vbi art. 4. tractat de Papa, vel collegio Cardinalium, & art. 5. de Episcopo, & art. 6. de Inquisitore contra hæreticam prauitatem, & art. 8. de Senatu Romano, & art. 9. de Marchione, Duce, & cæteris Dominis. Infamia verò facti ab eo remoueri non potest, quia opinio hominum de bonitate, vel de malitia alicuius, non potest ab aliquo etiam maximo, vel supremo Principe tolli, Princepsque non potest facere, vt homines credant illum esse bonum, quem credunt & credere volunt esse malum, imò nonnisi à Deo infamia facti aboleri potest, vt firmat Roman. singul. 460. incip. Dubitatio est magna, quamuis Sfort. quem refert, & sequi videtur Farinac. in praxi crimin. part. 1. quæst. 6. num. 41. vers. in proposito. dicat quòd Princeps restituit etiam ab infamia facti, si hoc ei placeat, & exprimat. † Est tamen ve- 21
rissimum illam auferri contrario facto, hoc est, quod sicut hominum oblocutione processit, ita contrario eorum dicto tollatur, ex Abb. in cap. cùm te, num. 9. de sentent. & re iudic. Campan. dict. cap. 18. nu. 5. propè fin. & post Filliuc. Suar. Bonac. & metipsum in hoc loco, idem tenet nouissimè Fr. Sigism. à Bonacina de elect. dub. 7. num. 7. addo nouissimè Sanch. dict. cap. 3. dub. 5. num. vlt.

Emendatus autem præsumitur qui crimen com- 22
misit occultè, & confessus est Sacerdoti, Mascard. de probat. concl. 473. num. .. imò vt ipse ait concl. 600. n. 10. ad probandum quem esse emendatum, non satis est, illum esse contritum, & confessum, sed exterior requiritur satisfactio, & n. 12. resoluit, quòd emendatio per absolutionē à crimine probari potest. † Cri- 23
minosus

mnosus præsumitur purgatus, & emendatus, si trium annorum interuallo ab improbe factis se abstinuerit, & in rectis actionibus, & honestis sese exercuerit, Mascard *dict.concl.465.num.* 10. Sic etiam emendatus præsumitur, qui post peccatum operatur
24 bonum, idem Mascard. *dict.concl.600.num.15.* †Præterquam in reatu periorij, cuius emendatio non detrahit infamiam ab eo prouenientem, vt probat tex. *in dict.cap.testimonium*, Viu. *tom.1.commun.opin.lib.4. tit.10.num.153.vers.imò dic.* Mascard. *conclus.1168.à num.16.* Rebuff. *de reprob.testium num.399.*

25 Quæres quænam sint in vniuersum crimina, ex quibus infamia iuris, vel facti contrahatur? Respondeo cum Azor. *dict.part.2.lib.6.cap.7 quæst.3.vers infamia*, vbi per *cap.constituimus, 3.quæst.5.* dicit quòd repelluntur ab accusatione, & testimonio, quia infames sunt, homicidæ, malefici, fures, sacrilegi, raptores, adulteri, incesti, venefici, periuri. & qui raptū fecerunt, vel qui falsum testimonium dixerunt, seu qui ad sortilegos diuinosque cōcurrunt. Itē *in d.cap. infames*, sic dicitur, *Infames vocātur omnes, qui Christianæ legis normā, & statuta contemnunt, sepulchrorum quoque violatores, & omnes, qui aduersus patres armantur, & de bello publico fugiētes, & qui indigna sibi petūt loca tenere, aut facultates Ecclesiæ auferunt iniustè, & qui fratres calūniātur, aut accusant, & non probant, & qui cōtra innocentes Principum animum ad iracundiā prouocant, hoc est, delatores, & omnes anathematizati, vel pro suis sceleribus ab Ecclesia repulsi.*

26 Item infames sunt malefici, venefici, militiæ desertores, hæretici, fautores, defensoresq; hæreticorū, & eis credentes, ac fauentes, schismatici, blasphemi, siue maledici, qui simoniam in beneficiis, vel Ordinibus conferendis, vel recipiendis admittunt; duellum offerentes, vel oblatum ab aliis admittentes; qui calumniantur, aut accusant, cùm tamen crimen factum esse non probent; quos omnes sic summarim perstringit Azor. *dict.quæst.3.vers denique.*

27 Item infamis est, qui duxit vxorem vilem, & obiectam, vel meretricem, vel reiectam, & repudiatam, vel ioculatricem, saltatricem, scenicam, ancillam, concubinam, *cap si quis viduam, 6 quæst. 1.*

28 Denique habetur infamis, qui artem aliquam vilem, abiectam, vel ignominiosam profitetur, & publicè exercet, vel qui officio vili fungitur, quales sunt mimi, lenones, scenici, carnifices, lictores, macellarij, tabernarij cauponarij, aurigæ, & alij his similes. Item tutor, vel curator, qui pupillam sibi, vel filio matrimonio iunxit. Clerici item, qui publicè cum scorto rem habent, prout post omnes commemorat Azor. *loco proximè citato.*

29 Infames prædictos, tam iuris, quàm facti infamia notatos, irregolares esse tenent plures Doctores, quos refert, & sequitur Nicol Garcia *d.cap. 8.n.44.* nec Ordines suscipere Ecclesiasticos vetitos esse probant text. *in d.cap.infames, cap.final.§1.distinct.c. accusatum, de simon.* Viuald. *d.tit.cap.10.num.3.* Nicol. Garc. *d.tit.cap.8.num.5.* Bellet. *dict.tit.de discipl.cleric, §.10.à num.1* Campan. *dict.rub.11.cap.18.à n.1.* Et infamiam ex delicto graui publicè resultantem inducere irregularitatem interim dum persona sit emendata, tenent Bonacin. *d.q.3.punct.1.n.5.* Bassæ. *verb.irregularitas* 10. *num.*6. licèt alij, ex quorum numero sunt Soar. & Toler. quos refert & sequitur Ioan. Machado *d.docum.6 num.*8. existimauerint irregularitatem non contrahi ex delicto graui vnde infamia facti prouenit. Sanch *dict.lib.6.cap.3.dub.5. num* 14. Marchin. *de sacramento Ordinis tract.1.part.10.cap 4.* Lotter. *de re benef.lib.1.q 33.n.62.cum seqq.*

30 Circa tamen eorum dispensationes, quod est nostræ alleg. principale quæsitum, aduertendum quòd in infamia iuris, & in irregularitate, quę ex ipsa procedit, solus Papa dispensat; †in illa verò, quæ nasci- 31
tur ex infamia facti, qualis est, quæ nascitur ex crimine aliquo notorio, Episcopus dispensare valet, vt post Nauar. *in man.cap.27.num.* 204. resoluit Fr. Ludou. Miranda *in man.Prælat.tom.2.q. ast.8.art.5.conclus.1.* Ioan. à Cruce *de statu Relig.lib.1.cap.6.dub.17. concl.2.* Fr. Sigism. à Bononia *d.dub.87.num.6* me citato *in hoc loco* Alzedo *dict.part.2.cap.6.n 63.* Item infamia potest auferri per Episcopum dispensantem super delicto, ad quod sua facultas extenditur (vt quod non est grauius adulterio) directè enim dispensando in delicto, indirectè etiam, & accessoriè debet infamiam inde consurgentem abolere. Ita Villadieg. *de irregul.q.1 vers.item est irregularis*, Nau. *in man.c.27.num.*204. Vgolin. *d.cap.60. §. 5. num. 3.* Auila *de censur.part.5.disp.4.dub.6.* Bonacina *eod. tract.disp.7. q.5.punct.1.nu.6.vers.tertio.* Henriq. *dict.cap.5.§.3.in fine*, vbi etiam tenet quòd superueniente hac iuris infamia dispensat Episcopus, vt retineat vsum Ordinum, & beneficia, non autem vt de nouo obtineat, nouissimè Ioan. Machado *d.docum.6.n.*8. ita ait: *Pero si la infamia es de derecho dudan los Dotores se podra dispensar en ella el Obispo, Algunos, como Fillincio y Layman lo niegan, pero otros como Bonacina, Hēriquez, Reginaldo, y Bosseo lo affirman, fundados en que puede dispensar en el adulterio y otros delitos menores que el, porque di'pēsado directamente en el delito, es iusto aver dispensado directamente en la infamia que del resulta;* &c. Sanch. *dict.cap.3.dub.5.num.16.& n.26.* vbi dicit posse Episcopum aliquando tollere infamiam non directè, sed indirectè, in quantum scilicet potest dispensare in aliquibus criminibus, ad quæ consequitur infamia, vt criminosus talis promoueatur, & ex consequenti, & indirectè aufert infamiam talia delicta consequentem; subditque crimina, in quibus potest Episcopus dispensare, esse adulterium & eo minora. Aduertas quæso quòd si Episcopus infamem & turpem personam ordinauerit in clericum, videtur cum eo dispensare circa infamiam in casu, quo cum illo dispensari posse supra meminimus, quia aliter non potuisset esse clericus, Abb. *in c.fraternitatis col.2.de schismat.* vbi quòd Papa communicando, vel conferendo aliquid excommunicatis, & infamibus, videtur circa impedimenta dispensare, Maiol. *de irregular.c.31.n.8.* Suar. *de censur.disp. 41. sect.3.n.4.* Oldrad. *cons.319.n.4.ibi. Præterea video in Episcopo quod si aliquid conferat alicui, vel promouit eum, qui de Iure communi promoueri non potest, nec illud sibi potest cōferri, quod in casibus, in quibus potest dispensare intelligitur, vt est casus, & glos. in c. Ioannes 31. dist. & quòd ipso facto dispensetur probatur in c.veniens, de filiis presbyt. & in c.litteras, de restit.spoliat.* in terminis Tiber. Decian. *rep.31.n.8.tom.4* & faciūt dicta *infr.alleg.45.in fine.*

ALLEGATIO XLIV.

Episcopus an possit ad Ordines dispensare cum sodomitis, de nefario crimine conuictis?

SVMMARIVM.

1 *Sodomia crimen quare dicatur vitium nefandum?*

2 *Sodomitæ omnes mortui fuerunt in illa nocte, qua*

Christus Redemptor Noster, ex Virgine Maria natus est, & cum illis Virgilius Poeta celebrantissimus.

3 *Caluinus hæreticus, Aristoteles, & alij Philosophi, excepto Platone, sodomitæ fuerunt.*

4 *Vitium hoc quare contra naturam dicatur?*

5 *Peccatum sodomiæ est grauissimum, turpissimum, abominabile, & perexosum.*

6 *Sodomitæ igne comburuntur.*

7 *Bona eorum confiscantur.*

8 *Infames fiunt.*

9 *Testandi facultatem amittunt, etiamsi non essent condemnati, vel post mortem.*

10 *Puniuntur, etiamsi non constet de corpore delicti.*

11 *Accusari à quocunque possunt.*

12 *Ætas tenera delinquentis non excusat à pœna criminis sodomiæ.*

13 *Minor sodomita arbitrio iudicis puniendus.*

14 *Credendum non est asserenti aliquem secum voluisse committere hoc crimen.*

15 *Minoris dictum attestantis se de hoc crimine attentatum, non facit indicium contra attentatorem, nisi concurrentibus alijs adminiculis.*

16 *Puero affirmanti se esse sodomitatum in nullo creditur.*

17 *Meretrici affirmanti se esse sodomitatam, vel de hoc crimine attentatam, non creditur.*

18 *Vxori attestanti se à viro sodomitatã non creditur.*

19 *Testis absque citatione partis in hoc crimine recipi potest.*

20 *Testibus singularibus deponentibus ex actibus singularibus cum alijs adminiculis proceditur in Hispania contra sodomitas ad pœnam ordinariam.*

21 *Clerici hoc nefandum crimen committentes, quas pœnas incurrant?*

22 *Pœna contra clericos hoc crimen committentes à Pio V. inflicta non comprehendunt exercentes vitium bestialitatis.*

23 *Comprehendunt non solum clericos masculorum concubitores, sed etiã illos, qui muliere retro abutuntur.*

24 *Comprehendunt peccatum hoc in sua specie consumentes, non vero pollutionem extraordinariam, seu extra vas exercentes.*

25 *Comprehendunt etiam illud ex vsu continuato committentes.*

26 *Comprehendunt notorium tantùm, non vero occultum exercentem.*

27 *Clericus propter huius criminis atrocitatem quãdiu illud occultum est, nullam incurrit suspensionem, aut irregularitatem.*

28 *Ordinari potest sodomita, & beneficium acquirere si occultum sit crimen, & nondum fuerit deductum in iudicium.*

29 *Beneficiis licet ipso iure priuentur vitium hoc committentes per dictam Bullam Pij V. tamen ea retinere possunt quousque sententia declaratoria condemnentur.*

30 *Episcopi cum conuictis de crimine nefando, & iudicio condemnatis, nullo modo possunt dispensare.*

31 *Confessarij quomodo procurare debeant, vt tam abominabile vitium omnino extirpetur?*

1 SOdomiæ crimen vitij nefandi nomen sortitum est, eo quòd nec fari quidem de eo liceat, in tantum quòd diabolus fugit quando illud committitur, vt asserit Afflict. *Constit. Neapol. lib. 1 rub. 42. num. 11.* & memorabile est quod scribit D. Hie-

2 ronym. *super Isaiam. & lib.* quod † in illa nocte, in qua Christus Redemptor noster ex Virgine Maria natus est, omnes sodomitæ mortui fuerunt, & cum illis Virgilius celebratissimus Poeta, qui, vt fertur, illo morbo laborabat, tradunt ex Bern. Bonaeos. & alijs Ceuall. *communium contra communes quæst. 148. num. 19.* Salzed, *ad Bernard. in pract. c. 89. in princip. nouiss. addit.* Mat. Alrec. *de censuris tit. 3. disp. 15 cap. 3. vers. tertio*, & nouissimè Emman. do Valle de Mouta *de incantat. & ensalmis section. 3. cap. 4. num. 13.* vbi n. 76. dicit quòd † Caluinus, Aristoteles, & alij Philosophi totius naturalis, & moralis præcipui in gentilitate magistri, sodomitæ fuerunt, excepto Platone, qui amore veritatis contemplandæ, abstinuit ab omni delectatione venerea. Sed illud dictum de Virgilio meritò improbat Lotter. *de re benef. lib. 3. quæst. 31. num. 65.* 3

Et per antonomasiam dicitur hoc crimen contra naturam, quia non solum est contra naturam hominum, sed etiam contra genericam, vt dicit Otero *in interpret. cap fin. de consuet. n. 18.* 4

Turpissimum, grauissimum, abominabile, & perexosum est huiusmodi peccatum, vt patet tum ex D. Paulo *ad Roman. 1.* tum ex grauissimis pœnis à Iure Ciuili inductis *in l. cum vir, C. de adulter.* vbi horribiliter, verbis tamen elegantibus, Imperator loquitur, & *in auth. vt non luxurientur homines collat. 6.* licèt enim ille tex. *in d. l. cum vir*, videatur imponere pœnam gladij, id est, amputationis capitis, tamen de consuetudine est quòd † sodomitæ igne comburantur, prout tenet Gomez *l. 80. Tauri n. 12.* & *ibi* Clar. *§. sodomia num. 2.* Menoch. *de arbitr. casu 186. à nu. 2.* Farin. *in praxi crimin. quæst. 148. n. 1. & 4.* Azor. *institut. moral. p. 3. lib. 3 cap. 19. in princ.* Matta *de iurisd. part. 2. cap. 2. à n. 15.* Aloys. Ricc. *in praxi fori Ecclesiast. resolut. 302. num. 1.* Emman. do Valle *dict. sect. 3. cap. 1 nu. 18* Salzed. *dict. cap. 80. addit. 1. vers. fuit semper*, & disponit Ordinat. Regia Lusit. *lib. 5. tit. 13. in princip.* ibi. *seia queimado*, & apud Hispanos *l. 1. tit. 21. lib. 8. noua recop.* 5 6

Eorum bona omnia confiscantur, Gom. *dict. l. 80. Tauri num. 33. in fine.* Menoch. *dict. casu 286. num. 9.* Pereg. *de iure fisci lib. 5. tit. 1. n. 169* Farin. *d. quæst. 148. num. 12.* Armendar. *in addit. ad recopil. legum Nauarra lib. 2. tit. 21. l. vnica num. 31.* vbi cum Salzedo intelligit de bonis, quæ tempore commissi criminis habebat, & nõ de post acquisitis. † Fiunt etiam infames, Donell. *comment. iuris Ciuilis lib. 18. cap. 7. col. 1.* Farinac. *d. dict. quæst. 148. num. 11.* Cardos. *in praxi iudicum, verb. sodomia num. 8.* sicut & sodomitati, Aloys. Ricc. *in decis. part. 1. decis. 133. num. vlt.* † Et amittunt nobilitatẽ *dict. l. 2.* ibi, *por el qual nobleza se pierde*, Auendan. *resp. 29. num. 9* Otalora *de nobilit. part. 5. cap. vlt. num. 4.* Azeued. *dict. l. 3 num. 17.* Thom. Valasc. *tom. 1. alleg. 13. num. 21.* necnon testandi facultatem, Dec. *in l. 1. num. 8. C. de secundis nupt.* Couar. *in Clem. si furiosus p. 1. §. 1. n. 6. colum. 2.* Guillelm. *in cap Raynutius, verb. mortuo num. 139.* Menoch. *de arbitrar. casu 286. num. 10. & casu 360. num. 59. & 60* Auen. *ad l. 4. Tauri gloss. 7. num. 16.* Farinac. *d. dict. quæst 148. num. 16.* Armendar. *vbi proximè num. 32.* Et procedere etiamsi non esset condemnatus, dicit Francisc. Marc. *Delphin. decis. 892.* quem refert Aloys. Ricc. *in collect. decis. part. 1. collect. 184. in fine*, & licet mortuus fuisset, ex Farin. *in praxi crimin. par. 1. q. 10. num. 44.* resoluit Campan. *in diuers. Iuris Canon. rub. 11. cap. 12. num. 4.* non enim præscribitur hoc crimen, ex traditis per Hippol. *in l. qui falsam §. 1. num. 4. & 5 ff. ad leg. Corn. de falsis*, Greg. Lop *in l. 4. verb. fasta treinta annos tit. 17 part. 7.* Thom. Valasc. *alleg. 13. num 24.* 7 8 9

Sodomita punitur etiamsi non constet de corpo- 10

re delicti, Plot. *c. cons.* 132. *num.* 22. *volum.* 1. *inter cons. criminal.* Baiard. *ad Clar.* §. *sodomia nu.* 12. quos refert, & sequitur Armendar. *vbi supra n.* 29. † & quilibet admittitur ad accusandum *l.* 2. *tit.* 21. *part.* 7. vbi Greg. Lop.

11

12 Nec tenera ætas delinquentis excusat à pœna criminis sodomiæ, Baiard. *ad Clar.* §. *sodomia numer.* 13. Lazar. *in tract. de blasphemia quæst.* 9. *num.* 42. Homobon. *de e. cisib. r seru. part.* 1 *cap.* 3 Fioron. *in finali tract.*

13 *part.* 1. *cap.* 3. *num.* 3 † Senatus tamen Pedem. solet tam agentes, quàm patientes, quando excedunt 20. annos, ad mortem damnare, teste Thesau. *in addit. ad decis.* 161. quem refert Aloys. Ricc. *part.* 5. *collect.* 1877. & addit Graff. *tom.* 1. *cons. lib.* 5. *tit. de adulter. cons.* 3. *num.* 13. Belloch. *de casibus reseru. part.* 2. *quæst.* 1 *n.* 101. Diana *moral. resol. part.* 1. *tract.* 15. *resol.* 3. puerum ante 14. annū completum etiam hoc crimen exercentem non labi in pœnas contra tales comminatas, neque in casibus reseruationem. Iudicis enim arbitrio minor est puniendus, Menoch. *de arbitr. casu* 28 *numer.* 19. Farinac. *in praxi crimin. quæst.* 91. *num* 83. *cum sequentib. & quæst.* 148. *num.* 76. *& cons.* 33. *num.* 15. Hortens. Caualcan. *de brachio Regio part.* 3. *num.* 79. *lit. E*, Caualcan. *lib.* 3. *decis.* 13. Be-

14 ne verum est † non esse credendum ei, qui affirmet aliquem secum voluisse committere hoc crimen, Aym. *cons.* 45. Baiard. *vbi suprà num.* 15. Armend. *vbi supra nu.* 28. vbi etiam dicit non esse dandam fidem famæ concordanti cum dispositione talis, quia noluit habere originem ab eo affirmante.

15 Nec dictum minoris attestantis se de hoc crimine attentatum fuisse, facit indicium contra attentatorem, nisi concurrentibus aliis indiciis, & coniecturis, Triuis. *Venetiæ decis.* 14. *part.* 2. Marta *Pisana decis.* 138. Gaspar Thesaur. *Taurin. decis.* 35. Vini *dec.* 157. Marc. Anton. Genuens. *in pract. Archiepisc. cap.* 67. *num.* 2.

16 Nec etiam creditur in aliquo puero affirmanti se esse sodomitatum, Grammat. *decis.* 40 *num.* 14. Baiard. *vbi suprà num.* 3. Caualcan. *cons.* 109.

17 Nec meretrici tale quid dicenti, Dec. *cons.* 83. *per totum*, quem refert Armendar. *vbi suprà n.* 28. *in fine.*

18 Nec denique vxori dicenti se à viro sodomitatā, Hortens. Caualcan. *de brachio Regio part.* 1. *num.* 282. *vers. in summa*, & hinc solus conquestus mulieris de vitio nefando, non est sufficiens ad separationem thori, vt per Aloys. Ricc. *in decis. part.* 1. *decis.* 71.

19 In probatione huius criminis testis recipi potest absque citatione partis, Suar. de Pace *in praxi tom.* 1. *temp.* 8. *num.* 55. *fol. mihi* 64. Salzed. *ad Bernard. cap.* 88. *alias* 89. *incip. Nefandi criminis, vers. & in sodomia*, de auditu non probat, Cassan. *in consuetudin. Burgund. rub.* 1. *tit. des iustices num.* 56. *fol.* 66. Hippol. *cons.* 28.

20 *num.* 4 *&* 5. † Ex pragmatica *anni* 1598. edita Matriti testibus singularibus deponentibus ex actibus singularibus cum aliis probationibus, vel adminiculis proceditur in Hispania contra sodomitas ad condemnationem pœnæ ordinariæ, refert Ignat. de Villar *in syn. respons. resp.* 9. *num.* 40 Et nobilis torturæ, & quæstioni subditur, ex *l.* 1. *tit.* 21. *lib.* 8. *noua Recop.* in qua quidem lege in crimine sodomiæ eundem processum, & stylum seruandum esse statuitur etiam quoad torturam, quod seruatur in crimine læsæ maiestatis, Greg. Lop. *l.* 2 *verb. cauallero tit.* 30. *part.* 7. Otalora *de nobilit. part.* 5. *cap. fin. num.* 4. Gutier. *pract. lib.* 4. *q.* 15. *num.* 18. vbi dicit hanc sententiam procul dubio in Hispaniarum Regnis communiter practicari, etiam contra nobilissimos, & illustres titulatos, refert Alphons. Narbona *ad l.* 61. *glos.* 1. *n.* 16. *tit.* 4. *lib.* 2. *nouæ Recop. pag.* 218.

Vtrùm coitus sodomiticus inter masculos in primo & secundo gradu, habeat malitiam incestus, & sit in Confessione aperiendus? Vide Dianam *dict. part.* 3. *tract.* 4. *resol.* 101.

Clerici de Iure communi tam dirum nefas exercentes a Clero sunt eiiciendi, vel ad agendam pœnitentiam in Monasteriis detrudendi, *cap. Clerici, de excess. Prælat.* Bernard. & Salzed. *in pract. cap.* 88. Clar. §. *sodomia, num.* 5. Armendar. *vbi supra num.* 9. nouissime Marchin. *de sacram. Ordin. tr. ct.* 1. *part.* 8. *cap.* 4. *num.* 19. Marta *de iur. Iud. part.* 2. *cap.* 15. *num.* 4. Regidiùs tamen contra eos procedendum iussit Pius V. *in Constit.* 20. incip. *Horrendum*, his verbis. *Omnes, & quoscumque Presbyteros, & alios Clericos sæculares, & Regulares cuiuscumque gradus, & dignitatis tam dirum nefas exercentes omni priuilegio clericali, omnique officio, dignitate, & beneficio Ecclesiastico præsentis Canonis auctoritate priuamus*, &c. 21

Dirum nefas. Non comprehendit exercentes vitium bestialitatis, saltem quoad pœnas ipso iure impositas; nam licet sit crimen grauissimum, & contra naturam, & grauius sodomia, non est sodomia, sed species distincta a sodomia. Ita Nicol. Garc. *de benefic. part.* 11. *cap.* 10. *num.* 204. Contra Fr. Emman. *in summ. tom.* 1. *cap.* 208. *num.* .. Prosp. de Augusti. *in addit. ad summam Bullæ* [illegible] *verb. sodomia, num.* 2. Farinac. *d. quæst.* 148. *num.* 47. hinc inferentes reseruata sodomia, nulla facta bestialitatis mentione, censeri reseruatam bestialitatem, Aloys. Ricc. *tom.* 3. *resol.* 59. Homobon. [illegible] *part.* 1. *tract.* 11. *cap.* 12. *num.* 6 Belloch. [illegible] *n. p.* 2. *q.* 1. *num.* 26. Sed contrarium verius est secundùm Bonacin. *de matrim. q.* 4. *p.* [illegible] 12. *num.* 3. Diana *d. tract.* 17. *resol.* 66. Nonar. nouissimè *in lucerna Regularium, verb. Sodomia, num.* [illegible] 22

Comprehendit tamen hæc Constit. non solùm Clericos masculorum concubitores, sed etiam illos, qui muliere retro abutuntur, Aloys. Ricc. *in praxi fori Ecclesiast. decis.* 352 [illegible] *edit. & resolut.* 302. *in* 2. *in* 2. *edit. & in collect. decis.* [illegible] *collect.* 1877. [illegible] 2. Farin. *d. quæst.* 148. *sub num.* 36. Campan. *in diuers. iur. Canon. rub.* 11. *cap.* 13. *num.* 13. *&* 17. Prosper. de Augustino *d. verb. sodomia, in princ.* Anton. Gom. *l.* 80. *Tauri, num.* 32. Farinac. *in prax. crim. n. q.* 148. *num.* 36. Sayr. *de censur. lib.* 7. *cap.* 12. *num.* 23. Lezana *in sum. quæst. Regul. cap.* 5. *num.* 11. Nicol. Garc. *d. cap.* 10. *num.* 207. Menoch. *casu* 286. *num.* 5. Nouar. *d. verb. sodomia, num.* 9. *&* 10. 23

Aduerte semper ad incurrendas pœnas in d. Bulla constitutas necessarium esse vt peccatum sit in sua specie consummatum, non enim sufficit quælibet pollutio, vel immunditia cum aliquo, nisi intercedat coitus intra vas ordinarium illius delicti, in quo delictum consummatur. Ita Vgolin. *de irregul. c.* 43. Suar. *tom.* 5. *disp.* 11. *sect.* 4. *num.* 11. & alij, quos refert, & sequitur Bonacina *de magno sacramēto Matrimonij quæst.* 4. *puncto* 11. *num.* 2. *vers. aduertendum est secundò*, quibus adde Mar. Alter. *dict. cap.* 3. *vers. tertiò notandum*, Chapeau. *de cas. reseru. casu* 15. *q.* 3. *part.* 2. Coriol. *eod. tract. p.* 2. *casu* 9. *n.* 15. *in fine*, Finel. *in simili tract. casu* 9. *num.* 6. Aloys. Ricc. *resolut.* 302. *lit.* 1. Nicol. Garc. *d. cap.* 10 *num.* 20.., vbi resoluit dictam Constitutionem non comprehendere exercentes pollutionem extraordinariam, seu extra vas, sed solum exercentes copulam sodomiticam, quæ tunc locum dumtaxat sibi vendicat, quoties semen emittitur intra vas, de quo etiam Læl. Zech. *in resp. casuum consc. casu* 1. *tit. de irregul.* §. *de irregularitate prouen. ex delicti qualitate*, Fr. Emman. *tom.* 1. *regul. quæst.* 30. *art.* 38. Campan. *d. c.* 22. *num.* 14. me citato *in hoc loco* nouissi- 24

nouissimè Marchin. *de sacramento Ordinis, tract. 1. part. 8 c. 4. num. 24.* Diana *moral. resol. part. 1. tract. 17. aliàs tract. miscel. resol. 13.* Quidquid teneat Leza *in sum. quæst. Regul. c. 5. n. 11.* Vnde ad incurrendum casum reseruatum sodomiæ necessarium esse vt semen intra vas effundatur, resoluunt Bonacin. *de matrim. quæst. 4. puncto 11. num. 2.* Finell. *de casib. reser. casu 9. num. 6.* Chapeauil. *eod. tract. cap. 25. quæst. 2. &* Homobon. *part. 2. cap. 4. sect. 2*

25 *Exercentes.* Verbum hoc iteratas requirit vices, ac frequentiam, factumque ex vsu quasi continuato, prout etiam in terminis, de quibus agimus, probat Imper. *in §. item lex Iulia, Instit. de pub. iudic.* ibi. *Item lex Iulia de adulteriis, quæ non solùm temeratores alienarum nuptiarum gladio punit, sed & eos, qui cum masculis nefandam libidinem exercere audent;* vbi omnes verbum illud. *exercere*, intelligunt frequenti vsu, & quasi ex consuetudine. Clerici igitur prædictas pœnas non incurrent si solùm bis, vel ter hoc detestabile crimen commiserint, nisi illud ex vsu continuato exerceant. Ita Nauar. *in man. c. 27. num. 249. vers. tertiò dico,* Maiol. *lib. 5 c. 43. num. 3.* Fr. Emman. *in summ. part. 1. cap. 209. & quæst. regul. tom. 1. quæst. 30. art. 19.* Sayr. *de censuris lib. 7. c. 12. num. 23.* Auila *eodem tract. part. 3. disp. 4. dub. 7.* Henriquez *in sum. lib. 13. c. 36. in comment. lit. N, & lib. 14. cap. 5. in commento lit. F,* Marc. Anton. Genuens. *in praxi Archiep. sc. cap. 67.* Mar. Alter. *d. c. 3. vers. sed dubitari,* Aloys. Ricc. *d. resolut. 302. limit. 1.* Franc. Leo *in thesauro fori Eccles. part. 3. c. 4. num. 30.* Petr. Ledesm. *in summ. part. 2. tract. 27. cap. 15. conclus. 4.* Lezan. *dict. cap. 5. num. 11.* & nouissimè Marchin. *tractat. de sacrament. Ordinis tract. 1. part. 8. cap. 4. n. 23.* me citato *in hoc loco* Lotter. *dict. lib. 3. quæst. 31. num. 66.* Marta *de Iurisdict. part. 2. cap. 16.* Nicol. Garcia *dict. cap. 10. num. 198.* Campan. *dict. cap. 22. num. 11.* Bonacina *de magno Matrimonij sacramento quæst. 4. punct. 11. num. 2. versic. aduertendum est primò,* Suar *tom. 5. disput 31. sect. 4 num. 11.* Emmanuel do Valle *de incant. & ensalm. sect. 3. cap. 1. num. 21.* Azor. *institut. moral. part. 3. lib 3. cap. 19. quæs. 2.* Belloch. *de casibus reseruat. part. 1. quæst. 1. num. 117.* Homobon. *in simili. tract. part. 2. cap 4. sect. 5. cas 5.* Diana *d. tract. 17. resolut. 65.* me citato *in hoc loco* nouissimè Nouar. *in lucerna Regular. verb. Sodomia à num. 4. pag. 238.* Quamuis contrarium teneant Salzed. & Ioan. de Vella, quos sequitur Ceuall. *quæst. 218. num. 4.* & nouissimè Cherubin. *super dictam Bullam Pij V. schol. 2.* Aldrete *de relig. discipl. lib. 2. cap. 15. §. 5. num. 28.*

Etiam patientem labi in pœnas contra Sodomitas & in casum reseruatum, tenent Bonacin. *de matrim. part. 4. punct. 11. n. 2.* Aloys. Ricc. *in prax. tom. 3. resolut. 57. n. 7.* Coriolan *de casib. reseruat. part. 1. casu 9. versic. vertitur,* Finell. *eod. tract. casu 9. num. 5.* Floron. *in simili tract. part. 2. casu 7. §. 1. num. 6.* quicquid dicat cum aliis Diana *d. tract. 17. resolut. 64.*

26 Non omnem exercentem obligat, & deuincit, sed notorium tantùm, minimè verò occultum, Vgolin. *de irreg. cap. 43. §. 2. num. 4.* Graffiis *in decis. aureis lib. 1. cap. 90. sub num. 13* Lotter. *d. lt. quæst. 31. n. 67.* Henriquez *lib. 13. c. 36. in fine, & lib. 14. cap. 5. n. 1.* Campan. *d. cap. 22. n. 13.* Auila *de censur. part. 7. disput. 4. dub 7. conclus. 7* Floron. *de casibus reseru. part. 2. casu 7. §. 1. num 7.* Finell. *in simili tractat. casu 9. n. 6.* me citato Diana *dict. part. 2. tractat. 17. aliàs 3. miscel. resolut. 69.* notorium scilicet in foro exteriori, non autem interiori, vt resoluunt Graffiis. *dict. cap. 90. num. 14.* Belloch. *de casibus reseruat. part. 2. quæst. 1. n. 121.* Auila *part. 7. disput. 4 in vltimis verbis,* Campan. *dict. cap. 22. num. 13.* & sic dictam Constitut. & pœnas in ea contentas fuisse receptam solùm quantum ad forum exterius, at non esse in vsu quantum ad forum interius, optimo iure tenent Diana *dict. tract. 17. resolut. 61.* & Sanctarel. *de apostas. cap. 4. dub. 11. concl. 9. num. 14.*

Clericus igitur propter huius criminis atrocitatem nullam incurrit suspensionem, vel irregularitatem, quamdiu delictum est occultum, Nauar. *in manual. cap. 27. num. 149.* Fr. Emman. *in summa part. 2. cap. 210. num. 1* Lazar. *de sodomia. num. 3.* Aldrete *dict. cap. 15. num. 34.* Henriquez *lib. 14. cap. 5. §. 1.* Bonacina *dict. punct. 11. num. 3. & de matrim. quæst. 4. punct. 12. num. 2.* Valent. *tom. 4. disput. 7. quæst. 19 punct. 3. num. 5.* Vgolin. *de irregular. cap. 43. §. 3. num. 4.* Azor. *instit. moral. part. 3. lib. 3. cap. 19. quæs 6. & 7.* Sanctarel. *in tract. de apostasia cap. 14. dub. 11. conclus 9. & 10.* Diana *dict. tract. 17. resolut. 69.* Marchin. *dict. part. 8. cap. 4 num. 32.* nouissimè Nouar. *dict. verb. sodomia. num. 6.* Campan. *dict. c. 21. num. 9.* Quamuis clericos nefandum hoc scelus perpetrantes suspensionem de iure contrahere ab Ordinum executione, & si in eis ministrare, vel celebrare auderent, irregulares fieri a solo Papa dispensandos, etiamsi occultum fuerit commissum asserant Couar. *in Clement. si furiosus part. 1. § 1. numer. 6.* Feder. *in praxi crimin. Canon. part. 6. cap. 37. num. 11.* Caualcan. *Finiz. decis. 13. incip. In hoc processu, sub num. 15. part. 5.* Clar. *§. sodomia num 5.* Francisc. Mar. *Delphin. decis. 687. incip. Quæritur, num. 16 p. 2.* Mar. Alt. *dict. cap. 3. à princ.* contra eos enim est verior opinio, quam etiam post Vgolin. Valent. Tolet. Petr. Ledesm. Auil. & alios, quos refert, & sequitur tenet Nicol. Garcia *dict. c. 10. num. 195.* 27

Hinc fit non videri sodomitam prohibitum Ordinibus insigniri, aut beneficia acquirere, si occultum sit crimen, & nondum fuerit res deducta in iudicium, Achill. de Graffis *dec. s. vn. c. n. 3 sub tit. de pœnis,* Campan. *dict. cap. 22. num. 19.* Si verò notorium sit, & per consequens infamis infamia iuris ad Ordines non potest promoueri, & inualida est collatio beneficij illi facta, iuxta resoluta per Bonacinam *de cens. disp. 7. part. 3. puncto 1. à n. 19.* & quæ dixi suprà *allegat. praced.* Hinc decisũ refert Aloys. Ricc. *in decis. part. 1. decis. 60.* quòd adolescens muliebria passus & ob id ignitis liuidi guttis cruciatus est irregularis, & *ead. part. 1. decis. 131.* dicit resolutum clericum sodomitatum esse incapacem collationis beneficij, ac proinde in casu illius decisionis fuisse à quodam beneficio iurispatronatus exclusum. Intellige post sententiam Iudicis declaratoriam, vt multis probat Diana *d. p. 2. tract. 17. resol. 67.* 28

Et beneficio, &c. Verba hæc important priuationem beneficiorum ipso iure, ita vt ante sententiam illa valeant impetrari, retinere tamen possunt quousque sententia declaratoria iure cedat, prout resoluunt Lap. *alegat. 16. incip. An laicus,* & ibi Mandos. *addit. 1.* & Bonacin *de magno Matrimonij sacramento, quæst. 2. punct. 11. num. 2. in fine,* Rota *decis. 728. part. 3. lib. 3. diuers.* Quaranta *in sum. Bullarij verb. Sodomia ad finem,* Lacit. Cherubin. *ad dict. Constit. Pij V. scholio. 1.* opinio Campanil. *d. tit. p. 22. num. 10.* vbi etiam asserit, quòd iure non est necessaria possessoris citatio, nisi cum peteretur in missio in possessionem. Interim tamen non tenetur in foro Conscientiæ cedere beneficio, officio, & dignitati, aut restituere fructus ante iudicis sententiam. Ita Bonacina *dicto puncto 11. num. 2. versic. Aduertendum est primò.* Qui enim commisit crimen, seu delictum, propter quod incurrit pœnam priuationis beneficij ipso iure, non admittit statim titulum, ita vt tenea- 29

tur

tur in Conscientia illud dimittere ante declaratoriam iudicis sententiam. Ita Sahagun *in cap. fin. de sequestr. possessionis num. 79. cum sequentibus*, Morla *in emporio Iuris part. 1. tit. 1. quæst. 9. num. 42.* post Gutier. Henriquez, Fr. Emman. Molina, Azor. Suar. Petr. de Ledesm. Gabriel. Vasquez Less. & alios Nicol. Garcia *dict. cap. 10. numer.* 8. & ibi citatis addo Vgolin. *de irregul. cap.* 43. §. 2. *num.* 4. Campanil. *in diuers. Iuris Canon. rub.* 11. *cap.* 12. *num.* 10. Homobon. *de exam. Eccles. part. 2. tract.* 21. *cap.* 11. *quæst.* 26. Diana *dict. tract.* 17. *resolut.* 67. Marchin. *dict. cap. 4. num.* 31.

30 Episcopi cum conuictis de crimine nefando, & iuridicè condemnatis nullo modo possunt dispensare, neque eos promouere ad Ordines aut post promotionem, vt in illis possint ministrare, cùm infamati iuridicè de crimine enormi ipso iure sint irregulares, vt bene probat Nauar. *in suo manuali cap.* 24. *num.* 248. In qua irregularitate solus summus Pontifex potest dispensare, non autem alius Prælatus, vt resoluit Ludou. Miranda *in man. Prælat. tom. 1. quæst. 8. concl.* 1. vbi etiam asserit neque Religionum Prælatos facultatem dispensandi habere cum huiusmodi conuicto de crimine nefando; nam propter enormitatem delicti, ac propter illius infamiam, & etiam propter scandalū, quod exinde aliis oriri, & generari poterat, videndo ipsum celebrare, eiusmodi irregularitas censetur Papæ reseruata, me citato *in hoc loco* Alzed. *de præcellent. Episcopor. dign. part. 2. c 6. num.* 67.

31 Nota quòd in Regno Portugaliæ ex priuilegio Regis, & Constitutione Pij IV. & Gregorij XIII. Inquisitores habent cognitionem nefandi criminis, vt attestantur Emman. Mouta *de incantant. & ensalmis opuscul. 1. sect. 3. cap. 1. num.* 16. Sousa *in aphor. Inquisit. lib. 1. cap. 59. num.* 10. Quod etiam seruatur in Regno Aragoniæ, Valentiæ, & Barcinone ex Bulla Clementis VII. vt referunt Salzed. *ad Bernard. in pract. cap.* 86. Narbona *l. 20. glos. 8. numer. 3. tit. 1. lib. 4. nouæ Recop.* Castrus Palaus *in sum. tom. 1. tract. 4. disput. 8 puncto 12. num.* 11. Et aduertit Freitas *in addit. ad tract. de Confess. solicit. quæst. 24. num.* 136. non posse Inquisitores relaxare sodomitas Curiæ seculari, nisi sint incorrigibiles.

32 Cùm itaque sui natura peccatum hoc sit grauissimum, cumque frequentia crescat, attentius procurare debent Confessarij, vt tam abominabile facinus omnino extirpetur, ac prorsus à fidelium etiam mentibus eradicetur, & radicitus euellatur, idque tunc præsertim assequentur, si tum istud, tum aliud quodpiam peccatum carnis committentibus infligant ieiunia, disciplinas, frequentesque Confessiones, quin eius enormitatem exaggerent, vtentes verbis illis, quibus & D. Augustinus vtitur in sermone de vitio sodomitico, quod scilicet à tanta immunditia Angeli fugiunt, ac dæmones etiam oculos claudunt. Superiores igitur maximè cauere, & inuigilare debent, hoc impium scelus puniendo, ne malum hoc tanquam pestis latenter serpat, & vires acquirat; opportunè ideo occurrendum huic morbo est, ne latè disseminatus multos funesta contagione turpiter inficiat, & Dei iustissimam iram prouocet.

ALLEGATIO XLV.

Episcopus cum illegitimis ad Ordines, & beneficia quando possit dispensare?

SVMMARIVM.

1 *Dispensationes sunt stricti iuris, & odiosæ.*
2 *Argumentum de maiori ad minus in dispensationibus non valet.*
3 *Dispensatio concessa aduersus vnum impedimentū, vel defectum, non porrigit suum effectū ad alium.*
4 *Dispensatus ad Ordines intelligitur duntaxat dispensatus ad minores.*
5 *Dispensatus, vt promoueri possit ad Ordines Sacros, multo magis censetur dispensatus, vt possit promoueri ad Ordines minores.*
6 *Dispensatio facta ad Ordines non extenditur ad beneficia, etiam simplicia.*
7 *Dispensatus simpliciter ad beneficium, ad aliud quam ad simplex non dicetur habilitatus.*
8 *Dispensationem obtinens ad aliquod beneficium simplex, si ad illud præsentetur, dicetur habilitatus ad cætera simplicia.*
9 *Dispensatus ad Sacerdotium non manet habilis ad beneficium Curatum.*
10 *Dispensatus ad Curata, multo magis censetur dispensatus ad Canonicatus Cathedralium.*
11 *Dispensatus ad beneficium Curatum non censetur dispensatus ad obtinendam Dignitatem, etiamsi exuberans esset dispensatio.*
12 *Dignitates non comprehenduntur nisi apertis verbis illarum meminerit rescriptum.*
13 *Beneficiorum appellatione non veniunt Dignitates.*
14 *Dispensatus ad Dignitates non dicetur dispensatus ad maiorem dignitatem post Pontificalem.*
15 *Verba,* & principales Dignitates in Collegiatis, *non comprehendunt plures Dignitates, quam vnam in qualibet Collegiata.*
16 Regula 3. Cancellariæ *reseruat tantùm vnam principalem in qualibet Collegiata.*
17 *Reprehenduntur contrarium tenentes, veluti alienæ fœlicitatis, ac honoris impatientes.*
18 *Honorare melius est, quàm honorari, sicut amare, quàm amari.*
19 *Episcopus dispensare potest cum illegitimis ad minores Ordines, & ad beneficium simplex.*
20 *Causa requiritur in dispensatione facienda per Episcopum.*
21 *Episcopus an possit cum illegitimo dispensare ad beneficium, quo non Iure communi, sed statuto, vel consuetudine Sacrum Ordinem requirit?*
22 *Episcopus cum illegitimis potest dispensare ad Canonicatus Ecclesiarum Collegiatarum.*
23 *Dispensare potest Episcopus cum illegitimis ad dimidias portiones, seu inferiora beneficia Ecclesiæ Cathedralis.*
24 *Dispensare potest Episcopus cum illegitimo ad beneficium simplex habens accessoriè annexum Parochialem.*
25 *Capitulum Sede vacante potest, sicut Episcopus, huiusmodi dispensationes impertiri.*
26 *Capitulum Sede vacante dispensare in iis potest, in quibus potest Episcopus ratione iurisdictionis Episcopalis.*
27 *Capitulum Sede vacante succedit Antistiti defuncto in omnibus iis, quæ Iure communi pertinebant ad Ordinariam Episcopi iurisdictionem.*
28 *Episcopus nō potest dispensare cum illegitimo super plura*

pluralitate beneficiorum simplicium.

29 *Papa solus ad Dignitates, vel Personatus etiam sine cura dispensat.*

30 *Episcopus cum illegitimis ad beneficia requirentia Sacrum Ordinem dispensare non potest.*

31 *Episcopus cum illegitimis ad Canonicatus Ecclesiæ Cathedralis dispensare non valet.*

32 *Contrarium sentiunt aliqui.*

33 *Sub distinctionis fœdere componuntur.*

Irregularitas occulta ex defectu natalium an sit ab Episcopo dispensabilis quoad sacros Ordines & remissiuè, ibid.

34 *Dispensatio an præsumatur si illegitimus in habitu, & Tonsura incedens Ordines susceperit tali dispensatione præcedente alleg. ?*

35 *Episcopus an possit dispensare cum Clerico coniugato?*

36 *Dispensatus à Summo Pontifice ad beneficium simplex obtinendum, ante ætatem 14. annor. an ex dispensatione Episcopi possit aliud simplex impetrare.*

37 *Episcopus promouens ad Ordines illegitimum, seu alium qui de iure communi promoueri non potest, in casibus tamen in quibus potest dispensare, an intelligatur cum eo dispensasse.*

38 *Dimissi à Superioribus ex Societate* IESV, *& eiecti ab alia Religione, an reincidant in irregularitatem ex defectu natalium, ita vt non possint exercere Ordines receptos, nec ad alios promoueri?*

1 DISPENSATIONES sunt stricti iuris, & odiosæ, strictamque recipiunt interpretationem, *cap. 1. in fin. de filiis presbyter. lib. 6.* Hoied. *de incompatib. beneficiorum part. 2. cap. vltim. num. 67. cum sequentib.* Sayr. *de censur. lib. 6. cap. 11. à num. 16.* Azor. *institution. moral. part. 2. lib. 7. cap. 33. quæst. 6.* Matien. *lib. 10. gl. 1. num. 7. tit. 8. lib. 5. nouæ recopil.* Nicol. Garcia *de benefic. part. 1. cap. 6. num. 58.* Gironda *de priuilegiorum, seu exemption. explicat. num. 1111.* Mari. Anton. *variar. resolut. lib. 1. resolut. 19. num. 14. & lib. 3. resolut. 2. num. 18. & 21.* Carol. Tapia *ad rubr. ff. de constitution. Principum cap. 5. num. 1. cum sequentibus.* Moneta *de distribut. quotidianis part. 2. quæst. 14. à n. 5.* Suar. *de legibus lib. 11. cap. 11. num. 10. & cap. 17. à n. 2.* Campan. *in diuersorio Iuris Canon. rubr. 11. cap. 13.*
2 *num. 90.* ita vt † in eis non valeat argumentum de maiori ad minus, nec extendatur ad casum habentem in se maiorem rationem, prout resoluunt Couar. *de sponsalib. part. 2. cap. 8. §. 8. num.* Nauar. *de redditibus Ecclesiast. quæst. 3. monitu 10. num. 2.* Molina *de primogen. lib. 2. cap. 4. num. 48. & seq.* Brunor. à Sole *in locis commun. verb. dispensationes sunt odiosæ*, Salas *de leg. disput. 20. sect. 10.* Surd. *decis. 268. num. 20. & 21.* Cald. Pereira *de nominat. emphyteus. quæst. 21. num. 5.* Gutier. *Canon. lib. 2. cap. 15. num. 124.* Rendin. *in prompt. receptarum sentent. tom. 1. tit. 29. num. 12.* Molin. *de Iustitia tom. 3. tract. 2. disput. 591. num. 2.* Sanchez *de matrim. lib. 8. disput. 1. num. 32. & disput. 24. num. 17* Nicol Garc. *dict. cap. 6. num. 59.* Campanile *dict. cap. 13. num. 91.* vbi restringit, quando illud minus comprehensiuè, & necessariò includeretur sub maiori, aut esset necessarium consecutium, ac dependens ab eo, super quo fuit dispensatum; quia dispensatus ad vnum, censetur dispensatus ad omnia consequutiua, plenè Sanch. *de Matrimon. lib. 8. disp. 1. num. 19.*

3 Concessa igitur dispensatio aduersùs vnum impedimentum, & defectum, non porrigit suum effectum quoad alium, *l. si quando C. de inofficioso testamento*, & vide *ibi* gloss. Bald. Salicet. & alios, Simon. de Prætis *cons. 51. num. 6.* Surd. *cons. 245. num. 4.* Ioseph. Gonzal. *variar. quæst. cap. 14. com. 11.* Ioan. Baptista à Costa *de retrotractione cap. 9. casu 10. numer. 2.* Sic etiam dispensatus ad vnum effectum non censetur dispensatus ad alium, Beroi. *cons. 165. n. 30. & 41. lib. 2.* Riminald. iun. *cons. 341. num. 36.* Simon de Prætis *cons. 100 num. 29.* Carol. de Grass. *de effectibus clericat. effectu 4 num. 57. & 58.*

Quare dispensatus simpliciter ad Ordines, intelligitur dumtaxat dispensatus ad minores, ex gloss. *verb. ordinari, in cap. litteras, de filiis Presbyt.* & gloss. *verb. ad omnes, in cap. vlt. eod. tit. in 6.* Rebuff. *in praxi beneficiali tit. de dispensatione super defectu natalium, num. 47.* Campan. *dict. cap. 13. num. 95.* Suar. *de censur. tom. 5. disput. 41. sect. 3. à num. 3.* vbi videtur in contrariam opinionem inclinare, Sanchez *de Matrimon. lib. 8. disp. 1. num. 18.* Azor. *instit. moral. part. 2. lib. 6. cap. 3. quæst. 6.* Molfes. *in summ. tract. 2. c. 16. n. 8.* 4

Dispensatus verò vt promoueri possit ad Ordines sacros, multò magis censetur dispensatus vt possit promoueri ad minores Ordines, ex multis, quos refert, & sequitur Carol. de Grass. *d. effectu 4. n. 205.* 5

Dispensatio etiam facta ad Ordines non extenditur ad beneficia, cum sint separabilia, & executio vnius possit stare sine altero. Ita probant *cap. 2.* & ibi gloss. *de fil. Presbyt.* Gemin. *in d. cap. 1.* vbi Monach. Archid. Ioan. And. & Anchiaran. *illo tit. lib. 6.* Paris. *cons. 88. à num. 19. volum. 4.* Sayr. *de censur. lib. 6 c. 11. num. 21.* Garcia *dict. cap. 6. num 70* Sanch. *de Matrimon. lib. 8. disp. 1. nu. 27.* Mar. Antonin. *variar. resolut. lib. 1. resolut. 19. num. 10.* Molfes. *in summ. Theologiæ moral. tract. 2. cap. 16. n. 8. in fine*, & *tract. 6. cap. 7. num. 21.* Vasq. *in opuscul. de benefic. cap. 3. §. 1. dub. 5.* Aloys. Ricc. *in decis. part. 2. decis. 95.* nouissimè Marcel. Vulpe *in praxi cap. 47. n. 19.* me citato *in hoc loco* nouissimè Alphons. de Leone *de officio Capellan. quæst. 4. praxi 6. num. 71.* Fillius. *in summa Theolog. moral. tract. 41. de benef. cap. 4. sub num. 5. in princip.* Extendi tamen ad beneficia simplicia conferri solita clericis Ordinibus initiatis tenent gloss. *verb. Sedis Apostolicæ in c. vltim.* & ibi Abb. *num. 2. de filiis Presbyter.* Maiol. *de irregularit. lib. 1. cap. 8. num. 8.* Oldrad. *cons. 215. nu. 6.* Michaël. Martin. de Villar *del patronado de Calejatud. part. 9. costumbre 5. num. 4.* Henriq. *lib. 13. cap. 57. §. 1.* Bellet. *d. §. 3. num. 39.* Sed alij existimant non extendi ad aliquod beneficium obtinendum; cuius quidem opinionis præter citatos in principio huius numeri, fuere Rebuff. *in praxi rubric. de dispensat. super defectu natalium, nu. 48.* Borgas. *in tract. de irregularit. rubr. de filiis Presbyt. num. 9.* quos refert, & sequitur Campanil. *dict. cap. 13. num. 96.* quibus addo Marc. Antonin. *dict. resolut. 9. n. 11.* Garc. *de benefic. part. 1. cap. 6. num. 70.* Marchin. *d. tract. 1. part. 9. cap. 4. nu. 13.* Azor. *instit. moral. part. 2. lib. 6 cap. 4. quæst. 5.* vbi ampliat etiamsi dispensatus sit, vt ad omnes sacros Ordines ascendere queat. Verum dispensatus super clericatu potest obtinere pensionem; quia illegitimus non est inhabilis ad obtinendam pensionem nisi ratione clericatus, super quo si sit dispensatus, non indiget dispensatione super illegitimitate, vt per Sarnen. *in reg. de annali quæst. 21. ad fin vers. si verò non dantur*, Seraphin. *decis. 1164. n. 2. part. 2.* & hanc opinionem perpetuò seru. sse Rotam testatur ipsa apud Farinac. *decis. 549. num. 3. part. 2. recentior.* Campanil. *in diuers. Iuris Canon. rub. 11. cap. 13. num. 64.* Alphons. de Leone *dict. praxi 6. nu. 73* Quicquid contrarium esse de stylo Datariæ & Cancellariæ asserat Garc. *de benef. part. 1. cap. 5. à n. 119.*

Quod

Qui enim simpliciter dispensatus fuit ad beneficium, vtique ad aliud beneficium, quàm ad simplex, non diceretur habilitatus, vt ait Borgal. *de irregularit. part. 2. rubr. ante precatione dispensat. num. 2.* sequitur Campanil. *dict. cap. 13. num. 97.*

8 Si vero aliquis obtinens dispensationem ad aliquod beneficium simplex consequendum, ad illud præsentetur, diceretur habilitatus ad cætera simplicia, vt resoluunt Cauale. *decis. 29. sub num. 35. part. 1.* Campanil. *dict. cap. 13. num. 98.* Ex quibus facilè colliges malè pronuntiasse Henriq. *lib. 14. cap. 8. §. 10.* dum ait, quòd illegitimus dispensatus ad Sacerdotium, non manet inhabilis ad beneficium Curatum, & Episcopatum, ac Dignitates: quæ omnia sunt falsa, & hoc fundamento, prout tenent Sayr. *dict. lib. 6. cap. 11. num. 27. & 28.* Nicol. Garcia *dict. cap. 6. à num. 67.* Marchin. *dict. cap. 4. num. 14.* Campanil. *dict. cap. 11. num. 101.* Dispensatus simpliciter ad plura beneficia duo tantùm sine cura recipere potest. *cap. si cui in fine, de præb. in 6.* Felin. *cons. 4. num. 7.* Rot. *in Pac. Parochialis de Talanera 20. Nouembr. 1613.* coràm *Card. Pamphilio inn.* impressa per Farinac. *decis. 528. n. 1. in princip. part. 1. recent.*

9 † Et dispensatus ad beneficia recipienda non censetur dispensatus ad illa retinenda, Rebuff. *in praxi dispensat. rat. ætat. verb. & insimul retinere,* Rot. *decision. 133. num. 26. part. 1. diuers. & dict. decis. 518. num. 1. part. 1. recent.* etiamsi verba dispensationis sint vniuersalia, videlicet, *nec non quacunque & qualiacunque beneficia, &c.* quia illa solum referri debent ad facultatem recipiendi, itaut possit quidem quæcunque beneficia recipere etiam vltra duo siue simplicia, siue Curata, vel etiam Dignitates fuerint, non autem plura simul retinere, Rot. *dict. decis. 528. num. 3.*

10 Vnde quamuis dispensatum ad Curata, multò magis censeri dispensatum ad Canonicatus Cathedralis Ecclesiæ dixerit Ioan. de Selua *de benefic. part. 2. q. 61. n. 6.* contrarium tamen verius esse ex Rota *decis. 54. aliàs 1. de filiis Presbyt. in antiq.* asserit Campanil *d. cap. 13. num. 99.*

11 † Et à fortiori dispensatum ad beneficium Curatum, non censeri dispensatum ad obtinendam Dignitatem resoluunt Petr. Gregor. *syntagm. lib. 17. c. 6. n. 36.* Azor. *d. cap. 1. q. 7.* Beller. *d. §. 3. n. 38.*

12 † etiamsi exuberans esset dispensatio, nempè ad quæcunque beneficia quia adhuc Dignitates non comprehenderet, nisi apertis verbis illarum meminerit rescriptum, vt post Rebuff. resoluit Campanil. *d. c. 13. n. 101.* appellatione enim beneficiorum non veniunt Dignitates, *Clem. 1. de sequest. poss.* cum similibus citatis à Beller. *part. 1. tit. de disciplin. clerical. §. 2. n. 38.*

13 Sic etiam dispensatus ad beneficia, vel etiam ad Dignitates, non potest promoueri ad Dignitates, quibus cura animarum inest, Azor. *dict. cap. 3. quæst. 9. & 20.* Sic etiam dispensatum in ætate ad obtinendum Canonicatum, vel Dignitatem in Ecclesia Cathedrali, non censeri dispensatum ad hoc, vt possit esse delegatus Papæ ante vigesimum annum, probat Nauar. *cons. 22. à num. 1. sub tit. de celebrat. Miss.* Carol. de Grassis *dict. effectu 4. n. 60* D. Barbos. *in l. cum prætor. § vltim. nu. 60 ff. de iud.* Steph Gratian. *disecept. forens. cap. 270. num. 7.* Massubr. *de Synodo diœcesana c. 4. dub. 13. num. 31.*

14 Hinc etiam dispensatus ad Dignitates non dicitur dispensatus ad maiorem Dignitatem post Pontificalem, Bellam. *decis. 698. post med.* Rebuff. *in concordata in form. mand. Apost. in gloss. verb. ant dignitate, & in praxi tit. de dispensatione super defectum natal. n. 86.* quos refert, & sequitur Beller. *d. tit. de disciplina clerica l. §. 2. n. 59* Azor. *d. c. 1. q. 8.* ma citato *in hoc loco*

15 Marcel. Vulpe. *d. 47. n. 20* † Sed ad maiorē cautelam hodie in dispensationibus, quæ conceduntur, additur clausula, *exceptis maioribus Dignitatibus in Cathedralibus, & principalibus in Collegiatis:* & causa similium verborum, dubitabatur apud aliquos legalis scientiæ tyrones, vel potius alieni honoris inuidos, & detractores, an scilicet sub illis verbis, *& principalibus Dignitatibus in Collegiatis,* comprehenderentur plures Dignitates, quàm vna in qualibet Collegiata; nam cum quædam insignis persona promoueretur ad Dignitatem, quæ erat tertia in quadam collegiata, virtute illius clausulæ contra illum à Concanonicis suis, & coopidanis, magnum inuidiæ argumétum, oppositum fuit, possessioque sibi tā iniustè denegata; ego in hoc dubio (si dubiū appellari potest, quod omni caret difficultate) respondi verba illa, *& principalibus Dignitatibus in Collegiatis,* intelligi solum de vnaquaque Dignitate principali in qualibet Collegiata, quia pluralitas illa resoluitur in singularitates, & respicit solum pluralitatem Ecclesiarum. Probatur à simili ex *reg. 3. Cancellariæ,* vbi circa reseruationem beneficiorum habétur hæc verba, *principales in Collegiatis Ecclesiis,* ex quibus resoluunt Doctores † re- 16

seruari tantùm vnam principalem in qualibet Collegiata, prout tenent Mandos. *in d. regul. 3. q. 3 per totam,* Menoch *cons. 190. n. 3. cum seqq.* Gonzal *ad regul. 8. Cancel. gloss. 21 n. 7.* Nicol. Garc. *de benefic. part. 5. c. 1. n. 262.* Non obstat quod adducit Mandos. *d. q. 4. in fine,* nam decisiones, & Iura, quibus innititur, loquuntur tantùm de duabus Dignitatibus æque principalibus, quia tunc tantùm duæ sub eadem regula comprehenderentur, vt per Nicol. Garc. *d. c. 1. num. 264.* Aloys. Ricc. *in collect. decis. p. 5. collect. 1670.* † Sed ad 17

hæc minime attendentes contrariam opinionem tuebantur aliqui prædicta Iura non ignorantes, sed alienæ felicitatis, & honoris impatientes, & parum aduertentes honorem, qui videbatur aliis impendi, reflecti in seipsos, † quoniam, vt ait Ioan. de Ligna- 18

no *de amicit.* cùm agit de amante, & amato *n. 2. Honorare melius est, quā honorari, sicut amare, quàm amari: nam qui honorat, & amat, ostendit signum virtutis, deinde amando, & honorando quis adimplet præceptum Christi qui iussit nos, vt diligeremus proximum nostrū, ex Apost. ad Rom. 12. vt nos inuicem honore afficeremur.* Quare non temere vulgò dici solet honorem esse facientis, non recipientis, facit *l. 6. ff. de offic. Proconf.* vbi dicit Vlpian. si ad aliquam celebrem ciuitatem, vel prouinciæ caput Proconsul aduenerit, pati debet commendari sibi Ciuitatem, laudesque suas non grauatè audire, cum honori suo Prouinciales id vendicent; ex quo text. clarum fit aliquem præstando honorem, cum in dicta lege honor Proconsuli præstaretur, & tamen id honori suo Prouinciales vindicabant, vt alegantes exponit Thom. Act. *de lude fustchórum q 7. n. 71.*

Illegitimorum multæ sunt species, nam si quis sit natus ex soluto, & concubina domi retenta, dicitur filius naturalis, si ex meretrice, dicitur manzes, si ex coniugato & soluta, dicitur nothus, si ex copula in Iure Ciuili damnata veluti ex raptu, incestu, stupro, sacrilegio, dicitur spurius à spurcitia in Iure reprobata: qui omnes ordinari prohibentur, *cap. 1. & per tit. 56. dist. c. innotuit, de elect. c. fin. de fil. Presbyt.* Concil. Trid. *sess. 21. de reform. cap. 20. ibi, natalibus, & sess. 23. c. 5. ibi, de ipsorum ordinandorum natalibus, & c. 7. ibi, ordinandorum genus, &c.* An expositi habendi sint illegitimi, & ab Ordinibus arcendi? Vide infra *alleg. 51. n. 148. cum seqq.*

19 Deueniendo nunc ad solutionem nostræ principalis

palis quæst. dico Episcopum dispensare posse cum illegitimis, ex quocunque etiam damnato coitu ad minores Ordines, & ad beneficium simplex, Papam verò solum dispẽsare quoad maiores Ordines, & ad beneficia Curata, vel ad ea, quæ habent Dignitatem annexam, vel quæ habent Ordinem sacrum annexum; ita probatur *in cap. 1. de filiis Presbyt. in 6.* & ibi gloss. & Doctores, Coninch *de Sacram. disp. 18. dub. 14. num. 112. & disp. 33. n. 29. dub. 1.* Hieron. Venero *in exam. Episc. lib. 1. cap. 10. num. 28.* Vgolin. *de irregul. cap. 44. §. 2. n. 3* Sayr. *de censur. lib. 6 cap. 11, n. 8.* Gig. *de pension. quæst. 17. in princip.* Rebuff. *in praxi de form. litt. tonsur. num. 2. & tit. de dispensat. super defectu nat. n. 8.* Azor. *instit. moral. part. 2. lib. 3. c. 50. quæst. 8* Henriq. *in summ. part. 2. lib. 15 cap. 8. num. 10. litt. B,* Nicol. Garc. *de benefic. part. 7 cap. 2. n. 48.* Carol. de Grassis *de effectibus cleric. effectu 1. num. 530.* Cardos. *in praxi Iudicum, verb. dispensatio num. 38.* Marchin. me citato *in hoc loco, de sacram. Ordinis tract. 1. part. 10. c. 1. diff. c. 2.* Loter. *de re benef. lib. 2. quæst. 48. n. 140. cum seq.* vbi dicit ob generalitatem dicti tex. ad omnes cuiusuis generis illegitimos extendi, nouissimè Marcel. Vulpe *in praxi iudi. fori eccles. cap. 47. à n. 15.* me citato *in hoc loco* Alzed. *de praemin. Episc. dignit. part. 2. cap. 8. n. 32.* Ioan. Mar Beller. *disquisit. clericál. part. 1. tit. de disciplina cleric. §. 3. n. 25.* nouissimè Torreblanca *in pract. cab. Iuris spirit. lib 2. c. 13. n. 33.* Campan. *in diuersorio Iuris Canon. rubr. 12. c. 13. n. 81.* Molfes. *in sum. Theologiæ moralis tract. 2. c. 16. n. 5.* latè D. Felician. de Vega *in releg. c. & si clerici, §. de adulteriis, n. 93. cum seqq. de iudic.* nouissimè me citato *in hoc loco* Alphons. de Leone *d. praxi 6. num. 74.* Quod locum habet in Episcopo dispensante cum filio suo illegitimo quoad minores Ordines, & beneficium simplex, Maiol. *de irregul lib. 1. cap. 12. n. 13.* Suar. *de censur. tom. 5. disp. 50. sect. 5. num 7.* Fr. Emman. *in sum. tom. 3. cap. 38. n. 2.* Alzed. *d. part. 2. c. 9. num 18.*

In huiusmodi dispensatione facienda per Episcopum, cum sit inferior Papa, requiritur causa, & quod eorum suffragantibus meritis fiat, gloss. *in cap. requisistis, §. nisi rigor, 1. quæst. 7.* Nauar. *consil. 45. n. 2. de homic.* Fr. Emman. *quæst. Regular. tom. 1. q. 13. art. 14. & 15.* quem refert, & sequitur Nicol. Garc. *d. c. 2. nu. 49.* Petr. Anton. à Petra *in tract. de potest. Princip. c. 32. dub. 2. n. 20.* Carol. de Grass. *de effectibus cleric. in prælud. n. 332.* Vasq. *in opusc. de benefic. cap. 3. §. 1. dub. 3. & 4.* Molfes. *in sum. Theologiæ moralis tract. 6. c. 7. n. 18.* Illud tamen aduertere oportet, quòd si illegitimus beneficium aliquod simplex obtineret à Papa, nequiret Episcopus cum illo super huiusmodi illegitimitate dispensare propter appositionem manus Papæ, vt bene obseruant Simon. *de reseruat. quæst. 64. n. 6.* & Massobr. *in praxi habendi concursum præl. 25. in princip. n. 4.* secundùm Romanam impress.

Pro materiæ cognitione antequam ad ampliationes & limitationes deueniamus, *Primò* est obseruandum quòd dispensatus per suum Episcopum, poterit etiam in diuersa diœcesi beneficiari, per text. *in cap. cùm olim,* vbi Abb. *n. 1. de cleric. coniug.* Maiol. *de irreg. lib. 1. c. 8. sub n. 8. vers. proderit etiam, & nu. 9.* Lotter *dict. lib. 2. quæst. 48. n. 143.* *Secundò* est obseruandum quòd dispensatio fiat expresse ante promotionem ad beneficium: nam Episcopus promouendo illegitimum, non censetur cum eo dispensare, ex communi opinione, de qua attestatur Rebuff. *in praxi tit. de dispensat. super defectu natal. nu. 9.* Lotter. *d. quæst. 48. n. 144.* de quo tamen vide infra *n. 32.* *Tertiò* obseruandum est, vt Episcopus non excedat limites à Iure sibi concessæ potestatis, quandoquidem ea restricta est ad Ordines minores, & ad beneficium nõ Curatum, sed simplex; in Curatis enim quæcunque subsit causa vtilis, vel necessaria, non dispensat, vt voluit Gemin. *dict. cap. 1. num. 5.* Et quoad simplicia moderatas etiam habet habenas, & respectu quantitatis, & respectu qualitatis; & quidem respectu quantitatis, vt non possit dispensare vltra vnum, ex quo tex. in singulari loquitur, & tenent citati infrà *n. 28.* respectu verò qualitatis vt hæc facultas non intelligatur de omnibus omnino beneficiis, quæ non habent curam animarum, sed his tantum super quibus per Episcopum valet dispensari, vt expresse habetur *in dict. cap. 1.* quæ omnia ex ampliationibus & limitationibus infra scriptis patebunt.

Primò amplia supradictam resolutionem, quæ ha- 20
bet Episcopum cum illegitimis posse dispensare ad beneficium simplex, procedere in Canonicatibus Collegiatarum Ecclesiarum, vt post Staphil. dicit Rota iuncta addit. Papaz. *decis. 2. n. 15. de filiis Presbyt. in nouis,* quam refert, sequitur Beller. *d. §. 3. n. 27.* Nicol. Garc. *d. cap. 2. n. 69.* Anton. Fabric. *in praxi benef. tit. de benef. Cathedral. n. 8.* Zerol. *in praxi Episcop. part. 1. verb. Canonica, §. 3.* Stephan. Grat *discept. forens. tom. 4 cap. 591. n. 16.* Squillante *de priuil. cleric. cap. 4. n. 56.* Sayr. *de censur. lib. 6. cap. 11. n. 13.* nouissimè
Marcel. Vulpe *d. c. 47. n. 15. in fine,* † cùm non habe- 21
ant annexum Ordinem aliquod sacrum, etiamsi sint alicuius insignis Collegiatæ, quia etiam ad huiusmodi Canonicatus obtinendos sufficit prima Tonsura, & quod quis attingat decimumquartum annum, vt post multos, quos refert, dicit Nicol. Garc. *d. part. 7. cap. 4. num. 39.* & latiùs infrà dicemus.

Secundò amplia in dimidiis Portionibus, seu in- 22
ferioribus beneficiis Ecclesiæ Cathedralis, prout resoluunt Gomez *de expectatiuis, n. 38.* Flamin. *de resignat. lib. 2. quæst. 1. num. 117.* Gonzal. *ad reg. 8. Cancel. gloss. 5. num. 98. & seq.* Gratian. *dict. cap 391. num. 17.*
Nicol. Garc. *d. cap. 2. n. 69.* Bellet. *d. §. 3. num. 26.* † Di- 23
midiæ enim Portiones non habent sibi annexum Ordinem sacrum, nec illius ætatem requirunt, Nicol. Garc. *dict. cap. 4. n. 38.*

Tertiò amplia etiamsi beneficio simplici, aut Ca- 24
nonicatui Ecclesiæ Collegiatæ, vel dimidiis Portionibus, aut inferioribus beneficiis Ecclesiæ Cathedralis, parochialis Ecclesia vnita sit accessoriè, ex multis rationibus, & Iuribus ad ipsum suadentibus, quæ refero alio in loco; quarum illa principalis est, quia quod accedit alteri, sequitur conditionem, & naturam principalis; & ita hanc ampliationem tenent Gemin. *in cap. 1. n. 12. de filiis Presbyt. lib. 6.* Rebuff. *in tract. nominat. q. 16. c. 17.* Bellet. *dict. §. 3. nu. 34.* Campanil. *dict. cap. 13. num. 83.* Steph. Grat. *discept. forens. c. 173. n. 47. & cap. 591. n. 16. & 17.* Zerol. *part. 1. verb. Canonici, §. 3.* Anton. Fabric. *in praxi benef. tit. de benef. in Cathed. n. 8.* Squillante *de priuil. cleric. cap. 4. n. 56.* Alzedo *dict. part. 2. c. 6. n. 35.* Azor. *d. cap. 3. quæst. 14.* Gonzal. *ad reg. 8. Cancel. gloss. 5. §. 7. n. 18.* & de hac veritate hucusque nemo dubitauit.

Quartò amplia Capitulum Sede vacante posse, 25
sicut Episcopum, huiusmodi dispensationes impertiri, prout resoluunt Nauarr. *cons. 31. incip. An Capitulum Sede vacante, sub tit. de temporib. ordin. in antiq. & 7. de filiis Presbyt. in nouis.* Campan. *d. c. 13. n. 81.* Quarant. *in summa Bullarii, verb. Capitulum Sede vacante, vers. secundo quæro,* Zerol. *in praxi Episcopali, part. 2. verb. Capitulum, vers. tertio pag. 28.* me citato *in hoc loco* Diana *part. 4 tract. 1. resol. 64. in fine,* Lotter. *d. lib. 2. q. 48. num. 141.* nouissimè Marcel. Vulpe *d. c. 47. n. 17.* Licèt contradicat Par. f. *cons. 136. incip. Stante defectu, n. 2. vol. 4.*

Etenim Capitulum Sede vacante dispensare in 26
iis

is potest, in quibus potest Episcopus ratione iurisdictionis Episcopalis, vt tenent Henriq. *in sum. lib. 14 de irregular. cap. 10. §. 1.* Gutierr. *canon. lib. 1. cap. 3. num. 10.* Sayr. *in Claui Regia lib. 6. cap. 11. num. 84.* Cened. *ad Sext. collect. 4. num. 3.* Molin. *de iustitia, tract. et disput. 11. num. 5.* Cardos. *in praxi iudic. & aduocat. verb. Capitulum, num. 2.*

27 Quin etiam generalior suppetit ratio, quòd Capitulum Sede vacante succedit Antistiti defuncto in omnibus iis, quæ Iure communi pertinebant ad Ordinariam Episcopi iurisdictionem, exceptis nonnullis speciatim Iure prohibitis. Syluest. *verb. Capit. §. 2.* Pauin. *de potestate Capit. Sede vacante part. 1. cap. 3. n. 3.* Rebuff. *in praxi beneficiali tit. de deuolut. à n. 57.* Nauarr. *consil. 44. n. 1. de temporibus ordinat. & consil. 7. de filiis Presbyter,* Flamin. *de resignation. lib. 7. q. 23. n. 11. cum seq.* Suar. *de censur. d. sp. 7. sect. 2. num. 4.* Molin. *d. disp. 11. n. 1. 3. & 10.* Gutier. Sayr. & Cardos. *dd. locis,* Aloys. Ricc. *in praxi fori Ecclesiast. decis. 357. n. 4. in prima edit. & resolut. 305 n. 4. in 2. edit.* vbi dicit, quòd Capitulum succedit in omnibus, quæ sunt iurisdictionis, tam contentiosæ, quàm voluntariæ.

28 *Primò* limita non procedere suprapositam resolutionem, nisi ad vnicum obtinendum beneficium: cum illegitimis enim non poterit Episcopus dispensare super pluralitate beneficiorum simplicium, vt probat *dict. c. 1. §. ille verò, de filiis Presbyter. lib. 6.* vbi Gemin. *n. 8.* tenent Zerola *in praxi Episcopali p. 1. verb. Ordo, circa finem,* Azor *instit. moral. part. 2. lib. 6. cap. 3. q. 12.* Auila *de censur. part. 7. disp. 3. dub. 6. concl. 2.* Nicol. Garc. *d. cap. 2. n. 50. & part. 8. cap. 3. n. 4.* Lotter. *d. lib. 2. q. 48. n. 146.* Squill. *de priuil. cleric. cap. 4. num. 49.* Filliuc. *tract. 41. cap. 4. sub num. 5.* Alphons. à Leone *dict. q. 4 praxi 6 n. 82.* Quamuis contrarium videantur sentire *glos. 2. in cap. final. de filiis Presbyter. lib. 6.* Selua *de benefic. part. 3. q. 12. n. 19.* Menoch. *de arbitr. casu 201. n. 156.* Nā verius est, quod supra resoluimus, quia illegitimus cum quo dispensatur ad beneficium, non potest nisi vnicum obtinere, vt resoluit Sanch. *de matrim. lib. 8. disp. 31. n. 6. & 11.*

29 *Secundò* limita in Dignitatibus, vel Personatibus, etiam sine cura: ad quos solus Papa potest cum illegitimis dispensare. Ita colligitur ex *cap. fin. de fil. presbyter.* glos. *verb. beneficium in d cap. 1.* Henriq. *d. lib. 14. cap. 8. num. 10.* Auila *d. dubio 6. concl. 6.* Azor. *d. cap. 3. quæst. 3.* & post Petr. Gregor. Molin. Ledesmam, Tolet. Sayr. Lessium, & alios resoluit Nicol. Garc. *d. cap. 2. n. 53.* Lambertin. *in tract. de iurepatronat. lib. 1. part. 1. q. 9 art. 3. vers. adduco duodecimò, n. 50.* Campan. *d. c. 13. n. 86.* Benedict. Ægid. *in tract. de priuil. honest. art. 16. n. 20. cum seq.* vbi *num. 23. vers. tertiò,* subdit tex. *in dict. cap. fin.* loqui in Dignitatibus & Personatibus, qui pertinent ad ecclesiastica beneficia.

30 *Tertiò* limita in beneficiis requirentibus sacrum ordinem, ad quæ Episcopus nequaquam illegitimos dispensare valet. Ita glos. *verb. tale in d. c. 1.* quam sequuntur *ibidem* Ioan. Monach. *n. 8. vers.* & idē Franc. *n. etiam 8.* Anchar. *n. 2.* Campanil. *d. c. 3. n. 85.* quorum resolutionem dicit Azor. *d. c. 3. quæst. 15.* intelligendam de beneficio, quod sacrum Ordinem requirit priuilegio, consuetudine, vel statuto, in quibus Episcopus nihil Iuris, & potestatis habet.

31 *Quartò* limita in Canonicatibus Ecclesiæ Cathedralis, ad quos obtinendos cum illegitimis non poterit Episcopus dispensare, vt tenent Ioan. Monach. *in d. cap. 1. n. 7.* Rebuff. *in praxi tit. de dispensatione super defectu natalium, n. 10. & seq.* & hanc sententiam (vt inquit Felin. *in cap. postulasti vers. 2. concl. sub n. 4. de rescript.*) videtur tenere Rot. Roman. *decis. 136. vel secunda* incip. *Noluerunt Domini, de filiis Presbyt. in nouis,* aliàs *54. seu prima eod. tit. in antiq.* Zerol. *in praxi Episcop. part. 1. verb. Canonia, §. 3.* Anton. Fabric. *in praxi benefic. tit. de benefic. Cathedral. n. 8* latè Lotter. *d. q. 48. ex n. 153.* Marcel. Vulpe *d. cap. 47. n. 10.* Fr. Emman. *in sum. tom. 3. c. 38. n. 1.* Alzed. *d. p. 2. c. 6. n. 35.*

Contrarium tamen, imò Episcopum posse cum illegitimo dispensare ad obtinendum Canonicatum in Cathedrali, tenent glos. *in dict. cap. 1. verb. beneficii,* quam *ibi* sequuntur Ioan. Andr. *vers. in gloss. intellige sub num. 3.* Geminian. *num. 6.* Anchar. *n. 1.* Domin. *num. 7.* Franch. *n. 6.* Cald. *consil. 1. de filiis Presbyt.* Selua *de beneficiis part. 3. quæst. 61. in fin. verbis,* Azor. *dict. c. 3. quæst. 11.* Nauar. qui addit hanc opinionem esse communiter receptam, *consil. 3. incip. Multarum quæst. n. 4. de ætate, & qualit. in antiquis, & consil. 4. de filiis Presbyt. in nouis* Torreblanca *dict. cap. 13. num. 33.* Campanil. *dict. cap. 13. n. 81.* vbi asserit decisiones Rotæ supra allegatas non negare licere Episcopis dispensare cum illegitimis ad Canonicatum Cathedralis Ecclesiæ, sed dicere dispensationes ab Episcopis concessas iuxta formam *dict. c. 1.* minimè extendi ad Canonicatus prædictos, prout Franch. bene aduertit *dict. c. 1. num. 6. in fin.* quasi procederent illegitimum habilitatum ad beneficium simplex non intelligi dispensatum ad Canonicatum, nisi fuerit expressè additum de Canonicatu, & insinuat Nauar. *vbi proximè n. 4. & consil. 2. n. 5. de filiis Presbyter.* 32

Sed hæ contrariæ opiniones fœdere distinctionis componuntur; prima enim quatenus habet ad Canonicatum in Cathedrali non posse Episcopum cum illegitimis dispensare, procedit de Iure nouiori Concil. Trident. *sess. 14. de reformat. c. 12.* quo attento omnes Canonicatus Ecclesiæ Cathedralis requirūt aliquem ex sacris Ordinibus, ad quos cum non possit Episcopus cum illegitimis dispensare, ex adductis per Lotter. *dict. q. 48. ex n. 147.* sequitur, quod etiam non poterit ad beneficia, quæ sibi illos habent annexos. At verò secunda opinio procedit de Iure antiquo, & ita distingunt Maiol. *de irregular. lib. 1. c. 8. n. 11.* Zerola *in praxi Episcopali part. 1. verb. Canonicè §. 3.* Sayr. *de censur. lib. 6. cap. 11. n. 13.* Auila *eod. tract. part. 7. disp. 3. dub. 6. notab. 3.* Henriq. *lib. 14. cap. 8. §. 10. ad fin.* Less. *de iustitia lib. 2. cap. 34. n. 86.* Nicol. Garc. *d. cap. 2. n. 65.* & assentire videtur Campanil. *d. cap. 13. n. 85.* Squillante *de priuileg. cleric. cap. 4. n. 52. cum seq.* Lotter. *d. q. 48. num. 173.* 33

Vltimò limita in beneficiis paternis; non posse enim Episcopum dispensare, vt filius illegitimus obtineat beneficium simplex in Ecclesia patris sui, probat *cap. cum electorem, de filiis Presbyt.* & tenent Vasq. *in opuscul. de benefic. cap. 3. §. 1. dub. 6.* latè Lotter. *d. q. 48. ex nu. 174.* Nicol. Garc. *part. 7. cap. 3. à num. 6.* Molfes. *d. tract. 6 cap. 7. n. 19.* reprobantes opinionem Syluest. & Angeli assetentium, vt post mortem patris possit Episcopus dispensare cū illegitimo; eandem opinionem tenent Less. *de Iustit. lib. 2. cap. 34. n. 89.* Layman, *in sum. Theolog. moral. lib. 4. tract. 2. c. 14. n. 5.* Alphons. de Leone *dict. q. 4. praxi 6 n. 83.* qui hoc limitant in nepotibus ex filiis illegitimis clericorum, siue legitimè, siue illegitimè fuerint procreati.

Vtrum autem irregularitas occulta ex defectu natalium sit ab Episcopo dispensabilis quoad sacros Ordines? Vide Dianam *resolut. moral. p. 2. tract. 2. resol. 64.* Verùm virtute Concil. Trid. *sess. 24 de reform. c. 6.* possit Episcopus dispensare in illegitimitate quando est occulta ad Ordines maiores, & beneficia Curata? in quo dubio nouissimè Ioan. Machado *in d. tract. del perfeto Confessor y Cura de Almas, lib. 1. p. 3. tract. 17. docum. 2. nu. 4.* ita ait, *Si quando la ilegitimidad es oculta pueda entonces el Obispo dispensar para*

Ordines

Ordines maiores y todos beneficios, dispusã tambien los Dotores. Muchos mas cõmumẽte lo niegan, como sõ Suares, Sayro, y Marchino, fundados en que la facultad q̃ goza por el Cõcilio es para dispẽsar en las irregularidades ocultas, que nacẽ de delito, pero essa de la ilegitimidad no proviene de delito, sino de indecẽcia. Mas no obstante esto Avila, Coninch, Laymã, Diana y otros desienden que si, fundados en que aunque verdaderamente la ilegitimidad cause en la persona alguna indecẽcia, cõ todo esto intrinsecamente pẽde del delito de los padres, &c.

34 Quæri opportunè potest, an dispensatio præsumatur, si illegitimus in habitu, & Tonsura incedens Ordines suscepisse tali dispensatione præcedente alleget? In qua quæstione negatiuam partem amplexa est Rota Roman. *in Hispalen. Canonicatus, decis. 780. lib. 3. part. 3. diuers.* vbi decisum fuit teneri se clericũ per litteras probare, & dispensationem remouentem defectum natalium antecessisse. Facit etiam quod dispensationem allegans illam probare tenetur, cum non præsumatur, prout tenent Bellamer. *cons.* 10. *n.* 43. Mascard. *de probat. conc.* 513. *sub nu.* 6. Menoch. *de præsumpt. lib.* 3 *q.* 132. *sub n.* 72. Surd. *cons.* 235. *n.* 32. Sed stat pro contraria parte decisio eiusdem Rot. Roman. in propriis terminis, quam memorat additio ad alteram Rotæ *decis. secundam, incip. Voluerunt Domini, sub* 136 *n.* 8. *de filii Presbyterorum in nouis.* in qua decisum fuit non probandã, & verificandam elapso triennio dispensationem allegatam pro illegitimo: contradicit etiam generica resolutio. Ancharan. *cons.* 117. *propè finem*, vbi præsumptionem exoriri ex longa possessione beneficij, ac dispensationem intercessisse defendit, quod etiam tenet Flores de Mena *variar. qq. lib.* 3. *q.* 23. *num* 52. Item hanc partem sequitur Gomez *super regul. Cancell. de triennali quæst.* 10. *vers. nec obstat*, vbi decisione Rotali resolutum attestatur regulam ipsam de triennali iuuare, etiam execrabilem, ita quod liceat execrabili allegare dispensationem, si triennio possedit.

Verùm in hac contrarietate Campanil. *dict. cap.* 13. *num.* 107. asserit præfatam Rotæ decisionem in illa *Hispalen. Canonicatus* subsistere tantùm respectu proprietatis, hoc est, validitatis, seu inualiditatis clericatus, aut collationis beneficij; non autem respectu possessionis clericatus, seu beneficij; regula enim de triennali non operatur effectum, nisi quoad possessionem, & fructus duntaxat, vt à simili ex pluribus decisionibus comprobat idem Campanil. *dict. cap.* 13. *num.* 111. Tamen ne litibus via aperiatur, aut dissensionibus detur locus, si decennio saltem aliquis illegitimus in beneficio steterit, vel beneficia incompatibilia possederit in præsentia sui superioris credendum est iustum titulum, & dispensationem obtinuisse, cum credendum non sit vnum, vel plures Antistites sæpiùs visitantes possessori annuisse, nisi viderint dispensationem, alioquin prohibuissent inhabilem ministrare, siue incapacem obtinere beneficia, aut sine titulo, vt optimè infert Rota *decis.* 4. *incip. Fuit conclusum, num.* 8. *part.* 1. *diuers.* & faciunt quæ tradunt Flamin. *de resignat. lib.* 3. *quæst.* 6. *n.* 74. Aloys. Ricc. *in praxi fori Ecclesiast. decis.* 701. *in* 1. *edit. & resol.* 591. *in* 2. *edit.*

35 Vlteriùs curiosus quæret lector, an Episcopus possit dispensare cum clerico coniugato? Negant, quia non reperitur hoc expressum in Iure, Abb. Sylu Lambert. & alij, quos refert, & sequitur Nicol. Garc. *de benefic. part.* 7. *cap.* 5. *num.* 4. & 5. quibus addo Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib.* 30. *n.* 149. Molfes. *in sum. Theolog. mor. tract.* 6. *cap.* 7. *n.* 27.

36 Deinde postulabit aliquis, an dispensatus à Summo Pontifice ad beneficium simplex obtinendum ante ætatem quatuordecim annorum, qui ad illud requiruntur per Concil. Trid. *sess.* 23. *de reform. cap.* 6. possit aliud beneficium simplex obtinere ab Episcopo, absque noua dispensatione? In qua quæstione dicendum est, quod cum obtinens dispensationem ad beneficium simplex, dicatur habilitatus ad cætera simplicia, vt resoluit Campanil. *in diuers. Iuris Canon. rub.* 11. *cap.* 13. *num.* 98. poterit euentu de quo agimus, huiusmodi capax, & habilis per dispensationem factus ad alia similia simplicia ab Episcopo impetranda, dummodo Ius non resistat, vt sunt duo simplicia beneficia. Ita in terminis Aloys. Ricc. *in praxi aurea resolut.* 64. Si verò à Papa dispensatus fuerit, vt possit habere quodcumque beneficium Curatum, & virtute dispensationis vnum fuerit assecutus, non poterit illo renunciato vigore eiusdem dispensationis alterum assequi, Cardos. *in praxi iudicum, verb. dispensatio, n.* 19.

37 Vltimò quæro. Verum si Episcopus promoueat ad Ordines illegitimum, seu alium, qui de Iure communi promoueri non potest, in casibus tamen, in quibus potest dispensare, intelligatur cum eo dispẽsasse? Quod non videatur cum eo dispensare nisi exprimat, dicendum videbatur, faciendo differentiam inter Papam & inferiores, quia Papa faciendo aliquid quod valere non potest propter aliquod Iuris impedimentum, nisi dispenset, videtur tacitè dispensare, non autem Episcopi, nisi dicant se dispensare, doctrina est Abb. recepta *in cap. diuersis fallaciis, de cleric. coniug.* Nau. *cons.* 4. *num.* 2. *de Simon.* & subdit Marcel. Vulpe *in praxi iudiciali fori ecclesi. cap.* 47. *num.* 11. quod si illegitimus impetret dispensationem à Papa, vt possit promoueri ad Ordines maiores, eaque impetrata contraxerit matrimonium, non euanescit talis dispensatio, itaut mortua eius vxore vnica & virgine, possit virtute dictæ dispensationis promoueri ad Ordines sacros, & *n.* 22. aduertit clausulam illam apponi solitam in dispensationibus Apost. *dummodo paternæ incontinentiæ imitator non sit*, non importare conditionem, sed instructionem, & eius defectum non vitiare dispensationem. Contrarium verò videtur verius ad notata per Oldrad. *cons.* 329. *n.* 4. & 5. & *cons.* 330. *per tot.* præcipuè *n.* 6. per text. *in l. fin. C. qui admitti ad bon. possess.* dum ibi dicitur quòd pupillus non potest sine tutore bonorum possessionem petere, nec Prætor dando aliquid agit, sed si Prætor sciuit illum pupillum, dispensare, & supplere videtur defectum ætatis, Natta *cons.* 402. *n.* 29. Roman. *cons.* 216. *n.* 7. vbi apostilla *verb. videtur, & cons.* 307 Maiol. *de irreg. cap.* 51. *n.* 8. Henriq. *in sum. lib.* 14. *cap.* 17. § 4. *lit. P*, Suar. *de censur. tom.* 5. *disp.* 41. *sect.* 3. *n.* 4 Decius *cons.* 18. *num.* 24. *tom.* 1. Tiber. Decian. *resp.* 3. *num.* 8. *tom.* 4. Ex facto enim eius, qui potest absoluere, inducitur absolutio realis, Alex. *cons.* 164. *n.* 8. *vol.* 7. Et hoc ideo, quia pariter consensus ex facto elicitur, ac ex verbis, *l. de quibus, ff. de legib.* ibi, *nam quid interest suffragio populus voluntatem suam declaret, an rebus ipsis & factis*, &c. *l. si auia, C. de iure delib. l. recusari*, & ibi gloss. *ff. de acquir. hæred.* in ò facta potentius exprimunt hominum voluntatem, quam verba, vt prædictis Iuribus communiter notatur, & videndus Stephan. Gratian. *discept. forens. cap* 594. *num.* 20.

38 Denique dubitari potest an dimissi à Superioribus ex Societate IESV, & electi ab alia Religione, reincidant in irregularitatem ex defectu natalium, itavt non possint exercere Ordines receptos, nec ad alios promoueri? Quoad dimissos ex Societate existimo non incidere in pristinam irregularitatem ex defectu natalium, vt post Suar. & Sanctarel.

resolui

reſolnimus *de Iure Eccleſiaſt.lib.1.cap.42. num.192.* Quicquid aliter teneat Turrian.*de cenſur.lib. 9.diſp. 71.dub.2.*quem videtur ſequi Diana *part. 4. tract.2. reſol. 66.* Quoad eiectos (quicquid inuoluant Doctores) ex declaratione *ſacra Congreg. ſub die 21. Sept.*1624.ſunt perpetuò ſuſpenſi ab exercitio Ordinum,ſublata Ordinariis locorum facultate dictam ſuſpenſionem relaxandi,ac moderandi.

ALLEGATIO XLVI.

Epiſcopus an poſsit cum illiteratis ad Ordines diſpenſare?

SVMMARIVM.

1 *Litteratis viris idiget Eccleſia Dei per quos totus mundus illuminetur.*
2 *Eccleſia ſemper amat ſapientes.*
3 *Scientes præſumuntur à vitiis abſtinere.*
4 *Ignorantia eſt mater omnium errorem.*
5 *Illiterati penitus non poſſunt fieri clerici.*
6 *Illiteratus comparatur cæco.*
7 *Illiteratus eſt nullus in Eccleſia Dei,nec in ea placere poteſt.*
8 *Illiteratus aſinus nuncupari ſolet,& non venit appellatione hominum.*
9 *Illiteratus eſt magis odioſus quàm homicida.*
Illiteratus dicitur,qui prima Grammaticæ Rudimẽta non didicit.
10 *Irregularis eſt illiteratus.*
11 *Illiteratura defectus eſt omninò indiſpenſabilis.*
12 *Litteratura iure diuino requiritur.*
13 *Epiſcopus poteſt diſpenſare ad Ordines cum illiterato aliquod principium Grammaticæ habente, & ſpem addiſcendi in futurum oſtendente.*
14 *Religioſi bene legentes, & cantantes,etſi in lingua Latina aliquatenus deficiant , tuta conſcientia poſſunt ab Epiſcopo ordinari.*

1 ECCLESIA Dei indiget litteratis viris,quibus regitur,& ſuſtinetur, *cap. ſuper ſpecula , de præbendis,cap. cùm ex eo.*& *ibi* Ioan.Monach.*num. 3. de elect. in 6.*Abb.*in cap.de multa num. 6. & 7. de præbendis.*Carol.de Graſſis *in tract.de effect.lib.cleric. in præl ud.à num.63.*Felin.*in cap ſi quando num. 7.*vbi Nauarr.*except.16.num.5.de reſcript.* Hieron. Giachi. *in conſ.ſyndicatus,num.67.& 81.*Peretr. *ad extrauag. ambitioſæ,verb ex quibus Eccleſia,n.21.de rebus Eccleſiæ non alienan.*Rodoan.*de ſpol.quæſt 9 § vlt.num.10. cum ſequentib.*Bellet.*diſquiſit.cleric.p.1.tit. de diſcipl. cleric.§.4.num.8.*Rot. *in vna Meliten.Canonicatus 9. Martij* 1595.coram *Illuſtriſſimo D. meo Cardinal. Milline,*impreſſa per Marcheſan.*de commiſſionib.par.1. §. 2.pag. 611.* Per quos totus mundus illuminatur, *c.fin.de Magiſt.d ct.cap. cùm ex eo,de elect. in 6 gloſſ. verb.viris litteratis, in extrauag Execrabilis, de præbend.*Flamin.*de reſignat.lib.4 cap.11.num.17.*Carol.de Graſſis *d præl ud.num.*88 ob idque dicuntur radij Solis,& Stellæ,*auth.habita,*& ibi Bald. *num. 12. C. ne filius pro patre,*Mandoſ. *in reg. 16. Cancel. quæſt.15.*
2 *num.3* Vnde † Eccleſia ipſos ſemper amat,*cap. Epiſcopus 41.diſt.& c.multa,* latè & eleganter Marc. Anton.Genuenſ. *in practicabilibus Eccleſ. quæſ. 611.* ac illis fauet Flamin. *de reſignat.lib.5. quæſt. 3. num.78.* multaque priuilegia concedit Carol.de Graſſis *dict. præl.n.89.*quia† ratione ſcientiæ, qua ſunt decorati, præſumuntur abſtinere à vitiis,*c.cùm à iuuentute , §. quis præterea,de præſumpt.*& quemadmodum ſcientia eſt mater virtutum,*cap.præſentium 1.q.5.*Menoch.*de præſumpt.lib.6.q.91.n.20.*nouiſſimè Ioan.Machado *in tract.del perfeto Confeſſor y Cura de Almas, lib.1.p.5. tract.17.docum.12.n.1.*ibi, *de donde reſulta que ſẽpre derecho preſume que los eſtudioſos y letrados ſon virtuoſos,*&c. ita † ignorantia eſt mater omnium errorum, 4
c.ignorantia.c.ſi laicis 38.diſt.cap. niſi cùm pridem. §. pro defectu,de renunciat.

Et hinc fit quòd Epiſcopus cum maiori parte Capituli poteſt ſtatuere , vt quilibet Canonicus de ſuis præbendis conferat alicui pauperi ſcholari ſtudenti certam quantitatẽ ſingulis annis in ſubſidium; Abb. *in cap.vlt.num. 2.de his quæ fiunt à maiori parte Capit.* Bologniet.*in auth.habita.num.387.C.ne filius pro patre,*Bottæ.*de Synodo Epiſcopi in 3. part. concl. 17. in 9.col.art.1.*Rebuff.*de priuileg.ſcholaſt.priuil.42.*quos refert , & ſequitur Rot. *in Meliten. Canonicatus 9. Martij* 1595 corã *Illuſtriſſimo D.meo Card. Millino,* impreſſa per Marcheſan.*de commiſſion. p.1. §. 2.pag. 611.in vlt.impreſſ.*ob quæ ſemper exiſtimaui,ſtudia, & lucubrationes,quas cum ſumma omnium vtilitate in lucem ediderã mihi non parum vtilitatis allaturas in hac Curia Matritenſi,quam à ſeptem annis inhabito ; ſed cum in mala tempora bellis vndique infeſta aduẽtus hic meus inciderit,minimè admiror quin Iura ſileant,& libri non perquirantur;nam,vt inquit Plutarchus *in vita Caij Marij. Inter armorũ ſtrepitum leges non audiuntur;*prout eum refert D.Ferdinandus Pizarro y Orellana *in tr.de Viris illuſtribus noui Orbis in vita Ferdinandi Cortes,cap. 7. obſeru.3. pag.116.*

Peccat enim,qui non habet ſcientiam ſufficientẽ ad illud officium,quod appetiuit,*c.non eſt putandum, in fine 1.q.1.*Iacob.de Graff.*d.c. 11. n. 23.* culpa eſt immiſcere ſe rei ad ſe non pertinenti,*l.culpa eſt,ff.de regul.Iuris,c.non eſt ſine culpa,eod.tit.lib.6.*

Penitus igitur illiterati non poſſunt fieri clerici, 5
cap.præcipimus 34.diſtinct.cap.illiteratos,& ibi *gloſſ. 1;8.dict.c.ſi quis 77.dict.c. fin. de ætate & qualit.cap. fin.de tempor.ordin.in 6.*Bern.*in pract.crimin.cap. 18. aliàs 21.*Nauar.*in cap.ſi quando,except.11.num.45.& 50.de reſcriptis,*Menoch.*de arbitr.caſu 425.*Lambert. *de iure patron.part.1.lib.1.art.24.quæſt. 9. num.2.*Pacian.*de probation.lib. 2. cap. 34.num.79.*Gutier. *Canonic.lib.1.cap.26.num. 37.*Henriquez *in ſumm.par.2. lib.14.cap.8.num.11.*Flamin.*de reſignat.lib 4.quæſt.4. num.2.& quæſt.11.num.17.cum ſequentib. & lib. 5.q. 3.num.70.cum ſequentib.*Azor. *inſtitut. moral. part.2. lib.3.cap.28.quæſ.9* Gonzal. *ad reg.8. Cancel.gloſ. 4. num.41.cum ſequentibus.*Thom.Valaſc.*tom.1.alleg.9.*
à n.7.† Illi enim comparantur cæcis,*cap.poſt tranſla-* 6
tionem,§.item ſi quis,de renunt.† Et ſunt nulli in Ec-
cleſia Dei,*cap.congregato,*& ibi Bald.*num. 4.de elect.* 7
Nec in ea placere poſſunt,*cap.illiteratos 36.diſtinct. c.ignorantia,28.dict. cap. quia frater 7.quæſt.1.*Franc. Leo *in theſauro fori Eccleſ.part.2.cap.2.n.72.*& aſini nuncupati ſolent,Ioan.Monach.*in c.ex eo , de elect. in 6.& in cap.ſicut,num.10.de verb.ſignific.eod.lib.*Peretr.*vbi ſuprà num.13.*Rodoan.*d.quæſt.9.§.fin.nu.21.* quinimò non veniunt appellatione hominum , ſed
iumentorum,Gomez *in reg.de annal.q.47.in fin.*† Et 8
ſunt magis , quàm homicidæ , Thom.Acti. *de ludo ſcacchorum , quæſt. 8. num. 28.* & Flamin. *d. quæſt.3. num.90.*

Illiteratus omnino dicitur , qui prima Gramma-
ticæ rudimenta non didicit,Præpoſ.*in cap. 1. num.2.* 9
*poſt med.39.diſtinct.*Rota Roman.*diuerſ. part. 2.deciſ.16.num.3.*Carol.de Graſſis *in d.præl ud.num. 237.*

*& seq.*Flamin.*d.quæst.4.num.2.cum seqq. & d.quæst.3. num.70.cum sequentibus,*Maiol.*de irregul.lib.1.c.32.* Campanil.*in diuers.iuris Canon. rub. 5.cap.5.num.1.* vel qui legere,& scribere Latinè nescit, Azor. *d.par. 2.lib.6.cap.6.q.3.*Garç.*part.7.cap.7.n.15.* Castr.Palao *in oper.moral.tom.2.tract.13.disp.4.punct.6. num.9.*& quoad propositum in ordinato ad primam Tonsuram dicitur talis,qui nescit legere,& scribere;ad minores verò,qui Latinam linguam non intelligit;ad Subdiaconatum & Diaconatum,qui Latinè nō scit, & quæ legit,minimè intelligit;Sacerdotium,qui nō benè legit contenta in Missa, nec mediocriter saltē intelligit. Colligimus hæc ex resolutis per Sanch.*in opusc.moral.lib.7.c.1.dub.45.n.3.cum seqq.*Irregularis enim is dicitur;nam inter irregularitates connumeratur hæc ex defectu litteraturæ,*c.præcipimus,ver.aut ignorantem litteras,56.dist.c.vlt.de æt.& qual.*Thom. Valasc.*de alleg.9.n.11.*Auila *de cens.p.7.disp.4.dub.1.* Nicol.Garcia *de benefic.p.7.cap.7.n.19.*Viuald.*in candelabro aureo part.2.tit.de irregular.§.1.*Tolet.*in sum. c.58.vers.irregulares ex defectu animæ.* Rebuff. *in tr. de pacificis poss.n.226.*Gonzal.*dict.gloss. 4. n. 41.*Fla-
11 min *d.q.3.n.89.*†Estque omnino indispensabilis,Rebuff.*de pacificis possess.n.264.*& Flamin.*d.q.4.n.2.*nouissimè Ioan.Machado *d.docum.11.n.5.*vbi citat Villalob.contrarium tenentem.

Quare Episcopum non posse dispensare cū omnino illiterato,vt Tonsuram etiam suscipiat, resoluunt Rebuff.*in praxi tit.de clericis à quibus, & quomodo creentur,n.18* Bernard.*in pract. c. 21.* Sanch.*d. lib.7.c.1.dub.45.n.2.*nec in scientia requisita ad alios Ordines minores,vt per Nauar.*in c.si quando,except. 13.n.7.de rescrip.*Salzed.*ad Bernard.d.cap.21.vers.dispensare* Sanch.*d.dub.45.n.14.*Et quod plus est,tenet Turrec.*in cap.si in laicis dist.58.*non posse Papam dispensare vt omnino illiteratus promoueatur ad Sacerdotium,quia est contra Ius diuinum,refert Sanch.
12 *d.dub.45.n.2.in med.*† Litteraturam enim Iure diuino requiri videtur probari ex illo Oseæ Prophetæ *cap.4.ibi,conticuit populus,eo quòd non habuerit scientiam,quia scientiam repulisti,repellā te, ne Sacerdotio fungaris mihi,*referunt post alios Iacob.de Graffiis *in aureis decis.part.1.lib.1.c.11.num.22.* Petr. Gregor.*in praxi benefi.cap.37.n.5.ad fin.*Bernard.*in pract.c.21. n.6.*Viuald.*d.tit.de irregular.n.97.*Azor.*d.part.2.lib. 6.c.6.quæst.4.colum.685.*Flamin.*lib.4.q. 4 n.7.*Carol. de Graffis *d.prælud.n.64.*Thom.Val.*d.alleg. 9. n. 10.* nihilominus tamen si de facto illiteratus ordinetur, [reci]pit characterem,Bernard.*d.c.21.n.21. vers. si autem carens.*Iacob.de Graffiis *in aureis decis.part.2.lib.1.c. 11.n.19.*Thom.Valasc.*d.alleg.9.n.30.*quia in ordinandis scientia requiritur,non ex necessitate Sacramēti,sed ex necessitate præcepti,Sanch.*in opusc. moral. lib.7.c.1.dub.45.n.1.*nam quod dicunt Doctores aliqui quòd defectus litteraturæ Iure diuino reprobatur,non est referendū ad Ius diuinum naturale,æternum atque immutabile, sed ad Ius diuinum positiuum,& ex causa dispensabile,vt probat Lotter.*de re benef.lib.2.q.50.à n.17.*succurruntque plura exempla dispensationis huiusmodi,vt de Anacorita ad Sacerdotium per sanctum Flauianum Episcopum Macedonicum , de sancto Antonio Anacorita pariter ad Sacerdotium promoto,cuius meminit August.*lib.1. de doct.Christ.in prol* de Spirdone etiā ad Episcopatum Cypri de quo Cassiodor.*tripartita histor.l.1.c. 10.& 11.*quorū meminit Maiol.*de irregul.lib.1.c 32. n.5. & 6.*vbi *sub n.10.*refert aliud exemplum de Sāctulo Presbytero,qui nec prima elementa litterarū, nec legis decem præcepta cū calleret, Presbyter tamen erat , excusatoremque tantæ illiteraturæ habuit Gregorium dicentem plenitudinem legis charitatem esse , indeque eundem Sanctulum totam legem in Dei ac proximi dilectione seruasse.

Verùm si ordinandus aliquod principium Grammaticæ habuerit,aut modicum quid sciat,& ostendat spem addiscendi in futurum, potest Episcopus cum eo dispensare , quia minor scientia sufficit quando adest spes addiscendi in futurum Rebuff.*de pacificis possess.n.215.& dict.tit.de clericis n.28.* Henriq. *d.c.8. §.11.propè finem,*Salzed.*ad Bernard.c.21.litt.D.in nouiss.edit.*Menoch.*de arbitr.casu 425.n.58.*dū ait posse Episcopum arbitrari magis expedire Ecclesiæ si Ordines conferat ei , qui etsi adhuc Latinam linguā non intelligit,est tamen bonæ indolis , & pro ætate docilis,Sanch.*d.lib.7.c.1.dub.45.n.13.*Lotter.*d.lib.2. q.50 n.13.& 24.*remissiuè Mar.Alter.*de cens. tom.2. disp.16.de suspens.cap 1.vers.secundò, in fine,*Gonzal. *d.glos.4.num.80.cum sequentibus.*Vnde Alciat.*at præsumpt.reg.2.præs.3.& lib.1.de verborum signific.pag.16,* quem refert Thom. Actius *de ludo scacchorum qu.8. princip.num.82.*ex Innoc.& Iason.sententia,affirmat propter futuræ doctrinæ spem multa cōtra Iuris regulas disponi,Castr.Palao *d.punct.6.num.12.*vbi subdit quòd hac iusta causa non intercedente ex dispensatione Episcopi prorsus illiterato beneficium nequaquam dari poterit. 13

Religiosi bene legentes,& cantantes, etsi in lingua Latina aliqualiter deficiant,tuta & secura conscientia possunt ab Episcopis ordinari, & à Prælatis Regularibus præsentari,vt ordinentur;hi enim , regulariter loquendo,non ordinantur ad curā animārum habendam,sed solummodo ad assistēdum Choro diuinisque officiis,& ad ministrandum Altari,faciendamque rem sacram,remanetque in illis spes de comparanda tali scientia & cognitione necessaria ad suum munus,& officium peragendum propter cōtinuam instructionem,quæ hisce de rebus habetur in cunctis Religionibus, hanc sententiam ex doctrina gloss.*verb.instructio,in c.legi 16.q.1.*tenent Sylu.*verb. clericus 2.n.1.*Iac.de Graff *in aureis decis.p.1.lib.3.c.2. n.24.*Maiol.*de irregular.lib.1.c.31.num. 5.* Henriq.*in summ.lib.10.de sacram.Ordinis c.16.in fine,* Portel. *in dubiis Regular.verb. Ordines sacri,n.6.* optimè Mirāda *in manuali Prælatorum tom.2.q.8. art. 7.conclus.1.* Menoch.*de arbitr.cent. 3.casu 425.n.58.*Peirinis *tr.2. de Relig.Prælato q.3.c.7.n.10.*nouissimè me citato *in hoc loco* Ioan.Machado *1.tract.del perfeto Confessor lib.1.p.3.tract.17.docum.12.n.4.*vbi *n.6.*idem cū Villalobos sentit quoad Canonicos & Cātores Cathedralium Ecclesiarum.Hieron.Roder.*in compēd.q.Regul.resol.52.num.22.* Laurent. de Peirinis *tract.2.de Relig.Prælato q.3.cap.7.n.20.*Aloys. Bariola *in aphor. lit.R.verb.Regulares ad Ordines,*Diana *resol.moral.p. 2.tract.16.resol.29.& part.3.resol.86.& p. 4. tract.2. res.74.*Lotter.*d.lib.2.q.50.n.25.& 26.*idem Peirinis *tom.1.priuileg.Minimor.constit.26.Leonis X.n.25.*Lezana *in sum.q.Regul.c.14.num. 24.* Villalob.*in summ. tom.1.tract.21.dub.34.num.5.*Licèt autem gloss.*d.c. verb.instructio,*teneat quòd in Monacho bonitas, & non scientia sit necessaria , nihilominus hodie & Monachi,& clerici debent esse scientia ornati,cum distinctione suprapositа,Iacob.de Graffiis *in d part. 1.lib.1.cap.5.n.10.*Carol.de Graffis *in tract.de effectibus cleric.in prælud.num.64.*Nam quo rudiores sunt, tantò magis laborare debent , vt quod expetunt ad finem perducant pulchra enim,& præclara sunt difficilia,vt dicebat Plato,& illud plus diligitur , quod laboriosius quæritur,Ioan.de Lignano *de amicit.§.4. num.3.*refert Thom.Act.*de ludo scacchorum. quæst.4. num.31.* 14

ALLEGA

ALLEGATIO XLVII.

Episcopus an possit dispensare cum promoto per saltum.

SVMMARIVM

1 *Promotus per saltum incurrit suspensionem ab executione susceptorum Ordinum, & ministrando fit irregularis.*

2 *Referuntur Doctores, qui asserunt promotum per saltum incurrere irregularitatem.*

3 *Promotus per saltum recipit Ordinem, & ipsius characterem.*

4 *Beneficium obtinere non potest per saltum promotus.*

5 *Episcopus vigore priuilegij sibi concessi* à Trid. sess. 24. de reform. cap 6. *potest dispensare cum promotis per saltum etiam postquam ministrauerint.*

6 *Ordines per saltum ignoranter suscipiens, vel scienter, antequam ministrauerit, potest per Episcopum dispensari.*

7 *Procedit non solùm in promotis aliquo sacrorũ Ordinũ omisso, sed etiam in promotis ad maiores Ordines, omissis minoribus, siue omnibus, siue vno tantũ.*

8 *Promotus per saltum ministrans, siue scienter, siue ignoranter, indiget Apostolica dispensatione, quamuis in minoribus ministret.*

9 Sixti V. Constitutio *declaratur.*

10 *Suspensio, quæ incurritur ab eo, qui per saltum promouetur ad Ordines, an impediat solum ita ordinatum, ne possit ministrare in Ordine, quem per saltum suscepit, vel potius afferat impedimentum simpliciter, ne actum vllum Ordinis exercere valeat, etiam illorum, quos ritè suscepit.*

11 *Promotus per saltũ quãdo prætermissum Ordinẽ, recepit, an in eo casu possit cũ illo Episcopus dispẽsare, vt ministret in susceptis, & ad superiores ascẽdat.*

12 *Dispensatio promotis per saltum à Concil. concessa, non operatur, vt ordinatus ascendat ad superiorẽ Ordinem, nec in suscepto ministrare possit, antequam inferiorem omissum recipiat.*

QVI per saltum, & præpostero ordine se
1 promoueri fecit, incurrit suspensionem
ab exequutione susceptorum, & ministrando fit irregularis; ita per tex. *in cap. vnic. de cler. per salt. prom.* Concil. Trid. *sess. 23. de reform. c. 14. ad fin.* resoluunt Abb. *in c. vni. n. 4. & 5. de clerico per saltum promoto*, vbi Hostien. *n. 4.* Sylu. *verb. irregularitas n. 15.* Greg. Lop. *l. 28. verb. no deue tit. 6. p. 1.* Salzedo *ad Bernard. in pract. c. 24. lit. C*, Henriq. *in sum. p. 2. lib. 13 de excomm. c. 35. propè fin. lit.* P, Nauar. *in man. c. 27. n. 142.* Tolet. *in sum. lib. 1. c. 71.* Suar. *tom. 5. de censuris disp. 31. sect. 1. à n. 44.* Auil. *eod. tr. p. 7. disp. 9. dub. 2.* Fr. Emman. *in sum. tom. 2, c. 17. n. 7. cum seqq.* Molfes. *in sum. Theologiæ moralis tr. 2. c. 18. n. 15.* Campanil. *in diuers. iuris Canon. rub. 10. c. vnico n. 4.* Bonac. *de censur. disp. 7. q. 3. punct. 4. nu. 5.* Mar. Alter. *de censur. tom. 2. disp. 10. c. 5. ver. verùm tota difficultas, & vers. respondeo*, Fill. *tract. 17. c. 5. quæst. 8. n. 92.* me citato *in hoc loco* idem Bonac. *de censur. extra Bull. disp. 3. q. 1. punct. 2. n. 1.* † Quamuis per sal-
2 tũ promotũ fieri statim irregularẽ asserãt minus bene Maiol. *de irregular. lib. 4. cap. 12.* Vgol. *eod. tr. c. 38. §. 1. n. 1.* Petr. Ledesma *in sum. de sacramento Ordinis c. 60. cõcl. 8. difficult. 2.* Zerol. *in praxi Episcop. p. 2. verb. irregularitas, §. 3. pag. 15.* Valentia *tom. 4. disp. 3. q. 19. punct. 3.* Sayr. *de censuris lib. 7. c. 10 n. 30.* Aloys. Ricc. *in praxi fori Ecclesi. decis. 118. in prima edit. & res. 276. in 2. edit.* Valer. Reginald. *in praxi fori pœnitentialis lib. 20. n. 191.* † Is tamen per saltum, etiam Sacerdotio 3
ordinatus, recipit verum Ordinem, & characterem Sacerdotis, quia per se non pendet ex charactere inferiori, Abb. *dict. c. vni. n. 4.* Henriq. *lib. 14. c. 6. §. 3. in princ.* Mar. Alter. *d. c. 5. vers. de eo qui ordinatur*, Bonac. *d. punct. 2. n. 4.* Sed † beneficia ei, cum sit suspensus, 4
conferri non possunt, ac per consequens præsentatio & prouisio ad eius fauorẽ facta non subsistit, & fuit resolutum per Rot. *in Meliten. Abbatia 24. Ianuar.* 1590. coram *D. Gipsio*, refert Garc. *de benefic. p. 7. c. 14. n. 3.* & in terminis Rebuff. *tract. de pacif. poss. n. 130.* Flamin. *lib. 4. quæst. 2. n. 100.* Carol. de Grassis *de effect. cleric. effectu 15. num. 34.*

Sed à quo valeat dispensationẽ obtinere, qui per 5
saltum fuit promotus, dubium est præsentis quæsiti. In primis securè tenendũ illum posse per Episcopũ dispensari, etiam postquam ministrauerit, si delictum sit occultum, vigore priuilegij sibi concessi in Trident. *sess. 24. c. 6.* Ita Hẽriq. *lib. 14. c. 6. n. 5. in fine.* Vgolin. *de censur. c. 39. n. 3.* Suar. *tom. 5. disp. 42. sect. 3. n. 5.* Coninch *disp. 18. dub. 5. n. 43.* Sayr. *d. c. 10. n. 37.* quos refert Bonac. *d. punct. 4. n. 5. in fine*, Campanil. *d. cap. vni. n. 6.* secluso tamen d. priuilegio, generaliter etiã statuit Concil. Trid. *sess. 23. de reformat. c. 14. in fine*, † 6
Episcopum ex legitima causa posse dispensare cum promotis per saltũ, si non ministrauerint in Ordine suscepto, quod intelligit Mar. Alter. *dict. c. 6. vers. hoc loco*, siue scienter, siue ignoranter fuerint ita promoti, quia Concilium non distinguit de ordinato scienter, & ex superbia, vel ignoranter, sed simpliciter loquitur. † Quod etiam verum est non solùm in pro- 7
motis aliquo sacrorum Ordinum omisso, sed etiam in promotis ad maiores Ordines, omissis minoribus siue omnibus, siue vno tantum, vt refert decisũ Armendariz *in addit. ad recopil. legum Nauarræ l. 1. tit. 18. l. 7. de Episcopis n. 53. vers. item*, & tenent Marcel. Vulpe *in praxi indic. fori eccles. cap. 8. n. 15.* Molfes. *in sum. Theologiæ moralis tr. 2. c. 3. n. 25. & c. 18. n. 16.* no- 8
uissimè Diana *moral. resol. part. 5. tract. 10. resol. 29.*

Vnde à contrario sensu apertè constat prohiberi id facere cum eo, qui ministrauit nulla præhabita distinctione scientiæ, vel ignorantiæ, eo quod simpliciter loquitur tex. ille *in d. cap. 14.* & ita vigore Concilij concludendum est semper indigere Apostolica dispensatione, qui saltarim Ordinibus insignitus ministrauerit, & tenent Maiol. *de irregul. lib. 4. cap. 12. n. 2.* Salzed. *ad Bernard. d. c. 24. in addit. litt. D*, Sayr. *de censur. lib. 4. cap. 14. n. 26.* Filliuc. *tract. 17. c. 5. num. 92.* 9
Homobon. de Bonis *de exam. Ecclesiastico par. 2. tract. 12. cap. 3. q. 15. resol. 5.* Aloys. Ricc. *in decis. Curiæ Archiep. Neapol. decis. 130. n. 5. part. 4.* Filliuc. *tract. 17. cap. 5. n. 92.* Mar. Alter. *d. cap. 5. vers. hoc in loco, & in vers. respondeo*, admitti censet contra Nauar. *cap. 27. n. 242.* Episcopum cum ordinato per saltum, si antea ministrauit in Ordine suscepto, non posse dispensare, que vt exerceat actus Ordinum, nec vt ascendat ad superiores, vnde nequibit Episcopus dispensare tam si ministrauit in Ordine malè suscepto, quàm si ministrauit in Ordine prætermisso, & id cõtingere potest duobus modis, vel quod exerceat actus illius Ordinis antequam illum assumat, quod pertinet ad genus irregularitatis, vel postquam illũ assumpsit, sed ante legitimam dispensationẽ; nam cùm esset suspẽsus ab illius receptione, postquam illum suscepit sine dispensatione, manet suspensus ab illius executione: quare si in illo ministret, nõ poterit amplius Episcopus cum eo dispensare: nam irregularitatem contractam per talem vsum Episcopus non potest tollere, cùm nullibi ei concedatur, neque etiã auferre potest

suspensionem, quę imponitur ante talem vsum, quia hæc facultas concessa ei erat sub illa conditione, nisi ordinatus ministrauerit, vt constat ex Conc. Trid. *d. loco*, cuius decretum non tantum subsistit cum ad Sacros ascendit per saltum, & in eis ministrauit, sed etiam si ad minores, prout decisum refert Campanil. *in d. cap. vnico n. 6.* Aloys. Ricc. *in decis. Curiæ Archiepiscop. Neapol. decis.* 108. *part.* 4. vbi citat Nauar. *in singular. Canon. singular.* 738 *p. 6.*

9 Quamuis per Constitut. Sixti V. editam contra clericos malè promotos, fiat ipso iure suspensus, siue scienter, siue ignoranter fecerit, nisi debita diligentia adhibita iustus error, & probabilis facti ignorantia eum excuset, vt *in §. vi igitur, & in §. Nihilominus*, cuius vigore neque à sola suspensione, neque postea ab irregularitate absoluit, aut dispensat Episcopus, sed Papa tãtum, vt constat ex § *vt autem*, neque etiam in foro conscientiæ vt *in §. in occultis*. Tamen quia prædicta Sixti V. Constitutio non in omnibus hodie viget propter alteram Clem. VIII. de qua suprà, *alleg. 10. n. 1. cum seqq.* resolutioni suprapositæ à Concil. Trid. depromptæ inhærendum est.

10 Quæres opportunè an hæc suspensio, quæ incurritur ab eo, qui per saltum promouetur ad Ordines, impediat solum ita ordinatum, ne possit ministrare in Ordine, quem per saltum suscepit, vel potius afferat impedimentum simpliciter ne actum alicuius Ordinis exercere valeat etiam illorum, quos ritè suscepit? In qua quæstione securè tenendum ordinatum per saltum esse suspensum tantum ab eo Ordine, quem per saltum suscepit, & ita ministrando effici irregularem, non autem ab vsu Ordinum inferiorum, quos legitimè susceperat, post Syluest. Sot. & Bernard. ita resoluunt Mar. Alter. *d. cap. 5. vers. hoc supposito*, Henriq. *lib. 14. cap. 6. n. 3.* Aloys. Ricc. *d. resolut.* 216. *n.* 2. & nouissimè me non citato *in decis. Curiæ Archiep. Neap. decis.* 150 *num.* 8. *part.* 4. Suar. *de censur. disp.* 31. *sect. 1. nu.* 48. Campanil. *in diuers. Iuris Canon. rub.* 30. *cap. vnic.* me citato *in hoc loco* Bonac. *d. punct. 2. num.* 10.

11 Deinde quæret aliquis quando per saltũ promotus absque dispensatione prætermissum Ordinem recipit, an in eo casu possit cum illo Episcopus dispensare, vt ministret in susceptis, & ad Superiores ascendat. In qua quæst Mar. Alter. *dict. cap. 5. vers. sed quæres*, respondet Episcopum posse dispensare in hoc impedimento; quia Conc. Trid. solum excipit, quando sic ordinatus ministrauit: ergo cessante hac conditione semper poterit Episcopus dispensare, cum suscipere Ordinem prætermissum non sit ministrare. Sed licet in eo non obstet decretum Concilij, quia cessat conditio ab eo requisita, tamen cum per illam ordinationem incurratur nouum genus suspensionis, quia suscipitur Ordo cum censura, ideò in hac suspensione non poterit Episcopus dispensare, nam cum excommunicato, vel alia censura innodato scienter Ordines recipiente nullus præter Papam dispensat, etiamsi excommunicatio eiusmodi sit quod ab ea Episcopus absoluere valeat, *dict. cap. 1. de ordinatis ab Episcopo*, Mar. Alter. *dict. disp. 10. cap. 6. vers. sed dubitari potest*, me citato *in hoc loco* Bonac. *d. punct. 1. num.* 12.

12 Facultas ergo à Concilio Tridentino concessa dispensandi cum promotis per saltum non operatur, vt ordinatus ascendat ad superiorem Ordinem, antequam inferiorem omissum recipiat, quia repugnaret institutioni de Ordinibus gradatim recipiendis, neque vt ordinatus ministrare possit in Ordine sic suscepto antequam prætermissum receperit; operatur tamen vt dispensare possit cum illo ad recipiendum Ordinem omissum, & deinde in suscepto per saltum ministrandum, atque ad superiorem ascendendum. Ita Mar. Alter. *d. c. 1. vers. probatur secundò*, Aloys. Ricc. *in Neapol. decis.* 10. *n.* 10 *part.* 4. me citato Bonac. *d. punct. 1. n.* 14 Campanil. *d. cap. vnic. n. 6.* & *n.* 7. resoluit in Ordinibus prætermissis cautè supplendum esse quod incautè fuerit omissum, alleritque in euentu, quo ordinatus ignoret verum ne fuerit Ordo omissus, etiam tunc debere ad Ordinem assumi, & cautius agere ordinatorem si ratione dubietatis, permitteret illa verba, *si non est ordinatus*, &c.

Allegatio XLVIII.

Episcopus proprius quando dispensare possit cum ordinatis ab Episcopo, hæretico, schismatico, excommunicato, vel qui renuntiauit dignitati?

SVMMARIVM.

1 *Maiores Ordines recipiens sciens, vel ex crassa ignorantia ab Episcopo qui loco simul, & dignitati renuntiauit, suspensus est ipso iure illorum vsu, nec potest nisi per Romanum Pontificem à tali suspẽsione solui; secus si probabiliter ignorauit abdicationem.*

2 *Ordinatus ab Episcopo hæretico ignoranter, cum primum id sciuerit, debet se ab vsu Ordinum abstinere, potest tamen per Episcopum à tali suspensione solui.*

3 *Ordinatus ab Episcopo hæretico, vel schismatico, scienter beneficium obtinere non potest.*

4 *Promotus ad Ordines ab Episcopo hæretico, vel schismatico verum suscepit Sacramentum, dummodo huiusmodi Episcopus in forma Ecclesiæ gerat, quod agit.*

5 *Dispensare potest Episcopus cum ordinatis ab Episcopo hæretico, vel schismatico ignoranter.*

6 *Ignorantiam qui allegat eam debet probare.*

7 *Promotus scienter ab Episcopo hæretico, vel schismatico à solo Romano Pont. dispensatur.*

8 *Ordinatus ab hæretico, vel schismatico per metum cadentẽ in constantẽ virum, an incurrat suspẽsionẽ.*

9 *Ordinatus siue scienter, siue ex ignorantia probabili ab Episcopo excommunicato, suspenso, vel interdicto, executionem Ordinis non recipit, & indiget dispensatione.*

10 *Papa solus dispensat in suspensione, quam contrahit ordinatus scienter, siue ex ignorantia crassa, vel probabili, ab Episcopo excommunicato, hæretico, vel schismatico: data vero probabili ignorantia dispensat Episcopus.*

11 *Amplius etiamsi ordinetur ab Episcopo excommunicato, aut suspenso per vim, aut metum.*

12 *Quid si recipiens probabiliter ignorauit Episcopum esse excommunicatum?*

13 *Episcopus consecratus ab Episcopis excommunicatis, vel suspensis, an recipiat consecrationem.*

MAIORES Ordines sciens, vel ex crassa ignorãtia recipiẽs ab Episcopo, qui loco simul, & dignitati Episcopali renũtiauit, suspẽsus est ipso iure illorũ vsu, nec potest nisi per Romanũ Pontificẽ tali suspensione solui, si tamen probabiliter ignorauit abdicationem, poterit à proprio Episcopo dispensari; ita probat text. *in cap. 1. de ordinatis ab Episcopo* 1

Episcopo

Episcopo,qui renuntiauit Episcopatui(quem ab Alexand.III. Ioanni Archiep. Toletan. scriptum fuisse circa annũ 1150 refert Francisc. de Pisa *en la description de la imperial ciudad de Toledo,lib.5.c.7.in fine*) resoluunt Bernard.& Salzedo *in pract.cap. 31.in nouiss.edit.*Nauar.*in manual.c.27.n.241.vers.tertio*, Flamin.*de resignat.lib.1.q.17.n.5.cum seqq.*Fr.Em.man.*in summ.part.1.cap.14.ad finem*,Rebuff. *ad l. Barbarius n.10.ff.de officio Prætoris* , Azor. *institut.moral.part. 2, lib.3.c.48 quæst.13.*Suar.*tom.3.disp.31. sect. 1.in princip.& n.7.*Vgolin.*de censuris,cap.40.*Sayr. *eod. tract. lib.7.c.10.n.27.*Bonac *eod tract.disp.7.quæst. 3.punct. 4.n.8.*Moifes.*in summ.Theolog.& Moralis tract.2.c.17. n.24.& 25.* Valer.Reginaldus *in praxi fori pœnitent. lib 30.n.27.vers.quartus,& num.190 & lib.32.tract.3. n.69.*late Bonac.*de censur.extra Bull.disp.3.p.1.punct. 10.*Filliuc.*in quæst.moral.tract.19.n.96.*Mat.Alter. *de censuris tom.2 disp.9.cap.1.vers.secundò dubitari*; vbi asserit hunc probabiliter ignorantem abdicationem absque culpa contrahere suspensionem ab Episcopo dispensandam , quia non est priuatio vsus iam aliquando habiti , sed impedimentum ne recipiatur; addit ideo necessariam fuisse dispensationem , quia ordinator cum non haberet executionem sui officij, eam non poterat alteri conferre.

Quoad locum & dignitatem Episcopus renuntiare dicitur quando quoad iurisdictionem officium & vsum Ordinis Episcopalis renuntiat , vt declarat Bonac.*d punct.9.n.4.*& tunc cum Episcopus huiusmodi abdicauerit à se vsum ordinis Episcopalis quãtum in se est,meritò Ecclesia talis Ordinis vsum impedit in recipiente;Bonac.*d.n.4. in fin.* Quod procedit etiamsi sacros Ordines à tali loco & dignitate renunciante quis recipiat de licentia proprij Episcopi,Suar.*d.disp.31.sect.1.*Maiol.*d.lib.4.cap. 20.num.6.* Bonac.*d.punct.9.n.5.*vbi *n.7.* resoluit renunciantem Episcopatui in dubio censeri illi renunciasse quoad locum tantum,& *n. 8.* tenet collationem Ordinum susceptorum ab Episcopo, qui renunciauit dignitati,esse validam quoad substantiam,& *n.10.* quod talis Episcopus ex vi tex.*in d cap.1.*præcisè non incurrit aliquam censuram conferendo Ordines,& *n.12.* quòd Episcopus consecrationem accipiens ab alio Episcopo , qui dignitati renuntiauit , non efficitur ista suspensione.

2 Sic etiam Ordinatus ab Episcopo hæretico ignoranter,cum primum id sciuerit,debet se ab vsu Ordinum abstinere,potest tamen per Episcopum à tali suspensione solui,Mascard.*de probat.conclus.648. n. 46.*Paul.Comitol.*respons.moral.lib.6.quæst. 38. num. 11.*Azor.*instit.moral.par.2.lib.3.cap.28.quæst.10.*Henriquez *in summ.lib.14.cap.6.§.6.* Valer. Reginald.*d. lib.30.num.190 vers.quarta.*

3 † Secùs verò si hoc sciebat ordinatus,qui tũc nec beneficium obtinere poterit,Maiol.*de irregul.lib.4.cap.22.*Flamin.*de resignat. lib.4.quæst.2.num.96.*Carol.de Grassis *de effect.clerical.effect.15.num.29.*vbi *n.30.*idem resoluit de clerico ordinato ab Episcopo schismatico.

4 Nam promotus ad Ordines ab Episcopo hæretico , vel schismatico verum suscipit Sacramentum, dummodo huiusmodi Episcopus in forma Ecclesiæ gerat quod agit;non tamen recipit vsum, & executionem Ordinis,vt dicit tex.sic intelligendus *in cap. ordinationes 9.quæst.1.& in cap.1.de schismat.*ibi,*Ordinationes ab Octauiano , & Guidone hæresiarchis factas,& ordinatis ab eis irritas censemus*,id est,quãtum ad vsũ,& executionẽ Ordinis,consonant tex. *in cap. fraternitati,eodem tit.& in c. Daibertum.1.quæst.7.& in c.conuenientibus , in fine vers. Constantinus Episcopus eadem causa,& quæst.*

Vnde cum huiusmodi Ordinatis dispensari potest quoad executionem tantum, cum non indigeat alia ordinatione, & hæc dispensatio conceditur illis , qui ex ignorantia probabili à dictis Episcopis Ordines receperunt,& obtineri potest post dignam pœnitentiam ab Episcopo;debet autem probare ignorantiam ille,qui eam opponit,ex *d. ct. c. ordinationes*,ibi,*nisi probare valuerint , si cum ordinarentur eos nescisse damnatos*,scilicet Episcopos,vbi glos.*verb.nisi probare* ,notat inde sumi † argumentum pertinere ad eum,qui allegat ignorantiam, illam probare sequuntur Menoch,*de præsumpt.lib.3.quæst.23.num.10.* Farinac.*in praxi crim.in.part.3.quæst.90.num. 105.*vbi *n. 106. & seq.* resoluit quòd probatur per iuramentum,& signis,ac coniecturis.

Qui verò scienter hoc modo Ordines receperunt, à solo Romano Pontifice dispensari poterunt,sed si ordinatio fieret ab hæretico , vel chismatico , non seruata forma Ecclesiæ,tunc ordinatus ne dum executionem Ordinis minime recipit,sed neque ipsum characterem,vt probatur *in c.qui perfectionem*,iũcta glos.*verb.plenitudinem.1.q.1.*Bern.*in pract. cap.29.in fin.,in nouiss.edit.*Sot.*in 4.dist.25.quæst.1.art. 1.*Maiol.*de irregular.lib.4.cap 22.*Bonacina *dict.punct.10. num.7.*

Quæret aliquis an ordinatus ab hæretico , vel schismatico per metum cadentem in constantem virum,excusetur à prædicta suspensione , ita vt dispensatione non egeat:In qua quæstione Nauar. *in man.c.27.n.141.vers.quarto*,videtur tenere talem suspensionem non incurrere. Ego verò in contrariam sententiam potius inclinarem , ex eo quia hæc suspensionis pœna non est imposita in odium ordinati, sed ordinantis , cum etiam ordinatus illam incurrat ignorans,& absque culpa;igitur cum ipse ordinans metu in maiorem incidat culpam, & executionem, qua etiam in his terminis caret, alteri dare non possit,sequitur taliter ordinatum à suspensione non excusari,maiori ipsius ordinantis culpa. Idem Nauar. *dict vers.quarto* , tenet huiusmodi suspensionem incurri ordinatum ab hæretico , vel schismatico denunciato per *Extrauag.ad euitanda.* Nam suspensio hæc & irregularitas non incurritur si Ordo recipiatur ab hæretico,seu schismatico etiam notoriè , & manifestè , nisi per sententiam nominatim sit denunciatus,vt probatur *in dict. cap. ordinationes* , ibi, *ordinationes,quæ ab hæresiarchis nominatim excommunicatis factæ sunt.*Confirmatur, quia fideles non tenentur vitare hæreticos , & schismaticos notorios, qui per consequentiam notorij iuris intelliguntur excommunicati,tenet idem Nauar.*d.c.27.n.35.vers. nota tertiò,& cons.10.n.1.de hæret.*

Vnde ordinatus siue scienter , siue ex ignorantia probabili ab Episcopo excommunicato, suspenso , interdicto , aut quauis alia censura innodato, executionem Ordinis non recipit , sed indiget dispensatione,glos.*verb.quondam in cap.ab excommunicatis , 9. quæst. 1.* glos. *in cap. si qui à Simoniacis , 1. quæst.1.*glos. *verb. ignorantia in capit. 1. de ordinatis ab Episcop.qui renunc. Episcop.* glos. *verb. dispensare in cap.cùm illarum , de sentent.excommunic.*Bernard. *in practic.cap.28.num.3.*Couar. *in cap. alma Mater. part. 1. §. 6. numer. 6. vers. nihilominus* , Maiol. *lib. 4 de irregul.cap. 16. num. 4. & 25.* Nauar. *in man. cap.25.num.69.*Sà *verb. suspensio , num. 7.* Suar. *de censur.disput.31.sect.1.num. 61.* Sayr. *eod.tract.lib.4. cap.14.numer.1.*Mar.Alter.*in simili tract. tom.2.disp. 9.cap.2.*Filliuc.*tract. 17. num. 80. & tract. 20.cap.7. quæst.6.num.199.*Bonacina *dict. disp. 3. quæst. 1. puncto 10.num. 1.* quia cum suspensus, vel excommunicatus

nicatus non habeat vsum Ordinum, ideo illum alteri conferre non potest, argum. text. *in cap. Daibertum 1. quæst. 7. & in cap. qui perfectionem 1. quæst. 1.* tum etiam, quia cum hæc suspensio non sit pœna, ad eam incurrendam non requiritur culpa; ob quam rationem eandem sententiam sustinent Suar. *de censur. disp. 31. sect. 1. num. 61.* Filliuc. *in quæst. moral. tom. 1. tract. 7. c. 5. num. 81.* Quicquid contrarium teneant Turrian. *de censur. lib. 5. disp. 46. dub. 2.* & Diana *moral. resol. part. 5. tract. 10. resol. 39.*

10 In hac suspensione, quam contrahit ordinatus scienter, siue ex ignorantia crassa, vel probabili ab Episcopo excommunicato, &c. solus Romanus Pontifex dispensat, vt in simili probat *d. cap. 1.* & sicut ipse excommunicatus, ministrans à solo Papa est dispensandus. glos. *verb. penes ipsos, in c. presbyteros 50. dist.* ita qui sciens, vel scire debens (quod par est *l. quod te, in fine,* vbi glos. *ff. si certum pet. l. qui fundum, § seruus. ff. pro emptore,* sucitatis à Stephano Gratiano *disceptation. forens. c. 194 n. 1. & in libello de principiis vtriusque iuris litt. S, n. 2*) ab eo ordinatur, fit particeps eiusdem delicti, & consequenter eiusdem suspensionis, vel irregularitatis, prout notatur *in cap. vlt. de apost.* tenent Syluest. *verb. irregularitatis § 9. vers. septimo quæritur,* Mayol. *dict. cap. 13. num. 1.* Bernard. *dict. cap. 28. num. 3.* Couar. *dict. § 6. num. 6.* Suar. *d. sect. 1. n. 63.* Bonacin. *dict. puncto 9. num 8.*

11 Amplia etiamsi ordinetur ab Episcopo excommunicato, aut suspenso, per vim, aut metum cadentem in constantem virum, per tex. *in cap. constat multas 1. quæst. 1.* vbi agitur de ordinatis ab hæreticis per vim, qui in ordinantium odium suspenduntur; ob nullum enim metum lex est violanda, *cap. sacris, de his, quæ vi,* & debet taliter ordinatus omnia aduersa potius ferre, quàm Episcopo excommunicato communicare in Ordinibus suscipiendis, *c. Inquisitioni, de sent. excom.* Quam ampliationem tenent Majol. *de irreg. lib. 4. c. 15. n. 2.* Suar. *dict. disp. 31. sect. 1. n. 62.* Bonacin. *d. punct. 1. n. 5.* Contra Syluest. *in summ. verb. irregularitas § 9. vers. 2.* Nauar. *d. c. 27. n. 144. vers. 4.* Alter. & Auil. negantes talem affici hac suspensione.

12 Limita si recipiens probabiliter ignorans Episcopum esse excommunicatum, aut suspensum, ordines suscipiat, illos exequendo, quia tunc non est reus alicuius culpæ, supposita hac probabili ignorantia, nec incurrit administrando irregularitatem. Ita Alphons. à Castro *de potest. legis pœnal. lib. 2. c. 15. concl. 3.* Panorm. Fr. Eminan. & Coninck citati a Bonac. *d. puncto 9. n. 4.* Contra Couar. Bernard. Suar. Sayr. Filliuc. & Auila, quos refert, & sequitur Bonac. *vbi proximè,* asserentes ignorantiam etiam probabilem, & inuincibilem non excusare ab ista suspensione.

13 Vnde postquam sic ignoranter ordinatus, sufficientem habuerit notitiam quòd Episcopus à quo fuit ordinatus, erat excommunicatus, aut suspensus, abstinere debet ab vsu Ordinum quousque dispensationē obtineat, quam post dignam pœnitentiam ab Episcopo præuia causæ cognitione impetrare poterit, arg. *c. 1. & 2. de ordin. ab Episc. qui renun. Episcop.* glos. *verb. dispensatione in cap. fin. de apostat.* Quicquid aliter sentiat Bonac. *d. puncto 10. n. 8.*

14 Religiosus qui ante, vel post Religionis ingressum Ordines ab huiusmodi Episcopo suscepit, à proprio Prælato dispensari potest, Bernard *in pract. c. 8. lit. C. in fine,* Mar. Alter. *citato loco dub. 2. ad finem,* quamuis Bonacin. *dict. puncto 10. in fine,* existimet hunc deberi dispensari a Papa.

15 Vtrùm Episcopus consecrationem recipiens ab Episcopo excommunicato, suspenso, &c. afficiatur hac censura? Affici tenet Bonac. *dict. punct. 10. nu. 6.* etiamsi nesciuerit consecrantem excommunicatum esse, hic enim defectus est conferentis, non recipientis. Maiol. *dict. c. 22. n. 2.* Mar. Alter. *dict. tom. 2. disp. 9. c. 2. col. 4. vers. dixi autem,* Suar. *d. dict. disp. 31. sect. 1. n. 65.* Bonac. *loco proximè citato.* vbi *n. 8 vers. secundo,* post Mar. Alter. *dict. disp. 9. cap. 2. col. 4. vers 3* resoluit Episcopum, qui consecrationem ab Episcopo excommunicato, vel suspenso obtinuit, dispensandum esse à summo Pont. eo quòd Episcopus semper indiget Papæ dispensatione, quia immediatè subiicitur Papæ, non Patriarchæ, aut Archiepiscopo. Nec refert quòd possit Episcopus absoluere ab excommunicatione Iuris non reseruata, vt alibi probauimus, quia argumentum ab absolutione ad dispensationem non valet, Couar. *in cap. alma mater, part. 2. § 6 nu. 6. vers. nec quicquā in contrarium,* absoluit enim Sacerdos ab homicidio, *cap. Deus qui, de Pœnit.* & tamen irregularitatem ex homicidio contractam solus Papa tollit, *cap. 1. de sedition. & re iudic. lib. 6.*

ALLEGATIO XLIX.

Episcopus cum bigamis an possit dispensare?

SVMMARIVM.

1 *Bigamia species triplex.*
2 *Bigamus dicitur, qui ante baptismum alteram aut vtranque habuit vxorem.*
3 *Bigamia nō cadit super infidelē pro tēpore infidelitatis.*
4 *Bigamia interpretatiua cur ita dicatur?*
5 *Bigamiam interpretatiuam incurrit viduam à priori viro cognitam etiam inualidè ducens.*
6 *Bigamia interpretatiua incurritur quando quis aliā quocumque modo corruptam ducit.*
7 *Bigamus non efficitur ducens fœminam à se solo defloratam.*
8 *Bigamiam interpretatiuam incurrit ducens virginem, quam postquam adulterata fuerit, etiam ignoranter carnaliter cognouerit.*
9 *Bigamus fit ducens corruptam, quam credebat esse virginem.*
10 *Bigamus fit maritus cognoscens vxorem carnaliter, quæ etiam coactè commisit adulterium, etiamsi ei debitum reddiderit à Superiore compulsus.*
11 *Bigamus interpretatiuus etiam efficitur, qui duo iniit matrimonia irrita, vel saltem alterum irritum, & alterum validum.*
12 *Bigamus non efficitur, qui cum pluribus, aut cū vna & corrupta fornicatus fuerit.*
13 *Bigamum non inducit multiplicitas matrimonij rati, nondum consummati.*
14 *Bigamia incurritur per Matrimoniā cum corrupta, aut cum pluribus mulieribus; non autem si vir cū pluribus copularetur meretricibus.*
15 *Bigamia similitudinaria contingit quando quis post votum solēne castitatis emissum in professione religionis, vel in susceptione sacrorum Ordinum, Matrimonium celebrat cum aliqua virgine, vel corrupta, eamque carnaliter cognoscit.*
16 *Bigamus excluditur à clericatu.*
17 *Bigamus non potest beneficia consequi.*
18 *Bigamus si ordinetur, characterem recipit.*
19 *Episcopus bigamum ordinans quam pœnā incurrat?*
20 *Bigamiæ vera irregularitas solo iure Pōtificio inducta.*
21 *Post sex Summus in omnibus Bigamiæ speciebus potest dispensare.*
22 *Episcopus in Bigamia vera, vel interpretatiua ad Ordines etiam minores, & simplex beneficium dispensare non potest.*

23 *Secundi super hoc sententia refertur.*
24 *Tertia super hoc sententia refertur.*
25 *Prima verior, quæ in certis casibus limitatur.*
26 *Episcopus valet dispensare in bigamia similitudinaria, si clericus cum vnica & virgine matrimonium contraxerit.*
27 *Episcopus in bigamia similitudinaria contracta etiam ex Matrimonio cum vidua, vel corrupta poterit dispensare, si ex delicto oriatur.*

1 TRIPLEX à Doctoribus solet communiter bigamiæ species assignari, vera scilicet, interpretatiua, & similitudinaria, de quibus Maiol. *de irregul. lib. 1 c. 32. n. 3.* Nauarr. *in man. c. 25. n. 195.* Iacob. de Grass. *in aureis decis. lib. 4. c. 67. n. 38.* Ceual. *commun. contra commun. q. 558.* Sanch. *de matrim. lib 7. disp. 83. n. 2.* Thom. Valasc. *tom. 1. alleg. 41. n. 9.* nouissimè Martel. Vulpe *in praxi iudic. fori Eccles. cap. 45. n. 5.* latè & nouissimè Trasmieta *de polygamia q. 3 lib. 1.* Quamuis glos. *verb. in bigamis in cap. 2. de bigamis,* duas solas priores bigamiæ species conferat.

Vera bigamia contrahitur, quando quis verè duas vxores legitimè duxit, easque carnali copula cognouit, *cap. deinde, cap. Acutius 26. dist.* Couar. *in Clem. si furios. 2 part. 1. §. 2 n. 5.* Milis *in suo repertor. verb. bigamus verus,* Toret *in instruct. Sacerdotum lib. 1. cap. 70* Viuald. *in candelabro aureo part. 2. vbi de irregularitate bigamiæ,* Maiol. *de irregularit. lib. 1. c. 33. n. 2.* Villadiego *eod. tract. c. 3.* Vgolin. *eod. tract. c. 56. §. 1. ad finem,* Zerol. *in prax. Episcopali part. 1. verb. bigami,* Brunor. à Sole *in locis commun. verb. bigamus 2.* Farinac. *fragment. crimin. part. 7. litt. B, n. 113.* Sayr. *de censur. lib. 6. cap. 3. num. 15.* Valent. *tom. 4. disp. 7. & 19. punct. 5.* Molin. *de Iustit. to. 4. disp. 67. n. 4.* Rebel. *de obligat. iustit. part. 2. lib. 3. de Matrimon. quæst. 20. n. 4.* Sanch. *de Matrimon. lib. 7. disp. 83. n. 8.* Coninch. *de Sacram. & censur. disp. 18. dub. 11. n. 10.* Campanil. *in diuersor. Iuris Canonici rub. 11. c. 6. n. 3.* Nicol. Garc. *de benefic. part. 7. c. 6. n. 15.* Bonac. *de censur. disp. 7. quæst. 2. punct. 5. n. 2.* Fr. Ludouic. Miranda *in man. Prælat. tom. 2. q. 8. art. 2. in princ. vers. 1.* Thom. Valasc. *d. d. alleg. 41. n. 10.* & nouissimè Trasmiera *d. q. 3. num. 2. & quæst 4. num. 1. lib. 1.*

2 Aliqui tamen acriter contendunt non dici bigamum, qui ante baptismum alteram, aut vtramque habuit vxorem, eo quòd in baptismo quidquid in veteri homine gestum est, solutum apparet, vt *in dicto cap. deinde,* & sentit Abb. *in cap. gaudeamus nu. 16. de diuortiis,* & non solum confert gratiam, quâ deletur peccatum originale, & actuale, verùm etiam delet omnem pœnam peccatis debitam, D. Thom. *q. 69. art. 2.* Pezant. Coninch, & Nugn. *ibidem,* Bonac. *de Sacram. disp. 2. q. 2. puncto 7. n. 5.* Sed verius est bigamum dici etiam, qui ante baptismum alteram, aut vtramque habuit vxorem secundum citatos *n. 1.* qui prædictæ obiectionis permultas tradunt rationes, & responsiones, quarum aliquas congessit glos. *verb. inter peccata, in d. cap. deinde,* eaque omnium optima mihi videtur, quam refert D. Ambros. *lib. 1. officiorum, & lib. 10. epist. 82. ad Vercellen.* quòd culpa non lex lauacro tollitur, atqui non iterare coniugium legis est præceptum quoad suscipiendos Ordines: ergo Baptismus nequit coniugium, legemve auferre, sed tantùm peccata diluere, & sequelas illorum, sequuntur Fusc. *de visitat. lib. 2. cap. 18. n. 7* Cardin. Bellarm. *in controuers. Cath. tractat. 2. de clericis cap. 24. vers. contra verò,* Campanil. *d. cap 6 num. 4.* Bonac. *de censur. disp. 7. quæst. 1. punct. 5. num. 13.*

3 Nec obstat quòd infidelis non sit subditus Ecclesiæ, & per consequens non obligatur legibus ab illa impositis super irregularitate bigamiæ incurrenda: respondetur enim cum Suar. *tom. 5. disp. 49. sect. 4. n. 14.* bigamiam non cadere super infidelem pro tempore infidelitatis, sed super ipsum iam baptizatum, nam Ecclesia hunc facit irregularem ob iudicium incontinentiæ, ex eo quòd contraxerit bis Matrimonium, vel ob indecentiam, ex eo quòd contraxit cum corrupta. Nec etiam obstat quod infidelis occidens alium iustè, vel iniustè tempore infidelitatis, non est irregularis; nam respondetur hoc ita fuisse à iure constitutum, quòd irregularitatem homicidij non imposuit nisi ob patratum post baptismum, *cap. si quis viduam 50. distinct. cap. si quis post baptismum, 51. distinct.* Ratio manifesta est, quia Ecclesia non induxit impedimentum hoc ad Ordines suscipiendos in alicuius delicti pœnam, vt ea per Baptismum vnà cum delicto remittatur: sed quia id Matrimonium non est aptum ad significandam coniunctionem Christi cum Ecclesia; qui defectus æquè inuenitur in Matrimonio ante baptismum, ac post illum inito, ita Sanch. *dict. lib. 7. disp. 83 num. 9.*

Interpretatiua bigamia ob id dicta quod à vera bigamia partim deficiat, partim verò illi assimiletur; & secundum alios interpretatiuus bigamus ita dictus quasi ex interpretatione factus vna caro cum vxore diuiserit carnem in plures, quatuor modis incurritur, & efficitur. Primus est, quando quis ducit viduam à priori viro cognitam, vel per fornicationem corruptam, & cum ea consummat Matrimonium. Secundus quando virginem à se ductam, ac postmodum adulterij ream carnaliter cognoscit. Tertius quando quispiam duo init & consummat Matrimonia, alterum de Iure, idest, validum, alterum de facto, idest, irritum, siue priori coniuge viuente, siue defuncta. Quartus quando duo init Matrimonia de facto, idest, ambo irrita; de quibus infra sigillatim à nobis agendum erit. 4

Primus ergo bigamiæ interpretatiuæ modus est, quando quis vnicam, sed corruptam duxit, nempe viduam à priori viro cognitam, *cap. si quis viduam, cap. præcipimus 34. dist. cap. quisquis 84. dist.* Nauarr. *consil. 1. n. 2. de bigamis,* Gregor. Lopez *l. 4. verb. que sea tit. 1. part. 3.* Henriq. *lib. 12. c. 6. §. 10.* Flamin. *de resign. lib. 5. q. 3. n. 191.* Sanch. *dict. lib. 7. disp. 84. nu. 7.* Nicol. Garc. *d. cap. 6. n. 15.* Campanil. *d. cap 6. n. 5.* Bonac. *d. punct. 5. n. 5. vers. interpretatiua,* Valer. Reginald. *in praxi fori pœnitent. lib. 30. n. 85. in fine,* Bellet. *disquisit. clerical. part. 1. tit. de disciplina clericali §. 6. n. 1.* Ioan. Machado *in tract. del perfetto Confessor y cura de Almas lib. 1. p. 3. tract. 17 docum. 3. n. 7.* Thom. Valasc. *d. alleg. 41. n. 12.* Trasmiera *d. tract. de polygamia q. 4. n. 14. lib. 1.* Etiamsi huiusmodi viduam inualidè duxerit (loquimur de eo, qui nec professus, nec in Sacris constitutus est.) Ita Nauar. *in manual. c. 27. n. 195. & d. cons. 1. in vtraque edit.* Henriq. *dict. cap. 6. nu. 9. in fine, & in comment. litt. Y,* Fr. Emman. *tom. 1. summa c. 158. concl. 4.* & alij, quos refert, & sequitur Sanch. *dict. disp. 84. num. 11. & n. 12.* resoluit non incurri irregularitatem si illud vnicum Matrimonium cum vidua, vel corrupta sit validum, iuxta Ecclesiæ præsumptionē. quamuis in foro conscientiæ non sit tale. 5

Hoc etiam primo modo incurritur interpretatiua bigamia, quando quis aliam quocumque modo corruptam duxit, meretricem scilicet, aut concubinam. *cap. maritum. 33. distinct. c. p. qui aliquo 31. dist.* Nauar. *in manual. c. 27. n. 195. vers. interpretatiua est,* Rebuff. *de pacificis possess. n. 193. vers. quintus,* Flamin. *dict. q. 3. n. 191.* Campanil. *dict. cap 6. n. 6* Sanch. *dict. disp. 84. n. 7.* vbi *n. 8.* resoluit ab hac irregularitate excusari

contrahentem cum virgine, quam tamen credebat corruptam; quia censuræ nunquam incurruntur ob solam intentionem deficiente facto. Vnde in hanc bigamiæ interpretatiuæ speciem incidit ille, qui nubit fœminæ ab alio prius cognitæ, etiamsi ignorauerit eius corruptionem; Syluest. *in sum. verb. bigamia num.4.* Auil. *eodem verb. num.5.* Sanch. *dict. disp. 84. num.3.* Thom. Valasc. *d. leg. 41. num. 13.*

7 At verò si ipsemet vir ducat fœminam à se solo defloratam, bigamus non efficeretur, nec promoueri detineretur, nam irregularitas ducentis corruptam ideo contrahitur, quia cum fœmina, cum qua vir efficitur vna caro, diuiserit carnem suam in plures; censetur etiam virum diuisisse ex Iuris interpretatione, quod hic nullatenus reperitur; vxor enim non diuisit carnem suam in plures, cum ab vno solo cognita fuerit. Ita *glos. fin. in dicto c. debitum, de bigamis*, glos. *verb. desponsata in cap. quidam 30. q. 3. & verb. contraxerunt in c. vnic. de cleric. coniug. in sexto*, & vltra Ordinarios citatis Iuribus, Couar. *in Clemen. si furiosus part. 1. § 2. num. 5. in fine*, Nauar. *d. n. 195.* Henriq. *d. cap. 6. §. 10* Fr. Emman. *d. tom. 1. sum. cap. 158. n. 3. conc lus. 3. in fine*, Viua d. *in candelabro aureo part. 2. vbi de irregularitate bigamia num. 4.* Campanil. *d. nu. 6.* Sayr. *de censur. lib. 6 cap. 4. num. 17.* Beller. *dict. § 6. num 28* plures, quos refert, & sequitur Sanch. *dict. disp. 84 num. 14.* nouissimè Trasmiera *dict. q. 4. à num. 3.* nouissimè Machado *d. docum. 3. n. 8.*

8 *Secundus* bigamiæ interpretatiuæ modus est quando quis ducens virginem, postquam adulterata fuerit, illam etiam ignoranter carnaliter cognoscit. Ita probant tex. *in c. psi vn. us, & in cap. si laici 34. distinct.* Nauar. *d. n. 195.* Maiol. *de irregularit. lib. 1. cap. 33. n. 6* Viuald. *vbi proximè n. 5.* Matiens. *ad tit. 1. in rub. glos. 1. n. 102. lib. 5. noue recopil.* Veg. *in summ. part. 1. cap. 38. casu 1. & in espeio de curas cap. 12. num. 299. & cap. 14. n. 37.* Tolet. *in summ. lib. 1. cap. 66.* Henriq. *lib. 12. cap. 6. n. 10.* Fr. Emman. *in summ. tom. 1. cap. 158. conclus. 3. n. 4.* Rebuff. *de pacificis possessoribus, nu. 284. vers. sexto*, Flamin. *d. q. 3. n. 189.* Suar. *tom. 5. disp. 49. sect. 3. n. 15. & 16.* Sanch. *dict. lib. 7 disp. 84. num. 15.* Nicol. Garc. *dict. cap. 6. n. 16.* Beller. *d. § 6. n. 39.* Paul. Comitul. *respons. moral. lib. 1. q. 106. n. 3.* Bonac. *d. disp. 7. q. 2. punct. 5. n. 12. vers. 3.* Campan. *d. cap. 6. n. 7.* Villalob. *in sum. tom. 1 tract. 21. diffic. 31. n. 6.* Diana *part. 4 tract. 2. resol. 40.* Thom. Valasc. *dict. alleg. 41. nu. 14.* Transmiera *d. q 4. num. 19.*

9 Sic etiam ducens corruptam, quam credebat esse virginem, fit bigamus; nam in præsentiarum non agitur de vitio promouendi ad Ordines, ad quod desideratur scientia, sed de significationis defectu, quem potest pati ignorans, & lex promotionis factum requirit, non voluntatem, *cap. vltim. 15 quæst. 1.* Quare ita tenent multi ex supra citatis, & vltra eos Couarr. *dict. part. 1. §. 8. num. 2 vers. 3.* Humad. *leg. 5. super glos. 33. n. 2. tit. 5. part. 1.* Cornejo *in 3. p. D. Thomæ tract. 5. de irreg. disp. 10. dub. 2. q. 4.* Villalob. *tom. 1. sum. tract. 12. diffic. 41. n 6.* Hurtad. *de censur. disp. 5. de irreg. diffic. 13. n. 49.* Turrian. *eod. tract. lib. 9. disp 70. dub. 2.* Auila *in simili tract. part. 7 disp. 8. dub. 1.* Diana *part. 4. tract. 1. resol. 41.* vbi reprobat Emman. Sà, & Petr. de Ledesma contrarium tenentes nouissimè Ioan. Ma-

10 chado *d. docum. 3. n. 8.* † Idem quoque dicendum est, quamuis illa coactè cognita commisisset adulteriũ, nam, etiam tunc maritus rem cum illa habens fit bigamus, quia vis illa præcisa excusat fœminam à culpa, sed non efficit matrimonium illud esse aptum ad significandam coniunctionem Christi cum Ecclesia, Ita docent gloss. *verb. virgo in cap. nemo 32. distinct.* vbi Turrecr. *art. 1. n. 1.* Maiol. *dict. cap. 33. nu. 6.* Viuald. *d. part. 2. vbi de irregular. bigamia, n 7.* Henriq. *lib. 12. de matrimon cap. 6. n. 10.* Campanil. *d. cap. 6. n. 7.* Sanch. *dict. num. 15. in fine.* Diana *vbi supra.* Tandem idem dicendum est, etiamsi debitum reddiderit vxori adulteræ à Superiore compulsus, vt tenent Nauarr. *in man. cap. 16. n. 27.* Viuald. *d. part. 2. vbi de irregul. bigamia, n. 2.* Couarr. *d. §. 2. n. 2. vers. quarto*, Flamin *d. q. 3. n 189.* Gutier. *Canon. lib. 1. cap 25. num. 15.* Maiol. *d. cap. 33. n. 7.* Sanch. *d. disp 84. n. 17.* Bonac. *d. n. 12* Campanil. *d. cap 6. n. 8.* vbi etiam dicit bigamum fieri, qui exteras prouincias peragrauit, longissimoque tempore à patria abfuit, itavt probabiliter sese omnes suspicati sint ipsum mortem cum vita commutasse; quare præcedente iudicio Ecclesiæ, licuit mulieri alteri nubere, consummato verò matrimonio redierit, qui absens erat, ac muliere instante ipse fuerit à iudice compulsus iterum illi iungi, nam profectò bigamus erit, de quo etiam Sayr. *lib. 6. c. 4 n. 19.* Bonac. *d. disp. 7. q. 2. punct. 5. n. 31.* † *Tertius*, 11

& *quartus* interpretatiuæ bigamiæ modus est, quando quis duo init matrimonia irrita, vel saltem alterum irritum, & alterum validum, qui colliguntur ex ratione text. *in cap. nuper, in fine, de bigamis*, nam iste talis effectus est ad duo matrimonia ineunda, & ex parte sua vtrumque contraxit, licèt ex aliquo defectu vtrumque, vel illorum aliquod sit inualidum. Ita Nauarr. *cap. 17. n. 105.* Maiol. *d. c. 33. n. 3.* Henriq. *d. cap. 6 n. 6.* Trasmiera *d. q. 4 n. 13.* Campanil. *d. c. 6. n. 9.* nouissimè Ioan. Machado *d. docum. 3. num. 11.* plures quos refert, & sequitur Sanch *d. d. disp. 84. num. 3.* vbi *num. 4.* resoluit irregularem esse, qui vera vxore nondum cognita, eáque superstite ad aliud de facto matrimonium transit, illúdque consummans, si postea coactus ab Ecclesia redire ad legitimam vxorem, eam carnaliter cognoscat.

Qui verò cum pluribus fornicatus est, aut cum 12
vna & corrupta, nequaquam credendus est bigamus, *c. pen. de bigamis*, neque verò qui ante, aut post matrimonium cum meretrice rem habuit, *cap. fraternitatis 34. dist.* Duo namque coniunctim per necessaria sunt, vt bigamia contrahatur, matrimonium scilicet præcedens, & vsus venereus subsequens, Sanch. *dict. lib. 3. disp. 83 num. 5. & 6.* vbi addit non oriri bigamiam, nec irregularitatem in foro conscientiæ ex copula absque seminis virilis emissione intra vas fœmineum, sed in solo foro externo ob præsumptionem perfectæ culpæ. Vnde † consequens est multi- 13
plicitatem matrimonij rati nondum consummati non inducere bigamiam, sicut nec est bigamus, qui ducit eam vxorem, quæ contraxerat matrimonium cum altero morte præuento ante illius consummationẽ, *c. vlt. 34. dist.* Sanch. *d. lib. 7. disp. 83. n. 5.* Bonac. *d. punct. 5. n. 5.* vbi *n. 6.* dicit multiplicia sponsalia non inducere bigamiam, etiamsi subsequuta sit copula.

Perquirenda à nobis ratio erit, cur bigamia in- 14
curratur per contractum matrimonium cum corrupta, aut cum duabus mulieribus, quamuis successiuè, & subsequenti copula consummatum, nõ autem si vir cum pluribus copularetur meretricibus, quamuis postmodum ipse fornicator aliam & virginem sibi matrimonialiter colligaret? Cui quidem propositæ dubitationi responsionem tradidit plures afferendo rationes diuersitatis glos. *verb. cognitam in d. c. debitum*, quam ibi plures commendant. Quibus relictis verior illa communiter à Doctoribus adducitur ratio, quod scilicet consensus matrimonium ineuntis nõ cadit supra seipsum, sed fertur in alterũ coniugem, atque ita ipsamet contrahens est quasi terminus à quo: is autem cum quo contrahit, est quasi terminus ad quem fertur alterius coniugis

coulen

consensus: sed nullus actus sortitur speciem à termino à quo, sed a termino ad quem; vitium ergo corruptionis ipsius viri, qui est terminus à quo respectu sui matrimonij non debet ipsi nocere, vt bigamus efficiatur, sed vitium corruptionis in termino ad quem. Ita Maiol. *d. cap. 33. n. 3. vers. altera, in fine.* Couar. *d. §. 2. n. 3.* Vgolin. *de irregularit. cap. 56. §. 3.* Tiraquel. *in l. 1. connub. n. 35.* plures alios refert Cened. *ad Decretal. collect. 166. num. 4. vers. item*, quibus adde Sayr. *cap. 4. n. 13.* Suar. *d. disp. 49. sect. 3. n. 9* Valer. Reginald. *in praxi fori pœnitent. lib. 30. num. 86.* Bonac. *d. punct. 5. n. 7. vers. rogabis*, Sanch. *de Matrimon. lib. 7. disp. 84. n. 9.* Gutier. *eod. tract. cap. 107. n. 11. vers. ratio.* Campanil. *d. cap. 6. n. 11.* Sed aduersus hanc rationem insurgit Cardin. Bellarmin. *in controuers. Catholici tract. 2. lib. 1. de clericis, cap. 24 vers. at hac*, vbi asserit quod si ipsa ratio subsisteret, certè qui duxerit secundam vxorem, & virginem, bigamus non esset; nam vitium nullum est in hoc matrimonio respectu mulieris, sed respectu viri; ergo terminatur ad mulierem bigamiæ incapacem, non autem à muliere ad ipsum virum. Quare ipsemet Card. Bellarm. aliam subdit rationem affirmans prohibitum esse Ordines suscipere, qui duxit fornicariam, non quia bigamia oriatur ex illo matrimonio, sed quia sic placuit Ecclesiæ ob dignitatem Sacerdotij.

15 Similitudinaria bigamia contingit quando quis post votum solemne castitatis emissum in professione Religionis, vel in susceptione sacrorum Ordinum, matrimonium celebrat cum aliqua, eamque carnaliter cognoscit, *cap. quotquot. 1 24. 27. quæst. 1.* ex ea ratione, quia adstrictus voto solemni censetur spirituali quodam matrimonio coniunctus cum Christo, & Ecclesia, & deinde volens carnaliter cum alia coniungi per matrimonium, censetur celebrare duo matrimonia: quamuis autem secundum, scilicet carnale inualidum sit per impedimentum procedens à voto solemni, vel sacro Ordine, quia tamen adest effectus intentionis cum opere subsequuto, iudicatur bigamus similitudinariè propter similitudinem ad verè bigamum. Ita Nauar. *in manual. c. 17. n. 195. vers. similitudinaria, & consl. 1. n. 7. vers. ex quibus, de bigamis*, in vtraque edit. Couar. *dict. §. 2. n. 2. ver. tertio*, Flamin. *d. quæst. 3. nu. 190.* Vgolin. *d. cap. 56. §. 3. n. 4.* Sanch. *d. lib. 7. disp. 85. num. 11.* Bonac. *d. punct. 5. n. 2. vers. bigamia*, Nicol. Garcia *d. c. 6. n. 15.* Transmiera *d. tract. de polygamia q. 3. n. 5. cum seq.* Campanil. *d. cap. 6. n. 11.* Beller. *d. §. 6. n. 40.* nouissimè Ioan. Machado *d. docum. 3. num. 12.* Quod idem procedit, quamuis Clericus in Sacris constitutus cum virgine & vnica contrahat, per text. *in c. 1. & 2. qui clerici vel vouentes*, vt docent *glos. fin. in c. sanè Sacerdotes, de clericis coniugatis*, Suar. *de censur. tom. 5. disp. 46. sect. 6.* Coninch. *disp. 18. dub. 11. n. 102.* Auila etiam *de censur. part. 7. disp. 8. dub. 1.* Præpos. *in 3. part. quæst. 5. de irregul. dub. 7. n. 136.* Cornejo *in 3. part. D. Thomæ tract. 5. de irregul. disp. 10. dub. 2 q. 5.* & plures, quos refert, & sequitur Sanch. *d. disp. 85. n. 5.* vbi *n. 10.* asserit hanc irregularitatem clerici in Sacris constituti, aut professi matrimonium ineuntis non oriri ex delicto, de quo etiam Fr. Emman. *in sum. tom. 1. cap. 158. nu. pen.* Henriq. *d. cap. 6. n. 11.* Quamuis Hurtado *de censur. disp. 2. de irregul. diffic. 13. n. 47.* & Turr. *eod. tract. lib. 9. disp. 70. dub. 3.* existimauerit bigamiam similitudinariam non contingere quando clericus secularis in Sacris matrimonium contrahit.

16 Bigamus quis effectus ex aliqua prædictarum trium specierum excluditur à clericatu, *cap. 1. & per totam 26. dist. c. maritum. 3 . dist. c. præcipimus, & c. cognoscamus 34. dist. c. quicunque, & c. non confidat 50. dist. c. 1. & 2. 45. dist. c. à multis, de ætate, & qualit. c. 1. de bigamis*, Bernard. *in pract. cap. 16.* cum citatis a Bellet. *d. tit. § 6. n. 1.* † Sicut prohibetur ordinari, ita pariter Ecclesiastica consequi beneficia, Rebuff. *in tract. de pacificis possessorib. n. 193.* Corras. *de beneficiis part. 3. cap. 4. n. 2.* Sayr. *d. lib 6. 5. n. 9.* Auil. *de censuris pa. 1. 7. disp. 8. dub. 1.* Nicol. Garcia *dict. cap. 6. n. 1. & 2.* & propterea collationem beneficij factam bigamo inualidam esse obseruat Nauar. *cons. 3. num. 1. de bigamis*, Flamin. *d. q. 3. n. 192.* etiamsi accedat Episcopi consensus, Azor. *institut. moral. part. 2. lib. 6. cap. 4. quæst. vndecimo.* character tamé clericalis non tollitur per bigamiam, sicut firmat Butr. *in cap. Ioannes num. 17.* vbi quòd clerico non potest euelli character per bigamiam, Imol. *n. 18. in fine, de cleric. coniug.* & eandem opinionem sæpius amplexa est Rot. & signaliter *in Veronen. pensionis 23. Februar.* 1600. coram *Cardin. Lancilotto, & in Cæsaraugustana pensionis 18. Iunij* 1610. coram *eod.* in quibus dicitur, & pluribus auctoritatibus firmatur, quòd licet per bigamiã clerus priuetur exercitio, & priuilegio clericali, in fundamento tamen ratione characteris non destituitur clericatu quoniam *c. 1. de bigamis lib. 6.* nõ dicit quòd bigamus non sit clericus, sed solùm quòd est nudatus omni priuilegio, refert & sequitur Rota *in Ferrarien. pensionis 14. Iunij* 1624. corã *bonæ mem. Remboldo.* 17

Ordinatus igitur contra huiusmodi prohibitionem characterem recipit, non tamen Ordinum executionem habet, sic intellecto tex. *in cap. si quis viduam 30. distinct.* reiecta restrictione glos. *verb. dispẽsare in fine in c. 1. de bigamis*, vbi tantùm in suscipiente minores Ordines characterem cõferri asserit. Nec obstat tex. *in c. quicunque 50. dist.* quatenus videtur probare bigamum Ordinis executione non carere, quia procedit habita dispensatione; vt insinuant verba eiusdem tex. ibi, *hac sibi conditione veniam à nobis intelligat relaxatam*, &c. Incurrit etiam sic ordinatus pœnã priuationis Tonsuræ clericalis, delationis habitus, & priuilegij cuiuscunque Ecclesiastici, nisi sit initiatus Ordine sacro, cum iam non possit viuere vt laicus. Ita Vgolin. *dict. cap. 56. §. 5. n. 3.* Sayr. *d. lib. 6. c. 5. n. 2. & 4.* Bonac. *dict. punct. 5. in fine.* 18

Episcopus si scienter bigamum ordinauerit, incurrit suspensionem annalem ipso iure à collatione eiusdem Ordinis, quem contulit bigamo, necnon à celebratione, vt per Nauar. *cons. 3. n. 2. sub tit. de bigamis*, quia deponi insuper potest à potestate, & officio ordinandi, iuxta *cap. 3. de bigamis*, gloss. *verb. successores, in c. nullus pœnitentem. 55. distinct.* additio verò ad dictum *cons. 3.* Nauar. attestatur *à Sacra Cõgregat. Concil.* decisum Episcopum non posse Ordines bigamis conferre; si autem conferat, aliquam non incurrere pœnam ipso iure; & quidem de dicta pœna suspensionis à collatione Ordinis, quem contulit bigamo, nullus est Canon: nam *cap. eos, & cap. vltim. de tempor. ordinat. lib. sexto*, non loquuntur de ordinatione bigami, & pœnæ non sunt extendendæ ad alium casum, iuxta vulgaria Iura: nec *dict. cap. nullum pœnitentem*, ponit talem pœnam suspensionis à missando; vnde potest intelligi quod non sit lata ipso iure, sed ferenda per sententiam, vt colligitur ex illis verbis, *ab ea die, qua ei potuerit hoc approbari*, quæ videntur denotare eam pœnam esse imponendam, cum delictum in iudicio probabitur. Ita Nicol. Garc. *d. cap. 6. à num. 8.* vbi *nu. 11.* admonet quod quamuis ex noua Const. Sixti V. contra cleric. male promotos à collatione Ordinum, exercitio Pontificalium eo ipso suspensus, & ab ingressu Ecclesiæ interdictus existeret; illa est iam redacta ad terminos Iuris communis, & Concil. Trident. per aliam Clem. 19

VIII.

VIII. prout ipse Garc. asserit *p. 2. cap. 5. num. 70.*

Hæc bigamiæ irregularitas solo Iure Pontificio inducta est, cuius contrarium non inducit text. *in cap. 2. de bigamis*, dum habet non licere cum bigamis dispensare, quia verbum *licet* ibi importat difficultatem, non autem impossibilitatem quare absque dubio tenendum, † ex eo, quia solo Iure Pontificio inducta est, posse Summum Pontif. in ipsa dispensare, vt asserunt D. Thom. *in 4. dist. 27. quæst. 3. in corpore*, & *ibi* Rich. Palud. & alij gloss. *verb. fiat, in c. lector. 34. dist.* Couar. *in Clem. si furiosus par. 1. §. 2. num. 4.* Nauar. *in man. cap. 27. n. 197.* Azor. *instit. moral part. 2. lib. 6. cap. 4. quæst. 7.* Francisc. Leo *in thes. fori Eccles. part. 2. cap. 8. n. 34.* Salzed. *ad Bernard. cap. 16. vers. dispensare.* Ludou. Miranda *d. quæst. 8. art. 2. conclus. 1.* Henriq. *lib. 12. cap. 6. §. 11.* nouissimè Marcel. Vulpe *in d. praxi cap. 45. num. 8.*

Vtrùm autem Iudex laicus possit cognoscere si clericus bigamus sit? Negatiuam partem tenent Alex. *cons. 149 vol. 6.* Lotter. *de re benef. lib. 3. quæst. 36. num. 73* Diana *resol. moral. part. 4. tract. 1. resol. 71.* Quicquid contrarium resoluat Gabr. Pereira *de manu Regia part. 2. cap. 24. num. 3.*

22 Principalis huius allegationis quæstio hinc opportunè petit, an Episcopus in bigamia vera, vel interpretatiua possit dispensare? In qua tres potissimas inuenio sententias.

Prima sententia, ipsaque verior tenet Episcopum non posse dispensare cum huiusmodi bigamis etiam ad Ordines minores, aut primam Tonsuram, aut beneficium etiam simplex, quia *cap. vnic. de bigamis lib. 6.* desumptum ex Concilio generali Lugdunens. interdicit bigamis in minoribus Ordinibus constitutis deferre Tonsuram clericalem, nec cõmittit dispensationem Episcopo: tum quia hoc idem indicat generalitas Concil. Trident. *sess. 23. de reformat. cap. 17.* & Episcopus nequit in Decreto generali Concil. dispensare, vt dixi *alleg. 33. num. 25.* Quare hanc sententiam tenent Greg *l. 5. verb. des mugeres, tit. 5. part. 1.* nouissimè Marcel. Vulpe *d. cap. 45. à n. 50.* Couar. *in Clem. si furiosus part. 1. §. 2. n. 4.* Flamin. *d. q. 3. n. 196.* Tolet. *in summ. lib. 1. cap. 26. n. 8.* Humada *l. 5. gloss. 33. num. 3. tit. 5. part. 1.* Salzed. *ad Bernard. cap. 16. verb. dispensare*, Villalob. *in summ. tom. 1. tract. 21 diffic. 31. n. 13.* Turrian. *de censur. lib. 9. disp. 7. dub. 5.* Bellet. *d. §. 6. n. 41.* Aloys. Ricc. *in decis. Curia Archiepis. Neapol. part. 1. decis. 331. part. 4.* Diana *part. 4. tract. 2. resol. 72.* & secundum hanc sententiam fuisse decisum in *Sacra Cardin. Congreg.* testantur Armendariz *in addit. ad recopil. legum Nauarra, lib 2. tit. 19. de foro comp. n. 16.* Nicol. Garc. *de benefic. part. 7. cap. 6. n. 5.* Pialec. *in praxi noua Episc. part. 1. cap. 1. n. 60.* Franc. Leo *d. cap. 6. n. 36.* Molfes. *in summ. Theologia moralis tract. 6. cap. 7. n. 28.* Ricc. *d. part. 4. decis. 331. num. 8. in fine*, Barthol. de Vechis *in praxi nouissior. disp. 9. dub. 15. nu. 2.* Tamburin. *de iure Abbat. tom. 2. disp. 7. quæst. 3. num. 2.* D. Felician. de Vega *in d. §. de adulteriis num. 141. cũ seqq.* nouissimè *me citato in hoc loco* Ioan. Machado *in tract. del perfecto confessor y cura de almas, lib. 1. p. 3. docum. 4 tract. 17. n. 1. cum seqq.*

23 *Secunda* sententia ait non posse Episcopum dispensare, vt bigamus promoueatur ad Ordines minores, & beneficia simplicia, posse tamen cõcedere, vt inseruiat in Ordinibus minoribus antè susceptis, & vt beneficium simplex, quod ante possidebat, retineat. Ita Angel. *verb bigamus num. 8.* Abb. *in cap. super eo num. 5. de bigamis*, Nauar. *in manual. cap. 27. num. 197.* Philiarch *de officio Sacerd. tom. 1. lib. 4. cap. 7. in fine*, Valenc. *part. 4. disp. 7. q. 19. puncto 3. in 1. specie irregularitatis.* Fr. Emman. *in summ. tom. 1. cap. 158. conclus. 5. num. 6.* Viuald. *in suo candelabro, part. 2. vbi de irregular. bigamiæ, num. 34.* 24

Tertia sententia ait posse Episcopum dispensare, vt accipiat Ordines minores, susceptisque vtatur & quoad simplex beneficium. Ita D. Thom. *in 4. dist. 27. q. 3. art. 3.* vbi Palud. *q. 4. art. 5. concl. 4.* & Durand. *q. 3.* glos. *verb. dispensare, in fine, in cap. 2. de bigamis*, Angel. *in floribus Theolog. part. 1. vbi de matrim. q. 1. art. vltim. difficult. 1. conclus. 2.* Petr. de Ledesma *de matrim. q. 66 art. 5 concl. 3.* Iacob. de Graffiis *in aureis decis. lib. 4. c. 27. num. 38.* Borgal. *de irregul. part. 5. tit. de bigamis num. 8.* Henriq. *lib. 13. cap. 6. § 11* Bonacina *de censuris disp. 7. q. 1. punct. 5 n. 15.* Azor. *instit. moral. part. 2. lib. 5. cap. 20. q. 2. & lib. 6. cap. 4 q. 8. & 11.* Sayr. *de censur. lib. 6. c. 6. n. 51.* Auila *eod. tract. part. 7. disp. 7 dub. 4.* Fr. Ludouic. Miranda *in man. Prælat. tom. 2. q. 8. art. 2. concl. 2.* Sanch. *dict. lib. 7. disp. 86. n. 11.* Paul. Comitol *resp. moral. lib. 1. q. 106. n. 5. & 6.* Cornejo *in 3 part. D. Thom. tract. 5. de irregul. disp. 10. dub. 1 q. 5.* Ioan de la Cruz *in d. tract. part. 2. de irreg. dub. 1. concl. 1.* Alzed. *in praxi Episcop. p. 2. c. 6 n. 5* Ceuall. *commun. q. 558.*

Verùm priori sententiæ tanquam probabiliori adhæreo, quam quidem sequuta est *sacra Congreg. Concilij in Feretrana 13. Aprilis 1610.* in qua fuit resolutum bigamum effectum bigamia interpretatiua, etiamsi antea constitutus esset in Ordine Ostiariatus, non posse mortua vxore dispensari per Episcopum, vt in Ordine suscepto ministret. Eam tamẽ limitarem, nisi necessitas vrgeat ob ministrorum penuriam, nec esset aditus ad Pontificem ob loci distantiam, quia ob similem necessitatem potest Episcopus in lege Concilij generalis, vel Pontificia dispensare, vt dixi *alleg. 33. n. 26.* Quare sic limitant Henriq. *d. cap. 6. §. 11.* Sanch. *dict. disp 86. num. 14.* Item limitarem in bigamia interpretatiua ex delicto consurgente; qualis est illa, quæ oritur ex duplici matrimonio, neutro existente valido, aut altero valido, & altero irrito, potest Episcopus, si delictum sit occultum, dispensare virtute Concil. Trident. *sess 24 de reform. cap. 6.* Ita Henriq. *d. cap. 6. in fine*, Sanch. *d. disp. 86. num. 13.* 25

26 Circa dispensationem in similitudinaria bigamia volunt quidem in ea Episcopo non concedi facultatem dispensandi, quamuis clericus vnicam, & Virginem duxerit; sic Maiol. *de irregularit. lib. 1. cap. 33. num. 7.* Alij è contrario tenent posse Episcopum dispensare, quamuis corruptam duxerit, sic Palat. *in 4. dist. 27. disp. 4. colum. 15.* & supponere videtur Henriq. *dict. cap. 6. num. 11.* dum ait difficilius dispensare Episcopum quando clericus cum vidua, alias corrupta contraxit. Ioan. Machado *d. lib. 1. p. 3. tract. 17. docum. 4. n. 4. cum seqq.* Verum Doctores communiter sic distinguendum censent. Si clericus ille cum vnica, & virgine contraxerit, potest Episcopus dispensare, secus si cum vidua, vel corrupta, vel duplex iniit matrimonium. *Primam* partem huius distinctionis probant sic necessariò intelligendam, ne aliàs aduersentur, text. *in cap. Sacerdotes, de clericis coniug. & in cap. 1. qui clerici, vel vouentes.* Secundum verò text. *in cap. nuper, & in cap. fin. de bigamis.* Ita docent glos. *verb. dispensatiue in cap. 1. & verb. in subdiaconatu in cap. 2. qui cler. vel vouentes, & verb. dispensare, in c. nuper, de bigam.* Gomez *tract. breuium num. 10. & 11.* Couar. *dict. part. 1. §. 2. n. 2. vers. secundo*, Nauar. *cap. 27 n. 197 in fine*, Selu. *de benefic. part. 4. quæst. 7. num. 8. vers. 13. & 14.* Borgas. *de irregul. part. 5. tit. de bigamis, num. 9.* Philiarch. *de officio Sacerd. tom. 1. part. 1. lib 4. cap. 7. in fine*, Anton. Cuch. *lib. 4. instit. maior.*

sit. 12.

*tit.*12.*n.*188. Valent.*part.*4.*disp.*7.*q.*19.*punct.*3.*in* 1. *specie irreg. in fine*, Sanch. *d. lib.* 7. *disp.* 86. *n.* 22. Aloys. Ricc. *in praxi aurea resol.* 220. Fr. Ludou. Miranda *d. tom.* 2. *q.* 8. *art.* 2. *concl.* 3. Coninch *de Sacram. disp.* 18. *dub.* 11. *num.* 122. *& dub.* 14. *n.* 112. Vgolin. *de officio Episcopi part.* 2. *cap.* 57. §. 4. *num.* 3. Zerol. *in praxi part.* 1. *verb. Irregularitas n.* 7. Alzed. *d. part.* 2. *c.* 6. *n.* 49. vbi *n.* 50 respondet ad tex. *in cap. nuper, de bigam.* D. Felician. de Vega *in dict.* §. *de adulteriis n.* 147.

27 At verò si ex delicto occulto oriatur irregularitas hæc similitudinariæ bigamiæ, poterit Episcopus dispensare, quamuis clericus in Sacris constitutus, aut professus viduam duxerit post sacrum Ordinem, vel professionem, Aloys. Ricc. *d. resolut.* 220. Sanch. *d. disp.* 8. *n.* 23. & *n.* 22. resoluit posse Episcopum dispensare in irregularitate bigamiæ similitudinariæ professi transeuntis ad matrimonium, quando professus ex exemptus, si ex licentia sui Superioris subiiciatur Episcopo Nam Prælatus Religionis circa suos Religiosos eisdem casibus dispensat, quibus Episcopus, Fr. Ludouic. Miranda *d. q.* 8. *art.* 2. Henriq. *d. cap.* 6. *n.* 11. *prope finem*, vbi etiam asserit, quod Abbas sæcularis non dispensat, nisi ex consuetudine sibi concedatur.

28 Prælati etiam Regulares, nec ratione sui muneris, nec vi priuilegiorum dispensare possunt cum nouitiis, aut professis in bigamia vera, & interpretatiua, etiam quoad Ordines minores; nam sicut Episcopi non habent hanc facultatem, vt supra ostendimus *n.* 22. ita nec ea gaudent Prælati Religionum. Quare sic in his terminis docent Fr. Barthol. de Vechis *in praxi obseruanda in admittendis ad Religionis statum nouit. disp.* 9. *dub.* 15. *n.* 2. nouissimè Ascan. Tamburin. *in tract. de iure Abbatum tom.* 2. *disp.* 17. *q.* 3. *n.* 2. Sigism. à Bononia *de elect. part.* 2. *cap.* 4. *dub.* 71. *n.* 2. Diana *part.* 4. *tract.* 2. *resol.* 63.

29 Dixi, *nec vi priuilegiorum*, quia licet post Henriq. *in sum. lib.* 12. *c.* 6. §. 13. *in commento lit.* Z, scripserit Auil. *de censuris part.* 7. *disp.* 8. *dub.* 4 *concl.* 8. Religiosos dispensari posse in bigamia præfata ne dum à Superioribus, sed etiam à quocunque Confessario Ordinis, ex concessione Sixti IV. facta Minoribus, quæ habetur *in compend. priuileg. verb. absolutio extraord. quoad fratres, n.* 5. vbi conceditur tam professis, quàm nouitiis, vt quilibet eorum possit semel eligere Confessarium de huiusmodi obseruantia, qui audita eius Confessione pœnitentiam salutarem iniungendo obseruat eos, &c. & dispenset cum eis in omnibus irregularitatibus, si quas fortè contraxerint, homicidio voluntario, & mutilatione semper exceptis. Ergo, infert idem Auila vbi supra, cum hoc priuilegio excipiatur solummodo homicidium voluntarium, quæ irregularitas est omnium grauissima, & non excipiatur alia, quæ sit facilioris dispensationis bigamiæ, sequitur super illam vigore memorati priuilegij dispensari posse.

30 Attamen contrarium iure optimo sustinent. Collect. priuileg. Mendicant. *in compend. loco citato*, Nauar. *cons.* 84. *n.* 1. *de Regularib. in nouis*, Fr. Emmã. *in summ. tom.* 1. *c.* 158. *concl.* 7. Fr. Barthol. de Vechis *dict. dub.* 15. *n.* 2. *in fine*, Hieron. Roderic. *in compend. quæst. Regular. resol.* 16. *n.* 14. Portel *in addit. ad dub. Regularia verb. dispensare n.* 5. Laurent. de Peirinis *de Relig. Prælato. tom.* 2. *q.* 2. *cap.* 5. §. 8. *n.* 99. Ratio est, quia generali concessione non veniunt ea, quæ quis in specie non esset verisimiliter concessurus, *c. in generali, de regulis Iuris lib.* 6. non reseruata Principi, *c. fin. de offic. Vicarij) lib.* 6. Roland. *cons.* 1. *n.* 147. *lib.* 2. Osasch. *Pedemont. decis.* 29. *n.* 5. Gionagn. *resp.* 95. *nu.* 3. *lib.* 1. at in specie facultas dispensandi generaliter super irregularitatibus non extenditur ad bigamiam, & homicidium voluntarium, vt tradunt Nauar. *sub tit de homicid. cons.* 38. *in nouis*, Viuald. *in candelabro aureo tit. de irregul. n.* 312. Fr. Emman. *quæst Regul. tom.* 1. *q.* 24. *art.* 15. *& tom.* 2. *q.* 105. *art.* 1. *in fine*. Fr. Ludouic. Miranda *in manuali Prælator. tom* 2. *q.* 8. *art.* 14. *concl.* 5. Homobon. de Bonis *de casibus reseruatis part.* 1. *cap.* 5. §. *quinto obseruandum fol.* 100. Igitur, &c.

31 Super impedimento verò bigamiæ similitudinariæ poterũt Prælati Regulares cum nouitiis, ac professis sibi subditis dispensare in illis casibus, quibus id Episcopis licitum esse supra diximus, *n.* 26. *&* 27. quod præter *ibi* citatos docent Suar. *de Relig. tom.* 4. *tract.* 8. *lib.* 2. *c.*.. *n.* 11. Sigism. à Bononia *de electione dub.* 71. *nu.* 2. Aduertit D. Felician. de Vega *d. §. de adulteriis n.* 117. quòd bigamia qualibet dispensari potest per Prouinciales Ordinis Prædicatorum in Indiis, virtute concessionis apost. de qua ibi.

32 Verum quia in hac materia dispensationis super bigamiæ irregularitate extat noua S. Rotæ Romanæ decisio, quæ plures decidit casus scitu dignissimos, ideò pro complemento huius secundæ partis eam hîc inserere operæ prætium duxi.

R. P. D. VIRILI.

Ferrariens. pensionis 21. Martij 1627.

ARGVMENTVM.

Bigamus amittit priuilegia, sed non characterem indelebilem, bigamiæ verò incursui, & denudationi exercitij clericatus obuiatum est per dispensationem præuentiuam, ac derogationem. cap. 1. de bigamis, lib. 6.

SVMMARIVM.

1 *Ecclesiastica persona illa dicitur, quæ habet primam Tonsuram*, & num. 2.
3 *Prima Tonsura est Ordo, & clericalis character indelebilis.*
4 *Clericus vt quis remaneat, non tamen gaudeat priuilegiis clericorum, potest insimul stare.*
5 *Dispensatio præuentiua, & preseruatiua remouens de medio obstaculum Canonis inductiui bigamiæ, impedit incursum bigamiæ, & efficit, vt remaneat non solùm preseruatus clericatus habitu indelebilis, sed etiam exercitium ad effectum dispensatum.*
6 *Habilis de Iure communi, & ex dispensatione Papæ idem est.*
7 *Habilis de Iure idem est, quod ex priuilegio tam in odiosis, quàm in fauorabilibus.*
8 *Dispensatio clerici ad bellum preseruat ab irregularitate.*
9 *Indices in vim priuilegij antecedentis preseruantur ab incursu irregularitatis.*
10 *Concilia generalia indigent expressa derogatione.*
11 *Dispensatio dicitur para, & præuentiua cum tempus dispensationis attendi debet, licet vi præuentionis executionis, & effectu quis fruatur, expectandi sint casus futuri expressi in dispensatione.*
12 *Pensiones per contractũ Matrimonij extinguuntur.*
13 *Dispensatio antecedens preseruata, subsequent tollit.*

14 Pap

24 *Papæ voluntas declaratur ex inscriptione.*
25 *Dispensatus pro pensionibus retinet clericatum illæsum ad effectum dispensatum.*
26 *Translationis pensionis casum quando comprehendat dispensatio ad obtinendas, & consequendas pensiones reseruatas.*
27 *Clericatus impressus indelebilis remanet post bigamiam.*
28 *Papa quando plenariè legitimat, vel cum derogatione obstantium, remouetur omnis macula natiuitatis.*
29 *Bigamiæ incursui, & denudationi exercitij Clericatus est obuiatum ob dispensationem præuentiuam, & ob derogationem* cap. 1. de bigam. lib. 6.
30 *Papa verè dispensat in defectibus Iuris positiui, & non solùm dispensat, stante verè & propriè semper quis remaneat idem prout ab initio erat ante bigamiam, vel casum irregularitatis.*

SIXTVS Papa V. Cardinali Montalto ex sorore germana Pronepoti duas facultates transferendi pensiones concessit; vnam ad fauorem vnius, vel plurium personarum Ecclesiasticarum, quibus Translatione[1] suffragari voluit, perinde ac si per ipsum Pontificem consistorialiter legitimis, & vrgentissimis causis de Cardinalium consilio factæ fuissent; alteram ad fauorem vnius, vel plurium personarum etiam Hospitalium Regularium expressè professorum, aut aliàs similibus de causis incapacium, aut nondum Clericali charactere insignitorum ex nunc, prout ex tunc, postquam eodem charactere fuerint insigniti.

Idem quoque Sixtus dispensauit D. Principem Perettum Pronepotem iam Clericali Tonsura insignitum ad retinendum, & percipiendum quascunque pensiones reseruatas, etiamsi contigerit, vel non contigerit contrahere matrimonium cum quacunque muliere etiam vidua, & successiuè cum diuersis nupta, ac aliter corrupta semel, vel pluries, & ad secunda, ac etiam plura laicalia, seu matrimonialia vota, aut secundas nuptias transire, decernendo per contractum matrimonij etiam pluries vt præfertur reiterati pensiones minimè extinctas esse, aut fore, minusque annullari, aut inualidari, cum derogatione Prouincialium, Synodalium, Lateranensis, aliorumque etiam Generalium Conciliorum, necnon Pij Papæ V. declarantis pensiones per futuri matrimonij contractum extinctas censeri.

Virtute supradictarum facultatum Cardinalis Montalius annuam pensionem scutorum trium millium auri in auro sibi reseruatam super fructibus Episcopatus Ferrariensis transtulit ad fauorem Principis Peretti eius fratris, & disputato dubio coram Reboldo *sub die* 14. *Iunij* 624. dixerunt Domini, translationem sustineri, quo iterum reproposito *sub die* 15. *Maij* 1626. Domini steterunt in decisis. Vnde cum D. Cardinalis Lenius voluisset tertia vice audiri, vtraque parte Informante *sub die* 21. *Martij* 1627. censuerunt Domini non esse recedendum à decisis tam inspectis ambabus facultatibus Cardinalis Montalti, quàm dispensatione D. Principis.

1 *Prima* enim facultas transferendi est ad fauorem vnius, vel plurium personarum Ecclesiasticarum, & D. Princeps ad differentiam laicorum secundum subiectam materiam pēsionis, est persona Ecclesiastica, cum habeat primam tonsurā, quæ efficit, vt dicatur Clericus, & persona Ecclesiastica, *cap. cùm contingat, de ætat. & qualit. cap. cleros, 2o. distinct.* Concil. Trid. *sess.* 23. *cap.* 2 Lap. *alleg.* 138. *num.* 12. & dixit Rota *in Abulen. Pensionis* 27. *Iunij* 1608 coram *Card. Lancellotto*, & *in Veronen. pensionis* 23. *Februarij* 1600. coram *eodem*, in qua dum ageretur de interpretatione Indulti Pij V. ad fauorem Cardinalis Alexandrini, vt posset transferre pensiones in personas Ecclesiasticas, fuit dictum Marchionem Bonellum vxoratum esse personam Ecclesiasticam, ex quo habeat primam Tonsuram. Verba enim de personis Ecclesiasticis sunt intelligenda secundum subiectam materiam pensionum, de quibus Sixtus V. loquebatur. Aym. *consult.* 16. *num.* 3. Seraphin. *decis.* 358. *num.* 7. & *decis.* 551. *num.* 11. & *decis.* 559. *num.* 2. & ideò ad effectum pensionis acquirendæ Princeps dicitur persona Ecclesiastica, per præallegata. Ballæ *verb. irregularitas* 4. *num.* 6. me citato *in hoc loco* Ioan Machado *in tract. del perfecto Confessor y Cura de Almas, lib.* 2. *p.* 3. *tract.* 17. *docum.* 3. *num.* 1.

Secunda verò facultas transferendi est ad fauorem illorum, qui non fuerint Clericali charactere insigniti, ex nunc prout ex tunc postquam eodem charactere fuerint insigniti, & consequenter multò magis virtute istius secundæ facultatis, fat est quod Princeps iam habeter Tonsuram, cū hic Sixtus conformet se cum eisdem verbis Concil. *sess.* 23. *cap.* 2. ibi, *qui iam Clericali Tonsura insigniti essent.* Vnde tales habentur pro Clericis, & personis Ecclesiasticis ad effectum pensionis. 2

Neque obstat, quod Princeps per bigamiam remanserit denudatus omni priuilegio Clericali, *cap.* 1. *de bigam. in* 6. & ideò non sit persona Ecclesiastica, sed purus laicus, & qualitas Clericalis remanserit extincta, cū secundum Theologos prima Tonsura non sit ordo, nec imprimat characterem: quia quicquid dicant Theologi, magis communis sententia Canonistarum tenet contrarium, quam Rota pluries sequuta est, quod scilicet prima Tonsura sit Ordo, & Clericalis character indelebilis, & bigamus amittat quidem priuilegia, sed nō characterem indelebilem, & remaneat Clericus, text. enim *in cap.* 1. dicit quòd bigamus est nudatus omni priuilegio Clericali, non tamen dicit quod non remaneat Clericus. Ita tenent Butr. *in c. Ioannes num.* 17. Imol. *eum.* 18. *in fin. de Cler. coniugat. c. cùm contingat*, & ibi gloss. *in verb. Abb. de ætat. & qualit.* Host. *col.* 1. Ioan. Andr. *col.* 2. Butr. *num* 6. Cardin. *quæst.* 2. Ægid. *quæst.* 7. Anchar. *in fin.* Abb. *num.* 1. Gemin. *in cap. Cleros col. num.* 1. *in fin.* vbi Præpos. *num.* 4. *distinct.* 21. Abb. *in cap.* 1. *num.* 6. *de vit. & honest. cleric.* Felin. *in cap. sicut pro certa num.* 2. *de simon.* Gabr. *cons.* 181. *num.* 3. *lib.* 2. Rot. *diuers. decis.* 731. *num.* 5. & 6. *part.* 1. Syluest. *in summa in verb. Ordo*, Couar. *in cap. quia nos num.* 4. *de testam.* Card. *in clement. dudum in* 8. *not. de sepult.* Gregor. *decis.* 516. *num.* 8. & 9. Rot. *decis.* 1. *num.* 6. *de bigam. in no.* & fuit dictum in supradicta *Veronen. pensionis.* & *in Cæsaraugustana pensionis* 18. *Iunij* 16 0. coram *Card. Lancellotto*: 3

† stant enim simul quòd quis remaneat Clericus, non tamen gaudeat priuilegiis Clericorum, Abb. *in cap.* 1. *num.* 6. *de vit. & honest. Cleric.* & propterea Princeps per characterem impressum & indelebilem habitu semper remanet Clericus. 4

Nec dicatur quòd per bigamiam amittantur Clericorum priuilegia, & eorum exercitium, illisque Princeps remanserit denudatus, & character mortificatus, iuxta *dict. cap.* 1. *de bigamis in* 6. Quia cum Sixtus Quintus ad effectum pensionis (vt supra relatum est) dispensauerit Principem ante incursum bigamiæ, versamur in dispensatione præuentiua, & preseruatiua, quæ remouendo de medio obstaculum Canonis inductiui bigamiam, impedit 5

incursum

incursum Bigamiæ, & efficit vt remaneat non solum præseruatus Clericatus habitu indelebilis, sed etiam exercitium ad effectum dispensatum respectu pensionum, iuxta tenorem dispensationis præuentiuæ, ac si bigamia nunquam esset incursa, ita vt remaneat Princeps in eodem statu primæuo, prout erat ante bigamiam, Turrecrem. *in cap. quisquis ante num.* 1. & *ibi.* Præpos. *n.* 1 & Gemin. *ibidem distinct.* 84. Molin. *de Iust.* & *Iure tom.* 1. *tract.* 2. *disput.* 108. *vers. quoniam eo ipso*, Suarez *de legibus lib.* 6 *c.* 1 1. *n.* 4. & 5. Sanch. *de Matrim. lib.* 8. *disp.* 1. *num.* 1. Azor. *instit. moral. lib.* 3. *c.* 15. *in princip.* & quod ita dispensatus remaneat, perinde ac si nó indiguisset dispensatione, Ioan. Andr. *in regul. in Generali n.* 3 *vers. quadragesimus septimus*,
6 *de regul. Iur. in* 6. † tanta enim est vis Apostolicæ dispensationis præuentiuæ quoad defectus Iuris positiui, quod quis dicatur esse in eadem habilitate, & idem sit esse habilem de Iure communi, vel ex dispensatione Papæ, Anchar *cons.* 404. *in primo dub.* Dec. *cons.* 542. *n.* 4. Rebuff. *super concord. tit. de collat.*
7 *§ praef. ibique Ord nary in verb Idoneis.* † Idemque sit esse habilem de Iure, quàm ex priuilegio, tam in odiosis, quàm in fauorabilibus. Bald. *in l. cum ex oratione, in princ. ff de excus. tut.* Rol. *cons.* 79. *num.* 7. *lib.* 1. & propterea decisio *in Cæsaraugustana pensionis* 18. *Iunij* 1610. coram *Cardinal. Lancellotto num.* 13. dicit quòd vbi adest dispensatio Papæ, præseruatur clericatus ad effectum pensionis, nec per bigamiam amittitur Clericatus, & tradit Capr. *concl.* 97. *n.* 82.
8 Sicuti † dispensatio Clerici ad bellum præseruat ab irregularitate, Molin. *d. tr. tom.* 2. *de iust.* & *Iure tract.* 2. *disp.* 108. Aula *de censur. part.* 7. *de homicid.*
9 *in bell. disp.* 6. *dub.* 2. *in concl.* & † Iudices in vim priuilegij antecedentis præseruantur ab incursu irregularitatis, Sayr. *de censur. lib.* 6. *cap.* 18. Si ergo impedirur incursus bigamiæ, pinguius Ius concessit Principi Papa, quàm si expressè dispensasset super bigamia.
10 Eoque magis, quia Sixtus derogauit Concilij generalibus, & sic *d. tl. cap.* 7. desumpto ex Concilio generali Lugdunen. Dec. *cons.* 341. *num.* 10. *vers.* & *in tali clausula.* Prob. *ad Monach. in c. cum in tua, num.* 14. *de consuet.* Abb. *in cap. ex parte num.* 2. *vers. salte in genere, de capell. monach.* Gonzad. *cons.* 6 *n.* 53. & fuit dictum *in Conchen. exemptionis decimarum* 17. *Marti* j 1589. coram *Orano*.
11 Nec obstat quod in dispensatione Principis adsint verba, *si contigerit contrahere Matrimonium* &c. quasi cum verba sint conditionalia, effectus dispensationis fuerit collatus post incursum bigamiam, quia omisso quod verba dicunt, & *si contigerit, vel non contigerit*, &c. quæ fuerunt apposita vt exprimerentur casus dispensationis, cum Papa de præsenti dispenset; ex quo vtitur verbo temporis præsentis, *dispensamus*; dispensatio dicitur puta, & præuentiua, cum tempus dispensationis attendi debeat, licet vt præuentionis executione & effectu quis fruatur, expectandi sint casus futuri expressi in dispensatione, Gig. *de pens. consi.* 3 *num.* 10. *vers. puto tamen*, & fuit dictum *in Cæsaraugustana pensionis* 18. *Iunij* 1590. coram *Gypsio*.
12 Et quod effectus dispensationis sit purus ante incursum bigamiæ, apparet ex sequentibus verbis dispensationis, videlicet, *Decernentes per cötractum matrimonij, etiam plures vt præfertur reiteratas, pensiones minimè extinctas esse, aut fore, minusque annullari, & inualidari*: ergo præueniendo, & præseruãdo; nam eũ per contractum Matrimonij, pensiones extinguerentur, Gig. *de pens. quæst.* 54. & *cons.* 23. *num.* 7. & 10.

& dicitur *in supradicta Cæsaraugustana pensionis* 18. *Iunij* 1610. coram *Cardin. Lancellotto*, Papa non tenuisse decernendo pensiones, sed præueniendo casum extinctionis, reliquit eas in primæuo statu, & vna pars dispensationis aliam supplet, & declarat, *l. qui filiabus ff. de leg.* 1. & propterea supradicti DD. distinguunt tantùm inter dispensationem antecedentem & subsequentem; nam antecedens præseruat, subsequens tollit, Suar. *de legib. d. lib.* 6. *c.* 11. *n.* 4. Molin. *dict. disp.* 108. *§. est verò instit. moral. lib.* 5. *cap.* 15. *in princ.* 13
Nec dicatur quòd Papa dispensauerit cum Principe tanquam laico, qui de Iure est capax pensionis temporalis, non autem tanquam persona Ecclesiastica, quia apertè apparet Papam voluisse dispensari cum eo vti habente primam Tonsuram, & persona Ecclesiastica, tum quia litteræ dispensationis sunt inscriptæ, *Michaeli Clerico*; ex inscriptione enim declaratur Papæ voluntas ad ea, quæ tradit Ioann. Andr. *in reg. non licet, numero* 2. *de reg. Iur. in* 6. Lap. *alleg.* 7. *per tot.* Gig. *de pens. quæst.* 21. *num.* 8. Rot. *in Toletana Indulti* 14. *Martij* 1625. coram *Remboldo*, tum quia si Princeps non obstante bigamia remanebat Clericus, & habebat Characterem indelebilem secundum opinionem Canonistarum à Rota approbatam, vt supra dictum est, sit potius verisimile quòd Papa voluerit considerare hanc qualitatem, quam Princeps habebat, & præseruare exercitium Characteris impressi ad effectum retinendi & consequendi pensiones, cum longe facilius detur retentio, & dispensatio, vt quis ministret in Ordine iam suscepto, Seraph. *decis.* 6. 625. *num.* 6. & *in puncto bigamiæ.* Sanch. *de matrim. lib.* 7. *disp.* 86. tum quia cum de stylo Curiæ pro pensionibus requiratur Clericatus, intentio Papæ, & eius gratia recipit interpretationem à supradicto stylo, Felin. *in cap. super litteris, num.* 8. *de rescript.* Cassad. *decis.* 12. *num.* 14. *de præb.* Por. *decis.* 181. *numero* 6. *lib.* 1. tum quia pro pensione ad fauorem laici non requirebatur derogatio Conciliorum etiam Generalium, ex derogatione colligitur qualitas gratiæ & intentio Papæ, Bald. *in l. eam quam, num.* 36. *C. de fideicomm.* tum quia ista dispensatio est præuentiua & sic resistit incursui bigamiæ, vt supra deductum est, tum quia sequeretur quod ante bigamiam Princeps retineret pensionem vti Clericus, postea verò vti Laicus, & ista mutatio non præsumitur, seu potius continuatio, & conseruatio eiusdem status; tum quia magis conuenit decoti Ecclesiæ, vt tanquam Clericus retineat & acquirat pensiones, quàm vti Laicus, tum quia parum aut nihil ista dispensatio suffragaretur si intelligeretur concessa vti laico. 14
Non obstat quòd Princeps non gaudeat priuilegio fori, & aliis priuilegiis, seu effectibus clericatus, quia sufficit quòd sit dispensatus pro pensionibus; nam in hoc casu dispensationis retinet Princeps clericatum illæsum, Turrect. *in c. quisquis, in princip. vers. nisi cum tali dispenset*, & *ibi* Præp. *vers. tamen si corrigantur*, & Gemin. *di.* 84. 15
Nec obstat quòd dispensatio ad obtinendas, & consequendas pensiones reseruatas, & reseruandas non comprehendit casum translationis pensionis, nisi exprimatur, vt videtur desumi ex Verall. *decis.* 352 *pars.* 5. & *ex decis.* 143. *num.* 1. *part.* 2. *in recent.* quia in supradicta dispensatione sub verbis *retinendi, recipiendi, consequendi ac exigendi pensiones reseruatas, & reseruandas*, comprehenditur etiam casus per viam translationis, Greg. *decis.* 18. *n.* 3. & fuit dictum *in Romana pensionis* 17. *Iunij* 1612. coram *Buratto* 16

& ratio est, quia in translatione extinguitur pensio antiqua, & reseruatur noua, Gabr.*cons.186.n.6.lib.1.*

17 Non obstat quod præuentio, & perseueratio dispensationis operetur quoad culpam, & pœnam, non autem quoad antiquum statum personæ Ecclesiasticæ, de quo bigamus remanet denudatus; cum Papa non occultauerit explicitè, aut implicitè contrariũ, vt fit in postlimino, in quo fit occultatio contrarij per fictionem contra veritatem fingendo nunquam quem fuisse apud hostes, §. *si ab hostibus, vers. nã postliminiũ, Inst. quib. mod. iu. patriæ potest. soluitur, l. postliminij, ff. de capt. & postlimin. reuer.* nam exemplum postliminij subsequitur factum, & ideo per fictionem requiritur sublatio, & occultatio illius, quod habuit effectum: at in dispensatione præuentiua, non requiritur aliqua occultatio, cùm illa præseruet ab incursu bigamiæ, vt supra deductum est: vnde si non sequitur euentus, & factum incursus bigamiæ, non requiritur occultatio, vltra quod secundum opinionem Canonistarum post bigamiam remanet Clericatus impressus indelebilis, & sic bigamia nõ est cõtraria Clericatui, nec illi repugnat. Ioan. Andr. *in c. super n.12. de bigam.* Rot. *d. decis. vnic. n.3. de bigam. in nou.* Nauar. *de redditib. Eccles. monit.1. q.57. n.9. in fin. & n.12. & 13.* Archidiac. *in cap. Lector, n.2. dist.34.* sed cessat priuilegiorum exercitium per dispensationem, *cap.1. de bigamis, in 6.* quæ dispensatio, seu obstaculum quoad exercitium si forsan habet vim contrarij, non solum occultatur, sed de medio tollitur, & conseruatur exercitium Clericatus ad effectum pensionum ex dispensatione præuentiua supradicta cum derogatione Conciliorum etiam Generalium, & sic *d. c.1. de bigam. in 6.* de quo propterea nulla est habenda consideratio.

Nec etiam applicatur exemplum Cæcorum, & Mancorum, & Curuorum, & spurij, qui si dispensentur ad succedendum, remanet macula, Achil. *decis.6. n.2. qui fil. sint legit.* Seraph. *decis.351. num.14.* provt Cæci, Manchi, & Curui remanent cum eorum defectu, quamuis dispensentur.

18 *Primò*, quia vbi Papa plenariè legitimat, vel cum derogatione obstantium remouetur omnis macula natiuitatis, gloss. *in auth. quibus mod. nat. effician. sui §. fin. in verb. participium.* Castr. *cons.41. n.2. lib.2.* Anchar. *cons.225. n.2.* Peregr. *de fideicom. art.23. num.12. vers. secunda est, & paulò post vers. cum derogatione obstantium.* Rot. *decis.105. n.6. p.1. diuers.* hic autem Papa dispensauit cum derogatione amplissima omnium Conciliorum, etiam generalium, & sic *d. cap.1. de bigam. in 6.*

19 *Secundò* exempla supradicta sunt in casibus, in quibus macula est incursa, hic incursus bigamiæ non euenit ob dispensationem præuentiuam, & ob derogationem *cap.1. de bigam. in 6.* est obuiatum denudationi exercitij Clericatus ad effectum pensionis, Oldrad. *cons.317. in princ.* Bart. *cons.17. n.1. & 2. lib.2.* Feder. de Senis *cons.30. vers. sed dispensatio non est,* Bellam. *cons.32. n.5. & 17.* Abb. *in cap. fin. num.4. de schismat.*

Tertiò quicquid sit quoad defectus naturales, si 20 illi per dispensationem Papæ remoueantur, vel ne, & requiratur fictio, vt tradunt DD. *in l. gallus, §. quid si tantum, ff. de lib. & posthum.* Bartol. *in l. fin. n.2. C. de his qui ven. ætat. impetr.* vtique in defectibus Iuris positiui si Papa dispensat verè, & non fictè disponit, & præueniendo efficit, vt etiam secundum rei veritatem nunquam sit incursa bigamia, vel irregularitas inducta ex dispositione Canonis, itavt propterea verè, & propriè semper quis remaneat idem provt ab initio erat ante bigamiam, vel casum irregularitatis, *cap. lector dist. 34.* vbi Archidiac. *num.2.* Turrecrem. *in cap. quisquis, ante num. 1. vers. nisi cum tali dispensetur,* Præpos. *vers. tamen si corrigantur,* Gemin. *super 1. gloss. vers. nihilominus distinct.84.* Ioan. Andr. *in reg. in generali, num.3. de reg. iur. in 6.* Oldr. *cons.215. num.5.* Dec. *in cap. at si Clerici, §. de adult. num.168. de iudic. & cons.206. num.6.* Sot. *diuers. decis.505. num. 3. in fin. part.1.*

Gratia Clementis Papæ VIII. non indiget Princeps, nisi ad effectum non gestandi habitum, & Tonsuram, cùm (quicquid sit respectu pensionum, quas Princeps obtinebat, & non deferebat habitum, & tonsuram, & ideo intrare posset constitutio Sixti Quinti contra non incedentes, &c. aduersus quam adest gratia Clem. VIII. & reualidatio,) tamen respectu istius pensionis nuper translatæ, de qua agitur, non intrat Constitutio quam post gratiam de non incedendo in habitu, & tonsura fuerit acquisita; Constitutio enim Sixti extinguit pensiones ob non delationem habitus, & Tonsuræ, non tamen reddit illum incapacem obtinendi pensiones futuras.

Nec obstat, quòd dicta Cõstitutio Sixti innouet Constitutionem Bonifacij VIII. relatam *in cap. vnico, de Cler. coniug. in 6.* quia Constitutio Bonifacij loquitur in Clerico, qui cum vnica & virgine contraxerit; nam si Tonsuram, & vestem Clericalem deferat, retinet duo priuilegia, illud videlicet *c. si quis suadente 17. q.4.* Alterum quod non possit conueniri coram Iudice seculari pro suis delictis, iuxta Parisiense Concilium: si verò non deferat, priuatur istis duobus priuilegiis; ex qua Constitutione Bonifacij nihil potest inferri ad incapacitatem Clerici gaudentis pensionibus, & non deferentis habitum, & Tonsuram respectu acquisitionis pensionis futuræ.

Atque ex his, & aliis meliùs explicatis in duabus decisionibus Remboldi, ita fuit resolutum, &c.

FINIS PARTIS SECVNDÆ.

INDEX

INDEX

Rerum, & Verborum notabilium, quæ in his tribus partibus, de Officio, & potestate Episcopi, continentur.

Prior numerus partem, alter paginam, tertius sectionem margini adscriptam denotat.

A

Abbatum potestas, auctoritas, & officium.

Abbatia, & Abbatissa.

Abbatissarum electio.

Acolythus,

Index Rerum,

Ani

Index Rerum,

Archiepi

Index Rerum,

Brachara

Capellania

Capellania, & Capellanus.

Capitulum.

Clerici

Cohabitatio

Constitutio

D

Dæmoniacus.

Defun

Dispensatio.

Dispensare, & dispensari quinam possint.

Dispensatus.

Dispositio.

Distributio.

Distribu

E

Ebrietas.

Ecclesia.

Patriarchalis

Episcopus

Episcopus

Excommu

Executio, & Executor.

Exemptio, & Exemptus.

ex

Ignorantiam

Inferiores

Laici

Lapis.

Lectio, & Lector.

Legatum.

Legatus.

Legitimatio.

Melio,

Monialium

Monitio.

Monitorium.

Oeconomum

Ordinatio, & Ordinator.

Ordinatus.

Ordo.

Ordines

Originarius.

Origo.

Ostiarius.

P

Pallium.

Panis, & vinum.

Papa.

Paraphernary

Pastor.

Pater.

Percussio

Podagra.

Ordines

P

Paraphernary

Paſtor.

Pater.

Podagra.

Prælatorum

Præscriptio.

Probatio.

Processio.

Procuratio.

Quæstores

Regularis.

K

Index Rerum,

Sorores

Societas Iesu.

Sodomia.

Sodomita.

Sponsalia.

Statutum.

Studens, & studium.

Vide

Terminus

Ventris

Victus.

Vidua.

Voluntas

FINIS.